De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 14

bron
De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 14. R. Wachtelaer-Debruijn, Antwerpen 1897

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_nie244189701_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl *digitale* bibliotheek voor de Nederlandse letteren

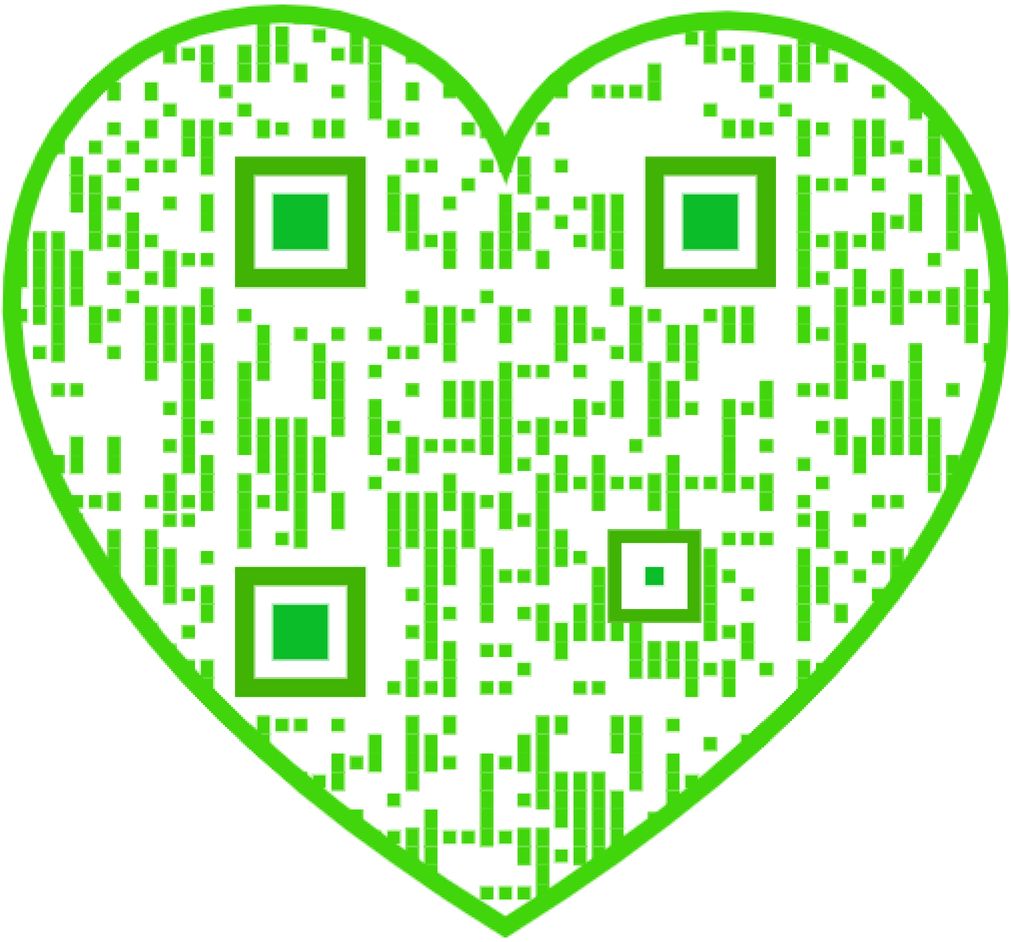

BLADWIJZER.

Novellen, Verhalen, Schetsen, Humoresken.

	BLADZ.
Anna (Kleine). Vertelling door Jim	278, 283
Burgemeester van Scharreldonk (De). Tooneeltjes uit den ‘goeden ouden tijd’, door J.F. Nuyens	102, 106, 118, 122, 129, 142, 147, 155
Dienstboden (Een praatje over Amerikaansche)	159
Dokters (Amerikaansche)	30
Doodkleed (Het) van madame Roland. Historische schets	326
Doopborgen (De geloovige zielen als). Vertelling	235, 246
Doperwtjes en gebraden haantjes.	127
Erf (Verlaten). Naar het Fransch van Charles Baussan, door Elise van Esch	402, 410
Feest (Hoe Tienhuizen) vierde, door C.J.G. Maas	310, 318
Feest in de stad, door F.J.A.L. Cordens	219
Feestrede (De) en de hoed. Humoreske	175
Genezing (Een dubbele). Kerstvertelling door J. Vesters Jr.	290
Geschiedenis (Een zonderlinge maar ware)	350
Gesnapt. Tiroler schets	394
Goudgraverskamp (De dochter van het)	367
Heeren ('s) wegen, door G. van Neubourg	23
Inbreker (De)	182
Jonge juffrouwen (De) van Harst. Humoreske door Pieter Danco,	334, 342, 351
Kapel (De) van Zuster Coleta	390, 398
Kegelwedstrijd (Een hedendaagsche), door W.G.A. Tiessen	54, 62, 70

Kerstmissen (Drie). Historisch verhaal uit den Sansculottentijd, door Pieter Brusselaar	297
Klatergoud, door J. Vesters Jr.	161, 169, 178, 186, 193, 202, 209, 217, 225, 233, 241, 250, 258
Kwestie (Ook een), door W.J.	151
Landverhuizers, door F.J.A.L. Cordens	54
Licht (Uit blindheid tot)	14
Minnebrieven (Grootmoeders). St.-Nicolaasvertelling door J.J.G. Wahlen	267
Moeder en kind. H.-Sacramentsvertelling, door W. de Veer, S.J.	78
Nacht (Een akelige), door Chr. G.J. Maas	411
Nelle (Moederken). Vlaamsche vertelling door E. Rica	166
Noordpoolreis (Een geheimzinnige), door F.J.A.L. Cordens	345, 354, 362, 372
Notabelen (Onze), door Alex	71, 78, 86
‘Nije Mester’ (De), door Ravo	265, 273, 281, 306, 314
Paden (Op wilde). Avontuur in de Cordilleras van Peru	187, 199, 207, 211, 222, 230
Pak (Het groene). Humoreske	407
Proefneming (Een mislukte). Een huwelijksgeschiedenis	394
Roos (De witte), door Marianne Meister	134, 143
Spook (Het) op 't gemaskerd bal	386
‘Stille nacht, heilige nacht’, de geschiedenis van een Kerstlied, door G. van Neubourg	294
Tact (Vrouwelijke), door Henri van Uden	385
Tane (Boer). Vlaamsche vertelling door E. Rica	174
Telegram (Het)	94
Testament (Het) van den zonderling, door J.R. van der Lans	17, 26, 35, 41, 49, 58, 66, 74, 81, 89, 98
Trouwring (De) van meester Hosenberg, door J.A.H.	318
Valbijl (Onder de)	315, 322, 330, 338
Veeren (Geleende), door F.C.	6

Verblind, of het einde van den goudzoeker, door J.P. van Brussel	231, 239
Verlossing (De ware). Vertelling	263, 270
Vrouw (De) van den wolf. Bretonsche vertelling	262
Wonderkuur (De)	382
Wraak (Verijdelde)	396, 406

Levensschetsen.

	BLADZ.
Aumale (De hertog van)	57
Brahms (Johannes)	47
Canovas del Castillo (Don Antonio), minister-president van Spanje	183
Nispen tot Sevenaer (Jhr. H.C.J.M. van), door W.H.J. Willeman	321
Rijk (Professor J.A. de), door J.J. de Graaf.	25
Stephan (Staatssecretaris Dr. von)	40
Tarnassi (Mgr.), door J.R. van der Lans	329
Verdienstelijk man (Mr. J.J.W. van den Biesen). [In memoriam van een] door Mr. A.H.M. van Berckel	33,43

Poëzie.

	BLADZ.
Alphonsus (Sint), door M.V.	126
God (O) van Lijden, door M.V.	410
Ignatius (Sint), door M.V.	126
Kerstlied, door Y.	292
Kerstnacht, door Marie.	294
Lente, door E.v.O.	70
Mis (Gulden), door M.V.	297
Moederbede, door T., stud.	142

‘Pulchra ut luna,’ door M.V.	267
Raad, door W. de Veer, S.J.	51
Roosjes (Twee), door Marie	310
Rijk (In memoriam professor De), door F.W. de Rooij, pr.	26
Scheiden, door K. Hille	78

Godsdienst.

	BLADZ.
Canisius (De zalige Petrus), door J.R. van der Lans	153
Canisius (De geboortekamer van den zaligen Petrus).	304
Catharina (De H.)	250
Chrysostomus (De H. Joannes).	337
Eeuwfeest van het Groot-Seminarie te Haaren, door Dr. G. van Zinnicq Bergmann	369
Heiligverklaringen (De jongste)	99
Kerstmis	289
Lijdensweek (In de)	409
Lodewijk (De heilige) en zijn leermeester	326
Opperpriester (Een diamanten priesterkroon voor den), door J.R. van der Lans.	306

Geschiedenis van den dag.

	BLADZ.
Goudland (Het) onder de sneeuw	195
Krijgshonden (De) in het Pruisisch leger	270
Oorlog (De) in Britsch-Indië	283
Parijs (De brand in den Weldadigheidsbazaar te)	65

Siberische (De) spoorweg.	255
Victoria (Het 6ojarig jubilé van koningin)	73
Victoria's jubilé (Van koningin)	123

Geschiedenis.

	BLADZ.
Duroc (Maarschalk)	347
Marceau (Generaal) en aartshertog Karel	150
Piramiden (De slag bij de)	39
Veemgericht (Het)	254
Verzoekschrift (De aanbieding van het) der edelen	387
Vestaalsche maagden (De)	165

Land- en volkenkunde

	BLADZ.
Brussel (Gezichten uit)	139
Indië (Een katholiek hoekje in), door J.R.v.d.L.	215
Keizerstad (Uit de) aan den Donau	227
Maria-Laach (De Benedictijner-abdij), door J.R.v.d.L.	173
Noordpoolexpeditie van Andrée (De)	177
Nova Zembla (De overblijfselen der overwintering op), door J. Tideman, Secretaris van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs)	136
Peterhof (Het paleis)	185
Rijk (De ambtenaren in het Hemelsche)	414
Rijn (Aan den)	98, 110
Zeevisscherij (De) in Noord-Duitschland	207

Kijkjes in Nederland.

	BLADZ.
Arnhem (In en om), door Jan Rombout	126
Bolsward (Het gerestaureerde raadhuis te)	353
Boom (Een merkwaardige), door F.A. Holleman	280
Groningen (Het nieuwe stationsgebouw te), door J. Gosschalk	201
's Hertogenbosch (Het station te), door J.R.v.d.L.	145
Nijmegen (De herstelde raadzaal te), door J.R.v.d.L.	257
Tentoonstelling (Van de Arnhemsche), door Jan Rombout	138
Zander-Instituut (Een bezoek aan een medico-mechanisch), door J.A. Acket	3, 11, 19

Kunst en Nijverheid.

	BLADZ.
Kathedraal (Wat een) verhalen kan, door J.R. van der Lans	190, 197, 203
‘Rotterdam’ (De), door F.J.H. Evers	361, 375, 377

Kennis der Natuur.

Flamingo (De)	243
Giraffes (Iets over), door C.G.J.M.	275
Hartsterkingen	287
Luchtballon (Ontploffing van Dr. Wölfert's bestuurbaren)	107
Neusberen (De)	403
Reuzenverrekijker (De)	256
Telegraaf zonder draad (De)	232

Vlieger (De) in dienst der wetenschap	335
Walvisch (Jacht op den)	46
X-stralen (De) en de douane	134

Humor

	BLADZ.
Advertenties (Geïllustreerde)	384
Hond (De schrandere)	200
Schuldeischer (De gefopte)	16
Smokkelaar (De slimme)	40
Vrind (De beste)	400

Bij de Platen.

BLADZ.

7, 15, 24, 31, 40, 48, 55, 63, 79, 87, 95, 104, 112, 128, 136, 144, 160, 168, 176, 183, 192, 200, 208, 216, 223, 232, 240, 247, 264, 272, 279, 288, 304, 312, 319, 328, 335, 343, 352, 359, 367, 376, 383, 391, 399, 407

Wetenswaardig Allerlei

	BLADZ.
Animatograaf (De)	248
Diamant (Een) in een vestjeszak	160
Drinkbekers (Papieren)	120
Drinkwater in slaap- en ziekekamers	8
Eet, drinkt en rookt in zijn leven (Wat een mensch)	360
Eksteroogen (Tegen)	48
Gasbronnen	368
Geweerkogels (Papieren)	184
Golfstroom (Oorsprong van den)	32

Golven (De grootste)	392
Haai (De moderne)	184
Hectaren per hoofd (Zes)	120
Hecschheid (Tegen)	32
Hoofdharen (Telling der)	392
Huisvrouw (Iets voor de)	392
Incognito voor Europeesche vorsten.	392
Inktvlekken (Verwijdering van).	32
Kabel (De langste)	248
Kerken (Uit rotsen gehouwen).	184
Klank van violen (Den) te verbeteren	128
Klimaat (Het heerlijk)	120
Koningin (Een geleerde)	408
Luchtballon (De) als locomotief	383
Menschenhaar (Waarde van)	152
Millionnair (In een oogenblik)	408
Ongedierte (Beveiliging van behangen wanden tegen)	32
Oogsttijd (De) op aarde	392
Overtocht (De) van den Atlantischen Oceaan	392
Paspoort van een hond	367
Postkantoor (Een merkwaardig)	391
Reddingsmantel voor schipbreukelingen	31
Roodhuiden (Rijke)	152
Royaal (Niet al te)	392
Schapen (Dure)	176
Schliemann (Een) gevraagd	368
Siervarens voor den winter	128
Slachtoffers van slangen	392
Soldaten (40.000 kilometer)	408
Spoorwegen	128
Sport (Zonderlinge)	383
Spijkers (Losgeworden)	48
Sterkst (Op welken tijd van den dag is de mensch het)	392

Theater (Het oudste) van Europa	176
Verrekijker (De grootste) ter wereld.	383
Verzamelaars (Vorstelijke)	184
Vloerkleeden (Reiniging van) en tapijten	8
Voedsel (Het) in onzen tijd	408
Voorbeeld (Geen navolgenswaardig)	383
Vraagstuk (Een onopgelost).	415
Warmste en koudste plek op aarde.	32
Wielrijden (Bollebozen in het)	152
Zangeres en koningin	184
Zilver (Reiniging van) en koper	8
Zoon (Aan haar)	360
Slotwoord	415

Alphabetische lijst der Gravures.

	BLADZ.
Aanbieding (De) van het verzoekschrift der edelen aan de landvoogdes Margaretha van Parma	389
Aanhouding (De) van Lodewijk XVI en Maria Antoinette te Varennes	220
Aartshertog Karel laat het lijk van generaal Marceau naar de Fransche voorposten overbrengen	149
Advertenties (Geïllustreerde)	384
Alençon (Hertogin Sophie van)	65
Andrée (De Noordpoolreiziger) en zijn metgezellen Strindberg en Fränkel op weg naar het Denen-eiland	177
Appelendief (De)	161
Arnhem (Portaal der groote of St.-Eusebius kerk te)	113
Gezicht op de St.-Walburgskerk	116
Brug over de Lauwersgracht	116
Het kasteel Biljoen bij Velp	117
Het invalidenhuis Bronbeek met het standbeeld van koning Willem II	120
Het landgoed Sonsbeek	137
De twaalf-apostelenklokop de Arnhemsche tentoonstelling door brand vernield	144
Achthoekig horloge uit 1600	144
Zilveren horloge in den vorm van een doodshoofd uit 1600	144
Eivormig horloge met gegraveerde kast uit 1625	144
Horloge in den vorm van een kruis, 16e eeuw	144

Artikel (Een goed)	92
Aumale (De hertog van)	57
Ave maris stella	221
Avondstemming aan het strand	269
Baanstroopers	404
Berenkuil (In den)	132
Berlijn (Het beeld der H. Gertrudis op de Gertraudtenbrücke te)	248
Bezoek (Een) aan de buurlui	240
Biesen (Mr. J.J.W. van den).	33
Bloemenmeisje (Het blinde) van Pompeji	181
Bloemenverkoopsters (Venetiaansche)	157
Blucher op weg naar Waterloo	93
Boerinnetje (Hollandsch)	1
Bolsward (Het gerestaureerde raadhuis te)	353
Brahms (Johannes)	48
Brief (Een) naar huis	209
Bruidsmorgen (Op den)	28
Brussel (Gezichten uit)	140
Buit (Rijke).	352
Canisius (De zalige Petrus)	153
Canovas del Castillo (Don Antonio)	184
Capri (Buitenhuis op hst eiland)	12
Catharina (De H.)	249
Christus voor Pilatus	409
Christus van het kruis afgenomen	412
Chrysostomus (De H. Joannes) tegenover de keizerin Eudoxia	337
Clusy. De bisschop zegent het volk	191
De kathedraal van Clusy	198
Het inwendige der kathedraal	199

De burgemeester spreekt tot het volk	206
‘De dijk breekt door!’	345
Diploma voor din pauselijken zegen	80
Doodsangst (In)	325
Doop (Een) in Spanje	373
Driekoningenavond in den ouden tijd	317
Dürer (Albrecht) door het schildersgilde te Antwerpen feestelijk ontvangen	21
Dürer (Albrecht) schildert zijn vrouw	278
Duroc (De laatste oogenblikken van maarschalk)	349
Freiburg (De St.-Michaëlskerk van het college te)	156
Graf van den zaligen Canisius in de St.-Michaëlskerk	160
Fontaine (De graaf van) in den slag van Rocroy	180
Flamingo's (Een troep)	245
‘Geef ons heden ons dagelijksch brood’	332
Gesnapt	393
Glaspaviljoen (Het) van Bouvy op de Brusselsche tentoonstelling	184
Gouda (Bezoek der koninginnen aan)	96
Goudland (Naar het nieuwe). Een vlot met goudzoekers op den Boven-Joekon.	197
Goudland Mevrouw Garner, de eerste vrouw, die den weg over land naar de Joekon-rivier ondernam	281
Goudland Een pleisterplaats voor het middagmaal	285
Graf (Aan den ingang van het)	413
Graveur (De)	196
Griek (Een) een gewonden makker buiten de vuurlinie dragend	56
Grieksch-Turkschen oorlog (Uit den). Charge der Turksche ruiterij bij Velestino	85
Groningen (Het nieuwe stationsgebouw te)	201

	De overdekte galerij	204
	Gezicht in de vestibule	204
Groot-Seminarie (Het) te Haaren in het bisdom 's-Hertogenbosch		369
	Antonius van Gils, de stichter van het Groot-Seminarie	369
	Gezicht op de achterzijde	370
	Het huis Gerra	371
	De laan van het Groot-Seminarie	372
	De kapel	372
‘Haal over!’		88
Hamlet en Laërtes aan de baar van Ophelia		308
Heiligverklaring (De) der zaligen Antonius Maria Zaccharia en Petrus Fourrier		101
's-Hertogenbosch (Het station te)		145
	Voorhalle van het station.	148
	Damessalon	148
	Gang naar de wachtkamer en de ververseningszaal	152
‘Hij slaapt’		121
Hollandsch herfstlandschap		213
Hond (De schrandere)		200
Hoofdprijs (De) van de landbouwloterij		89
Huishouden (Jong) uit den ouden tijd		9
Huisvredebreuk		408
Ingesneeuwd		288
Jacht (Na gelukkige)		233
Jagers (Geweldige)		241
Karel van Anjou te Bordeaux		244
Keizerstad (Uit de) aan den Donau. De St.-Stephanusdom na zijn ontmanteling		228

	De Hooge Markt met het *Votifdenkmal*	229
Kerkgang (De wekelijksche) van den sultan		41
Kerstboom (Onder den)		296
Kerstvertelling (Grootmoeders).		297
Kikkerconcert		168
Kind (Het goddelijk) van Bethlehem.		292
Kloosters (De) van St. Scholastica en St. Benedictus bij Subiaco		217
Kluizenaar (De) van het Sachsenswald		224
Koningin (De) der Meimaand		20
‘Koop lucifers!’		320
Krijgshonden (De) in het Pruische leger. Patronen aandragen		268
	Krijgshond en geleider marschvaardig	268
	Instructie der hondengeleiders	268
	De hond geeft door zijn blaffen te kennen, dat hij een doode gevonden heeft	272
	De hond tracht de muts van een gevallene meester te worden	272
Kruisbeeld (Het) aan den weg		416
‘Laat de kleinen tot Hij komen!’		328
Landsknecht (De oude)		176
Landverhuizers		53
Larantoeka (Kerk, pastorie en school te)		216
Larissa (Gezicht op) van den Peneios		49
Liefhebber van lezen (Ook een)		392
Lockhart (Generaal sir William) opperbevelhebber van het leger in Engelsch-Indië		284
Lodewijk (De H.) en zijn leermeester		324
Luchtcamera (Eddy's photographische)		232
Marconi en zijn telegraaftoestel		336

Maria-Laach (De Benedictijner-abdij te). De kruisgang. - Het klooster	171
Marokko (Edelvrouw uit)	380
Meedinger (Een nieuwe)	385
Medaille (St. Jozefs-) voor werkliedenvereenigingen	264
Meloena-pas (De strijd om den)	61
Morgengebed	356
Moskee (In de)	236
Napoleon na den slag bij de Piramiden	37
Nestjesuithaler (De) gestraft.	104
New-York (Het hotel Astoria, het grootste ter wereld te)	344
Neurenberg (Kerstnacht te)	289
Neusberenfamilie (Een)	405
Niet teruggekeerd	133
Nieuwsgierig Aagje	136
Nieuwjaarsdag van den ouden jongeheer	312
Nieuwjaarsbezoek van den suikeroom	309
Nispen tot Sevenaer (Jhr. H.C.J.M. van)	321
Nijmegen (De herstelde raadzaal te).	257
Nijmegen (De geboortekamer van den zaligen Petrus Canisius te)	304
Offerkaars (De)	64
Oisterwijk (De oude linde te)	280
Oisterwijk (De vrijheidsboom te)	280
Oliebollenvrouw (De)	364
Onderteekening (De) van het verdrag van Nymphenburg	212
Ontploffing van Dr. Wölfert's bestuurbaar luchtschip	108
Opdracht (De) in den tempel	348
Ophelia	52
Overwinning (Zeker van de)	29
Overwintering (De) op Nova Zembla	112
Paderborn (Het raadhuis te)	365

‘Pandoer!’	261
Peterhof (Het paleis)	185
Plannen (Hoogvliegende)	172
Poesje likkebaard	368
Poppenkastvertooning (Een)	397
Reddingstoestel (Een) voor schipbreukelingen	32
Reeën in den winter	316
Reintje in de klem	256
Reintje in doodsgevaar	364
Reintje in doodsnood	8
Reuzenverrekijker (De) op de jongste nijverheidstentoonstelling te Berlijn	256
Rijk (Professor J.A. de)	25
Rijn (Aan den). Bacharach	97
De plek der vier meren bij Boppard	100
Rijn val (De) bij Schaffhausen	109
Röntgenstralen (De toepassing der) bij de douane	129
Het menschelijk lorgnet bij de X-stralen	134
Rome (Het plein *Bocca della Verità* te)	77
Rome (De tempel van Minerva te)	396
‘Rotterdam’ (De)	361
Bootdek	361
Wandeldek	362
De lengte der ‘Rotterdam’ vergeleken met enkele torens	362
Vestibule ie klas	375
Eetsalon ie klas	376
De koepel van het eetsalon	376
Damessalon ie klas	377
Bibliotheek	377
2e klashut	378
3e klashut	378
Rotterdam (Landverhuizershotel der Holland - Amerika-lijn te)	379

Rotsvorming (Zonderlinge). De Kyautaga-pagode in Birma (Achter-Indië)		260
	De Sampan-pagode in Birma	260
	De natuurlijke sfinx bij Ladybrand in den Oranje-Vrijstaat	264
Roover (De) gevangen		265

Säkkingen (De trompetter van). Werner op het kasteel van den vrijheer	300
San Lazaro (Het kloostereiland) bij Venetië	17
Schaatsen (Voor het eerst op)	276
Schermutseling (De) tusschen Turken en Grieken om den berg Elias	60
Schot (Het) op den walvisch	45
Schuldeischer (De gefopte)	16
Skoetari (De landingsplaats te)	84
Smokkelaar (De slimme)	40
Spoorweg (De Siberische) in aanleg	253
Spoorweg (De) van Jaffa naar Jerusalem	128
Stal (Naar den)	225
Standbeelden (De) der HH. Apostelen Petrus en Paulus	81
Stephan (Dr. H. von)	40
Storm aan de kust van Cornwallis	341

Tarnassi (Mgr. Francesco), apostolisch internuntius	329
Telegrapheeren met behulp van vliegers	336
Tiroler meisje	237
Troost in leed	44
Trouw	401
Turken (De) afdalende in de vlakte van Thessalië	56

Vader (Het jongste portret van den H.)	305
Vaticaan (Aan den ingang van het)	5
Veemgericht (Een zitting van het)	252

Vertrek (Het) voor de vischvangst		205
Vervoer van een huis te San Francisco		192
Victoria (Koningin)		73
	Koningin Victoria's jubilé. De stoet op weg naar de St.-Paulskerk	124
	De prins en de prinses van Wales bij het maal der verwaarloosde kinderen in het Volkspaleis	125
Vischafslag te Geestemünde		208
Vlinderjacht (Nachtelijke) bij Spandau		164
Vlinderverzamelaar (De)		105
Vlissingen (Het loodsenhoofd te)		313
Vlucht (De) der Vestaalsche maagden		165
Vlucht (Een) in den revolutietijd		257
Vrind (De beste)		400
Vroegmette (In de) van Kerstmis		293
Vuren (Tusschen twee)		388
Waarnemingsvlieger		336
Waterlelies plukken		144
Wedren in de sneeuw		333
Weg (Op) naar huis		273
Weldadigheidsbazaar (In den) te Parijs voor den brand		68
	Tusschen den vuuroven en den muur van het Hotel du Palais	68
	Het oogenblik der paniek	69
	Na den brand. De spuitgasten blusschen het vuur der brandende lijken	72
‘Wie is er?’		4
Wielrijdster (De kleine)		169
Wielrijschool (In de)		13
Wintergasten		301
Witten Nijl (Aan den)		381

Woud (Diep in het)		36
Wijnoogst in Italië		188
Zander-Instituut (Een bezoek aan een)		
	Zijwaarts strekken der armen	22
	Draaien van den voet	22
	Sidderen van het lichaam	24
	Borstverwijding	24
's Zomers buiten		193
Zoon (Aan haar)		360
Zutfen. (Gezicht bij)		380

[Nummer 1]

Aan den Lezer.

Namen wij de vorige week onder beleefde dankbetuiging afscheid van de tienduizenden lezers, die ons gedurende den afgeloopen dertienden jaargang met welwillende belangstelling hadden gevolgd, thans komen wij hen weer vriendelijk uitnoodigen, met ons den veertienden jaargang in te treden.

De inhoud van dit eerste nummer kan hun alvast doen zien, dat wij met nieuwen moed onze taak weer opvatten en ons als vanouds beijveren, elk wat wils te geven.

Gemakkelijk is dat zeker niet, want de smaken loopen dikwijls schrikkelijk uiteen, en toch durven wij ons vleien oud en jong, arm en rijk, geleerd en ongeleerd beurtelings iets van hunnen zin te bieden, nu eens in de platen, een andermaal weer in de lezing. De een zal meer genoegen vinden in de onderhoudende novellen en boeiende verhalen, de ander zich liever verdiepen in de bevattelijke opstellen op meer wetenschappelijk gebied, zooals er in dit eerste nummer al een wordt aangetroffen. Het jonge volkje kijkt natuurlijk het eerst naar de keurige zoowel als naar de kluchtige platen.

Zoo vinden alle leden van het huis gezin 'beurtelings in onze *Illustratie* aangename verpoozing en leering, die hen terughoudt elders een soms minder onschuldige ontspanning te zoeken.

Daarom durven wij alle huisvaders en huisn oeders aanraden, hun gezin het genot niet te onthouden, dat een abonnement op de *Illustratie* tegen een betrekkelijk gering offer in geld geregeld verschaft. Lezen en prenten zien wil in den tegenwoordigen tijd iedereen, maar er zijn zooveel boeken en illustraties, die, hoe onschuldig ze zich soms voordoen, allerminst in ieders handen kunnen komen, dat de ouders niet voorzichtig genoeg kunnen toezien op de tijdschriften, die zij in hun huis toelaten.

Van de *Illustratie* nu - dat getuigt eene zoo lange ondervinding - hebben zij niet alleen geen gevaar te duchten, maar onschuldige ontspanning, waarlijk gezond voedsel voor hart en geest te verwachten.

Vertrouwende dat ons pogen, gelijk tot dusver, door het Vlaamsche volk gewaardeerd en gesteund zal worden, openen wij dezen veertienden jaargang met een welgemeend:

Den lezer heil!

HOLLANDSCH BOERINNETJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN VON HÖSSLIN.

's Heeren wegen.
Novelle door G. van Neubourg.

I.

Als de bonte inhoud eener Neurenbergsche speeldoos grillig door elkander geworpen, zoo lag aan den voet van den *Kegelenberg* het schilderachtig stedeken *Hagendorp* met zijn gothisch kerkje, zijn vroolijke, eigenaardige villa's, lieve prettige huizen, lachende tuinen en weilanden van de weelderigste heerlijkheid.

Van den berg gezien, leverde het een allerkeurigst schilderijtje, waaraan menig liefhebberij-kunstenaar reeds zijn rijk koloriet met het beste gevolg besteed had.

Zekeren avond was het anders zoo rustige stedeken op eens in rep en roer, en van mond tot mond hoorde men het verschrikkelijke woord ‘moord’ met de snelheid des bliksems de ronde doen.

Wat was er gebeurd?

Nath Klik, de brievenbesteller naar de omliggende gehuchten, was in een afgelegen bosch door den boschwachter badend in zijn bloed dood gevonden. Sneller dan de telegraafdraden het zouden overgeseind hebben, was een kwartiertje later in heel het stadje het verschrikkelijk ongeluk bekend en de belangstelling en deelneming buitengewoon en algemeen.

Leonardus Klik toch was door iedereen geliefd; een uur in den omtrek kende jong en oud den vroolijken Nath, die bij elken brief, dien hij bestelde, onverbeterlijk den snaak spelen kon.

Wat echter de deelneming zoo buitengewoon maakte was, dat vrouw Klik sedert ettelijke weken ernstig ziek was en men dagelijks vreesde, dat het haar laatste dag zou wezen. Het eenig zoontje Jozef, een lief knaapje van vijf jaren, zou dus weldra alleen op de wereld overblijven, daar er noch van vaders-, noch van moederszij familie meer over was.

De brievenbesteller bewoonde met vrouw en kind twee bovenkamers in een der zijstraten van het stadje. Er heerschte op die kamers natuurlijk wel geen weelde, maar 't was er kraakproper; alles glom er van zindelijkheid.

Op de achterkamer lag in een alkove de zieke gelaten en aan Gods H. Wil volkomen overgegeven haar rozenkrans te bidden.

't Was Nath (en wel vreemd) bijzonder hard gevallen van morgen, toen hij zijn Truitje een gewoon ‘tot dezen avond’ toewenschte. Hij had haar langer dan gewoonlijk de magere hand gedrukt; ook haar viel het scheiden in het oog loopend hard dien dag.

Men heeft somtijds zoo'n voorgevoel!

Tegen vier uur had Klik zijn dagelijksche ronde gewoonlijk afgedaan en werd hij door vrouw en kind, dat telken achtermiddag ongeduldig op den uitkijk stond naar vader en hem blijde te gemoet ijlde, immer opgewacht.

‘'t Is toch al over vijven, niet waar,’ vroeg vrouw Klik aan de vrouw van beneden, die bij haar bed stond en even kwam hooren, hoe zij het maakte en of ze niets noodig had.

‘Toch maar even, Truitje!’ luidde het wederwoord.

‘Waar of Nath toch blijft vandaag, anders is hij nu reeds lang thuis.’

‘Kom, maak u niet ongerust; met dat slechte weer zijn de wegen al moeielijk te begaan, en wordt het al licht een uurtje later.’

‘Ik weet het niet, maar me dunkt, ik heb zoo'n voorgevoel!’

Nog had de zieke niet uitgesproken, of de deur vliegt open en haar kleine Jozef stormt de kamer binnen:

‘Moeder, ze hebben vader doodgeslagen, zeggen ze,’ gilt het knaapje en valt weenend in de armen zijner moeder.

‘God! wie zegt dat?’ stamelt de kranke.

‘Maar kind, hoe komt gij daaraan, foei! iemand zoo laten verschrikken!’ bestrafte hem de vrouw van beneden, die tot hare grootste ontsteltenis zag, welken nadeeligen indruk dat verschrikkelijk nieuws op de lijderes maakte. Ze was een oogenblik besluiteloos, of ze het eerst de zieke zou helpen of wel naar beneden gaan om te vernemen, wat er eigenlijk van de zaak aan was, te meer daar de kleine Jozef zoo hartverscheurend snikte en weende.

Juist wilde ze naar de nog openstaande deur gaan, toen haar man de trap opkwam en het ongeluk bevestigde, dat van mond tot mond, bij groot en klein in het stadje met de noodige gissingen en opmerkingen rondging.

Toen beiden naar het ziekbed terugkeerden, bemerkten zij, dat vrouw Klik buiten kennis lag.

‘Ga den pastoor halen,’ beval haastig de vrouw aan haren echtgenoot, maar kon hare natuurlijke nieuwsgierigheid toch niet bedwingen en liet als in één adem volgen, terwijl ze ondertusschen de zieke verzorgde en het kind tot bedaren zocht te brengen:

‘Verschrikkelijk! En is hij op de plaats dood gebleven? Brengen ze hem hierheen?’

Doch haar man, die het rechte er ook nog niet van wist, bleef haar het antwoord schuldig en verwijderde zich ijlings om de hem opgedragen boodschap te vervullen.

Mijnheer pastoor en de dokter waren beiden terstond gekomen.

De laatste had den toestand der lijderes van dien aard bevonden, dat hij het hoog tijd oordeelde haar met alles te voorzien. Nochtans had hij in zijn berekening omtrent haar heengaan naar betere gewesten wel wat gefaald. De akelige dood waarde meer dan een geheele week rond in het zieken-achterkamertje, alsof hij voor deze reis weifelde den slag te slaan, en in zijne gevoelloosheid medelijden gevoelde met het knaapje, aan wien in zoo korten tijd de twee dierbaarste wezens op aarde ontrukt werden, om zoo jong nog, alleen, geheel alleen op de wereld achter te blijven.

Dagelijks was de grijze herder der parochie, soms zelfs tot tweemaal komen aanloopen; bij die korte, doch hartelijke bezoeken, schitterde in vollen glans, in zijn gewijde persoon, de ware trooster der zieken, de belanglooze helper der stervenden, de teedere vader der weezen, wondervol uit. Roerend was het te zien, hoe hij daar bij het krankenbed der arme vrouw, op een houten stoel gezeten, haar met kwistige hand den zoeten troost toedeelde, waarover de ware godsdienst alleen beschikt.

Snikkend klaagde de stervende moeder hem haren nood en terwijl ze met de éene hand de tranen wegveegde, hield de andere haar eenigen lieveling innig omsloten; hij was niet van haar weg te slaan en zijn oprechte kinderlijke vleierijen, sommigen kleinen zoo eigen, maakten haar het scheiden nog veel harder.

‘Och mijnheer, alles is niets,’ sprak ze nokkend; ‘maar dat mijn engel geheel verlaten moet achterblijven is te erg,’ en ze sloot hem hartstochtelijk aan haar hart.

‘Kom, beste moeder, onze Lieve Heer, die voor de vogeltjes en bloemen des velds zorgt, zal uw lieven Jozef niet verlaten; ik beloof u, ik zal voor hem zorgen, ik had bijna gezegd, zooals gij zelf over hem zoudt waken. Zijt ge nu tevreden?’

‘God moge het u vergelden, mijnheer pastoor,’ snikte zij; en onwillekeurig stiet zij zachtjes het kind in de armen van den priester, die het liefkoozend op zijn knieën nam en hem een kus op het voorhoofd drukte, toen de kleine een blik diep en open, waarin geheel zijne ziel zonder vlek of rimpel hare reinheid afstraalde, naar hem opsloeg.

Het gerustgestelde moederhart klopte thans nog even ietwat sneller en gelukkiger; 't waren de laatste slagen, want de engel des doods strekte zijne weifelende hand uit om de hem reeds lang opgelegde taak te volvoeren: de moeder van het kind te scheiden, maar de gade met den echtgenoot te hereenigen, om te waken over hun dierbaren telg van uit het land, waar nooit scheiding meer wezen zal.

II.

Tegen den middag, na den noodlottigen moord op den briefdrager Klik gepleegd, was in zijn statige, zwarte deftigheid ‘het gerecht’ der naaste arrondissements-rechtbank per tweespan aangekomen om een onderzoek ter plaatse in te stallen.

Van 's morgens vroeg reeds waren de belangstellenden, maar veel meer nog de nieuwsgierigen bij troepjes gekomen en gegaan naar en van de plaats des onheils, waar niets te zien was en toch zooveel met de oogen der verbeelding aanschouwd werd; want het lijk was in het naastbijgelegen huis gedragen, dat als het ware door het volk bestormd werd, zoodat de rijksveldwachter, die er post gevat had, al zijn gezag moest gebruiken om de bezoekers van allerlei slag te keeren.

Dat er ook uitstapjes op het veld der gissingen gedaan werden is natuurlijk, en heeft de ondervinding bij dergelijke gelegenheden reeds meer dan ontelbare malen bewezen. Dan, niemand vermocht een tipje zelfs van den dichten sluier over dit geheimzinnig voorval op te heffen, al werden er ook tal van getuigen gehoord, een aanzienlijke som gelds uitgeloofd, listen gebruikt, onderzoeken ingesteld, slimheid, welsprekendheid, zorgen aangewend; men kon hier niemand met noch zonder reden verdenken, weshalve men zich aan deze laatste redplank vastklemde: - ofschoon men middelerwijl niet werkeloos bleef - de toekomst moge uitkomst geven!

Een der meest belangstellenden, ofschoon hij het volstrekt niet aan de buitenwereld liet blijken, was de jongeheer Edgard la Glacière-Bleistadt, wiens familie de villa ‘Rozenhof’ te Hagendorp bewoonde.

Met neergebogen hoofd, zijne slanke gestalt als onder een zwaren last ter neer gedrukt, stond hij voor zijn grijzen vader, die in een gemakkelijk schrijfstoeltje voor zijne antieke, eikenhouten schrijftafel zat.

‘'t Is gebeurd, mijn zoon, en gedane zaken nemen geen keer,’ sprak de oude heer niet weinig ontsteld; ‘laten we zien te herstellen wat we kunnen, en voor de rest zwijgen.’

‘Gerechte hemel, papa, ik besterf het, ik vind rust noch duur meer, ik zal me ten laatste zelf nog aanklagen!’

‘Maar mijn zoon,’ stoof de heer La Glacière verschrikt op, ‘maar mijn zoon, wees toch verstandig! Onze familienaam, uw moeder, ik, uw broers en zuster! Bega geen....’

‘Vader, ach ik.... hoe zal het.... neen, laat mij....’ En de jongeling wrong bijna vertwijfelend de handen boven het hoofd.

‘Kom, Edgard, bedaar en luister eens kalm naar mij. Wij zullen aan het zoontje zooveel mogelijk weergeven, wat een ongeluk hem, zooals gij vermoedt, maar nog lang niet zeker is, heeft ontnomen. Voor ons geweten toch hebben wij geen schuld,

daar de zaak zeer twijfelachtig en onzeker is; er rust verdenking op niemand, en wij mogen den goeden naam onzer familie toch zoo maar niet klakkeloos wegwerpen. De naam La Glacière-Bleistadt is niet alleen de uwe, maar ook de mijne, die van uw moeder, zuster en broeders. Grit dat toch met onuitwischbare letters in uw geheugen, jongen, want anders begaat gij dwaasheden, die gij nooit weer kunt herstellen.'

Eenige dagen na dit onderhoud werden er op het buitentje allerlei toebereidselen gemaakt voor eene groote reis, die de jongeheer ondernemen ging. Hij zou een tijd lang voor zijne gezondheid in het Zuiden, onder den schitterend blauwen hemel van Andalusië de zuivere lucht gaan inademen; iedereen zag dat de jongeheer Edgard la Glacière ziek was, doch niemand dan hij en zijn vader wist, waar de geheimzinnige kiem zijner toenemende krankheid schuil ging.

Verschillende nieuwtjes hadden reeds weer de tongen der Hagendorpenaars in beweging gebracht, toen op zekeren dag, een week ol vier na den bekenden manslag, deze weer plotseling te berde kwam, daar men een zekeren Wouter Staren, bediende op de villa 'Rozenhof', gevat had, als schuldig verdacht ter oorzake van een oude veete tusschen hem en den brievenbesteller Klik. Doch daar de bewijzen onvoldoende gebleken waren, moest men hem al spoedig weer in vrijheid stellen, ofschoon het vermoeden op hem bleef rusten.

III.

De anders zoo rustige pastorie van Hagendorp was in de laatste dagen heel wat veranderd.

Een levenslustig vogeltje had men er met nestje en al heengedragen, en het schaterend zangertje was er al spoedig zoo gewend, dat het meer dan ooit kwinkeleerde en gansch den Gods lieven dag rondvloog tot groot genoegen en gezellig verzet van den goeden pastoor en zijne oude huishoudster Nella.

Dat zangerig vogeltje was de kleine Jozef Klik, die sedert de begrafenis zijner ouders op de pastorie woonde naar het gegeven woord van den dorpsherder, dat heilig was.

‘'t Heeft moeite gekost bij Nella,’ verzekerde de priester lachend aan den ouden heer La Glacière, die hem juist een bezoek bracht. ‘U begrijpt zoo'n wildzang kan den boel nog al opscheppen, en mijn huishoudster, die - ik moet het tot hare eer zeggen - de zindelijkheid in persoon is!.... maar ze schijnen het toch nogal met elkander te kunnen vinden.’

‘Hoor eens, mijnheer pastoor, u hebt zeker een goed werk gedaan met het arme, verlaten kind op te nemen.’

‘Niet meer dan dure plicht, mijnheer, ik heb mijn woord gegeven aan de stervende moeder!’

‘Goed, eerwaarde, maar dat belet niet, dat gij mij met u dat goede werk kunt laten deelen. Ik neem op mij, voortaan de kosten te dragen van al wat de knaap behoeft, totdat hij een staat zal aanvaard hebben, waarin hij voor zich zelven zal kunnen zorgen. Neemt gij mijn aanbod aan?’

‘Met veel genoegen, edele heer; 't zou mij eene zonde zijn, als ik uw vrijgevigheid belemmerde, te meer daar God u zoozeer met de goederen dezer aarde gezegend heeft, dat uwe kinderen daar niet onder zullen lijden, integendeel. Wie den arme geeft, leent aan God, die het u en hun honderdvoudig vergelden zal.’

Na het bezoek van den heer van 't ‘Rozenhof,’ was de oude Nella sloffend, zooals gewoonlijk, terstond in het studeervertrek van mijnheer pastoor verschenen, om eens te zien of ze ook iets ‘los kon krijgen,’ zooals ze dit noemde, wanneer er iemand bijzonders geweest was, wat zeker ook iets bijzonders te beteekenen had, en aangezien zij alles, wat de pastorie aanbelangde, ter harte nam, moest zij zich zooveel mogelijk van alles op de hoogte houden, ofschoon ‘de heer’ haar zeer wijselijk niet meer toevertrouwde, dan hij gaarne kwijt was.

‘Dat 's dezen keer een lang visiet geweest, mijnheer pastoor,’ zei ze, de glazen, flesch en sigaren van tafel nemend.

‘En raad eens, Nella, waarover het ging,’ vroeg de pastoor.

‘Hoe zou ik dat weten?’ Ze zette het schenkblaadje neer en de nieuwsgierigheid straalde haar uit de oogen.

Mijnheer pastoor, die zijn huishoudster kende in haar zwak en haar telkens gelegenheid wilde geven zich te versterven, zeide glimlachend:

‘Nu, dat zal ik u dezen avond eens vertellen,’ en om hare vrouwelijke eigenschap nog meer te prikkelen, voegde hij er leukjes bij: ‘Daar zult gij van opkijken!’

En ja, Nella keek dien avond, die zich veel langer dan iederen anderen dag dezen keer had laten wachten, vreemd op, toen mijnheer pastoor haar vertelde, welke lachende toekomst hun Sjefke in het verschiet had.

Dat gaf de goede oude gelegenheid allerlei grootsche plannen te vormen.

‘Nu, mijnheer pastoor, dan moet gij maar niet lang wachten om het kind op studie te doen; want daar steekt genie in hem, dat zie ik wel als hij zijn sommen maakt; en hier op school zal hij gauw uitgeleerd zijn.’

‘En wat wilt ge dan wel van hem maken, Cornelia?’

‘O! dat.... dat zullen we eens zien,’ stamelde de keukenprinses verlegen; ‘in alle geval zou ik hem Latijn laten leeren.’

‘Oho!’ lachte de pastoor, ‘dat is eigenbelang, om na mijne dood de firma op denzelfden voet te kunnen voortzetten.’

Cornelia bloosde onder haar wit kornetje.

‘Maar, mijn goede mensch, zoover zijn we ook nog niet, laat hem eens eerst hier op school gedaan hebben. In alle geval is 't mij toch een steen van het hart dat zijn leven verzekerd is!’

De oude ging dien avond zoo vroolijk als ooit naar haar kamertje, en toen zij met haar kleinen beschermeling, vóór hij den rustigen slaap der onschuld slapen ging, het kleine avondgebed deed, bad zij na het ‘Onze Vader’ voor vader- en moederzaliger, ook nog één ‘Onze Vader’ voor degenen, die ons vandaag welgedaan hebben.

IV.

Jozef, het vroolijke lentezonnetje in Hagendorps pastorie, groeide op in wijsheid en deugd voor God en alle brave menschen, niet het minst voor zijn liefdadigen beschermer en diens goedige huishoudster Cornelia.

't Was de lieveling ook van meester op school. En dat verdiende hij. 't Was een echte jongen, maar een brave, degelijke, flinke jongen. Aan guitige jongensstreken niet vreemd, hield hij toch altijd het schilderijtje voor den geest, dat in het studeervertrek van mijnheer pastoor boven zijn schrijflessenaar hing, nl. ‘het oog Gods’, met dit onderschrift: *God ziet mij altijd en overal.*

Wat was hij trotsch en blijde tevens, de blonde en engelschoone knaap, als hij heeroom en tante Nella - zoo noemde hij zijne weldoeners - de sprekende bewijzen van zijn vlijt en vorderingen in een prentje, boekje of ander onbeduidend klein geschenk, in het kinderoog zoo groot en kostbaar, toonen kon!

't Was den braven pastoor eene aangename afwisseling in zijn stil, doch bedrijvig leven, als hij 's avonds den kleine helpen kon bij het uitrekenen van een meer ingewikkeld vraagstuk, bij eene moeilijke ontleding.

Als een waar kindervriend wist hij dan op het aangenaamst en als natuurlijkerwijze, er de schoonste wenken en lessen als geurige bloemen tusschen door te strengelen, en Jozef, zonder 't zich bewust te zijn, gaarde ze tot een kostbaren ruiker en bewaarde hem in zijn onschuldig hart.

Zeker, heeroom en tante vooral, moesten van tijd tot tijd eens kijven en den kleinen baas op zijne plaats zetten. Doch dat waren slechts voorbijdrijvende wolkjes, van die donderkopjes, waarna de zonnestralen veel kwistiger over Gods schoone natuur uitgegoten worden.

Zoo waren als het heldere water eener krystallijnen beek de jaren na de jaren zoetjesaan voorbijgevloeid, en naakte de dag, de schoonste dag van Jozefs leven, zijne eerste H. Communie.

Met mijnheer pastoors hulp had hij, vlijtig meewerkend, zijn smetteloos hart voorbereid, versierd voor de eervolle komst van den hoogen Bezoeker, der heeren Heer, en op het oogenblik der jubelende, feestelijke ontvangst, toen de gelukkige pastoor met tranen in de oogen Jesus zijn intrek deed nemen in het beminnelijk kinderhart van zijn argeloos vriendje, welden er in drie harten de heerlijkste, de teerste, de oprechtste gevoelens: dat van den kleinen, reinen Jozef sloeg van warme dankbaarheid voor God en zijne weldoeners; dat van den heiligen dorpsgeestelijke klopte van innige vreugde; en dat der gelukkige huishoudster vroeg snikkend, wat alleen eene moeder (en dat was zij reeds lang voor Jozef) voor haar eerst en eenig communiecantje vragen kon.

Daags na den plechtigen communiedag had mijnheer pastoor met zijn pleegkind een bezoek gebracht op het buitentje; de reden van dat bezoek gold Jozef, die dit jaar op de dorpsschool uitgeleerd zou zijn, daar hij op de hoogste klas zat.

'Wat wilt ge nu eigenlijk worden, mijn ventje?' vroeg mijnheer La Glacière den kleine.

En met een allerliefst blosje, dat even zijne doorschijnend blanke wangjes tintte, bedeesd, eerst een schuin blikje op den geestelijke werpend, klonk zijn helderrein stemmetje als een hemelsche muziek door het rijke vertrek: 'Pastoor, mijnheer!'

Beiden, priester en leek, konden bij dat even oprecht als kinderlijk antwoord, een gul lachje niet bedwingen.

'Zoo, zoo,' zeide de heer der villa, 'niet minder dan dat; maar dan zult ge nog veel moeten leeren: Latijn, Grieksch!....'

'Heeroom zal me wel helpen,' sprak geruststellend de ondervraagde kleine.

'Nu goed! Als ge zin en roeping hebt om te studeeren, mij wel! Heeroom kan de zaakjes regelen; ik sta voor al het overige in, eerwaarde, zooals ik u reeds meermalen gezegd heb.'

Een half uurtje daarna, toen de twee bezoekers vertrokken waren, zette zich mijnheer De Glacière aan zijn lessenaar en schreef in een brief aan zijn zoon het volgende postscriptum:

'Ik ontving daar even een bezoek van mijnheer pastoor en onzen kleinen beschermeling. Het kereltje wil priester worden, naar ik verneem. Ik heb voor u op mij genomen te zorgen voor zijne verdere studies. Ik twijfel niet of dit nieuws zal u hoogst aangenaam wezen. Bij uwe spoedige terugkomst in het vaderland, dezen nazomer, kunt gij zelf dan den kleinen Jozef naar het college brengen.

Vaarwel, tot spoedig weerzien!

Uw innig liefhebbende vader.'

(*Wordt vervolgd.*)

Een bezoek aan een medico-mechanisch Zander-Instituut, door J.A. Acket.

I.

Eer ik ooit van een Zander-Instituut had hooren spreken, had ik meermalen die vreemde woorden gelezen, zonder mij precies rekenschap te geven wat ze zouden kunnen beteekenen.

Nu, ik houd het er voor, dat zoo iets een ander ook wel eens overkomt; maar toch had ik ze niet gedachtenloos voorbij laten gaan, want ik herinner me nog goed, dat

mijn eerste indruk was: ‘Nu ja, dat is zeker iets voor zieke menschen, en ik ben Goddank zoo gezond als een vischje in 't water.’

Toch had de samenkoppeling van die woorden mijne belangstelling in zoo verre opgewekt, dat toen ik in de gelegenheid kwam, om een kenner naar de beteekenis van zulk een Instituut te vragen, ik er gebruik van maakte, en te gelijker tijd gaarne zijn voorstel aannam, om met hem naar Nijmegen te gaan en daar in zulk eene inrichting eens een kijkje te nemen.

Wat ik daar gehoord en gezien heb, wensch ik in een paar opstellen mee te deelen.

Iedereen heeft zeker ooit hooren spreken van Dr. Metzger, die eenige jaren geleden de roem was van Amsterdam, omdat de echte en de geldaristocratie van geheel Europa en zelfs vorstelijke personen daarheen togen, om zich door hem te laten masseeren. Trouwens, toen hij vandaar vertrok, heeft de Amsterdamsche pers luid en lang genoeg gejammerd over zijn verlies, om een toontje van die klacht te kunnen opvangen.

Algemeen was de meening, dat de Amsterdamsche knijpdokter er aardig slag van had, om zijne patiënten te knijpen en te wrijven, te rollen en te slaan, dat hun de tranen over de oogen liepen, en dat deze er hem zoo dankbaar voor waren, dat zij zijn pak slaag met goud betaalden.

Maar naast deze meening stond ook het gevoelen, dat zulke kuren alleen goed waren voor groote rijken, die, zoo werd dikwijls gezegd, het zoo ver aan voelden komen, en uit vrees voor een ziekelijk leven, zich gaarne te Amsterdam lieten knijpen en rollen.

Wat daarvan zij, zeker is het, dat de massage eene kunstverrichting is, welke evengoed heilzaam kan zijn voor hen, die het minder ‘ver voelen aankomen.’ Want wat is massage anders dan door hakken, strijken, kneden, schudden, slaan enz. de vochten, welke de overspannen spieren afscheiden, en welke door de geleerden vermoeiingsstoffen genoemd worden, weer hun plaats in den bloedstroom te doen hernemen en aldus de aangetaste spieren te bevrijden van de rem, die hen verhindert vrij te werken.

'WIE IS ER?'
Naar een photographie van de Stereoscopie Company te Londen.

AAN DEN INGANG VAN HET VATICAAN, NAAR DE TEEKENING VAN H. WIEI AND.

Daarmee is intusschen nog niet gezegd, dat de spieren nieuwe krachten hebben gekregen; want dit wordt alleen bereikt door de spieren langzamerhand aan te porren, hoort gij, hare vadsige rust prijs te geven en weer aan 't werk te gaan, zooals dat een fatsoenlijke spier of spierbundel behoort te doen. En zulk een werking op de spieren noemt men heilgymnastiek, een geneeskundige handeling, welke in het begin dezer eeuw het eerst werd toegepast door den Zweed Ling.

De lezer zal me zeker vergunnen, dat ik even stilsta bij het woord heilgymnastiek, want als 't me gelukt, hem van hare werking een duidelijk begrip te geven, kan ik straks over heel veel dingen heenstappen, welke anders een uitvoerige verklaring zouden behoeven.

Laat me dan beginnen met op te merken, dat men bij het woord spieren niet uitsluitend mag denken aan de grootere en kleinere bundels vleesch, waardoor men armen, beenen, hoofd en romp kan bewegen; want binnen in het menschelijk lichaam vervullen zij een niet minder groote rol, en om maar iets te noemen, zijn het de spieren, die de geregelde werking van het hart veroorzaken, daartoe in beweging gezet door den prikkelenden invloed der zenuwen.

Welnu, veronderstellen we eens, dat eene spier werkstaking houdt en er den brui van geeft te doen wat der spieren is. Men gaat naar den dokter, en is deze een man op de hoogte van zijn tijd, dan gaat hij met zijn patiënt naar een heilgymnast. De heeren maken samen de diagnose en nu begint het werk van den heilgymnast.

Nemen we nu maar eens aan, dat de groote, krachtige spier, die we vinden aan het voorbinnengedeelte van den bovenarm, en die tot taak heeft de beweging van den onderarm te helpen uitvoeren, de werkstaker is. Goed! Evenals indertijd de kattendresseur te Amsterdam zijne beestjes allerlei kunstjes liet maken door de zachte woordjes: ‘Poesje, poesje, kom dan!’ evenzoo doet de heilgymnast met de weerbarstige spier.

Zachtjes grijpt hij den onderarm van den patiënt en begint hem langzaam, o zoo langzaam te buigen. Want hij weet zeer goed, dat een spier dit met een muizenvangster gemeen heeft, dat men Poesje-wat-hebt-ge-lieve-jongen! met haar moet spelen, om ze langzamerhand te laten doen wat ze eigenlijk doen moet.

Langzaam, langzaam blijft hij den onderarm bewegen en daarbij vergeet hij niet de spier van den bovenarm op masseursmanier te aaien, en dit heeft op de spier de werking, alsof hij riep: ‘Spiertje, spiertje, doe het nu!’

De spier wordt wakker. Maar dat is niet genoeg, zij moet zelf werken. Daartoe gaat de patiënt meewerken, dat wil zeggen, hij roept mee: ‘Spiertje, spiertje!’ door den arm stijf te houden, terwijl de heilgymnast voortgaat met buigen en aaien. Met tusschenpoozen wordt deze kuur herhaald, de heilgymnast moet krachtiger en krachtiger aan den arm trekken, steviger en steviger aaien, en de kuur houdt op als de spier weer behoorlijk haar plicht doet.

Het spreekt vanzelf, dat de heilgymnast een uitgebreide en nauwkeurige kennis moet bezitten van het spieren-, beenderen- en zenuwstelsel, daar het bijna altijd aan hem ligt, indien de genezing niet wordt bereikt.

Hij moet nl. precies weten wat hij in elk stadium van de spier mag vorderen, hoe dikwijls en hoe lang hij zijn: Spiertje, spiertje! mag blijven roepen, daar een spier op stuk van zaken nog kittelooriger is dan een kat, waar tegenover staat, dat bij een goede behandeling en als alle voorwaarden voor de werking der spier niet geheel en

al verdwenen zijn, deze steeds gaat gehoorzamen, wat ik geloof van een poes niet te mogen zeggen.

Maar daar komt nog iets anders bij.

De heilgymnast moet niet alleen de noodige kennis hebben, maar ook moet hij over een buitengewoon volhardingsvermogen kunnen beschikken.

't Zal iedereen toch duidelijk zijn, dat dit buigen van den arm met geen rukken en plukken mag gaan, dat de aangewende kracht bij het buigen gelijkmatig moet toe- en afnemen zoodat nooit een stootsgewijze of door overmaat van inspanning sidderende beweging ontstaat.

En daartoe behoort het vermogen, om te kunnen volhouden, waarvan ik zooeven sprak.

Want het gaat hier niet over één patiënt, maar over vele, en als een heilgymnast enkele uren achter elkaar aldus gewerkt heeft, kan niet van hem gevergd worden, dat hij maar aan den gang blijft totdat hij niet meer kan.

Daarenboven ligt het voor de hand, dat de spier volstrekt geen rekening houdt met de vermoeidheid van den heilgymnast. Zij wil nu eenmaal als de bovengenoemde poesjes behandeld worden en gebeurt dat niet, dan dankt zij er hartelijk voor te doen wat men van haar vraagt.

Men vergete daarbij ook niet, dat de vermoeidheid van den heilgymnast oorzaak kan en moet worden, dat hij zich vergist in de werking der spier, nl. dat hij aan haar gaat toeschrijven wat hij zelf mist, of omgekeerd, bij een toevallige krachtsvermeerdering denkt de spier tot de orde te hebben geroepen, terwijl zij nog rustig in hare rust voortdommelt.

't Is dan ook met een bekend heilgymnast gebeurd, dat hem door een zijner patiënten gevraagd werd, hoe hij het uithield, om zoo dag aan dag aan den gang te blijven. Zijn antwoord was: ‘dat houd ik ook niet uit,’ en inderdaad stond hij kort daarop voor de keus zijn beroep te laten varen of onder zijnen arbeid te bezwijken.

De overtuiging van dit feit, opgedaan in de praktijk, bracht den Zweedschen heilgymnast Dr. Zander er toe, om te beproeven de op den duur machtelooze hand van den heilgymnast te doen vervangen door stoom.

Dit woord is niet geheel juist, maar ik gebruik het hier opzettelijk, om er op te kunnen wijzen, dat de spottende schaterlach, die in de medische wereld opging, toen de toestellen van Dr. Zander bekend werden, zich oplosten in de woorden: ‘Masseeren met stoom!’

Zoover ging in het begin Dr. Zander echter niet.

Als heilgymnast vestigde hij in 't eerst zijne aandacht op toestellen, waaraan de patiënt zelf onder toezicht zou werken, en wel toestellen, welke niet alleen de vereischte beweging zouden geven aan de verzwakte spier of spiergroep, maar ook, dat die toestellen te gelijker tijd naar de kracht van den lijder konden geregeld worden en haar precies aangeven.

En dit is hem niet alleen volkomen gelukt, maar ook vond hij later de massage-toestellen uit, welke door stoom gedreven, de hand van een masseur gedeeltelijk vervingen en zelfs bij sommige inwerkingen, als sidderen en kloppen, ze overtroffen door de regelmatige en onvermoeide kracht, welke zij uitoefenden, eene kracht, welke tegelijker tijd beschikte over de fluweelen hand, noodig voor de teere lichaamsdeelen, en de forsche vuist van een Dr. Metzger.

En ziedaar verklaard, wat er in een medicomechanisch Zander-Instituut gebeurt. Laat me nu overgaan tot de beschrijving van de wijze, waarop Dr. Zander dit moeilijk vraagstuk heeft opgelost en daartoe de inrichting van den heer Hage binnentreden.

(*Wordt vervolgd.)*

Geleende veeren, door F.C.

't Is ongelooflijk, wat een last men soms van goede vrienden kan hebben. Een oud spreekwoord zegt, dat een onhandige vriend veel gevaarlijker is dan een slimme vijand; en nu moge men nog zoo weinig op hebben met spreekwoorden, men is wel geneigd het bovenstaande te gelooven, als men hoort, dat niet alleen onhandige, maar zelfs heel slimme, uitgeslapen en bijzonder handige vrienden in staat zijn iemands levensgeluk te verknoeien en hem ongenoegen en onaangenaamheden te berokkenen meer dan al zijne vijanden te zamen hem zouden aandoen.

Judocus Slims had zoo'n vriend. Judocus, of Docus, zooals hij in den omgang genoemd werd, woonde te Princenwoude en was werkzaam aan *Het Nieuws voor Princenwoude en Omstreken*, een blad, dat drie keer in de week uitkwam en in het stadje en zijne omgeving nogal lezers telde.

Hoe Docus het in zijn hoofd had gekregen, aan eene gazet te gaan, konden zijn vrienden maar niet begrijpen; en de jonge man, die mededeelzaam van aard was, vertelde hun dan ook heel spoedig, dat het in *zijne* hersens eigenlijk niet was opgekomen, maar wel in het hoofd van zijn voogd, die te Antwerpen woonde en van zijn neef groote letterkundige verwachtingen koesterde. Docus moest en zou aan een gazet gaan, en zoo zag hij zich, bijna zonder dat hij wist, hoe 't eigenlijk kwam, geplaatst aan het gazet van Princenwoude, onder de leiding van den in journalistiek, polemiek en andere -ieken vergrijsden en verhaarden uitgever.

Docus had een gezellig kosthuis, veel vrijen tijd en was er op uit, zich de reis door dit tranendal zoo plezierig mogelijk in te richten. Daarin slaagde hij naar wensch, bijgestaan door een groot aantal vrienden en kennissen, die hij zich in korten tijd had verworven.

Slims was gezien in Princenwoude; vooral bij de familie Van Geerthuysen was hij welkom, en dikwijls legde hij daar bezoeken af. Mijnheer Van Geerthuysen was een kennis van Judocus' overleden papa; maar niet hij was de oorzaak, dat de jonge redacteur er zoo dikwijls aan huis kwam, maar wel zijn twintigjarige dochter, de kleine Truus met haar vol gezichtje, rozenrood wipneusje en vriendelijke oogjes.

De twee jongelieden geleken overigens weinig op elkaar. Docus was groot, zwaar, met vierkante schouders, had steile haren, een gezicht als iemand, die pas lekker gegeten heeft, en een groot eind blonden knevel. Hij was een reus in vergelijking met de kleine Truus, maar ze mochten elkaar graag lijden; en Docus, die nog nooit ernstig over de toekomst had nagedacht, kreeg zoo nu en dan als een vaag visioen van komende tijden, waarop hij wel onafhankelijk, doch alleen zou staan op de wereld, zonder de voorlichting van zijn voogd; en het ijle gevoel van eenzaamheid, dat hem dan overviel, verdween slechts bij de gedachte aan Truus, die met haar vroolijken, kinderlijken lach warmte bracht in zijn kil alleen-zijn.

Truus stelde belang in Docus en ook in alles wat Docus in de gazet schreef; er waren er trouwens meer, die dat deden en die bovendien zoo bereidwillig waren, hem op alle gebeurtenissen te wijzen, die voor het *Nieuws* dienstig of ondienstig konden zijn. Er kon geen bekend jongmensch in kennelijken staat thuiskomen, geen paard struikelen of geen kat in 't water vallen, of Docus kreeg te hooren: ‘Jongen, dat moet gij eens in de gazet zetten.’

Docus was wel zoo wijs aan dien onzin geen gevolg te geven; maar toch zag hij in zijn omgeving genoeg gebeuren, wat wel waard was aan de vergetelheid te worden ontrukt, indien het door een krachtige verbeelding genoegzaam opgeschilderd en van alle persoonlijkheden werd ontdaan. Zulk eene gebeurtenis was de zilveren bruiloft van mijnheer Adolf van Geerthuysen, den oom van Truus.

Als huisvriend werd Docus er ook verzocht, en 't ging er verbazend lustig toe; maar tegen den morgen dreigde het, helaas, op een waar kannibalenfeest te gelijken. Gerrit Verhoef, de zoon van den brouwer, die liever wijn dan bier dronk, had zich een paar glaasjes vergist, en 't was een onhebbelijkheid van hem, dat hij in zulke omstandigheden altijd lastig werd. 't Kan zijn, dat het brouwsel, dat hij door de week naar binnen sloeg, in oproer kwam tegen het druivensap, dat hem bij plechtige gelegenheden werd voorgezet; maar hoe 't zij of niet - de reden ook doet hier niets ter zake - Gerrit zocht opeens geweldige ruzie met Slims, die tegenover hem zat; en in minder dan geen tijd liep de twist zoo hoog, dat Gerrit zijn glas opnam en het zijn overbuurman naar het hoofd smeet. Rakelings vloog het werptuig langs zijne ooren zonder hem te deren, maar 't ergst kwam Truus er af; die kreeg een groote klad wijn over haar japon.

't Dreigde een heele opschudding te worden; Docus hield zich bedaard, wat het verstandigst was, maar papa Verhoef wist verdere ongelukken te voorkomen, door zijn lastigen telg bij

den nek te pakken en hem met bekwamen spoed uit de feestzaal te verwijderen.

'tWas voor den gastheer een vervelend incident, maar zijn genoodigden namen de zaak van den luchtigen kant op; Gerrit was eigenlijk een beer van een jongen; de aanwezigen waren oprecht blij dat ze hem kwijt waren en maakten zich te zijnen koste niet weinig vroolijk.

Den volgenden dag vertelde Docus het voorgevallene aan zijn vriend, Jan Williams. Jan studeerde te Leuven in de scheikunde en was nu met vacantie te Princenwoude, waar hij ieder jaar eenige weken bij zijn oom, den apotheker, kwam logeeren. Hij was een oud-schoolkameraad en de vertrouwde vriend van Slims, dien hij misschien in goed humeur evenaarde, maar wien hij, wat geest en gevatheid betrof, verre vooruit was.

De student hield er bovendien letterkundige neigingen op na en plaatste door bemiddeling van zijn vriend nu en dan onder den aangenomen naam J. van Damme stukjes in de gazet, die door het Princenwoudsche publiek met graagte gelezen werden.

Men vroeg zich af, wie die Van Damme toch zijn kon; vergeefs werd er naar gehengeld en gevischt, totdat er eindelijk gefluisterd werd, dat niemand anders dan Judocus Slims de schrijver was; die schreef zijn voornaam immers met een J en hij kwam van Antwerpen, daarvandaan Van Damme; en zoo was het raadsel opgelost. Slims werd zelfs op den man af gevraagd of hij die dingen maakte; maar hij ontweek het antwoord en glimlachte geheimzinnig; hij vond het wel aardig, dat de menschen zoo'n groote gedachte van hem hadden, en snoof de eerste wierookdampen van den roem met graagte op.

Een jaar later, toen Jan Williams weer in Princenwoude gelogeerd was geweest en op het punt stond naar de academie terug te keeren, kwam hij op een morgen bij Docus binnenstappen met een groot pak papieren onder den arm.

‘Docus,’ zei hij. ‘ik heb hier een heelen roman, dien moet gij in de gazet zetten.’

Docus merkte op, dat niet hij daarover te beschikken had, maar de uitgever; daar hij evenwel groot belang stelde in de letterkundige proeven van zijn vriend, zou hij het dikke pak papier den uitgever laten lezen, en er was bijna geen twijfel of die zou het wel goedvinden, vooral daar de schrijver geen honorarium verlangde.

Korten tijd later kondigde het *Nieuws voor Princenwoude* enz. een nieuw feuilleton aan, fraai, boeiend, spannend en wat niet meer, dat tot titel droeg: ‘De gewroken Onschuld, of Straf volgt op Misdaad, oorspronkelijk verhaal door J. van Damme.’

'tWas een lief verhaal, echt lief. Er kwamen wel vier paren in voor, die ‘elkaar kregen’, twee menschen werden heel en drie halfdood geschoten, en een ander werd slechts in het bedrijven eener gruwelijke misdaad verhinderd, doordat de schrijver hem op het juiste moment een beroerte liet krijgen. Geen wonder dat het feuilleton opgang maakte.

Er waren nauwelijks een tiental nummers van verschenen, toen Slims wegens familie-omstandigheden een paar weken bij zijn voogd moest doorbrengen. De oom, die in ziekelijken toestand verkeerde, was tevreden over zijn neef; uit Princenwoude was de roem van Docus tot hem doorgedrongen, en deze, die heel goed wist, dat de fraaie feuilleton in de gazet aan zijne talenten werd toegeschreven, hield wijselijk den mond en beloofde zijn oom een pak nummers te zenden. In geruimen tijd had hij nu zijn blad niet meer gelezen: hoe zou het verhaal afloopen, en wat zouden de menschen wel zeggen als hij in zijn kosthuis terugkeerde?

Het hoofd vol van deze gedachten zat hij in den trein, die hem 's avonds naar Princenwoude terugbracht.

Den eenige bekende, dien hij op het perron zag, was de statieoverste.

‘Zoo, daar hebt gij onzen beroemden schrijver,’ zei deze zoo langs zijn neus weg.

Docus lachte er eens mee, groette en ging door. Maar nauwelijks buiten de statie ontmoette hij Gerrit Verhoef, den zoon van den brouwer, die met een onheilspellend gezicht op hem afkwam.

‘Zeg eens, kerel, wat hebt gij er mee voor gehad, mij in de gazet te zetten?’ was de vriendelijke vraag, en te gelijker tijd kwakte de sterke brouwerszoon den langen Slims tegen een boom en hield hem zijn groote vuist vlak onder den neus.

Docus zette een paar oogen, die wel getuigden, dat hij nooit van zijn leven zoo verwonderd was geweest; als hij in zijn rechterhand geen zwaar valies had gedragen, zou hij zich Gerrit best van het lijf gehouden hebben, maar nu was hij in zoo goed als weerloozen toestand. ‘Wat wil u van me hebben?’ vroeg hij tamelijk benauwd.

‘Wat ik hebben moet? Dat gij mij in uwe gazet niet belachelijk maakt, lammeling!’ was 't barsche antwoord. Met een vervaarlijken sprong vloog Slims op zij, want vriend Gerrit maakte aanstalten, hem volgens alle regelen der kunst een blauw oog te slaan. Gelukkig kwamen er menschen, en daarop zag de brouwer er van af zijn booze plannen te volvoeren.

Slims kon dien nacht in zijn kosthuis niet slapen, en 's morgens al heel vroeg ging hij een visiet maken bij de Van Geerthuysens. Geheel tegen de gewoonte in werd hij in de spreekkamer gelaten en na een poosje gewacht te hebben, kwam mijnheer Van Geerthuysen met strak gezicht hem vragen wat er van zijn dienst was.

Docus begreep er niets van, zóó koel was hij nog nooit ontvangen; hij stond de straat op voor hij het eigenlijk wist, en het eenige wat hij uit zijn gesprek met den ouden heer had onthouden, was, dat deze het een kwajongensstreek vond, een achtbare familie en een fatsoenlijk meisje voor de heele stad in een bespottelijk daglicht te stellen.

Alweer die ongelukkige gazet.

's Middags ging hij naar zijn bureau en vroeg onder bedekte termen, wat er toch wel in *Het Nieuws* kon gestaan hebben, dat heel Princenwoude tegen hem in 't harnas joeg. De directeur wist van niets en 's avonds sjouwde Docus met een groot pak gazetten naar huis.

IJverig begon hij de feuilletons te lezen - en ja, nu werd hem de geheele geschiedenis duidelijk. Zijn letterkundige vriend had de aardigheid gehad, de hoofdpersonen voor zijn roman uit het werkelijk leven te nemen, iets wat voor karakterbeschrijving in zekeren zin is aan te bevelen, doch wat niet in al te sterken vorm kan worden doorgevoerd.

De bandiet Onofrio, die zich zesmaal in de week dronken pimpelde, geleek wat uiterlijk en manier van spreken betrof, als twee druppels water op Gerrit den brouwer. In Miralda, de onnoozele, kinderachtige kasteeljuffer, kon niemand zich vergissen als hij er Truus van Geerthuysen op aankeek, en haar oom werd als de roofridder Haxt von Pappinghausen met den vinger nagewezen.

Een bruiloft zooals bij de Van Geerthuysen's was er wijd en breed beschreven; maar wat den ongelukkigen Slims nog het meest met schrik vervulde, was dat hij onder de vele bekenden ook zijn voogd aantrof in de minder vleiende gestalte van den sjofelen woekeraar en geldschieter Bartholomeus Gweko, die het heele verhaal door zich als een echte duitendief voordeed.

Nu begreep hij, waarom de burgers van Princenwoude hun deuren zorgvuldig voor hem gesloten hielden: ze beschouwden hem als een gevaarlijk sujet, dien niemand kon vertrouwen; vooral begreep hij, dat hij geen enkel exemplaar van den fraaien roman naar zijn oom mocht sturen.

Zoo vroolijk als Docus vroeger leefde, zoo stil leefde hij nu; aan ieder, dien hij te spreken kon krijgen, haastte hij zich bij hoog en laag te verzekeren, dat hij de schrijver van dat ongelukkig verhaal niet was; maar de waarheid - en dat gebeurt meer, helaas - vond slechts weinig geloof.

De arme Docus had zich met geleende veeren getooid en het publiek bleef gelooven, dat ze van hem waren.

Er waren een veertien dagen verloopen, toen hij een telegram uit Antwerpen kreeg, meldende, dat zijn voogd ernstig ongesteld was. Met den eersten trein den beste vertrok hij, vol bezorgdheid voor den man, die wel streng voor hem was geweest, maar dien hij toch een oprechte genegenheid en dankbaarheid toedroeg.

Oom zat in zijn bed met een groote pluimmuts op en een grimmig gezicht; op zijn nachttafeltje lag een heele hoop nummers van de Princenwouder gazet.

Zoodra Docus binnenkwam en die fatale dingen zag liggen, begreep hij al hoe laat het was; niettemin trad hij naderbij, vroeg met oprechte belangstelling naar de gezondheid van zijn oom en wilde hem de hand geven. Maar deze weerde hem af, bleef hem schuins aan liggen kijken en bromde: ‘Gij.... hoeft.... er niet.... op te rekenen.... dat gij een cent.... van me krijgt.... als ik dood ben.’

Nu werd het toch waarachtig al te erg. Het was nog niet genoeg, dat die slimme romanschrijver hem met dat ongelukkig feuilleton zijn vrienden en zijn Truus had ontfutseld; ook zijn oom wendde zich heelemaal van hem af. Ter eere van Docus moet gezegd, dat het hem niet om de erfenis te doen was; maar het denkbeeld was hem ondraaglijk, dat zijn voogd met af keer tegen hem uit het leven scheiden zou. Op alle wijzen zocht hij het misverstand uit den weg te ruimen en den zieke te bedaren, doch hij goot slechts olie op het vuur. Oom werd hoe langer hoe nijdiger, en voor zoover zijn zwakke krachten 't hem. toelieten, bleef hij tegen zijn neef aan 't opspelen, totdat hij eindelijk van vermoeienis in slaap viel.

Dat was misschien zijne redding; in langen tijd had hij zoo lekker niet meer geslapen, en toen de dokter den volgenden dag kwam kijken, vond hij zijn patiënt veel beter. Docus bleef, ondanks het voorgevallene, trouw bij den zieke en bewees hem alle diensten, die hij hem bewijzen kon, zoodat oom ten langen laatste toch wel gedwongen was te erkennen, dat zijn neef het goed met hem scheen te meenen. Over den roman was niet meer gesproken, maar toen oom weer voor den eersten keer, opgetuigd met chambercloack, pelsmuts en vilten pantoffels, in zijn leuningstoel zat en naar zijn pijp begon te grabbelen - wat bij hem een zeker teeken van genezing was - toen meende Docus de gelegenheid te moeten aangrijpen om zijn voogd aan 't verstand te brengen, dat niet hij de maker was van het letterkundig juweel, waaraan de goede man zich zoo geërgerd had.

Oom liet zich overtuigen, hij was in een opgeruimde stemming en daardoor des te beter voor rede vatbaar.

Toen Docus Slims eenige dagen later weer naar Princenwoude trok, was het om van zijn kennissen afscheid te nemen; van gazettenleven had hij meer dan genoeg, hij voelde zich voor dat werk niet berekend en de laatste gebeurtenissen waren wel in staat geweest hem voorgoed een afkeer te bezorgen tegen alles wat naar papier en drukinkt zweemde.

Thans is hij directeur van een roomboterfabriek en belooft een nuttig lid van de maatschappij te worden.

Met de Van Geerthuysens heeft hij door tusschenkomst van zijn voogd den twist bijgelegd; met Truus is hij geëngageerd en van den zomer trouwen ze.

Zoo kwam er een goed einde aan het ijselijk geschiedenis.

Bij de Platen.

Hollandsch boerinnetje. -

Waar de Duitsche schilder Von Hösslin in Holland dit aardige boerinnetje gezien mag hebben, weten wij niet. In de gouden sieraden aan de muts meenen wij de Zeeuwsche ‘stikken en spellen’ (stukken en spelden) te herkennen; maar de muts zelf is beslist niet Zeeuwsch evenmin als de bloedkoralen halsketting, die in Zeeland met het slot naar achteren gedragen wordt. De kleine kanten muts met opgewipte punten komt onder den niet welluidenden naam van ‘mopmuts’ in Holland en Utrecht voor, maar het sierlijke kanten doekje weten we heelemaal niet thuis te brengen.

Misschien zijn onze lezeressen beter op de hoogte van de vaderlandsche kleederdrachten en weten zij op het eerste gezicht uit te maken in welk oord van het goede Nederland dit glundere deerntje thuis hoort.

Wij voor ons kunnen alleen zeggen - en wij gelooven niet dat ons iemand daarin zal

tegenspreken - dat de kunstenaar een goede keus heeft gehad. Zijn boerinnetje hoeft in zuiverheid van lijnen en bevalligheid van voorkomen voor de fijnste stadsche juffrouw niet onder te doen en haar eenvoudig toilet wint het in sierlijkheid van alle Parijsche modes.

REINTJE IN DOODSNOOD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. SCHMITZBERGER. (Copierecht van Franz Hanfstängl te Munchen.)

Jammer dat de oude volksdrachten met haar schilderachtige verscheidenheid in onzen tijd zoo verloren gaan en meer en meer voor den eenvormigen snit van het moderne costuum plaats maken. Boerinnetjes zooals onze gravure er nog een te zien geeft, beginnen een zeldzaamheid te worden. Alleen in heel afgelegen plattelandsstreken blijft de oude dracht bewaard en dat gewoonlijk nog maar in de lagere standen. De dochters van welgestelde boeren bezoeken de pensionaten en komen daar als handschoenen en dito paraplu op het kleine Japansche tafeltje gezet?

Och, zoo even heeft ze een jongmensch. in keurig costuum, bij haar papa zien binnengaan. In de vlucht heeft ze wel opgemerkt dat hij een goed figuur had en er uitzag om door een ringetje te halen; maar wie het was, heeft ze tot haar spijt niet kunnen waarnemen.

En daar moet ze toch het hare van hebben. Geen nood! In de voorkamer staat zijn hoed op het tafeltje en daar zal wel een naamkaartje in aangebracht zijn, dat den bezitter verraadt.

'Wie is het?' - Ja, wie mag het wezen? Geen onzer lezeressen zal het de jonge dame kwalijk nemen, dat zij daar bijzonder nieuwsgierig naar is; want als een jong

heer in zoo bijzonder verzorgd toilet bij papa een visite maakt, dan ligt het vermoeden voor de hand, dat zij daar wel bij geïnteresseerd kan wezen.

Aan den ingang van het Vaticaan. -

Het is oen bont en schilderachtig tafereel, dat den blik verrast, als men voor het eerst de groote bronzen poort betreedt, die toegang verleent tot het pauselijk paleis.

In het ruime, zonnige voorportaal houden de kloeke Zwitsers in hun kleurige, middeleeuwsche uniform de wacht. Een hunner staat met het geweer op schouder aan de deur gejuffertjes vandaan, die pianospelen, een mondvol Fransch praten, verstand van modes en handwerkjes hebben, maar voor de mopmuts of de kap van haar moeders het neusje optrekken.

Wie is er? -

Hier hebben we zoo'n juffertje naar den laatsten smaak, dat ondertusschen allesbehalve van boerenafkomst blijkt. De deftige omgeving, waarin wij haar verrassen en waarin ze blijkbaar volkomen thuishoort, wettigt het vermoeden dat we een jonge dame voor ons hebben uit den eersten stand.

Wat voor merkwaardigs zij toch wel zien mag aan dien hoed, daar naast een paar heerenposteerd; de anderen zitten op hun gemak op de banken langs den muur; zij hebben de geweren in het rek en de helmen in het raamkozijn gezet, en hetzij blootshoofds, hetzij met de lichte muts gedekt, zien zij gemoedelijk de bedrijvigheid van gaanden en komenden aan.

De bezoekers, die zich op onze gravure aanmelden, hebben blijkbaar geen plan bij Zijne Heiligheid op audiëntie te gaan. Te oordeelen naar hun kleeding, komen zij hier als eenvoudige toeristen om de museums en kunstverzamelingen te bezichtigen, waaraan het Vaticaan zoo rijk is en die op bepaalde tijden voor bezoekers worden opengesteld.

Aan den dienstdoenden officier van de wacht hebben zij eenvoudig hun toegangskaart te toonen en welwillend wijst deze hun verder den weg in den doolhof van breede trappen, gangen en binnenplaatsen.

Door de openstaande bronzen deuren naar buiten ziende, merken wij een bejaard geestelijke op, die bij het bestijgen der trap den sleep van zijn toog in de hand neemt en beleefd den hoed licht voor den schildwacht. Waarschijnlijk komt de eerbiedwaardige man wel voor andere doeleinden dan de bezichtiging der kunstschatten, en al gaat hij niet juist op audiëntie bij den H. Vader, kan hij toch wel een der vele prelaten, die in het Vaticaan wonen, hebben te bezoeken.

Verderop onderscheiden wij de trotsche colonnade, die het St.-Pietersplein omzoomt en, ofschoon grauw van ouderdom, hier toch schelwit afsteekt tegen den helderen hemel.

Zij, die het voorrecht hebben gehad, zelf het Vaticaan te betreden, zullen erkennen dat de kunstenaar van ons tafereel de schilderachtige bedrijvigheid aan den ingang getrouw en levendig heeft weergegeven.

Reintje in Doodsnood. -

Men spreekt altijd van een uil in doodsnood, als de uitdrukking van de erbarmelijkste figuur, die een levend wezen in de verknijping maken kan. Maar bij de beschouwing van het geestige prentje onzer laatste bladzijde zal men moeten erkennen dat de aanblik van Reintje in doodsnood al haast even treurig is.

Daar zit nu de sluwe deugniet, de stoute kippendief hoog en droog op een knotwilg te midden van den wijden waterplas, die het heele veld heeft overstroomd. Wat kan al zijn schranderheid hem nu baten, terwijl van alle kanten de onstuimige golven hem belagen? Droefgeestig kijkt hij over de eindelooze watervlakte heen, maar nergens is redding te bespeuren. Troosteloos laat hij den prachtigen staart langs den boom neerhangen. 't Is wel mogelijk dat de een of andere boer, die hem van verre in de gaten krijgt, hem met een schuitje uit zijn hachelijke positie komt verlossen; maar of hij daarmee gered zal zijn is een vraag, waarop wij niet wagen een bevestigend antwoord te geven.

Heintje heeft het er niet naar gemaakt, dat de boer hem bijzonder genadig zal zijn. Zoo gaat het met de slimste deugnieten: vroeg of laat raken ze zelf in de klem en dan is er voor hen geen pardon.

Allerlei.

Drinkwater in slaap- en ziekekamers. -

Het in slaap- en ziekekamers staande water is zeer schadelijk om te drinken. Dit water neemt verscheidene in de lucht zwevende stoffen op, voornamelijk die welke onrein, bijgevolg ook besmettelijk kunnen wezen.

Het is derhalve niet aan te raden het water te gebruiken, dat in een kamer staat waar een zieke heeft gelegen en vooral wanneer het niet, hetzij door een glas of eenig ander voorwerp bedekt is geweest. Zelfs het water, dat maar gedurende den nacht in een slaapvertrek staat, kan in menig geval voor de gezondheid schadelijke bestanddeelen hebben opgenomen. Ja. meermalen is het voorgekomen, dat zoowel door het een als door het ander ernstige ziekten ontstonden.

Vloerkleeden en Tapijten,

die niettegenstaande uitkloppen en borstelen, met den tijd hun frissche kleur verliezen, kan men met goed gevolg door een nog weinig bekend middel geheel en al in hun oorspronkelijken staat terugbrengen. Men neemt hiertoe rauwe zuurkool - voor een groot vloerkleed heeft men ongeveer een pond noodig - perst ze uit en wrijft nu het kleed stuksgewijze met een handvol van genoemde groente. De zuurkool wordt zwart, wijl zij alle stof in zich opneemt en het kleed middelerwijl zijn frischheid terugkrijgt. Wil men het zich een weinig gemakkelijker maken, zoo strooie men de geperste zuurkool in eens over het kleed en gaat er geducht met den bezem over.

't Is voldoende deze tapijtreiniging ééns, hoogens tweemaal in 't jaar te herhalen.

Zilver en koper te reinigen. -

Om aan zilveren en koperen voorwerpen een bijzonder mooien glans te geven, wende men het volgende eenvoudige middel aan. Heeft men gedroogde witte boonen gekookt, waarbij echter geen zout mag gevoegd zijn, dan wordt het water zorgvuldig afgegoten. Daarmee worden nu de metalen voorwerpen gepoetst en daarna met een zachte wollen lap afgewreven, tot ze glinsteren en fonkelen. Met dit water laten zich ook gemakkelijk vlekken uit kleedingstoffen verwijderen.

[Nummer 2]

JONG HUISHOUDEN UIT DEN OUDEN TIJD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN EUGEN KLIMSCH. (Photographie der Photographische Union te Munchen).

's Heeren wegen.
Novelle door G. van Neubourg.

V.

Verscheidene jaren zijn voorbijgegaan met die onveranderlijke regelmatigheid van tijd, wiens onmerkbare gang alles verandert, alles doet vergeten, alles zoo doet wenden en keeren gelijk 't den Meester over leven en dood belieft.

Jozef was ondertusschen student geworden van het klein seminarie. Een schoone, blonde jongeling, die alles bezat, wat bij de jaren der jonkheid past, als de lach bij de opgeruimdheid: de goede trouw en rondborstigheid van een open hart, dat geen angsten bergt, geen achterdocht koestert.

Hij had zijne weldoeners, den pastoor, zijne huishoudster en degenen, die hem in staat gesteld hadden zijn studies voort te zetten, oprecht lief. Hen gelukkig te maken was geheel zijn leven, hen tevreden te zien zijn levensgenot.

Met lauweren gekroond, keerde hij met elke herfstvacantie in het geboortedorp weer met de heerlijkste, meest vleiende getuigschriften zijner meesters.

Dan was het feest op de pastorij, waar niet het minst de oude Cornelia voor zorgde.

‘Onze jongen heeft toch wel weer wat verdiend, mijnheer pastoor,’ zei ze al weken te voren tot haren meester.

‘Nella, Nella, wees maar niet te voorbarig!’ plaagde haar de goedige priester; ‘'t kon wel eens tegenvallen!’

‘Dat meent u zelf niet, en zou u nog veel minder willen,’ lachte de huishoudster, ‘want 't is de laatste keer dit jaar op het klein seminarie, en u zegt altijd: *finus kronat opis!*’

‘Nu ja.... dan moet ge den kleermaker maar vast bestellen voor zijne eerste toog!’

't Was thans de beurt aan Nella om te plagen:

‘Als hij maar volhoudt, mijnheer pastoor; hij moest eens niet willen...’ De rest kon ze niet uitbrengen, want dat zou al te erg zijn.

Mijnheer La Glacière en zijn zoon, die inmiddels weer te Hagendorp tamelijk hersteld, maar toch altijd nog sukkelend, teruggekomen was, zouden met mijnheer pastoor dit jaar de prijsuitdeeling in het college gaan bijwonen, om getuige te zijn van de lauweren, die hun lieve ongetwijfeld, voor het laatst hier oogsten zou..

Is het te verwonderen, dat over de vermagerde wangen van den grijzen priester heete tranen van aandoening rolden, als hij telkens den naam ‘Jozef Klik’ onophoudelijk met het woord: ‘eerste prijs’ verbonden, in de ooren hoorde klinken en een stormachtig handgeklap de geheele feestzaal telkens op hare grondvesten deed dreunen?

Dat het hart der beide heeren weldoeners, vader en zoon, aan de gevoeligste snaar van 's menschen hart geraakt, door zooveel handtastelijke dankbaarheid van hun braven beschermeling zich een wijl baadde in de zoetste voldoening?

Dat alle drie, priester, vader en zoon, met trots de talrijke gelukwenschen van meesters, vrienden, bekenden en vreemdelingen in stillen jubel ontvingen en den dierbaren gelauwerde met innige liefde de noeste hand drukten, die zoo'n rijken oogst in dit afgeloopen jaar weer vergaard had?

En bij de terugkomst ter pastorij!

Een goed verstaander heeft maar een half woordje noodig, en zoo was het ook voor des pastoors huishoudster Nella. Een paar woorden van den pastoor deden haar geheel den omvang van Jozefs triomf begrijpen. Ze weende en lachte te gelijker tijd, toen ze hem hare hand toestak, en het scheelde weinig of ze had den jongen aan heur hart gedrukt en hem van loutere voldoening gekust.

Onder het avondeten, waarvan het menu bestond uit twee van Jozefs lievelingsgerechten, beschreven de heeren haar omslachtig, met de levendigste kleuren, de plechtige prijsuitdeeling, vooral die der hoogste klasse, waar Jozef al de hoogste prijzen behaald had. Met den tip van haar voorschoot sloeg ze, als ware het heiligdom geweest, de prijzen, in prachtband open, om ze weer even voorzichtig dicht te maken, daar ze straks op haar gemak len met haren bril nog eens alle wilde nazien.

‘Eet dan toch, mijn jongen; smaakt het niet? En gij houdt er anders zooveel van. Gij zijt zeker te vermoeid, en dan al die eer! ja, daar wordt men ook vol van!’ sprak ze Jozef telkens aan, om hem haar hoogste tevredenheid eenigszins te laten blijken. En zich dan weer tot den heer pastoor wendend: ‘Ziet u wel, dat we den kleermaker gerust kunnen ontbieden, niet waar, Jozef?’

‘En wie heeft dat in twijfel getrokken, juffer?’ schertste de pastoor.

‘Welnu,’ sprak mijnheer La Glacière opstaande, ‘dan stel ik voor eens te drinken op onzen nieuwen togatus, dat hij zijn kleed steeds zooveel eer moge aandoen als hij den leek bewezen heeft.’

‘Wacht dan,’ riep Nella, ‘dat ik ook meeklinke.’ Ze zocht een wijnglas, dat mijnheer pastoor haar vol schonk, en zich gewis nog in den bloei van het leven wanend, ofschoon de avondschemering reeds zoetjesaan begon te vallen, hief zij met een bevende, bijna sonore altstem aan: ‘Lang zal hij leven in gloria!’

Er werd geklonken en gedronken en zeker werd nooit een huiselijk genot door zoo'n gulle vroolijkheid, door zulk een eenvoudige feestelijkheid voorgezeten, als aan dezen bescheiden, gastvrijen disch der gelukkige pastorij van Hagendorp.

VI.

Doffe hamerslagen weerklonken op zekeren dag op de villa ‘Rozenhof.’ Bedienaren eener begrafenis-onderneming waren bezig een der benedenzalen met zwart te behangen.

De dood, die reeds maanden lang ongeduldig rondom het terrein gewaard had, sloop eindelijk verraderlijk binnen in de slaapkamer van den zoon des huizes, om zijn in lijden zoo lang gerekt leven af te snijden.

‘Langzaam als het sluipend gif en wis als het grievend staal, had de wreede kwaal het einde beslist.’

Van week tot week, van maand tot maand, had men gedobberd tusschen hoop en vrees; eindelijk was zijn uur geslagen.

Met samengewrongen, lange, bleeke handen en een van weemoed overstelpt hart, had hij op een morgen eene laatste gunst van zijn vader verzocht. Hij zou toch zorgen, dat Jozef Klik onmiddellijk overkwam, daar hij dezen voor zijnen dood nog eens wilde spreken.

De vader had den moed niet, zijnen zoon dit laatste verzoek, helaas! te weigeren.

Een telegram deed den jeugdigen seminarist den volgenden morgen reeds de stille ziekenkamer binnentreden.

Stilzwijgend reikte de jongeheer Edgard la Glacière hem de hand, die hij hartelijk drukte.

Jozef vroeg met veel belangstelling naar den toestand des zieken en sprak hem eenige welgemeende troostwoorden toe, die de zieke met een pijnlijk lachje aanhoorde.

De bedroefde vader, die den seminarist in de ziekenkamer geleid had, deed hem neerzitten.

‘Jozef, wij hebben u veel te zeggen, vriend,’ begon de oude heer, die op verzoek van zijn kranken zoon vandaag hun beschermeling op de hoogte zou stellen der vroeger gebeurde zaken.

De aangesprokene keek vreemd op.

‘Gij zult u echter op het ergste moeten voorbereiden.’

Jozef ontstelde een weinig, hij wist niet wat te denken.

‘Ge hebt altijd gemeend, dat gij ons zooveel verschuldigd zijt, mijn vriend!’

‘Dat ben ik ook, en nooit zal ik u kunnen vergelden, wat....’

‘Ach, Jozef, spreek niet van vergelden; wat wij voor u doen, zijn we u en uw overleden ouders dubbel verschuldigd.’

‘Maar, mijnheer, gij schertst, geloof ik!’

‘Neen, vriend, 't is zuivere waarheid. Neem mij niet kwalijk, dat wij een mogelijk pas geheelde wonde dezen morgen weer openscheuren. Herinnert gij u nog den dood van uw vader-zaliger?’

‘Ach ja, mijnheer pastoor heeft het mij dikwijls genoeg verhaald, om het nooit weer te vergeten!’

‘Welnu, nimmer heeft men de ware toedracht van zijne dood kunnen achterhalen; men heeft aan moord, aan kwaad opzet gedacht!’

‘Ja, mijne heeren, dit schijnt wel het geval geweest te zijn. Doch mijnheer pastoor heeft me altijd geleerd, dat ik vooral in het ‘Onze Vader,’ immer met bijzondere aandacht die woorden zou uitspreken: ‘Vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven aan onze schuldenaren.’

De zieke greep koortsachtig Jozefs hand en snikte: ‘Edele vriend.... vergeeft ge dan ook mij?’

‘U!’ riep Jozef verwonderd uit!.....‘Maar waarom dan toch!.... Ik....’

‘Bedaart, mijne kinderen,’ viel de oude heer hen in de rede. ‘Bedaart, laat ik u van alles op de hoogte stellen! Kwaad opzet heeft hier volstrekt niet plaats gehad. 't Is hoogstwaarschijnlijk slechts een vreeselijk ongeluk geweest. En dat moet gij mijn zoon vergeven, want....’

‘Ja, ik vermeen zeker uw vader.... gedood te hebben.... ach!.... wat heb ik sedert eene wroeging.... een akelig leven doorstaan!....’

De jonge Klik werd als door den bliksem getroffen. 't Draaide hem alles voor de oogen.

Na een poosje gezwegen te hebben, nam nu ook de heer La Glacière Jozefs hand in de zijne en zeide op goedigen, bijna smeekenden toon:

‘Laat ik u alles bedaard verhalen wat er gebeurd is en dan moogt gij zelf oordeelen of gij ons vergeven kunt.’

‘Ik vergeef u, wat er ook gebeurd zij, van ganscher harte!’ en hevig snikkend, verborg hij zijn gelaat in beide handen.

Ook vader en zoon waren diep geroerd.

De eerste verhaalde nu in korte woorden, hoe op dien noodlottigen dag van het ongeluk zijn zoon, juist op het uur dat het slachtoffer getroffen scheen te zijn, in het

bosch aan het jagen was. Hoe hij naar den kant, waar het lijk gevonden was, verscheidene schoten had gelost, zonder zich toen bewust te zijn geweest van het droevige gevolg. Later, toen het schrikbarend nieuws zich verspreid had, was hem dit alles akeliger nog dan de werkelijkheid voor den geest gekomen.

Dan, niemand had hem gezien op die zoo afgelegen plaats, en er kon dus ook geen vermoeden op hem rusten. Hij hield echter vol, dat hij de onvoorzichtige geweest was.

'Ik heb mijn zoon aangeraden alles te verzwijgen om hem en onze familie de schande te besparen, daar het zeer twijfelachtig bleef of hij wel plichtig was, en er toch niets meer te verhelpen was; maar u te vergelden zooveel wij konden, wat wij u ontnomen hadden. Mijn zoon heeft gewild dat ik u, alvorens hij zou sterven, de ware toedracht zou mededeelen, opdat hij uit uw mond vergiffenis erlange, om gerust voor zijn eeuwigen Rechter te kunnen verschijnen!'

Eene broederlijke omhelzing en het luid geween van beide jongelingen bewezen duidelijk het diepe leedwezen van den eene en de edelmoedige vergevingsgezindheid van den andere, die beider bewaarengelen in gouden schalen neerplaatsten voor den troon des Allerhoogsten, die een rouwmoedig hart niet verstoot en dengene vergeeft, die geen haat in zijn hart draagt.

De heer La Glacière meende, dat hiermee de zaak afgehandeld en voortaan dood zoude zijn. Dan, de muren hadden hier ooren gehad; in een belendende kamer had een bediende den luistervink gespeeld, en genoeg opgevangen om het zoolang bewaarde geheim tot eigene schoonwassching weldra openbaar te maken.

Het overlijden van zijns meesters zoon, dat den tweeden dag daarna voorviel, deed het hem in die drukke dagen als voor een oogenblik vergeten.

't Waren droevige dagen op 'Rozenhof.'

Midden in de van onder tot boven met zwart behangen zaal stond de katafalk te midden

van groen en acht waskaarsen op zilveren kandelaars; en aan het hoofdeind tusschen veel lichten een hoog kruisbeeld. Geen gedruisch, geen zucht zelfs werd hier op dit oogenblik gehoord. 't Was alsof er de dood zelf met den vinger op de lippen stilte gebood. Op den morgen der begrafenis werd het evenwel natuurlijkerwijze drukker en drukker.

De genoodigden begonnen langzamerhand te komen. Eenigen bezochten de tot *chapelle ardente* ingerichte zaal, en prevelden een gebed voor de baar; onder dezen was het vooral een jeugdig geestelijke, die veel langer toefde dan de anderen; hij knielde neer en bad er vurig. 't Was Jozef Klik.

Velen vergenoegden zich een nieuwsgierigen blik op de katafalk te werpen en keerden zich af met die uitdrukking van onverschilligheid, welke altijd door officieele rouwplechtigheden heenbreekt.

Allen vergaarden zich ten laatste in de breede corridors, om de geestelijkheid, die in aantocht was, door te laten en daarna te volgen, want een naderend gedruisch van langzame schreden deed zich hooren. De pastoor hief op doffen toon het *De Profundis* aan. Daarna besprenkelde hij de kist, waarop de droppels wijwater hoorbaar neervielen; er volgde een geschuifel als het sleepen van een zwaar voorwerp over den grond, het zwaar hijgen van eenige mannen, die een last optillen; langzaam afgemeten schreden, die zich dof op het zware vloerkleed neerzetten, als onder het torsen van een zwaren last; van lieverlee verloor zich dit alles in de verte en toen werd het stil, doodstil in deze rouwkamer.

De zware, sombere tonen der doodenklokken verkondigden een uur later aan Hagendorp en omtrek, dat het dierbare overschot van den jongenheer La Glacière-Bleistadt aan den killen doodenakker toevertrouwd was, totdat de bazuin des jongsten Gerichts het ter eeuwige vierschaar zoude oproepen.

VII.

Misschien zwaarder nog dan het verlies van den innig beminden zoon des huizes trof binnen het jaar de familie La Glacière-Bleistadt een andere slag, die als de eerste niet meer te herstellen scheen.

Een der bedienden van de villa, zekere Wouter Staren - we stelden hem u reeds terloops voor onder den weinig eervollen naam van 'luistervink' - had reeds sedert het sterfgeval een onuitstaanbare houding tegenover zijn meesters aangenomen. Overtuigd, dat hij het middel in de hand had, waardoor hij ze van hem voortaan, helaas! afhankelijk kon doen zijn, was hij onedel genoeg hun dit overal te laten voelen en een zekere laakbare dwingelandij over hen uit te oefenen.

Van bedeesd was hij eerst vrij, later brutaal geworden. De minste op- of aanmerking hoorde hij meestal onverschillig aan en had altijd een tegenbemerking. Na korten tijd kwam hij om verhooging van loon. Doch zijn gedrag, zijn optreden, zijne nalatigheid in alles en overal deden zijn heer dit voorstel onmiddellijk van de hand wijzen.

'Verhooging van loon?' sprak de huisheer verwonderd en zelfs geraakt; 'gij begrijpt, dat uwe manier van doen in den laatsten tijd zulks niet verdiend heeft. Daar komt niets van!'

‘En toch sta ik er op; mijn loon is veel te laag voor al het werk, dat ik hier te doen heb,’ sprak de knecht op hoogen toon.

‘Ik kan het niet helpen; overigens als het u niet meer bevalt, kunt gij immers met de drie maanden verhuizen!’

‘Goed. mijnheer, dat is een woord, maar dat zal u bezuren.’

‘Bezuren!’ lachte de aangesprokene spottend.

‘Ja bezuren,’ luidde het scherpe wederwoord. ‘Weet wel, dat ik zaken aan het licht kan brengen, die uwe eer en goeden naam....’

‘Ha, ha, ha! begint gij met bedreigingen en bangmakerij? Daar is de deur!’

‘Gij behoeft zulken toon niet aan te slaan, mijnheer; die past niet aan den vader van eenen moordenaar....’

‘Wat zegt ge daar?’ kreet mijnheer La Glacière.

‘Wees maar gerust, gij hoort, ik ben op de hoogte.’

Ten zeerste verontwaardigd, deed de ontwapende meester den knecht het bureel verlaten. Als bewusteloos zonk hij in den armstoel en bleef er geruimen tijd als door eene beroerte getroffen zitten.

Daar niemand dan hij zelf en Jozef Klik bekend waren met het gebeurde, kon hij ook met niemand dan met hem hierover spreken, wat hij ten slotte ook besloot te doen.

Hij reisde den volgenden morgen met den eersten trein naar het seminarie te G....

De slotsom van zijn onderhoud aldaar was, dat hij den bediende zou doen vertrekken. Jozef zou hem daarna een brief schrijven om hem op het seminarie te ontbieden en dan te onderzoeken wat hij van en hoe hij het geheim wist en hem eene flinke uitkeering telken jare beloven als hij zwijgen zou.

Doch mijnheer La Glacière was voortaan geheel moedeloos en terneergeslagen. Hem docht, dat, waar hij verscheen, ieder hem aanzag als den vader eens moordenaars. Hij onttrok zich langzamerhand aan alles, kwam maar zelden meer in het dorp, tenzij ter kerke of op de pastorij en kwijnde zienderoog tot groote ontsteltenis zijner familie.

De laster en de leugen begonnen allerlei praatjes uit te strooien, die hem ook ter ooren waren gekomen. De naam, de faam der familie La Glacière-Bleistadt was voorgoed geknakt, als de stevig gestamde zonnebloem, waartegen een felle rukwind verscheidene keeren toomeloos lostrok, om niet te rusten voordat de stengel gebroken zou zijn.

VIII.

Het laatste studiejaar van Jozef Klik was eindelijk gekomen, het gewichtige jaar, waarin hij voor eeuwig den Heer als zijn erfdeel zou kiezen, waarin hij voor tijd en eeuwigheid priester zou gezalfd worden. 't Was de vooravond van het heerlijke Pinksterfeest.

Eene prachtig opkomende zon wierp breedspattend haar vroolijk goud over de stad G.... en verguldde het slanke, statige kerktorentje der seminarie-kapel, waaruit feestelijk galmende tonen vroolijk langs den helderen hemel golfden en de toegestroomde familieleden, vooral der wijdelingen, ten beehuis riepen om getuigen te zijn van de hartroerende, treffende plechtigheid eener priesterwijding in Gods Kerk.

De pastoor van Hagendorp en zijn huishoudster Cornelia, die met mijnheer La Glacière een der eerste plaatsen voor het priesterkoor innamen, waren een der eersten in de kapel.

Tegen halfacht liet het prachtige orgel zijn volle akkoorden hooren in eene jubelende, feestelijke, stemmige compositie, voor die plechtige gelegenheid schier telken jare opnieuw getoonzet, die met de rijke, keurige, doch sobere versiering der kapel wel in staat was, de getroffen geloovigen in de gepaste stemming te brengen.

Eene lange rij van acht en twintig levieten, allen in een langwit kleed, albe, met een cingel opgehouden en een brandende kaars in de rechterhand en over den linkerarm een opgerolde kasuifel dragend, treden zedig en langzaam uit de zijdeur en vullen het middelschip der kerk. Hun bleek, ingetogen gelaat straalt op dit oogenblik van heiligheid, de vrucht eener achtdaagsche geestelijke afzondering.

Van den troon, aan den epistelkant des altaars, treedt nu de grijze bisschop in vol ornaat met mijter en staf naar het hoogaltaar en begint plechtig en statig in stilte de H. Offerande, bijgestaan door de assistenten, allen eerbiedwaardige bejaarde priesters.

Na het *Kyrie* keert Zijn Doorluchtige Hoogwaardigheid naar het midden des altaars, en, den mijter op het hoofd, neemt hij plaats in een armstoel.

De aartsdiaken, een der assistenten, verheft de stem:

‘Dat degenen, die tot priester gewijd moeten worden, naderen.’

En hij roept de lange lijst namen van 's Heeren uitverkorenen af, die om beurte telkens met een duidelijk ‘adsum’ (tegenwoordig) antwoorden, zich naar het hooge koor begeven en zich rijen tot een dubbelen halven cirkel voor den beminden prelaat. De stola hangt hun schuins over den linkerschouder, als bewijs, dat ze nog slechts diaken zijn.

Andermaal neemt de aartsdiaken het woord, zich tot den bisschop keerend:

‘Zeer Eerwaarde Vader, de H. Moeder, de Katholieke Kerk vraagt, dat gij deze hier tegenwoordig zijnde diakenen tot het ambt des priesterschaps wijdt.’

‘Weet gij,’ vraagt deze met plechtige, ietwat trillende stem, ‘dat zij zulks waardig zijn?’

‘Zooveel de menschelijke zwakheid gedoogt te weten,’ luidt het wederwoord, ‘weet en getuig ik, dat zij tot de bediening van dit ambt waardig zijn.’

‘God zij dank!’ juicht de kerkvoogd. De wijdelingen ontvangen eene hartelijke vermaning van hun geestelijken vader, die in treffende taal den zwaren plicht schetst, waartoe zij zich als priester des Heeren verbinden gaan.

Zacht en statig begeleidt bij het einde dier vermaning het orgel de twee welluidende zangersstemmen, die op heerlijken, eigenaardigen, doch zoo treffend plechtigen toon de ‘Litanie van alle Heiligen’ aanheffen.

Een zacht ruischen gaat er een oogenblik langs de gewelven; de bisschop is op de bovenste trede des altaars geknield en de acht en twintig wijdelingen liggen allen plat ter aarde neer.

Overweldigend is de plotselinge indruk onder de opeengepakte schare van geloovigen, die het betraande oog onafgebroken op dit aangrijpend schouwspel gevestigd houdt.

Een hoorbaar snikken breekt gedurig door de akkoorden der gezangen heen, dat toch harmonisch met het smeekende *ora pro nobis* van het zangkoor samensmelt en jubelend door de engelen opgevangen, den Allerhoogste voor de gelukkige levieten aangeboden wordt.

(*Slot volgt.*)

Een bezoek aan een medico-mechanisch Zander-Instituut, door J.A. Acket.

II.

Al degenen onder mijne lezers, die ooit ernstig ziek zijn geweest, zullen mij begrijpen als ik zeg, dat de persoonlijkheid van den dokter een groote rol heeft gespeeld in hun genezing. De dokter moet den zieke vertrouwen inboezemen in zijne kunst, zegt men gewoonlijk, om dit aan te duiden, en hoe juist dit ook is, moet ik er toch bijvoegen, dat, naar mijne meening, hier de persoonlijkheid van den dokter evenveel doet als zijne kunst.

Zeker, die fermheid van optreden van den dokter tegenover zijnen zieke steunt voor een groot deel op zijne kennis, maar toch - iedereen zal het wel eens ooit ondervonden hebben - is er een groot verschil tusschen een dokter en een dokter, al zijn beiden ook even knap.

Met het oog daarop mag ik hier verklaren, dat de verschijning van den heer Hage een grooten indruk van vertrouwen geeft, een vertrouwen, dat niet weinig toeneemt als men hem hoort spreken over zijn vak, over heilgymnastiek.

Nog maar enkele oogenblikken zit men tegenover hem, en men waardeert reeds zijne groote liefde voor zijn beroep, en als men daarbij zulk een lustige prater is als de heer Hage, zou men waarlijk gaan wenschen zoo'n klein, heel klein hartkwaaltje te hebben, alleen om het genoegen te smaken zich door hem te laten genezen.

Maar de heer Hage laat u gelukkig niet veel tijd, om die gedachte verder uit te pluizen, en daar hij wist, dat ik gekomen was, om het fijne van zijne inrichting te weten, begon hij met het begin en sprak me nl. over Dr. Zander, wat ik merkwaardig genoeg vond, om het hier over te vertellen.

Deze uitnemende man werd in 1835 te Stockholm geboren en was in 1857 als student belast met de leiding der gymnastische oefeningen aan eene groote meisjesschool op het platteland. Als zoodanig deed hij de ondervinding op, dat

BUITENHUIS OP HET EILAND CAPRI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ADOLF THAMM.

IN DE WIELRIJSCHOOL, NAAR DE TEEKENING VAN E. HOSANG.

velen zijner leerlingen leden aan ruggegraatsverkrommingen, alsmede, dat hij onmachtig was iets daartegen te doen.

Niemand beter dan Zander wist, dat die kwaal door oordeelkundige toepassing van gymnastische bewegingen kon en moest verholpen worden, maar evenals zoovelen vóór hem, was hij niet bestand tegen de uitputtende werkzaamheden van een heilgymnast.

En toch, hij wilde en zou hulp brengen.

Dat willen deed bij hem de gedachte opkomen, om de lichamelijke kracht van den heilgymnast te doen vervangen door een toestel. Maar hoe moest dat toestel ingericht zijn?

De vraag toch, welke hij zich stelde, was deze: Als ik een toestel kon maken, waarvoor men bepaalde spieren moet gebruiken, om het in beweging te brengen; als ik aan dat toestel te gelijker tijd een tegenwicht kon bevestigen, dat ik naar believen kon vermeerderen of verminderen; als ik eindelijk dien weerstand zóó kon inrichten, dat hij stuk voor stuk, in overeenstemming met de wetten, waarnaar de spierkracht werkt, toe- en afnam, dan was ik klaar.

Maar al was Zander een goed gymnast en een goed arts, dat zijn nu juist geen diploma's voor een werktuigkundige.

Toch stond het bij hem vast, dat het kon, en eveneens, dat er zeker vooreerst niets van zou komen, als hij zelf de hand niet aan den ploeg sloeg.

Uit het voorbeeld van Ling wist hij immers, dat hij op de regeering van zijn land niet kon rekenen, daar deze, toen hij in 1812 aan de Zweedsche regeering het verzoek deed, om te Stockholm een Instituut voor gymnastiek op te richten, van den minister ten antwoord kreeg: ‘Wij hebben kunstenmakers en koorddansers genoeg zonder bezwaar van 's lands schatkist.’

Met den smid en den timmerman van het dorp begon hij echter zijn eerste proeven, en niet alleen slaagden deze zoo volkomen, dat de toestellen, welke op het huidig oogenblik gebruikt worden, behalve nette afwerking, nog geheel en al dezelfde zijn, maar ook, dat hij in betrekkelijk korten tijd reeds 27 toestellen bezat, alle ingericht voor afzonderlijke spieren.

Het spreekt vanzelf, dat zijn vinding druk over de tong ging en dat hij bij nagenoeg alle dokters den wind van voren kreeg. Dit belette hem echter niet voort te gaan, maar toch duurde het nog zeven jaren eer de Zweedsche Geneeskundige Vereeniging met waardeering over zijn vinding sprak.

Toen dat echter eenmaal gebeurd was, ging het als van een leien dakje, want acht jaren daarna werd hij bij het vierde eeuwfeest van de Universiteit te Upsala tot doctor honoris causa benoemd en kort daarop ontving hij van de regeering niet alleen een ridderorde, maar wat hem meer waard was, een staatsondersteuning, om de tentoonstellingen te Philadelphia, te Brussel en te Parijs te bezoeken, waar zijn vinding de hoogste prijzen verwierven.

Van Zweden uit heeft de vinding van Zander zich een weg gebaand naar Duitschland en vandaar naar ons land, en onze groote steden bezitten dan ook reeds een Zander-Instituut, waaronder dat van den heer Hage een eervolle plaats inneemt.

Eer ik met den heer Hage naar zijn zaal ging, waar de toestellen staan, dacht ik een heel heldenstuk te doen, door hem de opmerking te maken, dat het aantal gebreken, kwalen en ziekten, dat door de Zander-methode kan genezen worden, toch

wel zeer beperkt moest zijn, want, zoo redeneerde ik, 't gaat bij een mensch toch nog over meer dingen dan over spieren.

De heer Hage lachte me goedmoedig toe en in dien lach zag ik, dat ik een domheid gezegd had, wat me trouwens nog meer bleek, toen hij me een lijstje in de hand gaf van de kwalen, welke in de Zander-Instituten met goed gevolg kunnen worden behandeld.

Om het gewicht van de zaak laat ik van dat lijstje hier een overzicht volgen:

I. De schadelijke gevolgen van een zittende levenswijze; gebrek aan beweging.

Wat dit beteekent, weten zeer veel menschen, alsook het recept dat er gewoonlijk voor gegeven wordt: Gaat wandelen in de open lucht! Maar weinig menschen denken er gewoonlijk om, dat dit recept iemand wel eens naar den kelder kan helpen. Daarbij is het duidelijk, dat door loopen slechts een bepaald aantal spieren in beweging komen en dat iemand, die een zittend leven leidt, behoefte kan hebben aan beweging van spieren, welke op haar dooie gemak blijven rusten, al loopt de patiënt van Aken naar Keulen.

Bij de Zander-toestellen is dat anders; alle spieren krijgen daar een beurt en die beweging werkt zoo opmonterend, dat de vermoeidheid verdreven wordt.

De schrijver van de rubriek ‘Van Dag tot Dag’ in het *Handelsblad*, die een Zander-kuur meemaakte, spreekt daarover in de volgende behartenswaardige woorden:

Neen, er gebeurt een wonder! Wanneer men een uurlang die gymnastiek actief en lijdelijk heeft medegemaakt, dan gevoelt men zich uitgerust, opgelucht, opgevroolijkt. Nu zou ik eene flinke wandeling willen gaan maken, denkt men bij het verlaten van het Zander-Instituut. Maar, dat kan niet, men moet naar 't kantoor, om urenlang stil te zitten en te schrijven en te bewijzen, dat wij en onze partij gelijk hebben en dat er bijzonder veel goeds en ook nog wel wat onvolkomens in het lieve vaderland is. Maar zelfs dat stilzitten en schrijven valt gemakkelijker na deze harmonische gymnastiek, welke alle spieren beurtelings een beurt geeft, en werkt met machinerieën, die den weerstand, welke ze ons bieden, nauwkeurig regelen naar den voorraad kracht, waarover we beschikken.

‘Dit schijnt raadselachtig, maar het is waar! Die man der wetenschap in Zweden helpt hen, die zonder vermoeienis geen beweging kunnen nemen. En door die beweging zelve overwint hij het gevoel van vermoeienis, terwijl hij het verlies van kracht belet door nieuwe kracht te geven.’

2°. Bijna alle hartziekten, en van deze getuigen de berichten uit Zweden, dat de genezing daarvan in de Zander-Instituten een zaak is, zoo zeker als tweemaal twee vier.

3°. Zwakke lichaamsontwikkeling en langdurige zwakte na zware ziekten.

4°. Zenuwziekten, ziekte van de ademhalingsorganen, ziekten van het maag- en darmkanaal, verschillende constitutioneele ziekten, als bloedarmoede, jicht, algemeene vetzucht, bleekzucht, suikerziekte enz. en eindelijk alle ziekten van de bewegingsorganen, waaronder ook de ruggegraats-verkrommingen.

Eerlijk moet ik bekennen, dat ik van dat lijstje stond te kijken.

De heer Hage zat me lachend aan te staren en wachtte met een ondeugenden trek om den mond op hetgeen ik zou zeggen.

‘Jawel,’ zei ik eindelijk, ‘het lijstje is grooter dan ik kon denken; maar dan is het ook duidelijk, dat de geneeswijze van Zander nog lang niet algemeen is, alsmede dat er heel wat water onder de brug door zal moeten spoelen, eer iedereen, die met een van de genoemde ziekten geplaagd is, aan de Zander-methode denkt.’

‘Veel meer dan gij meent,’ was het antwoord. ‘Een blik in het register van den consulteerenden geneesheer zou u heel wat anders leeren; doch ieder zal begrijpen, dat, al lijken we voor een gedeelte op de heeren dokters, nl. wat het genezen van sommige kwalen aangaat, wij met hen gelijk staan in het bewaren van het geheim der patiënten.’

‘Maar nog iets,’ hernam ik, ‘vertel mij eens ronduit: welke verwachtingen hebt gij van de toekomst uwer kunst?’

‘Mijn persoonlijke verwachtingen,’ zei de heer Hage, ‘zijn zeer bescheiden; want voortdurend neemt het getal patiënten zóó toe, dat ik zoo goed als den geheelen dag bezet ben, en als dat zoo den geheelen dag blijft voortgaan, zal ik gauw de inrichting moeten uitbreiden, waartoe ik echter eerst bij gebleken hooge noodzakelijkheid overga. Spreekt gij echter in het algemeen, dan behoef ik u er slechts op te wijzen, dat b.v. in Zweden de Zander-geneeswijze zóó algemeen is, dat men daar bij kwalen, die door deze methode kunnen verholpen worden, naar zulk een Instituut gaat, in plaats van naar den apotheker, en ik kan u verzekeren, op grond van de ervaring, welke ik reeds opdeed, dat ook zulke toestanden hier in wording zijn.’

‘Een laatste vraag, mijnheer Hage, en ik stel u deze met het oog op de algemeene en zeer juiste volksmeening, dat de behandeling van ziekten door specialiteiten enorm duur is, - komt de Zander-geneeswijze ook zoo hoog in de papieren en valt zij daarom buiten het bereik der gewone menschen?’

Voor alle antwoord reikte de heer Hage mij zijn tarief over, waarvan ik dat der tweede klasse hier overneem: Mechanische behandeling per dag *f* 1.20, per week *f* 6, per maand *f* 24, per kwartaal *f* 60, en abonnement per jaar *f* 200. Armen op bepaalde uren gratis.

Ik wist genoeg, en iedereen zal er met mij alles van weten, die evenals ik eens een dokters- en apothekers-rekening heeft betaald, welke over een langere ziekte liep.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit blindheid tot licht.
Vertelling.

Een besmettelijke ziekte had het land geteisterd.

Arm en rijk had zij getroffen, jong noch oud gespaard. Zware offers waren er gevergd, diepe sporen had zij achtergelaten.

Tranen en luide klachten, stomme gebeden en eindeloos gejammer waren de begeleiders dier vreeselijke bezoeking.

Daarbij was de winter bijzonder streng en van langen duur geweest. Het ijskleed wilde niet van de stroomen, rivieren en wateren wijken; de witte, glinsterende lijkwade hield veld en beemd zelfs nog na Maart nauw omklemd en belette den toegang voor het ontluikende leven.

Als om hulpe smeekend tot barmhartige machten, strekten de boomen hun kale, zwarte takken en twijgen omhoog, die zachtkens wiegelden, wanneer voorbarige vogeltjes zich er op nederzetten en met de slimme, heldere oogjes schenen te vragen, of het nog niet gedaan was met dien kouden snerpenden wind en die ijzige vlokken, welke op hun gele snaveltjes vielen, en of er eindelijk uit het Zuiden geen zoelere luchtjes kwamen. Ach, het was een booze zuster en een kwade broeder: die zware ziekte en zulk een strenge winter!

Maar de hoop en het verlangen in 's menschen hart zijn onverwoestbaar. Onder lijden en klagen bezitten wij toch de zekerheid dat het eenmaal lente wordt, dat na

Golgotha de opstanding volgt. Wij gevoelen het, onze lippen prevelen het en eindelijk barst het juichend los: 'Voorbij, voorbij de macht van den winter, voorbij zijn strenge gezellen, nood, ziekte en gebrek.... nu zal alles ten goede gedijen! Alleluja. O, dood, waar is uw prikkel?!'

Langzaam, schuchter was de lente gekomen; heimelijk had de bloode maagd met de levenwekkende zon een gesprek aangeknoopt en gesmeekt: 'Straal feller, schijn in de harten, in de vensters, op de weiden, op de stroomen, doe het ijs smelten, ontdooi die stijfheid, verban de zorgen; laat de natuur weder verrijzen in al haar glans en schoonheid, hernieuw het oude wonder met uw vruchtbare stralen.'

En de zon deed, wat de jonge, aanvallige, blonde maagd verlangde; zij steeg al hooger en hooger aan den gezichteinder en zond haar verkwikkende warmte op het aardrijk; de vogels kwinkeleerden hun jubellied; nieuwsgierige lentebloemen staken haar kopjes omhoog en wasemden haar balsemgeuren uit; grasspruitjes, met de edelgesteenten van den dauw gesierd, vereenigden zich tot een groenend dons en boven alles uit luidde het sneeuwklokje het lentefeest in, Paschen, het feest der verrijzenis.

'God zij geloofd en gedankt!' klonk het ook in de woning van den houtvester, 'nu is de ellende van den winter voorbij!'

'Nu wordt het Paschen,' sprak met zachte stem de groote, bleeke, voorovergebogen man, die met levenloozen blik voor zich uit staarde, 'nu wordt het Paschen, maar ik bespeur niets van den feestadem; in mij schijnt alles ijskoud en dood, de zware ziekte heeft mijn moed ge-

broken, en nu, nu het verschrikkelijkst lot - blind te zijn - mij heeft getroffen, nu ik de ontluikende natuur niet meer kan aanschouwen, wat vreugde brengt mij dan het feest der opstanding?.... Brigitta, vrouwlief, waarom heeft God aldus met mij gedaan? Ik kan niet zien, ik kan niet zien.... De lijdensweek is ophanden, ja, maar mij staan jaren, lange jaren van bitterheid, ontbering en kwelling te wachten.'

'Bezondig u niet met tegen de Voorzienigheid te morren of Haar rekenschap te willen vragen, beste Diederik. Geef de hoop niet op! De vreemde dokter heeft immers gezegd, dat het wel weer terecht zal komen met uw gezicht, maar gij moet geduld hebben, lieve man. Gij hebt al zooveel geleden in de zware ziekte - de goede God heeft u voor ons gespaard, laat dus den moed niet zinken en beschouw in den geest den lijdenden Zaligmaker. Bid tot Hem en als 't u zalig is, zal u het licht der oogen terug bekomen.'

'Zijn hand was zoo zacht, toen hij mij onderzocht....' sprak de lijder als tot zich zelve, 'elke aanraking scheen mij vol liefde toe, als wilde hij mij zooveel mogelijk pijn besparen; maar hij zei niets, hij sprak geen woord van troost.'

'Hij wilde u niet opwinden, Diederik,' stelde Brigitta hem gerust, 'hij heeft herhaaldelijk en uitvoerig met mij over u gesproken en gaf zooveel hoop.... maar, dat heb ik u immers allemaal verteld. O, ik heb zoo'n groot vertrouwen op hem, ik hoop zooveel van zijne hulp!'

Met een onuitsprekelijk godvruchtigen blik zag zij op ten hemel en vouwde de handen.

'Ik maak mij bezorgd over de houtvesterij,' klaagde de blinde, 'de boel loopt zeker in het honderd, hè? Doen de knechts goed hun plicht? Menig stuk wild zal in dezen tijd wel in de verkeerde keuken zijn aangeland! Ja, als ik den juisten steun had gehad, den echten mij door God geschonken, wanneer de jongen zich niet van mij had afgekeerd in die kinderlijke eigenzinnigheid, om zich zelven den weg door het leven te banen, dan....! Natuurlijk, alleen in dat nieuwerwetsche studeeren meende hij zijn heil te vinden; God in den hemel, hoe zwaar hebt gij mij gestraft! Hier was sedert overgrootvaders tijd een nest voor hem gebouwd; waarom, waarom is hij niet uit liefde voor zijn ouden vader hier gebleven?'

'Gij zelf hebt dien vasten wil in hem geplant, Diederik, kalmeerde de goede vrouw, „wil u daarover niet beklagen. Weet gij nog wel, hoe gij op zijn eersten verjaardag dien jongen, sterken eikeboom voor het huis hebt gepoot, hoe gij alle twee hebt verzorgd, opdat de zoon en de eik allebei flink zouden opgroeien, zich zouden ontwikkelen en weerstand bieden aan de stormen van den tijd? Wees sterk, word een man! hebt gij destijds tegen hem gezegd, toen gij hem zegendet - eikeboomen en ferme, wilskrachtige menschen streven, door niets gestuit, omhoog!'

'Mijn beroep was niet goed genoeg voor hem,' morde de oude.

'Daarin vergist gij u, Diederik. Hij acht en eert uw beroep van ganscher harte; maar er was nu eenmaal een ander verlangen in zijne borst ontwaakt; anderen helpen, bijstaan, genezen.... dat was van kindsbeen af zijn lust en leven. Staat hij u nog niet voor, hoe hij de aangeschoten ree heur poot verbonden en geneeskrachtige kruiden in 't bosch gezocht heeft? Met moordwapenen wilde hij niets te doen hebben; van wonden slaan wilde hij niet weten. God zij dank, dat ik vandaag dat alles zoo ronduit kan zeggen; het heeft mij jaren lang zwaar op 't hart gelegen; ik ben er oud en grijs onder geworden.'

Ze boog zich over heur man, kuste zijn bleek voorhoofd en zei stil: ‘Ik heb mijn goeden Diederik zoo innig, innig lief, maar.... maar ik was altijd bang voor u.’

‘Ik heb het wel bespeurd, Brigitta, dat je zielsveel van den jongen hieldt; gij zult verdriet genoeg gehad hebben. Weet hij het, dat ik zwaar ziek geweest ben, en dat magere Hein op mij loerde?’

Voor de eerste maal na langen, langen tijd vroeg de hartvochtige, onbuigzame man rechtstreeks naar hem, naar zijn eenigen zoon, dien hij uit zijne nabijheid had verbannen, omdat hij een anderen weg had ingeslagen, omdat de sterke aandrang van den jongen man zich niet zoo liet snoeien en beperken, als destijds de wil van den knaap.

In zijn grenzelooze drift had de vader geroepen: ‘gelijk ik dezen boom uitruk, zoo ruk ik ook de liefde tot hem uit mijn hart!’ en dit zeggende, had hij den jongen eik met krachtige hand omklemd; maar deze wortelde te vast en was den houtvester te sterk. Toen wist hij nog niet, dat ook de vaderliefde tot in den diepsten grond des harten reikt, vaak verborgen onder eene laag van koppige zelfzucht.

Brigitta moest zich eerst herstellen, om de vraag van haren echtgenoot kalm te beantwoorden.

‘Ja, Diederik, hij wist het dat gij zoo ziek zijt, hij is heel van verre gekomen en heeft in de ergste dagen bij u gewaakt, in de hevige koortsen heeft hij uw hand vast gehouden, in uw ijlen uw voorhoofd afgekoeld en nooit werd gij gauwer rustig dan als hij aan uwe spond zat.’

‘En nu, Brigitta?’

Die vraag klonk zacht, gedempt.

‘Nu is hij weer naar zijn plicht teruggekeerd, daar, waar hij noodig is, waar men hem niet kan missen, waar zij hem liefhebben en vereeren - hoort gij dat, Diederik, den zoon van den houtvester, die uit eigen kracht zich heeft omhoog gewerkt, die nu in de wereld een man van beteekenis is.’

‘In de wereld!.... God, mijn God!’ de oude man hief de handen op, ‘maar hier is *mijn* wereld en zij is verzonken, mijn bosch is Uw tempel van ongekorven hout, de vogels zijn Uwe zangers, de lente Uwe priesteres en ik - ik kan er niets van zien, ik kan den blauwen hemel niet meer aanschouwen, niet meer de groene, heerlijke boomen, niet meer uw aangezicht, dierbare vrouw, niet meer onzen jongen, ons kind, mijn zoon, voor wien ik te hard geweest ben.... Het is Uwe straf, o Heer, Uw rechtvaardige straf!....’

De korst van zelfzucht en eigen wil geraakte al meer en meer los, evenals daarbuiten in de natuur dat ijskleed des winters gesmolten was, en tranen, weldadige tranen leekten van de wangen des grijsaards.

Maar nog luidden de klokken niet tot het feest der opstanding, nog moest er een moeilijke, pijnlijke, stille lijdensweek verloopen, niet slechts met weemoedvolle herinneringen aan oude, langvervlogen en toch steeds opnieuw opdoemende tijden aangevuld; neen, uren van bange zorg, van smartelijke opgewondenheid, waarin twee minnende, zorgzame, bekwame handen den strijd opnamen, den strijd der wetenschap en doctorale kunst tegen de hardnekkige kwaal, totdat de lippen van den zoon het bleeke voorhoofd van den bewustelooze aanraakten en de gebeden van den zoon samensmolten met die der moeder: ‘Heer, geef dat het gelukke!’

En de moeilijke dagen gingen voorbij, de blijde morgen brak aan, die de bevrijding, de verlossing, de opstanding, de verrijzenis zou brengen!....

De geheele natuur jubelde: Alleluja! Viooltjes en wilde anemonen bloeiden, de spechten hamerden aan de twijgen, de meerlen en vinken tjilpten, floten en piepten hun morgengebed.

Van verre drong de klank der klokken in de eenzame houtvesterswoning; geen van drieën kon aan hare roepstem gehoor geven en toch waren zij thuis bijeen als tot een stichtende godsdienstoefening. Er heerschte eene diepe stilte in het ziekenvertrek; de gebeden des harten zijn onhoorbaar en toch vinden zij den weg tot den troon des Allerhoogsten.

'Wie is er bij mij? Wie maakt het verband los?' klonk het trillend van de lippen des ouden mans en zijne handen tastten in 't rond.

'Vader, bid God en heb vertrouwen in mijn kunde,' hoorde hij zacht en smeekend aan zijn oor fluisteren.... 'Ik ben het, uw zoon. Nu vader, zie eens hierheen en zeg, of u mij kan zien.'

'Willem!' juichte de man met onbeschrijfelijke opgewondenheid. 'Zijt gij daar.... Ja, ik kan zien. God in den hemel, ik dank u. Brigitta, bid met mij. Wie is die man met dien vollen baard, die daar vóór mij knielt en weent.... ik begrijp er niets van.'

Nu daalde zijn hoofd naar de voor hem knielende moeder en zoon; zijn handen hoefden niet langer te tasten; niet weifelend, maar zeker legden zij zich op het hoofd van zijn kind.

'God zegene u, mijn jongen,' stamelde de zieke, 'ach, vergeef het uw ouden vader, die zoo lang, zoo lang blind was en nu dubbel ziende is geworden.'

Vervolgens keerde hij zich zijwaarts als ontbrak er nog iets aan zijn geluk; maar zijn trouwe gade stond naast hem, vooral nu in de ure des nieuwen levens, evenals van ouds in de lange jaren van kommer en verdriet.

'Zie eens, Diederik,' zeide zij, met geweld hare aandoening bedwingend, 'zie eens, Diederik, de eerste viooltjes uit 't bosch; gij houdt er immers zoo van?'

De zonnestralen, die daar buiten door de altijd groene dennen speelden en fonkelden en glinsterden, mochten niet in de donker gemaakte operatiekamer dringen, maar in de harten dier drie gelukkige stervelingen was het klaarlichte dag.

Al zwakker en zwakker werd de klank der klokken.

Thans had het gelui opgehouden. Ginds was de priester aan de Hoogmis begonnen, klonk het 'Alleluja, Hij is verrezen!' langs de gewijde gewelven; in het woud predikte de jonge lente hare oude, heilige waarheden: uit den dood tot het leven! en in het stille vertrek - daar vierden drie gelukkige menschen ook hun Paaschfeest, het feest der verrijzenis, het feest van een nieuw leven en van nieuwe liefde. Alleluja!

Bij de Platen.

Jong huishouden uit den ouden tijd. -

Echtelijk geluk en ouderweelde zijn van alle tijden, en om ons die te schilderen had de kunstenaar ons zeker niet in de zeventiende eeuw hoeven te verplaatsen. Maar behalve het aantrekkelijk schouwspel van een jonge vader en moeder, spelend met hun eerste kind. heeft hij ons te gelijk ook een schilderachtig tooneeltje willen laten zien. En daartoe vond hij in de kleederdracht en het huisraad van een kunstrijker tijdvak dankbaarder gegevens dan in onzen meer prozaïschen tijd.

Zoowel in de eigenaardig zeventiende-eeuwsche voorstelling als in de uitdrukking van het door alle tijden blijvende huiselijk geluk is hij uitstekend geslaagd.

't Is niet enkel een schilderachtig binnenhuisje, maar ook een levendig, echt natuurlijk groepje, dat hij ons te zien geeft. De verplaatsing van het aardige huiselijk geval naar een vroegere eeuw heeft hem te gelijk gelegenheid gegeven, gezonder, krachtiger, forscher menschen te vertoonen, dan onze eind-eeuwsche beschaving over 't algemeen oplevert.

De vader lijkt een kerel, uit de lijst gestapt van een onzer oud-vaderlandsche schutters- of regentenstukken. Moeder en kind zijn er mee in overeenstemming. Zij behooren tot het frissche, kloeke, rijkbloedige geslacht, dat Vondel om zich heen zag, toen hij de zaligheden der 'opregte trou' bezong.

Buitenhuis op het eiland Capri. -

Alle toeristen, die Italië bezocht hebben, roemen om strijd het heerlijke eiland, dat in een kort bestek een rijken schat van natuurschoon, antieke bouwvallen en historische merkwaardigheden samenvat. Het ligt aan den zuidelijken ingang der golf van Napels tegenover het voorgebergte Punta della Campanella. Het is zoowat tien vierkante kilometers groot en heeft 4400 inwoners, grootendeels verdeeld over twee stadjes: Capri en Anacapri.

Het eerste stadje, tusschen twee hooge rotsen 120 meter boven den zeespiegel gelegen en met muren, poorten en ophaalbruggen voorzien, is bijzonder schilderachtig. Het telt een groote 1600 inwoners en is de zetel van eenen bisschop.

Anacapri was vroeger alleen te bereiken langs een in de rotsen gehouwen trap van 536 treden, die naar het rijk bebouwde 573 meter hooge bergvlak voerde, waarop het gebouwd is. Sedert 1876 voert evenwel een doelmatige, ook voor rijtuigen te gebruiken straatweg in talrijke kronkelingen en met prachtige uitkijkjes op de zee naar het alleraardigste stadje.

Het plaatsje Capri, de eenige landingsplaats van het eiland, moet ten tijde der keizers

Augustus en Tiberius een waar toovervérblijf geweest zijn. Nog ziet men er de bouwvallen van het forum, de warme baden en vooral van de twaalf villa's, de Camarelle genoemd, die Tiberius hier ter eere der twaalf halfgoden bouwde en waar hij de laatste elf jaren van zijn leven in wellust en wreedheden doorbracht. Nog wijst men de 425 meter hooge rots, il Salto genaamd, waarvan de dwingeland zijn slachtoffers liet neerstorten.

Thans wonen hier arme visschers, schippers en eenige handelaars; in Anacapri wijnbouwers, olijvenplanters en voortreffelijke koralenvisschers, die met hun barken tot op de kusten van Afrika zwerven.

Waar maar een boom wortel kon schieten, daar hebben de ijverige bewoners er een geplant, terwijl ze soms de benoodigde aarde deels van het vasteland haalden, en het paradijsachtige klimaat, dat zelfs in den barsten winter zacht en gezond blijft, werkt hun pogen krachtig in de hand. Op het eiland groeit een uitstekende witte wijn (Tiberius' tranen) en een roode wijn, die vrij is van den zwaveligen bijsmaak der Napolitaansche wijnen. Ook wint men er voortreffelijke olie, vijgen, citroenen en oranjeappels. De kwartels, die op haar tocht naar het Zuiden en terug in het voorjaar en den herfst bij honderdduizenden over het eiland strijken, worden jaarlijks ten getale van 40 tot 70000 in groote netten gevangen.

Van het hoogste punt van het eiland, den 585 meter hoogen Monte Solaro, waarop de Engelschen het fort di Bruto gebouwd hebben, omvat men met éénen blik de zeeboezems van Gaëta, Napels en Salerno met op den achtergrond de terrasvormig opklimmende bergrijen. Aan de noordkust van Capri, een kleine twee kilometers van de landingsplaats, is de ingang van de beroemde blauwe grot, wier bezichtiging den toerist alleen een bezoek aan het eiland loont.

De meeste schilders, die door de eenige bekoorlijkheden van het toovereiland zijn aangetrokken, vertoonen ons motieven van de kust of een blik op de zee met haar prachtige kleurschakeeringen. Maar het inwendige van het bloeiende plekje gronds levert niet minder verrukkelijke gezichten. De Dresdener kunstenaar, wiens tafereel wij in dit nummer weergeven, vertoont ons zulk een afgelegen hoekje, dat op zich zelf al aantrekkelijk genoeg is, ook al ontwaren we niets van het omringende landschap.

Het is de welig met wingerd begroeide *pergola* of veranda van een buitenhuis op Capri. De zon boort met haar stralen door het dichte wingerdloof, een weelderige plantengroei omwoekert de stevige steenen palen, die het lichte loofdak dragen. Twee kinderen spelen in de schaduw. Een rustig, zonnig plekje, dat ons de gelukkigen doet benijden, die onder den onbewolkten Italiaanschen hemel hun leven slijten mogen.

In de Wielrijschool. -

Het wielrijden is in de laatste jaren zoo algemeen geworden, dat deze die niet fietsen gauw uitzonderingen zullen zijn. Vroeger werd het enkel beschouwd als een vermaak voor de jeugd, maar tegenwoordig wielert jong en oud. Aanvankelijk scheen de fiets alleen voor de mannelijke helft van het menschelijk geslacht uitgevonden, maar sedert eenige jaren maken de dames er haast even druk gebruik van als de heeren en

dat niet enkel dartele bakvischjes, maar ook dames, die de eerste jeugd al lang achter den rug hebben.

Vooral sedert de dokters, zelf voor den nieuwen tak van sport gewonnen, het wielrijden als bevorderlijk voor de gezondheid aanbevelen, geneert zich niemand meer het stalen ros te berijden, - wat vroeger altijd een beetje jongensachtig, tegenwoordig kan men gerust ook zeggen meisjesachtig stond.

Intusschen is niet ieder, die wil, maar aanstonds wielrijder. De kunst moet geleerd worden en de fietsverkoopers zijn daaraan te gemoet gekomen door het openen van wielrijderscursussen en wielrijscholen. De toegang tot zulke lokalen is voor toeschouwers gewoonlijk streng afgesloten; want de leerlingen zijn er allesbehalve op gesteld, in hun onbeholpen en vaak kluchtige bewegingen door onbescheiden oogen bespied te worden.

De geestige teekenaar onzer schets vergunt ons evenwel een kijkje in zoo'n wielrijschool, waar wij leerlingen van verschillenden leeftijd hun eerste schreden zien zetten op het glibberig pad der wielersport. De directeur van de inrichting staat in het midden als een pikeur in de manege en laat zijn oogen weiden over het rondwielerende gezelschap, dat deels door zijn helpers in de nog onvaste bewegingen gesteund, de kunst in de verschillende stadiën harer ontwikkeling vertoont.

Het jonge meisje en de bejaarde heer op den achtergrond schijnen zonder hulp op hun fiets al goed voort te kunnen, maar de gezette heer en mevrouw op den voorgrond kunnen den geleider nog niet goed ontberen en de liefhebber rechts tegen den muur blijkt met het balsturige voertuig nog heelemaal niet overweg te kunnen.

Wij lazen dezer dagen dat het een heel braaf kind moet zijn, dat zijn vader kan zien leeren wielrijden zonder in den lach te schieten. Als wij ons aardig schetsje beschouwen, kunnen wij die opmerking niet anders dan heel gegrond vinden.

De gefopte schuldeischer.

‘Een leelijk geval,’ verzucht de schilder in geldverlegenheid. ‘Elk oogenblik kan die ploert van een Meyer om zijn geld komen, en ik heb geen rooden cent.’

‘Wacht,’ denkt hij, ‘wie geen geld heeft moet slim wezen. We zullen die Meyer eens eene poets bakken.’
En hij kleedt zijne ledepop als een deftig Engelschman aan, dien hij, als in beschouwing verdiept, voor zijne pas voltooide schilderij plaatst.

Juist is hij daarmee klaar, als de schuldeischer verschijnt.
‘Pas op!’ fluistert de schilder hem om het hoekje der deur voorzichtig toe. ‘Daar is een Engelschman, die voor mijne laatste schilderij vierduizend franken geboden heeft.’

Meyer denkt dat hier een kansje te maken valt.
‘Weet ge wat,’ zegt hij, ‘geef mij de schilderij; dan zijn we kwijt;’
‘Aangenomen,’ zegt de schilder en is daarmee van schuld en schuldeischer af.

[Nummer 3]

Het testament van den zonderling, door J.R. van Der Lans.

I.

Wel, Mina, zijt gij daar eindelijk! Ik heb al sinds een uur aan u gedacht. Maar wie er kwam, geen Mina. Ik was bang dat gij mij vergeten zoudt dat zou ik u nooit vergeven hebben.

'Kunt gij begrijpen, u vergeten, mijn beste vriendin, en dat op den dag dat ze als de bruid receptie houdt! Dat zou ik me zelve nooit vergeven hebben.'

Met deze woorden trad Mina, een hupsch jong meisje met een schrander gezicht, op de bruid toe, greep met warmte de hand, die deze haar toestak en drukte haar een hartelijken kus op iedere wang.

'Van harte gefeliciteerd, Lien,' zei ze. 'Het doet me erg, erg veel plezier u zoo gelukkig te zien en ik hoop dat als gij eenmaal getrouwd zijt, dat geluk nog met elken dag mag toenemen, tot aan de dood toe, hoor, en dan hierna weer overnieuw, zonder eind.'

'Duizendmaal dank, Mina, 'k hoop het waar te nemen als 't onzen Lieven Heer blieft, en dat gij er getuige van moogt wezen; want zonder u zou mijn geluk niet volmaakt zijn. Ja, ik meen het,' ging ze voort, het ongeloovig glimlachje opmerkend, dat haast onmerkbaar haar vriendins lippen plooide. 'En ik zeg het daar *hij* bij zit,' - daarbij wees ze op den bruigom, die de uitbundige begroeting van de vriendinnen een beetje verbaasd aanzag - 'hij mag er jaloersch over wezen of niet.'

Dat bracht Mina in herinnering, dat ze ook den bruidegom had geluk te wenschen. Zij deed dit op meer kalme, meer ceremonieuze manier, als zijnde minder vertrouwelijk bekend met den jongen man, die binnen weinige dagen haar oude schoolkameraad naar het altaar zou voeren. En daarop maakte zij de ronde; eerst de ouders van de bruid, dan de verdere familie en kennissen, aan wie zij ten deele nog voorgesteld moest worden, - een knikken, buigen, handjesgeven en feliciteeren zonder eind; want er was een heel huis vol volk.

Eindelijk trok de bruid haar naar zich toe, op een stoel aan hare zijde.

'Ziezoo,' zei ze, 'nu komt ge eens bedaard naast mij zitten, dat ik een oogenblikje rustig met u praat. Vooreerst moet ik u wel bedanken voor uw prachtig cadeau. Niet alleen dat ik het beelderig vind, maar wat ik er vooral in op prijs stel, dat is dat gij het zelf hebt gemaakt. Wat moet ge daar menig uurtje op hebben zitten peuteren, en dat terwijl gij het toch zoo volhandig hebt. Daar zie ik aan hoeveel gij voor me overhebt....'

'En dan dacht gij nogal dat ik u zou vergeten! Ik heb waarlijk in de laatste dagen genoeg aan u moeten denken.'

'Maar nu kunt gij ook zeker zijn, dat uw werk mij gestadig aan u zal doen denken, als ik eenmaal ver hiervandaan in dien achterhoek van Limburg zit.... Och toe, Jo,'

dus wendde zij zich tot een jonger zusje, dat achter haar stoel drentelde, ‘geef even dat schoone canapé-kussen

HET KLOOSTEREILAND SAN LAZZARO BIJ VENETIË, NAAR DE TEEKENING VAN H. CORRODI.

van Mina eens aan, dat de gasten het kunnen bewonderen.'

Het meisje dribbelde weg en haalde uit de rijen, waar al de bruidsgeschenken waren tentoongesteld, het verlangde voorwerp voor den dag, waarmee ze zegevierend kwam aangedragen.

De bruid lei het voor zich op de tafel. Het kussen was half van blauw fluweel en half van geel satijn, diagonaal verdeeld. Op het satijn waren blauwe korenbloemen en op het fluweel goudgele korenaren geborduurd, terwijl het koord, waarmee het omboord was, en de kwasten aan de punten uit blauw en geel passement bestonden.

Er was maar één roep onder de aanwezige damen over het smaakvolle ontwerp, de mooie zachte kleuren en vooral het keurige werk.

'Niet waar?' vroeg de jonge bruid opgetogen, ''t is een prachtstuk - en Frits vindt het ook zoo schoon, hè vent?'

De bruidegom, die aldus ook genoopt werd, zijne meening te zeggen, bekeek het prachtstuk eerst nog eens nauwkeurig en zei toen met een leuk gezicht:

'Zeker, ik vind het heel lief, en nu al de dames het zoo geprezen hebben, vind ik het nog veel liever; want die hebben er meer kennis van dan ik. Ik moet de juffrouw wel bedanken voor hare lieve attentie en maak haar mijn compliment over het keurige werk. Ik zou het haar niet nadoen, al kon ik er een verdubbeling van salaris mee verdienen, waar ik toch heel wat voor doen zou....'

'Och wat, gij nadoen!' viel hem zijne bruid in de rede, 'praat toch geen kinderpraat.'

'Laat me dan ook uitspreken,' hernam hij, 'ik vind het heel lief, maar ik heb er toch ééne aanmerking op.'

'Gij eene aanmerking, laat eens hooren.'

'Wel dat dit mooie canapé-kussen ons nog op groote kosten zal jagen; want nu dienen wij er natuurlijk een canapé bij te koopen, tenzij we er nog een krijgen mochten, wat ik niet verwacht.'

Een algemeen gelach van het gezelschap overstemde de berisping, die hij zich met die opmerking van zijne bruid op den hals haalde.

'Wel hebt gij wel ooit?....' zoo speelde het aanstaande vrouwtje met koddige verontwaardiging op. 'Is me dat iemand een affront maken. Schaamt gij u niet, daar zooveel vreemde menschen bij zijn! Hebben de familie en de vrienden ons nog niet genoeg ingespannen! Meneer moet ook nog een canapé hebben! Wel zeker, die zal u te pas komen als postdirecteur daar in dat afgelegen nest. Gij denkt stellig er niet veel omhanden te zullen hebben en den halven dag op de canapé te kunnen liggen. Nu, ge moet maar zien dat gij een canapé krijgt, hoor; maar dan zeg ik u toch, dat gij niet hoeft te denken, dat mooie kussen er bij te hebben; want daar is het veel te mooi voor.'

De bruigom schudde deemoedig het hoofd onder deze strafpredikatie en zuchtte:

'Als dat zóó begint nog vóór we getrouwd zijn, wat zal het dan wezen als we eenmaal man en vrouw zijn! Ik merk wel dat al ben ik tot postdirecteur benoemd, ik in huis weinig te dirigeeren zal hebben.'

'Neen, daar zal ik wel voor zorgen,' dreigde het bruidje, 'gij zijt directeur op 't kantoor, maar verder niet; in huis ben ik de directrice. Gij zult eens zien hoe netjes ik daar alles zal inrichten. Kom eens zien, Mina, wat wij zoo al gekregen hebben in ons huishouden; daar kunnen we 't voorloopig best mee doen, al is er nog geen canapé bij....'

En zoo voortbabbelende troonde het gelukkige bruidje hare vriendin mee naar de achterkamer, gevolgd door nog een paar belangstellenden, die ook het schoons nog niet gezien hadden.

Het stond daar alles op de tafel en de verdere meubels uitgestald: een pendule met candelabres, bloemvazen, een kristallen middelstuk, bloemstandaards, fantasietafeltjes, een ingelijste staalgravure, kortom allerlei snuisterijen en pronkvoorwerpen, waarmee gewoonlijk een jong huwelijkspaar door familie, vrienden en bekenden bedacht wordt.

Lina's ouders waren welgestelde, maar eenvoudige burgers, die in den tijd klein begonnen waren en zich zachtjesaan hadden opgewerkt, zoodat zij nu van hunne renten konden leven. De kring der kennissen was met hunne eigene positie in de maatschappij in evenredigheid, solied burgerlijk, maar eenvoudig. Vandaar dat het op de zoogenaamde receptie heel gemoedelijk toeging; er werd een likeurtje gedronken en een gebakje gepresenteerd, terwijl de heeren zich niet het genoegen van een sigaar hoefden te ontzeggen, zooals bij dergelijke plechtigheden in ‘nettere’ kringen.

De bruidegom was een beambte bij de posterijen, die pas tot postdirecteur op een Limburgsch dorp benoemd was, eene vordering, waarop hij al een paar jaar gewacht had om te kunnen trouwen. Ook zijne vrienden en kennissen, die hem nu als bruigom kwamen complimenteeren, behoorden meest tot de ambtenaarswereld.

Lina, de bruid, ging intusschen voort met haar vriendin en andere belangstellenden de geschenken te laten zien, nu en dan de herkomst opgevende van de voornaamste stukken.

‘Van vader en moeder,’ vertelde ze opgewekt, ‘krijgen we een heel meublement voor ons salonnetje, zonder canapé,’ voegde ze er met een plagerig knipoogje aan 't adres van den bruigom bij, ‘maar toch heel mooi, we hebben 't zelf mogen uitkiezen, niet waar, vent? De ooms en tantes hebben voor de huiskamer gezorgd en de broers en zusters nemen de slaapkamer voor hunne rekening. We zijn al zoo wat van alles ingespannen.’

‘Ja wel,’ zei haar moeder, een goedige breede schommel van een vrouw met een gul lachend gezicht, ‘als gij eenmaal in uw huishoudentje zit, zult gij wel zien wat er nog te kort komt. In de eerste dagen is 't gewoonlijk nog maar pronken. Later wordt men wel practischer.’

‘Dat hebben wij bij ondervinding, hè vrouw?’ merkte haar man op, haar hartelijk op den schouder kloppend, ‘we dachten ook van alles voorzien te zijn, drie theestoven, vier stel presenteertrommeltjes en ik weet niet hoeveel paar bloemvazen; maar toen gij mij voor het eerst op spekkoeken wildet trakteeren, hadt gij niet eens eene pan.’

‘Ja dat weet ik nog goed,’ hernam de matrone, door de herinnering aan de langvervlogen dagen aangenaam gestreeld, ‘ik moest bij de buren een strijkijzer leenen om uw hoed op te strijken. Zoo gaat het in een nieuw huishouden, maar dat komt zachtjes aan van zelf wel op dreef.’

‘Ik heb ten minste al heel wat practische dingen,’ ging het opgetogen bruidje voort. ‘Neen maar, Mina, dat moet gij bepaald eens goed opnemen,’ zei ze, op een olie-en azijnstel wijzend van ouderwetsch Engelsch *plate;* ‘gij zult nooit raden aan wien we dat schoon stuk te danken hebben.’

‘Hoe kan ik dat raden?’ vroeg Mina, het zware omslachtige toestel bekijkend. ‘Het lijkt wel een antiquiteit.’

‘Dat is het ook,’ zei de bruigom lachend, ‘en het komt van een antiquiteit.’

‘Gij raadt nooit van wien,’ herhaalde Lina.

‘Misschien van uw grootvader.’

‘Dien ik niet meer heb!.... Maar gij komt er toch dicht bij, 't is van iemand, die best mijn grootvader zou kunnen zijn.’

‘Ho, ho!’ zei haar vader, ‘zoo oud is baas Bokels nog niet.’

‘Zie, nu verraadt u het in eens!’ riep het bruidje spijtig. ‘Had u nog een oogenblikje gezwegen! Ik durf wedden dat Mina het nog niet in tienen zou geraden hebben.’

‘Wel zoo! is dat een cadeau van mijnheer Bokels! Nu gij 't zegt, moet ik erkennen dat het moeilijk van iemand anders kon zijn. Da's net zoo iets voor hem! Zeker nog afkomstig van zijn zilveren bruiloft.’

‘Van de zilveren bruiloft van zijne ouders, dat kon wezen,’ hernam de bruidsvader; ‘want zelf is de man nooit getrouwd geweest.’

‘Neen, dat wil ik warempel wel gelooven,’ spotte Lina. ‘Wie zou er ooit zin gehad hebben in zoo'n drogen sijs?’

‘Ho, ho! hij is altijd zoo droog niet geweest als tegenwoordig. Hij krijgt nu zijne jaren, als hij mij gelijkt,’ hervatte haar vader, ‘maar in zijn jongen tijd kon hij best meedoen. Ik heb toen veel vriendschap van hem gehad, dat weet moeder nog wel, niet waar, vrouw? We hadden samen schoolgegaan, waren als leerjongen op denzelfden winkel geweest, hadden samen op ons vak gereisd en zijn jarenlang de beste vrienden gebleven. Ook na mijn trouwen hebben we de kennis altijd nog aangehouden. Bokels is ons nog dikwijls komen opzoeken, maar zachtjesaan begon hij meer en meer eenzelvig te worden en tegenwoordig leeft hij zoo wat als een kluizenaar.’

‘Daar ziet gij al aan, vent,’ zei Lina plagerig tot haar bruigom, ‘wat er van een man terecht komt als hij niet op tijd ziet dat hij een vrouw krijgt.’

‘Ho, ho, zeg dat niet te hard,’ hervatte haar vader zacht berispend, ‘niet iedere jonge man kan maar altijd de vrouw krijgen, die hij graag hebben zou. 't Loopt met alle vrijerijen niet zoo vlot van stapel als het met u beiden gegaan is.’

‘Eene ongelukkige liefde dus!’ riep Lina spotlachend. ‘Verbeeldt u, die stijve baas Bokels, die nuchtere huisjesmelker het slachtoffer van een ongelukkige liefde. Dat vind ik komiek!’

‘Nu kind,’ hervatte haar moeder bestraffend, ‘daar hoeft gij zoo den gek niet mee te steken.... Gij kunt niet weten wat de man geleden heeft, eer hij zoo'n eenzater geworden is. Ik heb hem heel anders gekend, een vijf en twintig, dertig jaar terug. Toen zou niemand hem aangezeid hebben, dat hij eenmaal zoo'n kluizenaar zou worden en vóór zijn' tijd oud zou zijn. Maar zooals vader zegt, het gaat met alle menschen niet even wel in de wereld, en terwijl de een er zich luchtig overheen zet, als hem iets tegenloopt, gaat een ander er over aan 't droomen.’

‘En dat is 't geval van mijnheer Bokels?’ vroeg Lina verder, ditmaal minder spotachtig, maar veeleer belangstellend en nieuwsgierig.

Haar moeder knikte bevestigend.

‘En weet u ook.... bij wie hij een blauwtje geloopen heeft?’

‘Ja wel.’

‘Wie dan? Leeft ze nog? Ken ik ze ook?’

‘Ja, gij kent ze wel, nieuwsgierig Netje, en Mina kent ze nog beter.’

‘Kom, vrouw, verbabbel toch uw mond niet,’ kwam haar man hier gemelijk tusschenbeide, ‘wat zijn dat nu voor praatjes? Laat zulke dingen rusten. Daar heeft immers niemand mee noodig.’

‘'t Is waar ook,’ zei de goede vrouw, maar haar weinige woorden hadden zoowel de bruid als haar vriendin toch al nadenkend gemaakt.

Op dat oogenblik deed zich evenwel uit de voorkamer een zekere beweging hooren, die de aandacht afleidde.

Er was een nieuwe bezoeker binnengekomen en deze zocht natuurlijk naar bruid en bruigom, om ze te complimenteeren.

‘Meneer Bokels,’ klonk het, en verschrikt keek Lina op.

‘Spreekt gij van den vent, hij is bij u of omtrent,’ mompelde zij nog, maar ondertusschen werd zij door vader en moeder al naar voren getrokken om den gast tegemoet te gaan. Lina's vader reikte zijn ouden vriend al van verre de hand.

‘Daar doet gij wel aan, jongen,’ riep hij hem gulhartig toe, ‘dat gij het jonge paar ook eens komt feliciteeren. Het gezicht van zoo'n paartje maakt een oud mensch tien jaar jonger,’ voegde hij er bij, op zijn blozende dochter met haren aanstaande wijzende.

‘Ja, dat zegt gij wel, Van Diemen,’ grinnikte de nieuw aangekomene, zachtjes op het bruidspaar toeschuifelend tusschen de gasten door, die plaats voor hem maakten.

Hij leek op het eerste gezicht een droog, stug, oud mannetje, met dicht zilvergrijs haar en eenigszins hoogen rug. Maar toen hij bruid en bruigom aansprak en een vaderlijke glimlach zijn nog frisch gezicht verhelderde en een zachte goedige glans uit zijn grijsblauwe oogen straalde, was het wel te zien dat niet juist de jaren zijn haar vergrijsd en zijn schouders gekromd hadden. Toen was het wel te merken dat hij niet veel ouder dan de heer des huizes moest zijn en zijn hart niet zoo verdord was, als zijn droog uiterlijk een oppervlakkig opmerker kon doen gelooven.

Hij was hoogst eenvoudig, maar toch knap gekleed, niet slordig en ook niet verzorgd, als

een burgerman van geposeerden leeftijd, die met de ijdelheden der wereld heeft afgerekend en die geen vrouw heeft, om een oogje te houden over zijn toilet.

Met een lief blosje, het gevolg van haar verlegenheid over de verrassing van straks, dankte de bruid hem voor zijn vriendelijke attentie en voor het schoon cadeau, dat ze nú verklaarde zeer op prijs te stellen.

‘O ja,’ grinnikte de oude Bokels gemoedelijk, ‘dat olie- en azijnstel. 't Is een kostelijk stuk geweest in den tijd en nu nog zoo goed als nieuw. Och, 't is eigenlijk nooit gebruikt.... Mijne ouders hebben 't jaren gehad en maakten er zonde van, het te gebruiken. In dien tijd waren de menschen eenvoudiger dan tegenwoordig.... En voor mij alleen was 't ook te veel omslag op tafel. Zoo stond het maar jaar in jaar uit in de kast, enkel om van tijd tot tijd gepoetst te worden; want mijn brave Sien houdt goed de hand aan den boel, dat moet ik haar nageven. En zoo dacht ik, dat het in een jong huishoudentje beter te pas kon komen.’

‘Nu, wij zullen het wel gebruiken, mijnheer Bokels,’ zei de bruid opgewekt, ‘Frits houdt zooveel van salaad, niet waar, vent?’

‘En ze zal me nog eens zoo goed smaken, als ze met behulp van zoo'n deftig olie- en azijnstel wordt geroerd,’ voegde de bruigom er lachend bij. ‘Als mijn aanstaande vrouw nu de kunst maar verstaat.’

Hier volgde een heele kibbelarij tusschen de twee ondertrouwden, maar de heer Bokels bleef daarbuiten, daar hij geheel in beslag genomen werd door zijn ouden vriend Van Diemen.

‘Men zou tegenwoordig geld geven om u te zien,’ dus sprak deze hem aan; ‘de tijd heugt me niet meer dat we u hier over den vloer gehad hebben.’

‘Och ik denk niet dat ik zoo'n plezierig gezelschap ben voor u, dat gij veel aan mij zult missen,’ hernam de stille oude man met een weemoedig lachje.

‘Gij wilt toch niet zeggen dat ik u dat ooit te kennen heb gegeven?’

‘Dat niet, maar ik kan het zoo wel bij me zelven nagaan. 't Plezier, dat ik in het leven heb, kan ik best alleen op.’

‘Maar gij zoudt kunnen profiteeren van 't plezier, dat anderen er in hebben. Doet het u geen genoegen, die jonkheid daar zoo gelukkig te zien? Geloof me, Bokels, 't is niet goed voor u, dat gij zoo van alles afgetrokken leeft en in uw eentje zit te kniezen.’

‘Wie zegt dat ik zit te kniezen? Ik heb immers mijn geregelde bezigheden.’

‘Nu ja, gij hebt naar uwe huizen te zien, de klachten van de huurders aan te hooren, de onwillige betalers na te rijden, reparaties te bedisselen, hier een schoorsteen die rookt, en daar een goot die lekt; ik zie u soms met een plank of een stuk gereedschap hier voorbij komen, om zelf zoo'n karweitje waar te nemen. Maar zijn dat nu bezigheden voor een man, die er zoo warmpjes bij zit als gij en daarbij kind noch kraai in de wereld heeft, waar hij het voor doen zou. Laat liever een ander wat verdienen, en neem zelf uw gemak; gij wordt krom en grijs voor den tijd alsof gij voor een huishouden met kinderen te zorgen had, en dat voor een eenloopend vrijgezel.’

‘Och, ik heb nu eenmaal liefhebberij in die karweitjes, 't is mijn eenig verzet.’

‘Omdat gij geen ander verzet zoeken wilt! Kom, wees wijzer en maak het u wat gezelliger in de wereld.’

De oude Bokels schudde mistroostig het grijze hoofd en zei met een treurig lachje:

‘Ik ben al te oud geworden om nog te veranderen.’

‘Wat oud!’ hervatte Van Diemen, ‘de duvel is oud. Gij zijt toch nog geen jaar ouder dan ik.’

‘O gij leeft weer op met uwe kinderen. Dat maakt een groot verschil.’

‘Daar hebt gij gelijk in,’ stemde Van Diemen toe, plotseling nadenkend geworden. ‘Als ik mijne vrouw en kinderen moest missen, dan weet ik ook niet of ik nog wel veel schik in 't leven zou hebben.’

‘Daar hebt gij 't al,’ zei Bokels met zijn stil lachje. ‘'t Is moeilijk zich in een anders positie te verplaatsen. Laat mij dus maar in mijn eentje mijn weg gaan. Ieder richt zijn leven zoo wat in naar zijn eigen smaak.’

Daarmee scheen hij het vertrouwelijk onderhoud met zijn ouden vriend te willen afbreken, want hij liet het oog rondweiden door de kamer met menschen. En ook Van Diemen had geen lust het voort te zetten; hij achtte er blijkbaar het oogenblik niet gunstig voor op zoo'n vroolijke bruidsreceptie.

De jonkheid amuseerde zich overigens uitstekend zonder naar de ernstige woordenwisseling van de oudjes te luisteren.

Mina was intusschen opgestaan om afscheid te nemen. Eerst nu viel ze Bokels in 't oog, die, niet aan groote gezelschappen gewoon, de aanwezigen bij zijn binnenkomen maar half opgenomen had.

‘Zoo, juffrouw De Lang,’ zei hij met zekere vaderlijke belangstelling, ‘tref ik u hier ook? Dat doet me plezier.... Hoe is het met papa?’

‘Op 't oogenblik, Goddank gezond van hart; maar die ongelukkige rheumatiek in de beenen maakt het hem erg lastig.’

‘Ja, die rheumatiek is een kruis! Dat daar toch niets tegen te doen is!.... En kan hij toch altijd zijn lessen nog waarnemen?’

‘Och, dat doet hij al zoo goed en zoo kwaad het gaat,’ zei het meisje met een zucht, terwijl hare vriendin haar deelnemend aanzag.

‘En daarom,’ ging baas Bokels voort, ‘neemt gij hem zoo zachtjes aan het werk uit de handen, hè meid? Ik heb in de gazet gelezen dat gij weer pas examen voor 't Fransch gedaan hebt. Ik feliciteer u en maak u mijn compliment.’

‘Wat!’ riep de bruid verrast, ‘hebt gij weer een examen gedaan, en daar zegt ge niets van.’

‘Ik dacht natuurlijk dat gij 't wel uit de gazet wist,’ zei de goede Mies lachend.

‘Zij wat uit de krant weten,’ lachte de bruigom luid, ‘en dat in deze dagen! Ze heeft wel wat anders te doen dan de krant te lezen. Als ze eenmaal hoog en droog in Limburg zit, zal ze wel begeeriger zijn naar de nieuwtjes.’

‘Maar Mina, daar sta ik van te kijken!’ ging haar vriendin voort. ‘Voor een half jaar hebt gij pas de acte van onderwijzeres gehaald, en nu weer examen voor 't Fransch gedaan. Da's kranig hoor! Hartelijk gefeliciteerd, meid! Daar moeten we nog eens op drinken. Ga zitten, neen, zoo komt gij niet weg....’

‘Maar Lina, 't wordt mijn tijd; ze wachten me thuis; 't is al halfvier.’

‘Nu een kwartiertje kan 't nog wel lijden.’ En zij schonk Mina's glasje nog eens vol, waarop er algemeen geklonken werd op het succes, dat het schrandere meisje weer had mogen behalen.

‘Ik moet zeggen,’ voegde de bruigom er van zijn kant bij, ‘u heeft er eer van. Twee zware examens binnen 't jaar en dat voor iemand als u, die zooals ik hoor, zelf al veel lessen geeft en daarbij in 't huishouden nog geducht de handen roert.... Daar neem ik den hoed voor af.... Hè, student,’ riep hij opeens tot een jongmensch, dat een eindje van hem af zat, ‘daar moogt gij een voorbeeld aan nemen.’

De aangesprokene was een jongere broer van den bruigom, een lang opgeschoten vlasblonde kerel met een gezonden blos, die hem de uitdrukking van jongensachtige verlegenheid gaf.

‘Ik zit al te bedenken, hoe ik dat het best zal aanleggen,’ gaf hij zijn broer ten antwoord. ‘Voorshands kan ik niet veel meer doen dan de juffrouw ten hoogste bewonderen.’

‘Ja, dat hebt ge, geloof ik, al een uur lang gedaan; maar daar schiet gij niet veel mee op. Gij moest haar liever de kunst afzien, ook zoo vlug door uw examen te rollen. Maar gij gaat liever op een andere manier aan den rol, hè?... Verbeeld u, juffrouw,’ ging hij tot Mina voort, die intusschen ook een hoog kleurtje had gekregen, deels ten gevolge van het likeurtje, deels van prettige opgewektheid in den vroolijken vriendenkring; ‘verbeeld u dat die lange lummel nu al een jaar of vier in Gent studeert, terwijl we nooit hooren met welk resultaat. En dat wil nog wel ingenieur worden!’

‘Ho, ho, nu belastert gij mij al te snood tegenover het gezelschap. Wacht op onze daden, zei Thorbecke.’

‘Ja wel, als gij maar geduld genoeg hebt! Ik blijf er bij dat gij aan de juffrouw een voorbeeld kunt nemen: doe het haar maar eens na twee zware examens binnen 't jaar.’

‘Och, mijnheer zal er zooveel haast niet mee hebben als ik,’ zei Mina lachend. ‘Als ik den tijd aan mij zelve had, zou ik er misschien ook wat langer over doen. En dan denk ik dat de examens voor mijnheer nog wel wat zwaarder zullen zijn, als hij ten minste aan de Polytechnische school studeert en ingenieur worden moet: ik vergenoeg me maar met de nederige taak van huisonderwijzeres voor kinderen.’

Ze zei dit op zoo'n gullen, eenvoudigen, ongedwongen toon met niet den minsten zweem van pedanterie en ze zag daarbij met haar schrandere, donkere oogen het jongmensch zoo welmeenend goedhartig aan, dat hij het meisje een wijle met sprakelooze bewondering beschouwde.

Zelf op 't oogenblik allesbehalve een blokker of een boekwurm, voelde hij een geheim ontzag voor het meisje, dat wel van den ochtend tot den avond in de boeken moest zitten om zoo het eene examen na het andere te doen; dat gaf haar in zijn voorstelling iets schoolmeesterachtigs, waar hij schrik voor had, en hij verbaasde zich bijna, haar geen bril te zien dragen. Maar nu zij daar zoo frisch blozend, zoo jong-vroolijk glimlachend voor hem stond, wist hij niet hoe hij 't had: nooit was de studieijver hem in zoo'n beminnelijke gedaante verschenen.

Juffrouw De Lang sloeg onwillekeurig de oogen neer voor den half verbaasden, half opgetogen blik van den student, en keek naar haar handschoenen, die ze aantrok en dichtknoopte om heen te gaan.

Beleefd en vriendelijk nam zij afscheid van het heele gezelschap en de bruid in persoon deed haar de eer, ze naar de deur te geleiden.

Daar bleven de twee boezemvriendinnen nog een oogenblikje babbelen.

‘We zien elkaar in elk geval nog vóór ik wegga,’ zei Lina. ‘Ik loop dezer dagen wel eens bij u thuis in en in elk geval kom toch op mijn trouwdag... Ik kan me niet verbeelden dat het er Donderdag al van door gaat! Wanneer zal het uwe beurt zijn, Mina? Ik wil maar hopen, dat gij gauw ons voorbeeld volgt.’

‘Ik trouwen,’ lachte Mina gulhartig, ‘hoe krijgt gij 't in 't hoofd! Ik heb wel aan wat anders te denken? En waar zou ik 't om doen?’ vroeg ze schertsend, ‘ik heb immers al een huishouden met kinderen!’

‘Ja, dat mag u wel zeggen, u is er zoo'n echt moedertje voor.... Nu, dag Mina, het beste.... Ik denk dat ik u erg missen zal, als ik eenmaal weg ben.’

‘Ik u niet minder.... gij gaat ook zoo'n end uit de buurt.’

‘Maar gij komt me toch opzoeken? Gij hebt het beloofd.’

‘Als 't eenigszins kan, gaarne.’

‘Nu, tot ziens voorloopig! De groete thuis en beterschap met papa.’

Mies trippelde de stoep af en de straat in, terwijl de gelukkige bruid zich weer naar binnen begaf.

(*Wordt vervolgd.*)

Een bezoek aan een medico-mechanisch Zander-Instituut, door J.A. Acket.

III. (*Slot.*)

't Is een eigenaardig gezicht als men het medico-mechanisch Zander-Instituut van den heer Hage binnentreedt, en verrassend te gelijker tijd, ten minste voor mij.

De lezer moet nl. weten, dat mijn goede moeder in vroeger jaren mijn hersenkas heeft opgepropt met een aardigen voorraad snijkamerhistorietjes, welker herinnering later nog verlevendigd is door schilderijen als De Anatomische Les van Rembrandt uit het Haagsch en het dito kabinet uit het Rijks-Museum te Amsterdam, ten gevolge waarvan ik altijd iets griezeligs over

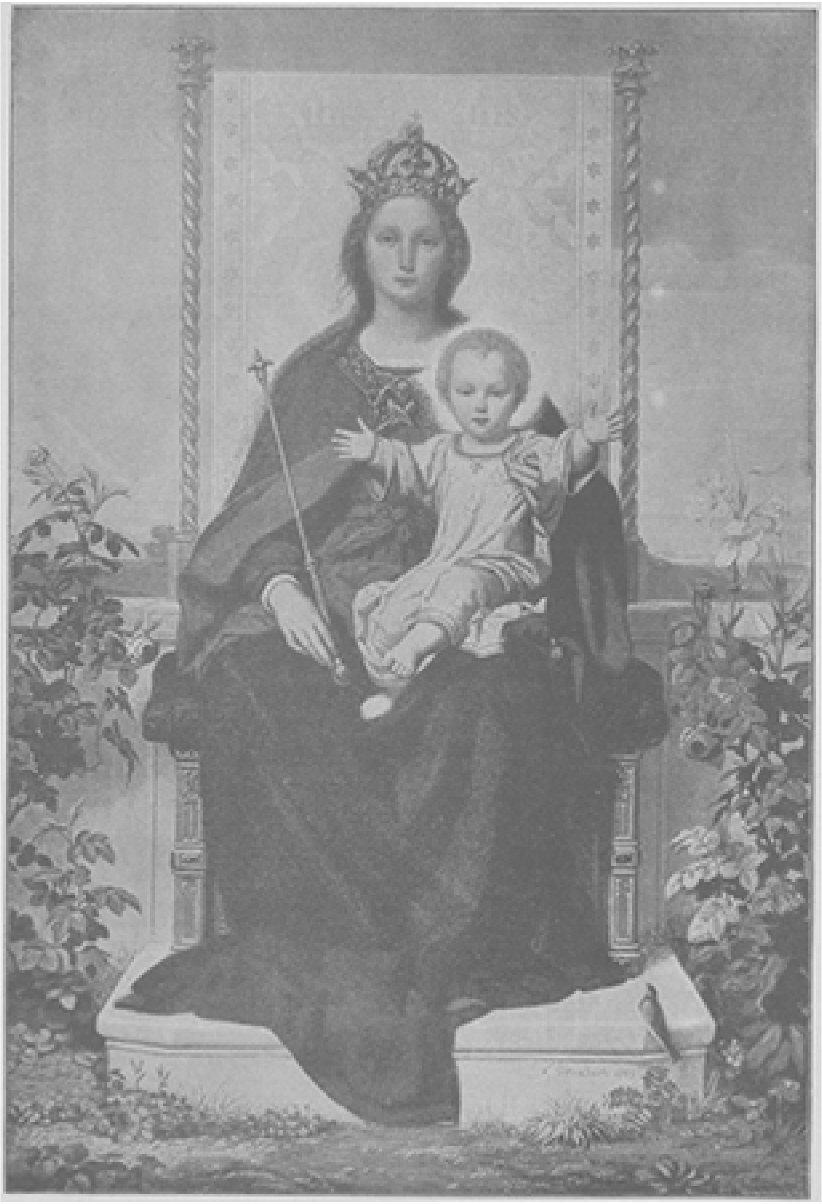

DE KONINGIN DER MEIMAAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRANZ ITTENBACH.

ALBRECHT DURER DOOR HET SCHILDERSGILDE TE ANTWERPEN FEESTELIJK ONTVANGEN.
Naar de schilderij van Fritz Stummel.

me voel komen als ik zelfs maar aan een geneeskundig instituut denk.

Ditmaal bleet ik echter van dat onaangenaam gevoel bevrijd. En geen wonder! In plaats van de traditioneele glazen kast met hare naar menschenvleesch hongerende messen, in plaats van de guillotine-achtige snijtafel en verdere lugubre dingen, welke in zulk een zaal thuis hooren, een aantal toestellen, waaronder al dadelijk een fiets, een soort hobbelpaard en vele andere oogenschijnlijk bekende machinerieën in het oog vallen, die te zamen eerder aan een tentoonstelling van een mécanicien doen denken dan aan een geneeskundige inrichting.

De over poulies rondloopende riemen, welke door een motor worden bewogen, zetten aan dezen indruk nog meer kracht bij, en in weerwil van mijn in het water gevallen opmerking over het gering aantal ziekten, dat door de toestellen van Zander zou genezen kunnen worden, dacht ik aan den schaterlach der Zweedsche dokters en voelde zoo iets als een instemming daarmee in mij opkomen.

Ditmaal was ik echter voorzichtig genoeg dit zooveel mogelijk voor den heer Hage te verbergen, en daar ben ik nog blij om; want inderdaad werden mij hier al de verklaringen duidelijk, welke hij mij van zijn inrichting gegeven had.

Alvorens ik nu zoo goed mogelijk oververtel wat ik daar hoorde en zag, moet ik nog even de opmerking maken, dat elk toestel voor een bepaalde spiergroep werkt en voor geene andere.

Daar staat een toestel bestemd om de armen zijwaarts te doen strekken. De patiënt neemt op het bankje plaats, grijpt de twee hefboomen vast en tracht die naar achter te drukken, wat hem moeilijker of gemakkelijker zal afgaan, naarmate het tegenwicht op de bezijden uitstekende stang meer naar achter of naar voren is geschoven.

Onderstaande gravure geeft dit zoo duidelijk aan, dat ik den belangstellenden lezer slechts behoef te verzoeken haar een oogenblik zijn aandacht te schenken, en verdere verklaring zal onnoodig zijn.

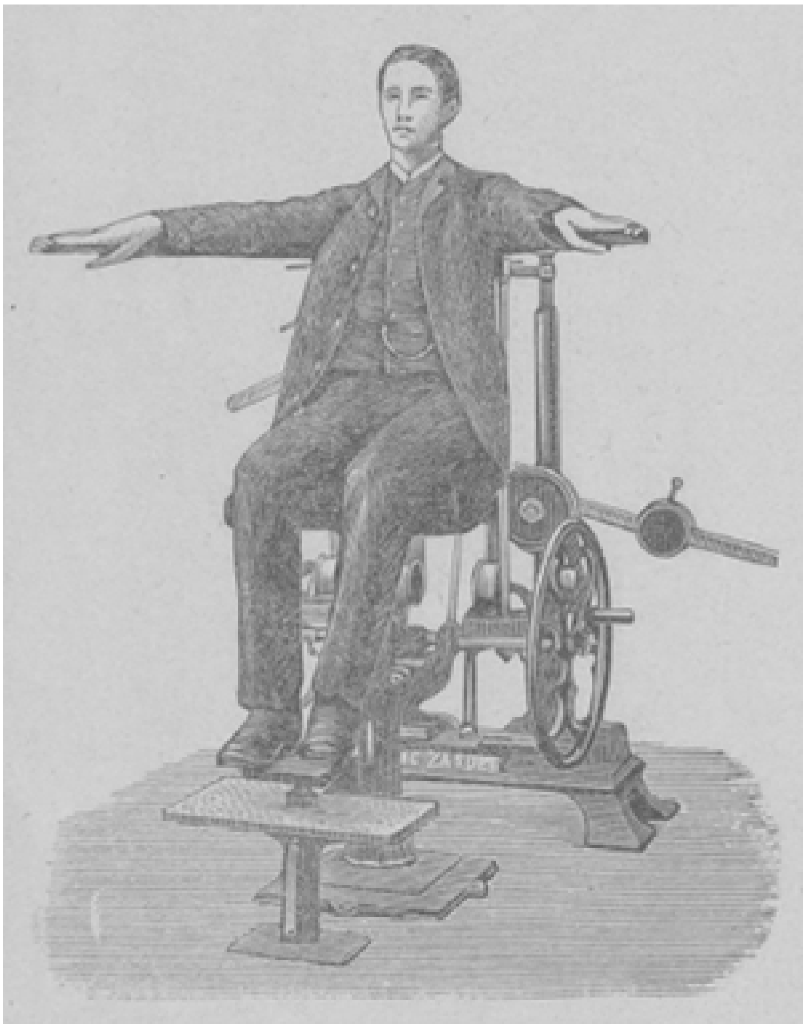

ZIJWAARTS STREKKEN DER ARMEN.

Duidelijk zal het ook zijn, dat het gewicht hier het op den duur niet vol te houden harde werk van den heilgymnast vervangt.

Men geve er intusschen wel acht op, dat het steeds onvermoeide toestel dat werk regelmatiger zal doen dan de hand van den heilgymnast, omdat hier van schokken of stooten geen sprake kan zijn. Maar ten andere behoort ook in aanmerking te worden genomen, dat een machine maar eene machine is en het dus aan den heilgymnast is overgelaten, om het gewicht naar de krachten van elken patiënt afzonderlijk te stellen.

En om aan te toonen, dat het niet ieders werk is, wijs ik er op, dat Dr. Zander bij het stellen van de weerstanden die factoren in rekening heeft gebracht, waarbij een juiste kennis vereischt wordt van de wetten van den hefboom - immers alle spieren werken op hefboomen - en een nauwkeurige bepaling van hetgeen de in werking gebrachte spierbundel kan en niet kan, met dien verstande nl., dat de vermeerdering en de vermindering van weerstand op ieder punt juist samenvalt met de toenemende en de afnemende krachtsontwikkeling van de spier gedurende hare werking.

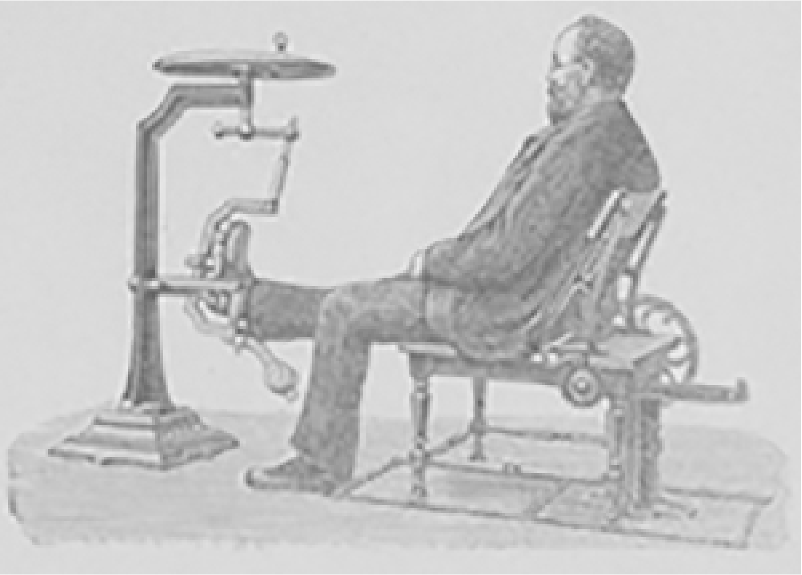

DRAAIEN VAN DEN VOET.

Met het oog op bovenstaande gravure zou ik nu op dezelfde wijze het draaien van den voet en het sidderen van het lichaam kunnen beschrijven, doch ik vertrouw, dat het zien der gravures voldoende zal zijn, om ze te begrijpen, want ook d t pleit voor het vernuft van hun uitvinder, dat zij zoo buitengewoon eenvoudig zijn.

Na het reeds gezegde kan men nagaan, dat het aantal toestellen groot is, en dit is noodzakelijk, wijl elke spier op hare wijze werkt en het toestel dienovereenkomstig is ingericht. Als ik dus zeg, dat er voor de beweging van de verschillende spieren van den arm 13 toestellen zijn, voor de beenen en voeten evenveel en nog eens zooveel voor de bewegingen van het bovenlijf, zal het duidelijk worden, welk een volmaaktheid door Zander reeds bereikt is.

Maar trekken de toestellen, waarbij de patiënt zelf meewerkt, door hun eenvoud aan, ook bij de door motorkracht bewogen massage-toestellen staat men verbaasd over hun even prettige als vernuftige werking.

Men heeft last van borstbeklemming. Welnu, men gaat als de dame op de gravure in het toestel voor borstverwijding zitten en de machine neemt u als met gutta percha handen bij de schouders, terwijl zij u te gelijker tijd als met een plumeau over den rug schuiert, en het gevolg is, dat ge niet alleen diep moet ademhalen, maar ook regelmatig.

Ik noem dit voorbeeld om de gravure, doch nog vele andere zou ik aldus kunnen beschrijven. Hier kan men de trapbewegingen van een fietser, daar het huppelen van een ruiter uitvoeren; ginds kloppen hamertjes, als waren ze van gomelastiek, op uw rug en borst; verder kan men er bibberen als een jongen, die door het ijs is gezakt, maar heel wat lekkerder. Allen, die welke kuur ook meegemaakt hebben, verklaren, dat zij zich gevoelen als hadden zij een lange wandeling gedaan, behalve de vermoeidheid.

Zooeven sprak ik van het toestel, waarbij hamertjes op den rug van den patiënt kloppen, en wil daarop een oogenblik terugkomen, om de groote rol, welke het speelt bij hartziekten. Niet alleen de heer Hage, maar alle heilgymnasten, die met de toestellen van Zander werken, hebben toch de ondervinding opgedaan, dat door de rugkloppingen een abnormale hevige werking van het hart binnen één tot anderhalve minuut ophoudt.

In een voordracht, door Dr. Heiligenthal, dirigeerend badarts te Baden-Baden, gehouden over de behandeling van hartziekten met dit toestel, deelde hij mede, dat Dr. Zander een vermindering van den pols waarnam van 130 tot 90 slagen na een minuut werkens.

Nu ik dit schrijf, heb ik voor me liggen een boekje, waarin precies wordt meegedeeld hoe in 't algemeen de heilgymnast te werk gaat bij hartziekten, doch hoe belangwekkend dit ook is, vooral om de manier waarop de heilgymnastische methode zenuw na zenuw, spier na spier aanport, om zoo goed te zijn het hart verder met rust te laten en den bloedsomloop zijn geregelden gang te laten gaan, toch geloof ik, dat ik genoeg gezegd heb, om den lezer te overtuigen, dat de mechanische heilgymnastiek in staat is, ook de dieper liggende zenuwen en spieren dan die van armen en beenen b.v. langzamerhand te dwingen haar verwaarloosden plicht te hernemen.

Ik laat hier een regel wit open, omdat in de inrichting van den heer Hage, behalve de toestellen van Zander nog andere gevonden worden, nl. die van Dr. Beely, die van Dr. Fischer en die van Dr. Krukenberg, welke niet minder de aandacht verdienen en over welke laatste ik nog iets wensch te zeggen.

Heeft Zander toch bij het maken zijner toestellen uitsluitend gedacht aan het opwekken van spiergroepen, welke hare werkzaamheid nog bezitten, Krukenberg heeft toestellen gemaakt, om spiergroepen, welke geheel of gedeeltelijk verlamd zijn, weder tot werkzaamheid op te wekken.

Het spreekt vanzelf, dat hier geen sprake kan zijn van het genezen van geboren lammen en kreupelen, doch hoe dikwijls komt het niet voor, dat spieren, na een beroerte of door het langdurig verblijf in een verband of bij andere verlammingstoestanden, waarbij de zenuwbaan niet geheel en al is verwoest, als geheel lam worden beschouwd en de gewone dokter de schouders moet optrekken als de patiënt hem vraagt: Zal ik nog ooit 't gebruik van armen, handen of beenen terugkrijgen?

Nu de toestellen van Dr. Krukenberg bestaan, kan de dokter aan bovengenoemden lijder een bevestigend antwoord geven, wat zeker een zaak van zeer groot belang is.

In plaats van precies te gaan uitleggen hoe deze ingenieus gevonden toestellen in elkaar zitten, wil ik liever met een voorbeeld hun werking even nagaan.

Veronderstellen we dan, dat iemand het gebruik zijner handen heeft verloren, omdat de spieren, die de beweging in zijn polsgewrichten veroorzaken, verlamd zijn.

De handen van den patiënt worden dan gelegd op een beweegbare plaat en met riemen daaraan bevestigd, terwijl de armen vastgemaakt zijn op een vaststaande plaat. De beweegbare plaat kan eene schommeling maken en die schommeling wordt in werking gezet door een ijzeren slinger aan de plaat vastgehecht.

Om die schommeling zonder horten of stooten te doen plaats hebben, is aan de andere zijde der beweegbare plaat een rad aangebracht, dat zoodra de slinger in beweging komt, diens gang regelt, en daar nu ook aan de slingerstang een tegenwicht is bevestigd, gaat het beweegbaar plaatje schommelen zoodra men den slinger aan den gang maakt.

Dit laatste gebeurt nu. Het plaatje schommelt mee en natuurlijk ook de handen, en de handen zóódanig, dat de verlamde polsgewrichten genoodzaakt worden de beweging mede te maken, en wel een beweging, welke zij natuurlijk zouden doen als zij gezond en normaal waren.

Wat gebeurt nu met de spieren? In het begin laten zij met zich sollen. Nu, dat moeten zij wel, zij hebben geen andere keus. Maar door dat sollen worden de spieren wakker, en wakker zijnde gaan ze zachtjesaan meedoen.

Ik merkte reeds op, dat dit meedoen niets anders is dan het werk wat zij vroeger altijd gedaan hebben, en eenmaal aan den gang behaalt het toestel van Dr. Krukenberg de overwinning.

Van zachtjesaan meedoen wordt het geheel meedoen; de heilgymnast kan door verschuiving van het gewicht den slinger langer of korter, lichter of zwaarder maken, de spier tot meerder of minder arbeid dwingen, zoolang tot ze weer geheel normaal is en de patiënt is genezen.

Ik neem hiermede afscheid van den lezer en van den heer Hage, in het vertrouwen er mede iets toe bijgebracht te hebben, de medicomechanische Zander-instituten meer algemeen bekend te maken, wat ik eene zaak van groot belang acht.

Ten slotte nog dit: Aan alle dergelijke inrichtingen zijn dokters verbonden - aan die van den heer Hage Dr. Van der Sijp - en dit is noodig, zoolang onze heeren medici zich steeds meer op de speciale beoefening van een deel hunner studie toeleggen, waaruit volgt, dat niet alle geneesheeren op de hoogte van de mechanische heilgymnastiek kunnen zijn.

Evenmin als alle artsen oogartsen of oorartsen zijn, maar toch voldoende weten welke gevallen door eene specialiteit dienen behandeld te worden, zoo behoort elke arts van deze geneesmethode evenveel te weten als hij van iedere andere methode de gunstige werking kent, opdat hij zelf beslisse wat voor zijne patiënten goed en wat beter is. Zoo heeft het Dr. Zander gewild en zoo willen het ook alle hoofden van Zander-instituten.

's Heeren wegen.
Novelle door G. van Neubourg.
(*Slot*)

Men is gekomen tot aan de bede: ‘Dat gij aan alle geloovige zielen de eeuwige rust wilt verleenen.’

Hier staat de bisschop op, keert zich, den mijter op het hoofd, en in de linkerhand den gouden kromstaf houdend, tot de ter aarde gelegenen, en over hen zijn rechterhand zegenend uitstrekkend, zingt hij op denzelfden toon met heldere bewogen stem tot driemaal toe, telkens een bede verder gaande:

‘Dat Gij U gewaardigt deze uitverkorenen te zegenen, te heiligen, te consacreeren!’

‘Wij bidden u, verhoor ons,’ antwoordt het volle koor.

Straks is de litanie ten einde en zit de bisschop weder neer; de wijdelingen heffen zich op. Twee aan twee komen zij nu neerknielen voor den kerkprelaat, die, staande, zijn beide handen hun op het hoofd legt.

Middelerwijl hebben verscheidene priesters, waaronder wij den grijzen pastoor van Hagendorp op de eerste plaats bemerken, zich ter linkerzij van den bisschop tot een halven kring gevormd, en alle deze leggen, terwijl de wijdelingen zich beurtelings voor elk hunner plaatsen, zeker niet zonder eenige aandoening, hun ook de beide handen een oogenblik op het hoofd.

Nadat allen ter plaatse teruggekeerd zijn, strekken bisschop en priesters de rechterhand nogmaals uit over hen allen te gelijk, terwijl de eerste zegt:

‘Zeer geliefde broeders, laten wij den Heer bidden, dat Hij de hemelsche gave overvloedig uitstorte over deze, Zijne dienaren, die Hij tot het priesterambt verkozen

heeft, en dat zij hetgeen zij door Zijn goedheid ontvangen, door Zijne hulp mogen vervullen.'

De schoonste gebeden, zooals alleen de katholieke Kerk bidden kan voor de toekomst der jeugdige priesters, vloeien nu uit het warme hart, van de bevende lippen des eerbiedwaardigen kerkvoogds.

Ten tweeden male komt de te wijden levietenschaar neerknielen voor den officiant.

Deze neemt elk de stool van den linker schouder af, en het gedeelte dat op den rug hangt, slaat hetzelve over den rechter schouder, schikt de stool kruisgewijze hun op de borst en spreekt:

'Ontvang het juk des Heeren, want Zijn juk is zoet en Zijn last is licht.' Ze worden tevens met de kasuifel, tot aan de schouders opgeslagen, bekleed: 'ontvang het priesterlijk gewaad, waardoor de liefde beteekend wordt, want God is machtig om in u de liefde en de volmaakte werken te vermeerderen!'

Vurig gebed wisselt al weer de plechtigheden af, 't gebed, dat alles in Christus' Kerk bezielt, levend en vruchtbaar maakt.

Veni Creator Spiritus! intoneert de zangerige stem des bisschops, die, na de eerste strophe, door het koor gezongen en tot het einde voortgezet, zich van zijn handschoenen ontdoet, en den herdersring aan den vinger steekt om tot de plechtige zalving van de handen der wijdelingen over te gaan. Een voor een knielen zij eerbiedig neer voor hun vorst en vader.

'Gewaardig U, Heer, deze handen door deze zalving en onzen zegen te consacreeren en te heiligen, opdat alles, wat zij gezegend zullen hebben gezegend zij, en alles wat zij geconsacreerd hebben geconsacreerd en geheiligd zij in den naam van onzen Heer Jesus Christus!'

Zoo bidt hij, zalft, zegent en voegt de handen op elkaar, en een bedienaar bindt ze met een witten doek te zamen, opdat de H. Olie niet verloren ga. Aanstonds toch komen zij aldus terug om den kelk met wijn en water er in, en de patene met de hostie er op aan te raken, waardoor hun de macht gegeven wordt het verhevenste aller offers voortaan geldig op te dragen, het bloedige offer van Golgotha dagelijks op onbloedige wijze te hernieuwen, ten voordeele zoowel van levenden als van dooden.

De overgelukkigen! De buitengewoon bevoorrechten! Ah! wat overstelpt hen een hemelzaligheid door geen woorden te vertolken. Vloeit dan vrij, gij tranen, kostbaarder dan de edelste parelen, vloeit uit de reeds rood gekreten oogen dezer levieten, overvloediger dan ooit op dezen plechtigen, onvergetelijken dag, wiens kostbare herinnering in latere, moeielijke dagen troost, opbeuring, vrede, moed en kracht schenken zal aan den ijverigen zielzorger, aan den gezalfde des Heeren!

Zoo deelt de hemel zich aan de aarde mee, als de aarde zich aan zichzelve ontrukt!

Ondertusschen, terwijl de nieuwgewijden zich de handen op gepaste en gebruikelijke wijze gaan afvegen, volgt Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid in plechtige stilte het H. Misoffer.

Aan de Offerande brengen twee aan twee hun offer: een brandende waskaars. Halfluid bidt de bisschop vervolgens al de gebeden der H. Mis en de nieuwgewijde priesters herhalen ze zachtjes en gezamenlijk.

De vredekus, van den Hoogeerwaarden celebrant ontvangen, wordt onderling gegeven. Het verheven oogenblik der nuttiging naakt, en elk ontvangt thans uit de hand des bisschops 's Heeren Lichaam, dat zij zelven mee geconsacreerd hebben, 's Heeren Lichaam, dat hun ziel ten eeuwigen leven moet bewaren.

Inderdaad! met volle recht kan aanstonds de kerkprelaat het zoo juist passend responsorium intoneeren:

‘Nu zal ik u niet mijne dienaren, maar mijne vrienden noemen, omdat gij alles gekend hebt, wat ik in uw midden deed; gij zijt mijne vrienden, indien gij zult gedaan hebben, wat ik beveel!’

Openlijk en staande leggen allen dan voor hun bisschop getuigenis af van hun geloof, dat zij voortaan zullen prediken, want zij zullen gaan, gezonden gaan, het levensbrood breken voor de geloovigen, hen voorgaan, hen geleiden, hen, die gevallen zijn, opbeuren en den verloren hemel heropenen.

Daarom schenkt aan een ieder hunner de bisschop, nu zij nogmaals voor hem neerknielen, den H. Geest:

‘Ontvang den H. Geest, wiens zonden gij zult vergeven hebben, dien zijn zij vergeven, en wiens zonden gij zult weerhouden hebben, dien zijn zij weerhouden.’

De opgerolde kasuifel wordt ten slotte ontvouwd, en aan allen is de H. wijding des priesterschaps voor eeuwig voltrokken.

Voor het laatst verschijnt ieder nog eens voor zijn bisschop. Deze neemt hun te zamen gevoegde handen in de zijne en vraagt hun:

‘Belooft gij aan mij en mijne opvolgers eerbied en gehoorzaamheid?’

‘Ik beloof!’ klinkt nokkend het antwoord.

‘Dat de vrede des Heeren altijd met u zij,’ is het wederwoord des prelaats, die hun ten slotte den vredekus geeft.

Na deze zielverheffende plechtigheid, die zoo zalvend tot het hart der belangstellenden gesproken heeft, vooral voor hen, die met volle begrip de H. Handeling der wijding gevolgd hebben, zooals de pastoor van Hagendorp, die zich ongetwijfeld een veertig jaren terugdenkend, thans nogmaals de gansche zoetheid dezer plechtige stonde gesmaakt heeft, wachten de ouders, verwanten en vrienden aan de deur der kerk de gelukkige neomisten op, om hen aan het hart te drukken, hen geluk te wenschen en hun eersten priesterlijken zegen te ontvangen.

Nogmaals worden vreugdetranen gestort, die wederkeerig meer zeggen tot het hart, dan de welsprekendste taal vermag.

Onze grijze pastoor, zijn in paaschbest gestoken huishoudster Cornelia en de heer van ‘Rozenhof’ baden met hun pleegkind in het reinste genot. Zij hebben hem omhelsd. Zij hebben voor hem neergeknield, daarna een lange poos zwijgend geweend. Jozef, hun Jozef was nu priester, een braaf, een goed priester, die veel goeds zou gaan verrichten in den wijngaard des Heeren; want hij had veel ijver, wat iets is; hij had veel kennis, wat meer is; maar hij had veel tact, wat alles is.

Langzaam verwijderden ze zich uit de menigte.

IX.

Gedurende de laatste vacantie, die Jozef, in afwachting zijner benoeming, te Hagendorp doorbracht, had de herder der parochie drie paters ontboden om een tiendaagsche missie aan zijne dierbare parochianen te geven.

Gretig maakten allen gebruik van die bijzondere genade, hun zoo welwillend geschonken.

De kerk was telkens eivol. Met stichtende aandacht werden de heilige diensten bijgewoond en het Woord Gods aanhoord. Den derden avond vooral had de welsprekende verkondiger der eeuwige waarheden zichzelven overtroffen in een preek over ‘Gods barmhartigheid.’ De indruk was overweldigend, de uitwerkselen konden niet uitblijven.

De eerwaarde geestelijken zaten dien avond ter pastorie, na een sober avondmaal, nog een weinig gezellig te keuvelen, toen de bel aan de voordeur overging.

Nella slofte naar voren en vroeg, wie er nog zoo laat was.

Wouter Staren verzocht den jongen priester, den eerwaarden heer Klik, te spreken.

Hoogst verwonderd begaf deze zich naar het kleine studeervertrek van den pastoor, waar Cornelia den vroegeren bediende van de villa 'Rozenhof' had ingelaten.

Meer dan een uur duurde het belangwekkend onderhoud, toen de jonge priester weer in de eetkamer terugkeerde.

Verwonderd en ondervragend keken mijnheer pastoor en de drie paters Jozef bij zijn terugkomst aan. Diep ontroerd nam deze weer plaats.

'Paters,' begon hij, 'ik mag u en ons allen wel geluk wenschen met deze heilrijke en gezegende missie. Dank uw van den Hemel gezegend woord is er een licht opgegaan over een geheimzinnige zaak en de eer hersteld eener achtenswaardige familie alhier. Het gerucht dat er geloopen heeft, en misschien nog loopt, als zou de heer La Glacière's zoon, ofschoon onschuldig, de moordenaar geweest zijn van mijn vader-zaliger, is geheel onwaar. De moordenaar, door Gods genade in uw preek dezen avond getroffen, wacht u, pater, in de zijkamer; hij heeft zijne schuld bekend en is vergiffenis komen vragen. Hij verlangt te biechten, naar verdienste te boeten en naar uw raad openlijk eerherstel te brengen aan de familie La Glacière-Bleistadt.'

Ondoorgrondelijk zijn 's Heeren wegen; en moge het oog der menschen, hoe scherp ook toeziende, ze al niet doorvorschen, zijn bekrompen begrip ze veroordeelen, steeds leiden ze tot hun doel: Gods meerdere eer en het heil der zielen.

Bij de Platen.

Het kloostereiland San Lazzaro bij Venetië. -

In de lagune, wier vloed de talrijke grachten van Venetië doorstroomt, ligt in de richting naar de open zee een rij van grooter en kleiner eilanden verstrooid, die van oudsher tot het gebied van de stoute 'koningin der zee' behoord hebben. In den loop der eeuwen hebben die eilandjes elk een bepaalde bestemming gekregen. Zoo werd op Murano de van stadswege uitgeoefende glasnijverheid gevestigd. San Michele werd door de Venetianen tot kerkhof ingericht. Andere eilanden werden met gasthuizen of kloosters bezet. Het kleine San Lazzaro heeft in verloop van tijd zoowel het een als het ander ondervonden. Toen het zijn naam kreeg, werd er een ziekenhuis voor melaatschen gebouwd. Later nam het thans nog bestaande Armenische Mechitaristenklooster de plaats van het hospitaal in. Armenische monniken huizen daar in volslagen afzondering van de wereld; maar voor de Armenische wereld, die nog heden gelijk voor eeuwen haar Christendom in de oostersche landen in geweldige worstelingen tegen den Islam handhaven moet, is dit stille heiligdom een bolwerk van groote beteekenis, een soort nationale leerschool voor haar godsdienst en tegelijk een drukkerij voor haar kerk- en gebedenboeken in de Armenische taal en in Armenisch letterschrift.

Ten gevolge van gruwzame vervolgingen der Armeniërs door de Turken, zoogenaamde 'Armenische gruwelen,' als waarvan wij tegenwoordig nog herhaaldelijk in de bladen lezen, werd deze veilige wijkplaats aangelegd. Haar stichter Mechitar stond in 1702 aan het hoofd van een Armenisch klooster en Morea, toen daar de strijd der Turken tegen de heerschappij der Venetianen uitbrak, die voor de laatsten ongelukkig uitliep.

Nadat het genoemde klooster in 1716 door de Turken verwoest was, zocht Mechitar met zijn kloosterbroeders een toevluchtsoord in Venetië en ontving van den Senaat de toestemming tot het vestigen van een nieuw klooster op het eiland San Lazzaro.

Wat nu deze vluchtelingen en hun navolgers hier in het leven geroepen hebben, dwingt den bezoeker hooge waardeering af. Met verbazing ziet men bij het doorwandelen hunner boekerij welke schatten van christelijke beschaving dit merkwaardige Oostersche volk bezit en ziet men in de kloosterdrukkerij de Mechitaristenbroeders aan de zetkasten werkzaam om in de letterteekens, voor hun volk verstaanbaar, niet alleen bijbels, kerk- en gebedenboeken, maar ook vertalingen van klassieke werken der eerste dichters en denkers van Europa samen te stellen.

Eenvoudig, vriendelijk en innemend zijn de manieren van deze monniken, waarvan er altijd een bereid is, vreemde bezoekers door de ruimten van kerk, boekerij en drukkerij te geleiden en hun ook een blik te gunnen in den prachtigen tuin, die de eenvoudige gebouwen omringt.

Al de weelde van den zuidelijken plantengroei ontvouwt zich hier in vollen overvloed, heerlijke klimrozen slingeren zich om de stammen van reusachtige cypressen en de zacht bedwelmende reuk van bloeiende oranjes en magnolia's dringt over de muren, die het stille eiland omringen, waar de Armenische Kerk onder de hoede van Venetië en Europa een veilig toevluchtsoord vindt.

De Koningin der Meimaand. -

Overeenkomstig onze gewoonte bieden wij onzen lezers ter gelegenheid der Meimaand weer een afbeeldsel aan van Haar, aan wie de liefelijke maand der bloemen is toegewijd. Ditmaal hebben wij gekozen een schilderij van den beroemden Duitschen meester Franz Ittenbach, met wiens aantrekkelijke scheppingen wij de inteekenaren der *Illustratie* al herhaaldelijk deden kennis maken.

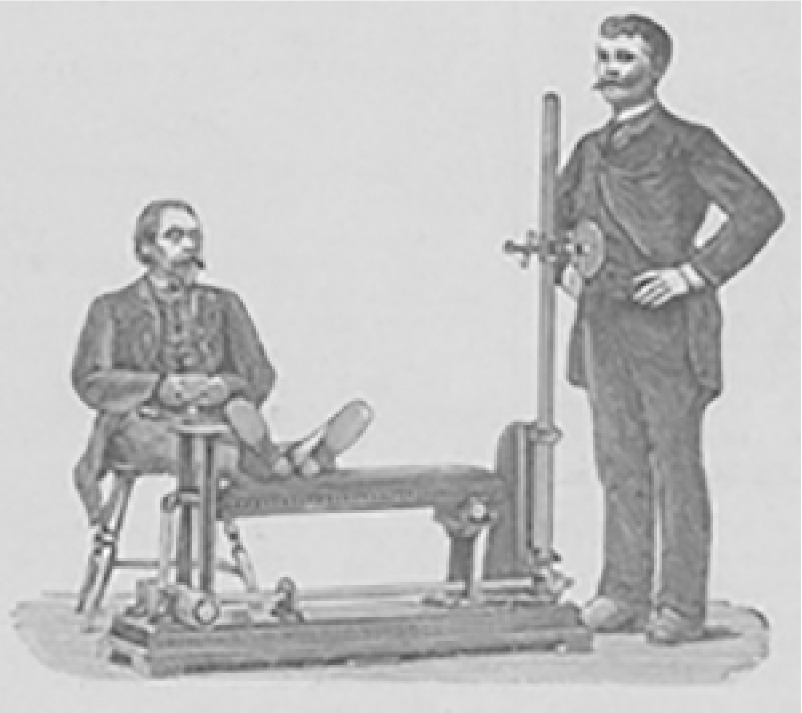

SIDDEREN VAN HET LICHAAM.

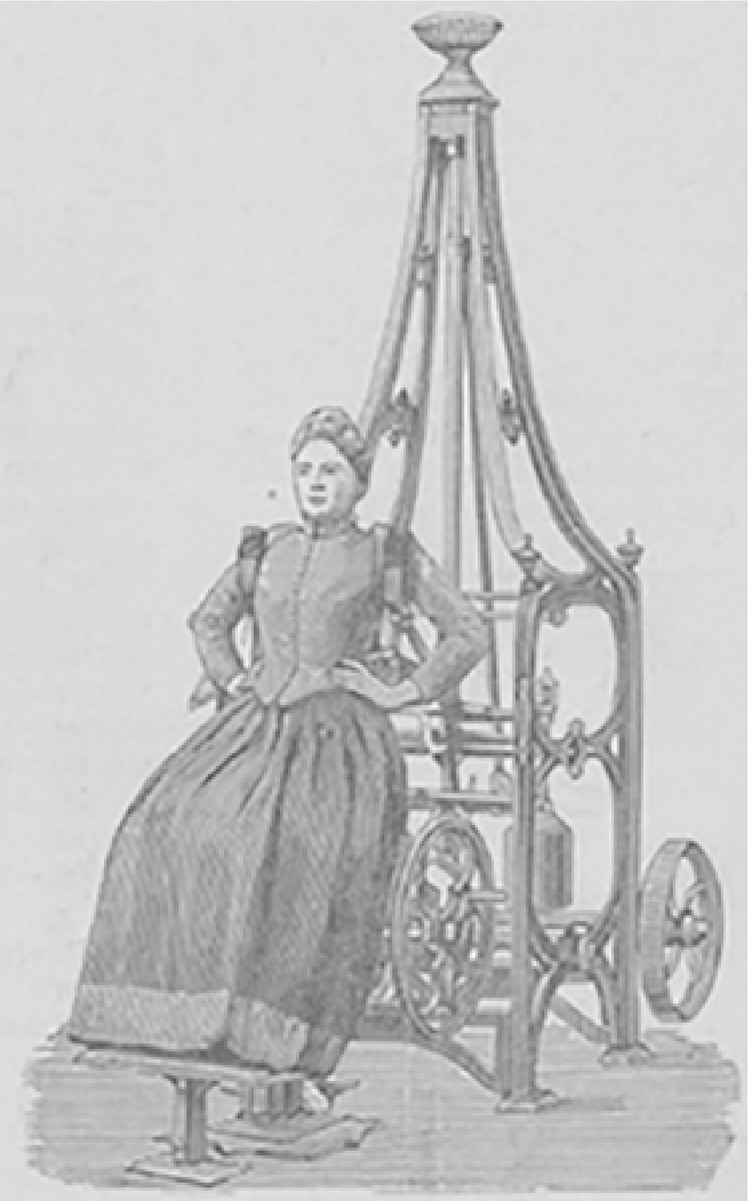

BORSTVERWIJDING.

Hij heeft ons de Moedermaagd afgebeeld als koningin des Hemels met de vorstinnekroon gesierd en met den schepter der heerschappij in de hand, gezeten op een gothisch troongestoelte, met fluweelen kussen belegd en naar achteren door een geborduurde gordijn afgesloten. Rozen en leliën schieten aan weerszijden welig op en verheffen de frissche kelken om haar zoete geuren als een reukoffer Maria en haar goddelijk Kind toe te wasemen, terwijl een vogeltje aan haar voeten zijn ongekunsteld loflied kweelt.

Gelijk men ziet, heeft de schilder zich in het ontwerpen van zijn tafereel kennelijk aan de oude middeleeuwers geïnspireerd. Hij heeft naar dezelfde naïeve voorstelling, dezelfde aanminnige uitdrukking gestreefd en is daar wondergelukkig in geslaagd.

Albrecht Durer door het schildersgilde te Antwerpen feestelijk onvangen.
-

Albrecht Durer, de schilderkoning der middeleeuwen, van wien wij reeds meermalen in de *Illustratie* gelegenheid gehad hebben te spreken, ondernam in het jaar 1520 een reis naar de Nederlanden om den nieuw gekozen keizer Karel V zijn opwachting te gaan maken en van hem de vernieuwing te verkrijgen van het jaargeld ten bedrage van honderd gulden, dat de overleden keizer Maximiliaan den kunstenaar verleend had.

Te Neurenberg, de vaderstad van den grooten meester, woedde toen ter tijd de pest, en wie er maar eenigszins toe in staat was, keerde de rijke kunststad den rug. Daaruit laat zich verklaren dat Durer niet alleen zijn vrouw, maar ook zijn dienstmaagd Susanne op zijn Nederlandsche reis meenam.

Het hoofddoel van zijn tocht was Antwerpen, het Londen van die dagen en een der eerste brandpunten der kunst. De kunstenaar vleide zich niet ten onrechte met de hoop, dat de rijke handelstad hem een ruimen afzet voor zijn kunstwerken zou opleveren, waarvan hij dan ook een aanmerkelijken voorraad, met name talrijke afdrukken van zijn koper- en houtsneden, meenam.

Na een reis van drie weken kwam Albrecht Durer den 2en Augustus 1520 te Antwerpen aan, waar hij met groote eer betuigingen ontvangen en gevierd werd. Op Zondag den 5en Augustus (het was St.-Oswaldsdag) hadden de schilders met hun vrouwen hem met zijn echtgenoote en dienstmaagd te gast genood in hun gildekamer, waar hij met vorstelijke gulheid werd onthaald.

Op ons tafereel zien wij Durer, door den gildemeester geleid en het gezelschap voorgesteld, de gildekamer binnentreden. Zijn gestalte is historisch getrouw naar de zelf door hem geschilderde portretten weergegeven, evenals die van zijn vrouw Agnes, die aan de hand van een jongen man zoo even de treden afdaalt, gevolgd door een vroolijk gezelschap. In het midden onzer schilderij treedt de vrouw des huizes den kunstenaar met twee eerejuffers te gemoet, de eene biedt hem op een rood kussen den gouden lauwerkrans, terwijl de andere hem in een kostelijke bokaal den eerewijn reikt. Aan beide zijden der tafel juicht een vroolijk koor van kunstbroeders met hun vrouwen den vereerden bezoeker toe.

Ten slotte moeten wij nog iets vertellen omtrent de aanleiding tot het ontstaan der schilderij, waarvan wij in dit nummer een afbeelding geven.

In Duitschland bestaat een vereeniging, de grafelijk Biel-Kalkhorstsche stichting, die zich ten doel stelt, de beoefening van het frescoschilderen in stand te houden en particulieren in de gelegenheid te stellen, dergelijke schilderingen in of aan hun huizen te doen uitvoeren.

Onder de kunstlief hebbers, die daartoe een vertrek in hun huis ter beschikking stelden, bevond zich de heer J. Ruhr te Euskirchen. Dezen nu kwam, wegens de gunstige gelegenheid, die hij aanbood, en de bereidwilligheid, waarmee hij de verdere kosten op zich nam, de stichting ten goede. En bij de groote vereering, die de kunstminnaar voor Albrecht Durer koestert, verzocht hij den schilder het boven meegedeelde aantrekkelijk geval uit het leven van den grooten meester op den muur zijner eetzaal te vereeuwigen. Opdat intusschen het tafereel ook van persoonlijk belang voor de familie zou zijn, heeft de schilder in den krachtigen, voor aan de tafel zittenden man den heer des huizes, en in de beide eerejuffers diens dochters naar het leven weergegeven.

[Nummer 4]

Professor J.A. de Rijk.

PROFESSOR J.A. DE RIJK, † 10 Maart.

Wie professor De Rijk gekend hebben, en zij zijn velen, zullen, nu hij is weggegaan van ons, nog steeds aan hem blijven denken, als aan den kinderlijk-eenvoudigen man, maar te gelijk den veelzijdig ontwikkelden priester, als aan den kunstenaar, wiens ziel gloeide van de zuiverste liefde voor al wat goed en edel is en schoon.

In September 1831 te Hilversum geboren, ademde hij van jongs af de liefde in voor het natuurschoon, dat het Gooi in zoo ruime mate aanbiedt. Hij voelde zich kunstenaar en tot de schilderkunst geroepen. Al spoedig trok hij naar Duitschland, om daar in de steden de werken der groote meesters te gaan aanschouwen, maar vooral om daarbuiten aan den Rijn de natuur in al hare schakeeringen te gaan bespieden en in hare schoonste uitingen weer te geven; en met welk talent hij hierin te werk ging daarvan geeft nog menige schets, na zijn dood gevonden, een ontegensprekelijk bewijs.

Wat bracht den jongen kunstenaar er toe, om te midden van de schoonste verwachtingen, met eene alles belovende toekomst vóór zich, zoo in eens en geheel te breken met het verledene? Misschien zou het nederig kerkgebouw van een onbekend dorpje in Duitschland hiervan meer kunnen zeggen; daar heeft hij voor 't laatst als kunstschilder vertoefd, daar ook moet naar zijn uiterste wilsbeschikking, het kostbaarste en dierbaarste, wat hij had, rusten: de kelk, dien hij dagelijks bij het H. Misoffer gebruikte.

Na in korten tijd de humaniora te hebben voltooid, o.a. onder leiding van den bekenden Peerlkamp, aan wien hij steeds met vereering bleef denken, betrad De Rijk op vijf-en-twintigjarigen leeftijd het klein Seminarie Hageveld te Voorhout. Een zijner meest vertrouwde vrienden gaf aan zijn lijkbaar dit treffend beeld van hem uit dien tijd: 'Hoe staakten wc onze gesprekken, als De Rijk ons plotseling aanschoot en in eens, zonder op onze verhandelingen te letten, zijne ideeën van 't oogenblik tot het onderwerp maakte, naar welks uiteenzetting wij hadden te luisteren. En we luisterden gaarne. De besten onder ons stonden verbaasd over zijn veelzijdige kennis, maar vooral over den eenvoud, de argeloosheid, waarmede zich een hart van goud voor onze waarneming opende. Bij den eersten letterkundigen wedstrijd den besten was hij de eerste; maar ook bij 't eerste concours in den Catechismus Romanus met veel talrijker medeleerlingen, was hij het, die den eerepalm behaalde.'[1]

Geen wonder, dat ook zijne theologische studiën op het Groot-Seminarie met voorbeeldeloozen ijver werden gemaakt en met het schoonste succes bekroond. En toch, hoe meer zij hare voltooiing naderden en hoe dichter de student kwam tot den dag, dat hij priester zou gewijd worden, des te meer begon een zekere onrust, een angstigheid zijn ziel te kwellen. En de oorzaak hiervan?

Hoor hoe de talentvolle teekenaar van daareven ze beschrijft: 'De lessen der moraaltheologie openbaarden hem, hem zeg ik, eene wereld, die hij niet kende: menschen, toestanden, fouten kortom, welker bestaan hij niet vermoedde. En, zoo dacht hij, als priester moet ik die wonden der maatschappij, die kwetsuren der ziel peilen en genezen. Zijn frisch gelaat betrok, een zachte weemoed temperde zijn oogopslag. Zijn hart zuchtte, zijn mond klaagde: de druif aan den wijnstok, die Christus is, mocht eens door de aanraking van zondige vingeren zijn dauw verliezen, onder den voet vertreden worden en verplet...'[1]

Gelukkig keerde alles voor den jongen priester ten goede; met dankbare vreugde ontving hij korten tijd na zijne wijding de benoeming tot leeraar aan het Seminarie Hageveld. Dáár heeft hij geleefd tot aan zijn dood toe. Daar heeft hij, meer dan dertig jaren, de toekomstige priesters van Haarlems bisdom de dikwijls duistere paden der wijsbegeerte aangewezen. Vraag het aan de tallooze geestelijken, ook onder de ouderen, en zij zullen, met een glimlach bij 't herinneren ervan, herhalen, hoe eigenaardig hij zijne studenten wist bezig te houden; hoe hij de jeugdige hersenen zijner hoorders vertrouwd wist te maken met de dikwijls abstracte onderwerpen der philosophie, nu eens door een naïeve vergelijking, dan wederom door een kinderlijk opgevat figuur. Dáár, tusschen de stille muren van het Seminarie, daar had zijn dichterlijke ziel gelegenheid zich te ontwikkelen tot die weelde en rijkdom, die hij in zijn tallooze geschriften heeft ten toon gespreid. Want dichter was prof. De Rijk in alles; in alles zag hij slechts het schoone, het ideale, terwijl wat laag, wat onedel was, als 't ware, niet door hem werd opgemerkt.

En zoo ontstonden die tallooze voortbrengselen van zijn hoogst dichterlijk gemoed, waarvan bijna ieder katholiek dagblad of tijdschrift zijn deel ontvangen heeft. Geen gebeurtenis van eenig belang kon in het katholieke leven van Nederland plaats grijpen, of 't was voor prof. De Rijk een gelegenheid om naar de citer te grijpen: bij jubelfeest of rouwtij van leden van Kerk of Vorstenhuis, steeds was de eenvoudige man daar met zijn heilgroet of afscheidsdicht, dikwijls vol heilige vervoering, altijd edel en schoon.

1 Zie verslag van de lijkrede door den Hoogeerw. Deken Smeulders gehouden. *Residentiebode*, No. 868, 3e blad.

1 Zie Verslag *Residentiebode*, t.a.p.

Van allen kant dan ook werd zijn medewerking gezocht: de *Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde* benoemde den ridderlijken verdediger van de Hollandsche Taal tot haar medelid; de *Katholiek* zag hem vol vreugde tot de Redactie toetreden, de *Vereeniging voor kerkelijke oudheden* en het *Museum van kerkelijke historie* te Haarlem had hem tot bestuurslid, het *St.-Bernulfus-gilde* te Utrecht telde hem onder zijne leden; de *Bijdragen voor de Geschiedenis van het bisdom van Haarlem*, de *Katholieke Illustratie*, de *Volksalmanak* van Alb. Thijm, de *Dietsche Warande* en zoovele andere, behalve nog de voornaamste katholieke dagbladen, allen ontvingen meermalen de vruchten van zijn werkzamen en dichterlijken geest.

De grootste belooning voor den eenvoudigen man was, toen zijn bisschop hem persoonlijk zijn benoeming tot kanunnik van het kathedraal kapittel kwam mededeelen. 'Slechts ééne zaak, Monseigneur, had ik nog liever gehad,' sprak de altijd naïeve man, 'dat u mij de goedkeuring der eigen officies van de Hollandsche Heiligen had aangekondigd.' Dat was ook ziju trots: de vaderlandsche heiligen te bezingen; hun vereering en devotie te verbreiden, hun

reliquieën op te sporen, het poëtische te ontdekken en te beschrijven van de plaatsen, waar zij geleefd en gewerkt hadden. Met welk een geestdrift schilderde hij dan een St. Jeroen, een Willebrordus, een Adelbertus; wat een heilige vervoering greep hem aan, als hij u een Sint Ursula met haar gezellinnen, een St. Barbara of Hildegardis afteekende.

En hier komen we tot een bijzonderen trek in 't karakter van prof. De Rijk: ik bedoel zijn geestdrift, zijn vereering voor de vrouw in hare meest ideale verschijningen.

Wat geestdrift doet zijn pen trillen, als hij gaat verhalen van de hooge vrouwe uit de Schotsche Hooglanden, van de gemartelde Majesteit; wat diepe vereering en hemelsche vervoering spreekt uit zijn verzen, die hij toewijdt aan zoovele heilige Maagden in Gods Kerk: 't zij de boetvaardigheid eener Maria Magdalena, of de ongebroken heldenmoed eener Ursula, of de hemelsche wijsheid van een Hildegardis, in alles zocht en vond hij 't ideale, het heilige, het goddelijke.

Ten toppunt steeg die vereering, wanneer het gold de Vrouwe bij uitnemendheid, de heilige Moedermaagd: haar beeld was als samengeweven met al zijn denken en werken. Een zijner vereerders teekent het volgende uit zijne herinnering op:[1] ‘Zie, er moet een of andere les gegeven worden, maar 't is heden de eerste dag der Meimaand. Professor komt zijn leszaal binnen, maar.... fluks voor den aanvang der les een eigen compositie op het bord geschreven, en nu wordt er verder met zekere blijdschap gezegd: “Ziedaar een lied voor u! schrijf het maar op!” En wat, meent men, blijkt dan de meest geliefde strofe, de strofe, voor welke de auteur het meest de aandacht vraagt? Zij luidt als volgt:

Hoog is 't einddoel van ons leven,
Hoog de roeping ons gegeven,
Help ons krachtig voorwaarts streven,
  Lieve, lieve Moeder!’

Dagelijks ook kondt gij den geleerden man naar de kapel zien gaan, in den namiddag, altijd op 't zelfde uur, om zijne Moeder van hierboven een bezoek te brengen. Dan, als hij meende, dat niemand hem bespiedde, stak hij zelf een kaars op voor Maria's beeld, en bleef dan eenigen tijd met haar....

Dat ideaal der vrouw zocht en vond hij ook op aarde. Wie b.v. zijn *Het Christendom en de Vrouw* gelezen heeft, weet wat strenge, wat verheven eischen hij aan dat ideaal voorschreef, maar ook met wat geestdrift hij het vereerde. Hij vond dat ideaal vooral in de kloosternon.

Hoe treffend, niet waar, zijn verhouding tot het Ursulinenklooster te Venray, *zijn* Jeruzalem; als vader heeft hij over die dierbare stichting gewaakt, als vader ervoor gewerkt, en niet eer rustte hij, voordat hij er een modelinrichting van onderwijs en opvoedkunde van gemaakt had: hoe spande hij zich, vooral in de eerste jaren, niet in, om zijne kweekelingen tot de examens voor te bereiden: dan, als de studiën voltooid waren, geleidde hij ze zelf naar Den Haag, om ze door zijn bijzijn moed en zelfvertrouwen in te boezemen: of als anderen, in hare zelfopofferende liefde, aan de verre Oost hulp en vrouwentroost zouden gaan brengen, dan bracht de Hollandsche professor - zoo noemde hem te Venray ook het eenvoudige volk - de zusters zelf naar de mailboot, en de laatste handdruk, dien zij in 't vaderland ontvingen, was van

1 De Zeereerw. P. Bots in den *Maasbode* No. 6182.

hun vaderlijken vriend. Is 't wonder, dat prof. De Rijk te Venray in aanzien was, dat zijn graf daar een plaats van vereering zijn zal?[2]

Maar die vereering voor de vrouw vond haar edelste uiting in zijn liefde voor zijne moeder. Daar was misschien eenige overdrijving in, maar eene overdrijving, die! o zoo treffend, zoo roerend was. Zijne moeder was hem alles; iedere week maakte hij de reis van Voorhout naar Hilversum om moeder te bezoeken: trots najaarsvlagen of winterstormen, ook toen hij oud en gebrekkig werd. En dit was hem niet genoeg: behalve dat, onderhield hij een bijna dagelijksche correspondentie met haar. Wat hij al te schrijven had? Ach, niets bijzonders, 't was hem slechts te doen, om in voortdurend verkeer met de geliefde vrouw te zijn.

Haar dood was dan ook de slag, die hem knakte naar lichaam en geest. Slechts kort na het overlijden van Mevr. De Rijk, werd haar zoon door den eersten aanval getroffen van de ziekte, die hem ten grave zou sleepen. Ongeveer een jaar nog bleef hij leven, tot den 10 Maart l.l. Maar zelfs in dien tijd, terwijl zijn geest al meer en meer beneveld werd, terwijl hij langzamerhand ongevoelig werd voor 't geen hem omringde, toen nog bleef hij steeds in een geestelijk samenzijn met zijne moeder. Voortdurend, tot in de laatste dagen voor zijn dood, wilde hij nog naar Hilversum, naar moeder....

Gelukkige, kinderlijke ziel, die, God geve 't, thans voorgoed met haar vereenigd is!

Hageveld.

J.J. DE GRAAF.

In memoriam Prof. J.A. de Rijk.

Ach! d'onverzoenbre dood, die met zijn fellen schicht
De stervelingen treft, verdooft het glanzend licht
En sluit den mond des wijzen, zoo beweend door allen....
Palet en harpe zijn des meesters hand ontvallen. -

Itaalje's lusthof, waar d'azuren hemelhoog
En 't zonlicht nauw verdwijnt, de schoone kunste hoog
Geëerd wordt en geprezen, deed zijn hart ontgloeien
En aan den Oorsprong van het ware en schoone boeien.

Als priester 't licht te zijn der wereld, 't zout der aard
Als Godgewijde mond.... hoe was 't hem alles waard,
Ja meer dan eer en roem door hooge kunst verworven....
De wijze Christen is der wereld afgestorven. -
Maria[1] vond in hem den ridder van haar recht,
Hij heeft het pleitgeding van hare deugd beslecht....
Gemartelde vorstin, begroet door Vondel'S zangen,
Hoe zou aan uwe eer des ridders eere hangen!
De asch des meesters rust in 't aardsch ‘Jeruzalem’
De ziele opwaarts steeg tot 't glorielicht van Hem,
Die troont in majesteit - 't Jeruzalem hierboven
Zal wijsheid, deugd en moed in dezen priester loven!

2 Vergelijk hierbij zijn heerlijke eenvoudige schets: ‘Jeruzalem’ in de *Volksalmanak* van Alb. Thijm. Jaarg. 1891, 92, 93.

1 Niet alleen op wijsgeerig en letterkundig, maar ook op geschiedkundig gebied, bewoog zich de onvermoeide en geleerde schrijver. Vooral zijne verdediging van Maria Stuart is bekend. Zie o.a. zijn ‘Vondei's treurspel Maria Stuart, met voorrede en aanteekeningen’ en zijn ‘Maria Stuart in haar laatste oogenblikken.’ *Belg. Illustratie*, 3e jaargang.

Amsterdam.
F.W. *de Rooij*, Pr.

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans.

II.

Vlug stapte juffrouw De Lang de drukke, zonnige straten langs naar huis, stemmig den huizenkant houdend en weinig notitie nemend van de Zondagswandelaars.

Want vooreerst had zij zich bij haar vriendin langer opgehouden dan zij zich wel had voorgesteld te doen, zoodat zij nu den verloren tijd door stevig aanstappen wilde inhalen; en van den anderen kant was zij nog te vol van hetgeen zij gehoord en gezien had, om veel aandacht over te hebben voor de straat.

Met een lachje van innige voldoening herinnerde zij zich hoe gelukkig zij haar vriendin had aangetroffen. Nu, ze mocht ook wel blij zijn, die goede Lien; want ze scheen een uitstekenden man te zullen krijgen, knap van uiterlijk, van degelijke bekwaamheid en - wat het voornaamste was - die innig veel van haar hield. Men kon zoo aan alles merken hoe die twee in elkaar opgingen, allebei jong, gezond, opgeruimd, rechtschapen en godsdienstig. Dat kon niet anders dan een uitstekend huwelijk worden.

Mooi was Lina niet; wat geest betreft, timmerde ze niet hoog; maar zij had een hart van goud, veel gezond verstand en zou een degelijk, practisch huismoedertje worden, - precies wat haar aanstaanden man te pas zou komen vooral in de eerste jaren, als hij, met de directie van een klein plattelands-postkantoor belast, over geen groot salaris zou hebben te beschikken en zich naar de eischen van het buitenleven zou hebben te voegen.

Mina stelde zich voor wat een gezellig huishoudentje het zou wezen, als zij in de nieuwgebouwde postdirecteurswoning aan het kantoor zouden gevestigd zijn met de lieve meubeltjes, waarvan de familie hen zoo mild had voorzien.

Zij rekende er al op, hen eens te gaan opzoeken; maar daar zou vooreerst wel niets van komen. Het was zoo ver, en met de reis heen en weer zou een heel sommetje gemoeid zijn. Daarbij, àls ze ging, zou ze er minstens een dag of veertien dienen te blijven; anders was het de moeite niet. En hoe zou ze zoo lang van huis kunnen?

Onder deze en dergelijke overpeinzingen had zij, eer zij het wist, haar woning bereikt. Het was een vrij groot, ouderwetsch, maar goed onderhouden huis in een stille zijstraat, met heel stemmige gordijnen en niets geen pronk voor de glazen: enkel een paar lieve levende planten, die zich op dat oogenblik te goed deden aan het zonnetje. Een koperen plaatje op de deur droeg den naam Dr. De Lang, privaat-leeraar. Mina schelde aan, maar het duurde vrij lang eer haar werd opengedaan.

Eindelijk weerklonk uit de gang een luid zingende meisjesstem en met een wilden ruk vloog de deur open: een jong meisje met frisch blozende kleur en bijna ademloos van het loopen en zingen verscheen in de gang.

‘Rika, Rika,’ zei Mina zacht bestraffend tot haar jonger zusje, ‘wat zijt ge weer onstuimig!.... Ik hoorde u al uit de verte aankomen. Is me dat een keel opzetten! De menschen blijven er op straat voor staan, niet wetende wat er gebeurt.... En kijk eens aan, nu hebt gij door de wildigheid uwe mouw aan het slot opengehaald.’

‘Hemeltje lief, zeg daar maar niets van aan moe: ik heb pas een ongelukje gehad....’

‘Waarom loopt gij toch ook zoo wild?’

‘Ik was bezig in de keuken te helpen, en kon niet dadelijk naar de bel; daarom liep ik wat harder.... Hoe was 't bij Lina? Was ze erg gelukkig? Hoe was ze gekleed?’ dus rolden de vragen in één adem uit haar rap mondje.

‘Dat zal ik u strakjes allemaal op mijn gemak vertellen, nieuwsgierig Netje. Ga nu maar eerst in de keuken afdoen wat ge er te doen hebt. Als 't u belieft een beetje bedaard, dat er niet meer ongelukken gebeuren.’

Het levendige jonge ding droop eenigszins beschaamd af voor die zusterlijke vermaning, die - dit moest ze bij zich zelve erkennen - niet ongegrond was.

Mina ging door naar de huiskamer, waar de familie bijeenzat om genoeglijk in elkaars gezelschap den Zondagmiddag te passeeren. Dicht bij het raam, dat op een binnenplaatsje uitzag, zat haar vader, op het oog een krachtig man, al was zijn gezicht wat bleek en zijn hoofd kaal van het voorhoofd tot aan de kruin. Hij zag er opgewekt en vroolijk uit en lachte met vaderlijke voldoening een klein meisje toe, dat aan zijn knie stond met een opgeslagen boek, waaruit zij een fabel van La Fontaine voorlas, die zij heel aardig voor de vuist vertaalde.

Mevrouw De Lang, die aan den anderen kant van de tafel zat, luisterde op hare beurt aandachtig naar de proeve van bedrevenheid in de Fransche taal, door haar jongste dochtertje afgelegd.

Zij zag er lang zoo goed niet uit als haar man. Ze was maar een schraal en mager persoontje, met de vermoeide en zenuwachtige trekken, gewoonlijk eigen aan zwakke huismoeders van groote, drukke gezinnen. Maar ze was veel meer mans dan hij; want terwijl zij van 's morgens tot 's avonds door het huis dribbelde, altijd bezig en werkzaam, zonder ooit te klagen dan nu en dan over een beetje vermoeidheid, was Dr. De Lang door rheumatische pijnen en krachteloosheid in de beenen

gestadig aan zijn stoel gebonden en kon zich maar met groote moeite, op een stok leunende, door de kamer bewegen. Nu en dan ontsnapte hem, soms midden in een gesprek, een pijnlijke kreet en klemde hij krampachtig de lippen op elkaar, onder den invloed van de stekende pijn.

‘Ai! daar krijg ik weer zoo'n lieve vermaning!’ zei hij dan lachend daarop, en na eenige oogenblikken, met een van pijn verwrongen gezicht strak voor zich gekeken te hebben, hervatte hij weer opgewekt het gesprek, alsof hem niets hinderde.

Die ongelukkige kwaal had hem al vóór jaren gedwongen, zijn ontslag te nemen als leeraar aan het kollegie en sedert had hij zich moeten bepalen tot het geven van lessen aan huis, die hij zelfs ook niet geregeld kon waarnemen. Van tijd tot tijd toch maakten de pijnen hem den arbeid totaal onmogelijk.

In de vensterbank zat een veertien- of vijftienjarige knaap met een fijn besneden gezichtje, zachte blauwe oogen en krullend blond haar. Op een tabouret vóór hem stond een schilderdoos en tegen het opgeslagen deksel daarvan een paneeltje, waarop hij bezig was te schilderen. Blijkbaar maakte hij een studie van het binnenplaatsje met de pomp en den uitgebloeiden seringeboom; want telkens voor hij een penseelstreek zette, wierp hij een blik door het raam naar buiten.

Toen Mina binnentrad, hadden allen aangenaam verrast opgekeken.

‘Zoo zijt ge daar eindelijk, pierewaaister,’ zei haar vader schertsend. ‘Ik kan aan uw neus zien dat ge goed gepimpeld hebt.’

‘Pa, wat is u weer ondeugend,’ hernam zij en wierp, terwijl ze haar hoed afzette en haar handschoenen uittrok, een blik in den spiegel. ‘Zie ik er nu uit moe, of ik een glaasje te veel gehad heb?’

‘Laat uw vader maar praten, kind,’ zei haar moeder geruststellend. ‘Gij hebt een frissche kleur, meer niet; gij hebt zeker hard geloopen, en daar hebt ge wel aan gedaan; want het wordt zachtjes aan tijd om te gaan eten.... Wel, was het er druk?’

Terwijl Mina haren hoed in de kas wegborg begon ze opgetogen te vertellen van de gezellige receptie, van de gelukkige stemming, waarin ze haar vriendin had aangetroffen, van de lieve cadeau's, die deze in haar huishouden gekregen had, van de ingenomenheid, waarmee haar eigen geschenk ontvangen was, van de vele menschen, die zij ontmoet had enz. enz. - alles afgewisseld door belangstellende vragen van hare moeder en door snaaksche, plagerige opmerkingen van vader.

‘En weet u wie er ook was,’ ging Mina voort, ‘die droge meneer Bokels.’

‘Wel, die zal gedacht hebben: zoo'n vroolijke bruiloftsgast mag niet mankeeren,’ merkte Dr. De Lang op. ‘Hij zal zeker wel veel toegebracht hebben tot de algemeene vroolijkheid.’

‘Dat kan u begrijpen; als hij niet door Van Diemen aan den praat werd gehouden, zat hij maar stilletjes rond te kijken.... Hij had ook een cadeau gestuurd. Ik geef u in tienen te raden wat.’

‘Wel, misschien een aanbod aan het jonge paar, om voor het onderhoud van het echtelijke dak te zorgen.’

‘Dat was zeker iets voor hem geweest,’ stemde mevrouw lachend toe, ‘bij de laatste lekking heeft hij ten minste ons dak netjes gekalfaterd. Ik zie hem nog naar boven klauteren met die oude, afgebikte pannen, van een oud schuurtje afkomstig....’

‘Neen, maar raad u nu toch eens, moe.’

‘Hoe kan ik dat raden? Ik begrijp niet eens, hoe hij het over zich heeft kunnen verkrijgen, geld voor een cadeau uit te geven.’

‘Dat heeft hij ook niet gedaan. Hij heeft hun een olie- en azijnstel gestuurd uit het huishouden van zijne ouders-zaliger.’

‘Komaan,’ zei Dr. De Lang, ‘dat is een heel zinnebeeldig huwelijksgeschenk, dat doelt op het zoet en zuur van den echtelijken staat. Die Bokels is een philosoof, niet meer of minder. - En waar zit gij over te philosopheeren, vrouw?’ vroeg hij opeens aan zijn eega, die in ernstige gedachten verdiept scheen.

‘Ik denk daar dat we mijnheer Bokels weer gauw de huishuur zullen moeten brengen. Dat is leelijker,’ merkte de zorgzame huisvrouw op met een bedenkelijk gezicht.

‘Kunnen we hem ook niet met dingen betalen, die we zelf niet meer gebruiken?’ vroeg haar man. ‘Bij voorbeeld mijn laarzen, die maar in de kast staan uit te drogen, of mijn hoogen hoed, dien ik toch ook moeilijk in huis kan afdragen? Hij is wel een jaar of tien uit de mode, maar dat is misschien juist een aanbeveling in de oogen van meneer Bokels.’

‘Och, gij steekt overal maar den gek mee; ondertusschen moet het geld er toch maar op tijd wezen.... Baas Bokels is anders geen kwade huisheer....’

‘Als hij geregeld zijn huur krijgt; zoo zijn er meer.’

‘Ik wil maar zeggen: hij heeft al dikwijls geduld met ons gehad; maar daarom juist ben ik er erg op gesteld hem pront te betalen.’

Er heerschte een oogenblik pijnlijke stilte; zelfs Mina, straks nog zoo opgewekt, keek nu bekommerd voor zich. Eensklaps schoot haar iets te binnen.

‘Da's waar ook, moeder,’ zei ze, ‘bij de Van Diemen's vertelden ze waar meneer Bokels die afgetrokkenheid en eenzelvigheid vandaan heett. Hij moet in zijn jongen tijd heel anders geweest zijn, maar toen heeft hij een ongelukkige liefde gehad en sedert dien tijd moet hij veranderd zijn als een blad op een boom.’

Mevrouw De Lang gat haar man een oogje.

‘En wie vertelde dat?’ vroeg ze.

‘Juffrouw Van Diemen zelf, en ze zei er bij dat de juffrouw, die hij tot zijn vrouw wilde, nog leeft, en dat ik ze heel goed ken.’

Alweer keek mevrouw haar man aan met een blik van verstandhouding, maar zich tot haar dochter wendend, zei ze er toch aanstonds bovenop:

‘Waar haalt het mensch het vandaan! Ik dacht dat ze wijzer was. En noemde ze ook een naam?’

‘Neen, dat niet; want haar man kwam er tusschen en vond dat ze er maar liever over zwijgen moest.’

‘Of hij gelijk had,’ zei mevrouw. ‘Over zulke dingen spreekt men niet, als men er iets van weet, en zeker niet in gezelschap van jongelieden zooals op zoo'n onthaal.’

‘Dus er is dan toch iets van aan?’ kon Mina niet nalaten te vragen.

Daar weerklonk uit de keuken op eens een luid geraas, alsof het heele kookfornuis omver viel.

‘Wat zou dat nu weer wezen?’ vroeg mevrouw, zenuwachtig opschrikkend. ‘Toe, Mina, gaat eens kijken en laat Rika maar hier komen om tafel te dekken. Het kind is vandaag toch weer zoo wild, straks heeft ze pas een paar kopjes gebroken, en wie weet wat het nu weer is.’

Zoodra Mina de kamer uit was, zei mevrouw tot haar man:

‘Hoe vindt ge nu zoo'n praatje van die juffrouw Van Diemen?’

‘Och, wat zal ik er van zeggen? Het goede mensch had misschien een likeurtje te veel gedronken en zal haar mond een beetje voorbijgepraat hebben. Zeker komt het niet te pas, en,’ voegde hij er bij, met een knipoogje in de richting van den knaap,

die geheel in zijn schilderwerk verslonden was, ‘hier ook niet; want kleine potjes hebben groote ooren.’

De deur vloog open en Rika kwam binnenstormen.

‘Kind, wat zijt gij weer onstuimig vandaag,’ zei haar moeder. ‘Wat was dat in de keuken?’

‘O niets, moe; de tang viel om tegen een paar blikken potdeksels; dat maakte zoo'n leven.’

‘Anders niet?’

‘Anders niet, moe.’

‘Nu, ik dacht dat gij het heele fornuis omgooidet. Des te beter. Ga nu eens bedaard tafel dekken, maar voorzichtig, hoor.’

Het vroolijke ding huppelde naar het buffetkastje en haalde er eerst een tafellaken uit, dat zij hoog boven de tafel uitspreidde als een zeil, dat klapperend opbolt in den wind. De schetsen, die de jonge schilder naast zich in het kozijn had liggen, woeien er van op en vlogen de kamer in. De weinige haren van Dr. De Lang rezen te berge.

‘Hola!’ riep hij, zijn hoofd met beide handen vastgrijpend, als vreesde hij dat ook dit hem van den romp zou waaien. ‘Is me dat een wind maken! Gij zult ons binnen de kamer eenen koude op het lijf jagen.’

Daarop kwamen de tassen en tellooren, de lepels en vorken, de messen en verdere tafelbenoodigdheden aan de beurt; alles vloog over de tafel als steenen, die over het ijs worden gekeild.

‘Gij laat de messen weer schaatsenrijden, Rika,’ zei haar vader lachend. ‘Gij zijt goed voor de bediening in eene drukke gaarkeuken.’

‘Nu, daar zou ik wel liefhebberij in hebben. Hoe drukker hoe liever,’ zei het levendige ding.

‘Voorzichtig toch,’ riep hare moeder, die haar hart vasthield, toen ze een sauskom als een tol over de tafel zag draaien tusschen al de borden en schaaltjes door. ‘Ik waarschuw u: als ge iets breekt, zult gij 't uit uw spaarpot betalen, 't Is straks al wel geweest met die kopjes.... En wat zie ik daar aan uwe mouw?’

‘Aan mijne mouw?’ vroeg Rika met een onnoozel gezicht haar linkermouw bekijkend, terwijl ze de rechter zorgvuldig achter zich hield.

‘Neen, de andere.... kijk toch eens aan, die hebt gij weer heelemaal opengehaald. Foei, slordige meid, en nu wildet ge nog wel uw beste japon aanhouden. Gelukkig dat het maar een oude blouse is. Maar gij doet ze aanstonds uit, en morgen trekt gij ze niet meer aan voor gij ze eerst netjes genaaid hebt.’

‘Nu nog uitdoen, voor den eten?’ vroeg Rika met een pruilend gezicht.

‘Zeker, denkt ge dat ik u zóó voor me aan tafel wil zien? En gauw maar. Aanstonds komen de jongens uit de Vespers en gaan we beginnen.’

Nauwelijks was Rika naar de slaapkamer om haar gescheurde blouse voor een andere te verwisselen, of daar verschenen de twee oudste zonen des huizes, flink opgeschoten knapen van een jaar of zestien, zeventien, met blozende gezichten.

‘Dag pa, dag moe,’ klonk het met opgewekte stemmen. ‘Hè, ik heb een honger als een paard,’ zei de langste van de twee, terwijl hij zich over den jongen schilder boog om diens werk te bekijken. ‘We zijn na de kerk nog wel de halve stad omgewandeld, niet waar Leo? 't Was zulk prachtig weer, en zooveel fietsers op 't pad! Hè 'k wou dat ik toch ook een velo had!’ zei de jongen met van verlangen glinsterende oogen.

‘Zoodra gij er zelf een verdienen kunt, hoor, en aan niets nuttigers behoefte hebt, moogt gij een fiets koopen,’ antwoordde de vader daarop. ‘Tegen dien tijd zullen ze

misschien wel een beetje goedkooper zijn en schaf ik er me zelf ook een aan,' voegde hij er lachend bij. 'Maar zeg eens, was de kerk zoo gauw uit, dat gij nog zoover kondet omloopen?'

'Ja vader, om kwart over drieën zoo wat!'

'En wie heeft de Vespers gedaan?' informeerde de moeder nog.

'De nieuwe kapelaan met die prachtige stem: *Deus in adjutorium meum intende*,' zong de knaap hem na met zijn heldere, maar onvaste jongensstem, die ineens omsloeg, tot groot vermaak van het heele gezelschap.

'Gij zijt een goede om de Vespers te zingen,' lachte de vader luid; 'maar zeg eens, Leo, wat staat gij daar te bestudeeren?'

De jongen kwam op zijn vader toe met een gazet in de hand.

'Die zat in de bus, zonder adres; kijk eens, er staat hier iets met blauw aangehaald.'

'Als gij weer wat in de bus vindt, kunt gij wel aanstonds overgeven en hoeft er eerst niet zelf in te neuzen.'

'Er stond geen adres op, vader.'

'Dat maakt niet uit, wat hier in de bus gestoken wordt, hoort bij mij.'

Intusschen had Dr. De Lang zijn bril opgezet en bekeek eerst de krant en daarop de aangehaalde regels.

'Wel, dat is iets voor Mina,' zei hij verrast, en hij las hardop: 'Gevraagd een onderwijzeres om eenige uren per dag les te geven in de vakken van het gewoon lager onderwijs en het

OP DEN BRUIDSMORGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. HOEPSER.

ZEKER VAN DE OVERWINNING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. BARTHEL.

Fransch aan een achterlijk meisje. Adres in persoon Nieuwstraat 187.'

Juist kwam Mina uit de keuken terug, gevolgd door het dienstmeisje, die voorzichtig een groote terrine met soep aandroeg. Rika, die, naar het scheen, op den reuk daarvan met haar gewone onbesuisdheid naar binnen kwam gestoven, scheen juist op het punt haar de terrine uit de handen te stooten, toen gelukkig een waarschuwend gebaar van haar moeder het onheil voorkwam. Het dienstmeisje zette zwijgend de soep op tafel, terwijl allen zich ordelijk daaromheen zetten. De jongens schoven vaders stoel behoedzaam naar voren. Het jongste zusje bad met haar helder stemmetje voor, terwijl de broers en zusters met ingetogen ernst regelmatig antwoordden.

Mina schepte daarna de soep op: eerst bediende zij vader en moeder en daarna de kinderen, die al met begeerige oogen hun portie zagen naderen.

Nadat de eerste lepels in stilte waren genuttigd, vertelde Dr. De Lang zijn oudste dochter van de advertentie in het blad, die blijkbaar door een gedienstigen vriend in de bus was gestopt.

'Dat kan wel iets goeds voor u wezen, meid,' zei hij.

''t Is te hopen. Me dunkt, ik moest er straks maar eens heengaan. Of zou dat niet passend zijn, op Zondag?'

'Ik zou liever tot morgen wachten; het is toch ook pas een krant van gisterenavond.'

'Prettig dat ik al zoo gauw van mijn diploma kan profiteeren,' zei het meisje, dat opgewekt hare soep verorberde. Die kwam alle dag niet op tafel. 'Eenige uren per dag,' ging zij voort, de woorden der advertentie herhalend, 'dat kan een goede klant worden. En als mevrouw ordentelijk betaalt kan het heel wat inbrengen.'

'Reken nog maar niet te voorbarig,' vermaande de moeder, 'er zullen wel meer liefhebbers op afkomen.'

'Verbeeld u, moeder, als 't eens zooveel gaf, dat wij er de huishuur mee voldoen konden!' ging Mina voort, met oogen glinsterend van hoop.

'Dat zou een heele steun zijn in het huishouden,' hernam de moeder. 'Nu ziet eens Rika,' ging ze tot deze voort, 'hoe Mina haar best doet om wat in te brengen en vader en moeder de zorgen te verlichten, terwijl gij ons door uw roekelooze wildheid telkens op kosten jaagt....'

'Ik zal voortaan wel beter oppassen, moe,' antwoordde het goede kind op den toon van een vast besluit. 'De kopjes zal ik uit mijn spaarpot betalen en mijn gescheurde mouw zelf netjes naaien. En in 't vervolg zal ik nooit meer wat breken of scheuren.'

'Ik wil eens zien of ge woord houdt: de mouw moet gij naaien, maar de bordjes zal ik u voor dezen keer nog kwijtschelden: ik heb alleen gezegd, dat als ge weer wat breekt, uw spaarpot er aan gelooven moet.'

'Maar de jongens,' merkte vader van zijn kant op, 'mogen ook aan Mina wel een lesje nemen. Waarom is ze nu in staat, les te geven en geld te verdienen? Omdat ze ijverig heeft gestudeerd, en dat terwijl er in huis nog heel wat te doen viel. Dus jongens, doet gij niet minder uw best, dat ge niet altijd geld blijft kosten, maar zoo gauw mogelijk op uw eigen beenen kunt staan. Over 't algemeen ben ik wel niet ontevreden over u beiden; vooral Leo doet goed zijn best op 't kollegie; toen de conrector gisteren hier was, sprak hij nog met veel lof over hem. Jongen, Leo, als ik nog eens beleven mocht dat gij uw vader als leeraar aan 't kollegie opvolgdet'.... Maar van Jan hoor ik nog wel eens klachten. Ik geloot, jongetje, dat gij u te veel de fiets in het hoofd haalt, en daar hebt gij den tijd nog voor. Ik heb van middag uw huiswerk

eens nagekeken, en daar mankeert nogal wat aan, merk ik. We moeten daar straks eens over praten.'

''t Was dezen keer ook zoo moeilijk, vader.'

'Ja, 't zal nog wel moeilijker worden; zonder inspanning komt gij er eenmaal niet; vraag dat maar aan Mina. Maar met ijver en volharding komt ge alle moeilijkheden te boven.'

'Ik zit maar te bedenken wie toch dit blad in de bus kan gestoken hebben,' merkte Mina na een poosje op.

'Dat zal wel de een of andere goede kennis moeten wezen,' zei mevrouw. 'In elk geval is het een heel lieve attentie, en licht zult ge later wel hooren wien gij daarvoor erkentelijk moet zijn; want die zal wel benieuwd zijn te vernemen of het iets heeft uitgehaald.'

'Misschien heeft het wel het een of ander goed engeltje gedaan,' merkte het teere blonde schildertje op, dat nog geen woord gezegd had, en in de zachtblauwe oogen, die hij daarbij opsloeg, lag iets, dat aan de reinheid van een engel deed denken.

'Nu, Frans,' zei Mina, hem met zusterlijke genegenheid aanziende, 'ik mag lijden dat ge dat geraden hebt; want dan ben ik zeker dat die advertentie mij een goeden klant aanbrengt. Engeltjes doen toch geen boodschappen voor niets.'

(*Wordt vervolgd.*)

Amerikaansche dokters.

In het oude Europa komt het nogal eens voor, dat een jonge dokter, ook al heeft hij de schitterendste studies gemaakt, te vergeefs loert op praktijk en er in zijn vertwijfeling toe komt, in zijn binnenste de bloeiende gezondheid van zijn verwanten, vrienden en kennissen te verwenschen. Zulk een dokter zonder praktijk dwaalt dan soms mistroostig door de nieuwe buurten, waar druk gebouwd wordt, in de stille hoop dat er hier of daar een werkman van een stelling zal vallen, wien hij dan de eerste geneeskundige hulp kan verschaffen. Het is toch altijd een goede reclame, als het plaatselijke blad vermeldt: 'Dr. X, die toevallig voorbij de plaats des onheils kwam, legde onmiddellijk een noodverband.' En men kan nooit weten of niet deze of gene daardoor wordt aangelokt den hulpvaardigen arts tot zijn huisdokter te kiezen.

Dergelijke weldoeners der lijdende menschheid, die maar geen kans zien hun met moeite verworven kennis ten nutte hunner medeburgers te besteden, laten zich allicht verlokken, aan gene zijde van den Oceaan een dankbaarder arbeidsveld te zoeken, en vooral uit Duitschland verhuizen jaarlijks talrijke jonge geneeskundigen naar Amerika, waar zij het soms tot een schitterende praktijk en aanzienlijke inkomsten brengen.

Zoo rekent de bekende oogenarts Dr. Lang te New-York, een geboren Duitscher, niet minder dan twintig of vijf en twintig dollars alleen voor de moeite, een patiënt maar eens goed in de oogen te kijken en hem een middeltje voor te schrijven.

Intusschen loopt het niet allen zóó voor den wind en de eerstbeginnenden hebben in Amerika zoogoed als overal elders met de concurrentie te kampen, ofschoon Amerika in evenredigheid veel meer dokters noodig heeft dan de oude wereld.

Waarom? Vooreerst wegens de groote en snelle weersveranderingen, die daar aan de orde van den dag zijn, maar hoofdzakelijk ook omdat de Yankees zich bijna met geweld de maag bederven door hun buitensporige onbesuisdheid in het eten en drinken. Een Amerikaansch diner werd onlangs door iemand, die het weten kon, een 'moord eerste klasse' genoemd, en als men leest welke ontzaglijke hoeveelheden

uiteenloopende spijzen en dranken aan de feesttafels verslonden worden, kan men hem geen ongelijk geven.

In de groote behoefte aan dokters wordt tegenwoordig ruim voorzien deels door de immigratie, deels door het toenemend aantal Amerikaansche universiteiten.

De scheepsartsen van de transatlantische stoomvaarlijnen maken zich bijna allen zachtjes aan met de Amerikaansche toestanden vertrouwd om op een mooien dag voorgoed aan den overkant te blijven hangen. En zij leveren een aanmerkelijke bijdrage tot het toenemend aantal Amerikaansche artsen.

Slechts in weinige staten, zooals Maryland en Virginië, moet de van over zee gekomen geneeskundige, als hij den doctorstitel draagt, nog een staatsexamen afleggen vóór hij praktijk mag uitoefenen. Heeft hij dus als scheepsdokter het vaarwater eerst gepeild en zich een goed plekje uitgezocht, dan kan hij zich onmiddellijk als geneesheer vestigen. Als het hem eenigszins mogelijk is, zal hij natuurlijk het liefst zijn fortuin beproeven in een omgeving, waar hij tal van landslieden treft. In steden, waar de Duitsche Amerikanen de meerderheid hebben, ziet men dan ook haast in iedere straat naambordjes, waarop de bijvoeging: *Deutscher Arzt.*

Vroeger jaren werden de Duitsche artsen wegens hun degelijker wetenschappelijke vorming ook door de Amerikanen boven die van hun eigen landaard voorgetrokken. In ernstige gevallen gebeurt dit tegenwoordig ook nog; maar het getal Amerikaansche geneeskundigen van naam vermeerdert toch met den dag en dringt den stroom van Europeesche dokters krachtig terug. De tijden, toen men over de universiteiten van de nieuwe wereld met recht de schouders ophalen kon, zijn voorbij. Hoogescholen en onderwijskrachten zijn er in menig opzicht even goed als in Europa, zooals bijvoorbeeld de John Hopkins University te Baltimore, het Columbia College te New-York, de universiteiten in Pennsylvanië en Michigan enz. De eerstgenoemde hoogeschool, die den naam van haar edelmoedigen stichter draagt, mag werkelijk als een model gelden. Dank zij haar rijkdom staan haar de beste leerkrachten en leermiddelen ten dienste, die zij intusschen volstrekt niet in Europa hoeft te koopen. Haar professoren zijn toch meest Amerikanen van geboorte, al hebben zij hun wetenschappelijke opleiding ook deels aan Europeesche, meest Duitsche universiteiten genoten.

Wat de Amerikaansche studenten betreft, die kunnen in hun uiterlijk optreden moeilijk met hun Europeesche collega's vergeleken worden. Amerika is nu eenmaal een heel andere wereld dan de onze, *un pays terriblement autre*, zooals Paul Bourget het in zijn jongst verschenen werk *Outre-Mer* uitdrukte. Men heeft daar geen kranige studentencorpsen, geen studentenbals en optochten, maar daarentegen ook geen families, die door de studie van een zoon ten gronde gericht worden.

Er wordt daar niet geboemeld, maar hard gewerkt van den aanvang van het studiejaar tot het einde toe, en als de vacantie van vier maanden begint, dan komt de moeilijke tijd voor menigen student pas aan, daar velen van dien rusttijd gebruik maken om het noodige geld te verdienen, dat zij voor de voortzetting en voltooiing hunner studies behoeven.

In een groot hotel op een badplaats nabij New-York worden de badgasten van Juni tot October bijna uitsluitend bediend door vrouwelijke studenten, die daarmee een sommetje bijeen trachten te brengen, waarvan zij in het volgende studiejaar, als zij niets verdienen kunnen, weer kunnen leven.

Op de wereldtentoonstelling te Chicago verbaasde zich menig Europeesch bezoeker, te zien hoe deftige Amerikaansche dames of heeren levendige gesprekken voerden

met de jongelieden, door wie zij zich in een rolstoel lieten rondrijden, ja ze menigmaal ten eten noodigden. Die stoelendrijvers en gidsen waren eenvoudig... studenten!

Zoo iets is bij ons haast niet denkbaar; maar in Amerika is het niets vreemds; men vindt het daar heel natuurlijk dat ook onbemiddelde jongelui de universiteiten bezoeken en ziet er hen niets minder om aan, dat zij tusschen de studie door met allerlei arbeid den kost verdienen. Veel geld hebben zij niet noodig, want zij maken geen kostbare studentenfeesten mee en hoeven geen oppasser te houden. De eenige uitspanning, die zij zich veroorloven, bestaat in het voetbalspel, dat aan de Amerikaansche universiteiten druk beoefend wordt. En tot het onderhouden van de goede kameraadschap achten zij geen plechtstatige studentensociëteiten met deftige Latijnsche namen noodig; daartoe voldoet hun eenvoudig de *cry* of herkenningskreet, die al de studenten van een zelfde hoogeschool als broeders vereenigt.

Die *cry* heeft iets van een Indiaansch krijgs gehuil, dat voor de nachtrust der 'ploerten'

soms niet minder hinderlijk is dan het luidruchtig bij nacht en ontij uitgegalmde *lovivat* in onze academiesteden.

De muzenzonen van elke Amerikaansche *Alma Mater* hebben zulk een *cry*, die voor den oningewijde totaal onverstaanbaar is. Zoo roepen de studenten van Chicago: '*Rah hoorah! Zip bumm-ah! Hip-zoo! Rah zoo! Jimmy blow your bazoo! Ip-sidi iki! U.of I. Chamhaign.*'

De *cry* van de Antioch University luidt: '*Hobble, Gobble! Razzle, Dazzle! Zib! Bumm! Ah! Antioch! Antioch! Rah! Rah!*

De studenten der centrale universiteit van Iowa hebben hun *cry* zelfs op rijm en muziek gezet. Ziehier de tekstwoorden:

Central, Central! Rah, Rah, Rah!
Varsily, Varsily! Ha, Ha, Ha!
Iowa, Iowa! Wa, Wa, Wa!
Maxima pro patria!
Rah, Rah, Rah!

Het merkwaardigste is misschien dat dit fraaie lied door volkomen nuchtere lui gezongen wordt, daar Iowa een *temperance*-staat is, waar het verboden is geestrijke dranken te verkoopen. Overigens zijn volstrekt niet alle Amerikaansche studenten afschaffers; in December van het vorig jaar werden zelfs bij de vijftig studenten van de Princeton-University ingerekend, omdat zij in kennelijken staat zich aan groote luidruchtigheden waren te buiten gegaan. Voor den strafrechter beriepen zij zich op hun Duitsche medebroeders, die wel ruiten inwierpen en nachtwachts afranselden. Dit hielp en de 'jongens' van Princeton werden vrijgesproken, omdat rechter Koch - een Duitscher was!

Heeft de jonge geneeskundige na vierjarige of aan een kleiner hoogeschool na driejarige studie het staatsexamen afgelegd, dan laat hij een heel anderen *cry* hooren, den kreet namelijk om een zoo winstgevend mogelijke praktijk. De Amerikaan heeft weinig aanleg om zijn beroep bijzonder ideaal op te vatten; ook als arts is hij een man van zaken, wien het voor alles om klinkende resultaten te doen is. In groote steden zijn de kansen dikwijls gering, maar hij kan ook op het land geld maken, vooral in de nieuwbevolkte streken van het verre Westen.

Voorzien van een kleine reisapotheek en met een grooten revolver aan het zaal rijdt hij van dorp tot dorp, van hoeve tot hoeve. Daar eischt hij, als zijn hulp wordt ingeroepen, onmiddellijk geld bij de visch; eerst betalen, anders geen genezing. En dat is heel wijs gehandeld, want in die afgelegen streken willen de lui maar niet inzien, dat zij, behalve de pijnen, die zij uitstaan, ook nog geldkosten moeten dragen. Ook vele stedelingen, zelfs welgestelde, denken er niet anders over, en zoo komt het dat dokters met een uitgebreide praktijk er een *collector* op na houden, die dag aan dag met een *buggv* rondrijdt om... de rekeningen van zijn meester in te vorderen. De man mag natuurlijk niet driftig worden, als hij met onwillige betalers te doen krijgt, en moet zich, om succes te hebben, nu en dan ook een paar dollars laten afdingen.

In de groote steden van het Westen met haar ongeloofelijk snellen aanwas verzinnen de dokters zonder praktijk soms de ongeloofelijkste middeltjes om aan klanten te komen. De Amerikaansche arts - een vreemdeling lukt dat, tot zijn nadeel, zoo gemakkelijk niet - sluit zich daar bij de een of andere politieke vereeniging of godsdienstige secte aan, neemt aan straatoptochten deel, houdt 'volksredevoeringen'

en maakt zich zoodoende een naam. Of hij in zijn vak ook degelijk onderlegd is, komt er minder op aan dan of hij slag heeft zijn kansen waar te nemen. De Amerikaansche uitdrukking *smart* voor 'flink' stemt lang niet overeen met ons begrip van degelijkheid. Gelukt het hem bij de eerste partijgroep of secte niet, dan loopt hij naar een andere over; aan keus is geen gebrek, en eens moet het hem toch lukken.

Maar wat beteekent dit nog in vergelijking van den grooten humbug der zoogenaamde 'doktersmaatschappijen'! In de dagbladen van Kansas-City kan men soms een advertentie lezen in dezen geest:

'Attentie! Geen ziekte meer! Genezing kosteloos! Een maatschappij van twaalf vreemde doctoren, uitsluitend specialiteiten van den eersten rang, heeft zich in het Monroe-gebouw gevestigd. Daar worden gedurende vier weken alle gebreken en kwalen van welken aard ook, genezen. Goede uitslag gewaarborgd!'

'Dat is zwendelarij,' zeggen de lui tegen elkaar, maar ondertusschen maakt de geweldige reclame toch indruk op hen, en daar het niets kost, wil men het allicht eens probeeren. Op dus naar het Monroe-gebouw!

Dit gebouw nu is een huis van twaalf of vijftien verdiepingen, voor welks hoofdgevel blikken of linnen armen en beenen, drie verdiepingen lang, vroolijk in den wind hangen te bengelen; andere 'specialiteiten' hebben oogen en ooren uitgehangen. Het balkon draagt een reusachtigen breukband, waarboven trompetters in vuurroode uniform schetterende fanfares door de lucht doen schallen. Op een groot stuk linnen, dwars over de straat gespannen, staan al de ziekten opgesomd, waarvan men hier verlost kan worden; ze zijn haast ontelbaar.

Op de verschillende verdiepingen staan handige boerenbedriegers klaar om de patiënten bij het verlaten van de lift in ontvangst en op sleeptouw te nemen. Of iemand, die aan rheumatiek lijdt, toevallig bij den oorendokter aanlandt, komt er heelemaal niet op aan; misschien mankeert hij toch wel iets aan zijn ooren zonder het zelf te weten. De betrokken specialiteit ziet al bij het binnentreden, waar het hem scheelt: vlak achter het trommelvlies zit de fout; het is hoog tijd dat er iets aan gedaan wordt, anders is het gehoor naar de maan. Maar het geval is toch nog niet hopeloos; de specialiteit heeft gelukkig nog wat van zijn 'patentmedicijn' voorhanden, die zeker helpt en volstrekt niet duur is. De patiënt koopt ze, bedankt voor de kostelooze behandeling, en dat hij terugkomen zal kan de arts wel aan zijn volkomen gezonde ezelsooren zien.

Dan gaat het een verdieping hooger naar den dokter, die patent-medicijn tegen rheumatiek verkoopt, misschien ook nog een derde die een bloedzuiveringskuur noodig acht. Na verloop van de vier weken voelt de patiënt zich vermoedelijk zoo ziek, dat hij verdere geneeskundige adviezen graag betaalt, en komt hij niet terug, dan hebben de specialiteiten toch aan hun patent-medicijn genoeg verdiend.

Deze doktersmaatschappijen houden er bovendien nog agenten op na, die stad en land afloopen, hier een lammen pachter, ginds een halfblinden kroeghouder opduiken, die zij in den vollen zin van het woord aan de joden overleveren. In geval van nood onderneemt de agent, gewoonlijk een kerel met een gladde tong, maar zonder een aasje wetenschappelijke kennis, op goed geluk zelf de operatie.

Heerscht in een afgelegen streek soms een besmettelijke ziekte, dan voort hij zijn patentmedicijnen bij karrevrachten aan. Vele van die heeren zouden dokter Faust kunnen nazeggen:

Dàt was dan de artsenij! - de lijders moesten sterven,
En niemand vraagde er: wie genas?
Zoo heeft ons brouwsel menigmalen

Op deze bergen, in deez' dalen,
Veel erger dan de pest gewoed.
Ik zelf, ik heb het gif aan duizenden gegeven,
Zij kwijnden weg - ik moet beleven,
Dat men den moorders hulde doet!

Zoo erg is het nu wel niet; met opzet zal men de menschen niet vergeven; maar ondertusschen kunnen die overigens onschadelijke patent-medicijnen toch dikwijls kwaad genoeg stichten, al was het maar door de verkeerde aanwending.

Vraagt men hoe zoo een schaamtelooze kwakzalverij mogelijk is in een land, waar de geneesheer meer dan ergens elders aan het gevaar is blootgesteld, voor een mislukte kuur in den kerker te moeten boeten, dan luidt het antwoord: de kwakzalvers zijn niet licht te pakken, en worden zij gepakt, dan kan men hun nog niets maken, omdat zij wel zorgen, hetgeen zij bezitten tijdig in veiligheid te brengen. Daarom overkomt het alleen gevestigde artsen, dat zij nu en dan te recht of ten onrechte wegens een slecht geheelde beenbreuk of iets dergelijks aangeklaagd en tot de betaling van soms hooge sommen als schadeloosstelling veroordeeld worden.

In het algemeen kan men zeggen dat het beroep van geneesheer in Amerika even zoo moeilijk is als in andere landen. De tijden zijn, zooals reeds gezegd is, voorbij, toen geneeskundige, naar den nieuwe wereld overgestoken, daar schatten geld konden verdienen en als rijke nabobs terugkeeren; de Europeesche dokter, die zich nu in Amerika vestigt, blijft er gewoonlijk tot het einde van zijn leven, en als dit heel mooi geweest is, ‘dan is het moeite en arbeid geweest.’

Bij de Platen.

Op den bruidsmorgen. -

Treffende tegenstelling tusschen de dartele weelde en pracht, die ons uit het rijk gemeubelde vertrek en de zwierige toiletten der personen tegenschittert, en den stillen ernst op het gelaat der jonge bruid. Zij beseft blijkbaar het gewicht van het oogenblik. Wel werpt ook zij een blik in den grooten spiegel om zich te vergewissen of de krans, dien de oudere zuster haar op de blonde haren drukt, haar wel goed zal staan. Maar haar gedachten gaan toch verder dan dien kortstondigen tooi. Terwijl haar zusters geheel opgaan in het genoegen, de jongste uit het huis zoo feestelijk mogelijk te tooien voor haar bruidsdag, en enkel denken aan juweelen en bloemen, ziet de bruid met verlangen, maar toch ook niet zonder stillen weemoed, niet zonder geheimen angst het nieuwe leven in, waarvan deze dag het begin zal zijn. Er is zooveel te voorzien in een huwelijk, vooral een huwelijk in de groote wereld, waar dikwijls het hart zoo weinig geraadpleegd wordt en hoofdzakelijk overwegingen van rang, stand en fortuin den toon aangeven.

Nog ernstiger dan de bruid toonen zich de moeder en grootmoeder, die het lieve meisje van kindsbeen af hebben zien opgroeien en het nu moeten overlaten aan haar eigen lot. Voorzeker doet de toekomst zich hoopvol aanzien, maar de scheiding valt toch altijd hard....

Te oordeelen naar kleederdracht en huisraad heeft de schilder van ons bevallig tafereel ons willen verplaatsen naar het einde der vorige eeuw, den tijd toen uit de weelderige, grillige *rococo*-vormen zich zachtjes aan de stijve, nuchtere pracht van den *empire*-stijl ontwikkelde. Wij bevinden ons in een hoog aristocratische huizing, in een familie, waar nog familiejuweelen, goudbrocaat en kostbare geërfde kanten

te vinden zijn. Die rijke omgeving vormt een aantrekkelijk kader tot de treffende familiegroep.

Zeker van de overwinning. -

Een dubbelen zin heeft de kunstenaar ongetwijfeld willen leggen in het onderschrift van zijn schilderij. Niet alleen zal de bevallige speelster haar tegenpartij in een paar zetten schaakmat hebben, maar te oordeelen naar haar zegevierend lachje heeft ze nog andere veroveringsplannen, waarin ze niet minder gelukkig denkt te slagen.

Tegenover zulk een lieve tegenpartij is het trouwens geen groote teleurstelling, zich gewonnen te moeten geven. En al spartelt de in 't nauw gebrachte speler nu nog tegen, al tracht hij zich met al de hulpmiddelen van zijn bedrevenheid en doorzicht in het fijne spel te verdedigen, ten slotte zal hij zich wel, met een lachje en een complimentje, op genade of ongenade overgeven.

Allerlei.

Een reddingsmantel voor schipbreukelingen. -

Op een mooien dag in de maand Juli van het vorig jaar genoten de voorbijgangers op de schipbrug te Keulen een merkwaardig schouwspel: een raadselachtig wezen kwam den Rijn afgedreven, door groote opgeblazen vlerken boven water gehouden; toen het naderbij kwam, herkenden zij een paar handen, die een opgeslagen boek vasthielden, waarover een manskop met forschen knevel en krachtige trekken zich heenboog. De golven droegen de zonderlinge gestalte al spelend verder, en deze ontpopte zich ten slotte in den technicus F.W. Kuhl, die den vertegenwoordigers der pers in deze welgeslaagde proef zijn nieuwen reddingsmantel vertoonde.

De samenstelling van dezen mantel is het geheim van den uitvinder. Op het oog is hij niet te onderscheiden van een gewone overjas, van een dubbele voering van getah pertsjah voorzien. Hij is zeer licht en tusschen de dubbele voering kan een luchtmassa gebracht worden, die het onderzinken in het water belet. In twee minuten tijd is die jas aangetrokken, met lucht gevuld en tot het gebruik gereed, zooals de uitvinder het bij zijn proeve bewees. De heer Kuhl verzekert, van den noodigen mondvoorraad voorzien, het zestien of achttien dagen drijvend in het water te kunnen uithouden, wanneer hij behalve den reddingsmantel ook de daartoe behoorende broek, schoenen enz. aan heeft. Maar ook de mantel alleen is voldoende om schipbreukelingen dagen lang in een gemakkelijke houding boven het water te houden.

Met het oog op de vele scheepsrampen in den laatsten tijd moet men elke poging om daarbij menschenlevens te redden met vreugde begroeten, en zoo willen wij hopen dat ook de uitvinding van Kuhl een vooruitgang in deze richting blijke.

Inktvlekken

zijn uit wollen stoffen zeer goed te verwijderen, ja zonder dat er eenig spoor achterblijft, wanneer men al de inkt, die nog niet in de stof is doorgedrongen met een vloeipapier of watje voorzichtig opvangt, vervolgens een weinig zoete melk op de inktvlek laat droppelen en daarna met een nieuw watje opsopt. Deze bewerking herhaalt men tweetot driemaal, telkens nieuwe melk en watten gebruikend. Ten slotte wascht men de vlek met een goed zeepsop uit en droogt ze met een schoonen doek af.

Behangen wanden voor ongedierte te bewaren. -

In behangen kamers komt het meer dan eens voor, vooral wanneer het behangsel min of meer beschadigd of gebarsten is, dat ongedierte, zooals mieren of nog hinderlijker beestjes, zich er achter nestelen. Om dit ongerief uit den weg te ruimen voegt men bij de stijfsel, waarmee men het papier opplakt, een hoeveelheid coloquintenpoeder en wel ongeveer op drie kilo 50 of 60 gram.

De warmste en de koudste plek op aarde. -

Blijkens de jongste waarnemingen is de heetste streek op de wereld het zoogenaamde doodendal in den staat Californië. Het heeft een lengte van 120 en een breedte van 10 tot 24 kilometer en wordt door hooge gebergten omgeven, aan de oostelijke zijde door de Sierra Nevada. De bodem van dit dal ligt 50 meter dieper dan de spiegel van den Stillen Oceaan bij San Francisco, en waarschijnlijk is dit heele dal niets anders dan het bekken van een uitgedroogde zee.

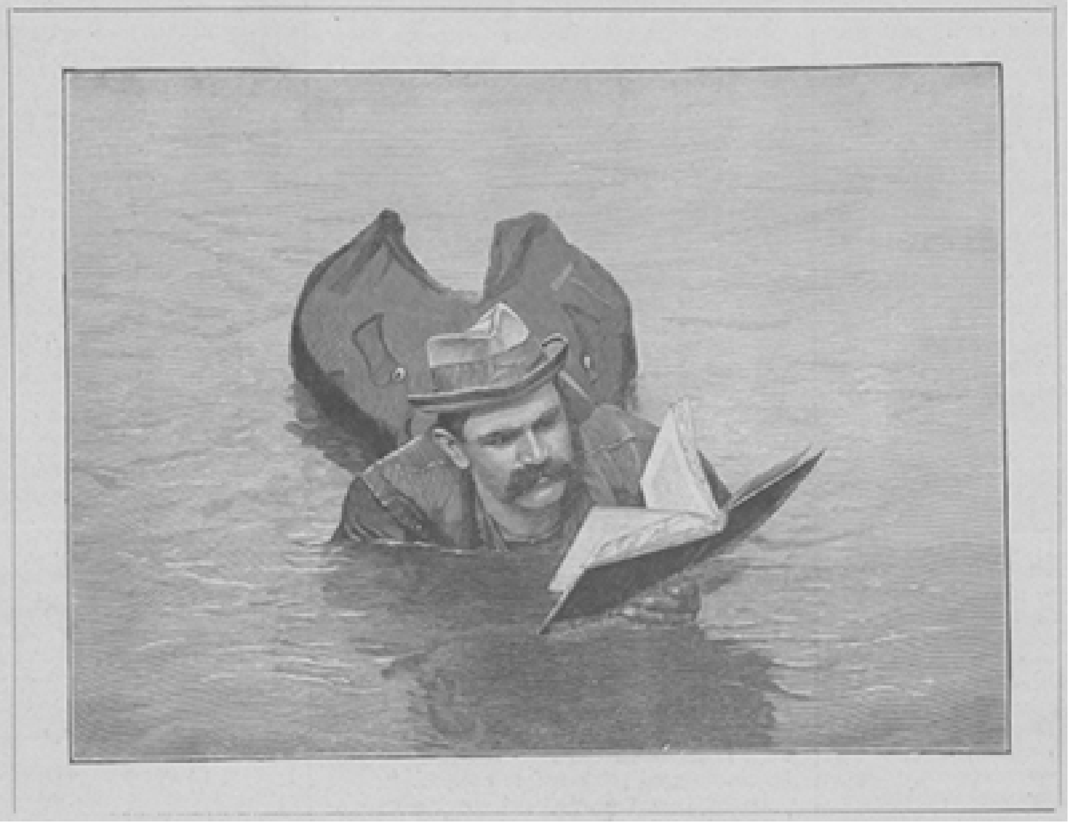

EEN REDDINGSTOESTEL VOOR SCHIPBREUKELINGEN.

Daar zijn in den zomer van het jaar 1891 door het weerbureau der Vereenigde Staten meteorologische waarnemingen gedaan, en deze wezen uit, dat gedurende de maand Juli de gemiddelde temperatuur 39 graden Celsius bedroeg. De hoogste temperatuur bedroeg niet minder dan 50 graden.

Een enkele maal heeft men wel in de Colorado-woestijn een warmte van 53.3 graad C. gemeten, en Stuart beweert zelfs, dat hij in Australië eenmaal een temperatuur van 55 graden mat, waarbij de grond zoo heet was, dat een toevallig daarop gevallen lucifer onmiddellijk aanging, maar een zoo hooge gemiddelde warmtegraad, als in het doodendal, is van geen andere plaats op de wereld bekend.

Wenden wij ons nu tot de koudste plek op de aarde, het stadje Werchojansk in Siberië. De gemiddelde temperatuur in Januari is 51.2 graad koude, en de grootste koude, die men daar ooit bereikt heeft, bedroeg 69.8 graad. Zelfs nog in Maart komt een koude van 60 graden en meer voor.

Nooit is het daar in Januari warmer dan 33 graden onder het vriespunt, maar daarentegen gaat in den korten zomertijd met zijn lange dagen de temperatuur omhoog tot 31.5 graad Celsius boven nul, wat tamelijk wel overeenkomt met de grootste warmte, die in den zomertijd bij ons voorkomt.

De oorsprong van den golfstroom

is tot dusver steeds in de straat van Florida gezocht, waar het warme water van da golf van Mexico met een snelheid van bijna twee kilometer per uur in den Atlantischen Oceaan stroomt, ja, in de zeeëngte van Bamini een snelheid van 20 kilometer per uur bereikt.

De watermassa, die daar in den Oceaan wordt gestuwd, schat men op 33 millioen kubieke meter in de seconde, dat is meer dan zestigmaal zooveel als alle rivieren van de wereld te zamen in dien tijd naar zee voeren.

Deze groote massa warm water wendt zich, nadat zij een tijd langs de Amerikaansche kust gevloeid heeft, naar Europa en vormt voor dit werelddeel een sterke warm waterleiding, die Europa voor het ijswater en de koude van de poolzone beschermt.

Vroegere onderzoekingen hebben reeds aangetoond, dat behalve het warme water, dat door de straat van Florida stroomt, ook een warme strooming langs de West-Indische eilanden plaats heeft, en dat beide stroomen verenigd den ontzaglijken Golfstroom in den Atlantischen Oceaan vormen.

Door de regeering der Vereenigde Staten zijn in de laatste jaren nieuwe onderzoekingen over den oorsprong van den Golfstroom ondernomen, die tot het resultaat hebben geleid, dat de Floridastroom volstrekt niet de hoofdbron van den Golfstroom is. maar dat deze het meeste water rechtstreeks van den warmen stroom, die van den evenaar komt, ontvangt, die tusschen en naast de West-Indische eilanden naar het Noordwesten stroomt. Zelfs indien de straat van Florida voor den stroom gesloten was, zou de Golfstroom daardoor geen noemenswaardige verzwakking ondergaan.

Tegen heeschheid. -

Tegen heeschheid is het gebruik van koud water uit- en inwendig zeer aan te bavelen. De patiënt drinkt 's morgens onder het aankleeden een glas frisch, helder water, maar niet op eens; ook moet den heelen dag door voortdurend een kleine hoeveelheid water gedronken worden. Des avonds voor het naar bed gaan reemt de zieke een servet, doopt ze in koud water, wringt ze uit, vouwt ze als een halsdoek samen en legt ze om den hals; een droge servet wordt eveneens opgevouwen, op de eerste gelegd en vastgebonden. Daarna legt de patiënt zich te bed en dekt zich warm toe, om een nieuwe verkoudheid te voorkomen. Na acht dagen is men stellig genezen.

[Nummer 5]

In memoriam van een verdienstelijk man!

In den morgen van den 25en Februari dezes jaars bewoog zich door Amsterdam van een aan velen bekend huis aan den Overtoom een plechtige, droevige stoet naar het kerkhof 'de Liefde.' Begeleid werd hij en afgewacht door een buitengewoon groote menigte, uit alle rijen en standen der maatschappij, uit de armen vooral. Niet, gelijk doorgaans, waren het slechts nieuwsgierigen, hoogstens belangstellenden; neen, zij allen treurden, daar zij in den overledene een vriend, meer nog, een vader verloren hadden. De man, wiens beeltenis dit nummer der *Illustratie* siert, één der verdienstelijkste burgers van Amsterdam uit de laatste helft dezer eeuw, Mr. Jan Jacob Willem van den Biesen, werd naar zijn laatste rustplaats geleid. Geen kransen dekten of volgden de baar. Dit alleen reeds teekende den man, die daar weggedragen werd. Ware zieleadel verfoeit en weigert elk vertoon van ijdelheid.

Geen wonder voorwaar, dat de deelneming, niet slechts in de hoofdstad, maar overal in den lande, algemeen was. Zoo iemand, dan had Jan van den Biesen onmiddellijk de vriendschap van ieder, met wien hij in aanraking kwam, veroverd. Zijn vijanden zelfs waren zijn vrienden; want de eigenschap van in den hevigsten beginselstrijd den persoon van zijn tegenstander te sparen, ja liefderijk te bejegenen, bezat hij in hooge mate. Wie heeft meer dan hij in woord, geschrift en daad het liberalisme gegeeseld? Betrekkelijk jong nog, toonde hij in geschriften aan de heilloooze gevolgen, welke het liberalisme ook in de staathuishoudkunde na zich sleept. Daartoe behoorde in die dagen ongekende moed. Geheel Nederland, ook het katholieke, stond verbaasd over de stoutheid van den jeugdigen Amsterdammer, die zulk een aanval waagde op stellingen, tot dusverre onomstootbaar geoordeeld. En in volgende jaren was de grondtoon van de meeste zijner courantenartikelen en van zijn redevoeringen in de Tweede Kamer geen andere dan deze: het liberalisme, op de regeering en vooral op het onderwijs toegepast, voert de maatschappij onvermijdelijk ten verderve.

Desniettegenstaande - herhaaldelijk mocht ik het vernemen - spraken zijn principieele tegenstanders van weleer, zij, wier politieke of godsdienstige overtuiging hij op de hem eigene, openhartige, maar soms zeer hardhandige wijze geschokt had, over zijn persoon met de meest mogelijke sympathie.

Vooral het beginsel van het neutraal onderwijs, zoolang reeds het troetelkind van het liberalisme, vond in hem zijn meest verwoeden vijand. Verheugen wij er ons over, dat thans het bizonder godsdienstig onderwijs niet meer als asschepoetster in het huis van den Nederlandschen staat behandeld wordt, maar aan den disch mede mag aanzitten, zij het dan ook niet op de hoogste plaats; een groot deel van onzen dank daarvoor komt toe aan Jan van den Biesen, wiens op de practijk gevestigde adviezen, al gaf hij ze niet meer op het Binnenhof, daarbij van grooten invloed zijn geweest.

MR. J.J.W. VAN DEN BIESEN, † 21 Februari 1897.

Doch het past mij niet, in dit tijdschrift de politieke beteekenis van den beminden doode in het licht te stellen. Slechts drie jaren (1885-1888) is hij lid der Tweede Kamer geweest, afgevaardigd door het district Breda. Bij zijn eerste aftreding reeds nam hij zijn ontslag. Zijn werkkring te Amsterdam, die op zichzelf meer dan één persoon eischte en waaraan hij zijn geheele 'ik' meende te moeten schenken, was hem liever. Daar kon hij naar zijn overtuiging meer nut stichten. Trouwens, mannen als Jan van den Biesen kunnen in de kronkelpaden der politiek niet aarden!

Als vriend der armen, als ijverig zoon der Katholieke Kerk, echter zonder die uiterlijkheden, welke wel van een zekere vroomheid, doch geenszins altijd van waarachtigen godsdienstzin getuigen; als vertrouwd raadsman van duizenden uit alle standen, de laagste bij voorkeur; als oprecht vriend, die niet aarzelde zoo noodig u ook uw feilen te toonen; als mensch, in wien geen bedrog school en daarom - wellicht te spoedig - anderen vertrouwde, en die bij de vervulling van hetgeen hij zijn plicht achtte, vaak zichzelven vergat; als drager van de christelijke liefde in haar meest verheven, eenig ware uiting, het offer, heeft hij zich in de harten van talloozen een eerezuil opgericht, hechter dan het graniet, dat zijn gebeente dekt. Als zoodanig herinner ik mij hem bij voorkeur, en wijd ik hier een woord aan zijne nagedachtenis.

Onze vriend zag; op 27 Februari 1836 te Amsterdam het levenslicht. Hij was de oudste telg uit den echt van Jacobus Wilhelmus van den Biesen en Elisabeth Petronella Heere, weduwe van den heer Paulus Antonius van der Aa. Van zijn zusters en broeder is de oudste, Elisabeth Christina Clasina, gehuwd met den burgemeester van Osch, Mr. H.J. Fenseling, overleden; de twee anderen, Sophia Maria Antoinetta, gehuwd met den heer Joannes Henricus Bijvoet, bollenkweeker te Overveen, en Mr. Jacob

Willem, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en advocaat en procureur te Breda, zijn nog in leven. Reeds in 1845 verloor hij beiden zijne ouders. De kinderen kwamen toen onder de voogdij van hun neef den heer Theodoor Westerwoudt z.g. Ieder, die dezen voortreffelijken man gekend heeft, niet minder uitstekend financier, dan beproefd katholiek en man van schier onbegrensde werkkracht, zal begrijpen op welke wijze hij de zware taak van voogd ter harte nam en hoe diens lessen en voorbeeld wortel moesten schieten in de harten zijner pupillen. Na de lagere school van den heer P.M. van der Eijden bezocht te hebben, werd Jan naar het instituut der EE. PP. Jesuïeten te Katwijk gezonden, alwaar hij toen reeds toonde wat in hem zat. Hoewel allesbehalve hetgeen men een zoeten jongen noemt, eerder het tegendeel, en geenszins afkeerig om aan zijn leermeesters nu en dan een kool te stoven, kaapte hij geregeld aan zijn medeleerlingen bijnaalle prijzen voor den neus weg. Werken was, van zijn jeugd af, zijn lust en zijn leven; een natuurlijke aanleg schonk hem daarbij groot gemak voor de studie. Toch is hij geen geleerde geworden, in den gewonen zin van het woord. Daarvoor was hij te bewegelijk, te jolig, ik durf zeggen te practisch, te zeer alles hatend wat voor zijn medemenschen geen rechtstreeksch nut kon afwerpen.

Een welgeslaagd staatsexamen bracht hem op de banken van het Amsterdamsch Atheneum, waar hij zich met de borst op de studie der rechten toelegde. Maar niet alleen de ernstige zijde van het studentenleven trok hem aan. Hij was - niemand, die hem later gekend heeft, zal er zich over verwonderen - een student, die toonde niet weinig van gepaste, zij het ook soms luidruchtige vroolijkheid te houden. Het moeten inderdaad vermakelijke tooneelen zijn geweest, die onder vier oogen werden afgespeeld, als de deftige, maar wel wat heel ernstige Amsterdamsche koopman-voogd, Theodoor Westerwoudt, die nooit uit zijn plooi kwam, zijn pupillen Jan en Jacob van den Biesen wegens het ‘moeren’ van een schel of uithangbord of an-

dere dergelijke zware vergrijpen onder handen nam, en de schuldigen, hoewel in hun ziel van het vreeselijk hunner misdaad niet overtuigd, met betraande oogen beterschap beloofden, een belofte, niet zelden den volgenden dag, o gruwel! weer vergeten.

In 1857 promoveerde hij aan Leiden's hoogeschool. Kort daarop begaf hij zich naar Engeland, ten einde op een advocatenkantoor zich van het ingewikkelde Engelsche recht op de hoogte te stellen. Dit verblijf van slechts twee jaren heeft op zijn latere ontwikkeling een onmiskenbaren invloed uitgeoefend. Als advocaat was hij natuurlijk man van het woord. Veel meer is hij echter geweest man van de daad. Het echt Nederlandsche lang wikken en wegen van allerlei mogelijke bezwaren vóór men iets onderneemt lag niet in zijn aard. ‘Bid en begin’, zijn wapenspreuk, was tevens het richtsnoer van zijn doen en laten; zijn vertrouwen op de Voorzienigheid onbegrensd, en hij heeft er zich steeds wel bij bevonden.

In 1859 keerde hij in 't vaderland terug. Op 23 Juni van dat jaar vestigde hij zich te Amsterdam als advocaat, in het huis Heerengracht K.K. 117. Kort daarna, op 11 Juni 1861, trad hij in het huwelijk met mejuffrouw Alida Francisca Henriette Leesberg. Uit dit huwelijk werden hem geboren vier zonen en een dochter. De laatste is overleden. Zijn twee oudste zonen bewonen thans Etchitah, een stad in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, de derde is professor aan het college van Missionarissen Mill-Hill bij Londen, de vierde is koopman te Schiedam. Op 23 September 1867 overleed zijn echtgenoote. Omstreeks vier jaren daarna, op 3 Mei 1871, sloot hij een tweede huwelijk met mejuffrouw Elisabeth Maria Anna Josephina de Munnick, die hem nog zes kinderen schonk, twee zoons en vier dochters, allen nog in leven, en waarvan eene onlangs gehuwd is met den heer Henri Huysser te Overveen.

De praktijk van een jong advocaat, meer eer dan arbeid opleverende, kon den werkzamen geest van onzen vriend ras niet meer bevredigen. In ruimeren kring nuttig zijn, Kerk en armen dienen, hiertoe dreven hem godsdienst en inborst, hierin meende hij zijn roeping te zien. Om aan die aandrift te voldoen, schreef hij de brochures, waarvan boven reeds sprake was, verleende hij weldra zijn medewerking aan het dagblad *de Tijd*, en, last not least, trad hij in de Sint-Vincentius-Vereeniging. Op den dag, waarop hij als lid der conferentie werd geïnstalleerd, vond hij voor zijn werkzaamheid het veld, dat hem zou maken tot hetgeen hij geweest is, voor duizenden een zegen, voor de behoeftigen naar ziel en lichaam een vader.

Vóór alles toch was Jan van den Biesen Vincentiaan in den ruimsten zin, die zich denken laat. Gelijk de H. Vincentius à Paulo zijn liefdegaven niet aan beperking van soort en maat onderwierp, gelijk, op het voetspoor van dien Heilige, het handboek der Vincentiusvereeniging als regel voorop stelt: ‘geen liefdewerk is ons vreemd,’ zoo bepaalde onze Vincentiaan zich niet tot hetgeen rechtstreeks op zijn weg lag, maar deed hij van den vroegen morgen tot den laten avond, zonder zelfs de strikt noodige rust of ontspanning zich te gunnen, alles wat op ieder gebied der christelijke naastenliefde zijn hand te doen kon vinden.

Onder de talrijke liefdewerken, waarop het katholiek Amsterdam te recht groot gaat, is er - ik durf zeggen - niet één, waaraan hij niet op eenige wijze steun verleende, zijn er weinige, op wier geschiedrollen niet zijn naam als bestuurder met gouden letteren gegrift is. En niet slechts binnen Amsterdam, ook daarbuiten.

De Vereeniging van Weldadigheid van den Allerheiligsten Verlosser, die door de aan haar verbonden dames het arme gezin bezoekt en tevens, zooveel in haar vermogen is, zorg draagt, dat geen enkel katholiek Amsterdamsch meisje het voorrecht

van waarlijk godsdienstig onderwijs behoeft te ontberen, heeft jaren lang hem in haar hoofdbestuur een waardige plaats zien innemen. De school in de Nieuwe Looyerstraat, hoewel reeds omstreeks 1870 gebouwd nu nog aan alle nieuwe eischen van hygiène en wat dies meer zij beantwoordende, is hoofdzakelijk zijn werk. Geen dag ging voorbij, of de bij uitstek practische man kwam met duimstok of andere ingrediënten gewapend toezicht houden of wenken geven. De waardige moeder Gabriel van de Congregatie der eerw. zusters; e Tilburg, die, in weerwil van haar tachtigjarigen leeftijd, thans met even krachtige hand den scepter voert als vijftig jaar geleden - God spare haar nog lang! - kan met smaak u vertellen, op hoe prettige wijze zij met Jan van den Biesen aan den bouw dier school heeft samengewerkt, hoe hij op zijn eigenaardige manier, nu eens met een grap, dan weder door een quasi-boozen uitval de moeilijkheden, die zich bij bouwen steeds voordoen, uit den weg wist te ruimen.

Nauwelijks won het denkbeeld veld, dat den katholieken soldaat een aangenaam tehuis moet worden verschaft, waar hij veilig is voor de verpestende walmen der kazerne, of het was alweder Jan van den Biesen, die, op verzoek van den ijverigen kapelaan van de Duifjeskerk, Jhr. Wittert van Hoogland, zijn machtige schouders onder de zaak zette, om ze in de hoofdstad te doen slagen. De in een groote stad niet zelden nog moeilijker vraag dan in een kleine, het vinden van een geschikt lokaal, niet te ver van de kazerne, niet te dicht bij de verleiding, daarbij een zekere mate van comfort aanbiedende, werd, dank zij zijn tusschenkomst, op voldoende wijze opgelost; en menige Nederlandsche burger, vroeger te Amsterdam in garnizoen, zal zich van de gezellige avonden in de Rapenburgerstraat nog wel herinneren dien geestigen, steeds goed geluimden prater, die achter een barsch uiterlijk een zoo liefderijk hart verborg en zijn leerzame toespraken wist te kruiden op een wijze, als zelfs geen ouden krijgsman licht uit het geheugen kan gaan.

In geheel Nederland is bekend de St.-Josephsgezellenvereeniging, een der heerlijkste vruchten van de sociale beweging onzer eeuw, en niet minder het schoone gebouw, dat zij zich te Amsterdam gesticht heeft aan de Stadhouderskade in de nabijheid van het Rijksmuseum. Ook aan de verrijzing van deze stichting heeft Van den Biesen een zeer werkzaam aandeel genomen: niet alleen in hoedanigheid van wat men kan noemen bouwdeskundige, doch ook om de benoodigde gelden bijeen te krijgen.

Ondergeteekende heeft voor zich liggen een briefje van den volgenden inhoud, waarmede hij drie dagen vóór zijn huwelijk verrast werd.

Amice!

Gij weet het, die huwelijken zijn de gelukkigste, welke met een goede daad begonnen worden. Mijn gezellen hebben veel geld noodig om behoorlijk gehuisvest te worden. Neem één of meer aandeelen in de leening, en gij zult in de eerste plaats een dienst doen aan Uzelven en uwe bruid, in de tweede plaats een genoegen aan hem, die zich, onder toewensching van Gods besten zegen, noemt

t.t.

J.J.W. VAN DEN BIESEN.

Dergelijke aansporingen hebben, ik weet het, zeer velen gekregen. Dat niet allen door geld gevolgd zijn, lag werkelijk niet aan den ijver van den briefschrijver, die zich in den regel niet tot één aanslag op uw beurs bepaalde.

Toch waren de verdiensten van Jan van den Biesen tegenover de Gezellenvereeniging van nog veel edeler natuur. Hij is het, die met den toenmaligen

architect, den heer J.H. Schmitz, sedert geruimen tijd overleden, haar te Amsterdam stichtte op 4 Januari 1868. Hij werd president, de heer Schmitz secretaris, de z.eerw. heer deken Van Luenen z.g. directeur, diens kapelaan, de zeereerw. heer Jhr. van Nispen tot Sevenaer, de volijverige president van thans, vice-directeur. Klein als het mosterdzaad was de oorsprong. In een huisje van de 1ste Weteringdwarsstraat kwam men bijeen. Weldra bleek dit veel te klein te zijn, om den zich aanmeldenden gezellen een behoorlijke vergaderplaats aan te bieden. Van den Biesen stelde nu een zijner in aanbouw zijnde huizen in de Vondelstraat daartoe tijdelijk ter beschikking. Doch het was niet voldoende een goed lokaal te hebben, de gezellen moesten nuttig worden bezig gehouden. Waar voor leermeesters het noodige geld te krijgen? Geen nood, zeide Van den Biesen. Hij zelf kwam les geven en verkreeg dat eenige zijner vrienden dit voorbeeld volgden. Intusschen wies het mosterdzaadje tot een boom. Het bleek meer en meer gewenscht, dat een geestelijke, die al zijn tijd aan de zaak kon wijden, president was. Uit eigen beweging nam toen Van den Biesen als voorzitter zijn ontslag, maar bleef onder den naam van protector aan het hoofdbestuur verbonden. Onder dien veelzeggenden, door hem niet als sinecure opgevatten titel, bleet hij aan den bloei zijner stichting medearbeiden, totdat hij, toen de avond van zijn leven gevallen was, inzag, dat zijn krachten elders nog nuttiger waren te besteden. Als raadsman in moeielijke omstandigheden en als vriend bleef hij haar echter steeds ter zijde staan. Nog in de tweede helft van het jaar 1896, men zou kunnen zeggen met den dood in de schoenen, (reeds geruimen tijd droeg hij de sporen van zijn naderend einde) heeft hij daar een redevoering of liever causerie ten beste gegeven in den trant, waarvan hij bij uitnemendheid het geheim bezat, populair, geestig en practisch zonder plat te zijn, leerzaam, en hier vooral getuigende van onverzwakte sympathie voor zijn jongens en van onbeperkt vertrouwen op de toekomst zijner stichting. Helaas! het zou hem niet meer gegeven zijn, nog den voet te zetten in het gebouw, dat hem zoo na aan 't hart lag! Geen wonder voorwaar, dat de gezellen hun protector gedurende zijn leven op de handen hebben gedragen, hem met geestdrift huldigden, toen Z.H. de Paus hem het Commandeurschap van den H. Gregorius, H.M. de Koningin-Regentes hem het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw waardig keurde, en niet ontbraken in den droeven stoet naar den doodenakker.

Gelijk ik boven reeds aanstipte, Van den Biesen was overtuigd, dat aan de maatschappij in 't algemeen, aan de armen in 't bijzonder, geen grooter schat te schenken is dan goed katholiek onderwijs. Op 22 Juli 1868 vaardigde het Hoogwaardig Nederlandsch Episcopaat het onsterfelijk mandement uit, waarin geleerd wordt, dat een katholiek noodzakelijk een katholieke opvoeding moet genieten, waartoe een der. gewone hulpmiddelen de katholieke school is. Algemeen viel dit recht priesterlijk woord in vruchtbare aarde. Voor Van den Biesen was het de laatste spoorslag om een lang gekoesterd denkbeeld tot uitvoering te brengen. Van dien dag af rustte hij niet, totdat het hem gelukt was in het Bisdom Haarlem een Vereeniging tot Bevordering van Katholiek Bijzonder Onderwijs te stichten, overtuigd als hij was, dat met verspreide krachten het grootsche doel, door de Bisschoppen beoogd, niet kon worden bereikt. Van die vereeniging was hij tot aan zijn dood de onvermoeide secretaris; en op welke wijze hij die betrekking heeft vervuld, bewijst niet alleen de onlangs aan zijn nagedachtenis door het bestuur gebrachte hulde, maar ook het verkregen schitterend resultaat, dat voor een groot deel aan hem te danken is. Reizen noch trekken, de meest uitgebreide correspondentie, tijdroovende conferenties, niets - ik weet het - was hem te veel, waar het gold aan de voorschriften van het mandement het leven in te gieten.

Maar tegelijk had hij begrepen, dat ook tusschen de onderwijzers een band moest bestaan. Voor bonden, mits op katholieken grondslag, heeft hij zijn geheel leven sympathie gehad, en een bond van onderwijzers achtte hij te meer heilzaam, omdat zij, die steeds onderwijzen, huns ondanks wellicht, behoefte hebben op hun beurt, zij het dan door elkander, onderwezen te worden.

De vereeniging van R.K. Bijzondere Onderwijzers in het Bisdom van Haarlem, die op 28 December 1896 feestelijk haar vijf-en-twintigjarig bestaan vierde, dankt aan V.d. Biesen's initiatief haar ontstaan. Zonder zijn herhaalde aansporing, zonder zijn onbeperkt vertrouwen, toen invloedrijke onderwijzers zelven wanhoopten aan de mogelijkheid van succes - in het zoo even verschenen verslag over de verloopen 25 jaar wordt dit ridderlijk erkend - zou die nuttige vereeniging met haar weldadige pensioenfondsen zeker niet reeds gedurende zoo langen tijd zegen hebben verspreid in het gezin van menigen onderwijzer.

Vreesde ik niet, dat mijn opstel tot een verhandeling zou uitdijen, hoeveel meerdere zaken zou ik dan niet uit dit welbestede leven in herinnering kunnen brengen, alle zaken, waarvan liefde de drijfveer was! Kan - om uit velen nog even op zijn aandeel in de katholieke journalistiek te wijzen - een andere titel dan daad van liefde gegeven worden aan zijn veeljarige medewerking aan het dagblad *de Tijd*, naast en onder den eenigen Mgr. Smits z.g., waarvoor hij de uren moest ontwoekeren aan een reeds toenemende advocatenpraktijk? Inzonderheid, kan iets anders getuigd worden van zijn steun ook met de pen aan het dagblad *het Centrum*, een steun, dien hij, eerst toen de krachten hem begonnen te ontzinken, heeft moeten opzeggen, en dien hij met zooveel geestdrift verleend had, omdat hij te recht inzag, dat alleen door de katholieke dagbladen goedkooper te stellen de invloed der liberale pers kon worden gebroken? Herhaaldelijk gaf hij dan ook zijn vreugde te kennen over het feit, dat het door *het Centrum* gegeven voorbeeld gaandeweg algemeen navolging had gevonden. Zij, die door de katholieke pers zich een goudwinning willen scheppen, zoo meende hij, kunnen brave menschen, vooral zorgzame huisvaders zijn; in den grooten strijd onzer dagen hebben wij wegwijzers noodig, die eigen belangen ook weten te vergeten. En zoo is het.

Van de liefde voor den naaste tot die voor God, is bij menschen als Van den Biesen geen afstand. Beiden sluiten elkander in. Het kan dan ook geen verwondering baren, dat de kerk van het Heilig Hart, nabij zijn huis gelegen, is gebouwd op door Van den Biesen kosteloos afgestaan terrein[1], en dat, als het H. Sacrament, ten einde een stervende spoediger te bereiken, door zijn tuin en huis gedragen werd, hij zich beijverde aan zijn God op dien tocht alle eer te bewijzen. Toch ligt er iets aandoenlijks en verheffends in die uiting van geloof, al ware het slechts, omdat zij luide verkondigt, dat aan al zijn daden op het gebied der naastenliefde niet een bloot menschelijke aandrang, de zucht om leed te verzachten, maar de hoogere wijding, God het middelpunt van alle doen en laten, ten grondslag lag.

Inderdaad: ik heb nimmer iemand ontmoet zoo door en door katholiek als Jan van den Biesen. Van natuur was hij uiterst gevoelig voor elk bewijs van vriendschap, maar ook voor elk blijk van wantrouwen. Nooit zag ik hem meer verontwaardigd, dan toen hij had ontdekt dat een cliënt, dien hij gratis geholpen had, een anderen advocaat was gaan raadplegen om zich te vergewissen, of zijn advies juist was. Die gevoeligheid onderdrukte hij echter geheel, zoodra katholieke belangen op het spel stonden.

Op een vergadering van den Bijzonderen Raad der Vincentius-vereeniging was het eens zeer warm toegegaan en waren aan het bureau, waartoe Van den Biesen en ik behoorden, weinig streelende insinuaties toegevoegd - ook Vincentianen hebben niet altijd hun menschheid afgeschud. - Nog hoor ik wat hij mij antwoordde, toen ik mij onder vier oogen daarover beklaagde: ‘Niet voor ons pleizier zijn wij in de Vincentius-Vereeniging, maar om het goede te doen, en dan moeten wij ons eigen persoon vergeten.’ Weinige jaren geleden werd te Amsterdam op katholiek-politiek

1 Bekend zijn de pogingen door Van den Biesen in het werk gesteld tot het welslagen van de loterij ten bate dezer kerk. Niet minder dan netto f 45.400 bracht zij op. De parochianen noemden hem niet zelden ‘onzen onder-p stoor.’ Dit dagteekent van den tijd, toen de kerk van het H. Hart nog niet officieel als bijkerk in gebruik was, gedurende welken hij zelf als koster en organist fungeerde, zijn jongens als misdienaars optraden en mevrouw Van den Biesen de kas hield.

gebied een knoop doorgehakt, hetwelk in vele gemoederen groote beroering teweegbracht. Menigeen, wiens gevoel geschokt was, verklaarde zich aan de openbare betrekkingen, door hem bij Kerk of armen bekleed, te willen onttrekken. Wederom was het Jan van den Biesen, die, niettegenstaande hijzelf ook thans ruim zijn deel had in de miskenningen en verguizingen door een de zaak niet begrijpende menigte, die de ontevredenen weerhield, hun zijn bijna stereotiep geworden gezegde te gemoet voerende: ‘vriend, zoo handelende zoudt gij schade doen aan uw katholiciteit; een katholiek die op een gegeven oogenblik zijn eigen inzichten niet kan vergeten, is geen katholiek meer.’ Door zijn woord en voorbeeld zijn - ik weet het - van de besten en eersten voor het openbaar katholiek leven in de hoofdstad bewaard gebleven.

De bereidwilligheid, waarmede hij zijn gaven en diensten beschikbaar stelden, was schier spreekwoordelijk geworden. Zijn kantoor, gelegen in het centrum der stad en ingericht geheel naar den trant des bewoners, zonder de minste weelde of gemakzucht, met het karakteristieke glas melk in den hoek, het eenig voedsel tot het middagmaal - voor meer te gebruiken gunde hij zich den tijd niet -, was den geheelen dag het oord, waar behoeften van allerlei soort gelenigd werden.

(*Slot volgt.*) Mr. A.H.M. VAN BERCKEL.

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans.

III.

Beste Mina!

Eindelijk zet ik mij toch eens neer om u te schrijven. Sedert acht dagen zijn wij thuis van de reis; maar al dien tijd heb ik het zoo druk gehad met de inrichting van ons huishouden, dat er aan geen schrijven te denken viel.

Verbeeld u, toen wij thuis kwamen, vonden wij de ververs en behangers nog volop aan het werk, en dat niettegenstaande ons uitdrukkelijk beloofd was, dat alles in orde zou zijn. We waren met den donker gearriveerd en Eduard had niemand daarvan kennis gegeven om geen drukte te hebben op den laten avond; we waren toch al moe genoeg van de reis en dachten op ons gemak in ons eigen huis uit te rusten.

Maar jawel, nauwelijks hadden we onze voeten over den drempel of Eduard liep tegen een behangersplaktafel aan en ik schopte een pot met verf om.

Het dienstmeisje had ik eerst tegen den volgenden dag besproken, en dus moesten we met ons beiden den boel opredderen. Ik hoef u niet te vertellen of dat ook plezierig was, ter wijl we er al op gevlast hadden, voor het eerst in onze eigen woning een smakelijk kopje thee te drinken en dan heerlijk van de vermoeienissen uit te slapen.

Gelukkig had het dienstmeisje, volgens mijn orders gezorgd, dat er 't een en ander in huis was: thee, suiker, koffie, melk, bier, broodjes, rookvleesch, kaas enz. Zoodra we dus een beetje op orde waren, konden we ons aan een vaderlandsch kopje thee verkwikken.

Dat smaakte, hoor! nadat we 't zoo lang gemist hadden; want in 't buitenland hoeft men geen thee te vragen! In Antwerpen hebben wij eens thee gedronken, die er net uitzag als water uit een aangezetten ketel, en toch kregen we er nog een kannetje heet water bij, voor t geval ze te sterk mocht zijn. Och! och! wat hebben we soms moeten lachen. Want die Eduard is altijd vol zotheid. Als ik pruttelde over de slappe

thee, zei hij maar: ‘Kom, kom, wat maakt gij een drukte over thee! 't Is immers toch meest water. Als 't maar door twee tuiten geweest is, is 't voldoende.’

Maar da's waar ook, ik heb u nog niets van onze reis verteld. We hebben een klein toertje door België gemaakt: Antwerpen, Gent, Brugge, Ostende, toen naar Brussel, en vandaar weer over Antwerpen terug. Mina, Mina, het schemert me nog voor de oogen, als ik denk aan al wat we gezien hebben; prachtige kerken, daar ge hier geen idee van hebt, zoo groot en zoo rijk; en dan museums, waar gij niet uitgekeken raakt, en in Antwerpen de dierentuin, waar ge op een olifant of op een kernel kunt rijden. Maar het meest van al is me bijgebleven de pracht, die we in Ostende gezien hebben. Zulke rijke toiletten als gij daar ziet uitpakken geloof ik niet dat ergens anders gedragen worden, 't Is bepaald of gij niets dan koninginnen en prinsessen ziet, als ge 's avonds langs den Zeedijk wandelt en allen bekijkt, die daar in de hotels en koffiehuizen zitten te soupeeren of naar de muziek te luisteren in het groote badhuis. En dan die rijke villa's langs den dijk, 't zijn compleet juweelkastjes, zoo keurig en snoeperig zien ze er uit. En die schitterende winkels! Ik had al mijn geld wel willen uitgeven, maar daar paste Eduard wel op. Toch was hij zoo goed niet, of hij heeft mij een lieven hoed moeten koopen. Dien kon ik niet laten gaan; hij was zóó elegant en daarbij zoo goedkoop; verbeeld u, maar 25 frank. Ik ben zeker dat ik er hier minstens 25 frank voor zou moeten geven. Maar Eduard heeft me wat met dien hoed geplaagd, dien ik nu natuurlijk overal moest meesleepen; want ik kon het niet over mij verkrijgen, hem op te sturen; dan komt er niets van terecht, dacht ik.

Eduard had er vooral plezier in langs het strand te wandelen; hij kon niet uitgeroepen raken over de zee, het gesuis van de golven, de wijde blauwe lucht, de heerlijke zonnige atmosfeer, waarin een mensch zich voelt als een vischje in 't water. Op een keer zijn we zoo langs het strand heelemaal naar Mariakerke gekuierd, dat is wel haast een uur ver, en dat heen en weer door 't mulle zand. Toen ik thuis kwam, kon ik niet meer en Eduard moest me helpen mijn laarzen uittrekken: er kwam wel een vuilblik zand uit.

Daar in Mariakerke kan men ook de zeebaden gebruiken, maar 't is er natuurlijk lang zoo druk niet als in Ostende. Daar is het 's morgens een drukte op het strand als op een kermis. Zieke menschen, die voor hun gezondheid de baden moeten gebruiken, zullen zich wel niet te best op hun gemak voelen in al die drukte, dat gewoel en die muziek. Die kunnen niet beter doen dan zoo'n stil rustig plekje kiezen als Mariakerke. Wij hebben er een heer gesproken, die me dadelijk aan uw papa deed denken. Hij vertelde dat hij sedert jaren aan rheumatiek en verlamming in de beenen had geleden, maar door het gebruik van de zeebaden heelemaal was opgeknapt, 's Morgens nam hij een bad en 's middags zat hij in het zonnetje met de bloote voeten in 't warme zand. Met den dag verdwenen zijn pijnen en kwamen de krachten terug. Ik wil 't best gelooven; want die heerlijke vrije lucht en die lekkere zon moeten, dunkt me, wel alle kwaad uit het lichaam drijven. Als uw vader zoo eens een paar maanden aan zee kon doorbrengen, hè Mina! Wie weet of hij niet radicaal genezen naar huis kwam.

Ik zou u nog wel verder van onze reis vertellen, Mina, maar zooals ge ziet, raakt mijn tweede velletje papier vol, en daarbij kan ik u toch alles met de pen niet zoo duidelijk maken als ik zou willen. Daarom wacht ik liever tot gij eens hier komt; dan, beloof ik u, zal ik zoo gauw niet uitgeput zijn. Want we hebben 't er nog dagelijks over, hoe wij op reis genoten hebben. Wij troffen dan ook hemelsch weer; ik geloof dat we net twee buitjes regen gehad hebben.

Maar toen we thuis waren, moesten wij het bezuren, ten minste de eerste dagen. Gestadig regen, en dat, als ge met een huis vol werkvolk zit, dat in en uit loopt. Mina,

Mina, wat ik al niet heb uitgestaan, eer alles in orde was, is met geen pen te beschrijven. Maar nu is het dan ook keurig. Gij moet stellig en gauw eens komen kijken hoe netjes we hier zitten; alles natuurlijk splinternieuw. Uw mooie kussen komt goed tot zijn recht hoor, want we hebben tòch nog een canapé gekregen, heel buiten verwachting. Eduard zegt dat uw kussen dat bewerkt heeft. Wij spreken nog dikwijls over u.

Kom nu maar eens gauw hierheen; ge kunt blijven zoolang gij wilt, hoe langer hoe liever; want we hebben een lief logeerkamertje. Profiteer, als 't kan, nu nog van het zomer weer.

In het vooruitzicht, u gauw te zien, blijf ik, na hartelijke groete, ook namens Eduard,

uwe liefhebbende vriendin,

Lina.

P.S. Veel groeten aan uwe geachte ouders. Hoe maakt papa 't tegenwoordig? En moeder ook nog wel? Schrijf maar eens heel gauw.

Onder het doorloopen van dien hartelijken, echt vriendschappelijken epistel van acht bladzijden postpapier had Mina een kleur gekregen van genoegen en herhaaldelijk had een glimlach om haar lippen gespeeld bij het lezen van de los op 't papier geworpen ontboezemingen en opmerkingen van haar gulhartige vriendin.

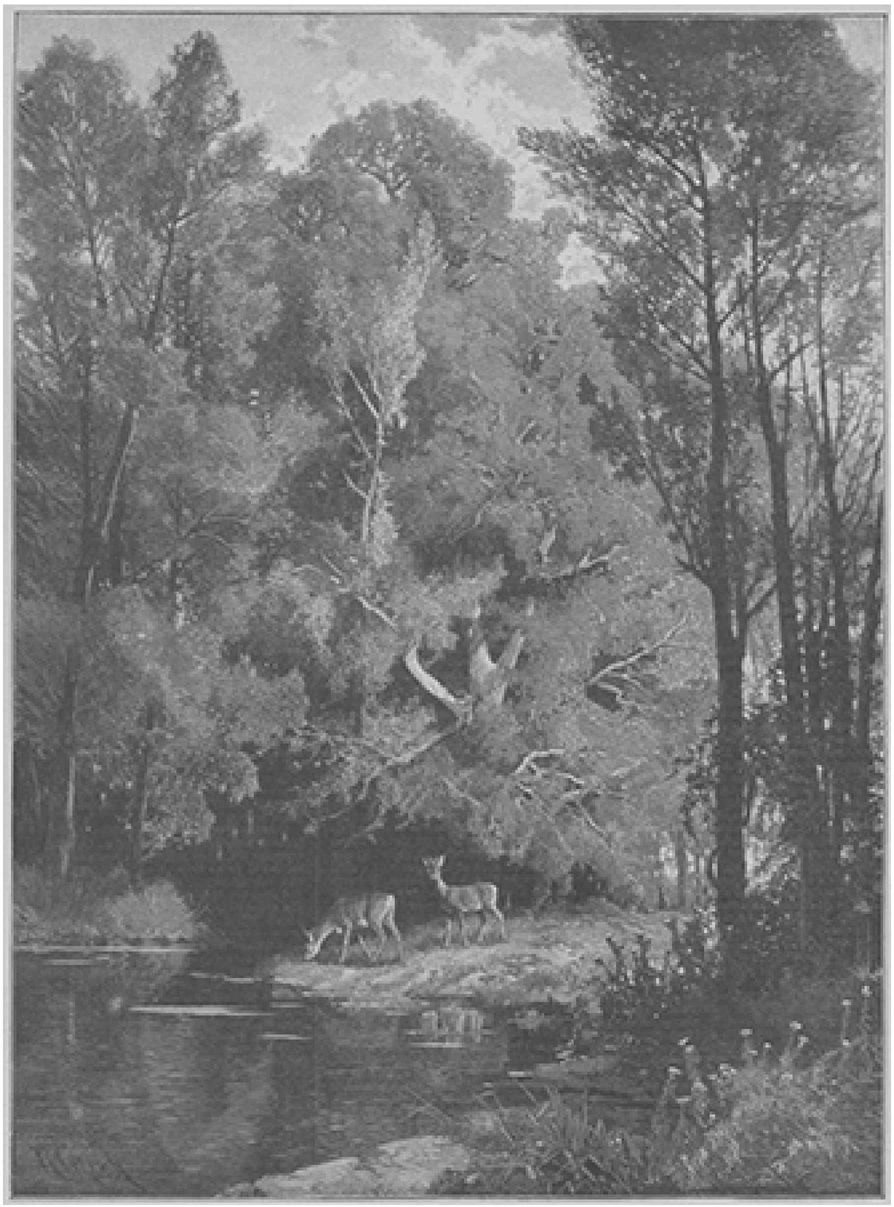

DIEP IN HET WOUD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. CORRODI.

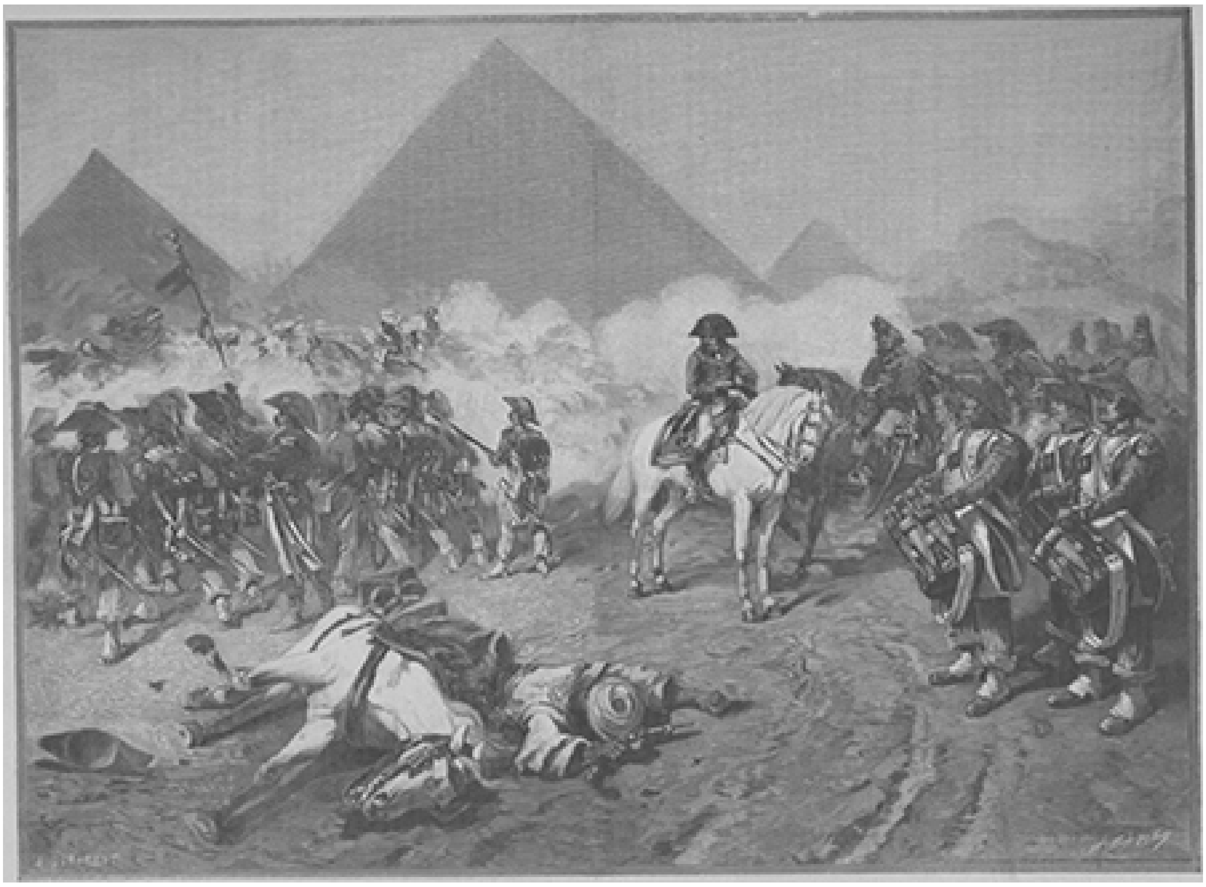

NAPOLEON NA DEN SLAG BIJ DE PIRAMIDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. DUMARESQ.

‘Ik kan wel merken dat ze nog geen klagen heeft over teleurstellingen in haar huwelijk ondervonden,’ merkte haar vader op, toen Mina hem en haar moeder de groete overbracht van de schrijfster. ‘Naar uw gezicht te oordeelen, moet het een heel opgewekte brief zijn.’

‘Als ze nu al moest beginnen te klagen, een week of drie na de bruiloft, dus nog volop in de wittebroodsweken, zou het er treurig uitzien,’ zei mevrouw De Lang daarop.

‘Er is geen denken aan klagen,’ hervatte Mina, nog eens een blik in den brief werpend. ‘'t Is alles botertje den boôm. Ze maakt het uitstekend in haar huwelijk, en ze hebben zoo'n heerlijke reis gemaakt!’

Terwijl Mina koffie schonk - men zat aan de koffietafel - vertelde zij het een en ander uit den brief, vooral die bijzonderheden omtrent den ouden heer, die in de zeebaden volledige genezing had gevonden van zijn rheumatische kwaal.

‘Lina zegt, dat zoo'n kuur u misschien ook wel helpen zou, pa.’

‘Ja, dat zou niet onmogelijk zijn, maar ga dat eens probeeren! Als we nu eens een prijs uit de loterij trokken of een mooie erfenis kregen, dan was het te doen; maar ongelukkig hebben wij geen van beide te wachten en zooals de zaken nu staan, is er aan een badkuur niet te denken, ook al zouden we 't nog zoo zuinig aanleggen.

‘Misschien als wij eens een paar jaar verder zijn en de jongens niet zooveel geld meer kosten,’ zei mevrouw nadenkend.

‘O, daar hebben we nog den tijd mee, vrouw,’ antwoordde haar man luchthartig, terwijl juist zijn heele gezicht weer vertrok van de pijn. ‘Voorloopig zal 't nog wel scharrelen blijven om de twee einden aan elkaar te krijgen; maar als we er met scharrelen kunnen komen, mogen we onzen Lieven Heer nog danken. We bidden immers om niets meer dan ons dagelijksch brood en dat mankeert ons gelukkig niet,’ voegde hij er bij, schertsend op een kolossaal wittebrood en een nog zwaarder tarwebrood wijzend, dat midden op tafel prijkte en waar moeder juist het mes in ging zetten om boterhammen te maken voor haar stevige eters van jongens.

De knapen beten er met hun jonge tanden in dat het een lust was om te zien, al waren de sneden niet bijzonder vet gesmeerd en al bestond de ‘meubileering’ enkel uit wat geraspte Zwitsersche kaas.

‘Lina wil met alle geweld dat ik haar eens zal komen opzoeken; ze moet zoo keurig ingericht zijn en heeft een nette logeerkamer. Ik kan blijven zoolang ik wil, hoe langer hoe liever, zegt ze.’

‘Wel meid, dat moet ge aannemen,’ zei haar vader. ‘Dat zal een gezonde ontspanning voor u wezen, die gij wel hebben moogt; gij hebt in de laatste maanden niet veel vrij gehad.’

‘Neen, dat mag u wel zeggen, pa,’ gaf Mina lachend toe, ‘alle dagen twee of drie uren bij dat verwende, grillige, ziekelijke schepseltje, en dan mijn verdere lessen nog! Ik heb de handen vol; maar toch ben ik heel blij dat het engeltje van Frans’ - dit zei ze met een zusterlijken blik op het blondlokkig schildertje met zijn blauwe cherubijnoogen - mij zoo'n goeden klant heeft aangebracht. Ik haal er ten naaste bij de huishuur mee.

‘Juist, kind,’ zei haar moeder, ‘omdat gij zoo uw best doet voor 't huishouden, moogt gij ook eens een aardigheidje hebben. Ik zeg met vader: als gij zin hebt, Lina op te zoeken en een dag of wat bij haar te logeeren, zou ik de uitnoodiging niet afslaan.’

‘Zin wel, daar mankeert het niet aan; ik zou dolgraag eens zien hoe ze in dien achterhoek van Limburg gehuisvest is. Ze vertelt niets van de streek....’

‘Als het er haar niet beviel, zou ze wel klagen,’ wierp haar vader er tusschen. ‘Gewoonlijk hoort men van hen, die uit de stad zoo in eens midden op 't platteland zijn neergezet, niets dan jeremiades,’

‘Dus ze schijnen er zich goed op hun gemak te voelen,’ hervatte Mina. ‘Ik zou er mij graag eens van overtuigen. Ik kan me geen gedacht maken van zoo buiten te wonen. Me dunkt het moet een echt romantisch gevoel zijn voor iemand, die van kindsbeen af in de stad is opgegroeid. Ik zou er graag eens een weekje de ondervinding van opdoen, maar.... ik zal 't maar uit mijn hoofd zetten.’

‘Waarom, meid?’ vroegen haar vader en moeder tegelijk.

‘Wel de kosten! Hoe zou ik er die van af durven nemen, terwijl we 't geld zooveel beter gebruiken kunnen? U zegt daar zoo even zelf, papa, dat aan een badkuur voor u niet te denken is, en dan zou ik mij zoo'n uitstapje veroorloven? U zou het noodig hebben voor uwe gezondheid, maar om de kosten moet u 't laten; en ik zou het mij permitteeren, terwijl 't voor mij maar overbodige weelde zou zijn.’

‘Ho ho meisje, ge moet onderscheid maken. Als ik een badkuur moest gaan ondernemen en een paar maanden met moeder - want alleen hoef ik 't niet te probeeren - aan het strand gaan zitten, terwijl hier al mijn werk stilstond, zou dat in de honderden franken loopen, en daar is geen denken aan. Maar als gij naar Limburg stoomt, kan het u hoogstens een tien, twaalf franken aan 't spoor kosten en hebt verder haast geen uitgaven. Dat is dus de wereld niet, en overbodige weelde - dat moet gij niet zeggen. Men moet voor het behoud van zijn gezondheid en krachten ook wat over hebben, niet waar, vrouw?’

‘Zeker, ik vind dat Mina het wel hebben mag na de groote inspanning van de laatste maanden.’

‘'t Zou wel goed uitkomen met mijn lessen bij de familie Bickel,’ zei Mina bedachtzaam bijdraaiend. ‘In de andere week zal ik daar toevallig vrij zijn; want dan krijgt de jongejuffrouw een nichtje over en mag ze vacantie hebben.’

‘Wel! dat kon al niet beter treffen. Bij de Bickels zijt ge vrij en dat is tegenwoordig toch uw voornaamste werk; twee of drie uren per dag. De andere lessen zegt ge voor die week af en gaat op uw gemak eens in Limburg uitblazen. Dat zal u opluchten en gij komt weer ééns zoo frisch en verkwikt terug.’

‘Nu, als vader en moeder wezenlijk meenen dat het er af kan....’

‘Komaan, het moet er maar eens af.... De gelegenheid is te mooi. Als gij een paar jaar wacht, tot Lina daar weer volop in de kennissen zit en op geen logé's meer gesteld is, hoeft ge niet te denken dat dit kansje terugkomt. Ik zou er maar aanstonds gebruik van maken.’

‘Dan zal ik, als u 't goedvindt, Lina vandaag nog schrijven.’

De broers en zusters hadden deze beraadslaging met open monden en groote oogen aangehoord. Uit logeeren gaan, heelemaal in Limburg, daar met het spoor naar toe reizen en er verder een heele week op visite zijn, - dat tooverde voor hun jonge verbeelding een reeks van heerlijkheden, een weelde, waarvan bij hen thuis nooit sprake was geweest.

Maar zij hielden allen veel te veel van Mina, dan dat zij haar dat voorrecht zouden misgunnen. Zij zeiden er dan ook niets tusschen, in welk geval vader of moeder hun ook wel het zwijgen zou opgelegd hebben; want Dr. De Lang hield ondanks zijn lichaamszwakte goede tucht onder zijn jongens. Zij bepaalden zich dus tot het stilletjes wisselen van opmerkingen onder elkaar, zooals: ‘Hoeveel uren zou 't wel sporen

zijn?' Of, zooals 't jongste zusje aan Rika vroeg: 'Weet Mina daar alleen den weg naar toe?'

Mina zelf was in de wolken over het blijde vooruitzicht. Aanstonds na koffiedrinken schreef zij een langen brief aan haar vriendin, waarin zij verklaarde de uitnoodiging graag aan te nemen en vroeg of het goed was, als zij 's Maandags van de volgende week kwam om tot Zondag te blijven.

De jongens waren er wàt trotsch op, toen zij bij het naar school gaan dien brief mochten meenemen om hem in de bus te werpen. Eer Willem hem in de sleuf liet glijden, bekeek hij nog eens zorgvuldig het adres als om zich dit in 't geheugen te prenten.

Op dien brief kwam als antwoord een erg hartelijke briefkaart, waardoor aan Mina gemeld werd dat zij met verlangen gewacht werd, dat zij met open armen zou ontvangen worden en haar bed al gespreid was.

Van dien dag af werd er in huis haast van niets anders gesproken dan van de toebereidselen tot de reis. Het was of Mina naar Amerika moest. Met moeder en Rika beraadslaagde zij welke kleeren ze zou meenemen, en daar het bleek dat ze wel een nieuw katoenen japonnetje mocht hebben om in huis te dragen, werd onmiddellijk besloten er gauw een op te steken. Er werd een goedkoop, maar elegant stofje gekocht, Mina knipte het kleedje en met haar drieën zetten zij 't in elkaar, waarbij Rika zulk een overmaat van ijver aan den dag legde dat haar naaisel weer losgetornd en overgedaan moest worden.

De lessen voor de volgende week werden afgezegd of, als dat ging, tot later verschoven, zoodat Mina niets verloor van de betaling. Dat schikken en regelen gaf een heelen omslag, en het hield gestadig de gedachte aan Mina's aanstaande reis levendig.

Wanneer ze aan tafel zaten, zei Rika bij voorbeeld:

'Mina, toekomende week om dezen tijd zit gij niet hier.'

Een anderen keer zei Leon, die een postzegel-album had aangelegd:

'Mina, die vriendin van u is met een postdirecteur getrouwd, hè. Die zal wel mooie vreemde postzegels hebben. Als hij soms dubbele heeft, toe, vraag ze dan voor mij.... Misschien kan ik wel met hem ruilen.'

Jan solliciteerde naar de gunst om zijn zuster naar het spoor te brengen, haar valiesje te dragen en een kaartje voor haar te nemen. Hij begreep dat hij dan zelf wel een stuiver zou krijgen voor een perronkaartje, dat hem recht gaf een vol uur op het perron te blijven, om er naar het aankomen en wegrijen der treinen, het wegsjouwen van de goederen en de drukte van de passagiers te kijken, iets waar hij zot op was.

Maar zijn broer duldde deze bevoorrechting niet en stond er evenzeer op, Mina tot aan de spoorwegcoupé te vergezellen; dan konden ze om beurten het valiesje dragen, zei hij.

Zoo werd dan al dagen van te voren afgesproken. dat de twee jongens een kwartier voor den tijd samen met de bagage naar het spoor zouden gaan. Dan zou Mina, door haar moeder vergezeld, achteraan komen. Vervolgens zou Jan aan het loket een spoorbiljet voor zijn zuster mogen nemen, terwijl Leon twee perronkaartjes mocht koopen. Moeder zou maar in de wachtkamer afscheid nemen, maar de jongens zouden hun zuster met de bagage in den trein helpen en verder zoo lang op het perron mogen blijven als het schooluur veroorloofde.

Op den lang verbeiden gewichtigen Maandagmorgen was alles ten huize van dr. De Lang buitengewoon vroeg in de weer; want de trein, waarmee Mina de reis zou aanhouden, vertrok om zeven uur zooveel. De jongens moesten dus even over

halfzeven al met het valiesje de deur uit en vóór dien tijd moesten ze ontbeten hebben; want als zij daarmee moesten wachten tot na hun terugkomst van de statie, werd het allicht te laat voor de school.

Hadden zij over 't algemeen niet lang werk om hun boterham naar binnen te spelen, ditmaal waren ze er nog eerder mee klaar.

‘Willen we nu maar gaan, moe?’ vroeg Jan, het valiesje opvattende, dat naast een kleine hoededoos al van des Zaterdags te voren klaar stond.

‘Wel zeker, gaat beiden alvast maar vooruit,’ zei mevrouw De Lang, ‘dan kunt ge op uw gemak naar t spoor wandelen en zijn we hier van u verlost... Wat zijn die jongens van morgen toch weer druk,’ zei het goede mensch met een zucht en terwijl zij zich vermoeid in haar stoel liet zinken, sloot zij een oogenblik de oogen als iemand, die zich draaierig in 't hoofd voelt. Zij zag dien morgen erg bleek, zoodat Dr. De Lang vroeg;

‘Scheelt er wat aan, vrouw?’

‘Och, het zal de drukte zijn van de kinderen, die me zenuwachtig maakt. Ik voel me een beetje licht in 't hoofd, maar dat zal wel overgaan, als ik straks met Mina naar de statie wandel.’

‘'t Is hemelsch weer, moe. Het zal u goed doen als u buiten komt,’ zei Mina, die er heel net uitzag in een stemmig grijs japonnetje en een lichte kleur had van opgewektheid en spanning: het was ook de eerste maal dat hij zoo'n groote

reis ging ondernemen en verscheiden dagen buiten het ouderlijk huis vertoeven. Het gaf haar zoo'n gewaarwording alsof zij wie weet welke onbekende dingen te gemoet ging.

'Gij treft prachtig weer voor de reis, meid,' merkte haar vader op, terwijl hij uit het raam keek, op de binnenplaats, waar de seringeboom door de heerlijkste zon gekoesterd werd. 'Niets heerlijker dan 's morgens te reizen in den zomer; 't is jaren geleden dat ik zoo gelukkig ben geweest het te kunnen doen. Maar ge moet niet vergeten, dat gij honger krijgt van de morgenlucht; daarom moet ge een goede boterham eten, Mina.'

'Maar ik heb op 't oogenblik nog niets geen trek, en moeder is nogal zoo goed geweest een ei voor mij te koken.'

'Ja, dat moet gij zeker gebruiken, kind,' zei mevrouw, die nog altijd vermoeid en bleek in haren stoel zat; 'als gij nog geen boterham kunt eten, hebt ge dan ten minste iets voedzaams in de maag.'

'Ik geloof, moe, dat u er meer behoefte aan zou hebben, dan ik. U ziet er van morgen zoo betrokken uit.'

'O ik kan altijd straks nog wat gebruiken, als ik terugkom. Rika moet de thee maar warm houden; op 't oogenblik zou ik nog niet kunnen eten.'

'De jongens hadden daar straks minder bezwaar om een uurtje vroeger te ontbijten dan gewoonlijk,' merkte de dokter schertsend op.

De jongens waren inmiddels al aan het statiegebouw aangekomen en hadden met hunne kleine bagage, het valiesje en de hoededoos, aan het loket postgevat. Eerst hadden zij een poosje geduldig de bedrijvigheid afgezien van menschen, die daar kaartjes namen, van bestellers, die koffers naar het goederenbureau sleepten, van rijtuigen en omnibussen, die voor de statie stilhielden. Een paar malen waren ze ook al eens ruw op zij gestooten of omver geloopen door overhaaste reizigers, die juist nog op 't nippertje kwamen om den trein te halen.

Op 't laatst werden ze ongeduldig en de een voor den ander liep al eens naar buiten om een blik te werpen op de groote spoorklok in den gevel, telkens het valiesje of de hoededoos meevoerend.

'Ik zie nog niets aankomen,' zei Jan, die een eindje het statieplein was opgekuierd.

'Ze blijven lang weg, vind ik,' meende zijn broer. 'De klok thuis was toch wel gelijk? Als ze maar niet in de war zijn met den Greenwich-tijd.'

'Nu, die is ook goed! Dan waren ze immers twintig minuten te vroeg.'

Ongedurig in hun ongeduld, drentelden de knapen, de een met zijn valiesje, de ander met zijn hoededoos weer de voorzaal in, naar het loket. Daar verdrongen elkaar de passagiers, zoodat ze weer op een afstand moesten blijven staan.

'Gij kunt wel merken, dat er gauw een trein vertrekt; alles loopt storm,' merkte Jan op.

Mèt dat hij dit zei hoorde men juist een trein met schel gefluit en dof gedreun de statie binnenstoomen.

'Dat zal hij wezen,' zei Willem bedenkelijk, 'zoodoende zal Mina nog te laat komen.'

Zijn broer was alweer naar buiten geloopen om nog eens op het uurwerk te zien.

''t Is toch nog acht minuten,' riep hij. 'Als ze gauw komen, kunnen ze nog net mee. Maar ik zie nog niets.'

‘Onbegrijpelijk! Mina past toch anders zoo goed op den tijd. En ze had niets meer in te pakken.’

‘Daar komen ze, geloof ik, ginds aan den hoek van de straat.’

‘Zijt ge blind, dat zijn een paar heel andere juffrouwen.’

‘Gij hebt gelijk. Ik dacht Mina te herkennen aan haren hoed.’

‘Ze haalt den trein onmogelijk meer.’

‘Hoho! 't is nog vier minuten! Als ze er nu maar waren! houd even 't valies bij u, dan loop ik een eind de straat in om te zien of ze aankomen. Als ik ze gauw zie, heb ik misschien nog tijd om kaartjes te nemen; anders....’

Hij was al de straat opgeloopen, tusschen de rijtuigen en omnibussen door, onrustig al de groepen voorbijgangers monsterend, maar zonder Mina of zijn moeder te ontdekken.

Ademloos kwam hij naar de statie teruggeloopen, waar zijn broer met het valies in de eene en de hoededoos in de andere hand, moedeloos op de stoep stond.

‘'t Is al te laat, hoor,’ riep die hem toe. ‘De trein rijdt daar net weg.’

‘Daar begrijp ik niets van. We hadden toch goed afgesproken, 7 uur 23.’

‘Wat zullen we nu doen? Naar huis gaan.’

‘Wacht even, er gaat, geloof ik, over dertien minuten weer een trein in die richting.’

‘Dat kunnen we hier op de lijst zien.’

En onmidellijk gingen ze aan het nakijken op een groot biljet, dat tegen den muur was geplakt.

‘Ziet ge wel om 7 uur 36 gaat er weer een trein.’

‘Ja, maar daar staat een sterretje bij. Laat eens kijken, wat beteekent dat?’

‘Dat staat hieronder: alleen Donderdags en Zaterdags.’

‘Dus vandaag niet. Dan kan ze niet vóór 8 uur 45. Maar daar kunnen wij niet op wachten; dan wordt het te laat voor school.’

‘Da's nou flauw van Mina. Zoo hebben wij er niks aan.’

Ontmoedigd en besluiteloos stonden de twee knapen, elk met zijn pakje, op den drempel van de statie, en keken het plein op, dat nu weer heel eenzaam was, daar er in het eerste kwartier geen trein vertrok of aankwam.

Opeens keek Leon verrast op.

‘Daar komt Frans aan.’

Inderdaad kwam hun jonger broertje, de blondgelokte adspirant-schilder, op een drafje naar de statie geloopen. Zij stapten hem, teleurgesteld en nieuwsgierig, te gemoet.

‘Mina gaat vooreerst niet,’ riep hij hun toe. ‘Moeder is schielijk zoo aardig geworden.’

En terwijl hij dit zeide, barstte de teergevoelige knaap in tranen uit.

(*Wordt vervolgd.*)

De slag bij de Piramiden.

Den 19n Mei 1798 verliet een vloot van 400 transportschepen, door dertien oorlogsbodems vergezeld, de haven van Toulon onder het bulderen van het geschut en het juichen eener geestdriftige menigte. Aan boord der transportvaartuigen bevond zich een leger van 36000 man, van alle wapens, onder commando van den jongen generaal Bonaparte, die het stoute plan had opgevat, Egypte te gaan veroveren, daardoor de Fransche republiek schadeloos te stellen voor het verlies van verschillende

koloniën, en tevens en vooral om aan Engelands invloed in het Oosten een onherstelbaren slag toe te brengen.

Bonaparte was toen pas 29 jaar oud; kort te voren had hij zich met roem bedekt tijdens den eersten Italiaanschen veldtocht, maar juist daardoor zich de achterdocht der zwakke regeering op den hals gehaald.

De mannen van het Directoire, die na het einde der Conventie in Frankrijk het bestuur in handen hadden, waren heimelijk bang voor den knappen, eerzuchtigen generaal, en deze van zijn kant maakte in den beperkten kring zijner vrienden van zijne minachting voor de regeering geen geheim.

De expeditie naar Egypte, die door Bonaparte werd voorgesteld, was voor allen een uitkomst; de regeering was blij op die wijze van den generaal ontslagen te zijn; deze, die in Egypte naar niemands bevelen te luisteren had, spiegelde zich in het Oosten een schitterende toekomst voor, en het Fransche volk, zoo ontvankelijk voor roem en glorie, gevoelde geestdrift voor het denkbeeld, dat de Fransche vlag zou wapperen in het romantische land der Pharao's. Een groot aantal geleerden sloot zich aan bij de expeditie om de monumenten te bestudeeren van het land en om op allerlei gebied wetenschappelijke waarnemingen te doen.

Na een langdurige zeereis, gekenmerkt door de verovering van Malta op de ridders van St. Jan, kwam de vloot bij de Afrikaansche kust en had de ontscheping plaats niet ver van Alexandrië.

Na een kort gevecht maakten de Franschen zich meester van de stad, waarmee een begin werd gegeven aan een reeks schitterende wapenfeiten, waarbij veel bloed nutteloos zou stroomen en waarbij de jonge opperbevelhebber geen anderen oogst zou winnen dan den bloedigen lauwer van het slagveld.

De soldaten, die onder de bevelen van Bonaparte stonden, waren vol vertrouwen; in wegsleepende taal had hun aanvoerder hun roem en fortuin beloofd, en zij haakten naar het oogenblik, dat zij zich in een grooten veldslag zouden kunnen meten met de beheerschers des lands, de gevreesde Mamelukken.

Fantastische verhalen hadden tijdens de zeereis bij de Fransche soldaten de ronde gedaan; over den rijkdom der Mamelukken, die in vroeger eeuwen als slaven naar Egypte overgebracht, thans het heele land onder de knie hielden, waren fabelachtige vertelsels in omloop; maar ook de niets ontziende dapperheid der ontembare woestijnzonen prikkelde het verlangen van den Franschman om de bajonet te kruisen met de Muzelmansche kling.

Spoedig zou dat verlangen bevredigd worden.

Alexandrië onder het bestuur van generaal Kléber achterlatend, rukte Bonaparte op tegen Kaïro, de hoofdstad des lands. Na een vermoeienden tocht door de woestijn, waar het leger al de ongemakken van het klimaat en de gesteldheid des lands ondervond, kwamen de Franschen aan de oevers van den Nijl, waar hun weldra door een korps van vier duizend bereden Mamelukken, onder bevel van den dapperen Moerad-Bey, de doortocht betwist werd.

Onder de beys of hoofdmannen der Mamelukken waren Moerad en Ibrahim de voornaamste; de laatste, die aan zijn dapperheid grooter voorzichtigheid paarde dan de onstuimige Moerad, hield zich met de versterking en samenstelling van het hoofdleger bezig, om onder de muren der hoofdstad den vijand met één slag te vernietigen.

Bij het dorpje Sjebreis had het eerste treffen plaats; de moed der Egyptenaren was niet in staat den opmarsch der Franschen te stuiten, en de verstrooide ruiterbenden vóór zich uit drijvend, voerde Bonaparte zijn leger met snelle marschen naar Kaïro.

Zes dagen na voornoemd gevecht, den 21n Juli, kwam hij nabij de groote piramiden in het gezicht der hoofdstad; maar nabij het dorp Embabeh stiet hij op de hoofdmacht der Mamelukken.

Het was een prachtig leger, dat den Franschen het bezit der hoofdstad ging betwisten. Op de roepstem hunner beys waren van alle zijden de Mamelukken toegesneld om hun kromzwaard te drenken in het bloed van den indringer; in lange rijen ontvouwden zich hun gelederen, schitterend van goud en zijde, van den glans van staal en edelgesteente. En naast en achter die fiere ruiters, vertrouwend op de kracht hunner nimmer falende zwaarden, krioelden duizenden Bedoeïenen, uit alle hoeken der woestijn op hun kleine, magere paarden bijeengekomen in 't vooruitzicht van buit en plundering.

Achter het leger, op den Nijl, lag een talrijke vloot, die gedeeltelijk in de behoeften van het leger der Mamelukken voorzag.

Onder de opwekkende tonen der krijgsmuziek, die de echo's der piramiden wakker riep, nam de kleine Fransche strijdmacht haar stellingen in. Bonaparte, die voornamelijk infanterie te zijner beschikking had, begreep, dat hij hier een heel andere tactiek moest volgen dan tegenover de Europeesche legers. Aanvaller hoefde hij, met het oog op de onstuimigheid der Oosterlingen, niet te zijn; hij kon zich aanvankelijk tot verdediging bepalen en daarom liet hij zijn leger verschillende carré's vormen met geschut op de hoeken en de ruiterij in het midden, gereed om op het geschikte oogenblik tot den aanval over te gaan.

Op zijn vurigen schimmel gezeten reed Bonaparte langs het front der troepen, zijn soldaten tot dapperheid aansporend, en naar de piramiden wijzend, die haar hoekige schaduw over de vlakte wierpen, sprak hij de historische

woorden: ‘Soldaten! denkt er aan, dat boven van die piramiden veertig eeuwen op u neerzien!’

Nauwelijks hadden de Franschen stelling genomen of het vijandelijke leger kwam in beweging. Die kleine, saamgedrongen hoopjes vijanden ziende, meenden de Mamelukken dat de strijd spoedig zou zijn beslist, en weldra verkondigde een luid geschreeuw dat het teeken tot den aanval gegeven was. Als een lawine joegen de Egyptische ruiters op de Fransche carré's aan; de grond dreunde onder den hoefslag van duizenden paarden en tusschen de opgejaagde stofwolken flikkerden de bliksemschichten der opgeheven kromsabels.

Kalm wachtten de soldaten van Bonaparte den schok af. Een ratelend snelvuur omgaf de carré's met een gordel van ijzer en vuur, waarvoor ruiters en paarden neertuimelden, en de weinigen, die door de vuurlinie heenbraken, liepen te pletter tegen een haag van bajonetten. In vertwijfeling renden zij rondom de carré s, maar aan alle kanten ontmoetten zij denzelfden tegenstand, terwijl het geschut zonder ophouden zware bressen in hun gelederen schoot.

Nog eens en nog eens werd de aanval met verdubbelde woede herhaald, en op dezelfde wijze afgeslagen. Eindelijk openden zich de Fransche carré's en in gesloten gelid viel de ruiterij op de verstrooide vijanden aan. De strijd was beslist en in verwarring vluchtten de vijanden naar het diepste der woestijn.

Hoewel de met kostbaarheden beladen vloot der Mamelukken in vlammen was opgegaan, behaalden de Franschen onnoemelijken buit en rukten kort daarop de hoofdstad Kaïro binnen.

De bekwame historieschilder Armand Dumaresq heeft op pakkende wijze den slag bij de piramiden in beeld gebracht. Op zijn schimmel gezeten, kalm als altijd, te midden van het slaggewoel, ziet Bonaparte onverschillig naar een doodgeschoten Mameluk, die voor zijn voeten ligt. Verderop woedt de strijd in al zijn hevigheid; tusschen de kruit- en stofwolken door ziet men de golving van wapperende boernoes en vaandels en steigerende paarden, die weldra neerzinken voor den stalen gordel bajonetten; een beeld van den onstuimigen moed van het Oosten, in kamp met de berekenende krijgskunde van het Westen.

Staatssecretaris Dr. von Stephan.

DR. H. VON STEPHAN, Staatssecretaris der Posterijen in Duitschland, † 8 April 1897.

Als de groote mannen van het nieuwe Duitsche Rijk genoemd worden, komt ook aan Dr. Heinrich von Stephan een plaats toe. Wel was hij geen legeroverste als Von Moltke, geen staatsman als Bismarck, maar zijn onvermoeide werkzaamheid is vruchtbaar geweest aan resultaten op het gebied van posterijen en telegraphie, welke beide takken in den tegenwoordigen tijd een zoo groote beteekenis hebben verworven. En ook buiten de Duitsche grenzen worden de verdiensten van Dr. Von Stephan erkend en gewaardeerd, omdat zijn werk niet alleen Duitschland, maar de geheele wereld is ten goede gekomen.

Nog heel jong reeds bracht Heinrich Stephan, in 1831 als de zoon van een kleermaker te Stolp in Pommeren geboren, het tot hooge betrekkingen. Op zeventienjarigen leeftijd trad hij, na de Latijnsche school te hebben afgeloopen, in het postvak en besteedde zijn vrije uren voornamelijk aan het aanleeren van vreemde talen, waarin hij het tot een uitgebreide kennis bracht. Aan deze omstandigheid had hij het te danken, dat hij in 1856 aan het generaal postambt te Berlijn geplaatst werd en op zeven-en-twintigjarigen leeftijd tot postraad werd benoemd. Vijf jaren later was Stephan opperpostraad en nog twee jaren later geheim postraad en raadsheer aan het ministerie van Handel. Zijn collega's waren in den dienst vergrijsde mannen, die den vier-en-dertigjarigen confrater met zeker wantrouwen ontvingen. Maar zijn degelijkheid en voortvarendheid verdreef dit spoedig.

Aan hem was het te danken, dat na den oorlog van 1866, die de kaart van Duitschland aanmerkelijk wijzigde, het postprivilege der vorstelijke familie van Thurn & Taxis werd opgeheven, en in April 1870 volgde zijn benoeming tot generaal postmeester van den Noordduitschen Bond. Terwijl hij nog met de organisatie van het thans aanmerkelijk vergroote beheer bezig was, brak de oorlog met Frankrijk uit, gedurende welken Stephan de Noordduitsche veldpost op meesterlijke wijze leidde.

Als generaal postmeester van het nieuwe Duitsche Rijk riep hij de uniforme postwetgeving, het eenvormig tarief voor postpakketten in het leven, en voerde de briefkaarten en de postwissels in. Nadat hij in 1875 ook het beheer der telegraphie had op zich genomen, bewerkte hij hier eveneens de eenvormigheid door invoering van het woordtarief. Maar zijn grootste werk was in 1878 de vestiging der

wereldpostvereeniging, waarbij op het oogenblik, op een zeer enkele uitzondering na, alle beschaafde landen der aarde zijn aangesloten. Zonder Stephan, die een open oog had voor nieuwigheden, die wat beloofden, zou ook het telephoonverkeer niet zoo snel de groote uitbreiding verkregen hebben, waarin het zich thans verheugt.

Aan erkenning zijner verdiensten en eereambten heeft het Stephan niet ontbroken. In 1880 werd hij tot staatssecretaris voor de Duitsche posterijen benoemd, keizer Wilhelm I verhief hem tot den adelstand, en, nadat hij reeds vroeger lid van het Pruisische Heerenhuis en van den Raad van State was geworden, verkreeg hij in 1895 den titel van minister van Staat.

Keizer Wilhelm I heeft hem het beste geschetst, toen hij van hem zeide: ‘Stephan heeft een bewonderenswaardig talent van organiseeren, maar wat mij hem zoozeer doet achten, is, dat hij ondanks zijn groote geestesgaven op een ieder een hoogst bescheiden en innemenden indruk maakt.’

De slimme smokkelaar

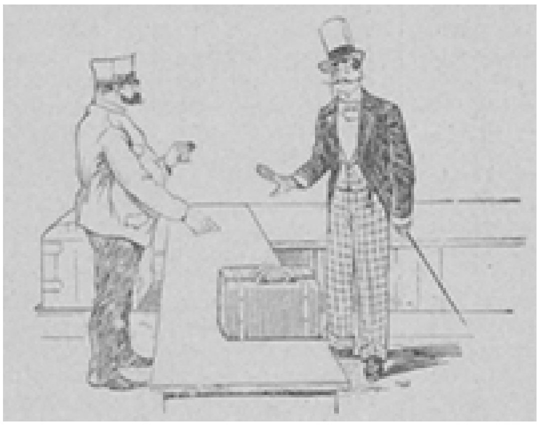

Douanebeambte: ‘Heeft u nog andere bagage dan dit?’
Reiziger: ‘Volstrekt niets.’
Beambte: ‘Dus niets belastbaars meer aan te geven?’
Reiziger: ‘Niets!’

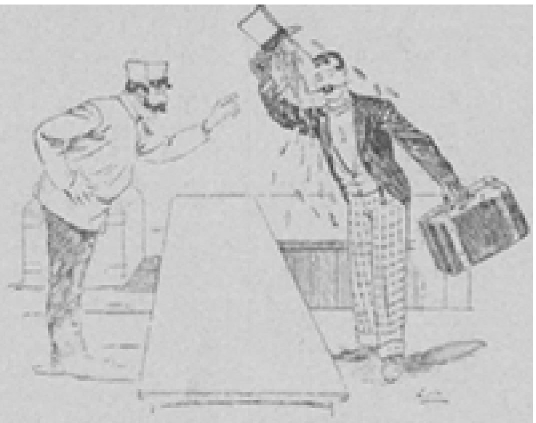

Reiziger: ‘Ik heb de eer u te groeten.’
Hij neemt beleefd den hoed af.
‘Alle duivels!’

Bij de Platen.

Diep in het woud. -

Wij bewoners van de ‘lage landen bij de zee’ smaken maar zelden het genot, de statige, geheimnisvolle pracht van een echt natuurwoud te bewonderen. Maar weinige streken van ons land kunnen op uitgestrekte bosschen bogen, en zulke, waar herten en reeën in volle vrijheid omdolen, zooals op onze gravure, zijn binnen onze landpalen al heel schaars te vinden.

Met te meer genoegen blijft daarom onze blik rusten op het tafereel van den kunstenaar, die ons met gevoelig penseel het betooverend schoon van zoo'n natuurwoud met zijn verrassende lichtspelingen en donkere diepten naar het leven heeft weergegeven. De koele waterplas op den voorgrond geeft een aangename frischheid aan de zonnige plek, waar de slanke reeën rustig grazen in het welige groen. De sierlijke vormen van de fraaie beesten, warm door den zonneschijn belicht, steken teekenachtig af tegen de donkere schaduw onder het dichte geboomte.

Op den achtergrond ontwaren we nog een derde hert, door het heerlijk warme en tegelijk frissche plekje aangelokt. En overal tusschen de stammen en het loover door zien wij het licht spelen van den klaren dag, dat de twijgen, de grasspiertjes en de bloemen hier en daar doet schitteren als kleurige kleinoodiën.

[Nummer 6]

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans.

IV.

Wat een hemelsch weer toch vandaag! zei Lina, de jonge postdirecteursvrouw tot haar man, terwijl zij bedrijvig door de kamer op en neer dribbelde en de laatste hand legde aan de voorbereidingen tot de koffietafel.

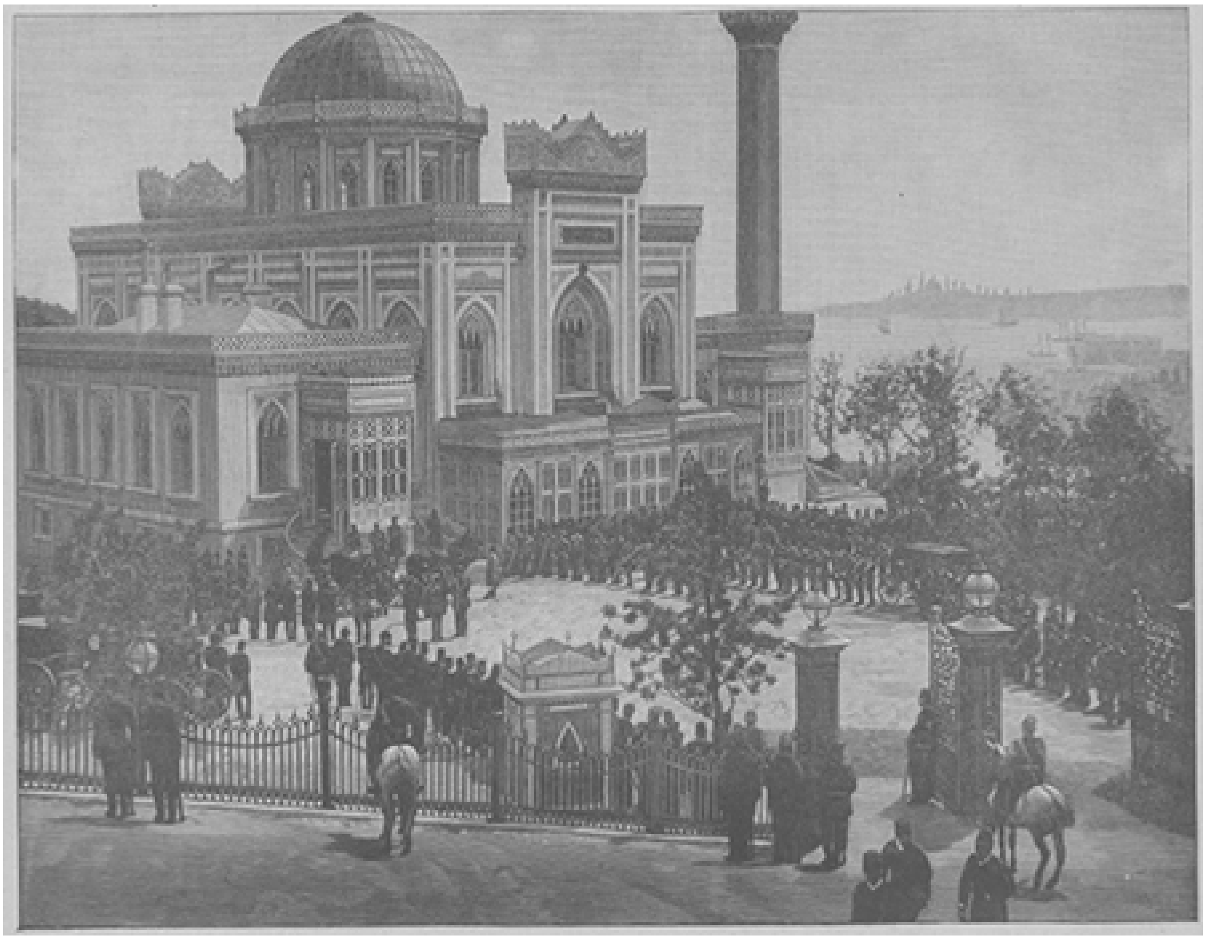

DE WEKELIJKSCHE KERKGANG VAN DEN SULTAN, naar een photographie van de Gebroeders Abdoellah te Constantinopel.

Het was duidelijk dat zij visite wachtte; want zij had van dat klaarzetten bijzonder veel werk g maakt. De blauw porseleinen filtreerkan prijkte aan het hoofdeinde van de tafel op een nikkel komfoortje, dat als zilver blonk, en verhief zich boven de verdere stukken van het servies als de koning in het schaakspel. De tasjes en schoteljes, de beschuittrommeltjes, het lepeldoosje, alles blonk van nieuwheid en netheid op het smetteloos witte dekservet, zwierig in de schuinte over de schoonglimmende tafel uitgespreid. En het blijde licht van den prachtigen zomerdag,

dat door een groot breed raam, met welige kamerplanten opgevroolijkt, naar binnen viel, wierp op alles een gloed van gezellige opgewektheid.

‘Mina had geen beteren dag kunnen uitkiezen,’ ging het jonge vrouwtje voort, terwijl zij den suikerpot met suiker vulde. ‘Als we het zoo de heele week mogen houden, zullen we nog goed profiteeren. Nu, de brave meid mag ook wel eens eene uitspanning hebben; want ze heeft een erg ingespannen leven met dat gestadige lesgeven en de beslommeringen van zoo'n druk huishouden. Ik begrijp me dikwijls niet hoe ze 't uithoudt; want van de sterksten is ze bepaald niet. 't Zal me benieuwen hoe ze er uitziet; in elk geval zal ze wel moe zijn van de reis; want dat is ze natuurlijk niet gewoon, en het is een heele zit in den trein.’

‘Me dunkt, als gij haar van 't spoor wilt halen, moogt gij stil aan wel heengaan,’ zei haar man, die, in kantoorjasje en pantoffels, met de handen in den zak, op zijn doode gemak, met welgevallen de bedrijvigheid zijner vrouw aanzag. Het plattelandskantoor gaf niet veel drukte. Hij kon het werk op zijn slofjes af en hij genoot nog ten volle de weelde van een jong man, die zich pas in zijn huishouden gezet heeft.

‘O,’ zei Lina, ‘ik ben onmiddellijk klaar. Ik heb den hoed maar op te zetten. En 't is een stapje van hier naar 't spoor.... Ik kan er niet van over dat Mina het zoo treft met het

weer. Ik zou 't eeuwig jammer gevonden hebben, als we regen gehad hadden; want dan had ze haar geld in armoe verteerd, en de stumper zal het toch al niet te best kunnen missen. Er komt wat noodig in zoo'n groot huishouden.... Wat of ze wel van ons huishoudentje zeggen zal?'

'Gij hebt haar zeker in dien dikken brief alles al haarfijn beschreven?'

'Wel neen, mijn papier was vol eer ik het wist. Ik geloof niet eens dat ik haar verteld heb wat een lieven tuin we hebben. Daar zal ze plezier in hebben. Ze houdt zoo van bloemen.'

Zoo babbelende strikte zij voor den spiegel de linten van haren hoed vast.

'Zie zoo, nu zal ik maar even uitloopen, hè vent. Gelukkig dat ik dat buiten zoo ongegeneerd kan doen,' voegde ze er bij, hare handschoenen aantrekkend.

'Nu tot strakjes. Gij gaat zeker nog even naar 't kantoor. Als ge de kamer uitgaat, trek dan de deur achter u dicht, dat de kat niet naar binnen komt. Ik zal Sientje in 't voorbijgaan zeggen, dat ze er eens op let.'

En vroolijk trippelde de jonge vrouw de deur uit, in de gang uit den standaard een parasol nemend, dien ze opstak voor de felle zon. Uit de stijve dorpstraat was ze al gauw op den frisschen buitenweg, die door het open veld naar de statie leidde. Aan weerszijden strekten zich welige akkers, tuinen en weiden uit; hier en daar kwam ze langs een bouwmanswoning, maar al gauw zag ze midden uit het groen het kleine roodsteenen statiesgebouw voor zich oprijzen. Groote aanloop was er niet, en de kleine wachtkamer was volslagen leeg. Lina moest wel driemaal aan het loket tikken eer zij aan een kaartje geholpen was, dat haar recht gaf om op het kleine perron den trein te zien aankomen.

Met de parasol boven het hoofd en de hand voor de oogen gluurde zij in de richting, van waar hij komen moest. Eindelijk werd in de verte de rookpluim zichtbaar en eerst zachtjes, daarop met toenemende snelheid en aanzwellend gerommel kwam hij aanstoomen. De chef en het verder personeel kwamen op hun doode gemak te voorschijn.

Daar stond de trein stil, de portieren werden opengegooid, de naam van de statie vijf, zesmaal afgeroepen en er stapten drie passagiers uit, twee handelsreizigers met veel bagage en een zwaarlijvige oude boerin, die zich uit voorzorg eerst in zittende houding op de loopplank liet neerglijden en daarop met haar voeten den vasten grond zocht.

Lina, die in blijde verwachting op den trein was toegetreden, hielp het onbeholpen goede mensch, maar keek intusschen met groote oogen uit naar de bezoekster, die zij verwachtte.

Zij zag tot hare verbazing niemand meer uitstappen en liep nog een keer den trein langs, nieuwsgierig elke coupé met de oogen doorvorschend, maar Mina was nergens te zien, en de chef luidde den trein alweer af.

Verlegen bleef Lina een oogenblik op het perron staan en oogde den vertrekkenden trein teleurgesteld na.

Wat was dat nu? Had Mina zich niet aan de afspraak gehouden? Dat was niet aardig van haar, omdat ze wist dat ze zou afgehaald worden; maar misschien was er iets tusschen gekomen; als ze maar geen ongeluk gekregen had!....

Zoo vroolijk en opgewekt als Lina naar de statie gewandeld was, zoo teleurgesteld en ontstemd keerde ze naar huis terug.

Haar man wachtte haar aan den ingang van het kantoor.

‘Ze is niet gekomen, hè,’ zei hij. ‘Zoo even ontving ik een telegram: tot mijn groote spijt verhinderd, Moeder plotseling ernstig ongesteld.’

‘God, da's treurig,’ riep Lina met innig medelijden uit. ‘Wat het mensch opeens mag gekregen hebben! Dat spijt me erg, vooral voor die arme Mina! Ze had zich zooveel genoegen van dit uitstapje voorgesteld. Wel wel! een mensch moet toch maar ongelukkig zijn. Die arme Mina!’

Treurig en hoofdschuddend ging Lina naar binnen, zette den hoed af en wierp zich ontmoedigd in eenen leuningstoel.

Haar man was haar naar binnen gevolgd en bleef haar besluiteloos en meewarig aanzien.

Daar zaten ze nu met hun keurig aangerichte koffietafel, waar het servies zoo vroolijk glom en glansde in de zonnestralen, en de versche broodjes, de rooskleurige ham, het helderroode rookvleesch. de goudgele boter en oranjekleurige Edammerkaas zoo uitlokkend hun frissche kleuren ten toon spreidden op het blanke linnen.

Wat eene teleurstelling!

‘Ja, we moeten in Godsnaam maar alleen koffiedrinken,’ zei Lina ten slotte opstaande. ‘We kunnen er toch niets aan doen. De hemel geve dat het maar een voorbijgaande ongesteldheid is....’

‘We willen 't hopen; dan kan Mina hare schade altijd nog inhalen,’ zei de postdirecteur om zijne vrouw wat op te monteren.

Maar Lina was voorgoed neergeslagen en lusteloos schonk zij koffie, zonder er zelf haast een mond aan te zetten. Van den overvloedigen voorraad werd maar weinig en bijna zonder spreken gebruikt. Telkens bleef Lina in gedachten verzonken voor zich zitten kijken. Wat of die goede mevrouw De Lang toch wel plotseling overkomen mocht zijn?

‘Ik denk dat we daar wel gauw iets naders van hooren zullen,’ zei Eduard. ‘Ze zal wel gauw schrijven.’

‘Wanneer zouden we bericht kunnen hebben?’

‘Ja, als ze van morgen dadelijk geschreven heeft, van avond nog, met de laatste post.’

Met spanning wachtte Lina die post af. Den heelen dag kon zij zich de gedachte niet uit het hoofd zetten aan de teleurstelling van die goede Mina, die zich zooveel genoegen van haar uitstapje had voorgesteld en dit nu opeens door de ziekte van hare moeder zoo treurig moest verijdeld zien. Voor haar zelf was 't natuurlijk niet minder onaangenaam; want ook zij had zich in haar opgetogenheid van jong vrouwtje een heele week van prettig samenzijn met haar vriendin gedroomd. Maar wat was haar ontgoocheling in vergelijking met die van het wakkere meisje, dat de ontspanning, waarop zij hoopte, eensklaps door bange zorg en bekommering vervangen zag!

‘Die arme Mina!’ zuchtte Lina den heelen dag, en zij stelde zich allerlei akelige tafereelen voor van de ontroering, die er heerschen moest in het huis van Dr. De Lang, nu de werkzame huismoeder, die anders op alles het oog hield, plotseling op het ziekbed geworpen was.

Toen 's avonds de bode de brieven van het spoor aanbracht, was Lina, die op den man geloerd had, dadelijk bij den directeur op het kantoor om te zien of het verwachte schrijven er ook was; maar op geen der enveloppen herkende zij het adres in de bekende hand; geen enkel der brieven droeg het postmerk van hare geboortestad.

Den volgenden morgen was zij bij het nazien van de eerste post alweer bij de hand; maar ook dezen keer bleef het verlangde nader bericht achterwege.

Dat uitblijven van alle verdere tijding vergrootte haar ongerustheid; want zij maakte er uit op dat de toestand van de zieke Mina zelfs niet veroorloofde een oogenblik aan schrijven te denken. Eduard poogde haar gerust te stellen door een tegenovergestelde gevolgtrekking. Maar Lina vreesde het ergste.

Eerst in den middag, toen de bode weer een bundel brieven, kaarten en allerlei papieren van het spoor aanbracht, bleek daaronder een stuk te zijn, dat aan de pijnlijke onzekerheid van Lina een einde maakte, maar haar helaas nog smartelijker trof.

Het was een papier met zwaren rouwrand. Met bevende vingers rukte zij het haar man uit de hand en las:

† *M.*

> *Met diepe smart deelen wij U mede dat onze innig geliefde Echtgenoote en Moeder, Mevrouw Jacoba Maria de Lang, geboren Groenkuizen, heden plotseling, ofschoon nog tijdig voorzien van de Genademiddelen der H. Kerk, in den Heer overleden is, in den ouderdom van bijna vier en vijftig jaren.*
> *Wij bevelen de dierbare Overledene in uwe godvruchtige gebeden....*

Meer zag Lina niet. Tranen verduisterden hare oogen en schreiend wierp ze zich tegen de borst haars echtgenoots, die met innige deelneming hare handen in de zijne drukte.

‘God! God! Eduard! Wat een slag!’ jammerde zij. ‘Die arme Mina! En haar vader! En haar broers en zusjes! 't Is verschrikkelijk!’

‘Ja, de menschen zijn diep te beklagen. Ze worden wel zwaar beproefd,’ stamelde Eduard, verslagen voor zich kijkende.

‘Dood! die goeie, brave mevrouw De Lang! Ze was toch altijd zoo rusteloos in de weer, en altijd even welgemoed! Wat een verlies voor zoo'n huishouden! En dat zoo plotseling! Stel u eens in de plaats van die goeie Mina, die zich voorgesteld had, hier een aangename acht dagen door te brengen en die nu bij het lijk van haar moeder zit.... Och! och! ik zou zoo op 't spoor kunnen stappen om haar te gaan troosten....’

Haar man haalde zuchtend de schouders op.

‘In zulke gevallen is 't zoo uiterst moeilijk wezenlijk troost te brengen. Men denkt soms een balsem op de wond te leggen en men rijt ze veeleer open.... Ik heb dat bij ondervinding gehad, toen vader stierf.... Al wat de vrienden met de beste bedoelingen tot mijn troost zeiden maakte op mij het effect alsof ze wroetten in mijn verdriet.... Het liefst werd ik met mijn leed alleen gelaten. En ik geloof dat dit bij groote smart nog het beste is.... De menschen weten ook niet wat ze zeggen moeten, soms weten ze niets uit te brengen dan onhandige en onverstandige dingen: de wijsten zeggen gewoonlijk het minst.... Een zwijgende handdruk, een blik van innig meegevoel is dikwijls welsprekender dan veel woorden.... Ik zou u niet raden er heen te gaan; gij zult u niet kunnen inhouden en door tranen de droefheid nog vermeerderen.... Er zal door de kinderen toch genoeg geschreid worden.... Daarbij zou de aandoening nadeelig op u kunnen werken; gij moet u in acht nemen...’

De jonge vrouw schreide stil voort achter haar zakdoek.

‘Dat ik dan niets kan doen om mijne deelneming te toonen!’ zuchtte zij na eene pooze.

‘Probeer of gij hun een hartelijken troostbrief kunt schrijven.’

‘Ja, daar zal ik me toe zetten.... ik zal naar mijne woorden niet hoeven te zoeken....’

En met roodgeweende oogen zette ze zich aan haar mans schrijftafel in de huiskamer, terwijl Eduard zich weer naar zijn kantoor begaf, na eerst zijn diepbedroefd vrouwtje met een kus tot kalmte te hebben gesust.

Inderdaad had zij niet meer naar woorden te zoeken; de pen vloog krassend over het papier, maar de tranen verduisterden telkens haar oogen en deden, op den brief neergedrupt, de letters ineenvloeien. Zij zag zich verplicht een schoon velletje te nemen, en alvorens ze dit met bevende hand in de enveloppe schoof, was het ook nog met menigen traan besproeid. Maar dat kwam er niet op aan, dacht ze; Mina mocht wel zien, dat zij niet met droge oogen dien brief had kunnen schrijven.

Toch voelde Lina haar bezwaard hart opgelucht, toen ze haar innig meegevoel in het leed harer vriendin aan het papier had toevertrouwd en de brief, behoorlijk door haar man op het kantoor afgestempeld, in de tasch van den bode naar de statie vertrok, om ginds de tolk te zijn van haar oprechte deelneming.

Zij ging na welken indruk haar eenvoudig, hartelijk schrijven op Mina, haar vader en de grootste kinderen zou maken, en al stelde zij zich niet voor dat het hun grooten troost zou brengen in hun verdriet, ze voelde toch dat het hun goed zou doen, daar Mina er haar goed hart uit zien zou.

En met spanning wachtte zij intusschen eenig nader bericht van hare vriendin af; want zij kon zich maar niet begrijpen welke verraderlijke ziekteaanval haar brave moeder toch zoo plotseling op het doodbed kon geworpen hebben. Dikwijls moest Eduard haar die gedachten uit het hoofd praten, daar hij vreesde dat de treurige aandoeningen, die zoo onverwacht haar opgetogen stemming als gelukkige jonge vrouw waren komen verstoren, een verkeerden invloed

op haar gestel konden hebben; ze was zoo erg vatbaar voor gemoedsbewegingen.

Om haar te verstrooien maakte hij nu en dan een wandeling met haar door het open veld, en op een keer dat zij op een buitenweg den pastoor ontmoetten en Lina den waardigen man in weinig woorden en alweer onder tranen het leed, dat haar kwelde, had meegedeeld, zei hij met de rustige kalmte van den priester, die voor elke zielewond den christelijken balsem gereed heeft:

‘Daar is niets aan te doen, kind, dan er hartelijk voor te bidden.... Bidden voor de overledene en bidden voor degenen, die zij achterlaat. Dat is het beste en verstandigste wat gij op 't oogenblik voor hen doen kunt; 't is ook het wijste voor u zelve: er is niets wat zoo bedarend werkt op een geschokt gemoed als een hartelijk gebed.’

Lina, die den raad van den braven dorpspastoor niet in den wind sloeg, mocht weldra de goede uitwerking daarvan ondervinden. Het gebed bracht haar in de rechte stemming om den roerenden brief te lezen, dien zij een paar dagen later van haar vriendin ontving en die haar gevoelig hart anders zeker te geweldig zou aangegrepen hebben:

Beste vriendin,

Eindelijk kan ik er mij eens toe zetten, mijn overkropt hart voor u uit te storten. Ge zult begrijpen dat ik er tot dusver den tijd niet voor heb kunnen vinden. Die laatste verschrikkelijke dagen zijn als in een wervelwind voorbijgegaan. Soms is het mij of alles maar een benauwde droom is geweest, waaruit ik wakker schrik op moeders stem. Maar het is, helaas, treurige, onverbiddelijke werkelijkheid. Moeders stem zal ik niet meer hooren; dezen nacht heeft zij voor het eerst buiten geslapen, in de koele aarde van het kerkhof. Ik kon het mij haast niet voorstellen, terwijl ik wakker lag en de klok hoorde slaan: één uur, twee uur, drie uur.... Ik kon me maar niet begrijpen dat die goede moeder, die altijd zoo trouw over ons gewaakt had, die, toen we nog kleine kinderen waren, dikwijls 's nachts aan ons bedje kwam kijken of we wel warm waren toegedekt, en later, als we ziek waren, ons zoo liefderijk verzorgde, dat diezelfde goede moeder nu eenzaam daarbuiten lag, op het kille kerkhof, in regen en wind....

't Is vreemd dat een mensch zich zulke rare dingen in 't hoofd kan halen; want het verstand en het geloof leeren ons toch wel beter. Ik weet dat moeder niet op het kerkhof, maar bij onzen Lieven Heer in den hemel is, of wanneer zij nog voor menschelijke zwakheden mocht te boeten hebben, toch zeker spoedig de eeuwige rust zal genieten, die zij door haar werkzaam leven verdiend heeft.

Die gedachte is ons een groote troost in onze droefheid. Als wij om moeder schreien, dan zegt vader, al schieten ook hem de tranen in de oogen: ‘Kinderen, schreit zoo niet; moeder is goed af. God geef dat we allemaal zoo'n sterfbed mogen hebben.’

Dat sterfbed is dan ook treffend en troostend geweest. Moeder is afgestorven als een heilige. Geen klacht is over hare lippen gekomen. Geen zweem van verzet tegen den wil van onzen Lieven Heer, die haar zoo plotseling uit haar gezin wegrukte. ‘Al wat God belieft, kinderen,’ zei ze, om ons op de scheiding voor te bereiden. ‘Hij weet alleen wat het beste voor ons is. Hij zal ook in Zijn goedheid wel voor u zorgen, als ik er niet meer ben.’

Toch geloof ik dat zij zich, om ons moed te geven, sterker hield dan ze werkelijk was en inwendig er zwaar onder leed, dat zij ons zoo schielijk moest verlaten.

Denk ook eens aan, beste Lina: binnen drie dagen was zij gezond en dood! Maandagmorgen stond zij op het punt mij naar de statie te vergezellen. Jan en Willem hadden wij met de bagage vooruitgestuurd. Juist terwijl ik vader een kus gaf om afscheid van hem te nemen, hoorde ik een zwaren zucht en een doffen slag. Verschrikt zag ik om en daar lag moeder, zoo bleek als een doode, achterover in haar stoel gezonken. Zij had er den heelen ochtend al betrokken uitgezien, maar wij hadden gedacht, en zij zelf ook, dat dit enkel zenuwachtigheid was ten gevolge van de drukte, die de jongens maakten, en we meenden dat de wandeling naar de statie haar goed zou doen. En nu moesten wij haar, gekleed en wel om de deur uit te gaan, ineens machteloos zien neerzijgen. 'Gauw, Mina, een glas water!' riep vader, die zich ondanks zijn rheumatische pijnen met geweld oprichtte om haar zinkend hoofd te ondersteunen. Met bevende hand poogde hij haar uit het glas te laten drinken, maar zij hield de lippen en de oogen stijf gesloten. In onzen doodelijken angst stuurden wij Rika dadelijk naar den dokter. Eer die er was, hadden wij, met behulp van water en azijn, moeder ten minste zoover gekregen dat zij de oogen opende. Nooit zal ik den treurigen, meelijdenden blik vergeten, waarmee zij me toen aanzag, terwijl ik daar, met mijn hoed nog op en mijn mantel nog om, voor haar geknield lag. Het was of zij om verschooning vroeg, dat zij mijn reisplannetje zoo op eens verstrooide. Spreken kon ze nog niet, maar o! wat een uitdrukking lag er in haren blik! Vol liefde zag ze nu vader, dan ons aan.

Eindelijk kwam de dokter en constateerde een hartverlamming. Hij zei het wel niet dadelijk om vader en ons niet te heftig te schokken; maar zachtjes aan bereidde hij ons toch op het ergste voor. Zoodra moeder te bed gebracht was, gaf hij te verstaan, dat het raadzaam was, een geestelijke te roepen. Gelukkig kreeg moeder in den loop van den dag de spraak terug, zoodat zij met alle godsvrucht en stichting de heilige sacramenten kon ontvangen.

Nooit zal ik het plechtig oogenblik vergeten, toen wij allen snikkend om haar bed geknield lagen en zij, alvorens de H. Communie te ontvangen, vader en ons vergiffenis vroeg voor het ongelijk, dat zij ons buiten haar weten kon aangedaan of de ergernis, die zij ons ooit kon gegeven hebben. O Lina, terwijl ik dit schrijf, komen de tranen mij in de oogen. Die goede, beste moeder, ons vergiffenis vragen, terwijl zij zich altijd voor ons opgeofferd had en terwijl wij juist door onze kinderlijke ongezeglijkheid haar het leven zoo dikwijls moeilijk gemaakt hadden en misschien hare dood hadden verhaast!

Ach, als gij gezien hadt, Lina, hoe de jongens en vooral Rika te keer gingen. Zij vielen letterlijk tegen elkander aan van het schreien en snikken. Op last van den dokter moest ik ze uit de kamer doen tot ze wat bedaard waren. Hij vreesde dat zij moeder te veel zouden hinderen, maar moeder zag ons toch allemaal liefst zooveel mogelijk om zich heen. 'Och, laat ze maar bij hun moeder blijven,' zei ze, wanneer de dokter de kinderen wegstuurde, 'ze zullen mij niet lang meer hebben.' En één voor één mochten we telkens aan haar bed komen, en met ieder afzonderlijk had zij dan wat te regelen. Zelf bereidde ze er ons op voor, dat wij haar spoedig zouden moeten missen, drukte ons op het hart haar niet te vergeten en vooral toch gehoorzaam en goed jegens vader te zijn, die het zwaarst onder het verlies zou lijden, altijd als goede broers en zusters veel van elkaar te houden; braaf en godsdienstig te blijven en voor haar te bidden na hare dood.

Nu, ik geloof niet dat een van ons die laatste vermaningen van onze stervende moeder licht zal vergeten. Wij kunnen den goeden God niet genoeg danken dat zij nog zooveel tot ons heeft mogen spreken, niettegenstaande hare krachten snel

afnamen. Maar het scheen wel, dat hoe zwakker zij werd naar het lichaam, hoe sterker zij werd naar de ziel.

Woensdagmiddag tegen halfzes - we hadden juist gegeten, voor zoover we ten minste iets door de keel hadden kunnen krijgen - is moeder bij volle kennis, en in volkomen overgeving van Gods heiligen wil gestorven, na ons allen één voor één vaarwel gekust te hebben.

Ge zoudt ze niet gekend hebben, Lina, als gij haar op het doodbed had zien liggen. Ze scheen wel tien jaar jonger geworden; al de pijnlijke trekken, al de rimpels van haar voorhoofd waren als gladgestreken en het was of er een lach om haren mond speelde.

Onze Frans heeft eene teekening van haar gemaakt op haar doodbed, die wij geen van allen met droge oogen kunnen aanzien. Wij begrijpen niet hoe de Jongen ze zóó sprekend heeft kunnen krijgen; want onder het teekenen moest hij telkens zijne tranen afwisschen.

Mijnheer Bokels, van wien wij buitengewoon veel deelneming hebben genoten, beloofde hem dadelijk twintig frank, als hij er voor hem een copie van maken wilde. En dat heeft Frans gedaan ook, tot groote tevredenheid van den besteller.

Ik had nooit kunnen denken dat die droge, saaie man zoo hartelijk kon wezen. Ook vader stond er verbaasd over. Mijnheer Bokels was de eerste, die op het bericht van moeders dood ons kwam opzoeken en dat niet alleen om zijn deelneming te betuigen - de man was diep aangedaan - maar ook om vader zijn diensten aan te bieden. Hij heeft alles voor de begrafenis beloopen en stond er op, zelf voor de kist te mogen zorgen. Nu, hij heeft een prachtige, zware kist gemaakt, eikenhout met een verzilverd kruis en schroeven. Vader was er werkelijk van aangedaan.

Gisterenochtend is moeder begraven. Er was veel deelneming van de buren en bekenden, vooral bij de uitvaart in de kerk. Ook uw goede ouders waren in de mis en ik heb hen nog even gesproken. Ik moet u veel groeten van hen doen.

En nu is het huis als uitgestorven, Lina. Het zal lang duren eer wij de smart te boven zijn. Rika en de jongens zijn dezelfde niet meer van vroeger. Vader houdt zich goed, hoewel de aandoeningen van de laatste dagen natuurlijk heel nadeelig op zijn gestel hebben gewerkt. Hij laat u vriendelijk danken voor uw zoo hartelijken brief en ook ik ben er u niet minder erkentelijk voor, Uw goed hart sprak er zoo duidelijk uit en in het verdriet is het zoo troostend, echte deelneming te ondervinden.

Van mijne reis kan natuurlijk nu vooreerst niets komen, maar in den geest hoop ik, blijven wij toch vereenigd. Ik beveel moeder in uwe gebeden en verzoek u bij gelegenheid ook eens een Weesgegroetje te bidden voor

uwe diepbedroefde vriendin

Maria de Lang.

(*Wordt vervolgd.*)

In memoriam van een verdienstelijk man!
(*Slot.*)

In bonte rij wisselden zich de cliënten af, geestelijken en leeken, betalende en prodeanen, met kwesties van den meest uiteenloopenden aard, polderkwesties wel het meest; daartusschen kwamen advocaten een beroep doen op zijn uitgebreide kennis van het Engelsch recht, en niemand hunner - ik vermeld het dankbaar - verliet hem ongetroost; bestuurders van liefdadige instellingen volgden om van zijn veeljarige

ondervinding de vruchten te plukken, en dan nog eene Vincentiaan na den ander, die zijn geliefden President raad kwam vragen in alle mogelijke en onmogelijke gevallen, zoowel in de eenvoudige betreffende arme gezinnen, als in de meest ingewikkelde omtrent subsidiën voor scholen, wettiging van huwelijken enz. enz. En op een welbesteden dag volgde dezelfde avond, hetzij in een vergadering, hetzij weder in arbeid voor Kerk, staat of armen doorgebracht: zoo van 1 Januari tot 31 December, bijna zonder verpoozing.

Nu kan men zeggen: de boog mag niet altijd gespannen zijn; had Van den Biesen zich zelven gespaard, wellicht was hij ons niet op betrekkelijk jeugdigen leeftijd ontvallen. Ik geef de mogelijkheid daarvan gereedelijk toe Maar zoodra menschen met warme, geestdriftige karakters als Van den Biesen zich geworpen hebben op daden van liefde, waarvoor in een stad als Amsterdam het veld onbegrensd is, dan vergeten zij zich zelven om alles voor allen te kunnen zijn; dan loopt de voorzichtigheid, die toch ook een deugd is, gevaar schuil te gaan onder de vleugelen van een mateloozen ijver. Hoe licht kan dit niet geschieden, als de geest

TROOST IN LEED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAUL WAGNER.

HET SCHOT OP DEN WALVISCH, NAAR DE TEEKENING VAN F. LINDNER.

van het offer, de hoogste openbaring van het Catholicisme, de geest van Vincentius het doen en laten van den warme en geestdriftige bestiert! En Jan van den Biesen, ik zeide het reeds, was, als ik het zoo noemen mag, een geïncarneerde Vincentiaan.

Wat hij voor de Vincentiusvereeniging geweest is, wat hij in haar boezem in het belang der armen tot stand heeft gebracht, ik voel mij niet bij machte het naar waarde in het licht te stellen. Tot een paar meer algemeene punten moet ik mij beperken.

Al behoort het niet eigenaardig tot de roeping van den President eener Vereeniging met zóó uitgebreide en talrijke vertakkingen als de Vincentiusvereeniging te Amsterdam, zich tot meer te bepalen dan tot de zorg, dat elk onderdeel aan zijn doel beantwoorden zal, zóó vatte Van den Biesen zijn taak niet op. Geen enkel liefdewerk, hoe inspannend, hoe tijdroovend, of hij werkte er in mede, als ware hij lid der commissie. Om slechts één liefdewerk te noemen, dat van het onderwijs - daar ik de eer heb gehad gedurende geruimen tijd daarbij een bescheiden rol te vervullen, kan ik er over medespreken - men moet er getuige van zijn geweest, wil men zich eenigszins een denkbeeld kunnen vormen van hetgeen Van den Biesen te zamen met den ijverigen president van dat liefdewerk gedaan heeft.

Hun beiden danken duizenden en nogmaals duizenden arme jongens het voorrecht van een katholiek onderwijs, dat in wetenschappelijk gehalte voor het openbaar onderwijs in geen enkel opzicht de vlag behoeft te strijken. Zij wisten de kapitalen uit den grond te tooveren, benoodigd voor de oprichting en het onderhoud van scholen, die in lengte van jaren den practischen en liefdadigen zin der stichters aan den nazaat zullen verkondigen. En wie, die een tijdlang een school met leekenonderwijzers heeft bestierd, weet niet, dat daar telkens eigenaardige moeielijkheden rijzen, in den regel alleen door vaak veel tijd en overleg kostende diplomatieke onderhandelingen uit den weg te ruimen? Eenige min of meer geheimzinnige bezoeken bij den president van den Bijzonderen Raad en bij den president van het Schoolbestuur hadden plaats, en op de volgende vergadering van het Bestuur kon worden meegedeeld, dat de zaak in orde was.

Die werkzaamheden, waarvan de buitenwereld weinig of niets bespeurt, zijn het, die de meeste toewijding vorderen, en juist daar vooral - herhaaldelijk ondervond ik het - ontwikkelde Jan van den Biesen zijn grootste kracht.

Eenvoudig en nederig als hij was, arbeidde hij liefst zonder te worden gezien. Menig staaltje, toevallig aan het licht gekomen, wordt er verhaald van hetgeen hij, hoewel in hoedanigheid en president van den Bij zonderen Raad natuurlijk van het huisbezoek bij de arme gezinnen ontslagen, als gewoon lid eener conferentie, dat hij tot zijn dood toe gebleven is, gedaan heeft. Een er van, karakteristiek om het te verzwijgen, wil ik vermelden.

Tot het wettigen eener samenleving waren door zijn tusschenkomst de noodige papieren in orde gebracht. Op den dag, voor de plechtigheid ten stadhuize vastgesteld, ging onze Jan per rijtuig bruid en bruidegom halen. Op 't laatste oogenblik maakte de bruidegom bezwaar mee te gaan, op grond, dat hij geen fatsoenlijke jas bezat. Geen nood, was het antwoord van den wakkeren Vincentiaan, hier hebt gij de mijne. En het drietal trok naar het stadhuis, kwam in de trouwzaal, de bruidegom in de veel te wijde jas van Van den Biesen, deze laatste in zijn hemdsmouwen!

Bij andere soortgelijke gelegenheden zou hij nog meer onmisbare kleedingstukken hebben afgestaan, zoo luiden de verhalen. Waar of verdicht, ik weet het niet; doch

dat de *vox populi* hem er toe in staat achtte, teekent hem; van mij verteld, zouden zij geen geloof vinden.

Inderdaad, zelden heb ik iemand gezien, die zijn taak zoo met hart en ziel waarnam. Onder hem was het vice-presidiaat van den Bijzonderen Raad een volkomen sinecure. Ik herinner mij, dat hij, tot bijwoning eener gewone vergadering van dien Raad, eens vier en twintig uren onafgebroken doorspoorde ten einde klokslag zeven uur present te wezen, regelrecht van het station. Zoo was hij in alles wat hij deed, gemakkelijk voor anderen, streng voor zich zelven. Zelf de waarheid sprekende, ook waar eigen belang een leugen om bestwil zou schijnen te wettigen, had zelfs de langdurige ondervinding hem niet kunnen leeren, dat anderen niet altijd die deugd in gelijke mate bezitten.

Tegen de meest doorslaande bewijzen van bedrog kwam hij steeds met meer uit het warm hart dan uit het koele verstand voortkomende argumenten aandragen. Al moge deze eigenschap haar schaduwzijde hebben, zulke personen zijn in den tegenwoordigen tijd noodig. Wantrouwen in den medemensch leidt op 't veld der sociale liefde tot stilzitten, vertrouwen tot grootsche daden, waarvan de geheele maatschappij de vruchten plukt. Ware Jan van den Biesen niet zijn geheele leven lang bezield geweest door een onbeperkt vertrouwen op de Voorzienigheid en op de waarheidsliefde zijner arme medeburgers, er zou een schoone bladzijde minder zijn in de geschiedenis van het katholiek Amsterdam der laatste vijf en twintig jaren.

Kon bij het heengaan van dezen man niet met waarheid getuigd worden, dat hij een moeielijk te vervullen plaats ledig liet? En is het te verwonderen, dat de Vincentianen zich angstig afvroegen: wie zal onzen President waardig kunnen vervangen? Voorzeker, begrijpelijk is die twijfel; doch, gelijk de groote Hafkenscheidt z.g., wiens verlies ook onherstelbaar scheen, is opgevolgd geworden door den hem evenarenden Van den Biesen, zoo zal het ongetwijfeld ook nu geschieden. Menschen als Jan van den Biesen sterven niet. Zij hebben als het ware een school gesticht; door hun voorbeeld van strenge plichtsbetrachting, gepaard aan aangename, vroolijke vormen, de jongeren tot navolging, zoo mogelijk tot verbetering nog geprikkeld. Immers wat zij gedaan hebben, is niets anders als de toepassing van het groote en eenige middel, dat aan de zieke maatschappij genezing kan aanbrengen en daartoe door Z.H. den Paus is aanbevolen: het blijmoedig offeren van zichzelven op het altaar van het algemeen welzijn. De tijden zijn voorbij, waarin de meer begunstigde aan zijn plicht voldeed, indien hij een klein gedeelte van zijn overvloed den arme in den schoot deed werpen Daar moet meer en meer persoonlijke toenadering tusschen de verschillende standen komen. Voor den rijke mag de woning van den arme niet zijn een oord, dat hij schuwt als de pest; voor den arme mag de persoon van den rijke niet ongenaakbaar schijnen. Allengs winne de overtuiging veld, dat rijken en armen, als leden eener zelfde maatschappij, solidair zijn verbonden en één groot belang gemeen hebben. De Vincentiusvereeniging legde in het door haar verplichtend gesteld bezoek aan het arme gezin den grondslag tot dit begrip, en Jan van den Biesen, die ter wille van de armen en van de werklieden zich zelfs de noodzakelijkste rust en ontspanning ontzegde, is en blijft in mijn oog van dat begrip de belichaming. Alles voor allen te zijn, ziedaar de eenige krijgsleus, waaronder de overwinning op het socialisme zeker is!

Kan het nog bij iemand verwondering baren, dat deze man onder de zuchten en tranen van honderden aan de aarde werd toevertrouwd, en dat bij de uitvaart tal van priesters uit de stad, waaronder één, die een buitenlandsche reis tot dat doel had afgebroken, aan de zijaltaren der kerk van het H. Hart, H. Missen voor de zielerust

van den overledene opdroegen? De eersten hadden een vriend en vader, de laatsten een mede-apostel verloren.

Wij achterblijvenden, vol weemoed staren wij, met de familiebetrekkingen, den dierbaren doode na. En hij zelf? Als door een onfeilbaren mond voor één teug water, den arme in Christus' naam geschonken, een eeuwig loon is gewaarborgd, welk heerlijk lot wacht hem dan niet, die zijn geheele leven aan den dienst der noodlijdenden gewijd heeft?

R.I.P.

MR. A.H.M. VAN BERCKEL.

Rijsenburg, Maart 1897.

Confitebor Tibi, Domine!

Ik zal U loven, Heer, uit heel mijn hart,
Al mijne liefde zij U toegewijd,
Die mijner ziele hoogste vreugde zijt -
Mijn zoetst verlangen en mijn felste smart...

O laat Uw dienaar dan in vrede gaan
Langs stille paden, naar Uw heilig Woord,
Waar hij Uw stem in 't winderuischen hoort
En boometoppen zacht te wuiven staan.

Dat geen weerstreven van Uw hoog gebod
Beslisse zijner ziele stervenslot,
Hem nederwerpe in schrikb'ren vlammennacht

Want sterk is Uwer Liefde wondermacht,
Die redden wil, wat droef verdwalen zou,
En 't zwakke draagt met on bezweken trouw!

M.V.

Jacht op den walvisch.

Een zeer pakkend tafereel geeft ons de gravure op de vijfde bladzijde, naar de teekening van F. Lindner, te aanschouwen. Wij zien daar een klein zeilschip, dat langs de kust van het noordelijk gedeelte van den Atlantischen Oceaan kruist, om op de walvisschen jacht te maken. Het is met een van de harpoenkanonnen uitgerust, die voor omtrent dertig jaar door G. Cordes van Bremerhaven voor het eerst met goed gevolg bij de walvischvangst werden gebezigd.

Zij leveren dit voordeel op, dat men daarmee walvisschen van verschillende soort en grootte niet alleen kan 'vastleggen', maar ook onmiddellijk zwaar verwonden en dooden; zij verkorten dus den strijd, die bij de gebruikelijken vangst met den door menschenhand geslingerde harpoen tusschen den 'vastgelegden' walvisch en den harpoenier gevoerd wordt.

Het schot, dat door deze kanonnen tegen de reuzen der zee wordt afgevuurd, bestaat uit een zwaren harpoen van gesmeed ijzer, waaraan een sterk touw bevestigd is; de schacht der harpoen bevat in den regel nog een afzonderlijk reservoir, geladen met

ontplofbare stoffen. Wordt de walvisch door het schot getroffen, dan neemt hij de vlucht en trekt daarbij het touw strak toe. Daardoor wordt in het reservoir een glas gebroken, welks inhoud nu de ontplofbare stoffen in brand steekt. Er volgt een ontploffing, waardoor de walvisch gedood wordt. Alleen in geval het mechanisme zijn diensten weigert, moet de aangeschoten walvisch op de oude manier door met harpoeniers bemande booten achtervolgd worden, tot hij langzamerhand uitgeput raakt en dood bloedt.

Het schip op onze gravure is in de nabijheid van een walvisch gekomen, die, hooge waterstralen opwerpend, de golven klieft. Een oogenblik biedt het dier zijn ontzaglijken rug als doelwit aan. Nu zal het schot worden gelost, en in de hoogste spanning ziet de manschap naar de uitwerking daarvan. Geen wonder, want het gaat hier om een jachtbuit, die aan traan en balein, al naar de grootte van het dier, verscheidene duizenden guldens zal opbrengen.

Dat een paar eeuwen terug de walvischvangst met heel wat meer moeilijkheden en gevaren gepaard ging, bewijst ons het dagverhaal van zekeren Frederik Martens, die als heelmeester zulk een tocht naar het hooge Noorden meemaakte met een walvischvaarder, die den zonderlingen naam droeg van *Jonas in den walvisch* en den 15n April 1671 den mond van de Elbe verliet. Het schip zette koers naar Spitsbergen en werd den 14n Mei een walvisch gewaar niet ver van boord. Onmiddellijk werden vier sloepen te water gelaten om te trachten hem te vangen, maar het monster dook onder water en kwam niet meer te voorschijn. In den regel

is dit niet het geval; gewoonlijk komt hij, na zich eenigen tijd verborgen te hebben gehouden, op weinig afstands boven de oppervlakte om adem te halen. Ten einde zonder tijd te verliezen den walvisch te kunnen vervolgen, had men de sloepen buiten boord opgehangen, zoodra men in de wateren van Spitsbergen was gekomen. In het mastwerk zaten altijd een paar man op den uitkijk, die doode walvisschen, op het water drijvende, zochten te ontdekken, daar er een belooning van een dukaat op gesteld was.

Den 30n Mei hoorde men het blazen van een walvisch. Dadelijk zetten de sloepen hem achterna, en toen zij het dier genaderd waren, greep de harpoenier zijn harpoen, gaf den roeiers een teeken om op te houden, zwaaide een oogenblik met zijn wapen, dat als een pijl de lucht doorkliefde en zich in het lichaam van het monster plantte even achter de kieuwen. De walvisch dook dadelijk onder, harpoen en touw meenemende. Hij trok met zooveel geweld, dat de voorzijde der sloep bijna onder water ging, hoe vlug men het touw ook vierde. Op de sloep waren eenige rollen touw, die elk een lengte hadden van honderd vademen. Naarmate de walvisch dieper onderdook, liet men meer touw schieten, en toen er op de boot niets meer was, nam men dat van de andere. Ondanks alles werd de boot snel meegesleept, en een der mannen was verplicht, den rand van het boord, waarover het touw liep, onophoudelijk nat te maken, uit vrees dat de wrijving het in brand zou doen geraken.

Ondertusschen trachtten de andere sloepen de plaats te bereiken, waar zij vermoedden, dat de walvisch weer zou boven komen. Maar de tijd ging voorbij, en het dier verscheen niet. Verwonderd keken de zeelieden naar alle kanten uit, toen men een groot aantal zeevogels zag rondfladderen en neerstrijken; dadelijk begaven zij zich daarheen en zagen den walvisch door zijn kieuwgaten een dubbele kolom bloed opspuiten, zoodat de zee er rood door gekleurd werd. Nu begon pas het gevaar.

Terwijl de sloep, die aan den walvisch lag vastgemeerd, mee werd getrokken, maar op ordentelijken afstand van den staart zocht te blijven, naderden de andere sloepen de zijden van het geduchte monster en brachten de harpoeniers het diepe wonden toe met hun lansen. Overal waar zij konden, staken zij hun lansen in, maar ze legden het er vooral op toe, de edele deelen te treffen. Het dier geeselde het water met zijn staart en blies geweldig, maar langzamerhand, uitgeput door bloedverlies, verzwakte het; een schudding trilde door zijn machtig lichaam, zijn krampachtige bewegingen deden het water opborrelen, hij lichtte den kop op, zijn oog zocht voor het laatst het licht, en hij stierf.

De zeelieden stieten een zegekreet uit. Hun buit dreef met den rug naar beneden en den buik gelijk met het water. Men sneed hem den staart af, men maakte hem aan den achtersteven van een der sloepen vast, die alle aan elkaar waren vastgebonden, en sleepte hem naar de *Jonas.* Volgens Martens leverde hij 70 kardels vet (een kardel is een vat, dat ongeveer 291 liter inhield, overeenkomende met het Engelsche *quarter*).

Den 4en Juni, vertelt Martens, achtervolgden wij weer een walvisch en naderden hem van zoo nabij, dat de harpoenier zijn wapen wilde afschieten, toen hij zich als een steen onder water liet vallen, te beginnen met den staart. Dien dag maakten wij herhaalde malen jacht op walvisschen, zonder er één te kunnen vangen.

Den 13n zagen onze zeelieden meer dan twintig walvisschen, die in een school tusschen het ijs doorzwommen. Zij vingen er één, een mannetje, die 65 kardels vet opleverde.

De derde vangst had den 22n Juni plaats. Alle sloepen vervolgden een walvisch, toen een harpoenier, die dicht bij zich een anderen zag, zijn harpoen naar hem wierp en hem raakte. Het dier vluchtte naar het ijs en lag er lang te spartelen vóór het stierf. Het was zoozeer omringd door het ijs, dat de andere sloepen, die den eersten walvisch hadden moeten opgeven, den harpoenier niet te hulp konden komen. Eindelijk scheidde het ijs vaneen en liet den doortocht vrij. Het vet van dit dier vulde 45 tonnen.

Toen de *Jonas* den 22n Juli Spitsbergen verliet, had zij in het geheel acht walvisschen gevangen en ongeveer 420 kardels of 121.447 liter vet verzameld.

Daar Martens de waarde der walvisschen gemiddeld op 3000 gulden schatte, brachten zij met hun achten den reeder 24,000 gulden op, die aan de bemanning aan loon en aandeel in de vangst een kleine 11,000 gulden had uit te betalen, zoodat hij zelf toch nog een winst van meer dan 13,000 gulden in zijn zak stak.

Reeds in de negende eeuw werd de walvischvangst door de Noorwegers uitgeoefend, en in de 13e en 14e eeuw door de Baskiërs, die tot aan New-Foundland en vervolgens diep in de Ijszee doordrongen. In 1611 ontstond in ons vaderland de Groenlandsche of Noordsche Compagnie, die echter in 1645 ontbonden werd. Uit Engeland vertrokken reeds in 1598 schepen ter walvischvangst, maar ook de Engelsche Compagnie ging te niet. Tegenwoordig is de walvischvangst hoofdzakelijk in handen van Engelschen en Amerikanen.

In het begin der achttiende eeuw bezocht de walvisch de kusten van Noord-Amerika in zoo grooten getale, dat men er met booten jacht op kon maken. Vervolgens werden daarvoor schepen gebouwd, en deze visscherij verhief zich weldra tot een hoogen trap van bloei. Haar opbrengst beliep in 1858 niet minder dan 18 millioen gulden.

De bloei der Engelsche walvischvangst bereikte haar toppunt in 1815; men had daarvoor toen 164 schepen, wier aantal in 1866 verminderd was tot 35.

Bovengenoemde Groenlandsche Compagnie, door eenige burgers van Hoorn en Amsterdam gesticht, ontving van de Staten voor den tijd van drie jaar een octrooi, dat bij herhaling vernieuwd werd. In 1700 vingen de Hollanders meer dan 2000 walvisschen, doch die tak van welvaart begon langzamerhand af te nemen. In 1794 begaven zich nog 55 walvischvaarders naar Groenland en maakten er zich meester van bijna honderd walvisschen, terwijl drie schepen, naar Straat Davis gezonden, nog 13 van die zeemonsters bemachtigden. Uit ons vaderland trekken echter al sedert jaren geen schepen meer ter walvischvangst.

Is de walvischvangst merkwaardig, merkwaardig is ook de strijd, die vaak tusschen den walvisch en een anderen niet minder geduchten zeebewoner, den zwaardvisch, geleverd wordt. Deze laatste trekken bij heele scholen, evenals de walvisschen, en de aanvallen tusschen deze zeemonsters zijn dikwijls ware zeeslagen.

Wanneer de beide troepen elkaar ontmoeten, vereenigen de walvisschen zich en sluiten hun gelederen, zoodra de zwaardvisschen hun tegenwoordigheid door eenige sprongen in de lucht verraden hebben. De zwaardvisschen van hun kant formeeren zich in gelid, en de strijd begint.

De zwaardvisch tracht altijd den walvisch van terzijde aan te vallen, hetzij zijn wreed instinct hem de zwakke zijde van het stalen pantser heeft doen ontdekken - want bij de voorste vinnen is een plaats, waar de wonden doodelijk zijn - hetzij de zijde een grooter oppervlakte aanbiedt voor zijn slagen.

De zwaardvisch springt achteruit om zijn aanloop beter te nemen. Indien zijn beweging het fijne oog van den walvisch ontgaat, is deze verloren: hij ontvangt den slag van zijn vijand en sterft bijna dadelijk. Maar indien de walvisch den zwaardvisch bemerkt op het oogenblik dat hij toeschiet, heft hij zich met een plotselingen ruk met

de heele lengte van zijn lichaam uit het water en valt steeds op de zijde terug met een geluid, dat mijlen in het rond gehoord wordt en de zee met een opspattend en ziedend schuim bedekt.

Het reusachtige monster heeft enkel den staart tot zijn verdediging; het tracht daarmee zijn gevaarlijken vijand te treffen en verlost zich daarvan met één slag, indien het hem gelukt hem te raken. Maar indien de vlugge zwaardvisch dien slag weet te ontwijken, wordt de strijd vreeselijker. De aanvaller komt op zijn beurt uit het water, valt weer op den walvisch neer en tracht hem niet te doorboren, maar hem door te zagen met de tanden, waarmee zijn geducht wapen voorzien is. Men ziet de zee rood gekleurd worden door het bloed; de woede van den walvisch kent geen grenzen meer. De zwaardvisch treft hem van alle kanten, doodt hem en snelt dan andere overwinningen te gemoet.

Dikwijls ook heeft de zwaardvisch geen tijd om den val van den walvisch te voorkomen; hij keert dan zijn scherpe zaag naar de zijde van het reusachtige dier, dat hem verplettert, maar zelf doodelijk getroffen wordt door het vlijmende wapen.

Johannes Brahms.

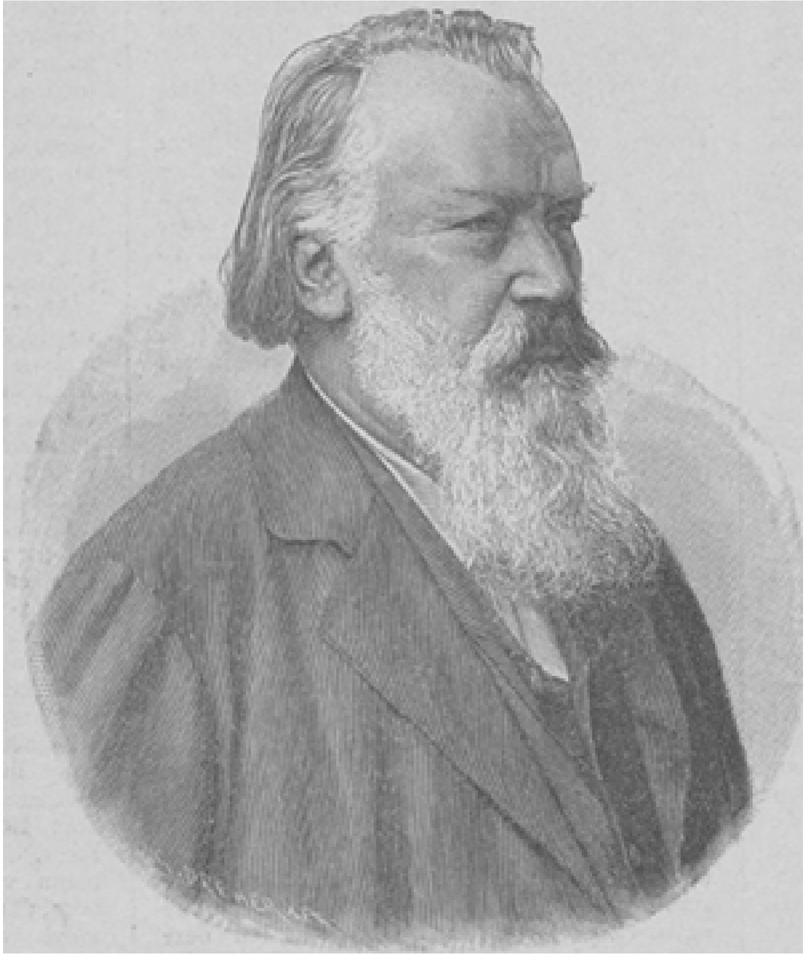

JOHANNES BRAHMS, † 3 April 1897.

‘Hij is gekomen, aan wiens wieg gratiën en helden wacht hielden - hij heet Johannes Brahms.’ Zoo schreef in vurige kunstenaarsbezieling Robert Schumann over een jong, nauwelijks twintigjarig toonkunstenaar, die op een kunstreis ook Dusseldorp, waar toenmaals Schumann woonde, had aangedaan. De meester zag in den jongeling

een geroepene, hij prees zijn ‘geniaal spel, dat uit de piano een orkest van weeklagende en jubelende stemmen haalde,’ hij voorspelde hem roem, lauweren en palmen; hij zag in hem een man, ‘in wiens naam eenmaal de gezamenlijke muzikale inhoud van den tijd zou samengevat zijn;’ hij heette hem welkom als ‘sterk strijder.’

Meer dan veertig jaren zijn sinds die dagen voorbijgegaan; ook de jongeling heeft als de meester zijn levensbaan al geëindigd. Den 3n April 11. heeft de dood hem uit zwaar lijden verlost, en afgesloten ligt nu Brahms' werk voor de nakomelingschap, die beslissen zal of hij de verwachtingen vervuld heeft, door den meester op hem gebouwd.

Gedurende zijn leven had Johannes Brahms als elk man van beteekenis zijn warme vereerders en scherpe veroordeelaars. De eersten verhieven hem onder de onsterfelijken en stelden hem gelijk met Bach en Beethoven, de anderen wilden hem verkleinen omdat hij zoo geroemd werd; allen moesten den diepen ernst, de groote meesterschap van zijn composities erkennen; allen zijn het er over eens, dat de dood in de rijen van de hedendaagsche toonkunstenaars een groote gaping gemaakt heeft door Brahms uit het leven te rukken. Voorzeker, de lauweren en palmen, hem door Schumann voorspeld, heeft hij in rijke mate geoogst; maar niet zonder strijd heeft hij ze mogen veroveren; het heeft lang geduurd eer hem de algemeene waardeering ten deel viel en zijn naam in ruime kringen bekend werd.

Johannes Brahms werd in 1833 te Hamburg geboren, waar zijn vader als contrabassist aan verschillende orkesten meewerkte. Al vroeg openbaarde zich in het kind een muzikaal talent en reeds als knaap trad Brahms bij openbare concerten in zijn vaderstad op, niet enkel als pianist, maar ook als componist. Zijn naam was echter nog niet over de grenzen van zijn vaderstad doorgedrongen, toen hij in 1853 kennis maakte met den Hongaarschen vioolspeler Nemenyi en met dezen een kunstreis ondernam door verscheidene Duitsche steden.

Op die reis leerde hij ook Schumann kennen en weldra vereenigde een band van innige vriendschap Brahms en Schumann, die den jongen man als geleide in de wereld de boven vermelde, haast buitensporige loftuiting meegaf. Kort daarop werd Schumann's geest door waanzin beneveld, maar de jonge vriend bleef hem trouw, hij bezocht den kranke in de inrichting voor zenuwlijders te Endenich, en het was een treffend schouwspel, de beide meesters aan de piano te zien zitten en in aangrijpende tonen hun gedachten en gevoelens te hooren uiten.

Voor de groote muzikale wereld bleef Brahms intusschen lang een onbekende. Jaren verliepen eer zijn naam maar met half zooveel warmte genoemd werd als Schumann dit had gedaan. Brahms had een betrekking bij den vorst van Detmold, gaf muziekonderwijs aan het hof, leidde een zangvereeniging, maakte daarbij reizen en voelde zich zoo gelukkig in die bescheiden positie, dat hij een benoeming als professor te Keulen afsloeg.

Toch zat hij in dien tijd niet stil. Hij componeerde ijverig en op zijn eerste werk *Klavierstücke und Lieder*, dat hij in 1854 uitgaf, volgden sonaten, balladen, symphonieën en liederen vooral voor piano en kamermuziek.

Het waren scheppingen vol jeugdig vuur, niet vrij van zekere gezwollenheid, maar toch met een degelijke kern.

Langzamerhand werd echter het werk van den meester zuiverder; de opzet werd telkens grootscher, de vorm beter afgerond en daarbij ging de jeugdige bezieling niet verloren; frisch bleef zij doorklinken en ook de humor was zijn melodieën niet vreemd.

Toch was Brahms volstrekt geen wereldberoemd man, toen hij in 1862 naar Weenen trok, dat zijn tweede vaderstad worden zou. Weinige jaren daarna trad hij met een zijner aangrijpendste werken op: *Ein deutsches Requiem.* Met dit machtige toonwerk voor solo's, koor en orkest verwierf Brahms zich de algemeene bekendheid. Nu drongen ook zijn heerlijke liedercomposities in verre kringen door, waar vele zijner gezangen onvergetelijk zullen blijven.

Groot is Brahms verder als symphonie-componist, in welk opzicht hij de waardigste navolger van Beethoven genoemd wordt. Bijzonder populair werd hij door zijn Hongaarsche dansen, Magyaarsche melodiëen, die hij voor de piano getoonzet had.

Nu ontbrak het den ernstig strevenden toondichter, die te midden der stroomingen van zijn tijd, zijn oorspronkelijkheid wist te bewaren, ook niet aan uiterlijke eerebetuigingen. De Engelsche universiteit van Cambridge en de Duitsche van Breslau be noemden hem tot doctor *honoris causa.* De verheffing van Duitschland, de groote overwinningen in de jaren 1870 en 1871 overheerlijkte hij door zijn prachtig *Triumphlied.*

Meer dan honderd werken heeft Johannes Brahms als een kostelijk erfdeel de wereld nagelaten; zijn laatste, *op.* 121, zijn zwanengezang zijn de *Vier ernste Ges□nge*, wier teksten op den dood betrekking hebben.

De scheppingen van Brahms onderscheiden zich door mannelijke kracht, en mannelijk krachtig was ook zijn uiterlijke verschijning. Hij was een echte zoon van zijn Nedersaksisch vaderland, met blonde haren, blauwe oogen en blozende gelaatskleur; een breedgeschouderde gestalte, waarop een prachtige karakterkop met fraai gevormd voorhoofd stond. Als jongmensch zocht Brahms graag gezelligen omgang; wel meed hij luidruchtige feesten, maar in den vriendenkring bij een goed bezette tafel was de doctor in de muziek toch een opgeruimd en levenslustig prater.

Den vorigen zomer kon Brahms nog naar Frankfort aan den Main reizen om de begrafenis van zijn trouwe vriendin Clara Schumann bij te wonen. Daarop openbaarde zich bij hem een leverkwaal, die gestadig verergerde en den vieren-zestigjarige tot een pijnlijk ziekbed veroordeelde.

In het toonkunstenaarsboschje van het *Centralfriedhof* te Weenen rust nu Brahms' stoffelijk hulsel in een eeregraf, hem door de stad Weenen geschonken. In zijn werken leeft de meester echter voort en altijd zal de nakomelingschap hem prijzen als een van de eerste toondichters uit onzen tijd.

Bij de Platen.

De wekelijksche kerkgang van den sultan. -

Vier eeuwen lang hadden de sultans van Turkije getroond in het oude serail, toen in 1853 Abdoel Medsjid de keizerlijke residentie verplaatste naar Dolmabagdsje aan gene zijde van Pera. Zijn opvolgers dachten er niet meer aan, naar het verlaten serail terug te keeren. De tegenwoordig regeerende sultan Abdoel Hamid II heeft zijn verblijf gevestigd in Jildiz-Kiosk, het sterren paleis, op de hoogte boven Besjiktasj aan den Europeeschen oever van den Borporus gelegen en wel niet bijzonder uitgestrekt, maar buitengewoon weelderig ingericht en omgeven met een welonderhouden vorstelijk park vol lusthuizen, prieelen en kunstig aangelegde waterpartijen.

In de onmiddellijke nabijheid van Jildiz-Kiosk bevinden zich beambtenwoningen en bureau's en in de omliggende kazernen zijn talrijke troepen gehuisvest, de lijfwacht uitmakende van den Grooten Heer, die bijna nimmer dit met hooge muren omgeven en streng bewaakte gebied verlaat. Maar, al moge Abdoel Hamid ook nog zoo zeer de aanraking met de buiten wereld schuwen, op één dag van de week moet hij zich toch noodzakelijk aan zijn onderdanen vertoonen. Als khalif of geestelijk opperhoofd der geloovigen mag hij niet verzuimen op Vrijdag, den Muzelmanschen Zondag, een openbare moskee te bezoeken, em daar het voorgeschreven gebed of de *Selamlik* te verrichten.

Ten einde zich dien plicht zoo gemakkelijk mogelijk te maken liet de sultan in de jaren 1885 en '86 voor het hoofdportaal van Jildiz-Kiosk de bijzonder sierlijke en naar den Grooten Heer genoemde moskee Dsjami Hamidjé oprichten. Dit gewijde gebouw, met een koepel en een slanke minaret bekroond, is prachtig gelegen en van zijn hooge tinnen geniet men een heerlijk gezicht op Stamboel, den Bosporus en de Bithynische kust.

De *Selamlik* of wekelijksche kerkgang van den sultan leverde oudtijds een waarlijk schitterend schouwspel op, dat tegenwoordig in al zijn pracht en van nabij enkel maar door weinige bevoorrechten te genieten valt. Want de weg, dien de sultan neemt, is evenals het voorplein der moskee aan alle zijden met troepen afgezet. De groote menigte krijgt haar heerscher dus maar uit de verte te zien.

Maar zelden begeeft Abdoel Hamid zich te paard naar de moskee; meestal doet hij dit in een rijtuig. De plechtigheid van den *Selamlik* heeft in den regel omstreeks het middaguur plaats. Onder het geschetter van fanfaren en het presenteeren van het geweer door de in parade-uniform optrekkende troepen beweegt zich van uit het hoofdportaal van Jildiz-Kiosk de schitterende stoet der rijk gekleede lijfwacht en der hof beambten.

In het eerste rijtuig zit, in een eenvoudige zwarte overjas en met een fez zonder eenig sieraad op het hoofd, de sultan met twee maarschalken tegenover hem. Palefreniers in met goud geborduurde livreien loopen aan weerszijden. In gesloten rijtuigen volgen de moeder van den sultan en de andere dames der keizerlijke familie den stoet.

Met het duizendstemmig geroep van: *'Padisjah tsjok jasja!* Lang leve de Padisjah!' begroeten de soldaten hun opperbevelhebber, zoodra hij den ingang der moskee Hamidjé bereikt.

Nadat de khalif zijn devotie verricht heeft, wat gewoonlijk in een half uur is afgeloopen, volgt het defileeren van de talrijke en prachtig uitgemonsterde troepen. Deze wapenschouwing houdt Abdoel Hamid van uit een venster van het paleis. Uit de krijgshaftige houding van zijn uitgelezen regimenten zal de sultan zeker menigmaal het fiere vertrouwen putten, dat de ster van Osman nog niet verbleeken zal zoolang deze scharen aan de bevelen van den Padisjah gehoorzamen.

Vooral het regiment der zouaven in hun schilderachtige uniform trekt algemeen de aandacht. Het bestaat over het algemeen uit bijzonder welgemaakte kerels, die met hun groene tulbanden, roode buizen, wijde roode broeken en witte kousen, maar vooral door hun donkergebruinde gezichten het oog van den toeschouwer onweerstaanbaar boeien.

Voor den terugtocht naar het paleis maakt de sultan gewoonlijk niet van de staatsiekoets gebruik, maar bedient zich bij voorkeur van een klein, licht gebouwd, half overdekt rijtuig, dat hij eigenhandig bestuurt.

Het schouwspel is ten einde, de troepen keeren naar hun kazerne terug, de menigte verstrooit zich en voor een week verdwijnt de heerscher van het rijk der Osmanen weer in de afzondering van Jildiz-Kiosk.

Troost in leed. -

Dat onderschrift is waarlijk niet noodig om den beschouwer opmerkzaam te maken op hetgeen de kunstenaar heeft willen uitdrukken in zijn treffend tafereel. De bevallige groep van moeder en kind spreekt al te duidelijk, dan dat zij nog een verklaring zou behoeven.

Dat hier leed is, diep, innig zieleleed, dat leest men op de droeve trekken, in den weemoedig ernstigen blik der jonge weduwe, die, moe van den arbeid en van het peinzen, het hoofd afgemat laat zinken.

Maar als een troostende engel vlijt zich tegen het hoofd der moeder het lieve krullekopje van haar kind, dat streelend het armpje om haar hals slaat en door zoet gekeuvel de gedachten der weduwe van het droeve onderwerp harer gepeinzen afleidt.

De treurende, afgetobde jonge vrouw leunende tegen den schouder van haar lieveling, en het lachende blozende kind, zich liefkozend hechtende aan de moeder, - ziedaar inderdaad wel het bevalligste beeld van troost in leed.

Allerlei.

Tegen eksteroogen. -

Als men eksteroogen elken avond en morgen met een penseeltje met sterk azijnzuur bestrijkt, verdwijnen ze, naar men wil, binnen acht dagen.

Los geworden spijkers. -

Om los geworden spijkers weer in den muur te bevestigen zonder er een nieuw gat in te slaan, wordt aangeraden, watten in opgeloste gips te doopen en daarmee den spijker zoodanig te omwikkelen dat het gat weer geheel gevuld is. Als de gips hard geworden is, zit de spijker weer goed vast.

[Nummer 7]

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans.

V.

In een stille achterstraat stond een eenvoudig, maar goed onderhouden huis, waarvan het benedengedeelte tot werkplaats scheen ingericht. Het had ten minste een dubbele glazen deur, welker paneelen intusschen altijd met groene blinden bedekt waren, en twee ramen, waarachter geen gordijnen hingen, maar groengeverfde jaloezieën. Deze waren altijd neergelaten tot op een soort horren van groengeverfd latwerk, die het onderste deel der ramen bedekten.

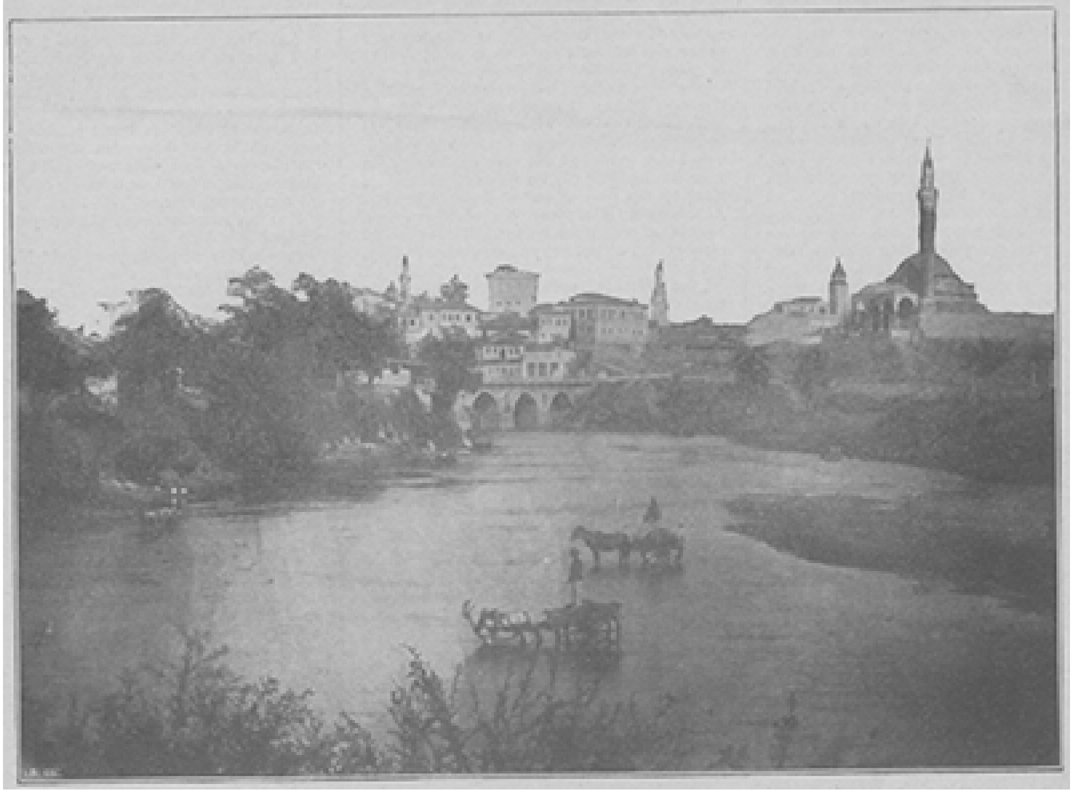

GEZICHT OP LARISSA VAN DEN PENEIOS.

De ramen van de twee bovenverdiepingen waren behangen met stijve witte valgordijnen, juist hoog genoeg opgetrokken om een beetje zonnelicht door te laten ten behoeve van een paar cactussen en dergelijke altijd groene, maar zelden bloeiende planten, die daar jaar in jaar uit in effen witte potten stonden.

De oudste bewoners van de straat konden zich haast niet herinneren het huis ooit anders gezien te hebben. De blinden voor de winkeldeur werden nooit weggenomen, dan een paar keer in 't jaar om schoongemaakt te worden. De jaloezieën werden niet opgetrokken, maar hoogstens een keer zoodanig verdraaid dat het licht van buiten

er beter door heen kon vallen, en de gordijnen van de bovenramen bleven steeds op dezelfde hoogte.

Nooit zag men werkvolk den winkel in of uit gaan; er werd dan ook sinds jaren niet meer gewerkt. Maar toch hoorden de voorbijgangers daarbinnen soms geklop, gehamer of geschaaf.

Ook nu was dit weer het geval, en wie den winkel zou binnengetreden zijn, zou aan de schaafbank een bejaard man ijverig bezig hebben gevonden. Het was geen werkman; daartoe zag hij er te net uit in de plunje. Hij droeg een broek en vest van goede donkere stof en had een wit overhemd aan, waarvan de mouwen uit de armsgaten van het vest te voorschijn kwamen. Een groot zeemleeren sloof beschutte die zindelijke kleeding tegen het stof van de werkplaats en op het eind van de schaafbank stonden een paar manchetten, die de man blijkbaar had uitgedaan om er bij het werk niet door gehinderd te worden.

Met een duimstok mat hij zorgvuldig vier einden af op een baget van blank eikenhout, die hij blijkbaar pas had geschaafd, te oordeelen naar de versche krullen op den grond. Met een klein handzaagje zaagde hij daarop de vier einden af en timmerde ze vervolgens heel handig ineen tot een vierkante lijst. Daarop haalde hij achter uit den winkel een groote glasruit voor den dag, een rol wit papier en een stuk grijs karton.

Het bordpapier legde hij naast de lijst, die omgekeerd op de schaafbank lag, spreidde de rol wit papier, die een houtskoolteekening bleek, er plat op uit en bedekte ze toen met de glasruit, na die eerst met zijn sloof nog eens zorgvuldig te hebben afgewischt.

Een en ander bleek precies op maat te zijn afgesneden; hij nam de drie stuks met twee handen tusschen vinger en duim op, draaide ze handig om en legde ze in dezelfde beweging in de sponning van de omgekeerde lijst, waarin ze nauwkeurig bleken te passen. Daarop sloeg hij met een klein hamertje achter het karton een dozijn kleine draadnageltjes in de lijst. Een oogenblik lichtte hij die van de schaafbank en

keerde ze met het glas naar boven om te zien of alles goed zat. Vervolgens beplakte hij ze van achteren met vier strooken grauw papier, die de nageltjes onzichtbaar maakten, draaide in het hout een paar schroefjes voor het ophangkoord bestemd en zette de nu onberispelijk ingelijste teekening met een blik van voldoening tegen den muur overeind om ze nog eens op zijn gemak te beschouwen.

Ondertusschen was uit de diepte van de gang eene oude meid of huishoudster komen aansloffen. Met de handen in de zij schommelde zij nader en zei, terwijl ze de ingelijste teekening onverschillig bekeek:

‘Ik kwam eens hooren, baas, of ik kan dekken. Het eten is klaar.’

‘Ja, ik kom, Trui,’ antwoordde hij, zonder van zijn werk op te zien, ‘de lijst is net in orde.’

‘'t Moet gezegd worden dat u dat nog maar netjes en handig doet, baas,’ moest Trui bekennen. ‘Menig ambachtsman, wiens dagelijksch werk het is, zou het u niet verbeteren.’

‘Dat kan wel zijn; want van de tien ambachtslieden zijn er tegenwoordig geen drie, die behoorlijk hun vak verstaan.’

‘Maar dat u er aardigheid in hebt, die akelige print in eene schilderij te zetten, daar begrijp ik nou niks van.’

‘Vindt gij dat eene akelige print?’

‘Ja, wat moet dat eigenlijk verbeelden? Een vrouw, die ligt te slapen, of is ze dood? Als ik u was, had ik dat ding maar stilletjes in de kast laten liggen. Het lag er nu reeds al een jaar, en ik dacht dat u het heelegaar vergeten was.’

‘Weet gij wat Trui, ga nu maar stilletjes dekken,’ zei mijnheer Bokels, zijn sloof afleggend en van de kapstok zijn jas nemend, die hij weer aantrok. ‘En zie strakjes of er nog niet een eind koord in de doos ligt, dan kan ik de teekening ophangen.’

‘Waar wil u dat leelijke ding in vredesnaam hangen?’

‘Waar ik 't het liefste zie, Trui.’

Hoofdschuddend en zuchtend schommelde de oude ziel naar de keuken, terwijl haar meester zich met de ingelijste teekening naar zijn gewone zitkamer achter de werkplaats begaf. Dit vertrek, dat eenvoudig en ouderwetsch, maar degelijk gemeubeld was, zag uit op een klein vierkant, net onderhouden tuintje, thans in vollen zomerdos prijkend. De kamer was niet ongezellig, maar toch mankeerde er dat aangenaam opgeruimde aan, hetwelk alleen een liefderijk zorgende en smaakvol schikkende vrouwehand aan bewoonde vertrekken geven kan.

Op de vierkante tafel, met een verschoten zwart-roodgebloemd kleed overdekt, stond of lag ordeloos dooreen een mahoniehouten tabakskistje, eene lange pijp met den kop in een koperen sleetje, een ouderwetsch koperen vuurpotje, nu als aschbakje dienst doende, een paar boeken, een gazet, een brillehuisje, een snuifdoos en eene lieve witte roos in een fleschje.

Trui pakte al dat boeltje bijeen en zette of lei het op het ouderwetsche schrijfbureau, dat tegen den eenen wand stond en toch al beladen was met een pijpenstandaard, een horlogekastje, een barometer, een paar kandelaartjes en dergelijke voorwerpen van gerief. Terwijl zij de tafel dekte, verwijderde zich baas Bokels een oogenblik en kwam toen met een trapleertje terug.

‘U zal dat akelige ding toch niet hier in de kamer hangen, waar u 't altijd voor de oogen heeft?’ vroeg ze bijna verontwaardigd.

‘Zeker, ik wil het juist altijd voor mijn oogen hebben. Breng aanstonds maar een eind koord mee. Er moet er nog een in de doos liggen.’

Trui haalde de schouders op en pruttelde binnensmonds dat daar toch zoo'n haast niet bij was en meneer er wel tot na den eten mee kon wachten; maar toen zij de soep opdiende, bracht zij meteen een bundeltje groen koord mee, dat ze op een hoekje van de schrijftafel lei.

Dadelijk ging de heer Bokels er op af om het te ontwarren en door de schroefoogjes van de lijst te halen.

‘Maar, mijnheer, ga toch in vredesnaam eerst eten. Zoo wordt de soep immers koud.’

‘Laat me maar begaan; ik ben zóó klaar. Er zit daar net een flinke spijker.’

En terwijl het goede mensch hoofdschuddend toezag, beklom hij de trapleer, die zij vasthield, en hing de teekening midden boven de schrijftafel, waar ze erg in 't oog viel tusschen twee ouderwetsche geschilderde portretten, die aan weerszijden hingen.

Een oogenblik beschouwde hij ze met blijkbare zelfvoldoening.

‘Ja ja,’ merkte Trui nuchter op, ‘'t is een lief gezicht voor eene kapotte ruit... Ik zou maar gauw gaan eten.’

Aan die vermaning gaf hij gehoor, doch niet zonder herhaaldelijk naar de nieuwe muurversiering op te zien, die hem bijzonder scheen te boeien. Trui ergerde er zich aan, telkens als ze binnenkwam om een ander gerecht op te dienen.

‘Ik kan me maar niet begrijpen, wat voor aardigheid u daar nu in vindt. U bederft er uw heele maal mee en laat alles koud worden. Smaakt het vandaag niet?’

‘Wel zeker, Trui.;’

‘Dan mocht u wel wat beter eten, in plaats van gestadig op dat ding te koekeloeren of er heel wat aan te zien was. Waarom heeft u dat juist dáár gehangen?’

‘Wel omdat ik daar zin in had.’

‘Omdat ik daar zin in had; dat is altijd uw woord. Maar die eigenzinnigheid is uw ongeluk. Is dat nu eene print om gestadig voor oogen te hebben? Een goed middel om aan de dood te denken?’

‘Nu, dat is heel stichtelijk,’ zei hij, zijn servet opvouwend.

‘En ik zeg dat het voor u heel verkeerd is. U is nog veel te jong om u dood te kniezen. Dat ik zachtjes aan op mijn eindje denk, is te begrijpen; ik krijg mijn jaren, met Allerheiligen word ik al drie en zestig, en ik kan het best voelen aan mijn oude knoken: ze willen niet meer mee, zooals vroeger; ik raak versleten,’ besloot zij met een diepen zucht.

‘Maar hoe dikwijls heb ik u gezegd, er eene meid tot uwe hulp bij te nemen.’

‘Een meid er bij! Da's niet noodig. Meneer weet heel goed dat ik daarmee toch niet overweg zou kunnen. Ik heb 't mijn leven lang alleen afgedaan en bedank er voor, op mijn ouden dag nog eene meid na te zien; ik heb al genoeg te stellen met de werkvrouw en het boodschappenmeisje. Hoe meer volk in huis, hoe meer drukte. Ik heb rust noodig.’

‘Maar, lieve ziel, wie misgunt u dat? Al honderdmaal heb ik gezegd, dat als 't huishouden u te zwaar wordt, gij het geen dag langer hoeft waar te nemen. Gij hebt genoeg gewerkt en recht op een rustigen ouden dag. In het St.-Annagesticht is al lang een plaatsje voor u besproken, eene plaats eerste klas; daar zult gij niets hoeven te doen en op uwe wenken bediend worden.’

‘Dat weet ik, meneer, en ik blijf u dankbaar dat u zoo goed voor me zorgen wil. Ik zal er heel graag naar toe gaan als de tijd daar is, maar niet voordat u bezorgd is: zoolang ik nog op de been blijf, laat ik de zorg voor u aan geen vreemde over.’

‘Daar zal het toch wel eens toe moeten komen, ten minste naar menschelijke berekening. Gij kunt het op den duur onmogelijk volhouden. Ik erger me dikwijls als ik u zoo zie tobben.’

‘Welnu, waarom doet u dan niet, wat ik u zoo dikwijls geraden heb? Zoek eene goede vrouw, die hier het huishouden op zich neemt. Dan kan ik er uit trekken en we zijn allebei bezorgd: u en ik.’

Meneer Bokels glimlachte weemoedig berustend.

‘U lacht er om, maar ik zeg dat u er wijs aan zou doen. U zou er van opfleuren als hier eene vrouw in huis kwam, die veel van u hield en er zich op toelei u het leven plezierig te maken. Hij dunkt, u zou er schik in krijgen, als zij het huis en den heelen boel weer eens netjes in orde bracht, zooals in den tijd dat de oude juffrouw-zaliger nog in haar goede dagen was. Wat was me dat een vroolijke tijd in vergelijking van tegenwoordig! Toen was het hier de zoete inval. Een ieder kwam er graag. Maar zoodra de brave vrouw van den vloer was, scheen het huis in eens uitgestorven.’

Trui wischte met haar voorschoot een traan weg.

‘Een huis zonder vrouw is een kooi zonder vogel, een haard zonder vuur,’ ging ze voort. ‘Baas Bokels zaliger kon het zonder zijn goeie Trees niet meer stellen. De moed was er uit en al gauw lei de oude man ook het hoofd neer. U aardt precies naar uw vader. U had ook eene lieve vrouw moeten hebben, dan was u een heel ander man geworden en had meteen ook nog iemand anders gelukkig gemaakt; want ze zou een besten man aan u gehad hebben. Intusschen is het er nog niet te laat voor, maar dan moet u toch niet langer wachten, anders is u het trouwgeld niet meer waard. Nu kan u er misschien nog een weldaad mee doen aan het een of ander onbemiddeld braaf meisje, voor wie de kans anders al verkeken was; want naar geld hoeft u niet te kijken en ze heeft er hier zoo maar in te stappen.’

‘Ja, ja, Trui, gij weet het wel, als gij 't maar halen mocht,’ zei mijnheer Bokels droogjes, terwijl hij een lange pijp stopte. ‘Ik zou anders die dingen maar uit mijn hoofd zetten en stilletjes de tafel afnemen; dan ga ik onderwijl eens tuinen.’

Terwijl Trui al zuchtend de vaten wegruimde, ging haar heer op zijn eentje naar den tuin en bleef hier en daar voor een bloembed of een boompje staan, terwijl hij dichte rookwolken uit zijne pijp blies. Met zijn zakmes sneed hij hier en daar een uitgebloeide roos of een verdord takje af, onderzocht de rijpende vruchten van de leiboomen tegen de schutting, morellen en abrikozen, die zachtjes aan al kleur begonnen te krijgen, schudde er hier een rups of een oorworm af, die hij onder den voet vertrapte; maar ging toch al gauw achter in het prieeltje zitten, van waar hij het heele bebloemde lapje op zijn gemak kon overzien.

De welgemeende aanmaning van de goede Trui had ditmaal meer indruk op hem gemaakt dan hij wel had laten merken. In den grond van de zaak moest hij haar gelijk geven. Ze werd met eiken dag ouder en strammer, en als ze eens mocht komen te vallen of door de gebreken van den ouden dag ongeschikt werd voor hare taak, wie zou hij dan nemen om haar te vervangen?

Aan Trui was hij van jongsaf gewend. Ze had hem als kind zien opgroeien, zijn ouders achter elkaar zien sterven en hem zelf alweer haast oud zien worden. Zij kende al zijn eigenaardigheden en gewoonten evenals hij de hare, en al was ze soms een beetje pruttelig van humeur, wat er met den ouden dag niet op verbeterde, over haar bediening had hij niet te klagen; integendeel haar trouwe toewijding kon hij niet genoeg roemen.

Hoe dus voor haar eene plaatsvervangster te vinden?

Ja, als hij eene goede vrouw had! Maar Trui had daarover goed praten. Zij wist niet dat dit eenmaal ook zijn droom geweest was, een droom. die helaas, niet in vervulling had mogen gaan. Het meisje, op wie hij als jonkman het oog had laten vallen en die hij graag tot vrouw had begeerd, had de voorkeur aan een ander geschonken. Het was dezelfde, wier afbeeldsel, van haar op het doodbed vervaardigd, nu boven het ouderwetsche schrijfbureau prijkte.

Zeker, als die hem indertijd haar hand had willen schenken, zou hij een ander man geweest zijn. Dan zou hij niet de beste jaren van zijn leven in sombere eenzaamheid gesleten hebben; dan had hij een gezelligen haard gehad, misschien een opgewekten huiselijken kring, kinderen, voor wie het hem een lust zou geweest zijn te zorgen en te werken, een zoon misschien, voor wien bij de bloeiende zaak had kunnen aanhouden, die hij van zijn vader geërfd had en die hij nu al sinds jaren had aan kant gedaan om van de beslommering af te zijn.

Ja, als hij een goede vrouw gehad had! Maar dat had niet mogen zijn. Dat voorrecht was niet voor hem weggelegd geweest. Trees had een waar woord gezegd: een huis zonder vrouw is als een haard zonder vuur. Hij had het ondervonden en er in leeren berusten. Zou hij nu nog probeeren, verandering in zijn lot te brengen? Dwaasheid! En toch.... toch had Trui misschien gelijk.... Als hij intijds nog tot een goed huwelijk kon komen, was *hij* geborgen,

zij uit de zorg en kon hij eene weldaad bewijzen aan het een of ander arm meisje, dat blij was onder dak te komen....

Maar dan moest hij er bij zich zelf toch weer om lachen. Trui had goed praten. Zelf kon zij niet eens een helpster vinden, met wie ze op den duur overweg kon, en van hem wilde ze dat hij maar in de gauwigheid een vrouw koos, met wie hij zijn heele verder leven zou moeten slijten!

Plotseling stond hij van de bank in het prieeltje op, als om die dwaze gedachten van zich af te schudden, maar toen hij in de kamer terugkwam, waar de tafel intusschen was afgenomen en alles weer zijn gewone aanzien had, viel zijn eerste blik op de teekening, die hij pas had ingelijst en opgehangen. En dat wierp hem opeens weer midden in den stroom van zijn gemijmer.

Hoe was hij er ook toe gekomen, die teekening juist vandaag voor den dag te halen? Och, heel toevallig. Bij het opruimen van een la, waar hij iets in gezocht had, was het opgerolde papier hem in de hand gevallen, en toen had hij bedacht dat het eigenlijk zonde was, het daar zoo te laten verslingeren en de nette teekening wel verdiende in een lijst gezet te worden. Wel had hij het gelaat der vereerde doode niet zonder inwendige ontroering beschouwd, maar geen oogenblik had hij kunnen denken dat die aanblik zóó op zijn gedachten zou werken. Dat was enkel de schuld van Trui met haar zotte praatjes.

En vast besloten zich die uit het hoofd te zetten, toog hij aan zijn gewone bezigheden. Maar hoe hij zich ook in zijn boeken en papieren, zijn notities en rekeningen verdiepte, telkens werd zijn blik naar de teekening boven het schrijfbureau getrokken. Ten laatste lei hij onwillekeurig de pen neer en bleef, achterover in zijn leunstoel gezonken, in stil gepeins de treffende beeltenis aanstaren.

Wat was ze lief in haar kalmen vrede, die op 't witte kussen neergevlijde doode met haar effen voorhoofd en gladgestreken haren, haar gesloten oogleden en haar zachte, ernstige, beminnelijke trekken. Geen zweem van zorg of lijden, geen spoor van den benauwden doodstrijd was op het zuiver ovale, ernstige gelaat te bekennen. De dood bleek haar van allen aardschen kommer ontheven te hebben en had haar voorkomen twintig jaar jonger gemaakt. Hoe duidelijk herkende hij in die zalig ontslapene het beeld van het edele meisje, dat hem in zijn jongelingsjaren zoo betooverend voor den geest had gezweefd. Welk een toekomst had hij zich in den overmoed der jonge jaren durven droomen met haar als levensgezellin aan zijne zijde! En hoe bitter was de ontgoocheling geweest. Maar dat alles was nu lang voorbij.... Hij had in stilte geleden en getracht te vergeten.... Niemand had ooit geweten wat er in zijn binnenste omging, en thans, nu zij een heilige in den hemel was, mocht hij zonder schroom aan haar denken; want hij had zich te haren opzichte niets te verwijten....

Daar weerklonk eensklaps een bescheiden tikje aan de deur.

‘Binnen!’ riep de heer Bokels nog half in gedachten.

Maar toen de deur openging, schrikte hij op. Was het een geestverschijning, die hij aanschouwde in het halfduister der deuropening? Daar stond zij voor hem, die juist zijn ge dachten vervulde. Daar stond zij met haar bleek, zacht ernstig gelaat, hare zuivere regelmatige trekken, haar kalm effen voorhoofd en met de oogen schuchter naar hem opgeslagen.

Een oogenblik staarde de heer Bokels de verschijning met groote verbaasde oogen aan, maar hare nadering hielp hem gauw uit den droom.

'Zoo, is u daar, juffrouw De Lang,' zei hij, aanstonds tot bezinning gekomen, 'kom binnen en neem plaats. Hoe maakt u het?'

'O, ik voor mij heel goed, dank u wel, mijnheer Bokels,' antwoordde Mina, die er anders vrij bleek en mat uitzag in haar stemmig rouwgewaad. 'Maar met vader gaat het in den laatsten tijd weer slecht,' voegde zij er bij, terwijl ze op den stoel plaats nam, dien mijnheer Bokels haar aanwees. 'U moet de beleefde groete van hem hebben.'

De heer Bokels boog minzaam.

'Zoo,' vroeg hij belangstellend verder, 'is zijn oude kwaal weer verergerd?.... Ja, dat zal er, helaas, met de jaren niet op verbeteren, kindlief, en daarbij.... het verlies van uwe goede moeder heeft den man natuurlijk geen goed gedaan.'

'Dat spreekt van zelf, het heeft hem erg achteruit gezet. Toch is hij sedert alweer beter geweest dan in den laatsten tijd.... Ik denk dat het veel komt door de overspanning. Als hij eens een maand of drie rust kon nemen en met de schoone zomerdagen bij voorbeeld een badkuur kon doormaken, zou hij misschien wel weer opknappen; want hij is gezond van hart. Maar hij gunt zich geen rust en doet meer dan hij kan; hij moet al totaal op zijn, wil hij eene les laten afzeggen; want hij denkt natuurlijk aan de rekening. Er is zooveel te zorgen in een groot huishouden; onze jongens kosten handen met geld; want ze moeten toch iets leeren, waarmee ze later hun brood kunnen verdienen; daarbij zijn het gezonde eters - Goddank, mogen we zeggen; en we dienen toch ook altijd netjes voor den dag te komen, zoodat ik maar zeggen wil dat er heel wat noodig is,' besloot zij op den toon van een echt huismoedertje.

'Ja, ja, dat begrijp ik,' antwoordde mijnheer Bokels, die het jonge moedertje met belangstelling beschouwde.

'En dat is ook de reden,' vervolgde zij, verlegen de oogen neerslaande, 'dat ik weer eens beroep moet komen doen op uwe goedheid. 't Is morgen de eerste Augustus en dus betaaldag van de huur, maar met geen mogelijkheid hebben wij het geld bij mekaar kunnen krijgen. Daarom laat vader u beleefd verzoeken of u dezen keer nog niet eens geduld met ons zou willen hebben en voorloopig met vijf en twintig franks tevreden zijn. Zoodra wij beter bij kas zijn zullen wij het verschuldigde aanzuiveren.'

Dit zeggende haalde zij uit den handschoen van haar linkerhand een toegevouwen briefje met vijf en twintig franken voor den dag.

'Laat maar zitten, kind,' zei mijnheer Bokels goedhartig. 'Zeg aan uw papa dat ik wel wachten kan. Het heeft geen haast. Dat komt wel terecht als hij eens wat beter bij kas is.'

'O mijnheer, u is al te goed. Laat ik ten minste deze vijf en twintig franken alvast geven.'

Maar mijnheer Bokels wilde er niet van hooren en Mina moest ten slotte, onder herhaalde dankbetuigingen, het briefje weer in haar handschoen steken.

'Vader zal er u innig dankbaar voor zijn,' stamelde zij nog.

'En u heeft het zeker ook altijd nog druk met het lesgeven?' vroeg mijnheer Bokels verder om 't op een ander praatje te gooien.

'Ja, dat schikt nogal, ofschoon ik er nog wel een paar lessen meer bij zou kunnen waarnemen.... ze geven niet alle evenveel, en alle beetjes helpen.'

'Ik las van middag juist iets in de gazet, dat u misschien lijkt,' en hij reikte haar van de schrijftafel een nieuwsblad over, waarin een advertentie met blauw potlood was aangestreept.

‘O nu weet ik, wie van tijd tot tijd dit blad bij ons in de bus steekt, als er iets in staat, waar wij ons voordeel mee doen kunnen. Dat is bijzonder attent van u. Ik dank u duizendmaal.’

‘Onverdiend, lieve kind! Ik heb nooit een blad bij u in de bus gestoken,’ protesteerde de heer Bokels bescheiden, maar met een lachje dat hem verried.

‘Nu, dan heeft u 't laten doen.’

‘Edoch, 't komt er niet op aan, als u maar geholpen is. Kan dàt u soms dienen?’ vroeg hij op het blad wijzend, dat zij al met een oogslag had ingezien.

‘Zeker, mijnheer, 't kan ten minste iets worden; ik zal er dadelijk werk van maken,’ zei ze opstaande.

‘Zit nog een oogenblikje,’ zei mijnheer Bokels, zich verlegen op zijn stoel omwendend als iemand, die wat op het hart heeft, maar niet goed weet hoe hij het zeggen moet.

Gelukkig kwam Mina hem zonder het te weten te hulp. Haar oog was op de teekening gevallen, die boven de schrijftafel hing.

‘Och! heeft u die teekening in een lijst laten zetten!’ riep ze verrast uit. ‘Daar zal onze Frans mee vereerd zijn als hij het hoort. En vader zal 't ook genoegen doen.... Onze goeie moeder! 't is van de week net een jaar geweest, sinds we haar verloren....’

Het brave kind moest haar zakdoek uithalen om de tranen weg te wisschen, die bij die droeve herinnering uit haar oogen opwelden.

‘Ja, gij hebt veel aan haar verloren,’ zei mijnheer Bokels met oprechte deelneming, ‘uw moeder was een engel van een mensch:.... ik heb haar gekend in mijn jongen tijd,’ voegde hij er bij met een zucht. ‘Ik besef wat uw vader in haar heeft moeten verliezen, vooral in zijn hulpbehoevenden toestand. Gelukkig dat hij u heeft om hare plaats te vervangen. Hij zou u zeker niet gaarne missen.’

‘Hij missen?’ vroeg Mina en keek verwonderd op van achter haar zakdoek, dien ze weer wegborg.

‘Ja....a....a,’ hernam mijnheer, verlegen voor zich kijkend, ‘men kan nooit weten wat er gebeuren kan.... Als gij bij voorbeeld eens tot een huwelijk kwaamt.’

‘O, daar heb ik den tijd nog mee; daar is heel nog geen zorg voor,’ zei ze gulweg en onwillekeurig door hare tranen glimlachend.

‘Dat kunt gij niet weten, kind.... als er zich eens een goede partij opdeed....’

‘Nu, dan zou ik vader toch zoo gauw nog niet in den steek laten, maar ik denk dat de goede partijen mij wel links zullen laten liggen.’

‘Het zou anders een heele gerustheid zijn voor uw vader, als u zoodoende voor uw leven geborgen was, en als gij een goed huwelijk deed, zou dat natuurlijk voor hem en het heele huishouden een groote steun kunnen zijn,’ ging de heer Bokels voort, verlegen met een potlood spelend, dat hij van de schrijftafel genomen had.

‘Zoover zullen we maar niet redeneeren, mijnheer,’ zei Mina zonder erg en ongeduldig drentelend om heen te gaan. ‘Zoo iets zal me wel niet gepresenteerd worden.’

‘Zeg dat niet, kind,’ ging mijnheer Bokels hoe langer hoe meer bedremmeld voort, ‘'t is meer gebeurd.... Ik wil niet zeggen dat een jongmensch van fortuin nu precies uw hand zou vragen.... dat zou wel wat onwaarschijnlijk zijn. Maar bij voorbeeld iemand van geposeerden leeftijd, die nog graag een huiselijken haard zou willen stichten en die weet wat gij waard zijt.... iemand van mijn jaren bij voorbeeld...’

Bij die laatste woorden zag hij haar recht in het gezicht. De langzame nadruk, waarmee hij gesproken had, zijn zichtbare verlegenheid hadden haar een licht doen opgaan: met groote, verwonderde, bijna verschrikte oogen keek zij hem aan.

‘Gij begrijpt me wel?’ vroeg hij aarzelend.

‘Ja wel, mijnheer,’ zei het schrandere meisje, terwijl haar bleek gezichtje zich met een hoogen blos kleurde. ‘Maar nu mag ik u niet langer ophouden. Ik dank u nogmaals namens vader voor uw goedheid.’

En met eene vluchtige verlegen buiging en een gestamelden groet wipte zij de kamer uit.

De heer Bokels zag haar als verwezen na en liet het potlood, waarmee hij speelde, uit de vingers glijden, zoodat het met een nijdig tikje op den grond viel.

(*Wordt vervolgd.*)

Raad.

Klopt van stil geluk uw boezem,
't Nooit een ieder toevertrouwd!
Voor der ziele zachten bloesem
  de wereld al te koud.

Wie strooit bloemen, en de menschen
Juichen in haar geur en gloed?
Hoe die bloemen ras verflensen,
Platgetreden door hun voet!

Uw gelukskrone is verloren,
Komt ze in handen van den nijd;
Niemand, niemand mag het hooren,
Kind, dat gij gelukkig zijt!

W. DE VEER, S.J.

OPHELIA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K.E. MAKOWSKI.

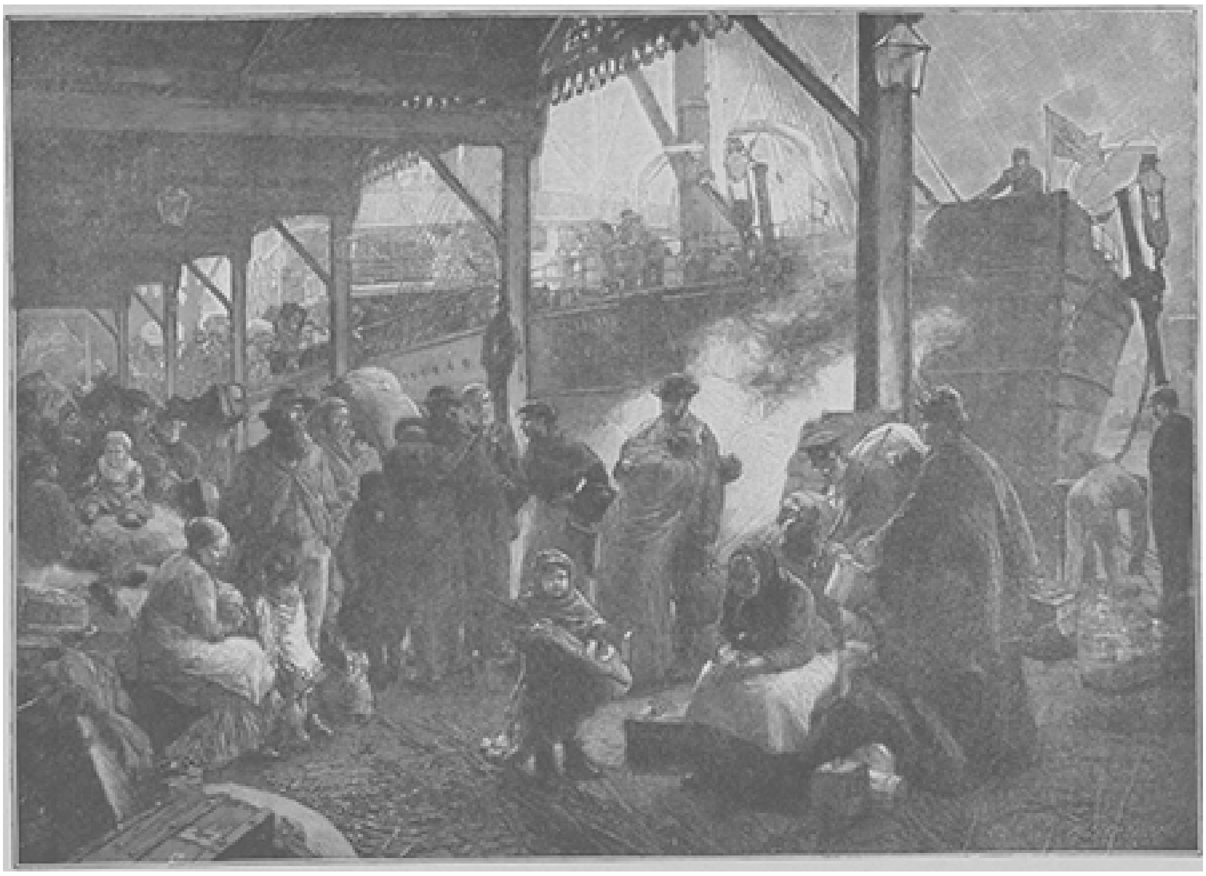

LANDVERHUIZERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN EDG. FARASYN.

Een hedendaagsche kegelwedstrijd.
door W.G.A. Tiessen.

Hebt ge, waarde lezer, wel eens heeren kegelaars aan het werk gezien?

Waarschijnlijk zult ge deze vraag met ja beantwoorden; maar hebt ge heusch echte kegelaars hun kunst zien beproeven; d.w.z. ware, onvervalschte kegelaars, kegelaars van top tot teen, geheel opgaande in het edele vermaak, dat van lieverlede den trotschen naam van sport verdiend en verkregen heeft?

Reeds zie ik een spottend lachje om uw lippen spelen, en hoor u de vraag stellen, wat er dan voor verschil is tusschen kegelaars en kegelaars. De een, zult gij zeggen, zal den bal wat beter op de plank weten te houden dan de andere, deze zal wat meer kracht ontwikkelen en voorzichtiger zijn dan gene, maar dat is ook alles; of ik nu één of honderd kegelaars zie gooien, het is alles hetzelfde: kegelaars zijn kegelaars!

Duidt het mij niet ten kwade, geachte lezer! dat ik het met degenen, die zóó durven spreken, volstrekt niet eens ben.

Zeker, kegelaars zijn kegelaars, maar daar is zulk een enorme verscheidenheid van gooien, van houding, van de wijze waarop de bal wordt weggeworpen, van stand, van het neerzetten der voeten enz., dat ik mij waarlijk schamen zou te zeggen, dat alle kegelaars gelijk zijn.

Neen, waarlijk niet, de echte oude kegelaars, die reeds jaren deze soort van sport beoefenen, zouden u met gramme blikken aanstaren, wanneer u hen, die met bewonderenswaardig vaste hand den bal op de plank weten te houden, ging vergelijken met kegelaartjes, die pas zijn begonnen en alleen maar weten, dat zij geen poedels moeten maken. Ze zouden u onmiddellijk uitdagen, met hen tien ballen, zegge tien onnoozele balletjes te gooien en u minstens dertig voorgeven, zóó zeker zijn ze van hunne kunst. Zeg dus nooit, dat alle kegelaars ke gelaars zijn, want ge zoudt deze, anders zoo vreedzame lieden, bepaald woedend maken.

Sta mij toe, geachte lezer! u uit te noodigen mij eens naar een kegelwedstrijd te volgen, dan zult ge zelf ondervinden, dat er een kolossale verscheidenheid van kegelaars bestaat.

't Is feest in het Café Restaurant ‘de Zon.’ Buiten hangt Neerlands driekleur vroolijk te wapperen, een zeker teeken, dat het feest nationaal is, hetgeen ook de groote aanplakbiljetten aan de ramen ons te kennen geven, waarop met monsterachtig vette letters te lezen staat:

GROOT NATIONAAL KEGELCONCOURS.

Wij treden het café binnen, en nauwelijks zijn we in het ruime lokaal gekomen, of een verschrikkelijk geraas en getier treft ons oor. De zaal is stampvol en in een waas van dikke rookwolken aanschouwen we een gezellig tafereel. Aan de goed bezette tafeltjes zitten menschen, voor het meerendeel heeren, die zich gestadig en onafgebroken bezig houden met eten en drinken, rooken en praten, schreeuwen en wauwelen, lachen en zingen, waartusschen zich de melodieuze geluiden paren van rammelende vorken, messen en borden, en die den zwoegenden knechten onophoudelijk werk verschaffen.

Men ziet er van allerlei slag en van bijna eiken leeftijd, sommigen in compleet sportcostuum, de meeste met kranige teekens op de borst en ook weer anderen, die

gebukt gaan onder den zwaren last hunner medailles, die bijna hunne geheele borst bedekken en die, als zoovele zegeteekenen uit den strijd, hier met waren trots vertoond worden.

Wij banen ons den weg door deze vroolijke en opgeruimde menschenmassa, hetgeen echter niet zoo heel gemakkelijk gaat, ten eerste, omdat de doorgangen tusschen de tafels en stoelen zeer nauw zijn; ten tweede, omdat telkens een nieuwe stroom van kegelaars, die uit de kegelbaan komt, ons het doordringen nog moeilijker maakt. We genieten hier echter al een voorproefje van het karakter der kegelaars. De gesprekken, die wij opvangen, behandelen niets anders dan het kegelen en hetgeen in de kegelbaan ondervonden is.

Hier ontmoeten wij een dikken meneer, die met een gezicht, rood van kwaadheid, beweert, dat de baan slecht is; als deze maar een beetje rechts gehouden had, zou hij zooveel poedels niet gemaakt hebben. Te midden van zijne heftige redeneeringen vergeet de man door te loopen, zoodat hij met zijn dikke corpus een ware verstopping veroorzaakt. Een tweede, die er wat vroolijker uitziet, geeft den dikkert groot gelijk en zegt, dat hij een ongeluk is.

Een jonge man houdt, uitgelaten van vreugde, met onstuimig gebaar een kaart in de hoogte en schreeuwt ieder toe, die hem maar hooren wil, dat hij het hoogst staat.

Het kost waarlijk moeite verder voort te komen en als niet een vroolijk troepje met een ‘hopsalderiere, hopsaldera,’ den stroom van redeneerende menschen in beweging gebracht had, zouden we zeker niet ons doel bereikt hebben. Nu kunnen we, gelukkig, verder, voetje voor voetje en bereiken eindelijk het einde der zaal. Voorzichtig nu, het is hier wat donker: we kunnen nauwelijks het kleine trapje zien, dat wij moeten afgaan, en nu, na een korte gang doorgeloopen te hebben, zien we plotseling twee flinke kegelbanen voor ons liggen.

Ook hier is het tamelijk vol, maar we dringen door de zeer beweeglijke kegelaars en toeschouwers heen, en zetten ons neer op de stoelen, die bezijden de baan geplaatst staan en wel daar, waar de korpswedstrijd gehouden wordt. We treffen het opperbest, er is juist een nieuwe club opgeroepen, die zich den zeer revolutionnairen naam heeft toegeëigend van ‘Alles om.’

Een zeven- of achttal heeren treden de afgesloten ruimte binnen, die uitsluitend bestemd is voor de club, wier beurt het is om te gooien. Het is plotseling in deze ruimte een drukte van belang. Een der heeren geeft aan den secretaris de namen der vijf afgevaardigden op, terwijl de anderen met zenuwachtige drukte en beweging zich tot kegelen gereed maken. Hoeden, jassen, vesten, stokken en manchetten worden op schilderachtige wijze op een hoop geworpen en nu zien we vijf kegelaars, die zich, eenige in hemdsmouwen, andere in sporthemden, tot den strijd hebben gereed gemaakt.

(*Wordt vervolgd.*)

Landverhuizers.
door F.J.A.L. Cordens.

Langs de stoffige dorpsstraat, geblakerd door een brandende zon en over de geheele lengte bestreken door den scherpen noordoostenwind kwam een man aangestapt, een boerenarbeider, de pet schuin op het hoofd; een bonten, dichtgeknoopten zakdoek, en een tinnen kan had hij aan een koordje over den schouder hangen. Hij kwam van zijn werk en sloeg een zijstraat in om naar huis terug te keeren. De akkers zagen er treurig uit; de langdurige droogte en de aanhoudende noordoostenwind hadden aan

het gewas veel kwaad gedaan, 't zou wéér een slecht jaar zijn. Met den rug zijner vereelte hand wischte hij zich het zweet van zijn gelaat, en even stond hij stil om naar de akkers te zien, die hier al even weinig beloofden als bij den baas, die voortaan geen werk meer voor hem had. Geen werk! De boer had zelfs moeite om er te komen, de pachtsom was hoog, de belasting drukkend, en dan de concurrentie! 't Vee bracht niets meer op, het graan kon het niet volhouden tegen de buitenlandsche markt, en dan moest er nog misgewas komen bovendien. Op het gelaat van den kloeken dertiger kwam een bittere trek, een uiting van wrevel van den man, die werken kan en werken wil, maar die geen arbeid vindt.

Nog stond hij in gedachten, toen een andere arbeider met een leege stortkar hem te gemoet kwam.

‘Piet, hebt gij 't gehoord, dat Toon Karelsen hier is?’ zeide de boer, zijn paard stilhoudend.

‘Toon Karelsen?’ vroeg de aangesprokene verwonderd.

‘Ja, de broer van Driekske; ge weet wel, hij is voor een jaar of vijftien naar Amerika gegaan, en is onverwachts teruggekomen.’

‘Is hij er rijk geworden?’ lachte Piet ongeloovig.

‘Nu! 't is een heele mijnheer, en hij heeft een baard - zoo iets;’ de boer, die met zijn beenen langs de kar bengelde, wees tot halverwege de borst. ‘Gisteravond zat hij te praten in den Rooien Leeuw, ik heb er mijn verstand aan verluisterd; van avond zal hij er weer zitten. Kom d' ook nie eens kijken, 't is de moeite waard, hij kan praten als Brugman.’

‘Zoo, ik zal zien,’ antwoordde Piet en wandelde verder.

Toon Karelsen! Ja dien had hij goed gekend, 't was zijn kameraad geweest op school; maar Toon deugde niet; hij deugde niet bij den meester, hij deugde niet thuis, hij deugde nergens voor. Zijn ouders beleefden veel verdriet van hem en zij maakten weinig bedenkingen, toen Toon met een dollen kop naar Amerika ging.

Hoe zonderling is het leven. Karelsen had in Amerika leeren werken en kwam als een rijk man terug, en hij, Piet Schaver, die zijn heele leven gezwoegd had, was nog even arm. Waarom kon hij ook niet rijk worden?

Hij kwam bij zijn woning, een leemen keet, met stroo gedekt. Daar woonde hij met zijn vrouw en zijn dochtertje bij zijn schoonmoeder in, aan wie het huisje toebehoorde.

De oude vrouw zat te breien en naast haar speelde kleine Doortje met een onooglijke houten pop, die zij voor een paar jaar van St.-Nicolaas had gekregen.

‘Is Mina niet thuis?’ vroeg de arbeider na het kind geliefkoosd te hebben en zijn bundeltje te hebben neergelegd.

‘Ze is achter met de wasch bezig,’ zei de oude vrouw.

Zonder te spreken ging Piet naar buiten, ging met zijn vrouw op een ruwe houten bank zitten en sprak lang met haar. Ze was weer knorrig en onvriendelijk, zooals ze in de laatste dagen dikwijls was; de zware arbeid en de zorg drukten haar en maakten haar ontevreden, en ze bezat slechts in geringe mate de deugd van onderwerping en geduld, die 's levens lasten lichter maakt.

Naarmate haar man met haar sprak, scheen ze meer belang te stellen in zijne woorden, en aan het fluisterend gevoerd gesprek maakte zij ten slotte een einde met te zeggen:

‘Waarom niet? Ik kan hier 't plezier ook wel op, 't is daarginds licht beter.’

's Avonds zat Piet Schaver met een heelen hoop boeren in den Rooden Leeuw te luisteren naar Toon Karelsen. Er was een enkele onder, die bedenkelijk het hoofd

schudde, maar dat was een oude grijze sufferd, naar wien niemand luisterde, en de overigen zaten met open monden en volgden aandachtig een beschrijving van de groote boerderijen, die Karelsen in Amerika had gezien.

'Maar als het dan zoo goed is in Amerika, waarom zijt gij dan teruggekomen?' vroeg een andere ongeloovige aan het einde der zaal.

'Ho, wat, vrindje,' antwoordde Toon, met waardigheid langs zijn zwarten baard strijkend. 'Ik heb ook niet gezegd, dat ik hier blijf; ik ga over zes weken weer naar Amerika terug, en ik ben maar eens komen kijken, hoe men het hier nog maakt. Ik heb het al genoeg gezien, er is hier armoede in overvloed, de pachten zijn hoog....'

'Ja, ja, veel te hoog!' schreeuwden een paar boeren, die kortelings van den notaris een aanmaning gekregen hadden.

'De grond levert niet veel op,' vervolgde spreker, 'en daarginds, waar ik ben, kan men tweemaal op een jaar oogsten; het land Kost er geen geld en de armste boerenknecht van hier kan er direct een boerderij krijgen zooals er geen een in 't heele dorp is.'

'Dan gaan wij er ook naar toe,' riep een lange slungel tegen zijn buurman.

Karelsen had het gehoord. 'O, die met mij mee wil gaan,' zei hij, 'zal er geen spijt van hebben; ik zal hem daarginds goed den weg wijzen. En als er nog meer liefhebbers zijn om in Amerika fortuin te maken, die moeten maar eens bij mij komen; gij kunt er met 't heele huishouden naar toe trekken, met vrouw en kinderen, en ik zal u op alle mogelijke manieren helpen. En gij kastelein,' zoo besloot

hij, ‘geef op mijn kosten aan de menschen een glas bier om op het welzijn van Amerika te drinken.’

Dit lokte een storm van toejuichingen uit en Karelsen gold nu in de oogen van die eenvoudige lieden voor een rijkaard, waar zelfs Rothschild den hoed voor af zou nemen.

Nog lang werd er in de herberg gepraat en geredeneerd en velen gingen dien avond naar huis met vreemde plannen in het hoofd, met idealen van rijkdom en een verlangen naar geld, dat men maar voor 't rapen had aan de overzij van den grooten plas des Oceaans.

‘Moeder, we gaan naar Amerika,’ zei Schaver den volgenden dag tegen de oude vrouw, ‘ik heb er genoeg van, hier aanhoudend om werk te moeten bedelen en dan nog honger te lijden.’

De oude vrouw zag verschrikt op. ‘Dat meen gij toch niet, Piet? We zijn wel niet rijk, maar honger hoeven we toch niet te lijden, 't Is God geklaagd zoo te spreken.’

‘Hoor eens, moeder,’ zei de arbeider beslist, ‘ik ben het hier moe, ik wil ook wel eens geld verdienen net als Toon Karelsen; ik ga, dat staat vast, en Mina gaat mee en Doortje natuurlijk ook,’ zei hij, op het kleine meisje wijzend, dat tegen grootmoeders knieën leunde.

Grootmoeder schudde haar gerimpeld hoofd: ‘Piet, jongen, wat gaat gij beginnen? Wees tevreden met wat onze Lieve Heer u geeft en vertrouw de looze praatjes van dien Karelsen niet.’ Maar Piet had er geen ooren naar en in zijn Zondagsche jas ging hij bij Toon Karelsen op audiëntie om de Amerikaansche reis te bepraten. ‘Gij hebt gelijk,’ zei Toon, ‘er zijn er nog meer, die meegaan: Dirk Vissers, Janus Hoefijzers, Kees Blaak met zijn vrouw en nog veel meer. Ze hebben gelijk, daarginds is geld te verdienen en er zullen er nog wel meer mee gaan.’

Inderdaad, er gingen er nog meer mee, en 't was een heel gezelschap dorpelingen, dat na verloop van een week of zes aan de kade te Antwerpen bijeen was om aan boord te gaan van het groote stoomschip. Zij hadden te gelde gemaakt wat zij konden en waren nu gereed voor de groote reis.

Grootmoeder had Piet Schaver vergezeld; zij weende bijna den heelen dag, het viel haar zoo hard, zoo naamloos hard van kleine Doortje, haar geliefd kleinkind, te moeten scheiden. ‘Grootmoeder, niet weg gaan, bij Doortje blijven,’ zei de kleine, die bang was in al die drukte van menschen en met haar kleine handje de oude vrouw langs de grijze haren streek.

Werktuiglijk volgde het oude mensch den stroom volk; zij had geen oog voor het reusachtig schip, dat log en onbeweeglijk aan den wal gemeerd lag; zij had geen blik over voor de onafzienbare loods, waar zich een groote menigte verdrong, en voor al het volk, dat in drukke bedrijvigheid met balen en kisten op den rug aan boord ging.

Afgemat zette zij zich op een kist neer en weende.

‘Niet schreien, grootmoeder,’ zei het meisje dat vóór haar stond. Doortje keek met verwonderde kinderoogen naar de oude vrouw; met beide handen hield de kleine een groote groene paraplu vast als een kostbaren schat, en de doek, dien moeder haar had omgedaan om haar tegen den kouden wind te beschutten, sleepte haar achterna.

Grootmoeder drukte de kleine aan haar hart en barstte in snikken uit, zoodat het kind onwillekeurig ook begon te schreien. Inmiddels kwam Piet met zijn vrouw naderbij.

‘Kom moeder, wees nu niet bedroefd, zoo erg is het niet,’ zei hij.

‘Och, dat gij mij alleen laat, is zoo erg niet. Onze Lieve Heer zal mij wel aan mijn eind helpen. Maar ik heb medelijden met dien kleinen Door. Och Piet, och Mina, als ge 't u later maar niet beklaagt.’

't Werd tijd om aan boord te gaan. 't Was een hardroerend afscheid, dat de vertrekkende landlieden van hun familie namen; en tusschen die woelige menigte stond Toon Karelsen, nu niet meer fleemend, maar norsch en onvriendelijk, met de handen in de zakken de reizigers aan te sporen om aan boord te gaan.

De ankerkettingen knarsten bij het ophalen van hun zwaren last, het signaal met de stoomfluit weerklonk en langzaam zette het groote schip zich in beweging naar het voor de meesten onbekende land.

Twee jaar verliepen. Een man en vrouw in havelooze plunje gingen door de straten van het stille dorp. Voor een leemen huisje met strooien dak, aan een zijstraat gelegen, stonden ze stil en klopten aan.

‘Woont hier vrouw Bartels niet?’ vroeg de vreemdeling.

De man, die open deed, schudde het hoofd. ‘Die is al vijftien maanden dood.’

‘Dood!’ herhaalde de vrouw, en tranen sprongen uit haar oogen. ‘Ach Piet, waren wij maar nooit weggegaan!’

De man staarde somber voor zich uit. ‘Grootmoeder dood, Doortje begraven daarginds in het verre land. O, die Karelsen was een bedrieger, had ik maar nooit naar hem geluisterd!’ En in machtelooze woede balde hij de vuist.

's Avonds werd er in den Rooden Leeuw verteld, dat Piet Schaver met zijn vrouw uit Amerika waren teruggekomen.

‘Die is er ook niet rijk op geworden’, zei er een.

‘Rijk!’ herhaalde een oude, verstandige boer, ‘'t verwondert me niet dat ze nog armer zijn dan vroeger. Er wordt zoo gemakkelijk niet fortuin gemaakt daarginds.’

Bij de Platen.

Uit den Grieksch-Turkschen oorlog. -

Hoe betreurenswaardig iedere oorlog ook moge zijn uit het oogpunt der menschelijkheid, om de ellende, die hij aanricht, de offers die hij vergt, toch heeft geheel Europa in spanning den worstelstrijd gevolgd, die in het verre Zuidoosten gevoerd is tusschen Turkije, ondanks zijn schijnbare uitputting sterker dan men gedacht had, en Griekenland, dat zijn krachten heeft overschat, of - op bondgenooten gerekend, die niet zijn komen opdagen.

Maar het was niet alleen spanning waarmee men den strijd volgde in de streek, waar Cesar eenmaal Pompejus versloeg, waar vóór zeventig jaren de Grieken hun onafhankelijkheid bevochten. Bijna algemeen was de sympathie voor het kleine volk, dat de zes groote mogendheden had durven braveeren en ter wille van de verdrukte stam- en geloofsgenooten op Kreta den ongelijken strijd aanging, waarbij het land zijn bestaan, koning George zijn kroon op het spel zette.

En al moge, zooals men uit de dagelijksche verslagen in de nieuwsbladen heeft gelezen, het Grieksche leger niet hebben beantwoord aan de verwachting, die het volk en ook Europa daarvan koesterde, zeker is het, dat de schuld daarvoor meer aan onbekwame aanvoerders en aan de gebrekkige inrichting, dan aan gebrek aan moed van de zijde der Grieken is te wijten. Zelfs naast de fanatieke onverschrokkenheid en doodsverachting der Turken blonk dikwijls de heldhaftige dapperheid der Grieksche

soldaten heerlijk uit, en dezen hebben beter verdiend dan thans voor lafaards te worden gescholden.

Of is het geen treffend bewijs van moed en zelfopoffering wat onze gravure op de laatste bladzijde te zien geeft? Een Grieksch soldaat, behoorende tot de ongeregelde troepen, draagt een gewonden makker buiten de vijandelijke vuurlinie en redt hem het leven, maar niet dan nadat hij zelf door een kogel in den voet getroffen was.

Van den persoonlijken moed der Grieksche soldaten zouden een aantal staaltjes zijn aan te halen, maar voor de verpletterende overmacht der Muzelmannen, gevoegd bij de onbekwaamheid hunner eigen aanvoerders, moesten zij het onderspit delven.

Een andere gravure in dit nummer stelt de Turken voor, die, nadat zij de hun met zooveel hardnekkigheid betwiste bergpassen hebben vermeesterd, in de vruchtbare Thessalische vlakte afdalen. En nadat ook hier het Grieksche leger voor de zegevierende wapenen der Muzelmannen had moeten wijken, lag welhaast Larissa, de bloeiende hoofdstad van Thessalië, voor hen open.

Op onze gravure ziet men de fiere steenen brug over de Peneios, die door de stad stroomt, daarachter het graf van den eersten Muzelmanschen veroveraar van Thessalië met drie blauwgroene koepels en hoog daarboven uitstekend een minaret. De weg over de brug leidt door het noordelijk uiteinde der oostelijke vlakte van Thessalië naar Tirnavos en vandaar naar den in den laatsten tijd zoo vaak genoemden Meloena-pas, in het noordoosten van het dal van Tempe.

Aan al deze namen zijn thans voor de Grieken treurige herinneringen verbonden, maar eenmaal zal ongetwijfeld de dag komen, waarop Griekenland zijn nederlagen van heden door schitterende zegepralen zal uitwisschen.

Ophelia. -

Geen dichterlijke schepping heeft misschien zoo vaak penseel en beitel van schilder of beeldhouwer bezield als de bekende figuur uit Shakespeare's beroemd treurspel *Hamlet*, de lieftallige en beklagenswaardige Ophelia.

Ook de Russische schilder Makowski heeft haar tot onderwerp gekozen voor een te gelijk bevallig en aangrijpend tafereel, dat door onze gravure op blz. 52 wordt gegeven. Om den lezer dat tafereel in al zijn tragische poëzie te doen genieten, zal het niet ondienstig zijn, in korte trekken het drama in herinnering te brengen, waarin Ophelia een zoo treurige rol vervult.

De dappere en edele koning Hamlet van Denemarken was gestorven en opgevolgd door zijn broeder Claudius, die kort na zijn troonsbestijging ook Hamlets weduwe Gertrude huwde. Zoo stonden de zaken tegenover de niets vermoedende buitenwereld, maar de zoon des gestorven konings, de jonge prins Hamlet wist welk een gruwel er school achter die schijnbaar eenvoudige troonsverandering. Hij wist dat er was *something rotten in the state of Denmark* (iets rots in den staat Denemarken.) Hem was de schim van zijn dooden vader verschenen en deze had hem geopenbaard, dat hij niet zijn natuurlijken dood gestorven, maar door zijn broeder Claudius omgebracht was. En de schim had den jeugdigen Hamlet bevolen, den moord zijns vaders te wreken.

Op middelen zinnend om dien last te volvoeren, veinsde prins Hamlet, dat de smart over den plotselingen dood zijns vaders hem de zinnen verbijsterd had. De koning en de koningin hielden met hun vertrouwelingen raad, hoe hem van zijn zinneloosheid te genezen; want schijnbaar raaskallende, zei Hamlet in hun gezicht de gruwzaamste

dingen, dingen, die vreeselijke verdenkingen konden wekken bij het toch reeds morrende volk.

Polonius, des konings opperkamerheer, meende de rechte oorzaak te kennen van 's prinsen geestverbijstering. De jonkman beminde Ophelia, zijn dochter, en daar haar vader haar den omgang met den koningszoon had ontzegd, wijl deze toch aan geen huwelijk met een meisje zoover beneden zijn rang denken mocht, verbeeldde hij zich dat dit dwarsboomen van zijn genegenheid Hamlet tot waanzin gedreven had. Hij stelde voor dat men de jongelieden als bij toeval elkaar zou laten ontmoeten, terwijl de koning en de koningin van achtereen wandtapijt van die ontmoeting getuigen zouden zijn. Dan konden zij zich vergewissen van hetgeen volgens Polonius de ware oorzaak was van Hamlets geestverbijstering.

Maar ook tegenover Ophelia bleef Hamlet in zijn rol van krankzinnige en Ophelia moest de bittere teleurstelling ondervinden, met harde en ruwe woorden te worden bejegend door den jonkman, die haar vroeger de warmste genegenheid had betoond.

Intusschen werd naar andere middelen uitgezien om Hamlets kwaal te genezen; men zou hem afleiding verschaffen door een tooneelvertooning. Maar Hamlet wist te bewerken dat de vertooners een voorstelling gaven, waarvan den koning en de koningin de haren te berge rezen. Het was namelijk de vertooning van hun eigen misdaad. Een koningin trad op, die haar gemaal eeuwige trouw beloofde en hem bij al wat heilig is bezwoer dat zij na hem geen anderen echtgenoot meer hebben zou. Doch nadat de koning zich neergevlijd had om te slapen en de koningin hem verlaten had verscheen er een vijand, die den slapende vergif in het oor deed druppelen, waardoor hij moest sterven.

Zóó had ook de koning Claudius zijn broeder Hamlet uit den weg geruimd om zich meester te maken van zijn troon, en aldus zijn eigen misdaad op het tooneel voorgesteld ziende, ijlde hij, van schrik en wroeging overweldigd, heen.

Naar aanleiding dier vertooning zou de koningin een onderhoud hebben met haar zoon, en Polonius de opperkamerheer zou daarbij achter het wandtapijt tegenwoordig zijn. Onder het gesprek vernam Hamlet geritsel achter het

tapijt. Hij stak er met zijn degen naar als om een rat te dooden, en daar verried zich de luistervink door zijn doodskreet.

Hamlet had alzoo Ophelia's vader gedood. Dat was te veel voor het zachte kind, en van dat oogenblik was haar verstand, niet in schijn, zooals bij Hamlet, maar in werkelijkheid gekrenkt. Overal zocht zij te vergeefs het lichaam van haar beminden vader, dat door Hamlet verborgen was; klagend zwierf zij rond, oude liederen zingend en bloemen plukkende om het graf van den doode te bestrooien.

Zoo dwaalde zij tot aan een beek, waar een wilgeboom zijn loover spiegelde in het heldere water. Al bloemen plukkende, bemerkte zij het water niet; haar voet zonk in het slijk van den oever, zij greep zich aan den tak van den wilgeboom vast, deze brak af en het waanzinnige kind werd meegevoerd door de golven.

Dat was het einde van de lieftallige Ophelia, die, hoe treurig ook haar jonge leven werd afgesneden, zich toch nog gelukkig mocht rekenen te sterven, alvorens de gruwelen te moeten aanschouwen, die nog volgen zouden.

EEN GRIEK, EEN GEWONDEN MAKKER BUITEN DE VUURLINIE DRAGEND.

Haar beminde Hamlet toch werd door den koning naar Engeland gezonden, naar het heette om hem te genezen, maar in werkelijkheid om er op 's konings last te worden afgemaakt. Hij wist echter van het schip te ontkomen en keerde juist in Denemarken terug om er getuige te zijn van de begrafenis van Ophelia.

Ophelia's broeder Laertes werpt zich op hem om den dood van zijn vader Polonius te wreken, maar de vechtenden worden nog gescheiden. Later echter weet de koning, die tot elken prijs Hamlet uit den weg wil ruimen, Laertes te bewegen met dezen een wedkamp aan te gaan. De koning zorgt dat Laertes' degen vergiftigd is, terwijl hij bovendien nog een beker met vergiftigden wijn voor Hamlet laat gereed zetten. Hamlet overwint en doodt Laertes, maar moet helaas op zijn beurt sterven, daar hij

met Laertes' giftigen degen gewond is. Alvorens te bezwijken doodt hij echter ook den koning, die van al deze gruwelen de oorzaak is, terwijl de koningin zich onbewust den dood drinkt uit den vergiftigden beker, die voor Hamlet bestemd was.

In de bloedige verwikkeling van het geweldige treurspel vormt de liefelijke figuur van Ophelia een aangenaam en weldadig rustpunt; zij is als een lieve bloem van zachtheid en onschuld te midden van een akelig verwarddoornenbosch van wilde hartstochten. Haar verschijning werpt een troostend lichtschijnsel over de somberheid van dit drama vol bloed en misdaad.

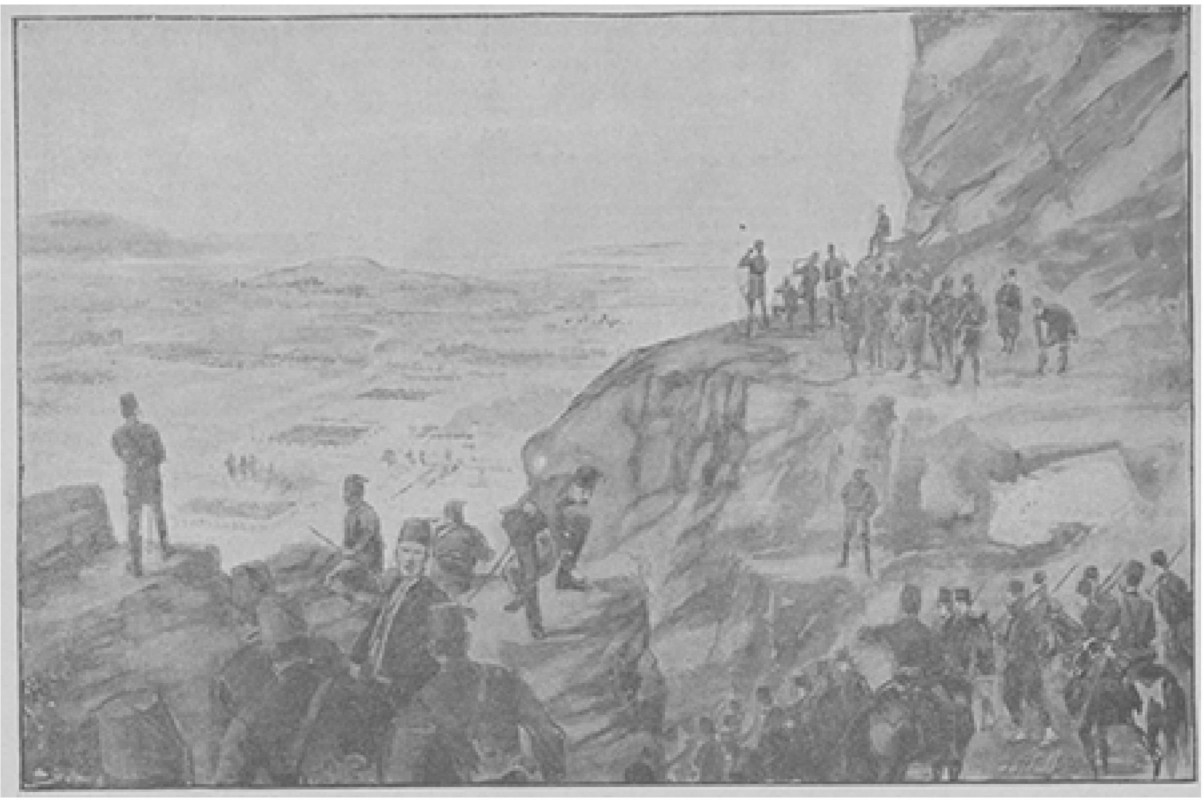

DE TURKEN, AFDALENDE IN DE VLAKTE VAN THESSALIË.

[Nummer 8]

De hertog van Aumale.

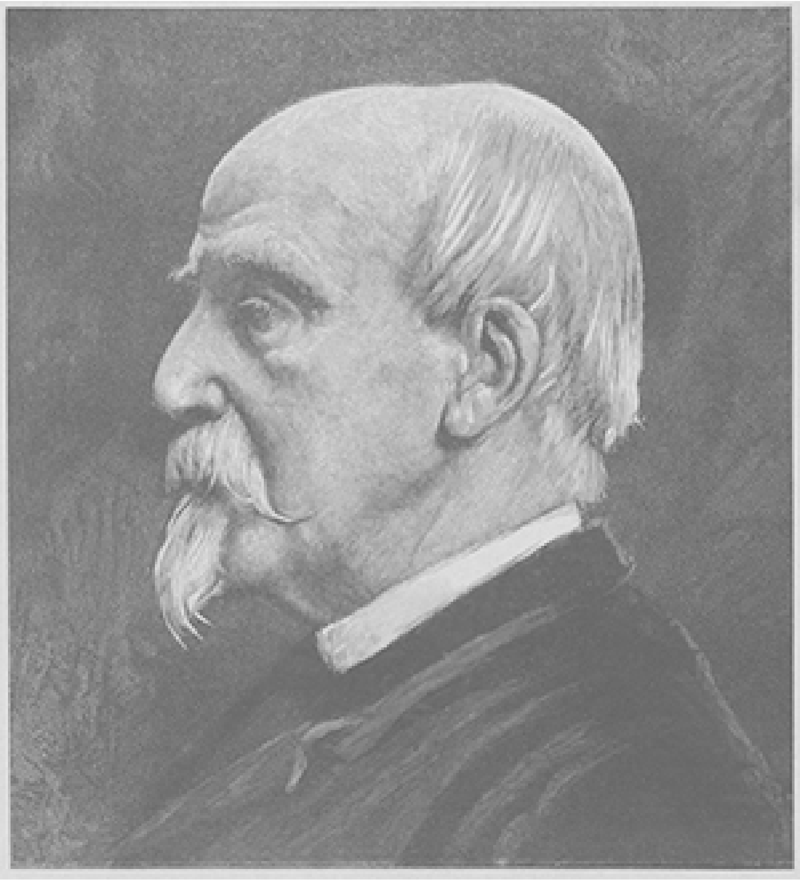

DE HERTOG VAN AUMALE, † 7 Mei 1897, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BONNAT.

De ontzettende ramp te Parijs, die den 4n Mei ll. aan zoovele verdienstelijke telgen van Frankrijks edelste geslachten het leven kostte, was ook de zijdelingsche oorzaak van het overlijden van den hertog van Aumale, die drie dagen daarna op zijn landgoed te Zucco op Sicilië bezweek. De vijf-enzeventigjarige grijsaard toch, die sedert lang aan een hartkwaal leed, vermocht den schok niet te overleven, waarmee het verpletterend bericht hem trof, te meer toen hij vernam, dat ook zijn beminde nicht, de hertogin van Alençon, onder de slachtoffers was.

In den hertog van Aumale is een der edelste afstammelingen van het oude Fransche koningshuis van het wereldtooneel afgetreden. Algemeen is de hulde, die hem van alle zijden bij zijn dood werd gebracht, ook van degenen, voor wie anders de vorstelijke afkomst geen aanspraak geeft op bijzondere opmerkzaamheid. Dat heeft de verbannen koningszoon hieraan te danken, dat hij ondanks de onheusche bejegening, die hij herhaaldelijk van de verschillende Fransche regeeringen moest ondervinden, toch zijn vaderland is blijven liefhebben en dienen, waar en zooveel hij kon. Boven de wisselende regeeringen stond voor hem altijd Frankrijk, en toen zijn vaderland hem als een staatsmisdadiger uit het leger had gejaagd, wreekte hij

zich daarover door de vermaking van een koninklijk geschenk, zijn voorvaderlijk kasteel Chantilly met al de daar samengebrachte kunstschatten, die hij ter beschikking stelde van het *Institut de France.* Nooit heeft hij in zijn jarenlange ballingschap gewrokt of in het geniep de rust van Frankrijk bedreigd; maar zoo dit zijn diensten als krijgsman niet langer begeerde, eenvoudig den degen met de pen verwisseld en die gewijd aan de verheerlijking van Frankrijks grootheid in het verleden.

Het veelbewogen leven van den hertog van Aumale is een vernieuwd bewijs, dat het, in onzen tijd vooral, geen benijdenswaardig voorrecht is, op de treden van een troon geboren te worden.

Henri Eugène Philippe Louis d'Orléans werd den 16n Januari 1822 te Parijs geboren als de vierde zoon van den toenmaligen hertog van Orleans, later koning Louis Philippe. Reeds als kind legde hij groote begaafdheden aan den dag. Zijn levendig, ondernemend karakter, zijn opgewekte verbeelding vergemakkelijkten de taak zijner onderwijzers.

Toen in 1830 zijn vader den troon besteeg, was hij nog te jong om aan diens zijde op te treden; maar in het volgende jaar reeds zien wij hem ingelijfd bij het corps grenadiers van de nationale garde, in de hoedanigheid van pupil en in de uniform met de wollen epauletten.

Intusschen zette de knaap zijn studiën aan het college Henri IV voort, en toen hij op zestienjarigen leeftijd voor een opzettelijk daartoe benoemde commissie een examen had te ondergaan, doorstond hij dat zoo schitterend, dat hij weinige dagen later in actieven dienst mocht treden met den rang van kapitein.

Maar met titels en onderscheidingen, die hij hoofdzakelijk aan zijn hooge geboorte te danken had, stelde zich de eerzucht van den jongen prins niet tevreden. Al spoedig vond hij gelegenheid op het slagveld te toonen, dat hij de snelle bevordering ook waardig was. In 1840 vergezelde hij namelijk zijn ouderen broer als ordonnans-officier naar Algerië, ontving er den vuurdoop en onderscheidde er zich door zulke wakkere krijgsbedrijven, dat hij achtereenvolgens tot bataljons-chef en luitenant-kolonel bevorderd werd. Aan generaal Bugeaud schreef hij in een brief van dankbetuiging:

‘Ik verzoek u, mijn generaal, mij noch vermoeienissen noch wat ook te besparen. Ik ben jong en krachtig, ik moet mijn sporen verdienen. Ik vraag u maar één zaak, dat is het regiment van den hertog van Aumale niet te vergeten als er slagen te krijgen of uit te deelen zijn.’ De generaal antwoordde daarop: ‘Gij wilt niet ontzien worden, mijn prins! Dit is nooit mijn gedachte geweest. Ik zal u het rechtmatige deel in onze vermoeienissen en ge-

varen geven; gij zelt zult uw deel wel weten te nemen van de glorie.'

De hertog van Aumale legde zich met ijver toe op die taak, zijn karakter waardig; zijn aangeboren trots bewaarde hem voor de ijdelheid, die zich licht met parade-galons, ver van het slagveld en de gevaren gewonnen, zou bevredigd hebben. Maar ongelukkig noodzaakte de koorts hem Algerië te verlaten, waar hij zijn eerste lauweren op het veld van eer had mogen plukken. Spoedig echter mocht hij weer een werkzaam aandeel nemen in den Algerijnschen veldtocht en den 16en Mei 1843 onderscheidde hij zich roemrijk bij de inneming der *smalah* van Abd-el-Kader. het schitterende wapenfeit, door Horace Vernet vereeuwigd op een der grootste doeken van de galerij te Versailles. Vier vaandels, bijna vierduizend gevangenen, de schatkamer van den emir en de onderwerping van een gansche streek was de prijs van dit kloeke heldenstuk.

De graad van luitenant-generaal, den prins als belooning voor zijn krijgsbedrijven geschonken, was alweer een prikkel voor zijn jeugdigen ijver om nieuwe lauweren te voegen bij de reeds verworvene. Hij onderbrak zijn krijgshaftige taak alleen om in November 1844 te Parijs in het huwelijk te treden met prinses Maria Carolina van Bourbon, dochter van den prins van Salerno, van de koninklijke familie van Napels.

In 1847 tot gouverneur van Algerië benoemd, ter vervanging van generaal Bugeaud in die hoedanigheid, ontving hij den 23en December van dat jaar de onderwerping van den geduchten opstandeling Abd-el-Kader.

De Februari-revolutie van 1848, die zijn vader onttroonde, verraste hem te midden zijner nieuwe en omvangrijke werkzaamheid. Alom bemind en geëerd, door het heele leger op de handen gedragen, zou het hem niet moeilijk zijn gevallen, zich met geweld van wapenen tegen de nieuwe regeering te verzetten, hetgeen hem dan ook van verschillende kanten werd voorgesteld. Maar dat wilde hij niet. Naar zijn eigen woorden, was hij, 'tot het laatste oogenblik trouw aan zijn plichten als burger en soldaat,' op zijn post gebleven, zoolang hij zijn tegenwoordigheid nuttig achtte voor den 'dienst van het land.' Maar toen hem den 2n Maart het decreet bereikte, waarbij de koninklijke familie uit Frankrijk verbannen werd verklaard, gaf hij, overeenkomstig de bevelen van den nieuwen minister van Oorlog, zijn degen over aan generaal Cavaignac, die tot zijn opvolger was aangewezen; den volgenden dag reeds scheepte hij zich in op de *Solon*, hetzelfde schip waarop hij twee maanden te voren den afgezetten en gevangen emir vergezeld had, en begaf zich naar Gibraltar, van waar hij Engeland bereikte.

De revolutie had zijn degen verbrijzeld en zijne toekomst verwoest; maar hoe schrijnend ook de toegebrachte wonde, hoe bitter de teleurstelling was, hij droeg het hart te hoog om vatbaar te zijn voor de inblazingen van wrok, eigenbelang of eerzucht. Geen oogenblik dacht de vier-en-twintigjarige generaal er aan, van zijn overwicht op het leger partij te trekken om de nieuwe regeering moeilijkheden te bereiden.

'Frankrijk,' zoo sprak bij in zijn dagorde tot afscheid aan de troepen, 'Frankrijk kan op zijn Afrikaansch leger rekenen. Het zal hier gedisciplineerde, dappere, geharde troepen vinden; zij zullen overal het voorbeeld weten te geven van alle krijgsmansdeugden en van de zuiverste toewijding aan het vaderland. Ik had gehoopt hun gevaren te deelen en met hen voor het vaderland te strijden,... Die eer is mij ontno men; maar uit de ballingschap zullen al mijn wenschen zijn voor de grootheid en het geluk van Frankrijk!'

Het was te voorzien dat de ballingschap voor hem niet als voor menig ander verdreven prins een tijd van onvruchtbaar mokken of eerzuchtig drijven noch ook van onverschillig nietsdoen zou wezen. Niet te vergeefs had hij de lessen aan het college Henri IV gevolgd; thans zou hij zich de eenmaal verworven kennis ten nutte maken om, nu hij niet langer met zijn degen Frankrijk dienen kon, dit voortaan te doen met de pen. De krijgsman werd historieschrijver en leverde een reeks van belangwekkende studiën, die meerendeels de vroegere krijgshaftige grootheid van Frankrijk tot onderwerp hadden. Zijn hoofdwerk was de omvangrijke geschiedenis der prinsen van Condé, die hij in zijn laatste jaren heeft mogen voltooien.

In Augustus van het jaar 1870, dat voor Frankrijk zoo noodlottig zou worden, bevond de verbannen prins zich te Brussel. Hij had zijn residentie te Twickenham verlaten om te dichter te zijn bij zijn ongelukkig vaderland, dat hij ondanks een twintigjarige ballingschap trouw was blijven liefhebben. Op het bericht van de eerste nederlagen verzocht hij als eene gunst, in de gelederen van het Fransche leger te mogen dienen. Op dat verzoek ontving hij zelfs geen antwoord.

Den 8n Februari 1871 koos het departement *de l'Oise* hem tot afgevaardigde naar de nationale vergadering; maar evenals zijn broer de prins van Joinville, die voor Haute-Marne gekozen was, kon hij eerst in December, nadat het verbanningsdecreet ingetrokken was, te Versailles zitting nemen. Een man van de politiek bleek hij echter niet te zijn; hij sprak alleen over militaire aangelegenheden en betoonde zich daarbij, al had hij zijn degen moeten afgeven, een krijgsman in zijn hart. Tot de schoonste dagen van zijn leven rekende hij dan ook dien van zijn herstel in het leger met zijn graad van divisie-generaal, ten jare 1872.

In zijne hoedanigheid van generaal werd hij geroepen den krijgsraad voor te zitten, die te oordeelen had over maarschalk Bazaine. Een zijner antwoorden aan den beschuldigden maarschalk is beroemd gebleven. Toen deze zijne aanknooping van onderhandelingen met den vijand poogde te rechtvaardigen met te zeggen dat er op dat oogenblik in Frankrijk geen wettige regeering meer was, voerde de hertog van Aumale hem hooghartig te gemoet: ‘Maar Frankrijk was er toch altijd nog.’

Eenige maanden na het proces nam de hertog van Aumale te Besançon het commando op zich over het 7e legerkorps en van dien tijd af verscheen hij weinig meer in de Kamer, hoewel hij tot 1876 zijn mandaat als afgevaardigde behield.

Toen nauwelijks de vijftig gepasseerd, onderscheidde hij zich als een der ijverigste legerbevelhebbers. Uitstekend krijgskundige en degelijk bestuurder, wist hij de hem toevertrouwde troepen krachtig te leiden en te bezielen.

Omstreeks dien tijd had hij onder zijn bevelen een vijf-en-dertigjarig kolonel, sedert den oorlog commandeur van het Legioen van eer en algemeen aangeschreven als een officier, die eene toekomst had.

Deze kolonel heette Boulanger, en algemeen bekend is thans de brief, waarin hij den hertog van Aumale om bevordering verzocht. Die brief werd namelijk openbaar gemaakt, toen generaal Boulanger, minister van Oorlog geworden, den hertog van Aumale met al de overige leden der familie Orleans van de kaders van het Fransche leger schrapte.

De diep gekrenkte krijgsman protesteerde tegen die onwaardige behandeling in een schrijven aan president Grévy, dat eindigde met de fiere woorden:

‘Wat mij betreft, als deken van den generalen stat, die zoowel in vrede als in oorlog de hoogste ambten heb vervuld, die een krijgsman bekleeden kan? voegt het mij u te herinneren dat de militaire graden buiten uw bereik vallen, en ik blijf Generaal Henri d'Orleans, hertog van Aumale.’

De regeering antwoordde daarop twee dagen later met een verbanningsdecreet. Na vijftien jaren opnieuw Frankrijk gediend te hebben, moest de fiere krijgsn an, van zijn epauletten beroofd, alweer in ballingschap gaan. Maar hij behield zich voor, daarover op zijne wijze wraak te nemen.

Sedert 1871 was hij lid der Fransche academie en sinds 1880 lid der academie van Schoone Kunsten. Nauwelijks waren twee en een halve maand sinds zijn vertrek verloopen of de heer Bocher kwam in het paleis Mazarin, den zetel van het *Institut de France* meedeelen, dat de hertog bij een beschikking van zijn in 1884 opgemaakt testament aan het hooggeëerde lichaam, dat hem de eer gedaan had hem op dubbelen titel in zijn rijen op te nemen, het prachtige kasteel Chantilly vermaakt had.

'Ik heb dit domein voor Frankrijk willen bewaren,' zoo luidde het in dat testament, 'in zijn geheelen omvang, met zijne bosschen, grasvelden, waterpartijen, en al wat zij bevatten, wapenverzamelingen, vanen, boeken, kunstvoorwerpen, kortom het gansche geheel, dat een volledig en afgewisseld gedenkteeken vormt van de Fransche kunst in al hare takken en van de geschiedenis mijns vaderlands in hare tijdvakken van roem.'

Die waarlijk koninklijke gift won aanstonds de openbare meening voor den balling; maar eerst in Maart 1889 kon de regeering na lange weifelingen besluiten, het verbanningsdecreet in te trekken. Het eerste bezoek van den prins bij zijn terugkeer in Frankrijk gold president Carnot, dien hij dankzegde in bewoordingen vol bewonderenswaardigen tact en hoffelijke fierheid. Hij zeide dat de daad van herstel jegens hem plaats had in omstandigheden 'even eervol voor dengene, die er de bewerker, als voor hem, die er het voorwerp van was, maar bovenal eervol voor Frankrijk.'

Aldus mocht de hertog weer zijn intrek nemen op dat onvergelijkelijke Chantilly, de erfenis van zijn oudoom, den laatsten prins van Condé, en hervatte daar zijne geliefde historische studiën, terwijl hij tevens met bewonderenswaardige kennis de herstelling van dit fraaiste der Fransche kasteelen voltooide. Daar leefde hij tusschen zijne boeken en kunstvoorwerpen en vond in den arbeid den troost van den wijze voor de vele teleurstellingen en smartelijke verliezen, die hem getroffen hadden; want afgezien van zijne ballingschap, waren de slagen van het lot hem niet bespaard gebleven. Sedert 1869 weduwnaar, had hij ook zijn beide zonen, den een op twintig-, den ander op achttienjarigen leeftijd door den dood verloren, terwijl zijn oudere broer, de hertog van Orleans hem door een noodlottig ongeluk was ontrukt.

Naar alle waarschijnlijkheid zou hij op Chantilly gestorven zijn, als hij zich niet voor eenige weken naar zijn landgoed op Sicilië begeven had, waar de vreeselijk tijding van den brand te Parijs den door ziekte verzwakten grijsaard den genadeslag toebracht.

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans.

VI.

Beste Mina,

Hartelijk dank voor uwe lieve wenschen op den tweeden verjaardag van ons huwelijk. Gij hebt er ons veel genoegen mee gedaan, maar dat genoegen zou nog

grooter geweest zijn, als gij 't nu eens van u had kunnen verkrijgen ons in persoon te komen gelukwenschen.

Ik weet heel goed dat gij er moeilijk een week kunt uitbreken; dat gij van den morgen tot den avond bezet zijt; maar juist daarom zou het zoo heilzaam voor u wezen, als gij een dag of acht uit alle beslommeringen waart en eens volop van de buitenlucht genieten kost. Gij zult zeggen dat vader u niet missen kan; maar daar hoeft ge bij mij niet mee aan te komen; want toen ik met de Kerstmis over geweest ben, heeft de goede man me zelf gezegd dat hij u graag zoo'n uitstapje gunnen zou en hij zich met plezier in dien tijd zou behelpen.

Ik moet zeggen, ik vind het niet aardig van u, dat gij zoo weinig om uwe oude vriendin schijnt te geven. Ik ben nu twee jaar getrouwd, ons huishouden is al vermeerderd en mijn lieve kleine meid groeit als kool. Gij hebt ze nog niet eens gezien; al de vrienden en kennissen hebben mij van tijd tot tijd al eens opgezocht, maar wie er komt of niet, Mina blijft weg. Als ik zelf in dien tijd met Eduard niet een paar keer naar u was komen zien, zou ik haast niet weten of gij nog leeft.

En gij hebt me indertijd nog wel zoo vast

beloofd, ons jong huishoudentje eens te komen opnemen. Gij hebt eenmaal zelfs op het punt gestaan, de reis te aanvaarden. O Mina, als ik aan de treurige verijdeling van ons plannetje denk, kunnen de tranen mij nog in de oogen schieten. Maar een mensch kan niet blijven treuren en ook niet rusteloos blijven werken, zonder zich eenige ontspanning te gunnen. Ik ben zeker dat uw goede moeder in den hemel het met genoegen zien zou, als gij voor uwe gezondheid wat afleiding naamt.

't Is nu weer zoo heerlijk buiten. Alles staat in vollen bloei. 't Is volop zomer. Ge moest onzen tuin eens zien. Aalbessen en kruisbessen zooveel dat wij ze niet opkunnen. En de appelen en peren beloven ook bijzonder veel te geven van 't jaar. Ja 's zomers, Mina, is het hier best uit te houden. 's Winters is het daarentegen wel een beetje eentonig. Den eersten winter heb ik me wat geërgerd over dat nare gat, zooals ik toen zei; maar dezen winter zei Eduard dikwijls: ‘nu zoudt ge toch dat nare gat niet voor uwe geboorteplaats willen ruilen.’

't Was dan ook verschrikkelijk zooals het bij u toen in de stad gesteld was met die influenza. Wilt ge wel gelooven dat ik huiverig was om de gazet in te zien, en toch was de *Bode* in die dagen het eerste blad, waar we naar grepen. Eiken dag heele rijen doodsberichten! ‘De menschen sterven daar als muizen,’ zei Eduard dan; ‘neen, dan zitten we hier maar veilig in dit nare gat. Influenza is hier ten minste niet bekend.’

Gij begrijpt wat een angst ik had voor vader en moeder, als ik zag hoeveel menschen van hun jaren er iederen dag naar het kerkhof gingen. Vooral toen moeder me schreef, dat onze kleine Jo ook een aanval van de ziekte beethad, stelde ik me 't ergste voor. Maar het onweer is gelukkig overgedreven, zonder dat het bij ons insloeg.

Wat heb ik staan te kijken dat ook die goeie mijnheer Bokels met die ongelukkige ziekte zoo schielijk weg is geweest! Hij kwam hier nog dikwijls ter sprake van wege zijn olie- en azijnstel, dat wij dagelijks gebruiken. In 't eerst dacht ik: enfin, er sterven er wel, waar meer aan verloren wordt; hij laat in elk geval geen vrouw en kinderen na; maar, naar ik later hoorde, moet achteraf gebleken zijn, dat hij in stilte heel veel goed deed. Dat had ik achter iemand, die zich zoo zuinig en schraperig voordeed, niet gezocht. In elk geval zal het goede, dat hij gedaan heeft, zijn loon bij onzen Lieven Heer niet missen.

Wat heb ik staan te kijken dat ook die goeie mijnheer Bokels met die ongelukkige ziekte zoo schielijk weg is geweest! Hij kwam hier nog dikwijls ter sprake van wege zijn olie- en azijnstel, dat wij dagelijks gebruiken. In 't eerst dacht ik: enfin, er sterven er wel, waar meer aan verloren wordt; hij laat in elk geval geen vrouw en kinderen na; maar, naar ik later hoorde, moet achteraf gebleken zijn, dat hij in stilte heel veel goed deed. Dat had ik achter iemand, die zich zoo zuinig en schraperig voordeed, niet gezocht. In elk geval zal het goede, dat hij gedaan heeft, zijn loon bij onzen Lieven Heer niet missen.

Ik geloof dat gij eenen goeden huisheer aan hem hadt. Weet gij nog niet met wien gij in 't vervolg te doen zult hebben?

Het deed me plezier in uwen brief te lezen, dat vader, na van den winter gesukkeld te hebben, met de mooie dagen toch weer zachtjes aan opgeknapt is en dat gij het verder allemaal goed maakt.

Van onzen kant kan ik u gelukkig hetzelfde melden. Vooral onze kleine meid ziet er uit als melk en bloed. Het is zonde en schande dat gij er niet eens naar omkijkt, terwijl ze nog wel een naamgenoot van u is; dat wil zeggen, ik noem ze geen Mies, maar voluit Maria. Ik begrijp niet hoe men 't toelaat, een zoo schoonen naam te

verbasteren. Ik denk niet dat onze Maria, als ze groot is, zich zoo'n Zondagsnaampje zal laten aansmeren; want het is een echt bij-de-handje. Ik wil overigens graag hopen dat ze naar u aardt; dan kan ik nog plezier aan haar beleven.

Eduard is anders al druk bezig haar te bederven. Och, hij is toch zoo zot met de ondeugende guit, en dat terwijl hij haar eerst niet vergeven kon, dat ze geen jongen was! Gij moest hem eens met haar zien sollen, 't Is bepaald alleen de reis waard.

Nu Mina, ik hoop dat gij er nu dezen keer stellig eens toe over zult gaan. Ik reken er vast op. Nogmaals bedankt voor uw lieve wenschen en veel groeten van ons beiden, ook aan vader en de broers en zusters.

In afwachting blijf ik, uwe oude trouwe vriendin, Lina.

Een handkusje uit de verte van de kleine Maria.

Met een blosje van genoegen en een opgewekte tinteling in de oogen had Mina dit hartelijk schrijven doorloopen.

‘U moet de beleefde groete hebben, pa,’ zei ze, den brief weer netjes in de enveloppe stekend om hem te bewaren. ‘Ze maken het allebei heel goed, of liever alle drie; want de kleine groeit als kool, schrijft ze.’

‘Komaan, dat is altijd plezierig om te hooren,’ zei de oude heer, opkijkend van een schrijfboek van een zijner leerlingen, wiens thema's hij corrigeerde. Terwijl Mina las, had hij haar al herhaaldelijk met belangstelling tersluiks gadegeslagen. ‘En wat vertelt ze zoo al meer? Want het schijnt me nogal een suffisante brief, dien zij daar geschreven heeft.’

‘O weer het oude liedje. Dat ik zonder mankeeren toch eens over moet komen.’

‘Dat moet gij dan nu eindelijk maar eens doen. Gij hebt het lang genoeg uitgesteld.’

‘En vooreerst zal ik het wel weer moeten uitstellen.’

‘Neen, nu moet ge bepaald gaan. Gij hebt het noodig, kind. Gij spant u veel te veel in,’ zei hij, haar met vaderlijke zorg beschouwend.

Inderdaad, al droeg Mina nu het rouwkleed niet meer, dat anders haar tengere gestalte nog smaller maakte, zag zij er toch allesbehalve voordeelig uit. De frissche kleur van eenige jaren terug was geheel weg en haar vroeger zoo heldere oogen hadden iets dofs en mats in den opslag.

‘We zullen nog maar een poosje geduld hebben, vader,’ zei ze met opgeruimde berusting. ‘Op 't oogenblik kan het zeker nog niet lijden. Ik heb pas den schoenmaker betaald, en dat was een heele rekening. 't Is schrikkelijk zooveel als de jongens aan hun voeten verslijten. Daarbij moet Rika noodzakelijk een nieuw zomermanteltje hebben. Ze heeft nu al drie jaar met het oude gedaan, en als wij 't keeren kan er nog net een aardig dingetje voor de kleine Dora uit.... Maar onze grootste zorg op 't oogenblik is de huur; zoo zachtjes aan is de tijd alweer haast verschenen en we hebben het geld nog lang niet bij mekaar.’

‘Ja,’ zuchtte Dr. De Lang, ‘en we hebben nu niet meer met mijnheer Bokels te doen, die nogal eens consideratie met ons gebruikte. Wie weet in wiens handen we nu zullen vallen.’

‘Ik begrijp niet, dat dit nog niet uitgemaakt is: zoodoende weten we niet eens wie op het oogenblik onze huisbaas is.’

‘Denk maar niet dat ze ons zullen vergeten, kind. Als de tijd daar is, zal de rechthebbende wel om zijn geld komen. Maar wie weet wat een ingewikkelde geschiedenis het met die nalatenschap is.... In elk geval hebben- we aan mijnheer Bokels een besten huisheer verloren; 't is de vraag of wij er zoo een terugkrijgen.’

Driftig werd de kamerdeur opengegooid, en met een hoogroode kleur en een groot bont boezelaar voor kwam de onstuimige Rika binnengestormd. Men kon zien dat ze weer druk bezig was, in de keuken te helpen.

'Alweer een brief voor u, Mina,' riep zij, een papier dat ze met een punt van haar voorschoot vasthield, overreikend. 'Ik haal hem zoo juist uit de bus.'

Mina nam het verrast aan en ook haar vader zag nieuwsgierig op, terwijl zij de enveloppe openmaakte.

'Als het maar weer geen rekening is,' mompelde hij schertsend.

Zijn dochter zette groote oogen op, terwijl zij het papier doorliep.

'Wat kan dat nu wezen?' vroeg ze verbaasd. 'Begrijpt u dat, vader? Daar, lees eens.'

Met reikte zij hem het papier over, dat maar weinige regels behelsde, met een vlugge, krabbelige hand geschreven.

Hij las hardop:

Mejuffrouw,

Ik neem de vrijheid U, in Uw eigen belang, beleefd te verzoeken, U te mijnen kantore, Bezemstraat 47, te willen vervoegen ten einde te worden ingelicht omtrent een voor U hoogst gewichtige aangelegenheid.

In afwachting heb ik de eer mij met de meeste hoogachting te noemen

Uw zeer dienstw. dienaar,

Mr. WIGGERS,

Notaris.

Vader en dochter keken elkaar met groote oogen aan en Rika, die ondanks haar spoedeischenden arbeid in de keuken toch wel tijd scheen te hebben om iets naders aangaande den raadselachtigen brief af te wachten, bleef hen op hare beurt aanstaren.

'Weet ge wat, Rika,' dus verbrak de oude heer 't eerst het stilzwijgen, 'ga maar aan uw werk in de keuken. Wij kunnen 't zonder u wel af.'

Hij zei dit op schijnbaar onverschilligen toon, maar toen hij met Mina alleen was, vroeg hij toch met blijkbare bezorgdheid:

'Notaris Wiggers?.... Wat kan die met u te maken hebben?'

Mina haalde de schouders op. 'Ik ken den man niet eens,' zei ze.

Haar vader zag haar vorschend aan. Bij de natuurlijke bezorgdheid voor zijn kind, kwam het wantrouwen, gewoonlijk eigen aan personen, die door het een of ander gebrek in zekeren zin van de samenleving zijn afgezonderd.

'Zijt gij toch niets bewust, waardoor gij met een notaris kunt te doen krijgen?' vroeg hij. 'Hebt gij soms buiten mij schulden gemaakt voor het huishouden?'

'Neen, vader, dat weet u wel beter,' protesteerde zij met een vluchtig blosje van verontwaardiging over zoo'n verdenking; 'ik koop of bestel nooit iets zonder u te raadplegen.'

'Zeker, lief kind, dat weet ik,' liet de heer De Lang er aanstonds op volgen. 'Hoe kon ik daaraan denken! Maar 't is dat ik niet begrijp, wat die mijnheer Wiggers precies van u moet hebben. Had hij nu nog aan mij geschreven, dan.... ja, dan zou ik er evenmin wat van snappen.... Weet ge wat ge doet: ga er onmiddellijk naar toe, dan zijn we in eens uit de onzekerheid. Gij kunt het nog net doen voor het eten.'

'Dat zal het beste zijn,' stemde Mina toe. Natuurlijk was ze niet minder benieuwd dan haar vader naar hetgeen die notaris haar voor gewichtigs kon mee te deelen hebben. Ze sloeg dus vlug haar manteltje om, zette haar hoed op en ging heen.

'Tot strakjes, vader. We zullen 't gauw weten.'

Terwijl zij de gang doortrippelde, kwam Rika, met een bord in de hand nog gauw om den hoek van de keukendeur kijken, zoodat zij met het bord tegen de koperen kruk van de deur stiet.

‘Dat scheelde niet veel of ge hadt weer stukken gemaakt,’ zei Mina bestraffend, maar toch kon Rika hare vraag niet terughouden:

‘Gaat gij er nu aanstonds naar toe?’

‘Vraag dat maar aan pa, nieuwsgierig Netje,’ en daarmee was haar oudere zuster de deur uit.

Onderweg verdiepte Mina zich nog in allerlei gissingen. Zou mijnheer Wiggers soms haar diensten als onderwijzeres begeeren? Maar hij moest al een bejaard man wezen en had stellig geen kleine kinderen meer in huis. Misschien wilde hij haar bij een andere familie aanbevelen. Maar de brief was zoo echt notarieel gesteld. Dat kon intusschen zoo zijn manier van doen wezen, uit gewoonte. Toch vreemd, dat hij haar juist op zijn kantoor verzocht had. Ze was nog nooit op een notariskantoor geweest. Hoe er dat wel uit zou zien?

Zoo bij zich zelve redeneerend had zij spoedig de Bezemstraat bereikt en keek nu naar de nummers van de huizen. No. 47 had ze gauw gevonden, een groot, stijf huis op welks deurpost de naam van Mr. Wiggers prijkte, met de aanwijzing er onder: Ingang kantoor hiernaast.

Mina ging dus een deur verder. Het opschrift ‘kantoor’ zei haar dat ze terecht was en moedig schelde zij aan. Een aankomend klerkje met de pen parmantig achter het oor opende met een ruk de deur.

‘Zou ik mijnheer Wiggers een oogenblikje kunnen spreken?’

‘Ja wel, juffrouw, kom u maar binnen.’

En hij liet het meisje in een groot somber vertrek, waarin een hoog cilinderbureau stond. Van achter dat gevaarte kwam een bleek, oud, kaal hoofd kijken met een paar groote blauwe brilleglazen voor de oogen, die spookachtig op haar gericht werden.

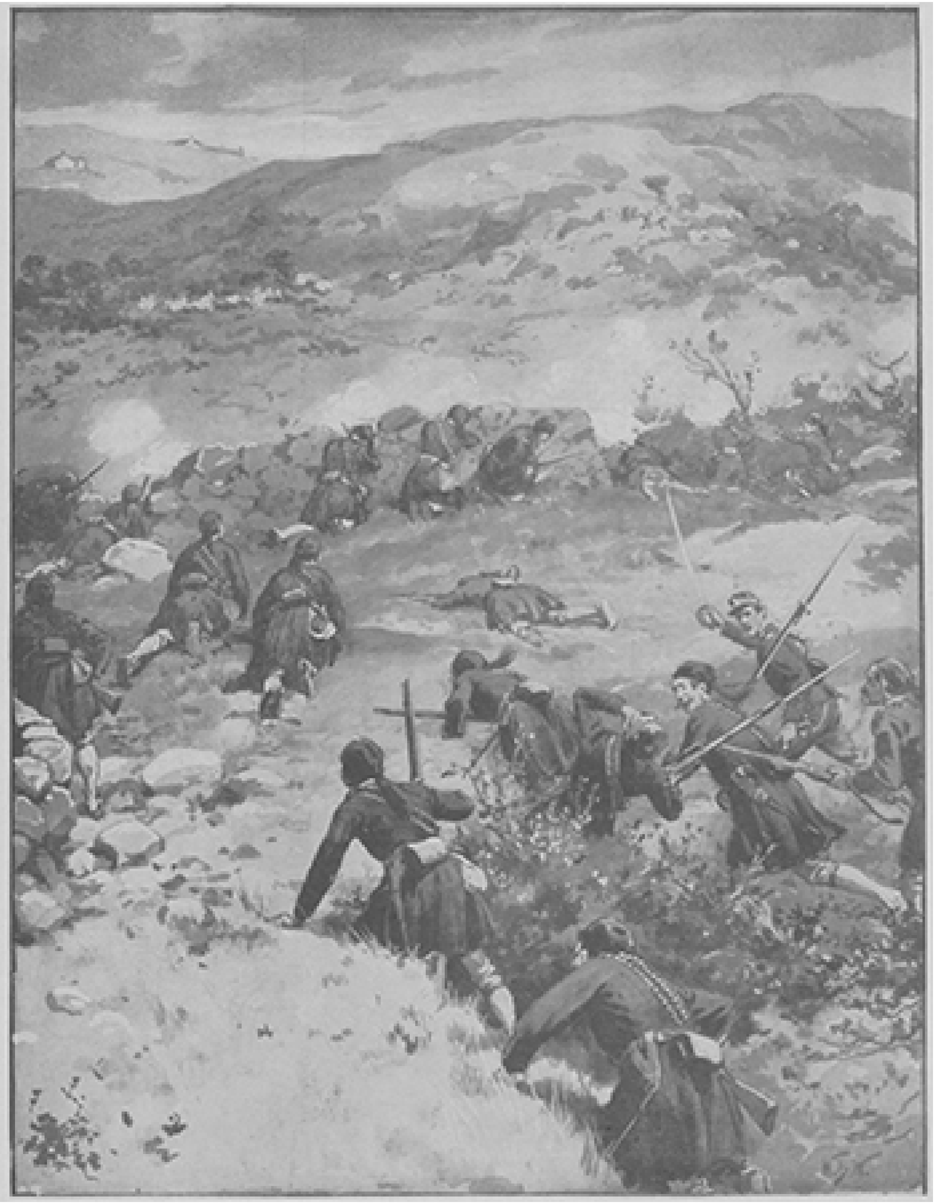

DE SCHERMUTSELING TUSSCHEN TURKEN EN GRIEKEN OM DEN BERG ELIAS BIJ NEZEROS AAN DE MACEDONISCHE GRENS.

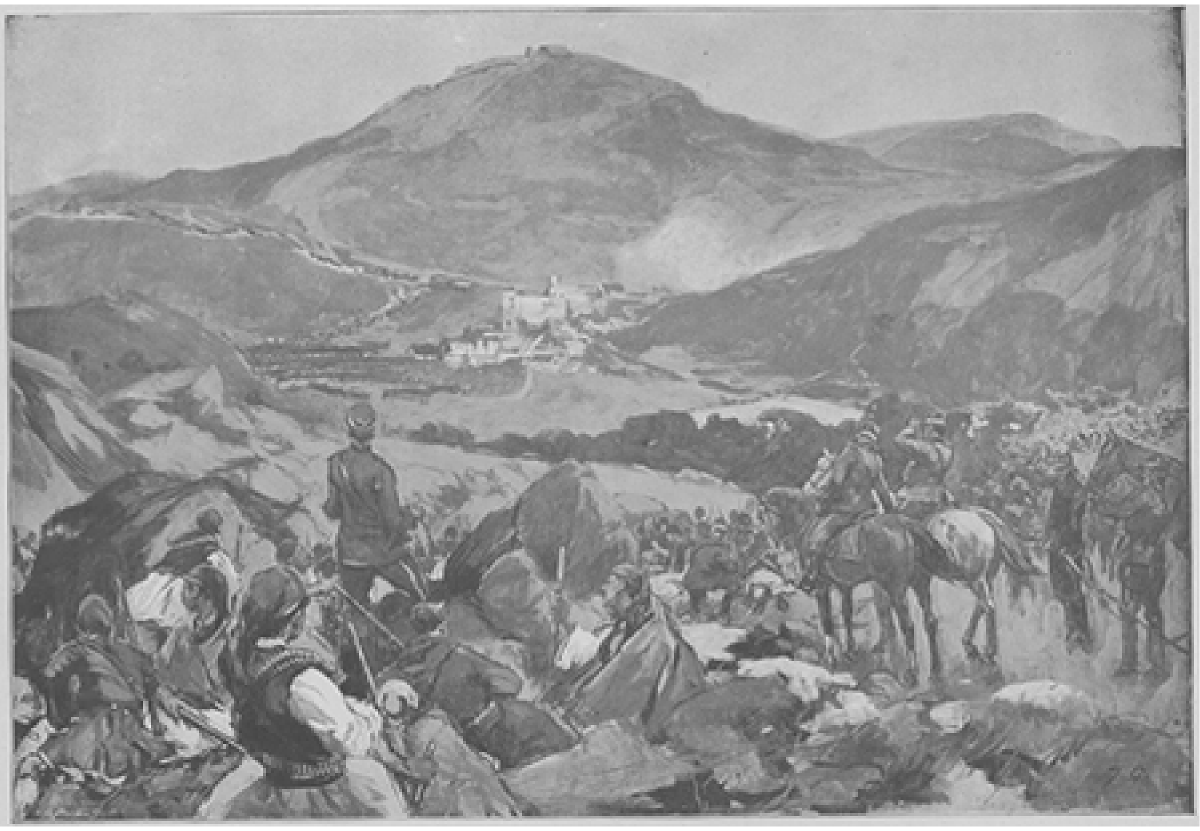

DE STRIJD OM DEN MELOENA-PAS, WAARDOOR DE TURKEN THESSALIË BINNENTROKKEN.

‘U is mejuffrouw De Lang, als ik mij niet vergis,’ zei een droge, schorre stem.

‘Om u te dienen, mijnheer. U had mij verzocht op uw kantoor te komen,’ zei Mies een beetje bedremmeld, op het gezicht van dien strengen ouden heer, in die sombere omgeving.

„Ja ik heb gewichtig nieuws voor u. Ga daar een oogenblikje zitten, als 't u belieft.’

Dat klonk al wat vriendelijker en bracht Mies aanstonds op haar gemak.

‘U heeft mijnheer Bokels gekend?’ vroeg de notaris, de twee blauwe brilleglazen op haar richtend.

‘Ja wel, mijnheer. Heel goed. We wonen in een huis van hem, al van het huwelijk van mijn ouders af. Ik ben er in geboren.’

‘Ja, maar ik bedoelde of u hem ook van naderbij gekend had, of u hem wel eens had gesproken.’

‘Ja wel, mijnheer. Mijnheer Bokels is meermalen bij ons aan huis geweest, en ik heb hem ook wel eens de huur gebracht.’

‘Hm.... zoo zoo....’ zei de oude heer, nog altijd de blauwe brilleglazen op haar gericht houdend. ‘Maar in den laatsten tijd heeft u hem toch niet meer gesproken?’ ging hij na een pooze voort.

‘Neen, in den laatsten tijd niet meer,’ hernam Mies, de oogen onwillekeurig neerslaande. ‘De laatste keeren is mijn zuster Rika altijd de huur gaan betalen.’

‘Hm.... zoo zoo.... ja, dat komt uit,’ ging de notaris voort. ‘Mijnheer Bokels heeft het mij verteld.... Hij vond het niet aardig van u dat u hem in 't geheel niet meer opzocht; want hij stelde veel belang in u.... hij mocht u graag lijden.... hij achtte u hoog om uw ijver en werkzaamheid, uw toewijding aan uw ouden vader en uw zorg voor uw broertjes en zusjes.... Toch nam hij het u niet kwalijk, dat u hem vermeed; zelfs ontzei hij zich zelven het genoegen uw vader op te zoeken om niet den schijn te hebben, u opzettelijk te willen ontmoeten.... 't Was een vreemde man, die mijnheer Bokels, maar op sommige punten toch heel kiesch en fijngevoelig.... Ofschoon hij u niet meer zag, is hij toch altijd aan u blijven denken en heeft u na zijn dood daarvan een bewijs willen geven door u.... een ruime plaats te geven in zijn testament.’

Bij die woorden keek het meisje verrast op en een kleur van blijde verwachting overtoog haar bleeke wangen.

De notaris scheen dat door zijn blauwe brilleglazen met genoegen op te merken; want met zekere voldoening in zijn stem ging hij voort:

‘U wou hem de huur niet meer komen brengen; om u te toonen dat hij u dat volstrekt niet euvel duidde, heeft hij bepaald dat u voortaan geen huur meer zou hoeven te betalen; het huis, dat u met uw familie bewoont, is voortaan uw eigendom.’

‘Wat zegt u daar, mijnheer. 't Huis ons eigendom?’

En als was zij bang hem niet goed begrepen te hebben, staarde ze hem met groote oogen aan.

‘Uw eigendom, heb ik gezegd, 't Is van u persoonlijk,’ bevestigde de notaris sekuur.

Het was of Mies het hart in het lichaam van blijdschap opsprong; haar wangen gloeiden, haar oogen tintelden.

‘Het huis van òns,’ stamelde zij. ‘Wat een uitkomst! We hadden altijd zooveel moeite om de huur bij elkaar te scharrelen.... Mijnheer Bokels heeft zoo dikwijls geduld met ons moeten hebben. En nu geeft hij het ons in eigendom. Dat moge onze Lieve Heer den braven man loonen,’ zei ze, terwijl tranen van dankbaarheid in haar oogen opwelden. ‘Och, och! Wat zal vader blij wezen, als hij dàt hoort.’

De notaris liet haar een oogenblikje bedaren en bleef haar met zichtbaar welgevallen door zijn blauwe brilleglazen beschouwen.

(*Wordt vervolgd.*)

Een hedendaagsche kegelwedstrijd.
door W.G.A. Tiessen.
(*Vervolg.*)

'Meneer Pietersen!' klinkt het uit den mond van den secretaris, terwijl hij het hoofd een weinig naar de gereedstaande heeren keert.

'Present!' is het antwoord van den opgeroepene.

Een jonge man van middelbare grootte treedt naar voren. Zijn borst of liever zijn sporthemd is behangen met een rij schitterende medailles, die bij elk zijner bewegingen rinkinkelen als de bellen van een arrepaard.

Of deze medailles door hem zelf verdiend zijn, zou ik niet kunnen zeggen, maar het zijn toch ook zeker booze tongen in onze nabijheid, die beweren, dat zij niet van hem zelf zijn, maar aan zijne club toebehooren.

Hoe het ook zij, meneer Pietersen maakt er geen slecht figuur mede, en met een zekeren trots en levendige gebaren begeeft hij zich naar den bak, waarin de ballen gereed liggen. Hij schijnt van driftigen aard te zijn, ten minste met zenuwachtige drukte zoekt hij naar den bal, waarmede hij wil gooien, probeert nu den eenen, dan den anderen totdat hij eindelijk gevonden heeft wat hij zocht. Na de rechterhand aan de daarvoor bestemde spons te hebben vochtig gemaakt en den bal goed ingewreven te hebben, heft hij dezen in de hoogte en begeeft zich naar het begin der kegelplank. De duim wordt in het gat van den bal gestoken, terwijl de overige vingers hem stevig omkneld houden. Nu bukt hij zich, laat den bal, hem steeds vasthoudende, op de plank rusten en zet zich in postuur. Het linkerbeen wordt vooruitgestoken, de voet tegen de plank gedrukt, terwijl hij het rechterbeen naar achteren uitstrekt. De linkerhand rust op de linkerknie, zeker om niet in verzoeking te komen, den bal met beide handen aan te pakken, hetgeen bij het kegelen verboden is.

Een oogenblik laat hij de blikken over de plank gaan, alsof hij den afstand meten wil, heft den bal een weinig op, maakt eenige malen een zwaaiende beweging, den eersten keer zeer voorzichtig, maar dan zich een weinig oprichtende, maakt hij een forschen zwaai en werpt den bal van zich af over de plank. Nauweiijk is de bal weggeworpen of de houding van den kegelaar verandert plotseling. Hij heeft zich nu geheel opgericht; de armen vooruitgestrekt, zwaaiende en gesticuleerende, maakt hij nu eens een linksche dan weder een rechtsche beweging, alsof hij den bal in al zijn bewegingen volgen wil. Het lichaam trilt van gespannen verwachting, en als de bal met volle vaart tusschen de kegels rolt, schokt het geweldig en vreest men dat de kegelaar zijn evenwicht verliezen zal. Hij grijpt zich echter vast aan de latten, waarover de ballen terugrollen, en keert zich dan met triumfeerend gebaar tot zijne clubgenooten. Hij heeft acht geworpen.

'Bravo!' roepen zijne vrienden hem aanmoedigend toe, terwijl eenigen druk bezig zijn het getal te noteeren. Trotsch op zijn schitterenden worp en met opgeruimde blikken rondkijkende, wacht mijnheer Pietersen den bal af, die snel terug komt rollen; want een goed kegelaar neemt altijd denzelfden bal, maakt de hand weer een weinig vochtig en neemt weder dezelfde houding van daareven aan.

Of hij door het succes van zijn eersten worp wat verwaand is geworden, of dat hij nu wat meer durft wagen, het is niet uit te maken, maar zeker is het, dat zijne

bewegingen driftiger zijn dan daarstraks; hij zwaait den arm geducht heen en weder en slingert den bal met kracht van zich af. Hij loopt scherp over den rand der baan en het is vermakelijk te zien, hoe geestdriftig de toeschouwers met hunne blikken zijn loop volgen; men houdt letterlijk het hart in het lijf vast en als de bal aan het eind der baan, juist in den hoek, van de plank afrolt en een poedel maakt, wordt de stilte plotseling verbroken door een deelnemend gemompel, gezucht en gefluister der aanwezigen.

‘Hé! da's jammer! donders jammer! zoo'n pracht van een bal!’ klinkt het van alle kanten spijtig uit de monden der aanwezigen, terwijl een grappenmaker, doodleuk, met strak gezicht, te midden van de algemeene ontsteltenis, erg deelnemend een ‘weduwe jammer en zonen,’ uitkraait.

De kegelaar zelf staat bedremmeld te kijken. Zenuwachtig trekt en draait hij aan zijn dun kneveltje, dat plotseling heel wat te lijden krijgt, alsof het arme ding het helpen kon, dat de schijnbaar zoo prachtige bal een poedel maakt. Eindelijk vermant hij zich en driftig, met een gebaar, alsof hij zeggen wil, ‘nu zal ik het beter doen,’ grijpt hij den bal en zet zich schrap.

Hij zwaait en werpt den bal met vreeselijke kracht van zich af. Maar o wee! Door de krachtige beweging glijdt het naar achteren gestrekte been uit, de kegelaar ploft neer, met het gezicht op de kegelplank en de beide armen wijd uitgestrekt, in eene houding alsof hij de plank kussen en omhelzen wil.

Hoe deelnemend de toeschouwers ook mogen zijn, wanneer de kegelaar het ongeluk heeft, een poedel te maken, of hunne spijt uitdrukken, wanneer een mooi opgeworpen bal maar weinig houten omwerpt, voor den kegelaar zelf hebben ze weinig respect.

Nauwelijks ligt de heer Pietersen ter aarde uitgestrekt, alsof hij Calliope, de godin der kegelaars, zijn hulde en eerbied wilde betuigen, of een algemeen gelach weerklinkt, gepaard met het muzikaal geluid van voeten- en stokkengestamp.

Mijnheer Pietersen zou heel wat liefderijke deelneming ondervonden hebben, in den vorm van stekelige gezegden en kegelaarshumor, als hij niet met zich zelf had moeten bezig zijn. Geholpen door eenige zijner clubgenooten, die komen toegeloopen, krabbelt hij langzaam op, wrijft zich de knieën, zet een zuur en pijnlijk gezicht, kijkt naar de plek waar zijn voet is uitgegleden en moppert tegen zijn helpers, die bedrijvig om hem heen springen en met hunne zakdoeken het stof van zijne kleeren slaan. Eindelijk schijnt hij weer op dreef te zijn gekomen; ten minste na een dankje te hebben gemompeld, maakt hij zich weer tot het kegelen gereed. Op de plek, waar hij is uitgegleden, wordt nu wat krijt gestrooid, opdat hij niet ten tweeden male op zijn neus zal vallen, en nu gooit de heer Pietersen de overige zeven ballen met tamelijk goed succes. Hij schijnt den schrik nu geheel kwijt te zijn geraakt, ten minste met afwisselend geluk mocht het hem gelukken, na zijn tienden bal te hebben weggeworpen, in het geheel 53 punten te halen.

Met veel lawaai wordt hij door zijne vrienden binnen de afgesloten ruimte getrokken, gelukgewenscht en door de opgewonden luitjes met de beste bedoelingen gestooten, getrokken, gestompt, vriendschappelijk de hand geknepen en als een echte triumphator met schorre kelen toegezongen.

‘Meneer Husten!’ klinkt de stem van den secretaris, boven het rumoer uit.

Meneer Husten, wetende, dat zijn beurt om te gooien gekomen is en zich niet willende van streek brengen, had aan het rumoerige gelukwenschen geen deel genomen, maar zich een weinig afgezonderd. Nu zijn naam wordt afgeroepen, treedt hij naar voren en daar meneer een secuurtje is, begeeft hij zich naar den secretaris en kijkt over diens schouders heen op de kaart, of zijn naam wel goed geschreven

is, keert zich nog eens naar zijne clubgenooten, struikelt bijna over de kegelplank en loopt naar den ballenbak, om zich een bal uit te zoeken. Als hij er een naar zijn zin gevonden heeft, zet hij hem op den rand van den bak, maakt zijn hand vochtig en wrijft den bal heel voorzichtig in. Na zijne hand aan een handdoek goed droog gemaakt te hebben, steekt hij zijn duim in het gat, grijpt den bal met beide handen vast en begeeft zich naar zijn standplaats. Nu wrijft hij zijne voeten op den met krijt besmeerden grond en zet zich in postuur.

Aan de linkerzijde der baan zet hij zijne voeten *mil tairement* naast elkander, eene niet al te losse houding, bukt zich een weinig voorover, zwaait den bal langzaam heen en weer en terwijl beide knieën een buigende beweging maken, slingert hij den bal voorzichtig van zich af. Nu verandert zijne houding. Onmiddellijk zet

hij de beide beenen wijd uit elkander aan beide zijden der baan, strekt de armen uit en terwijl de vingers krampachtige bewegingen maken en het lichaam van gespannen verwachting zich zenuwachtig heen en weder beweegt, volgt hij met hoogernstig gelaat den loop van den bal. In deze stijve, bibberende houding blijft hij staan, totdat de kegels zijn omvergeworpen, keert zich dan bedaard om en terwijl hij twee vingers uitsteekt in de richting waar zijne vrienden zich bevinden, lispelt hij op meewarigen toon en zachtjes, opdat niemand anders hem hooren zal: ‘Twee, het zijn er maar twee!’

Hij schijnt echter nog niet erg zeker van zijn zaak te zijn, want weer loopt hij naar het tafeltje, waar de secretaris zit te noteeren, om te zien of hij wel degelijk maar twee kegels omvergeworpen heeft.

Dit doet hij trouwens telkens, wanneer hij zijn bal heeft weggeworpen, en daar hij, ondanks zijn securiteit en bedaard opgooien, toch verscheidene poedels maakt, schijnen zijne clubgenooten erg onrustig en ongeduldig te worden; want op een oogenblik, dat hij, na weer gepoedeld te hebben, doodbedaard met de handen op den rug de kaart staat te bestudeeren, hoort hij zich plotseling op lijmerigen en afgemeten toon toeroepen:

‘Kom, Jantje secuur, maak wat voort, ventje, laat nu eens wat zien, kereltje!’

Mijnheer Husten kijkt erg boos op en wil een antwoord geven, maar nu klinkt het hem donderend in de ooren:

‘Zeg, houten trekpot, komt er nog wat van?’

Mijnheer Husten wordt bleek van kwaadheid, nu hij zich in het publiek met zijn Zondagschen sportnaam hoort betitelen en wil opvliegen, maar een der heeren stopt hem den bal in de handen, pakt hem erg onzacht bij de schouders en zet hem op zijne plaats naast de kegelplank.

De aardigheid is er bij mijnheer Husten echter af en als hij zijn tien ballen heeft afgeworpen, wordt er onder algemeene hilariteit verteld, dat de houten trekpot elf punten gemaakt heeft.

Arme trekpot! wat zal hij straks te lijden hebben, als door zijne schuld de nederlaag geleden wordt!

Onze aandacht wordt echter spoedig afgeleid door het optreden van den derden afgevaardigde, een gentleman, die antwoord geeft op den naam van Laria.

Onder zijne vrienden en clubgenooten, staat hij bekend als een baas in het kegelen, waarvan hij zich dan ook erg bewust toont. Hij blijft bedaard staan wachten, met de handen op den rug, totdat de secretaris met zijne aanteekeningen klaar is, en als deze hem toeknikt en zegt: ‘U kunt beginnen, meneer!’ gaat hij met korte, deftige stapjes heen om een bal uit te zoeken. Als hij er een naar zijn keus gevonden heeft, raakt hij even de spons met de hand aan en den bal flink inwrijvende en ronddraaiende, loopt hij te gelijker tijd naar het begin der baan. Hij blijft echter ongeveer een meter van de plank staan, want mijnheer Laria is gewoon met een loopje te gooien. Den bal legt hij op de palm zijner hand, want het is er een zonder duimgat, terwijl hij met den vinger zijner linkerhand even den bal aanraakt, bukt zich, blijft even in deze houding staan, terwijl hij de blikken over de plank laat gaan, schuifelt met korte stapjes naar voren en werpt als hij vlak voor de plank is gekomen, den bal met kracht van zich af. Terwijl de bal met volle vaart voortrolt, bukt meneer Laria zich nog meer, in bijna zittende houding, en volgt met gespannen aandacht den loop van den bal, onderwijl de handen vlak voor zich uitgestrekt, heen en weer bewegende. In

deze houding veel gelijkende op een hurkenden Chinees, blijft hij zitten, totdat de bal de kegels bereikt heeft, richt zich dan snel op, grijpt naar zijn eindje sigaar, dat hij ergens in de nabijheid heeft neergelegd en kijkt met strakken blik naar het weder opzetten der kegels, terwijl hij met de linkerhand op den rug met innig genoegen eenige trekjes doet.

Hij mag ook terecht blijde zijn, want hij heeft negen geworpen. Zijn clubgenooten juichen hem toe en schijnen nog meer verheugd dat negen kegels zijn neergeveld, want plotseling klinkt een, door een of twee aangeheven, daarna door alle aanwezige kelen meegeschreeuwd en gezongen kegelaarsrefrein: ‘Hij is een goede kegelaar, die negens gooien kan!’

Mijnheer Laria is zeer gevleid door deze warme ovatie. Een trotsch lachje verheldert zijn gelaat, terwijl hij naar alle kanten deftige bewegingen staat te maken.

Als het heerlijke lied is uitgezongen, wordt het doodstil, want een kegelaar, die bij zijn eersten worp al een negen werpt, is een kraan, daar kan men wat van verwachten.

In gespannen verwachting staren de toeschouwers naar de bewegingen van den kegelaar en, als deze zijn plaats weer heeft ingenomen, van de plank naar de kegels en van de kegels naar de plank, om maar goed den loop van den bal te kunnen volgen. Mijnheer Laria maakt weer zijne in gebogen houding schuivende beweging en werpt. Alles is doodstil, men staat op de teenen, met uitgestrekten hals en ingehouden adem te kijken en wanneer men langs de baan ziet, waar de toeschouwers zitten, ziet men niets anders dan één rechte lijn gebogen ruggen en naar ééne zijde gerichte hoofden. De bal loopt goed, hij werpt weer negen kegels om.

Een oorverdoovend applaus breekt los, men stampt met de hakken, met stokken en paraplu's op den grond, klapt in de handen, slaat geweldig met bierglazen en flesschen, ja zelfs met de vuisten op de tafel en schreeuwt en wuift in dol enthousiasme den kegelaar toe. En boven dit geweldig rumoer uit, zingt of liever brult men met verschrikkelijke stemmen de geliefkoosde melodie van het kegelaarsrefrein.

De eenigste, die kalm blijft, ten minste uitwendig, want hij laat geen geluid hooren, is meneer Laria. Hij leunt met de linkerhand op den rand van den ballenbak, het rechterbeen zwierig over het linker geslagen en staat met welgevallen aan zijn eindje sigaar te trekken. Als het rumoer een weinig bedaard is, gaat hij weer aan 't werk en gooit de overige ballen met verbazend goed succes.

Hij wordt vereerd met een echt gemeende belangstelling van een grooten drom toeschouwers en kegelaars, want het hevig rumoer van zooeven had veel nieuwsgierigen uit het café naar de kegelbaan gelokt.

Vooral de laatste worpen worden met klimmende belangstelling gadegeslagen en als hij afgedaan heeft, blijkt het dat meneer Laria 72 punten gehaald heeft. Natuurlijk zijn 't meest zijn clubgenooten in de wolken en Laria wordt gefêteerd en toegejuicht, zooals nog nooit een Ooms of Eden is gefêteerd of toegejuicht geworden, want kegelaars zijn lustige en vroolijke luitjes.

De groote belangstelling en de stille aandacht, waarmede het spel van den heer Laria gevolgd werd, heeft nu plaats gemaakt voor een verward gedruisch van brommende, fluisterende en luidklinkende stemmen, en het succesvol optreden van dezen kegelaar wordt op allerlei wijzen besproken, schertsend en ernstig gecritiseerd, alsof het wel en wee der geheele wereld er van afhing. De hoofden zijn zoo zeer vervuld van hetgeen men genoten heeft, dat het optreden van den vierden afgevaardigde der kegelclub ‘Alles om’ nauwelijks wordt opgemerkt.

En meneer Kokkie verdient toch waarlijk wel, dat de aandacht op hem gevestigd wordt. Het is een corpulent heer, die ongeduldig bezig is een bal voor zich uit te zoeken, hetgeen hem niet al te vlug schijnt af te gaan. Alle ballen, en er zijn er verscheidene, worden ter hand genomen, gewogen en weer weggeworpen. Eindelijk heeft hij den rechte te pakken en nu keert hij zich om.

We aanschouwen een rond, blozend gelaat, versierd met een vollen knevel en een dikken, van wijde, beweeglijke neusgaten voorzienen neus, die, om de paarsroode kleur, ietwat aan vergunning doet denken.

Hij kijkt met zijne waterige, grijsblauwe oogen zoekend rond, voor dat hij 't van zich kan verkrijgen, de plaats waar hij staat te verlaten. Eindelijk komt er beweging in de dikke massa. Op de eenigszins kromme beenen voortschommelende, den bal voorzichtig onder den linkerarm en de rechterarm vooruitgestrekt, met grijpende handen, waggelt meneer Kokkie naar een in de nabijheid staand tafeltje, grijpt daar een daarop prijkend glaasje oude klare, heft het op en aanschouwt eenige oogenblikken het er verleidelijk uitziende vocht. Dan wendt hij het hoofd naar den kant, waar zijn clubgenooten zich bevinden, lacht, maar zooals alleen een dikkert lachen kan, luidruchtig en beweeglijk, zoodat het geheele lichaam er van schudt en beeft, en terwijl een hartelijk gemeend ‘prosit’ over zijn smachtende lippen komt, brengt hij het glaasje aan zijn mond en drinkt het in één teug ledig, draait het eenige malen tusschen zijn vingers rond, bekijkt het aandachtig of er ook nog een druppel, slechts een enkele druppel in overgebleven is, reikt daarna het glaasje aan zijn vrienden over, terwijl hij hun deze twee veelzeggende woorden toevoegt: ‘Nog een!’ Wij maken de opmerking dat, als meneer Kokkie zoo doorgaat, hij moeilijk een bal op de plank zal weten te houden, maar vernemen thans, dat hij juist kranig en met succes kan gooien, wanneer hij eenige malen aan Bacchus geofferd heeft.

Onderwijl heeft meneer Kokkie zich reeds in postuur gezet. De vele plengoffers reeds in zijn leven geofferd, waarvan de pimpelpaarse neus het bewijs levert, schijnen zijn krachten niet verminderd te hebben, ten minste meneer Kokkie heeft de grootste bal zonder gat, welke te vinden was, uitgezocht.

Hij legt den bal voor zich op de plank neer, stroopt met veel beweging zijn hemdsmouwen op, zoodat een paar dikbehaarde en gespierde armen te voorschijn komen, spuwt even in de handen, neemt den bal op en legt hem op zijn rechterpols, trekt met zijn linkerhand de pijpen zijner pantalon een weinig op, gaat ongeveer een voet van de plank staan, bukt zich in zooverre het dikke corpus bukken kan en werpt de bal vlak voor zich op de plank, zooals een jongen zijn knikkers in een kuiltje gooit.

Nauwelijks is de bal losgelaten, of meneer Kokkie trippelt hem de baan halverwege achterna, de armen boven zijn hoofd zwaaiende en als de bal tusschen de kegels valt, strekt hij het rechterbeen uit, er eene beweging mede makende alsof hij hem nog een schop wil geven. Als hij gezien heeft hoeveel kegels er omgeworpen zijn, keert hij naar zijn clubgegenooten terug en vraagt naar zijn glaasje oude klare.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Uit den Grieksch-Turkschen oorlog. -

Hebben wij in ons vorig nummer al een paar afbeeldingen gegeven, die betrekking hebben op den oorlog, in het Zuidoosten van ons werelddeel gevoerd, wij twijfelen

niet, of onze lezers zullen met dezelfde belangstelling de gravures in dit nummer beschouwen, welke belangrijke episodes uit de worsteling tusschen de Halve Maan en het christen Balkan-koninkrijkje weergeven.

Den 16en April was de oorlog feitelijk al begonnen, al werd hij eerst twee dagen later verklaard. Op genoemden dag trachtten de Turken zich meester te maken van de hoogten van den berg Elias bij Nezeros, dicht bij de Macedonische grens, welke stelling tot dusver door geen der beide partijen was bezet. De Grieken weerden zich hardnekkig en dreven tot tweemaal toe de Turken terug, maar ten slotte moesten zij voor de overmacht zwichten. Deze schermutseling - want veel meer was het niet - geeft onze gravure op de vierde bladzijde te zien.

Veel ernstiger en veel verwoeder was de strijd, twee dagen later om het bezit van den Meloenapas gevoerd. Door dezen pas loopt de weg van Elassona, waar bij het uitbreken der vijandelijkheden het Turksche hoofdkwartier was gevestigd, naar Larissa, waar de Grieksche generale staf zijn verblijf had gevestigd. Voor de Turken was het bezit van dat strategische punt van het hoogste belang, omdat dan de vlakte van Thessalië voor hen open lag, en de Grieken waren natuurlijk besloten zoo hardnekkig mogelijk tegenstand te bieden, ten einde te voorkomen, dat het Turksche leger op hun grondgebied zou doordringen.

De sleutel tot de engte was Menaxo, waar de Turken een sterken post hadden. Zaterdagavond vóór Paschen drongen de Grieken den

pas binnen en vonden tegenover zich vier Turksche bataljons, die hen met de bajonet terugdreven en de bezetting van het Turksche blokhuis, dat door de Grieken omsingeld was, verlosten.

Des nachts werd de pas bezet door Haidar pasja, den commandant van de vierde divisie. Vóór het aanbreken van den dag reed Edhem pasja, de opperbevelhebber van het Turksche leger, uit om de operaties te leiden, en Zondagmorgen waren 20.000 man aan het vechten in den geheelen pas. De strijd liep hoofdzakelijk om het Grieksche blokhuis, dat hardnekkig verdedigd werd. Verscheiden aanvallen werden door de Grieken afgeslagen, maar tegen negen uur namen de Turken na een prachtige charge met de bajonet het blokhuis. Hiermee was de strijd beslist, die aan beide zijden veel offers had gevergd, vooral aan die der Grieken, die wel duizend man verloren.

Hoe de Turken na deze overwinning naar Tirnavos, vervolgens naar Larissa en Farsalos trokken, is den lezer uit de verslagen in de dagbladen bekend.

DE OFFERKAARS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. GABRINI.

De offerkaars. -

Evenals in verschillende katholieke streken de wandelaar tot godvruchtige gevoelens wordt opgewekt door allerlei vrome beelden of kapelletjes, langs den weg opgericht, zoo vinden ook de kustvisschers in den omtrek van Venetië en andere Italiaansche havens hier en daar in zee dergelijke heiligenhuisjes, meerendeels ook bestemd om te gelijk tot lichtbaak te dienen op gevaarlijke waters.

Onze gravure geeft zoo'n kapelletje midden in de golven te zien. Op een grooten zwaren paal, waarschijnlijk aangebracht om voor een ondiepte te waarschuwen, heeft het visschersvolk een klein heiligdom opgericht ter eere der Madonna. Het heiligenhuisje is bekroond met een lantaren, die bij avond den visscher niet alleen als baken strekt, maar hem ook de plek aanwijst, waar hij een gebed kan opsturen tot de Ster der Zee.

Binnen in het kapelletje brandt voor het beeld der H. Maagd een kaars, die telkens wordt vernieuwd. De visschers op onze gravure zijn bezig zulk een kaars ter eere van Maria te offeren. Terwijl de vrouwen in het schuitje ze alvast aansteken, klautert een vlugge jongen naar het kapelletje om ze er in te plaatsen en de man aan het roer zorgt intusschen door handig sturen met den vaarboom dat hij het karweitje zonder gevaar kan uitvoeren en het schuitje hem niet onder de voeten wegglipt.

Het is een tafereeltje vol poëzie, dat ons in het leven der eenvoudige, kinderlijke vrome Italiaansche visschers verplaatst.

[Nummer 9]

De brand in den weldadigheidsbazaar te Parijs.

Den 4en Mei werd de Fransche hoofdstad door een ramp getroffen, eenig in de jaarboeken harer geschiedenis, die niet alleen da bevolking van Frankrijk in rouw dompelde, maar ook allerwegen in het buitenland innige deelneming verwekte. Sedert president Carnot door den dolk van een sluipmoordenaar viel, werd de belangstelling in de gebeurtenissen in Frankrijk niet meer in zoo hoogen graad gewekt, als door den brand van den weldadigheidsbazaar te Parijs, die met het oog op de omstandigheden, waarin hij voorviel, en op de maatschappelijke positie der meeste slachtoffers, te recht een nationale ramp genoemd werd.

In het jaar 1885 was de weldadigheidsbazaar opgericht. Hij bestond hierin, dat de dames uit de hoogste standen in een besloten lokaal, waar entrée geheven werd, allerlei meest door haar zelf vervaardigde artikelen te koop boden. De opbrengst van den bazaar, die het vorig jaar bijna een millioen bedroeg, kwam verschillende liefdadige en vrome instellingen ten goede.

In de eerste jaren van zijn bestaan werd de bazaar in particuliere woningen gehouden, maar spoedig zag men zich door de steeds klimmende deelneming genoopt, naar een ruimere gelegenheid uit te zien. Verscheidene jaren vond men die in de rue de la Boétie, van de voornaamste stadswijken gemakkelijk te bereiken, tot dit jaar de Parijsche bankier Michel Heine een groot onbebouwd stuk grond in de straat Jean-Goujon ter beschikking van het comité van den weldadigheidsbazaar stelde. Dit comité, met den baron De Mackau aan het hoofd, verkreeg een straat van het oude Parijs, die kort te voren bij de tentoonstelling van theater en muziek in het Paleis der Industrie te zien was geweest en naar de straat Jean-Goujon werd overgebracht. De barak bestond uit hout en werd overspannen door een velum of zeil, met blauw gaas overtrokken. Met zijn voorgevel aan den kant van de straat, aan de overige zijden door de hooge muren der omliggende huizen ingesloten, met aan twee kanten een vrije ruimte, had het hooge gebouw een lengte van 80 en een breedte van 13 meter.

Aan weerszijden van een breede middelgang bevonden zich de verschillende winkels, waar de dames-patronessen van het liefdadigheidswerk gezeten waren en om strijd haar waar aan den man zochten te brengen. Aan het einde van de gang, waartoe men door een eenige deur van de straat Jean-Goujon toegang had, was een, enkel tegen betaling van een halven frank toegankelijk kabinet, waar een kinematograaf zoogenaamd levende photographieën vertoonde. Daar de bazaar alleen overdag geopend was, hoefde er geen verlichting te zijn; bovendien was het rooken verboden. Men achtte alzoo alle gevaar voor brand buitengesloten, en door de politie waren alleen eenige agenten tot het bewaren der orde in de straat Jean-Goujon, maar geen afdeeling der brandweer beschikbaar gesteld.

Ook van buiten scheen het houten gebouw geen gevaar voor brand te dreigen, want het was rondom door de hooge, naakte muren der omliggende huizen omgeven, wier weinige op dezen kant uitkomende vensters van ijzeren tralies voorzien waren. Slechts met één omstandigheid had men geen rekening gehouden: met de lamp van

de kinematograaf, die de levende beelden verlichtte, en die de oorzaak zou worden van de ontzettende ramp.

Een talrijke menigte, voor het grootste deel behoorend tot de Parijsche aristocratie, verdrong zich voor de winkels der dames en jonge meisjes, die de grootste namen van Frankrijk droegen. Koopers ledigden, zonder al te dingen, edelmoedig hun beurs tegen snuisterijen. Er waren vooral veel vrouwen in fleurige en kleurige voorjaarstoiletten; kinderen staken begeerig de handjes uit naar een kleinen luchtballon, welks schuitje met speelgoed bevracht was - en tegen deze zonnige blijdschap en dit een beetje luchthartig wereldvertoon stak streng af het kleed van grijs laken en de witte kap der zuster van liefde, als om den aanwezigen het karakter en het doel der bijeenkomst in herinnering te brengen.

Eén lichtpunt biedt deze ontzettende ramp evenwel aan: de edelmoedigheid en onverschrokkenheid, waarmee zooveel mannen uit het volk hun leven gewaagd hebben, niet één-, niet twee-, maar tien malen en meer, om zooveel slachtoffers mogelijk aan een wissen dood te ontrukken. Men heeft het heldhaftig gedrag dier dapperen in de dagbladen gelezen. De koetsier Jean Georges wierp zich acht- of tienmaal in den brandenden oven, en nooit kwam hij met leege handen terug. De leidekker Léon Desjardins redde, naar de getuigenis van een geneesheer, die de geredden verbond naar gelang

HERTOGIN SOPHIE VAN ALENÇON, GEBOREN HERTOGIN VAN BEIEREN, omgekomen bij den brand in den Weldadigheidsbazaar te Parijs, 4 Mei 1897.

hij ze hem toewierp, alleen dertig of veertig personen. De directeur der drukkerij van het blad *La Croix*, die aan den bazaar grensde, redde met behulp van ladders, die hij en zijn werklieden oprichtten, minstens vijftien of twintig personen, die naar het open terrein achter den bazaar gevlucht waren, waar de vlammen hen reeds bijna hadden bereikt.

Een afzonderlijke vermelding verdient wel de episode, die door een onzer gravures wordt afgebeeld. Het terrein, waar de weldadigheidsbazaar was opgetrokken, werd aan eenen kant begrensd door den achtermuur van het hotel du Palais. Deze muur had maar één opening, een venster, dat met vijf stevige ijzeren staven voorzien was. Een radelooze menigte snelde naar dit venster en klemde zich aan de spijlen vast, evenals een schipbreukeling aan een stroospier.

De kok van het hotel, Jules Gomery en de keukenjongen Vaudier, opmerkzaam geworden door het hulpgeroep, dat tot hen doordrong, snelden naar het venster, waar hun verschijning met een waar gehuil van vreugde en hoop werd begroet. De moeders - zoo verhaalde Gomery aan een reporter - strekten ons haar kinderen toe en smeekten ons, ze het eerst aan te nemen. Eén oogopslag was voldoende, om het ontzettende der ramp te overzien. Naar de keuken te snellen en daar een hamer te halen, waarvan wij ons gewoonlijk bedienen om de kolen stuk te slaan, was het werk van een paar seconden. Eerst moesten de ijzeren spijlen verbrijzeld worden. Wij hamerden er beurt om beurt met alle kracht op. Toen eindelijk vier spijlen verwijderd waren en het gat groot genoeg was, om een mensch door te laten, begonnen wij ons reddingswerk. Het was hoog tijd, want de rook was verstikkend en de hitte ondraaglijk. Mijn eerste gedachte was op den grond te springen en de slachtoffers een voor een aan mijn helper Vaudier over te reikén. Het venster was namelijk zoo hoog, dat de ongelukkigen er alleen niet bij konden. Maar de menigte drong zoo stijf tegen den muur op, dat ik dit plan moest opgeven en er mij toe moest bepalen, een stoel naar buiten door te geven.

Dit alles had maar eenige seconden geduurd. Middelerwijl was het heele personeel van het hotel, gelokt door de hartverscheurende kreten der ongelukkigen, toegesneld. Elkaar afwisselend, hebben wij gedurende ruim drie kwartier de slachtoffers opgetrokken, zooals men meelzakken opraapt. Deze teekenachtige uitdrukking bewijst, hoe geheel willoos en verbijsterd de ongelukkigen door den schrik en doodsangst waren geworden.

De laatste personen, die gered werden, waren twee liefdezusters, die zoolang het reddingswerk duurde een bewonderenswaardigen moed, kalmte en zelfverloochening hadden getoond, de slachtoffers moed inspraken en ze op den stoel hielpen klimmen. Die heldinnen wilden eerst de plaats van ontzetting verlaten, toen er niemand meer te redden viel en haar kleeren reeds vuur begonnen te vatten.

De brandweer kwam helaas! te laat - hoe spoedig ze ook op de plaats van het onheil was - om nog iets tot beteugeling van den brand te kunnen doen. Haar bleef niets over, dan de rookende puinhoopen met stralen water te dooven. Toen dit gebeurd was, begon men met het opruimen, wat bij het twijfelachtig licht van de naderende schemering een somber schouwspel opleverde.

Onder de slachtoffers neemt zoowel om haren rang als om hare persoonlijke hoedanigheden de eerste plaats in de hertogin van Alençon, geboren hertogin Sophie Charlotte Augusta van Beieren, den 22en Februari 1847 te Munchen geboren als de

dochter van hertog Maximiliaan van Beieren, en zuster van keizerin Elisabeth van Oostenrijk.

Den 28en September 1868 huwde zij met prins Ferdinand van Orleans, hertog van Alençon, den tweeden zoon van den hertog van Nemours, die op zijne beurt een zoon was van koning Lodewijk Filips. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren, prinses Louise en prins Emmanuel.

De prinses stierf als eene heldin. Aan een jonge dame, die beproefde haar te redden, antwoordde de hertogin: ‘Neen, laten wij eerst onze genoodigden redden. De presidente moet het laatst heengaan.’ En een minuut later zei zij tegen de markiezin De Luberzac: ‘Neen, nog niet, later.... het laatst. Plicht voor alles!’ Kalm zag zij den dood, die nu niet meer te ontwijken was, in de oogen, en met een gebed op de lippen ging zij de eeuwigheid in. Welk een treurig, maar tevens welk een roemrijk einde voor eene koningsdochter! Het lijk der hertogin werd eerst in den avond van den dag na het ongeluk door haar tandarts herkend, die onder eede verklaarde, dat hij het gebit, dat door hem geplombeerd was, als dat der hertogin van Alençon herkende.

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans. (*Vervolg.)*

‘Die goede, brave mijnheer Bokels,’ ging het meisje een oogenblik later op bewogen toon voort. ‘Hij heeft altijd om ons gedacht, maar dàt hadden we toch niet van hem kunnen verwachten.’

‘Ja, hij deed veel goed,’ hernam Wiggers. ‘Meer dan wel bekend is.... Het was een edel man, en daarbij zeer vermogend; dat zou menigeen, die hem daar zoo eenvoudig zag heenloopen en eigenhandig allerlei karweitjes aan zijn huizen verrichten, niet achter hem gezocht hebben.... En die het wel wisten, zagen hem voor een vrek aan. Maar dat was hij allesbehalve, al zou hij geen dubbeltje noodeloos uitgeven; dat weet ik beter. Al had hij voor zich zelf geen behoeften, zooveel te meer had hij over voor anderen....’

‘O dat weet ik bij ondervinding,’ viel Mina den ouden heer driftig in de rede. ‘Bij moeders dood heeft hij voor alles gezorgd.... En hij wist het zoo kiesch aan te leggen; 't was of hij er verlegen mee was dat hij weldeed.’

‘Precies, hij deed het in 't verborgen.... En is hij zuinig geweest bij zijn leven, dat heeft hem in staat gesteld des te meer goed te doen bij zijne dood. Daar hij geen rechtstreeksche erfgenamen had, kon hij met zijn nalatenschap doen wat hij verkoos. Welnu, na aftrek van verschillende legaten, zooals aan zijn oude huishoudster, die voor haar verder leven goed bezorgd is, en voor liefdadige doeleinden, heeft hij de rest, ten bedrage van zoo wat anderhalve ton, vermaakt aan u...’

‘Aan mij?’ riep Mina en de blos van vreugde week voor een oogenblik weer voor een plotselinge bleekheid als van schrik. Het goede kind vreesde te droomen; nu ze dit hoorde, twijfelde zij of ook hetgeen zij straks vernomen had, wel werkelijkheid was. Onrustig bewoog zij zich op haren stoel en wreef met de hand over het voorhoofd, als om hare zinnen bij elkaar te houden.

‘Ja, aan u,’ ging de notaris bedaard en voorzichtig voort, ‘maar maak er u niet te blij om, want er is een voorwaarde aan verbonden, een voorwaarde, die gij misschien niet zult aannemen. Zooals ik al zeide, was mijnheer Bokels een vreemd, een

zonderling man. Dat blijkt alweer uit zijn testament. De voorwaarde, waarop hij u tot zijn erfgename maakt, is....'

Bijna hijgend van ongerustheid, keek Mina hem de woorden uit den mond.

'Dat gij ongehuwd zult blijven.'

Een zucht van verlichting ontsnapte uit hare beklemde borst.

'O is 't anders niet? Nu dat wil ik graag beloven,' zei ze zonder eenig nadenken.

'Nu, als dat zoo is,' hernam mr. Wiggers met een zelfvoldaan en vriendelijk lachje, 'dan mag ik u feliciteeren met een erfenis van anderhalve ton; maar da's waar ook, er is nog iets bij.'

Mina's gezicht betrok weer. Zou het groote geluk, dat haar op eens in den schoot viel, dan toch geen werkelijkheid zijn?

'U krijgt het kapitaal niet in handen; dat blijft onder mijn berusting, terwijl aan mij de controle is opgedragen over het nakomen van de voorwaarde. U ontvangt alleen de renten, en hierbij kan ik u alvast overhandigen wat daarvan op het oogenblik verschenen is,' voegde hij er bij, een groote enveloppe van de schrijftafel nemende en haar die overreikende.

Bijna wezenloos nam ze die aan, den ouden man nog altijd met angstig vragenden blik in het gezicht starend, dat met zijne blauwe brilleglazen haar volkomen ondoorgrondelijk voorkwam.

'Maandelijks,' ging hij voort, 'kan u bij mij de verdere renten komen halen.'

'Dus 't is dan toch waar?' vroeg het meisje met een zucht van benauwdheid. 'We zijn voortaan van alle zorg af? We zijn rijk? Vader behoeft zich niet meer zoo af te tobben met les geven?....'

'U beschikt over de rente van een kapitaal van drijhonderd duizend frank, dat is dus een inkomen van elfduizend frank, mìts.... u ongehuwd blijft. Zoodra u mocht willen trouwen, komt alles te vervallen.'

'Dan heb ik het begrepen,' zei Mina opstaande. Zij voelde zich wel honderd pond lichter. Ze had wel naar huis willen vliegen om haar vader deelgenoot te maken van het heuglijke nieuws.

'O mijnheer!' riep zij, 'wat zal vader blij wezen, als hij dàt hoort!' En ditmaal barstte ze in tranen uit, tranen van blijdschap.

'Bedaard, lief kind, bedaard,' zei de oude heer op vaderlijken toon, 'en pas maar op dat gij 't uw papa ook een beetje voorzichtig meedeelt; want voor zoo'n ouden man zou de schok gevaarlijk kunnen zijn.'

Mina knikte levendig door haar tranen heen, ten teeken dat ze de waarschuwing begreep. Ze voelde wel aan haar zelve, hoe zoo'n onverwacht geluk iemand kan aanpakken. Met schichtige bewegingen wischte zij haar tranen af.

'Nu, mijnheer de notaris,' stotterde zij, 'u neemt me niet kwalijk, dat ik me misschien een beetje mal aanstel... maar 't is ook zoo'n groot, zoo'n buitengewoon, ongedacht geluk, dat ik niet weet hoe ik mij voel.... Ik dank u voor uw vriendelijke bemoeiingen.... Voor mijnheer Bokels zal ik mijn leven lang bidden.... Maar nu moet ik gauw naar huis, naar vader.'

Met zenuwachtige gejaagdheid stak zij de portefeuille in haren zak.

'Moet u 't nog niet even natellen, juffrouw? 't Is negentien honderd vijftig frank, zeven en tachtig centiemen.'

'O, dat zal wel uitkomen,' zei Mina door haar tranen lachend, wischte nog eens haar oogen af, schikte haar hoed en voile goed en nam met een herhaalde dankbetuiging vluchtig afscheid.

'Voorzichtig met vader, hoor!' drukte de notaris haar nog op 't hart.

Zij antwoordde alleen met een welsprekenden hoofdknik van verstandhouding en wipte de deur uit.

Op straat had zij een gevoel alsof ze zweefde over de steenen. Ze zag huizen noch voorbijgangers, Haar ooren suisden, haar hoofd gloeide. 't Was of zij dronken was, maar 't was een zoete, zalige bedwelming. Weg alle zorg en kommer, zong het in haar hart. We zijn rijk, vader kan zijn rust nemen, de jongens kunnen leeren, we zijn allemaal geborgen, voor altijd geborgen. O, als moeder dat eens had kunnen beleven!

Driftig trok zij aan de huisbel; want in hare overijling had ze straks vergeten den sleutel mee te nemen. Ongeduldig trippelde zij op de stoep, daar het haar toescheen alsof de deur nooit open zou gaan. En juist wilde zij voor de tweede maal schellen, toen Rika, met haar keukenschort voor en haar hoogblozend gezicht op den drempel voor haar stond.

‘Wat was het?’ vroeg deze nieuwsgierig. Maar Mina liep haar zonder antwoord bijna omver en ijlde als een zottin naar de huiskamer, waar zij zich, eer haar vader het gemerkt had, voor zijne voeten wierp.

Zij sloeg de armen om hem heen en haar hoofd tegen zijne borst vlijend, barstte ze in tranen los.

‘Kindliet, wat scheelt u, wat is er gebeurd?’

‘O niets vader.... maak u niet ongerust.... Wees blij.... een ongedacht geluk....’

‘Kind, wordt ge krankzinnig?’

‘Neen, vader,’ zei ze met stralende oogen

door haar tranen heen tot hem opziende. ‘Zie maar eens, wat ik meegebracht heb.’

Zij haalde de enveloppe uit haren zak en duwde hem die in de hand, terwijl zij opnieuw haar gezicht tegen zijne borst verborg.

Met bevende vingers maakte Dr. De Lang de enveloppe open; ze rammelde, er was los geld in: zilver en centen, die hij op zijn hand er uit schudde, maar nog meer: bankbiljetten, een van vijfhonderd, een van duizend, nog een drij van honderd en dan nog kleinere.

‘Waar komt al dat geld vandaan?’ vroeg de oude man ongerust.

‘'t Is voor u, vader..... en er komt nog meer. Voortaan zullen we nooit meer gebrek hebben.... Gij hoeft geen les meer te geven, gij kunt rust nemen.’

‘Van wien komt dat geld?’

‘Van mijnheer Bokels; hij heeft mij in zijn testament gezet.’

Daar merkte de vader opeens dat de nieuwsgierige Rika het heele tooneel met open mond en oogen stond af te zien.

‘Wilt gij wel eens gauw maken dat gij naar de keuken komt, luistervink.’

‘Ik moet toch tafel dekken, pa,’ klonk de verontschuldiging.

‘Wacht daar maar mee tot ik u laat roepen. Ik heb met Mina te praten.’

En zoodra hij met haar alleen was, zette hij zijn verhoor voort, waarop zij, zoo voorzichtig als het haar, in hare opgewondenheid, mogelijk was, antwoordde.

De oude man toonde zich in den aanvang al even ongeloovig, als zij zich tegenover den notaris gevoeld had; ook hij wist niet of hij waakte of droomde en wreef zich herhaaldelijk langs het kale voorhoofd, waarop het zweet hem uitbrak.

Toen zij van de voorwaarde sprak, viel hij verschrikt uit:

‘Dat hebt gij toch niet beloofd, kind?’

‘Zeker pa, waarom zou ik niet? Ik zal nooit trouwen.’

‘Daar weet gij niets van; dat kunt gij niet beloven, daartoe mag men u niet verbinden. Gij kunt immers niet weten wat er gebeurt.’

‘Dat weet ik wel, pa. Als ik trouw, verlies ik alle recht op het geld. Dat is nogal duidelijk. Maar zoolang ik ongetrouwd ben, kan ik het alle maanden halen, en daarom zal ik vooreerst wel niet trouwen. We kunnen het geld veel te goed gebruiken.’

De oude man dacht na. Mina had gelijk. Ze verbond zich tot niets. Voorloopig dacht ze niet aan trouwen en kon dus de voorwaarde licht aannemen. Kwam ze later tot een huwelijk, dan verbeurde zij het geld. Blijkbaar had de zonderlinge erflater het zoo beschikt opdat de renten hare familie ten goede zouden komen.

En nu werd hem zachtjes aan alles helder; ook voor zijn oogen opende zich het heerlijke verschiet, dat Mina bijna buiten haar zelve had gebracht van zaligheid. Voortaan zou hij zich niet meer hebben af te tobben. Hij zou genezen van zijne kwaal. Hij voelde zich nu al genezen. Na al de jaren van kommer en zorg zou hij eindelijk een ongestoorden, rustigen ouden dag beleven. Hij zou zich enkel wijden aan zijn jongens, voor wie nu een prachtige toekomst openstond. Ze hadden talent, ze waren ijverig, nu konden ze het ver brengen.

‘God, goeie God! hoe dank ik u!’ stamelde hij met tranen in de oogen, terwijl hij zijn lieve, brave dochter, die hem dit geluk aanbracht en daarvoor zonder aarzeling haar eigen toekomst opofferde, met innige vervoering aan zijn hart sloot.

‘Dat had moeder eens moeten beleven?’

Vader en dochter weenden en lachten te gelijk, als zij elkander in de oogen zagen en herhaaldelijk drukte hij een kus op haar blank, effen voorhoofd.

‘Maar hoe zullen wij het met Rika en de jongens aanvangen?’ vroeg Mina eindelijk met haar gewone bedachtzaamheid. ‘Rika heeft het voornaamste al opgevangen, maar alles kunnen we haar en de jongens toch niet precies vertellen. Daar hebben ze niet mee noodig. Ze zouden het misschien op straat brengen....’

‘Laat dat aan mij over, kind. Zeker, ze hoeven er het fijne niet van te weten. Wij moeten dat zooveel mogelijk voor ons houden, anders geeft het maar noodelooze praatjes. Voor de buitenwereld dient daarbij alles voorloopig bij het oude te blijven. Ik kan toch mijn lessen niet op staanden voet afzeggen....’

‘Dat kunt ge wel, pa, en dat moet ge doen. Gij moogt u geen dag langer moe maken. Gij moet rust nemen, een badkuur maken en zorgen dat ge geneest, zoodat gij nog iets hebt aan uw onbezorgden ouden dag. Over uwe lessen hoeft gij u niet te bekommeren. Gij stuurt eenvoudig een briefje aan al uwe leerlingen, waarin u zegt dat de ongunstige toestand van uw gezondheid u tot uw spijt niet veroorlooft, de lessen langer voort te zetten.’

Dr. De Lang moest lachen om de vindingrijkheid van zijne dochter.

‘Gij weet toch overal raad op, schrander ding,’ zei hij. ‘Intusschen zoo'n haast is daar nog niet bij; ik kan wel overleggen hoe ik dat het beste aanpak. De leerlingen zoo maar af te schrijven vind ik wat al te hondsch; ik kan het hun mondeling beter aan het verstand brengen.’

Daar werd op de deur geklopt, en op het geroep van ‘binnen’ verscheen Rika, nieuwsgierig beurtelings vader en Mina aanziende.

‘Pa, kan ik nu nog geen tafel dekken? Aanstonds staan de jongens voor onze oogen.’

‘Ja, ga nu uw gang maar, huishoudstertje,’ zei haar vader vroolijk lachend. ‘Gij hebt toch niet aan de deur staan luisteren, nieuwsgierig Netje?’ voegde hij er plagerig bij.

‘Maar pa,’ klonk het verontwaardigd en Rika bleef met het ontplooide tafellaken midden in de kamer staan, als aan den grond genageld door zoo'n snoode verdenking.

‘Nu, hou u maar niet zoo van de dommen. Gij weet er alles van, denk ik.’

‘Niet meer dan wat ik hoorde vóór ik de kamer uitging.’

‘En wat hebt ge dan gehoord?’

‘Dat mijnheer Bokels Mina in zijn testament gezet heeft.’

‘Juist, en dat houdt ge nu maar vóór u ook. Gij spreekt er met niemand over, niet met de broers, niet met de meid en niet met de kennissen, met niemand, begrepen?’

‘Ja wel, vader.’

‘En omdat ge dit nu zoo goed begrijpt, zult ge een flesch wijn uit den kelder halen. Dien hebben we in lang niet op tafel gehad en we mogen wel eensop mijnheer Bokels' edelmoedigheid drinken.’

Een oogenblik later kwamen de jongens binnengestormd; het waren al flinke snuiters geworden, die met hun luidruchtigheid dadelijk de heele kamer vulden. Ook de stille Frans en het jongste zusje Dora schenen als op den reuk van het eten af te komen.

‘Wa's dat? Wijn op tafel?’ vroeg Leo, de gymnasiast verwonderd. ‘Wat is er gaande?’ En hij nam het leege wijnglas, dat bij zijn bord stond, als een zeldzame merkwaardigheid nauwkeurig op.

Zijn broer Jan las intusschen het etiket op de flesch: *St. Estèphe.*

‘Verwacht ge iemand ten eten vader?’ vroeg hij.

‘Neen jongen, we zullen vandaag ons zelven eens trakteeren.’

‘Hoe dat? zijt gij uit de loterij gekomen?’

‘Neen, Leo, ge weet wel dat ik daar niet in speel.’

‘Ik begrijp het al,’ zei Jan slim. ‘Wouter van den wijnkooper zal met zijne lessen uitscheiden, en nu heeft zijn vader pa een ankertje wijn cadeau gedaan.’

‘Alweer mis. Intusschen mijn compliment met uwe scherpzinnigheid. En raad nu maar verder.’

Dat lieten de jongens zich geen tweemaal zeggen en ze wedijverden in de vernuftigste oplossingen van het raadsel tot groot genoegen van hun vader, dien ze sinds moeders dood niet meer zoo vroolijk hadden gezien. Mina en Rika lachten van harte mee en voor het eerst sinds langen tijd heerschte aan tafel weer gulle, ongedwongen vroolijkheid. De vader, die er tegen zijn gewoonte het voorbeeld toe gegeven had, daar hij anders niet van luidruchtigheid over tafel hield, zag zich zelfs verplicht de uitgelatenheid van de jeugdige dischgenooten te temperen.

‘Zoo, nu is het wel, jongens,’ zei hij, terwijl hij het eerste glas inschonk. ‘Luister nu eens wat ik u te zeggen heb. Gij hebt daar straks allemaal zoo braat uw best gedaan om te raden wat de reden was dat ik u vandaag op een glas wijn trakteerde en we hebben van die oplossingen veel plezier gehad. laar wat ik u te vertellen heb, zal u nog veel meer genoegen doen. Onze Mina heeft heel onverwacht een erfenis gekregen van iemand, dien ik niet noemen zal, maar wien gij allemaal heel dankbaar moet zijn, omdat ge allemaal van zijn goedheid zult profiteeren. Met Gods hulp zullen we door die erfenis uit de zorg zijn; ik zal me niet meer hoeven af te tobben om lessen te geven en gij kunt, als ge ten minste goed oppast, studeeren voor het vak, waar ge zin in hebt....’

‘Dus ik mag naar Gent voor ingenieur?’ viel Jan zijn vader in de rede.

‘En ik mag doctor in de letteren worden?’ vroeg Leo er boven op.

‘En ik naar de academie, niet waar pa?’ vleide Frans.

‘Als gij goed uw best doet, ja jongens!’

‘Hoera!’ klonk het met uitbundig gejubel door de kamer. ‘Daar mogen we zeker wel eens op drinken,’ zeiden Jan en Leo en schoven gretig hunne glazen aan.

‘Het eerste glas, jongens, behoorden we eigenlijk te wijden aan den edelmoedigen erflater, die zoo mild aan Mina gedacht heeft en daardoor ons allemaal uit den brand helpt. Maar daar hij dood is, kunnen we moeilijk zijn gezondheid drinken. We kunnen hem onze dankbaarheid beter toonen door voor hem te bidden....’

‘Wie is het, pa?’ vroeg Leo, die van alles het fijne wou weten.

‘Ik heb u gezegd dat ik hem niet noemen zal, daar hebt gij nog niets mee noodig en ge moet mij ook beloven dat ge met niemand spreken zult over hetgeen ik u zoo even verteld heb. Dat moet onder ons blijven.’

‘Daar kunt ge op rekenen, vader,’ zei Jan, flink als een man, en de anderen beloofden het even vast.

‘Nu jongens, drink dan maar eens op Mina, aan wie wij eigenlijk dit buitenkansje te danken hebben.’

Niets deden ze liever; want Mina was de lieveling van allen. Ze werd omringd en toegejuicht als de heldin van het feest, en stralend van geluk nam zij die hulde van broederlijke erkentelijkheid en liefde aan. Maar zij zorgde er ook voor dat haar overleden weldoener niet vergeten werd; want toen dien avond gezamenlijk het avondgebed gebeden werd en de diepbetreurde moeder naar gewoonte herdacht was, zei ze:

‘Nu nog een tientje voor den edelmoedigen erflater, die mij in zijn testament gezet heeft.’

Dat tientje werd door allen met vuur gebeden; en van dien dag af werd mijnheer Bokels, zonder dat hij genoemd werd, nimmer vergeten in het avondgebed van het brave gezin, dat hij gelukkig had gemaakt.

VII.

Op een lieven zonnigen Junimorgen hield er voor het eenvoudige huis van Dr. De Lang in de stille achterstraat, tot groote verbazing van de buren, een rijtuig stil.

Van achter alle gordijnen en horretjes aan weerszijden van de straat gluurden nieuwsgierige oogen om te doorvorschen wat er gaande was. Zou de oude man, die zich anders in de laatste dagen al een paar malen buiten de deur vertoond had, ziek wezen en bracht het rijtuig den dokter aan? Het was velen opgevallen, dat er in den laatsten tijd veel minder geloop aan het huis was van jongens met leerboeken en schriften dan vroeger. Zeker was de sukkelende privaat-leeraar weer buiten staat om zijne lessen voort te zetten. Vroeger had men zulke vacanties op ongeregelde tijden ook soms wekenlang waargenomen.

Maar neen, een dokterskoets was het niet. Het was een doodgewone vigilant met op den bok een koetsier met rood haar en een nog rooder neus, dien hij in een alweer rooder zakdoek snoot, toen hij, na aangescheld te hebben, bedaard bij het suffe paard wachtte.

IN DEN WELDADIGHEIDSBAZAAR TE PARIJS VÓÓR DEN BRAND.

De nieuwsgierigen achter de horretjes wachtten ongeduldiger dan hij en al de glurende oogen bleven op de deur gericht tot deze wagenwijd openging.

Het scheen dat het heele gezin van Dr. De Lang met de huurkoets mee moest, want al de huisgenooten, van klein tot groot, verschenen in de gang. Eerst Rika, die met groote bedrijvigheid de deur zoo wijd geopend had of het een koetspoort was, waar paard en rijtuig moest binnenrijden. Daarop de groote jongens Jan en Leo, die elk met een koffer kwamen aanzeulen, dan de kleinere Frans, die een groote portefeuille aansleepte en eindelijk zelfs de nog kleinere Dora, die heel parmantig een eigengemaakte, met behangselpapier beplakte hoededoos aansjouwde.

Al die bagage werd door den voerman op de imperiale geheschen en daar vrij hardhandig neergegooid, tot groote ergernis van Rika, die hem tot voorzichtigheid aanmaande: het goede kind wist bij eigen ervaring dat onbesuisdheid soms nadeelige gevolgen heeft.

Mina, die ook al op de stoep verscheen, gaf den man nog een stok een paraplu en een parasol aan, met hun drieën bijeengebonden, die hij op den bok aan zijn voeten

borg. Eindelijk verscheen Jan nog met een oud stoelkussen en nòg een klein pakje en legde het eene op, het andere onder de bank in het rijtuig.

Toen alles op die manier geborgen was, verdwenen allen weer in de gang om eenige oogenblikken later terug te komen met hun ouden vader in hun midden.

De oogen achter de horretjes verscherpten hun blikken.

Dr. De Lang zag er niet naar uit, dat hij in de laatste weken zoo bijzonder verminderd zou zijn, dus konden de waarnemers al aanstonds waarnemen. Hij had een blozende kleur en een goed gevuld gezicht, - een groot verschil met het pijnlijk magere en bleeke hoofd van vroeger. Opgewekt en vroolijk keek hij om zich heen en wierp een verrasten blik in de zonnige straat, als een gevangene, die na jaren kerkerstraf eindelijk het hoofd weer buiten de gevangenisdeur steekt.

Alleen liep hij heel moeilijk, op een stokje leunende en dan nog ondersteund door zijn twee oudste zoons, van al de anderen omstuwd.

Op den drempel keerde hij zich om, bukte om de kleine Dora, die in tranen uitbrak, met een paar hartelijke kussen tot bedaren te brengen, kuste daarop Rika en liet zich van Jan en Leo met veel behoedzaamheid in het rijtuig helpen. Nadat hij daar goed en wel gezeten was, met het stoelkussen in de lenden, wipte Frans, die ook eerst zijn zusjes broederlijk omhelsd had, met vluggen stap in het rijtuig en ging naast zijn vader zitten.

Daarop kwam Mina in een effen grijs kleedje gestoken en met een mantel in riempjes geregen aan de hand, na een hartelijk afscheid van haar achterblijvende zusjes, zich tegenover hem neerzetten.

Nu volgde het afscheid van Tan en Leo, die vader, Frans en Mina herhaaldelijk de hand drukten en goede reis toeriepen, tot de voerman, die het drukke tooneeltje heel flegmatiek had aangekeken, er eenvoudig een einde aan maakte door het portier te sluiten en op den bok te klauteren.

‘Hu paard!’ zei hij, en daar zette de oude huurkost zich rammelend in beweging, terwijl Tan en Leo, Rika en Dora wuivend en handkussend, en de meisjes schreiend, op de stoep het rijtuig bleven naoogen, waaruit Frans met zijn fijne schildershandje en Mina met haar zakdoek nog bleef zwaaien tot het rijtuig den hoek van de straat omsloeg en de vertrekkenden voorgoed aan het oog der achterblijvenden onttrok.

In het eerst heerschte binnen het rijtuig nog een beklemd stilzwijgen: ofschoon het vertrek weken te voren met verlangen was te gemoet gezien, deed toch de scheiding pijn. De kleine Frans, het gevoelige ventje, wischte zijne tranen af.

Eindelijk verbrak Mina, zich op haar gewone flinke manier over net pijnlijke van het oogenblik heenzettend, het stilzwijgen.

‘Zie zoo, vader,’ zei ze opgewekt, om haar twee reisgenooten uit de gedrukte stemming op te beuren, ‘nu is het er toch eindelijk van gekomen, dat gij eene badkuur gaat ondernemen.’

‘Ja,’ zei de man, levendig uit zijn gepeins ontwakend, ‘'t is er mee gegaan, zooals het rijmpje zegt:

Lang gewacht en stilgezwegen
Nooit gedacht en toch gekregen.’

‘Stilgezwegen hebben we anders in den laatsten tijd allesbehalve,’ zei Mina lachend. ‘Over die reis zijn al wat woordjes gevallen!.... En als ik er niet achter gezeten had, zou er misschien nog niet van gekomen zijn; dan waart gij misschien op 't oogenblik nog ijverig aan 't les geven.... Maar nu gaat gij de zeebaden gebruiken, en we komen niet thuis voor gij radicaal genezen zijt.’

‘Ja wel, praat maar niet te boud; het zou soms leelijk kunnen tegenvallen.’

‘Maar gij hebt toch goeden moed?’

‘Zeker, als ik hier zoo op mijn gemak in de kussens zit, voel ik me al half genezen, en de dokter heeft verzekerd dat de zeebaden me heelemaal zullen opknappen. Waarom zou ik dus geen goeden moed hebben?.... En Onze Lieve Heer zal wel een krachtig handje helpen, daar ben ik zeker van, al was het alleen om u te beloonen, beste meid,’ en dit zeggende sloeg hij haar met opgeruimd vertrouwen op de knie.

(*Wordt vervolgd*.)

VIJF MINUTEN LATER: TUSSCHEN DEN VUUROVEN EN DEN MUUR VAN HET HOTEL DU PALAIS.

HET OOGENBLIK DER PANIEK.

Lente.

Langs zilv'ren berkestam en bruingeel mos
Glijdt, koozend - in een kleed van gloeiend goud -
Het zonnelicht, en breekt de kluisters los
Van bloem en blad aan 't schijnbaar dorre hout.

En heel een bloemenschat versiert het woud
Door 't levenwekkend licht. Een bladerdos
Ontspruit in 't mild-verdeelde zonnegoud,
Dat trilt op grastapijt en bloementros.

Zooals de Schepping wordt herboren thans,
Zoo ook ontspruit er in de menschenziel
- Nadat het hart uit slijk, waarin het viel

Zich weder ophief met vernieuwden glans -
Een bloemenschat, veel knoppen, goudgroen loot,
In heil'gen vorm van Liefde, Hoop, Geloof.

E.v.O.

Een hedendaagsche kegelwedstrijd.
door W.G.A. Tiessen.
(*Slot.*)

Een zijner vrienden wijst het hem aan, hem tevens toevoegende:

‘Niet te veel, ouwe jongen, anders kunt ge geenen bal en geene kegels meer zien!’

Meneer Kokkie kijkt den spreker met verwonderde blikken aan, neemt een fikschen slok, smakt met de tong, zet het glaasje neer en hem bij de jas grijpende, zegt hij:

‘Wedden, willen we wedden, dat ik minstens zestig gooi?’ En als hij niet onmiddellijk antwoord krijgt, pakt hij hem met beide handen bij de schouders en terwijl hij hem heen en weder schudt, rolt het van zijne lippen:

‘Ik wed om een rondje aan de heele club, en gij?’

‘Aangenomen, aangenomen!’ roepen vijf of zes stemmen tegelijk en de tegenpartij van meneer Kokkie was wel gedwongen de weddenschap aan te nemen, waarna dit gewichtig besluit met forsche handdrukken bezegeld wordt.

Meneer Kokkie heeft, geducht met beide armen zwaaiend, alsof hij zijn lichaam flink lenig wil maken, weer den grootsten bal te voorschijn gehaald en, terwijl hij een zeer gewichtig gezicht zet, gaat hij aan 't werk. Serieus en bedaard, want zijn eer en een rondje hangen er van af, werpt of liever knikkert hij den bal op de baan. En nu blijkt het, dat hij een goed kegelaar is. Hij kegelt kranig en met succes en ofschoon hij, bijna na eiken bal, een slok van zijn geliefkoosd drankje neemt, zoo dikwijls zelfs, dat hij aan zijn eigen glas niet genoeg heeft, maar, bij vergissing natuurlijk, niet vies is van de glaasjes zijner clubgenooten en deze van lieverlede doodkalm leegdrinkt, gelukt het hem toch zijn doel te bereiken en 62 punten te halen.

Als meneer Kokkie zijn laatsten bal heeft weggeworpen, een mooien bal, volgens de beweringen der kenners, richt hij zich in zijn volle lengte op, zet den buik vooruit, de vuisten in de zijden en ziet zegevierend in het rond.

Dan keert hij zich naar zijne vrienden en ontvangt met welgevallen hun hulde en gelukwenschen en daarbij lacht hij zoo gemoedelijk en aanlokkelijk, ja uitdagend, dat het moeilijk uit te maken is, wat hem meer vreugde veroorzaakt, het succes van zijn spel, ofwel, hetgeen misschien waarschijnlijker is, het vooruitzicht op het rondje.

'Meneer van Deelen,' klinkt het uit den mond van den secretaris en onmiddellijk komt er beweging onder de heeren, die meneer Kokkie omringen en dringt een forsch gebouwd heer, die zijne jas heeft uitgetrokken en zich in zijn hemdsmouwen vertoont, naar voren.

Als meneer Van Deelen zich een bal heeft uitgezocht, drukt hij dezen tegen de spons aan, zet hem op den rand van den bak, wrijft hem flink in en veegt daarna zijn hand heel bedaard aan zijne broek af, alsof dit kostbare voorwerp een handdoek is. Als de bal naar zijn zin droog en stroef genoeg is, heft hij hem op, loopt naar de kegelplank, zoekt naar het duimgat, steekt den duim er in, bukt zich en zet den bal, hem steeds vasthoudende, op de plank. Nu kijkt hij recht voor zich uit naar de kegels, maar plotseling begint hij erg zwart te kijken, bromt wat tusschen de tanden en maakt met de uitgestrekte linkerhand eenige heftige bewegingen in de richting van den kegeljongen.

'Hé, jongen!' schreeuwt hij dezen toe, 'de voorste kegel staat niet recht, zet hem wat naar links.' De kegeljongen, die zich reeds in zijn schuilhoek had teruggetrokken, komt te voorschijn en verzet den bewusten kegel een weinig.

'Nog meer!' wordt hem van uit de verte toegeschreeuwd, en als hij aan het bevel voldaan heeft, wil hij zich terugtrekken, maar weer hoort hij zich toeroepen:

'Bliks.... jongen, de koning staat verkeerd.'

De koning wordt op zijn plaats gezet en nu volgt een korte stilte. Meneer Van Deelen monstert met forsche blikken de kegels, het lichaam sterk naar voren hellend en heen en weder schuddende, terwijl hals en hoofd zijn uitgestrekt, om maar goed te kunnen zien of de kegels goed staan. Hij schijnt nog niet erg tevreden te zijn, want plotseling laat hij den bal los, loopt of liever springt met korte sprongetjes over de baan naar de kegels, terwijl hij brommend en grommend niet al te liefelijke woorden naar het adres van den kegeljongen slingert. Hij zet nu zelf de kegels recht, gaat er dan voor staan, verzet er nog een en nog een en eindelijk tevreden zijnde, keert hij naar zijn plaats terug, de toeschouwers toevoegende, dat die jongens allemaal lummels zijn en altijd de kegels verkeerd zetten.

Nu neemt hij zijn plaats weer in, steekt den duim in het gat, zet den bal op de plank, draait hem met de vingers eenige malen vlug rond, heft hem daarna op, maakt een slingerende beweging, terwijl de linkerarm geweldig in de ruimte zich heen en weer beweegt, alsof hij alle hinderpalen, die zich mochten voordoen, uit den weg wil ruimen en werpt dan forsch den bal weg.

Nu weer hurkend, dan weer rechtstaand en trappelend als een schichtig paard, volgt de heer Van Deelen den loop van den bal, en als deze tusschen de kegels rolt, maakt hij met beide handen eene beweging, alsof hij iets van elkander rukt.

De bal heeft acht kegels omgeworpen en een welgemeend 'bravo!' wordt hem door de vrienden toegeroepen.

En dat is waarlijk geen wonder. Meneer Van Deelen is de laatste van het vijftal afgevaardigden, van hem hangt dus het winnen van den prijs af. Zenuwachtig en gejaagd staan de leden van 'Alles om' op hun papiertjes te turen, waarop het behaalde aantal punten gekrabbeld staat en zij hebben juist en nauwkeurig berekend, dat de vier afgevaardigden te zamen 198 punten behaald hebben.

Op een daarvoor bestemd bord heeft men de namen der clubs geschreven, die het hoogst gegooid hebben en daarachter het aantal punten, dat behaald is.

Dit bord nu mag zich plotseling in een groote belangstelling verheugen. Oogen als kooltjes vuur staren onafgebroken op de cijfers, die daarop geschreven staan, en men heeft opgemerkt, dat het hoogst aantal punten dat behaald werd 255 is en het laagste 230.

Om dus de eer te genieten, dat zijn club op het bord komt te staan, moet meneer Van Deelen minstens 33 kegels omwerpen, en om No. 1 te zijn minstens 57, en dat is voor een kegelaar als hij zoo goed als niets. De belangstelling is dan ook ten toppunt gestegen. Van Deelen staat bekend als een uitmuntend kegelaar, reeds heeft hij acht geworpen en het is zoo goed als zeker, dat hij wel meer dan 33 punten halen zal.

Terwijl hij zich gereed maakt de volgende ballen af te gooien, heerscht er een ademlooze stilte. Zelfs de toeschouwers, ofschoon neutraal, zijn vol geestdrift. Meneer Van Deelen slaat weer in zijn gewone houding, het linkerbeen naar voren uitgestrekt, den linkerarm in de ruimte zwaaiend, heft hij met de rechterhand den bal op en werpt hem flink midden op de plank. Helaas! de bal loopt over het gat, waardoor hij zijn kracht verliest, rolt langzaam en rammelend, gelijk een bommeltrein, zeggen de kegelaars, over de plank, valt er log en zwaar van af en maakt een poedel.

Een doodsche, onaangename, drukkende stilte heerscht in de kegelbaan. De toeschouwers zitten stom als visschen en staren versteld naar den kegelaar. Deze begint te begrijpen, dat het kritieke oogenblik gekomen is.

Zenuwachtig grijpt hij den bal, zenuwachtig maakt hij hem vochtig en zenuwachtig wordt de broek als handdoek gebruikt. Eindelijk, daar staat hij weer gereed den bal weg te werpen. Het lichaam trilt, tanden en lippen zijn vast opeengeklemd, doch hij is vast besloten goed te raken. Daar rolt de bal weer over de plank, forsch weggeworpen, loopt hij scherp over den rand en werpt acht kegels om. Een zucht van verlichting rijst op uit de beangstigde borsten der aanwezigen. De heeren in de afgesloten ruimte krijgen weer moed, de kegelaar zelf steekt weer fier het hoofd op, maar zijne arme broek krijgt er geducht van langs, want de bal mag niet te vochtig zijn. Daar vliegt de vierde bal over de plank en werpt zeven kegels om. Aanmoedigende kreten klinken den kegelaar van alle kanten tegen, maar boven alles hooren we de stem van meneer Kokkie, die hem toeschreeuwt, dat hij zich goed moet houden, want dat de oude klare al gereed staat. De vijfde bal is een poedel en nu wordt het stil, doodstil. De zesde is een echte jammerbal; goed opgezet, loopt hij scherp op den rand, houdt een tijd lang ieder in onzekerheid en rolt ten slotte heel aan 't eind van de plank af. De zevende bal loopt prachtig, hij werpt zeven kegels. De spanning is nu verschrikkelijk; de volgende bal moet beslissen of men een prijs zal hebben of niet.

Meneer Van Deelen begrijpt het gewicht van het oogenblik, hij zet zich flink schrap, laat nog eenige malen de kegels verzetten en werpt.

Nooit werd een uitslag met meer spanning en angstige gejaagdheid afgewacht dan deze, en toen de geoefende kegelaars bemerkten, dat de bal plank hield en zeker wat zou omwerpen, ging er reeds een jubelend gejuich op; maar toen de bal het plateau bereikt had en zeven kegels omwierp, vlogen alle leden van ‘Alles om’ naar voren, sprongen als wilden om Van Deelen heen, drukten hem de handen en zongen met edele geestdrift, dat hij lang moest leven. Het is een leven en drukte van belang tot het eindelijk den baancommissarissen gelukte, de geestdriftvolle vrienden naar achteren te dringen, en voor den kegelaar ruimte maakten.

Meneer Van Deelen gooit nu de twee volgende ballen bedaard af, het gelukt hem nog twee zevens te gooien en alzoo 51 punten te halen.

De kegelclub ‘Alles om,’ staat nu op den 2en prijs met 249 punten, ondanks de elf punten van ‘houten trekpot,’ en wordt van alle kanten met warmte gelukgewenscht.

De stilte en de spanning van zooeven hebben nu plaats gemaakt voor een verschrikkelijk geraas en getier; men schreeuwt en lacht en zingt en de kegelaars van daar straks grijpen naar hoeden en jassen en deinzen af in de richting van het café, waar nu de vermoedelijke overwinning met de noodige plengoffers zal gevierd worden. Meneer Kokkie smakt reeds met de tong bij de gedachte aan 't rondje oude klare, dat hij zoo eerlijk verdiend heeft.

Zelfs ‘houten trekpot’ schijnt weer met zijn vrienden verzoend te zijn, niemand verwijt hem zijn elf punten meer en zoo maakt het vroolijke groepje, dansend, pratend, schreeuwend en zingend, weer plaats voor andere clubs.

Ook wij verlaten onze zitplaatsen, moe van het kijken en het zitten, en gaan heen, hopende dat het kijkje in onze kegelaarswereld u eenige genoeglijke en onderhoudende oogenblikken bezorgd heeft.

Onze notabelen, door Alex.

I.

Toen ik nog zoo'n jongen was van een jaar of twaalf, - nog rondliep als een halfvolwassen vagebond, - mij nergens beter thuis voelde dan op straat, nergens minder dan in de school, - toen woonde er in ons dorp een gepensioneerd majoor. Het kon zoo wat een jaar of vijf geleden zijn, dat hij 't huis naast het onze had betrokken; - ik weet het nog daarvan, dat mijn broer Pieter - (tusschen twee haakjes gezegd, de grootste waaghals, dien Onze Lieve Heer toen ter tijd te beschermen had) - op zekeren dag tot mij zei:

‘'Lex, pas op, hoor! als ge nu nog ereis hiernaast in den appelboom wilt, zie dan eerst goed uit de oogen, vóór ge door de heg kruipt; - er wonen nu menschen.’

De majoor was een schraal, mager kereltje, maar zoo vol leven en zoo vlug, dat het een lust was hem te zien. Hij was natuurlijk een voornaam personage in de plaats, en ook bijna de geheele gemeente groette hem. Ik zeg bijna, want ik b.v. zou het niet in mijn hoofd gekregen hebben mijn pet voor hem af te nemen. Niet vanwege die appelgeschiedenis, of omdat ik zelf iets tegen den man had; maar Jules van den meester was mijn beste kameraad en die groette ook nooit. Want als zijn vader hem les in de wellevendheid gaf en hem voorhield voor wie hij zooal zijn pet moest afnemen, zooals daar waren: Mijnheer Pastoor, Mijnheer, burgemeester, Bloemmeyer, Van Brum melen, enz., en Jules vroeg dan, daar vader den majoor niet had genoemd: ‘En den majoor, vader?’ dan kreeg hij ten antwoord: ‘Dat is niet noodig!’

Meester Barmen op zijn beurt had nu ook wel niets tegen den gepensioneerde, maar de onderwijzer was de rechterhand van den burgemeester, en.... dat wist het heele dorp: majoor en burgemeester was als water en vuur.

Als de burgemeester den majoor in de verte zag aankomen, en hij kon geen anderen weg of pad meer inslaan, zonder terugkeeren, dan kon hij 't zelfs van zich verkrijgen, op zijn vaste gewoonte van nooit vóór elven een borrel te drinken, inbreuk te maken, door dan maar in Gods naam in ‘'t Kraantje’ te vluchten bij vader Helder, al was het dan ook nog maar eventjes tienen gepasseerd, - iets wat trouwens gewoonlijk geheel en al onnoodig was, want de majoor maakte in zoo'n geval niet zooveel omslag, keerde zich eenvoudig om, ging terug, en sloeg b.v. het Hazelpaadje in, waar het achterpoortje van zijnen tuin op uitkwam.

Wie nu wel de schuld van dat lieve leven was, dat weet ik niet. 't Spreekwoord zal ook hier wel weer zijn toepassing gevonden hebben: ‘waar twee kijven hebben twee schuld.’

't Schoonste der zaak was, dat zij beiden lid waren van de sociëteit ‘Ons Genoegen.’ De een wilde er voor den ander niet uit, en.... ook niet voor elkaar wegblijven, want zij waren beiden de trouwst opkomende leden. Nu moet men niet denken, dat zij die onbuigzaamheid zoover dreven, dat zij samen aan één en hetzelfde tafeltje een kaartje zouden leggen. Heere beware!

Toch, de majoor was op slot van rekening de dupe van de historie; want daar hadt ge Bloemmeyer, de 1e schepene, en Bijltjes, de gemeente-ontvanger, Schut, de secretaris, bakker Van Dalen en *last not least*, meester Bannen, - de heeren, die de soos' het geregeldst bezochten - die waren allen op en top dikke vrienden met den

burgervader, en hoewel ook zij persoonlijk niets tegen den majoor hadden, en zelfs heel gemoedelijk een oogenblik met hem konden kouten, zoo draaiden die mannen toch om den burgemeester als de wereld om haar as. Toch zat de majoor niet in de sociëteit als een blanke onder de zwarten; want daar hadt ge ook b.v. den rijksontvanger Van Brummelen, en den veearts Dombloet en nog zoo'n stuk of twee anderen, die met den oud-militair als zoovele handen op éénen buik waren; - maar Van Brummelen was nog al eens op reis, en Dombloet kon vanwege zijn betrekking niet altijd present zijn. In dat geval moest hij zich maar wat amuseeren met den rentenier Moulin, een onzijdige, die echter geen twee woorden gebruikte als hij 't met één afkon.

Nu vond hij op zekeren avond geen enkelen der zijnen op de soos'. Hij had al tot geeuwens toe gewacht, want de veearts had hem toch van middag op zijn vraag: of hij er van avond ook was, geantwoord: ‘Ja en waarachtig!’ Maar er had zeker hier of daar een paard buikpijn gekregen, of weet ik het?.... in ieder geval, hij was er niet geweest. Nu had hij alle mogelijke en onmogelijke nieuwsbladen al uitgelezen en herlezen, toen, de kamer eens rondziende, zijn oogen die van den burgemeester hadden ontmoet. Valsch had deze gelachen, als wilde hij zeggen: ‘Zie me daar nu dien koekoek eens zitten! Moederziel alleen! Zoo is 't goed!’

En haastig had de majoor daarop zijn potje bier naar binnen gezonden, een ander besteld, en na enkele minuten nog een, al maar door zich opstokende, en naarmate hij het vuur aanblies, liep het amberkleurige nat naar binnen als om dien gloed te blusschen; en zoolang duurde dat blusschingswerk, dat, toen hij tegen halftwaalf de club verliet, bijna geheel zijn verstand was uitgebluscht. ‘Die rakker! Die uil!’ zoo gromde hij. ‘Ik zou hem kunnen breken! Dààr! Ik zou barsten van nijd!’

Als hij gezegd had: van bier, dan ware hij der waarheid meer nabij gebleven, maar hij was ook in een positie, waarin het onderscheid menigmaal te bescheiden is, en men meer geneigd is te rollen dan te hollen.

En Doris, zijn oppasser, die altijd met Jobsgeduld den majoor wachtte, wist niet goed wat er gebeurde. Want wat Barend de schoenmaker ‘vet’ noemde, zoo was de majoor nog nooit thuis gekomen. En toen de oude zich in zijn armstoel had laten vallen, en zuchtte en blies, dat de lamp met zich zelf in beraad stond of ze er van uit zou gaan of niet, toen vertelde Doris: ‘dat de veldwachter proces-verbaal had gemaakt tegen mijnheer, omdat Tom zonder muilband op straat had geloopen, wat *hij*, Doris, heusch niet had kunnen verhelpen; want dat die rakker van een hond liever zonder muilkorf ging kuieren, dat wist mijnheer ook wel; en Bloemmeijer zijn hond liep zoo dikwijls met een nakenden muil over straat; en de veldwachter deed het ook niet uit zich zelven, dat had *hij*, Doris, wel met een stok kunnen voelen; maar, daar zou wel meer achter schuilen; dat zou wel van hooger order komen; *hij* kon er heusch niets aan doen!’

Ieder ander, behalve onze majoor, zou opgevlogen zijn en in een dergelijk geval hebben geraasd, misschien gevloekt, en den burgemeester vol slijk geworpen. Maar de majoor zuchtte nog eens, en zei toen met de gelatenheid van een heilige, terwijl Doris hem de laarzen uittrok:

‘Doris! wat is het toch treurig als men zoo'n hoofd der gemeente heeft! 't Is hemeltergend; dat is het! Maar wat is er aan te doen?’

‘Daar hebt gij gelijk in,’ zei Doris, ‘daar is niet veel aan te doen! Maar weet gij: hij moest eens een stevig pak rammel hebben, dat moest hij! Al was het van den duivel in persoon!’

Dat was de sententie door Doris uitgesproken, en mèt ging hij heen met de laarzen, kwam terug met een kaars, die hij voor mijnheer aanstak, en terwijl deze telkens aarzelend een trap hooger klom, bleef Doris met gebogen knieën en half geopende armen onder aan de trap staan, om bij elk mogelijk geval bij de hand te zijn.

Doch de gepensioneerde kwam veilig en wel op zijne kamer, en daar ging hij op den rand van zijn bed zitten uitblazen. Wat was 't ook warm! En droomend begon hij een meditatie over de woorden van zijn knecht: ‘Een stevig pak rammel.’

‘Doris, daar hebt gij wat gezegd! Verduiveld, dan was het eerst naar den aard! Als ik dat nog ereis zag gebeuren! Heere!’

En weer voer de duivel van gramschap in hem, als hij sprak:

‘Zoo'n ezel. Slagen moet hij hebben als een notenboom! En hij zal het hebben. Rammel zal hij hebben, dat het hem groen en geel voor de oogen wordt. Rammel, dat hem de sterretjes voor de kijkers dansen. Rammel, dat hij zelf een maand lang met een muilband naar het raadhuis kuiert! Daar heb ik nog een briefje van 50 voor over. Ha, ha, burgemeester! Loontje zal om zijn boontje komen. Ja, ja, lach maar! Die 't laatst lacht, lacht het best. Wacht maar eens een paar weken, dan zult ge de complimenten van mij wel gehad hebben! Da's een idee! Daar zullen wij eens op slapen!’

In het heerlijke vooruitzicht was zijn gramheid verdwenen, en nu lachte hij, dat zijn magere knoken rammelden. En toen hij was ingeslapen, zag hij hoe de burgemeester met een grooten witten doek om het hoofd, zoo groot als de grootste pompoen in zijn tuin, de trappen van het raadhuis opklom, huilende van de pijn; en hoe de menschen buiten liepen en vroegen: ‘Heere! heeft onze burgemeester een waterhoofd gekregen?’ Hoe hij zelf achter 't gordijn van zijn slaapkamer dat alles aanzag. En ondanks de negen potjes bier, die hem toch wel wat zwaar in de maag wogen, had hij een plezier, als alleen de zoete wraak een wraakgierige kan schenken.

II.

Doris verwonderde er zich geenszins over, dat het den volgenden morgen over negenen was, toen de majoor opstond, eerst lang geeuwend en zuchtend zich rekkende, toen op den rand van zijn bed zich de oogen uitwrijvende.

Langzaam schoot hij dan zijne broek aan, terwijl hij een strafpredikatie tegen zich zelf hield over de ontzettende domheid, ter wille van een ander zooveel bier te drinken. En toen sukkelde hij naar beneden, liet de versche broodjes van bakker Boelen onaangeroerd (van Van Dalen nam hij natuurlijk nooit iets), dronk twee, drie tassen koffie en ging toen, naar frissche lucht snakkende, den tuin in. Daar kuiert hij op zijn doode gemak heen, met de handen op den rug, al maar door geeuwende. Hoe naar! hoe akelig!

Op eens blijft hij staan.

Alle duivels en joden! Die vent moest hem nu toch ook altijd in den weg komen, al was 't dan ook maar met een hond! Daar was me die rakker van een burgemeesters hond waarachtig in zijn tuin en wroette in zijn vuilnishoop!

‘Doris! Doris! Gauw, gauw! mijn geweer!’

Maar die hond scheen er een voorgevoel van te hebben, dat men iets niet bijzonder naar den aard tegen hem in 't schild voerde, want toen de majoor zoo'n keel openzette, was hij één, twee, drie er van door, en toen Doris kwam en vroeg wat er van mijnheer zijn believen was, zei deze:

‘Dat is jammer! Daar was me die hond van ge weet wel in mijn vuilnishoop bezig. Had ik hem maar eens een schot hagel kunnen toedienen!.... Zie!.... Daar komt hij sapperloot terug! Gauw, Doris! mijn geweer!’

En Doris op de teenen weg. Een oogenblik daarna kwam hij met het vuurwapen behoedzaam en stilletjes terug, tevens meebrengende kogelen hagelpatroontjes.

‘Neen, Doris, geen kogel! Een schot hagel is voldoende!’

Met legde hij aan, en zeggende: ‘Ga, en laat u met die lading maar eens aan uw baas zien!’ kreeg me dat arme dier onder zijn ontbijt, dat het van een schenk afpeuzelde, een schot hagel in 't achterdeel van zijn corpus dat de burgemeester hem op het raadhuis kon hooren janken.

Arm dier! Wat kondt gij er aan doen, dat uw meester en de majoor zoo weinig van elkaar hielden! Maar dat is nu eenmaal zoo! *Qui m'aime aime mon ch en*, zegt de Franschman, maar ook 't omgekeerde is waar: die mij haat, haat ook mijn hond.

De majoor was in eens alle geeuwen verleerd en lachte dat hij er een hoestbui van kreeg en Doris zei:

‘Die was raak! Jammer dat het zijn hond maar was.’

Dat vond de gepensioneerde ook; doch hij zou wel wat anders krijgen! Wacht! hm!.... ja! en het geweer aan Doris gevende, zei hij:

‘Ik ga een beetje kuieren, Doris.’ En tot zich zelf vervolgde hij:

‘Die aframmeling, daar eens over gesproken!... daar moeten wij 't eens over hebben!’

Bijgevolg begon hij te overleggen. Zelf kon hij er natuurlijk zijn handen niet aan vuil maken.... maar dat was ook niet noodig.... met geld en goeie woorden doet men veel. Maar wie? Wie zou de kat de bel aanbinden?....

Verduiveld, wacht eens.... Barend! Die slaat nog wel eens graag!..,. Die rammelt voor een rijksdaalder den geheelen gemeenteraad wel af, als 't moet zijn!.... Sapperloot!.... dat was precies zijn man!....

Daar zou hij met Barend eens over spreken, die zou nog wel een collega vinden, want de burgemeester was nu juist geen schoothondje! Waarom er mee gewacht? Barend was thuis, hij hoorde hem kloppen en zingen.

‘Hoe eer hoe liever en hoe beter,’ zei hij tot zich zelf. ‘Kom laten we eens gaan zien.’

Enkele oogenblikken later bukte hij onder de kleine deur door van Barends werkplaats.

‘Goeden morgen, mijnheer de majoor,’ zeideze.

‘Goeden morgen, Barend!’ antwoordde de oud-gediende. ‘Al lustig aan den klop!’

‘Al? 't zou wat! Als men tegenwoordig niet met de hanen opstond en met de societeithouders naar bed ging, zou 't er slecht uitzien,’ zoo meende Barend en gaf onderwijlen den majoor den besten stoel uit de werkplaats.

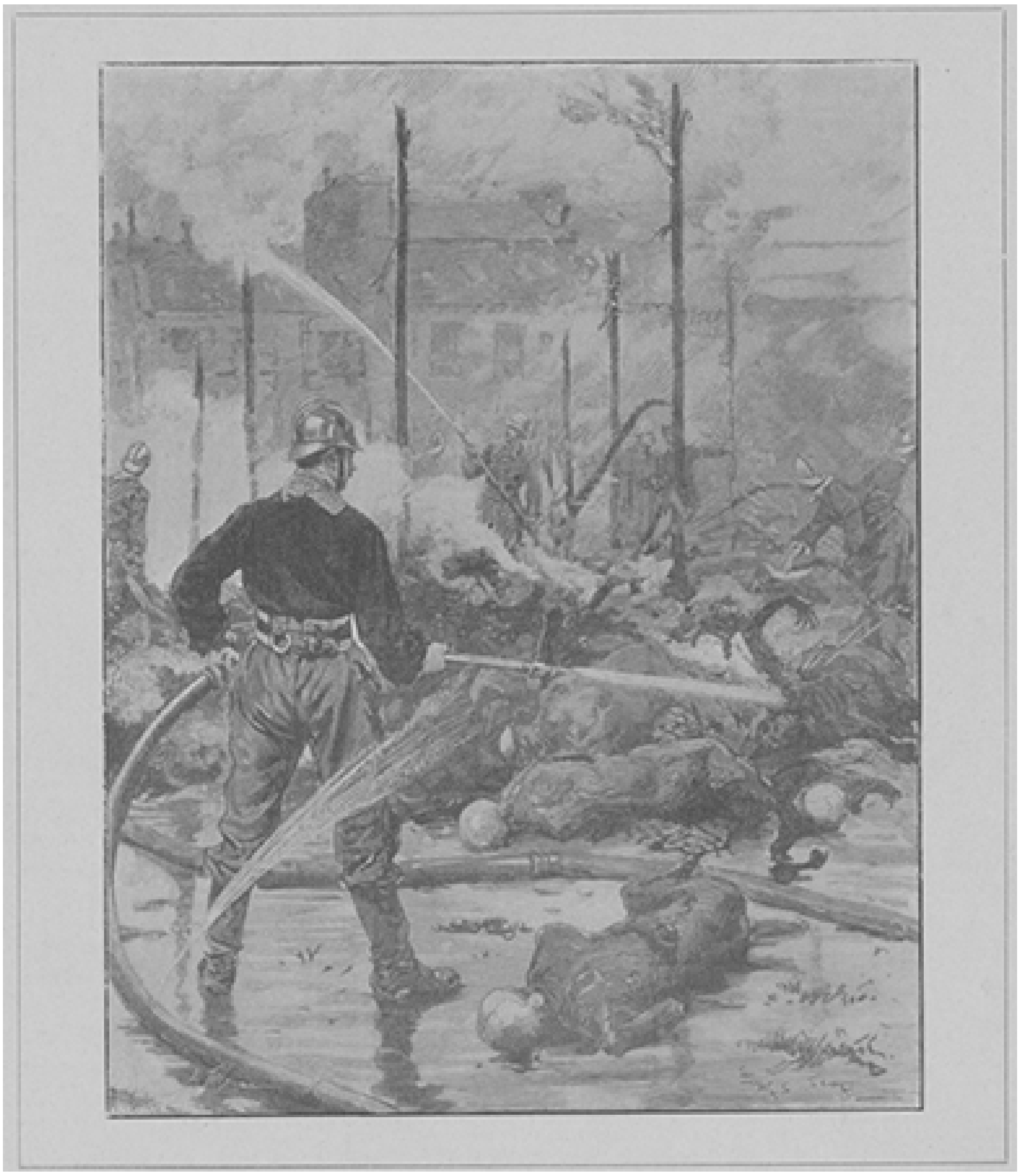

NA DEN BRAND: DE SPUITGASTEN BLUSSCHEN HET VUUR DER BRANDENDE LIJKEN.

'Druk, Barend?' vroeg de oud-militair.

'Nu, 't gaat vrij wel, mijnheer. Maar toch zoo niet, of het niet drukker zijn kon. Heeft mijnheer soms een paar laarzen noodig?'

'Ja, dat had ik juist.... ja.... maar 't presseert niet, ik ben er nu juist niet om verlegen, doch een paar nieuwe moet ik hebben, zoo over een week of drie, dat is tijds genoeg; enfin! gij moest maar eens zien, hoe dat het best uitkomt, gij kunt nu de maat wel nemen, en Doris moet ook weer een paar schoenen hebben, zooals gewoon tegen kermis; daar moet gij maar eens over spreken met Doris zelf.

Barend vond dat alles heel geschikt; hij rekende al uit hoeveel maatjes verdiensten daar wel aanzaten en was daarin misschien nog verdiept toen de majoor zei:

'Maar, Barend! ik wou u wel eens over iets anders spreken! ziet ge! zoo onder ons! heelemaal onder ons! Kunt gij zwijgen, Barend?'

'Als een trappist, mijnheer!' was 't antwoord.

'Nu, dat is nummer één! Nu nummer twee. Wilt ge een briefje van twintig verdienen?'

'Gij zegt?'.... zei de schoenmaker, alsof hij niet goed had verstaan.

‘Een briefje van twintig verdienen?’ hernam de majoor.

‘Gij neemt een loopje met mij, mijnheer!.... Een briefje van....’

‘Ja, ja, van twintig!’

‘Dat zou ik denken,’ antwoordde Barend. ‘Als 't maar niet te veel tijd vordert, want mijn werk....’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 10]

Het 60jarig jubilé van koningin Victoria.

Over een paar dagen zal het Engelsche volk een jubilé vieren, als in de wereldgeschiedenis maar hoogst zelden voorkomt: het 6ojarig jubilé namelijk der regeering van koningin Victoria over Groot-Brittannië en Ierland.

Moge het in den loop der eeuwen al enkele malen zijn voorgekomen, dat monarchen langer dan 60 jaar den troon hebben bekleed (Lodewijk XIV van Frankrijk bij voorbeeld van 1643 tot 1715, dus 72 jaren) een werkelijke, zelfstandige regeering van zestig jaren is een groote zeldzaamheid. De geschiedenis van Engeland heeft dan ook geen enkelen koning of koningin aan te wijzen, die een regeeringsjubilé als dat van koningin Victoria heeft mogen vieren. De grootvader der tegenwoordige koningin, George III, kwam de zestig regeeringsjaren wel heel dicht nabij, maar de

laatste negen jaren was hij waanzinnig, zoodat een regent voor hem de teugels van het bewind moest voeren. Koningin Victoria heeft zulk een regent nog niet noodig, daar zij zelf een krasse vrouw en haar geest tot dusver helder is gebleven.

Den 20en Juni 1837 besteeg koningin Victoria den troon, daar haar vader, de hertog van Kent, reeds in 1820 was overleden, en haar oom, koning Willem IV, bij zijn dood geen kinderen naliet. De Engelsche koningin stamt, zooals men weet, uit het Huis van Hannover en is dus een afstammelinge van den vermaarden Hendrik den Leeuw, den stamvader van het geslacht der Welfen en den geduchten tegenstander van keizer Frederik Barbarossa. Het Huis Hannover besteeg in 1714 den Engelschen troon, toen koningin Anna overleed en de kroon overging op keurvorst George van Hannover, wiens grootmoeder Elisabeth een dochter was van koning Jacobus I van Engeland.

Den 28en Juni 1838 werd koningin Victoria met groote praal gekroond en den 10n Feb. 1840 trad zij in het huwelijk met prins Albert van Saksen-Coburg-Gotha. Al heeft de prins-gemaal, zooals hij genoemd werd, nooit rechtstreekschen invloed gehad op de regeering, toch was het huwelijk zeer gelukkig, en heel het Engelsche volk nam deel in den diepen rouw van zijn koningin, toen haar gemaal reeds den 14en December 1861 overleed.

Uit hun huwelijk waren negen kinderen gesproten, van wie er nog acht in leven zijn en de oudste, prinses Victoria, in 1858 in het huwelijk trad met den toenmaligen kroonprins van Pruisen, den lateren keizer Frederik III van Duitschland. De tweede in leeftijd is Albert Eduard, in 1841 geboren, prins van Wales en de vermoedelijke troonopvolger, die zelf al weer kleinkinderen heeft, zoodat de regeering, menschelijkerwijs gesproken, voor geruimen tijd bevestigd is.

De tweede zoon van koningin Victoria, Alfred Ernst Albert, hertog van Edinburg, regeert sedert 1893 over het groothertogdom Saksen-Coburg-Gotha, daar in genoemd jaar zijn oom Ernst II kinderloos overleed.

Door de huwelijken van haar kinderen is koningin Victoria met tal van Europeesche huizen, als die van Duitschland, Rusland, Denemarken, Griekenland enz. vermaagschapt.

De geschiedenis der langdurige regeering van koningin Victoria is de geschiedenis van Engeland gedurende de laatste zestig jaar, - zeker een der roemrijkste tijdvakken uit de Engelsche historie, niet alleen om de voorspoedige oorlogen, in dat tijdsbestek gevoerd, maar meer nog om de uitbreiding van de macht en het aanzien van Engeland naar buiten en van welvaart naar binnen.

Met het oog op zijn ontzaglijke koloniën in alle werelddeelen en ter bescherming van zijn handel, heeft Engeland bijna jaar in, jaar uit, grootere of kleinere oorlogen te voeren gehad. Behalve de expeditie naar Egypte en die naar de Westkust van Afrika in den laatsten tijd (van Jameson's rooftocht naar Transvaal zullen wij bij deze gelegenheid maar liever niet spreken), heeft Engeland onder koningin Victoria's regeering herhaaldelijk oorlog gevoerd met China en Afghanistan en meer dan één bloedigen opstand in het uitgestrekte Indische rijk (seder 1876 draagt koningin Victoria den titel van keizerin van Indië) te dempen gehad. Bovendien zijn de koloniën van het Vereenigd Koninkrijk aanmerkelijk uitgebreid, zoo zelfs dat de vraag gewettigd is, of Engeland, in weerwil van zijn voortreff lijke vloot, wel steeds bij machte zal zijn, een zoo reusachtig koloniaal rijk te omvademen en in bedwang te houden.

Aan slechts één van de groote Europeesche oorlogen in de laatste halve eeuw heeft Engeland deelgenomen, aan den Krimoorlog, die van de zijde der verbondenen ten doel had, den alvermogenden invloed van Rusland in het

Oosten te knotten. Dat doel werd door de veldslagen bij Balaklava en Inkermann en de inneming van Sebastopol bereikt, doch door den Fransch-Duitschen oorlog ging de vrucht van den Krim-oorlog weer verloren, en meer dan ooit geeft thans Rusland, door Frankrijk gerugsteund, den toon aan in het Oosten, tot groote ergernis van Albion, dat daar eveneens levensbelangen heeft.

Dat koningin Victoria van alle regeerende monarchen de meeste regeeringsjaren telt, zullen wij wel niet meer hoeven te zeggen. Zij heeft een voorsprong van niet minder dan elf jaren op dengene, die onmiddellijk op haar volgt, keizer Frans Jozef, die het volgende jaar zijn gouden jubilé viert als keizer van Oostenrijk.

Wat den leeftijd betreft is de Engelsche koningin wel een der oudste, maar toch niet de oudste der regeerende vorsten. Den 14en Mei 1819 geboren, heeft zij den leeftijd van 78 jaren bereikt, maar koning Christiaan van Denemarken, die in 1818, groothertog Adolf van Luxemburg, die in 1817, en Z.H. Paus Leo XIII, die in 1810 geboren is, zijn ouder.

Van de feestviering behoeven wij hier nlets te zeggen. In de bladen heeft men de grootsche toebereidselen kunnen lezen voor de feesten en huldeblijken, die bewijzen, dat koningin Victoria gedurende haar lange regeering de liefde en achting harer onderdanen in het moederland en de koloniën heeft weten te winnen en te behouden.

Met de Nederlanders, wier koningin het volgende jaar gekroond wordt, vormen wij den wensch, dat Wilhelmina een even zegenrijke en langdurige regeering beschoren zij als Victoria, beiden regeerende over een vrij en verknocht volk, beiden ook keizerin van Indië, de eene over het vasteland, de andere over den archipel.

Het testament van den zonderling,
door
J.R. van der Lans.
(*Vervolg.*)

'Hè, als ik dàt eens beleven mocht,' zei Mina, 'dat ik u met een paar stevige gezonde beenen weer thuis bracht, - dat zou iets wezen, wat zegt gij, Frans!'

'Ik!' zei de jongen en zijn nog vochtige oogen glinsterden.

'En wat zegt gij er nu van,' vroeg hem zijn vader, 'dat wij u met ons beien naar de Antwerpsche academie brengen?'

'Dat ik er erg blij mee ben en er u altijd dankbaar voor wezen zal.'

'Zoo toon dat maar door goed uw best te doen en een tweede De Keyser of Leys te worden!'

'Wat! hij wordt een Frans Hals. Den voornaam heeft hij al en aan den hals mankeert het hem ook niet,' lachte Mina.

Zachtjes aan naderde men de statie, maar daar men gezorgd had daar intijds te wezen, hoefde er geen haast gemaakt te worden. Op zijn doode gemak wandelde de oude heer De Lang tusschen zijn zoon en dochter de wachtkamer door en het perron op, terwijl een kruier voor het reisgoed zorgde.

De vóór zijn tijd verouderde man keek nieuwsgierig rond als een jongmensch, dat pas in de wereld komt kijken. De tijd heugde hem niet dat hij in de statie geweest

was; het was sedert vernieuwd en kwam hem met zijn toegenomen bedrijvigheid zoo vreemd en nieuw voor, dat het hem toescheen of hij al in het buitenland was.

Het opgewekt leven, dat hem omringde, het frissche windje, dat op het perron door zijn dunne haren speelde, het gevoel van vrijheid en zwerflust, dat hem na zijn jarenlang huisarrest in deze atmosfeer beving, scheen hem te verjongen, hem op te frisschen en nieuwe kracht te geven.

Toen Frans en Mina hem bij het instappen wilden behulpzaam zijn, zei hij:

‘Neen, laat mij het nu eens alleen probeeren: er is toch nog tijd genoeg.’

‘Laat mij er dan eerst ingaan, pa, dan kan ik u een hand geven,’ zei Frans, terwijl hij al de coupé inwipte.

Maar de oude man wees ditmaal koppig de aangeboden hand af en werkelijk, ofschoon zijn beenen erg beefden en Mina achter hem de onderneming angstig aanzag, wist hij zonder hulp in den wagen te komen en liet zich met een zegevierenden blik op de bank zinken.

‘Dat hadt gij niet gedacht, hè.’

‘Neen zeker niet; zoo is 't geen wonder dat gij goeden moed hebt. Let op, gij komt tien jaar jonger thuis.’

Er stapten andere menschen in. De conducteur kwam om de kaartjes te knippen, en de trein zette zich in beweging.

Dr. De Lang wist niet wat voor vreemd gevoel hem doorstroomde, toen hij zich in de kussens schokkend en schuddend door het stoomgevaarte voelde meegevoerd. Het bracht hem langvergeten gewaarwordingen te binnen uit zijn jongen tijd, toen hij een hartstochtelijk liefhebber van reizen geweest was en het een genot gevonden had, in den trein te zitten.

Ook nu deed hem de regelmatige, rhytmische beweging goed. Hij keek zijn oogen uit op de groene velden en wuivende boschjes, die zij voorbijsnorden, het helder gekleurde vee in de malsche fluweelige weiden, de staalblauwe slooten en plassen, die de wolkjes van den hemel weerkaatsten, de gezellige buitenhuizen, waar een hond blaffend naar buiten kwam gevlogen of een boerenvrouw met de hand boven de oogen in de deur kwam staan om den trein na te staren.

En als zijn oogen vermoeid waren van het kijken, dan wendde hij ze met een vroolijk knipoogje naar Mina tegenover of Frans naast hem, maakte een praatje of luisterde naar de gesprekken der reisgezellen. Hij voelde geen behoefte zich daarin te mengen; daartoe was hij te weinig gewoon aan samenspraak met vreemden, maar het aanhooren van al die redenaties over hem heel vreemde dingen boeide hem toch onwillekeurig.

Het ongewone en nieuwe van al wat hem omgaf, de gestadige afwisseling en afleiding, die een halve dag sporens van zelf meebrengt, dat alles wekte den man, die door jarenlang thuiszitten als versuft was, zichtbaar op.

Hij lachte en schertste, zooals Mina en Frans het niet van hem gewoon waren. Soms hadden ze heele uren de coupé voor zich alleen en dan voelde het drietal zich in het nette, met groen trijp bekleede hokje als thuis. Frans drentelde van het eene portier naar het andere en had geen oogen genoeg om de afwisselende landschappen te bewonderen.

‘Pa, nu moet u eens aan dezen kant komen zitten,’ zei hij soms, opgetogen door de prachtige kleurschakeeringen in het groene veld of de blauwe lucht, en waggelend schommelde de oude man dan van den eenen hoek naar den anderen, waar hij zich, lachend om zijn onbeholpenheid, liet neervallen.

Mina scharrelde in de bagage en wist daar van tijd tot tijd een verrassende versnapering uit voor den dag te halen; nu een paar broodjes met rookvleesch, dan een handvol kersen voor de verfrissching, die zij stiekem hier en daar tusschen geborgen had. Ook een boek had zij bij zich gestoken en de gazet voor haar vader, maar daar werd weinig naar omgekeken; ze hadden wel wat anders te zien en op te merken.

Toen zij eindelijk in Antwerpen kwamen, stonden ze wel een poosje beteuterd te kijken te midden van de verbijsterende drukte aan de statie; als een troepje kippen, die bij elkaar schuilen in den wind, stonden ze schuw op elkaar gedrongen op het statieplein.

Maar daar Mina een adreskaart bij zich had van een hotel, dat haar vriendin Lina haar had gerecommandeerd, lieten zij zich met een huurkoets daarheen brengen, en eenmaal daar aangekomen, voelden ze zich weer heel op hun gemak.

Nadat zij zich wat opgefrischt en iets gebruikt hadden, voelde de oude heer zich zoo opgekwikt en benieuwd om de stad in te gaan, dat hij er maar aanstonds op uit wilde.

‘Maar dan zullen we toch eerst een rijtuig moeten vragen,’ zei Mina.

‘Wel neen, kind, Lina heeft immers geschreven dat wij er goed met de tram kunnen komen.’

‘Durft u dat aan, pa? Den eersten keer den besten al!’

‘Waarom zou ik niet? Als ge dat lieve leventje daar aanziet,’ voegde hij er bij, naar buiten wijzend, waar juist een tram rinkelend voorbijsnorde, terwijl er wat verder een stilhield, ‘krijgt ge van zelf lust er aan mee te doen.’

‘Nu, maar ik sta er van versteld!’ riep Mina de handen ineenslaand. ‘De reis alleen knapt u op. Wat zal het wezen als u op uw gemak dag aan dag in het zonnetje langs het strand kan wandelen!’

‘Dan wordt uw oude vader weer een jongeheer, dat zult gij beleven.’

De eerste tocht was naar den directeur van de academie, voor wien Frans' leermeester hem een brief van aanbeveling meegegeven had. De groote portefeuille, met teekeningen gevuld, moest dus mee en niet zonder trots nam de aankomende schilder de verzameling proeven van zijn talent onder den arm.

‘Ik ben benieuwd wat die mijnheer er van zeggen zal, jongen,’ zei zijn vader. ‘Als hij u maar niet terugstuurt,’ voegde hij er plagerig bij, ‘dan had ik de reiskosten voor niets uitgegeven.’

‘Heb maar geen zorg, vader,’ dus stelde de jeugdige kunstenaar hem vol zelfvertrouwen gerust. ‘Ik heb teekeningen van leerlingen van de academie gezien, die met prijzen bekroond waren en veel minder waren dan ik er hier bij heb.’

Met het oog op de groote portefeuille, die binnen in den wagen te veel overlast zou veroorzaken, bleef Frans op het balkon van de tram staan, maar zijn vader en Mina zetten zich binnen op de bank en zagen met opgewekte gezichten de woelige stadsdrukte rondom hen aan. Zij reden een verbazend eind langs de breede ‘leien’ met schaduwrijk geboomte en onafzienbare rijen nieuwerwetsche huizen, dan door drukke, nauwe winkelstraten, vroolijk om te zien door de bonte afwisseling der rijke uitstallingen achter de spiegelruiten.

Toen ze op de Groenplaats kwamen, tikte Frans op het ruitje om de aandacht van zijn vader te trekken.

‘Pa, daar staat Rubens!’ zei hij met eene tinteling in zijne oogen.

Dr. De Lang knikte maar met een lachje van verstandhouding, want het geratel en gerinkel van de tram en de beweging van het telkens uit- en inlaten van passagiers gaven niet veel gelegenheid tot praatjes maken.

Daarbij had hij, evenals Mina, voor zich zelf te veel te zien, te hooren en waar te nemen om bijzonder spraakzaam te zijn. In zijn jongen tijd was hij eens te Antwerpen geweest en nu poogde hij zooveel mogelijk de straten en pleinen te herkennen; maar door de groote veranderingen, die de stad in een twintig jaren tijds ondergaan had, gelukte hem dat niet best, en zooals hij er nu met de tram doorheen slingerde, kon hij er heelemaal niet uit wijs worden.

Eindelijk waren ze op het punt van hun bestemming, ten minste voor zoover de tram hen daar brengen moest; want ze moesten nog wel tien minuten rondloopen, vragen en zoeken eer zij het huis gevonden hadden.

Dat viel niet mee; maar die teleurstelling was gauw vergeten, toen zij, door den directeur van de academie vriendelijk ontvangen, de betuiging van diens hooge ingenomenheid mochten vernemen met het werk van den aankomenden schilder, dien hij met graagte onder de leerlingen der academie verklaarde op te nemen.

Frans bloosde van voldoening en trots, toen die deftige mijnheer, na onder uitroepen van tevredenheid en soms van opgetogenheid de heele portefeuille doorloopen te hebben, hem met echt Antwerpsche gulheid de hand schudde en in den ronden, hartelijken Vlaamschen tongval zei:

‘Proficiat, mene jongen! Gij hebt een schoon talent; ge doet wel van naar Antwerpen te komen. Wij zullen hier eenen tweeden Rubens van u maken,’ voegde hij er lachend bij. den blozenden knaap op den schouder kloppend.

Na alles geregeld te hebben, nam men in de aangenaamste stemming afscheid van den vrien-

delijken directeur en toog er nu op uit om de familie op te zoeken, waar Frans tijdens zijn verblijf in de kunststad zijn intrek zou nemen. Hij was daar gerecommandeerd door den teekenmeester, van wien hij in zijne vaderstad onderricht genoten had.

Dr. De Lang was door het onderhoud, dat hij met den directeur had gehad, zoo opgewekt en voelde zich zoo flink dat hij absoluut te voet den onderzoekingstocht wilde ondernemen.

'Ik wil toch eens zien of ik den weg heelemaal vergeten ben,' zei hij.

'Maar pa, waar denkt u aan? Te voet door Antwerpen te willen kuieren, terwijl u thuis in geen jaren haast een voet buiten de deur hebt gezet! We kunnen mmers weer de tram nemen.'

'Dat kunnen we altijd nog doen, als ik het soms niet halen mocht. Maar ik wil ten minste probeeren hoe ver ik het breng. Ik voel me zoo stevig op mijn beenen, dat ik op 't oogenblik niets liever zou doen dan wandelen, en ik wil Antwerpen ook wel eens op mijn gemak bekijken. Met die tram snort men maar langs alles heen.'

Mina begreep er niets van.

'Ik ben bang, pa, dat u al te overmoedig wordt. Maar komaan, als u 't absoluut wil, zullen we 't probeeren. Laten we voor de zekerheid eerst eens goed naar den weg vragen.'

Frans klampte een straatjongen aan, die juist met de handen in de zakken en een deuntje fluitend voorbijstapte.

'Ao wel, menier,' kreeg hij ten antwoord op zijn vraag, 'dat is nie wijd van hier. Ik moet ook dieën kant uit. Komt maar mee, 'k zal er oe seffens brengen,' en mèt nam de Antwerpsche straatbengel Frans de portefeuille al van onder den arm. ''k Zal ik dat wel veur oe draogen, zulle!' zei hij.

Dr. De Lang had schik in den knaap en beloofde hem een halven frank, als hij zich goed van zijn opdracht kweet en daarbij niet te hard liep; want de jongen stapte met Frans zoo parmantig vooruit, dat de oude heer, op Mina en zijn stok geleund, hem met geen mogelijkheid kon bijhouden.

'Ik ben er toch maar gekomen, hè?' zei hij zegevierend tot Mina, toen hij eindelijk hijgend en zweetend voor de deur van het gezochte huis stond.

'Ik sta er van te kijken!' zei zijn dochter opgetogen. 'Als gij u nu maar niet te veel vermoeid hebt.... Gij zweet er van.'

'Ik kan nu weer uitrusten,' zei de oude heer, zich het zweet van het voorhoofd wisschend, maar overgelukkig toch met het volbrachte proefstuk. Haast een kwartier ver had hij gewandeld!

Maar nu had hij ook groote behoefte aan rust, die hem van harte gegund werd.

Het waren gulle, hartelijke burgermenschen, waar zij aanschelden. Naar Antwerpschen trant werden zij er gastvrij ontvangen, en nog geen kwartier waren zij er over den vloer of zij voelden er zich geheel thuis.

Er werd gegeten en gedronken, gebabbeld en gelachen of men elkaar al van jaren herwaarts kende. Frans sloot dadelijk vriendschap met Jef, den zoon des huizes, die ongeveer van zijn jaren was; Mina was ineens ingepalmd door de gulle, goedige madam Staeckxkens en Dr. De Lang kon heel gezellig en verstandig praten met haar echtgenoot, decoratieschilder van beroep.

Het bleek dat Frans bij die brave Antwerpsche Vlamingen heel goed bezorgd zou wezen. En hieromtrent gerustgesteld, kon zijn vader dan ook den volgenden dag met Mina de reis naar zijne bestemming voortzetten.

Wel drong de familie Staeckxkens er op aan, dat zij nog een paar dagen in Antwerpen zouden blijven en de gedienstige Jef bood aan hun al het merkwaardige van de kunstrijke Scheldestad te laten zien. Maar het verblijf in haar gewoel was Dr. De Lang voor het oogenblik toch nog wat te vermoeiend. Op zijn terugreis na de badkuur hoopte hij ze opnieuw aan te doen en dan vertrouwde hij daartoe beter bij krachten te zijn.

Den volgenden morgen werd dus enkel een bezoek gebracht aan de beroemde Lieve-Vrouwekerk, die met bewondering werd bezichtigd, maar waar het drietal ook niet verzuimde een vurig gebed te storten voor het vermaarde wonderbeeld, aan welks voeten door Maria's voorspraak zoovele genaden en gunsten van den Hemel verkregen zijn.

Mina liet er een groote kaars opsteken, tot welke intentie hoeft wel niet gezegd te worden: zij verlangde zoo vurig haar goeden vader volkomen van zijn treurige kwaal genezen te zien. Buiten verwachting scheen die wensch in vervulling te zullen gaan. Weinige weken geleden, toen de oude man nog aan zijn stoel gekluisterd zat, had zij niet durven vermoeden, dat hij, al was het dan aan haar arm en op een stokje geleund, door Antwerpens straten zou wandelen. Maar toch in die plotselinge beterschap scheen veel zelfverblinding te zijn, want als de tobber in zijn overmoed wat te veel van zijn krachten gevergd had, wreekte zich dat weer door verdubbelde pijn: dat had hij in den afgeloopen nacht ondervonden. Daarom drong Mina er maar op aan, zonder langer oponthoud het rustige zeestrand op te zoeken, waar de sterkende baden, de gezonde lucht en de ongestoorde kalmte hem, naar zij hoopte, voorgoed zouden opknappen.

Frans en zijn nieuwe vriend Jef, die het gezelschap tot gids strekte, brachten vader en dochter per tram naar de statie. Daar verzond Mina eene fraaie postkaart, met een gezicht op de kathedraal en het standbeeld van Rubens versierd, naar de broers en zusjes thuis, om dezen vaders blijvenden welstand te melden. Onmiddellijk bij de aankomst te Antwerpen had zij er ook al een afgestuurd, en Frans, zoo werd afgesproken, zou op zijn gemak een uitvoerigen brief naar huis schrijven om hun heele wedervaren op de reis te vertellen.

‘Nu jongen, tot ziens, hoor,’ zei Dr. De Lang tot afscheid. ‘Over een week of wat hoop ik, als 't onzen Lieven Heer blieft, hier terug te zijn en dan wat steviger op mijn beenen te staan als op 't oogenblik. Houd u maar goed en doe flink uw best, dat ik goede noten omtrent u verneem als ik terugkom.’

Den goeden jongen stonden bij het afscheid alweer de tranen in de oogen, maar hij schaamde zich ditmaal voor zijn nieuwen vriend Jef en pinkte ze ter sluik weg. Spreken kon hij bijna niet, maar des te levendiger wuifde en zwaaide hij met zijn zakdoek, zoolang er nog iets van den vertrekkenden trein te zien was.

‘Een allerliefste jongen, die Frans,’ zei Dr. De Lang tot Mina. ‘Het doet me een groot genoegen dat de directeur zoo over zijn werk tevreden was; hij heeft toch altijd zoo ijverig zijn best gedaan. Wat zou het een teleurstelling geweest zijn, als het hier was tegengevallen! En dat had toch best kunnen wezen; want in de kunst is ijver alleen niet voldoende; daar hoort ook aangeboren talent toe. Wat ouders of meesters in een veelbelovend kind als ontluikend talent bewonderen, blijkt in de oogen van kenners, die niet door voorliefde verblind zijn, soms bedroefd weinig te beteekenen. We houden allemaal veel van Frans en dat kon ons verblinden. Daarom was ik niet zonder zorg; maar nu is dat gelukkig in orde.’

‘En wat een gerustheid,’ hernam Mina, ‘dat we hem bij zulke goede, vertrouwde menschen achterlaten.’

‘Ja, daar is hij goed bezorgd. Dat is ook al een steen van mijn hart. Onze Lieve Heer is blijkbaar met ons. Ik heb goeden moed, Mina, dat Hij me nog heelemaal zal opknappen.... Maar voorloopig zal ik me toch nog een beetje in acht moeten nemen, want, jongens! dat gesjouw door Antwerpen is me niet in de koude kleeren blijven zitten. Op den duur zou me dat niet lijken en ik dank den Hemel dat ik weer voor een paar uren op mijn gemak zit.’

‘Zouden we maar niet in eens doorsporen naar Ostende?’

‘Ja, ik denk ook dat dat het beste zou wezen; maar we kunnen nog zien wat we doen. Gent en Brugge lokken wel uit tot een dagje oponthoud, Brugge vooral, maar dat kunnen we altijd op de terugreis nog waarnemen.’

‘Precies, als gij voorgoed van uwe kwaal genezen zijt.’

‘Daar hebt gij het; eerst zullen we zien dat ik wat meer vet in mijn oude knoken krijg; dan kunnen we er beter van profiteeren.’

Ze stoomden dus recht door naar Ostende en kwamen er tegen den avond aan in de drukke statie, waar tien, twintig hoteljongens in livrei en met gouden galon om de klak als gekken op hen aanvielen om ze naar een van de dozijnen omnibussen te sleuren en hen suf schreeuwden met hun gekakel van *hêtel de* dit en *hêtel de* dat; hun *chambres avec vue sur la mer, pension complète à huit francs, déjeuner, lunch, diner* enz. enz.

Mina zag zich zelfs genoodzaakt, een bijzonder vief ventje van een jaar of zestien, die al met hun bagage aan den haal ging, op een drafje na te loopen en hem door gevoelige vingertikken met den paraplu-bundel haren eigendom te ontweldigen.

Men had hun het hotel van den Katholieken Kring gerecommandeerd en dus lieten zij zich niet van de wijs brengen, al werden zij ook aangeschreeuwd in alle talen, Fransch, Duitsch, Engelsch, uitgenomen alleen de taal van het land.

De oude heer stond wel een beetje beteuterd te midden van dien cosmopolitischen boel, maar Mina had onder de dozijnen omnibussen en rijtuigen gauw den rechten uitgepikt, en zoodra zij den voerman maar gewenkt had, kwam er een kerel met een gagalonneerde pet op hen toegeschoten, die hun heele bagage met zijn twee handen ineens opvatte en in een ommezien op en in den omnibus slingerde.

Daarna hielp hij vader en dochter beleefd instappen, ketste het portier dicht, wipte op den bok, en daar zette de kast zich in beweging, eerst in duizelingwekkende kronkels door het gedrang der rijtuigen heen en toen rechtuit voortrammelend over de straatkeien.

‘Ach, daar zou men de kluts haast bij kwijt raken,’ zei de oude heer met een zucht van verlichting, toen hij eindelijk op zijn gemak weer de oogen kon laten rondweiden. Zij passeerden een paar lieve, regelmatige straten, waar de lichten in de winkels al werden opgestoken, en reden vervolgens langs het ruime, groene park, waar de boschjes en bloemperken zich zachtjes in schemering hulden.

Dr. De Lang herademde bij het gezicht van dat rustige, kalme groen, maar Mina stiet hem op eens aan en wees hem in de verte het groote badhotel.

Als een tooverpaleis, met honderden bogen, enkel uit licht gebouwd, rees het voor hun verbaasde oogen op in het schemerige verschiet. En naarmate zij verder reden, onderscheidden zij de breede glazen gaanderijen, de terrassen en trappen, alles badende in den schellen glans van het electrisch licht, dan de trotsche weelderige hotels, die het omringen en de frissche bloemperken, die zich als kleurige tapijtloopers uitstrekken langs de breede, als boulevards aangelegde straten.

Mina en haar vader zagen al die pracht met opgetogen blikken aan, doch voelden zich toch gerustgesteld, toen hun omnibus niet voor zoo'n schitterend hotel, maar een gebouw van meer bescheiden voorkomen stilhield.

Ze waren in het hotel van den Katholieken Kring, waar zij op hun gemak een uurtje konden uitblazen. Maar toen de oude heer weer behoorlijk was uitgerust, kon hij toch de verzoeking niet weerstaan, al was het ook volslagen avond geworden, nog even met Mina een kijkje te gaan nemen langs de tooverpaleizen, die zij straks maar in de vlucht waren voorbijgesnord.

Zij keken zich de oogen uit aan de schitterende praal en pracht, die zich daar in den glans van duizenden en duizenden lichten voor hen uitstrekte langs den breeden Zeedijk met zijn vorstelijk badpaleis, zijn eindelooze rijen hotels, koffiehuizen, winkels, villa's en lustverblijven, het eene al rijker en weelderiger dan het andere; met zijn druk gewoel van wandelaars, drentelend langs het gladde plaveisel van verglaasde gele tegels en met het alles overstemmend gebruis van de groote zee, die ginds in de diepte haar golven laat uitvloeien op het donkere, stille strand.

In verrukking bleven vader en dochter een kwartiertje zitten op een der vele banken langs den Zeedijk en lieten het oog beurtelings weiden langs de van lichten flonkerende huizenrij of over de wijde donkere zee, hier en daar parelmoerachtig lichtend onder den zachten weer-

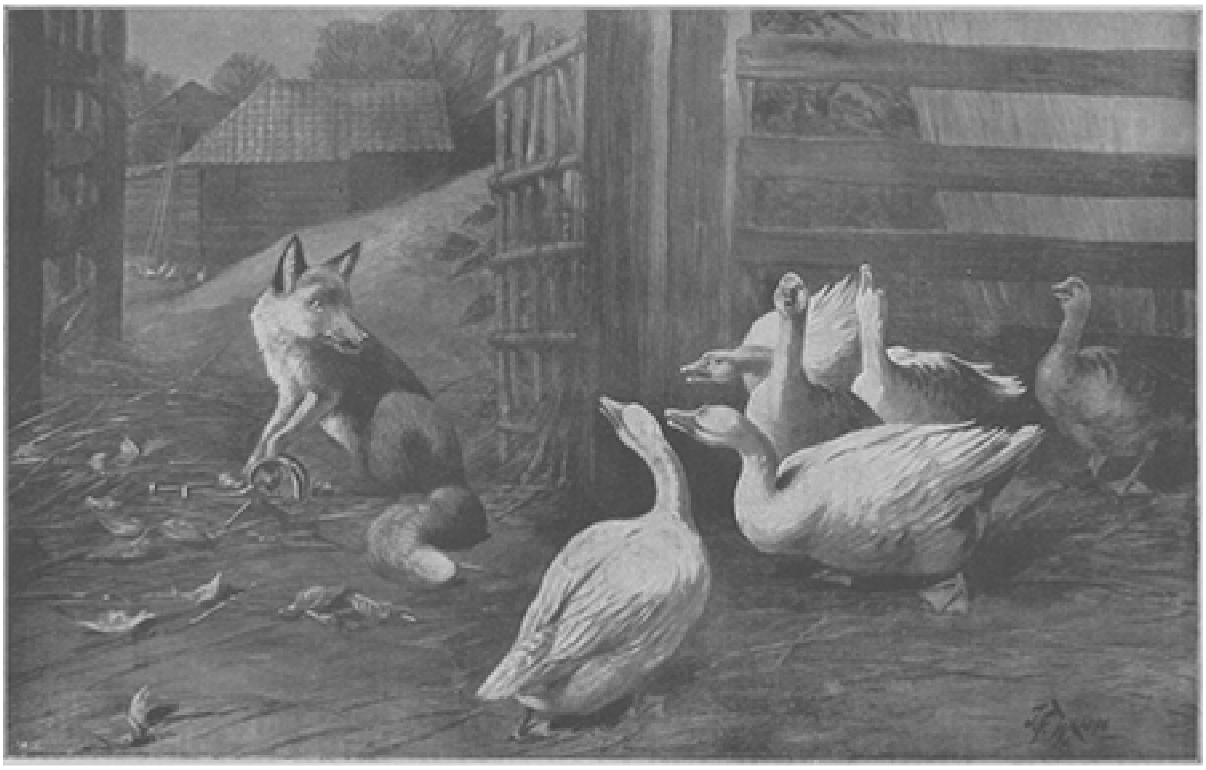

REINTJE IN DE KLEM, NAAR DE TEEKENING VAN J.F. WEEDON.

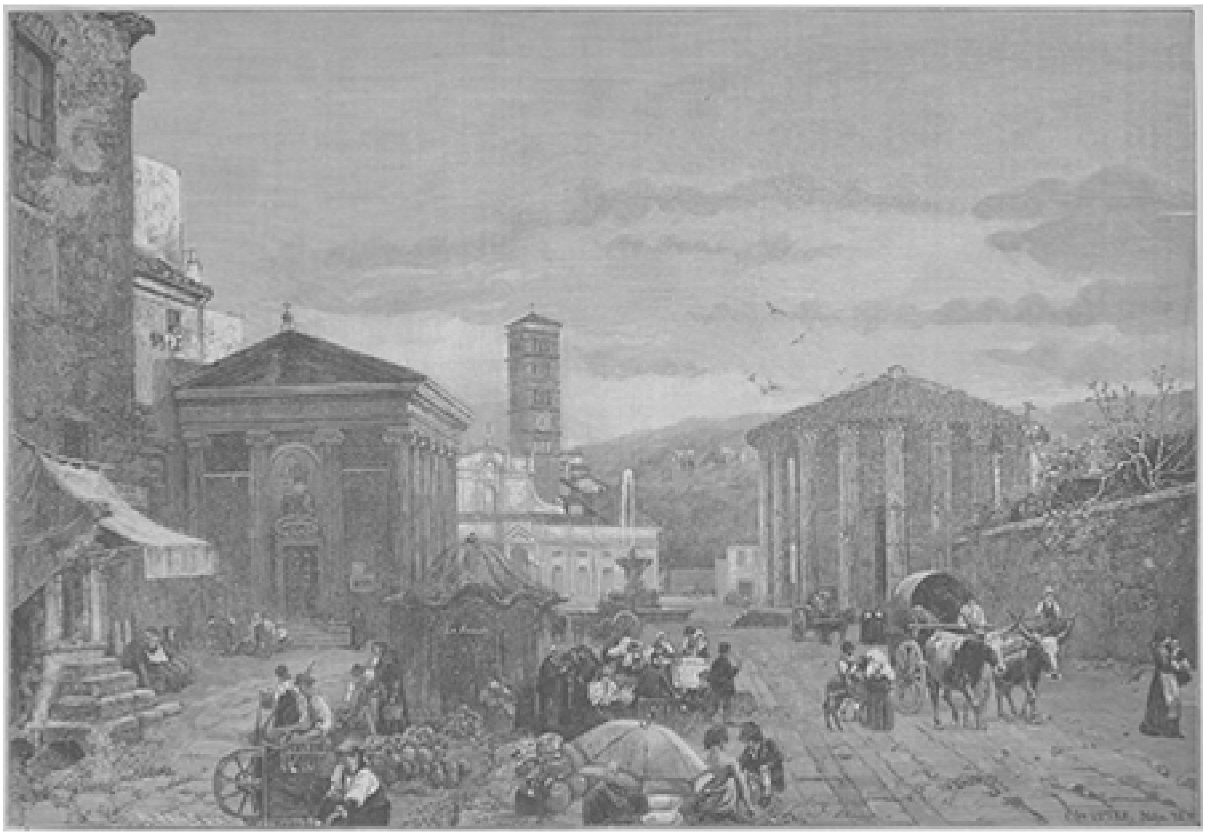

HET PLEIN *Bocca della Verità* TE ROME, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. WUTTKE.

schijn van maan en sterren. Welk een tegenstelling! aan den eenen kant al de schelle schittering, al het luidruchtig gewoel, de wufte praal van een genotzoekende wereld; ter andere zijde de kalme, stille, verheven majesteit van den oceaan, zich parend aan de grootsche, overweldigende, souvereine pracht van den sterrenhemel.

Mina vond het niet raadzaam voor haar vader, lang in de buitenlucht te blijven en zij keerden dus naar het hotel terug langs een der hel verlichte winkelstraten, die van den Zeedijk stadinwaarts leiden. In het voorbijgaan bewonderde zij de prachtige uitstallingen van kostbare toiletten, kleinoodiën, goud en zilver, meubels, kunstwerken, antiquiteiten en zeldzaamheden, die hier den kooplust uittarten van de rijke badgasten en de zucht om elkaar in weelde te overschitteren tot het buitensporige opdrijven.

‘Lina heeft niet te veel van Ostende gezegd,’ merkte zij op. ‘Zoo'n pracht had ik me niet kunnen voorstellen.’

‘Ja, 't is fabelachtig!’ stemde haar vader toe, die, op haar arm steunend zachtjes voortsukkelde; want de beenen begonnen hem zwaar en pijnlijk te worden. ‘Maar voor een badgast als ik deugt Ostende toch niet. Daar heeft ze ook gelijk in.... Ik wil hier al dat schoon wel nog eens op mijn gemak bezien, als ik wat beter uit de voeten kan. Voorloopig zullen we het best doen, met maar gauw een rustiger stukje strand op te zoeken.’

‘Morgen kunnen we bijtijds naar Mariakerke rijden, dat is maar een half uurtje hier vandaan.’

In gevolge Lina's goeden raad togen vader en dochter den volgenden dag bij stil, betrokken weer naar het aangeprezen herstellingsoord, maar niet zonder eerst nog een kijkje te hebben genomen op den Zeedijk. Daar wemelde het op 't oogenblik van velorijders, dames en heeren, in elegant sportcostuum, die over het gele parket-plaveisel vlogen als schaatsenrijders over de gladde ijsbaan. En langs de breede, hardsteenen trappen, die van den Zeedijk tot op het strand afdalen, spoedden talrijke groepen badgasten zich naar de koetsjes, die met haar linnen overkappingen in dichte rijen langs het strand stonden geschaard als tenten van een legerkampement.

In de verte konden zij enkele baders onderscheiden, die zich wat ver in zee hadden gewaagd en met de deining der golven op en neer huppelden.

‘Morgen moet gij er ook aan gelooven pa,’ zei Mina schertsend, ‘zijt ge er niet een beetje huiverig van?’

‘Ja, een beetje wel, maar ik voel toch dat het me goed zal doen. De zeelucht alleen maakt me al tot een ander mensch, wat zal dan het zeewater niet doen?’

Een open rijtuigje bracht hen langs den straatweg, die over de duinen naar Mariakerke kronkelt, naar de plaats hunner bestemming. Naarmate zij die naderden, klaarde het weer op en zagen zij den grijzen nevel van de zee wegtrekken, totdat zij zich voor hun opgetogen blikken uitstrekte als een onmetelijk zilverig gekarteld azuurblauw veld, waarover de hoog aan den hemel rijzende zon een breed beweeglijk gouden spoor trok. Hier en daar in de verte schoof over het effen kabbelende blauw een witte of zwarte stip; dat waren de witte zeilen van visscherspinken die als meeuwen langs het water schoren, of de donkere gerekte lichamen van groote stoombooten, die er over heen schoten als zwarte pijltjes.

De hemel was van het reinste blauw, enkel door wat kleine, verblindend witte wolkjes gevlekt. Deze schenen het er op gezet te hebben de zon te braveeren, die met haar alles doortintelenden gloed den heelen dampkring puurde. Die zonnegloed, door het witte zand van het strand weerkaatst, dreigde brandend heet te worden, maar

het koeltje wuifde den reizigers van uit zee gestadige frischheid toe, zoodat zij in hun open rijtuigje van de warmte geen last hadden.

Behaaglijk achterovergestrekt ademde Dr. De Lang met gretige teugen de reine, sterkende zeelucht in, en terwijl zijn stramme ledematen zich in de zon koesterden, liet hij den blik rondweiden over het onmetelijke panorama van lucht, zee en strand.

'Daar is Mariakerke!' zei de voerman op den bok, zich naar het tweetal ombuigend. Zij zagen eenige schelroode daken uitsteken boven het fijne lichte groen der duinen en op het breede strand drie of vier badkoetsjes met nog een paar, die in zee gereden waren. Meer niet. Maar juist die eenzaamheid, die rustige stilte, dat ruime vrije vergezicht naar alle kanten, die zuivere lucht, die warme zon, dat volle natuurleven gaf den man, die twintig jaren binnenshuis in een achterstraat met het overhooren van lessen en het corrigeeren van thema's gesleten had, zulk een gevoel van vrijheid, lichtheiden levensweelde, dat het was of zijn hart zich met heel de ruimte van zee en lucht verwijdde.

Met een traan van niet uit te spreken zaligheid in het oog vatte hij zijn dochter bij de hand.

'Mina, kindlief, ik geloof stellig, dat ik hier voorgoed genezen zal,' zei hij.

(*Wordt vervolgd.*)

Scheiden.

Nu de winter ons verlaat,
   Na, na lang verbeiden,
Weer het heerlijk zonnelicht
   Stroomt langs woud en weiden,
Nu natuur weer de aarde tooit,
Overal haar bloemen strooit, -
   Ach, nu moet ik scheiden!

Nu de zoele lentelucht,
   Na veel leed en lijden,
Ook aan 't droeve menschenhart
   Troost schenkt en verblijden,
Nu de leeuwrik weer zijn lied
Over veld en bosschen giet, -
   Ach, nu moet ik scheiden.

O mijn ziele, staak die klacht,
   Staak dat rustloos strijden.
In een eeuw'gen lentedag
   Moogt ge u straks vermeiden.
En zingt daar de leeuwrik niet,
Schooner ruischt der englen lied:
   Zalig is 't te scheiden.

K. HILLE.

Moeder en Kind.
H.-Sacramentsdagvertelling.

Eene moeder had slechts één zoon...., den erfgenaam van een koningskroon en de eenige hoop van geheel een volk.[1] Op negenjarigen leeftijd wordt hij door ziekte aangetast. Het kind begon te kwijnen: weldra leed het hevige smart; de kwaal kankerde voort en folterde het jeugdige lichaam, pas ontloken voor het leven. De meesters der Europeesche wetenschap stonden om zijn bed; maar evenmin als de liefde en de teederheid zijner moeder konden zij meester worden van den vijand, die hun uitstekendste pogingen tartte.

Al het volk bad; in alle kerken ruischte er van het klagend orgel een psalm om ontferming!

't Was Heilig-Sacramentsdag. De processie zou trekken langs het ijzeren hek van het koninklijk slot.... De moeder, ziende hoe alle menschelijke hoop haar bedroefd, troosteloos harte ontviel, wilde den Hemel een heilig geweld aandoen.

Het zieke kind werd in een klein voertuig gelegd, en door de breede lanen van het park reed men het zachtkens naar het ijzeren hek. Het was in Juni; de hemel was helderblauw; lachende zonnestralen glipten door het gebladerte; de op de koeltjes wiegelende bloemen vervulden de lucht met liefelijke geuren; de jonge vogels huppelden door de boomen, al neuriënd hun eerste lied. Alles was leven en vroolijkheid.

Haar bleek kind alleen liet van uitputting zijn blond hoofdje in het blanke kussen neerzinken.

De feestelijke stoet was genaderd. Naast het kleine voertuig lag de koningin geknield en bad. Zij zag het kruis omschaard van koorknapen in roode soutane en wit koorhemd. Hun oogen, hun glimlach, de frissche kleur, welke de buitenlucht aan hun lippen en wangen had medegedeeld, alles sprak van kracht en leven. Zij zag hen!.... en zij zag haar zoon!.... Zij zag de verschillende groepen van bruidjes voorbijgaan, in blanke feestkleederen gestoken en het pad bestrooiend met rozebladeren, die minder rood waren dan de blos der onschuld op haar gelaat.

Zij zag haar, één voor één, en dan viel haar oog weder op het kind.... haar arm kind, dat ging sterven.

De menigte trok voorbij, en daar was geen moeder, die 't hoofd niet wendde, om een zwijgenden, deernisvollen blik te wijden aan den kleinen prins, dien men liefhad, en waarvan men zeide dat hij ging sterven.

Het kind had zijn handjes gevouwen, verwonderd rustten zijn oogen op de priesterschaar, die aankwam; ook *hij* bad mede. Het geklingel der schellen deed zich hooren; blauwe wierookwolken stegen omhoog.... De God van majesteit naderde.... Daar was Hij.... De priester trad uit den met gouden franje omzetten draaghemel, ging tot het koningskind en zegende hem en zijn moeder met het opgeheven Hoogwaardige. Toen schoot het gemoed der moeder vol, zij brak in snikken uit, en met beide handen haar zoon aangrijpend, hief zij hem hoog, hoog op vóór het Allerheiligste, opdat hij dichter zou zijn bij God, en opdat, als ten tijde van het Evangelie, een kracht van Jesus Christus zou uitgaan, welke het kind genas. Van alle kanten hoorde men onderdrukte snikken. De priester zegende het volk; toen zette zich de stoet weer in beweging.... En van de schreiende moeder gevolgd keerde het kleine voertuig in treurige stilte door de aloude lanen van het kasteel terug.

Naar P. VAN TRICHT.

W. DE VEER, S.J.

1 De jeugdige hertog van Brabant, eenige zoon van de koninklijke familie in België, den 22n Januari 1869 in den ouderdom van tien jaren gestorven. Over zijn dood vindt men treffende bijzonderheden in de *Belg. Illustratie* van dat jaar, No. 26.

Onze notabelen, door Alex. (*Vervolg.*)

‘Neen, neen,’ viel de majoor in, ‘'t is een arbeid van hoogstens één uurtje, Barend.’

‘Dat is sterk, mijnheer. Nu, ik heb u gezegd dat ik zal zwijgen, en ik verzeker het u nogmaals. Wat moet alles beduiden in verstaanbare taal?’

‘Of gij 't aanneemt of niet, 't doet niets ter zake, Barend, gij zult zwijgen, niet waar? Neemt ge 't aan, heel best, neemt ge 't niet aan, dan hebben we over niets gesproken dan over laarzen, verstaan?’

‘Ten volle, mijnheer.’

‘Ge begrijpt,’ zoo begon nu de majoor, ‘'t is geen alledaagsche zaak; maar als gij voorzichtig zijt, kan het u geen kwaad, 't Is niets anders dan een afrekening met iemand.

‘Ha, ha! ja wel,’ zei de schoenmaker lachend.

‘Gij begrijpt mij al, niet waar, Barend? Het is een pak slaag dat ge iemand moet geven. Gij zult natuurlijk een kameraad moeten hebben om u te helpen, want 't mag geen vechtpartij worden, maar een duchtige bestraffing tot op zekere hoogte, niet te ver doorgedreven, enfin....’

‘Neen, neen! Ik begrijp u. Geen moord, maar een blauw oog, een paar builen op het hoofd, een bloedende neus, een paar goede, solide schoppen tegen de schenen.... allons.... zoo iets, dat hij hinkt en in een verband loopt: dat is uwe bedoeling, nietwaar?’

'Juist, Barend, zóó meen ik het,' was het antwoord.

'Ja, mijnheer de majoor, maar gij weet wel dat dit verboden is, en dan, het maakt nog een verschil wie de patiënt is.'

'Bah, Barend! dat is heelemaal niets. Gij neemt hem natuurlijk onder vier oogen en maakt nu zelf onkenbaar. Kom, daar moet ge niet over zeuren. 't Is niemand anders dan de burgemeester.'

'Oef! ik dacht het, mijnheer,' sprak de schoenmaker; 'maar met dien is het slecht kersen eten, dat weet gij ook wel! Doch gesteld u eens, dat ik 't aannam, hoe zou ik in de gelegenheid komen om hem zoo eens heel familiaar te spreken te krijgen; want er mag natuurlijk geen haan naar kraaien, dat ik daar een handje in gehad heb.'

'Die gelegenheid, Barend,' sprak de majoor, 'moeten we afwachten. Ik zal informeeren en u bij tijds verwittigen. Gij zult hem alleen te spreken krijgen en afkloppen voor mij; en als 't zaakje afgeloopen is, dan valt er natuurlijk nog een vetje voor u.'

Barend bedacht zich een oogenblik en te gelijkertijd haalde de majoor een muntje voor den dag en hield het hem voor, zeggende:

'Kom, kameraad, pak aan, en doe wat ik van u vraag. 't Beteekent niets voor zoo'n sterken kerel als gij.'

De verleiding was groot. Als in een visioen zag de schoenmaker hoe het hem voorgehouden biljet zich verdeelde in twee honderd coupons, op ieder van welke geschreven stond: 'Goed voor een borrel.' En 't resultaat daarvan was, dat hij zei:

'Top, mijnheer!'

En terwijl hij het briefje aannam, vervolgde hij:

'Als gij mij nu de gelegenheid maar geeft om hem zoo eens heel apart te spreken, dan zal Barend wel zorgen, dat gij tevreden zijt.'

'Dus afgesproken?'

'Afgesproken!' zei de schoenmaker, vouwde het papiertje en legde het in een kommetje, waar het in gezelschap kwam van nog eenige stuivers, Barends gansche bezit.

Toen de majoor naar huis ging, was zijn narigheid over.

III.

Terwijl de majoor en Barend die samenzwering smeedden tegen het hoofd der gemeente, klom de veldwachter de trappen van 't raadhuis op. Vroolijk was hij nu juist niet gestemd. En geen wonder! Hij had proces-verbaal opgemaakt tegen den gepensionneerde om diens hond, en daarover zou de burgemeester onder andere omstandigheden natuurlijk in zijn schik zijn geweest; maar nu was hij, veldwachter, de onderdanige dienaar, er schuld van, dat de lieveling van den burgemeester daar juist met een schot hagel in 't lijf was thuis gekomen; want dat dàt de wraak was van den oudgediende, dat voelde de veldwachter wel. Nu had hij kans, dat hij daarvan de schuld zou krijgen, want burgemeester was een raar slag van een mensch.

'Ik heb u gezegd den *majoor* goed in 't oog te houden, - niet zijn *hond*,' zie, dat zou hem worden toegebeten. Doch de veldwachter had zoo dikwijls de spreuk gehoord: wie niet sterk is, moet slim zijn.

Spoedig had hij zich dan ook ten goede geraden, en toen hij in tegenwoordigheid van het hoofd der gemeente was, zei hij:

‘Mijnheer, een proces-verbaal tegen den majoor. Zijn hond liep zonder muilkorf op straat!’

‘Goed! Da's goed!’ zei burgemeester; ‘een proces-verbaal tegen den majoor! goed! heel goed! heel best! Nog iets?’

Na die approbatie was de veldwachter meer op zijn gemak.

‘Ja, mijnheer, nog iets. Men heeft uw Caesar daar juist aangeschoten. Een heele lading hagel heeft hij te pakken achter in zijn lijf.’

‘Wat?! mijn hond geschoten!’ bulderde zijnedelachtbare; ‘voor den duivel! Zeg op! Wie heeft dat gedaan?’

‘Dat weet ik niet, burgemeester,’ antwoordde de veldwachter. ‘Ik zal aanstonds beginnen met een onderzoek in te stellen. Als 't maar niet van den majoor komt,’ voegde hij er aarzelend bij.

Ja! ja! - Hoe kon hij toch ook iemand anders van zijn gemeentenaren verdenken? Natuurlijk kwam dat weer van zijn doodvijand, van den ‘houten soldaat.’

‘Wat is het toch treurig (dat was tegen den secretaris) als men zulk een lid in de gemeente heeft! 'k Gaf geld als hij er uit was!’

En zich tot veldwachter wendende, ging hij voort:

‘Maar, voor den drommel, dat moet zoo niet blijven. Dat zoo al maar weer blauw blauw laten. Proces-verbaal opmaken over die zaak, wis en zeker!’

‘Maar, mijnheer!’ antwoordde de aangesprokene, ‘'k heb immers niets gezien, ik kan niets bewijzen. 'k Ben al bij den majoor aan huis geweest, maar hij was uit. En toen ik Doris vroeg of hij niet wist waar zijn mijnheer was, zei hij....’

‘Zeg op!’ riep burgemeester woedend. ‘Zeg op! wat heeft die botterik gezegd? Vlug, voor den dag er mee!’

‘Hij zei,’ zoo bracht veldwachter er aarzelend uit: ‘de majoor is roeden snijden voor de aanstaande geeseling van den burgemeester,’ en toen smeet hij mij den deur voor de neus dicht.’

Dat was nu toch te erg! Daar zou de zachtmoedigste mensch niet zachtmoedig bij gebleven zijn, nietwaar, lezer?

Barstend van nijd legde de burgemeester zijne pen dan ook neder en ging de straat op, met het gelaat naar den grond gekeerd.

‘Och, och! och, och! dat ik dien man toch het dorp uit kon krijgen! Hij geeselen?! Neen, u geeselen, paardekop! Na zoo'n geeseling zoudt ge 't hier wel moe zijn, denk ik! Hem schrik aanjagen, zoodat hij 's avonds niet meer over straat durft gaan, dat hij niet weet waar hij veilig is. Dat zal 't eenige middel zijn. Een flink pak klop en dan de eene bedreiging na de andere van nog meer slaag, indien hij niet bijtijds de plaat poetst! Ik mag geen burgemeester heeten, als we dat nog niet ereis beleven.’

De klok had juist elf geslagen en hij ging met den secretaris, die inmiddels zijn pen ook rust gegund had, en achterop komende zich bij hem voegde, ‘er eentje nemen.’

Hoe nu de secretaris zich ook druk maakte over den ‘Groenweg,’ die er toch zoo erbarmelijk uitzag en waar de karsporen minstens de diepte hadden van een fatsoenlijke sloot; en hoe hij zich ook afsloofde om den burgemeester te doen gelooven, dat er toch zoo afschuwelijk gestroopt werd (de secretaris was jager) en dat de veldwachter de bandieten maar liet begaan, naar hij hoorde, enz. enz., - de burgemeester, anders de spraakzaamheid in persoon, die met den secretaris op een anderen tijd zoo gezellig kon keuvelen over gemeente-aangelegenheden en toestanden

- zie! diezelfde burgemeester was daar nu geheel en al doof voor en zei niets anders dan: ‘ja’ en ‘neen’ en ‘kijk’ of ‘wat ge zegt!’

‘De majoor zit hem weer te veel in 't hoofd’ dacht de secretaris, en wel wetend dat hij al wat hij nu zeide morgen toch weer zou moeten herhalen, wijl er heden niets van tot zijn bestemming kwam, zeide hij verder maar niets meer, dronk zijn ‘klaartje’ uit en ging weer naar zijn geboorte-, huwelijks- en doodsacten: ‘de drie gewichtigste acten uit 's menschen leven,’ dat was des secretaris' gevoelen, en in 't volle besef zijner onmisbaarheid nam hij weer plaats voor zijn paperassen.

Nog altijd woelde die akelige, nare majoor door de burgemeesterlijke hersenen en nam die zoozeer in beslag, dat hij waarlijk vergat te betalen, toen hij ‘den Gouden Appel’ verliet.

In den namiddag van dienzelfden dag had hij een geheime conferentie met den klompenmaker, ‘de mottige’ bijgenaamd.

Wat daar nu zoo al gesproken is, mag Joost weten. De mottige heeft het nooit precies verteld, aan niemand. Lang heeft hij daarvoor den tijd ook niet gehad. Dat echter wist zijn vrouw, dat hij na 't vertrek van burgemeester erg in zijn nopjes was en zei: ‘Sapperloot! die burgemeester is me nog eens een fideele vent! Die weet te leven en te laten leven!.... Dat is eerst geld verdienen!....’ Daarop had hij zijn vrouw twee rijksdaalders gegeven; dat dàt alles niet was van de geheime verdienste, wist zijn wederhelft maar al te goed; want 's avonds kwam hij zoo beschonken thuis, dat zijn vrouw moest bekennen hem sedert de laatste kermis verleden jaar nog niet zoo dronken te hebben gezien.

Toch herinnerde de klompenmaker zich den volgenden dag nog, dat hij Barend, die natuurlijk ook de eerste dagen als in de jenever zwom, had gezegd, dat hij hem eens moest spreken, en dat Barend zijnerzijds had te kennen gegeven, dat ook hij hem wel eens een woordje wou zeggen; en zoo kwam het, dat hij tegen den avond weer naar 't dorp sukkelde. Het had echter heel wat voeten in de aarde om thuis te komen, want zijn huisvrouw zag maar al te goed in, dat dezelfde vertooning van gisterenavond het gevolg zou zijn; maar.... hij moest en hij zou weg!.... daar was nu ditmaal niets aan te doen.

Spoedig was hij in het werkhuis van Barend, die juist zijn schootsvel tegen den muur hing; want iemand, die rijksdaalders rijk was, mocht toch niet langer dan tot zes uur 's avonds zich afslooven. Dat was tegen reden! ‘Hé mottige!’ riep de schoenmaker, ‘gij komt als een borrel om elf uur juist van pas, man! Kerel, ik heb een fijn zaakje aan de hand. Geld verdienen! Ik zal 't u maar ereis gauw vertellen. Ik heb gisteren een opdracht gekregen van zeker iemand om een ander iemand al te rammelen, maar die eerste iemand wil, dat ik een kameraad zoek, want 't moet een duchtige les zijn, die dien ander gelezen wordt. Wilt gij mij helpen? De verdiensten worden natuurlijk eerlijk samen gedeeld.’

‘Sapperloot,’ antwoordde de mottige, ‘dat is toevallig. Ik heb u 't zelfde te verzoeken. Ik heb ook de toediening van een pak slaag aan zeker iemand op mij genomen. Dan zullen we wel voor denzelfden patroon werken. Wien moet gij afrossen?’

‘Ik?’ vroeg Barend, ‘wel den burgemeester vanwege den majoor.’

‘En ik,’ riep de klompenmaker, schaterend van 't lachen, ‘ik den majoor vanwege den burgemeester!’

En toen barstten zij bijna van 't lachen onder de uitroepen: ‘Pardoes! die is goed! origineel! onbetaalbaar!’

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Reintje in de klem. -

't Is zeker een hard gelag, in het ongeluk nog bespot te worden op den koop toe, en Reintje moet dit tot zijn bittere smart ondervinden. Maar toch vermag hij maar in geringe mate ons medelijden op te wekken; want de deugniet heeft het er maar al te slecht naar gemaakt en toont daarenboven zelfs in dezen uitersten nood nog niet het minste zweempje van berouw over zijn zonden.

Als hij den poot maar eens uit de klem kon krijgen, met wat woede en bloeddorst zou hij op de onnoozele gansjes losspringen, die hem immers nooit geen kwaad hebben gedaan en die hij toch zoo bloedig achtervolgde.

Dat ze nu juichen omdat haar doodvijand onschadelijk is gemaakt, is niet meer dan natuurlijk, en niemand zal het de luidruchtige kwaaksters kwalijk nemen dat zij in de hoogste tonen haar genoegen uitschetteren. We zijn zelfs geneigd in haar leedvermaak te deelen, als we zien hoe op den achtergrond de onschuldige kuikentjes, wier leven anders geen oogenblik was zeker geweest, nu rustig en veilig kunnen rondpikken.

't Is een echt humoristisch tooneeltje uit de dierenwereld, dat de Engelsche teekenaar ons hier weergeeft, niet enkel met groote meesterschap over de techniek, naar ook met dien fijnen, schalken geest, waardoor zoo'n gevalletje alleen tot zijn recht kan komen.

Het plein *Bocca della Verità*, te Rome. -

Wie in den laatsten tijd Rome bezocht heeft, zal met leedwezen en ergernis hebben opgemerkt, hoe het tegenwoordige bestuur er op uit is, om eerwaardige stad des Pausen zooveel mogelijk haar eigenaardig karakter te ontnemen en er een doodgewone moderne stad van te maken. Overal worden de oude schilderachtige wijken voor den grond gegooid om plaats te maken voor liefst lijnrechte straten met eindelooze rijen gepleisterde huizen onder één doorloopende lijst, zooals men die in de nieuwgebouwde kwartieren van de eerste stad de beste kan zien.

Ondanks dat wandalisme heeft Rome echter nog tal van typische, schilderachtige hoekjes

behouden, waaraan de hedendaagsche verfraaiers niet hebben durven raken, omdat zij daardoor de schendende hand zouden slaan aan eerbiedwaardige bouwvallen, die door alle eeuwen zijn geëerbiedigd.

Een van die echte oud-Romeinsche plekjes, die men nergens elders ter wereld terugvindt, is het kleine plein *Bocca della Verità* in de nabijheid van den Tiber ter hoogte van de brug *Ponte rotto.* Ze ontleent haar naam 'mond der waarheid' aan een groot antiek witmarmeren masker, dat daar in de buurt moet gevonden zijn en dat men thans nog ingemetseld kan zien onder de portiek van de kerk *Santa Maria in Cosmedin*, die het middelgedeelte van den achtergrond onzer gravure inneemt. Het volksgeloof wil dat hij, die de hand in den wijdgeopenden mond van dit masker steekt, in geval hij zich aan het spreken van onwaarheid mocht hebben schuldig gemaakt, de hand er niet meer uit kan terugtrekken.

Rondom dat plein aanschouwt men drie merkwaardige gebouwen, wier stichting tot de eerste eeuwen van Rome opklimt, drie voormalige heidensche tempels, in christelijke bedehuizen herschapen.

Het grootste en voornaamste dier gebouwen is de reeds genoemde kerk van *Santa Maria in Cosmedin*, kenbaar aan baar vierkanten toren uit de achtste eeuw. Oorspronkelijk stond hier de tempel van Ceres en Proserpina, naar reeds in de derde eeuw onzer jaartelling verrees in de plaats daarvan een heiligdom van Maria, dat in de achtste eeuw werd vernieuwd door Paus Adrianus I, die aan de kerk den vorm eener basiliek gaf. Aan de rijke versiering, waarmee deze Paus ze tooide, schrijft men den naam *Cosmedin* toe, welk woord in het Grieksch sieraad beteekent. Het volk noemt ze doorgaans *Bocca della Verità* naar het bovenvermelde masker onder de portiek.

Die portiek is uit den renaissance-tijd, ofschoon men er tal van middeleeuwsche opschriften kan lezen; maar overigens is de kerk een der merkwaardigste gedenkteekenen uit de middeleeuwen, die Rome kan aanwijzen. In het koor toont men nog een bisschopszetel uit de twaalfde eeuw, en aan den ingang daarvan twee zoogenaamde *ambo's* of steenen spreekgestoelten, die bij plechtige gelegenheden dienden tot de voorlezing van den epistel en het evangelie.

Rechts van de Kerk aanschouwt men op onze gravure een rond gebouwtje, met een rondloopende colonnade omgeven. Dit is de algemeen bekende tempel van Vesta, althans het gaat er voor door, ofschoon de oudheidkundigen sinds lang hebben uitgemaakt, dat de godin Vesta op een heel andere plek haar heiligdom moet gehad hebben, zonder dat zij kunnen zeggen waar.

In elk geval is het een overblijfsel uit den heidenschen voortijd en dat wel een van de sierlijkste en best bewaarde. Thans is het een heiligdom der Moedermaagd en draagt den poëtischen naam van *Santa Maria del Sole* (H. Maria van de Zon.)

Wenden we thans het oog links, dan aanschouwen we weer een ouden heidenschen tempel, door het Christendom tot kerk gewijd. Het is de tempel van *Fortuna Virilis*, oorspronkelijk gebouwd door koning Servius Tullius en later vernieuwd. Hij rust op een onderstuk van travertijnsteen, dat eerst in het jaar 1830 bloot kwam uit den grond, waarin het tot dusver bedolven was geweest. Van voren prijkt hij met vier, van ter zij gezien met zeven gegroefde Ionische kolommen, die een kroonlijst dragen, met ingebeitelde ornamenten versierd. Paus Johannes VIII richtte den tempel tot kerk in en wijdde die toe aan de H. Maagd. Paus Pius V stond ze af aan den gezant van den koning van Armenië ten gebruike der geloovigen uit dat land. Bij het binnentreden

ziet men links van den ingang nog een klein gebouwtje, voorstellende het H. Graf te Jerusalem. Thans heet de kerk *Santa Maria Egiziaca* (II. Maria van Egypte).

Na deze drie merkwaardige gedenkstukken van het oude Rome bezichtigd te hebben, is het een verademing een blik te werpen op het zonnige plein, door een springende fontein verfrischt, en verlevendigd door bonte groepen van groen vrouwen en meloenenverkoopers, ossenkarren, spelende straatjongens en eenvoudige luitjes uit het volk, die zich hier in deze achterbuurt ongegeneerd bewegen zonder eenig besef van de onwaardeerbare historische monumenten en kunstschatten, waarvan zij omringd zijn.

DIPLOMA VOOR DEN PAUSELIJKEN ZEGEN.

Zoo is het te Rome overal. Wat elders zorgvuldig in museums zou weggeborgen worden, staat daar maar aan den openbaren weg, in weer en wind, voor ieder te kijk, en niemand neemt er notitie van dan de geleerden en toeristen, die van verre komen om de ruïnen te bezichtigen en zich in historische herinneringen te verlustigen.

Diploma voor den pauselijken zegen. -

Velen onzer landgenooten, die onlangs ter bedevaart zijn opgegaan naar de heilige stad, zullen ongetwijfeld ter. gedachtenis aan dien tocht, zoo voor zich als hun familie, een diploma of plaat hebben meegebracht, waarop vermeld staat dat de H. Vader hun en hun betrekkingen zijn pauselijken zegen heeft verleend. Voor degenen, die dit mochten verzuimd hebben en voor anderen, die, zonder naar Rome te gaan, toch een dergelijk bewijs van 's Pausen zegen mochten willen bezitten, achten wij het van belang mee te deelen dat dergelijke diploma's, behoorlijk door den daartoe aangewezen prelaat onderteekend, gemakkelijk voor ieder te krijgen zijn.

Vooraf ga een kleine inlichting.

Te allen tijde hebben de goede katholieken, zoo Italianen als anderen, er prijs op gesteld, van den H. Vader een bijzonderen zegen te verkrijgen, voor hen zelven en hun betrekkingen, vooral tegen het uur van sterven. En de H. Vader heeft zich altijd gewaardigd, aan dat vroom verlangen te voldoen.

Nu is het gebruikelijk de aanvrage ora den zegen, geschreven onder een afbeeldsel van den H. Vader, te doen vergezeld gaan van een gift, die door Leo XIII wordt toegewezen aan de inrichting voor arme blinden *Sant' Alessio all' Aventino.*

Die aanvragen, welke gewoonlijk bij gelegenheid van huwelijken, priesterwijdingen, religieuze professies, geboorten, inwijdingen van gebouwen, schepen enz. gedaan worden, zijn in verloop van tijd zoo talrijk geworden, dat de H. Vader zijn geheim-aalmoezenier *pro tempore* met het beantwoorden daarvan heeft moeten belasten. Door bemiddeling van dezen prelaat is dus de pauselijke zegen op aanvrage te verkrijgen.

Om dit voor de geloovigen te vereenvoudigen, is een diploma ontworpen, in het midden prijkende met een afbeelding van het H. Huisgezin en daarboven met een portret van den H. Vader, ten einde daardoor het streven van den Paus te vertolken, die er zoo krachtig op aandringt dat alle gezinnen zich onder de bescherming stellen van Jesus, Maria en Jozef.

Op die wijze wordt het aandenken van den H. Vader tot een stichtelijke opwekking gemaakt in de plechtigste oogenblikken van het leven en tevens wordt daardoor voldaan aan het verlangen van den H. Vader, die in elk gezin een afbeelding van Jesus, Maria en Jozef wenscht te zien.

Bijzonder fraai is het diploma, verkrijgbaar gesteld door den heer De Federicis, photograaf van Z.H., en hiernaast weergegeven. Het middelgedeelte wordt ingenomen door een photographie, voorstellende het heilig Huisgezin en vervaardigd naar een tafereel van de begaafde schilderes zuster Maria Giuseppa Corsi van de Clarissen-Urbanisten te Coverciano bij Florence. De H. Jozef staat in het midden voor de schaaf bank en schijnt iets te bevelen aan den kleinen Jesus, die aandachtig toeluistert, gereed om onmiddellijk te gehoorzamen. De H. Maagd zit aan den anderen kant van de schaafbank en werpt een liefdevollen blik op haar Kind.

Deze photographie is omgeven met een gesteendrukte randversiering, waarin op zij de beelden der apostelen Petrus en Paulus prijken en van boven een medaillon met het portret van den H. Vader. Onder in de lijst is als opschrift een zinsnede aangebracht uit de encycliek van Leo XIII over het H. Huisgezin.

De H. Vader, wien dit diploma door zijn aalmoezenier getoond werd, prees ten zeerste de opvatting en uitvoering en gaf zijn zegen over de verspreiding.

Het is verkrijgbaar in twee soorten en prijzen, en wel in twee tinten gedrukt voor 30 centimes en rijk in kleuren uitgevoerd voor één lira 80 centimes.

Wie nu zulk een diploma begeert, behoorlijk geteekend ten bewijze dat hem de pauselijke zegen verleend is, zende aan den heer Federicis den prijs daarvan op en voege er de gebruikelijke gift bij, die niet minder pleegt te bedragen dan één lira of 50 cents. Verder geve hij duidelijk den naam aan, dien hij op het verlangde diploma wenscht ingeschreven te hebben.

Het adres van den photograaf is:

> *Signore Francesco de Federicis, fotografo pontificio, Piazza San Pietro* 18, *Roma.*

[Nummer 11]

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans.

VIII.

Eindelijk!' riep Lina, toen zij haar lang verwachte vriendin Mina aan het kleine Limburgsche plattelandsstatietje uit den trein zag stappen. Met beide handen uitgestoken stapte zij op den trein toe, als om haar in de armen op te vangen.

DE STANDBEELDEN DER H.H. APOSTELEN PETRUS EN PAULUS VAN F. PFANNSCHMIDT.

Maar Mina, practisch als altijd, vergenoegde zich met haar lachend haar bagage toe te werpen. Lina pakte het handkoffertje en het valiesje aan en zette het naast zich op den grond. Ondertusschen was Mina uit den trein gewipt en de twee vriendinnen drukten elkaar een hartelijken kus van verwelkoming op de wangen.

'Eindelijk is het er toch eens van gekomen,' herhaalde Lina, 'ik had er al aan gewanhoopt, u ooit hier te zien.'

'Gij begrijpt toch wel dat ik niets liever gedaan zou hebben, dan mijn oude vriendin in haar jong huishoudentje op te zoeken. Maar plicht gaat voor. Eerst moest ik voor vader zorgen; toen die was opgeknapt, was mijn eerste woord: Nu moet ik naar Lien!.... Dat was trouwens de afspraak en vader heeft me geen dag langer willen terughouden. Gij moet alle mogelijke complimenten van hem hebben en natuurlijk nog eens zooveel van uw eigen vader en moeder, die zich nog maar kras houden.'

'En is uw pa nu wezenlijk zoo goed hersteld, als ge geschreven hebt?' vroeg Lina.

'Volkomen,' bevestigde Mina met stralende

oogen. ‘Natuurlijk,’ ging ze voort, ‘is hij niet weer een jongeheer geworden; de man heeft altijd zijn jaren. Maar die rheumatische pijnen en die machteloosheid in de beenen is hij voorgoed kwijt. Dat schrijft hij aan de zeebaden van Mariakerke toe, en hij laat u nogmaals duizendmaal bedanken voor uw goeden raad.’

‘En ik dank er onzen Lieven Heer voor, dat Hij aan mijn raad zoo'n gezegende uitwerking heeft willen geven. Mina, Mina, ik kan u niet zeggen wat een plezier het me deed, toen ik telkens uit uw brieven vernam, dat hij al beter en beter werd. Niet alleen om den goeden man zelf, die toch wezenlijk al genoeg geleden had en die nu nog een aangenamen ouden dag kan hebben; maar vooral ook om u.... Dat badreisje heeft u anders ook geen kwaad gedaan,’ ging ze voort, haar vriendin opgetogen aanziende. ‘Wat ziet u er kostelijk uit! Ge hebt een kleur als melk en bloed. Ik zou u daar straks bijna niet herkend hebben.’

‘Ja, ik kan het tegenwoordig best uithouden; ik heb het dan ook heel wat makkelijker dan een half jaar geleden. Toen zag het er lang nog niet naar uit mij in zoo'n blakenden welstand hier te zien. Ik dank onzen Lieven Heer nog iederen dag voor zijn gezegende uitkomst.... Maar gij hebt ook geen klagen. Gij zijt dik en rond geworden: een echt huismoedertje.’

‘Neen, dan moet ge uw kleine naamgenoot zien,’ riep de jonge moeder opgetogen uit. ‘Daar zult ge nog anders van staan kijken. Kom maar mee.’

En valies en koffertje opvattend, wenkte zij haar vriendin, haar de statie door te volgen.

‘Moet gij u nu met die pakkage belasten? Zet toch neer, daar komt al een man, die ze wel zal thuis brengen.’

‘Ik heb mijn rijtuig vóór de statie staan,’ zei de jonge vrouw schertsend. ‘Volg me maar.’

En Mina liet zich door het statiegebouwtje leiden naar het voorplein. Daar zag zij in het zonnetje een keurig netten kinderwagen met een helder, blozend dienstmeisje er bij, die het lichte voertuigje zachtjes rondreed.

‘Zie zoo,’ zei Lina tot het dienstmeisje, ‘breng nu die bagage maar eens gauw naar huis en zeg aan mijnheer dat wij in aantocht zijn. Wij volgen u op ons gemak met den kinderwagen.... En wat zegt gij nu van mijn kleine meid?’ dus wendde zij zich tot haar vriendin, die zich al over de kleine heenboog om ze in het allerliefste gezichtje te kussen.

‘Wat een engel van een kind!’ riep Mina, de kleine met bewondering beschouwend. ‘En sprekend haar moeder!’

‘Zoo, 't doet me pleizier dat ge dat zegt. Eduard wil maar hebben, dat ze op hem lijkt. Maar ze heeft haar moeders oogen, niet waar, snoes. Kijk eens wie daar is,’ ging ze tegen de kleine voort, die de heldere blauwe oogjes verbaasd opspalkte. ‘Lach eens tegen de tante! Geef haar een kushandje. Zoo, nu is Marietje lief. Zeg maar: dag tante! Och, ze kan toch zoo aardig babbelen, als ze op haar dreef is.’

Ondertusschen zetten de jonge moeder en haar vriendin zich met den kinderwagen in beweging. Mina had als een gunst verzocht, de kleine te mogen rijden, en daarom liep Lina er naast, telkens het gesprek onderbrekend om haar lieveling allerlei zoete woordjes toe te werpen.

‘Ja, ik zie u wel, hondje.... Lach maar, lach uwe moeder maar uit! Wacht gij deugniet, ik zal u eens krijgen.... Zeg nog eens: dag tante!’

‘'t Is een echt speelpopje,’ zei Mina. ‘Ik vind het een kind om te stelen. Wilt ge gelooven dat ik jaloersch op u kan worden.’

‘Waarom? Dat geluk kunt ge immers ook nog beleven, als 't onzen Lieven Heer believeft?’

‘Ik! waar denkt ge aan, Lien!’ En zij barstte in een gullen schaterlach uit.

‘Ik begrijp niet wat daar voor belachelijks in steekt,’ merkte Lina verwonderd op.

‘Dat komt, Lien, omdat ge alles nog niet weet. Ik zal niet trouwen.’

‘Daar kunt ge niets van zeggen.’

‘Dat kan ik wel; want ik màg niet trouwen.’

‘U màg niet trouwen?’ En Lina keek haar vriendin, die bedaard het kinderwagentje voortduwde, verwonderd aan, niet wetend of zij in ernst of scherts sprak.

‘Ja, ik heb u nog veel te vertellen; want in mijn brieven kon ik zoo niet in bijzonderheden afdalen. Van die erfenis heb ik u nooit het fijne meegedeeld; ik wou daar niet graag over schrijven, en daarom doet het me plezier nu eens vertrouwelijk met u te kunnen praten.’

‘En mij niet minder; want, om de waarheid te zeggen, hebt gij mij dikwijls nieuwsgierig gemaakt....’

Terwijl ze zachtjes naar huis wandelden achter het lichte kinderwagentje langs den eenzamen, stillen straatweg, maakte Mina haar vriendin deelgenoot van haar geheim. In haar brieven had ze alleen maar gesproken van een onverwachte erfenis, die haar vader was ten deel gevallen en die hen in staat stelde op minder bekrompen voet te leven. En Lina had natuurlijk uit bescheidenheid niet verder gevraagd. Daarbij had de badreis met al wat daaraan vast was zooveel stof geleverd voor een drukke briefwisseling, dat de aanleiding tot de veranderingin de levensomstandigheden der familie De Lang geheel naar den achtergrond week. Maar, zooals Lina zei, hadden Mina's meedeelingen haar toch dikwijls nieuwsgierig gemaakt.

Nu kwam zij alles in geuren en kleuren te weten, en zij kon haar ooren bijna niet gelooven. Zoo'n vreemde geschiedenis had ze nog nooit gehoord, en als iemand anders dan haar beste vriendin haar zoo iets verteld had, zou zij 't niet geloofd hebben; maar nu kon zij er moeilijk aan twijfelen.

‘Wel, wel! die leuke baas Bokels,’ zei ze. ‘'t Spreekwoord zegt wel met recht: stille waters hebben diepe gronden. Wie had dat nu achter hem gezocht?.... Nu, dan heeft hij in elk geval niet voor niets gespaard en gepot: gij zijt er goed mee! 't Had nooit beter besteed kunnen zijn. 't Is een ingeving van onzen Lieven Heer geweest, die hij gehad heeft. Geen wonder, dat uw vader sinds dien tijd heelemaal opgefleurd is: de man was in eens uit de zorg!’

‘Ja, ik denk ook, dat dit het meest tot zijn genezing heeft bijgedragen.... de gestadige inspanning van het les geven maakte den man dood. Nu lijkt hij wel tien jaar jonger geworden. En hij heeft zoo'n schik in de jongens, die nu kunnen doorstudeeren. Hij had anders soms zoo'n zwaar hoofd in hunne toekomst.’

‘Wel, wel, wat een ongedacht geluk!’ herhaalde Lina bij zich zelve. Zij kon er niet over uit. Naijver of wangunst, die anders soms de innigste vriendschapsbetrekkingen vergiftigen, hadden geen plaats in haar kinderlijk gul gemoed. Zij verheugde zich met hart en ziel over de uitkomst, die aan al de kommer en zorg in het huis van Dr. De Lang een einde had gemaakt.

Maar toen zij een blik op haar bloeiend kind vestigde, dat juist weer met spartelende armpjes tegen de ‘tante’ lachte, kon zij toch een weemoedige gedachte niet onderdrukken. Zij had straks gezegd, dat ook Mina eenmaal het geluk beleven kon van moeder te zijn. Nu begreep zij dat daar inderdaad geen denken aan was. En als

gelukkige jonge vrouw besefte zij al de beteekenis daarvan. Mina was er maar luchtig over heen gegleden; zij had er mee gelachen. Des te beter voor haar. Maar Lina nam zich toch voor, er nooit meer op te zinspelen.

'Gij begrijpt wel,' ging naar vriendin voort, 'dat gij de eenige zijt, wie ik dat alles zoo vertrouwelijk vertel. Zelfs mijn broers en zusters weten er het fijne niet van. Daar zijn ze dan ook nog te jong voor.... Ik zou voor geen geld willen dat er praatjes van kwamen, en vader ook niet: daarom leven we maar heel stilletjes en bescheiden voort. Zoo stoot niemand er zijn tanden aan. Dus, mondje dicht, Lien.'

'Geen woord zal ik er mij ooit over laten ontvallen. Dat blijft tusschen ons tweeën. Mijn hand er op.'

'Dat wist ik wel. Anders had ik zoo vertrouwelijk niet gebabbeld.'

Al babbelende waren, zij ondertusschen het dorp genaderd en Mina, voor wie de heele omgeving nog nieuw was, gaf naar alle zijden haar oogen den kost, terwijl zij zelf niet minder de belangstelling wekte van de boerenvrouwtjes, die haar over de onderdeur, of de burgerjuffrouwen, die haar van achter de horretjes bespiedden.

De postdirecteur kwam zijn vrouw met haar vriendin al in de deur te gemoet en heette Mina hartelijk welkom.

'Gij hebt lang gewacht,' zei hij, 'met de vervulling van de belofte, ons bij ons trouwen gedaan, dat ge ons gauw in ons huishouden zou komen opzoeken. Nu moet ge dat verzuim maar goed maken door wat langer te blijven.'

'Ik zal wel zorgen dat ze de eerste veertien daag niet wegkomt,' zei Lina. 'Ze heeft nu den tijd.'

Ze leidde haar vriendin de net gemeubelde voorkamer binnen.

'Zie zoo, ga daar nu eens op de canapé zitten en laat dan op uw gemak de oogen eens rondgaan. Kent ge dat kussen nog?'

Mina herkende haar bruiloftsgeschenk, dat in zijn zij- en fluweelglans met zijn hemelsblauw en goudgeel nogal afstak tegen het bronsgroen trijp, waarmee canapé en stoelen bekleed waren.

'Ik kan wel merken dat uw man er geen misbruik van gemaakt heeft, al waart ge daar zoo bang voor,' merkte zij lachend op. ''t Is nog splinternieuw.'

'Hij moest eens het hart hebben, de gedachtenis van mijn beste vriendin te verfomfaaien,' schertste Lina met dreigend opgeheven vinger. 'En hoe vindt ge nu dat we hier zitten? Heb ik het boeltje niet netjes in orde gehouden?'

''t Is keurig,' zei Mina de oogen met bewonderend welgevallen latende rondweiden, 'in één woord keurig. En toch heel gezellig; niet dat overdreven opgeprikte en uitpakkerige, wat men anders zooveel in jonge huishoudens ziet. 't Is net, zooals ik het mij van u had voorgesteld: alles in de puntjes en toch zóó dat men er zich ongedwongen en prettig in voelt.... 't Is anders goed dat onze Rika hier geen stof hoeft af te nemen; ze zou met die mooie vaasjes en poppetjes niet te best overweg kunnen.'

'Och, is die nog altijd zoo onbesuisd?.... Ja dat stof afnemen doe ik altijd maar zelf. Dat vertrouw ik onze Sientje niet. Het zijn wel allemaal geen groote kostbaarheden, maar toch meest cadeautjes en gedachtenissen, waar ik natuurlijk prijs op stel om de personen, waar ze mij aan herinneren.'

'En wat hebt ge hier een schilderachtig gezicht op het dorpsplein!'

'Niet waar? Vooral 's Zondags tegen en na kerktijd is het alleraardigst. Dan is er een levendigheid, waar ge nu geen idee van hebt. Al wat naar de kerk gaat moet hier langs, en ze komen van uren ver in 't rond, velen met de sjees of per boerenkar. Dáár voor de herberg, vlak over de kerk, spannen ze allemaal uit, en soms staan de

boeren-rijtuigen tot hier voor de deur. Maar van schilderachtig gezicht gesproken, dan moet ge in onze huiskamer komen. Daar zie ik, over onzen tuin heen, uren ver het vrije veld in. Daar zal ik straks van staan kijken. Nu zullen we hier eerst, als ge 't goedvindt, een glasje op uwe welkomst drinken.'

Toen ze een klein half uurtje later de huiskamer betraden, vonden zij daar de tafel gedekt. In het midden prijkte, blinkend als klinkklaar zilver het omvangrijke huwelijksgeschenk van mijnheer Bokels zaliger, als een monumentale fontein midden op een stadsplein.

'Het olie- en azijnstel van mijnheer Bokels!' riep Mina dadelijk.

'Ja, dat mag vandaag zeker niet mankeeren,' zei Lina, met haar vriendin een oogje van verstandhouding wisselend.

'Dat ding op tafel,' schertste de postdirecteur, 'is ons een dagelijks vloeiende bron van zoete en zure herinneringen aan Lina's dierbare vaderstad.'

Ditmaal vloeiden de herinneringen, ook zonder die bron, in de ruimste mate. Ze stroomden van de lippen der beide vriendinnen, die elkaar sinds zoo lang niet gezien en elkaar zooveel te vertellen hadden. Haar drukke briefwisseling had verhinderd, dat zij, zooals gewoonlijk bij dergelijke scheidingen plaats heeft, van elkander waren vervreemd; gestadig waren zij in vertrouwelijk verkeer gebleven en dus was het haar nu als waren ze eigenlijk nooit gescheiden geweest.

De postdirecteur had er schik in, de dames

te hooren babbelen over alles en nog wat, herinneringen te hooren ophalen tot uit haar schooltijd toe.

'Zoo komen de geheimen aan 't licht,' zei hij soms schertsend; 'dat zou Lien haar man nooit verteld hebben; maar op die manier leer ik ze zachtjes aan kennen.'

Het levendig gekeuvel van Mina bracht een aardige afwisseling in het kleine gezin, dat anders wel eens te klagen had gehad over de eentonigheid van het buitenleven. De een had dit nooit voor den ander willen bekennen om geen sluimerende ontevredenheid op te wekken. Maar nu de opgeruimde scherts en de heldere lach van de welkome gast het heele huis als met gezelligheid vervulde, voelden ze toch allebei dat dit een bijzonder opgewekte noot bracht in den koekoek-eenen-zang van hun dagelijksche huiselijkheid.

Vriendschap was er op het dorp niet veel; toch had het jonge paar enkele kennissen opgedaan en die verzuimden niet, ook kennis te komen maken met de stadsche Mina. Er verschenen al een paar bezoekers tegen het uurtje van de thee: het hoofd der school met zijn vrouw en een jonge dokter, die zich pas in de gemeente gevestigd had.

Lina schonk thee in het prieeltje van wilden wingerd en geurige kamperfoelie, een frisch en toch luw hoekje, vanwaar men een aardig uitzicht had op den straatweg en verder over het ruime veld. En nadat de theeboel was weggeruimd, bleef het gezelschap nog onder het genot van een glas Rijnschen wijn bijeen tot dat de sterren aan de lucht kwamen.

Het was een prachtige zomeravond en de barometer beloofde het heerlijkste weer voor de eerstvolgende dagen. Er werden dan ook allerlei plannetjes gemaakt voor uitstapjes en rijtoertjes, afspraken van wederkeerige bezoeken. In de aangenaamste stemming gingen de bezoekers naar huis en het was geen ijdele plichtpleging, toen ze bij het afscheid hun bijzondere voldoening betuigden over de kennismaking met mejuffrouw De Lang.

Mina sliep dien nacht in de nette logeerkamer, die al van haar eerste inrichting af voor haar bestemd was geweest.

'Wel, hoe hebt ge gerust?' was de vraag, waarmee Lina haar den volgenden morgen begroette.

'Overheerlijk! ik had thuis in mijn eigen bed niet beter kunnen slapen.'

'Dat wil dus zeggen, dat ge geen reden hebt om naar huis te verlangen en geen haast hoeft te maken om te vertrekken.'

Aan de ontbijttafel verscheen de postdirecteur met gewichtig nieuws.

'Een briefkaart van Gerrit. Die slampamper waarschuwt ons met een paar woorden, er op te rekenen, dat wij hem van avond voor een dag of veertien op ons dak krijgen. Gij zult natuurlijk heel vereerd zijn met mijn bezoek, schrijft hij. Dus spaar geen kosten.'

'We zullen hem met 't rijtuig afhalen, net als Mina,' zei Lina. 'Maar hoe krijgt hij dat zoo in eens in 't hoofd?'

'Wel, zijn centen zullen op zijn, en nu zal hij niet weten hoe zijn vacantie om te krijgen. Gij hebt er toch niets tegen dat hij komt?' vroeg Eduard, ziende dat Lina. een bedenkelijk gezicht trok. 'Ik voor mij vind het allemachtig aardig: hoe meer zieltjes, hoe meer vreugd, denk ik.'

'Ja, zoo denk ik er ook over, en Gerrit is precies de man om de vreugd aan te brengen. Maar ik had toch liever gewild dat hij ons een paar dagen te voren gewaarschuwd had; dan hadden we raad kunnen schaffen.'

‘Raad schaffen?’

‘Ja, natuurlijk; we hebben maar één logeerkamer en die is bezet. Waar zullen we met den jongen blijven?’

‘O maak u daar niet ongerust over; een student slaapt overal, zelfs al is hij in den aap gelogeerd. Hij zal best een onderkomen vinden. Ik breng hem desnoods maar ergens op 't dorp onder dak.’

‘Neen, dat wil ik niet hebben. Wij zullen er wel wat op vinden. Zoudt gij er iets tegen hebben, dat wij uw studeervertrek voor een veertiendaag tot logeerkamer inrichten?’

‘Doe maar wat gij wilt als Gerrit hier is, zal er van studeeren toch wel niet veel komen.’

In dien geest werd besloten; maar de heele dag was met de uitvoering van dat korte besluit gemoeid. Er was geen meubelmagazijn op het dorp, waar men zich maar op staanden voet een volledige slaapkamer-inrichting kon aanschaffen, en het verstandige huis moedertje had daar ook weinig zin in; het was maar voor een paar weken te doen en daarna zou zij toch met de meubels geen raad weten. Daarom toog zij er maar met Mina op uit om bij de kennissen hier en daar wat te leenen en verder ontbrekende kleinigheden aan te schaffen.

Dat gaf een heele drukte en beslommering dien dag, maar ook aanleiding tot menige grap; want de bezorgdheid van de vrouw des huizes en de bereidwilligheid van de vrienden bracht meer bijeen dan noodig was, en het was een heele toer dat alles naar behooren geschikt te krijgen in de betrekkelijk kleine ruimte, die daarbij in alle hoeken vol zat met boeken en paperassen; want al was Lina een ordelijke huisvrouw, in het heiligdom van haar man zag zij geen kans de orde te handhaven, hoe dikwijls ze hem ook de les las. Ditmaal was hij intusschen niet zoo goed of hij moest mee de handen uit de mouw steken om het vertrek voor de ontvangst van zijn beminden broer in gereedheid te brengen. Mina hielp ijverig mee en toen de student 's avonds arriveerde, was zijn bed gespreid.

Het was nog dezelfde blonde, blozende lange slungel van voor een paar jaren, alleen wat forscher en wat zwaarder gekneveld. Zijn gezicht had weer de verlegen jongensachtige uitdrukking, toen hij zich opeens tegenover juffrouw De Lang geplaatst zag; want Eduard, die hem van het spoor had gehaald, had hem onderweg niet ingelicht.

‘Ik zal u wel niet aan de juffrouw hoeven voor te stellen,’ zei hij. ‘Ge kent mekaar zeker nog wel van de bruiloft.’

‘Ja wel, juffrouw De.... De.... De Kort, als ik het wel heb.’

Het gelach van het gezelschap bewees hem dat hij het mis had.

‘Ja wel, als ge niet zoo kort van memorie zijt voor zoo'n lang personage, zult ge weten dat het juffrouw De Lang is,’ zei Eduard.

‘Precies, juffrouw De Lang, de jonge dame die binnen het jaar twee examens aflegde.’

‘Kijk, dat is hem toch bijgebleven! Dat is dan ook iets phenomenaals in zijn oog. Zeg, wanneer hooren we van uw ingenieurs-examen?’

‘Over zulke zaken spreekt men een student niet in de vacantie; dan mag hij alleen aan ontspanning denken van zijn afgetobden geest.... Wel, juffrouw De Lang, 't is mij een aangename verrassing u hier te ontmoeten....’

‘Maar 't zal u misschien minder aangenaam verrassen,’ riep Lina er tusschen, ‘dat de juffrouw de kamer in beslag heeft genomen, zoodat gij *à la belle étoile* moet logeeren.’

‘Komaan, dat zal ook de eerste keer niet wezen, en dat heb ik graag voor zoo'n lieve dame over.’

‘U is al te galant, mijnheer,’ zei Mina met een licht blosje, ‘maar die opoffering zal gelukkig niet van u gevergd worden; ik verzeker u dat u er niets bij verliezen zal, dat ik u hier ben vóór geweest.’

‘Ik houd me overtuigd dat ik er niet anders dan bij winnen kan.’

‘Dat zal anders nog moeten blijken,’ hernam Mina met een ondeugend lachje.

Al spoedig bleek intusschen dat alle partijen bij het samentreffen van de twee gasten gewonnen hadden. Hoe meer zieltjes, hoe meer vreugd, had Eduard gezegd en Lina van haar kant had er bijgevoegd dat de student er precies de man naar was om de vreugd aan te brengen. Beiden bleken goed gezien te hebben. Sinds de student zijn intrek had genomen in de anders vrij stille postdirecteurswoning, ging het daar bepaald vroolijk toe. Gerrit was onuitputtelijk in het vertellen van allerlei studentikoze grappen, die de goede Mina, in haars vaders stemmig huis aan dergelijke uien en moppen niet gewoon, soms tot tranen bewogen, van het lachen natuurlijk.

Het programma van de feestelijkheden, door Lina ter eere van haar vriendin ontworpen, onderging ongemerkt een volslagen verandering. Alsof het vanzelf sprak, nam hij de leiding op zich van de rijtoertjes en uitstapjes in den omtrek, en wist die tot aller genoegen te doen slagen, soms zelfs ondanks de tegenwerking der elementen, die er gewoonlijk op uit zijn, dergelijke plannetjes te verstoren.

Ofschoon de twee gasten elkaar vroeger maar eenmaal ontmoet hadden, waren zij binnen een paar dagen de beste vrienden. De losse, gulle, haast jongensachtige vroolijkheid van den student had iets bijzonder ontspannends en opwekkends voor Mina, die haar jongen tijd in strenge plichtsbetrachting en huiselijke zorgen bij een ziekelijken vader had gesleten en nu eerst recht begon te leven. Van den anderen kant voelde de zorgelooze jonkman zich getrokken door de kalme opgeruimdheid, den frisschen eenvoud, het ronde, gulle karakter en de aangename bedrijvigheid van het wakkere meisje, dat ook als gast niet stil zat, maar een werkzaam aandeel nam in de huiselijke bezigheden en zorgen van haar vriendin.

Dat laatste was ook Eduard al van den begin af opgevallen.

‘'t Is jammer,’ had hij tot zijn vrouw gezegd, die hem met Mina's goedvinden in het geheim had ingewijd, ‘'t is jammer dat de aardige meid niet trouwen mag: ze zou een echt huismoedertje zijn.’

‘Nu,’ had daarop Lina geantwoord, ‘daar heeft ze bij haar vader thuis gelegenheid genoeg voor. Ze hoeft er volstrekt geen getrouwde vrouw voor te wezen, en over trouwen schijnt ze gelukkig ook heelemaal niet te denken.’

Inderdaad dacht Mina daar in de verte niet over, en dat juist maakte haar houding tegenover den student zoo ongedwongen. Als hij haar uit aardigheid een complimentje maakte, dan nam zij het even luchtig en schertsend op. Ze verried geen zweem van die behaagzucht, anders zoo natuurlijk en verschoonbaar bij meisjes van haar leeftijd, in minder zorglijke omstandigheden opgegroeid. Werken en zorgen was voor haar, zoolang haar heugde, altijd de boodschap geweest, en dat had haar behoed voor de dwaze meisjesdroomen, die anders zoo menig jong hoofdje op hol kunnen brengen. Bij al de frischheid en vroolijkheid van haar jonge jaren had zij bijna de verstandige bezadigdheid van een geposeerde dame en toch ook weer de argeloosheid van een kind.

Gerrit van zijn kant scheen nog altijd in de vlegeljaren te verkeeren, tot ergernis van zijn ouderen broer, die hem dikwijls genoeg aanzette, toch eindelijk eens ernstig te gaan werken en aan zijn toekomst te denken. Maar de jongen scheen niets dan

grappen in het hoofd te hebben en dacht er ook heelemaal niet aan, het aardige gastje van zijn zwagerin het hof te maken.

Hij was voorkomend, oplettend, zelfs galant tegenover haar; maar dat was niet meer dan natuurlijk. Hij scheen schik te hebben in haar gezelschap en conversatie. Nu wat stak daarin? Mina vond volstrekt geen reden om zijn omgang te mijden. En hoe druk ze het samen ook dikwijls konden hebben, in hun toon en manieren tegenover elkaar was niets dat iemand iets te denken kon geven.

Maar toen aldus een weekje heel genoeglijk was voorbijgegaan, meende het scherpe oog van Lina toch een opmerkelijke verandering te bespeuren. Gerrit was niet meer zoo jongensachtig uitgelaten als de eerste dagen. Hij kon soms heel verstandig zitten redeneeren met Mina. die hem, met het oog op haar broer Jan, den adspirant-ingenieur, allerlei inlichtingen vroeg omtrent de polytechnische school, de verschillende studievakken, de leeraren, het leven van de studenten enz. enz. Als practisch huismoedertje, die aan alles dacht, meende zij van de gelegenheid gebruik te moeten maken om zich van dat alles op de hoogte te stellen. Dat kon Jan te pas komen.

‘Als hij eenmaal in Gent is, wil u misschien wel eens een oogje op hem houden?’ vroeg zij. ‘O met alle plezier, niets zal me aangenamer wezen dan hem van dienst te zijn. Maar ik denk anders niet, dat hij in mij een navolgenswaardig voorganger in de studie zal vinden.’ ‘'t Is goed dat u het zelf zegt; maar ik zal

toch zoo vrij zijn het niet ernstig op te nemen.’ ‘Kom, Wilhelmina!....’

Zoo noemde hij haar omdat het ‘juffrouw De Lang’ te stijf klonk in den gezelligen huiselijken kring, om het lang vol te houden, en de verbastering ‘Mina’ hem weer te familiaar en ook te leelijk was.

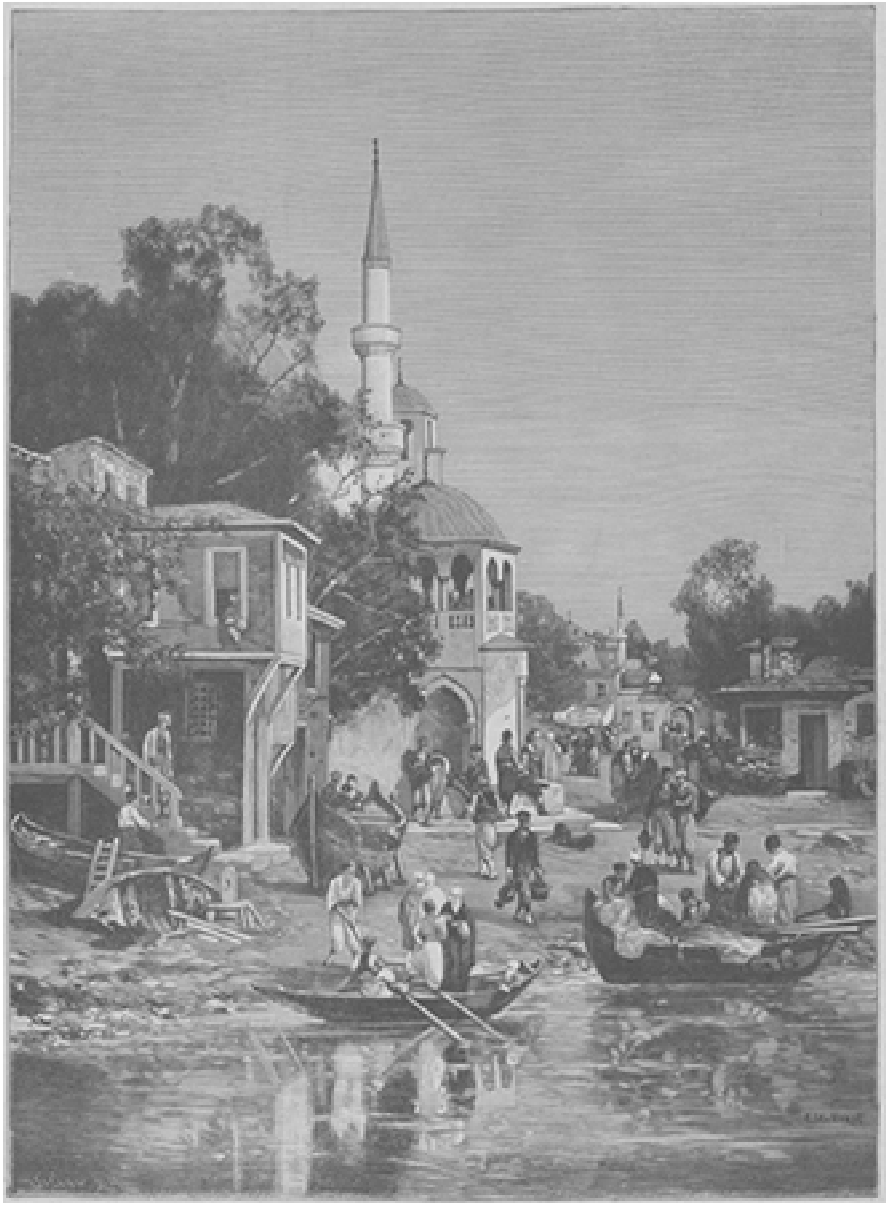

DE LANDINGSPLAATS TE SKOETARI TEGENOVER CONSTANTINOPEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. BREST.

‘Wilhelmina!’ riep hij lachend, ‘ik denk dat u me in deze acht dagen wel genoeg heeft leeren kennen om te weten wat ik als student waard ben.’

‘U schijnt een groot idee te hebben van mijn menschenkennis. Maar aangenomen dat u wezenlijk tot dusver niet zoo flink gestudeerd had, als u had kunnen doen, dan zou dat, dunkt me, juist een reden zijn om er nu na de vacantie eens goed mee te beginnen.’

‘Ja, dat zegt Eduard ook, maar 't is makkelijker gezegd dan gedaan.’

‘Dat begrijp ik: studeeren kost inspanning en volharding; maar wie eenmaal de studie heeft aangepakt, dient ze door te zetten, wil hij niet eeuwig student blijven.

En daar zal u toch wel geen plan toe hebben? In dat geval zou ik u anders raden er maar liever aanstonds uit te scheiden.'

'Daar heeft u alweer gelijk in,' bekende de student.

'Als ik in uw plaats was, zou ik zoo spoedig mogelijk mijn diploma halen; ik zou hoe eer hoe liever een degelijk en zelfstandig man willen zijn.'

'Zou u dat van mij graag zien?'

'Natuurlijk; het kan toch niet anders dan in uw eigen belang zijn.'

'Dus u stelt dan wel eenig belang in mij?'

'Da's ook een vraag! Wat is natuurlijker dan dat men belang stelt in zijn vrienden!'

Gerrit antwoordde niet meer en bleef als in gepeins verzonken, terwijl hij nu en dan ter sluiks tot Mina opkeek, die doodbedaard met haar handwerkje voortging.

Zulke buien van stilzwijgendheid kreeg hij in den laatsten tijd meer. Het was duidelijk dat hij ergens over mijmerde. Soms kon hij een half uur lang, met de handen op den rug, in zijn eentje in den tuin op en neer loopen.

Het viel Lina op dat hij tegenover Mina niet meer zoo los en ongedwongen was als in de eerste dagen. Hij schertste en lachte niet meer met haar en wachtte zich wel, haar voor de aardigheid complimentjes te maken, die zij mis-

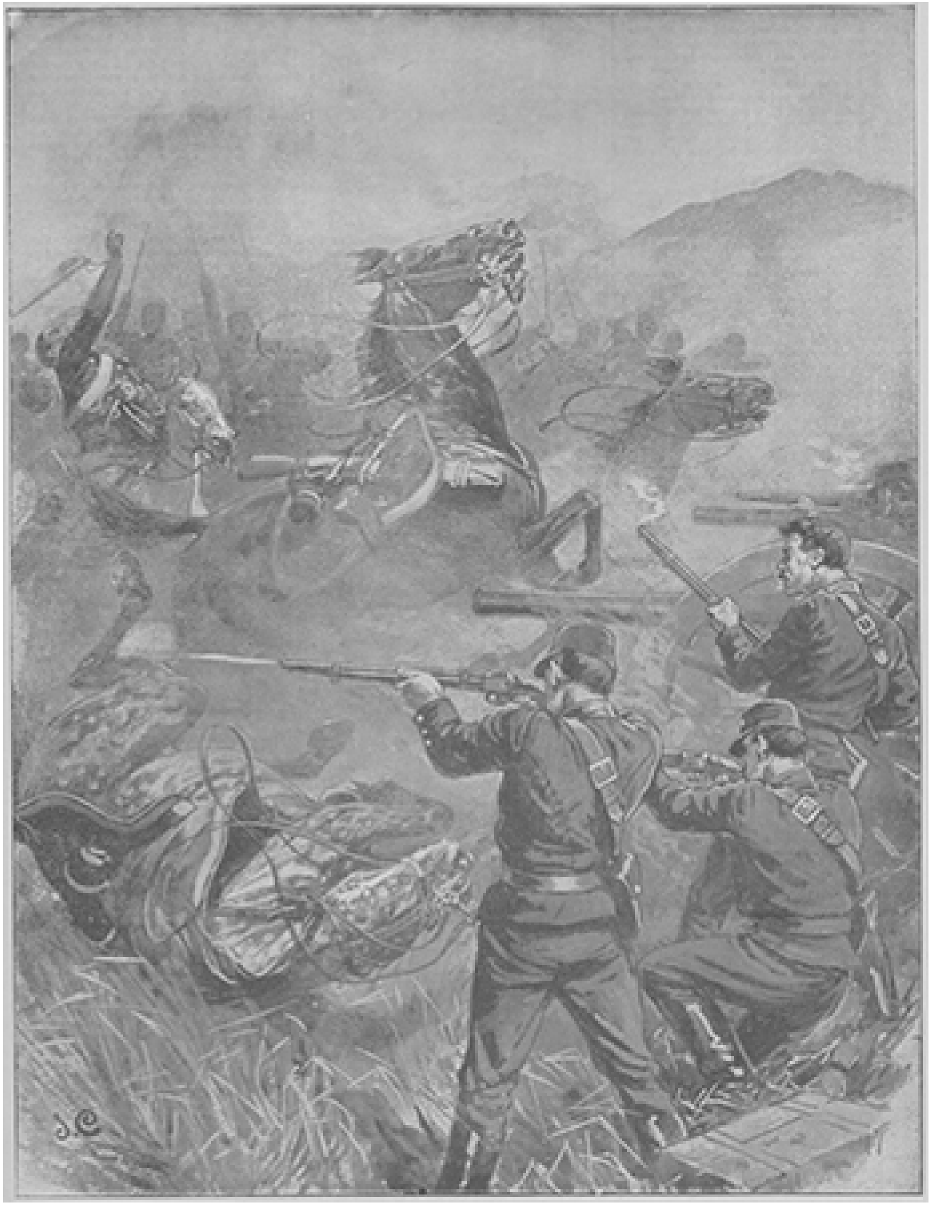

UIT DEN GRIEKSCH-TURKSCHEN OORLOG: CHARGE DER TURKSCHE RUITERIJ BIJ VELESTINO.

schien flauw kon vinden, al nam zij ze voor 't oog zoo kwaad niet op. Hij scheen veeleer den indruk te willen wegnemen, dien hij door zijn eerste optreden op haar kon gemaakt hebben. Er kwam iets respectueus in de wijze, waarop hij haar bejegende.

In het eerst kon hij, wanneer zijn broer op het kantoor, Lina met haar kind of haar huiswerk bezig was en Mina stil het een of ander bij de hand nam, soms fluitend en zingend heen en weer loopen als iemand, die met zijn leegen tijd geen raad weet. Nu nam hij in die gevallen een boek en zette zich bedaard bij Mina neer, slechts nu en dan zijn lectuur onderbrekend om haar aan te zien, enkele woorden te wisselen, maar overigens blijkbaar al gelukkig door haar bijzijn alleen.

Mina was een hartstochtelijke liefhebster van bloemen en planten. 's Morgens was haar eerste werk den tuin in te gaan om te zien, welke knoppen er waren uitgekomen of waar zich nieuwe knoppen gezet hadden. Ofschoon Gerrit haar in 't eerst met die liefhebberij een weinig voor den gek gehouden had, scheen hij ze nu ongemerkt te zijn gaan deelen. Ten minste hij vergezelde Mina geregeld op haar onderzoekingstochten tusschen de rozenbedden of langs de vruchtboomen en toonde in de daar waargenomen verschijnselen even groote belangstelling als zij. En in menig verloren uurtje wandelden ze samen vertrouwelijk den tuin in, waar hij zich vroeger geen tien minuten achter elkaar zou opgehouden hebben, zonder zich te vervelen.

Op een keer dat de twee gasten weer zoo gemoedelijk pratend en hier en daar stil houdend door den tuin slenterden, zei Lina, die ze door het raam bespiedde, tot haar man:

‘Ik geloof, Eduard, dat ge wijs zult doen met Gerrit aan 't verstand te brengen, dat hij zich niet in het hoofd zet, op Mina te verlieven; want aan trouwen kan ze natuurlijk niet denken.’

De postdirecteur schoot in den lach.

‘Mensch, wat haalt ge nu in 't hoofd,’ riep hij. ‘Wees toch wijzer. Gerrit weet heel goed dat hij evenmin aan trouwen kan denken, zoolang hij nog niet klaar is en een behoorlijk bestaan heeft.’

‘Lieve grap! Net alsof een jongmensch altijd wacht tot hij een goede betrekking heeft voor hij verliefd wordt. Gij hebt daar zeker ook mee gewacht tot ge directeur waart?’

‘Kom, kom, praat geen gekheid. Gerrit moet, als hij trouwt, een vrouw met geld hebben, en daar ziet hij Mina natuurlijk niet voor aan.’

‘En ik zie hem voor zoo berekenend niet aan. Als ik u was, zou ik hem waarschuwen.’

‘Daar zal ik wel zalig voor oppassen! Dat zou het rechte middel wezen om den jongen vuur te doen vatten. Nu denken ze allebei waarschijnlijk aan niets, en over een paar dagen gaan ze elk een anderen kant uit, zonder elkaar misschien nog ooit weer te zien.’

‘Nu, ik mag 't lijden; maar éér Gerrit weggaat, zie ik de bom nog losbarsten. Ik heb het al sedert verscheidene dagen aan hem kunnen merken. Maar gij wilt niets zien.’

Eduard lachte maar.

‘Die vrouwen, die vrouwen,’ zei hij bij zich zelf, ‘die halen zich toch altijd malligheden in het hoofd.’

Maar Lina bleek het toch bij 't rechte eind te hebben.

Het was 's avonds voor den dag, waarop Gerrit vertrekken zou. Eduard had hem na den eten, terwijl zij samen een sigaar rookten en de dames met het kind een wandelingetje waren gaan maken, nog eens goed onder handen genomen en ernstig op het hart gedrukt, nu toch eens flink te gaan werken. Hij had nu lang genoeg zijn tijd verboemeld en behoorde eindelijk te zorgen dat hij klaar kwam. Aan zijn vermogens of aanleg haperde het niet: hij had maar te willen en zijn best te doen; dan zou hij er met glans komen.

(*Wordt vervolgd.*)

Onze notabelen,
door Alex.
(*Slot.*)

Barend kwam 't eerst weer tot zich zelven en sprak:

'Mottige! dat is een affaire! Ik heb er twintig van den majoor: wat hebt gij van den burgemeester?'

'Ik ook twintig,' zei de aangesprokene; maar deze loog er twee rijksdaalders onder, want de burgemeester was royaler geweest dan de majoor.

'Goed!' zeide Barend, 'ieder behoudt wat hij heeft en wij helpen elkander. Ik eerst u en dan gij mij, of omgekeerd, zooals de zaak zich zal voordoen. Hebben wij den burgemeester onder handen, dan doe ik het woord, en gij houdt den mond onder de bediening. Komt de gepensionneerde aan de beurt, dan moet gij de complimenten maar doen:.. dan, wij beiden goed zwart, en.... geen haan kraait er ooit naar!'

'Bravo! bravo!' zei de mottige. 'Wij deelen met niemand en houden wat wij hebben. Kom, Barend, ik trakteer op dat idee, en dan trakteert gij, en dan ik nog eens... en dan... hoera! Barend, zoo'n zaakjes moesten wij meer hebben!'

En zij dronken dien avond den jenever als een paard het water, en schreeuwden als razenden, en rolden en vielen naar huis als kinderen, die pas beginnen te loopen.

IV.

Zoo stonden de zaken toen op zekeren morgen, een paar weken na de bovenvermelde gebeurtenissen, de burgemeester en de majoor beiden per post een uitnoodiging ontvingen voor een buitengewone vergadering van de kiesvereeniging *Vox digno* te E.... Beiden lazen ze onder het ontbijt en ontvingen te gelijk één en dezelfde inspiratie.

'Daar hebben wij 't!' zei de majoor, en....

'Daar hebben wij 't!' herhaalde de burgemeester.

'Daar gaat de burgemeester zeker naar toe. Ik zal dadelijk Barend waarschuwen!' dat zei de majoor.

'Daar gaat de majoor zeker heen! Ik zal dadelijk eens naar den mottige kuieren,' zoo dacht de burgemeester.

En Barend ontving dien morgen een bezoek van den gepensionneerde, terwijl de mottige de eer had het hoofd der gemeente in zijn stulp te mogen ontvangen. Daar werd nu in de klompenmakerij aan 't eene eind van 't dorp, en in de schoenmakerij aan 't andere eind veel besproken en beklonken.

'De burgemeester gaat natuurlijk evenals ik te paard,' zei de majoor tot Barend. 'De vergadering begint om zes uur, zal dus omstreeks acht uur afgeloopen zijn. Ik

zal den burgemeester eerst laten vertrekken en kom zelf stilletjes achterop. E. is omtrent twee uur van hier; mij dunkt zoo tusschen negen en halftien kunt ge hem wel op een twintig minuten afstands buiten 't dorp verwachten. Neem hem maar eens duchtig onder handen.'

'Wees gerust, mijnheer de majoor, wij zullen op juisten tijd en plaats hem eens een hoofdstuk voorlezen, zooals hij er nog nooit een gelezen heeft.'

En 't slot van 's burgemeesters onderhoud met den mottige was:

'Overmorgen dus! zoo wat halftien. Maar vergis u nu niet,' voegde hij er lachend aan toe, 'ik ga ook te paard evenals de majoor; neem mij nu niet voor hem.'

'Wees gerust, burgemeester, u zult tevreden zijn,' zei de klompenmaker.

Wat waren burgemeester en majoor dien dag vroolijk. De eerste dronk met den secretaris 's morgens twee borrels meer dan gewoonlijk, en de tweede was o! zoo vriendelijk en had het o! zoo druk tegen Doris, die èn paard èn tuig van mijnheer poetste totdat alles glom als het kale hoofd van den gepensioneerde.

Lang nadat de lantaarns in de straat waren opgestoken en het er in de sociëteit opgewekt toeging - want zoowel de aanhangers van majoor als van burgemeester waren ditmaal bijna allen aanwezig - lang nadien dan, hadden Barend en de mottige ook een laatste onderhoud. De laatste had al gemeend dat, nu beide afrossingen op denzelfden dag, ja, op denzelfden avond moesten plaats vinden, nu samenwerking onmogelijk was, maar. Barend zei:

'Dat geeft niets. Ze zullen voor den drommel toch niet beiden vlak achter elkaar aanrijden. We nemen dus eerst den eenen, daarna of er niets gebeurd is, den anderen.'

'Maar,' zoo bemerkte terecht de mottige, 'als de eerste begint te schreeuwen en hulp te roepen, dan kunnen wij niet meer op nummer twee wachten, want in dien tijd zal er al lang hulp in de nabijheid zijn.'

Dat was waar. Daar had de schoenmaker niet aan gedacht; doch daar kreeg hij op eenmaal een prachtige ingeving.

'Mottige!' riep hij uit, 'het kan niet beter. Nog meer geld, en... geen slag!'

Nu begon hij een expl catie aan den klompenmaker, die een en al bewondering was en uitriep:

'Barend, gij zijt een knappe vent! Gij hadt nooit schoenmaker moeten worden; er zit minstens een zakkenroller of een schoolmeester aan u. Ja, ja, zóó doen wij 't.'

God Bacchus kreeg weer de eer van dat 'lumineus' idee, en hem werd nogmaals ter dege geofferd. 't Zat er immers aan, en nieuwe verdiensten waren immers in 't verschiet.

Het zal den lezer natuurlijk weinig interesseeren wat er op de vergadering te E. zooal verhandeld werd.

't Was er erg woelig. Och, de menschen maken zich tegenwoordig veel drukker om hem, dien ze naar de regeering afvaardigen, dan deze zich over 't algemeen druk maakt over zijn kiezers, als hij maar eenmaal mede aan 't roer van 's lands scheepje zit. Dan sturen de meesten toch maar daarheen waar de groote hoop het naar toe wil hebben. En ik weet niet of men hun daarin wel zoo'n groot ongelijk kan geven. Want duw of trek maar eens aan een roer, als de groote meerderheid een anderen kant uit trekt of duwt. En zit gij eenmaal in 't riet, dan lacht de stuurman aan wal u uit, u even goed als de rest. Dat regeeren is iets.

Doch wat heeft dat alles met mijn vertelling te maken? Nu dan:

De burgemeester en de majoor hadden, dat spreekt van zelf, veel vrienden en oude kennissen op de vergadering ontmoet, en menig hartelijken handdruk en gullen lach ontlokte dat weerzien.

Doch als de burgemeester den gepensionneerde zoo vroolijk zag, dacht hij: ‘Wat zal u dat van avond koud op 't lijf vallen; en de majoor zijnerzijds meende als hij den burgemeester zag lachen: Onnoozele bloed, wat zult ge huilen! Ik heb haast medelijden met u!’

De vergadering was dan eindelijk afgeloopen; de burgemeester bleef nog een oogenblik, doch reed tegen halfnegen weg, en tien minuten later deed de majoor insgelijks.

Beiden reden lustig door, hoewel 't heel donker was, want de maan hield zich dien avond aardig goed schuil. Evenals de gepensioneerde vermaakte zich de burgemeester onderwijl met de gedachte aan het bepleisterde en omwonden blauwgeslagen corpus van zijn vijand den volgenden dag.

Toen hij zoowat een half uurtje nog van 't dorp verwijderd was, begon hij te fluiten en af en toe een deuntje te zingen: een voorzorg om toch maar gekend en goed onderscheiden te worden van den majoor. Juist hield hij op met een heel aardig wijsje, toen hij meende iets langs den weg te zien. Haastig begon hij te hoesten en... maar daar greep op eens iemand zijn paard bij den teugel en een ander zoo zwart als steenkool stond naast hem.

‘Mottige,’ fluisterde hij, half boos, half benauwd, ‘gij vergist u; ik ben de burgemeester, de majoor...’

‘Gij zijt de burgemeester?!’ zoo klonk een ruwe, holle stem. ‘Juist, u moeten we hebben. Als gij ongelukken wilt voorkomen, stijg dan af, spoedig! Wees niet bang. geen kwaad zal

u geschieden. Wij raden u ten beste: stijg af. Onze tijd is kostbaar!'

'Maar zeg ereis,'... waagde de burgemeester nog te zeggen, 'wie?... wat?...'

'Geen woord meer, burgemeester. Af! zoo! zoo is 't goed. Luister. Daar ginds een kwartier verder ligt de mottige met een makker op den majoor te wachten. Wij weten het en kennen hen. Dat is uw werk, burgemeester. Maar weet dat wij van den majoor in opdracht hebben u te ranselen. Aan u dus eerst de beurt. Maar wees verstandig. Geef ons ieder een rijksdaalder, spreek geen woord over 't geval... en gij zijt vrij. De majoor moet dan maar zien hoe hij het daarginder stelt. Komaan, geen dralen. Eén woord bovendien van ons, en uw eigen veldwachter brengt u naar...'

'Mannen, hier is voor ieder een rijksdaalder,' viel de burgemeester in, 'doch....'

'Spaar nuttelooze woorden! In orde. Volg nu onzen raad of wij staan er nog niet voor in, dat gij heelhuids tehuis komt. Uw mannen zijn dronken en zouden u misschien voor den majoor nemen. Sla daarom links af door de akkers en wees gegroet.'

In een ommezien stond de burgemeester weer alleen. Doch daar hoorde hij den hoefslag van een paard in de verte achter zich. Daar was de majoor. Haastig wierp hij zich weer in 't zadel en sidderende bij de gedachte aan het pak slaag, dat voor hem was bestemd geweest, sloeg hij eenige oogenblikken later den zandweg in door de akkers en kwam bleek als een doode thuis.

'Mijn mannen zijn dronken,' bromde hij beangst in zich zelven, 'als ze den majoor maar niet doodslaan. Maar ik ben het toch, Goddank, ontloopen!'

Barend en de mottige (de lezer begrijpt, dat zij de aanvallers waren) waren wederom achter een boom gekropen, en toen de majoor een weinig later aankwam, greep Barend het paard eensklaps bij den toom, en zijn gezel sprong naast den majoor.

Barend sprak natuurlijk geen woord, maar de mottige donderde:

'Majoor! van 't paard! in uw eigen welzijn. Vlug! 't zal u veel verdriet en onaangenaamheden sparen. Wij hebben geen tijd te verliezen. Vrees niet.'

De majoor, geheel en al in de war, want hij was juist bezig met den burgemeester te laten knarsetanden van spijt, sprong willens of onwillens af, terwijl de klompenmaker vervolgde:

'Barend de schoenmaker met een gezel ligt daar ginds en heeft op 't oogenblik den burgemeester misschien al onder handen. Dat is uw werk. Maar wij zijn in dienst van den burgemeester en moeten u zijnentwege afrossen. Kies nu: afgeslagen te worden evenals hij of ons ieder een rijksdaalder te geven. In 't laatste geval komt gij weg zonder slaag, anders bereid u maar voor... Wat haastig, voor den dag met uw antwoord.'

'Hier mannen, voor ieder een rijksdaalder,' sprak de majoor. 'Doch één ding...'

'Basta!' zei de mottige. 'Afgeloopen, maar volg nu onzen raad en sla links af door den zandweg. 't Is een kleine omweg, maar Barend en zijn gezel zijn dronken en mochten u misschien nog lastig vallen na 't bedrijf met den burgemeester. Wij hopen voor u dat die er 't leven maar niet bij ingeschoten heeft. Gegroet.'

En spoorloos verdwenen de twee zwarte duivels in de struiken.

Bevend en rillend kwam de majoor thuis, zich 't hoofd brekend hoe zijn geheim kon zijn uitgelekt, doch tevens zweetende van angst, dat men den burgemeester misschien mocht hebben doodgeranseld.

Majoor en burgemeester, nog nooit hadden zij zulk een onrustigen nacht beleefd, want ieder vreesde wellicht een moord op zijn kerfstok te hebben. 'Maar hoe

toevallig,' zoo dachten zij; 'beiden 't zelfde voornemen en op denzelfden dag. Raadselachtig!'

Voor dag en dauw den volgenden morgen stond Barend voor des majoors en de mottige voor des burgemeesters huis, beiden met dezelfde vraag, of namelijk de heeren den vorigen avond ook thuis waren gekomen. Want zij hadden, zoo zeide ieder tot zijn patroon, tot elf uur in een sloot gelegen en niets voorbij zien komen.

Toen hun gevraagd werd, waar zij dan gelegen hadden, antwoordde zij:

'Aan den grooten eik: een minuut of tien aan dezen kant van den zandweg.'

'Barend,' zoo zei de majoor op weemoedigen toon, 'Barend, de Voorzienigheid heeft dan mijn plan verijdeld. Denkelijk zal de burgemeester den zandweg ingeslagen zijn, evenals ik, en is u zoo ontsnapt. Doe nu echter geen moeite meer. 't Was slecht van mij. En wat ik u bidden mag: spreek in Gods naam met geen mensch over 't gebeurde.'

'Wees daaromtrent gerust,' zei Barend. 'Ik had er toch spijt van, mijheer. 'k Was erg strijdlustig gestemd gisterenavond.'

De majoor haalde nog een frank uit den zak en de schoenmaker verzekerde nogmaals dat het geheim met hem de doodskist in zou gaan.

En de burgemeester zei tot den mottige: ''t is toch op slot van rekening maar goed, dat hij u ontloopen is. Ik vreesde maar dat gij hem dood zoudt slaan.'

'Dood,' sprak de mottige, 'is wel wat erg, burgemeester. Maar toch, hij zou het hard te verantwoorden hebben gehad, want ik had een stevigen borrel op en mijn maat eveneens.'

Ook den klompenmaker stopte een Dubbelen frank den mond.

Aan de meeste twisten en krakeelen komt echter een einde. Ook hier was dit het geval. Want op een feestje van 'Ons Genoegen' werd door Van Brummelen en Bloemmeyer, voor wie die spanning, evenals voor de andere leden, ondraaglijk werd, een verzoening beproefd en de twee heethoofden waren zoo verstandig elkander de hand te bieden. Voor hen was immers die toestand nog de grootste last.

Noch Van Brummelen, noch Bloemmeyer hoorden ooit iets van 't voorgevallene. Burgemeester en majoor wisten nu echter dra hoe de vork aan den steel zat, wat betreft de toegedachte afrossingen.

Barend ondervond dit. Wie echter meent 'in zijn nadeel' slaat de plank mis; want burgemeester, wien hij nog nooit een zool onder de schoenen had mogen zetten, werd een beste klant, evenals de majoor dat bleef, en de schoenmaker had het bij 't rechte einde, toen hij dacht:

'Bang dat ik zal klappen.'

En de mottige?

Die ging na twee maanden den weg van alle vleesch en bloed: hij stierf. Hij had ook al heel wat op zijn boekje, en hoe hij 't daarboven gesteld heeft, weet ik niet. Dàt echter weet ik wel: als hij daar den Burgemeester zoo wel gefopt heeft, als burgemeester Martens, dan zal hij voorzeker Barend de ontelbare borrels niet benijden, die deze nog dagelijks in 't zweet zijns aanschijns nuttigt.

Bij de Platen.

Standbeelden der HH. Apostelen Petrus en Paulus. -

De feestdag van de prinsen der apostelen biedt ons een welkome aanleiding, om onzen lezers een reproductie aan te bieden van twee nieuwe standbeelden der HH. Petrus en Paulus, vervaardigd door den Duitschen beeldhouwer F. Pfannschmidt voor de *Gnadenkirche* te Berlijn.

Deze Pfannschmidt is de zoon van den vermaarden schilder Karl Gottfried Pfannschmidt, met wiens talent voor het ontwerpen van godsdienstige tafereelen onze lezers reeds meermalen in de *Illustratie* konden kennismaken.

Zijn zoon, de beeldhouwer, in 1864 geboren, heeft in den laatsten tijd veel van zich doen spreken door de hoogst verdienstelijke uitvoering van verschillende beeldwerken, die hem werden opgedragen en hem gelegenheid gaven te toonen, dat hij met niet minder meesterschap den beitel voert, dan zijn vader het penseel. Zoo had hij een aanmerkelijk aandeel in de versiering der onlangs herstelde St.-Willibrorduskerk te Wesel.

De beide apostelfiguren, in dit nummer weergegeven, maken door hun rustige waardigheid een bijzonder verheffend effect. Op het gelaat van Petrus treft ons vooral de smartelijke trek van het berouw, dat hem in bittere tranen deed beschreien, dat hij ooit zijn beminden Meester had kunnen verloochenen.

Maar in de wilskracht, waarmee hij den sleutel omklemd houdt, meenen wij het vaste voornemen te lezen, dien misslag uit te wiaschen door zich trouw te kwijten van de groote taak hem opgelegd door den Meester, die hem met de sleutelmacht bekleedde en hem, die zich zwak getoond had, gelastte zijn broederen te versterken. Die zwakke zou voortaan de steenrots zijn, waarop Christus zijn Kerk wilde bouwen.

Het hooge breede voorhoofd van den apostel Paulus spreekt ons van zijn machtigen geest, de lange grijze baard herinnert ons zijn diepe wijsheid, het sprekende handgebaar verraadt ons den redenaar en de forsche greep, waarmee hij het zwaard omklemt, getuigt van den onwrikbaren moed, steeds bereid het gepredikte woord met het eigen bloed te bezegelen.

De landingsplaats te Skoetari. -

Meermalen reeds verplaatsten wij, naar aanleiding der gebeurtenissen in het Oosten, onze lezers in den laatsten tijd naar de oevers van den Bosporus. Ook ditmaal bieden wij hun een gezicht van Constantinopel, namelijk de landingsplaats van Skoetari aan den tegenovergestelden oever. In de laatste weken, nu in gindsche wateren zooveel krijgshaftige drukte heerschte, zal het er wel minder rustig toegegaan zijn als op ons zonnig tafereeltje, dat bij al zijn levendigheid toch iets idyllisch heeft. Maar overigens geeft onze plaat het gewone karakter van Skoetari getrouw naar het leven weer.

Wel is Skoetari namelijk de stapelplaats der voor Constantinopel bestemde waren, die door de Aziatische karavanen over land worden aangevoerd; maar te gelijk ook een hoekje vol echt oud-Turksch muzelmansch leven. Het handelsverkeer, dat hier heerscht, is heel iets anders dan het gewoel in den scheeprijken ‘Gouden Hoorn’, waar de Turksche oorlogsschepen voor anker liggen. Hier merkt men van het politieke en militaire leven maar weinig. Maar des te eigenaardiger is het zuiver Oostersche karakter der stad, waar de Europeesche invloed zich nog bijna niet doet gevoelen.

Hoog boven de stad, die helder wit uit de blauwe wateren van den Bosporus tegen de heuvelen oprijst, verheffen zich de overoude donkere cypressen van het reuzenkerkhof Boejoek-Mesaristan; hier laten zich sinds onheuglijke tijden de bijzonder vrome Turken van Constantinopel begraven, omdat zij op Aziatischen bodem, hun eigenlijk vaderland, rusten willen. Ook de fraaie moskee vlak aan de

landingsplaats der booten wordt door de geloovigen van Stamboel druk bezocht. En de vrome Turksche vrouwen, die in haar sluier gehuld, zich in de ranke *kaik* laten overzetten om hier haar gebed te verrichten, verzuimen zelden na afloop daarvan den nabijgelegen bazaar te bezoeken, waar zij allerlei verlokkende waren uit Perzië en Indië vinden opgehoopt, wel geschikt om haar kooplust op te wekken.

Verbeelden we ons, op onze beurt zoo'n tochtje per *kaik* over den Bosporus te maken. De gebruinde veerman in zijn versleten Turksche broek en doorschijnend mousselinen hemd zingt onder het overvaren zijn zonderlinge, melancholische liederen met vreemde trillers en halve tonen, die grillig rijzen en dalen. De lucht is zacht beneveld; de hitte schijnt er in te trillen; slechts drie punten laat het schelle zonlicht duidelijk herkennen; den Leandertoren, ginds op het eilandje, de spits van den schoonen berg Tzamlidza achter het wijd uitgestrekte Skoetari en zijn groote witschitterende moskee. Daarover wuiven de cypressen van het beroemde kerkhof.

Bij onze aankomst weergalmt juist het geroep der Roefaï-derwisjen, die van uit hun klooster tot het gebed roepen. Ook onze bootsman geeft aan die oproeping gehoor en treedt de groen beschilderde, met tapijten versierde bidplaats binnen.

Wij echter volgen de vrouwelijke gedaanten, die te gelijk met ons aan wal stapten. In haar licht zijden gewaden zijn ze ons al voorgegaan naar den bazaar, en nu zijn ze alweer verdwenen in den eersten winkel naast de moskee onder de platanen, waar de pantoffelmaker, die zulke mooie roode en gele, met gouddraad doorwerkte schoentjes maakt, zijn sierlijke waar te koop biedt.

De dames bij het gewichtige werk van het uitzoeken en passen te storen zou niet beleefd zijn. Daarom zetten we onzen weg voort tusschen de winkels aan weerszijden, met allerlei

snuisterijen gevuld, tot wij eindelijk, moe van het rondzwerven en kijken, ons bootje weer opzoeken.

Door den tooverachtigen maneschijn van een heerlijken nacht overgoten ligt, terwijl wij terugroeien, als een stad uit een sprookje het oude Stamboel voor ons, dat thans weer, gelijk zoo menigmaal in den loop der eeuwen, voor heel Europa een bron van bekommering en strijd geworden is.

De cavalerie-charge te Velestino. -

Ondanks de gevoelige nederlagen, die de Grieken in den jongsten oorlog hebben geleden, moet ieder toch toegeven, dat zij bij meer dan één gelegenheid groote dapperheid hebben aan den dag gelegd. Tot hun schitterendste wapenfeiten behoort wel de wijze, waarop de brigade van kolonel Smolenits bij Velestino na de nederlaag van het leger van den kroonprins bij Larissa, den aanval der Turksche ruiterij afsloeg.

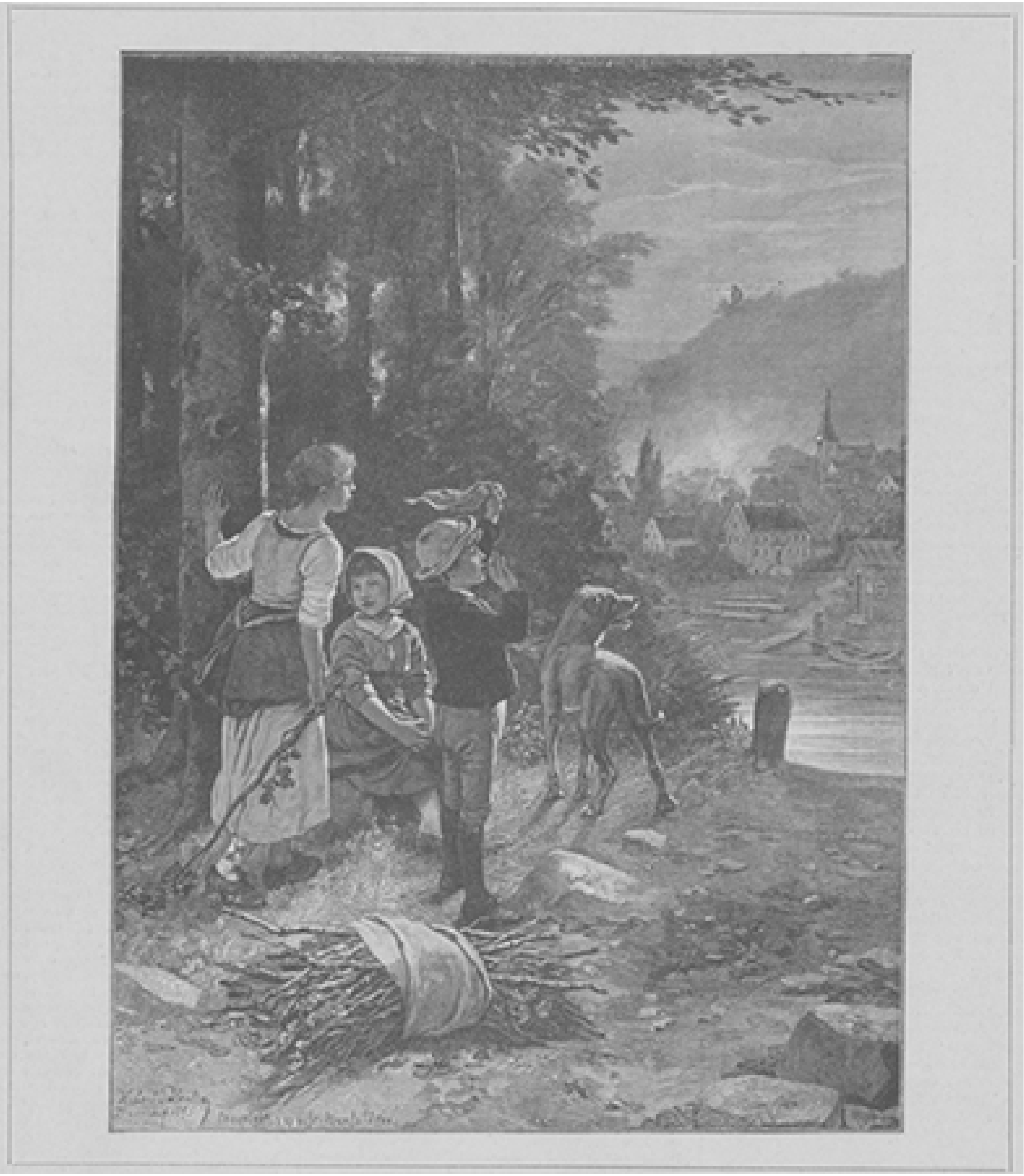

‘HAAL OVER!’ NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. SALENTIN.

Een episode uit den verwoeden strijd, van weerszijden bij die gelegenheid gevoerd, stelt onze gravure op blz. 85 voor. Terwijl de Turksche infanterie de hoogte bestormde, ten einde een stelling, die zij verloren hadden, te heroveren, vielen een vijftigtal Turksche ruiters het Grieksche voetvolk in de flank aan. Het was een prachtig gezicht, de Turksche ruiters in dollen rit te zien naderen. Maar het welgemikte vuur der Grieksche infanterie, met een batterij versterkt, deed de meeste manschappen dood van de paarden tuimelen. Zeven en dertig van het vijftigtal betaalden hun overmoed met den dood, en enkel paarden zonder ruiters kwamen in de Grieksche gelederen aan.

De oorlogscorrespondent van een Engelsch blad, deze episode verhalende, spreekt dan ook van een miniatuur-Balaklava. Men weet, dat Balaklava een klein havenplaatsje in de Krim is, dat tijdens den Krimoorlog de stapelplaats was van het Fransch-Engelsche leger, dat Sebastopol belegerde. Om deze plaats werd den 25en October 1854 een veldslag geleverd, toen de Russen zich van de verschansingen, welke de bondgenooten hadden opgeworpen, trachtten meester te maken. Gedurende dezen slag had de gedenkwaardige charge plaats en lord Cardigan met de lichte

cavalerie-brigade, welke onder den naam van doodenrit bekend staat, en waarmee de aanval der Turksche ruiters bij Velestino groote overeenkomst vertoonde.

‘Haal Over’. -

Ook dit groepje wacht aan het veer om overgezet te worden, evenals het gezelschap, dat wij straks op zijn tochtje van Constantinopel naar Skoetari vergezelden; maar overigens groote verandering van tooneel. In plaats van de schelwitte, door de zon geblakerde gebouwen der oostersche stad, hier de in 't groen schuilende huizen en kerk van een middel-Europeesch dorp. In plaats van de donkere cypressen het frissche lommer en het malsche groen van onze meer gematigde luchtstreek en in plaats van de met zonnesgoud doortintelde wateren van den Gouden Hoorn een kalm vlietend beekje.

Maar - wat bedenkelijker is voor de kinderen op onze gravure - hier liggen niet als op de landingsplaats te Skoetari de overzetbootjes gereed tot den overtocht. Wel ligt het veerbootje aan de overzij aan den paal, maar een veerman is er niet te zien. De kinderen, die blijkbaar bout gesprokkeld hebben, en nu met hun takkebos naar huis willen, roepen en wuiven te vergeefs: ‘Haal over!’ En het kleinste meisje vouwt al bedenkelijk dehandjesbij de gedachte wat er van hen komen moet, als de veerman nu eens niet mocht opdagen en zij veroordeeld waren in het bosch te blijven.

[Nummer 12]

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans. (*Vervolg.*)

Nooit had Gerrit dergelijke vermaningen van zijn ouderen broer gewilliger aangehoord dan dezen avond. Hij had op alles ja en amen gezegd, en zich zoo vast besloten getoond er gevolg aan te geven, dat Eduard zich van zijn goede voornemens wel overtuigd moest houden. In zijn voldoening over den onmiskenbaren omkeer, die er in den vroeger al te zorgeloozen student had plaats gehad, merkte hij niet dat Gerrit toch nu en dan erg afgetrokken was, alsof hem iets op het hart lag, waar hij niet voor wilde uitkomen.

'Nu, we drinken van avond nog eens een fijne flesch op uw goed voornemen,' zei hij hartelijk. 'Gelukkig wachten we geen bezoek en zullen dus voor 't laatst nog eens vroolijk onder òns zijn.'

De dames bleven, door het heerlijke weer uitgelokt, langer uit dan zij gedacht hadden.

'Zijn de heeren niet ongeduldig geworden?' vroeg Lina, terwijl zij met het kind aan de hand op hen toetrad in het prieeltje, waar zij een sigaar zaten te rooken. 'De juffrouw van den schoolmeester heeft ons zoo lang opgehouden, niet waar. Mina? We konden niet wegkomen. We hebben haar heelen tuin weer moeten zien. 't Is liefhebberij, zoo prachtig als die staat. De schoolmeester heeft er eer van. Maar ondertusschen zouden we vergeten dat de heeren toch thee moeten drinken. Weet ge wat, Mina, terwijl ik de kleine naar haar bedje help, wilt gij wel thee zetten, hè meid?'

'Om u te dienen, mevrouw,' zei Mina schertsend en maakte de noodige toebereidselen.

DE HOOFDPRIJS VAN DE LANDBOUWLOTERIJ, NAAR DE TEEKENING VAN M. PLINZNER.

'Komaan, Marietje,' zei de jonge moeder tot de kleine, die zich tegen vaders schoot aanvlijde. 'Nu, ga naar uw bedje. Kus vader maar goênnacht... Zoo! en nu oom Gerrit ook. Zeg maar: goede reis, oom Gerrit! Want morgen gaat oom heen en dan zijt ge misschien nog niet wakker. Geef oom een handje, het

lieve handje, zoo! Zeg nu maar: goeie reis, oom! goeie reis.'

De kleine stamelde de voorgezegde woorden na en liet zich van oom, zonder vrees voor zijn stuggen rosblonden knevel, hartelijk goênnacht kussen. Daarop nam haar moeder ze op en huppelde met haar schat, een deuntje neuriënd, naar de slaapkamer.

Tante Mina, die natuurlijk bij den algemeenen nachtzoen niet was overgeslagen, zorgde intusschen voor de thee en kon juist het eerste kopje inschenken, toen haar vriendin, na zich van haar moederlijke zorg gekweten te hebben, terugkwam.

'Het zal u vooreerst wel niet overkomen, jongen,' zei Eduard tot zijn broer, 'dat Mina u een kopje thee schenkt.'

De opmerking was als scherts bedoeld, maar als zoodanig had ze geen succes. Lina keek ter sluik den student en daarna het meisje aan, en die vluchtige, maar onderzoekende blik scheen haar vermoeden te bevestigen. Gerrit plukte zonder iets te zeggen aan zijn knevel, en Mina keek in gedachten voor zich.

Om het gesprek wat op gang te helpen, begon Lina een praatje over het bestendig schoon weer en over de gunstige voorteekenen voor den dag van morgen, die Gerrit een aangename reis beloofden. Maar alweer kwam zoodoende de reis ter sprake en werd het denkbeeld van de aanstaande scheiding opgewekt.

'Nu moet ik nog even naar 't kantoor voor de laatste post,' zei eindelijk de postdirecteur, zijn kopje neerzettend en opstaande.

'En ik zal nog even de bloemen dienen te gieten,' merkte Mina op, 'want anders krijgen zij het te kwaad van de droogte. Ik zou het haast vergeten hebben.'

'Komaan, laat mij dan voor 't laatst nog een gieter water voor u pompen,' zei Gerrit en stond op zijn beurt van de theetafel op, waar Lina nu alleen achterbleef en zachtjes aan het theegoed wegruimde.

Mina nam vlug den gieter ter hand, door Gerrit voor haar volgepompt, en begon bedaard hare besproeiing, terwijl de student ondertusschen weer een emmer water pompte om straks den gieter nog eens te vullen.

Het begon in den tuin tusschen de boomen al schemerig te worden; want de zon was onder de kim weggezonken en alleen een roode gloed aan den hemel, die over planten en bloemen een zacht rozig waas wierp, wees de plaats waar zij weinige minuten te voren nog als een bloedroode vuurbol had gegloeid.

Zacht ruischte het gesprenkelde water als een malsche meiregen over de bladen der bloeiende planten en doordringende geuren van rozen en reseda, van heliotropen en kamperfoelie wasemden de begietster tegen als een stomme dankbetuiging voor het verfrisschende bad.

Toen het laatste bed zijn beurt had gehad, bleef het meisje een oogenblik staan om den frisschen adem van haar lievelingen op te snuiven. Als diamanten, van het avondrood doortinteld, fonkelden de waterdroppels in de bloemkelken en de oksels der bladen. Hier en daar lekten en sijpelden droppels tusschen het loover door als glinsterende tranen. Het kwam Mina voor alsof haar bloemen schreiden en het was haar of ze zelf wel zou willen schreien.

Stilzwijgend stond de student, die straks bedrijvig het water had aangedragen, nu naast haar als vreesde hij haar gedachten te storen.

''t Is van avond voor den laatsten keer,' zei hij eindelijk, 'dat wij samen de bloemen gieten. Morgenochtend vertrek ik.'

'Ja, 't wordt zachtjes aan voor mij ook tijd dat ik weer naar huis ga,' hernam Mina en onwillekeurig ontsnapte haar een lichte zucht.

‘Ik heb hier aangename dagen in uw gezelschap doorgebracht.... En nu gaan we elk weer ons weegs, zonder dat we elkaar misschien ooit terugzien.’

‘O we zullen elkander nog wel eens ontmoeten....’

‘Ik hoop het.... Nu ik wegga, merk ik hoe ik u missen zal.... Ik zou altijd bij u willen blijven, u altijd bij me willen hebben, zooals Eduard en Lina altijd bij elkaar zijn....’

Dit zeggende greep hij haar hand; maar zij trok ze verschrikt terug.

‘O denk daar niet aan,’ zei ze schichtig, terwijl een hooge blos haar wangen overtoog, ‘dat kan nooit gebeuren.’

En terwijl de jonkman bedremmeld bleef staan, ijlde ze schuw het pad op naar huis.

IX.

‘Ik weet niet of ik het me verbeeld, Mina, maar het komt me voor dat het uitstapje naar Limburg u niet bijzonder veel goed gedaan heeft,’ zei Dr. De Lang tot zijn dochter op een middag dat ze samen alleen thuis waren.

‘Maar pa, hoe komt u daarop?’ vroeg zij, met een licht blosje van het naaiwerk opkijkend.

‘Wel, me dunkt dat ge sedert dien tijd veel stiller geworden zijt,’ zei hij, het boek ter zij schuivend, waarin hij had zitten lezen.

‘U zou toch niet willen dat ik zat te babbelen, als ik u met naaiwerk gezelschap houd, terwijl u met een ernstig boek bezig is?’

‘Ik spreek niet van 't oogenblik, maar in 't algemeen. 't Is me al meer opgevallen dat ge soms zoo afgetrokken kunt zijn als ik u vroeger nooit gekend heb. Soms als iemand u aanspreekt, schrikt ge op als uit een droom. Ik hoor u ook niet meer zingen, zooals ge vroeger soms zoo vroolijk kont doen. Zijn we gezamenlijk bij mekaar, dan zijt ge alleen stil, terwijl ge anders uw mondje geducht wist te roeren.... Ik verbeeld me die verandering in u gemerkt te hebben sinds ge uit Limburg zijt teruggekomen.’

‘Nu maar pa, dat is eenvoudig verbeelding van u,’ zei Mina. Maar een licht blosje en iets onzekers in haar stem kwamen haar vader toch nog verdacht voor.

‘In elk geval,’ ging hij voort, haar met liefdevol wantrouwen aanziende, ‘waren de brieven, die ge van ginder schreeft, veel opgewekter dan de toon, waarop ge later hier over uw uitstapje spraakt. Je verteldet er zoo goed als niets van; met vragen moet ik u om zoo te zeggen de woorden uit de keel halen: 't is of ge 't onderwerp maar liefst niet aanroert.... Valt het je thuis zoo af, kind?’

‘Hoe komt u er op, vader! Waar kan ik beter zijn dan bij u?’ vroeg zij en haar toon klonk ditmaal zoo beslist dat de oude man zich er door liet geruststellen.

‘Nu, dan zal het maar verbeelding van me zijn,’ hernam hij met een zucht van verlichting. ‘Des te beter.... Ik zou niet graag zien, dat mijn beste Mina het een of ander had, dat haar heimelijk hinderde.’

‘Wat zou me hinderen? U is tegenwoordig zoo gezond als ik me haast niet herinner u ooit gekend te hebben. Zorgen kennen we niet meer. We hebben alles wat we noodig hebben. De jongens doen allemaal goed hun best, zoodat we over hun toekomst niet ongerust hoeven te zijn. Wat zou ik nog meer verlangen? Natuurlijk denk ik nog wel eens aan moeder, en hoe jammer het is dat zij ons tegenwoordig geluk niet heeft mogen beleven....’

‘Ja, kind, als ge daarvan spreekt, zoudt gij mij nog week maken,’ zei de oude man en wischte vluchtig een traan weg. ‘Maar we mogen niet blijven murmureeren.

Daarvoor heeft onze Lieve Heer het te goed met ons gemaakt. En moeder ziet toch uit den hemel dat we gelukkig zijn....'

Zoo spraken vader en dochter. Maar ofschoon de verklaring, die het meisje omtrent haar oogenblikken van afgetrokkenheid gaf, voor Dr. De Lang niets onwaarschijnlijks had, was zij toch ditmaal niet volkomen openhartig tegenover hem geweest.

Er was wel degelijk iets wat haar heimelijk hinderde, maar iets wat ze haar vader niet graag bekend zou hebben, ja waarvan zij zich zelf bijna geen rekenschap durfde geven.

Het laatste korte gesprek, dat zij met den student Gerrit Swinkels gehad had op den avond vóór zijn vertrek, had in haar binnenste gevoelens gewekt, waarvan zij niet wist, dat die op den bodem van haar hart sluimerden. Toen notaris Wiggers haar indertijd de voorwaarde uit het testament van mijnheer Bokels meedeelde, had zij die gulweg en argeloos aanvaard als een heel onverschillige zaak, zonder eenige nagedachte dat de naleving van die voorwaarde voor haar een zwaar offer kon worden. Het geluk, dat de laatste wilsbeschikking van den zonderlingen man haar aanbood, leek haar zoo groot, dat de conditie, die hij er aan verbonden had, er bij in het niet zonk. Zij had er om gelachen als om een malle gril van den ouden heer, wien ze uit dankbaarheid graag zijn zin wou geven. In haar uitsluitende bezorgdheid voor haar vader, haar broertjes en zusjes, had ze er verder heel niet meer over gedacht. Zelfs in de dagen, die zij in vertrouwelijken omgang met den student bij haar vriendin doorbracht, was nooit het denkbeeld aan een huwelijk bij haar opgekomen.

Maar toen de jonkman op dien onvergetelijken avond de beteekenisvolle vraag tot haar gericht had, of zij niet altijd met hem samen wilde zijn, zooals Lina en Eduard samen waren, toen was er plotseling een stem in haar hart opgegaan, die dadelijk had willen antwoorden: 'O ja, graag!' Zij had die onmiddellijk weten te smoren door met de lippen een tegenovergesteld antwoord uit te spreken; maar de innerlijke stem had zich daardoor niet tot zwijgen laten brengen.

Den heelen avond liet ze haar geen rust, zelfs niet, terwijl zij met haar vriendin en de beide broers genoeglijk bijeen zat om een glas wijn te drinken ter eere van den vertrekkende. Trouwens er heerschte dien avond in den vertrouwelijken kring lang niet de opgewekte toon, waarop de gastheer gerekend had. Gerrit was nog meer afgetrokken dan Mina, die zich ten minste nog moeite gaf om aan het gesprek deel te nemen. De anders zoo vroolijke en levendige student keek somber en zwijgend voor zich, en ofschoon Mina vermeed zijn blik te ontmoeten, voelde zij toch hoe die telkens op haar gericht werd. Voor het eerst voelde zij zich niet meer op haar gemak in zijn bijzijn, en het was haar ook als hinderde zij door haar tegenwoordigheid de vertrouwelijkheid van den familiekring. Zij trok zich daarom maar vroeg naar haar kamer terug, zeggende dat de heeren dien laatsten avond dat zij bijeen waren nog wel het een en ander zouden te bespreken hebben.

Dat scheen inderdaad wel het geval; want het was laat in den nacht, toen Mina, die klaar wakker in haar stil kamertje lag, de huisgenooten zich ter ruste hoorde begeven. Had Gerrit zijn broer en schoonzuster soms het onderhoud meegedeeld, dat hij in den vooravond met Mina in den tuin gehad had? Toen zij den volgenden morgen beneden kwam, meende zij op het gezicht van Lina en haar man wel te lezen, dat die van het gebeurde waren ingelicht.

Wat Gerrit betreft, dien durfde zij nauwelijks meer in het gezicht zien, laat staan een gesprek met hem aanknoopen. De weinige uren, die nog vóór zijn vertrek verliepen, kon zij zich trouwens gevoeglijk op een afstand houden, als uit kieschheid, om de vertrouwelijkheid van het samenzijn der familieleden niet te verstoren.

Eduard zou zijn broer naar het spoor brengen. Deze reikte, na van zijn schoonzuster afscheid genomen te hebben, ook Mina de hand tot vaarwel.

'U heeft me de dagen, die ik hier heb doorgebracht, door uw gezelschap veel veraangenaamd, juffrouw De Lang,' zei hij met een lichte trilling in de stem. 'Ik zal er steeds de aangenaamste herinnering van bewaren en er u altijd dankbaar voor blijven.... Ik hoop u nog wel eens weer te zien....'

'Dat hoop ik ook, mijnheer Swinkels,' stamelde het meisje met een verlegen blos en zonder op te zien drukte zij vluchtig, maar warm de hand, die hij haar toestak. Tevergeefs zocht zij naar een gepast woord van afscheid; beiden schenen even bedremmeld. En zij vergenoegde zich maar met de gebruikelijke gelegenheidsformule: 'Ik wensch u goede reis, mijnheer Swinkels, en bestendig welzijn.'

Sprakeloos zag hij haar een wijle in het gelaat; nog eenmaal drukte hij haar de hand en fluisterde meer dan hij sprak:

'Vaarwel, Wilhelmina. Tot weerziens, als 't God belieft.'

Daarop keerde hij zich schichtig om en stapte met Eduard de deur uit om zich naar de statie te begeven.

Mina bleef met Lina achter, maar het was of

er tusschen de beide vriendinnen iets gekomen was, dat de oude vertrouwelijkheid van vroeger belette. Gelukkig was het kind er nog, om een welkome afleiding te bieden, en gaven de huiselijke aangelegenheden aanleiding om het een en ander te bespreken; anders hadden de twee vriendinnen misschien menig oogenblik sprakeloos tegenover elkaar gezeten. Nu hadden zij 't soms druk over betrekkelijk onverschillige dingen, maar de éene zaak, waarmee beider gedachten blijkbaar in 't geheim bezig waren, werd niet aangeroerd.

Dat bleef zoo gedurende de weinige dagen, die Mina nog in 't huis van den postdirecteur doorbracht. Maar tot het laatste toe kon toch de gulle aard van Lina die heimelijke spanning niet volhouden.

‘Hoor eens, Mina,’ zei ze op den dag dat deze zou vertrekken en zij samen alleen waren; ‘wij zijn veel te oude en goede vriendinnen om geheimen voor elkander te hebben, en vooral nu gij vandaag weggaat, wil ik niet dat er iets van dien aard tusschen ons blijft zitten.... Ik weet wat er tusschen u en Gerrit is voorgevallen; hij heeft het ons 's avonds, toen ge naar boven waart, dadelijk verteld.... De jongen was er kapot van. De reden van de afwijzing was zeker het testament van mijnheer Bokels?’

‘Natuurlijk, wat anders?’ hernam Mina kleurend en zonder haar vriendin aan te zien.

‘Dus als dat niet in den weg had gezeten, zoudt ge ja gezegd hebben?’

‘Ik denk het wel,’ bekende Mina en terwijl een hooge blos haar wangen overtoog, welden er tranen in haar oogen op.

Lina zag haar met innig medelijden aan. En daarop den arm om haar hals slaande, ging ze op den toon van een oudere zuster voort:

‘Vriendin, ge hoeft u daar niet voor te schamen. Gerrit is een goeie, rechtschapen jongen, en ik kan me best begrijpen dat hij in de veertien dagen, die hij hier met u samen was, een gunstigen indruk op u gemaakt heeft. Om de waarheid te zeggen, heb ik het zien aankomen en zelfs op het punt gestaan, Gerrit te waarschuwen. Eduard stak er den gek mee en meende dat, als er reden voor een waarschuwing was, die toch maar olie in het vuur zou wezen. Achteraf heb ik spijt, mijn eigen hoofd niet gevolgd te hebben; dan waren er geen woorden gesproken, die aan weerskanten zeer moesten doen. Maar laten we nu eens verstandig praten, Mina. Al was er van uwen kant heel geen beletsel tot een huwelijk, dan is Gerrit toch nog de man niet om aan trouwen te denken. Dat heeft zijn broer hem duidelijk te verstaan gegeven. Hij moet eerst zorgen dat hij zijn ingenieurs-diploma haalt en een positie krijgt. Dan pas kan hij er aan denken, een meisje te vragen.’

‘Zeker,’ gaf haar vriendin toe, zich vluchtig de oogen afwisschend, ‘maar hij is mans genoeg om het in een paar jaar zoover te brengen, terwijl ik gebonden blijf. Weet hij dat ook?’

‘Ik heb het hem gezegd, natuurlijk op voorwaarde van strenge geheimhouding. Dat mocht ik toch wel?’

‘Zeker, daar hebt ge heel verstandig aan gedaan. 't Is goed dat hij weet, dat ik hem in 't geheel geen hoop kan geven.’

Weer werden haar oogen vochtig, terwijl zij met die woorden haar eigen hoop vernietigde.

Lina wist niet aanstonds, welken troost aan te brengen in die zichtbare smart.

‘Het offer valt u dus wel zwaar, Mina?’ vroeg ze bijna fluisterend.

‘Zwaarder dan ik had kunnen vermoeden; maar ik heb het eenmaal gebracht en met Gods hulp hoop ik er in te berusten.’

‘Daar zal onze Lieve Heer u voor zegenen, meid. Hoe zwaarder het offer wordt, hoe grooter de verdienste.’

‘Komaan,’ zei Mina opstaande en zich nog eens de oogen afwisschend. ‘Spreken we er niet meer van. Ik zal mijn best doen, er heel niet meer aan te denken.’

‘Dat is het wijste! We hebben het Gerrit ook op het hart gedrukt, schoon het lang duurde, eer hij er van hooren wilde. Toen hij vernam, wat uw eigenlijke drijfveer moest wezen, werd hij nog meer opgewonden. Hij verklaarde u nu nog veel hooger te schatten dan eerst en nog veel meer van u te houden. Hij wilde het u zeggen ook, en wij hadden groote moeite hem daarvan terug te houden. Eduard bracht hem ernstig onder het oog dat hij dit volstrekt niet doen mocht. Dat meisje, zei hij, offert zich op voor haar vader, voor haar broers en zusters: moet gij haar nu van die heilige taak aftrekken door voorspiegelingen, die ge nog niet eens verwezenlijken kunt? Ge moest er u voor schamen, zei hij. Laat juffrouw De Lang stil haar weg gaan; ze voelt zich gelukkig in haar toewijding. En bekommer u voorloopig om niets anders dan uwe studies: maak dat ge een positie krijgt in de maatschappij....’

‘Heeft Eduard zoo tegen hem gesproken? En dat op den laatsten avond vóór zijn vertrek? Dat moet hard geweest zijn voor den jongen.’

‘Kom, kom, daar kan hij best tegen. 't Is wel goed dat hij eens flink aangepakt wordt. Op hem oefent de geschiedenis misschien nog een uitstekenden invloed. Hij ziet er uit hoe anderen werken en zich opofferen, terwijl hij het leven tot dusver wel wat van den lichten kant heeft opgenomen.’

‘Hij was toch van plan, van nu af goed te gaan werken: hij heeft het me zelf meermalen gezegd.’

‘Nu, dan hebt ge in dien korten tijd meer van hem gedaan gekregen, dan Eduard sinds jaren met de ernstigste vermaningen. 't Is te hopen dat hij woord houdt: als hij zich flink aan het studeeren zet, zullen de muizenissen hem wel uit het hoofd gaan. En gij, Mina, moet het gebeurde nu ook maar vergeten.’

Zacht verwijtend zag het meisje haar gehuwde vriendin aan.

‘Gij hebt goed praten,’ zei ze, ‘gij zijt gelukkig met uw man, en vindt het heel eenvoudig dat twee jonkheden, die van elkaar houden, doodbedaard elkaar den rug keeren, alsof het niets is.’

‘Beste Mina, ik spreek tot uw bestwil, en uit ondervinding.... Ik geloof vast dat de goede huwelijken in den hemel gesloten worden, en dat de wereldsche omstandigheden er veel minder invloed op hebben dan de menschen gewoonlijk denken. Gij en Gerrit verbeeldt u nu allebei dat ge zonder mekaar niet gelukkig kunt zijn. En toch kan het best maar een voorbijgaande gril zijn, die van weerskanten gauw vergeten is. Zijt gij bei daarentegen door onzen Lieven Heer voor mekaar bestemd, dan zult ge mekaar wel krijgen ook, al zou de onderste steen boven gaan. Daar kunt gij gerust op zijn, en daarom zeg ik u nog eens: zet alles uit uw hoofd en vat weer lustig de taak op zooals vroeger, alsof er niets gebeurd was.’

‘Gij zijt een verstandige en degelijke vrouw geworden, Lina. Ik had niet gedacht, nog zooveel van u te kunnen leeren. Uw raad zal trouw opgevolgd worden, hoor. Daar! mijn hand er op.’

En van dit oogenblik was de verhouding tusschen de vriendinnen weer even ongedwongen hartelijk als te voren.

Toch viel het opvolgen van Lina's raad Mina lichter te beloven dan te volbrengen.

Thuisgekomen hervatte zij weer met nieuwen ijver haar huismoederlijke zorgen. Er viel veel te doen. Jan moest naar de polytechnische school en Leo naar de academie.

De jongens moesten van alles voorzien worden, en dat gaf heel wat te bedisselen. Mina dacht aan alles. Als Jan naar Indië en Leo naar de Transvaal had gemoeten, merkte haar vader schertsend op, dan kon ze niet meer werk gemaakt hebben van hun uitrusting. En Frans in Antwerpen vergat ze evenmin. Nu moest hem dit, dan dat gestuurd worden; ze hield drukke correspondentie met den adspirant-schilder en liet zich behoorlijk van zijn vorderingen aan de academie, van zijn leven in de woelige stad, van zijn kennissen en omgang op de hoogte houden.

De leiding van haar zusjes thuis vereischte niet minder zorg en wilskracht, en het was maar goed dat Dr. De Lang zijn oudste dochter zoo flink de hand boven het hoofd hield. Met de kleine Dora, die nog jong en volgzaam was en van Mina in verschillende vakken les kreeg, ging het heel goed. Maar met de onbesuisde Rika, die nu en dan een kopje begon te toonen, had ze soms veel te stellen.

Ze hoefde dus niet verlegen te zijn, hoe haar dagen te besteden, en had afleiding genoeg. Maar toch overviel haar soms te midden van haar drukke beslommeringen een droeve, mijmerzieke stemming. Dan was ze stil en afgetrokken en vroeg haar vader zich bezorgd af, wat er toch heimelijk aan het hart van zijn goede, ijverige Mina kon knagen.

Haar daarover ondervragen deed hij niet meer; want de ondervinding had hem geleerd, dat dit toch niets uithaalde.

Zoodra Mina zich op haar gemijmer betrapt zag, zette ze dadelijk een opgeruimd gezicht, verklaarde dat haar niets hinderde en wendde een vroolijkheid voor, die al te zeer afstak bij haar stemming van een oogenblik te voren, om echt te wezen.

‘Ze heeft iets op het hart, waar ze niet voor uit wil komen,’ dacht haar vader soms, terwijl hij haar hoofdschuddend in stilte beschouwde. Maar, als hij haar dan weer zoo lustig aan den arbeid zag, ontgaf hij het zich en stelde zich gerust met de gedachte dat het verbeelding zou zijn.

Zoo ging de eene maand na de andere voorbij. Jan was in Gent en Leo in Leuven. Ze schreven druk en kwamen ook een enkelen keer over. Dan was het feest in huis, alsof, zooals Dr. Lang opmerkte, het gemeste kaft moest geslacht worden ter eere van de verloren zoons. Dan moesten zij vertellen van hun studies, hun lessen, hun professoren, hun kameraads en Mina luisterde daarbij met evenveel belangstelling toe als vader.

‘O ja, Mina, dat zou ik nog haast vergeten,’ riep Jan op een keer, terwijl de heele familie gezellig bij elkaar zat. ‘Ge moet de groete hebben van Gerrit Swinkels.’

Mina voelde dat ze een kleur kreeg en wierp een vluchtigen oogslag in de richting van haar vader, die het op dat oogenblik erg druk had met Leo over een citaat van Cicero, en dan ook niets had gemerkt. Ze hield zich goed en vroeg leukweg:

‘Zoo, hebt ge kennis met hem gemaakt?’

‘Ja, 't is een fideele vent, ik heb veel vriendschap van hem: dat is heel wat waard zoo in den eersten tijd, als ge daar komt als een vreemde eend in de bijt.’

‘Dat geloof ik, en is hij een ijverig student?’

‘Kapitaal! Hij werkt als een ezel. Ze zeggen dat hij veel schade van vroeger heeft in te halen; maar daar weet ik niet van. Ik weet alleen dat hij blokt zooals geen ander. Op de kroeg zie ik hem haast niet....’

‘Daar zult ge toch ook zoo druk niet komen?’

‘Tegenwoordig haast niet anders dan met hem, en dat gebeurt maar heel zelden; want als wij mekaar treffen loopt hij liever een singeltje met mij om of neemt me mee naar zijn kast. Soms loopt hij ook wel bij mij aan, en dat is natuurlijk een heele eer voor mijn nederig persoontje; want tegenover hem kom ik pas kijken; hij is verduiveld knap.’

Mina vroeg niet verder; want haar vader mengde zich in het gesprek en zij wilde volstrekt geen vermoeden wekken, dat zij buitengewoon belang stelde in Gerrit Swinkels. Maar hetgeen zij omtrent hem gehoord had, deed haar toch goed.

Hij had dus woord gehouden en zich ijverig aan de studie gezet; maar bij al zijn werken en blokken had hij haar toch niet vergeten, zooals Lina voorspeld had. Hij dacht blijkbaar aan haar, evenals zij ook hem niet vergeten was, en zocht om haar het gezelschap van haar jongen broer. Hij liet haar zelfs zijn groete overbrengen. Zou zij hem wederkeerig door Jan de hare laten doen? Een blosje kleurde haar wangen bij die gedachte; maar oogenblikkelijk verwierp ze die weer als een booze bekoring. Neen, ze mocht het hervatten van de eenmaal afgebroken betrekking niet aanwakkeren. Zij moest alles vermijden wat ook maar in de verte daartoe zou kunnen leiden. Zij mocht hem toch nimmer hoop geven, en dan was 't maar 't beste, dat hij haar geheel en al vergat. Ze nam zich voor, als Jan weer over hem beginnen mocht, hem maar met een praatje af te schepen.

Toch kostte de naleving van dit besluit haar groote inspanning. Als Jan later weer over was, lag soms de vraag haar op de lippen hoe toch

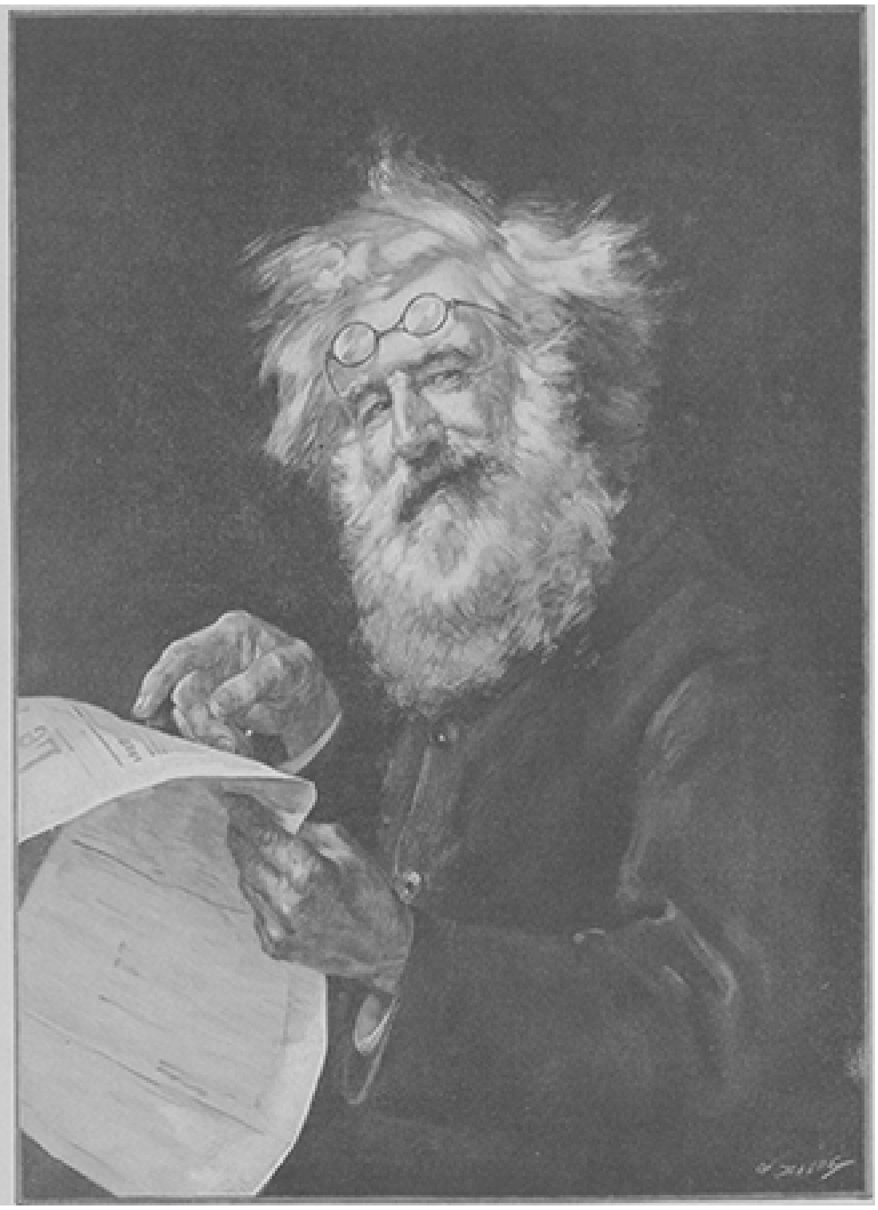

EEN GOED ARTIKEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L.A. TESSIER.

BLÜCHER OP MARSCH NAAR WATERLOO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RUD EICHSTÄDT.

zijn vriend Swinkels het maakte; want uit de brieven van Lina vernam zij niets omtrent den student; die hield zich aan het woord: vergeten en doodzwijgen.

Heimelijk hoopte zij, dat Jan weer eens de groete van hem voor haar mocht meebrengen; maar sedert zij de eerste maal het compliment onbeantwoord had gelaten, bleef het verder achterwege. Zou hij haar dan toch zachtjes aan vergeten? Nu, des te beter, zei haar koel verstand, haar plichtbesef, haar vaste wil van offer en toewijding. Maar heel diep, in het binnenste van haar hart sluimerde toch de stille hoop, dat hij aan haar zou blijven denken.

Gretig ving zij alles op wat haar broer, hetzij in zijn brieven, hetzij in zijn gesprekken, als hij thuis over was, omtrent Swinkels losliet; het luidde alles zoo gunstig mogelijk voor den ijver, de begaafdheid, het gedrag en het karakter van den jonkman; maar er was niets in wat ook maar in de verte aan het heimelijk gevoel in haar binnenste kon voedsel geven. Geen groet, geen woord voor haar, dat op hun vroegere vertrouwelijkheid zinspeelde.

Lina had dan toch gelijk gehad: de studie en de gestadige arbeid hadden Gerrit de gedachten uit het hoofd verdreven, door een genoeglijk samenzijn van veertien dagen met Mina tijdens zijn vacantietijd opgewekt. Zijn plotseling opgekomen genegenheid voor haar was misschien, zooals zij zei, maar een voorbijgaande gril geweest, een oogenblikkelijke opwelling, die hij bij nader inzien raadzaam gevonden had, te onderdrukken. Daar deed hij heel wijs aan. Mina van haar kant zou in het noodzakelijke weten te berusten.

En alle nutteloozе droomerijen moedig op zij zettend, vervulde zij dag op dag haar kinderlijke, zusterlijke en tegelijk moederlijke plichten. Sedert de jongens de deur uit waren, gingen de dagen in haars vaders huis in gemoedelijke kalmte voorbij. De oude man, die na de jaren lange zenuwoverspannende werkzaamheid vooral behoefte aan rust had, leefde geheel op in den kring van prettige huiselijkheid, waarmee zijn drie lieve dochters hem omgaven. Van zijn oude kwaal kreeg hij nu en dan nog maar eens een ‘vriendelijke herinnering,’ zooals hij het noemde. De pijnlijke machteloosheid in de beenen, waar hij zoo lang mee gesukkeld had, was geheel verdwenen. Hij kon met Mina of met Dora (Rika liep hem te wild naar zijn zin) lieve wandelingen maken; hij kon de oude kennissen opzoeken, die hij wegens zijn hulpeloosheid of zijn drukke beslommeringen vroeger had moeten verwaarloozen; hij had nu tijd en gelegenheid om te profiteeren van hun aangename en opwekkende conversatie. Het deed hem goed, dat ook de meisjes, die zich vroeger wegens de bekrompen omstandigheden zoo afzijdig hadden moeten houden, zich nu vrij konden bewegen en kennissen aanknoopen in kringen, waar ze zich te voren minder op haar gemak zouden gevoeld hebben.

Maar vooral had hij schik in zijn jongens, die alle drie verblijdende vorderingen maakten, zoodat hij de beste verwachtingen mocht koesteren omtrent hun toekomst.

Daarbij kwam nog een gewichtige en verblijdende gebeurtenis in de familie.

Verscheidene van Dr. De Lang's oude leerlingen hadden, uit hoogachting en genegenheid voor den beminden onderwijzer, de kennis aangehouden en kwamen hem nu en dan opzoeken. Maar geen kwam er trouwer dan Wouter van den wijnkooper, die bijna geen Zondag oversloeg zonder minstens een korte visite te maken.

Dat vond de oude heer heel aardig van den jongen, en hij keek er ook niet leelijk om, toen hij al gauw bemerkte dat diens bezoeken eigenlijk minder hem golden, dan

wel de vroolijke, blozende Rika, die zich ondertusschen tot een frissche en knappe jonge dame ontwikkeld had en blijkbaar voor de attenties van den wijnkooperszoon niet ongevoelig was.

De twee vaders spraken elkaar aan over de wederzijdsche genegenheid van de jonkheid en het bleek dat geen van beiden eenig beletsel zag in hun verbintenis. De wijnkooper vond het heel geschikt, dat zijn zoon, die binnenkort een eigen zaak zou opzetten, een braaf en wel opgevoed meisje trouwde, die hij van jongs af gekend had en waar hij veel van hield. Dr. De Lang vond het gelukkig, alvast een van zijn dochters door een goed huwelijk voor haar leven bezorgd te mogen zien.

Toch kon hij zich niet weerhouden, schertsend tot Wouter te zeggen:

‘U mag we loppassen, jongen, voor de flesschen; want brekende waar is aan Rika niet te best toevertrouwd, niet waar meid?’ dus wendde hij zich met een plagerig oogje tot zijn dochter.

‘Maar pa!’ riep ze, kleurende tot achter de ooren. ‘Wat moet Wouter wel van me denken? Ik heb nu toch zeker in geen drie weken meer wat gebroken.’

‘Ja, ik moet zeggen: ge begint u tot deugden te schikken: ge begrijpt zeker dat hardhandigheid in den wijnhandel allerminst te pas komt.’

‘Denkt u dan,’ vroeg Wouter lachend, ‘dat ik ze aan het flesschenspoelen denk te zetten? Ze hoeft geen flesch aan te raken en geen voet in den kelder te zetten. Als ze voor mij maar zoo'n goed huishoudstertje wordt als ze nu voor u is, ben ik al dubbel tevreden.’

‘Nu maar, dan zou ik u toch raden,’ zei de onverbeterlijke plaaggeest, ‘als ge in t huishouden gaat, geen groote porseleinkast aan te leggen en u liever van geëmailleerd ijzer te voorzien; daar kan u tegenwoordig heele serviezen van krijgen.’

De arme Rika sprongen de tranen in de oogen, maar Wouter stelde haar gerust met te zeggen:

‘Bij mij mag ze wel een potje breken.’

‘Kom, kom,’ besloot de vader, om een pleistertje op de wond te leggen, ‘'t is maar gekheid. Mag Rika vroeger wat onbesuisd geweest zijn, de ondervinding heeft haar nu genoeg geleerd dat voorzichtigheid de moeder van de porseleinkast is.’

De bruiloft werd heel gezellig en genoeglijk gevierd, en al werd er menige flesch van den wijnkooper de hals gebroken, de bruid onthield zich zorgvuldig van stukken maken.

Zij bewoog zich zoo afgemeten waardig, zoo stemmig en ingetogen in haar witzijden bruidskleed, onder den fijnen sluier, dat haar vader zijn levendige, drukke Rika bijna niet herkende. Ook haar broers en zusters hadden er schik in, zoo keurig en netjes als zij er uitzag.

(*Wordt vervolgd.*)

Het telegram.

De officieren van het tweede regiment zaten vroolijk om een tafel bijeen, om den verjaardag van een hunner kameraden te vieren. Het ging er levendig toe, een groote bowl stond midden op tafel en blijkbaar waren allen het met den royalen trakteerder volkomen eens.

Alleen de eerste luitenant Van Manen, een knappe, slanke jonge man, die anders heel graag aan een vroolijk partijtje deelnam, stond nu ongeduldig bij de tafel en

weerde de talrijke verzoeken af, die hem van alle kanten gedaan werden. Hij kon onmogelijk blijven; zijn moeder kwam vandaag op haar doorreis naar B. bij haar dochter en schoonzoon, en wat was nu natuurlijker, dan dat zij, nu ze zoo dicht in de buurt een dagje overbleef, hem wenschte te zien? Hij moest weg, om nog op tijd aan de statie te komen en den trein niet te missen, anders zou zijn goede moeder tevergeefs op hem wachten.

'Kom, Van Manen, blijf. Uw moeder zal nu niet zoo bijzonder hard naar u verlangen. Met Kerstmis ziet ze u immers weer. Kom, kerel, blijf bij ons,' zei de een.

'Uw moeder heeft aan het gezelschap van haar dochter en haar schoonzoon genoeg,' meende een tweede.

'Telegrapheer: trein gemist!' raadde een derde.

Maar luitenant Van Manen bleef vast op zijn stuk staan en nam weldra afscheid met een vriendelijk doch vastbesloten: 'Het kan niet, heeren, laat ik u niet langer ophouden; veel plezier van avond!' En weg was hij.

Nauwelijks was hij de deur uit of de gastheer, luitenant Grolman, sprong op en riep uit:

'Jongens, daar moet hij voor gestraft worden, dat hij voor al ons smeeken doof bleef. Ik zal hem eens een poets bakken. Wacht maar.'

'Wat zijt ge van plan?'

'Laat mij maar begaan.'

De hoofden werden bij elkaar gestoken, en eenige minuten later vloog het resultaat der gevoerde besprekingen op de vleugels van den telegraafdraad naar B.

Daar zaten gemoedelijk aan de koffie dokter Oudenhof met zijn vrouw en zijn schoonmoeder, de reeds vermelde moeder van luitenant Van Manen, want Oudenhof's vrouw was de eenige zuster van den officier. Zij verwachtten den zoon en broer dien avond en hadden reeds alles voor zijn komst in gereedheid gebracht.

Daar werd de deur geopend en bracht het dienstmeisje een telegram voor mevrouw Van Manen binnen, dat deze met een licht sidderen aannam, want telegrammen waren voor haar onheilspellende boden.

'Wat zal het zijn,' zei dokter Oudenhof lachend. 'Dezen keer toch zeker niets ergs, moeder; maak het maar gerust open, het zal een meedeeling van Hendrik zijn, met welken trein hij komt.'

Zij opende het telegram en las met klimmende verbazing de paar woorden twee-, driemaal over, daarna zei zij hoofdschuddend en op bedroefden toon: 'Heb ik het niet altijd gezegd: die telegrammen zijn schrikkelijke dingen. Dit is weer niet te ontcijferen.'

'Geef mij het eens,' zei haar schoonzoon.

Ze reikte hem het papiertje over en hij las: 'Vandaag bowl gedronken, breng er een mee.'

'Nu, nu,' zei hij, toch ook verwonderd, de jongen schijnt niet heelemaal toerekenbaar te zijn geweest, toen hij het telegram afzond. 'Vandaag bowl gedronken' - hij heeft zeker een beetje te veel gedronken, - en 'breng er een mee', - wat moet dat beteekenen?

'Een mee!' riep zijn vrouw ontsteld uit, 'begrijp ge dat niet? Hij brengt nog een vriend of een kennis mee. Maar dat is verschrikkelijk. Waar moet ik er mee blijven? En wanneer ze komen, zegt hij ook niet. De logeerkamer heeft moeder en het opkamertje was voor Hendrik bestemd, maar dien vriend van hem kan ik onmogelijk bergen.'

Wanhopig sloeg ze de handen samen en liep de kamer op en neer. Ook mevrouw Van Manen was er heel door van streek en zuchtte:

‘Dat die jongen zich toch zoo te buiten kan gaan! Ik schaam mij over mijn zoon!’

‘Kom, kom,’ merkte de dokter op, ‘een beetje kalmte en verstand als u blieft. Het is toch zóó erg niet, dat er niet een mouw aan gepast kan wórden. Daar hebt ge bij voorbeeld mijn spreekkamer; er komt vandaag toch geen mensch meer in, en daar kan Hendriks vriend slapen. Morgen vroeg moet hij er evenwel bij tijds uit, opdat alles weer in orde gebracht kan worden. Ge slaat daar in der haast een bed op, een waschtafel staat er al, en zoo zijt ge al in eens geholpen.’

‘En als ze nu allebei dronken zijn?’ vroeg zijn vrouw half weenend.

‘Dan laat ge ze maar stilletjes begaan; dronken menschen moet ge niet opwinden. En nu nogmaals kalmte en verstand.’ Met deze woorden nam de dokter afscheid van zijn dames, bij wie nu juist van kalmte nog niet veel te bespeuren was. En dat werd er niet beter op, toen ze het bed gingen opslaan, het beddegoed bijeenzochten en alles in de spreekkamer in orde brachten. Met het oog op den vreemde moest er nog wat extra's zijn voor het avondeten; er werden haringsla en eenige maatjesharingen gehaald, die de haarpijn moesten verdrijven, en er werd zeer sterke koffie gezet, die, zoo ze al niet paste bij het avondeten, in alle geval geen kwaad kon en misschien op de bowl-stemming goed zou werken.

Intusschen kwam onze luitenant Van Manen behouden op de statie aan, en het verwonderde hem, daar niemand van zijn familie aan te treffen. Hij nam dus een omnibus en reed naar het huis van zijn zuster, waar het aanrollende rijtuig groote ontsteltenis teweegbracht, daar men nog midden in de herrie was. De luitenant was met een paar sprongen de trap op,

om, zooals hij dacht, in de armen van zijn moeder te vliegen. Mis! Zijn moeder kwam eerst door een andere deur te gelijk met hem in de kamer en een beetje verlegen en angstig op hem toe. ‘Neem ons niet kwalijk, Hendrik, dat wij in den korten tijd nog niet heelemaal klaar zijn gekomen.’

‘Maar, beste moeder, dat komt er immers volstrekt niet op aan. Laat ik u een kus geven!’ en blij drukte hij ze in zijn armen.

Angstig deed de oude dame een stap achteruit en keek schuw naar de deur. Daarna vroeg zij:

‘En de andere, Hendrik, waar is die?’

‘Wien bedoelt u, moeder?’

‘Wel dien ge mee zoudt brengen.’

‘Dien ik mee zou brengen? Ik begrijp u niet.’

Op dit oogenblik kwam zijn zuster binnen, trad op hem toe en zei: ‘Ja, waar is hij toch?’

‘Lieve Hemel, wien bedoelt gij dan? Wat scheelt u?’

‘Beste Hendrik, wind u nu maar niet op,’ verzocht zijn zuster vriendelijk, ‘als hij later komt, is het immers ook goed.’

‘Maar wat wilt ge toch? Wie moet later komen? Uw man?’

‘Mijn man Goddank niet, maar nu zullen wij koffie gaan drinken. Ze is gezet.’

‘Nu koffie? Zijt gij nu heelemaal mal, of ben ik het?’

‘Kom, Hendrik, blijf toch kalm, koffie doet u immers goed.’

‘Neen, ik dank u. Ik drink alleen 's morgens koffie, dat diendet ge als zuster toch zachtjes aan te weten. Nu zou ik wel iets hartelijkers willen, anders zou ik er spijt over gaan krijgen, niet bij onze bowl te zijn gebleven.’

‘Bij de bowl!’ Beide dames keken elkaar beteekenisvol aan. Het klopte geheel. Alleen vroegen zij zich af, waar de andere mocht blijven. Misschien waren ze onderweg elkander kwijt geraakt, of was de vriend in de coupé in slaap gevallen en had Hendrik hem daar vergeten. Als men dat maar eerst wist! Maar men kon met hem niet praten, en men moest voorzichtig zijn hem niet op te winden.

‘Nu, als ge geen koffie verkiest te drinken, moeten we nog een beetje geduld hebben. Het avondeten zal over een kwartiertje klaar zijn. Kom, vertel ons een beetje. Dat is waar ook, ik heb u nog vergeten te zeggen, dat hij in de spreekkamer van mijn man kan slapen. Dat vindt ge toch zeker goed, is 't niet?’

Luitenant Van Manen, die juist was gaan zitten, sprong weer op en riep geërgerd uit: ‘Maar voor den duivel, ben ik dan gek? - Wie en wat bedoelt ge?’

De oude dame nam liefkoozend zijn hand in de hare. ‘Maar, beste Hendrik, wind u toch niet zoo op.’

‘Hou op, moeder, nu wordt het toch te mal. Ik wil weten wat er aan de hand is. Eerst verlaat ik het gezellige gezelschap van mijn vrienden, omdat ik blij was dat ik u weer zou zien, en nu kom ik hier aan en word behandeld als een krankzinnige. Ik heb er genoeg van en vertrek onmiddellijk weer.’

‘Verschrikkelijk, verschrikkelijk!’ riep de doktersvrouw uit, ‘ik schaam me voor mijn broer.’

‘Wat moet ge?’ - In dreigende houding ging hij voor zijn zuster staan, zoodat zij schreiend achter de sofa vluchtte en zich daar verschanste. De oude dame zonk snikkend achterover in haar stoel en bedekte zich het gezicht met de handen.

Door het rumoer aangelokt, verscheen het dienstmeisje in de deuropening met de haringsalade op een schotel, maar luitenant Van Manen, buiten zich zelven, dat een vreemde van dit tooneel getuige was, trad woedend op haar toe en schreeuwde: 'Scheer u weg, of ik zal u beenen leeren maken; wij hebben geen luistervinken noodig.'

Ze wilde met een schreeuw wegvluchten, maar haar japon bleef aan den knop van de deur haken, zoodat ze haar arm tegen de deurstijl stiet en den schotel met salade uit de hand liet vallen.

Het doktersvrouwtje werd zoo bleek als een doek en stond even onbeweeglijk als wijlen Loth's huisvrouw, tot eensklaps de deur geopend werd en de dokter met uitgestoken hand de kamer binnenkwam: 'Van harte welkom, Hendrik, neem me niet kwalijk, dat ik niet thuis was toen u kwam, maar ik moest bij een zieke zijn.'

'Goddank, dat gij er eindelijk zijt,' zei luitenant Van Manen, verruimd adem halend, 'eindelijk een verstandig mensch!'

'Ja, ja, de vrouwen kunnen niet eens een klein roesje door de vingers zien. Maar het ziet er hier al heel raar uit. Vrouw, kom toch achter die tafel vandaan.'

Aarzelend kwam zijn vrouw naderbij, het dienstmeisje raapte de scherven bijeen en trok daarmee af naar de keuken, en luitenant Van Manen zei, half lachend, half geërgerd: 'Hoor eens, zwager, ik heb volstrekt geen roesje, ik zou ook niet weten, hoe ik er aan moest komen.'

'Dat zeggen ze allemaal, jongelief, enfin, ik weet het bij eigen ondervinding. De bowl...'

'Maar, die heb ik volstrekt niet mee gedronken.'

'Laten we daar dan maar niet meer over spreken,' lachte de dokter, 'maar waar is de andere?'

'Lieve Hemel, begint gij nu ook al? Maar zeg me toch eens wat ge wilt. Met de dames kon ik niet praten, moeder zit nog te weenen. Spreek op!'

'Nu ja, ge hebt toch getelegrapheerd....'

'Wat heb ik?'

'Getelegrapheerd....'

'Wel neen, daar heb ik niet eens aan gedacht.'

'Kom, kom, ge moet al erg in de wind geweest zijn, dat ge u daar niets meer van herinnert.'

'Zwager, ik moet u ernstig verzoeken, mij met die aardigheden van het lijf te blijven. Ik was en ben volkomen nuchter, zoo goed als gij.'

'Och, lieve God, nu begint hij weer,' riep de doktersvrouw uit en verschanste zich opnieuw achter de tafel.

'Marie, wees toch niet kinderachtig,' zei de luitenant geërgerd, en ook de dokter voegde er vermanend bij: 'Marie!'

'Verklaar u nu,' hernam Hendrik.

'Nu, dat is gemakkelijk, hier hebt ge uw telegram.'

De luitenant greep het haastig aan en las, schudde het hoofd en las nog eens, waarna hij in een zoo schaterend gelach uitbrak, dat de tranen hem over de wangen stroomden.

'Dat heeft Grolman gedaan, en niemand anders,' zei hij nog altijd lachend.

'Dus hij heet Grolman, en waar is hij tot dusver gebleven?'

'Ge bedoelt dien ik mee moest brengen? Maar ik breng niemand mee, noch een vriend, noch een aap,' en weer lachte hij hardop, zoodat zijn moeder en zuster hem ontsteld aanstaarden en meenden, dat het nu eerst voorgoed zou beginnen. Zelfs de

dokter begreep hem niet ten volle, maar zag toch in, dat hier een misverstand in het spel moest zijn, en zei daarom: ‘Nu is het uwe beurt, u te verklaren.’

‘Ja, dat zal ik, en ik hoop, dat gij me dan als een gezond mensch zult behandelen en niet als een krankzinnige. Welnu, mijn kameraad en vriend, de eerste luitenant Grolman, viert vandaag onder een bowl zijn verjaardag en was lastig, dat ik het feestje niet kon bijwonen, daar ik uw uitnoodiging had aangenomen. Daar ik voet bij stuk hield, wilde hij mij een poets bakken, heeft dit telegram opgesteld en het natuurlijk buiten mijn weten verstuurd. Zijn poets is hem gelukt, dat moet ik zeggen; ik heb moeder en zuster nog nooit zoo onaardig voor mij gezien als vandaag.’

Zijn moeder sprong op en viel hem om den hals. ‘Beste jongen, Goddank dat het zoo is toegegaan. Kunt ge uw oude moeder vergeven?’

‘Maar, moeder, ik ben maar blij, dat u niet meer weent.’

Op dat oogenblik verscheen het dienstmeisje weer in de deur en zei: ‘Er is opgediend.’

‘Die ongelukkige haringen,’ zei het doktersvrouwtje half lachend, half weenend.

‘Die eet ik heel graag,’ troostte Hendrik haar; ‘in alle geval liever dan dat ik 's avonds om negen uur zwarte koffie moet drinken.’

‘Dat hoeft ge niet, Hendrik, je moet alleen weer mijn lieve broer en niet weer boos op me zijn.’

‘Nu, kinderen, geen roerende tooneelen,’ zei de kalme stem van den dokter. ‘Ik heb een voorslag: wij zullen de veelbesproken bowl hier drinken, en ge zult zien, dat ik er ook verstand van heb, een lekkere bowl klaar te maken. Goedgevonden?’

‘Bravo! goedgevonden en aangenomen!’

Bij de Platen.

De hoofdprijs van de landbouwloterij. -

Het lot is blind, zegt het spreekwoord, maar toch zou men soms meenen dat het een heel leuken kijk heeft op de menschelijke dingen en er behagen in schept, de lieden, die naar zijn gunsten jagen, voor den gek te houden.

Hoevele paardenliefhebbers met een mooien stal, hoevele pronkers, begeerig naar een keurige equipage, zullen niet gevlast hebben op den hoofdprijs van de landbouwloterij: een prachtige landauer met nog prachtiger vierspan! Wie weet hoe zij al gedroomd hebben van de zaligheden, die het winnen van dien prijs hun zou verschaffen! In verbeelding hebben ze zich misschien al zegevierend zien rondrijden, aangegaapt door de heele stad, die hun dat buitenskansje benijdde.

Maar daar komt het zoogenaamde blinde lot en wijst dien eersten prijs aan een boerenkinkel toe, een stalknecht, die nooit met een andere equipage gereden heeft, dan een boerenkar. Gelukkig heeft hij nog een kameraad, die met de vier kan rijden, en aan liefhebbers om hem op zijn rijtoertje te vergezellen mankeert het hem evenmin, te meer daar hij natuurlijk als gelukkige winner ook trakteert.

En zoo wordt dan de keurige landauer met het prachtige vierspan ingewijd door het luidruchtige troepje, tot groot vermaak van de heele stad, maar tot bittere teleurstelling van de begeerigen, die heimelijk gehoopt hadden, door het lot te worden uitgepikt als de eenig waardigen om in die mooie equipage rond te rijden.

In dit geval is bij slot van rekening het lot toch niet blind geweest; want al kan de winner op den duur niet in equipage rijden, hij zal er toch wel geld van weten te

maken, en dat zal aan hem in elk geval allicht beter besteed zijn dan aan dezen of genen grooten meneer, die aan niets behoefte heeft.

Een goed artikel. -

Men kan wel merken dat die schrandere oude heer niet de eerste krantenlezer de beste is, die zich vergenoegt met de nieuwtjes te lezen en de ernstige artikelen met een onverschilligen blik overslaat. Neen, hij wijst wel degelijk op het hoofdartikel, dat hem dezen keer bijzonder is bevallen. De redacteur van zijn lievelingsblad heeft blijkbaar ditmaal den spijker juist op den kop geslagen. De lezer heeft er schik in, zoo helder en duidelijk als hij de kwestie heeft uiteengezet. En te oordeelen naar zijn kloeken, krachtigen kop en zijn van geest tintelend oog is hij ook wel de man om met kennis van zaken te oordeelen, de bewijsvoering van den schrijver te volgen, zijn gegronde opmerkingen of snedige zetten te waardeeren.

Is het voor den ontwikkelden lezer een genot, een goed geschreven, degelijk artikel te lezen, voor den schrijver is het een voorrecht, dergelijke belangstellende en tot oordeelen bevoegde lezers te vinden.

Blücher op marsch naar Waterloo. -

Is voor ons de prins van Oranje en voor de Engelschen Wellington de held van Waterloo, Duitschland eert als zoodanig zijn Blücher en heeft daartoe het volste recht, wijl ‘maarschalk Voorwaarts’, zooals zijn eerenaam luidt, door zijn tijdige tusschenkomst den veldslag ter gunste der verbondenen besliste.

De schilderij van Eichstädt, in dit nummer weergegeven, stelt den geweldigen vuurvreter voor, op het oogenblik dat hij met zijn Pruisen oprukt om de verbonden legers bij te springen.

Tot beter verstand der voorstelling zal het goed zijn, de gebeurtenissen nog eens in 't kort op te halen. Het was in het jaar 1815. De Corsicaansche leeuw had, door zijn plotselingen terugkeer van het eiland Elba geheel Europa opgeschrikt en maakte zich nu gereed

tot een geweldigen, wanhopigen sprong. Dorstend naar een overwinning had Napoleon zich met het Noorderleger, waarbij zich zijn garden en de kern zijner troepen bevonden, het eerst op de Pruisen geworpen, die onder Blücher's opperbevel in uitgebreide stellingen aan de Nederlandsche grens stonden. De Engelschen onder Wellington, vermoedelijk in de meening, dat Napoleon zijn hoofdaanval op hen zelf richtte, ofschoon alleen het corps van Ney tegen hen was afgezonden, roerden zich niet, ondanks Blücher's aanmaning - en zoo moesten de Pruisen alleen den geweldigen storm van deze opnieuw voor den keizer in geestdrift ontvlamde keurtroepen het hoofd bieden.

De slag van Ligny, den 16en Juni 1815, eindigde met den aftocht der Pruisen, die met name de dorpen Saint-Amand en Ligny op het dapperst verdedigd hadden tot de Fransche garden voordeelen behaalden, ten laatste Milhaud's kurassiers met de rijdende artillerie door het dorp Ligny heendrongen en het midden der Pruisische stelling doorbraken.

Vergeefs stelde de maarschalk zelf zich aan de spits zijner escadrons - zijn paard werd hem onder het lijf weggeschoten, en hij liep gevaar, in de gevangenschap van den vijand te geraken, daar de vijandelijke cavalerie hem meermalen voorbijrende, gelukkig zonder hem op te merken.

Nooit heeft ‘maarschalk Voorwaarts’ dien naam zoo schitterend verdiend als in die dagen; want de aftocht veranderde onder zijn beleid eensklaps in een aanval, die tot een luisterrijke overwinning voerde.

Napoleon hield Blücher voor geslagen en liet hem, terwijl hij zelf zich tegen de Engelschen wendde, door maarschalk Grouchy maar zwak vervolgen. Maar Blücher had bij Wavre al zijn troepen weer verzameld en na overleg met den grooten tacticus Gneisenau besloten, de Engelschen, die hem in den steek gelaten hadden, nu van zijn kant ter hulp te snellen.

BEZOEK DER HOLLANDSCHE KONINGINNEN AAN GOUDA OP 24 APRIL LL.

De schilderij van Eichstädt geeft ons dat oogenblik van wereldhistorische beteekenis te aanschouwen. De oude Blücher, met de pijp in de hand, die hij ook in de bloedigste worstelingen maar zelden liet uitgaan, heeft zijn paard omgewend om de voorttrekkende troepen tot spoed aan te sporen: het lot van Europa stond hier toch op het spel, en hoe zouden de troepen hier het bevel niet volgen van een generaal, die hen al zoo dikwijls ter overwinning had geleid en nu ook de de nederlaag in een zegepraal tracht te doen verkeeren!

Met jubelende geestdrift de sjako's zwaaiend, juichen zij de woorden van hun aanvoerder toe, - ook de verwonden, die zich in grooten getale onder den troep bevinden. En de wapenmakker generaal Gneisenau wendt zich in het zaal om, vol blij vertrouwen in het welslagen van het stoute plan. Hij weet dat, als de soldaten hun Blücher zien, zij van geestdrift voor den strijd en hoop op de zegepraal ontvlamd worden. En zijn vertrouwen had hem niet bedrogen.

Spoedig donderden de Pruisische kanonnen, tot schrik der Franschen, op de hoogte van Frischermont. Nog eenmaal zocht Napoleon met inspanning van zijn laatste krachten de Engelsche linies te verbreken - vergeefs. Hoezeer ze ook gedund waren, de Pruisische legermacht was ze ter zij gekomen en in den rug der Franschen was het dorp Planchenois door de Pruisen bestormd. In wilde vlucht zochten de Franschen zich te redden - het was de grootste nederlaag, die de vroeger altijd zegevierende keizer geleden had. De tocht der Pruisen van Ligny naar Belle-Alliance was een van hun grootste en beslissendste daden in den ganschen bevrijdingsoorlog.

Bezoek der Hollandsche koninginnen. -

Hebben reeds onderscheidene streken en plaatsen Hollands het voorrecht gehad, een bezoek van Hare Majesteiten hare koninginnen te ontvangen, den 24en April van dit jaar viel die eer te beurt aan de belangwekkende Zuidhollandsche stad Gouda. vermaard om haar geschilderde glazen en haar oud-vaderlandsche pijpenindustrie.

Met groote geestdrift werden de vorstinnen er begroet door de bevolking, die zich beijverd had, de fraaie oude stad op het luisterrijkst voor de ontvangst der hooge bezoeksters uit te dossen.

Het meest indrukwekkend moment van heel dezen feestdag was wel, op weg van de Pijpenfabriek naar het Stadhuis, de opzwaai op de Markt, zeker een van de grootste pleinen, die men vindt in Holland. Daar was van de Wijdstraat tot aan het Stadhuis, door een kranig gelid van huzaren, rechts, en een eerewacht met de schutterij links, een breede strook afgezet. Hel schitterden de kleuren der uniformen, flitsten de wapenen in de zon. Tegen die militairen aan drong één massa menschen, alle ruimte vullend tusschen de huizen rondom en de leege strook. Alles was daarheen gestroomd in den tijd, dat de vorstinnen haar bezoeken brachten. Alles drong daar samen en vormde een zacht deinende menschenzee. En nauwelijks zagen de duizenden hun Koninginnen komen in den stoet, of alle handen werden wuivend opgestoken, zakdoeken werden gezwaaid, en donderend klonken over heel die vlakte de salvo's van geestdriftig gejuich.

Langs het bordes van het stadhuis, dat daar fier stond in het midden, als een burcht van eeuwen her, streng sober zijn gevel van grijze steen opheffend naar den hemel van blauw met witte wolkenbanken, traden langzaam de Majesteiten de statige voorhal door, naar het zoogenaamde groote plein, waar vroeger de schepenen samen kwamen. Thans stonden er de leden van Gouda's Raad, in breeden kring.

De wanden van deze stemmig antieke zaal waren behangen in de kleur van oud goud; een troonhemel in wijnrood, rustend op vergulde speren, overwelfde de zetels voor de vorstinnen. Terwijl alle heeren bogen, namen Hare Majesteiten daar plaats met de zeldzaam mooie ruikers in de hand, die de echtgenoote van den burgemeester haar geboden had.

Toen trad de burgemeester Martens naar voren om namens den Raad en de ingezetenen te danken voor het hooge bezoek, waarna de regentes verklaarde dat de koningin en zij zeer erkentelijk waren voor de hartelijke blijken van gehechtheid van Gouda's burgerij. Deuren, in deze stad doorgebracht, zouden haar onvergetelijk zijn.

[Nummer 13]

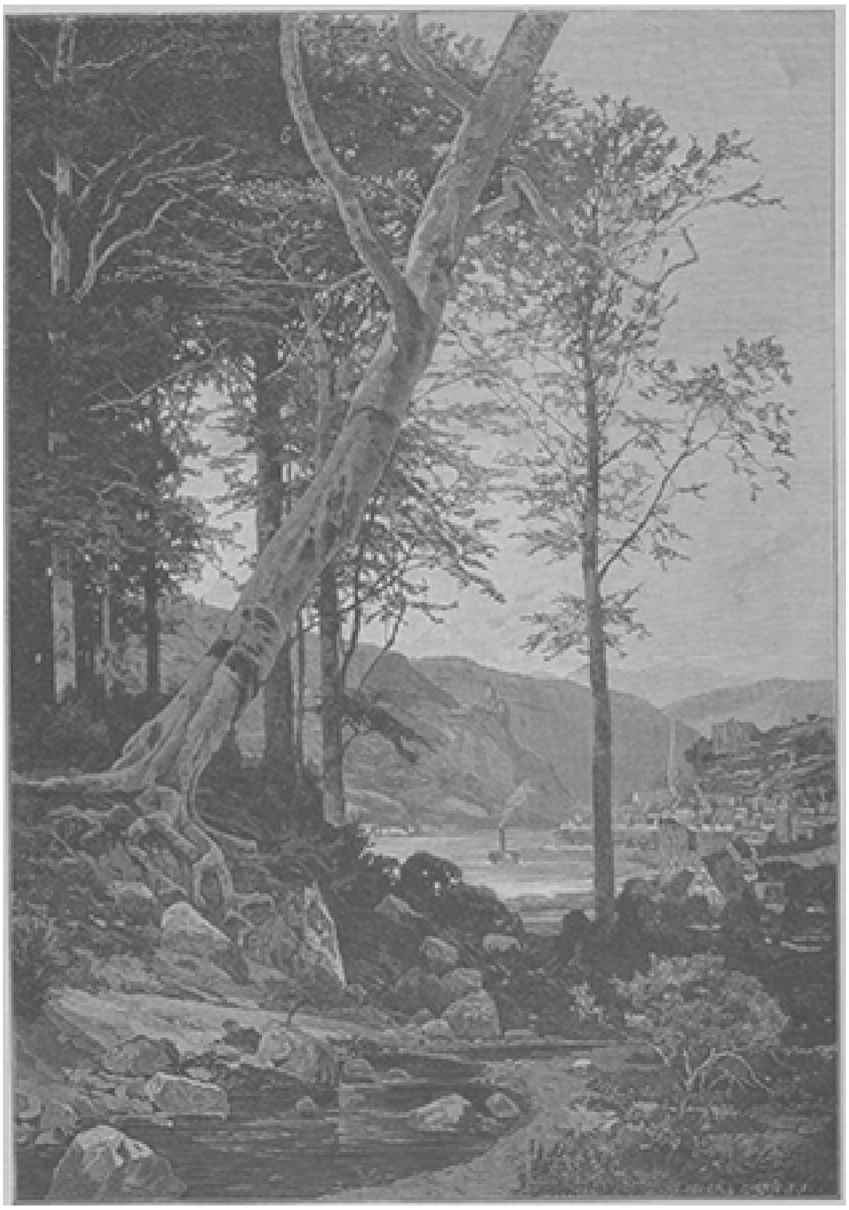

AAN DEN RIJN. - BACHARACH, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. VON BERNUTH.

Het testament van den zonderling, door J.R. van der Lans. (*Vervolg en slot.*)

Aan Mina kwam daarvan hoofdzakelijk de eer toe, want die had met haar gewone oplettendheid voor alles gezorgd. Weken te voren was zij in de weer geweest om alles tot in de puntjes te regelen, en onder de gasten was dan ook maar één roep over de uitstekende orde, die bij de heele feestelijkheid heerschte.

Niemand vermoedde dat het wakkere meisje bij al die toebereidselen en zelfs te midden der vroolijke drukte van de bruiloft in stilte menigen zucht had onderdrukt van geheim, inwendig leed.

Het geluk van hare zuster moest haar toch noodzakelijk herinneren dat dit voor haar nimmer zou weggelegd zijn. Vrijwillig had zij het ten offer gebracht om haar vader, haar broers en zusters gelukkig te maken, en minder dan ooit kon of wilde zij er thans aan denken op dat offer terug te komen.

Rika zou nu haren man volgen; wie weet hoe spoedig het de beurt van Dora kon worden! En dan zou haar vader niemand meer hebben dan haar; want de jongens gingen natuurlijk ook hun eigen weg. Hare taak voor de toekomst was dus als aangewezen; haar pad was afgebakend. Na het geluk van haar broers en zusters door haar zelfverloochening verzekerd te hebben, zou zij het eenmaal gebrachte offer voltooien door de toewijding aan haar ouden vader, zoo lang de goede God hem in het leven sparen zou. Dat stond bij haar vast en dat heilig besluit gaf haar kracht om elke opwelling van zelfzucht, naijver of spijt in het binnenste van hare ziel terug te dringen.

Toch kostte die inwendige strijd haar soms geweldige inspanning, en vooral in den eersten tijd van Rika's huwelijk verraste haar vader ze menigmaal in stil gemijmer. Hij schreef haar afgetrokkenheid toe aan de leegte, die Rika's vertrek in den al kleiner wordenden kring had achtergelaten en deed zijn best om haar door afleiding op te vroolijken.

Op zijn bezorgde vragen of haar soms iets hinderde, kreeg hij met een geruststellenden glimlach altijd ten antwoord:

‘Wel neen, pa. Wat zou mij hinderen!’

En om hem daarvan te overtuigen, toonde Mina dan een opgeruimdheid, die alle verdenking omtrent heimelijk leed moest doen verdwijnen.

Zoo ging de eene maand na de andere voorbij. Met het jonggehuwde paar, dat in de stad gevestigd was, bleef de familie in druk, vriendschappelijk verkeer en de overkomst van de jongens bracht ook nu en dan een prettige afwisseling; maar overigens was het leven in Dr. De Langs' huis tegenwoordig vrij stil.

Op een middag dat Dora naar haar zuster Rika was en Mina met haar vader alleen in de huiskamer zat, kwam de meid bezoek melden: Notaris Wiggers met nog een heer, die zijn naam niet genoemd had; zij had ze maar in de voorkamer gelaten.

Verwonderd stond Dr. De Lang op.

‘Wil mijnheer Wiggers mij spreken?’ vroeg hij.

‘U en de juffrouw allebei, heeft. meneer gezeid.’

‘Kom dan maar mee, Mina.’

En nieuwsgierig begaven beiden zich naar de voorkamer.

Op den drempel bleef Mina een oogenblik, van verrassing getroffen, staan. In den heer, die den notaris vergezelde, had ze Gerrit Swinkels herkend. Hij zag er heel ceremonieus uit in zijn gekleed zwart costuum en had ook niet meer dat blozende ronde gezicht, wat hem vroeger zoo iets jongensachtig verlegens gaf. Hij leek nu een heele mijnheer.

Beleefd trad de jonkman op haar toe om haar te begroeten, en onwillekeurig reikte zij hem de hand, die hij vluchtig, maar met warmte drukte, waarna hij zich terugtrok om het woord te laten aan den notaris.

Deze richtte, zoodra, op uitnoodiging van den heer des huizes, allen gezeten waren, zijn twee blauwe brilleglazen op het meisje, dat hem met heimelijken angst aanstaarde: zij wist niet wat zij van het dubbele, onverwachte bezoek te danken had. Zij had een gevoel, als was haar zorgvuldig verborgen hartsgeheim ontdekt en sidderde onwillekeurig als een misdadiger, die, voor den rechter staande, voelt dat deze zijne schuld doorziet.

'U zal mij wel veroorloven, het woord tot uw dochter te richten, mijnheer De Lang,' begon de notaris, 'daar hetgeen ik te zeggen heb, haar persoonlijk aangaat.'

'Ga uw gang, mijnheer Wiggers,' zei de oude man en keek verwonderd zijn dochter aan, die voor zijn vragenden blik onwillekeurig de oogen neersloeg. Het was haar als stond het geheim op haar voorhoofd te lezen.

'Juffrouw De Lang,' ging de notaris tot haar voort, terwijl zij tevergeefs met haar angstige blikken de blauwe brilleglazen poogde te doorboren, 'toen ik u indertijd opening gaf van het testament van mijnheer Bokels en u de voorwaarde meedeelde, waarop hij u, behoudens enkele legaten, tot zijn universeele erfgenaam aanwees, hebt gij die voorwaarde zonder aarzelen aanvaard. Ik voelde me op dat oogenblik niet geroepen u opmerkzaam te maken dat het naleven daarvan u te eeniger tijd moeilijk zou kunnen vallen. Maar ik begreep toch wel dat daar groote kans op was. Ik heb mij daarin niet vergist. Ik krijg daar namelijk mijnheer Swinkels bij mij, die mij vertelt dat hij van alles op de hoogte is gebracht door zijn schoonzuster, die een bijzondere vriendin van u moet zijn. Hij verklaarde mij, u ten huize van zijn broer te hebben leeren kennen en daar een duurzame genegenheid voor u te hebben opgevat. Hij voegde er bij, ofschoon gij hem toen afweest, ook van uw genegenheid zeker te zijn. Is dat zoo?'

Mina kreeg een kleur als vuur en werd onmiddellijk daarop weer bleek, als zag zij zich op een geheime misdaad betrapt. Zij voelde hoe niet alleen de blauwe brilleglazen van den ouden notaris, maar ook de oogen van haar vader en van Gerrit onderzoekend op haar gericht waren. En het was haar niet mogelijk iets te antwoorden. Zij boog het hoofd als gedrukt door het wicht van een zware schuld en moest tegen den rug van haar stoel leunen om zich goed te houden.

'Ik merk het al,' zei Mr. Wiggers, 'mijnheer Swinkels heeft mij in dit opzicht niet te veel gezegd. Nu kan ik er ook bijvoegen, wat hij me verder heeft meegedeeld. Hij verhaalde mij, dat hij niet alleen met het beste succes zijn staatsexamen als ingenieur heeft afgelegd, maar ook zoo gelukkig is geweest, onmiddellijk een betrekking te krijgen, die hem veroorlooft, een huwelijk aan te gaan, zonder juist op fortuin te letten. Hij verlangt uw hand te vragen zonder eenige verdere aanspraak. En nu wenschte hij van mij te weten of er dan geen middel op te vinden was, om de heele erfenis van den heer Bokels aan uw familie te verzekeren, met uitsluiting alleen van uw persoon. Kunt gij daarin bewilligen?'

‘O Gerrit, dat is lief van u!’ riep Mina uit en vloog van haar stoel op, om den jonkman de hand te drukken. Dat was het welsprekendste antwoord op de vraag van den notaris, en een glans van bewondering voor de edelmoedige belangeloosheid van het meisje gleed over zijn oud perkamenten gezicht. Dr. De Lang staarde zijn dochter met innige ontroering aan.

Maar als schaamde deze zich over haar ontboezeming, trok zij zich gauw weer terug en zette zich verlegen op haar stoel, in afwachting van wat er verder komen zou, enkel maar met een vluchtigen blik op haar vader, wien nu een licht was opgegaan omtrent haar geheime en zorgvuldig verborgen kwelling.

‘Tot zoover is dus alles in orde,’ ging de notaris voort, terwijl vader en dochter hem in angstige spanning de woorden van de lippen keken. Nu kan ik u tot mijn genoegen meedeelen dat het testament van mijnheer Bokels nog een bijzondere clausule bevat, luidende als volgt: Mocht echter om de hand der erfgename aanzoek worden gedaan door iemand, die haar ten huwelijk zou verlangen zonder het door mij getesteerde vermogen en de erfgename daarvan afstand doet, dan heeft de executeur-testamentair het recht, het heele vermogen ter vrije beschikking van Wilhelmina de Lang te stellen. - Van deze volmacht maak ik nu gebruik en gij blijft dus erfgename.’

Nu barstte de gelukkige Mina in tranen uit: de spanning was te groot geweest, dan dat haar gemoed zich op andere wijze lucht had kunnen geven. Schreiend wierp zij zich om den hals van haar vader, die zelf de oogen moest afwisschen.

‘Vader, wat zegt u er van?’ stamelde zij aan zijn oor. ‘U vindt toch alles goed?’

‘Maar kindlief, hoe zou ik niet goedvinden, dat gij gelukkig zijt, dat onze Lieve Heer u zoo rijkelijk vergeldt wat ge voor uw ouden vader, broers en zusjes hebt overgehad.... Mijnheer Swinkels,’ dus wendde hij zich tot den jonkman, die stralend van geluk nadertrad, ‘mijn zoon, mag ik nu zeggen, ge zult in Mina een schat hebben, die meer waard is dan alle erfenissen van de wereld; maar ik geef ze u graag, omdat gij getoond hebt, ze waardig te zijn. Ik heb mijn oudsten zoon dikwijls met lof over u hooren spreken, maar vandaag heb ik u zelf leeren kennen. Ik dank God dat ik u als mijn zoon mag begroeten....’

‘Ik zal mij beijveren u een liefhebbende zoon te wezen,’ stamelde Gerrit, met warmte de hand drukkend, die de oude heer hem aanbood.

‘En nu, kinderen, wilt ook mijnheer Wiggers wel bedanken voor zijn welwillende bemoeiingen.’

‘O mijnheer,’ riep Mina met oogen, die door haar tranen heen, van vreugde glinsterden.

‘Wat heeft u ons vandaag gelukkig gemaakt! Hoe zullen wij u daarvoor danken?’

‘Denkt ge dan,’ hernam de jurist glimlachend, ‘dat het voor mij ook geen voldoening is, u allen zoo gelukkig te zien? En wat me bijzonder genoegen doet is, dat de bedoelingen van mijn ouden vriend Bokels zoo prachtig verwezenlijkt worden. Ja, ja, hij mag voor een zonderling gegolden hebben, maar dan was hij er een van de edelste soort.’

Aan den Rijn.

Nu is het de tijd om te praten van een uitstapje naar den Rijn, den frisschen, heerlijken, schilderachtigen stroom, die zich in dartele wendingen van Zwitserland tot in Holland

door het mooiste en vruchtbaarste deel van West-Europa kronkelt als om de omwonende volken ter spelevaart te nooden op zijn kabbelende blauwe golfjes.

Vooral voor ons Antwerpenaars, liefhebbers van varen in ons hart, van jongs af met het water vertrouwd, is het groene Rijnland het aangewezen oord van ontspanning inde warme zomerdagen.

Wij hebben er een voorproefje van in ons eigen land, te Namen en te Dinant, wat de Rijnstreek moet wezen, waar de heuvelen met druiven zijn bewassen, de bergen met romantische burchten zijn gekroond en oude trotsche kathedralen zich spiegelen in den zilveren stroom.

En voor velen onzer is dan ook de bekoring te machtig om den Rijn, waarvan wij al in de schoolboekjes lazen dat onze voorvaderen, de Batavieren, hem in uitgeholde boomstammen kwamen ‘afgezakt,’ wat hooger op te leeren kennen en ons met eigen oogen te overtuigen van de schoonheden, door alle dichters bezongen, om strijd geroemd door allen, die het voorrecht hebben genoten, aan de oevers van den ‘grootvorst van Europa's stroomen’ rond te dolen.

Die trek naar den Rijn zat onzen vader Vondel al in het bloed, wat niet te verwonderen is daar hij in den ‘doorluchten Rijn,’ zijn ‘zoete droom,’ ook huldigde zijn ‘trekkenden geboortestroom.’ Maar is de Rijn niet, als wij op de bovenvermelde afkomst onzer voorouders letten, ook ons aller geboortestroom en schuilt daarin wellicht de geheime aantrekking, die hij op ons uitoefent?

Zeker is het dat jaarlijks duizenden onzer

landgenooten den Rijn gaan opzoeken en wie in het reisseizoen te Remagen of Königswinter zijn intrek neemt, met den kabelspoorweg den Drachenfels bestijgt of op de ruime salonboot de bloeiende stadjes en romantische ruïnen passeert, kan er zeker van zijn, telkens in zijn omgeving door de klanken van de vaderlandsche taal te worden verrast.

Wij hebben de uitgestrekte, tot spelevaren noodende waterbaan dan ook om zoo te zeggen naast de deur. Van hier naar Keulen is het in onzen tijd van doorloopende sneltreinen maar een stapje, en de eerbiedwaardige grijze stad met haar majestueuzen dom en haar aloude heiligdommen vormt al dadelijk een prachtig uitgangspunt voor een verdere Rijnreis.

Te Keulen kan men al volop van den Rijn genieten door bij voorbeeld plaats te nemen in een van de vele bootjes, die daar elk kwartier afvaren om de passagiers te brengen naar de oeverplaatsjes van den omtrek of naar de fraaie tuinen, als de *Thiergarten*, de *Kaisergarten* of welke lustwaranden daar nog meer nooden tot het slijten van een zoelen zomeravond aan het frissche water. En welk een betooverend schouwspel, als men van zoo'n watertochtje stadwaarts keerend, het heilige Keulen met zijn tallooze torens als de stad uit een sprookje voor zich ziet oprijzen uit den stroom, glinsterend en tintelend in de stralen der ondergaande zon!

Dan komt het vriendelijke Bonn met zijn eerwaardige Romaansche Munsterkerk en zijn liefelijke wandelingen, en van nu af zwelgen we volop in het afwisselende natuurschoon en de romantische bekoorlijkheden van den onvolprezen Rijn. Hier rijst de hooge toren der ruïne van Godesberg hoog boven het geboomte uit. Wat verder beuren de toppen van het Zevengebergte hun groene kruinen ten hemel. Daar staat de steile rots van den Drachenfels en aan zijn voet strekt zich het lachende Königswinter uit. Van de overzijde ziet de grijze Rolandsboog neer op het groene eilandje Nonnenwerth, als een drijvende tuin omspoeld door den frisschen, blauwen stroom.

Poëzie en sage zweven hier in de lucht als een geheimzinnig aroma, en de heele omringende natuur stemt ons tot het behaaglijk opsnuiven en indrinken van dien onbeschrijfelijken Rijngeur: die zacht glooiende heuvelen, met weelderigen wingerd bewassen, die vriendelijke stadjes en dorpen met hun kerkjes en torens zich spiegelend in den vloed, die fantastische ruïnen overal op de uitstekende rotspunten, die lachende landhuizen en uitlokkende hotels, met hun belommerde veranda's, dat drukke overzetveer tusschen Königswinter en Mehlem, dat levendig vertier van statige zeilschepen en vlugge stoomers, en dan die blauwe, breede, weelderig kronkelende stroom, tintelend van zonnegoud, zie dat alles oefent op ons een machtige, meesleepende betoovering en wij kunnen ons begrijpen hoe vader Vondel opgetogen van de ‘zuivre en blanke Rijnmeermin’ getuigde dat zij hem ‘tot stervens toe kon kittelen.’

Gij schijnt een aardsche regenboog,
Gekleed met levendige kleuren,
En tart den hemelschen omhoog,
Die hierom nijdig schijnt te treuren.
De blauwe en purpre en witte druif
Versiert uw stedekroon en lokken
En muscadelle wingerdkuif;
De vlieten staan met wingerdstokken

Rondom u, druipende van 't nat
En offren elk hun watervat.

Daar is de Main, een pijnbergs zoon,
De Moezel met haar appelvlechten,
De Maas, die met een mijterkroon
Om de eer met onzen Rijn wil vechten,[1]
De Roer, die 't haar met riet vertuit,
De Neckar, met een riem van trossen,
De Lipp', gedost met mos en kruid
Van overhangende eikebosschen,
En duizend andren, min van roem,
Bekranst met loof en korenbloem.

Hier is alom zooveel schoons in 't rond, dat er niet aan te beginnen valt, de schilderachtigste punten, de tooverachtigste plekjes ook maar op te noemen. En wat zou de lezer ook aan zoo'n opsomming hebben! Hij ga zich met eigen oogen, als hij tijd, geld en gelegenheid heeft, overtuigen dat al wat er van den eenigen Rijn gezegd en gezongen is, nog niets is bij hetgeen er gezien en genoten wordt. Zoowel zij, die er geweest zijn, als de anderen, die er nog eens hopen te komen, zullen met bewondering en genot de beide Rijngezichten beschouwen, die wij in dit nummer meedeelen; den eersten zullen ze een aangename herinnering zijn aan het vroeger gesmaakte genot; den anderen zullen ze althans een zwak denkbeeld geven van des Rijnstrooms ‘vroolijke oevers,’ om nog eens een van Vondels gulle, open, warme woorden te gebruiken.

Zie bij voorbeeld dat onvergelijkelijke panorama van Boppard bij Bingen, waar de kronkelende rivier, telkens achter heuvelen schuil gaande, voor het oog vier onderscheiden blauwe meren vormt, verlevendigd door zeilschepen en stoombooten, die verrassend verdwijnen en weer te voorschijn komen, evenals de spoortreinen, die nu langs de open vlakte voortschuiven en dan plotseling achter berg of bosch wegschieten.

En dan het overoude Bacharach met zijn nog welbewaarde middeleeuwsche stadsmuren en den trotschen burcht Stahleck, aan welks voet de eerwaardige St.-Wernerskerk oprijst! Lijkt het geen blik in een tooversprookje, als men op onze gravure dien glinsterenden waterspiegel zich ziet uitstrekken tusschen de welige heuvelen met hun frisch geboomte en het zonnige stadje met zijn trapsgewijs als opgestapelde huizen, badend in het liefelijke licht?

Zou er wel één rivier in Europa zijn, die zooveel afwisseling van natuurtafereelen, zooveel verscheidenheid van leven en bedrijf aan zijn oevers vertoont als de Rijn? Een Vondel moet men wezen om die eindelooze veelzijdigheid in korte, kernige woorden saam te vatten. Hooren wij dan nog eens onzen grooten vereerder van den Rijn zijn dichterlijke geestdrift in klinkende verzen uitstorten:

O onvermoeide molenaar,
O stedebouwer, schepedrager,
O rijksgrens, schermheer in gevaar,
Wijnschenker, veerman, oeverknager,
Papieremaker! schaft papier,
Daar ik uw glorie op mag schrijven;
Uw water dat ontvonkt mijn vier,
Mijn zinnen in uw wedde drijven
En spelen, als een dartle zwaan,
Verlekkerd op uw wingerdblaân.

1 Zinspeling op de bisdommen van Luik en Keulen.

(*Wordt vervolgd.*)

De jongste Heiligverklaringen.

Op Hemelvaartsdag 11. was de St. Pieter te Rome getuige van een plechtigheid, zooals zij maar twee of drie malen in een eeuw aanschouwt en dan ook sinds het jaar 1867 niet meer gezien had, namelijk de luisterrijke afkondiging van twee nieuwe heiligen, Antonius Maria Zaccaria en Petrus Fourier.

Onze gravure kan eenigszins een denkbeeld geven van den aanblik, dien de schitterende basiliek bij dat grootsch en zeldzaam schouwspel opleverde. Doch om ons de plechtigheid, waarbij al de praal van den katholieken eeredienst zich in haar volle majesteit ontvouwt, beter voor den geest te stellen, zal het noodig zijn in enkele bijzonderheden te treden.

Twee maanden lang was men bezig geweest met het maken der toebereidselen, waaraan door meer dan tweeduizend werklieden werd gewerkt, ongerekend degenen, die gestadig met het onderhoud van het ontzaglijke gebouw belast zijn.

Behalve den pauselijken troon in de abside waren er tien tribunes opgericht; twee voor de regeerende vorsten en de ridders van Malta; twee voor het corps diplomatique, het pauselijk hof en de Romeinsche patriciërs; vier voor de kapittels van het Vaticaan en van St. Jan van Latranen, voor de postulatoren der beide heiligverklaringen, voor afgevaardigden uit de congregaties, door de nieuw ingeheiligden gesticht, alsmede voor de afstammelingen van de familie der beide heiligen; twee eindelijk voor de genoodigden der feestcommissie.

De troon des Pausen verhief zich op een estrade van 27 meter hoogte bij 23 meter breedte en was bekroond met een fronton, waarop de beelden prijkten van de apostelen Petrus en Paulus, terwijl in het midden een stralende duif den H. Geest verbeeldde. Aan den voet der estrade stonden twee candelabres van 9 meter hoogte, gedragen door leeuwen en engelen van verguld koper, en in het midden een geknielde engel van 2 meter hoogte, die een korf met bloemen droeg.

Heel de kerk was behangen met rood brocatel, bezaaid met gouden sterren en met gouden franje omzoomd. Niet minder dan 8000 meter stof waren daarvoor gebruikt.

Van de vier groote pijlers, die den reuzenkoepel schragen, hingen vier banieren af, elk 9 meter hoog bij een breedte van 6 meter, en waarop de voornaamste mirakelen waren voorgesteld, door de voorspraak der nieuwe heiligen verkregen.

Boven de deuren der basiliek las men op schilden de volgende opschriften:

‘Stroomt toe, Romeinen en vreemdelingen, komt de zonen en helden vereeren van het katholiek geloof, dat te midden van wederwaardigheden en moeilijkheden, te midden der verlaging van zeden en karakter, te midden der schipbreuken van de menschelijke wijsheid, altijd schitterend, krachtig en zegevierend overeind staat. - Roemrijke heiligen, eer van Italië en Frankrijk, toont door uw machtige bescherming, die wij in de moeilijkheden van deze dagen afsmeeken, dat gij in den hemel de liefde tot uw aardsch vaderland niet hebt afgelegd.’

Van de gewelven hingen tallooze lichtkronen af, tien van 16 meters omvang bij 8 meter hoogte in de groote bogen der zijkapellen en twee nog grootere aan weerszijden van het altaar der confessie. Door een driedubbelen lichtkrans stelden zij een ontzaglijke tiara voor van 22 meters omvang bij een hoogte van 13 meter.

De geheele balustrade van den koepel was daarbij met toortsdragers bezet. In het geheel wierpen tijdens de plechtigheden tusschen 25 en 30.000 kaarsen haar gouden licht over de schitterende vergadering.

De plechtigheid der heiligverklaring bestaat uit vier deelen: de inleidende processie, - de aanvragen om de heiligverklaring tot den Paus gericht, - het afkondigen der nieuwe heiligen, - en eindelijk de plechtige mis, die ditmaal niet, zooals gebruikelijk is, door den H. Vader zelf, maar door kardinaal Oreglia in diens tegenwoordigheid werd opgedragen.

De processie gaat uit van de Sixtijnsche kapel, waar de H. Vader even vóór achten afdaalde, zich met de plechtgewaden bekleedde en het *Ave maris stella* aanhief. Degenen, die er aan deelnamen, gingen twee aan twee, met een brandende kaars in de eene hand en in de andere een gebedenboek, opzettelijk voor deze gelegenheid gedrukt.

Aan het hoofd der processie schreden onder hun banieren de kloosterlingen der bedel en monniksorden en de reguliere kanunniken van Latranen voort, gevolgd door het kruis, de wereldlijke geestelijkheid, de leerlingen van het Romeinsch seminarie, het college der pastoors, dat der zangers, alsmede de geestelijkheid der overige basilieken.

Na de geestelijkheid kwamen de leden van de H. Congregatie der Riten, de consultoren, de prelaten, de procuratoren en advocaten der heiligverklaringsprocessen. Zij werden onmiddellijk gevolgd door een groep, die de twee banieren der nieuwe heiligen droeg. De banier van den H. Petrus Fourier werd gevoerd door leden der aartsbroederschap van het Allerh. Sacrament der St.-Michaelskerk in het Borgo, omringd door reguliere kanunniken van Latranen, waarvan enkelen de koorden der banier vasthielden, anderen brandende kaarsen droegen. De banier van den H. Antonius Maria Zaccaria werd gedragen door leden der aartsbroederschap van den H. Gaetanus, omringd door paters Barnabieten eveneens met brandende kaarsen.

AAN DEN RIJN. - DE PLEK DER VIER MEREN BIJ BOPPARD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. PÜTTNER.

DE HEILIGVERKLARING DER ZALIGEN ANTONIUS MARIA ZACCARIA EN PETRUS FOURRIER.

Daarna kwamen de leden der pauselijke kapel, de gewone kapelaans, waarvan sommigen de kostbare tiaren en mijters van Z.H. droegen, de eere- en dienstdoende kamerheeren, de pauselijke zangers, geestelijken met het pauselijk kruis, het wierookvat of verschillende sieraden, en eindelijk meer dan driehonderd vijftig prelaten, patriarchen, aartsbisschoppen en bisschoppen van den Latijnschen en de Oostersche ritussen, gevolgd door de kardinaal-diakenen in dalmatiek, de kardinaal-priesters in kasuifel, de kardinaal-bisschoppen in kap, alle in witte met goud geborduurde gewaden overeenkomstig de kleur voor den Hemelvaartsdag.

Voorafgegaan door een prins-assistent bij den pauselijken troon, den vice-kamerling der H. Kerk, twee auditeurs der Rota, twee kardinaal-diakens-assistenten, den dienstdoenden kardinaaldiaken en twee ceremoniemeesters, verscheen ten slotte de H. Vader, gedragen op de *sedia gestatoria*, onder een baldakijn, door hooge waardigheidbekleeders vastgehouden en door de *flabelli* of veerwaaiers omwuifd.

De H. Vader droeg den mijter op het hoofd en was gehuld in den pauselijken mantel. De linkerhand hield in een zijden doek een brandende kaars vast, terwijl de rechter zich nu en dan ophief om het volk te zegenen.

Achter Z.H. sloten de auditeur-generaal der apostolische kamer, de tresorier-generaal, de majordomus, het college der apostolische protonotariussen en de generaals der geestelijke orden den stoet.

De schitterende processie trok het groote middelschip door en begaf zich naar het altaar van het H. Sacrament, waar allen eenige oogenblikken met den H. Vader neerknielden, om hem vervolgens te geleiden naar den troon, waar hij aller hulde ontving. De kardinalen kusten hem de hand, bedekt met de gouden franje van den mantel; de patriarchen, aartsbisschoppen en bisschoppen kusten het kruis van den stool, terwijl de overigen tot den voetkus werden toegelaten.

Ieder nam daarna de voor hem bestemde plaats in, terwijl twaalf aartsbisschoppen en bisschoppen zich nederzetten op de treden van den troon zelf, zoodat de Paus zich hier vertoonde als het middelpunt en het hoofd der gansche hiërarchie.

Terwijl allen de brandende kaars nog in de hand hielden, trad kardinaal Aloisi Masella, in zijn dubbele hoedanigheid van prefect der Riten en procurator der canonisatie, vergezeld van een ceremoniarius en een consistoriaal advocaat, op den troon toe, om geknield den H. Vader dringend (*instanter*) te verzoeken, de beide zaligen op de lijst der heiligen te doen inschrijven.

Namens den H. Vader antwoordde Mgr. Volpini, secretaris der breven, dat hoewel de zaak reeds onderzocht was, toch de voorlichting van het hemelsche hof nog zou worden ingeroepen. En twee kapelaan-zangers hieven daartoe de litanie van alle Heiligen aan.

Vervolgens herhaalde de advocaat het verzoek nog dringender (*instantius*), waarop het *Veni Creator* gezongen werd om de voorlichting des H. Geestes te vragen. En toen daarop het verzoek voor de derde maal allerdringendst (*instantissime*) was herhaald, deelde eindelijk de prelaat-secretaris mee dat Z.H., overtuigd dat de verzochte inheiliging Gode aangenaam zou wezen, daaromtrent uitspraak zou doen.

Bij die woorden stond de heele vergadering op, en de Paus, met den mijter op het hoofd, gezeten op zijn troon als leeraar en hoofd der algemeene Kerk, sprak de formule der heiligverklaring uit:

‘In den naam der H. en ondeelbare Drieeenheid, tot verheffing van het katholieke geloof en vermeerdering van den christelijken godsdienst, krachtens het gezag van onzen Heer Jesus Christus, der gelukzalige apostelen Petrus en Paulus en het Onze, na rijp beraad, na de goddelijke voorlichting afgesmeekt en het gevoelen onzer eerwaardige broeders, de kardinalen, patriarchen, aartsbisschoppen en bisschoppen der geheele wereld ingeroepen te hebben, verklaren en besluiten Wij dat de Zalige Antonius Maria Zaccaria en Petrus Fourier, belijders, heiligen zijn, en Wij ze op de lijst der heiligen inschrijven, bepalende dat door de heele H. Kerk jaarlijks hun gedachtenis als van heilige belijders, die geen Pausen zijn, godvruchtig zal worden gehouden, van Antonius Maria op den 5en Juli en van Petrus op den 9en December.

In den naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes. Amen.’

Na die plechtige woorden bedankte de advocaat Z.H. en verzocht hem te gelasten, de breven van heiligverklaring te doen verzenden, waarop aan de protonotariussen werd verzocht, van alles acte op te maken.

Nu hief de H. Vader zelf het *Te Deum* aan, waarbij onmiddellijk door het gansche volk werd ingestemd. De klokken der basiliek barstten los in luid gebeier, dat door het klokgelui van alle kerken van Rome werd beantwoord.

En na het *Te Deum* klonk voor het eerst de bede tot de nieuwe heiligen:

‘Bidt voor ons, heilige Antonius-Maria en Petrus.’

Het *Amen*, door het gansche volk uitgegalmd, besloot de plechtigheid der heiligverklaring.

Daarna nam de plechtige mis een aanvang, waaronder, bij de offerande, de zinnebeeldige aanbieding plaats had van kaarsen, brood, wijn, water, twee tortels, twee duiven en eenige kleine vogeltjes. Het brood werd aangeboden in een verguld en een verzilverd mandje, de wijn in een verguld, het water in een verzilverd vaatje, terwijl de vogels in vergulde kooien werden aangebracht.

Aangrijpend vooral was op het oogenblik der elevatie het geschal der zilveren bazuinen, van den hoofdingang der basiliek opgegaan en boven uit den koepel beantwoord door een koraal van honderden kinderstemmen, dat als de hemelsche muziek van lovende engelen klonk.

En na afloop der mis werd de Heilige Vader weer door denzelfden luisterrijken stoet, als waarmee hij gekomen was, teruggebracht. Onze gravure stelt dien zegevierenden terugtocht voor en vertoont Leo XIII op den draagzetel, onder het hooge baldakijn met de wuivende vederbossen, als een triomphator, maar te gelijk als een zegenend vader voortgedragen tusschen de duizenden en duizenden, die de ontzaglijke ruimte der basiliek vullen en haar marmeren gewelven doen weergalmen van den jubelenden kreet: *Evviva Leone XIII! Evviva il Papa-Re!* Leve Leo XIII, de Paus-Koning!

De burgemeester van Scharreldonk.
Tooneeltjes uit den ‘Goeden Ouden Tijd,’
door
J.F. Nuyens.

I.
Over een meester, die op weg was naar zeker dorp, en nog wat.

Op zekeren fraaien dag in de Meimaand, in een van de laatste jaren tusschen '40 en '50, hotste een huifkar over den straatweg, die van Den Bosch naar het dorpje Scharreldonk voert.

Ik moet den lezer doen opmerken, dat de schrijver dezer regelen zich niet zal vermeten, anderen in den waan te willen brengen, dat hij zelf de gebeurtenissen beleefd heeft, waarvan in deze vertelling sprake is. Er zou nog menig jaartje moeten verloopen, eer hij als de vijfde van een hoop schreeuwerige jongens door den nooit volprezen ooievaar in dit aardsche tranendal werd bezorgd; en wat men hem ook moge verwijten, zijn waarheidsliefde is toch zoodanig ontwikkeld, dat hij niemand knollen voor citroenen wil verkoopen en wijs wil maken, dat een man van even dertig, de revolutietijden van 't jaar '48 heeft doorleefd. Ja, hij zal nog verder gaan en eerlijk bekennen, dat hij nooit met eenig persoon, waarvan hierachter gewag wordt gemaakt, in aanraking is geweest, en zelfs de beschreven voorvallen niet heeft vernomen uit den mond van zijn bloedeigen grootvader, of van een aangetrouwden oom van de eerste meid zijner moeder of van eenig ander geloofwaardig persoon; - maar alleen van een kennis, op wiens waarheidsliefde hij vertrouwt als op zijn eigen zintuigen.

De huifkar dan hotste over den weg en verborg in zijn ruim binnenste twee personen, waarvan de een, zooals bij dit aantal vanzelf spreekt, de voerman en de ander de passagier was.

Kees, de knecht van Driek Pil, den kastelein uit ‘de Scharrelende Zwaan,’ had 's morgens bevel gekregen den besten bruin vóór de kar te spannen, naar Den Bosch te rijden, af te stappen aan ‘de Laatste Stuiver,’ en daar te vragen naar meester Klinker, dien hij vervolgens zonder ongelukken naar Scharreldonk moest transporteeren. En Kees hàd bruin voorgespannen en was naar Den Bosch gereden en had verder alles gedaan, wat hem voorgeschreven was en wees nu met zijn zweep en met merkbaren trots links en rechts van den weg het belangrijkste aan, wat zich aan het oog voordeed.

‘Ziet ge, meester,’ zei hij bij een draai van den weg, ‘dat is nu het torentje van ons dorp.’

Meester Klinker boog het hoofd buiten de kap, knikte vergenoegd en stal direct het hart van zijn geleider met te zeggen: ‘Dat ziet er drommels lief en gezellig uit, Kees!’

En zeker, Scharreldonk was een lief dorp, en het is Waarlijk te hopen, dat de geest onzer eeuw niet al te veel zijn invloed heeft doen gelden, want het plaatsje zou veel meer kans loopen er bij te verliezen, dan te winnen.

Juist op dit punt, waar de weg een bocht maakte, zag meester Klinker over de rogge- en haverakkers, over de weiden en tuinen de torenspits uitsteken boven het uitgestrekte bosch, dat het dorp aan deze zijde omringde. Dit bosch was de trots en roem der dorpelingen. Men vond er eeuwenoude beuken en eiken, torenhooge dennen en blanke berken, wier lichte bast fraai afstak bij de donkere en bemoste stammen der andere boomen. Allervriendelijkste paden en paadjes, die ongemerkt naar de fraaiste plekjes voerden, boden de gunstigste gelegenheden aan tot wandelen, en daar het vermaledijde en beruchte artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht nog in de een of andere andere aanstaande ministerieele hersenkas lag te sluimeren, behoefde niemand iets te vreezen, behalve de stroopers van professie, die hunne oogen wel eens lieten vallen op de reebokken of fasanten van den baron.

Het geheele bosch, benevens het kasteel, dat er in verscholen lag, behoorde namelijk aan den baron Van Beukenpit tot Berkenblad, een edelman van den ouden stempel, hoog vereerd, niet alleen door de Scharreldonkers, maar door allen, die hem kenden;

en daar hij altijd gereed was te steunen, waar hulp noodig was, en te troosten, waar leed heerschte, had hij het onbetwiste recht, zich met alle zaken te bemoeien, al was hij geen burgemeester of zelfs niet eens lid van den raad.

De kar rolde nog een kwartiertje langs den straatweg en draaide toen rechtsaf het bosch in, waardoor een breede, harde grintweg naar het dorp voerde.

Meester Klinker snoof met welgevallen de verkwikkende boschlucht in en keek met nieuwsgierigheid door het frissche Meigroen, waartusschen hier er daar het dak van een hofstede of het stulpje van een daglooner schemerde, die als zoovele voorposten het dorp omgaven en leven en beweging brachten tusschen de duizenden boomstammen.

'Dit is het kasteel,' zei Kees, en hij wees links van den weg op twee zware, fraai bewerkte steenen palen, waartusschen een kunstig gesmeed hek het park afsloot, dat het hoofdgebouw omgaf.

'En hier woont de rentmeester van den baron,' klonk het een oogenblik later, en de zweep wees naar een huisje aan den anderen kant. 'Hij is ook lid van den Raad, die meneer Snuffels,' hernam Kees, 'en, meester, als gij hem aanspreekt als mijnheer' en hem behandelt als een voornaam en gewichtig persoon, kunt gij hem wel op uw hand krijgen. De man is niet kwaad, maar erg hoogvliegerig, en dat maakt hem voor ons, gewone menschen, wel eens onuitstaanbaar.

'En dit,' vervolgde de spraakzame knecht, 'is Moskou, de hofstede van den burgemeester.

Een rare naam voor een boerderij in ons dorp, meester; maar ziet ge, de vader van onzen burgemeester is met Nappie naar Rusland geweest en omdat hij heelhuids daar van terug is gekomen, heeft hij later zijn plaats dien naam als herinnering gegeven.

En hier,' rammelde hij door, 'woon ikke,' en hij wees op een aardig arbeidershutje, dat als 't ware tusschen vier dikke beuken bekneld stond en knikte zijn vrouw goeden dag, die juist de kippen voerde, en dreigde lachend met de zweep een kleinen, dikken jongen, die ruiter te paard op den ondersten tak van een denneboom zat.

'En nu nog tien tellen, meester, en wij zijn in het dorp. Hot, bruin,' en het weldoorvoede paard kreeg een tik met de zweep, dat het in een flinken draf schoot, en de teugels werden wat strakker aangehaald, zoodat het den kop fier in de hoogte hield, en Kees zelf ging recht op zijn plaats zitten en stak een frisch blaadje tabak achter de kiezen, en na al deze voorbereidende maatregelen, die ten doel hadden een zegevierenden intocht in het dorp te doen, hernam hij zijn taak als gids en uitlegger.

'Zie, daar hebben wij Peer Korrel,' lachte Kees, en hij wees naar den smid, die als een baarlijke duivel met zijn knecht de deur uit kwam stuiven, en daarna, te midden van rook en vlammen, als een cycloop op een reusachtig wiel ging hameren, waarom hij juist een nieuwen band had gelegd.

'En dat is grootvader,' heette het verder, en de zweep maakte een buiging voor een knikkebollend oud mannetje, dat vergenoegd in het zonnetje zat te braden. 'Hij heeft nog bij Waterloo meegedaan,' verklaarde Kees, 'en geen mensch kent hem anders dan 'grootvader'. Hij heeft een parteklier pensjoen van den koning en hij leeft nu stilletjes bij zijn dochter in.

'En daar is zoo waar meester De Bas ook,' en Kees knikte een knap jonkman toe, die zijn hoed aflichtte, toen hij een vreemdeling in de huifkar bemerkte. 'Die gaat naar school,' zei de voerman, ''t is bij eenen. En zie, meester, daar is de markt, en dat vierkante gebouw is het raadhuis en een eind verderop staat de school; zie dat grut eens naar binnen krielen; en dat gebouw met dien toren er op is de kerk en hier is "de Zwaan." Ho, bruin, we zijn er.' En bruin schudde met den kop ten teeken van tevredenheid en Kees hielp meester Klinker uit de kar en leverde hem over in de handen van Driek Pil, zijn baas.

De herberg, waar de meester afstapte, was de voornaamste van het dorp. Het huis zelf een van die oude, stevige gebouwen, die geslachten achtereen in dezelfde familie blijven en tot hetzelfde doel dienen; die door den een gedeeltelijk worden vernieuwd en door een ander vergroot. Een van die gezellige huizen, waar men opkamertjes heeft, van buiten met klimop begroeid, die in alle mogelijke hoeken van het huis verscholen zijn; waar men gangen aantreft en gangetjes met verhoogingen en trapjes, en in zoo groot aantal, dat zij alle mogelijke vertrekken van den zolder tot de kelders onderling schijnen te verbinden. Waar men uitbouwsels vindt, die op dakvensters of torentjes gelijken en die licht werpen in een gelagkamer of zaal, waar honderd menschen plaats kunnen vinden. Waar het pronkvertrek door middel van een deur en een portaaltje met een luik in verband staat met den paardenstal en waar de zolder een verzameling van afgronden en ladders schijnt te zijn, waar overheen in allerlei hoeken en gaten afgeschoten hokjes zijn getimmerd (soms twee boven elkaar), die tot slaapplaats dienen voor den stalknecht en andere dienstdoende geesten, en van wie een vreemdeling nooit kan begrijpen, hoe zij zonder ongelukken in hun bed komen of den weg daar vandaan naar beneden weer terug vinden. Kortom, een van die huizen, waarin een onbekende eerst voorgoed begint te dwalen, als hij zeker

meent, er alleen den weg te kunnen vinden, en waar hij altijd nog iets nieuws ontdekt, als hij het van onder tot boven geheel doorzocht denkt te hebben.

Hoe dit zij, het bier in 'de Zwaan' was goed, de brandewijn niet minder en de baas het best van al, Als Driek Pil in de deur stond, boezemde zijn omvangrijke buik direct vertrouwen in, wat betreft de deugdelijkheid zijner eetwaren, en zijn blozend gelaat en glimmende neus bewezen, dat de waard zelf zijn eigene artikelen niet versmaadde, noch wat de natte, noch wat de droge waren aangaat.

Daar nu de herberg tevens goed logies aanbood voor den reizenden man te voet en te paard en bovendien voorzien was van kolf- en kegelbaan, benevens een vrij grooten tuin, was ij in alle opzichten nummer één van het dorp en Driek had dan ook nooit over slapte in de zaken te klagen.

Het meest eigenaardige van al was echter het uithangbord, een meesterstuk van Cis Kwast, den dorpsschilder en glazenmaker. Hierop prijkte een vreemd ras vogel, die met bek en pooten een blauwgroene lap van een onherkenbare stof scheen te willen vernielen en bij deze operatie een zwaarwichtig soort bierschuim om zich heen verspreidde. Deze voorstelling bracht een oningewijde altijd deerlijk in de war en de oordeelvellingen omtrent den aard der voorstelling varieerden gewoonlijk tusschen een zeemeermin en een krokodil. Toen Driek tien jaar geleden een nieuw uithangbord wilde laten maken, was hij voornemens daarop een zeemeeuw te laten schilderen, als een soort hulde aan zijn oom, die stuurman was op de groote vaart en bijgevolg een lid der familie, dat hoog in eere werd gehouden. Hij had daarom Cis Kwast in den arm genomen, maar deze had hem ronduit verklaard: 'Driek, loop nu de zaken niet vooruit! Hoe een zeemeeuw er uit ziet, weet ik niet, maar ik zal probeeren, wat ik er van maak. Wordt het een meeuw, dan heet uw herberg zoo, wordt het wat anders, dan geef gij hem een anderen naam, maar in alle geval, een vogel wordt het, daar sta ik u borg voor.' En Cis ging aan den arbeid en schilderde wat hij een meeuw dacht te zijn, en zijn ijver ging zoover, dat hij er ongevraagd een kikker bij phantaseerde, voorgesteld door bovengemelden blauwgroenen lap, en toen het kunstwerk klaar was en prachtig vernist, werd het op een Zondagavond aan het oordeel der bezoekers onderworpen.

En de een hield het voor dit en de ander voor dat, maar het algemeen oordeel was, dat het bepaald en zeker een vogel was en wel een zwemvogel, die het water met vleugels en pooten deed schuimen; en eindelijk werd met meerderheid van stemmen uitgemaakt, dat het 't meest op een zwaan geleek, als wanneer het dier tot 'de Scharrelende Zwaan' werd gepromoveerd, deels als geestige toespeling op den naam van het dorp, deels vanwege het rumoer, dat het beest scheen te maken.

In 'de Scharrelende Zwaan' dan, werd meester Klinker ontvangen door Driek Pil, die hem verklaarde, dat het middagmaal over een uurtje gereed zou zijn, en dat hij, desverkiezende, dat met de andere heeren kon gebruiken.

II.
Een deftig gezelschap en een vroolijke dag.

Meester Klinker was namelijk niet de eenige gast in 'de Zwaan', integendeel; in de herberg heerschte een drukte, die voor een gewonen werkdag waarlijk buitengewoon was, maar buitengewone dingen hebben ook buitengewone oorzaken, en zulk eene was hier werkelijk aanwezig.

Niet lang geleden was de oude schoolmeester - dien wij nu hoofd der school zouden noemen - overleden; de Raad had een oproeping gedaan voor sollicitanten naar deze

betrekking en in overleg met den schoolopziener was bepaald, dat het vergelijkend examen der elf candidaten zou plaats hebben op Dinsdag 30 Mei. Vandaar dus de drukte op dezen Maandag, 29 Mei.

Acht van de elf mededingers waren reeds aanwezig en zaten met vroolijke deftigheid en deftige gezelligheid, gelijk den waardigen opvoeders der jeugd past, hun gouwenaar te rooken en een glaasje bier of brandewijn te drinken in de kleine gelagkamer van de herberg.

Daar was meester Plakroe van Drongelen, lang, schraal en beenderig, die bekend stond om de strenge tucht, die hij onder zijne onderdanen wist te handhaven en die als onovertroffen in de aardrijkskunde werd geprezen, daar hij op het rijtje af alle gemeenten van Friesland met de hoofdplaatsen wist op te noemen en zonder fout vijftig steden en dorpen aan den Donau opdreunde, met het aantal inwoners er bij.

Daar was meester Van de Vijver, bedaard, kalm en weldoorvoed, die niet alleen de kinderen, maar ook de volwassenen beteugelde door zijn vriendelijke deftigheid, en door zijn invloed het werk van den veldwachter zeer verlichtte.

Daar was meester Blokker, een bolleboos in bijna alle wetenschappen, behalve in het handhaven van orde in zijn school, die wel graag zijn tegenwoordige standplaats Heibroek wilde verlaten, maar nergens anders benoemd werd.

Daar was nog meester Dribbelstap, klein, driftig en uiterst gezellig van aard, die in Heikamp, drie uren van Scharreldonk verwijderd, nog maar vier jaren lang bovenmeester was, maar die bij hoog en bij laag gezworen had, meer van de wereld te willen zien en niet zijn geheele leven lang in ééne betrekking te willen verroesten.

Daar waren nog meerdere meesters van verre en van nabij, allen te goeder naam en faam bekend, maar wier namen den lezer wel niet zullen interesseeren.

En dit gezelschap werd nu door meester Klinker aangevuld, die al spoedig bezig was den dikken tabaksdamp, die in de kamer hing, nog wat ondoorzichtiger te maken en intusschen zijn maag verfrischte met een hartig potje bier.

Meester Klinker was een man in de kracht van zijn leven, gezond van lijf en leden, vroolijk, geestig, gezellig en rondborstig, zoowel in eigenlijken als figuurlijken zin. Trouwens, alles, wat tot de samenstelling van zijn lichaam bijdroeg, deed onmiddellijk denken aan rollen en rond. Niets hoekigs was er aan hem te bespeuren, van het bovenste haartje van zijn krullebol tot den afgeronden neus van zijn breede schoenen. Zijn hoofd, als geheel beschouwd, geleek een kegelbal. Zijn neus, die van alle mogelijke typen afweek, scheen een halven bol aan een rond steeltje; een alleraardigst, vriendelijk neusje, dat nooit gestoken kon worden in dingen, waarmee het niet te maken had. Ronde, schitterende oogen; ronde ooren; ronde, blozende, netjes geschoren wangen; ronde, niet te breede lippen, waar tusschendoor de woorden als kraaltjes konden rollen; een spoor van een onderkin, die van plan scheen nog wat ronder te worden en daaronder een korten, ronden hals. Dat het verdere deel van het lichaam hiermee in overeenstemming was, spreekt van zelf, en dat meester Klinker volstrekt niet afkeerig was van een welvoorziene tafel en een stevig glas bier of iets dergelijks gerust onder de oogen dorst zien, was bij den eersten blik op den goeden man een uitgemaakte zaak.

Dit waren echter maar bijzaken.

Ver over de grenzen van zijn district was meester Klinker bekend om zijn uitgebreide kennis. In alle gewone vakken van het lager onderwijs van zijn tijd was hij uitstekend thuis en bovendien kon hij behoorlijk de Fransche taal lezen, en redelijk spreken en schrijven; had eenige kennis opgedaan van het Duitsch, en als hem iets

werd voorgelegd, gedrukt of geschreven in het Engelsch, wist hij ten minste te zeggen, dat het *Engelsch* was en geen Grieksch of Latijn.

Zijn hoogste roem echter was, dat hij, in het bezit zijnde van diploma vanden 2en rang, den moed had gehad mee te dingen bij het examen voor den 1en rang. Wel is waar was hij afgewezen, maar alleen het feit, dat hij deze stoutmoedigheid had gehad, deed hem ontzaglijk rijzen in de oogen van ambtgenooten en leeken.

Booze lastertongen durfden wel eens insinueeren, dat onder de geleerdheid van meester Klinker een goede dosis boerenbedrog doorliep, maar dergelijke praatjes deden aan zijn reputatie weinig afbreuk, en hoewel hij volstrekt niet vies was van een gezonde grap en ook meermalen anderen een rad voor de oogen had gedraaid, hij was en bleef toch een der *primi inter pares.*

'Mijne heeren,' begon alsnu meester Dribbelstap, 'ik geloof te mogen constateeren, dat

wij hier als collega's en vrienden bij elkaar zijn, en hoewel wij elkaar morgen slag zullen leveren op geestelijk gebied, geloof ik, dat wij, wat het vleeschelijke aangaat, tamelijk wel eensgezind zijn. Daar wij nu dezen middag en avond onder hetzelfde dak zullen doorbrengen, stel ik voor, ter verhooging der gezelligheid een tafelpresident te benoemen, die de leiding der werkzaamheden op zich zal nemen, terwijl ieder der leden de verplichting op zich neemt, de andere gasten naar de mate zijner krachten te amuseeren. Mijne heeren, op onze kennismaking en op het gezellige verloop van dezen dag!'

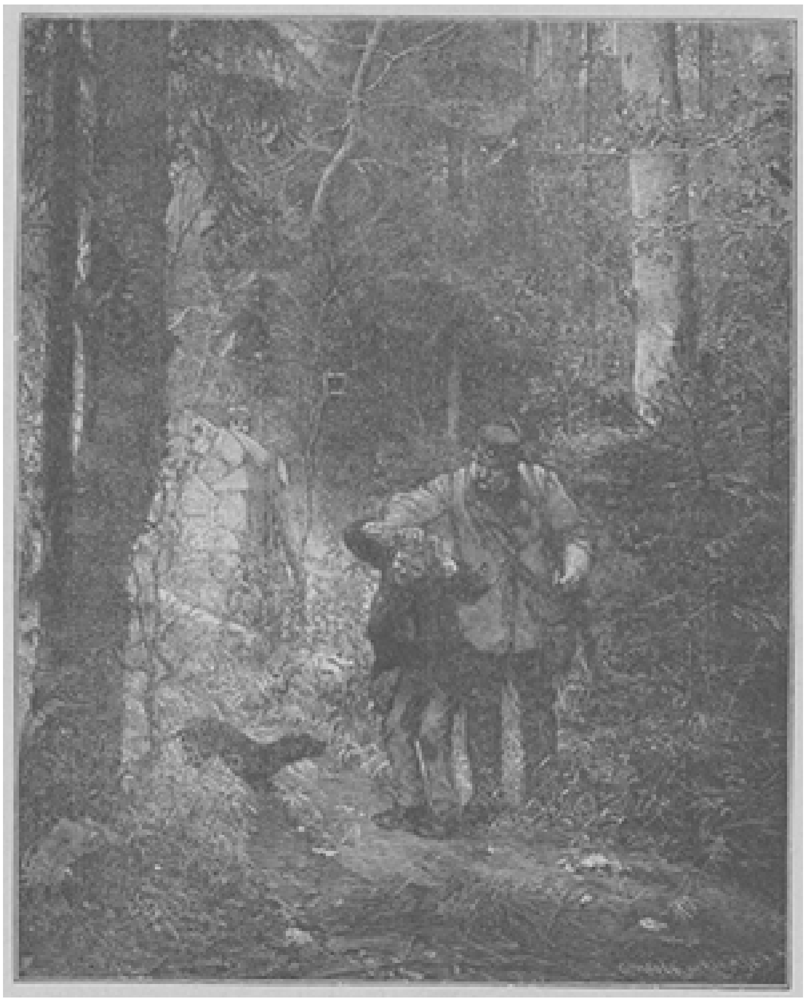

DE NESTJESUITHALER GESTRAFT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. ZIERMANN.

Goedkeurende hoofdknikken en een vroolijk getrommel met de glazen op tafel, begroetten deze rede. Een vroolijk geklink deed zich hooren, daarna een oogenblik van plechtige stilte, alleen afgebroken door het geklok van het bier in de respectieve keelgaten, en onmiddellijk daarop marcheerde Driek met negen leege glazen de deur uit, die hij weldra weer, tot den rand toe gevuld, op tafel zette.

'Geëerde vrienden,' ving nu meester Van de Vijver aan, 'de woorden van onzen waarden Dribbelstap zijn ons allen uit het hart gesneden. Ik heb hier niets aan toe te voegen, maar ik wilde alleen maar in beraad geven, dadelijk met de werkzaamheden aan te vangen en een president te benoemen. Mijne heeren! Eere wien eere toekomt. Ik geloof dat niemand waardiger is dezen verheven post te bekleeden, dan onze collega Plakroe. Niet alleen is hij de oudste in dienstjaren, maar zijn buitengewoon

organiseerend talent zal hem in staat stellen, de goede orde in onze vergadering te handhaven en boosdoeners desnoods met den sterken arm te verwijderen. Mijne heeren, laat ons bij opstaan en zitten uitmaken, of mijne woorden instemming vinden; wie opstaat, stemt voor.'

In minder dan geen tijd stonden allen overeind, behalve meester Plakroe zelf, die aldus met meerderheid van stemmen verkozen was.

'Mijne heeren,' klonk het van de lippen van den waardigen man, 'gij bewijst mij te veel eer. Ik wil echter geen compliment maken. Dezelve zouden mij toch slecht van de hand gaan. Ik verklaar dus, de benoeming aan te nemen, hopende, dat onder mijne leiding de harmonie geen oogenblik zal verstoord worden.'

Op dit gewichtig oogenblik huppelde meester Dribbelstap de deur uit en kwam kort daarna terug in gezelschap van een ruimen, degelijken, ouderwetschen leunstoel, gedragen door Driek in hoogsteigen persoon, benevens een grooten, houten timmermanshamer van ruim twee voet lang, welken hij zelf torste.

De stoel werd aan het boveneinde der tafel geplaatst en verheven tot presidentszetel; de hamer tot dito schepter. Meester Plakroe zette zich op het zachte kussen en weldra klonk een slag met den hamer, die alle glazen deed rinkinken.

'Mijne heeren,' sprak de president, 'met dezen tik open ik de vergadering en ik zal haar sluiten, zoodra de meerderheid den wensch te kennen geeft van naar bed te gaan. Bij alles hoort echter orde en regel te zijn. Morgen wacht ons allen een zware dag en het is dus noodig, ons daarop zoo spoedig mogelijk te prepareeren. Ik stel dus voor, den kastelein ter verantwoording te roepen en getuigenis te laten geven van de hoeveelheid en de hoedanigheid der levensmiddelen, welke op dit oogenblik in zijn bezit zijn. Is zijn getuigenis naar genoegen der vergadering, dan willen wij hem ordonneeren toebereidselen te maken voor het middagmaal en dat uiterlijk om drie uur ons voor te dienen. Mijnheer Dribbelstap, mag ik u verzoeken den hospes te waarschuwen.'

Dribbelstap ging naar de deur, opende die en brulde door de groote gelagkamer en de gang: 'Driek, Driek, Drie-e-ek!' De waard verscheen met zijn pluimmuts in de hand.

'Driek Pil,' hernam de president met vriendelijken ernst, 'wij weten, dat gij een eerlijk man zijt. Bij de eer en de reputatie van de Scharrelende Zwaan vraag ik u op uw geweten af: Wat kunt gij deze achtbare vergadering van middag voorzetten tot middagmaal!'

De slimme kastelein gluurde met zijn schitterende oogjes eens rond en zag al spoedig, hoe de vork aan den steel zat. Hij begreep, dat de meesten eens fideel met elkaar den dag wilden passeeren en dat hieruit allicht voor hem een zoet winstje zou overschieten.

'Meester de president,' begon hij, 'mijn nieuwe aardappels zijn uitstekend. Een ham van om en bij tien pond hangt nog in den schoorsteen en jonge spinazie is in mijn tuin in overvloed. Worteltjes zijn er zat, en believen de heeren een paar kippen of konijnen, zij hebben het maar te zeggen. Een ribstuk kan direct geleverd worden door Joris Hak en ik geloof niet, dat er een beter ribstuk in Den Bosch te krijgen is; ja, ik mag zeggen, dat onze Joris op het gebied van ribstukken onovertroffen is. Is er soms liefhebberij voor pannekoeken of anderen meelkost, 'k zal de noodige orders geven, en hebben de heeren soms nog wat anders te commandeeren, 't kan alles bezorgd worden.'

De geheele vergadering zat te likkebaarden.

‘Heeren,’ hernam de president na eenig stilzwijgen, ‘ik wil eerlijk bekennen, dat ik op keukengebied volslagen leek ben. Maar, naar ik meermalen vernomen heb, heeft onze alzijdig ontwikkelde collega Klinker ook van koken en braden bijzonder studie gemaakt, zoodat hij zijn lieve vrouw meermalen een goeden raad heeft gegeven. Ik stel dus voor, hem onbepaalde volmacht te geven en met onzen hospes uit te laten zoeken, wat hem het beste lijkt voor ons maal.’

Aldus werd besloten en meester Klinker verdween achter Driek, met zijn glas bier in de eene en den gouwenaar in de andere hand.

Een kwartier later was hij weer terug, vergezeld van Keetje, die een karaf met brandewijn, een kruik met beste oude jenever, een fleschje elixer, benevens de noodige glaasjes op tafel zette, ter verkwikking van die heeren, welke er mee gediend wilden zijn.

Geen mensch liet zich lang nooden en onder gezelligen kout genoten allen het vaderlandsche bittertje. Maar aan alles komt een einde.

Klokslag drie uur verscheen Driek in de deur, met de blijde tijding: ‘Heeren, het eten is klaar!’

Iets of wat opgewonden en eenigszins luidruchtiger dan zulke deftige lieden wel paste, drongen de heeren de deur uit en volgden den kastelein de trap op naar de bovenkamer, waar de tafel gedekt was.

Hèèè! lang uitgerekt en geestdriftig geuit, was de algemeene uiting van voldoening. De ramen der bovenzaal, die op den tuin uitzagen, waren opengeslagen, zoodat de frissche geurende klimop en wilde wingerd nieuwsgierig belet kwamen vragen in huis.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De nestjesuithaler gestraft. -

Vogelnestjes uithalen is een liefhebberij, die voor de kwajongens iets bijzonder aantrekkelijks schijnt te hebben. Want hoe er ook tegen gewaakt moge worden, zij kunnen de vreedzame geveerde woudbewoners maar niet met rust laten. Hun leven zouden ze wagen om een paar blinde, veerlooze, piepende beestjes, ja om een paar onnoozele eitjes, tot niets anders goed dan om uit te blazen en aan een draadje te rijgen.

De deugniet van onze gravure heeft zelfs de harde hand van den strengen boschwachter getrotseerd, die last heeft alle nestjesuithalers zorgvuldig te weren en volledige volmacht om degenen, die ondanks het verbod zich aan het plunderen van vogelnesten zouden schuldig maken, een gevoelige tuchtiging toe te dienen.

Zoo ziet onze nestjesuithaler zich dan ook aan den lijve gestraft op een wijze, die wel geschikt is hem die baldadigheid voorgoed af te leeren. De boschwachter is blijkbaar bezig hem het verbod geducht in het oor te knoopen. De medeplichtige aan de misdaad houdt zich zorgvuldig achter een steenhoop schuil, blijkbaar allesbehalve geneigd, na de deelneming in het vergrijp, ook in de straf te deelen.

[Nummer 14]

De burgemeester van Scharreldonk. Tooneeltjes uit den 'goeden ouden tijd,' door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

De frissche Meilucht stroomde ongestoord naar binnen en vermengde zich met de heerlijke lucht van het gebraad. Jawel, daar prijkt in volle glorie het ribstuk van minstens vijftien pond; - wat de meesters niet opkonden, was toch goed voor den avondboterham; - en daarnaast dampten de aardappels en de worteltjes, en geurden een paar gebraden konijntjes en kippen met het onmisbare appelmoes.

Met zichtbaar genot en blijkbaar groote voornemens koesterend schoven de heeren hun stoelen bij en legden het servet over de knie. De president deed het gebed en geen tien tellen later hoorde men niets anders dan het geklik der vorken en het gerammel met lepels en messen.

'Mijn hemel! wat werd er een gat geslagen in het ribstuk; wat smolten aardappelen en groenten weg als sneeuw voor de zon; hoe spoedig waren er van de konijnen en hoentjes niets meer over dan beentjes en velletjes; wat weerde zich ieder der aanzittenden met handen en tanden, dat hem het zweet op het voorhoofd parelde.

Maar ook, wat had Driek een schik, dat zijn tafel zooveel eer werd bewezen. En toen de ham achter den rug was en de heeren dachten, dat zij vork en mes konden neerleggen, beduidde hij hun, dat zij nog lang niet genoeg gegeten hadden, en hij bracht schoone borden en plakte een grooten schotel rijstebrij op tafel, en toen allen daaraan nogmaals hunne krachten hadden beproefd, verscheen er een stapeltje geurige patiënt.

En toen de president namens allen hijgend verklaarde, dat na dit gerecht niemand meer kracht had, nog maar één hapje te gebruiken, bracht hij een schaal met sinaasappelen, noten en amandelen, die er zoo frisch en smakelijk uitzagen, dat waarlijk een deel van den eetlust scheen terug te keeren; - ten minste, niemand weigerde er van.

Eindelijk moest de milde waard het zijne gasten toch gewonnen geven. Het dankgebed werd gedaan en het gezelschap ging zich een paar uurtjes verpoozen in den tuin. De een deed in 't geheim een dutje; een ander keek in 't geniep nog 't een of ander handboek na over rekenen of aardrijkskunde; een derde repeteerde nog eens zijn jaartallenboekje, maar de meesten gaven den brui van de studie en genoten van het *dolce far niente.* De klok van zessen vond echter allen weer vereenigd aan de koffietafel en de vergadering werd met een nieuwen presidentieelen hamerslag geopend.

Hoe de dag verder werd doorgebracht - de historie zwijgt er over. Alleen de vage herinneringen van meester Klinker wijzen in dezen den weg. Deze wist zich nog te herinneren, dat de avond hoofdzakelijk bestond uit bier, brandewijn met water en voordrachten. Dat er gekegeld was, en dat meester Blokker daarbij een meesterworp deed van 'tien', daar hij den kegeljongen ook mee ondersteboven wierp; dat meester Kantig 'Aan den Rijn' van Borger aandoenlijk schoon had voorgedragen, waarbij de geheele vergadering zat te schudden van 't lachen; dat meester Plakroe in dispuut was gekomen met Driek over het verschil tusschen Breda's bruin en Maastrichts bier

en daarbij zijn tegenstander volkomen had verslagen met zijn 50 steden aan den Donau, beginnende bij Dantzig en eindigende bij Constantinopel; dat meester v.d. Vijver een horlepijp had willen dansen, (waarvan hij een beschrijving had gelezen in zijn aardrijkskunde over Engeland) en daarbij geholpen werd door Dribbelstap, die met opgestroopte broekspijpen en met de slippen van zijn jas over den arm voor dame doorging; dat eindelijk om halfelf de president de vergadering sloot met een vuistslag op tafel, daar de hamer spoorloos verdwenen was en eerst drie dagen later, in twee stukken gebroken, in de kast van de Friesche klok werd teruggevonden; eindelijk, dat alle negen heeren in negen verschillende kamers naar bed werden gebracht, zoodat de ‘Scharrelende Zwaan’ van boven tot onder opgepropt vol geleerdheid was. Het laatste, wat meester Klinker zich te binnen wist te brengen, was, dat hij ontwaakte met een vreemd gevoel in het hoofd, waarbij hem bleek, dat hij met zijn beenen op het hoofdkussen en met zijn hoofd aan het voeteinde van het bed lag. Toen dit kleine euvel verholpen was, sliep hij heel gerust voorgoed in en werd niet wakker voor den volgenden morgen halfacht.

III.
Een vergelijkend examen.

Zoet en zacht was de slaap en plezierig waren de droomen geweest van al die geleerden. Het stevig ontbijt verdreef alle sporen van den vorigen avond en in opgewekte stemming wandelde men naar het schoolgebouw, waar weldra alle candidaten, de schoolopziener, de examinatoren en andere belanghebbenden vereenigd waren.

De school van Scharreldonk was juist niet wat men nu een model-gebouw zou noemen, maar vijftig jaren geleden was men met heel wat minder tevreden dan tegenwoordig.

Er was geen overdekte speelplaats of een breede gang, waar de nooit volprezen vrije- en ordeoefeningen der gymnastiek werden onderwezen, - wel neen; maar achter de school was een flink grasperk, waar de jeugd naar hartelust haasje-over kon springen, en met elkaar ruilebuiten en hoedje-ballen, en rondrijden op de stevige takken van een paar oude, halfdoode eikeboomen, tot hun onderstel er uit zag, als dat van den wijdvermaarden bakker, die de bellen van zijn broek had geblazen. Ook was er geen binnenplaats met het hartverheffend uitzicht op een appelboom of een bestekamer; - dit kwam in dien tijd nog slechts de stadsjeugd toe, als men uit de *Camera Obscura* mag opmaken. De school was doodeenvoudig een vierkant gebouw, met een gang van voren en daarachter twee lokalen, één voor den bovenen een voor den ondermeester. In elk lokaal stonden tien banken, die ieder plaats boden aan zeven Scharreldonksche jonge dames of jonge heeren, hoewel er in tijd van nood wel eens acht of negen op een rijtje werden gezet. De ramen waren ook niet van matglas voorzien, maar gaven vrij uitzicht over de speelplaats en de akkers, en toch was de oplettendheid bij het onderwijs even groot als tegenwoordig. Evenzoo was de voorraad kaarten en platen heel wat kleiner dan die thans een goed ingerichte school meubileeren. Er hing geen afbeelding van een kalf, dat de kinderen alle dagen in natura konden zien; of het geraamte tienmaal vergroot. Zelfs waren er geen natuurkundige instrumenten - niet eens een luchtpomp - en de meester sprak nooit over de natuur en haar wetten en krachten, maar wel vertelde hij nu en dan van God, die de geheele natuur heeft geschapen en haar wetten vastgesteld en haar krachten geregeld.

Niettegenstaande dit alles, leerden de knapen en meisjes met de spa-a evengoed lezen als tegenwoordig met de roos-peer-hoed of andere vermakelijke zaken, en wat het schrijven en rekenen aangaat, konden ze met hun hedendaagsche lotgenooten best concurreeren.

In dit gebouw dan zou het vergelijkend examen gehouden worden. In plaats van de woelige jeugd zaten nu de deftige meesters zelf op de banken, en voor de klas zaten of stonden of liepen heen en weer de schoolopziener, de examinatoren - twee in getal - benevens een aantal belangstellenden.

Daar was onder anderen Jacob Jurriëns, de burgemeester, een gemoedelijk man, iets meer dan een boer en iets minder dan een stadsmensch, niet ontbloot van gezond verstand, en daar hij ruim met aardsche middelen gezegend was, volkomen van ieder onafhankelijk. Juist daarom en eveneens door zijn goedhartigheid, was hij als burgemeester de rechte man op de rechte plaats en algemeen geacht.

Daar was verder de rentmeester Snuffels, die met zijn bril op den neus nu eens het schriftelijk werk critiseerde en dan weer met een bedenkelijk gezicht bij een of ander mondeling examen luisterde. Daar waren nog meerdere leden van den raad en bovendien eenige ingezetenen van het dorp, die, 't zij met den burgemeester, 't zij met iemand anders waren meegegaan.

Tien van de elf mededingers waren bezig met een opstel of met eenig ander taalwerk, of zaten te zweeten over hun sommen, terwijl de elfde in een hoekje van de school onderhanden werd genomen door den schoolopziener en zijn helpers, die bezig waren onderzoek te doen naar zijne bedrevenheid in aardrijkskunde geschiedenis en spraakkunst.

't Ging hier meester Plakroe niet erg naar den zin. Na de braspartij van den vorigen dag was hij nog niet geheel frisch en zijn geheugen liet hem wel eens in den steek, en of er de drommel mee speelde, hem werd van alles gevraagd, maar de steden aan den Donau of de gemeenten van Friesland kwamen heelemaal niet ter tafel, en hoe hij er naar toe draaide, geen van zijn drie plaaggeesten wilde toebijten.

‘Vertelt u mij eens iets van den Rijn, mijnheer,’ vroeg de schoolopziener vriendelijk. Meester Plakroe fleurde weer iets op.

‘De Rijn,’ begon hij, ‘is de hoofdstroom van Europa, die van Zuid naar Noord loopt, zooals de Donau van West naar Oost. De Donau is langer dan de Rijn, maar van minder beteekenis dan deze. Voorname steden aan den Rijn zijn Basel, Coblenz, Bonn, Keulen en andere; aan den Donau liggen Mühlheim, Sigmaringen, Ulm, Lauingen, Donauwörth, Ingolstadt....’

‘Ja, ja,’ viel de schoolopziener in, ‘misschien komen wij aanstonds wel bij den Donau, gaat u eerst maar eens verder den Rijn af.’

‘De Rijn,’ begon meester Plakroe weer, ‘ontspringt in Zwitserland, loopt door Zwitserland en Duitschland en komt bij Lobith in Holland. (Mijnheer Snuffels, die juist eens kwam kijken, knikte gewichtig goedkeurend.) De Rijn loopt door de Bodensee, buigt bij Basel naar het Noorden en stroomt dan tusschen de Vogezen en het Zwarte Woud door. Op de Vogezen ontspringen verscheidene Fransche rivieren, waaraan verschillende voorname steden liggen; op het Zwarte Woud ontspringt de Donau, waaraan onder anderen liggen: Mühlheim, Sigmaringen, Ulm....’

‘Heel goed,’ onderbrak de examinator, ‘voltooi eerst maar den Rijn.’

Met een nijdig gezicht zakte meester Plakroe zoo goed mogelijk den Rijn af tot hij bij Westervoort in den IJsel viel en naar de Zuiderzee afdreef. Hier probeerde hij nog eens af te dwalen.

‘In vroeger eeuwen,’ begon hij, ‘liep de IJsel uit in het meer Flevo; de Zuiderzee was er nog niet en ai het land rondom dit IJselmeer heette Friesland. Tegenwoordig is Friesland een provincie in Nederland, en is verdeeld in 32 gemeenten, nl. Rollumerland en Nieuw-Kruisland, Oost-Dongeradeel, West-Dongeradeel, 't Bildt, Dantumadeel....’

‘Precies,’ viel een ander examinator in, ‘maar de Rijn loopt toch nog verder dan Westervoort;’ - en of meester Plakroe graag wilde of niet, hij was wel verplicht dezen stroom verder te volgen, tot hij (ik bedoel de rivier) bij Katwijk in het zand smoorde.

‘Komaan,’ zeide nu dezelfde plaaggeest; ‘wij hadden zooeven ook den Donau aan de hand; vergelijk nu eens deze rivier met den Rijn, wat aangaat den handel.’

Dit nu was eene manier van vragen, waarop meester Plakroe niet voorbereid was; vergelijkende aardrijkskunde was nog de *haute nouveauté* in dien tijd.

Eenigszins verbaasd begon hij weer:

‘De Donau ontspringt op het Zwarte Woud en neemt zijn hoofdrichting naar het Westen. Hij stroomt voorbij Mühlheim, Sigmaringen, Ulm...’

‘Ja, ja,’ onderbrak weer de ander, ‘maar ik wenschte een “vergelijking” van den Donau met....’

Maar op dit gewichtig oogenblik haalde de schoolopziener zijn horloge voor den dag en fluisterde zijn medewerkers in, dat het tijd was voor de geschiedenis, en in plaats van op den Donau werd Plakroe nu onthaald op de Hollandsche graven uit het Henegouwsche huis en toen hij er dit tamelijk wel had afgebracht, mocht hij weer tot zijn sommen terugkeeren.

Meester Klinker had intusschen zijn sommen al af, maar daar juist twee leden van den Raad, die er niet al te snugger uitzagen, achter zijn rug hadden post gevat, meende hij, dat het niet onaardig zou zijn, deze heeren een heel klein beetje bij den neus te nemen. Hij deed dus, of hij nog met zijn werk bezig was, en zette op zijn kladpapier een vermenigvuldigingssom, waarbij hij een getal van twaalf cijfers vermenigvuldigde met een ander van vijf.

In plaats echter van deze becijfering op de gewone wijze te maken, schreef hij de geheele uitkomst dadelijk op en dat wel met een zwier en aanhef, en toch met een bedaardheid en ernstig overleg, dat de boeren hem in zijn rekenwerk verdiept meenden. Nauwelijks was hij dan ook klaar, of een der boeren tikte hem bescheiden op den schouder en vroeg met een zeker schuw ontzag:

‘Meester, rekent ge die som zoo maar dadelijk uit?’

Meester Klinker keerde zich half om, en zei vriendelijk:

‘Ja, dat is zoo mijn manier van doen; reken maar uit of het goed is.’

Maar de beide boertjes waren niet zoo goed meer op de hoogte van de geheimen van het vermenigvuldigen en zeiden, dat zij 't wel wilden gelooven, dat er geen fout in was. En geen tien tellen later stonden zij bij een paar andere raadsleden geheimzinnig te fluisteren en wezen met den duim naar meester Klinker en gaven als hun meening te kennen, dat het toch een weerga'sch knappe kerel moest zijn, die zóó maar een ellenlange vermenigvuldigingssom opschreef.

En toen meester Klinker iets later ook zijn kennis van aardrijkskunde moest luchten, klopte hij met genoeglijk gezicht en met een zekere gemeenzaamheid op den aardbol, zoodat de schoolopziener hem vroeg, of hij daar soms speciaal studie van gemaakt had. En toen onze meester bescheiden opmerkte, dat hij er wel ‘iets’ aan gedaan had en een oogenblik later den bal om haar as liet draaien, en de Noord- en Zuidpool aanwees, benevens den evenaar, en verklaarde, dat op de eene helft der aarde de nacht heerschte, als de andere dag had, - toen stonden alle omstanders verstomd en zelfs mijnheer Snuffels vergat te knikken. Maar toen meester Klinker er op zinspeelde, dat hij wel eens iets van passaatwinden gelezen had, besloot de schoolopziener maar spoedig tot wat anders over te gaan, daar hij op dit punt zelf niet te vast in de schoenen stond.

Ook in de geschiedenis bleek de candidaat zoo goed thuis te zijn, dat het den goeden boertjes schemerde voor de oogen bij al die jaartallen en namen; en toen hij een langen zin woord voor woord taalkundig had ontleed, meende de schoolopziener, dat het zoo al welletjes was en meester Klinker ging heen, gevolgd door een gemompel van bewondering.

Om twaalf uur kwam de veldwachter binnen met een groot blad vol broodjes met ham of vleesch, vergezeld van zijn vrouw, die een reusachtige koffiekan torste. Een oogenblik later zaten alle meesters, met den schoolopziener samen, en evenzoo de burgemeester en alle anderen smakelijk te eten. Na dit twaalfuurtje werd in

ongestoorde harmonie een pijpje gerookt en wat gebabbeld en werd de school met haar omgeving bezichtigd en om één uur begon het verdere deel van het examen, dat nu geregeld doorging, tot het om drie uur was afgeloopen.

Na een kleine toespraak van den schoolopziener werd het gebouw door allen verlaten en begaven de heeren zich weer naar 'de Scharrelende Zwaan.'

Wanneer en op wat wijze de verschillende meesters weer naar huis terugkeerden, vermeldt de historie niet. Maar wat wel staat opgeteekend, en nog wel in de officieele stukken van Scharreldonk, is het volgende:

Een week later werd er een raadsvergadering gehouden, vooral ter benoeming van den nieuwen meester, en omdat het werk van meester Klinker over het algemeen het beste was, en nadat een der raadsleden een warme lofspraak op dezen heer had gehouden, 'die groote vermenigvuldigingssommen zoo maar uitrekende,' werd met algemeene stemmen Daniël Johannes Klinker benoemd tot bovenmeester te Scharreldonk.

IV.
Het kasteel en zijn bewoners.

Ongeveer half Juli arriveerde meester Klinker in zijn nieuwe standplaats.

Zijn huisraad en verdere roerende goederen waren met den veerschipper in Den Bosch gebracht, en werden vandaar belangloos door een vijftal Scharreldonksche boeren naar huis gehaald, terwijl niemand minder dan de burgemeester zijn jachtwagentje had gezonden, waarin de meester zelf met zijn vrouw en twee kinderen plaats namen.

Het halve dorp haalde het waardige paar in, en met behulp van tien rappe handen stonden nog denzelfden avond al de meubelen op hun plaats, zoodat juffrouw Klinker genoeglijk de handen in den schoot legde en met een verheugd gezicht verklaarde, dat zij een gevoel had, alsof zij in Scharreldonk gewonnen en geboren was.

Twee dagen later stapte de meester naar het kasteel, om een bezoek af te leggen bij den baron.

Het kasteel was een stevig, vierkant gebouw uit het midden der vorige eeuw en omgeven door een fraai park met prachtige boomgroepen, vriendelijke wandelwegen en een verlokkelijken vijver. Met zekere eerbied hadden de verschillende geslachten zooveel mogelijk den eersten aanleg gehandhaafd, maar gelukkig was de tuinbouw-architect van den 18de-eeuwschen baron geen aanhanger geweest van Le Nôtre. Men vond in het park dan ook geen recht geschoren of stijf gefatsoeneerde palmen of dennen; geen meidoorns in den vorm van een vaas geknipt; geen linden, langs latwerk opgebonden. Evenmin stonden er marmeren of quasi-marmeren standbeelden, die in ons klimaat niet in de buitenlucht thuis hooren.

(*Wordt vervolgd.*)

De ontploffing van Dr. Wölfert's bestuurbaren luchtballon.

Het heeft steeds een groote bekoring op den menschelijken geest uitgeoefend, zich evenals de vogelen in de lucht te kunnen verheffen. Ieder kent de geschiedenis van Daedalus, den stichter van den doolhof voor den Minotaurus op het eiland Kreta,

waarheen hij de wijk had genomen, nadat hij wegens een misdrijf door den Areopagus veroordeeld was. Volgens Ovidius was hij de vader van Icarus en ontsnapte met dezen uit genoemden doolhof door vleugels te vervaardigen, die met was aan het lichaam werden vastgehecht. Toen zij in de lucht zweefden, naderde Icarus, ofschoon vooraf door Daedalus gewaarschuwd, te dicht de zon, zoodat het was begon te smelten en hij niet ver van het eiland Samos in zee viel.

Verder vinden wij gewag gemaakt van Danti, een natuurkundige uit het laatst der 15e eeuw, die eenige malen over het Trasymeensche meer moet hebben gevlogen, tot hij bij een te snelle nederdaling een zijner beenen brak, - van een smid uit Sable in Frankrijk, die een stel vleugels gemaakt had, waarmee hij in schuinsche richting van een hoogte kon afdalen, terwijl het hem niet mogelijk was, zich in den dampkring te verheffen. Ook leest men van het luchtschip van Laurent in het jaar 1709, van dat van den Jesuïet Lana, die vier luchtledige bollen onder het gevaarte wilde hechten, en van den Portugees Gusman, die reeds in 1736 een luchtballon moet hebben uitgevonden.

Algemeen wordt intusschen erkend, dat de eer der uitvinding van den luchtballon bepaaldelijk aan de gebroeders Montgolfier, papierfabrikanten te Annonay in Frankrijk, toekomt. Zij vervaardigden een grooten bol van gevernist papier, die van onderen een opening had, en beneden deze plaatsten zij een korf van ijzerdraad met een brandende stof, die de lucht in den bol door warmte ijler en dus lichter maakte, zoodat de geheele toestel, minder zwaar dan de verplaatste luchtmassa, in den dampkring moest opstijgen.

De eerste proefneming door de gebroeders Montgolfier had plaats te Annonay den 5en Juni 1783. De linnen ballon, Montgolfière genaamd, had een middellijn van elf Nederlandsche ellen, woog 215 pond en droeg 200 pond ballast. In den tijd van tien minuten steeg hij tot een hoogte van 2000 el en daalde 900 el van de plaats der opstijging neer.

De aandacht der natuurkundigen werd nu op deze uitvinding gevestigd, en de hoogleeraar Charles kwam op het denkbeeld, de verwarmde lucht door het veel lichtere waterstofgas te vervangen. Het gelukte hem, de noodige gelden voor een proefneming in het groot te verzamelen, en reeds den 27en Augustus van hetzelfde jaar steeg van het Champ de Mars te Parijs de eerste Charlière omhoog. De sterke spanning van het gas in de ijlere luchtlagen deed den ballon scheuren, die op vijf uren afstand van Parijs in het dorp Gonesse neerdaalde, waar de landlieden het onbekende voorwerp met hooivorken en dorschvleugels vernielden.

Niet lang daarna gaven de gebroeders Montgolfier te Versailles, in. tegenwoordigheid des konings, een nieuwe proef, die zeer goed slaagde, en toen vatte Pilâtre de Rosier, directeur van het koninklijk museum, het stoute voornemen op, zelf met een ballon in de lucht op te stijgen. Hij volbracht dit plan met den markies d Arlandes bij het kasteel la Muette, niet ver van Parijs, met een ballon van vijftien el in middellijn, en na verloop van 25 minuten daalden deze eerste luchtreizigers omstreeks een paar uur gaans van de plek hunner opstijging neer.

Den 1en December van hetzelfde jaar verlieten de hoogleeraar Charles en de werktuigkundige Robert den tuin der Tuilerieën in een Charlière, waaraan reeds veel verbeteringen waren aangebracht, als de klep, het schuitje met het net, de ballast, het anker enz. Zij bereikten een hoogte van 600 el en daalden op negen uur afstands van Parijs neer. Bij het uitstijgen van Robert verhief de ballon zich plotseling tot een hoogte van 3000 el, maar bevond zich 25 minuten later weer aan de oppervlakte der aarde. Nu werden de luchtreizen zeer talrijk, zoodat er in Maart 1785 reeds 35 waren

volbracht. Den 13en Juli van dat jaar verloor Pilâtre de Rosier, die zich met een ballon van Calais naar Dover wilde begeven, daarbij het leven. Van de reizen met een wetenschappelijk doel werden de belangrijkste in 1804 volbracht door Gay-Lussac en Biot. Bij hun eersten tocht bereikten zij een hoogte van 4000 el, en bij een tweeden tocht steeg Gay-Lussac alleen tot een hoogte van 7000 el.

Gedurende de Fransche omwentelingsoorlogen in het laatst der vorige eeuw werd een korps aëronauten opgericht, dat dienst deed bij het beleg van Maubeuge, bij Charleroi, bij Fleurus en bij de belegering van Mainz. Men hield den ballon bevestigd aan een lang touw, dat door de achterblijvenden werd vastgehouden, en liet hem tot zulk een hoogte opstijgen, dat zij, die zich in het schuitje bevonden, den vijand konden gadeslaan. De uitkomst beantwoordde echter niet aan de verwachting, zoodat het nieuwe korps weldra werd ontbonden.

Groote diensten heeft de luchtvaart echter bewezen gedurende den Fransch-Duitschen oorlog bij het beleg van Parijs. Al was de stad ook van alle zijden zoo nauw mogelijk door den vijand ingesloten, toch zweefden de ballons met brieven en dagbladen hoog over de hoofden der belegeraars heen, en ook Gambetta verliet op die manier de benarde veste om zich naar Tours te begeven.

Tot de bekendste luchtvaarders uit den lateren

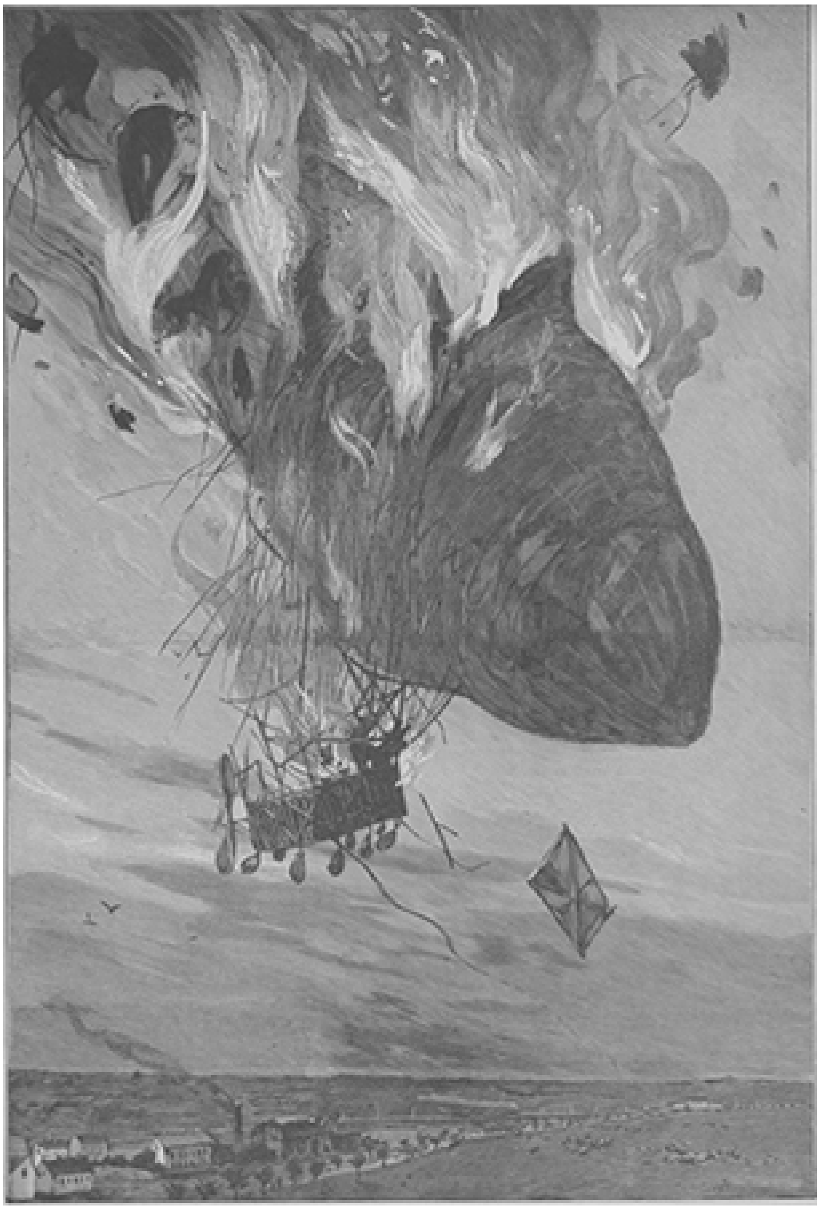

DE ONTPLOFFING VAN DR. WÖLFERT'S BESTUURBAAR LUCHTSCHIP OP HET TEMPELHOFER VELD BIJ BERLIJN OP 12 JUNI LL. Naar de teekening van een ooggetuige.

DE RIJNVAL BIJ SCHAFFHAUSEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. RIEGER.

tijd behooren Giffard, van wiens ballon captif iedereen wel eens gehoord heeft, Dupuy de Lhôme, Tissandier, Renard en Krebs, maar alle pogingen om den luchtballon te besturen, zijn tot nu toe niet of onvoldoende geslaagd.

In den laatsten tijd is dit vraagstuk weer meer ter sprake gekomen door den tragischen dood, dien twee Duitsche luchtschippers bij hun proefnemingen gevonden hebben.

De eerste was Otto Lilienthal, de tweede dr. Wölfert, welke laatste al jaren had gewerkt aan den bouw van een practisch voldoend luchtschip en eindelijk zijn doel meende bereikt te hebben.

De ballon van Wölfert, die den vorm had van twee met het grondvlak tegen elkaar geplaatste kegels of van een aan beide uiteinden spits toeloopende sigaar, was 28 meter lang en had op zijn grootste breedte een middellijn van 8½ meter. Aan den voorkant van het bamboezen schuitje, dat 4 meter lang was, was een tweebladige schroef vastgemaakt van iets meer dan twee meter lengte. Onderaan bevond zich een even groote schroef voor de op- en neergaande beweging, en aan den achterkant een stuurroer van bamboesriet. Het aantal omwentelingen der schroef bedroeg 500 in de minuut.

In het begin van dit jaar verschafte men den koenen luchtschipper het benoodigde kapitaal in de veronderstelling, dat de staat er ten slotte toe zou overgaan, de uitvinding van dr. Wölfert te koopen. Deze, die zich in moeilijke geldelijke omstandigheden bevond, hoopte er weer bovenop te komen, zoodra zijn uitvinding de proef doorstaan had.

Zoowat een paar maanden geleden deed dr. Wölfert een proeftocht naar Steglitz, maar moest al bij Friedenau dalen, daar een der aluminium vleugels van de schroef gebroken was. Acht dagen voor Pinksteren had hij zijn luchtschip opnieuw naar de kazerne voor militaire luchtschippers op het Tempelhoferveld te Berlijn overgebracht, waar de ballon zorgvuldig met waterstofgas gevuld werd. (Het soortelijk gewicht van dit gas is maar 0.0693 tegen dat van dampkringslucht 1).

Den 12en Juni des avonds tegen 7 uur werd de heele toestel - de ballon bevatte 900 kubieke meter waterstofgas - door de opening in het rasterwerk gereden, dat het oefeningsterrein van de afdeeling voor luchtscheepvaart afsluit. Behalve de manschappen omringden veel officieren den reiziger, die zijn luchtschip naar Rixdorf zou sturen en van daar naar het oefeningsterrein terugkeeren. Terwijl de ballon nog vastgehouden werd, sloeg al een hooge vlam uit den met 30 liter benzine gevulden motor. Eenige minuten later echter scheepte dr. Wölfert zich in, in gezelschap van zijn medewerker, den werktuigkundige Robert Knabe. De ballon rees en de schroef werkte, naar het scheen, voortreffelijk.

De ballon was reeds over den Tempelhofer straatweg heen getrokken en de tocht kon zoo wat vijf minuten geduurd hebben, toen plotseling het stuurvlak, verscheidene meters in omvang, naar beneden stortte. De ballon schoot met zijn voorpunt in de hoogte, en onmiddellijk sloeg een groote vlam uit het schuitje, gevolgd door een knal als van een kanonschot. In het volgende oogenblik stond het luchtschip, dat een hoogte van omstreeks 800 meter bereikt had, in volle vlam. Met razende snelheid viel de heele toestel schuins naar beneden en kwam weldra in de buitenwijk Tempelhof, gelukkig op een open plek, neer.

Een ontzettenden aanblik leverden de rookende overblijfselen op, waar honderden en duizenden toeschouwers heenijlden, die den avontuurlijken tocht met de oogen

hadden gevolgd. Manschappen van de afdeeling voor luchtscheepvaart naderden in den looppas het overschot van het trotsche luchtschip, welks beide bestuurders, met brandwonden bedekt en door den vreeselijken schok verpletterd, dood naast den puinhoop lagen.

Wat was de oorzaak van dit jammerlijk ongeluk? Naar alle waarschijnlijkheid heeft dr. Wölfert na het verlies van zijn roer willen dalen, en heeft daartoe de klep van den ballon geopend, die zich boven den motor bevond, zonder eerst de benzinevlam uitgedoofd te hebben. Het uitstroomende gas geraakte toen in brand en was oorzaak van de ontploffing, waarvan de gravure op blz. 108 een aangrijpende voorstelling geeft.

Aan den Rijn.
(*Slot*)

De meesten onzer, die ooit een Rijnreisje gemaakt hebben, zullen evenals vader Vondel wel niet verder kunnen vertellen dan van zijn 'vroolijke oevers.' Zij hebben hem alleen van zijn liefelijken, lachenden kant gezien, en maar weinigen zullen het voorrecht hebben genoten, hem ook in zijn ontzagwekkende majesteit te van een leeuw of de maag van een oester, zich met donderend geraas van de rotsen stort.

Dit grootsche natuurtafereel bieden wij onzen lezers op blz. 109 van dit nummer. Het vormt een scherpe tegenstelling met de bekoorlijke plekjes, die wij in het vorig nummer bewonderden.

De Rijnval bij Schaffhausen heeft niet alleen den naam van die stad door de heele wereld beroemd gemaakt, maar zij heeft daaraan ook haar ontstaan en bloei te danken. En dat niet alleen door den toeloop van vreemdelingen, die van alle kanten dit eenige schouwspel komen bezichtigen; maar veel meer nog door het natuurlijke stapelrecht, dat de Rijnval, beter dan een of ander keizerlijk privilege, ter gunste der stad gesticht heeft.

Daar geen schip, zonder in duizend stukken uit elkaar geslagen te worden, den Rijnval overkan, moeten dus alle goederen, die uit de Bodensee of van elders hier aankomen, boven Schaffhausen uitgeladen, per as door de stad vervoerd en beneden den waterval weer aan boord gebracht worden. Vermoedelijk heeft dit aanleiding gegeven tot de eerste nederzetting, waaruit Schaffhausen is voortgekomen.

Maar hoe komt het dan, zal deze of gene vragen, dat de stad een goed uur boven den waterval gebouwd is? Dat vindt zijn reden hierin dat reeds vóór de stad de scheepvaart belemmerd wordt door een dam van rotsen, die bij lagen waterstand zichtbaar boven den stroom uitsteekt.

Die dam bestaat evenals de rotswand en de steenbrokken, waarover de waterval zich heenwerpt, uit kalksteen, waaruit blijkt dat al deze rotsmassa's samenhangen met het Juragebergte, dat hier uitloopt.

Ofschoon Schaffhausen, zooals we zagen, wel een uur van den waterval af ligt, kan men hem daar toch al hooren bruisen en brullen. De ontzaglijke sprong der watermassa's heeft eerst plaats bij het kleine slot Laufen, dat aan den linker Rijnoever op een hooge rots ligt. Deze heeft waarschijnlijk vroeger met den steenen dam, dien de Rijn hier door te breken had, een doorloopenden bergwand gevormd, waarvan de rotsblokken, die nu nog midden in den stroom den val schijnen te willen tegenhouden, maar de overblijfsels zijn.

De hoogte van den rotswand, waarvan de Rijn zich moet neerstorten, bedraagt van zeventig tot tachtig voet. Maar juist als hij den aanloop wil nemen voor den sprong,

versperren drie rotsblokken, vroeger waren het er vijf, die boven den wand omhoogsteken, hem den weg. Een van die drie brokken wordt geheel door het aanstormende water overstroomd, de andere twee enkel bij heel hooge waterstanden. De overstroomde rots is het dichtst bij het slot Laufen, aan welks voet een balkonvormig uitbouwsel de geschiktste gelegenheid biedt om den machtigen indruk van het verheven natuurtafereel ten volle op te vangen.

Reeds boven den val moest de stroom zich in een nauw rotsenbed samenpersen, waaruit tallooze klippen oprijzen. Als wrevelig over die belemmering holt hij schuimend en met sterk verval voort tot in de nabijheid der rotsblokken, waar de grond al onder hem wegzinkt en de val, ofschoon zachtjes aan, toch al begint.

Met geweldige vaart schiet hij nu tegen de rotsblokken aan, waarop de val gebroken wordt, die nu eigenlijk nog komen moet. Bij het aanbotsen tegen de rotsen verstuift een deel van het water en rijst als een dichte nevelwolk omhoog; een ander gedeelte vormt een kokend, ziedend schuim, een derde wentelt zich in vervaarlijke massa's over de rots heen en komt te recht in den ketel, waar het schuimen, zieden en warrelen opnieuw begint.

Denkt men zich dit alles in de grootste snelheid achter elkaar en te gelijk, daar een deel van het water reeds in den ketel sist en kookt, terwijl het andere nog pas tegen de rotsen aankwakt en daaroverheen stuift; denkt men zich dit schouwspel bij ieder der rotsblokken herhaald, alleen met deze wijziging bij de eerste rots dat die geheel overstelpt wordt, en laat men dan de zon zich ontsluieren om de heerlijkste en verrassendste kleurenwisselingen voort te brengen; stelt men zich voor hoe zij den kronkelenden schuimband verguldt, den waterspiegel met vollen gloed overstraalt en in den snel bewogen nevel een eindelooze reeks van telkens verdwijnende en weer verschijnende regenbogen te voorschijn roept, - dan heeft men een flauwe voorstelling van het onvergelijkelijk schouwspel.

Het donderend geraas van den val is daarbij zoo geweldig dat niemand in de nabijheid zijn eigen woorden verstaat, terwijl in den stillen nacht het gebruis twee mijlen ver in het ronde kan gehoord worden. Op het gevoel werkt de waterstorting niet minder door de beweging, die zij in de lucht veroorzaakt, en door den stofregen, die den beschouwer, in den aanblik van het grootsch gezicht verslonden, binnen weinige minuten tot op het hemd doorweekt.

De stad Schaffhausen is nog een echte oude Rijnstad; zij heeft breede straten, ruime pleinen en talrijke schilderachtige gevels, met erkers, torentjes, beeldhouwwerk en beschilderingen versierd, meest uit de zestiende en zeventiende eeuw. Verder zijn er bezienswaardig de merkwaardige Romaansche Munsterkerk, een basiliek met zuilen, uit de elfde eeuw, de Johanneskerk uit het gothische tijdvak, alsmede het raadhuis, het korenhuis en de oude kazerne, allemaal prachtige gebouwen in den renaissancestijl der zeventiende eeuw.

Een slachtoffer der naastenliefde.

Het nummer der *Belgische Illustratie*, waarin de afbeeldingen voorkwamen van den verschrikkelijken brand, die den liefdadigheidsbazaar in de *rue Jean Goujon* vernielde, heeft blijkbaar te Parijs de aandacht getrokken. Want een onbekende lezer zendt ons vandaar de photographie van een der slachtoffers, madame De Suze, om ook deze nog in ons tijdschrift op te nemen, met eenige bijzonderheden, die hij er bijvoegt, vertrouwende dat onze lezers daarin belang zullen stellen.

Genoemde dame was de schoonzuster van den heer Malivoire de Butet, die jaren lang als consul-generaal van Frankrijk te Rotterdam verbleef. Ook madame De Suze had dikwijls Nederland bezocht en daarvan de aangenaamste herinneringen bewaard. Zij was altijd bijzonder erkentelijk gebleven voor het vriendelijk onthaal, dat zij er gevonden had, en voor de genegenheid, die men er haar zuster en schoonbroeder steeds had betoond.

MADAME DE SUZE.

Altijd bereid haar medewerking te leenen tot ondernemingen van liefdadigheid, was zij op den noodlottigen 4n Mei ook als verkoopster werkzaam in den bazaar der *rue Jean Goujon* en verkocht daar ten voordeele van het liefdewerk der katholieke vereenigingen, in gezelschap van de gravin De Carayon-Latour, de gravin

De Mimerel en nog eenige aanzienlijke dames.

Toen de vuurregen met de staven gloeiend ijzer op de licht ontvlambare kleederen der dames neerstortte, ijlde madame De Suze, die aanvankelijk stil achter haar toonbank gebleven was, in de meening dat men den brand wel meester zou worden, instinctmatig naar den uitgang. Zij raakte onder den voet, doch kon gelukkig opstaan. Hulpvaardige handen doofden de vlammen van haar kleeren uit en hoewel aan handen, hoofd, maar vooral aan de lenden schrikkelijk gebrand, kon zij per rijtuig naar haar woning in de *rue de la Bienfaisance* overgebracht worden. Daar aangekomen, stapte zij alleen en zonder hulp uit, met ongeloofelijke wilskracht en koelbloedigheid, wanneer men denkt aan de ondraaglijke pijnen, die zij moest uitstaan. Zij gaf bevel, haar geneesheer te roepen en haar man en zuster van het ongeval, dat haar getroffen had, te verwittigen.

Aanvankelijk schenen haar brandwonden niet doodelijk; de dokters gaven veel hoop, maar helaas, den volgenden dag viel er geen herstel meer te hopen. Madame De Suze begreep zelf het ernstige van haar toestand. Heldhaftig nam zij den bitteren kelk aan, omdat God het wilde. Zij biechtte, ontving de heilige Communie en het laatste oliesel met levendig geloof en innige godsvrucht. Voor het laatste poogde zij nog haar ontroostbaren echtgenoot te troosten, bad God, de verdiensten van haar offer hem te willen aanrekenen en ontsliep toen zacht en kalm.

In de St.-Augustinuskerk te Parijs werd een plechtige lijkdienst gehouden en vervolgens werden alle maatregelen genomen, opdat acht dagen daarna het stoffelijk overschot der diep betreurde overledene naar zijn laatste rustplaats, in den familiegrafkelder te Mur-de-Barrez kon overgebracht worden.

Met onbeschrijfelijke ontroering, zoo verhaalt de zeereerw. heer Sannet, pastoor van genoemde parochie, zag ik den heer Aug. de Suze aan de statie Aurillac uit den trein stappen. Hij toonde zich moedig, maar was toch zichtbaar verplet onder het wicht der beproeving. Ik had zijn overgroote smart willen verzachten; maar de woorden besterven op de lippen als het hart vol tranen is, en tranen waren de eenige uiting onzer gevoelens. Ik volgde den lijkwagen, met kransen en bloemen bedekt, bloemen, die een beeld zijn van ons kortstondig leven, en kransen, waarin ik een zinnebeeld meende te mogen zien van de kroon, door deze martelares der liefdadigheid verdiend.

Maar vooral te Mur-de-Barrez wachtte ons een aandoenlijk schouwspel, gaat de waardige herder voort. Het grootste deel der bevolking was den lijkstoet te gemoet gekomen. De klokken, waarvan de voornaamste madame De Suze tot meter heeft, lieten haar droeve en klagende tonen hooren en vroegen gebeden af over de lijkkist, die daar voorbijging.

Al de kinderen der christelijke scholen waren op den weg geschaard. Het was treffend de meisjes uit het klooster te zien, in witte kleedjes, met een kaars in de eene en den rozenkrans in de andere hand. Die ongedwongen aandrang van de menigte rondom de lijkkoets was werkelijk een plechtig bewijs van hoogachting voor de familie en een hulde aan de overledene.

Er vormde zich een lange stoet en in diepe stilte, enkel onderbroken door het zingen van het *De Profundis*, werd het lijk naar de woning gevoerd, die de overledene kort geleden nog vol leven en gezondheid verlaten had, en waar nu het lijk op een praalbed werd tentoongesteld.

Den volgenden morgen had onder een grooten toevloed van belangstellenden de plechtige uitvaart plaats. Het voorportaal der kerk en de muren waren met rouwdrapeeringen behangen, waarop de naamletters der overledene en het wapen der familie was aangebracht. Een prachtige katafalk verhief zich, stralend van licht, bijna tot het gewelf.

Daags daarna ging de zuster der overledene, mevrouw Malivoire de Butet, in persoon overvloedige aalmoezen uitdeelen aan de huizen der armen. Moge ook zij gezegend zijn voor het goede dat zij ons heeft gedaan.

Wat madame De Suze betreft, zoo besluit de pastoor, wij koesteren het vaste vertrouwen dat zij reeds het loon harer verdiensten ontvangen heeft. Zij is door den brand van een aardsch vagevuur gegaan en God zal haar daarom de vlammen van het vagevuur hiernamaals bespaard hebben.

De overwintering op Nova-Zembla.

De groote eerbewijzen, waarmee heel Europa in den laatsten tijd den koenen Noordpoolreiziger Frithjof Nansen heeft omringd, mogen ons niet doen vergeten, dat aan Nederland de eer toekomt, reeds voor drie eeuwen dergelijke tochten naar het grimmige Noorden te hebben ondernomen, wel niet uitsluitend, gelijk dat thans geschiedt, in het belang der wetenschap, neen hoofzakelijk in het belang van den handel. Toch zijn ook die stoute ondernemingen de wetenschap ten goede gekomen en mag gezegd worden, dat onze vaderen den weg hebben gebaand voor de wetenschappelijke Poolonderzoekingen van den lateren tijd.

In dit jaar viert men het derde eeuwfeest van de beroemde overwintering op Nova-Zembla, - zeker een geschikte aanleiding om dat roemrijke feit, door Tollens bezongen, hier nog eens in herinnering te brengen.

Zooals men weet, was het doel van den tocht, door de Noordelijke IJszee heen een weg te vinden, langs het noorden van Siberië om, naar Indië. Sedert namelijk ten jare 1580 het koninkrijk Portugal onder de heerschappij was gekomen van den Spaanschen koning Philips II, was den Nederlander de handel verboden op de Portugeesche havens, waar zij vroeger de van Indië aangevoerde koopwaren gingen halen. Dit bracht hun op het denkbeeld zelf rechtstreeks den weg naar Indië te zoeken.

Verscheidene Hollandsche zeelieden hadden dien weg al op Portugeesche schepen meegemaakt, zooals Dirk Gerritsz, die als busschieter op zulk een schip gediend had, verscheidene jaren te Goa gewoond, China en Japan bezocht had en na al die zwerftochten in 1591 in zijn vaderstad Enkhuizen terugkeerde. Zoo ook Jan Huygen van Linschoten, die als hofmeester van den aartsbisschop De Fonseca in 1583 naar Indië vertrokken was en vandaar een schat van aanteekeningen omtrent de beste zeilkoersen had meegebracht.

Maar aldus het spoor der Portugeezen te volgen was lang niet zonder gevaar, daar de Portugeesche galjoenen maar niet goedschiks de Hollandsche meedingers in hun kielzog zouden dulden. Vandaar dat men bedacht werd op een anderen weg, door den beroemden aardrijkskundige Mercator aangewezen, den weg namelijk langs de noordkust van Azië.

Mercator's gevoelen werd gedeeld door Francois Maelson, raad van prins Maurits, Jacob Valcke, thesaurier van Zeeland, en Christoffel Roels, raadspensionaris van dat gewest.

Die allen werden in hun meening nog versterkt door inlichtingen, te Archangel ingewonnen door den ijverigen Balthasar de Moucheron en door de onderzoekingen van den geleerden Plancius.

Men stelde zich veel voor van de voordeelen, die de noodoostelijke doorvaart, als zij werkelijk bestond, boven den weg om de Kaap de Goede Hoop zou opleveren. De Hollandsche schepelingen, door hun veelvuldige betrekkingen met het noorden van Europa aan ongestadig weer en strenge kou gewoon, zouden met minder gevaar een tocht door de IJszee trotseeren, dan de ongewone hitte en de ziekten der keerkringslanden, waaraan zelfs op de Portugeesche schepen soms meer dan een tiende der bemanning op elke reis bezweek. In het onbekende vaarwater hoefde men bovendien geen ontmoeting met Portugeezen of Spanjaarden te duchten, terwijl men ten slotte nog berekende dat langs dezen weg twee duizend mijlen zouden worden uitgewonnen, waardoor de kosten aanmerkelijk zouden dalen.

Reeds in 1593 stelde Moucheron aan prins Maurits en de Staten van Holland en Zeeland voor, een vloot uit te rusten om de noordoostelijke doorvaart naar Indië te zoeken, en bood aan één vierde der onkosten te dragen, mits hem ook één vierde der winsten gewaarborgd werd, die het land ten gevolge van den handel langs dien weg aan in- en uitgaande rechten in de toekomst genieten zou.

De Staten van Holland achtten het echter voorzichtiger geen overeenkomst te sluiten, waaruit Moucheron, als de onderneming slaagde, ten nadeele van 's lands kas onberekenbare voordeelen kon trekken, en bewogen de Staten van Zeeland, voor gezamenlijke rekening twee schepen uit te rusten, die onder Linschoten's leiding het onbekende vaarwater zouden opsporen. Op aandrang van Plancius werd door eenige kooplieden te Amsterdam nog een vaartuig daarbij gevoegd.

Den 5en Juli 1594 zeilden de schepen de reede van Tessel uit, ontdekten verscheiden eilanden en vonden inderdaad voorbij de straat Waaigat een open vaarwater, dat een zekeren weg naar China scheen op te leveren.

Wegens gebrek aan leeftocht in den herfst teruggekeerd, deed Linschoten door zijn gunstige berichten bij prins Maurits en Oldebarneveld de hoop ontstaan, dat een tweede onderneming tot het beoogde doel zou voeren.

Op last der Staten-Generaal werden daarvoor vijf schepen bestemd, die den 2en Juli 1595 de reis aanvaardden. Deze kwamen echter nog niet eens zoover als de eerste expeditie. Hoog opeengestapelde ijsschotsen, door een sterken stroom westwaarts gestuurd, dreven de schepen telkens naar Waaigat terug, zoodat men al in September besloot den steven te wenden en naar het vaderland terug te keeren.

Na het mislukken van dezen tweeden tocht besloten de Staten dergelijke ondernemingen niet meer op 's lands kosten te wagen, maar liever een prijs van 25000 gulden uit te loven voor den eersten schipper (scheepskapitein), die langs de noordkust van Azië China zou bereikt hebben.

Intusschen wist Plancius, die nog altijd overtuigd bleef dat de noordoostelijke doorvaart gevonden moest worden, als men volgens zijn raad den koers naar meer noordwaarts richtte, de Amsterdamsche regeering over te halen, in 1596 nogmaals twee schepen tot de ontdekkingsreis uit te rusten onder Jacob van Heemskerk; die den vorigen tocht als opperkommies op het Amsterdamsche schip had meegemaakt, Willem Barendsz., die ook aan verscheidene vroegere tochten had deelgenomen, en Jan Cornelisz. de Rijp.

Den 18en Mei 1596 staken zij gezamenlijk in zee, maar op 74°136' noorderbreedte namen de beide schepen een verschillenden koers. Dat, waarop zich Barendsz. en Heemskerk bevonden, bleef, volgens de voorschriften van Plancius, den steven steeds

noordwaarts wenden, en bereikte, na Spitsbergen ontdekt te hebben, ‘dat zij meenden Groenland te zijn,’ de kust van Nova-Zembla.

Ten gevolge van den moeizamen strijd met stroomen en drijfijs was inmiddels het jaargetijde zoo ver gevorderd en de vorst zoo toegenomen, dat er aan voortzetting van den tocht niet te denken was, zoodat de schepelingen besloten op den onherbergzamen bodem van Nova-Zembla te overwinteren.

Tollens' schildering van dat verschrikkelijk oord is overbekend:

Hier heeft de wintervorst zijn zetel opgeslagen;
Hier is zijn erf, zijn rijk! hier zijn geen lentedagen.
't Van ver genaderd licht, dat door den nevel schiet,
Moog lekken aan de sneeuw, maar deert den ijsklomp niet.
Een altoos grauwe lucht weegt drukkende op de stranden;
Hier houdt geen stervling 't uit; hier komt geen Noorman landen;
Geen andre plek op aard, hoe karig ook bedeeld,
Is zoo ellendig naakt, zoo arm aan groen en teelt.
Hier is de grond versteend, om nimmermeer te ontdooien;
't Zijn vlokken, anders niet, wat hier de wolken strooien;
Het doodlijk wit alleen, dat op den omtrek kleeft,
Is 't onverwisseld kleed, dat hier de schepping heeft.
't Zijn klippen van rondom, zoo ver de blikken snellen,
't Zijn rotsen louter ijs, die topzwaar overhellen,
Die van den vloed geknaagd en door den wind gekraakt,
Den dood bedreigen aan den eerste, die hen naakt.
Ziedaar 't ongastvrij oord, van 't menschdom afgesloten,
Den boôm, dien Heemskerk drukt, met al zijn tochtgenooten;
Den onbetreden grond, waarop hij bid en knielt,
En de Almacht vurig dankt, die al zijn volk behield.

Gelukkig vond men aan de kust drijfhout genoeg, waaruit een hut kon getimmerd worden en dat ook tot brandstof kon dienen. Een der deelnemers aan den tocht, Gerrit de Veer, heeft later een verhaal van die avonturen te boek gesteld en ook een ruwe schets van de hut geteekend, die men op de laatste bladzijde van dit nummer verkleind vindt weergegeven.

Reeds in October was de kou onverdraaglijk. Het vuur, dat gestadig op den haard moest onderhouden worden, scheen geen kracht tot verwarming meer te bezitten. De slaapkooien werden met twee vingers dik ijs bedekt; de kousen verbrandden eer de voeten warm werden. Den 4en November ging de zon voorgoed schuil en nu gingen er een en tachtig dagen voorbij, waarin men in gestadigen nacht gedompeld was.

Willem Barendsz. wist intusschen den moed der schepelingen levendig te houden. Er werden kleine tochtjes gemaakt om op de vossen jacht te maken, wier vleesch tot voedsel en wier vellen tot kleeding dienden. Ook poogde men zich door spel den tijd te verdrijven, en zoo werd den 6en Januari 1597 bij een van meel en traan gebakken koek naar oud-Hollandsch gebruik de Driekoningenavond gevierd. Over het algemeen bleef de gezondheidstoestand bevredigend, ofschoon verschillende manschappen van scheurbuik te lijden kregen en sommigen zelfs daaraan bezweken. Ter verkwikking namen de mannen nu en dan een warm bad in een wijnvat, dat tot dit doel in de hut was opgesteld.

Eindelijk, den 24en Januari 1597 kwam de zon weer te voorschijn. De manschappen verlangden vurig, dat gruwzame oord te verlaten. Maar Barendsz. en Heemskerk vermaanden hen tot geduld, omdat nu de tocht moest gewaagd worden in een open boot en een schuit. Deze werden uit de sneeuw opgedolven, met groote moeite hersteld en weer te water gebracht.

Eerst den 14en Juni ondernamen zij den stoutmoedigen tocht, waarop zij met tallooze gevaren, moeilijkheden en ellende te worstelen hadden. Helaas, de kloeke Barendsz. werd daar het slachtoffer van en bezweek den 20en Juni. ‘Dese doot,’ zegt Gerrit de Veer, ‘bracht ons geen cleyn bedroeftheyt in, want hij de principael beleyder en de eenigen stuerman was, daer wy ons op verlieten ende vertrouden.’

DE OVERWINTERING OP NOVA-ZEMBLA, NAAR DE TEEKENING VAN DEN TOCHTGENOOT GERRIT DE VEER.

De overigen bereikten, na honderden mijlen bevroren zee, tusschen sneeuw- en ijsbergen afgelegd te hebben, Kola aan de Witte Zee en hadden het geluk daar hun tochtgenoot Jan Cornelisz. de Rijp aan te treffen, die hun aan boord nam en weer behouden naar het vaderland overbracht. Van de zeventien mannen, die den tocht ondernamen, mochten maar twaalf hun dierbare betrekkingen terugzien.

Zij hadden de noordoostelijke doorvaart niet mogen ontdekken, maar werden er niet te minder hartelijk om ontvangen, toen zij eindelijk te Kilduin aan land stapten.

't Erkentlijk Vaderland, door liefde en vrengd gedreven,
Neemt weer zijn kindren op, die uit den dood herleven,
Vergeldt hen, juicht hen toe, strooit lauwren voor hen heen,
En rekent d'uitslag niet, maar telt het doel alleen.

Bijna drie eeuwen later, den 9en September 1871, werd door den Nóorweegschen kapitein Elling Carlsen de hut, waarin onze Hollanders den ijselijken poolwinter hadden doorgebracht, weer teruggevonden. De meeste voorwerpen waren nog uitstekend bewaard. Rondom het huis stonden tonnen en lagen beren- en walrusbeenderen op hoopen, alsof het winterkwartier nog pas verlaten was.

Die merkwaardige hut, naar de teekening van Gerrit de Veer op deze bladzijde afgebeeld, is op het oogenblik nog te zien in de modelkamer van het ministerie van Marine te 's-Gravenhage, waar zij weer geheel is opgezet en gestoffeerd met al de voorwerpen, die er in gevonden zijn.

Wie in dit jaar van het eeuwfeest der overwintering op Nova-Zembla in Den Haag komt, verzuime niet in de belangwekkende verzamelingen van genoemd ministerie het verblijf te gaan bezichtigen, waarin voor drie eeuwen de kloeke Barendsz. en zijn gezellen den bangen winter in den schrikkelijken Poolnacht doorbrachten. Het is een hulde, die geen rechtgeaard Nederlander de nagedachtenis van die koene mannen onthouden zal.

Bij de Platen.

De vlinderverzamelaar. -

De lust tot verzamelen schijnt ons allen ingeboren, en er zal wel niemand onder onze lezeressen of lezers zijn, die zich niet uit haar of zijn kinderjaren herinnert, de een of andere verzameling te hebben aangelegd. De eene verzamelde postzegels, een ander heiligenprentjes of reclameplaatjes, een derde vlinders of kevers, een vierde schulpen, een vijfde legde een herbarium of een penningkabinet of.... een spaarpot aan. Er zouden interessante beschouwingen te maken zijn omtrent de verschillende vormen, waarin de verzamelzucht zich bij het opgroeiend geslacht openbaart, in verband met den onderscheiden aanleg der verzamelaars. Want het ligt voor de hand dat er een verborgen samenhang moet bestaan tusschen de voorliefde voor een bepaalde soort voorwerpen en het karakter van hen, die ze verzamelt. Dit geldt zoowel voor kleine als groote verzamelaars en meer nog voor de laatste, daar bij de wispelturige jeugd de verzamelwoede soms maar een voorbijgaande gril is en zich bij voorbeeld vandaag op glazen knikkers en morgen op vogeleitjes werpt. Bij de groote verzamelaars daarentegen is de keus voorgoed gevestigd, en daarom zou de

menschenkenner hier een variant op een bekend gezegde kunnen toepassen op deze wijze Zeg mij wat gij verzamelt, en ik zal u zeggen wie ge zijt.

Maar zoo zouden we ons ongemerkt in een heel wijsgeerige beschouwing verdiepen en totaal vergeten wat ons daartoe aanleiding gaf, namelijk het aardige tafereeltje op onze eerste bladzijde.

Daar zien we een verzamelaar van vlinders, opgetogen van blijdschap over de vondst van een exemplaar, waar hij al weken lang op geloerd heeft, een pauwenoog, dat hij met veel moeite is machtig geworden en onmiddellijk met een speld heeft vastgeprikt tegen het deksel van het sigarenkistje, dat hem als weitasch dient op zijn vlinderjacht.

De jongen is zoo in de wolken, dat het heele huis er aan te pas komt. Moeder en de kleine zusjes moeten allemaal het prachtig gekleurde insect zien, dat nog met de vleugels klapt, maar toch met den dood het genot van den kleinen verzamelaar zal moeten betalen.

[Nummer 15]

In en om Arnhem, door Jan Rombout.

I.

De tentoonstelling van nijverheid, die in dezen zomer op het prachtige landgoed Sonsbeek, weinige minuten van de Arnhemsche statie gehouden wordt, belooft in deze zomerdagen weer vele vreemdelingen te trekken naar Gelderlands bekoorlijke hoofdstad, wie het overigens aan bezoekers niet ontbreekt.

De spoorwegdirecties zorgen er met haar pleziertreinen wel voor, dat ook degenen, die over weinig geld en tijd te beschikken hebben, althans een vluchtig kijkje kunnen nemen in het heerlijke lustoord, waar de meer door de fortuin begunstigden zich weken en maanden lang kunnen verlustigen, wanneer zij er niet hun blijvende woonplaats kiezen.

En dat dit laatste gedaan wordt door velen, die onafhankelijk genoeg zijn om te kunnen wonen waar zij willen, dat bewijst het heele voorkomen van de stad, die weinig of niets van het traditioneel Hollandsche heeft, maar er daarentegen zoo wereldlandsch mogelijk uitziet.

De Fransche toerist Henri Havard heeft al de opmerking gemaakt dat de eenigszins Italiaansche bouwtrant van de huizen met hun wijd geopende vensters, hun balkons, terrassen, veranda's en tuinen aan Batavia deden denken. En het is niet onwaarschijnlijk dat de weelderige smaak van de vele oudgasten, die hier de in Indië bijeengegaarde dubbeltjes komen verteren, van overwegenden invloed is geweest op den aanleg der omvangrijke nieuwe wijken. ‘Men zou zeggen,’ merkt de geestige Franschman op, ‘dat die aan het land van de zon ontsnapte suikerlords de hoop koesteren, dat de goddelijke planeet, wanneer zij in de verte gelijke woningen herkent als die van het land waarin zij regeert, hun haar stralen wel langer zal willen doen behouden.’

Toch schijnt het dat Gelderlands hoofdstad al sinds overoude tijden zoo iets villapark-achtigs over zich moet gehad hebben; want onze voorvaderen betitelden ze reeds als ‘Arnhem de luchtigste.’ Maar als de menschen uit den goeden ouden tijd haar al dien naam gaven, toen ze nog als een sterke vesting met muren, wallen en poorten omringd was, wat zouden ze dan nu wel van haar zeggen, nu dat alles heeft plaats gemaakt voor weelderige plantsoenen en bloemtuinen, frissche groen- en waterpartijen!

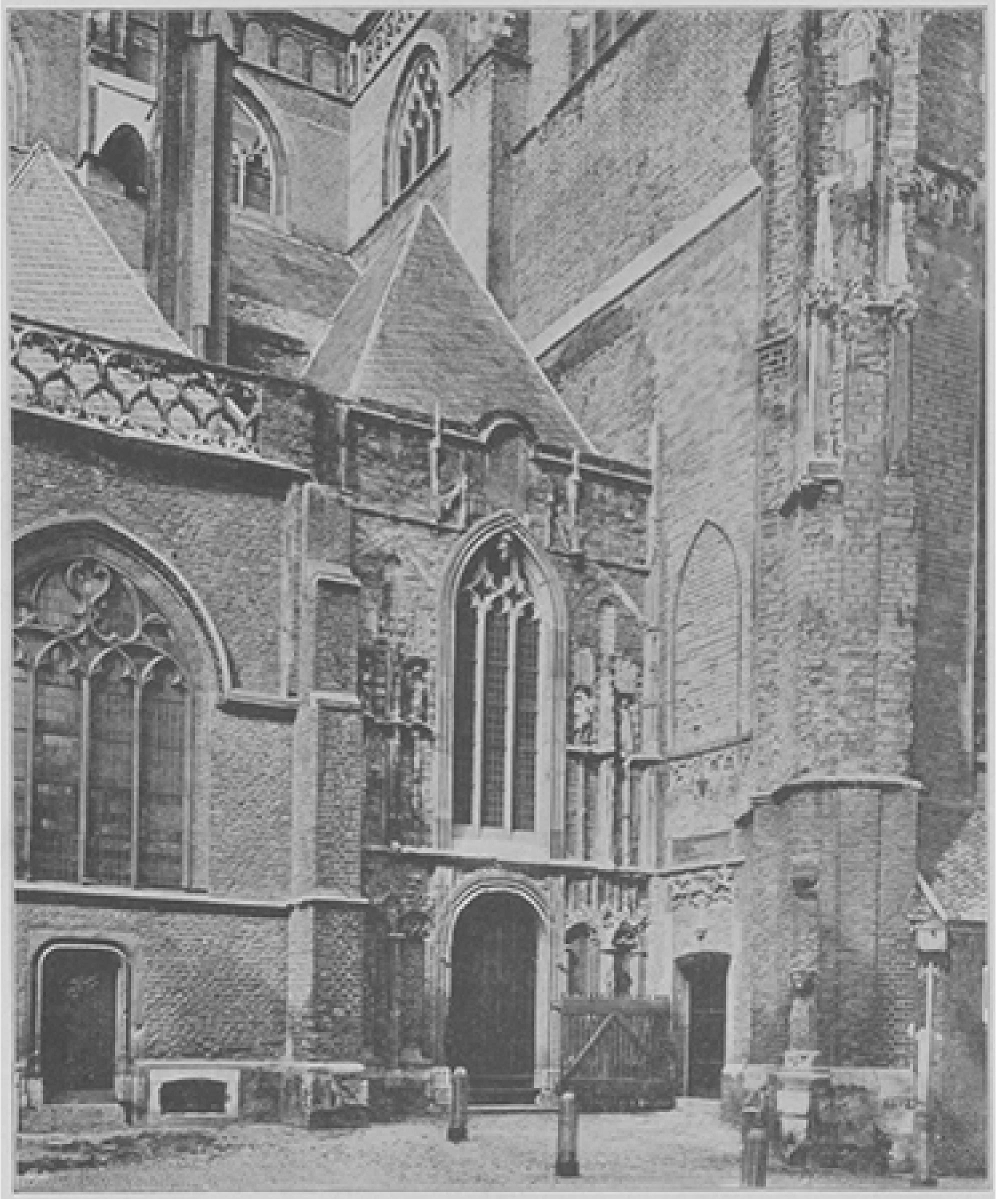

PORTAAL DER GROOTE OF ST.-EUSEBIUSKERK TE ARNHEM. Naar een photographic van J.G. Kramer, Groningen.

Zóó als men van de statie de stad binnenkomt, valt men om zoo te zeggen al dadelijk met den neus in de bloemen. En dat is maar niet een enkel perkje geraniums op het statieplein, zooals dat tegenwoordig ieder stadje heeft, dat er prijs op stelt, op den binnenkomenden vreemdeling een vriendelijken indruk te maken. Neen, al van de statie af begint die heerlijke gordel van boom- en bloemrijke singels of boulevards, aan weerszijden met kapitale heerenhuizen bezet, wier witte, gele, rozeroode of zachtgrijze muren schuil gaan achter groen en bloemen. Hier en daar gluren witte beelden of monumentale vazen door het lommer of wordt het oor gestreeld door het geklater van een fontein, wier glinsterende stralen de bloemen in het rond met diamanten bestrooien.

En die uitlokkende wandelingen, die groene

lustwaranden, van frisch stroomend water doorkronkeld en overal door bevallige paleisjes afgewisseld, strekken zich zóóver uit, dat er voor den bezoeker, die Arnhem maar in de vlucht kan opnemen, geen denken aan is, alles te voet af te wandelen, zoodat hij niet beter kan doen dan op de tram te stappen, of, wat voor een gezelschap nog wèl zoo prettig is, een open rijtuigje te nemen en zich op zijn gemak langs de liefste punten te laten rondtoeren.

In dit nummer vindt men een paar van die schilderachtige plekjes weergegeven, zooals misschien geen enkele stad in Holland weet aan te wijzen, althans niet zoo binnen de bebouwde kom der gemeente; want Arnhem heeft dit gemeen met het vorstelijk 's-Gravenhage dat het stadsche en landelijke er op het aangenaamste zijn dooreengestrengeld, zoodat ook op Arnhem toepasselijk is wat de oude dichter van Den Haag zong:

Iemand zal mij kunnen toonen
  Of meer huizen, of meer houts;
Maar waar zag men ooit bewonen
  Zooveel stads in zooveel wouds?

Wie een blik werpt op de twee frissche lommer- en waterrijke tafereeltjes op blz. 116, zal zich maar met moeite kunnen verbeelden dat wij hem hier stadsgezichten onder de oogen brengen, en toch op beide verrukkelijke plekjes is men maar weinig schreden verwijderd van drukke winkelstraten. De ranke brug over de Louwersgracht, die zich hier tot een prachtigen vijver met groene eilandjes en blanke zwanen verbreedt, verbindt twee volkrijke stadsgedeelten, wier huizen men zonnig tusschen het geboomte ziet doorschemeren. En de St.-Walburgkerk, die daar zoo kalm en vredig als een stil dorpskerkje haar hoog en statig priesterkoor in het water spiegelt, is het bedehuis van een talrijke stadsparochie en komt aan de voorzijde uit op een aan alle kanten ombouwd plein.

Die kerk is een van de oudste en merkwaardigste gebouwen van Arnhem. Er moet nog een document bestaan van het jaar 1391, waarin men leest: ‘Aan de heeren van de St.-Walburgkerk in de stad zijn voor den bouw geleverd twee en vijftig duizend stuks baksteenen.’ Daaruit blijkt dus dat in genoemd jaar de kerk in aanbouw was, zoodat zij thans den achtenswaardigen leeftijd van vijf eeuwen telt, ofschoon het koor, op ons plaatje zichtbaar, van nieuwere dagteekening is.

Haar eerwaardige verweerde muren en torens getuigen dat er in den loop der tijden menige storm overheen is gegaan. Van binnen ziet ze er daarentegen net en sierlijk uit, eigenlijk àl te net; want toen de katholieke gemeente, bij wie zij nog altijd in gebruik is, voor een groote veertig jaar besloot ze inwendig in den ouden stijl te herstellen, werd ze tevens behoorlijk gestukadoord en gewit. Tegen dat verblindend heldere wit steken nu de gekleurde ramen, het sierlijk gesneden en rijk gepolychromeerde altaar en de slanke preekstoel wel wat schel af, en een onaangenamen indruk maken daarbij de renaissancebeelden langs den wand, die men ook al gekleurd heeft als om ze maar scherp tegen het wit te laten uitkomen.

De nieuwste herstellingen en aanbouwen verraden een veel beteren smaak en grondiger stijlkennis, zoodat het te vertrouwen is, dat wanneer er weer gerestaureerd moet worden dit geschieden zal meer in den geest van het oorspronkelijke gebouw.

Trouwens op het gebied der kerkelijke bouwkunst hebben wij in den laatsten tijd ontzaglijke vorderingen gemaakt: dat zien wij aan de twee nieuwe katholieke kerken,

die Arnhem in onze dagen heeft zien verrijzen, de St.-Maartensen de nieuwe St.-Eusebiuskerk.

Ik zeg de nieuwe St.-Eusebiuskerk, omdat er ook een oude kerk is van dien naam, die nog bestaat. Het is de groote hoofdkerk, die thans in handen der protestanten is en wier zwaren toren men op den achtergrond onzer afbeelding van de St.-Walburgkerk gewaar wordt.

Die toren met zijn zeskantige spits steekt hoog boven alle gebouwen van Arnhem uit, als om den vluchtigen bezoeker te vermanen, toch niet te verzuimen ook den trotschen tempel te bezichtigen, dien hij zoo fier bekroont. Inderdaad is het oude heiligdom van Arnhems schutspatroon de bezichtiging overwaard. Ongeveer een eeuw na de St.-Walburgkerk gebouwd, is de St.-Eusebiuskerk het luisterrijkste monument uit Arnhems verleden en behoort tot de grootste en schoonste kerken van vóór de Hervorming in Nederland.

Niet alleen is ze aanmerkelijk grooter dan de Walburgkerk, maar ook veel rijker van uitvoering, daar ze niet zooals deze uitsluitend van baksteen opgetrokken, maar overal kwistig met beeldwerk in zandsteen versierd is. Onze afbeelding, die een der zijportalen te zien geeft, tegen den zuiderarm van den kruisbeuk, kan er eenigszins een denkbeeld van geven.

Zooals uit die afbeelding blijkt, heeft ook de aloude Arnhemsche hoofdkerk, evenals de meeste dergelijke gedenkstukken uit de katholieke middeleeuwen, door vernieling en verwaarloozing veel geleden. Doch thans wordt ze met subsidie en onder toezicht van Rijkswege weer naar de eischen van den oorspronkelijken bouwstijl hersteld, en al zal zij den vollen luister van haar beste dagen wel niet terugkrijgen, toch beloven haar edele vormen en fraaie lijnen, onder zorgvuldige en bekwame handen, weer tot hun recht te zullen komen.

Van binnen heeft ze reeds een volslagen verjongingskuur ondergaan. Het doodkleed, waarmee de meedoogenlooze witkwast ze had behangen, is afgerukt en van daaronder zijn de bogen en pijlers met hun gebeeldhouwde kapiteelen en schraagsteenen, wier fijne vormen totaal onkenbaar waren geworden, weer in alle frischheid en zuiverheid te voorschijn gekomen. Daarbij zijn ook verscheidene oude muur- en gewelfschilderingen ontdekt, die eeuwenlang onder de kalklaag verborgen waren, maar nu weer een aangename afwisseling brengen in den effen zachtgrijzen toon, waarin het heele gebouw is gehouden. In de zijbeuken zijn het fijne ornamenten met kleine figuren, afgewisseld met zinnebeelden van onderscheiden gilden. Zij vormen als een geestige illustratie van de kunstig verwikkelde gewelven, wier lijnen zij volgen en wier sluitsteenen zij doen uitkomen.

Maar in den kooromgang zijn het grooter figuren, zooals de Moeder der Smarten, met het zwaard dat haar het hart doorboort, hier een martelares, ginds een bisschop, elders weer de H. Helena het kruis omknellende, waarnaar haar zoon, keizer Constantijn, in vereering opziet. Deze heiligenbeelden hebben geen genade mogen vinden in de oogen der tegenwoordige gebruikers van het eerwaardige gebouw en zijn dan ook zorgvuldig achter witte schuifgordijntjes verborgen, die de rondleidende koster door middel van een koord voor den belangstellenden bezoeker wegtrekt.

Zoo is tegen den achterwand van het koor een groot tafereel van 's Heeren lijden blootgekomen, dat weer dadelijk onder grauw linnen verborgen werd, hoewel het zoo beschadigd is, dat de voorstelling nog maar met moeite is te onderscheiden.

Hoe de kerkgangers door deze half uitgewischte schilderingen kunnen gehinderd worden is niet recht duidelijk, te minder daar dit gedeelte van de kerk toch door hen niet wordt gebruikt. De kleine protestantsche gemeente heeft zich in het ruime gebouw

nogal op haar gemak kunnen inrichten. Zij heeft zich namelijk geïnstalleerd onder het kruis. Tegen een der vier hoofdpijlers is de preekstoel, tegen de drie andere zijn tribunes aangebracht en daartusschen zijn in het rond de zitplaatsen gerangschikt, die verder ook een deel van het schip innemen. Van zijbeuken, koor en kooromgang wordt dus heel geen gebruik gemaakt.

De gemakkelijke inrichting van die sierlijke banken met haar groene kussens, waar men tevens door gordijnen beveiligd is tegen tocht kou of de scherpte van het daglicht, gaf Henri Havard de ondeugende opmerking in de pen dat er voor het welzijn der geloovigen goed gezorgd is. 'Welk verschil tusschen deze gemakzuchtige vroomheid,' zegt hij, 'en die in de kerken van Italië, waar de geloovigen, op de naakte zerken geknield, verdiept in het gebed, één schijnen te zijn met het marmer dat hun knieën kneust.'

In het koor is men thans bezig een gemetseld gewelf aan te brengen, dat daar naar het schijnt altijd ontbroken heeft, daar dat gedeelte van het gebouw tot dusver maar met een houten kap was gedekt. Daar bewondert men ook het kostbare praalgraf van Gelderlands laatsten hertog, Karel van Egmont, die veertig jaar lang tevergeefs de onafhankelijkheid van zijn gebied poogde te handhaven vooral tegenover den machtigen keizer Karel V en die hier in het jaar 1538 werd begraven. Het is een graf van zwart marmer, waarop de hertog, die na zijn veelbewogen leven hier eindelijk rust vond, in volle wapenrusting, met gevouwen handen en gesloten oogen ligt uitgestrekt, tusschen zes leeuwen, die in hun klauwen zijn geslachtswapens vasthouden. Zestien nissen, in de vier zijden der tombe aangebracht, bevatten even zoovele beelden van albast, die de twaalf apostelen en de vier evangelisten voorstellen. Ofschoon wat zwaar, is toch dat beeldwerk zeer fraai en draagt het kenmerk van uit den goeden tijd te wezen.

Tegen den linkerwand van het koor ziet men nog een gekleurd houten beeld van den hertog, in knielende houding, geplaatst in een soort kapelletje, men zou haast zeggen een kooi, die zes meter boven den grond hangt, zeker een plaats, die niet bijzonder bevorderlijk is tot een nauwkeurige bezichtiging.

Nog een ander, hoewel meer bescheiden grafmonument verdient de aandacht; het is dat van Josse Sasbout tegen den linkerwand van het koor, bijzonder merkwaardig om zijn treffend Latijnsch opschrift. Daarin spreekt namelijk de doode den voorbijganger toe om hem te wijzen op het ijdele en vergankelijke aller wereldsche grootheid, waarvan Sasbout in zijn leven de treurige ondervinding had opgedaan. Als gunsteling van keizer Karel V tot de hoogste eerambten en eindelijk tot dat van kanselier verheven, mild met gunsten overladen, aan een teerbeminde echtgenoote verbonden, zag hij zich in den bloei van zijn mannelijke kracht, op 43jarigen leeftijd, door den dood van haar zijde weggerukt.

Dan mogen we ook niet verzuimen een blik te werpen op de talrijke goed bewaarde gildeborden uit de zestiende en zeventiende eeuw, tegen de wanden der zijbeuken opgehangen. En eindelijk merken we niet zonder belangstelling tegen een der achterste pijlers het overblijfsel op van een der achttien altaren, waarmee de kerk in de dagen van haar luister versierd was. Men weet hoeveel indertijd te doen is geweest over die steenbrokken tegen de pilaren, die nog aan deze altaren herinnerden. De tegenwoordige gebruikers der kerk zagen die overblijfselen van den katholieken eeredienst liefst verdwijnen en men was al druk bezig ze van de pijlers weg te kappen, toen er eensklaps van hooger hand bevel kwam dat minstens een dier steenen tafels als historisch gedenkstuk moest blijven staan.

Na zoo nauwkeurig het eerwaardig monument van Arnhems katholiek verleden bezichtigd te hebben, mogen we wel eens een luchtje scheppen op de Groote Markt, die door het gebouw in twee ongelijke helften verdeeld wordt. De kleinste helft doet dienst als een groote uitdragerswinkel in de open lucht; de grootste ziet er met haar lommerrijke boomen, haar frissche uitstallingen van groenten en fruit en haar druk marktgewoel aanlokkelijker uit. Terwijl we op ons gemak voortwandelen tusschen groene erwten, roode bessen en gele komkommers, treft een bekende klagende melodie ons oor, die ons zonderling aandoet te midden van het vroolijke marktleven en ons verrast het hoofd doet omwenden. 't Is een typische oude liedjeszanger, die aan zijn stalletje met vergeelde liederbundeltjes, door steenen bezwaard, opdat geen kwajongensachtige rukwind ze over de kramen en de boomen meevoere, met krakende stem de overbekende, oudvaderlandsche ballade neurie

Aan den oever van een snellen vliet
Een treurend weesje zat....

Zoo'n vergrijsde minnezanger hoort tot de eigenaardige stoffeering van een marktplein evenals oude interressante stadsgebouwen. In dit laatste opzicht is de Arnhemsche Groote Markt niet zoo schilderachtig als bij voorbeeld

die van Nijmegen. Haar grootste merkwaardigheid na de Eusebius-kerk is het stadhuis, het vermaarde Duivelshuis van Maarten van Rossum. Maar daarvan is op het oogenblik niets te zien, daar de heele gevel schuil gaat achter een kolossale houten kast, van waarachter hij, naar wij hopen, spoedig weer in jeugdige frischheid herrijzen zal. Het was een ergernis voor elk rechtgeaard Nederlander, die Arnhem bezocht, zooals tot dusver het dubbel belangwekkende historische gebouw mishandeld was. Men weet dat de beruchte Geldersche *condottiere*, die branden het *Magnificat* van den oorlog noemde en dan ook, o.a. in Den Haag, huishield als een uit dé hel losgebroken duivel, de aardigheid had, zich een woonhuis te stichten, dat door zijn fantastische uitmonstering met draken, griffioenen en dergelijke gedrochten zijn schrikwekkenden meester waardig was en dan ook door het volk het Duivelshuis genoemd werd. Met dat al was het een verduiveld origineel en typisch gebouw, een heel eenig gedenkstuk van de oud-vaderlandsche bouwkunst. Maar de nuchtere menschen uit het begin dezer eeuw hadden voor zulk moois volstrekt geen oog; reeds in 1826 waren de meeste beelden weggenomen, en toen de stad in 1830 het huis aankocht om het tot stadhuis in te richten, konden de overblijvende sieraden heel geen genade vinden. Het moest een deftig voorkomen hebben en daarom werd het van onder tot boven bepleisterd en geel geverfd, zoodat alleen de koppen en borstbeelden boven de ramen zichtbaar bleven, en alles met een glad geschaafde platte lijst bekroond. In den laatsten tijd was het grauwblauw, en wie weet hoeveel verflagen sedert het eerste geel daar al onder zaten.

Maar nu zal het dan toch van onder al dat gebroddel te voorschijn worden gebracht, zoodat we mogen vertrouwen dat het Duivelshuis niet naar den duivel is, gelijk zoo menige merkwaardige reliquie uit het verleden.

Van de nieuwe openbare gebouwen te Arnhem is, dunkt mij, het meest verdienstelijke het Postkantoor, dagteekenend van 1889, geheel opgetrokken uit geprofileerden en grootendeels verglaasden baksteen met versieringen van gebakken aarde, - juist iets voor dien kleibodem en die vochtige lucht!

Kenners zeggen dat die bouwtrant duur is, daar al het materieel er opzettelijk voor gebakken moet worden. Maar dan is ze er toch zeker duurzaam bij, hetgeen achteraf toch weer goedkoop uitkomt. Toen ik indertijd te Milaan, waar men anders niet om marmer verlegen zit, het *Ospedale Maggiore* met zijn rooden baksteengevel en kwistige versieringen van terracotta bewonderde, dacht ik al: die bouwtrant zou als geknipt zijn voor onze noordelijke streken, waar de baksteen het aangewezen materiaal is. Te Arnhem nu ziet men er een heel doelmatige en sierlijke toepassing van. De ornamenten, wapenschildjes en dierenfiguren, alle in steen gebakken, en vooral de banden en het lijstwerk van verglaasden groenen steen illustreeren geestig de strenge teekening der dofroode gevels, vooral wanneer de zon op het gebouw schijnt en al het glimmende als goud doet glinsteren. Eén ding is er leelijk aan, namelijk dat de muren der zijgevels nog een heel eind boven het dak uitsteken en daar doorboord zijn met rijen open vensterbogen in de lucht, waar natuurlijk niemand iets aan heeft dan de kraaien en musschen, die misschien plezier hebben er door heen te vliegen.

Verdere buitengewoon bezienswaardige gebouwen geloof ik niet dat Arnhem oplevert, en daarom stel ik den lezer voor, op de tram te stappen naar Velp of liever nog, daar op ons gemak heen te wandelen, zoodat we de aaneenschakeling van lustverblijven en bloemtuinen, die elkaar aan weerszijden van den groenbelommerden weg opvolgen, rustig kunnen opnemen. In het voorbijgaan zien wij op het Velperplein

eerst nog het kolossale gebouw van *Musis Sacrum*, waarop de Arnhemmers bijzonder trotsch zijn, maar dat er met zijn hooge koepels toch eer blufferig dan juist sierlijk of smaakvol uitziet. De heerlijke omgeving van groen geboomte maakt echter veel goed, door de plompe, zware vormen gelukkig te maskeeren.

II.

En nu zijn we op weg naar Velp. Wat een afwisseling en verscheidenheid in de oude en nieuwe buitenplaatsen, villa's, optrekjes en landelijke woningen, aan weerszijden in onafgebroken rij aaneengeschakeld! Waar nog een perceel wei- of bouwland openligt, kunt ge stellig een bord verwachten met het opschrift: bouwgrond te koop. Gelukkig de bezitters van zoo'n lapje open terrein: daar kan een fortuin onder de aardkluiten schuilen. Nog gelukkiger degenen, die na misschien lang gezwoegd en gezworven te hebben, zich hier een rustig nestje kunnen bouwen. Te oordeelen naar de opschriften op de gevels of de hekken, zou men zeggen dat uitsluitend buitenlanders zich die weelde kunnen veroorloven. *Mon repos, Ma retraite, Villa Panorama, Bella Vista, Casa di Riposo, Buen Retiro* - ziedaar eenige der uitgezochte namen, waarmee die lustverblijven gedoopt zijn en die kennelijk op een uitheemschen peter wijzen. Of zouden de Hollanders zoo trotsch zijn op hun kennis van vreemde talen, dat als zij maar twee woorden Fransch, Italiaansch of Spaansch machtig zijn, zij die in den gevel van hun huis willen schrijven?....

Schitterende rijtuigen met dames in zomertoilet en heeren in lichte costumes, ratelen ons voorbij; de tram schuifelt klingelend langs den drukken weg; 't is alles kleur, zonneschijn, leven en weelde wat ons omringt, en door de gestadige afwisseling geboeid, zijn we ongemerkt een groot half uur voortgekuierd. Daar zien we aan onze linkerhand een buitengoed, zoo groot en vorstelijk dat het wel de residentie van een Indischen nabob lijkt. Uit een weelderige rozengaarde verrijzen twee witte gebouwen, het voorste met galerijen en veranda's omringd, het andere strenger van bouw en met lange rijen rondboogvensters.

Dat is Bronbeek, het toevluchtsoord der oudstrijders uit de overzeesche bezittingen, en in het mooie groote huis er vóór woont de wakkere oude generaal Van der Heyden. In dit zonnig paradijsje kunnen zij zich verbeelden nog in het land van de zon te zijn, maar zonder de vermoeienissen en gevaren te duchten, die zij ginds hebben getrotseerd.

Een groepje van die krasse oudjes houdt de wacht aan het hek, waarvan de palen door overeind gezette kanonnen worden gevormd; wie het binnentreedt moet onder twee gekruiste hellebaarden doorgaan en ziet zich al aanstonds tegenover het beeld van den krijgsgod Mars, die hier overigens heel vredig in het groen staat. Op het huis toetredende komen we eerst langs een groot scheepskanon met vijf en twintig kogels, die in 1816 gediend hebben om de Barbarijsche zeeroovers te tuchtigen, en een kolossaal anker, waaraan 1800 man Nederlandsche troepen hun behoud te danken hadden, toen de ‘Waterloo,’ die ze in 1827 naar Indië moest overbrengen, nauwelijks buitengaats, door een geweldigen storm beloopen werd.

Wij treden binnen en ons verzoek om de inrichting te mogen zien wordt door den grijzen snorrebaard, die bij den bak met toegangskaarten zit, beantwoord met de zonderlinge vraag of we met den pleiziertrein naar Arnhem zijn gekomen.

Verwonderd kijken we den man aan; hij heldert ons het zaakje op: waren we met den pleziertrein gekomen, dan had dat vermindering gegeven van den toegangsprijs, maar nu moeten we ten volle betalen wat er toe staat, een halven gulden. Voor dien

civielen prijs krijgen we meteen een leidsman om ons door de ruime zalen en gangen rond te leiden, natuurlijk ook een oudgediende, die ons met rechtmatigen trots de schatten toont, hier grootendeels als oorlogsbuit en zegeteekenen bijeengebracht en bewaard: vooreerst een koperen kanon van zes meters, een geschenk van den sultan van Turkije aan den sultan van Atjeh, die daarop in een Arabisch opschrift geroemd wordt als ‘zoon van den koning der wereld, de schaduw Gods op de wereld.’ Een krans van gouden eikenloof, door koning Willem III in 1881 eigenhandig op het kanon gelegd, brengt hulde ‘aan den onbezweken, volhardenden moed onzer zoo dappere land- en zeemacht te Atjeh 1875.’

Zulke metalen gevaarten liggen er nog bij dozijnen in de breede gangen, bij voorbeeld het vijf meter lange bronzen stuk geschut, afkomstig van koning Jacobus I van Engeland en gevonden in den kraton van Atjeh. Kleinere stukken, sierlijke koperen of stalen lilla's, dikwijls van de keurigste vormen en ornamenteering staan opgesteld bij wijze van zuilen; twee bijzonder fraaie en slanke, blinkend als goud, en met kunstig bewerkte slangen als handvatsels voorzien, doen dienst in de ‘kerk’ als kandelaars aan weerszijden van het altaar. Aan verdere wapenen, krissen, klewangs, lansen, knotsen, eeresabels, staatsiezwaarden, dolken, koppesnellers geen gebrek. Zij stoffeeren van onder tot boven de helder gewitte wanden der lange gangen en schitteren den bezoeker tegen met hun blanke klingen, hun rijk bewerkte zilveren of gouden gevesten. De kostbaarste zijn natuurlijk achter glas geborgen; want er zijn er bij, met briljanten of kostelijke steenen versierd; andere, die hun waarde meer ontleenen aan de geduchte vijanden, wien zij ontweldigd werden, of aan de vaderlandsche helden, die deze wapenen hebben gevoerd. Bloedige histories en roemrijke heldenfeiten verhalen ons al die moordtuigen, en onze geleider is telkens bereid, die in herinnering te brengen, vooral wanneer hij zelf ‘er bij is geweest.’

Maar ook omtrent het Indische leven zoo in oorlog als in vrede valt in dit merkwaardig museum veel te leeren: allerlei voorwerpen van kleeding en opschik, gereedschappen voor landbouw en inlandsche nijverheid, modellen van huizen, prauwen, opgezette dieren, schilderijen, afbeeldingen en honderd andere dingen geven den bezoeker een denkbeeld van de zeden, de beschaving, het karakter der verschillende volksstammen van den Archipel. Ondoenlijk, maar ook onnoodig zou het wezen, er hier een opsomming van te geven; want de catalogus der verzameling, die niet minder dan 1504 nummers telt, is uitstekend ingericht en verschaft voor elk voorwerp een korte, maar duidelijke toelichting.

Daarbij is alles zoo ordelijk gerangschikt en ziet er zoo keurig onderhouden uit, dat men moeite heeft te gelooven, hier het werk van oude gedienden voor zich te zien. Trouwens de kranige kerels, die men hier overal in vroolijke groepjes om zich heen ziet, hebben uiterlijk niets van invaliden. De meesten zien er zoo welgedaan en levendig uit, ze stappen zoo lustig rond en kijken zoo flink uit hun oogen, dat men ze haast in staat zou achten, een nieuwe Lombok-expeditie mee te maken.

Dat komt, vertelt onze gids, omdat zij het hier zoo goed hebben. Ze knappen hier weer op. Hij zelf, voegt hij er ten bewijze bij, kon, toen hij op Bronbeek kwam, haast niet loopen. En zie hem nu eens met ons trap op trap af dribbelen! Wie zou dat vieve soldaatje voor een dikken zeventiger aanzien! Dat doen het goede voêr en de warme stal, zegt hij met glinsterende oogen: er is geen beter huis in 't land.

Hij brengt ons achtereenvolgens in de ruime mooie eetzaal, versierd met schilderingen van Indische wapenfeiten, in de goed voorziene bibliotheek, waar honderden portretten hangen van vaderlandsche helden uit den ouden en nieuweren tijd, in de ‘kerk’, waar de preekstoel met den statenbijbel voor den dominee vlak

tegenover het altaar met het kruis voor den priester staat en waar beurtelings de protestantsche en de katholieke wapenbroeders zich tot de godsdienstoefening vereenigden. Daar prijken ook de gedachtenissen van hun overleden makkers, de kruisen en medailles, die eenmaal hun borst versierden en nu zorgvuldig, met den naam van den doode er bij geschreven, worden bewaard in zwarte glazen kastjes, met zilver versierd.

We moeten ook even een kijkje nemen op een van de frissche slaapzalen en mogen evenmin de keuken overslaan, waar dagelijks de pot gekookt wordt voor de ongeveer 170 manschappen, die het huis herbergt. Zieken zijn daar haast niet onder en straks zagen we in de eetzaal de oude vuurvreters dan ook gezond schransen aan de dampende schotels rijst, die hen wel de Indische keuken moeten te binnen gebracht hebben. Die herinneringen aan het

tooneel hunner vroegere veldtochten, hier gewekt door al wat hen omgeeft, kunnen niet anders dan een hartelijken broederband vormen tusschen deze oudstrijders, die overigens van de meest uiteenloopende herkomst zijn. 'Er zijn van alle monarken onder,' vertelt onze gids, 'Walen, Moffen, Belzen, lui daar je heelemaal niet mee praten kan.' En dat merken we ook op aan de vreemde klanken, die we hier en daar opvangen. Anders, als we gelegenheid hadden met sommigen van die veteranen op ons gemak een uurtje te babbelen, wat zouden ze ons avontuurlijke geschiedenissen kunnen vertellen!

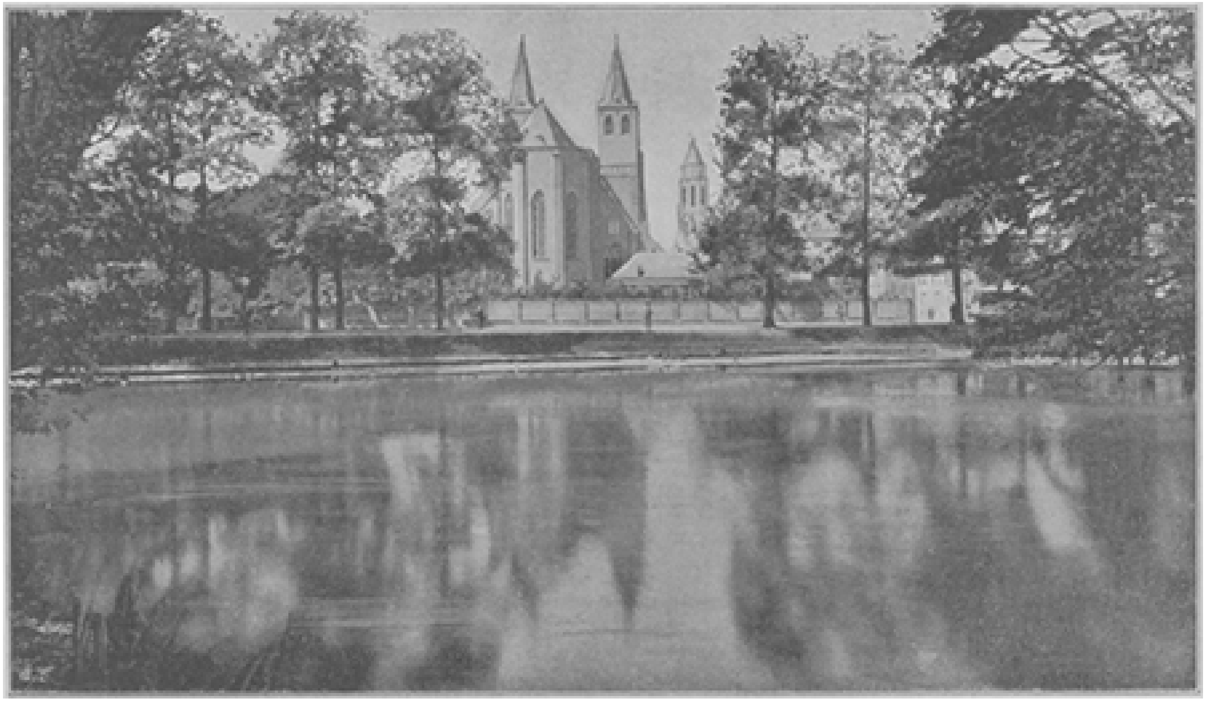

GEZICHT OP DE ST.-WALBURGKERK.

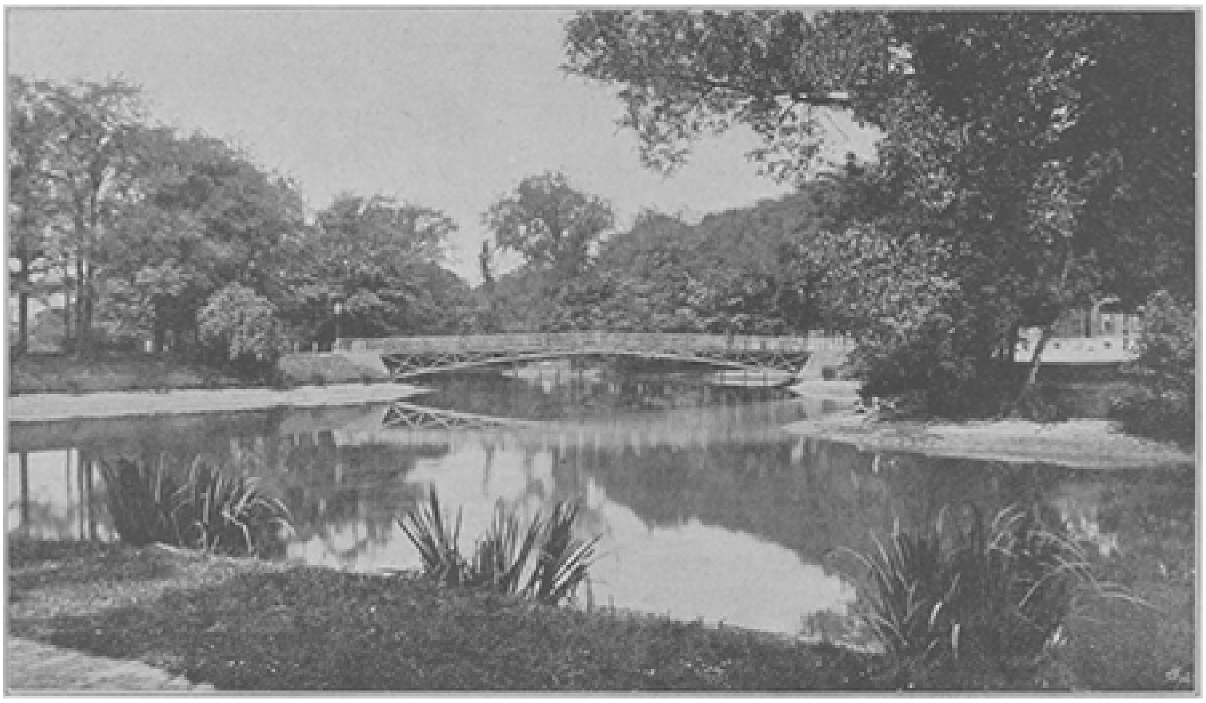

BRUG OVER DE LOUWERSGRACHT.

Maar er is nog meer te zien: onze gids staat er op dat we ook een bezoek brengen aan de varkens van Bronbeek en aan de konijnen, de laatsten vooral, die dan ook respectabele beesten zijn, zóó zelfs dat zij den fokkers een eereprijs bezorgden op een tentoonstelling. Op het oogenblik zijn echter de gelederen dezer verpleegden van Bronbeek aanmerkelijk gedund, daar er ter herinnering aan den slag van Waterloo kortelings een gruwzame slachting onder hen is aangericht. Niet minder dan zestig, waaronder bazen van tien kilo, vertelt onze gids, zijn in dien strijd gebleven en lieten voor 't land hun leven, zooals 't liedje zegt.

Eindelijk zien we op Bronbeek nog kostgangers, die men hier in 't geheel niet verwachten zou, namelijk prachtige forellen, die de generaal eens heeft present gekregen en die hier lustig dartelen in het frissche stroomende water onder de lommerrijke boomen van het wandelbosch achter het huis.

En nu nemen we afscheid van Bronbeek, hulde brengend aan den edelmoedigen stichter, koning Willem III, die den braven oud-strijders dit vorstelijk toevluchtsoord opende.

We zetten ons tochtje voort naar Velp, alweer één groot villapark, bezichtigen de fraaie nieuwe katholieke kerk en gaan vervolgens, een kwartiertje verder, het vermaarde huis Biljoen opnemen. Al kunnen wij het op 't oogenblik niet van binnen bezien, ook uiterlijk is de aanblik van de deftige adellijke huizing, met haar

HET KASTEEL BILJOEN BIJ VELP. Naar een photographie van J.G. Kramer, Groningen.

vier torens statig uit de breede slotgracht oprijzend, wel een wandelingetje waard: een blik op onze afbeelding zal er den lezer van overtuigen.

Een breede oprijlaan, aan weerszijden met prachtige kroonpalmen in bakken bezet, voert over de monumentale brug naar het vorstelijk kasteel, dat in het noodlottige jaar 1672 de eer genoot, voor eenige dagen den ‘Zonnekoning’ Lodewijk XIV te herbergen. Dat had zeker hertog Karel van Gelder, de moedige kampvechter voor de onafhankelijkheid van het Geldersch gebied, die het tegenwoordige kasteel bouwde en er soms ook vertoefde, niet kunnen droomen!

Maar de vorstelijke huizingen evenals de vorstelijke personen kunnen soms een wisselvallige historie hebben.

(*Slot volgt.*)

De burgemeester van Scharreldonk.
Tooneeltjes uit den ‘goeden ouden tijd,’
door
J.F. Nuyens.
(*Vervolg.*)

Geen Diana of Venus, zoo dun in de kleeren, dat men 's winters medelijden met de arme schepsels zou krijgen; geen Amor, die van uit een geschoren heg met zijn pijl en boog te voorschijn kwam, alsof hij op de vogeljacht was; geen satyrs, grijnzend te midden der bloemperken, die het park op een mythologisch museum zouden doen gelijken. Alleen de ware, heerlijke natuur was hier de heerscheres.

In het tijdperk, waarin deze vertelling speelt, was de oude baron een man van even in de zestig. Kaarsrecht was zijn gestalte, vriendelijk zijn geheele voorkomen, en de waardigheid, die hij in al zijn handelingen ten toon spreidde, dwong onwillekeurig eerbied af van al, wie hem kende. Zijne vrouw was eenige jaren geleden gestorven, maar zijne goede Ada vergoedde hem voor een groot deel dit verlies. Zijn oudste zoon, Leonard, was luitenant-terzee in 's Rijks dienst en de jongste, Karel, hoopte het volgend jaar te Leuven te promoveeren als doctor in de rechten.

Geen beter verstandhouding kon men zich denken dan er bestond tusschen de deftige familie en hare dienstboden.

Daar was vooreerst de oude Jacob, die reeds meer dan vijftig jaren den baron en diens vader gediend had. Met gebogen rug en stramme beenen leefde de oude ziel voortdurend in een denkbeeldige drukte en beslommering, hoewel zijn zwaarste werk bestond in het poetsen van vork en lepel van zijn heer en in het dutten op een bank in de voorkamer; terwijl hij zijn verdere zorgen besteedde aan een goedaardigen, afgeleefden keeshond, waarvan het praatje liep, dat hij eveneens al vijftig jaren op 't kasteel woonde, daar men sedert menschenheugenis nooit den man zonder den hond of het omgekeerde gezien had.

Daar vond men verder de brave Kee, de huishoudster, eveneens een versleten huismeubel, die het genadebrood der familie at. Grootendeels bestond dit genadebrood in geurige koffie, welke de keukenmeid nooit minder dan viermaal per dag voor haar

moest zetten, en die zij gebruikte in gezelschap van Mie-poes, even bejaard, maar iets minder stijf dan de oude Kees van Jacob.

Daar zag men nog Tonia, een gezonde, blozende deern uit het dorp, van wie men vertelde, dat haar hartje geraakt was door Teunis van den smid; en die naar aanleiding daarvan, meermalen een strafpredicatie moest aanhooren van Kee, over de lichtzinnigheid der hedendaagsche jeugd, vermengd met herinneringen uit haar eigen jonge jaren, welke predicatie gewoonlijk eindigde met een hartelijk lachen der oude sloof, waarbij Tonia haar zoo dapper medehielp, dat de kuiltjes in haar wangen een bedenkelijke diepte verkregen.

Daar was vervolgens Janus, die onder leiding van Jacob voor huisknecht studeerde, hoewel hij allen aanleg daartoe miste en door zijn onhandig manoeuvreeren met borden en serviezen en de volharding, waarmee hij van alles, wat maar vocht was, morste, meermalen de wanhoop van zijn meester opwekte.

Dan waren er nog Net, de keukenmeid, tamelijk bejaard, die alles, wat niet in verband stond met koken en bakken, als ijdelheid beschouwde en een schuimspaan hooger schatte dan een koningsschepter.

En Dolf, de tuinknecht; en Rikus, de koetsier; en Naatje, de werkster en wie er nog meer tot het dienstpersoneel behoorden, allen kinderen uit het volk, allen Scharreldonkers en allen evenzeer aan hun heer gehecht.

Meester Klinker besteeg de stoep en trok aan de bel.

In de vestibule werd hij eerst ontvangen door Kees, die beproefde door blaffen van zijn waakzaamheid blijk te geven en vervolgens, na zijn neus tegen de broekspijpen van den bezoeker gedrukt te hebben, door kwispelstaarten aan Jacob zijn overtuiging te kennen gaf, dat het goed volk was.

De oude knecht liet den meester met gepaste deftigheid in een kleine zijkamer en keerde eenige oogenblikken daarna terug met de boodschap, dat de baron den heer Klinker verwachtte.

De meester volgde Jacob nu naar de tuinkamer, waar hij de geheele familie bijeenvond en hartelijk door den ouden heer ontvangen werd.

Toevallig was de oudste zoon met drie weken verlof thuis, terwijl de student de groote vacantie van de academie eveneens thuis doorbracht, zoodat meester Klinker met alle leden der familie in kennis kwam.

'En, meester,' vroeg de baron, na de eerste kennismaking, 'wat zult gij met dit warme weer gebruiken? Een glas wijn of liever een frisch glaasje bier. Een glas bier? Ik zal u daarmee gezelschap houden en mijn twee kleine jongens zullen daar ook niet afkeerig van zijn, ten minste wat den student aangaat. Och, Karel, schel eens even om Janus.'

Janus kwam met een houterige buiging in het vertrek en ontving zijn bevelen. Kort daarna kwam hij terug met een paar flesschen en de noodige glazen, trok van de eerste flesch de kurk af, schonk de vier glazen vol en was daarbij voor zijn doen zoo handig, dat ten minste negen tienden van het bier in de glazen en maar één tiende daarbuiten terechtkwam.

De kennismaking werd met een fermen dronk bezegeld.

'Gij ziet,' vervolgde de baron, 'dat wij ook nog aan de studie waren' en hij wees op eenige kaarten en boeken, die op tafel lagen.

'Deze jongeheer,' daarbij Karel bedoelende, 'hoopt het volgend jaar te promoveeren, en ik ben er sterk voor, dat hij na zijn examen een studiereisje gaat maken, dat zoo een jaar of anderhalf kan duren. Nu heb ik in mijn jonge jaren ook

wel wat gereisd, maar hoofdzakelijk in Duitschland en Zwitserland en in Italië ben ik nooit verder geweest dan tot Venetië. 't Spijt mij nog, dat ik nooit in Parijs ben geweest en op mijn jaren komt daar niet meer van; maar ik zou toch gaarne zien, dat mijn zoon Parijs en Rome bezocht; deze steden beschouw ik als twee centra van kunst en beschaving. Wij hebben nu zoo wat in de boeken en kaarten zitten snuffelen, maar ik geloof, dat gij ons een goeden dienst kunt bewijzen, als gij ons met uw kennis wat wilt meehelpen. Mijn Leo kan beter den weg vinden in de Middellandsche Zee, dan mijnheer Snuffels in het park, en in Batavia is hij beter thuis dan in Den Bosch, maar och heer, wat het reizen op het vasteland aangaat, is hij niet veel wijzer dan de eerste landrot de beste.'

'Vader,' antwoordde Leo, 'ik zeg, wat ik gezegd heb. Laat Karel over zee van Amsterdam naar Havre gaan en vervolgens naar Parijs; wat zal hij den geheelen weg hossen in diligences en omnibussen en God weet, wat voor karren meer. Hij is geradbraakt als hij in Parijs aankomt.'

'Ja wel,' viel Ada in, 'en als hij per schip gaat, is hij drie dagen lang zeeziek en bederft zich de maag; en als hij tegenwind krijgt, of heelemaal geen wind, kan hij lang uitkijken naar het eindje van de reis.'

'Ho, ho, zusje,' kwam Karel er tusschen, 'gij vergeet, dat ik lid ben van een roei- en zeilvereeniging; op het water ben ik wel thuis. Maar dat neemt niet weg, dat ik voor mij den landweg kies. Intusschen, wat denkt gij ervan, meester?'

'Mijnheer,' zei meester Klinker, 'water heb ik niet anders gezien, dan wat in onze rivieren stroomt. Hoe de zee er uitziet, zou ik waarlijk niet kunnen zeggen, al vertel ik er de jongens nog zooveel van, en op een zeeschip zou ik, geloof ik, hetzelfde gevoel hebben als een kalf op de slappe koord. Over de zeereis mag ik dus niet meepraten, maar, wat de landreis aangaat, geloof ik, dat het het beste is den grooten weg te volgen over Breda, Antwerpen en Brussel, met een zijuitstapje naar Gent en Brugge. Als gij dan van Parijs gaat naar Marseille en van daar over zee naar Genua, ziet gij toch zout water en wat Italië betreft.....'

En een oogenblik later zaten allen over de kaarten gebogen en luisterden met aandacht naar meester Klinker, als hij vertelde van de zeden en gewoonten der vreemde volken of een beschrijving gaf van het meest opmerkelijke, dat er in verschillende steden te zien was, want zooals reeds gezegd is, de waardige man wàs knap, en had altijd met graagte gelezen en gestudeerd in reisbeschrijvingen en avonturen.

't Eindresultaat was, dat 's meesters gevoelen met algemeene stemmen als het beste werd beschouwd en dat deze heer voor den baron een reisprogram zou samenstellen met aanduiding van het voornaamste dat de *doctor in spe* zou moeten zien.

De lezer gelieve op te merken, dat er nog geene reisgidsen waren.

En daarna vertrok de bezoeker, met de dringende uitnoodiging van den ouden heer toch dikwijls op het kasteel te komen. En 's avonds wist Jacob te vertellen, dat de jonge heer het volgend jaar een groote reis zou maken en dat Geurt, de jager, nu al een paar pistolen moest koopen en hem les geven in het schieten.

Kee rilde bij de gedachte aan de gevaren, die Karel te gemoet ging en deed de stille belofte elken avond een tientje van het rozenhoedje voor hem te zullen bidden. Net verklaarde, niet te kunnen begrijpen, waarom de rijken maar niet stil te huis bleven; wie weet, wat voor poespas de jonge heer op zijn reis te slikken zou krijgen.

En zoo zaten de goede dienstboden nog het meest in angst; want de jonker zelf sliep den slaap des rechtvaardigen; de oude baron had maar heel weinig zorg voor

zijn flinken zoon en troostte zich verder met het vooruitzicht, dat deze veel nut en genot van zijn reis zou hebben, zijn geheele leven lang.

V.
Handelt hoofdzakelijk over meester De Bas en nog iemand.

De school van Scharreldonk marcheerde uitstekend onder de leiding van meester Klinker; alle inwoners verklaarden eenstemmig, dat de kinderen nooit zoo goed hadden geleerd als tegenwoordig. Ze konden lezen als een procureur, schreven als een klerk en rekenden sommen uit, waarbij het iemand groen en geel voor de oogen werd.

Ja, ja, meester Klinker was een beste, maar een goed deel van het resultaat mocht toegeschreven worden aan zijn ondermeester De Bas.

Meester De Bas was een flinke jonge man van 23 jaar, vroolijk en rondborstig van karakter en even gezien bij de ouders als bemind door de kinderen. Eigenlijk gezegd zagen de dorpelingen wat tegen hem op, want uit al zijn doen en laten, zijn houding en zijn manieren bleek, dat hij van afkomst iets meer was, dan men zou afleiden uit het feit, dat hij een nederige betrekking bij het onderwijs bekleedde.

Zijn vader was inderdaad notaris geweest in Den Bosch, maar bij diens dood bleek, dat hij slechts weinig kapitaal naliet, niet het tiende part van wat de wereld verwacht had. 't Gevolg was, dat zijn weduwe en hare dochter Lina een

bovenhuisje gingen bewonen en door naai- of borduurwerk haar inkomen zoover wisten te vermeerderen, dat zij er fatsoenlijk van konden bestaan, terwijl Willem, destijds een jongen van 15 jaar, zich op het onderwijs ging toeleggen, waarbij hij al spoedig den 4den en vervolgens den 3den rang behaalde. Al zijn streven was nu den 2en rang te verkrijgen en vervolgens als bovenmeester geplaatst te worden liefst in Den Bosch, om zijn moeder en zuster verder tot steun te dienen. Maar de studie op Scharreldonk haalde niet bijzonder veel uit, en alleen sedert meester Klinker daar was benoemd en hem in alle vakken voorlichtte, schoot hij aardig op.

In het laatste jaar echter had Scharreldonk voor hem een bijzondere aantrekkingskracht gekregen. De rentmeester Snuffels had n.l. een allerliefste dochter, een meisje van twintig jaar, die op een kostschool in Arnhem was geweest en vervolgens twee jaar bij een ongehuwde tante in Utrecht had doorgebracht, ten einde, zooals Snuffels met een gewichtig gezicht kon vertellen, hare educatie te voltooien. Nu, Marie had zich laten opvoeden en beschaven naar vaders zin, maar was als een even vroolijke meid teruggekomen, als zij altijd geweest was. Dadelijk had zij de teugels van het huishouden in handen genomen tot groote verbazing van de bedaagde huishoudster en wel een beetje tot ergernis van haar vader, die in haar meer een dame had willen zien. Zij zag er echter met haar helder voorschoot zoo bekoorlijk uit, hield alles zoo pront in orde, en wist den ouden heer zulk een smakelijk kopje koffie of thee te schenken, dat deze zich weldra met alles verzoende en met welgevallen zijn kind in al haar huishoudelijke drukte nazag.

Marie gevoelde zich in haar geboortedorp nog geheel op haar gemak, behalve als zij des Zondags in de kerk zat en de oogen van meester De Bas op zich gevestigd wist. Dan raakte zij soms zoo van de wijs, dat zij met aandacht in haar kerkboek tuurde zonder te merken, dat zij het 't onderste boven in haar hand hield.

En het duurde geen week, of zij wist precies op welk uur van den namiddag de meester zijn dagelijksche wandeling door de bosschen maakte, en als deze dan het huis van den rentmeester passeerde, (wat hij na de thuiskomst van Marie nooit oversloeg - wonderlijk, hè) en beleefd zijn hoed afnam, knikte zij blozend terug en de heer Snuffels, die zich zelf de eer van dien groet toekende, meende, dat meester De Bas toch een net jongmensch was, die zijn manieren kende en wist wat iemand in de wereld toekwam.

De oude heer had nog niet het minste vermoeden van de waarheid. Hij was goed vader, maar had met zijn dochter grootsche plannen. Hoe of wat, wist hij zelf nog niet, maar niemand anders dan een ‘heer’ zou haar tot vrouw krijgen. Nu eens droomde hij haar aan den arm van een officier; of hij dacht aan een schilder, hoedanige er meermalen in Scharreldonk kwamen, echte schilders met puntbaarden en slappe hoeden en fluweelen jasjes en diamanten doekspelden. Of hij weifelde tusschen een ingenieur of een rechter, maar aan een gewoon schoolmeester, zelfs een bovenmeester, dacht hij nooit.

En toch was er tusschen die twee jeugdige harten een band gelegd door dien kleinen guit, die zich door muren noch afstanden laat ontmoedigen; en die ware, trouwe liefde zat onafgebroken op post en bracht met herhaalde rukjes de twee gelukkige harten hoe langer hoe dichter bij elkaar, totdat hij eindelijk op het juiste oogenblik met een fermen haal zijn werk voltooide en beiden voor goed aan elkaar vastsnoerde in één lus, en er zijn zegel op drukte tot teeken van voor altijd verworven buit.

Dit geschiedde bij gelegenheid van de dorpskermis.

't Mag een dag of vier voor den aanvang daarvan geweest zijn, dat meester De Bas in zijn kamertje zat, met zijn neus in een boek over geographie en met zijn gedachten bij zijn uitverkorene.

Meester De Bas was in den kost bij de weduwe Klos, wier huisje gelegen was midden in de dorpsstraat, niet ver van kerk en school.

Voor het huisje lag een bloemtuintje, van den weg afgesloten door een groen hekje. Deed men de deur open (wat niet gebeuren kon, zonder een uiterst zenuwachtige winkelbel aan een lange veer in beweging te brengen) dan kwam men eerst in een winkeltje van ruim zes vierkante meter oppervlakte. Daarin dreef vrouw Klos haar kleine negotie in garen en band, knoopen, schoenveters, spelden en naalden en wat de Scharreldonkers verder voor hun toilet behoefden; een en ander uitgestald in gezelschap van spek, worst en kaas, benevens tabak en sigaren, welke artikelen de eigenares elke drie maanden in Den Bosch aanvulde. Van uit het winkeltje kwam men rechtuit in de keuken en door een zijdeur in de huiskamer. Achter de huiskamer was het kamertje van den meester, voor wien vrouw Klos zorgde als voor haar eigen zoon.

In dat kamertje had zij haar grootste sieraden tentoongesteld. Aan de eene zijde van den kleinen schoorsteen stond haar linnenkastje, waarop onder glazen stolpen de beeltenissen prijkten van de H. Maagd en St. Jozef, benevens een vaasje allergruwelijkste kunstbloemen. Aan de andere zijde stond het boekenkastje van den meester, waarboven de portretten van zijn moeder en zuster hingen, en daar vrouw Klos meende op deze twee ook zeker recht te hebben, had zij haar eigen vader en moeder daarnaast geschoven: hij met den afschuwelijken hoed, de breede halsdas en den reusachtigen jaskraag, zij met de misselijke japon uit den tijd van het Directoire. Het eenige raam van het kamertje gaf uitzicht over den tuin, over de akkers en een deel van de hei, links begrensd door de bosschen, rechts door heggen en vruchtboomen, waartusschen verschillende huisjes verscholen lagen. Voor het raam was de tafel geschoven en het geheele ameublement bestond verder uit den leunstoel van den meester benevens drie matten stoelen en een ouderwetsche waterstoof, die nooit gebruikt werd.

Alles in het kamertje was even beknopt. Als de meester op zijn stoel zat, was al het benoodigde onder zijn bereik. Met een halven draai rechts kon hij de hangkast achter zijn rug openen, waarin hij behalve zijn kleeren, zijn tabak en pijp bewaarde. Bukte hij even over de tafel, dan was hij volkomen heerscher over de boekenkast en zelfs kon hij, zonder van zijn stoel op te staan, de kachel oppooken of zijn pantoffels van onder het linnenkastje halen. Alleen als er iets onder de tafel gevallen was, zag hij zich verplicht, op te staan, daar de ruimte tusschen tafel en kast te klein was, om behoorlijk te bukken.

Meester De Bas dan scheen verdiept in de studie, toen een kleine jongen de complimenten kwam brengen van mijnheer Snuffels, met het verzoek of meester op zijn dagelijksche wandeling soms even gelegenheid had bij den rentmeester aan te loopen.

De jonge man voelde zijn hart popelen van verwachting en onrust. Wat zou de oude heer te vragen hebben? Hoe zou hij daar ontvangen worden? Zou Marie thuis zijn en, zoo ja, zou hij haar nog te zien krijgen? Al deze gedachten en vragen verdrongen elkaar in zijn hoofd, maar intusschen haastte meester zich zooveel hij kon. Een, twee, en de pantoffels waren uitgeschopt en de schoenen aangetrokken. Drie, vier, en de huisjas hing in de kast en de Zondagsche prijkte aan het lijf; vijf, zes, en de kam gleed even door de haren, en de schuier over de kleeren; zeven, acht,

en het kneveltje werd met een klein ziertje ijdelheid in twee puntjes gedraaid, - en met tien tellen stond meester op straat en stapte naar den rentmeester.

Deze ontving hem zeer vriendelijk en stelde hem aan zijn dochter - die goddank thuis was - in allen vorm voor, alsof dit voor beiden nog noodig was.

'Och, meester,' vervolgde hij toen, gij kunt mij een grooten dienst bewijzen. Ik zit tot over de ooren in het werk met de pachtbrieven en andere stukken van den heer baron; ik weet er geen raad mee, en daarom wou ik u vragen of gij mij wat helpen wilt en een pakketje schrijfwerk bij u thuis voor mij in orde maken. Als het af is, zegt gij maar, wat ik u daarvoor schuldig ben.

Natuurlijk antwoordde meester De Bas, dat het hem een genoegen zou zijn, iets voor den heer Snuffels te doen, 'onder voorwaarde,' voegde hij er op vasten toon bij, 'dat er van belooning geen sprake zou zijn. Gij moet mij op uw beurt dit genoegen doen.'

Nu, de heer Snuffels vond dit zeer beleefd van den meester, ging naar zijn kamer de papieren halen en liet in de onschuld zijns harten den wolf bij het lam achter.

Maar neen! een wolf was de heer De Bas niet, want hij was even verlegen en bedeesd als Marie; en had de jonge dame ook al een kleur als een pioenroos, de meester bloosde tot achter de ooren; en zat zij diep over haar naaiwerk gebogen, waarin zij rondpikte als een musch in het kaf, - hij keek zoo aandachtig in den bol van zijn hoed, alsof daar wonder wat te zien was.

Deze toestand duurde echter niet heel lang. Nu of nooit, dacht meester en met een soort wanhopige inspanning dook hij uit den put van zijn verlegenheid naar boven en begon het gesprek met de vraag, wat de juffrouw daar onder handen had.

Dit nu was niets meer dan een borstrokje voor een arm meisje en leverde dus geen zeer interessant punt van bespreking op. Maar het was toch een aanknoopingspunt en de weg was gebaand. Uit het eene vloeide het andere voort en meester De Bas wist zoo behendig te laveeren, dat beiden weldra over de aanstaande kermispret spraken. En toen de oude heer weer beneden kwam met een verontschuldiging over zijn lang wegblijven, had meester zijn slag geslagen, want Marie had hem beloofd op Zondagavond in 'de Zwaan' een paar maal met hem te dansen en meer had hij niet noodig om voor den geheelen duur van de kermis de gelukkigste man te zijn.

Hij ging dan ook hoogst vroolijk gestemd naar huis, en de waarheid dient gezeid, ook Marie verlangde zeer naar den Zondag en meende bepaald, dat de dagen, die haar daarvan nog scheidden, eens zoo lang duurden als de andere.

VI.
Een klein woordje over oom De Wilde.

Daags voor den aanvang van de kermis had er een bijzonder ongehoord voorval plaats in Scharreldonk.

In den namiddag rolde een groote, gele reiskoets het dorp binnen en hield stil voor de Scharrelende Zwaan. Driek Pil, hoe druk hij het ook had met de voorbereidende maatregelen, opende in hoogsteigen persoon het portier, en aangegaapt en bewonderd door een hoop vlaskoppige jongens en meisjes en begluurd door alle nieuwsgierige oogen van buren en omstanders, stegen uit het rijtuig een heer van een bijzonder joviaal en gezond voorkomen, een dame met pikzwart haar en bruine gelaatstint, een knap jong meisje van even twintig jaar en twee kinderen. Geen drie minuten later stoof Kees naar het huisje van vrouw Klos en vroeg half buiten adem, of meester

dadelijk in de Zwaan wou komen; er waren menschen, die hem absoluut wilden zien en spreken.

Meester De Bas begreep er niets van. Hij had noch nooit bezoek gehad in Scharreldonk en was ook geen bezoek wachtende. Intusschen, hij trok zijn schoenen aan en zijn huisjas uit, zette den hoed op en vertrok.

Onder het eeregeleide van alle kinderen kwam hij aan de Zwaan en werd door Driek naar de mooiste kamer gebracht, waar de vreemden zich al volkomen thuis schenen te voelen. Meester De Bas was nog niet eens geheel binnengetreden of het jonge meisje viel hem om den hals en hij herkende tot zijn groote verbazing zijn zuster Lina. En zijn verbazing steeg ten top, toen de vreemde heer hem hartelijk de hand schudde en zich voorstelde als zijn oom Arnold en hem kennis liet maken met zijn vrouw en kinderen.

Arnold de Wilde, een broeder van de weduwe De Bas, was altijd geweest, wat men een ongedurigen jongen noemt. Zijn vader had van hem een advocaat willen maken, maar hij had het nooit zoover kunnen brengen, dat zijn zoon lust in de studie kreeg. De jongen wilde de wereld in en werd eindelijk na veel tegenkanting geplaatst op een handelskantoor in Amsterdam. Daar kreeg hij lust in het zeewezen

en op een goeden dag kreeg de vader bericht, dat zijn zoon als scheepsklerk en victualiemeester aan boord van een schip naar Oost-Indië vertrokken was. Sedert dien tijd had hij de halve wereld rond gezworven, had handel gedreven in specerijen op Java, was een tijd lang opzichter geweest bij een planter op de Antillen, had de goudvelden van Californië bezocht en keerde slechts nu en dan in het vaderland terug. Na den dood zijner ouders werden de bezoeken al zeldzamer en in de laatste tien jaren had zijn eenige zuster in het geheel geen bericht van hem gehad, zoodat oom Arnold, die voor Willem en Lina altijd een soort mythisch persoon was geweest, tot de dooden werd gerekend.

Intusschen had deze heer schipbreuk geleden op de kust van Spanje en was met verlies van al zijn bezittingen in Lissabon aangekomen. Hij liet echter den moed niet zakken, maar wist opnieuw aan een handelskantoor geplaatst te worden en door zijn kennis van verschillende talen en de ondervinding, die hij op zijn zwerftochten had opgedaan, was hij al spoedig een onmisbaar persoon, die de zaken tot grooten bloei bracht. Eindelijk nam zijn patroon hem als deelgenoot aan en nu was zijn fortuin spoedig gemaakt. Hij kreeg kennis met een Portugeesch meisje, huwde haar, en was van top tot teen een gelukkig man, toen zijn echt gezegend werd met twee lieve kinderen.

Door zijn vele relaties kwam hij ook in aanraking met den Portugeeschen gezant of zaakgelastigde in Nederland en liet zich door dezen overhalen hem voor één of twee jaar naar Holland te vergezellen met den titel van bijzonder secretaris van den gezant, maar meer om dezen in sommige aanhangige handelszaken en overeenkomsten met zijn kennis voor te lichten of te raden.

Zoodoende kwam hij dan nog eens in het vaderland terug en vestigde zich in Den Haag. Maar intusschen informeerde hij naar zijn familie en toen hij vernam, dat zijn zuster nog in Den Bosch leefde, besloot hij een uitstapje van eenige weken te maken. Zijn vrouw en kinderen nam hij mee, tot groot genoegen èn van de kleuters zelf èn van hun moeder.

HET INVALIDENHUIS BRONBEEK MET HET STANDBEELD VAN KONING WILLEM II.

Zoodoende kwam hij op zekeren mooien middag bij de weduwe en Lina aanwaaien en zonder eenige nadere inleiding omhelsde hij zijn zuster op zijn oude, hartelijke manier en zoende Lina dat het klapte. En toen mevrouw De Bas hare aandoening niet meester kon blijven en hem met tranen van vreugde welkom heette, noemde hij haar een malle meid en snoot zeer luidruchtig zijn neus en vroeg onmiddellijk daarop aan zijn nichtje of het Brabantsch bier nog even lekker was als twintig jaar geleden, er bij voegende, dat hij het in dat geval gaarne nog eens proeven wilde, want dat hij verging van den dorst. En geen tien minuten later zaten allen gezellig bijeen en praatte mevrouw De Wilde in haar gebroken Portugeesch-Hollandsch zoo dapper mee, alsof zij haar schoonzuster van jongs af aan gekend had.

‘En hoe maakt het Willem?’ vroeg mijnheer De Wilde. ‘Lieve hemel, toen ik hem voor het laatst zag, was hij nog maar een kerelteje, zoo lang als mijn wandelstok, en wie weet, heeft hij nu niet een baard als een Noorman.’

‘Nu, nu,’ zei zijn zuster, ‘zoo erg zal het niet zijn; maar,’ voegde zij er met moederlijken trots bij, ‘Willem is een flinke jongen geworden. Hij is tegenwoordig in Scharreldonk als ondermeester en werkt nu voor den tweeden rang en ik hoop, dat hij nog eens een eervolle betrekking in de wereld zal bekleeden.’

‘Wat,’ viel De Wilde in, ‘in Scharreldonk. Wel, het is een kwarteeuw geleden, dat ik daar geweest ben. Hoe is het, is de “Vergulde Ooievaar” nog in leven en Geurt Pil; en woont de baron nog op het kasteel? Vrouw, daar gaat geen letter af, wij gaan naar Scharreldonk neef Willem opzoeken en Lina, gij gaat mee, en zuster, gij kunt er ook wel eens een dagje uitbreken.’

‘Oom,’ zei Lina, ‘het zal wel wat veranderd zijn. De “Ooievaar” is dood evenals Geurt Pil, maar zijn zoon Driek zit nu in de zaak en de herberg heet de Scharrelende Zwaan.’

‘Ja,’ voegde de moeder er bij, ‘zoo is het. Ik vind het heel aardig, dat gij Willem eens wilt opzoeken en Lina mag met pleizier meegaan. Maar ik zelf blijf thuis, want onze zaken moeten niet verwaarloosd worden. En als ik u een goeden raad mag geven, ga dan de volgende week met de kermis naar het dorp.’

Alzoo werd beslist, en de heer De Wilde besloot in dat geval twee dagen weg te blijven en zijn vrouw eens een echte Brabantsche dorpskermis te laten zien. En op deze wijze kwam nu oom Arnold zijn neef opzoeken.

(*Wordt vervolgd.*)

Allerlei.

Een heerlijk klimaat. -

Het klimaat van het eiland Nieuw-Zeeland behoort wel tot de heerlijkste van de heele wereld, en de boomen dragen er voortdurend een groenen bladerentooi. Het kleine gedeelte van den bodem, dat bebouwd wordt, levert alle graansoorten en vruchten van Europa in een verbazingwekkende hoeveelheid. Op Nieuw-Zeeland kan men in één jaar heel goed twee oogsten van denzelfden akker binnenhalen.

Zes hektaren per hoofd. -

Indien de gezamenlijke landoppervlakte der geheele aarde verdeeld en aan iederen mensch een even groot stuk gegeven werd, zou elk omtrent zes hektaren of 60.000 vierkante meter voor zijn aandeel krijgen. Maar er zou heel wat woeste grond en moeras bij zijn!

Papieren drinkbekers. -

De groote papierfabriek van Schmidt & Co. te Elberfeld, reeds bekend om haar alom verspreide papieren borden en schotels, brengt thans een heel nieuw artikel in den handel, dat niet alleen als voorwerp van dagelijksch gebruik, maar ook als reclame-artikel een groote toekomst schijnt te zullen hebben. Het is namelijk een papieren beker, die heel doelmatig het drinkglas vervangt. Daar deze beker plat opgevouwen kan worden, is hij gemakkelijk in brieventasch of notitieboekje mee te dragen, zelfs in meerdere exemplaren, zoodat ieder voortaan steeds zijn eigen schoonen beker bij zich kan hebben. De bekers zijn uit sterk, lichtgeel, als leer geperst papier vervaardigd en blijken volkomen waterdicht. Om de bijzondere goedkoopheid, sierlijke uitvoering en doelmatigheid zullen zij spoedig een algemeenen en ruimen afzet vinden.

[Nummer 16]

'HIJ SLAAPT,' NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. HOHENBERG.

De burgemeester van Scharreldonk. Tooneeltjes uit den 'goeden ouden tijd,' door J.F. Nuyens.

VII. De eerste kermisdag.

De kermis-Zondag was aangebroken. Zoodra de Hoogmis was geëindigd, verzamelden bijna alle kerkgangers zich rondom een houten paal, die even voorbij den toren aan den kant van den weg stond. Aan den voet van den paal lag een zware, vierkante steen, en iederen Zondag na den dienst beklom meester Klinker met veel waardigheid deze nederige stellage en las met een deftig gelaat verschillende plakkaten voor, benevens aankondigingen van verkoopingen, verpachtingen en meerdere wetenswaardigheden; en bij deze lezing kon hij op een even aandachtig gehoor rekenen (zoo niet aandachtiger) dan de pastoor bij zijn preek.

Zoo kon men op dezen dag hooren de be kendmaking van den burgemeester: dat de kermis zou duren van Zondag tot en met Woensdag; dat de verschillende herbergen open mochten blijven tot 's nachts twee uur; dat Dinsdag van 's middags 1 tot 4 uur de weg zou afgesloten zijn voor rij- en voertuigen vanwege de harddraverij, die zou plaats hebben; terwijl eindelijk aan het slot strenge straffen werden gesteld op dronkenschap en vechtpartijen, met de opdracht aan den veldwachter, hierop bijzonder het oog te houden.

De kermis was dus officieel geopend en de luim nam dadelijk een aanvang. Daar stond de welbekende koek- en suikerkraam van Kees Olie, die trouw alle jaren dezelfde plaats innam; daar werden overheerlijke oliebollen gebakken door Jan Krent; daar stonden tentjes voor koekhakken, groote kramen met speelgoed en snuisterijen en andere met waren voor dagelijksch gebruik; daar stond eindelijk de nooit volprezen draaimolen van Klaas Recht, een oud-militair, half vel en been en half pruimtabak, die onvermoeid was in 't centen-ophalen, onuitputtelijk in grappen met de glundere boerinnetjes en van 's morgens tot 's avonds, voor de honderdduizendste maal, met hetzelfde genot den deun van zijn draaiorgel meeneuriede.

Maar het middelpunt van 't verzet was en bleef altijd toch de Scharrelende Zwaan.

Daar was het de drie kermisdagen van 's middags één uur tot 's nachts voortdurend vol. De Scharreldonksche jongelingen gingen daar bij voorkeur met hun uitverkorene een glaasje drinken en een dansje maken en de ouderen van dagen gevoelden zich nergens beter thuis dan in de kolf- of kegelbaan of achter een potje bier voor het open raam van de bovenzaal.

De Zondagavond spande alle jaren de kroon. In Scharreldonk floreerde in dien tijd de rederijkerskamer 'Kunst baart gunst' onder de zinspreuk: 'Wie wil, die kan!' die op kermis-Zondag geregeld een drama en een blijspel opvoerde.

Voor dezen avond was aangekondigd: 'Donkere wolken, gevolgd door... De verliefde student', waarvan het eerste door meester Klinker in zijne plakkaat een treffend tooneelstuk was genoemd, dat de hoorderen ten diepste zou roeren; en het tweede een vermakelijke klucht, geschikt om iemand de lever eens hartelijk te doen schudden.

Driek Pil had zijn groote gelagkamer voor de festiviteit keurig in orde laten maken. Aan het eene einde was het tooneel opgeslagen, ongeveer anderhalve meter hoog en meer dan drie meter diep, en van de zaal afgesloten door een groot scherm.

Dit scherm was het meesterstuk van den dorpsschilder Kwast, (dezelfde kunstenaar, die de Scharrelende Zwaan had uitgevonden en gemaald) en stelde voor de Kunst, gehuldigd door Muziek en Zang. De geheele onderzijde van het doek werd ingenomen door een prachtige marmeren balustrade, op het midden waarvan een reusachtige bloempot prijkte, waarin een schitterende roos geplant was. Links was een draperie aangebracht, waarvan de plooien tegen alle wetten der zwaartekracht in, naar binnen gebogen waren; maar men kon zich ook voorstellen, dat deze werden opgeblazen door een harden wind, hoewel dit wel eenigszins in tegenspraak zou zijn met het kalme landschap, dat bestond uit drie gelijkvormige heuvels, elk met een palmboom gekroond. Op elken hoek van bovengemelde balustrade was een mollig engeltje geschilderd, waarvan het eene met verwrongen beenen aan een slangenmensch deed denken, terwijl het andere met de heup tegen het marmer scheen vastgeplakt, zoodat het een wonder mocht heeten, dat 't niet naar beneden tuimelde. Om echter elke gedachte aan vallen buiten te sluiten had de kunstenaar beiden twee vleugeltjes gegeven, welke met alle kleuren van den regenboog prijkten, terwijl de vleeschkleur der engeltjes zelf prachtig rozerood was met schaduwtinten van schitterend bruingeel. Het midden van het geheel werd ingenomen door de kunst, een omvangrijke vrouwenfiguur, die met twee vleugels aan een donkergrijze wolk scheen vastgespijkerd en met hare handen een wapperende band vasthield, waarop de zinspreuk van de kamer was geschilderd. Alle drie de figuren hadden verbazend bolle wangen en bijzonder groote oogen, en bij alle drie had de perspectief den schilder parten gespeeld. Het engeltje, dat de muziek voorstelde b.v., zat half met den rug naar het publiek gekeerd en toch kon men van voren in de bazuin zien, waarop het zat te blazen; terwijl het rechterbeen van de kunst, naar de wijking en verkorting te oordeelen, minstens driehonderd ellen lang moest zijn. Dit waren echter geoorloofde vrijheden van het genie, dat er evenmin tegen op had gezien, aan de linkerhand van den bazuinblazer de duim op de plaats van de pink - en omgekeerd - te teekenen. Hoe dit zij, geheel Scharreldonk bewonderde steeds dit pronkstuk, dat den roem van Kwast uren ver in den omtrek verspreid had, en Driek Pil droeg er steeds zorg voor als voor een reliquie.

Ouder gewoonte hing dit scherm dus voor het tooneel en het verdere gedeelte van de zaal was gevuld met een paar honderd stoelen voor de toeschouwers, terwijl het buffet tijdelijk naar de achterzijde was verplaatst.

Tegen zeven uur 's avonds begonnen de liefhebbers van het drama reeds op te dagen en de eerste rijen stoelen waren al spoedig bezet. Een gezellig gegons van stemmen vervulde de zaal en de opgewekte gezichten en vroolijke gesprekken voorspelden een genotvollen avond.

Opeens echter werd de algemeene aandacht getrokken door de familie De Wilde, die in gezelschap van meester De Bas en zijn zuster, het vertrek binnentrad. Driek Pil had de beleefdheid gehad in de eerste rij stoelen zes plaatsen voor zijn gasten te reserveeren en met echt Brabantsche voorkomendheid werd voor de vreemden ruimte gemaakt en menigeen lichtte met zeker ontzag zijn hoed even af voor den krachtigen man en zijn lieftallige vrouw.

Achter de coulissen heerschte door dit onverwachte bezoek een zekere zenuwachtigheid, en een voor een loerden de medespelers door het kijkgaatje van

het voorscherm, om een blik te werpen op den vreemden heer, die de halve wereld bereisd en de hemel weet wat voor prachtige schouwburgen had bezocht.

Op dit oogenblik trad de heer Snuffels binnen met zijn dochter, en daar hij eerelid was van de rederijkerskamer en tevens haar regisseur (hoewel hij van het tooneel bitter weinig verstand had), kwam hem van rechtswege een plaats toe in de voorste rij. Van Driek Pil had hij al vernomen, dat de vreemde gasten aanwezig waren, en als man van de wereld achtte hij het zijn plicht nader kennis met dezen te maken.

Hij naderde dus met een beleefde buiging, en meester De Bas stal direct het hart van den ouden heer door hem aan zijn oom voor te stellen als: de heer Snuffels, rentmeester van het kasteel, lid van den raad en de bezielende geest van ‘Kunst baart gunst’; terwijl de ondeugd er fluisterend bijvoegde, echter luid genoeg om door den betrokkene duidelijk verstaan te worden: een van de notabelen van het dorp, oom, een zeer bekwaam en geacht man, vol ervaring en levenswijsheid.

Een paar wederzijdsche complimentjes, een buiging, en men ging weer zitten.

Heerlijk vooruitzicht! Daar zat meester De Bas als de gelukkigste man van heel Scharreldonk, wat zeg ik, van de geheele wereld! Naast hem zat met blozende wangen en kloppend hartje Marie, en daar de heer Snuffels als regisseur bijna den geheelen avond achter de coulissen moest zijn, kon hij den heerlijken last op zich nemen, haar gezelschap te houden en in alle opzichten voor haar te zorgen. Hij stak dan ook direct van wal en liet Lina kennis maken met zijn uitverkorene en het duurde geen uur - neen waarlijk niet - of de beide meisjes waren gezworen vriendinnen, en de jonkheden zaten zoo genoeglijk te keuvelen, dat zij voor niets anders oog en oor hadden.

Intusschen had de heer Snuffels den heer De Wilde in een interessant gesprek gewikkeld over tooneel en kunst.

‘Mijn waarde heer,’ zei hij, en hij tikte den ander vertrouwelijk met de beide voorste vingers op de knie, ‘ik hoop, dat gij u van avond bij ons amuseeren zult. Had ik geweten,’ met een buiging voor mevrouw, ‘dat wij u als gast zouden mogen ontvangen, dan zou ik gezorgd hebben voor meerdere gemakken, maar gij moet nu het geringe voor lief nemen. Wat ons tooneel aangaat, ik heb in mijn jonge jaren een paar malen onzen grooten Snoek in Antwerpen zien spelen en het is steeds mijn streven geweest, de schoone tradities van ons vaderlandsch tooneel ook hier in eere te houden. Het is niet altijd even gemakkelijk, want onder mijn volkje zijn wel eens harde hoofden en onnoozele stumpers, maar ik geloof toch te mogen zeggen, dat de Scharreldonksche Kamer de beste is uit den geheelen omtrek.’

‘Mijnheer Snuffels,’ antwoordde de heer De Wilde, ‘het verheugt mij zeer, dat ik hier met een ontwikkeld en beschaafd man, als gij zijt, heb mogen kennis maken. Mijn neef heeft mij al zooveel goeds van u verteld, dat ik waarlijk nieuwsgierig ben naar de uitvoering en ik twijfel niet of alles zal onder uwe leiding uitstekend marcheeren. Maar wat is kunst, mijn beste heer? Toewijding, mijnheer, toewijding aan het schoone! Het ware spel zit niet in een prachtig tooneel en in een groote zaal. Ook niet in een sierlijk kostuum of in een galmende stem. Wilt gij wel gelooven - op vriendschappelijk vertrouwelijken toon - dat ik mij in Brussel en zelfs in de groote opera te Parijs meermalen verveeld heb, en dat ik bij voorbeeld van avond meer genot denk te smaken dan dat ik in Lissabon in den schouwburg zat?’

De heer Snuffels hoopte, dat dit het geval mocht zijn, en raakte daarna zoo in het gesprek verdiept, dat hij geheel den tijd vergat en eerst opkeek, toen een der spelers hem op den schouder tikte met de vraag of hij kwam, want dat het tijd was om te beginnen.

‘Lieve hemel,’ riep hij toen uit, ‘wat vliegt de tijd om in een aangenaam gesprek. Mijn waarde heer, de plicht roept mij; tot straks. Mevrouw, veel genoegen! Ik hoop, dat ik mijn dochter wel zoolang aan uw hoede mag toevertrouwen. En de heer Snuffels verdween, en een oogenblik later rees het scherm omhoog. Donkere wolken’ nam een aanvang.

Zal ik u het stuk beschrijven? Het is haast te aandoenlijk.

Een jong en rijk officier van burgerlijke afkomst raakt verliefd op freule Eulalia, de dochter van baron Van Leegenzak. De baron is arm, maar voert toch een grooten staat, en hoewel Lodewijk de Rijk niet van adel is, legt zijn geld zooveel gewicht in de schaal, dat de baron hem graag als schoonzoon aanneemt. Een vroolijk leventje vangt nu aan. De schulden van den schoonvader worden al spoedig betaald met het geld van den schoonzoon, maar dat is nog maar het begin van de historie. De oude heer komt bij zijn kinderen inwonen, daar hij, zooals hij met tranen in de oogen verzekert, zonder zijn lieve dochter niet leven kan, en liever met haar in een hutje zou willen wonen, dan zonder haar in zijn eigen huis.

Bedoeld hutje bestaat echter in een paar van de fraaiste kamers in Lodewijks huis; twee eigen bedienden moeten voor den ouden baron afzonderlijk worden aangeschaft; het beste eten en drinken is voor hem niet goed genoeg; paarden en rijtuigen moeten steeds tot zijn beschikking staan en hoewel De Rijk nooit aan vierspan gedacht heeft, is hij nu wel verplicht er een aan te schaffen. Kortom, het leven wordt op zulk een weelderigen voet ingericht, dat zelfs het groote vermogen van den officier maar even voldoende is, om het op deze wijze vol te houden.

Maar zie, de oude baron wil rijk wezen, schatrijk, tien, twintigmaal millionnair. Hij weet zijn schoonzoon over te halen tot speculaties; hij sleept hem mede in den maalstroom van het beursspel en als het geluk hen niet dient en duizenden bij duizenden worden verloren, dan wordt het leven in het rijke huisgezin zoetjes aan eene hel. Van inkrimping wil de oude baron niet weten; schulden worden gemaakt en niet betaald; verwijtingen en twist zijn aan de orde van den dag en als eindelijk de schoonzoon merkt, dat de vader achter zijn rug nog met geleend geld speculeert en groote sommen verliest, dan schiet hij zich in wanhoop voor het hoofd. Het gordijn valt en de toeschouwer moet maar raden, hoe alles verder afloopt, en of de bedrogen schuldeischers worden tevreden gesteld of niet.

Nu, het spel van de Scharreldonkers was wezenlijk niet kwaad en de echtheid was volkomen, als men sommige dingen over het hoofd zag. Zoo werd de oude baron b.v. voorgesteld door een knappen jongen man van even dertig jaar met een dichten, donkeren krullebol, en het klonk wel wat vreemd dezen met indruk te hooren spreken van zijn grijze haren en van het verdriet, dat zijn schoonzoon hem aandeed, terwijl bedoelde schoonzoon een stevige boer was van ruim veertig.

Zoo was de uniform van den officier wel wat erg gecompliceerd. Deze droeg de jas van een luitenant der schutterij, een pet van den veldwachter, den gordel en sabel van een zeeofficier en, daar bij den uitdrager in Den Bosch geen uniformbroek voorhanden was, had hij van Peer Klouter, die als milicien met verlof thuis was, eene gewone soldatenbroek geleend. Zoo streed het wel iets met de waarheid, dat een oude jood, die een woekeraar en vrek was, werd afgebeeld door een bouwknecht, die er in zijn Zondagsche pak wat kranig dacht uit te zien.

Maar, zooals gezegd is, dit waren kleinigheden, en daar de goede Scharreldonkers nooit beter gewend waren geweest, genoten ze ook nu weer volop van het drama, ja, leefden daar geheel in mee. Wat werd de oude baron in stilte verwenscht; hoe gemeen vond men den afgeleefden woekeraar; wat had men de jonge vrouw, die haar vader hielp om haar eigen man te bedriegen en te bestelen, graag eens hartig de waarheid gezegd; wat had men diep medelijden met den armen, bedrogen echtgenoot. En toen deze in stille wanhoop opkwam en uit de kast een kolossaal, ouderwetsch ruiterpistool te voorschijn haalde en tusschen zijn kleeren stak en met wankelende schreden weer verdween, - toen werd men bleek van ontroering. En toen een oogenblik later achter de coulissen een schot weerklonk en het doek langzaam zakte, - waarlijk, toen parelde in menig oog eene traan.

Daverend was het gejuich, dat den spelers ten deel viel; en toen de heer Snuffels weer in de zaal verscheen, maakte De Wilde hem van harte zijn compliment.

Ook het nastukje werd vlot gespeeld en toen dit was afgeloopen, werd de zaal ontruimd voor den dans. Hoe Driek Pil en zijn vrouw, en Kees en de meid en nog een roodharige jongen het volbrachten is zeker het geheim van hun vak, maar in een minimum van tijd waren de stoelen uit de zaal verwijderd en het geheele aanzien

van het vertrek was veranderd. Langs de wanden stonden een paar lange tafels met banken en zeker twintig kleinere tafels, waaromheen stoelen gerangschikt waren. Hier nu namen de ouderen van dagen plaats, om onder een gezellig praatje met een glaasje bier of brandewijn en het genot van een pijp of sigaartje de kermis in te wijden. Op het tooneel namen vier muzikanten plaats: één met een klarinet - volgens de regelen van het noodlot zeer lang en verbazend schraal -; één met een grooten, zwaren hoorn - om dezelide redenen vier voet hoog en evenveel in omtrek; en twee met een viool. Ten einde alle noodeloos geloop en gedraaf te voorkomen, hadden deze heeren de vrije beschikking over een vaatje echt Scharreldonksch bier en een reusachtige kan brandewijn met de boodschap van Driek, dat hij meer voorraad in den kelder had. Verbazend was de ijver, waarmee deze virtuozen hunne instrumenten bewerkten en de harmonie, die zij in hun spel ten toon spreidden. Maar nog opmerkelijker was de eensgezindheid, waarmee zij op ieder eenigszins geschikt oogenblik hun neus begroeven in de groote steenen bierpotten of op 't commando van hun hoofdman met één, twee, drie.... een glaasje brandewijn in hun keelgat goten. En zóó diep waren zij ingewijd in de geheimen van de maatverdeeling, dat aan het einde van het bal - zoo ongeveer om vier uur in den morgen - met de laatste noot van de muziek ook het laatste drupje bier en brandewijn verdwenen was.

En wat werd er gedanst! Hoe geheel anders dan op de deftige bals in de centrums van beschaving van ons lieve vaderland!

‘Mejuffrouw,’ met een allerliefste glimlach en een galante buiging, ‘mag ik de eer hebben?....’

‘O mijnheer, vindt u het hier niet vreeselijk warm? Ja, mijnheer, erg warm, wezenlijk étouffant!’

‘Ja, zoo heet, dunkt u niet? zoo heel anders als buiten, ik heb er altijd last van op een bal, maar 't is hier van avond dan toch enorm warm.’

‘Ja, mijnheer, 't is hier waarlijk buitengewoon, ik heb het in langen tijd niet zoo warm gehad.’

‘Ja, en dan wordt hier nog wel gestookt in de zaal; ik heb het dadelijk in het begin al gezegd, dat het hier te warm zou worden.’

‘Daar hebt u wel gelijk aan, mijnheer, ze hadden de kachel wel uit kunnen laten gaan, 't is buitendien toch al warm genoeg.’

En de schoone coquetteert met haar waaier, en er wordt gedanst met afgemeten passen en altijd met denzelfden stereotypen glimlach, en als de wals is afgeloopen wordt dezelfde buiging herhaald en de vlinder fladdert naar een andere bloem en herhaalt zijn interessant gesprek over de warmte in de zaal, soms met een kleine variatie over de koude daarbuiten.

Niets van dat al.

Een vroolijke drukte heerscht in de ‘Scharrelende Zwaan.’ Een heldere lach is hier geen wangeluid, al klinkt hij soms ook boven het gejoel uit. Hier geen glacé handschoentjes, geen pommade of zwarte rokken; hier geen balletmeester, met het air van een veldmaarschalk of liever van een diender, die het genot schijnt af te meten naar de orde en regelmaat en het stevig vasthouden aan de regelen der kunst.

Alles woelt en dwarrelt genoeglijk dooreen, en als de echte, nationale boerenschots wordt uitgevoerd, dan davert de zaal en de vonken schijnen uit den houten vloer te vliegen.

Misschien toevallig, maar toch opmerkelijk was het, dat meester De Bas bijna uitsluitend met Marie danste en geen oog scheen te hebben voor de andere dorpsschoonen.

De heer Snuffels had het te druk met den heer De Wilde, om veel acht te slaan op hetgeen het jonge volkje uitvoerde; maar oom Arnold, die gewoon was zijn oogen beter den kost te geven, kreeg al eenig vermoeden van de plannen van zijn neef. En vooral zijn buitenlandsche vrouw, die met echt zuidelijke beweeglijkheid deelnam aan het genot der jongelui, begreep zeer spoedig hoe de vork aan den steel zat. Ook Lina begon haar broer al eenigszins te doorgronden, maar zij zou dit stellig en zeker volkomen gedaan hebben, als zij het zelf niet al te druk had gehad met een knappen jongen in een net jachtkostuum, den zoon van den houtvester en opperjager van den baron.

Aan alles komt echter een einde, en toen de oude klok van ‘de Zwaan’ waarschuwde dat het vier uur was, begonnen de ouderen aanstalten te maken om naar huis te gaan; en hoewel de jongeren beweerden, dat Driek met opzet de klok vóór had laten gaan, er was niets meer aan te doen. De muzikanten pakten hun instrumenten in en werden door Driek naar den zolder verwezen, waar zij, na ongeveer een half uur lang te hebben rondgedwaald, zonder een bed te kunnen vinden, in een hoop hooi gerust gingen liggen slapen.

De heer Snuffels, die in de oogen van meester De Bas nu veel weg had van een draak, nam onbarmhartig zijn bekoorlijke dochter mee naar huis, en de jonge houtvester had nog juist even tijd om in een stil hoekje een teeder afscheid te nemen van Lina, voordat haar oom en tante dit onmogelijk maakten. Een half uur later was alles in ‘de Zwaan’ in diepe rust en ook meester De Bas zocht zijn kamertje op en sliep in te midden van een chaos van beelden en voorstellingen, die vervlogen als nevelen voor de zon, en waarvan alleen twee heldere, schitterende oogen overbleven.

Van wie die wel geweest zouden zijn?

VIII.

De tweede kermisdag en een complot.

Het spreekt vanzelf, dat er in de kermisweek geen school werd gehouden op Scharreldonk en meester Klinker zat dan ook 's morgens om negen uur nog op zijn gemak aan zijn ontbijt. De waardige man had tot zijn leedwezen de Zondagspret niet mee kunnen maken, daar een zeer dringende zaak hem bij den schoolopziener in Den Bosch had geroepen. Hij had echter het vaste voornemen gemaakt, de eerstvolgende dagen de schade te zullen inhalen en in het aangename vooruitzicht hiervan, smeerde hij nog een broodje en vroeg zijn vrouw een extra kopje koffie.

In ‘de Zwaan’ begon op dit uur ook weer een beetje leven en beweging te heerschen, De muzikanten snorkten nog gerust in het hooi; Lina lag nog in zoete droomen verzonken; de kinderen van den heer De Wilde waren nog niet bij de hand, en zelfs Kees, de anders onvermoeide knecht van Driek, had zich om acht uur nog eens omgekeerd en was weer ingeslapen; maar Driek zelf en zijn vrouw waren reeds druk bezig en ook de heer en mevrouw De Wilde zaten in hun kamer reeds voor een licht maar smakelijk ontbijt en voerden een druk en belangrijk gesprek.

Dit gesprek nu liep over niemand minder dan over hun nicht en neef.

‘Mannetje,’ zei mevrouw, ik heb beter uit mijn oogen gekeken dan gij. Ik zeg u, neef Willem is tot over de ooren verliefd en nichtje Lina hangt nu al met hart en ziel aan haar knappen houtvester.

‘Nu, met dit laatste spannetje zal het wel losloopen, maar of de zaak van Willem wel van een leien dakje zal loopen, weet ik nog niet. Wat zijn Marie aangaat, bestaat er volstrekt geen twijfel, maar of de vader maar dadelijk ja en amen zal zeggen,

betwijfel ik zeer. Hij schijnt geen kwaad man, maar hij is zoo ultra-deftig, en een klein beetje trots en hoogmoed schuilen er ook wel in zijn hart. Me dunkt, wij moeten onzen neef wat zien te helpen.'

(*Wordt vervolgd.*)

Van koningin Victoria's jubilé.

Zoo ooit een feest, door heel een dankbaar volk ter eere van een beminden vorst gevierd, uitstekend geslaagd mocht heeten, dan was het de luisterrijke viering van koningin Victoria's diamanten jubilé. Geen wanklank hoegenaamd heeft zich doen hooren in het ontzaglijk concert van huidebetuigingen en lofliederen, waarmee de Engelsche natie haar grijze koningin op den gedenkwaardigen dag van den 22en Juni begroette.

Het glanspunt van het feest was de schitterende optocht, waarin de gevierde koninklijke jubilaresse de voornaamste straten harer reusachtige hoofdstad doortrok.

VAN KONINGIN VICTORIA'S JUBILË. - De stoet op weg naar de St.-Paulskerk.

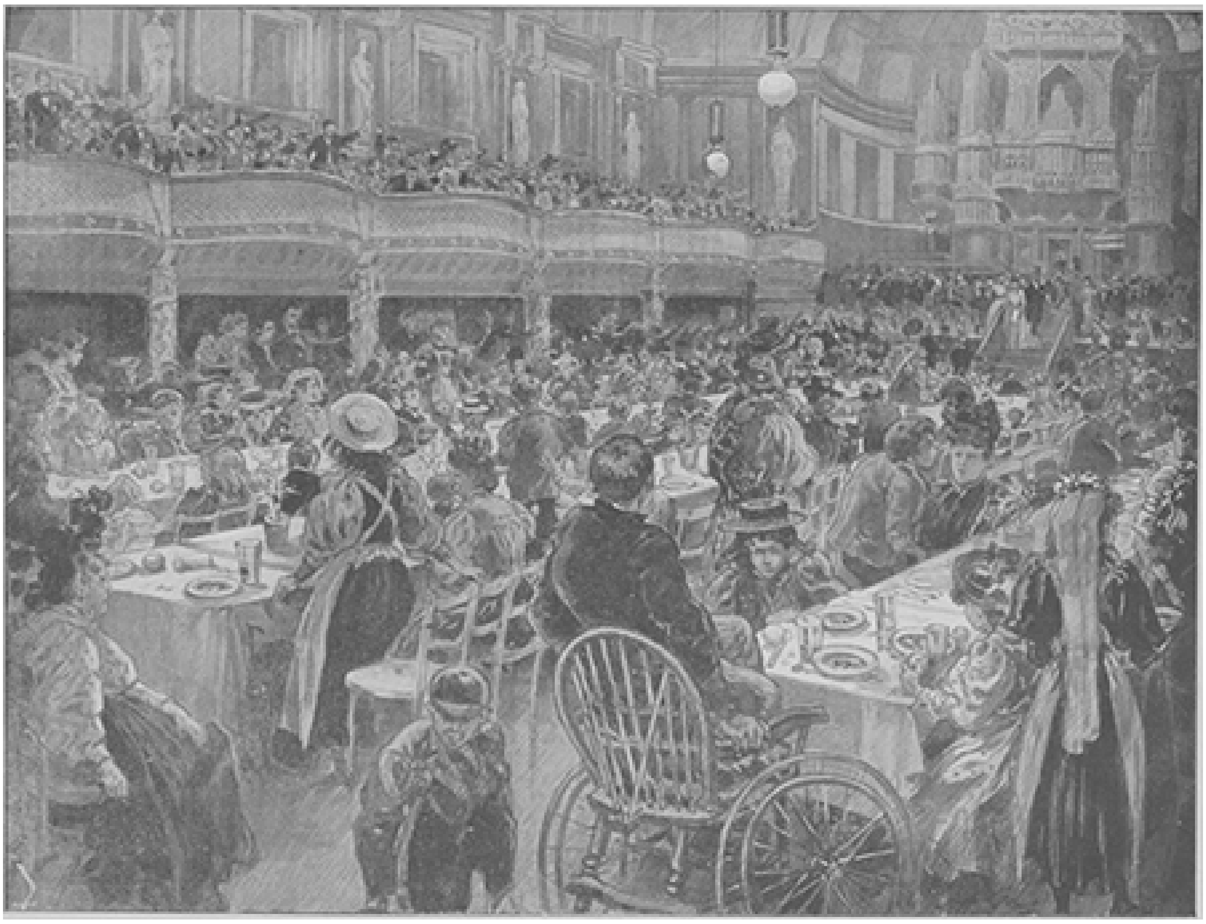

VAN KONINGIN VICTORIA'S JUBILË. - De prins en prinses van Wales bij het maal der verwaarloosde kinderen in het Volkspaleis.

's Middags om twaalf uur verkondigde de losbranding van het geschut en het klokgelui van alle kerken der stad dat de koningin haar paleis verliet.

De koloniën gingen het moederland voor in die processie, waarin zich al de macht en grootheid der Britsche monarchie ontplooide. Geleid door een vroolijke kleine compagnie van de koninklijke ruitergarde, kwamen eerst huzaren en dragonders uit Canada, vervolgens lansiers uit Nieuw-Zuid-Wales, ruiterij uit Victoria, verder de contingenten van Nieuw-Zeeland en Queensland, een groep van Maoris niet te vergeten. Dan volgden Zaptiehs met de Turksche *fez* op het hoofd, ruiterij uit Rhodesia, troepen uit Natal en Zuid-Australië, en eindelijk de schilderachtigste van al de koloniale groepen, een bonte troep voetvolk, prachtig om aan te zien, bestaande uit Chineezen van Hongkong, Maleiers uit Singapoer, Dajakkers, Singaleezen, Hoessas, Westindische regimenten, negers uit Britsch Guyana en donkergekleurde krijgers van Trinidad.

Nadat dit koloniale gedeelte van den stoet zelf een schitterend schouwspel had opgeleverd, zou het op zijn beurt een nog prachtiger stoet aanschouwen. Men had namelijk de kolonialen wat laten vooruitgaan, opdat zij zich rondom de St.-Paulskerk konden opstellen, ten einde daar de vorstelijke en andere hooge personen te kunnen zien voorbijtrekken. Op die manier kon ook de koningin ze zien en zoodoende op dien buitengewoon drukken dag nog in het voorbijgaan een korte wapenschouwing houden over al de troepen van haar onmetelijk gebied.

Eerst kwamen nu afdeelingen van de verschillende Engelsche wapens, voorop een kapitein met vier man van het tweede regiment lijfgarde, dan zes marinekanonnen met 'blauwbuizen.' Dan volgde cavalerie, dragonders met hun muziekkorpsen, batterij op batterij van de koninklijke bereden artillerie, escadrons en muziekkorpsen van huzaren en lansiers. Achter dezen reed de hertog van Westminster als lord-luitenant van Londen, de staf van het leger bestaande uit drie veldmaarschalken en drie hoofdofficieren, dan een kleine stoet, rijdend in groepjes van drieën, bestaande uit dienstdoende heeren, zoo Engelschen als vreemdelingen, verder militaire attaché's, een deputatie van Indische officieren enz.

Nu kwamen de afgezanten van de verschillende mogendheden, waarvan maar drie te paard, namelijk die van Korea, Hawaï en Roemenië; al de overigen in koninklijke rijtuigen, vier in ieder rijtuig, tot het vijfde en laatste rijtuig kwam met de buitengewone gezanten van Frankrijk, Spanje en de Vereenigde Staten, welke laatste te midden der dragers van schitterende pronkgewa den sterk afstak door zijn gewoon zwart avondcostuum.

Nu kwam koets op koets met beambten van het koninklijk huis en eindelijk Hunne Koninklijke Hoogheden zelf, te beginnen met prinses Ena van Battenberg, In het twaalfde rijtuig zat de hertogin van Teck, in het laatste keizerin Frederik, die het meest van al de kinderen der koningin op haar gelijkt en dan ook zoo de algemeene aandacht trok, dat de gevierde schoonheid der prinses van Napels er zelfs door vergeten werd.

Daarna begonnen de mannen te paard opnieuw, de hertog van Fife, de markies van Lorne, wiens herinnering aan een val bij het vorig jubilé hem ditmaal hoogst voorzichtig maakte, de hertog van Teck, de vorst van Bulgarije, de grootvorst Cyrillus van Rusland, prins Karel van Denemarken, de hertog van Oporto, de kroonprins van Zweden, prins Ruprecht van Beieren, vertegenwoordigende de oudere linie van het huis Stuart, de kroonprins van Siam, de hertog van York, de prinsen Hendrik en

Albert van Pruisen, grootvorst Sergius van Rusland, de prins van Napels, aartshertog Frans Ferdinand van Oostenrijk-Hongarije en de groothertog van Hessen.

Het geleide van Indische ruiterij brak hier voor een oogenblik de rij der hooge persoonlijkheden, ofschoon niet de schilderachtige opeenvolging, en daarop verscheen lord Wolseley, de opperbevelhebber.

Ten laatste had de opklimming haar toppunt bereikt en op ieders lippen kwam de kreet, die aankondigde: 'de koningin!' Hare Majesteit boog de menigte toe uit haar rijtuig, getrokken door acht prachtig opgetuigde schimmels; tegenover haar zat prinses Helena en de prinses van Wales, terwijl ter zijde en achter het rijtuig reden de prins van Wales, de hertog van Cambridge en de hertog van Connaught. Achter het rijtuig volgde de koninklijke standaard, gedragen door een officier te paard.

Van het Buckingham-paleis af, den heelen weg tot aan de kathedraal van St. Paul, alzoo door *Piccadilly, St. James's street*, langs *Strand* en *Fleetstreet*, alle tot onkenbaar wordens toe op het rijkst versierd, reed de koningin te midden van dien oogverblindenden stoet, onder het heerlijkste weer en begroet door de toejuichingen van haar volk. Zij was gekleed in zwart satijn met gitten geborduurd en droeg op het hoofd een zwart kapsel met wit afgezet.

Bij *Temple Bar* werd de koningin begroet door den lord-mayor, de sheriffs en de verdere stedelijke autoriteiten, die zich daarop bij den stoet aansloten. Deze zette zijn weg voort naar de St.-Paulskerk. Onder de portiek van het trotsche gebouw was een groote estrade opgeslagen, waar de aartsbisschop van Kantelberg, de bisschop van Londen en verdere grootwaardigheidbekleeders der Anglicaansche Kerk, allen in plechtgewaad, de koningin opwachtten om haar met gezangen en zegenbeden te ontvangen.

Gedurende deze godsdienstige plechtigheid bleef de koningin in haar rijtuig gezeten, omgeven door zulk een menigte toeschouwers als zich misschien nooit heeft verzameld in de schaduw van het grootsche kerkgebouw, - schoon er op dat oogenblik weinig schaduw was.

Daarop trok de stoet, onder het gezang van een nationaal lied, eenstemmig door de menigte aangeheven, naar de City, ging over de Londenbrug de Theems over en keerde over de Westminster-brug naar het Buckingham-paleis terug, waar de hoogbejaarde vorstin uitrustte van de werkelijk niet lichte taak, de hulde te ontvangen van ongeveer twee millioenen van haar volk, tot hetwelk zij in den morgen de boodschap gericht had: 'Van harte dank ik mijn bemind volk. Moge God het zegenen!'

Nauwelijks was de schemering over de stad neergedaald of overal ontvlamden de schitterende illuminaties, die evenals de overige feestelijkheden van het jubilé alles overtroffen wat de reuzenstad aan de Theems ooit heeft gezien.

Den volgenden dag had de luisterrijke feestvoorstelling plaats in den schouwburg van Covent-Garden, versierd met een bloementooi, waartoe honderdduizend rozen en tienduizend orchideeën waren gebruikt. Van de tien loges eerste rang tegenover het tooneel had men één groote koninginneloge gemaakt, behangen met witte zij, met goud afgezet, in den stijl Lodewijk XVI, en door een ontzaglijke bloemenkroon gedekt. Rondom den prins en de prinses van Wales waren de andere leden der koninklijke familie gezeten met de vreemde vorsten en gasten.

Nadat het *God save the Queen* was uitgevoerd, werden enkele fragmenten uit opera's ten gehoore gebracht.

Een heel ander schouwspel dan de pracht en praal der beide eerste dagen van het jubilé bood de 24e Juni aan. Dit was de dag der armen, wien op alle pleinen der hoofdstad feestmalen werden aangeboden.

Als het waar is, dat niet minder dan driehonderdduizend gasten daaraan deelnamen, dan is dit cijfer wel de eenige donkere vlek in den glans van het schitterende jubilé. Hoe verbleekt al de pracht en rijkdom in die dagen ten toon gespreid, bij de gedach e aan die schare van driehonderdduizend ongelukkigen, die in gewone tijden misschien niet te eten hebben!

De prins en de prinses van Wales hebben verscheidene dier malen in de open lucht met hun tegenwoordigheid vereerd; zoo verschenen zij ook bij het maal der scholen voor verwaarloosde kinderen, dat in het Volkspaleis gehouden werd. Onze gravure geeft de feestzaal te zien op het oogenblik dat de hooge bezoekers van de estrade onder het orgel neerdalen om zich te mengen onder die ongelukkige kinderen des volks, die ditmaal althans in staat waren gesteld van harte in te stemmen met het gejubel, dat van het eene tot het andere eind van het Vereenigd Koninkrijk weergalmde.

Sint Ignatius.

Daar staat van strijders een fiere schaar,
Ten kamp gereed, om het Hoogaltaar.
Ontbrand de harten in liefdegloed,
Staat onverwinlijk de heldenstoet!

Zij hebben 't gulden geklank gehooid,
Ignatius, van uw machtig woord;
Toen - breed ontplooiend de blanke vaan,
Zijn ze onverschrokken ten strijd gegaan.

Hun standaard rijst, waar men schenden dorst
De hooger eer van hun Hemelvorst;
Het blinkend Kruis in geheven hand,
Straalt wonderlicht over 't donkre land....

Vlecht hier de haat hun een doornenkroon -
Der Martelaren victorieloon -
Die eens vrijwillig de doornen droeg,
Een Smartenkoning, hen ridder sloeg.

M.V.

Sint Alphonsus.

Als gouden wonderlamp in hooge koningszaal
  't Al overglanst met rayonnanten luister,
Die ongewissen schijn van nevlig schemerduister
  Doet vluchten voor één enklen wonderstraal -

Zoo gij, Alphonsus, in Gods Kerk: klaar-blinkend Licht,
  Waarheen wij zien met groot-bewondrende oogen,
Droef menschenkind - maar gansch aan d'aard onttogen:
  Een Godsgezant met stralend aangezicht!

O, schenk mij van uw liefde één zonnevonk,
  Voer òp mijn geest tot pure contemplatie,
Waarin uw Serafijnenziel verzonk....

In blank gewaad van Goddelijke gratie

Leid, stralende in licht-metamorphoos,
Hij zachtkens tot de Maged vlekkeloos!

M.V.

[Den 31en Juli viert de Kerk het feest van den H. Ignatius van Loyola, Belijder, stichter der Sociëteit van Jesus; den 2en Augustus het feest van den H. Alphonsus de Liguori, Bisschop, Belijder en Kerkleeraar, stichter der Congregatie van den Allerheiligsten Verlosser.]

In en om Arnhem, door Jan Rombout. (*Slot.*)

In hooge mate geldt dit van een ander his torisch kasteel, dat wij, eenmaal in de buurt zijnde, niet mogen verzuimen te gaan zien. Het is het aloude huis Rozendaal, zoo vermaard in de Geldersche geschiedenis en beurtelings de getuige van de weelderige prachtliefde en de smadelijke vernedering der landsvorsten. Een heerlijke wandeling van een half uurtje voert ons er heen, en de klaterende watervalletjes, die ons hier en daar op den weg tegenruischen, geven ons alvast een voorproefje van de verrassingen in het schilderachtige park, waarvan een der hoekjes niet ten onrechte den naam draagt van de 'Zwitsersche partij.' Groenbemoste heuvels met hoogopgaand geboomte bewassen, waardoor het daglicht getemperd wordt tot een geheimzinnige schemering als in een kerk, daaronder kronkelende paden, stille vijvers, ruischende waterstroompjes, klaterende springfonteinen, - en dan dat romantische oude kasteel, een plompe vierhoek, met een zwaren ronden toren, waarvan een zwart-gele banier wappert (de kleuren van Rozendaal, die

we ook al aan de ruitswijs beschilderde deuren en vensterluiken der woningen van de onderhoorigen hebben opgemerkt) - het werkt alles samen om ons de verlichte, maar prozaïsche negentiende eeuw te doen vergeten en ons onder de betoovering te brengen van de poëzie der middeleeuwsche ridderromans.

Maar daartoe zouden we alleen in stilte door het park moeten dwalen, en nu hebben we een snap- en lachziek Geldersch kind bij ons, een meisje, dat de tuinman ons tot geleidster heeft meegegeven. 't Is onmogelijk, de explicaties van het aardige ding aan te hooren, zonder in den lach te schieten, wat haar van den weerstuit nog harder doet lachen. Zoo vertelt zij bij voorbeeld dat het getraliede venster onder in den ronden toren de gevangenis aanwijst, waar Adolf van Gelder zuchtte en zoo dik werd, dat toen men hem uit den kerker kwam verlossen, hij de deur niet meer uit kon. 't Is het goede kind niet kwalijk te nemen dat zij de verwikkelde lotgevallen der verschillende graven en hertogen van Gelderland niet uit elkaar weet te houden.

Maar voor den lezer, die de op school geleerde Geldersche geschiedenissen niet glad vergeten is - wat ik hem anders niet kwalijk zou nemen - is het misschien interessant haar stoute beweringen aan de geboekstaafde historie te toetsen. Zoo weten we bij voorbeeld dat de ongelukkige hertogin Eleonora, de verstooten gemalin van Reinout II, op Rozendaal de droeve dagen van haar verlatenheid en weduwstaat heeft gesleten. Verder dat haar zoon Reinout III daar door zijn broer Eduard werd opgesloten, maar of hij er precies in den onderaardschen kerker gezeten heeft, is niet uitgemaakt. Van Rozendaal werd hij overgebracht naar het slot Nijenbeek, en daar verzoette hij zich den kerker dermate door de genoegens der tafel, dat hem het bovenvermelde geval overkwam, waardoor hij ons aan een gemeste gans doet denken.

Wat nu Adolf van Gelder betreft, die zoo wat een eeuw later leefde, ook diens geschiedenis is aan het kasteel Rozendaal verbonden, al is het op een andere manier dan onze lichtzinnige kleine geschiedvervalschter het voorstelt. Adolf beraamde op het kasteel Rozendaal met zijn moeder het snoode plan om zijn vader Arnout het gebied te ontweldigen. Te Grave, waar de hertog een bruiloft had bijgewoond, liet hij hem van zijn bed oplichten en voerde hem des nachts over het ijs barrevoets naar Lobith; vandaar sleepte hij zijn vader naar het kasteel te Buren, waar hij den ongelukkige zes jaren lang in den kerker deed zuchten.

Deze korte aanstippingen uit de geschiedenis zijn zeker voldoende om aan te toonen, welke dramatische tooneelen een gebouw als Rozendaal gedurende zijn veeleeuwig bestaan al moet aanschouwd hebben.

Maar onze geleidster heeft daar weinig aardigheid in. In haar jong hoofdje gaan andere dingen om. Daar vliegt zij ons holderdebolder vooruit over de rommelende, schommelende ‘kettingbrug’ en tart ons aan de overzijde, haar het waagstuk na te doen: zoo niet, dan kunnen wij een klein kwartier omloopen. Er zit niets anders op dan den halsbrekenden toer te wagen en wij brengen het er gelukkig af.

Als wij niet oppassen, zal zij ons straks nog ondeugender beethebben, namelijk aan de vermaarde ‘bedriegertjes.’ Men moet weten dat dit een met beeld- en grotwerk versierde fontein is. Wie zich echter, om die van naderbij te bezichtigen, op den mooien mozaïekvloer daarvóór waagt, loopt gevaar onvoorziens op een stortbad onthaald te worden, daar onder zijn voeten en om hem heen plotseling wel een twintig fonteintjes ontspringen. Men begrijpt welk een aardige verrassing dat is vooral voor een gezelschap met dames; maar wij zijn gewaarschuwd en wachten ons voorzichtig voor een nat pak.

Wat verder geeft onze geleidster een nieuw bewijs van haar.... uitlegkunde, zal ik maar zeggen. Zij wijst ons een oude Roomsche, Chineesche kapel! Het is een tuinhuisje in den stijl van de vorige eeuw, en als wij door de gekleurde glazen deuren kijken, merken wij dat het indertijd waarschijnlijk als kabinet voor *chinoiseries* is ingericht geweest, daar de wanden van onder tot boven met houten consoles betimmerd zijn, die stellig vroeger honderden Chineesche pulletjes en poppetjes droegen, - een wandversiering, die bij onze overgrootmoeders zeer in den smaak was.

Maar succes heeft onze geleidster bepaald, als zij ons de 'schelpenhuisjes' wijst. Niet wijl ze vertelt dat die uit de dertiende eeuw dagteekenen; dat zien we wel beter, ze zullen een groote honderd jaar oud zijn; maar omdat die merkwaardige achttiende-eeuwsche tuinversiering zoo bijzonder mooi en zoo uitstekend bewaard is.

Stel u voor een halve rotonde, verdeeld in negen vakken of paviljoenen, alle versierd met grot- en schelpwerk, die de natuurlijkste beelden en figuren vormen. Zoo ziet men er een arend met uitgespreide vlerken, waarvan de veeren kunstig uit zeegewassen zijn nagebootst, terwijl de snavel door een paar kreeftenscharen wordt gevormd; zonnebloemen, mandjes met druiven en pruimen, bloemguirlandes, die van het plafond af hangen, alles op de geestigste en smaakvolste manier uit schelpen, horens en koraalgewassen vervaardigd. Zekere Gebhardt schijnt de kunstenaar geweest te zijn, die in de vorige eeuw dit werk zoo keurig ten uitvoer bracht voor den toenmaligen eigenaar van Rozendaal, baron Lubbert Adolf Torck. Diens schoonvader, moet men weten, was de gouverneur-generaal van Indië Jan van Hoorn, die herhaaldelijk een menigte kostbare natuurvoortbrengselen en kunstwerken hierheen gezonden had. Een klein gedeelte daarvan werd, naar men verhaalt, voor deze schelpenhuisjes gebruikt, waarvoor anders nogal een enkel schelpje en horentje noodig moet geweest zijn. Misschien hebben de kunstwerken gediend tot stoffeering van het bovenbedoelde tuinhuisje.

Wat daarvan zij, de 'schelpenhuisjes' zijn een bezoek overwaard. In het middelste bruist een trapvormige waterval schuimend neer, terwijl uit het waterbekken vóór de rotonde een aantal fonteinen haar stralen omhoogwerpen. Wie op een der marmeren banken in de 'schelpenhuisjes' plaats neemt en onder het geklater en geruisch van fonteinen en watervalled het oog laat rondgaan over deze eigenaardig achttiendeeeuwsche omgeving, zou zich bijna gaan verbeelden, dat straks een gezelschap van hooggekapte dames en heeren met poederpruiken en staatsiedegens hem wel op dit bekoorlijke plekje zal komen verrassen.

Beurtelings wekt alzoo het huis Rozendaal de meest tragische herinneringen op uit lang vervlogen eeuwen en roept ons de vroolijkste tooneeltjes voor den geest uit den wuften, pronkzieken tijd der staartpruiken en der grotwerken.

Wie dezen zomer, aangelokt door de tentoonstelling, Arnhem bezoekt, verzuime niet, na de bezichtiging van andere merkwaardigheden, ook een wandelingetje te maken naar Velp en Rozendaal. Wellicht komt hij met mij tot de slotsom dat, ook zonder de tentoonstelling, deze de reis wel waard zouden zijn geweest.

Doperwtjes en gebraden haantjes.
Humoreske.

De jonge heer Theodoor Gehlsen, van beroep fabrikant in conserven, schelde bij de weduwe van den controleur der belasting Hellbrand aan en vroeg aan het dienstmeisje, dat de deur opende, of juffrouw Jenny thuis was.

'Zou zij niet thuis zijn, als u op het diner genoodigd is,' meesmuilde het meisje, dat in mijnheer Gehlsen een goeden drinkgeldgever vereerde. 'Juffrouw Jenny is in de keuken en kookt.'

De jonge man liet van verrassing zijn paraplu vallen. Hij zeide echter niets, maar volgde het meisje in de kamer.

'Zal ik mevrouw roepen?'

'Neen, laat dat maar, ik ga mee naar de keuken.'

Nu lachte het dienstmeisje luidkeels, maar mijnheer Gehlsen schoof haar met geweld vooruit en zoo kwamen ze in de keuken aan, waarin juffrouw Jenny stond en, met groote handschoenen waarvan de vingertoppen waren afgesneden gewapend, juist een ijzeren pot heen en weer schudde.

'Goeden dag, juffrouw...'

'Aha, zijt u het, goeden dag! Ik kan u geen hand geven, daar ik de dorperwtjes niet kan laten aanbranden.'

'Maar dat is een verrassing! Mijn lievelingsgerecht, en door u zelf gekookt...'

'Zoo? Is dat uw lievelingsgerecht?'

'Maar nu vraag ik u, doperwtjes met gebraden haantjes, dat weet ieder kind, hoe graag ik ze eet.'

'Maar, juffrouw, het is toch niet noodig, den pot zoo dikwijls heen en weer te schudden,' kwam het dienstmeisje tusschenbeide.

'Stil, Rika, gij wilt mij toch zeker niet leeren koken?'

'Leert men dat dan op de kostschool, juffrouw?'

'Ga toch naar binnen, mijnheer Gehlsen. Ik kan die pottenkijkerij niet lijden.'

De aldus tot zijn plicht gebrachte scheidde als een gehoorzame jongen, ofschoon met zwaar hart, van het blauwe keukenschort met roode garneering en de roode wangen met de blauwe oogen. Hij ging naar binnen en onderhield zich met de weduwe. Het liefste zou hij dadelijk om Jenny's hand gevraagd hebben, want van het lieve meisje haar toestemming was hij zeker, maar als voorzichtig koopman wilde hij toch eerst afwachten hoe de doperwtjes met gebraden haantjes zouden smaken.

Nu, het eten was heerlijk. Als hij nu maar wist of ze spaarzaam was, dan kon hij haar gerust trouwen. 's Middags werd er muziek gemaakt tot aan de koffie. Toen ook deze gedronken was, maakte mijnheer Gehlsen nog altijd geen aanstalten om weg te gaan. Hij en de weduwe zaten aan de familietafel, over welke de hanglamp straalde, en Jenny moest aan het klaarmaken van het avondeten denken. Om naar de provisiekamer te gaan haalde zij den blaker, waarop een lucifersdoosje en verscheidene driekwart en half afgebrande zwavelhoutjes lagen; en nu deed zij de kunstigste pogingen, om met behulp van een afgebrand lucifertje, dat zij boven de lamp hield, de kaars aan te steken, wat haar eindelijk inderdaad gelukte.

Mijnheer Gehlsen had deze pogingen met spanning gevolgd. Het leed thans geen twijfel meer, of Jenny was spaarzaam. Zij zou geen vrouw worden, die enkel aan toiletten en dure badreisjes dacht.

Zes maanden later keerden mijnheer en mevrouw Gehlsen van hun huwelijksreis terug. Jenny nam terstond het keukenbestuur over en het eerste gerecht, dat op de tafel kwam. was.... doperwtjes met gebraden haantjes. De jonge echtgenoot was over deze opmerkzaamheid verrukt, te meer daar het gerecht weder zeer uitstekend smaakte.

Den volgenden dag was er 's middags weer... hetzelfde te eten. Theodoor Gehlsen gevoelde eenige teleurstelling, maar wist deze door een paar grappen te verbergen.

Toen hij 's avonds uit de fabriek terugkwam, zat Jenny alleen bij de lamp en naaide.

‘Lief kind,’ zeide Theodoor, ‘ik heb een honger als een menscheneter, geef mij iets, maar als ik u verzoeken mag, geen gebraden haantjes.’

Jenny greep den ouden blaker, die in haar huishouden was overgegaan en waarop ook afgebrande lucifertjes lagen. Zij schonk aan deze geen aandacht, maar greep naar het gevulde lucifersdoosje en wierp ieder houtje, dat niet terstond wilde branden, ter zijde. Het was slechts een kleinigheid, maar mijnheer Gehlsen werd kwaad. Zou zijn vrouw niet alleen verkwistend, maar ook een kleine huichelaarster zijn? Hij kon niet nalaten, zijn vrouw er opmerkzaam op te maken, hoe verschillend zij met de lucifers voor en na hun trouwen omging.

‘Gij hebt het mis, Theodoor,’ zeide Jenny zacht, ‘toenmaals gebruikte ik de afgebrande eindjes eenvoudig, omdat de lucifersdoos leeg was.’

‘En ik meende dat het spaarzaamheid was,’ mompelde hij. ‘Maar daar we nu toch bij het hoofdstuk ophelderingen staan, zeg mij dan ook

waarom gij niet anders dan doperwtjes met gebra len haantjes op tafel brengt?'

Jenny liet zich op een stoel vallen en zeide, in tranen uitbarstend: 'Ik kan niet anders koken, Theodoor.'

'Maar hartje, troost u...'

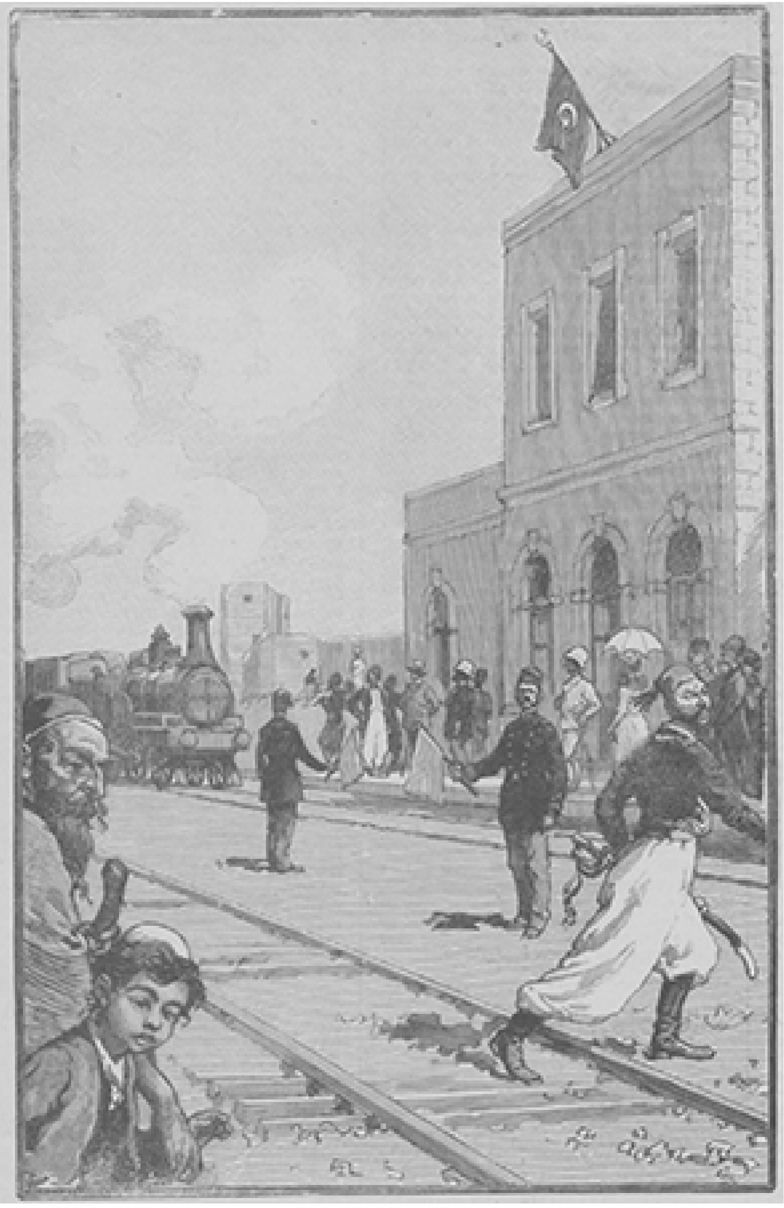

SPOORWEG VAN JAFFA NAAR JERUSALEM.

'Neen, Theodoor, het was slecht van mij, en van mama was het ook niet goed. Ik ergerde mij er over, dat gij u maar niet wildet verklaren, en toen zeide mama: Weet ge wat, hij houdt veel van lekker eten, ge moet hem eens karper in bier koken, daarmee heb ik papa ook zoover gekregen.'

'Maar, mama, zeide ik, karper kan hij niet uitstaan, dat weet ik. Toen wist ik uit u te krijgen, dat ge gaarne doperwtjes met gebraden haantjes at, en mama leerde mij dit gerecht klaar maken... o, ik weet het, gij zult het mij nimmer kunnen vergeven!...' en wederom brak zij in tranen los.

'Maar zeker, liefje, vergeef ik het u.'

‘Werkelijk, Theodoor, en zult ge nu niet altijd boos op mij blijven?’
‘Wat gezegde! Ik heb u er juist zooveel te liever om.’
‘Och, Theodoor, ik beloof u ook erg spaarzaam te zullen zijn, en met den tijd zal ik ook alle gerechten leeren koken, die gij graag eet.’
‘Bravo, en breng mij nu als 't u blieft iets te eten, ik rammel; misschien hebt ge nog wel een koud gebraden haantje over.’

Bij de Platen.

Hij slaapt. -

Dat naar bed gaan heeft wat in voor den kleinen spring-in-'t-veld, die maar zou willen opblijven al vallen hem de oogen ook dicht van den slaap. Moeder moet altijd het een of ander aardigheidje verzinnen om hem naar zijn bedje te tronen. Zij heeft hem uu eenmaal een beetje verwend, en dat moet zij boeten ook. Er zit niets anders op dan den deugniet aan den praat te houden tot hij goed en wel is ingeslapen: zóólang is ze veroordeeld aan zijn hoofdeinde te blijven zitten, met zijn handje in haar hand. Nu, zoo'n groote penitentie is dat niet voor de gelukkige moeder: dat heeft zij graag voor haar jongen over; maar op 't oogenblik is ze toch maar blij dat hij eindelijk onder zeil is gegaan.
‘Hij slaapt,’ fluistert zij, en zachtjes zijn handje loslatende maakt ze zich gereed om op de teenen de slaapkamer uit te sluipen.
O gelukkige moederzorg!

De spoorweg van Jaffa naar Jerusalem. -

Door de streken, door godsdienst en poëzie gewijd, snort thans de spoortrein, - een gevolg van de veldwinnende beschaving onzer eeuw, voor wie niets heilig of eerbiedwaardig is. Zelfs het Heilige Land, waaraan voor den geloovige zooveel vrome herinneringen zijn verbonden, dat bij elken voetstap spreekt van de grootsche, wereldschokkende gebeurtenis van vóór twintig eeuwen, wordt thans door een spoorlijn doorsneden, die door haar koud proza al de illusies van den pelgrim verstoort.
Het moge voor den toerist gemakkelijk wezen, dat hij te Jaffa in een spoorwegcoupé kan stappen, om zoo binnen een paar uren de Heilige Stad te bereiken; voor den vromen Christen moet het toch iets profaans zijn, den door Christus geheiligden grond door het stoomros ontwijd te zien.
Maar men moge het al betreuren, dat Palestina zoodoende een gedeelte van zijn eigenaardige poëzie verliest, onze practische tijd kent geen bezwaren of scrupules. Geld verdienen is het eenige wachtwoord geworden, en aan de Amerikanen en Engelschen - om nu van de anderen nog niet eens te spreken - die van Jaffa naar Jerusalem stoomen, zal jaarlijks een goeden duit verdiend worden.

Allerlei.

Siervarens voor den winter. -

De fraaie groote varens, die 's zomers zoo lief staan in vazen, kunnen ook 's winters tot sieraad blijven dienen. Zij laten zich namelijk heel goed bewaren, en dat wel - gestreken! Daartoe legt men ze onder vloeipapier en perst ze met een niet al te heet strijkijzer tot zij droog aanvoelen. Dan nemen zij, in een vaas geplaatst, weer een soort natuurlijke beweging aan en blijven groen.

Den klank van violen te verbeteren. -

Tot dit doel wordt door de instrumentmakers Mc Kenzie en Walter W. Reising te Wellington in Nieuw-Zeeland het volgende origineele middel aanbevolen.

Binnen in de vioolkast worden twee of drie kleine glasschijfjes vrij opgehangen door middel van een houtje, stekend in een rond gat, dat in deze schijfjes geboord is.

Proeven moeten bewezen hebben, dat de toon van aldus behandelde violen werkelijk voller is, dan die zonder de nieuwe vinding, waarom zij in de muzikale kringen dan ook bijzonder geliefd moeten zijn.

Spoorwegen. -

Op elke 100 Engelsche vierkante mijlen vindt men in de volgende landen het er bijgevoegde aantal Engelsche mijlen (1 Eng. mijl is 1609 meter) spoorwegen: België 29.1, Engeland 16 6, Duitschland 13.6, Nederland 13.5, Zwitserland 13.1, Frankrijk 11.5, Italië 7.8, de Vereenigde Staten 5.7, Australië 06 Engelsche mijl.

[Nummer 17]

De burgemeester van Scharreldonk. Tooneeltjes uit den 'goeden ouden tijd,' door J.F. Nuyens. (*Vervolg*.)

Ja,' antwoordde mijnheer, 'wat ik kan, wil ik graag doen, als ik maar wist, hoe de zaak aan te pakken. De heer Snuffels schijnt nog niets te merken en ik kan mij toch niet na een korte kennismaking opdringen, te meer daar neef Willem mij niets van de zaak verteld heeft en ik dus officieel van alles onkundig ben. En ik weet verder warempel ook nog niet, wat ik eigenlijk van den heer Snuffels moet maken en op wat manier ik met hem moet omspringen, om het best tot ons doel te raken.'

'Wij kunnen er eens over praten,' meende mevrouw. 'Maar, hoe zegt men in Holland ook? Als men van den duivel spreekt.... Daar komt neef Willem zelf aan.'

DE TOEPASSING DER RÖNTGEN-STRALEN BIJ DE DOUANE.

Meester De Bas stapte werkelijk 'de Zwaan' binnen, om oom en tante goeden morgen te wenschen. Hij zag er bijzonder vroolijk en opgewekt uit. Zooals het gewoonlijk op dien leeftijd en in zulke omstandigheden gaat, had hij niet lang kunnen slapen. Om acht uur was hij al het bed uit en op weg om een frissche morgenwandeling te

maken. Natuurlijk liep hij de bosschen in en even natuurlijk passeerde hij het huis van den heer Snuffels, niet aan den grooten weg, maar van achter aan den tuinkant. De tuin was in zijn geheel omgeven door een hooge en dichte haag, waarlangs een allerliefst boschlaantje liep, en een hekje stelde den heer Snuffels in staat, dadelijk aan de achteizjde van zijn huis het bosch in te gaan. Maar wat de heer Snuffels kon doen, kon de dochter ook. En terwijl op dezen gezegenden morgen papa nog rustig op één oor lag, was de dochter al in den tuin bezig haar bloemen te begieten, terwijl de meid voor het ontbijt zorgde. Nu was Marie niet alleen een liefhebster van tuinbloemen, maar ook de wilde kinderen van het woud waren haar lievelingen. Zij besloot dan ook een frisschen ruiker natuurbloemen bij elkaar te zoeken, anemonen, boschviooltjes en wat er meer voor schoons tusschen de boomen bloeide.

Terwijl zij in gedachten voor zich heen een liedje neuriede, liep zij den tuin door, deed het hekje open en - stond bijna neus aan neus met meester De Bas, die juist van achter de haag kwam aanloopen. Wederzijdsche aangename verrassing. Marie kleurde en meester De Bas kleurde dubbel, want natuurlijk had hij al een paar frissche wangen vanwege zijn wandeling. Evenwel, hij deed, wat een behoorlijk jongmensch in zulk een geval behoort te doen: hij nam zijn hoed af, wenschte haar vroolijk ‘goeden morgen’ en hoopte, dat zij zich den vorigen avond goed had geamuseerd. En het duurde niet lang of beiden waren in druk gesprek, en toen meester De Bas vernam, wat Marie van plan was, hielp hij haar mee zoeken en plukken, tot zij een ruiker had van stavast. En tot belooning voor zijn moeite kreeg hij een bloem, die zij hem zelf - stel u voor, met haar eigen lieve vingertjes - in het knoopsgat stak; het verwonderde hem waarlijk, dat zijn hart niet uit zijn borst sprong, toen haar handen daarop rustten. En toen zij eenige minuten later den tuin weer binnenwipte, was meester De Bas den koning te rijk, want Marie had hem beloofd, met haar vader op het schuttersfeest te komen en had niet neen gezegd

- waarlijk niet, integendeel - toen hij gevraagd had, of hij haar dan weer gezelschap mocht houden.

Meester De Bas stapte dan ‘de Zwaan’ binnen, trotscher op zijn bloem dan een ridder op zijn kruis of ster. En wàs die onnoozele bloem hem geen eereteeken? Was hij niet opgenomen in de orde van de ware, echte, jeugdige liefde, die iemand adelt, al is hij van geringe afkomst, en die een held kan maken van een daglooner.

Mijnheer De Wilde verwelkomde zijn neef hartelijk.

‘Hallo!’ riep hij, ‘al op de been? En hoe is 't feest gisteren bevallen? Gij hebt zeker ook weer grootsche plannen voor vandaag en morgen. Een kopje thee? Zoo!.... niet. Al ontbeten? Gij zijt er vlug bij, moet ik zeggen. Steek dan een sigaar op.’

En meester De Bas deed zoo en zijn oom dampte smakelijk mee.

‘Wel,’ begon deze weer, ‘Wat zijt ge mooi gedecoreerd; al aan 't botaniseeren geweest, zoo vroeg op den dag?’

Meester De Bas begon iets te stamelen, en kreeg daarbij een kleur als bloed. Waarlijk, het wit van zijn oogen werd rood.

Tante glimlachte stilletjes en oom zag neef eventjes strak aan en liet toen een zacht, maar schel gefluit hooren.

‘Aha,’ sprak hij, en hij hief den vinger dreigend omhoog. ‘Ik geloof, dat ik wel raden kan in welk tuintje die bloem gebloeid heeft. Zoo, zoo, vrindje, waait de wind uit dien hoek?’

En de goede man begon eens smakelijk te lachen. Maar terstond daarop werd hij hartelijk en ernstig en begon met zijn neef over de bewuste zaak te spreken. En het duurde niet lang of meester De Bas biechtte al zijn geheimen op en maakte oom en tante deelgenooten van zijn hoop en vrees. Hoop, omdat hij heilig overtuigd was, dat Marie hem wederkeerig beminde; vrees, omdat hij niet wist, wat de oude heer Snuffels wel van zijn gevoelens zou zeggen.

In dit laatste opzicht vond hij echter steun en troost bij den heer De Wilde, die beloofde hem zooveel mogelijk in alles te zullen helpen.

Toen de meester iets later naar huis ging (zijne zuster was waarlijk nog niet bij de hand), klopte zijn hart nog eens zoo vroolijk en de hoop straalde in zijn binnenste als een heldere ster en de vrees was zoodanig gekrompen, dat die nog slechts bij lange tusschenpoozen even het hoofd op dorst steken.

‘En nu,’ zei de heer De Wilde, ‘wil ik ook probeeren, wat ik voor onzen neef kan uitvoeren. Als er eerst maar een begin is, zal alles vanzelf wel schikken.’

‘Het beste lijkt mij, dat wij iemand tot steun zochten, die met de personen en toestanden hier in het dorp bekend is,’ meende mevrouw.

‘Een raad,’ riep mijnheer, ‘gij brengt mij op den goeden weg. We blijven nog een paar dagen hier. Weet ge wat, ik zal maar vast den kastelein eens roepen.’ En hij trok aan de bel.

Driek verscheen.

‘Pil,’ zei mijnheer De Wilde, ‘wij blijven hier nog een paar dagen.’

Driek boog glimlachend.

‘Mijn vrouw zou vandaag graag nog het feest van den schuttersdoelen bijwonen en morgen de harddraverij, en ik hoop, dat gij deze kamer dus nog wel een paar dagen aan ons kunt afstaan.’

Driek boog nogmaals en gaf de verzekering, dat hij alles zou doen om het mijnheer en mevrouw naar den zin te maken. Hij meende, dat hij nu wel weer heen kon gaan,

maar de heer De Wilde stond op en pakte hem gemeenzaam bij den knoop van zijn buis.

‘Pil,’ zei hij, ‘ik heb hier ook nog zaken aan de hand, maar daarbij zou ik graag de voorlichting hebben van iemand, die Scharreldonk en de menschen kent en die, als 't kan, wat invloed heeft. Kunt gij mij soms zoo iemand aan de hand doen.’

Driek nam een peinzende houding aan en trok de wenkbrauwen samen. Hij wreef zijn voorhoofd, krabde eens achter het haar en snoot zijn neus. Daarna helderde zijn gelaat op en hij zei: ‘Mijnheer, in dat geval kan ik u geen beter mensch aanraden dan meester Klinker.’

‘Meester Klinker?’ vroeg de heer De Wilde.

‘Ja, de bovenmeester hier op 't dorp,’ verklaarde Driek.

‘Bravo,’ riep de andere. ‘Stuur dan een boodschap en vraag of meester Klinker zoo goed wil zijn, een glaasje bier bij mij te komen drinken.’

Driek deed zijn plicht en een uurtje later stapte meester Klinker reeds ‘de Zwaan’ binnen. Zijn gemoedelijk, flink en joviaal voorkomen nam den heer De Wilde dadelijk voor hem in.

‘Mijnheer Klinker,’ zei deze, ‘het is mij zeer aangenaam kennis met u te maken. Hier ziet gij mijn vrouw, en daar in den tuin spelen mijn twee bengels van jongens. Ik hoop, dat gij mij niet kwalijk zult nemen, dat ik u maar zoo brutaalweg een boodschap heb gestuurd, maar ik wist anders waarlijk geen middel te bedenken om met u in aanraking te komen. Ronduit gezeid schuilt hier wel eenig ikzucht onder, want ik zou u gaarne om raad willen vragen.’

‘Mijnheer De Wilde,’ antwoordde meester Klinker, ‘het is mij een waar voorrecht uwe vrouw en u te leeren kennen. Gij zijt de gasten van Scharreldonk, en ieder uit het dorp zou het dus als plicht rekenen u als zijn eigen gast te beschouwen. Kan ik u dus in het een of ander van dienst zijn, dan kunt gij volkomen over mij beschikken.’

‘Gij zijt waarlijk al te goed,’ hernam De Wilde, ‘dan zal ik maar dadelijk van uw aanbod gebruik maken. Wat dunkt u van mijn neef De Bas?’

‘Mijnheer,’ zeide meester Klinker, ‘hoe ik die vraag eigenlijk moet opvatten, weet ik niet, maar dat doet er ook niets toe. Want uit welk oogpunt en in welke hoedanigheid gij den jongeling ook wilt beschouwen, hij is in alle opzichten even flink en degelijk.’

En meester Klinker hield een heele lofrede over zijn ondermeester, veel te lang om hier op te nemen.

‘Wel,’ zei De Wilde, ‘wat ik daar van u hoor, doet mij goed aan het hart. Gij moet weten, dat ik veel belang stel in mijn neef en de zaak, waarover ik u raad wilde vragen, is deze....’

En hij vertelde meester Klinker, wat de lezer reeds weet.

‘Kijk, kijk, zoo'n spring-in-'t veld!’ zei deze verbaasd. ‘Daar heb ik nu nog niets van gemerkt. Ik hoop, dat deze zaak naar aller genoegen zal marcheeren, want knapper paartje is er vast en zeker in Scharreldonk niet te vinden. Als nu de heer Snuffels zijn toestemming maar wil geven, dan is alles gezond.’

‘Dat is juist de kwestie,’ antwoordde De Wilde, ‘en hierin zou ik graag uw oordeel vernemen. Wat dunkt u hiervan? Zou de oude heer zijn over te halen? Of zouden wij op de een of andere manier invloed op hem kunnen uitoefenen,’

Meester Klinker haalde de schouders op.

‘De man is niet kwaad, wezenlijk niet,’ zei hij. ‘Ik ga tamelijk veel met hem om en ik geloof, dat wij elkaar wel mogen lijden. Maar of ik in deze zaak eenigen invloed op hem zal hebben - ik geloof het niet. Hij heeft een klein slagje van den

aristocratischen molenwiek te pakken, en of hij dus zijn dochter wel aan een gewoon schoolmeestertje zal geven, ik betwijfel het.'

'Gij spreekt niet erg bemoedigend,' meende de heer De Wilde.

'Konden wij hem maar op eenige wijze imponeeren!' hernam meester Klinker. 'Zoo iemand vangt men niet met stroop; men moet hem overbluffen.'

'Ja, maar hoe?' vroeg De Wilde.

Meester Klinker zweeg en keek nadenkend in den tuin. Plotseling helderde zijn gelaat op.

'Mijnheer,' zei hij, en hij legde zijn hand op den arm van den ander, 'hoe laat gij uw kinderen onderwijzen?'

'Wel,' antwoordde de heer De Wilde vrij verbaasd, 'die zijn in Lissabon op school geweest. Ik zelf heb ze Vlaamsch geleerd en geregeld geef ik ze iederen dag les zoo goed en zoo kwaad ik dit kan. Maar in den laatsten tijd is daar niet veel van gekomen; ik heb veel andere drukte gehad.'

'Dan,' riep meester Klinker, en hij stond zoo driftig op, dat zijn pijp brak; 'dan moet De Bas zijn ontslag nemen als onderwijzer en gij moet hem aanstellen als uw huisonderwijzer.'

Zijn beide toehoorders keken verbaasd op.

'Zie eens hier,' vervolgde hij, 'dit is mijn raad. De Bas blijft twee of drie jaar bij u. Gij zijt dan beiden geholpen. Uw kinderen krijgen degelijk onderwijs en uw neef ziet wat van de wereld. Bovendien houdt hij tijd genoeg over voor zijn studie en als hij na die paar jaar terugkomt, haalt hij met glorie zijn tweeden rang en krijgt dan zonder veel moeite een betrekking als bovenmeester. Maar wat den heer Snuffels aangaat, dien moeten wij een klein beetje bewerken. Gij zegt doodeenvoudig, dat uw neef is aangesteld als hulpsecretaris bij de Portugeesche legatie, en als gij den ouden heer daarmee niet de oogen verblindt en totaal overbluft, dan mag ik al mijn leven een bruine boon zijn.'

De heer De Wilde viel achterover in zijn stoel en begon te lachen dat hij schaterde.

'Ha, ha, ha!' riep hij. 'Meester, dat is een kostelijke vondst. Hulpsecretaris bij de Portugeesche legatie; wel, de jongen wordt nog eens gezant aan het hof te Lissabon! Vrouw, nu weten wij, wat wij te doen hebben en wij gaan er dadelijk werk van maken. Mijnheer Klinker, ik kan u niet genoeg danken. Doe mij nu het genoegen en kom morgen met uw vrouw bij mij eten. Ik vraag dan ook den heer Snuffels en zijn dochter, en mijn hulpsecretaris in spe is natuurlijk eveneens van de partij.'

'Wat mij betreft,' zei Klinker, 'ik wil gaarne komen. Maar mijn vrouw moet gij verontschuldigen. Zij kan in deze drukke dagen niet van huis. Wij hebben ook een gast over den vloer en de kinderen kunnen niet zonder toezicht blijven.'

'Nu,' hernam De Wilde, 'regel dat dan zooals gij zelf verkiest.' En meester Klinker vertrok een half uurtje later en de heer De Wilde wreef zich de handen van plezier en verklaarde zijn vrouw dat hij nieuwsgierig was, hoe de mijn zou werken, die zij zoo netjes gegraven hadden.

IX.
Verder verloop van den tweeden en derden kermisdag.

Om twaalf uur des middags was heel Scharreldonk weer op de been. Om één uur zou de schutterswedstrijd beginnen en het geheele gild zou, ouder gewoonte, in optocht door het dorp trekken, begeleid door 'Koning David', het fanfarekorps van de gemeente.

In ‘de Zwaan’ kwam Driek bijna handen te kort. Tonnen bier werden in den tuin gerold, waar de vogel reeds op zijn paal prijkte. Een buffet werd geïmproviseerd in het priëel; stoelen, banden en tafels werden uit alle verborgen hoeken vandaan gehaald en de zolder geleek een onbekend gebied, waar ontdekkingsreizigers rondzwierven en buit behaalden. Driek zelf scheen zich te vermenigvuldigen en zijn factotum Kees geleek een alomtegenwoordige voorzienigheid in het klein. De waardin stond in de keuken te midden van manden vol aardappelen en groenten, hammen en ribstukken van reusachtige grootte en potten en pannen, en flesschen en kruiken vol allerhande sausen en ingelegde waren, die alleen een geboren kokin naar waarde weet te schatten. 't Geleek wel, of ‘de Zwaan’ een belegerde vesting was, die voor weken lang van proviand moest worden voorzien.

De heer De Wilde had zich met zijn familie een rustig en lommerrijk plaatsje uitgezocht in den tuin, vanwaar hij die behaaglijke drukte op zijn gemak kon overzien en later ongestoord getuige kon zijn van het vogelschieten.

Eindelijk, na een uur van ingespannen arbeid, wischte Driek zich het zweet van het gloeiende voorhoofd en zeide, dat, wat hem betrof, de pret dadelijk kon beginnen; en Kees goot in één adem ongeveer een liter bier in zijn keelgat en gaf zijn voornemen te kennen om nu eens een beetje zijn gemak te nemen. En ten bewijze, dat het hem hiermede ernst was, stoof hij dadelijk daarop naar den zolder en stak de vlag uit, die hij waarlijk in al die drukte schoon had vergeten.

Tegen éénen hoorde men in de verte de tonen van de muziek, waarin vooral de groote bashoorn, die, merkwaardige overeenkomst, door meester De Bas werd geblazen, domineerde.

Voorop liep de vaandrig, een forschgebouwde boerenzoon, die door langdurige studie en oefening de eer van zijn waardigheid uitmuntend wist op te houden. De sierlijkste figuren en kronkelingen wist hij met zijn dundoek te voorschijn te roepen en onuitputtelijk was de virtuositeit en variatie, die hij daarbij ten toon spreidde. Over het hoofd, om hals en schouders en borst, onder de armen door en weer over het hoofd, rondom en tusschen de beenen door zwierde de vlag, om dan weer rechtuit te wapperen, als gedragen op de wieken van de koelte. De geheele dorpsjeugd en zelfs de ouderen van dagen juichten hun eenigen vaandrig toe, die fier de borst vooruitstak en zegevierend de loftuitingen in ontvangst nam.

Bij de eerste herberg, die men tegenkwam, werd halt gemaakt. De waard stond reeds in de deur met een groote kom brandewijn, waarin stukken broodsuiker geworpen waren, en ieder lid van den schuttersdoelen en van de fanfare naderde op zijn beurt dit land van belofte, nam den tinnen lepel van zijn voorganger over en speelde smakelijk een lepel brandewijn en een klontje suiker naar binnen. Is dit niet het ware communisme, lieve lezer?

Nadat ieder zijn portie verorberd had, vervolgde de vaandrig zijn excercitiën, de muziek toeterde er weer lustig op los en de stoet marcheerde eendrachtig verder.

Bij iedere herberg, en er waren er drie vóór ‘de Zwaan,’ werd dezelfde ceremonie herhaald, en aldus opgefrischt arriveerde het geheele korps eindelijk even over éénen op de plaats van bestemming en trok den tuin van Driek binnen.

Meester De Bas zette dadelijk zijn grooten hoorn neer en keek eens rond. Ja, waarlijk, daar zaten reeds Marie en haar vader onder den grooten noteboom, in gezelschap van zijn oom en tante, en meester Klinker was ook van de partij, 't Spreekt vanzelf, dat meester De Bas direct alle discipline aan den kapstok hing, de geheele familie, zijn zuster, meester Klinker en alle anderen een plezierigen dag wenschte en daarna een plaatsje innam, zoo dicht bij de bevallige dochter van den heer Snuffels als maar mogelijk was. En daar deze heer bestuurslid was van den doelen, hoewel hij bang was voor een geweer, en kunstlievend lid van de fanfare, moest hij zich nog al eens verwijderen, om zijn invloed te doen gelden en zoodoende had de heer De Bas vrijwel ruim baan.

Maar zie, daar rukten nog andere legerbenden aan, die snoode plannen smeedden van overrompeling en roof. De knappe houtvesterszoon had voor deze gelegenheid zijn beste jagerspak aangetrokken, dat hem keurig stond, en schoot nu met zijn geweer in den arm eveneens hoe langer hoe meer naar den noteboom. Lina volgde met blozende wangen tersluiks zijn bewegingen, maar ook oom De Wilde hield den strooper in het vizier. Onder voorwendsel van zijn beenen eens te willen strekken, stond hij op en liep even op en neer. Hij maakte daarbij quasi een praatje met den houtvester en daar de jonge man niet ongenegen scheen, het gesprek voort te zetten, vroeg hij dezen eenige inlichtingen omtrent den wedstrijd en noodigde hem eindelijk uit, aan zijn tafel bij het gezelschap plaats te nemen. Natuurlijk werd dit heusche aanbod niet geweigerd en zoodra de Nimrod kennis had gemaakt en alle verlegenheid had afgelegd, hield de heer De Wilde, - die slimmert - zich druk bezig met zijn vrouw en liet het jonge volkje dus vrij spel.

Alles was nu gereed en de wedstrijd kon beginnen. Hoog in de lucht prijkte de bonte vogel op zijn paal en menig begeerig oog werd naar hem opgeheven en in menige borst welde de stille wensch op..........

Het schuttersgild bestond uit een dertigtal leden, grootendeels jongelui. Maar er liepen ook ouderen van dagen onder door en dezen waren waarlijk niet de minsten. De koning van het afgeloopen jaar was dan ook een bejaarde boer, die de eereketen reeds voor de vijfde maal droeg en wiens juist oog en vaste hand al menig overmoedig jonkman hadden geleerd, dat een beetje bluf niet voldoende is bij den edelen schietwedstrijd.

Het lot wees nu de volgorde aan van de deelnemers en de koning gaf het teeken, dat de strijd kon beginnen. Een algemeene stilte heerschte nu in den tuin en in gespannen verwachting keken allen nu eens naar den vogel, dan weer naar den schutter, die daar stond te mikken alsof zijn leven van zijn succes afhing. Daar ging de haan over! Pang! zegt het schot en - de vogel blijft ongedeerd staan en draait zijn staart nog een beetje meer naar den wind en kijkt zoo onverschillig recht voor zich uit, alsof hij met al die drukte daar beneden niets te maken had. De ongelukkige schutter werd wat uitgelachen, maar hij troostte zich met een glaasje brandewijn en met het voornemen, bij het tweede schot zijn nederlaag te herstellen.

Zijn opvolger maakte het niet veel beter en de vogel bleef bij de eerste tien schoten volkomen ongedeerd, totdat eindelijk de koning zelf optrad en hem van zijn rechtervleugel beroofde. Algemeen gejuich! en de oude koning verborg zedig zijn gelaat en zijn glorie achter een groote kan bier.

Het eerste begin was gemaakt en de spanning nam nu toe. Een paar schoten daarna verloor het slachtoffer het puntje van zijn staart, maar bleef verder, zooals hij was, totdat de beurt kwam aan den jongen houtvester. Met grootsche plannen was deze bezield.

Onder de oogen van Lina wilde hij zich eervol van zijn taak kwijten en hij had bij zichzelf gezworen bij een misschot zijn schande te verbergen en zich den geheelen dag niet meer te laten zien. Met de uiterste zorgvuldigheid had hij dan ook zijn vertrouwde buks geladen en zette nu vol moed den kolf aan den schouder, en ik geloof vast en zeker, dat het hartje van Lina veel harder in haar boezem klopte, dan dat van den jongeling zelf. Lang en ernstig mikte onze Nimrod, maar toen hij dan ook den trekker overhaalde klonk een luid en langdurig gejuich door de lucht en de vogel stond zonder kop op zijn paal en draaide bovendien wel tienmaal om zijn spil. Dal was tot dusver het meesterschot!

Onze held glimlachte vergenoegd en menige hand moest hij drukken, en menigen gelukwensch in ontvangst nemen; maar zijn grootste, ja, voor zijn hart de eenige belooning was toch een lachje en een knikje en een stamelend gesproken complimentje van Lina, toen zij het ook waagde haar handje in zijn stevige vuist te leggen.

De heer De Wilde was echter zoo opgetogen, dat hij luidkeels om Driek schreeuwde en dezen commandeerde, dadelijk een ton bier te doen aanrukken en vervolgens den heer Snuffels de vrijheid verzocht, die ter eere van dit schot aan den doelen te mogen wijden. Dit aanbod werd aanvaard en hiermede had hij het hart van de schutters en van alle aanwezigen stormenderhand voor zich veroverd. Er werd een kwartiertje pauze gehouden, de kraan werd in de ton geslagen en menig glas bier werd geledigd op de gezondheid van den milden gever.

Daarna begon men den strijd met nieuwen moed en met zulk een ijver, dat na verloop van een uur de vogel zonder vleugels, kop of staart, als een vormlooze romp op den paal stond. Maar nu kwam het heetste nog aan. Menig schampschot had de

papegaai reeds ontvangen, maar hoewel hij meermalen als een tol ronddraaide, een magneetkracht scheen hem aan den paal vast te kluisteren. De heer de Wilde ging geheel op in den kamp en liet zich ontvallen, dat het hem speet, geen lid van den doelen te zijn, want dat hij anders graag zijn krachten nog eens met de anderen zou willen meten. Dit hoorde de heer Snuffels en snel besloten stond hij onmiddellijk daarop onder den paal en hief de hand in de hoogte. En hij vertolkte den wensch van den heer De Wilde en toen hij voorstelde, dezen tot eerlelid van het korps te benoemen, en hem alsnog in de gelegenheid te stellen aan den strijd deel te nemen, daverde de tuin en honderd glazen werden omhoog geheven en de gast van Scharreldonk werd in zijn nieuwe waardigheid ingewijd.

De beurt was nu weer gekomen aan den houtvester.

Deze had nieuwen moed geput uit het gezelschap van Lina en stond nu op, om zijn geweer te laden. Toen hij dit gedaan had, bood hij zijn buks den heer De Wilde aan en verzocht dezen, hem de eer te willen aandoen, hiermede zijn eerste schot te lossen. Deze nam dit aanbod vriendelijk aan en trad naar voren, om zijn krachten te toonen.

Geen mensch in den tuin was op zijn plaats gebleven. De voorsten drongen dicht opeen om den paal en de achtersten klommen op stoelen en tafels. Zelfs moeder Pil liet een oogenblik haar potten en pannen in den steek en stond voor de keukendeur op twee stoven. Lina was zóó zenuwachtig van verwachting, dat de houtvester het zijn plicht achtte, zijn arm om haar middel te slaan; en Marie was op een stoel geklommen en werd door meester De Bas zoo zorgvuldig en teeder vastgehouden, alsof zij van porselein was en ieder oogenblik kon breken. Alleen de kat trok zich van de algemeene beweging niemendal aan, en maakte van de afwezigheid van de vrouw gebruik om in de keuken een smakelijk karbonaatje weg te kapen en in een verborgen hoekje op te peuzelen.

De heer De Wilde was nog het meest kalm van allen. Zijn reizen en zwerftochten hadden zijn wilskracht versterkt en zijn zintuigen geoefend, en meermalen had hij bewezen een uitstekend schutter te zijn. 't Was nu echter al een paar jaar geleden, dat hij een geweer in de hand had gehad en hij was dus niet geheel zeker van den uitslag. Kalm en met overleg zette hij echter het geweer in den aanslag.... de kogel floot door de lucht.... de vogel stoof van zijn stang naar boven,... maar bleef aan het uiterste puntje van de spil nog hangen. Het schot had hem iets te ver naar voren getroffen.

Donderende toejuichingen weerklonken overal en de roem van den handigen vreemdeling lag op aller lippen. Deze gaf de buks weer aan den eigenaar terug en de houtvester, gloeiend van geestdrift, laaide opnieuw en zette de kroon op het werk van den dag, door den vogel midden in het hart te treffen, zoodat hij draaiend op den grond viel.

Nogmaals daverde de tuin en de geheele omtrek. Wel wilde de jongeling de eer van den dag aan den heer De Wilde geven, maar de oude, nu onttroonde koning, hing hem den eereketting om den hals en de jeugdige jager werd met algemeene stemmen benoemd tot koning voor het volgende jaar.

De feestelijke stemming werd nu op het hoogst. In alle herbergen werd namens den koning een ton bier voor algemeen gebruik neergelegd en de heer De Wilde toonde zich in dit opzicht ook volstrekt niet karig. Maar wat er bij Driek in de Zwaan werd gebruikt, was verbazend. En hoe er 's middags werd gesmuld, valt niet te beschrijven. Geen hoekje in het huis was er te vinden, waar geen vroolijk gezelschap zat te schermutselen met ham of vleesch en andere eetwaren, en in den tuin waren

nog drie afzonderlijke tafels gedekt op de meest schaduwrijke plekjes. En in den namiddag, na den maaltijd, werd door allen een wandeling gemaakt door het dorp en langs het kasteel, waar zij, ouder gewoonte, in den tuin door den ouden baron nog eens werden onthaald. En voorop marcheerde, getooid met het eeremetaal, de nieuwe koning en aan zijn arm hield hij zijn uitverkoren koningin, die bijna even trotsch was als de held van het feest zelf. En daarachter kwam de heer De Wilde, aan zijn rechterarm hing zijn vrouw en aan zijn linker de heer Snuffels, die waarlijk zijn hoed op drie haartjes had staan. En vervolgens kwam meester De Bas met zijn Marie, want hij was gedeserteerd van de fanfare en had zijn grooten hoorn zoolang overgedaan aan een anderen liefhebber. En daarachter liep weer de vaandrig, die onder den invloed van alle genoten goede gaven nog schooner kunststukken met zijn vlag vertoonde dan 's morgens; en eindelijk verschenen in schilderachtig bonte groepen de schutters er muzikanten, waarbij het halve dorp zich had aangesloten.

Na den marsch begon de pret in de Zwaar opnieuw en werd voortgezet tot laat in der avond. En hoe dit alles is afgeloopen en hoe de verschillende deelnemers hun huis en hun legerstede hebben gevonden, kan ik u niet zeg-

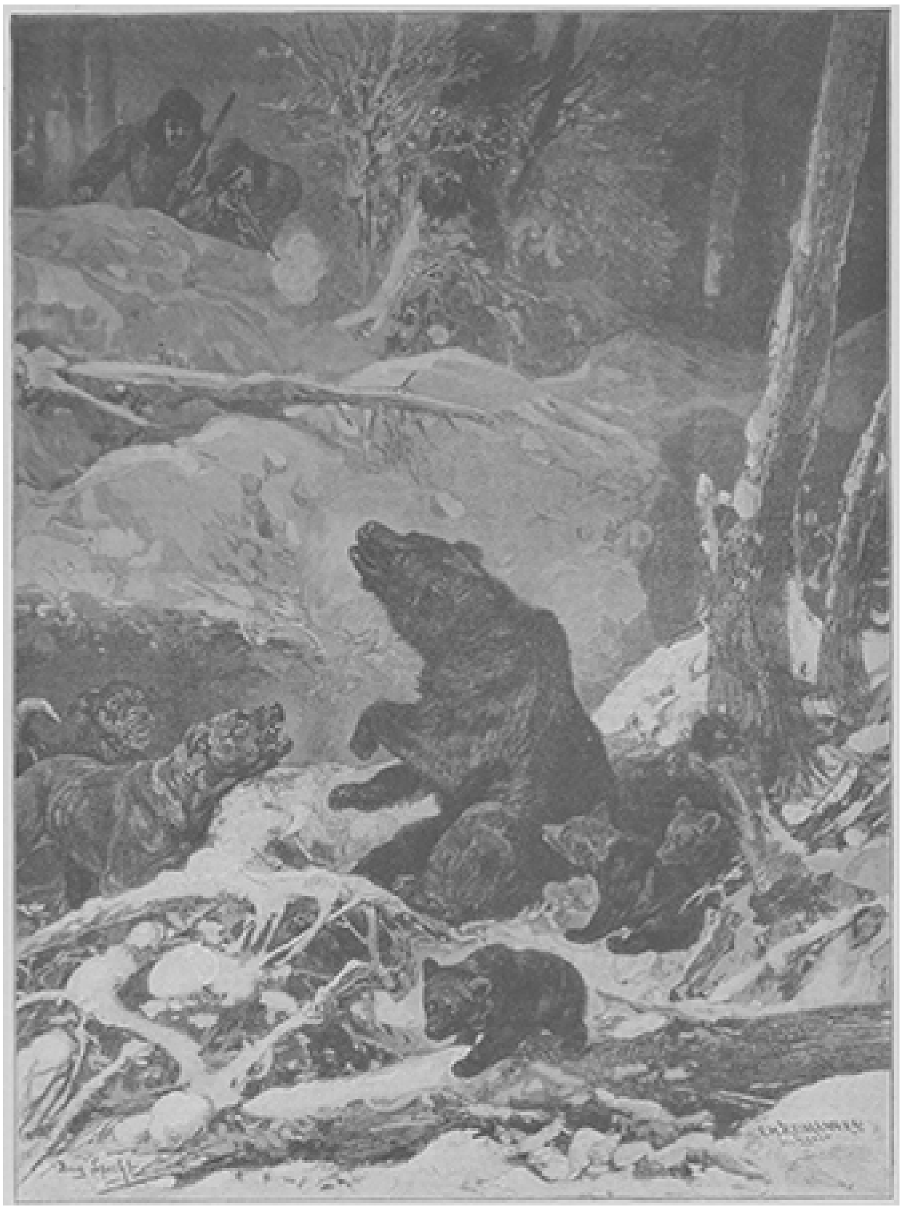

IN DEN BERENKUIL, NAAR DE TEEKENING VAN AUG. SPECHT.

NIET TERUGGEKEERD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. HENRIK.

gen. Want de herinneringen van allen waren ten opzichte van de laatste uren zoo vaag en onzeker, dat hieruit met historische zekerheid niets valt op te maken. Wel ontwaakte meester De Bas des morgens met zijn grooten bashoorn in den arm en vond de heer De Wilde zijn horloge in zijn linkerlaars, maar wat de aanleidende oorzaak tot deze feiten is geweest is nooit uitgekomen. Het bier en de brandewijn in de Zwaan waren echter te goed, om de liefhebbers daarvan onaangename gevolgen te doen ondervinden en des Dinsdagsmorgens, zij het dan ook wat laat, waren alle feestvierenden van den vorigen dag zoo frisch als een hoentje en ten volle bereid, dien dag nogmaals hun krachten te toonen.

En er werd opnieuw kermis gehouden.

De heer De Wilde onthaalde zijn gasten met gepaste deftigheid en gulle vriendschap, en uit een der vensters van de Zwaan zagen allen de harddraverij van het begin tot het einde. En bij het middagmaal blonk de kookkunst van moeder Pil in volle glorie uit, en na afloop daarvan bleven de ouderen nog een paar uren bij een fijne flesch en een geurige sigaar zitten praten, terwijl de jonkheid en de kinderen de kermis nog eens langs liepen.

En nu achtte de heer De Wilde het gunstige oogenblik gekomen en hij begon zijn plan te volvoeren. En hij bepleitte zoo vurig de zaak van zijn neef en werd zoo van pas gesteund door zijn vrouw en geholpen door meester Klinker, dat de heer Snuffels, die door alle genoten goede gaven toch al zachtmoedig gestemd was, zichtbaar begon toe te geven.

En toen nu het secretarisschap bij de Portugeesche legatie ter tafel kwam, stond hij op en verklaarde met tranen in de oogen, dat hij het geluk van zijn kind niet in den weg wou staan.

Geen mensch was gelukkiger dan meester De Bas, toen hij thuis kwam en hoorde wat er gebeurd was; en Marie viel haar vader snikkend om den hals en noemde hem haar lieve, beste papaatje.

Bij de aanschouwing van het geluk der jongelieden kon tante De Wilde haar aandoening niet bedwingen en begon te weenen en Lina hield haar daarbij gezelschap, maar het waren louter vreugdetranen, want een glimlach schemerde er door heen.

De heer De Wilde offerde nog een fijne flesch ter viering en opluistering van deze gebeurtenis.

En des avonds bracht de meester Marie en haar vader mee naar huis en oom De Wilde zorgde wel, dat die beiden zoowat alleen bleven loopen, zoodat zijn neef voor het hek van het tuintje afscheid kon nemen met iets, dat de bescheidenheid mij verbiedt te noemen.

Na dien tijd behoefde de jonge man op zijn middagwandeling ook niet meer het huis voorbij te loopen, maar hij kwam geregeld iederen dag een kopje thee halen, en liep Zondags gearmd met Marie naar de kerk.

Oom De Wilde vertrok twee dagen later en nam Lina mee, en de jonge houtvester wist op een duimpje haar adres in Den Bosch. En toen meester De Bas een paar weken daarna naar Den Haag afreisde, had hij een teeder afscheid genomen van zijn Marie en de hoop bloeide schooner dan ooit, want het verschiet was vol zonneschijn en geluk. En de beste wenschen van vader Snuffels en van het geheele dorp vergezelden hem.

Een ander gevolg van de kermispret was nog, dat mevrouw De Bas niet lang daarna een brief kreeg uit Scharreldonk van een haar onbekende hand. En naar aanleiding

daarvan hield zij een ernstig gesprek met haar dochter en schreef daarop haar antwoord. En geen dag daarna verscheen in haar woning een knap jong man in houtvesterskostuum, die met betrekking tot Lina voor dezelfde boodschap kwam als meester De Bas omtrent Marie en haar vrijpostig zijn uitverkoren bruid noemde.

(*Wordt vervolgd.*)

De X-stralen en de douane.

Het was in het jaar 1844. De heer Gréterin, toenmaals directeur-generaal der Fransche douane, ging eens bij gelegenheid dat hij te Genève was, naar een der voornaamste horlogemakers van de stad en kocht er een kostbaar horloge.

'Ik ben,' zei hij tegen den koopman, 'de directeur-generaal der Fransche douane. Er wordt met de Zwitsersche uurwerken aan de grens op groote schaal bedrog gepleegd. Zou u mij dit horloge gesmokkeld te Parijs kunnen bezorgen?'

'Niets is eenvoudiger,' antwoordde de horlogemaker.

'Ik waarschuw u, dat van nu af de nauwkeurigste bevelen langs de heele grens zullen gegeven worden en dat de oplettendste waakzaamheid...'

De horlogemaker glimlachte fijntjes.

'Stel u gerust, dit horloge zal even gauw te Parijs zijn als u zelf.'

'Zonder dat er inkomend recht voor betaald is?'

'Zonder dat de douane er ook maar de lucht van gekregen heeft.'

De heer Gréterin keerde naar zijn hotel terug, gaf zijn knecht bevel haastig zijn bagage bijeen te pakken, en verliet twee uren later Genève. Aan het douane-kantoor te Bellegarde aangekomen, maakte hij zich aan de beambten bekend, liet den bureau-chef komen en gelastte hem, het scherpste toezicht uit te oefenen, er bijvoegende, dat uit Zwitserland een horloge, voor hem bestemd, binnen gesmokkeld zou worden, een flinke belooning aan den kommies belovend, die er beslag op zou leggen.

Terwijl hij zijn bevelen gaf, werd de bagage van den directeur-generaal in een anderen postwagen overgeladen; en na allen nogmaals op het hart gedrukt te hebben, een oog in het zeil te houden, steeg de heer Gréterin in het rijtuig, eerbiedig gegroet door al zijn ondergeschikten. Twee dagen later was hij te Parijs.

Na een paar uren rust te hebben genomen, begaf hij zich naar zijn werkkamer en zag daar naast andere snuisterijen op den schoorsteen... het te Genève gekochte horloge.

Hij schelde zijn knecht. 'Wie heeft dat horloge gebracht?'

'Wel... meneer... de horlogemaker te Genève, bij wien u het gekocht hebt, heeft het mij gegeven... Hij verzekerde mij, dat u er prijs op stelde, het zelf mee te nemen, en....'

'En?'

'En ik heb het op het oogenblik van vertrek in de reistasch gedaan, die u zelf droeg. Zooeven heb ik het er uit gehaald.'

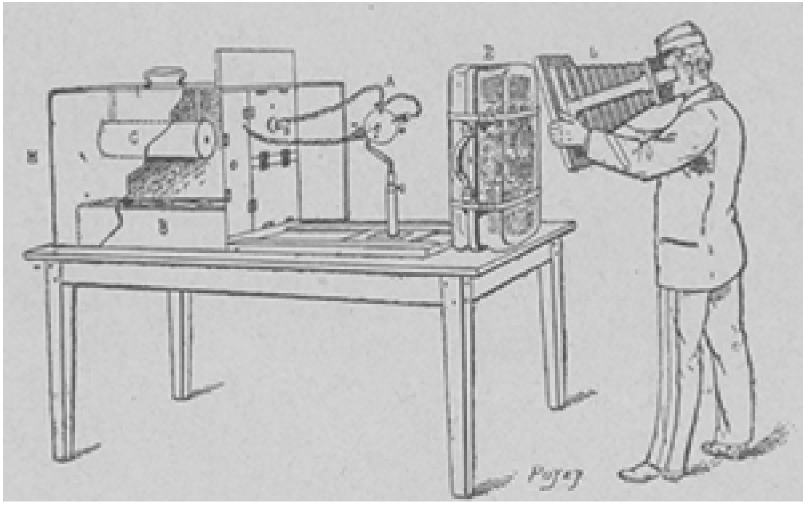

HET ‘MENSCHELIJK LORGNET’ BIJ DE X-STRALEN.

Zoo iets zal nu niet meer kunnen gebeuren. De douane beambten zouden thans tegen hun chef zeggen:

‘Neem ons niet kwalijk, mijnheer de directeur-generaal, het horloge, waarop u al onze oplettendheid vestigt, hebt u zelf bij u; wij zien het in uw gesloten reistasch...’

Dit is thans geen fabeltje meer, nu men over de vermaarde Röntgen- of X-stralen te beschikken heeft, die reeds op verschillend gebied zulke verrassende resultaten hebben opgeleverd.

In de staties te Parijs heeft men er proeven mee genomen en met behulp van de X-stralen den inhoud van allerlei soorten van pakketten, groote en kleine, onderzocht zonder ze te openen en alles dooreen te werpen. Maar men bepaalde de proefnemingen niet tot de bagage, men nam ook proeven op reizigers, ten einde door de X-stralen de voorwerpen te laten aanwijzen, die zij onder hun kleeren mochten hebben verborgen.

Men weet, dat de X-stralen, onzichtbaar voor ons oog, in het donker een aantal lichamen lichtgevend maken, omdat zij de eigenschap deelen, die vroeger alleen aan het spaath-fluoor was toegekend, van stralen op te nemen en ze daarna, na ze gewijzigd te hebben, weer door te laten. In het algemeen heeft men dezen regel gevonden, dat de lichamen naarmate ze dichter zijn meer ondoorschijnend zijn voor de X-stralen, en meer doorschijnend naar gelang hun dichtheid geringer is. Zoo laat het hout, een dicht lichaam, dat geen Jicht doorlaat, de X-stralen door, terwijl het glas, dat een dicht lichaam is en het licht doorlaat, de X-stralen tegenhoudt.

Nu heeft de heer Séguy, preparator aan de school voor pharmacie te Parijs, een ‘menschelijk lorgnet’ uitgevonden, dat, zooals de uitkomst bewezen heeft, bij de proefnemingen van groot gemak is gebleken. Het geheel is bevat in een koffer (M) van kubieken vorm, zestig centimeter lang en acht en twintig kilogram wegende. Dit koffer bestaat uit drie afdeelingen, waarvan de eene vier lichte, waterdichte accumulatoren (B) bevat; de tweede een bijzonderen transformator met hooge drukking (C), een soort van inductie-klos; de derde een flesch (A), die de X-stralen voortbrengt. Hier bevindt zich ook het eigenlijk gezegde lorgnet (L), dat bestaat uit een buigzame kamer, op de manier van de donkere kamer in de photographie.

Als men nu een pak (E) met behulp der X-stralen wil onderzoeken, plaatst men het zoo dicht mogelijk bij het lorgnet, dat is bijna vlak tegen het scherm, dat den achterwand van het lorgnet uitmaakt; en op een afstand van ongeveer twintig

centimeter van het fleschje A. Men hoeft nu maar door het lorgnet te zien, om aanstonds de schaduw der dichtste voorwerpen, in het pak bevat, te bemerken.

Wij geven in dit nummer een photographische opneming weer van een tooneel, dat voor een paar weken in de groote goederenloods van de statie Saint-Lazare te Parijs is voorgevallen. Een verificateur der douane onderzocht met behulp van een 'menschelijk lorgnet' in tegenwoordigheid van verschillende autoriteiten een valies, dat door een douanier werd vastgehouden. Te midden van het linnengoed zag hij sigaren verspreid en werd hij metalen doozen gewaar, waarin smokkelwaar kon verborgen zijn. Verder werd een postpakket onderzocht, dat aangegeven was als in te houden een paar laarzen. Met behulp der X-stralen kreeg men op het scherm het schoeisel te zien, ontdaan van alle verpakking. Hier was geen bedrog gepleegd, maar wel met een ander post pakket,

dat op het geleibiljet voor geneeskrachtige kruiden was aangegeven, en een pot honing en een peperkoek bleek te bevatten.

De nieuwe ontdekking veroorlooft dus den inhoud der postpaketten te onderzoeken, die wegens hun toenemend aantal gemakkelijk aan de verificatie der douane-beambten ontkomen en waarvan er vele met verkeerde aangiften worden verzonden..

Ook zal het niet meer noodig zijn, de reizigers aan den lijve te onderzoeken in gevallen dat men vermoedt, dat zij smokkelwaar bij zich hebben. Een dame te Parijs had zich voor een proefneming aangeboden; zij verborg juweelen in haar kapsel, gouddoosjes in haar corsage en een flesch alcohol onder haar japon. De X-stralen brachten èn de juweelen, èn de gouddoosjes, èn de flesch alcohol aan het licht. De douane-beambten hebben dus een gemakkelijk middel om de hatelijke visitaties aan den lijve te voorkomen: de X-stralen wijzen uit, of de reizigers al dan niet contrabande met zich voeren.

Toch zal het denkelijk nog wel een tijdje aanloopen, eer men tot een algemeene toepassing van deze vernuftige vinding overgaat.

De witte roos.
Legende door Marianne Meister.

Midden in het Zevengebergte, door de hoogten van den Petersberg, den Nonnenstromberg, de Rosenau en den Stengelberg als door een natuurlijken kloostermuur omgeven, lag de abdij Heisterbach. Dien naam droeg zij naar den statigen beuk of heester (*Helster*), die zoo menigvuldig voorkomt onder de stammen van het hoogwoud, en naar de beek (*Bach*) die het dal doorkronkelt.

In het jaar 1188 hadden Cisterciënsermonniken hun woning gevestigd op den Stromberg, die, daar hun kerkje aan den H. Petrus gewijd was, van toen af Petersberg genoemd werd. Maar de monniken hielden het in de koude streek bij hun harde ontberingen niet uit en trokken spoedig, trouw aan den geest van hun stichter, die aan de lage landen de voorkeur gaf, naar het dal, dat evenzoo van hen den naam St.-Petersdal ontving.

Reeds aan deze stichting knoopt zich de sage van de witte roos. De kloosterlingen waren namelijk nog besluiteloos over de plek, waar zij zich zouden vestigen; toen verscheen hun overste in den droom de Moeder Gods, een witte roos in de hand houdend, en beval hem, daar waar hij het evenbeeld dezer bloem vinden zou, den grondsteen voor de nieuwe kerk te leggen. Dat was voor den kloosterling een zware en harde beproeving van zijn geloof; want nog hield de winter berg en dal in een sneeuwkleed gehuld en heel het land in het ronde bloeide er geen enkele roos. Gevardus, zoo heette de overste der kleine gemeente, liet zich evenwel daardoor niet ontmoedigen; dagelijks zocht hij naar de bloem en bad te gelijk met vertrouwen tot Haar, die zelf als geheimzinnige roos in Gods gaarde bloeiend, door haar voorbede genade en zegen voor de menschheid verkrijgt.

Op zekeren dag vond de monnik onder een machtigen beuk een plekje grond, van waar sneeuw en ijs zich in een halven kring teruggetrokken hadden, en op dat plekje, aan den voet van den boom, bloeide een witte roos. Gelijk de bloemen van Aärons staf, scheen zij in den nacht gegroeid en ontloken te zijn. Vol dankbare vreugde knielde Gevardus neer en kuste eerbiedig den bodem, die van nu af een heilige plaats

zou worden. Zonder verwijl begon men met den bouw van kerk en klooster. Het laatste werd in het jaar 1233 voltooid, de prachtige kerk, die naar het oordeel van bevoegde kenners tot de beste werken der middeleeuwsche bouwkunst moet gerekend worden, in het jaar 1237. Een beschrijving er van zou ons te ver voeren; van haar omvang kan men zich een denkbeeld maken, als men leest dat reeds in het jaar 1227 zestien en na haar inwijding nog twee altaren gewijd werden. Het is haast niet te begrijpen dat een kunstwerk van zoo hooge beteekenis in een eeuw van zoogenaamde verlichting verwoest kon worden - niet bij voorbeeld door de brandfakkel van den krijg, maar in vredestijd en met waarlijk stuitende baldadigheid. In het jaar 1810, na de secularisatie, kocht de ondernemer der Guliker vestingbouwwerken van het domeinbestuur de kloostergebouwen met de kerk, die in Stengelberger trachiet en Brohler tufsteen was opgetrokken. Dit materiaal is zoo uitstekend dat volgens bericht van ooggetuigen de gelegde springmijnen weigerden te werken; om de zware pijlers van het hoofdschip te doen vallen moesten de fondamenten ondergraven worden. De koornis alleen bleef ons behouden als de stomme getuige van een groot en zegenrijk verleden.[1]

Wie in eenzame uren de indrukwekkende ruïne nadert, dien schijnt zij toe te roepen: ‘Sta stil, wandelaar, trek uw schoenen uit, want de plaats waar gij staat is heilig.’ De ziel wordt als opgenomen in het vrome koor der monniken, die hier eenmaal vóór het doorbreken van het morgenrood samenkwamen om den Schepper hun schatting van luid en plechtig lofgezang te brengen, dat, door andere koren weer opgenomen, gelijk de golven van een veelstemmige echo dag aan dag de ronde om den aardbol maakte.

Groot en zegenrijk inderdaad waren de werken des vredes, waarop de Bernardijnen zich hier toelegden: de stichting, die onder hoogbegaafde en deugdzame leiding spoedig een hooge vlucht nam, werd niet alleen een woonstede van heiligheid voor de kloosterlingen, die in arbeid en zelfverloochening de volmaaktheid nastreefden, niet alleen een kweekplaats der wetenschap, waaruit voortreffelijke zielzorgers voor de parochies voortkwamen, maar ook tot een lichtbaak voor menigen schipbreukeling op de levenszee en eindelijk tot een school van beschaving in zuiver menschelijken zin. Als echte Cisterciënsers maakten de monniken zich namelijk ook verdienstelijk voor de bebouwing der omliggende streek: Pfaffenröttchen en Heisterbacherott zijn nog heden de getuigen van hun ijver. Bovendien bezat de abdij binnen haar muren door geleerdheid uitblinkende mannen, uitgelezen kunstwerken en een belangrijke boekerij. Door machtige heeren en vrome edelvrouwen met voorrechten en milde stichtingen rijk bedacht, kon de abdij op grootsche schaal de weldadigheid beoefenen.

In nood en ellende van allen aard, vooral in tijden van verwoestende oorlogen en schrikkelijken hongersnood werd ze tot een haven van behoud voor armen en kranken. De heester en de beuk werden opgenomen in het wapenzegel der abdij, dat nog boven het portaal te zien is, met mijter, staf en kroon gedekt.

Ook de witte roos bleef - volgens de legende - nog in geheimzinnige betrekking met de kloosterlingen. Luisteren wij, om daarvan iets naders te vernemen, naar het gesprek, dat de monniken op een avond na volbracht dagwerk, in den tuin der abdij met elkander voerden.

Het was een zoele Juni-avond en de koningin der bloemen wasemde haar zoetste geuren uit. Een nog jong kloosterbroeder, wiens forsche gestalte boven al de anderen uitstak, bood den prior, een onder den last der jaren gebogen grijsaard, een frisch ontloken witte roos aan.

1 Behalve dit koor staan van de abdij alleen nog het portaal met inrijpoort en de vreemdelingenherberg.

‘Ze gaat in volmaaktheid van vorm en welriekendheid van geur al haar zusters te boven,’ zei hij. ‘De broeder-tuinman schijnt voor de witte rozen bijzondere zorg te koesteren.’

‘Daar doet hij wel aan,’ hernam de grijsaard bedankend. ‘Deze bloem toch is het zinnebeeld van de heilige liefde, die in vlekkelooze reinheid opstreeft tot God; nederig bloeit zij in den donkeren bladertooi en versmaadt alle kleurenpracht, die de zinnen prikkelt. Zij past ons kloosterlingen, en dat zal dan ook wel de diepe zin zijn van het volksgeloof, dat de witte roos in verband brengt met de sterfgevallen in de abdij.’

‘Wat bedoelt ge daarmee, pater prior?’ vroeg zijn jonge medebroeder weetgierig, en zijn blauwe oogen glinsterden.

Pater Augustinus was, zooals zijn heele uiterlijk verried, van hooge afkomst. Uit het geslacht der heeren van den Drachenfels gesproten, die evenals die van Löwenburg en Rosenau op Heisterbach hun grafstede hadden, had hij voor weinige jaren het pantserkleed der ridders met het blanke gewaad der Bernardijnen verwisseld. Dezen stap had hij geheel uit vrije beweging gedaan. Met zeldzame geestesgaven toegerust en van heilige geestdrift voor zijn roeping vervuld, legde de jonge ordesgeestelijke zich ijverig op het gebed en de studie toe. Wel verloochende zich zijn vurig temperament ook binnen de stille muren van het klooster niet; maar thans was zijn eerzucht alleen hierop gericht, de glorie des Allerhoogsten te bewonderen. De voormalige ridder van den Drachenfels werd een lievelingsleerling van den grijzen prior, die hem met vaderlijke liefde was toegedaan.

‘Zoo dikwijls er iemand in de abdij sterft,’ antwoordde deze op nadenkenden toon, ‘moet zich drie dagen te voren op zijn plaats in het koor des nachts een witte roos vertoonen.’

Augustinus zag den spreker eenigszins ongeloovig aan.

‘Vertoont zich die bloem werkelijk iedere maal? En is u, die reeds zoovele jaren binnen deze muren vertoeft, zulk een geval bekend? Hebt gij dat merkwaardige voorteeken misschien zelf gezien?’ vroeg hij met zijn gewone levendigheid verder.

‘Dat zijn vele vragen te gelijk, mijn zoon,’ hernam de prior met een fijn lachje. ‘Daar de bloem zich alleen om middernacht vertoont, zal haar waarschuwing maar zelden opgemerkt worden. Toch leven in mijn geheugen nog de gedenkwaardige omstandigheden, waaronder de witte roos de laatste maal in het koor gezien werd.’

De prior liet zich bij deze woorden op een tuinbank zinken en zag weldra een groep jonge en oudere monniken om zich verzameld, die vol verwachting aan zijn lippen hingen; want de grijsaard sprak anders maar weinig en niet zonder rijpe overweging.

‘Het is nu dertig jaar geleden,’ zoo begon hij. ‘Ik was toen novicenmeester en waakte met een novice, broeder Eustachius, des nachts bij een doodkranke in de ziekenzaal. De ziekte was tot haar keerpunt gekomen: leven of dood hingen van het eerstvolgende uur af. Groot was daarom onze dankbaarheid jegens God, toen de patiënt na elven in een diepen, verkwikkenden slaap viel. Broeder Eustachius vroeg mij verlof, zich een kwartier naar het koor te mogen begeven om te bidden. Gaarne stond ik hem dat toe. Het sloeg juist twaalf uur, toen de deur zich achter hem sloot. Nauwkeurig op tijd kwam hij terug, terwijl onze zieke nog steeds voortsliep. Hij trad op mij toe, vatte mijn hand en zei zacht: “Pater Jacobus, bid voor mij; eer er drie dagen verloopen zijn, zal God mij tot zich roepen.” Zijn handen waren ijskoud en zijn polsen klopten.

“Ge hebt de koorts, ge zijt ziek, mijn zoon,” hernam ik. “Zie, deze slaapt de genezing tegen. Ga naar uw cel en rust uit. Ik kom spoedig bij u.”

De broeder gehoorzaamde, maar toen ik later zijn cel betrad, vond ik hem wakend en in het gebed verdiept. Hij verklaarde mij dat hij bij het betreden van het koor een witte roos gevonden had. “Een vergissing is niet mogelijk,” zei hij, “toen ik het koor verliet, lag de bloem nog op dezelfde plaats. Gij weet, pater Jacobus, wat dat beteekent. Ik dank God voor den wenk en bid u mij tijd te geven om mij op den dood voor te bereiden.”

“Voor heden kunt gij u terugtrekken zoolang gij wilt,” hernam ik; “want uw lichaam heeft behoefte aan rust; maar morgen verricht gij uw dagelijksch werk weer als de andere broeders. Bekommer u om niets, mijn zoon, maar geef u in alle dingen aan Gods heiligen wil over.”

Den volgenden dag vervulde de novice al zijn verplichtingen met zijn gewone nauwgezetheid. Den tweeden dag zond ik hem met een boodschap naar de bouwlieden, die aan de herberggebouwen bezig waren. “Zijt ge nog bang?” vroeg ik hem bij die gelegenheid.

“Hoe zou ik bang zijn?” hernam hij opgeruimd. “Ik sta in de hand van Hem, die voor mij in den bittersten dood is gegaan.” Daarop groette hij vriendelijk: “Geloofd zij Jesus Christus!” en ging heen. Tien minuten later

bracht een arbeider mij het bericht, dat broeder Eustachius, terwijl hij zich van zijn boodschap kweet, bij den nieuwen bouw door een vallenden steen getroffen en op de plaats doodgebleven was. - *Requiescat in pace!*' murmelde de prior zacht. Daarop verzonk hij in diep stilzwijgen.

Ook zijn toehoorders zwegen geschokt. Slechts de oude, sinds jaren sukkelende portier van het klooster sprak halfluid:

'Wanneer het U behaagt, Heer, wanneer het U behaagt, al was het dezen eigen nacht.'

Op dit oogenblik weerklonk de klok, die de monniken tot het avondgebed riep en de duisternis daalde langzaam over het dal neer.

(*Slot volgt*)

NIEUWSGIERIG AAGJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TH. GRUST.

Bij de Platen.

In den berenkuil. -

Reeds sedert geruimen tijd had de Russische graaf Wladimir Ratmiroff de bosschen van West-Siberië doorkruist om op de beren jacht te maken. De jonge

St.-Petersburgsche aristocraat voelde zich aangetrokken tot deze gevaarlijke jacht, die mannenmoed en tegenwoordigheid van geest op de zwaarste proef stellen.

Maar Bruintje de Beer verscheurde wel hier en daar een ree of een koe, maar gunde den jager niet het genoegen van een kennismaking. Eerst toen de sneeuw de bosschen dekte, kon men zijn spoor volgen. Dat spoor verried een kolossaal groot dier, dat dan ook spoedig door de forsche berenhonden werd nagezeten en op een open plek van het woud tot staan gebracht. Bruintje sloeg met zijn klauw het eerste van de moedige beesten morsdood, maar toen het zich aldus ook van een tweede wilde afmaken, kwam de bukskogel van den graaf tusschenbeide en strekte den beer op zijn beurt dood neer.

Reeds wilde de gelukkige jager zich met dezen prachtigen buit vergenoegen, toen het levendig geblaf der honden, die naar een rotskloof drongen, zijn aandacht trok. Berensporen in de sneeuw voerden hem verder. Met de uiterste voorzichtigheid werd de kloof omringd, terwijl de honden er zich woedend in wierpen. Eindelijk hadden de jagers een kleine hoogte bereikt, van waar zij de kloof konden overzien. Daar vertoonde zich een merkwaardig schouwspel voor hun oog. Een reusachtige berin stond overeind en sloeg met de voorpooten de haar aanblaffende honden terug; ze had drie aardige jonge beestjes in haar hoede. De graaf vuurde het eerste schot af, maar de opgewondenheid van het oogenblik scheen zijn jagersoog onzeker gemaakt te hebben: de kogel drong de berin in don achterpoot, zoodat ze ineenzonk. Toen ze zich met dreunend gehuil van de pijn weer oprichtte tegen de honden, die haar bedreigden, trof haar een tweede doodelijk schot.

De jonge roofdieren nam graaf Wladimir mee naar St.-Petersburg en gaf ze aan den dierentuin ten geschenke, terwijl de twee groote beren, opgezet, later als zegeteekenen van een bijzonder gelukkige jacht zijn woning sierden.

Niet teruggekeerd. -

Wat al bittere smart, welk vooruitzicht van eenzamen kommer, van verwoest levensgeluk ligt erin dat ééne woord voor de zwaar beproefde vrouw en moeder! Zie, met volle muziek trekken daar de troepen het stadje binnen, dat zij voor een paar maanden verlieten om een opstand te gaan dempen. Dapper hebben zij zich van hun taak gekweten en met gejuich haalt de bevolking de wakkere mannen in, die zoo moedig de orde en veiligheid der burgers tegen woeste onruststokers hebben verdedigd.

Maar de jonge vrouw kan die muziek en dat gejuich niet aanhooren, zij kan die kranige schaar van landverdedigers met de gebruinde gezichten niet aanzien, omdat zij er één mist in dien troep, één die voor haar alles is, haar beminde echtgenoot, de vader van haar lieve kinderen. Hij is niet met de anderen uit den strijd teruggekeerd, hij is in een schermutseling met de opstandelingen gevallen, nimmer zal zij hem terugzien, nimmer zullen haar kinderen hun vader meer omhelzen.

Zonder het minste besef van de ramp, die hen getroffen heeft, spelen de onnoozele kleinen voort, terwijl de moeder in heete tranen haar smart uitschreit. Zij zit aan de werktafel van haar man, waar zij hem vroeger zoo lustig en vroolijk heeft zien arbeiden en waar alles nog staat, zooals hij het gelaten heeft, toen plotseling die noodlottige oproeping kwam om ten strijde te trekken. Al die gereedschappen en instrumenten wachten hem tevergeefs, evenals de moeder en de kinderen. Nooit zal zijn vroolijke stem, zijn gulle lach meer gehoord worden in dit vroeger zoo gezellige vertrek, waar hij arbeidde tusschen zijn vrouw en zijn lieve kinderen.

Nieuwsgierig Aagje. -

Ze moet toch eens kijken wat voor moois moeder wel bewaart in die prachtige doos, die anders zorgvuldig op slot is en nu bij ongeluk is open blijven staan. Ze kan er wel niet goed bij, maar daar weet ze wel raad op: gauw een stoel aangeschoven, daar bovenop geklauterd, en nu kan ze met het poezele handje naar hartelust woelen in de verboden schatten. Ze heeft er al een zwaren bloedkoralen ketting uitgehaald, en wie weet wat ze nog meer te voorschijn zal brengen; want er is van alles in: kleinoodiën, kant, allerlei snuisterijen, oude kostbare erfstukken, zooals die in de rijke, deftige boerenfamilies bewaard worden. Ons nieuwsgierig Aagje is namelijk een klein boerinnetje, dat te oordeelen naar haar kleeding en kapsel in Zeeland thuis hoort, waar misschien de boerenstand nog het meest zijn oude welvaart en overleveringen behouden heeft.

De overbijfselen der overwintering op Nova-Zembla.

Hieromtrent ontvangen wij het volgende schrijven:

In het onlangs verschenen No. 14 van uw hoogst verdienstelijk weekblad, trof ik à propos van hetgeen door u werd meegedeeld over de overwintering op Nova-Zembla, een vergissing aan, die reeds meermalen is gemaakt wat betreft de plaats, waar de overblijfselen van den beroemden tocht van Barendz. en Heemskerk zich bevinden.

Reeds sedert lang berusten zij niet meer in de zoogenaamde modelkamer van het departement van Marine en wel om de alles afdoende reden dat die modelkamer daar niet meer aanwezig is.

De behoefte aan meerdere ruimte en lokalen ten behoeve van den administratieven dienst is reeds eenige jaren geleden oorzaak geweest, dat de geheele verzameling van modellen als anderszins en daaronder de bedoelde overblijfselen zijn overgebracht naar het Groote Rijksmuseum op de Stadhouderskade te Amsterdam en daar in behoorlijke orde zijn gerangschikt.

Ten einde hen, die in dit jaar van het eeuwfeest der overwintering op Nova-Zembla, op uwe aansporing de belangwekkende verzameling willen gaan bezichtigen, geen vergeefsche reis naar 's-Gravenhage te doen maken (waar overigens op ander gebied ook heel wat te zien is) heb ik gemeend UEd. met het bovenstaande in kennis te moeten stellen en in overweging te geven in uw blad daaraan openbaarheid te geven.

Ik heb de eer mij met de meeste onderscheiding te teekenen

Uw. Dw. Dienaar,

J. TIDEMAN,

Secretaris van het Koninklijk

Instituut van Ingenieurs.

[Nummer 18]

Van de Arnhemsche Tentoonstelling.
door Jan Rombout.

I.

Naar een tentoonstelling gaat men heenom hetgeen er te zien is. Dat schijnt aan geen tegenspraak onderhevig. En toch heeft zich bij de tentoonstelling van nijverheid, die dezen zomer in Gelderlands hoofdstad gehouden wordt, het merkwaardig verschijnsel voorgedaan, dat men er heenging om hetgeen er niet meer te zien was. Trok zij in den aanvang niet bijster veel bezoek, de toevloed der belangstellenden nam eensklaps aanmerkelijk toe zoodra de tentoonstelling door een noodlottig ongeval van een harer grootste aantrekkelijkheden beroofd was. Toen namelijk het gebouw, waarin de vermaarde Apostelenklok en de verzameling oude uurwerken tentoongesteld waren, door brand was vernield, was de aandrang om het tooneel der verwoesting te aanschouwen zoo groot dat de directie genoodzaakt was, daags daarna den toegangsprijs te verhoogen om dien hinderlijken toevloed eenigermate te stuiten.

Met die allermerkwaardigste inzending, die overigens met de Geldersche nijverheid al zeer weinig had uitstaan, heeft inderdaad de Arnhemsche tentoonstelling een groote aantrekkelijkheid verloren, wat niet wegneemt dat ze ook nu de bezichtiging nog overwaard is. Het vorstelijke landgoed Sonsbeek met zijn prachtig geboomte, zijn frissche waterpartijen, zijn vijvers en beekjes is alleen voldoende om den minnaar van natuurschoon te trekken.

Moeten andere tentoonstellingen zich gewoonlijk vergenoegen met een open vlakte, waar wel de gebouwen uit den grond rijzen, maar het inderhaast aangelegde plantsoen zich tot bloemen en heesters in potten of kuipen beperkt, zoodat de vermoeide bezoeker er tevergeefs naar een lommerrijk zitje uitziet, te Arnhem had het comité te beschikken over een waren lusthof. Het onbewoonde landgoed Sonsbeek, aan de familie Van Heeckeren behoorende en voor eenige jaren reeds met succes voor een landbouwtentoonstelling gebezigd, bood zich ook nu als van zelve aan. Het vriendelijke en ruime heerenhuis met zijn luchtige veranda's, vanwaar men de schilderachtigste vergezichten geniet, was als vanzelf aangewezen tot restauratiegebouw. De open ruimte daarachter, waar statige hooge boomen een aangename schaduw verspreiden en prachtige witmarmeren siervazen haar fraaie lijnen afteekenen tegen het groen, hoefde maar met wat kleurige tentjes opgevroolijkt te worden om dadelijk het gezelligste feestterrein op te leveren.

Ook inzendingen, geschikt om in de open lucht te worden uitgestald, als gebakken steen, vloertegels, verglaasd aardewerk, tuinsieraden, konden heel aardig langs de slingerpaadjes tusschen de heesterboschjes gegroepeerd worden. Een heele rij grafmonumenten vormt er tusschen inzendingen van vroolijker aanblik een zeer stichtend *memento mori*, waarop echter, meen ik, maar weinig acht wordt geslagen door de vroolijke groepjes, die des avonds bij het electrisch licht en onder de tonen der muziek langs de grafzerken en omkranste kruisen wandelen.

Wat verder naar den achtergrond is het eigenlijke tentoonstellingsgebouw opgetrokken, een heel sierlijk getimmerte, bestaande uit twee lange vleugels, die schuins op elkaar toeloopen en zich vereenigen in een soort middelpaviljoen, waar de hoofdingang is aangebracht.

Beide vleugels hebben een open onderverdieping, door kolommen gesteund en bij wijze van bierkelders ingericht. De bovenverdiepingen bevatten de tentoonstellingslokalen, maar vertoonen ieder aan de voorzijde nog een open winkelgalerij, die met haar bonte verscheidenheid van uitstallingen een waarlijk aardig effect maakt: het heeft iets van een Oosterschen bazaar.

HET LANDGOED SONSBEEK BIJ ARNHEM.

Het terrein nu, door de beide vleugels ingesloten, loopt glooiend omhoog, zoodat de onderverdiepingen der beide vleugels naar het middelpaviljoen hoe langer hoe lager worden en eindelijk geheel in den grond schuil gaan. Het middelpaviljoen heeft geen onderverdieping meer en langs een breede trap van een treê of zes, door een paar leeuwen geflankeerd, bereikt men den hoofdingang ter hoogte van hetgeen voor de vleugels de eerste verdieping is. Stelt men zich dat schuins oploopende door de vleugels ingesloten terrein voor met keur van bloeiende planten bezet, te midden waarvan een sierlijke muziekkiosk oprijst, dan kan men zich eenigszins een denkbeeld maken van het sierlijk en gezellig geheel, vooral 's avonds als de winkelgalerijen schitteren van de verlichting der uitstallingen.

De eigenlijke tentoonstellingslokalen in de twee vleugels bestaan elk uit een lange, breede middelbeuk met aan weerszijden een doorloopende rij afzonderlijke kabinetjes of vertrekken, meerendeels gevuld met inzendingen van meubelfabrikanten; hier een salon, daar een boudoir, ginds een slaapkamer, verder een studeervertrek, daar weer een pianokamer, elders een vertrek, geheel gestoffeerd met antiek huisraad, in den deftig rustigen trant van de zeventiende eeuw.

Als men die talrijke inzendingen, in de middelbeuken gegroepeerd of keurig in de zij vertrekjes gerangschikt, op zijn gemak langs wandelt, krijgt men respect voor de

Nederlandsche nijverheid, die toch op verschillend gebied maar flink voor den dag weet te komen. Want al loopt er ook hier heel wat buitenlandsch fabrikaat onder, de voortbrengselen van onmiskenbaar Hollandschen oorsprong staan daarbij volstrekt niet achter. En het opschrift ‘eigen fabrikaat,’ hier en daar met fierheid aangebracht, wijst op een gunstigen ommekeer in den geest van het Nederlandsche publiek. Een twintig, dertig jaar terug zou menig fabrikantzich wel gewacht hebben, zijn waar onder dien titel aan te bevelen; veeleer zou hij ze met een vreemd etiket versierd hebben, om ze voor buitenlandsch goed te doen doorgaan. Alleen wat uit den vreemde kwam, kon toen genade vinden; nu is het vaderlandsch maaksel een aanbeveling. Als die ommekeer aan de tentoonstellingen mag toegeschreven worden, dan hebben zij wezenlijk nut opgeleverd.

Er is niet aan te beginnen, ook maar het voornaamste uit de vele inzendingen aan te stippen; trouwens daar hebben de dagbladen al voor gezorgd. Maar wat vooral veel kijkers en bewonderaars trekt, dat zijn de verschillende automatische toestellen, die men te Arnhem in bijzonder rijke verscheidenheid aantreft.

Van de alom bekende toestelletjes, waaraan men zich door het inwerpen van een paar twee-en-een halve-centstukken of van een dubbeltje een pakje chocolade of suikergoed verschaffen kan, spreek ik niet. Anders zou nog

vermelding verdienen een dergelijke inrichting, tegen een boom op het terrein aangebracht, waar de liefhebbers zich op die manier aan briefkaarten met gezichten *nit deze contrynen* (sic!) helpen kunnen. Neen, dat is allemaal al zoo afgezaagd, dat alleen kinderen en eenvoudige buitenlui er nog aardigheid in hebben. Wat hier de groepjes bezoekers bewonderend doet stilstaan zijn heele vertooningen van poppen in een glazen kastje, die men, door het inwerpen van een dubbeltje in een sleuf, op de verrassendste manier in beweging ziet gebracht. Hier is het een goochelaar, die zijn kunsten vertoont, daar een clown of potsenmaker, die de halsbrekendste toeren uitvoert, elders een heel muziekkorps van Lilliputters, dat strijkt en blaast en trommelt uit den treuren. Muziek maken ze haast allemaal en op een gegeven oogenblik hoort men van twee, drie kanten te gelijk een vroolijk deuntje orgelen.

Maar al die vernuftig gevonden mechanieke aardigheden zinken toch in het niet bij de prachtige Apostelenklok, die nu helaas misschien voorgoed is uitgespeeld; want al werd bij den noodlottigen brand het kunstige binnenwerk nog voor een deel gered, het heele mechanisme schijnt toch zoo deerlijk gehavend dat men het op de Arnhemsche tentoonstelling ten minste wel niet meer zal zien werken.

II.

De afbeelding op de laatste bladzijde geeft den lezer een denkbeeld van dit bewonderenswaardig stuk menschenwerk, dat op de wereldtentoonstelling van Chicago de bewondering der geblaseerde Yankees trok, tweemaal den Oceaan passeerde en nu te Arnhem zoo treurig door de vlammen moest vernield worden.

Niet alleen had men hier te doen met een vernuftig uitgedacht mechanisme of liever een bewonderenswaardig samenstel van onderscheiden mechanismen; maar met een wezenlijk kunstgewrocht, zooals men in onze dagen niet meer gewoon was, en dat veeleer aan den arbeid der vrome en kunstrijke middeleeuwers herinnerde.

Tot de meest karakteristieke kunstwerken van de middeleeuwen behooren die monumentale uurwerken, die men nog zoo vaak aan oude kathedralen of raadhuizen aantreft en die dikwijls met de zinrijkste mechanismen versierd zijn. Welnu een dergelijk uurwerk is vervaardigd door den Neurenburgschen uurwerkmaker Gustav Speckhart, daartoe uitgenoodigd door den heer Carl Marfels te Berlijn, bekend om zijn merkwaardige verzameling antieke horloges, die eveneens te Arnhem te zien was.

Behalve de uurwerkmaker, die voor de verschillende mechanismen te zorgen had, besteedden nog een tal van kunstenaars er jaren lang hun arbeid aan tot de vervaardiging der beeldwerken en verdere uitwendige versiering.

Zooals de afbeelding aantoont, heeft de heele klok den vorm van een gothisch torengebouw met verschillende verdiepingen. Dat gebouw is - of helaas was - geheel uit hout opgetrokken en niet minder dan vijf meter hoog. Het onderste gedeelte, op een laag basement staande, door slakken en schildpadden gedragen en met een galerij bekroond, had een hoogte van 80 centimeter en bevatte een orgel, waarop koralen staan, aan de oude kerkmuziek ontleend. Het borstbeeld, dat men onder dit orgel ziet, is dat van den uurwerkmaker Speckhart. Boven hem zweeft de Beiersche adelaar met het schild voorstellende de Maagd Maria, de beschermvrouw van het koninkrijk. Ter eene zijde van den adelaar prijkt het Beiersche wapen, aan den anderen kant dat

van de Vereenigde Staten, wijzende op de bestemming van het kunstwerk om, ter gelegenheid van Columbus' eeuwfeest, den ontdekker der Nieuwe Wereld te huldigen. Verder naar achteren waren nog aangebracht het wapen van Speckhart's vaderstad Neurenberg en dat van het passiedorp Oberammergau, omdat de klok het passiespel zou te aanschouwen geven. Daarom was ook aan weerszijden van het orgel op een koperen plaat een gedicht gegraveerd, waarin de beschouwer werd opgewekt *zum heilgen Schauspiel, zur Passion des Herrn.*

Op deze onderverdieping stond een tweede, die gewijd was aan het oude testament en daarom in het midden Mozes vertoonde, met de profeten Jeremias en Isaias ter rechter- en linkerzijde, alle drie in sierlijke gothieke boognissen. Gelijk het oude testament de grondslag is van het nieuwe, zoo verhief zich boven deze verdieping het gedeelte van het kunstige gebouw, dat tot de voorstelling van het lijden des Heeren bestemd was.

Evenals het tooneel te Oberammergau bestond het uit drie afdeelingen, waarvan de middelste het eigenlijke tooneel was, waarop de voorstellingen afspelen, en de twee zijvakken een blik verleenden in de straten van Jerusalem. Tusschen die drie vakken stonden de beelden van vier apostelen: Petrus, Paulus, Johannes en Jacobus. En op de doorloopende lijst daaronder las men de woorden: *Si cognovisses et tu in hac die tua quae ad parem tibi.* Ach, dat gij nog op dezen dag erkendet wat u tot heil verstrekt.

Elk kwartier nu vertoonde zich op het kleine tooneel een voorstelling uit het lijden des Heeren, te beginnen met den intocht in Jerusalem en eindigend met 's Heeren verrijzenis, zoodat achtereenvolgens de heele passie des Zaligmakers zich voor de blikken van den toeschouwer ontrolde.

Te Arnhem liet men ten gerieve der bezoekers die tafereelen, die eigenlijk maar om het kwartier behoorden te volgen, achter elkaar afspelen, zoodat men zich kon verbeelden het passiespel van Oberammergau bij te wonen.

De klok was opgesteld in een afgesloten vertrek, afgeschoten van de ruimte der oranjerie van Sonsbeek, die verder ook nog door andere inzendingen was ingenomen. Dat vertrek, door boogramen van gekleurd glas verlicht, was stemmig als een kapel en stemde dus de toeschouwers vanzelf tot ingetogen aandacht. Het orgel deed zijn plechtige koraalmuziek hooren en werkte mee om de hoorders onder den indruk te brengen van de treffende vertooning.

Daar ontplooide zich eerst de statige optocht van het Jerusalemsche volk, dat den Zaligmaker, op de ezelin gezeten, met palmtakken als overwinnaar binnenhaalde. De deuren van den tempel openen zich en de lange stoet trekt het heiligdom binnen, waarna de deuren zich van zelf weer sluiten.

Dan volgt de voorstelling van het laatste Avondmaal. De Zaligmaker is te midden der Apostelen aan den disch gezeten. Hij zegent het brood en reikt het aan Zijn leerlingen, die het met gebogen hoofd ontvangen. Treffend is het te zien dat als de Meester den verrader Judas aanziet, deze het hoofd omwendt.

Zoo volgen al de lijdenstafereelen elkander op, voorgesteld door kleine, gekleurde, beweegbare beelden, onder welberekende heldere en toch zachte electrische belichting: Christus in den hof van Olijven, met de slapende Apostelen op den voorgrond, en in een rotspoort op den achtergrond den verrader Judas, die Hem beloert, terwijl de engel neerdaalt om Hem tot den vreeselijken strijd te sterken. Daarna de geeseling. Dan Christus voor Pilatus. Vervolgens den smartelijken tocht naar Golgotha. Daarop de groep der kruisiging. Christus hangt aan het schandhout tusschen de twee

moordenaren. Maria staat als versteend van smart aan den voet van het kruis, Johannes aan de andere zijde.

Naarmate de tekst der handeling dat meebrengt, heft de Verlosser het hoofd op, ziet de bedroefde Moeder en den beminden leerling aan, richt den blik tot den berouwhebbenden moordenaar en laat eindelijk het hoofd geheel zinken. De hoofdman geeft den soldaat een wenk, de lans in het ontzielde lichaam te stooten. Op den voorgrond laten de soldaten, die het lot werpen over het kleed zonder naad, de dobbelsteenen rollen.

De laatste groep geeft ons, na de lijdensgeschiedenis des Verlossers ook zijn zegepraal over den dood, de opstanding te aanschouwen. Onder de tonen van het oude kerklied ‘Christus is opgestaan’ treedt Hij uit het graf te voorschijn, zweeft de van schrik verstijfde wachters voorbij en verdwijnt achter een rotsblok.

Met deze verheffende groep is de rij der voorstellingen gesloten.

Het gedeelte van het torengebouw, waarin die tafereelen vertoond worden, is, zooals men op de afbeelding ziet, bijzonder rijk en smaakvol met snijwerk versierd. De schrijnwerkersarbeid, hieraan ten koste gelegd, is in zijn soort ook een meesterstuk. De veelvuldig gebroken hoeken, de in elkaar geschoven lijsten, het telkens doorgebroken ornament leverden moeilijkheden op, die alleen een zeer geoefende hand kon overwinnen.

Uit deze verdieping van het torengebouw ontwikkelt zich eindelijk de spits, waarin de wijzerplaat van de klok is aangebracht. Daarboven draait een bol, wier eene helft verguld is en den dag voorstelt, terwijl de andere met haar zilveren sterren op donkerblauwen grond den nacht verbeeldt, in de vier en twintig uren eenmaal om.

Onder de wijzerplaat leest men op spreukbanden de jaartallen 1492 en 1892, wijzende op het feit dat daaronder is voorgesteld, namelijk de ontdekking van Amerika en het vierde eeuwfeest dier heuglijke gebeurtenis. Met volle zeilen stevent het schip van Columbus door de onstuimige golven van den oceaan naar de Nieuwe Wereld, verbeeld door een deel van den aardbol, waarop de naam Amerika staat. Onder deze groep prijken de wapens van Columbus' vaderstad Genua en van Spanje, het land dat hem ter ontdekking uitzond.

Boven de wijzerplaat rijst weer een sierlijk torentje omhoog, waarin de klok is opgehangen. Te midden van rijke versiering draagt het de zinrijke opschriften: *Sicut fur in nocte*, gelijk de dief in den nacht (komt de dood) en *Estote parati*, weest bereid!

Ter eene zijde van de klok zweeft, onder een baldakijn, de Dood met de zeis, die de kwartieren slaat; tegenover hem een engel, die in de eene hand den zandlooper houdt en in de andere een hamer, waarmee hij de heele uren verkondigt. Op de spits van den klokketoren zit een haan, die telkens voor den slag van den Dood met de vleugels klept en driemaal kraait.

Als bekroning van het geheel verheffen zich, boven de spits van den klokketoren, nog weer twee zuilen, door een sierlijken spitsboog verbonden, en daarop staan drie engelenfiguren, die op bazuinen blazen; het zinnebeeld van het laatste oordeel, dat eenmaal den loop der tijden besluiten zal.

Vatten we het heele mechanisme nog eens in het kort samen, dan zien we dat dag en nacht worden aangegeven door den wentelenden aardbol. Den aanvang van den morgen en den avond verkondigt de haan door luid gekraai. Minuten en uren worden aangegeven door den wijzer; de kwartieren vermeldt de Dood door slagen op de klok. Als er een heel uur verloopen is, slaat hij viermaal en daarop geeft de Engel aan, welk uur voorbij is. Als de laatste klokkeslag is weggestorven, dan vertoont zich een groep van de lijdensgeschiedenis, terwijl het orgel de daarbij passende melodie

aanheft en de hoofdfiguren zich bewegen in overeenstemming met den bijbelschen tekst. Zoodra het koraal ten einde is, komen alle mechanismen, met uitzondering van het eigenlijke uurwerk, weer tot rust.

In het geheel bestaat het ingewikkeld mechanisme uit dertien sterk gebouwde uurwerken. Eén dient voor de muziek, negen voor de verschillende groepen en tot het in beweging brengen van de afzonderlijke figuren; één voor het gekraai van den haan, terwijl het twaalfde en dertiende bestemd zijn voor het slagwerk, dat de heele uren en de kwartieren aangeeft. De twee laatste loopen acht dagen.

Helaas, voor het oogenblik staat alles stil: het vernuftig samengestelde kunstwerk is meedoogenloos door de vlammen vernield. Omtrent de verzameling antieke horloges daarentegen, die aan denzelfden eigenaar, den heer Marfels behooren en in een aangrenzend lokaal waren tentoongesteld, hebben de bladen gemeld dat zij spoedig weer ter bezichtiging zullen kunnen gesteld worden, 't Is te hopen dat dit het geval moge wezen, niet alleen voor den exposant, die toch al genoeg schade zal geleden hebben, maar vooral ook voor de bezoekers der tentoonstelling; want de verzameling mag werkelijk in haar soort eenig heeten.

III.

Zij bestaat uit een honderdtal zakuurwerken van de eerste tijden af dat die in zwang kwamen, dat wil zeggen de zestiende eeuw, tot het begin onzer eeuw toe. Men zal zeggen dat alleen horlogemakers hierin belang kunnen stellen, daar zij alleen de verbeteringen kunnen nagaan, in den loop der tijden in het raderwerk aangebracht om den geregelden en zuiveren gang te verzekeren.

Om het eigenlijke mechanisme is het hier evenwel minder te doen; op dat stuk winnen onze hedendaagsche horloges het verre van de oude. Maar wat deze op onze tegenwoordige zakuurwerken voor hebben, dat is de onuitputtelijke verscheidenheid van versiering, de fijne smaak, de hoog ontwikkelde kunstzin, waarmee niet alleen aan kast of wijzerplaat, maar aan ieder raadje of hefboompje de meest sierlijke vorm is gegeven.

Dat artistieke wordt in het tegenwoordige horlogevak geheel en al gemist. Er wordt enkel op de juistheid van het werk gelet en aan kunstrijke versiering heel niet gedacht. Onze horloges worden fabriekmatig vervaardigd bij honderden en duizenden te gelijk, zoodat zij van binnen en van buiten op elkaar lijken als twee eieren. Kunst komt er niet meer bij te pas; de draaibank en andere machinerieën zorgen voor de afwerking. De werkman, die deze machines bedient, is gewoonlijk maar met de vervaardiging van één enkel onderdeel belast. Later komt een ander, die de verschillende onderdeelen weer in elkaar zet.

In vroeger tijd daarentegen werd ieder uurwerk afzonderlijk uit de hand gemaakt; vandaar dat de uurwerkmaker de vormen gestadig kon varieeren, naar gelang zijn persoonlijke smaak, het verlangen om zijn klanten te believen of de prijs, dien hij dacht te bedingen, dit meebracht. Niet alleen legde hij zich toe op de zuiverheid van het werk, maar aan elk onderdeel legde hij al zijn rijkdom van vinding en vernuft ten koste. Al de zichtbare deelen van het werk werden versierd; ieder vakje, hoe klein ook, kunstig gegraveerd, uitgesneden, met drijf- of inlegwerk verrijkt. Vooral de zoogenaamde ‘kloven,’ dat zijn die soort traliewerkjes, waarachter in oude horloges de veer of onrust zit, werden met buitengewone zorg bewerkt. Deze deelen vertoonen in hun versiering zooveel rijkdom en verscheidenheid, dat zij om hun kunstwaarde werden bewaard ook als het horloge zelf al onbruikbaar was geworden. Sommige exemplaren worden nu nog door dames als broches en oorhangers gedragen of tot armbanden en kettingen verwerkt.

De heer Marfels bezit er in zijn verzameling zeshonderd, die gekozen zijn uit meer dan 50.000 exemplaren. Enkele daarvan zijn zoo fijn, dat ze meer op een broos weefsel, clan op snijwerk in metaal lijken en dan ook alleen onder de *loupe* tot hun recht kunnen komen. Als bij de bewerking de vijl of de beitel maar een oogenblik was uitgegleden, dan zou een arbeid van dagen, ja van weken vernield zijn geweest. Maar wat ons nog meer verbaast dan die uiterste zorgvuldigheid van afwerking, dat is de eindelooze verscheidenheid van vormen. Nimmer ontmoet men twee volkomen gelijke exemplaren; het is er mee als in de natuur, waar het eene blad nooit precies hetzelfde is als het andere. Zij leveren dan ook een overvloed van motieven voor ornamenten, die op de meest onderscheiden voorwerpen kunnen toegepast worden en vandaar dat zij, vergroot gereproduceerd, in verschillende onderwijsinrichtingen als hulpmiddel bij het onderwijs in de ornamentleer gebruikt worden.

Wat hier meer bijzonder van de 'kloven' gezegd wordt, geldt ook van de andere onderdeelen. Oudtijds was elk horloge een kunstwerk, dat een bepaald karakter droeg. Niet alleen waren de vervaardigers meesters in hun vak, maar tevens fijnvoelende kunstenaars, die uit natuurlijke aandrift steeds zochten naar den sierlijksten vorm, die daarbij tevens de degelijkheid van het geheel ten goede kwam. Vandaar dat men in de uurwerken van dien tijd weinig of geen reproducties vindt, maar in elk stuk een nieuwe kunstschepping moet bewonderen. Zelfs het kleinste sieraad was niet gedachteloos gecopieërd, maar met liefde ontworpen en bezat dus eigen karakter.

Let men enkel maar op den uitwendigen vorm, op de kasten, wat een verscheidenheid al van materiaal, van bewerking en versiering!

De hierbij gevoegde afbeeldingen kunnen er eenigermate een denkbeeld van geven. Zien wij bij voorbeeld eerst dat achthoekig horloge met zijn fraai versierde wijzerplaat. Het draagt de naamteekening 'Melchior Hoffman, Augspurg' en dagteekent van omstreeks het jaar 1600. Het geeft behalve het uur ook den datum, de maand, de teekenen van den dierenriem, de schijngestalten en den ouderdom van de maan aan.

Hoe kunstig dit zakuurwerk, zoo uit- als inwendig reeds is, toch wordt het nog ver overtroffen door het eivormig horloge, waarvan alleen de achterzijde der kast is afgebeeld. Die kast is een meesterstuk van graveerkunst, maar niet minder sierlijk is de wijzerplaat, die eigenlijk uit drie wijzerplaten bestaat, waarvan de randen elkaar raken evenals een klaverblad. De opengebleven ruimte van het ovale vlak is rijk met dooreengevlochten ornamenten van bloemen en bladeren versierd. Ook dit horloge wijst de uren, de dagen der week, de maanden, de teekenen van den dierenriem, de schijngestalten der maan en den datum aan.

Een derde afbeelding geeft ons een horloge te zien zooals bij voorkeur tot geschenk voor bisschoppen of hooge prelaten gebezigd werd. Het heeft namelijk den vorm van een kruis en vertoont op de wijzerplaat de verkondiging van Christus aan de herders, omgeven met voorstellingen van de opstanding. Het is omstreeks 1550 vervaardigd door Antoine Arlaud.

Dergelijke kruisvormige horloges werden meerendeels vervaardigd uit één enkel stuk bergkristal, dat met de grootste zorgvuldigheid werd uitgehold en van geslepen vakken voorzien; het doorzichtige deksel had een gouden scharnier. Het kruis werd gevat in een fijnen gouden rand, die geribd, gepareld of gegraveerd was. De wijzerplaat bestond uit goud en zilver, en hoe klein de ruimte binnen de rij cijfers ook was, zij werd toch met allerlei voorstellingen bedekt, dikwijls zoo fijn dat men ze alleen met behulp van een vergrootglas duidelijk kan onderscheiden. De vlakken, die van de wijzerplaat naar de hoeken van het kruis liepen en gewoonlijk uit brons of verguld zilver bestonden, waren eveneens met figuren en zinnebeelden versierd, zoodat het heele voorvlak van het kruis een fijn geschakeerde teekening vertoonde, wier glans door de scherpe, schitterende kanten van het kristal aanmerkelijk verhoogd werd.

De vierde afbeelding geeft een zilveren horloge te zien in den vorm van een doodshoofd, zooals indertijd door monniken veel gedragen werd. Het is omstreeks het jaar 1600 vervaardigd door Paul Home.

Zoo zouden nog een aantal merkwaardige staaltjes uit de verzameling Marfels kunnen aangestipt worden; want ze zijn alle honderd verschillend en prijken met de uiteenloopendste versiering van graveerwerk, email of miniaturen op porselein. Ook door hun bouw en door het materiaal, dat er voor gebruikt is, zijn verscheidene dier horloges zeer merkwaardig. Zoo is er een onder uit het begin dezer eeuw, dat geheel uit palmhout vervaardigd is - kast, wijzerplaat, raderen, onrust, kloof, wijzers, alles

van hout. Een ander, uit den tijd van het eerste keizerrijk, is enkel van parelmoer gemaakt en loopt nog goed evenals het houten. Een derde bestaat uit ivoor, zoowel de kast als het binnenwerk.

Kortom, de verzameling Marfels is zeker een van de interessantste, die ooit te zien zijn geweest, en als het waar is, wat de bladen meldden dat de eigenaar ze spoedig weer ter bezichtiging zal kunnen stellen, durf ik ieder, die in de gelegenheid is, aanraden er kennis mee te maken.

Gezichten uit Brussel.

't Is van 't jaar wel een tentoonstellingsjaar! Terwijl Den Bosch, Arnhem, Dordt om strijd de bezoekers lokken, roert Brussel de groote trom voor zijn wereldkennis. En daar ook ten onzent velen zich hierdoor tot een uitstapje naar de vriendelijke en vroolijke Belgische hoofdstad zullen laten verleiden, meenen wij hun geen ondienst te doen met hun in dit nummer een fraaie teekening aan te bieden, die de schilderachtigste Brusselsche gezichten samenvat.

Vooreerst biedt zij hun een gezicht uit de verte op de prachtige kathedraal van St. Gudula, die zich zoo trotsch verheft tegen de helling der hoogte, waarop de bovenstad is gebouwd. Zooa's men weet, bestaat Brussel voornamelijk uit een laag en een hoog gedeelte, die men zou kunnen onderscheiden als de Vlaamsche en de Fransche helft. De lage stad met haar nauwe en bochtige winkelstraten, waar de meerendeels Vlaamsen sprekende, kleine burgerij woont, heeft nog grootendeels het oude Vlaamsche karakter behouden, ofschoon zij door den aanleg van binnen-boulevards in de laatste jaren toch ook op vele plaatsen een meer modern aanzien heeft gekregen. De hooge stad daarentegen met haar breede rechte straten, haar ruime pleinen en haar paleizen, waar het hof en de adel huizen, lijkt een copie van Parijs.

Midden nu tusschen deze twee uiteenloopende deelen met haar kenmerkend onderscheiden bevolking staat de aloude hoofdkerk als het gemeenschappelijk voorvaderlijk heiligdom, waarnaar alle Brusselaars in vereering opzien.

Wat lager op onze teekening ziet men den bijzonder rijken en majestueuzen voorgevel van het eerwaardige gebouw, dat in het jaar 1220 begonnen, in 1273 grootendeels voltooid was en dus uit het bloeitijdperk der vroege gothiek dagteekent.

Tusschen 1846 en 56 werd de kerk zorgvuldig in den oorspronkelijken stijl gerestaureerd en de voorgevel met talrijke nieuwe beelden versierd, die ongelukkig niet te best met het karakter van het merkwaardige gebouw overeenstemmen. In 1861 werd de statige breede trap geopend, die van het voorplein naar den grootschen hoofdingang leidt.

Na de kathedraal is het meest karakteristieke gebouw van oud-Brussel stellig het stadhuis, een van de rijkste gebouwen van dien aard, die de beide Nederlanden kunnen aanwijzen. Het heeft veel overeenkomst met het beroemde stadhuis van Middelburg en is evenals dit op alle verdiepingen kwistig versierd met baldakijnen en pinakels. Of het evenwel in de bedoeling der oorspronkelijke bouwmeesters gelegen heeft dat juist al de nissen met beelden bezet zouden worden, dan wel of die eenvoudig ter versiering aangebracht waren, mag betwijfeld worden. In elk geval maakt de dichte rij van Brabantsche hertogen, waarmee in den laatsten tijd de middelverdieping van den zuidelijken vleugel en van den toren als bekleed is, wel eenigszins den indruk

van overlading. Bovendien zijn die tallooze beelden ook te modern opgevat om goed bij het vijftiende-eeuwsche gebouw te passen.

Toch moet men den Brusselaars ter eere nageven dat zij de roemrijkste gedenkstukken uit het verleden hunner stad met wezenlijke vereering en liefde in stand houden. De prachtige toren, die opmerkelijkerwijs niet in het midden van het gebouw staat, werd na 1863, toen hij door den bliksem beschadigd was, van een nieuwe spits voorzien. En hoog in de lucht staat daarop nog altijd de metalen aartsengel St. Michael, Brussels schutspatroon, die in het jaar 1454 door Maarten van Rode vervaardigd werd. Verleden jaar werd het vijf meter hooge beeld naar beneden gehaald om opnieuw verguld te worden en bij die gelegenheid konden de Brusselaars hun beschermengel van nabij beschouwen, daar hij in zijn gloednieuwen dos eenige dagen ter bezichtiging werd gesteld.

Op de Groote Markt, welker eener zijde geheel door den voorgevel van het raadhuis wordt ingenomen, staan ook de vermaarde gildehuizen, op onze teekening afgebeeld. Nadat in het jaar 1695 door de beschieting der stad onder Lodewijk XIV deze huizen geweldig gehavend waren, werden ze onmiddellijk na het bombardement in hun tegenwoordige gedaante herbouwd en ter gedachtenis aan den ijver, waarmee de Brusselsche burgerij deze sieraden van haar schilderachtig marktplein weer uit de puinen deed verrijzen, zijn nog kort geleden in den gevel van een dier huizen twee gedenkplaten aangebracht, die in de Nederlandsche en Fransche

GEZICHTEN UIT BRUSSEL, NAAR DE TEEKENING VAN W.B. ROBINSON.

taal dat gedenkwaardig feit, nu juist twee eeuwen geleden, voor het nageslacht vereeuwigen.

Aan twee kanten is het marktplein met die merkwaardige gebouwen omgeven, waar eenmaal de machtige gilden van brouwers, slagers, timmerlieden, snijders enz. hun zetel hadden, en die tegenwoordig meerendeels tot koffiehuizen zijn ingericht. Maar al zijn ze aan hun vroegere bestemming onttrokken, het stadsbestuur waakt er voor dat aan hun uitwendige gedaante niets veranderd wordt. Zij prijken nog altijd in hun rijken tooi van snijwerk en verguldsel als in de dagen toen de gilden ze bewoonden.

Onze teekening geeft maar één rij van die typische huizen te zien en daaronder is duidelijk te onderscheiden het huis van het schippersgild, welks gevel den achtersteven van een zeventiende eeuwsch schip met gangboord en geschutpoorten nabootst. Tevens kan ons plaatje een denkbeeld geven van het schilderachtige marktgewoel, waarop die statige oude huizen zoo gemoedelijk neerzien.

WATERLELIES PLUKKEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOHN EKENAES

Behalve deze gezichten uit het oud-Vlaamsche Brussel geeft onze teekening ook een kijkje in het moderne gedeelte en wel op de breede lommerrijke laan van het Park, die uitloopt op het koninklijk paleis. Die ruime wandelplaats werd op het laatst der vorige eeuw naar den toenmalig heerschenden Franschen smaak op grootsche schaal aangelegd: breede, lijnrechte lanen, cirkelronde vijvers en regelmatige perken. Wie hier op een mooien zonnigen morgen onder het vredige lommer van het statig geboomte wandelt, kan zich moeilijk voorstellen dat hier in de dagen van 23 tot 26 September van het wild bewogen jaar 30 zoo bloedig gevochten is.

Maar wie van herinneringen aan oorlog en veldslagen houdt, die make, als hij te Brussel

is, een uitstapje naar Waterloo en trachte zich door het bezoeken der punten, waar de strijd het felst heeft gewoed, den geweldigen veldslag voor den geest te roepen, die over het lot van Europa besliste. Onze teekening geeft een dier punten weer, namelijk den bouwval der hoeve Hougoumont of Goumont, waar een bataljon Engelschen met eenige honderden Nassauers en Hanoveranen 12000 Franschen het hoofd boden.

Moederbede.

Daar zit, in 't loof verscholen
Van klimop, beuk en lind',
Bij 't spiegelblanke beekje,
Een moeder met heur kind.

Zij liefoogt met den lievling,
Die rustloos om haar speelt,
Terwijl het gouden zonlicht
Zijn blonde lokken streelt.

En teedre lachjes plooien
Het moederlijk gelaat
Als zij, met trots en liefde,
Den kleine gadeslaat.

Daar kleppren dof de klokken
Den gindschen toren af;
Een kleine schaar treedt nader
En draagt een kind naar 't graf.

De moeder hoort de tonen,
En ziet den droeven stoet,
En vrees en medelijden
Benauwen haar 't gemoed.

Zij siddert voor haar lievling,
En bidt in stille smart:
‘O Vader in den hemel,
‘Scheur niet mijn kind van 't hart.’

T., stud.

De burgemeester van Scharreldonk.
Tooneeltjes uit den ‘goeden ouden tijd,’
door
J.F. Nuyens.

X.
Jonker Karel gaat op reis.

Na de gebeurtenissen, hiervoor beschreven, was een jaartje verloopen, zoodat men schreef Zomermaand '47.

Op het kasteel heerschte blijdschap en groote drukte, want de jongste zoon was gepromoveerd en als Dr. Karel van Beukenpit tot Berkenblad in het huis zijns vaders teruggekeerd - en vandaar de blijdschap; en over een paar dagen zou hij zijn voorgenomen studiereis gaan maken en vandaar de drukte.

En deze drukte bereikte daags voor de afreis haar hoogste punt. De geheele huishouding was in de war. Er was bijna geen kamer in het geheele huis te vinden, waar niet het een of ander overhoop lag, of waar ten minste niet een kast openstond of het een of ander meubel van zijn gewone plaats was verschoven. De oude baron en zijn zoon, voorgelicht door meester Klinker, lagen over de kaart gebogen om voor den laatsten keer nog eens juist het reisplan vast te stellen en alles te bespreken, wat betrof de correspondentie en de financiën en meer dergelijke nuttige of aangename zaken. Ada liep het geheele kasteel van boven tot onder en van voren naar achter door, om te zien of alles in orde was. De oude Jacob, in de stellige verbeelding, dat de goede afloop van de reis alleen van zijne voorzorgsmaatregelen afhing, vergat zijn heele middagdutje, en liep zoo rusteloos van de voorkamer naar de keuken en van de keuken naar den stal, dat Kees hem onmogelijk kon volgen en hijgend in de gang bleef liggen. En toen de trouwe knecht zijn lieveling op den staart trapte en zonder het minste medelijden te toonen, uitriep: ‘Ga dan ook uit den weg, hond!’ toen meende het stomme dier, dat de wereld verging en kroop van schrik in het kolenhok, waar de oude poes, al eerder uit de keuken verbannen, als een beeld van stomme verslagenheid reeds op hem scheen te wachten.

Ook Kee en Tonia en alle andere bedienden waren druk in de weer, hoewel men niet met zekerheid kon zeggen, wat zij eigenlijk uitvoerden. Want er viel niets anders te doen dan één valies pakken, daar de jonge dokter onherroepelijk had verklaard, niet meer bagage mee te willen nemen dan hij volstrekt noodig had; en dat ééne valies wilde Ada met eigen handen in orde maken, zonder de hulp van wie ook in te roepen.

En toen zij eindelijk met veel moeite het slot had dicht gekregen, viel Janus van pure zenuwachtigheid met het koffertje van de trap, zoodat het slot weer opensprong en de pakkerij bijna van voren af kon beginnen.

Eerst des avonds keerde de rust wat terug en ieder raakte weer zoo ongeveer in zijn gewonen doen. In de keuken dronk het personeel een extra glasje en in den salon zat de oude baron met zijn twee kinderen in gezelschap van den pastoor, meester Klinker, den heer Snuffels, den burgemeester en nog enkele notabelen en dezen braken insgelijks menige flesch den hals.

De hoofdpersoon in de keuken was echter Krelis Kraak, een man in de kracht van zijn leven en een van de onderdanen van den houtvester, als zijnde een jager van den heer baron.

Krelis was een van de celebriteiten van het dorp. Als jonge man had hij grooten roem behaald door zijne behendigheid in het schieten en een soort symbolisch waas scheen hem te omringen vanwege zijn stoutmoedigheid in het stroopen en de listige wijze, waarop hij steeds aan de waakzaamheid van den veldwachter wist te ontsnappen. Als milicien had hij in '30 de Belgische omwenteling meegemaakt, was met papa Chassé in de citadel belegerd geweest, had met meer anderen als krijgsgevangene lange dagen in St.-Omer doorgebracht en was eindelijk als een gebaard en gebruind man in Scharreldonk teruggekeerd, waar hij sedert als een soort wonder door de eenvoudige menschen werd beschouwd. Het scheen dat hij zijn oud beroep van strooper weer op zou vatten, maar de baron had hem van den slechten

weg gehouden en hem voorgoed aan zijn persoon verbonden, door hem tot zijn jager te benoemen en hem een huisje midden in de bosschen als woonplaats aan te wijzen.

Alsnu was Krelis veranderd in een bedaard man, ja, hij liet zich zelfs vangen in de netten der liefde en stapte in het huwelijksbootje met een stevige dagloonersdochter, die hem aardig onder den pantoffel wist te houden en hem in den loop der jaren driemaal verblijdde met een tweeling, zoodat een grappenmaker in het dorp beweerde, dat de echtelingen Kraak de tatel van twee nog eens repeteerden en niet zouden ophouden, voordat zij deugdelijk bewezen hadden, dat tienmaal twee twintig is.

Hoe dit zij, Krelis was een stevig man, een bedaard man, een map van ondervinding en een man, voor geen duivel vervaard.

Had Napoleon uit zijn woordenboek het adjectief ‘onmogelijk’ geschrapt, Krelis was totaal onbekend met ‘vrees.’

Om deze verschillende redenen had de baron hem aangezocht om zijn zoon op de voorgenomen reis te vergezellen en hem te dienen tot knecht, reisgenoot en zoo noodig tot beschermer, en Krelis had dadelijk toegestemd en had door zijn voorzorgsmaatregelen bewezen, dat hij nog altijd als oud-militair practisch en bij de hand was.

Met een stompje pijp tusschen de tanden zat Krelis met de andere bedienden in de keuken en vermaakte het gezelschap met het verhaal van zijn vroegere lotgevallen en met een beschrijving van de voorgenomen reis.

Zooals alle lieden, die wat meer ondervonden hebben dan anderen, en bovenal als oud-soldaat, was Krelis een geroutineerde leugenaar en een volmaakt verzinner van alle mogelijke en onmogelijke gebeurlijkheden, en ook nu was hij aan het verhalen, dat zijn toehoorders een rilling over het lijf liep.

‘Maar Krelis,’ zei de oude Kee met een bleek gezicht en groote oogen, toen de jager een vertelling had opgedischt van een roovergeschiedenis in Italië, ‘als gij dat nu zelf eens ondervindt met den jongen heer, wat dan?’

‘Bah!’ antwoordde Krelis, ‘laat ze maar komen, wij zijn niet bang. Ik heb hier een aardigheidje bij mij, waarmee ik ze op een behoorlijken afstand kan houden, en de jonge heer heeft ook zoo iets in zijn koffertje. En bovendien, als iemand in de citadel is geweest met papa Chassé, kan er niet veel gebeuren waarvoor hij schrikt.’

En Krelis haalde een degelijk zakpistool voor den dag en legde het op tafel, tot grooten schrik van Tonia, en liet meteen het gevest van een stevig dolkmes zien, dat in zijn lederen gordel stak.

‘Hu!’ riep Jacob, en hij schokte met zijn schouders, ‘ik hoop toch niet, dat dat ding geladen is, stop het als 't u blieft weer weg.’

‘Kom, kom, vadertje,’ hernam de jager, er is geen gevaar bij. Het is wel geladen, maar de haan staat in de rust. Maar als gij er toch schrik voor hebt, zal ik er wel een kurk op stoppen, dan kan het godsonmogelijk afgaan. En met een ernstig gezicht nam hij een kurk van een bierflesch en schroefde dien in den loop van het wapen, tot groote geruststelling van Jacob en de anderen, die nu stellig overtuigd waren, dat er geen ongelukken meer konden gebeuren.

‘Ik kan toch maar niet begrijpen,’ hernam Kee voor de zooveelste maal, ‘wat iemand er aan heeft, om zoo ver te gaan reizen en trekken, als hij het thuis zoo goed heeft. Als er iets gebeurt, is het te laat, en als ik er aan denk, dat er u ook roovers kunnen ontmoeten, staat mijn hart stil. O, hemeltje, ik zou het besterven, als ik bloed moest zien.’

‘Och,’ hernam Krelis, ‘een mensch went aan alles. Toen ik in de citadel zat, en de eerste bom hoog door de lucht siste, viel ik van schrik bijna ten ondersteboven; en toen later een andere bom juist tusschen mijn beenen doorging, keek ik hem bedaard na en nam doodkalm een frisch pruimpje. Maar het ergste was toch, dat Van Speyk in de lucht vloog; toen voelde ik mijn hart nog even kloppen.’

‘Hebt gij dat dan gezien?’ vroeg Janus met bibberende stem.

‘Gezien?’ antwoordde Krelis. ‘Het gebeurde vlak voor mijn oogen. Ik stond toen op post aan Bast on Drie en schilderde boven op de wallen. Van Speyk lag met zijn schip geen driehonderd ellen van mij af midden in de Schelde en kommandeerde juist de matrozen, dat zij het dek moesten zwabberen, want er lag hier en daar een plasje bloed en een paar afgeschoten armen en beenen van een paar gesneuvelde mariniers. Nu woei het den geheelen dag nogal hard, maar de wind begon hoe langer hoe meer op te steken. En zie, op een gegeven oogenblik brak het ankertouw stuk en het schip dreef naar den wal. Dat zagen een paar honderd Belgen, die juist niets te doen hadden, en die flinke mannen kwamen met geweren, pistolen en haken aanvliegen, om het schip te veroveren. Van Speyk stond zelf aan het roer en probeerde van den wal af te sturen, maar de wind was te sterk en een oogenblik later stootte de schuit aan den grond en zat vast. De Belgen stormden direct aan boord en begonnen te vechten, dat het een aard had; maar onze matrozen waren ook niet mis en sloegen terug, dat het een lust was om te zien. Zij konden het echter niet houden, want het was één tegen zes en er kwamen hoe langer hoe meer blauwkielen; en eindelijk zag ik, dat een van dat volkje in het wand klom en de Hollandsche vlag naar beneden wilde halen, terwijl wel twintig anderen Van Speyk bij de kladden hadden en hem toeschreeuwden, dat hij het schip moest overgeven. Maar dat kunt ge begrijpen! “Dat nooit,” zei Van Speyk, en hij rukte zich los en stortte links en rechts zijn aanvallers tegen den grond of het kegels waren, en hij greep van een kanon de brandende lont en stoof één, twee, drie, de trap van de kruitkamer af. Ik hield mijn hart vast, want ik begreep, wat er gebeuren zou, en jawel hoor, geen tien tellen later: pang, pang! daar vloog het heele boeltje de lucht in, met een slag of de wereld verging, en ik zelf viel van den

schok plat op mijn zitvlak met mijn geweer naast mij en mijn schako over de ooren. Maar ik kon nog duidelijk zien, dat Van Speyk zelf zwartgebrand in de lucht vloog en dat zijn lichaam wel honderd el boven den grond uit elkaar spatte, zijn hoofd dezen kant en zijn armen en beenen den anderen kant uit. En toen zijn hoofd van den romp vloog, hoorde ik hem duidelijk schreeuwen: “Hoezee, hoezee!” want hij had er zelf schik in, dat hij dat zoo mooi had overlegd en dat de Belgen onze vlag niet kregen. Maar met dat al, het was een ijselijk gezicht, ijselijk, ijselijk!’

En Krelis wischte met een bonten zakdoek zijn voorhoofd af en verborg zijn ontroering achter zijn bierglas, terwijl zijn toehoorders met bleek gelaat dicht bij elkaar kropen.

‘Ja, ja,’ vervolgde Krelis, ‘dat waren rare tijden, maar tegenwoordig zijn de menschen wat bedaarder, en de jongeheer behoeft volstrekt niet bang te wezen. Ik beloof u, alles zal wel zonder ongelukken afloopen. Er is toch nergens oorlog in 't land.’

‘Ik wil het hopen,’ zuchtte de oude Kee, en de goede ziel nam zich voor, den jongen baron iederen morgen en avond in haar gebed te gedenken.

‘Ja,’ voegde Jacob er bij, ‘ik zal blij zijn, als de reis maar afgeloopen is en gij alle twee zonder gebroken armen en beenen weer thuis gekomen zijt. Maar het is er nu eenmaal toe gekomen en er valt niets aan te veranderen. Me dunkt, wij moesten nu maar naar bed gaan. Mijnheer heeft gezegd, dat hij geen mensch meer noodig heeft.’

Aldus werd gedaan. De gasten van den baron waren ook al vertrokken en een uur later lag alles in het kasteel in diepe rust.

En den volgenden morgen nam de jonge heer afscheid van allen in het kasteel en het rijtuig van den ouden heer rolde den weg op naar Den Bosch, zoolang mogelijk door allen nagestaard en nagewuifd.

XI.
Handelt over revolutie en gevaar.

De reis ging voorspoedig en ieder naar wensch. Voor en na kwam er een brief van den jongen baron met een levendig gekleurd verhaal van zijn ontmoetingen, en beschrijvingen van de steden en plaatsen, waar hij vertoefde of vertoefd had. Telkens, als er een brief op het kasteel arriveerde, werd er een feestdag gemaakt. Meester Klinker werd verzocht, de heer Snuffels en de burgemeester werden eveneens uitgenoodigd en onder het genot van een kopje thee, eigenhandig door Ada gezet, en gevolgd door een glas bier of wijn, werd den brief gelezen, het reisplan op de kaart gevolgd en 't een of ander, dat minder begrijpelijk voor ieder was, door meester Klinker toegelicht of aangevuld.

Antwerpen met zijn kathedraal, zijn Schelde en dokken; Gent en Brugge, Bergen, Rheims, Havre en Parijs passeerden beurtelings de revue. Marseille en Genua, Turijn, Milaan, Rome en Napels volgden daarna, en de reis door Zwitserland en Duitschland en verder door Luxemburg nogmaals naar Parijs, tooverde den lezers allerlei beelden voor oogen van met sneeuw bedekte reuzenbergen, woeste rivieren en watervallen, vreedzame dalen en landelijke dorpjes, wonderlijke kleederdrachten en aartsvaderlijke gewoonten en de hemel weet, wat voor vreemde dingen meer.

In al zijn brieven had de jonge reiziger een woord van lof over voor zijn volgeling. Wel had hij geen kennis gemaakt met de Italiaansche roovers, of had in gevaar verkeerd bij de bergbeklimmingen in Zwitserland, of den dood voor oogen gezien op de Middellandsche Zee of andere levensgevaarlijke ontmoetingen gehad op zijn reis; - maar behalve dat hij de vaste overtuiging bezat, dat Krelis in zulke gevallen zijn leven niet geteld zou hebben, om zijn meester te redden, had de jonge baron zooveel van zijne diensten geprofiteerd en was zoo dikwijls in de gelegenheid geweest zijne bedaardheid, vastberadenheid en practischen blik te bewonderen, dat hij wezenlijk niet wist te zeggen, hoe hij zonder zulk een bediende de reis had kunnen maken.

Het spreekt dus wel vanzelf, dat de oude baron zich voornam, zijn trouwen jager na afloop van de reis eenige blijken van welgevallen te geven.

Tot nog toe dan was de reis bijna een jaar lang zonder eenig bijzonder belangrijk voorval afgeloopen, toen Karel en zijn volgeling in Juni 1848 nogmaals te Parijs aankwamen, met het voornemen, er nu iets langer te blijven dan op de heenreis en vervolgens in Noord-Oostelijke richting over Luik en Keulen weer naar het vaderland terug te keeren.

De jonge baron hield er niet van, den grooten heer uit te hangen, en had dan ook voor zijn geheele reis als regel aangenomen, niet in hotels van den eersten rang te logeeren, maar zich met iets minder te vergenoegen, een logement, waar minder weelde, maar ook minder stijfheid heerschte, waar hij niet zoo heel erg angstvallig behoefde te zijn, om kennis te maken met andere reizigers en zich niet behoefde te geneeren, aan den algemeenen haard plaats te nemen. Dientengevolge nam hij ook nu bij zijn aankomst een huurkoets en liet zich rijden naar ‘les Deux demi-Chiens’ in de rue Montmartre, een vanouds vermaard logement, wel is waar van den tweeden rang, maar hoog, zindelijk en ruim genoeg, om desnoods een eskadron cavalerie met fourage-wagens en al te bergen en te herbergen.

De ouden van dagen en eveneens de jongeren, die geprofiteerd hebben van onze wonderschoone onderwijswetten van '42 en '84, met al derzelver wijzigingen van '94 enz. enz. enz. en die derhalve (de jongeren meen ik) nog iets meer geleerd hebben dan lezen, schrijven en rekenen, en in ieder geval wel alle jaartallen van 't jaar o tot op onzen tijd in hun hoofd hebben, zullen zich wel een beeld kunnen vormen van Parijs in Juni 1848.

Ik verzoek hun dus beleefd, zich even te binnen te willen brengen, dat na de Februarirevolutie Lodewijk Philips de wijk naar Engeland had genomen; dat de heeren revolutionnairen daarna met ijver waren begonnen den gelukstaat te scheppen en als voorbereiding daartoe duizenden bij duizenden gratis in de gelegenheid stelden den hongerdood te sterven.

(*Wordt vervolgd.*)

De witte roos.
Legende door Marianne Meister.
(*Slot.*)

Sedert het gesprek waren maanden verloopen. De rozen in den kloostertuin waren lang verwelkt, de velden afgeoogst en op de weiden bloeide de herfsttijloos, de voorbode van den naderenden winter. Het prachtige hoogwoud stond bijna bladerloos, veld en akker lagen kaal en zonder tooi. In het klooster zag het er niet minder treurig

uit. De abt kwijnde weg aan een ongeneeslijke kwaal en het uur scheen niet verre meer, waarop de abdij van haar geestelijken vader zou beroofd zijn. Daarbij kwam nog de ernst der tijden: de verwikkelingen van den oorlog werden steeds dreigender en meer dan ooit had de gemeente behoefte aan een vastberaden, voorzichtigen leider.

Op zekeren helderen herfstnacht schreed een rijzige gestalte door de kruisgang, die het klooster met de kerk verbond.

De volle maan goot haar zilveren licht door de boomen en teekende grillige figuren op den vloer. Pater Augustinus richtte zijn schreden naar het koor. Een meedeeling, die hem de prior dien dag in vertrouwen gedaan had, hield zijn rusteloos werkzamen geest bezig: als God den hoogwaardigen abt tot zich mocht nemen, dan was er plan hem, een der jongeren onder de kloosterbroeders, tot diens opvolger te kiezen. Dat was een taak, die al zijn krachten tot ingespannen werkzaamheid opriep. Grootsche plannen hielden reeds zijn gedachten bezig. Hij kwam om aan den voet des altaars rust voor zijn bewogen gemoed te zoeken; ook om Gods zegen wilde hij bidden voor het zware ambt, dat men hem op de schouders wilde leggen. Bij het betreden van het heiligdom wierp hij zich ter aarde neder en kuste den bodem; daarop begaf hij zich naar zijn gewone plaats. Maar wat was dat? - Op zijn bidstoel lag een juist ontloken witte roos.

Augustinus was geen droomer; hij schiep er behagen in, alles te doorgronden wat zijn verstand raadselachtig tocscheen. Helder herinnerde hij zich nu het verhaal van den prior, maar nog geloofde hij aan gezichtsbedrog. Om zich van de werkelijkheid te overtuigen, greep hij naar de bloem en, door geheimzinnige huivering bevangen, slingerde hij ze onwillekeurig van zich af; daarop zonk hij, naar adem hijgend, op de knieën. Zouden al zijn hoogvliegende plannen dus gedwarsboomd worden? Moest hij in den bloei van jeugd en kracht, vol van heiligen ijver voor al wat goed was en voor het welzijn der kloostergemeente, weggerukt worden, misschien nog vóór den zieken abt? Thans, juist nu hij in het hooge ambt, waaraan zijn naam een dubbelen glans zou verleenen, geroepen scheen om groote dingen tot stand te brengen. Werd dat van hem verlangd? Vergeefs trachtte hij zijn luid kloppend hart tot bedaren te brengen; vergeefs riep hij den hemel om hulp aan. Hoe zouden ook vrede en gemoedsrust zijn deel kunnen zijn, daar hem de eerste voorwaarde hiertoe, de onvoorwaardelijke berusting in Gods wil ontbrak?

Een hevige strijd woedde in zijn binnenste: heete angstdroppels parelden hem op het voorhoofd; maar de genade, waarom hij gesmeekt had, behaalde toch de overhand.

Augustinus dacht aan den doodstrijd des Zaligmakers in den hof van Olijven; ook de Verlosser bad, dat de kelk van Hem mocht afgewend worden, maar niet zonder er aanstonds bij te voegen: ‘Vader, niet Mijn, maar Uw wil geschiede!’

‘Neen, neen, ook Hij wilde den lijdenskelk niet van zich wijzen: hij wilde zijn leven bereidwillig ten offer brengen en ten teeken zijner berusting de roos weer op de plaats leggen, waar hij ze gevonden had. Toen hij na langen strijd en gebed opstond, trof opnieuw de bloem zijn blik; zij was op den koorstoel van den broeder-portier gevallen, en Augustinus herinnerde zich plotseling hoe deze gesproken had: Wanneer het U behaagt, Heer, al was het dezen nacht nog.’

Voorzeker had de arme kranke zijn leven met vreugde gegeven; voor hem toch was de dood de verlossing uit een langdurig lijden. Augustinus liet zich echter niet meer in verwarring brengen; hij strekte de hand nogmaals naar de noodlottige bloem uit om ze op zijn eigen plaats terug te leggen. Op dit oogenblik sloeg de klok één uur en de roos verdween.

Was alles misschien maar een spel van zijne verbeelding geweest?

Twee dagen verliepen, dagen vol geheimen angst voor Augustinus. Op den morgen van den derden dag verscheen de portier niet meer bij de metten in het koor; hij voelde zich zwakker dan vroeger, vroeg om de Sacramenten der stervenden en ontsliep kort daarop zacht en kalm tot een beter leven. In het avonduur van dezen dag zocht Augustinus den prior op en deelde hem mee wat hem overkomen was.

'Ik kom mij zelven als een misdadiger voor,' zoo besloot hij zijn zelfbeschuldiging, 'als een moordenaar. Zeg, mijn vader, zou het mogelijk zijn dat ik schuld heb aan zijne dood?'

'Neen, neen, mijn zoon, zeker niet. Wel hebt gij gefaald doordat ge u niet aanstonds onvoorwaardelijk schiktet in Gods heiligen wil, in zoo verre de verschijning van die bloem een uiting van dien wil kon zijn, maar de Almachtige, die ons naar welgevallen in den afgrond stort en weer daaruit opheft, heeft van het recht op het leven van uw medebroeder geen afstand gedaan. De bekoorder houdt u dat voor, om u in vertwijfeling te storten. Het gevaar, waarin uwe ziel verkeert, is van geheel anderen aard: zie toe dat de hoogmoed u niet ten verderve brengt. Gij meendet u in het bijzonder uitgelezen en vergat geheel het woord: "De trotschen werpt Hij van den troon en de nederigen verheft Hij." De armste en geringste onzer broeders zal, als God hem tot werktuig

zijner oogmerken kiest, grooter dingen doen, dan gij, de hooggeborene en geleerde, - want de Heer schept er behagen in, zijn kracht te toonen in de zwakken. Bedenk, mijn zoon, dat er geen grooter volmaaktheid is, dan deemoedige onderwerping aan alles wat God goedvindt over ons te beschikken.'

Toen de laatste bladeren vielen, werd de abt van Heisterbach ter laatste rustplaats gebracht en korten tijd daarna Augustinus eenstemmig tot zijn opvolger gekozen. Slechts met weerzin nam hij den last van het gewichtig ambt op zich en bad bij zijn wijding de broeders in de roerendste woorden om de hulp van hun gebed, opdat het hem nooit mocht ontbreken aan die nederigheid, waarvan Christus ons van de kribbe tot den smadelijken kruisdood het voorbeeld gegeven heeft en die vooral den overste noodig is, welke om Jesus' wille aller dienaar moet zijn. De nieuwe abt beijverde zich nog meer dan vroeger, aan aller spits, in vroomheid en zelfverloochening; vol van de liefderijkste zorg voor zijn kloostergemeente, onvermoeid bij zijn veelzijdige plichten, scheen hij al zijn kracht uit het gebed te putten, want na zijn moeizaam dagwerk bracht hij dikwijls den halven nacht in het koor voor het Allerheiligste door.

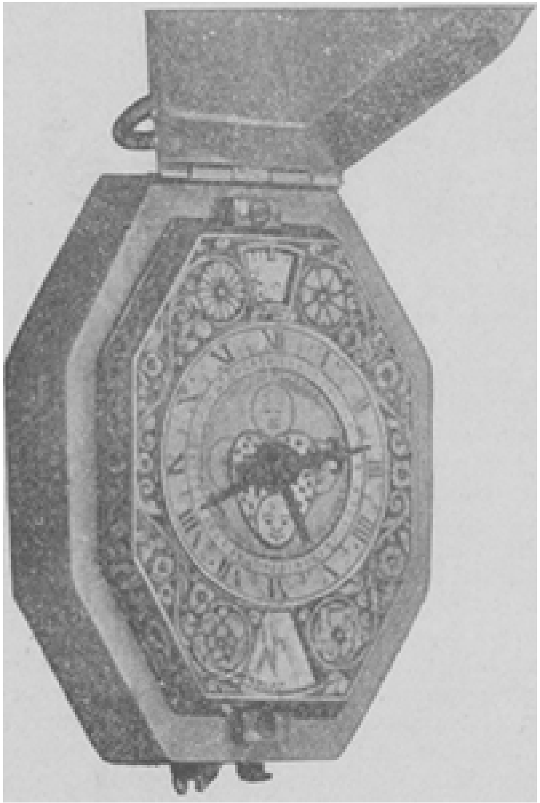

ACHTHOEKIG H RLOGE UIT 1600.

Op een helderen wintermorgen zocht hij den prior op, die zijn trouwe raadsman en geestelijke leider gebleven was.

ZILVEREN HORLOGE IN DEN VORM VAN EEN DOODSHOOFD UIT 1600.

'Pater prior,' zoo begon hij plechtig, terwijl hij zich voor des grijsaards voeten wierp, 'ik kom om afscheid te nemen. Dezen nacht heeft zich de witte roos nogmaals op mijn koorstoel vertoond.'

Bij dit bericht kon de eerwaardige priester zijn aandoening niet bedwingen. 'Mijn zoon, mijn veelgeliefde zoon,' snikte hij, 'onnaspeurlijk zijn Gods raadsbesluiten, buigen wij ons met aanbidding onder zijn hand.'

'Stel u gerust, pater prior,' antwoordde pater Augustinus, 'mijn ziel is in vrede: ditmaal kan ik uit den grond mijns harten het *fiat* uitspreken. Zegen mij, mijn vader, en dan - tot wederziens in den hemel.'

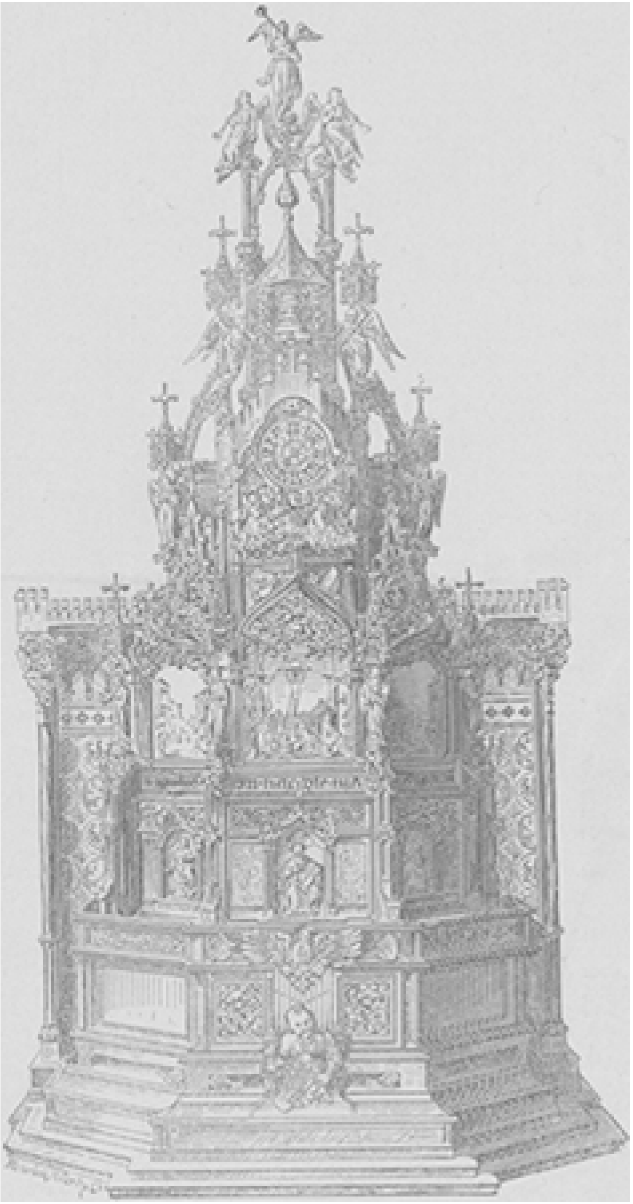

DE TWAALF-APOSTELEN-KLOK, OP DE ARNHEMSCHE TENTOONSTELLING DOOR BRAND VERNIELD.

Den volgenden morgen hoorde men in de kruisgangen der abdij slechts weenen en zuchten. De geheele gemeente treurde om haar jongen abt; men had hem in de vroegte, over zijn bidstoel gebogen, in het koor dood gevonden, het aangezicht als verlicht met den glans van bovenaardschen vrede.

Toen de prior het bericht ontving, hief hij de van tranen vochtige oogen ten hemel en Sprak:

'Zalig de knecht, dien de heer, als Hij komt, wakend vindt; voorwaar ik zeg u, Hij zal hem over al zijn goederen stellen!'

Op het graf van den abt Augustinus echter bloeide, door liefderijke handen verpleegd, schooner en geuriger dan ooit te voren, de witte roos.

Bij de Platen.

Waterlelies plukken. -

Waterlelies, zeggen wij, daar wij het niet over ons gemoed kunnen krijgen deze buitengemeen sierlijke bloemen met haar onbevalligen Hollandschen naam als ‘plompen’ aan te duiden. Hoe zij toch aan dien plompen naam gekomen zijn? Wij weten het niet, maar zeker is, dat zij in de wetenschappelijke handboeken niet anders worden betiteld. Daar kan men lezen dat van de plantenfamilie der plompen in ons land slechts twee geslachten worden gevonden, elk door ééne soort vertegenwoordigd: de witte plompen (*nymphaea alba*) en de gele plompen (*nuphar luteum*).

EIVORMIG HORLOGE MET GEGRAVEERDE KAST UIT 1625.

Met dien wetenschappelijken naam neemt de spraakmakende gemeente het overigens niet nauw, want behalve waterlelies, worden zij ook waterrozen, meerbladeren en witte waterkruiken genoemd.

De twee kinderen op onze gravure zullen zich om den naam niet bijzonder druk maken. Het meisje wordt geboeid door de prachtige witte kelken, die zoo verlokkend uitsteken boven de breede platte bladen, op het stille water drijvend. En haar broer doet haar graag het plezier, haar een ruiker van de mooiste en grootste bloemen en knoppen te bezorgen.

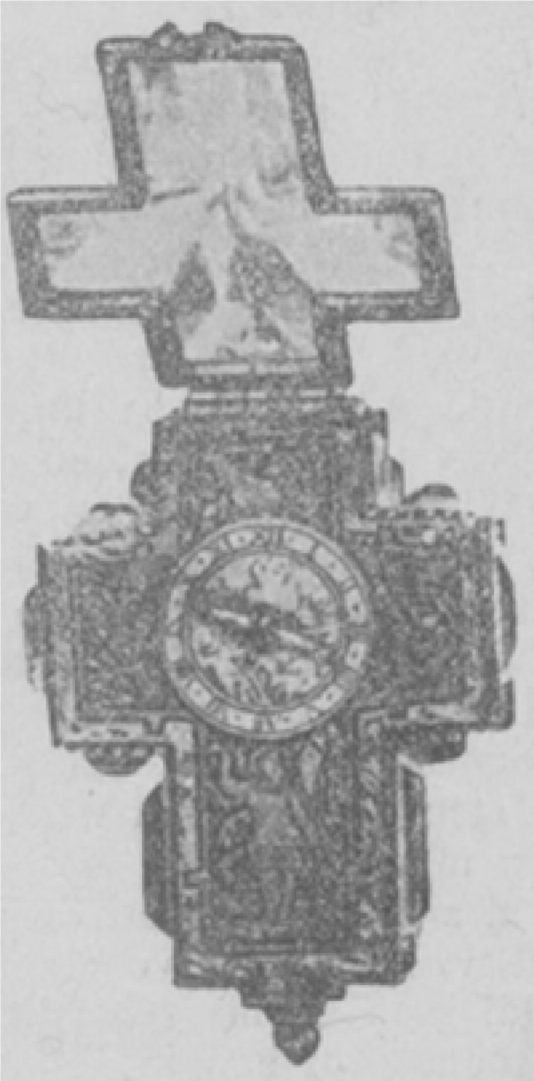

HORLOGE IN DEN VORM VAN EEN KRUIS. 16E EEUW.

[Nummer 19]

De statie te 's-Hertogenbosch.

De tentoonstelling van Noordbrabantsche nijverheid, die zoowel om de degelijkheid der inzendingen als om de feestelijkheden, waarmee zij, overeenkomstig den eisch des tijds, wordt opgevroolijkt, in de laatste weken zooveel vreemde bezoekers naar de aloude hertogstad trok, vormt een geschikte aanleiding om den lezers der *Illustratie* een beeld te geven van de nieuwe statie, waarmee 's-Hertogenbosch verleden jaar is verrijkt, en dat tot de fraaiste gebouwen mag gerekend worden, in de laatste jaren in Holland verrezen.

't Is een verblijdend teeken des tijds dat men dit van een statiegebouw zeggen kan. Tot voor weinige jaren scheen het alsof bij het ontwerpen van dergelijke gebouwen het schoonheidsgevoel en de kunst heel niet hadden mee te spreken. Bij den bouw van de allereerste staties, waarvan er nu, geloof ik, geen enkel meer staat, deed men nog zijn best, er iets moois van te maken. En men richtte, overeenkomstig den smaak van dien tijd, quasiklassieke tempels op van gepleisterden baksteen met portieken en kroonlijsten. Later ging de aardigheid er heelemaal af en liet men het ontwerpen van die modern-Europeesche karavansera's eenvoudig aan ingenieurs over, die nuchterweg in waterstaatstijl bouwden, hier en daar met wat cementfraaiigheidjes aangekleed, of ons gedachtenlooze navolgingen leverden van het buitenland.

Het monumentale Centraalstation, door Dr. Cuypers te Amsterdam opgetrokken, teekende een beslissend keerpunt in de dusver gevolgde sleur. Van nu af was aangetoond hoe het drukke moderne verkeersleven, dat de statiën noodig maakt, ok zijn aesthetische uitdrukking kan vinden in oorspronkelijke, vaderlandsche, moderne kunstvormen. En gelijk Dr. Cuypers' invloed merkbaar is in de heele Nederlandsche bouwkunst der laatste jaren, zoo deed die zich ook gelden bij den bouw der statiën.

Toen er tot de oprichting van vier nieuwe groote stationsgebouwen moest besloten worden - die van Nijmegen, Vlissingen, Den Bosch en Groningen - bepaalde de toenmalige minister van Waterstaat dat het ontwerpen daarvan zou worden opgedragen aan architecten, aan erkende bouwmeesters, die door andere scheppingen getoond hadden, voor die taak berekend te zijn.

De bouw van de statie 's-Hertogenbosch werd toevertrouwd aan den heer Eduard Cuypers, die met den grooten bouwmeester niet enkel den familienaam gemeen heeft, zooals hij reeds door het ontwerpen van verschillende verdienstelijke bouwwerken te Amsterdam had getoond.

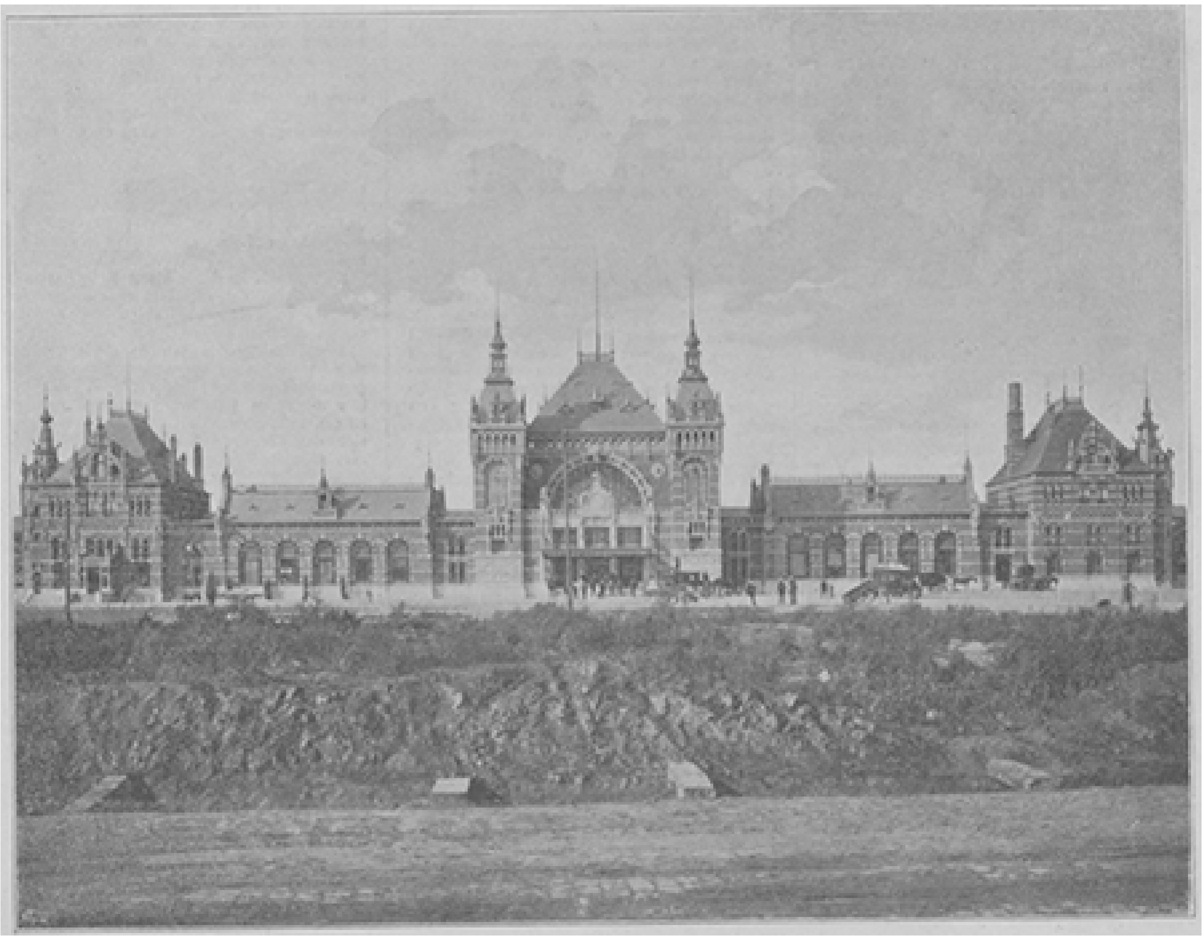

DE STATIE TE 'S HERTOGENBOSCH. (Deze en de volgende afbeeldingen zijn vervaardigd naar photographieën van C.F. CORDES te 's-Hertogenbosch.)

De hem opgelegde taak was niet gemakkelijk, vooral daar de plattegrond, door de ingenieurs vastgesteld, hem allesbehalve gelukkige verhou-

dingen aan de hand deed: 124 meter lengte bij maar 16 meter diepte en betrekkelijk geringe hoogte, - daar viel oogenschijnlijk niet veel moois van te maken: het scheen noodzakelijk een pijpenla te moeten worden.

Een blik op den voorgevel zal den lezer echter aanstonds overtuigen, dat de bouwmeester er in geslaagd is, de hem aangewezen ruimte zóó te verdeelen dat er een werkelijk sierlijk gebouw is verkregen, niet alleen van voren, maar van welken kant ook gezien een schilderachtig effect makend.

Dat heeft hij verkregen door het gebouw over de lengte te verdeelen in vijf onderscheiden vakken, namelijk een breed en hoog ingangs- of poortgebouw, aan twee forsche hoekpaviljoenen verbonden door twee lagere tusschengedeelten, die daarbij door hun afzonderlijke daken geheel los staan van het geheel. De twee zware, 31 meter hooge torens, waarmee de middelkoepel geflankeerd is, en de twee kleine hoektorens op de uiteinden der zijpaviljoenen werken daarbij mee om teekening in de massa te brengen.

Is die uitwendige verdeeling heel gelukkig, minder eigenaardig moet het heeten dat ze niet beantwoordt aan de inwendige inrichting. Ziet men het gebouw van buiten aan, dan zou men uit de gelijkvormigheid van rechter- en linkervleugel besluiten, dat zij van binnen ook dezelfde bestemming hadden, en dat, zooals in de meeste statiën, de wachtkamers rechts en links van den hoofdingang gelegen waren. Dit is evenwel niet het geval: de wachtkamers zijn alle op een rij links van het middelgebouw gelegen. De wachtkamer derde klasse, die de benedenverdieping van het linker hoekpaviljoen uitmaakt, heeft daarbij het ongerief, dat zij alleen van buiten toegankelijk is, zoodat de reizigers derde klasse, na eerst in het middelgebouw een kaartje genomen te hebben, zich buiten om naar de voor hen bestemde wachtkamer moeten begeven.

De vleugel rechts van den middelkoepel bevat bureau's voor beambten, telegraphie enz., terwijl het rechter hoekpaviljoen de woning uitmaakt van den stationschef.

Maakt het gebouw door zijn gelukkige massaverdeeling op onze afbeelding al een aangenamen indruk, men moet het zien in werkelijkheid, in zijn levendigen kleurentooi van helderrooden baksteen, afgewisseld met blauwen hardsteen voor de plinten, met grijzen zandsteen voor de omlijstingen, de banden en sluitsteenen, gele en groene tegels voor de vlechtingen in het doorloopende fries, men moet de rijke en kleurige versiering zien van den middelkoepel, beeldwerk, wapenschilden en gebrand glas, men moet de purperen leien daken, aan den nok nog weer met groene leien afgezet, zich stemmig boven die weelderige kleurenmengeling zien verheffen, om het rechte denkbeeld te krijgen van het vroolijke en vriendelijke gebouw.

De bouwmeester heeft begrepen dat eene statie een aangename verrassing, een gezellige pleisterplaats moet wezen op de vermoeiende en soms eentonige spoorreis. Hij heeft bedacht dat vooral eene statie als 's-Hertogenbosch voor duizenden een lang verbeid eindpunt zou zijn, dat hun al van verre een vriendelijk ‘welkom thuis!’ moest toeroepen. En de poëzie van het reizen, met zijn afwisseling van genoegens en ongemakken, heeft hem de motieven aan de hand gedaan voor een zinrijke versiering van zijn gebouw, dat als de toegang tot de gastvrije hoofdstad van Noordbrabant ook innemend van voorkomen moest zijn.

Het spoorwegverkeer verbindt en verbroedert de volken van den aardbol: wij zien het hier verzinnebeeld in de aaneengeschakelde rij wapenschilden van de verschillende landen, die tegelijk als een kleurige guirlande vormt boven den hoofdingang. Het

reizen vermeerdert onze kennis van de wereld en van alles wat er in te vinden is: daarop zinspeelt het beitelwerk van de sluitsteenen der lichtkozijnen: aan den rechtervleugel stellen zij Europa, Azië, Afrika, Amerika en Australië voor; aan den linkervleugel: het Water, de Lucht, het Vuur, de Aarde en de Kracht.

Maar wie per spoor wil reizen, moet op de klok letten. Daarom is boven het plat afgedekte portaal, versierd met twee leeuwen, die de wapenschilden van de stad en de provincie vasthouden, een groote klok aangebracht, ook weer van zinnebeeldig beeldwerk omringd. Wij zien er de teekenen van den dierenriem, die de verschillende jaargetijden verbeelden, de stralende zonnebloem, het symbool van den lichtenden dag, verder den haan, die den morgen aankondigt en tevens tot waakzaamheid vermaant, en ook den uil, den vogel van den nacht en van de wijsheid, die ons leert voorzichtig te zijn.

Voorzichtigheid toch mag den reiziger wel aanbevolen worden, die zich toevertrouwt aan het stoomros; maar toch kan hij gerust zijn, daar het menschelijk vernuft de geweldige stoomkracht heeft weten te breidelen en te beheerschen, gelijk we zien verzinnebeeld in den geboeiden reuzekop, die den sluitsteen van den grooten voorboog uitmaakt.

Zoo hebben al de versieringen een zinrijke beteekenis; het zijn geen gedachtenloos elders gestolen en hier aangeplakte ornamenten. En heeft de bouwmeester aldus voor geestigen uitwendigen tooi gezorgd, de kunstrijke handen die het inwendige versierden, hebben in zijn geest voortgewerkt, zoodat de harmonie tusschen uiterlijk en innerlijk volkomen is.

Dikwijls ziet men gebouwen, wier gevel werkelijk met smaak is ontworpen, maar treedt men ze binnen, dan merkt men dat het inwendige daaraan heelemaal niet beantwoordt: voor de buitenwereld heeft men getracht te schitteren: van binnen is het boeltje ordinair en gemeen. Hier is, zooals het behoort, juist het omgekeerde het geval: in plaats van de verwachting, door het uiterlijk gewekt, teleur te stellen, bevredigt het inwendige die en overtreft ze zelfs. Dit geldt evenwel niet van de ruimte, daar, zooals ik straks al opmerkte, eigenlijk de helft van het gebouw, de linkervleugel, maar feitelijk statie is.

Langs een breede trap bereikt men, onder een geestig opgewipten glazen luifel door, langs drie deuren van teakhout, die zoowel naar binnen als naar buiten openen, eerst het tochtportaal en betreedt dan de groote koepelvormige voorzaal.

Daar heeft men de kaartjesloketten en 't goederenbureau, een allersierlijkst uit teakhout en glas opgetimmerd gebouwtje; men vind er borden of lezenaars staan, waarop men de uren van vertrek en aankomst der treinen kan raadplegen; verder kan men in deze vorstelijke voorhalle rustig op en neer wandelen en op zijp gemak den rijzigen bouw en de fraaie versiering in zachte vlakke tinten bewonderen. Zooals op de afbeelding (blz. 148) te zien is, rust de koepel op vierkante kolommen, halverwege van *rouge-Griotte* marmer, en met koperen kapiteelen. De vier groote boogvensters hadden, volgens de oorspronkelijke gedachte van den bouwmeester, vier merkwaardige gezichten uit Den Bosch moeten vertoonen; ze zijn nu in effen groen glas gehouden, omlijst met een sierlijken bloemrand. De wandbeschildering vertoont gestyleerde vlinders (geestig zinnebeeld van den fladderenden reislust), afgewisseld met het gevleugelde wiel, het symbool van het spoorwegverkeer, en wapenschilden.

Begeeft men zich uit deze ruime en hooge voorhalle, door de gang (op de laatste blz. afgebeeld), naar de wachtkamers en restauratie, dan vallen die vertrekken in afmetingen wel wat tegen. Maar de stoffeering en versiering is alweer keurig. Zooals op de afbeelding te zien is, wijst een liggende vrouwefiguur op een witten steen in

den muur gebeiteld, aan het begin van de gang, den weg naar de genoemde lokalen. Gaan wij, de wachtkamer eerste en tweede klasse en het damessalon rechts latende liggen, de helder verlichte gang aanstonds ten einde, dan bereiken wij de ververschingzaal, een allergezelligst vertrek, dat door zijn groote boogramen een vrij uitzicht geeft op de stad met haar torens en haar Sint Jan. In het rond is de zaal met een hooge houten lambrizeering betimmerd, waaruit zich, tegen den achtermuur het buffet ontwikkelt. De meubels zijn van eikenhout en de stoelen met dof donkergroen leer bekleed. Aan weerszijden van het buffet is een nis voor de verwarmingstoestellen en ook nog een tegenover het buffet. Opmerkelijk is hier alweer het zinrijke der versiering, door de Haagsche plateelbakkerij van Rozenburg in verglaasde tegels uitgevoerd. Zoo geeft de nis links van het buffet te midden van korenaren en korenbloemen de spreuk te lezen ‘eet wat gaar is’; die rechts van het buffet: ‘drink wat klaar is’ omslingerd door wingerdranken, en die tegenover het buffet: ‘spreek wat waar is’ te midden van stekelige distels.

Op de wandvlakken ziet men gestyleerde kreeften, geen onaangename verschijning voor den gragen fijnproever, en het rondloopende fries vertoont kikkers en paddestoelen, een geestige zinspeling op het lage land rondom Den Bosch, dat door de overstroomingen zoo vaak tot een moeras wordt gemaakt. De twee groote ooievaars boven het buffet sluiten zich heel natuurlijk daarbij aan.

De motieven voor de wandschildering in de wachtkamer 1e en 2e klasse zijn ontleend aan de insectenwereld, vlinders, kevers en sprinkhanen, allemaal beestjes, waarvan men op reis nogal eens last heeft. Hier zijn de stoelen en de groote *pouffe* in het midden met muisgrijs trijp bekleed, dat goed harmonieert met de rustige tinten van wanden en betimmering. De nissen voor de verwarmingstoestellen geven tusschen rozen en leliën te lezen: ‘Goede reis,’ en ‘Welkom.’

Maar een meesterstukje van stoffeering en versiering is het aan dit vertrek grenzende damessalon, waarvan de wanden beschilderd zijn met de zinnebeelden van de meest sprekende hoedanigheden der vrouwen: leliën, die de zedigheid, en pauweveeren, die de pronkzucht verbeelden, alles gevat in een rand van rozen, het beeld der vrouwelijke bevalligheid.

Het meublement bestaat uit groen gebeten eikenhout met rooskleurig trijp bekleed, en vooral 's avonds als de fraaie electrische lamp over dit alles een getemperd licht werpt, maakt dit vertrek den indruk van een gezellig en sierlijk pronkkamertje. Het zou zonde zijn, als de smaakvolle en zorgvuldig behandelde wandversieringen in deze vertrekken bedekt mochten worden met de hooggekleurde en schreeuwerige reclamebiljetten, die men anders in stations zoo dikwijls ziet. Daarom zijn in de ververschingzaal vier vaksgewijs ingedeelde eiken lijsten of ramen opgehangen, uitsluitend voor zulke plakkaten bestemd, zoodat zij niet overal hun opzichtige vlekken op de wanden kunnen werpen.

Niet onvermeld mag blijven dat de schilderingen aan wanden en zolderingen het werk zijn van den heer K. Sluyterman, leeraar aan de polytechnische school te Delft, die de gedachte van den bouwmeester geestig heeft weten te illustreeren.

De wachtkamer derde klasse is heel eenvoudig, maar toch smaakvol in effen kleuren behandeld en heeft een tochtportaal, aan den voorgevel uitgebouwd.

Aan de achterzijde van de statie strekken zich twee bijzonder lange, met glas overkapte perrons uit, verbonden door een brug met dubbele toegangen (een trap voor de voetgangers en een helling voor de handwagens). 't Is jammer dat die brug het vrije gezicht beneemt over de heele lengte dier perrons, dat anders imposant had kunnen wezen, en ook het licht, vooral van het damessalon onderschept. Hoewel een

tunnel, zooals bij andere statiën ter ververbinding van het perron is aangebracht, stellig ook zijn onaangename zijde heeft, was die hier toch verkieselijk geweest boven dit ijzeren gevaarte, dat een leelijken sta-in-denweg vormt. Het beneemt ook het gezicht op de sierlijke gebouwtjes van het tweede perron, die behalve de noodige gemakken weer wachtkamers bevatten, en in bouw en versiering even keurig zijn behandeld als het hoofdgebouw.

Alles samengenomen is de nieuwe Bossche statie eene schepping, waar de Hollandsche bouwkunst werkelijk eer mee in legt. Het is niet gebouwd in een conventioneel overgenomen stijl (het publiek zegt er natuurlijk weer Oud-Hollandsch tegen), maar zonder zich aan gewaagde nieuwigheden te buiten te gaan, heeft de ontwerper hier iets nieuws en oorspronkelijks geleverd, ongemeen en toch niet gezocht. Gelijk in de goede dagen der architectuur hebben ook hier alle kunsten samengewerkt om een harmonieus samenstel te vormen; de onderdeelen vloeken noch onderling, noch met het geheel, maar beeld-, schilder-, decoratie-,

glasbrand- en smeewerk werken alle samen om de gedachte van den bouwmeester tot volle en zuivere uitdrukking te brengen.

Gelijk ik bij den aanhef zei, is het een verblijdend verschijnsel, dat zoo iets van eene statie gezegd mag worden. Het teekent een vooruitgang in de denkbeelden, een ommekeer, die veel belooft voor de toekomst. Wil de kunst krachtig leven en weer de heele maatschappij doordringen, dan moet zij zich niet als vroeger hooghartig afzonderen in de academiën, maar zich in het volle moderne leven werpen en alle uitingen daarvan trachten te vermooien.

J.R.V.D.L.

De burgemeester van Scharreldonk. Tooneeltjes uit den 'goeden ouden tijd,' door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

Dit deden zij om voor de overblijvenden meer over te laten van de tafel des overvloeds, waaraan die heeren voorloopig zelf zaten te smullen (een heerlijk voorbeeld voor hunne hedendaagsche volgelingen). Het spreekt echter vanzelf dat de alleruiterste ultra-revolutionnairen, die hierdoor niet in de gelegenheid waren en ook niet gesteld werden, hunne overheerlijke theorieën van volksheil te verwezenlijken, hiermee allesbehalve tevreden waren en eindelijk den 22n Juni een oproer verwekten tegen de provisioneele regeering, dat vier dagen duurde en honderden slachtoffers maakte, niet onder de aanvoerders, maar onder het naar den heilstaat op weg zijnde volk.

Toen dan ook baron Karel en Krelis twee dagen in Parijs vertoefd hadden, zagen zij al, dat er iets niet in den haak was. Parijs was Parijs niet meer. De Fransche luchthartigheid had plaats gemaakt voor een zekere somberheid; er scheen iets in de lucht te hangen, dat ieder terneer drukte. Het gewoel in de hoofdstraten had iets van het tegen elkaar indrijven en samenpakken van donderkoppen voor een onweer. Een hond, die ruzie had met een straatjongen; een huilend kind, dat verdwaald was; kleinigheden, die anders bijna niet werden opgemerkt, veroorzaakten nu telkens sporen van volksoploopen, alsof het geheele maatschappelijk leven een strakgespannen boog was, waarvan een kinderhand de pees kon doen losspringen, zonder te weten, welke richting de pijl zou nemen en welke verwoestingen deze zou te weeg brengen.

Allen wantrouwden elkander; het lichaam was vrij, maar de geest was gebonden. Men verborg zijn gedachten in het donkerste hoekje van zijn binnenste en mompelde slechts oyer vernomen geruchten of over de waarschijnlijkheid van onbekende voornemens van niet genoemde personen, of over andere volkomen onbelangrijke dingen - alleen niet over *de* zaak, waarvan het bestaan aan elk bekend was; die ieder neerdrukte en machteloos maakte tot iets goeds; die boven Parijs zweefde als verstikkende dampen boven een moeras, of kolengas in een gesloten kamer. De werkplaatsen waren verlaten. De werklieden zaten in de kroegen als politieke tinnegieters en verteerden hun laatste penningen aan zuren wijn, of aan brandewijn,

voor driekwart bestaande uit vitriool, en waarmede zij hun lichaam vergiftigden, zooals zij het hun geest deden met de holle en dolle theorieën, die hun als de hoogste wijsheid werden voorgelegd.

Kortom, aan alle kanten broeide het staatkundig onweer en menigeen hoopte in stilte, dat de felle bliksemstraal maar spoedig door de lucht zou schieten, die misschien groot onheil zou aanrichten, maar in allen geval den dampkring zou zuiveren.

Onze twee Hollanders bekommerden zich echter niet veel om den Franschen revolutie-geest. Heel gemoedelijk verlieten zij iederen morgen na het ontbijt de 'Deux demi-Chiens,' wandelden waar het hun het beste beviel, bezochten het een of ander museum, namen het tweede ontbijt in een uitmuntende restauratie en kwamen tegen den avond weer in hun hotel terug. Hun eenige voorzorg was, dat Krelis steeds zijn geladen pistool in den binnenzak van zijn jas en zijn dolkmes in den gordel droeg, terwijl zijn meester zich tevreden stelde met een flinken degenstok met looden knop.

Op deze wijze hadden zij al meer dan een week in Parijs doorgebracht, toen jonkheer Karel zich op zekeren nacht verbeeldde, dat het op straat niet zoo rustig was als anders.

Een dof gedreun liet zich hooren, alsof in de verte zware karren over de steenen rolden, en meermalen galmden de voetstappen van menschendrommen door de verlaten straten. De sombere huizen schenen op de ongewone beweging aan hunne voeten neer te zien en hier en daar pinkte een lichtje voor een duister venster en werd een raam zachtjes opgeschoven, om een angstig oog gelegenheid te verschaffen, even naar buiten te gluren.

Krelis had de drukte ook gehoord en overlegde bij zichzelf, wat hij zou doen: opstaan en zich kleeden, om op alles voorbereid te zijn, of kalm blijven liggen en zichzelf te overreden, dat dit alles maar Fransche wind was, ten einde met die gedachte weer rustig in te slapen. Hij koos een middelweg en bleef wakker in zijn bed liggen, om den dag af te wachten. Om drie uur was de korte zomernacht al voorbij en de morgen schemerde het venster binnen. De zon kwam in een nevel bloedrood op, alsof zij zich schaamde over de moordtooneelen, die zij dien dag zou moeten beschijnen, en gelijk met de zon kwamen ook uit de vele armoedige stegen en sloppen havelooze kerels te voorschijn, - alsof zij zoo uit den grond oprezen - die in groepjes of alleen door de straten klosten, om in een andere even ellendige achterbuurt in een kroeg, een kelder of een of ander akelig krot weer even geheimzinnig te verdwijnen.

Ongeveer om acht uur was ook de jonge baron gekleed en gereed om zijne gewone dagorde te volgen.

Hij vond Krelis beneden reeds wachtende en in druk gesprek met den hotelier, die er bijzonder gejaagd en bezweet uitzag. De goede man stoof dan ook - voor zoover er bij een altijd beleefd Franschman van stuiven sprake kan zijn - direct op den jonker al en greep deze bij een van de lapellen van zijn jas, om er in den loop van zijn redevoering tusschenbeide een zenuwachtig beleefd rukje aan te geven.

'Waarlijk, monsieur, ça n'irait pas. 't Zou ongepermitteerd zijn, dat monsieur misschien zijn leven in gevaar bracht; 't zou waarlijk onbezonnenheid, neen erger, roekeloosheid zijn, vandaag het hotel, in ieder geval, de straat te verlaten; monsieur zou best doen - met een overredend rukje - naar den raad van hem, den hotelier, te luisteren, en stil thuis te blijven. 't Was, parole d'honneur, uiterst gevaarlijk, de stad in te gaan. Als het lagere Parijsche volk, - canaille, monsieur! - eenmaal woelt en gist, is het 't beste, er niet mee in aanraking te komen. Er zou bepaald geschoten worden - met een rukje - en in dat geval neemt het barrikade-volk het niet zoo nauw met een mikpunt. Monsieur zou zich zelf bezondigen - met allen eerbied gezegd -

met het gevaar te willen loochenen of tarten en hij - de hotelier - rekende er dus vast op, dat zijn raad zou gevolgd worden, en dat monsieur - met een zegevierend rukje tot besluit - in de ‘Deux demi-Chiens’ zou blijven met den knecht en vandaaruit bedaard afwachten, welken keer de zaken zouden nemen. Monsieur zou zich zijn verblijf binnenshuis zoo aangenaam mogelijk zien gemaakt.

En de bedrijvige waard nam zijn mutsje van het hoofd en wiste zijn gloeiend gelaat en kalen schedel met zijn zakdoek af in de meening, dat de jonge Hollander aan zijn overredingstalent geen weerstand kon bieden.

Om ziin woorden nog meer kracht bij te zetten, klonk in de verte het geknetter van eenige geweerschoten.

Krelis stak bij dit geluid zijn neus in de lucht als een oud strijdros, dat den kruitdamp ruikt, en onze jonker zag zijn bediende van ter zijde eens aan.

‘Wel, Krelis, wat dunkt u er van?’ vroeg hij.

‘Jonker,’ antwoordde de jager, ‘het is in allen geval dwaasheid, om uit pure nieuwsgierigheid zijn leven te wagen; maar het blijft de vraag nog, of het daarbuiten wel zoo wild toegaat, als deze Fransche mijnheer belieft te zeggen. En het zou zeker ook onplezierig zijn, en in alle geval kunnen wij er op rekenen, thuis hartelijk uitgelachen te worden, als het uitkomt, dat wij om een volksoploopje en een paar geweerkogels den geheelen dag in huis ziin blijven zitten, als een bange jongen bij een onweer in de etenskast. Het beste dunkt mij, dat wij nog een paar uurtjes hier blijven, en als het lawaai wat afzakt, eens op verkenning uit te gaan in de buurt.’

‘Precies mijn gedacht,’ meende Karel.

Dientengevolge gingen onze twee reizigers op hun gemak ontbijten, en toen om tien uur niets verontrustends meer vernomen was, verlieten zij oudergewoonte het gebouw en stapten de straat op.

't Was hun echter beter geweest, als zij dit maar niet gedaan hadden.

De straat, waarin hun hotel gelegen was, konden zij ongestoord ten einde loopen, maar toen zij den hoek waren omgedraaid, hoorden zij het geweervuur dichter in hunne nabijheid en in de derde of vierde straat, niet verder dan een kwartier gaans van de ‘Deux demi-Chiens,’ zagen zij, dat een eind verder de verkeersweg was afgesloten door een hooge barrikade, die de geheele breedte van de straat besloeg.

Zij begonnen nu al iets meer den ernst van den toestand te begrijpen. Zij konden zich niet meer verbloemen, dat Parijs weer voor de zooveelste maal in opstand was gekomen en dat de revolutie een tijd lang de heerscheres van de straten zou zijn. Het straatgevecht woedde wel is waar nog op eerbiedigen afstand; de barrikade was slechts bezet door een paar havelooze kerels, met het geweer in den arm, maar het was wel denkbaar, dat de woeling en de strijd binnenkort door geheel Parijs verwoestend zouden heentrekken.

De jonker bleef staan en keek eens rond.

Vooruitgaan konden zij niet. De nieuwsgierigheid zou misschien in staat zijn geweest hun een kijkje te doen nemen op en over de barrikade, maar de voorzichtigheid hield hen hiervan terug en het gezond verstand behaalde eindelijk de overwinning.

‘Jonker,’ zei Krelis, ‘wij moeten terug. Gij ziet, geen mensch waagt zich op straat, en al zijn wij vreemdelingen, met een behoorlijk afgeteekenden pas in den zak, dat geboefte trekt zich daar niemendal van aan. Van een eerlijk vechtpartijtje ben ik niet bang, en toen op de citadel vijf geweerkogels te gelijk juist tusschen mijn vingers doorvlogen, wenschte ik ze allemaal beleefd goede reis; maar om hier in zoo'n

doorloopend gat, waar men zijn vinnen bijna niet roeren kan, God weet wat te ondervinden, daarvoor pas ik.'

En Krelis nam met vrijpostige beleefdheid zijn heer onder den arm en maakte rechtsomkeert naar huis terug.

Aan het einde van de straat kwam een troepje van tien of twaalf kerels aanstormen, die blijkbaar van plan waren, zich met de verdediging van de barrikade te belasten. Zij hadden niets gelijk dan hun woest en terugstootend uiterlijk, benevens een roode muts. Voor de rest had ieder zich toegetakeld, zooals hem beliefde. De officier, die deze afdeeling 'Nationale garde' aanvoerde, was gewapend met een oude cavalerie-sabel en een verroest pistool. Zijn voeten staken in groote, met hooi gevulde klompen, en een blauwe gelapte kiel hing hem als een zak om het lijf. Zijn tijdelijke onderdanen staken even haveloos in allerlei uiteenloopende kleedingstu ken en paradeerden op de meest onmilitaire wijze met oude, afgedankte geweren, die het meest gevaarlijk waren voor den schutter zelf, met slagersmessen, met pieken, bijlen of zeisen, hier of daar uit een oud-roestwinkel opgedolven, of misschien gestolen, waar niets anders te stelen viel.

Onze beide Hollanders gingen met kwalijk verborgen afkeer op zij om deze quasi-soldaten te laten passeeren; maar dit scheen niet in het plan van den officier te vallen. Hij liet zijn afdeeling halt houden en hield de vreemdelingen staande.

VOORHALLE VAN DE STATIE.

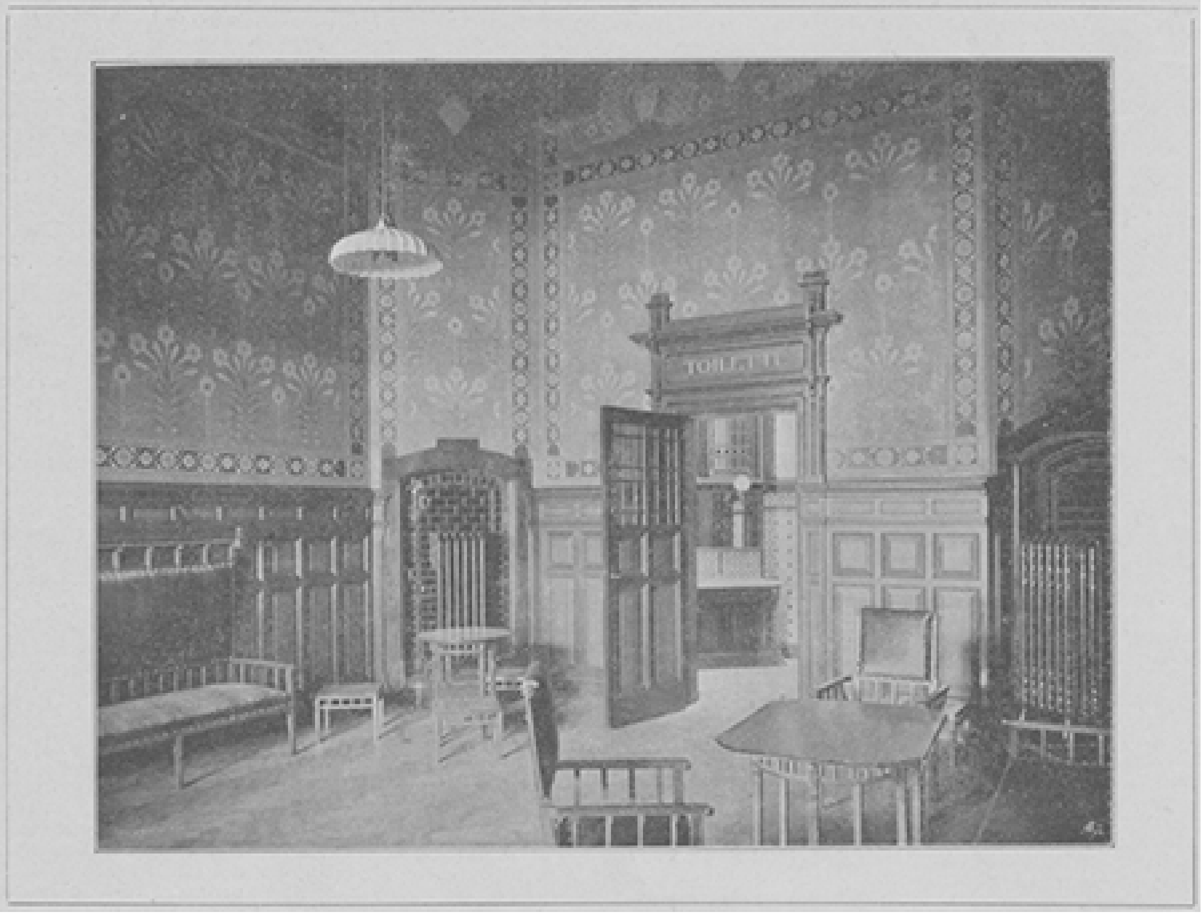

DAMESSALON.

AARTSHERTOG KAREL LAAT HET LIJK VAN GENERAAL MARCEAU NAAR DE FRANSCHE VOORPOSTEN OVERBRENGEN. 23 September 1796. Naar de schilderij van R.v. Ottenfeld.

Au nom de la liberté, égalité et fraternité, en au nom van het revolutionnaire comité, dat het bestuur van Parijs op zich had genomen, gelastte hij deze beide citoyens hem te volgen en de barrikade in geval van nood mee te helpen verdedigen. Voor wapenen zou gezorgd worden door bovengenoemd comité, dat zich eveneens had verbonden behoorlijk soldij te betalen en als onderpand daarvoor zeer gul was met assignaten en andere papiertjes, die later hun waarde zouden ontleenen aan de nationale eigendommen.

Jonker Karel trachtte den citoyen-luitenant te overtuigen, dat hij volstrekt niets met barrikaden of geweerkogels te maken had en dat men hem als Hollander en vreemdeling toch niet tot Franschen krijgsdienst kon verplichten.

Maar de ander was in dit opzicht voor geen rede vatbaar en liet zich evenmin overtuigen door de woorden van den jongen baron als door diens paspoort.

Toen onze jonker dan ook onversaagd bleef weigeren, gelastte de schooier zijn gevolg beiden te arresteeren, met de bedreiging, dat hij hen voor den krijgsraad zou laten brengen, en, zoo deze nog niet mocht zijn samengesteld, hen op eigen gezag zou doen fusilleeren, als een voorbeeld voor alle schurken, die zouden weigeren, de zaak van het volk en van de vrijheid te dienen.

Maar dit lag volstrekt niet in het plan van den baron en nog minder van Krelis. In een oogenblik tijd had deze met zijn stevige Brabantsche vuisten twee gardisten tegen den grond geslagen en schudde een paar anderen door elkaar, dat hun de tanden in den mond rammelden, terwijl zijn heer den officier als een blok hout op zijn gevallen volgelingen wierp, na vooraf diens sabel door midden te hebben gebroken.

En voor dat de anderen goed begrepen wat er gebeurde en van hun schrik waren bekomen, namen de Hollanders hun beenen op en liepen als hazen de eerste de beste zijstraat in.

Razend van woede sprong de toegetakelde luitenant op en vloog met zijn troep de vluchtelingen na, onder het schreeuwen van moord en brand en het uitbraken van de schrikkelijkste verwenschingen en bedreigingen. Deze waren echter al te ver vooruit en zouden voorzeker ontkomen zijn, als niet op het geschreeuw aan het andere eind van de zijstraat vier of vijf andere nationale gardisten waren aangeloopen, die hun elders den weg versperden en opsloten als een muis in de val.

Krelis had in een oogenblik den toestand overzien en besloot met zijn heer in geval van nood hun leven zoo duur mogelijk te verkoopen. Zij waren juist voor een blinden tuinmuur gekomen, in het midden waarvan een vrij diep poortje was en in dit poortje verschansten de twee vervolgden zich zoodanig, dat hun rug in alle geval gedekt was.

De toestand was critiek genoeg. Krelis had zijn pistool in de hand en zijn heer met getrokken degenstok naast hem. Het duurde geen twee minuten, of zij waren door een dozijn Franschen omringd, die allen door elkaar zwetsten en schreeuwden, maar door het pistool van Krelis op eerbiedigen afstand werden gehouden. Gelukkig waren de aanvallers in het bezit van slechts drie slechte geweren en de mishandelde officier nam er een van om een schot te lossen op den jonker; maar toen hij het wapen in den aanslag zette, hief Krelis zijn pistool op en verbrijzelde hem met een gelukkig schot de vingers van de rechterhand, zoodat het geweer op den grond viel en door den schok afging, zonder eenig nadeel te doen.

Op hetzelfde oogenblik werd zachtkens een raam aan den overkant van de straat opgeschoven. Een hoofd kwam naar buiten kijken; een kreet van verbazing werd

gehoord en een oogenblik later klonk een schot door de lucht, dat één der aanvallers den schedel verbrijzelde; een tweede schot volgde en nog een gardist tuimelde omver, en de anderen, niet wetende wat er aan de hand was en door een panischen schrik aangegrepen, sloegen op de vlucht en waren in een oogwenk verdwenen.

Geen halve minuut later ging een deur open, de jonker en Krelis werden haastig bij de armen in huis getrokken en stonden tot hun groote verbazing vlak tegenover niemand anders dan.... meester De Bas en den heer De Wilde.

Dat was eene verrassing, dat was eene vreugde. De vier landgenooten schudden elkaar de hand, alsof die met arm en al afgerukt moest worden en tot slot van rekening voerde Krelis in zijn eentje een soort zegevierenden krijgsdans uit, om aan zijn gevoelens lucht te geven.

'Lieve hemel,' riep de jonker voor de zooveelste maal uit, 'dat is een geluk. Hoe zal ik u genoeg danken voor uwe hulp; zonder uwe tusschenkomst zou het er leelijk met ons hebben uitgezien; gij hebt ons het leven gered!' En hij drukte al weer meester De Bas de hand en schudde die met vernieuwde hartelijkheid zoo geweldig heen en weer, alsof deze uiting van gevoel hem nu pas te binnen schoot, en hij die operatie met genoegen nog honderdmaal zou verrichten. 'En dat noem ik toch toevallig,' voegde hij er bij, 'dat wij u beiden hier in Parijs zoo op het juiste oogenblik aantreffen. Ik dacht dat gij hoog en droog in Lissabon zoudt zitten. Hoe komt gij zoo in Frankrijk verzeild?'

'Dat zal ik u dadelijk vertellen,' antwoordde de heer De Wilde. 'Maar kom eerst met ons mee naar ons logies. Dat ellendige canaille daarbuiten is niet te vertrouwen. Als zij het in hun hoofd krijgen, om met een flinke macht terug te komen, zouden wij niet veel uit kunnen voeren. Wij willen dus eerst ons corpus in veiligheid brengen.'

En hij ging de anderen voor en bracht hen door het huis - dat onbewoond bleek, en te huur stond - en door den tuin in een blind steegje, dat achter de tuinmuren van de aangrenzende huizen heen liep. En eenige huizen verder voerde hij hen over een verlaten erf vol rommel en langs een steile trap en door een donker gangetje in een paar tamelijk vroolijke kamers, die op straat uitzagen.

'Welkom hier!' zei hij. 'Neemt uw gemak en gaat zitten, dan zal ik het heele geheim oplossen.'

Dit was spoedig geschied.

De heer De Wilde stond niet meer in betrekking tot de Portugeesche legatie. Zijn handelsbetrekkingen hadden hem naar Frankrijk geroepen en terwijl zijn vrouw en kinderen in Lissabon bleven, had hij zijn neef meegenomen. De woelingen in geheel Europa en vooral in Frankrijk deden hem besluiten, de crisis af te wachten en dan zijn zaken te regelen, en om vrijer te kunnen handelen was hij niet in een hotel gegaan, maar had een paar kamers gehuurd in een stil huis, waar hij van zijn medebewoners zoo weinig mogelijk last had.

'En zoodoende,' vertelde hij verder, 'zaten wij hier zooeven aan ons ontbijt, toen wij geschreeuw hoorden en vloeken en schelden en stappen van menschen, die hard liepen. En omdat mijn neef meende, dat hij ook Hollandsche woorden hoorde, liepen wij door het laantje en kwamen in een onbewoond huis en daar schoven wij het raam open en de rest is u bekend.'

'Ja,' grinnikte Krelis, 'ik heb ze uitgescholden voor ellendige lafbekken en duivelstuig en die woorden heeft mijn goede engel mij zeker in den mond gegeven, want ik had nooit kunnen denken, dat die nog aanleiding zouden geven om ons leven te redden.'

(*Wordt vervolgd.*)

Generaal Marceau en aartshertog Karel.

Onder de generaals der eerste Fransche republiek behoort Marceau tot de meest sympathieke figuren, omdat hij aan onstuimige dapperheid en groote veldheerstalenten rechtschapenheid en menschlievendheid paarde, eigenschappen, in die dagen bij de in één sprong van soldaat tot generaal opgeklommen krijgsoversten maar zeer schaars te vinden.

Den 1en Maart 1769 te Chartres geboren, nam Marceau als sergeant deel aan de bestorming der Bastille, werd, in zijn vaderstad teruggekeerd, aanvoerder van een bataljon vrijwilligers, en in April 1793 naar de Vendée gezonden om den opstand der koningsgezinden te dempen. Daar hij hier naar den zin der revolutionnaire en bloeddorstige regeering te Parijs veel te zachtmoedig te werk ging, werd hij door den afgevaardigde der Conventie Bourbotte als verrader der republiek in hechtenis genomen, maar, daar men zijn krijgskundige talenten noodig had, vóór den slag bij Saumur weer in vrijheid gesteld.

Gedurende den veldslag gaf hij Bourbotte een bewijs van zijn edelmoedigheid, door hem zijn eigen paard af te staan en daardoor den revolutionnairen dwarskijker het leven te redden. Deze, hierdoor getroffen, wist te bewerken, dat Marceau tot brigade-generaal benoemd werd.

Na de overwinning bij Autrain den 18en November 1793, werd hem in Kléber's plaats voorloopig het opperbevel over de beide legers in het Westen opgedragen. Marceau versloeg den 12en December de Vendeeërs bij Le Mans en veroverde de stad. Gedurende het gevecht had hij een lief jong meisje, dat de wapenen tegen de republiek voerde, gered, waarvan zijn benijders gebruik maakten om hem opnieuw van verraad te beschuldigen, wat zijn terugroeping ten gevolge had.

Eerst in den veldtocht van 1794 kreeg hij het bevel over een divisie van het Ardennen-, daarna van het Maas- en Sambre-leger. Nadat hij den 26en Juni de overwinning bij Fleurus had beslist, nam hij in den herfst Aken, Bonn en Koblenz in. In den veldtocht van 1795 voerde hij de achterhoede aan bij den terugtocht op den linker Rijnoever; in 1796 voerde hij onder generaal Moreau het bevel over twee divisies en belegerde Mainz en Ehrenbreitstein, maar moest bij de achterwaartsche beweging van generaal Jourdan eveneens op Limburg aan de Lahn terugtrekken. Jourdan gaf hem nu bevel, aartshertog Karel van Oostenrijk tegen te houden, opdat het Fransche leger door den pas van Altenkirchen zou kunnen trekken. Hierdoor redde Marceau het Fransche leger, maar werd den 19en September 1796 door den kogel van een Tiroler jager doodelijk getroffen en stierf vier dagen later te Altenkirchen, waarheen men hem had overgebracht.

Aartshertog Karel, de derde zoon van keizer Leopold II en een der bekwaamste Oostenrijksche veldheeren, was nog twee jaar jonger dan generaal Marceau. Op twintigjarigen leeftijd kwam hij als generaal naar de Nederlanden, nam deel aan den slag bij Jemappes, droeg als bevelhebber der voorhoede veel bij tot de overwinning bij Neerwinden door de bondgenooten en werd na de herovering van België stadhouder der Nederlanden. In Januari 1794 voerde hij bij Landrécy bevel over een divisie, bij Doornik en Kortrijk over den heelen linkervleugel en bij Fleurus over het centrum, zich overal, of hij overwon of overwonnen werd, onderscheidend door zijn kalmen moed en veldheersgaven.

Nadat hij in 1796 op nauwelijks 25jarigen leeftijd als rijksveldmaarschalk het opperbevel over het Oostenrijksche leger aan den Rijn en over het rijksleger had op zich genomen, streed hij bij Rastatt met geluk tegen Moreau, versloeg Jourdan in Beieren en dwong de Franschen over den Rijn terug te trekken.

Bij deze laatste gelegenheid was het, dat de dappere Marceau er het leven bij inschoot. Toen de Oostenrijksche generaal Altenkirchen bezette en daar den doodelijk gewonden tegenstander aantrof, liet hij hem met alle mogelijke zorgen omringen, en, nadat Marceau den laatsten adem had uitgeblazen, diens lijk naar de Fransche voorposten overbrengen. Deze aangrijpende episode, door kunstenaars reeds zoo herhaaldelijk op doek gebracht, geven wij in dit nummer op blz. 149 te aanschouwen.

Te Altenkirchen werd later voor dep Franschen generaal een gedenkteeken opgericht, dat keizer Napoleon III in 1863 liet vernieuwen, en ook in zijn geboortestad Chartres houdt een standbeeld de herinnering aan den dapperen soldaat levendig. In 1889 liet de regeering der Fransche republiek het gebeente van Marceau opgraven en naar Parijs overbrengen, waar het in het Pantheon is bijgezet.

Ook eene kwestie, door W.J.

De oude heer Van Hoven was zoo zachtjesaan een goede zestiger geworden. Een jaar of wat geleden had hij zijn zaak in manufacturen voordeelig van de hand gedaan, was gaan rentenieren en leefde nu zoo stilletjes heen met zijne vrouw, die hem in opgeruimdheid en levenslust maar weinig toegaf.

Hij was altijd een jolige snuiter geweest en nog was hij het meest in zijn element, wanneer hij de een of andere streek of een grappig voorval uit zijn jonge dagen kon ten berde brengen. Ongetwijfeld verstond hij dan de kunst van ‘opsnijden’ ook, maar toch slechts in ondergeschikte punten; de hoofdzaak was waar: daar kon men op aan. Geen gelegenheid, die zich presenteerde, of hij nam ze te baat, om zoo'n ‘geschiedkundig’ anecdootje ten beste te geven. Zoo was het geen wonder, dat de een of ander het voorrecht genoot, hetzelfde voor den tweeden of derden keer te hooren. Wie zou hem dat echter kwalijk nemen? Op zijn leeftijd - hoeveel vroeger soms niet? - raakt de memorie wel eens de kluts kwijt en het is toch ook wel door en door een lekkerbek, die niet eens een enkelen keer met opgewarmd eten tevreden is.

Volgens zijn eigen getuigenis, en te oordeelen naar zijn onuitputtelijkheid in die stof, lag de dag, waarop hij het gewaagd had met zijn Mina - kortweg zoo door hem genoemd - in het huwelijksbootje te stappen, hem nog altijd kersversch in het geheugen. Alle bijzonderheden daarvan wist hij zich nog levendig te herinneren. Dit was ook het geval met een gebeurtenis, die kort na dien huwelijksdag voorviel.

Willemien - zoo heette hij toen nog zijn vrouw - in die dagen natuurlijk nog een onbezorgd jong vrouwtje met een goede dosis levenslust, had het in haar hoofd gezet te zamen met eene vriendin, ongeveer gelijk met haar getrouwd, gevolg te geven aan een uitnoodiging ter kermis in een dichtbijgelegen en flink, welvarend dorp, een stadje zou ik haast zeggen. Daar was nu eindelijk niets tegen; bij familie en kennissen eens kermis te gaan houden, wie houdt daar niet van? Maar voor het aan te nemen, moest manlief toch eerst eens gepolst. Nu, heel scheutig kwam het jawoord nog niet. Doch op stuk van zaken, geen enkele doorslaande reden kon hij er tegen inbrengen en daarbij een nasmaakje der wittebroodsweken - zoo kwam het er dan toch van, dat de beide jonge vrouwtjes haar hart nog eens konden gaan ophalen aan het kermisgenot. Veel stelden ze er zich werkelijk ook van voor: geen plaats, die daarin een beteren naam had. Altijd ging het er recht vroolijk en gezellig toe, maar toch, zooals het liedje zegt, in eer en deugd.

Op slot van rekening brachten ze het zelfs nog zoover, dat ook Gerrit Van Hoven en Frans Droogland, de man van Willemien's vriendin, den laatsten dag, des Dinsdags, even zouden overwippen om dan Woensdag met hun respectieve echtgenooten naar huis terug te keeren.

Alles nog eens goed afgesproken en het tweetal vriendinnen vertrok. Wat waren dat een paar vervelende dagen, die Zondag en Maandag, voor de twee tijdelijke weduwnaars! Van Hoven ging Droogland eens opzoeken en Droogland Van Hoven en aan beiden ontsnapte een zucht van verlichting, toen het Maandagavond werd.

Van Hoven was gewoon, als hij ‘uit’ moest, hoe kort de reis ook was, reeds bijtijds alles in gereedheid te brengen. Zijn Zondagsch goed lag klaar om aan te schieten,

zijn hoed, afgeborsteld en opgestreken, hing voor in de gang aan den kapstok, de wandelstok stond er bij, sigaren en verdere benoodigdheden ordelijk op tafel uitgespreid. Als het laatste werk vóór het vertrek kwam dan de ‘geldkwestie.’

Dinsdagmorgen om 4 uur was hij al uit de veeren, terwijl de boot eerst om 10 uur vertrok. Wat hij al dien tijd uitvoerde, mag de hemel weten; om halfnegen na het ontbijt werd de laatste hand gelegd aan het toilet; nu kwam de geldkwestie: de beurs goed voorzien van achterwielen en andere zilveren munt en dan.... niets vergeten?.... nee! dan maar.... wacht, denkt hij bij zich zelf, niets dan zilvergeld bij mij!.... voor de securiteit nog twee,.... drie muntjes van tien gulden, dat kan nooit kwaad. Wat ik overhoud, breng ik weer thuis.... en nu, hoed.... stok.... ziezoo! naar vriend Droogland.

't Was goed halftien en reeds hadden de beide vrienden, er uitziende als echte banjerheeren, op de boot plaats genomen, op een uitgezocht plekje, bovenop. 't Was er heerlijk zitten; geen golfje op het water, zoo nu en dan een frisch koeltje. 't Was wezenlijk een uitstapje, een paar uurtjes op zoo'n breede, kalme rivier, langs malsche weiden met grazend vee, langs bloeiend struikgewas en dan weer een vriendelijk dorpje.

‘Daar hebt ge de kerktoren al,’ zei Droogland opeens, ‘waar we zijn moeten, zou 't niet? dan zijn we er zoo.’

Gerrit inspecteerde Frans en Frans op zijn beurt Van Hoven; ze wilden toch liesst een goed figuur maken bij aankomst.

‘Warempel, ik geloof dat ze ons met een schuitje komen afhalen,’ hernam Droogland, die allesbehalve een waterrat was, met een angstig gebaar. Op een stoomboot, dat kon er nog door, maar met zoo'n klein ding, waarin men haast met het water gelijk zat, brr.... nee! daar had hij het niks op staan. En dan dat in- en uitstappen! het geringste misstapje, en klets! daar lag hij in het water, misschien wel, om er niet meer uit te komen.

‘Kom, zijt ge zot,’ bemoedigde Van Hoven, ‘als het nu nog stormde, maar d'r is geen windje, het water is zoo glad als een spiegel.’

Het schuitje werd naast de boot gelegd, onze passagiers er in, een duw, en voort ging het naar den wal. Droogland stond den doodsangst uit. Die stoomboot maakte ook zoo'n geweldig kabaal en zulke golven, dat het notedopje op en neer danste. Met beide handen hield hij zich vast aan de zitbank. Goddank, ze waren er! een klein sprongetje en klaar was Kees!

Voor Droogland scheen het echter nog te groot: één.... twee.... plats! het water spatte hem om de ooren. Gelukkig was het nog geen modder; een paar natte voeten was al, en het was warm genoeg, hij zou er geen tering van zetten. Maar toch was hij nijdig op die vervl...te boot. Dat er nu ook juist vandaag niks te lossen of te laden was! En dat ze 'n mensch nog niet behoorlijk aan de ligplaats afzetten; die was toch zeker zoo goed als een koebeest of schaap of een paar zakken met aardappelen of wat ook!

Voor Van Hoven viel het nog al mee, dat het gemopper niet lang duurde, vooral toen men bemerkte, dat die goeie zon weer alles in orde bracht.

Zoo kwam het tweetal nog vrij goed geluimd te bestemder plaatse aan. De ontvangst was hartelijk genoeg, om Droogland alle overgebleven angst en verdriet te doen vergeten. Pas waren ze goed en wel gezeten: daar kwam de heele feeststoet voorbij; het koningschieten was geëindigd en nu werd de koning in optocht gebracht naar de woning der uitverkorene, die dien dag als koningin zou schitteren. Intusschen kwamen de kermisgasten naar huis, familieleden en kennissen en ook de beide stadsche juffers. Een drukte van belang met verwelkomen of kennis maken! De glazen werden voor

den dag gehaald en er werd geklonken op de gezondheid van alles en nog wat, ook op Van Hoven en Droogland. Maar de dag was kort en al gauw kondigde de vrouw des huizes aan dat ‘op de kamer’ de tafel in orde was. Het spreekt vanzelf, dat aan het kermismaal de noodige eer werd bewezen; na afloop begon de luim weer tot zonsondergang toe en het was dus zaak te zorgen, dat men ‘er tegen kon.’

Klokslag van drieën trok het gezelschap, behalve de meer bezadigden, er op uit naar de feestzaal. Nu, die feesttent was lang niet ‘mis’ hoor! Het was een degelijk steenen gebouw, alleen voor zulke gelegenheden in gebruik en net, zelfs confortabel ingericht. Het puik van het dorp was er bijeen. Werkelijk was het er, wat men noemt ‘deftig.’ Die opmerking maakte Van Hoven al aanstonds bij het binnentreden.

In het voorportaal was het ‘halt houden.’ ‘Entrée één gulden vijftig cents per persoon, heeren.’ Het ging buiten de gis. Maar wat zou het! 't Was kermis, en nog in dien goeien, ouwen tijd: eens of tweemaal in het jaar de blommetjes buiten en daarmee basta.

Ons gezelschap genoot de eer zich aan te sluiten bij het gevolg van koning en koningin en vormde dus natuurlijk het glanspunt van de zaal.

Het was de eerste maal dat Van Hoven zulk eene feestelijkheid medemaakte. Geen wonder derhalve, dat hij groote oogen opzette, toen daar op tafel verscheen een vrij groote porseleinen soepterrine met bijbehoorende scheplepel, juist zooals hij thuis bij zijn lief vrouwtje des middags gewoonlijk zag verschijnen. Daarbij kreeg hij dan altijd, zooals het hoorde, eene telloor en eetlepel; nu echter werden er glazen rond gezet en zulke respectabele, dat een vergelijking tusschen deze en zijn gewoon bitterglasje, waarvoor zijne vrouw vlijtig zorgde, onwillekeurig bij hem opkwam.

Hoe zou dat nu afloopen? wat voor kost zou er wel in dien soeppot zijn? Soep kon het toch niet wezen: wie zou nu op een kermis na zoo'n stevig middagmaal, nog trek hebben in soep? Nee! dat was al te zot.

De glazen werden gevuld.... heeremijntijd, nee! dien drank kon hij niet thuis brengen; er werd geklonken en.... gedronken. Nu, die soep of wat het wezen mag, is nog zoo kwaad niet, dacht Van Hoven. Maar hij wou er toch meer van weten en op zijn vraag vernam hij, dat het zoogenaamde ‘Meidrank’ was, een mengsel van wijn en likeur en wat al meer.

‘'t Is kostelijk,’ bekende hij, ‘niet al te zware kost ook, geloof ik,’ en het kwartlitersglas boezemde hem volstrekt geen vrees meer in.

Met zooveel dorstige kelen bijeen duurde 't niet lang of de soeplepel begon grond te voelen. Goede raad was echter niet duur. ‘Aannemen, Jan....’

Een tweede terrine verscheen. Ja, dacht Van Hoven, ik kan evengoed deze betalen als de laatste, dan hou 'k me nog goed ook.

‘Jan, ('t was nog in dien goeien, ouwen tijd) Jan, hoeveel?’

‘Negen gulden, mijnheer.’

Waratje!.... het sloeg onzen Gerrit in de beenen. Toch was hij zoo verstandig, het niet te laten merken, hij zocht niet lang, doch gaf maar gauw een muntje van tien gulden, met een wenk, dien ‘Jan’ wel vatte; ten minste Jan boog als een knipmes.

De eene terrine met ‘Meidrank’ ging en de andere kwam onder gelach en vroolijke scherts. Vooral Van Hoven verloochende zijn natuur niet en gaf menigen kwinkslag ten beste; geen mensch, wien het verveelde. Daarbij, een goed stel muzikanten zorgde voor de noodige afwisseling en de onvermoeidsten der gasten zwierden op de tonen der muziek over de planken.

De tijd vloog voorbij. Het werd halfzeven, de soepketel ging voorgoed van tafel, de dansers hielden pause en volgens gewoonte zou Champagne, echte hoor, het

geheel besluiten. Menige flesch werd ‘geknapt,’ geen wonder: voor zoo'n rondte was drie of vier niet genoeg; Gerrit Van Hoven bleef allerminst ten achteren en zijn muntjes, alleen maar uit voorzorg meegenomen, was hij kwijt, eer hij het zelf wist.

Nog eens een lustig deuntje muziek, voor de dansers nog een mooie wals,.... de zon had haar dagtaak volbracht, buiten was het schemer, binnen werd het donker en het gold als een wet: eer dat het licht werd ontstoken, moest het ‘vrouwvolk’ naar huis. Het was dus hoog tijd om op te breken en in een echte kermisstemming werden de haarden opgezocht. Alles in de beste orde, dat spreekt. Ja zelfs, wat Van Hoven nog menigmaal repeteerde, zonder kennis te maken met het sraatplaveisel; slechts de greppels over den weg baarden in 't begin eenige moeilijkheid, totdat een snuggere gast opmerkte, dat de maan, waarvoor de boomen niet uit den weg wilden, daarvan de oorzaak was.

Het ‘vrouwvolk’ was naar huis, maar het ‘mansvolk’ paste daarvoor en ging oudergewoonte, na lijf en leden wat verkwikt te hebben, het dorp in, nog wat ‘plakken.’

Van Hoven en Droogland gaven er de voorkeur aan wat vroeger de 'taptoe' te blazen om 's morgens weer frisch en geheel normaal thuis te komen. Maar, daar was geen denken aan. Bovendien door gebrek aan plaats bij hun gastheer, waren ze gedwongen in het logement te overnachten en kwamen zoo vanzelf in het hol van den beer.

Eén schrikbeeld zat Van Hoven in den weg: zijn muntjes van voorzorg waren gevlogen, de achterwielen gingen al denzelfden weg op.... als hij 't nog maar kropte. En onderdoen, nee! dat kon niet, voor geen geld van de wereld. Wat zouden ze dan dien stadschen meneer als 'ne suffer nemen.

Van Hoven hield zich goed. Droogland zat in hetzelfde bootje en moest mee.

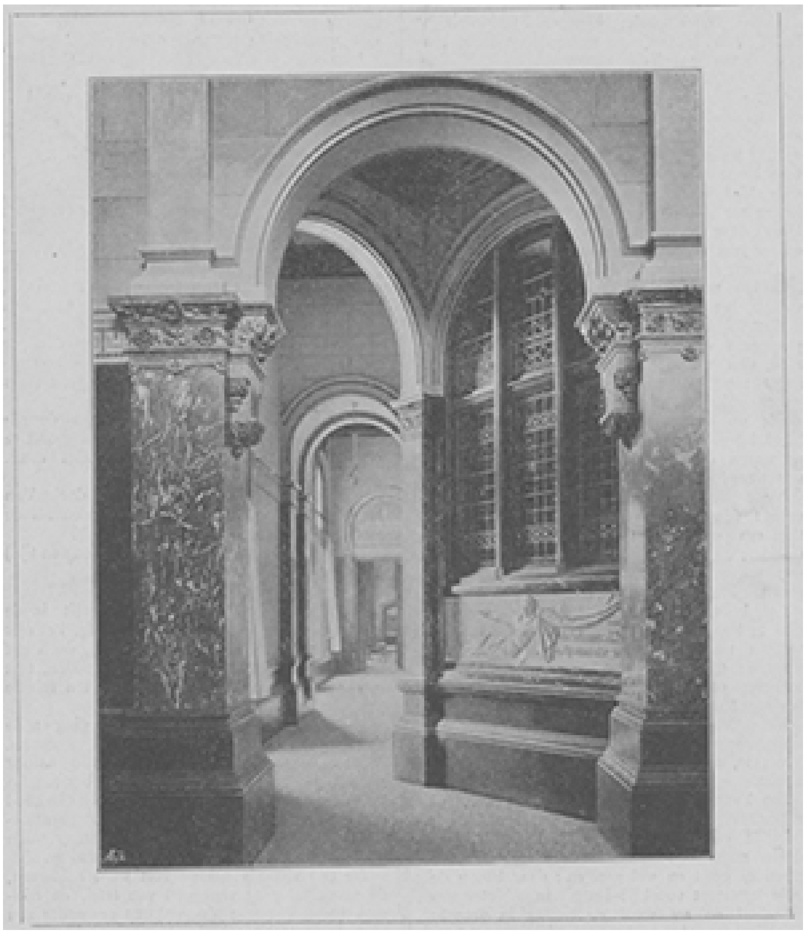

GANG NAAR DE WACHTKAMERS EN DE VERVERSCHINGZAAL.

't Werd tien, elf.... warempel twaalf uur sloeg het op den toren.... Nee! maar nu was het tijd, hoor!

De gelagkamer liep leeg en ook Gerrit en Frans zochten hun kamers op, om in Morpheus' armen de noodige rust te zoeken. In een diepen slaap vergaten zij spoedig de wisselvalligheden van den dag.

Wat Van Hoven des morgens bij het ontwaken het eerste opviel, was.... zoo'n branderig, zoo'n onhebbelijk gevoel in mond en keel.... Een fiksche teug water, hè.... dat frischte weer op. Dat iemand van drinken ook zoo'n dorst kan krijgen, hij vond het ber.....

De eerste, dien hij beneden haast tegen het lijf liep, was zijn compagnon Droogland.

'Zoo, Van Hoven, goed geslapen? Zijt gij weer bijgekomen van gisteren?'

‘Dat geloof ik,’ was het antwoord, alleen zoo'n beetje schor in de keel. Gij zeker ook?’

‘O, dat gaat nog al,’ hernam Droogland. ‘Maar à propos, hoe staat het met u.... ge weet wel....’

‘Wablief?’

‘Nu, gij begrijpt me toch wel.... Met de financiën, waarmee anders?’

‘Warempel, kerel,’ zuchtte Van Hoven, ‘daar heb ik van morgen, zoo vroeg nog niet aan gedacht. Maar gij?’

‘Ik zal nog net het logies kunnen betalen en de boot voor mij en mijne vrouw,’ troostte Droogland.

‘Was dat bij mij nog maar waar.... D'r zit voor mij niks anders op, dan m'n vrouw eens te polsen, of die nog bij kas is. Allo! maar probeeren!’

Zoo gezegd, zoo gedaan. Maar, jawel! daar hadt ge 't gaande: ‘Een lieve cavalier, z'n vrouw komen afhalen, nota bene van de kermis, en dan op slot van rekening moet de vrouw, voor zich zelf en voor haar cavalier op den koop toe de boot nog betalen, om thuis te kunnen komen, zegge twee en twintig heele stuivers en dan nog mijnheer's hotelrekening.’

Heel veel zei Van Hoven maar niet; hij was blij, dat het nog zoo goed uitviel.

‘Maar als gij nu nog eens nadorst krijgt op de boot?’ plaagde Willenden weer, ‘wat dan?’

‘Dan geeft uwe lieve vrouw nog wel een rondje, niet waar, Frans?’ wendde Van Hoven zich tot Droogland, en hiermede stemden allen in.

In den namiddag zat het viertal weer goed en wel thuis. Maar Van Hoven verzekerde, dat hij vooreerst zijne vrouw van geen kermis meer ging terughalen.

Het was een dure dag geweest. ‘Maar toch,’ zoo hield hij vol, ‘nog voor geen tientje had ik gewild, dat ik vergeten had, die drie muntjes extra er bij te steken.’

Allerlei.

Rijke roodhuiden. -

Het zal menigeen verbazen te vernemen, dat het rijkste volk der wereld ontegenzeglijk een Indianenstam is, de Osagen, die in het gebied Oklahama gevestigd zijn. Elk lid van dezen stam, hij zij man, vrouw of kind, heeft een niet onbeduidend vermogen en trekt bovendien van de Vereenigde Staten viermaal in het jaar een lief sommetje. Bovendien bezit ieder per hoofd omtrent 1000 mergen grond.

De Osagen zijn de eenige van alle Indianenstammen, wien niet door ‘Oom Sam’ het vel over de ooren is gehaald. In het jaar 1866 teekenden zij een verdrag, overeenkomstig hetwelk zij hun oorspronkelijke nederzetting, een ongeveer 100 mijlen breede strook lands in Kansas, voor den prijs van één en een vierden dollar per morgen afstonden. Van de koopsom gebruikten zij een gedeelte om 1.400.000 morgen land in Oklahama te koopen, en de rest werd in de schatkist gedeponeerd. Dat zij er zoo goed afkwamen, hadden zij aan een rechtsgeleerde te danken, die niet alleen bij de hand, maar ook eerlijk was.

Tegenwoordig bedraagt het vermogen in geld van den stam 8.434.282 dollars. De stam telt nog maar 1625 koppen, waaronder 652 half bloed-Indianen. Aan rente ontvangt de stam jaarlijks uit de schatkist 421.713 dollar, en wel in driemaandelijksche afbetalingen van 90.000 dollar. De overige 61.713 worden in het algemeen belang der Osagen uitgegeven.

Elk lid van den stam heeft van de schatkist 5200 dollars te vorderen; zijn vermogen is echter veel grooter, minstens 10.000 dollars. Men moet bedenken, dat de Osagen behalve de rente van hun kapitaal in klinkende specie nog aanzienlijke sommen ontvangen van veetelers, aan wie zij hun uitgestrekte weiden verpachten. Een familie van tien personen, de zuigelingen er bij begrepen, is dus 100.000 dollars of 500.000 franken waard.

Men ziet dikwijls een hut van schors vervaardigd naast een knap houten huis, en in veel gevallen woont dan de familie van den roodhuidigen eigenaar in de hut van schors, terwijl het houten huis door den blanken knecht wordt bewoond.

Er zijn in de nederzetting bijna evenveel blanken als Indianen. Veel blanken hebben hoeven gepacht, en de roode man, die of een bepaalde pachtsom of een aandeel in den oogst ontvangt, speelt den leeglooper. Onder menig opzicht is hij nog even ver van de beschaving verwijderd als vóór 25 jaar. Hij houdt zich voor voldoende gekleed, als hij een broek aan de beenen heeft en zijn gezicht in verschillende kleuren beschilderd is.

Dikwijls is de rente, die hij om de drie maanden ontvangt, niet meer zijn eigendom en heeft hij ze al lang voor allerlei beuzelingen verpand. Het is een karakteristieke eigenschap van den Indiaan, dat hij aanstonds wil hebben waar hij zin in heeft; hij kan niet wachten. Velen zijn ook aan den drank en het spel overgegeven, helaas niet zonder de schuld van de blanken, van wie er verscheidene met Indianen-vrouwen gehuwd zijn, ten einde binnen de nederzetting der Osagen geduld te worden.

Waarde van menschenhaar. -

De handelswaarde van het menschenhaar, dat jaarlijks uit China wordt uitgevoerd, wordt op meer dan twee en een half millioen franks geschat. Het wordt geleverd door arme menschen, die het graag verkoopen, doch ook door veroordeelde misdadigers en zelfs door dooden.

Bolleboozen in het wielrijden. -

De Hannoveraan Alfred Fleck heeft, om een hooge weddenschap te winnen, aangenomen binnen vier jaar 150.000 kilometer af te leggen, dat is bijna vier maal de lengte van den evenaar. Daartoe zal hij de vier jaren door alle dagen ruim 100 kilometer moeten afleggen, een afstand, waarvoor een voetganger omtrent 20 uren zou noodig hebben, - als hij het volhield.

Thomas Stevens uit de Vereenigde Staten legde op zijn rijwiel omtrent 20.000 kilometer af van April 1884 tot Januari 1887, en wel door Amerika, Europa, Klein-Azië, Syrië en Perzië. Daar hem niet toegestaan werd Afghanistan te doorkruisen, moest hij naar de Middellandsche Zee terug en per schip naar Bombay gaan, van waar hij per rijwiel zijn reis door Indië en tot aan de kust van den Grooten Oceaan voortzette.

[Nummer 20]

Petrus Canisius.

I.

Het kan omstreeks het jaar 1535 geweest zijn dat in de hoofdkerk der vrije rijksstad Nijmegen een jonkman, nog bijna een knaap, in aandachtig gebed voor het altaar geknield lag. Ofschoon hij pas een veertien jaren oud kon zijn, teekenden toch zijn jeugdige trekken reeds hoogen mannelijken ernst en buitengewone geestesontwikkeling. Zijn kleeding verried den zoon van aanzienlijken huize.

Die knaap was de oudste, veelbelovende zoon van burgemeester Jacob de Hondt, een man, die om zijn groote bekwaamheden en rechtschapen karakter bij den hertog van Gelder, ja bij keizer Karel zelf hoog stond aangeschreven, die door zijn rijkdom en machtigen invloed zijn vaderstad meermalen gewichtige diensten bewezen had en dan ook de algemeene hoogachting zijner medeburgers genoot.

Die burgemeesterszoon, in weelde grootgebracht, met alle zorgen omringd, door zijn geboorte en natuurlijke begaafdheden evenals zijn vader tot een schitterende loopbaan in de wereld bestemd, kwam hier in de eenzaamheid zijn hart uitstorten voor den God, verborgen in het tabernakel. Bange bezorgdheid stond op zijn gelaat te lezen; tranen welden in zijn oogen op en zijn lippen fluisterden de woorden van den 24en psalm: ‘Toon mij, o Heer, uwe wegen en laat mij uwe paden vinden. Leid en onderricht mij in uwe waarheid; want gij zijt mijn Goden mijn heil.’

Inderdaad was die knaap tot een hooge bestemming geroepen, maar niet gelijk zijn deftige erentfeste heer vader die droomde. Niet als magistraat of staatsman zou hij schitteren in de wereld; een hoogere, heiliger roeping was hem weggelegd.

Hij had den 8en Mei 1521 het levenslicht aanschouwd op het feest van den aanvoerder der hemelsche heirscharen, den aartsengel St. Michael, op den eigen dag dat op den Rijksdag te Worms de rijksban werd uitgesproken over den afvalligen monnik Maarten Luther als dwaalleeraar en verstoorder van den openbaren vrede.

De jeugdige Petrus was door den Hemel voorbestemd om een der krachtigste verdedigers te worden van de katholieke waarheid en eenheid, door Luther en zijn aanhang aangevallen en verstoord. Hij was bestemd om het katholiek geloof, door de dwaalleeraars en de gewetenlooze vorsten, die ze steunden, met ondergang bedreigd, voor Duitschland te bewaren, en gelijk Bonifacius door zijn apostolischen arbeid de christelijke waarheid over het heidendom had doen zegevieren, door onvermoeide prediking en leering diezelfde waarheid tegen de dwalingen te handhaven, zoodat hij eenmaal met recht Duitschlands tweede apostel mocht genoemd worden.

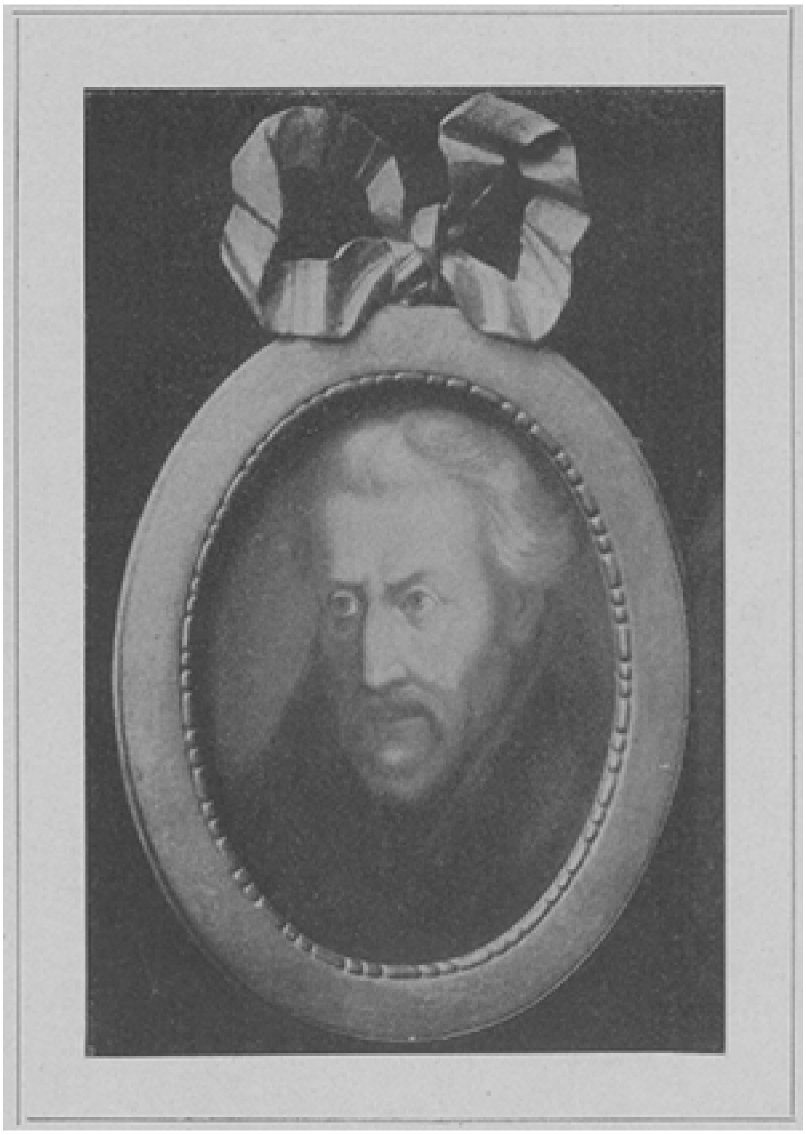

DE ZALIGE PETRUS CANISIUS.

In de dagen, dat er geweldige stormen tegen Gods Kerk opsteken, verwekt de Stichter der Kerk, die beloofd heeft tot de voleinding der eeuwen met haar te zullen blijven, haar steeds krachtige verdedigers, die haar in staat stellen, die stormen het hoofd te bieden. In hetzelfde jaar dat Ignatius van Loyola, wiens heilige keurbende te rechter tijd optrad om de dwaalleeraars der hervorming te weerstaan, bij de verdediging der stad Pampeluna zwaar gewond, van een wereldsch ridder in een strijder Gods veranderd, stichter werd van de Sociëteit van Jesus, in datzelfde jaar werd te Nijmegen Petrus Canisius geboren, die als de eerste in Duitschland zich bij die geestelijke strijdmacht zou aansluiten om in den wilden orkaan der Reformatie voor de landen van den Duitschen stam het kostbare erfgoed der vaderen, het oude, ware geloof te behouden.

Aan Nederland komt de glorie toe, het katholiek Europa dien machtigen voorvechter der christelijke waarheid te hebben geschonken, en wanneer thans de verschillende volken van Middel-Europa, Duitschers, Oostenrijkers en Zwitsers zich beijveren om ter gelegenheid van Canisius' derde eeuwfeest de hulde van hun dankbare vereering neder te leggen op zijn door wonderen verheerlijkt graf te Freiburg, mag ons vaderland zeker niet achterblijven in erkentelijke huldiging van zijn beroemden, grooten zoon.

Van uit Nijmegen, Canisius' geboorteplaats, zal binnen weinige weken een schaar van katholieke Nederlanders in bedevaart opgaan naar Freiburg om zich aan te sluiten bij het machtige koor der overige volken, dat Canisius' glorie zingt. En onder de gebeden, die daar ten Hemel rijzen om door Canisius' voorspraak van God te verkrijgen de voltooiing van zijn werk, de volledige zegepraal der waarheid, zal zich ook de bede mengen voor de bekeering van Nederland.

Canisius van zijn kant zal van uit den hemel met bijzondere voorliefde nederzien op het land en de stad, die hem zagen geboren worden en waar hij als met de moedermelk mocht inzuigen die trouw en dien ijver voor het oude geloof, waardoor hij zich zoo roemrijk heeft onderscheiden.

Zijn moeder, de vrome Aegidia, heeft hij bijna niet gekend, daar zij een paar jaren na zijn geboorte tot een beter leven overging; maar op haar sterfbed vorderde de voortreffelijke echtgenoote en moeder van Petrus' vader dat hij met zijn gezin altijd getrouw zou blijven aan het voorvaderlijk geloof, dat in die treurige dagen door zoovelen verlaten werd.

Van uit den hemel heeft zij stellig over de eerste schreden van haar lieveling gewaakt, opdat hij in het ouderlijk huis voortdurend de zorgzame leiding mocht vinden, die zij zelf hem zou verschaft hebben.

Jacob de Hondt ging in 1524 een tweede huwelijk aan, waaruit hem nog vier zonen en vier dochters geboren werden. Ook die tweede vrouw was vroom en godsdienstig, maar vooral

haar zuster, die in de wereld een bijna kloosterlijk leven leidde, wijdde zich aan de godsdienstige opvoeding der kinderen en oefende op de eerste ontwikkeling van den kleinen Petrus den heilzaamsten invloed.

God waakte zichtbaar over den knaap. Terwijl hij in stilte bad, dat hem de rechte weg mocht getoond worden, dien hij had te volgen, had zijn vader al besloten, hem tot voortzetting zijner studiën naar de hoogeschool van Keulen te zenden. Tegen het einde van het jaar 1535 trok hij daarheen en nam zijn intrek bij een eerbiedwaardig priester uit Brabant, Andreas Herl, die als kanunnik van St. Gereon nabij is kerk woonde en een der meest geschatte leeraars was van de hoogeschool.

Behalve dien landgenoot, vond de jeugdige Petrus Canisius te Keulen nog een anderen Nederlander, die als zijn biechtvader aan de geestelijke vorming van den jonkman een voortreffelijke richting gaf. Het was de vrome Nicolaas van Esche, die hem als de eerste beginselen inprentte van hetgeen hij later in de school van Ignatius in zoo hooge volkomenheid leeren zou. ‘Eén ding slechts,’ placht de heilige priester te zeggen, ‘brengt geluk aan, God dienen; al het andere is bedrog.... Kent gij Christus goed, dan is het genoeg, al begrijpt gij het overige ook niet.’

Iederen dag moest de student een hoofdstuk uit het evangelie lezen, zich daaruit een bijzonder kernachtige spreuk kiezen en die gedurende den dag overwegen. Zoo werd hij van jongsaf als gevoed met den levenwekkenden geest der H. Schrift.

Nog als zeventigjarig grijsaard dankte Canisius later God, dat Hij hem te Keulen in de handen van dezen man had gevoerd. En inderdaad zonder diens vaderlijke leiding had hij misschien aan de Keulsche hoogeschool, waar de nieuwe dwaalleeringen reeds haar treurigen invloed deden gevoelen, aan menig gevaar blootgestaan.

In het jaar 1540 tot meester in de vrije kunsten bevorderd, zag de hoogbegaafde jonkman, die reeds als knaap zoo vurig om Gods voorlichting gebeden had en sinds niet had opgehouden Hem te ondervragen omtrent den te volgen weg, zich nu weldra geplaatst voor de beslissende keuze van een loopbaan.

Zijn vader wenschte vurig dat de talentvolle jonkman zich op de rechtsgeleerdheid zou toeleggen; hij zag in hem reeds een waardig erfgenaam zijner eigen ambten en waardigheden, ja hij had voor Petrus al een bruid uitgekozen, die aan zijn zijde de schitterende toekomst, welke hem wachtte, deelen zou.

Maar die aanlokkende vooruitzichten konden zijn hart niet bekoren; een hooger ideaal zweefde hem voor den geest. En schoon dit nog geen duidelijke vormen had aangenomen, zooveel stond bij hem vast, dat hij den maagdelijken staat bewaren en zich aan de studie der godgeleerdheid wijden wilde. Voorloopig verdiepte hij zich in de werken der Duitsche geestelijke schrijvers van de veertiende eeuw en bewerkte een nieuwe uitgave der geschriften van den vermaarden Dominicaan Tauler.

II.

Een zichtbare wenk der Voorzienigheid wees hem eindelijk het lang afgesmeekte pad voor zijn nog onzekeren voet. Hij had hooren spreken van de buitengewoon vruchtbare prediking van pater Petrus Faber, een der negen eerste gezellen van den H. Ignatius en de eerste priester der in 1534 gestichte Sociëteit van Jesus. Deze vurige ijveraar voor de nieuwe orde vertoefde op het oogenblik te Mainz en Canisius hoorde

wonderen verhalen van de heilrijke uitwerkselen, door hem verkregen met de ‘geestelijke oefeningen,’ naar het voorschrift van den H. Ignatius door hem gehouden.

Canisius aarzelde niet langer; onmiddellijk toog hij naar Mainz. Pater Faber, die toenmaals eerst zes en dertig jaar oud was en noch door voorname afkomst, noch door buitengewoon redenaarstalent uitblonk, maar door zijn vurigen zielenijver onweerstaanbaar allen tot zich trok, maakte op hem, zooals hij later verklaarde, den indruk van een engel in menschengedaante. Op zijn uitnoodiging maakte hij de dertigdaagsche ‘geestelijke oefeningen’ mee, en van dat oogenblik lag de weg, waarnaar hij zoo lang gezocht had, duidelijk voor hem open.

‘Nauwelijks vermag ik uit te spreken,’ schreef hij aan een vriend, ‘hoe ik door deze geestelijke oefeningen heel mijn binnenste veranderd, mijn geest met nieuw hemelsch licht verlicht en mij met nieuwe kracht gesterkt voel. Ja, het is mij als stroomt deze volheid van goddelijke vrijgevigheid zelfs op mijn lichaam over. Ik kom mij als in een geheel nieuwen mensch herschapen voor.’

Zijn besluit stond vast; hij zou zich bij de gezellen van den H. Ignatius aansluiten en als novitius der orde keerde hij naar Keulen terug, waar hij onder de leiding van pater Faber de eerste nederzetting der Sociëteit van Jesus tot stand bracht.

Omstreeks dien tijd riep het bericht, dat zijn vader doodelijk ziek was, hem naar zijn vaderstad terug. Daar kwam hij juist op tijd om den laatsten zucht van den stervende op te vangen. Dat was een smartelijke slag voor den teerminnenden zoon, te meer daar hij nu van zijn stiefmoeder de grootste tegenkantingen moest ondervinden bij de volvoering van zijn plannen. Maar zijn wilskracht en volharding kwamen al die moeilijkheden te boven, en met de erfenis, die hem van zijn overleden vader ten deel viel, bracht hij de stichting te Keulen nog drie nieuwe deelnemers uit zijn vaderstad aan. Dank aan den jeugdigen ijver van Canisius en zijn gezellen, nam zij, ondanks menigerlei tegenwerking, weldra een hooge vlucht, en aan haar heeft de stad Keulen het grootendeels te danken, dat het katholiek geloof er in den storm der Reformatie behouden bleef.

De toenmalige aartsbisschop en keurvorst van Keulen, door de nieuwe leer meegesleept, ging namelijk met het onzalige plan om, zijn land het Lutheranisme op te dringen en het sticht eenvoudig in een wereldlijk gebied te veranderen. Maar de geestelijkheid, de hoogeschool en de burgerij weerstonden moedig dien toeleg en Canisius, ofschoon eerst vijf en twintig jaar oud, werd met de gewichtige zending belast. den machtigen bisschop van Luik, Georgius, prins van Oostenrijk, tegen den onwaardigen kerkvoogd te gaan te hulp roepen. Herhaaldelijk toog hij voor die aangelegenheid zelfs naar het hof van keizer Karel V en ten slotte mocht hij verkrijgen dat de afvallige van den bisschoppelijken zetel ontzet en door een waardigen herder vervangen werd.

Dit feit bewijst voldoende hoe zegenrijk Canisius te Keulen werkzaam was en hoezeer hij er de algemeene achting verworven had. Zijn voorlezingen aan de universiteit, zijn openlijke predikaties in de kerken der stad, zijn toewijding aan alle werken der naastenliefde, de geleerde geschriften, die hij uitgaf, hadden in de ruimste kringen de aandacht op hem gevestigd.

In 1546 priester gewijd, zag Canisius zich het jaar daarop aangewezen om als godgeleerde van kardinaal Otto Truchsess aan het concilie van Trente deel te nemen. De opschorting dezer kerkvergadering bood hem gelegenheid, op de roepstem van den H. Ignatius, naar Rome te ijlen, waar hij het voorrecht had, zich een half jaar onder de persoonlijke leiding van den grooten ordestichter te oefenen in de school der christelijke volmaaktheid.

Toen de heilige hem vroeg of hij zich met een zending naar Sicilië wilde belasten, gaf hij, hoezeer zijn hart ook naar Duitschland trok, ten antwoord dat hij bereid was, in Rome, op Sicilië, in Indië, overal waar de gehoorzaamheid hem maar riep, zijn heele leven door te brengen. Thans hoefde hij niet meer, als in de dagen zijner jeugd, in twijfel te verkeeren over den te volgen weg. De gehoorzaamheid wees hem dien van zelf aan en op bevel van Ignatius aanvaardde hij den leerstoel in de welsprekendheid aan de hoogeschool te Messina.

Toch zou zijn innige hartewensch, zich aan de verdediging van het bedreigde geloof in Duitschland te wijden, weldra vervuld worden.

Hertog Willem IV van Beieren, bekommerd om de verwoestingen, die de ketterij alom aanrichtte, was er sinds lang op bedacht, de leerstoelen in de gewijde wetenschappen aan de beroemde hoogeschool te Ingolstadt te doen bezetten door mannen, wier geleerdheid en geloofsijver de dwaling met goed gevolg konden bestrijden. Hij wendde zich tot den H. Ignatius en deze wees hem met nog enkele andere paters Jesuïeten Canisius aan.

Alvorens deze echter zijn zegenrijken werkkring in Duitschland zou aanvaarden, legde hij te Rome, na er den zegen des Pausen te hebben afgesmeekt, den 4en September 1549 in de handen van den H. Ignatius zijn plechtige geloften af als lid der Sociëteit van Jesus. Daarop trok hij naar Bologna om er op het graf van den heiligen ordestichter Dominicus nieuwe genaden af te smeeken en aan de aloude hoogeschool den doctorsgraad te verwerven, en in November kwam hij met zijn gezellen te Ingolstadt aan.

Ontzaglijk was de omkeer ten goede, dien zijn volijverige arbeid hier in korten tijd bewerkte. De nieuwe dwaalleer had er niet alleen aan de hoogeschool, maar ook onder het volk het katholiek geloof bedroevend verzwakt. Canisius stelde zich niet tevreden met het in wetenschappelijke voordrachten te verdedigen, hij predikte het in de kerken onder een aangroeienden toevloed van belangstellende hoorders, hij verzamelde de kinderen om zich heen, ten einde hen in den catechismus te onderrichten, en wendde vooral zijn invloed aan om onder de studenten het godvruchtig leven te bevorderen.

Maar zijn heilrijke werkzaamheid zou niet tot één plaats beperkt blijven; ze zou zich over alle Duitsche landen uitstrekken. Na Ingolstadt was Weenen aan de beurt, waar de Roomsch-koning Ferdinand I zijn machtigen steun inriep om ook daar het katholiek geloof uit zijn treurig verval op te beuren. In 1552 aanvaardde hij er zijn lessen aan de hoogeschool en weldra bracht zijn arbeid ook hier dezelfde gezegende omwenteling te weeg. Kwamen er aanvankelijk nauwelijks een twaalftal toehoorders naar zijn preeken, weldra was de toeloop zoo groot dat de ruimste kerk der stad niet groot genoeg was om de menigte te bevatten. Gedurende de vasten van 1553 trok hij verschillende dorpen van Neder-Oostenrijk door, die van hun herders beroofd waren, predikte er en diende er de heilige Sacramenten toe. Op verzoek des konings richtte hij ook te Praag een college op en predikte er in de hoofdkerk, tot groote verbittering der kettersche Hussieten, die eenmaal zelfs een steen door het venster der St.-Clemenskerk wierpen, terwijl de vurige geloofsverdediger er het heilig misoffer opdroeg.

Bij al dien arbeid wist de onvermoeide apostel nog tijd te vinden zijn ‘Kort begrip der christelijke leer’ samen te stellen, dien beroemden catechismus, welke tot in onzen tijd de doelmatigste handleiding bij het godsdienstonderricht gebleven is. De dwaalleeraars overstroomden het land met allerlei geschriften, waardoor zij bij het volk het oude geloof poogden te vernietigen en daarentegen hun verderfelijke

leerstellingen te verbreiden. De catechismus van Luther was over heel Duitschland verspreid. Canisius begreep dat daar niets beters tegenovergesteld kon worden dan een boek, dat in eenvoudige, voor het volk verstaanbare taal, beknopt en volledig de uiteenzetting der heele katholieke leer bevatte. Het was niet voldoende dat de leeraren en studenten der hoogescholen in zijn 'Kort begrip' een degelijk handboek bezaten, waarin de leer der Kerk telkens uit de H. Schrift bewezen en tegenover de tegenwerpingen der nieuwigheidspredikers verdedigd werd. Ook het volk moest grondig bekend zijn met de waarheden des geloof om zich te wachten tegen de dwaling. Daarom maakte hij uit dat boek eerst een uittreksel ten dienste van de leerlingen der gymnasiums en vervolgens nog een kleiner, uit maar 59 vragen en antwoorden bestaande, dat voor de Duitsche schooljeugd in het algemeen bestemd was. Zoo omvatte de aan alles denkende ijver van den onvermoeiden geloofsverdediger zoowel het kleine als het groote. De rijkste zegen bekroonde zijn apostolisch pogen, en terwijl zijn wetenschappelijk handboek aan de voornaamste hoogescholen tot leidraad voor het theologisch onderwijs gebezigd werd, zag hij zijn kleinen catechismus in handen van allen, die met het godsdienstonderricht der jeugd belast waren, tot ver over de Duitsche

grenzen. Terecht schreef zijn ordegenoot, pater Rader, vijf en twintig jaar na den dood van den zalige, op de talrijke vertalingen van zijn werk doelende, dat men in waarheid zeggen kon: Canisius was de leeraar van bijna alle volken.

III.

Dank aan zijn onverpoosde zorgen waren inmiddels in Oostenrijk, Bohemen, Beieren en Duitschland reeds tal van colleges zijner orde tot stand gekomen en in 1556 stelde Ignatius hem tot provinciaal aan over dit uitgestrekt gebied. Nauwelijks veertien dagen daarna stierf de groote ordestichter; hij had Duitschland geen kostbaarder erfdeel kunnen nalaten dan hij het in Canisius vermaakte.

Onder diens veertienjarig bestuur als provinciaal nam de orde in al de Duitsche landen een ontzaglijke vlucht. Overal verrezen nieuwe colleges, zoodat reeds in 1564 een nieuwe deeling van het ordegebied noodig was, waarbij Canisius voor zich Opper-Duitschland behield met de hoogescholen van Ingolstadt en Dillingen, alsmede de colleges van Munchen, Innsbruck en Augsburg.

Te midden der veelomvattende zorgen voor zooveel belangrijke stichtingen nam de onvermoeide ijveraar nog zeven jaren het ambt waar als domprediker te Augsburg, waar hij door zijn machtig woord dezelfde omwenteling ten goede te weeg bracht, als vroeger te Ingolstadt en te Weenen. Toen hij te Augsburg zijn prediking aanvaardde, was de stad nog maar voor een tiende der bevolking katholiek; toen hij den kansel van den dom aan een zijner medebroeders toevertrouwde, stonden de katholieken en protestanten in getal ongeveer gelijk: dat was Canisius' werk.

Het vertrouwen, dat hij bij Paus en keizer, bij hooge kerkvoogden en vorsten genoot, was zoo onbegrensd, dat er feitelijk niets van belang voor de katholieke zaak werd ondernomen, zonder dat Canisius daarover geraadpleegd werd en tot de uitvoering zijn onmisbaren steun leende. Hij was de raadsman der vorsten, de vredestichter in geschillen, de oplosser van alle moeilijkheden.

Toen in 1557 te Worms het vermaarde godsdienstdispuut moest gehouden worden en de nieuwgezinden daartoe den geleerden Melanchton hadden uitgekozen, was Canisius de aangewezen man om de katholieke waarheid tegenover den dwaalleeraar te handhaven en dezen tot een beschaamden aftocht te dwingen.

Werd in 1562 het onderbroken concilie van Trente weer hervat, Canisius schitterde er niet alleen door zijn welsprekendheid, maar wist door zijn machtigen invloed en wijs beleid op den gang en de besluiten der kerkvergadering zoo heilzaam te werken, dat de Paus zelf hem daarvoor dank betuigde en de heilige kardinaal Carolus Borromeus hem wegens zijn verdiensten gelukwenschte. Toen vervolgens de besluiten van het concilie in Duitschland moesten afgekondigd worden, was het wederom Canisius, wien die gewichtige zending bij de prelaten en vorsten werd opgedragen. Zoo werd telkens op zijn buitengewone werkkracht en bekwaamheid een nieuw beroep gedaan.

De woordvoerders der nieuwe dwaalleer hadden onder elkaar een werk ondernomen, dat ten doel had, de heele geschiedenis der christelijke Kerk overeenkomstig hun oogmerken te vervalschen. Zij wilden van de eerste eeuwen af het bederf aantoonen, dat volgens hen allengs in de Kerk geslopen was en dat de

jongste 'hervorming' moest rechtvaardigen. Daar hun arbeid in 'centuriën' of eeuwen afgedeeld was, noemde men hen de Maagdenburger Centuriatoren.

De Paus oordeelde dat die nieuwe aanval op de Moederkerk met de wapenen der wetenschap moest afgeslagen. Wien zou hij die reusachtige taak opdragen? Hij wist er niemand beter toe aan te wijzen dan Canisius, wiens veelomvattende geleerdheid de zekerste kans op welslagen aanbood.

De rustelooze arbeider laadde ook dezen last weer op zijn schouders, maar opdat hij zich ongestoord aan den nieuwen arbeid wijden kon, moest hij ontslagen worden van de beslommeringen, verbonden aan zijn ambt als provinciaal. Hij schreef twee omvangrijke boeken tegen de valsche voorstellingen der Centuriatoren in hun eerste 'centurie'. Het eerste handelde over den H. Johannes den Dooper, het tweede over de Moeder Gods; een derde deel zou den persoon van Christus zelf tot onderwerp hebben. Reeds had hij zich in de voorbereidende studie tot dat derde deel geheel ingewerkt, toen hij den arbeid moest laten steken, daar de belangen zijner orde zijn werkkracht weer op ander gebied vereischten: niet langer mocht de ingespannen werkzaamheid als schrijver hem onttrekken aan het practische leven en de rechtstreeksche zielzorg, waartoe zijn voortvarende ijver hem als van nature bestemde.

In 1580 wees de gehoorzaamheid hem te Freiburg in Zwitserland weer een nieuw arbeidsveld aan. Tot sterking van het godsdienstig leven in de katholiek gebleven kantons was te Lucern reeds een college der paters Jesuïeten opgericht; te Freiburg moest een dergelijke stichting tot stand gebracht worden, en wien kon dit beter worden toevertrouwd dan Canisius? Met verjeugdigden ijver toog de nu reeds zestigjarige apostel er aan den arbeid, gelijk hij vroeger in zooveel andere steden gewerkt had. Opgewekt door zijn bezielde taal, kwam de burgerij in de hoofdkerk van den H. Nicolaas samen om daar den plechtigen eed af te leggen, liever leven en bloed op te offeren dan ontrouw te worden aan het katholiek geloof. Dien zelfden eed zwoeren de dorpen, die Canisius, ondanks de winterkoude en de gebreken van den ouderdom, al predikend doortrok. Inmiddels verrees op een hoogte bij de stad het college, dat eeuwen lang voor de gansche streek een kweekschool van wetenschap en deugd zou zijn. Bij de inzegening der kapel besteeg de vijf-enzeventigjarige Canisius voor de laatste maal den kansel. Zijn woord was nauwelijks meer verstaanbaar, zóó was zijn stem verzwakt, maar zijn aanblik was genoeg om de harten te ontgloeien.

Door toenemende zwakte aan zijn kamer gebonden, gaf hij daar tot het laatste toe met groote liefde nog godsdienstig onderricht vooral aan hen, die uit de dwaling tot de waarheid wilden terugkeeren. Zoo bleef hij arbeiden tot heil der zielen, tot den 21en December 1597 de dood een einde maakte aan zijn vruchtbaar en heilig leven.

De roep van heiligheid, die hem reeds bij zijn leven vergezelde, verbreidde zich alom na zijn dood ten gevolge der vele genadebewijzen op zijn voorspraak verkregen. De kamer, waar bij gestorven was, werd in een kapel veranderd. Zijn door won leren verheerlijkt graf in de St.-Nicolaaskerk werd een bedevaartsoord. Reeds in 1625 begon daarom de kerkelijke overheid met een onderzoek naar zijn leven en deugden; in 1740 werd het proces zijner zaligverklaring ingeleid, en daar de omwentelingen der vorige eeuw het hadden onderbroken, in 1833 weer opgevat. Den 20en November 1864 nam Paus Pius IX hem in de rij der gelukzaligen op en in hetzelfde jaar werd het heilig gebeente, dat reeds in 1625 naar de kerk van het college was overgebracht, geplaatst in een afzonderlijke kapel dier kerk, waar het in een sarcophaag onder het altaar rust.

Togen reeds in 1881, ter viering van het driehonderdjarig bestaan van het college, door den zaligen Canisius gesticht, uit alle oorden van Duitschland en de naburige

landen de pelgrims ter beevaart naar zijn graf, thans, nu wij het derde eeuwfeest vieren van zijn intrede in de hemelsche glorie, zullen zijn dankbare vereerders er in nog breeder scharen toestroomen. Moge het katholieke Nederland daaronder talrijk vertegenwoordigd zijn!

J.R. VAN DER LANS.

De Burgemeester van Scharreldonk.
Tooneeltjes uit den 'goeden ouden tijd,'
door
J.F. Nuyens.
(*Slot.*)

'Zoo is het,' zei meester De Bas. 'Als ik geen vaderlandsche klanken had gehoord - wel wat deftig voor de taal van Krelis - zou ik mij lekker niet met dien Franschen poespas bemoeid hebben; wel, zij moeten hun vuil linnen zelf maar wasschen. En zoo ziet gij, oom,' voegde hij er bij, 'dat onze nieuwe pistooltjes goed zijn ingewijd.'

En hij liet den jonker en Krelis een paar zesloops-revolvers zien, die in dien tijd juist in de mode kwamen en waarvan hij een paar dagen te voren een viertal gekocht had.

De zaak was dus tot aller genoegen geschikt. De jonker en zijn knecht bleven den geheelen dag bij hun vrienden, want tot 's avonds laat hoorden zij aan alle hoeken van de stad geweervuur en zagen hier en daar de lucht rood van in brand gestoken huizen. Eerst 's avonds in donker slopen zij naar hun hotel, maar toen de revolutie ook den volgenden dag nog in Parijs heerschte, verlieten zij de Deux demi-Chiens voor goed en kwamen in hetzelfde kwartier van den heer De Wilde. Daar bleven zij tot de Fransche opgewondenheid wat bedaard was en brachten verder nog eenige dagen in de hoofdstad door.

't Was daar echter wat men noemt een doode boel, en toen de heer De Wilde zijn voornemen te kennen gaf om zijn vrouw en kinderen weer op te zoeken, besloot ook jonker Karel stilletjes zijn voorbeeld te volgen en de terugreis naar het vaderland aan te nemen. In het begin van Juni namen de vrienden dan ook hartelijk afscheid. De jonge baron gaf nogmaals zijn innigen dank te kennen aan meester De Bas met de verzekering, dat hij zijn leven lang dien dienst niet zou vergeten; en de heer De Wilde drukte de hoop uit, dat het niet zoo lang meer zou duren of zij zouden elkander spoedig op vaderlandschen bodem weerzien. En daarna vertrok de een naar het Noorden en de ander naar het Zuiden, en of de wensen van oom De Wilde ook uitkwam, zal het slot van de geschiedenis moeten leeren.

XII.
Waarin alles op zijne beenen terecht komt.

Twee maanden later kwam jonker Karel in blakenden welstand op het kasteel terug. Dat was eene blijdschap voor den ouden heer, die zijn krachtigen, gebruinden zoon met tranen in de oogen omarmde, en voor Ada, die haar lieven broeder niet genoeg kon bewonderen en hem al maar weer opnieuw omhelsde, alsof zij alle opgespaarde hartelijkheid en liefkoozingen van anderhalf jaar lang in een half uur wilde slijten.

Nog denzelfden dag werd een feestavond gearrangeerd, waarbij alle vroeger vermelde gasten werden uitgenoodigd, en als deze niet zeer laat met een echt stuk in den kraag naar huis zijn gegaan, dan lag dit niet aan de hoeveelheid of aan de kracht van den ouden, fonkelenden wijn, dien de baron schonk, maar enkel aan hun eigen onwil of onverstand om er niet genoeg van te gebruiken. Daar dit laatste echter van een echten Scharreldonker (en Brabanter) niet wel te gelooven is, mag men gerust veronderstellen, dat allen met een tamelijk zwaar hoofd hun bed hebben opgezocht.

De jonker was natuurlijk in den salon de held van den avond, gelijk Krelis dit was in de keuken.

In den salon zaten de gasten met gretig oor en open mond te luisteren naar de reisavonturen, die Karel met kleur en gloed vertelde, en in de keuken zat het geheele personeel te rillen en te beven bij het verhaal en de opsnijdingen van Krelis.

Maar toen de jonker hunne ontmoetingen in Parijs verhaalde, waarvan hij opzettelijk niets geschreven had, en het gevaar, waarin zij ver-

keerd hadden, en de uitkomst, hun door de twee vrienden verschaft, toen werd de baron op zijn beurt bleek en Ada barstte in zenuwachtig snikken uit en de oude heer liep de kamer op en neer en legde bij zich zelf de belofte af, dat hij zoo mogelijk meester De Bas zou vergelden, wat deze zijn zoon had gedaan.

DE ST.-MICHAELSKERK VAN HET COLLEGE TE FREIBURG, DOOR DEN ZALIGEN CANISIUS GESTICHT.

En terstond liet hij ook Krelis boven komen en prees hem in bijzijn van allen voor zijn moedig gedrag, en dankte hem voor de aanhankelijkheid, den jongen heer bewezen, en bij hem in Den Haag. De heer De Wilde had zijn zaken voordeelig aan kant gedaan en was besloten de vruchten van zijn vlijt in stilte te genieten. De aardigheid was naar zijn inzien van den handel af bij al de woelingen in Europa en daarom was hij met vrouw en kinderen naar Den Haag vertrokken en bewoonde nu een vriendelijk huis aan den Boschkant.

Meester De Bas was echter volstrekt niet van plan als een leeglooper door het leven te gaan. Nog geen drie dagen was hij op Nederlandschen grond, of hij was al

op weg naar zijn moeder en zuster, en geen drie uren had hij goed en wel in Den Bosch doorgebracht, of hij hotste alweer naar Scharreldonk. En toen de jager grinnikend weer naar beneden ging, droeg hij eenige fijne flesschen onder den arm voor het dienstpersoneel en nam meteen de belofte van den baron mede, dat een betere belooning hem later nog wel wachtte.

Ja, ja, het was een pleizierige avond voor allen in het kasteel, en ook de volgende dag zette zich genoeglijk in, want het was lang na middernacht voordat iemand er aan dacht naar bed te gaan.

Nog eenige maanden later had de winter zijn waarlijk, geen drie minuten zat hij nog in ‘de Zwaan,’ of hij was al op weg naar den huis van den heer Snuffels, waar hij eindelijk tot rust kwam als een stukje ijzer, dat in de nabijheid van een magneet heeft gelegen en met alle geweld daarheen wordt getrokken.

De heer Snuffels verwelkomde hem - uithoofde van de protectie, die hij van den baron voorzeker zou genieten - zeer vriendelijk; en hoe de ontvangst was, die hem van Maria te beurt viel, zal ik maar niet verhalen. Alleen is het merkwaardig, dat er de volgende week in de wasch drie zakdoeken van deze jonge dame meer waren dan anders, en daar zij volstrekt geen last had van verkoudheid of zinintocht gedaan en de toestanden waren weer iets gewijzigd.

Jonker Karel had zich in Den Bosch gevestigd als advocaat en procureur; Krelis had een nieuw huisje betrokken dichter bij de bewoonde wereld en meer in overeenstemming met zijn huisgezin, want hij had bij zijn terugkomst weer een tweeling gevonden en was bevorderd tot eersten jager van den baron; en meester De Bas was met zijn oom in 't vaderland teruggekeerd en woonde voorloopig nog kings in het hoofd, kan ik dit feit niet anders verklaren dan door de vele vreugdetranen, die zij geschreid heeft.

Een geheele week lang was meester De Bas de held van het kasteel en van gansch Scharreldonk; en toen hij weer vertrok, bloeide de hoop in zijn hart als een schoon, jong boompje, dat de tuinman geheel voor zich zelf in een verborgen hoekje van zijn tuin heeft geplant en langen tijd zorgvuldig gekoesterd en dat eindelijk vol jeugdige knoppen zit, die de heerlijkste vruchten beloven. En het hartje van Marie lag daar als een lieflijke bloemgaard, zacht en vreedzaam beschenen door de zon van het geluk, waarin de schoonste leliën en rozen

VENETIAANSCHE BLOEMENVERKOOPSTERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ST. NOVO.

hare geuren ten hemel zenden. En iederen dag meer verzorgde zij dat tuintje als haar grootsten schat en zuiverde het van ook maar het geringste spoor van onkruid. En als het God beliefde, ja, dan was de tijd niet verre meer, waarop dat boompje zou overgeplant worden in dien tuin om er het schoonste sieraad van uit te maken, om de bloemen te overschaduwen met zijn loof en zijn wortels te vermengen met de hare. En de groote Tuinman daarboven zou met liefdevollen blik dat alles gadeslaan en de regen van Zijn genade en de zonneschijn van Zijn welgevallen zouden mild ternederdalen; want die bloemen zouden bloeien te Zijner eer, en de vruchten van den boom zouden Hem worden toegewijd uit dankbaar gemoed als Zijn onvervreemdbaar eigendom.

Den ganschen winter door werkte meester De Bas met lust en ijver en legde in het voorjaar een schitterend examen af voor den tweeden rang. En een betrekking kreeg hij ook spoedig, en wel op de beste plaats, die hij daarvoor kon verlangen.

De bevolking van Scharreldonk was namelijk in de laatste jaren belangrijk vooruitgegaan en meester Klinker had al lang geklaagd over te weinig ruimte in zijn school. De gemeenteraad had nu besloten, daarin te voorzien en wel door het bouwen van een nieuwe school in de laan van het kasteel, hetwelk met het oog op de kinderen, die van verre moesten komen, practischer was dan door het vergrooten van de oude school. En nog vóór dat het nieuwe gebouw klaar was, was het bij den burgemeester en bij alle dorpelingen een uitgemaakte zaak, dat meester De Bas aan het hoofd daarvan zou staan. Maar zie, daar stak één lid van den raad, een zekere Krimmel, een kleinen stok in het wiel. De zoon van dezen heer had namelijk zijn oog indertijd eveneens laten vallen op Marie Snuffels, maar was natuurlijk door meester De Bas teleurgesteld. En de oude heer had zich daarom voorgenomen, dezen zooveel mogelijk tegen te werken, en toen dan ook de aanvraag ter tafel kwam, hield hij de andere raadsleden voor oogen, dat in alles de wet moest gevolgd worden, en dat er in allen vorm eene oproeping en een vergelijkend examen moest plaats hebben. Hiertegen was niets te zeggen en de heer Krimmel zou zijnen zin hebben.

Maar nu kwam meester Klinker als een reddende engel opdagen.

Des Zondags daarna, onder een glaasje bier met den burgemeester en den heer Snuffels in 'de Zwaan' zittende, zeide hij:

Heeren, voor het vergelijkend examen heb ik geene vrees; die proef zal De Bas best doorstaan. Maar om nu zijne benoeming onomstootelijk vast te stellen, zet gij doodeenvoudig in de oproeping, dat kennis van het Portugeesch tot aanbeveling zal strekken. In ons geheele land zijn, wed ik, geen twee schoolmeesters te vinden, die deze taai verstaan, en zoo ja, dan is meester De Bas vast een van de twee.

De anderen juichten lachend dien voorslag toe, en drie dagen later prijkte in de Bossche gazet de volgende advertentie:

Oproeping.

Aan de nieuwgebouwde school te Scharreldonk wordt gevraagd een onderwijzer, in het bezit van de akte van den 2en rang. Kennis van de Portugeesche taal zal tot aanbeveling strekken. Stukken vóór den 1en Mei in te zenden bij den burgemeester.

Deze oproeping bracht grooten indruk te weeg in de onderwijswereld, want had de vereischte bekwaamheid betrekking gehad op het Fransch, desnoods op Duitsch

of Engelsen, dan was alles nog in den gewonen regel gebleven, maar nu er van Portugeesch sprake was, begreep men er heelemaal niets van.

Er waren dan ook maar vier meesters - buiten De Bas, die door meester Klinker ingelicht was - welke aan den wedstrijd wilden deelnemen. Niet, dat een van hen met de vreemde taal op de hoogte was, maar zij hoopten in stilte, dat geen van de mededingers daarvan meer wisten dan zij zelf.

Een paar dagen later kwam de schoolopziener zeer geagiteerd bij meester Klinker in school en pakte dezen zenuwachtig bij zijn bovenste knoopsgat.

'Mijn waarde heer,' zei hij, 'wat heeft de gemeenteraad nu in het hoofd gekregen? Dat gij op deze manier meester De Bas wilt benoemen, is uw recht, maar wie zal in de goede genadigheid het examen afnemen? Ik zelf wil gaarne bekennen, dat ik geen Portugeesch van Maleisch kan onderscheiden.'

'O!' antwoordde meester Klinker, 'als gij het goedvindt, mijnheer, wil ik mij daar wel mee belasten.'

'Wat!' viel de ander uit, 'kent gij Portugeesch ook al?'

'Och,' hernam meester Klinker, 'ik heb er eens wat in geliefhebberd, en het examen behoeft niet te zwaar te zijn. Ik denk, dat het wel lukken zal.'

En de schoolopziener drukte hem met bewondering de hand en verliet met verlicht gemoed de school en het dorp. En de roem van meester Klinker verbreidde zich ver in den omtrek en zijn collega's beschouwden hem met ontzag als de eersten van hun gild. Ja, meester Plakker verklaarde met opgewondenheid, dat hij een duivekatersche kerel was, die van alle markten thuis was.

Nu is het een feit, dat meester Klinker even weinig van het Portugeesch kende als een snoek van koorddansen, maar indertijd had hij onder een verzameling oude boeken, die hij in massa gekocht had, een deeltje van de gedichten gevonden van Camoëns, en hierop en op de onbekendheid van alle anderen met deze taal, bouwde hij met volkomen gerustheid zijn plannen.

Heb ik den lezer niet gezegd, dat de meester wel eens den schalk uithing?

Een paar weken later had het gewichtig feit op Scharreldonk plaats.

De school had zoo ongeveer hetzelfde voorkomen, als ik vroeger reeds beschreven heb bij het examen van meester Klinker zelf. De vijf candidaten zaten eveneens op de banken over hun werk te zweeten, maar de onderzoekers en de gewone toeschouwers uit het dorp waren aangevuld door zeker tien hoofdonderwijzers uit den omtrek en van verre, die juist vacantie hadden en getuige wilden zijn van de éénige gebeurtenis op schoolgebied, die nu plaats vond. Een weinigje jaloezie en heel veel nieuwsgierigheid, hoe meester Klinker het er af zou brengen, had hen hier ook wel toe gedreven.

De gewone vragen waren zoowat afgeloopen en de schoolopziener vroeg met een gewichtige stem, of een van de heeren ook kon voldoen aan den laatsten eisch, in de oproeping vermeld, en proeven van bekwaamheid wenschte af te leggen van zijn kennis van het Portugeesch.

Allen zwegen en alleen meester De Bas stond op en maakte een bescheiden buiging.

'Mijnheer De Bas,' hernam de schoolopziener, 'wees dan zoo goed en zet u aan dit tafeltje. Mijnheer Klinker, wilt gij u even met het onderzoek belasten?'

Kalm en waardig zette meester Klinker zich achter het tafeltje; zijn vroegere ondermeester nam tegenover hem plaats, de schoolopziener ging als zoogenaamde dwarskijker tusschen hen beiden zitten en alle anderen drongen zich om deze groep en spitsten in groote verwachting hun ooren.

‘Mijnheer De Bas,’ begon meester Klinker, en hij haalde het bewuste boekje te voorschijn, ‘gij zult zeker dit werkje wel kennen.’

‘Ja mijnheer,’ was het antwoord, ‘dit is *de Luisiade* van den dichter Camoëns.’

‘Heel goed,’ hernam de examinator, en hij sloeg op goed geluk af het boekje open, ‘begin dan maar eens even hier te lezen.’

Meester De Bas begon en las de vreemde verzen met smaak en gevoel en zoo vlot, of het zijn moedertaal was.

De heer Klinker knikte nu en dan goedkeurend met het hoofd, of bukte zich een enkele maal voorover, alsof hij niet volkomen zeker was, dat de candidaat precies las wat er stond. Ja, een enkele maal verzocht hij hem, zekeren regel nog eens over te lezen en daarbij op te letten, of hij de eerste maal den klemtoon wel volkomen juist had gelegd.

En meester De Bas speelde in alle eer en deugd zijn rol in deze kleine comedie en deed wat hem gezegd werd.

‘Flink zoo,’ zei meester Klinker, toen de ander een regel of twaalf gelezen had. ‘De uitspraak van dezen heer is zeer goed,’ richtte hij zich tot den schoolopziener. ‘Wilt ge deze regels nu eens in het Hollandsch vertalen?’

Meester De Bas deed zoo en zijn ondervrager toonde zich opnieuw zeer voldaan.

‘Wil u nu eens het werkwoord “beminnen” in het Portugeesch vervoegen,’ klonk het verder.

Onze meester glimlachte even verstolen en dreunde het werkwoord op in alle tijden, en een gemompel van bewondering klonk door het lokaal, hetwelk deels de bekwaamheid van den candidaat, deels de kennis en tact van den examinator gold.

‘En nu,’ vroeg de heer Klinker tot slot, ‘vertaal u mij eens even dezen zin: Gisterenmorgen heb ik dien jongen moeten bestraffen, omdat hij traag was geweest; maar dezen dag heeft hij een belooning verdiend, want hij heeft uitstekend gewerkt.’

De vertaling rolde De Bas uit den mond of de woorden knikkers waren en meester Klinker verklaarde, dat hij hierop niets aan te merken had.

‘In welken naamval staat “dien jongen” in het Hollandsch?’ vroeg hij nu nog, als om de kroon op alles te zetten.

‘In den vierden.’

‘En in den Portugeeschen zin?’

‘In den vijfden,’ liet meester De Bas onmiddellijk volgen, die meende, dat hij zich ook wel een kleine aardigheid ko veroorloven.

‘Hoeveel naamvallen zijn er dan in die taal?’

‘Zes: de 1e, 2e, 3e, 4e, 5e en 6e naamval.’

‘Uitstekend!’

En meester Klinker verklaarde nogmaals, dat hij hoogst voldaan was en eindigde hiermee de proef. En de schoolopziener was uitermate in zijn schik met dezen afloop van het examen, en in de oogen van alle anderen omgaf een krans van wetenschap de hoofden van de meesters Klinker en De Bas.

De uitslag was nu niet twijfelachtig meer. Een week later was meester De Bas met algemeene stemmen benoemd, want de heer Krimmel was uit ergernis niet bij de raadsvergadering aanwezig. En nog drie weken daarna trok hij in het nieuwe schoolhuis, voorloopig met zijn zuster Lina als huishoudster, en in den nazomer van het gezegende jaar '49 trad hij met zijn uitverkorene Marie in het huwelijksbootje.

Wel voelde de oude heer Snuffels zich nog eenigermate teleurgesteld, dat hij slechts een bovenmeester tot schoonzoon kreeg, maar de voorspraak van den ouden baron ruimde de laatste bedenkingen uit den weg. En toen deze als zijn stellige

overtuiging te kennen gaf, dat een man van de bekwaamheden van meester De Bas het wel verder zou brengen in de wereld, gaf hij met blij gemoed zijn toestemming en vaderlijken zegen en liet op zijn kosten het schoolhuis zoo keurig netjes meubileeren, dat ieder in het dorp een gat in de lucht sloeg van bewondering.

En nu de bruiloft! Neen, ik waag mij niet aan de beschrijving daarvan!

Geheel Scharreldonk was dien dag in rep en roer. Met de fraaiste koets en het beste span paarden van het kasteel reed het bruidspaar naar de kerk en niemand minder dan de oude baron en jonker Karel (die hiertoe speciaal was overgekomen) waren getuigen bij het huwelijk. Meester De Bas zwom in zaligheid en zijn bruidje zag er van top tot teen uit als een heerlijk rozeknopje. De groote zaal van ‘de Zwaan’ was prachtig versierd met groen en bloemen, en de oudste inwoners van het dorp konden zich niet herinneren, dat moeder Pil ooit zoo heerlijk had gekookt en gebraden, als op dien dag. Het kermismaal was er niets bij. Natuurlijk was ook oom De Wilde met vrouw en kinderen tegenwoordig; even natuurlijk was ook de knappe jonge houtvester uitgenoodigd en het natuurlijkste van al was, dat deze 's avonds met niemand anders wilde dansen dan met Lina. Op den terugweg van de kerk klonken van alle kanten schoten ter eere

van de jonggehuwden en laat in den avond bracht de fanfare ‘Koning David’ voor ‘de Zwaan’ een serenade, die klonk als een klok.

En als de muzikanten een paar uur later niet op zwakke beenen naar huis zijn gegaan - zoo ongeveer alsof er in Scharreldonk een aardbeving plaats had - dan is dit niet te wijten aan de weinige mildheid van oom De Wilde. En als de armen van het dorp zich niet een indigestie hebben gegeten of de kracht van het bier hebben ondervonden, dan was dit evenmin de schuld van papa Snuffels.

Wel is het eigenaardig, dat de veldwachter (die, onder ons gezegd, de eerste acht en veertig uren ook niet recht frisch was) des morgens na de bruiloft drie koperen hoorns en een klarinet, benevens anderhalven trommelstok langs den dorpsweg vond liggen; en even opmerkelijk is het, dat verscheidene arme daglooners dienzelfden dag een boodschap stuurden naar hun werkgevers, dat zij onmogelijk konden komen, omdat zij doodziek waren.

Dit zijn echter feiten, die zeer goed aan het toeval kunnen geweten worden, en ik zal mij niet vermeten, hier iets meer achter te zoeken, dan er werkelijk in schuilt.

Kortom, de bruiloft was een feestdag voor het geheele dorp, en alles liep tot ieders genoegen af. En een week later was alles weer in zijn gewone doen en meester De Bas werkte met lust en ijver in zijn school en zijn jong vrouwtje bestuurde de kleine huishouding met beminnelijke bedrevenheid.

En kreeg nu de heer Snuffels toch nog zijn zin? Voorzeker.

Een paar jaar later stapte de oude burgemeester op zekeren avond in plaats van op het bruggetje voor zijn huis, in de sloot daarnaast, wat zeer onverstandig van hem was, en kreeg ten gevolge van die dwaasheid het podagra. En toen deze lastige kwant hem niet wilde verlaten, zoodat hij zijn plicht als burgervader niet meer naar behooren kon waarnemen, besloot hij zijn ontslag te vragen en verkreeg dat ook hoogst eervol. En de hooge regeering, in dezen de ‘vox populi’ als ‘vox Dei’ beschouwende, benoemde meester De Bas in zijn plaats, zoodat papa Snuffels niet alleen een heer (wat meester De Bas volgens opvoeding en karakter al was) maar zelfs een Edelachtbaren heer tot schoonzoon had.

Ik kan hier nog een klein woordje tot besluit bijvoegen.

Lina trouwde kort daarna met haar houtvester, die door den baron bijzonder werd bevoorrecht, en ten gevolge daarvan kwam de weduwe De Bas bij haar zoon, den burgemeester, inwonen. Maar ook oom De Wilde, die het gezellige Brabantsche leven verkoos boven het deftige Den Haag, verplaatste zijn huishouding naar Scharreldonk en betrok een lieve villa, die hij zich op een van de fraaiste plekjes van het dorp had laten bouwen. En zelfs meester Dribbelstap was tevreden gesteld en kon aan zijn lust tot zwerven voldoen, want hij was benoemd tot bovenmeester aan de nieuwe school, die vroeger onder het gezag van meester De Bas had gestaan.

Het huwelijk van dezen bleef niet zonder kinderen, want eenige jaren later zag men verscheidene dikwangige kleuters in den tuin of voor aan den weg scharrelen en soms zelfs als doodgewone dorpskinderen ruzie maken met hunne natuurgenooten.

En als men nog een paar jaar later het nageslacht van den burgemeester en van den houtvester des Zondags bij elkaar had gezien, zou het hoogst moeilijk geweest zijn, de kleintjes in een paar minuten te tellen, zonder in de war te komen.

Burgemeester De Bas was algemeen geëerd en gezien, zoodat zelfs de heer Krimmel zijn wrok vergat en zijn beste vriend werd. Ja, op zekeren mooien dag haalde Driek Pil het uithangbord boven zijn deur vandaan en hing er een ander voor

in de plaats, waarop Joris Kwast een knap heer had geschilderd met blozende wangen en een pikzwarten snor, en daaronder prijkte met vergulde letters: 'De Burgemeester van Scharreldonk.'

Een praatje over Amerikaansche dienstboden.

Onze huismoeders zijn nogal licht geneigd klachten aan te heffen over haar dienstboden, die de een lui, de andere vuil en slordig worden genoemd, om nog niet eens te spreken van andere hebbelijkheden en gebreken, die aan velen van het dienstbodengeslacht worden toegekend. Zeker is het, dat onze huismoeders zich gelukkig zouden achten, indien ze hun lot vergeleken met dat der huismoeders aan de overzijde van den Oceaan, want in geen land ter wereld hebben de dienstboden meer rechten en vrijheden en daarnaast minder te doen, dan in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

De dienstbode daar werkt, loffelijke uitzonderingen daargelaten, zoo weinig mogelijk, verlangt echter een zeer hoog loon en maakt van den kant van alle leden van het gezin, vooral van de mannelijke, en het meest nog van den heer des huizes, aanspraak op een zeer goede behandeling. Een Amerikaansche dienstbode zal het dan ook nooit in het hoofd komen, voor de leden van het gezin, in de eerste plaats de mannelijke, de schoenen te poetsen of de kleeren af te borstelen. Ook de huisknecht in een Amerikaansch hotel houdt zulk een bezigheid voor een vernederend werk, beneden zijn waarde als mensch. Plaatst een Europeesch reiziger, die met de Amerikaansche gewoonten niet op de hoogte is, den eersten avond na zijn landing zijn vuile laarzen vóór de deur van zijn kamer in het hotel, dan staan ze daar den volgenden morgen, als ze niet gestolen zijn, nog even smerig als 's avonds te voren.

Ook in de gezinnen poetsen, zooals we reeds gezegd hebben, de dienstboden de schoenen niet. In de steden zitten aan de portalen der hotels en aan de hoeken der straten schoenpoetsers, die voor vijf (Amerikaansche) centen, in het Westen voor 10 tot 15 centen de schoenen poetsen. Dames, die op reis gaan, hebben gewoonlijk een fleschje schoenlak bij zich, waarmee ze 's morgens haar schoenen bestrijken. Zoodra het lak droog is geworden, blinkt het ook. Op het land poetsen gewoonlijk de jongste zonen de schoenen van vader en moeder en zusters, waarvoor men den jongens meestal wat zakgeld geeft.

In de keuken en in huis heeft de Amerikaansche dienstbode veel minder te werken dan een Europeesche. De wasch wordt door een Chineesche waschinrichting gehaald en teruggebracht. In de nieuwe en grootere huizen bestaat een centrale verwarming, zoodat in den winter de dienstbode zich met het aansteken der kachels niet behoeft te plagen. In de keuken zijn twee waterleidingen, een voor koud en een voor warm water. Het wasschen en afdrogen van het vaatwerk is in de Amerikaansche keuken altijd heel gemakkelijk gegaan. Al jaren terug hadden de Amerikaansche messen en vorken, die enkel in warm water afgewasschen worden, metalen handvatsels. De koffiekoppen hebben meestal geen ooren, en aan keukenmachines is geen gebrek. Schil- en snijmachines voor aardappelen, groenten en vruchten treft men zelfs in kleine huishoudens aan, evenals hakmachines voor vleesch, wrijfmachines voor amandelen, notenmuskaat enz. De bakkers, slagers, melk- en groenteboeren brengen nog meer dan in Europa het geval is, alle waren tot in de keuken.

Van koken heeft een Amerikaansche dienstbode in het geheel geen verstand, en zij geeft zich ook nooit moeite om het te leeren. De vrouw des huizes kookt òf zelf òf moet een afzonderlijke keukenmeid nemen, die zich natuurlijk 's avonds, als er gezelschap is, haar overwerk telkens goed laat betalen. Een keukenmeid zal verder ten hoogste negen uur per dag werken of in de keuken aanwezig zijn. Gewoonlijk verlaat ze om zes uur 's namiddags haar departement, om den avond voor zich te hebben. Bij inkoopen in de stad heeft een Amerikaansche keukenmeid er nog veel beter slag van dan een Europeesche, om daaraan een duitje voor zich zelf te verdienen.

In kleine steden en op het platteland, waar men in de huizen geen centrale verwarming aantreft, moet natuurlijk in den winter elke kachel afzonderlijk aangemaakt worden. De dienstboden laten echter dit onaangename werk graag aan den heer des huizes of aan een van de zoons over. Toen ik - zoo verhaalt een Duitsch reiziger - eens in Januari een pachter in Pennsylvanië bezocht, was ik er getuige van, dat de niet meer jonge man, hoewel hij twee dienstboden had, vroeg in alle kachels, behalve alleen die in de keuken, vuur aanlegde. Op mijn verbaasde vraag, waarom hij dat werk niet aan de dienstboden overliet, antwoordde hij mij: ‘Dat kan ik bij de kou van de meisjes niet vergen!’ Zooals mij de dochter des huizes vertelde, lagen de meisjes 's morgens om acht uur nog in bed en lazen romans.

Zulke lage, ongezonde en donkere dienstbodenkamertjes, als men ze ook thans nog hier te lande, zelfs in groote heerehuizen aantreft, bestaan er gelukkig in Amerika niet. Elke Amerikaansche dienstbode heeft een vriendelijke en goed gemeubileerde kamer. Bezoeken ontvangt een Amerikaansche dienstbode niet op haar kamer, maar in de *parlour* (salon), die den dienstboden bij bezoeken nooit geweigerd wordt.

Dienstboden zijn vooral in het Westen van Amerika een zeer ‘gevraagd artikel.’ Hoewel er al in het Oosten meer vrouwen dan mannen worden aangetroffen, gaat toch in de Vereenigde Staten de mannelijke bevolking de vrouwelijke met ongeveer 600 000 zielen te boven. Ik heb het in vroeger jaren in het aan vrouwen arme Westen dikwijls beleefd, dat, zoodra de aankomst van een trein met Europeesche landverhuizers en dienstboden werd aangekondigd, de huisvaders uit de stad en de omstreken bij dozijnen op het perron post vatten, om Europeesche dienstboden op staanden voet te huren. Gewoonlijk echter deden de jonge pachterszonen nog een hooger bod: zij beloofden met de dienstbode te zullen trouwen, en dat aanbod werd in den regel aangenomen.

De dochters, zelfs uit de armste Amerikaansche gezinnen, houden het voor beneden haar waardigheid te dienen en gaan liever naar de fabrieken. In het Oosten verdient een gewone dienstbode veertig tot vijftig gulden per maand, een keukenmeid honderd twintig en meer. Het dienstbodenpersoneel bestaat hoofdzakelijk uit Scandinavischen, Ierschen, meisjes uit Duitschland, Zwitserland, Polen en Bohemen. Eigenaardig is het, dat, terwijl de Amerikaanschen der lagere standen het beneden zich achten als dienstboden haar brood te verdienen, onbemiddelde vrouwelijke studenten en arme onderwijzeressen gedurende de zomervacantie als kellnerinnen naar de voorname badplaatsen gaan. De fooi, die bij het einde van het seizoen de een of andere rijke Amerikaan aan zulk een wetenschappelijk gevormde kellnerin geeft, bedraagt dikwijls een aanzienlijke som.

Aan overspanning lijdt een Amerikaansche dienstbode niet licht Ook bij de groote schoonmaak wordt wel veel geklopt en veel stof opgeworpen, ook menige kostbare vaas, lamp of schaal gebroken, maar in de hoeken blijft altijd nog veel stof zitten. Een Franschman, die het Amerikaansche leven grondig had leeren kennen, vertelde bij zijn terugkeer te Parijs: Zulk een Amerikaansche groote schoonmaak is een

eigenaardig iets. De kamers zien er, als het werk gedaan is, ongeveer uit als het Romeinsche rijk na den inval der Gothen. Gaat men, wanneer de dienende geesten nog bezig zijn, zulk een kamer binnen, dan meent men in het midden een puinhoop te zien, waarop ter eere der goden een brandoffer zal worden opgedragen. Alle meubels worden namelijk naar het midden der kamer gesjouwd en daar op elkaar gestapeld. Is de tijd van revolutie voorbij, dan vindt geen enkel lid der familie zijn have en goed terug en kan ook niemand uit den warwinkel wijs worden. Zoover de Franschman.

Indien het er nu toch in de meeste Amerikaansche huishoudens zeer proper en huiselijk uitziet, dan is daarvan niet de dienstbode schuld, maar de practische en voorzichtige Amerikaansche huisvrouw.

Elken Zondag heeft de Amerikaansche dienstbode den heelen namiddag en avond vrij, en bovendien nog een namiddag in de week. 's Avonds tusschen zessen en zevenen is de dagtaak afgeloopen. De dienstbode trekt zich

op haar kamer terug, leest boeken en bladen, naait, breit of gaat een uurtje - dat gewoonlijk langer dan zestig minuten duurt - uit. Natuurlijk verschijnt ze in een onberispelijk en elegant toilet op straat.

Verscheidene jaren geleden kwam een Yankee op een redactie-bureel en vroeg om het adres van een te Chicago verschijnend dagblad in de Czechische taal. 'Verstaat u dan Czechisch?' vroegen de redacteuren verbaasd. 'Ik niet, maar mijn keukenmeid komt uit Praag. Ze verjaart de volgende week, en ik wil ze dan met een abonnement op een Boheemsche krant verrassen.'

GRAF VAN DEN ZALIGEN CANISIUS IN DE ST.-MICHAELSKERK TE FREIBURG.

Volgens de wet heeft de dienstbode veel meer rechten dan hare meesters. Zij kan dagelijks onder de nietigste voorwendsels den dienst verlaten, maar haar heer of mevrouw moet zeer gewichtige redenen hebben, om haar te kunnen wegsturen. Processen om schadevergoeding worden dan ook door Amerikaansche dienstboden voortdurend met voorliefde en op alle mogelijke gronden ingesteld. Toen ik in 1893 verscheidene maanden te Chicago leefde, eischte een dienstbode van een dokter wegens verkeerde behandeling 6000 dollar schadevergoeding, en een andere van een tandarts, die de keukenfee een verkeerden tand had uitgetrokken, 500 dollar. In Colorado begon een dienstbode tegen den oudsten zoon des huizes een proces wegens verbreking van huwelijksbelofte. Er kon alleen geconstateerd worden, dat de jonge man het meisje eens *my darling* (lieveling) genoemd en haar eens gekust had. Het meisje kreeg voor haar 'gebroken hart' een douceurtje van 1000 dollar. Daarentegen

kreeg in Iowa een jong apotheker, die zijn bruid, welke hem trouweloos in den steek had gelaten, aangeklaagd had, maar zes centen voor zijn gebroken hart. De rechters konden een mannehart niet hooger taxeeren!

Op reis worden de dienstboden, die hare meesters vergezellen, als leden van het gezin in den volsten zin van het woord behandeld. Zoo reisde ik verscheidene jaren geleden van Chicago naar het Westen. Toen ik mijn slaapwagen verlaten had en in den toiletwagen mij wat ging verfrisschen, verscheen daarin een vader uit den gegoeden stand, die zijn dochtertjes van ongeveer twee en vier jaren waschte en kamde. Ik dacht eerst, dat de man met zijn kinderen alleen reisde. Toen ik echter in den volgenden waggon stapte, waren zijn vrouw en dienstbode ijverig bezig de morgenbladen te lezen.

In de beste hotels in het Westen heb ik zeer dikwijls man en vrouw met hun dienstbode aan dezelfde tafel zien eten. Voor eenige jaren reisde ik een heelen dag met een Californische familie in den trein. Een jonge dame, die in gezelschap van mevrouw was, werd onderweg onpasselijk. De heer des huizes was zoo ijverig voor het jonge meisje in de weer, dat men zou gedacht hebben, dat ze een naaste bloedverwante of intieme vriendin der familie was. Toch was ze maar de *nurse* (kindermeid). Deze *nurses* zijn overigens de minst vertrouwbare dienstboden, die men zich denken kan, en in de Amerikaansche spotbladen komen ze even dikwijls voor als studenten en luitenants in de Duitsche.

Ken oplettende, voorkomende en ijverige dienstbode treft men in Amerika maar bij uitzondering aan, en dan weegt ze bijna tegen goud op. Tal van Amerikaansche gezinnen nemen dan ook dikwijls weken- en maandenlang hun intrek in een hotel, alleen om aan de dienstbodenmiseries te ontsnappen.

Bij de Platen.

Venetiaansche bloemenverkoopsters. -

Bloemen zijn overal geliefd, waar gevoel voor het schoone en zin voor Gods rijke natuur wordt aangetroffen. Bloemenmarkten worden er gehouden in alle steden, zoowel in het mistige Londen als in het vroolijke Parijs, zoowel onder den betrokken hemel van het Noorden als onder het heldere, zonnige blauw, dat de schilderachtige steden van Italië overspant.

Maar in dat bevoorrechte land zijn de bloemen toch het weelderigst en het rijkst in verscheidenheid van vormen en schakeering van kleuren. Daar eischen zij niet als bij ons een zorgvuldige verpleging in broeikasten, maar groeien en bloeien zij in de vrije natuur, en terwijl zij ten onzent hoogstens gedurende enkele maanden van het jaar ons door haar kleuren en geuren verkwikken, spreiden ze daar haast onafgebroken haar bekoorlijkheden ten toon.

De nering der bloemenverkoopsters te Venetië staat het heele jaar haast niet stil, elk seizoen brengt zijn eigen bloemen, die bij schuiten vol van de omliggende eilanden en het platteland worden aangevoerd. Want in de stad zelf met haar tallooze breede kanalen, die maar een enge ruimte voor de opeengedrongen huizen openlaten, worden natuurlijk maar zeer weinig tuinen aangetroffen. Het moeten al vorstelijke paleizen zijn, die op een nog maar bescheiden bloemhof kunnen bogen. De burgerwoningen moeten zich maar met een dicht begroeid terras of balkon vergenoegen. Maar vandaar dat er te Venetië ook overal vraag is naar bloemen en de bloemenverkoopsters er goede zaken maken.

Allerlei.

Een diamant in een vestjeszak. -

De groote diamant van Karel den Stoute, Sancy, kwam na veel wederwaardigheden in het bezit van den Russischen vorst Demidof, die hem in een broche liet vatten en aan zijn toenmalige bruid, prinses Mathilde Bonaparte, ten geschenke gaf.

De jonge prinses kwam eens naar Parijs en bezocht daar het museum van het Louvre in gezelschap van den beroemden criticus Jules Janin. Toen zij in de groote vierkante zaal waren, zagen zij hoe de menigte steeds meer om hen opdrong en hun het verder gaan bijna onmogelijk maakte. De prinses begreep spoedig, dat het de glans van den kostbaren edelsteen was, die op hare borst stak, welke de menigte zoozeer verblindde. Zij maakte daarom de broche los en verzocht Janin het kleinood voor haar te bewaren. Deze stak den diamant in zijn vestjeszak en zette met de prinses den weg door het museum voort. Toen zij afscheid namen, werd er aan den edelsteen niet meer gedacht. Een dag, twee dagen, acht dagen verliepen. De vorst noodigde de criticus aan tafel. Bij het dessert kwam toevallig het gesprek op diamanten.

‘Hoe vonden ze bij u thuis den diamant van mijne vrouw?’ vroeg de vorst onverschilligweg.

Janin werd rood, bleek, groen, - men dacht dat hij in onmacht zou vallen. Op eens springt hij op, snelt de deur uit en holt naar huis. ‘Mijn vest! mijn vest!’ schreeuwt hij, binnenstormend.

‘Welk vest?’ vroeg zijn knecht ten hoogste verbaasd.

‘Dat.... dat ik Zaterdag droeg.... een wit piqué vest.’

‘Zaterdag? Dan is het in de wasch.’

‘Is dat zeker?’

‘Ik geloof het wel, maar ik zal eens zien.’

Jules Janin snelde naar een klein donker hokje naast zijne slaapkamer, waarin hij zijn vuil goed placht te werpen. Hij rukte de deur open, - en het eerste wat hij zag was de schitterende Sancy, die uit den zak op den grond gerold was.

‘Wat een angst heb ik uitgestaan,’ zei de criticus, toen hij met het kleinood bij den vorst was teruggekeerd, ‘waarom had u er ook niet eerder om gevraagd?’

‘Het had geen haast,’ antwoordde de vorst. ‘U kost hem bovendien ook verloren hebben, en dan zou het hard zijn geweest, u daarover lastig te vallen.’

De Sancy was - twee millioen frank waard!

[Nummer 21]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.

I.

Behalve de statieoverste met zijn roode klak stonden maar een paar personen op het perron van de kleine statie op de aankomst van den naderenden trein te wachten.

'Warm weertje, heeren,' zei de chef, met de hand achter zijn rug aan het touw van de bel trekkend. 'Komt u familie afhalen, meneer Van Deinse?' vervolgde hij tegen een jongmensch, dat met zijn wandelstok allerlei figuren trok op de kleine steentjes, waarmee het plein was geplaveid.

'Pardon, een ouden schoolkameraad,' antwoordde de aangesprokene. 'Wacht, daar zie ik hem al,' en hij stak zijn stok in de hoogte, ten teeken dat hij zijn vriend, die het hoofd uit het portierraampje had gestoken, herkend had.

Een oogenblik later hield de trein stil, log en zwaar, puffend en hijgend, als was hij ook onder den invloed van de hitte, die alles met haar vurigen adem blakerde.

'Goeden dag, Karel,' zei de jongeheer, die de statieoverste als meneer Van Deinse had aangesproken. 'Warm gehad in den trein, hè? En nu moeten wij nog de woestijn door.'

'Om in het beloofde land te komen,' vulde de ander lachend aan, terwijl hij zijn vriend de hand drukte. 'Thuis alles wel, Willem?'

'Perfect, ze zitten met ongeduld op u te wachten.'

'Is 't waar? Nu, dan zullen we maar dadelijk den tocht aanvaarden door wat gij de woestijn noemt. Gelukkig is het zoo erg niet.'

'Ik verzeker u, dat het er warm is op den weg. De boomen zijn er wel, maar de schaduw is ver te zoeken. Papa zag er dan ook tegen op, u te komen afhalen, hoe graag hij 't ook gedaan had. Want ik moet zeggen dat ge bij hem in een goed blaadje staat, en bij moeder en Nelly niet minder.'

'Dat is zeer vereerend voor mij, Willem. Maar uw papa heeft groot gelijk gehad met stilletjes thuis te blijven, want nu ik den stoffigen weg opkijk met de gloeiende zon daarboven moet ik u toegeven, dat het wel iets van een woestijn heeft, - als de streek er niet zoo welvarend uitzag,' voegde hij er bij.

Middelerwijl waren de beide jongelieden, het vriendelijke stadje, dat in de warme Julizon scheen te slapen, links latende liggen, een zijweg ingeslagen, aan weerszijden door knoestige eiken omzoomd, waarvan thans maar een smalle streep schaduw op de straatsteenen viel.

'Zeg eens, Karel, uw brief heeft ons verrast,' zei Willem, zich met zijn stroohoed koelte toewuivend.

'Gij wilt zeggen mijn besluit om naar Duitschland te gaan? Ja, mijn goede oom Frans had er eerst heel wat tegen, en zijn huishoudster vooral hadt ge moeten hooren. Die ging aan, of ik wel naar Patagonië wilde vertrekken. Maar toen ze zagen, dat mijn besluit ernstig gemeend was, hebben zij er zich niet langer tegen verzet.'

DE APPELENDIEF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. WUNSCH.

‘Maar hoe zijt gij op het idee gekomen? Gij kont toch hier op de Polytechnische school even goed uw diploma halen?’

‘Dat wel, maar Duitschland is ons op dat gebied ver voor, ten minste wat het vak

betreft, waar ik mij bijzonder op wil toeleggen. Ik was toevallig in kennis gekomen met een Duitsch ingenieur, die erg knap bleek in alles wat op het machinewezen betrekking heeft. Dat leert ge hier zoo nooit, zei hij tegen mij, daarvoor moet ge bij ons komen, in Solingen, in Essen, of waar ge wilt. Hier proppen ze u vol met theorie, bij ons krijgt gij 't eerst en vooral de practijk, en daar is het toch om te doen. Om kort te gaan, ik heb over hetgeen hij mij gezegd had nog eens rijpelijk nagedacht, en het slot was, dat de lust hoe langer hoe grooter bij mij werd, in Duitschland mijn opleiding te zoeken. Wat zegt gij daarvan, Willem?'

'Wat zal ik er van zeggen? Ik heb 'nen ekel aan de Moften met hun wetenschap, maar gij zijt altijd zoo'n blokker geweest, gij zult er best aarden.'

'Hoor eens, Willem, als ik nog een vader en een moeder had zooals gij, die zoo goed zijn en zooveel van u houden, dan zou ik er misschien niet toe zijn overgegaan, maar ik sta alleen op de wereld....'

Deze laatste woorden werden op weemoedigen toon gezegd, en er gleed een wolk van treurigheid over het verstandige, fijn besneden gezicht van den jonkman.

'En uw goede oom Frans dan?' zei Willem, 'en die brave sloor van een Bertha, die u op de handen zou dragen?'

'Zeker, ik heb groote verplichting aan hen, en het valt mij ook hard, zoo ver van hen te leven, maar zij kunnen toch de plaats van mijn goede ouders niet innemen. Ik kan voor hen mijn hart niet uitstorten, zooals ik dat voor een vader of een moeder zou doen. Wat men aan ouders mist, merkt men als men ouder wordt, als men ze deelgenoot zou willen maken van honderd dingen, beuzelingen misschien, maar die u toch na aan het hart liggen, en die men aan geen vreemden, ook niet aan een oom, kan blootleggen. Wat benijd ik u dikwijls, Willem, dat gij uwe lieve ouders nog hebt.'

'Ja,' zei Willem, die daar eigenlijk nooit over had nagedacht, 'het is een groot geluk als men die nog heeft, maar dan beseft men het niet. Ik moet u ten minste eerlijk bekennen, dat mijn gedachten nog nooit zoo ver gegaan zijn. Maar komaan, waar spraken wij ook weer over?' vervolgde hij, een luchtigen toon aanslaande, ten einde zijn vriend uit diens melancholische overpeinzingen te trekken. 'Gij wilt u dus vooral op het machinewezen toeleggen?'

'Ja, daar heb ik van jongs ai aan liefhebberij in gehad. Ze hebben het tegenwoordig op dat gebied al ver gebracht, maar ik geloof, dat wij nog bij lange na niet zijn waar we komen kunnen. Er dient nog veel vereenvoudigd te worden, en vooral de gevaren, die aan de nijverheid verbonden zijn, moeten zooveel mogelijk worden weggenomen of verminderd. Of is het niet treurig, dat jaarlijks zooveel brave lieden het slachtoffer worden van hunnen dienst der nijverheid?'

'En wilt gij daar verandering in brengen, Karel?'

'Als ik kan, ja. Me dunkt, dat is een mooi levensdoel. Laat anderen werktuigen uitvinden tot vernieling en verwoesting, kanonnen, mitrailleuses, torpedo's, ik wil er mij op toeleggen, voor de duizenden, wien de nijverheid werk en brood geeft, dien arbeid minder gevaarlijk te doen zijn. Maar wat praat ik over mij zelf, over idealen, die misschien droom en zullen blijken, in de loopbaan, die gij gekozen hebt, Willem, zult gij het menschdom nog veel nuttiger kunnen zijn.'

Willem glimlachte. 'Gij zijt een dweper, Karel,' gaf hij een beetje ironisch ten antwoord. 'Dat heeft er in u altijd in gezeten, van af dat gij nog op de schoolbanken zaat: Weet ge nog, dat wij u op kostschool altijd den idealist noemden?'

‘Jawel, die zucht naar het ideale heb ik van mijn goede moeder,’ antwoordde Karel als tot zich zelf. ‘Ik herinner het mij nog levendig, hoe ik aan haar sterfbed stond, hoe zij mijn hand in de hare nam en mij zei op dien zachten, welwillenden toon, dien ik nog als muziek in mijn ooren hoor ruischen: “Karel, denk er aan dat ge niet in de wereld zijt voor u zelf alleen, dat gij de talenten, die God u gegeven heeft, moet aanwenden ten dienste van den evenmensch, dat vooral de armen en de zwakken, die uw broeders zijn, een broederlijk recht op u hebben.” Zie, Willem, die woorden heb ik toen niet begrepen, maar de klank er van is mij bijgebleven, en thans heb ik er ook den diepen zin van gevat.’

Een bijna onmerkbaar glimlachje plooide zich om Willems lippen. ‘Gij zijt een wijsgeer, Karel, ge moest philosophic gaan studeeren in plaats van ingenieur te worden. Maar alle gekheid op een stokje. Geloof me, Karel, ondanks al uwe knapheid zult ge 't niet ver in de wereld brengen, indien je zulke idealen koestert. De tijd daartoe is voorbij. Elk voor zich, dat is de leus.’

‘Maar hebt gij dan geen idealen, Willem?’ vroeg Karel. ‘Op onze jaren kunnen zij toch nog niet gedood zijn.’

‘Zeker heb ik idealen, maar ze zijn van eenigszins anderen aard dan die van u, ze zijn practischer. Hoeveel brave, knappe menschen zijn er al niet geweest, die de wereld beter wilden maken en zich zelf met al wat zij hadden ten offer brachten! Wat hebben zij bereikt en wat is hun loon geweest? De wereld is gebleven wat en zooals zij was. En zij zelf? Zij zagen al hun pogingen schipbreuk lijden, niemand wist er hun dank voor, indien men hen al niet om hun utopieën bespotte en voor dwazen uitkreet. Zulk een lot lacht mij niet toe, Karel. Ik ben een kind van mijn tijd, en deze kent geen andere idealen dan rijkdom, eer en aanzien. Dat zijn ook de mijne.’

Deze woorden klonken vooral dwaas in den mond van een jonkman van even twintig jaar, en Karel keek hem met smartelijke verwondering aan.

‘Willem, Willem, dat kan u geen ernst zijn. Zulk een levensbeschouwing past niet voor een katholiek. Dat ge vooruit wilt komen in de wereld is zeker prijzenswaardig, en ook ik streef daarnaar, maar wij mogen daarbij toch niet uit het oog verliezen voor welk doel wij geschapen zijn. Er is toch nog iets hoogers dan rijkdom en eer. Gij ziet voor goud aan wat niets meer dan klatergoud is.’

‘Nu, ik hoop, dat ik eenmaal genoeg van dat klatergoud zal hebben,’ antwoordde Willem schertsend. ‘Ik gun u dan van harte het ware goud. Maar zeg mij toch eens waarin dat bestaat. Gij hadt altijd veel liefhebberij in chemie, zijt ge nu ook aan alchymie gaan doen en hebt ge den steen der wijzen gevonden?’

‘Ik zie dat ge schertst, en dat doet mij genoegen, want ik zou niet graag willen, dat mijn beste vriend Willem een aanhanger werd van het botte materialisme, dat al het hoogere en edele in den mensch doodt en de wereld zoo troosteloos leeg en dor maakt.’

Weer kwam er een glimlach om Willems lippen. Wat was die Karel nog groen ondanks zijne knapheid, en hoe zeker zou hij voorbijgestreefd en in een hoek gezet worden door hen, die, minder knap dan hij, dat gemis ruimschoots vergoedden doordat zij alle middelen goed achtten om hun doel te bereiken.

Toch achtte Willem het voorzichtiger, dat onderwerp verder te laten rusten. Hij wist, dat zijn ouders heel andere denkbeelden hadden dan hij - verouderde ideeën noemde hij ze bij zich zelf - en nu vreesde hij, dat zijn vriend Karel, uit bezorgdheid voor hem, zijn vader daaromtrent zou inlichten, en dan achtte hij dezen, die een man van vaste beginselen was, er wel toe in staat, hem het verder bezoek der universiteit te verbieden.

‘Karel, laten wij daar nu maar niet verder over redetwisten, het is er te warm voor, niet waar? Maar, al ben ik niet zoo onzelfzuchtig als gij, zoo slecht als waarvoor gij me aanziet, ben ik toch ook niet.’

‘U aanziet? Wel neen, Willem, dat weet ge wel beter. Juist omdat ik u altijd gekend heb als een fermen, open jongen, verwonderde het mij, zulke woorden uit uw mond te hooren. Maar gij hebt een loopje met mij willen nemen, gij hebt me tot tegenspraak willen prikkelen. Dat was onbarmhartig van u bij zulk een tropische warmte,’ zei hij lachend. ‘Maar zie die menschen eens,’ vervolgde hij, naar een groepje maaiers wijzende, die met hun scherpe, blanke sikkels het welige gras bij breede, zijige ylokken neerzeisden, ‘die zullen het eerst warm hebben! En toch, gelooft ge niet, Willem, dat zij gelukkiger zijn dan velen van ons, omdat ze tevreden zijn met hun lot? Dàt is het ware goud, Willem. Wie dat gevonden heeft, kan al het klatergoud der wereld missen.’

‘O, zij weten niet beter,’ antwoordde Willem, ‘zij blijven zoo laag bij den grond.’

‘Maar is dat dan zoo verkeerd? Wie hoog wil stijgen moet adelaarswieken hebben, en wie ze niet heeft, valt te pletter op den grond. Denk maar aan Icarus uit de fabelleer.’

‘Gij hebt gelijk, Karel, maar ik wou, dat ik, al was het maar voor een kwartier, vleugels had, om gauwer thuis te zijn, want ge wordt hier letterlijk gebraden.’

Er werd verder niet veel gesproken. Zonder dat zij het zich zelf wilden bekennen, was er tusschen hen beiden door het gesprek, dat zij gevoerd hadden, een kloof gegraven. Karel vond in Willem den vriend van vroeger niet meer terug, en Willem begon Karel onuitstaanbaar te vinden.

Zij waren jarenlang vrienden geweest. Evenals ongelijknamig electrische lichamen elkaar aantrekken, zoo had ook Willem van Deinse met zijn levendig karakter en opgewekten aard zich aangetrokken gevoeld tot den stillen, ernstigen Karel Westra, die van zijnen kant groote neiging opvatte voor zijn schranderen en geestigen kameraad, die alles van den luchtigen kant opnam, onbekommerd als een vlinder door het leven zweefde, maar daarbij door zijn open, ronde inborst ieder voor zich innam.

Maar aan de universiteit was Willem in aanraking gekomen met jonkers, die zich geen enkel genoegen hoefden te ontzeggen, die met volle handen het goud om zich heen strooiden en om den naam, het ambt of het fortuin van hun vader tot alle kringen toegang hadden.

Dit maakte grooten indruk op het zeer teedergevoelige gemoed van Willem, en de bitterheid van den afgunst druppelde in zijne ziel. Er kwam een groot verlangen bij hem op, om ook rijk te worden, om tot eer en aanzien te geraken, om te schitteren in kringen, waarvan hij vroeger het bestaan ternauwernood vermoed had. Hij voelde in zich de kracht om te strijden, om zijn doel te bereiken, - en, verblind als hij was door den uiterlijken schijn, zag hij niet in, dat hetgeen, waarnaar hij zoo begeerig de handen uitstrekte, waarvoor hij al het edele en hoogere in zich had willen dooden, niets dan klatergoud was.

Karel Westra was gebleven wat hij altijd geweest was: een bedaarde, schrandere jongen, met veel gezond verstand en gevoel. Hij had ook wel eerzucht, zeker, maar de zijne was edel, daar de beweegredenen, en het doel, dat hij nastreefde, edel waren. Hij liet zich niet verlokken door schittering en uiterlijken glans, hij kende geen zelfzucht en evenmin afgunst.

Daarom hadden de uitdrukkingen van Willem hem zoo pijnlijk getroffen. Ze waren hem geweest als eene openbaring. Weer klonken hem de woorden in de ooren: ‘Ik

ben een kind van mijn tijd, en deze kent geen andere idealen dan rijkdom, eer en aanzien.' Was dat nu het Credo van een katholiek? Waar zou hij belanden, die reeds met zijn twintigste jaar een dergelijk uitspraak als devies, als levensregel koos?

Maar het kon toch ook zijn, dat Willem het zoo niet bedoeld had, dat hij de volle beteekenis dier woorden niet had begrepen, dat hij ze uit den mond van den een of anderen vrijgeest opgevangen en min of meer gedachteloos herhaald had. Dat gebeurt immers wel meer met wat men gevleugelde woorden pleegt te noemen, die voor oppervlakkigen een orakelspreuk lijken, maar, op den keper bekeken, voos of hol blijken.

Terwijl Karel aldus zijn vriend zocht te verontschuldigen, ergerde deze zich inwendig aan wat hij bij Karel voor bekrompenheid en achterlijkheid aanzag. 'Een knappe vent,' dacht hij bij zich zelf, 'maar toch eigenlijk een ezel met zijn ouderwetsche idealen; een kerel, die, als hij niet verandert, zijn heele leven een stumper zal blijven; een achteruitkruiper in onzen tijd. Maar ik mag wel oppassen, dat ik, zoolang hij bij ons is, dat punt niet meer aanroer, want hij heeft ze thuis allen op zijn hand.'

II.

'Hé, wat blijven ze lang weg,' zei een stem, die aan een aardig jong meisje toebehoorde, dat voor het raam staande de richting van den straatweg optuurde. 'Maar als ge op iemand wacht, valt het altijd lang.'

'Ze zullen met die warmte zoo hard niet loopen,' antwoordde een dame, die bezig was aan een welvoorziene ontbijttafel hier en daar nog een en ander te verschikken.

'Misschien heeft de trein onderweg een paar keeren moeten stilhouden om uit te blazen,' meende een heer, die, van zijn gazet opkijkende, een knipoogje wisselde met zijn vrouw, schik als hij blijkbaar had in het ongeduld van zijn dochter.

'Wat ben u weer komiek, pa,' zei de achttienjarige Nelly, die thans op haar stoel bij de tafel ging zitten, maar toch nog van haar plaats naar buiten trachtte te zien.

'Ge stelt wel veel belang in de komst van die heeren,' plaagde haar vader weer. 'Maar wien geldt die belangstelling nu eigenlijk, uw broer of meneer Westra?'

'Meneer!' herhaalde Nelly, terwijl ze haar kersroode lippen alleraardigst samentrok. 'Zijt u van plan hem zoo aan te spreken?'

'Ik niet, maar gij zult het toch wel dienen te doen, ondeugend kind. Van den anderen kant zal hij ook wel heel deftig juffrouw tegen u zeggen, en daar zult ge wàt vereerd mee zijn.'

'Vereerd! Ja dat kan u denken! Als hij 't maar eenmaal durft zeggen, doe ik geen mond meer tegen hem open. U mag hem dus wel waarschuwen, indien u veronderstelt, dat hij die aardigheid zal uithalen.'

'Waarom hebt ge die boodschap niet liever al aan Willem meegegeven, dan had hij Karel aanstonds aan de statie kunnen verwittigen? Want ik vrees, ik vrees....' Met een bedrukt gezicht keek de heer Van Deinse in het lachend gelaat van zijn eenige dochter.

Deze wilde juist op haar gewone vaardige manier een repliek geven, toen haar moeder op ernstigen toon zei:

'Ik geloof toch ook, dat het gepast is, dat ge de gemeenzaamheid van vroeger laat varen. Toen ge kinderen waart, was daar niets tegen, maar nu Karel naar Duitschland gaat om ingenieur te worden....'

'Noem ik hem nog Karel,' viel Nelly haar haastig in de rede, 'en als hij ingenieur is, ook nog. Eerst als hij getrouwd is, zal ik deftig mijnheer zeggen. Dan is het nog tijd genoeg, vindt u ook niet, pa?'

Op dit oogenblik kwamen Willem en Karel aangewandeld. De laatste had Nelly al gezien en wuifde haar met de hand een groet toe, waarop zij haastig naar de voordeur liep om open te doen.

'Dag Nelly, wel dat is aardig, dat ge zelf opendoet. Hoe maakt gij 't, of liever, ik hoef u dat niet te vragen, want, zonder u een compliment te willen maken, ge ziet er uit als een roos.'

Nelly bloosde even; al had ze niet anders verwacht, toch was ze blij, dat Karel haar evenals vroeger met haar voornaam had aangesproken.

'Ik ben blij, dat ge ons nog eens komt opzoeken, Karel, voor ge naar Duitschland gaat. Maar kom gauw binnen, want gij zult wel moe zijn met die warmte.'

Aan de deur kwamen mijnheer en mevrouw Van Deinse hem al te gemoet en heetten hem hartelijk welkom. Een oogenblik later waren ze allen om de tafel

vereenigd en werd natuurlijk het eerst het plan van Karel besproken, om voor zijn verdere opleiding als ingenieur een paar jaar in Duitschland door te brengen.

Mijnheer Van Deinse juichte dat plan toe: hij vond het flink van Karel, dat hij vooruit wilde in de wereld en, waar zooveel andere jonkers van zijn jaren hun gemak zoeken en den besten tijd van hun leven met pret maken doorbrengen, er niet tegen opzag, het moeilijkste aan te pakken.

Willem zag in deze loftuiting op zijn vriend een steek op hem en vroeg tamelijk bits:

'Is dat op mij bedoeld, papa?'

De heer Van Deinse keek zijn zoon verwonderd aan.

'Hoe komt ge op zoo'n malle vraag, jongen? Ge weet toch wel beter, dat ik over uw studies zeer tevreden ben. Maar gij zult toch toegeven, dat heel veel van uw collega's een zeer zonderlinge opvatting hebben van de manier, waarop ze hun studententijd moeten doorbrengen.'

Mevrouw Van Deinse had bij de onverwachte onderbreking van haar zoon het hoofd geschud. Het goede mensch was de verandering in het karakter van haar zoon niet ontgaan: schijnbare kleinigheden, als een los daarheen geworpen woord, een uitroep, de manier, waarop hij over sommige zijner medestudenten sprak, de eerzucht, die ze bij hem had waargenomen, - dit alles, waarin een minder scherpziend oog dan dat eener moeder geen kwaad zou gezien hebben, had haar bedroefd en haar ziel met bange bekommering voor de toekomst vervuld. Ze had er tegenover haar man wel eens op gezinspeeld, maar deze had het haar uit het hoofd trachten te praten: 'Kom, vrouw, maak u nu niet ongerust, daar is immers geen reden toe. Dat Willem over sommige dingen anders denkt dan vroeger, is heel natuurlijk, dat komt van zijn nieuwe omgeving, van den kring, waarin hij thans verkeert. De jongens moeten met hun tijd mee, en het is heel natuurlijk, dat zij niet in hetzelfde spoor treden, dat wij hebben bewandeld. En wat zijn eerzucht betreft, wel, dat mag ik wel, dat bewijst, dat er iets in den jongen steekt. Ik zie het althans liever dan de vischachtige koudbloedigheid, die ge tegenwoordig maar al te dikwijls bij het opkomend geslacht aantreft.'

Mevrouw Van Deinse had hierop gezwegen, maar ze was niet overtuigd. In haar binnenste sprak het moederlijk gevoel, zoo rijk en zoo fijn besnaard, dat wel niet altijd de argumenten van het verstand kan ontzenuwen, maar zich evenmin door die argumenten tot zwijgen laat brengen.

Na de woorden van den heer Van Deinse heerschte er een oogenblik stilte. De onderbreking van Willem, maar vooral de bijna uitdagende toon, waarop die was gedaan, had de uitwerking van een koudwaterstraal. Ook Karel was er onaangenaam door getroffen: hij herkende daarin niet den ouden, jovialen vriend van vroeger, en onwillekeurig keek hij mevrouw Van Deinse aan, die op hetzelfde oogenblik ook den blik op hem vestigde. Mevrouw meende in Karels oogopslag iets te lezen van de onrust, die haar eigen gemoed folterde, en Karel begreep, dat voor de moeder de verandering in Willems karakter niet was verborgen gebleven.

Nelly was de eerste, die het zwijgen verbrak.

'Zeg eens, Karel, zijt ge nu kort geleden nog bij uwen oom Verhoek geweest?'

'Lieve Hemel, dat ik toch ook zoo vergeetachtig kan zijn,' gaf Karel ten antwoord. 'De vorige week heb ik er een paar dagen doorgebracht. Die goede menschen hadden wel gewild, dat ik de heele vacantie bij hen zou doorbrengen, maar dan had ik zeker ongenoegen gekregen met oom Frans en volslagen ruzie met zijn huishoudster. Met veel moeite kon ik van Bertha gedaan krijgen, dat ik een dag of drie bij oom Verhoek

mocht gaan logeeren. Wilt ge wel gelooven, dat ze mij op ongehoorde wijze tiranniseert?' vroeg Karel, blij, dat hij thans een onderwerp gevonden had, dat als bliksemafleider kon dienen,

'Maar die Bertha is zoo'n goede ziel, dat ge graag een beetje door haar getiranniseerd zou willen worden,' zei Willem, wien het niet ontgaan was, dat zijn moeder bij zijn uitval het hoofd had geschud en die nu den indruk, dien deze had teweeggebracht, wilde wegnemen.

'Ik ben dan zeker geen goede ziel,' plaagde Nelly, 'want door mij wilt ge nog niet eens een heel klein beetje geplaagd, laat staan getiranniseerd worden.'

'O, ik zou er niets op tegen hebben,' gaf Karel lachend ten antwoord. 'Maar om nu op oom Verhoek terug te komen, ik moest u allen veel complimenten doen van hem, van tante en van Fine. En aan Nelly moest ik vragen, of ze van den zomer nog niet eens een dagje dacht over te komen. Fine zou het zoo graag hebben.'

'Wel zeker,' zei mevrouw, 'Nelly mag gerust gaan, als ze daar zin in heeft. Ik heb zelden zoo'n bescheiden en eenvoudig meisje gezien als Fine. Maar eenvoudig zijn haar vader en moeder ook; dat zijn nog eerst een paar menschen van den ouden stempel.'

'Ja, dat zijn het,' beaamde mijnheer. 'Maar dat neemt niet weg, dat ze er warm bij zitten. Fine zal eenmaal een mooi sommetje te erven hebben als eenig kind,' voegde hij er nadenkend bij.

De goede man had bij zich zelf wel eens gezegd, dat, als Willem zijn examen gedaan had en zich als dokter zou gevestigd hebben, Fine Verhoek een uitstekende partij voor hem zou zijn, en daarom vond hij het heel goed, dat de kennis met de Verhoek's, door Karels bloedverwantschap met dezen aangeknoopt, aangehouden en nog hartelijker zou worden.

De heer Van Deinse was vooral een practisch man, die, zonder nu juist van het geld zijn afgod te maken, toch alles, wat van verre of nabij met geldkwesties in verband stond, zorgvuldig wikte en woog. Hij had evenwel nog nooit met zijn zoon over Fine Verhoek gesproken, daar hij meende, dat dit nog allen tijd had en Willem vooreerst wel aan wat anders had te denken.

Maar in den laatsten tijd was de heer Van Deinse er zoo zeker niet van, dat zijn plannetje - zooals hij het voor zich zelf noemde - eenmaal verwezenlijkt zou worden. Niet, dat er verandering was gekomen in hun vriendschappelijke betrekking ten opzichte der Verhoek's, maar wel verandering in Willems karakter en meeningen. Willem was eerzuchtig, Willem wilde hoogerop - de vaderlijke trots voelde zich daardoor gestreeld - en nu was het lang niet zeker, dat hij eenmaal geneigd zou zijn, de dochter van een winkelier - ook al was het meisje lief en goed en al zat de winkelier er warmpjes bij - tot vrouw te nemen.

Bij zijn laatste woorden: 'als eenig kind' had hij zijn zoon aangekeken, maar geen trek in diens gezicht verried, dat daardoor een snaar van zijn gemoed of van zijn verstand was geraakt. Hij bleef er blijkbaar koud onder, wel een bewijs, dat dat vooruitzicht hem onverschillig liet.

Opzettelijk hield mijnheer Van Deinse het gesprek over de Verhoek's gaande en bracht herhaalde malen den naam van Fine, wier karakter en lieftalligheid hij roemde, op het tapijt, maar zonder dat het eenigen indruk op zijn zoon maakte. Toch, dacht hij ten slotte bij zich zelf, de Verhoek's zijn, op den keper beschouwd, toch ook maar kleine burgerlieden, geweldig ouwerwetsch, en 't is misschien nog wel zoo goed, dat Willem niet de minste inclinatie voor Fine heeft. Een doctorsvrouw dient toch van gedistingeerde familie te zijn, en als Willem eens professor werd....

‘Wat is er Nelly?’ vroeg hij, den druk van haar hand op zijn arm voelend.

‘Wel, ik dacht dat u van de warmte ingedommeld was,’ gaf zij lachende ten antwoord.

‘Best mogelijk, dat ik ingedut zou zijn, als ge me niet hadt gewaarschuwd,’ zei hij, met de hand langs de oogen wrijvend. ‘Willem professor,’ vervolgde hij bij zich zelf, ‘als ik dàt nog eens mocht beleven!....’

(*Wordt vervolgd.*)

De Vestaalsche Maagden.

In No. 10 van dezen jaargang gaven wij een gezicht uit Rome, waarop behalve andere merkwaardige bouwvallen uit den heidenschen voortijd ook te zien was het ronde tempeltje van de godin Vesta, of wat althans daarvoor aangezien wordt, namelijk de tegenwoordige kerk van *Santa Maria del Sole.*

Ditmaal biedt een andere plaat (de vlucht der Vestaalsche maagden op blz. 165) ons gelegenheid, iets naders te vertellen omtrent den eeredienst der godin Vesta, die tot de laatste dagen van het Romeinsche heidendom heeft stand gehouden.

De godin Vesta werd vooral aangeroepen als de beschermster van ieders huiselijken haard in 't bijzonder en van de stad Rome in het

algemeen. In ieder Romeinsch huis was het *atrium* of de voorzaal, het dagelijksch tooneel van het huiselijk leven, aan Vesta gewijd en in het vuur van den huiselijken haard vereerde men Vesta's geheiligd zinnebeeld. Behalve dat heiligdom in ieder huis in den burgerkrijg, dan werd dit voor een teeken van naderend ongeluk aangezien.

Op den eersten dag van het jaar naar de toenmalige tijdrekening, dus, had zij een tempel, gelegen in de nabijheid der *regia*, de woning, waar in den eersten tijd de koningen en later de opperpriesters woonden. Op het altaar in dien tempel brandde het heilige vuur, dat dag en nacht onderhouden moest, dus op den 1en Maart, werd jaarlijks dat vuur vernieuwd, omdat men meende dat het, gestadig door aardsche brandstof gevoed, op den duur zijn hemelsch karakter verloor. Het mocht namelijk alleen ontstoken moest worden en dat als de huiselijke haard was voor de heele stad Rome.

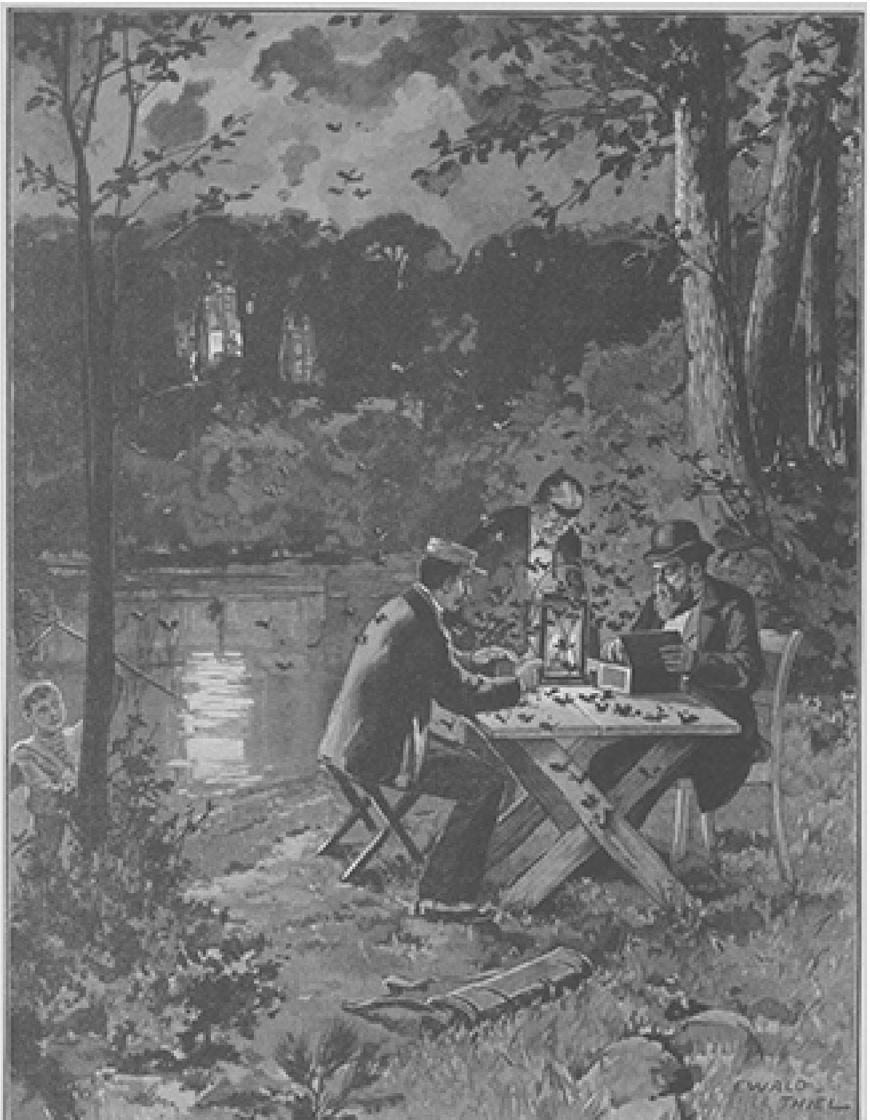

NACHTELIJKE VLINDERJACHT BIJ SPANDAU, NAAR EEN TEEKENING VAN E. HOSANG.

Nooit mocht dit vuur uitgaan, en geschiedde dat een enkele maal, zooals in den Mithridatischen oorlog en in ontstoken worden door den zuiveren gloed van de zon, die door middel van een brandglas werd opgevangen om de brandstof op het altaar te doen ontvlammen.

DE VLUCHT DER VESTAALSCHE MAAGDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HECTOR LE ROUX.

Met de bewaking nu van dit vuur waren de Vestaalsche maagden belast. Deze werden gekozen uit de aanzienlijkste familiën der stad, als meisjes van tusschen de zes en tien jaren, wier vader en moeder beiden nog in leven waren, terwijl ze zelf niet het geringste lichaamsgebrek mochten hebben. Wanneer zulk een kind door het lot was aangewezen, ontving het van den opperpriester het *suffibulum* of witte kleed der Vestaalsche maagden en werd op een feestelijk gesierde *biga*, een met twee paarden bespannen rijtuig, door de straten van Rome naar het *atrium Vestae*, den tempel van Vesta gevoerd. Lictoren (gerechtsdienaars) met pijlbundels gingen den stoet vooraf en al de toeschouwers, al was het ook de proconsul of de keizer zelf, bogen eerbiedig het hoofd voor het kind, dat door de godin was uitverkoren om onder haar dienaressen te worden opgenomen. In den tempel aangekomen, moest de jonge Vestaalsche heur haartooi verwisselen met den diadeem en den witten sluier, terwijl de afgesneden haren aan den lotusboom werden opgehangen.

Tien jaren lang moest zij nu in de geheimen der godin worden onderwezen, waarna zij weer tien jaar zich wijdde aan den eigenlijken tempeldienst, om daarna nog eens tien jaren de nieuwelingen te onderrichten. Al dien tijd moest zij haar maagdelijken staat bewaren, en eerst na verloop der dertig jaren werd haar verlof gegeven, den tempel te verlaten en een huwelijk aan te gaan. Maar de meesten verkozen op dien leeftijd liever aan den dienst der godin verbonden te blijven.

Zij stonden bij het volk in hooge eer en als zij zich op straat vertoonden, waar zij altijd door een lictor werden voorafgegaan, dan week iedereen, zelfs een consul, eerbiedig voor haar ter zijde. Bij alle openbare feesten was haar een eereplaats ingeruimd. In het theater en in de arena hadden zij haar vaste plaatsen vlak boven de tribune van de keizerin. Wanneer een terdoodveroordeelde, op zijn weg naar de strafplaats, een Vestaalsche maagd ontmoette en deze kon verzekeren dat dit toevallig geschiedde, dan was haar aanblik genoeg om hem genade te doen verleenen. Daarbij mochten de Vestaalschen ook zelfstandig haar zaken regelen, zonder, evenals andere vrouwen, de tusschenkomst van een man noodig te hebben.

Vreeselijk was de straf, die een Vestaalsche maagd trof, wanneer zij haar belofte van kuischheid geschonden had. Dan werd zij levend begraven. Voor de *porta Collina* lag een heuvel, die zich in de lengte uitstrekte. Daarin was een enge kamer gebouwd, waarin een legerstede stond met twee kussens, een brandend licht en een kleine hoeveelheid van de noodzakelijkste levensbehoeften: brood, water, melk en olie. De veroordeelde werd in een gesloten draagkoets naar die onzalige plek gedragen. Diepe stilte en rouw lagen op zulk een vreeselijken dag over de gansche stad verspreid. Als de treurige optocht op de bepaalde plek was aangekomen, hief de *pontifex maximus* (opperpriester) de handen ten hemel en sprak stille gebeden uit. Dan voerde hij de veroordeelde naar de ladder, die in het onderaardsch vertrek leidde, en de ongelukkige moest in de diepte afdalen. Men trok de ladder weg en wierp over het graf zooveel aarde dat de plek weer even hoog werd als het overige gedeelte van den heuvel.

Ook den verleider van de Vestaalsche maagd trof een zware straf: hij werd op de markt in het openbaar doodgegeeseld.

Was door de onoplettendheid van een der Vestaalsche maagden het heilige vuur op het altaar uitgegaan, dan werd de schuldige daardoor eveneens met een geeseling gestraft. Zij waren dus verplicht altijd in den omtrek van den tempel te blijven, dien zij bovendien ook dagelijks reinigen en met water besproeien moesten. Dit water haalden zij uit de aan Vesta gewijde bron van Egeria, de nimf, die aan koning Numa

Pompilius zou verschenen zijn om hem te onderrichten in de godsdienstige instellingen, die hij had in te voeren.

Aan dezen koning wordt dan ook de instelling van den Vesta-dienst toegeschreven. Aanvankelijk bepaalde hij dat er twee maagdelijke priesteressen zouden zijn, later waren er vier en in de laatste tijden van het koningschap werd dit getal tot zes vermeerderd, waarop het sinds gebleven is.

Toen tegen het einde der vierde eeuw vóór Christus de Gallische barbaren het oude Rome bestormden en alles voor hun zegevierende scharen vluchtte, lieten ook de Vestaalsche maagden hun heiligdom in den steek en scheepten zich op een paar booten in om langs den Tiber den geduchten barbaren te ontkomen. Het heilige vuur voerden zij mee, maar de verdere heiligdommen, die in den tempel bewaard werden, zooals het *palladium* of afgodsbeeld uit Troje en de uit den hemel gevallen wapenen van Mars, hadden zij eerst voor een deel in den grond onder den tempel van Quirinus begraven.

Onze gravure naar de schilderij van Le Roux stelt die nachtelijke vlucht voor. In de eerste boot zien wij de oudste der maagden met een harer gezellinnen de wacht houden over het geredde vuur, waaraan het lot der heele stad hangt; in de volgende boot houdt een der vluchtelingen een gesluierd afgodsbeeld op den schoot, terwijl de anderen òf moedeloos het hoofd laten hangen òf angstig in de verte staren, waar zij reeds de rookwolken zien opstijgen van de brandende stad.

Men verhaalt dat haar vlucht werd opgemerkt door een man uit den stand der Plebejers, die zelf vrouw en kinderen en wat hij nog had kunnen redden op een wagen geladen had om ze in veiligheid te brengen. Zoodra hij zag hoe de Vestaalsche maagden met haar kostbare schatten zonder eenigen bijstand met moeite poogden te ontkomen, liet hij aanstonds zijn vrouw en kinderen van den wagen afklimmen, wierp zijn goed op den grond en noodigde de jonkvrouwen uit, met de aan Vesta gewijde voorwerpen op zijn wagen plaats te nemen, opdat zij naar een van de Grieksche steden in Zuid Italië konden vluchten. Dat geval bewijst wel hoe krachtig de eerbied voor de godin en haar maagdelijke priesteressen onder het volk leefde. Die algemeene eerbied was als een hulde, die het in dierlijke zedeloosheid verzonken heidendom zijns ondanks bracht aan de maagdelijke reinheid.

Met de verwoesting der stad ging intusschen ook het huis der Vestaalsche maagden in de vlammen op. Later werd het weer herbouwd op zijn oude plaats, tusschen de helling van den Palatijnschen heuvel en de *Via Sacra*, die naar het forum leidde. Het bleef bestaan tot in het jaar 382 na Christus de zegepraal van het Christendom ook aan dit overblijfsel van het heidendom een einde maakte.

Nog niet lang geleden zijn de puinhoopen van het oude huis der Vestaalsche maagden weer opgegraven. Het lag een zes of acht meters lager dan de *Via Sacra*, waarmee het verbonden was door een trap, boven welker overblijfselen zich thans de kerk van *Santa Maria Liberatrice* verheft. Een van zuilengangen omsloten hof van 60 meter lengte bij 15 meter breedte omgaf de woning der priesteressen, waartoe vier rijen marmeren treden toegang gaven. Heeft men deze, nog gedeeltelijk met bont marmeren platen bedekte treden bestegen, dan komt men in een zaal van 12 bij 9 meter, waarin waarschijnlijk de priesteressen zich vereenigden. Vandaar komt men langs twee treden westwaarts in drie door rondboogvensters verlichte, hooggewelfde kamers van ongeveer 16 vierkante meters vloeroppervlakte; waartoe deze dienden is niet bekend.

Links van de gaanderij, die den binnenhof omgeeft, merkt men een rij tamelijk goed bewaard gebleven, drie verdiepingen hooge, gewelfde gebouwen op, inwendig verdeeld in kleine vertrekken of cellen.

In het eerste vertrek, dat aan het *atrium* grenst, staan nog de waterkruiken, die dienden om uit de Egeria-bron het benoodigde water te halen; in het tweede vertrek ziet men den molen, die diende om de graankorrels, voor de offeranden bestemd, fijn te malen. Het derde vertrek is nog met puin gevuld; men vermoedt dat het gediend heeft tot bewaring van het zout, dat evenals het water en het koren aan de godin geofferd werd. De overige zes cellen zullen wel de woonvertrekken der Vestaalschen geweest zijn.

Op de bovenverdieping ziet men een in cellen afgedeelde badinrichting, waarvan de marmeren vloer, de badkuipen en verwarmingsbuizen nog goed bewaard zijn. In den hof is een waschhuis, een gewelfde gang en een kelder, waarin nog drie amphoren of kruiken in den grond steken. Trappen leiden uit den hof naar de bovenverdieping.

In de nabijheid werden muurbrokken, overblijfselen van kolommen, voetstukken en mozaïekvloeren gevonden, die vermoedelijk eenmaal behoorden tot de *arx regia*, het paleis der koningen en opperpriesters van Numa Pompilius' tijd tot in de dagen van keizer Augustus.

Moederken Nelle,
Vlaamsche vertelling,
door E. Rica.

Moederken Nelle werd geboren in de barre heide en kende van de wereld slechts de paarse vlakte en de zwartende dennengolving, waar ze van haar teederste kindsheid had gestreden met armoede en woeste elementen.

De zonne had haar gelaat gebronsd, doch geene weldoende warmte straalde in haar hart. De storm loeide soms om haar ontzettend, maar nog vreeselijker woedde voor haar de levensstrijd, die wangen en voorhoofd doorgroefde, den rug kromde en tranen deed opwellen in hare oogen, tot de oude vrouw ten laatste niet meer kon weenen, door de gewoonte van te lijden, en eindelijk, nog slechts hopende op God, in eene droeve gelatenheid verviel.

Allen, die ze had lief gehad, rustten op het zandig kerkhof; allen, die met haar leefden in de leemen hut. Van de vier kinderen bleef haar nog slechts één over: eene dochter, hare Lena, maar verzwakt van gestel, uitgeput door de ontbering.

Soms greep radelooze wanhoop haar wel eens aan, maar dan zonk ze weldra op de knieën en stak de armen ten hemel en bad.... Zij bad, maar van smart kon ze soms geen woorden prevelen; en de tranen, die op hare vermagerde kaken parelden, en die slechts bewegende lippen, waarvan geen klanken kwamen, waren de opperste, de innigste smeeking tot God.

Och, van allen, die haar eens lief waren, bleef nog slechts een enkel kind over, haar zestienjarig dochterken Lena, haar leven, haar eenige hoop, haar zonnestraal! Doch wanneer het meisje op de heide werkte, van den morgen tot den avond, in regen- of windstorm of in zonnehitte, dan sidderde Moederken Nelle niettemin, bang, omdat haar dochterken zoo zwak was van gestel, en die blauwe oogen zoo weedomvol schitterden, zoo vreemd. Haar kind moest rust en vooral versterkend voedsel hebben en zij hadden slechts na dagen zwoegen, wat brood en spek, wat aardappelen en beet.

Zekeren dag, midden in den zomer, werkten moeder en dochter op een armtierig stuk hooiland, omsloten van denhenbosschages, rechts en links; voor hen, tot aan

den horizon, strekte zich de heidevlakte uit, eentonig en verlaten. Hier en daar schitterde een roerloos veen. Soms, op een zandheuveltje, stak een gebogen den eenzaam de kruin op en dommelde half weg in het licht, dat over de bossen heikruid, de magere biezen en de braamstruiken stroomde.

Uit den puurblauwen hemel gloeiden de zonnestralen. In schitterend licht dommelden de bosschen weg; een gekromde den of knoestige eik teekende zich hier en daar af als eene donkere vlek. Alles beefde en trilde en smeekte in de hitte om een stonde verpoozing: de grazende schapen, en vooral de beide zwoegsters, die, een doek om het hoofd gebonden en de oogen half gesloten, zich over de knetterende aarde bewogen.

Onverpoosd werkten de beide vrouwen. Ten gevolge der hitte steeg uit den grond een damp op, die haar bijna deed stikken, zoodat zij soms gedwongen waren het gelaat hemelwaarts te wenden, ten einde koelere lucht in te ademen. Bij de minste beweging vielen zweetdruppels van wangen en voorhoofd.

En de beide zwoegsters konden aan niets meer denken. De ruggraat scheen gebroken. Zij gevoelden eene stekende pijn in de hersens, gesuis in de ooren, vóór de oogen duizelde het.

Lena scheen uitgeput.

En de moeder, beangstigd, vroeg terwijl zij haar dochterken bekommernisvol aanblikte:

'Zijt ge niet vermoeid, Lena?'

Ontkennend schudde het meisje met het hoofd, alhoewel ze toch zoo afgemat was, die arme vermagerde, om welker lichaam de kleeding ontkleurd en gelapt hing. Zij hield op met werken en poogde te glimlachen. Daarna keek ze eens naar de blauwe lucht, en herbegon te werken.

Het kruid kraakte. Door de gloeiende lucht waarde als een gegons. Hitte en stilte veroorzaakten geritsel.

Een uur verliep.

Sneller en moeilijker haalde Lena om adem. Soms sloot zij de oogen voor een stonde, om daarna harder te werken. Eindelijk was ze teenemaal uitgeput. Zij gevoelde pijn in hoofd en rug, in armen en beenen.

En nog eens gleden hare vingers over het gloeiende voorhoofd; in hare hersens scheen men met priemen te boren. Het donkerde voor haar blik. Om haar heen zweefden tot zeer hoog in de lucht, donkerende sluiers van damp. Eensklaps stortte zij neder als eene zware massa.

Lena was door een zonnesteek getroffen. Moederken Nelle stond er eerst verslagen, de armen afhangend, de lippen ontsloten, niet beseffend wat er gebeurde. Radeloos blikte zij over de vlakte, waar ze geen mensch opmerkte. En dan kreunde ze, bevend, en stamelde den naam harer dochter, en wierp zich geknield voor het uitgestrekte meisje en begon te schreien.

Lena opende de oogen en poogde te glimlachen; die glimlach was droevig, het oog gebroken en klagend, gelaten als van een lam, dat ter slachtbank wordt getroffen door den noodlottigen hamerslag.

De kreunende moeder wankelt naar een veen en bevochtigt haar hoofddoek met het lauwe water, waarna zij de droge lippen, de gloeiende slapen en het voorhoofd van haar dochterken bet.

Weder poogt het meisje te glimlachen; over hare wang rolt een traan.

Wanneer heivlakte en bosschen donkerder kleurden in den purperen gloed der avondzon, strompelde Moederken Nelle over de vlakte en droeg het lijk van haar dochterken. Zij droeg het al weenend.

Soms zette zij zich neder en lei het verstijfde lichaam op de knieën, en drukte het aan de borst. En daarna staarde zij op het bleeke gelaat en ook ten hemel, en eindelijk over de verlatene vlakte, en snikte dan, snikte....

Vluchtig schoot soms eene gonzende bie voorbij, de krekel kirde, de leeuwerik zong. In de avondstilte, over vlakte en dennenbosch waarde geheimzinnig geprevel, aan het oosten, in wazige avondnevels vlokte het teedere manepluimpje, terwijl de zonne bloedrood onderging.

Het was een weinig vóór middernacht, toen de arme martelaresse langzaam en hijgend voor een kruisbeeld, onder een ouden eik, knielde en om medelijden en erbarming bad....

Duizenden sterren flonkerden aan het donkerblauw azuur. Over de heide stegen geheimzinnige geluiden op. Door de dennen fezelde de wind.

Een uur nadien lag de doode Lena te bed.

Wat duurde de nacht ontzettend lang voor de oude moeder, die in een hoekje was gezeten, de oogen vol tranen, en soms kreunde en dan weer snikte, een 'hihihi' als van een kind; een geween dat zoo droevig klonk van de lippen van het arme moederken Nelle, dat nu alleen was, verlaten in de barre eenzaamheid der heide, in volle armoede en zoo tragisch oud en uitgeput door allerlei rampen en miseries.

'Hihihi!' kloeg ze en tranen rolden over hare beenderige wangen.

Buiten was alles stil. Aan het donkerblauw azuur flonkerden nog steeds de sterren, geheimzinnige melodies ruischten over de heide en in het dennengebladerte.

Nauwelijks gleed het eerste morgenlicht uit het met rozige wolken bedekte oosten, of moederken Nelle strompelde naar het dorp, soms blijvende staan om eens te zuchten.

De vogelen zongen. Dauwdroppels flonkerden aan de grasspiertjes. Boven de bronsachtige bladerenmassa der dennen rees de zonne rood op, alles blonk in het licht, dat zweefde in de wazige nevels, die in de kruinen der boomen hingen, doch het arme moederken merkte niets op van wat er rondom haar geurde, fleurde en zong.

En dan doolde zij, verlaten en eenzaam, zich zelfs niet behoorlijk kunnende uitdrukken, ten einde alles te schikken voor de begrafenis. En zij plooide zoo diep mogelijk, weende....

Wanneer zij op den middag naar haar hutteken ging, was het stikkend heet. Geen kruidje bewoog. In de lucht een gegons. Hier en daar een hutteken, versmeltend in die trilling van licht. Het zweet druppelde de arme vrouw van het gelaat.

Tegen den avond daagden grimmige wolken op. Een holle wind huilde door dennen en heidekruid. De lucht werd zwaar en grijs. Eensklaps scheurde zij open, doorslingerd van bliksemschichten.

Het werd donker. De donder ratelde, schokkend hard, als schroefden langgesloten poorten open. En dan, terwijl het in de dennenzee stormde, zat de oude Nelle voor het lijk geknield van haar kind, en staarde soms bang naar de deur of de glasruitjes, waardoor de rosse klaarte van het hemelvuur gloeide.

Moederken Nelle sloeg kruis op kruis en stamelde gebeden, die afgebroken werden door kreten van ontzetting. Soms, als de wind het hutteken schudde, rees zij banger op. Het scheen haar of er geesten kloegen in dat gehuil.

's Anderendaags was de hemel blauw en de zonne steeg bloedrood op. Toen werd het arme dochterken der oude Nelle begraven; gebogen, de versleten kleeding armtierig hangend om het lichaam, strompelde zij achter het lijk, dat op een karre was geleid. Eenige ingetogen kinderen en biddende vrouwen volgden tevens.

De rouwstoet ging langs een zandweg, die door een dennenbosch naar de kerk liep. De armoedige begraafplaats was gedeeltelijk van eene haag omgeven. Tegen deze haag ontplooiden appelaars de breede kruinen en staken hunne verwrongen takken op. Uit het hoog opgeschoten spichtig gras verhieven zich eenige zwarte kruisjes.

En terwijl de vogelen zongen en de vlinders fladderden om boter- en ganzebloemen, terwijl de priester lijkgebeden murmelde en de oude Nelle snikte, zoo droevig snikte, werd Lena ten grave gebracht, zij het uitgeputte meisje, dat stierf in opoffering en liefde.

En als de kuil was toegedolven, en haar dochterken, haar steun en troost, haar laatste kind er niet meer was, strompelde zij steeds schreiend voort, terug naar de

heidevlakte. Soms bleef ze staan, leunde met het hoofd tegen een denneboom, droeviger snikkend, en ging dan toch weer verder, terwijl tranen rolden uit het roodomrande oog, waarin alle levenslust was gestorven.

De strijd met het gebrek herbegon, hopeloozer, akeliger. Moederken Nelle leefde weldra van de openbare liefdadigheid. En dagen en dagen drentelde zij om, nu door de heidevlakte of de dennenbosschen, in zonnehitte of regenslag, of als de stormwind huilde. Lang kon ze soms voor haar heenturen in de verte, alsof zij er een streelend visioen bemerkte. Zij glimlachte dan, maar ook zoo droevig, en als in waanzin.

Kwelde haar de honger dan stak zij de hand uit om wat brood; dacht zij aan haar dochterken, dan weende zij gelaten.

Zekeren dag bevond de beklagenswaardige oude vrouw zich voor de haag van het kerkhof vanwaar ze een blik kon werpen op de graven. Vlinders fladderden in een stroom van schitterend licht, boven purpere erica's.

Moederken Nelle leunde tegen de haag. Hare oogen waren omfloersd met uitgevloeide tranen. Starend op het kerkhof, murmelde zij:

‘En daar ligt Balte, mijn oudste,... en ginds Bella, de jongste,... en Teurrie.... en.... hier, aan den appelaar, mijn man.... en ginds.... ginds....’

Een lijdend gekreun gleed over hare lippen. Zij beefde, zij staarde voor zich heen, lang, terwijl tranen over hare kaken begonnen te rollen, en ze den naam van haar laatst overleden dochterken stamelde....

‘Hihihi!’ snikte ze, en sloeg eene klis haar weg, en wankelde opnieuw naar de heide, zij de arme in lompen gehulde oude. En steeds jammerde ze, soms ten hemel blikkend en God om deernis smeekend, tot ze eindelijk te midden der purpere erica's, in de eenzame vlakte neerzonk als vernietigd.

Door het heikruid fezelde de wind. Eenige kieviten riepen; heisneppen schoten op aan een veen; bietjes gonsden.... in de verte golfde de zwarte bladerenmassa der dennen....

* * *

Zij was zoo oud en moe en verlaten, en trachtte naar het eeuwige licht, waarin ze vrij en verjongd zou omzweven bij allen, die haar duurbaar waren.

Middelerwijl zwerfde zij door de heide of zat in de holte, onder een aan den top uitgevreten zandheuvel, en had den rug geplooid en den boezem op de knieën gedrukt; zij bewoog de lippen als prevelde zij gebeden. En de heidebewoners schonken haar, het tragische beeld der wanhoop en der verlatenheid, de aalmoes. En het stukje brood in de handen houdend, staarde moederken Nelle die lieden na; zij kreunde eerst en begon daarna te schreien....

En zij wachtte steeds, wachtte.

Uren en uren, wanneer de wind over de heide huilde of de zonne gloeiend brandde uit het wolkeloos blauw, doolde zij om of zat roerloos in een hoekje der hut gehurkt, voor zich heen starend. Soms glimlachte ze. Eindelijk prevelde zij een gebed, rees daarna op en ging buiten.

Dat duurde weken en weken.

Eindelijk werd ze kindsch, zij had steeds een smeekenden glimlach op de lippen en blikte ieder aan met wijdgeopende oogen, soms onsamenhangende woorden stamelend.

En rondom speelden kinderen; de wind neuriede of wel huilde in de dennen haar eeuwig weemoedvol lied.

De wintermaanden braken aan. Het stormde op de heide; logge wolken rolden voort, snel. Regen stroomde neder, de wind joelde en was ijskoud.

Moederken Nelle was door de openbare liefdadigheid bij een armen heiboer besteed geworden. Op een kouden nanoen, op het einde van November, was ze hongerig uitgegaan en doolde door de dennenbosschen. Waarheen, dit wist ze zelve niet.

Waterachtige grijze wolken vaarden door het ruim. De wind loeide en greep de waaiervormige kruinen der denneboomen aan, rukte deze woest neder en wierp ze terug omhoog. Een gehuil heerschte als waren er legioenen duivelen losgebroken.

En gebukt, strijdend tegen den wind, die de kleederen om het uitgeputte lichaam wond, strompelde ze voort, soms kreunde ze.... Eindelijk begon het te regenen. Het ijskille nat drong door tot op het lichaam der oude. En steeds, de grijze haarvlechten losgerukt, doolde ze verder en ging eindelijk leunen tegen een korten den, die de gekromde wortels wrong door den dorren grond.

Klappertandend en bevend, sloeg zij den arm om den ruigen stam. Zij besefte noch gevoelde het lijden meer. De arme lijderesse had haar treurigen Calvarieweg afgelegd, een lijdensweg die steeds hopeloos en zwart was geweest, waarop geen enkel straaltje van het geluk gleed, doch die uitliep op het eeuwige licht van der hemelen heil. Zij stond er, weedomvol, beladen met het kruis harer miseries, terwijl de steeds woedender opstekende stormwind haar schudde. Toen viel de duisternis grauwend over de heide.

Niet meer wetend waarheen, noch waar ze zich bevond, niets meer beseffend, wankelde zij verder tot de rukwind haar eindelijk neersloeg in het verdorde kruid. Zij viel op de rechterzijde, klampte de magere verkleumde vingers om een dennewortel; de haren druipten van den regen en kleefden aan het beenderig gelaat. En in de duisternis blikte zij met weedom ten hemel.

Bloed begon uit haar neus te vloeien. De ongelukkige deed nog een vruchtelooze poging om op te komen, doch in hare krachteloosheid sloeg ze met het gelaat in het kruid en stamelde nog slechts: ‘Heere.... Heere....’

De stormwind joelde in de dennen, met kreten van ra[z]ernij, ontzettend.... Regen stroomde neder.... en rondom was het zoo ondoordringbaar zwart....

* * *

's Morgens loeide nog de wind, maar de hemel welfde zich blauw. Uit purperende nevels rees de zonne en haar licht gleed over het arme moederken Nelle, het stervende oudje, dat steeds dien weemoedigen lach had op de purpere bevende lippen, nog eens de oogen opende en stervende nog eene bede stamelde....

Bij de Platen.

De appelendief. -

Kwajongens zijn toch overal eender en nergens zijn de boomgaarden voor hen veilig. We hebben hier met een jongen Tiroler te doen, maar afgezien van zijn gepluimden en gedeukten hoed, zijn korte broek en zijn wollen kuitendekkers, lijkt hij sprekend op een deugniet uit onze eigen omgeving. Blijkens de tasch op den rug, is hij op weg naar school; maar de boomgaarden langs den weg trekken hem veel meer aan dan de vruchten der wetenschap, die hem door meester zullen worden voorgezet. Met de vlugheid van een aap is hij in een boom geklauterd en heeft gauw zijn zakken gevuld met de mooiste exemplaren, die onder zijn bereik waren. In zijn begeerigheid heeft hij er zelfs meer genomen, dan hij bergen kan, en daarom is hij er aanstonds op bedacht, den voorraad maar wat te verminderen door er gauw de tanden in te zetten.

Als er nu maar geen onraad komt! Het oude moedertje op den achtergrond, dat met moeite wat afgevallen appels bijeenraapt, zal hem niet veel maken; maar als de boer zijn honden eens op hem mocht afsturen, dat kon leelijker worden!

KIKKERCONCERT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MARIE LAUX.

Nachtelijke vlinderjacht bij Spandau. -

Het verzamelen van vlinders is zeker een vrij wat respectabeler liefhebberij dan het stelen van appelen. Het zijn dan ook geen kwajongens, die zich daarop toeleggen. In Duitschland vooral wordt daar door ernstige mannen veel werk van gemaakt. Als men nagaat dat er niet minder dan 22000 bekende soorten van vlinders zijn, die alle min of meer in kleur en vorm verschillen, dan zal men moeten erkennen, dat hier voor verzamelaars een uitgebreid veld geopend ligt. Natuurlijk valt er niet aan te denken, die verzameling volkomen volledig bijeen te krijgen, te meer omdat van de 22000 soorten maar een beperkt aantal in ons werelddeel wordt aangetroffen.

Maar hoe talrijker de verzameling is, hoe kostbaarder ze wordt. Te Berlijn vindt men vlinderverzamelaars, wier collecties een waarde van 50.000 tot 60 000 mark vertegenwoordigen, terwijl het koopen, verkoopen en ruilen van exemplaren een uitgebreide handelstak is geworden. De liefhebbers ondernemen soms volslagen vlinderjachten om hun verzamelingen te completeeren. Men kan ze dikwijls Zondagsmorgens, met vangnetten, doozen en vooral een lantaren gewapend, aan de verschillende stations zien uittrekken, om des avonds, gelukkig met den behaalden buit, naar de stad terug te keeren.

Onze gravure stelt een dergelijke vlinderjacht bij Spandau voor. In den *Finkenkrug*, een bekende wandelplaats nabij genoemde stad, hebben een drietal vlinderliefhebbers zich in het donker neergezet rondom een lantarentje, waarop allerlei gevlerkte insecten komen aangevlogen. Een kleine jongen, met een vangnet gewapend, kan ze zoodoende gemakkelijk bij dozijnen gelijk meester worden. De gevangen beestjes worden zorgvuldig in de meegebrachte doozen in verzekerde bewaring gebracht.

Eerst als de vlinderjagers weer thuis zijn, gaan zij op hun gemak tot het dooden, uitzoeken, classificeeren en stelselmatig opprikken van het gevleugelde goedje over.

Er hoort natuurlijk heel wat studie toe om een wel geordende vlinderverzameling aan te leggen. Over het algemeen vindt men zulke wetenschappelijk ingedeelde en

volledige verzamelingen alleen in de groote, openbare inrichtingen van onderwijs. Maar zooals we reeds opmerkten, zijn er ook enkele particuliere collecties, die om haar volledigheid en zorgvuldige classificatie een groote waarde hebben.

Kikkerconcert. -

Bij de verzamelwoede, die zich op haast elk gebied tegenwoordig ontwikkelt, mag het verwondering baren dat nog niemand op het denkbeeld is gekomen, zich een verzameling kikkers aan te leggen. Vooral ter bestudeering der muzikale talenten dier luidruchtige beestjes zou een dergelijke collectie heel bevorderlijk zijn. Muziekkenners zouden de verschillende stemmen kunnen uitzoeken tot vorming van een concert, gelijk de Duitsche kunstenares Marie Laux ons op haar geestig tafereeltje te zien geeft.

Het is bekend dat aan de muziekuitvoeringen, waarop de kikkers ons op mooie Zomeravonden vergasten, alleen door de mannetjes met luid gekwaak wordt deelgenomen, terwijl de wijfjes hen met een soort van bromstemmen begeleiden. Maar wie weet welke belangrijke waarnemingen nog omtrent de kracht en de toonhoogte der verschillende kikkerstemmen te maken waren, als men een met oordeel uitgekozen zanggezelschap van die lustige springers bijeen had.

[Nummer 22]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.

III.

De winkel zag er van buiten maar onooglijk uit met zijn lagen gevel en de kleine, groenachtige, verweerde ruitjes in de ramen. Maar in den winkel glom en blonk alles van zindelijkheid; de waren, die men er haalde, waren van de beste qualiteit en men kon verzekerd zijn van een goeden doorslag, evenzeer als van een vriendelijk woord en prompte bediening.

Het stond er dan ook den heelen dag niet stil van klanten. Achter de toonbank troonde juffrouw Verhoek, met een blauw geruit voorschoot voor en een stemmig zwart mutsje op. Maar van tronen kon eigenlijk geen sprake zijn, want onophoudelijk dribbelde zij heen en weer, zoo rap nog als een jong meisje. Haar gezicht had altijd een prettige, vriendelijke uitdrukking en aan een half woord, een blik, een wenk van haar klanten begreep zij, wat er van hun verlangen was. Niemand kon vlugger dan zij koffie en suiker en andere kruidenierswaren afwegen, handiger de builen vouwen, nauwkeuriger uitrekenen voor hoeveel er gehaald was en geld wisselen, en daarbij had ze reeds aan de klant, die volgde, gevraagd, wat er van haar believen was, - dat alles zonder ook maar eens in de war te komen, al stond de winkel ook vol volk en al werd er nog zoo druk gepraat.

Een paar dagen in de week, op marktdagen, was het er enkele uren zoo druk, dat iemand, die daaraan niet gewoon was, hooren en zien zou vergaan zijn. Juffrouw Verhoek werd dan ter zij gestaan door haar man en Fine, en met hun drieën hadden zij de handen vol, om alle klanten te bedienen. De winkel was de vaste verzamelplaats van boeren en boerinnen, uren in het rond, die hun voorraad koloniale waren kwamen opdoen, bij ondervinding wetend, dat ze prompt bediend werden en goede waar ontvingen voor weinig geld.

De buitenmenschen houden er in het algemeen niet van, van den eenen winkel naar den anderen te loopen. Zij blijven jaar in, jaar uit, in denzelfden winkel komen, indien ze er maar staat op kunnen maken, dat men hun niet overvraagt, en men de kunst verstaat, met hen om te gaan. Op winkels met hooge, sierlijke gevels, met groote spiegelruiten en allerlei onnoodige versieringen, zooals men ze tegenwoordig in de groote, en zelfs al in de kleine steden bij de vleet ziet, hebben zij het niet begrepen. Hun gezond verstand zegt hun, dat al die fraaiigheden door de koopers moeten betaald worden, en dus de waren òf duurder òf van minder qualiteit moeten zijn.

Omdat de Verhoek's eenvoudige menschen waren, die met den boerenstand wisten om te gaan, omdat hun winkel niets had, dat de eenvoudige boerenluitjes afschrikte, omdat de waren door de uitgebreide klandizie met kleine winst konden worden van de hand gezet, - om al deze redenen was het er druk, en deze drukte nam nog toe, omdat de buitenmenschen den winkel in hun dorp recommandeerden en telkens nieuwe klanten aanbrachten.

DE KLEINE WIELRIJDSTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN F. SIMM.

Een goede gewoonte had juffrouw Verhoek ingevoerd, die de populariteit van haar winkel nog deed stijgen. Op de marktdagen gingen de vaste klanten van buiten, nadat ze hun boodschappen hadden opgegeven, in de kamer achter den winkel een kop koffie drinken, waar ze een grooten malschen koek bij kregen. Voor menschen, die meest een uur of langer door weer en wind geloopen en daarna uren op de markt gezeten hadden, was het een groot gemak, in de stad een soort van tehuis te hebben, waar ze eens konden uitrusten en iets warms kregen. Bovendien spaarde het hun de vijf centen uit, die ze in de herberg voor een kop koffie zouden hebben moeten betalen, en daar boerenmenschen, die met hard werken en als het ware cent voor cent hun geld moeten verdienen, over het algemeen op de kleintjes weten te passen, was die gewoonte, gevoegd bij al het overige, een der redenen van de groote klandizie, waarin de winkel der Verhoek's zich mocht verheugen.

Zou juffrouw Verhoek haar plaats achter de toonbank voor geen geld van de wereld hebben afgestaan, haar man en Fine hoefden haar daarbij enkel op bijzonder drukke dagen behulpzaam te zijn. Den overigen tijd hadden zij andere bezigheden, want - en dit was een der redenen, waarom zij in zoo goeden doen waren gekomen - zij deden alles zelf en hielden de dienstboden buiten de deur, wat hun een dubbel voordeel bezorgde: vooreerst spaarden zij zoodoende een aardig sommetje per jaar uit, en op de tweede plaats werd alles veel beter en veel vlugger gedaan.

Een andere reden, waarom zij zoo goede zaken maakten, was, dat zij het verderfelijke stelsel van borgen, dat in onzen tijd zoo menigen winkel naar den kelder helpt, niet in toepassing brachten. Door aan het beginsel van kontante betaling streng vast te houden, waren zij eenerzijds voor wanbetalers gewaarborgd, leden geen renteverlies en hadden anderzijds altijd geld in kas om de leveranciers te betalen.

Verhoek hield het boek en correspondeerde zelf; daar hij een klant was, die veel noodig had en altijd gereed betaalde, kon hij voordeelig inkoopen, waarbij zijn kennis van zaken hem zeer te stade kwam. Fine deed het huishouden, zij kookte, naaide en stopte, en beloofde eenmaal een uitstekende huismoeder te worden. Alle drie in één woord waren practische menschen, geheel opgaande in de vervulling van hun dagelijksche werkzaamheden, en daarmee tevreden.

Alleen de Zondag behoorde hun toe, en daar maakten zij een goed en echt huiselijk gebruik van. Kon juffrouw Verhoek in de week maar zelden naar de kerk gaan, des Zondags haalde zij haar schade in. ‘Onze Lieve Heer zal het mij niet kwalijk nemen,’ placht zij te zeggen, ‘dat ik in de week maar een enkelen keer een voet kan zetten in Zijn huis; Hij weet wel, dat het bij mij geen onverschilligheid is, en dat de boerinnetjes niet lang mijn klanten zouden blijven, indien ze vernamen, dat ik in de kerk zat, in plaats van op mijn zaken te passen.’

Na de Hoogmis zaten ze met hun drietjes gezellig in de huiskamer, bespraken de gebeurtenissen van de week en veroorloofde zich de een of andere kleine versnapering, die hun veel beter smaakte dan de uitgezochtste lekkernij op de tafel der rijken. Zij gebruikten vroeg het middagmaal, en als het een beetje weer was, maakten zij een wandeling naar buiten. Des avonds las Fine haar moeder gewoonlijk wat voor, terwijl haar vader een paar uurtjes naar zijn vast koffiehuis ging, om er een kaartje te leggen.

Veel afwisseling had hun leven niet, maar zij verlangden er ook niet naar. Zij waren tevreden met het kalme en toch bedrijvige bestaan, dat zij leidden, en dankbaar voor den aardschen zegen, dien God hun in zoo ruime mate schonk.

Door hun neef Karel waren de Verhoek's in kennis gekomen met de familie Van Deinse. Onder de vacantie, toen Karel en Willem nog op kostschool waren, was de laatste wel eens met zijn vriend meegekomen. Later had ook Nelly de beide jongens wel eens vergezeld, en was omgekeerd Fine een dagje bij de Van Deinse's geweest. Nog later waren de ouders zelf met elkaar in kennis gekomen, en deze kennis was aangehouden. Juffrouw Verhoek vond mijnheer en mevrouw Van Deinse wel deftige, maar toch eenvoudige menschen, die, terwijl ze zelf een villatje bewoonden, het toch niet beneden zich achtten, haar in heur veel bescheidener woning te komen opzoeken. Een klein vleugje hoogmoed, wellicht zonder dat ze het zelf wist, was daaraan niet vreemd. Verhoek, die veel met zijn neef Karel ophad en alles goedkeurde wat zijn vrouw deed of voorstelde, vond eveneens de Van Deinse's heel brave, solide menschen. Nelly en Fine van hunnen kant waren spoedig bevriend met elkaar: het waren beiden meisjes, die flink de handen uit de mouw wisten te steken en haar tijd niet met allerlei beuzelarijen doodden.

Op zekeren Zondagavond kwam Verhoek later dan gewoonlijk uit zijn koffiehuis.

‘Gij zijt er laat van avond, Verhoek,’ zei zijn vrouw, naar de ouderwetsche Friesche klok wijzend, waarop het tien uur was.

‘'t Is mijn schuld niet, vrouw,’ antwoordde Verhoek, aan tafel plaats nemend. ‘Ik geef u te raden, wie mij zoolang opgehouden heeft.’

‘Ik kan niet raden,’ antwoordde juffrouw Verhoek, die opgestaan was om het kokende water op den koffieketel te schenken.

‘En gij, Fine, raad u eens.’

‘'t Is te moeilijk, vader, ik geef het op.’

‘Een heel voornaam heer,’ hernam Verhoek langzaam, om de nieuwsgierigheid der beide vrouwen te prikkelen.

‘In het koffiehuis?’ vroeg juffrouw Verhoek, dichter bij de tafel komend.

‘Ja, in het koffiehuis,’ hernam Verhoek. ‘Maar ik zal het u maar zeggen,’ vervolgde hij, toen hij zag, dat zijn vrouw een beetje ongeduldig begon te worden. ‘'t Was meneer Van Schalkwijk.’

‘Meneer Van Schalkwijk, zegt ge, de fabrikant? Wat had die u te zeggen?’

‘Dat zal ik u eens vertellen,’ gaf Verhoek ten antwoord, behaaglijk de beenen onder de tafel uitstrekkend. ‘We hadden juist een partijtje uit - Van Leeuwen had als naar gewoonte gewonnen - toen iemand me van achteren op den schouder tikte. Ik kijk om en zie meneer Van Schalkwijk achter mij, die me zei: Meneer Verhoek, als het u gelegen komt, zou ik u wel eens vijf minuutjes willen spreken. - Ik zei: Tot uw dienst, meneer, en ging met hem naar een tafeltje achter in de zaal, waar we ongestoord konden praten. Maar de vijf minuutjes werden anderhalf uur.’

Met klimmende verbazing hadden zijn vrouw en dochter naar hem geluisterd. Zij konden niet begrijpen, wat Van Schalkwijk, de grootste industrieel der stad, van Verhoek hebben moest. Hij kwam niet eens bij hen in den winkel.

Deze gedachte bracht juffrouw Verhoek tot de zeer natuurlijke vraag:

‘Wilde hij u soms over de klandizie spreken?’

‘Dat dacht ik eerst ook,’ gaf haar man ten antwoord, ‘maar het bleek heel wat anders te zijn, iets, waaraan nog geen haar op mijn hoofd ooit gedacht had. Maar laat ik u alles geregeld vertellen. Nauwelijks hadden wij aan het tafeltje plaats genomen, of meneer Van Schalkwijk bestelde een flesch wijn. Ik was hoe langer hoe meer verwonderd. Meneer Van Schalkwijk scheen dit wel te merken, want hij zei: Ik begrijp, dat het u verwondert, meneer Verhoek, dat ik u om een onderhoud heb

verzocht. Als ik u hier niet getroffen had, zou ik morgen aan, uw huis gekomen zijn....'

'Meneer Van Schalkwijk hier?' viel zijn vrouw hem in de rede.

'Neen, nu komt hij niet,' vervolgde Verhoek haastig. Ofschoon.... maar, laat ik eerst verder vertellen. - U weet, zei Van Schalkwijk, dat er binnenkort een verkiezing voor den gemeenteraad zal zijn. - Ik knikte van ja. - Welnu, weet u wien ze candidaat willen maken? - Ik zeg, neen, mijnheer, dat weet ik niet, maar er zijn er knappe genoeg. - Zeker, antwoordde hij, knappen genoeg, maar het zit 'm niet alleen in de knapheid. Het is ook billijk, dat de verschillende belangen in den raad vertegenwoordigd zijn. En nu zal het u toch wel opgevallen zijn, dat voor den winkelstand alleen meneer Beukels in den raad zit, een brave man, maar oud, zoo goed als versleten.

Hier hield meneer Van Schalkwijk op en keek me eens aan. Ik knikte, want het was waar: Beukels *is* oud. Maar ik begreep nog niet waar Van Schalkwijk heen wilde. - Welnu, vervolgde hij, wat zou u doen, indien men *u* candidaat stelde?

Nu het hooge woord er uit was, keek hij me weer aan. Ik moet zeggen, dat ik er in het begin verbouwereerd van was, want daar had ik nu in het minst geen erg in. Van Schalkwijk, wien dit niet ontging, zei tegen me: Ik begrijp, dat het u verwondert, dat ik u daar zoo onverhoeds mee aan boord kom. - Ja, dat doet het mij inderdaad, meneer, antwoordde ik; mag ik weten, hoe u op dat gedacht gekomen zijt?

Zeker, zei hij toen weer, wij hadden gisteren bestuursvergadering van de kiesvereeniging naar aanleiding van de vacature in den gemeenteraad. De algemeene opinie was, dat er een vertegenwoordiger van den winkelstand moest gekozen worden. De vraag was alleen, wie daarvoor de meest geschikte candidaat was. Behoef ik u te zeggen, mijn waarde heer, vervolgde Van Schalkwijk, dat u in aller oog de aangewezen man was? Uw zaak is een van de drukste affaires der heele stad, u zelf is een practisch man, - wat was dus natuurlijker dan dat, toen eenmaal in beginsel was uitgemaakt, dat een handelsman zou worden uitgeroepen, de keus op u viel?

Juffrouw Verhoek had haar man laten uitspreken, zonder hem een enkele maal in de rede te vallen. Nu vroeg zij:

'En wat hebt gij daarop geantwoord?'

'Wel, dat ik op zulk een aanbod niet was voorbereid, dat er wel beter candidaten waren te vinden. Maar, ik weet het zoo precies niet meer, want ik moet zeggen, dat ik wel een beetje van mijn stuk geraakt was.'

'En wat zei meneer Van Schalkwijk daarop?'

'Hij zei, dat hij zich er mee belast had, mij eerst te polsen, daar het bestuur geen verdere stappen kon doen, vooraleer het wist, of ik mij een eventueele candidatuur zou laten welgevallen. Meneer Van Schalkwijk begreep, dat ik er eerst nog eens kalm over wou nadenken, en daarom zou hij tegen het einde der week mijn antwoord komen vernemen, 't Is een aardige prater, die Van Schalkwijk.'

'Gij hebt u toch nog tot niets verbonden?' vroeg zijn vrouw weer.

'Verbonden?.... Neen.... dat is te zeggen, ik zei natuurlijk, dat ik zeer gevoelig was voor de eer.... en dat ik het in overweging zou nemen.... Ik geloof, dat er dit zoo wat bij hoort. Maar overigens heb ik mij niet verbonden. Die Van Schalkwijk weet anders te praten als de knapste advocaat.'

'En wat denkt ge te doen?' vroeg zijn vrouw weer.

'Wat ik denk te doen? Ja, ik weet het nog zoo precies niet.... Ik geloof wel, dat ik er den tijd voor zou kunnen vinden. Ze vergaderen hier nogal zoo druk niet. Maar wat denk gij, vrouw?'

Was het toeval, of hoe kwam het, dat de goede vrouw aan den deftigen heer Van Deinse dacht, en aan Karel, die ingenieur moest worden?.... Lid van den gemeenteraad! 't Klonk toch wel een beetje voornaam.... Een van de drukste zaken in de stad, 't was waar, en dat ze maar een eenvoudig huis hadden, deed daar niets aan af. Er was geen hypotheek op, en menige duizend frank ging er door de handen.... En als er iemand uit den winkelstand moest gekozen worden, dan had haar man er zeker aanspraak op.... Wat den tijd betreft, dien zou hij wel weten te vinden. *Zij* zou er moeilijker uit kunnen, maar haar man kon er wel een keer in de maand voor een paar uren uitbreken.... Ze waren wel altijd heel eenvoudige menschen geweest, en dat zouden ze blijven, maar daarvoor hoefden ze toch niet voor alles te bedanken. Haar man had al eens kerkmeester kunnen worden, maar dat had hij toen afgeslagen, omdat hij dan alle dag in de kerk moest zijn, en daartoe kon hij zich niet verbinden. Maar lid van den gemeenteraad was gemakkelijker waar te nemen, dacht zij, en het was toch nog deftiger ook.

‘Nu, wat denkt gij, vrouw?’ herhaalde Verhoek.

‘Ja, ik kan er eigenlijk zoo weinig over zeggen. Het is eene zaak, waar ik zoo geen verstand van heb. Maar gij hebt nog den tijd. Denk er eens goed over. Me dunkt....’

‘Nu?’

‘Me dunkt, ge kunt er mijnheer Van Deinse wel eens over schrijven, of liever, ga er morgen eens heen en vraag hem om raad. Hij is een man van veel ondervinding.’

‘Ja, dat zal ik doen,’ antwoordde Verhoek, ‘mijnheer Van Deinse is een vertrouwd, verstandig man. En dan neem ik Fine mee, die is er ook in lange niet meer geweest. Vindt gij dat goed, Fine?’

‘Zeker, vader, heel goed. Nelly heeft me de vorige week nog geschreven, dat ze het niet aardig vond, dat ik van den zomer nog geen enkelen keer geweest was.’

De koffie werd dien avond koud gedronken, wat nog nooit gebeurd was, en noch Verhoek, noch juffrouw Verhoek konden spoedig den slaap vatten, wat hun maar zelden overkwam. Het vooruitzicht van het lidmaatschap van den gemeenteraad hield hun nu den slaap uit de oogen. Zou het daar wel bij blijven?

IV.

Mijnheer Van Schalkwijk streek met de rechterhand bedachtzaam door zijn zwarten, welverzorgden baard, terwijl hij behaaglijk de beenen voor het open haardvuur uitstrekte en nadenkend in de vlammen staarde, die als vurige tongetjes opkronkelden en aan de houtblokken lekten.

‘Waar denkt ge aan, Henri?’ vroeg mevrouw, van haar boek opziende. ‘Aan mijnheer Verhoek, ons nieuw gemeenteraadslid?’ En een spottend glimlachje krulde zich om de dunne lippen der vrouw, die met scherts dien eeretitel uitsprak.

‘Juist, aan meneer Verhoek,’ antwoordde Van Schalkwijk, tot zijn vrouw opziende. ‘Wat ik u verzoeken mag, Louise, wees nu eens aardig voor die menschen, het kan ons te pas komen.’

‘Ik vind het toch embêtant, dat ge met die lieden aanlegt,’ hernam mevrouw, zich op de lippen bijtend. ‘Een kruidenier!’ Ze sprak dit woord met al de verachting uit, waartoe mevrouw Van Schalkwijk, geboren jonkvrouw Van Leeuwenstein, in staat was.

‘Maar een kruidenier, die er fameus goed bij zit. Gij begrijpt, dat ik eerst inlichtingen omtrent hem heb ingewonnen, en ik kan u verzekeren, dat hij in zijn onooglijk winkeltje heel wat meer verdient dan ik in mijn fabriek. En dan weet gij heel goed, Louise, wat ons huishouden kost. Verhoek zou er van schrikken als hij het bedrag hoorde.’

‘En de eerzame kruideniersvrouw dan, die wij van avond te gast krijgen!’ vulde mevrouw spottend aan. ‘Het goede mensch zal zich hier voelen als een kat in een vreemd pakhuis.’

‘Juist daarom moet gij ze een beetje op haar gemak brengen. Gij hebt er zoo'n slag van, Louise, als ge wilt,’ vleide haar man. ‘En bedenk dan dat de vriendelijkheid goede rente kan opbrengen.’

‘Hoor eens, Henri,’ zei mevrouw, thans ernstig, ‘ik begrijp je maar half, of liever, ik begrijp u heelemaal niet. Gij hadt zelf lid van den gemeenteraad kunnen worden - ge weet, dat ik er erg op gestaan heb - en nu hebt ge in de kiesvereeniging, waar

geen sterveling aan hem gedacht had, doorgedreven, dat Ver hoek candidaat zou worden gesteld.'

'Een spiering om een kabeljauw te vangen,' merkte Van Schalkwijk op.

'En alsof dat nog niet genoeg was,' vervolgde mevrouw, zonder op die onderbreking acht te slaan, 'moeten Verhoek en zijn vrouw hier aan huis komen; misschien wilt ge er wel uw huisvrienden van maken! Ik moet zeggen, 't is gedistingeerd gezelschap!'

'Luister nu eens een oogenblik kalm toe, Louise,' antwoordde haar man, 'en dan weet ik zeker, dat gij mij gelijk zult geven. Ik had raadslid kunnen worden, dat is waar, maar het zou mij veel vijanden hebben bezorgd. Nu ik de candidatuur van een eenvoudig burgerman als Verhoek heb gepatroneerd, ben ik onder de breede klasse van de burgerij en van den minderen man populair geworden.'

'Maar daar steekt ge niets mee in den zak!'

'Direct niet, dat is waar. Maar het volgend jaar is er verkiezing voor de Provinciale Staten, en daar mijnheer Wybouts dan niet meer in aanmerking wenscht te komen, is er een vacature. Hebt ge me begrepen, Louise?'

'Zoo wat,' gaf mevrouw Van Schalkwijk ten antwoord. 'Gij verkiest het lidmaatschap der Staten? Maar....'

'Wel, begrijpt ge dan niet, dat mijn populariteit onder de burgerij mij daarbij uitstekend te stade zal komen? Verder zal Verhoek, die verplichting aan mij heeft en het ook goed weten wil, me daarbij van veel nut zijn. Hij kent al de boeren en boerinnen in de omliggende dorpen, en als hij me recommandeert, verwacht ik daar nog meer van dan van alle mogelijke advertenties en strooibiljetten. Is het geen voordeelige ruil?'

'Het kan dat worden, Henri, maar één vogel in de hand is beter dan tien in de lucht,' antwoordde mevrouw. 'En daarvoor zult ge een heel jaar lang mooi weer moeten spelen tegenover Verhoek, en hem mitsgaders zijn vrouw in uw huis moeten noodigen. Misschien hebt ge wel plan, ze ook eens te dineeren te vragen? Ik zou het u dan aanraden te doen, als mijn broer, jonker Van Leeuwenstein, over is.'

Mijnheer had het op de lippen te antwoorden, dat Verhoek, die op een flink kapitaal geschat werd, nog zoo'n kwaad figuur niet zou maken naast den kalen jonker Van Leeuwenstein, die behalve zijn adellijk predicaat niet veel meer zijn eigendom kon noemen dan schulden, maar hij zag in, dat, indien het gesprek zulk een wending nam, dit niet veel goeds beloofde voor dien avond.

'Kom, Louise,' zei hij, 'gij zijt anders zoo verstandig en schrander, maar nu schijnt ge 't er op gezet te hebben, mij niet te willen begrijpen. We hoeven het met Verhoek niet drukker aan te leggen dan we zelf willen. Hij is een bescheiden man, en we behoeven dus niet bang te zijn, dat hij ons zal overloopen. Maar dat we hem af en toe eens zien, kan geen kwaad, ook voor het geval ik eens in oogenblikkelijke geldverlegenheid kom.'

Mevrouw, die vooral dit laatste argument goed begreep, knikte en zweeg. Zij wist maar al te goed, hoeveel haar op grooten voet ingericht huishouden verslond, veel meer dan de fabriek opleverde, en bovendien had ze nog al eens in het geheim een ondersteuning doen toekomen aan jonker Van Leeuwenstein. Hierdoor had zij schulden moeten maken, waar haar man niet van wist, en nu zou wellicht Verhoek ook haar uit den brand kunnen helpen. 't Was wel een vreeselijk kleinburgerlijk mensch, maar geld verraadt zijn afkomst niet, en ook het geld van eenen burger zou den aristocratischen heer Van Leeuwenstein niet onwelkom zijn.

Mijnheer Van Schalkwijk had nog een ander plannetje met zijn vriendschappelijke betrekking tot Verhoek, doch met het oog op de prikkelbaarheid, waarvan zijn vrouw dezen avond blijk gaf, vond hij het beter, dat voorloopig vóór zich te houden.

'Gij hebt Lucie toch gezegd, dat ze straks beneden moet komen?'

'Ja, maar ze heeft er anders het zuur aan, met juffrouw Verhoek te converseeren. 't Kind heeft zulke echt aristocratische manieren. Dat zegt de jonker ook.'

Een haast onmerkbaar glimlachje plooide zich om de lippen van Van Schalkwijk. 'Ik wil het wel gelooven,' antwoordde hij. 'Zij is nogal trotsch en pedant. Maar ik had toch graag, dat ze die manieren van avond niet ten toon spreidde. Menschen als Verhoek en zijn vrouw zijn daaraan niet gewoon en zullen er niet hard in vallen. Ze moet die maar bewaren tegen dat de jonker komt.'

'Maar waarom wilt ge dan dat Lucie er bij zal zijn?' vroeg mevrouw tamelijk bits, geprikkeld door de bedekte toespeling op haar aristocratischen broer.

'Wel omdat meneer Fred zich ook al te voornaam acht met die menschen aan één tafel te zitten. Ik heb Verhoek en zijn vrouw op een avondje *en familie* gevraagd, maar als alle twee onze kinderen wegblijven, zullen zij er wat achter zoeken. Voor Fred kan ik wel een verontschuldiging vinden, maar voor Lucie niet. Daarom verlang ik dat ze er bij zal zijn en dat ze die menschen zal ontvangen zooals het behoort. Dat eischt de burgerlijke beleefdheid alleen al, en daar we Verhoek wel eens noodig kunnen hebben, is het te meer zaak, dat hij hier een goed onthaal vindt.'

''t Is goed,' zuchtte mevrouw, of haar groot ongelijk werd aangedaan. 'Ik zal het Lucie zeggen, en ik hoop, dat zij zich geweld zal willen aandoen, om haar afkeer voor zulke kleinburgerlijke lieden het zwijgen op te leggen.'

'Dat hoop ik ook,' zei mijnheer Van Schalkwijk spottend. 'Maar wat dunkt u, zouden wij moeder ook vragen, of ze beneden wil komen?'

'Welneen, laat het oude mensch toch boven op haar kamer. Die is aan zoo'n drukte niet gewoon.'

'O, maar het zal zoo'n drukte niet zijn, en zij zal allicht beter met juffrouw Verhoek kunnen praten dan Lucie.'

'Hoor eens, Henri, gij moet het nu niet te ver drijven. Het lijkt wel, of ge de heele familie Van Schalkwijk de revue wilt laten passeeren voor de Verhoek's. Die menschen mogen zijn wat ze willen, ze mogen geld hebben en gij kunt hen tot vriend willen voor uwe candidatuur voor de Staten, ze zijn in ieder geval niet van onzen stand en hebben geen aanspraak op de égards, waarmee gij ze wilt overstelpen. 't Kan tòch goed zijn.'

Terwijl Van Schalkwijk en zijn vrouw dit gesprek voerden, waren Verhoek en zijn vrouw bezig met toilet maken voor hun bezoek. De laatste had er eerst wel wat tegen opgezien: zij kwam bijna nergens, en nu bij zulke voorname lieden een bezoek brengen, was in haar oog eene gebeurtenis van buitengewoon groot gewicht. Maar haar man had haar ten laatste overreed, en dan, de ijdelheid, die in haar hart begon op te schieten, had er ook het hare toe bijgedragen om ze over de bedenkingen, die eerst bij haar waren opgekomen, te doen heenstappen.

Het lidmaatschap van den gemeenteraad bracht nu eenmaal verplichtingen mee, waaraan zij zich niet konden onttrekken. In huis zouden ze natuurlijk, zooals vroeger, dezelfde eenvoudige levenswijze blijven volgen, maar tegenover de buitenwereld waren ze nu in een eenigszins andere verhouding gekomen. Vóór de verkiezing hadden ze dat alles zoo niet bedacht, maar nu het er eenmaal toe lag, moesten ze ook de lasten dragen, die aan de lusten onafscheidelijk verbonden zijn.

Verhoek had spoedig vernomen, dat hij eigenlijk aan de belangeloosheid van mijnheer Van Schalkwijk zijn candidaatstelling te danken had. De goede man, in alles wat zijn zaken betrof, zoo scherpzinnig, had het inderdaad voor belangeloosheid aangezien en niet vermoed, dat de industrieel, zooals hij het tegen zijn vrouw zei, een spiering had uitgeworpen om een kabeljauw te vangen.

'Het is tijd, vrouw, we moeten gaan,' zei Verhoek tegen zijn echtgenoote, die zich al honderdmaal in den spiegel had bekeken, om te zien, of de hoed en mantel, die zij zich opzettelijk voor deze gelegenheid had laten maken, haar goed pasten.

'Ja, ja, ik ben klaar,' antwoordde juffrouw Verhoek een beetje zenuwachtig, - zij, die anders geen zenuwen kende. 'Zeg, Fine, staat mijn mantel goed? Valt hij van achteren wel goed? Me dunkt, dat hij onder de oksels een beetje trekt.'

'Neen, moeder, dat denkt u maar,' antwoordde het jonge meisje, dat van avond minstens een halfuur voor kamenier gediend had, terwijl haar moeder anders nooit dergelijke hulp noodig had, 'De mantel zit u keurig.'

'Kom nu, vrouw,' herhaalde Verhoek, die al vijf minuten den knop van de deur in de hand hield. 'We mogen die menschen niet laten wachten.'

Nog een blik in den spiegel, nog even haar hoed een beetje verschikt, nòg een blik in den spiegel, en juffrouw Verhoek volgde haar man.

(*Wordt vervolgd.*)

De Kruisgang. Het klooster. DE BENEDICTIJNER ABDIJ MARIA-LAACH.

De Benedictijner abdij Maria-Laach.

De abdij van Maria-Laach is een van die eerbiedwaardige gedenkstukken uit den vromen voortijd, die ja dikwijls baldadig mishandeld, weer met liefde op te richten als nationale erfstukken, die den trots uitmaken van een volk.

HOOGVLIEGENDE PLANNEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. IGLER.

Keizer Wilhelm, wiens kunstsmaak anders niet van de zuiverste is, zooals blijkt uit de kunstwerken, die, die na soms eeuwenlang verwaarloosd in puin gelegen te hebben, in onzen tijd weer zorgvuldig uit hun verval opgebeurd en in hun ouden luister hersteld worden. Hoeveel kwaad men onze eeuw ook met recht of ten onrechte moge aanwrijven, dit moet haar ter eere geven worden, die onder zijn bijzonder patronaat tot stand komen, deelt blijkbaar toch ook de thans zoo algemeene belangstelling in de gedenkstukken der oude nationale kunst. Den 17en Juni van dit jaar heeft hij persoonlijk met de keizerin de oude, dat zij zich in eerbiediging der monumenten uit het verleden zeer gunstig bij haar onmiddellijke voorgangsters onderscheidt. In alle landen van Europa openbaart zich het streven om vervallen oude bouwwerken, door de vroegere geslachten met domme minachting voorbijgegaan, ja dikwijls oude abdij Maria Laach bezocht; twee uren lang vertoefde hij onder de gastvrije monniken, bezichtigde met groote ingenomenheid kerk en klooster, liet zich de plannen voor de herstelling uitleggen en beloofde, als gedachtenis

aan zijn bezoek, een prachtig nieuw hoogaltaar voor de kerk.

Zoo belooft dus het oude, eerbiedwaardige gesticht zich spoedig weer in verjeugdigden luister te zullen verheffen te midden zijner heerlijke romantische omgeving.

Het is bekend dat de stichters van oude kloosters en abdijen daarvoor steeds de verrukkelijkste plekjes wisten uit te zoeken, oorden, die om hun stille natuurpracht den mensch als van zelf stemden tot het vrome verkeer met God. Zoo is ook de abdij Maria-Laach prachtig gelegen aan het eenzame Laachermeer, meer dan 225 meter boven den Rijn bij Andernach, waarvan het in rechte lijn slechts zeven kilometer verwijderd is, omringd van zacht glooiende, met hoogwoud bewassen bergen.

Reeds in de tiende eeuw stond in dit paradijs, op een vooruitspringenden berg, waar thans een jagershuisje zich in het dichte loof verschuilt, de burcht van den Paltsgraaf (*Palatium*) en nog heden heet het omliggende gebied de *Pellenz.*

Tegen het einde der elfde eeuw verbleef daar dikwijls de paltsgraaf Hendrik II, die 'tot heil zijner ziel en tot verkrijging van het eeuwige leven,' in 1093 aan den zuidelijken oever van het meer een Benedictijnerklooster stichtte, waaraan hij verscheidene goederen in den omtrek en de kerk van Kruft als dotatie schonk. De fondamenten van het vorstelijk ontworpen gebouw waren nauwelijks boven den grond, toen de vrome stichter reeds in 1095 stierf. Zijn opvolgers waren niet zoo ijverig als hij en eerst den 24en Augustus 1156 kon de kerk door den aartsbisschop Hillin van Trier ingewijd worden. Ze is de oudste nog bestaande basiliek in Duitschland, een waar juweel van de Romaansche bouworde.

De afbeelding in dit nummer zal er een beter denkbeeld van geven, dan een nauwkeurige beschrijving zou vermogen.

Zooals men op die afbeelding ziet, heeft het merkwaardige gebouw, dat groote overeenkomst vertoont met den dom van Worms, ongeveer uit denzelfden tijd, twee dwarsschepen of transepten. Op het kruispunt van elk dier dwarsschepen verheft zich een zware toren, elk weer door twee kleinere torens geflankeerd.

Gelijk vele oude Romaansche kerken heeft zij niet alleen aan de oostzijde een rond uitgebouwd priesterkoor, maar vertoont ook aan de westzijde een dergelijke halfronde abside, die op onze afbeelding te zien is. Tegen dit westelijk koor is een met zuilen omgeven voorhof aangebouwd op de wijze als dit bij de oude basilieken gebruikelijk was, zoodat de kerk zich door deze eigenaardigheid geheel bij de tempels der christelijke oudheid aansluit. Door deze voorhalle, *Paradies* genoemd, met open arcaden, rustende op gekoppelde slanke zuilen van lava of zwart marmer, bereikt men de twee hoofdingangen der westzijde.

Alvorens ze binnen te treden, willen we ze evenwel van buiten nog eens nader opnemen, en dan trekt het eerst onze aandacht de groote westelijke middeltoren, een waar prachtstuk van Romaansche architectuur. Om de eerste verdieping loopt aan drie zijden een sierlijke galerij met gekoppelde kolonnetten; daarboven verheft zich de verjongende bovenbouw met vier gevels, waarop in den vorm van een rhomboïde de dakhelm ingrijpt. De onderbouw van dit steenen gevaarte is zoo meesterlijk behandeld, dat men van binnen die trotsche torenbekroning heel niet vermoeden zou.

Deze toren is 42 meter hoog, terwijl de twee slanke ronde zij torens 34 meter hoog hun achtkantige afdekking in de lucht verheffen.

De groote middeltoren van het oostelijk dwarsschip is achtkantig en rijst 37 meter omhoog, terwijl de twee vierkante torens, die hem flankeeren, een meter hooger oprijzen.

De heele lengte van het gebouw bedraagt 83 meter, de voorhalle meegerekend; het middelschip zonder de voorhalle meet 68 meter bij een breedte van 9 en een hoogte van 18 meter, terwijl de zijschepen 5 meter breed en 9 meter hoog zijn. Het oostelijk transept heeft 34 meter lengte. De oppervlakte van het heele gebouw bedraagt 1320 vierkante meter, dat is ten naaste bij een vierde part van den Keulschen dom.

Treedt men de kerk binnen, dan ziet men dat het middelschip van de twee zijschepen gescheiden is door rijen van zes pilaren uit zwarte basaltlava, vierkant en bezet met halfronde kolommen, onderling door platte bogen verbonden. Het inwendige der kerk werkt meer door aangenamen harmonischen eenvoud dan door rijke architectonische versiering, zooals men, te oordeelen naar het prachtig uiterlijk verwachten zou. Klaarblijkelijk had de bouwmeester op het oog, door edelen eenvoud groote wandvlakten ter versiering in schilderwerk te verkrijgen.

Geen der oude kerken van Rijnland heeft zoo gruwzaam van de Fransche omwenteling te lijden gehad als die van Maria Laach. Doch halen we eerst haar geschiedenis wat hooger op.

Van het jaar 1093 tot 1127 stonden de Benedictijnen van Maria Laach onder den abt van Afflighem in België. Daarop werd het klooster een zelfstandige abdij en verbreidde onder veertig achtereenvolgende abten rijken zegen door de heele streek, tot zij in het jaar 1803 door de Fransche overheersching werd opgeheven en uitgeplunderd. Het klokkenspel van vijf en twintig kunstig gegoten klokken werd voor 7000 franks verkocht; het orgel ging naar Gauelgerheim, het koorgestoelte naar Mayen, de preekstoel en het hoogaltaar naar Andernach, dertien andere altaren zijn spoorloos verdwenen. Alleen het steenen grafmonument van den vorstelijken stichter, door abt Theodorich (van 1256 tot 1295) opgericht, een prachtig bewerkte tombe onder een door zes kolommen gedragen baldakijn, dat onder de orgeltribune staat, is nog tamelijk goed bewaard gebleven.

In 1815 kwam het geheele klooster met kerk en bijbehoorende gronden als staatsdomein aan Pruisen. Dit verkocht in 1820 de kloostergebouwen met den tuin, doch behield daarentegen de kerk, het meer en de omgelegen bosschen aan zich.

In 1862 werden kloostergebouwen en tuin uit particuliere handen aangekocht door de paters Jesuïeten, en het volgend jaar namen de scholastieken, philosofen en theologen der sociëteit er hun intrek om, afgescheiden van de wereld, daar uitsluitend voor de studie en het gebed te leven. De prachtige kerk bleef evenwel voor hen gesloten en zij moesten een deel van den kruisgang tot kapel inrichten om ten minste hun godsdienstoefeningen te kunnen houden.

Wat deze studieinrichting op het gebied der gewijde en ongewijde wetenschap geleverd heeft, wordt door alle onpartijdig denkende geleerden op den rechten prijs geschat. Hier stichtte de ijverige rector, pater Anderledy het over de heele wereld verspreide, tijdschrift *Stimmen aus Maria-Laach*, dat om zijn degelijk wetenschappelijk gehalte zelfs tegenstanders de hoogste waardeering afdwong. Hier arbeidden als leeraars de gevierde kanselredenaar pater Roh en de niet minder verdienstelijke pater Deharbe, die om zijn catechismus, waarvan ook een Nederlandsche bewerking verschenen is 1), door heel Duitschland en ver daarbuiten bekend is, Deze laatste vond zijn rustplaats in de groeve der St.-Nicolaaskapel in den kloostertuin, welker toren uit de twaalfde eeuw dagteekent, terwijl de kleine

daaraan gebouwde kerk in 1760 ten behoeve der zielzorg voor den omtrek werd opgericht.

Helaas, pater Deharbe was de eenige, die in het geliefde oord blijven mocht; zijn medebroeders en gezellen werden naar alle windstreken verstrooid. Toen namelijk het vreedzame studiehuis zich in den hoogsten bloei verheugde, streek de storm van den Cultuurkamp er over heen en dreef de ijverige bewoners naar alle zijden over de grenzen.

Weer stonden twintig jaren lang de kloostergebouwen ledig tot ze in 1892 betrokken werden door een deel der Benedictijner monniken uit de abdij Beuron. Alzoo was het eerbiedwaardige huis weer in bezit genomen door dezelfde orde, voor welke het oorspronkelijk was gebouwd en die er eeuwenlang was gevestigd gebleven. Bij kabinetsorde van den 19en December 1892 werd aan de nieuwe bewoners ook de abdijkerk voor de zielzorg toegestaan en hun in de Goede Week van het volgende jaar overgedragen. Den 15en Augustus 1893 werd daarop het achthonderdjarig jubileum der eerste stichting gevierd en kort daarop de nederzetting weer tot een zelfstandige abdij verheven onder den abt Willibrord Benzler, een geboren Westfaal.

Thans verblijven er een dertigtal koorheeren, meestal geleerden, professoren, schrijvers, schilders, missionarissen enz., alsmede een zeventigtal broeders, die met dertig knechts en daglooners de landerijen, moestuinen en weiden ter grootte van ongeveer driehonderd hectaren zóó voortreffelijk bewerken en onderhouden dat in den Pruisischen Landdag zelfs een verklaard tegenstander van alle katholieke kloosterorden het geheel een modelhoeve noemde.

Daar de nieuwe abdij maar over geringe middelen beschikt, heeft een bijzonder comité de zorg op zich genomen voor de inwendige herstelling der kerk. Het uitwendig onderhoud der gebouwen komt natuurlijk voor rekening van den staat als eigenaar en tot dusver heeft deze zich van dien plicht behoorlijk gekweten. Thans zal hij evenwel nog een stap verder gaan en ook de kosten voor het herstel der inwendige beschildering op zich nemen, die waarschijnlijk zal worden opgedragen aan de monniken zelf, welke zich op dit gebied een welverdienden naam hebben verworven. De plannen daartoe zijn reeds in het begin van Mei van dit jaar den keizer onder de oogen gebracht; den 17en Mei verscheen de minister van Eeredienst zelf in het klooster om met den abt en den aartsabt van Beuron, die daar juist ter visitatie vertoefde, de nadere bijzonderheden te regelen, en bij het bezoek, dat de keizer zelf aan de abdij bracht, zal een en ander wel voorgoed vastgesteld zijn.

Zoo zal dus weldra een der schoonste gedenkstukken, die de vrome kunstzin der middeleeuwen ons heeft nagelaten, zich weer in den vollen luister zijner eerste jeugd vertoonen om aan de twintigste eeuw te leeren wat de tijden van vroom geloof op het gebied der kunst vermochten.

J.R. v. d. L.

Boer Tane,
Vlaamsche vertelling,
door E. Rica.

Eenige jaren geleden bevond de oude boer Tane zich nog aan het hoofd eener talrijke familie. Nu hadden rampspoeden hem getroffen en leefde hij nog slechts met zijn elfjarig kleinzoontje Dries op de in puin vallende hoeve.

Dries was het kind eener dochter, die reeds naast haar man onder palmstruiken en een nederig kruisken op het kerkhof rustte. De andere kinderen van den ouden boer hadden zich wijd en zijd verspreid, en hem verlaten.

Alleen, wanhopig, worstelde hij nu tegen het verval, dat onverbiddelijk aanrukte en hem zou neerslaan, gelijk de stormwind, die voor eenige dagen het dak der schuur gedeeltelijk afwierp.

Tane was geboren en had steeds geleefd in de Vlaamsche polders, in deze weelderige streek met hare groene weiden en haar struisch hoornvee, met die akkers waarop eene zee van rosgouden tarwe des zomers golft, in die polders, waar herfst- en winterstormen soms zoo wild loeien onder dreigende wolkgevaarten.

Doch nu, sinds maanden, werkte hij niet meer en werd de veldarbeid door een ouden knecht verricht. Den rug geplooid, doolde de oude Tane doelloos om in hoeve of polders, moedeloos, als eene meewarende schimme.

Want het was niet genoeg dat regenjaren den oogst op de laag gelegene landen vernielden en dat de plaag de aardappelen trof; dat ziekte het vee doodde in de stallen en het gespaarde geld overging in de handen van den geneesheer; dat zijne kinderen vroegtijdig ten grave daalden en zijne kleinzonen hardnekkig maar moedeloos streden om het brood; dat hij wanhopig met de vernietiging ook zijne eenige levenszonne moest in het grauwe westen zien verdwijnen, want zijn lieve jongen, zijn elfjarige Dries kwijnde weg; de worm der vernieling

woelde om in de longen. Steeds was de knaap bleek en zwak geweest.

Wat al opofferingen had de oude Tane zich niet getroost om de noodlottige ziekte te bevechten! Hoe lang bad hij soms niet; doch God had er anders over beschikt.

Des zomers wandelde hij met den kleinen kerel door de polders. Zij hielden stil voor de lui op de weiden neergehurkte koeien Zingend stegen de klapwiekende leeuweriken ten blauwen hemel. Het windje reuzelde door tarwe en riet, sterk geurden de bloemen, bietjes gonsden en vlinders fladderden in een feest van licht, dat over de velden stroomde.

Wanneer het winterde, zaten beiden nabij het knetterende haardvuur, terwijl de wind in den schoorsteen huilde en regen- of sneeuwvlagen neersloegen; in den zwartberookten ketel pruttelde het voeder voor de koeien.

Wat werd er niet verteld: sprookjes van toovergodinnen en zelfs spookhistories.... Hoe lief staarde de knaap hem aan, terwijl zijn blik hem roerde tot in het diepste des harten.

Sinds lang nu loeide de herfststorm. Zware wolken holden door het ruim, de akkers waren doortrokken van regen; loodkleurig plekten poelen en plassen zich tusschen het vuile bruingroen der weiden.

En op de lijdenssponde lag de arme, vermagerde knaap; vreemd schitterden zijne kijkers; op het bleeke voorhoofd vlokte eene blonde haarlok.

Lange stonden vertoefde Tane bij zijn jongen, blikte hem goedig aan, schaterde zelfs, terwijl hij kluchten poogde te vertellen....

Hij schaterde terwijl de wanhoop integendeel zijn harte deed bloeden. Hij vertelde van stad, geld, rijtoertjes, kermis.... hij vertelde lustig, maar soms met bevende ontroerde stem, terwijl hij tevens in de handen klapte als hadde hij dolle pret. Soms wilden de woorden hem niet uit den mond, en dan gekscheerde hij eensklaps nog meer, tot tranen hem in de oogen begonnen te perelen en hij verplicht was al kreunend heen te wankelen, naar buiten, om in de stalling zijn leed uit te snikken.

Op een regenachtigen nanoen - de zieke werd nu verzorgd door een brave dorpsvrouw, eene dier edele zielen, die slechts medelijden en liefdadigheid kennen - op dien nanoen stond de boer op het voorhof en leunde met den rug tegen den stam van een uitgeholden wilg. Zijn blik dwaalde over grauwe akkers en poelen. Boeren, omringd van nevels, werkten in de beeten.

De boer merkte niets op van het omringende. De dokter had hem juist verlaten. De smeekende oogen vol tranen, vroeg Tane hem of er dan toch geen hoop meer was op herstel.

De arts antwoordde met een troostenden glimlach op de lippen:

‘Tane, God is goed.... bid! Bid dat de zonne schijne, want die zwarte luchten en die aanhoudende regens en die nevels doen uw jongen geen goed....’

‘Zonne?’ murmelde Tane en blikte naar de grauwe lucht.

Lang bleef hij er nog staan. Hij prevelde een gebed, maar staarde dan weder op de polders, naar de nevels, die hem nu afkeer inboezemden, haatvol werden. Hij vloekte die nevels, die regenwolken, die lucht....

Het was huiverig kil. Wolken rolden, dreigend met regen, laag over de velden. Een ijzige wind stak op, huilend, en rukte de laatste bladeren af.

Zuchtend strompelde Tane naar het woonhuis. Aan de deur wendde hij zich nog eens om, versmachtte een snik en trad binnen. Hij begaf zich naar een beddeken. De kleine zieke, rillend van koorts, sluimerde. Tane trad daarna in de huiskamer. Hij

zonk op een stoel en, gebogen en de handen liggend op de knieën, bleef hij roerloos voor het haardvuur zitten.

Wanneer de schemering neerstreek op de polders, trad hij nog eens buiten om te zien of de lucht niet opklaarde. De zwarte wolkenstreep scheurde open aan het westen, als vuur slingerde er door heen. De zon scheen onder te gaan in bloed. Een purperen weerschijn vloeide over donkerende weiden, akkers en poelen. Koeien verlieten een weiland in de verte. Soms bleef een der dieren staan en, den kop uitgerekt, liet het een droevig gebulk over de kille vlakte galmen; van een akker rolde, schokkend-hard, eene met beet beladen karre; als schimmen verdwenen de werkers in de schemering.

Wanneer 's anderendaags het morgenlicht bleek en droevig in de kamer viel, waar de zieke met Tane sliep, strompelde de oude man naar het raampje en blikte naar buiten. Hij loosde een zucht. Door de ruimte vaarden steeds, in angstige vlucht, de regenwolken.

Toen begon voor den armen boer een hopelooze strijd, niet alleen gevoerd tegen het verval, maar vooral tegen wolken en nevels, die zijne vijanden waren geworden; vijanden, die hij norsch maar vruchteloos haatte.

Want telken morgend dat hij na het ontwaken naar het vensterken ging om te zien hoe het weder stond, keerde hij teleurgesteld terug. Soms vóór het morgenlicht ontwaakte, durfde hij niet opstaan; hij streelde zich met de hoop dat de zonne dien dag zou stralen,... Enkele malen gebeurde dit voor eenige uren, doch 's namiddags staken weldra windbuien op, die zware wolken aanrolden. Soms op een enkelen dag, trad hij wel twintigmaal buiten om te zien of de hemel niet opklaarde.

En steeds grauwe wolken, nevels, overal nevels.... en dan soms regenbuien en rukwinden.

Akkers en weiden stonden weldra onder water; de bruine en gele bladeren werden van eik en wilg gerukt en in slijk en karresporen geworpen. En nooit meer wat zonne. Soms, des avonds eenige stralen: het aalmoesje van eenige plekjes rood of purper aan het westen, te midden der wolkenmassa.

Wanneer Tane nu niet de woning in en uit strompelde, doolde hij door de polders, steeds de met wolken beladen lucht haatvol en beschuldigend aanblikkend. Tranen rolden over zijne kaken, terwijl de regen hem soms geeselde. En dan smeekte hij soms dat die wolken zouden heendrijven, maar zij kwamen steeds aangerold in grooter massa.... Soms dreef er eene groote, gansch alleen. Hij volgde die met den blik en murmelde:

‘Nu komen er geen andere meer, en blijft de zonne schijnen....’

Tane zag de wolk verdwijnen, juichte reeds als een kind, daar er geene meer volgden.... eensklaps kreunde hij droevig.... want aan den horizont staken grimmige wolkenkoppen op.

Zekeren dag stortte hij moedeloos en wanhopig neder op een beetenveld, sloeg de handen voor het gelaat en snikte.

's Avonds, niet meer hopend, kwam de arme dompelaar op het voorhof aangestrompeld. Hij durfde niet in de huiskamer. Hij bleef buiten wachten tot de verpleegster zou komen om hem te zeggen, hoe het met den armen jongen was.

De goede vrouw trad eindelijk buiten en leidde den van koude verkleumden boer naar binnen.

Na zijn jongen te hebben gegroet, ging hij in een hoekje der keuken zitten weenen en bidden.

Op een grijzen Novembernanoen stierf de knaap.

Tane begreep niet wat er gebeurde. Hij strompelde kamer in, kamer uit, en knielde voor den doode, en bad, en sprong dan eensklaps jammerend op en snelde buiten, op het voorhof.

Toen stak de oude, wanhopige boer de vuist op naar de nevelige polders en de regenlucht, die het gestel van zijn zoontje hadden ondermijnd, en zonk eensklaps ten gronde, jammerend:

'Mijn God.... mijn goede God.... mijn arme Dries is dood....'

En nevels hingen over poelen en akkers; en vaag als treurende schimmen teekenden er de wilgen zich af.... doodstilte overal....

De feestrede en de hoed.
Humoreske.

In het dorp Schmuckebach, in een der kleine Duitsche staatjes gelegen, heerschte onbeschrijflijke opgewondenheid, want het doorluchtige kroonprinselijk paar had genadig bepaald, over Schmuckebach naar het oude voorvaderlijk slot te zullen reizen, om daar eenige dagen bij hun vorstelijke ouders door te brengen.

Het hooge paar moest natuurlijk feestelijk ontvangen worden: het was de eerste maal, dat een lid van het regeerende huis zich verwaardigde, het nederige dorp met een bezoek te vereeren. Er waren dadelijk een hoofd- en verscheidene sub-comité's gevormd, en twee weken aan een stuk werd dag aan dag vergaderd, vóór men een program had vastgesteld, dat algemeene instemming mocht verwerven. Daarna werden dagen lang oefeningen gehouden, want de Schmuckebachers stelden er prijs op, flink voor den dag te komen en een goed figuur te maken.

Zes jonge meisjes, in het wit gekleed en met kransen in het haar, vormden de voorhoede; de brandweer exerceerde met onverflauwden ijver; de veteranen bereidden antwoorden voor op de vragen, die hun waarschijnlijk gesteld zouden worden, en verder oefende het heele dorp zich in het hoera-roepen. Het moeilijkst zat er echter de burgemeester Salzknopf voor, die de feestelijke toespraak voor zijn rekening had genomen.

De kantonrechter had een prachtige aanspraak opgesteld, en sedert verscheidene dagen weerklonken de forsche woorden door het groene woud, waarin het hoofd der gemeente zijn rol bestudeerde. Maar de zaak was niet gemakkelijk. Als de brave man de redevoering een dozijn keeren had afgeroffeld, overviel hem gewoonlijk een spraakverwarring: in zijn hoofd hotste dan alles dooreen, zoodat het kant noch wal raakte.

Maar ook voor dezen nood wist de jonge kantonrechter een uitweg. Hij maakte er den burgemeester opmerkzaam op, dat diens cilinderhoed uitstekend als souffleurkast kon dienst doen. De kleine toespraak werd met groote letters op een papier geschreven, dat in het burgemeesterlijk hoofddeksel werd geplakt. Dit uitmuntende denkbeeld droeg de volle goedkeuring van het achtbare hoofd der gemeente weg.

Het was negen uur. De burgemeester stond voor den spiegel en schikte zijn das goed, wat al zijn oplettendheid in beslag nam. Achter hem lag op een tafeltje zijn hoed - juist geen fonkelnieuwe. Terwijl hij met zijn persoon bezig was, sloop zijn vrouw binnen, nam haastig den hoed weg en legde er een spiksplinternieuwen voor in de plaats. Zij had er namelijk al voor een paar dagen bij haar heer en gemaal op aangedrongen, dat hij zich een nieuwen hoed zou aanschaffen, maar deze had er zich om redenen van zuinigheid tegen verzet. Een wijze vrouw weet zich echter te helpen en zet haar wil door.

Het was hoog tijd voor de hoedenverwisseling, want nu stormde de secretaris binnen, om den burgemeester af te halen.

Deze zette haastig zijn hoed op, en in volle vaart ging het naar het station. Daar werd hij van alle kanten in beslag genomen, want de stoet moest natuurlijk in orde worden opgesteld. Het kostte groote moeite de moeders van de zes eerejuffers naar den achtergrond te dringen; het muziekkorps moest nu hier, dan daar plaats nemen. Den burgemeester liep het zweet in dikke druppels van het voorhoofd. Gelukkig, dat hij niet aan zijn toespraak behoefde te denken. Had hij zich ook daarmee nog het hoofd moeten breken, dan, hij voelde het wel, zou er niets van terecht zijn gekomen.

Plotseling klonk het: ‘de trein komt.’ Een rilling van schrik voer door alle leden van het waardige hoofd der gemeente. ‘Houd de menschen een beetje in toom,’ zei hij nog tegen den veldwachter, waarna hij zich aan het hoofd der andere notabelen plaatste.

De trein stoomde het station binnen. Alle hoofden werden ontbloot, toen het kroonprinselijk paar uit den salonwagen stapte, de dames negen, de heeren maakten een diepe buiging. Nu trad de burgemeester naar voren en begon:

‘Doorluchtige kroonprins en kroonprinses!...’ Pauze. Snel nam hij den hoed voor het gezicht, - wat was dat? Het ingeplakte papier

zat er niet meer in, hij zag niets dan de zwarte voering met den naam van de firma. Het begon hem voor de oogen te schemeren.

'Doorluchtige kroonprins en kroonprinses,' begon hij opnieuw, 'wij prijzen den dag, waarop de inwoners van deze gemeente door de komst.... van Uwe Hoogheden.... uit vreugde.... alles in de war gebracht hebben.... wij verheugen ons zeer.... onuitsprekelijk....'

'Wij eveneens, burgemeester,' viel de kroonprins hem glimlachend niet in de rede, maar in het gehakkel. 'Ik dank u tevens uit naam mijner gemalin en verzoek u, onzen dank aan de heele bevolking te willen overbrengen.'

DE OUDE LANDSKNECHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ED. GRÜTZNER. (Photographie van Franz Hanfstängl te Munchen.)

Daarna drukte hij den verbluften burgemeester de hand en wendde zich tot de eerejuffers. De kantonrechter had de tegenwoordigheid van geest, het vergeten: 'Lang zullen zij leven!' aan te heften, het volk schreeuwde, de muziek schalde en de schoolkinderen zengen een toepasselijk lied.

De hooge gasten stegen in het gereedstaande rijtuig en reden naar het hotel, om daar het ontbijt te gebruiken. De burgemeester waggelde als vernietigd naar huis, waar het eerste wat hij deed was, den rampzaligen hoed tegen den grond te slingeren en er uit alle macht op te gaan staan trappen.

Juist was hij hiermee bezig, toen een lakei van het hof binnentrad, met de boodschap, dat Zijne Hoogheid den burgemeester tot het dejeuner liet uitnoodigen. Men wachtte op hem, zoodat hij onverwijld moest komen.

De arme burgemeester was nog radeloozer dan te voren, toen hij de toespraak in zijn hoed miste. Hij raapte het mishandelde hoofddeksel op en trachtte het weer een beetje in zijn fatsoen te brengen; maar het zóó te maken, dat hij met zijn hoed presentabel was, dat kon hij niet. Wat te doen? Op dit oogenblik verscheen zijn vrouw, die van alles ongemerkt oog- en oorgetuige was geweest, even om den hoek van de deur en legde den 's morgens verruilden hoed weer op zijn vorige plaats. De burgemeester, wien nu een licht opging, zei niets, greep den hoed, zette hem op en ijlde naar buiten, gelukkig, dat de hoed, die hem, bij zijn toespraak in den steek had gelaten, thans zijn redding was. De kroonprins was zeer vriendelijk jegens hem, en de burgemeester - of het nu kwam doordat hij zij ouden hoed, met de toespraak nog er in, weer bij zich had, weten wij niet - erg op zijn gemak, zoodat hij een gunstigen indruk op zijne Hoogheid maakte. Opgetogen keerde de burgemeester 's middags naar huis terug, en hij was thans zoo edelmoedig, er zijn vrouw niet al te hard over te vallen, dat zij zijn speech, waarvan hij zich zooveel had voorgesteld, had doen mislukken. Zijn opgetogenheid sloeg echter tot klinkklare zaligheid over, toen hem twee dagen later uit de hofstad een officieel schrijven gewerd, waarbij hem zijn benoeming tot ridder in de orde van den Witten Valk werd meegedeeld.

‘Nu zult ge toch een nieuwen hoed moeten nemen,’ zei zijn eega, met billijken trots naar zijn knoopsgat ziende, waarin eerstdaags de Witte Valk zou bengelen.

‘'t Wordt anders een dure historie,’ zuchtte de burgervader, dat zijn er al twee in drie dagen. Maar toch, t kan nu lijden, en ik wil hopen, dat niet elke ridderorde me op twee nieuwe hoeden te staan zal komen,’ besloot hij schertsend.

Bij de Platen.

De kleine wielrijdster. -

Er zouden lange beschouwingen en levendige discussies te houden zijn over de vraag of de wielersport nu wel een passende liefhebberij is voor het schoone geslacht. Misschien zijn er heel wat huismoeders en huisvaders onder onze lezers, die die vraag beslist ontkennend zullen beantwoorden. Maar men moge daarover praten zooveel men wil, een feit is het dat er tegenwoordig onder de meisjes haast even druk gefietst wordt als onder de jongens.

‘Zeg eens, rijdt gij niet meer?’ vroeg onlangs een hartstochtelijk wielrijder aan een kameraad, die anders ook nogal druk wielerde.

‘Och, het is tegenwoordig zoo meisjesachtig,’ was het antwoord.

Wij voor ons zouden eer bang zijn dat het fietsen de meisjes op den duur wat te jongensachtig zou maken. Overigens erkennen we graag dat de gezonde beweging op het vlugge wiel in de frissche buitenlucht voor de lichamelijke ontwikkeling van de toekomstige vrouwen vrij wat bevorderlijker zal wezen dan het eeuwig gepeuter met handwerkjes.

De kleine guitige wielrijdster op onze eerste bladzijde is een levend bewijs voor den uitstekenden invloed van het fietsen op de gezonde lichaamsontwikkeling ook voor meisjes.

Hoogvliegende plannen. -

De nieuwe liefhebberijen, zooals het fietsen verdringen toch de oudere niet. Ook het vliegeren verheugt zich nog steeds in de warme belangstelling van onze jongens, getuigen de vele vliegerwedstrijden, waarvan men in den laatsten tijd hoort. Of het drietal op ons aardig plaatje ook aan zoo'n wedstrijd moet deelnemen, weten we niet; maar dat ze hoogvliegende plannen hebben, is zeker. Zie maar eens met welk een ernst zij zich voor de toebereidselen inspannen. De vlieger heeft bij vroegere luchttochten aanmerkelijke averij beloopen; die moet allereerst hersteld worden, waartoe een oude krant met schaar en stijfselpot wordt te baat genomen. Tot loon voor hun inspannenden arbeid wenschen wij ze van harte de voldoening, dat de vlieger prachtig mag opgaan.

De oude landsknecht. -

Dat het soldaatje spelen vroeger een heel wat vroolijker baantje was dan tegenwoordig kan aan geen twijfel meer onderhevig zijn voor hem, die den lustigen ouden landsknecht op ons plaatje beziet. Vergelijk dien joligen kwast in zijn los wambuis en flodderbroek eens met een tegenwoordigen landsverdediger in zijn stijf uniform, met den ransel op den rug, het geweer op schouder en de zware sjako op het hoofd! Als die vroolijke Frans, die daar zoo welbehaaglijk de wijdbuikige bierkruik aan den mond zet, eens bij een tegenwoordige compagnie in de kazerne moest ingedeeld worden om naar de regelen der hedendaagsche krijgstucht te worden gedrild, we vreezen dat hij het lachen zoogoed als het schransen wel zou afleeren. In den goeden ouden tijd had de soldaat een leventje van vrijheid, blijheid. Tegenwoordig is er van de vrijheid al heel weinig over en dan is het niet te verwonderen dat ook de blijheid er af gaat.

Allerlei.

Dure schapen. -

De hoogste prijs vooreen schaap werd in 1890 in Australië bij de jaarlijksche veiling betaald, waarop een ram de kolossale som van f 13.200 opbracht. In hetzelfde jaar werd voor een echten Vermout-fokram een som van f 12.000 betaald. Over het algemeen zijn prijzen van 6 tot 8000 gulden voor rammen en fokschapen te Sydney geen zeldzaamheid. Maar ook in Europa, vooral in Engeland, worden zeer hooge sommen voor echte Merinosfokschapen besteed, prijzen van 1200 tot 4000 gulden zijn geen zeldzaamheid.

Het oudste theater van Europa. -

Dit is ongetwijfeld dat van Dionysius te Athene, dat alle latere schouwburgen tot model gediend heeft. Het werd in het jaar 320 vóór Christus gebouwd, en bij het opgraven zijner overblijfselen in 1862 bleek, dat het tooneel, het orkest en de onderste zitplaatsen nog in goeden toestand verkeerden. De uit de rots gehouwen halve cirkel met de plaatsen voor de toeschouwers schijnt groot genoeg geweest te zijn om 30.000 personen te bevatten. Voor het front van het bouwwerk staan 67 marmeren altaren,

elk met den naam van een Atheenschen opperpriester of van een hoogen staatsambtenaar.

[Nummer 23]

De Noordpoolexpeditie van Andrée.

De belangstelling in het door velen als onzinnig beschouwde plan van den Zweed Andrée, om met behulp van een luchtballon de Noordpool te gaan opzoeken, was aanmerkelijk bekoeld, toen de terugkeer van den Noor Nansen van zijn Poolreis die belangstelling weer verlevendigde. De geheele wereld was dan ook in gespannen verwachting, toen de telegraaf het bericht bracht, dat de koene reiziger met zijn metgezellen Strindberg en Fränkel den 11en Juli den vermetelen tocht had aanvaard van het Denen-eiland, bij Spitsbergen gelegen.

Andrée, die thans 43 jaar oud is, werd in 1854 te Grenna in Zweden geboren als de zoon van een apotheker, die daar in 1871 stierf. Hij bezocht het gymnasium te Jonköping en daarna de technische hoogeschool te Stockholm. Nadat hij een kleine ijzergieterij had bestuurd, waarbij hij niet zeer gelukkig was, was hij eerst machine-ingenieur en later hoogleeraar in de natuurkunde aan de technische hoogeschool te Stockholm. In 1881-82 nam hij met dr. Ekholm deel aan een wetenschappelijke expeditie naar Spitsbergen, tot het doen van weerkundige waarnemingen. Na zijn terugkeer werd hij hoofdingenieur aan het bureau voor patenten te Stockholm, en nog later hield hij zich te Philadelphia - rust blijkt de man nooit gekend te hebben - met de studie der atmosferen bezig. Ook verzocht hij zijn broer, die als zeekapitein in alle werelddeelen kwam, nauwkeurige weerwaarnemingen te doen en hem de uitkomsten daarvan toe te zenden.

In den zomer van 1893 was Andrée weer te Gotenburg, en toen kwam het stoutmoedige denkbeeld bij hem op, van de Kaap-Verdische Eilanden aan de Noordwestkust van Afrika in een luchtballon over zee naar Venezuela over te steken. Hij wilde bewijzen, dat het mogelijk was, zulk een grooten afstand per ballon af te leggen. De beide broeders kwamen bij hun berekeningen tot de slotsom, dat de weg in 97 uren te maken was. Gedurende den heelen zomer werd veel moeite en arbeid aan dat plan ten koste gelegd, maar de wetenschappelijke koppen te Stockholm, vooral de beroemde Nordenskjöld, zeiden tot Andrée: ‘Indien ge in zulk een voornemen vertrouwen stelt, probeer dan liever, van Spitsbergen uit per ballon de Noordpool te bereiken....’

Dit was de aanleiding tot Andrée's tocht.

Hij kreeg om te beginnen een som van 1000 kronen tot het doen van proefnemingen, en de Zweedsche regeering stond de tolvrije invoering toe van den te Parijs vervaardigden ballon *Svea* op voorwaarde, dat de berichten over zijn tochten het eerst in het wetenschappelijk blad der Zweedsche academie zouden verschijnen. De ballon was maar 1100 kubieke meter groot. De eerste van zijn twaalf proeftochten werd in 1893, de laatste den 27en Maart 1897 ondernomen.

DE NOORDPOOLREIZIGER ANDRÉE EN ZIJN METGEZELLEN STRINDBERG EN FRÄNKEL OP WEG NAAR HET DENEN-EILAND.

Spoedig vloeiden de middelen tot uitvoering van het stoute plan ruimer toe. Een Zweedsch groot-industrieel schonk 65.000 kronen; koning Oscar en baron Dickson sloten zich daarbij aan met ieder 30.000 kronen, verder werden veel kleine bijdragen, vooral uit Zweden en Denemarken, ontvangen, zoodat in het geheel 140.000 kronen werden bijeengebracht. De te Parijs vervaardigde ballon, die een inhoud had van 5000 kubieke meter en kort voor den tocht den beteekenisvollen naam van Adelaar kreeg, heeft 50.000 frank gekost.

Den 7en Juni 1896 verliet Andrée Gothenburg en landde den 26en dier maand op het Deneneiland. Den 23en Juli was men met alle voorbereidende werkzaamheden klaar en vier dagen later de ballon gevuld. Maar de gunstige wind bleef uit - het was altijd noordenwind

- en zoo moest de tocht worden opgegeven.

Den winter bracht Andrée met toebereidselen voor de nieuwe expeditie door, en uit voorzorg liet hij den ballon te Parijs nogmaals dichten. Den 18en Juni vertrok hij onder geestdriftige toejuichingen van een talrijke menigte uit Gothenburg, vergezeld door Nils Strindberg, amanuensis in de natuurkunde aan de Stockholmsche hoogeschool, en den ingenieur Knut Fränkel, die den gevaarvollen tocht met hem zouden ondernemen.

Voor de vulling van den ballon en met het oog op het wachten op een gunstigen zuidenwind had Andrée op het Denen-eiland een houten huis moeten bouwen, dat in overeenstemming was met de reusachtige afmetingen van den ballon. Merkwaardig was nog de approviandeering van de drie koene luchtreizigers. In 800 kleine zakjes was al de proviand in de mand verdeeld. Met het oog op de 5000 kubieke meter gas, waarmee de ballon gevuld was, mocht geen enkele lucifer gedurende den heelen tocht worden aangestoken. Maar daarom hoefden de ingezetenen van de mand toch niet van warm eten verstoken te blijven. Van den bodem der mand hing namelijk een touw af, waaraan een spirituskooktoestel was bevestigd, dat vijftien meter beneden de mand langs electrischen weg aangestoken en uitgedoofd kon worden, voor men het weer omhoog trok. Door een spiegel kon men uit de mand de vlam zien en ze door een gummibuis uitblazen.

Verder bevatte de mand slaapplaatsen voor drie personen en behalve een aantal wetenschappelijke instrumenten zelfs een bibliotheek. De uit gevlochten hout vervaardigde mand kon een gewicht van 5000 kilogram dragen en was van het beste voorzien, dat keuken en kelder van het paleis des Zweedschen konings opleverden.

Toen op Zondag 11 Juli de krachtige zuidoostenwind de vermetele luchtvaarders het besluit deed nemen, thans den tocht te aanvaarden, moest eerst de voorkant van het ballonhuis worden afgebroken. Andrée moest bij het gieren van den wind zijn bevelen aan de werklieden, die aan het houten gebouw bezig waren, met een scheepsroeper toeschreeuwen. Onder de geoefende handen der matrozen was de voorkant van het ballonhuis weldra afgebroken en de geheele wand stortte zonder ongevallen naar buiten, zoodat de ballon onbeschadigd een open ruimte voor zich had in de richting, waarin hij moest opstijgen. Intusschen waren kleine proefballons opgelaten, die precies de gewenschte richting naar het Noorden insloegen.

Het schuitje werd snel vastgemaakt, een mand met postduiven er in geplaatst, nog een kistje met het eerste middagmaal, geheel gereed, aangereikt, en toen nam Andrée met een handdruk afscheid van de omstanders. Hij sprak nog eenige hartelijke woorden van dank tot de mannen, die de touwen vasthielden, wien hij niet meer de hand kon reiken, en klom het schuitje in. Toen riep hij zijn reisgezellen Strindberg en Fränkel toe, ook in te stappen, een oogenblik later waren de laatste touwen, die den ballon nog aan den grond hielden, doorgesneden, de overtollige zakken ballast weggeworpen, en terwijl de drie reizigers riepen: *Hilsen hjemme til Sverige!* (een groet thuis in Zweden!) schoot de ballon de lucht in en bleet ter hoogte van omstreeks 60 meter boven de zee zweven.

Eerst dreigde hij tegen het rotsachtige voorgebergte aan de oostpunt van Smerenbergsond te botsen, en daarna trof een onverwachte windstoot hem zoo hevig van boven, dat het schuitje eenige seconden in zee gedompeld werd. Toen de ballon zich weer oprichtte en over de rotsen aan den noordkant van den Smerenbergsond moest heengaan, dreigde de luchtschippers opnieuw het gevaar, tegen de rotskam

schipbreuk te lijden; het schuitje werd er slechts even over heen gelicht. Maar daarna had de ballon vrije vaart, en precies om drie uur verdween hij aan den noordelijken gezichtseinder.

Sedert is de ballon tot dusver niet weergezien. Wel heeft een scheepskapitein beweerd, een ballon, veel gelijkende op dien van Andrée, in de Witte Zee te hebben zien drijven; maar die ballon is later gebleken een doode walvisch te zijn. En ook de berichten van andere kapiteins, die, altijd uit de verte, een ballon meenden te hebben waargenomen, hebben niet meer houvast opgeleverd, zoodat men op het oogenblik volstrekt niet weet, of Andrée en zijn gezellen nog in leven zijn, dan op de een of andere manier den dood hebben gevonden. Het is mogelijk, dat zij aan de noordkust van Siberië of aan de even onherbergzame noordkust van Noord-Amerika zijn neergedaald, maar het is ook even goed mogelijk, dat zij in de Noordelijke IJszee zijn neergekomen.

Of men nog ooit iets van hen hooren zal? Wie zal het zeggen?

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg*.)

Toen Fine in de kamer achter den winkel terugkeerde, schudde zij even het hoofd. ‘Ik vrees, ik vrees,’ zei zij, ‘dat vader en moeder niet dezelfden zullen blijven, of liever, ze zijn het al niet meer. Vader had het lidmaatschap van den gemeenteraad nooit moeten aannemen. En de kennismaking met de Van Schalkwijk's zal hun geen voordeel aanbrengen.’

De ontvangst ten huize van den industrieel was allerhartelijkst. Juffrouw Verhoek voelde zich evenwel het hart een beetje beklemd, toen ze de van licht schitterende zaal binnentrad. Haar voeten zonken weg in het mollige tapijt, het koper der zware gaskroon glom haar toe als goud, de bronzen pendule met kandelabers op den marmeren schoorsteenmantel, de sofa's en stoelen van mahoniehout met zittingen van donkergroen fluweel, de kasten en étagères met allerlei kostbare snuisterijen beladen, - het gezicht van al deze weelde bedremmelde haar en deed het haar een oogenblik betreuren, dat zij aan de uitnoodiging had gevolg gegeven.

Ze voelde wel, dat zij in deze omgeving niet hoorde, haar plaats was achter de toonbank en niet in den salon van een vermogend industrieel. Maar verwonderlijk is de gave van aanneming, die een vrouw vaak in hooger mate bezit dan een man, en een oogenblik later had zij met een ongedwongenheid en vrijmoedigheid, die mevrouw Van Schalkwijk verbaasde, naast haar plaats genomen en een gesprek met haar aangeknoopt.

Lucie had zich van dezen avond veel genoegen voorgesteld. Het meisje, met haar aristocratisch bloed en aristocratische manieren, had verwacht, dat juffrouw Verhoek geheel bedremmeld zou zijn, verrukt voor de pracht, die daar ten toon werd gespreid, en dat zij nauwelijks een woord zou durven spreken. Ze had ook verwacht, dat de brave juffrouw uit den kruidenierswinkel allerlei flaters begaan zou en nauwelijks zou weten, hoe ze een glas moest aanvatten en een gebakje gebruiken. Kortom, de veelbelovende jonge dame had zich voorgenomen, toen ze eenmaal genoodzaakt was van de partij te zijn, dat zij zich kostelijk zou vermaken met de nieuwbakken mevrouw, zooals zij ze bij zich zelf noemde.

Maar juffrouw Verhoek stelde haar verwachtingen geheel te leur. Zij zorgde er voor, geen punten aan te raken, waarover het haar moeilijk zou geweest zijn een gesprek te voeren, zij sprak evenmin haar verwondering en bewondering uit over hetgeen haar omringde en waarvan veel nieuw voor haar was. Zij deed juist alsof zij zich zeer op haar gemak gevoelde, en het gelukte haar op meesterlijke wijze haar rol spelen, zóó dat haar man er verbaasd over stond, met hoeveel gemak zijn vrouw zich bewoog in een gezelschap, dat toch zoo hemelsbreed verschilde van haar gewone, dagelijksche omgeving.

Mevrouw Van Schalkwijk van haar kant bezat tact genoeg om bij het gesprek alle onderwerpen te vermijden, waardoor juffrouw Verhoek in ongelegenheid zou kunnen worden gebracht, terwijl de gedachten aan haar aristocratischen broer en diens berooiden financieelen toestand voor haar een prikkel was om haar bezoekster voor zich in te palmen, hetgeen haar dan ook volkomen gelukte. Lucie, die wel zag, dat zij zich danig in de juffrouw uit den kruidenierswinkel vergist had, bepaalde zich hoofdzakelijk tot de rol van toehoorster, wat de brave juffrouw Verhoek bij zich zelf de opmerking deed maken, dat het een bescheiden, wel opgevoed meisje was.

‘Henri,’ zei mevrouw Van Schalkwijk tegen haar man, toen Verhoek en zijn vrouw vertrokken waren, ‘ik moet zeggen, die lieden vielen mij veel mee, vooral juffrouw Verhoek.’

‘Ja, het viel mij ook op, hoezeer ze zich op haar gemak voelde of zich althans zoo hield. Ik had gedacht, dat ze wel een beetje bedeesd, of hoe zal ik het noemen, zou zijn. Maar ze leek niets verbluft.’

‘O, maar ik kon zien hoe ze zich inspande om niet te laten blijken, dat ze zich in ons gezelschap vreemd voelde. Die vrouw heeft veel wilskracht, Henri.’

‘En eerzucht ook, geloof ik,’ voegde mijnheer Van Schalkwijk er bij. ‘Wacht maar eer we een jaar verder zijn.’

V.

Juffrouw Verhoek kon dien avond maar niet in slaap komen van vermoeidheid. Deze vermoeidheid was evenwel van een heel andere soort dan die, welke zij op avonden na drukke marktdagen voelde. Dan was wel het lichaam afgetobd, maar zij sliep in, zoodra dit tot rust kwam. Doch thans was de geest overspannen, en dien kon zij niet tot rust dwingen. Zij wilde het eigenlijk ook niet, want al wat zij dien avond gezien had, haalde zij zich telkens weer in het hoofd om vergelijkingen te maken.

O, wat was haar, toen ze weer thuis was gekomen, de kamer achter den winkel, waar de boeren en boerinnen op marktdagen een kop koffie kwamen drinken, koud en leeg en armoedig voorgekomen, in vergelijking met den prachtigen salon bij de Van Schalkwijk's. Of haar hersens daarvan een. photographische afbeelding in zich hadden opgenomen, zoo precies wist zij nog hoe alles er uitzag en gerangschikt was. Zij had gedaan of zij er niet naar keek, of al die weelde haar koud liet, maar in werkelijkheid was haar niets ontgaan. Ook niet, dat mevrouw zulke mooie, fijne, blanke vingers had en zulke kostbare, schitterende juweeltjes in de ooren.

In bed dacht zij over dit alles na, en in haar hart, dat vroeger de eenvoud in persoon was geweest en waar altijd tevredenheid gehuisd had, sloop thans het duiveltje van de afgunst en de eerzucht binnen, die haar anders zoo gezond verstand geheel benevelde. Wat moest mevrouw Van Schalkwijk gelukkig zijn, dacht ze bij zich zelf, en hoe dwaas deed zij met zich van den vroegen morgen tot den laten avond ten

pleziere van andere menschen af te slooven en niets te genieten van hetgeen het leven in de wereld te genieten geeft aan hen, die geld hebben.

Welk genot mevrouw Van Schalkwijk echter smaakte, wist zij niet, maar nu de verbeelding, die vroeger nooit bijzonder werkzaam bij haar was geweest, thans vrij spel kreeg, tooverde die haar al het ongeziene en onbegrepene in de schoonste en verleidelijkste kleuren voor.

Het ging met juffrouw Verhoek zooals het meer gaat met menschen, die plotseling van het eene uiterste in het andere overslaan. Heel haar leven was ze eenvoudig geweest, tevreden met haar staat en zonder ooit den wensch bij zich te voelen opkomen naar iets hoogers. Maar nu ze eenmaal onder de betoovering was gekomen van den invloed, dien het klatergoud - meer nog dan het echte goud - op den mensch uitoefent, liet die kwelling haar geen rust.

Nauwelijks was juffrouw Verhoek even ingedommeld, of zij werd weer wakker. Zij meende nog in den prachtigen salon der Van Schalkwijk's te zitten, zij dacht zich nog te bevinden in die atmosfeer van behaaglijke weelde en welzijn, - tot zij, als zij de oogen opsloeg, ontnuchterd werd door den aanblik van de hoogst eenvoudig gemeubelde slaapkamer, door een klein olielampje maar spaarzaam verlicht. Zij sloot dan weer de oogen, om dien beschei-

den eenvoud, die haar thans hatelijk was, niet meer te zien en zich in den geest weer te verplaatsen in de keurig gestoffeerde zaal, die haar als het ware geheel had vernietigd.

Anders altijd vroeg in de weer, stond juffrouw Verhoek den volgenden morgen veel later op dan gewoonlijk. Van haar bed hoorde zij de klanten in den winkel komen, die thans door Fine bediend werden en, verwonderd dat ze de juffrouw niet op haar gewoon plaatsje achter de toonbank zagen, vroegen of ze ziek was of op reis.

Eindelijk besloot juffrouw Verhoek op te staan, kregelig en slecht gemutst, - zij zou eigenlijk zelf niet goed hebben kunnen zeggen waarom. Met trage schreden ging ze naar den winkel en stuurde Fine naar achteren. Tot dusver was de winkel haar lust en haar leven geweest.

Zij was er trotsch op, dat alles er blonk en schitterde van zindelijkheid, dat nergens een stofje te ontdekken was. Nu was het in haar oog plotseling een armzalig winkeltje geworden. Als op dit oogenblik mevrouw Van Schalkwijk was binnengekomen, of de jongejuffrouw Lucie, zou ze zich dood geschaamd hebben. De groene, verweerde ruitjes, waar zij vroeger nooit iets op aan te merken had gehad, ergerden haar nu. Neen, 't was toch geen winkel voor een lid van den gemeenteraad, voor menschen, die met zulke voorname personen als de Van Schalkwijk's, omgingen. En morgen was het marktdag. Dan zouden de boeren en boerinnen komen, dan zou zij naar hun onbeduidende praatjes moeten luisteren en koffie voor hen moeten zetten. 't Was toch een dwaze gewoonte, en zij zou er met Verhoek over spreken om die af te schaffen. Behalve dit woelden nog allerlei andere plannen door haar hoofd, en zij was daar zóó van vervuld, dat zij - wat haar anders nooit overkwam - de vragen van haar klanten verkeerd verstond en koffie afwoog, als er om suiker gevraagd was.

Terwijl anders een glans van vergenoegdheid op haar gezicht kwam, als het druk liep, zou ze nu wel gewenscht hebben, dat er niemand was gekomen en zij zich ongestoord met haar gedachten had kunnen bezighouden. Den vasten klanten ontging dit niet, en zij vroegen zich verwonderd af, wat er met juffrouw Verhoek, anders zoo gedienstig en spraakzaam, toch wel mocht gebeurd zijn.

Des middags aan tafel bracht deze het gesprek op het bezoek van den vorigen avond.

‘Mevrouw Van Schalkwijk is een héél lief mensch,’ zei ze tegen haar man. ‘En ik moet zeggen, dat ze me veel meeviel, want ik had niet gedacht, dat ze met zooveel kennis van zaken zou weten te spreken over allerlei huishoudelijke dingen. Ik dacht, dat zoo'n voorname vrouw zich daar niet mee ophield. Maar voor één ding ben ik toch wel een beetje gegeneerd. Ze heeft beloofd, dat ze een visite zal terugbrengen, en - juffrouw Verhoek monsterde voor de zooveelste maal de hoogst eenvoudig gemeubelde kamer - nu ziet het er hier toch armoedig uit, vergeleken bij hen.’

‘Ja, zoo kostbaar is hier alles niet,’ beaamde Verhoek, ‘maar het ziet er toch knap uit. En de Van Schalkwijk's weten heel goed, dat het er bij ons zoo niet aanzit.’

‘Aanzit?’ mompelde juffrouw Verhoek. ‘Ik geloof, dat we anders toch een aardig centje hebben overgelegd. En dan, het kost toch geen schatten.’

‘Wat?’ vroeg Verhoek.

‘Wel, ik bedoel, als we ons eens een nieuw meublement aanschaften. Ik heb al meer gezegd, dat de stoelen hun besten tijd gehad hebben.’

‘Hun besten tijd gehad!’ riep Verhoek verbaasd uit. ‘Ze zijn onverslijtbaar, vrouw.’

‘Ja, ik bedoel, dat ze al lang uit de mode zijn. Men vind er zoo nergens geen meer. Hebt ge die bij Van Schalkwijk niet bekeken? Wat een pracht van fluweelen zittingen!’

‘Maar wij kunnen die menschen toch niet gaan naäpen.’

‘Dat ben ik ook niet van plan, maar daarom kunnen we toch wel nieuwe stoelen aanschaffen. Fluweel is voor ons te duur, maar als we eens trijp namen? Donkerrood, ik vind dat dat nogal deftig zou staan, niet te opzichtig, en toch netjes. Wat zegt u daarvan, Fine?’

Juffrouw Verhoek rekende er op, in het jonge meisje een bondgenoot te vinden, doch dat viel haar tegen.

‘Och, moeder, me dunkt, dat deze stoelen nog heel goed zijn, en als mevrouw Van Schalkwijk daar naar kijkt....’

‘Dat niet,’ viel haar moeder haar snel in de rede, ‘maar nu uw vader lid van den gemeenteraad is geworden, zal hij nog al eens bezoek krijgen, van den secretaris, de wethouders, den burgemeester, enfin, de hoogheid. Hij persoonlijk kan het niet schelen, maar we moeten toch onzen stand weten op te houden.’

‘Zeker, zeker,’ beaamde Verhoek, ‘u hebt gelijk, en een zes stoelen is toch ook de heele wereld niet. Voor een vijftig frank kunnen we heele mooie hebben.’

‘Ja, maar daar hoort een tafel bij, en een nieuwe kast - dat oude groote kabinet kunnen we dan wel op zolder zetten - en een pendule....’

‘Vrouw, vrouw, de pracht bij de Van Schalkwijk's heeft je de oogen uitgestoken!’ zei haar man lachend.

‘Gunst neen,’ antwoordde juffrouw Verhoek, ‘ik kon dat heel goed zien zonder jaloersch te worden. Maar we dienen nu toch een beetje netjes voor den dag te komen. Anders hadt u geen lid van den gemeenteraad moeten worden,’ voegde ze er min of meer spijtig bij.

‘O, maar ik heb er immers niets tegen, dat we de kamer wat opknappen. Ik heb u vroeger op uw verjaardag of met St. Nicolaas dikwijls genoeg met nieuwe stoelen of een pendule willen verrassen, maar u wou er toen nooit van weten. We kunnen het er nog best mee doen, was altijd uw woord.’

‘Dat was het ook, maar we zijn nu in heel andere omstandigheden gekomen, en daar moeten we ons wel een beetje naar schikken. U moet niet denken, dat ik er voor mij persoonlijk zoo op sta, maar onze nieuwe positie brengt het mee.’

Juffrouw Verhoek had nog andere hervormingen op het oog, doch ze vond het beter, die voorloopig nog maar niet op het tapijt te brengen. Eerst het een en dan het ander, dat was de zekerste weg, en zij twijfelde niet, of ze zou haar doel bereiken.

Toen mevrouw Van Schalkwijk met haar dochter Lucie het beloofde tegenbezoek bracht, was er in de woning der Verhoek's al heel wat veranderd. In de kamer stonden nieuwe stoelen, die heel wat meer hadden gekost dan vijftig frank, een mahoniehouten tafel met een nieuw kleed er over, een pendule met kandelabers op den schoorsteenmantel, waarop tot dusver een paar vaasjes uit een guldensbazaar hadden gestaan. Maar hier was het niet bij gebleven. Juffrouw Verhoek vond, dat het karpet er niet frisch meer uitzag en erg afstak tegen de fonkelnieuwe stoelen: er kwam dus een zwaar tapijt, dat op zijn beurt weer een nieuw behangsel noodig maakte, want de kleur van het papier, dat nu de muren dekte, was daarmee weer niet in overeenstemming. Een étagère moest er ook nog komen, en de kachel moest plaats maken voor een nieuwerwetschen haard. Bij slot van rekening was het heele ameublement vernieuwd, wat Verhoek wel een paar maal het hoofd deed schudden, doch zijnerzijds geen protesten had uitgelokt. Enkele honderden franken om een

kamer te hebben, waarin zij iedereen naar behooren konden ontvangen, was toch waarlijk geen verkwisting, en 't was waar, wat zijn vrouw had gezegd, dat hun nieuwe positie hun eenige verplichtingen oplegde. Menschen, die het wel minder goed konden doen dan zij, gaven veel meer uit, en niemand kon het hun kwalijk nemen, dat zij zich wat comfortabeler en deftiger inrichtten.

De beslommeringen, die aan een en ander verbonden waren, namen juffrouw Verhoek zoodanig in beslag, dat zij er haar winkel en haar klanten onder verwaarloosde. Het was toch ook dwaas, dat ze zelf den heelen dag in den winkel ging staan, die toch waarlijk genoeg opleverde om er een dienstbode op na te houden. En nu haar man raadslid was geworden en zij met een zoo deftige familie als de Van Schalkwijk's in betrek waren gekomen, was het eigenlijk ook beneden haar stand.

Dit alles had juffrouw Verhoek reeds herhaaldelijk bij zich zelf overlegd, eer zij besloot er met haar man over te spreken.

‘Wel zeker, vrouw, neem gerust een meid,’ zei hij. ‘Ik heb zelf vroeger honderdmaal gezegd, dat ge u te veel aftobde.’

‘En wat dunkt u, als we die kleine Groene ruitjes eens door flinke spiegelglazen vervingen; dat geeft toch dadelijk veel meer oog aan den winkel.’

Ook hier had Verhoek geen bezwaar tegen, en zijn vrouw zag zonder eenige bedenking haar beide wenschen ingewilligd. Het een kwam nu zachtjes aan meer in overeenstemming met het ander, en de afstand, die haar van de Van Schalkwijk's scheidde, werd zoo, dacht zij, langzamerhand kleiner.

Den eersten marktdag, die nu volgde, bleven de boeren en boerinnen verbaasd voor de groote spiegelruiten staan kijken. De verandering was zoo groot niet, en toch scheen het hun toe, alsof dit hetzelfde huis niet meer was, waarin zij jaren en jaren waren gekomen. Maar hoe steeg hun verwondering, toen zij de plaats achter de toonbank zagen ingenomen door een vreemde, die door Fine op de hoogte werd gebracht.

Wat was het nu stil in den winkel, of men op een begraafplaats was! Anders werden allerlei vroolijke uitroepen gehoord, werd druk gepraat en naar alles en nog wat geïnformeerd. Thans niets van dat alles. Het vreemde gezicht bracht de boeren en boerinnen uit hunne luim: de groote, heldere spiegelruiten, in plaats van die vertrouwelijke groene ruitjes, waren een eerste aanwijzing geweest, en dat men nu ook juffrouw Verhoek miste bewees wel, dat er iets van belang gebeurd was, dat er een soort van omwenteling had plaats gehad.

Fine zag aan de gezichten der klanten wat er in hun binnenste omging, en toen zij bemerkte, dat sommigen al wilden heengaan zonder de gebruikelijke kop koffie te gaan drinken, trad zij achter de toonbank op hen toe en hield hen tegen.

‘Gij gaat toch zoo niet heen?’ en haar stem trilde, want het scheen haar toe, of haar moeder door haar wegblijven de klanten uit den winkel joeg. ‘Moeder wordt al een jaartje ouder,’ voegde zij er bijna fluisterend bij, ‘en wij hebben er op aangedrongen, dat ze een meid zou nemen, In het begin is dat natuurlijk vreemd, maar dat zal wel wennen. En ik blijf in den winkel; ik zou mijn plaats niet graag afstaan. Gaat nu maar gauw naar binnen, daar staat de koffie al klaar.’

De boerinnen en boeren gingen zwijgend en min of meer wantrouwig. Zij voelden er zich niet meer thuis zooals vroeger, nu er de ziel uit was, en meer dan een maakte reeds bij zich zelf het voornemen, dat ze er niet meer zou terugkomen.

In de achterkamer vonden ze juffrouw Verhoek, maar het was de oude niet meer. Zij meende, dat zij, nu haar man raadslid was geworden en zij met Van Schalkwijk op goeden voet stond, niet meer zoo familiaar tegen de boerenlieden kon zijn. Zij

moest ze op een afstand houden, indien zij zelf niet begrepen, dat er een heele verandering had plaats gehad.

De boerenmenschen begrepen het maar al te goed, en Fine, die thans niet, zooals anders, vroolijk gelach en gepraat uit de achterkamer hoorde opstijgen, kreeg, toen zij heengingen en zij hun een: ‘Tot over acht dagen’ nariep, niets dan een onverstaanbaar gemompel tot antwoord.

‘Hoor eens, Verhoek,’ zei zijn vrouw dien middag, ‘we moesten dat koffiedrinken van de boerenmenschen maar afschaften, 't is zoo ordinair.’

‘Dat zal zoo gemakkelijk niet gaan,’ antwoordde Verhoek, 't is een oude gewoonte, en ze staan er erg op. 't Spaart vijf centen uit.’

Fine zei niets, maar zij voor zich was overtuigd, dat het heel gemakkelijk gaan zou: de boerenmenschen, waar haar moeder nu zoo laag op neer zag, zouden vanzelf wel wegblijven. Dat zou de eerste vrucht zijn van de kennismaking met de Van Schalkwijk's. God weet, wat die verder nog zou opleveren!

(*Wordt vervolgd.*)

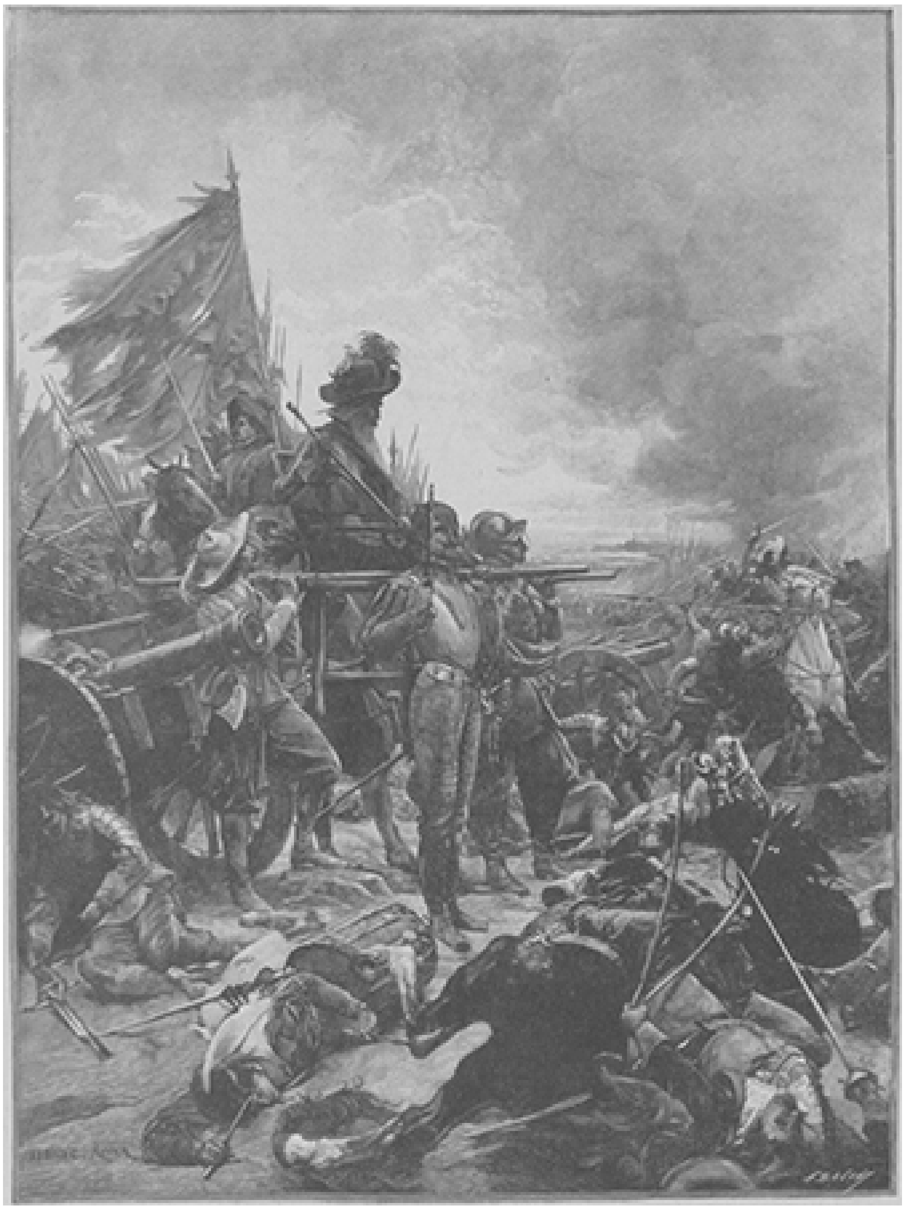

DE GRAAF VAN FONTAINE IN DEN SLAG VAN ROCROY, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LIONEL ROYER.

HET BLINDE BLOEMENMEISJE VAN POMPEJI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. VON HOESSLIN.

De inbreker.

Willem Timmers was een krachtig gebouwde man van veertig jaar, die vijftien jaar lang in de groote zaak van Hamburger & Co. boekhouder geweest was. Hij had met zijn vrouw tien jaar in hetzelfde huis gewoond, en een aardigen duit overgelegd, want zijn behoeften waren matig en zijn ontspanningen bepaalden zich tot een partijtje whist met juffrouw Timmers.

Maar hij had ook zorgen, en daartoe behoorde op de eerste plaats een matelooze schrik voor inbrekers, en een angstig voorgevoel, dat zijn nicht, een wees, de aardige Constance Timmers, de eenige verdere huisgenoot, zich aan een onnut mensch kon vergooien door dezen te trouwen.

Om zich voor inbrekers te vrijwaren had hij kennis aangeknoopt met een politie-agent, wien hij voor het geval het dezen mocht gelukken, een inbreker op heeterdaad te betrappen, een waarlijk vorstelijke belooning in het vooruitzicht had gesteld. Hij had een alarmklok in zijn slaapkamer, en een geweer, waaruit juffrouw Timmers, uit vrees dat hij zich zelf bij ongeluk zou doodschieten, geregeld de patronen verwijderde. In menigen slapeloozen nacht sloop hij in het donker door zijn huis, om den indringer te zoeken, wiens schreden hij meende gehoord te hebben. Hij las alle artikelen in de gazetten, die over inbrekers handelden, en verraste zijn vrouw en nicht door zijn grondige kennis van alle inbrekersmethodes. Hij bracht haar letterlijk tot wanhoop, door haar elken dag, dien God gaf, tienmaal te verzekeren, dat hij er geheel op voorbereid was, op den een of anderen morgen bij het wakker worden het huis geplunderd en Constance vermoord te vinden.

Constance was een allerliefst meisje, de dochter van een ouderen broer van Willem Timmers, die naar de West was gegaan, daar een had plantage gekocht, de gele koorts gekregen en met achterlating van een mooi fortuin gestorven was. Ze was een beetje koket en had een heelen stoet vereerders, die haar oom en tante maar heel zelden bevielen. Waren ze jong, dan zei oom Willem dat ze groen waren en nog niet zonder kindermeid moesten uitgaan; waren ze daarentegen een beetje op jaren, dan meende de goede man, dat ze in een oude-mannenhuis thuis hoorden.

Onder de weinige bewonderaars, die men niet goed aan kindermeisjes kon toevertrouwen, bevond zich overste Pitman. Hij had Constance in een klein gezelschap leeren kennen, en haar schoonheid en levendigheid hadden indruk op hem gemaakt. Met zijn gewone omzichtigheid had hij inlichtingen ingewonnen omtrent haar vermogen, en uit de volharding, waarmee hij naar haar gunst dong, kon men opmaken, dat het resultaat van zijn inlichtingen bevredigend was uitgevallen.

Tot zijn spijt noodigde Constance hem niet uit, eens bij haar oom aan huis te komen, maar verzocht hem veeleer, zijn bezoeken nog wat uit te stellen.

'U ziet, overste Pitman,' zei zij, 'dat ik belang in u stel, en daarom zou ik u niet graag willen verliezen. Mijn oom evenwel, die voor het overige de beste mensch van de wereld is, heeft eenen afkeer tegen menschen, die mij het hof maken. Ik ben overtuigd, dat hij, indien u bij ons aan huis kwam, twist met u zou zoeken, en dan was het tusschen ons in eens uit.'

De overste foeterde wel een beetje, maar hij besloot in vredesnaam geduld te zullen hebben. Op zekeren avond echter kwam hij toevallig langs het huis, toen Constance juist binnen ging. En deze kon zoo onbarmhartig niet zijn, of ze liet den krijgsman

even in de voorkamer. Met zachte stem vertelde ze hem, hoe vreeselijk bang haar oom voor inbrekers was.

'Is hij dan ooit bestolen?' vroeg de overste.

'Ik geloof, dat er, toen hij nog een kind was, dieven ingebroken hebben in het huis, waarin hij woonde, en dat een der bewoners gedood werd. Hij werd wakker van den knal van een schot en is sedert nooit den schrik voor inbrekers te boven gekomen.'

'Dan begrijp ik zijn angst,' antwoordde de overste. 'Het is ook iets vreeselijks, midden in den nacht in aanraking te komen met een man, dien men niet kan zien, en die alles te winnen en weinig te verliezen heeft, als hij iemand het leven beneemt.'

'O,' riep Constance uit, 'alleen reeds de gedachte daaraan vervult mij met zooveel angst, dat ik thans voor inbrekers even bang ben als mijn oom. Ik geloof, dat ik van angst zou sterven, als ik er een in de kamer zag.'

'Ik hoop, dat dat niet het geval zal zijn,' merkte de overste op, 'maar ook ik zou op zoo'n ontmoeting niet gesteld zijn.'

Op dit oogenblik werd buiten aan de deur een licht geruisch gehoord. Beiden luisterden en hielden angstig den adem in. De deur knarste en na een oogenblik vernamen de scherpe ooren van den overste een zachten tred op den vloer der kamer, waarin zij zich bevonden. Er was zeker nog een derde persoon in het vertrek. Deze sloop langzaam nader en bleef van tijd tot tijd staan om te luisteren of zich ook iemand verroerde. Dit was stellig de lang verwachte inbreker.

Constance viel zonder een woord te uiten op de sofa in onmacht. De overste, wiens strijdlust ontwaakt was, sprong op en sloop zacht naar den indringer toe, dien hij niet kon zien. Hij kon alleen de ademhaling van den schurk hooren, wat hem noopte de zijne in te houden. Hij had duizend frank voor een wapen gegeven, maar hij had zelfs zijn stok niet bij de hand. Hij moest zich dus met zijn vuisten tevreden stellen, terwijl de misdadiger allicht pistool en mes bij zich had. Terwijl hem dit door de gedachte ging, kwam de voet van den indringer in aanraking met een stoel. De overste aarzelde nu niet langer, maar sprong op den indringer toe, dien hij met een forschen ruk op den grond wierp. Hij pakte hem daarna met beide handen vast en ging op hem zitten.

De inbreker trachtte zich te bevrijden, waarschijnlijk om van zijn mes gebruik te maken, maar de overste, die nu om zijn leven vocht, gaf den strijd niet op. Toen de indringer, blijkbaar uitgeput, minder krachtige pogingen aanwendde om los te komen, boog de krijgsman zich over hem heen en fluisterde hem toe:

'Schurk! als gij niet stil blijft liggen, trek ik mijn mes en stoot het u door de ribbenkast. Eén beweging, en gij zijt een man des doods!'

De inbreker antwoordde geen woord, alleen meende Pitman een diepen zucht te hooren. Toch liet hij nog altijd niet de handen van de keel des misdadigers los, maar overlegde wat hem te doen stond. Een oogenblik dacht hij er over na, om hulp te roepen, maar dan had hij zijn aanwezigheid in dit huis moeten verklaren. Dat ging dus niet. Wat Constance betreft, hij vermoedde, dat ze de wijk naar haar kamer had genomen, terwijl zij in werkelijkheid bewusteloos op de sofa lag. Wat moest hij doen? Zou hij den heelen nacht op den inbreker moeten blijven zitten?

Terwijl hij zich nog afvroeg wat er te doen was, liet de man onder hem een dof gekreun hooren. De inbreker bewoog de lippen en fluisterde ten slotte:

'Als gij me loslaat, zal ik u laten zien....'

'Ja, dat geloof ik,' antwoordde de overste met een spotlach. 'Gij zoudt me wat schoon laten zien, pistolen en messen. Maar ik zal u de deur naar de eeuwigheid laten zien.'

De krijgsman hoorde weer een zucht, daarna vervolgde de man:

‘Ik zal u laten zien....’

‘Heb ik u niet gezegd, dat ik niets wil zien?’

‘Ga dan ten minste niet op mijn longen zitten, opdat ik kan ademhalen,’ smeekte de inbreker.

‘Ja, ja, gij zoudt zoo diep ademhalen, dat ge me bij die gelegenheid een mes in de borst zoudt stooten, niet waar? Dank u wel! Ik denk er juist over na, hoe ik u het best van kant kan maken.’

‘O,’ kreunde de man opnieuw, met een zwaren zucht.

‘Wat een uilskuiken zijt gij toch,’ hernam de overste. ‘Hoe kunt ge zoo dwaas zijn te denken, dat ik u in 't leven zou laten.’

‘Spaar mijn leven!’ stamelde de inbreker.

‘Ik zal zoo dwaas niet zijn.’

‘Ik.... ik zal u wijzen, waar het zilverwerk light.’

‘Wilt gij dat doen?’ vroeg de overste verbaasd.

‘Dat zal ik doen, ik geef er mijn woord van eer op.’

‘Zoo,’ hernam Pitman, ‘gij wilt dus deelen? Neen, dat gaat niet.’

‘Maar wat wilt gij dan?’

‘Wat ik wil,’ hernam de overste, ‘nu dan, gij zult geen cent behouden.’

‘Neem dan alles, maar laat mij ten minste het gouden kruisje van Constance.’

‘Waarachtig,’ dacht Pitman bij zich zelf, ‘dat is eerst een romantische inbreker.’

Middelerwijl was de overste tot het inzicht gekomen, dat de toestand zoo niet langer kon duren. Hij kon toch niet den heelen nacht op den rug van den inbreker blijven zitten, en moest in elk geval naar den naastbijzijnden politiepost gaan. Als hij nu maar licht had gehad!

Op dit oogenblik drong een zacht gesteun van de sofa tot zijn oor door.

‘Heer in den hemel!’ mompelde de overste bij zich zelf, ‘de kerel heeft een medeplichtige.’

Weer klonk een gekreun van de sofa, en Pitman zag dat het tijd was om te handelen. De andere kon ieder oogenblik zijn handlanger te hulp komen. Pitman had vooraan in de kamer naast den haard een vuurtang en kolenschop gezien. Met één sprong was hij op, liet den inbreker los, snelde naar den haard en greep de vuurtang.

Een wilde schreeuw klonk van de sofa, en haastig stak de overste een lucifer aan. Bij het zwakke schijnsel zag hij tot zijn ontsteltenis Constance op de sofa zitten, terwijl de inbreker onbeweeglijk op den grond lag. Had hij den schurk misschien gedood?

Een tweede lucifer stak het gas aan, en Constance sprong op den inbreker toe, nam zijn hoofd tusschen haar handen en riep uit:

‘Gij hebt mijn oom gedood!’

‘Uw oom! Maar het is een inbreker!’

‘Die inbreker is mijn oom, en gij hebt hem geworgd. Help mij hem weer bij te brengen.’

De op den grond liggende man kwam weer tot bewustzijn en fluisterde, toen hij Constance gewaar werd:

‘Laat hem alles van waarde meenemen, Constance, behalve uw gouden kruisje. Als hij ons in het leven laat, zullen wij geen aanklacht tegen hem indienen.’

Spoedig was de heer Timmers op de sofa neergelegd, en daar hij niet gekwetst was, bracht een glas wijn hem weldra weer bij. Nog altijd onder den indruk van het gebeurde, zei hij:

‘Ik ben maar ternauwernood den dood ontkomen. Ik meende in deze kamer gedruisch te hooren en trad binnen, toen een sterke kerel mij voor den grond wierp en mij gedood zou hebben, indien uw komst hem niet had verdreven.’

‘Dat is niet heelemaal juist, lieve oom. Terwijl gij u tegen den inbreker verdedigdet, kwam overste Pitman juist voorbij, trad door de voordeur, die de inbreker had opengelaten, binnen, joeg den kerel weg en redde u. Staan de heeren toe, dat ik hen aan elkaar voorstel: mijnheer Timmers, overste Pitman.’

Acht dagen later waren Constance Timmers en overste Pitman met elkaar verloofd. Hoe de zaak zich in dien moorddadigen nacht eigenlijk heeft toegedragen, dat is de goede oom nooit te weten gekomen.

Don Antonio Canovas del Castillo, minister-president van Spanje.

Weer telt de wereld een van die aanslagen meer, waardoor een sekte staatkundige krankzinnigen de maatschappij en de bestaande orde zeggen te willen verbeteren. Na den moord op president Carnot in Frankrijk en den aanslag op den koning van Italië, kwam nu Spanje aan de beurt der anarchistische gruweldaden.

Don Antonio Canovas del Castillo, die den 8en Augustus in de veranda van het kuurhotel in de badplaats Santa Agueda in de provincie Biscaye door een Italiaanschen anarchist op verraderlijke wijze werd doodgeschoten, wordt terecht als de grootste staatsman van het tegenwoordig Spanje geprezen. Meer dan ooit heeft dit thans een leider noodig, zoo gematigd en toch vastberaden als Canovas, nu de jonge koning Alfons XIII eerst elf jaar oud en dus nog bij lange na niet in staat is, de teugels van het bewind zelfstandig en met zooveel kracht te voeren, als vooral de eigenaardige gesteldheid van dat land vereischt.

Onder de hoede en de leiding van Canovas was Spanje veilig, en nu brengt een anarchist door zijn waanzinnige daad de welvaart van een geheel volk in gevaar. Want de opstand op Cuba en op de Philippijnen berokkent Spanje ook nu nog groote ongelegenheden, terwijl men in den laatsten tijd ook herhaaldelijk van toenemende ontevredenheid in het binnenland hoorde. In Madrid bracht de kwestie der octrooien ontstemming teweeg en leidde tot het sluiten der winkels. Maar erger nog dan dit, voerde de treurige toestand der financiën, nog verzwaard door buitensporige uitgaven voor leger en vloot, veroorzaakt door de opstanden in de koloniën, Spanje aan den rand van het staatsbankroet.

Al deze klippen wist Canovas met groote st[aat]smanswijsheid te omzeilen. Zal zijn opvolger een even bekwaam stuurman zijn? Zal deze de anarchisten zachtzinniger behandelen dan zijn voorganger, die door hen viel, ten einde zich niet eveneens hun haat op den hals te halen?

Canovas del Castillo had den 21en Juni 1895 reeds eenmaal met de anarchisten kennis gemaakt, toen dezen den eersten aanslag op hem pleegden. Hij was gewoon, na de zittingen der Cortes rechtstreeks naar huis terug te keeren, alleen op dezen dag legde hij toevallig eerst een bezoek af. Dat redde hem toen het leven, want hij zat niet in zijn rijtuig, toen daar een bom naar geworpen werd; zij kwetste enkel de drie anarchisten, die ze wierpen.

Hun haat tegen hem nam nog toe naar aanleiding van het proces te Barcelona, gevoerd tegen de anarchisten, die een bom hadden geworpen onder een processie. Ook de Italiaan Angiolillo was toen onder de vervolgden. Hij vluchtte naar Londen, begaf zich daarna naar Lissabon en Madrid en bracht ten slotte zijn plan, Canovas te vermoorden, te Santa Agueda ten uitvoer.

Don Antonio Canovas del Castillo was den 8en Februari 1826 te Malaga geboren. Nadat hij zijn studiën schitterend had voltooid, wijdde hij zich het eerst aan de rechtswetenschappen en de letterkunde, en maakte later ook naam als dichter. In 1851 werd hij hoofdredacteur van het hoofdorgaan der conservatieven, de *Patria.* Hij verdedigde als zoodanig met groot talent en onvermoeiden ijver de conservatieve partij, waarvan hij later de leider zou worden.

Een jaar daarna begon zijn politieke loopbaan. Zijn vaderstad vaardigde hem voor de eerste maal af naar de Cortes. In 1855 werd Canovas benoemd tot gouverneur van Cadix, in 1856 tot gezant bij het Vaticaan, in welk ambt hij het memorandum over de betrekkingen van Spanje tot den H. Stoel voorbereidde, dat tot grondslag diende voor het Concordaat.

In 1861 onder secretaris van staat aan het ministerie van Binnenlandsche Zaken, in 1864 minister van Binnenlandsche Zaken, in 1865 minister van Financiën en Koloniën, als hoedanig hij de afschaffing der slavernij in de koloniën doordreef, was Canovas tot 1868 nog herhaaldelijk minister en in laatstgenoemd jaar de leider der gematigd-conservatieve meerderheid in de Cortes, maar werd door de revolutie en de republiek uit Spanje verdreven.

Hij begaf zich naar Frankrijk, naar de exkoningin Isabella II, die hem de opvoeding van haar zoon, den jongen don Alfonso, toevertrouwde. Den 31en December 1874 gelukte het hem eindelijk de republiek omver te werpen, Alfons XII werd tot koning van Spanje uitgeroepen en Canovas werd eerste minister, wat hij tot September 1875 bleef.

Het volgend jaar werd hij weer tot het voorzitterschap van den ministerraad geroepen, dat hij van nu af afwisselend voerde met zijn tegenstander Sagasta, den leider der liberalen. Canovas had in in 1876 hoofdzakelijk met de Carlistische beweging te strijden en de financiën te reorganiseeren, waarvoor hij de ridderorde van het Gulden Vlies verwierf. In het jaar 1879 gaf hij zijn ontslag ten gevolge van verschil van meening met den koning over het invoeren van hervormingen op Cuba, en ried aan, generaal Martinez Campos, die juist van Havana terugkeerde, in zijn plaats te benoemen. Maar nog hetzelfde jaar moest deze zijn portefeuille neerleggen en nam Canovas opnieuw het voorzitterschap van den ministerraad op zich, om het in 1881 weer neer te leggen.

In 1884 vormde hij voor de vierde maal een ministerie, maar ruimde einde 1885 weer zijn plaats voor Sagasta, toen Alfons XII stierf en de Carolinen-kwestie opgeworpen werd. Den 26en December 1886 volgde zijn benoeming tot president van de Cortes, en in Juli 1890 nam hij na Sagasta's aftreden nogmaals de vorming van een gematigd-conservatief kabinet op zich, maakte echter weldra weer plaats voor Sagasta en werd den 25en Maart 1895 voor de zesde en laatste maal minister-president onder bijzonder moeilijke omstandigheden: woelingen der anarchisten in het binnenland, opstanden op Cuba en de Philippijnen naar buiten. Maar kloek heeft de 70jarige grijsaard tot het laatste oogenblik toe zijn plicht gedaan, en als een soldaat op zijn post is hij gevallen.

Voor Spanje is de dood van dezen hoogbegaafden, eerlijken en christen staatsman een zwaar verlies. ‘Leve Spanje!’ waren de laatste woorden van den stervende. Moge deze uitroep, dit testament als het ware van den martelaar voor zijn land en voor het koningshuis, in de harten van alle ware Spanjaarden, tot welke staatkundige partij ook behoorend, weerklank vinden!

Bij de Platen.

De graaf van Fontaine in den slag bij Rocroy. -

Dit kranig tafereel verplaatst ons te midden van den vermaarden veldslag van Rocroy, waarin de twee-en-twintigjarige prins van Condé, om zoo te zeggen, zijn sporen verdiende.

In Mei van het jaar 1643 waren de Spanjaarden, stout geworden door het afsterven van kardinaal Richelieu, aan den kant der Ardennen het Fransche grondgebied binnengetrokken en hadden het beleg geslagen voor de stad Rocroy.

Het Fransche leger werd aangevoerd door den jeugdigen hertog van Enghien, prins van Condé. Met het oog op zijn jonge jaren had koning Lodewijk XIII hem als luitenant en raadsman den ouden maarschalk De l'Hôpital ter zijde gesteld. Deze nu durfde in de overmaat van zijn bedachtzaamheid den strijd niet aan, terwijl de voortvarende Condé van ongeduld verging om den vijand te lijf te gaan. Ongemerkt wist hij het daarheen te leiden, dat ten slotte het gevecht onvermijdelijk was.

Inmiddels was koning Lodewijk XIII komen te overlijden, en het leger stond al voor Rocroy, zonder dat de maarschalk of de troepen iets van zijn dood afwisten.

De hertog van Enghien, die het bericht daarvan nad ontvangen, had het geheim gehouden. Hij had alleen op gebiedenden toon gezegd, dat hij wilde vechten en de verantwoordelijkheid daarvoor op zich nam. Nadat hij zijn bevelen gegeven had, doorliep hij al de gelederen van het leger om overal denzelfden strijdlust te wekken, die hem bezielde. Den heelen nacht bijna bracht hij aan de wachtvuren der officieren door, en toen de morgen aanbrak, moest men hem, evenals Alexander den Groote, uit een diepen slaap wekken om hem te zeggen dat het oogenblik voor den strijd gekomen was.

Onmiddellijk vliegt hij op, vuurt de geestdrift in alle gelederen aan, stort zich aanstonds op den rechtervleugel van den vijand, ondersteunt den vleugel der Franschen, die aan het wankelen is gebracht, hereenigt zijn half verslagen troepen, drijft den reeds zegevierenden Spanjaard op de vlucht, verspreidt overal schrik en ontsteltenis in de vijandelijke gelederen. Intusschen hield het Spaansche voetvolk in zijn dicht aaneengesloten drommen nog onwrikbaar als een muur stand. Driemaal poogde de jonge held dien muur te verbreken, maar driemaal werd hij afgeslagen.

Aan een der uithoeken van die ondoordringbare phalanx verhief zich een man, rustende op de schouders van vier dragers; zijn lange witte baard deed hem onmiddellijk herkennen. Het was de oude graaf van Fontaine, die gezworen had, de Franschen noch te voet noch te paard meer te bevechten. Dien eed schond hij niet; want, door de gebreken van den ouden dag aan zijn stoel gekluisterd, liet hij zich op zijn stoel in het gevecht dragen.

Dat was de tegenstander, die den jongen, vurigen held het hoofd durfde bieden! De vergrijsde dapperheid stond hier tegenover den jeugdigen strijdlust. De uitslag kon niet twijfelachtig zijn; ten slotte moest de oude Fontaine voor den aandrang van den jongen held wijken. Gaarne had deze in de wilde worsteling het leven van zijn grijzen tegenstander gespaard; maar hij vond hem later ontzield ter aarde liggen te midden van duizenden dooden.

Bij dit schouwspel buigt de jonge prins in ontroering de knieën en dankt op het slagveld den Heer der legerscharen voor de hem geschonken roemrijke zege.

Het blinde bloemenmeisje van Pompeji. -

Herhaalde malen is die liefelijke figuur uit Bulwer's historischen roman *De laatste dagen van Pompeji* reeds door de kunst tot onderwerp gekozen voor tegelijk bevallige en aangrijpende tafereelen.

Nog in den twee vóórlaatsten jaargang gaven we op blz. 332 de reproductie van een schilderij, die de arme blinde Nydia voorstelde. Daar zagen we haar op het

oogenblik dat zij de woning van haar beminden meester Glaucus verlaat en dus de gelukkige dagen, die zij in zijn huis heeft mogen doorbrengen, geëindigd zijn.

De gravure in dit nummer vertoont ons het blinde bloemenmeisje daarentegen in de volheid van haar kortstondig geluk. Zij zit aan den ingang van Glaucus' villa met de bloemen op haar schoot, zich verheugend in het vooruitzicht van zijn komst. Zijn mooiste lievelingsbloemen heeft ze bijeengegaard om er hem mee te kunnen begroeten, en o hoe gelukkig zal ze zich straks voelen, als de vereerde meester zich gewaardigt haar bloemen aan te nemen en de blinde slavin door een vriendelijk woord voor haar schuchtere hulde te loonen.

Dat blijde vooruitzicht doet een stillen glimlach spelen om den mond van het beklagenswaardige meisje, dat zoo weinig vreugde in haar leven kent, en werpt een glans van inwendige vergenoegdheid over haar weemoedige trekken.

Het glaspaviljoen van Bouvy op de Brusselsche tentoonstelling. -

De inzending der Koninklijke Nederlandsche glasfabriek van J.J.B.J. Bouvy te Dordrecht, kan als een der belangrijkste beschouwd worden in de Hollandsche afdeeling op de tentoonstelling te Brussel, niet alleen wegens den omvang der uitstalling, doch vooral ook wijl zij de eenige firma is, die met gebogen spiegelglas op zulk een schaal voor den dag komt.

Het door haar ingezonden paviljoen is geheel van glas en bestaat uit acht groote gebogen spiegelruiten van de zuiverste soort, hebbende een hoogte van ruim vier meter, terwijl de koepel geheel bezet is met gebogen ruiten in de Nederlandsche kleuren en de nieuwste patronen.

In het midden loopt een met gefacetteerde spiegels bezette kolom tot in den nok van het gebouw op en daaromheen noodigt een door de firma Pander zeer elegant vervaardigde divan den vermoeiden bezoeker tot een aardig zitje; - boven den divan een bloemkorf, die dagelijks van versche rozen voorzien wordt.

Het zijn vooral de groote gebogen spiegelruiten, die de aandacht trekken van elken vakman; onwillekeurig vraagt men zich af, hoe het mogelijk is, aan zulk broos materiaal elke gewenschte bocht te geven, zonder dat

ook maar een enkele brandstippel verraadt, welke overgroote hitte voor deze bewerking vereischt wordt.

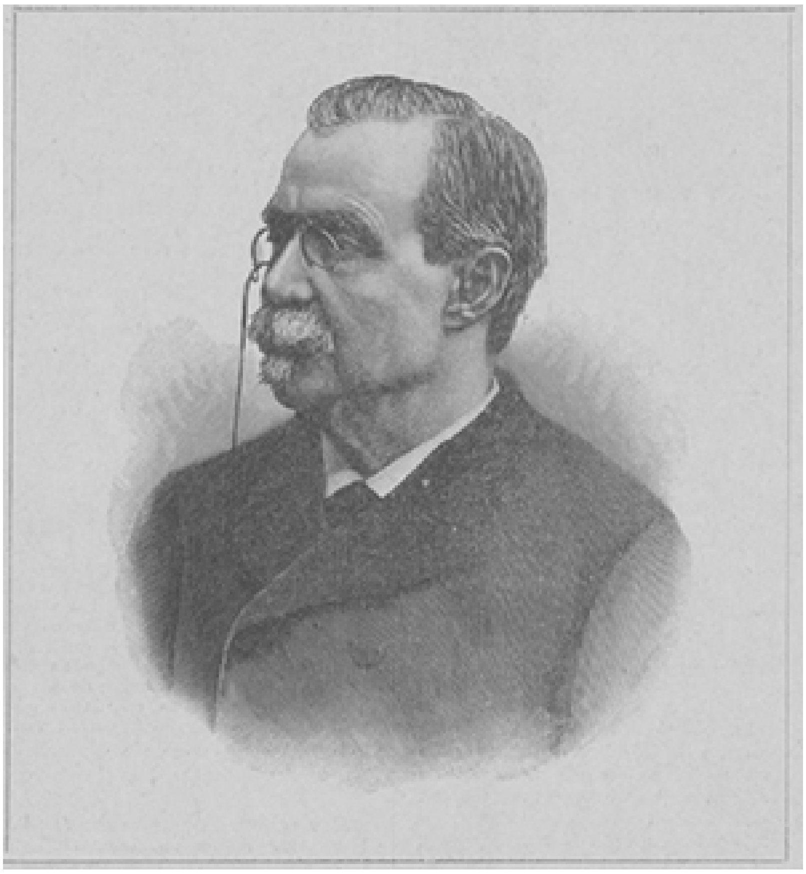

DON ANTONIO CANOVAS DEL CASTILLO, EERSTE MINISTER VAN SPANJE. † 8 Augustus 1897.

Een reeks van hooge bekroningen werd op de wereldtentoonstellingen der laatste jaren aan dit fabrikaat toegekend, getuige de in het paviljoen aanwezige medailles. Ditmaal is de inzending buiten mededinging wegens de benoeming van den heer N.M. Bouvy tot lid der jury.

Allerlei.

Uit rotsen gehouwen kerken. -

Prachtige tempels, die rechtstreeks uit groote rotsen gebeiteld zijn, kan men in Abessinië en Oost-Indië vinden. Alleen de stad Lalibela in Abessinië heeft zes van zulke kerken, waaraan 23 jaar gewerkt is. Zij werden in de twaalfde eeuw onder de regeering van Lalibela, naar wien de stad haar naam kreeg, uit rotsen gehouwen, en wel door 500 werklieden onder leiding van een Egyptenaar, die tot dat doel uit zijn land was ontboden.

De rotstempels in de nabijheid van Bombay namen 40 jaar lang den arbeid van 40.000 man in beslag. Een der beroemdste van deze tempels is die te Karli in Indië, die als een der wonderen van Azië beschouwd wordt. Vóór den ingang staat een reusachtige steenen olifant, op wiens rug een kolossale godheid troont. Het schip

dezer kerk is ruim 37 meter lang, 13 breed en 14 hoog. Daarnaast bevinden zich de zijbeuken, die door rechthoekige zuilen van het middelschip gescheiden worden. Het kapiteel van elke zuil wordt gevormd door twee knielende olifanten, op wier rug de afgoden zitten, waaraan het heiligdom is toegewijd. Zulke zuilen zijn er 38, waarvan de zoogenaamde leeuwenzuil met 16 zijvlakken de grootste is. Het geheel is uit een ontzaglijken rotsmuur gehouwen.

Ook in Engeland bevindt zich zulk een kerkgebouw, de kapel te Knaresborough, waarin ook de zitplaatsen uit massieven steen gebeiteld zijn.

Vorstelijke verzamelaars. -

Het is misschien niet algemeen bekend dat keizer Wilhelm, bij zijn vele andere lief hebberijen, ook een verzamelaar is van handschriften en vooral prijs stelt op brieven van legeraanvoerders uit de oorlogen van het einde der vorige en het begin van deze eeuw. Reeds als prins is hij begonnen deze verzameling aan te leggen, die misschien wel de volledigste in haar soort is.

Verder worden ook de koningen van Zweden en Roemenië tot de handschriftenverzamelaars gerekend. Alexander III bezat de mooiste collectie postzegels en..... roofvogels. Ook de koning van Servië verzamelt postzegels, terwijl de prins van Wales zich een heel museum van tabakspijpen heeft aangelegd.

De koningin van Engeland heeft een verzameling van de meest onderscheiden kleedingstukken, die zij gedragen heeft, en een verzameling.... vingerhoeden, waaronder zich ook die moet bevinden, waarvan Maria Theresia zich bediend heeft.

Koningin Margherita van Italië verzamelde sedert jaren parelen voor haar toekomstige schoondochter en inderdaad siert dit parelsnoer thans den hals der vorstendochter van Montenegro. Bovendien heeft zij een collectie van schoenen en handschoenen, die eenmaal door keizerinnen en koninginnen gedragenkeizerinnen en koninginnen gedragen werden en waaronder exemplaren worden aangetroffen van Marie Antoinette, Catharina II, Christina van Zweden, Elisabeth van Engeland enz.

Papieren geweerkogels. -

Naar het Duitsche tijdschrift *Der Militärartzt* meedeelt, is de nieuwste vinding op het gebied der wapenvervaardiging het maken van geweerkogels uit papier met een omhulsel van aluminium. De uitvinding moet afkomstig zijn van een Franschen officier en ten doel hebben het aantal verwondingen met doodelijken afloop ten gevolge der beenverpletterende uitwerking van de looden met staal omhulde projectielen te verminderen.

Aan de juistheid van het schot moet door het nieuwe materiaal geen afbreuk gedaan worden. Maar de wond door den nieuwen kogel toegebracht, is volkomen gaaf zoodat zij weer gemakkelijk genezen kan Het aantal gewonden blijft alzoo gelijk, maar de wond zou in de meeste gevallen enkel oogenblikkelijke ongeschiktheid tot het gevecht en geen doodelijke kwetsuren ten gevolge hebben.

Nog doelmatiger zouden naar onze meening die papieren kogels zijn, wanneer ze geheel werden ingericht op de wijze der papierproppen, die de schooljongens als projectielen bezigen; dan zouden ze in het geheel geen wonden meer maken.

De moderne haai

ontaardt blijkbaar meer en meer. Vroeger waren er, die een mensch met huid en haar verslonden en niet zelden 21½ meter lang waren. Hun tanden waren in dien tijd tot 12½ centimeter lang, terwijl die van de tegenwoordige haaien nauwelijks een lengte van 3 centimeter hebben.

Zangeres en koningin. -

Christine Nilsson, de beroemde zangeres, vertoefde in Engeland, waar zij bijzonder graag was, en werd verzocht, in een armenschool een concert te geven, opdat het jonge volkje ook eens het genot zou smaken, haar onvergelijkelijk mooie stem te hooren. Daar Christine Nilsson altijd bereid was, met haar talent goed te doen, gaf zij dadelijk haar toestemming. Er werd dus een avond voor het concert bepaald.

Daar verscheen de kapelmeester van koningin Victoria met het bevel, dat de zangeres op denzelfden avond haar medewerking moest verleenen tot een hofconcert.

In plaats van nu haar arme beschermelingen in den steek te laten, verklaarde zij, dat ze voor dien avond al bezet was, maar zich graag iederen anderen avond ter beschikking stelde.

De kapelmeester was stom van verbazing. Al zijn smeekingen hielpen niets; de zangeres volhardde bij haar weigering, maar verzocht natuurlijk, de koningin de reden daarvan mee te deelen.

Met kloppend hart keerde de kapelmeester naar de koningin terug, van wie hij geen vriendelijke ontvangst te gemoet zag. Maar de koningin bleef kalm. ‘Mevrouw Nilsson heeft gelijk,’ antwoordde zij. ‘Ik billijk de reden, die zij heeft opgegeven, ten volle. Schrijf haar maar voor het eerstvolgend hofconcert op, en verzoek haar bovendien mij de eer te bewijzen van een bezoek.’

Bij die gelegenheid trok de koningin een kostbaren, met diamanten en robijnen bezetten armband van de hand en schonk dien aan de kunstenares, die ze voortaan nog hooger schatte dan te voren.

HET GLASPAVILJOEN VAN BOUVY OP DE BRUSSELSCHE TENTOONSTELLING.

[Nummer 24]

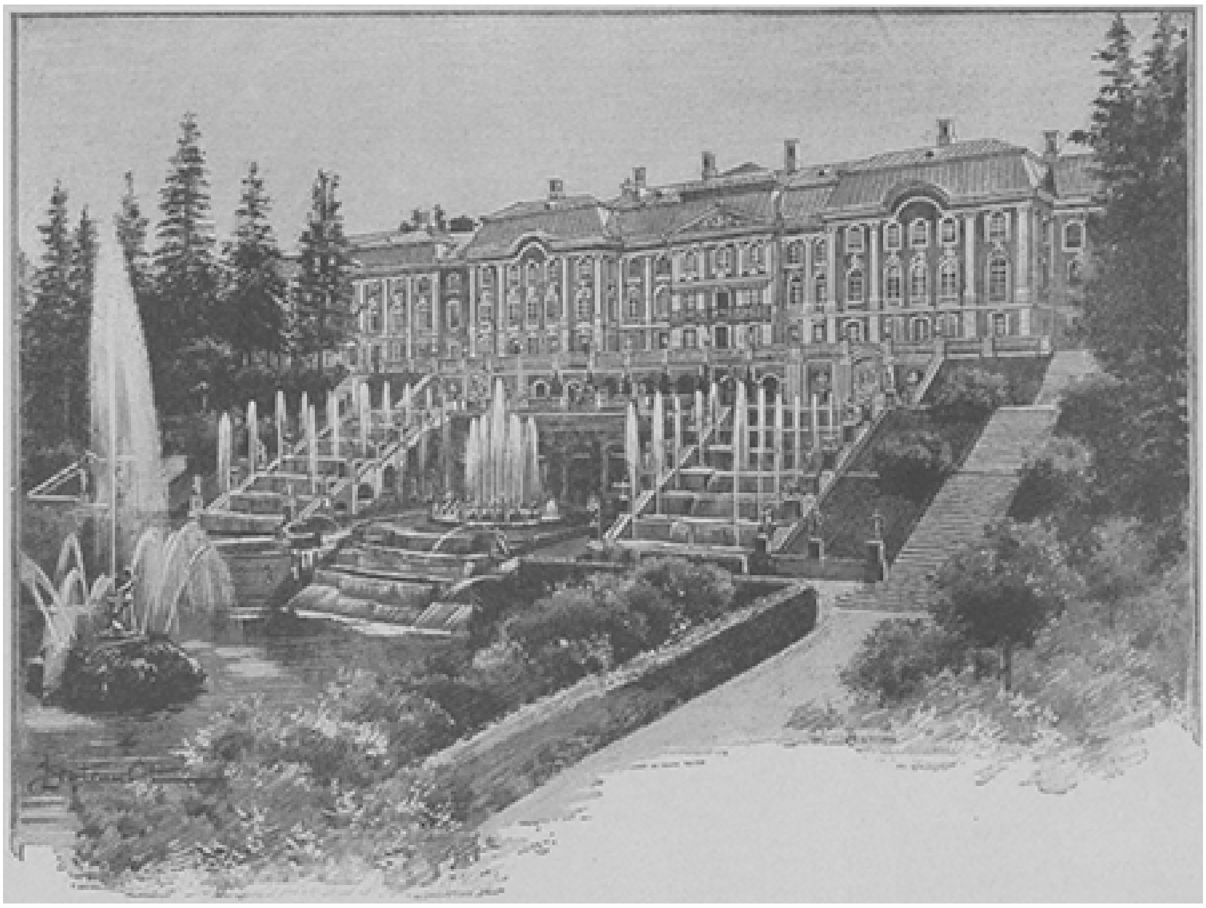

Het paleis Peterhof.

[Het paleis Peterhof.]

Het paleis Peterhof, dat kort na elkander den Duitschen keizer en den president der Fransche republiek als gasten van den czaar binnen zijn muren heeft gezien, is op dertig kilometers afstand van St.-Petersburg gelegen en twaalf kilometers van Kronstadt. Het is een buitenverblijf in den trant van het paleis te Versailles, waarmee het door zijn waterwerken en park groote overeenkomst vertoont, al kan het wat smaak en vorstelijke grootschheid van aanleg betreft, bij de schepping van den Franschen Zonnekoning niet halen.

Toch was het de eerzucht van czaar Peter de Groote, in deze bekoorlijke streek, waar hij reeds in 1711 een zomerverblijf had laten bouwen, een paleis te stichten, dat Versailles in de schaduw moest stellen. Hij liet daartoe den Franschen bouwmeester Leblond komen en deze bouwde Peterhof, dat echter onder de keizerinnen Catharina I, Anna, Elisabeth en Catharina II en door de czaren Paul I, Alexander I en Nicolaas I nog aanmerkelijk vergroot en verfraaid werd.

Overeenkomstig de Russische manier om gebouwen met schelle kleuren te beschilderen, is het hoofdgebouw hel rood en blinkend wit gekleurd evenals verscheidene andere keizerlijke paleizen. Het groene dak is van ijzer en met vergulde

koepels bezet. Goud is er aan de versiering van het gebouw niet gespaard, en het zou zelfs wat al te verblindend zijn, als de schittering van al dat verguldsel niet werd getemperd door het vele water en het vele groen in het rond.

Vóór het paleis, naar den kant der baai van Kronstadt, strekt zich een ruim terras uit. Van daar storten zich in het Sarason-bekken twee watervallen, rollende over reuzentrappen elk van zes treden, omzoomd met rijen standbeelden en vazen, oogverblindend van verguldsel. Onder het terras, tusschen de twee watervallen, opent zich een grot, waarvoor zeventien waterstralen in den vorm van een bloemruiker opspringen. Midden in het bekken staat een verguld bronzen beeld van Samson, den muil van den leeuw openscheurend, een werk van den Russischen beeldhouwer Kostophy. Uit den geopenden leeuwenmuil spuit een straal water ter hoogte van 22 meter bij acht centimeters middellijn. Nog andere fonteinen ontspringen rondom het Samson-beeld, en al dit water, gestadig opspringende, neervallende, kletterende, suizende en als een stofwolk verstuivende, vloeit ten slotte weg in de golf van Finland, langs een kanaal, dat men volgt om zich naar den landingssteiger van het paleis te begeven.

Het park is gestoffeerd met beelden, halfcirkelvormige kolonnades en fonteinen, fonteinen vooral, zoo bij voorbeeld die van Eva, die van Adam, van den Triton, van den Goudberg, de leeuwen-cascade, en de fontein voorstellende vier zwemmende eenden, die door een hond worden nagezeten, alles in rondloopende beweging, als de fontein werkt.

De grillen der keizers hebben in den omtrek van Peterhof allerhande gebouwtjes te voorschijn geroepen. Hier spiegelt zich Marly in een waterbekken, daar heeft men het Belvedere, ginds weer een ander paviljoen. Op de eilanden Olga en Czaritzine, die uit een

kleinen vijver oprijzen, verheffen zich twee gebouwtjes in Pompejaanschen en Italiaanschen stijl. Czaar Nicolaas I en de czarin Alexandra Feodorofna hadden een reisje in Italië gemaakt; de keizerin was een poosje te Nizza achtergebleven, terwijl de keizer haar vooruitreisde naar zijn gebied. Toen de keizerin later bij haar gemaal kwam, kon deze haar de gebouwtjes op de beide eilanden toonen, die hij als aangename gedachtenis van een gelukkige reis te harer eer had opgericht.

Aanmerkelijk grooter is het kasteel Alexandria, in gothischen bouwtrant, voor dezelfde keizerin gebouwd, en waar czaar Alexander III gewoonlijk den zomer doorbracht.

Het publiek heeft vrijen toegang in het park van Peterhof, en in verloop van tijd zijn er talrijke villa's om heen gebouwd, die, alleraangenaamst te midden van meren, bosschen en weiden gelegen, een bekoorlijk zomerverblijf opleveren voor de aanzienlijke familiën van St.-Petersburg. Zoodoende is er een soort villastadje ontstaan, dat omstreeks 8000 zielen telt.

Achter het groote paleis ligt de bijzondere keizerlijke tuin, door een ijzeren hek omgeven, terwijl aan den ingang van den tuin, op den linker hoek van het paleis de fraaie St.-Peteren -Paulskerk staat, in 1851 door Rastrelli gebouwd.

Aan den tuin van Peterhof is een aardige anekdote verbonden. Op zekeren keer merkte keizer Nicolaas een schildwacht op, die op het kruispunt van twee lanen wacht hield. ‘Wat doet gij daar?’ vroeg de czaar verwonderd aan den soldaat, die eenvoudig antwoordde dat hij een uur te voren zijn kameraad had afgelost. De keizer liet nu den gouverneur van het paleis roepen om dezen te ondervragen: ‘Wat doet die schildwacht daar?’ Eerst na een onderzoek van drie dagen wist de gouverneur verlegen te vertellen: ‘Sire, die soldaat houdt de wacht bij een roos, die Hare Majesteit keizerin Catharina II zich gewaardigt heeft op te merken.’ Een halve eeuw te voren had inderdaad Catharina II in het park van Peterhof een vol ontloken roos bewonderd en verboden dat die afgeplukt zou worden. Om zeker te zijn, dat het verlangen der keizerin geëerbiedigd zou worden, had de gouverneur van het paleis toen een soldaat last gegeven, bij de bloem wacht te houden. Zoowel de roos als de schildwacht waren daarop vergeten. Andere rozen hadden gebloeid; verscheidene geslachten van schildwachts hadden elkaar opgevolgd, en wanneer keizer Nicolaas I er niet toevallig op gelet had, zou misschien thans de keizer van Duitschland of president Faure nog aan den schildwacht, die voor hem het geweer presenteerde, hebben kunnen vragen: ‘Wat doet gij daar?’

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.

VI.

Mijnheer Frans Westra, een goede zestiger, zat in zijn armstoel behaaglijk zijn lange pijp te rooken, met het tevreden uiterlijk van een rentenier de blauwe rookwolkjes naoogend, toen zijn huishoudster Bertha de kamer binnenkwam.

‘Ziezoo, meneer, dat is klaar, daar mankeert geen haartje aan, al zeg ik het zelf. En als het nu niet te veel gevraagd was, moest u mij het genoegen doen, eens te komen kijken.’

‘Op het oogenblik is het werkelijk te veel gevraagd, Bertha,’ antwoordde de rentenier. ‘'t Is zoo warm, en gij weet dat ik dan bijzonder tegen het trappen klimmen opzie. Maar over een paar uurtjes,’ vervolgde hij, ziende dat zijn huishoudster een kleine, vluchtige beweging van teleurstelling niet kon onderdrukken, ‘zal ik inspectie houden en mij overtuigen, dat Karels kamer er uitziet als voor een prins. Gij hadt anders met zoo'n warmte best tot morgen kunnen wachten.’

‘Neen, meneer, dat had ik niet,’ viel Bertha hem haastig in de rede. ‘Vandaag nog moest alles in de puntjes zijn, anders zou die goede jongen denken, dat Bertha niets voor hem over heeft,’

‘Dat weet hij wel beter,’ hernam de heer Westra. ‘Karel weet wel, wie hem hier altijd bedorven heeft.’

‘U was anders toch ook nogal zot met hem, meneer,’ antwoordde de huishoudster, wie die lofspraak, naar haar van voldoening glanzend gezicht te oordeelen, blijkbaar goed deed. ‘Maar ik moet zeggen, de jongen is het altijd dubbel waard geweest.’

‘Gij praat daar allemaal maar van jongen,’ zei de heer Westra schertsend, ‘maar weet ge wel, dat Karel al een heele kerel zal zijn, en een heele meneer ook? Ingenieur, dat is zoo mis niet, Bertha.’

‘En toch blijft hij mijn jongen,’ hernam de huishoudster met nadruk. ‘Ik heb hem gekend en grootgebracht van dat hij na den dood van zijn goede moeder hier in huis kwam. Dat is, laat zien, al omtrent twaalf jaar geleden. Ik wil maar zeggen, dat ik wel een beetje aanspraak op zijn dankbaarheid heb. En dat doet mij zoo'n genoegen, dat hij mij met al zijn studie en geleerdheid toch niet vergeet. Of hebt ge één brief van hem gekregen, waarin niet de complimenten aan Bertha stonden? En hoe dikwijls heeft de goede jongen er niet een paar regeltjes voor mij bij gedaan! Zie, dat deed mij altijd zoo goed aan mijn hart.’

Bij deze herinnering voelde de trouwe ziel iets vochtigs opwellen in haar oog.

‘'t Is alleen maar jammer,’ vervolgde zij, ‘dat we hem weer zoo spoedig zullen moeten missen. Ik had er zoo op gehoopt, dat we hem nu eens een paar maanden bij ons zouden houden, en dat hij dan op zijn gemak naar een goede betrekking zou uitzien. En nu is hem die al aangeboden eer hij uit Duitschland terug is.’

‘Het was nu eenmaal te voorzien,’ meende de heer Westra, ‘dat hij niet lang hier zou blijven. Hier is niets voor hem te verdienen, en Karel wil vooruit in de wereld, waarin ik hem groot gelijk geef. En ik geloof, dat het een goede betrekking is, die Van Schalkwijk hem gepresenteerd heeft, 't Zal juist een kolfje naar zijn hand zijn.’

‘Dat betwijfel ik niet, meneer, maar.... ik kan mij vergissen.... maar ik ben niet gewoon van mijn hart een moordkuil te maken.... de Verhoek's hebben het tegenwoordig zoo hoog in de wapens, en nu ben ik maar bang.... ja, meneer, het moet er uit... ik heb er den heelen dag al aan loopen denken.... nu ben ik zoo bang, dat ze mijn goeden jongen ook het hoofd op hol zullen brengen. De glorie en de grootheid beschrijft tegenwoordig wat in de wereld!’

‘Kom, kom, Bertha, nu ziet gij uit loutere bezorgdheid voor Karel de zaken toch wat al te donker in, geloof ik. Karel weet heel goed op zijn eigen beenen te staan, en ik kon hem die betrekking toch niet afraden, alleen omdat zijn oom en zijn tante tegenwoordig een grooteren staat voeren dan vroeger.’

‘Een grooteren staat, meneer! een grooteren staat! Zeg liever, dat ze door den duivel van den hoogmoed zijn bezeten. Die menschen zijn veranderd als een blad op den boom. Vroeger waren ze de eenvoud en de hartelijkheid zelf, en nu? Och, och, meneer,’ vervolgde ze, ‘wat hebben ze een geld verdiend in den ouden winkel, toen ze de klandizie nog hadden van wel vier, vijf dorpen, in den omtrek. Ieder wou

er zijn, omdat men puike waar kreeg voor weinig geld en omdat juffrouw Verhoek toen nog wist wat een mensch toekwam. Maar wat is dat veranderd sedert haar man lid van den gemeenteraad is geworden en zij in kennis kwamen met dien mijnheer Van Schalkwijk, bij wien Karel in betrekking zal komen. Mijnheer zelf laat ik nog daar, maar mevrouw - die is immers een barones of zoo iets van afkomst? - die heeft juffrouw Verhoek heelemaal ingepalmd en er allerlei poetsen van grootdoen en voornaamheid ingebracht. Zij kon zelf niet meer in den winkel bedienen, dat was het eerste; toen mocht Fine ook niet meer. Die moet een deftig huwelijk doen - het arme schaap! - en daarom mocht ze geen suiker of koffie afwegen. En toch hebben de Verhoek's daar hun centen mee verdiend! Toen was de winkel niet goed genoeg meer. Eerst hebben ze er een heelen hoop geld aan vertimmerd, en toen dat klaar was, beviel de stand niet meer. Ze wilden een winkel hebben in een van de hoofdstraten, - een van die nieuwerwetsche winkels met groote spiegelglazen, van marmer en hardsteen. Ja, ja, ze hebben nu zoo'n winkel, maar juffrouw Verhoek zal u niet zeggen, hoeveel ze er voor betaald hebben. Maar wat ze niet hebben, dat zijn de klanten. Die van vroeger zijn ze allemaal kwijt, geen boer of boerin komt er meer over den drempel. Daar gaf ze niets om, heeft juffrouw Verhoek me wel eens gezegd. Ze had haar bekomst van dat boerenvolk, - en het boerenvolk van haar, dacht ik zoo bij mij zelven. Maar dat tusschen twee haakjes. Ze wilden fijne, nette klanten hebben, den rijkdom en de grootheid. Maar ik zou wel eens willen weten, hoeveel zij over het vorig jaar van die fijne klanten nog te goed hebben.'

'Gij rijt nieuwsgierig, Bertha,' viel mijnheer Westra, die haar had laten uitspreken, zonder haar een enkele maal in de rede te vallen - zoozeer beaamde hij wat ze zei - haar in de rede.

'Ik wil maar zeggen, meneer,' hernam de huishoudster, die, wanneer ze eenmaal op haar stokpaardje zat, van geen uitscheiden wist, 'dat ik de verdiensten van vroeger niet graag zou willen ruilen voor die van tegenwoordig. Het boerenvolk, waar juffrouw Verhoek nu zoo laag op neerziet, betaalde kontant. Kwade posten kende ze toen niet. Maar de fijne klanten, die ze nu heeft, laten maar halen en opschrijven. Die denken er niet aan, of het kan hun niet schelen, dat Verhoek op tijd zijn leveranciers moet betalen. Ja, meneer, gij zult misschien denken: waar steekt gij den neus in, maar dat Karel in zoo'n kring komt, zie, dat maakt me ongerust, en ik zou er veel voor geven, als hij de betrekking bij meneer Van Schalkwijk niet aannam.'

'Hoor eens, Bertha,' zei mijnheer Westra ernstig, 'Karel is nu een man geworden en hij zal ook als een man weten te handelen. Van Schalkwijk vertelde aan Verhoek, dat hij een knap ingenieur voor zijn machine-afdeeling noodig had, en vroeg hem of mijn neef soms zin zou hebben in die betrekking. Verhoek, die wist dat Karel binnenkort uit Duitschland zou terugkomen, schreef hem daarover, en Karel nam het aan, nadat hij mij om raad gevraagd had. Ik kon het hem toch niet afraden, omdat zijn oom goedgevonden heeft, een deftigen winkel op te zetten en omdat zijn tante gaarne mevrouw genoemd wordt.'

'Ze ruïneeren zich, meneer,' zei Bertha met vuur.

'Dat zou heel erg zijn, Bertha, als het waar was, vooral voor Fine.'

'Juist, meneer, vooral voor Fine. Dat meisje heeft meer verstand dan haar vader en moeder samen. Zij is altijd tegen die nieuwe fratsen geweest - in het geheim heeft ze mij wel eens haren nood geklaagd - maar ze kon ze niet tegenhouden. Zij ziet heel goed in, dat alles verkeerd loopt; - haar vader en moeder zullen het ook wel gewaar worden, maar ze *willen* het niet inzien. Ze zijn nu eenmaal verblind door den glans van het klatergoud.'

‘Gij hebt gelijk, Bertha. Ik heb het ook altijd afgekeurd, dat Verhoek zoo hoog wilde vliegen, maar zij hebben mij nooit om raad gevraagd. Ook niet, toen Verhoek lid van den gemeenteraad zou worden. Toen is hij wel bij mijnheer Van Deinse geweest, maar mijn deur ging hij voorbij.’

‘Nu gij van meneer Van Deinse spreekt, och wat zou die, als hij nog leefde, er spijt van gehad hebben, dat hij indertijd Verhoek heeft aangeraden, het lidmaatschap van den raad aan te nemen. Ja, ja, er is in die paar jaar, dat Karel weg is, al heel wat veranderd,’ vervolgde ze. ‘Bij de Van Deinse's ook. Mijnheer had een goede positie, en zonder nu den boel op te maken, leefden ze er goed van. Wie had ook kunnen denken, dat mijnheer er zoo gauw geweest zou zijn! Mevrouw en Nelly kunnen nu maar eventjes rondkomen. Ze hebben hun villatje moeten verlaten, en 't is te begrijpen,

dat hun dàt hard viel. Maar wat hun nog veel meer hard zal vallen, is, dat Willem niets om hen geeft, 't Is bij hem net als bij de Verhoek's: hij kent zich zelf niet meer van glorie. Den laatsten keer dat hij hier was vóór Karel naar Duitschland ging, viel het mij al op, dat hij niet meer dezelfde was van vroeger.'

'Ja, dat is mij toen ook opgevallen,' beaamde mijnheer Westra.

'Maar nu hij dokter is geworden, is er met hem heelemaal geen land meer te bezeilen. Mijnheer verkoos zijn moeder en zuster niet bij zich te hebben. Nelly heeft mij in het geheim haren nood geklaagd.'

'Gij schijnt wel de vertrouweling van jonge damen te zijn,' merkte mijnheer Westra op.

'Ik zeg maar,' vervolgde Bertha, zonder op de opmerking acht te slaan, 'dat het God geklaagd is, dat Willem zijn moeder en Nelly aan haar lot overlaat. Hij leeft te Leuven als een groote mijnheer, woont daar op gemeubileerde kamers, die ik weet niet hoeveel van huur doen, komt op partijen en....'

'Bertha, wat zijt gij uitstekend ingelicht,' zei mijnheer Westra schertsend, 'gij schijnt overal agenten te hebben. Is het in Leuven bij geval ook een jonge dame?'

'En hoe heeft hij tegenover Karel gehandeld?' vervolgde de huishoudster, die zich niet licht van haar stuk liet brengen. 'Zie, gij weet er alles van uit zijn brieven. Karel is zeker niet voornaam genoeg meer voor dien meneer, maar ik ben toch benieuwd wie van de twee 't het verst zal brengen.'

'En ik ben er benieuwd naar, hoe Karels kamer er uitziet,' zei de heer Westra opstaande, daar hij geen kans zag, op een andere manier den woordenstroom zijner huishoudster te stuiten. 'Karel komt eerst met den laatsten trein, en hij zal wel zoo vermoeid zijn, dat hij er van avond niet veel meer van zien zal.'

'En ik, ik weet niet hoe het komt, maar ik kan vandaag niets doen. Ik geloof dat het van de zenuwen komt. Zie, meneer, ik heb maar een dom verstand en ik hoop dat ik mij vergis, maar ik ben er toch bang voor, dat Karel bij Van Schalkwijk komt. Het zijn sterke beenen, die de weelde dragen, meneer, dat hebt ge wel aan de Verhoek's gezien. Eerst zoo eenvoudig en nu....'

Zoo sprekende waren zij boven aan de trap gekomen en hadden Karels kamer bereikt.

'En gij zegt dat ge vandaag niets doen kunt!' riep de heer Westra bij den aanblik der kamer uit, waar alles glom van frischheid en helderheid.

'O, voor Karel!' antwoordde de trouwe ziel, 'voor hem wel. Ik zou mijn leven willen geven voor mijn jongen.'

'Bertha, reken er op, dat ik Karel omtrent alles zal inlichten,' zei de heer Westra geroerd. 'Voor geen geld van de wereld zou ik willen, dat hij werd zooals Willem van Deinse.'

'O, maar dat zal hij niet,' antwoordde Bertha met iets vochtigs in haar oog, 'hij heeft een hart van goud.'

VII.

Het begon al donker te worden; Karel Westra had reeds eenigen tijd het potlood, waarmee hij wiskundige figuren trok op groote vellen papier, uit de hand gelegd en staarde in de toenemende schemering. Was hij, zooals men hem op school al noemde,

een wiskunstige kop, hij was toch ook een mijmeraar gebleven, een, die niet zorgeloos en blij het leven doorging, maar alles zorgvuldig wikte en woog, te ernstig voor zijn jaren, maar aan dien ernst een rijpheid ontleenend, die anders in den regel alleen de ondervinding geven kan.

Achterover in zijn stoel leunend, keek hij werktuiglijk naar de kegels en bollen, die hij geteekend had, en waarvan hij de lijnen eer raadde dan dat hij ze zag. En van het papier keek hij naar buiten, de straat in, waar de huizen, de voorbijgangers doezelige vormen aannamen, schaduwen werden, die wegdoken of haastig voorbijgleden.

‘Zoo gaat het ook in het leven,’ mijmerde hij, ‘wat vandaag glanst en schittert is morgen verduisterd en dof.’

Karel Westra was thans een maand bij mijnheer Van Schalkwijk in betrekking. Diens aanbod was juist op een oogenblik gekomen, dat Karel, na drie jaar in Duitschland geweest te zijn, grooten lust gevoelde naar het vaderland terug te keeren. Hij had dan ook niet lang gewacht met het aan te nemen, toen zijn oom Frans, dien hij daarover eerst had geraadpleegd, daartegen geen bedenkingen opperde.

De betrekking zelf was hem niet tegengevallen, maar voor de menschen, met wie hij in aanraking kwam, kon hij maar geen genegenheid gevoelen. Veel liever had hij zich op een afstand gehouden, doch zijn oom Verhoek was oorzaak, dat hij ook den familiekring der Van Schalkwijk's werd binnengeleid, waar hij hen in hun huiselijken wandel kon waarnemen.

Van Schalkwijk was op en top een man van zaken, die zich noch door godsdienstige, noch door zedelijke beginselen liet leiden in zijn strijd om het leven, dien hij in dien zin opvatte, dat het leven *hem* alle gemakken en voordeelen moest aanbrengen, onverschillig of anderen daardoor werden te kort gedaan. Hij was een cynicus, die zijn meeningen niet onder stoelen of banken stak, maar er brutaalweg voor uitkwam.

Zijn vrouw was veel geslepener en veel meer diplomaat Zij bezat geen hart, maar wist toch hard te veinzen, en waar haar man onomwonden zijn baatzuchtige theorieën verkondigde, wist zij die in fluweelzachte woordjes te wikkelen, maar door het fluweel scheen de scherpe klauw van de kat. Daarbij vond Karel haar onuitstaanbaar met haar eeuwig gepoch over haar aristocratische afkomst, en hij vroeg zich af wat toch wel haar hooggeboren broer voor een mensch zou zijn, die door mevrouw als het model van een edelman werd geprezen.

Fred was een luie, brutale jongen, die den meesten tijd in de koffiehuizen doorbracht, een matador was in kegelen en biljarten, maar van zijn vak zelfs het a.b.c. niet verstond. Van Schalkwijk werd in zijn fabriek ten minste in zoover gerespecteerd, dat hij van alles uitstekend op de hoogte was en desnoods zelf den hamer en de vijl wist te hanteeren. Hij waardeerde, zooal niet den werkman, dan toch het werk; maar Fred, die het hooge woord voerde, doch bij den beginneling in bekwaamheid achterstond, werd door allen gehaat. Hij scheen daar zelfs eene soort van genoegen of althans voldoening in te vinden. ‘Als ze durfden,’ zei hij dikwijls, ‘zouden ze me wel willen verscheuren.’

Lucie was het verwaandste en ijdelste meisje, dat Karel ooit gezien had. Aan de brutaliteit van haar vader paarde ze den trots harer moeder. Zij had gedacht dat ze den ingenieur gemakkelijk zou kunnen inpalmen, en dat deze het als een groot voorrecht zou beschouwen. met haar gunst vereerd te worden. Maar toen ze zag dat Karel haar op een afstand hield en haar zelfs met zekere hoogheid behandelde, vatte

ze een hevigen haat tegen hem op. Haar ijdelheid was gekwetst, en gekwetste ijdelheid is wraakzuchtig.

De moeder van Van Schalkwijk, met wie hij een paar maal gesproken had, was de eenige persoon in dit moderne huisgezin, met wien Karel overeenstemde. Zij deed hem door haar zachtheid en haar eenvoud aan zijn eigen moeder denken, en zij toonde zich zeer dankbaar, als Karel haar een enkelen keer kwam opzoeken.

‘Ik ben een oude vrouw,’ zei zij, ‘ik kan met den nieuwen tijd niet mee. Ze vinden me ouderwetsch, omdat ik me niet vereenigen kan met wat men tegenwoordig den goeden toon noemt. In mijn jongen tijd, dacht men over veel dingen heel anders, maar thans kent men geen hooger streven, dan elkaar in alles de loef af te steken.’

Karel voelde, hoeveel verdriet, hoeveel bekommering er onder die woorden verscholen was. De oude vrouw zag scherp, zij had veel ondervinding, en al mochten haar zoon en haar schoondochter de schouders ophalen over hare bekrompenheid, het ontging haar toch niet, dat zij de tering niet naar de nering zetten, en zij duchtte het ergste. Zij had niemand, met wien zij kon spreken over hetgeen er in haar omging; men begreep haar niet, men luisterde zelfs niet naar haar, en zij zweeg ten laatste maar o met zulk een bange bekommering in het hart. Met tranen in haar oogen vroeg zij zich dikwijls af, wat er van haar kleinkinderen zou terechtkomen, die aan alle gezag waren ontgroeid en begrippen huldigden, welke zij verderfelijk achtte. Zij zat uren achtereen op haar kamer aan haar rozenkrans te bidden, hopend daardoor het onheil af te wenden, dat zij voelde, dat eenmaal, misschien weldra, over haar huis zou neerdalen.

Toen ze voor de eerste maal Karel gezien en gesproken had, begreep ze, dat hij althans niet met de besmettelijke giftkoorts van onzen tijd besmet was, en zij sidderde bij de gedachte, dat het hem mocht gaan als de Verhoek's, die door den noodlottigen invloed van haar zoon en schoondochter waren meegesleept in den maalstroom van onzen tijd.

Maar tot haar groote voldoening bespeurde ze weldra, dat de ingenieur onvatbaar bleek voor de dampen van ongezonde eerzucht en grootheidswaan, die de atmosfeer der Van Schalkwijk's bezwangerden, dat hij zich niet liet verlokken door den glans van het klatergoud. Al spoedig ontstond tusschen hen beiden, ondanks het groote verschil in jaren, een wisselstroom van gedachten: Karel had medelijden met de vrouw, wie, ondanks de schittering, welke haar voor het oog omgaf, en de gemakken, waarmee zij omringd was, een zoo koude, vreugdelooze levensavond was beschoren; en mevrouw Van Schalkwijk van haar kant achtte den jonkman hoog, die met zijn gezonde, echt christelijke levensopvatting, zijn voldoening enkel zocht in de vervulling van zijne plichten.

Terwijl Karel in het halfdonker zat te mijmeren, gingen zijn gedachten ongemerkt terug naar het verleden. Wat scheen het hem zonnig toe en wat betreurde hij het nu! In de donkerte, die meer en meer toenam, meende hij Nelly te zien en hare stem te hooren, die hem verweet, dat hij haar had vergeten.

Hij had in langen tijd niet meer aan haar gedacht. De omstandigheden hadden daar veel schuld aan gehad, en ook de houding van Willem. Wat hij voor dezen gevreesd had, was gebeurd. De hoogmoed en de eerzucht hadden in Willems hart steeds dieper wortelen geschoten, en langzamerhand had hij den band losser gemaakt, die hem met den vriend zijner jeugd verbond. Zijn brieven werden steeds zeldzamer en onbeduidender, en wat hij nog schreef had altijd zijn eigen persoon, zijn lieve vooruitzichten, zijn droomen van rijkdom, eer en roem tot onderwerp. Was het wonder, dat Karel in zijn antwoorden langzamerhand den vertrouwelijken, hartelijken

toon van vroeger liet varen, daar hij de kloof met den dag breeder zag worden, die hem van Willem scheidde? Ten laatste schreef Willem niet meer; Karel kreeg alleen nog de kennisgeving van zijne verhooging en daar was het mee uit.

(*Wordt vervolgd.*)

Op wilde paden.
Avontuur in de Cordilleras van Peru.

Als het buiten stormt en de wind den regen tegen de ruiten sliert, is het lustig, in eene goed verwarmde kamer dicht bij elkander om den haard te zitten. Vol aandacht luisteren de bewoners naar de vertellingen der grootouders of naar de meedeelingen van een ervaren huisvriend, om wien jong en oud zich scharen, evenals de gasten van een Arabisch koffiehuis om een grijsgebaarden sprookjesverteller. Hoe avontuurlijker de geschiedenissen zijn, hoe beter, en vooral het jonge volkje kijkt met schitterende oogen tot den verhaler op, wiens vermetelheid en tegenwoordigheid van geest het bewondert.

Zoo was het ook in mijn ouderlijk huis, dat in een vriendelijk stadje in het Ertsgebergte stond. Tot de dagelijksche bezoekers behoorde oom Philip, een stevige zestiger met grijze haren en een krachtige, maar welwillende uitdrukking op zijn gezicht. Jarenlang had hij de wereld doorkruist: met de Roodhuiden in het

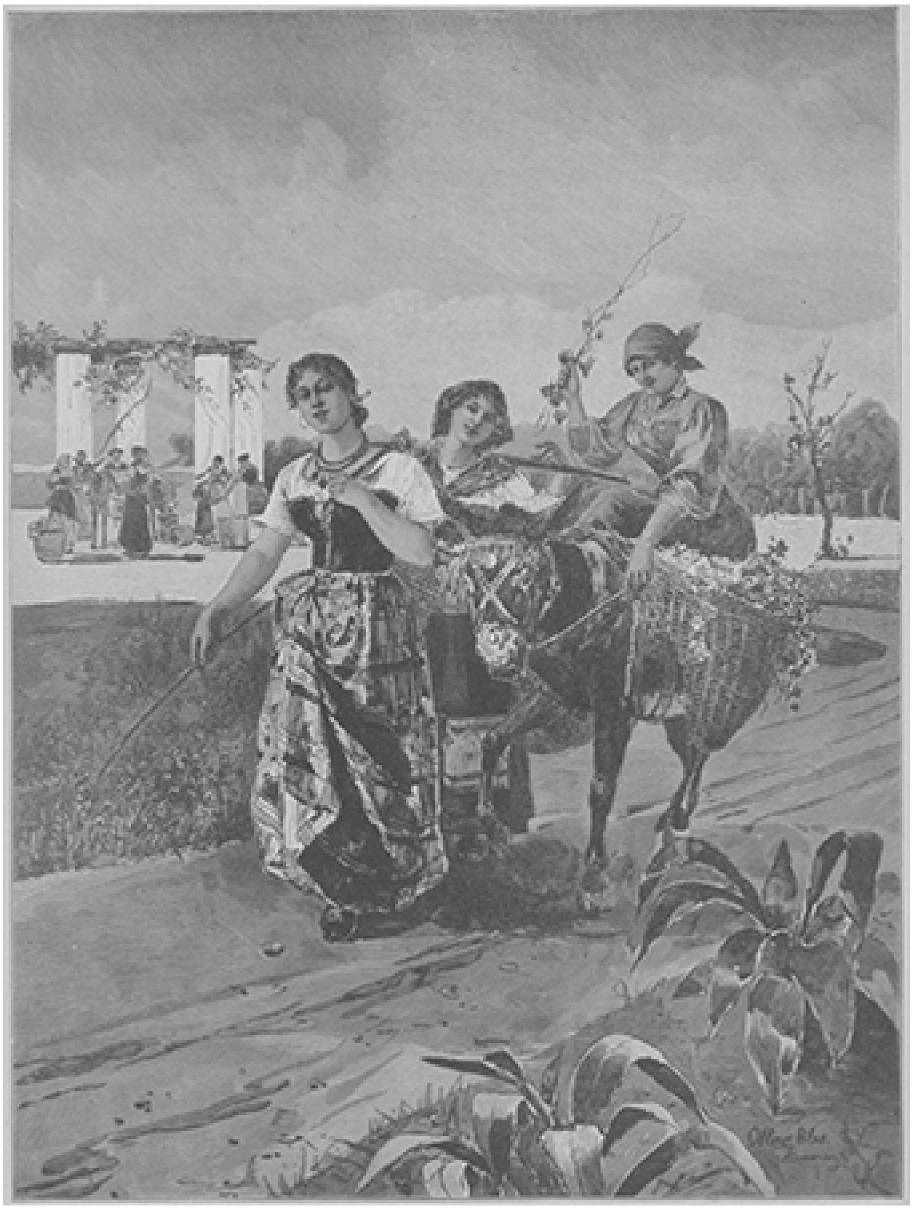

WIJNOOGST IN ITALIË, NAAR EEN WATERVERFTEEKENING VAN O. BLAS.

Westen van Amerika had hij de vredespijp gerookt en met de *squatters* in Australië de onmetelijke weiden hunner kudden schapen bezocht; hij was op de slavenmarkten te Quillimane en Tete in Oost-Afrika getuige geweest van den schandelijken menschenhandel en had in de Sahara een gastvrije ontvangst gevonden in de tenten der Toeareg's. Hij had veel gezien en veel geleerd, en zijn uitmuntend geheugen gaf aan zijn vertellingen een heel eigenaardige bekoorlijkheid.

Op een stormachtigen avond verscheen oom tot onze groote vreugde vroeger dan gewoonlijk. Buiten loeide de storm en kletterde de regen neer; in één woord, het was juist een weer om gezellig bij elkaar in een warme kamer om de brandende lamp te gaan zitten, en onze huisvriend met veel ondervinding kwam daarom als geroepen. Wij wisten vooruit, dat hij ons uit den rijken schat zijner herinneringen het een of ander zou vertellen. Hij liet zich dan ook niet lang noodigen, stak zijn pijp met den dikken, met zilver beslagen meerschuimen kop aan en begon:

GEZICHT BIJ ZUTFEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. SCHINDLER.

Het was in den zomer van het jaar 1854, dat ik mij in Peru bevond, welks fabelachtige rijkdom aan goud eenmaal de heele wereld verbaasd heeft. Mijn plan was, van uit Lima in het nog weinig bekende binnenland door te dringen, de Cordilleras, die in twee geweldige bergketenen het land doorsnijden, te leeren kennen, de onafzienbare hoogvlakten, *punas* geheeten en gedeeltelijk met sneeuw en ijs bedekt, over te steken en ten slotte de Montana, een uitgestrekte, nog met oerwouden bedekte landstreek, te bezoeken. Op dezen weg van verscheidene honderden mijlen zou ik, naar ik hoopte, herhaaldelijk gelegenheid hebben, de talrijke ruinen van

tempels en paleizen uit den tijd der inca's te doorvorschen en de beschaving der oude Peruanen, die uit deze monumenten spreekt, te bewonderen.

Te Cuzca, de voormalige hoofdstad van het rijk der inca's, was ik nan plan, mijn voorraad proviand en ammunitie aan te vullen, en een bekwamen gids door het gebergte en de wildernissen te nemen. Langer dan mijn voornemen geweest was vertoefde ik te Cuzca, dat na de verwoesting der oude stad door de Spanjaarden in het jaar 1533 op de puinhoopen nieuw is opgebouwd. Nog zijn er geweldige overblijfselen der vroegere heerlijkheid te zien, natuurlijk niet meer dan puinhoopen, maar waaruit men kan opmaken, hoe grootsch het geheel eenmaal geweest is. De muren van den zonnetempel Juti dienen thans het Christendom, want op zijn puinhoopen bouwden de verovenaars de kerk en het klooster van San Domingo, terwijl de fondamenten van den tempel der Bruiden van de Zon thans het klooster Santa Catalina dragen. Het grootscht zijn echter de overblijfselen van het oude paleis der inca's en de vestingwerken op de rotsen van Sacsahuaman.

Eindelijk was mijn uitrusting voltooid, die bestond in aanzienlijke voorraden gedroogd ossen- en schapenvleesch, dat het vochtige klimaat der Montana nog het best weerstand biedt, verder in chocolade, zout, koffie en andere levensmiddelen. Van kruit en kogels was ik rijk voorzien; mijn goed tweeloopsgeweer, revolver en bowiemes waren in den besten toestand, en mijn kleeren beantwoordden volkomen aan de eischen der verre en gevaarlijke reis in wilde, onbekende streken.

Op aanraden van een Spaanschen koopman te Cuzco, die mij bij mijn inkoopen herhaaldelijk behulpzaam was geweest, had ik een Mesties als bediende aangenomen, een stevigen jongen, Pedro geheeten, die mij vooral van groote waarde was, omdat hij zich met de wilde Indianen in de Pampa's, van wier taal ik geen woord verstond, kon verstaanbaar maken. Met drie muildieren en twee ezels, gedeeltelijk dienend om bereden te worden, gedeeltelijk om pakken te dragen, braken wij in de vroegte van een heerlijken zomermorgen op.

Peru is het klassieke land der revoluties, en maar zelden geniet het een korten tijd van rust. Elke eerzuchtige officier, elke ondernemingsgezinde avonturier, waaraan hier geen gebrek is, wil een poging wagen om de bestaande orde omver te werpen en zich zelf aan het hoofd der republiek te plaatsen. Een hoop schavuiten, die niets te verliezen hebben, worden geworven, men trekt van plaats tot plaats, zet de ambtenaren af en vervangt ze door andere, en wanneer het geluk den leider der beweging gunstig is, bereikt hij met zijn bende, middelerwijl tot een heel leger aangegroeid, Lima, den zetel der regeering, die hij verjaagt, om zelf president te worden, tot vaak al zeer spoedig een andere partijganger komt en hetzelfde spelletje herhaalt.

Ten tijde van onze vertelling streden de beide republikeinen Castilla en Echenique om het presidentschap. De eerste had de Murochuccho's voor zich weten te winnen, die wegens hun bloeddorstigheid algemeen gevreesd waren. Deze Indianen, op wie de beschaving nog zoo goed als geen invloed had uitgeoefend, lieten zich de welkome gelegenheid om te rooven en te plunderen niet ontgaan, en aan hen had Castilla voor een niet gering gedeelte de overwinning op zijn tegenstander te danken.

Maar zeer langzaam werd onze reis voortgezet, want de zwaar geladen dieren en de slechte wegen lieten grooten spoed niet toe. Berg op en af ging het in vermoeiende marschen, die mij echter gelegenheid gaven, de met elke duizend voet hooger of lager afwisselende landschapsgezichten te bewonderen. Boven op de kale, door ijzige winden bestreken *puna* scheen alle leven uitgestorven te zijn; slechts hier en daar zag men een condor met majestueus klapwieken boven diepe afgronden zweven, of

in de verte een hoop *vicunas*, een soort schapen die de Cordilleras bewonen, van rots op rots springen. Verder dierleven trof men in deze woestenij niet aan, en ook de plantenwereld was enkel door eenige mossoorten en een paar verschrompelde dwergdennen vertegenwoordigd.

(*Wordt vervolgd*)

Wat een kathedraal verhalen kan.

I.
Een bisschop, die een leger staande houdt.

Er is haast geen stad van eenige beteekenis of ze bezit een oude kerk, een raadhuis of eenig ander gebouw uit den grijzen voortijd, dat, hoezeer soms ook verwaarloosd en gehavend, toch door zijn forsche en edele lijnen zelfs in zijn vervallen staat nog van een grootsch verleden spreekt.

Er was een tijd - en die is nog zoolang niet voorbij - dat men die gedenkstukken van het voorgeslacht minachtend voorbijging, ze onverschillig in puin liet zinken en door slordige kalfatering alleen voor zoover in stand hield als zij nog tot het een of ander pro aïsch doeleinde, het bergen van ouden rommel bij voorbeeld, konden gebruikt worden. Ja, er zijn nu nog gemeenten, waar men er handen met geld voor over heeft om alle overblijfselen uit vroeger tijden op te ruimen, als stelde men er een eer in, de laatste sporen van het verleden weg te wisschen.

Over het algemeen echter openbaart zich tegenwoordig een verblijdende belangstelling in die oude gebouwen, welke aan iedere stad haar eigenaardig karakter geven. Men begint te begrijpen dat zij eerbiedwaardige erfstukken zijn van het voorgeslacht, waaraan het tegenwoordige geslacht niet roekeloos de handen mag slaan op straffe van haar eigen eervolle afkomst te verloochenen, evenals de afstammeling van een aanzienlijk geslacht zou doen door de familiestukken van zijn voorzaten te vernielen. Men gaat beseffen dat in de verweerde steenen van die kerken en gemeentehuizen, van die torens en poorten de geschiedenis geschreven staat van het leven en streven, van het strijden en lijden der vaderen; dat die gebouwen de stomme getuigen zijn geweest van hun vreugde en voorspoed, van hun rampen en rouw; dat zij nu nog de beste toelichting leveren tot de historie, die wij uit de boeken leeren.

Als ieder eens in hoofdtrekken de geschiedenis kende van de oude hoofdkerk zijner stad, die hij misschien dagelijks gedachteloos voorbijgaat, hoeveel helderder zou niet zijn inzicht wezen in de wording van de hedendaagsche maatschappij! Die hoofdkerk toch is gemeenlijk het belangrijkste monument van de plaats, waarmee van de vroegste tijden af het wel en wee van de burgerij op het innigst was verbonden. Haar bouw valt in het bloeitijdperk van de vroegere ontwikkeling der stad; naar de grootschheid van haar ontwerp of den rijkdom harer oorspronkelijke versiering kan men dus afmeten de belangrijkheid der plaats, de welvaart, de vroomheid en den kunstzin van haar bewoners in dien tijd.

De vergelijking van hetgeen zij wisten te scheppen met hetgeen het tegenwoordige geslacht tot stand brengt, doet ons zien dat wij in menig opzicht veel van hen kunnen leeren.

En als wij dan nagaan welke stormen dat werk der vaderen hebben geteisterd, dan zien wij de beroeringen en omwentelingen der vervlogen eeuwen om zoo te zeggen voor onze oogen; de geschiedenis krijgt leven en kleur, en door helderder inzicht in

het verleden leeren we ook het heden beter begrijpen. Zoo ooit, dan is hier de dikwijls aangehaalde versregel van Bilderdijk op zijn plaats:

In 't Verleden ligt het Heden,
In het Nu wat worden zal.

Hoeveel beter dan uit saaie schoolboeken zou de jeugd de vaderlandsche geschiedenis kunnen leeren uit die gedenkstukken van den voortijd! Het Valkhof te Nijmegen, de Dom van Keulen, de Ridderzaal en de Gevangenpoort te 's-Gravenhage, het voormalig stadhuis van Antwerpen - welke boeiende verhalen zouden daaraan zijn vast te knoopen, die door de jonge weetgierigheid met graagte zouden worden opgenomen! Zulke eeuwenheugende bouwwerken toch, met de gebeurtenissen, waarvan zij de herinnering bewaren, spreken anders tot de jeugdige verbeelding dan de dorre rijen jaartallen, waarmee nu onze jongens soms geplaagd worden. En hadden zij van kindsbeen aldus geleerd, de taal dier stomme getuigen van het verleden te verstaan, met welke belangstelling zouden zij dan op later leeftijd dergelijke monumenten in den vreemde ondervragen, die nu zoo vaak wezenloos worden aangegaapt, terwijl uit hun oplettende beschouwing toch zooveel leering en genot is te putten.

Het innig verband tusschen de gebouwen van een stad en de geschiedenis niet van die stad alleen, maar van het heele land, heeft den grooten Franschen bouwmeester Viollet-le-Duc de gedachte ingegeven tot zijn vermaard werk, de *Geschiedenis van een stadhuis en van eene kathedraal*, waarvan kort geleden een Nederlandsche vertaling het licht zag.[1]

Daar kan men leeren wat een oude kathedraal, een oud stadhuis ons verhalen kunnen. Door de stichting en de verdere lotgevallen na te gaan van de hoofdkerk en het gemeentehuis der Fransche stad Clusy geeft de schrijver ons ongezocht een aanschouwelijk overzicht van de wording en ontwikkeling der maatschappij van de eerste tijden onzer jaartelling af tot op onze dagen toe.

Hij begint met ons te verplaatsen in het wild bewogen tijdperk, toen de Romeinsche heerschappij, na zich over bijna heel Europa te hebben uitgestrekt, op haar beurt moest wijken voor de invallen der Germaansche volksstammen. Gallië werd overstroomd door de strijdhaftige Franken, die zegevierend de eene stad na de andere binnenrukten, alles plunderend en verwoestend.

In die bange dagen vonden de weerlooze steden haar natuurlijke beschermers in de bisschoppen, onder wier vaderlijke leiding zich zachtjes aan, op de puinhoopen der heidensche beschaving, een welgeordende christelijke maatschappij had ontwikkeld.

Dat was ook te Clusy (Clusiacum) het geval De oude Romeinsche instellingen hadden er allengs voor een eigen christelijk bestuur plaats gemaakt. In het *praetorium* of gerechtshof, waar vroeger de Romeinsche *practor* gebood, zetelde nu de bisschop, niet enkel als geestelijk herder, maar ook als burgerlijk rechter. De tempel van Diana had de bouwstoffen moeten leveren voor de kathedraal van den H. Stephanus, die zich nu in zijn plaats verhief. En in de voormalige *curia* der Romeinen zetelde thans het stadsbestuur.

De *curiales* of raadsleden waren op het oogenblik in de diepste verslagenheid gedompeld; want door de stad had zich het schrikwekkend bericht verspreid dat de

1 'De Geschiedenis van een stadhuis en van eene kathedraal' van Viollet-le-Duc, door Th. Molkenboer uit het Fransch in het Nederlandsch overgezet en met een voorwoord van Dr. P.J.H. Cuypers, uitgegeven en gedrukt bij de Erven F. Bohn te Haarlem. (Met talrijke afbeeldingen.)

Franken in aantocht waren om ze, gelijk zoovele andere steden, uit te plunderen en uit te moorden.

Weerloos stond de stad aan de gruwzaamheid dier barbaren bloot; want ofschoon de Romeinsche keizers nog in naam heerschappij voerden over het land, misten zij sinds lang de macht om het tegen de overstelpende drommen der woeste Franken te verdedigen, en de nijvere bevolking, ongeoefend in den wapenhandel, was evenmin bij machte zich zelf te verweren.

In de algemeene radeloosheid, stelde een der raadsleden voor, alle kostbare voorwerpen en het gemunte geld op de markt samen te brengen, ten einde daarmee de Franken, wien het toch hoofdzakelijk om plundering zou te doen zijn, te bevredigen. Maar een ander voerde daartegen zeer terecht aan, dat de roofgierige barbaren zich niet zouden tevreden stellen met hetgeen hun vrijwillig aangeboden werd en zich daardoor niet zouden laten weerhouden, in de huizen naar verderen buit om te zien.

Toen stelde een der *curiales* voor, dat men zich tot den bisschop wenden zou, opdat deze met zijn zedelijke macht het gevaar van de bedreigde stad mocht afkeeren door den vijand te gemoet te gaan. De bisschop had inmiddels zijn geestelijken reeds rondom zich vergaderd ten einde te overleggen wat in deze benarde

omstandigheden tot redding der stad gedaan kon worden. Hij ontving de radelooze *curiales* minzaam en beloofde te doen wat in zijn vermogen was om de stad voor den naderenden vijand te beschermen.

'Maar,' sprak hij, 'laat ons de barmhartigheid van den Almachtige inroepen, opdat Hij ook met ons zij, en dat Hij de ongelukken van onze stad moge afwenden, die onze zonden over haar hebben doen komen; want wat zouden wij zonder Hem kunnen hopen! Gaat alle medeburgers waarschuwen, dat een ieder zich in gebed begeeft. En wij, wij zullen ons naar de basiliek van den gelukzaligen Stephanus begeven en bij den schijn der lampen zullen wij den goeden en rechtvaardigen God smeeken ons onze schulden te vergeven en een blik van medelijden op ons volk te werpen. Wij zullen de kerk voor allen open laten, opdat een ieder zijne zonden openlijk zal kunnen belijden.... Morgen, bij het aanbreken van den dag, zal ik mij naar de markt begeven en zoodra de uitkijk de komst der Franken zal melden, zullen wij de stad uitgaan, hun te gemoet.'

Alles stroomde nu, in den donkeren avond, naar de basiliek, waar inmiddels de lampen ontstoken waren en de bisschop met zijn priesters zich binnen de koorafsluiting vereenigde Weldra was de heele kerk gevuld met de beangste geloovigen, die van hun bisschop redding verwachtten. Hij verhief zich van zijn zetel, plaatste zich voor het altaar, en te midden der diepste stilte de rechterhand opheffend, gaf hij met van aandoening bevende stem de geknielde schare zijn zegen.

DE BISSCHOP ZEGENT HET VOLK

De vrouwen snikten, de mannen sloegen zich op de borst of drukten het hoofd tegen de steenen, terwijl de bisschop, de stem verheffend, hun onder het oog bracht dat de zonden des volks de gramschap des Hemels over de stad hadden afgetrokken en dat alleen de rouwmoedige belijdenis hunner schuld en het nederig gebed Gods toorn van hun hoofden kon afwenden.

In de grootste stilte hoorde de schare die woorden aan, en toen de bisschop had uitgesproken, braken uit aller borst de snikken en jammerklachten los. Allen beleden luide hun zonden en smeekten deemoedig om vergeving.

Doch daar weerklonk op eens van het voorplein een schrikkelijke kreet: ‘De Franken! de Franken!’ huilde het volk, dat de kerk kwam binnengevlucht, terwijl anderen naar buiten stormden. Er ontstond een verbijsterend rumoer, te midden waarvan de bisschop zich ternauwernood ken doen verstaan. Maar hij wist de menigte tot bedaren te brengen, en terwijl hij ze aanmaande, te blijven bidden, trad hij zelf met eenige moedige mannen naar buiten.

Daar bleek, dat het niet de Franken waren, die de stad hadden overrompeld. Terwijl de burgers in de kerk waren saamgestroomd om te bidden, had een bende gauwdieven

daarvan gebruik gemaakt om in hun afwezigheid de aanzienlijkste huizen te plunderen. De schurken hadden deuren en meubels opengebroken, het gemunte geld, de sieraden en het kostbare vaatwerk meegenomen en zich reeds met hun buit in veiligheid gesteld. Slechts een paar achterblijvers werden gegrepen en, ondanks den raad van den bisschop, door de verwoede menigte, zonder vorm van proces, in het water geworpen.

In den morgen na dien schrikkelijken nacht wachtte de bisschop, overeenkomstig zijn belofte, met zijn priesters op de markt de komst der vijanden af en hield intusschen door hartelijke toespraken den moed der bekommerde burgers levendig.

Zoodra de man op den uitkijk de nadering der Franken gemeld had, wenkte hij zijn geestelijken zich in orde te scharen en gaf aan de menigte, op de markt verzameld, zijn zegen.

Reeds betraden de Franken de voorstad, toen zij, bij een kromming van den weg plotseling tegenover den bisschop stonden. Deze was gekleed in een wijd kasuifel (*casula*) van linnen, blank als room. Twee smalle gouden banden daalden van de schouders tot op de voeten. Zijn hoofd was gekroond met den bisschoppelijken mijter, bestaande uit een gouden band met twee zijdelingsche, witte lubben, door een purperen band gescheiden; van den gouden band om zijn hoofd hingen twee smalle banden, eveneens van goud, tot op zijn schouders af. In zijn linkerhand hield hij den bisschopsstaf met een klein zijdelingsch uitsteeksel van ivoor aan het boveneind, in den vorm van een schelp. Paarse handschoenen met goud geborduurd dekten zijn handen.

De priesters waren allen in witte koorhemden gehuld, die zonder gordel tot op de enkels neerhingen.

De voorsten van den troep Franken, die uit ongeveer vijftienhonderd man voetvolk en vierof vijfhonderd ruiters bestond, hielden eerst stil voor dit ongewone tooneel; maar hun aanvoerder, dit ziende, zette zijn paard aan en vroeg den bisschop barsch, wat hij begeerde.

‘Hertog,’ hernam deze, ‘zou het niet tot u zijn dat ik deze vraag zou kunnen richten? Komt gij als vriend? Zijt gij een bondgenoot of een vijand van het Romeinsche keizerlijk? Als gij hier bij ons als bondgenoot komt, zijn onze harten voor u open en zijn wij bereid uw mannen als onze broeders te ontvangen. En als gij komt als vijanden: wat hebben wij u dan gedaan? Welke beleediging hebt gij te wreken? De bevolking van Clusiacum is vredelievend, geheel alleen bezig met den landelijken arbeid en den handel; zij heeft niemand onrecht aangedaan, zij is niet gewapend en zou zich niet kunnen verdedigen. Waartoe zou zij wapens noodig hebben, wetend dat zij geen vijanden heeft. Waarom dan die oorlogstoerusting? Men zegt, dat de Franken, moedig in het gevecht, zacht zijn als de zwakken, gelijk het sterken betaamt. Ik heb het geloofd en daarom ben ik voor mijn kudde uitgegaan, om u te doen welen, dat zij buiten staat is, zich zelf te verdedigen, zoodat de dapperheid der Franken hier geen gelegenheid zal vinden zich te toonen.’

‘Goed, goed,’ antwoordde de aanvoerder, ‘laat ons door, wij weten wat wij hier te doen hebben.’

‘Neen, bij den levenden God, ik zal deze plaats niet verlaten! Ga over mijn lijk en over dat van mijn priesters, als gij wilt doorgaan zonder mij aan te hooren! Gij komt om de kudde te vernielen, dan is het rechtvaardig dat gij eerst den herder verplettert! Maar onthoudt de woorden van een grijsaard, die voor u staat alléén gewapend met zijn woorden van vrede: De ware, barmhartige en wrekende God verdedigt de

zwakken en straft vroeg of laat hen, die misbruik maken van hun kracht door zich zonder eenig gevaar op weerloozen te werpen om hun te ontnemen wat zij bezitten.'

Vervolgens op het kruis wijzend, schilderde hij de macht van den Gekruisten God, die het heidensche Rome had overwonnen en nu volken zonder tal opriep opdat zij onder zich de brokken der keizerlijke heerschappij zouden verdeelen; en zich eindelijk op het oordeel van dien God beroepend, plantte hij het blinkende kruis vlak voor den kop van des aanvoerders paard, zoodat dit terugweek.

'Wie heeft u gezegd, dat wij hier als vijanden komen?' vroeg de aanvoerder eindelijk, en toonde zich bereid te onderhandelen. Hij wenschte levensmiddelen en tweehonderd ponden goud. De bisschop beloofde dat hem alles zou gegeven worden, mits hij zwoer dat niet één inwoner mishandeld en niet één huis geplunderd zou worden.

'Ik beloof het u,' sprak de Frank.

'Zoo wees gezegend.' En de bisschop strekte de hand zegenend over de Franken uit; men zag hoofden zich buigen onder het gebaar van den herder.

Deze hief met de priesters een loflied aan en zingende gingen zij de Franken voor naar de stad, terwijl het volk overal neerknielde, waar de prelaat voorbijkwam.

In het gemeentehuis zou den aanvoerder het goud worden ter hand gesteld, dat hij zich als schatting bedongen had; al het gemunte geld, de edelgesteenten, de gouden en zilveren vaten en de kostbare stoffen werden op de tafel bijeengebracht, maar zij bereikten niet het gewicht, door den hertog bepaald. Daarom gelastte de bisschop dat de gouden platen, die het ciborium van het altaar in de St.-Stephanuskerk bedekten, er bij zouden gevoegd worden. Terwijl men wachtte dat zij op de weegschaal konden gelegd worden, verhaalde de bisschop hoe in den nacht een dievenbende de aanzienlijkste huizen geplunderd had, waardoor de stad van de middelen beroofd was, zich vrij te koopen.

De Frank dacht eenige oogenblikken na, fluisterde zijn mannen iets in het oor, en tot groote verwondering van den bisschop en de omstanders werden de roovers, twee aan twee aan elkaar gebonden, door soldaten binnengebracht.

'Zijn deze mannen niet de roovers, van wie gij spreekt?' vroeg de hertog.

'Ja, zij zijn het!' riepen de *curiales*,

'Zij zijn gegrepen weinige mijlen van hier,

gestolen voorwerpen met zich dragend,' hernam de hertog; 'men brenge den buit.'

Zoo geschiedde, en toen de edele metalen gewogen werden, bevond men dat het vereischte gewicht overtroffen was. Nu mocht de bisschop de gouden platen van het ciborium behouden en de Frank schonk hem bovendien nog zooveel voor de kerk als er meer was dan het gevraagde gewicht. Den aanvoerder der rooverbende kloofde hij met zijn strijdbijl het hoofd, tot loon voor zijn verraad.

Den volgenden dag verlieten de Franken de stad. Wel hadden in den nacht, ondanks de beloften van het opperhoofd, eenige ongeregeldheden plaats gehad; maar niet één inwoner was toch gewond of gedood. Met reden was daarom de bevolking van Clusiacum haar bisschop dankbaar, wijl hij door zijn tusschenkomst de stad voor groote rampen bewaard had.

Op den kruisweg, waar de ontmoeting van den bisschop met de Franken had plaats gehad, werd een kruisbeeld opgericht. Vervallen en telkens weer hersteld, kan men het nog zien op den hoek van het kleine plein, waar de drie hoofdstraten op uitkomen, niet ver van de spoorwegstatie. Daar verhaalt het nog aan ieder, die de taal der monumenten weet te verstaan, hoe tijdens de invallen der Franken Clusy door zijn bisschop gered werd, en in 't algemeen hoe in den wilden maalstroom, die het heele Romeinsche rijk meesleepte, onder de hoede der bisschoppen, de jonge christelijke beschaving behouden bleef.

(*Wordt vervolgd.*)

J.R. VAN DER LANS.

Bij de Platen.

Wijnoogst In Italië. -

Italië is toch een gezegend land, niet alleen rijk in natuurschoon, maar ook in weelderige en overvloedige vruchten. Bijzonder de druif gedijt er als in weinig oorden der wereld. Onder zijn warme koesterende zon kent men geen slechte wijnjaren; goed wordt de wijn er altijd, al wisselt ook de hoeveelheid soms wat af. En daarom heeft de wijnoogst in Italië, vooral in de bloeiende landouwen van Toscane, het karakter van een vroolijk feest.

Daarheen verplaatst ons het tafereel op blz. 188; wij nemen hier deel aan den vroolijken oogst van een bijzonder voordeelig wijnjaar.

De wijnstok in Italië wordt een zware boom, dikwijls met een stam van een arm dik. De ranken worden niet, zooals in de Duitsche wijnbergen, tegen staken opgeleid, maar slingeren zich langs wilge- en moerbeiboomen - ranken van tachtig voet lengte zijn hier geen zeldzaamheid - of men laat ze prieëlen vormen door de vertakkingen over latwerk uit te breiden, dat op steenen palen rust. Daar kan de zon ongehinderd door spelen en ontwikkelt dan ook een groote kracht. Als de maand Augustus ten einde loopt, hangt alles vol met zware, bruin, groen of zwartblauw gekleurde trossen, waar de suiker om zoo te zeggen uitdruipt. In manden worden nu deze trossen bijeenverzameld en naar huis gehaald.

Onze gravure vertoont zulk een wingerdprieel waar de landlieden met den oogst bezig zijn, en op den voorgrond een drietal meisjes, die met druiven beladen korven huiswaarts voeren.

De landlieden in Toscane zijn groote, slanke, gebronsde mannen, dikwijls met fijne trekken, en de vrouwen kunnen soms op werkelijk klassieke schoonheid aanspraak maken. De meestal flink opgeschoten en evenredig ontwikkelde meisjes hebben blozende, zacht gevulde, lief ovale gezichten; het niet te hooge voorhoofd met de weelderige, gewoonlijk krullende haarlokken, de rechte, fijngevormde neus, de levenslustige roode mond en de donkere vurige, amandelvormige oogen, nu eens fluweelig zacht, dan weer glinsterend van levensmoed en levenslust, oefenen vooral op den toerist uit de noordelijke landen een groote bekoring uit. Vooral bezielen zij de kunstenaars tot menige bevallige schepping, zooals het tafereel in dit nummer alweer bewijst.

Gezicht bij Zutfen. -

Al kan ook Nederland in natuurschoon met Italië niet wedijveren, zijn kalme grijze luchten en wijde vergezichten, zijn frissche wateren en groene weiden bieden toch weer bekoorlijkheden, die men in Italië tevergeefs zoeken zou en niet minder het penseel van den schilder verlokken. In de kunstwereld geniet net Hollandsche landschap zelfs een bijzondere vermaardheid, dank aan de vele meesters van de oude en de nieuwe Hollandsche school, die het eigenaardige vaderlandsche schoon zoo goed begrepen en gevoeld en zoo meesterlijk weergegeven hebben.

En niet enkel die Hollandsche schilders, ook de buitenlandsch kunstenaars worden door de schoonheden van het Hollandsche landschap aangetrokken. Duitschers, Franschen, Engelschen en zelfs Amerikanen komen die lage landen en grauwe luchten bestudeeren. De schilderij, die wij in dit nummer weergeven, is een vernieuwd bewijs van de belangstelling, door den vreemdeling voor het Hollandsche landschap aan den dag gelegd. De Duitsche kunstenaar H. Schindler biedt ons hier een behoorlijk plekje uit het schilderachtig Gelderland te aanschouwen, een hoekje in de nabijheid van Zutfen. De lezer, die in die omstreken bekend is, moge uitmaken, waar dat plekje juist is gelegen en of het nauwkeurig naar de natuur weergegeven is. Wij vergenoegen ons alleen met het te bewonderen.

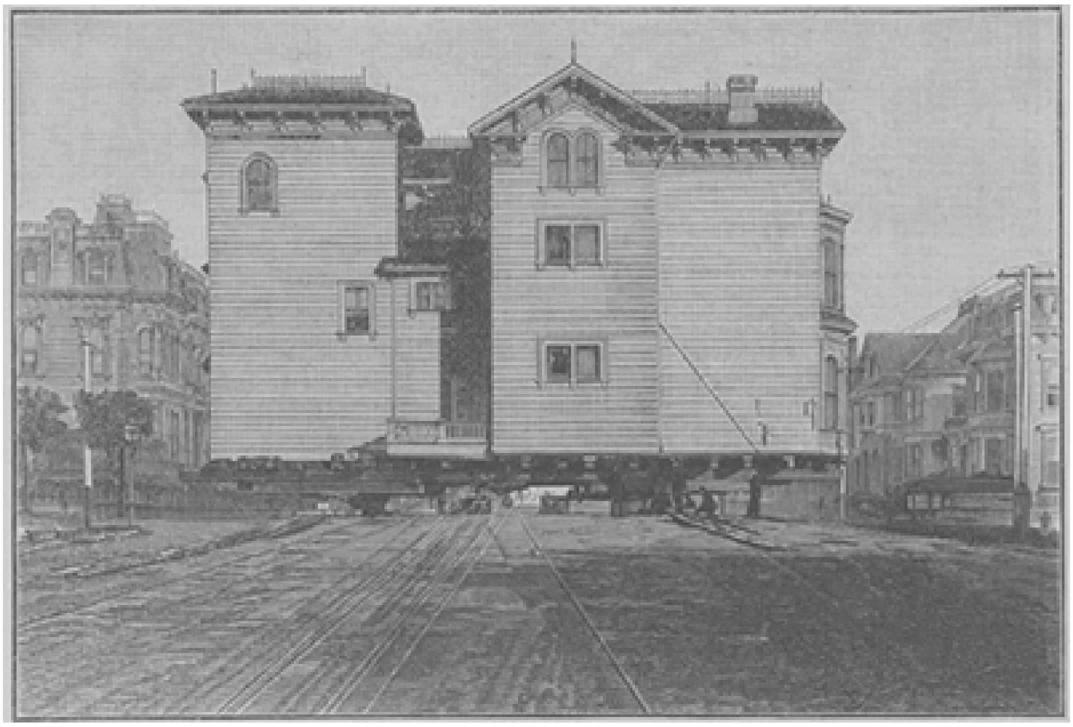

VERVOER VAN EEN HUIS TE SAN FRANCISCO.

Het vervoer van huizen in San Francisco,

dat men hier naar photographische opnamen ziet afgebeeld, is lang zoo'n karwei niet, als men oppervlakkig wel zou meenen. Gelijk vele andere gebouwen in ‘Frisco’ is namelijk ook dit huis uit hout gebouwd en alleen de schoorsteen, die van de benedenverdieping tot aan het dak reikt, uit steen opgetrokken. Met dat al blijft het toch een knap stuk werk, zoo'n huis van twee verdiepingen, dat van voren 40 en van ter zijde 120 voet meet en behalve de keuken en verdere dergelijke vertrekken veertien kamers bevat, zonder beschadiging, door middel van ondergelegde balken en rails, een eind ver te verplaatsen. Zoo'n verhuispartij met huis en al duurt vaak verscheidene weken, ja soms nog langer, als namelijk, met het oog op het drukke straatverkeer de *house moving* (het huizenvervoer) alleen des nachts kan plaats hebben.

Een groote hindernis vormt daarbij dikwijls het telephoonnet, dat de heele stad overspant en men ziet zoo'n wandelend huis dan ook altijd vergezeld van een aantal telephoon-arbeiders, die de belemmerende draden moeten wegnemen en, zoodra het reizend gevaarte voorbij is, weer vasthechten.

[Nummer 25]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg*)

Een half jaar later vernam Karel het overlijden van mijnheer Van Deinse; hij schreef een deelnemenden brief van rouwbeklag aan mevrouw, de gedachte aan Nelly werd nog eens bij hem verlevendigd, maar toen hij sedert niets meer hoorde, begon ook hij te vergeten. Zijn bezigheden namen hem bovendien dermate in beslag, dat hem niet veel tijd tot droomen overbleef.

'S ZOMERS BUITEN, NAAR DE TEEKENING VAN P.F. MESSERSCHMITT.

Hoe kwam het, dat hij nu eensklaps aan Nelly dacht, dat hem de lust bekroop, haar te zien? Zou zij dezelfde zijn gebleven, of zou ze zijn geworden zooals Lucie van Schalkwijk, zooals haar broer? Neen, dat kon niet, haar karakter was te goed, haar inborst te edel, dan dat zij zóó zou zijn veranderd.

Nu viel het hem in, wat Bertha hem gezegd had, dat mevrouw Van Deinse en haar dochter een zeer bescheiden huisje hadden betrokken en dat zij het zeer zuinig moesten aanleggen om rond te komen. En dat, terwijl Willem te Leuven op grooten voet leefde! Misschien stuurde hij hun af en toe wel eens een postwissel bij wijze van aalmoes!

Karels hart werd met bitterheid vervuld nu hij hieraan dacht, en daar hij niet precies de omstandigheden kende, waarin mevrouw Van Deinse en haar dochter verkeerden, stelde hij zich haar toestand erger voor dan deze inderdaad was.

Zou het nu van hem niet hardvochtig, even wreed bijna als van Willem zijn, indien hij zich hield, of haar lot hem niet aanging? Hij zou een brief schrijven, mevrouw Van Deinse meedeeleen, dat hij in het vaderland terug was, dat het hem een voorrecht zou zijn, indien zij hem wilde veroorloven, haar zijn opwachting te komen maken? Maar neen, die plechtige woorden zouden thans klinken als eene bespotting....

Het was flinker en mannelijker, dacht hij bij zich zelf, dat hij er heen ging. Ja, hij zou den volgenden Zondag gaan, hij wilde Nelly weerzien, weten of zij dezelfde was gebleven, of zij anders was dan de onuitstaanbare Lucie van Schalkwijk. Hij sloot even de oogen, als om zich haar beeld beter voor den geest te halen.

Eensklaps werd hij opgeschrikt door een licht kloppen op de deur. Haastig opende hij de oogen en stond uit zijn stoel op. De deur was middelerwijl geopend, en, bij de flauwe streep licht, die een gaslantaarn in zijne kamer wierp, zag hij de gestalte van een jong meisje hem naderen.

‘Nelly!’ zei hij in de hoogste verbazing.

‘Het spijt mij, dat ik u eene teleurstelling moet bereiden, waarde neef,’ zei het jonge meisje, dat nu tegenover hem in de lichtstraal stond. ‘Maar nu weet ik meteen, waarom gij zoo lang in het donker blijft zitten.’

‘Fine!’ riep de ingenieur thans uit. ‘Hoe

kon ik zoo dwaas zijn? Maar ik had u evenmin zoo laat verwacht. Is er iets aan de hand!' Terwijl hij dit zei, had hij de lamp aangestoken, waarna het jonge meisje tegenover hem plaats nam.

'Ja, ik wou u een dienst komen verzoeken, maar eerst eene vraag: dacht gij aan Nelly van Deinse?'

'Ja,' antwoordde Karel ronduit. 'Ik had juist bij mij zelf het plan gemaakt, Zondag eens naar mevrouw Van Deinse te gaan. Indien ze hooren mocht dat ik al meer dan een maand in het land terug ben, zou ze het stellig niet schoon vinden, dat ik haar in het geheel niet eens kom opzoeken. Het is toch haar schuld niet, dat Willem alle betrekking met mij heeft afgebroken.'

'Neen,' beaamde Fine, 'en die van Nelly ook niet. Ik vind het heel lief van u, dat gij er heen gaat, en gij moet niet vergeten, ze veel groeten van mij te doen. 't Is zeker al een jaar geleden, dat ik ze gezien heb. Sedert mijnheer Van Deinse dood is, houden wij geen kennis meer met hen: Moeder wou het niet hebben. Nadat we met Van Schalkwijk in aanraking zijn gekomen....'

Toen ze dit gezegd had, barstte ze in tranen uit.

'Wat is dat nu, Fine?' vroeg Karel verwonderd. 'Wat scheelt er aan?'

'Och, Karel, ik ben zoo ongelukkig!' En ze verborg snikkend haar gezicht in haren zakdoek.

'Kom, meisje,' hernam de ingenieur, 'laat de Van Schalkwijk's naar de maan loopen. Uw ouders zijn daar nu nog groot mee, maar ik ben bang, of liever, ik mag lijden, dat het niet lang zal duren.'

'Gij weet niet alles, Karel,' zei Fine. 'Van middag heeft moeder.... o, ik dacht dat ik mijn doodvonnis hoorde....'

Zij begon nu zoo hopeloos te snikken, dat de ingenieur niet wist wat te beginnen. De brave jongen had weinig omgang gehad met jonge damen en allerminst in dergelijke omstandigheden. 'Kom, vertel het mij maar, Fine,' troostte hij ten laatste, 'misschien kan ik u helpen.'

'Ja, dat moet gij, Karel,' zei het meisje met vuur, zijn hand drukkend. 'Ik reken op u. Moeder zei me van middag, dat mij binnenkort de eer - hoor wel, Karel, de eer? - zou te beurt vallen, dat Fred van Schalkwijk aanzoek zou doen om mijn hand.'

'Die?' riep Karel met de hoogste minachting uit. 'Om uw hand! Nooit!'

'Dat heb ik ook gezegd, Karel: nooit!' hernam Fine beslist.

'En wat zei moeder daarop, en vader?'

'Vader was er niet bij, en moeder was erg verstoord. Ze noemde me ondankbaar: voor mij had ze den ouden winkel verlaten en den nieuwen begonnen, om mij in een deftigen stand te brengen. Gij weet, Karel, dat ik er altijd tegen ben geweest. - Ik begreep mijn belang niet, zei moeder, ik waardeerde de eer niet, die mij zou worden aangedaan. Wij waren eigenlijk maar eenvoudige burgermenschen, zei moeder, en Van Schalkwijk een voornaam heer, zijne vrouw was nog wel van adel. Ik zou nooit meer zulk een partij kunnen doen. Mevrouw Van Schalkwijk had moeder in vertrouwen gezegd, dat Fred het oog op mij had en zich binnenkort zou komen declareeren. Moeder beet dadelijk toe, nog voordat ze mij gevraagd had, hoe ik daarover dacht.'

De ingenieur had aandachtig geluisterd. 'Uw moeder weet niet, dat gij naar mij toe zijt?'

‘Neen, moeder weet er niets van. Ik was van avond naar het Lot gegaan, en terwijl ik tot de H. Maagd bad, dat ze mij zou bijstaan, viel mij plotseling de gedachte in, dat gij me zou helpen. Ik besloot daarom even bij u aan te gaan, maar ik mag niet langer blijven: anders krijgt moeder misschien achterdocht. Zal u mij helpen, Karel?’

‘Zeker, Fine, reken daar op. Ik geef u groot gelijk, dat gij Fred niet wilt, en indien moeder niet zoo verblind was, zou ze zelf de eerste zijn om zulk een huwelijk af te raden. Ik zal eerst eens met vader spreken, die is een kalm, verstandig man. En dan zullen we verder zien. Maar gij hoeft geen vrees te hebben, Fine, ik zal er voor zorgen, dat er van dat plannetje van mevrouw Van Schalkwijk, waar Fred misschien nog niets van weet, niets komt.’

‘Dank u, Karel,’ zei Fine, hem de hand reikend. ‘En zult gij Nelly veel groeten van mij doen? Gij gaat er Zondag toch stellig heen?’

‘Ja, als er ten minste niets tusschen komt.’

Toen Fine weg was, wilde de ingenieur weer aan het werk gaan, maar het vlotte dien avond niet. Wat mogen de Van Schalkwijk's er toch mee voorhebben, dacht hij bij zich zelf, dat ze Fred met Fine willen laten trouwen? Daar moet wat achter zitten. De oplossing van dit vraagstuk leek hem veel moeilijker dan dat van het geometrische probleem, waaraan hij bezig was. En alsof hij aan deze beide vraagstukken nog niet genoeg had, speelde ook de gedachte aan Nelly van Deinse hem telkens door het hoofd. Zou daar wellicht ook een vraagstuk achter schuilen, waarbij hij zelf betrokken was?

VIII.

‘'t Is gisterenavond een lief feestje geweest, Louise,’ zei jonker Van Leeuwenstein, die, op zijn gemak achterover in een *chaise longue* liggend, een Havana savoureerde en traag de lichtblauwe kronkels volgde, die er van opstegen.

Jonker Van Leeuwenstein was een man van vijttig jaren, onberispelijk in het zwart gekleed, met een onrustbarenden aanleg voor zwaarlijvigheid, een kaal hoofd en een vuurrood gezicht, hetwelk bewees, dat hij geen vijand was van een stevig glas wijn. De jonker was nooit getrouwd geweest, hoewel zijn zuster in vroeger jaren dikwijls pogingen had aangewend om hem tot een huwelijk te bewegen, in de hoop ook, dat hij dan zijn verkwistend leven zou laten varen en zij eindelijk van zijn onophoudelijke aanvragen om geld verlost zou zijn.

Jonker Van Leeuwenstein voerde eigenlijk niets uit. Alleen was hij commissaris van een paar maatschappijen, die niet al te best marcheerden en hem enkel genomen hadden, omdat zijn titel op prospectussen eenig effect gaf. Daarentegen was hij een trouw bezoeker op alle partijen, waartoe men hem inviteerde, vooral omdat hij als vrijgezel niet hoefde te ontvangen, wat zijne beurs hem ook niet zou hebben toegelaten. Manieren hield hij er niet op na, en als men hem daarnaar gevraagd had, zou het hem moeielijk gevallen zijn te zeggen, wat dat eigenlijk waren. Een goed, gemakkelijk leventje, dit was het eenige ideaal van den jonker Van Leeuwenstein.

Met zijn zwager Van Schalkwijk stond hij op niet te besten voet, want gaf deze hem op het stuk van manieren niet veel toe, Van Schalkwijk was niet te lui om te werken, en het nietsdoen van den jonker hinderde hem geweldig, te meer daar deze nogal eens een beroep had gedaan op zijne beurs en hij, niet ten onrechte, vermoedde, dat zijne vrouw hem buiten zijn weten nog al eens wat toestopte.

Thans was jonker Van Leeuwenstein overgekomen, om de verkiezing van den heer Van Schalkwijk tot lid der Provinciale Staten mee te vieren, en het deed hem

genoegen, dat hij nu met zijne zuster alleen was, want zijn gewone gebrek plaagde hem ook nu weer. Hij wilde daar echter niet zoo brusk mee voor den dag komen, maar zocht naar een geschikt oogenblik.

'Ik hoor, dat het veel strijd gekost heeft,' begon de jonker; 'nu, 't is een hooge titel, erg decoratief.'

'Ja, 't is er warm toegegaan,' antwoordde mevrouw, 'en ik moet zeggen, dat meneer Verhoek zijn uiterste best gedaan heeft. Toch, hij was het wel min of meer verplicht, want mijn man heeft hem in den gemeenteraad geholpen. De eene dienst is den anderen waard.'

'Ik heb gisteren met dien meneer Verhoek kennis gemaakt, en ik moet zeggen, dat de man mij veel is meegevallen. Men zou niet aan hem zeggen, dat hij een kruidenier is, en zijn vrouw is ook eene heele dame.'

'Geworden,' voegde mevrouw Van. Schalkwijk er ironisch bij. 'G' hadt ze vroeger moeten kennen, toen ze met een geruite voorschoot en een zwart mutsje de klanten bediende.'

'Tot mijne verwondering miste ik gisterenavond haar dochter. Gij hebt me wel eens geschreven, dat gij daar een oogje op had voor Fred, en nu was ik benieuwd, hoe ze er uit zou zien.'

'O, daar komt niets van,' antwoordde mevrouw, 'en ge zult me genoegen doen met tegen niemand daarover te spreken, dat ik half en half dat plannetje gehad heb.'

'En waarom komt daar niets van?' informeerde de jonker.

'Omdat Fred niet wil. Toen ik er hem eens heel vertrouwelijk over sprak, viel hij me dadelijk in de rede, dat ik mij daar verder maar geen moeite voor moest geven, want dat hij vooreerst nog niets geen zin had om te trouwen, en dat hij in elk geval Fine niet beliefde.'

'En is ze daarom weggebleven?'

'Wel neen, het meisje weet daar niets van. Ik had er wel eens tegenover haar moeder op gezinspeeld, en die bleek er zeer mee ingenomen, maar toen ik merkte, dat Fred volstrekt niet wilde, heb ik juffrouw Verhoek beduid, dat mijn zoon [z]ijne neiging al elders geplaatst had, dat het mij zeer speet enz. enz. Misschien is het ook beter, dat er van mijn plannetje niets komt, want Fine past heelemaal niet bij Fred. Zij is een heel kalm, ingetogen meisje, goed voor een klooster, maar nul voor de wereld. Ik geloof, dat ze er dan ook allesbehalve mee ingenomen is, dat haar ouders hooger op willen. Ze komt ook maar hoogst zelden met haar ouders mee, en aan alles kan ik zien, dat ze dan niets op haar gemak is. Wel komt ze moeder nogal eens een bezoek brengen, die erg met haar wegloopt. Maar hoe vondt gij Westra, onzen nieuwen ingenieur? Mijn man heeft hem immers aan u voorgesteld?'

'Een heel gedistingeerd, bescheiden jongmensch,' antwoordde de jonker, ''t Is immers een neef van Verhoek?'

'Ja, en nu zou mijn man graag zien, dat hij en Lucie een paar werden. Maar....'

'Lucie wil niet, zoo min als Fred,' zei de jonker spottend. 'Dat komt er van als de ouders zulke zaakjes willen beredderen. Ik zou dat aan de kinderen zelf overlaten.'

'Gij moogt over dergelijke dingen nog wel meepraten, Otto,' zei mevrouw min of meer bits. 'Ik geloof, dat Lucie wel zou willen, maar de ingenieur...'

'Bah, een ingenieur! Is dat nu zoo'n schitterende partij?'

'In dit geval zou het een heel goede partij zijn. Westra heeft heel wat te wachten van een ongetrouwden oom; maar dat niet alleen, mijn man zegt dat hij het in zijn vak heel ver zal brengen. Hij heeft al verschillende verbeteringen aan machinerieën aangebracht, die veel voordeel opleveren, en hij moet nu weer met een andere

uitvinding bezig zijn. Toch, ik heb van die dingen geen verstand, maar mijn man, die het wel heeft, verzekert, dat Westra een schitterende toekomst te gemoet gaat. De jongen zal niet lang hier blijven, hij zal wel gauw zelf beginnen. Dat had mijn man zoo graag voorkomen door een huwelijk met Lucie.'

'Nu begrijp ik de zaak beter, maar hoe komt het, dat die ingenieur dan niets om Lucie geeft, of heeft hij soms al met een ander meisje kennis?'

'Lucie heeft in 't begin de zaak verkeerd aangepakt, maar dat was misschien nog wel te redresseeren geweest. Doch juffrouw Verhoek heeft me verteld, dat hij vroeger veel kwam bij zekere familie Van Deinse...'

'Van Deinse, zegt gij, Van Deinse...?'

'Kent gij die familie?' vroeg mevrouw Van Schalkwijk.

'De familie niet, maar ik ken dokter Van Deinse te Leuven, een knappe kerel, die als het een beetje wil wel professor zal worden. Hij intrigeert er ten minste genoeg voor.'

'Dat is de broer van het meisje. Juffrouw Verhoek heeft me daar alles van verteld. Vroeger zijn Westra en Van Deinse beste vrienden samen geweest, maar in den laatsten tijd is dat verslapt en ten slotte heelemaal uit geraakt. Maar met de moeder en de dochter moet Westra de vriendschap hebben aangehouden, ten minste dat vertelde juffrouw Verhoek.'

'Ja, dan zal er voor Lucie niet veel opzit-

ten,' meende de jonker. 'Enfin, ik zal daar dokter Van Deinse toch eens over spreken.'

Mevrouw Van Schalkwijk stond op. 'Hoe laat gaat gij heen, Otto?'

'Is dat een wenk, dat gij me moe zijt, Louise?' vroeg hij schertsend. 'Ik ga zoo gauw als gij me vijfhonderd franks geleend hebt.'

Mevrouw Van Schalkwijk scheen zulk een verzoek al verwacht te hebben. 'Ik dacht wel, dat het daar weer op zou uitdraaien, Otto, maar het spijt mij, dat ik u ditmaal zelfs geen vijftig franks kan geven.'

'Leenen, Louise,' verbeterde de jonker.

'Leenen, ja, dat kennen we,' hernam mevrouw ongeduldig, naar de deur gaande. 'Ik heb nog geen cent teruggezien van de duizenden franks, die ik u in verloop van tijd al geleend heb.'

'Maar ge weet toch, Louise, dat mijn wil goed was.'

'Daar schiet ik niets mee op. Kort en goed, ik kan u niets geven en niets leenen.'

'Louise!' Zij had den knop der deur al in de hand, maar op het hooren van den toon, waarop hij haar naam uitsprak, keerde zij zich om.

'Nu?'

'Louise, ik *moet* het geld hebben. Binnen vijf dagen moet het er zijn, of...'

Hij voltooide den zin niet, maar een welsprekende beweging liet mevrouw van Schalkwijk niet in twijfel omtrent hetgeen haar broer bedoelde.

'Maar Otto, waarom speelt gij toch telkens weer opnieuw? Gij hebt me nu al zoo dikwijls beloofd, dat gij geen kaart meer zou aanraken.'

'Ik weet het wel, ik had het ook vast voorgenomen, sedert gij me de laatste maal zoo edelmoedig hadt bijgesprongen; maar wat zal ik u zeggen, de verleiding was sterker dan ik.'

'Dat zal, indien gij nu geholpen wordt, een volgenden keer weer het geval zijn. En wat zal dan ten slotte het einde wezen? Ik sidder, Otto, als ik daar aan denk.'

'Kom, kom, Louise,' zei de jonker, die geen oogenblik zijn kalmte had verloren, 'gij zult later geen last meer van mij hebben. Het is de laatste maal, reken daar vast op. Toe, geet me nu de vijfhonderd franks.'

'Ik kan niet, Otto, ik kan niet. Daar hebt ge Fred, die gaat denzelfden weg op als gij. Die had een schuldbekentenis van driehonderd franken onderteekend met den naam van zijn vader. Wat heb ik moeten doen? Kon ik het Van Schalkwijk zeggen? Neen, ik heb ze voldaan. Ik heb het geld te leen gevraagd aan juffrouw Verhoek. Denkt ge, dat die vernedering mij niets kostte?'

'Juffrouw Verhoek, dat is een gedacht,' zei de jonker, wien het niets schelen kon wat Fred had uitgevoerd. 'Vraag haar ook die vijfhonderd franks voor mij. Zoo'n mensch acht zich daarmee vereerd.'

'Otto, wat zijt ge een leelijke egoïst,' hernam mevrouw Van Schalkwijk. 'Voelt gij er dan niets van, hoe mijn hart bloedt bij de gedachte aan Fred, dat ik afhankelijk ben van juffrouw Verhoek? De menschen benijden mij, wij geven schitterende feesten zooals dat van gisterenavond, ik moet een lachend gezicht vertoonen, voor ieder een vriendelijk woord over hebben.... 't Is een hel, Otto, mijn leven, en nu komt gij mij weer kwellen.'

'Wat neemt ge toch alles dramatisch op, Louise,' zei de jonker, die met onverstoorbare kalmte zijn sigaar rookte. 'Wat beteekent het nu, dat die juffrouw Verhoek u een paar ellendige honderd franken leent?'

‘Wat dat beteekent? Dat ik geen zin heb, mij in haar oogen weer te verlagen. Vraag ze haar zelf als gij wilt.’

‘Dus ge doet het niet?’

‘Neen!’

‘Maar ik moet het geld hebben, Louise. Of zou u, de vrouw van het pas gekozen lid der Provinciale Staten, dan willen, dat uw broer, jonkheer Van Leeuwenstein, in de gevangenis werd gezet of....’ Hij maakte weer dezelfde beweging, die haar reeds eenmaal zooveel schrik had aangejaagd.

‘Hou op, Otto, hou op!’ riep mevrouw Van Schalkwijk uit, de handen voor de oogen slaande. ‘Gij zult het geld hebben,’ vervolgde ze, ‘maar het is de laatste maal. Ik kan u niet meer helpen.’

‘Dus gij schrijft even een briefje aan juffrouw Verhoek?’ vroeg hij met zijn cynische kalmte.

‘Neen, haar vraag ik het niet.’

‘Aan wie dan?’

‘Ik zal het moeder vragen.’

‘Die? Maar zij zal het aan haar zoon zeggen.’

‘Ik zal haar verzoeken, het aan Van Schalkwijk niet te vertellen.’

Op dit oogenblik werd er aan de deur geklopt en trad Lucie binnen.

‘Een heerlijke avond gisteren geweest, vindt ge niet, oom?’

‘Lucie,’ zei haar moeder, nog voor de jonker een antwoord had kunnen geven, ‘wilt gij uw oom een oogenblik gezelschap houden, ik moet even weg.’

‘Een heerlijke avond!’ mompelde ze bij zich zelf, terwijl ze de trap opging naar de kamer van haar schoonmoeder. ‘God, wat zal het einde zijn!’

‘Die nieuwe ingenieur is een heel aardig jongmensch,’ zei jonker Van Leeuwenstein, toen hij met Lucie alleen was.

‘Vindt u dat, oom?’ vroeg zij scherp. ‘Ik heb niets buitengewoons aan hem kunnen ontdekken, maar gij, mannen, gij schijnt hem met heel andere oogen te bezien. Papa loopt er ook al zoo hoog mee weg. Ik vind hem een verwaanden jongen met veel pretenties.’

‘Tut, tut, meisje, nu geloof ik dat ge hem niet rechtvaardig beoordeelt. Maar hebt ge soms iets tegen hem?’

‘Niets dan verachting,’ antwoordde Lucie met de brutale rondborstigheid van een bedorven kind. ‘Ik kan hem niet uitstaan.’

‘Omdat hij ongevoelig is voor uwe liefde?’ vroeg de jonker spottend.

Een hoog rood kleurde Lucies wangen. ‘Waar ziet u mij voor aan, oom? Denkt u dat ik om meneer Westra verlegen ben?’

(*Wordt vervolgd.*)

Het goudland onder de sneeuw.

Goud oefent op bijna iederen mensch een eigenaardige tooverkracht uit, en het is niet te verwonderen, dat duizenden in het verre Westen van Amerika, wier hoofd op hol is gebracht door de verhalen van den fabelachtigen rijkdom aan goud, dien Aljaska bevat, door de goudkoorts worden aangetast en, voor geen gevaren terugdeinzend,

den tocht ondernemen naar het onherbergzame oord in het hooge Noorden, waar het goud overvloediger voorhanden moet zijn dan in Californië, Australië of Transvaal.

De goudmijnen, die de onvoorzichtigste en reusachtigste volksverhuizing hebben uitgelokt, worden gevonden in een land zonder hulpbronnen, blootgesteld aan een temperatuur misschien zelfs lager dan aan de Pool, en waar het water, onmisbaar voor het wasschen van het goudhoudend zand, den heelen winter, dat is minstens acht maanden, in vasten toestand verkeert.

Aljaska was, zooals men weet, vroeger in het bezit van Rusland, maar werd voor zeven millioen dollars aan de Vereenigde Staten verkocht. Het land had oorspronkelijk waarde voor de jacht op pelsdieren, die echter langzamerhand achteruit is gegaan. Voortdurend heeft men bijna overal in het heele gebied sporen van goud gevonden, en dit is wellicht mede de oorzaak voor den aankoop van Aljaska door de Vereenigde Staten geweest. Reeds in 1892 vond men verbrokkelde klompjes goud ter waarde van 50 dollars, ja zelfs een van 260 dollars waarde, en nu was het enkel meer een kwestie van tijd, wanneer de te verwachten goudkoorts zou uitbreken. Toen dan ook den 14en Juli van dit jaar het stoomschip *Excelsior* in de baai van San Sacramento het anker uitwierp met 40 goudzoekers aan boord, die in één seizoen voor twee en een half millioen goud hadden gewonnen aan de oevers van de Klondike, een bijrivier van de Joekon, openbaarde zich aanstonds te San Francisco de goudkoorts in den hoogsten graad. Ondanks de waarschuwingen van regeerings- en andere personen, die het doodelijk klimaat en de volslagen onvruchtbaarheid van Aljaska kenden, togen dadelijk heele scharen gelukzoekers op weg, om zoo spoedig mogelijk het nieuwe Dorado te bereiken, van waar zij als millionnairs hoopten terug te keeren.

Er zijn twee hoofdwegen, om van San Francisco in het dal te komen, welks goudrijkdom onuitputtelijk schijnt. De gemakkelijkste, maar de duurste en langste is, per stoomboot naar St. Michaël te gaan, een haven aan de Behringzee aan de mondingdelta van de Joekon. Daar neemt men een platboomd vaartuig, waarmee men die rivier opvaart tot Dawson, een nieuwe stad of liever geïmproviseerd kampement aan de samenvloeiing van de Joekon en de Klondike, op ongeveer 3000 kilometer afstands van de Behringzee. Doch de duurte van deze reis en de lange duur, minstens veertig dagen, schrikken hen af, die òf niet over voldoende middelen beschikken, òf wier ongeduld naar een kortere reisroute doet omzien.

De Joekon ontspringt in Britsch-Columbia in het Rotsgebergte en stroomt naar de Noordelijke IJszee, maar eensklaps maakt hij, evenals de Niger, een groote bocht in den vorm van een elleboog, en, naar het Oosten buigende, stort hij zich ten slotte even ten Zuiden van de Aleoeten in zee.

Men kan zich ook naar het dal van de Klondike begeven door den weg over zee te nemen tot Juneau, een haven aan den Grooten Oceaan, vandaar het Lynn-kanaal op te varen, den White- of Chilkot-pas over te steken en dan den Boven-Joekon, die op deze hoogte bevaarbaar is, af te zakken tot aan het Klondikedistrict. Deze weg, de kortste, maar de moeilijkste, wordt te water afgelegd tot het stadje Dyea, van waar men door het Rotsgebergte over land gaat tot den Chilkot-pas, die zeer hoog en dikwijls zelfs in het gunstigste jaargetijde door sneeuw versperd is.

Tegen het einde van Juli wachtten honderden goudzoekers met ongeduld op een verandering van weer, die hen in staat zou stellen, deze hinderpaal te overschrijden, die hen scheidde van de fortuin of van den dood, want een groot aantal dezer ongelukkigen zouden enkel in Klondike aankomen, om er van ellende en koude te sterven. Als men eenmaal den pas door is, wordt de weg verkort door meren en kleine rivieren, die in de Klondike uitloopen en die de goudzoekers in vlotten afzakken. Op

die vlotten bergen de gelukzoekers zooveel levensmiddelen en brandstof als ze maar kunnen, want in Klondike, waar een koude van 50 graden heerscht, kosten de levensmiddelen buitensporig veel.

In het vorig jaar, toen de uittocht naar dit nieuwe Beloofde Land nog niet zulke ontzaglijke afmetingen had aangenomen, en toen de bevolking de 5 à 600 niet te boven ging, kostte een pond meel één, een pond spek zelfs twee dollar. Wel is waar verdiende een goudzoeker er 75 franks op een werkdag van tien uren, maar het nachtverblijf in een ellendige hut kostte vijftien franks.

De handelsmaatschappij van Aljaska doet wat zij kan om levensmiddelen en brandstof aan te voeren, maar tegenover den steeds wassenden stroom van goudzoekers staat zij machteloos.

Reeds het vorig jaar zou zij niet hebben kunnen verhinderen, dat de hongersnood een gedeelte der bevolking wegmaaide, indien niet een jonge pachter in Californië op het denkbeeld was gekomen, het eerst met mondvoorraad ter waarde van 2000 dollar te hulp te komen, die hij op crediet verkocht. Hij nam als betaling aandeelen in verschillende *claims* aan, zoodat hij op het oogenblik al millionnair is.

Tevergeefs heeft de regeering van Canada beproefd den stroom van landverhuizers te beteugelen, door hen te wijzen op de groote gevaren, die zij liepen. De uittocht houdt in onrustbarende afmetingen aan.

Te Dyea legeren thans reeds bijna 3000 goudzoekers, die op een gelegenheid wachten, om den Chilkot-pas over te komen. Daar de

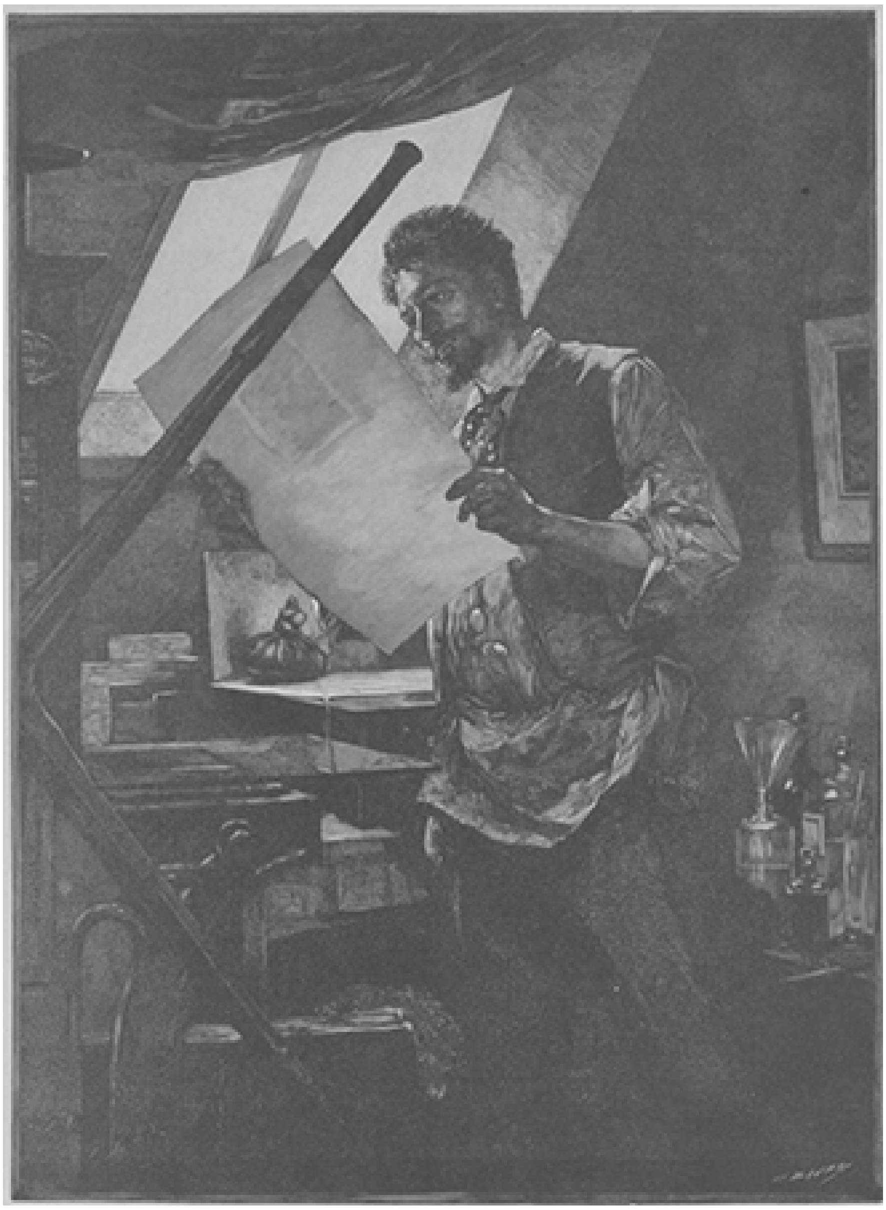

DE GRAVEUR, NAAR DE TEEKENING VAN P. MATHEY.

uitrusting van een goudzoeker gemiddeld 600 kilogram weegt, en slechts een honderdvijftigtal Indiaansche dragers aanwezig zijn, laat het zich aanzien, dat het weken en maanden zal duren, eer al de bagage over den pas gebracht zal zijn. Middelerwijl groeit het aantal wachtende gouddelvers nog van dag tot dag aan, terwijl tevens de tijd van de eerste sneeuw met snelle schreden nadert.

Onder zulke omstandigheden maakt zich angst en schrik van de overspannen goedzoekers meester, die vreezen, dat ook de Chilkot-pas spoedig onbegaanbaar zal zijn. Zeker is het, dat veel gelukzoekers te Juneau en Dyea zullen moeten overwinteren, maar wellicht zullen ze daar minder te beklagen zijn dan hun lotgenooten in Klondike, wien, ondanks hun goud, de hongersnood tegengrijnst.

En dan zijn in die hel van goud tooneelen te wachten als die, welke in het begin der goudwoede in Californië voorvielen, toen de expeditie Donner bij het overtrekken der Sierra door de sneeuw werd ingesloten, en de ongelukkige goudzoekers eerst elkaar doodden om een handjevol levensmiddelen en ten slotte om elkaar te verslinden.

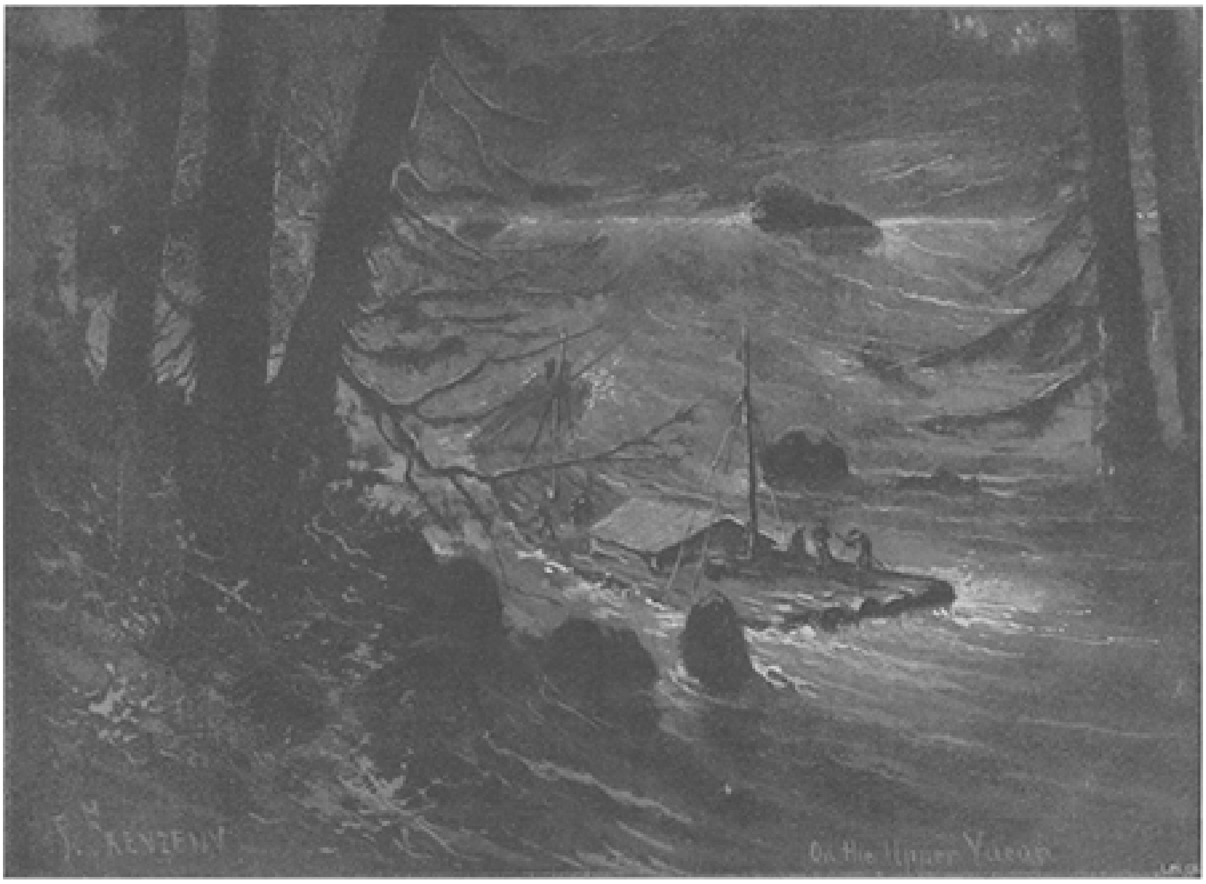

NAAR HET NIEUWE GOUDLAND: EEN VLOT MET GOUDZOEKERS OP DEN BOVEN-JOEKON.

Wat een kathedraal verhalen kan.

II.
De kerkbouw in de middeleeuwen.

Wie, die ooit met aandacht een dier groote oude kerkgebouwen heeft beschouwd, wier trotsche torens en hooge daken nog het middelpunt uitmaken van de meeste onzer steden - een St. Jan te 's-Hertogenbosch, een St. Bavo te Gent of een O.L. Vrouw te Antwerpen - heeft zich bij de beschouwing dier steengevaarten niet met bewondering af gevraagd, hoe toch die reuzenwerken zijn tot stand gekomen?

Het tegenwoordige geslacht, dat over zoo machtige hulpmiddelen beschikt, heeft moeite die erfstukken van den voortijd behoorlijk in stand te houden, laat staan iets te scheppen, dat er mee vergeleken kan worden. En in de middeleeuwen rezen die tempels bij honderden uit den grond; betrekkelijk kleine plaatsen veroorloofden zich de weelde van kerkgebou-

wen, zooals er nu ternauwernood in de grootste steden verrijzen.

Hoe legden zij het aan om die monumenten te stichten, die nog eeuwen daarna van hun vroomheid en kunstzin, van hun kloeken ondernemingsgeest, hun ijverig samenwerken, hun onwrikbare volharding zouden getuigen?

Om daaromtrent ingelicht te worden doet men alweer het best, die bouwwerken zelf te ondervragen, dat wil zeggen hun geschiedenis na te gaan, zooals Viollet-le-Duc dat deed voor de kathedraal van Clusy. Daaruit zal men zien dat die grootsche tempels hun ontstaan te danken hadden aan de gemeenschappelijke aandrift van een heele burgerij, die niet alleen wilde getuigen voor haar geloof, maar er haar eerzucht en trots in stelde, haar Godsgebouw ook te maken tot een blijvend gedenkteeken van de grootheid harer stad.

Alle inwoners van Clusy en zelfs van de omliggende dorpen, lezen we, legden voor die onderneming een ongekenden ijver aan den dag; men zag arme landbouwers, die per week een dag werks gaven om mee te helpen aan de terreinveranderingen of wel, die op een ezel zand of kalk aanvoerden. Zelfs vrouwen werkten mee.

De geschiedenis van den kathedraalbouw in de middeleeuwen is misschien het belangrijkste gedeelte van het heele boekwerk, omdat het ons een helderen blik vergunt in de christelijke maatschappij op het oogenblik van haar volle ontwikkeling en dus een juist begrip geeft van de gezonde beginselen, die toen de bouwkunst beheerschten, maar helaas later onder den invloed der Renaissance jammerlijk miskend en vergeten zouden worden. Wie zich een zuiver denkbeeld wil maken van den voortreffelijken, constructieven, rationeelen kerkenbouw der middeleeuwen, vindt hier een duidelijke uiteenzetting, door tal van afbeeldingen toegelicht.

De aloude Romaansche kathedraal van Clusy, waar wij in het vorig nummer zulk een treffend tooneel hebben zien afspelen, moest in de dertiende eeuw door een nieuwe worden vervangen. Reeds op het eind der twaalfde eeuw had men dit grootsche werk ondernomen en alvast een nieuw priesterkoor opgetrokken op de oude fondamenten uit den Romeinschen tijd, die nog tot een stevigen grondslag konden dienen: zooals men ziet, ging men in die dagen bijzonder practisch te werk. In afwachting dat aan dit priesterkoor ook een schip met zijbeuken kon gebouwd worden, had men alvast een houten loods getimmerd, en zestig jaar lang behielp men zich geduldig met deze noodkerk.

Toen nu in het jaar 1219 de bisschop Eudes de la Ferté op den herderlijken zetel van Clusy plaats nam, wilde het geval dat juist in den nacht na zijn plechtige inhuldiging de houten noodkerk tot den grond afbrandde. Velen zagen daarin een noodlottig voorteeken voor de regeering van den nieuwen bisschop, maar deze vatte de ramp op als een vingerwijzing des Hemels om den zoolang onderbroken kathedraalbouw weer op te vatten en te voltooien.

‘God heeft gewild,’ sprak hij, dat op den dag, waarop wij door zijn genade bezit namen van den bisschoppelijken zetel, een vreeselijke gebeurtenis mij een der voornaamste plichten, die mij hier te vervullen staan, in het geheugen riep. God houdt mij nu dezen plicht voor oogen.... Hij heeft die gebrekkige kerk tot asch verbrand, welke tot Zijn eer was opgericht. Hij heeft gezegd: lang genoeg hebt gij uitgesteld, nu wensch Ik een tempel Mijner waardig. Wij moeten ons aan Zijn wil onderwerpen. Heeft Hij niet als door een wonder alleen het gereed zijnde gedeelte van de kerk gespaard, waar het altaar en de heilige geheimen zich bevinden?

‘Ik heb mij een verantwoording doen geven van de sommen, die weggelegd waren voor de voortzetting van het werk; zij zijn aanzienlijk. En heb ik ook niet op u te rekenen? Is het niet uw monument, dat voltooid moet worden? Laten wij ons dus zonder dralen aan het werk zetten, en weldra zal deze tempel gereed zijn en al de inwoners van de stad kunnen bevatten. En wij zullen God zegenen, omdat Hij ons aan onze wederzijdsche verplichtingen herinnerd heeft. Dat reeds morgen de raad van beheer, die door uw voorgangers is ingesteld, hier vergadere, om te overleggen wat gedaan moet worden.’

Die woorden wekten algemeene geestdrift onder de burgerij en ieder had den mond vol over de toekomstige kathedraal. De raad van beheer, voor de helft uit kanunniken en voor de helft uit burgers samengesteld, kwam bijeen en besloot na langdurige beraadslagingen, voor het gewichtige werk een prijskamp uit te schrijven.

De bisschop vond dit goed en dadelijk werden er brieven rondgezonden naar al de steden des rijks om de bouwmeesters te doen weten dat de voltooiing der kathedraal van Clusy aan hem zou toevertrouwd worden, die het beste ontwerp inleverde.

Velen kwamen naar de stad om de terreinen en het bestaande gedeelte der kerk op te nemen. Dit laatste werd met een houten voorwand afgesloten, opdat het inmiddels voor de godsdienstoefeningen kon blijven dienen.

Den 1en October moesten de inzenders hun ontwerpen hebben ingeleverd aan den raad, die zich voor de beoordeeling een meester-timmerman, twee meester-metselaars, twee beeldhouwers en twee gezworenen van de stad had toegevoegd.

Er kwamen zeven mededingers op, waarvan er vier al aanstonds werden uitgesloten, omdat hun ontwerpen in geen enkel opzicht voldeden. Onder de drie anderen was er een, die, aan de stad verwant en zich daarop niet weinig latende voorstaan, overal rondstrooide dat zijn ontwerp stellig als het beste zou gekozen worden.

Nu was het gebruik, dat bij dergelijken prijskamp elk der mededingers zijn plan moest uitleggen en men hen zelfs onderling daarover liet redetwisten. Die woordenwisselingen waren dikwijls heel stormachtig, maar de onverstoorbare gezworenen lieten de tegenstanders praten, overtuigd dat het gezond verstand in een vrije discussie ten slotte de overhand zou krijgen.

Den 2en October 1219 moesten aldus de drie mededingers Jan van Orbais, Jacob van Melun en Hugo van Courtenay hun plannen voor den raad toelichten en ieder deed dat op zijn manier. Hugo van Courtenay, die het laatste aan de beurt was, begon met de plannen der twee anderen te beoordeelen en aan te toonen wat daar, naar zijn meening, verkeerds in was. Natuurlijk lieten zijn mededingers hem daarbij niet kalm aan het woord en vooral Jan van Orbais viel hem herhaaldelijk driftig in de rede. Maar Hugo liet zich niet van zijn stuk brengen, en ontwikkelde vervolgens heel kalm en beredeneerd zijn eigen plan, tot groote tevredenheid van den raad, die, omdat de bouwmeester van elk onderdeel behoorlijk reden wist te geven, zijn uiteenzetting gemakkelijk volgen kon; maar tot groote verbittering van de mededingers, die zijn ontwerp heftig bestreden.

Ten slotte haalde hij van onder zijn mantel een rol te voorschijn.

‘Ziehier,’ zei hij, ‘een afbeelding van het werk, zooals het zich in werkelijkheid zal voordoen, hetgeen meer zal zeggen dan ik u met veel woorden zou kunnen uitleggen.’

De gezworenen bekeken de teekening met de grootste belangstelling en toonden zich blijkbaar voldaan. De meedingers brachten er tegen in, dat ook zij zulk een perspectivische teekening van hun ontwerpen hadden kunnen geven, en dat men alsdan over de verschillende effecten had kunnen oordeelen.

‘Waarom hebt ge dat dan niet gedaan?’ vroeg Hugo en begon daarop den plattegrond uit te leggen, telkens aantoonend hoe alles in zijn ontwerp door het gezond verstand en de doelmatigheid was ingegeven. Ten slotte verklaarde de raad dat hij voldoende op de hoogte gebracht was en nu zou overleggen.

Jan van Orbais had, behalve twee of drie bekenden in den raad, een aantal vrienden in de stad, die hij door groote eigen ophemeling van zijn werk te zijner gunste had weten te stemmen. Hugo van Courtenay daarentegen, die in de stad heel niet bekend was, scheen weinig kans van slagen te hebben. Alhoewel de raad toegaf, dat zijn ontwerp het beste van de drie leek, durfde hij toch niet beslissen en gaf den bisschop de zaak in handen. Jacob van Melun zag tot zijn niet geringe ontstemming, dat de heele strijd zich tusschen zijn tegenstanders bepalen zou, zonder dat er van hem zelfs sprake was.

DE KATHEDRAAL VAN CLUSY.

Nadat de bisschop de plannen bezien en zijn raadgevers gehoord had, wist ook hij niet aanstonds te beslissen, maar besloot een tweede zitting te doen houden, waarin hij zelf, in tegenwoordigheid van den raad, de mededingers ondervragen zou.

Deze werden dus tegen den volgenden dag nogmaals in het bisschoppelijk paleis geroepen. De ontwerpen werden tegen den muur gehangen en de kerkvoogd begon zijn ondervraging. Eerst kwam Jan van Orbais aan de beurt, die, geen antwoord wetend op de vragen, het maar telkens had over zijn mooien voorgevel, zoodat de bisschop ten slotte zei:

'Het is niet om een voorgevel alleen te doen; ik ben niet voornemens een kathedraal te bouwen om een voorgevel te laten zien, al is die nog zoo mooi, maar om de me-

nigte burgers van Clusy te kunnen bevatten.'

Hugo van Courtenay daarentegen had op elke vraag onmiddellijk het antwoord gereed, omdat ieder deel van zijn plan doordacht en verantwoord was.

De bisschop verklaarde de zitting opgeheven en de meesters gingen heen, Jacob van Melun al meer en meer ontstemd, en zeggend dat men hem niet had willen hooren, Jan van Orbais overal herhalend dat hij zijn tegenstanders verpletterd had en de bisschop versteld had gestaan van zijn antwoorden, en Hugo van Courtenay, die geen woord sprak en zich stil in zijn verblijf terugtrok.

In de stad liep echter den volgenden morgen het gerucht, dat Hugo's ontwerp gekozen was, en daar de goede burgers geen enkel van de drie onderweipen hadden gezien, leek hun dat oordeel hoogst onrechtvaardig, terwijl Jan van Orbais openlijk riep dat het schande was. Jacob van Melun was inmiddels al vertrokken.

Er ontstond groote beweging in de stad; op straat en in de herbergen had men het druk over de miskenning van Jan van Orbais, wiens plan stellig het beste moest wezen ofschoon men dat enkel van hem gehoord had en van de andere ontwerpen niets afwist. Ue raadsleden werden er openlijk over aangesproken en hard gevallen, tot ten slotte de burgemeester het noodig vond, met goedvinden van den bisschop te bepalen, dat alle inwoners, die inlichtingen verlangden, ze konden verkrijgen in een openbare vergadering, waar Jan van Orbais en Hugo van Courtenay opgeroepen zouden worden, zich in het publiek te verklaren.

Eerstgenoemde was op die vergadering van een grooten aanhang omringd; Hugo stond alleen, want in de stad kende hem niemand.

In het eerst heerschte er zoo groote wanorde dat de burgemeester, omgeven van zijn raad en de gezworenen, zich haast niet kon doen verstaan. Terwijl hij de meeningen van den raad over de ontwerpen trachtte uiteen te zetten werd hij telkens door Jan in de rede gevallen, zoodat hij, ongeduldig geworden, ten slotte zei dat Jan dan zelf maar moest uitleggen, waarom zijn ontwerp de voorkeur verdiende boven dat van Hugo.

'Ja, ja!' riep men van alle kanten.

Maar toen Jan op zijn gewone heftige en verwarde manier aan het woord was, begreep de menigte van heel zijn redevoering niets en begon rumoerig te worden.

'Die spreekt als een kandelaar, die van de trappen rolt,' riep een grappenmaker en wekte daarmee een uitbundig gelach op. Jan verwarde zich al meer en meer, maakte zich driftig en moest door zijn eigen vrienden, in zijn belang, tot zwijgen gebracht worden.

'Dat de ander zich verklare!' riep de menigte.

Toen de stilte hersteld was, kwam Hugo naar voren en sprak aldus:

'Wat hebt gij noodig? een kathedraal... d.w.z. een gebouw dat onder zijn gewelven een groot getal burgers kan vereenigen, zoodat zij kunnen zien, hooren, rondloopen, gemakkelijk in en uit kunnen gaan, dat dus een groote oppervlakte in het midden aanbiedt, met vele uitgangen, dat helder verlicht is en van een zoo eenvoudig mogelijke constructie om zoo spoedig mogelijk te kunnen worden opgericht; een gebouw dat aan de geestelijken de noodige ruimte laat voor de kerkelijke diensten, dat, van uit de verte reeds, de belangrijkheid van de stad Clusy doet zien, den smaak harer inwoners, hun godsvrucht en de moeiten, die zij zich te allen tijde gegeven hebben om de gemeentevrijdommen te handhaven onder de bescherming van den heer bisschop.... Is dat niet, hetgeen gij verlangt?'

‘Ja, dat is het,’ riep de menigte.

Welnu, juist omdat zijn ontwerp aan al die eischen voldeed, ging Hugo voort, had de raad het zijne het beste gekeurd.

Jan maakte nog tegenwerpingen, waarop Hugo aanbood een model in hout te maken van de kathedraal, zooals hij die ontworpen had; zijn tegenstander kon dat dan ook doen en de burgers van Clusy konden over deze modellen oordeelen. Dat werd algemeen goedgevonden, en toen nu Hugo de vergadering verliet, zag hij zich door tal van burgers omringd, terwijl Jan in één dag tijds door de meeste van zijn partijgenooten verlaten werd.

Een maand later was Hugo, die dag en nacht met een der beste houtbewerkers van de stad en twee leerlingen aan het werk was geweest, in staat om den inwoners het houten model van zijn ontwerp te toonen, dat midden in het koor der kathedraal ter bezichtiging werd gesteld. Men wachtte nog veertien dagen te vergeefs op het ontwerp van Jan, maar al had die het ook tentoongesteld, de meening was nu toch geheel ter gunste van Hugo gekeerd, zoodat het werk aan dezen werd opgedragen.

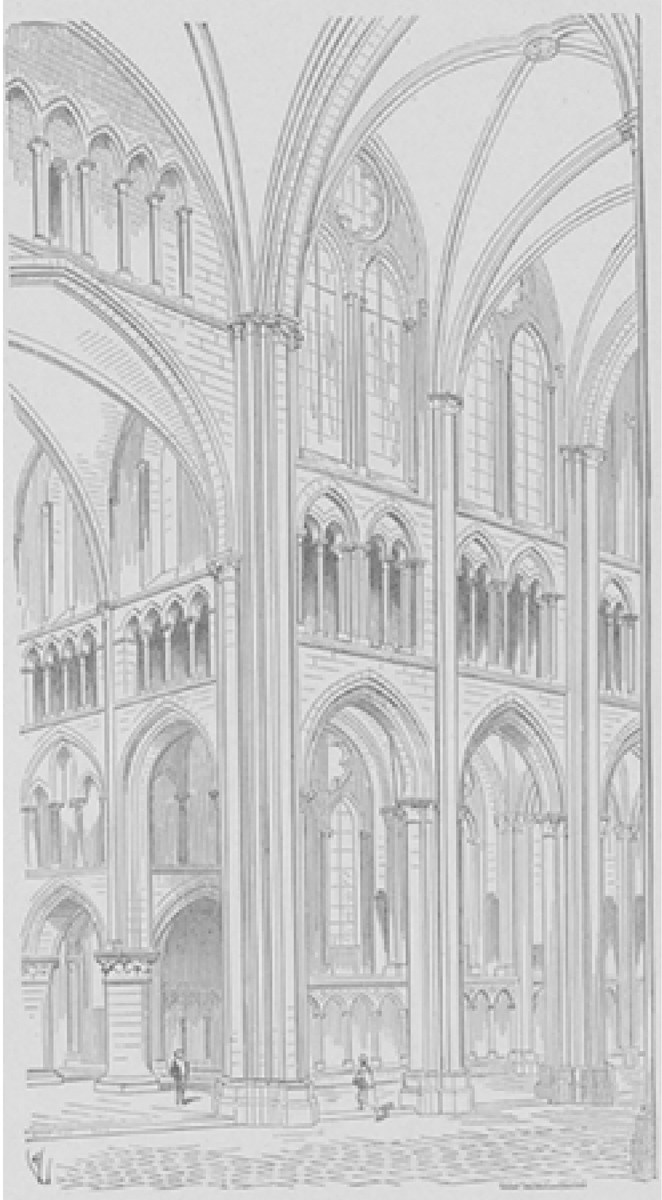

HET INWENDIGE DER KATHEDRAAL VAN CLUSY.

Alzoo kwam onder de deelneming en medewerking van de heele burgerij de kathedraal tot stand; ze was dus feitelijk niet het werk van één man, maar de gezamenlijke schepping der heele gemeente, en zoo kon zij een monument worden, dat nog eeuwen naderhand het nageslacht verhalen zou wat eenmaal de gemeenschapszin der kloeke middeleeuwsche burgerijen vermocht.

(*Slot volgt.*)

J.R. VAN DER LANS.

Op wilde paden.
Avontuur in de Cordilleras van Peru.
(*Vervolg.*)

Welke wonderbare, weelderige plantengroei vertoonde zich daartegen in de dalen. Het heldere groen van uitgestrekte velden van suikerriet lichtte ons al uit de verte tegen; tusschen het glanzende loover schemerden goudkleurige oranjeappelen. Papegaaien, smaragden robijnkleurige kolibri's, apen, en tallooze andere dieren verlevendigden de wouden, en het oorverdoovende geschreeuw dezer vogels was in schrille tegenstelling met hun prachtig gevederte.

Mijn Mesties was als de meesten van zijn ras zeer spraakzaam, en terwijl, wij over de doodsche *puna* reden, verkortte hij menig uur door zijn gebabbel. Vooral vertelde hij graag van den naar zijn meening nog altijd onuitputtelijken rijkdom aan goud van zijn land, en kenschetsend voor de onder het volk nog heerschende meeningen is een sage, die zich van geslacht tot geslacht heeft voortgeplant en door de groote menigte tot op den huidigen dag nog geloofd wordt.

In de eens bloeiende missie van Paucartambo, vertelde mijn reisgenoot, vond men goudklompen, die een gewicht van bijna vijf centenaars hadden, en vooral bij den berg Camanti waren onmetelijke schatten opgehoopt. Een Portugees kwam in het land en hoorde van deze fabelachtige rijkdommen. Iedere golf van ae wateren uit het gebergte voerde goud aan en deed het bezinken in het meer, zoodat dit meer en meer met het edel metaal gevuld werd. Steeds hooger steeg de grond, uit louter goud bestaande, want elke regendroppel waschte goud uit den grond en voerde het naar het groote waterbekken.

De hebzuchtige Portugees had dag noch nacht meer rust; van 's morgens vroeg tot 's avonds laat bewaakte hij het kostbare meer, met begeerige blikken het hooger stijgen van het goud gadeslaande, en den dag berekenend, waarop de laatste waterdroppel tot fonkelend metaal gestold zou zijn. De Chunchus-Indianen waren er verwonderd over, dat hij zijn schatten niet meenam, maar hij antwoordde hun, dat hij alles moest hebben en met een gedeelte van den schat niet tevreden was. Hij liet den Camanti van alle kanten ondergraven, om het goudbevattende water een gemakkelijker afvloeiing te bezorgen, en ook deze beken leidde hij naar het meer.

Plotseling gedurende een nacht werd de hemel verduisterd, en een vreeselijk onweer naderde. Onophoudelijk flitste de bliksem, rolde de donder, een ontzettende storm stak op en loeide door het dal van Marcagata, alles voor zich neerwerpend. Een oorverdoovend gekraak, als moesten de grondvesten der aarde scheuren, werd gehoord, - en daarna was het plotseling stil De stilte van het graf heerschte in de natuur. Den volgenden morgen vonden de Chunchus aan den voet van den berg de oevers van het meer met de puinhoopen van een groote bergstorting bedekt, en het meer zelf met millioenen centenaars steen gevuld. Van het goud echter was niets meer te zien; de onmetelijke schatten waren onder de rots bedolven. Ook de Portugees

vond daarbij den dood; de geweldige blokken graniet hadden hem verpletterd, en nu is hij ten minste in den dood met zijn goud vereenigd.

Het was op den vijfden dag van onzen tocht, toen wij op de eenzaam gelegen *hacienda* van Labramarca aankwamen. Met sneeuw bedekte bergreuzen verhieven zich ten westen van het goed, een der grootste en rijkste in Peru, want de kudden schapen en runderen waren zoo talrijk, dat de eigenaar haar getal zelfs niet nauwkeurig kende, maar enkel bij benadering kon opgeven.

Den bezitter der *hacienda*, Padilla geheeten, had ik eenige weken te voren te Lima leeren kennen, en toen hij van mijn voornemen, de Montana te doorkruisen, hoorde, verzocht hij mij een bezoek te brengen. Nu kwam ik mijn belofte na, en na den langen, vermoeienden rit verheugde ik mij in het vooruitzicht van een goed onderkomen voor den nacht.

Toen wij voor het huis aankwamen, ijlden twee negers toe, om voor onze ezels en muildieren te zorgen. Spoedig daarop verscheen ook Padilla op den drempel en reikte mij de hand. Ik had hem te Lima als een joviaal man leeren kennen, en was daarom verrast, toen ik thans zijn somber, verstoord gezicht gewaar werd. Hier was iets gebeurd, dat de oorzaak was van die opvallende verandering.

Padilla geleidde mij in huis, terwijl Pedro zich met onze dieren belastte. Toen wij de huiskamer binnentraden, stond een jonge man op, dien de heer des huizes mij als Manuel, den toekomstigen echtgenoot van zijn dochter Inez, voorstelde. Ook op zijn knap gezicht lag een diepe ernst, die een zonderlinge tegenstelling vormde met zijn jeugdige, frissche trekken. Wapenen, ammunitie en met proviand gevulde leeren zakken lagen in wanorde op tafels en stoelen, en alles toonde aan, dat beide mannen op het punt stonden, een lange reis te aanvaarden.

‘Het spijt mij, dat u ons in een toestand aantreft, die niet geschikt is, u het verblijf hier aangenaam te maken,’ zei Padilla, terwijl hij het geweer van mijn schouder nam en in een hoek zette. ‘U moet ook de wanorde verontschuldigen, die hier heerscht, maar... God, het is verschrikkelijk!’

Hij sloeg de handen voor het gezicht, en de sterke, krachtige man snikte als een kind.

‘In 's Hemels naam, wat is er gebeurd?’ riep ik ontsteld uit. ‘Heeft een sterfgeval uw familie beproefd?’

‘Als het dat maar was, zou ik het graag dragen,’ jammerde de man, ‘maar het is erger, veel erger.’

Hij schreeuwde de laatste woorden zoo luide uit, dat ik voor zijn verstand vreesde.

‘De Morochucchos-Indianen hebben vandaag deze *hacienda* overvallen, terwijl wij beiden buiten bij de kudden waren,’ nam nu Manuel het woord. ‘De roode duivels hebben niet enkel geplunderd en gestolen wat het meenemen waard was, maar zij hebben ook het dierbaarste wat wij bezitten, onze Inez, meegesleept.’

Het was mij, of het bloed in mijn aderen stolde. Ik kende wel het geroofde meisje niet, maar ik gevoelde innig medelijden met de mannen, die dochter en bruid hadden verloren. Het lot der ongelukkige zou vreeselijk zijn, indien het niet gelukte haar te bevrijden.

‘Kon de roof door uwe mannen niet verhinderd worden?’ vroeg ik aan den jongen man.

Hij schudde treurig het hoofd.

‘Zooals onze mannen vertelden, was het een zwerm van ongeveer vijftig Indianen,’ antwoordde Manuel. ‘Als de stormwind kwamen ze op hun paarden aansuizen, sprongen af en snelden het huis binnen, terwijl onze mannen naar hun geweren liepen, om zich en onzen eigendom te verdedigen. De aanvoerder der bende, een blanke, en naar allen schijn een Peruaan, liet het echter niet tot een gevecht komen. Hij riep onze mannen, in het geheel met zessen, op het plein bijeen en verklaarde hun, dat hij, indien er op hem en zijn Indianen geschoten zou worden, dadelijk alle gebouwen in brand steken en hen in de vlammen zou laten werpen. Tegenstand ware dwaasheid

geweest; onze mannen werden in een stal gedreven, de deur gesloten en een half dozijn Roodhuiden als wacht daarvoor geplaatst, terwijl het dubbele aantal op het plein bij de paarden bleef en de overigen ongestoord hun plunderwerk konden verrichten. De Peruaan droeg een zwaren zwarten baard, die evenwel maar opgeplakt was om hem onkenbaar te maken. Wij vermoeden namelijk, dat de roover een onzer vroegere koehoeders, Oliva, was, die het gewaagd had de hand van Inez te vragen, maar door haar was afgewezen.'

'En de jonge dame?' vroeg ik.

'Inez is voor de roovers in haar kamer gevlucht, maar de wilden hebben met hun tomahawks de deur ingeslagen en ze gevankelijk weggevoerd. Na verloop van een kwartier hadden zij hun hebzucht bevredigd, wierpen zich weer te paard en verdwenen. Onze mannen zagen nog het lichte kleed van Inez, die een van de ruiters voor zich op het paard had genomen, fladderen en hoorden haar onderdrukt hulpgeroep; daarna werd het stil. Toen wij van de weide terugkeerden, vernamen wij de vreeselijke gebeurtenis.'

'Zou een klacht bij Castilla, die naar het presidentschap staat, niet van nut kunnen zijn?' vroeg ik.

'Die heeft de roovers gekweekt, omdat hij ze voor zijn doel noodig heeft,' antwoordde Manuel zuchtend. 'Intusschen is dadelijk een ruiter naar Avacucho, waar Castilla zich thans moet ophouden, gezonden, om hem onze klacht over te brengen.'

Een knecht trad binnen en haalde de uit schapehuiden vervaardigde zakken, waarin zich de levensmiddelen bevonden.

'De paarden zijn gezadeld, mijnheer,' zei hij.

'Wat zijt gij van plan te doen?' vroeg ik, nadat de knecht de kamer had verlaten.

'Wat anders dan de roovers vervolgen en de arme gevangene verlossen,' antwoordde hij op vasten toon. Daarna raakte hij even den schouder van zijn toekomstigen schoonvader aan, die in sombere mijmerij was verzonken en nu als uit een droom opschrikte. 'De paarden staan gezadeld voor de deur, wij mogen geen minuut meer verliezen.'

Padilla stond op.

'Ge moet ons verontschuldigen, mijnheer,' wendde hij zich tot mij. 'Beschouw mijn huis als het uwe, het zal u aan niets ontbreken, en blijf zoo lang als het u belieft.'

'Als ge het goedvindt, dat mijn knecht bij de ezels en muildieren blijft, vergezel ik u,' viel ik hem haastig in de rede. 'Ik heb niets te verletten, en een paar goede geweerloopen meer zijn in dit geval niet te versmaden.'

'Wilt ge dat?' riep mijn gastheer verheugd uit, terwijl hij mij de hand reikte. 'Met vreugde neem ik uw aanbod aan. Ik zou er wat voor geven, indien ik nog een paar dozijn scherpe oogen en dappere vuisten tot mijn beschikking had.'

Spoedig werd nog een paard voor mij gezadeld, en weinige minuten later reden wij in vollen draf over de eenzame *puna*, dat onze mantels in den wind wapperden.

(*Wordt vervolgd.*)

De schrandere hond.

Hij: ‘U kan niet begrijpen, juffrouw Emma, zoo'n schrander beest als dat is.... Caro, zit eens op!’

Allebei: ‘Hemeltje lief!’

Bij de Platen.

's Zomers buiten. -

Al is het thans ook met den zomer gedaan, wat vooral aan het onrustbarend korten der dagen merkbaar wordt, toch beschouwt men ook in den herfst graag een tooneeltje, als de gravure op onze eerste pagina te zien geeft, omdat dit vanzelf de herinneringen weer levendiger opwekt aan de mooie dagen, door de stadsmenschen buiten gesleten.

Op een mooien zomerschen namiddag met de heele familie naar buiten te gaan en dien in een van die gezellige landelijke herbergen door te brengen, waar het jonge volkje gelegenheid heeft om te schommelen en zich aan andere sport te wijden, waar het naar hartelust in de weiden kan dartelen of bloempjes plukken, is voor menschen, die het heele jaar de stadslucht moeten inademen, bepaald een genot.

Buiten gevoelt men zich eerst vrij, daar ademt men met volle teugen de gezonde, frissche lucht in en verbant althans voor een poos de gedachten aan zaken, aan kommer en allerlei miseries.

De personen op onze gravure schijnen zich bijzonder goed te amuseeren met het balspel, en zelfs de ernstige oude heer, die met een sigaar in den mond de krant zit

te lezen, voelt zich in die omgeving wondergoed op zijn gemak, terwijl de kleine meid de kans schoon ziet om een krakeling machtig te worden, indien haar arm maar lang genoeg is.

De graveur. -

Onze tweede gravure verplaatst ons in een heel andere omgeving, in de werkplaats van een graveur. Hier worden de fraaie platen, die zoo vaak het oog onzer lezers verlustigen, door de vaardige hand van den graveur, die werkman en kunstenaar beide is, vervaardigd.

De meester op onze gravure is zoo even met een plaat klaar gekomen en beschouwt met vorschend oog den afdruk, dien hij daarvan genomen heeft, om te zien, of hier of daar nog iets verbeterd dient te worden. Naar de tevreden uitdrukking op zijn gezicht te oordeelen, zou men zeggen dat hij over zijn werk voldaan is. En wanneer dit inderdaad zoo fraai is als de gravure, die de Fransche graveur Mathey in dit nummer geeft, dan heeft hij stellig alle reden tot tevredenheid.

[Nummer 26]

Het nieuwe Statiegebouw te Groningen.

Den heer Hoofdredacteur der 'Belgische Illustratie' te Antwerpen.

WelEd.Geb. Heer.

Gaarne voldoe ik hierbij aan uw wensch tot het geven van een bijschrift tot da illustratiën, die u voornemens is in uw geacht blad op te nemen betreffende het door mij ontworpen en uitgevoerde nieuwe stationsgebouw te Groningen.

Hoogachtend

UEd. dv. dr.

J. GOSSCHALK.

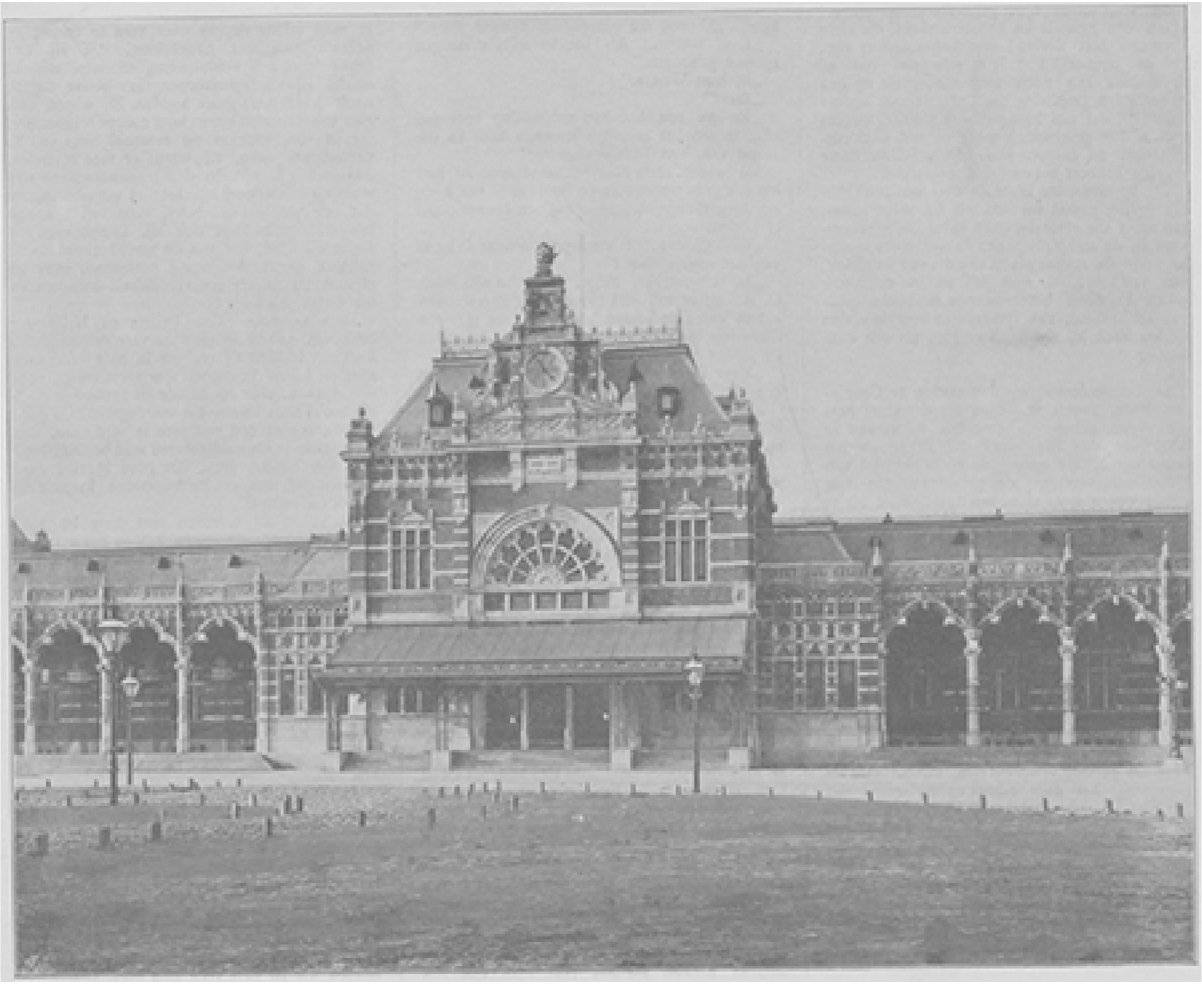

HET NIEUWE STATIEGEBOUW TE GRONINGEN, naar een photographie van J.G. Kramer te Groningen.

Bij het contract, aangegaan met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen bij de overname van den Rijnspoorweg, nam de staat op zich, in eenige steden nieuwe stationsgebouwen te stichten, in de plaats der oude, die niet alleen bouwvallig waren, maar uiterlijk in hooge mate leelijk, en inwendig niet meer aan de eischen van den dienst en het comfort voldeden.

Groningen behoorde tot die steden.

Het nieuwe stationsgebouw werd den 4en April 1893 aanbesteed: aannemer werd de minste inschrijver, de heer H. van den Coolwyk, te Amsterdam (toen Nieuwer-Amstel).

In gebruik genomen is het den 15 April 1896.

De bouwkosten bedroegen ongeveer *ƒ* 370.000, *met inbegrip* van het in orde brengen, bestraten, beplanten enz. van het voorplein.

Wanneer men bedenkt, dat daarvoor o.a. bebouwd werd een oppervlakte van ruim 2300 vierkante meter, zal niemand dat bedrag buitensporig voorkomen.

Het gebouw is 120 meter lang (ongeveer als het Paleis voor Volksvlijt te Amsterdam) en over het midden breed 20 meter; op afstanden van 5 meter bevinden zich de onvermijdelijke annexen (privaatgebouwtjes).

De plaat op de eerste bladzijde geeft het middelgedeelte te zien, de vestibule met de beide aangrenzende tochtportalen; bovendien drie van de vijf bogen der overdekte galerij, tusschen de hoekgebouwen en dat middelgedeelte aangebracht.

De bovengenoemde vestibule, waarvan de plaat op blz. 204 een deel voorstelt, is groot 20 bij 18 meter, en heeft (in overeenstemming met die afmetingen) een hoogte van 14 meter. Daarin bevinden zich de loketten, verder een portiersloge en een hulpbureau. De gang, die men waarneemt, voert naar de restauratie en de eerste-klasse-wachtkamer. Het uitgebouwde

traptorentje daarboven verleent toegang naar den zolder.

Een kandelaber, schoon smeedwerk uit de fabriek der heeren Becht en Dyserinck te Amsterdam, staat in het midden.

Het aanplakbord links van den kandelaber verwierf een eersten prijs in den wedstrijd voor handwerkslieden te Amsterdam in 1892, waarvan schrijver dezes voorzitter was. Vervaardiger is de heer Moolenschot te Weesp.

Van de vestibule zij nog vermeld, dat zij van gelen Frieschen steen is opgemetseld, met roode en zwarte banden, en tal van kunstige vlechtwerken en traceeringen. Zij is versierd met prachtige tegeltableau's, in de fabriek van Rosenburg te 's-Gravenhage vervaardigd, naar kartons van den Groninger schilder, den heer F.C. Bach.

De tweede plaat op blz. 204 doet ons de bovengenoemde overdekte galerij zien. Zij is, zooals ook de tochtportalen, door stergewelven van gebakken steen met roode graden en sluitsteenen van witten steen overdekt.

De kolommen bestaan uit blauwen en witten steen; de kapiteelen vertoonen, in groote afwisseling, bladen aan de natuur ontleend (eiken-, wingert-, kastanje- en rozenbladen).

De deur, waartegen men in de galerij aanziet, voert naar de postlocaliteiten; de tegen een der kolommen geleunde heer is de heer J. Smit, de ijverige medestander van den aannemer.

Een woord over den stijl van het gebouw.

Naast en tegenover enkele bouwmeesters, die droomen van een nieuwen stijl, ‘een uitdrukking van onzen tijd, geheel oorspronkelijk,’ staan een geheele en grootere reeks, die deze droomen niet deelen; die van meening zijn, dat een bouwstijl niet is te scheppen; dat zij *individueel* kan noch mag zijn, maar op een historischen grondslag moet staan; met andere woorden, dat een bouwstijl het wordingsproces van al het geschapene moet volgen, zich ontwikkelen uit hetgeen was. De schrijver dezer regelen behoort tot de laatstgenoemden.

De bouwmeester beschikt over een betrekkelijk gering aantal vormen, als het ware noten. Hij moet die elkander doen opvolgen, gehoorzamen in de *eerste* plaats aan de wetten der nuttigheid; in de *tweede* plaats aan die van stabiliteit, van vastheid, - weet hij ze in de *derde* plaats te doen beantwoorden aan den eisch van schoonheid, van rythmus en harmonie, dan slechts heeft hij zijn taak vervuld als een kunstenaar.

De bouwmeester van het station te Groningen heeft, zooals in de meeste der door hem ontworpen gebouwen, trachten te werken in den geest van het laatst der XVIe en het begin der XVIIe eeuw. In dien bloeitijd van Nederland verrezen de gebouwen, die nog steeds onzen trots uitmaken: stadhuizen als te Kampen, Zutfen, Heusden, Gouda, en van onze schilderachtigste woonhuizen als te Dordrecht bijv.

In dien tijd gebruikte men een deel der vormen uit den herlevingstijd der klassieken, te gelijk met het sierlijke lijnenspel uit de ornamentatie der zoogenaamde gothiek.

Gehouwen steen in verband met het autochtone, aan den bodem ontleende materiaal, de baksteen, gaf van zelf schilderachtige kleurafwisseling, werkzame afsluiting, uitkomende tegen de lucht, d.i. tot een levendig silhouet.

Verder veroorlooft die stijlperiode het aanbrengen van symbolische versieringen, die hier over het gebouw verspreid zijn. Bijvoorbeeld als bekroning het door *vleugelen gedragen* rad en niet het gebruikelijke leelijke en symboliek-onjuiste gevleugelde

rad); als versiering boven de chefs- en onderchefs-woningen een haan, als symbool der waakzaamheid (de grootste deugd eens chefs); als sluitsteenen der galerijen kopjes van Groninger boeren en boerinnen in hun eigenaardige kleeding, als het ware zeggende, hoe de landbouw de sluitsteen is der Groninger welvaart, enz.

De wachtkamers, gedeeltelijk *aan*, gedeeltelijk *achter* de linkergalerij gelegen, zijn alle sierlijk in verband met haar bestemming, meer of minder rijk, betimmerd door de firma Van Houten uit Amsterdam.

Aan de meubileering, gedeeltelijk van de heeren De Waard en Huizinga te Groningen, gedeeltelijk van de firma Mutters te 's-Gravenhage, is veel zorg besteed.

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

‘Zoo bedoel ik het niet,’ antwoordde jonker Van Leeuwenstein. Ik wilde maar zeggen, dat een jong meisje het onaangenaam vindt, als een jongmensch haar niet de attenties en de *égards* bewijst, waarop ze recht meent te hebben.’

‘O, hij mag zijn attenties en *égards* voor een ander bewaren.’

‘Voor de jonge juffrouw Van Deinse, bedoelt gij?’

Weer kleurde Lucie. ‘Hoe weet u dat, oom?’

‘Gij ziet, dat ik met de dingen des harten toch wel op de hoogte ben, al ben ik vrijgezel.’

‘O, mama heeft met u daarover gesproken.’

‘Ik ken den broer van dat meisje intiem,’ antwoordde de jonker ontwijkend.

‘Dokter Van Deinse?’ vroeg zij.

De jonker knikte.

‘Oom,’ zei Lucie na een oogenblik nadenkens. ‘U zou me een plezier kunnen doen.’

‘Laat hooren. Als het in mijn vermogen is, met genoegen.’

‘Ik haat Westra.’

‘Zoo!’

‘En nu zou het een voldoening voor mij zijn, indien het huwelijk tusschen hem en die zuster van Van Deinse afsprong.’

De jonker keek haar verbaasd aan. Al had hij zelt geen geweten, toch verbaasde het hem, een jong meisje op zoo cynischen toon zoo iets te hooren zeggen.

‘Weet gij dan, dat de ingenieur naar de hand van dat meisje staat?’

‘Ja, ik weet het. Mijn informaties zijn goed. O, ik heb er mij veel moeite voor gegeven, om het te weten te komen,’ vervolgde ze met een flikkering in haar staalblauwe oogen, waarvan de jonker verschrok.

‘Maar ik begrijp niet, hoe ik u van dienst kan zijn,’ hernam hij.

‘Heel eenvoudig. U kent dokter Van Deinse intiem, zegt u. Welnu, breng hem van alles op de hoogte.’

‘En dan? 't Is mij niet duidelijk, Lucie, wat gij voorhebt.’

‘Van Deinse en Westra zijn vrienden geweest, geweest, verstaat u? En u weet, dat gewezen vrienden de ergste vijanden worden. U kan daarbij nog een handje helpen. Hebt u me nu begrepen?’

‘Zoo wat, maar ik weet niet of uw plan wel lukken zal.’

‘Beloof me ten minste dat u uw best zal doen.’

‘Graag. Wie weet of die dokter Van Deinse niet iets is voor u. Ik zal hem eens meebrengen.’

Mevrouw Van Schalkwijk trad binnen en maakte een einde aan dit gesprek.

Toen ze alleen met haar broer was, stelde ze hem de vijfhonderd franks ter hand. ‘'t Heeft veel moeite gekost, Otto; wees nu in het vervolg voorzichtiger, want al zou ik willen, ik zou u niet meer kunnen helpen. Als 't kan, moet ge ten minste dìt geld teruggeven.’

‘Zeker, zeker,’ antwoordde de jonker, die daar volstrekt geen plan toe had. ‘'t Is een eereschuld.’

Dat woord klonk als een scherts in den mond van den edelman, die geen greintje edel gevoel of eer meer bezat, anders zou hij zich niet geleend hebben tot het lage plan van zijn wraakzuchtig nichtje.

De oude mevrouw Van Schalkwijk op haar kamer weende en bad.

IX.

‘Nelly, daar wordt gebeld, het is de post.’

Toen het jonge meisje de kamer weer binnenkwam, hield ze een kaartje in de hand, maar deze beefde en er glinsterde iets vochtigs in haar oog.

‘Van Willem?’ vroeg mevrouw Van Deinse, met een meewarigen blik op haar dochter.

Nelly knikte, wierp het kaartje op tafel en ging weer zitten.

Mevrouw nam het gesatineerde kaartje in de hand, waarop met keurige letters gelithographeerd was: ‘Dr. Willem van Deinse, Leuven,’ en in den onderlinkerhoek in der haast het banale p.f. was gekrabbeld. Dat was alles wat er voor zijn zuster op haar verjaardag kon overschieten.

Beide vrouwen bewaarden geruimen tijd het stilzwijgen.

Sedert den dood van den heer Van Deinse leidden zij een stil en teruggetrokken leven. Zij hadden het villatje verlaten, waarvan de huur nu te hoog was voor de zeer bescheiden middelen, waarover zij beschikten. En daar zij niet graag minder wilden gaan verwonen in het stadje, waar iedereen haar kende, waren zij naar een andere plaats verhuisd.

Het was hard voor haar, die tot dusver aan een behaaglijken welstand waren gewend geweest, nu minder te moeten gaan leven, in een omgeving, die haar vreemd en niet angstvallig was, zich allerlei kleine gemakken te moeten ontzeggen, die, zoo ze al niet onontbeerlijk zijn, toch het leven verzoeten en verfraaien, en wier gemis zeer gevoeld wordt door hen, die er van jongsaf mee omringd zijn geweest.

Mevrouw Van Deinse en haar dochter wisten er zich echter dapper over heen te zetten; zij achtten zich niet ongelukkig, dat zij een genoegen of een versnapering moesten missen, omdat zij daarop vroeger, in betere dagen, nooit haar hart gezet hadden. Zij wisten zich niet enkel te schikken in haar nieuwe levenswijze, als in iets, waaraan nu eenmaal niets viel te veranderen, neen, zij waren er mee tevreden, doordien zij, wat in den tegenwoordigen tijd maar weinigen doen, haar lot niet vergeleken met dat van hen, die het beter, maar van hen, die het minder hadden dan zij. Indien men dit algemeen deed, hoe zou de tevredenheid in alle kringen der maatschappij toenemen, waar nu afgunst en naijver ontevredenheid kweeken en tot verzet prikkelen!

Daar mevrouw Van Deinse en Nelly zeer bedreven waren in de fijne vrouwelijke handwerkjes, hadden zij vroeger in haar vrije uren allerlei kleine knutselwerkjes

vervaardigd voor vriendinnen, voor tombola's en liefdadige doeleinden. Thans kwam die vaardigheid haar goed te pas, om er nog wat mee te verdienen. Een groot huis in de nabijgelegen stad beslaste haar met fijn borduurwerk, dat goed betaald werd en dat zij zonder buitengewone inspanning konden afmaken.

Al waren zij tevreden met haar lot, toch hadden zij nog een zoeten droom ten opzichte van Willem, en die droom zou niets buitensporigs gehad hebben, indien Willem een andere jongen was geweest.

Toen zijn vader stierf, moest hij nog één jaar de lessen aan de universiteit volgen, voor hij zijn doctoralen graad kon halen. Wel had hij onmiddellijk zijn examen als arts kunnen doen, maar zijn moeder wilde zich liever nog een jaar lang betrekkelijk zware financieele offers getroosten, dan den wensch van Willem te weerstreven en misschien later het verwijt te moeten hooren, dat zij zijne loopbaan gebroken had.

Als het jaar om was, zoo dacht de liefhebbende moeder bij zich zelf, dan zou Willem, wiens capaciteiten algemeen als buitengewoon geroemd werden, stellig een goede plaats kunnen krijgen en zou hij zijn moeder en zuster bij zich innemen. Dan zouden ze met hun drietjes gelukkig zijn. Wat beteekenen voor een moeder geldelijke offers bij het vooruitzicht van zulk een geluk?

Het is waar, soms sloop de twijfel haar hart binnen, als zij zich voor den geest bracht, dat Willem zoo weinig blijken gaf van echt kinderlijke liefde, dat hij zoo weinig belangstelling toonde in hetgeen haar en Nelly aanging.

Maar, zoo verontschuldigde zij haar zoon - welke moeder vindt niet steeds verontschuldigingen voor haar kind? - hij ging nu geheel op in de studie, hij leefde in een geheel anderen kring, hij was het huiselijk leven te eenenmale ontwend; doch als hij maar eenmaal gevestigd en bij haar was, zou dat wel veranderen en zouden de banden, die nu verslapt waren, vanzelf weer nauwer worden toegehaald.

Hiermee troostte zich de moeder, doch hoe bitter werd zij teleurgesteld!

Toen Willem zijn doctoraal examen had afgelegd, met den meesten lof, zooals mevrouw Van Deinse met moederlijken trots in de gazet las, gaf hij zijn voornemen te kennen, te Leuven te blijven, waar hij door de voorspraak der professoren spoedig een goede clienteele dacht te hebben en op een aanstelling als lector of assistent aan de hoogeschool - de eerste sport op de ladder van het professoraat - die hem al half en half in het verschiet was gesteld, hoopte.

Het was een teleurstelling voor mevrouw Van Deinse, want zij had er op gerekend, dat Willem naar een plaats als gemeente-geneesheer op het een of ander dorp - om te beginnen - zou dingen. Doch zij zweeg, en liet zich overreden, dat voor de bekwaamheid van haar zoon een aanstelling als plattelandsgeneesheer te min was. Zij verwachtte nu, dat Willem, als hij te Leuven eenmaal een gevestigde positie had, zijn moeder en zuster zou laten overkomen.

Zij wachtte, maar tevergeefs. Willem had een goede practijk, Willem was assistent geworden; hij had, hoe jong ook nog, al de reputatie van een knap dokter, een schitterende toekomst was hem geopend, - maar hij sprak het woord niet, waarop zijn moeder had gerekend. En nu was mevrouw Van Deinse, al voelde zij de wonde, die haar hart was toegebracht, te fier, om zich voor haar kind te vernederen, om als een gunst te vragen wat haar als een recht toekwam. Niet de gedachte, dat zij zich zou moeten blijven bekrimpen, was haar het pijnlijkst, maar wel deze, dat haar zoon aan zijn kinderlijke plichten te kort schoot en de voldoening van zijn eerzucht hooger stelde dan haar geluk.

Slechts éénmaal waren zij en Nelly te Leuven geweest: Willem had haar daartoe uitgenoodigd, evenwel met de hoop, dat ze daaraan geen gevolg zouden geven. Ze waren gekomen en - geheel ontgoocheld weer naar huis gegaan. Zelfs dien éénen dag kon Willem haar niet schenken: hij had het druk, hij moest uit, en zij konden achterblijven op zijn kamers, wier uitgezochte stoffeering zij in stilte vergeleken met de bescheiden meubels in haar huis. Willem deed, toen het uur van vertrek gekomen was, geen moeite om haar te vragen nog een dagje te blijven, hij verontschuldigde zich zelfs niet, dat zij zoo weinig aan hem gehad hadden, hij vroeg haar niet nog eens terug te komen.

Mevrouw Van Deinse en Nelly verlieten het huis, zooals zij dat van een wildvreemde zouden verlaten hebben, of eigenlijk met heel andere, pijnlijke gevoelens. Eerzucht en roem en grootheid, dit was het klatergoud, welks schittering Willems oogen had verblind en dat den glans van het ware goud der kinderlijke genegenheid en dankbaarheid dof straalde.

Mevrouw Van Deinse dacht aan dit alles, terwijl ze den blik gevestigd hield op het kaartje, waarvan de sierlijke krulletters haar tergend tegengrijnsden. Zij had gehoopt, dat Willem bij deze gelegenheid ten minste een briefje zou hebben geschreven en een kleine verrassing zou hebben gestuurd aan Nelly, die hem altijd zóó had lief gehad. En nu niets dan dat koude, onbeduidende kaartje, dat men zelfs hem stuurt, dien men maar eens in zijn leven en vluchtig gezien heeft!

Nelly was bitter teleurgesteld, en zij deed ook geen moeite het te ontveinzen. De kunst, om een lachend gelaat te toonen, terwijl het hart bloedt, kende zij niet. De verjaardagen waren bij de Van Deinse's, toen de vader nog leefde, altijd met groote hartelijkheid gevierd. Daarom griefde het Nelly zoo, den haren thans zoo koud en zoo onopgemerkt te zien voorbijgaan.

Met kwalijk ingehouden ongeduld had zij den heelen dag de komst van den brievenbesteller verbeid. Het was nu al namiddag, en nog niets was er gekomen dan dat ééne, ellendige kaartje. Met kloppend hart had zij de deur geopend, toen haar moeder haar toeriep, dat het de post was. Dien morgen had zij den man, die de onbewuste drager is van zooveel blijde en zooveel treurige tijdingen, die in zijn tasch het geluk en het ongeluk meedraagt, al tweemaal zien voorbijgaan. Thans zou hij alles te gelijk brengen, had zij gedacht, en het zou te vroolijker zijn, naarmate zij in grooter spanning gewacht had. Er scheen dan ook een nevel voor haar oogen te komen, toen zij het stukje karton aannam, dat, nu ja, tot wisseling der burgerlijke beleefdheid volstaan kan, maar toch nooit in zijn stijfheid, in zijn gedrukte vermenigvuldiging kan spreken van het hart tot het hart.

Ook van Fine Verhoek was niets gekomen, - zij, die anders nooit oversloeg. Ging ook zij zich voornamer achten dan Nelly en wilde ze haar, door thans haar gelukwensch achterwege te laten, te verstaan geven, dat tusschen haar beiden voortaan alles uit was? Maar ze kon het niet gelooven, dat de eenvoudige, ongekunstelde Fine, met wie ze altijd zoo gesympathiseerd had, haar de vriendschap zou opzeggen. Doch hoe kwam het dan, dat ze op dezen dag niets van zich liet hooren? Aan gewone vergeetachtigheid viel hier niet te denken.

Het ontstemde Nelly eveneens - dat ook alles zoo te gelijk moest komen! - dat zij geen gelukwensch ontving van Karel Westra, die tot dusver evenmin een enkelen keer verzuimd had. 't Was waar, Willem had hem behandeld, zooals hij zijn moeder en zuster had behandeld, maar dat was toch haar schuld niet. Zij had het wel vreemd gevonden, dat Karel, die nu al een paar maanden in het vaderland terug was, nog niets van zich had laten hooren; maar al was het begrijpelijk, dat hij den ouden vriendschapsband van vroeger verbroken achtte, nu de heer Van Deinse dood was en Willem dien zelf had verscheurd, toch had zij niet verwacht, dat hij niet de minste notitie van haar verjaardag zou hebben genomen. Het kaartje van Willem had haar gegriefd; een kaartje van hem zou al voldoende geweest zijn....

''t Is een treurige verjaardag, mama,' zei ze eindelijk, het lange stilzwijgen verbrekend.

'Ja, kind,' beaamde mevrouw, 'als uw brave papa nog leefde, zou dat zoo niet zijn. Op zoo'n dag als vandaag voel ik eerst goed hoeveel wij aan hem missen. Wat was hij er altijd op uit, verrassingen te bedenken, u met iets te besteken, waarop ge heel niet had durven rekenen.... De goede man moest eens kunnen zien, hoe ondankbaar Willem zich toont, hoe hij ons op zij schuift, als vreesde hij, dat wij hem in zijn eerzuchtige droomen in den weg zouden kunnen staan.... En de goede, hartelijke vrienden van vroeger,' vervolgde mevrouw Van Deinse, door haar herinneringen meegesleept, 'waar zijn ze gebleven.... Maar wie was dat?' Ze luisterde. 'Neen, ik zal me vergist hebben. Hij gaat door....'

Nelly, die met den rug naar het raam zat, had niemand zien voorbijgaan, maar zij begreep, wien haar moeder met dien 'hij' aanduidde. Een klein schokje ging haar door de leden. O, het zou haar niets verwonderd hebben, indien Karel Westra op dat oogenblik voor haar had gestaan. Nu de post niets van hem had gebracht, verwachtte ze hem, en ze had in verzoeking gestaan, het haar moeder te zeggen, maar ze vreesde,

dat die haar daarover zou berispen. En het moest eens niet zoo zijn, haar geheime hoop moest eens worden teleurgesteld....

Mevrouw van Deinse schudde het hoofd en keek hare dochter aan. Nelly luisterde scherp. Eensklaps weerklonken voetstappen, die voor de deur stilhielden. Een klein rukje aan de bel.

(*Wordt vervolgd.*)

Wat een kathedraal verhalen kan.

III.
Renaissance en Revolutie.

Als wij op het oogenblik de eerbiedwaardige tempels beschouwen, door de vrome middeleeuwen met zoo blijde geestdrift gesticht, met zoo gulle offervaardigheid en rijken kunstzin versierd, dan bevinden wij dat de meeste in een staat verkeeren, die treurig afsteekt bij hun vroegeren luister.

In onzen tijd zijn vele beroemde oude kathedralen met groote zorg hersteld; bij voorbeeld de Dom van Keulen, de *Notre-Dame* van Parijs en, in Noord-Brabant, de St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch, wier herstelling echter nog ver van voltooid is. Deze hoofdkerken vertoonen zich thans weer nagenoeg in haar oorspronkelijke gedaante. Maar vele andere, in ons land vooral, bieden het droevig beeld van vervallen grootheid. Niet alleen dat de tand des tijds ze zoo min als alle menschenwerk heeft gespaard en het fijne beitel- en beeldwerk heeft afgeknaagd en afgestompt; dat regen en wind de steenen hebben verweerd en vergrauwd, - die eerbiedwaardige teekenen van hoogen ouderdom misstaan die eeuwenheugende reuzen niet; want ook voor gebouwen geldt wat de Schrift van den mensch zegt: dat de grijsheid een sierlijke kroon is, door de gerechtigheid verworven.

Maar wat werkelijk bedroevend is om aan te zien, dat zijn de verwoestingen en verminkingen, die zij aan schendige handen te wijten hebben en die hen soms tot onkenbaar wordens toe hebben misvormd.

Die verwoestingen zijn van tweeërlei aard: vooreerst de gewelddadige, waaraan de meeste in tijden van beeldenstorm, revolutie of oorlog blootstonden; en ten andere de kalme, bedachtzame, dikwijls goed gemeende misvorming, die wansmaak, onkunde en vooroordeel ze deden ondergaan.

De laatst bedoelde mishandelingen zijn dikwijls nog noodlottiger voor het karakter der gebouwen geweest dan de eerste.

Dat is bij voorbeeld het geval geweest met de kathedraal van Clusy, die geen beeldenstorm gekend heeft, zooals er over onze oude vaderlandsche hoofdkerken is heengestreken; die ook, zooals we straks zien zullen, tijdens de gruwelen der Fransche revolutie werd gespaard, maar waar de Renaissance, onder voorwendsel van verfraaiing, op inderdaad Wandaalsche manier heeft huis gehouden, - gelukkig hoofdzakelijk alleen wat de inwendige stoffeering betreft.

In verloop van eeuwen was de hoofdkerk, die wij de vorige maal in wording hebben gezien, aanmerkelijk verfraaid en verrijkt. Hugo van Courtenay had zijn ontwerp niet voltooid mogen zien, daar hij in 1238 gestorven was; maar zijn zoon Willem, in zijn school opgevoed, was in staat gesteld het werk zijns vaders nog rijker uit te

voeren, dan deze het zich gedroomd had. Hij mocht aan het koor een dubbele zijbeuk en een krans van vijf straalkapellen toevoegen.

Dat koor werd later omgeven met een steenen afsluiting, versierd met tafereelen uit het Oude en Nieuwe Testament in keurig beschilderd beeldwerk.

Aan de voorzijde bestond die afsluiting uit een prachtig jubé of verhoogde stelling, waarop onder de kerkelijke diensten het zangkoor geplaatst was en van waar de epistel en het evangelie werden voorgelezen. Drie breede deuren, onder dit jubé aangebracht en tijdens de godsdienstoefeningen geopend, gaven het volk gelegenheid, van verre de plechtigheden aan het altaar te volgen.

Het altaar prijkte met kunstig bewerkte reliekschrijnen onder een koperen baldakijn, en aan weerszijden stonden rijen gebeeldhouwde eiken banken voor de kanunniken. Tegen de koorafsluiting waren in verloop van tijd ook talrijke kostbare grafmonumenten opgericht voor bisschoppen of kanunniken, die zich voor de kerk bijzonder verdienstelijk hadden gemaakt.

Zoo was de kathedraal van Clusy, dank aan de offervaardigheid der geloovigen, allengs een luisterrijk heiligdom geworden, een eerbiedwaardig gedenkstuk der vroomheid van achtereenvolgende geslachten, toen de booze geest der Renaissance, na overal in Europa al gewoed te hebben, ook in het afgelegen Clusy kwam spoken.

De Renaissance dweepte met de bouwvormen van het praalzieke Grieksch-Romeinsche heidendom en zag met minachting neer op de eenvoudige, strenge, maar edele en grootsche scheppingen der christelijke eeuwen. Het waren de geleerden en geletterden, de grooten en aanzienlijken, die deze nieuwe uitheemsche kunstrichting doordreven. Het volk, dat natuurlijk geen Grieksch-Romeinsche oudheden bestudeerd had, begreep er niets van. Het had zijn eigen overgeleverde kunst, die, op den vaderlandschen bodem ontsproten, met het volksleven op het innigst verweven was. Die eerwaardige, nationale kunst, de edelste bloem der christelijke beschaving, werd nu voor barbaarsch uitgemaakt, en van hooger hand, van uit de scholen en academies, werd nu het volk een vreemde kunst opgedrongen, die het niet verstond en waarvoor het niets kon voelen. Het gevolg was dat de oude, echte, uit het volk gegroeide kunst doodging, terwijl de vreemde indringster, door de grooten ingehaald en gevleid, toch nooit inheemsch kon worden. Zoodoende werd de kunst het volk ontnomen om de uitsluitende weelde der rijken te worden. De dagen van de groote gemeenschapskunst der middeleeuwen waren voorbij, en de tijd van het 'elk voor zich,' van de klove tusschen hoog en laag brak aan.

Maar dat alles kan de kathedraal zelf ons veel beter verhalen; uit haar geschiedenis blijkt, veel duidelijker dan met lange redeneeringen is aan te toonen, de groote ommekeer, die er in de heele maatschappij had plaats gehad.

In het jaar 1710 besloot de toenmalige bisschop van Clusy, Armand van Conflans, door den tijdgeest meegesleept, het inwendige van zijn kathedraal naar den heerschenden smaak te veranderen, zooals dit reeds met verschillende andere kerken van het koninkrijk geschied was. Te Parijs had de koning zelf het voorbeeld gegeven, door in de *Notre-Dame* het jubé en de heele koorafsluiting te doen wegbreken, het altaar met zijn bronzen ciborium te doen versmelten, de koorbanken uit de veertiende eeuw en de grafmonumenten der bisschoppen te doen wegruimen, alles om plaats te maken voor een pronkerige marmerversiering, die in het majestueuze gebouw heel niet paste.

Ook de kathedraal van Clusy møest op dezelfde wijze 'verfraaid' worden. En nu lette men eens op, hoe daarbij te werk werd gegaan, dan merkt men dadelijk het groote verschil tusschen dien tijd van pedant academisme en de kunstrijke middeleeuwen.

Nu werd niet, als tijdens de stichting der kathedraal, een wedstrijd uitgeschreven voor een ontwerp, waaraan alle meesters konden deelnemen en waarin feitelijk het heele volk uitspraak deed. De stem van het volk kwam niet meer in aanmerking. Aan een kunstenaar van de Academie werd opgedragen een ontwerp te maken voor de vernieuwing, en de bisschop onderwierp dat plan aan het oordeel van het kapittel. De kanunniken vonden het allen heel mooi; alleen de deken, een eerwaardig grijsaard, wilde er niet van weten.

Hij bracht in herinnering dat de kathedraal sinds de oudste tijden geen verandering had ondergaan, dat zij aan de heele geschiedenis van het bisdom herinnerde en in haar koor de grafsteden bewaarde van verscheiden overleden kerkvoogden. Dat koor was omgeven met een afsluiting, versierd met beelden en tafereelen, die een gestadige leering voor het volk waren. Dat alles wilde men voor den grond werpen om de afsluiting door hekken te vervangen.

Hij beriep zich op uitspraken van den H. Ambrosius en van het Concilie van Trente, die verklaard hadden dat men de oude kerkgebruiken behoorde te eerbiedigen; hij

wees op de zinne beeldige beteekenis der jubé's, die den heiligen steen verbeeldden aan den ingang van Jesus' graf.

DE OVERDEKTE GALERIJ VAN DE STATIE TE GRONINGEN, naar een photographie van J.G. Kramer te Groningen.

GEZICHT IN DE VESTIBULE VAN DE STATIE TE GRONINGEN, naar een photographie van J.G. Kramer te Groningen.

Maar de woorden van den grijzen priester vonden geen weerklank bij de vergadering en, op zijn stok geleund, verliet hij langzaam de zaal. De bisschop vroeg nog, nadat hij heengegaan was, of er ook waren, die zijn gevoelen deelden, maar al de kanunniken herhaalden dat zij het ontwerp heel mooi vonden en zich bovendien op den smaak van den bisschop verlieten.

Ook de adel en de hooge burgerij toonde zich met de vernieuwingsplannen zeer ingenomen; maar het volk, dat aan zijn kathedraal en haar sieraden gehecht was, dat vooral de sprekende gekleurde beelden van het jubé zeer liefhad en voor de nieuwe, koude, academische kunst weinig voelde, vernam met ergernis dat dit alles weggeruimd zou worden.

Maar de echte, mannelijke ernst uit de dagen van de stichting der kathedraal zat er toch niet meer in; want in plaats van zich, evenals toen, met waardigheid te verzetten, zong het volk nu spotliedjes op den prelaat en de ka nunniken.

Dezen besloten daar kort en goed een eind aan te maken en lieten op een nacht een twintigtal metselaars in de kathedraal komen, die zonder vorm van proces het jubé wegbraken en den vloer zooveel mogelijk schoon maakten, zoodat, toen het volk 's morgens kwam, ieder tot zijn verbazing den boel opgeruimd zag. Een paar dagen lang werden er in de stad schimpscheuten op gemaakt, maar toen was er geen sprake meer van: de rechte belangstelling van het volk voor zijn oude kathedraal was weg.

Achtereenvolgens gingen nu de eiken koorbanken uit de veertiende eeuw, het altaar met zijn vier bronzen kolommen, waar engelen op stonden, de afsluiting van het koor met haar mooie beelden, de koperen grafplaten en steenen grafzerken der bisschoppen naar den puinhoop en den smeltoven. In de plaats van het jubé kwam een hek van geslagen ijzer, geflan-

HET VERTREK VOOR DE VISCHVANGST, NAAR DE TEEKENING VAN L.P. DESSAR.

keerd door twee nissen met beelden en vier Corinthische kolommen, alles van kalk en gips, dat marmer moest nabootsen!

De heele koorafsluiting werd door zoo'n nuchter hek vervangen, en achter het altaar werd een soort hemel gemaakt met stralen van verguld hout, die door gipsen wolken braken, waarin engelen speelden in den vorm van kindertjes met vleugelen.

Boven het nieuwe altaar, dat den vorm had van een graftombe en van marmer gemaakt was, verhief zich een houten troonhemel in navolging van dien in St. Pieter te Rome, als groen marmer geverfd en met ornamenten van verguld lood.

Het heele koor werd met witte en zwarte marmersteenen ingelegd. Onder den hemel van wolken en stralen werd een *Piëta* van pleister geplaatst, omdat de middelen nog niet veroorloofden ze in marmer uit te voeren, daar er toch ook nog nieuwe koorbanken en een nieuwe godslamp wezen moest.

De oude deken van het kapittel zag al dat nieuwe moois niet meer; want hij stierf kort na de vernieling van zijn jubé.

Daarmee hield de verwoesting, die de Renaissance in het eerbiedwaardige heiligdom aanrichtte, nog niet op. Daar men het geld aan de verknoeiing van het inwendige verspild had, was er voor noodzakelijke uitwendige herstellingen niets over. Men maakte zich daarvan dan ook zoo goedkoop mogelijk af. In plaats van de spits van den grooten toren te herstellen, brak men ze af en verving ze door een piramidaal dak; evenzoo werden de zijpinakels van de vier andere torens eenvoudig weggebroken.

Daarmee nog niet tevreden, verving men de oude gekleurde vensters van het koor, die uit de dertiende eeuw dagteekenden, door gewoon wit vensterglas, opdat de houten hemel toch maar in vollen luister zou stralen, en gaf voor het opruimen dier kostbare beeldramen nog eenige duizenden ponden uit.

Ziedaar hoe de Renaissance, met de bedoeling de kerk te verfraaien, in het eerbiedwaardige oude heiligdom woedde, erger nog dan de Revolutie, die het later door haar ergerlijke vertooningen met de ‘godin der Rede’ zou onteeren, maar ten minste haar oude, gothieke beeldwerken ongedeerd liet.

Toch scheelde het maar weinig, of ook de kathedraal van Clusy had aan dezelfde verminkingen blootgestaan, als zoovele andere eerwaardige tempels in Frankrijk van het dweepziek Jacobijnsch gepeupel te verduren hadden. De providentieele wijze, waarop zij daarvan gelukkig verschoond bleef, is een der treffendste momenten in de geschiedenis der kathedraal.

In November van het bloedige jaar 1793 had de Jacobijnenclub van Clusy de vernieling besloten der gewijde voorstellingen en beelden van koningen en heiligen, die het hooge portaal sierden. Zekere burger Rulle eischte met groote woorden in den gemeenteraad de uitvoering van dat besluit.

‘Burgers,’ riep hij, ‘wij moeten de zinnebeelden, die het volk herinneren aan de dienstbaarheid, waaronder het zoolang heeft gezucht, niet meer onder zijn oogen laten, daar het voortaan van tirannie en bijgeloof bevrijd is. Aarzeling in dezen kan niet anders dan zijn verontwaardiging aanwakkeren; het vraagt, dat zonder dralen door de vertegenwoordigers der gemeente bevelen gegeven worden om de standbeelden van de despoten en alle zinnebeelden van de overheersching der priesters te verwoesten. De vrije mensch kan deze werktuigen van de slavernij niet langer aanzien. In naam van het volk eisch ik dat zij worden weggenomen.’

Aan dien eisch zou waarschijnlijk door den raad gevolg zijn gegeven, als niet burgemeester Hillot met ernst en waardigheid tegen die heftige taal was opgekomen. Hij antwoordde dat het vernielen van ijdele zinnebeelden dwaasheid was, terwijl de Republiek veel geduchter vijanden te bestrijden had; hij herinnerde hoe de Nationale Conventie zelf een maand te voren last gegeven had, de kunstvoorwerpen, die geen belangrijke geldswaarde hadden, te sparen, omdat zij deel uitmaakten van het domein der Republiek en tot studie konden dienen. Daarbij waren die beelden het werk van het volk, van de voorvaderen, en als het volk er nu bezit van nam, moest het niet zijn om ze te verwoesten. 'Wij hebben andere zorgen aan ons hoofd,' besloot hij, 'dan steenen beelden stuk te slaan, en ik stel voor, tot de orde van den dag over te gaan.'

Maar burger Rulle liet zich zoo gemakkelijk den mond niet snoeren en er volgde nog een lange woordenwisseling tusschen hem en den burgemeester; maar ten slotte verklaarde de raad het debat voor gesloten, en ging tot de orde van den dag over.

De Jacobijnen lieten het daar echter niet bij; dien avond weergalmde hun club van de heftige redevoeringen tegen de houding van den raad en er werd besloten dat het volk zelf recht zou plegen over de zinnebeelden van willekeur en onderdrukking. Werkelijk ging men den volgenden dag met ladders, touwen en hamers naar de kathedraal om alle beelden van koningen of heiligen en verdere gewijde voorstellingen te vernielen.

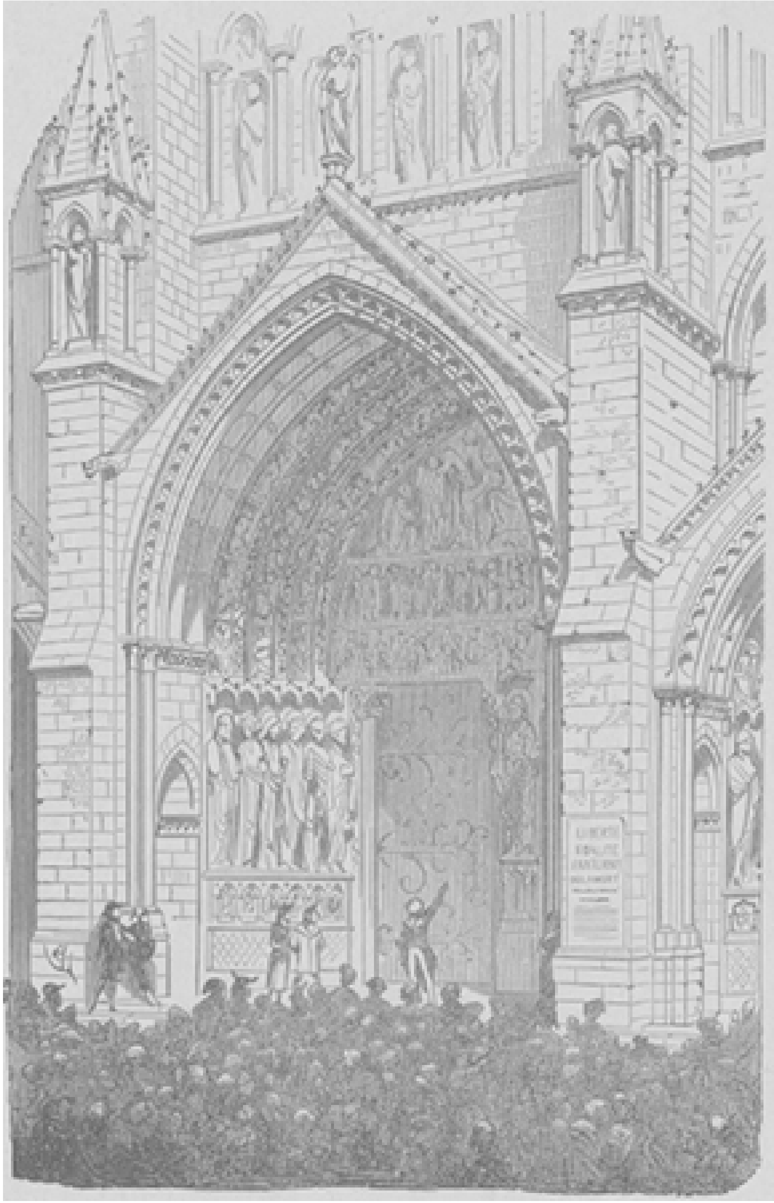

DE BURGEMEESTER VAN CLUSY SPREEKT TOT HET VOLK.

Maar de burgemeester had dit voorzien; hij had voor de portalen driekleurige linten doen spannen en had daar zelf met zijn raadsleden post gevat. Zijn kloek optreden hield de beeldstormers tegen; inmiddels kwam een afdeeling van de burgerwacht zich op het plein opstellen, en burgemeester Hillot sprak de ondertusschen saamgestroomde volksmenigte aldus toe:

'Burgers, wij zijn hier niet gekomen om de beelden der koningen te verdedigen, die voor altijd van den bodem des vaderlands verbannen zijn, noch van de gewaande heiligen, die door priesters zijn uitgevonden om den geest van het volk te overheerschen. Neen! wij zijn hier om u te zeggen dat de verminking van kunstwerken, die wij aan onze vaderen, aan mannen van het volk danken, een daad van onbeschaafdheid zijn zou.... Het is niet tegen deze steenen beelden, dat gij uw rechtvaardige gevoelens moet uiten, maar wel tegen de vijanden van binnen zoowel als van buiten, levende vijanden, die zouden lachen om de woede, welke gij nutteloos op onschadelijke voorstellingen zoudt koelen. En dan.... welke zijn deze beelden? Jesus.... Zijn apostelen? Maar waren dat dan geen volksvrienden? Leefden zij in purper en rijkdom? Omgaven zij zich met slaven en dienaren?....'

Aldus ging hij voort, de beteekenis der voorstellingen te verklaren zóó dat zij voor geen revolutieman meer iets stuitends konden hebben, en besloot met den uitroep:

'De kathedraal van Clusy, die door het volk van Clusy is gebouwd, is een nationaal monument; zij behoort ons toe, laat ons haar ongeschonden bewaren, en dat zij voortaan diene voor de groote volksbijeenkomsten, onder de hoede van het volk, dat haar heeft opgericht!'

'Leve de natie! leve de burgemeester!' juichten de toehoorders en aanstonds werden de beelden versierd met driekleurige linten en roode mutsen.

Maar de kathedraal bleef behouden, en al deed ook de godin der Rede er later haar intocht in de gedaante van een jonge vrouw, gehuld in witte tunica en blauwen mantel, met de vrijheidsmuts op het hoofd; al werd zij op een gouden troon door acht jonge meisjes tot in het koor gedragen en daar op een estrade geplaatst, die het altaar bedekte; al werden er revolutionnaire redevoeringen gehouden en liederen gezongen, gebeeldstormd werd er toch niet.

De verguld looden ornamenten werden van het baldakijn afgerukt om er kogels van te gieten; de klokken, op één na, die als brandklok dienst deed, tot stuivers versmolten; de zilveren en geëmailleerde reliekschrijnen naar de Conventie opgezonden; maar het gebouw zelf bleef ongedeerd, en toen later beter tijden voor den godsdienst aanbraken, kon de grijze tempel, die reeds zooveel blijde en droeve, stichtende en ergerlijke tooneelen binnen zijn wanden had zien afspelen, weer onmiddellijk voldoen aan zijn bestemming als woonstede Gods en bedehuis der gemeente.

In de geschiedenis der kathedraal weerspiegelt zich alzoo die van de stad niet alleen, maar zelfs die van het heele land. De monumenten der bouwkunst staan met de ontwikkeling der maatschappij in het nauwste verband, en daarom verdienen zij veel meer de aandacht van de beoefenaars der geschiedenis, dan deze er tot dusver wel aan hebben geschonken. Het is de verdienste van Viollet-le-Duc, dit in zijn *Geschiedenis van een stadhuis en van eene kathedraal* duidelijk te hebben aangetoond, ofschoon uit streng historisch oogpunt op zijn beschouwingen en voorstellingen wel het een en ander zou vallen af te dingen.

Maar wat zijn boek vooral belangrijk maakt, is het helder inzicht, dat men er door verkrijgt van de rationeele, constructieve bouwkunst der middeleeuwen, inzonderheid van den middeleeuwschen kerkbouw. Daarom valt er niet alleen voor degenen, die zich in het bouwvak bekwamen, veel uit te leeren, maar verdient het ook gelezen te worden door allen, die in de kerkelijke bouwkunst belang stellen.

J.R. VAN DER LANS.

Op wilde paden.
Avontuur in de Cordilleras van Peru.

II.

Onze kleine ruitertroep bestond uit acht man, want de eigenaar der *hacienda* had nog vijf van zijn mannen, onder wie een neger, meegenomen. Allen waren voortreffelijk gewapend en overvloedig van kruit en kogels voorzien; onze geweren waren van de beste qualiteit, terwijl wij wisten, dat de Indianen enkel oude vuurroeren bezaten, waarmee zij ons niet veel kwaad konden doen. Wij konden ons dus zelfs met een aanzienlijke overmacht meten, want voor de uitwerking van snelvurende wapenen hadden de Morochuccho's alle respect.

Het was al laat in den namiddag, toen wij opbraken, en Manuel spoorde zijn paard zoo onophoudelijk aan, dat wij moeite hadden hem te volgen. De weg werd steeds wilder en moeilijker begaanbaar; diepe afgronden, gapende rotskloven of steile bergruggen dwongen ons dikwijls om te keeren of tijdroovende omwegen te maken. Dikwijls moesten wij stilhouden, als wij op den harden, steenachtigen grond het spoor der roovers verloren hadden; dan steeg Gil, onze neger, van het paard, en met de aan zijn ras eigen scherpte van gezicht, vond hij spoedig het juiste spoor weer terug.... Het groot aantal Indianen, die allen te paard waren, vergemakkelijkte dit, hoewel de hoeven op den rotsachtigen steengrond geen indrukken achterlieten. Voor het scherpe oog van onzen neger waren evenwel eenige vlokken schuim der paarden voldoende, die hier en daar op den grond lagen en het bewijs leverden, dat de Indianen hun dieren eveneens tot grooten spoed hadden aangezet.

Dieper en dieper zonk middelerwijl de zon, tot zij eindelijk den westelijken gezichteinder bereikt had en achter de bergreuzen der Cordilleras verdween. De korte schemering, die op deze breedte heerscht, moest spoedig voor volslagen duisternis plaats maken, welke enkel door de smalle sikkel der wassende maan een beetje verhelderd werd.

Het pad leidde ons tot dusver langs steile rotswanden, die aan onze linkerhand loodrecht naar beneden liepen. Maar het was breed genoeg om twee ruiters naast elkaar ruimte aan te bieden, zoodat het verder komen, al ging het nog altijd bergop, geen groote moeilijkheden opleverde. Nu werd de weg hoe langer hoe smaller, de paarden moesten achter elkaar loopen en hun stappen werden in de toenemende duisternis steeds onzekerder. Gelukkig verborgen dichte nevels de diepte van den gapenden afgrond aan onze linkerhand, anders zouden de dieren moeilijk te bewegen zijn geweest verder te gaan, daar dergelijke rotspaden wel voor muildieren, maar niet voor paarden begaanbaar zijn. Een enkele misstap, een rollende steen onder de hoeven, en paard en ruiter zouden ontwijfelbaar zeker in den afgrond gestort zijn.

Op een plaats, waar de rotswand een kromming maakte en een kleine vlakte vormde, waar voor alle ruiters plaats was, hielden wij op, om onze van het zweet druipende paarden een oogenblikje rust te gunnen.

‘Zou het niet goed zijn, hier het aanbreken van den dag af te wachten?’ zei ik tegen Padilla en Manuel; ‘onze dieren zijn vermoeid, en bij deze duisternis loopen wij gevaar in den afgrond te storten.’

‘Wie rusten wil, rust, - ik niet!’ antwoordde de bruidegom van het geroofde meisje op een toon, die alle tegenspraak buitensloot. ‘De Roodhuiden hebben vóór ons

denzelfden weg afgelegd en zijn waarschijnlijk naar Marcapata gereden, waar generaal Lopez, die de partij van Castilla heeft gekozen, nieuwe troepen werft. Of wij vinden daar de roovers, of zij zijn reeds in de Montana, waar ik hun spoor wel zal weten te ontdekken.'

Niemand antwoordde daarop, alleen Padilla verklaarde, dat hij de vervolging mee zou voortzetten, ten einde geen tijd te verliezen. Zwijgend gaf ook ik mijn toestemming, daar ik niet angstig of moedeloos wilde schijnen.

Na een korte rust zette de troep zich weer in beweging. Dat de Morochuccho's denzelfden weg hadden ingeslagen, konden wij uit verschillende aanwijzingen gewaar worden. Nadat zij eenmaal deze richting hadden gevolgd, hadden zij ook moeilijk van een ander pad in het gebergte kunnen gebruik maken.

Steeds smaller werd het pad langs de hemelhooge rotswanden, en op bijzonder nauwe plaatsen weigerden onze paarden verder te gaan. Dan hielp alleen een zacht vleiend woord, en als wisten de verstandige dieren, dat het onmogelijk was om te keeren, gingen zij ten laatste weer verder. De maan was middelerwijl ondergegaan, en hoe weinig zij ook tot verlichting van den nacht had bijgedragen, toch misten wij haar, want de duisternis veroorloofde ons nauwelijks, de koppen van onze paarden te herkennen.

Plotseling weerklonk een gillende schreeuw, die door merg en been ging, en het geroep van: 'Jesus, Maria!' Een dof geluid volgde, men hoorde steenen in de diepte rollen en na een korte, angstige poos klonk een zacht gehinnik van beneden. Daarna was alles stil.

Onze paarden stonden stil en spitsten de ooren, vervolgens wendden zij den kop even naar den kant van den afgrond en een hevig sidderen doorliep hun lichaam.

'Bartolo is met zijn paard in den afgrond gestort!' riep een der achter ons rijdende mannen van Padilla, met van schrik bevende stem, en wij kregen allen een gevoel, of wij met ijskoud water werden overgoten, want ieder oogenblik kon ons hetzelfde lot ten deel vallen.

'Laten wij eenige Onze Vaders voor de rust zijner ziel bidden,' zei de eigenaar der *hacienda* zacht, 'want menschelijke hulp is hier nutteloos, hij heeft diep beneden in den afgrond zijn graf gevonden.'

Gelukkig werd nu de weg een weinig breeder, en zonder dat daartoe het bevel was gegeven, hielden wij op en stegen van de paarden, ze voortaan aan den teugel meevoerend. Het gaf ons toch een gevoel van veiligheid, toen wij den vasten grond onder de voeten hadden.

Nooit van mijn leven heb ik zoo naar het daglicht verlangd als in dien nacht, en toen eindelijk een lichtende streep in het Oosten zichtbaar werd als de voorbode van den naderenden morgen, had ik het wel willen uitjubelen van vreugde. Maar de vreeselijke dood van een onzer gezellen onderdrukte iedere uiting van vreugde en was oorzaak, dat wij ernstig en zwijgend verder trokken.

Langzaam steeg de zon aan den hemel, en voor haar stralen vloden de nevelvormen als spoken in de sombere spelonken van het gebergte. Tot dusver had onze weg ons geleid tusschen een doolhof van rotsen, nu begon hij te dalen en vóór onze oogen strekte zich schilderachtig een onafzienbare menigte groene heuvels uit, die de voorloopers zijn van de Cordilleras. Hier groeide eindelijk ook weer gras, waarop onze paarden gretig aanvielen. Wij ontlastten ze van hun zadel en pakken en lieten ze op de heuvelweide grazen, terwijl de meegebrachte mondvoorraad een welkome gelegenheid bood om onzen honger en dorst te stillen. Een menigte versche sporen van hoeven en indrukken van naakte menschenvoeten bewezen, dat kort voor ons

een groote troep menschen en dieren hier eveneens rust had gehouden. Het vermoeden, dat dit de gezochte Indianen konden zijn, lag voor de hand, en onze neger bevestigde het.

'Waar weet gij dat van, Gil?' vroeg Padilla. 'Kunnen het niet even goed blanken, misschien goudgravers, of lieden, die zich willen laten aanwerven, geweest zijn?'

De zwarte schudde het hoofd.

'Neen, *Massa*, dat zijn koperen menschen (Indianen) geweest,' zei hij op vasten toon, 'de blanke man treedt meer op den hiel, de Roodhuid meer op de teenen. Zie zelf, *Massa*, de indruk der teenen is duidelijk te herkennen, terwijl die van den hiel bijna niet te zien is. Zoo gaan alleen de Indianen.'

Manuel zou het liefst weer dadelijk opgebroken zijn, maar wij moesten de paarden eenige rust gunnen. De jonge man zag er zeer bleek en ontstemd uit; de gebeurtenissen der laatste uren, het verlies van zijn bruid en de treurige dood van Bartolo, waaraan hij in zooverre schuld had, dat hij, zonder op het gevaar te letten, het voortzetten van den tocht had doorgedreven, hadden hem blijkbaar zeer aangegrepen.

Twee uren kregen de paarden maar verademing, daarna drong Manuel er op aan, dat men zou opbreken, en ook zijn toekomstige schoonvader kon zijn ongeduld niet langer bedwingen.

Tegen den middag kwamen wij in een breed dal aan, van waar verscheidene zijdalen uitliepen. Wij hadden een snellen rit achter den rug, want wij moesten den voorsprong der roovers trachten in te halen. De bende wist, dat zij vervolgd zou worden en zou daarom de grootste haast maken; maar van den anderen kant was zij van de vlugheid harer paarden afhankelijk, wien tijd moest worden gelaten om te eten en te rusten, en daarom hoopten wij de schurken nog te kunnen verrassen.

Gil reed vooruit, ten einde het spoor niet uit het oog te verliezen en het te kunnen volgen, voor het door onze paarden onkenbaar gemaakt werd. Plotseling wenkte hij ons stil te houden, sprong uit het zadel en volgde oplettend de sporen.

'De koperen mannen hebben niet de richting van hun neus gevolgd, *Massa*,' wendde hij zich tot zijn heer, terwijl hij met de hand naar verschillende richtingen wees; 'een gedeelde der Indianen is naar Marcapata gereden, terwijl een ander gedeelte hier afgebogen en terug in het gebergte gereden is.'

Dat was een noodlottige tijding, die ons allen ten hoogste ontstelde. Maar wij overtuigden ons, dat de neger gelijk had: een kleine troep, vijf of zes paarden sterk, had hier een zijweg ingeslagen naar een der dalen, die dieper het gebergte in voerde.

'Hier helpt geen lang overleggen,' zei Padilla vastberaden, 'wij moeten ons eveneens splitsen en beide sporen volgen. Het grootste deel der bende is den weg naar de Montana ingeslagen, en ik vermoed daarom, dat mijn dochter zich bij dien troep bevindt. Wij zullen dat ongetwijfeld te Marcapata te weten komen, en indien ons vermoeden juist is, moet de gouverneur ons ondersteunen en de noodige manschappen tot onze beschikking stellen.'

'En wie vervolgt den anderen troep in het gebergte?' vroeg Manuel.

Ik meende uit den toon van zijn woorden op te maken, dat hij zelf daartoe weinig lust gevoelde, daar hij evenals zijn schoonvader van meening was, dat het geroofde meisje zich bij de talrijkste afdeeling der Indianen bevond. Wat dezen aanleiding had gegeven zich te splitsen, was ons niet duidelijk, tenzij het hun plan was, ons op een dwaalspoor te voeren.

'Laat dat aan mij over,' zei ik, 'misschien gelukt het mij de kerels in te halen. Daar zij mij niet kennen, zullen ze geen achterdocht tegen me koesteren, ook al hadden ze de jonge vrouw bij zich.'

Manuel reikte mij zwijgend de hand, en weinige minuten later bevond ik mij met José, een van Padilla's mannen, op weg in het gebergte, nadat wij nog de noodige afspraken hadden gemaakt voor het geval wij op de schakers van Inez zouden stuiten.

(*Wordt vervolgd.*)

De zeevisscherij in Noord-Duitschland.

Evenals in Holland de bewoners der kusten van Noord- en Zuiderzee zich vooral met de visscherij bezighouden, zoo is ook voor de bewoners der Duitsche Noordzeekust de vischvangst een belangrijke tak van bestaan. Wat Vlaardingen en Scheveningen voor Holland zijn, zijn Bremerhaven, Altona en vooral Geestemünde voor onze oostelijke naburen. Deze laatste stad, gelegen aan de monding van de Geeste, die met de Weser samenvloeit, heeft sedert 1884, toen de eerste stoomboot, de *Sagitta* (pijl), ter vischvangst uitging, een groote vlucht genomen. In 1892 werd daar met den bouw van een

nieuwe visschershaven begonnen, waarvan de kosten op ongeveer drie en een half millioen geraamd werden, en die in November van het vorige jaar voltooid was. Noch op het vasteland van Europa, noch in Engeland heeft deze haven tot dusver haar wederga gevonden.

Nog maar voor tien of vijftien jaren was de zeevisch als voedingsmiddel voor het volk een zeldzaamheid op slechts tien kilometer van de kust. Thans voeren dagelijks, alleen van Geestemünde uit, twee extra-treinen duizenden centenaars visch naar het binnenland, tot in Zuid-Duitschland en zelfs een gedeelte van Oostenrijk en Zwitserland.

De stoombooten, die voor de zeevisscherij gebruikt worden, zijn van staal gebouwde tweemasters van ongeveer dertig meter lengte, zes breedte en drie diepgang, die in ronde cijfers 100 ton van 1000 kilogram kunnen laden. De bemanning van zulk een schip, dat een waarde van 60 à 70,000 gulden vertegenwoordigt, bestaat behalve den kapitein uit een stuurman, een of twee machinisten, een stoker, een kok en vijf tot zes matrozen en scheepsjongens. Enkel ijzersterke naturen kunnen op deze schepen varen, want de dienst is zoo moeilijk en gevaarlijk als op geen enkel ander vaartuig. De Noordzee heet bij de matrozen niet voor niets 'Moordzee,' en menig offer heeft ze reeds van de Duitsche visschers gevergd. Ook onze wakkere Scheveningers weten daar van mee te spreken!

De reizen der visschersbooten duren, al naar gelang van het jaargetijde en bijkomende omstandigheden, vijf tot veertien dagen; de onkosten voor iedere reis bedragen gemiddeld 500 tot 700 gulden. Jaarlijks maakt elke boot 35 tot 45 reizen, en de opbrengst daarvan beloopt al naar het geluk meewerkt en de bekwaamheid van den kapitein 30.000 tot 50.000 gulden.

In den zomer strekken zich de reizen verder naar het Noorden, tot naar de Schotsche, Noorsche en Jutlandsche kust, sedert eenige jaren ook tot IJsland uit. In den winter blijven de schepen meestal dichter in de buurt.

Een bekwaam kapitein moet den trek der visschen, voor zoover dit mogelijk is, kennen; hij moet weten, waar naar gelang van den tijd vermoedelijk de beste vischgronden en de meest verlangde en best betaalde visschen te vinden zijn.

Is het schip vaak na dagen stoomens op zulk een vischgrond aangekomen, dan wordt de machine op halve kracht gezet, de netten worden neergelaten en de boot drijft langzaam verder. Dikwijls heeft men zoo in een paar keeren het schip met een kostbare lading van verscheidene honderden centenaars gevuld, maar dikwijls ook vischt men dagen aan een stuk tevergeefs. De uit het net gehaalde visschen worden dadelijk van de ingewanden ontdaan, gesorteerd en daarna in het ruim van het schip zorgvuldig in ijs verpakt. Is de reis ten einde, dat wil zeggen de bepaalde tijd verstreken of de ruimte gevuld, dan gaat het met volle stoom naar de haven, want bij alle maatregelen en technische hulpmiddelen blijft de visch spoedig aan bederf blootgesteld, en hier heet het in den eigenlijken zin van het woord: 'versche visch, goede visch.'

De meeste booten wenden op de terugreis den boeg naar de nieuwe visschershaven van Geestemünde. Door de 120 meter breede invaart, door twee reusachtige dijken geflankeerd, welker ligging des nachts door een vuurtoren met electrisch licht wordt aangewezen, stoomt het schip het havenbekken binnen, dat 1200 meter lang en 80 breed is.

VISCHAFSLAF TE GEESTEMÜNDE, NAAR DE TEEKENING VAN FRITZ BERGEN.

Het brandpunt van het verkeer vormt de ontzaglijke afslag- en pakhal, een gebouw met twee verdiepingen, dat zich ter lengte van 450 meter, met een diepte van 20, langs den westelijken havenoever uitstrekt. De door een muur in de lengte afgescheiden voorste helft dient enkel voor den afslag, terwijl de achterste helft en de verdieping, in 50 afdeelingen met elk negen meter voorzijde gesplitst, voor het verpakken en verzenden der visch gebruikt worden. Achter de vischhal bevinden zich reusachtige ijskelders, die honderdduizenden centenaars kunnen bevatten. Verder heeft men er nog een restauratie, een post- en telegraafkantoor, een zeemanshuis, een verhuurbureau, expeditie-loodsen, een wijdvertakt net van spoorlijnen enz.

Nauwelijks heeft de stoomboot aan de kade aangelegd, of de vangst, in groote reenen manden verpakt, wordt met behulp van stoomwindassen naar de hal overgebracht. Zulk een mand, die omtrent een centenaar inhoudt, vormt de eenheid bij het meten der hoeveelheid aangevoerde visch.

Een reis, waarbij 150 tot 200 manden worden thuisgebracht, geldt voor redelijk goed, vooral als zich daaronder een groote menigte edele visschen (zeetong, tarbot enz.) of meerendeels groote exemplaren der verschillende vischsoorten bevinden. Dikwijls echter komt de boot, als zij stormachtig weer heeft gehad of geen rijken vischgrond heeft kunnen vinden, met slechts weinige centenaars binnen. Gelukkige reizen hebben daarentegen dikwijls ook al vangsten van 400 tot 500 manden opgeleverd. Eenige reizen naar de onuitputtelijke vischgronden van IJsland, waarvoor dan ook 12 tot 16 dagen noodig zijn, brachten het zelfs tot 800 manden. In verhouding daarmee wisselen natuurlijk ook de geldelijke uitkomsten van zulk een reis af: van enkele honderden guldens, waarmee de bedrijfskosten bij lange na niet gedekt worden, tot verscheidene duizenden. Het record is tot dusver geslagen door een reis gedurende de Vasten van het jaar 1894, die bij een vangst van omtrent 500 manden ruim 6500 gulden opbracht.

Bij den afslag in de vischhal, die door beeedigde afslagers geschiedt, wordt natuurlijk niet met manden, maar met ponden of liever centenaars gerekend. Des morgens vroeg, 's zomers om vijf, 's winters om zes uur, begint de bedrijvigheid in de afslaghal. De vangsten der bocten worden in volgorde van het binnenkomen in

de haven afzonderlijk geveild. Door de langjarige ervaring der afslagers en der koopers is het mogelijk, dat de verkoopingen met een voor leeken onbegrijpelijke vlugheid geschieden. En dit is noodig, daar op drukke dagen tien tot vijftien afslagen gehouden worden, die in weinige uren moeten afgeloopen zijn. Nu moet in vliegende haast alles klaar gemaakt worden voor de verzending, die geschiedt in groote teenen manden. Zorgvuldig in stroo en ijs verpakt, is de visch in staat, zelfs midden in den zomer in afzonderlijk daarvoor ingerichte spoorwagens verre reizen tot naar Zuid-Duitschland te maken, zonder in qualiteit te verliezen.

Bij de Platen.

Het vertrek voor de vischvangst. -

Al de pogingen, door de onchristelijke regeeringen van de laatste kwarteeuw in het werk gesteld, om het geloof uit de harten der Franschen te roeien, hebben niet kunnen verhinderen, dat in Bretagne ten minste dat geloof nog even levendig en kinderlijk-oprecht is als eeuwen terug. En dat kon ook moeilijk anders. De Bretagners zijn een volk, dat zijn bestaan vindt op zee, dat zijn halve leven doorbrengt op den eindeloozen plas, honderdmaal blootgesteld aan de gevaren van schipbreuk, stortzeeën en orkanen. Ieder oogenblik als het ware worden zij aan het bestaan van een God herinnerd, wat de noodlottige theorieën der moderne wijsgeeren daaromtrent ook mogen zeggen.

In elke kustplaats, van waar jaarlijks de visschers vertrekken voor de gevaarlijke reis naar New-Foundland of IJsland, is dan ook bij het strand een Calvarieberg opgericht, waar de Bretagners een laatste gebed gaan storten, voor zij zich op hun broos vaartuig inschepen, waartoe de achtergeblevenen hun toevlucht nemen, als de storm loeit en hen doet vreezen voor het leven hunner dierbaren op den eindeloozen Oceaan.

Treffend is dan ook de voorstelling op de gravure in dit nummer, die de laatste oogenblikken voor het vertrek ter vischvangst in beeld brengt. Stoere mannen, bekommerde vrouwen en onschuldige kinderen buigen het hoofd voor den Christus, die de wijde watervlakte beheerscht, en smeeken Hem, dat Hij alle gevaren zal afwenden van de schepelingen, die op zoo moeizame wijze het brood moeten verdienen voor hun gezin. En als over eenige maanden de schepen met volle lading aan de vaderlandsche kust zullen landen, zal het eerste werk zijn, een dankgebed te storten aan de voeten van Hem, die over hen gewaakt heeft te midden van het woeden der stormen en hen behouden heeft teruggevoerd naar het dierbaar Bretagne, waar zij dan geruimen tijd in den schoot van hun gezin kunnen doorbrengen.

[Nummer 27]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Daar is hij, mama,' zei Nelly, haastig opstaande, terwijl een levendig blosje haar wangen kleurde.

EEN BRIEF NAAR HUIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L.E. BAILLE. (Salon des Champs Elysées van 1897.)

Zij deed open en keek in het open, rond gelaat van den ingenieur Westra, die haar beide handen toestak. 'Van harte gefeliciteerd met uw verjaardag, Nelly, verontschuldig mij, dat ik niet vroeger gekomen ben, maar ik kon niet eerder weg van mijn werk. En ik wilde toch dezen dag niet laten voorbijgaan, zonder u persoonlijk mijn beste wenschen aan te bieden.'

'Ik dank u wel, Karel, ik dank u wel,' zei Nelly, bijna lachend en schreiend te gelijker tijd, want haar hart werd door de tegenstrijdigste aandoeningen overstelpt.

Dit zonnestraaltje deed ineens alle somberheid en treurigheid optrekken. Karel was teruggekomen, zooals zij hem zich in haar jongemeisjesdroomen gedacht had.

Mevrouw Van Deinse was opgestaan en ging Karel te gemoet. Ook zij verheugde zich er over, dat deze vriend van vroeger jaren was teruggekomen, maar van den anderen kant vroeg zij zich bezorgd af, of het niet beter ware geweest, indien Karel

ware weggebleven. Wie weet, of zijn komst bij Nelly geen verwachtingen zou wekken, geen hoop zou doen ontluiken, die later op bittere wijze zou worden teleurgesteld! Zij en haar man hadden vroeger wel eens tegen elkaar gezegd: 'Nelly en Karel zouden een lief paar zijn,' en er was toen ook alle grond om te veronderstellen, dat die stille wensch eenmaal vervuld zou worden. Toen, - maar nu? Nelly had geen fortuin, terwijl Karel, die van zijn oom Frans heel wat te wachten had, ook door zijne betrekking thans maatschappelijk hooger stond dan zij.

'Mevrouw, ook u feliciteer ik van harte met den verjaardag van Nelly,' - de toon van zijn stem klonk zoo hartelijk, zoo oprecht, zoo gul, dat mevrouw Van Deinse niet meer aan de toekomst dacht, maar enkel aan de voldoening, die haar Karels bezoek schonk.

'Ik was uw huis al voorbij,' zei hij, 'gij begrijpt, ik ben hier vreemd, en moest dus op de aanwijzingen afgaan, die een kleine meid mij gaf.'

'Ik meende al half en half, dat ik u zag voorbijgaan, maar ik ontgaf het mij,' antwoordde mevrouw, met welgevallen een blik slaande op de flinke gestalte en het mannelijk voorkomen van den ingenieur, die van zijn kant met voldoening bestadigde, dat Nelly er nog even frisch en bloeiend uitzag als vroeger.

'Het zal u misschien verwonderen,' zei hij tegen het jonge meisje, 'dat gij geen felicitatie ontvangen hebt van Fine. Ze is sedert eenige

dagen niet erg wel en heeft mij met vele wenschen van harentwege belast.'

'Die goede Fine! Is ze ziek? Ik hoop toch niet erg.'

'Gelukkig niet. Ik zal u zeggen wat er van is, daar ik op uw stilzwijgen weet te kunnen rekenen. Gij weet, dat haar ouders erg bevriend zijn met Van Schalkwijk.'

Mevrouw knikte. 'Ze zijn tegenwoordig zoo voornaam,' zei Nelly, die haar oude vroolijkheid weer terugkreeg, 'dat Fine als het ware tersluiks de vriendschap met ons moet onderhouden.'

'De Van Schalkwijk's,' vervolgde Karel, 'hadden graag gezien, dat hun zoon Fred met Fine trouwde, en mevrouw Van Schalkwijk had daarover al iets tegen tante Verhoek uitgelaten. Deze was daar erg mee ingenomen en sprak er met Fine over. Maar Fine wilde daar niets van weten, waarin ik haar groot gelijk gaf, want Fred is een doordraaier, een speler, in één woord een liederlijke gast. Fine heeft het zich zoo aangetrokken, dat zij er ziek van werd.'

'Wat een verblinding bij juffrouw Verhoek,' zei mevrouw Van Deinse; 'vroeger was ze zoo'n verstandige vrouw, en nu laat zij zich door den uiterlijken schijn van grootheid en voornaamheid verblinden. Maar hoe is het daarmee afgeloopen?'

'Fine had mij haren nood geklaagd, en ik besloot er eerst met oom over te spreken. Ik bracht hem onder het oog, dat het niet aanging, Fine een man op te dringen, voor wien ze niet de minste neiging voelde, en die, zooals hij zelf wist, een ver van onberispelijk leven leidde. Oom gaf mij gelijk en zei, dat er niets van komen zou. Ik was nog niet geheel gerust, maar ik vernam spoedig, dat Fred, buiten wien om zijn moeder alles bekonkeld had, van Fine niets wilde weten, zoodat haar plannetje daarmee in eens in duigen viel. Gelukkig voor Fine!'

'Dat lieve, goede meisje!' zei mevrouw. 'Wat ben ik blij, dat het zoo goed is afgeloopen. Wat is er toch veel veranderd in die drie jaren tijds, sedert gij weg zijt gegaan.'

'Ja,' antwoordde Karel nadenkend, 'er is wèl veel veranderd, maar toch ook nog veel hetzelfde gebleven, hoop ik.'

Hij sprak die woorden als in een droom, als tot zich zelf, maar ze troffen Nelly. Ook zij dacht aan het verleden, zij herinnerde zich Karels laatste bezoek vóór hij naar Duitschland ging, hoe haar goede vader plagend zei, dat ze Karel met mijnheer moest aanspreken.... Hij hoopte, dat veel hetzelfde was gebleven, en hij had haar daarbij aangekeken, alsof dat woord ook weerklank vond in haar hart.

Daar viel Karels blik op het kaartje, dat Willem gestuurd had. Hij wilde eene vraag stellen, maar hij hield ze terug, want hij begreep, dat het mevrouw en Nelly pijnlijk moest zijn, dat punt te hooren aanroeren. Doch mevrouw had zijn blik gevolgd, zijn gedachten geraden. 'U kan ik het wel zeggen, Karel, dat Willem tegenover ons evenzoo handelt als hij tegenover u gedaan heeft. Een kaartje, dat was alles, wat hij op Nelly's verjaardag voor zijne zuster over had.'

'Het spijt me zoo, mevrouw, meer dan ik u zeggen kan, dat Willem voor goud aanziet wat niet meer dan klatergoud is, en dat hij zich door zijne eerzucht laat verblinden. Maar hij heeft een te goed hart, om niet tot beter inzicht te komen, wanneer maar eenmaal teleurstellingen en ontgoochelingen ook zijn deel zijn geweest.'

'Ik hoop het,' zei mevrouw, 'ik hoop het, want hij is toch mijn kind. Als hij eens wist, hoe lief ik hem heb!'

Er werd nog veel en vertrouwelijk gesproken, nog vele aangename en treurige herinneringen opgehaald, en toen - heel laat - het uur van scheiden gekomen was,

waren deze drie eenvoudige menschen, die zoo van nabij getuige waren van de magnetische kracht, die het klatergoud in onzen tijd uitoefent, overtuigd, dat in hun gevoelens voor elkaar geen verandering was gekomen.

Karel wist dat Nelly hem trouw zou blijven, ook al was tusschen hen met geen woord daarover gesproken, en Nelly, zij vond, dat haar verjaardag toch zoo treurig niet was geweest, als zij dien middag gedacht had. Op haar levenspad was een zonnestraal gevallen, helder en warm, en in die helderheid en warmte kon zij zich koesteren, tot.... Zij voltooide haar gedachte niet, maar, overgelukkig, bad zij dien avond tot God voor Karel, opdat Hij hem steeds in zijn bijzondere hoede zou nemen, bad zij ook voor Willem, opdat God hem mocht doen inzien, dat hij zich op een geheel verkeerd pad bevond. Zij had hem zijne harteloosheid al vergeven: wie gelukkig is vergeeft gemakkelijk.

X.

Verhoek was in het kantoor achter den winkel bezig met zijn boeken na te zien. Vroeger, in den ouden winkel, had hij een heel eenvoudige administratie, daar hij streng vasthield aan den regel van kontant betalen en dus enkel te boeken had wat hij met zijn leveranciers verhandelde. Daarvoor had hij ook geen afzonderlijk kantoor noodig, maar kon wat hij te doen had best in de huiskamer af.

Thans was het heel anders geworden. Juffrouw Verhoek had het eerst het denkbeeld geopperd van een kantoor achter den winkel. Dat stond voornaam, en nu haar man lid van den gemeenteraad was geworden, kon hij er ook moeilijk buiten, daar hij ook in die qualiteit nogal eens menschen te ontvangen zou hebben en dat daar gevoeglijk kon geschieden. In de huiskamer, zoo redeneerde het goede mensch, was te intiem, en de pronkkamer was weer te deftig, maar in het kantoor dat gaf er zoo'n officieel tintje aan.

Toen de Verhoek's dan ook den nieuwen winkel hadden betrokken, was er heel wat verbouwd moeten worden, om alles naar hun smaak en inzichten in te richten. En toen het kantoor er eenmaal was, meende juffrouw Verhoek, dat daar een klerk bij hoorde. Haar man kon het gewone schrijfwerk niet langer zelf verrichten, en het stond ook gedistingeerd, als er bezoekers kwamen, bij de andere kantoormeubelen een klerk te tellen. Het gaf den schijn van drukke zaken, en de eenmaal zoo degelijke vrouw offerde in haar betreurenswaardige verblinding alles op aan den schijn.

Verhoek had in het begin wel wat tegengestribbeld, doch ten laatste was hij voor de opwerpingen zijner vrouw gezwicht. En weldra bleek een klerk geen overbodige weelde, daar de nieuwe clienteele, welke voor de vroegere boerenklanten in de plaats kwam, niet onmiddellijk betaalde, maar meerendeels haalde op jaarrekening of, in het gunstigste geval, om de drie maanden betaalde. Zoodoende was het een omvangrijke administratie geworden, doch dat niet alleen, Verhoek constateerde ook, dat de verdiensten minder waren dan in het onooglijke kleine winkeltje.

Maakte hij daar zijn vrouw attent op, dan wist zij van alles te bedenken, om hem zijn ongerustheid uit het hoofd te praten. Het was niet meer dan natuurlijk, zei zij, daar de uitgaven zoo groot waren geweest en een goed deel van de winst verslonden hadden. Maar daar was men nu doorheen. Na het magere jaar zouden nu de vette komen: de hoogere standen zouden op den duur allen hun klant worden en het verlies, dat men leed door het wegblijven der boeren en boerinnen, ruimschoots goed maken. En het was toch ook wat waard, dat men nu tot de hoogere kringen toegang had, in plaats van, zooals vroeger, met den nek te worden aangezien.

Verhoek was wel niet zoo gauw tevreden als zijn vrouw, maar eenerzijds was hij te zwak om haar wil te weerstreven, en anderzijds had de zucht naar grootheid, om groot te schijnen, ook hem in haar net verstrikt. Een enkele maal kwam bij hem wel eens een vaag verlangen op naar het oude winkeltje, waar alles zoo gemoedelijk toeging, waar hij met de boerenklanten zoo goed overweg kon en waar zij zulke goede en voorspoedige jaren hadden gekend; maar - het was waar - toen was hij niet in tel, toen gold hij voor een klein kruideniertje, een heel eenvoudig burgermensch. Nu was hij lid van den gemeenteraad, lid van de kamer van koophandel, lid van de groote sociëteit, nu kwam hij in aanraking met menchen, door wier kennismaking hij zich vereerd voelde. Hij zou misschien nog hooger stijgen: een wethouders-zetel zag hij in het verschiet.... Dit streelde zijn ijdelheid, en de ijdelheid verblindde zijn anders zoo helder en gezond verstand. Het zijn sterke beenen, die de weelde dragen, en noch de zijne, noch die van zijn vrouw waren daarvoor sterk genoeg.

Op het oogenblik, nu de klerk vertrokken was, keek Verhoek de boeken na, en hij verschrok, toen hij zag, dat aan de creditzijde nog zooveel posten openstonden.

‘Ik heb het allemaal wel te goed,’ mompelde hij bij zich zelf, ‘maar God weet, wanneer ik het geld krijg. 't Is toch ook niet alles, deftigen en voornamen onder zijne klanten te tellen, als men zoo lang op zijn geld wachten moet. Dan waren de boeren en boerinnnen, die nu mijn winkel voorbijgaan, zonder ooit binnen te komen, betere betalers....’

Zoo mijmerend, had hij niet gehoord, dat er op de deur geklopt werd. Het tikje werd herhaald en een hoofd in de deuropening zichtbaar. Het was mijnheer Van Schalkwijk, die, toen hij zag dat Verhoek alleen was, naar binnen en op hem toekwam.

‘Ik stoor u toch niet? Anders kom ik een anderen keer terug, want wat ik u heb mee te deelen, zal misschien nogal wat tijd in beslag nemen.’

‘Volstrekt niet,’ haastte zich Verhoek te antwoorden, zijne boeken sluitend en den bezoeker een stoel aanbiedend. ‘Iets van belang?’

‘Ja, van groot belang. Een raad, een goed raad, geloof ik. Ik heb er nog met niemand over gesproken.... alleen thuis, tegenover mijn vrouw en kinderen heb ik er een en ander van uitgelaten. Die waren er over gecharmeerd.... Maar u wilde ik er het eerst mee in kennis stellen. Gij hebt veel ervaring en een practischen blik.’

Verhoek boog even, gevleid met die lofspraak. Ervaring en een practischen blik - dat was zijn zwakke zijde. ‘Ge maakt me bepaald nieuwsgierig, meneer Van Schalkwijk. Ben ik er bij geïnteresseerd?’

‘Ik zal het u met een paar woorden zeggen. Wat dunkt u, als we hier tegen het volgend jaar eens eene tentoonstelling van nijverheid organiseerden?’

‘Eene tentoonstelling.... hm! er worden er tegenwoordig zooveel gehouden.’

‘Dat is zoo, maar in onze stad hebben we nog nooit iets van dien aard gehad. Voor deze streek is het bepaald iets nieuws, en ge moet rekenen, er zijn duizenden menschen, die niet in de gelegenheid zijn en wien het niet convenieert, daarvoor een uitstapje naar het buitenland te maken, maar die zeker zullen komen, als er hier een gehouden wordt.’

‘Maar aan een nijverheidstentoonstelling is toch weinig te zien,’ meende Verhoek, ‘ik bedoel natuurlijk voor den grooten hoop, die van machinerieën geen greintje begrip heeft.’

‘Met uw permissie,’ hernam Van Schalkwijk, ‘zulk een tentoonstelling, als ik op het oog heb, zou een beeld moeten geven van de heele vaderlandsche nijverheid in al hare vertakkingen, en dan vindt ieder toch iets, waar hij belang in stelt. Er zullen verschillende afdeelingen moeten komen, bij voorbeeld een die betrekking heeft op

alles wat met den landbouw in verband staat.... Dat brengt me op een ander idee,' vervolgde Van Schalkwijk levendig. 'Niets belet ons, er een landbouwtentoon-stelling aan te verbinden. Dan slaan we twee vliegen in één klap. Wat dunk u daarvan?'

'Het is misschien niet kwaad,' gaf Verhoek aarzelend ten antwoord, 'maar het is een heele onderneming, en hoe zult gij die op touw zetten?'

'O, dat is heel eenvoudig. We polsen eerst eenige invloedrijke personen. We spreken er te voren met den burgemeester en enkele andere notabelen over, daarna brengen we de zaak in de Kamer van Koophandel ter sprake. Die zal er bepaald mee ingenomen zijn. De stad geeft een subsidie, - gij als raadslid kunt daar wel wat aan doen. Ik, als lid der Provinciale Staten, spreek er met Gedeputeerden en met den commissaris der koningin over. De provincie zal ook wel een subsidie toestaan. We brengen verder een waarborgfonds bijeen en

vormen een uitvoerend comité, dat in het heele land zijn vertakkingen moet hebben. Enfin, dat is van latere zorg. Hoofdzaak is voorloopig, dat we eenige invloedrijke personen hier en in den omtrek voor ons denkbeeld zien te winnen.'

'Maar zoo'n tentoonstelling is toch eigenlijk een saaie vertooning,' meende Verhoek; 'of gij één etalage ziet, of honderd, 't is allemaal één potnat.'

'Gij hebt in den grond gelijk, en daarom moeten we ook voor afwisseling zorgen. Voor een tentoonstelling zonder meer verzet tegenwoordig niemand een voet meer, en gij maakt ook de kosten niet goed. Eene tentoonstelling, wilt ge succes hebben, moet eigenlijk een kermis zijn, dat wil zeggen, we moeten van allerlei vermakelijkheden bedenken, die de menschen trekken.'

Op dit oogenblik werd er op de deur geklopt en trad juffrouw Verhoek binnen.

'Kan ik de heeren dienen met een glaasje wijn?' Die vraag was enkel een voorwendsel om met goed fatsoen in het kantoor te kunnen komen, want zij was er over geïntrigeerd, wat mijnheer Van Schalkwijk, dien zij in de gang zoo luid en met zooveel vuur had hooren spreken, wel aan de hand mocht hebben.

'Ja, dat is goed, vrouw,' antwoordde Verhoek.

'En kom u dan aanstonds een oogenblikje bij ons zitten,' zei Van Schalkwijk, 'want ik geloof dat gij wel belang zult stellen in hetgeen wij op het oogenblik verhandelen.'

Toen de wijn gebracht, de glazen ingeschonken waren en juffrouw Verhoek had plaats genomen, deelde Van Schalkwijk haar zijn denkbeeld omtrent een tentoonstelling van nijverheid en landbouw mee. 'We hadden het er juist over, dat zulk een tentoonstelling zonder vermakelijkheden tegenwoordig een onding is,' besloot hij, 'toen u binnenkwam. Wat is nu uw meening daarover, waarde juffrouw?'

De brave juffrouw Verhoek voelde zich gevleid, dat een man als Van Schalkwijk naar haar gevoelen informeerde, en zei:

'Ik ben het volkomen met u eens. Wanneer gij een tentoonstelling op touw zet, moet gij bepaald zorgen, dat er veel afwisseling is.'

'Geheel mijn meening, en wat zoudt gij nu denken, dat het meest zou trekken?'

'Een vuurwerk moeten we zeker hebben,' meende juffrouw Verhoek, 'en muziekuitvoeringen en het oplaten van een luchtballon. Dat zijn allemaal van die dingen, die de menschen trekken, en als ze eenmaal in de stad zijn, dan gaan ze vanzelf naar de tentoonstelling kijken.'

'Heel practisch bedacht,' zei Van Schalkwijk, 'ook bij mij was een en ander opgekomen, en het doet me genoegen, dat gij er evenzoo over denkt. Maar wat dunkt u verder nog van volksspelen, van een bloemencorso, van een wielerwedstrijd?'

'Maar dat heeft toch alles niets met een tentoonstelling te maken,' merkte Verhoek op.

'Dat heeft het ook niet, maar het doet er ook niet toe, als gij de kosten maar goedmaakt. Me dunkt dat het ook geen kwaad zou kunnen, een grooten wedstrijd te houden van fanfareen muziekgezelschappen. Dat brengt dadelijk veel menschen aan, en gij zult eens zien, hoe druk het daardoor zal loopen met de entrée's. Ik zal den commissaris der koningin verzoeken, de tentoonstelling te willen openen, en als we dan nog gedaan kunnen krijgen, dat de minister van Waterstaat ze een bezoek komt brengen, is het succes verzekerd.'

‘'t Is bepaald een kostelijk idee van u, mijnheer Van Schalkwijk,’ zei juffrouw Verhoek, ‘en het zou jammer zijn, indien het geen werkelijkheid werd. En wat zeggen ze er bij u thuis van?’

‘O, ik heb al tegen uw man gezegd, dat mijn vrouw en dochter er over gecharmeerd zijn, en het doet mij genoegen, dat ge blijkbaar geheel haar gevoelen deelt. De vrouwen kunnen aan de zaak veel doen; indien die er zich voor interesseeren, twijfel ik niet aan haar welslagen. Maar à propos, uw neef Karel zou er misschien ook veel toe kunnen bijdragen.’

‘Hoezoo?’ vroegen Verhoek en zijn vrouw uit éénen mond.

‘Ik hoor, dat hij bezig is met een toestel tot zuivering der bedorven lucht in fabrieken. Hij is daarover tegenover mij heel geheimzinnig, wat ik hem niet kwalijk kan nemen. Maar indien hij er toe te brengen was, zijn toestel op de tentoonstelling te exposeeren, zouden wij daarmee een goede reclame kunnen maken, en gij begrijpt, dat het ook mijn fabriek ten goede zou komen.’

‘Nu, ik zal er met Karel eens over spreken,’ zei juffrouw Verhoek, ‘en ik twijfel niet, of hij zal tot het welslagen der tentoonstelling het zijne willen bijdragen. Voorloopig wensch ik u alvast het beste succes. Gij laat er toch geen gras over groeien?’

‘Neen, we zullen er aanstonds werk van maken, want er is heelwat te doen. Gij hebt er toch niets op tegen, mijnheer Verhoek, zitting te nemen in het comité van voorbereiding?’

‘Integendeel, het zal me een heele eer zijn,’ antwoordde Verhoek, die wel wist, dat hij daarmee geheel in den geest zijner vrouw handelde.

Toen deze dien avond aan Fine vertelde, dat er het volgend jaar een groote tentoonstelling zou zijn met vuurwerk, een luchtballon, muziekuitvoeringen, volksspelen, een wielerwedstrijd, een bloemencorso enz. enz., legde het jonge meisje daarvoor niet half zooveel geestdrift aan den dag als hare moeder.

‘Maar zijt gij dan voor alles onverschillig, Fine? Een meisje op uwe jaren moest blij zijn, dat er eens wat afwisseling kwam in het eentonige kleinsteedsche leven, dat we hier leiden.’

‘Och moeder, ik geef niet om die luidruchtige vermakelijkheden, ik ben nu eenmaal zoo, en kan mij zelf niet anders maken.’

En het verstandige meisje schudde het hoofd over de dwaasheid harer moeder, die zoo verzot was op de kermis der ijdelheid.

(*Wordt vervolgd.*)

Op wilde paden.
Avontuur in de Cordilleras van Peru.

III.

Na een rit van verscheiden uren vernauwde zich het dal tot een smalle spelonk, waardoor een wilde bergbeek bruiste. Dikwijls stegen wij af, daar de weg hier en daar zoo steil was, dat de paarden de grootste moeite hadden naar boven te klimmen, en meer dan eens vreesden wij, dat dit in 't geheel niet meer mogelijk zou zijn.

Eindelijk hadden wij het hoogste punt bereikt, en nu ging het naar beneden. De ruiters vóór ons moesten eveneens het smalle dal gevolgd zijn, daar er geen andere voor paarden begaanbare weg was. Maar het dalen was nog moeilijker dan het klimmen, en in weerwil van de koude lucht boven dropen de paarden van 't zweet. Binnen een uur zou het nacht zijn en nog was nergens een huis te zien. Het vooruitzicht, in deze woestenij, die voor onze dieren niets opleverde dan een beetje mos, te moeten overnachten, had voor ons niets uitlokkends. Bijna had ik er spijt van, mij van het overige gezelschap te hebben gescheiden, maar het medelijden met het ongelukkige meisje, dat zich hulpeloos in handen van ruwe barbaren bevond, en de deelneming jegens den beklagenswaardigen vader en bruidegom deden mij ten slotte alle gevaren en moeilijkheden vergeten.

Wij hadden weer een heel eind weegs afgelegd, toen de spelonk na een sterke kromming plotseling wijder werd en een soort keteldal vormde. Op den achtergrond werd een hut zichtbaar, waaruit rook naar boven steeg. Niets kon ons in onzen toestand aangenamer zijn, dan hier een onderkomen te vinden, terwijl ook eenige plantengroei zichtbaar werd en verderop een donker woud. Toen wij voor de hut stil hielden, kwamen drie of vier Indianen-kinderen naar buiten gesprongen en omringden ons, beschouwden onze geweren en verdere uitrusting op de brutaalste manier, trachtten de leeren tasch, waarin wij onze patronen bewaarden, te openen en begonnen zelfs aan onze voorraadtrommel te morrelen, tot een krachtige slag met onze rijzweep hen verdreef en zij huilend wegliepen. Wij lieten onze paarden grazen en traden de hut binnen.

Een vroolijk haardvuur brandde op den grond en daaromheen waren donkere gestalten neergehurkt, die er bij het roode schijnsel der flakkerende vlammen als roode duivels uitzagen.

‘Dat zijn Chunchus-Indianen,’ fluisterde José mij in het oor, ‘laten wij op onze hoede zijn, ik vertrouw die kerels niet.’

De Chunchus staan evenmin als de Morochucchos in een goeden reuk, en terwijl de laatsten voor wreed en bloeddorstig doorgaan, weet men van de Chunchus, dat zij listig en diefachtig zijn.

Het gezin bestond uit twee mannen, blijkbaar vader en zoon, twee vrouwen van eveneens zeer verschillenden leeftijd, en een aantal kinderen. De oudste der mannen noodigde ons uit, bij het vuur plaats te nemen, en schoof ons een schotel aardappelen met *aji*, een soort roode peper, toe. Van tijd tot tijd reikte de man ons een schaal met zure *chicha* over, een gegiste drank, bereid uit maïs of het sap der agave, die door het heele gezin om de beurt blijkbaar met veel welbehagen werd opgeslurpt.

‘Mijn blanke broeders willen zeker naar Urcos, om in het meer de gouden keten te halen?’ vroeg de Indiaan, nadat hij uit mijn rumflesch, die ik den beiden mannen overreikte, een stevigen slok had genomen.

‘Ik weet niets van een keten,’ antwoordde ik; ‘wil mijn roode vriend mij zeggen, wat hij daarmee bedoelt?’

Een loerende, wantrouwige blik trof mij, daarna vertelde hij:

‘Toen de inca Huayna Capac een zoon kreeg, noemde hij hem Huascar, en vol vreugde liet hij een groote en zware gouden keten vervaardigen, die hij aan de vreemde, blanke mannen wilde geven, opdat zij zijn gevangen broeder Athahualpa de vrijheid zouden hergeven. De beide mannen van den stam der Chunchus, die de keten moesten overbrengen, konden ze nauwelijks dragen, zoo zwaar was ze. Toen ze echter bij het meer kwamen, vernamen ze, dat de vreemdelingen den inca Huayna Capac hadden vermoord, om hem van zijn schatten te berooven, en wierpen daarom

de keten in het meer van Urcos. Maar mijn blanke broeders zullen ze niet vinden, want ze wordt bewaakt door twee geweldige kaaimans, die iedereen verslinden, welke het zou durven wagen, ze aan te raken.'

'Mijn roode gastheer zij gerust, wij willen de gouden keten van den inca niet gaan halen,' zei ik lachend; 'misschien hebben de Morochucchos zich die reeds toegeëigend, die vandaag de hut van onzen broeder zijn voorbijgetrokken, want de kaaimans eten alleen lieden van mijn stam op en sparen de Roodhuiden.'

'De Morochucchos zijn langs het meer getrokken,' antwoordde de Indiaan kalm; 'zij hadden de beide bleekgezichten te bewaken, die bij hen waren, den blanken man en de wouddduif, wier gezicht bleeker was dan de sneeuw van het gebergte.'

'Een man en een meisje waren bij de Indianen?' vroeg ik op een toon van de hoogste verbazing, want ik had evenals de oude Padilla en diens schoonzoon vermoed, dat het geroofde meisje zich bij den troep bevond, die den weg naar de Montana was ingeslagen.

'Mijn broeder zegt het en de roode man liegt niet,' antwoordde de Indiaan kregelig zonder op te zien.

Ik wist genoeg, wij waren op het goede spoor, en ik kon nauwelijks den morgen afwachten, die ons in staat zou stellen, onze vervolging voort te zetten. Indien de paarden niet zoo vermoeid waren geweest, zou ik nog dien eigen nacht zijn opgebroken.

De oude Indiaan werd karig met zijn woorden en de overige leden van het gezin spraken evenmin; zelfs mijn flesch rum, die ik liet rondgaan, tot zij leeg was, vermocht de tongen niet los te maken.

De kinderen hadden reeds hun uit mos en bladeren bestaande legerstede opgezocht en sliepen; ook de vrouwen kropen in een hoek der hut en legden zich te ruste, terwijl de mannen zich in een anderen hoek neerstrekten.

Ons leger was vlak bij den ingang; ik had de plaats dicht bij den muur uitgekozen en José lag voor mij.

Het vuur was bijna opgebrand, slechts nu en dan vlamde het nog eens op en tooverde dan tegen de zoldering de zonderlingste voorstellingen. Langzamerhand echter ging ook deze vlam uit en er bleven enkel eenige glimmende kolen over.

Ik had aan de Missouri en in de prairieën van Texas reeds dikwijls met Indianen onder één dak geslapen, maar nog nooit was het mij daarbij zoo onbehaaglijk te moede geweest als hier. De waarschuwing van mijn metgezel ging mij niet uit de gedachte, en geruimen tijd was het mij niet mogelijk in te slapen.

Eindelijk verviel ik in een halve sluimering, die ons sommige dingen om ons heen duidelijk doet waarnemen, zonder dat het ons klaar voor den geest wordt. Ik vernam het zachte knetteren der doovende kolen, het fladderen der gevreesde vampiers, die het onze, aan palen gebonden paarden zeer lastig schenen te maken, hoorde uit de verte somtijds den schorren schreeuw van den uil, en nu drong uit de nabijheid, blijkbaar binnen de hut, een zacht gefluister tot mijn oor door.

DE ONDERTEEKENING VAN HET VERDRAG VAN NYMPHENBURG, NAAR DE TEEKENING VAN H. MERTÉ.

Dadelijk was ik geheel wakker; hadden zorg en onrust mij belet vast in te slapen, thans waren zij oorzaak, dat ik oogenblikkeijk het bewustzijn terugkreeg, toen ik menschelijke stemmen vernam.

HOLLANDSCH HERFSTLANDSCHAP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS HERMANN.

'Het zijn goede geweren, die ze bij zich hebben,' hoorde ik den een zeggen, 'blank en glanzend als het water der Rio Pampas. Als de blanke mannen de zekere hand van een Chunchu en het scherpe oog van een grashoen bezitten, mogen de roode zonen van Peru op hun hoede zijn.'

'Het oog van mijn zoon is als dat der gele tijgerkat, het doorboort den nacht,' antwoordde de andere nauwelijks hoorbaar. 'Wat belet den jongen Chunchu, het blinkende vuurroer te nemen?'

'De blanke man is slim, hij heeft den riem van zijn wapen om zijn arm geslagen, en hij zou wakker worden, indien die werd losgemaakt.'

'De slaap houdt de vreemdelingen gevangen; zullen wij aarzelen, tot het groote licht boven de bergen opstijgt?'

'Mijn vader spreekt waarheid; de lichtende hemelbol mag onze wigwam bestralen, maar hij mag enkel de vrouwen en kinderen der roode mannen vinden.'

Op dit oogenblik maakte José een beweging in zijn slaap, zoodat ik meende, dat hij zou ontwaken. En als hij doorsliep, zou ik hem dan wekken, zou ik opspringen en den Indianen zeggen, dat ik hun gesprek had afgeluis-

terd? Wat hadden zij voor, wilden zij ons in onzen slaap vermoorden? Onwillekeurig omklemde ik mijn bowie-mes vaster: ten minste een der roode schurken zou voor zijn euveldaad moeten boeten.

Op hetzelfde oogenblik bemerkte ik hoe een schaduw onze legerstede naderde. Het was de jonge Indiaan, die zacht en onhoorbaar als een slang, over den grond naar ons toesloop. In zijn hand bliksemde een mes, dit zag ik duidelijk bij het schijnsel der weinige glimmende kolen.

Wat moest ik doen? Zou ik den Indiaan voorkomen en hem het staal in de borst stooten, alvorens hij tijd had den slapende te vermoorden? Maar misschien was het zijn voornemen niet, bloed te vergieten, en dan zou ik zonder noodzakelijkheid een menschenleven hebben opgeofferd. Ik besloot af te wachten wat de Roodhuid zou doen, maar hield mijn mes stevig omklemd.

Mijn metgezel sliep vast en zonder eenig vermoeden, dat zijn leven aan een zijden draad hing. Ook ik haalde diep en zwaar adem, om den Indiaan te misleiden, maar al mijn zenuwen waren in koortsige spanning, niet de minste beweging van den Chunchu ontging mij. Ik was besloten, hem dadelijk het mes in de borst te stooten, als hij een beweging zou maken, om mijn metgezel van het leven te berooven.

Een vreeselijke minuut verliep, de ontzettendste van mijn leven. Ik voelde hoe mijn pols bijna ophield met kloppen en vreesde, dat ik in onmacht zou vallen. Indien ik verried, dat ik wakker was, zouden de beide kerels ongetwijfeld op ons aangevallen zijn, en in dezen strijd met de behendige, gespierde wilden hadden wij zeker het onderspit moeten delven.

Daar trok de Indiaan plotseling de uitgestrekte hand met het mes terug en kroop als een slang naar den uitgang; dadelijk volgde hem de ander, eveneens over den grond kruipend, en beiden slopen uit de hut. Onze bagage en geweren waren nog aanwezig, wat hadden dus de roode schurken op het oog?

Op dit oogenblik vernam ik het hinneken onzer paarden en onmiddellijk daarop een galoppeerenden hoefslag. Als een bliksemstraal schoot mij de gedachte door het hoofd, dat de schurken onze paarden hadden gestolen.

Ik gaf José zulk een stomp, dat hij verschrikt opsprong.

‘Vlug de roovers na, onze paarden zijn weg!’ en een oogenblik later waren wij buiten. Het was zooals ik vermoed had: de listige Chunchus, voor wie, in tegenstelling met de meeste andere Indianenstammen, zelfs de gastvrijheid niet heilig is, hadden onze paarden gestolen, en waren daarmee in vollen galop weggereden. Uit de verte weerklonk nog de hoefslag en wees ons de richting aan, waarin de dieven met hun buit gevloden waren. Wij zonden hun een paar schoten na, dat was alles wat wij konden doen; aan een vervolging viel niet te denken, daar zij in vliegende vaart het dal inrenden, waar zij stellig schuilhoeken hadden, die hen voor elke ontdekking vrijwaarden.

De Roodhuiden brachten ons door hun schurkenstreek in een moeilijk parket, daar wij niet alleen te voet moesten gaan, maar bovendien ook onze wapenen en bagage hadden mee te dragen.

Aan slapen was natuurlijk niet meer te denken; wij maakten de vrouwen wakker, ten einde van haar te weten te komen, waarheen de dieven zich zouden begeven. Natuurlijk wendden zij voor, dat niet te weten, en verzekerden bij hoog en bij laag dat zij onschuldig waren. Dat was denkelijk geen leugen, hoewel ze zeker wisten, waar haar mannen gebleven waren.

Wij konden hier, in deze eenzame Indianenhut niet blijven; elke minuut tijdverlies was zooveel winst voor de schakers van het meisje, die wij thans gelukkig op het spoor waren.

Eindelijk brak de morgen aan en wij begaven ons op weg. De hut bevatte niets wat ons eenigermate had kunnen schadeloos stellen; de vrouw bood ons echter in allen ernst voor elk paard - een van haar kinderen aan, en was ten hoogste verbaasd, toen wij dat aanbod van de hand wezen. Daarentegen dwongen wij de vrouwen, ondanks haar tegenstribbelen, onze bagage te dragen, en wij lieten haar niet eerder gaan, voor wij in Urcos waren aangekomen. Herhaaldelijk wendden zij onderweg pogingen aan om onze bagage weg te werpen en te ontvluchten, maar toen ik mijn revolver voor den dag haalde en ze dreigde neer te schieten, namen zij dadelijk de pakken weer op. De vrouwen der Indianen zijn zoo aan zwaar werk gewend, dat de afgedwongen dienst geen buitengewone inspanning van haar vorderde.

Laat in den namiddag kwamen wij eindelijk te Urcos aan. Ik was aan verre voetreizen niet gewend en dus doodaf, terwijl de vrouwen na een verfrissching, die ik ze liet toedienen, dadelijk den terugweg aannamen, om nog gedurende den nacht den wigwam te bereiken.

IV.

Te Urcos vernam ik, dat de door ons gezochten daar gisteren hadden gerust, daar het jonge meisje te zeer uitgeput was om verder te kunnen reizen. Eerst 's morgens in de vroegte was de kleine karavaan naar Cuzco opgebroken. Het plan was zeer sluw bedacht: de roovers waren van de *hacienda* van Labramarca naar het Oosten getrokken, om het den schijn te geven, als zochten zij zich in de Montana in veiligheid te brengen. Halverwege echter was, ten einde de vervolgers op een dwaalspoor te brengen, de schaker met zijn buit omgekeerd en langs weinig bekende paden in het gebergte weer naar het Westen gegaan.

Te Cuzco, waar niemand hem zou zoeken, voelde hij zich blijkbaar veilig. Ik zond dadelijk een ruiter naar Marcapata met een brief, waarin ik den vader van het meisje den stand van zaken meedeelde en hem uitnoodigde, zoo spoedig mogelijk naar de oude stad der inca's te komen.

Mijn geld was niet toereikend, om te Urcos nieuwe paarden te kunnen koopen, daar het grootste gedeelte zich bij de bagage bevond, die ik op het landgoed van Padilla had achtergelaten. Ik volgde dus den raad van den gouverneur, een rijtuig te nemen, omdat de weg voor ongeoefende voetgangers buitengewoon vermoeiend was.

Al vroeg in den morgen verscheen het voertuig voor de herberg, waarin ik met José overnacht had, en de koetsier gaf zijn aanwezigheid door luid klappen met de zweep te kennen. Het was een soort van tweewielige kar, waarover heen ter beschutting tegen regen en zon een smerig en op tallooze plaatsen gelapt zeil gespannen was. Het paard daarentegen was een jong liet dier, voortreffelijk geschikt voor reizen in den rotsendoolhof der Cordilleras, als men niet de voorkeur geeft aan muildieren, die evenwel meer om te rijden en lasten te dragen gebruikt worden.

Minder aanbevelenswaardig dan zijn paard scheen mij de koetsier toe, een lompe, sterke kerel, wiens opgedrongen blauwrood gezicht duidelijk te kennen gaf, dat hij een liefhebber van brandewijn was. Mijn groet beantwoordde hij nauwelijks; vóór hij echter, nadat wij plaats hadden genomen, op den bok sprong, haalde hij een ontzaglijke flesch voor den dag en nam een geduchte hartsterking.

Het was een prachtige morgen en spoedig hadden wij de slecht geplaveide, hobbelige straten met de kleine, lage huisjes achter ons. Het dal van Urcos, waarin ook het geheimzinnige meertje ligt, dat den schat van den inca Huayna Capac moet bevatten, dien de Spaansche veroveraars vermoordden, biedt een heerlijk gezicht met zijn weelderigen plantengroei. Groote cactussen in de gloeiendste kleuren schitterden uit het donkere groen, golvende maïsvelden wisselden af met oranjeboomen, en de verbazingwekkende flora der warme luchtstreek, wier reusachtige vormen bewondering wekken, legde getuigenis af van de rusteloos scheppende natuur. En tusschen al die bloemen en dat loover glinsterde, schemerde en straalde het van louter robijnen en smaragden: het waren kolibri's, vliegende diamanten, die bliksemsnel van de eene bloem naar de andere schoten, voor een bij zonder lieve stilhielden en eindelijk tusschen het geurige bladerdak verdwenen. En rondom dit kleine paradijs verhieven zich ernstig en zwijgend ontzaglijke bergreuzen, wier kruinen kristallen ijskronen droegen, terwijl uit de kloven en afgronden blauwe nevelsluiers omhoog stegen, de koude rotsmassa's met een teer waas omhullend.

Spoedig kwam ons voertuig uit het vriendelijke dal in de wilde bergwereld. Het was mij niet ontgaan, dat onze koetsier de flesch ijverig aansprak, en ik was bezorgd, dat hij ons niet heelhuids naar onze plaats van bestemming zou brengen. José deelde mij mee, dat de weg over het gebergte niet zonder gevaar was, en wij besloten daarom een oogje in 't zeil te houden.

Ik had meermalen beproefd, met den man een gesprek aan te knoopen, maar kreeg zulke grove antwoorden, dat ik er de voorkeur aan gaf te zwijgen. Zoo karig met zijn woorden als hij tot dusver geweest was, zoo levendig begon hij nu alleenspraken te houden, waaruit ik besloot, dat de uitwerking van den brandewijn zich begon te doen gevoelen. Toch zat hij nog recht op den bok en voerde met vaste hand de teugels. Maar hier was de weg, hoewel die bergop ging, goed, en het paard had eigenlijk geen menner noodig gehad.

Doch hoe hooger wij kwamen, hoe slechter de weg werd. Nu moest de koetsier van meer oplettendheid blijk geven, want het kwam er op aan, tusschen al de hinderpalen heen te laveeren, indien hij niet wilde, dat het voertuig tegen een der rotsblokken te pletter geslagen zou worden.

Plotseling begon de man te zingen en daarna zoo luid te lachen, dat ik overtuigd werd, dat hij dronken was. Te gelijker tijd sloeg hij links af en reed tusschen een doolhof van rotsen met gapende afgronden, loodrechte muren en granietblokken van duizelingwekkende hoogte.

‘Waar wilt gij heen?’ vroeg ik, den man van achteren bij den schouder grijpend.

‘Ziet gij die duizenden muizen op den weg niet, moet ik die onder de hoeven van mijn paard of onder de raderen van den wagen verpletteren?’ antwoordde hij, terwijl hij met de zweep naar den grond sloeg, waar wel steenen van alle soort, maar geen spoor van een muis te zien was.

Ontzetting maakte zich van mij meester; ik had eens in een geneeskundig werk gelezen, dat de beginnende dronkemanswaanzin zich hierdoor uit, dat de zieken ratten of muizen in groote scharen meenen te zien, en dat dit zinsbedrog op de vergiftige uitwerking berust, die de alcohol op de hersenstof uitoefent. Zou dit verschijnsel ook juist blijken bij den man, aan wien wij ons hadden toevertrouwd? Ik durfde bijna niet aan deze vreeselijke mogelijkheid denken.

‘Om Gods wil, keer om!’ riep ik den man toe. ‘Ge ziet toch wel, dat wij hier onmogelijk verder kunnen.’

‘Onmogelijk!’ brulde hij, ‘bij mij is niets onmogelijk. Waar ik u heenbreng is het vreeselijk warm, maar altijd toch nog beter dan hier boven, waar iemand neus en ooren bevriezen.’

‘In den afgrond zult gij ons storten,’ riep ik den kerel toe en trachtte hem de teugels uit de hand te rukken. Maar het gelukte mij niet, daar ik daarvoor den man van den bok had moeten slingeren.

‘In den afgrond!’ huilde de dronkaard, ‘in den afgrond, waar het vagevuur brandt. Hebt gij niemand, die voor u kan bidden en goede werken doen, opdat gij daaruit verlost wordt? Heet, vreeselijk heet moet het daar zijn, doch dat is uit te houden, maar de dorst.... de dorst....’

Een lachen dat door merg en been ging, volgde op deze woorden; daarna sloeg hij als een bezetene op het paard, zoodat dit van pijn en woede steigerde.

Geen twijfel meer: mijn vrees was werkelijkheid geworden, een plotselinge aanval van waanzin had zich van den dronkaard meester gemaakt. Het jonge, vurige paard joeg als bezeten voort, elk oogenblik konden wij uit den wagen geslingerd worden of deze tegen een rotswand te pletter slaan.

‘Wij mogen niet langer wachten,’ riep ik mijn metgezel toe, ‘wij moeten dien man

onschadelijk maken, hem binden en het besturen van den wagen zelf op ons nemen.'

'Waar wil u dien waanzinnige mee binden; wij hebben geen touwen,' antwoordde José.

'De geweerriemen losgemaakt,' beval ik, snel de daad bij het woord voegende, terwijl ook de Peruaan den riem van zijn buks losgespte.

José was veel sterker dan ik; op een wenk van me wierp hij den waanzinnige van achteren den riem over borst en armen, zoodat hij geheel weerloos was, terwijl ik hem de teugels uit de hand nam. Daarna trok mijn metgezel den dronkaard achterover in den wagen en bond hem met den anderen riem de voeten bijeen, terwijl ik zijn plaats innam. Dat alles was het werk van weinige oogenblikken.

De man brulde als een stier en maakte daardoor het toch al wilde paard nog woester, zoodat ik het nauwelijks vermocht te houden. Met alle geweld trok ik de teugels strak aan, maar het dier sloeg met de voorpooten hoog in de lucht, zoodat ik vreesde dat de wagen zou omvallen.

Van een weg kon al lang geen sprake meer zijn; wij stormden vooruit in een woestenij van rotsen, waarbij wij geen levend wezen te zien kregen. De eenzaamheid werd nog drukkender door de woedende uitvallen van den koetsier, die de vreeselijkste verwenschingen uitbraakte, en ik hoopte in stilte, dat wij weer spoedig onder menschen zouden komen.

'Om Gods wil, mijnheer, houd het paard stil!' schreeüwde José, die achter mij overeind in den wagen stond, en dus een wijderen gezichtskring had dan ik, die al mijn aandacht aan het paard moest wijden. 'Wij zijn verloren, als het ons niet gelukt, het paard tot staan te brengen.'

Tot mijn schrik werd ik nu gewaar, dat nauwelijks honderd schreden verder het plateau, waarop wij ons bevonden, bijna loodrecht naar beneden liep. Met vereende krachten poogden wij het razende dier terug te houden, - tevergeefs, het paard was sterker dan wij.

Met één sprong was José van het voertuig, om het paard bij de teugels te grijpen, maar hij werd meegesleept, zoodat hij ten laatste verplicht was, de teugels te laten glippen. Wij waren nu nog maar weinige schreden meer van den afgrond verwijderd, en binnen enkele minuten zou het vreeselijke gebeuren.

Het was, of ik door een bovennatuurlijke macht gedwongen werd de teugels vast te houden, in plaats van de mogelijkheid te beproeven, door van den wagen te springen eveneens mijn leven te redden. Misschien was het ook de gedachte, dat nog een menschenleven op het spel stond, die mij noopte stand te houden en liever met den waanzinnige om te komen, dan hem hulpeloos aan een zekeren dood prijs te geven. Plotseling voelde ik mij opgelicht, een roode schaduw kwam voor mijn oogen, het suisde mij in de ooren, daarna werd het stil in mij. Indien dat de dood was, dan was de overgang van het tijdelijke naar het eeuwige kort en zonder pijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Een katholiek hoekje in Indië.

Voor eenigen tijd werden wij verrast door de toezending van een teekening, afkomstig uit Larantoeka op het eiland Flores in den Nederlandsch-Indischen Archipel. Een

meesterstuk was ze nu juist niet, maar de voorstelling was nogal interessant: zij gaf ons toch de kerk, pastorie, school en verdere gebouwen te zien van dat merkwaardige plekje uit onze overzeesche bezittingen, en wat aan die teekening een bijzondere waarde gaf, was dat ze vervaardigd was door een jong, nog schoolgaand Maleiertje, dat nog nooit les in de edele teekenkunst heeft ontvangen.

Men schrijft ons er bij, dat de ingeboren aanleg voor het teekenen onder de schooljeugd van Larantoeka volstrekt geen zeldzaamheid, maar aan vele inlandsche kinderen eigen is. In elk geval dunkt de teekening ons wel de moeite waard, ze onzen lezers, zij het aanmerkelijk verkleind, te laten zien, en er hun tevens het een en ander betreffende Larantoeka bij te vertellen.

Wat dezen uithoek van het groote Nederlandsch-Indische gebied voor ons bijzonder merkwaardig maakt, is dat de bevolking er algemeen katholiek is en de regeerende radja het toonbeeld mag worden genoemd van een christelijk vorst. Dit verklaart den omvang, dien de katholieke gemeente verkregen heeft, kenbaar uit de betrekkelijk aanzienlijke gebouwen door onze teekening weergegeven. De kerk wordt bediend door vier priesters (pastoors zegt men ginds) en bovendien bestaat er nog een afdeeling van Zusters Franciscanessen uit Heithuizen. Behalve de geregelde zielzorg van Larantoeka hebben die geestelijken nog een andere taak. Verscheidene malen per jaar maken zij namelijk verre tochten naar andere omliggende streken en eilanden, en die dienstreizen zijn gewoonlijk zeer heilzaam voor de bevestiging en uitbreiding van het katholiek geloof onder de inlanders. Aan een der priesters is een dorp van den omtrek aangewezen, waar hij van tijd tot tijd als missionaris werkzaam is; er staat daar nog slechts een armzalig kerkje, en wie daarvoor een gift zou willen afzonderen, doet zeker een goed werk.

Dezelfde geestelijke is tevens directeur van een muziekgezelschap; want het blijkt dat de inboorlingen een bijzondere voorliefde hebben voor de toonkunst, die zich evenals de aanleg tot teekenen al bij de schoolkinderen openbaart. Eiken dag krijgen de laatsten dan ook van den genoemden geestelijken muziekmeester des morgens een uur repetitie voor de harmonie en des middags een uur zangles.

Over het algemeen moet de bevolking heel schrander en leerzaam wezen, wat vooral blijkt uit den druk bezochten catechismus voor volwassenen. Het is waarlijk een stichtend schouwspel, schrijft men ons, die oude lui, met groote grijze haarbossen, als kleine kinderen op den grond te zien zitten om met de meeste aandacht de eenig noodzakelijke leer des heils te hooren verklaren.

Ofschoon onder de bevolking nog wel eenige heidensche misbruiken voortleven, is toch het Catholicisme er reeds diep geworteld, en dit komt wijl het er reeds voor een paar eeuwen, onder de voormalige Portugeesche heerschappij, door Portugeesche paters met grooten ijver gepredikt is. Eerst sedert het jaar 1860 behoort namelijk dit gedeelte van het eiland Flores tot het Nederlandsche gebied en eerst van dien tijd dagteekent de bediening der katholieke gemeente door Nederlandsche priesters.

Omtrent de eerste bekeering der bevolking tot het Christendom deelde pater F.C. Heynen indertijd in zijn *Schetsen uit de Nederlandsche Missie* hoogst belangwekkende bijzonderheden mee. Herhaalde malen hadden de Portugeezen beproefd, in betrekking te treden met de bewoners van het tegenwoordige rijk Larantoeka; doch elke poging stuitte op het wantrouwen der inboorlingen af. Op een keer echter, dat zij op hun schepen daarlangs voeren, bracht een sloep, die om drinkwater aan land was gestuurd, vandaar een knaap mee, die door de bemanning was opgenomen. Dit kind werd mee naar Timor gevoerd, waar het aan de zorg van een geestelijke werd toevertrouwd, die het in de Portugeesche taal en den katholieken godsdienst onderwees. De vlugge

knaap maakte snelle vorderingen en werd, na degelijk onderricht te zijn, de genade des Doopsels waardig geoordeeld. Hij groeide op tot een man en nu achtten de Portugeezen het oogenblik gekomen om hem naar Larantoeka terug te zenden.

Die knaap was namelijk de zoon van den *toewan-tanah*, den zoogenaamden heer des lands, den hoofdpriester der streek en naasten bloedverwant van den radja.

Bij zijn doopsel had hij den naam van Joan ontvangen, en nu keerde hij, door de Portugeezen met geschenken voor zijn familie beladen, naar zijn geboorteland terug, waar hij door de zijnen met groote blijdschap herkend en verwelkomd werd. Door de geschenken, die hij meebracht, en vooral door hetgeen hij van de Portugeezen verhaalde, wist hij zijn landslieden gunstig voor dezen te stemmen, zoodat zij nu veilig aan land konden komen om met de bevolking vriendschappelijke betrekkingen aan te knoopen.

De radja zelf, opgetogen over de geschenken, die Joan hem namens de Portugeezen gebracht had en hetgeen hij hem verder omtrent zijn verblijf in den vreemde verhaalde, ging hun te gemoet en weldra verklaarde hij zich zelfs bereid, het Christendom aan te nemen. De vermaarde bisschop Don Henrique onderwees hem in de waarheden des geloofs, terwijl andere priesters zich met de onderrichting zijner omgeving belastten. Toen de radja uit de hand van den bisschop het Doopsel ontving, stond de Portugeesche vlootvoogd namens den Don Infante Regente van Portugal als peter over hem. Na zijn doop werd een verbond gesloten tusschen den regent van Portugal en den eersten christen radja van dit gewest. Deze heuglijke gebeurtenis moet hebben plaats gehad in de laatste helft der zeventiende eeuw, daar van 1667 tot 1683 een regent, Don Pedro over Portugal regeerde.

Toen bisschop Henrique later het eiland verliet, schonk hij den radja zijn borstkruis als aandenken, en dit kostbaar kleinood kwam later naar Nederland, daar de zeereerw. heer Fransen, een der eerste Nederlandsche missionarissen, die op het eiland arbeidden, het op zijn beurt ten geschenke ontving van den toenmaligen radja.

Aan de bovengenoemde *Schetsen uit de Ned.-Indische Missie* ontleenen wij ten slotte nog eenige bijzonderheden omtrent de kerk van Larantoeka, door de Portugeesche paters opgericht en door hen aan den H. Dominicus gewijd, waarom ze dan ook nu nog in den wandel de San Domingo of Sao Domingos heet. De gehechtheid van den Indiër aan het herkomstige geeft ons de zekerheid dat het gebouw, waaraan men thans nog den naam van hoofdkerk geeft, sedert de eerste vestiging van het Christendom aldaar, al werd het meermalen vernieuwd, geen merkbare verandering heeft ondergaan en nu nog volkomen denzelfden aanblik biedt, als toen er de eerste H. Dienst werd verricht.

Verbeeld u een langwerpig vierkant, behoorlijk aangehoogd en met klipsteenen en keien aan alle zijden wel bevestigd en afgesloten vlak; denk u midden op dat vlak twee rijen dikke, zeer hooge palen of boomstammen, die een dak dragen van palmbladeren, en gij hebt reeds het middelschip van de San Domingo voor den geest. Voeg daar nu bij, aan weerszijden dier palenrijen, een aan die palen vastgemaakt afdak, dat zijn buitenste steunpunten vindt in een rij van lagere en dunnere palen, waarover het echter vrij ver naar buiten uitsteekt, en gij hebt de twee zijschepen. Die buitenste palen zijn met bamboezen staven gesloten en beschoten; over dat beschutsel heeft men wat kalk gesmeerd en alzoo een soort wanden gemaakt, die het heele gebouw omgeven. Bevestig nu een luifel van palmbladen, op dunne palen rustend, aan de voorzijde bij wijze van portaal en denk u iets dergelijks aan de achterzijde, dat tot sacristie moet dienen, en aan uw voorstelling van Larantoeka's hoofdkerk zal weinig ontbreken.

In werkelijkheid is zij alzoo niet meer dan een zeer groote loods of schuur, met stroo gedekt. En toch bij al dien eenvoud, doet de verheffing, de hoogte van het inwendige bij het binnentreden u goed en bespeurt ge al spoedig dat de ronde middelzuilen van aanzienlijke dikte en ongemeene hoogte de edelste stammen zijn des wouds en van een kostbare houtsoort, die de verdelgingswoede van Indiës vreeselijke plaag, de witte mieren, glansrijk weerstaat.

De meubileering is met het uitwendige in overeenstemming. Een altaar van dikke planken gemaakt, die met den *parang* of het inlandsch hakmes uit boomen van prachtig hout worden gefatsoeneerd, verheft zich op massieve trappen en steunt tegen een retabel van gelijk maaksel, doch hier en daar de loffelijke pogingen van een primitieve kunst vertoonend. De vastgestampte, op enkele plaatsen met een kalklaag bedekte vloer geeft een niet zeer behaaglijk mozaïek te aanschouwen; twee stoelen, een voor den radja, een voor den missionaris

en eenige stukken steen en zwervende keien, die kniel- en zitbanken vervangen, ziedaar de sieraden en meubelen van het inlandsch christelijk heiligdom.

Ten slotte nog een woordje over de pastorie. De waarlijk indrukwekkende en voor Larantoeka prachtige steenen voet, waarop het gebouw rust, met zijn breede trappen is vervaardigd van behoorlijk uitgezochte, geduldig bij elkaar gepaste en met een laag uitmuntend cement bedekte klipsteenen. De steunpunten van het dak bestaan uit boomstammen, die nimmer een schaaf hebben gevoeld. Zij bepalen de ruimte van zaal en kamers; aan de buitenzijde van het gebouw en daarbinnen zijn zij met latten verbonden, die met gespleten bamboes worden beschoten, waarover witkalk is gestreken.

Leg nu in uw verbeelding een breed en hoog dak van rietachtig gras of palmbladeren op die palen, laat dat ver naar buiten in hellende richting voortloopen en doe dat uitstekend ge- deelte op een rij kleiner en dunner palen steunen en de pastorie van Larantoeka heeft zich in al haar pracht voor uw oog vertoond.

J.R.V.D.L.

Bij de Platen.

Een brief naar huis. -

Het is een goed teeken als de soldaat in het drukke en rumoerige kazerneleven het ouderlijk huis niet vergeet en van tijd tot tijd nog eens schrijft aan vader en moeder, broers en zusters, die zich in hun bezorgdheid zoo dikwijls ongerust afvragen, hoe toch de jongen het wel maken zal in zijn garnizoen. Niet elke milicien is intusschen even vlug met de pen en zoo wordt dat briefschrijven soms een heele karrewei, waaraan zelfs de kameraads te pas komen. Nu, die willen graag een handje helpen want op zoo'n brief volgt allicht een antwoord met het een of ander bijvoegsel in natura of in geld, dat den gelukkigen ontvanger in staat stelt, de hulpvaardige kameraads ruim voor hun diensten te beloonen.

De Fransche schilder Baille vertoont ons een drietal jonge landverdedigers, verdiept in de gewichtige bezigheid, gezamenlijk een brief naar huis op te stellen. Terwijl de een allesbehalve handig de pen voert, kijkt de ander scherp toe of hij zich niet jegens de spelling bezondigt, terwijl de derde hem blijkbaar een ideetje aan de hand doet, als zijn gedachtengang niet te best wil vlotten.

De onderteekening van het verdrag te Nymphenburg. -

Nymphenburg, ongeveer een uur van Munchen gelegen en door een stoomtram met de Beiersche hoofdstad verbonden, is voor Beieren wat Peterhof voor Rusland en Versailles voor Frankrijk is. Gelijk de meeste dier vorstelijke lustverblijven, is het met zijn parken en vijvers geheel naar het model van Versailles aangelegd. De bouw werd in 1683 begonnen onder den pronklievenden keurvorst Ferdinand Maria en onder zijn zoon en opvolger Maximiliaan II Emmanuel ten einde gebracht.

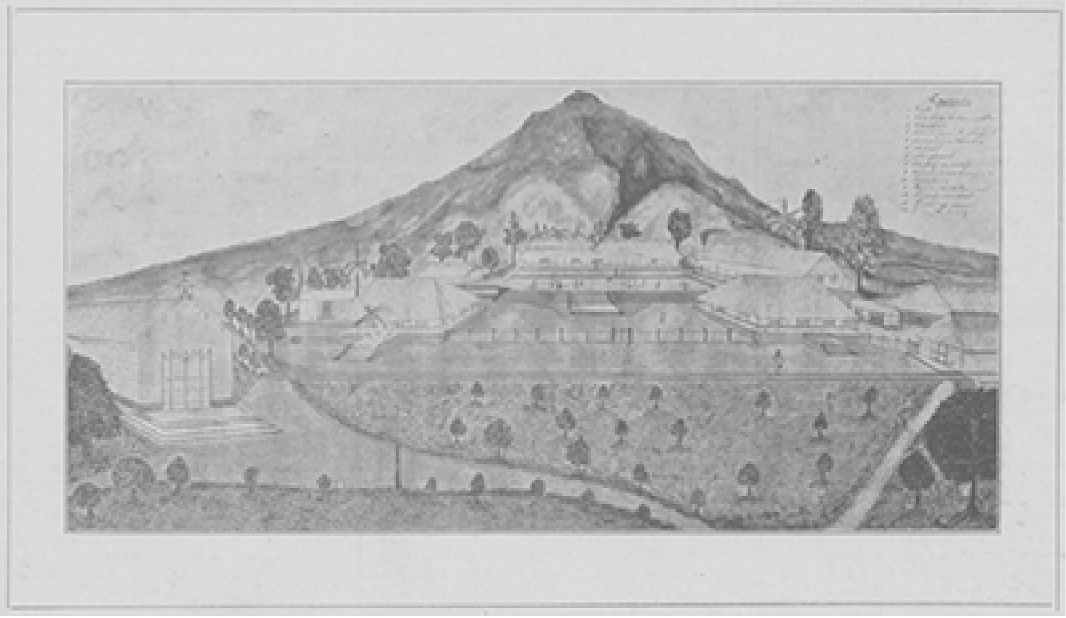

KERK, PASTORIE EN SCHOOL TE LARANTOEKA. Naar de teekening van een inlandschen schooljongen.

Ook de bijgebouwen, later door Max Emmanuels opvolgers, Karel Albrecht en Maximiliaan III opgetrokken, zijn in denzelfden met mythologische sieraden overladen bouwtrant van het oorspronkelijke gehouden.

Onder keurvorst Karel Albrecht nu had het tooneel plaats, door onze gravure afgebeeld. Toen namelijk in 1740 keizer Karel VI stierf en zijn dochter Maria Theresia zich van alle zijden besprongen zag van pretendenten, die haar de erfopvolging in de Oostenrijksche landen betwistten, deed ook de Beiersche keurvorst zijn aanspraak daarop gelden. Hij grondde die op zijn huwelijk met Maria Theresia's nicht Maria Amalia van Oostenrijk, de dochter van Jozef I.

De keurvorst liet zich in zijn buitenlandsche politiek geheel leiden door het Fransche hof, dat van ouds Oostenrijk vijandig gezind was. Wel had de Fransche vriendschap zijn vader Max Emmanuel allesbehalve geluk aangebracht, maar de keurvorst meende er toch een krachtigen steun in te zullen vinden bij zijn plannen tegenover Oostenrijk. Al spoedig verscheen de Fransche maarschalk Belle-Isle te Munchen om hem geld en troepen aan te bieden, ten einde zijn aanspraken op de Oostenrijksche erflanden te ondersteunen.

Dat kwam den keurvorst hoogst gelegen en hij wenschte niets vuriger dan zich deze welkome hulp door een formeel verdrag te verzekeren. Den 18en Mei 1741 waren de eveneens Franschgezinde raadslieden van den keurvorst met hem en den maarschalk in de conferentiezaal te Nymphenburg vergaderd om het verbond tusschen Beieren en Frankrijk tot stand te brengen. Alleen de slimme en voorzichtige kanselier van den keurvorst Unertl was er met list buitengehouden, omdat men vreesde dat hij tegen het bondgenootschap bedenkingen zou opperen.

Toen nu in de goed gesloten en bewaakte zaal het verdrag onderteekend zou worden, verscheen plotseling Unertl, buiten op een ladder staande, voor een der vensters, stiet een ruit in en riep zijn meester waarschuwend toe: ‘Onderteeken niet, Uwe Doorluchtigheid! Denk aan uw vader, vertrouw de Franschen niet!’

Op de waarschuwing van den kanselier werd helaas geen acht geslagen en de noodlottige pennestreek door den keurvorst gezet. Deze onderwierp met de hulp van een Fransch leger geheel Opper-Oostenrijk, liet zich na de inneming van Praag als

koning van Bohemen huldigen en werd den 24en Januari 1742, onder de bescherming van Frankrijk, zelfs als Karel VII tot Duitsch keizer verkozen.

Maar gelijktijdig werd heel Beieren, met uitzondering alleen van Ingolstadt, Straubing en Landshut door de Oostenrijkers bezet, en nauwelijks was Karel Albrecht naar Munchen teruggekeerd of hij stierf den 20en Januari 1745, waarop zijn zoon en opvolger Maximiliaan III Joseph bij het verdrag te Füssen van alle aanspraken op het Oostenrijksche gebied afzag.

Hollandsch herfstlandschap. -

Zoogoed als lente en zomer heeft ook de herfst zijn bekoorlijkheid en vooral in ons vaderland met zijn nevelige luchten biedt het najaarslandschap met zijn stille, zachte tinten soms een stemmingstafereel, dat den schilder onweerstaanbaar boeit.

De Duitsche kunstenaar Hans Hermann heeft zich aangetrokken gevoeld, de poëzie van zoo'n Hollandsch herfstgezicht met het penseel weer te geven. Hij verplaatst ons aan een van die lommerlooze buitenwegen, gelijk er zooveel de Hollandsche weiden doorsnijden. Alleen rondom de hoeven is wat geboomte, maar overigens weidt het oog ongehinderd over de groene vlakte. Langs den weg komt een herder met zijn kudde schapen zachtjes aangestapt en zal straks wel in 't voorbijgaan een kort praatje maken met de vrouw, die met een emmer naar den waterput gaat.

Het is een eenvoudige, ongezochte greep uit de natuur, dien de schilder ons geeft: hij leert er ons mee, dat wij maar om ons heen hoeven te zien om te bewonderen en te genieten.

[Nummer 28]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.

XI.

De heer Van Schalkwijk was eenige dagen afwezig, en in dien tijd speelde Fred den baas op de fabriek. Het was voor dezen jongen losbol, die van de werkzaamheden minder goed op de hoogte was dan de minste knecht, een genot, den werklieden te laten voelen, dat hij hun meester was. Indien iemand het waagde, een woord te spreken, kreeg hij van den jongeheer Fred een grofheid te hooren; en wee, die het waagde een oogenblik uit te rusten; een vloed van scheldwoorden als: luilak, dagdief enz. werden hem naar het hoofd geworpen.

In stilte werd meer dan een vuist gebald en menige verwensching steeg naar de lippen, maar men drong ze terug, uit vrees van op straat gezet en daardoor broodeloos te worden. En Fred verkneukelde zich er in, dat die mannen, met de woede in het hart over zijn onverdraaglijke tirannie, toch zwegen en schijnbaar kalm aan den arbeid bleven, al jeukte hun gespierde vuist. Dat was een triomf voor hem.

'Zijn er ook socialisten onder u?' vroeg hij op een keer.

Geen antwoord.

'Op de vergaderingen hebt gij een hoog woord,' sarde hij, 'maar hier durft ge er niet voor uitkomen. Echt kwajongensachtig!'

Dat was voor een van de mannen te veel.

'Gij zoudt socialisten van ons maken, indien gij hier lang de baas waart.'

Een gemompel van goedkeuring steeg in de fabriek op.

Fred was bleek geworden. Hij voelde, dat er een storm woelde in die harten, en in zijn dwazen overmoed wilde hij dien ontketenen, in plaats van hem te bezweren.

'Wie zei dat daar?'

'Ik.' Een der mannen, een knap werkman, deed een stap naar voren, terwijl al de overigen een oogenblik hun werktuigen lieten liggen. Zij waren benieuwd wat er op volgen zou, en, zonder dat er natuurlijk een afspraak kon gemaakt worden, voelden ze allen, dat ze solidair waren met hun makker, dien ze wat nader omringden, als om dit te toonen.

Fred begreep dit, en in plaats van den hoogen ernst van het oogenblik en zijn verantwoordelijkheid te begrijpen, zei hij spottend:

'Zoo, zijt gij de belhamel?'

Bij dit woord ging een luid gemor uit de menigte op. Die mannen, die onder hun groven werkmanskiel een hart bezaten, dat ook vatbaar was voor indrukken, voelden zich in hun waardigheid als mensch gekrenkt.

En Fred? Begreep hij die waarschuwing niet? Wilde hij ze braveeren? Verbood zijn trots hem in te zien, dat hij verkeerd had gehandeld, dat iedere verdere beleediging olie zou zijn op het vuur der verontwaardiging, dat nu nog onder de asch smeulde, maar aanstonds in lichte laaie zou uitslaan?

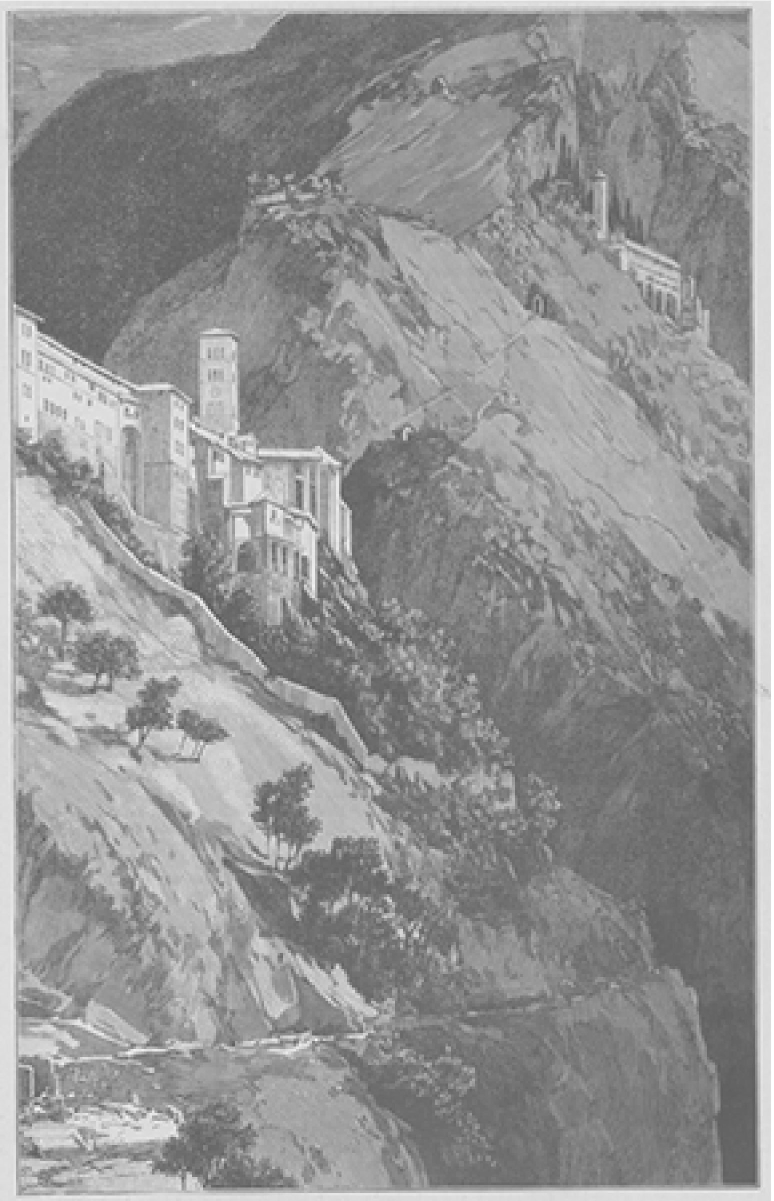

DE KLOOSTERS VAN ST. SCHOLASTICA EN ST. BENEDICTUS BIJ SUBIACO.

Met tergende langzaamheid hernam hij:

‘Vermaas, gij kunt naar huis gaan en hoeft van de week niet terug te komen. Maandag zult ge denkelijk wel gekalmeerd zijn. En de anderen aanstonds aan het werk, of....’

Niemand verroerde zich. Er heerschte een oogenblik dreigende stilte, evenals in de natuur, als er een storm op til is. In de fabriek, waar anders hooren en zien verging van het geraas der werktuigen, het stooten en stampen en snorren der machines, zou men nu een speld hebben kunnen hooren vallen.

Fred was nog bleeker geworden. Hij las afkeer en verontwaardiging en haat op de gezichten dier mannen, die hij in zijn kwajongensachtige brutaliteit gekrenkt had. Maar hij wilde het hoofd niet buigen, integendeel, een wilde lust beving hem om te toonen, dat hij de meester was, - hij, de melkbaard, over al die mannen, echtgenooten en huisvaders.

‘Hebt gij 't niet verstaan, Vermaas, dat gij gaan kunt? Nog eens, de anderen oogenblikkelijk aan 't werk, of ik pas de boete toe.’

‘Als Vermaas gaan moet, gaan wij ook,’ zei er een uit den hoop. Een gemompel van goedkeuring bewees, dat allen met deze woorden instemden. Het werd nu woeliger in de fabriek, het woord, dat allen gedacht hadden en dat op ieders lippen had gelegen, was gesproken.

‘Gij durft me dreigen!’ riep Fred uit, ‘maar gij zult zien, dat ik mij door u geene vrees laat aanjagen. Wie binnen vijf minuten niet aan het werk is, heeft gedaan.’

‘Als Vermaas blijven kan, gaan we onmiddellijk allen aan 't werk,’ zei een oude werkman, in de fabriek vergrijsd.

‘Neen, hij moet er uit!’ schreeuwde Fred, hoe langer hoe opgewondener, ‘en wie me niet verkiest te gehoorzamen, kan ook oprukken.’

Er werd verder geen woord meer gezegd; de werkers begrepen, dat deze laatste woorden den pas tot een vergelijk geheel afsneden. Zij trokken hun jassen aan en begaven zich in groepjes naar den uitgang. Niet één bleef.

Met de woede in het hart zag Fred hen gaan. Hij had dit einde niet verwacht, maar hij was te koppig om zijn misslag in te zien en dien te herstellen. Het zou hem toch zoo gemakkelijk geweest zijn, want geen geest van oproer bezielde die mannen: hun rechtschapenheid alleen kwam in verzet tegen willekeur.

Terwijl de meesten in de nabijheid van de fabriek heen en weer slenterden, het gebeurde bespraken en overlegden wat er nu gedaan moest worden, kwam de ingenieur Westra, die van niets wist, naar de fabriek, om zich naar zijn werk te begeven.

Verwonderd zag hij die ongewone samenscholing, waarvan hij de reden niet kon begrijpen. Wel kwam hij weinig rechtstreeks in aanraking met het werkvolk, maar indien men zijn hulp inriep, had men hem steeds met de meeste welwillendheid daartoe bereid gevonden.

Op zijn vraag wat er aan de hand was, lichtte men hem omtrent het gebeurde in.

‘Dat is ernstig,’ zei hij, toen hij het vernomen had, ‘en het spijt mij wel, dat meneer Van Schalkwijk niet thuis is en ik niet in de buurt was. Wellicht zou het dan zoo'n vaart niet genomen hebben.’

‘Maar wij kunnen ons door zoo'n kwajongen toch niet op den kop laten zitten, meneer,’ zei er een. ‘Het geduld van een mensch raakt eens uitgeput.’

De ingenieur dacht een oogenblik na.

‘Ik zal er met meneer Fred over spreken,’ zei hij; ‘ik kan hem immers zeggen, dat gij allen bereid zijt, dadelijk aan het werk te gaan.’

‘Zeker, meneer, we willen niets liever; wij zijn geen leegloopers; maar wij kunnen toch niet toelaten, dat hij een van ons willekeurig voor een heele week van zijn verdiensten berooft. Als we daar niet tegen opkomen, hebben we kans, dat van middag of morgen een ander hetzelfde lot treft.’

Westra zag de gegrondheid dier opmerking in. Hij had wel niet veel verwachting van een onderhoud met Fred, wien hij wist dat hij antipathiek was, maar hij wilde het in ieder geval toch beproeven, in het belang ook van Van Schalkwijk zelf.

Hij trof Fred in het kantoor van zijn vader aan, kalm een sigaar rookend, of er niets ter wereld gebeurd was.

‘Meneer Fred, ik geloof dat gij een beetje te voortvarend te werk zijt gegaan,’ zei de ingenieur. ‘De menschen zijn bereid....’

Maar Fred liet hem niet uitspreken. Dat Westra zich met de zaak kwam bemoeien, prikkelde hem nog meer. ‘Te voortvarend,’ viel hij hem in de rede, ‘zoo, vindt ge dat? Maar ik ben in allen geval toch aan u geen rekenschap schuldig.’

‘Ik kom u geen rekenschap vragen,’ antwoordde de ingenieur, die bij den arroganten toon van het jongmensch moeite had zijn zelfbeheersching te bewaren. ‘Ik kwam u een goeden raad geven.’

‘Merci voor uw goeden raad. Als ik raad noodig heb, weet ik wel tot wien mij te wenden, Gij zijt natuurlijk op de hand van die belhamels.’

‘Ge schijnt de woorden niet met veel zorg te kiezen,’ zei de ingenieur, die warm werd.

‘Neen, dat doe ik ook niet, ik zeg juist zooals ik het denk.’

‘Maar dan wil ik u toch even doen opmerken, dat die menschen geen belhamels zijn, en dat, indien ik u den raad wilde geven, geen werkstaking uit te lokken, dat zeker ook in het belang van uw vader is.’

‘Wel bedankt voor uwe bezorgdheid. Ik wist niet dat die zich zóó ver uitstrekte.’

De ingenieur voelde het rood der verontwaardiging naar zijn wangen stijgen.

‘Het spijt me, dat gij voor goeden raad onvatbaar schijnt....’

Fred knikte, terwijl hij hem met een spotlach aankeek.

‘Kwajongen,’ zei de ingenieur, die zich niet langer kon bedwingen.

Fred stoof op. ‘Wat zegt ge daar? Daar zult gij me satisfactie voor geven!’ In zijn wilde, radelooze drift wilde hij Westra te lijf, maar deze schudde hem met een flinken stoot van zich af.

‘Verlaat de fabriek, op staanden voet!’ krijschte Fred. ‘Ge kunt daar met dat rapalje samenspannen, maar ik verzeker u, dat ik vader omtrent uwe handelwijze zal inlichten. Gij er uit, of ik!’

Toen Westra zonder een woord te zeggen was heengegaan, sloot Fred aan den binnenkant de fabriek en begaf zich door den achteruitgang naar zijn woning, waar hij in hoogst opgewonden toestand aankwam en zijn moeder, grootmoeder en zuster aan het ontbijt trof.

‘Wat is er gebeurd, Fred?’ vroeg mevrouw Van Schalkwijk, van tafel opstaande.

Hij smakte met een vloek zijn hoed tegen den grond. ‘Verd.... Ze hebben het werk gestaakt. Dat rapalje dacht dat ze met me doen konden wat ze verkozen, maar ik heb ze laten zien wie de baas is, en dat ik mij niet door hen laat ringelooren.’

‘Een werkstaking! dat is heel ernstig, Fred,’ hernam zijn moeder. ‘Hadt gij die niet kunnen voorkomen? Gij zijt ook zoo heetgebakerd.’

‘Heetgebakerd! Wel ja, ik had het werkvolk den baas moeten laten?’

‘Dat zeg ik niet, Fred, maar ik weet niet hoe het is aangekomen en wie schuld heeft.’

‘Dus u denkt, dat de schuld bij mij kan schuilen?’

‘Maar, mama, het werkvolk is tegenwoordig zoo socialistisch,’ zei Lucie.

‘Dat komt dan omdat de godsdienst er uit is,’ merkte de oude mevrouw Van Schalkwijk op. ‘Wie God verwerpt, kan ook geen eerbied meer hebben voor zijn meester. Maar, helaas, de meesters geven dikwijls zelf het slechte voorbeeld.’

‘Merci,’ antwoordde Fred. ‘U past voortreffelijk bij dien braven Westra.’

‘Heeft die er zich ook mee bemoeid?’ vroeg Lucie, die altijd nog een stillen wrok tegen den ingenieur had.

‘Natuurlijk, meneer wilde tusschenbeide komen, hij wilde me voorschrijven wat ik te doen had, maar ik heb hem aan de deur gezet.’

‘Maar, Fred, wat hebt ge toch voor dwaasheden uitgehaald,’ riep mevrouw uit. ‘Hij is een neef van Verhoek, en ge weet, dat we die menschen tot vriend moeten houden.’

‘Toch zeker niet tot dien prijs, dat ik van Westra alles moet afwachten. Hij heeft me voor kwajongen uitgescholden....’

‘Heeft hij dat?’ vroeg Lucie, wier oog tintelde. ‘Maar pa zal hem toch zeker wel voorgoed aan de deur zetten. Zoo'n onbeschaamde!’

‘Stil, Lucie, wat vader doen zal, is zijn zaak. Daar hoeft gij u niet mee in te laten.’

‘Ik hoor het al,’ spotte Fred, ‘meneer Westra heeft in ons huis wel zijn voorspreeksters, dat ik, die door hem beleedigd ben, bij hem word achtergesteld. En als papa hem ook nog in het gelijk stelt, dan weet ik wel wat mij te doen staat. Hij er uit of ik, heb ik hem gezegd.’

‘Maar het zou toch een schandaal zijn,’ hernam Lucie, ‘dat gij voor Westra de plaats moest ruimen. Of is het al zoover met ons gekomen, dat hij en de Verhoek's ons de wet kunnen voorschrijven?’

‘Maar ik dank er voor, mij daaraan te onderwerpen,’ zei Fred.

‘Daar is geen sprake van de wet voorschrijven en u daaraan onderwerpen,’ merkte mevrouw op, ‘maar ik betwijfel toch, of papa uw gedrag zal goedkeuren. Hij dient daarvan in alle geval onmiddellijk in kennis te worden gesteld. Ik zal hem aanstonds telegrapheeren dat hij thuis komt.’

Met deze woorden verliet zij de kamer.

‘Fred, ik geloof dat gij heel verkeerd gehandeld hebt,’ zei de oude mevrouw Van Schalkwijk, die aandachtig geluisterd, maar niets gezegd had. ‘Hebt ge er wel aan gedacht, welke groote verantwoordelijkheid gij op u laadt, met lichtvaardig een werkstaking uit te lokken? Die menschen leveren voor hetgeen zij verdienen hun werk, en hoeven dus geen ongepaste en hooghartige behandeling af te wachten. En vooral iemand als gij, Fred, die nog zoo jong zijt, had dienen te bedenken, dat gij met gematigdheid en zachtheid in de plaats van uw vader uw gezag had dienen uit te oefenen.’

Lucie haalde met een medelijdend glimlachje over zulk een ouderwetsch en bekrompen gepraat de schouders op, terwijl Fred antwoordde:

‘U heeft goed praten, grootmoeder, maar u weet niet, welke pretenties de werkers tegenwoordig hebben en hoe ze allen eerbied jegens hun meerderen uit het oog verliezen.’

‘Als dat waar is, Fred, geven de meerderen dan daartoe niet vaak zelf aanleiding? Gij hebt ons nog niet verteld, hoe de werkstaking is aangekomen.’

‘O,’ antwoordde Fred, die, nu hij langzamerhand in kalmer toestand geraakte, toch wel inzag, dat hij schromelijk voorbarig en ondoordacht had gehandeld en dat zijn vader zijn gedrag zeker niet zou goedkeuren; ‘o, het begon met een kleinigheid. Ik vroeg of er ook socialisten onder het werkvolk waren, en toen antwoordde er een, Vermaas, dat ik er socialisten van zou maken, als ik lang de baas was.’

‘Wat een onbeschaamdheid!’ riep Lucie uit. ‘Gij hebt hem toch op staanden voet ontslagen? Waar moet het naar toe, als ge zoo iets in uw eigen fabriek zoudt moeten dulden!’

‘Neen, ik heb hem niet eens ontslagen,’ antwoordde Fred, ‘ik heb hem alleen voor deze week gedaan gegeven. Dat was de zachtste straf, die ik kon opleggen. Maar hij verkoos niet te gaan, en de andere werkers kozen voor hem partij. Als ik Vermaas gedaan gaf, zouden ze allen het werk neerleggen, zoo dreigden ze. Voor dat dreigement mocht ik niet zwichten, en zoo kwam het, dat ze allen de fabriek verlieten. En nu vraag ik u, of vader anders zou gehandeld hebben, of hij op die bedreiging zou hebben toegegeven?’

‘Uw vader zou in geen geval zulk een vraag als gij gesteld hebben, en dan, ge hadt moeten bedenken, dat wat wellicht van uw vader wordt aangenomen, van u niet gedaan wil zijn.’

‘Maar hoe kwam Westra er bij te pas?’ vroeg Lucie, die den haat van haar broer tegen den ingenieur nog wilde aanwakkeren. Het meisje had al, maar tevergeefs, beproefd, haar ouders tegen Westra op te ruien. Haar vader schatte den jonkman te hoog om zijn kundigheden en ijver en verwachtte van hem te veel voordeel in de toekomst, dan dat hij hem aan een gril van zijn dochter zou hebben opgeofferd. Haar moeder was het wel met Lucie eens, dat de ingenieur te onafhankelijk en jegens haar

niet eerbiedig genoeg was, maar als zij bedacht, dat zij de Verhoek's zoozeer noodig had, begreep ze, dat het niet politiek zou zijn, die van zich te vervreemden, door hun neef op een ijdel voorwendsel aan den dijk te zetten.

Nu zag echter Lucie de kans schoon, om haar wraakzucht te bevredigen. Haar broer was door den ingenieur beleedigd, nu zou haar vader tusschen hen beiden moeten kiezen, en dan, zoo redeneerde ze bij zich zelf, zou hij zijn eigen bloed toch niet kunnen verloochenen. Het kwam er nu alleen maar op aan, Fred nog meer te prikkelen.

De herinnering aan den ingenieur riep een vlammend rood op het gezicht van den jongen man te voorschijn. ‘Die kerel verbeeldt zich zeker, dat hij, als papa er uit is, zoowat den baas kan spelen op de fabriek. Het werkvolk had hem zeker zijnen nood geklaagd, en toen kwam hij bij mij om me raad te geven.’

‘Daar deed hij toch niet verkeerd aan,’ merkte de oude mevrouw op, ‘en ge hadt verstandig gedaan met daarnaar te luisteren en dien op te volgen.’

‘Natuurlijk, meneer Westra heeft de wijsheid in pacht,’ spotte Lucie, ‘u trekt hem altijd boven ons voor.’

‘Neen, ik trek hem niet voor,’ antwoordde mevrouw, ‘maar gij hebt een wrok tegen hem, Lucie, en dat staat u heel leelijk.’

‘Zeker heb ik een wrok tegen hem,’ hernam Lucie hooghartig, ‘ik steek dat niet onder stoelen en banken. Ik kan hem niet uitstaan met zijn schijnheiligheid en pedanterie.’

‘En ik ook niet,’ vulde Fred aan, ‘hij er uit of ik!’

Op dit oogenblik kwam zijn moeder weer binnen. De oude mevrouw Van Schalkwijk schudde het hoofd. Lucie en Fred keken elkaar aan: zij wisten, dat ze thans, nog meer dan vroeger, elkanders bondgenooten zouden zijn, om den gehaten ingenieur aan de deur te zetten.

XII.

Zoodra mijnheer Van Schalkwijk het telegram van zijn vrouw ontvangen had, waarin ze hem meedeelde, dat er een werkstaking was uitgebroken, had hij den eerstvolgenden trein genomen. Wel tienmaal had hij het papiertje uit zijn portefeuille te voorschijn gehaald en de weinige woorden, die hij reeds lang van buiten kende, overgelezen, - zich afpijnigend met de vraag, hoe en waardoor de werkstaking was veroorzaakt.

Dat de werkliê van zijn afwezigheid, die toch maar enkele dagen moest duren, hadden partij getrokken, om aan zijn zoon eischen te stellen tot loonsverhooging, kwam hem onaanneemlijk voor. Hij verwierp dan ook spoedig die gedachte, om ten slotte alleen te verwijlen bij deze, dat Fred zelf de werkstaking had uitgelokt. Hij moest dit wel aannemen, daar hem geen andere oplossing overbleef.

Nu was Van Schalkwijk volstrekt geen modelpatroon; het was er ver af, dat hij een vader voor zijn werklieden was, maar dit moest men hem toch nageven, dat hij, was het ook enkel uit eigenbelang, zorgvuldig alles vermeed, wat de werklieden kon prikkelen. Van werkstakingen had hij een afkeer, omdat zijn gezond verstand hem zei, dat, trokken daarbij de werklieden in den regel aan het kortste eind, het verlies

voor de patroons toch in ieder geval ook aanzienlijk was. En nu waren zijn omstandigheden ook van dien aard, dat het minste verlies de druppel kon worden, die den beker deed overloopen.

Maar er was nog iets, dat hem vooral thans groote bekommernis baarde. Er was een tentoonstelling van nijverheid op til, en welk een slechten indruk zou het niet maken, indien kort daarvoor juist bij hem, die nog wel voorzitter was van het comité van voorbereiding, een staking uitbrak. Hij begreep, dat die hem ook in deze qualiteit groot nadeel kon doen, en dat de dierbaarste wensch, dien hij, in verband daarmee, in het diepste geheim gekoesterd had, wel eens gevaar kon loopen, onvervuld te blijven.

In het grootste ongeduld keek hij telkens het portierraam uit, om te zien of hij het einddoel van zijn reis nog niet bereikte. De sneltrein, die in volle vaart voortstoomde, ging hem veel te langzaam. Hij zou er veel voor gegeven hebben, indien hij thuis was gebleven of indien hij het gebeurde ongedaan kon maken. Dien avond zouden de gazetten in geuren en kleuren een verslag bevatten van de staking, en er was wel geen twijfel aan, of zijn naam zou daarbij op allesbehalve loffelijke wijze vermeld worden.

Maar Van Schalkwijk was een energiek en doortastend man, en hij overlegde al bij zich zelf, op wat manier hij de zaken, die ongetwijfeld door Freds lichtzinnigheid zoo leelijk in het riet waren gestuurd, het snelst en het best zou herstellen. Hij was bereid, desnoods door een zuren appel te bijten.

Zoodra hij aan de statie was aangekomen, liet hij zich in een omnibus naar huis rijden. Hij begreep, dat de koetsier hem omtrent alles kon inlichten, maar hij achtte het beneden zich, ook al werd hij door ongeduld verteerd, dien man om inlichtingen te vragen. Op de hoogte van de fabriek gekomen, keek hij scherp toe, maar alles toonde aan, dat er niet gewerkt werd. ‘Die verwenschte jongen!’ bromde Van Schalkwijk in zijn baard, ‘hij deugt nu letterlijk nergens voor. Maar hij blijft geen oogenblik langer in de fabriek.’

Met deze gedachte kwam hij thuis en vond allen in de huiskamer. Ook zijn moeder was er, ofschoon zij anders om dezen tijd gewoonlijk op haar kamer zat. Ditmaal echter wilde zij bij de thuiskomst van haar zoon tegenwoordig zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Feest in de Stad,
Door F.J.A.L. Cordens.

Ze volgden den langen, stoffigen weg; hij log stappend, met doorgezakte knieën, als klossend achter den ploeg, het houten pijpje bengelend in den linker mondhoek; naast hem zijn vrouw en dochter, gezonde boerenmenschen, blozend en breed, met zwaaiende mutsenlinten; achter moeder het kleine Driekske, met haastige pasjes de groote menschen naloopend, sloffend in zijn lange broekspijpen en kersen etend uit zijn klak.

Ze gingen naar de stad, daar was feest, daar was hooge parade, muziek en 's avonds vuurwerk, allemaal genietingen, die het dorp niet geven kon. En daarom gingen ze kijken - hij met de heele familie.

Zijn vrouw had nog nooit vuurwerk gezien behalve de teerton, die met de bruiloft van Piet Aardappel was aangestoken; Mieke was zoo dol op muziek, en Driekske, die nog nooit verder gekomen was dan de hei, mocht de stad eens bewonderen, waar hij zich heelemaal geen denkbeeld van kon maken. De feestelijkheden waren voor allen een aanleiding om er eens uit te zijn en iets van de wereld te zien.

's Avonds te voren had de jongen een uur lang gejammerd en gehuild, omdat vader gezegd had, dat hij niet mee mocht gaan, daar hij geen drie uur ver loopen kon. Maar moeder had hem onder haar bescherming genomen en na rijp overleg werd besloten, dat de jongen wèl mee mocht.

Driekske was er dankbaar voor, en tam achter moeder aansloffend, bouwde hij in zijn kleine verbeelding straten en huizen met gewiemel van menschen, paarden en koeien, zoodat hij er zelf bang van werd en het vaste voornemen maakte, daarginds goed bij moeder te blijven en ze stevig aan haar rokken vast te houden.

't Was warm op den langen, langen weg, spaarzaam beschaduwd door schrale berkeboomen, en zwijgend gingen zij voort, met de schoenen plassend in grijsgele stofwolken en gedachten herkauwend in droomerige stilte.

‘Moeder, zijn we er nog nie?’

‘Nee, jong, we zijn amper halfweg.’

De wandeling begon Driekske al te vervelen, er was niets, waarop hij zijn aandacht kon vestigen, dat hem afleiding geven kon; de bonte en zwarte koeien, log liggend in de grasgroene deining van onafzienbare weiden, waarnaar het stadskind soms zoo belangstellend kan kijken, waren hem veel te familiaar om ze nog een blik te gunnen; de boerderijen, die ze voorbijgingen, ontlokten hem geen andere opmerkingen dan: ‘Hier woont Hannes - daar woont Dorus,’ naar gelang de bewoner tot zijn kennissen behoorde. En zoo ging het voort in gelijkmatigen slofgang, blij tot ze eindelijk een paar torenspitsen der stad zagen opsteken, heel ver boven den weiderand.

‘Zouden we niet wat uitrusten?’ vroeg moeder, die moe in de beenen begon te worden.

‘Ja, dat kunnen we wel doen,’ zei de boer philosophisch kalm; ‘'t is ook nog vroeg,’ voegde hij er bij, naar den stand van de zon ziende.

Ze gingen zitten in het hooge gras langs den dijk, Driekske hijgend en puffend, met glimmende zweetkraaltjes op zijn platten neus en vuurroode bolle wangen. Mieke wierp de linten van haar muts naar achteren en verschikte haar bont zijden dasje, want ze stond er op, in behoorlijk toilet in de stad aan te komen. Moeder had op haar knieën een groote gele spoormand met zwarte biesjes, die veel aandacht van Driekske trok, en peuterde met haar dikke, ronde vingers om het slot open te krijgen.

‘We zullen nog maar eens aanpijpen, vrouw,’ zei vader, die met opgetrokken knieën in het gras zat en met den rug van zijn hand langs de piekerige haren streek, die onder zijn klak uitkwamen.

Met Indiaansche kalmte, op zijn gladgeschoren, diep doorgroefd gezicht geen spoor vertoonend van gemoedsbeweging, begon hij zijn pijp te stoppen, stak op zijn mouw een phosphorlucifer aan en pafte kleine, blauwe rookwolkjes over de weide.

Ze waren toch blij eens uit te rusten; met de tram gaan had vader niet gewild, dat was te kostbaar, en met het bootje konden ze niet behoorlijk op tijd in de stad zijn.

En wat is voor stevige buitenmenschen een uur of drie gaans? Maar moeder had uitgerekend, dat ze in de stad ook nog lang op de been zouden zijn en 's avonds moesten ze weer drie uren terug, dus ze mochten niet te veel van hun krachten vergen. En nu zaten ze vredig bijeen in het gras; moeder begon uit te pakken: dikke sneden mik met ham en twee spekkoeken in een vet glimmend papier. Die hartsterking

verkwikte de menschen met gezonde, altijd grage magen; vader keek tevreden, beurtelings kauwend en rookend; Driekske stopte zijn mond tot aan zijn ooren vol spekkoek, het betreurend, dat hij maar zoo weinig te gelijk bergen kon.

In de gulheid zijns harten beloofde vader nog, dat ze, alvorens de stad binnen te trekken, bij Janus Pietersen een glas bier zouden drinken.

‘Willen we dan maar weer opstappen?’

Het gezelschap maakte aanstalten verder te gaan.

‘Ho! even,’ commandeerde vader. Wijs kijkend naar zijn schoenzool, als iemand, die gewoon is alles grondig te onderzoeken, bleef hij in 't gras zitten, met de eene hand zijn voet, met de andere zijn pijp vast houdend.

‘Vrouw, mijn schoen is kapot.’

‘Is 't erg, vader?’

‘Nee, erg niet; maar 't zal wel erger worden.’ Hij wees op de zool, waar een stukje van een paarse kous doorheen schemerde.

't Was jammer van vaders beste schoenen; als 't zijn Zondagsche broek was geweest, hadden ze er voor Driekske nog een winterjas van kunnen maken, maar nu? - En als die zool maar niet verder losraakte!

‘Waren we maar met de tram gegaan,’ waagde Mieke op te merken; maar vader gaf er geen antwoord op, en in de gewone marschorde trok het gezelschap verder, vader diepzinnig overwegend de ongelukken van zijn beste schoenen.

Bij Pietersen werd bier gedronken en nogmaals de kapotte zool wel nagezien, die het uitstekend uithield.

Het was al drukker geworden op den weg, in de nabijheid der stad; vele bekenden waren hun voorbijgekomen, die zich uit de omliggende dorpen insgelijks naar de feestelijkheden spoedden. In de stad zelf nam het gewoel nog toe en

AANHOUDING VAN LODEWIJK XVI EN MARIE ANTOINETTE TE VARENNES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GEORGES ROUSSIN.

AVE MARIS STELLA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN VIRGINIE DEMONT-BRETON.

sleepte de eenvoudige menschen ondanks hen zelven in de dwarreling mee. Dat krioelen van menschen en rijtuigen in de beperkte ruimte der straten benauwde hen en condenseerde hun gewaarwordingen, anders gewoon te dwalen over de verre uitgestrektheid der velden; dat aanhoudend uitzien en geheel zichzelf zijn deed hen duizelen in dien maalstroom van heel onbekende wezens. Driekske hield moeder stevig vast en ging geheel op in kijken naar de vlaggen, naar de huizen, de voorbijgangers en de politie-agenten met blinkenden helm.

Daar klonken fanfares; een afdeeling soldaten marcheerde met het vaandel naar het paradeveld.

‘Kom gauw!’ riep moeder, en op een drafje ging het naar den hoek der straat om de schoone mannen voorbij te zien trekken.

Daar marcheerden zij heen, de mannekes, bij den jubel van luchtige militaire wijsjes en het boem-boem der Turksche trom. Vroolijk wapperde het regimentsvaandel, en daarachter kwamen de soldaatjes, in gelijkmatigen pas, het kleine geweer over den schouder gehangen.

‘Kijk, daar is Tinus van Eersel,’ riep Mieke, met groot gebaar naar een soldaat wijzend.

‘Hou doe toch stil,’ vermaande vader bestraffend.

‘En Piet Hoefslager ligt hier ook, is 't niet moeder?’ vroeg Mieke verder, die belang stelde in de militaire macht.

‘Ja, die is al korpraal geworden.’

Weer lieten zij zich meesleepen in den stroom van menschen; in andere straten kwamen zij weer andere troepen tegen: artilleristen met roode scheerkwastjes op de muts en hobbelend op bonkige paarden; huzaren met de lange sabel recht tegen den schouder en allemaal zuur kijkend onder hun harige hoofddeksels; 't was lief om te zien, en vader hield Driekske in de hoogte om hem beter te laten kijken.

Op de parade was het druk van menschen, maar woelend met puntige ellebogen wist vader voor zich en zijn familie een goede plaats te veroveren; wat kon 't hem schelen, dat ze hem voor pummel en pezerik uitscholden, hij had nu een goede plaats recht tegenover de fraaie mannen. Huzaren reden heen en weer om het opdringen van volk te beletten; nu en dan steigerden hun paarden, zoodat Driekske gillend terugkroop en zich achter moeder verschanste.

Inspectie en défilé bij 't geschetter der muziek, alle halzen der toeschouwers zich rekkend bij het in draf voorbijrijden der kanonniers met hun rammelende stukken, en bij de kranige zwenking der huzaren. En toen ontbinding der troepen, die langs verschillende straten naar de kazernes terugkeerden, het volk in dichte drommen meehossend met de muziek, struikelend over de trottoirbanden, bonzend tegen deurstijlen en winkelpuien.

Onze buitenmenschenen lieten de grootste drukte voorbijdrijven en toen gingen ze de stad zien, voorzichtig het midden houdend van de straat, aan alle kanten uitkijkend naar de lieve winkels en behoedzaam uitwijkend voor de talrijke voertuigen. Zoo gingen ze voort, elkander hun indrukken toeschreeuwend en Driekske onderrichtend in al de merkwaardige geheimenissen der provinciestad. Ze hadden de hoofdkerk gezien, met het hoofd achterover naar den toren van het stadhuis gekeken, een kwartier stilgestaan bij een straatkunstenaar met een aap aan een ketting, met huivering gekeken naar het inpikken van een dronkenlap door twee gehelmde dienders, en toen ondertusschen de lucht was betrokken en de eerste regendruppeltjes

de straatsteenen vlekten, achtte moeder het oogenblik gekomen om te zeggen, dat het tijd werd om uit te rusten.

In een herberg, die vader bij den verkoop van kalveren gunstig had leeren kennen, schuifelden ze binnen. Er waren veel menschen, die druk praatten en de armen bewogen te midden van zwaren tabaksrook; ze vonden er boeren, er volgde begroeting, verbroedering, en daar moeders spoormand niet voldoende meer voorzien was, moest er brood en ham komen en bier in overvloed. Onder den invloed van het bier werd vader spraakzaam.

'Bende gij met de tram gekommen?' vroeg hij aan een vierkanten boer, wiens onderkin over zijn hoog toegeknoopt zwart vest zwabberde. - 'Ikke nie, 't is veuls te duur. Ik geef er mijn geld nie aan.'

'Wa komt er da veur u toch op aan?' hervatte de dikzak, 'maar motte dadelijk nie mee gaan dansen in den *Houten Lepel*, daar zijn er ook nog van ons kanten.'

Mieke spitste de ooren en met vrouwelijken tact had ze 't zoover weten te brengen, dat ze een kwartier later door een regenbui naar het café den *Houten Lepel* sjouwden, moeder en Mieke zich beschuttend onder de groene familieparaplu, vader met zijn kapotten schoen kletsend door de plassen en het water opzuigend in zijn paarse kous.

't Was een geanimeerd bal, opgeluisterd door twee fiedels en een harmonica; voor vijf centen mochten ze meedoen en weldra zwierden Mieke's mutselinten door de zaal, zij op de maat stampend met een stevigen bakkersknecht. Vader stond het aan te zien, grijnzend van genoegen, en waarachtig, hij kreeg zin om eens met moeder rond te draaien, iets wat hij in jaren niet meer had gedaan. En 't ging hem goed af; wel bleef hij een paar keeren met zijn zool aan de splinters van den vloer haken, maar dat hinderde niet, en zijn dikke dorpsgenoot moest uit de gulheid zijns harten zeggen:

'Janus, Janus, ge zijt nog hèl.'

't Werd tijd voor de muziekuitvoering, 't was ondertusschen droog weer geworden; Driekske dronk het restantje bier uit en ze togen naar 't park, vader trekkebeenend met een halven schoenzool, en Mieke aandachtig de talrijke soldaten bespiedend of ze korporaal Hoefslager ook ontdekken kon.

'Ge hadt ook nie motten dansen,' zei moeder tegen haar man, die, zich aan een lantaarnpaal vasthoudend, zijn linkervoet oplichtte.

'Daar kan ik toch niks aan doen, dat ik aan den vloer bleef hangen; 'k loop nou zoo goed als op mijn kousen.'

'Zou-de hier nie 'n paar nieuwe schoenen koopen?'

'Ben-de nie wijs, vrouw? 't Zijn hier allemaal afzetters in de stad, en ik heb thuis nog andere.'

Ze bleven draaien om de muziektent tot het concert was afgeloopen, toen werd het tijd om nog een flinke hartsterking te nemen alvorens het vuurwerk te gaan zien en naar huis terug te wandelen.

Driekske had slaap gekregen van het loopen, van het bier en van de ongewone drukte; met het hoofd op den arm op tafel liggend, kauwde hij werktuigelijk zijn boterham, niet meer wetend wat er rondom hem gebeurde. 'Kom, jong, nie slapen,' beval vader, 'we gaan naar 't vuurwerk en dan recht naar huis.'

't Was donker geworden, maar de lantarens waren ontstoken en het helle licht van gas- en gloeilampen, dat bij stroomen uit de winkelramen golfde, was voor de buitenlieden de schitterendste illuminatie.

'Hè, hoe lief!' riep moeder, die nooit andere straatverlichting gezien had, dan de twee vetlantarens tegenover de kerk en het raadhuis. 'Wat 'n licht, 't is net als overdag'

‘Kom maar mee,’ bromde vader, die koude voeten had gekregen, ‘anders komen we nog te laat.’

Op een groote weide waren de toestellen opgericht; er was al een drom toeschouwers, die ieder oogenblik grooter werd. In 't gedrang slaakte Mieke een gilletje; haar muts was met een brandende sigaar in aanraking gekomen en begon leelijk te schroeien. Vader speelde op tot groot vermaak der omstanders, die hem uitlachten; 't laatste halfuur was hij toch al korzelig en begon te bemerken dat het niet heel lustig is met anderhalven schoen door den regen te loopen en op een vochtige wei te staan.

Eindelijk na drie kwartier - boem, boem! daar dreunden de knalsignalen en schoot de eerste vuurpijl fluitend de lucht in.

‘Hè! kijk eens hoe hoog ie gaat, Driekske!’ riep moeder opgetogen; maar Driekske leunde heel passief tegen haar aan, met op de borst gezakt hoofd, bijna slapend.

En het vuurwerk ging voort, tot vermaak der joelige menigte, die zich vergaapte aan de draaiende zonnen, de vuurfonteinen en de knappende raketten, en die bulkte van plezier als een helle magnesiumfakkel het terrein met zijn duizenden toeschouwers schitterend belichtte. Weer sisten bouquetten vuurpijlen de lucht in, hoog een regen van veelkleurige sterren uitstortend, weer dreunden de donderslagen der vuurstralende stukken en knetterden de raketten met het geluid van mitrailleuses. Moeder had een stijven hals van 't kijken, maar zoo iets had ze nog nooit, neen nooit gezien. Hoe kon het met menschenhanden gemaakt worden!

Toen de laatste vonk was weggestorven nam het gezelschap den terugweg aan. Den duizendhoofdigen menschendrom volgend kwamen ze weer in de stad, in de helverlichte winkelstraten, waar hossende en zingende troepjes hen voorbij joelden; eindelijk stillere buurten, en ten slotte de straatweg, eentonig, somber, op weinig schreden afstands zich verliezend in den donkeren nacht van een regenzware lucht.

In de drukkende eenzaamheid was de roes der feestvreugde eensklaps voorbij; moeder sleepte het slaperig Driekske aan de hand met zich voort, kijvend dat hij nooit meer mee mocht; Mieke mopperde over haar verschroeide muts, en onder het licht van den laatsten gaslantaarn bleef vader even staan en telde bedachtzaam het geld in zijn beurs.

‘Vier franks negen stuivers en twee centen verteerd,’ bromde hij, met den vinger door de dubbeltjes en centen roerend, ‘daar had ik net een paar beste, nieuwe schoenen voor kunnen koopen.’

Toen gingen zij naar huis, nog drie uur ver, terwijl de eerste regendroppels begonnen te vallen.

Op wilde paden.
Avontuur in de Cordilleras van Peru.

V.

Toen ik uit mijn diepe bewusteloosheid ontwaakte, bevond ik mij op een zacht bed en naast mij zat José, die door natte omslagen mijn brandend voorhoofd afkoelde. Ik voelde een doffe pijn in het hoofd, maar kon mij de aanleiding daartoe niet verklaren, en nog minder wat er met mij gebeurd was. Eerst langzamerhand keerde het bewustzijn terug en kwam ik door José al het gebeurde en mijn redding te weten.

Toen ons voertuig in de diepte stortte, was ik er uit geslingerd en terecht gekomen op een vooruitstekende, met mos begroeide rotspunt, die minder steil dan het overig

gedeelte naar beneden afliep. Daaraan had ik het te danken, dat ik niet in de diepte plofte, maar meer naar beneden rolde, waarbij ik toch enkele pijnlijke wonden aan het hoofd opliep. Maar ik kwam er toch zonder gebroken armen of beenen af, en den sterken en handigen José viel het niet moeilijk, mij op denzelfden weg, dien ik onvrijwillig had afgelegd, te volgen. Hij vond mij bewusteloos en bloedend; maar op eenigen afstand graasde een kudde schapen op een bergweide, zoodat er ook een menschelijke woning in de nabijheid moest zijn. Mijn metgezel nam mij op zijn stevige schouders en droeg mij in de richting, waar hij vermoeden kon menschen te zullen aantreffen. Spoedig herkende hij den straatweg van Urcos naar Cuzco, waar dichtbij een kleine *hacienda* lag, waarin ik liefderijk opgenomen en verpleegd werd. De eigenaar was een Spanjaard, wiens hoofdbedrijf bestond in de schapenteelt, waarvan hij de wol en het vleesch op de markt te Cuzco bracht, waar ze door Engelsche en Duitsche agenten werd opgekocht. Hij kwam dus dikwijls in de oude hoofdstad der inca's, en toen hij hoorde dat wij daar eveneens heen wilden, bood hij aan, ons in zijn rijtuig mee te nemen.

Terwijl ik met alle zorgen omringd werd, snelde José naar de plaats van het ongeluk terug, om te zien wat er van den koetsier en het voertuig geworden was.

Het paard was dood en de wagen verpletterd, en daarnaast lag de dronkaard, beurtelings vloekend en jammerend van de pijn. De man was te zwaar, dan dat José hem had kunnen dragen; hij nam daarom de geweren, waarvan

er ook een onbruikbaar was geworden, en onze bagage, om daarmee naar het landgoed terug te keeren en hulp te halen. Op een draagbaar vervoerde men toen den ongelukkige, die het linkerbeen en verscheiden ribben gebroken had, zoodat zijn herstel waarschijnlijk verscheiden weken zou in beslag nemen.

Hoewel ik mij den volgenden dag nog niet bijzonder wel gevoelde, verzocht ik toch onzen vriendelijken en gastvrijen gastheer, ons naar Cuzco te willen brengen, om eindelijk het doel van mijn tochten te bereiken. Langs een aangenamen weg door een liefelijk dal kwamen wij eindelijk in de stad aan, die ik pas kort geleden had verlaten.

Ik had nog een dag van volslagen rust noodig, eer ik van den val in zooverre hersteld was, dat ik weer kon nadenken. Het kwam er toch op aan, bijzonder voorzichtig te zijn, ten einde niet de achterdocht van den schaker van het jonge meisje op te wekken, in welk geval hij met zijn buit misschien voor altijd zou verdwijnen. José kon, als een van Padilla's bedienden, licht herkend worden, en mocht dus voorloopig het huis niet verlaten. Het eerst moest ik nu te weten komen, of de gezochten zich inderdaad nog te Cuzco ophielden. Ik betrok een politie-agent in het geheim, die mij voor eenige peso's, welke ik hem in de hand stopte, zijn diensten beloofde. Zonder dergelijke hulp zou ik mijn doel nooit bereiken, had mij al mijn vriendelijke laatste gastheer gezegd, die de toestanden nauwkeurig kende.

Naar mijn berekening konden ook Padilla en Manuel ieder oogenblik aankomen, in de veronderstelling, dat mijn bode ze nog te Marcapata had aangetroffen en ze niet in de eindelooze Montana had hoeven op te zoeken. In dit geval kon er nog een heele tijd overheen gaan, voor zij tijding hadden.

Den derden dag na mijn aankomst kwam de politie-agent geheel onverwachts in mijn kamer.

‘Wat brengt ge voor berichten?’ vroeg ik haastig en vol verwachting.

‘Ik geloof geen slechte,’ antwoordde hij, ‘de kerel is te Cuzco en ik geloof ook het meisje,’

‘Zoo, dat is goed,’ riep ik blij verrast uit. ‘En waar bevinden zich de vluchtelingen?’

‘Kent u de voorstad Apurimac?’ vroeg hij op zijn beurt, maar liet er haastig op volgen: ‘'t Is waar ook, u is hier een vreemdeling; hoe zou u die afgelegen wijk kennen? Daar zijn een aantal straten, waarin een fatsoenlijk mensch zich zelfs niet graag overdag zou wagen, want de bewoners staan op allesbehalve goeden voet met de wet. Ons door burgeroorlog en partijschappen verscheurd land levert een talrijk gepeupel op, dat bij de heerschende ongeregelde toestanden niet uit te roeien is, en de hebzucht voert bovendien nog heele scharen avonturiers naar Peru, waar het goud naar hun meening zoo hoog op de straten ligt, dat men het er bijna met schoppen kan opscheppen. Al dat volkje nu vestigt zich bij voorkeur in de voorstad Apurimac; weggeloopen negers, goudgravers, die gelukkiger collega's met het houweel zoo onzacht een tik op den kop hebben gegeven, dat zij voor altijd het opstaan hebben verleerd; Yankee's, die te haastig naar de revolver hebben gegrepen; Spaansche en Portugeesche landverhuizers, die hun brood als bravi verdienen en voor een paar peso's hun evenmensch naar de eeuwigheid helpen, - dat zijn over het algemeen de bewoners van die wijk.’

‘En gij denkt, dat ook de roover van het jonge meisje daar te vinden is?’ vroeg ik ongeloovig.

‘Is die soms beter dan een gewone schurk, die u het van uw vader geërfde horloge ontsteelt?’ antwoordde de politieagent. ‘Is de dochter niet een grooter kleinood dan het horloge, dat gij bij dozijnen kunt koopen?’

Ik knikte bevestigend, de politie-agent had gelijk.

‘Twee mannen der politiewacht hebben den plicht, 's morgens vroeg en 's avonds laat door de straten van Apurimac te patrouilleeren,’ vertelde hij verder. ‘Dat is een moeilijke en gevaarlijke dienst, en reeds meer dan eens is het voorgekomen, dat plotseling, niemand wist van waar, een blauwe boon gevlogen kwam, die een der kameraden het levenslicht uitblies.’

‘En hebt gij nu bij gelegenheid van zulk een patrouilleering den gezochte ontdekt?’ vroeg ik. Hij knikte.

‘Ten gevolge van uw opdracht houd ik natuurlijk een waakzaam oog op al wat daar gebeurt,’ vervolgde hij; ‘de bewoners der huizen daar ken ik tamelijk nauwkeurig, want de huizen zijn er zoo klein, dat niet veel menschen daarin plaats kunnen vinden, maar zooveel te gemakkelijker ziet men er de gezichten. Gisteren nu zag ik in de straat del Pinto, wier eene zijde door een rij lage, armoedige huizen, de andere daarentegen door een muur gevormd wordt, waarachter hier en daar tot beschutting tegen de zonnestralen linnen tenten gespannen zijn, twee jonge menschen, een man en een vrouw, die aanstonds mijn opmerkzaamheid trokken. Het jonge meisje zat voor zulk een tent in de schaduw en zag er zeer bleek uit. Voor haar stond, de armen over de borst gekruist, een man met zwarte, borstelige haren; naar de kleur van zijn gezicht scheen hij een Creool te zijn, naar zijn kleeding een schaapherder.

‘Naar alle waarschijnlijkheid zijn wij op het goede spoor,’ merkte ik op, maar de politieagent vertelde verder:

‘De overhangende takken van een kinaboom verborgen mij voor beider blikken, en ik bleef zoo geruimen tijd staan, in de hoop, hun gesprek te kunnen afluisteren, maar ze spraken opvallend zacht, zoodat ik maar enkele woorden verstond. Naar het mij toescheen, verzocht het jonge meisje dringend, haar naar haar vader te laten terugkeeren, waarop hij antwoordde: ‘Goed, maar enkel als mijn vrouw.’

‘Zoo'n schurk!’ riep ik uit.

‘Het meisje scheen er evenzoo over te denken, want zij wendde zich met alle teekenen van afkeer van hem af,’ verzekerde mijn vertrouweling. ‘Maar de jonge man bekommerde zich daar blijkbaar weinig om, een spotlach drong tot mijn oor door, en een dreigende beweging bewees, dat hij niet van plan was toe te geven. Daarna keerde hij met groote schreden naar het huis terug, het meisje echter bleef in den tuin zitten en brak in een hevig snikken uit.’

‘Bleeft gij nog langer op uwe luisterplaats?’

‘Neen, mijnheer, de plicht dwong mij, met mijn collega de voorgeschreven ronde te maken, daar wij op den bepaalden tijd bij den commissaris verslag moesten gaan geven. Maar ik was overtuigd, den gezochte te hebben gevonden, en haastte mij u dat mee te deelen.’

‘Ik twijfel geen oogenblik, dat hij de roover is,’ zei ik; ‘als hij ons nu maar weer niet ontsnapt.’

‘Hij zal zich alleen verwijderen, als hij zich hier niet meer veilig gevoelt,’ meende de politieagent. ‘Blijkbaar houdt hij het meisje gevangen en duldt niet dat zij met iemand spreekt. Maar wat denkt u te doen, mijnheer?’

‘Afwachten tot de familie van het meisje komt, en dan de hulp van de justitie inroepen,’ antwoordde ik.

Hij schudde het hoofd.

‘De hulp der justitie?’ vroeg hij op een toon van de hoogste verbazing, ‘dat zou ik maar laten, mijnheer, want daar komt u niets verder mee. De justitie zal van uw aanklacht wel kennis nemen en misschien ook iemand uitzenden om inlichtingen in te winnen, maar daar blijft het ook bij.’

‘Zou het misschien geraden zijn, dadelijk een aanklacht in te dienen?’ vroeg ik.

‘Dat ware geheel doelloos, want u is daartoe niet bevoegd en men zou niet eens naar u luisteren. Alleen aan de naaste bloedverwanten is volgens onze wetten die bevoegdheid gegeven, welke in de tegenwoordige omstandigheden toch niets of niet veel baat. Zoolang de strijd tusschen Castilla en Echenique om het presidentschap niet beslist is, hebben onze beambten geen hoogere boven zich, die hun rekenschap kan vragen, en daarom doen ze wat ze verkiezen. Laat dus de justitie er maar buiten, mijnheer, help u zelf, daar komt u veel verder mee. Keer geweld met geweld!’

Hij was dicht op mij toegetreden en sprak de laatste woorden zoo zacht uit, als was hij bang verraden te worden.

Ik reikte hem dankbaar de hand; zooals de omstandigheden nu eenmaal waren, was zijn raad de beste, en ik besloot, dien op te volgen, zoodra de vader van het meisje zou zijn aangekomen. Middelerwijl zou de politie-agent een oogje in het zeil en mij van alles op de hoogte houden.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De kloosters van St. Scholastica en St. Benedictus te Subiaco. -

Deze twee kloosters zijn zeker de eerbiedwaardigste en oudste van de heele christelijke wereld, daar zij de overblijfselen zijn van de twaalf kloosterstichtingen, door den H. Benedictus, den vader van het Westersche kloosterleven, in de omstreken van Subiaco in het leven geroepen.

Subiaco is een overoud Italiaansch stadje, schilderachtig in de Sabijnsche bergen gelegen nabij het bekende Tivoli, beroemd om zijn betooverende watervallen, ongeveer zestig kilometers van Rome.

Toen de H. Benedictus, die in het jaar 480 te Nursia in Spoleto geboren was, op zestienjarigen leeftijd Rome ontvluchtte om zich aan den verleidelijken kring van zijn losbandige studiemakkers te onttrekken, zocht hij hier de eenzaamheid om zich ongestoord aan de heiliging zijner ziel te kunnen wijden.

In een afgelegen grot verborgen, bracht de jonge kluizenaar, ver van het gewoel der wereldstad, zijn dagen en nachten in gebed en overweging door en smaakte er een zoeten vrede, alleen gestoord door de herinneringen aan wereldsche tooneelen, die hij te Rome aanschouwd had, en die de helsche verleider hem in al hun verlokkenden gloed voor de oogen tooverde. Om den prikkel der booze begeerten in zijn lichaam te onderdrukken wentelde hij zich eenmaal door de dorenstruiken tot de pijn alle ander gevoel bij hem had verdoofd.

Toen in 1223 de H. Franciscus van Assisi de stad Subiaco bezocht, knielde hij eerbiedig neer voor de dorenstruiken, eenmaal door den strijd en de overwinning van den kluizenaar bebloed, en plantte er in plaats van doornen rozen, die nog heden bloeien.

Ofschoon de H. Benedictus de eenzaamheid gezocht had, kon zijn verstorven leven in de wildernis toch op den duur niet verborgen blijven. Allengs sloten zich anderen bij hem aan, die onder zijn leiding het kluizenaarsleven wilden leiden, en ten slotte

werd de toevloed dergenen, die zijn verstervingen en gebeden wenschten te deelen, zoo groot, dat hij zich genoopt zag, achtereenvolgens niet minder dan twaalf kloosters op te richten, waar die vrome boetelingen onder zijn regel leefden.

Van al die kloosters zijn er thans nog twee over, die op onze gravure zijn afgebeeld. Het grootste draagt thans den naam der H. Scholastica, de tweelingzuster van den H. Benedictus, die op zijn voorbeeld eveneens de wereld vaarwel zeide en den sluier aannam der bruiden van Christus.

Wie thans door de eerepoort, ter gedachtenis van Pius VII opgericht, Subiaco verlaat, treft op ongeveer een mijl afstand van de stad dit klooster aan, dat de zetel is van het noviciaat der Benedictijnen en de residentie van den abt. Het bestaat eigenlijk uit drie gebouwen, die in den loop der eeuwen zooveel veranderingen hebben ondergaan, dat men de oorspronkelijke gedeelten enkel nog maar op de binnenplaatsen en in de kruisgangen herkent. Het eerste kloostergebouw is van jonge dagteekening; het tweede, rechts daarvan, klimt daarentegen op tot het jaar 1052; het derde werd in zijn tegenwoordige gedaante in 1235 voltooid, terwijl de kerk uit den nieuweren tijd is. Van uit deze kerk daalt men af in twee kapellen, in de rots uitgehouwen; daar liggen de eerste abten der orde begraven. Die kapellen, van gothische bouworde, zijn met muurschilderingen versierd. Ook de kapittelzaal prijkt met tafereelen uit het leven van den H. Benedictus en zijn volgelingen, de H. Maurus, de H. Placidus, de H. Romanus enz., die allen dit vertrek moeten bewoond hebben, waarom het als bijzonder eerbiedwaardig wordt beschouwd. De boekerij is rijk en bevat een aantal kostbare handschriften. Er is in het klooster ook een college van jonge Romeinen, zooals dat van St. Paulus buiten de muren, bij Rome. Zij zijn twintig in getal, dragen het habijt der

orde en zingen het officie met de novicen en de kloosterlingen.

De ligging dezer kloostergebouwen is bijzonder schilderachtig. Een weg, met moeite langs een stroom gebaand, voert er heen; slechts enkele olijven en groene eiken sieren de steile bergen. Van het klooster geniet het oog een verrukkelijk schouwspel en rust met welgevallen op de stad Subiaco, deels in de diepte der vallei gelegen en deels op een heuvel gegroepeerd.

Na tien minuten klimmens bereikt men, van het St.-Scholastica-klooster, dat van den H. Benedictus of *Sacro Speco*, dat van de Heilige Grot.

Dit is het toevluchtsoord, waar Benedictus zich verschool na zijn vlucht uit Rome. Het klooster is in de rots zelf uitgehouwen. In de nabijheid is het meer, waarin de jonge Placidus dreigde te verdrinken en waaruit hij wonderdadig werd gered door zijn metgezel Maurus, die op het woord van den H. Benedictus over het water liep, na den zagen van den heiligen man ontvangen te hebben.

Het nederig Subiaco is alzoo de wieg van de beroemde orde der Benedictijnen, die in den loop der eeuwen de wereld met haar naam heeft vervuld.

Aanhouding van Lodewijk XVI te Varennes. -

Hoe vaak ook de tafereelen uit de Fransche revolutie en vooral die betreffende het lot van den ongelukkigen koning Lodewijk XVI en zijn gezin ons onder de oogen worden gebracht, telkens grijpen zij ons onweerstaanbaar aan. Dat is ook het geval met de treffende schilderij van Roussin, in dit nummer weergegeven en voorstellende de aanhouding van den voortvluchtigen vorst te Varennes.

De geschiedenis is al meermalen in bijzonderheden in de *Illustratie* verhaald (met name in *Voor honderd jaren*, 5e jaargang blz. 330 en later nog eens in den 8en jaargang, *De vlucht naar Varennes*, blz. 54, waar de lezer ze kan naslaan), zoodat we ze hier niet opnieuw behoeven op te halen.

De koning staat in den kruidenierswinkel van den procureur der gemeente Sausse en tracht dezen uiteen te zetten dat hij niets kwaads in zijn schild voert, dat hij zelfs geen plan heeft, naar het buitenland te vluchten, maar eenvoudig naar Montmédy wil gaan, waar zijn troepen hem wachten.

De kruidenier-procureur hoort hem norsch en uitdagend aan; hij is niet van plan zich de gelegenheid te laten benemen om zich verdienstelijk te maken jegens de Nationale Vergadering in Parijs, wier gezanten spoedig zijn gevangene zouden komen opeischen. Hij had hem juist met valsch vertoon van onderdanigheid en vriendelijkheid in zijn huis gelokt om hem daar op te houden tot de vlucht onmogelijk was. En ondertusschen waren al de 'patriotten' van het stadje op de been gekomen, om die ontvluchting te verhinderen. Niet alleen had de stormklok de nationale garde in het geweer geroepen, maar het opgewonden gespuis, met verroeste musketten, hooivorken en zeisen gewapend, had het huis omsingeld en drong zelfs in den winkel door om den diep vernederden vorst in het ongeluk te hoonen en te dreigen.

DE KLUIZENAAR VAN HET SACHSENWALD.

Bijzonder treffend is op den voorgrond van het rumoerig tooneel de groep der ongelukkige koningin met haar kinderen. Angstig houdt Marie Antoinette den kleinen *dauphin* en zijn zusje omklemd; zij ziet op naar een vrouw, die zich achter de heftige mannen naar voren dringt: is het misschien medelijden met de arme moeder en haar kinderen, dat deze vrouw uit het volk bezielt? Helaas, neen; voor het beklagenswaardige vorstengezin is geen medelijden!

Ave Maris Stella. -

Onder de schoone en heerlijke titels, waarmee de Kerk de Moeder des Heeren begroet, is die van *maris stella*, ster der zee misschien wel het meest aandoenlijk. Wij allen toch zwalken als schepelingen op de woeste wereldzee, en te midden der gevaren, die ons daar van alle zijden bedreigen, is Maria onze hulp; te midden der stormen en onweerswolken is zij de ster der hoop, waarop ons oog gericht blijft.

Maar vooral voor de vrome visschersbevolking van het katholieke Bretagne en in het algemeen voor degenen, die de zee bevaren, heeft de eernaam *stella maris* een diepe en troostvolle beteekenis.

De begaafde schilderes Virginie Demont-Breton heeft dat zinrijk uitgedrukt in haar geweldig pakkend tafereel, dat wij in dit nummer bewonderen. Een wilde storm heeft, de onstuimige zee opgezweept; door het geweld van wind en golven is de zwakke visschersboot verbrijzeld uiteengeslagen. Gelukkig hebben de opvarenden, een vader met zijn jongen, zich nog kunnen vastklampen aan den losgerukten mast; maar kan dit wrakhout hen misschien eenige uren boven water houden, het voert hen, door wind en golven meegesleept, telkens verder van de veilige kust. Tevergeefs worstelen de man en de knaap tegen de golven; uitgeput van krachten hangen zij ten slotte nog maar hulpeloos in de touwen verward, zonder de kracht of zelfs maar het besef meer te hebben, zich daaraan vast te klampen. Reddeloos schijnen ze verloren....

Maar niet tevergeefs hebben zij in hun uitersten nood den bijstand ingeroepen van de Moedermaagd, die de ster der zee genoemd wordt. Van uit den hemel waakt Maria over de arme schipbreukelingen; als straks de storm is gaan liggen en de woeste baren weer tot kalmte zijn gekomen, dan zal het wrakhout zachtjes aan landwaarts drijven en de schipbreukelingen veilig neerleggen op het zonnige strand, waar zij, uit hun bezwijming ontwaakt, Maria op de knieën zullen danken voor hun gelukkige redding.

De kluizenaar van het Sachsenwald. -

Al laat de afgedankte rijkskanselier zoo nu en dan in de *Hamburger Nachrichten* nog wel eens iets van zich hooren, over het algemeen maakt hij zich toch niet druk meer over de politiek en zou zeker zeer wijs doen, er zich maar geheel buiten te houden, daar men van zijn adviezen nu eenmaal toch niet meer gediend blijkt.

Het is zeker veel bevorderlijker tot de rust, die hem op zijn hoogen leeftijd en na zijn rustelooze werkzaamheid van harte gegund is, dat hij in de bosschen van Friedrichsruh op zijn gemak rondwandelt.

Aan die gezonde liefhebberij geeft hij zich trouwens met graagte over, en degenen, die gelegenheid hebben den grijzen staatsman op zijn dagelijksche wandelingen gade te slaan, kunnen niet uitgeroepen komen over de krasheid, waarmee deze tachtiger, die toch zulk een werkzaam leven achter den rug heeft, nog uitgestrekte toeren maakt. De heele omtrek kent den ouden heer in zijn lange overjas en met den bekenden grooten slappen hoed op het grijze hoofd. Den stok, die den meesten lieden van zijn jaren als onmisbare steun dient, draagt hij gewoonlijk op den rug, tusschen de beide armen doorgestoken, en achter hem komen zijn twee groote doghonden, Tyras en Rebekka aan gesjokt.

Wat er wel in den machtigen geest van den staatsman in ruste, den eens zoo geduchten man van ijzer en bloed mag omgaan, als hij daar zoo eenzaam onder de hooge eiken wandelt? Te oordeelen naar de harde barsche uitdrukking van zijn krachtigen kop schijnen de gedachten, die hem bezighouden, niet van bijzonder genoeglijken aard. Inderdaad is het lange werkzame leven van den ijzeren kanselier, hoeveel grootheid en roem hij zich ook verworven hebbe, toch niet zóó geweest, dat hij er met onverdeelde zelfvoldoening op kan terugzien.

[Nummer 29]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Het is me een lieve geschiedenis!' begon Van Schalkwijk, toen hij de kamer binnentrad en recht op zijn zoon afging. 'Ik zie, dat ik nog geen paar dagen van huis kan. Vertel op, wat is er gebeurd.'

Zulk een begin had Fred niet verwacht. Toen hij wat tot kalmte was gekomen en geregeld kon nadenken, had hij wel begrepen, dat hij een dwaze streek had begaan, maar hij had toch niet gedacht, dat zijn vader al aanstonds zou beginnen met hem te beschuldigen. Bij den strengen toon, dien hij aansloeg, begreep hij wel, dat hij met de ware toedracht der zaak niet voor den dag hoefde te komen. Daarom wilde hij probeeren, het naderend onweer van hem af te wenden en het zich op den ingenieur te laten ontladen.

'Het is de schuld van Westra, vader,' begon Fred, 'die koos de partij voor het werkvolk en maakte mij voor kwajongen uit. Toen kon ik niet toegeven.'

'Hoort u het, pa?' vroeg Lucie, die meende dat haar hulp haar broer wel te stade zou komen. 'Westra heeft Fred voor de heele fabriek voor een kwajongen uitgemaakt, en dat terwijl hij uw plaats innam.'

Zij wist heel goed, dat ze onwaarheid sprak, maar het kwam er op aan, haar vader tegen den ingenieur in het harnas te jagen. Dat zou tevens als bliksemafleider voor Fred dienen.

De nijveraar doorzag onmiddellijk den heelen toeleg.

'Ja, ik hoor het,' antwoordde Van Schalkwijk, 'en het kan best zijn, dat hij gelijk had. Maar ik verlang op de eerste plaats te weten, wat de aanleiding is geweest tot de werkstaking.'

Fred was door deze woorden geheel uit het veld geslagen en aarzelde een oogenblik. Hij bedacht zich wat hij zeggen zou.

'Nu, komt het er haast uit?' vroeg zijn vader, van ongeduld op den vloer stampend. 'Als Westra de schuld is, moet het u niet moeilijk vallen, de aanleiding te vertellen. Gij hoeft hem niet te sparen,' voegde hij er spottend bij.

'Westra moet er uit of ik, heb ik hem gezegd,' zei Fred. 'Ik verkies niet....'

'O, gij zult nog wel meer dwaasheden gezegd hebben,' viel zijn vader hem in de rede. 'Maar als gij niet gauw de heele toedracht vertelt, laat ik Westra en den meesterknecht ontbieden, en dan geloof ik, dat we beter zullen opschieten.'

Nu begon Fred met horten en stooten te vertellen, daarbij trachtende zich zooveel mogelijk schoon te wasschen en alle schuld op de werklieden en den ingenieur te schuiven.

Toen hij ophield, zei zijn vader, die hem had laten uitspreken, zonder hem een enkele maal in de rede te vallen: ''t Is een lieve boel, hoor! Terwijl ik voor zaken van huis ben en zooveel vertrouwen in mijn zoon stel, dat ik hem de heele fabriek toevertrouw, begaat hij me zoo'n onvergeeflijke dwaasheid. Ik zou u willen vragen,

of gij ze alle vijf wel hebt. En al probeert gij het voor u nog zoo knap schoon te vegen, ge moest toch begrijpen, dat ik mij daardoor niet in de luren laat leggen.'

'Maar, vader, ik had niet verwacht,' begon Fred, doch hij kon niet verder komen, want Van Schalkwijk viel hem driftig in de rede:

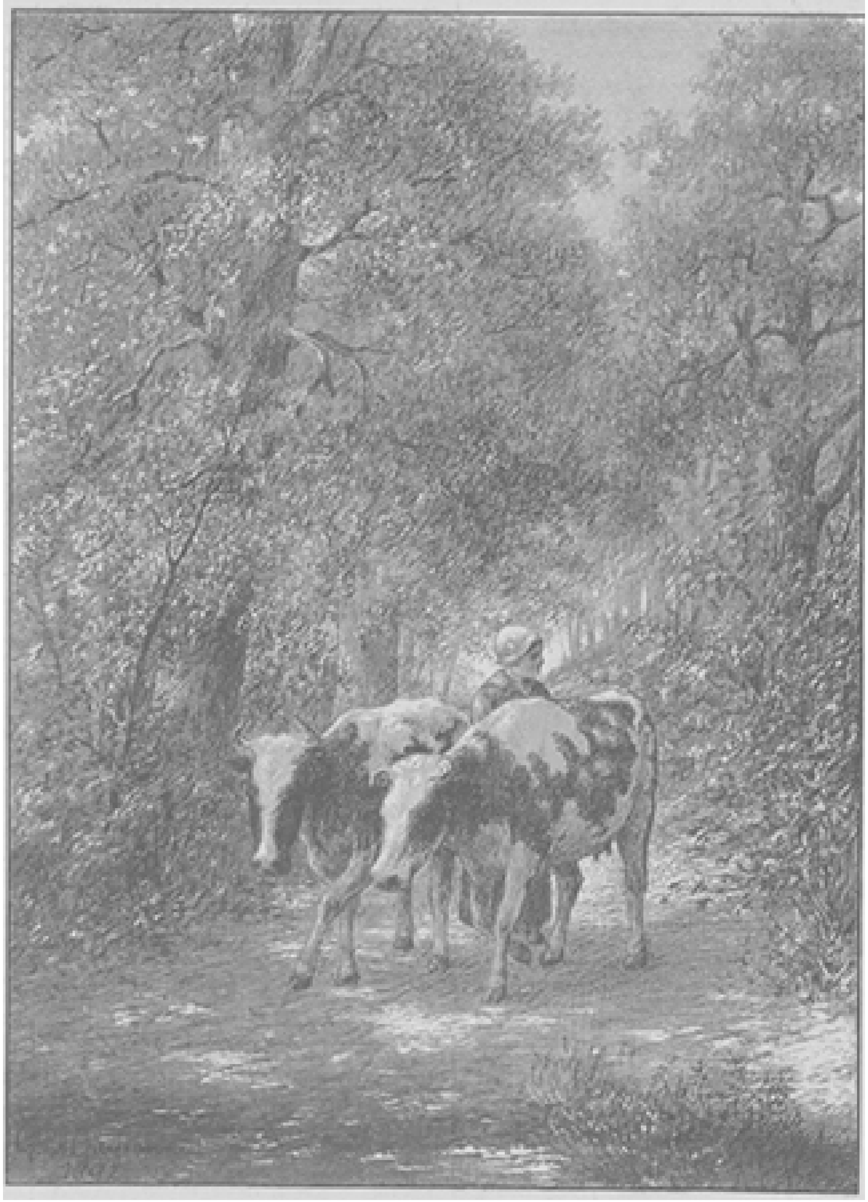

NAAR DEN STAL, NAAR DE TEEKENING VAN G.P.A. GARJEANNE.

‘Gij hadt zeker verwacht, dat ik zeggen zou: Nu, Fred, dat hebt gij me eens netjes gedaan, ik bedank u wel, dat gij mijn broodwinning in den grond geboord hebt; want de fabriek is mijn broodwinning, en staat de fabriek stil, dan hebben wij niet te eten. Of waar wilt gij het vandaan halen?’

Van Schalkwijk kon scherp, kon sarcastisch zijn, en als hij in die gemoedsstemming was, waagde niemand het, hem tegen te spreken. Ook Lucie, al had ze nog zoo'n grooten lust, den ingenieur in een ongunstig daglicht te stellen, achtte het nu niet geraden, iets in het midden te brengen: het zou olie op het vuur geweest zijn.

De oude mevrouw Van Schalkwijk verbrak het eerst de onbehaaglijke stilte, door de laatste woorden van haar zoon te voorschijn geroepen.

‘Gij hebt gelijk, Henri, de fabriek is uwe kostwinning, en daarom komt het er op aan, het misverstand, dat gerezen is, zoo spoedig mogelijk uit den weg te ruimen. Meer dan een misverstand is het niet: Fred is een beetje te voortvarend geweest, en ik geloof, dat het u niet veel moeite zal kosten, de werklieden daarvan te overtuigen.’

‘Dus ik zou de zondebok moeten zijn?’ vroeg Fred. ‘En de werklieden krijgen gelijk, en Westra ook?’

‘Zeker,’ antwoordde Van Schalkwijk. ‘Het moet. De werkstaking moet morgen al uit zijn; of denkt ge, dat ik zin heb, door alle bladen te gaan en mij als voorzitter van het tentoonstellingscomité onmogelijk te maken?’

‘Dus u offert mij daaraan op?’ vroeg Fred weer.

‘Zeker offer ik u daaraan op,’ hernam Van Schalkwijk. ‘Ik zal ergens anders een betrekking voor u zien te krijgen, want in mijn fabriek hebt gij u onmogelijk gemaakt.’

‘Dus Fred moet voor een vreemde de deur uit!’ riep Lucie uit, die zich niet langer kon inhouden.

Van Schalkwijk stond op. ‘Op zottepraat geef ik geen antwoord,’ zei hij. ‘Ik ga even naar Westra,’ vervolgde hij tegen zijn vrouw en moeder, ‘om met hem te overleggen wat er moet gedaan worden, en ik geloof, dat ik blij zal mogen zijn, indien de ingenieur na het gebeurde van van morgen zijn ontslag niet neemt.’

‘O, mijnheer Westra is zoo haatdragend niet,’ merkte de oude mevrouw op.

‘Dat is een steek op Fred en mij,’ zei Lucie snibbig. ‘'t Is wel schoon, dat de eigen kinderen bij vreemden worden achtergesteld.’

Van Schalkwijk haalde de schouders op en ging de deur uit. Hij had nu wel wat anders aan zijn hoofd, dan daarover in een discussie te treden met zijn dochter, die ten gevolge van haar verkeerde opvoeding allen eerbied voor het ouderlijk gezag al lang had afgelegd.

De nijveraar vond den ingenieur op diens kamer. Na de behandeling van Fred had hij zich voorgenomen, geen verdere stappen te doen, maar af te wachten wat Van Schalkwijk, die, zooals hij begreep, spoedig thuis zou komen, doen zou. Tenzij hem volledige voldoening gegeven werd, zou hij zijn ontslag nemen. Hij wist, dat zijn bekwaamheden het hem gemakkelijk zouden maken, elders een goede betrekking te verkrijgen, en hij wilde in geen geval een herhaling afwachten van hetgeen dien morgen gebeurd was.

Van Schalkwijk, wien er veel aan gelegen was den ingenieur te behouden, meende dit het best te kunnen bewerken door een loyale verklaring. ‘Ik kan u niet zeggen, meneer Westra,’ begon hij, ‘hoe zeer het gebeurde mij spijt. Fred had verstandig gedaan met naar uw raad, die uit een zoo goede bedoeling voortsproot, te luisteren, maar de jongen heeft zeer lichtzinnig en zeer laakbaar gehandeld. In de toekomst zal

dit niet meer voorkomen, want ik ben besloten, voor Fred een betrekking te zoeken. Het is goed, dat hij onder vreemden komt, en ik had dat misschien al eerder moeten doen. En mag ik nu hopen, meneer Westra, dat u het voorgevallene als niet gebeurd zal beschouwen? Indien u nog op een andere manier voldoening wenscht, ben ik bereid u die te geven.'

'Dat verlang ik niet, meneer Van Schalkwijk, ik ben met uw verklaring tevreden, en ik behoef u, waar u het zelf inziet, dan ook niet te zeggen, dat ik met mijn raad aan uw zoon niets anders beoogde dan uw belang zoowel als dat van de werklieden. Fred heeft zich heel uitdagend ten opzichte van het werkvolk gedragen; het ongelijk was geheel en uitsluitend aan zijn kant, en ik kan uw besluit, uw zoon van de fabriek te nemen, niet anders dan toejuichen. Nu zal het u ook niet moeilijk vallen, de werkstaking aanstonds te doen ophouden.'

'Wat raadt u mij, meneer Westra?'

'Ik geloof, dat het wenschelijk zou zijn, dat u zelf even naar Vermaas ging, dat zou een goeden indruk op het werkvolk maken. U begrijpt, dat ze, en terecht, verstoord zijn. Ook de werkman heeft zijn gevoel van eigenwaarde, en het is in het belang van den patroon zelf, dat te ontzien en te eerbiedigen.'

Van Schalkwijk dacht een oogenblik na. 'Ik geloof dat uw raad inderdaad de beste is, meneer Westra. Mag ik u vragen, mij te vergezellen, dan kunnen wij de zaak in eens in orde brengen? U begrijpt, dat ik er niet op gesteld ben, in de gazet in opspraak gebracht te worden, vooral met het oog op de aanstaande tentoonstelling....'

De ingenieur bemerkte, dat Van Schalkwijk veel meer door berekening geleid werd dan dat hij verontwaardigd was over Freds lichtzinnigheid. Maar zoo zijn nu eenmaal de menschen.... Hij gaf intusschen zijn toestemming en de beide mannen begaven zich naar de woning van Vermaas.

XIII.

'Dat kostte nog heel wat moeite om u mee te krijgen, Fine,' zei de ingenieur Westra, die met Fine Verhoek den weg naar de statie insloeg.

'Dat wil ik wel gelooven, Karel, en als u zelf niet gekomen was om mij te halen, zou moeder niet licht haar toestemming hebben gegeven.'

'En waarom niet?'

'Wel, mevrouw Van Schalkwijk heeft moeder beloofd, dat ze haar straks met een open landauer zal komen afhalen, om mee naar de tentoonstelling te rijden, en nu had moeder graag gezien, dat ik ook van de partij was geweest. Maar ik geef er geen zier om, naast juffrouw Lucie te zitten, die me niet kan luchten of zien, omdat ik haar manier van doen onuitstaanbaar vind.'

'Volkomen mijn gedacht,' hernam de ingenieur lachend.

'Maar niet dat van moeder. Die vindt Lucie een volmaakt, gedistingeerd meisje, en ze stelt haar me dikwijls ten voorbeeld.'

'Doet ze dat? Is 't waar? Nu, ik feliciteer u, dat gij zelfs in de verste verte niet op die gedistingeerde jonge dame gelijkt.'

'Gij moest eens weten, Karel, hoe ze 't land aan mij heeft, bijna evenzeer als aan u.'

'Ik geloof, dat dat gevoel vrijwel wederkeerig is,' antwoordde de ingenieur rondborstig. 'Maar wat kan ze nu eigenlijk tegen u hebben? Dat ze mij haat, begrijp ik, maar wat hebt gij haar in den weg gelegd?'

‘Niets, maar ze kan niet uitstaan, dat ik niet ben zooals zij, dat ik een afkeer heb van coquetteeren en intrigeeren.’

‘Ja, in die kunst is ze volleerd.’

‘Zoo volleerd, dat ze thans Willem van Deinse geheel heeft ingepalmd.’

Hare stem trilde een beetje toen ze dit zei, en toen Karel, verwonderd, haar aankeek, merkte hij, dat haar gelaatskleur een hoogeren blos had aangenomen. Vreemd, dacht hij bij zich zelf, ik dacht niet, dat ze belang in hem stelde.... vreemd!

‘Van wie weet ge dat, Fine?’ vroeg Karel, of hij niets gemerkt had.

‘Van moeder. Ze mocht het tegen niemand zeggen, want het moet voorloopig een groot geheim blijven, had mevrouw Van Schalkwijk tegen haar gezegd. Maar moeder kan niet zwijgen. Nu Willem buitengewoon hoogleeraar is geworden aan de hoogeschool te Leuven, zal de verloving binnenkort plaats hebben. Dat zal met groote plechtigheid geschieden, doch tot zoolang mag er niets van uitlekken. Hoogleeraar, Karel, ge begrijpt, dat Lucie daarmee in de wolken is, en haar moeder niet minder.’

‘Ja Willem is een knappe jongen,’ zei Westra, ‘en het verwondert mij niets, dat hij, zoo jong nog, het al zoo ver gebracht heeft.’

‘Maar wat zal mevrouw Van Deinse verdriet hebben, als ze hoort, dat Willem geëngageerd is met Lucie.’

Weer trilde hare stem even.

Er is er nog een, die er spijt van heeft, dacht de ingenieur bij zich zelf. Arm kind, Willem is voor altijd voor u verloren. Hij staat thans veel te hoog, dan dat hij nog ooit aan de bescheiden Fine, de vriendin van zijn zuster, zou denken - hij, die niet eens meer aan zijn moeder en zuster denkt. En toch, hoeveel gelukkiger zou hij aan de zijde van Fine zijn, dan aan die van een pretentieus en eerzuchtig meisje als Lucie van Schalkwijk, die enkel van grootheid en uiterlijke schittering droomt!

‘Fine, gij hebt er mevrouw Van Deinse of Nelly toch niets van geschreven?’ vroeg Karel.

‘Neen, ik heb er den moed niet toe gehad,’ antwoordde het jonge meisje. ‘Ze houden toch nog zooveel van hem.’

‘Hij verdient het anders niet,’ hernam de ingenieur. ‘Dat hij tot hoogleeraar is benoemd, heeft hij ze niet eens meer meegedeeld. Ze hebben het in de gazet moeten lezen. Is dat de handelwijze van een zoon tegenover zijn moeder? Hij is niet waard, dat ge nog belang in hem stelt, Fine.’

Het jonge meisje bemerkte, dat ze zich zelt verraden had. ‘Ik had altijd nog gehoopt, dat Willem tot andere gedachten zou komen, dat hij weer worden zou, zooals ik hem vroeger gekend heb, toen hij samen met u bij ons kwam, in den ouden winkel.... Wat is er in die enkele jaren toch veel veranderd.... bij ons.... bij de Van Deinse's....’

‘Maar er is toch ook nog veel hetzelfde gebleven,’ antwoordde de ingenieur. ‘Gij zijt altijd nog dezelfde goede, lieve Fine, en mevrouw Van Deinse en Nelly, en oom Frans en Bertha, zijn die veranderd?’

‘Gelukkig niet, en gij evenmin, Karel.’

‘Welnu, laten wij dan hopen, dat alles eenmaal goed terecht zal komen. Mevrouw Van Deinse en Nelly, en gij zeker ook, Fine, bidden zoo vurig voor Willem, dat onze Lieve Heer ten laatste zijn oogen wel moet openen. En het zou mij eigenlijk niets verwonderen, indien een nadere kennismaking met de Van Schalkwijk's daartoe meewerkte.’

‘Als het dan maar niet te laat is,’ zuchtte Fine. ‘Lucie weet zich zoo lief en innemend voor te doen, dat Willem, verblind als hij is door den uiterlijken schijn,

niet kan vermoeden, hoeveel slechtheid en geveinsdheid daarachter verborgen is. O, indien ik hem kon waarschuwen!'

De ingenieur moest bij zich zelf lachen over de naïveteit van zijn nichtje. 'Weet gij ook, of Willem vandaag komt?' vroeg hij op eens.

'Ja, ze rekenen er bij Van Schalkwijk stellig op; maar waarom vraagt ge dat zoo? Wilt gij eens met hem daarover spreken? Gij zijt oude vrienden, gij kent de familie goed. Toe, Karel, gij moest het doen.'

'Ho, ho, Fine, wat draaft gij nu in eens door. Ik geloof, dat Willem er me allesbehalve dank voor zou weten en me zou vragen waar ik me mee bemoei. Hij zou er al heel licht wat anders achter zoeken en denken dat het afgunst van me was. Neen, het eenige wat misschien - ik zeg misschien - nog zou kunnen helpen, zou zijn, dat zijn moeder hem waarschuwde, ofschoon ik ook daar geen groote verwachtingen van heb. Mogelijk is er wel kans, ze bij elkaar te brengen'.

Daar Fine den ingenieur verwonderd en vragend aankeek, vervolgde hij:

'Mevrouw Van Deinse en Nelly komen vandaag ook, we gaan ze afhalen.'

'Ik dacht dat oom Frans en Bertha kwamen,' zei Fine, nog meer verwonderd.

'Zeker, die ook. Ik had het een verrassing voor u willen laten zijn en u er daarom niets van gezegd, dat ik ze geïnviteerd had en zij mijn uitnoodiging hadden aangenomen. Uw vader weet er alles van, en die heeft er op aangedrongen, dat ze een visite bij hem zouden maken. Welnu, als Willem komt, kan hij dien

ook inviteeren, en dan kan zijn moeder eens met hem over de zaak spreken. Wat dunk gij daarvan?'

'Dat is niet slecht bedacht, Karel, en ik ben blij, dat die goede mevrouw Van Deinse en Nelly komen. Wie weet, of nu alles nog niet in orde komt. Ik heb er toch zoo dikwijls en zoo vurig om gebeden.'

Zoo pratende, waren zij de statie genaderd, waar thans, met het oog op de opening der tentoonstelling, een zeer buitengewone drukte heerschte.

'Nog tien minuten te vroeg,' zei Karel, op zijn horloge ziende. 'Wat dunk u, Fine, zullen we in de wachtkamer gaan zitten, of willen we op het perron wat op en neer wandelen?'

'Liever het laatste,' zei het jonge meisje, 'we zijn daar vrijer en het is bovendien heerlijk weer.'

Het was een groot gedrang aan de deur van komenden en gaanden. Bij ongeluk stiet de ingenieur iemand tegen den schouder. 'Excuus,' zei hij aanstonds beleefd, de hand aan zijn hoed brengend.

'Lomperd!' zei Fred, want deze was het, hem met een paar giftige oogen aanziende.

Karel antwoordde op die beleediging niet, maar keek den brutalen jongen vast in de oogen.

Het volgende oogenblik wandelde hij naast Fine op het perron.

'Wat een valsche oogen, Karel, ik sidder er van, als ik er aan denk.'

'Hij moet niet denken, dat hij me daar bang mee maakt,' antwoordde de ingenieur kalm.

'Toch moet ge voor hem op de hoede zijn, Karel. Ik acht hem tot alles in staat, - hem en Lucie. O, ik zou er alles voor geven, indien wij nooit met de Van Schalkwijk's in aanraking waren gekomen, want ik ben zoo bang, zoo bang, dat die ons nog meer kwaad zal berokkenen, dan ze ons al gedaan heeft. Ze zijn de schuld van ons ongeluk, van onzen ondergang.'

'Kom, kom, Fine, gij ziet de toekomst àl te zwart in. Indien ik mij niet vergis speelt Van Schalkwijk thans zijn laatste kaart uit. Hij zal de wereld niet lang meer kunnen verblinden door den schijn.'

'Als het dan maar niet te laat is voor ons, voor Willem.'

Het trof Karel, dat Fine onophoudelijk de gedachte aan Willem vereenzelvigde met die aan zich zelf. Was dat nu enkel het uitvloeisel van haar goed, medelijdend hart, of was er nog een beweegreden van meer intiemen aard bij in het spel? Wist mevrouw Van Deinse daarvan, of was het thans voor het eerst, dat zij, misschien onbewust, een tipje van den sluier, die over haar zieleleven gespreid lag, oplichtte? De toekomst zag er niet rooskleurig uit, al trachtte hij Fine die overtuiging ook uit het hoofd te praten. Hij twijfelde er wel niet aan, of Van Schalkwijk kon den staat, dien hij nu voerde, niet lang meer volhouden, maar wat kon er al niet gebeuren voor de ontknooping kwam, en zou hij de Verhoek's niet in zijn val meesleepen, en Willem van Deinse ook, indien deze in den strik liep, die hem gespannen was? En hij, die alles zoo juist inzag, die met wiskunstige zekerheid het einde kon voorspellen, was feitelijk machteloos den loop der zaken te keeren. Hij had zijn oom en tante herhaaldelijk, bedekt en onbewimpeld, gewaarschuwd, -ze hadden zijn waarschuwingen in den wind geslagen. En hij was overtuigd, dat hij bij Willem niet gelukkiger zou zijn, indien deze al naar hem zou willen luisteren.

Zwijgend schreden de ingenieur en Fine naast elkaar voort, en hun gedrukte stemming stak scherp af bij de luidruchtige vroolijkheid dergenen, die hen omringden. Gelukkig kwam het binnenstoomen van een trein hun aandacht afleiden.

'Daar is oom Frans,' zei Karel, naar een portier wijzend, waar het welgedane, blozende gezicht van zijn oom zichtbaar werd, die al uit de verte druk gebaar maakte, ten bewijze dat hij de wachtenden herkend had. En over den schouder van den goeden man vertoonde zich het mutsje van Bertha en daaronder een paar Vriendelijke oogen.

'Opgepast, Karel, opgepast hoor,' zei de goede man, met warmte de hand van zijn neef drukkend, 'dat gij u de moeite hebt gegeven ons te komen afhalen. En van Fine vind ik het heel aardig, dat ze u heeft vergezeld. Thuis alles wel? Nu, dat doet me genoegen. 't Is anders een heelen tijd geleden, dat ik uw ouders gezien heb.' En zich weer tot Karel wendend, vervolgde de spraakzame man:

'A propos, ik heb dat geleerde artikel in de gazet over uwe uitvinding gelezen, en Bertha ook, ik geloof wel tweemaal, al begrijpt ze er geen jota van. Daar moeten wij het eerst naar toe op de tentoonstelling. Ik heb er allemachtig veel schik in, dat gij den naam Westra zooveel eer aandoet, dat heb ik.'

'Spreek toch zoo hard niet,' verzocht Bertha, 'de menschen staan naar ons te kijken.'

'Wat kunnen mij de menschen schelen! Ze mogen voor mijn part gerust kijken; ik spreek net zoo hard als 't mij belieft, en ik zeg nog eens, dat Karels uitvinding het liefste van de heele tentoonstelling is, de *clou*, zooals ze dat tegenwoordig met een uitheemsch woord noemen.'

'Maar, oom,' zei de ingenieur lachend, 'nu bewijst u mijn eenvoudig machinetje toch te veel eer.'

'Eenvoudig machinetje! Jawel, dat was het ei van Columbus ook, eenvoudig, als ge maar op de gedachte komt. Nu, gij zult het ons straks haarfijn uitleggen, en nu opgemarcheerd, want ik ben stijf van het zitten in dien vollen waggon, en blij, dat ik me weer eens vertreden kan.'

'Oom, als u het goedvindt, zullen we nog vijf minuutjes wachten. Ik verwacht nogrmeer volk.'

'Ferm zoo, hoe meer zielen, hoe meer vreugd. En dat zijn?'

'Mevrouw Van Deinse en Nelly,' antwoordde de ingenieur.

'Die?' riepen oom Frans en Bertha als uit één mond uit. 'Nu, dat is goed van u bedacht en een aardige verrassing. 't Is lang geleden, dat we allen bij elkaar geweest zijn en ik ben benieuwd hoe Nelly er uitziet.' Dit met een knipoogje tegen Karel.

Een oogenblik later wandelden ze twee aan twee over het perron, en het duurde geen vijf minuten, of Bertha wist alles wat het hart van Fine bezwaarde. De goede ziel luisterde met de meeste deelneming toe, nu en dan enkel een beweging van verbazing makende of door een hoofdknik haar instemming met hetgeen het jonge meisje zei, te kennen gevende.

'Gij moet u nu niet te zeer laten ter neer slaan,' troostte Bertha, toen Fine ophield. 'Reken er op, dat oom Frans er aan doen zal wat hij kan. En dat we vandaag allemaal zoo toevallig bij elkaar moeten komen, ja, daar zie ik iets meer in. Als het moet, zou ik het Willem heel goed durven zeggen, al is hij tien keer professor, maar ik geloof ook, dat het beter is, dat zijne moeder hem waarschuwt.'

'Maar u moet haar of Nelly nog niets zeggen,' verzocht Fine.

'Natuurlijk niet. Ik kan zwijgen als het graf, wees daar gerust op.'

Maar de goede ziel nam zich toch voor, haar mijnheer omtrent alles in te lichten en hem eens goed op zijn gemoed te drukken, alles te doen wat hij kon, om het

huwelijk tusschen Willem en Lucie van Schalkwijk te verhinderen en te zorgen, dat ook al het overige in orde kwam. Hoe haar mijnheer daar iets aan doen kon, was haar wel niet recht duidelijk, maar zij rekende er op, dat, nu allen zoo onverwacht bij elkaar zouden komen, de omstandigheden hen ook verder zouden dienen. Bertha, wier kalm, eentonig leven nooit iets romantisch had vertoond, vond het wel interessant, min of meer in een romannetje betrokken te worden, en het verlangen vervulde haar, daarbij een belangrijke rol te spelen.

'Waar hebt gij het zoo druk mee, dat gij niet eens ziet, dat ginds de trein aankomt?' vroeg Frans Westra, die intusschen door Karel van alles op de hoogte was gebracht.

'Dat zijn geheimen,' antwoordde Bertha met een gewichtig gezicht.

Met hun vieren stonden ze bij de coupé, waaruit mevrouw Van Deinse en Nelly stapten. Over en weer was de verrassing even groot en de begroeting even hartelijk. Hier geen veinzen, geen huichelen van gevoelens, die men niet heeft, geen woorden spreken met de lippen, welke door het hart worden gelogenstraft. Nadat de eerste verrassing een beetje over was en de eerste vragen omtrent gezondheid en dergelijke waren gewisseld, begaf men zich twee aan twee de stad in, die er recht feestelijk uitzag.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit de keizerstad aan den Donau.

Weenen is een van die oude merkwaardige steden, die in haar gebouwen als een overzicht in steen geven van de ontwikkelingsgeschiedenis der menschheid gedurende haar bestaan van eeuwen.

Daar het ontstaan der stad al tot den tijd der Romeinen opklimt, is het moeilijk te verwachten dat zij nog bouwwerken uit haar lang vervlogen jeugd zou kunnen aanwijzen. Maar haar St.-Stephansdom mag toch op een eerbiedwaardigen ouderdom bogen, daar de grondslagen voor dit tempelgebouw reeds werden gelegd in 1144 door markgraaf Hendrik II, bijgenaamd Jasomirgott.

Tot dusver stond dit majestueuze Godsgebouw aan alle zijden door zware huizenmassa's ingesloten, zoodat men nergens een vrij gezicht op de kerk had, van waar men ze in haar geheel kon bewonderen. Alleen de prachtige toren rees boven al de gebouwen der stad uit en was van alle zijden zichtbaar.

In den laatsten tijd echter heeft men de omringende gebouwen gesloopt, zoodat het juweel van middeleeuwsche bouwkunst geheel vrij is gekomen en zich thans voor de bewonderende blikken voordoet als het edelste kleinood, dat de aan trotsche bouwwerken zoo rijke keizerstad kan aanwijzen. Wie van den *Graben* uit den machtigen indruk van den ontzagwekkenden tempel geniet, dien kan het niet verwonderen dat de grijze schilder van het oude Weenen, Rudolf Alt, zich nog in een stoel daarheen liet dragen om met bevende, maar toch nog zekere hand dit nieuwste Weener stadsgezicht te schilderen.

Door het wegbreken der bedoelde huizen is tevens wat ruimte gekomen in de binnenstad, die gelijk de meeste oude steden slecht is ingericht op de bedrijvigheid van het hedendaagsche groote-stadsverkeer. Het middelpunt van dat verkeer is de *Graben*, niet veel meer dan een breede straat, terwijl het grootste plein der binnenstad de Hooge Markt is, door onze gravure afgebeeld. Dit plein is het centrum van het aloude Weenen.

In den voor-Romeinschen tijd was de tegenwoordige keizerstad een Keltisch plaatsje, eerst Vianomina en daarop Vindabona geheeten. Het werd door de Romeinen, die den Donau wenschten te beheerschen, versterkt, diende achtereenvolgens hun 13e en hun 10e legioen tot vaste standplaats en nam toen ongeveer de ruimte in tusschen de tegenwoordige straten: *Tiefer Graben*, *Graben* en *Rotenturmstrasse.*

Het middelpunt dezer Romeinsche stad, waar in het jaar 180 na Christus keizer Marcus Aurelius zijn leven eindigde, werd ingenomen door de tegenwoordige Hooge Markt, die dien naam waarschijnlijk aan haar hooge ligging te danken had, daar zij reeds te dien tijde *in alto foro* heette.

Het plein bleef, heel de middeleeuwen door, het brandpunt van het dagelijksch verkeer en was tevens het tooneel van talrijke ridderlijke spelen en tornooien, waarvan de kroniekschrijvers ons verhalen.

Van 1441 tot in onze eeuw was het tevens de zetel van een gerechtshof en de plek, waarop de kaak en het schavot werden opgeslagen. In het h uis, dat met 5 genummerd is, was dit gerechtshof gevestigd en van zijn balkon, dat pas in 1855 werd afgebroken, werden nog in de eerste helft dezer eeuw de vonnissen afgekondigd, terwijl op de kaak, voor dit gebouw opgericht, de misdadigers aan de openbare beschimping werden prijsgegeven. Aan de gerechtszuil

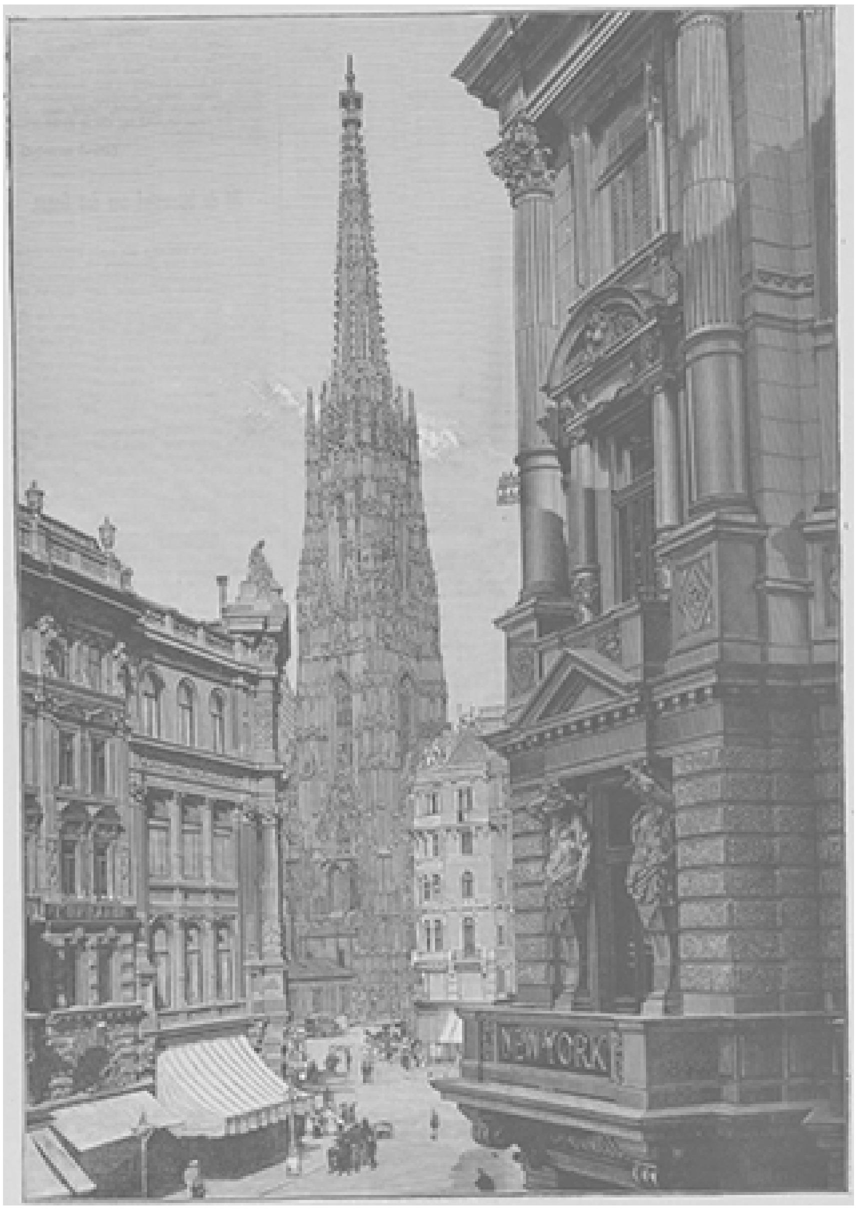

UIT DE KEIZERSTAD AAN DEN DONAU. - De St.-Stephansdom na zijn ontmanteling.

op dit plein had tot 1707 ook de foltering der boosdoeners plaats.

Van al die gruwzame tooneelen vermoedt echter de vreemdeling niets, die thans het plein betreedt, dat in zoo nauw verband staat met de heele ontwikkeling en het openbaar leven der fraaie keizerstad aan den Donau.

Onderstaande gravure geeft een gezicht op de Hooge Markt, die vooral op zekere dagen bijzonder levendig is. Op de marktdagen staat zij vol kramen, die rondom het *Votivdenkmal* gerangschikt zijn.

Dit gedenkteeken stelt het huwelijk van Maria en Jozef voor onder een baldakijn met Corinthische kolommen en vormt een soort tegenhanger tot de Mariazuil op den *Hof* en de Drievuldigheidszuil op den *Gra[b]en.*

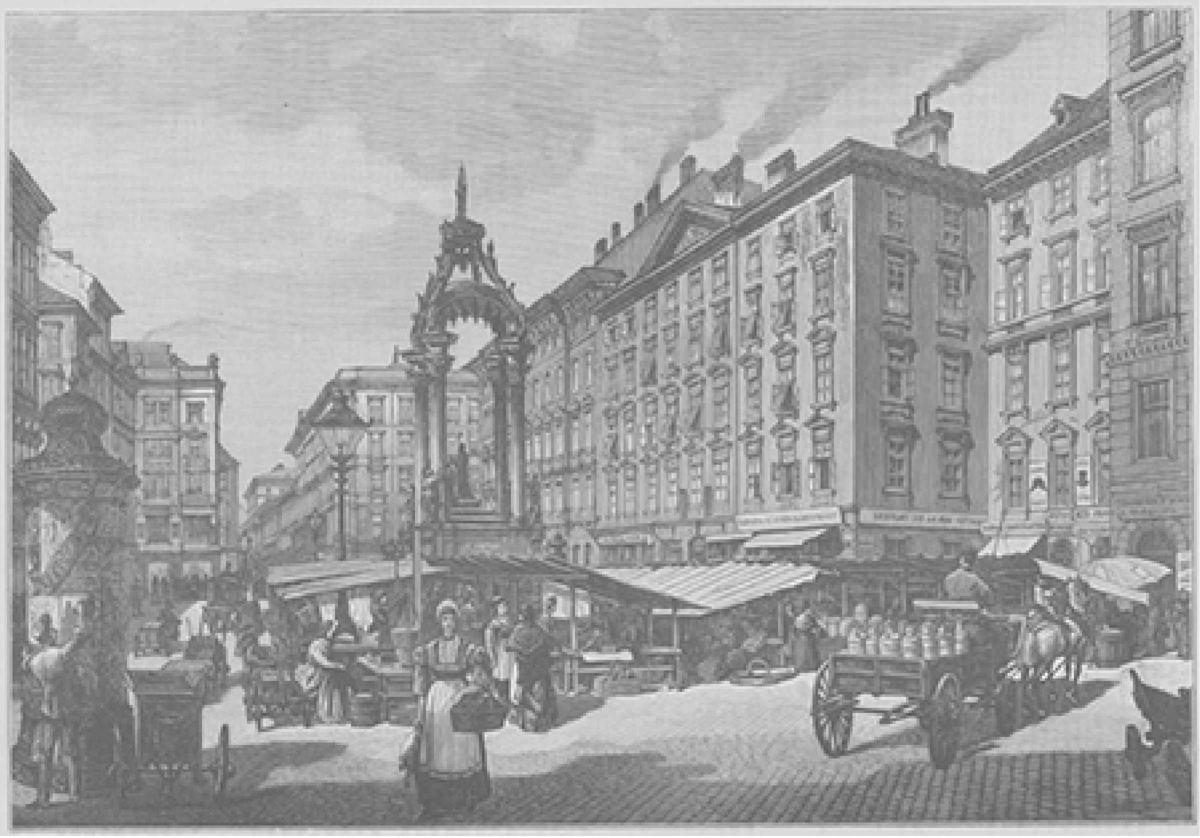

UIT DE KEIZEPSTAD AAN DEN DONAU. - De Hooge Markt met het *Votivdenkmal*

Het monument werd onder keizer Leopold II in 1702 opgericht, doch voorloopig werden alleen de figuren van Corradini uit brons gegoten, en al het overige uit hout opgetrokken. Nadat dit bouwvallig was geworden, liet keizer Karel VI in 1732 een wit marmeren tempel naar het ontwerp van Fischer von Erlach op-

richten en daarin de bronzen groep plaatsen, terwijl nog vier engelen buiten de zuilen geplaatst werden. Aan weerszijden van het kolossale gedenkteeken, dat in 1852 hersteld werd, prijkt een fontein.

Onder de huizen, die de Hooge Markt omgeven, is vooral merkwaardig dat, gemerkt No 8, gedeeltelijk het oudste huis der heele stad. Zijn tegenwoordigen gevel kreeg het in 1859 en 60 van Theophil Hansen. Van binnen is het rijk versierd met heel bezienswaardige fresco's van Rahl. Verder moet nog vermeld worden het gebouw Ankerhof, behoorende aan de verzekeringsmaatschappij ‘Anker.’

Op de noordwestelijke zijde der Hooge Markt monden de *Salvatorgasse* en de *Wipplingerstrasse* uit, waartusschen het oude raadhuis met de Salvatorskapel gelegen is. Tusschen de Hooge Markt en de Frans-Jozef-kade ligt de jodenwijk met haar nauwe, morsige straten.

Om van den *Stephansplatz*, het middelpunt der binnenstad, naar de Hooge Markt te komen volgtmen de *Rotenturmstrasse* met haar levendig verkeer en haar vele fraaie winkels en komt dan spoèdig aan den *Lichtensteg*, die ter linkerhand naar het plein voert, waarop eens de Romeinen hun forum en de legioenen hun hoofdkwartier hadden.

Op wilde paden.
Avontuur in de Cordilleras van Peru.

VI. (*Slot.*)

Met klimmend ongeduld wachtte ik op de aankomst van Padilla en diens schoonzoon, want ik was tot werkeloosheid gedoemd, en elk uur vertragens kon bovendien de moeilijkheden vermeerderen. Ik had nu eenmaal den bekommerden vader mijn hulp beloofd en mocht mijn woord niet terugnemen, hoewel ik het somtijds betreurde, want afgezien van de vele gevaren, waaraan ik was blootgesteld, al vreesde ik ze ook niet, was ook mijn reisplan bedorven en bevond ik mij nu weer op dezelfde plaats als een week terug.

Verdrietig en ontevreden slenterde ik door de straten van Cuzco; de oudheden der stad kende ik reeds, zoodat er voor mij weinig meer te zien was. Daarentegen boeide mij de vreemdsoortige bedrijvigheid op het voornaamste plein, dat aan den eenen kant door de kerk der Jesuïeten wordt ingesloten. Hier werd een soort weekmarkt gehouden, de producten der tropen, heerlijke oranjeappelen, geweldige pompoenen en meloenen, maar ook aardappelen en maïs, verder eieren en kaas, hoenderen en duiven werden te koop aangeboden. Een troep menschen trok mijn aandacht: daar werd een hanengevecht, naast de stierengevechten een nationaal vermaak der Peruanen, gehouden. De eigenaars dezer strijdbare vogels hadden kleine, scherpe messen aan de sporen bevestigd, waarmee ze elkaar zware wonden toebrachten. In de hoogste opgewondenheid volgde de menigte het bloedige schouwspel, een aantal weddenschappen werden aangegaan, en toen eindelijk een der kemphanen overwonnen op den grond lag, hieven de winners een luid hoerageroep aan, terwijl de verliezers scheldend heengingen.

Aan een anderen kant van de markt stonden verscheidene dieren te koop. Tamme lama's, die hier dikwijls als trek- en lastdieren worden gebezigd, alpaca's, vicunna's,

muildieren, schapen, varkens, paarden en ezels stonden hier in bonte mengeling dooreen, en daartusschen afdingende koopers en schreeuwende kinderen.

Plotseling was het mij, als werd ik bekende gezichten gewaar; voorzichtig, achter den breeden rug van een zwaargebouwden boer verborgen, kwam ik naderbij. Geen twijfel meer, of het waren de twee verwenschte Roodhuiden, die onze paarden gestolen hadden en ze nu zochten te verkoopen.

Met één sprong was ik bij den oudste der beide Chunchu's en greep hem bij den schouder.

‘Paardendief, hier heb ik je!’ riep ik uit, den van schrik bevenden kerel heen en weer schuddend, dat zijn lange, stijve haren over het platte gezicht naar beneden vielen. ‘Oefent gij, bruine schurken, zóó de gastvrijheid uit, dat ge degenen, die bij u een onderkomen zoeken, berooft en hun het verder reizen bijna onmogelijk maakt?’

‘Mijn blanke broeder vergist zich, de wigwam van den rooden man staat ver van hier aan den Camantiberg, waar zijne vrouw den vermoeiden zwerver lafenis geeft en zijn voeten met het heldere water uit de Basiri nat maakt, opdat hij zich sterke.’

De oude Indiaan zei dit met zoo gehuicheld deemoedige stem, dat ik een oogenblik begon te twijfelen. Maar een blik op mijn paard sloot alle vergissing uit.

‘Indien uwe broeders aan den Camanti zoo handelen, zijn zij braaf en eerlijk,’ zei ik, ‘maar gij zijt roovers, die in de gevangenis thuis hoort, daar ge zelfs voor een moord op uw gasten niet zoudt zijn teruggedeinsd.’

Ik had misschien wat hard gesproken, want plotseling zag ik mij door een groot aantal menschen omringd.

‘Paardendief! moordenaar!’ herhaalden zij, ‘slaat ze dood, die diefachtige Roodhuiden, voor wie niets veilig is.’

En eer ik het kon verhinderen, hadden zij den Chunchu weggesleurd en beukten hem zoodanig met stokken en vuisten, dat hij jammerlijk schreeuwde en om genade smeekte. Zijn zoon had zich intusschen zoo gauw mogelijk uit de voeten gemaakt. De Peruanen nemen iedere gelegenheid te baat, om zich op de diefachtige, listige Indianen te wreken, en ook hier rustte het verbitterde volk niet, voordat de Chunchu luid schreeuwend op den grond neerzonk. Een medelijdende stamgenoot ontfermde zich eindelijk over hem en bracht hem in veiligheid; de schurk had de afstraffing wel verdiend. Ik nam mijn paarden en keerde daarmee naar mijn herberg terug.

Toen ik daar aankwam, snelde José mij haastig te gemoet.

‘Mijnheer Padilla is met de andere mannen juist aangekomen,’ zei hij; ‘zij wachten in de kamer boven op uw terugkomst. De bode trof ze juist aan op het oogenblik, dat ze Marcapata verlieten en naar de Montana wilden rijden.’

Ik verschrok, want ik had gedacht, dat ze niet vóór den nacht de stad zouden zijn binnengereden. Was het al niet aan te nemen, dat de vreemdelingen in de stad, die 40.000 inwoners telt, bijzonder veel opzien zouden verwekken, van den anderen kant kon toch een ongelukkig toeval hun aanwezigheid aan den schaker van het meisje bekend maken. Onmiddellijk begaf ik mij naar mijn vrienden, en met gesloten deuren bespraken wij de middelen om eindelijk ons doel te bereiken.

De dag was zeer heet geweest, en alles, mensch en dier, haalde verlicht adem, toen eindelijk de zon onderging. De nacht zonk nu over het uitgeputte aardrijk neer, maar bracht haar niet de verwachte afkoeling, de lucht bleef opvallend zwoel. Wij zagen, dat een onweer op til was, maar dit kwam ons zeer gewenscht voor, want een donkere nacht was gunstiger voor ons plan, dan de verraderlijke maneschijn.

Een licht verklaarbare onrust had zich van ons allen meester gemaakt; het was een gevaarlijke onderneming het geroofde meisje te bevrijden, want indien de schaker

van Padilla's dochter werkelijk Oliva, de vroegere koeherder was, dan hadden wij met een man te doen, die zooals de bezitter der *hacienda* verzekerde, voor geen daad van geweld zou terugschrikken.

Een dof gerommel kondigde het naderen van het onweer aan, en de bange stilte, die over de heele natuur lag, werkte beangstigend op alle leven. Somtijds werd aan den gezichteinder een geel, zwavelachtig schijnsel zichtbaar, dan weer hoorde men in de verte een bruisen, of een heel leger in aantocht was.

‘Het is nu tijd om op te breken,’ meende Padilla. ‘Binnen een half uur is het onweer hier, en dan heldert de hemel gewoonlijk gauw op, en de maneschijn zou ons wel eens hinderlijk kunnen zijn.’

Zwijgend volgden wij hem, onderzochten nog eens onze geladen revolvers en staken de scherp gewette bowie-messen in den gordel. Want hoewel wij besloten waren, slechts in het uiterste geval van noodweer van onze wapenen gebruik te maken, moesten wij toch op alle mogelijkheden voorbereid zijn.

Ons plan was in alle bijzonderheden vastgesteld. Huis en tuin had ik in oogenschouw genomen, en mijn vertrouwde politie-agent met nog twee van zijn collega's sloten zich bij ons aan. De overige mannen van Padilla hadden wij thuis gelaten, daar wij hen niet noodig dachten te hebben. Alleen den neger Gil namen wij mee, zoodat wij met zeven krachtige, vastberaden mannen waren. Wij verdeelden ons, ten einde zoowel den straat- als den tuinkant in het oog te kunnen houden.

Het was een tamelijk verre weg naar de voorstad Apurimac, en de spaarzame lantarens, die steeds zeldzamer werden, hoe verder wij ons van het centrum der stad verwijderden, deden de diepe duisternis nog beter uitkomen. Het onweer was nader en nader gekomen, en nu begon ook de wind op te steken, die van minuut tot minuut heviger werd en eindelijk huilend door de straten bruiste, dichte stofwolken, afgerukte bladeren en takken en andere voorwerpen voor zich uitdrijvend, zoodat wij nauwelijks de oogen open konden houden.

En nu brak het onweer los met dat vreeselijk geweld, dat enkel de heete luchtstreek kent. De hemel scheen één ontzaglijke vuurzee en de donder ratelde onophoudelijk door de lucht.

In stroomen viel de regen neer en veranderde de smalle straten van Apurimac in woeste bergbeken.

‘Komt, heeren, er is geen tijd te verliezen,’ zei de politie-agent, wien Padilla een aanzienlijke belooning had beloofd, indien het mocht gelukken zijn dochter te bevrijden.

Eindelijk hadden wij ons doel bereikt. Manuel hield met de beide agenten den straatkant bezet, terwijl wij van de tuinzijde naderden. Zoo licht als een eekhorentje sprong Gil over den muur en maakte van den binnenkant de tuindeur open, door den grendel weg te schuiven.

Een mat licht scheen uit het huis door een soort gordijn, dat van vezels vervaardigd was. Wij konden naderbij komen zonder dat wij hoefden te vreezen, gehoord te worden. Het rollen van den donder en het neerplassen van den regen overstemde elk geluid. Door de mazen van het vlechtwerk kon men in het inwendige der kamer kijken.

Inez lag in een hoek van het vertrek voor een Moeder-Godsbeeld op de knieën en bad, terwijl een oude negerin, met een afschrikwekkend uiterlijk, niet ver van haar op den grond zat neergehurkt en met haar tandeloozen mond aan een stuk maïsbrood knabbelde. Een breedgeschouderde man van een woest uiterlijk schreed met somberen blik de kamer op en neer.

‘Bij alle heiligen, dat is inderdaad Oliva,’ fluisterde mij Padilla in het oor, terwijl hij krampachtig mijn arm greep. ‘O mijn arm, arm kind!....’

‘Stil, binnen weinige minuten ligt ze in uw armen; bedenk, dat een enkel woord ons kan verraden.’

Ons plan was, dat Manuel en de politieagenten van den straatkant de kamer zouden binnengaan, terwijl wij ze op hetzelfde oogenblik van de binnenzijde zouden binnendringen, en wel zoo plotseling en onverwacht, dat Oliva in het geheel geen tijd zou hebben zich te verdedigen.

Maar wij stonden al geruimen tijd te wachten, en nog altijd was van onze vrienden niets te zien. Te Cuzco, zooals trouwens in geheel Peru en in andere landen van Zuid-Amerika, worden de huisdeuren 's nachts niet gesloten; wij konden dus het uitblijven der mannen niet verklaren.

Plotseling zag ik, hoe de klink der kamerdeur even bewogen werd; ongetwijfeld waren het onze bondgenooten, maar de deur ging niet open, ze was van binnen gegrendeld.

Oliva had zich middelerwijl in een stoel geworpen en een sigaret aangestoken; van tijd tot tijd sloeg hij een blik op het meisje, dat, in een vurig gebed verzonken, voor het Madonna-beeld lag. Het scheen mij toe, in zijn blik een mengeling van teederheid en stille woede te lezen, want de tegenstand, waarmee Inez zich tegen een huwelijk met hem verzette, had hem blijkbaar in den hoogsten graad ge-

prikkeld. De mogelijkheid, dat de kamer gesloten kon zijn, hadden wij niet voorzien. Ons plan was dus verijdeld.

'Wij moeten het wild op een andere manier vangen,' fluisterde de politie-agent; 'lang nadenken helpt hier niet. Opgepast, heeren!'

Op hetzelfde oogenblik loste hij dicht voor het venster uit zijn korte karabijn een schot in de lucht.

'Verrader!' riep ik onwillekeurig uit en greep de karabijn van den politie-agent, want ik dacht niet anders of de man lag met den roover onder één deken en wilde ons verraden. Maar spoedig was mij het doel van deze handelwijze duidelijk; verschrikt sprongen de bewoners op, Oliva ijlde naar het venster, schoof haastig de gordijn op zij en keek naar buiten in de duisternis, terwijl wij ineengedoken tegen den muur leunden.

Plotseling sloeg de agent met de kolf van zijn geweer tegen het venster, dat de ruiten kletterend op den grond vielen, en een oogenblik later was Gil al in de kamer en snelde naar de deur om ze te openen. Onze gids had het schot alleen gelost om Oliva te nopen, de gordijn op zij te schuiven, die ons bij het inklimmen zeer hinderlijk zou zijn. Weinige seconden na den neger waren ook wij in de kamer.

Bij den plotselingen overval sprong Oliva terug tot het Moeder-Godsbeeld, waarvoor Inez bleek van schrik stond. Een kreet van vreugde en de uitroep: 'Vader, vader!' kwam over haar lippen, toen zij Padilla gewaar werd, en met uitgestrekte armen wilde zij op hem toeijlen.

Maar de ruwe kerel slingerde haar terug.

'Hier is uwe plaats, duifje,' zei hij honend, 'ik heb oudere rechten op u dan hij, die mij u ontfutseld heeft.'

Hij wees daarmee op Manuel, die besluiteloos met de revolver in de hand stond.

Inez was bewusteloos geworden, en Oliva hield haar met de linkerhand omklemd, terwijl hij in zijn rechterhand dreigend het lange, scherpe bowiemes zwaaide.

'Laat het meisje los,' zei de politie-agent, 'en u komt er zonder straf af, terwijl wij anders geweld moeten gebruiken en u aan de volle strengheid der wet zullen overleveren.'

'Terug!' brulde Oliva in de hoogste opgewondenheid, 'geen stap verder, of dit staal doorboort haar het hart. Moet ik van Inez afstand doen, dan zal ook geen ander haar de zijne noemen.'

Een vreeselijke geelgroene bliksemstraal flitste uit den hemel, en het volgende oogenblik ratelde zulk een geweldige donderslag, dat het huis er van daverde. Onwillekeurig bad Padilla: 'Heilige Moeder Gods, bid voor ons.'

Wat moesten wij doen? Geen onzer twijfelde er aan, dat de woestaard zijn bedreiging zou ten uitvoer brengen, als wij geweld zouden gebruiken, en toch zagen wij geen anderen uitweg. De vader van het meisje trachtte wel met den roover te onderhandelen, door hem een zeer aanzienlijke som gelds aan te bieden, maar Oliva wees dit aanbod spottend af. Het mes bliksemde in zijn hand, waarin op dit oogenblik de beslissing over dood en leven van een bloeiend jong meisje lag. Bleek en vol angst stond de ongelukkige vader daar, slechts weinige schreden scheidden hem van het jonge meisje, dat hij niet mocht omhelzen. Ieder oogenblik kon hij verwachten, haar door de hand van een moordenaar te zien sterven.

Plotseling echter werd diens arm gegrepen en omlaag getrokken, en op hetzelfde oogenblik sprongen de agenten op hem toe en maakten zich van den woestaard

meester. De brave neger, op wien Oliva geen acht had geslagen, was ongemerkt achter zijn rug geslopen en had hem voor het oogenblik weerloos gemaakt, daar hij maar éen hand tot zijn beschikking had, want met zijn linkerarm hield hij het bewustelooze meisje omklemd. Den roover het mes ontrukken en hem binden was het werk van weinige seconden. Met vaal gezicht en bevende lippen lag hij op den grond, maar geen woord kwam over zijn lippen, enkel een licht sidderen verried zijn geweldige inwendige ontroering.

In de armen van haar vader kwam Inez weer spoedig tot bewustzijn, en beiden schreiden tranen van vreugde, terwijl ze elkaar omklemd hielden. Het was werkelijk een Hef meisje met dat klassieke gezicht, dat een zeker kenteeken van Andalusische afkomst is. Hij strekte het tot groote vreugde, tot de bevrijding van het meisje te hebben bijgedragen, en den warmen dank, dien mij allen brachten, nam ik graag aan, want ik wist, dat die niet onverdiend was.

Het onweer was voorbij, en van den wolkeloozen hemel schenen de maan en tallooze sterren over de thans verkwikte aarde. Op de platte daken der huizen zaten de bewoners keuvelend en lachend; de tonen van mandolinen klonken door den nacht, waarmee zich het gezang van Spaansche volksliederen vermengde. Alles ademde vrede en rust, en niets herinnerde er aan, dat in dit schoone land de partijhartstochten zoo fel woedden en burgeroorlogen er aan de orde van den dag waren.

Toen de politie-agenten den gevangene wegvoerden, vroeg ik onzen vriend, welke straf den booswicht stond te wachten.

‘Binnen drie dagen schommelt hij in den wind, evenals de slinger van een uurwerk,’ antwoordde hij kalm.

Wij konden ongehinderd de stad verlaten, daar de verklaringen der politie-agenten voor de Peruaansche rechters voldoende waren om vonnis te vellen.

Met gejuich werden wij op de *hacienda* van Labramarca ontvangen. Mijn Pedro had goed voor de dieren gezorgd, en welgemoed kon ik aan het voortzetten mijner reis denken. Op aandringen van mijn vrienden bleef ik nog twee dagen op de *hacienda*, daarna ging ik opnieuw de wijde wereld in, nieuwe gevaren en avonturen te gemoet. Het klassieke land der inca's heb ik evenwel nooit weergezien.

Oom Philip was met zijn vertelling klaar en keek op de klok.

‘Dat was een lange geschiedenis,’ zei hij, ‘maar als ik mij die gebeurtenissen in het geheugen terugroep, is het als was alles eerst gisteren voorgevallen. En nu goeden nacht.’

Nog eens stak hij zijn meerschuimen pijp aan, sloeg zijn mantel over de schouders, en weldra weerklonken zijn schreden buiten in den stormachtigen nacht.

Verblind,
of
het einde van den goudzoeker.

Een ontzettende vlakte, zoo kaal, zoo eenzaam en eentonig als nauwelijks een tweede op de wereld. Onbegrensd strekt zij zich naar alle richtingen uit, bestraald door een zon, die meer op een gloeienden oven gelijkt. Nergens schaduw, negens een waterspiegel, nergens de kleinste stroombedding.

Een brandende hitte, grauw zand, afgewisseld door strooken rood zand, welke daarin het voorkomen hebben van even zoo vele reusachtige bloedvlekken. Nu en dan eenige gummiboomen met hun dichte, glanzende bladeren, een enkele casuaris of een groep ghydia's en over dat alles de doodsche stilte van het graf....

Dit is de beschrijving van den weg naar C., het onlangs ontdekte onmetelijk rijke goudveld in West-Australië, een landstreek, die tot op dien datum vrijwel vergeten was.

Langzaam rijdt een goudzoeker in deze eenzaamheid voort. Men ziet aan zijn uitrusting, dat hij niet tot het gewone slag der gouddelvers behoort. Zwermen muskieten vergezellen hem. De zon brandt hem op het lichaam en haar stralen verblinden zijn oogen ondanks den hoed met breeden rand, waaromheen hij een groen net gespannen heeft tot wering der muskieten.

Aan den zadel hangt de gevulde waterzak. Zijn hand grijpt er naar, maar hij laat haar weder zinken. Het is de hand van een gentleman; een gouden ring schittert aan een der vingers. Op den achtergrond ligt de verlaten, uit ruwe boomstammen samengestelde hut van een schaapherder, die door gebrek aan water verdreven werd - het laatste spoor van menschelijke woning. Nu is ook dàt verdwenen.

Geen teeken van leven wordt er vernomen; geen dier is er heinde en verre te zien. Een sombere, doodsche eenzaamheid over alles, naar alle kanten. Paard en ruiter schijnen monsterachtig groote afmetingen aan te nemen, daar zij de eenige levende wezens in deze ontzettende woestenij zijn.

Mijlen ver reeds trekken zij door dit onherbergzame, schaduwlooze land. Het is alsof zij zich in eene vuurzee bevinden, zóó heet is de lucht en zóó hel de schittering rondom hen. De glanzende bladeren van het hier en daar verspreide kreupelhout glinsteren in het schrille licht als zoovele nieuw geslagen muntstukken. Het paard buigt den kop naar de gele grasssprietjes en hijgt onder het gewicht van den ruiter. Somwijlen verheft deze zich in de stijgbeugels en ziet met verlangen in de verte, naar den reeds dagen lang dezelfde gebleven horizon.

De meren!.... Waar zijn de meren, die op de kaarten aangegeven zijn?.... Daar ligt het goudveld!.... Heden nog hoopt hij het te bereiken.

Zijne verzwakte, ontstoken oogen dwalen naar alle richtingen, zoover zij kunnen zien. Doch overal dezelfde eentonigheid, dezelfde leegte! En hoe verder hij gaat, des te ontzettender wordt de eenzaamheid rondom hem. Elke aardkluit, elke boomstam, zelfs de afgevallen bladeren, alles schijnt als versteend in den gelen gloed van het helle zonlicht. Het toont elken rimpel in het fijnbesneden gelaat van den man en laat elk haar bijna even duidelijk zien als op een scherpe photographie.

Hij huivert in deze onherbergzame natuur. Een beangstigende kalmte bevangt hem. En van afgrijzen vervuld, spoort hij zijn afgetobd, met zweet en muskieten bedekt paard, dat hem nog maar nauwelijks kan dragen, opnieuw aan.

De gloeiende zon neigt ten ondergang, de schaduwen van ruiter en paard worden allengs langer. Doch de hitte blijft aanhouden, want de aarde schijnt de warmte, die zij des daags ontvangen heeft, thans weer uit te stralen. De schemering breekt aan; zij ontneemt den bladeren hun glans, geeft hun een dof, zwaarmoedig grauw in de plaats en gaat dan weldra in nacht over.

Als de bloedroode maan boven het onherbergzame landschap opstijgt, ziet zij naast zijn neergestort paard den ruiter als een dreigend spookbeeld staan.

Zijn mager gelaat schijnt in het flauwe maanlicht vreeselijk oud. En inderdaad is het 't gelaat van een oud man. Wat drijft hem hierheen? Hij heeft in de hoofdstad van Australië een prachtig huis, een goede en lieve vrouw, flinke kinderen, vele vrienden en een aangename betrekking; hij is geoloog en hoogst bekwaam op dit gebied. Hij bezit alle voortreffelijke eigenschappen, bovenal eene vurige liefde voor de zijnen. Welke noodlottige geest drijft hem dan van hen weg? Wat wil hij dan op

deze eindelooze vlakte, die in hare vreeselijke eenzaamheid als van God verlaten schijnt?

Raadsel der menschelijke natuur! De man, die alles bezit wat zijn hart maar wenschen kan en wat een mensch het leven slechts kan veraangenamen, die anders geenerlei waarde aan het geld hecht, die man wordt vervolgd door de goudkoorts.

Werktuiglijk begint hij eenige rijsjes te verzamelen om een vuurtje te maken, waarop hij zijn thee bereiden kan. Maar eensklaps staakt hij deze bezigheid. Hij heeft immers geen water genoeg?

Geen water!.... Hij huivert bij deze gedachte.

Moede en afgemat laat hij zich onder een dooden gummiboom neerzinken en staart droomend voor zich uit.

Waar denkt hij aan? Welke beelden en figuren doemen er voor zijnen geest op? Hij ziet in het schoone Thüringen een oud huis met een hoog, met mos begroeid dak, waaronder eens zijn wieg gestaan heeft, en niet ver van daar een groot, grijs gebouw - de kerk en de pastorie - met een vergulden weerhaan boven de kruinen der lindeboomen uitsteken, waarheen kindervoeten door een wildernis van frambozenstruiken zich een weg gebaand hebben! Hij ziet in den rustig-stillen kloostertuin de oude Neptunusbron, in wier eeuwig klaterend water twee kinderen een glanzenden steen

wasschen! Opmerkzaam beschouwen zij de blinkende aderen, die in grillige bochten zich door den steen kronkelen. - ‘Dat is goud,’ zegt de knaap. - ‘Goud?’ herhaalt het kleine meisje, ‘waar kunnen wij zulke steenen vinden?’

‘In de aarde; daar liggen er nog veel meer,’ antwoordt de knaap op geheimzinnigen toon.

‘Ga ze voor mij zoeken!’ had het meisje in haar kinderlijken eenvoud geroepen. Bij den knaap begon na deze woorden, onmerkbaar, langzaam maar zeker, de gouddroom.

Jaren daarna kwam hij als een flink student op de school voor het mijnwezen. Eensklaps drong de tijding tot Europa door van de rijke goudvelden in Victoria, wier rijkdommen tot in het fabelachtige vergroot en voorgesteld werden. Eene heftige opgewondenheid maakte zich thans van hem meester en liet hem geen oogenblik met rust. Zijn studiën zouden den grondslag leggen voor zijn toekomst. Hij meende zijn kennis en bekwaamheden nergens beter te kunnen gebruiken dan op den rijken bodem van Australië en begaf zich ook daarheen. Daar overmeesterde hem de noodlottige goudkoorts en liet hem niet meer los.

Van goudveld tot goudveld dreef zij hem zonder dat hij de geringste vondst deed. Het geval deed zich zelfs eenige malen voor, dat anderen in de *claim*, die hij hij zooeven mismoedig verlaten had, om zijn geluk op een andere plaats te beproeven, dat anderen daar op een rijken goudader stieten en zoo hun fortuin maakten; want het geluk is grillig en laat zich niet dwingen.

Zoo trok hij van Ballarat naar Bendigo, doorzocht het noordelijk grondgebied en trok met den gouddelversstroom naar Nieuw-Zeeland. Overal, waar slechts een goudveld lag, was hij te vinden. Vergeefs! Hij ontrukte der aarde geen schatten.

In zijn vriendelijk huis bestuurde sedert eenige jaren als echtenoote en moeder de huishouding de kleine speelgenoote uit zijne jeugd, met wie hij eens aan de Neptunusbron die glinsterende steenen had gewasschen. Hij had haar met zich mede over de wereldzee genomen.

Thans waren er in haar eertijds zoo prachtig zwarten haardos reeds zilverwitte haren te vinden, terwijl zijn haar geheel grijs was geworden.

Maar nog immer leefde de gouddroom in hem voort. Het denkbeeld, eenmaal een goudmijn te ontdekken, was langzamerhand een stellige zekerheid geworden in zijn vermoed brein. Hij had de geologie van het land nauwkeurig bestudeerd en herhaaldelijk als zijn vaste overtuiging uitgesproken, dat in het toen ter tijd slechts aan de kuststreken bekende West-Australië - want het binnenland scheen, ten gevolge van zijn gebrek aan water, volkomen ontoegankelijk - veel goud aanwezig moest zijn.

J.P. VAN BRUSSEL.

Naar het Duitsch.

(*Slot volgt.*)

De telegraaf zonder draad.

Na de ontdekking der vermaarde X-stralen is het die van de telegraaf zonder draad, welke de geleerde en ongeleerde wereld in verbazing gebracht heeft. En het verwonderlijkste is zeker wel, dat terwijl Röntgen een geleerde van naam was, wiens geleerdheid door het predicaat doctor officieel was gestempeld, Marconi, de uitvinder

der telegraaf zonder draad, een jongmensch is van even 22 jaar, wiens naam kort geleden buiten den beperkten kring zijner omgeving nooit was gehoord.

Maar verwonderlijk, neen wonderbaar, is zijn uitvinding zeker ook. De jonge Italiaan - Marconi werd te Bologna geboren - heeft electrische golven ontdekt, die alle lichamen op elken afstand kunnen doordringen - dus nog heel wat anders dan de Röntgen-stralen, wier doordringvermogen tot zekere lichamen en dan nog maar tot korten afstand beperkt is! - zoodat men om te telegrapheeren geen draden meer noodig heeft en men door muren, door huizen, door steden en bergen heen telegrammen kan zenden, zoover men maar wil, terwijl de benoodigde toestel slechts uit een seingever en seintooner bestaat, omdat de verbinding plaats heeft door middel van electrische trillingen in den ether.

MARCONI EN ZIJN TELEGRAAFTOESTEL.

De ether, die hier bedoeld wordt en niet verward moet worden met de vluchtige vloeistof van dien naam, om haar pijnstillende eigenschappen bekend, is de kleurlooze, onzichtbare zelfstandigheid, waarmee men de geheele ruimte gevuld denkt.

In een interview - wie kan zich tegenwoordig aan dezen nieuwen vorm van autobiographie onttrekken? - met een Engelschman vertelde de jeugdige Italiaan ongeveer het volgende:

Gedurende de laatste tien jaren ben ik uit liefhebberij een ijverig beoefenaar der electriciteit en werkte de laatste twee jaren met electrische stralen op het landgoed mijns vaders te Bologna. In September van het vorige jaar deed ik een ontdekking. Ik zond stralen door de lucht, die op een afstand van een mijl ongeveer signalen veroorzaakten, toen ik bemerkte, dat de stroom, die door de lucht naar den seintooner ging, ook een anderen seintooner aandeed, dien ik aan de andere zijde van een heuvel had opgesteld. De stralen gingen dus door of over den heuvel, - Marconi meent dat ze er door gingen.

De jeugdige uitvinder begaf zich hierop naar Engeland, waar hij in tegenwoordigheid van rijksingenieurs proeven heeft genomen, o.a. te Salisbury Plain, over een kleine vallei tusschen twee heuvels. Met een kleinen toestel seinde hij 1 ¾ mijl ver, en zelfs op twee mijlen afstands was de werking nog merkbaar.

Dat zijn stralen door alles heendrongen bewees b.v. een proefneming aan het postkantoor, waar hij over een afstand van honderd yards seinde door zeven of acht muren heen.

Op een vraag van den Engelschman, of hij van de plaats, waar hij zich bevond, een telegram naar het postkantoor (op een afstand van 1½ mijl gelegen) zou kunnen zenden, door alle huizen heen, antwoordde Marconi bevestigend, en op de vraag,

hoever men een dergelijk telegram zou kunnen zenden, antwoordde hij: twintig mijlen ver. Dit was, zei hij, met den kleinen seingever en seintooner, dien hij toen had, de grens, maar met krachtiger toestellen zou men nog veel verder kunnen gaan, daar de afstand enkel afhangt van de sterkte der opwekkende kracht, die omgekeerd evenredig is met het vierkant van den afstand, en de afmetingen der twee conductors, die den straal voortbrengen.

De Engelschman vroeg verder (het interview had in Februari jl. plaats) wat op het oogenblik het voorwerp van Marconi's onderzoekingen was. Deze zei, dat hij bezig was een geregelde gemeenschap te vestigen tusschen de kust en de vuurbaken, op verschillende afstanden, van een halve mijl tot twintig mijlen en nog verder, van de kust. Ook meende de uitvinder, dat zijn stralen zouden kunnen dienen, om bij mist de aanvaring van twee schepen te voorkomen, daar zij, mits beide schepen van zulk een toestel voorzien waren, eikaars nabijheid tot op iederen gewenschten afstand zouden aanwijzen.

De eerste toepassing van zijn uitvinding zou, naar Marconi dacht, kunnen zijn voor militaire doeleinden, in plaats van de tegenwoordig gebruikelijke veldtelegraaf. De legeraanvoerders zouden in staat zijn, op gemakkelijke wijze met hun onderbevelhebbers te telegrapheeren, zonder dat er geleidingsdraden behoefden te worden gebruikt. Hadden zijn landgenooten te Massowah zijn toestel gehad, dan zouden de troepen zich in tijds met gemak hebben kunnen vereenigen. Ook de admiraal van een vloot ou den toestel kunnen gebruiken, om met de verschillende schepen in gemeenschap te treden.

Verrassender nog dan dit alles klonk de verzekering van den uitvinder, dat hij met zijn stralen de kruitkamer van een oorlogsschip zou kunnen doen springen, welke bewering bij de Engelsche marine reeds een punt van ernstige overweging moet zijn geworden. Van alle plannen betreffende de kustverdediging is stellig het denkbeeld, om van de kust oorlogsschepen door electrische stralen te doen springen op een afstand, gelijk aan dien, waarop kanonskogels doel treffen, de meest ontzettende mogelijkheid, die ooit in een menschelijk brein is opgekomen.

Dit zijn in het kort aangestipt de beweringen en plannen van Marconi. Of gene bevestigd zullen worden en deze voor verwezenlijking vatbaar zullen blijken, zal de toekomst moeten leeren, - maar dat ze van een stouten, schranderen geest getuigen, zal ieder toegeven. En wie durft honderd jaar na Napoleon het woord ‘onmogelijk’ nog uitspreken?

Bij de Platen.

Naar den stal. -

De mooie dagen zijn voorbij dat het vee den korten nacht in de open wei kon doorbrengen. Al zijn de boomen nog niet geheel van hun bladertooi beroofd, de gele en bruine tinten van het loof kondigen aan dat dit niet lang meer de takken sieren zal. Er hoeft maar een enkele najaarsstorm te komen en de verschrompelde bladeren verstuiven links en rechts.

Bij dag bieden bosch en veld, in die wisselende herfstkleuren, onder de gouden zonnestralen een schilderachtig gezicht, en in de zachte najaarszon kan het vee zich nog te goed doen in de malsche wei. Maar de vroeg invallende nachten zijn guur en kil, en tegen den avond moeten de koeien al gauw binnengehaald worden naar den warmen stal. De teekenaar van ons tafereeltje heeft een paar van die gemoedelijke

beestjes op hun weg naar huis, onder leiding van een boerinnetje, ontmoet en het kalme groepje naar het leven geschetst.

[Nummer 30]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.

XIV.

Een open landauer, met twee paarden bespannen, stond al geruimen tijd stil voor de woning van Van Schalkwijk. De paarden trappelden van ongeduld, en den koetsier, die in het eerst den tijd had doorgebracht met de vlaggen te tellen, die aan beide zijden van de straat waren uitgestoken, begon thans het wachten ook wat ruim lang te vallen. Hij wierp al eens tersluiks een blik door de ruiten, maar werd in de voorkamer niet de minste beweging gewaar. Dan weer bleef hij voor de gesloten deur staan en luisterde, of hij in de gang niet het geluid van voetstappen of stemmen hoorde. Maar geen enkel geluid drong tot hem door: het leek wel of het huis was uitgestorven. Toch was dit niet het geval, want de dienstbode, die op zijn bellen de deur had opengedaan, was na een paar minuten met een hoogrood gezicht teruggekomen met de boodschap: ‘of de koetsier maar even wilde wachten; mevrouw was nog met haar toilet bezig, maar ze zou zóó komen.’ Daarna had ze de deur gesloten en was ijlings naar de keuken teruggegaan, brandend van begeerte, om aan het overige personeel haar bevinding mee te deelen.

De koetsier, die behalve de vlaggen ook de ruiten in de tegenover gelegen huizen geteld had, en hoeveel steenen er in de straat in één rij lagen, en thans voor zijn ontspanning geen enkele rekenkundige werkzaamheid meer kon ontdekken, plaatste zich nu, met de armen over de borst gekruist, midden voor de deur, met stoïcijnsche kalmte luisterend naar de aanmerkingen, die de straatjeugd en sommige voorbijgangers over zijn paarden, over den landauer, over hem zelf en niet het minst over de bewoners van het huis, waarvoor hij geposteerd stond, ten beste gaven.

Dat mevrouw niet met haar toilet klaar was, zooals de dienstbode bericht had, was enkel een uitvlucht geweest. Integendeel, een uur te voren was mevrouw al gekapt en gekleed voor deze gelegenheid, waarbij haar man een hoofdrol zou hebben te vervullen. Hij had reeds geruimen tijd geleden het huis verlaten, daar hij op het terrein zelf nog eenige beschikkingen had te nemen, en zich persoonlijk wilde overtuigen, of alles voor een waardige ontvangst der hooge gasten gereed was.

NA GELUKKIGE JACHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HERMANN SCHULL.

Mevrouw bracht den tijd, die haar nog overbleef door, met zich zelf in den spiegel te beschouwen, dan dit, dan dat te verschikken,

om eindelijk tot de slotsom te komen, dat zij er, haar jaren in aanmerking genomen, nog zeer goed uitzag. Zorg en kommer had ook zij, ondanks alle weelde en schittering, in overvloed gekend, en haar onleschbare eerzucht, haar rustelooze zorg om groot te schijnen had veel van haar krachten gevergd, maar haar ijzeren wilskracht had tot dusver over alles gezegevierd.

Een dag als die van heden zou haar voor veel schadeloos stellen: zij zou worden voorgesteld aan den minister van Waterstaat, die de tentoonstelling kwam openen, en aan andere hooge autoriteiten; haar zouden bouquetten worden aangeboden, haar naam zou's avonds in alle bladen vermeld worden als de gracieuze en innemende vrouw van den volijverigen voorzitter der tentoonstellingscommissie.... Nu al snoof zij met welbehagen dien wierook op. En - dit was wellicht nog haar grootste voldoening - wat een afgunst zou dat onder de damen in de stad verwekken!

Een oogenblik werd dit zoete visioen verstoord door de gedachte aan den treurigen financieelen toestand, waarin zij zich bevonden, doch ook slechts een oogenblik. Zij wilde daar nu niet aan denken, en dan, ze zouden er zich wel doorheen weten te slaan.

Zij schudde met het hoofd, als om die gedachte geheel te verdrijven, en ging voor het raam staan, om naar de feestelijk gestemde groepen te zien, die voorbijgingen, en naar de vlaggen in de straat. Ongeduldig keek ze op haar horloge: kwam het rijtuig nog niet voor? Daar hoorde ze een voetstap op de trap en wendde zich om. Ze luisterde. Neen, Lucie was het niet, daar was de stap te zwaar voor, het leek een mannestap. Zou het Fred zijn? Neen, dat kon niet: hij had voor dien dag verlof gevraagd, maar zijn patroon had het hem geweigerd, het was in den drukken tijd, en Fred moest den volgenden Zondag maar eens naar de tentoonstelling gaan zien. Mevrouw had het wel erg spijtig gevonden voor Fred en barbaarsch van den patroon, dat hij den jongen dat genoegen niet eens wilde gunnen; maar Van Schalkwijk had gezegd, dat plicht voor alles ging.

De deur werd geopend.

‘Zijt gij het, Fred? Zijt ge toch gekomen?’ vroeg mevrouw verwonderd. ‘Hebt gij op het laatste oogenblik toch nog verlof gekregen?’

‘Neen, ik ben op zwier,’ antwoordde hij plomp, zich op een stoel latende vallen.

Het was mevrouw of de sterren haar voor de oogen dansten, en zij moest zich aan een stoel vasthouden.

‘Wat zegt gij?’ bracht zij met moeite uit.

‘Op schok,’ herhaalde hij op denzelfden toon, zooals hij verteld zou hebben, dat hij een dag vrijaf had gekregen.

‘Op zwier.... groote God.... en dat nu.... vandaag.... Zijt gij weer brutaal geweest?’

Fred grinnikte en haalde de schouders op. ‘Brutaal!’

‘Dat niet? Wat dan? Spreek op! Moest ge ook juist nu komen, nu ik naar de tentoonstelling wilde rijden?.... Daar is 't rijtuig al.’

‘O, dat rijtuig loopt niet weg,’ zei Fred cynisch. ‘De koetsier zal er wel op passen.’

‘Fred!’ riep mevrouw uit, buiten haar zelve door de onbeschaamde kalmte en de spotzucht van haren zoon.

Deze stond nu op. ‘Mama, hebt ge vijfhonderd franken voor me?’

Mevrouw Van Schalkwijk bleef als aan den grond genageld staan. ‘Fred, gij zijt niet nuchter! Ga naar bed!’

‘Ik verzeker u, dat ik nuchter ben, mama, maar ik moet dat geld hebben, of liever mijn patroon.’

‘Dus gij hebt.... gestolen!’ krijschte mevrouw. ‘Gij zijt een dief!’

‘Niet zoo hard als het u belieft, mama, de meiden hebben daar, geloof ik, niet mee noodig.’

‘Gestolen! gestolen!’ jammerde mevrouw, ‘en dat vandaag, nu ik.... nu uw vader....’

‘Zou het op een anderen dag minder erg zijn geweest?’ spotte Fred. ‘Dat ik uw dag bedorven heb is zeker het ergste.’

‘Fred!’ klaagde mevrouw, ‘ik heb alles voor u opgeofferd, alles, ik heb u altijd gegeven wat gij vroegt, meer dan dat.... En moest gij nu daartoe komen?’

‘Meent u, dat ik u daarvoor dankbaar moest zijn? Het is *uw* schuld.’

‘Mijn schuld? God, ook dat nog!’

‘Ja, uw schuld. U hebt me verkeerd opgevoed. Maar wat helpt het, daarover te praten? Hebt u vijfhonderd franks voor mij, of hebt u ze niet? Ik had ze uit de kas van mijn patroon geleend, ik had gespeeld; ik dacht niet, dat hij het zoo gauw merken zou. Maar gisterenavond heeft hij het ontdekt. Indien het geld er binnen twee dagen niet is, zal hij me aanklagen. Wil u dat ik in de gevangenis kom of dat ik me voor den kop schiet?’

‘Fred, Fred, houd op! Hebt ge dan geen medelijden met uw moeder? En wat zal ik tegen vader zeggen, uw vader...’ Zij naderde haar zoon en fluisterde hem iets in het oor, als was ze bang, dat de muren ooren hadden.

‘Ik feliciteer hem,’ zei Fred, ‘maar daar ben ik niet mee geholpen.’

‘Gij zult het geld hebben, al moest ik er om bedelen. Ik zal het juffrouw Verhoek vragen. Die heeft op het oogenblik nogal veel geld in huis, zei ze me gisteren.’

Freds oog flikkerde. Een gedachte doorkruiste zijn brein.

‘Vraag het haar liever niet, mama. Weet u niet een ander?....’

Er was al een paar maal op de deur geklopt. Nu werd ze geopend en het hoofd van Lucie zichtbaar.

‘Komt u nog niet, mama? Het rijtuig.... God, zijt gij het, Fred?’

‘Dadelijk! dadelijk!’ zei mevrouw, een afwerende beweging met de hand makend.

Zóó had Lucie haar moeder nog nooit gezien, en angstig trok zij achter zich de deur dicht, den knop tot steun in de hand houdend. God, wat was er gebeurd, en juist op dezen dag, waarvan zij zich zooveel had voorgesteld! Evenals bij haar moeder nam deze gedachte in haar egoïstische ziel de eerste plaats in. Het vooruitzicht, dat het genot, hetwelk zij zich had voorgespiegeld, verstoord kon worden, verschrikte haar meer dan de vrees voor hetgeen er kon gebeurd zijn met Fred. Op een anderen dag zou dit niet veel indruk op haar hebben gemaakt, maar nu bracht het haar geheel van streek. Indien zij eens niet naar de tentoonstelling kon gaan, waar zij gerekend had een eerste plaats te zullen innemen.... Het zou vreeselijk zijn! Welk een voldoening ware dat voor de andere jonge damen, die, zij wist het wel en zij had er zich over verblijd, zoo afgunstig op haar waren. En wat zou Willem daarvan zeggen, die vandaag beloofd had te komen? Indien hij zich eens terugtrok en haar in den steek liet? Zij zou het niet overleven! Want, al was de afspraak gemaakt, dat de aanstaande verloving zou worden geheim gehouden, toch had Lucie zich het genoegen niet kunnen ontzeggen, daarop tegenover eenige intieme vriendinnen te zinspelen, en dezen hadden er wel voor gezorgd, natuurlijk onder het zegel der geheimhouding, het groote nieuws verder te verbreiden, zoodat feitelijk de heele stad het wist. Als het nu met Willem uitraakte, dan zou ook de heele stad daarin plezier hebben. Hoe zouden vooral Fine Verhoek en Westra zich in haar ongeluk verkneukelen!

Al deze gedachten kwamen achtereenvolgens, als het ware gelijktijdig bij haar op. Zij had gemeend, dat ze het geluk in haar hand had, toen Willem van Deinse bij haar ouders aanzoek had gedaan om haar hand, en zou haar dat nu al ontnomen worden?....

Wat duurde het toch lang eer haar moeder kwam, - want in haar ongeduld leken de seconden haar minuten. Zou ze teruggaan naar de deur en trachten af te luisteren wat tusschen haar moeder en Fred gezegd werd? Zij stond nog met zich zelve in beraad wat ze doen zou, toen zij den knop der deur hoorde omdraaien. Haastig ging ze een kamer binnen en wier? de deur aan. Het eerst kwam Fred voorbij, loom zijn beenen meesleepend. Hij ging gelukkig de trap af, naar beneden. Toen ze hem niet meer hoorde, kwam Lucie uit haar schuilhoek te voorschijn en ging naar de kamer harer moeder. Doch onderweg kwam ze deze al tegen. Met verwondering keek Lucie haar aan. Op hare trekken was geen spoor meer aanwezig van de ontroering, den toorn, die haar slechts weinige minuten te voren zoo hadden verschrikt. Integendeel ze glimlachte, toen ze zei: ‘We moeten ons haasten, Lucie, want we zijn over tijd.’

‘Maar wat was dat toch met Fred, mama?’ vroeg Lucie. ‘Ik was bang, dat er iets vreeselijks gebeurd was.’

‘Wel neen, kind,’ antwoordde mevrouw Van Schalkwijk, volleerd in de kunst van veinzen, evenals haar dochter in die van intrigeeren, ‘de jongen was weer brutaal geweest, omdat hij geen verlof kon krijgen van zijn patroon, en daarop heeft deze hem te verstaan gegeven, dat hij wel kon heengaan. Ik maakte mij kwaad op Fred, dat hij daar juist mee aankwam op het oogenblik, dat wij naar de tentoonstelling wilden rijden, en Fred is, zooals ge weet, niet op zijn mondje gevallen, zoodat het eene woord op het andere volgde. Dat was alles.’

Zoozeer had mevrouw Van Schalkwijk hare trekken in haar macht, dat zelfs de scherpste opmerker op haar gelaat niet zou hebben kunnen waarnemen, dat hetgeen zij zei niet meer was dan een verzinsel. En toen zij eenige oogenblikken later met Lucie in den open landauer plaats nam, zou niemand, die daar mevrouw Van Schalkwijk glimlachend had zien zitten, kunnen vermoed hebben, dat zij zoo pas vernomen had, dat haar zoon als een gemeene dief was weggejaagd, dat gevangenisstraf hem als een Damocles-zwaard boven het hoofd hing, indien het tekort niet spoedig was aangezuiverd. Maar toch, terwijl zij glimlachte en de afgunst merkte der voorbijgangers, die zij voorbijreed, meende zij het woord ‘dief!’ in haar oor te hooren suizen, meende zij het met vlammende letters geschreven te zien op de witte banen der vlaggen, die vroolijk klapperden.

Lucie was geheel gerustgesteld. Al haar vrees was geweken en overmoedig leunde zij achterover in de zachte kussens. Bij zich zelf glimlachte zij over haar dwaze onrust van zooeven.

Wie niet glimlachte was de oude mevrouw Van Schalkwijk, die in haar stoel voor het raam gezeten, het rijtuig had zien wegrijden. Zij schudde het hoofd, weende en bad. Al sprak zij weinig, zij zag scherp, en met ontzetting voelde zij het oogenblik naderen van den niet meer te ontkomen ondergang. Gods zegen kon ook niet rusten op zulk een huisgezin, waar de vreeze des Heeren een ijdel woord was, waar eerzucht en begeerte naar schittering geen plaats lieten voor christelijke gevoelens. Haar vermanende en waarschuwende woorden vielen, evenals het zaad in de parabel van den zaaier, op den rotsgrond van wereldschgezindheid en wuftheid. En terwijl haar dochter en kleindochter de ijdelheden dezer wereld najoegen als de hoogste zaligheid, liet de oude vrouw de kralen van haar rozenkrans door haar vingers glijden en prevelden hare lippen een stil gebed.

Na een paar minuten hield het rijtuig voor de woning van Verhoek stil. Mevrouw Van Schalkwijk, die begreep, dat juffrouw Verhoek een beetje ontstemd zou zijn over het lange wachten en er prijs op stelde, haar vooral thans gunstig te stemmen, sprong er zelf uit en dribbelde den winkel binnen. Juffrouw Verhoek, die inderdaad van ongeduld kookte en al begon te vreezen, dat men haar zou vergeten of dat er iets tusschenbeide gekomen mocht zijn, ging, zoodra zij het rijtuig hoorde stilhouden, met grooten ijver in de laatste aflevering van haar mode-journaal zitten bladeren.

Zóó trof mevrouw Van Schalkwijk haar aan, toen ze de kamer binnenstoof, zeggende: ‘Lieve juffrouw, neem me niet kwalijk, dat ik u heb laten wachten, 't is heusch mijn schuld niet, de koetsier....’

‘Is 't al zoo laat?’ vroeg juffrouw Verhoek met zooveel gehuichelde verwondering, dat mevrouw Van Schalkwijk bij zich zelf erkende, in die vrouw haar meesteres gevonden te hebben.

Een oogenblik later hadden beide comedianten in den landauer plaats genomen, waarmee zij thans in gestrekten draf naar het tentoonstellingsterrein reden. In de straten was het buitengewoon druk, en meer dan één afgunstige blik werd in de richting van het rijtuig geworpen, van waar de drie damen, met gezichten

stralend van vergenoegdheid, op de bedrijvigheid en het gewoel rondom haar neerkeken. Wel rees af en toe het beeld van Fred voor den geest van mevrouw Van Schalkwijk op: ze zag hem in de gevangenis of een pistool op zijn voorhoofd richtend, - maar weldra verdreef zij dat schrikbeeld, zonder dat ook maar één trek op haar kalm en glimlachend gezicht verried, welk ontzettend tooneel voor haar zielsoog was opgerezen.

Bij het inrijden der straat, aan welker einde het terrein der tentoonstelling gelegen was, was de koetsier door het groote gedrang van menschen verplicht, den stap zijner paarden een oogenblik te matigen. Juist op die hoogte bevond zich het koffiehuis *De Zilveren Ster*, waar een groot aantal bezoekers, wegens het heerlijke weer, dat tot buiten zitten noodde, onder de ruime veranda hadden plaats genomen. Onwillekeurig keek Lucie dien kant uit, maar, als had een adder haar gestoken, leunde ze achterover tegen de kussens, op haar dunne lippen bijtend en de kleine vuist ballende. Ze had den ingenieur Westra gezien en naast hem een jonge dame, die zij niet kende. Het scheen haar toe, dat beiden haar spottend aankeken, hoewel de ingenieur in werkelijkheid beleefd zijn hoed had afgenomen.

Dat was nu Nelly van Deinse, - wie kon het anders zijn? In haar redeloozen, blinden haat haatte zij haar zonder dat zij ze kende, en toen Westra en zijn gezelschap reeds lang uit het gezicht waren, meende Lucie nog de blikken van den ingenieur en van Nelly te zien, haar met tergenden spot aankijkend.

XV.

Fier als een generaal, die een overwinning behaald heeft, wandelde de heer Van Schalkwijk over het tentoonstellingsterrein, met een laatsten oogopslag alles monsterend met innige zelfvoldaanheid. Aan zijn initiatief, zijn energie en volharding was het te danken, dat dat alles was tot stand gekomen. Hij had alle hinderpalen uit den weg weten te ruimen, en door zijn bemoeiingen en rusteloozen ijver de tentoonstelling een deelneming weten te bezorgen, als hij zelf in het begin nauwelijks had durven hopen.

Het was, zooals de bladen, hulde brengend aan zijn wilskracht, doortastendheid en volharding, hadden getuigd: het succes der tentoon stelling was verzekerd. Deze gedachte deed zijn pols vlugger slaan, zijn bloed sneller stroomen. Nog slechts korte tijd, en de kroon zou op het werk gezet worden: de minister van Nijverheid zou in persoon de tentoonstelling komen openen. En dat niet alleen. Gedienstige vrienden hadden hem reeds in het oor gefluisterd, dat hem een onderscheiding wachtte, en al had hij verzekerd daaraan niet te gelooven, zijn eerzucht deed hem dat toch niet onmogelijk achten en ter sluiks sloeg hij een blik op zijn knoopsgat.

Het zou een lieve dag voor hem zijn: vroolijk en helder scheen de zon en belichtte alles met haar gouden stralen, en ook in zijn borst scheen het zonnetje van blijde verwachtingen en voldane eerzucht. Wel werd die helderheid een oogenblik verduisterd door de schaduw, daarop geworpen door de gedachte aan zijn hachelijken financieelen toestand, maar die gedachte had hij spoedig verbannen. Hij had in zijn leven wel voor meer moeilijkheden gestaan, als industrieel had hij de schommelingen en wisselingen der fortuin gekend, maar zijn geestkracht had tot dusver steeds over alles gezegevierd.

De tentoonstelling was een uitmuntende reclame voor hem, en de uitvinding van zijn ingenieur, waarvan de vakbladen reeds met den meesten lof hadden gewag gemaakt, zou ook hem ten goede komen. Bovendien, zijn crediet was onaangetast gebleven, niemand had er ook maar het geringste vermoeden van, dat zijn geldelijke zaken in een zoo zorgelijken toestand verkeerden, en daarom besloot hij den moed niet te laten zakken.

Hij was nu in het hoofdgebouw aangekomen, waar voor zijn inzending een eereplaats was ingeruimd. Met voldoening liet hij den blik weiden over de machinen en werktuigen, waarvan het glad gepolijste staal glansde in de heldere stralen der zon. Het was lief werk, en de heer Van Schalkwijk, zelf een bekwaam werkman, was uitermate voldaan, dat zelfs een kennersoog er geen enkel foutje aan zou kunnen ontdekken. Met bijzondere aandacht echter bekeek hij den vernuftigen toestel, door zijn ingenieur uitgedacht, om de bedorven lucht in fabrieken en werkplaatsen te zuiveren, en hij twijfelde niet of de minister, die een kundig technoloog was, zou daarvoor woorden van hoogen lof over hebben. Uit die woorden zou munt zijn te slaan, aldus overlegde Van Schalkwijk bij zich zelf, die zoo egoïstisch niet was, of hij gunde toch ook den ingenieur de eer, die dezen toekwam.

Onwillekeurig tastte hij op dit oogenblik in den borstzak van zijn jas en haalde daaruit eenige brieven te voorschijn, die de post juist had gebracht op het oogenblik dat hij zijn huis verliet en welke hij toen maar bij zich had gestoken, de lezing daarvan tot een meer gelegen oogenblik uitstellend.

Van Schalkwijk keek op zijn horloge. Hij had nog wel een kwartiertje den tijd en kon juist nog even zijn correspondentie doorzien. Hij nam daarvoor op een bank plaats en bekeek vluchtig de handschriften op de adressen. Plotseling hield hij op. Op een der adressen had hij de hand van Freds patroon herkend. Wat mocht die hem te melden hebben? Was het voorgevoel of angst, dat het een slechte tijding zou zijn, - was het dat gevoel, hetwelk meer menschen hebben als zij zich gelukkig achten, als zij het toppunt van hun wenschen meenen te hebben bereikt; de vrees namelijk, dat een groot ongeluk plotseling, als met één slag hun geluk zal komen verbrijzelen? Het geluk toch, of liever, wat men geluk noemt, is zóó broos, zóo ijl, dat één ademtocht van den wind dikwijls voldoende is om het te vernietigen.

Haastig stak Van Schalkwijk de andere brieven weer in zijn zak, dien éénen slechts in de hand houdend, welke licht trilde. Maar hij was niet gewoon lang te weifelen of zich aan bespiegelingen over te geven. Man van de daad als hij was, scheurde hij haastig de enveloppe open en las.

De letters schenen hem van het schrift toe te dansen; hij stond op, sidderde over zijn heele lichaam, in machtelooze woede de vuisten ballend en ruw een gesmoorden vloek slakend. Hij had den brief, die maar enkele korte, koele regels bevatte, reeds gelezen, en nog staarde hij op het papier, willoos, onbekwaam om te denken.

Zijn gezicht was akelig verwrongen, groote zweetdroppels parelden van zijn voorhoofd. 'Die ellendige kwajongen!' siste hij ten laatste, den brief tot een prop ineenwringend.

Op dat oogenblik naderden voetstappen, de deur der zaal werd geopend en eenige leden van het comité traden binnen. Van Schalkwijk trachtte zich zooveel mogelijk te herstellen, de sporen van zijn ontroering en woede van zijn gezicht te doen verdwijnen; maar hij was in de kunst van veinzen niet zoo volleerd als zijn vrouw, dat hij een glimlachend gezicht kon vertoonen, terwijl zijn hart door toorn en woede werd verscheurd.

‘Wat scheelt er aan, meneer Van Schalkwijk?’ vroeg een der heeren, ‘zijt gij ziek, en dat vandaag?’

Jawel vandaag, op dezen dag, waarvan hij zich zooveel had voorgesteld, zooveel beloofd, dezen dag, waarvoor hij bijna een vol jaar had gezwoegd, - zou deze dag van triomf een dag van smart en schande voor hem zijn?

Maar de machtige geest, de krachtige wil van den industrieel verzette zich tegen deze overweldigende gedachte, en zich tot vastberadenheid dwingend, zijn hart het zwijgen opleggend, zijn woede bezwerend, antwoordde hij zoo kalm mogelijk, maar toch met eenige trilling in de stem:

‘Ik ontvang zooeven een brief, waarin me wordt meegedeeld, dat mijn beste vriend gevaarlijk ziek is, heel gevaarlijk, dat er, menschelijkerwijze gesproken, geen kans is op beterschap, en dat nieuws heeft me, zooals ge ziet, geweldig aangepakt. Maar ik mag daar op het oogenblik niet langer aan denken,’ vervolgde hij, een beweging met het hoofd makend, als wilde hij die treurige gedachte afschudden, ‘de plicht roept mij, en, niet waar, plicht gaat voor alles?’

De heeren van het comité spraken eenige woorden van deelneming, maar er waren er toch ook, die aan de door Van Schalkwijk gegeven verklaring niet geloofden, die achter zijn ontroering iets anders zochten, al was het hun voor het oogenblik onmogelijk te gissen wat dat kon zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

De geloovige zielen als doopborgen. Vertelling.

Het hoofd der kleine Duitsche stad had reeds ten derden male de toespeling zijner echtgenoote niet gehoord, terwijl zij met hun beiden aan tafel zaten, en zij sprak daarom kregel:

‘Nu, maar gij kunt lang wachten eer ik u weer iets vragen zal; en gij kunt tevens uw geduld oefenen eer ik u antwoord geef in geval ge *mij* iets vraagt, wat mij alleen aangaat. Leer om leer.’

De burgemeester lachte en zei:

‘Ja, zie je, goede Emilie, er is vandaag geheime - hoort ge wel? - een heel geheime vergadering geweest en dat is een vergadering van den gemeenteraad, waaruit men zelfs niet aan zijn eigen vrouw iets mag verklappen.’

‘Dat doet toch niemand van allen, die op 't stadhuis zitting hebben,’ antwoordde zij met de zekerheid van zaak- en vakkennis.

‘Maar *ik* doe het, als voorzitter van den ‘gemeenteraad,’ sprak hij plechtig.

‘Daarom wordt ge toch geen opper-burgemeester,’ plaagde zij

Hij keek haar vergenoegd glimlachend aan en meende:

‘Misschien is daar juist in deze zitting sprake van geweest, mevrouw de toekomstige opperburgemeesteres.’

Zij draaide zich schielijk naar haren man om en hare wangen kleurden zich levendig rood bij zijn laatste woorden, maar bedaard voegde zij er dan bij:

‘Dunkt u niet, dat dat een beetje te ver gaat? Eerst zijn vrouw het antwoord schuldig blijven....’

‘Waarom zegt u niet liever de gehoorzaamheid?’ viel hij haar in de rede.

‘En haar dan nog voor den gek houden op den koop toe.’

‘Ja, lieve, ik zie in, dat zulks niet goed gehandeld is en verzoek rouwmoedig om vergiffenis,’ antwoordde hij lachend, ‘maar nu - vindt ge niet, dat wij liever over het feest van aanstaanden Donderdag moesten spreken? - Gij weet zelf, dat wij ook daarin onzen plicht te vervullen hebben.’

‘Voor mijn part, maar ik herhaal u nogmaals: nooit van m'n leven zal ik u weer de eer aandoen, u iets te vragen wat buiten mijn huishouding gaat,’ en hiermede sloot zij het debat.

De lezer zal echter gaarne willen weten wat er in de geheime zitting der vroede vaderen verhandeld was.

De stad stond namelijk sedert het jaar der troebelen (1848) niet in den besten roep en aanzien in het land en vooral bij den ouden koning was zij slecht aangeschreven, want zij had een werkdadig aandeel in de revolutie genomen. Een dozijn burgers, die echter nog niet eens in de stad geboren waren, maar eerst sedert kort zich daar hadden gevestigd, ook meestal een ander geloof beleden (later bleken zij niets te gelooven), wilden ook op politiek gebied ‘verlicht’ zijn en hadden met slechts de liberale dagbladen ingevoerd, maar zij stelden zich ook schriftelijk in verbinding met de eigenlijke aanvoerders der omwenteling, ontvingen door geheime agenten bevelen en vingerwijzingen tot oproer en omverwerping der monarchie en verzamelden langzamerhand anderen om zich heen, die, door schitterende beloften der woelgeesten en leiders verblind, zich bereid verklaarden voor alles wat noodig

IN DE MOSKEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GIUSEPPE SIGNORINI. (Photographie van Franz Hanfstaengl te München.)

TIROLER MEISJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRANZ DEFREGGER.

was, om de republiek in het land te vestigen.

De stad was grootendeels een fabriekstad; de meeste harer inwoners werkten in de talrijke groote en kleine zaken, hadden goed hun brood en leidden een onbekommerd leven, niet zeer bekrompen, maar ook allesbehalve streng en ernstig. Evenals in het huiselijk leven, was het bij hen in de politiek - van de hand in den tand. Nooit te voren had de burgerij meegedaan aan hooge politiek; dat was te ernstig. Men moest zijn vrijen tijd beter besteden; vergaderingen bijwonen, dit en dat lezen, ernstige redevoeringen aanhooren, en, als 't noodig was, een candidaat voor de Staten-Generaal kiezen.... dat alles viel niet in den geest der burgers. En zoo stond de massa der burgerij weerloos, als politieke kinderen tegenover de geslepen, listige raddraaiers en voor deze was het gemakkelijk de hartstochten te doen ontbranden en de geheele stad in een gloeioven der revolutie te herscheppen.

Natuurlijk kwam de terugslag al zeer spoedig.

Orde en recht zegepraalden met geringe moeite, een reeks schuldigen werd gestraft, waarbij, zooals altijd, de eigenlijke opruiers en leiders, de verlokkers van het volk, lafhartig en meineedig den dans ontsprongen en de arme bedrogenen de zwaarste straf trof.

In die dagen had de koning luide zijne verbolgenheid te kennen gegeven over de stad, die tot dusverre als een der rustigste en vreedzaamste bekend stond, en sedert dien tijd, dus al lang geleden, drukte de koninklijke ongenade in al hare zwaarte op haar.

De koning - en na hem het jonggetrouwde kroonprinselijk paar - had in de laatste twintig jaren een menigte steden en stedekens bezocht; eenige waren veel kleiner en van geringer beteekenis dan onze fabriekstad, maar deze laatste had de eer van het vorstelijk bezoek nog niet genoten. Ja, herhaaldelijk waren de hooge personages per spoor de muren der stad voorbijgereden tot het bijwonen der manoeuvres, tot het ontmoeten van andere gekroonde hoofden, of ook door deze vergezeld, maar het plaveisel harer straten was nog nimmer door's konings voet betreden. Er was een luisterrijke tentoonstelling georganiseerd en men had alles gedaan, om de eer te genieten, eindelijk eens een lid van het regeerend vorstenhuis binnen de wallen der stad te zien - maar tevergeefs!

Zoo waren de jaren van 1870 en volgende gekomen met den oorlog en langzamerhand had de zaak een anderen keer genomen.

Gelijk de eerste lentebode kwam uit de residentie een particulier, nog geheim te houden schrijven aan den burgemeester, dat er aan 't hof in de naaste omgeving van den monarch, bijzonder bij den troonopvolger en diens gemalin, eene neiging viel te bespeuren om eventueel de stad te komen bezoeken, die nu, nadat de groote oorlog zoo zegepralend was geëindigd, lang genoeg gezucht had onder de vorstelijke ongenade.

Er was nog slechts een passende gelegenheid noodig, om ook den koning van gedachte te doen veranderen, opdat hij zijne toestemming mocht geven. En dat gebeurde weldra, namelijk bij de eerstvolgende volkstelling. De vorst had gezien, dat de stad zijner ongenade meer dan 18.000 inwoners telde.

‘In 1848 waren er ruim 9000,’ sprak hij, ‘wanneer nu het twintigduizendtal bereikt is, dan zullen wij het vonnis opheffen, want dan vormen zij, die ons in '48 beleedigden, geen vierde meer der inwoners en de onschuldigen behoeven niet te boeten.’

Dit gezegde werd weldra den burgemeester gemeld en van dien tijd een geheim register gevoerd, waarin elken dag op grond der geboorte- en sterfgevallen, alsmede van het aantal personen, dat de stad verliet of haar tot woonplaats koos, geconstateerd werd, met hoeveel zielen langzaam maar zeker het bevolkingscijfer naderde tot de gelukkige, vurig verlangde 20.000. En nu was, nadat er weder eenige jaren verstreken waren, het getal geklommen tot 19.999... op zijn hoogst na veertien dagen zouden de twintig duizend vol zijn!.... En wat al geluk en voordeel, eer en vreugde was er aan dat feit voor de goede stad verbonden! Het bezoek van het vorstelijk paar, dat der prinsen, ettelijke ridderorden, misschien een gymnasium, garnizoen, ja, wie weet, den titel van 'lid van den hoogen raad' of verplaatsing naar een groote stad voor den burgemeester.... in één woord een regen van geluk!

In afwachting van dat groote oogenblik had de burgemeester het passend gevonden, de leden van den raad uit te noodigen tot het houden eener geheime, zeer geheime zitting, waarin zou worden besloten, of men den dag en de gebeurtenis der volle 20.000 zielen niet overeenkomstig zijn belangrijkheid op waardige wijze zou vieren en hoe?

Natuurlijk was de raad eenstemmig er vóór, dat er iets moest gedaan worden, iets buitengewoons, iets schoons, iets goeds, dat tevens een beetje in 't oog loopend was, iets wat de dagbladen van het land zouden vermelden, opdat het hof op die wijze onmiddellijk kennis kreeg van 't heuglijke feit.

En er werd inderdaad tot iets grootsch en goeds besloten, zoodat nu slechts het uur behoefde te slaan, dat de stad haren twintigduizendsten burger zou schenken.

En wat werd er dan eigenlijk besloten?

Dit, lieve, nieuwsgierige lezeres en partijgenoote van 's burgemeesters vrouw, mag ook ik u natuurlijk niet zeggen, want de zitting van den raad was immers geheim! U moet dus maar wachten, totdat de gebeurtenis heeft plaats gehad.

* * *

Er knielen - weinig tijds na het boven verhaalde - vijf kinderen in de kerk; het oudste is een meisje van veertien jaar, het jongste kan misschien vijf zomers tellen, en zij bidden samen halfluide den rozenkrans voor de geloovige zielen.

Het gebed gaat hun ernstig af; zelfs den kleinste, die de overigen dapper tracht bij te houden. En wat er soms aan hapert door onoplettendheid of verstrooidheid wordt vergoed door het offer van koû-lijden, dat de kinderen aan de geloovige zielen bieden, terwijl zij voor hen bidden. Zij bidden reeds den tweeden rozenkrans, terwijl hunne verknuffelde, blauwe handen trillen en de lippen beven; van tijd tot tijd blaast er een in zijn dik, opgezwollen knuistjes. Want het is koud in de kerk, al kan de snijdende Novemberwind niet binnenkomen, die buiten in stegen en straten giert, om aan te kondigen, dat de winter niet meer verre af is.

Nochtans, in weerwil van koude en bibbering, houden de kinderen moedig stand, geen van 't vijftal dat weent of naar huis verlangt; zij bidden verder, het eene Wees Gegroet na het andere, een 'Heer, geef hun de eeuwige rust' na elk tientje. En als een vroom, geloovig mensch die arme, schamel gekleede stumperds in hunne dunne rokjes en kieltjes zou hebben gezien, dan zou hij terstond medelijden en erbarming in zijn hart bespeurd hebben en er stellig zeker van zijn, dat het gebed uit een reinen kindermond en zuivere kinderharten, nog niet ontwijd door zware zonden, veel meer waard is voor 't aanschijn van God en Zijne H. Engelen, dan het gebed van een volwassene....

De oude koster zou kunnen getuigen, dat het niet de eerste maal was, dat de kinderen hier knielden en baden, maar dat zij sedert weken dagelijks na schooltijd's

avonds present waren tot de gemeenschappelijke devotie jegens de geloovige zielen. ‘Als gij de geheele Novembermaand het zoo volhoudt,’ had hij gisteren tegen hen gezegd, ‘dan is het gansche vagevuur leeg en zijn alle geloovige zielen verlost.’

‘Maar, dan zullen zij ons ook zeker helpen,’ had de achtjarige Frans daarop vol vertrouwen geantwoord.

‘Ja, dat is wis en zeker,’ had wederom de koster vriendelijk gezegd - anders is hij niet zeer spraakzaam, integendeel stug en stuursch, maar hij hield veel van deze kinderen - ‘als zij u niet helpen, dan helpen zij niemand meer. God spare uwe moeder!’

Hij wist zeer wel, waarom hij zoo sprak, hij wist het beter dan de kinderen.

Nu, vandaag was althans de bezorgdheid voor de moeder dier kleinen tamelijk voorbij.

Zij lag middelerwijl thuis in haar armzalig stulpje te bed, naast haren nieuwgeborene, die nog geen vier en twintig uur telde; maar hare oogen keken vriendelijk, vol hoop en vertrouwen, toen zij, nadat de goede buurvrouw haar alleen gelaten had, ten hemel blikte en zachtkens haar gebed uit 't overvolle hart fluisterde.

‘Ik moest eigenlijk weenen,’ zeide zij thans bij zich zelve, ‘en toch kan ik het niet meer, mijne oogen zijn droog geweend in de laatste maanden. Sinds gisteren is het twintig weken geleden, dat mijn goede man stierf; en nu bij mijn vijf kinderen het zesde; geen naastbestaanden of bloedverwanten op deze wereld en nog maar een heel klein beetje geld over uit 't begrafenisfonds, dat geen maand meer toereikende is, hoezeer ik ook spaar: dat is mijn leven, dat mijn tegenwoordige toestand. En toch.... en toch.... ik kan niet wanhopen, ik kan en wil den moed niet verliezen, neen.... neen! Ik heb het mijn man op zijn sterfbed beloofd en ik heb 't den lieven God gezworen, dat ik op Hem hopen en bouwen wil - rotsvast! Ja, goede God,’ zoo bad zij nu en vouwde hare magere handen samen tot een innig, kinderlijk gebed. ‘Ach, ik mag niet op mij zelve bouwen en niet op mij roemen, maar ik mag U, mijn Vader, er aan herinneren, eenvoudig, zooals 't een arm menschenkind niet beter vermag te zeggen, ik mag U er aan herinneren, hoe ik U al mijn leven heb gezocht, getracht heb braaf en U getrouw te zijn in liefde en gebed. U weet, hoe vreedzaam ik geleefd heb, welk een afkeer ik had van twist en tweedracht, toorn en haat, liefdeloosheid en harde woorden. Er is niets schooners, dan te zijn zooals Gij waart op aarde, zachtmoedig en ootmoedig, kalm en altijd geduldig en liefderijk. Ik heb niets bijzonders gedaan in mijn leven, maar bedenk, liefdevolle Heiland, dat ik, zoover mij bewust, nooit mijn evenaaste een kwaad hart heb toegedragen en hoe ik, boven alles, drift en haat gevreesd en vermeden heb.... Gij hebt den vreedzamen het aardrijk belooft, Gij hebt hun, die vader en moeder eeren, een lang leven toegezegd en dat het hun wel zou gaan op aarde: zie, Heer, Gij zijt mijn Vader en ik heb U in vreedzame liefde en zachtmoedigheid gepoogd te volgen; houd nu Uwe belofte tegenover Uw arm kind; geef ons slechts zóóveel van het aardsche, dat ik de plichten van mijnen staat kan vervullen, waarin Gij mij geplaatst hebt. Ik bid immers niet voor mij zelve, lieve God, maar voor mijne onschuldige kinderen, welke Gij mij hebt geschonken. Zie op hunne onschuld neer en laat ons gebed bij U iets gelden voor de arme zielen in 't vagevuur, dat zij in de vlammen getroost worden en tot het bezit Uwer heerlijkheid geraken. En thans wend ik mij tot u,’ vervolgde de vrouw al biddende, ‘opdat gij, uitverkoren zielen, met uw gebed mij moogt bijstaan, gij, die reeds veel schooner en heiliger zijt, dan alle vrome Christenen op aarde. Ik zal de geheele maand November voor u bidden en mijn kinderen voor u laten bidden en hun de devotie jegens de geloovige zielen voor heel hun leven inscherpen. En vooral wil ik mijn jongste kind, het kind van zooveel smart, van zooveel groote droefheid, vervullen

met alle liefde en medelijden jegens u.... Ach, ziet gij dan ook liefderijk op mijn lieveling neer. Mocht ik werkelijk geen doopborg onder de menschen kunnen bekomen - want de koster zal noodpeter zijn - dan smeek ik u, geloovige zielen, staat mijn kind bij, strekt geestelijkerwijze uwe handen over zijn hoofdje uit, blijft zijn voorspraak en bescherming; gij hebt reeds menigmaal broeders en zusters in deze wereld geholpen, ontfermt u dan ook over dit arm kind!....'

Zoo bad die moeder in hare eenzaamheid, tot dat de vijf kinderen thuis kwamen om te vertellen, hoe innig zij hadden gebeden.

De moeder sprak tot hare oudste dochter:

'Bertha, gij moet morgen naar het stadhuis dit briefje brengen; als de school uit is moet gij er dadelijk heengaan en zorg dragen dat gij er voor twaalf uur zijt.'

's Anderendaags kwam Bertha thuis en vertelde: 'Moe, ik wou uit school naar 't stadhuis gaan om het briefje te bezorgenbriefje te bezorgen, het was al kwartier voor twaalven, maar de meester zeide, dat ik Lise eerst met den catechismus

moest helpen, omdat zij zoo moeilijk leert, opdat zij hem zou kennen als mijnheer pastoor morgen ons komt overhooren. En begrijp nu eens, moe, zij had tot over twaalven noodig om den eenen zin te onthouden: “Het is een heilzame en heilige gedachte voor de overledenen te bidden, opdat zij van hunne zonden ontslagen worden” en wat er verder van deze plaats uit de H. Schrift in den catechismus gezegd wordt. En toen ik met haar klaar was, was de secretarie op het stadhuis al gesloten.’

‘Ga dan van middag als de school uit is er weder heen,’ sprak hare moeder, ‘en vraag meteen aan mijnheer pastoor, wanneer het zijneerwaarde gelegen komt, broertje te doopen.’

En Bertha deed zulks.

Toen zij voor den ambtenaar van den burgerlijken stand het keurig geschreven briefje op de tafel legde, vermeldende de geboorte van het pasgeboren broertje, stond de man plechtig op, nam het meisje bij de hand en sprak: ‘Ga met mij mee.’ En toen leidde hij haar in des burgemeesters kamer, die prachtig gemeubeld was, en zeide tot dezen, terwijl hij de van verlegenheid kleurende Bertha naar hem toeschoof, het gewichtige woord: ‘*de twintigduizend is vol!*’

De burgervader sprong van zijn zetel op en wilde reeds ‘hoe....’ roepen, maar hij dacht klaarblijkelijk aan zijne waardigheid tegenover dit schoolmeisje, en sprak daarom luide en krachtig: ‘God zij gedankt - twintigduizend maal!’

Vervolgens vroeg hij aan de arme Bertha, die nauwelijks wist, wat zij moest denken, van al de blijdschap, welke die twee hooge heeren blijkbaar schenen te smaken: ‘Dus gij, gij zijt de gelukkige! Wat is 't - een meisje?’

‘Neen, een jongen - een broertje,’ antwoordden de ambtenaar van den burgerlijken stand en Bertha gelijktijdig; ‘hier is het geboortebewijs.’

‘Des te beter, bravo!’ riep de burgervader uit en las het briefje.

Verbaasd keerde hij zich naar het meisje en vroeg:

‘Wie heeft dat geschreven?’

‘Mijne moeder,’ antwoordde Bertha.

‘Dat is een prachtig schrift; wat is uw moeder?’

‘Tegenwoordig is zij - niet anders dan ziek.’ antwoordde het meisje en voegde er zachtjes bij, ‘en arm.’

‘Wat doet uw vader?’

‘Die is vijf maanden geleden gestorven.’

De burgemeester keek weer naar het briefje, vroeg toen verder naar hare broertjes en zusjes, naar de straat en het huisnummer en de overige omstandigheden van het gezin en werd daarbij hoe langer zoo vriendelijker en vroolijker, zoodat Bertha volstrekt niet begrijpen kon waarom - bij zooveel armoede, ellende en droefheid.

Vervolgens schreef hij in hoogst eigen persoon met krullende letters den naam van den twintigduizendste zijner burgers in het bevolkingsregister, gaf het meisje vriendelijk een hand en zeide tot haar:

‘Zoo, kindlief, doe vele en hartelijke groeten aan uw lieve moeder; zij moet maar goeden moed houden, want zij zal weldra iets vernemen, wat haar plezier zal doen. En nu moet gij nog even naar den pastoor. Geef zijn eerwaarde dit briefje van mij; hij zal wel voor 't overige zorg dragen. Gij zijt een lief kind, hoor, en gij hebt mij veel, zeer veel genoegen gedaan.’

Bertha was heelemaal verbouwereerd door zulk een ontvangst op het stadhuis, dat meestal door iedereen met zekere eerbied en vrees wordt betreden. En toen zij bij

den pastoor kwam, werd hare verbazing en verwondering schier nog grooter. Deze las eerst het briefje van het hoofd der stad, waarin deze meedeelde, dat het den twintigduizendste gold, toen nam hij zijn kapje af en sprak luide van ganscher harte: ‘Duizendmaal zijt Gij geloofd, o goede God, Vader der armen in den hemel!’

Vervolgens vroeg hij, hoe het nieuwe broertje gedoopt moest worden.

‘Het moet Leonard heeten,’ antwoordde Bertha, ‘wegens de geloovige zielen, tot wie wij zooveel gebeden hebben.’

‘Wanneer de doop plaats zal hebben,’ besloot de eerwaarde heer zijn korte audiëntie, ‘kan ik u nog niet zeggen. Ik zal zelf wel eens aankomen of iemand anders zenden en alles nauwkeurig regelen. Ik laat uwe goede moeder hartelijk groeten en wensch haar duizendvoud geluk met den zegen.’

‘God loone 't u, eerwaarde,’ zeide Bertha en vertrok, om hare moeder de onverwachte indrukken haarfijn te vertellen.

(*Slot volgt.*)

Verblind,
of
het einde van den goudzoeker.
(*Vervolg en slot.*)

Toen nu de tijding van de ontdekking van een uitgestrekt goudveld aldaar als een geheimzinnige bevestiging tot hem doordrong, geraakte hij in een koortsachtige opgewondenheid. Van week tot week verergerde dit, totdat ten slotte de goudkoorts hem andermaal volkomen beheerschte.

Hij kon thuis geen rust vinden. Niettegenstaande het smeeken zijner vrouw en kinderen, de gevaren, welke zijn vrienden hem onder het oog brachten, maakte de man, die reeds zestig jaren achter den rug had, zich gereed de vreeselijke woestijn door te trekken.

Hij verontschuldigde zich met te zeggen, dat hij zelfs niet anders handelen mocht, dat het niet alleen plicht jegens zijn familieleden was, maar ook zijn levensberoep, de aarde ter wille der wetenschap hare schatten te ontrukken. Voor zijn ongeduld ging alles te langzaam. Spoedig, na aankomst te Southern Cross, scheidde hij zich, trots alle waarschuwingen, van de kleine troep gouddelvers af, die zwaar belast - en daardoor uiterst langzaam - naast hun bepakte karren voortschreden.

Als ervaren boschbewoner, vertrouwd met de eenzame, waterlooze steppen van het land, meende hij de 120 Engelsche mijlen, die hem van het beloofde land scheidden, op zijn uitmuntend paard spoedig te kunnen afleggen.

Helaas! Hij had de verschrikkelijkheid der West-Australische woestijn te gering geschat.

Het hoofd in beide handen gesteund, zit hij nog steeds nedergehurkt onder den dooden gummiboom, wiens bladerlooze stam zich dreigend ten hemel verheft. Als een grauwe, uitgedroogde zee ligt het nachtlandschap voor hem.

Het paard trapt met de voorpooten in het zand en wekt hem daardoor op uit zijn sombere mijmeringen. Hij werpt een blik op den waterzak, dien hij zorgvuldig aan een boomknoest opgehangen heeft, want diens inhoud is zijn kostbaarste bezitting, het eenige, wat hem nog van een kwellenden dood behoedt.

De zak toont reeds een bedenkelijk breeden, drogen rand. Hij kan echter de kwelling van het ongelukkige dier niet langer aanzien en bevochtigt diens bek met eenige

druppels. Dan valt hij, na zich in zijn wollen deken gewikkeld te hebben, het zadel als hoofdkussen gebruikend, in een diepen slaap....

Een geruisch wekt hem daaruit. De morgen grauwt. In de vale lucht zweven boven het doode paard reeds de roofvogels. Hoe komen zij hier? Hebben zij de lucht van het doode paard opgemerkt?

Den ijzersterken man doorloopt een rilling bij dien aanblik. Hij kent die vogels maar al te goed. Het zijn de verschrikkelijke kraaien, die den in de wildernis verdwaalden ongelukkige vaak dagen lang vergezellen, om hem, wanneer hij ten slotte uitgeput ter neder zinkt, nog vóór hij den laatsten adem uitgeblazen heeft, te verscheuren. Zijn noodlot was door deze vreeselijke dieren zeker reeds lang voorzien.

Weer staat de zon als een bloedroode, verzengende schijf aan den wolkeloozen hemel. De heete wind jaagt het zand hoog op om het daarna ritselend over boom en struik uit te storten. Vervolgens weer dezelfde doodsche stilte over de eindelooze vlakte. Niet het minste teeken van leven vervult de lucht; geen grasspiertje is er meer te zien, nauwelijks een spoor van onkruid in het geelgrauwe zand. Zelfs de overal voorkomende ghydia's schijnen slechts met moeite hier in hun onderhoud te kunnen voorzien. Hun stammen zijn gerimpeld en zwart, de takken schijnen als verlamd en neigen dor en treurig naar de aarde neder.

De hitte werkt beklemmend. Het gloeiende zand brandt onder de voetzolen van den reiziger, die, belast met zijn wollen deken en de hoogst noodige gereedschappen, zich met moeite voortsleept. Zijn lippen zijn opengesprongen en bloeden uit verscheidene wondjes; de tong kleeft hem aan het verhemelte, doch hij waagt het niet een teug uit den waterzak te nemen, die hij krampachtig vast met de hand omklemd houdt. Er rest nog maar een klein gedeelte in. Met zijn warme, droge vingers betast hij van tijd tot tijd den zak, alsof hij zich van zijn inhoud nog eens wil overtuigen. Honger heeft hij niet en wanneer deze hem, kwelt, neemt hij een stukje chocolade, waarvan de wonderbare werking in den strijd tegen den dorst bekend is.

Immer en immer dwalen zijne koortsachtig schitterende oogen naar den horizon.

De meren?.... Waar zijn de meren?.... Hij kan er niet ver meer van verwijderd zijn!

Maar het wordt avond, evenals gisteren, zonder dat zich nog de geringste verandering in het landschap vertoont. Hier, ginds, overal rondom hem, strekt zij zich als een reusachtig kerkhof uit, de eindelooze vlakte, waarover de stralen van het maanlicht een somber grauw lijkwaad weven. Een door onrustige droomen onderbroken slaap.... daarna weder dezelfde morgen, dezelfde zon, dezelfde marteling.

De stralen der herrijzende zon vallen op een tot een geraamte uitgeteerden grijsaard, met wit, verwilderd haar en diepe, in hun kassen gezonken oogen, waaruit blikken staren als die eens waanzinnigen.

Korte, afgebroken zinnen mompelend, staat hij werktuigelijk op en begeeft zich andermaal op weg. In de hand houdt hij nog steeds den waterzak, die reeds tot den laatsten druppel geledigd is.

De landstreek is heuvelachtiger geworden, maar even eenzaam, even woest. Een geruisch doet zich op korten afstand in de lucht hooren.... Daar zijn ze weer, die verschrikkelijke kraaien!.... Wanhopig slaat hij er naar met zijn stok. Zij verheffen zich ijlings in de lucht om even daarna opnieuw om hem heen te komen fladderen.

Zijn haren rijzen te berge; de grond waggelt onder zijn voeten, maar hij waagt het niet ook maar een oogenblik te rusten.... uit vrees voor hen.... Daarbij de dorst, die vreeselijk kwellende dorst!.... Water!.... Waar is water?.... O, slechts een droppel water!....

Dáár!.... Wat schittert daar in de verte? Als aan den grond genageld blijft hij staan.... Sneeuw! sneeuw!.... Een groot wit sneeuwveld, waarop de stralen der zon weerkaatst worden. O, hoe verkwikt hem die aanblik!

Vergeten zijn de verschrikkelijke vogels. Hij haast zich voorwaarts met inspanning van zijn laatste krachten, de holle oogen voortdurend op de schitterende sneeuwlinie gericht. Een stekende pijn doorvlijmt zijn hart, de adem stokt.... maar hij komt nader, steeds nader.... Nu ligt het veld voor hem.... hij staat aan den zoom er van.

Al dwalend staart hij op hetzelve neder.... Plotseling breekt hij in een afschuwelijk lachen uit, dat huiveringwekkend door de wildernis weerklinkt. Wat hij in zijn koortsachtige verbeelding voor sneeuw gehouden heeft, is zout.... anders niet dan zout!

De verlangend gezochte, op de kaarten aangegeven meren.... hij heeft ze gevonden. Maar het zijn zoutmeren - of juister gezegd: met een zoutachtige, grauwwitte korst bedekte moerassen, die van verre den indruk van een sneeuwveld geven...........................

Weinige dagen later vonden goudzoekers het lijk van den ongelukkige in de nabijheid dezer moerassen op een heuvel tusschen het kreupelhout liggen en begroeven het daar....

Hij is het offer van den goudwaanzin geworden, een der velen, die dit land geëischt heeft. Hoe juist toch de oude Duitsche geoloog de gesteldheid van het land kende, heeft de reus-

achtige goud-exploitatie op de West-Australische velden bewezen.

Op de plaats toch, waar hij zijn vreeselijk lijden eindigde, is later een der rijkste goudmijnen ontdekt.

J.P. van Brussel.

Naar het Duitsch.

Bij de Platen.

Na gelukkige jacht. -

Na volbrachten arbeid is 't over 't algemeen zoet rusten, maar nog genoeglijker is stellig die rust, als de arbeid bijzonder voorspoedig is geweest. Dan verhoogt toch de voldoening over het verkregen resultaat het genot van de rust.

In die behaaglijke stemming nu bevinden zich de lustige jagers, die zich op ons tafereeltje aan de herbergtafel in de open lucht aan een pot schuimend bier te goed doen. Ze zijn van den vroegen morgen op de been geweest en hebben zich geducht moeten weren; maar nu mogen zij ook wijzen op het prachtige hert, dat daar ginds onder den boom ligt en dat zij als roemrijk zegeteeken huiswaarts zullen voeren.

Vooreerst willen zij onderweg nog eens uitblazen en onder het genot van een glas bier en een pijp tabak de avonturen van de moeilijke, maar gelukkige jacht ophalen. Te oordeelen naar de opgewekte houding der praters, mag men aannemen dat aan die gezellige tafel heel wat jagerlatijn zal opgeschept worden. En daarbij wordt door de kasteleines nog nieuw spraakwater aangevoerd! Dat belooft wat, eer de vroolijke jagers goed en wel thuis zijn.

In de moskee. -

Deze schilderij van den Spaanschen kunstenaar Signorini verplaatst ons in den tijd, toen de Mooren nog de onbeperkte beheerschers waren van zuidelijk Spanje, waar nu nog tal van prachtige moskeeën en bouwwerken van hun vroegere macht en grootheid, en te gelijk van hun kunstzin getuigen.

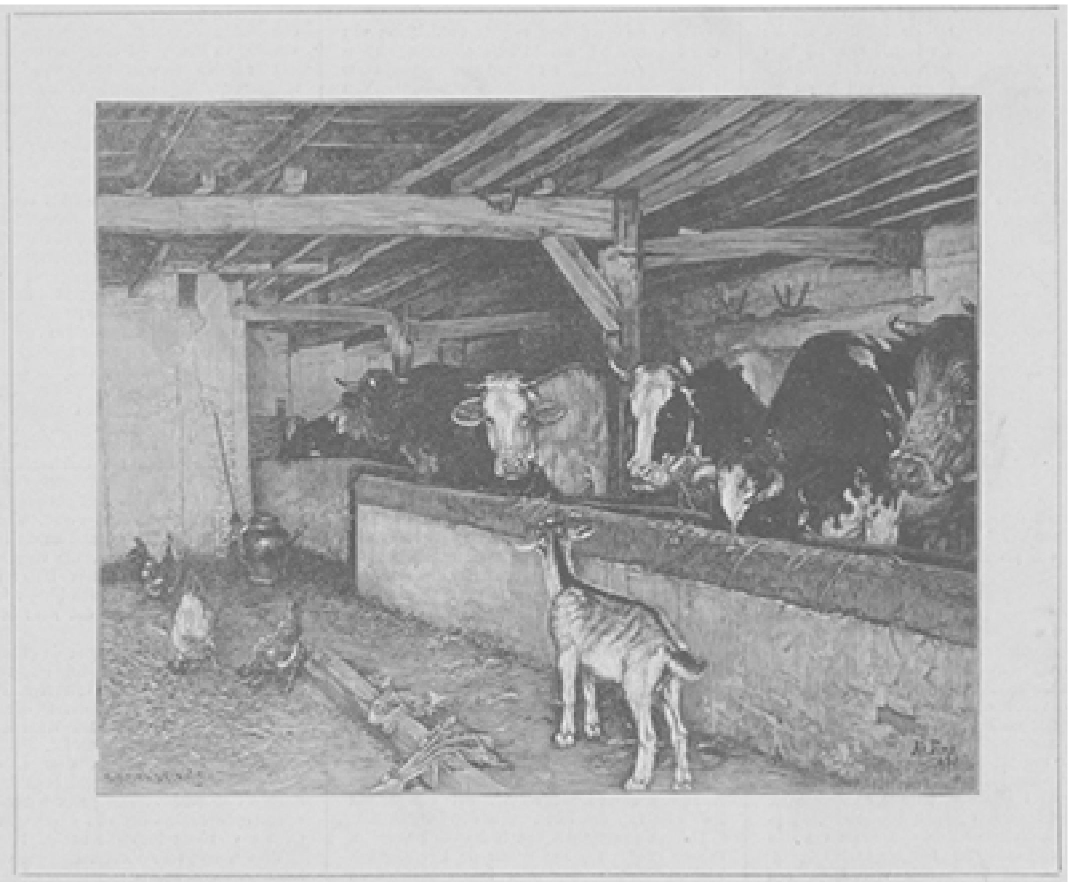

EEN BEZOEK AAN DE GEBUREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. LINS.

Te Cordova, Sevilla en in andere oude Spaansche steden bewondert men nog de trotsche tempels, eenmaal door de volgelingen van den Profeet ter eere van Allah opgericht. Sedert de verdrijving der Mooren zijn die heiligdommen in christelijke kerken en kathedralen veranderd, maar hun bouworde en versiering, waarvan onze gravure een denkbeeld geeft, herinneren nog levendig aan hun oorspronkelijke bestemming.

De Spaansche schilder heeft er behagen in geschept, op het doek de lang vervlogen tijden weer in herinnering te brengen, toen de vrome rechtgeloovige Muzelmannen in die heiligdommen bijeenkwamen tot het gebed.

Zijn biddende Mooren zijn werkelijk treffend in hun eerbiedige godsvrucht en mogen menigen Christen ten voorbeeld strekken op het punt van ingetogenheid in het huis Gods. Trouwens het is bekend dat de orthodoxe Muzelmannen zich, evenals de Joden, streng houden aan de inachtneming van overgeleverde uiterlijke vormen, terwijl het gebed der Christenen bovenal in geest en in waarheid en niet in uitwendigen vormendienst moet bestaan.

Tiroler meisje. -

Niemand beter dan de onovertroffen Defregger kan het eigenaardige, typische, zedige mooi der Tiroler meisjes weergeven. Wij weten niet hoeveel hij er wel geschilderd heeft; meermalen hebben wij zijn frissche, aantrekkelijke tafereelen onder de oogen onzer lezers gebracht; maar al zijn Tiroler typen munten evenzeer uit door

ongekunstelde natuurwaarheid, gezond realisme en een ongemeen fijn oog voor het bijzonder schoon, dat dit onbedorven bergvolk eigen is.

Het Tiroler meisje, dat hij ons op de in dit nummer weergegeven schilderij te zien geeft, is misschien wel het liefste, dat hij ooit op doek of paneel heeft gebracht.

Onberispelijk zuiver zijn de trekken van het ovaalronde hoofd, helder als het reinste bergkristal of als de blauwe meren van Tirol zijn de schrandere oogen; uit het heele gezicht spreekt edele rechtschapenheid, een zedigheid zonder preutschheid, kloek gezond verstand. Het is een natuurkind, maar ontwikkeld en veredeld onder den invloed van den godsdienst, die in het echt katholieke Tirol zich in zijn weldadigste uitwerking op den mensch vertoont.

Een bezoek aan de geburen. -

Zoo goed als de menschen houden ook de beesten van conversatie, op hun manier altijd, en wanneer bij voorbeeld een geit vlak naast een stal woont, waarin een aantal koeien gehuisvest zijn, dan is het volstrekt niets vreemds, dat zij, zoodra ze er de gelegenheid toe heeft, ook eens kennis gaat maken met haar buren.

De koeien van haar kant vinden daarin niets indringerigs, en al maken ze geen ijdele complimentjes zooals de menschen dat soms doen, zelfs tegenover beslist onwelkome bezoekers, ze begroeten de kleine, schuchtere buurvrouw toch met een belangstellend welwillenden blik.

De schilder heeft zoowel de nieuwsgierigheid van het geitje als de verschillende uitdrukkingen op de gemoedelijke koeiengezichten zoo trouw naar de natuur weergegeven, dat er dezelfde fijne humor uit spreekt, die ons zoo menigmaal uit de natuur zelve tegenlacht.

[Nummer 31]

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Langzamerhand begonnen de genoodigden te komen, en Van Schalkwijk was verplicht, zich een oogenblik met ieder hunner te onderhouden en complimenten van hen in ontvangst te nemen over de smaakvolle inrichting en het keurige geheel. Hij moest een opgewekt gezicht vertoonen en de gewone banale antwoorden geven, die in het groote komediespel der maatschappelijke betrekking nu eenmaal tot den goeden toon behooren, terwijl ze in waarheid onoprechtheid en huichelarij aankweeken, daar niet het tiende deel gemeend is van de aangename dingen, die men elkaar zegt.

De nijveraar was als op de pijnbank. De gedachte, dat zijn zoon een dief was, dat zijn naam geschandvlekt zou zijn, indien de diefstal ruchtbaar mocht worden, dat ook zonder dat zijn naam reeds was bezoedeld, kwelde hem onophoudelijk. Ja, het was hem soms, of de menschen hem wilden toeroepen, dat zijn zoon gestolen had, en als een paar personen fluisterend stonden te praten, meende hij dat ze het daarover hadden. Had hij een oogenblik kalm kunnen nadenken, dan zou hij hebben begrepen dat dit niets anders kon zijn dan een begoocheling, een spel van zijn verhitte verbeelding, maar hij kon thans niet kalm nadenken, en hoe meer het oogenblik naderde, waarop de plechtigheid der opening zou plaats hebben, des te zenuwachtiger werd hij.

Van Schalkwijk zou er geld voor gegeven hebben, indien ze niet vandaag moest plaats hebben, indien hij ten minste een uur had gehad om alleen te zijn en te overwegen wat hem te doen stond, indien hij zijn overkropt hart had kunnen lucht geven. Daar zag hij zijn vrouw en Lucie aankomen, beiden glimlachend en met een bekoorlijke neiging de groeten der aanwezigen beantwoordend. Ze wisten dus blijkbaar nog niets, en al woog het hem ook als lood zoo zwaar op het hart, toch besloot de industrieel haar nu althans niets te zeggen.

Maar den scherpzinnigen blik van zijn vrouw was het niet ontgaan, dat haar man er, ondanks zijn pogingen om er niets van te laten blijken, verstoord uitzag. Zij vermoedde er de reden van, en hem even ter zijde nemend, vroeg ze: ‘Wat scheelt er aan, Henri?’

‘Kunt ge dan iets aan mij zien?’ vroeg hij.

‘Zeker, en het moet iedereen in het oog vallen. Gij hebt een brief gehad van Freds patroon?’

‘Hoe weet ge dat?’ vroeg Van Schalkwijk opnieuw.

GEWELDIGE JAGERS, NAAR DE TEEKENING VAN F. SPECHT.

‘Fred is thuis, hij heeft mij alles verteld.’

‘En wat hebt gij gedaan?’

‘Gedaan? Niets, natuurlijk. Wat moest ik doen?’

‘Zoo'n ellendige kwajongen!’ bromde Van Schalkwijk opnieuw tusschen zijn tanden.

‘Hoor eens, Henri, wees nu verstandig,’ drong zijn vrouw aan. ‘Het is erg, maar daar is nu eenmaal niets aan te doen. Wij zullen het geld geven en gij kunt den jongen eens flink onder handen nemen. Maar plaag u daar nu niet verder mee. Ge schiet er niet alleen niets mee op, maar de menschen zullen stellig denken dat er iets gaande is, en gij weet, dat ze allicht geneigd zijn het ergste te denken. Of meent gij, dat ook ik er niet door van streek ben gebracht, - en toch zet ik een lachend gezicht. Het moet!’

‘Maar ik kan het niet,’ betuigde Van Schalkwijk. ‘Mijn goede naam, mijn eer, door dien kwajongen door het slijk gesleurd!’

‘Henri, wind u nu zoo niet op. Denk er liever aan, wat u wacht. Toe, wees nu redelijk en toon u sterk. En nu moet ik mij weer bij de andere damen voegen, anders zou men gaan denken, dat wij iets heel gewichtigs hadden te bespreken.’

Met een glimlach en een stralend gezicht, als om te toonen dat zij volkomen gelukkig was, verliet zij haar man, die van zijn kant op de leden der commissie toetrad. Ja, zijn vrouw had inderdaad gelijk, hij moest voor een oogenblik vergeten dat hij vader was, om alleen te denken aan zijn qualiteit van voorzitter van het comité. Hoe bewonderde hij de wilskracht van zijn vrouw, aan wier gezicht niemand iets kon zien, - dat zij eigenlijk geen hart had, bedacht hij niet, en toch, dat was hoofdzakelijk de reden, dat zij zich zoo kalm kon toonen.

Een kwartier later waren de genoodigden en de damen in de ontvangstzaal bijeen. Ook Westra was er met zijn gezelschap, maar uit bescheidenheid hielden zij zich op den achtergrond, niet zonder een protest van oom Frans, die beweerde, dat zijn neef in de eerste rij vlak bij den minister hoorde te staan, want dat geen van al die heeren in hun deftige jassen en hooge hoeden en die damen in haar lichte, kleurige toiletten, zooveel tot opluistering van de tentoonstelling hadden bijgedragen, als hij met zijn uitvinding. Met een zacht lijntje wist men echter den weerbarstigen oom vrede te doen hebben met de plaatsen, die men had ingenomen.

Hoezeer zij zich ook op den achtergrond hielden, toch waren zij aanstonds opgemerkt door Lucie van Schalkwijk, die met haar moeder een plaatsje heel vooraan had ingenomen, en er zich allesbehalve gesticht over toonde, dat het gezelschap van een ondergeschikte haars vaders in de onthaalzaal was toegelaten. Maar wat het verwaande meisje het meest griefde en haar haat tegen den ingenieur nieuw voedsel gaf, was, dat Nelly van Deinse er in haar eenvoudig kleedje veel bekoorlijker en beminnelijker uitzag dan zij met al haar opschik. Men weet, dat wie zich aan iemands ijdelheid vergrijpt, maar zelden op vergiffenis heeft te hopen, - Lucie nu zou het haar nooit vergeven.

De op zachten toon gevoerde gesprekken verstomden, toen de minister van Waterstaat werd binnen geleid. Het zoo lang verbeide oogenblik was aangebroken. Er werd een open ruimte gevormd in den vorm van een halven cirkel; de minister, met den heer Van Schalkwijk aan zijn rechter- en den burgemeester aan zijn linkerhand, trad vooruit en hield een korte toespraak, waarin hij het nut van

tentoonstellingen betoogde en zijn beste wenschen uitsprak voor het welslagen van deze.

Mevrouw Van Schalkwijk en Lucie luisterden ademloos toe. Zou het komen, het gewichtige woord, waarop zij hoopten? Een oogenblik vreesden zij, dat haar verwachting zou worden teleurgesteld, maar zij vatten weer moed, toen de minister, na even gewacht en den kring rondgekeken te hebben, vervolgde:

'En nu, mijne heeren, mag ik niet eindigen, zonder mijn dank te hebben betuigd aan de industrieelen, die door hun inzendingen het houden dezer tentoonstelling hebben mogelijk gemaakt, mijn dank betuigd aan de mannen, die daartoe het initiatief hebben genomen en geen moeite of opoffering hebben geschroomd, met name aan den volijverigen voorzitter van het comité, den heer Van Schalkwijk, als industrieel zoo gunstig bekend.'

Zou dat alles zijn? vroeg mevrouw Van Schalkwijk zich af, uiterlijk kalm en glimlachend als altijd, maar inwendig in geweldige spanning en opgewondenheid. Neen, de minister had nog meer te zeggen, het kon niet anders zijn dan hetgeen zij zoo vurig verlangde.

'Als bewijs van belangstelling der regeering in deze tentoonstelling' - zoo besloot Zijne Excellentie - 'en als welverdiende hulde aan den man, die de ziel is dezer loffelijke onderneming, heb ik het genoegen u mee te deelen, dat het Hare Majesteit de koningin-regentes behaagd heeft, den heer Van Schalkwijk te benoemen tot ridder in de orde van Oranje-Nassau.'

Het was doodstil, toen de minister deze laatste woorden langzaam en met nadruk uitsprak; nu ze gesproken waren, werd het rumoerig in de zaal.

Van Schalkwijk verzocht met de hand stilte en betuigde met een enkel woord den minister zijn dank voor de hem te beurt gevallen onderscheiding, die hij verre was van te verwachten, een groot deel van de hem gebrachte hulde overbrengend aan zijn medeleden van het comiteit.

Mevrouw Van Schalkwijk dacht niet meer aan het gebeurde met Fred: haar man geridderd, dit denkbeeld, dat zij al zoo lang had gekoesterd, was thans verwezenlijkt. Met een betooverenden glimlach nam zij de gelukwenschen in ontvangst van de damen in haar omgeving, terwijl Lucie overmoedig in de richting van den ingenieur en diens gezelschap keek. Het was een triomf voor hare ijdelheid en hare eerzucht, wellicht nog het meest door de afgunst, die zij wel begreep dat de haar vader te beurt gevallen onderscheiding zou verwekken. Afgunst moge een leelijke trek zijn in de menschelijke natuur, een nog veel leelijker is het, zich te verkneukelen in de afgunst, die men uitlokt.

Maar Lucie vergiste zich toch, indien zij dit laatste gevoel bij den ingenieur aanwezig waande. Hij gunde Van Schalkwijk van harte diens ridderorde, en dit niet alleen, hij was ook van oordeel, dat de industrieel ze door al zijn bemoeiingen ten volle verdiend had.

Zijn oom Frans was echter van een ander gevoelen. 'Als iemand hier een ridderorde verdiend heeft, dan zijt gij het, Karel. Voorzitter zijn van een tentoonstellingscommissie is zoo'n heksenwerk niet, maar een uitvinding doen zooals die van u, daar is meer toe noodig. Enfin, uw dag zal ook wel eenmaal komen,' besloot de goede man, zijn neef op den schouder kloppend.

'We zullen het maar hopen, oom,' antwoordde de ingenieur lachend, 'ik heb er ook nog den tijd voor.'

Van Schalkwijk was met de hem ten deel gevallen onderscheiding niet zoo gelukkig als hij het zich zelf nauwelijks een paar uur geleden had voorgesteld. Dien avond

zouden de bladen melden, dat de heer Van Schalkwijk, voorzitter van het tentoonstellingscomité en lid der Provinciale Staten, benoemd was tot ridder in de orde van Oranje-Nassau, - en daaronder meende hij in vlammende letters het bericht te lezen, dat Fred van Schalkwijk een dief was.

XVI.

'Het zal een lieve avond zijn, Henri,' zei mevrouw Van Schalkwijk, met welgevallen naar het knoopsgat van haar man kijkend, waarin sedert een paar dagen het lintje der Oranje-Nassau-orde zichtbaar was.

'Een lieve avond.... ja,' antwoordde Van Schalkwijk, na een paar oogenblikken gewacht te hebben, als waren zijn gedachten elders. 'Ja, als alles goed afloopt.'

'Als alles goed afloopt?' herhaalde mevrouw verbaasd. 'Hoe heb ik het nu met u, Henri? Alles is naar onze wenschen, zelfs boven onze wenschen gegaan, zoodat er waarlijk geen reden is, thans kleinzielig bang te zijn. Uit handen van den minister hebt ge een ridderorde gekregen, die u door honderden benijd wordt. Uw inzending op de tentoonstelling heeft *furore* gemaakt en alle bladen hebben er van vol gestaan. Uwe uitvinding....'

'Die van Westra,' verbeterde van Schalkwijk.

'Goed, die van Westra,' hernam mevrouw, 'maar Westra is bij u in dienst, en de bladen hebben dan ook doen uitkomen, dat ze in uw fabriek vervaardigd is. Ik wilde maar zeggen, dat het een prachtige reclame is, wat gij trouwens al aanstonds aan de ingekomen bestellingen hebt kunnen merken. Me dunkt, dat we uiterst tevreden mogen zijn.'

'En dan die affaire met Fred?'

'Ja, daar komt gij elken keer op terug, maar is ze wel waard, dat gij daar zooveel gewicht aan hecht? Gij hebt het toch met zijn gewezen patroon weten te schikken, en voor het oogenblik is de jongen goed geborgen bij mijn broer.'

'Ik zou hem toch liever ergens anders gezien hebben, want ge weet zoo goed als ik, Louise, dat jonker Otto nu juist geen geschikte Mentor voor Fred is.'

'Een Mentor, nu ja,' hernam mevrouw een beetje wrevelig, 'maar we mogen toch blij zijn, dat die hem bij zich heeft willen nemen, tot we een betrekking voor Fred gevonden hebben. Thuis mocht Fred niet zijn, want dan had iedereen geweten, dat hij zijn betrekking kwijt was, en dan hadden wij allerlei onaangename en lastige vragen te beantwoorden gehad. Nu kraait er geen haan naar.'

'Maar met dat al blijft hij toch een dief,' zei Van Schalkwijk somber, 'en wat er van den jongen terecht moet komen, weet God. Hij is letterlijk onverschillig voor alles. Ik heb hem flink onder handen genomen, maar het scheen niet den minsten indruk op hem te maken, ja, hij durfde mij in mijn gezicht zeggen, dat het onze eigen schuld was, dat wij hem maar anders hadden moeten opvoeden. Dit weet ik wei: als hij nog eens zoo iets uithaalt, laat ik hem aan zijn lot over.'

'O, maar het zal wel een goede leer voor hem geweest zijn,' verzekerde mevrouw, die er echter niet bijvoegde, dat ze Fred in het geheim een flinke som gelds had toegestopt, evenals den jonker, die weer met zijn oud gebrek had te worstelen.

'Ik hoop het,' antwoordde Van Schalkwijk, 'maar veel vertrouwen heb ik er niet in: de jongen is door de wol geverfd.'

Er heerschte thans een oogenblik van onaangename stilte, die het eerst door mevrouw verbroken werd.

'Zal Willem het niet onaangenaam vinden, dat ge ook Westra geïnviteerd hebt?'

‘Dat geloof ik niet. Willem is boven zulk een kleinzieligheid verheven. En dan, ik kon er niet goed buiten. De burgemeester, de leden van het comiteit en verdere autoriteiten zijn genoodigd, en sloeg ik Westra over, dan zou het den schijn wekken, alsof ik den ingenieur wilde verstooten. Dat mag niet. Ik moet juist toonen, dat ik zijn verdiensten weet te waardeeren. Dat zal een goeden indruk maken, ook op Westra zelf, dien ik daardoor aan mij verbind. Hoe bescheiden hij ook is, hij zal het op prijs stellen, dat ik hem op één lijn plaats met de notabelen.’

‘Nu, ik voor mij heb er niet tegen,’ antwoordde mevrouw, ‘ofschoon wellicht de avond ook een teleurstelling voor Westra zal brengen.’

‘Een teleurstelling, hoe zoo?’

‘Wel, de officieele meedeeling van de verloving van Lucie met professor Van Deinse moet, dunkt mij, een minder aangenamen indruk op hem maken. Ge weet, dat hij Lucie niet kan uitstaan....’

‘Lucie hem, bedoelt ge,’ verbeterde Van Schalkwijk.

‘Nu ja dan, maar het komt vrij wel op hetzelfde neer, want het gevoel zal wel wederkeerig zijn. En met Willem staat hij ook niet op te besten voet. Ik wil maar zeggen, dat Westra daardoor in een min of meer scheeve positie komt. Er zal op het welzijn van bruid en bruidegom gedronken worden, en Westra zal zich daaraan niet kunnen onttrekken, terwijl het hem toch niet van harte zal gaan.’

‘Kom, kom, Westra is zoo niet. Gij en Lucie hebt hem altijd verkeerd beoordeeld. Het is een flinke, loyale jongen, en ik zou er veel voor willen geven, indien Fred maar half zoo was. Louise, weet ge wat wij doen moesten?’

'Nu?' vroeg mevrouw, hem verwonderd beziende.

'Wij moesten probeeren, Willem weer met zijn moeder en zuster te verzoenen:'

'Wat hebt gij daarmee op het oog?' vroeg zijn vrouw nog meer verwonderd.

'Dat zal ik u zeggen. Mevrouw Van Deinse is, zooals ik van Verhoek gehoord heb, een zeer gedistingeerde vrouw, en nu vind ik het wel een beetje stuitend, dat onze toekomstige schoonzoon zoo geheel en al met zijn moeder gebroken heeft. Dat brengt geen zegen aan.'

Van Schalkwijk had dit langzaam gezegd, terwijl hij in gedachten voor zich uitstaarde op het gebloemde tapijt. Indien men den nijveraar gevraagd had wat er in zijn binnenste omging, zou hij daar moeilijk een antwoord op hebben kunnen geven; maar dit ééne voelde hij, dat zijn zelfvertrouwen hem had begeven, dat er in hem iets gebroken was. Hij had zijn hoogsten wensch, zoo lang in het diepste geheim gekoesterd, vervuld gezien: hij was geridderd, en de bladen hadden eenparig gezegd, dat die onderscheiding wèl verdiend was, dat het ridderkruis geen edeler borst kon sieren dan de zijne. Zijn inzending op de tentoonstelling werd allerwegen geroemd, en de reeds ingekomen bestellingen bewezen, dat zijn fabriek een nieuwe vlucht zou nemen.... Toch kon hij niet in de opgetogenheid van zijn vrouw deelen. Hij was niet bijgeloovig, hij was zelfs niet bijzonder geloovig, en toch vreesde hij voor de toekomst. Anders vol vertrouwen, zag hij ze thans met vrees te gemoet, bevend voor hetgeen ze in haar schoot verborgen mocht houden.

Vol verbazing keek mevrouw Van Schalkwijk bij de laatste woorden haar man aan. Hoe kwam hij daar nu in eens op? Tot dusver had hij nooit getoond, op den zegen van Boven veel prijs te stellen. Van waar die verandering, en wat beoogde haar man eigenlijk?

'O, ik zou er niets tegen hebben, indien Willem met zijn moeder op goeden voet was,' antwoordde mevrouw, 'het was zelfs beter, maar ik zie niet in, wat wij daar eigenlijk mee te maken hebben.'

'Ik zal het u duidelijk maken,' hernam Van Schalkwijk. 'Indien door ons toedoen Willem en zijn moeder verzoend zijn, zullen wij mevrouw Van Deinse aan ons verplicht hebben, en daar zij veel op Westra vermag, zal zij dezen dan wel weten te overreden, bij mij te blijven. Anders ben ik bang hem weldra te verliezen, en dat zou voor mijn belangen zeer nadeelig zijn. Hebt ge me nu begrepen?'

'Jawel,' knikte mevrouw.

'En bovendien', vervolgde Van Schalkwijk, 'zou het mij ook zonder dat aangenaam zijn, indien de verhoudingen wat hartelijker werden. Daarom moeten we ook Westra wat meer dan tot dusver respecteeren. Hij is een jongen, die het verdient. Hoe meer ik hem leer kennen, hoe beter ik inzie, dat hij, bescheiden en zonder pretenties als hij is, veel verstandiger handelt dan wij in onze dwaze jacht naar klatergoud.'

Zóó had mevrouw Van Schalkwijk haar man nog nooit hooien spreken. Zij herkende hem dan ook niet meer in die woorden, maar met haar vrouwelijke scherpzinnigheid begreep ze, dat het beter was, daarover thans geen discussie te beginnen. Haar man was in een sombere, melancholische bui, denkelijk nog ten gevolge van de dolle streek van Fred, - dit was de eenige oplossing, die ze voor het oogenblik kon vinden.

'Kom, Henri,' zoo wekte ze hem op, 'denk nu liever aan het feest van van avond. Onze gasten verwachten een vroolijken gastheer, en ook voor Lucie en voor Willem zou het niet schoon zijn, indien u de vreugde bedierf door een afgetrokken gezicht.'

‘Nu, ik zal mijn best doen, maar ik zal blij zijn, als dat weer achter den rug is,’ besloot Van Schalkwijk met een zucht.

Mevrouw haalde even onwillig de schouders op; het tergde haar, die zich zoo opgeruimd en gelukkig voelde, dat haar man daarop door zijn onverklaarbare zwartgalligheid een schaduw wierp. Zij had er behoefte aan, een vroolijker gezicht tegenover zich te zien, en daarom verliet ze, onder het voorwendsel, dat ze nog het een en ander te beschikken had met het oog op het diner, de kamer.

Zij begaf zich naar die, waar Lucie zich in allerlei mooie toekomstdroomen vermeide. Het jonge meisje voelde zich thans volkomen gelukkig. Zij zou de vrouw worden van een professor, jong, knap en geëerd, die reeds een goede reputatie bezat en voor wien de schoonste toekomst openstond. En al was de heele stad al op de hoogte van deze heuglijke gebeurtenis, dien avond zou het gewichtige feit officieel ter kennis worden gebracht van een uitgelezen gezelschap. Dat streelde haar eerzucht en haar trots.

Karel Westra zou ook op het diner komen, had haar moeder haar gezegd. Van den eenen kant hinderde het haar wel een beetje, dat een ondergeschikte haars vaders met allerlei notabelen als gelijke mee aanzat, maar van den anderen kant verheugde het haar, dat de gehate ingenieur getuige zou moeten zijn van haar triomf.

Zij was geheel van deze gedachte vervuld, toen haar moeder binnenkwam. Met welgevallen zag deze op haar dochter neer, reeds niet meer denkend aan de zonderlinge houding van haar man, die niet in staat was, haar blijde opgewektheid voor langen tijd te verdrijven.

‘Ge ziet er lief uit, Lucie, ik twijfel niet, of uw verloofde zal u zóó graag zien.’

Lucie glimlachte. ‘Vindt u, mama? Nu, dat doet me genoegen.’

‘Papa heeft aan grootmoeder gevraagd, of ze geen zin had, bij het diner tegenwoordig te zijn.’

‘Grootmoeder!’ zei Lucie, haar dunne lippen spottend samentrekkend. ‘Zoo'n ouderwetsch mensch!’

‘Ze heeft er ook voor bedankt, zooals ik trouwens wel voorzien had. En nu zal Fine Verhoek haar een paar uren komen gezelschap houden.’

‘Weet die er van?’ vroeg Lucie levendig, met een boosaardige tinteling in haar oog.

‘Ik denk van wel. De heele stad weet het om zoo te zeggen. 't Is onbegrijpelijk, zoo gauw als zoo iets rond is.’

Lucie vond het prettig, dat Fine zoo dicht in de nabijheid zou zijn, dat ze de gelukwenschen als het ware zou kunnen hooren. Ze zou stellig bersten van jaloezie!

‘Grootmoeder schijnt veel met Fine op te hebben,’ zei Lucie met een medelijdend glimlachje.

‘Och ja, 't meisje begrijpt niets van de wereld en luistert met engelachtig geduld naar de zedelessen van de oude vrouw. Voor 't overige is ze niet kwaad en heeft een goed hart.’

‘Dat kan zijn,’ antwoordde Lucie, ‘maar ik weet zeker, dat ze 't mij niet gunt, dat ik met Willem zal trouwen.’

‘Dat denkt u nu maar, Lucie, omdat ge tegen 't meisje vooringenomen zijt.’

‘Symphatiseert u dan met haar?’

‘Symphatiseeren is het woord niet, maar dat neemt niet weg, dat ge toch ook moet erkennen wat ze goeds heeft. Maar laten we daar verder niet over spreken. Wij zijn een heel ander slag menschen, met andere wenschen, ander begrippen andere ideeën en kunnen haar evenmin begrijpen als zij ons.’ Op haar horloge ziende, vervolgde

ze: ‘Nu moet ik u alleen laten, want ik moet bij het klaarzetten der tafel tegenwoordig zijn en er het oog op houden, dat ieder zijn plaats krijgt naar rang, stand en ouderdom. Over een half uur zal Willem wel hier zijn, en die zal u dan verder wel gezelschap houden. Het klinkt toch maar goed: professor doctor Willem van Deinse.’

Met welgevallen luisterde mevrouw naar den klank van haar stem, toen ze langzaam die woorden uitsprak. En toen ze de kamer verlaten had, herhaalde ze die woorden nog eens bij zich zelf, terwijl Lucie in een notitieboekje al vast de namen opteekende van kennissen en vriendinnen, die haar op het oogenblik invielen, aan wie zij een verlovingskaart zou sturen met gouden randen.

(*Wordt vervolgd.*)

De flamingo.

Op den warmen zomerdag is een lauwe halfdonkere nacht gevolgd. Het loopt zachtjes aan naar den morgen en de koelte, die van het water opstijgt, wekt al het gedierte tot nieuw leven. Overal in het rond komt er beweging; het luide, meermalen herhaalde gekwaak van een eend, van bedrijvig vleugelgeklepper vergezeld, het schorre geroep van moeras- en watervogels weerklinken van den tegenovergestelden oever. Dan hooren wij in de verte de bulderende stem van den koning der dieren en, als de echo daarvan, het geloei der groote herkauwers.

Weer wordt het stil; slechts nu en dan vernemen wij het ‘hoehoe’ van den uil, den schreeuw van een meeuw of den trompetgalm van een kraanvogel. Nu echter treffen ons oor geluiden, zoo wonderlijk en akelig te gelijk, dat wij ze den fraaigeveerden pauw haast niet durven toeschrijven; en als opgeschrikt kraait een kalkoensche haan, laat een duifje haar schril gekir hooren en vermengen zich daarmee tal van knorrende, blatende of brullende tonen. De honden worden wakker; hun geblaf en gehuil overstemt in het eerst alle andere stemmen, tot ook die bedaren en met de toenemende nachtkoelte alles weer stil wordt. In het halfdonker zien wij lichte gestalten over den waterspiegel heen en weer schuiven, tot zij staan blijven en alles roerloos verstomt.

Bij het eerste morgenschemeren hervat de pauw opnieuw zijn geschreeuw, en als antwoord daarop weerklinkt het gruwzame lachen der hyena's, het gehuil van andere groote en kleine roofdieren en het geblaf der honden; dan beginnen de hanen te kraaien, andere hoenderachtige vogels te kakelen; de gillende kreten van groote papegaaien klinken ver in het rond en overal om ons heen wordt het levendig. In de toppen der boomen worden de spreeuwen, in het boschje de musschen luidruchtig en van den nabijgelegen woudzoom vernemen wij het trommelen van den specht.

Een eendenzwerm schiet over de nog donkere watervlakte op, en eensklaps komt er ook beweging in de groote witte punten, die daarop schenen te drijven: flamingo's, zwanen, ganzen op het water en reigers, ooievaars, kraanvogels aan den oever ontwaken, schudden de vleugels en stappen of zwemmen bedachtzaam heen en weer. De tot hiertoe eenzaam schijnende waterspiegel is plotseling met ontelbare gestalten verlevendigd, en op eens aanschouwen wij een tafereel, zoo zeldzaam mooi als de teekenstift van een kunstenaar het nauwelijks vermag weer te geven.

Na het lezen van het bovenstaande zal de lezer allicht denken dat wij hem een tafereel uit de keerkringslanden hebben willen schilderen; om het boven geschetste schouwspel zelf te genieten hoeft hij echter niet zoo ver van huis te gaan; hij kan hetzelfde waarnemen in een gewone diergaarde; en daarmee is meteen de hooge

vlucht geteekend, die de natuurwaarneming in de laatste tientallen jaren genomen heeft.

Wel lazen wij in onze jeugd al met verukking de schilderingen van reizigers, die uitheemsche dieren in hun vaderland, tusschen de keerkringen bij voorbeeld, konden bestudeeren, en wij herinneren ons de opgetogenheid, waarmee wij de soms gebrekkige afbeeldingen van een schoolboekje over de natuurlijke historie doorbladerden, de weetgierigheid, waarmee wij de beschrijvingen volgden om met het leven van die wonderlijke beesten bekend te worden. Maar welke vorderingen zijn sedert op dit gebied, evenals op elk ander terrein der navorsching gemaakt! Talrijke wetenschappelijke mannen zijn tot in de afgelegenste wildernissen van alle werelddeelen doorgedrongen en hebben ons vertrouwbare berichten omtrent het leven en doen, de ontwikkeling en de bijzondere eigenaardigheden der dieren overgebracht. Onze schoolboeken wemelen nu niet meer zooals vroeger van onjuistheden, en - wat meer is - wij hebben tegenwoordig herhaaldelijk gelegenheid de meedeelingen der reizigers als met onze eigen oogen te controleeren.

De dierentuinen - en daaronder mogen *Artis* te Amsterdam en de Rotterdamsche diergaarde

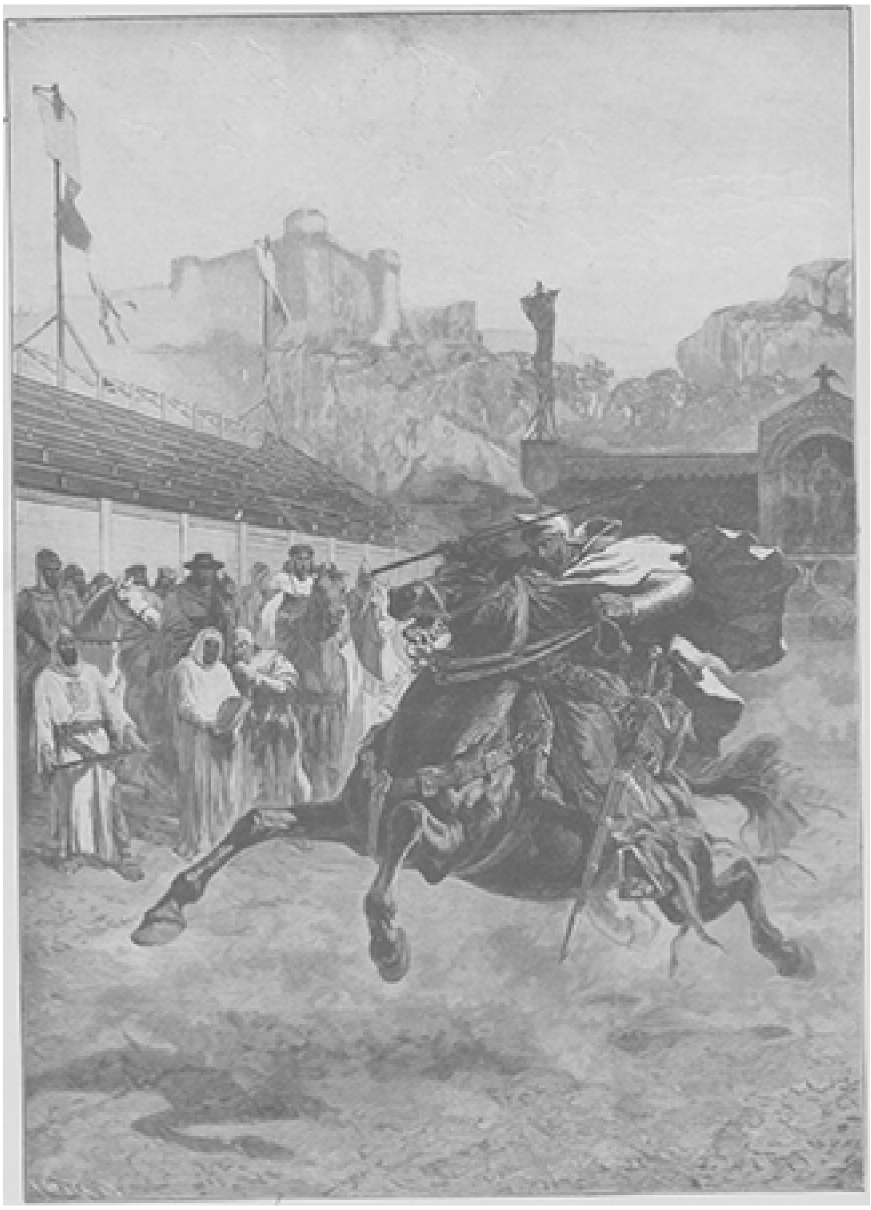

KAREL VAN ANJOU TE BORDEAUX, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RAMON TUSQUETS.

met eere genoemd worden - telen thans reeds talrijke soorten van uitheemsche dieren, en daarmee gaat hand aan hand de inburgering van die dikwijls nuttige, altijd merkwaardige vreemdelingen, van het buiten-Europeesche wild af tot de bevolking van meren en stroomen, van de kippenhokken en duiventillen tot de volières en kamerkooien toe.

Dergelijke overwegingen dringen zich onwillekeurig bij ons op, als wij een dierentafereel voor ons krijgen als dat in dit nummer, waarop wij de flamingo's in hun natuurlijke omgeving naar het leven zien weergegeven.

De flamingo maakt in de eerste plaats aanspraak op onze belangstelling wegens zijn lang betwiste indeeling in de vogelenwereld. Eerst in den jongsten tijd is namelijk door de nauwkeurige onderzoekingen der vogelkundigen bewezen, dat hij niet, zooals vroeger werd aangenomen, tot de zwemvogels, maar tot de moerasvogels of steltloopers behoort, zoodat hij met de ooievaars en ibissen is verwant, hoezeer ook de bouw van zijn snavel en pooten en het voedsel, dat hij gebruikt, daarmee in strijd schijnen.

EEN TROEP FLAMINGO'S, NAAR DE TEEKENING VAN G. MÜTZEL.

Voor den leek is de flamingo op het eerste gezicht een wonderlijk beest. De romp en de zwempooten lijken op die van een gans, de lange pooten en de hals daarentegen doen denken aan den ooievaar en den reiger, met dit onderscheid alleen dat de nek van den flamingo nog langer en buigzamer is. De snavel lijkt op dien van een eend en evenals deze scharrelt

ook de flamingo er mee in het slijk, met dit verschil dat hij, den kop omwendend, de bovenste helft van den snavel op den grond neerlegt en zoo snaterend allerlei kleine waterdiertjes, wormen, weekdieren, schaaldieren, ook vischjes en plantenvoedsel opslokt. Zijn veeren zijn wit, met een prachtige rooskleurige tint, roode bovenvleugels en zwarte vlerken. Het is een kolossale en sierlijke vogel en in diergaarden, waar men er een heelen troepvan bijeen heeft, vormen ze een wezenlijk sieraad.

Men kent vijf soorten van flamingo's, die in Afrika, Azië, Amerika en het warme gedeelte van Europa thuishooren, van welke laatste nu en dan een enkel exemplaar tot naar Middel-Europa komt overgevlogen.

Men ziet ze voornamelijk in ondiep zout en brak water, op zandbanken, vlakke koraalriffen, aan lagunen, verslijkte riviermondingen en in de moerassen der natron- en zoutmeren, zoo mogelijk altijd op plekken, die hun veroorloven ver in het rond te zien en waar dus geen hooge rietbosschen hun het gezicht belemmeren.

Ondanks hun schuwheid vindt men ze, waar zij zich veilig voelen, zelfs in de nabijheid van visscherschuiten, ja in Alexandrië tot dicht langs de spoorbaan, die een heel eind door de lagunen loopt. Zoodra zij echter eenmaal achtervolgd zijn, trekken zij zich in ontoegankelijke moerassen terug. Zij overnachten op vochtige plekken te midden van wateren en moerassen, waar zij soms met vele honderden bijeenkomen, om 's morgens in geregelde vluchten hun aas te gaan zoeken.

Men beweert dat Arabische visschers ze heel gemakkelijk vangen, want na bestelling moet men er op de markt te Damiate aanstonds een menigte kunnen krijgen.

Wie ooit een gezelschap van duizenden flamingo's bijeen gezien heeft, die stemt in met de opgetogenheid van allen, wien het gegeven was, dat schouwspel te genieten.

Wanneer men des morgens van Cagliari uit in de richting der meren kijkt, dus schildert het de natuurvorscher Cetti, dan schijnen die door een dijk van roode tegels omgeven of men meent er een menigte roode bladen op te zien drijven. Het zijn de flamingo's die daar bij duizenden op rijen staan en door hun rozeroode vleugels dit gezichtsbedrog bewerken. Met schooner kleuren tooide zich nooit de godin van den morgen; de rozentuinen van Paestus waren niet schitterender dan de tooi, dien de flamingo op zijn vleugelen draagt. Het is een levendig brandend rozerood, een rood van pas ontloken rozen. De Grieken gaven den vogel zijn naam naar deze kleur van de dekveeren der vleugels; de Romeinen behielden de benaming en de Franschen hadden zeker ook niets anders dan het vlammende rood in 't oog, toen zij den vogel *flamant* noemden.

De eerste indruk, dien de flamingo's op mij maakten, schrijft de vermaarde natuuronderzoeker Brehm, zal mij onvergetelijk blijven. Ik overschouwde het groote Mensaleh-meer en zag duizenden en duizenden vogels, letterlijk honderdduizenden. Het oog bleef echter rusten op een lange vuurlinie van wonderbare, onbeschrijfelijke pracht. Het zonlicht speelde met de verblindend wit en rozerood gevederde dieren, die deze lijn vormden, en de heerlijke kleuren werden levend. Door het een of ander verschrikt, vloog de massa op; uit de verwarde mengeling, uit de levende rozen ordende zich een lange trein in den wigvorm der kraanvogels en nu trok de vuurlijn langs den blauwen hemel voort. Het was een verrukkelijke aanblik! Langzaam aan lieten zij zich weer zinken en stelden zich opnieuw in hun gewone manier op, zoodat men weer meenen moest een talrijk troepencorps voor zich te hebben. Door den verrekijker bemerkt men dat de flamingo's geen lijn vormen in den strengen zin van het woord, maar onregelmatig naast elkaar staan; op grooten afstand gezien, maken

zij evenwel steeds de vertooning van een welgeordend leger. De Singaleezen noemen hun flamingo's ‘Engelsche-soldatenvogels,’ de Zuidafrikanen gewoonweg ‘soldaten’; ja Von Humboldt verhaalt ons, dat de inwoners van Angosturas op zekeren dag kort na de stichting der stad in de grootste verslagenheid gedompeld werden, toen zij in de richting van het zuiden zwermen reigers en ‘soldatenvogels’ gewaar werden. Zij waanden zich met een aanval der Indianen bedreigd, en ofschoon enkele lui, die met het gezichtsbedrog bekend waren, de zaak ophelderden, kwam het volk niet tot bedaren vóór de vogels zich in de lucht verhieven en naar de monding van den Orinoco koers zetten.

Dergelijke troepen vermijden bijna angstig plaatsen te naderen, waar hun eenig gevaar zou kunnen dreigen. Zij visschen in open wateren, die hun van alle zijden het gezicht vrij laten en wachten zich vooral voor rietbosschen. Voor een boot, die op hen toekomt, gaan ze steeds van verre uit den weg; over het algemeen schrikt al wat vreemd is hen af, en daarom is het niet gemakkelijk hen in de vrije natuur te bespieden.

Men ziet ze dagelijks, zonder zich een juist denkbeeld van hun levenswijze te kunnen maken, daar het alleen met behulp van een goeden verrekijker mogelijk is, hen waar te nemen. Gewoonlijk staan ze tot boven het hielgewricht in het water; zelden betreden zij duinen of zandeilandjes, allerminst wanneer die eenigszins bewassen zijn. Zoowel in het water als op het land nemen zij de zonderlingste houdingen aan. De lange hals wordt, wonderlijk ineengekronkeld, voor de borst gelegd, de kop dan op den rug gebogen en onder de schouderveeren van den vogel verborgen. De eene poot draagt daarbij geregeld den last van het heele lichaam, terwijl de andere òf schuin naar achteren gestrekt òf samengevouwen tegen den buik opgetrokken wordt. In deze houding is de flamingo gewoon, zijn nachtrust te genieten. Is hij goed wakker, dan wordt de hals gewoonlijk op de manier der reigers S-vormig samengebogen, zoodat de kop dicht over den nek komt te staan. Alleen als de fllamingo verschrikt of door het een of ander verrast wordt, heft hij zijn kop zoo hoog op als de lange hals dit gedoogt.

Visschend waadt hij door het water en buigt daarbij den langen hals zoo diep, dat de kop met de pooten op één lijn komt en de snavel, de bovensnavel nog wel, in het slijk kan gedrukt worden. Op deze wijze onderzoekt hij den bodem van het water, beweegt zich daarbij met kleine schreden voor- en achterwaarts en doet den snavel afwisselend open en dicht onder een daarmee gepaard gaande beweging der tong. Met zijn fijn gevoel weet hij zoo alles, wat hem in den snavel komt, te onderzoeken en er het eetbare uit te kiezen, terwijl hij door het getrippel met de pooten tegelijk de waterdiertjes, waarmee hij zich voedt, opjaagt.

De vlucht van den flamingo schijnt heel licht, als hij eenmaal opgevlogen is. De vrij snelle vleugelslagen brengen een geluid voort zooals men dat bij eenden en ganzen waarneemt; maar wanneer een heele troep te gelijk opvliegt, dan moet dat een gedruisch veroorzaken als van een verren donder. Zijn stem is allesbehalve welluidend en bestaat enkel uit een moeilijk uitgestooten gekrijsch.

Een heel eigenaardige manier heeft de flamingo om zijn eieren uit te broeien; hij maakt namelijk een nest, dat uit een kegelvormigen hoop slijk bestaat, met de pooten bijeengescharreld, en zoo hoog opgeworpen dat de vogel er als een ruiter te paard op zitten kan, terwijl de pooten er aan weerszijden bij neerhangen. Het wijfje legt twee eieren en broedt met het mannetje om beurten zoo wat een maand lang.

De jacht op den flamingo vereischt bijzondere omzichtigheid. Bij dag laten de schuwe dieren den jager zelfs niet op een geweerschot afstands naderen; bij het zoeken van aas houden steeds verscheidene ouden de wacht en waarschuwen den

troep bij de nadering van eenig gevaar. Des nachts laten zij zich echter makkelijker bereiken, en de Arabieren vertellen dat zij er een eenvoudig kunstje op weten om ze machtig te worden. Men spant namelijk des nachts tusschen twee barken gewone vischnetten en zeilt daarmee tusschen een troep flamingo's door. De verschrikte dieren vliegen op, verwikkelen zich in de netten en worden daaruit door de bootslieden losgemaakt. Op die wijze vangt men er soms vijftig en meer te gelijk uit één troep.

Een nog merkwaardiger manier hebben de visschers aan het Mensalehmeer om de flamingo's meester te worden. Nadat zij door lange waarnemingen de slaapplaats van een troep hebben uitgevonden, naderen zij die 's nachts behoedzaam op een vlot, uit rietstengels vervaardigd en trachtten dan den wachthebbenden flamingo te ontdekken. Deze staat namelijk rechtop, terwijl de anderen met den kop onder de vleugelen slapen. Een der visschers zwemt en kruipt half door, half over het water, gedekt door een bundeltje rietgras, dat hij voor zich uitgestrekt houdt, op den schildwacht toe, pakt hem schielijk beet, drukt zijn kop onder wateren draait hem den hals om; de overige vogels laten zich dan in hun slaap licht op dezelfde wijze vatten en de visschers grijpen er natuurlijk zooveel als zij maar krijgen kunnen, die zij aan een lang touw vastbinden.

Op de markten der steden in Noord-Egypte vindt men den fraaien vogel dikwijls bij dozijnen, daar zijn vleesch als wildbraad zeer gezocht is. De oude schrijvers verhalen dat de Romeinen in het bijzonder de tong en de hersenen zeer hoog schatten en van het laatste heele schotels opdischten.

In de gevangenschap laat de flamingo zich met gekookte rijst, geweekt koren of brood voeden, waarbij echter altijd eenig dierlijk voedsel moet gevoegd worden. Krijgen zij van dit laatste te weinig, dan verliezen hun veeren langzamerhand de mooie rozekleur, die den vogel juist tot een sieraad van onze dierentuinen maakt.

De geloovige zielen als doopborgen.
Vertelling.
(*Slot.*)

De goede moeder had er geen flauw begrip van wat er aan de hand was, maar schreef die vriendelijkheid op rekening van deelneming in haar lot en was daarover innig getroost.

Den volgenden morgen kwam er een liefdezuster het armelijk huisje binnen.

Verwonderd keek de weduwe haar aan en zei: ‘Ik gevoel mij niet zoo erg ziek....’

Maar de eerwaarde zuster antwoordde: ‘ik kom ook eigenlijk niet om u te verplegen, maar met een blijde boodschap vanwege mijnheer pastoor en den burgemeester.’

Verrast keek de moeder op, maar de liefdezuster vervolgde: ‘Gij moogt u echter niet opwinden; wat ik u heb mede te deelen is niet anders dan goed en aangenaam. Belooft ge mij dus, u heel, heel bedaard te houden?’

Toen zij die verzekering ontvangen had, begon zij te vertellen:

‘De gemeenteraad heeft besloten, dat, als de stad den twintigduizendsten inwoner zou tellen, er feest zou gevierd worden. Er werd bepaald, dat, als de nieuwgeborene, die de 20000 precies vol maakt, tot een arme familie zou behooren, hem uit de gemeentekas een peetgeschenk zou gegeven worden. Behoorde het kind aan een vermogende familie, dan zou daarvoor een ander passend aandenken in de plaats komen. En hoort en ziet nu eens, hoe goed de lieve God het met u voor heeft en breng Hem duizendwerf lof en dank daarvoor. De kleine heiden, die daar voor u in zijn wiegje ligt en nog maar eenige uren oud is: hij is de gelukkige twintigduizendste!’

In de hoogste spanning had de gelukkige moeder naar de eerwaarde zuster geluisterd. Thans zonk zij met een half-onderdrukten uitroep van vreugde, de handen een oogenblik sprakeloos ten hemel geheven, in de kussens terug.

Verschrikt boog de zuster zich over haar heen, maar de moeder van den kleinen Leonard weerde haar af en sprak:

‘Dit geluk heeft mij geen kwaad gedaan, ik ben alleen maar verrast. O, Gode zij lof en dank en de geloovige zielen duizend- en duizend maal! Maar - hoe is dat mogelijk...’

‘Ja, begrijp eens, beste vrouw,’ verhaalde de zuster verder, zelve ook gelukkig, dat zij de geluksbode mocht zijn, ‘het hing aan een haartje, zooals mijnheer de pastoor zei. Wanneer

gij uw kind gisterenmorgen op 't stadhuis hadt aangegeven, dan zou de kleine Leonard het nummer 19.999 hebben gekregen en het buitenkansje uw neus voorbij zijn gegaan. Dus trof dit nommer het kind eener bekende familie, die de giften der stad noch behoefde, noch verdiende, zooals de heeren zeiden, des te minder, daar, zoo men zegt, die familie door zooveel mogelijk de geboorte-aangifte op de lange baan te schuiven letterlijk speculeerde op het cijfer van 20.000, daar zij door een neef, die lid van den gemeenteraad is, heimelijk kennis van de zaak gekregen had. En toen nu in den namiddag uwe Bertha kwam, om het nieuwe broertje aan te geven, toen trof zij het juist, en op het heele stadhuis, heeft pastoor mij verteld, was alles in zijn nopjes, dat u dit groot geluk te beurt gevallen is, want u gunt het iedereen in heel de stad van ganscher harte.'

'Dat hebben de arme geloovige zielen voor mij door hun gebed verkregen,' sprak de moeder diep ontroerd, 'ik heb Bertha gisteren vóór den middag reeds bevolen naar het stadhuis te gaan, zoodra zij uit school kwam. Maar zij moest eerst nog aan een arm kind den catechismus leeren en wel juist betreffende het gebed aan de geloovige zielen in het vagevuur; zoo werd zij dus opgehouden om vóór twaalven het geboortebewijs heen te brèngen en wilde het toeval - of liever de goddelijke Voorzienigheid - dat zij er eerst 's namiddags kwam. Neen, dat is geen toeval geweest, dat heeft de lieve God voor ons, onwaardigen, gedaan. O, hoe dankbaar zal ik Hem al mijn leven zijn! Nu zijn wij zeker toch in zooverre geholpen, totdat ik weder iets met werken kan verdienen.'

'Ja, maar ik ben nog niet ten einde,' vervolgde de liefdezuster. 'Van middag wordt de kleine gedoopt, om drie uur, en namens de stad neemt mijnheer de burgemeester het peterschap op zich....'

'In 's hemels naam, wat zegt u daar, zuster?!' riep de moeder, maar de zuster vervolgde: 'tot peet heeft zich aangeboden de schoonmoeder van den burgemeester, mevrouw Von Woerden, de vrouw van den handelsraad, als ge dat goed vindt....'

'Als ik dat goed vind!' riep de gelukkige vrouw uit, opnieuw heur handen vouwend en tot God opheffend, 'of ik dat goed vind! O, God, welke plaatsvervangers hebben de geloovige zielen mij gezonden! Ik heb haar aan mijn arm wormpje tot doopborgen gegeven, omdat ik anders niemand ter wereld zou gevonden hebben, en nu willen twee der aanzienlijkste personen uit deze stad het kind ten doop houden.... Ik weet niet of ik waak of droom! Zuster, is het dan inderdaad waar, ben ik klaar wakker?'

'Ja zeker, zijt gij wakker,' antwoordde deze lachend. 'Doch mij dunkt, wij moeten zorgen de gasten van middag waardig te ontvangen. Natuurlijk moeten de broertjes en zusjes van den gelukkigen twintigduizendste hun Zondagsche pakje aantrekken.'

Op dit oogenblik werd er geklopt en de vrouw van den burgemeester - aan onze lezers reeds bekend - kwam binnen en begroette en feliciteerde de moeder, die haast heur bezinning verloor, allerhartelijkst.

Zij zeide: 'Mijn man en moeder zenden mij hierheen; ik moet namelijk den doopeling dragen en nu wou ik hem eerst eens zien. De doopjurk en wat er verder bij behoort, om den jongen eereburger der stad waardig in Gods huis binnen te leiden, zal ik wel bezorgen.' Dit zeggende, boog zij zich over het sluimerende wichtje.

'Als dat kind eens besefte, welk een vreugde het de stad, den leden van den raad en vooral mijn man heeft bereid!' schertste de burgemeestersvrouw.

‘Ach, en welke zorgen heb ik gehad sedert den dood van mijn man juist om dit arme wurmpje!’ sprak zachtkens de moeder, ‘Godalleen weet, hoe onmetelijk groot de weldaad is, welke Hij mij bewijst.’

Nog vóór het middag werd, was er voor moeder en huisgezin een brave noodhulp aangeschaft, die voor de kinderen een middagmaal kookte, dat een viervoudig feestelijk karakter droeg, naar aller meening.

‘Gij zult het nu wel kunnen stellen,’ zei de vrouw van den burgemeester tot de moeder, ‘de stad geeft aan uw kleine vijfhonderd mark als peetgeschenk.’ Dat zij zelve de noodhulp had besteld en betaalde, daarvan repte zij geen woord; ook zweeg zij over de andere ‘kleinigheden,’ welke zij voor de kinderen had meegebracht.

De doop geschiedde met alle pracht en luister; de halve stad liep uit om getuige van de groote gebeurtenis te zijn, hoe de twintigduizendste medeburger naar de kerk werd gedragen, om daar van een heiden een kind Gods te worden. Het was ook allerplechtigst. De burgemeester in prachtgewaad en met de ambtsketen omhangen, was vergezeld door de wethouders en eenige leden van den raad en ging voorop; daarna kwamen zijne vrouw en schoonmoeder, beiden in groot toilet, 't gold immers de eer der stad; vooral de peet, mevrouw van den handelsraad, schitterde van diamanten, maar bijna nog meer van genoegen. Want bij al haren rijkdom bezat zij een gevoelig hart voor hare evennaasten, en zij had er ontzaglijk veel pleizier in, dat dit feest te gelijker tijd een weldaad en hulp was voor eene arme, maar waardige weduwe met haar kinderen. En toen het hoofd der stad en mevrouw van den handelsraad hunne machtige en rijke handen op het hoofd van den doopeling legden en in zijnen naam de geloofsbelijdenis, de gelofte van trouw en de belofte aflegden, om, zoo noodig, bij den doopeling de plaats van vader en moeder te bekleeden in tijdelijke en vooral in geestelijke aangelegenheden, toen was het beiden ernstig gemeend uit den grond huns harten.

De arme zielen hadden inderdaad geen betere doopborgen kunnen zenden.

Na afloop der plechtigheid ging men - en wel deftig te voet, zooals het bij zulk een tocht betaamt - weder terug naar de armzalige woning der gelukkige moeder van den twintigduizendste. Het kleine kamertje kon haast al die voorname bezoekers niet bergen. Deze bleven dan ook maar kort, maar vertrokken toch niet alvorens met echte Champagne op het welzijn van den doopeling en zijner brave moeder te hebben gedronken, en toen zij weg waren, lachten de broertjes en zusjes van het gedoopte broertje meer dan gewoonlijk en konden maar niet tot bedaren komen. Geen wonder! de heeren hadden hun ook van den zoeten wijn te drinken gegeven en - dat had natuurlijk gesmaakt....

Deze dag had een kentering ten goede voor de arme weduwe en hare kinderen gebracht. Behalve het peetgeschenk der stad, dat uit vijf en twintig gouden dubbele kronen bestond, had mevrouw van den handelsraad nog driehonderd mark in 't bakerpak van den doopeling gestopt en de burgemeester en de andere heeren hadden zich ook niet onbetuigd gelaten, zoodat de duizend bijna vol was.

Een klein gedeelte van die som werd voor het allernoodzakelijkste besteed, het overige werd terstond op de spaarbank gebracht voor lateren tijd of verlegenheid. En nog beter dan dat geld, was hetgeen het briefje ten gevolge had, waarop de arme weduwe haar kind bij den burgerlijken stand had aangegeven. Het fraaie, haast mannelijke schrift was, zooals wij reeds vertelden, destijds door den burgemeester bewonderd. Zijne vrouw deelde hem mede, dat de arme moeder haar gezegd had langen tijd op een kantoor te hebben geschreven. En zoo gebeurde het dat men haar eene betrekking bezorgde als bewaarster en oppasseres der stedelijke verzameling

van oudheden, kunstwerken en voorwerpen van nijverheid, die haar een bescheiden, regelmatig inkomen gaf met genot van vrije woning.

Het bericht van den doop des twintigduizendsten deed de ronde in de dagbladen en kwam ook ter oore van de hooge personages in de hoofdstad. En de hoop en verwachting der vroede vaderen, van den burgemeester en der geheele stad werd spoedig vervuld. Eerst kwam onverwachts de kroonprins met zijne gemalin op zekeren dag de stad bezoeken en verbleef er een paar uren; dat was het morgenrood. Daarna ging de zon der koninklijke genade in al hare glorie op. Eenigen tijd later kwam de officieele tijding, dat Hunne Majesteiten de stad met haar bezoek zouden vereeren.

Weken achtereen duurden de voorbereidingen en de stad overtrof al hare zusteren in het koninkrijk in pracht van versieringen, in gejubel en vreugde bij den intocht van het koninklijk paar.

En toen gebeurde het, dat de koning den burgemeester, die hem begroette, terstond beteekenisvol aansprak met den titel ‘opperburgemeester’; en daar de vader des lands in zulke dingen zich niet kan verspreken of vergissen, was daardoor de verhooging in rang voltrokken; drie dagen later stond de benoeming in het Staatsblad. Die goede mevrouw van den handelsraad Von Woerden kon haar trots en blijdschap haast niet verbergen, zoo dikwijls zij hare dochter hoorde toespreken als ‘mevrouw de opper-burgemeester.’

Hunne Majesteiten zagen ook de moeder van Leonard den twintigduizendste, bij gelegenheid dat zij het museum bezichtigden. De koningin vroeg minzaam naar de gezondheid van den kleine en ook de koning voegde er bij, dat, als de jongen zoo voortging om de stad eer aan te doen, er iets goeds uit hem zou groeien.

Thans is de kleine Leonard een groote student en verschaft zijn moeder, broers en zusters veel genoegen en strekt de stad tot eer. Hij is reeds eenmaal als primus (de eerste van zijn klas) in de stad waar hij studeert, den koning voorgesteld. Hij wil priester worden en naar alle waarschijnlijkheid blijft hij bij dat plan. Waar hij vooral in uitmunt, dat is zijn diepe, groote godsvrucht tot de geloovige zielen in het vagevuur. Dat heeft zijn lieve moeder hem ingeprent, die, als 't Gode behaagt, hare overige levensdagen eens moge doorbrengen bij hem, wanneer hij als zielzorger op een stille pastorij zijn geestelijke bediening zal uitoefenen. Zijn broers en zusters zijn allen braaf en 't gaat hun goed - zoolang zij vlijtig en spaarzaam zijn, maar dat zullen zij wel blijven.

En mijnheer de opper-burgemeester heeft reeds sedert lang een ridderorde in zijn knoopsgat; overigens imponeert hij daarmede zijn schoonmoeder, mevrouw de handelsraad, niet heel erg, want ook zij heeft wegens haar weldadig streven sedert eenigen tijd een ordelintje van den koning gekregen.

Bij de Platen.

Geweldige jagers. -

Al beoefenen deze jagers de jacht niet voor eigen rekening, men hoeft niet te vragen of zij er zich ook met lust en ijver op toeleggen. Niet de begeerte naar buit drijft hen, 't is echte, pure jachtlust. De jacht is hun lust en leven.

Gelukkig de jager, die een paar dergelijke helpers in zijn dienst heeft! Maar ook voor den kalmen toeschouwer is het een genot, de prachtige beesten te zien. Zie eens die schrandere koppen, die lenige buigingen van het lijf, die glanzende, sierlijk geteekende huid, die levendig opgewipte staarten. 't Is het sprekendste beeld van den

jachtlust, dat de bekende dierenteekenaar Specht ons hier in volle levenspracht te aanschouwen geeft.

Karel van Anjou te Bordeaux. -

Het was op den 1n Juni 1283. Geheel Bordeaux verkeerde in een toestand van opgewondenheid, want op dien dag zou daar het tweegevecht gehouden worden, waartoe Karel van Anjou zijn verbitterden tegenstander, den zegevierenden Pedro III van Arragon, had uitgedaagd.

De aanleiding tot dit merkwaardig duel was de volgende. Karel van Anjou, een broeder van den Franschen koning Lodewijk IX den Heilige, wist, gebruik makend van de verwarring, in Italië gesticht door de veete tusschen Welfen en Gibellijnen, de koningskroon van Napels en Sicilië te verwerven. Nadat koning Manfredo in 1266 den dood had gevonden in den slag bij Benevento, en Konradijn, de laatste der Hohenstaufen, in 1268 te Napels was terechtgesteld, was Karel onbeperkt meester van het land, dat hij met ijzeren vuist regeerde.

Op het eiland Sicilië stak weldra de ontevredenheid het hoofd op, en toen Karel, die, als eenmaal de Noorman Robert Guiscard, van een verovering van Byzantium droomde, het volk steeds zwaarder lasten oplegde, brak

in 1282 een oproer uit, in de geschiedenis onder den naam van Siciliaansche Vesper bekend, dat te Palermo begon en zich over het geheele eiland uitbreidde. Een poging van Karel om den opstand te dempen, stuitte af op den heldhaftigen tegenstand van Messina. Pedro III van Arragon, in de vrouwelijke linie een afstammeling van het geslacht der Hohenstaufen, werd nu door de Sicilianen als hun koning gehuldigd.

Karel van Anjou daagde thans den Arragonees uit tot een tweegevecht, waarbij persoonlijke dapperheid over de heerschappij in Italië zou beslissen. Pedro III nam de uitnoodiging aan en twaalf ridders stelden als scheidsrechters de voorwaarden vast, terwijl Bordeaux als de kampplaats werd aangewezen. Ieder der beide strijders mocht honderd ridders meebrengen.

HET BEELD DER H. GERTRUDIS OP DE GERTRAUDTENBRÜCKE TE BERLIJN.

Karel begaf zich het eerst naar Bordeaux, om, zooals hij voorgaf, alle maatregelen te nemen, opdat het steekspel zoo schitterend mogelijk zou plaats hebben. Maar in werkelijkheid beoogde hij heel iets anders, waaromtrent Pedro van Arragon gelukkig bijtijds werd ingelicht.

Toen de laatste van Sicilië naar Arragon kwam, vernam hij, dat Karel in het geheim een leger bij Bordeaux had verzameld en op verraad zon. Ten einde zijn woord niet te breken, begaf Pedro zich, door drie ridders vergezeld, verkleed op weg, overtuigde zich zelf van het tegen hem gesmede verraad, liet door den kamprechter, aan wien hij zich bekend maakte, constateeren, dat hij te Bordeaux geweest was en keerde toen naar Sicilië terug.

Karel, die dit te weten kwam, liet hem nazetten, maar zonder gevolg. Om voor den uiterlijken schijn zijn recht te handhaven, bleef hij den geheelen dag van 's morgens tot 's avonds op de voor het tweegevecht bestemde plaats. Maar hoe hij ook wachtte, Pedro verscheen niet.

Met ontzetting waren de ridderlijke toeschouwers er getuige van, hoe koning Karel, een mooie, sombere, bleeke man - hij moet nooit in zijn leven gelachen hebben - op dit tornooiveld in machtelooze woede heen en weer galoppeerde. Aangrijpend is de schildering, waardoor de Italiaansche kunstenaar dat tooneel vereeuwigd heeft en die in dit nummer is weergegeven.

Het beeld der H. Gertrudis op de Gertraudtenbrücke te Berlijn. -

Den lezer zal het allicht bevreemden, het beeld dezer beminnelijke Nederlandsche heilige, aan wie de stad Geertruidenberg haar naam te danken heeft, te zien prijken op een brug in het groote Berlijn.

Hij moet dan weten dat in den ouden tijd, ter plaatse, waar nu de Berlijnsche Spittelmarkt gelegen is, een klooster met kerkje heeft gestaan, dat aan de H. Gertrudis gewijd was. En naar haar verkreeg ook de nabijgelegen brug, waarover vanouds een druk verkeer was, den naam van *Gertraudtenbrücke*, dat is Geertruidenbrug.

Over de H. Gertrudis zelf hoeven wij hier zeker niets te zeggen. De oude lezers der *Belgische Illustratie* herinneren zich dat zij de heldin was van het historisch verhaal *Maagdepalmen* in den 18en jaargang van dit tijdschrift. Zij was de dochter van Pepijn van Landen, werd in 626 geboren en stierf in 659. Zij stichtte Geertruidenberg en is vooral beroemd als abdis van het klooster te Nijvel, waar zij bij haar leven reeds door de geloovigen als een toonbeeld van alle deugden werd vereerd. Vooral haar goedheid en barmhartigheid werden wijd en zijd geprezen. Geen arme ging zonder aalmoes, geen hongerige of dorstende ongespijsd of ongelaafd van haar deur. Volgens de legende, bevrijdde zij door haar gebed de akkers van de plaag der veldmuizen. Bijzonder gold zij als beschermheilige der reizigers en zwervelingen en in de middeleeuwen dronk men elkander dan ook bij het afscheidnemen *St. Geerten minne* toe om den vertrekkende in de hoede der H. Gertrudis aan te bevelen. Wie dit alles in bijzonderheden lezen wil, verwijzen we naar het bovengenoemde verhaal, dat sedert ook afzonderlijk als boek verschenen is.[1]

Het beeld der patrones van reizenden en trekkenden prijkte sinds overoude tijden op de brug, die dagelijks door duizenden betreden werd.

Thans nu van jaar tot jaar een stuk van het oude Berlijn verdwijnt om voor de eischen van het drukke hedendaagsche verkeer plaats te maken, is men er op loffelijke wijze op bedacht, bij de versiering van nieuwe bouwwerken de herinnering aan het verleden levendig te houden.

De oude *Gertraudtenbrucke* was niet meer voldoende voor den geweldigen stroom van menschen en voertuigen, die gestadig van den *Alexandersplatz* en de westelijke deelen der stad over den *Spittelmarkt* heen en weer golft. In haar plaats is voor eenige jaren een nieuwe, grootere brug aangelegd. Heele rijen huizen moesten voor den grond worden geworpen om de straat te verbreeden, en men verzuimde niet de nieuwe brug evenals de oude weer te versieren met het beeld der eerbiedwaardige beschermheilige. Met minzamen glimlach ziet de H. Gertrudis neer op het druk gewoel van menschen en paarden, van trams en omnibussen, van huurkoetsen en equipages. De meesterhand van Siemering heeft ze daar in steen vereeuwigd.

1 Bij F.H.J. Bekker te Amsterdam.

De prachtige groep, die wij den lezer, ter gelegenheid van Gertrudis' feestdag (15 Nov.) in dit nummer onder de oogen brengen, kroont het middelstuk van de noordelijke brugleuning.

De heilige is afgebeeld in het kleed eener abdis uit de zevende eeuw. Een uitgeputte zwervende knaap heeft bij haar lafenis gezocht en gevonden. Zij biedt hem den welkomstdronk, dien hij aan de lippen brengt, terwijl hij de linkerknie buigt voor de heilige weldoenster. Zijn wambuis, de versleten schoenen, de knoestige stok, de oude met een veer gesierde hoed zijn met groote natuurwaarheid weergegeven. Een humoristische trek wordt in het geheel gebracht door de gans, die, de hemel weet hoe, in het bezit van den zwerver geraakt is en nu van het oogenblik gebruik denkt te maken om te ontvluchten, waarin zij echter door het touw aan den poot weerhouden wordt. De vele muizen, die als versiering zijn aangebracht, zijn bedoeld als een zinspeling op de bovenbedoelde legende.

De groep is ongeveer drie meter hoog en te Lauchhammer voortreffelijk in brons gegoten. Prof. Siemering heeft daar ter plaatse zelf het wassen model vervaardigd en is bij het gieten tegenwoordig geweest, zoodat bij de reproductie het origineel in al zijn zuiverheid bewaard bleef. Het monument is een waar sieraad voor de hoofdstad van het Duitsche rijk.

Allerlei.

De animatograaf. -

De nieuwste uitvinding der Engelschen is de animatograaf, die in de schouwburg- en operazalen van Londen grooten opgang maakt. Telkens wanneer na het afspelen van een bedrijf het scherm gevallen is, werpt een soort electrische tooverlantaren daarop de laatste berichten, die door de telegraphische agentschappen worden meegedeeld. De toeschouwers kunnen alzoo te midden van het spel op hun gemak den loop der gebeurtenissen in de wereld daarbuiten volgen.

Zoo krijgen zij bij voorbeeld eerst een bedrijf uit een kluchtspel, daarop het nieuwste spoorwegongeluk met veertig of vijftig dooden; dan weer een vervolg van de klucht, nu een dubbelen moord en zoo vervolgens. Op die manier animeert de animatograaf het publiek en houdt het in goede luim.

De langste kabel. -

De nieuwe transatlantische kabel, die dezen zomer tusschen Brest en New-York gelegd werd, heeft het record in lengte geslagen. Hij is nl. 3250 zeemijlen (812 ½ geographische mijlen) lang en weegt 220.000 centenaars (een centenaar is 100 pond).

[Nummer 32]

DE H. CATHARINA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LORENZO LIPPI.

De H. Catharina.

De H. Catharina, wier feestdag door de Kerk op den 25en November wordt gevierd, behoort tot de oudste en meest algemeen vereerde heiligen, en stierf te Alexandrië den marteldood voor Christus in de eerste jaren der vierde eeuw.

Volgens de aloude overlevering stamde zij uit een aanzienlijk geslacht en was zelfs van vorstelijk bloed. Daarbij jong en schoon, trok zij de aandacht van den tiran Maximinus II, die te Alexandrië gebood en reeds menige vrouw ten val had gebracht. Zijn schandelijke toeleg leed echter schipbreuk op de standvastige kuischheid der maagd, die haar deugd als het kostbaarste goed bewaakte en, alle verleiding der wereld schuwende, haar hoogste genoegen vond in de beoefening der wetenschappen.

Zij stond dan ook te Alexandrië als een uitstekende geleerde bekend, waarom Maximinus besloot haar te beschamen door te gelasten dat zij in een openlijk twistgesprek met de heidensche wijsgeeren haar geloof in Christus verdedigen zou. Sterk door haar grondige studie, maar meer nog door de voorlichting van Boven, weerstond het jeugdige meisje moedig de gansche geleerde vergadering. Zij weerlegde de tegenwerpingen der heidenen met zulke kracht van redeneering en staafde haar geloof in Christus met zulke overtuiging, dat zij haar tegenstanders niet alleen overwon, maar zelfs velen hunner tot Christus bekeerde.

Maximinus, woedend over dien uitslag van het pleit, waarvan hij zich zulk een wraakgierige voldoening beloofd had, gebood dat de nieuwbekeerden in de vlammen zouden geworpen worden, terwijl Catharina tot de foltering van het rad veroordeeld werd. Dit rad was eigenlijk een foltertuig, bestaande uit verschillende raderen, die met scherpe punten waren bezet. Maar toen de heilige martelares daarop was vastgebonden en men de raderen in beweging wilde brengen om haar jeugdig lichaam te verscheuren, braken de touwen op wonderdadige wijs, zoodat Catharina ongedeerd bleef. Ten laatste gebood de tiran, haar het hoofd af te slaan.

Toen omstreeks de achtste eeuw de Christenen van Egypte onder het wreede juk der Saracenen zuchtten, hadden zij het geluk het lichaam der H. Catharina te ontdekken. Het werd overgebracht naar het klooster, dat de H. Helena had doen bouwen op den berg Sinaï en dat sedert door keizer Justinianus aanmerkelijk was vergroot en verfraaid.

Hieraan dankt de legende haar oorsprong, volgens welke het lichaam der heilige martelares door engelen naar den top van den berg Sinaï zou overgebracht zijn. In de kerk op den berg Sinaï wordt thans nog het grootste deel der overblijfselen van de H. Catharina bewaard.

Om haar buitengewone wijsheid en wetenschap wordt de H. Catharina van de overoude tijden af vereerd als de beschermheilige der scholen en als het toonbeeld der christelijke geleerden.

Tijdens de kruistochten werd de vereering der H. Catharina naar het Westen overgebracht en nam daar al spoedig een hooge vlucht, dank aan de vele wonderen en genadebewijzen, op haar voorbede van den hemel verkregen. De christelijke kunst schiep er behagen in haar door de bevalligste scheppingen te vereeuwigen: Fra Angelico, Masaccio, Albrecht Dürer en Laurati wedijverden om haar in de liefelijkste trekken af te malen.

Onze afbeelding naar de schilderij van den Italiaanschen meester Lippo mag zeker tot de fraaiste gerekend worden.

Zij was, zooals men weet, een der geliefkoosde beschermheiligen van Jeanne d'Arc, aan wie zij het zwaard aanwees, met vijf kruisen geteekend, dat in de kerk van Tours achter het altaar begraven was.

Ook in ons vaderland werd de H. Catharina van ouds hoog vereerd, getuigen de vele kerken onder haar aanroeping gewijd en de vele personen, die haar naam dragen.

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.

XVII.

Tegen den bepaalden tijd was een uitgelezen gezelschap in den salon van Van Schalkwijk bijeen. De vrouw des huizes was allerbeminnelijkst en deed met onverbeterlijke gratie en bevalligheid de eerbewijzingen. Voor ieder harer gasten had zij een vriendelijk woord, een complimentje, een glimlach over, zij was overal te gelijk en wist ook thans weer haar reputatie van een charmante vrouw te handhaven. Het was heden weer een dag van triomf voor haar, en die niet, als bij de opening der tentoonstelling, door een onaangenaam voorval verstoord zou worden. Zij zag dat de mannen haar bewonderden, dat de damen haar benijdden, en dit laatste, wellicht nog meer dan het eerste, streelde haar ijdelheid.

Van Schalkwijk zelf was in druk gesprek met den burgemeester en andere autoriteiten, en al mocht hem ook een geheime onrust kwellen, hij was genoeg man van de wereld, om daarvan niets te laten blijken en ijverig deel te nemen aan de opgewekte samenspraak, waarvan natuurlijk de tentoonstelling het voornaamste onderwerp uitmaakte. Zij trok reeds in de eerste dagen een zeer druk bezoek, ook van buiten de stad, en de bladen lieten zich daarover in zeer waardeerende bewoordingen uit, zoodat de bijval daarvan inderdaad verzekerd mocht geacht worden.

Dit was begrijpelijkerwijs voor den nijveraar een heele voldoening, en meer dan een van de aanwezigen voelde zich genoopt, den gastheer nogmaals hulde te brengen voor de wijze, waarop hij de tentoonstelling voorbereid en het welslagen daarvan mogelijk gemaakt had. Glimlachend nam Van Schalkwijk die hulde in ontvangst, maar meer dan eens sloeg hij ter sluik een blik naar de deur, als verwachtte hij iemand, op wiens komst hij bijzonder gesteld was.

Daar werd het teeken gegeven, dat men aan tafel zou plaats nemen. De vleugeldeuren werden wijd geopend, de burgemeester bood de gastvrouw den arm en begaf zich, door de anderen gevolgd, naar de eetzaal, waar de tafel met een keur van bloemen was versierd. Eén plaats bleef onbezet. Weer vestigde Van Schalkwijk den blik op de deur, toen deze geopend werd. Zou hij op het laatste oogenblik toch nog komen? Maar even verscheen een plooi van teleurstelling, spoedig weer weggevaagd, op zijn gezicht, toen een der dienstboden op hem toetrad en hem een briefje overhandigde. Uiterlijk heel kalm, maar inwendig toch een beetje geagiteerd, sneed hij het open en overvloog haastig den korten inhoud.

‘Mijnheer Westra schrijft me,’ deelde de nijveraar aan het gezelschap mee, ‘dat hij tot zijn leedwezen verhinderd is, aan de uitnoodiging gevolg te geven.’

Voor kennisgeving aangenomen, dacht mevrouw Van Schalkwijk bij zich zelf, wie het volkomen onverschillig was, of de ingenieur al dan niet aan het feest zou deelnemen, dat er door zijn afwezigheid niet minder luisterrijk om zou zijn.

Het gesprek kwam nu van zelf op den ingenieur, en algemeen werden, tot groote ergernis van Lucie, zijn even groote bescheidenheid als bekwaamheid en degelijkheid geroemd. Ook Van Schalkwijk liet zich daarbij niet onbetuigd, ja, mevrouw vond, dat hij in zijn loftuitingen wel een beetje te ver ging en zijn eigen verdiensten verkleinde door aan die van den ingenieur zooveel lof toe te kennen. De eerzuchtige vrouw kon natuurlijk niet begrijpen, dat ware verdienste zich zelf eert door ook aan die van anderen recht te laten wedervaren. Lucie van haar kant vond het eenvoudig onuitstaanbaar, dat haar vader en de overigen den ijver en de toewijding van een ondergeschikte zoozeer roemden, en veel liever had ze gehad, dat Westra aan tafel verschenen ware, dan had zij al de loftuitingen, die haar nu ergerden, niet hoeven te aanhooren.

Maar terwijl aldus de ingenieur van alle kanten geprezen werd, vroeg de industrieel zich af, wat toch wel de oorzaak mocht zijn van zijn onverwacht wegblijven. Dien eigen dag nog had hij Westra met bijzonderen aandrang uitgenoodigd, er bijvoegend, dat het hem een groot genoegen zou zijn, indien hij aan dit verzoek wilde gevolg geven; en de ingenieur had hem verzekerd, dat het hem aangenaam en een eer zou zijn, het diner, ter eere van Van Schalkwijk's benoeming tot ridder in de orde van Oranje-Nassau, bij te wonen.

Wat kon nu Westra zoo plotseling van gedachte hebben doen veranderen? Ongesteld was hij niet, want dan had hij deze reden stellig opgegeven, - hij bezigde ze zelfs niet als voorwendsel. Kort en koel, bevatte het briefje enkel, dat hij tot zijn leedwezen aan de uitnoodiging geen gevolg kon geven.

Vreemd, de man, die door allen, veel hooger geplaatst dan Westra, geëerd en gevierd werd, die al de notabelen der stad om zich heen aan den feestdisch vereenigd zag, die straks de verloving zou bekend maken van zijn dochter met den jongen en reeds beroemden professor Van Deinse, - die man voelde zich verontrust door het wegblijven van zijn ondergeschikte, en hoeveel moeite hij daartoe ook deed, toch kon hij de gedachte daaraan niet geheel uit zijn geest verbannen.

En toen de nijveraar over de tafel een blik op den jongen professor vestigde, die naast Lucie zat in de stralende schittering van haar jonge schoonheid, haar overmoed en bevredigde eerzucht, viel het hem op - of verbeeldde hij het zich maar? - dat Willem er ernstig en afgetrokken uitzag, ondanks al de pogingen, door zijn dochter aangewend, om haar verloofde in haar blijmoedige stemming te doen deelen.

Even voordat Willem Leuven verliet, had hij een brief ontvangen van zijn moeder. De goede vrouw, die bij haar bezoek aan de tentoonstelling geen gelegenheid had gehad haar zoon te spreken, wilde thans een laatste poging wagen, om hem van den beslissenden en in haar oog noodlottigen stap, dien hij op het punt stond te zetten, terug te houden. Van een huwelijk met Lucie van Schalkwijk voorzag zij niets goeds, integendeel; ze wist ook, dat haar zoon daardoor onherroepelijk voor haar verloren zou zijn.

Haar moederlijk hart, dat nog altijd den ondankbaren zoon liefhad en nog altijd gehoopt had, dat haar kind weer tot haar zou terugkeeren, kostte het geen moeite, haar fierheid het zwijgen op te leggen en in een brief, zooals alleen een moeder dien in dergelijke omstandigheden schrijven kan, Willem te smeeken, om te keeren vóór het te laat was. Zij vroeg niets voor zich zelve, zij had alleen zijn waar geluk op het oog, dat niet te vinden was bij de valsche schittering van het klatergoud, waardoor hij zich liet verlokken en verblinden.

Willem haalde eerst met een medelijdend lachje de schouders op, toen hij den brief las, in zijn ongekunstelden eenvoud en de warmte, die daaruit sprak,

welsprekender dan de schitterendste redevoering. Zeker, die brief getuigde van het goede hart zijner moeder, en met eenige schaamte moest hij bekennen, dat zij op een andere behandeling van zijn kant mocht aanspraak maken; maar hoe bekrompen was zijn moeder in haar liefde, hoe weinig was zij met den tijd meegegaan en hoe slecht op de hoogte van de eischen, die de maatschappij aan iemand van zijn positie stelt. Hij zou haar dat duidelijk maken, - maar neen, ze zou hem toch niet begrijpen: *zij* sprak van deugd en godsdienstzin; *hij* keek naar grootheid en schittering en luister. *Zij* wenschte hem een huisvrouw toe; *hij* verlangde een vrouw, die schitteren zou in de wereld, die in de salons zijn naam zou ophouden, die zijn eerzucht zou begrijpen en deelen....

Met deze gedachten vervuld, had hij in den trein plaats genomen, waar hij met het lezen van een geleerde verhandeling den tijd trachtte door te komen. Maar hoeveel belang hij anders in alles stelde wat zijn vak betrof, thans kon de lectuur hem niet boeien, en onwillekeurig haalde hij opnieuw den brief van zijn moeder te voorschijn en begon dien nog eens te lezen. Ook nu overtuigden hem die woorden niet, maar ze stemden hem tot nadenken.

Doch toen hij zich in den kring der Van Schalkwijk's bevond, in die atmosfeer [de]r groote wereld, bezwangerd met de dampen van eerzucht en valsche schittering, dacht hij niet meer aan den brief zijner moeder. Mevrouw palmde hem geheel in door haar voorname manieren, Lucie door haar bekoorlijkheden, - en daartegen was hij niet gepantserd.

Geheel onverwachts werd hij weer aan de woorden van zijn moeder herinnerd door het binnentreden van Fine Verhoek. Het jonge meisje, dat met haar ouders was meegekomen, wilde ongemerkt naar boven gaan, om de oude mevrouw Van Schalkwijk gezelschap te houden, doch haar moeder dwong haar, even de aanwezigen te groeten. Ze wilde haar doen voelen, wat ze miste door vrijwillig, uit een gril, het gezelschap van een oude vrouw te verkiezen boven dat van het puik der stad, in de hoop, dat ze een volgende maal een betere keus zou weten te maken.

Een beetje schuchter en met een lichten blos, doch zonder daarom linksch te zijn, trad Fine binnen. Haar hart klopte sneller, toen ze Willem gewaar werd, die, verrast door de natuurlijke bekoorlijkheid, die van haar uitging, plotseling het verleden, dat hij dood waande, voelde herleven. Hij zag zich weer verplaatst in de kalme, maar natuurlijke omgeving van vroeger: zijn vader, zijn moeder, Nelly, Karel en Fine. Welk een verschil met de wereld, waarin hij thans verkeerde, - de wereld, waarnaar hij zoozeer gehaakt had, en die hem toch in oogenblikken als dit, onbevredigd liet.

Bij zich zelf maakte hij een vergelijking tusschen Lucie en Fine. Hoe kwam het, dat die thans niet in het voordeel der eerste uitviel, dat de stille, ongekunstelde eenvoud der laatste nu meer indruk op hem maakte, dan de stralende schoonheid, de luidruchtige beweeglijkheid der eerste? Maar hij mocht nu geen vergelijkingen maken. Het verleden was voor hem dood, moest voor hem dood blijven; hij zelf had den band verscheurd, die hem daaraan bond. Hij was de verloofde van Lucie, een meisje uit de groote wereld, een partij, hem door velen benijd.... Toch bleef hij ernstig en afgetrokken, en meer dan eens betrapte hij er zich dien avond op, dat zijn gedachten verwijlden in de kamer boven hem, waar Fine den tijd hielp korten van de oude mevrouw Van Schalkwijk.

Het feest was schitterend. Geen kosten waren gespaard voor de uitgezochtste spijzen, door een kunstenaar in het vak toebereid, en de fijnste merken van wijn kruidden het maal. De tongen ook werden hoe langer losser, allen voelden zich behaaglijk in deze zaal, bezwangerd met een geur van bloemen en van wijn, die bij de meesten een soort van *griserie* teweegbracht.

Mevrouw Van Schalkwijk triomfeerde. Stralend van geluk, overzag zij de tafel en wisselde met haar man een blik van verstandhouding. Het oogenblik was gekomen, dat het heuglijk feit der verloving van zijn dochter met professor Van Deinse aan het uitgelezen gezelschap zou worden bekend gemaakt. Lucie had dien blik opgevangen, en een blos kleurde haar wangen. Nog een paar minuten, en zij zou door allen worden gelukgewenscht, zij zou dan in werkelijkheid de koningin van het feest worden.

De industrieel stond op en oogenblikkelijk verstomden alle gesprekken. Het werd doodstil in de zaal, maar van de straat drong thans een verward gedruisch door. Van Schalkwijk luisterde, doch slechts een seconde. Wat had het rumoer op straat te maken met de feestvreugde hierbinnen? Hij hief zijn glas op, hij wilde den mond openen tot spreken, toen plotseling zijn gelaat van kleur verschoot, een rilling hem over de leden liep en het glas, zijn hand ontvallend, op het blanke tafellaken viel, dat rood gekleurd werd door den wijn.

Alle aanwezigen keken den heer Van Schalkwijk ontsteld aan, die wezenloos voor de tafel stond, zijn hand nog in het gebaar, waarmee hij het glas omklemd had. Lucie gaf een gil, mevrouw Van Schalkwijk snelde op haar man toe, maar bleef plotseling staan, toen in de gang het gedruisch van zware voetstappen gehoord werd, vermengd met verwarde kreten, waarvan zij den klank herkende. In één oogwenk, als bij ingeving, raadde, begreep zij alles. Zij ijlde naar de deur, als om het onheil af te weren, dat plotseling boven hun hoofd losbarstte en hen evenals Balthasar aan den feestdisch verraste, maar vóór zij het kon verhinderen werd de deur opengeworpen. Een kreet van verbazing, van ontzetting steeg uit den mond van alle aanwezigen op, die, plotseling uit den feestroes ontnuchterd, ontsteld achteruitdeinsden.

XVIII.

Karel Westra had zijn kamer verlaten, om zich naar het feestmaal bij de Van Schalkwijk's te begeven. Hij stelde het inderdaad op prijs, dat de industrieel hem had uitgenoodigd en daardoor openlijk toonde, dat hij zijn verdiensten en toewijding wist te waardeeren. Van Fine had hij vernomen, dat dien avond de verloving van Lucie met Willem van Deinse zou worden bekend gemaakt; maar, hoezeer hij het ook betreurde, dat het daartoe gekomen was, het zou, meende hij, kinderachtig zijn, om die reden weg te blijven.

Toen de ingenieur buiten was gekomen, keek hij op zijn horloge. Het was nog wat ruim vroeg, en hij had dus den tijd, zich te gaan overtuigen, of het druk was op de tentoonstelling. Begrijpelijkerwijze stelde hij als inzender daarin groot belang, maar meer nog als man van het vak. Een groote voldoening was het dan ook voor hem geweest, toen op den dag der opening de minister met de meeste belangstelling zijn toestel had bezichtigd, daaraan hoogen lof toegezwaaid en den wensch te kennen had gegeven, dat de vervaardiger aan hem zou worden voorgesteld. Hoe glom het gezicht der trouwe Bertha van zaligheid, toen zij van die hooge eer getuige was, en met hoeveel waardeering liet oom Frans zich het verdere van den dag over den minister uit. Ook mevrouw Van Deinse en Nelly en Fine verheugden zich van harte over de onderscheiding, die Karel ten deel viel, en natuurlijk waren ook Verhoek en zijn vrouw ten zeerste ingenomen met de hulde, die van zoo hooggeplaatste zijde aan het talent van hun neef gebracht werd. Mevrouw Van Schalkwijk daarentegen vond, dat de minister zich wel een beetje kleineerde met een zoo onbeduidend persoon als Westra aan zich te laten voorstellen, maar ze vergaf het hem ter wille van de ridderorde van haar man. Lucie echter kon maar met moeite haar ergernis verkroppen, toen de ingenieur, die zich bescheiden op den achtergrond had gehouden, naar voren moest komen en door den minister en daarna door de andere autoriteiten met zijn uitvinding werd gelukgewenscht.

Westra verhaastte een beetje zijn stap en had weldra het uitgestrekte gebouw bereikt, waarin zooveel vernuftige en nuttige vindingen der nijverheid waren tentoongesteld. Het gebouw was schilderachtig gelegen in een lommerijke omgeving, half tuin, half bosch, en groot was het getal dergenen, die voor één inkomprijs twee vliegen in één klap sloegen: een bezichtiging van het tentoongestelde en een wandeling over het bekoorlijke omliggende terrein.

De ingenieur hield zich hier thans niet op, maar ging recht het gebouw binnen. Onwillekeurig richtte hij zijn schreden naar dat gedeelte, waar zijn toestel was tentoongesteld, maar reeds uit de verte meende hij er iets ongewoons aan waar te nemen. Een vaag vermoeden, een onbepaalde vrees rees plotseling bij hem op, en,

naderbij gekomen, aanschouwde hij met smart, dat zijn uitvinding, waaraan hij zooveel avonden en nachten besteed had, die een jaar lang het voorwerp van al zijn gedachten was geweest, vernield was. Niet bij ongeluk, dat bewees hem de eerste oogopslag, neen, baldadig was de toestel onbruikbaar gemaakt.

In stomme smart stond de ingenieur voor zijn uitvinding. Hij had wel willen schreien als een kind; hij had een gevoel, of er iets in hem vernield was, zoozeer was hij gehecht aan en één geworden met de vinding, waarin hij al zijn geest en vernuft had gelegd.

Wie had het gedaan? Wie? Op deze vraag, die luid opschreide uit zijn gemoed, was het antwoord niet moeilijk te geven. De ingenieur had maar één vijand, en die was Fred van Schalkwijk. Deze moest de schuldige zijn. Een ander kon het niet gedaan hebben, ook zonder eenig bewijs was dit voor Westra een uitgemaakte zaak. Wel was Fred niet in de stad, maar deze overweging kon geen wijziging brengen in de meening van den ingenieur. De ellendeling was stellig overgekomen, enkel en alleen om zijn wraakzucht te kunnen bevredigen, want dit gevoel was het, dat Fred tot het volvoeren van zijn snoode daad had gedreven, - wraakzucht, geboren uit afgunst. Indien hij hem nu tusschen zijn handen had, zou hij hem kunnen vernietigen, zooals hij den toestel vernietigd had.

Een der bewakers, die de zonderlinge houding van den ingenieur gewaar werd, trad op hem toe en vroeg:

‘Is er iets gebeurd, meneer?’

Karel wees naar zijn toestel. ‘Vernield.’ zei hij, ‘moedwillig vernield. Hebt gij er niemand bij gezien, niemand verdachts?’ vroeg hij, want hij kon aan dien man toch niet zeggen, dat hij den zoon van den voorzitter van het comité, vóór eenige dagen door den minister geridderd, voor den dader hield.

‘Vernield, meneer, dat kostelijke machine vernield!’ herhaalde de bewaker met onge veinsde verontwaardiging. ‘'t Is schande! Als u eens wist, met hoeveel lof er over gesproken is door heeren, die er verstand van hadden. 't ls het puikje van de tentoonstelling, zeiden zij. - Iemand verdachts, vraagt u, neen, ik zou niet kunnen zeggen wie. Ik heb er toch bijzonder het oog op gehouden,’ vervolgde de man, wiens bewakers-geweten begon te knagen; ‘juist omdat het zoo'n kostelijk stuk was.’

‘t Was het werk van een oogenblik,’ hernam de ingenieur, als tot zich zelf sprekend. ‘Het werk, waaraan ik zooveel nachten heb besteed, in een paar seconden vernield!’

De bewaker schudde meewarig het hoofd, maar zweeg.

Karel dacht na en overlegde bij zich zelf wat hem te doen stond. Plotseling viel het hem in, dat hij uitgenoodigd was voor het feest bij Van Schalkwijk. Bij die gedachte steeg het bloed hem naar het hoofd. Een oogenblik voelde hij den lust bij zich opkomen, er heen te gaan en den industrieel in zijn gezicht te zeggen, in tegenwoordigheid van al de leden van het comité en verdere autoriteiten, dat zijn zoon een ellendeling, een lafaard was.... Maar hij zag weldra in, dat hij zich met zulk een beschuldiging, op geen enkel bewijs steunende, belachelijk zou maken. Hij voor zich mocht de vaste overtuiging hebben, dat Fred de dader was, de overigen zouden zijn aanklacht aan min edele beweegredenen toeschrijven.... Neen, hij was nu ook niet kalm genoeg, hij kon zich door zijn verontwaardiging en drift laten verleiden. Het was beter, dat hij wachtte tot den volgenden morgen.

De bewaker keek den ingenieur vragend aan.

‘Zeg er tegen niemand iets van,’ zei Karel ten slotte. ‘Ik zal bij de politie een aanklacht indienen.’ Met deze woorden verliet hij haastig het gebouw, waar een zoo

zoete droom van hem moedwillig en wreed was vernietigd en sloeg den weg naar huis in.

Hij verkeerde in een koortsig-opgewonden stemming, die nog toenam, toen hij bedacht, hoe moeilijk het zou vallen, achter de waarheid te komen. En dan, zijn toestel bleef vernield, - het werktuig, waaraan hij door zijn scheppende kracht het leven had geschonken, was dood. Bitterheid druppelde in zijn ziel tegen de Van Schalkwijk's. De nijveraar was gedecoreerd; dien avond zou daar een groot feest gegeven worden; Lucie zou haar verloving vieren met professor Van Deinse. Het geluk lachte hen van alle kanten tegen, onverdiend. Hij werd wrevelig bij die gedachte, en, thuis gekomen, schreef hij in haast een kort, koel briefje, dat hij onmiddellijk bij Van Schalkwijk liet bezorgen.

Toen dit gedaan was, werd hij kalmer en leefde zijn terneergeslagen moed weer op. Nu ook kwam hij tot het besef, dat het verlies niet onherstelbaar was, dat het hem niet moeilijk zou vallen, een dergelijken toestel te vervaardigen. Maar een groot deel van den tentoonstellingstijd zou middelerwijl verstreken zijn, en dit was vooral zoo jammer, daar de volgende

week de hoogleeraren der Polytechnische school de tentoonstelling een bezoek zouden komen brengen, hoofdzakelijk, zooals de bladen hadden meegedeeld, om kennis te maken met zijn uitvinding. Hij zou in dien tijd onmogelijk een nieuwen toestel kunnen klaar hebben. Onmogelijk? Neen, het moest; al zou hij er dag en nacht op moeten werken, klaar zou het zijn. De lafte dader zou althans die voldoening niet hebben.

En zonder langer den tijd te verliezen met onvruchtbaar gemijmer, zette de ingenieur zich aanstonds aan het werk. Hij had nu geen tijd om aan iets anders te denken, dan aan zijn uitvinding, die hij nog zou trachten te verbeteren. Met onverdroten ijver werkte hij uren lang, tot ten laatste de oogen hem pijn deden van het staren en zijn arm vermoeid was. Hij legde zijn instrumenten neer en stond op. 'Voor van avond genoeg,' zei hij bij zich zelf.

Maar stil thuis blijven zitten kon hij niet, hij zou dan vanzelf weer aan het werk gaan. Daarom besloot hij een paar straten om te wandelen, dat zou tevens zijn brandend voorhoofd wat afkoelen en zijn opgewondenheid, voortspruitend uit de emoties van dien avond en het ingespannen werken, doen bedaren.

De buitenlucht deed Karel goed, en met volle teugen ademde hij die in. Zijn zenuwen ontspanden zich langzamerhand. Daar bedacht hij, dat zijn oom en tante op het feestmaal bij Van Schalkwijk waren genoodigd en Fine dus alleen thuis zou zijn, want dat het jonge meisje, ook al was ze geïnviteerd, daaraan geen gevolg zou geven, daar was hij zeker van. Hij zou dus nog even naar haar toe gaan, om ze het voorgevallene te vertellen. Haar ook kon hij zeggen wien hij verdacht, en dat zou zijn gemoed verlichten.

EEN ZITTING VAN HET VEEMGERICHT, NAAR DE TEEKENING VAN H. MERTÏ.

Hij was aan den overkant der straat en wilde ze juist oversteken, toen hij toevallig naar boven keek en verrast bleef staan. Wat was dat? Er was licht op de bovenkamer en tegen het gordijn, dat neergelaten was, teekenden zich twee gestalten af. Fine was het niet; zou zijn

oom al thuis gekomen zijn? Dat was niet aan te nemen, want het feest zou nu eigenlijk pas in vollen gang zijn. Verwonderd bleef Karel kijken. De twee gestalten bewogen en verplaatsten zich, en, hij twijfelde er niet meer aan, het waren twee mannen. De schaduwbeelden op de gordijnen teekenden duidelijk en scherp hun omtrekken af.

Vruchteloos vroeg de ingenieur zich af, wat dat te beteekenen kon hebben, tot plotseling, snel als het weerlicht, een vermoeden door zijn geest schoot. God, als het dàt eens was! Het schemerde hem voor de oogen en de sterke man beefde als een blad, - beefde van verontwaardiging en woede. Doch slechts een oogenblik. Weldra was hij zich zelf weer meester, en zonder zich langer te bedenken, stak hij de straat over. Wat zou er met Fine gebeurd zijn?

Toen hij binnen was, luisterde hij scherp, maar hoorde niets dan het bonzen van zijn eigen hart, want, hoe onverschrokken hij ook was, een onbekend gevaar maakt indruk ook op den sterksten man. Maar er mocht niet getalmd worden, en zoo zacht mogelijk ging hij de trap op. Thans hoorde hij fluisterend spreken, en - het bloed stolde hem bijna in de aderen - hij herkende de stemmen. Wat moest hij doen? De schurken verrassen? Maar hij was ongewapend, en zij waren met tweeën, wellicht gewapend, en zouden voor geen moord terugdeinzen. Doch thans dacht hij weer aan Fine, in welk gevaar zij misschien verkeerde, en deze gedachte behield de overhand op alle andere overwegingen. Een snelle, onverhoedsche overval was wellicht in de gegeven omstandigheden nog het beste.

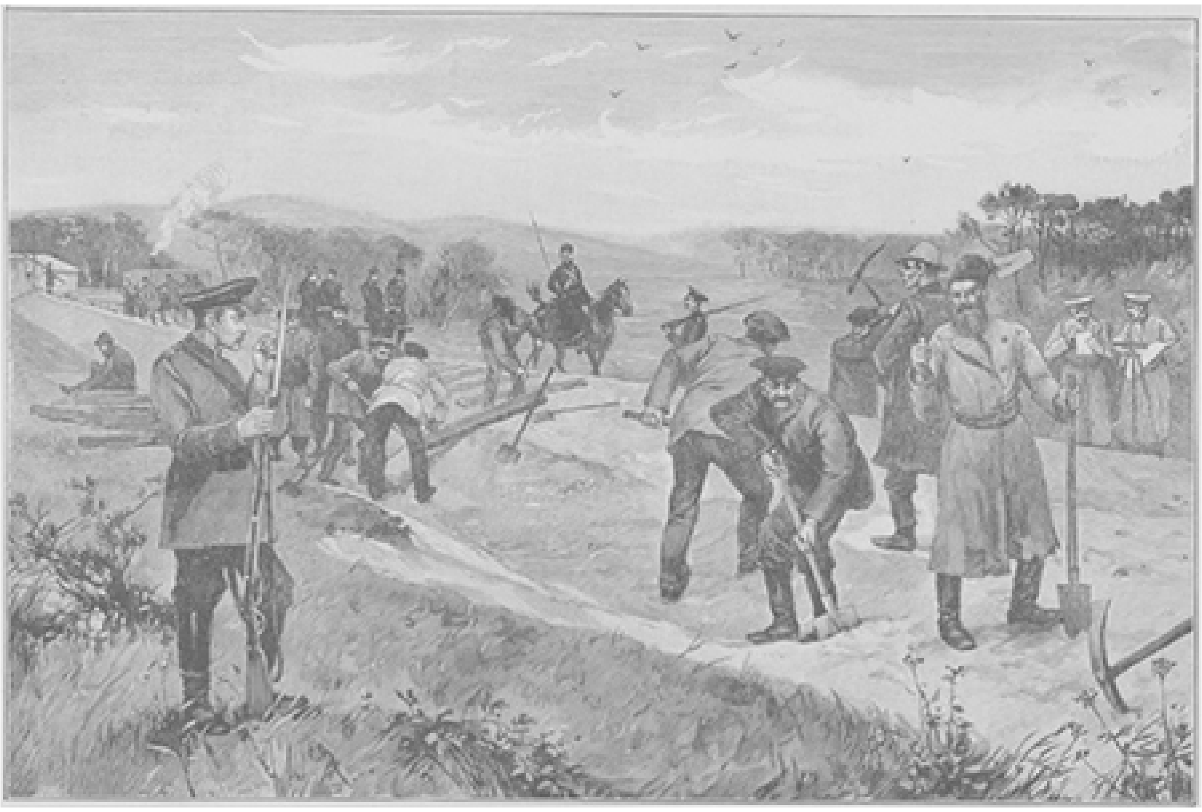

DE SIBERISCHE SPOORWEG IN AANLEG.

Vastberaden snelde de ingenieur naar boven, wierp de kamerdeur open en stond tegenover Fred van Schalkwijk en jonker Van Leeuwenstein. Zijn hooge, forsche gestalte scheen nog machtiger, zijn oogen flitsten vuur. ‘Schurken!’ schreeuwde hij, ‘wat hebt gij met Fine gedaan?’

Bedremmeld stonden de beide inbrekers voor hem; de geopende brandkast klaagde hen aan.

Met één sprong was Karel bij het raam, sloeg met zijn vuist een paar ruiten in en schreeuwde in de stilte van den avond, zoodat zijn stem luid in het rond weerklonk: 'Dieven! dieven!'

Op deze woorden kregen Fred en de jonker hun bezinning terug. Zij begrepen, dat ze verloren waren, indien ze zich niet in allerijl door de vlucht redden. Zij snelden daarom naar de trap, doch voordat ze die bereikt hadden, had Karel hen ingehaald en greep ze met zijn forsche vuisten stevig vast. Fred keerde zich om en rukte zich los. 'Dat is voor u!' siste hij, een revolverschot lossend. Maar de kogel kwam in den muur terecht, en het volgend oogenblik had de ingenieur den ellendeling met een geweldigen vuistslag voor den grond geworpen.

Reeds kwam er hulp opdagen. Het gerinkel der kletterende ruiten op de straatsteenen, het geroep van 'dieven' en het schot hadden de aandacht getrokken, en met getrokken sabel stormden een paar politie-agenten, door burgers gevolgd, de trap op. Jonker Van Leeuwenstein deed geen poging meer om te ontkomen, hij begreep, dat het spel thans voorgoed door hem verloren was, en met cynische kalmte wachtte hij af wat er verder gebeuren zou.

(*Wordt vervolgd.*)

Het veemgericht.

Sage en verdichting hebben de veemgerichten der middeleeuwen als met een geheimzinnigen romantischen tooverkrans omgeven. Romanschrijvers, wien het meer om de spanning hunner lezers, dan om de waarheid te doen was, hebben soms omtrent de werking dier geheime rechtbanken de gruwzaamste en buitensporigste histories opgedischt.

In werkelijkheid was echter het veemgericht een hoogst heilzame instelling, gegrond op de overoude Germaansche gebruiken en bijzonder geschikt om in tijden, dat nog niet overal een geregelde rechtspleging was ingevoerd, de misdaad te beteugelen en de zwakken tegen de ongerechtigheden der sterken te beschermen.

In de oudste tijden verstond men in Duitschland onder veemgericht, waarvoor ook heilige veem en heimelijk gerecht, *judicium secretum*, gebruikt werd, niets anders dan een lijfstraffelijke rechtbank: in de middeleeuwen een inderdaad heimelijk gehouden gerecht. De inrichting daarvan was, gedurende de 14e en 15e eeuw, waarin het voornamelijk bloeide, ongeveer de volgende:

Het veemgericht bestond uit zoogenaamde wetenden (*wissenden, vemenot* of veemgenooten, *scitl*). Zij moesten uit echt geboren, van christelijke afkomst en zonder blaam zijn. Een vreeselijke eed verbond hen, het geheim des gerechts te bewaren en al wat hun van eenige misdaad bekend was, of onder de bevoegdheid van het gerecht behoorde, bij hetzelve aan te geven.

Bij het daarbij voorgeschreven formulier beloofden zij: 'De heilige veem te zullen helpen houden en het geheim daarvan te zullen bewaren voor vrouw en kind, voor vader en moeder, voor zuster en broeder, voor vuur en wind, voor alles wat de zon beschijnt of de regen bevochtigt, voor alles wat tusschen hemel en aarde is.'

De opneming dezer wetenden mocht, streng genomen, slechts op roode aarde, dat is op Westfaalschen grond, geschieden, en de wetende, die een ander tot medelid voorsloeg, moest voor zijn bevoegdheid borg blijven.

De vereeniging dezer wetenden breidde zich over geheel Duitschland uit, zoodat hun getal, naar men zegt, meer dan 100.000 bedroeg; zij herkenden elkaar aan zekere teekenen, en allen waren voor de uitvoering der vonnissen van het gerecht verantwoordelijk, zoodat wanneer een hunner den bijstand van een ander daartoe verlangde, deze, zoo hij zijn eed niet wilde schenden, hem die hulp verleenen moest. Uit de wetenden werden de vrijschepenen gekozen, welke laatsten de rechtbank uitmaakten, die voorts een vrijbode had. De voorzitter heette vrijgraaf; hij zat, door de medeleden, die op banken gezeten waren, omringd, op een min of meer verhoogden zetel, en voor hem lagen dolk en strop. Het gerecht van een vrijgraaf heette vrijding, de plaats waar het gehouden werd vrijstoel en het gebied, waarover het zich uitstrekte, vrijgraafschap genoemd. Vele dezer vrijgraven stonden weder onder een stoelheer, wat meestal de vorst des lands was, en opperste stoelheer was de keizer, die gewoonlijk bij zijn kroning te Aken als wetende werd opgenomen; was hij geen wetende, dan was opperste stoelheer de aartsbisschop van Keulen, in zijn hoedanigheid als hertog van Westfalen.

De veemgerechten werden vooral te Dortmund, maar ook wel te Arensberg en op andere plaatsen gehouden: eigenlijk moest zulks steeds in Westfalen geschieden, doch er bestonden ook vrijstoelen in Neder-Saksen en op andere Duitsche plaatsen, b.v. in Baden.

De veemgerechten waren echter niet altijd geheim; er werden ook openbare gehouden, over burgerlijke zaken, omtrent welke men bij andere rechtbanken geen recht had kunnen bekomen. Zelfs misdaden van een niet wetende kwamen soms voor het open gerecht, maar zuiverde de aangeklaagde zich niet behoorlijk van de beschuldiging, zoo werd de zaak voor de heimelijke bank gebracht, die uit zeven, later uit dertig schepenen bestond.

De terechtzitting van deze werd des nachts in bosschen, holen en vervallen gebouwen gehouden, en bij deze werd slechts uitspraak gedaan over zware euveldaden, waarop de doodstraf stond, zooals ketterij, tooverij, roof, moord, vrouwenverkrachting enz., welke men veemwroegig noemde. De rechters waren hierbij in zwarte mantels gehuld en vermomd, opdat zij door niemand herkend zouden worden.

Steeds werd de beschuldigde gedagvaard, een niet-wetende binnen zes weken en drie dagen, een wetende binnen driemaal zoo langen tijd. Deze dagvaarding gebeurde door het aanhechten van een geschrift aan zijn deur of in de nabijheid daarvan, terwijl tevens de wetende, welke die dagvaarding bracht, drie slagen op de deur deed en drie spaanders afhieuw, tot teeken dat hij er geweest was. De dus gedagvaarde vond nu in de hem ter verschijning opgegeven nachten en kruiswegen wetenden, bestem hem naar de plaats te geleiden, waar het gerecht zitting had, gewoonlijk onder een eik of linde. Hier kon hij zich zelf met redenen verdedigen of zich door een eed zuiveren, welken eed zijn beschuldiger echter door een tegen-eed, die door eedhelpers bezworen werd, weerleggen kon.

Tegen dezen vermocht de beschuldigde zijn eed en dien van zeven eedhelpers over te stellen, in welk geval men zeide dat hij den aanklager overzevende. Doch ook dit besliste de zaak niet, want de beschuldiger kon er den eed van veertien personen tegen aanvoeren, waartegen de ander weer door een en twintig personen kon doen zweren. Deed hij dit, dan achtte men dit een onwederlegbaar bewijs, en hij werd daarop oogenblikkelijk vrijgesproken.

Verscheen de gedaagde niet of werd zijn schuld bewezen, zoo veroordeelde, of gelijk men het noemde, verveemde het gerecht hem, waardoor hij aan alle wetenden

prijs gegeven werd, wier plicht het nu was, dit vonnis aan hem ten uitvoer te leggen, waar zij hem ook aantroffen.

Het formulier van het vonnis, door den vrijgraaf uitgesproken, luidde aldus:

‘Den beschuldigde ontzeg ik allen vrede, alle vrijheden en rechten, doe hem in den ban en verklaar hem eerloos, vredeloos, zegelloos en vervallen van alle recht; ik veroordeel hem naar de bepalingen van het geheime gericht en wijd zijn hals aan den strop, zijn lijk aan de dieren des velds en de vogelen des hemels; ik beveel hem in de macht van God en beroof hem van leengoed en eigendom; zijn vrouw zal weduwe, zijn kinderen weezen zijn.’

Na deze uitspraak nam de vrijgraaf den wilgen strop en wierp dien op de tafel, en al de vrijschepenen, om de rechtbank vergaderd, spuwden op den grond alsof zij den veroordeelde reeds aan de galg zagen gehecht.

Was de beschuldigde afwezig, dan werd het vonnis hem in geschrift ter hand gesteld, en daarin was het verzoek aan alle vrijschepenen opgesloten, den aanklager bij het voltrekken van het vonnis behulpzaam te wezen.

Dit gebeurde door den schuldige aan een boom, nimmer aan een galg op te knoopen, of, stelde hij zich te weer, hem neder te stooten, in welk geval zij het wapen, waarmee dat gebeurd was, een van een bijzonder merk voorzienen dolk, bij het lijk lieten liggen, tot een teeken, dat de daad op last van het veemgericht geschied was.

Drie of vier schepenen mochten, wanneer zij iemand bij het plegen van een den dood verdienend bedrijf op heeterdaad betrapten, hem terstond, zonder vonnis ter dood brengen.

Indien een wetende den veroordeelde een wenk gaf, dat het vonnis over hem gesproken was, zoo werd hij zelf den dood schuldig.

In de laatste tijden van het bestaan der veemgerechten kon echter de gevonniste op verschillende manier aan de voltrekking der uitspraak ontkomen: hij verzocht b.v. gehoor bij den stoelheer, of hij deed een beroep op den keizer, die tegen het veemgerecht vrijgeleide gaf, of ook wel, wilde hij den veroordeelde redden, de uitvoering 100 jaar, 6 weken en 1 dag verschoof enz.

Geestelijken, onmiddellijk onder het rijk staande personen en volgens eenigen ook joden en vrouwen, mochten niet door het veemgerecht aangeklaagd worden; ook mocht men slechts met klachten voor dit tribunaal verschijnen, wanneer men voor een gewone rechtbank geen recht verkrijgen kon.

Op welk tijdstip het veemgericht zijn oorsprong genomen heeft is duister. Eenigen, en het veemgericht zelf, hebben dien tot Karel den Groote willen terugvoeren en als eerste doel der instelling opgegeven, dat die vorst daardoor het terugkeeren der Saksen tot het heidendom wilde beletten; doch hiervan vindt men in de geschiedenis geen spoor. Waarschijnlijker is het, dat het gerecht bij den val van Hendrik den Leeuw ontstond, toen een deel van diens bezittingen, Engeren en Westfalen, aan Keulen kwam.

De Keulsche aartsbisschop vond de rechtspleging aldaar, gelijk zij het trouwens in geheel Duitschland was, in een treurigen toestand en wilde haar door de oprichting van het veemgericht opbeuren. Met dit gevoelen stemt de volksmeening overeen, dat Engelbert, die van 1216 tot 1225 aartsbisschop van Keulen was, de eerste vrijgraaf is geweest.

Later bedienden zich de keizers, die de veemgerichten onder hun bescherming namen, zich van deze, om machtigen grooten, tot hun beteugeling, schrik aan te jagen.

Gelijk wij reeds aanmerkten, was in de 14e en 15e eeuw de macht van het veemgericht tot den hoogsten trap geklommen, en bij de wanorde, welke destijds in de bedeeling van het recht plaats had, was het vaak ontegenzeggelijk van wezenlijk nut, maar langzamerhand ontaardde het van de bedoeling des instellers en gaf aanleiding tot schromelijke misbruiken.

Ten gevolge daarvan werden door enkele steden, vorsten en ook door de Zwitsersche eedgenooten verbintenissen aangegaan, waarbij bepaald werd, dat men in het gebied der dus verbondenen het gezag van het veemgericht niet meer herkennen zou, en de wetenden, die zich verstouten mochten de vonnissen dier rechtbank uit te voeren, als moordenaars zou straften. Zelfs de keizers waren op de verbetering der veemgerichten bedacht, en dit gaf aanleiding tot het opstellen der wetten over hun gedragingen, de zoogenaamde veemgericht-verordening.

Ondertusschen durfden deze gerechten zich niet zelden tegen den keizer zelven verzetten, inzonderheid wanneer hij geen wetende was. Eens hebben zij, in het laatste der 15e eeuw, zelfs keizer Frederik III voor hun stoel gedagvaard, omdat hij hun macht beperkende hervormingen wilde invoeren.

Een uitdrukkelijke afschaffing van het veemgericht heeft nimmer plaats gehad; maar de omvang van zijn werking werd door de verandering dier rechtbanken in bloote landgerichten allengs beperkt, en de invoering van den algemeenen landsvrede en van de nieuwe wetgeving in lijfstraffelijke zaken, wischte eindelijk de laatste sporen harer eigenaardige wijs van handelen uit.

In 1568 werd het laatste veemgericht bij Zelle gehouden. Evenwel is nog een soort van veemgericht, in zachtere en wettelijker vormen

gebracht, tot in 1792 onder bescherming van den keizer blijven voortduren.

Het was een soort van dinggericht geworden en had een oppervrijgraaf te Arensberg, die verscheidene vrijgraven, de vorsten van Lippe en graven van Waldeck, den graaf van Westfalen en den vrijheer van Hörda, onder zich had. De laatste opper-vrijgraaf was de gepensioneerde hofgerichts-assessor Engelhardt, die, 80 jaren oud, te Wörl in 1835 overleed en dit ambt van zijn schoonvader, den hofraad Lootskopf te Wörl, in wiens geslacht het meer dan 100 jaar geweest was, verkregen had.

Ook in Italië zegt men, moeten dergelijke rechtbanken bestaan hebben.

In de Nederlanden geldt de havezathe Walvoort, tusschen Aalten en Bredevoort, als de eenige plek, waar eenmaal een vrijstoel van het geduchte veemgericht in volle werking was.[1]

De Siberische spoorweg.

Het reeds omstreeks 1860 in Rusland geopperde plan om de ontzaglijke gebieden van Siberië met Europeesch Rusland te verbinden door een spoorweg, die het heele land tot aan den Stillen Oceaan doorsnijdt, behoort tot de grootste ondernemingen, die de moderne ingenieurskunst op touw heeft gezet.

Bij besluit van keizer Alexander III van Maart 1891 werd het reuzenwerk bevolen en de uitvoering geregeld; en nadat in Mei daarop door den toenmaligen troonopvolger te Wladiwostok, het eindpunt der baan aan den Stillen Oceaan, de eerste spade in den grond gestoken was, werd het nog in 't zelfde jaar begonnen.

Aanvankelijk had men gerekend op dertig jaren voor den aanleg; maar tegenwoordig schiet het werk zoo goed op, dat men het nog in deze eeuw hoopt klaar te krijgen. Die verkorting van den tijd is voornamelijk verkregen doordat men de baan op verschillende punten te gelijk onder handen nam.

De politieke beteekenis van de nieuwe spoorlijn ligt voor de hand. Zij zal het de Russische regeering mogelijk maken, niet alleen over land een vloot in de Oost-Aziatische wateren te proviandeeren, maar ook landingstroepen in het noorden en noordoosten van Azië samen te trekken, in een menigte en met een snelheid als waartoe geen enkele andere mogendheid in staat zou zijn.

Behalve een politieke heeft de Siberische spoorweg ook een maatschappelijke beteekenis en deze staat bij de eerste volstrekt niet achter. Deze spoorbaan toch zal den Oeral met den Stillen Oceaan verbinden, dat wil zeggen den Wolga met het Siberische waternet en daardoor met de Noordelijke IJszee, maar ook met den Stillen Oceaan, wat voor den handel van nog niet te berekenen belang zal wezen.

Aziatisch Rusland wordt op het oogenblik door Amerika en Engeland van talrijke nijverheidsvoortbrengselen voorzien, die zij over water daarheen voeren; vandaar dat in de havenstad Wladiwostok jaarlijks voor zeven of acht millioen aan waren wordt aangevoerd. De waren, die in Rusland voor Siberië worden ingekoeht, stijgen 200 ten honderd in prijs vóór zij op haar bestemming zijn aangekomen, dat wil zeggen, zij kosten in Siberië driemaal zooveel als op de plaats van inkoop. Nu heeft men wel beproefd, door in Wladiwostok hooge invoerrechten te heffen, de Siberische koopers tot het koopen van Russische artikelen te dwingen, maar heeft daardoor den afzet er van niet bijzonder kunnen vermeerderen.

1 Zie daaromtrent ‘Een voetreisje door den Achterhoek,’ Jrg. 1887-88, blz. 64.

Dat zal heel anders worden, als eenmaal de Siberische spoorweg in gebruik is genomen; daardoor zal voor Europeesch Rusland een nieuw afzetgebied geopend worden, waardoor de Russisch-Siberische handel, die nu maar 50 milioen roebel per jaar bedraagt, allicht verdriedubbeld kan worden.

Daarbij zal dan nog komen de uitbreiding van het handelsverkeer tusschen Rusland en China; op het oogenblik betrekt China van Rusland slechts voor ongeveer drie millioen roebel 's jaars aan waren, terwijl Rusland aan de Siberische grenzen voor een waarde van vijftien millioen roebel aan Chineesche goederen per jaar invoert.

De Europeesche staten, inzonderheid Engeland en Duitschland, alsmede de Vereenigde Staten zullen na de opening der Siberische baan de mededinging van Rusland, dat van alle landen alleen aan China grenst, bijzonder gevoelig ondervinden; en bovendien zullen Siberiës rijke bodemschatten en voortbrengselen in veel grooter omvang dan tot dusver hun weg naar Europa vinden.

Met de verkeersmiddelen van Siberië is het thans nog treurig gesteld. Slechts één groote telegraaflijn doorklieft het heele land en verbindt St.-Petersburg met Kiachta aan den Amoer alsmede met Peking. Het beste middel van vervoer wordt gevormd door de rivieren: de Ob met den Irtisj, de Jenisseï en de Lena, tot het stroomgebied der Noordelijke IJszee behoorend; zij zijn alle in den zomer vrij van ijs en tot ver in het binnenland met schepen bevaarbaar. De Ob en Irtisj dragen stoomschepen, evenzoo de Amoer van de monding af tot Oeft-Strelka; zelfs zou hij van de monding af tot Tsjita aan den voet van het Jablonoigebergte, dat is over een lengte van 4000 kilometers, met stoomschepen bevaren kunnen worden, wanneer er maar vrachtgoederen voorhanden waren.

De Oeral-spoorweg is wel van Tjemen over Omsk naar Semipalatinsk doorgetrokken, maar het hoofdverkeer beweegt zich altijd nog op de groote Siberische heerbaan, die van St.-Petersburg over Kazan, Jekatherinenburg, Tobolsk, Tomsk, Irkoetsk, Kiachta naar Peking loopt. De reistijd is hier uitsluitend de winter: bij gebrek aan sneeuw en ijs is het heele verkeer gestremd. Hierin zal de Siberische spoorbaan verandering brengen. In elk geval zal door den aanleg dezer reusachtige lijn eindelijk een land ontsloten worden, dat een oppervlakte beslaat van 12.526.928 vierkante kilometer en welks rijke hulpbronnen nog niet eens voldoende bekend, laat staan geopend zijn.

De Siberische spoorweg zal een totale lengte bereiken van over de 7600 kilometer; de kosten van aanleg worden op 350 millioen roebel geraamd. Hij vormt de voortzetting der staatsbaan Samara-Oefa Slatoust-Tsjeljabinsk, die nog binnen Europeesch Rusland valt. Van Tsjeljabinsk loopt de nieuwe lijn bij Omsk over den Irtisj en bij Kriwosjtsjekof over den Ob naar Irkoetsk. Van daar gaat de baan langs het Baïkal-meer, raakt Tsjita, volgt dan de rivier Sjilka, daarop den Amoer, die de Chineesch-Siberische grens vormt, tot Chaborofka om eindelijk, voorbij Nikolskaja, te Wladiwostok haar eindstation te bereiken.

Van deze totale lengte waren op het eind van 1894 1600 kilometer, dus iets meer dan het vijfde deel van het geheel, klaar; een deel dezer baan is reeds voor het treinenverkeer in gebruik genomen. In Russische regeeringskringen is onlangs het denkbeeld geopperd, de Siberische spoorlijn ook met Turkestan in verbinding te brengen.

De vrouw van den wolf,
Bretonsche vertelling.

‘Elise, wat is er in den vijver van Agubeil?’

‘Bloemen, die niemand durft plukken, en visschen, die niemand durft visschen.’

‘En wat nog meer?’

‘Een ijsvogel, een waterjuffer met groene vleugels, kwakende kikvorschen, salamanders, en kraaien, die zonder ophouden over den vijver heen en weer vliegen.’

‘Is dat alles?

‘Neen, er is ook nog de schaduw der weduwe van den wolf, die op en neer gaat en zich niet verwijdert.’

‘Kom er dus nooit bij, Elise, want er zou u een ongeluk overkomen aan den oever van den vijver van Agubeil.’

Het kind beloofde dit. En de grootvader, die marskramer van beroep was, zorgde wel de woeste plek te vermijden, waar hem en de zijnen een groot gevaar dreigde.

Het was een zeer oude vijver, gevormd door de uitstrooming van het water uit een nauw dal zonder woningen. De heuvel, die dit dal insloot, was steil en vol spleten, waarin de slangen haar nesten en de braamstruiken haar wortels hadden. Geen andere heester had hier kunnen groeien; maar de braam bereikte er een prachtige hoogte en vervroolijkte vijf maanden van het jaar met haar gele bloemen het strenge groen van de bladeren der eikeboomen, die bij den vijver uitkwamen. Dikwijls vielen de bloemblaadjes op het water en dreef de wind ze dan naar den oever, zoodat de boeren zeiden: ‘Al zouden al de braamstruiken van de aarde verdwijnen, dan zou men nog zaadkorrels in Agubeil vinden.’ Toch naderden zij niet graag den oever. Zij keken naar den helderen waterspiegel, terwijl zij de velden, op de hoogten gelegen, bebouwden; sommigen waagden het zelfs, er in den tijd van den hooioogst met den hengel te visschen, maar niemand durfde in de nabijheid van de weduwe van den wolf wonen, wier gebied het was.

De weduwe van den wolf was oud en werd door iedereen geschuwd. De menschen van het dorp keerden zich om, als zij haar tegenkwamen, ten einde niet door een teeken te moeten verraden, dat ze haar kenden. Velen weigerden haar het meel, het zout of de weinige schepels aardappelen te verkoopen, die zij noodig had om te leven, en zij moest zich daarvoor dikwijls tot de boeren en kooplieden van verder afgelegen dorpen wenden. Zij was groot, uitgedroogd en hard van gezicht, en de kinderen waren bang voor haar, als zij ze naderde. Heur haren, haar schouders, haar heele lichaam verdwenen in de plooien van een zwarten mantel, dien de vrouwen vroeger Zondags droegen, en dien zij altijd droeg, zoodra zij haar huis verliet. Was het uit armoede, of wel ten teeken van rouw? Wie kon dat te weten komen, daar zij zoo geheimzinnig was? Niemand reikte de vrouw de hand, niemand groette haar, niemand zou zelfs op de gedachte gekomen zijn, haar huis binnen te gaan, om te weten of zij nog leefde, als men haar in geen weken gezien had. De moeders zeiden: ‘Als gij niet zoet zijt, zal ik het tegen de weduwe van den wolf zeggen,’ en de kleine zweeg en verschool zich in hare armen.

De weduwe van den wolf was toch zeer lief geweest en misschien ook goed. Zij had een molenaar lief gehad en gehuwd, wiens molen, thans in puin, zijn wieken had laten klapperen op dezelfde plaats, waar de vrouw nu met de overblijfselen van steenen en balken haar hut gebouwd had. De tijden waren toen zeer woelig, en de mannen vochten sommigen in de laatste benden der Chouans, die nog voor den koning stand hielden, anderen in de legers der republiek. Er kwam een dag, waarop de vrede gesloten werd, daar men den oorlog moede was. De vrijwilligers keerden naar hun haardsteden terug; de aanhangers des konings verlieten de bosschen, waarin zij zich tot dusver hadden schuil gehouden. Men begon de stemmen der kinderen

om de boerderijen weer te hooren en de vrouwen weer bezig te zien aan haar spinnewiel.

De grootvader van de kleine Elise en de molenaar, die tot de beide vijandelijke partijen behoorden, keerden, jong en vurig en nai verig op elkaar, denzelfden dag uit de twee legers terug. Zij hadden elkaar bij de gevechten tienmaal gezocht, zonder dat ze elkander hadden kunnen vinden. En nu ontmoetten ze elkaar op een avond in Mei op een weg, die uit het bosch kwam en langs den voet van den rotsigen heuvel liep. De molenaar droeg zijn uniform van grenadier, met de driekleurige kokarde op zijn breeden vilten hoed. De Chouan had een takje van een hagedoorn in het knoopsgat van zijn rood wambuis. Toen ze elkaar uit de verte gewaar werden, laadden ze hun geweren.

'Jean François!' riep de molenaar, 'gij moet mij groeten, want wij zijn de overwinnaars.'

'Er zijn geen overwinnaars,' zei Jean François, terwijl hij zijn hoed dieper over zijn ooren trok. 'Ga gij rechts, en ik zal links gaan. De vrede is gesloten.'

'Niet met mij. Gij hebt kwaad van mijn

Vrouw verteld. Gij hebt met het afbranden van mijn molen gelachen. Gij hebt op mijn kameraden geschoten.'

'En gij op de mijne; wij voerden toen oorlog.'

'Gij hebt niets verloren en gij zijt overwonnen; ik heb alles verloren en kom als een bedelaar terug. Licht uwen hoed af!'

'Voor u nooit!'

Zij hieven hun geweren op. Op dit oogenblik verscheen de vrouw van den molenaar op den heuvel. Zij stiet een kreet uit. Beneden haar, op veertig passen afstands, legden twee mannen op elkaar aan.

'Jean François!' riep zij.

Maar haar kreet ging verloren in het geluid van twee losbrandingen. Uit den hollen weg steeg een rookwolk op. De grenadier lag op zijn rug, het hart door een kogel doorboord. Jean François sprong over ae naburige haag en vluchtte het veld in.

O, wat een afschuwelijk gezicht! Veertig jaren waren sedert voorbijgegaan, en nog vervulde het met afgrijzen die gevloekte plek, waar het laatste geweerschot uit den grooten boerenoorlog was gelost. De vrouw van den molenaar, bijna krankzinnig geworden, had haar hut weer opgebouwd, en, woest en leelijk geworden door verdriet en ellende, had zij tot zelfs haar vroegeren naam verloren. Want de boeren, die haar zagen leven zooals zij leefde, en zich het heftig en woest karakter van haar man herinnerden, noemden haar niet anders meer dan de weduwe van den wolf. Zij plunderde de aardappelenvelden voor haar voedsel en de bosschen voor haar brandstof; zij stroopte als een man en wierp vooral haar netten uit in den vijver van Agubeil. Zoo weinig mogelijk, en alleen als haar voorraad op was of zij iets te verkoopen had, begaf zij zich naar het dorp. Men achtte haar tot alles in staat, omdat zij over slechts ééne zaak sprak. Zij zei: 'De molenaar is gestorven; Jean François zal sterven. Hij zal vallen op de plaats waar de andere gevallen is. Ik heb een kogel voor hem bewaard. Als hij langs den vijver van Agubeil komt, is hij een kind des doods. Ik zal hem niet elders gaan dooden, maar ik zal hem daar dooden, hem of degenen, die uit hem geboren zijn.'

En sedert veertig jaren wachtte zij op den dag der wraak. Om die reden vermeed de marskramer het, de heuvels te naderen, die den vijver omgaven, en verbood hij zijn eenige kleindochter Elise, helaas! al zijn familie, den kant uit te gaan, waar hij eertijds zijn vijand ontmoet had. (*Wordt vervolgd.*)

De reuzenverrekijker.

Het was een eigenaardig meesterstuk der optiek of gezichtkunde, dat op de jongste tentoonstelling van nijverheid te Berlijn te zien was. De reuzenverrekijker is om zoo te zeggen een werk der toekomst, niet alleen omdat hij het eenig blijvende was wat de tentoonstelling aanbood, maar ook omdat hij een vraagstuk vertegenwoordigt, welks eindoplossing nog te gemoet gezien wordt.

In wetenschappelijke kringen is er over de uitvoerbaarheid van dezen verrekijker een hevige strijd gevoerd. Zijn naam 'reuzenverrekijker' draagt hij niet alleen om de reusachtige afmetingen van de buis, maar ook wegens de nog nooit bereikte grootte der optische lenzen. Nog nooit zijn zulke lenzen vervaardigd, zelfs is nooit beproefd optische glazen van zulken omvang en zulke dikte te maken.

De grond dezer beperking in de grootte van optische lenzen ligt in de berekening van de verhouding der grootte en dikte der lenzen tot haar lichtsterkte. Het is een feit, dat een optische lens, hoe grooter zij is, des te meer aan lichtsterkte verliest.

Zoo komt het, dat men met kleine verrekijkers dikwijls fijner en betrouwbaarder waarnemingen kreeg dan met geweldige refractors, waarvan men zich de prachtigste resultaten beloofde.

Toen nu de ontwerper van den reuzenkijker, de sterrenkundige Archenbold, met zijn plan voor den dag kwam, vond hij bij een deel der wetenschappelijke wereld den hevigsten tegenstand. Onze techniek, zoo heette het, was nog zoover niet om in het algemeen lenzen van de gewenschte afmetingen voort te brengen. En zelfs, als het de glasgieterij en den gezichtkundigen gelukken mocht, zulke lenzen te vervaardigen, dan was het toch nog twijfelachtig of de lichtsterkte groot genoeg zou zijn om nauwkeuriger en belangrijker waarnemingen te doen.

Welnu, juist in de optiek of gezichtkunde is in den loop der tijden gebleken dat de theorie het niet altijd bij het rechte einde heeft. De practische optiek heeft dikwijls uitkomsten opgeleverd zoo verrassend als de theorie niet had durven droomen. En welke zegepralen de werktuigkunde juist op het gebied der optiek ook heeft behaald, toch gekit ook hier het woord, dat probeeren minstens evenveel waard is als studeeren.

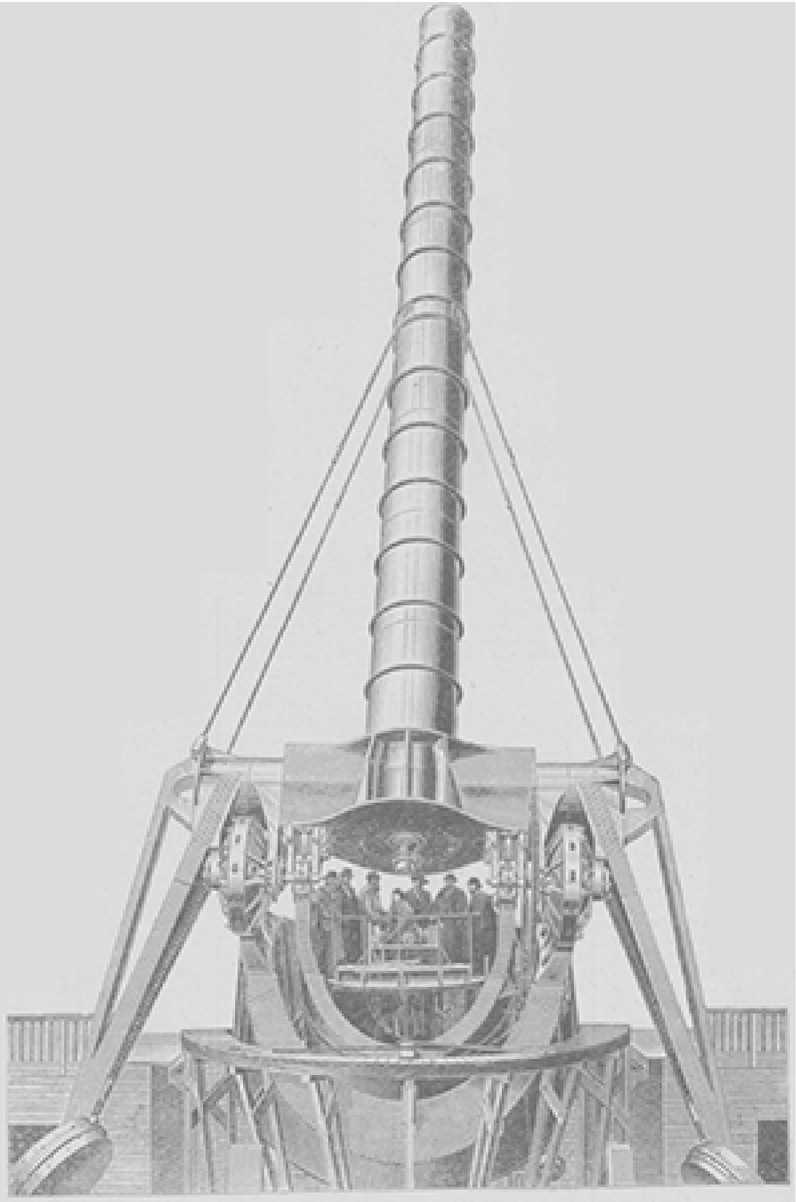

Voorzeker kan men niet zeggen dat de reuzenverrekijker enkel een product is van practische proefneming. Ook dit ontzaglijke instrument is nauwkeurig en zorgvuldig berekend moeten worden - want zonder berekening is nu eenmaal geen optische lens te vervaardigen - zoodat theorie hier tegenover theorie staat. De practijk vindt alleen haar uitdrukking in de vervaardiging der lenzen zelf.

Wat men voor bijna onuitvoerbaar hield, namelijk het onberispelijk gieten van zulke geweldige glazen en de optische bewerking, het slijpen, is op de voortreffelijkste manier gelukt. De afzonderlijke deelen vormen nu een geheel, dat tot de meest ontzagwekkende voortbrengselen van de moderne techniek en werktuigkunde moet gerekend worden.

De buis zelf heeft de kolossale lengte van 21 meters met een totaal gewicht van tachtig centenaars. Het objectiefglas heeft een doorsnede van 110 centimeter en is dan ook het grootste, dat ooit gemaakt is.

De grootste verrekijker in Duitschland, die van de sterrenwacht te Straatsburg, heeft lenzen van maar 48½ centimeter. De groote verrekijker te Pulkowa heeft een objectief van 75 centimeter, terwijl de reuzenfractor van de *Lick* sterrenwacht in Californië er een van 95 heeft.

Het grootste objectief van de wereld bezit de *Yerkes*-sterrenwacht te Chicago met een middellijn van 100 centimeter, hetgeen in de optische wetenschap tot dusver voor het *non plus ultra* gold. De reuzenverrekijker te Berlijn overtreft dus den Amerikaanschen nog met tien centimeter.

Het spreekt van zelf dat het opstellen en monteeren van zulk een reusachtig instrument zeer groote moeilijkheden oplevert. Eerst de ondervinding zal leeren of de oude theorie van stilstand, dan wel de nieuwe van vooruitgang de zege zal behalen. En mocht dit laatste het geval zijn, dan staan wij voor een heel nieuw tijdperk in de gezichtkunde, dat ons voor de toekomst nog ongedroomde verrassingen zou kunnen brengen.

Tot dusver heeft de reuzenverrekijker inderdaad reeds zulke verrassingen gebracht. Toen hij bij wijze van proefneming op de maan gericht werd, nam de heer Archenbold als eerste beeld op dit hemellichaam een rechte heuvelketen waar, die onder den naam ‘spoorbaan’ bekend is. Bij een bepaald licht dat op dien avond juist voorhanden was, neemt zij te zamen met een nabijgelegen halfkringvormigen heuvel een gedaante aan, die haar bij vele sterrenkundigen den naam van ‘het zwaard’ verworven heeft.

De weinige personen, die bij de proefneming tegenwoordig waren stonden ten hoogste verrast over de helderheid en duidelijkheid van het beeld. Scherp teekenden de kraters en heuvelketenen, de bergruggen en uitloopers zich tegen de maanoppervlakte af.

Volkomen onbeweeglijk stond de maan in het gezichtsveld, een teeken, dat de beweging van de buis, waardoor deze den loop van het hemellichaam volgt, zonder eenige onregelmatigheid of storing plaats heeft.

Even geregeld was de andere beweging, toen de buis op enkele dubbelsterren gericht werd.

Wat men van dezen reuzenverrekijker nog te verwachten heeft bleek ook hieruit, dat eenige sterren als dubbelsterren werden herkend, terwijl zij toch als zoodanig nog in geen enkele sterrenlijst staan aangeteekend.

[Nummer 33]

De herstelde raadzaal te Nijmegen.

Tot lof van het Nijmeegsche gemeentebestuur mag getuigd worden, dat dit, bij al zijn ijver voor de nieuwerwetsche verfraaiing der stad, toch de oude merkwaardigheden der eeuwenheugende veste niet uit het oog verliest, maar die met prijzenswaardige zorg in stand houdt.

In dit opzicht mag genoemd bestuur menig ander in het goede Nederland ten voorbeeld gesteld worden. Het toont ten volle te begrijpen, dat de stad, over wier belangen het te waken heeft, maar niet de eerste de beste is, dat zij grootsche en eerbiedwaardige herinneringen bewaart en een sterk sprekend eigen karakter draagt.

Dat historisch karakter te eerbiedigen, zoodat het oude Nijmegen niet ondergaat in het nieuwe, dat zich zoo weelderig daaromheen ontwikkelt, blijkt de gestadige zorg van de vroede mannen. En een nieuw bewijs van hun eerbied voor Nijmegens verleden hebben zij weer kort geleden gegeven door de zorgvuldige en smaakvolle herstelling der raadzaal in het merkwaardige stadhuis.

Deze zaal, ter lengte van 14 meter, bij een breedte van 8 en een hoogte van 4.5 meter, verlicht door vijf groote op het zuiden uitkomende vensters, is gelegen in de verdieping boven de secretarie met de aangrenzende secretariskamer en werd voor de eerste maal als raadzaal gebezigd in het jaar 1661. Zij bleef als zoodanig in gebruik tot het jaar 1838, toen zij werd ingericht voor de zittingen der toen te Nijmegen gevestigde arrondissements-recht-bank, terwijl de raad naar een benedenvertrek moest verhuizen.

Gedurende dat tijdperk van een kleine twee eeuwen heeft de zaal menige belangrijke gebeurtenis aanschouwd. Zoo werd binnen haar wanden den 5n Februari 1697 de beroemde vrede van Nijmegen geteekend tusschen koning Lodewijk XIV en den Duitschen keizer, alsmede tusschen den keizer en Zweden.

Zij prijkte toen ter tijd met een rijk behangsel van gobelins, die thans nog in de benedenzaal hangen, waarheen de raad zijn toevlucht moest nemen, toen de raadzaal tot rechtbank werd vertimmerd.

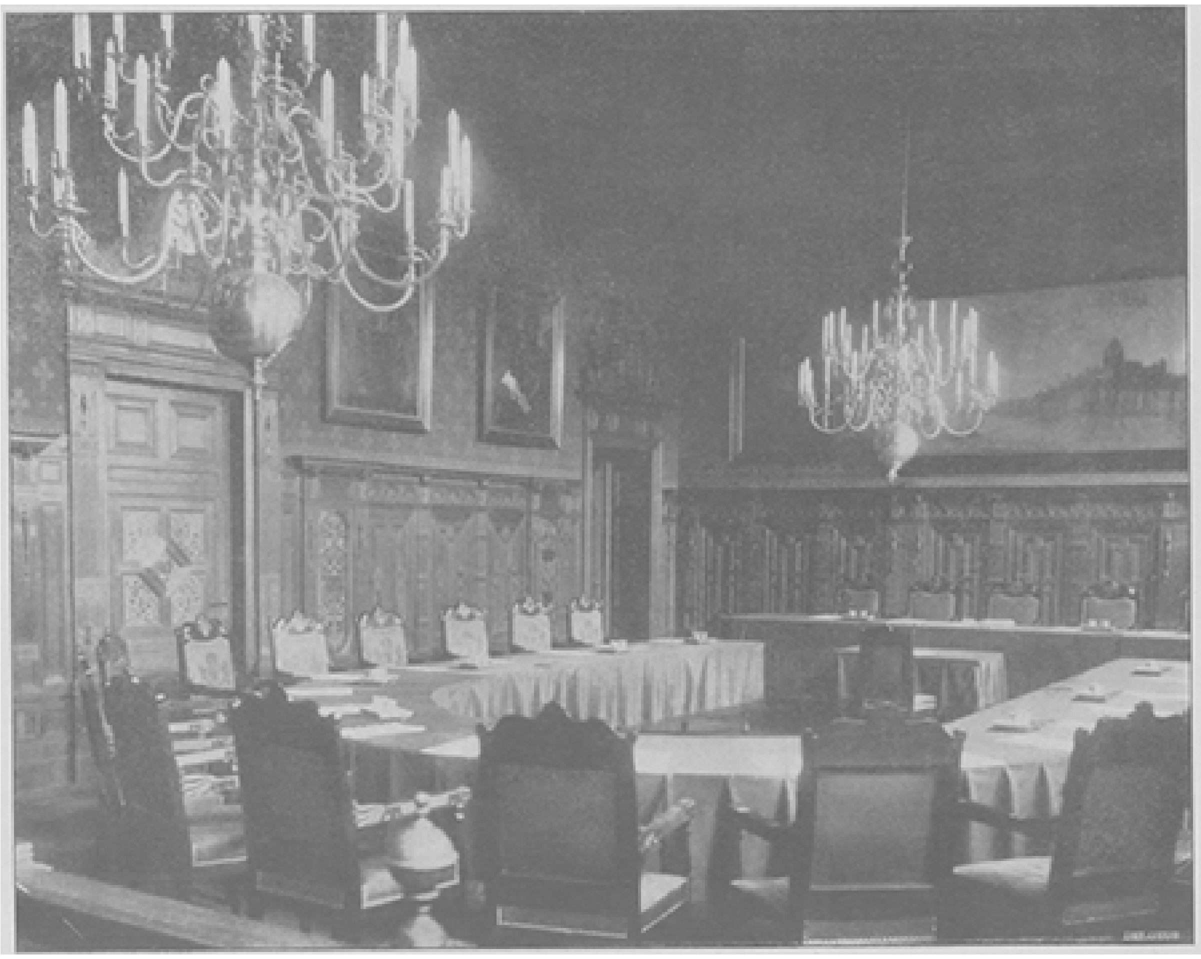

DE HERSTELDE RAADZAAL TE NIJMEGEN.

Een tweede gebeurtenis van gewicht was zeker de aanslag, die hier den 7n Augustus 1705

op den raad gepleegd werd met het doel gewelddadig de regeering om te zetten. Dit geschiedde in verband met de beweging, na den dood van stadhouder Willem III ontstaan en in de geschiedenis als de 'Geldersche Plooierijen' bekend. Zij had ten doel, voor de steden de oude voorrechten aangaande de magistraatsverkiezingen, die haar door de stadhouders ontnomen waren, terug te winnen.

De aanslag te Nijmegen had voor de aanleggers een bedroevend einde. Vier van de belhamels werden nog den eigen avond uit de vensters van de raadzaal gehangen, een ander onderging den volgenden avond hetzelfde lot en de zeventigjarige oud-burgemeester Willem Roukens werd wegens medeplichtigheid in den avond van den 8n Augustus vóór het stadhuis onthoofd. Men maakte in die dagen korte metten met lieden, die zich jegens de gestelde machten vergrepen.

In 1877 werd de bovenbedoelde rechtbank opgeheven en nu bleef de zaal ledig staan, tot de raad, die zich in het benedenvertrek intusschen wel wat bekrompen begon te voelen, ze weer aan haar oude bestemming teruggaf. Dit gebeurde den 18n October 1891, toen Nijmegens vroede vaderen er voor de eerste maal weer vergaderden.

Daartoe had men de mooie ruimte voorloopig wat opgeknapt; zoo was de zoldering ontdaan van de daartegen aangebrachte bestukadoring, zoodat de oude moer- en kinderbalken weer waren blootgekomen; en omdat de daarop liggende vloer uit geverfd wit hout bestond, had men die balken ook maar geverfd. Verder had men de zaal van een nieuwen vloer voorzien.

Zooals men ziet, was men bij die nieuwe inrichting maar heel zuinigjes te werk gegaan, heel niet in overeenstemming met het eerbiedwaardig historisch karakter der zaal, noch met de welvaart en het aanzien der bloeiende gemeente of met de waardigheid van het achtbare raadslichaam.

Bij besluit van 19 November 1895 opende de raad echter een crediet van twaalf duizend gulden, om daaruit de kosten te bestrijden van een herstellings- en versieringsplan, door den gemeente-bouwmeester opgemaakt.

De uitvoering van dit plan is in September van dit jaar gereedgekomen en in dit nummer wordt den lezer een afbeelding aangeboden van de oude zaal, zooals zij er in haar nieuwen tooi uitziet.

De oude balkenzoldering is behouden, maar van de verf ontdaan, zoodat het oude eikenhout weer blootkwam, en daartegen werd een nieuwe blank eiken bekleeding aangebracht. Verder werd de heele vensterwand met de vijf vensters, die er waarschijnlijk in deze eeuw werden ingezet, geheel in den ouden geest vernieuwd en eindelijk de heele zaal in den trant der zestiende eeuw versierd.

Die versiering bestaat vooreerst uit een rondloopende, rijk gebeeldhouwde eiken lambrizeering ter hoogte van 2.25 M. boven den vloer. Aan den langen zaalwand zijn drie rijk versierde enkele deuren geplaatst, waarvan er op onze afbeelding twee zichtbaar zijn, en de westelijke korte wand heeft een dubbele deur in het midden. Boven de lambrizeering is een behang van geweven stof gespannen in zachtgroenen grondtoon, waarop deftig uitkomen de levensgroote portretten van de gezanten, die den Nijmeegschen vrede hielpen sluiten en vóór hun vertrek de stad als aandenken hun conterfeitsel vereerden. Die portretten waren in het gemeentelijk museum bewaard gebleven.

De korte wand op onze gravure zichtbaar prijkt met het beroemde gezicht op Nijmegen, geschilderd door Jan van Goyen.

In de wandbetimmering komen acht paneelen voor van *intarsia* of houtmozaïek, betrekking hebbende op een aantal merkwaardige tijdsrippen uit Nijmegens geschiedenis, in opschriften vermeld. Zij zijn:

1°. De strijd van Claudius Civilis tegen de Romeinsche heerschappij en zijn terugtocht voor de hem achtervolgende Romeinsche legers, waarbij hij genoodzaakt was Nijmegen, het toenmalige *Oppidum Batavorum*, in brand te steken.

2°. Het verblijf van Karel den Groote te Nijmegen en de stichting van het Valkhof.

3°. Het verblijf van keizer Frederik Barbarossa, die in 1155 het Valkhof, in 880 door de Noormannen verwoest, weer liet herbouwen.

4°. De verpanding der rijksstad Nijmegen in 1248 aan graaf Otto III van Gelre, waardoor de stad aan het graafschap Gelre kwam.

5°. De bemachtiging van Nijmegen in 1473 door Karel den Stoute, die daardoor in het bezit kwam van heel Gelre.

6°. Het bezoek van keizer Karel V aan Nijmegen in 1546.

7°. De overgave der stad aan Maurits van Nassau in 1591.

8°. De vrede van Nijmegen in 1678.

9°. Het afslaan der Franschen, die zich in 1702 van Nijmegen wilden meester maken, maar door den moedigen tegenstand der burgers werden weerhouden.

10°. De aanleg van den spoorweg Nijmegen - Kleef in 1865.

11°. De uitleg der stad, begonnen in 1878.

Ook in de deurbetimmeringen is een kleurige intarsia-versiering aangebracht.

De bovenstukken der vijf vensters eindelijk boden opnieuw gelegenheid om op het historisch verleden en de bestemming der zaal te wijzen, ditmaal in kleurige glasschildering. Op die ramen werden daarom aangebracht de wapenschilden van tien geslachten, waaruit Nijmeegsche burgemeesters zijn voortgekomen, en daaronder merkt men dan ook op dat van Jacob Canis, den vader van Nijmegens grootsten zoon, den zaligen Petrus Canisius.

Alzoo vormen de versieringen der zaal als het kort begrip van het roemrijk verleden der stad, wier belangen hier door den achtbaren raad worden behartigd.

J.R.V.D.L.

Klatergoud.
door J. Vesters Jr.

XIX. (*Slot.*)

De oude mevrouw Van Schalkwijk en Fine zaten zwijgend tegenover elkaar in het vertrouwelijk kamertje, waarvan de eenvoudige meubileering geheel in overeenstemming was met den aard der bewoonster, die hier het grootste gedeelte van haar leven doorbracht. Het was het eenige vertrek in het groote huis, waar een kruisbeeld hing, en waar nog andere godsdienstige voorstellingen verkondigden, dat de Van Schalkwijk's katholiek waren. Haar dochter en kleindochter kwamen maar hoogst zelden in deze kamer, die een schrille tegenstelling vormde met de weelderige levenswijze van het gezin en als het ware een zwijgend protest was tegen de wereldschgezindheid en wuftheid, die er den toon aangaven.

Fine Verhoek daarentegen was weldra een trouwe bezoekster geworden. Zij sympathiseerde, ondanks het groote verschil in jaren, volkomen met de oude dame, en dit niet alleen, haar jong, edelmoedig hart gevoelde medelijden met de oude mevrouw, wier laatste levensdagen maar zelden door een straaltje van huiselijk geluk werden verhelderd. Het griefde haar, dat het, ondanks alle schittering en weelde, zoo dor en leeg was om de brave vrouw, die eenzaam en stil haar weg ging, - een vreemde in haar eigen huis. Zij wilde althans eenigermate het gemis aan liefde vergoeden, een vroolijk zonnestraaltje laten vallen op haar pad. De oude mevrouw was haar daar innig dankbaar voor, blij, dat er ten minste iemand was, die zich over haar verlatenheid ontfermde.

Het jonge meisje had zooeven een hoofdstuk uit de *Navolging* voorgelezen, maar haar stem verried daarbij een zoo ongewone ontroering, dat mevrouw Van Schalkwijk, verwonderd, verzocht had met lezen op te houden. Fine was blij, dat ze aan die uitnoodiging gevolg kon geven: haar geest was thans niet bij hetgeen zij las; zij zag den blik nog, dien Willem op haar had gevestigd en die blik had allerlei gewaarwordingen, welke zij dood waande, weer bij haar opgewekt. O, het was dwaas, het was zondig zelfs, daar thans nog aan te denken; hun wegen waren te ver uiteengegaan, dan dat ze elkaar nog ooit zouden kunnen ontmoeten. Willem was immers de verloofde van Lucie....

Mevrouw Van Schalkwijk raadde hetgeen er in Fines gemoed omging en was kiesch genoeg geen vragen te doen, die, hoe belangstellend ook, het jonge meisje in verlegenheid zouden brengen, en Fine van haar kant kon er niet toe besluiten, de gedachten, die haar bestormden en waarover zij zich heimelijk schaamde, voor haar moederlijke vriendin bloot te leggen.

Zoo zaten zij zwijgend tegenover elkaar, onwillekeurig luisterend naar het gedempte geluid, dat tot haar doordrong van de vroolijke, drukke gesprekken in den salon.

Met een bekommerd gemoed vroeg mevrouw, die maar al te goed wist in welk een hachelijken financieelen toestand haar zoon zich bevond, zich af, wat het einde zou zijn, en Fine meende te hooren, dat mijnheer Van Schalkwijk de verloving meedeelde en de gasten daarop hun gelukwenschen brachten aan het jonge paar, Zij zag het stralend gezicht van Lucie, glanzend van vergenoegdheid, nu haar doel, een schitterend huwelijk, bereikt was. Zij zag weer den blik van Willem, maar, vreemd, deze was niet op zijn verloofde, doch op haar gevestigd... Wat had dat te beteekenen? Zij sidderde.

‘Hoort gij niets, Fine?’ vroeg de oude mevrouw, met haar bovenlijf vooroverleunend in haar stoel, met een angstigen trek op haar gerimpeld gezicht.

Fine schrok op; zij had niets gehoord, zij zag enkel Willems blik op zich gevestigd.

‘Fine, hoort gij niets?’ vroeg mevrouw nog eens, ditmaal zoo angstig, dat het jonge meisje daardoor tot de werkelijkheid terugkeerde.

‘Ze zijn beneden vroolijk,’ antwoordde Fine, ‘er zal gedronken worden op de ridderorde van mijnheer en op....’ De verloving, wilde zij zeggen, doch zij hield dit woord terug, want thans drong het geluid, dat mevrouw Van Schalkwijk zoo had doen ontstellen, ook tot haar oor door.

‘Neen, neen! Dat niet!’ hernam mevrouw, die met moeite uit haar stoel was opgestaan, bevend over al haar leden en met de handen naar een steunsel zoekend. ‘Daar is het weer. Het is Freds stem. God, wat is er gebeurd?’

Zij deed een poging om te gaan, doch haar voeten waren als verlamd, en hulpeloos strekte zij de handen uit.

Fine schoot toe. Zij dacht nu niet meer aan Willem, zij had thans enkel meer oog voor de arme, hulpbehoevende vrouw. ‘Wees kalm, mevrouw,’ zei zij, haar met zachten drang noodigend om te gaan zitten.

‘Kalm, Fine? Ik kan niet. Hoort gij niet, het is het ongeluk, dat over dit huis losbreekt. Laat me gaan, Fine, ik moet er bij zijn. In het geluk was mijn plaats hier, op deze kamer; in het ongeluk is mijn plaats bij mijne kinderen.’

Zij richtte zich op en schreed naar de deur, door haar groote wilskracht haar lichamelijke zwakheid overwinnend.

Het jonge meisje keek haar met onsteltenis en tevens met bewondering aan. Zij wilde nog een laatste poging wagen om haar te weerhouden. ‘Blijf u hier, dan zal ik even naar beneden gaan om te hooren wat er gaande is, en dan kom ik u aanstonds geruststellen.’

Zij bracht dat laatste woord aarzelend uit, want heel van nabij, woest en scherp klonk thans het geluid, dat mevrouw Van Schalkwijk zoo had doen ontstellen. Dreunende voetstappen weergalmden beneden in de gang, maar boven alles uit de krijschende stem van Fred.

‘Ik moet gaan, Fine, ik moet,’ herhaalde de oude mevrouw. ‘Ik wil getuige zijn van de ramp, ik wil mee ten onder gaan.’

Dit werd zoo vastberaden gezegd, dat verdere tegenstand nutteloos ware geweest. Fine ondersteunde mevrouw, die zoo bleek was als een lijk en over al haar ledematen sidderde.

Het was een droeve gang naar beneden, en meer dan eens dacht het jonge meisje, dat haar gezellin het einde van haar Calvarieweg niet zou bereiken, maar onderweg bezwijken. Doch de ijzeren wil zegevierde over het zwakke lichaam.

In den salon heerschte een onbeschrijflijke verwarring. Het gezicht van Fred en jonker Van Leeuwenstein, zwaar geboeid en door

politie agenten omringd, had alle aanwezigen met verlegenheid geslagen. Ontzet keek men elkander aan, zich afvragend of het werkelijkheid was, dan wel een vreeselijke droom. Van Schalkwijk stond nog als een beeld op dezelfde plaats. Zijn gezicht had niets menschelijks meer: in een oogenblik was hij een afgeleefde grijsaard geworden. Spreken kon hij niet, en zijn verglaasde oogen staarden als waanzinnig naar de deuropening. Werktuiglijk bracht hij de hand naar zijn jas en rukte de ridderorde af, die zijne borst sierde....

'Fred! Otto!' kreunde mevrouw, met wanhopige gebaren. 'Wat hebt ge gedaan? Wat komt ge hier doen?'

'Uw feest verstoren!' antwoordde Fred met een grijnzenden spotlach, die allen een rilling over de leden joeg.

Mevrouw snikte, de handen ten hemel heffend in stomme, wanhopige smart, en met haar snikken vermengde zich het gejammer van Lucie, die zich in één oogwenk van het toppunt van geluk zag neergestort in de schande en verachting. Moest dat nu het einde zijn van het feest, waarvan zij zich alles had voorgesteld, waarop zij hoopte toegejuicht en gevierd te worden als een prinses? Haar broer, haar oom een misdadiger.... moest dat de ontknooping zijn?

Plotseling ontstond er eenige beweging onder de politie-agenten, die bij de deur stonden. Zij gingen even op zij en lieten de oude mevrouw Van Schalkwijk door, die, op Fine leunende, als een schim binnentrad. Een gemompel van medelijden steeg op. De oude vrouw sloeg een blik in het rond, zij wilde spreken, zij maakte een beweging met de hand, maar voor Fine het verhinderen kon, zakte zij als levenloos ineen. Het jonge meisje boog zich over haar heen en poogde haar op te beuren. Van verschillende kanten snelde men toe om haar behulpzaam te zijn, maar Fine zocht met de cogen Willem van Deinse, die tot dusver in somber gepeins verzonken, naast Lucie was blijven staan. Hij dacht aan den brief van zijn moeder, aan haar voorspelling, die op zoo ontzettende wijs in vervulling was gegaan. Doch toen Fines blik den zijnen ontmoette, herinnerde hij zich dat hij dokter was, begreep hij, dat zij zijn hulp inriep voor het arme onschuldige slachtoffer. Men droeg mevrouw Van Schalkwijk naar een andere kamer, waar professor Van Deinse, thans weer geheel en enkel man van het vak, al zijn zorgen wijdde aan de ongelukkige vrouw, die door een beroerte was getroffen.

Met een teeken met het hoofd had de dokterde aanwezigen beduid, dat zij konden heengaan. Alleen Fine had hij verzocht te blijven. Zij ondervroeg hem met de oogen. De professor schudde het hoofd. 'Heel bedenkelijk,' fluisterde hij, 'ik vrees, dat ze er niet van opkomt. Het heeft haar te sterk aangepakt.'

'Zou ze het bewustzijn niet meer terugkrijgen?' vroeg Fine, sidderend, of ze haar eigen doodvonnis ging vernemen.

Willem haalde de schouders op. 'Ik kan er voorloopig niets van zeggen. Maar gij moogt vannacht niet hier blijven,' vervolgde hij. 'Gij beeft, gij hebt de koorts.'

Fine glimlachte flauwtjes. 'O, dat zal wel overgaan, maar ik kan de arme mevrouw toch niet alleen laten.'

De professor zei niets meer. Hij begreep, dat het jonge meisje niet van haar besluit zou zijn af te brengen, en hij voelde eerbied voor haar opoffering, haar edelmoedigheid. Zij had uit het gefluister om haar heen, toen ze den salon binnenging, al kunnen opvangen, dat Fred en de jonker bij haar ouders hadden ingebroken; maar daar vroeg zij thans niet naar; haar plaats was nu aan de sponde, het sterfbed misschien

der arme vrouw, die, onschuldig, het eerste slachtoffer zou zijn van die toomelooze begeerte naar goud.

Terwijl Fine voor het bed van mevrouw Van Schalkwijk zat en angstig al de bewegingen van den dokter volgde, dacht zij er met ontzetting aan, hoe ook haar ouders zich door de zucht naar schittering hadden laten verblinden, hoe ook zij, meegesleept in den maalstroom der moderne wereld, hadden deelgenomen aan de jacht op klatergoud, alles daaraan ten offer brengend. Zouden hun thans de schillen van de oogen vallen? Zacht vouwde Fine de handen tot een stil, maar vurig gebed, en in dat gebed begreep ze ook den jeugdigen, knappen professor, die met al zijn kunst en wetenschap toch machteloos stond voor het groote raadsel des levens. Ook hij was afgedwaald, verlokt door den valschen glans van roem en grootheid en rijkdom.... Mocht hij eveneens tot het inzicht komen, dat hij op een dwaalweg wandelde! Welk een voldoening, welk een zaligheid zou dat voor zijn moeder en voor Nelly zijn.

Van al de gasten had de burgemeester het eerst zijn tegenwoordigheid van geest teruggekregen. Begrijpende, hoe pijnlijk de tegenwoordigheid van zooveel vreemden was, gelastte hij den politiemannen de gevangenen naar een andere kamer te brengen. Hij zelf nam Van Schalkwijk bij den arm en trachtte hem moed in te spreken, maar de industrieel schudde somber het hoofd. Hij was vernietigd, zedelijk dood. Het sombere voorgevoel, dat hem de laatste dagen bestormd had, dat hem vooral dien avond te midden van de feestvreugde, zoozeer had gekweld, had hem niet bedrogen. De afwezigheid van Westra mocht hem wel ongerustheid inboezemen, immers, met een enkel woord had hij reeds gehoord, dat de ingenieur zijn zoon op heeterdaad betrapt had. Veel was hem nog niet duidelijk, of liever, alles dwarrelde hem onstuimig en woest door het hoofd, maar hij verlangde niets te weten. Hij was eerloos, - hij, die altijd zoo naar eer en aanzien had gestreefd, die pas was geridderd.... Bittere, wreede spotternij van het lot!

Mevrouw Van Schalkwijk volgde haar man, haar oogen niet meer durvend opslaan naar de gasten, die haar nog slechts weinige oogenblikken te voren hadden geprezen en gevleid en haar ijdelheid gestreeld, - en nu? De schande grijnsde haar toe, al haar droomen van grootheid en schittering waren onbarmhartig verstoord. Ze voelde zich diep rampzalig, en ze kon zelfs niet bidden tot God om sterkte, om vergiffenis, om hulp....

Ook Lucie verliet den salon, waar de grond haar onder de voeten brandde, waar zij uit de blikken der aanwezigen niets dan spot meende te lezen met haar ongeluk. Ikzuchtig als zij was, bekommerde zij er zich niet om, wat haar broer en oom hadden gedaan. Al haar denken, haar voelen, haar begeeren had zich steeds enkel geconcentreerd op haar eigen ik, en ook nu was ze alleen vervuld van de gevolgen, die de ramp voor haar persoonlijk had. Haar verloving was uit, daar was geen twijfel aan, en heel de stad, die zoo naijverig was op haar geluk, zou daarover juichen, meende ze. En dat het juist Westra moest zijn, die aldus al haar droomen den bodem insloeg, verbitterde haar nog te meer. Ze had wel kunnen schreien van spijt en woede, dat de ingenieur, de ondergeschikte haars vaders, had gezegevierd in het duel, dat ze met hem had aangegaan en waarin zij op het punt had gestaan te triomfeeren....

XX.

‘Mama, neem toch een beetje rust, gij zult straks zoo vermoeid zijn als onze gasten komen,’ zei Nelly, die met het oog op het verwachte bezoek ongewoon veel tijd aan haar toilet had besteed.

‘Vermoeid?’ antwoordde mevrouw Van Deinse lachend. ‘Ik voel vandaag geen vermoeidheid, ik ben veel te gelukkig. Maar ik kom dadelijk,’ vervolgde ze, toen Nelly aanhield; en zoo vlug nog als een jong meisje dribbelde zij de kamer uit, om in de keuken de laatste aanwijzingen te geven voor het maal, dat heden bijzonder feestelijk zou zijn.

‘Is alles naar uw zin, mama?’ vroeg Nelly, toen haar moeder in de kamer terug was en met een gezicht, stralend van voldoening, naast haar plaats nam.

‘Ja, kind, alles is in de puntjes, maar dat moet ook. Zóóveel gasten te gelijk hebben wij nog nooit in ons huis gehad, en hier in het dorp zal men niet weten, wat er bij ons aan de hand is, als ze zooveel dames en heeren hier zullen zien binnengaan.’

‘O, iets weten ze er toch al van,’ antwoordde Nelly met een schalk lachje, ‘en ik ben zóó blij, óó gelukkig, dat ik het wel aan iedereen zou willen vertellen. Wat een heerlijke dag, mama!’

‘Ja,’ hernam mevrouw een beetje ernstig, ‘en ik had niet durven hopen, dien nog ooit te zullen beleven.’

‘Ik had toch altijd wel gedacht, dat Willem tot ons zou terugkomen,’ zei Nelly. ‘Geen dag heb ik overgeslagen om daarvoor tot God te bidden. Maria vooral heb ik een heilig geweld aangedaan, en zij heeft mijn gebed verhoord.’

Mevrouw vouwde de handen. God alleen wist, hoeveel zij geleden en gebeden had; hoe haar moederhart dag en nacht vervuld was geweest van den zoon, dien zij zoo innig liefhad. En bij de herinnering aan dat lijden en aan die gebeden kwam een traan in haar oogen, -een traan van vreugde thans en dankbaarheid.

‘Wat is er toch veel veranderd in zoo korten tijd,’ begon Nelly weer, die er behoefte aan had, haar overvol gemoed lucht te geven. ‘Soms is het mij, of alles een droom is. Wie had kunnen denken, dat het feestmaal bij de Van Schalkwijk's zulk een einde zou hebben? Zij meenden het toppunt van hun wenschen te hebben bereikt, zij werden geëerd en gevierd, mijnheer was een paar dagen te voren gedecoreerd, en plotseling stortte heel hun geluk in.’

‘Welk een les voor anderen,’ zei mevrouw ernstig. ‘Hoe broos is het geluk, dat niet wortelt in deugd en godsdienstzin, en hoe verkeerd is het, jacht te maken op schittering en aardsche grootheid, die toch niets meer zijn dan klatergoud. Wij hebben het zoo van nabij gezien, kind, maar hoevelen zijn er niet, die zelfs door zulk een vreeselijke les niet wijzer worden.’

Er heerschte een oogenblik stilte. Nelly verbrak die het eerst. ‘Wat is het met de oude mevrouw toch gauw afgeloopen! Van den eenen kant is het maar gelukkig, dat God ze in zijn Hemel gehaald heeft, want wat had die arme ziel nu moeten beginnen?’

‘Ze was een martelares,’ antwoordde mevrouw, ‘niet alleen de laatste dagen van haar leven, maar jarenlang. Zij zag heel goed, dat het huishouden op den dwazen voet van weelde en verkwisting, waarop het gevoerd werd, geen stand kon houden; zij heeft daar dikwijls genoeg voor gewaarschuwd, maar niemand gaf acht op haar woorden, men noemde ze een bekrompen vrouw. Tegenover Fine heeft ze wel eens een enkele maal, maar hoogst zelden, iets laten blijken van den angst, die haar vervulde; doch God alleen weet, hoeveel ze daaronder geleden heeft. Het is dan ook iets verschrikkelijks, den ondergang te zien aankomen, als het ware moedwillig en roekeloos uitgelokt, en machteloos te zijn dien te verhinderen. Eén troost heeft ze

ten minste gehad, dat Fine ze tot haar laatste oogenblik liefderijk heeft bijgestaan; anders ware ze van ieder verlaten gestorven.'

'Hoe gelukkig, niet waar, dat Fine Willems vrouw wordt!' zei Nelly, wier gedachten thans liever bij de vroolijke, dan bij de droevige zijde der gebeurtenissen vertoefden.

'Ja,' beaamde mevrouw volmondig, 'zulk een vrouw had ik Willem altijd toegedacht, en ik kan God niet genoeg danken, dat Hij, al is het dan ook op zoo ontzettende wijze, Willem heeft doen inzien, dat Lucie zijner niet waardig was. Met haar zou hij een leven zijn te gemoet gegaan als dat van Van Schalkwijk, met Fine zal hij waarlijk gelukkig zijn.'

'En ik dan met Karel?' vroeg Nelly met een schalk lachje.

'O zeker, kind. Karel is een degelijke, godsdienstige man, en ook op uw huwelijk zal, naar ik vertrouw, Gods zegen rusten. Gij koestert geen van beiden dwaze begeerten, gij zult het geluk niet zoeken waar het niet te vinden is, maar in de vervulling van uw plichten, in het naleven van Gods geboden, niet waar?'

'Zeker, mama,' antwoordde Nelly, thans ook ernstig, op haar moeder toetredend en haar als bezegeling van die woorden een kus op het vriendelijk voorhoofd drukkend. 'Ik zal nooit uwe lessen en uw voorbeeld vergeten.'

'Zoo is het goed, kind, en kunt ge gerust de toekomst te gemoet gaan.' Na een oogenblik gewacht te hebben, vervolgde ze: 'Wij

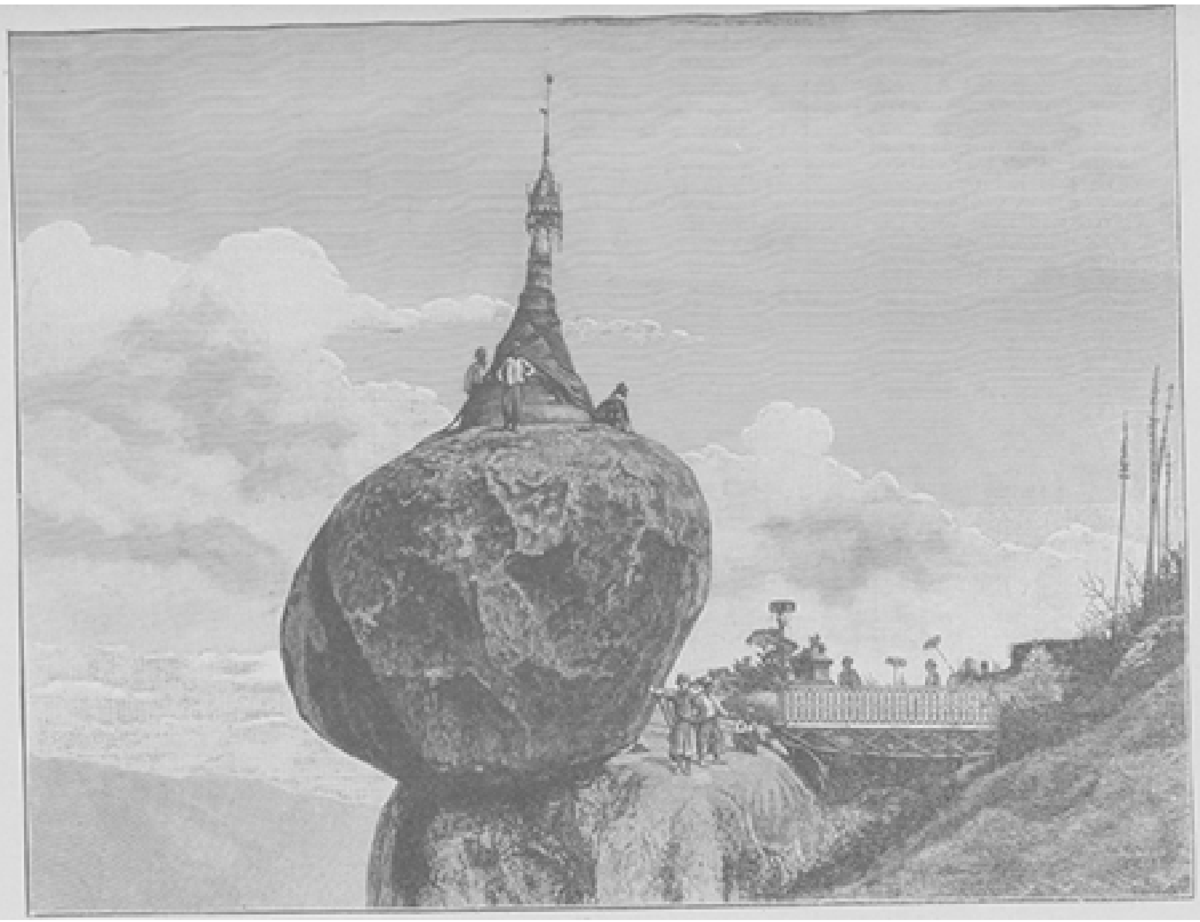

ZONDERLINGE ROTSVORMING. - De Kyauktaga-pagode in Birma (Achter-Indië.)

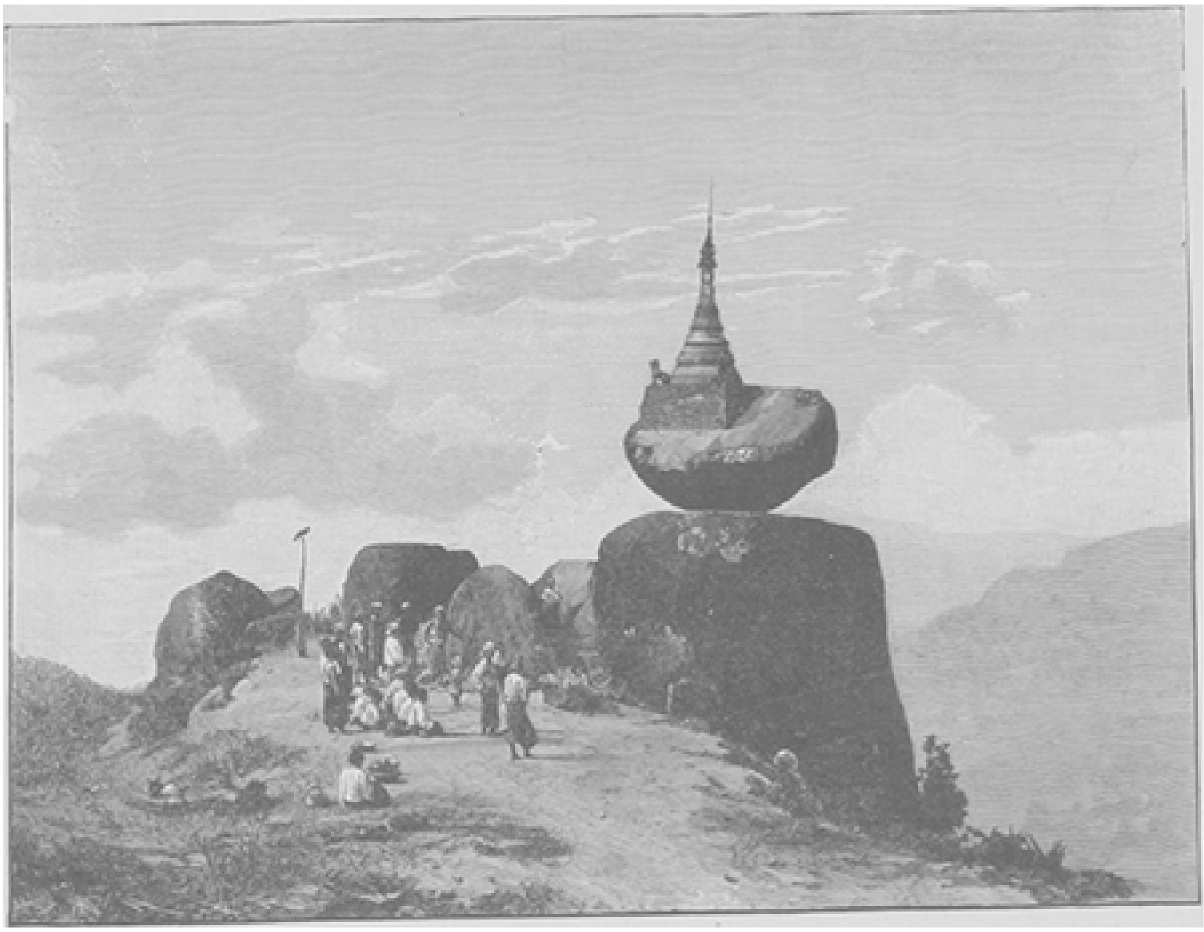

ZONDERLINGE ROTSVORMING. - De Sampan-pagode in Birma (Achter-Indië.)

hebben allen overvloedig reden, God te danken, dat Hij alles zoo wijs beschikt heeft. Dat schreef mij gisteren nog juffrouw Verhoek, wier oogen door het gebeurde met Van Schalkwijk geheel zijn opengegaan. Het is treffend, zoo openhartig als zij bekent gedwaald te hebben. Zij ziet nu haar dwaasheid in, schreef ze, van zich door de ijdelheid te hebben laten verblinden en voor werkelijkheid te hebben genomen wat niet meer dan schijn is. Ja, nu ze alles goed beschouwt, begrijpt ze haast zelf niet, hoe ze zoo ver is kunnen komen. Ook haar man heeft van het grootdoen meer dan zijn bekomst, en in de toekomst hopen ze weer de eenvoudige menschen te worden, die ze vroeger waren.'

'PANDOER!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRED. PACHER.

Uit kieschheid verzweeg mevrouw Van Deinse voor haar dochter, dat juffrouw Verhoek haar ook vergiffenis had gevraagd, dat ze haar zoo lang miskend en genegeerd had.

'Had ik u nagevolgd,' - zoo schreef ze -'in plaats van de Van Schalkwijk's te willen naäpen, hoeveel gelukkiger zou ik dan geweest zijn, want, al poogde ik het mij zelf ook wijs te maken, oprecht, waarlijk gelukkig ben ik, sedert de hoogmoed en met den hoogmoed de ijdelheid en de eerzucht mijn hart binnenslopen, nooit geweest. Verhoek en ik bedrogen de wereld en ons zelven.'

'Mama,' zei Nelly, op de klok ziende, 'onze gasten kunnen elk oogenblik komen. Hoe aardig, dat die goede mijnheer Westra, die nu al wil dat ik hem oom zal noemen, en zijn huishoudster ook van de partij zullen zijn. En dan nog mijnheer en juffrouw Verhoek en Fine, en Willem en Karel, 't is een heel gezelschap.'

Kort daarop verscheen het zevental, door de

verbaasde dorpelingen behoorlijk aangegaapt, aan de deur. Volgens de afspraak waren ze allen bij Verhoek bijeengekomen, en vandaar hadden zij gezamenlijk de reis aanvaard, Het was eigenlijk Frans Westra geweest, die het zaakje bedisseld had. ‘Ik ben al een oude man,’ had hij aan zijn neet Karel geschreven. ‘en begin tegen het reizen op te zien. Met Bertha, al wil ze 't niet weten, is hetzelfde het geval. Zou het nu niet gevonden kunnen worden, dat de verloving op één dag plaats had, en wel het liefst bij mevrouw Van Deinse, die het grootste getal levert?’

Karel had er met zijn oom en tante en met Fine over gesproken, die het uitstekend vonden, terwijl men er ook bij Van Deinse zeer mee ingenomen was.

Van de statie wandelde men in kleine groepjes naar de woning van mevrouw Van Deinse: voorop mijnheer en juffrouw Verhoek en oom Westra, daarna Bertha en Fine, die elkaar honderd dingen te vertellen hadden, en achteraan Willem van Deinse met Karel Westra. De professor was in dien korten tijd heel wat veranderd: een paar maanden geleden zou hij er zich voor gegeneerd hewben, zoo in processie door het dorp te trekken, door de boerenmenschen met nieuwsgierigheid aangegaapt; nu schonk het hem een behaaglijk gevoel, in het gezelschap van zooveel goede vrienden te zijn. Na zijn koortsige jacht naar eer en aanzien en grootheid was het thans een verademing voor hem, in een eenvoudiger, natuurlijker luchtkring adem te halen; na zoo lang te hebben verkeerd in een omgeving, waar de valsche schittering van het klatergoud onedele hartstochten wekte en nijd en afgunst den boventoon voerden, was hij blij weer eens vertrouwelijk te kunnen spreken met een zoo degelijk man als de ingenieur Westra, de vriend zijner jongelingsjaren, die gelukkig was over den ommekeer, welke in Willem had plaats gegrepen.

‘Karel,’ zei deze, ‘wat is Fine toch een voortreffelijk meisje, en hoe dwaas ben ik geweest, mij door een zoo onbeduidend, wuft en eerzuchtig schepsel als Lucie van Schalkwijk te hebben laten inpalmen. En dat ik mijn goede moeder en Nelly zoo lang heb kunnen vergeten!’

‘Dat alles is thans voorbij, Willem,’ antwoordde de ingenieur, ‘beschouw het als een droom.’

‘En als een les, Karel. Ondanks al de voldoening, die mijn eerzucht, mijn reputatie mij schonk, was ik toch nooit bevredigd en waarlijk gelukkig. Thans hoop ik dat te zijn aan de zijde van Fine, en nooit zal ik vergeten wat ik aan uw voorbeeld verschuldigd ben. Als ik nu nog terugdenk aan de Van Schalkwijk's en aan Van Leeuwenstein, dan walg ik er van. En dan te denken dat ik op het punt stond, mij in zulk een familie te laten opnemen!’

Zoo sprekende, waren zij bij het huis van mevrouw Van Deinse aangekomen, waar deze en Nelly het gezelschap hartelijk verwelkomden. Men had elkaar zooveel te vertellen, dat mevrouw hun er aan moest herinneren, dat het middagmaal hen wachtte, waarbij de hartelijke vrouw den wensch uitsprak, dat allen het eenvoudige, landelijke maal eer zouden aandoen. Het was geen festijn, met tal van uitgezochte spijzen, zooals bij Van Schalkwijk, maar het werd gekruid door een prettigen, vriendschappelijken toon. De van geluk stralende geztchten van Nelly en Fine waren de liefste bloemen, die men kon bedenken, en haar heldere, zilveren lach de liefelijkste muziek.

Toen men aan het dessert gekomen was, stond de heer Westra van zijn stoel op, na een paar woorden gewisseld te hebben met mevrouw Van Deinse, die naast hem zat. ‘Als oudste in jaren,’ zoo begon hij, ‘heb ik van onze vriendelijke gastvrouw,

wie ik uit aller naam dank betuig voor den kostelijken maaltijd, verlof gekregen, een enkel woordje te spreken. Dat kan op de eerste plaats natuurlijk niets anders zijn dan een hartelijke gelukwensch aan de beide paren, die wij hier zoo gelukkig in ons midden zien. Maar op de tweede plaats wensch ik er nog iets bij te voegen. Al weten zij en al hebben ze ondervonden, dat het goud alleen den mensch niet gelukkig maakt, dat veel van hetgeen voor goud wordt aangezien, niet meer dan klatergoud is, toch is het van den anderen kant zeker, dat het geld vooral in onzen tijd een machtige factor is, mits men er een goed gebruik van weet te maken. Welnu, gij allen weet, dat Van Schalkwijk zijn fabriek verkocht heeft, maar ge wist stellig niet, dat ik het was, die ze gekocht heb. Op dezen dag nu is het mij een waar genoegen, die in vollen eigendom aan mijn neet Karel over te dragen, overtuigd als ik ben, dat hij ze tot grooten bloei zal weten te brengen en voor zijn werkvolk een patroon zal zijn in den waren zin van het woord, dat is een vader. Maar ook het andere bruidspaar heb ik niet vergeten' - de goede man tastte in zijn rokzak - 'en als bewijs van mijn hoogachting voor Fine en voor den professor stel ik hun hierbij als bruidsgift vijf en twintig duizend franken ter hand. Mogen zij daarvan een goed, een edel gebruik maken.'

Met klimmende verbazing hadden allen geluisterd. Toen de heer Westra ophield, bleef niemand op zijn plaats. Karel en Nelly, Willem en Fine traden op hem toe, om hem voor zijn vorstelijke geschenken te bedanken, terwijl Bertha juffrouw Verhoek in het oor fluisterde, dat het haar nog nooit zooveel moeite had gekost als ditmaal om een geheim te bewaren.

Oom Frans - zooals allen hem noemden - wilde van geen dankbetuigingen weten. Om zijn ontroering te verbergen nam hij zijn glas op. 'Op het geluk van de beide bruidsparen,' zei hij, 'ze leven lang!' - een wensch, waarop door allen van ganscher harte bescheid werd gedaan.

De vrouw van den wolf,
Bretonsche vertelling.
(*Vervolg en slot.*)

De marskramer verweet zich thans, dat hij zich indertijd verdedigd had, en alle jaren liet hij een Mis opdragen tot intentie van den grenadier der Republiek. Somtijds, als hij met zijn koopwaren op zijn rug huiswaarts keerde, maakte hij liever een omweg van een halfu ur, dan in de nabijheid van den vijver te komen.

Hij had geen ander genoegen meer - en nog was dit niet onverdeeld - dan Elise te zien groot worden. De kleine was spoedig tien jaar oud. En het was een zeer groot feest, toen zij, in het wit gekleed en bleek en tenger, maar bevalliger en ingetogener dan de meeste harer gezellinnen, haar eerste H. Communie deed.

Het dorp was met slingers van groen versierd. Men was in het begin der maand Juni. Alle moeders hadden dien dag haar plaats in de kerk onmiddellijk achter de kinderen. Allen weenden. Jean François weende ook, en hoewel hij er de oogen niet van afwendde, kon hij zijn kind nauwelijks zien vanwege de tranen, die hem uit de oogen geperst werden. Hij had zooveel reden om te weenen, zooveel rouw over het verleden, zooveel ontroering voor het heden, en een onbepaalde vrees voor de toekomst. Des morgens had Elise tegen hem gezegd: 'Grootvader, ik zal bidden voor den man van de weduwe van den wolf, vindt gij dat goed?' en hij had geantwoord: 'Ik doe het al veertig jaar.'

Vermoeid van de ongewone aandoening, liet hij haar alleen naar hun huis teruggaan, dat heel aan het eind van het dorp stond, en vertrouwde ze aan twee vrouwen toe, die dien kant uit moesten, waarna hij de herberg binnenging. ‘Geef mij een glas ouden wijn,’ zei hij, ‘opdat ik zie of ik nog jong ben.’ De wijn droogde zijn tranen, maakte hem vroolijk en deed hem Elise vergeten.

Het kind vond zich spoedig eenzaam in het huis, dat twee deuren had, een, die op den weg, en een, die op het veld uitkwam. Zij was wel gewoon aan de eenzaamheid, maar dien dag viel het haar hard, geen gezelschap om zich heen te hebben. Zij hoorde troepjes moeders en kinderen voorbijgaan, wier stemmen ingetogener waren dan gewoonlijk. Zij keek op tafel naar drie koeken van gewijd brood, die zij uit de kerk had meegebracht en die in den vorm van sterren waren gebakken.

‘Eén voor grootvader,’ dacht zij bij zich zelf, ‘één voor tante Gothon. Maar voor wie is de derde?’

Zij overlegde bij zich zelf, en haar hartje was zoo tevreden, zoo zuiver, zoo vergenoegd, dat zij voor niets bang was en bij zich zelf antwoordde:

‘Voor de weduwe van den wolf.’

Arm kind van tien jaar, dat niet aan het kwaad geloofde, omdat het onschuldig was, en dat meer moed had dan een man, omdat het gelukkig was! Zonder langer na te denken neemt zij een der koeken en verlaat het huis door de achterdeur. Zonder vrees en zonder het hoofd om te wenden gaat zij door het hooge gras. Haar sluier hecht zich vast aan de dorens der braamstruiken, waarop zij hem omzichtig over de borst kruist. De streek wordt woest en verlaten, en men hoort de stemmen niet meer, die in de lucht van het dorp gonzen.

Haar grootvader zit altijd nog aan de herbergtafel voor zijn glas wijn. Elise nadert den vijver van Agubeil. Zij denkt niet aan het verbod, dat zoo dikwijls herhaald is. Het is heden een dag, zooals er geen tweede meer komt, en wie zou gewijd brood gaan geven aan de weduwe van den wolf, als zij het niet deed? Niemand heeft aan de weduwe van den molenaar gedacht, die noch kinderen, noch bloedverwanten, noch vrienden heeft, die aan haar denken, behalve het meisje, dat tusschen de braamstruiken dapper den heuvel opklautert.

Zij heeft nu den top bereikt en daalt aan den anderen kant weer af tot aan een steenen hut, met takken gedekt, en waarvan de deur half openstaat. Wat is het armoedig bij de weduwe van den wolf! Het lijkt wel een varkenshok! Zij overschrijdt den drempel, met den groet: ‘Dag vrouw weduwe van den wolf!’ op de lippen.

Maar er is niemand. Zij ziet een paar potten, een bos stroo, een geweer in den hoek, een ouden hoed met een kokarde, een stoel, - dat is alles. De krekels alleen verbreken de stilte.

‘Ik wil toch dat ze weet, dat ik hier geweest ben,’ zegt Elise bij zich zelf.

Zij neemt een mes, en met de punt krast zij de zes letters van haar naam in den koek van gewijd brood. Daarna legt zij den koek op den stoel en gaat heen. Nu is ze bang en loopt hard terug naar huis.

‘Grootvader, grootvader, ik heb de weduwe van den wolf een koek gebracht!’

Toen de oude, die juist thuis kwam, dat hoorde, werd hij zoo wit als de bloem van de hagedoorn, die hij ten tijde van den grooten oorlog in zijn knoopsgat droeg.....................

Vier maanden zijn voorbijgegaan. De kleine Elise is ziek, en iedereen gelooft dat ze zal sterven. Zij is zoo zwak, dat haar arm klein hoofdje ijlt, en de boerenknechts, zoodra ze het dak van het huis zien, zacht rijden en niet met de zweep klappen. Jean François lacht niet meer, Jean François drinkt niet meer met zijn vrienden; hij verlaat

het kamertje niet meer, waar de minuten geteld worden door de hijgende ademhaling van het kind. Ze is nauwelijks hoorbaar, maar toch hoort Jean François ze bete: dan alle geluiden van buiten, en ze houdt hem heele nachten wakker. O, indien de koorts verminderde, indien Elise maar de oogen opende, die ze zoo hardnekkig gesloten houdt!

Een heele week lang heeft ze geen woord meer gesproken. De grootvader heeft alle kinderen van haar leeftijd het bed zien voorbijgaan en op alle gezichtjes las hij, als ze heengingen, hetzelfde woord: 'Vaarwel, Elise!'

Niemand durft meer binnengaan, daar het ongeluk te nabij is. De dokter heeft gezegd: 'Ik kom nog eens terug,' maar hij is niet teruggekomen. Jean François heeft geen tranen meer om te weenen. Hij zit in den rieten leunstoel, dien de rentenierster van het dorp hem geleend heeft. Hij kijkt naar het blanke kussen, waarop het bleekje hoofdje rust, dat enkel meer leeft door de flauwe ademhaling der vaneengescheiden lippen; de avond valt, en stilte heerscht thans op de velden voor twaalf uren.

Tegen het midden van den nacht viel het schijnsel der maan door het venster, en op hetzelfde oogenblik sloeg Elise haar oogleden op. De oude man boog zich over den blik van zijn kind, maar hij herkende daarin noch den glimlach, noch den glans, noch de vreugde, die vroeger de kleine Elise zoo bekoorlijk maakten. Hij hoorde enkel een stem, die vroeg:

'Grootvader, waar zijt ge?'

'Hier, beste meid, vlak bij u. Ziet gij mij dan niet?'

Zij vervolgde:

'Ik zou zoo graag den zilveren visch willen hebben, die in den vijver van Agubeil zwemt. Hij is bij den oever en heeft twee roode vinnen. Toe, ga hem halen. Ik zal genezen, als ik van den visch van Agubeil eet.'

Elise sloot de oogleden weer. Zij begreep niet wat haar grootvader haar antwoordde. Op haar gezicht verscheen alleen een van die glimlachen van kinderen, die vragen en bedanken, alsof dat hetzelfde was.

De oude man aarzelde niet lang. Hij wekte de buurvrouw, en terwijl zij bij het ziekbed waakte, klom hij naar den zolder, waar zijn vischtuig geborgen was, en verliet een oogenblik later het huis. Arme Jean François, gij weet, dat de wraak u ginds beloert, gij weet dat ze niet slaapt, en dat de gril der kleine Elise u het leven kan kosten.

Maar de oude man had het kind meer liet dan zijn leven. Geen oogenblik vertraagde hij zijn stap, maar bij den vijver gekomen, maakte hij het kruisteeken op zijn voorhoofd en op zijn hart, dat licht beefde.

Hij wierp zijn hengel uit en zocht met de oogen naar den zilveren visch. Waar was de goede plaats?

De weduwe van den wolf sliep niet. Zij had het gekraak der struiken gehoord en daaruit dengene zien te voorschijn komen, op wien ze al zooveel jaren gewacht had, den moordenaar van haar man, den vijand, dien een onbegrijpelijke dwaasheid terugvoerde naar de plaats der niet uitgeboete misdaad.

Zij trilde van woeste vreugde. Door haar venster zag zij Jean François overeind aan den oever van den vijver. 'Ik heb hem,' fluisterde zij en lachte. Zij nam het oude geweer uit den hoek, waarmee zij zoo dikwijls jacht had gemaakt op de eenden en zwanen in den vijver van Agubeil.

De braamstruiken waren zoo hoog, dat Jean François de zwarte gedaante niet kon ontdekken, die bukkend nader kwam. De loop van een geweer werd op de borst van den man gericht, en de engelen Gods, die in den nacht vlogen, zagen de weduwe van den wolf op haar vijand aanleggen.

Maar op het oogenblik dat zij den haan zou overhalen, bemerkte de vrouw boven de oppervlakte van den vijver de sterren, die dansten. Zij bedekten het water met haar levende vlammen en omgaven de plek, waar de man stond. En elk van haar geleek op het gewijde brood, dat Elise in de hut had achtergelaten.

'Gaat heen, sterren, gaat heen!'

Maar de sterren gingen niet heen.

Driemaal hief de weduwe van den wolf het wapen op, en driemaal liet zij het weer zakken. Bij de derde maal haalde Jean François een visch op, greep hem vast en vluchtte heen.

Toen stiet de weduwe van den wolf een kreet van woede uit, dat zij haar prooi had laten ontsnappen, verhief zich in haar volle lengte op den rand van de rots en wierp

het wapen, dat in den grooten oorlog gediend had, in den vijver. Het geweer draaide rond, viel en maakte een gat in het water, dat zich voor altijd boven het moordtuig sloot.

Jean François snelde reeds met den zilvervisch, die
de kleine Elise moest redden, het
bosch uit.........

Den volgenden dag verliet de weduwe van den wolf den vijver van Agubeil. Zij ging naaide stad, kwam aan de deur van een oud-vrouwenhuis en zei:

'Ik ben de weduwe van den wolf, die veertig jaar lang voor haar wraak geleefd heeft. De man is op de aangeduide plek gekomen, ik heb het geweer op zijn borst gericht, maar de sterren geleken te zeer op het gewijde brood van het kleine meisje. Toen kon ik niet schieten. Ik ben nu nergens meer goed voor, neem mij op.'

Men meende dat ze kindsch was en nam ze op.

De ware verlossing.
Vertelling.

In de late avondschemering sloop een vrouwelijke gedaante naar de pastorij, die tegenover het kerkgebouw gelegen is. Nu en dan blikte de arme vrouw schuw om zich heen, als wilde zij er zich van verzekeren, dat niemand haar bespiedde. De menschen mochten het niet weten, dat zij haar schreden hierheen richtte. Hare zorg was echter overdreven, want wie niet uit de warme kamer moest, op de slecht verlichte vuile straat, die midden door het dorp liep, en door den ijskouden nevel, die alles omhulde, bleef thuis; dientengevolge was er geen mensch te ontwaren, zoover men door nacht en nevel kon zien.

De arme vrouw was binnengetreden en stond nu, bitter schreiend, voor den zielzorger.

'Jan,' zoo klaagde zij, 'Jan laat mij en de kinderen hongerlijden. Nu is hij weder in de kroeg met zijne vrienden; het geld heeft hij mee, ik heb geen cent meer in huis; aardappelen en brood is al wat ik mijne kinderen geven kan, daar ik dat nog in huis heb. Maar nu is het winter en de twee "scholiers" moeten schoenen hebben; zij klaagden de laatste twee dagen al genoeg over de kou, nu zij nog altijd barrevoets loopen, en de andere kinderen hebben hen daarom reeds uitgelachen. En ik, mijnheer pastoor, ik weet mij niet te helpen,' eindigde de vrouw haar klacht en zag hulpeloos en radeloos den geestelijke aan.

Haar bleek, uitgeteerd gelaat, hare donkere oogen, welke van zwaar lijden getuigden, zeiden genoeg, ja meer zelfs dan haar woorden.

De geestelijke had haar bedaard en kalm aangehoord; toen sprak hij: 'Ja, ik ken uwe ellende, en ik weet ook wie daarvoor de verantwoordelijkheid draagt. Hebt ge dan in het geheel geen hoop meer, dat uw man nog eens tot inkeer komt?'

'Zoolang hij met die menschen omgaat, is er geen hoop op,' antwoordde zij, 'en hij zweert dat zij kameraden zullen blijven, ten spijt van het heele dorp en dat niemand in staat is hen te scheiden.'

De geestelijke richtte een oogenblik zijn heldere oogen op de vrouw en zei toen oogenschijnlijk losweg:

'Nu, het gaat niet alleen zoo bij de mannen; het is ook wel voorgekomen, dat een braaf meisje uit fatsoenlijke familie zich aan een lichtzinnigen knaap vergaapte, en alle vermaningen om hen van elkaar te brengen, niets baatten.'

‘O, mijnheer pastoor,’ zeide zij, ‘ik weet wel, wat u zeggen wil. Maar ik mag er niet meer aan denken, hoe dwaas ik toen geweest ben, hoe licht had ik dit ongelukkig huwelijk kunnen vermijden; - als ik daar aan denk, dan moet ik vreezen, ten eenemale den moed en het vertrouwen op God te verliezen en over mijn ellende in wanhoop te geraken!’

‘Zoo heb ik het niet bedoeld,’ hernam de pastoor, ‘ik wilde u nòch krenken nòch verdriet aandoen. Dat doet trouwens meer dan genoeg hij die uw man is, maar die al zijne heilige plichten, welke hij voor het altaar plechtig beloofde te zullen vervullen, schandelijk vergeet en met voeten treedt. Ik wilde er u alleen maar op wijzen, dat ge u daarover niet zoozeer ontstellen, of het als een alleenstaand geval aanzien moet en gij niettemin het geduld niet moogt verliezen. Zulke vrien schap en kameraadschappen kan men niet met geweld breken; die kan trouwens menschelijke macht niet ontbinden, daar hier de hartstocht en dus ook de duivel in het spel is. Hier moet de hulp van God komen, en eerst dan, wanneer Hij zijne genade laat werken - als uw man nog te redden is - eerst dan vallen de kluisters. En daar helpt niets voor, dan veel, zeer veel te bidden, en veel, zeer veel geduld te oefenen uit liefde tot God en geloovend aan Hem. En dan hebt gij op de eerste plaats genade en nog eens genade noodig, om te volharden in den strijd, totdat de lieve God uwen man weder teruggevoerd heeft tot het goede.’

Vervolgens zeide hij bedaard, ja bijna koel, tot de weenende vrouw: ‘En nu gaat ge morgen naar den schoenmaker en bestelt hem wat de kinderen voor den winter noodig hebben; de rekening brengt ge maar bij mij.’

‘Maar één ding verzoek ik u, mijnheer pastoor, als.... als.... als mijn man het maar niet te weten komt. Hij zal mij dan zeker mishandelen,’ stamelde de vrouw.

De pastoor zeide, weemoedig lachend: ‘Ik weet er alles van, heb daarvoor maar geen vrees. En nu, ga naar huis onder de hoede Gods, verlies het vertrouwen in Hem nooit, zelfs niet in den hoogsten nood. De weg naar de pastorij weet ge immers.’

Op hetzelfde tijdstip zaten in de kleine gelagkamer van de achterafgelegen herberg vijf mannen bijeen, in een luid opgewonden gesprek verdiept. Zij scholden en schimpten op de slechte tijden en op iedereen.

De kastelein, die niet wilde meedoen, maar hen ook niet durfde tegenspreken, had zich teruggetrokken, maar de waardin zat aan de tafel bij de kachel, en hoewel zij vlijtig de kleederen harer kinderen afborstelde, luisterde zij toch naar het gesprek der mannen, die allen in evenredigheid nog jong waren, en deed ook nu en dan een opmerking, welke getuigde, dat zij den mond en het verstand op de rechte plaats had.

Zooeven was iemand, een daglooner, van meening, dat men vermoord werd door den arbeid; meer dan zes uur moest er niet gewerkt mogen worden.

Daarop had de waardin in het midden gebracht: ‘Vroeger zou een flinke man zich geschaamd hebben om te zeggen, dat hem het werken te veel was, en wanneer men u jongens, kerels als boomen, ziet, zou men denken, dat het nog zoo was. De oude, magere wever is, bij u vergeleken, een worm, en hij werkt en ratelt tot 's avonds 11 uur en 's morgens vroeg al lang vóór de dag aanbreekt, en hij heeft bijna niets te eten, en beklaagt zich toch niet - slechts dan, wanneer het werk vermindert.’

‘Die is dom genoeg,’ zeide er een, ‘het was beter, dat hij ook tot de socialen ging, in plaats van naar de kerk.’

‘Zou hij het dan beter hebben?’ vroeg de waardin ernstig.

‘Kinderpraat!’ riep er daarop een, de jongste uit het gezelschap.

De waardin hernam scherp: ‘Waarom noemt gij dat kinderpraat?’

‘Omdat eerst de geheele wereld sociaal moet zijn, wil het beter worden.’

‘Eer het zoover is, duurt het nog lang genoeg, en middelerwijl kon de arme wever en zijn huisgezin wel tienmaal van honger omkomen, als hij niet meer werken wilde, gelijk tot nu toe.’

‘Hoe meer sociaal-democraten er komen, des te gauwer komt de sociale staat,’ zeide weder ten ander, ‘daarom moet iedereen meedoen.’

‘Wat gebeurt er dan allemaal?’ vroeg de waardin.

‘Dan wordt alles wat er op de wereld aan geld en goed is gelijk gemaakt en verdeeld; iedereen moet arbeiden en de een is niet meer dan de ander, er wordt dan geen gebrek meer geleden, maar eerst moet de oude regeling met wortel en tak worden uitgeroeid. Dat geeft een omwenteling over de geheele wereld. De vorsten en kapitalisten worden allen afgezet of een kop kleiner gemaakt, de militaire staat wordt vernield en dan, als alles schoongeveegd is, komt de sociale staat met zijn gelijkheid; dat is dan het paradijs, de ware verlossing der menschheid.’

Zoo sprak de jonge borst, en bewonderend zagen de anderen hem aan; inmiddels begonnen drank en tabak hunne zinnen te benevelen.

‘Dan moet er nogal wat gebeuren,’ zei de waardin, ‘en er is een heele tijd noodig, eer deze soort van verlossing komt en hare lieden gelukkig worden. En wat hebt ge aan uw socialisme gedurende den tijd dat het nog niet zoo ver is?’

‘Wij hebben de hoop dat het beter wordt. en wij werken en ruien op, totdat iedereen sociaal is; wij bespotten de eenvoudige, achter-

lijke menschen en maken hun duidelijk, hoe slecht zij er aan toe zijn.'

'Dat is toch geen waarachtige verlossing, als men de menschen ontevreden en ongelukkig maakt; wat hebben dan wel de vrouwen en kinderen er aan, als de mannen allen zoo worden?'

'Die moeten ook meedoen!'

'Die moeten derhalve ook mee ontevreden en ongelukkig zijn, zoolang ze leven. Dat is een zonderlinge verlossing. Dat is geheel wat anders dan de ware verlossing, en het is zeker een zonde, als de socialen dat woord "verlossing" in den mond nemen,' verklaarde de dappere waardin kalm.

'Hoe bedoelt ge dat?' vroeg een der gasten vrij scherp.

'Dat komt mij tamelijk eenvoudig voor,' was het antwoord. 'Als een mensch het geloof heeft en een goed Christen is, bidt en braaf leeft, dan behoeft hij zich niet eerst te laten vertroosten en te wachten, tot het heil komt; hij is dadelijk van den eersten dag af aan gelukkig en heeft de genade Gods en een goed geweten; hij weet, dat hij een kind Gods is, en als hij sterft zeker in den hemel komt. En als het hem ook dikwijls slecht gaat op de wereld, zoo behoeft hij den moed niet te verliezen en verliest hem ook niet; hij heeft plezier in zijn leven, ook als hij arm is, en heeft genoegen in andere menschen, die rechtvaardig zijn; en ten laatste gaat het zoo iemand altijd nog goed op deze wereld, in het bijzonder met de opvoeding der kinderen. Dat heeft men er toch altijd van als men Christen is, van den eersten dag af aan; men behoeft niet toornig en ontevreden te wachten op den zeker nooit komenden dag, gelijk gij, om intusschen te sterven en verloren te gaan.'

'Hola, waardin!' zeide er een, 'gij zijt zeker bij den pastoor in de leer geweest.'

'God lof en dank, ja, en ik blijf bij mijn geloof,' klonk het antwoord. De kasteleines werd juist geroepen.

De vrienden konden nu ongestoord spreken. Natuurlijk begon men nu eerst eens flink over de geestelijken, altijd heviger en toorniger, totdat haat en dronkenschap het kleine gezelschap geheel en al het laatste overblijfsel van gepasten eerbied voor den naaste deed verliezen. De een hitste den ander op, de een sterkte den ander in dezen hartstocht.

Eindelijk verlieten zij de herberg.

Ook Jan was bij het gezelschap geweest en wel niet als de minste. Hij gloeide van toorn en strijdlust. Zijn slecht geweten droeg natuurlijk ook veel tot deze stemming bij, daar hij wel wist, dat hij nu alles verdronken had, wat de zijnen, zijne vrouw en kinderen voor het onderhoud noodig hadden.

Hij ontstak letterlijk in woede, toen hij er aan dacht, hoe zijn vrouw hem morgen zou vertellen, dat zij het geld noodzakelijk moest gebruiken....

Zijn weg voerde hem voorbij de pastorij.

Deze lag, voor zoover men door nacht en nevel kon ontwaren, geheel in het donker. Alleen in gindsche hoekkamer der bovenverdieping brandde nog licht. Dat was de studeerkamer van den pastoor. Jan moest op zijn weg naar huis de pastorie langs drie kanten omtrekken; eenige groote boomen spreidden hun takken over den weg, die geheel donker was.

Plotseling bleet Jan staan en beschouwde het stille huis, dat den zielzorgers der gemeente reeds meer dan drie eeuwen tot woning diende. De tegenwoordige pastoor bewoonde het al sinds tien jaar. Hoevele geestelijken hadden hier niet gewoond, hoe menigeen was daarin gestorven. Jan zelf had reeds tweemaal de treurige plechtigheid

bijgewoond, dat men den overleden herder der gemeente door de oude, groote deuren, naar diens laatste rustplaats droeg.

(*Wordt vervolgd.*)

ZONDERLINGE ROTSVORMING. - De natuurlijke sfinx bij Ladybrand in den Oranje-Vrijstaat.

Bij de Platen.

Zonderlinge rotsvorming. -

Een drietal hoogst merkwaardige voorbeelden daarvan vindt de lezer in dit nummer weergegeven.

Op de beide eerste af beeldingen meenen wij te doen te hebben met de gril van een machtigen reus, die er plezier in gehad zou hebben, proeven te nemen met de werking der zwaartekracht en met rotsblokken kunststukjes uit te halen als Columbus met zijn ei.

Die ontzaglijke steenbonken toch zweven om zoo te zeggen in de lucht en rusten maar op een enkel punt. Op den top dier rotsen - zij liggen in het Achterindische rijk Birma - hebben de geloovigen van den Hindoe-godsdienst tempels gebouwd, die op zich zelf weer even bewonderenswaardige staaltjes zijn van menschelijk vernuft. Want men begrijpt, hoeveel moeite en overleg het moet gekost hebben, om de noodige materialen boven op die steenklompen te krijgen.

En de schrandere Birmanen zijn daarbij nog met smaak te werk gegaan ook; want die rijkvergulde spitse gebouwtjes maken een wezenlijk schilderachtig effect, vooral wanneer zij door de gloedvolle Oostersche zon worden bestraald.

Een derde voorbeeld van merkwaardige rotsvorming vindt men op deze bladzijde Kan Egypte bogen op zijn sfinx, hier hebben we een dergelijken reuzenkop, door de natuur zelf gebeiteld. Het rotsbeeld, dat wij naar een photographie weergeven, verheft zich bij Ladybrand in den Oranje-Vrijstaat, niet ver van de grens van Basoetoland en aan den voet van een berg.

Ofschoon in werkelijkheid de gelijkenis met een reusachtig menschenhoofd nog sterker is dan op de af beelding, geeft deze toch het treffend natuurspel duidelijk weer: het profiel laat nauwkeurig de gelaatsnede van het voorhoofd tot de kin herkennen, en men zou bijna van fijngesneden trekken kunnen spreken, waarmee evenwel het al te sterk ontwikkelde achterhoofd slecht in overeenstemming is.

‘Pandoer!’ -

‘Pandoer!’ roept hij en strekt zich behaaglijk en fier uitdagend uit op de bank, de kaarten ver naar voren houdend, om het mooie stelletje in zijn geheel te overzien en er den troefboer uit te pikken, dien hij het eerst moet uitspelen.

De anderen hebben er schik in, en de kameraad tegenover hem telt glimlachend alvast de centen af, die hij straks den winner zal hebben uit te betalen.

Het meisje wacht ongeduldig op troefboer en heeft zelf de kaart al in 't oog, waarmee zij daarop zal ‘bekennen.’ Ze denkt het den pandoerspeler straks nog wel eens lastig te zullen maken; want ze heeft zelf ook een mooie kaart en zou misschien ook ‘pandoer!’ geroepen hebben, als de gast - te oordeelen naar zijn buis met glimmende knoopen en zijn officieele pet, is het de postbode - haar dat niet had afgesnoept.

Haar jonge broer kijkt haar over den schouder aan om de kaarten te inspecteeren en neemt zelfs de vrijheid er een voor haar uit te pikken. Maar van zulke hulp is ze niet gediend; zij weet zelf best hoe ze spelen moet, en den arm van den jongen afwerend, wacht ze vol zelfvertrouwen af wat de postbode op de tafel zal werpen.

Echte kaarts pelers, dat jolige groepje: voor hen is het wezenlijk een spel, waarbij gul gelachen en geschertst kan worden.

St.-Jozefsmedaille voor werkliedenvereenigingen. -

Bij de groote uitbreiding, die het vereenigingsleven in onzen tijd verkrijgt, doet zich meer en meer de vraag voor naar een goed onderscheidingsteeken of insigne, dat door de leden op de borst kan gedragen worden. De tot hiertoe gebruikte zijn lang niet alle even mooi, doelmatig of zinrijk.

Daarom achten wij het niet zonder belang, de aandacht te vestigen op den hierbij afgebeelden penning, onlangs in de bekende koninklijke fabriek van zilverwerken van den heer C.J. Begeer te Utrecht vervaardigd om te dienen als insigne voor de St.-Jozefsvereeniging aldaar.

ST. JOZEFS-MEDAILLE VOOR WERKLIEDENVEREENIGINGEN.

De voorzijde geeft een fraai beeld van den H. Jozef, als patroon der werklieden te zien, met het zinrijke omschrift: ‘Bid en werk en God is met u.’ De achterzijde draagt den naam der vereeniging met dien der stad, afgewisseld door een kruis en een paar lauwertakken.

Met het oog op den grooten afzet is de prijs dezer medailles zeer laag kunnen gesteld worden. Wellicht zouden ook andere vereenigingen, die St. Jozef als haar patroon vereeren, met verandering van het opschrift op de achterzijde, van dit eenvoudige, maar degelijke en zinrijke insigne gebruik kunnen maken.

[Nummer 34]

De 'nije mester.' door Ravo.

I.
Naar het vergelijkend examen.

De Hoogmis is uit. Op het plein der schilderachtig, tusschen hoog geboomte half schuilgaande kerk, staat nog een groepje jonge landbouwers geposteerd, om, zooals dat meestal overal in dorpen de gewoonte is, de jeugdige boerinnetjes op te wachten en aan deze of die, welke er, naar gelang van den smaak van den bewonderaar, aardig uitziet, een verliefd lonkje toe te werpen. De oudere landbouwers zijn reeds voor het meerendeel de schuin tegenover de kerk gelegen herberg 'de Gouden Druif' binnengegaan, om vóór den maaltijd er een of meer, ter opwekking (?) van den eetlust, te pakken, en nadat de voorwerpen van hun belangstelling zich hebben verwijderd, enkele vergezeld van haar 'Flip,' treden ook de jongelieden de gelagzaal in.

De meer bejaarden zitten aan tafeltjes, beladen met de noodige 'glèskes klaore mit suiker' en de jongeren hoopen zich opeen in het aaugrenzend vertrek, om te zien, wie van de twee biljartspelers - sterke 'speulers' -, die zoo juist een partij begon nen, het winnen zal.

Evenwel is niet, als anders, hun aandacht onverdeeld bij het spel. Nu en dan klinkt een lach, als gevolg van de een of andere ondeugende opmerking, en herhaaldelijk worden eenige hoofden omgewend naar zeker hoekje in de gelagkamer. Dat hoekje heeft ook de opmerkzaamheid der ouderen getrokken. Wat daar gezien wordt is trouwens geen alledaagsche verschijning in het Noordbrabantsche dorp B.; 'n lange 'baord' is daar altijd zeker van een meer dan gewone, meer dan verdiende belangstelling. En de man, die in het bewuste hoekje de nieuwsgierigheid der dorpelingen opwekt, is in het bezit van zulk een sieraad, lang, breed, stoppelig en bruin. Had de eigenaar er van een geschoren gezicht gehad, - betrekkelijk klein als hij is, volstrekt geen figuur om door houding of gelaat indruk te maken, zou hij wellicht als vreemdeling hoogstens vluchtig de attentie waardig zijn geacht, maar nu, met zijn 'schrummelijken baord' was hij bepaald een soort van natuurwonder in de oogen der B.....naars, geen 'natuurwonder,' ontzag inboezemend als een staartster, maar zoo iets in den geest van 'n kalf met twee koppen.

Hij was wel is waar op dat oogenblik de eenige gebaarde niet in het dorp, want de dokter en de veldwachter droegen een kortgeknipten vollen baard, de notaris een paar bescheiden blonde bakkebaarden, de candidaat-notaris een knevel, maar zulk een aanhangsel behoorde tot de rariteiten.

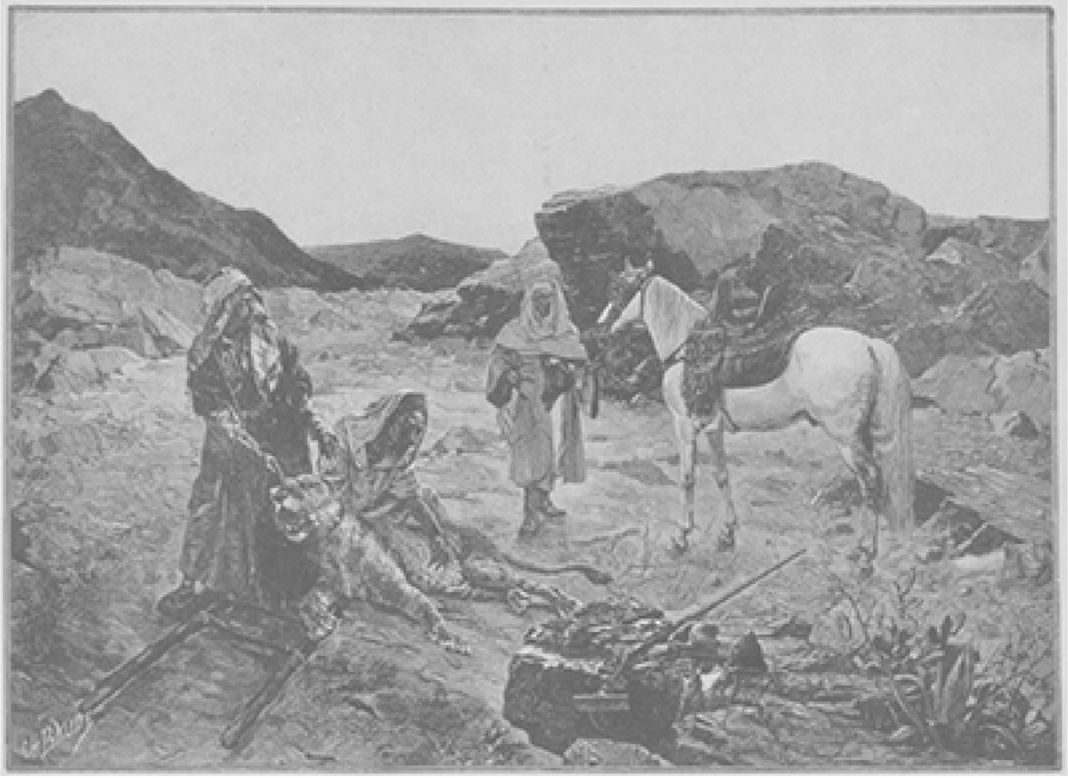

DE ROOVER GEVANGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RODOLPHE ERNST.

Het bijeensteken van de hoofden en het ietwat geheimzinnig gefluister, - een gefluister nog luid genoeg, om op eenige passen afstands te worden verstaan - zeiden duidelijk dat men zich bezighield met de oplossing van het gewichtige vraagstuk, ‘wie dieje kèl wel zijn kos.’ En het resultaat der gewisselde opmerkingen

én gissingen was, dat hij waarschijnlijk was ''n sollestant' naar de vacante onderwijzersplaats, want den volgenden dag zou er vergelijkend examen plaats hebben. Of - veronderstelden de meest voorzichtigen - kon hij bijgeval een socialist zijn? Hij zag er vreemd genoeg voor uit...

De twijfel behoefde echter niet lang te duren; zekerheid omtrent 't geen hij was, of liever: omtrent 't geen hij kwam doen, verschafte de 'snoeshaon' zelf, toen hij, de gazet neerleggend, waarin hij gelezen had, bij het betalen van den kastelein de vraag stelde, of er al meer sollicitanten voor het te houden examen waren aangekomen.

'Veur zòveul as ik weet, nie, - dan zij-de gij den ennige, maor 't is nog vruug, misschiens kommen er nog wel 'n paor.'

De vreemdeling informeerde nu naar de woning van den burgemeester en vertrok, door een paar dozijn oogen nieuwsgierig nagestaard; maar nog lang nadat hij was heengegaan, bleef hij het middelpunt van de gesprekken en - immers ook onder den boerenstand is wat jong is ondeugend - het mikpunt van goedkoopen spot. Hoe kon iemand het toch in zijn hoofd krijgen, om met zulk een baard naar de vacante onderwijzersplaats van B. te dingen?

'Det waor ummers 'nen mins, urn de keinder de stuipen op 't lijf te jaogen!' Al waren ze doordrongen van het besef der noodzakelijkheid dat 'mester' iemand moest zijn, met wien het jonge goed niet liep te spelen, zulk een vogelverschrikker, dat was al te bar!

De meer bejaarden waren minder beslist in hun alkeurend oordeel, want eigenlijk kwam 't er alleen op aan, of het een bekwame 'mester' was, maar tòch, die groote, ruige baard was al te zeer in tegenspraak met de gewoonte. De vorige meester was zoo glad als een ei, - ten minste van Zaterdagavond tot Maandagmorgen; van Maandag tot den volgenden Zaterdag leek zijn tronie meer en meer op een rasp -, en voor zoover menschenheugenis reikte, had nog nooit in de school van B. een gebaarde 'mester' den schepter gezwaaid.

Geen wonder derhalve, dat men dien dag in nagenoeg alle gezinnen van B. den mond vol had van 'diejen vremden kèl' en dat op zijn middagwandeling na zijn bezoek aan den burgemeester de gebaarde niet juist welwillende blikken op zich zag gericht. Dat scheen hem intusschen niet te hinderen; hij had wel eens meer den weerzin ondervonden, dien dorpelingen hebben van met hun eenvoudige zeden en gewoonten niet strookende gebruiken. In dat bewustzijn had hij er zelfs aan gedacht, zijn baard, 'op het altaar dier vooroordeelen ten offer te brengen' - dit stijlvolle beeld had hij gebezigd tegenover een collega, met wien hij de gewichtige kwestie had behandeld -, maar bedenkend, hoe weinig kans van slagen hij wellicht had en dat aan het onderwijzersbaantje geen hooger traktement dan 1100 verbonden was, had hij besloten het belangwekkendste dat aan hem was en waardoor hij veel onbeduidends maskeerde - teekenachtige gebaarde koppen verliezen door schaar en scheermes vaak hun gansche karakter - liever te behouden, op gevaar af zelfs, dat het een beletsel voor zijne benoeming kon stellen. Bleek de vijandigheid tegen zijn baard onverwinnelijk, en uitte zij zich bij geval in het uitblijven van de kleine geschenken, die de vrien schap onderhouden, als daar was: zijn aandeel in het 'geslacht', eieren, melk, boter enz., dan kon hij er altijd nog toe overgaan, het voorwerp van afkeer te verwijderen. Dat zou bovendien de boeren gunstiger jegens hem stemmen dan wanneer hij dadelijk voor dien afkeer ware bezweken, want, redeneerde hij, naar de zwaarte

van het gebrachte offer zouden zij de beteekenis en waarde van de door hen behaalde overwinning schatten.

Met deze wijsgeerig-menschkundige bespiegelingen, met dit vergezicht van metworsten, varkensribbetjes, carbonaden, hammen, eierstruiven en chocoladeketels had de heer Stoppels - dat was de naam van onzen paedagoog - zich onledig gehouden, totdat hij in ‘De Gouden Druif’ onder de dekens kroop. Vooraf had hij in de gelagkamer nog even kennis gemaakt met een kort te voren aangekomen mede-sollicitant, een broodmager jong manneke, waarvan het meest in het oogloopende was de breede hooge witte boord, die als een witgepleisterde muur zijn langen, mageren nek omsloot, waarboven de dunne blonde, bakkebaarden als verdroogde varens uitstaken.

Terwijl de heer Stoppels - het hoofd gedekt door een witte slaapmuts, die het ontzagwekkende van zijn voorkomen totaal vernietigde - in zijn bed den slaap afwachtte, vatte hij in het kort de indrukken van den dag in zijn brein samen en was over de uitkomst van de som nogal voldaan.

Immers, bij een vergelijking tusschen hem en zijn bijna doorzichtigen concurrent, gegeven dezelfde bekwaamheden, zou de uitspraak, ondanks zijn sapeursbaard, ongetwijfeld in zijn voordeel zijn, en voor zoover het korte onderhoud, dat hij met het blonde kereltje had gehad, toeliet dezen te beoordeelen, zou hij het - zoo niet op het laatste oogenblik nog meer sollicitanten kwamen opdagen - best klaar spelen, te meer daar zijn concurrent een voor zijn ambt onmogelijken naam droeg. Een onderwijzer, die Uiltje heet, is reeds voorbestemd om tot speelbal te dienen van de schooljeugd. Zijn rust was dan ook weldadig; op zijn tanig gelaat lag een breede glimlach, als bengelde een metworst zonder einde boven zijn half geopenden mond.

II.
In afwachting.

Het vergelijkend examen heeft plaats gehad. 't Is niet schitterend geweest. Trouwens, wie kon verwachten, dat voor het traktement, te B. toegekend, een heirleger van knappe koppen zich het vuur uit de sloffen zou loopen. Zoo dachten er ook degenen over, die het examen afnamen, ondanks het weinig bevredigend getal punten, door de sollicitanten behaald.

In de practische toepassing stond Stoppels wel eens op gespannen veet met de naamvallen, in zijn opstel kwam wel het woord ‘fatsoendelijk’ voor, in de aardrijkskunde goochelde hij soms met de landen en steden, in zake geschiedenis kende hij een massa jaartallen en feiten, maar niet altijd het verband der gebeurtenissen, en in het rekenen muntte hij al evenmin uit, maar daartegenover stond dat Uiltje weinig beter was. Intusschen, zoo diens naam den raad niet een ernstig bezwaar ware geweest, zou aan hem de benoeming zijn ten deel gevallen; nu echter, bij het geringe verschil in punten, oordeelden de vroede vaderen van B. het wijzer, hunne keuze op No. 2 der voordracht, den heer Christoffel Stoppels, te vestigen.

De heer Stoppels verkeert inmiddels in niet geheel en al onbezorgde afwachting van het officieele schrijven, dat hem zijne aanstelling tot schoolhoofd van B. melden zal. 't Ziet er dan ook in zijn woning, een paar niet te ruime kamers met een keukentje op een derde verdieping van een vrij onaanzienlijke buurt in 's rijks hoofdstad, niet zeer rooskleurig uit. Het mobilair der huiskamer bestaat uit het hoogst noodige: een ronde mahoniehouten tafel, bezaaid met brandvlekken en uitgebeten kringetjes, een

zestal dito stoelen met verschoten trijpen zittingen, waaruit hier en daar een dotje paardehaar puilt, een linnenkastje van geverfd hout, een gebarsten spiegel in verbleekt vergulde lijst, een boekenrekje en eenige photographische portretten tegen het smoezelig, gebarsten en gelapte behangselpapier van den wand, - ziedaar, als we nog een verkleurd vloerzeil genoemd hebben, nagenoeg alles.

De indruk, welken men van het geheel krijgt, getuigt van moeilijke tijden, een levensstrijd van kommer en ontbering. En daarvan spreken niet alleen de meubels, maar ook de personen. De heer Stoppels draagt een tot op den draad versleten vettig huisjasje en een dito mutsje op het borstelige hoofd, terwijl zijn voeten steken in vuilgele wollen sokken en doorluchtige sloffen, en zijn bleeke vrouw, gekleed in een niet al te zindelijke verschoten japon, zijn viertal kinderen naar het hart van Beets, ten minste zoo dat hart nog altijd dweept met een jongenspet, waarvan de klep half is losgetornd, een kiel of blouse met een flinken winkelhaak er in en 'n paar inktmoppen er op, een verwarden haarbos, nagels met rouwrandjes en druipsteenneuzen, - dat alles en bovendien het zekere ‘ick en weet niet wat,’ een gezin omzwevend, dat het verre van breed heeft, doet onvermijdelijk denken aan een minimum-lijder, aan aardappelen met meel-en-azijn-saus, aan pap met vuursteenen, aan droge of met een dun laagje margarine besmeerde boterhammen, aan koffie van cichorei, aan derde thee-aftreksel.... Doch luisteren we even naar het gesprek, juist door het echtpaar Stoppels gevoerd.

‘Zou ge werkelijk denken,’ vraagt de vrouw des huizes met een neusgeluid, ‘dat ge nog kans hebt, Stoppels?.... Me dunkt, 't duurt zoo lang.’

‘Wel zeker denk ik dat,’ antwoordt de toegesprokene, zijn vrouw een blik toewerpend, waarin hij een fier zelfbewustzijn wil leggen, wat hem evenwel niet geheel gelukt. Althans zijn vrouw wordt er niet door gerustgesteld, al herhaalt hij ook voor de zooveelste maal de verzekering, dat hij een prachtig examen heeft afgelegd en ongetwijfeld het hoogste getal punten door hem is behaald.... Nu ja, er ontbrak hier en daar 'n kleinigheid aan, doch dat kon niet van invloed zijn.

‘Maar man,’ herneemt juffrouw Stoppels, ‘het is toch wel eens meer gebeurd, dat gij het zeker dacht te hebben....’ (‘Uiltje,’ onderbreekt thans ginnegappend de oudste telg die dien naam, bij het verhaal van Stoppels' reis uit vaders mond opgevangen, blijkbaar erg aardig vindt en een dankbaar gehoor bij de andere telgen vindt, welke het allen uitgierden van lachen.)

‘Stilte, jongens!’ beveelt Stoppels met gefronste wenkbrauwen, ‘en anders naar den zolder!’

‘Ik wou maar zeggen,’ hervat juffrouw Stoppels, ‘dat 't meer dan eens, dat gij 't zeker dacht te hebben uwen neus is voorbijgegaan... 't Zou verschrikkelijk zijn als 't weer zoo liep,’ - Stoppels meent in den hoek weer een gefluisterd ‘Uiltje’ en geproes te hooren en werpt een gestrengen blik daarheen - ‘want ik weet waarlijk geen raad, ik heb nog maar....’

‘Kom, jongens,’ gebiedt Stoppels, ‘naar buiten, 't is lief weer, en moeder en ik hebben wat met elkander te bepraten.’

Dat behoefde niet tweemaal gezegd; in een oogwenk zijn de vier kinderen, met de hun eigen zorgeloosheid te midden der beangste zorgen, onder den uitroep: ‘dag pa, dag moe!’ weggestoven en hollen, tuimelen schier hals over kop de glibberige trap af, zoodat moeder, ofschoon daaraan gewoon, haar hart vasthoudt.

‘Gelukkig dat ze nog niet meevoelen wat we al geleden hebben,’ zucht juffrouw Stoppels, en een paar tranen rollen over haar magere wangen.

‘Ga voort, vrouw,’ sprak Stoppels, nadat het geraas had opgehouden, ‘gij zegde....’

‘Ik zei, dat ik nog maar 'n paar franks in huis heb en.... er is niets meer te verpanden - een diepe zucht -, letterlijk niets, want zooals gij weet is zelfs mijn wintermantel al weggebracht.... En al zoudt ge den post krijgen, als we niet aan reisgeld worden geholpen en aan 'n beetje geld, om eenige panden te lossen en om in de eerste weken te B. van te leven, dan is 't me nog 'n raadsel, hoe 't zal moeten gaan.’

Dit een en ander schijnt op den heer Stoppels, ondanks zijn beslistheid van zooeven, ietwat benauwend te werken: zijn voorhoofd vertoont ten minste plooien en hij staart eenige seconden naar de gapende punt van een zijner sloffen, als zocht hij daar de X van het rekenkundig vraagstuk, door zijn vrouw opgezet.

‘Kom, kom, Marie, moed gehouden,’ voegt hij eindelijk, zijn vrouw naderend en haar een kus gevend, toe,.... ‘*ter crucem ad lucem*, na lijden komt verblijden’ - Stoppels had aanvankelijk roeping gevoeld voor het kloosterleven en Latijn geleerd - ‘ik doe immers mijn best, en meer kan een mensch niet doen.’

‘Nee, Stoppels,’ antwoordde zijn vrouw, half getroost vooral door het ‘argument’ der omhelzing van haar ‘doodgoejen man’; ‘nee, uw best doet ge inderdaad, aan u ligt het niet.... alleen maar, ziet gij, man....’

‘Nu, wat dan?.... O, ik begrijp het al, gij bedoelt mijn driftigheid, die oorzaak is geweest...’

‘Och,’ valt zijn vrouw in de rede, ‘dat is

eenmaal een afgedane zaak.... ik wou maar zeggen.... in het vervolg....'

'Nu, vrouwtje, dat beloof ik u.... het zal wel strijd kosten, maar....'

Rumoer op de trap doet Stoppels den zin afbreken.

'Te deksel,' mompelt hij, 'zouden de kinderen alweer boven komen?'

Nauwelijks zijn die woorden over zijn lippen, of zijn oudste jongen valt met de deur naar binnen en rent hijgend,.... 'Pa 'n brief! krijg ik de postzegels!....' op Stoppels af.

Stoppels verschiet van kleur, na een vluchtigen blik te hebben geworpen op de enveloppe, - zijn vrouw ziet hem angstig vragend aan.... ''t Is van B....' zegt Stoppels, aarzelend den brief te openen, waarvan de inhoud van zoo grooten invloed op zijn naaste toekomst zou zijn. Hij vermant zich echter.... zijn oog doorloopt snel het schrijven.... en....

'God heeft uitkomst gebracht, Marie, ik ben benoemd!' roept hij blijde uit.

En terwijl het echtpaar elkander aanstaart, zij schreiend van vreugde, hij plotseling weder ten volle zijn waardigheid gevoelend, mengt de knaap zich in dat zwijgend tafereel met de vraag, of hij nu den grooten vlieger krijgt, die hem beloofd is, en springt, na een bevestigend antwoord, jubelend om zijn ouders, om het volgend oogenblik weder pijlsnel weg te stormen, de trap af, ten einde de blijde boodschap omtrent zijn vlieger aan zijn broers en zusje mee te deelen. Binnen minder dan geen tijd zijn nu ook dezen weer boven, om ieder voor zich zijn particuliere 'belangen,' een sinds lang onvervuld gebleven belofte, te bepleiten. En aan aller wensch zou worden voldaan, 't was op dat oogenblik in Stoppels' gezin - boter tot op den boôm!

(*Wordt vervolgd.*)

Pulchra ut luna.

O land van weeën, dat een schuldvolk draagt,
Teer-blank beglansen zilvren manestralen
Als stille beden, die naar d' aarde dalen,
Uw donkre dreven, waar vertwijfling klaagt.

Nu ligt in hemelvrede 't smartenland,
Waar passiebloemen zachtkens openbloeien,
Dauwpaarlen van haar bleeke kelken vloeien,
Herlevende na fellen zonnebrand....

Zoo - als in wijd azuur zoet-vredig hemellicht -
Een Maged staat, de handen opgeheven,
Werend van d' aard Gods dreigend strafgericht;

Een sterke Vrouwe, ons ten schuts gegeven....
Zal God in hoogen toorn dan nederslaan
Die Haar hun groote schuld belijden gaan?

M.V.

Grootmoeders minnebrieven.

Sint-Nicolaasvertelling.

Hu! wat sneeuwde het! De sneeuwvlokken dansten en dwarrelden door elkander en toch was er veel volk op straat, dat dooreen woelde en krioelde en haast scheen te hebben, want het was een paar dagen voor Sint Nicolaas.

Tusschen al die vroolijk gejaagde menschen liep een meisje in den schemeravond; zij had niets in te koopen voor den Sint Nicolaas-avond, zij maakte alleen zooveel spoed, omdat zij in heur dun japonnetje verkleumde.

Ofschoon zij povertjes gekleed was, zag ze er allerliefst uit; de winterkoude had haar wangen rood gekleurd en uit het klein gezichtje met een aardig mopneusje, gluurden een paar lieve blauwe oogen; geen wonder, dat deze en gene naar haar keek. Maar zij lette daar niet op, zij was zulks al gewoon en weldra had zij, door flink door te stappen hare woning bereikt en beklom vlug de vier smalle trappen, welke naar heur bovenkamertje voerden.

Toen zij in het klein vertrek trad, werd zij met een driestemmig ‘st!’ ontvangen. Grootmoeder was eventjes ingedut. Bij het raam zaten drie kinderen, een jongetje van tien jaar en een meisje van zeven of acht, met een gezicht als een wijnappel en een dun blond stompje haar, dat als een rattestaart van heur hoofd afstak. Die twee deden hun best, om bij de laatste zwakke schemering hun huiswerk te maken en Grietje, de kleinste en jongste, zat stil en zoet er bij.

‘Maar kinderen, gij zult uwe oogen bederven,’ riep de oudste zuster, terwijl zij hoed en mantel afdeed en weghing, ‘waarom steekt gij de lamp niet op? En gij hebt de kachel laten uitgaan. Zie eens, grootmoeder ziet blauw van de kou en klein Grietje heeft stijve vingertjes. G' hadt beter op moeten passen, Frits, en gij ook, Marietje.’

‘Wij kunnen het niet helpen,’ verzekerden de kinderen, ‘grootmoeder zegt dat wij zuinig met de kolen moeten zijn, want dat wij tot de volgende week er mee toe moeten.’

‘Nu, goed, laat dan het gordijn zakken en komt bij tafel,’ sprak Lisebeth, die inmiddels een kleine petroleumlamp had aangestoken. ‘Licht geeft ook warmte.’

Zij spreidde voorzichtig een doek over de slapende grootmoeder, haalde de koffie uit het kacheloventje, welke daar niet warmer was geworden en zette zich vlijtig aan 't werk.

Lisebeth werkte op een winkel en nam des avonds steeds arbeid mee naar huis. Maar terwijl hare vingeren ijverig den draad door het linnen joegen, mompelde zij onophoudelijk getallen en nu en dan schreef zij iets op een papiertje. Eindelijk gaf zij het op en frommelde het potloodgekrabbel met een zucht van teleurstelling ineen.

‘Zoo, nu ben ik met mijn huiswerk klaar,’ zei Marietje. ‘Mag ik nu wat stramien en gekleurde wol halen? Ik zou zoo graag een sluimerrol voor grootmoe's Sinterklaas maken.’

‘Ach, Marietje, Sint Nicolaas heeft zijn been gebroken, die rijdt van 't jaar ons niets,’ sprak Lisebeth droevig, ‘ik heb 't zoo even nog uitgerekend, als de kruidenier en de bakker betaald zijn, dan blijft er bijna geen huishoudgeld over tot den vijftienden en eerder krijg ik in den winkel mijn loon niet.’

‘Geen Sinterklaas!’ riep Marietje verschrikt, en’ Frits liet van verbazing zijn pen vallen, zoodat er een groote klad op zijn schrift kwam; maar Grietje schudde haar hoofdje en zei wijsgeerig: ‘Wees maar niet bang, Lisebeth zegt het maar voor de grap. Wij zijn zoet geweest, Sinterklaas zal wèl komen; in den hemel breekt men geen beenen!’

Inmiddels was grootmoeder wakker geworden, zij rekte en geeuwde eens en vroeg toen, nog slaapdronken:
‘Zoo, Lisebeth, zijt gij al thuis? Ik heb u niet hooren komen, zoo vast heb ik geslapen! Wat zet ge een treurig gezicht, Frits? En Marietje heeft zelfs tranen in de oogen? Wat scheelt er aan, kinderen?’
‘Och, grootmoeder, Lisebeth wil ons wijs maken, dat Sinterklaas van 't jaar niet komt,’ riep Grietje, ‘en die anderen zijn zoo dom en gelooven het. Het is maar lachmarkt, hè, grootmoeder?’
‘Wij hebben geen geld,’ zei Lisebeth zachtjes.
’Maar Lisebeth, de kinderen hebben er al weken op gevlast! Een kleinigheid schiet er toch nog wel over. Ieder een paar speculaasjes ot een taai-taai-man en iets er bij wat ze noodig hebben, handschoenen, muts of bouffante... 't Is nog elk jaar rondgeloopen!’
‘Maar dit jaar hebben de kinderen in September de mazelen gehad en heeft het huishouden meer gekost dan anders. Werkelijk ik weet geen raad.’
‘Dan zal grootmoeder eens zien of ze nog wat in haar kist heeft, dat verkocht kan worden,’ meende de oude vrouw, doch Lisebeth zei: ‘doe maar geen moeite, grootmoe, alles is al lang verkocht.’
Maar de oude vrouw was reeds naar een hoek van het kamertje getrippeld en had met behulp van Frits een kist naar voren geschoven, zooals men bij ouderwetsche menschen nog wel hier en daar aantreft.
‘Misschien is er nog een zilveren lepel in, zooals uwe ouders met hun bruiloft hebben gekregen.’
Lisebeth schudde het hoofd.
‘Of de gouden oorbellen, die grootvader mij gegeven heeft.’
‘Ach, grootmoe, die zijn immers verkocht, toen moeder-zaliger zoo ziek was!’
‘Nu, misschien vinden wij toch nog iets, waaraan wij in 't geheel niet gedacht hadden,’ en de oude vrouw begon den inhoud der kist uit te pakken.
Er kwamen verscheiden zaken te voorschijn. Bovenop lag het verschoten zijden kleed, dat grootmoeder op haar trouwdag had gedragen, daaronder een oud kerkboek, een paar kinderschoentjes, een horlogeketting, kunstig uit haar gevlochten, en een paar verdroogde bouquetjes - dat was alles.
‘Maar de kist is nog niet leeg!’ riep Marietje, toen grootmoeder treurig hare schatten weer wilde inpakken.
‘Kind dat zijn maar brieven, niets anders dan brieven, die uw grootvader mij geschreven heeft, toen wij met elkaar verkeerden. Hij is destijds vier jaar in Italië geweest en heeft mij bijna elke week geschreven. Hij was decoratieschilder van zijn vak, maar wilde hooger op en meende, dat, als hij naar Italië ging, hij eens een groot kerkschilder kon worden! Nu, hij is wel niet beroemd geworden, maar hij heeft het toch zeer ver in zijn vak gebracht en een klein vermogen verdiend. En als uw vader - God hebbe zijne ziel - niet alles weer verloren had....’ Zij zuchtte diep, maar Lisebeth liefkoosde teeder haar rimpelige hand en zei troostend:
‘Kom, kom, grootmoedertje, zoo erg is het toch nog niet met ons gesteld! Wij hebben immers uw pensioen, ik verdien een aardig stuivertje en al is het dan ook menigmaal bij ons wat schraal, wij hebben, Goddank, nog geen honger geleden.’
‘Maar wij krijgen niets met Sinterklaas, omdat wij de reiskosten van den heiligen man niet kunnen betalen,’ riep Marietje, wie het weenen nader stond dan 't lachen.

‘Des te meer lust zullen wij 't volgend jaar hebben! Wij willen er nu in 't geheel met meer aan denken. Weet u wat grootmoeder? U kunt ons wel iets uit grootvaders brieven voorlezen,’ meende Lisebeth.

‘Ja, ja, dat zijn lieve brieven,’ zei het oudje meesmuilend. ‘Uw grootvader had slag van schrijven! Maar alles kan ik niet voorlezen.... Zulk soort brieven is geen kinderkost! Wacht maar, ik zal wat voor u uitzoeken.’

Daarbij zette zij haren bril op, nam den eenen brief voor, den anderen na uit het couvert en begon te lezen.

En vreemd, hoe langer grootmoeder met hare bevende stem las, des te meer vergaten Frits en Marietje hun verdriet en ook Lisebeth dacht er niet meer aan, dat zij in een armoedig, slecht verwarmd vertrekje zat en de lamp echt treurig brandde. Want uit de oude, geelgeworden bladen steeg een wonderbare wereld omhoog, met diepblauwen hemel, stralenden zonneschijn, geurige oranjebloesems en zwatelende pijnboomen. De kleine toehoorders liepen in den geest over het grootsche St.-Marcusplein te Venetië, hoorden de golfjes in de kanalen kabbelen en klateren en de *gondolieri* opgewekte melodieën zingen, wanneer zij de schoonen met gloeiende oogen over het *canale grande* roeiden. Met welk een macht moesten die heerlijkheden eens den onervaren jongeling hebben aangegrepen! En toch klonk door al deze geestdriftvolle tonen altijd weder het verlangen naar zijn tehuis in het verre noorden, naar het jonge meisje, dat hij daar had achtergelaten en hetwelk eens zijn bruid, zijn echtgenoote zou zijn.

Toen grootmoeder eindelijk ophield, zaten allen nog een poosje zonder te spreken, alleen Marietje wroette ijverig in de oude papieren en riep:

‘Hier heb ik een klaveren vier gevonden, dat' brengt geluk aan, niet waar, grootmoe?’

De oude vrouw knikte.

‘Dat heeft het ook gedaan, kindlief, het heeft mij geluk gebracht en daarom ook heb ik het bewaard.’

‘Maar wie zoo'n klaveren-vierblad vindt, mag

iets wenschen,' zei Marietje. 'En daar ik het gevonden heb, wensch ik, dat Sinterklaas ons wat brenge.'

Onder dit gesprek van Marietje en grootmoe, had Lisebeth peinzend een der oude couverts in de hand om en om gedraaid en de gekleurde postzegels daarop beschouwd. Het waren alle postzegels van den Kerkelijken Staat; zwart gedrukt op gekleurden grond, met twee sleutels er op, het wapen van den Kerkelijken Staat.

'Zou er iemand zijn, die ons wat gaf voor die oude postzegels?' zei ze eensklaps.

'Maar, kind, ze zijn immers gestempeld!'

'Juist daarom! Er zijn menschen, die gestempelde postzegels verzamelen!.... Frits, loop eens gauw naar den sigarenwinkel op den hoek! Daar staat een bordje voor de glazen: "In- en verkoop van postzegels." Vraag eens, of men ook deze postzegels kan gebruiken, dat wij er een heelen hoop van hebben.'

DE KRIJGSHONDEN IN HET PRUISISCHE LEGER. KRIJGSHOND EN GELEIDER MARSCHVAARDIG.

Frits was terstond bereid; Marietje haalde zijn jas, Lisebeth bond een doek om zijn hals en Grietje, die toch ook wat wilde doen, klauterde op een stoel en zette hem zijne klak op, maar natuurlijk achterste voor.

Nu wachtten allen vol ongeduld op zijn terugkomst. Elk oogenblik liep Marietje naaide deur en keek of Frits nog niet kwam. Lisebeth was bezig om de brieven te tellen en ze uit de couverten te nemen. Er waren meer dan tweehonderd brieven en op elk couvert waren twee postzegels.

'Zoudt ge denken, dat wij er vijf frank voor kunnen krijgen, Lisebeth?' vroeg Marietje.

'Ik weet het waarachtig niet.'

'Meer dan vijf frank zal de reis van Sinterklaas toch wel niet kosten, hè, grootmoe? Ook hoeft de heilige man ons niet zoo veel te brengen! Suikergoed is wel lekker,

maar voor ons veel te duur. Als Sinterklaas in den dertigcents-bazaar voor Grietje een pop, voor Frits een paar handschoenen koopt en voor mij....'

'Ik geloof, dat hij daar is,' riep Lisebeth en liep naar den overloop; maar zij deinsde verschrikt terug, want voor haar stond een groote, breedgeschouderde mannengedaante.

'O, daar is Pieterman, daar is Pieterman, de knecht van Sinterklaas!' schreeuwde Grietje en verborg zich angstig onder grootmoeders boezelaar, maar de vreemdeling klopte de sneeuw van zijn kleeren en riep lachend:

DE KRIJGSHONDEN IN HET PRUISISCHE LEGER. Patronen aandragen.

'Warempel, ik heb wel wat van Pieter mijnknecht! Is me dat ook een weertje; maar zoo ver zijn we nog niet, kleine, dan moet gij nog twee daagjes geduld hebben. Ik heet Koen van Dalen en kom wegens de postzegels, die dit knaapje' - hij wees op Frits, welke achter hem stond - 'ons zooeven te koop geboden heeft.'

D.t zeggende kwam hij het kamertje binnen, gaf grootmoeder vriendelijk de hand en vroeg:

'Hoeveel van die postzegels hebt ge?'

'Vierhonderd twintig.'

'Dat is een heel hoopje. Maar mijn patroon neemt ze allemaal, want oude postzegels uit de Kerkelijke Staten kan men altijd kwijt worden. En nu de hoofdzaak: hoeveel moet u voor het heele zootje hebben?'

Grootmoeder keek Lisebeth vragend aan en deze overlegde juist bij zich zelve of zij, nu de kooper zooveel kooplust toonde, niet liever tien frank zou vragen in plaats van vijf, zooals zij eerst voornemens was, toen de vreemdeling zijn hand op haar arm legde en vertrouwelijk zeide:

'Overhaast u niet, juffertje! U schijnt geen denkbeeld er van te hebben wat die dingen waard zijn. Als ik in uwe plaats was, zou ik ze onder de duizend franken niet geven!'

Lisebeth keek hem met groote oogen en open mond aan en grootmoeder, die dacht, dat het gehoor haar plotseling begaf, hield de hand aan haar oor en vroeg bescheiden:

'Hoeveel zei u, mijnheer?'

DE KRIJGSHONDEN IN HET PRUISISCHE LEGER. Instructie der hondengeleiders.

Koen van Dalen, die meende, dat de oude vrouw doof was, schreeuwde zoo luid hij kon - en dat was zeer luide - haar in de ooren: ‘duizend frank, jawel, oud grootje! Een heel sommetje gelds! U hoeft me zoo niet aan te kijken, alsof ik eensklaps zot geworden was!... Zóóveel zijn de postzegels waard en mijn patroon maakt er dan nog goede zaken mee. Ziet ge, dat komt er nu van als men alles behoorlijk bewaart.... Ja, ja.... Nu, hoe zullen wij nu doen? - Zal ik het heele rommeltje maar dadelijk meenemen? Geef dan maar op. Neen, de brieven niet, die kunt u tot een eeuwigdurend aandenken bewaren, alleen de couverts. Wilt u er ook een kwitantie van hebben? Niet? Kijk, dat is heel lief van u, dat ge mij zoo maar op mijn eerlijk gezicht vertrouwt!.... Nu, grootmoeder, tot ziens! houd u maar goed; vaarwel,

juffertje, dag kleinen! Morgen kom ik met de duiten!'

Dat was me een vreugd! Grootmoeder kon niets, niemendal zeggen, want zij snakte letterlijk naar adem, Lisebeth nam het kleine Grietje op den arm en danste de kamer in 't rond, terwijl Frits en Marietje haar accompagneerden met een echt Indianengehuil. En toen zaten allen weder met hoogroode wangen om de tafel en Lisebeth zeide:

'Nu kunnen wij bij den bakker en kruideniet onze schuld afdoen ep morgen zullen wij steenkolen koopen en Frits krijgt nieuwe schoenen, grootmoe een lekkere warme wollen deken op 'r bed en - en...' en toen brak zij plotseling in tranen uit.

AVONDSTEMMING AAN HET STRAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. PETERSEN - ANGELN.

Dat konden Frits en Marietje niet begrijpen. Zij maakten plannen dat het een lust was en prakkezeerden de onmogelijkste zaken, die zij van Sint Nicolaas zouden vragen voor zich, voor grootmoe en voor Lisebeth. Toen zij reeds te bed lagen, riep Frits Marietje wakker en zei:

'Zeg, Miet, er is mij nog iets ingevallen! Grootmoeder krijgt van mij een hoed met hemelsblauwe veeren er op en van achteren met linten van een el lang; en Lisebeth krijgt die vuurroode schoenen, die bij Stam den schoenmaker, in de winkelkast staan.'

En Marietje mompelde, reeds half in slaap: 'Duizend frank! Hoeveel is dat wel? Zou de koningin zooveel hebben, Frits?'

Grootmoeder kon dien nacht geen oog toedoen. Zij weende en bad den geheelen nacht door en dankte haren man-zaliger, dat hij haar zooveel brieven geschreven, maar vooral - dat hij ze steeds behoorlijk gefrankeerd had.

Koen van Dalen kwam inderdaad den volgenden dag het geld brengen en Frits hield reeds zooveel van mijnheer van Dalen, dat hij

voorstelde hem op Sint-Nicolaasavond uit te noodigen.

En 't werd Sint-Nicolaasavond met zijn koekgeur, met zijn hoop en vrees, met die duizenden en duizenden lachende kindergezichtjes, met die poëzie, welke nooit veroudert, met die echt christelijke naastenliefde, die ook in den overvloed de nooddruft der armen niet vergeet!

Bijna overal zag men jubelende kinderharten, stralende kinderoogen, maar gelukkiger kon men nergens anders zijn dan in onzen kleinen huiselijken kring.

De eerste uitbarsting van vreugd was voorbij en Grietje zat stil in een hoekje en wiegde hare nieuwe pop op den arm en zong: 'Slaap, kindje, slaap!' Frits en Marietje lazen bij tafel in een prentenboek en aan den anderen kant zat grootmoeder tusschen Lisebeth en Koen van Dalen bij een glaasje punch, en Koen beweerde, dat hij sedert jaren niet zoo'n plezierigen Sinterklaas had gevierd als heden.

Toen grootmoeder de kamer uitging om wat warm water voor haar punch te halen, welke haar ietwat te sterk was, schikte Van Dalen een beetje dichter bij Lisebeth en zei:

'Jonge juffrouw Lisebeth, ik heb vandaag ook een besten Sinterklaas gehad. Mijn patroon heeft mij opslag gegeven.'

'Dan feliciteer ik u hartelijk!'

'Ja, ik was er heel blij mee, vijftienhonderd frank en vrije woning had ik al en nu heb ik driehonderd frank in 't jaar meer gekregen... wat dunkt u, juffrouw Lisebeth' - en hij schikte nog een beetje dichter bij en zijn goed, rood gelaat werd nog een tintje rooder - 'zou u het durven wagen juffrouw van Dalen te worden?'

Lisebeth antwoordde niet, maar zij trok haar kleine handje, dat hij tusschen zijn beide groote, zware handen hield, niet terug. Toen dacht Koen: 'Geen antwoord is ook een antwoord,' en greep haar hand nog vaster.

Toen grootmoeder weder binnenkwam, liet zij bijna den ketel met heet water vallen van schrik over die vrijpostigheid en het was maar goed, dat zij hem gauw neerzette, want Koen had haar iets te zeggen, waar zij niet minder van opkeek.

Toen de kinderen hoorden, dat Lisebeth met Koen verkeering had aangeknoopt, sprong Frits boven op een stoel en riep:

'Lang leve Koen van Dalen en Lisebeth Tieneman, lang leve grootmoe, lang leve grootpa, die al die brieven geschreven en de schoone postzegels er op geplakt heeft!'

Die toost was nu wel niet juist, want iemand die dood is, kan men geen lang leven toewenschen, maar - het was goed gemeend. En zoo zat die kleine familie nog lang bijeen en vierde echt huiselijk Sint-Nicolaas.

Roermond. J.J.G. WAHLEN.

De krijgshonden in het Pruisische leger.

Reeds in den 5en jaargang van dit tijdschrift hebben wij een uitvoerig opstel gewijd aan den hond als soldaat, toen betrekkelijk nog een nieuwigheid, thans van algemeene bekendheid en verspreiding. Het spreekt wel vanzelf, dat het Pruisische leger, hetwelk het eerst den hond als bondgenoot in de gelederen heeft ingelijfd, sedert dien tijd niet stilgezeten heeft, maar er op bedacht is geweest, er zooveel mogelijk voordeel van te trekken.

Sinds het jaar 1888 dan zijn de krijgshonden bij bijna al de jagerbataljons ingevoerd, en worden daartoe korthaarige Duitsche staande honden, poedels en

schaapherdershonden gebruikt. Iedere compagnie bezit gewoonlijk twee van zulke honden, ieder met een geleider, die onder het bevel van een opperjager staan, terwijl een luitenant het bevel over alle voert. De geleiders der honden nemen enkel des voormiddags aan den dienst der compagnie deel en houden zich in de namiddaguren bezig met het africhten van hun honden, zooals rapporten overbrengen en patronen aandragen, welke verrichtingen sedert een jaar nog aangevuld zijn met het opzoeken van gewonde of gevallen manschappen.

De hond moet er zich allereerst aan gewennen, aan een touw mee te loopen en in de kamerdressuur gehoorzaamheid te leeren; daarna gaat hij aan het apporteeren en het blaffen op commando; verder leert hij bij het een of andere voorwerp zoo lang te blijven liggen, tot de geleider, die zich middelerwijl verwijderd heeft, weer is teruggekeerd. Vaker en vaker wordt de hond mee naar buiten genomen en leert ‘verloren zoeken,’ d.w.z. de geleider laat op in het oog vallende wijze een kleinigheid op den grond vallen en neemt een dertig of veertig meter den hond verder mee, die dan terug moet om het verlorene te gaan halen.

Dit is de eerste grondslag voor het overbrengen van rapporten en daarmee de eerste ernstige taak voor den krijgshond. Tot dit doel kan men een ouden hond vooruitsturen, en de jongere volgt onmiddellijk na en neemt zachtjesaan de vaardigheid van den oude over.

Te gelijker tijd steekt de geleider een rapportkaart in een kleine leeren tasch, die de hond aan zijn halsband draagt, en de tweede geleider neemt er bij de aankomst van het dier die kaart uit, - een verrichting, die het hondenverstand heel spoedig begrijpt.

Geheel op dezelfde manier wordt hem de volgende taak, het patronen aandragen, ingeprent. Zoodra een gevecht begint, blijft de geleider met zijn hond bij den patronenwagen, en de hond wordt met 150 patronen beladen, die hij in een dubbele zadeltasch draagt, 75 stuks aan elken kant. Met dezen voorraad zoekt hij de gevechtslinie te bereiken, om, nadat hij de patronen heeft afgegeven, dadelijk naar den geleider terug te keeren en opnieuw beladen te worden. Natuurlijk kan de hond bij het zoeken der gevechtslinie licht op een vreemde troepenafdeeling stooten, en nu is het merkwaardig, dat hij zich de patronen nooit door andere manschappen dan die van zijn compagnie of van zijn bataljon laat afnemen. De honden kennen dus nauwkeurig de afdeeling, waartoe zij behooren.

Zeer merkwaardig is het opzoeken van gewonde of gevallen manschappen, die in een boschje, een korenveld of iets dergelijks liggen. Is het den hond gelukt, zulk een man op te sporen, dan vat hij bij hem post en begint zonder ophouden te blaffen, in de hoop dat zijn geleider of een der andere manschappen op dat geluid zal afkomen. Gaat deze verwachting niet in vervulling, dan tracht de hond het een of andere voorwerp, bij voorbeeld de muts van den gevallene, machtig te worden, om daarmee in zijn bek zijn geleider op te zoeken. Zoo geeft ook een gewonde zijn muts of iets dergelijks aan den hond, die daarmee op dezelfde wijze te werk gaat.

Keizer Wilhelm had in den zomer van 1895 het plan, drie krijgshonden van het bataljon jagers der lijfwacht te Potsdam den sultan ten geschenke te geven. Een opperjager en twee geleiders aanvaardden welgemoed de verre reis naar den Gouden Hoorn, want hun opdracht was even vereerend als hun uitstapje pretttig. ‘Franz’, de beste krijgshond der lijfwacht, die ook van de partij was, dacht er echter anders over. Hij beet de tralies van zijn gevangenis door en sprong in den omtrek van Guben uit den wagen van den trein. Men ving hem echter spoedig op, en in plaats van naar

Constantinopel te gaan, werd ‘Franz’ naar Potsdam teruggevoerd, waar hij thans nog deel uitmaakt van het bataljon.

De luitenant van het bataljon jagers der lijfwacht te Potsdam, graaf von Perponcher-Sedlnitzky, heeft sedert vier jaren de opperste leiding over de krijgshonden van dit bataljon, die op de in 1895 te Dresden gehouden hondententoonstelling den eersten Saksischen en den eersten Pruisischen prijs kregen. De bij deze regels gevoegde afbeeldingen stellen de geleiders en krijgshonden van de jagers der garde bij het verrichten van verschillende oefeningen voor.

De ware verlossing.
Vertelling.
(*Vervolg en slot.*)

Wat is er al niet in dit huis voor de gemeente gebeden. Jan wist nog uit den catechismus, dat het dagelijksch brevier-gebed van den zielzorger, hetwelk zich bijna over alle uren van den dag verdeelt, voor de gezamenlijke parochianen, groote en kleine, gezonden en zieken, rijken en armen, moest worden verricht. Hoeveel honderden, ja duizenden malen is men hier reeds in- en uitgegaan om troost te zoeken, om gewaarschuwd en ernstig onderricht te worden, om zich te laten raden in tijdelijke en eeuwige zaken; hoeveel duizenden malen had de bel reeds gegaan, om den pastoor bij een zieke, verongelukte of stervende te roepen! Wat was hier al niet in stilte gedaan voor de arme menschen; hoe menige zwakke, zieke vrouw, hoe menig kind had op zijn ziekbed van hier uit versterkende middelen ontvangen, welke men hem thuis niet kon geven.

Ja, het is toch een heel ander huis, de pastorij in de gemeente, dan de overige gebouwen. Het behoort eigenlijk tot de kerk; voor de gewijde dienaars der Kerk en zieleherders der gemeente bestemd, deelt het in de waardigheid van het heilig eigendom, staat het op bijzondere wijze onder de hoede van God en de bescherming der Kerk.

Met zulke gedachten zag Jan dezen avond de pastorij niet aan. Hij dacht thans aan den pastoor en hoe deze zoo goed over verschillende zaken gepredikt had, welke zoo treffend waren, alsof ze juist op hem waren gemunt.

Toen vielen hem de gemeene, lage praatjes in, welke in de herberg door zijne vrienden tegen de geestelijken gevoerd waren; hij werd zich zijn eigen ellendigen toestand bewust, en zoo scheen hem de woning des pastoors als een zwijgend, maar onweerlegbaar en onbeweeglijk hem aanstarend verwijt tegen zijn eigen, plichtvergeten leven.

Woede bestormde hem; een lage gedachte, als door de booze geesten van den haat ingeblazen, schoot door zijn brein, - in het volgende oogenblik bukte hij zich en eer hij zelf goed wist wat hij deed, had hij een steen van den grond opgeraapt.

Vriendelijk schemerde het venster van den hoek der pastorie door den nevel. ‘Ga verder, ga spoedig naar huis,’ vermaande het Jan in zijn binnenste, ‘werp den steen weg, dien gij in uw hand hebt, wacht u, wacht u.’

Op hetzelfde oogenblik nader den voetstappen, en Jan herkende den boosaardigste zijner kameraden, die hem ongemerkt gevolgd was. Spottend fluisterde deze hem haastig eenige woorden toe, waarna beiden, sluipend door de donkere boomen, en door den nevel beschut, nabij de pastorij kwamen. Jan's betere natuur verzet zich nog een oogenblik tegen het gemeene en verachtelijke boevenstuk - ‘doe het niet,

om Godswil, ter wille van uwe kinderen, doe het niet, gij zult den pastoor ook nog eens noodig hebben!' - zoo waarschuwt en vermaant zijn geweten, doch vruchteloos.

Zijn booze kameraad is een sterkere macht, hem vreest hij meer dan God en diens straffen. Nog een oogenblik fluisteren ze beiden, daarna gaan ze uit elkander, Jan nadert het venster der studeerkamer, de andere sluipt om den hoek aan de andere zijde van het huis.

Nu een zacht gefluit - en in het volgende oogenblik klettert en rinkelt het boven aan het venster der pastorij; schrikkelijk galmt het rinkelen van de gebroken ruiten door de diepe stilte, welke dien nacht op de straat van het dorp heerscht.

En - als een laffe kwajongen snelt Jan langs een omweg naar huis; zijn eigen schreden jagen hem schrik aan; nu en dan houdt hij in de diepe schaduw van een huis stil, om te luisteren, of niemand hem vervolgt.

Eindelijk was hij thuis. 'Ik heb u in het geheel niet hooren komen,' zei zijn vrouw vriendelijk - anders toch kwam hij gewoonlijk vloekend en scheldend binnen - en hij acht zich daardoor reeds half verraden.

‘Ik ben moe en ga dadelijk naar bed,’ mompelde hij, - hij denkt, dat als men nog licht in zijn woning ziet, de verdenking op hem kan vallen. Toen hij zijn twee kleinen zag, die rustig en vast in kinderlijke onschuld sluimerden, zei hij plotseling, terwijl hij op het venster wees: ‘de kinderen liggen te dicht bij het raam.’

‘Waarom toch?’ vroeg zijn vrouw verbaasd.

‘Als men er eens een steen doorwierp,’ antwoordde hij, ‘dan vloog hij op hun bed.’ ‘Maar J[a]n, wat zijn dat nu voor gedachten!’ riep zijn vrouw uit, ‘dat doet toch geen mensch!’

‘Jawel - ja, ja,’ stamelde Jan haastig, en liet het aan zijn vrouw over te denken, wat er toch heden met hem gebeurd kon zijn.

De pastoor had, nadat hij van den eersten schrik over den laaghartigen aanslag bekomen was en den opwellenden rechtmatigen toorn met bedaardheid had pogen te bestrijden, een andere kamer opgezocht. En zijn heilige beschermengel was getuige, hoe hij, ofschoon tranen over de aangedane beleediging en smaad zijn oogen vulden, de beide opgeraapte steenen stil aan den voet van het kruisbeeld legde, waarvan de oogen des Heilands op hem nederzagen. En die heilige beschermengel wist ook, welk gebed uit het hart des zielzorgers tot den Heer en Rechter der menschen opsteeg. Het was een gebed en een offer tevens, neen, veeleer een geestelijke heldendaad, die in de stilte van den nacht werd voltrokken.

Er zijn oogenblikken in 's menschen leven, waarin de beslissing valt voor een volharden in de boosheid, die eindigt met een zonde tot den H. Geest, of voor een omkeer op den weg des kwaads, blijvende verbetering en redding. Aan zulk een keerpunt waren Jan en zijn jonge vriend in den beschreven nacht gekomen, en voor beiden werd hun noodlot - en misschien voor eeuwig - beslist.

De laatste is in zijn haat en zijn vervolgingszucht jegens de priesters verhard. Voor iedere vermaning des gewetens ontoegankelijk, geheel verstokt en versteend in zijne verachting voor Kerk en godsdienst, leeft hij voort, en als er niet letterlijk een wonder gebeurt, dan blijft hij in dezen toestand en sterft als een vijand van God, als een verworpeling.

Wat hij in dien nacht begonnen was, breidt hij dag aan dag uit in zijn gesprekken, door ophitsing van anderen, door vervolging en stelselmatige vernedering der bedienaars van onzen heiligen godsdienst en maakt het nog veel erger. In dezen onzaligen nacht had hij met zijn kameraad verraderlijk en straatjongensachtig het venster van den geestelijke ingeworpen; maar nu werpt hij, duizendmaal erger, met duivelachtige verfijndheid, onophoudelijk steenen op de Kerk en al hare bedienaren, zoowel klooster- als wereldgeestelijken.

En al deze schandelijke praatjes en daden zullen op hem terugvallen en hem bedekken met verpletterend gewicht, als een berg steenen, waaronder hij begraven ligt en verloren gaat.

Voor Jan liep het gelukkiger af.

Hij had in den nacht na zijn aanslag op den dorpspastoor onrustig genoeg geslapen; en toen hij 's morgens uit de eindelijk ingetreden sluimering eensklaps ontwaakte en de dag over de gemeente aanbrak, toen verscheen hem als in een wilden droom wat hij in dronkenschap, in de duisternis en in zonden gedaan had. Hij moest het honderdmaal aanhooren, zoowel thuis als bij andere menschen, wat er in dien nacht gebeurd was, alsook de opmerkingen der lieden, welke deels wenschten, deels voorspelden, dat de ellendelingen, die zulks gedaan hadden, openlijk bekend en

gestraft zouden worden. Daarbij moest hij zich onverschillig houden, ja meer nog: hij moest de verontwaardiging der anderen deelen, hij moest hooren, hoe zijn vrouw en kinderen altijd opnieuw wenschten, dat onze Lieve Heer deze euveldaad niet ongestraft zou laten.

Hij moest dagelijks voorbij de pastorij, wat hem nu alleronaangenaamst was; hij moest den blik van den pastoor ontmoeten, die hem nooit iets dan goed gedaan had. Hij moest dagelijks vermoedens hooren uiten, wie de laaghartige schanddaad begaan had, moest uren en dagen den ontzettendsten angst voor een ophanden zijnde ontdekking doorworstelen, moest de onderzoekende, wantrouwende blikken van menigeen doorstaan - en dat was nog niet alles, nog niet het ergste.

Het ergste was het bewustzijn: dat hebt gij gedaan! Hij moest tot zich zelf zeggen: gij hebt gehandeld als een gemeene rekel, gij zijt geen man, maar een verachtelijke lummel van een jongen, die u door dwaze, leugenachtige, hatelijke woorden hebt laten ophitsen tot een daad, welke op u en uw geheel karakter den stempel der gemeenheid en fielterij drukt. Hij moest zich zelven verachten, en zag zich in eigen oog geplaatst beneden den allerlaagste en geringste in de gemeente. Tastbaar droeg hij het bewijs in zich, hoe de haat tegen de geestelijken hem verachtelijk gemaakt en vernederd had. En dit zelfbewustzijn week niet meer van hem.

Het gebed zijner christelijke vrouw en het offer van zijn geestelijken herder werkten onafgebroken. Het gevolg was, dat hem de kinderachtige spotpraatjes over geestelijkheid, Kerk en godsdienst tegen de borst stuitten. Het ging hem, als iemand die van een spijs oververzadigd is - een herhaling van dat zelfde eten walgde hem. En toen hij zich langzamerhand van zijn valsche vrienden terugtrok - openden zich in dezelfde mate zijn oogen, en zag hij in, dat een leven, hetwelk bestaat uit godsdienstloosheid, uit zuiver dierlijken, werktuiglijken arbeid, uit kroegloopen en verachting van allen eerbied jegens geestelijke en tijdelijke overheid - dat dit geen leven kan zijn den mensch waardig; dat het geen bevrediging, geen rust, geen vreugde en tevredenheid met zich zelt, geen ware, ongestoorde vroolijkheid en innerlijke rust brengt. Dat zeide hem niet slechts zijn verstand, dat zeide hem zijn gevoel, zijn eigen ervaring maar al te duidelijk.

En hij begon langzamerhand - onder de inen medewerking der genade - te verlangen naar den vrede der ziel, naar den vrede met God, naar de ware verlossing.

Het was de eerste Zondag in de advent.

De gemeente en ook Jan, die naar de kerk gegaan was, had het Evangelie met zijnen verheven inhoud aangehoord, en men was eenigermate gespannen op de preek. Hoe goed leende zich dit Evangelie er toe om te preeken over de verschrikkelijke rechtvaardigheid Gods en de straffen der zonden, jegens de Kerk en hare bedienaren bedreven!

Maar de pastoor begon aldus te vertellen: In het land van Egypte, in de woestijn, staat een hoog, reusachtig groot beeld van ontzaglijke afmetingen.

Het stelt een der oude koningen, op den troon zittend voor, die meer dan 2000 jaar voor Christus' geboorte daar heerschte, en vervult ieder, die het ziet, met eerbied door zijne majesteit. Reeds van verre ziet men den kolos daar zitten, onbeweeglijk, strak, levenloos; in langvervlogen tijden uit rood graniet gehouwen. Geen onweder noch storm, geen bliksem noch wolkbreuk, geen gloeiende hitte noch kille dauw van den nacht vermag dit reusachtige standbeeld te veranderen.

Het is als levenloos en ongevoelig metaal. Maar sedert de duizenden jaren, dat dit beeld daar staat (men kent het in de geheele wereld onder den naam van Memnonzuil), wordt ook gezegd, dat er dikwijls in de morgenschemering iets wonderbaars gebeurt.

Wanneer namelijk de eerste stralen der morgenzon over de woestijn opgaan en zij den steenen reus met haar rooskleurigen gloed rijk bestraalt, wanneer de warmte der zon het na de koude van den nacht omringt, dan wordt de doode, duizenden jaar oude steenkolossus plotseling levend, en uit zijne poriën, uit zijn binnenste komt aanvankelijk zacht, doch steeds zwellend een zoete, heldere, sterke toon, als van een Aeolusharp, als een klok uit de diepte der aarde, en de toon klinkt ver over het zand der zwijgende woestijn, doortrilt de lucht, stijgt opwaarts en alles luistert er eerbiedig naar.

Na deze schildering vervolgde de prediker: de Memnonzuil is de treffendste afbeelding van zoo menig menschenhart. Het is aan de wereld gehecht en weet van God niets af, het is onbeweeglijk en koud, dood en gevoelloos, onbeperkt in zijn hoogmoed, in zijn zelfzucht. Wie heeft niet dikwijls menschen gezien, die niets anders zijn dan gevoellooze marmeren beelden! Zoo zijn zij, ja, maar zij kunnen nog kouder zijn, nog minder hart bezitten dan erts en graniet. Maar dat is het menschenhart alleen, als het ontkerstend is, zonder geloof en daarmee zonder liefde, want er bestaat geen liefde zonder geloof. Maar dan komt het heilige en groote oogenblik, dan breekt de zonnestraal der genade door de wolken, treft het hart des menschen en verwarmt het. Dan gevoelt het, dat het een warm leven in zich heeft. Dan klinkt het niet slechts: neen, dan schreeuwt het 't uit van heilig verlangen, van vurig smachten naar het licht, naar de genade, naar God, en wat men dan verneemt is het eeuwig oude lied: ‘ons hart is onrustig, totdat het rust in U, o God!’

En nu verklaarde de pastoor uitvoerig, welk een heerlijk wezen er uit den mensch onstaat, wat er wordt van een hart en ziel in den zonneschijn der genade en des geloofs, welke schoonheid en vrede het dan omringt; en daarna legde hij uit, dat ieder hart geroepen is, om zoo volmaakt te worden; dat het voor niemand te laat is, zoolang hij nog leeft, om zijn gemoed te openen voor de genaden, en dat de goddelijke Heiland en Verlosser niets anders wil, dan dat alle menschen zich tot Hem wenden. En geen enkel, zelfs niet het slechtste en verst afgedwaalde hart is Hem te gering, als slechts de ernstige en vaste wil en de oprechte meening daar is, want de genade is almachtig, als zij zich met den vrijen wil van den mensch verbindt, en de talrijke scharen van bekeerlingen en boetvaardigen zal op den jongsten dag het grootste wonder der Goddelijke barmhartigheid zijn. Het slot der predikatie was een vermaning om er nut uit te te trekken en zich met God te verzoenen door een heilige biecht en een waardige communie.

Jan was vol gedachten uit de kerk huiswaarts gegaan. Hij had op den avond van dien zelfden Zondag een onderhoud met zijn vrouw, waarin hij haar vertelde, dat hij aan de euveldaad op den pastoor gepleegd medeplichtig was en dat hij het nu niet langer dragen kon. Liever zou hij het openlijk aan de gemeente bekend maken en zijn straf ondergaan, dan had hij ten minste weer rust.

Nu was de beurt aan de brave vrouw om verbaasd te staan. Zij vouwde de handen en zeide: ‘En hoeveel heb ik in de pastorie niet gekregen voor onze kinderen! denk maar aan de nieuwe schoenen, die heeft mijnheer pastoor pas eenige dagen geleden betaald!’

Een uur later stond Jan tegenover den pastoor en had een lang, zeer ernstig onderhoud met hem, en eindelijk bekende hij openhartig de fielterijen van het ruiten inwerpen en kon geen woorden vinden, om zijn afschuw over deze, zijn eigen laagheid uit te drukken. Toen hij om vergeving bad en aanbood de schade te vergoeden, nam de pastoor hem bij de hand en zeide:

'Jan, laten wij nu God bedanken en loven en over mij verder geen woord reppen. Gij hebt gezien hoe de hartstocht en verblinding ons vernedert, zoo, dat wij ons zelven moeten verachten. Verzoen u met God, biecht, en wel hoe eer hoe beter, dan is alles in orde.'

Dit zeggende trok hij hem naast zich op den bidstoel voor het kruisbeeld en bad luide met hem.

Daar zag Jan plotseling de twee steenen aan den voet des kruises liggen, en hij smeekte:

'Mijnheer pastoor, ik bid u, geef mij den steen, welken ik geworpen heb, ten teeken, dat gij mij vergeving geschonken hebt, dan heb ik ook den moed, op Gods vergiffenis te hopen. Aanstaande week wil ik in retraite gaan, om dan met Gods hulp weer een braaf mensch te worden.'

De pastoor nam den steen en gaf hem dien zwijgend.

De volgende week ging Jan dagelijks drie uren heen en terug naar een klooster en heeft daar zijn belofte vervuld. Het eerste voornemen, dat hij maakte, was: zijn kameraden prijs te geven en de vriendschap met hen te verbreken, en dat was het fondament van zijn geheelen ommekeer. Hij hield deze belofte en zei dikwijls tot zichzelf in een stil oogenblik: 'God lof en dank, dat ik van deze kameraad-

schap verlost ben; daar was de booze letterlijk mee in het spel, en sedert dien tijd ben ik een geheel ander mensch.'

DE KRIJGSHONDEN IN HET PRUISISCHE LEGER. De hond geeft door zijn blaffen te kennen, dat hij een doode gevonden heeft.

Spreekt men over lieden en partijen, welke naar God niet vragen en de geestelijken haten en beschimpen, dan denkt Jan aan den steen, die bij hem thuis als gewicht aan de oude, lompe klok hangt, en zegt: bedrog en leugen is het, wat zij zeggen; in plaats van brood geven zij een steen, in plaats van liefde haat, die het hart verhardt tot een steen in ruwheid, gewetenloosheid en blinde verbittering; zij nemen alles weg en geven er niets voor in de plaats, en toch maakt het geloof hier op aarde en daarboven in de eeuwigheid gelukkig.

Zoo is Jan in zijn geest weer ziende geworden. Maar hij weet niet, dat de pastoor hem in den nacht van den schandelijken aanslag door een toeval herkend had en dat hij het gevoel van wraak met het geheim, hetwelk hij nu kende, ook aan de voeten van het kruisbeeld neerlegde. Dat groote, stille offer was beloond geworden; het had een armen medebroeder van den schijn der waarheid tot den zegen der ware en werkelijke verlossing teruggebracht.

Bij de Platen.

De roover gevat. -

De tijden dat men zeshonderd leeuwen in het strijdperk kon bijeenbrengen liggen duizenden jaren achter ons. De koning der dieren heeft zich sedert al meer en meer voor den heer der schepping moeten terugtrekken. De mensch treedt overal met alle macht tegen hem op en zal hem ten slotte geheel uitroeien. De Barbarijsche leeuw bewoonde vroeger geheel Noord-Afrika en kwam in Egypte niet minder veelvuldig voor dan in Tunis, Fez of Marokko; de toeneming van bevolking en beschaving verdrong hem evenwel meer en meer, zoodat hij thans in het beneden-Nijldal en bijna aan de heele zuidkust der Middellandsche Zee niet meer wordt aangetroffen. Maar nog tegenwoordig is hij in Algerië en Marokko geen zeldzaamheid en in Tunis en de oase Fessan minstens nog een geregeld terugkeerende verschijning, ofschoon

hij in Algerië vooral is verdrongen door de herhaalde gevechten tusschen Franschen en Arabieren, terwijl ook de Fransche leeuwenjagers als Jules Gérard daartoe het hunne hebben toegebracht.

Over 't algemeen leeft de leeuw eenzaam in de wildernis en als hij de dorpen opzoekt, dan is dat een bewijs dat hij oud begint te worden en een gemakkelijke prooi zoekt. Maar met dat al is hij dan toch nog een geduchte roover.

Als, in het holle van den nacht, zijn gebrul weerklinkt, schrikt alles op uit den slaap. De schapen loopen als dol tegen de doornheggen aan, waarbinnen zij bijeengebracht zijn; de geiten blaten luid, de runderen scholen onder angstig steunen in verwarde groepen bijeen, de kameel tracht al zijn kluisters te verbreken om te vluchten en de moedige honden, die luipaards en hyena's aandurven, heffen een klagend gehuil aan, terwijl zij in de nabijheid van hun meester een schuilplaats zoeken.

Met een geweldigen sprong vliegt de leeuw over de doornenheg om zich een offer uit te kiezen. Een enkele slag van zijn vreeselijke klauwen velt een jong rund neer; het krachtige gebit breekt het weerlooze dier de nekwervels. Dof grommend ligt de roover op zijn buit; zijn oogen fonkelen van moordlust en zijn staart zweept de lucht. Nu en dan laat hij het stervende dier los, zooals de kat de muis, en pakt het dan weer met zijn verpletterend gebit vast tot het zich niet meer verroert. Dan aanvaardt hij den terugtocht, springt met zijn zwaren last over de heg en sleept zijn prooi met zich voort, zoodat de voor, die hij daarbij in het zand trekt, soms te volgen is tot op de plek, waar het beest wordt verscheurd.

De Afrikaansche leeuw vestigt zich bij voorkeur in de nabijheid van de dorpen en richt zijn strooptochten enkel daarheen. Hij is natuurlijk een allesbehalve aangename buur en laat zich niet licht verdrijven, te minder daar hij aan zijn reuzenkracht ook een groote mate van sluwheid paart.

'Als de leeuw te oud wordt om op wild te jagen,' zegt Livingstone, 'komt hij naar de d orpen om geiten weg te halen, en als hem daarbij een vrouw of kind in den weg komt, wordt die ook zijn prooi. De leeuwen, die menschen aanvallen, zijn altijd oude, en de inboorlingen zeggen, als een dier gevaarlijke roovers eens in het dorp is binnengedrongen en geiten heeft weggehaald: 'zijn tanden zijn verstompt; nu zal hij gauw menschen aanvallen.'

Zoodra de bewoners merken, dat zij zulk een gevaarlijk heerschap in de buurt hebben, zijn zij er op bedacht hem onschadelijk te maken. Dit geschiedt op verschillende manieren.

Men tracht vooreerst het bosch uit te vinden, waarin de leeuw huisvest; dit wordt door de strijdbare mannen omringd, die hem dan door geschreeuw pogen op te jagen. Komt hij eindelijk te voorschijn, dan zenden zij hem zooveel kogels toe, dat hij gewoonlijk bezwijkt, maar menigmaal ook niet voor hij een paar van zijn vervolgers leelijk heeft toegetakeld of gedood. Of wel de Arabieren graven een kuil, dekken dien goed toe, zoodat er alleen nog schietgaten overblijven en werpen dan een versch gedood wild zwijn tot lokaas daarvóór. Komt de leeuw dat weghalen, dan schieten ze hem van uit hun schuilplaats neer. Ook verbergen zij zich wel op boomen in de nabijheid en schieten van daar op den roover.

Een derde manier om den leeuw te vangen is hem in een valkuil te lokken van tien meter diepte bij vijf meter breedte. Zoodra het koninklijke dier daarin gevangen is, loopt het heele dorp onder schrikkelijk spektakel uit en overlaadt het weerlooze beest met scheldwoorden en steenen, waarbij vooral de vrouwen en kinderen zich het drukst maken. Ten slotte schieten de mannen den leeuw neer. Eerst als hij volkomen

roerloos neerligt, wagen zij zich naar beneden en binden hem strikken om de pooten, waaraan men het lichaam optrekt; want een volwassen mannelijke leeuw kan soms wel 200 kilo zwaar worden. Iedere knaap krijgt een stukje van het hart te eten, opdat hij moedig moge worden. De haren van de manen worden als amuletten gebruikt, daar men gelooft, dat wie ze bij zich draagt, van de tanden van den leeuw verschoont blijft.

De drie mannen op onze gravure hebben zich blijkbaar op een meer krijgshaftige manier van den roover meester gemaakt. Zij zijn dan ook geen dorpbewoners, naar het schijnt, maar Bedoeïenen der woestijn, die hun zwervende kudden door den roover zagen achtervolgd. Doch nu hebben zij hem onschadelijk gemaakt en sleepen hem zegevierend naar hun kamp. Het is maar een leeuwin, doch met dat al een prachtige vangst, die iederen dag niet voorkomt.

Avondstemming aan het strand. -

Een schilderij, die een stemming wil uitdrukken, moet al zeer slecht zijn geslaagd, als zij nog veel woorden tot opheldering zou behoeven. Zij moet voor zich zelve spreken, in lijnen en kleuren uitdrukken wat de schilder gevoelde bij de aanschouwing der zwijgende en toch zoo welsprekende natuur.

DE KRIJGSHONDEN IN HET PRUISISCHE LEGER. De hond tracht de muts van den gevallene meester te worden.

De stemmingschilderij nu, in dit nummer weergegeven, heeft stellig zoo'n uitleg niet noodig. Wie ze een oogenblik stil beschouwt, komt onweerstaanbaar onder den indruk van het kalme en plechtige, het sombere en beangstigende van een avond bij bewolkten hemel aan het strand.

Het gestrande schip, dat hoog met zijn romp uit het zand omhoogsteekt en door de visschers wordt leeggehaald, geeft door zijn spookachtigen vorm iets fantastisch aan het heele tafereel, dat machtig de majestueuze grootheid van zee en lucht weergeeft.

[Nummer 35]

De 'nije mester.'
door Ravo.
(*Vervolg.*)

Hoe betrekkelijk weinig reden er voor geluk bestond, och, wie het lang hebben moeten missen, hebben zooweinig noodig om zich gelukkig te wanen. Stoppels en zijn vrouw waren als beneveld door het vooruitzicht dat minstens aan de nijpende zorgen voor het dagelijksch brood een einde zou komen. Op dien roes volgde echter weldra de omkeer, de ontnuchtering in de weder opduikende vraag, hoe zij aan het noodige geld zouden komen om te verhuizen en aanvankelijk te B. in hun behoeften te voorzien, want Stoppels kon maar niet dadelijk een voorschot vragen. En al vroeg hij het, zou men het hem geven?.... Bij wien aan te kloppen?.... In de laatste maanden was zoo herhaaldelijk bij dezen en genen aangeklopt, en hun familie wederzijds was niet bij machte bij te springen.

Stoppels stelde intusschen een onbegrensd vertrouwen in St. Franciscus, den Serafijnschen Vader, zooals hij den grooten heilige bij voorkeur noemde, en ook nu was de slotsom van zijn overpeinzingen, dat de Serafijnsche Vader uitkomst moest geven. En waarlijk, het met kinderlijk geloof gevraagde aan dengene, die reeds zoo dikwijls had geholpen, wanneer het water aan de lippen stond, werd weder verkregen. Begaan met het lot van den braven Stoppels, wiens eenige, maar kapitale fout was, dat hij niet, in plaats van kloosterling te willen worden en onderwijzer te zijn geworden, een ambacht had geleerd, verschaften eenige menschenvrienden, daartoe voorgegaan en aangespoord door den pastoor der parochie, het noodige geld, zoodat ook deze zorg van Stoppels' hart, dank zij den Serafijnschen vader, was afgewenteld.

'Ziet ge wel, vrouw,' voegde Stoppels zijn vrouw triomfantelijk, tot meerdere eer van den heilige, dien hij zoo bijzonder vereerde, toe, 'ziet ge wel, de Serafijnsche Vader laat zijn kinderen nooit in den steek. Bet *Sante Francisce*, *ora pro nobis* vindt altijd bij hem gehoor...., daar zijn we nu in eens rijk geworden!.... De zorgen, weg zijn ze!.... *Parturiunt montes, nascitur ridiculus mus.*'[1]

Rijk! - 't klonk als een bittere klucht, maar in den mond van Stoppels was van lachen geen sprake; evenals een kinderhand gauw is gevuld, heeft de tobberd niet veel noodig om zich een arme edelman te achten. Trouwens, is het verschil tusschen niets en iets veel grooter dan tusschen iets en meer?

En zijn vrouw luistert zwijgend toe, hem niet lastig vallend over zijn Latijn, dat zij niet verstaat, en hem derhalve ook niet onder het oog brengend, dat de zin van dit Latijnsche spreekwoord niet zoo geheel en al past voor deze gelegenheid. Zij weet bovendien dat haar Stoppels op dat punt ongeneeslijk is, en de kwaal is vrij onschuldig. Als hij niet zoo driftig was, dan mocht hij voor haar part den ganschen dag in het Latijn liefhebberen.

1 Vrij vertaald: Tegen iets onbeduidends als waren het bergen opzien.

OP WEG NAAR HUIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.B. TOM.

III.
Als ‘mester’ geïnstalleerd.

Acht dagen later - zijn komst moest spoedig zijn, was hem geschreven - zijn Stoppels en de zijnen te B. gearriveerd. Aan de statie heeft een wagen het ‘goed’ opgeladen en deze staat thans voor de leege onderwijzerswoning. Op eenigen afstand is een groepje nieuwsgierigen, vooral vrouwen en kinderen, bijeen, om den ‘nijen mester’ en zijn ‘gedoê’ in oogenschouw te nemen en, wat de volwassenen betreft, naar dit laatste meesters betrekkelijke maatschappelijke welvaart af te meten. Geen van die ‘belangstellenden’ denkt er aan, dat het aanvaarden van het baantje van schoolhoofd voor een honorarium van 1100 daarvoor een juiste maatstaf aan de hand doet. In het oog der meesten is dat zelfs een inkomen van belang. Voor 1100 kan 'n mensch minstens drie prachtige koebeesten koopen! En dat voor zoo'n schoolvos, die niets anders heeft te verrichten dan aan de jeugd het a b c te leeren!

Voor de kinderen is, natuurlijk, de meesterzelf het groote punt van aantrekking, beter gezegd: van afstooting, want hoeveel kinderen, die de waarheid spreken, zijn werkelijk vrienden van de school en van haar onvermijdelijk aanhangsel, den onderwijzer?

Elk meubelstuk, groot of klein, en elke kast, die van den wagen naar binnen wordt gedragen - waarbij Stoppels' kinderen een ijver ontwikkelen, die juffrouw Stoppels doet schrikken dat ze van het beetje glas- en aardewerk wat zullen breken - wordt met scherpen blik gemonsterd, en het eenparig oordeel der vrouwen is, dat 't er bij ‘mester schraol aon schijnt te zitten, en ok de matres en de keinder zien er niks nie veurnaom uit nie, neeje, daor waor den aauwen mester 'nen heelen Piet bij.’ In de oogen der publieke schatsters zijn de ‘mestersen’ al gewogen en te licht bevonden: ‘hongerlijders.’ Ze zijn niet liefdeloos, o neen, maar ze hangen aan de oppervlakte, dringen niet door tot de kern. Zij lezen niet in die vermagerde trekken en dat krijtwitte van het gelaat van juffrouw Stoppels allerlei zorgen en ontberingen, met liefde voor haar man en kinderen in stilte, zonder te klagen, geleden; zij vermoeden niet dat die oogen, welke haar zacht en vriendelijk, schier smeekend aanstaren en slechts nieuwsgierigheid, zelfs onbeschaamde nieuwsgierigheid lezen waar de arme vrouw had gehoopt 'n weinig belangstelling, wat welwillende tegemoetkoming te vinden, zij vermoeden niet dat die oogen in één jaar tijds veel meer tranen hebben vergoten, dan andere menschen gedurende een lang leven. ‘Ze is bleek en heeft een uitgestreken gezicht,’ verder reikt de waarneming niet. De bakkersvrouw en de kruideniersvrouw uit de buurt hebben elkander dan ook al gewaarschuwd, om voorzichtig te wezen met dat ‘vremde volk,’ dat er eer als 'n troep ‘bessembeinders’ dan als ‘braove chriesten minsen’ uitziet. En dan ‘dieje kèl mit z'nen langen sikkebaord, 'nen mins om bang aaf te worden, God zègen me!’

Het oordeel der schooljeugd over ‘mester’ is niet gunstiger. Wat 'n gegichel onder het jonge volkje over ‘diejen raoren mins, die zò vremd duut en aon z'nen baord trekt, net asof-i vuult, of-i er nog wel aon zit!’ En de jongens van den ‘mester’ kijken ze aan met oogen, welke maar al te duidelijk zeggen dat ze voor die ‘stadsche plukzakken’ niet bang zijn. Het vooruitzicht echter, dat ze weldra bij dien ‘blauwbaard’ op de schoolbanken zullen zitten, schijnt hen niet bijzonder vroolijk te stemmen. De kennismaking uit de verte heeft hun blijkbaar niet het vertrouwen ingeboezemd, dat ze, evenals ze dat met den ‘aauwen mester’ wel deden, ook met dezen een loopje zullen kunnen nemen. ‘Wà keek-i lillek, toen Drikussen Hent met 'n klein kleutje smeet, det tègen de laojtaofel aonkwiem!’ Hent was niet voor 'n klein geruchtje vervaard, maar toch verschoot hij voor meesters toornigen blik.

't Is nog wel geen vijandschap, die ze den onbekende toedragen, maar de naaste aanleiding, wantrouwen, is reeds aanwezig, en tenzij de ervaring dat wantrouwen beschame, staat het schoolhoofd van zijn leerlingen weinig plezier te wachten.

Van den anderen kant vindt ook het gezin van Stoppels zich tegenover dat gluren en loeren en dat onhebbelijk gegichel niet zeer op zijn gemak, en 't is derhalve een ware uitkomst, nu de pastoor zijn tegenover de school gelegen pastorij verlaat, om de nieuwe parochianen te verwelkomen.

‘Zoo, zoo, mijnheer Stoppels, al druk bezig met de installatie,’ voegt de grijze herder den onderwijzer met een vriendelijken handdruk toe. ‘Wel, wel, en is dat uw vrouw en zijn dat uw kinderen?.... Komaan, dat doet me genoegen.... Van harte welkom, hoor, in mijn parochie, en ik hoop dat gij hier uw geluk zult vinden en we langen tijd goede buren en vrienden zullen blijven.’

‘Dat hoop ik ook, meneer pastoor,’ antwoordt Stoppels, zijn vettig fluweelen mutsje afnemend, dat hij bij het werk heeft opgezet, ‘en ik beloof u gaarne, dat ik van mijn kant alles zal aanwenden, om uw vriendelijken wensch in vervulling te doen gaan, dat het mijn ernstigst streven zijn zal hier te werken *ad majorem Dei gloriam et ad utilitatem civitalis.*’

‘Ei, ei, ik hoor daar tot mijn aangename verrassing, mijnheer Stoppels dat u Latinist zijt. In uw jeugd zeker op een gymnasium of een klein-seminarie geweest?’

Onder het spreken had ‘heeroom,’ wiens oor uit de steeds toekijkende groep ‘wat zeet-i nao?’ had opgevangen, het hoofd omgewend, en waarschijnlijk hadden die beweging en de uitdrukking van ‘heerooms’ gezicht de nieuwsgierigen doen begrijpen, dat hun gegaap hem niet welgevallig was; althans geleidelijk dropen allen af en nog slechts een paar der brutaalsten bleven over.

‘'t Is onaangenaam dat gegaap,’ merkte de priester op, ‘het heeft me in de pastorij al gehinderd.... Maar om op mijn vraag terug te komen... Hebt u vroeger aan de klassieke talen gedaan?’

‘O ja, meneer pastoor,’ bevestigt Stoppels met een tevreden glimlach. ‘Ik voelde me krachtig aangetrokken tot den grooten Franciscus, den Serafijnschen Vader, maar nadat ik de poëzie achter den rug had, waar ik, 't zij met alle bescheidenheid gezegd, den Pegasus met het meeste succes bereed’ - Stoppels grinnikte in zijn baard - ‘kwam mijn vader te sterven. Daar de goede man alles met zich in het graf nam, konden mijn studiën niet verder worden bekostigd en ben ik me aan het onderwijs gaan wijden.’

‘Ook een hoogst verdienstelijke loopbaan ongetwijfeld’; herneemt de pastoor, ‘en waarin gij niet minder voor de eer van God en het welzijn der menschheid ten zegen kunt zijn dan als kloosterling, zoo niet nog meer....’

In die paar oogenblikken had de pastoor het hart van vader, moeder en kinderen stormenderhand veroverd. Dat was de eerste lichtstraal, die hier viel op hun bestaan, een druppel balsem op de wonde der teleurstelling over hun ontvangst te B. Niet dat zij hadden verwacht dat een eerewacht hen in triomf naar hun woning zou begeleiden, door eerepoorten heen met opschriften als b.v. ‘Heil den nieuwen meester!’ En ook hadden zij niet gedroomd, dat een deputatie van den gemeenteraad hen zou komen verwelkomen.... doch, dat ontbreken van alle begroeting, die beleedigende nieuwsgierigheid van een gedeelte der bevolking, hen aangapend, alsof zij uit een diergaard waren ontsnapt, die. verregaande brutaliteit van 'n paar bengels, om met kluitjes klei naar hen te werpen, - dat alles werkte zoo ontnuchterend, en een bang voorgevoel beklemde het hart van juffrouw Stoppels bij de gedachte aan den karaktertrek van haar man, die hem en hun allen al zooveel leed berokkend had.

IV.
De eerste schooldag.

Drie dagen later, op een Maandag, is de ure aangebroken dat de ‘nije mester’ van B. voor het eerst de dorpsschooljeugd vóór zich zal zien en dat deze van haren kant kennis zal maken met ‘mester.’ Maar nu niet in diens qualiteit van ‘vremden kèl,’ zooals zij hem bij een vluchtige beschouwing hebben bestempeld, doch in de hoedanigheid van den man, geroepen om den toekomstigen burgers en boeren van B. de wijsheid en kunde te verschaffen, welke zij voor hun volgend leven noodig hebben, tenzij ze, door hun ouders bestemd voor of zelven geprikkeld tot ‘hoogere

zaken' dan het bedrijf van landbouwer, bakker, kruidenier of herbergier, de op de school van lager onderwijs verkregen bescheiden lees-, schrijf- en rekenkennis enz. elders zullen aanvullen.

't Mag niet gezegd, dat Stoppels met blijde verwachting, derhalve met veel moed zijn taak aanvaardt. Daargelaten zijn teleurstelling over de weinig vriendelijke bejegening bij zijn komst, hebben ook de bezoeken, welke hij daags te voren bij eenige notabelen heeft afgelegd, om zich voor te stellen, hem neergedrukt. Niet dat men onbeleefd jegens hem is geweest, maar de zeden en gebruiken van de bevolking zijner nieuwe standplaats niet kennend, gewoon aan de steedsche vormen, die, al schuilt er ook geen greintje hartelijkheid, maar daarentegen veel onwaars in, in elk geval min of meer hoofsch zijn, heeft hij de eigenaardige, ietwat lompe, doch in den grond niet onhartelijke manier van spreken en vragen in voor hem allesbehalve gunstigen zin uitgelegd. Daarbij kwam dat Stoppels' gevoel van eigenwaarde als onderwijzer nogal krachtig ontwikkeld was, zoodat hij elfs op zeker ontzag voor zijn persoonlijkheid had gerekend.

Van ontzag nu had hij geen zweem waargenomen. Zijn ontstemdheid hierover had hij tegenover zijn vrouw zorgvuldig verborgen gehouden. Op hare vraag, of de menschen nogal vriendelijk waren, had hij, met een gedwongen lachje, geantwoord, dat hij alle redenen had tot tevredenheid. Onder de leden van den raad waren er maar een paar geweest, die hem 'n beetje kortaf hadden behandeld. Dit was echter, meende hij, hierdoor te verklaren, dat zij wellicht op den anderen candidaat hadden gestemd.

't Is negen uur, en de schooljeugd joelt en dartelt en springt en buitelt op het kleine schoolplein, in afwachting van de dingen die komen zullen; want 't is een lieve, zonnige dag, en oefent de zon zelfs een opwekkenden invloed uit op lieden, wier gemoedszonnetje sinds lang heeft uitgeschenen, spelende kinderen, in wier ziel het zonnig is ook onder een aschgrauwen hemel, maakt zij nog doller en uitgelatener dan zij in den regel reeds zijn. Wie dacht onder hen op dat oogenblik aan den 'nijen mester', aan den 'vremden kèl,' aan den 'mins mit z'nen schrummelijken baord,' - eerst toen deze op den drempel van de school verscheen en in de handen klapte, ten teeken dat het onderwijs zou beginnen, herinnerden zij zich plotseling, dat er een groot vraagteeken stond op hun levenspad, in de gedaante van een vreemdeling, in wiens minder gewenscht gezelschap zij voortaan eenige uren van den dag zouden doorbrengen. Meer nieuwsgierigheid dan gehoorzaamheid deed de jongens het ravotten en de meisjes het tou[wtje] springen staken, om, als aangetrokken door een reusachtige magneet, binnen te stormen en het schoollokaal weldra te vullen met klompengetrappel en brommend gezoem.

'Stilte, kinderen!' beveelt Stoppels, die zich voor deze gelegenheid in zijn zwart pak heeft gestoken, want zoo'n eerste les heeft altijd iets plechtigs, en bovendien oordeelde Stoppels aldus meer indruk te zullen maken door zijn verschijning.

Nog eenig haastig gefluister en gebrom en.... er heerscht stilte.

'Kinderen' - vangt alsnu meester Stoppels plechtstatig aan - 'door den raad van uw gemeente benoemd tot uw onderwijzer, ga ik heden mijn ambt aanvaarden en zal ik van mijnen kant alles aanwenden, niet alleen om u te vormen tot nuttige leden der maatschappij.... - 'Mester, Peter knijpt me in m'n achterwèrk,' roept eensklaps van een der achterste banken een stem, die Stoppels, verontwaardigd over die onderbreking van zijn officieele openingsrede, met fonkelend oog in die richting doet staren, doch zonder een onderzoek naar den onverlaat in te stellen - 'u tot nuttige leden te vormen van de maatschappij en te trachten uwe achting en liefde te winnen....' - Andermaal klinkt het uit denzelfden hoek: 'Mester, nu doet-i 't weer!'

Het geduld van Stoppels is al uitgeput. - ‘Wie durft zich verstouten,’ roept hij met nadruk, ‘mij in de rede te vallen,.... ik bedoel mij te storen?....’

Geen antwoord.

‘Ik vraag nog eens,’ herhaalt Stoppels, ‘wie durft zich aldus verstouten?....’

‘Die jongen daar, pa,’ roept nu een der telgen van Stoppels.

Bij het vernemen van het woord ‘pa’ - overigens niet geheel vreemd voor hun ooren, want ook de jongens van den notaris en den dokter noemden hun vader ‘pa,’ maar dit waren de notaris en de dokter, met den burgemeester de voornaamsten van het dorp! - schieten eenige bengels in 'n lach, wat zoo aanstekelijk werkt, dat de geheele school, behoudens de ‘pa-zeggers,’ gichelt en proest.

Dit werkt, zeer begrijpelijk, op den toorn van Stoppels als olie in het vuur.

‘Die jongen - Peter heet gij, heb ik gehoord - moet hier komen,’ beveelt Stoppels, maar

hij moet zijn bevel nog tweemaal herhalen en eindelijk aanstalten maken, om den bengel te gaan halen, eer deze, door den jongen, dien hij geknepen heeft, half voortgeduwd, welken drang hij beantwoordt met een nijdigen stomp van zijn elleboog, de bank uit is en naar voren treedt, in het voorbijgaan den jongen van den ‘mèster,’ die hem verraden heeft, in het oor bijtend: ‘Ik zal 't oe wel betaold zetten, lilleke mèlzak!’

‘Ziezoo, ga gij hier maar eens staan,’ zegt Stoppels, den misdadiger minder zacht bij den arm aangrijpend en hem naast zich, eenigszins naar achteren, plaatsend. ‘Hoe heet ge?’

‘Peter Scherf.’

‘Is uw vader dan lid van den gemeenteraad?’

‘Joa, dat zal wèl.’

‘Nu, Peter, wees bedaard.... Ik zei dan, kinderen, dat ik alles zal doen om u bekwaam te maken en u genegenheid te winnen.... Van uwen kant hoop ik, dat dat gij best zult doen, om zoo goed mogelijk te luisteren en te leeren en door gehoorzaamheid mijne taak te verlichten....’

Nieuw gegichel en geproes. Stoppels begrijpt van welken kant de wind waait, keert zich snel om en ziet nog juist, dat Peter achter hem grimassen staat te snijden. Zichzelven niet langer meester en in zijn drift zelfs vergetend dat Peter de zoon is van een raadslid, nog wel een van degenen, die, zooals hij te weten is gekomen, veel tot zijn benoeming heeft bijgedragen, dient hij hem een muilpeer toe, die raak is, pakt hem vervolgens beet en sleurt, den tegenspartelenden jongen buiten de deur.

Deze terechtwijzing schijnt eenigen indruk te maken, althans geen nieuw rustverstorend voorval doet zich voor, hoewel de buitenstaande deugniet met zand en klei tegen de schoolramen smijt, 't geen zeer zeker niet strekt om de aandacht der kinderen bij het werk te houden. Dit laat Stoppels intusschen meer over zijn kant gaan, dan hij wellicht onder gewone omstandigheden zou hebben gedaan.

Toen hij na schooltijd - hij was nog eenige minuten nagebleven, om eenige kleine werkzaamheden voor te bereiden voor den volgenden dag - zijn woning binnentrad, was zijn vrouw door zijn kinderen reeds van het gebeurde onderricht. Trouwens, de afgestrafte bengel had niet lang laten wachten op de uitvoering van zijn wraakneming op het zoontje van Stoppels, die hem als den schuldige had aangewezen. Zoodra de knaap zich buiten vertoonde, had Peter hem met zijn klomp een schop tegen het been gegeven, zoodat hij huilende naar zijn moeder was geloopen.

Zijn vrouw aanziende, begreep hij terstond dat zij wist van de zaak. Hij achtte het dan ook het best, met een zelfbeschuldiging te beginnen, doch informeerde als inleiding eerst naar de reden, waarom zijn jongen zoo schreide.

‘Ze hebben 'm zóó tegen zijn been getrapt, dat 'n heele plek is ontveld,’ antwoordde juffrouw Stoppels, met den rug van haar hand over haar oogen strijkend. ‘Dat gij u ook altijd zoo driftig maakt!’

‘Wie heeft dat dan gedaan?’ vroeg Stoppels, ofschoon gissend, wie de dader was.

‘Wèl, die.... die...., hoe hiet-i ook weer, Jan?’

‘Die Peter Scherf, die.... die jongen, die van pa.... van pa 'n klap heit gekregen,’ snikte Jan.

‘Wèl, dat zou 'm de d..... doen,’ stoof Stoppels op, ‘zoo'n ellendige vlegel! Wacht maar, ik ga op staanden voet naar zijn vader.’

‘Zou u niet beter doen, man, met dat te laten,’ opperde juffrouw Stoppels schuchter.

‘Laten?’ schreeuwde Stoppels vuurrood, ‘Niet genoeg dat-i me in mijn gezicht durft beleedigen, honen.... belachelijk maken, waagt-i het ook nog, mijn kind te mishandelen.... Ik zal 'm wel anders leeren!’

En in minder dan geen tijd was Stoppels al op weg naar Peters vader, zijn vrouw, die hem maar al te goed kende, in de grootste ongerustheid achterlatend.

Een half uur later was hij terug, en naar zijn gezicht te oordeelen, vermoedde zijn vrouw dat deze eerste botsing een minder erg verloop zou hebben, dan zij had gevreesd.

‘Wel man, hoe is 't gegaan?’; vroeg zij op zoo zacht mogelijken toon.

‘Hoe 't gegaan is?’ luidde het niet onvriendelijke antwoord. ‘Wel, vrouw, ik heb den man precies gezegd, waar het op stond, en ofschoon hij in den beginne zoo rood werd als 'n kalkoensche haan - wegens de geheel onware lezing, die zijn jongen van het geval had gegeven -, van lieverlede moest hij toegeven dat ik in mijn recht was. En vooral was hij kwaad op Peter, omdat-i mijn jongen mishandeld had.’

‘Goddank,’ mompelde juffrouw Stoppels, ‘dat dit onweer zonder ongelukken is afgedreven maar beste man, laat u dat nu eens en vooral een les zijn voor het vervolg en laat de jongens, die straf verdienen, liever school blijven dan ze te slaan...’

‘Ja, ja,’ antwoordde Stoppels, ‘gij moest zelf maar eens vóór het vuur staan, vrouw. Als 'n mensch gesard en getergd wordt, dan heeft-i zijn vingers gebruikt voordat-i het zelf weet. Zoo: aat het ten minste met mij, en ik zou wel 'n heilige moeten zijn als ik 't volhield, zonder zoo nu en dan 'n paar muilperen uit te deelen...’

Daarbij bleef het voor dien dag, maar niet voor de volgende, want aan invitaties om er op te ranselen lieten de jonge rekels van B. het niet ontbreken, en meester Stoppels, van zijn kant, hoewel reeds van overheidswege een paar malen vermaand, verzuimde niet, trouw aan die invitaties gevolg te geven... Alles, zelfs het geringste, gaf aanleiding tot ginnegappen en brutaalheid. En dat werd er natuurlijk niet beter op, naar gelang de jongens, door onvoorzichtige en onverstandige uitdrukkingen, welke ze thuis vernamen, wisten, dat ‘de mesterschen maor kaole jakhalzen waren.’

Bovendien miste het komisch-deftige in Stoppels' manieren niet zijn uitwerking, waarbij nog kwam dat de ‘mester’ zelfs in het bijzijn van zijn plaaggeesten nu en dan zijn lust niet kon bedwingen om eenige Latijnsche woorden los te laten. Peter Schert, die misdienaar was en derhalve ook deed aan Latijn, antwoordde alsdan geregeld: *promnia sekla seklorum*, *Deo gracejas*, of iets dergelijks, 't geen even geregeld een schaterlach deed opgaan en alsdan meester Stoppels zijn hart in minder klassieke taal deed lucht geven.

Met horten en stooten, onder kleine en groote stormen in het schoollokaal, was het November geworden, een maand van de zoetste droomen voor iederen dorpsschoolmeester. Sedert een paar weken had Stoppels, met het oog op de vette varkens, die te B. voor de slachtbank bestemd waren, van lieverlede het nut van den veestapel gaan bezingen, in de stille hoop - hoewel niet geheel onvermengd met gewetenswroeging - dat de eigenaars de goede hoedanigheden van hun ‘geslacht’ ook aan het proefondervindelijk oordeel van hem en de zijnen zouden onderwerpen. De kinderen waren niet rustiger, - integendeel, het had er zelfs veel van, alsof zij het er op gezet hadden, meester zijn aandeel op een stuk van ‘'t verken’ te zien verbeuren; maar met schier bovenmenschelijke inspanning slaagde Stoppels er toch in, de jeukte van zijne vingers te bedwingen.

(*Wordt vervolgd.*)

Iets over giraffes.

De dierentuinen, die zich in de droeve noodzakelijkheid bevinden een gestorven giraffen paar door een ander te vervangen, zijn waarlijk te beklagen, daar deze dieren buitengewoon duur zijn. Ook mogen zij blij zijn, als zij voor geld en goede woorden er in slagen een exemplaar machtig te worden, daar deze dieren zeer schaarsch zijn. Eenige jaren geleden verloor de Londensche Dierentuin zijn laatste giraffe en niettegenstaande het bestuur duizend pond sterling voor een giraffen paar wilde besteden, kon geen handelaar in wilde dieren er een leveren.

Verscheidene oorzaken werken samen tot deze zonderlinge schaarschte. Alvorens deze wat nader te beschouwen, is het wellicht niet van belang ontbloot, in het kort de geschiedenis der giraffen in Europa na te gaan. Reeds tijdens de Romeinsche keizers luisterden eenige giraffes de zegetochten der overwinnaars op. Deze dieren waren uit de Lybische woestijn naar Rome overgebracht. Uit de geschiedenis van Spanje gedurende de Middeleeuwen blijkt, dat omstreeks 1403 koning Hendrik III van Castilië zich in het bezit van zulk een dier mocht verheugen.

Lorenzo de Medicis raakte in het bezit van een giraffe, die hij door de straten van Florence liet rondleiden en die door het volk met de grootste verbazing werd aangegaapt. Het dier werd spoedig de lieveling der Florentijnen. Van de balkons regende het appelen en andere vruchten.

Van den tijd van Lorenzo de Medicis tot de regeering van George IV van Engeland schijnt de giraffe in Europa onbekend te zijn geweest. Maar in 1827 bood Mohammed Ali, onderkoning van Egypte, een exemplaar aan den Engelschen koning aan; het dier leefde echter slechts eenige maanden in de koninklijke menagerie te Windsor.

In 1836 kocht het Zoölogisch Genootschap te Londen een mannetje en een wijfje, die zich in hun nieuwe omgeving volkomen op hun gemak bevonden. Toen het wijfje in 1852 stierf, had zij het leven geschonken aan een zevental jongen.

Het vangen en temmen van giraffes was een gelief koosde bezigheid der woeste Noordafrikaansche stammen, die aan Egypte onderworpen waren. Dit blijkt zonneklaar uit de Egyptische monumenten, waarop voorstellingen voorkomen, die ons een trouw beeld leveren van de wijze, waarop zij te werk gingen. Elk dezer schilderingen dagteekent van omstreeks 1400 v. Chr., tijdens de regeering van Thothmes III. Deze Pharao was een groot veroveraar en ontving geschenken van goud, ivoor, hout, graan, vee, apen, olifanten, giraffes en vele andere dieren van schatplichtige hoofden.

Het geldt als een omstootelijke waarheid, dat een volwassen giraffe niet levend kan gevangen worden. De giraffe kan niet den minsten weerstand bieden, heeft geen enkel wapen tot hare verdediging, maar haar hoogte, kracht en verbazend gewicht maken dit overigens geheel weerloos dier allesbehalve gemakkelijk te vangen en te temmen. De giraffe heeft de minder aangename gewoonte met de voorpooten te schoppen en met den kop te stooten. Onder de giraffen jagers van beroep is de meening algemeen, dat alleen de jonge dieren kunnen gevangen en getemd worden. De gang van het dier als het vervolgd wordt, zijn hoogte, omvang en lompheid maken een overweldigenden indruk.

Als het zich in beweging zet, schijnt het zich langzaam en waggelend voort te sleepen, maar in werkelijkheid zet het er flink de sokken in. Als de nood dringt, gaat zijn gang over in een soort van onbevalligen, huppelenden galop, waarbij het de beide rechter- en daarna de beide linkerpooten te gelijk opheft, steeds den nek en den kop heen en weer zwaait en het lichaam op een buitengewone wijze schommelt

en slingert. De lange, zwarte staarten geeselen middelerwijl den rug; daarenboven snuift het geraasmakend door den neus. Zulk een tooneel valt heden nog slechts te genieten in de afgelegen woestijnen van het onbekende Afrika. Nu *the dark Continent*, al is het nog in bescheiden mate, den terugslag der Europeesche beschaving gevoelt, richten de vuurwapenen soms vreeselijke slachtingen aan onder de giraffes, zoodat ongetwijfeld na een eeuw de giraffes in het Zuiden wan Afrika en Soedan uitgestorven zullen zijn.

Door sommige zoölogen wordt de giraffe een overgang tusschen de herten- en de runderenfamiliën genoemd. Zooals algemeen bekend is, behoort zij tot de tweehoevigen of herkauwers. Het dier heeft volstrekt geen horens of gewei. Wel is waar neemt men op den kop twee beenige uitsteeksels waar, die met haar bedekt zijn, maar het zou te veel eer zijn, dezen den naam horens te geven.

Evenals de mensch heeft het dier zeven halswervels, maar deze zijn natuurlijk heel wat langer. De hoeven zijn gespleten en lijken ongeveer op een dikken, sterk verlengden koeiepoot. De hoef wordt, vooral als het dier den ouden dag be-

gint te naderen, zeer versleten en afgebrokkeld. Door een bijzonder samenste! van spieren kan het dier de neusgaten openen en sluiten.

VOOR HET EERST OP SCHAATSEN, NAAR DE TEEKENING VAN WERNER ZEHME.

Volgens sommige dierkundigen is dit een geschenk van Moeder Natuur, dat het dier uitstekend te pas komt, als hevige stormen het woestijnzand in beweging brengen. De tong is merkwaardig om haar verbazende lengte (achttien à twintig duim) en haar buigzaamheid. Dit lichaamsdeel bewijst het dier denzelfden dienst in het verschaffen van voedsel en het naar beneden halen en afrukken van bladeren als de snuit den olifant. Kenners beweren, dat het vleesch der giraffes, vooral der jonge dieren, een lekkernij is. Vooral de tong moet fijnproevers doen watertanden. Ik voor mij geef de voorkeur aan een malsch kalfscoteletje, al beweren de liefhebbers van giraffevleesch, dat dit volstrekt niet behoeft onder te doen voor het beste kalfsvleesch. Intusschen *de gust bus non disputandum.* Het gebit van het dier komt overeen met dat van schapen, geiten en runderen. Echter ontbreken de hoektanden, die men bij

de mannelijke diersoorten aantreft. Het oog van de giraffe is zeer schoon. Daar het zoo hoog geplaatst is, kan het dier een uitgebreid veld overzien, waardoor het niet licht overvallen kan worden. In afgelegen oorden, waar de jager nog zelden is doorgedrongen, legt het dier niet zooveel vrees voor den mensch aan den dag. Het gezicht van een kudde giraffes, rustig grazend in haar accaciaboschjes, haar lievelingsoorden, moet betooverend zijn. Afrika - reizigers, die dit schouwspel genoten, zijn uitbundig in hun lof. In haar natuurstaat zijn de giraffes veel fraaier gekleurd, dan in gevangenschap. Haar kleuren wisselen af van donker notenhout bij de mannetjes tot het gele der wijfjes en het citroenkleurige der jongen. De hals prijkt met korte, dikke manen,

terwijl de staart in een langen haarbundel eindigt, den volmaaksten vliegenverdrijver ter wereld. Deze haren worden door de wilde volksstammen vaak gebezigd voor zweepen; de vrouwen rijgen er de koralen aan, waarmede zij armen en beenen versieren.

De ouden kenden dit dier onder den naam camelo pardalis; klaarblijkelijk omdat het deels op den kameel, deels op den luipaard gelijkt. Met den kameel heeft het de lengte van hals en pooten en de uitdrukking van den kop gemeen, terwijl de gewoonte om de beide pooten aan denzelfden kant des lichaams te gelijker tijd op te heffen, benevens zijn vlekken en kleur, aan den luipaard doet denken. De Boeren in Zuid-Afrika hebben, zonderling genoeg, de giraffe steeds met den naam van kameel bestempeld De naam giraffe schijnt afgeleid te zijn van een Egyptisch woord, dat langhals beteekent. Dit vermoeden wordt echter bestreden; sommigen beschouwen giraffe als de verbastering van een Arabisch woord, dat sierlijk of mooi beduidt. Om het dier in zijn eer niet te kort te doen, wil ik niet nalaten te vermelden, dat sommigen niet aarzelen den naam giraffe aan seraf te ontleenen.

ALBRECHT DURER SCHILDERT ZIJN VROUW, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. LINDENSCHMIDT

Ten huidigen dage kan men zich in het Noorden van Afrika van geen giraffes meer meester maken. Door de rustelooze vervolgingen der Arabieren en Soedaneezen en de invoering van vuurwapens en paarden, hebben deze dieren zich ver ten Zuiden van Soedan teruggetrokken. In sommige gedeelten van Oost-Afrika, tusschen de kust en de Nyanza meren komen zij nog in grooten getale voor; maar moeilijkheden met woeste stammen beletten den vrijen uitvoer van wilde dieren.

Tegenwoordig voert men jonge giraffes uit van de oevers van het Ngami-meer. Ten bewijze

dat daar veel giraffes voorkomen, diene, dat Ngami 'giraffe' beteekent. Een bekend Afrikareiziger verhaalt, dat hij in 1890 dat oord doorkruiste en meer dans eens groote kudden van deze dieren ontmoette. Daar hij echter geen koeien met zich voerde, achtte hij het de moeite niet waard, de jongen te vangen, daar zij zonder melk stellig zouden sterven. Hij stelde zich tevreden met het neerschieten van een paar volwassen exemplaren. Het vleesch werd bereid onder het jachtgezelschap, en de meesten hunner verklaarden, dat het uitmuntend was.

Zooals ik in den beginne meedeelde, wilde het Zoölogisch Genootschap te Londen duizend pond sterling betalen voor een giraffenpaar. Dit schijnt een groote som, maar in werkelijkheid is het een koopje. Denk eens aan den tijd, moeite en vermoeienissen, die men zich moet getroosten om deze vreesachtige reuzen in haar waterlooze en ontoegankelijke schuilplaatsen op te zoeken. Gedurende negen maanden achtereen kunnen deze dieren water ontberen; tegenwoordig treft men hen dan ook aan in waterlooze woestijnen, die twintig of meer mijlen van een rivier of bron verwijderd zijn. De moeiten en de gevaren, aan hun vangst verbonden, zijn dus grooter geworden. En als men ze eenmaal gevangen heeft, moet men niet vergeten, dat zij nog een voetreis van dertienà veertienhonderd mijlen, dwars door de woestijn te maken hebben, eer zij te Vrijburg de ijzeren tweelingslijn, waarover het stoompaard snuift, bereikt hebben. Ook schijnen deze dieren in het maken van zulk een spoorreisje geen groot behagen te scheppen; vaak zijn ze zeer onhandelbaar. Eer de giraffe uit de Afrikaansche woestijn behouden in den Londenschen Dierentuin is overgebracht, moeten dus heel wat moeilijkheden overwonnen worden, zoodat een bod van twintigduizend frank voor een mannetje en wijfje niet zoo buitensporig mag genoemd worden.

Tusschen twee haakjes zij hier medegedeeld, dat de besturen der verschillende Europeesche dierentuinen door ruiling de gestorven dieren door andere trachten te vervangen. Ook bestaat er te Hamburg een maatschappij, die zich met de levering van alle mogelijke wilde dieren belast.

De giraften schijnen zich zeer gemakkelijk in een veranderde leefwijze te kunnen schikken. Als zij eenmaal in den Dierentuin zijn aangekomen, vergeten zij spoedig hare accacia-bladeren en vergenoegen zich met hooi, koren; wortelen en andere groenten. Zelfs worden zij zeer verzot op beschuit. Zij toonen zich zeer dankbaar, als haar stukjes beschuit worden toegeworpen door de jeugdige bezoekers.

Voor eenige weken zijn in den Antwerpschen Dierentuin weder twee jonge giraffen aangevoerd.

Z.

C. G.J. M.

Kleine Anna
Vertelling door Jim.

I.

''t Is al vijf uur,' zuchtte een zieke vrouw, die voorover gebogen met de armen op de tafel leunde, en weemoedig door de kleine vensterruiten naar buiten zag; ''t is al vijf uur en nog is Anna niet thuis. God geve, dat haar toch geen ongeluk zal overkomen zijn; de wegen zijn zoo glad, en het begint al zoo donker te worden.'

‘Moeder, wil ik eens gaan zien, of zij nog niet aankomt,’ zei een jongetje van zeven jaar, dat dicht bij haar stond, bedroefd omdat moeder er zoo treurig uitzag.

In een oogwenk was het knaapje de gemakkelijk te openen deur uitgeloopen; buiten gekomen stak het de kleine handjes van kou in zijn broekzakken, en zag langs den dik besneeuwden weg, zoover hij in de schemering kon. Doch zijn oog ontdekte geen enkel menschelijk wezen; hij zag nog even naar het groote huis van den rijken boer, die dicht bij hen woonde, en ging toen naar binnen met de woorden: ‘Neen, moeder, ik zie nog niets, maar Anna zal wel hard loopen, nu het zoo donker wordt, en daarom zal zij wel gauw komen.

‘Wil ik den haard nog eens opstoken?’ en te gelijk ging het knaapje naar den grooten schoorsteen, waaronder nog een weinig smeulend vuur lag. Het schoof de over de ijzeren plaat liggende half verbrande takken boven het vuur, zoodat er weer een vlammetje kwam, dat een eigenaardige schaduw van het knaapje door het vertrek wierp.

Het was een armoedig vertrek, waarin vrouw Sommels met haar twee kinderen woonde. Als het niet zoo duister was, zou men wel zien, dat alles er helder en zindelijk uitzag, maar de meubelen waren zoo weinig in getal en zoo oud, dat men noodzakelijk tot het besluit moest komen, dat armoede reeds langen tijd in deze woning heerschte. Het werd intusschen steeds donkerder, en daarom stond vrouw Sommels even van haar stoel op, om het lampje, dat achter haar op een kastje stond, te halen en aan te steken. Het was maar klein, doch gaf licht genoeg, om ons te veroorloven het vertrek op te nemen.

Onder het raam, waarvoor de zieke vrouw langzaam het half versleten wit katoenen rolgordijn liet zakken, stond een langwerpig vierkante tafel, die in vroeger dagen waarschijnlijk bruin geverfd was geweest, doch nu een witgrauwe houtkleur liet zien; maar vuil was de tafel niet. Daarop stond een rond theeblad met hoogen rand, dat al den glans van het vroeger glimmende lak verloren had, maar nog goed dienst deed als trouwe bewaarder van drie kommetjes en een melkkannetje zonder oor. Midden op de tafel was de lamp geplaatst, zoodat men de vrouw, die weer op haar stoel met geel houten zitting had plaats genomen, tamelijk goed zien kon. Zij was ziek, dit zeiden haar vaal gele gelaatskleur en fletse oogen.

Zij was om en bij de veertig en reeds sinds vijf jaren weduwe. Haar man, die altijd goed had opgepast, en in zijn gezonde jaren naar best vermogen voor zijn gezin had gezorgd, was na een langdurig lijden in Maart 1892 aan een maagkwaal gestorven. Na zijn dood had de weduwe vooral door tuinarbeid zooveel mogelijk in de behoeften van haar huishouden voorzien, terwijl ook enkele medelijdende menschen haar wel eens wat gaven. Zoo leefde zij tevreden en betrekkelijk gelukkig met haar twee kinderen, een meisje, dat nu negen, en een jongentje, dat nu zeven jaar oud was. Maar helaas, sinds drie maanden voelde zij voortdurend haar krachten verminderen, zoodat zij eindelijk den veldarbeid niet meer verrichten, en daardoor zelfs niets meer verdienen kon. De dokter, die haar dezen morgen voor de vierde maal had bezocht, had haar diep nadenkend aangezien en gezegd, dat zij volstrekt rust moest houden en versterkende middelen gebruiken, die zij van het armbestuur en enkele goede menschen wel zou kunnen krijgen, als zij er beleetd om vroeg. Om die reden dan ook was Anna, haar dochtertje, een paar uren geleden naar Brakel gegaan, een boer, die als goed en milddadig bekend stond, en van wien vrouw Sommels zeker wist dat hij iets geven zou, wanneer hij haar toestand kende. Anna ging ook wel eens graag naar dien boer, want dan kon zij zich bij de groote kachel zoo lekker warmen, veel lekkerder dan bij het haardvuur van haar moeder, en dan kreeg zij zulke lekkere

koffie met heel veel suiker er in; maar het moet tot haar eer gezegd worden, ook thuis was het meisje altijd tevreden. Zij was een goedaardig kind, en wist, dat moeder altijd gaf wat zij geven kon.

Anna was dan nog niet terug en haar moeder zat met ongerustheid op haar te wachten. Zij vouwde het zwart wollen doekje, waaraan nog eenige franje hing, wat dichter om haar hals, om zich wat meer te verwarmen, want de arme vrouw huiverde van kou.

Haar schamele kleeding bestond uit een bruin wollen jakje met eenige afwisseling in de kleur vanwege herhaalde verstelling; verder een zwarten rok, een paar muilen en een Zuidhollandsche oude kanten muts. Uit haar regelmatige gelaatstrekken kon men opmaken, dat zij altijd kalm had geleefd, maar haar diep liggende, donkere oogen met weinig glans, en haar ingevallen wangen waren zekere bewijzen, dat zij nu lijdende was. Van tijd tot tijd zag zij naar een zwart omlijste klok, die schuin tegenover haar tusschen twee donkergrijze muurkasten hing. De wijzerplaat was in de vier hoeken met rood en geel en zwart beschilderd, doch de figuren zoo grillig, dat zij niet nader te beschrijven zijn. De reden, waarom de vrouw van avond zoo dikwijls naar die klok zag, was haar ongerustheid over Anna, die zij reeds lang thuis had verwacht. ‘Ach,’ zuchtte zij, ‘als haar toch maar geen ongeluk overkomen is.’ Nadat de kleine Piet het haardvuur een weinig had opgestookt, had hij een stoel genomen, die dicht bij den schoorsteen stond, en dezen vlak voor het kleine vuurtje geplaatst. Hij legde de handjes op de zitting, zette zijn voetjes op een van de sporten, en zat weldra na een draaiende beweging op den stoel, gedachtenloos kijkende naar de vlammen, die om de takken speelden, en die een licht gelen gloed gaven aan zijn rond blond kopje, met eenigszins verward licht haar, een kort dik neusje, en helderblauwe oogen. 't Was een aardig ventje.

Behalve de stoelen, waarop moeder en Piet zaten, stonden er nog drie andere in het vertrek verspreid. Op het kastje een paar eenvoudige blikken bussen; in het midden een zwart houten kruis met bruin Christusbeeldje, daarnaast twee aan hoofd en handen een weinig geschonden witte beeldjes, die Maria en Jozef voorstelden; een mandje met garen en sajet, en verder naai- en stopgereedschap; boven het kastje een oud schilderijtje, door de vrouw haar communieplaat genoemd, met een afbeelding van het laatste avondmaal; aan weerszijden van het raam tegen den witten muur de sterk gekleurde portretten van Paus Pius IX en van Paus Leo XIII in ronde lijstjes van zwart geverfd papier; in een hoek van den haard een kleurlooze waterketel; boven het haardvuur een zwarte ketting en naast het kastje twee bruine stoven op elkander, ziedaar de volledige inboedel van het vertrek waarin vrouw Sommels met haar twee kinderen woonde.

Zooeven had de klok halfzes geslagen, en nog was Anna er niet. Het kwam der arme vrouw telkens in de gedachte, zelf met haar jongetje den weg op te gaan om haar Anna te zoeken; maar ach, zij gevoelde zich zoo zwak, en de. dokter had haar zoo nadrukkelijk verboden naar buiten te gaan; het moest haar ziekte nog eens verergeren. Daarom besloot zij dan ook telkens weer nog vijf minuten te wachten en trachtte zich te troosten met de gedachte dat Anna misschien wel zou worden thuis gebracht.

De arme zieke vrouw mocht haar huis niet verlaten, hoezeer haar moederlijke bezorgdheid en liefde haar hiertoe ook dwongen.

II.

Toen Anna kwart over drieën uit de school was thuis gekomen, had moeder tot haar gezegd: ‘Zoudt gij, mijn kind, niet eens even naar Brakel willen gaan, en een stukje vleesch of een paar eieren vragen, want de dokter heeft gezegd, dat ik dit hard noodig heb, omdat ik al zoo lang ziek ben. Gij weet wel, dat Brakel en zijn vrouw, als zij eens hier kwamen, altijd hebben gezegd, dat wij gerust mogen komen, als wij iets noodig hebben; 't zijn zulke goeie menschen.’

‘Ja, moeder, ik zal het doen, ik zal dadelijk gaan, en dan zeggen, dat moeder zoo erg ziek is, en dat zij zoo graag een stukje vleesch en een paar eieren zou willen hebben, want dat de dokter het gezegd heeft. Het is maar een half uurtje loopen en dan ben ik nog gemakkelijk terug, voordat het donker wordt.’

‘Zult ge voorzichtig zijn, kind, want de weg is zoo glad, en niet lang wegblijven, hoor.’

Na die woorden was Anna de deur uitgegaan den weg op, die naar Brakel voerde. Zij had een donkerroode kaper op het hoofd, waarvan de punten, onder de kin over elkaar geslagen, van achteren waren vastgeknoopt. Op haar wangen stonden lieve blosjes, een lichter rood dan de kaper, die een aardige afwisseling vormden op haar blank gezichtje, en duidelijk deden zien, dat zij goed gezond was. Zij had een tamelijk dikken mantel aan, waarvan de zwarte kleur eenigszins verschoten was, met pluchen

kraag en zelfde boorden op de zakken, waarin zij haar handjes gestoken had. Onder dien mantel was nog een strookje zichtbaar van haar bruine jurk; daaronder zag men zwarte kousen en grauwachtige klompen. Zij was dus warm genoeg gekleed en gevoelde dan ook weinig van de winterkou. Voorzichtig, maar toch vlug liep zij over den besneeuwden weg, blij als zij was, dat zij weer eens naar Brakel mocht gaan, want 'het waren toch zulke goeie menschen,' Zeker, zij dacht ook wel aan haar moeder en hoopte veel voor haar te krijgen, maar dacht toch nog meer aan zich zelve, want zij was nog maar een kind. Wel was zij een beetje bang voor dien grooten hond, die dikwijls los over het erf liep, maar als de boer of zijn knecht haar zagen, zouden die haar wel beschermen, want die wilden ooit, dat Annatje kwaad werd gedaan. En dan de boerin was zulk een goede vrouw; zij kon haar zoo lieflijk op haar schoot nemen en zoo stijf tegen haar borst drukken, en dan zoo goedig zeggen: 'dag lief Annatje'. En die menschen hadden zoo'n groote nette kamer, en zoo'n fraaie warme kachel; en dan kreeg zij zeker een kopje koffie met veel suiker, en misschien wel een boterham met suiker er bij. Terwijl al deze gedachten haar door het hoofdje speelden, stapte zij er flink van door, en zonder iets bijzonders op haar weg ontmoet te hebben, kwam zij na een halt uur aan het groote boerenerf, waar Brakel woonde. Zij ging door een klein laantje met twee dikke doornhagen afgezet, en kwam weldra zonder gelukkig den grooten hond te zien aan het huis. Met een beetje inspanning lichtte zij de zware klink van de deur op, duwde die open, en keek schuchter naar binnen op den grooten boenhoek.

'Zoo, Annatje, gij daar!' zei de stevige negentienjarige dochter van Brakel, die juist bezig was een paar melkemmers schoon te maken. 'Wat is er mijn kind, kom eens hier.'

Anna kwam en legde haar handje in de natte hand van Kee, een ronde flinke meid met breede heupen en donker haar, dat met een scheiding in het midden van achteren samengebonden en opgestoken was. Zij was nog in haar werkpakje: een donkergrauwe schort over haar zwarten rok, een blauw katoenen jak en een paar flinke klompen.

'Wat komt gij hier doen, Annatje, zoo ver door de sneeuw, wat scheelt er aan?'

'Ach, moeder is zoo ziek, en wil zoo graag een stukje vleesch of een paar eieren hebben. De dokter heeft het gezeid.'

'Is uwe moeder dan weer erger geworden?' vroeg Kee met ware belangstelling, het meisje vol medelijden aanziende.

'Ja ik geloof het wel, en wij zijn zoo arm, wij kunnen het niet koopen.'

'Kom, ga maar eens mee naar binnen, en vertel het aan moeder, die zal u wel wat geven.' Te gelijker tijd nam zij Anna mee naar de deur van de huiskamer. Anna trok daar haar klompjes uit, en kwam in de groote warme kamer, waar de boerin aan de tafel zat te naaien.

'Moeder, hier is Annatje van vrouw Sommels, zij vertelt dat haar moeder weer erger geworden is,' riep Kee met tamelijk hooge stem, en meteen trok zij de deur dicht om weer aan haar werk te gaan.

Vrouw Brakel legde haar naaiwerk neer, en vroeg: 'Wat scheelt er aan liet kind, wat scheelt er aan?' Terwijl Anna zich van haar boodschap kweet, had de vrouw haar kaper losgemaakt en afgedaan, en streek met haar hand de haren van het meisje een beetje naar achteren. 'Kom, doe nu uw mantel eens af, en ga u dan eens lekker warmen bij de kachel, dan zal ik eens kijken, ot ik wat voor moeder vinden kan.'

Anna liet zich niet nooden en liep naar de groote vierkante kachel, waar zij de opgeheven vlakke handjes bijna tegen aan hield.

'Ligt uw moeder te bed, Annatje, en is er iemand om haar te helpen?'

'Neen vrouw, op bed ligt moeder niet, ze zit stil bij de tafel, maar ze is toch zoo ziek; ik hoop, dat moeder maar gauw beter is, want't is niks plezierig zoo in huis.'

'Ze zal wel beter worden, over een paar dagen, dat zult gij eens zien; ik zal u een lekker stukje vleesch meegeven, en eens zien of ik nog een paar eieren voor u heb. Daar zal moeder wel van opknappen.'

Intusschen was vrouw Brakel van haar stoel opgestaan en had uit een kast een trommeltje te voorschijn gehaald, waaruit ze een koekje nam. 'Zie eens, zou Annatje dit lusten?'

'Astublieft vrouw,' was het antwoord van het kleine meisje, van wie de boerin bijzonder veel hield, omdat zij zoo lief en goedaardig was, en omdat haar vader zoo vele jaren trouw en eerlijk op de boerderij had gearbeid, Anna nam het koekje dankbaar aan, en at het smakelijk op.

Het was een flinke ruime kamer, waarin de boer's winters woonde. Twee groote ramen gaven uitzicht in een aardig tuintje, waarachter een breede vliet stroomde; doch nu was alles met sneeuw bedekt. In het midden der kamer lag eən groot rood met zwart gestreept karpet, en in de rondte voor deuren en kasten nette heldere matjes van geel stroo. Op het karpet stond een langwerpig vierkante tafel, overdekt met een bruin en zwart geblokt zeil, waarop nu eenig goed en naaigereedschap lag. Tusschen de ramen tegen den muur stond een fraai mahoniehouten tafeltje, waarop een album en een paar kleine vazen met gouden randjes en roode en blauwe bloemen; rechts daarvan in den hoek een naaimachine en daar tegenover was een deur, die toegang tot een andere kamer gaf, Aan weerszijden van de tafel zag men een kast; de eene was een hoog, breed eiken 'kammenet', terwijl de andere veel lager en kleiner, beschilderd als mahoniehout, tot berging diende van vaat- en glaswerk en andere huishoudelijke artikelen, die men dagelijks noodig heeft. Op dit kastje stond onder een groote stolp een lief beeldje, voorstellende het kind Jesus. Tegen het kleurenrijke behangsel hingen een paar schilderijen met afbeeldingen van heiligen, en boven de naaimachine een flinke goed onderhouden staartklok met glimmende koperen kettingen en gewicht. Op den schoorsteenmantel prijkten nog een paar vazen, een aschbakje, en in het midden een kruisje.

Terwijl Anna smakelijk haar koekje opat, maar toch met eenigszins leede oogen aanzag, dat het zoo spoedig verdween, had de boerin haar naaiwerk op het kastje gelegd, een blad met kopjes op tafel geplaatst en den koffiemolen ter hand genomen; want het werd tijd om koffie te zetten, en te zorgen voor een boterham.

'Annatje, wilt gij eerst een boterham, voor gij naar huis gaat! want gij zult wel honger hebben.'

'Ja vrouw, als't u blieft,' klonk het uit het kleine mondje.

'Gij hebt al zoo'n eind geloopen, en strak moet ge weer ver, maar gij moogt niet lang meer blijven, anders wordt het te donker, en dan is uwe moeder ongerust.'

Anna wenschte ook wel voor het donker thuis te wezen, want in 't donker was zij bang, maar toch verlangde het arme kind nog meer naar een boterham.

Die was spoedig voor haar klaar. De oogen der kleine straalden van geluk; zij zou wel altijd bij die goede boerin willen blijven, maar dat ging toch niet, want moeder kon haar niet missen, en moeder was toch ook goed. Terwijl Anna, door de boerin op een stoel bij de tafel gezet, van de lekkere koffie dronk en haar boterham opat,

kwam Kee binnen, die met haar werk klaar was, en naar de kachel gaande, om zich wat te warmen, zei ze: ‘Zoo, Annatje, smaakt het goed?’

‘Ja, Kee, zei het meisje, dat al haar aandacht op haren boterham gevestigd hield.

‘Hoe maakt het uw broertje, is hij nog zoo ondeugend, of wordt het al beter?’ Het meisje trok hare schouder op, en zeide: ‘Ik weet het niet.’

‘Toe Kee. ga gij eens naar achteren, wat rookvleesch snijden,’ sprak de vrouw, ‘doe het in een papiertje, dan kan Anna het straks meenemen, en breng ook een paar eieren mee.’

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Op weg naar huis. -

Is het voor den landman, na volbrachten arbeid, een aangenaam vooruitzicht, aan den huiselijken haard van de vermoeienissen van den dag te kunnen uitrusten, dat verlangen naar huis is natuurlijk nog des te grooter in den winter.

Wel is het overdag, als het zonnetje lustig schijnt, ook 's winters voor den wakkeren en gezonden boer pleizierig werken; maar zoodra de vroege avond valt, is het schoon er toch af. Dan wordt het aanstonds koud en guur, en het landschap neemt daarbij zoo'n somber en naargeestig voorkomen aan, dat menschen en vee verlangen voor den nacht onder dak te komen.

Op ons aardig wintertafereeltje zien we een herderin, die haar schaapjes huiswaarts leidt, en een oude boer, die met zijn ossewagen takkebossen is gaan halen en ook blij zal wezen, als hij thuis is. Terwijl hij een pijp stopt, maakt hij nog even een praatje met de herderin, maar allebei verlangen ze veel te zeer naar huis om nog lang te staan babbelen. De schaapjes, die hun hoedster al ver vooruit zijn, zien ongeduldig om, of zij nog niet haast komt.

Als het 's winters buiten avond wordt, is het voor de menschen nergens beter dan aan den haard en voor het vee in den warmen stal.

Voor 't eerst op schaatsen. -

't Is met schaatsenrijden als met alle andere sport. Op het oog lijkt het heel gemakkelijk en de onkundige toeschouwer verbeeldt zich allicht dat hij de schaatsen maar hoeft aan te binden, om er even vlug op voort te zweven als de best geoefende liefhebber. Maar o wee, als hij er eens de proef van neemt! Dan valt het leelijk tegen. Dat ondervindt de jonge juffrouw op onze gravure. Ze is voor het eerst op schaatsen, en zoo lang haar broer en haar oudste zuster ze vasthouden, kan zij zich wel in evenwicht houden; maar ongelukkig, als een van die twee haar hand ook maar een oogenblik loslaat en zij eens wil probeeren alleen voort te komen; dan merkt zij dat het al een heele toer is, enkel maar op de schaatsen te blijven staan.

Alle beginsels zijn moeilijk, maar wie jong begint te leeren komt die moeilijkheden het eerst te boven. Onze kleine liefhebster nu is er nogal vroeg bij en schijnt uitstekende leermeesters te hebben. Ze zal gauw den slag beethebben, en dan kan ze er nog veel genoegen van beleven.

Albrecht Durer schildert zijn vrouw. -

De vrouw van den beroemden Duitschen meester mocht zich tot dusver in een allesbehalve gunstige reputatie verheugen. Bij verschillende oude schrijvers werd ze voorgesteld als een tweede Xantippe, die haar hoogbegaafden echtgenoot het leven volstrekt niet veraangenaamde.

De nieuwere geschiedvorsching evenwel heeft aangetoond dat voor die voorstelling alle bewijs ontbreekt, terwijl daarentegen veel omstandigheden er voor pleiten, dat Durer in zijn vrouw een trouwe levensgezellin en een voortreffelijke huismoeder gehad heeft.

In den tijd, dat hij van zijn zwerftochten teruggekeerd, zich in zijn geboortestad Neurenberg als meester schilder vestigde en de jonge Agnes Frey, de dochter van een aanzienlijk en vermogend meester huwde, heeft hij aan haar zijde volop het huwelijksgenot gesmaakt.

Als jong echtgenoot schiep hij de bekoorlijke kopergravure, waarop hij zich zelven in vertrouwelijk gesprek aan de zijde van zijn beminde wederhelft, wandelend moet hebben voorgesteld.

‘De zonneschijn, die op het landschap rust,’ zegt een van Durers jongste levensbeschrijvers omtrent dat tafereel, ‘schijnt de weerglans van zijn eigen geluk te zijn.’

Een weerschijn nu van dien zonneglans vinden wij ook op de schilderij, in dit nummer weergegeven, waar wij Durer bezig zien, de beeltenis zijner geliefde Agnes te malen. Hij heeft haar, met een gordijn tot achtergrond, zóó geplaatst dat het volle daglicht uit het open venster op haar welgevormde gestalte valt en ziet haar nu met scherp schildersoog aan om straks met zekere hand in weinige forsche trekken haar beeld op het paneel te tooveren.

Het tevreden, schalke lachje op Agnes' gelaat spreekt van die onschuldige opgeruimdheid, die het beste loon is voor ijverige, zorgzame werkzaamheid in den kleinen huiselijken kring.

Een merkwaardige boom.

Onder de boomen in Nederland, die onze aandacht en bewondering verdienen, mag voorzeker melding worden gemaakt van 'de Oude Linde' te Oisterwijk in Noord-Brabant, staande op den zoogenaamden Lindenberg dezer plaats.

DE OUDE LINDE TE OISTERWIJK.

In een kroniek, geschreven in het jaar 1609, wordt zij vermeld als 'eenen schoonen Lindeboom, staande achter eene Capel van Onse Lieve Vrouw van Mirakel, genoemt Onse Lieve Vrouw van De Lindt-eijndt, weesende dese boom uitgebreid in de Ronden van veertien Roeden, onder vaeren en ondersteunt met drie Rondeelen van Stellagiën en beneden met Sitbanken - daar men markt onder houdt.'

Het is derhalve niet onwaarschijnlijk, dat deze boom is geplant in de 12e of het begin der 13e eeuw, toen Oisterwijk reeds een aanzienlijke plaats was, die ten jare 1230 door den Hertog van Brabant met dezelfde vrijheden werd begiftigd 'als die van den Bosch' behalve de vrije vaart op den Rijn.

Nog ten tijde der Belgische revolutie strekten zich de takken der Oude Linde over den geheelen Lindenberg uit, terwijl drie volwassen mannen zijn stam nauwelijks konden omvademen.

Deze was echter door hoogen ouderdom inwendig geheel vermolmd, hetgeen een vroeger gemeentebestuur dezer plaats op den zonderlingen inval heeft gebracht, boven op dien stam een sparreboom te plaatsen, die, verwonderlijk genoeg, een aanmerkelijke grootte heeft kunnen bereiken, doch zooals te voorzien was, ten laatste met 'de Oude Linde' ten ondergang neigde.

Toen echter dat oogenblik scheen te zijn gekomen, waarop deze boom van Oisterwijk zou moeten scheiden, bleek op eenmaal dat zijn oude, op zware boomstammen gelijkende, doch gedeeltelijk vermolmde takken, door den hollen stam heen wortelen in de aarde hadden geschoten, die te zamen een nieuwen stam vormden!

Na deze ontdekking liet het toenmalig gemeentebestuur van Oisterwijk de oude, versleten schors verwijderen en om den verjongden - nu uit een bundel luchtwortelen

bestaanden stam een ijzeren hek plaatsen, terwijl het de oude, bouwvallige takken opnieuw liet ondersteunen.

Deze hadden inmiddels ook een verjongingskuur ondernomen en inwendig geheet nieuwe, uit wortelen bestaande takken gevormd, die thans alléén nog slechts sporen vertoonen van de oude vergane takken, waaruit zij zijn voortgekomen.

Zóó staat dan nu de 'Oude Linde' van Oisterwijk na wellicht 700 jaren lang getuige te zijn geweest van den afwisselenden bloei en van het diepe verval dezer schoone plaats, als een jonge - zij het ook onsierlijke en verwilderde, doch buitengewoon welig groeiende boom gereed om opnieuw zijn voormalig gebied in bezit te nemen en den 'Lindenberg' als weleer te overschaduwen, doch helaas! zooals de hiernevensstaande afbeelding doet zien, wordt hem dat gebied betwist door jonge lindeboomen, die er omheen zijn geplaatst, die hem onderdrukken en van drie zijden beknellen.

Eenige jaren geleden werd te Hildesheim in Hannover een congres bijeengeroepen van de beroemdste tuinbouwkundigen in het Duitsche Rijk, om te beraadslagen op welke wijze een 1000jarige achter de Domkerk aldaar groeiende rozenstruik, die scheen te zullen sterven, in 't leven zou zijn te behouden.

Schier niemand ontbrak op het appèl, en het gevolg van de door gezamenlijk overleg genomen maatregelen is geweest, dat de oude wortelen nieuwe scheuten hebben voortgebracht en dat die eerwaardige antiquiteit voor ondergang bewaard is gebleven.

In Oisterwijk heeft het tegenovergestelde plaats. De 'Oude Linde' aldaar, die evenals de Hildesheimer rozenstruik in gewijde aarde is geworteld, die in oude tijden als een heilige boom werd vereerd en die wonderdadig uit zijn versleten omhulsel is te voorschijn gekomen als een, die verjongd uit het graf is verrezen, schijnt nu veroordeeld te zijn tot een kwijnend leven en tot ontsiering van den Lindenberg - misschien wel om voorgoed daarvan te verdwijnen!

Voor deze vrees bestaat wel eenige grond als men bedenkt, dat de thans meer dan 100-jarige eik, door onze voorvaderen in den patriottentijd onder groot eerbetoon geplant en dien men hieronder afgebeeld ziet, staande vóór het tegenwoordige raadhuis van Oisterwijk, dat die eikenboom, zeggen wij, ook éénmaal ter dood veroordeeld is geweest!

Tot eer van Oisterwijks ingezetenen vermelden wij echter, dat, toen hij in het publiek werd geveild om te worden omgehakt, niemand een bod heeft willen doen, aan welke gelukkige omstandigheid die fraaie boom zijn behoud heeft te danken.

Wij willen daarom de hoop niet opgeven dat 'ONZE OUDE LINDE', die in letterlijken zoowel als in figuurlijken zin voor zoo menig heet vuur heeft gestaan, ook ditmaal aan de gevaren, die hem bedreigen, zal ontsnappen, dat hem ten laatste de eerbied zal worden betoond, waarop hij krachtens zijn hoogen leeftijd aanspraak heeft, dat hij zal worden bevrijd van de boeien, waarin hij is geslagen, en dat hem - terwijl het daarvoor de hoogste tijd is -in overleg met bekwame deskundigen een fraaie, aan de draagkracht van zijn nieuwen stam passende vorm zal worden gegeven.

Het schoone voorbeeld, door Hildesheim gegeven, moge hier navolging vinden, dan zal de 'Oude Linde' van Oisterwijk opnieuw een sieraad en tevens een groote merkwaardigheid dezer plaats worden en kunnen aan zijn tegenwoordigen, zeer respectabelen leeftijd nog vele eeuwen worden toegevoegd. Zoo geschiede het!

F.A. HOLLEMAN.

Oisterwijk,

November 1897.

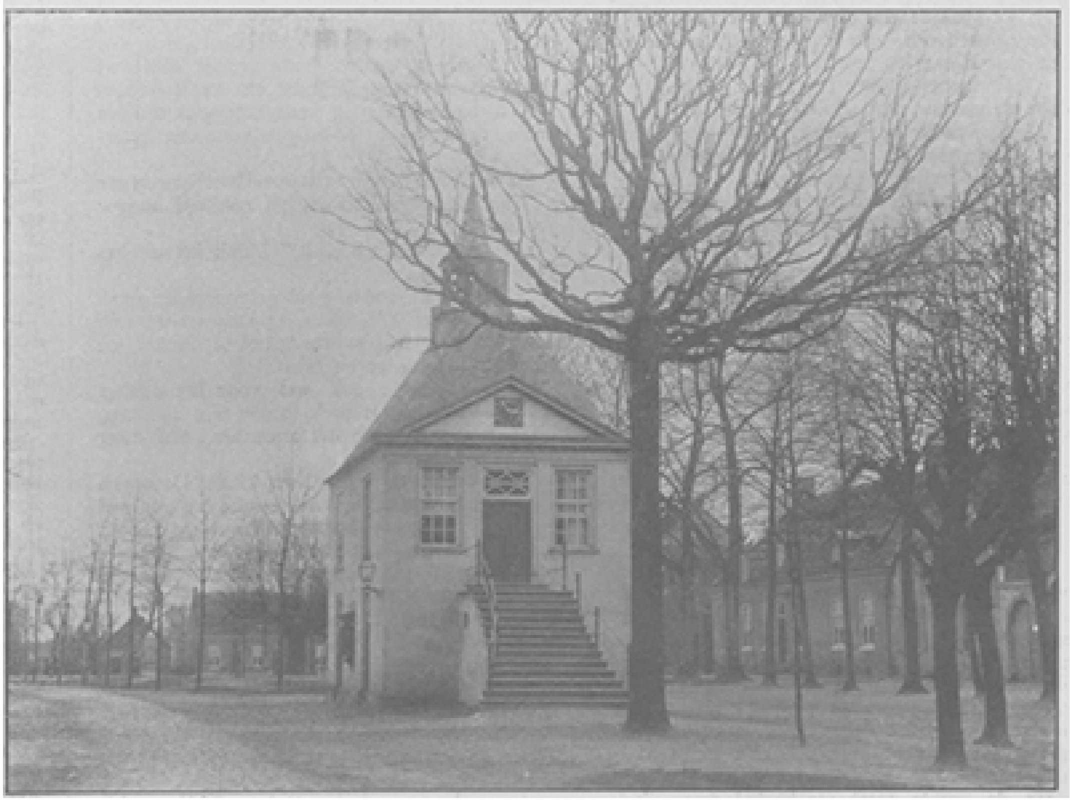

DE VRIJHEIDSBOOM TE OISTERWIJK.

[Nummer 36]

De 'nije mester.'
door Ravo.

V.
De vleeschpotten van Egypte.

Toen er naar Stoppels' berekening al eenige exemplaren van het *genus sus*, zooals hij zich wel eens tegenover zijn vrouw uitliet, het leven moesten hebben gelaten - 't liep tegen den 10n November - en van de gedroomde vleeschpotten van Egypte niets was verwezenlijkt, begon hij voorzichtig te wijzen op de eigenaardige November-traditie. Daartoe koos hij een middel, dat in hem den diplomaat verried. Hij liet namelijk de jongens en meisjes van zijn hoogste klassen opstellen maken over verschillende dieren: eerst over het paard, toen over de koe, en daarna - niets natuurlijker - over het varken; want ware hij dadelijk met het laatste begonnen, dan hadden de slimsten wellicht lont geroken. Hoe gebrekkig die opstellen waren, over een paar er van - toevallig die van jongens van zeer gegoede boeren! - was 'mester', zoo al niet in de wolken, dan toch voldaan, veel meer voldaan dan hij dit waarschijnlijk zou zijn geweest bijv. in Mei, na het in ontvangst nemen van de Paascheieren, die gemeenlijk den 'mester' in grooter of kleiner getal, naar gelang van zijn populariteit, worden toebedeeld. Vooral het opstel van Peter Scherf scheen bijzonder in zijn smaak te vallen. Als model las hij het dan ook voor. De inhoud was deze:

NAAR HET GOUDLAND. - Mevrouw Garner, de eerste vrouw, die den weg over land naar de Joekon-rivier ondernam.

‘Ms een verken nog jong is is het een big en laater een zeug en dan is er noch de beer dat is zoveul als het menneke van het verken. Vreten doet een verken veul ok errepelschillen en schrummelijk smerrig is een verken en lui ok het doet niks liever as liggen, maar dat is niks zeet vader want daar mot het vet van worden en daarom doen ze het een ring deur de neus dan kan het nie vruuten in het strooj want een verken mot vet zijn as het geslacht wort daar kommen de worsten af, en de hammen en het spek en de karbenaje - bij het lezen van deze heerlijkheden stralen Stoppels' oogen van den glans der begeerigheid - en de ripkes. Van het verken zijn haaren worden borstels gemakt en zijn vel, zeet vader, wort geloojd toe leer meer weet ik der nie af.’

‘Dat is wel niet zondereenige fouten,’ zei Stoppels na de lezing, ‘maar 't is een goed geheel, Peter heeft bewezen dat hij begrijpt wat hij schrijft, dat hij verstand van een varken heeft.’ - Om Stoppels' mond speelde een ironisch trekje, en inderdaad dit laatste compliment had iets dubbelzinnigs, maar al ware het er ook met opzet in gelegd, Peters verstand zou in elk geval niet scherpzinnig genoeg zijn geweest, om het te snappen, en zelfvoldaan over zijn maaksel, keek de bengel ‘mester’ dan ook aan met breeden lach.

‘Om uw ouders genoegen te doen,’ hernam weer Stoppels, de maat van zijn verdachte bewondering volmetend, ‘moogt gij dat opstel mee naar huis nemen.’

Aldus geschiedde, en ofschoon het raadslid, Peters vader, heel goed den kneep vatte, was hij van den anderen kant zóó tevreden over de aan zijn zoon te beurt gevallen onderschei-

ding, dat drie dagen later bij meester aan huis werd bezorgd een mand, inhoudende drie metworsten, een stuk balkenbrei, een halve zij spek en een half dozijn ribbetjes.

't Was dien dag feest, een ware smulpartij in de woning van den onderwijzer. Op een kwartier afstands was de braadlucht te ruiken. En daar het raadslid Scherf de weldaad niet onder zich had gehouden, werd ‘mester’ - de een wilde uit naijver voor den ander niet onderdoen, een karaktertrek, die ook in dorpen een voorname rol speelt - in de volgende veertien dagen overladen met varkensheerlijkheden, zoodat het schier elken dag bij hem kermis was in den pot. Zulk een ongekende weelde vermocht zelfs van het bleeke gelaat der ‘matres’ den daarop schijnbaar gegriften trek van bezorgdheid te doen verdwijnen. Helaas, dat het niet altijd slachtmaand bleef, om Stoppels zelfbeheersching te leeren.

VI.
Een ernstig conflict.

Naar gelang de voorraad verminderde en de ‘zeven magere maanden’ weer in het dreigend verschiet kwamen, verzwakte Stoppels' zelfbedwang weder en begon hij allengs weer dingen te zien en te hooren, waarvoor hij enkele maanden zijn oogen had dichtgeknepen en zijn ooren toegestopt. Onder die dingen behoorde ook het ergerlijke feit - het had hem al lang geërgerd, maar de gedachte aan zijn middagmaal had zijn ergernis draaglijk gemaakt - dat de kinderen bijna allen met klompen ter school kwamen. Was dat in den zomer en den herfst geen ernstig bezwaar geweest, en ook niet in den winter wegens de aanhoudende strenge vorst, thans, in het grillige voorjaar, nu de wegen meer op een modderpoel geleken dan op 't geen ze moesten voorstellen, derhalve de jongens en meisjes dagelijks met beslijkte klompen verschenen en van de school geregeld een stal maakten, meende hij daarvoor een stokje te moeten steken. Zijn vrouw trachtte nog hem van dwangmaatregelen te weerhouden, al kostte het haar ook veel arbeid, om het lokaal schoon te maken, en had Stoppels, nog eenigzins onder den indruk der slachtmaand en met de Paascheieren in niet al te ver verschiet, in den beginne naar haar raad geluisterd, eindelijk, ra een bijzonder smerigen dag - hij verdacht bovendien eenige jongens van opzet - was zijn geduld ten einde en kondigde hij het draconisch decreet af;

‘Voortaan moeten de klompen buiten het schoollokaal worden uitgetrokken.’

De kinderen keken elkander aan, sommigen verbaasd, anderen met een zeker iets in de oogen, waarin te lezen was: ‘Nu, dat kunt gij begrijpen,’ en zelfs dacht Stoppel uit eenig gemompel te verstaan: ‘Det verdei ik.’

Den volgenden dag hadden slechts enkelen aan het bevel gehoorzaamd, de overige klotsten niet alleen op hun klompen binnen, met meer rumoer dan noodzakelijk was, maar 't was duidelijk - of scheen althans duidelijk voor Stoppels - dat zij hun schoeisel zoo vuil mogelijk hadden gemaakt. Toch hield hij zich nog in, in zoo ver ten minste, dat hij niet op de schuldigen toevloog en hen de bank uitsleurde. Trouwens, onder de schuldigen was ook Peter, en in meester Stoppels was de herinnering blijven hangen aan het eerste conflict en van de lekkere balkenbrei enz., waarmede de dankbare vader het ‘verkensopstel’ van zijn zoon had gehonoreerd. Evenwel achtte hij het noodig zijn waarschuwing te herhalen, onder bedreiging dat hij de klompendragers, die het dorsten wagen, den volgenden dag van de school weer een

varkenshok te maken, aan de deur zou zetten, en hij wierp daarbij een onderzoekenden blik in het rond, ten einde na te gaan, hoe de bedreiging werd opgenomen. Op de gezichten der schuldigen was niet veel te lezen; alleen meende hij in den blik van Peter iets te zien tintelen en de spottende opmerking uit dien hoek te hebben opgevangen: ‘Hij mocht willen, dat we vèrkens waren.’

Intusschen, daar hij zich kon vergissen - men denkt wel eens dat iemand iets zegt, dat overeenstemt met de gedachte, welke ons zelven bezighoudt - liet hij het bij dit vluchtig onderzoek en riep Peter niet ter verantwoording. Dat nu ook juist die kwajongen hem altijd moest tergen en brutaliseeren! Tòch, uit menschkundig, beter gezegd: ‘varkenskundig’ oogpunt, lag daar niets vreemds. Immers, ongerekend de natuurlijke aanleg van Peter voor brutaliteit, liet hij er zich op voorstaan, dat zijn vader wethouder was en had hij thuis in verband met het ‘vèrkensopstel’ genoeg gehoord, om te weten dat het den dienst had moeten verrichten van een bedelbrief. Hoe aangenaam het den dorpsonderwijzer ook moge wezen, in de slachtmaand zijn aandeel te krijgen van de door de boeren geslachte varkens, - daar het traditioneele van het misbruik dit tot een soort van aanvulling van het te gering honorarium heeft gemaakt, zullen wel niet veel dorpsonderwijzers met hun gevoel van eigenwaarde strijd hebben te voeren - kunnen die geschenken niet anders dan verderfelijk werken op de verhouding van den onderwijzer tot de scholieren. Uit den aard der zaak toch zal de meester den knaap van ouders, die hem mild bedenken, steeds eenigszins hebben te ontzien, daar door dezen elke handeling, welke het karakter van berisping en bestraffing heeft, wordt beschouwd en uitgekreten als een zwarte ondankbaarheid, althans in den regel.

Er mogen ouders gevonden worden, verstandig genoeg, om den onderwijzer de hand boven het hoofd te houden, ook al heeft deze reden tot dankbaarheid jegens hen, zulke ouders zijn te tellen. De klassieke Latijnsche spreuk: *Timeo Danaos et dona ferentes* ('t geen vrij vertaald wil zeggen: wacht u voor hen, die u cadeautjes geven), had meester Stoppels, hij die steeds uit Latijnsche bronnen, te pas en te onpas, zijn levenswijsheid en levensmoed putte, moeten indachtig zijn in de dagen van welvaart, van balkenbrei en varkensribbetjes. Maar wat wil men....., 'n schraal traktement, bijgevolg 'n schrale pot!

In zulke gevallen is ook waar een ander Latijnsch gezegde: *primum edere, deinde philosophari*, eerst eten en dan philosopheeren. Zooal niet met bewustheid, dan toch onbewust had Stoppels het laatste in practijk gebracht, niet denkend aan de Nemesis, aan de godin derwrake, die hem de vleeschpotten van Egypte duur zou doen betalen. Wat hiervan zij, zooveel is zeker, dat Stoppels zich bij die wrake niet neerlegde en, op gevaar af van zich onmogelijk te maken, besloot zijn gezag te handhaven, en geen klompen meer in school te dulden. *Fortiter in re*, voegde hij zijn vrouw toe in antwoord op een nieuwe poging van haar, om hem te bezweren, het niet tot dit uiterste te laten komen, - *fortiter in re*, dat beteekent dat gij 'n zaak flink moet aanpakken, dat ge 'n koe bij de horens moet vatten, legde Stoppels uit; doch hij verzweeg de andere helft van het spreekwoord: het *suaviter in modo,* - op bezadigde, overredende wijze, en onthield daardoor aan de tegenpartij de gelegenheid om hem met zijn eigen wapen te slaan.

VII.
Klompen-executie.

Met eenige spanning werd door Stoppels en zijn leerlingen de volgende dag afgewacht, door Stoppels met te grooter spanning, wijl hij, door het dorp loopend, een paar boeren, op hem wijzend, had hooren meesmuilen: ‘Zoo'ne kwibus, wè denkt-i wèl... We laoten ons deur gennen schoolvos commandeeren!’

De enkelen, die den vorigen dag hun klompen hadden uitgetrokken, waren nog met enkelen versterkt, maar de meerderheid trotseerde het dreigement. Stoppels was bleek, en onder zijn borstelige wenkbrauwen flikkerde een onheilspellende vlam. Eenige oogenblikken van dof zwijgen, de stilte vóór den orkaan. Daarna begon de executie bij de eerste jongensbank. Een korte inspectie en een drietal kleinere knapen traden uit de bank en werden weggejaagd, wat ze - met 'n dag vacantie in het verschiet - zich niet eens tweemaal lieten doen. Klossend en lachend gingen zij heen. Bij de twee volgende banken ging het evenzoo, doch naar gelang de jongens grooter van stuk waren, werd er meer gemompeld en eindelijk begon het formeel verzet. Tot driemaal toe had Stoppels Hannes Bruusten, een stevigen knaap, uitgedaagd uit de bank te komen, en telkens ten antwoord gekregen: ‘Ik gaoj nie, dè duuj ik nie!’

‘Er uit!! zeg ik u,’ bulderde Stoppels, waarna hij den jongen om den hals greep, hem met woeste kracht van de bank, waaraan Hannes zich vastklemde, losrukte en hem buiten de deur sleepte.

Dat hielp, ten minste tot aan de achterste bank, waar Peter Scherf troonde, verwijderden zich de uitgedaagden zonder tegenstand. De beurt was nu aan Peter gekomen, die, zich houdend als had hij het bevel niet verstaan of als ware het niet tot hem gericht, bleef zitten.

‘Peter,’ herhaalde Stoppels, zich tot bedaardheid dwingend, ‘wees wijzer, dwing me nu niet, om u te behandelen zooals ik Hannes daareven behandeld heb, ga goedschiks heen.’

Nog bleef de jongen, met sarrenden blik, zwijgen.

‘Hoort gij niet wat ik zeg, vlegel?’ stoof Stoppels nu op.

‘Ik zij geen vlegel, dè zij-de eiges,’ klonk hem brutaal tegen. De woorden waren nauwelijks over de lippen van den jongen, of Stoppels gaf hem een hevigen slag. Peter vloog daarop uit eigen beweging de bank uit, maar niet om heen te gaan; met een vlugge beweging had hij een van zijn klompen uitgetrokken en daarmede den meester in het gezicht geslagen, dat het bloed over diens wang stroomde.

Blind, half razend van woede, ving Stoppels met den pootigen jongen een worsteling aan; beiden rolden weldra over den vloer. Toevallig voorbijgaande en het rumoer en geschreeuw vernemend, trad de veldwachter binnen. Eerst op zijn vraag: ‘Wat is dat hier?’ - want in de hitte van het gevecht hadden de worstelenden zijn komst niet opgemerkt - lieten zij elkander los, en het bloed van zijn wang wisschend, vertelde Stoppels wat was voorgevallen, herhaaldelijk onderbroken door Peters krijschende stem: ‘Dè's nie waor!... hij het me 'n klap gegèven!... hij het me uitgescholden!’

Binnen eenige oogenblikken was de vrede, hoewel de veldwachter maar in civiel was, hersteld. Peter had met gescheurden frak en een krap over zijn neus het slagveld verlaten, en nadat ook de veldwachter, verder ingelicht was omtrent de aanleiding tot het onverkwikkelijke tooneel, deelde Stoppels, nog trillend van toorn, aan de nog aanwezige kinderen, voor het meerendeel meisjes, die bleek en bevend het ruwe schouwspel hadden aangestaard, mede, dat ook zij zich naar huis konden begeven, daar het dien dag geen school zou zijn.

Zenuwachtig zat Stoppels in zijn huiskamer een rapport van het voorgevallene op te maken, en in een hoek zat zijn vrouw te schreien, toen, een uur na de woelige tooneelen, op de deur werd geklopt en de burgermeester binnentrad.

De plichtplegingen duurden kort. Inleiding voor het eigenlijke onderwerp van gesprek was overigens niet noodig.

‘Tot mijn leedwezen heb ik daor net van den veldwachter geheurd, mester.’ sprak de burgervader op strengen, weinig goeds voorspellenden toon, ‘wet er in de school gaonde gewest is. Ik heb oe al 'n paer kieren te verstaon gegeven, dat me det nie beviel, de manier, waarop ge meint order onder de jeugd te motten haauwen,... maar nou geet 't hillekendal over den kùrf... 'nen mester, die met zijn jongens vecht en deur de school leit te rollen, dè kumt in 't gehiel niet te paas. Dè zul-de me toch wel motten toegèven...’

‘Tot zekere hoogte, ja,’ antwoordde Stoppels, weinig onderworpen, want het rechterlijk optreden van den burgemeester had allerminst de uitwerking, hem zijn bedaardheid terug te geven -, ‘maar niet onder de omstandigheden, die hier aanwezig zijn... Ik had...’

‘Dat weet ik al,’ ontbrak hem de burgemeester. ‘Ge hadt gelast, dat de keinder niet met hun klompen in school mochten kommen, maar neem me niet kwaolik, daartoe had-de geen recht, mester...’

‘Geen recht?!... En moet ik dan maar lijdelijk toezien dat dat vee...’

‘Ik verzuuk oe, mester, 'n beetje meer op oew woorden te letten.’

‘Dat... dat... die kwajongens,’ ging Stoppels stotterend voort, ‘van mijn school een zwijnenstal maakten,... ik moet dan maar dulden, dat mijn vrouw zich alle dagen afslooft, om den boel weer in orde te brengen...!’

‘Ik gèf toe,’ hernam de burgemeester, ‘dat dè nie plezierig veur oe was, en ok niet veur de matres, maor ge hadt motten bedenken, dat men zò maor nie in eens 'n gebruik uitroeit, dat van aauwer op aauwer het bestaan... Waorum nie liever bij de aauwers van de keinder gegaon en ze vrindelijk verzòcht, um zelvers aan hun keinder te zeggen dat ze bij smerrig weer òf hun klompen thuis lieten, òf ze in het gengske veur de school lieten staon.... Geleuf me, mester Stoppels, dè's de weg nie um gedaon te krijgen wè ge wilt, en ok niet, um oe bemind te maoken. En as ik oe 'nen goejen raod verschuldigd ben - umdat ik oe ken as 'nen braoven, ijverigen mins -, dan mos-te dè anders aonleggen...’

‘Datzelfde heb ik mijn man ook al zoo dikwijls gezegd, meneer de burgemeester,’ merkte Stoppels' vrouw tusschen snikken op, ‘mijn man is doorgoed, maar hij is veel te driftig....’

‘Jao, jao, dè's laastig, en veural veur n'en onderwijzer. As iemes zich mot weten te bedwingen, mot weten, hoe ver det-i gaon mag, um 't niet te verpoedelen bij de keinder en bij de aauwers, dan is 't de mester....’

‘Dat stem ik volkomen toe,’ bracht thans Stoppels weer in het midden, ‘maar de man, die hier kalm kan blijven tegenover dien onwil, dat sarren en tergen en die brutaliteiten, die moet nog gevonden worden.’

‘De aauwe mester het daar nojt over geklaogd, en de keinder mochten 'm gère. Veur zoover ik weet - hij waor al eenige jaoren hier mester, veurdet ik toe burgemeester wier benuumd - is er dan ok nojt iets veurgevallen van dien aord.’

‘Dat moet dan zeker hierin gelegen hebben, dat de man blind en doof was,’ meende Stoppels.

‘O nee, volstrekt niet, hij zaag en heurde as de bèste, maor hij wist wè deur de vingers te zien, as 't nie al te gek liep, en had hij over den een of anderen jongen ernstig te klaogen, dan gong i naar den vaoder of naor den pastoor, en ik verzèker oe, dan waar 't spulleke gaauw uit.’

‘Nu, daar heb ik de ondervinding van opgedaan, wat het helpt om bij de ouders te gaan klagen,’ wierp Stoppels tegen..., ‘Ik heb 't 'n paar malen geprobeerd, maar in plaats van hulp van dien kant, heb ik veeleer tegenwerking ondervonden.’

‘Ik heb daoraaf geheurd, maor, as ge me nie kwaolik nemt, had-de dè ok wel 'n bietje dom aangeleed.... Bruusten is genne kwaoje kèl; as ge 'm weet aon te pakken mèt goejegheid, dan kun-de alles van 'm gedaon krijgen en dan zal-i oe nie aafvallen, dè weet ik zeker. Maor hij is wè grutsch uitgevallen en kan nie goed hebben, dè ze 'm de les lèzen, en dè hedde gij willen doen,.... dè waor glad verkeerd.... En zò is 't ok bij Henten Spaondonk gegaon.’

Stoppels zag in, dat 't de wijste partij voor hem was om, hoewel niet rechtstreeks schuld erkennend, althans niet verder tegen te spreken. Juffrouw Stoppels trok hiervan partij, om namens haar man aan den burgemeester te verzekeren, dat Stoppels zich aan zijn wenken zou houden, waartegen deze niet protesteerde, en de burgemeester beloofde op zijn beurt, dat hij, zoo er gevolg gegeven werd aan de zaak, wat hij bijna niet betwijfelde, al zijn invloed ter gunste van Stoppels zou aanwenden. Daarmede nam het onderhoud en het officieel bezoek een einde.

(*Wordt vervolgd.*)

De oorlog in Britsch-Indië.

De meeste, wij mogen wel zeggen alle mogendheden, die in de andere werelddeelen koloniën bezitten, worden daaraan af en toe op zeer gevoelige wijze herinnerd. De vrijheidszucht onzer dagen, die als een epidemische koorts woedt en steeds verder om zich heen grijpt, heeft ook de oorspronkelijke bewoners der onderworpen landstreken aangegrepen, waarbij nog komt, dat de naijver der Europeesche mogendheden en de zucht om nieuwe gebieden voor den handel te openen, haar op uitbreiding van haar koloniaal bezit bedacht doet zijn. Het gevolg daarvan is, dat het voor de Europeesche staten steeds moeilijker wordt, de verspreid liggende koloniën in alle deelen der aarde te omvademen en door macht van soldaten hun gezag handhaven.

Terwijl Europa zelf, als men den korten oorlog tusschen Griekenland en Turkije er buiten laat, sedert bijna twintig jaren een ongestoorden vrede geniet, rust buiten Europa het zwaard nooit in de scheede, noch zwijgt het gebulder van het kanon. Dit jaar vooral is zeer rijk geweest aan koloniale oorlogen. Spanje had op Cuba en de Philippijnen te kampen; wij zelf waren tot krachtiger optreden in Atjeh gedwongen wegens het verraad van Toekoe Oemar; Frankrijk oorloogde op Madagaskar en in Senegambië; Portugal in Mozambique en op Timor, - gezwegen nog van de moeilijkheden, waarmee Duitschland en Italië’ in hun Afrikaansche bezittingen hadden te strijden.

Doch ook Engeland, dat van alle mogendheden het reusachtigste koloniaal gebied bezit, had ruim zijn deel door den geweldigen opstand in het noordwesten van zijn ontzaglijk Indisch gebied. Daar, in het bijna ontoegankelijk bergland, door Afghanistan, Pendsjab en Kasjmier ingesloten, wonen strijdhaftige volksstammen, wier Mohammedaansch fanatisme was geprikkeld en opgezweept door de met opzet overdreven berichten van roemrijke overwinningen, door de Turken op de Christenen behaald. Dat de Groote Heer van Stamboel de Grieken had overwonnen stond voor hen gelijk met een nederlaag van *de* Christenen, en hun *moliah's* of priesters riepen hen op tot den heiligen oorlog tegen de Engelsche overheerschers.

Maandenlang reeds heeft het Engelsche leger een echte guerilla te voeren gehad tegen de Afridi's en de Orakzai's, die met een dapperheid en doodsverachting, waaraan ook de Europeaan hulde moet brengen, duim voor duim hun grond hebben verdedigd. Maar toch waren zij op den duur niet bestand tegen de uitmuntende krijgstucht der Engelsche keurtroepen, meest oudgedienden, die reeds bij het dempen van vorige opstanden hun sporen hebben verdiend, en van de inlandsche bondgenooten. Want evenals in onze koloniale oorlogen de Amboineezen een keurkorps vormen, dat met onvolprezen dapperheid onder onze vanen strijdt, zoo nemen ook de inlandsche hulptroepen, door de radja's van Kapoerthala, van Jhind, van Gwalior en van Alwar geleverd, een eervolle plaats in de gelederen der keizerlijke troepen in.

Deze troepen werden in het veld gebracht na den bloedigen opstand in Pendsjab in 1885.

Toen waren 20.000 man Engelsche troepen bijeengebracht te Rawal Pindi onder sir Donald Steward, den toenmaligen opperbevelhebber van het Engelsche leger in Indië, om den emir van Afghanistan te beoorlogen, die de opstandelingen

ondersteunde. De Indische radja's deden toen het aanbod, hun legers aan de Indische regeering te leenen voor de gezamenlijke verdediging des rijks.

Uit erkentelijkheid voor dit loyale aanbod besloot de regeering toe te staan, dat de verschillende staten troepen organiseerden, voor wier instructie Engelsche officieren van het Britsche leger werden geleend, en deze regimenten zijn het, welke thans een zoo roemrijk aandeel hebben in de krijgsbedrijven aan de Afghaansche grens. Op de eerste plaats moeten de hulptroepen uit Kasjmier genoemd worden, die onder het bevel staan van den radja Ram Singh, een broeder van den regeerenden maharadja en eere-kolonel in het Engelsche leger.

De troepen uit Kapoerthala nemen thans voor het eerst deel aan een der Engelsche expedities. De radja van dien staat was dezen zomer bij gelegenheid van koningin Victoria's jubilé de gast van Engeland en ontving den titel van *Raja-i-Rayjan* (koning der koningen) wegens de goede diensten, door zijn vader en grootvader gedurende den hachelijken strijd van den geweldigen opstand in Hindostan aan de Engelsche regeering bewezen. Hij is een van de vijf groote hoofden der Sikh's in Pendsjab en een dapper en tevens trouw vasal van de keizerin van Indië.

De moed, door de Sikh's bij deze gelegenheid aan den dag gelegd, vormt een der schitterendste bladzijden uit den oorlog. Men herinnert zich wellicht, voor eenigen tijd in de bladen den heldhaftigen dood van een detachement der Sikh-infanterie te hebben gelezen. Een afdeeling, bestaande uit een officier en vijf en dertig manschappen, keerde, na een verkenning in de richting der Kurmana-rivier, terug van den top van een der steile, haast ontoegankelijke rotsen, toen de vermetele troep door een overmachtigen vijand werd omsingeld. Door hun dapperheid sloegen zij zich er door heen en bereikten de ravijn, waar zij veilig hoopten te zijn, maar vonden, dat het droge gras er om heen door den vijand was in brand gestoken, zoodat hun de terugtocht was afgesneden. Toen hij den hachelijken toestand zag, waarin het detachement verkeerde, omzwermde de vijand het van de hoogten. Het kleine troepje werd al dichter en dichter omsingeld, en wanhopig vechtende tot den laatsten man, werden allen neergeschoten of neergesabeld. Niet één ontkwam den dood.

De Engelschen hebben dan ook de hulde hunner bewondering en dankbaarheid niet onthouden aan het heldhaftige detachement en zijn officier, Divi Singh, die zelf twee vijandelijke aanvoerders doodde voor hij viel. De dapperheid en toewijding der Sikh's, zeggen zij, kan alleen gewaardeerd worden door hen, die weten wat Engeland hun te danken heeft voor hun trouw in het hachelijke jaar 1857 en later. Zij zijn soldaten tot in merg en been, en niet één meent, door zoo zijn leven te laten, iets meer te doen dan zijn plicht.

Maar heeft de Indische bondgenoot in dezen hardnekkigen strijd zijn dapperheid getoond, de Britsche wapenbroeder heeft voor hen in moed en volharding niet ondergedaan, en vooral de officieren hebben bewezen, dat zij in de ure van strijd en gevaar hun plaats kennen. Buitengewoon groot is dan ook in verhouding het aantal Engelsche officieren, die op het veld van eer zijn gebleven, en de opperbevelhebber, generaal sir William Lockhart, is gebleken een veldoverste te zijn, wiens naam naast die van Wolseley en Gordon genoemd mag worden.

De gravure in dit nummer stelt den betrekkelijk nog jeugdigen generaal voor, omgeven door een stoet van Indische ruiters, kloekgebouwde, vastberaden krijgers, en tot achtergrond de Afghaansche bergen, die getuige zijn geweest van zooveel moed en doodsverachting.

Kleine Anna

Vertelling door Jim.
(*Vervolg en slot.*)

Kee streek met de vlakke hand een paar loshangende haren naar achteren en ging heen. De vrouw schonk nu voor zich een kopje koffie in, en terwijl zij op haar gemak een teugje daarvan dronk, zag zij met welgevallen, hoe smakelijk Anna haar boterham at.

Na eenige oogenblikken kwam Kee terug met een gevouwen grauw papier, waarin een weinig gesneden rookvleesch en een paar eieren. Doch nu kwam de vraag, hoe Anna dit alles zou meenemen. In haar handen kon zij de eieren niet dragen, en ze in de kleine zakken van haar mantel te doen, vond de vrouw ook bezwaarlijk. Kee wist raad; zij zou een doosje zoeken, daar wat hooi in doen, en dan alles netjes inpakken. Zoo gezegd, zoo gedaan. Weldra kwam Kee met een zwak kartonnen doosje en wat hooi terug. De eieren werden er voorzichtig in gelegd, het papier met vleesch er bij gedaan, het deksel er op, een touwtje er om, en alles was klaar.

'Nu moet Annatje maar gauw naar huis

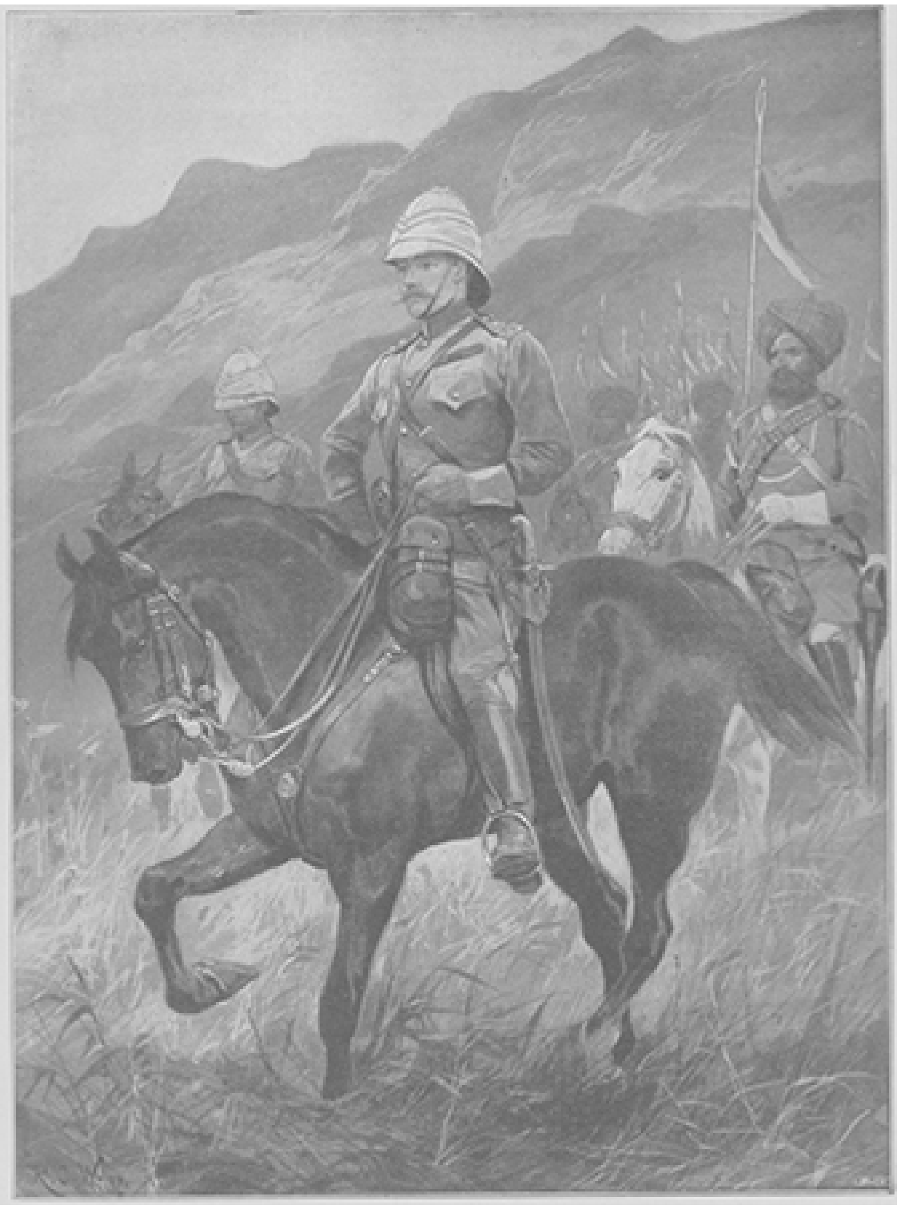

GENERAAL SIR WILLIAM LOCKHART, OPPERBEVELHEBBER VAN HET LEGER IN ENGELSCH-INDIË.

NAAR HET GOUDLAND. - EEN PLEISTERPLAATS VOOR HET MIDDAGMAAL.

gaan, anders wordt het te laat,' sprak de goedige vrouw.

Anna wipte van haar stoel, en liep naar haar mantel. Kee hielp haar dien aandoen, zette haar den warmen kaper op, gaf haar het doosje in de hand, en zei: 'Voorzichtig wezen, hoor, en nu gauw naar huis gaan.' Anna gaf de vrouw een hand en zei: 'Dank u wel.'

'Zeg aan moeder, dat ik morgen of overmorgen wel eens naar haar zal komen kijken,' sprak vrouw Brakel tot afscheid, waarop Kee Anna over den boenhoek naar buiten bracht, met de herhaalde waarschuwing: 'Voorzichtig wezen, hoor! Dag, Annatje.'

Ze hield het touw, om het doosje gebonden, stevig vast, en stapte voorzichtig over de besneeuwde laan, te gelijk angstig rondziende, of de groote hond er niet was. Maar gelukkig, zag zij hem niet, en was weldra op den weg. Blij als zij was om het bezit van haar vleesch en eieren, en verlangende het spoedig aan haar moeder te overhandigen, begon Anna haar schreden te verhaasten. Ach, de weg was zoo lang en daarom zou ze maar een beetje harder loopen. De hand, waaraan zij het doosje droeg, begon erg koud te worden, en daarom nam zij het eens in de andere, om de koude in haar mantelzak wat te verwarmen. Na een paar minuten kwam het weer in de rechterhand te recht, en intusschen begon zij in haar verlangen naar huis voortdurend harder te loopen, weinig meer denkend aan de gladheid van den weg.

Nadat het doosje nog eenige keeren om en weer van rechts naar links was gegaan.... ach, daar gleed haar voetje juist uit op een oogenblik, dat zij haar kostbaren schat weer in de andere hand wilde overnemen. In een oogwenk daar lag het arme kind in de sneeuw, boven op het zwakke doosje, waarin de veelbelovende rijkdom voor haar moeder geborgen was. Als bij tooverslag, gelijk dit alleen bij kinderen gebeuren kan, vloeiden heete tranen over haar wangen, en toen zij schreiende en snikkende was opgestaan, deed zij een poging om door haar tranen heen te zien naar het doosje, maar.... helaas, dit lag daar als een weerloos slachtoffer geheel ineengedrukt, met geel gevlekte randen door het naar buiten gedrongen eierendoor. Ach, wat was het lieve meisje erg bedroefd; zij drukte de handjes tegen haar oogen, als wilde zij den woesten tranenstroom tegenhouden, doch deze vloeiden nu even hard langs en over hare vingertjes. 't Was een vreeselijke kindersmart; ze was letterlijk radeloos.

O, de smarten van een kind mogen gemakkelijk gelenigd kunnen worden, en gewoonlijk spoedig vergeten zijn, hardvochtig en wreed is toch hij, die spot of lacht met de tranen, door de smart geperst uit het onschuldige kinderoog. Ontzettend groot is de droefheid van het kind, dat zoo oprecht, zoo zuiver, zoo teeder gevoelt, als het meent iets goeds en grootsch te doen en daarvoor weldra verdienden dank van vader of moeder te ontvangen, en dan door een ongelukkig toeval al zijn werk verijdeld ziet. Bitter waren dan ook de traantjes van onze Anna, toen zij daar hulpeloos bij het jammerlijk verongelukte doosje stond. Zij had zoo gehoopt, haar goede, zieke moeder spoedig gelukkig en beter te maken door de kostbaarheden, die zij voor haar gekregen had; en dan een liefdevol woord van dank van moeder te ontvangen; en nu.... weg was haar hoop, weg al die blijde gedachten, die kort te voren zooveel vreugde gaven aan haar kinderhart. Wat zou ze nu doen? Schreiende en snikkende ziet zij weer naar het akelig platgedrukte doosje, en maakt een beweging om het op te rapen, zoo erbarmelijk als het is, maar nu zij het wat beter beziet, springt weer zulk een groote tranenvloed uit haar reeds roodgeschreide oogen, dat zij onwillekeurig de handjes

aan het voorhoofd slaat, en een paar stappen ter zijde gaat, om te leunen tegen een boom, en in die rust eenige verlichting te zoeken voor haar diepe smart.

Zij bedenkt dat het toch maar beter is naar huis te gaan met het verongelukte doosje, daar het vleesch, dat in het grauwe papier is gewikkeld, wel niet zal bedorven zijn. Maar als zij dan weer nagaat, dat moeder misschien een beetje boos zal zijn, omdat zij wat onvoorzichtig is geweest, of dat moeder althans spijt zal hebben van de eieren (want de dokter had het gezegd) neen, dan kon zij er niet toe besluiten, zoo naar huis te gaan.

Als om zich zelve te troosten, zegt zij snikkende: 'Maar Annatje kan het toch niet helpen.' Treurig ziet ze weer van ter zijde naar het doosje, en bedenkt nu wat vrouw Brakel en Kee wel zullen zeggen, als zij haar ging vertellen wat haar overkomen is. Ja, zij zal wel een klein standje krijgen, dat zij zoo onvoorzichtig is geweest en te hard geloopen heeft, maar 'het zijn toch zulke goeie menschen.'

Door die gedachte bemoedigd, wrijft zij nog een paar traantjes uit haar oogen, slaat met de vlakke hand de sneeuw van haar mantel, raapt het verongelukte doosje op en keert terug naar de hoeve van Brakel.

Voorzichtig draagt zij in haar paarsgekleurde bevende handjes het doosje een weinig van zich af, opdat het soms afdruipende eierendoor niet op haar mantel vallen zal, doch eerst langzaam, gaat zij toch allengs sneller en sneller, om maar weer spoedig bij den boer te zijn. Hoe koud haar handje ook wordt, het kind denkt er bijna niet aan, want één gedachte houdt haar voortdurend bezig, namelijk dat de boerin alles wel goed zal maken, en haar nog wel iets voor moeder zal meegeven.

Het duurde dan ook niet lang, of Anna was weer de laan van de boerderij, waar Brakel woonde, opgegaan en bracht haar handje aan de groote klink van de buitendeur, waarop een luid geblaf van den hond volgde, zoodat Anna de schrik om het hart sloeg en zij de deur niet durfde openen. Zij rilde en beefde over al haar leden, vooreerst van kou, en vervolgens van angst, dat zij een standje zou krijgen over haar onvoorzichtigheid, maar nu toch het meest van schrik voor den grooten hond. Zij wilde een oogenblik wegloopen; maar neen, de deur was nog dicht, en zoo kon de hond haar toch geen kwaad doen, en er zou wel iemand komen om de deur te openen en haar te beschermen. Zij hoorde nu een flinken stap op den boenhoek, en te gelijk uitroepen: 'Stil, Bello, stil!' Na een oogenblik werd de deur geopend door Jan, den knecht van Brakel, die zoo pas met Bello thuis gekomen was.

'Zoo meisje, wat komt gij hier doen?' klonk het tamelijk onverschillig; maar jan was zoo kwaad niet, want zoodra hij bemerkte, dat de oogen van het meisje waren roodgeschreid, en er wederom tranen te voorschijn kwamen, liet hij er veel zachter en goediger op volgen: 'Wat scheelt er aan, kind?' Te gelijker tijd was Bello aan de deur gekomen, en stak ruikend en snuffelend zijn kop naar het meisje, waardoor het kind angstig een stap ter zijde ging. 'Vort, Bello, vort,' riep Jan, en zachter voortgaande, zei hij: 'Hij zal u geen kwaad doen, hoor, wees maar niet bang; maar zeg eens, wat hebt gij daar in uwe handen?'

'Ach, ik ben gevallen, maar ik kon het niet helpen.'

'En wat zou dat?'

'O, moeder is zoo ziek, en de eieren zijn stuk gevallen,' en meteen begon het kleine meisje weer luide te schreien.

'Kom maar eens hier,' zei Jan. Hij haalde het meisje op den boenhoek, deed de buitendeur dicht, liep naar de kamerdeur, en die openende, riep hij: 'Kee, der is een meisie, ik geloof van vrouw Sommels, en ze zeit, dat ze gevallen is.'

Kee, die aan de tafel zat, stond van haar stoel op en naar den boenhoek komende, riep zij: 'Gunst, Annatje, zijt ge nog niet thuis; kind, wat is er gebeurd?' En de tranen van Anna ziende, kwam zij op haar toe: 'Lief kind, gij moet zoo niet huilen, zeg maar wat er gebeurd is.'

Anna stak het doosje, dat zij een weinig ter zijde hield, vooruit, en diep bedroefd naar het verongelukte voorwerp kijkende, stamelde ze: 'Ik ben gevallen, Kee, maar ik kon het niet helpen.' 'Kom, beste meid, daar moet gij niet zoo om huilen, dat zal wel schikken, hoor. Hebt gij u niet bezeerd?'

'Neen, Kee, maar mijn hand is zoo koud.' Kee nam het verongelukte doosje uit haar hand, zeggende: 'Kom, ga maar mee naar binnen, dan zult ge wel warm worden,' en met een bezorgden blik op het kind, voegde ze er bij: 'Maar, Annatje, het wordt al zoo laat, wat zal moeder wel denken?'

Anna zei niets; aan de kamerdeur gekomen, deed zij haar klompjes uit en ging mee naar binnen.

Kee zei, het doosje in de hoogte houdend: 'Moeder, kijk eens, Annatje is gevallen, en nu komt zij weer terug. Wij mogen haar wel wegbrengen, want zij kan niet meer voor donker thuis zijn.'

De boerin, die nog aan de boterhammen bezig was, vond het niets prettig; dit kon men aan haar oogen wel zien; zij had er niets mee op, dat Kee nog zoo laat de deur uit zou gaan om dat kind naar huis te brengen. Zij bedacht zich daarom een oogenblik en zei: 'Dan moet Jan het maar doen, die heeft toch niet veel te verletten.' Jan vond het volstrekt niet grappig, met dat kleine ding te moeten optrekken, maar de gedachte een poosje naar het dorp te gaan, lachte hem toch wel aan, en daarom draaide hij zijn hoofd nogal tevreden naar de vrouw. 'Moet het dadelijk gebeuren, vrouw?' vroeg hij.

'Ja, zoo gauw mogelijk, want haar moeder zal' wel ongerust worden.' Jan haalde de trap, die aan de zolder hing, naar omlaag, en ging door het zolderluik naar boven om zich wat op te knappen.

Intusschen had de vrouw zich weer tot Anna gewend: 'Hoe kwam het, meisje, dat gij zoo gevallen zijt? Gij hebt zeker te hard geloopen.'

'Een beetje maar, vrouw, want het was zoo koud, en ik wilde graag gauw bij moeder zijn om haar de eieren te geven, en nu zijn ze gebroken.'

'O, dat is niets, maar waarom zijt gij toch maar niet naar huis gegaan? Dan had ge morgen kunnen terugkomen; want gij ziet toch wel, dat het al donker wordt.'

Op die kleine aanmerking, hoe zacht ook uitgesproken, begon het kind opnieuw te schreien.

'Toe, veeg die tranen nu maar af. De knecht zal u dadelijk wel thuis brengen, en ga u nu nog maar eens warmen bij de kachel.'

Ondertusschen had Kee het vleesch uit het doosje in een schoon papier gewikkeld en een paar andere eieren gekregen.

De vraag was nu maar hoe de kleine meid het zou meenemen.

'Jan zal het wel dragen in de groote witte mand, die achter hangt; dan kan hij te gelijk nog een paar boodschappen meebrengen uit het dorp.'

Het duurde niet lang, of Jan kwam aan de deur met de vraag:

'Vrouw, ik ben klaar, moet ik maar gaan?'

'Gij kunt eerst nog wel een kom koffie drinken en een stukje brood eten.'

Jan liet zich dit geen tweemaal zeggen, nam een stoel, en was weldra bezig zijn boterham op te peuzelen.

‘Toe, Kee, haal nu gauw de mand, anders wordt haar moeder veel te ongerust, als het kind zoo lang weg blijft’

‘Hoe moet ik die eieren er nu in doen?’ vroeg ze.

‘Haal maar een beetje hooi uit den stal, en leg ze er dan zoo maar in.’

Terwijl Kee daarvoor zorgde, kreeg Jan nog de boodschap: ‘Ga te gelijk maar naar het dorp bij Lommerse, en haal daar een pond tabak voor den baas, en breng ook een pond koffieboomen en twee pond zout mee.’

‘Goed,’ zei Jan, die intusschen smakelijk doorat.

Kee spreidde het hooi zoo in een hoek van de mand, dat er in het midden een veilig kuiltje was voor de eieren, en daarnaast legde zij het papier met het vleesch.

‘Hier,’ zei de moeder, die dit alles stilzwijgend had aangezien, ‘doe dit stuk brood er ook nog maar bij,’ en meteen reikte zij Kee een stuk wit tarwebrood over, dat vervolgens ook in de mand zijn plaats vond. Hierna haalde de vrouw uit het kastje een witten doek te voorschijn, die nu in de mand over zijn inhoud werd uitgespreid.

Jan, die intusschen klaar was met zijn boterham, maakte een kruis en stond van zijn stoel op ‘

‘Denk aan de boodschappen,’ werd hem nog eens op 't hart gedrukt, ‘en zeg aan vrouw Sommels de reden, waarom Anna zoo laat thuis komt.’

'Ik zal er voor zorgen,' zei Jan. 'Toe meisje, zijt gij klaar, dan gaan we.'

Het meisje knikte van ja en strekte onmiddellijk haar handje uit naar vrouw Brakel, om afscheid van haar te nemen.

'Dag, Annatje,' zei de boerin.

'Dag, vrouw.'

'Nu moet gij maar goed doorloopen, Jan zal wel op u passen, en zeg maar aan moeder, dat ik morgen of overmorgen bij haar zal komen.'

Intusschen nam Kee het hoofd van Anna tusschen haar beide handen en zeide: 'Zeg nu maar: dank u wel.'

'Dank u wel,' stamelde het kind, een beetje verlegen, omdat het verzuimd had, dat uit zich zelve te doen.

Jan was met de mand aan zijn arm al naar de buitendeur geloopen. Kee nam Annatje nu bij de hand en bracht haar naar hem toe. Buiten gekomen, zei ze nog eens tot afscheid: 'Nu, dag Annatje, steek uwe handen maar goed in uwe zakken, want het is koud, hoor; dag lief kind.'

Met een dankbaren glimlach op haar gezicht knikte Anna vriendelijk van ja, wat Kee met een hartelijken hoofdknik beantwoordde.

Jan, die het begin van deze avondwandeling niets prettig vond, omdat hij een kind thuis moest brengen, waarmee hij zoo niet praten kon, zei in het begin niets, maar trok dapper aan zijn pijp, die hij na het eten van zijn boterham had aangestoken. Nadat zij echter een paar minuten geloopen hadden, vond Jan toch wel, dat het wat al te langzaam ging, en daarom zei hij: 'Toe, meid, ge moet maar flink doorslappen hoor, want 't is koud,' en hij dacht bij zich zelven: 'hoe eer gij bij moeder zijt, hoe liever ik het heb.' Maar toen hij zag, dat het kind hem moeilijk bij kon houden, en door te groote en te haastige stappen telkens in gevaar verkeerde van te vallen, gevoelde hij toch medelijden met het arme ding en zei daarom: 'Kom, geef mij maar een hand, dan loopt ge gemakkelijker en dan zult gij niet vallen ook.'

Het meisje legde haar handje in de groote hand van Jan, die het geheel omvatte en stevig vasthield, zoodat het ook niet koud worden zou. Anna vond dat wel prettig, want nu liep zij veel gemakkelijker en v as veel geruster ook, want het begon al erg donker te worden.

Onderweg viel niets bijzonders voor. Na een kwartiertje liet Jan plotseling de hand van Anna los, en als het niet zoo donker was geweest, zou hij zeker bemerkt hebben, dat zij er erg van schrikte; maar Jan deed het alleen om zijn houten pijpje, dat uitgerookt was, even uit te kloppen tegen den bodem van de mand, die hij aan zijn anderen arm droeg, en het vervolgens in zijn zak te steken. Toen dit gebeurd was, draaide hij zijn hoofd naar het meisje, en alsof hij in eens vroolijk gestemd was, zei hij: 'Kom maar hier, liefje, geef mij maar weer een hand; gij zijt toch niet bang?'

'Neen,' antwoordde het kind, en daarmee was het gesprek afgeloopen.

Stilzwijgend gingen zij nog tien minuten voort, en kwamen toen bij het kleine huis, waarin vrouw Sommels woonde. Jan was blij en Anna ook, maar zij voelde toch haar hartje en beetje ongerust kloppen bij de gedachte, wat moeder wel zeggen zou, nu zij zoo laat thuis kwam. Met fikschen greep draaide Jan den deurknop cm, en trad de armoedige woning binnen, onmiddellijk gevolgd door de kleine Anna.

Bij het openen van de deur veegde vrouw Sommels snel een paar tranen uit haar oogen, want de goede ziel was toch zoo ongerust over haar lieve Anna, van wie zij

zoo innig veel hield. Zij wilde echter haar tranen verbergen, vooral nu zij bemerkte dat er een vreemde aan de deur was.

Nauwelijks was Jan binnengetreden, of hij zette onder een ‘goeien avond’ de mand op de tafel, maar zag de droefheid niet van de vrouw, omdat hij zijn oogen half dicht kneep bij den plotselingen overgang van het donker in het licht. ‘Vrouw,’ zei hij, ‘daar is uw meisje, en ze hebben me nog wat voor u meegegeven, want ik hoor dat gij ziek zijt.’

Anna was intusschen regelrecht naar haar moeder geloopen, en begon toen eensklaps te schreien; schreiende gaf de moeder haar kind een kus.

‘Bah, wat een flauwigheid,’ dacht Jan, maar in zijn hart gevoelde hij toch wel iets als eerbied voor die heilige ontboezemingen van de natuur; hij kreeg meer besef van den teederen band, die een moeder vereenigt met haar kind; hij gevoelde oprecht medelijden met de arme weduwe, die op eens in zijn oog zulk een goede vrouw en moeder was, en die zulk een zwaar bestaan had in deze wereld. Het schoot hem in de gedachten, hoeveel moeite het de arme vrouw moest kosten, om in het onderhoud van haar zelve en vooral van haar lieve kinderen te voorzien; en nu was die arme vrouw nog ziek, dat zag Jan wel: zij was zoo mager en zoo bleek. Gaarne zou hij haar het kwartje hebben gegeven, dat hij meegenomen had voor een borreltje, maar hij durfde niet. Hij was niet gewoon aalmoezen uit te reiken, behalve 's Zondags in den armenzak; en om welke reden wist hij zelf niet goed, hij vond het nu ook niet gepast. Hij was daarom blij dat de boerin hem iets voor de arme vrouw had meegegeven, en hierin zijn afleiding zoekende, schoof hij den doek ter zijde, lei brood, vleesch en eieren op de tafel, en zich zelven zooveel mogelijk beheerschende, om geen aandoening in zijn stem te laten blijken, zei hij: ‘Zie, dat heeft de vrouw me voor u meegegeven; nu gij moogt wel een hartig brokje hebben, want ik geloof dat gij het hard noodig hebt.’

‘'t Zal wel beter worden,’antwoordde de vrouw.

‘'t Is te hopen,’ zei Jan.

Jan had nog wel een oogenblikje in het huisje willen blijven, omdat het hem zoo goed deed, zoo'n goede, brave vrouw met twee lieve kinderen te zien; maar hij vond het tijd om heen te gaan, want zijn boodschap was gedaan; doch toen hij de mand aan zijn arm nam om te vertrekken, sprak de vrouw met zwakke, bevende stem: ‘Zeg eens, Jan, hoe komt het toch, dat zij Anna zoo lang hebben gehouden? Ik was zoo ongerust.’

Voor zoover Jan wist, gaf hij verslag van hetgeen er gebeurd was, en liet er op volgen: ‘Nu wordt het mijn tijd, want ik moet nog naar het dorp. Goeien avond, en het beste, hoor.’

‘Goeien avond, Jan,’ antwoordde de vrouw, ‘dank u wel.’

Toen Jan de deur uit was, dacht hij nog lang na over Anna en haar moeder, en nam zich voor, als hij zijn kans schoon zag, in stilte eens wat aan die arme weduwe te geven of te laten geven. Intusschen kwam hij aan het dorp en deed, wat hij daar te doen had.

Na het vertrek van Jan had Anna haar kaper en mantel afgedaan, en vertelde langzamerhand haar geheele wedervaren: dat vrouw Brakel en Kee zoo goed voor haar waren geweest, hoe ze gevallen was, dat zij zoo gehuild had, en hoe Jan haar ten slotte had thuis gebracht.

‘Moeder, krijg ik een boterham,’ riep op eens kleine Piet, die al lang met begeerige oogen naar het brood op de tafel had staan kijken. ‘Ja, kind, dadelijk.’

De zieke vrouw stond van haar stoel op, zorgde dat het water aan de kook kwam, om een beetje koffie te zetten, sneed voor zich zelve een dunne, en voor de kinderen wat dikkere boterham, en legde op alle drie een paar stukjes vleesch. Ach, de vrouw had het zelf wel hard noodig, maar een boterham met vleesch eten, en haar kinderen droog brood te zien eten, dat kon ze niet over haar gemoed krijgen. En ik geloof inderdaad, dat het gezicht, hoe smakelijk en lekker Anna en Piet hun boterham aten, haar nog meer goed deed, dan het gebruik van haar eigen boterham.

Ook vrouw Brakel, die het overigens niet gepast vond dat Anna zoo laat naar huis ging, om de ongerustheid van haar moeder, voelde zich ten slotte aangenaam gestemd, omdat zij aan een noodlijdende hulp had verschaft. En Kee ook, omdat haar moeder goed had gedaan aan een arme, zieke weduwvrouw en omdat zij zelf in dat liefdewerk haar deel had gehad.

Of echter de rijke boer, die zoo dicht bij vrouw Sommels woonde, maar die als gierig bekend stond, dien avond ook blij was, weet ik niet.

Hartsterkingen.

Heel wat menschen zuchten in onzen drukken, gejaagden tijd onder een arbeidslast, die eigenlijk te zwaar is voor hun schouders. De eenen worden door den nood en ongunstige omstandigheden tot een overmatige inspanning gedwongen; anderen nemen, uit eerzucht of verlangen om rijk te worden, meer hooi op de vork dan zij dragen kunnen; weer anderen tobben zich af voor hun plezier, om het een of ander doel na te jagen. In dit gedwongen of vrijwillig zwoegen putten zich dagelijks millioenen menschen uit en zien naar een hartversterking om, die de kwijnende krachten weer kan opwekken.

De handwerksman, die vooral zijn spieren inspant, en de arbeider met den geest, die zijn hersenen en zenuwen rusteloos bezighoudt, bevinden zich feitelijk in hetzelfde geval. Hoe verscheiden ook beider arbeid lijkt, worden toch beiden er in dezelfde mate moe van, soms eer hun taak volbracht is, en niet altijd zijn ze in de gelegenheid eens uit te bladen, om nieuwe kracht op te doen.

Daarom zien ze naar een hartsterking uit, die in veel gevallen ook van groote waarde is, wat intusschen niet insluit dat al wat voor hartsterking doorgaat, het ook werkelijk is.

Reeds de meest verbreide en bekende van alle hartsterkingen, de alcohol, die in den vorm van bier, wijn of een borrel genoten wordt, is voor de arbeidskracht van den mensch allesbehalve bevorderlijk. Het matig gebruik mag dezen of genen na volbrachten arbeid goed doen, omdat de werking van het hart en de spijsvertering er door geprikkeld wordt; maar bij zwaren arbeid blijkt het geen middel om de werkkracht te verhoogen. Integendeel heeft de ondervinding geleerd dat in zulke omstandigheden geestrijke dranken wezenlijk verderfelijk werken.

Waarnemingen van dezen aard leidden er toe, den alcohol uit de veldflesch van den soldaat bij vermoeiende marschen te verbannen. Ongelukkig vindt die leer bij den grooten hoop weinig ingang; nog steeds meenen de meeste arbeiders uit een flinken borrel nieuwe kracht te kunnen putten en daarom is het van belang nog eens op het ongegronde dier meening te wijzen.

Daartoe zullen we een paar voorbeelden aanhalen omtrent de werking van den alcohol zoo bij lichamelijke als bij geestesontspanning.

Dr. Otto Snell heeft voor een paar jaar een onderzoek ingesteld omtrent de waarnemingen van bergbestijgers over den nuttigen of schadelijken invloed van den

alcohol. Van de zestig antwoorden, die hij ontving, waren er zeven en dertig, alzoo verreweg de meerderheid, waarin verklaard werd dat bij inspannende bergbestijgingen het gebruik van sterken drank streng moet vermeden worden. Eenige gaan zelfs zoo ver van zelfs daags vóór zoo'n tocht de stipste matigheid aan te bevelen. Twaalf stemmen verklaarden zich voor het matig gebruik van wijn onderweg, maar verwierpen sterken drank en bier. Drie anderen vonden dat men, voor onvoorziene gevallen, derhalve bij wijze van medicijn, cognac of eenig ander geestrijk vocht kon meenemen. Slechts vijf bergbestijgers hielden het matig gebruik van geestrijke dranken bij bergtochten voor aanbevelenswaardig of althans onschadelijk.

Een ander bewijs voor de schadelijkheid van alcohol levert de volgende proef, genomen met letterzetters te Heidelberg. De zetters kregen gedrukte kopie te zetten, opdat de meerdere of mindere duidelijkheid der handschriften geen verschil in de moeilijkheid van hun arbeid mocht teweegbrengen. Nadat zij een kwartier hadden gewerkt, gaf men hun ieder een hoeveelheid van 200 gram Griekschen wijn, bevattende 18 procent alcohol. De uitkomst was dat, reeds na dit bescheiden alcoholverbruik, bij allen de werkkracht zichtbaar verminderde.

Na acht proefnemingen kon geconstateerd worden dat die vermindering, naar gelang der verschillende personen, van 10 tot 19 procent bedroeg. Daar zien wij uit dat zelfs een matig gebruik van alcohol niet in staat is, de kracht te verhoogen tot een arbeid, waarbij het minder

op lichamelijke inspanning dan wel opmerkzaamheid aankomt.

Zien we nu hoe het gesteld is met andere opwekkende middelen als koffie en thee, omtrent wier werking op het menschelijk organisme meermalen onderzoekingen zijn ingesteld. Beide genoemde dranken bestaan vooreerst uit een alcaloïde, de caffeïne, en verder uit vluchtige oliën, die er den eigenaardigen geur aan geven. Die twee bestanddeelen heeft men gescheiden en met elk afzonderlijk proeven genomen, waarbij bleek dat de vluchtige oliën op hersenen zenuwstelsel eerst wel prikkelend, maar daarna verdoovend werkten. De caffeïne daarentegen bleek inderdaad de spierwerking te bevorderen en dat wel in verscheidene gevallen met 10 à 20 procent.

Alzoo zou de caffeïne werkelijk geschikt zijn om de arbeidskracht van het lichaam voor korten tijd te verhoogen, waarbij evenwel niet vergeten mag worden dat ze toch eigenlijk een vergif is, welks overmatig gebruik spierbeven en hartszwakte ten gevolge heeft.

Met dat al is een matig gebruik van koffie en thee op verre na zoo schadelijk niet als dat van alcohol en dus als opwekkend middel wel aan te bevelen. Wil men er echter als zoodanig de werking van ondervinden, dan behoorde men er zich van te onthouden, wanneer men geen opwekking noodig heeft, en in elk geval is het geraden niet te veel en ook niet te sterke koffie ot thee te drinken.

Van de Afrikaansche negers hebben de Europeanen in den laatsten tijd een nieuwe hartsterking leeren kennen, namelijk de vrucht van den kola-boom, die door de inboorlingen van West-Afrika gekauwd wordt en alle moeheid heet te verdrijven.

Deze noten worden in Europa tot pastilles of koekjes verwerkt, die bij wielrijders, bergbestijgers en *sportsmen* veel in zwang komen. De kola-noten bevatten ook caffe bevatten ook caffeïne en hebben daarom een prikkelende werking. Tegen het misbruik er van moet natuurlijk evenzeer gewaarschuwd worden als tegen dat van koffie en thee.

INGESNEEUWD, NAAR DE TEEKENING VAN C. SPECHT.

Als opwekkend middel wordt verder ook de suiker geroemd en in de Alpenlanden door bergbestijgers en jagers veel gebezigd. De heilzame werking der suiker is licht te verklaren; bij zwaren spierarbeid wordt namelijk de suikervoorraad van het lichaam verbruikt of als het ware verbrand, en nieuwe aanvoer van suiker voert dus nieuwe brandstof aan. Het gebruik van suiker verhoedt alzoo de uitputting ten gevolge van gebrek aan voedingsstof.

Maar de vermoeidheid onstaat niet enkel door vertering der voedingsstof. Gedurende den arbeid brengen spieren en hersenen ook andere stoffen voort, die voor het lichaam geen waarde meer hebben, daar zij verbruikte substanties zijn; zij werken zelfs giftig en verlammend op het lichaam en brengen het gevoel van vermoeidheid voort. Zij moeten dus afgescheiden worden, willen spieren en zenuwen haar arbeidskracht terugkrijgen. Daarbij moet ook de spieren zenuwcel tijd gegund worden, de verbruikte bestanddeelen weer uit de voedingsstoffen aan te vullen.

Dit alles kan alleen geschieden bij volslagen rust, alzoo in den gezonden slaap. Daarom is gepaste rust onder den arbeid en voldoende slaap, bij doelmatige voeding, de natuurlijkste en beste hartsterking. Slechts in de uiterste noodzakelijkheid, als het

werk volstrekt niet onderbroken kan worden, mag men bij uitzondering zijn toevlucht nemen tot opwekkende middelen. Maar wie de gewone rusttijden, die in het dagelijksch leven voorkomen, zooals Zonen feestdagen, werkelijk verstandig tot zijn ontspanning gebruikt en den nachtelijken slaap niet onnoodig verkort, die zal zonder prikkelende middelen zijn arbeidskracht en werklust behouden en meer afdoen dan anderen, die door overspanning en allerlei schadelijke kunstmiddelen hun lichaam ondermijnen.

Bij de Platen.

Op weg naar Klondike. -

Het goudland onder de sneeuw blijft, ondanks de verhalen van doorgestane koude en ellende, trekken al wat er avontuurlijks en belust op goud in de Vereenigde Staten te vinden is. Doch dezen blijkbaar niet alleen. Indien men de dagbladen mag gelooven - en daartoe is dikwijls een groot geloof noodig - zal zekere juffrouw Hannah Gould, een weduwe, die geen katje moet zijn om zonder handschoenen aan te pakken, zich binnenkort met een zestigtal weduwen en ongetrouwde juffrouwen naar Klondike inschepen. Haar doel is louter menschlievend: zij zullen te Dawson City winkels openen, een hospitaal oprichten en op andere manieren de mannelijke bevolking der als een paddestoel uit den grond opgerezen stad van dienst zijn.

Nu geven die zelfde bladen wel tusschen de regels te lezen, dat het ondernemende zestigtal nog op iets anders hoopt; maar worden niet altijd de edelste en meest onbaatzuchtige bedoelingen verdacht gemaakt, door er bijoogmerken van lagere orde aan toe te schrijven?

In dit nummer geven wij een afbeelding, niet van het belangwekkende zestigtal, hoe interessant zulk een groep ook zou zijn, maar van de eerste dame, die de reis over land naar de Joekon-rivier ondernam en dus Hannah Gould en haar gezellinnen is vóór geweest. Mevrouw Garner is een heel sympathieke figuur, wat wij van Hannah Gould niet kunnen zeggen, omdat wij tot dusver het genoegen niet gehad hebben, het conterfeitsel der achtbare matrone onder de oogen te krijgen.

Een ander tafereeltje in dit nummer, dat stellig ook de aandacht der lezers zal trekken, stelt een geïmproviseerde pleisterplaats op weg naar het goudland voor, waar toebereidselen gemaakt worden voor het middagmaal. Men schaart zich zoo dicht mogelijk om het vuur, want het is vinnig koud, - een voorproefje van hetgeen den goudzoekers in het nieuwe Dorado te wachten staat.

Ingesneeuwd. -

Al kan het ook ten onzent soms bar winteren en al zijn ook hier te lande geweldige sneeuwstormen geen zeldzaamheid, tooneelen als het nevensstaande plaatje ons te zien geeft, komen toch gelukkig hier niet voor.

De beschouwing daarvan kan ons eenigermate een denkbeeld geven hoe het er 's winters kan uitzien in de bekoorlijke berglanden, waar des zomers de toeristen zich in de heerlijkheden der natuur verlustigen. Zulke plezierreizigers zouden vreemd opkijken, wanneer zij in het gure jaargetij opeens konden overgeplaatst worden in de schilderachtige oorden, waar zij in de mooie zomermaanden zoo volop genoten.

Inderdaad is het geen kleinigheid, zooals het gezelschap op onze gravure, midden in het gebergte overvallen te worden door een sneeuwstorm, die bergen en dalen,

kloven en spleten binnen weinige uren met een verraderlijk wit kleed bedekt, zoodat de reiziger geen weg meer ziet en zich gelukkig mag achten, als hij een hut in de nabijheid vindt, waar hij veilig het bedaren der sneeuwjacht kan afwachten.

[Nummer 37-38]

Kerstmis.
(Bij de platen.)

Het is weer gekomen, het oude en altijd nieuwe Christenfeest, dat ons in den geest naar de kribbe van Bethlehem roept, de bakermat van heel de christelijke maatschappij. Daar herdenken wij wat het Kindje, in den blijden Kerstnacht met Engelenzangen begroet, aan de wereld heeft gebracht; wij bewonderen de eindelooze liefde des Eeuwigen Vaders, die zijn welbeminden Zoon naar de zondige wereld afzond om haar den weg ter zaligheid te leeren en voor haar schulden aan de goddelijke gerechtigheid te voldoen. Wij buigen in ootmoed het hoofd bij de gedachte hoe weinig wij tot dusver aan die liefde hebben beantwoord en stamelen de vurige bede, dat wij thans ten minste mogen aanvangen, ons die liefde waardig te maken, opdat wij deelachtig mogen worden aan den zoeten hemelvrede, door de Engelen in den Kerstnacht beloofd aan alle menschen van goeden wil.

Ten einde de verbeelding der geloovigen te hulp te komen en het hun gemakkelijker te maken, zich in den geest aan de kribbe van Bethlehem te verplaatsen, maakt men meer en meer in onze kerken gebruik van plastische voorstellingen, die ons levendig het treffend tooneel in den stal van Bethlehem voor den geest brengen. Bijna overal ziet men tegenwoordig, tijdens de Kerstdagen en tot het feest van Driekoningen, in onze kerken en kapellen Kerstkribben aangebracht, waarover Maria en Jozef zich eerbiedig en liefdevol neerbuigen in aanbidding voor het goddelijk Kind. De herders, die hun schaapjes verlieten om het Kind, in doeken gewonden, te gaan bezoeken in zijn schamel verblijf, de drie Wijzen, uit het verre Morgenland gekomen om den nieuwgeboren Koning der Joden, hun door een hemelsche ster aangekondigd, hun hulde te brengen; de os en de ezel, die met hun adem het goddelijk Wicht verwarmden, - al die figuren worden zorgvuldig in en rond het stalletje gegroepeerd. Grooten en kleinen worden getrokken door die soms naïeve, maar treffende voorstellingen en voelen er zich door opgewekt, om hun hart te verheffen tot den Verlosser, te Bethlehem tot ons aller heil geboren.

Van de oudste tijden heeft de Kerk, tot stichting der geloovigen, de voorstelling van Christus' geboorte door beeld- of schilderwerk aangemoedigd, en talloos zijn de meesterwerken der christelijke kunst, die deze heilrijke gebeurtenis tot onderwerp hebben.

In ons nummer geven wij een dergelijk tafereel weer van den Venetiaanschen meester Giovanni Battista Tiepolo, die van 1693 tot 1769 leefde en vermaard is als de laatste vertegenwoordiger der groote fresco- of wandschilderkunst. Hij wordt geroemd om zijn meesterlijke techniek, zijn schitterende lichteffecten en zijn rijke compositie, en die hoedanigheden vinden wij ook terug op de schilderij, waarnaar onze gravure is vervaardigd.

Maar het meest treft ons toch de uitdrukking der verschillende figuren: de hooge stralende blijdschap op het gelaat der Moedermaagd, de minzame lieftalligheid van het goddelijk Kind, de vaderlijke zorg van zijn heiligen Voedstervader, den vromen eerbied der neergeknielde drie koningen, die hun kronen en schatten neerleggen aan

de voeten van het arme Kind, waarin zij den langverwachten, nieuwgeboren Koning begroeten.

Een dergelijk, echt christelijk tafereel is wel geschikt om ons terug te voeren naar den heiligen nacht, dien wij gedenken met Kerstmis, als in de plechtige nachtelijke stilte de klokken ons tempelwaarts roepen, om daar rondom het van licht stralende altaar de geboorte des Verlossers te vieren.

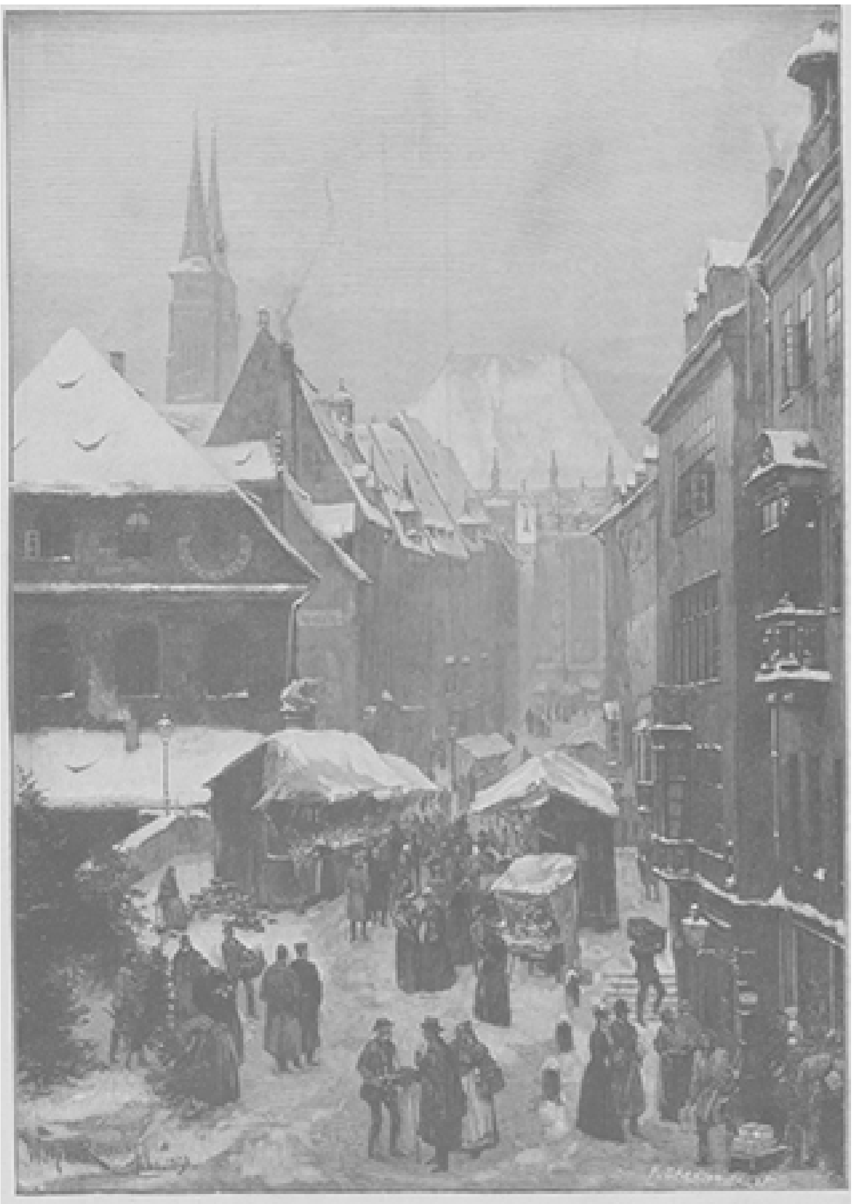

KERSTMARKT TE NEURENBERG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN WILHELM RITTER.

O, diep treffend is dat vroom gebruik der nachtmis, gelijk wij dat kennen in onze steden en dorpen, waar ondanks sneeuw en kou en duisternis de geloovigen in breede scharen naar de kerken stroomen; in de gestichten en kloosters, waar in den stillen nacht de zangen der kloosterlingen weergalmen.

Aangrijpend heeft de Fransche meester Chartran ons zulk een nachtofficie geschilderd. In het koor der kloosterkerk zijn de monniken vergaderd om de vroegmetten te zingen. Strenge ernst, volkomen afgestorvenheid van de wereld leest men op die vermagerde, mannelijke gezichten, als van een hemelschen weerglans ver-

helderd. Enkelen schijnen te sluimeren, maar zij slapen niet; de in beschouwing verslonden ziel waakt in deze lichamen, die door de ingetogenheid en versterving reeds het voorkomen hebben aangenomen van den slaap of van den dood.

Maar het Kerstfeest is niet uitsluitend bestemd tot hooge bespiegeling; het is ook een feest van gulle blijdschap, van dankbare vreugde. 'Zie, ik verkondig u een blijde boodschap,' jubelden immers de engelen in den Kerstnacht, 'een blijde boodschap, die voor het heele volk zal zijn.' Welnu, die blijdschap behoort weerklank te vinden in de christelijke gezinnen, waar kleinen en grooten zich om de kribbe of onder den Kerstboom vereenigen om onder het zingen der oude Kerstliedjes de geboorte van het Kind van Bethlehem te vieren.

Dat oude eerwaardige gebruik verdiende meer algemeen in eere te worden gehouden, dan helaas in onzen drukken tijd wel het geval is. Welk een heilzamen, hartverheffenden invloed moet een dergelijke huiselijke Kerstviering niet hebben op al de leden van het gezin, op de kleinen vooral, wier jong hartje nog zoo vatbaar is voor alle goede indrukken.

Zie bij voorbeeld die jonge moeder met haar twee kinderen onder den Kerstboom op ons tafereel van blz. 296. Wat een ongekunstelde vreugde, wat een kinderlijke dankbaarheid jegens het Christuskindje straalt er van die opgetogen gezichtjes! De herinnering aan zulk een Kerstavond is onvergetelijk voor het gansche leven en zal, als die kleinen groot zijn, hun in vreugde en leed, in bekoring en strijd kracht geven tot volharding in het goede.

Gelijk bekend is, wordt in Engeland en Duitschland het Kerstfeest aangegrepen als de welkome aanleiding voor vrienden, verwanten en dierbare betrekkingen om elkander verrassingen te bereiden, die dan van het Christuskindje heeten te komen, gelijk dat ten onzent gebruikelijk is met St. Nicolaas. Daarom wordt dan ook in de steden tegen Kerstmis markt gehouden, waar degenen, die voor het feest in-koopen hebben te doen, zich van alles kunnen voorzien: denneboompjes, kaarsjes en allerlei kleurige sieraden, die dienen moeten om ze tot een Kerstboom te maken, maar verder ook de meest uiteenloopende voorwerpen, die als geschenken daaraan gehangen of daaronder uitgespreid kunnen worden. Zulk een *Weihnachtsmarkt* stelt de gravure op onze eerste bladzijde voor in het oude, middeleeuwsche Neurenberg, nog éèns zoo schilderachtig als anders in zijn witten sneeuwtooi en verlevendigd door het vroolijk gewoel van den Kerstavond.

Kerstmis is ten slotte ook het feest der Kerstvertellingen. De korte donkere dagen geven een verhoogde waarde aan de gezellige lange avonden, gesleten aan den huiselijken haard onder het vriendelijk lamplicht, en die avonden worden genoeglijk gekort door een onderhoudende vertelling of een boeiend verhaal. De eigenlijke vertellers worden zeldzaam in onzen tijd nu iederen leest, en om de rechte type daarvan te vinden, moet men ver buiten de steden gaan, op het eenvoudige platteland; daar vindt men nog oude moedertjes, zooals het grootje op onze gravure van blz. 297, die haar kleinkinderen om haar schoot vergaderen en aan haar lippen weten te kluisteren door een schoone vertelling.

In de meer stadsche kringen heeft uitspanningslezing het ouderwetsche smakelijke vertellen vervangen; en daarom biedt de *Illustratie* haar duizenden lezers tegen de Kerstdagen weer een keur van Kerstvertellingen en verhalen, die, hopen we, zullen bijdragen om hen die goede dagen genoeglijk en stichtelijk te doen doorbrengen.

Een dubbele genezing.
Kerstvertelling door J. Vesters Jr.

I.

Mevrouw Verstegen zat in een comfortabel gemeubelde voorkamer aan het raam, met haar fijne, blanke vingers zóó ijverig aan ondergoed voor arme kinderen naaiend, of zij daarmee haar brood moest verdienen. Doch het trotsche, rijke huis, waarin zij woonde, bewees het ongerijmde van zulk een veronderstelling. Een bijna vorstelijke weelde omgaf de jonge, lieve vrouw, maar die weelde had gelukkig in haar hart het medelijden en de deernis voor minder bevoorrechte natuurgenooten niet gedood, integendeel, die weelde, welke nog maar van weinige jaren her dagteekende, had haar gevoelig hart nog beter doen beseffen, hoe onuitsprekelijk veel kommer en ellende er op de wereld geleden wordt, - hoe tegen één rijke, die alles kan hebben wat zijn hart begeert, honderd armen een kommerlijk bestaan voortsleepen van den eenen dag in den anderen.

Zij deed wat in haar vermogen was om de menschelijke ellende te lenigen, het alleen betreurend, dat zij niet nòg rijker was, om nog meer goed te kunnen doen, en het onbegrijpelijk vindend, dat haar man zich af en toe tegen haar mildheid, die zij een christelijken en maatschappelijken plicht achtte, verzette. Had zij mogen en kunnen doen, wat haar goed hart haar ingaf, hoe graag zou zij het geld, dat de recepties, diners en soirée's verslonden, die haar man gaf, onder de armen hebben uitgedeeld. ‘Hoevelen zouden voor langen tijd geholpen kunnen zijn met wat één zulk diner kost,’ dacht zij dikwijls bij zich zelf, en soms maakte zij zich een stil verwijt, dat zij alles in overvloed had, terwijl zoovelen verlangend de hand uitstaken naar een schamel stuk brood.

De schemering, die in de maand December zoo snel invalt, maakte er mevrouw Verstegen opmerkzaam op, dat zij het naaiwerk moest neerleggen. Zij keek naar buiten en werd aan de overzijde der straat haar zoontje gewaar, die, zoodra hij zijn moeder aan het raam zag zitten, haar met de hand toewuifde en haastig de straat overstak. Het volgend oogenblik reeds hoorde zij zijn vluggen stap in de gang, deed hij de kamerdeur open en snelde op haar toe.

‘Ma, ik zou graag met u naar de Kerstmis gaan. Toe, mag ik?’ vleide hij, met zijn krullebol tegen den schouder zijner moeder leunend en haar vragend in de oogen ziende.

‘Hoe komt gij daar zoo in eens op, Frits?’ vroeg mevrouw verwonderd.

‘De Frater heeft zóó lief van het Kerstkindje verteld,’ antwoordde Frits met schitterende oogen; ‘zóó lief, en van het kribbetje, dat in den Kerstnacht zoo prachtig versierd wordt en zoo helder verlicht. Toe, ma, laat mij dat ook eens gaan zien.’

‘Het volgend jaar, Frits, gij zijt nu nog te jong, en het is zoo erg vroeg en zoo bitter koud.’

‘Maar, mama, ik ben al zeven jaar geworden,’ antwoordde de knaap, op de teenen gaande staan om grooter te schijnen, en - plotseling schoot een bliksemstraal door zijn klein brein -‘ik zal mijn heelen spaarpot aan de arme kinderen geven.’

‘Gij zijt een brave jongen,’ antwoordde mevrouw, getroffen door de kinderlijke edelmoedigheid van haar zoontje, hem een kus gevend. ‘Ge moogt mee naar de Kerstmis, Frits; beloof me dan, dat gij altijd een flinke jongen zult blijven en later, als gij groot zijt, goed en mild zult zijn voor de armen.’

‘Dat zal ik, mama,’ zei Frits, opgetogen zijn armen om haar hals slaande. ‘U zijt een goede, lieve mama, en ik zal het Kindje Jesus vurig voor u bidden: de Frater zei, dat Het aan een kind niets kan weigeren.’

‘En zult gij voor papa ook goed bidden?’ vroeg mevrouw.

‘Zeker, ma, voor pa en voor u, voor allebei,’ betuigde Frits. Hij dacht even na. ‘Gaat papa ook niet mee naar de Kerstmis?’ vroeg hij toen.

Daar het ondertusschen al volslagen donker was geworden, zag Frits niet, dat een vluchtig rood de wangen zijner moeder kleurde. ‘Neen, Frits, papa moet 's avonds zoo laat werken, dat hij 's morgens niet zoo vroeg kan opstaan,’

‘Maar voor dien éénen keer, mama, als ik het hem eens vroeg? Papa heeft mij nog nooit iets geweigerd.’

Mevrouw Verstegen was nadenkend geworden. Het griefde haar zoo, dat haar man, nu hij rijk geworden was, God niet meer noodig meende te hebben en den godsdienst enkel goed genoeg achtte voor vrouwen en kinderen en voor de armen van geest. Zoo dikwijls had zij hem met zachtheid zijn plicht onder het oog gebracht, zoo vurig God gebeden, dat Hij haar man tot inkeer zou brengen. Tot dusver was echter het een zoowel als het ander vruchteloos gebleven. Wie weet, of nu misschien Frits niet gedaan zou kunnen krijgen, wat zij niet had vermocht; of het Kindje Jesus haar zoontje niet als werktuig wilde bezigen, om een straal van Zijn genade te doen vallen in het hart van haar man! Wie weet, of, indien hij aan Frits' verzoek gevolg gaf en de Kerstmis bijwoonde, de ijskorst der onverschilligheid om zijn hart niet zou smelten voor de verwarmende stralen der liefde van een God, voor den mensch op aarde neergedaald en in een armoedigen stal geboren!

Een genster van hoop vonkte in haar hart op. ‘Dat is goed, Frits, vraag het papa maar eens.’ Hare stem beefde, maar haar zoontje merkte dit niet, overgelukkig als hij was, dat hij de Kerstmis mocht bijwonen, die zijn jeugdige verbeelding zich zoo mooi dacht, en blij liep hij de deur uit, om aanstonds zijn plannetje ten uitvoer te brengen. Papa had hem nog nooit iets geweigerd, papa zou hem ook dit niet weigeren, - dat stond bij hem vast.

II.

Mijnheer Verstegen was door gelukkige speculaties rijk geworden. Hij was schrander en gevat, had een uitmuntenden kijk op zaken en wist altijd het geschikte oogenblik uit te kiezen om zijn slag te slaan. Daarbij had hij geen geweten, wat voor hem het gemak opleverde, dat hij niet kieskeurig hoefde te zijn in de keuze van zijn middelen. Of door zijn speculaties honderden arm werden, liet hem koud; dat zijn rijkdom enkel bijeengegaard was door den ondergang van veel anderen, - bij die gedachte hield zijn geest zich geen enkel oogenblik op, laat staan dat hij zich daardoor liet weerhouden.

Hij wilde rijk worden, - dat denkbeeld had hem altijd voor den geest gezweefd, en nu hij dat ideaal had verwezenlijkt, wilde hij nòg rijker zijn. Het geld was zijn afgod geworden, daaraan bracht hij zijn hulde, zijn vereering. Voor eerlijke menschen haalde hij glimlachend de schouders op, het waren stumperts, die verdienden, dat ze uitgeplunderd werden, levende achteruitkruipers in onzen tijd van jacht naar goud.

Hij had het geld lief òm het geld. Zeker, het verschafte hem alles wat hij wenschte, weelde en overvloed; de menschen bogen nederig het hoofd en den rug waar hij voorbij kwam; hij schepte er vermaak in, hun zijn meerderheid, zijn macht te doen gevoelen. Maar dat niet alleen. Hij vond er ook een heel bijzonder genoegen in,

stapels van goudstukken voor zich te zien, den gelen glans van het goud te bewonderen en zijn oor te streelen door den helderen klank van het edel metaal; de bankbiljetten door zijn dunne vingers te laten glijden en het ruischen te hooren van het zijige papier. Geen muziek, die daarbij kon halen!

Zooeven had hij een telegram ontvangen, hem eene winst van tien duizend frank meldende, behaald door een gelukkige speculatie in koffie, die plotseling aanmerkelijk in prijs gestegen was. 'Een fijn zaakje,' zei hij, zich vergenoegd in de handen wrijvende, 'ik had het wel gedacht. Mijn list heeft mij ook nu niet in den steek gelaten.'

En hij overlegde reeds wat hij nu weer ondernemen zou, welke speculatie hij thans zou beproeven, toen hij in zijn droomen van goud gestoord werd door een bescheiden tikje op zijn deur.

'Binnen!' riep hij met zijn zware, volle stem, en zijn zoontje kwam, met een gezicht, stralend van vreugde, de kamer in.

De man, die van het goud zijn afgod had gemaakt, wiens hart voor alle edele aandoeningen onvatbaar was, beminde zijn kind met hartstochtelijke liefde. Voor hem zou eenmaal al het geld zijn, dat hij verdiende, hij zou tot hooge eereambten geroepen worden, hij zou niet als zijn vader zich in allerlei speculaties

hoeven te steken, maar zou rustig genieten van de rijkdommen, door dezen bijeengegaard.

Met welgevallen en vaderlijken trots keek hij zijn zoon aan, die op hem toesnelde, zijn armen om zijn hals sloeg en zei: ‘Papa, ik heb u iets te vragen, en u zou mij heel veel plezier doen, als u mij dat toestond.’

‘Vraag maar op, Frits,’ zei mijnheer Verstegen, ‘wat wilt gij hebben? Gij weet wel, dat ik u niets kan weigeren.’

‘Niet waar, papa, niets?’ herhaalde Frits, met eene vroegwijsheid, veelal eigen aan kinderen van rijke ouders.

Mijnheer Verstegen tikte hem tegen de wang en lachte over den ernstigen nadruk, waarmee Frits dat zei, komisch bij een kind van zeven jaar.

‘Ik mag met mama naar de Kerstmis gaan,’ vervolgde Frits, zich nog dichter tegen zijn vader aanvlijend, ‘en nu wilde ik...’

‘Wat zegt gij daar?’ vroeg mijnheer Verstegen bijna verschrikt. ‘Gij naar de Kerstmis.... om vijf uur... daar komt niets van!’

De kleine jongen, die ver was van dezen uitval te verwachten, stond geheel beteuterd en als uit het veld geslagen. De blijde glans verdween uit zijn oogen, en een groote teleurstelling teekende zich op zijn gezichtje. Hij had zich zooveel heerlijkheid voorgesteld van die Kerstmis, hij had er vast op gerekend, dat zijn papa ook mee zou gaan,... en nu werd die kinderlijke droom onverwachts zoo wreed verstoord.

Mijnheer Verstegen merkte dit, en het speet hem, dat hij tegen zijn zoontje zoo ruw was geweest. Hij wilde het daarom weer goedmaken. ‘Hoor eens, Frits,’ zei hij, ‘als de Kerstmis niet zoo erg vroeg was, zou ik er niets op tegen hebben, maar het is zoo koud en ik ben bang dat gij ziek wordt - en ge weet wel, voor geen geld van de wereld zou ik willen, dat mijn Frits ziek werd.’

Toen mijnheer Verstegen dit zei was hij oprecht. Honderdmaal, als Frits een van die kleine ongesteldheden had, die van de kinderjaren onafscheidelijk zijn, had hij gebeefd, dat de dood hem zijn eenig kind, zijn trots, zijn hoop, waarvoor hij al zijn geld opstapelde met de taaiheid van een vrek, zou ontrukken. En het was inderdaad vaderlijke bezorgheid, die hem het verzoek van Frits had doen weigeren.

‘Maar ik zal er niet ziek van worden, papa,’ zei Frits, die door den vriendelijken toon van zijn vaders stem weer hoop kreeg; ‘het Kindje Jesus is zoo goed, zoo lief, en Het zal niet toelaten, dat ik ziek word, als ik Het zoo vroeg een bezoek ga brengen. En,’ hij sloeg zijn arm weer om zijn hals, ‘ik zou ook zoo graag hebben, dat u meeging. Toe, paatje!’

Doch toen hij dit gezegd had, schrok hij terug van de uitdrukking op het gezicht van zijn vader, en instinctmatig maakte hij zijn arm los. ‘Wat een dwaze praat, Frits, wie heeft u dat wijs gemaakt?’ Verstegen dacht, dat zijn vrouw hier de hand in het spel had, en hij werd er kregelig onder, dat zij hun kind die rol had opgedragen. Hij kon niet begrijpen, dat zoo'n kleine jongen zelf op dit gedacht kon gekomen zijn.

Het volgende oogenblik echter had hij reeds spijt van zijn hardheid. ‘Frits, wees nu eens een verstandige, groote jongen. Gij moogt me vragen wat gij wilt, versta ge 't wat ge wilt, en gij zult het krijgen, maar daar moet gij nu niet meer mee aankomen.’

Frits schudde het hoofd. Hij wilde niets hebben dan het eene, dat hem door zijn vader geweigerd was. Ondanks zijn jeugdigen leeftijd was hij scherpzinnig genoeg om te begrijpen, dat alle verder aandringen vruchteloos zou zijn, en zonder meer een

woord te zeggen ging hij de kamer uit. Voor zijn vader had deze kleine knaap, met een ongewone wilskracht bedeeld, zich goed gehouden, maar nu hij buiten de deur was, brak hij in een vloed van tranen uit en snikkend ging hij naar de kamer van zijn moeder, om haar het onbarmhartig verstoren van zijn schoonen droom mee te deelen.

Mevrouw Verstegen had, zoodra Frits de kamer had verlaten om zijn vader zijn verzoek te gaan doen, de handen gevouwen tot een stil gebed. In dezelfde houding trof haar zoontje haar nog aan, toen hij terugkwam. Zij kon zijn trekken niet zien, want ze had nog geen licht laten aansteken, maar aan de bange zuchten, die uit zijn beklemd hartje opstegen, raadde zij, dat het verzoek niet de gewenschte uitwerking had gehad.

Frits school dicht bij haar weg, in de eerste oogenblikken niet in staat iets te zeggen. Eindelijk kwam het er tusschen twee groote zuchten uit: 'Ik mag niet naar de Kerstmis, heeft pa gezegd.'

Toen er dit uit was, verborg hij zijn hoofdje in den schoot zijner moeder en schreide, dat het een steen zou vermurwd hebben.

'Arme Frits,' zei mevrouw, zijn gezichtje naar zich toetrekkend en het met kussen bedekkend.

III.

Het was stil en als uitgestorven in het groote, trotsche huis, waarop door zoo menig voorbijganger een naijverige blik werd geworpen, en welks bewoners om hun rijkdom en geluk - want deze beide woorden zijn in den mond van velen gelijkluidend - door menigeen werden benijd.

De bedienden liepen voorzichtig af en aan, fluisterend sprekend en bedenkelijk het hoofd schuddend tegen de velen, die uit belangstelling - een rijke vindt altijd veel belangstelling - naar den toestand van den zieke kwamen informeeren.

De kleine Frits was ziek, zwaar ziek. Zonder dat zij zich te voren door een of ander verschijnsel had laten aankondigen, had een hevige koorts hem aangetast. Zijn ouders waren radeloos van droefheid. Zijn moeder week geen oogenblik van de legerstede, waarop de kleine lijder onrustig heen en weer woelde, en de vader was wanhopig van smart, als hij aan de mogelijkheid dacht, dat zijn geliefd kind hem zou worden ontrukt. Het goud had thans zijn glans voor hem verloren, en de klank van het edel metaal, die hem anders deed opspringen, liet hem nu koud. Hij dacht nu niet meer aan speculaties, aan groote winsten; hij verscheen niet meer aan de beurs of in de sociëteit. Eén gedachte slechts vervulde hem: zijn kind; voor dezen afgod verdween de andere, het geld, op den achtergrond.

De bekwaamste dokters uit de stad werden geraadpleegd, en toen hun kunst machteloos bleek, ontbood de vader de beroemdste professoren. Hij bespiedde hun trekken, als zij zich over den kleinen patiënt bogen, hij bood hun een fortuin, als zij het kind konden genezen. De mannen der wetenschap, hoeveel medelijden zij ook hadden met de luidruchtige radeloosheid van den vader, en meer nog met de stille, aangrijpende droefheid der moeder, konden niets met zekerheid beloven: zij vermochten niets dan de ouders te troosten met de mogelijkheid, dat de ziekte een gunstigen keer kon nemen.

Het was de avond voor Kerstmis. Mevrouw Verstegen zat met door dichter noch prozaschrijver volprezen zelfopoffering, waartoe alleen een moeder in staat is, voor het ziekbed van haar kind. Ondanks de slapelooze nachten, die zij had doorgebracht,

look geen slaap haar oogen, die met angstige teederheid iedere beweging, iedere ademhaling van haar lieveling bespiedden. Eindelijk was hij ingesluimerd, en de moeder hield haar adem in, uit vrees dat de minste tocht de rust van haar kind mocht verstoren. Op zijn gezichtje, in enkele dagen zoo bleek geworden als was, speelde een glimlach, en zijn lippen prevelden woorden, zelfs voor het geoefende moederoor onverstaanbaar, maar die door het Kindje Jesus werden opgevangen.

Mevrouw Verstegen dacht aan het hoogtij, dat over enkele uren door de middernachtklok zou worden ingeluid, zij dacht aan den kinderlijk-vromen wensch van Frits om de Kerstmis bij te wonen, zij dacht aan het Kindje van Bethlehem, dat dien nacht vóór bijna negentien honderd jaren werd geboren, en de handen vouwend, smeekte zij Het, medelijden te hebben met haar en haar heur kind niet te ontnemen....

Plotseling sloeg Frits de oogen op. ‘Papa! papa!’ zei hij, de armpjes uitstrekkend.

Mevrouw boog zich aanstonds over hem heen, met zachten aandrang zijn armpjes onder de warme deken terugbrengend, bang dat hij weer zou ijlen.

‘Papa! papa!’ herhaalde Frits.

‘Wat is er, lieve jongen, wil ik papa roepen?’ vroeg mevrouw, een kus drukkend op het van koortszweet klamme voorhoofd.

Frits knikte van ja, een beetje ongeduldig, zooals zieken dat kunnen doen, wie de geringste inspanning vermoeit.

Mevrouw drukte even op een electrischen knop. Mijnheer, daardoor gewaarschuwd, verliet aanstonds zijn kamer, waar hij, zonder eigenlijk te begrijpen wat hij las, zijn omvangrijke correspondentie doorkeek. Er werden hem voorslagen gedaan van prachtige speculaties, waarvoor hij anders in vuur zou geraakt zijn, maar waarop hij nu niet eens antwoordde. Voor het eerst van zijn leven voelde hij, dat de almacht van het goud, die hij steeds had verheerlijkt, waarop hij, ware hij dichter geweest, oden had kunnen dichten, meer schijn was dan werkelijkheid. Werkelijkheid, dat was de angst, die hem folterde van zijn kind te moeten verliezen, dat door al zijn geld niet zou zijn terug te koopen.

Toen mijnheer Verstegen behoedzaam de deur der kamer opende, waarin Frits lag, zag hij den blik van dezen strak daarop gevestigd, en voorzichtig, op zijn teenen trad hij op het bedje toe. Frits strekte de armpjes naar hem uit, en Verstegen, van wien honderdmaal gezegd was dat hij geen hart had, voelde zich bij den aanblik van zijn bleek, lijdend zoontje zoo verteederd, dat hij moeite had zijn aandoening te bedwingen.

Met bijna moederlijke voorzichtigheid nam de man, die honderden in het ongeluk had gestort en meedoogenloos onder zijn hiel vertreden wie hem durfde weerstaan, de hand van Frits in de zijne, angstig starend naar de fijne, blauwe aderen op het wasbleeke gezichtje.

‘Pa, ik heb u iets te vragen.’

Verstegen wist niet hoe het kwam, maar toen hij die woorden hoorde, dacht hij dadelijk aan het tooneel van voor eenige dagen, toen zijn zoontje met stralende oogen bij hem kwam om hem iets te vragen, dat hij ruw-weg had geweigerd. Hij had daaraan nog dikwijls gedacht en zich zijn hardvochtigheid verweten.

‘Dat is goed, Frits,’ zei hij, met een lichte trilling in zijn stem, ‘ik kan u niets weigeren, dat weet gij wel.’

Frits keek zijn vader met zijn groote oogen vragend aan. Twijfelde hij, dacht hij aan het gebeurde van voor weinige dagen, toen zijn vader hem ook gezegd had, dat hij hem niets kon weigeren en toch zijn verzoek had afgewezen?

Mijnheer Verstegen boog zich over zijn zoontje, en Frits, plotseling met groote inspanning zijn armpjes om zijn hals slaande, fluisterde hem toe: ‘Papa, wil u voor mij met mama naar de Kerstmis gaan, en wil u aan het Kindje Jesus vragen, dat Het mij gauw weer beter maakt?’

Hoe zacht ook gezegd, het fijne moederoor had die woorden opgevangen. Zij wendde het hoofd af en verborg zacht snikkend het gezicht in haar zakdoek. Verstegen zelf voelde de lippen van zijn kind een kus drukken op zijn wang, hij voelde de koortsige ademhaling van den kleinen lijder, en zijn gemoed schoot vol. Kon hij weigeren? Neen, hij voelde wel, dat hij den moed niet had, zijn kind te bedroeven.

‘Ik zal het doen, Frits, zijt gij nu tevreden?’

Hij knikte van ja en sloot vermoeid de oogen, terwijl een glimlach van voldoening om zijn bleeke lippen speelde.

IV.

De klokken luidden en riepen de geloovigen op tot de Kerstmis. Statig klonk het gebimbam door de lucht, waaruit dikke vlokken sneeuw dwarrelend neerdaalden.

Mijnheer en mevrouw Verstegen hadden nog even een bezoek gebracht aan Frits, die blij glimlachte, toen hij zijn ouders gereed zag naar de kerk te gaan.

Mijnheer wilde bevel geven in te spannen, maar zijn vrouw lei zacht haar hand op zijn arm. ‘Wat dunkt gij, Eduard, als wij te voet

gingen? In dezen nacht gingen Jozef en Maria te voet naar een armen stal buiten Bethlehem, nadat zij in die plaats tevergeefs om een nachtverblijf hadden aangeklopt. Het is voor Frits,' vervolgde zij, toen ze zag, dat haar man wrevelig het hoofd schudde, 'dat het Kindje Jesus hem de gezondheid hergeve.'

Haar man zei niets, en eenige oogenblikken later waren ze op weg naar de kerk, waarheen zich reeds een talrijke menigte spoedde, diep wegschuilende in mantels en jassen, ten einde zich tegen de jachtsneeuw en den ijzigen noordenwind te beschutten.

'Wat een weer,' bromde Verstegen, 'ik zou er nog geen hond doorjagen. En dat om de gril van een kind!'

'Dat meent gij niet, Eduard, ik zag, hoe gij er door aangedaan waart. En wie weet of het Kindje Jesus geen medelijden met hem en ons zal hebben.'

Er werd verder geen woord meer gesproken. Verstegen was nadenkend geworden. Zou het waar zijn, dat God zich om het lijden van de menschen bekommerde? Hij had dat vroeger wel geleerd, maar in de omgeving, waarin hij verkeerde, werd met God niet meer gerekend, daar werd alles toegeschreven aan het toeval, het noodlot...

In de kerk gekomen, maakte het gezicht der eerbiedig neergeknielde schare, van het altaar,

BIJ HET GODDELIJK KIND VAN BETHLEHEM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TIEPOLO. (Photographie van Frans Hanfstängl te Munchen.)

Kerstlied.

O Liefde van den Heer! Om mij hebt Gij verlaten
Des Vaders heerlijkheid en 's Hemels overvloed,
O Godlijk Kind, wees ons gegroet!
Wat zou uw nedrigheid, wat zou uw armoe baten,
O Godlijk Kind, als niet ons hart
Zich aan deze aarde onthecht en deelneemt aan uw smart!

Een handvol stroo, zoo hard, is nu uw legerstede.
Hoe schamel is het kleed, hetwelk uw lijfje dekt,
O Godlijk Kind, dat de armpjes strekt,
Vol liefde roept Ge ons toe en luistert naar de bede,
Uit heel ons hart tot U gericht:
U min ik bovenal, aanvallig Godlijk Wicht.

Een glimlach wonderzoet straalt van uw wezenstrekken,

Gij reikt ons de armpjes toe als eerste liefdeblijk,
O Godlijk Kind, aan liefde rijk.
O wil 't gevoelloos hart tot wederliefde wekken.
O Godlijk Kind, zoo wonderzoet,
Voer naar uw kribbe heen het meest verstokt gemoed.

Wij knielen voor U neer en mengen onze tranen
Met Jozefs stil geklaag, met Moeders droef geween
Om U, o Heer, zoo arm en kleen.
Wij richten 't oog op U, die ieder komt vermanen:
O leer van mij den wil van God
Te aanvaarden, blij van hart, ook bij het droevigst lot.

Ons rustloos zoekend hart, o trek het naar U henen:
Het zucht, het vlucht naar U, o eenge Waarheidszon,
Naar U, naar U, des vredes bron.
Wil aan dat trotsche hart der kindren aard verleenen,
O Godlijk Kind, versmaad het niet,
Maar maak 't gelijk aan 't Hart, dat ons uw liefde biedt.

Uw liefde zij het doel, waarnaar voortaan wij streven,
Uw armoede onze schat, uw ootmoed onze kroon.
O Bethlems Kind, des Vaders Zoon,
Onttrek ons hart aan de aard, om slechts voor U te leven.
O Godlijk Kind, ons eenig loon
Verwachten wij van U uit Bethlem's arme woon.

Y.

Een dubbele genezing.
Kerstvertelling door J. Vesters Jr. [Vervolg van p. 292.]

stralend in een zee van licht, van de kribbe, fantastisch verlicht door het gele schijnsel der waskaarsen, indruk op hem. Bij dat gezicht kwamen de herinneringen aan zijn jonge jaren, toen ook hij met kinderlijk geloof voor de kribbe neerknielde, toen de lofzang: *Gloria in excelsis Deo et pax hominibus bonae voluntatis* weerklank vond in zijn ziel, weer krachtiger bij hem op. Vrede aan de menschen, die van goeden wil zijn, - hoe vertroostend klonk dat, maar helaas! voor hem was het een ijdele klank.

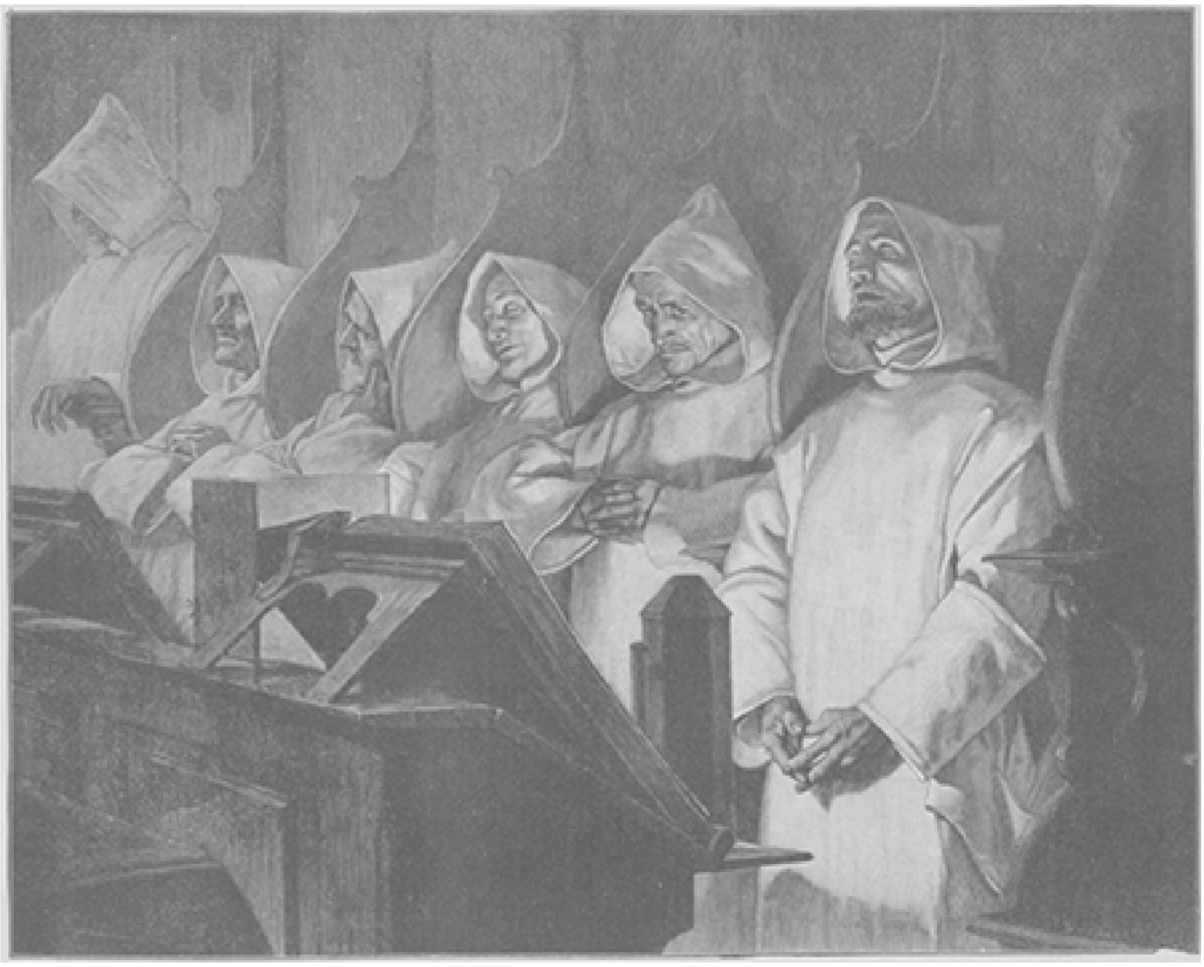

IN DE VROEGMETTE VAN KERSTMIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN T. CHARTRAN.

De Mis begon. Verstegen volgde verstrooid de plechtigheden aan het altaar, waarvan de diepe zin voor hem zijn hoogheilige beteekenis had verleren. Hij dacht aan zijn kind, en eensklaps folterde hem de angst, dat het kon sterven, terwijl hij hier in de kerk was. Zijn vrouw bad vurig, maar hij kon niet bidden: zijn

mond kon geen woorden spreken van geloof en van hoop, want zijn hart, dat geheel was ingenomen door de begeerte naar geld, liet geen plaats voor het bovennatuurlijke; hij kon het niet opheffen tot God, gekluisterd als het was in aardsche banden.

Plotseling vestigde hij den blik op de kribbe, waar het Kindje Jesus op een handvol stroo lag uitgestrekt. Was het een zinsbegoocheling? Hij meende, dat het Kindje hem vriendelijk en bemoedigend toeknikte, en gedachtig aan het verzoek van Frits, om Het zijn genezing te vragen, vouwde hij onwillekeurig de handen en bad. Vreemd! thans hoefde hij niet naar woorden te zoeken, ze stroomden vanzelf over zijn lippen. 'Heb medelijden met mij,' bad hij, 'laat mij het kind behouden, dat U zoozeer lief heeft.'

Knikte het Kindje hem toe, of was het enkel verbeelding? In andere omstandigheden zou hij er om gelachen en zich zelf belachelijk gevonden hebben; nu niet. De vrijgeest, de wereldling was ondergegaan in den vader, die smeekte om het behoud van zijn kind. Het was toch wel vertroostend, als kommer en angst den mensch kwelt, zijn toevlucht te kunnen nemen tot een God van liefde, die helpen kan en helpen wil, waar menschelijke kunst en wetenschap machteloos staan.

Verstegen voelde, dat er een ommekeer kwam in zijn binnenste. Het werd hem thans duidelijk, wat een ijdel en onbeduidend bestaan hij leidde, ondanks al zijn geld; hoe hij, met al zijn schranderheid en handigheid, achterstond bij de eenvoudige geloovigen om hen heen, die eerst en vooral het rijk Gods zochten, waarnaar hij niet had getaald. En met beschaming moest hij bekennen, dat zijn kind, hoe jong ook nog, wijzer was dan hij.

Al deze gedachten, in wilde warreling elkaar verdringend in zijn hoofd, leidden zijn aandacht af, tot hij opnieuw den blik vestigde op het Kindje, dat hem scheen toe te roepen: 'Vertrouw op Mij, die almachtig ben, Ik zal uw Frits de gezondheid terugschenken.'

Verstegen had zijn vrouw wel deelgenoot willen maken van hetgeen er in hem omging, van hetgeen hij meende te zien en te hooren, neen, zag en hoorde. Maar de heiligheid van de plaats hield hem daarvan terug. Doch toen de Kerstmis ten einde was, toen de laatste tonen van het orgel onder het ruime gewelf wegstierven, was het eerste woord, dat hij sprak, toen zij buiten waren gekomen: 'Emilie, ik ben blij, dat ik aan Frits' verzoek voldaan heb en naar de Kerstmis ben gegaan. Hij dunkt, het Kindje Jesus zal hem genezen, - en mij ook,' liet hij er op zachter toon op volgen.

Het was te donker, om de vreugde te zien, die deze woorden op het gezicht van mevrouw Verstegen te voorschijn riepen. O, indien God hun in Zijn goedheid zooveel genade te gelijk schonk, wat een onvergetelijke Kerstmis zou het dan voor hen zijn!

V.

Mijnheer en mevrouw Verstegen stapten vlug door, niet omdat de ijzige wind hen tot spoed aanzette, maar omdat zij verlangden Frits weer te zien en in beider hart de hoop gloorde, dat zij hem beter zouden aantreffen. Reeds uit de verte zagen zij door een breede lichtgolf, die de straat in haar heele breedte met een hellen glans verlichtte, sterk afstekend tegen de duisternis van rondom, dat de voordeur wagewijd openstond. Onwillekeurig verhaastten beiden hun stap. Thans zagen zij een paar der bedienden in de deuropening staan, en voordat zij die bereikt hadden, kwam reeds Fransje, die

hen aan hun stap herkend had, hen te gemoet. Een oogenblik bekroop hen een beklemmend gevoel van angst. Zou Frits erger zijn geworden, was hij dood misschien?...

‘Mijnheer, mevrouw,’ zei Fransje, in hooge opgewondenheid, ‘Frits is veel beter.... veel.... hij zit overeind in zijn bed en vraagt onophoudelijk, of papa en mama nog niet thuis zijn uit de Kerstmis.’

De gelukkige ouders hadden enkel de eerste woorden verstaan. Een kreet van vreugde ontglipte hun lippen en beiden snelden naar binnen, naar de kamer van hun lieveling.

‘Pa! ma!’ riep Frits, hun zijn armpjes toestekend. ‘ik ben beter... Het Kindje Jesus heeft mij beter gemaakt.’ En zijn vader, die van aandoening geen woord kon zeggen, een kus gevend op beide wangen, fluisterde hij hem toe: ‘Lieve pa, ik dank u, dat u voor mij naar de Kerstmis gegaan zijt. Ik wist wel, dat ik dan beter zou worden, het Kindje Jesus had het mij beloofd.’

Na den vader was het de beurt aan de moeder, om de omhelzingen van haar kind te ontvangen, en de bedienden, die zich verheugden in het groote geluk der ouders en hun kind, stonden aan de deur, lachend en schreiend te gelijk... En mijnheer Verstegen, die het in andere omstandigheden beneden zijn waardigheid zou geacht hebben, in tegenwoordigheid van het dienstdoend personeel van zijn aandoening te doen blijken, dacht daar thans niet aan, integendeel, hij liet zijn tranen den vrijen loop.

‘Nu moet gij heel rustig gaan liggen,’ zei mevrouw, die het eerst haar zelfbeheersching had teruggekregen en wier moederlijk gevoel begreep, dat voor het kind alle opwinding moest vermeden worden, ‘en nog wat zien te slapen. Zult gij dat doen, Frits?’

‘Ja, mama, en dan droom ik weer van het Kerstkindje’ zei de kleine jongen, wiens oogen glansden. ‘Het was zeker wel heel lief in de kerk? O, ik zou het toch zoo graag gezien hebben; maar nu mag ik er het volgend jaar heengaan met u en met pa?’

‘Zeker, Frits,’ antwoordde de heer Verstegen, bij wien plotseling een gedachte was opgekomen.

Toen hij met zijn vrouw alleen was, zei hij tegen haar: ‘Emilie, me dunkt, we mochten straks wel naar de Hoogmis gaan, om het Kindje Jesus te bedanken voor de groote genade, die Het ons bewezen heeft. Gij ziet mij verwonderd aan, Emilie, maar van morgen in de kerk heb ik ingezien, dat ik mij op een geheel verkeerden weg bevond, en aan uw voorspraak en aan die van Frits heb ik het ongetwijfeld te danken, dat mij de oogen zijn opengegaan. Nu eerst heb ik gevoeld, dat wij allen in de hand van God zijn, en dat rijkdom en macht maar ijdele dingen zijn in vergelijking met een kinderlijk vertrouwen op Zijn almacht en liefde.’

Mevrouw Verstegen vouwde de handen. ‘Wat een gelukkige dag, Eduard,’ zei zij. ‘Frits genezen, en...’

‘Ik,’ vulde haar man aan.

Toen de dokter een uur later kwam, stond hij versteld over de gunstige wending, die de ziekte genomen had. Maar hij was een geloovig man, en toen de gelukkige ouders hem meedeelden, waaraan zij de genezing toeschreven, zei hij met een oprechtheid, die hem eer aandeed: ‘De groote Geneesheer hierboven beschaamt dikwijls al onze wetenschap.’

In de gang had de heer Verstegen nog iets aan den dokter te vragen, waarop deze toestemmend knikte. ‘Als het niet te lang duurt, is er niets tegen; het kind is zóó

volkomen alle koorts kwijt, dat het mij nog haast een raadsel, of liever een wonder toeschijnt.'

Mijnheer en mevrouw Verstegen woonden samen de Hoogmis bij. Thans was hij niet verstrooid, maar bad vurig, God dankend voor de dubbele genade, die hem dien dag bewezen was. Na de Mis bracht hij een kort bezoek aan de pastorij en deelde den herder der parochie de blijde gebeurtenis mee. 'Uit dankbaarheid jegens het Kerstkindje,' zoo besloot hij, 'kom ik u, mijnheer pastoor, een Kerstgave brengen voor uwe armen, en indien u verder nog het een of ander noodig mocht hebben voor uw kerk of parochie, verzoek ik u, u tot mij te willen wenden.'

Voordat de pastoor van zijn verwondering bekomen was, had de heer Verstegen de pastorij weer verlaten, en toen de geestelijke den inhoud der enveloppe nakeek, vond hij daarin tot zijn groote verbazing tien bankbiljetten van duizend frank. 'Hoeveel gelukkigen zal ik daarmee vandaag in mijn parochie kunnen maken!' zei de waardige zieleherder, met bijna evenveel genoegen de zijige papiertjes door zijn vingers latende glijden als de milde gever tot dusver gewoon was geweest.

Kleine Frits merkte wel achter de gordijnen van zijn bedje, dat er iets ongewoons in zijn kamer gaande was, en stil als een muisje luisterde en zag hij toe, tot ten laatste een vaag vermoeden bij hem begon op te komen, dat zijn hartje sneller deed kloppen. Eindelijk meende hij het licht van kaarsjes te bemerken, en zijn vermoeden werd thans blijde zekerheid. Zijn goede, lieve papa, die hem zulk een verrassing bereidde!

Daar werd als door een onzichtbare hand het gordijn voor zijn bed weggeschoven, en... Frits staarde met kinderlijke opgetogenheid, vroom de handjes vouwend, naar een prachtige Kerstkribbe, door tal van kaarsjes helder verlicht. Hij had er wel aan gedacht, hij had er wel naar verlangd, het Kerstkindje te zien, maar hij had (ben wensch niet durven uiten. En nu had zijn papa dien geraden en vervuld. Met welk een dankbaren glans vestigde hij zijn oogen van de kribbe op zijn vader, en blij strekte hij weer de armpjes naar hem uit. Mijnheer Verstegen, zoo gelukkig als hij niet geweest zou zijn wanneer hij honderdduizend frank had verdiend, drukte zijn kind aan zijn hart, dat hem toefluisterde: 'Ik dank u, papa, ik dank u wel. Wat een prachtig Kerstkindje....'

In veel gezinnen werd dien dag het Kerstfeest met innige blijdschap gevierd, maar zeker in geen enkel met grooter vreugde en dankbaarheid dan bij de Verstegen's, waar een dubbele genezing gevierd werd, verkregen door het Kerstkindje, dat ook nu nog, na negentien eeuwen, Zijn almacht, maar vooral Zijn liefde toont.

Kerstnacht.

Der Englen gezang klonk in juublend akkoord
Door 't flonkerend blauw van den nacht;
Het werd door de herders van Bethlem gehoord
En ruischte zoo heerlijk en zacht:

'Aan God in den Hooge zij lof, dank en eer!
Hij schonk u zijn eeuwigen Zoon;
Met Hem daalt op aarde de vrede nu weer,
Den goeden van wille ten loon.'

'Geboren is Hij, die zoo lang werd verwacht,
Uw Redder, de Heer van 't heelal;
Hij ligt als een machteloos Kind, zonder pracht,
Op stroo - in een kribbe - in een stal!'-

Met harten van heilige vreugde vervuld
Verlaten de herders het veld,
En zoeken en vinden in doekjes gehuld
Het Kindje door d' Engel gemeld.

Zij knielen aanbiddend voor 't kribbetje neer....
't Kind ziet hen met vriendelijk oog,
Lacht allen zoo liefelijk toe keer op keer,
Heft zeegnend zijn handjes omhoog.

Ook wij knielen neder, o goddelijk Kind!
Och, deel ook uw zegen ons mee,
En schenk ons wat allen, die goed zijn gezind,
Beloofd is: uw hemelschen vreê!

U zij voor uw liefde, zoo wonderbaar groot,
Erkentlijk ons harte gewijd;
U blijven wij immer tot aan onzen dood
Getrouw onder 't Kruis in den strijd!

MARIE.

'Stille nacht, heilige nacht!'
De geschiedenis van een Kerstlied,
Door
G. van Neubourg.

Men schreef 't jaar Onzes Heeren 1818, Kerstavond.

In de met maagdelijke sneeuw bedekte bergvlakten lagen de kleine schilderachtig gelegen huizen van het vriendelijke stadje Oberndorf

in 't Salzburger hoogland, treurig maar vreedzaam aan den voet van de witglinsterende bergtoppen.

In christelijk-feestelijke stemming zit Frans Grüber, hoofd der school van het onmiddellijk nabij gelegen Armsdorf, en organist aan de St.-Nicolaaskerk te Oberndorf, in den gezelligen kring zijner dierbare familie om den helder flikkerenden Kerstboom. Den ernst des levens begrijpend had hij zich door stalen vlijt, den zegen Gods en de hulp der goede menschen een vaste en eervolle betrekking weten te verzekeren in de maatschappij, en zoo smaakten met hem en zijn teerbeminde gade drie aanminnige engeltjes, op wier rond en open gelaat de frissche berglucht een benijdenswaardige gezondheid geteekend had, zichtbaar in onschuldige vreugd al het zoete genot van den heiligen Kerstavond; twee er van waren fleurige bloemen, ontloken aan denzelfden stengel in deze brave familie; de derde, een vriendje van den huize, wiens ouders reeds verscheiden jaren ten beteren leven geroepen waren.

Over de krakende sneeuw naderden tamelijk haastige voetstappen Grübers woning, en het duurde niet lang, of de lage deur ging open en de kleine feestkring werd vergroot door het welkom verschijnen van nog een tweeden huisvriend, den zeereerwaarden heer Josef Mohr, hooggeachten herder der parochie Oberndorf.

‘'s Heeren vrede zij met u op dezen heiligen avond!’ juicht hij opgeruimd en drukt zijn goeden organist en diens huishoudelijke vrouw hartelijk de hand, om zich dan tot de kleinen te keeren en met kinderlijken eenvoud eenige oogenblikken in hun vreugde te deelen over de vele fraaie Kerstgeschenken, die het goddelijk Kindje hun meebracht.

Daarop haalt hij een beschreven blad papier uit den binnenzak van zijn overjas en reikt het zijn vriend over. Met zichtbaar zoete ontroering smaakt deze de keurige dichtregelen bij de eerste lezing.

Een gedicht! Ja! want de eenvoudige pastoor was dichter met hart en ziel en liet bij tijd en gelegenheid de zangerige ziel haar vrije vlucht nemen.

Dit jongste geesteskindje, ofschoon reeds menig, menig jaar in 't leven, bezit nog steeds het jeugdige frissche van een lieve, speelsche kindsheid, want telken Kerstavond wordt het wijd en zijd gezongen[1]:

1 In den 8sten Jeargang der *Belgische Illustratie* verscheen hiervan de volgende Vlaamsche vertolking:

Stille nacht, heilige nacht!
Alles slaapt; doch trouwe wacht
Houdt bij 't kribje 't hoogheilige paar.
Lieflijk Kind met goudblond haar,
Rust op uw bedje zacht!

Stille nacht, heilige nacht!
Armen herders werd gebracht
Door een juublende Englenschaar
't Kerst de groote vreugdemaar:
‘Hij kwam, dien Isrêl wacht!’

Stille nacht, heilige nacht!
Zoon van God, hoe minlijk lacht
Liefde ons toe uit uw kleenen mond,
Nu Ge ons, trouw aan Uw verbond,
Verlossing hebt gebracht.

Stille Nacht, heilige Nacht!
Alles schläft, weinsam acht
Nur das traute hochheilige Paar.
Holder Knabe im lockigen Haar,
   Schlaf' in himmlischer Ruh'!

Stille Nacht, heilige Nacht!
Hirten erst Kund gemacht
Durch der Engel Alleluja,
Tönt es laut von fern und nah:
   Christ, der Retter ist da!

Stille Nacht, heilige Nacht!
Gottes Sohn, o wie lacht
Lieb' aus deinem göttlichen Mund,
Da uns schlägt die rettende Stund,
   Christ, in deiner Geburt!

Begeesterd door de zalige stemming, waarin de heilige Kerstnacht het rechtgeloovige hart jaarlijks weet te brengen, waren ze zooeven van zijn zangerige harpe gevloeid, de eenvoudige, maar treffende, zoo diepgevoelde strofen, en in vrome geestdrift was hij terstond naar zijn muzikalen vriend, ‘den meester’ geijld met het heusch verzoek den korten tekst in een passende melodie te gieten.

De heer Grüber, nog geheel onder den weldadigen indruk van het pas gelezene, treedt het klavier nabij: zachte tonen golven langzaam, geheimzinnigerwijze dra door het gezellige vertrek, en van lieverlede vloeien ze samen tot een harmonisch geheel. Dan neemt hij pen en papier, schrijft, zet zich nogmaals voor zijn instrument en de wijd bekende, tot hart en ziel sprekende melodie treft het luisterend oor der gespannen toehoorders.

De goedige dorpsherder beschikt over een inderdaad prachtige tenorstem; de dichter wordt zanger en de componist begeleidt hem met een betooverende vingervaardigheid; beiden gaan geheel op en verstaan elkaar wonderwel in hun meer dan aardsche muziek.

O verrukkelijke Kerstnacht in het nederige woonhuis van Armsdorf's meester. Ziet, de beide reeds bedaagde mannen, in onschuldig genot kinderen geworden ter wille van Hem, Wiens heilaanbrengende geboorte zij zoo oprecht bezongen hebben. Hartelijker dan ooit is het afscheid van den pastoor, die op reeds gevorderde ure naar Oberndorf heensnelt.

Een korte maar weldadige rust, zooals men alleen genieten kan na welgedaan te hebben, streek weldra zachtkens neder in 's herders en 's meesters woningen. Kort was ze; want al spoedig galmden de jubelende tonen der middernachtsklokke over berg en dalen en meldden van dorp tot dorp in de wijde rondte aan het geloovige hart:

‘Christ der Retter ist da!’

't Wordt langzaam levendig en levendiger langs de wegen en straten, want in hun warme mantels gewikkeld begeven de vrome landlieden zich naar Oberndorf's St.-Nicolaaskerk, wier bescheiden vensterbogen stralend verlicht, heerlijk, betooverend uitkomen op den donkeren achtergrond.

Spoedig is ze gevuld met biddende geloovigen; de zielverheffende Kerstmetten beginnen, en in hemelsche harmonie golven zangen, orgel en gebeden, prijzend, dankend en smeekend samen, en stijgen geuriger dan welriekende wierook

onafgebroken ten troon van den Allerhoogste, door Wiens innig geliefden Zoon deze zalige nacht voor immer gewijd en geheiligd is!

Langzaam spoeden de Metten ten einde..... Hemelschoon, als door der engelen zilverreine stemmen aangeheven, ruischen dan op eens zacht trillende, gelijkmatige melodieuze orgeltonen langs de heilige gewelven!

Met ingehouden adem vangt de saamgepakte menigte die zoo vloeiende melodie op: het eerste Kerstliedje van dien nacht!

Merkbaar is de indruk; hij dringt onwillekeurig door in elk gemoed; alles luistert in diep-plechtige stilte!...

't Aangrijpend voorspel heeft uit, als de zangerige tenorstem des braven priesters vol aandoening, vol geloot terstond invalt:

'Stille Nacht, heilige Nacht!'

en 't populairste aller Kerstliederen heeft zijn zegetocht door de gansche wereld begonnen, daar 't iederen Kerstnacht voortam jubelend zal herhaald worden in stad en dorp, in kathedraal en kloosterkapel bij de Kerstkribbe, waar het Christenhart zijn Verlosser zal verwelkomen; en de zeeën over klinkt het even aangrijpend als op Duitschen geboortegrond, dank de twee echt vrome mannen, pastoor Mohr en meester Grüber!

* * *

Andermaal schrijft men Kerstnacht, zes en dertig jaar later. Nu niet meer in 't Salzburger hoogland, maar in het avontuurlijke Californië.

't Vriendje van den huize Grüber, dat we bereids leerden kennen, is man geworden, en daar hem en anderen zijner makkers het Duitsche vaderland te eng scheen en het geduldig papier der lichtgeloovige wereld zooveel verhaalde van het verre goudland, meenden zij, dat daar het geluk weliger tierde en togen ze vol hope naar het verre Westen.

In het jaar 1854 vinden wij hen daar weer, maar hoe, helaas!

't Wisselvallig geluk is een der jeugdige landverhuizers bij uitstek gunstig geweest, en in de doorwoelde aarde vond hij goud, veel goud, zooals hij gedroomd had.

Den anderen, minder of volstrekt niet gelukkig, was dit niet vreemd gebleven; de afgunst sneed met nijdige hand de banden der vriendschap door, en, door het lot aangewezen, leende zich de vroegere vriend van den huize als sluipmoordenaar van den gunsteling der fortuin.

Deze had zich op dien heiligen avond, die ook over Californië was neergedaald, - doch voor schier allen als iedere andere avond, - in zijn armzalige hut op zijn nog armzaliger legerstede aangekleed neergeworpen; maar wiens oogen de weldadige slaap ook langzaam toestreek, de zijne niet. Hij voelde zich geheel wakker en voor zijn woelenden geest rezen beeld bij beeld uit het reeds lang verleden. Is er een tijdstip meer geschikt toe, dan de zalige Kerstnacht, onmetelijke mijlen van den dierbaren geboortegrond?

Hij gelooft zich weder in 't Duitsche vaderland... Hij staat met verwanten en vrienden om den helder verlichten Kerstboom... Hij spoedt zich met de zijnen ter in top versierde kerke... ter lieve Kribbe... Hij stemt als zij met kinderzin de heerlijke Kerstliederen aan en, als meegesleept door het meer en meer ontwakend zalig gevoel, zingt hij eensklaps stil, stil, bijna onhoorbaar:

'Stille Nacht, heilige Nacht!'.... de drie strofen uit...

De opkomende maan giet zijn helder licht door de breede spleten overal met gemak naar binnen. Hebben wij daar in een hoek, waar eenige kleedingstukken hangen,

geen opgeheven dolk in een forsche hand zien flikkeren, doch bij dat betooverend lied langzaam weer zien dalen?

't Is de sluipmoordenaar, die dezen nacht n verraderlijken steek zou toebrengen. Dan, die zoete melodie, dat overheerlijke ‘Stille Nacht!’, zoo onverwachts na zoo lange, lange jaren weer eens gehoord, schudde met teedere hand het sluimerend, vroeger kinderlijk geloof van dezen onverlaat weder wakker, en wekte in dat versteende hart de heilige echo s eener godsdienstige kindsheid. Neen! ze kunnen niet sterven de eerste indrukken in een christelijke jeugd ontvangen, maar vroeg of spa, te onverwachter ure doen ze hun machtigen invloed voor den afgedwaalde gelden! Wel hem, die dan niet weerspannig is!

In onschuldige, heilige jeugd had hij zoo menigen keer in Oberndorf Kerstavond in stille blijdschap meegevierd. Hij had het eerst dat ‘Stille Nacht!’ hooren aanheffen in de nederige meesterswoning.

Bijna twintig jaren had hij het niet meer gehoord; zijn geheugen hadden tekst en melodie verloren... neen! neen! Want één enkele keer was voldoende om beide aanstonds weer te doen herkennen.

Stil, heel stil is hij uit zijn hoek tot bij den zanger geslopen en toen dezes wegstervende stem 't: *‘Christ, in deiner Geburt*!’ zachtjes herhaalde, wierp een rouwmoedige zondaar hartelijk om vergiffenis smeekend zich om den hals van het eerst onthutste, doch spoedig zich herstellend en vergevingsgezind slachtoffer.

Een christelijke opvoeding van beider kinderjaren triumfeerde aldra in de opnieuw gesloten, thans eeuwige vriendschap.

* * *

Ze zijn beiden naar Duitschland teruggekeerd en bewonen nu samen een stil, deftig huis in een van Germania's groote steden; rijk, tevreden, gelukkig en, wat de kroon op hun leven zet: geprezen door den arme.

Als het tegen den vijf-en-twinstigste van Wintermaand loopt en Kerstavond, met zijn geur van thijm en rosmarijn, welke het aan negentien eeuwen niet gelukt is te doen vervliegen, van den hemel gaat nederdalen, met zijn eigenaardige, zoete vreugden, met zijn reine blijdschap aan den huiselijken haard en verheven plechtigheden in het heiligdom, dan heerscht in dat anders zoo stille, deftige huis een zonderlinge drukte. Weken te voren worden voortdurend pakketten, kisten en kistjes, koffers en koffertjes aangevoerd of afgegeven; de drukte stijgt naarmate St.-Thomasdag nadert, en op den avond voor den nacht ‘schooner dan

de dagen' zijn er verscheidene vreemde handen in de weer om den traditioneelen Kerstboom te planten.

Tusschen de twee ruime benedenzalen zijn de breede vleugeldeuren wijd opengeslagen.

Een denneboom, in wiens top een ster, rijk en kunstig uit wit gekleurde steenen en spiegelglas gevormd, breedspattende stralen om zich henen werpt, dank de talrijke lichtjes, aan de groene takken bevestigd, valt het eerst van alles in het oog.

Door snuisterijen van allerlei aard zooals vergulde noten, sinaasappelen, suikergebak, schitterend klein goed, goud- en zilverdraad en dito pluimwerk en aardigheidjes heeft een smaakvolle hand hem spoedig in een ouderwets-Duitschen Kerstboom herschapen.

Aan den voet staat het onmisbaar en eigenaardig Kerstkribbetje met al zijn liefelijke onwaarschijnlijkheden: een Bethlehem van bordpapier; riviertjes en meren van spiegelglas; herdertjes met hun wollige kudde, grazend in groen geverfd zaagsel; vogels even vreemd als onbekend; boschjes van mastikboompjes; jagers met boog en geweren; een stoomenden spoortrein; de drie koningen met schitterenden stoet; engeltjes van was met tamboerijn, bazuinen, harpen en vedels; en eindelijk de lieve grot, waarin op zijn bedje van stroo het goddelijk Kindje slaapt, aan wiens zijde ter rechter Maria in verrukking neergeknield zit, en St. Jozef, leunend op zijn bloeienden staf, ter linker vol bewondering staat te staren. Os en ezel zijn achteraan half en half zichtbaar; en in de lucht zweven aan onzichtbare draden nog eenige engelen, een banderolle dragend, die in gouden letters het *Gloria in excelsis Deo!* te lezen geeft.

Rondom in de zaal zijn lange tafels gerangschikt met hagelblank linnen bedekt, waarop tal van kleedingstukken, speelgoed, geschenken en geschenkjes uitgestald liggen.

ONDER DEN KERSTBOOM

Voor wie deze twee reeds bejaarde heeren, met behulp van verscheidene bedienden, dit alles ieder jaar zoo zorgvuldig gereed maken?

Door een heilige gelofte hebben zij zich verbonden, bij hun terugkeer in het vaderland voortaan den Kerstavond te vieren met drie en dertig kinderen van de armste huisgezinnen der stad - ter eere der drie en dertig levensjaren van het Christuskindje - als zoete herinnering aan de wonderbare redding van het lichamelijk leven des eenen en het geestelijk leven des anderen; welke heilige gewoonte de zegeningen des hemels zichtbaar over de twee oud-gezellen aftrekt.

Klokke acht zijn ze trouw tegenwoordig de drie en dertig, en dan heerscht die blijde opgewektheid onder deze kleinen, welke den kinderen, wien een feestje bereid wordt, zoo eigen is.

Twaalf van hen zijn maanden lang door de beide heeren geoefend in het schoone en eenige ‘Stille Nacht!’ hetwelk een hunner op een kostbare, prachtige cither begeleidt.

Deze twaalf, in 't wit gedost, stann rondom den glanzenden Kerstboom geschaard, en zoodra de van nieuwsgierigheid blozende kopjes der overigen zich in de groote deur van het salon vertoonen, slaat de cither aan en kristalhelder, schoon, innig, roerend welt het uit die twaalf zangerige keeltjes:

> ‘Stille Nacht! heilige Nacht!’

't Eerste Kerstliedje, ieder jaar 't zelfde - is het te verwonderen? - is gezongen. De oogjes gaan rond; de voetjes trippelen; de handjes slaan in elkaar; onderdrukte kreetjes van bewondering worden vernomen, en de lust, die alleen de Christelijke liefdadigheid in 't leven kan roepen, is in vollen gang.

De twee heeren deelen persoonlijk uit. De kleineren krijgen t speelgoed en de zoetigheden; de grooteren kleedij en geschenken.

Wie echter meer, met volle teugen geniet: of kleine bedeelden of groote bedeelers, dat zet ik den besten zielkundige uit te maken, doch zeker is het, dat de voor het Jesuskindje warm kloppende harten en hartjes aan 't slot ieder jaar in koor dankbaar aanheffen:

> Stille Nacht, heilige Nacht!
> Gottes Sohn, o wie lacht
> Lieb' aus deinem göttlichen Mund
> Da uns schlägt die rettenda Stund
> Chris, in deiner Geburt'l

GROOTMOEDERS KERSTVERTELLING.

Gulden mis.

Ik ga, verheugd in koude en duisternis,
Als tot zijn moeder het verdwaalde kind.
Het hooge toornen van den winterwind
Kan mij niet deren: 'k ga ter Gulden Mis!

Nu glanst mij tegen als in zonnepracht
Het Hoogaltaar: een lichtomstraalde troon;
Uit 't brandend Harte van een Koningszoon
Slaan liefdevlammen in des werelds nacht....

O Gij, gebenedijde Moedermaagd,
Zijt 't vlekloos Altaar, dat den Heil'ge draagt
Als over d' aard nog 't trieste donker ligt;

Als heel een droef en jammerlijk geslacht
Van bannelingen den Verlosser wacht,
Straalt reeds Zijn glans U van het aangezicht.

M.V.

Drie Kerstmissen.
Historisch verhaal uit den sansculottentijd
door Pieter Brusselaar.

I.
De Nachtmis.

De Dennendonk, de hoeve der weduwe Lievenberg, lag op een halt uurtje van West-Vleteren, diep tusschen het donkere naaldenloof der bosschen verscholen, en de dichte sneeuw, die op de oude sparren lag, omplooide haar nog als met een beschermenden mantel. En dat mocht ook wel. 't Waren bange tijden. Ten tweeden male waren de woeste Sansculotten België binnengetrokken, moordend, plunderend en brandend. Menige hoeve was reeds in vlammen opgegaan, - menig landman onder de kolfslagen der roovers bezweken, - menige vrouw en kind, bevend van schrik, jammerend over de heide gevlucht, - over de heide, verlicht door den rossen gloed hunner brandende woning.

Jammer en ellende hing over Vlaanderen. En zij, die bij zooveel wee nog eenigen troost konden bieden, zij waren verjaagd, of misschien reeds weggevoerd naar 't afgrijselijke moordhol, waar de Carmagnole werd gedanst bij het vallen der edelste hoofden. Nog was West-Vleteren bevrijd gebleven van deze ‘zegeningen’ der vrijheid en der broederlijkheid, maar elken dag konden de schuimers met de sleepsabel en de pistolen in den driekleurigen gordel verwacht worden.

Wat stond dan zijn kudde te wachten? had de eerbiedwaardige pastoor Reyphius zich reeds meermalen met een ernstig hart af gevraagd. Wat zou er van zijn parochie worden, wanneer haar kerk gesloten, haar eeredienst verboden zou zijn; wanneer slavernij de Vlaamsche vrij-

heid vertrappen, armoede in plaats van welvaart, losbandigheid in plaats van orde treden zou? Wat van haar worden, wanneer de voorvaderlijke godsdienst beschimpt, en de schaamtelooze godin der rede in het heiligdom de bewierookte zou zijn? Ach, hoe dikwijls had de brave priester reeds gesmeekt, terwijl hij zich kermend voor zijn kruisbeeld neerwierp: ‘Spaar, Heer, uw volk, 't welk Gij door uw kostbaar bloed hebt vrijgekocht.’ Dan bood hij zich edelmoedig aan als zoenoffer, en bad: ‘Laat mij, Heer, lijden en smarten treffen. Zie, ik ben bereid! Maar bewaar hen, die Gij mij hebt toevertrouwd.’

Zoo naderde bij bange vreeze het Kerstfeest van het jaar 1797.

Met innig zielsverlangen zag de weduwe Lievenberg het zoete Hoogtijd te gemoet van Jesus' Geboorte. Innig vroom van gemoed, had zij steeds in de vele kruisen haars levens troost gevonden in den godsdienst, en 't was haar, als had de Kerstmis haar steeds een dubbele gave van balsem gebracht voor de diepe wonden, die de bitterheden des levens haar in 't harte hadden geslagen. Niet, dat haar tijdelijke goederen ontbroken hadden; neen! Eenige dochter van een rijken brouwer uit Turnhout, had zij in den eveneens welgestelden hoefbezitter Lievenberg een braven, trouwen echtgenoot gevonden, en de eerste jaren van hun huwelijk waren hun een paradijs op aarde. Omringd van een schare dartele kinderen, scheen hun een toekomst weggelegd, zoo goudkleurig als de zonsopgang over West-Vleteren's heide. Maar naast den engel des lichts, wiens stralende vleugelen alleen over hun huiselijk geluk schenen uitgespreid, vertoonde zich weldra de vreeselijke wurgengel, die tering heet. Wat was het een treurige stoet, toen de kar, hotselend door het mulle zand, als eerste offer der rampzalige ziekte den vader naar den doodenakker voerde. En nog negenmaal moest diezelfde treurige tocht ondernomen worden, totdat der weduwe niets meer bleef dan Ida, haar jongste dochter, sinds jaren nu de eenige zonnestraal op de afgelegen hoeve, waarover thans weer sombere dagen waren neergedaald. Want ook vrouw Lievenberg zelve was kwijnende geworden.

Ach, voor haar was het leven niets, voor haar, die in den geest steeds toefde bij haar dierbare dooden. Maar voor Ida wenschte zij nog op aarde te blijven, voor Ida, die als een frissche bloem van Vlaanderens bodem, opgegroeid in dit vrome huis, krachtig en onbesmet stond op den drempel eener door het vreeselijkste zedenbederf beroerde wereld.

Vol moederlijke bezorgdheid dan ook rustte vrouw Lievenberg's blik op Ida, die aan het ziekbed zat harer moeder. Want vrouw Lievenberg was in de laatste weken meer en meer verzwakt en moest het bed houden, en haar pijnlijk hoesten van achter de sitsen gordijnen, verried maar al te zeer, hoe de kille najaarsmaanden en de eerste winterdagen den boezem hadden ondermijnd, waar zooveel leed zich had saamgepakt.

't Was er stil in de ziekenkamer. Pastoor Reyphius had zoo juist de kranke verlaten, en Ida, vreezende dat moeder van zijn bezoek vermoeid zou zijn, liet haar kalmpjes uitrusten, slechts nu en dan de oogen van haar *Hemelschen Palmhof* opslaande, om een bezorgden blik te werpen op de dierbare zieke.

‘Kind,’ onderbreekt vrouw Lievenberg de stilte, ‘kind, wat is onze Lieve Heer toch goed, dat Hij ons nog steeds onzen goeden pastoor laat behouden.’

‘Ja moeder, dat moogt ge wel zeggen, nu men hoort, dat al zooveel plaatsen zonder priester zijn.’

‘Wat moet het daar treurig toegaan! 'k Heb medelijden met de zieken, want het is zoo'n groote troost een priester aan 't ziekbed, aan 't sterfbed! Ida, ik zal van deze

ziekte niet meer opkomen, mijn hart zegt het mij. Ik voel me zoo dicht bij vader en bij de kinderen. Wat zal dat een blij weerzien zijn, daarboven.'

'Maar, moederlief, daar moogt ge nog niet aan denken. Ge zult den winter wel doorsukkelen; met de lente komt nieuw leven, en het warmere weer zal u geheel opknappen.'

'Neen, Ida, daar hoop ik niet meer op - 't is hierbinnen versleten - het wee heeft er zijn vernielingswerk volbracht, 't Verblijden gaat volgen op 't lijden! Hij dunkt, ik zie de broertjes en zusjes mij wachten aan de hemelsche deur.'

'Och, moeder, als gij heengaat, mocht ik dan toch met u mee!'

'Neen kind, u roept onze Lieve Heer nog niet. Gij zijt in den bloei uwer jaren, kloek en sterk, geheel anders dan de broertjes en zusjes. Voor u opent zich pas de wereld, maar helaas, een wereld zoo vol ongeluk, zoo vol wee en boosheid, als ging het op het laatste der dagen. En dat, Ida, maakt mij 't heengaan zwaar. Wie zal u beschermen, als die goddelooze Franschen ook eens in West-Vleteren aanlanden?'

'Karel, moeder, Karel!'

'Ik weet het, kind, ge vertrouwt op hem, en hij verdient het; Karel is een brave jongen. Maar gij zijt beiden nog te jong, en bij al den adel van zijn gouden hart is Karel nog te onervaren in 't leven. Ik zelf houd veel van hem, en onze Lieve Heer zou ik gedankt hebben, als Hij mij den dag liet beleven, dat gij samen vereenigd werdt. Hij schijnt het anders te beschikken; Zijn heilige Naam zij gezegend. Maar moge dan ook Hij zelf over u waken, mijne dochter. Blijf hem met een vroom hart dienen. Volg het voorbeeld, dat ik u gegeven heb. Ga, zooals gij dit van mij gezien en met mij gedaan hebt, dagelijks ter H. Mis, zoo West-Vleteren zijn priester mag behouden. 't Is wel een half uur ver, maar elke voetstap daarheen wordt door Gods engelen met gouden letters aangeteekend. Let op de meiden en knechts der boerderij. Zie met eigen oogen na, of het werk goed gedaan wordt, en ook vooral, stuur nooit een arm mensch ongetroost van de deur weg.'

Terwijl vrouw Lievenberg sprak, was Ida voor het ziekbed op de knieën gezonken en bedekte moeders hand, die zij eerbiedig aan de lippen drukte, met haar tranen. Vrouw Lievenberg liet haar ongestoord in deze uiting van kinderlijke liefde. Zij wist bij ondervinding, welken zegenrijken indruk het sterfbed eener moeder maakt op het hart van een welgeaard kind, en levendig trad op dit oogenblik weer voor haar geest de herinnering aan de ziekenkamer te Turnhout, waar haar moeder, zaliger gedachtenis, haar zoo onvergetelijke lessen in het hart had geprent.

'Nu Ida,' onderbreekt zij eindelijk de zuchten harer dochter, 'ga nu zorgen, dat alles netjes in orde komt, voor den goddelijken Gast, Dien mijnheer pastoor mij morgen brengen zal.'

Pastoor Reyphius zat onder den grooten schoorsteen zijner huiskamer peinzend in de vlammen van het knetterend houtvuur te staren. Zijn voeten waren in warme klompen gestoken, die de meid hem had voorgezet, toen hij met besneeuwde schoenen van vrouw Lievenberg was thuisgekomen. Zijn hand omklemde den rozenkrans, maar de bruine koralen gleden niet voort tusschen de van koude nog eenigszins stijve vingers.

De avond begon reeds in te vallen, en het licht, dat nog door de hooge vensters taande, verbleekte meer en meer voor den gloed van den soms hoog opvlammenden takkebos, die knappend en kronkelend tegen het haardijzer lag. 't Was er recht gezellig in die pastoorskamer, en de eerwaarde herder herdacht de gelukkige dagen, die hij hier had doorgebracht. Of ze nog door vele zouden gevolgd worden? 't Was te vreezen van niet,

Op tafel lag de brief, waarin de commissaris van het Directoire exécutif hem opriep tot het komen afleggen van den eed der priesters. Niet, dat de edele herder er een oogenblik aan zou denken, dien heiligschennenden eed te zweren - o neen! Hij kende het plechtige antwoord, door zijn aartsbisschop, den kardinaal Frankenberg, in naam der Belgische geestelijkheid gegeven; en was de zoon trotsch op zulk een vader, de vader mocht trots wezen op kinderen, als Van der Sloten, plebaan te Turnhout, Sartel, pastoor te Gent, De Noodt, Flotteeu, Moons, De Neve enz. Aan hunne zijde zou pastoor Reyphius zich scharen - met hen zijnen God getrouw blijven - met hen ook in ballingschap gaan of in den dood.

Wanneer, zoo luidde de aanschrijving, wanneer de tijd van veertien dagen, bij dezen bepaald, zal verstreken zijn, zal de geestelijke, die den eed niet heeft afgelegd, en niet heeft gehoorzaamd aan de hier vermelde schikkingen, naar Fransch Guyana worden getransporteerd. Guyana! schrikbeeld, oprijzend in de gezellige huiskamer! Fransch Guyana!

't Is heden de laatste der veertien dagen - morgen reeds misschien begint de lijdensweg naar dat rampzalig oord der vreeselijkste ellende! En toch, dit is het niet wat den priester alleen bezighoudt. *Paralus sum*, heeft hij ook thans gebeden. Ik ben bereid, Heer, maar spaar mijn volk. Ja, zijn volk, dat hij met al de liefde van zijn vaderhart omvatte, zijn parochie, waar hij vergrijsd was in de zorg voor zijn kinderen. Wat er van hen worden zou? Zoo zat hij starend in het haardvuur, en als wachtend op een antwoord, - want zich zelven durfde hij het niet geven. Eensklaps schrikt hij op - de huisbel is overgegaan - en hij hoort de oude dienstmaagd door de gang sloffen naar de voordeur. Is het noodlottige oogenblik reeds daar?.... De deur gaat open, en de ronde stem van een rijzig jonkman wenscht een ‘goeden avond, mijnheer pastoor.’

‘Goeden avond, Karel,’ is de wedergroet van den verrasten herder. ‘Wat komt ge nog door de sneeuw geklost?’

‘Ida heeft mij meegedeeld, dat moeder Lievenberg morgenvroeg gebiecht zal worden, en mij opgedragen u dan te begeleiden, want de omstreken worden hoe langer hoe onveiliger. Daarom kom ik nog even vragen, om hoe laat u mij dan morgen aan de pastorie wenscht.’

‘Ik dank u, Karel, voor uw goede zorgen, en gaarne wil ik van uw vriendelijke aanbieding gebruik maken. Maar waarom is nu in eens begeleiding raadzaam geworden, waar die hedennamiddag nog hoegenaamd niet noodig scheen?’

‘Peer de marskramer, mijnheer pastoor, kwam juist na uw vertrek op den Dennendonk om hazenvellen, en die weet alle nieuws.’

‘Nu ja, maar die heeft ook een handje van overdrijving, vooral als het op bangmakerij aankomt. Daar luistert het volk 't liefste, dus ook het langst naar, dat komt hem als venter 't best te pas. Wat wist hij nu weer voor ijselijkheden?’

‘Hij was naar Stavele potten wezen koopen.’

‘Naar Stavele, Karel, waar heerbroer onderpastoor is?’

‘Ja, en daar is 't niet goed mee.’

‘Hoe, Karel! Toch den eed niet gedaan?’

‘Goddank neen, - maar geboeid door de Franschen weggebracht.’

‘Mijn God!’ roept de priester en bedekt zich 't gelaat met beide handen. ‘Heerbroer geboeid, heerbroer gevangen opgebracht, - maar U, mijn God, getrouw gebleven. Ter wille van Uwen martelaar geef ook mij kracht en sterkte.’ En op de knieën neerzinkend, drukt hij het voorhoofd op de saamgevouwen handen, die op de tafel rusten.

Geruimen tijd blijft het stil in de woonkamer. Tot tranen bewogen, maar tevens vol eerbied voor het zieleleed van den dierbaren herder, zwijgt de jonkman. En toch, hem lag nog meer op 't hart - op dat zoo vrome hart - op dat hart zoo rein en frisch, gevormd door den edelen priester, die daar neerknielde in voorbereiding tot het martelaarschap. Nog meer, dat de marskramer verteld had, en dat zooveel kwaad voor West-Vleteren voorspelde.

'De naam des Heeren zij gezegend,' zoo eindigt pastoor Reyphius luide zijn stil gebed, Karel aanziende met een blik, die meer tijding vraagt. En naarmate de jongeling de gebeurtenis schetst, daalt meer en meer troost over den herder. Het edele, het hooghartige gedrag van zijn heerbroer vervult hem met heiligen trots en fieren moed.

'Ook vertelde Peer,' zoo gaat de jonkman voort, 'dat er een onder 't volk te Stavele was, die, toen de kapelaan werd weggevoerd, tot den officier zeide: die heeft nog een broer als pastoor te West-Vleteren. Dien krijgen wij ook gauw genoeg, had de officier geantwoord. En daarom, mijnheer pastoor, zou ik u niet gaarne meer alleen zien uitgaan, vooral niet zoo ver als naar de hoeve, en gelukkig acht ik

mij dat Ida mij de taak opdroeg, u te begeleiden. Zoo liefdevol hebt u vroeger vader ondersteund, toen 't er bij ons zoo schraal aanzat -en zelf onze vader willen worden, toen de kwade koortsen ons tot weezen maakten. 't Zou mij een eeuwige schande zijn, dat ooit te vergeten, en ook maar een enkel oogenblik te talmen, nu gij op uw beurt bescherming noodig hebt. En laat ze maar komen als ik er bij ben - dan zullen ze weten dat ik vuisten heb - en evenmin als zooveel langooren van de hei e zullen ze verder vertellen wat ze uit mijn snaphaan mee op reis kregen.'

'Kom dan om halfacht, Karel, maar 't geweer thuis laten, jongen.'

En zichtbaar bewogen geeft de priester zijn zegen aan den jongeling, die eerbiedig de hand kust van zijn geestelijken vader en de pastorij verlaat, ''t Geweer thuis laten,' roept deze hem nog eens na, en herneemt dan zijn rozenkrans.

't Was weer stil in de pastoorskamer, zoo eenvoudig en sober, maar waar Gods alziend oog op grooter, op oneindig grooter schat neerzag, dan in de weelderige paleizen der Dantons, der Marats of der Robespierres.

Pastoor Reyphius was van de bediening van vrouw Lievenberg niet meer in zijn pastorie teruggekeerd. Terwijl op de hoeve de heilige handeling werd voltrokken, had Fridus, de jongste knecht, op den uitkijk staande, in de verte een troep soldaten zien voorbijtrekken. Nieuwsgierig was hij hen van verre gevolgd tot in het dorp, waar hij ze voor de pastorie zag stilhouden. Dat kon in deze bange tijden niets goeds beduiden, dacht hij, en dadelijk had hij 't op een loopen gezet om het nieuws op de hoeve te brengen, waar juist de pastoor gereed was, om met Karel weder den weg naar zijn woning in te slaan.

Daar kon nu geen denken aan zijn. Pastoor Reyphius besefte al te goed wat dat krijgshaftig bezoek beduidde. Naar de pastorie terugkeeren was zich in de armen werpen zijner bloeddorstige rechters. Op de hoeve, die afgelegen en aan 't oog onttrokken lag, zich vooreerst schuil houden, was in de gegeven omstandigheden het beste. De dichte vlokken neervallende sneeuw hadden de voetstappen reeds als uitgevaagd, en verraders, de beminde herder wist het, verraders kende West-Vleteren niet. Zoo begon de dag voor het Kerstfeest.

Droevige voorbereiding voor het geboortefeest van den God van liefde, den Vredevorst, op wiens schouders de heerschappij rust, ach, ook thans miskend en verstooten door de wereld. Waar zou in West-Vleteren zijn kribbe zijn? Reeds was de kerk door de woeste soldaten gesloten. Geen klokgelui mocht het bemoedigend *Jam proximus est* verkondigen, noch zou het *ventte in Bethleëm* door den stillen nacht galmen. Maar de liefde is vindingrijk. In de achterkamer der hoeve zal in den Kerstnacht de Koning der koningen herboren worden.

Ida had de kamer versierd met mastenboompjes, door Karel in het bosch gekapt; - wit, hagelwit lijnwaad lag uitgespreid over de ladetafel, die, met crucifix en waslicht voorzien, tot altaar zou dienen voor 't verheven Offer. Dank de onverschrokkenheid en de behendigheid van Karel, die, in den donkeren avond, terwijl de sneeuwstorm langs de verweerde ruitjes gierde, de kerk was binnengeklommen, lagen de misgewaden gereed en waren de heilige vaten voor den goddelijken dienst bij de hand. Hoe had Ida hem bewonderd, en als met trots aan haar moeder van zijn ijver verteld, van zijn kordaatheid en onvermoeidheid. Thans was hij op weg om eenige parochianen in kennis te stellen van de plechtigheid, die in dezen nacht op de hoeve zou plaats hebben. 't Was een heerlijke avond. De storm was gaan liggen en duizenden sterren fonkelden aan den hemel, terwijl de maan een stralend licht goot over het

besneeuwde landschap. Maar den jongeling was het wee om het hart, terwijl hij daar behoedzaam voortsloop van het eene huis naar het andere - wee in 't hart om het lijden van den dierbaren herder - om de droefheid van Ida - wee om zijn machteloosheid. Wat had hij er gaarne op in willen slaan, samen met zijn dorpsgenooten ze terugjagen vanwaar ze gekomen waren, die handvol spitsboeven, die onder het driekleurig vaandel zich de gruwelijkste willekeur veroorloofden.

Maar de schrik was den dorpelingen om het hart geslagen. En geen wonder. De puinhoopen van zooveel hoeven in Vlaanderen, - het weegeklaag van zooveel weduwen en weezen -'t had hen maar al te duidelijk geleerd, op wat onmeedoogende wijze het minste verzet gestraft werd. Moest hij zelf niet uiterst voorzichtig te werk gaan, en was het bloote vermoeden van spionnage niet voldoende om hem weg te sleuren naar kerker en schavot?

Zoo peinzend had de jonkman zijn rondgang volbracht en was op de hoeve teruggekeerd, waar Ida hem verzocht bij moeder te komen. In de ziekenkamer was ook pastoor Reyphius. Eerbiedig naderde Karel het ziekbed, vanwaar vrouw Lievenberg hem de vermagerde hand toestak. ‘Karel,’ sprak zij, ‘ik moet u danken voor al de goede zorgen, die ge steeds voor de hoeve, voor Ida en voor mij aan den dag hebt gelegd, maar ook niet het minst voor de moeiten, die gij u vandaag getroost, voor de gevaren, die gij getrotseerd hebt, om aan den Dennendonk het groote voorrecht van dezen heiligen nacht te bezorgen. Ik heb altijd veel van u gehouden; vanaf dat ge door mijnheer pastoor op de hoeve zijt gebracht, hebt ge altijd braaf opgepast, en mijn genegenheid blijven verdienen, zoowel als die van Ida. Ik weet het, jongen, gij houdt veel van elkander, en ik ben daar ook nooit tegen geweest; maar omdat ge nog wat jong waart, heb ik de lijntjes strak gehouden. Gij hebt echter in deze dagen zooveel overleg en mannelijken moed betoond, dat ik gerust Ida's lot in uwe hand mag leggen. Kinderen, want voortaan, Karel, wil ik u mijn zoon noemen, kinderen, 't is de Kerstavond, en die brengt altijd veel genaden mee van onzen Lieven Heer. Hij is hij heel mijn leven tot veel troost geweest. Welaan dan, ontvangt op dezen plechtigen avond moeders zegen. Wellicht is dit mijn laatste Kerstmis; ja misschien voor langen tijd het laatste Kerstfeest voor ons dorp. Och, kinderen, als uw moeder er niet meer zijn zal; als mijnheer pastoor misschien wijd van hier weg is; als ook onze Lieve Heer door de nieuwe Herodessen zal verjaagd zijn, blijft dan toch trouw aan onzen heiligen godsdienst. Onderhoudt de goede gebruiken uwer voorouders. Blijft bidden! Dan zal het goddelijk Kindje terugkeeren, terug in Vlaanderen, gelijk het eens terugkeerde uit Egypte.’

Liefdevol rustten de als van hooger licht stralende oogen der uitgeteerde vrouw op de jonge verloofden. Daarna strekte zij zegenend hare hand over hen uit, en drukte hun op het voorhoofd een brandenden kus met haar verbleekte lippen.

Intusschen was er nu en dan zachtjes, op eigenaardige wijze, op de voordeur geklopt, die daarop telkens behoedzaam was geopend, om aan eenige mannen en vrouwen toegang te verleenen in het spaarzaam verlichte voorhuis, van waar zij met een geheimzinnig gebaar naar de achterkamer werden verwezen.

Daar knielden ze neer op den wit geschrobden vloer in eerbiedige stilte, velen met tranen in de oogen, denkend aan zooveel blijde Kerstnachten, waarin hun dorpskerk, stralend van licht, met plechtigen klokkenklank hun het *venite adoremus* toeriep. Dan jubelde het orgel en rinkelden de veelkleurige ruiten bij de juichende tonen van het *Gloria in excelsis.*

En nu? Langs afgelegen paden waren ze saamgekomen, bang, stil voortsluipend naar de hoeve, - saamgekomen in een verborgen achterkamer, ternauwernood verlicht

door de twee waskaarsen naast het crucifix op de ladetafel. Zoo ooit, dan mochten zij heden wel bidden: *O Emmanuel, Rex et Legifer noster, exspectatio gentium et Salvator earum, veni ad salvandum nos, Domine Deus noster.*[1]

De oude hangklok in de gang verkondigde middernacht, toen de eerwaarde heer pastoor, met de heilige gewaden bekleed, zichtbaar bewogen binnentrad en het H. Misoffer begon.

Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania?[2] Waarom knarsetandden de volkeren en hebben zij ijdele plannen gesmeed?

Waarom knarsetanden zij ginds in 't gemeentehuis van West-Vleteren, die ruwe soldaten, rondom de walmende lamp bij de bierkruik gezeten? Waarom die afschuwelijke godslasteringen in den heiligen nacht? Waarom die grijnslach op hun liederlijke gezichten, nu zij optrekken naar de hoeve van vrouw Lievenberg?

Een paar hunner, in het vergevorderd avonduur van een strooptocht terugkeerend, hadden eenige groepjes landlieden den Dennendonk zien ingaan, en zulks was hun genoeg om daar een godsdienstviering te vermoeden, daar den priester verborgen te achten, dien zij tevergeefs op de geheel ten onderste boven gehaalde pastorij gezocht hadden. Pastoor Reyphius had bijna de eerste heilige Mis geëindigd, toen buiten Hector, de bandhond, vervaarlijk aansloeg, zoodat zijn gehuil akelig over de heide klonk. Verschrikt zagen allen elkander aan, en toen Fridus, die buiten weer de wacht hield en in de verte het rumoer der vloekende Sansculotten hoorde, binnenstormde met een ‘de soldaten komen’, toen vluchtten de landlieden, hun heil zoekend op de geheime paden van het donkere sparrenwoud, terwijl de pastoor het heilig offer voleindigde en Ida in vurig gebed verzonken bleef. Karel was bij hen gebleven, en vast besloten hun vrijheid en leven duur te verdedigen, had hij de voordeur opnieuw stevig gegrendeld en daarbij in t voorhuis het oude geweer van Lievenberg-zaliger van den wand genomen.

Spoedig weerklonken de kolfslagen op de krakende paneelen, terwijl in naam van vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid toegang werd geeischt. Van binnen geen antwoord; maar weldra lag de deur in stukken en drongen de bandelooze soldaten het huis in.

Karel haalde den haan over, maar pastoor Reyphius legde hem de hand op den schouder: ‘Om Ida's wil, Karel, geen nuttelooze tegenweer.’

't Was hem of er een lichtstraal schoot uit 's priesters vaderlijk oog, en het wapen ontviel zijn handen.

Onder schimp en smaad werden de pastoor en Karel gebonden, en terwijl de *Marseillaise* over de heide klonk, akelig in den heiligen nacht, zonk Ida, handenwringend naar de ziekenkamer gevlucht, met een smartelijken gil neer voor het lijk harer moeder. 't Was de laatste Kerstnacht geweest der brave vrouw.

Zij had uit de achterkamer het zilveren belletje hooren klinken, dat haar het plechtig oogenblik kondigde der Consecratie. Een machtige ontroering had haar bevangen, en in dankbaren jubel over het ontzaglijk voorrecht, dat haar huis ten deel viel, had zij haar vrome ziel den Schepper weergegeven.

God spaarde haar den jammer van dezen Kerstnacht en voerde haar tot het goddelijk Kind, waar zij bidden zou voor Ida, voor den pastoor en voor Karel.

II.
De Dageraadsmis.

1 Uit de groote Voorzangen voor Kerstmis.

2 Introitus der Middernachtmis.

Begroet door de donderende salvo's der forten, liep de *Vrije Bataaf* met fier gezwollen zeilen de haven van Paramaribo binnen. Weldra lag het majestueuze schip geankerd en maakte het zich gereed om in de tallooze bootjes, die van den oever naderden, zijn kostbaren inhoud over te laden. Dat was een drukte en een leven! Groote vaartuigen en lichters, roeibooten en prauwen voeren aan en af. Passagiers en matrozen, kleurlingen en kolonisten, 't repte zich, en 't krioelde alles dooreen. Daar werd menige groet van verre toegewuifd, menige handdruk gewisseld, menige kus op betraande wangen gedrukt - betraand in het plechtig oogenblik van weerzien na lange scheiding - betraand om bitter leed sinds het heengaan overkomen - betraand van blijdschap ook over gelukkig doorstane reis en behouden aankomst. Veel toch had de *Vrije Eataaf* met stormen te kampen gehad, en de opvarenden mochten van geluk spreken, dat de gehavende kiel nog behouden was binnengeloopen.

Op den achtersteven van het trotsche vaartuig stond een ferm gebouwd scheepsknecht de bedrijvigheid der landing gade te slaan. Hem werd geen warme vriendenhand toege-

DE TROMPETTER VAN SÄKKINGEN. - Werner op het kasteel van den vrijheer, naar de schilderij van R. Völcker. (Photographie van de Photographische Union te Munchen.)

stoken, geen blij welkom toegeroepen. Hem kende hier niemand, den blonden zoon van Vlaanderen! Hoe somber rees het daar voor hem op, Suriname met zijn ondoordringbare wouden, zijn bergen, zijn duistere stroomen en moerassige kreken; voor hem, gewoon aan het vergezicht der heide! Suriname, met zijn giftwasemende laaglanden, voor hem, die met zoo volle teugen den frisschen nektar had gedronken van Vlaanderens reine lucht en bloemrijken bodem! En toch, moest hij dat nieuwe land niet blijde begroeten als een vrijstad, hem, den vluchteling, hem, den vogelvrijverklaarde in zijn vaderland?

Karel - want hem hebben wij in den mijmerenden scheepsknecht herkend - was met den pastoor gevangen naar de stad gevoerd, en daar, terwijl de eerwaarde heer Reyphius voor den commissaris werd gebracht, in het raadhuis opgesloten. Niet lang echter had zijn gevangenisschap geduurd Krachtig gespierd, had zijn forsche arm dra de tralies van het half vergane venster verwrongen, en als hartstochtelijk strooper, door de gevaren en moeilijkheden van zijn verboden uitspanning geoefend, had hij den sprong gewaagd, die hem de vrijheid schonk. Doch als gelijktijdig met zijn ontsnapping hadden de soldaten de vlucht bemerkt, en nu ging het op de vervolging los. Maar de lenige jonkman was hun te vlug af; en eenmaal buiten de stad, baande hij met gemak zich een weg over sloten en heggen en door struikgewas, gelijk weleer in West-Vleteren's bosschen, als hij, het geweer onder den blauwen kiel verborgen, het tersluiks geschoten wild moest in veiligheid brengen voor den speurenden opzichter.

WINTERGASTEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RICHARD GROSS. (Photographie der Munchener Kunst- und Verlags-Anstalt van Dr. E. Albert & Co.)

Zoo was spoedig de Hollandsche grens bereikt, waarheen gelukkig zijn pad hem voerde.

Hier was hij veilig. Wel trok hem het hart naar Vlaanderen, naar zijn dorpje, naar den Dennendonk; maar wat zou hij daar vinden? De bloeddorstige Sansculotten, die geen tweeden maal hun prooi zouden laten ontsnappen. Hij was daarom dieper Holland ingegaan; dan hier, dan daar eenige weken bij dezen of genen boer werkend, en eindelijk in Rotterdam aangeland, waar hij dienst vond als scheepsknecht op de *Vrije Bataaf*, waarmee wij hem zagen aankomen te Paramaribo. Hier zou het schip geruimen tijd op de werf moeten liggen, iets wat den jonkman, gewoon de handen uit den mouw te steken, een ledigheid in 't vooruitzicht stelde, die hem hoegenaamd niet aanstond.

Daarover nadenkend, werd eensklaps zijn opmerkzaamheid getroffen door den gullen toon, waarop hij zijn kapitein een heer hoorde begroeten, die van uit een vaartuig, dat de *Morgenster* tot naam voerde, den koopvaardijer besteeg.

‘Ah, mijnheer Van der Poel, goddank dat ik er u ook weer bij zie; alles nog wel? Ja, ja, nog steeds de oude koopman, die geen vader - landschen bodem laat binnenloopen zonder een goed deel zijner lading voor u te nemen. Nu, ik heb een aardig vrachtje voor u meegebracht.’

‘Dat ge bijna naar den kelder hadt laten gaan, he!’ viel de eigenaar van de *Morgenster* in.

‘Ja, mijn kast heeft leelijke deuken gekregen, en er zal heel wat aan te kalfateren vallen eer ik de terugreis aanvaard.’

‘Er wordt anders tegenwoordig nogal luchtig op aan gevaren.’

‘Toch door geen Hollandschen kapitein, daar kunnen de werven in 't vaderland van vertellen.’

‘De Fransche dan toch wel. Daar heb ik me voor enkele weken de *Bayonnaise* te Cayenne zien binnenvallen, zoo'n oude versleten kist, dat haar overtocht een wonder mag heeten. Nu dat wonder schijnt de hemel dan ook om de lading gedaan te hebben.’

‘Om de lading? Wat was er dan aan boord?’

‘Bannelingen, kapitein, onschuldige bannelingen, priesters, gedeporteerd om de trouw aan hun geloof. En daar onder zonen van denzelfden stam als gij en ik - Nederlanders als wij, maar ach, zoo ellendig, zoo onderkomen door 't lijden op dat ontredderde schip, dat mijn hart nog schreit, als ik denk aan het treurig tooneel hunner ontscheping. Ja, om hunnentwil schijnt God het schip behouden te hebben. En toch, ware het hun niet beter geweest, den dood te vinden in de ontfermende golven, dan den voet te zetten op Guyana? Ik ken Cayenne, kapitein. Iedere maand ankert mijn *Morgenster* aan zijn brandende kust. Ik ken Cayenne en 't verschrikkelijk lijden, dat er de gedeporteerden foltert. En bloedt mij het hart bij 't naamlooze wee van zooveel onschuldigen, op dien rampzaligen bodem geworpen, het dreigt vaneen te rijten nu ik er Nederlanders onder weet. Maar gezworen heb ik het, - al redde ik er ook maar een enkelen, mijn fortuin en mijn leven wil ik aan hun bevrijding wagen.’

Met klimmende aandacht had Karel geluisterd, en er was hem plotseling een vraag voor den geest gerezen. Kon misschien zijn pastoor niet onder die bannelingen zijn? Hij hoopte neen, om het lijden waarvan de heer Van der Poel gewaagde. Hij hoopte ja, want hier was redding wellicht dichter bij dan in de kerkers van het bloeddorstige Directoire. Och, mocht hij aan die poging tot verlossing medewerken!

Stil trad hij naderbij, en 't hart klopte hem sneller in den boezem, toen hij den koopman hoorde voortspreken.

‘Jammer, dat de vorige week mijn oude Adriaan aan de malaria is bezweken. Meer verknochte knecht is er niet te vinden. Met hem kon ik alles ondernemen. God hebbe zijn trouwe ziel, en helpe mij aan een even edelen, koenen knecht.’

‘Mijnheer,’ zegt Karel, zelf schrikkend over de onstuimigheid, waarmee het woord hem ontsnapt. ‘Mijnheer, kunt gij mij niet gebruiken?’

‘U?’

‘Ja, mijnheer. Ook ik ben banneling, ook ik werd door de Franschen van mijn dorpje verdreven, met onzen pastoor gevangen genomen, maar ben, gelukkiger dan hij, ontvlucht. En hij is misschien bij die ongelukkigen, waarvan gij spreekt. Och, neem mij in uw dienst, ik bid u - laat mij met u gaan, hem redden!’

De smeekende toon van den jongeling, de traan in zijn reine oogen, zeggen den koopman nog meer dan zijn woorden, en de warme handdruk van zijn nieuwen meester toont Karel, dat twee edele harten elkander gevonden hadden.

Den 29en September 1798 was de Fransche vlag der *Bayonnaise* met de gewone saluutschoten op de reede van Cayenne begroet, maar pas 9 October verlieten de gedeporteerden het transportschip, om op een kleiner vaartuig naar Conomana, ruim 20 mijlen noordwaarts van Cayenne, te worden overgebracht, waar 16 October geland werd. Daar was dan hun ballingsoord. Loodrecht schoot de zon haar verzengende stralen op den gloeienden bodem; giftzwangere dampen stegen op uit de moerassen, en in de bosschen krioelde een heirleger van insecten, die, met hun venijnige beten, den ongelukkigen bannelingen een onafgebroken marteling waren. In de dorre vlakte wachtten hun eenige uit lat- en vlechtwerk vervaardigde hutten, zonder deuren of vensters, des daags vrijen toegang gevend aan schorpioenen, muskieten, slangen en afzichtelijke padden, des nachts aan de natte koude, die hen hier onder den aequator in hun winterkleeren deed rillen en beven. En had, waar de natuur zoo ten achterbleef, ten minste goede voeding hun eenig herstel van krachten, eenige leniging van smart geschonken! Helaas neen! Maniocmeel met meestal bedorven visch, in rijst gekookt, werd hun nog slechts karig toegemeten. Troebel, afschuwelijk ruikend water, dikwijls ver op gewonde voeten gehaald, was hun eenige drank. Geen wonder, dat weldra velen hunner bezweken aan buikloop en koortsen, velen met afgerotte nagelen van vingers en teenen neerzaten, melaatschen gelijk, anderen met opgezwollen lijf en beenen den dood naar 't hart zagen opklimmen, zoodat weldra de graven van meer dan 150 geestelijken de edelste namen vermeldden van Vlaanderens priesterschaar.

Zoo naderde de 25e December. Hoe geheel verschillend met eenzelfden dag in Vlaanderen! Daar, in 't vaderland, plechtige stilte in den helderen winternacht, terwijl duizenden sterren schitteren boven 't besneeuwde landschap, en de beijzelde boomtakjes glinsteren in den glans der zilveren maan. Hier een zoele nacht, na de drukkende hitte van den dag, met bliksemflitsen den loodkleurigen hemel doorklievend.

Hier geen blij klokgelui, geen stralend verlichte kerken; slechts het gebrul der roofdieren van het woud en 't gegons der giftige insecten tusschen de leemen wanden der hut, of 't akelig gepiep der afzichtelijke vleermuizen, azend op menschenbloed. Maar toch met hetzelfde offer van liefde, met denzelfden Verlosser, met het zelfde Kindeke van Bethlehem.

De waakzaamheid der opzichters verschalkend, had men in een der hutten een altaar opgericht; 'twas rein, maar uiterst arm. Monseigneur Brumault, de doorluchtige banneling, had den steen gezalfd. Aan het altaar stond pastoor Reyphius. Welk beeld van lichaamssmart en zielelijden! Ach wat vloed van jammer en ellende was over

hem gekomen, sinds hij, met zijn rampzalige lotgenooten in het vunzige scheepsruim der *Bayonnaise* opgesloten, den vreeselijken tocht naar Cayenne aanvaard had.

Opeengehoopt priesters met galeiboeven in 't benedenste ruim van het stootende schip; bijna stikkend in de broeiende hitte, in de bedorven atmosfeer, snakkend naar het oogenblik, waarin zij, ieder op zijn beurt, even voor het tralievenstertje der deur eenige teugen minder vuile lucht konden opslurpen; ternauwernood voor den hongerdood behoed door het meest walgelijke voedsel, evenals aan zwijnen hun in onreine houten bakken voorgeschoven; den brandenden dorst slechts op vaste uren van den dag eenigszins mogende laven met van bederf stinkend water, leden de eerbiedwaardige geloofsbelijders een foltering als die der christenmartelaren, die in de cloaken van Rome aan rottende lijken gebonden werden om in die vreeselijke vereeniging aan levende ontbinding te sterven.

En wat zielesmart paarde zich aan dat gruwzame lijden! Of was het geen vlijmend wee, elkander niet de minste leniging, niet de minste vertroosting te kunnen bieden? Was het geen vlijmend wee voor den fijn voelenden priester, in zijn armen den teer beminden broeder te zien bezwijken, den heldhaftigen martelaar, stervend van ontbering en ellende? Of was het geen vlijmend wee geweest, diens dierbaar overschot in een ellendige mat genaaid te zien in zee werpen, ach terwijl op den Godsakker van Vlaanderens bodem door heiligschennende handen het kruis was omvergehaald, dat zoo eerbiedwaardige assche had moeten overschaduwen?

Ja, als een beeld van jammer staat hij daar aan het altaar, terwijl de overige bannelingen neerknielen of beurtelings de wacht houden voor overvalling van negers en spionnen. Och moest het thans niet als spotternij klinken, het zegelied, dat van zijn bevende lippen vloeit: *Dominus regnavit, decorem indutus est. Indutus est Dominus fortitudinem et praecinxit se.*[1] ‘De Heer heeft zijn heerschappij aanvaard, Hij heeft zich met heerlijkheid gekleed en met zijn kracht omgord.’ O neen, in dat afgemartelde hart, in dien uitgeteerden priester leeft het vurigst geloof. Een geloof, dat hem wijst op Bethlehems stal, armer nog dan deze schamele hut - op de harde kribbe, meer van alles ontbloot dan dit nooddruftige altaar - op den Verlosser en Zijn Heilige Moeder, meer verstooten dan zij, bannelingen - op Jesus, die in de zijnen kwam, en door de zijnen niet werd aangenomen, en die toch de Vredevorst was, de Leeuw van Juda, die de wereld overwon, en die de wereld overwinnen blijft tot de eindzegepraal Hem zal zien wederkomen, tronend op de wolken des hemels, vol van macht en heerlijkheid.

Betrouwvol dan ook vervolgt hij: *Lux fulgebit hodie super nos, quia natus est nobis Dominus.*[2] Heden zal het licht schitterend voor ons opgaan, omdat de Heer ons geboren is.

Ja, eerbiedwaardige banneling, heden zal het licht voor u opgaan, het licht der verlossing, het licht der vrijheid, het licht, dat u terugvoert in uw vaderland, want zie, de *Morgenster* is reeds daar.

Het heilig Offer was in de diepste stilte voltrokken, en behoedzaam slopen de ongelukkige bannelingen naar hun armoedige hutten terug, getroost door het H. Sacrificie, gesterkt door den in hunne harten herboren Zaligmaker. Ook pastoor Reyphius, geheel verslonden in troostende gevoelens van volmaakte berusting in Gods heiligen wil, was reeds zijn steenen huisje genaderd, dat eenzaam aan het strand stond, toen pas zijn oog viel op een scheepje, dat, zachtjes op de golven wiegend, aan den oever lag vastgemeerd. Een kreet wil zijn vale lippen ontsnappen. De arme

1 Introitus der Dageraadsmis op Kerstdag.

2 Ibidem.

gevangene had den Vlaamschen jongeling herkend, en Karel, aan wal gesprongen, zinkt aan de voeten van den priester, die hem schreiend opbeurt en aan zijn hart drukt. Maar Karel ontrukt zich aan die vaderlijke omarming; geen oogenblik immers mag verloren gaan, 't kon onherstelbaar en voor beiden noodlottig worden. Eerbiedig voert hij den priester aan boord der *Morgenster*, verbergt hem daar tusschen de opgestapelde koopwaren, en dra vliegt het lichte vaartuigje voor den gunstigen wind buiten de linie der Fransche wachtschepen.

Zoo vlug was alles toegegaan, dat pastoor Reyphius in de duisternis van zijn engen schuilhoek er zich zelven nog geen rekenschap van kon geven. Waakte hij of was het een droom? Een droom, die hem steeds dubbel het wee der ballingschap zal doen gevoelen? Neen, eerbiedwaardige priester! *Lux fulgebit!* Het licht zal voor u schijnen! Zie, daar stort het zijn volle glans in uw schuilplaats! De luiken zijn opengerukt, en ‘gered, mijnheer pastoor, gered!’ jubelt het uit den mond van zijn bevrijder hem tegen.

Op het dek gekomen, ziet pastoor Reyphius Conomona meer en meer in t verschiet verdwijnen, en met weemoed staart hij het na tot het als in zee verzonken is; - och, plaatsen, waar wij leden, zijn ons dikwijls dierbaarder dan die waar wij vreugde smaakten, - dan heft hij de oogen dankbaar ten hemel: *A Domino factum*

est istud et est mirabile in oculis nostris[1]. Dit is het werk des Heeren en wonderbaar is het in onze oogen.

Voorspoedig werd Paramaribo bereikt, waar de pastoor de meest liefdevolle opname vond in het huis des koopmans. Ook voor dezen ging schitterend het licht op van den Kerstnacht.

God laat zich niet in edelmoedigheid overtreffen. Hij schonk den heer Van der Poel de oneindig groote gave van het ware geloof! In de handen van pastoor Reyphius zwoer hij het protestantisme af, en nog zijn kindskinderen waren de trouwe steun der paters missionarissen van Suriname.

III.
De Dagmis.

Den 19en November 1799 was Murat aan de spits van Napoleons soldaten de vergaderzaal der 500 volksvertegenwoordigers binnengedrongen. Het Directoire was van zijn zetel gestort en een nieuw tijdperk voor Frankrijk begonnen.

Reeds den 28en December van hetzelfde jaar werd vrijheid van godsdienst afgekondigd en jubelde het christen Frankrijk in blijde wederboorte na zooveel jaren van vervolging en rouw. Niet minder België. Ook daar was zooveel geleden, daar ook waren zooveel kerken ontheiligd, zooveel kloosters vernield, zooveel herders verbannen, vermoord, zooveel parochies verweesd. Maar hoe zwaar ook de storm der vervolging over 't ongelukkig land was heengevaren, het volk, vooral het landvolk, was trouw gebleven aan het voorvaderlijk geloof. Trouw niettegenstaande het wraakroepende zedenbederf der afzichtelijke Sansculotten; trouw, ondanks bedreigingen en knevelarijen, ja ondanks boeten en lijfsgevaar, waar het gold achtervolgde priesters verborgen te houden, in 't geheim het H. Sacrificie bij te wonen of de H. Sacramenten te ontvangen. Waar uren in den omtrek geen zielzorger te vinden was, daar kwam men toch bijeen in de ontheiligde kerk om er ten minste bij de verbrijzelde altaren, de omgestorte beelden, de geopende graven te zamen te bidden. En wanneer een stormachtige nacht de soldaten bij hun speeltafels terughield, wanneer de loeiende wind regen en sneeuw door de gebroken kerkeramen joeg, dan kon men zeker zijn, in het heiligdom een schare geloovigen te vinden, den Hemel smeekend om erbarming en verlossing.

Ook West-Vleteren's eenvoudige landlieden hadden zich trouw in 't gebed blijven vereenigen. Trouwens, als genoegden hun die twee offers, waren de soldaten na de gevangenneming van den pastoor en Karel niet meer teruggekomen. Maar toch bleef steeds het Damocles-zwaard boven het afgelegen dorpje hangen, en elke godvruchtige bijeenkomst liep gevaar door de terugkeerende bende verrast te worden. Onder hen, die het moedigste 't gevaar trotseerden, was zeker Ida de eerste. Och, wat ook had zij nog te verliezen, na het dierbaarste te hebben moeten afgeven, haar lieve moeder, haar vaderlijken vriend den pastoor en haar onvergetelijken Karel. Wat was haar nog geld en goed, ja, het leven, - haar, alleen in de wereld, in een wereld zoo vol rampen en zoo vol zielelijden?

1 Graduale Ibidem.

Neen, haar hart snakte naar hooger, en wanneer zij in de stille bijeenkomsten zachtkens den rozenkrans voorbad, dan toefde haar ziel niet meer op deze aarde; dan was zij in den geest bij haar zalige moeder, dan meende zij den eerbiedwaardigen herder en haar verloofde met den martelpalm gesierd in den hemel te zien tronen, en vertolkten de tranen, die op de gewijde koralen vloeiden, den zucht van haar gefolterde ziel: 'wee mij, dat mijn ballingschap verlengd is.'

Zoo waren ruim twee jaren voorbijgegaan, als ook tot West-Vleteren de blijde tijding dervrijheid van godsdienst doordrong, en aanstonds waren de handen ineengeslagen om het dorpskerkje op te halen en passend voor de heilige Geheimen te herstellen. Ook hierbij bleef Ida niet achter. Met milde hand schonk zij ruime bijdragen, en terwijl de zware karren der hoeve kalk en steen aanvoerden uit de stad, of het fijnste hout uit hare bosschen zat zij ijverig gebogen over 't naaiwerk van altaarkleeden en misgewaden. Dat was voor allen een blijde bedrijvigheid in het anders stille dorpje, en als wilde de natuur haar herleving paren aan die van godsdienst en orde, zoo had de lente bijzonder vroeg haar intrede gedaan. Het vogelenheir, naar de oude nestjes in het sparrenbosch teruggekeerd, tjilpte en snaterde op het roode dak van den Dennendonk; gonzend dansten de veelkleurige insecten over de purpere heide, en een zoele voorjaarszon goot gloed en leven over het frissche landschap. Ida zat met haar naaiwerk voor het geopende venster, zoo geheel in gedachten verslonden, dat zij den reiziger niet gemerkt had, die met verhaaste schreden de hoeve was genaderd. Eensklaps schrikt zij op. Een zware voetstap klinkt door het voorhuis. Haar hart bonst haar in den boezem.

Is dat geen bekende, lang niet meer gehoorde tred? Maar reeds gaat de deur open, met een gil vliegt Ida op, en Karel drukt haar aan zijn fiere borst.

'Ida! God zij dank! Ook de pastoor komt!' Meer kan de jongeling niet zeggen, en tranen van blijdschap en de kus der bevende lippen op 't voorhoofd der teruggevonden bruid verkonden wat hemel van zielevreugd dit weerzien ontsluit. Ook Ida rust sprakeloos in zijn armen, hem schouwend in 't gebruinde gelaat, en in de zoo rein gebleven oogen. En als beiden eindelijk zich neerzetten, hand in hand, dan hangt haar oor, haar oog, haar hart aan zijn lippen, die zooveel geleden leed te vertellen, zooveel blijde tijding hebben aan te kondigen.

De *Vrije Bataaf* had de terugreis naar 't vaderland aanvaard met pastoor Reyphius en zijn redder aan boord. Maar of het schip niet behoorlijk genoeg op Surinames werven was gekalfaterd, 't kon Hollands kust niet bereiken zonder eerst te Plymouth binnen te loopen, om daar eenige hoognoodige herstellingen te ondergaan, zonder welke de kapitein zich in het ruwe seizoen niet door het Kanaal dorst wagen.

Hier was het, dat God nog een laatste offer vroeg van den eerbiedwaardigen priester, alvorens hem den terugkeer te schenken in het vaderland. Pastoor Reyphius werd ziek en lag spoedig met zware koortsen te Plymouth in het hospitaal. Geen uur week Karel van den dierbaren kranke, en gaarne had hij zijn spaarpenningen, vrucht van zijn arbeid op Suriname, veil voor bekwame dokters, doeltreffende artsenijen en versterkende middelen. God zegende zoo trouwe toewijding. Nog voor de *Vrije Bataaf* weer zee koos, was de crisis overwonnen. Wel wilde Karel nu nog bij zijn herstellenden vriend blijven, die de verdere zeereis nog niet mocht mede maken, maar deze drong er op aan, dat de jonkman vertrekken zou om aan Ida de goede tijding te brengen, en West-Vleteren op den terugkeer van zijn herder voor te bereiden.

Welk een gejuich en gejubel, toen het heuglijk nieuws van den Dennendonk in het dorpje doordrong, en met wat ongeduld werd de dag te gemoet gezien, waarop de doodgewaande pastoor te midden zijner trouwe kinderen wederom het zoolang

ontbeerde Offer van liefde zou opdragen. Reeds had de winter zijn intocht gehouden. Velden en wegen waren met een dikke sneeuwlaag bedekt, en door de ontbladerde boomen gierde de noordenwind, fluitend over de heide, toen van Plymouth een schrijven kwam, waarin de pastoor zijn algeheele genezing meldde en zijn op handen zijnde komst. Ging alles voorspoedig, dan kon hij nog voor Kerstmis te West-Vleteren zijn.

Dat zou een feestelijke intocht wezen! Eerebogen van sparregroen, met papieren bloemen doorvlochten, sierlijke kransen van strikken en klatergoud, opschriften in ongekunstelde taal, masteboompjes aan weerszijden van de baan in lange rij aangebracht, - 't maakte den anders eenzamen landweg tot een ware *via triumphalis*, die te midden van het koude landschap als luide sprak van warme harten, kloppend van liefde voor den vurig verbeiden priester. En toen daags voor Kerstmis nog, de bont opgesmukte huifkar, tusschen een eerewacht van jonge boeren onder 't roeren der gilde trommen en 't geknal der geweren, den herder terugbracht, was aan 't juichen en jubelen geen einde, aan 't juichen en jubelen onder tranen van vreugde.

Weer hadden de klokken het *venite in Bethleëm* door den Heiligen Nacht gezongen; weer schitterde het kerkje van tallooze waskaarsen, duizendvoudig weerkaatst op de bevroren ruitjes, rinkelend onder de daverende orgeltonen bij 't blijde *Gloria in Excelsis.* En aan 't altaar stond weder de priester-martelaar, de grijze herder te midden der zijnen. O, hoe mocht hij thans met de Kerk juichen: *'Cantate Domino canticum novum*[1], zingt den Heer een nieuw lied, want wonderbare dingen heeft Hij gedaan. Een Kind is ons geboren, een Zoon ons geschonken, op wiens schouders de heerschappij rust. Geboren in een armen stal, veracht en verstooten door de wereld, verworpen door de wetenschap, vervolgd en verjaagd door de opgehitste volken, maar met heerschappij bekleed door zijn Hemelschen Vader, die zijn vijanden stelt tot een rustbank zijner voeten.'

Des namiddags na het plechtig Lof kwam Karel den pastoor afhalen. 't Scheen of de dankbaarheid den priester vleugelen gaf, zoo vlug stapte hij als met jeugdigen tred over de piepende sneeuw naar den Dennendonk. Wat geheel andere gevoelens vervulden nu het hart der beide mannen, dan toen zij voor drie jaren in 't vroege morgenuur ter hoeve gingen! En op den Dennendonk? Daar wachtte in het warme pronkvertrek de geurige koffie, en bij het knappende vuur stond de hooge armstoel voor den zoo welkomen gast gereed.

Reeds meermalen was Ida naar het venster gedrenteld, om over de tullen gordijntjes beter te zien of zij nog niet kwamen. Daar zijn zij.

Snel opende zij zelve de voordeur en kuste eerbiedig des priesters hand, die zegenend op haar hoofd nederdaalde. Daarna voerde zij hem minzaam naar het hem zoo bekende hoekje aan den haard. O, thans voelde zich de grijze herder weer geheel in 't vaderland, geheel in West-Vleteren. Wel miste hij hier iemand. Niet anders toch had hij dit huis gekend dan met de hoogbegaafde vrouw, de voorbeeldige moeder Lievenberg. Maar moest hij God niet danken, der brave vrouw het leed gespaard te hebben, dat met ziin hoog slaande golven over de hoeve, over West-vleteren was gegaan? Nu, oneindig gelukkig, zag zij zeker van uit den schoonen Hemel met heilige deelneming neder op den jubelenden Dennendonk en op haar kinderen, die God na smartvolle scheiding zoo wonderbaar hereenigd had.

'Ida,' zegt de pastoor, 'ik besprak daar onder 't naar hier komen met Karel de wondervolle leiding der Goddelijke Voorzienigheid, en dubbel erken ik die, nu ik u beiden daar weer bij elkaar voor mij zie. Die gelukkige hereeniging heeft

1 Introitus der Dagmis Ibidem.

moeder-zaliger van Onzen Lieven Heer verkregen. Maar nu verwacht zij ook daarboven, dat gif haar laatsten hartewensch, het verlangen van haar laatsten Kerstnacht zult vervullen. Welaan, weest gij het eerste bruidspaar in onze herboren parochie, en moge dan met Gods zegen uw huwelijk mij een onderpand ziin dat Vlaamsche trouw en godsdienstzin tot in de verste geslachten in West-Vleteren zullen bewaard blijven.'

Toen 's avonds de huifkar den eerwaarden heer Reyphius naar het dorp terugbracht, was het maar goed, dat de Bles den weg op een prikje kende, want Karel vergat heelemaal de teugels, zoo gansch ging hij op in zijn geluk en in de bespreking met den pastoor over het blijde verschiet, dat nu zoo breed voor hem open lag.

Weinige weken later sierden dezelfde eerebogen, die voor den blijden intocht van den herder hadden gediend, met bonte kransen en slingers van mastgroen den weg van den Dennendonk naar de kerk, en gildevanen en knallende ganzenroeren begroetten Karel en Ida bij hun vereeniging voor 't leven.

De geboortekamer van den zaligen Petrus Canisius.

Den 21n December van dit jaar was het drie eeuwen geleden, dat onze groote landgenoot Petrus Canisius te Freiburg in Zwitserland den dood der gelukzaligen stierf. Daar legde Duitschlands tweede Apostel, die als een andere Bonifacius met het kruis in de hand heel Middel-Europa was rondgetrokken, eindelijk na zijn vele apostolische tochten en moeitevollen arbeid het moede hoofd ter ruste en ontsliep in den Heer om in het rijk der eeuwige glorie te ontwaken.

In No. 20 van dezen jaargang gaven wij een afbeelding van zijn verheerlijkt graf te Freiburg, dat dezen zomer het vrome doel was van zoovele bedevaarten uit de omliggende landen, die Canisius zooveel zijn verplicht; ook uit ons vaderland, dat zich beroemen mag zijn bakermat te zijn geweest.

Te Nijmegen, waar zijn vader Jacob Canishet ambt van burgemeester vervulde, aanschouwde hij het levenslicht en nog wijst men in de aloude, eerwaardige stad het huis aan, waar hij geboren werd. Het is gelegen aan de Broerstraat, op den hoek der Beynumsgas en behoort thans aan den heer A. Duys-Van Burck. Hoewel het in den loop der eeuwen menigmaal werd verbouwd, bleef toch de kamer, waar Canisius ter wereld kwam, tot heden toe nagenoeg onveranderd. Ze ligt aan de tuinzijde van het huis op den hoek der Beynumsgas en prijkt nog met den antieken schoorsteenmantel en de beschilderd houten zoldering uit burgemeester Canis' tijd. Het middelstuk der zolderbeschildering stelt een paar engelen met een bloemkrans voor; de voorstelling van het schoorsteenstuk, door den tijd uitgewischt en verdonkerd, is niet meer met juistheid op te maken. Tot voor weinige jaren was de kamer versierd met een behangsel van gobelin uit hetzelfde tijdperk, dat toen verkocht en dooreen ander vervangen is.

Door de vriendelijke tusschenkomst van den heer C. Neyboer (van de firma F.J.S.H. Neyboer tegenover het Canisiushuis), die zich ook in het opsporen van bijzonderheden omtrent den grooten Nijmegenaar verdienstelijk heeft gemaakt, verkreeg de photograaf A.C. Reelick van den tegenwoordigen eigenaar de vergunning om een photographie van de kamer te nemen. Deze photographie, waarop de bovenbedoelde schoorsteen en een gedeelte der zoldering zichtbaar zijn, vindt men in dit nummer weergegeven.

Bij de Platen.

De trompetter van Säkkingen. -

Het bevallige tafereel op blz. 300 is een episode uit Von Scheffel's romantisch gedicht *Der Trompeter von Säkkingen*, dat in alle Duitsch sprekende of Duitsch lezende landen een buitengewonen opgang heeft gemaakt, sinds de eerste uitgave in 1853 wel honderdvijftig maal werd herdrukt en dan ook bij iedereen, die eenigszins met de Duitsche letterkunde van den nieuwen tijd vertrouwd is, als bekend kan verondersteld worden.

Wie kent niet het aandoenlijke lied van den jongen Werner, dat nog telkens in de zanggezelschappen weergalmt met zijn weemoedig refrein:

> Behüt dich Gott! es wär zu schön gewesen,
> Behüt dich Gott, es hat nicht sollen sein! -

Onze plaat stelt de aankomst van den jongen Werner voor op het kasteel van den vrijheer, die hem in dienst nam als zijn trompetter en geheimschrijver.

De jonkman had aanvankelijk heel geen plan gehad, zich aan zulk een betrekking te binden. Hij was tot dusver niemands dienaar geweest en zwierf met zijn speeltuig om den hals vrijelijk in de wereld rond, nog volstrekt niet wetende wat hij eigenlijk tot zijn beroep zou kiezen of waar hij zich voorgoed zou vestigen.

Nog voor een paar dagen had hij als vroolijk jonggezel het feest van den H. Fridolinus in het naburige stadje bijgewoond. Dat was begonnen met een plechtige processie, waarin door jonge meisjes een Mariabseld was rondgedragen. Een dier in 't wit gedoste maagdekens had hem door haar vroomheid en bevalligheid bijzonder getroffen. En te midden der luidruchtige volksfeesten, die den heiligdag besloten, had hij altijd haar beeld voor oogen gehouden. Het was hem gegaan als den jongen Dante, toen hij in de processie de schoone Beatrice gezien had, die hij sedert nimmer meer vergeten kon.

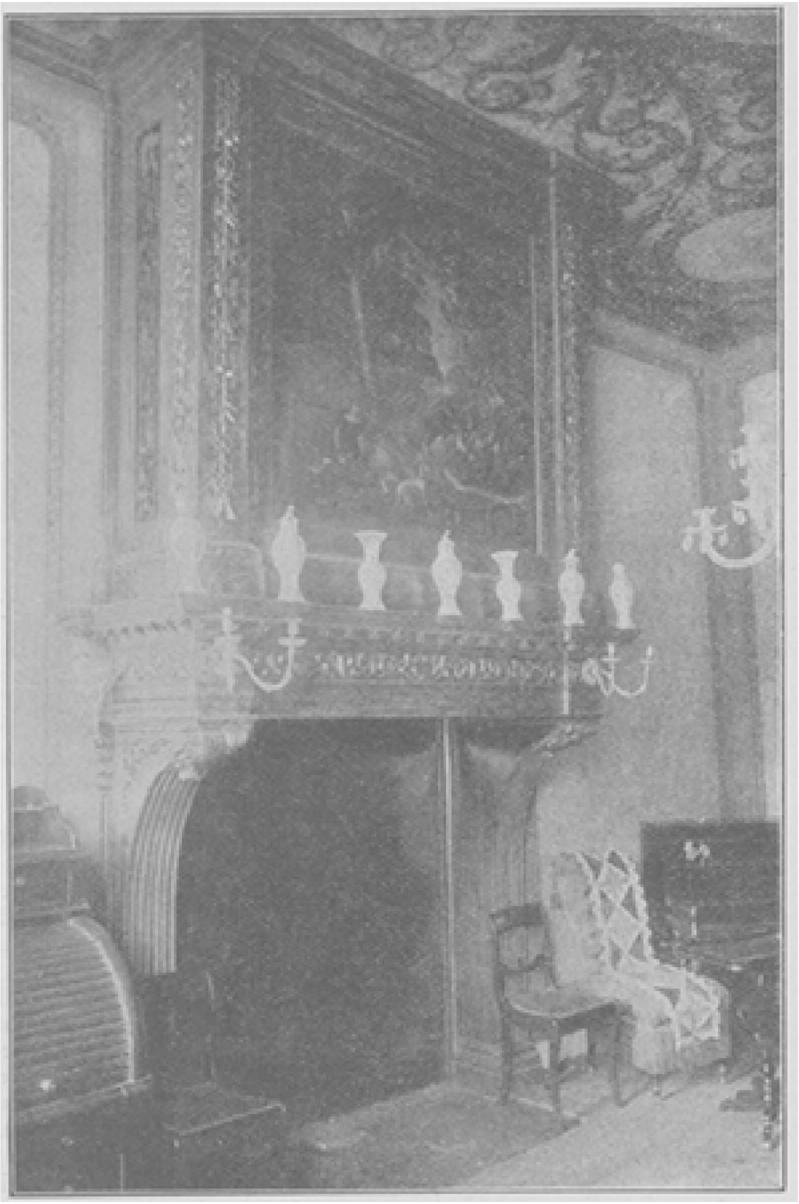

DE GEBOORTEKAMER VAN DEN ZALIGEN PETRUS CANISIUS TE NIJMEGEN, naar een photographie van A.C. Reelick.

Eenzaam had de jonge Werner daarop in gedachten langs den Rijn gedwaald en ongemerkt een deuntje geblazen op zijn trompet. Die tonen hadden het oor getroffen van den vrijheer op het kasteel, een oude vuurvreter uit den dertigjarigen oorlog. En deze, nieuwsgierig wie op zoo'n laat uur nog langs den Rijn liep te toeteren, liet hem op het kasteel nooden. Hij was een liefhebber van muziek en wenschte dat de trompetter een deuntje voor was spelen zou.

Gelijk gezegd is, bood hij den zwervenden jonkman een plaats onder zijn dienstpersoneel aan, en ofschoon Werner Kirchhof daar heel niet aan gedacht had, nam hij toch dat aanbod aan; want in des vrijheers dochter Margarethe herkende hij de schoone jonkvrouw uit de processie, wier beeld hem steeds voor den geest was blijven zweven.

Eigenlijk had hij verstandiger gedaan met juist daarom niet op het kasteel te blijven; dan had hij zich en Margarethe veel leed bespaard; maar in zulke gevallen zijn er wel meer jongelieden, die niet verstandig handelen; en wanneer zij dat altijd deden, zou er ook geen stof zijn voor romantische geschiedenissen als *Der Trompeter von Säkkingen.*

Nu bood hij den dichter gelegenheid tot een beurtelings humoristisch en aandoenlijk verhaal van zijn verdere lotgevallen. Met Margarethe raakte hij zachtjes aan op vertrouwelijken voet en leerde haar op de trompet blazen, wat haar en hem later goed te pas zou komen. Want op een keer, dat er een geweldige boerenopstand was uitgebroken en er in den tuin van het kasteel heftig werd gevochten, dreigde Werner, die moedig aan de zijde van zijn heer streed, er leelijk af te komen, als niet Margarethe met de trompet hem te hulp had kunnen komen. Zij vond hem namelijk voor dood liggen en wist niets beters te doen dan zijn trompet aan den mond te zetten en een noodsignaal te doen weerklinken, waarop gelukkig hulp kwam opdagen.

De gewonde Werner werd nu liefderijk door haar op het kasteel verpleegd, tot hij zijn ouden dienst bij den vrijheer weer kon herva ten. Deze gelastte hem een brief te schrijven aan zekeren Zwaabschen jonker, die schriftelijk om Margarethes hand had gevraagd, en wien hij nu melden moest, dat hij maar in persoon moest komen.

Dat was te veel voor Werner Kirchhof, en moedig verklaarde hij, dien brief nooit te zullen schrijven, daar hij zelf naar de hand der schoone Margarethe dong.

Natuurlijk keek de oude vrijheer op of Werner hem voor den gek hield en gaf den jonkman te verstaan, dat het nooit gehoord was, dat een eenvoudige trompetter om de hand van een adellijke jonkvrouw vroeg.

Nu verliet Werner, als van den donder getroffen, het kasteel waar hij zooveel genoeglijke dagen had doorgebracht, en braken voor hem en Margarethe droevige jaren aan. Weer zwierf hij de wereld rond, maar niet zoo lustig als voorheen, en belandde eindelijk te Rome, waar hij een aanstelling kreeg als trompetblazer bij de beroemde pauselijke kapel.

Op zekeren keer nu, dat er groot feest was te Rome en duizenden vreemdelingen van heinde en ver naar de St.-Pieterskerk kwamen gestroomd, verschenen daar in een ouderwetsche Duitsche koets twee in het zwart gekleede dames: een abdis en.... jonkvrouw Margarethe, bleek en vermagerd van stil verdriet.

Zij herkende onder de muzikanten der Sixtijnsche kapel den trompetter, dien haar vader zoo smadelijk had heengezonden en dien zij nimmer had kunnen vergeten.

Zij viel in zwijm, tot groote opschudding onder de omstanders, maar toch tot haar geluk. Want nu kwam het geval den H. Vader ter oore, en toen deze van de heele geschiedenis op de hoogte gekomen was, maakte hij den knappen muzikant Werner Kirchhof tot markies van Camposanto. Nu was Werner een adellijk heer en kon met

rechtmatige fierheid om de hand van Margarethe aandringen, die hem nu niet langer geweigerd werd.

Wintergasten. -

Voor deze gravure is geen lange uitleg noodig. Ieder ziet bij den eersten blik welke gasten hier bedoeld zijn. Het zijn de arme hongerige muschjes, die een kruimpje brood komen pikken in het vensterkozijn, waar hun kleine weldoener gewoon is hen op een ruim ontbijt te onthalen. De moeder heeft schik in de vroegtijdige goedhartigheid en liefdadigheid van haar lieveling, die stellig later ook even mild zal zijn voor de armen als hij zich nu voor de hongerige vogeltjes toont.

[Nummer 39]

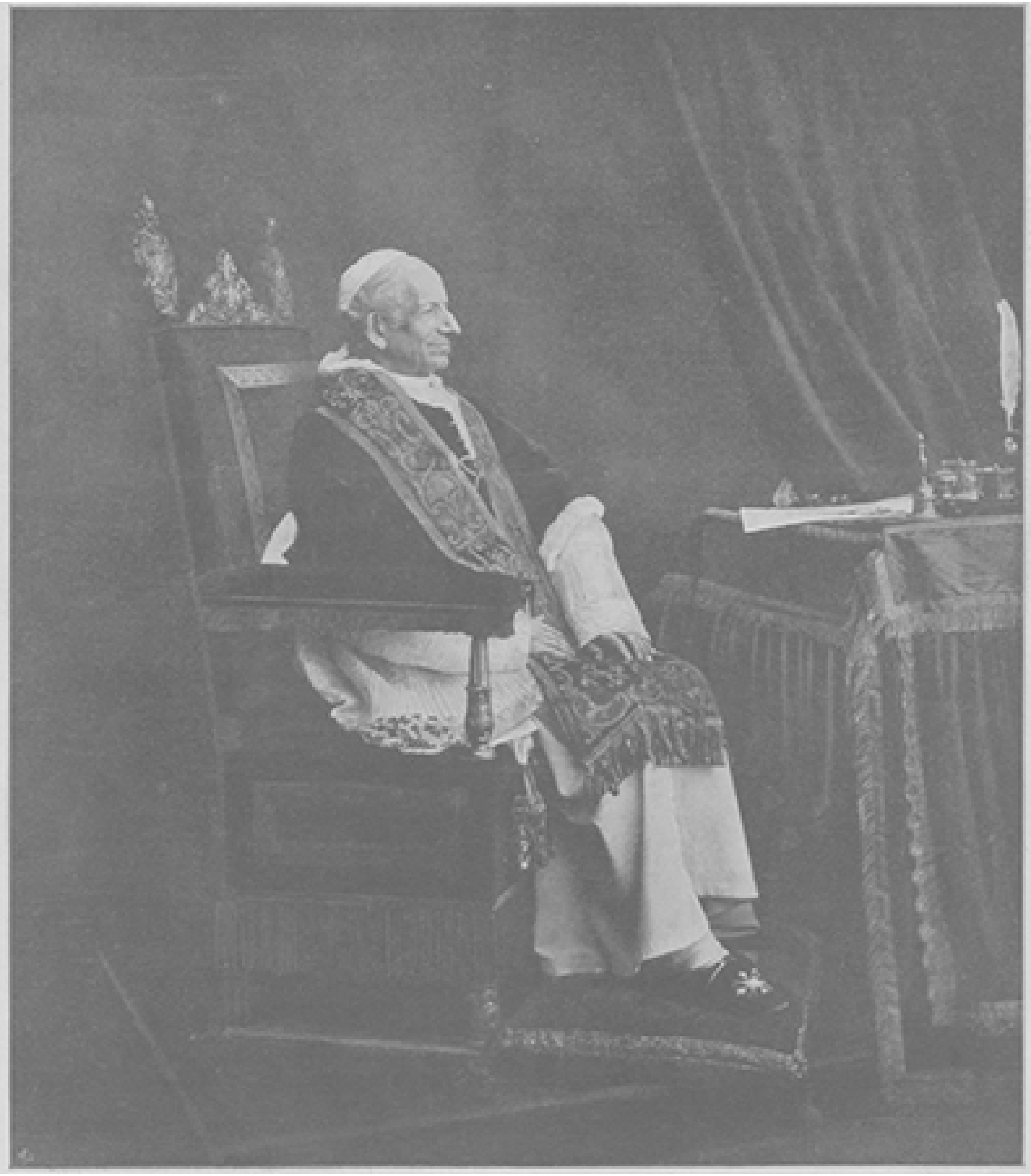

HET JONGSTE PORTRET VAN DEN HEILIGEN VADER, naar de photographie van Francesco de Federicis, pauselijk photograaf.

Een diamanten priesterkroon voor den Opperpriester.

Den 31en December zullen er zestig jaren verloopen zijn sinds onze Heilige Vader, de Opperste Priester, de priesterlijke zalving ontving. Den 13en November te voren, op den sterfdag van den gelukzaligen Stanislaus Kostka, had kardinaal Odescalchi hem de wijdingen als subdiaken en diaken toegediend in datzelfde kleine heiligdom, waar de engelachtige jongeling, uit het afgelegen Polen gekomen om zijn lot te verbinden aan dat der broeders van Bellarminus en Aloysius van Gonzagua, van Franciscus Xaverius en Franciscus de Borgia, zijn leven was komen wijden aan God en waar zijn dierbaar overschot nog een geur van heiligheid in het ronde spreidde.

Gelijk Stanislaus Kostka de vorstelijke zalen van het voorouderlijk slot had vaarwel gezegd om de heilige armoede te omhelzen, zoo had ook de jeugdige edelman Joachim Vincent Pecci van al de schitterende vooruitzichten, hem door zijn hooge geboorte geopend, afstand gedaan om zich geheel aan Christus te geven. Niet tevergeefs had een vrome moeder hem van der jeugd af het toonbeeld van den grooten Franciscus van Assisi, den apostel der zelfverloochening en toewijding, voor oogen gehouden; niet tevergeefs had hij zijn opleiding ontvangen van de zonen des H. Ignatius. Niet te vergeefs had hij het heilig en verstorven leven van twee groote Pausen, den zevenden Pius en den twaalfden Leo, aanschouwd. Ook hij voelde zich geroepen, op zijn beurt de priesterlijke loopbaan te kiezen, dat wil zeggen zich geheel te wijden aan God en het heil van den evennaaste.

Aan het graf van den zaligen Stanislaus Kostka, in het heiligdom, waar eenmaal Franciscus de Borgia, hertog van Gandia en onderkoning van Catalonië, in het kleed der armoede had geknield; waar Franciscus Xaverius dat heilig vuur had gevoed, waardoor hij later de zielen aan de verste kusten ontvlamde, in diezelfde kleine kerk van *Sant Andrea del Quirinale* kwam de afstammeling der oud-adellijke Pecci's zich aan den dienst des altaars wijden.

Daar knielde de jonge leviet Joachim aan de voeten van een kardinaal, die op het punt stond het Romeinsche purper neer te leggen en binnen deze zelfde muren als een eenvoudig novice de nederigheid, de gehoorzaamheid en de armoede van Stanislaus Kostka te omhelzen.

Welke heilige gedachten van offervaardige toewijding en zelfverloochening moest deze omgeving met haar hartverheffende herinneringen niet opwekken in de vurige, edelmoedige jongelingsziel! Maar zeker kon noch hij, noch een der aanwezigen vermoeden dat diezelfde jonge leviet eenmaal de hoogste priesterkroon zou dragen en dat hij als Paus het diamanten jubilé zijner eerste mis zou vieren.

Voorzeker deden zijn buitengewone geestesgaven, zijn innige godsvrucht, zijn machtige geestdrift de stoutste verwachtingen koesteren voor zijn toekomst. Maar de jonkman was tenger gebouwd en van zwakke gezondheid, zoodat niemand in hem den grooten Leo, den krachtigen Leeuw kon voorzien, dien wij nu reeds twintig jaren in hem bewonderen.

De wondere kracht, die hem tot zoo groote daden sterkte en die nog heden in den bijna negentigjarigen grijsaard uitschittert, heeft hij geput uit het aanbiddellijk offer des altaars, dat hij nu zestig jaren lang dag aan dag heeft opgedragen en dat, gelijk zijn levensbeschrijver O'Reilly zegt, te allen tijde zijn grootste troost is geweest.

Wie zich een denkbeeld wil maken van hetgeen die dagelijksche opdracht van het H. Misoffer thans nog voor Leo XIII is, die moet hem zelf aan het altaar zien in de

kapel van het Vaticaan, waar hij elken morgen de eerste uren van den dag heiligt door het vertrouwelijk verkeer met den God, wiens plaatsbekleeder hij is op aarde.

Allen, die ooit het voorrecht hebben genoten, een mis van den H. Vader bij te wonen, getuigen dat zij nooit een schouwspel hebben gezien, dat hen zoo diep heeft aangegrepen. Het was hun of zij de ziel van den grijzen hoogepriester in heilige verrukking zagen opgeheven tot voor den troon van God, in onuitsprekelijke verzuchtingen pleitend en smeekend voor de Kerk, wier gevaren, beproevingen en nooden zijn persoonlijke zorg zijn.

Langzaam en duidelijk spreekt hij de liturgische woorden uit met een uitdrukking en een klem, alsof hij van elk woord den diepen zin overweegt en geniet. 't Is of hij van aanschijn tot aanschijn spreekt met God. Soms schijnt dat bewustzijn van Gods onmiddellijke nabijheid zoo overweldigend voor hem, dat men vreest hem er onder te zien bezwijken, zóó wordt zijn tengere gestalte geschokt. Maar zijn krachtige wil houdt hem staande, ofschoon gedurende den Canon en na de Consecratie een gedurige op en neer gaande beweging van hoofd en schouders wordt waargenomen, als onder den druk van een zwaren last.

En na die inspanning getroost de uitgeputte grijsaard zich dan nog de moeite, eigenhandig de Communie uit te reiken aan de bevoorrechte geloovigen, die tot de pauselijke mis zijn toegelaten. Dat komt, wijl hij weet welk een bovennatuurlijke kracht er schuilt in het Brood des Levens en welk een troost het is voor katholieken, Christus' kostelijkste gift te ontvangen uit de hand van Zijn onmiddellijken Plaatsbekleeder op aarde.

Want Leo XIII is in waarheid de Opperste Priester, bekleed niet alleen met de volheid der priesterlijke macht, maar ook bezield met die ontfermende echt priesterlijke liefde, welke met onuitputtelijke mildheid aan allen het brood der kinderen Gods wil breken.

Door heel zijn schitterende loopbaan - van dien onvergetelijken Nieuwjaarsmorgen af dat hij voor de eerste maal het heilig offer opdroeg tot op dit oogenblik, nu hij op den Stoel van Petrus den zestigsten jaardag viert van zijn eerste mis - loopt de gouden draad van het altijd levendige, altijd stijgende priesterbewustzijn.

Als hij, tot aartsbisschop van Perugia verheven, voor het eerst een breede kudde aan zijn herderlijke zorg ziet toevertrouwd, dan is zijn eerste werk, de opleiding van degelijke priesters te verzekeren en noemt hij het bisschoppelijk seminarie 'zijn oogappel.' Dan bevordert hij het geven van missies, het houden van geestelijke oefeningen en catechetische onderrichtingen, het vieren van plechtige feesten bij de eerste H. Communie en de oprichting van genootschappen voor het onderricht in de christelijke leer. Dan herziet hij den catechismus, doet dien bij duizendtallen verspreiden en regelt met de parochie-geestelijken tot zelfs de vaste uren voor de godsdienstoefeningen, opdat ieder toch maar in de gelegenheid worde gesteld, zijn christen plichten te vervullen en geestelijk onderricht te ontvangen.

Als later de Revolutie de priesters aan het heiligdom ontrukt om ze naar de kazerne te sleuren, dan beproeft hij het uiterste om hen te verdedigen, gelijk de goede herder, die de kudde ziet aangevallen. Dan richt hij een vrijmoedig protest tot koning Victor Emmanuel om de heiligschennende wet te veroordeelen, die de priesters en seminaristen tot den gewa-penden dienst bij leger en vloot verplichtte en 'de onverbiddelijke bijl sloeg aan de wortels van de kweekschool der Kerk.' Dan wekt hij de geloovigen op tot het bijeenbrengen van gelden om arme seminaristen van de conscriptie vrij te koopen en spant alle pogingen in om voor het volk de onmisbare zielzorgers te behouden.

En als hij eindelijk het Opperherdersambt over de gansche Kerk uitoefent, dan eerst zien wij zijn priesterlijke zorg voor het zieleheil des volks zich in alomvattende breedheid ontplooien. Dan zien wij hem ijveren voor de vorming van een heilige en met wetenschap toegeruste priesterschap door voor de geheele Kerk het plan door te voeren, dat hij te Perugia reeds zoo gelukkig had opgevat en gedeeltelijk ook verwezenlijkt, namelijk de christelijke wijsbegeerte, door den H. Thomas van Aquino tot de hoogste wetenschappelijke volkomenheid opgevoerd, weer in haar alouden luister te herstellen.

Dan zien wij hem onderhandelen met de machthebbers en regeerders om in alle landen van Europa de vrije werkzaamheid der Kerk en haar weldadigen invloed op het volk te verzekeren. Met heilige verontwaardiging zien wij hem opkomen tegen de schandelijke berooving der Propaganda, ‘die heerlijkste schepping van het Pausdom’, strekkende om aan de afgelegenste uithoeken der aarde de zegeningen van het Evangelie te brengen. En met jeugdige geestdrift zien wij den afgeleefden grijsaard thans nog het groote werk ondernemen der bekeering van het Oosten.

Zoo leeft en werkt in Leo XIII steeds vóór alles de Priester, de middelaar tusschen God en de menschen, de uitdeeler van de genademiddelen der Kerk, de prediker van het Evangelie, de bedienaar van het altaar, waar dagelijks door zijn gezalfde handen het groote offer van Golgotha wordt hernieuwd ter verlossing der wereld.

Moge de Opperpriester, om wiens zilveren schedel thans de diamanten priesterkroon schittert, nog vele jaren opgaan tot het altaar om voor de zonden der menschheid het vlekkelooze zoenoffer op te dragen, dat den Allerhoogste het meest welgevallig moet zijn uit de handen van Christus' Plaatsbekleeder op aarde.

J.R. VAN DER LANS.

De ‘nije mester.’
door Ravo.

VIII.
Storm uit een anderen hoek.

Wat te verwachten was: het ‘klompenoproer,’ zooals de veldwachter het noemde, had het gansche dorp in rep en roer gebracht. Overal gingen de ‘mester’ en de twee belhamels, Hannes Bruusten en Peter Scherf, over de tong, en verreweg de meesten waren op de hand der laatsten, èn omdat zij het besluit van den meester hoogst willekeurig en onverstandig achtten, èn wegens het gewelddadig karakter der uitvoering. Van die meesten had zelfs het meerendeel 't wel vooruit in de gaten gehad, dat die Stoppels met ‘z'nen baord’ geen geschikt onderwijzer zou zijn. Na de een of andere gebeurtenis is het getal profeten, die voorspeld hebben dat 't zoo zou gaan, altijd verbazend groot. Het gevolg van die antimeestersche stemming was dat daags na de afstraffing, een Zaterdag, nog niet de helft der kinderen ter school kwam, en geen enkel kind zijn klompen had uitgetrokken, 't geen Stoppels aanleiding gat, andermaal geen school te houden. Er dreigde blijkbaar een onweer over het hoofd van Stoppels te zullen losbarsten.

't Kon niet uitblijven, dat Stoppels daarvan werd onderricht. Een paar niet vijandige dorpelingen hadden hem op de hoogte gebracht, en al ware dat niet het geval geweest, de pastoor stelde te veel belang in Stoppels - en om dezen zelven, daar de man, ongerekend zijn drift, een volijverig onderwijzer en wat zijn methode van onderwijs

betrof een practisch man was, èn om zijn gezin, waarop niets viel aan te merken - om niet begaan te zijn met zijn lot. De grijze priester had Stoppels vriendschappelijk aangeraden, den opstekenden storm te bezweren, door aan Scherf en Bruusten een bezoek te brengen, zich over zijn inderdaad te ruw optreden te verontschuldigen en kennis te geven van het intrekken van zijn te onbedachter ure genomen besluit in een op den muur der school aan te plakken papier.

Naar het eerste had Stoppels wel ooren, maar van het laatste wilde hij niet weten. Het besluit omtrent de klompen was door hem niet overijld, maar na gezette overweging genomen, en gat hij het prijs, dàn - en dat was zeker niet onjuist - was het met zijn gezag tegen over de kinderen geheel en al gedaan.

De zuchten en tranen van zijn vrouw werkten 'niet meer uit dan de raad van den pastoor, - er kon van komen wat wilde, geen klompen meer, alleen in den zomer!

Des Zondags staken de boeren in ‘De Gouden Druif’ de hoofden bijeen, als gold het een samenzwering, en 't scheelde den kastelein wel

‘n'en riksdaolder’ aan mindere ontvangst van biljartgelden en van gelag, want samenzweerders, die plannen uitbroeden, zijn sober; ze hebben aan wat anders dan aan biljarten en ‘pruuven’ te denken. 't Gold niets meer of minder dan het hoogst gewichtige feit, dat de ter herberg aanwezige heer Bruusten, die, evenals Peter Scherf's vader, raadslid was, verklaard had het er niet bij te zullen laten en in de eerstvolgende raadsvergadering, welke enkele dagen later moest plaats hebben, 'n ‘interplatie’ zou doen, 't geen zooveel beteekende - legde hij op een vraag dienaangaande uit - dat hij ‘den burgemester 't mes op de keel zou zetten.’

Ende alzoo geschiedde. Toen in de raadszitting de korte agenda was behandeld, vroeg het lid Bruusten het woord voor 'n ‘interplatie.’ In zake het ‘klompen oproer,’ dat te B. den boel op stelten had gezet, wenschte hij namelijk te weten, of het Dagelijksch Bestuur bereids een onderzoek had ingesteld, en hoe het daarin dacht te handelen, of 't aanging, nog langer een man als ‘mester’ te dulden, die aldus zijn gezag en fatsoen te grabbel gooide. - Dat althans was de zin van Bruusten's in minder gepolijsten vorm gekleede vragen en opmerkingen.

De burgemeester, als voorzitter, antwoordde dat inderdaad een onderzoek was geschied in deze betreurenswaardige geschiedenis, waarin z.i. beide partijen schuld hadden, maar met het oog op het teere der kwestie stelde hij voor, in geheime zitting over te gaan.

De raadsvergaderingen waren wel is waar steeds feitelijk geheim, wijl onder gewone omstandigheden zelden of nooit een belangstellende ze bijwoonde; maar nu waren een half dozijn nieuwsgierigen, onder welke de diep verbolgen klompenmaker Toon Houtman, present, en had derhalve het voorstel van den voorzitter alleszins reden van bestaan. In die geheime zitting - de klompenmaker had zich, luide protesteerend, dat ‘'t schaand waor,’ het laatste verwijderd - ging het vrij woelig toe. Tot zelfs een paar leden, die tot dan toe in de vergaderingen nooit een mond opendeden, zoodat zij een zwijgend mandaat schenen te vervullen, gevoelden zich door het gebeurde genoeg geschokt, om een woordje mee te praten en als hun meening te kennen te geven, ‘det 't zò nie langer kos en det ielkendeen er schande af sprak.’

De voorzitter zette bedaard den stand van zaken uiteen. Hij gaf toe, dat er reden bestond tot verstoordheid op den meester, maar van den anderen kant moest men niet vergeten, dat tegenover een besluit van dezen - daargelaten of dat besluit billijk en verstandig was - een vierkante weigering was gesteld. En niet dat alleen, maar ook was geweigerd het schoollokaal te verlaten, tot welk bevel de meester het volste recht had, behoudens 't geen de Raad later over dien maatregel mocht oordeelen. In elk geval toch hadden de jongens aan dat bevel moeten gehoorzamen, want zoo men aan de kinderen overliet, zich naar goeddunken al of niet te houden aan de maatregelen van orde, welke de onderwijzer meende te moeten nemen, zou alle gezag denkbeeldig zijn.

‘Dan, beste vrinden,’ besloot hij, ‘haolen we hier met vlag en wimpel het klinkklaore socialisme in. Wie nie aon den mester gehoorzaomt, duut 't ok nie aon z'n aauwers, en wie veur z'n aauwers gen ontzag het, die het 't ok nie veur de overheid, en te langen lèste zou 't hier worden 'n ordelooze boel.’

Het klemmende van dit laatste argument had blijkbaar vat op enkelen; althans zij knikten met het hoofd, zooals zij overigens altijd deden wanneer de burgemeester, om een voordracht er door te halen, zijn laatste schot had gelost. Eenige anderen evenwel waren niet overtuigd, en onder dezen bevonden zich Scherf en Bruusten,

de naastbetrokkenen. Zij hielden vol dat de meester ‘buiten zijn buukske’ was gegaan, niet nu alleen, maar reeds herhaaldelijk; dat hij was een man zonder eenige zelfbeheersching, die er maar op los ranselde en dat daaraan voorgoed een einde diende gemaakt, door hem te ontslaan. Evenals er gemeenlijk in vergaderingen gevonden worden zonder eigen inzicht en zelfstandig oordeel, waren er ook hier het eens met den laatsten spreker. Wel is waar brak de burgemeester nogmaals een lans voor den ‘mester’, en toen waren degenen, die hem zooeven in den steek lieten, het weer eens met hem, maar Scherf en Bruusten waren het laatst aan het woord en het einde was - den meester wachtte zijn ontslag. Intusschen, ook tegenover dit uiterste hield Stoppels vol; niets kon hem bewegen, het hoofd te buigen, ook niet een nieuw bezoek van den burgemeester en diens besliste verklaring, dat de zaak slecht zou afloopen, tenzij - wat ook de pastoor had gewild - excuus werd gemaakt en de maatregel omtrent de klompen door Stoppels vrijwillig werd ingetrokken. De burgemeester gaf toe, dat dit intrekken 's meesters gezag zou schaden en eveneens dat de maatregel niet ongegrond was, daar het hier werkelijk een misbruik betrof, - doch er moest door een zuren appel heen gebeten, wilde hij zijn betrekking behouden, of, daar dit voor beide partijen vele bezwaren inhield. minstens eervol ontslag krijgen. Een andere uitweg was er niet.

Middelerwijl werd geen school gehouden, en vertoonden Stoppels of een der zijnen zich in het dorp, dan werden zij uitgejouwd en gescholden. En 's avonds werden ketelserenades vóór zijn woning gebracht, waarbij een liedje werd gezongen, dat Toon de klompenmaker had samengeflanst en waarvan het refrein was:

> Hop, hop, hop
> Slao met 'n klomp 'm ôp z'nen kop.

Stoppels' vrouw en kinderen durfden zich dan ook niet meer buiten de deur wagen, maar hij-zelf tartte den storm, met het eindelijke gevolg, dat hij door een steenworp aan het hoofd werd verwond. Gelukkig bleek de wond niet ernstig. 't Was nu echter wèl geweest; zoowel de pastoor als de burgemeester besloten aan de wanorde en het kabaal een einde te maken. De eerste sprak zijn parochianen gemoedelijk, doch hoogst ernstig van den preekstoel toe, verklaarde ten diepste te betreuren, dat men tot gewelddadigheden was overgegaan tegenover een man, die - hij aarzelde niet dat te zeggen - beter verdiende, al ontkende hij niet dat zijn optreden onvoorzichtig was geweest, en hij maande ten slotte allen aan, zich verder van rustverstoring te onthouden. Degene, die den meester verwondde, had, aldus besloot hij, zich schuldig gemaakt aan een ernstig wanbedrijf.... Het deed hem in zijn ziel leed, dat een van zijn parochianen zich zoo had kunnen vergeten....

De toespraak van den beminden priester, wiens stem van ontroering trilde, liet niet na den gewenschten indruk te maken; althans de gesprekken, welke na de Hoogmis in ‘De gouden Druif’ werden gehouden, waren veel minder heftig en oproerig, en zelfs lieten zich eenigen over de vijandelijke betoogingen uit in beslist afkeurenden zin. ‘Heeroom had groot gelijk, had de mèster nie goe gedaon, dè gaat nog niemes het rècht um 'm te mollesteeren en te mishandelen.’

De burgemeester van zijn kant liet aan de secretarie een kennisgeving aanplakken, waarbij een ieder in zijn belang werd gewaarschuwd zich te onthouden van rustverstoring, met name van samenscholingen vóór de woning van den onderwijzer, zullende dezen, zoo noodig, met geweld onderdrukt en de schuldigen strengelijk gestraft worden.

En dat dit geen looze bedreiging was, bleek uit het verschijnen van een tweetal gendarmen, die in ‘De gouden Druif’ hun intrek namen.

De meesten hadden zich door een en ander voor gewaarschuwd gehouden, maar toch kwam dien avond weer een troepje jongelieden, opgehitst door Toontje den klompenmaker, onder de vensters van 's meesters woning bijeen en maakte daar het gebruikelijke rumoer. De veldwachter sommeerde den troep uiteen te gaan, - tevergeefs; de burgemeester deed het op zijne beurt, - met niet beter succes. Den veldwachter werden daarop door den burgemeester eenige woorden toegevoegd, waarna de ‘champieter’ - zooals Bruis, de veldwachter, in de wandeling heette - verdween, doch om weldra met de gendarmen terug te keeren. Bij dezer komst gingen de minst moedigen aan den haal, onder het geroep: ‘Daar hed-de de sjandèrmen!’ doch de groote meerderheid bleef zingen en brullen en op ketels en ijzeren pannen slaan.

‘In naom der wet!’ klonk het nu nogmaals uit den mond van den burgemeester, in naom der wet sommeer ik oe, burgers - hij had hen wel allen met naam en toenaam kunnen noemen, - ‘hen te gaon, of er zal geweld worden gebruikt.’ Toen na de derde sommatie daaraan nog geen gevolg werd gegeven, gelastte de burgemeester den gendarmen: ‘Mannen doet oew plicht!’ Met getrokken sabel snelden de gendarmen vooruit en deelden eenige klappen met het plat uit. Wederom zetten het enkelen op 'n loopen. Een tiental mannen evenwel boden verzet, wierpen met steenen, grepen de gendarmen en den veldwachter aan en rukten en plukten hun de tressen en de kleeren van het lijf. Er werd nu echter niet meer met het plat, maar met het scherpe wapen geslagen, zoodat weldra enkelen bloedden; maar toch zou de overheid het onderspit hebben gedolven, een der gendarmen was zijn sabel al uit de vuist gewrongen, - toen de grijze pastoor plotseling als een geest te midden der strijdenden stond en, na zelf in de verwarring een slag gekregen te hebben van een der vechtende boeren, met van ontroering en verontwaardiging bevende stem uitriep:

‘Houdt op, mannen!... houdt op!... ik, uw pastoor, gebied het u.. Zijt ge dan van uw zinnen beroofd, om aldus de orde en de rust in ons vreedzaam dorp te verstoren niet alleen, maar om schande en oneer over ons te doen komen en u zelven in het ongeluk te storten... Ook ik heb 'n slag gekregen..., ik weet van wien,... ik vergeef het echter van ganscher harte... Maar laat nu ook af, mannen, uw pastoor smeekt er u om... Spaart me de smart,... spaart mijn grijzen haren den smaad, dat gij mij, dien ge altijd hebt geëerbiedigd, gehoorzaamheid weigert.’

Als een boetgezant stond hij daar, de oude priester, met zijn lange grijze haren fladderend in den wind, en als bij tooverslag was de orde hersteld. De een voor, de andere na sloop heen, en ten slotte bleven slechts de pastoor, de burgemeester en de nogal gehavende uitvoerders der wet op het terrein achter. Aanhouding had niet kunnen geschieden, maar de belhamels waren bekend en zouden hun straf niet ontgaan. Want al deed de goede pastoor voor hen een goed woord, - het recht moest zijn loop hebben.

IX.
In eer hersteld.

Enkele dagen zijn weder voorbijgegaan en de dag is vastgesteld waarop de Raad vergaderen en het vonnis, dat den meester wacht, vellen zal. Wèl zijn er, die medelijden hebben gekregen met Stoppels, nadat hij was verwond geworden, maar van den anderen kant heeft de vechtpartij de verbittering doen toenemen onder

degenen, tot wier gezinnen de vechtersbazen behoorden, en die alle reden hadden te duchten, dat er voor hun zoons en broers eenige dagen ‘brommens’ in het verschiet waren.... ‘En det alles urn diejen ellendigen kèl met z'n malle klompenhistorie!’....................

't Is nacht. Alles ligt in de diepste rust in het dorpje B., geen dier bulkt of blaat, geen haan kraait, geen hond blaft.... als uitgestorven is het dorp. Alleen kan door hen, die een oogenblik ontwaken of den slaap niet kunnen vatten - en van dezulken zijn er niet velen te B. - nu en dan een stap worden gehoord, waarvan het eenzaam geluid de rondom heerschende stilte nog voelbaarder maakt. 't Is de veldwachter, die om het uur, ter beveiliging van huis en erve der slapenden, de ronde maakt. Zooeven heeft de torenklok twee geslagen.... Juffrouw Stoppels ligt naast haar ronkenden man strak te zien in de halfdonkere ruimte van het slaapvertrek. Haar oogen zijn brandend, haar aderen kloppen koortsachtig.... De arme vrouw!..., Zij denkt aan het ongeluk, dat haar gezin boven het hoofd hangt, zij peinst over een uitkomst, die er niet is, zij ziet weer gebrek en armoede over haar en de haren komen, wellicht in nog

HAMLET EN LAËRTES AAN DE BAAR VAN OPHELIA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. ROUSSIN.

nijpender, nog zwarter vorm dan zij die vroeger kende.... Immers, zoo haar man niet het hoofd wilde buigen, zou zijn ontslag niet eens eervol zijn, en hoe zou het dan mogelijk wezen, dat hem nog ooit een onderwijzersplaats gegeven werd... Ach, dat hij ook zijn ellendige drift, de bron van zooveel leed, niet kon beheerschen!.... En nu die stijfhoofdigheid, die halsstarrige weigering om zijn te rampzaliger ure genomen besluit in te trekken,.... dat moedwillig in zijn verderf loopen.... een paar dikke tranen rollen over de magere, bleeke wangen der arme en haar beklemde borst loost een diepen, bangen zucht.... Wat is dat?.... Een, twee, drie, vier,.... zes, zeven,... mijn hemel, de torenklok klept.,., Zou er brand zijn? vraagt zij zich af, nog ongeruster en zenuwachtiger geworden door die akelige, die doodsche, die begrafenis-klanken....

NIEUWJAARSBEZOEK VAN DEN SUIKEROOM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E.J. BOKS.

‘Stoppels!’ roept zij eindelijk haar man met gedempte stem toe, ‘Stoppels!... de klok klept,... er is zeker brand.’ - En nu de onderwijzer, ondanks dat geroep, slechts half ontwaakt en een verward antwoord geeft, waarvan alleen ‘neen, ik wil niet,... klompen’ verstaanbaar is, schudt zij hem bij den arm. Dat middel helpt beter; ten minste haar echtvriend rijst halt overeind en luistert blijkbaar naar het eentonig metalen ting, tang, ting, tang in de verte, om vervolgens uit het bed te springen met den uitroep: ‘Er is brand in het dorp, vrouw.’

Die woorden zijn hem nauwelijks over de lippen, of een harde bons op zijn vensterluiken, de waarschuwing: ‘Brand! brand! emmers! emmers!’ en haastige schreden van voorbijgangers bevestigen ze.

In minder dan geen tijd heeft Stoppels zijn meest onmisbare kleedingstukken aangeschoten en is hij met een emmer naar buiten gevlogen, door zijn vrouw tot op

den drempel gevolgd, en jawel, - daar, daarginds is de lucht gloeiend rood en kronkelen te midden van zwarten rook, als tusschen spleten in een donkeren muur, vurige tongen omhoog.

(*Slot volgt.*)

Twee roosjes.

Twee rozeknopjes prijkten eens
Aan d'eigen groenen stam,
Toen op een zomermorgenstond
Een jonge moeder kwam:
Zij plukte één roosje;
En na een poosje
Zou 't knopje-fijn
Ontloken zijn.
Zij nam het naar heur kamer mee,
Waar 't lieve wiegje stond.
Een zoet-lief kindje lag daarin
Met lachjes om den mond.
Zij nam een van zijn handjes teer
En lei daarin het bloempje neer,
Waaraan de dauw nog glinstrend hing. -
Dat kindje was haar eersteling.

Het tweede roosje prijkte nog
Op d'eigen stam alléén,
Toen op een najaarsavondstond
De moeder weer verscheen:
Zij plukte 't roosje;
En na een poosje
Zou 't bloempje fijn
Ontbladerd zijn.
Zij nam het naar een kamer mee,
Waar 't gele kistje stond.
Een bleek-koud kindje lag daarin
Met toegesloten mond.
Op zijn gevouwen handjes teer
Lei zij 't verwelkte bloempje neer,
Waaraan de dauw der oogen hing. -
Dat lijkje was haar eersteling.

MARIE.

Hoe Tienhuizen feest vierde.
door C.J.G. Maas.

De sociëteit ‘de Eensgezindheid’ te Tienhuizen vierde den 99en gedenkdag van haar oprichting. Het ging er lustig toe. Hoe later het werd, hoe opgewekter en luidruchtiger de feestvierenden werden. De wijn had de tongen los en de hoofden luchtig gemaakt. Verscheiden leden hadden reeds gloeiende toosten afgestoken, waarin hulde werd toegezwaaid aan den oprichter der vereeniging, zekere Jan Kop, die behalve het eerzame beroep van opvoeder der jeugd, ook dat van organist, klokkenluider, doodgraver, chirurgijn, baardschrapper en wonderdokter had uitgeoefend. Hoe de drank een mensch veranderen kan! Baas Kuip, een eerzaam wagenmaker, die anders geen tien woorden in een uur sprak, praatte als Brugman, verkocht de dwaaste uien en kreeg de zotste invallen. De feestelingen hadden veel vreugde in het opgewonden

mannetje. ‘Er broeit weer wat bij Kuip,’ riepen verscheiden hunner. ‘Het woord is aan Kuip,’ gilden een paar anderen.

Het voorwerp van zooveel onschuldige lust liet zich geen tweemaal nooden. Hij stond van zijn zetel op, hemde een paar malen, keek de vergadering zegevierend rond en stak van wal.

‘Ja, heeren,’ zoo begon hij, ‘ik heb eerernstig woordje tot u te richten. Zooals u weet, viert ons gezelschap het volgend jaar zijn eerste eeuwfeest en den 150en geboortedag van den waardigen Jan Kop. Als dankbare leden van “Eensgezindheid” zullen wij alles doen, wat in ons vermogen is, om dien hoogst gewichtigen dag met allen luister te vieren. Op de eerste plaats hebben wij, leden van “Eensgezindheid”, overvloedige stof tot feestvieren en dankbaarheid. Wij zijn den waardigsten burger, dien Tienhuizen ooit heeft opgeleverd, den edelen Kop, dank verschuldigd, omdat hij de oprichter is van onze dierbare vereeniging; de aangename uren, die wij met elkaar gesleten hebben, danken wij hem. Doch voor geheel Tienhuizen is de 29e Juni van het volgend jaar een hoogst gewichtige dag. Onder Tienhuizens edelste zonen behoort op de eerste plaats Jan Kop genoemd te worden. Ik zou te veel van uw geduld vergen, als ik alles wilde opsommen, wat de waardige man voor Tienhuizen gedaan heeft. Tot den plicht van het nageslacht behoort het, de nagedachtenis zijner groote mannen te eeren. En Tienhuizen heeft nooit iets gedaan ter eere van hem, die zijn geheel leven gewijd had aan den voorspoed en den vooruitgang van zijn geboorteplaats. Het volgend jaar moeten alle ingezetenen onzer goede stad door een schitterende feestviering toonen, dat zij de nagedachtenis hunner groote mannen weten te eeren.’

Een éénstemmig: ‘Bravo! Bravo!’ was het beste bewijs, dat sprekers woorden ingang vonden in de harten zijner hoorders.

‘Oud en jong, rijk en arm,’ ging de welbespraakte Kuip voort, ‘moeten feestvieren. Doch onze kas kan dit niet dragen. Daartoe is een subsidie uit de gemeente-kas noodig. Zoolang de oude Snoek leefde, hoefden wij voor dat doel niet bij de vroede vaderen aan te kloppen, daar de meerderheid in den Raad anti-Koppianen waren. Ongelukkig voor, hem, doch gelukkig voor het edele doel, dat wij beoogen, is de man, zooals u allen bekend is, overleden en worden wij geroepen een opvolger voor hem te kiezen. En nu rust op ons, als vereerders van den grooten Kop, de plicht, een Koppiaan zitting in den gemeenteraad te verschaffen. Dan zijn wij in de meerderheid en kunnen het volgend jaar op een waardige wijze feestvieren. Ik heb een voorstel. Wij zullen één onzer candidaat stellen, wien, dat doet er minder aan af, daar wij allen tot in merg en been Koppiaan zijn. Laat het lot dus beslissen, wie onze man zijn zal. Op de kiezerslijst staan 65 kiezers, waarvan er 29 geen lid zijn onzer sociëteit. Wij trekken aan het langste eind en zien onzen candidaat gekozen.’ Een donderend gejuich toonde, dat allen het geheel met spreker eens waren. Eenigen hieven een ‘lang zal hij leven’ aan ter eere van den onvermoeiden strijder voor Kops nagedachtenis. De zenuwachtige Kuip knikte vriendelijk, als bewijs, hoe diep hij door deze hulde getroften was. Men zou terstond tot loting overgaan. Het lot viel op Jonas, ik wil zeggen op den heer Van Straalen, gepensioneerd zee-kapitein, wiens roode neus fonkelde als een karbonkel. Niemand misgunde hem de eer. Allen hieven een luid ‘hoera’ aan. Zij vonden, dat het lot nooit beter had kunnen uitvallen. Van Straalen, dachten zij, was in den gemeenteraad juist de rechte man op de rechte plaats. Hij kon goed praten en zette zijn woorden kracht bij door zeemansuitdrukkingen en halve vloeken. Zij konden geen beter pleitbezorger voor Kops naam en glorie vinden. ‘Leve onze candidaat’ klonk het door de zaal.

Van Straalen was koud voor de groote verdiensten van den waardigen Kop. In Kops stichting, ‘de Eensgezindheid’ vond hij steeds gretige hoorders, als hij zijn avonturen meedeelde, en bovenal een uitstekende gelegenheid om eens een stevig glaasje te drinken, waarvan hij een groot liefhebber was, zooals 's mans neus getuigde. Thuis werd hij door zijn huishoudster op rantsoen gesteld. Gewoonlijk keerde hij van zijn sociëteitsavonden boven zijn bier huiswaarts.

Toen het gejuich wat bedaard was, nam Van Straalen het woord. ‘Mannen,’ zei hij, ‘ik houd van recht door zee; ik heb dikwijls voor heete vuren gestaan en was voor geen kleintje vervaard, doch met de politiek heb ik mij nooit bemoeid. De keus had dus wel beter kunnen zijn, doch daar het de eer van onzen waardigen Kop geldt, zal ik mij bij de uitspraak van het lot neerleggen.’ Nog menig glas werd geledigd op den candidaat, de aanstaande feestviering en den grooten en eenigen Kop. Met loome beenen en zware hoofden zocht men omstreeks middernacht zijn legerstede op.

Den dag der verkiezing werd het voorschrift, onderteekend door alle steden van ‘Eensgezindheid’, ten raadhuize ingeleverd. De niet-leden, die grootendeels orthodox waren, zagen in Van Straalen nu juist den rechten man niet. Zijn bastaardvloeken en ruwe uitdrukkingen waren in hun oog het bewijs, dat hij geen man naar Gods hart was. Zij stelden dus den kruidenier Jansen candidaat, een man met een godzalig gezicht, die den ganschen dag jammerde over de verdorvenheden van het menschelijk geslacht.

De volgende week zou de stembus uitspraak doen. Alle leden van ‘Eensgezindheid’ kweten zich van hun duren plicht en maakten den man hunner keuze ter dege zwart. De aanhangers van Jansen lieten zich ook niet onbetuigd, doch het bleek, dat zij niet allen met de voorschriften der Kieswet op de hoogte waren. Sommigen hadden het zwarte hokje in hun ijver doorboord; anderen hadden hun hart lucht gegeven in de ontboezeming: ‘Nooit Van Straalen, Jansen moeten wij hebben.’ Ook waren de vele vingertoppen op hunne stembiljetten bewijzen, dat zij gewoon waren ander materiaal te hanteeren dan papier en potlood.

De burgemeester, een ongehuwd jongmensch, die pas de academie verlaten had, verwachtte van het zitting nemen van Van Straalen meer afwisseling in de slepige raadzittingen dan van den godzaligen Jansen. Alle stembiljetten ten voordeele van Jansen werden met een critisch oog beschouwd; geen vuile vingertop, geen nagelkrabbetje, hoe fijn ook, ontging zijn opmerkzaamheid en onverbiddelijk werd het biljet, waaraan iets verdachts op te merken viel, ongeldig verklaard. Als het Van Straalen gold, deed hij wel eens een oogje dicht en zag wel eens wat door de vingers.

Met een verpletterende meerderheid werd de candidaat van ‘Eensgezindheid’ gekozen. Uitbundig was de vreugde onder de leden, alsof zij niet van te voren geweten hadden, dat hun man zegevieren moest. De volgende vergadering onthaalde het nieuwe gemeenteraadslid de leden op wijn en 's nachts keerde hij, door eenige leden begeleid, met een flinken bril huiswaarts.

Veertien dagen later werd er een gemeenteraadszitting gehouden. Het gekozen lid zou geïnstalleerd worden. Alle leden van ‘Eensgezindheid’ vulden de ruimte, voor het publiek bestemd, zeer nieuwsgierig den *maiden-speech* van den kapitein te hooren.

Toen de geloofsbrieven onderzocht waren en tot toelating besloten was, verwelkomde de burgemeester het nieuwe raadslid. Daar hij voor de eerste maal in zijn burgemeestersloopbaan voor deze taak stond, had hij gemeend, dit plechtig te moeten doen. In een sierlijke, doch den ongeduldigen Van Straalen wel wat al te langdradige rede wenschte de burgervader hem geluk.

De man, wien de plechtigheid gold, schoof onrustig op zijn stoel heen en weder en gaf niet zeer onduidelijk te kennen, dat het hem begon te vervelen. Met zijn stentorstem viel hij eindelijk den spreker in de rede:

‘'t Is nu al mooi genoeg, ik houd niet van die malle vertooningen. Goed rond, goed Zeeuwsch, dat is mijn machtspreuk. Wij zitten hier niet bijeen om onzen lijd te verpraten. Praatjes vullen geen gaatjes. Ik heb heel wat gewichtigs te zeggen.’

De burgevader kreeg nu al berouw, dat hij niet wat nauwkeuriger op de stembiljetten ter gunste van Van Straalen had toegezien. Bij ingeving voelde hij, dat hij het Trojaansche paard had binnengehaald. Hij merkte spoedig, dat hij niet in staat was, Van Straalen, die zijn stem in storm en onweer geoefend had, te overschreeuwen. Met een verontwaardigd gelaat keek hij den ongelikten beer aan, doch deze liet zich niet uit het veld slaan en begon verder te spreken. De mannen van ‘Eensgezindheid’ vonden, dat hun candidaat zich kranig hield en begrepen, dat nu het gewichtige oogenblik aangebroken was.

‘Mannen,’ zoo ving Van Straalen aan, ‘ik zal maar rond voor de vuist uitkomen; het is schande, eeuwige schande voor Tienhuizen, dat het de nagedachtenis zijner groote mannen niet eert. In uw midden heeft een man geleefd, wiens naam gij wellicht niet eens meer kent, het is de groote, de eenige Jan Kop. Alles wat Tienhuizen is, heeft het hem te danken. Hij prentte uw vaders en grootvaders lessen van wijsheid in, en het is volstrekt zijn schuld niet, dat gij uren en uren in het rond bekend staat om uw achterlijkheid. Dagreizen ver was hij beroemd om zijn bedrevenheid in het ader-

laten en amputeeren van arm of been. Velen uit den omtrek kwamen naar Tienhuizen en namen hun toevlucht tot den eenvoudigen, maar hooggeleerden Kop. Aan hem hebt gij het te danken, dat het nederige, armzalige Tienhuizen door geheel Europa bekend werd. Hij was ook zeer bedreven in het hanteeren van scheermes en schaar. Geen haartje bleef er op, als hij je onder het mes had, en nooit kwam men met een gehavend gelaat onder zijn handen vandaan. Wilde ik alles opnoemen, wat Tienhuizen aan Jan Kop verschuldigd is, dan zou ik nog wel een dag aan het spreken kunnen blijven. En wat hebt gij gedaan om de nagedachtenis van uw weldoener te eeren? Niets, donderwetter, niets.

Ongemerkt ging 's mans geboortedag voorbij. Geen gedenkteeken wijst de plek aan, waar hij rust. Het volgend jaar is het 150 jaar geleden, dat het orakel van Tienhuizen het levenslicht zag. Dan kunt ge uw groven ondank goed maken door luisterrijk feest te vieren. Toon dan, dat gij trotsch zijt op den grooten Kop.'

De overige Koppianen in den Raad stemden door een daverend geklop met het gesprokene in. De burgemeester, een grappige snuiter, begon schik in het geval te krijgen en verkneukelde zich reeds in het vooruitzicht met zijn academievrienden, die ook wel voor een pretje de reis naar Tienhuizen zouden maken, eens duchtig te lachen. De anti-Koppianen, ten getale van drie, wierpen gloeiende blikken op Van Straalen.

Een hunner, de koekbakker Zoet, verzocht het woord en zeide:

'Mijne heeren, als het de vereering van groote mannen geldt, wil ik één van de eersten zijn om mede te werken tot vereeuwiging van hun naam, doch aan een feestviering ter eere van den zoo hoog opgehemelden Kop kan ik niet mededoen. Mijn grootvader heeft mij meermalen over den man gesproken en niet zeer vleiend. Volgens zijn getuigenis was hij een dronkaard, en zonder meer ten nadeele van hem te willen aanvoeren, verklaar ik plechtig nooit te zullen medewerken om een dronken lap te vereeuwigen, al had hij nog tienmaal meer goed aan ons dierbaar Tienhuizen gedaan.'

'Gemeene lasteraar,' beet Van Straalen den gehaten tegenstander toe; 'waag het niet zulken onzin te herhalen, of. duizend bommen en granaten, ik zal je mores leeren.'

De burgemeester meende dat de waardigheid van den Raad zulke onparlementaire uitdrukkingen niet toeliet; hij nam dus het woord en zeide, dat hij doordrongen was van de verplichtingen, die Tienhuizen aan Kop had en dat hij dus gaarne zijn medewerking om het volgend jaar luisterrijk feest te vieren, toezegde. Wat de bewering van Zoet aangaat, voegde hij er bij, de waarheid daarvan kan ik niet bevestigen of ontkennen, doch ieder mensch heeft zijn gebreken, maar om die gebreken mogen wij het goede niet voorbijzien.

Met 4 tegen 3 stemmen werd besloten den 150sten geboortedag van Kop luisterrijk te vieren.

Een der Koppianen vond, dat Jan Kop wel wat alledaagsch klonk en was er dus voor 's mans naam wat geleerder aanzien te geven en hem Joannes Koppius te noemen. Van Straalen vond dit heiligschennis en zeide:

'Geen draaierijen, Kop heette hij, Jan Kop, en zoo blijft het,' waarop de andere in zijn schelp kroop.

Hoe zou men feest vieren? Van Straalen had reeds een feestprogramma opgemaakt. Des morgens om 9 uur zouden de volksfeesten een aanvang nemen. Op een groote

weide buiten de stad zouden de Tienhuizers kunnen mastklimmen, sprietloopen en hardloopen om hooge prijzen, waaronder schoone portretten van den grooten man. 's Middags om twee uren zou het fanfarekorps een uitvoering geven op de Groote Markt, waarna men een wandeling door de stad zou maken met de muziek voorop, natuurlijk. 's Avonds groote verlichting van het raadhuis en ten slotte schitterend vuurwerk. Dit plan werd met 4 tegen 3 stemmen goedgekeurd. De kosten der feestviering zouden uit de gemeentekas bestreden worden.

Toen Van Straalen het raadhuis verlaten had, werd hij opgewacht door alle leden van ‘Eensgezindheid,’ Allen moesten hem de hand drukken en hunne tevredenheid betuigen over de wijze, waarop hij het zaakje aangepakt had.

De feestdag naderde met rassche schreden. Men schreef den 22en Juni. Geheel Tienhuizen was in rep en roer. Overal zag men reeds toebereidselen voor den grooten dag. Voor het raadhuis zag men een kolossale K, geflankeerd door de jaartallen 1742-1897, die met gas zou verlicht worden; op de Groote Markt was een muziektempel opgeslagen, die met honderden gekleurde vetglaasjes versierd was. Verscheidene gevels waren met guirlandes van groen behangen; boven de deuren zag men bijna overal een reusachtige houten K., die den avond van den grooten dag met vetglaasjes verlicht zou worden.

Van Straalen had een buste van Van Beethoven (een buste van Kop was niet te bekomen) op een estrade te midden van groen en bloemen voor zijn huis geplaatst. De toebereidselen beloofden dus heel wat. Onze koekbakker Zoet meende ook iets te moeten doen. Hij wilde twee vliegen in één klap slaan, den medeburgers toonen, dat hij in hunne vreugde deelde (de man durfde zich niet van deelneming onthouden, misschien zouden zijne ramen het moeten ontgelden) en zijn beurs spekken. Hij bracht Kop-banket in den handel.

De opgewondenheid werd grooter, naarmate de groote dag naderde. Men dronk Kop bitter, rookte Kop-sigaren en at Kop-worst.

De burgemeester had intusschen ook niet stilgezeten. Hij had zich voorgenomen den ouden Van Straalen eens duchtig beet te nemen. Hij had een hooge gedacht gekregen, dat stellig wel in den smaak zou vallen van drie zijner beste vrienden, die aan de Leidsche Alma Mater weinig college liepen, maar des te meer het geld hunner oude heeren op alle mogelijke wijzen verkwistten. De uitnoodiging van den burgervader om de Kopfeesten te komen medemaken, viel dan ook bij hen in goede aarde. ‘De boog kan niet altijd gespannen zijn,’ schreven zij hunnen edelachtbaren vriend terug, ‘na drie weken blokkens mogen wij wel weer eens uitblazen.’ Het plannetje, dat burgemeester Trip ontworpen had, kwam hun zoo echt studentikoos voor, dat zij meenden den naam van student onwaardig te zijn, indien zij een oogenblik aarzelden of zij zich voor de rol, die Trip hun had toegedacht, zouden leenen of niet.

Den volgenden dag deed het gerucht in Tienhuizen de ronde, dat Zijne Excellentie de minister van Binnenl. Zaken de festiviteiten met zijn hooge tegenwoordigheid zou vereeren Deze tijding had de burgemeester zijn barbier onder het scheren meegedeeld; hij begreep, dat niemand beter het nieuws ruchtbaar kon maken dan iemand, die aan alle huizen kwam en overal een praatje moest maken.

De lang verbeide dag was eindelijk aangebroken. Het zonnetje scheen helder, geen wolkje vertoonde zich aan de lucht, zoodat alles een schoonen dag beloofde. Voor de feestvierenden zou het dan ook bitter jammer zijn geweest, indien door slecht weder de lust in het water zou vallen. Honderden boeren uit den omtrek bewogen zich reeds vroeg, met hun vrouwen aan den arm, door de met vlaggen getooide straten en bewonderden de allerwegen aangebrachte versieringen. Met den mond open

gaapten zij de étalages aan, waaraan sommige winkeliers een feestelijk aanzien gegeven hadden.

Om negen ure begonnen de volksspelen. In het midden der weide builen de stad had men door touwen en latten een ruimte afgesloten, waarin de deelnemers aan de verschillende spelen elkander den prijs moesten betwisten. Daarbuiten konden de nieuwsgierigen het schouwspel gadeslaan. Voor den hoogen gast en enkele autoriteiten van Tienhuizen met hun dames was een tribune opgericht, die rijkelijk met vlaggen en wimpels was opgesierd.

Van Straalen, die zich, om de plechtigheid meer luister bij te zetten, in zijn uniform gestoken had, was met de andere leden van den gemeenteraad belast met de leiding en regeling van dit deel van het programma. De man had het bijster volhandig. Men zag hem nu hier, dan daar zijn bevelen geven. Het zweet parelde op zijn voorhoofd en zijn neus fonkelde tweemaal zoo erg als gewoonlijk. De deelnemers hadden ontzag voor hem. Of zijn overmacht school in zijn norsch uiterlijk, zijn stijven, rechtopstaanden knevel of zijn vervaarlijk keelgeluid, kan ik u niet met zekerheid mede deelen, doch zeker is het, dat allen op de minste zijner wenken vlogen.

Klokslag negen uur kwam een met twee paarden bespannen rijtuig aangereden. Voor de eerepoort, die voor den ingang der weide opgericht was, hield het stil en de burgervader, gevolgd door drie heeren, stapten uit. Zij traden terstond op Van Straalen toe, die, anders voor geen klein geruchtje vervaard, thans wel wat bedremmeld scheen. De burgemeester stelde de heeren voor als den minister van Binnenlandsche Zaken met zijn gevolg. Van Straalen groette op militaire wijze en geleidde de hooge gasten naar de tribune, waar de heeren spoedig aan een flesch wijn zaten.

Waarde lezers, gij allen hebt wel eens dergelijke volksspelen bijgewoond. Ik acht het dus vrijwel overbodig u een nauwkeurig verslag van deze vermakelijkheden te geven. Gij allen herinnert u de koddige tooneeltjes wel, die u soms in een schaterlach deden uitbarsten. De Tienhuizers (ten minste de toeschouwers) vermaakten zich dan ook kostelijk, te meer daar zoo iets hun nog nooit vertoond was. Alleen meen ik u te moeten mededeelen, dat zij, die zich voor het mastklimmen hadden opgegeven, bij het zien van den hoogen mast, den moed opgaven en noch door de kostbare prijzen, noch door de woedende blikken van den exkapitein te bewegen waren, zich zoo ver van den beganen grond te wagen. Eén verloor zelfs den eerbied uit het oog, dien Van Straalens krijgshaftig voorkomen iedereen scheen af te dwingen en mompelde op de herhaalde aanmoedig ngen van den oud-militair: ‘doe gij het eerst maar eens voor met uwe stijve beenen. Gij blijft ook liever op den grond, hè?’

Er was dus niets aan te veranderen. Het speet Van Straalen geweldig, omdat Zijne Excellentie de minister dus geen gunstigen indruk zou krijgen van den moed en ondernemingszucht van Tienhuizens jongelingsschap. De prijzen zouden 's avonds om zeven ure door den minister eigenhandig in de sociëteit ‘Eensgezindheid’ worden uitgereikt.

Nu ging het weder stadwaarts. De Tienhuizers zochten hun woningen op om den inwendigen mensch te versterken, terwijl de vele vreemdelingen de verschillende koffiehuizen binnenstroomden en het den kasteleins volhandig maakten. Van Straalen meende, dat hem wel een hartversterkingetje toekwam, ijlde als de wind naar huis en onthaalde zich op een paar Kopbittertjes. Nu, dat mocht dan ook wel.

Om twee uur stroomde alles naar de markt, waar de muzikanten reeds troonden. Het ruime plein was zwart van de menschen. Er kwam nu een echte feeststemming in de menigte. Klaarblijkelijk hadden velen gemeend den grooten Kop geen betere hulde te kunnen bewijzen, dan door den feestdrank ‘Kop Bitter’ duchtig in te nemen.

Hier en daar hoorde men reeds liedjes aanheffen, doch deze luidruchtigen hadden blijkbaar de meerderheid niet; velen achten het waarschijnlijk ongepast, op de openbare straat op klaarlichten dag hun hart zoo luid te luchten. Men vergete niet, dat het de eerste maal was, dat Tienhuizen op zoo'n schaal feest vierde. Toen echter de vroolijke tonen der muziek zich deden hooren, schenen ook zij voor hun toovermacht te bezwijken en weldra zongen allen, oud en jong, rijk en arm, dapper de liederen mede, die het orkest speelde. Van kwaad ging het tot erger. Spoedig kwamen de voeten in beweging en eenige groepjes sprongen en dansten, dat het een aard had. Bij wijlen werd de muziek overstemd door het gejoel en gegil der opgewonden menigte. Toen het programma afgewerkt was, ging het met de muziek aan het hoofd door Tienhuizens straten. De verbroedering was algemeen, alle verschil van standen was opgeheven. Arm in arm, in rijen, die de geheele breedte der straten vulden, sprong men voort onder het geroep van: ‘Leve Kop, leve Kop!’

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Hamlet en Laërtes aan de baar van Ophelia. -

In No, 7 van dezen jaargang gaven wij, naar aanleiding eener voorstelling van Ophelia, een beknopt overzicht van het aangrijpende treurspel, waaruit dit nummer een der treffendste tooneelen te zien geeft. Daarheen verwijzen we dus den lezer om zich de verwikkeling van het drama weer voor den geest te brengen.

Met groote meesterschap heeft de Fransche kunstenaar Rodssin de ontmoeting van Hamlet en Laërtes aan Ophelia's lijkbaar geschilderd. De ongelukkige koningszoon, uit Engeland hierheen geijld om een laatsten blik te werpen op het gelaat der geliefde doode, geeft in bittere klachten lucht aan zijn smart. Daar grijpt Laërtes hem als den moordenaar van zijn vader bij de keel, en over het lijk ontstaat een woedende worsteling tusschen de beide mannen, die met moeite van elkander gescheiden worden.

En terwijl Ophelia's broeder en geliefde elkander over haar lijk het recht betwisten, haar te beweenen, ligt zij zelf kalm, met den hemelvrede op het gelaat, niet meer gestoord door de bloedige gruwelen en jammeren der aarde.

De koning en de koningin, de hofstoet en de priesters staan verslagen in het rond en vormen om de doode en de beide strijdenden een omlijsting van de schilderachtigste werking.

Nieuwjaarsbezoek van den suikeroom. -

Wel wel, dat is een lieve attentie van oom, op Nieuwjaarsdag, nu hij zelf zooveel bezoekers heeft af te wachten, toch nog even aan te loopen bij neef, die zich trouwens al vroeg in den voormiddag beijverd had, om niet alleen zelf te feliciteeren, maar ook al zijn telgen groot en klein, met dezelfde boodschap naar den ouden man te sturen.

NIEUWJAARSDAG VAN DEN OUDEN JONGEHEER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. KAUFMANN.

Deze kan dan ook niet nalaten, voor zooveel pulheid en hartelijkheid in persoon te komen bedanken. En nu ziet hij zich opnieuw van zijn liefhebbende neef en nicht, zijn achterneefje en achternichtjes met bewijzen van oprechte genegenheid overstelpt. Terwijl neef hem een glas champagne inschenkt, presenteert achterneefje oomlief een sigaar; nicht heeft gezorgd dat hij van een koekje bediend werd, terwijl het jongste achternichtje, op den wensch barer moeder, zich aan de piano gezet heeft om oom op een pas geleerd Nieuwjaarslied te onthalen. Op den achtergrond komt de dienknecht al met de geurige koffie aangedragen, waarvan oom zoo'n bijzonder liefhebber its, en het oudste achternichtje schijnt al te prakkezeeren wat zij van haar kant nog doen kan om toch ook maar van haar bijzondere liefde tot oom te doen blijken.

Allen beijveren zich om het hardst om den waardigen man in te palmen. En van het heele gezelschap is er misschien maar één, die oprecht is in zijn betuigingen van sympathie. Dat is namelijk de hond, die op een stukje van ooms koekje vlast. De overigen vlassen wel op andere dingen dan een brokje koek, maar ze zijn wel zoo kiesch en bescheiden, daar niets van te laten merken.

Nieuwjaarsdag van den ouden jongeheer. -

Ook een suikeroom? Het is niet onmogelijk. In elk geval blijkt de oude heer er warmpjes in te zitten, dat bewijst zijn rijk gestoffeerde zitkamer en vooral zijn wel voorziene disch. En dat hij, hoe eenzaam hij hier gezeten schijnt, toch op liefhebbende verwanten of vrienden mag roemen, die tegen Nieuwjaar aan hem denken, dat zien we uit het mandje Wijn, dat hem pas gestuurd is, vergezeld van een brief, die hem blijkbaar innig plezier doet.

Zooals we hem daar in zijn eentje zich zien verkneukelen, lijkt hij nog wel zoo in zijn schik als de suikeroom te midden der attenties en lievigheden van zijn beminnende neefjes en nichtjes. Maar mag hij misschien op zulke luidruchtige bewijzen van genegenheid minder gesteld zijn, toch moet hij geen eenzater of koude egoïst zijn; want anders zou hij zich niet zoo hartelijk in de hem geschonken vriendschapsbewijzen kunnen verheugen.

[Nummer 40]

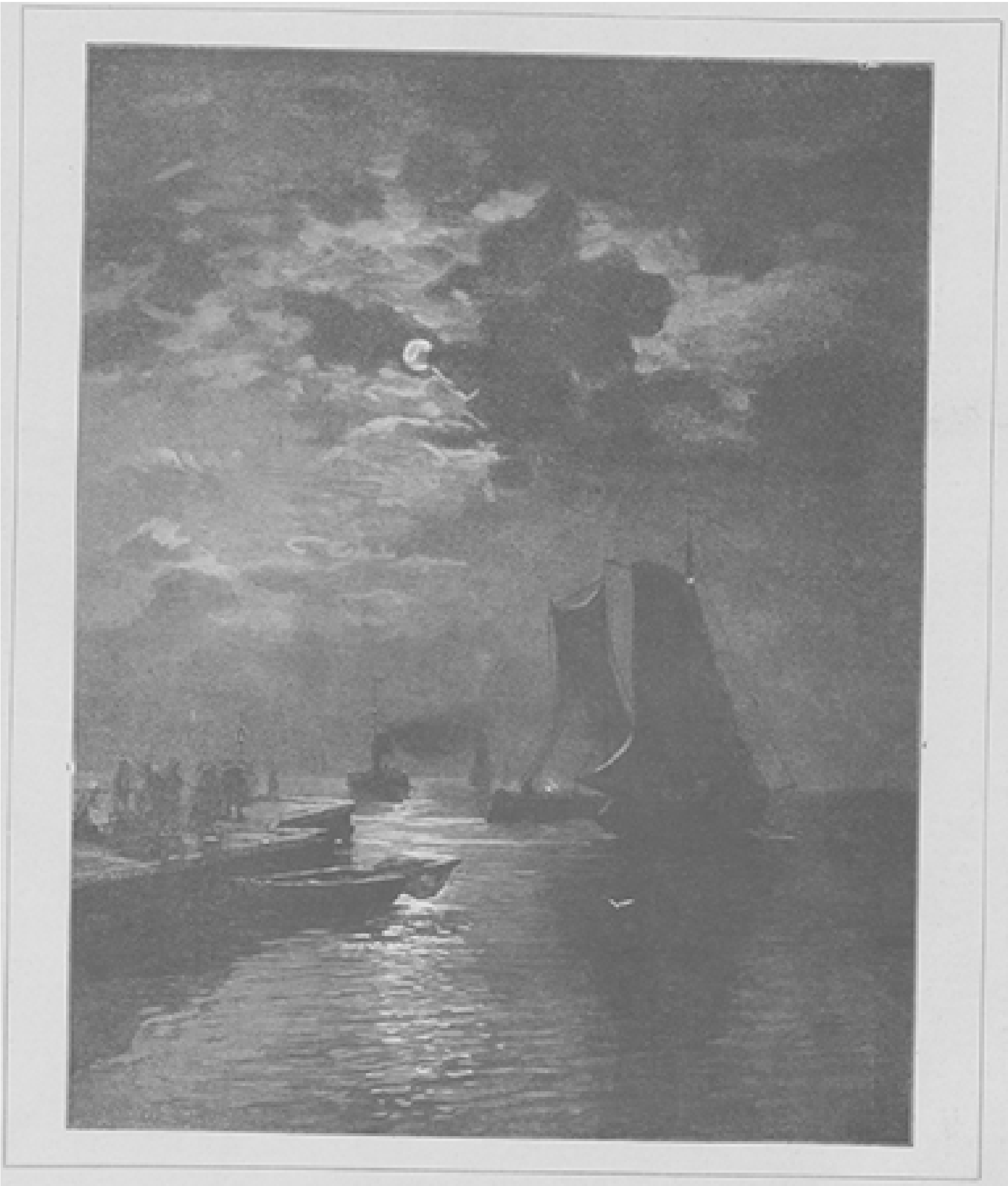

HET LOODSENHOOFD TE VLISSINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. PETERSEN-ANGELN.

De ‘nije mester.’
door Ravo.
(*Slot.*)

Waar is de brand?’ vraagt Stoppels, in de richting der vlammen snellend, aan een paar boeren in zijn nabijheid.... ‘Bij de weduwe Kilsdonk, zee de veldwaachter,’ krijgt hij ten antwoord. Naar gelang Stoppels het terrein nadert, waar de brand woedt, wordt het hem duidelijker, dat het nergens anders kan zijn.... Een oogenblik had hij gedacht - ook gehoopt? - dat het bij Bruusten was, die met ver van de weduwe Kilsdonk woont.

De helft der mannelijke bevolking is reeds op het terrein bijeen, allen voorzien van emmers, maar de dichtstbijzijnde sloot is nog een heel eind van het brandend perceel, en wat baat het, of de hulpvaardige dorpelingen een keen vormen en de emmers van hand tot hand gaan, - het vuur, dat ook de belendende schuur heeft aangetast, waar een vrij groote voorraad stroo en graan is opgeslagen, grijpt woedend om zich heen, als spottend met de magere waterstraaltjes der gebrekkige brandspuit met lekke slangen.... Er valt met tegen te werken, de boerderij is verloren.... Gelukkig echter, de bewoners zijn ten minste behouden.... Daar staat ze, de ongelukkige weduwe, beschenen door den rossigen gloed, doodsbleek en schreiend, terwijl haar nog jeugdige kinderen wezenloos het tooneel der verwoesting aanstaren en zich vastklampen aan haar kleeren....

Plotseling snijdt een gil door merg en been.... Zie, dáár, vóór het dakvenster van het brandend gebouw.... een klein meisje.... En in antwoord op dien gil weerklinken andere rauwe kreten: ‘O God, er is nog 'n kind in huis!.... 't is Mijntje!.... o God!.... o God!....’

Het bloed stolt in de aderen; allen, zelfs de spuitgasten staan als verlamd door de overtuiging dat hier niet te redden is, dat de kleine levend zal moeten verbranden.... Reeds lekken de vlammen om het raam, waar het meisje steeds gillend om hulp roept: ‘Moeder!.... moeder!....’ De moeder wil zich in de vlammen storten.... eenige mannen houden de wanhopige vrouw met geweld tegen,... zij worstelt, om zich te bevrijden.... tevergeefs!.... ‘Ach God’ krijt ze handenwringend, ‘moet dit erm kind dan zóó stèrven, moet het lèvend verbranden!.... Laat me los!.... laat me los!....’

Wie dringt daar ruw door den volkshoop, de hem in den weg staanden links en rechts op zij werpend.... Met één sprong is de man in het brandende huis verdwenen, voordat iemand er aan heeft kunnen denken, hem te beletten een zekeren dood te gemoet te gaan, zonder de geringste kans, de bedreigde prooi aan het verslindend vuur te kunnen ontrukken....

Andermaal is 't of allen aan den grond zijn vastgenageld.... alleen niet de moeder,.... haar doffe wanhoop is voorbij, in haar oog flikkert een straal van hoop, en op de knieën zinkend, neen, zich hartstochtelijk werpend, smeekt ze God, de pogingen van dien braven man, die zijn leven voor haar kind gaat wagen, te zegenen.... Tien, twintig,.... veertig seconden gaan voorbij,.... 't zijn als zoovele uren.... En inmiddels klinkt aldoor, te midden van het loeien en knetteren der vlammen, het hartverscheurend: ‘Moeder!.... moeder!....’ Wederom zijn een tiental seconden voorbijgekropen.... Zie, daar,... o God, het kind is er niet meer.... Zou het gevallen zijn?.... Of heeft een hand het gegrepen?.. Zou er werkelijk nog mogelijkheid van

redding bestaan?.... Aller oogen, wijd opengesperd, zijn op het dakvenster gericht, dat juist door een dichte, dwarrelende rookwolk onzichtbaar wordt,.... de adem stokt in de keel, een rilling vaart door de leden,.... wat duren die seconden ontzettend lang!.... ‘'t is te laat gewest,’ mompelen treurig eenige stemmen. Het moederoor heeft die woorden opgevangen. Met een woesten ruk heft de steeds geknielde vrouw haar hoofd, dat zij snikkend in de handen hield gedrukt, omhoog.... ‘Wat zegt gij, te laat?’ jammert ze. ‘O, mijn kind, mijn erm kind!’ En het hoofd zakt weder machteloos, schokkend naar den grond.... ‘Hoera!.... lève de mester!.... lève de mester!.... brave man!’ - ‘Groote God!....’ als krankzinnig vliegt de moeder overeind, werpt een wilden, vluchtigen blik in het rond en snelt dan met een vreugdeschreeuw vooruit, den meester het kind, een zesjarig meisje, dat hij op den arm draagt, ontrukkend en het met kussen overladend.... Maar opnieuw ontsnapt haar een gil... ‘Dood!...’

‘Neen, moeder, niet dood,’ wordt haar bemoedigend toegeroepen door een heer, die, zooeven op het terrein verschenen, op haar toetreedt. 't Is de dokter, wien een vluchtige blik heeft verzekerd, dat het kind slechts bewusteloos is. - ‘Kom, moeder, geef mij uw kind nu,’ dringt de geneesheer aan tegenover de besliste weigering, om haar aan heur hart geklemd dochtertje af te geven, ‘ik zal ze gauw weer bijbrengen.’ Doch eerst nadat de grijze pastoor, die met den dokter meekwam, haar had toegesproken en verklaard had, dat haar kind behouden zou blijven, liet zij zich bewegen, de kleine los te laten.

Inmiddels heeft een dichte groep zich om den wakkeren Stoppels geschaard, die geen kans ziet alle hem toegestoken handen te drukken, noch om alle hem toegevoegde complimenten te beantwoorden. Wie denkt er nu nog aan 'tgeen is voorgevallen, wie aan het ‘klompen-oproer?’.... Meester Stoppels is een held, en als held wordt hij gevierd. Stoppels draagt ernstige sporen van zijn zelfopofferende daad; vooral zijn gelaat vertoont brandwonden en zijn baard is meer dan half afgeschroeid. Al zijn ledematen trillen van zenuwachtige overspanning; te midden van den dichten hoop menschen, die hem nauw omsluiten, snakt hij naar lucht; maar in de geestdrift, om hem te danken en geluk te wenschen, let niemand daarop, totdat Stoppels, doodsbleek geworden, wankelt en gevallen zou zijn, zoo niet eenige armen hem hadden gegrepen.... De reactie is ingetreden,.... de kloeke redder ligt in zwijm....

‘Gaauw, 'm opgevat, mannen,’ commandeert een boer, ‘en 'm naor mijn huis gebrocht.’ - ‘Jao, Bruusten', antwoorden enkele stemmen, en weldra wordt de bewustelooze naar de boerderij gedragen, waarheen zich ook de dokter begeeft, nadat het hem gelukt is de levensgeesten van het nagenoeg ongedeerd gebleven kind der in al haar rampspoed overgelukkige moeder weder op te wekken. En de pastoor en de geredden zijn hem spoedig daarheen gevolgd, de laatsten om voorloopig bij boer Bruusten te blijven, totdat zij naar een in een naburig dorpje wonenden oom der weduwe zouden kunnen vertrekken.

De bezwijmde is weer tot bewustzijn gekomen; zijn toestand is van dien aard, dat de geneesheer niet geheel en al onbezorgd is voor de gevolgen, niet slechts wegens de vrij diep ingevreten brandwonden, maar ook, en vooral, om den zwaren schok, dien het zenuwgestel van den lijder had ondergaan.... Een half uur later wordt Stoppels met de huifkar, op een matras en kussens liggend, naar zijn woning overgebracht. Men begrijpt de ontsteltenis van zijn gezin, toen zij vader aldus zagen terugkeeren, maar toch, na den eersten schrik en nu de dokter verklaard had, dat er geen ernstig gevaar voor een ongelukkigen afloop was, gevoelde de onderwijzersvrouw zich zelfs veel lichter van hart dan te voren. De algemeene deelneming en de velerlei geschenken - waaronder zelfs malsche haantjes, - waren ze niet het welsprekend bewijs, dat alles

was vergeven en vergeten, dat meester Stoppels van een gehate een buitengewoon populaire figuur was geworden en er geen sprake meer wezen zou van zijn ontslag?

Evenwel, er kwamen nog bange oogenblikken; want al was er geen rechtstreeksch gevaar van sterven, de wondkoorts, die zich openbaarde was veel heviger dan de dokter had verwacht, zoodat er eenige weken verliepen alvorens de zieke zijn bed mocht verlaten, en wederom eenige weken, voordat hij aan den arm van zijn vrouw een kleine wandeling kon maken. Wie niet wist, dat het Stoppels was, zou hem niet hebben herkend, niet zoozeer wijl hij erg vermagerd was, maar hij droeg geen baard meer; het sieraad, waarop hij zoo trotsch was geweest, had hij niet op het altaar der vooroordeelen, doch op dat der menschenliefde ten offer gebracht. En hoezeer het karakter van zijn offer werd gewaardeerd, daarvan getuigden gedurende zijne ziekte de tallooze bewijzen van deelneming hem in bezoeken en gaven geschonken, daarvan getuigden de vriendelijke blikken, die hij, zich weder in het dorp vertoonend, op zijn weg ontmoette, de hartelijke woorden, die hem door voorbijgangers en bij de boerderijen werden toegesproken, en de belangstellende vragen, welke hem werden gedaan; daarvan getuigde ook de eerbied, waarmede thans de jongens hun muts voor ‘mester’ afnamen. Onverschilligheid en minachting hadden als door tooverslag plaats gemaakt voor genegenheid, achting en vereering, zoodat de grijze pastoor, Stoppels glimlachend op den schouder kloppend, zeide: ‘Hij kijken ze bijna niet meer aan, mijn beste Stoppels, zij hebben slechts oogen voor u.’

X.
Een triomftocht.

Stoppels was nu geheel hersteld; hij zou den volgenden Zondag weer ter kerke gaan en daags daarna zijn onderwijzersambt hervatten. Want stilzwijgend was de voordracht in zake zijn ontslag van de dagorde gevaagd en vervangen door een andere, om den heldhaftigen menschenvriend eene toelage van vijfhonderd franks toe te kennen, als een kleine belooning voor 't geen hij had gedaan en voor de smarten van zijn pijnlijk ziekbed. Bij toejuiching was die voordracht aangenomen in geheime zitting, opdat er niets van zou uitlekken.

In den nacht voorafgaande aan den Zondag ligt Stoppels' vrouw weer geruimen tijd wakker, maar nu niet met angstig kloppend hart. Terwijl haar geestesoog zich verlustigt in visioenen van ongestoord geluk, wordt haar aandacht getrokken door gedempte stemmen en zacht geklop en gehamer. Eerst luistert zij er slechts half naar, niet kunnende gissen wat er gaande is. Nadat het geklop echter een poosje heeft voortgeduurd, kan zij hare nieuwsgierigheid niet bedwingen. Stil verlaat zij het bed, loopt naar de voorkamer, schuift zacht een raam omhoog, stoot de luiken even op en tuurt naar buiten. Wat zij in het maanlicht op eenigen afstand der woning heeft gezien, verraste haar blijkbaar, want met den glans der vreugde op het gelaat keert zij naar haar legerstede terug....

‘O moeder! o moeder!’ - met dien kreet wordt juffrouw Stoppels 's morgens door hare telgen begroet, ‘o moeder, dat moet u eens zien!’

‘Ssst, kinderen,’ beveelt ze, ‘stil, dat vader het niet hoort,.... ik weet alles, stil!.... niets zeggen, hoor!’

‘Neen, moedertje,.... maar blijft pa nog lang slapen?... Och moe! och moe!.... hoe lief, hè, moe.... Wat zal pa staan zien!’

't Is halfnegen en om halftien zal de Hoogmis een aanvang nemen. Stoppels is thans gekleed en treedt de huiskamer binnen. Hij heeft nog niets opgemerkt en kijkt

vrouw en kinderen aan, in wier oog, op wier lippen hij leest, dat zij iets voor hem verbergen.

'Wat hebt gij toch?' vraagt hij eindelijk.

En drie, vier stemmen te gelijk roepen hem nu haastig toe, als om elkander de loef af te steken:

'Zie maar eens naar buiten, pa!'

Een gloeiend rood verft plotseling de bleeke wangen van Stoppels, en aan zijn oog ontsnapt een traan, terwijl hij mompelt: - 'Neen, dat 's te veel.... zooveel heb ik niet verdiend....'

Wat had hem zoo diep doen ontroeren? Vóór zijn woning was een eereboog opgericht van frisch sparregroen, uit het midden daalde een reusachtige kroon omlaag, en slingers van sparregroen aan weerszijden van den boog verbonden dezen aan den eenen kant met zijn woning en aan den anderen kant met de kerk.

Diep aangedaan treedt Stoppels bij het laatste gelui der klokken, gevolgd door vrouw en kinderen, naar buiten, en nauwelijks heeft hij

den voet over den drempel van zijn huis gezet, of van links en rechts schieten de dorpelingen toe en jubelen uit volle borst: ‘Lève de mester! lève de mester!’

Bevend van ontroering schrijdt Stoppels voort, onder den eereboog door, waarin boven de kroon het inschrift prijkte: ‘Heil den edelen menschenvriend!’ en schreiend zinkt hij, in de kerk op zijn plaats gekomen, op zijn knieën, God dankend over dezen blijden omkeer in de harten van hen, die tot dan toe zoo koud voor hem en hem zelfs zoo vijandig geweest waren.

Er wachtten hem intusschen nog meer verrassingen. Nadat de grijze priester den preekstoel beklommen en het Evangelie gelezen had, deelde hij met trillende stem mede, dat hij, afwijkend van zijn gewoonte, om het een of ander gedeelte van het Evangelie te verklaren en toe te lichten, zich gedrongen voelde eene gebeurtenis te bespreken, welke gedreigd had de parochie in rouw te dompelen en door Gods goedheid was verkeerd in een bron van vreugde.

In het kort schetste hij het angstwekkend tooneel, den doodsangst der moeder, den vreeselijken toestand van het kind, de zekerheid van een wissen dood, om vervolgens in eenige krachtige trekken den moed, de zelfopoffering van den braven onderwijzer te teekenen. Hij eindigde met dank te betuigen aan God, die dat alles zoo bestierde, en hulde te brengen aan den edelen man, die in Gods hand het werktuig was geweest om de gemeente voor een smartelijke ramp te behoeden.

‘Heeroom kan goed prèken,’ was het stille besluit van alle dorpelingen, ‘maar zóó schoon, nee, had hij nooit gepreekt.’ Die gevolgtrekking verrieden de vele vochtige oogen onder de vrouwen en de ernstige gezichten en de gespannen aandacht der mannen. Stoppels en zijn vrouw waren letterlijk kapot.

Was hun tocht naar de kerk reeds een triomftocht geweest, thans vormde zich een formeele stoet, om hen naar huis te begeleiden. Voorop liepen de burgemeester en de raadsleden. Daarna volgden de gevierde en zijn vrouw met hun kinderen, en achter dezen sloten zich de boeren en boerinnen aan in bonte rij. Bij den eereboog was een groepje kinderen om den organist geschaard. Zoodra Stoppels onder de kroon van den eereboog stond, zongen de kleinen hem een gelegenheidslied toe met het refrein:

> Een regen van zegen daal' steeds op u neer,
> Dat bidden wij vurig van God, onzen Heer.

En toen de laatste tonen van het lied hadden weerklonken, trad een lief bruidje, aan de hand harer schreiende moeder, naar voren. 't Was de geredde, die haren redder een fraaien bloemruiker aanbood.

Stoppels wilde spreken, maar hij kon niet. Hij stamelde een paar woorden en bracht, terwijl de tranen over zijn wangen biggelden, zijnen dank door het meisje te kussen.

En alweer daverde het van de jubelkreten: ‘Lève de mester!.... Lève de mester!.... hiep, hiep, hiep, hoera!’

De burgemeester en de raadslieden traden met Stoppels diens woning binnen. Er ging blijkbaar nog meer gebeuren. In de huiskamer groepeerden de vroede vaderen van B. zich om den onderwijzer. De burgemeester nam alstoen het woord. In een korte, kernachtige toespraak bracht hij Stoppels den dank der gemeente voor zijn heldhaftige daad, wenschte hem van ganscher harte geluk met zijn herstel en overhandigde hem ten slotte een enveloppe, bevattende een stoffelijk blijk der

algemeene erkentelijkheid, de vijfhonderd franks, welke de Raad hem met eenparige stemmen had toegedacht.

't Was den ganschen dag feest in B., een feest, waaraan iedereen, ook de grijze herder, opgewekt deelnam. 's Avonds was de eereboog geïllumineerd, bracht het fanfarekorps van een naburig dorp een serenade en werd, ter bekroning van den schoonen dag, vuurwerk afgestoken. Sedert de 'inhaling' van den burgemeester was een dergelijk schouwspel in B. niet beleefd.

De 'komiek' van B. - elk gehucht zelfs bezit dien - deed den niet onaardigen zet, 'dat 't met mester krek precies umgekierd was gegaon as met Samson. Toe Samson z'n haor had verloren, waor-i z'n kracht kwijt, en de mester most uurst z'n haor - hij bedoelde natuurlijk Stoppels' langen baard - verliezen urn kracht te krijgen.'........................

De populariteit van Stoppels is duurzaam gebleken. De verhouding tusschen de dorpelingen en hem heeft niets van haar hartelijkheid verloren, en ook tusschen hem en de kinderen is het geheel anders geworden. Het klompenbesluit is stilzwijgend ingetrokken, en ofschoon Stoppels nog wel eens in de school uit zijn slof schiet, tot gewelddadigheden komt het niet meer, dank zij trouwens het ontzag, dat den kinderen wordt ingeprent door hun ouders. Heelt hij soms over leerlingen te klagen, dan vindt hij steun bij dezen, en in den slachttijd, tegen Paschen, en zelfs in 'geen tijd,' als er namelijk hier of daar een familiefeest wordt gevierd, worden zijn metworst-visioenen van den eersten nacht, welken hij te B. doorbracht, ten volle verwezenlijkt.

Wèl had hij er zijn baard bij ingeboet, maar hij had 'm duur verkocht. Zoo echter die brand er eens niet geweest ware, om hem uit den brand te helpen? Dan zou het slachtoffer der velen, die het allereerst vereischte voor het onderwijzersambt, kalme bezadigdheid en zelfbeheersching, missen, met één zijn vermeerderd geworden. En.... -. vergeet ook dàt niet! - de schrijver zou geen pakkend slot voor zijne novelle gehad hebben.

Onder de valbijl.[1]

I.

Men las in het nieuwsblad van Seine et-Oise, onder den titel 'De misdaad in de Dalstraat,' het volgende bericht:

'Een gruwelijke misdaad heeft in dit vreedzame stadskwartier schrik en verslagenheid verspreid.

Op No. 25 van genoemde straat ziet men een klein huis tusschen eenen tuin en eene binnenplaats, een soort optrekje. Dit werd bewoond door een oude juffrouw, de weduwe Leroux, die er stil van hare renten leefde met twee brave oudjes, die sinds vele jaren bij haar in dienst waren; haar meid-huishoudster Brigitte en Dominique, den tuinman, die tevens als oppasser dienst deed.

De beide vrouwen sliepen in het huis; de tuinman bewoonde een gebouwtje in den tuin.

Hedenmorgen omstreeks drie uur schrok Dominique wakker op het geluid van een langgerekt, maar zwak hulpgeroep, dat uit de woning van zijne meesteres scheen te komen.

1 Uit het Fransch van Maxime Audouin.

Hij staat in alle haast op, ijlt half gekleed de binnenplaats op en vindt zijn angstig vermoeden bevestigd door een benauwd gekreun. Zonder te aarzelen steekt hij een oude stallantaren aan, ijlt op het huis toe, waarvan hij de achterdeur op een kier vindt, loopt de gang in en.... deinst van schrik achteruit bij het vreeselijk schouwspel, dat zich aan hem vertoont.

Hij vindt daar de oude Brigitte zieltogend in een plas bloed liggen; zij had nog juist kracht genoeg gehad om zich tot hiertoe voort te sleepen om hem te hulp te roepen, en het was hare stem, die hij gehoord had.

Een tweede misdaad vermoedende, vliegt de oppasser, door de bloedsporen langs de trap geleid, naar boven en vindt daar zijn meesteres dood op het portaal; het lichaam was reeds koud en letterlijk met messneden doorkorven.

Op zijn hulpgeroep komen de buren toegeschoten en wijden hun zorgen aan de ongelukkige huishoudster, die stellig van haar verschrikkelijke wonden niet zal opkomen en op dit oogenblik nog niet bij kennis is; het valt zelfs te betwijfelen of zij haar krachten en helderheid van geest wel voldoende zal terugbekomen om nog nuttige aanwijzingen te geven.

Intusschen heeft de justitie reeds zekerheid omtrent drie punten.

Vooreerst is diefstal de drijfveer geweest tot den moord, daar al de effecten en waardebewijzen aan toonder - waarvan ongelukkig geen lijst is gevonden - verdwenen zijn.

De moordenaar, die van buitengewone lichaamskracht moet zijn, te oordeelen naar de wonden der slachtoffers, behoort niet tot de misdadigers van beroep: zekere omstandigheden, door den in allerijl uit Parijs overgekomen agent der veiligheid opgemerkt, getuigen van zijn onervarenheid in het bloedige werk.

Eindelijk heeft men ook ernstige reden om te veronderstellen dat de moordenaar in het huis bekend was; er is toch bij een nauwkeurig onderzoek niet het minste spoor van braak gebleken.

Nu hadden de beide vrouwen, die zeer vreesachtig waren, de gewoonte, tegen het vallen van den avond zorgvuldig hare deuren te sluiten en zij zouden stellig voor geen vreemde hebben opengedaan op het late uur, waarop waarschijnlijk de misdaad gepleegd is en dat de lijkschouwing nader zal aanduiden.

Misschien dat de papieren van de weduwe Leroux op dit punt belangwekkende vingerwijzingen geven.

Wij zullen onze lezers dag voor dag op de hoogte houden van het onderzoek, dat ijverig wordt ingesteld, en hopen hun weldra de inhechtenisneming te kunnen melden van den ellendeling, die twee weerlooze vrouwen laaghartig ombracht.'

II.

'Is alles klaar, Annette?.... is de pasteibakker gekomen?'

'Ik wacht op niemand anders dan mijnheer om op te dienen.'

'Best, meisje, ga nu naar de keuken terug. Mijnheer zal wel aanstonds komen.'

Nadat het dienstmeisje zich verwijderd had, liet mevrouw Monnier een blik van voldoening weiden over de tafel, waarop zij zelf de laatste kleinigheden had willen rangschikken.

Er mankeerde niets aan; voor den haard, waarin een lustig houtvuur vlamde, stonden twee stoffige flesschen, in servetten gewikkeld, zachtjes te warmen; de hanglamp wierp haar stil huiselijk licht over het helderwitte tafellaken, het blinkende Berlin-zilver, het porselein en glaswerk, dat enkel bij hooge feestelijkheden dienst

deed. In het midden prijkte een blauw kristallen vaas, waarin een prachtige ruiker, die zijn fijnen bloemenreuk mengde met den geur van huiselijkheid en bescheiden burgerlijken welstand, die dit goedgesloten vertrek vervulde.

De meesteres des huizes, die dit feestje had aangericht, droeg ook. haar hoogtijdos - een eenvoudige zwartzijden japon, die zeker al dikwijls veranderd was, maar wier kaalheid en sporen van herhaalde verstelling heel niet in het oog vielen door de ongedwongen bevalligheid, waarmee het kleed werd gedragen door de oude dame.

Oud was mevrouw Monnier eigenlijk niet; ze kon hoogstens vijftig jaren tellen; maar ze was vóór haar tijd verouderd als zoovelen, die door het ongeluk zijn beproefd. Onder haar vergrijsde haren en ondanks de vroegtijdige rimpels was de uitdrukking van het gelaat jong gebleven; jeugdig ook was haar voorkomen, jeugdig de zachte blik harer oogen, die veel schenen geweend te hebben, en jeugdig vooral de goedige glimlach, die thans aan hare trekken een beminnelijken glans gaf... Ja, alles was klaar en inderdaad hoefde ‘mijnheer’ maar te komen.

‘Mijnheer’ was de zoon van mevrouw Monnier, haar eenige zoon Jacques, wiens verjaardag zij van plan was te vieren. Die verjaardag was haar dierbaar, omdat hij haar den gelukkig gezegenden dag herinnerde, toen die zoon haar geschonken was, die hare vreugde zou wezen, haar troost na wreede beproevingen en in haren ouden dag haar eenige hoop en steun.

De Monnier's waren rijk geweest, zeer rijk zelfs; enkele voorwerpen in hun overigens bescheiden huisraad, familiestukken, waarvan zij zich niet hadden kunnen scheiden, getuigden nog, als brokstukkeu uit een schipbreuk gered, van de vervlogen weelde.

Vijftien jaar geleden stond de heer Monnier

aan de spits van den plaatselijken handel, toen een plotselinge financieele ramp, waarvan met hem tal van anderen het slachtoffer werden, niet alleen zijn eigen vermogen verslond, maar ook dat van zijne vrouw. Alles was in dien afgrond verloren gegaan, alles, uitgenomen enkel de eer.

Daar namelijk het vermogen der beide echtelieden ontoereikend was geweest, had zich een oud vriend van den geruïneerden koopman aangeboden om het ontbrekende aan te zuiveren. Deze edele vriend toonde zich trouw in het ongeluk als, helaas, maar zelden voorkomt in deze tijden van onbarmhartige ikzucht en meedoogenloöze onverschilligheid tegenover gevallenen. Hoewel zelf niet rijk, gelukte het hem de schuldeischers te bevredigen, en aan hem was het te danken dat een openlijke bankbreuk voorkomen werd.

Deze zeldzame vriend was een ambtenaar van onkreukbare eerlijkheid, alom ontzien wegens zijn onverbiddelijke gestrengheid; het was de procureur der republiek Anglès.

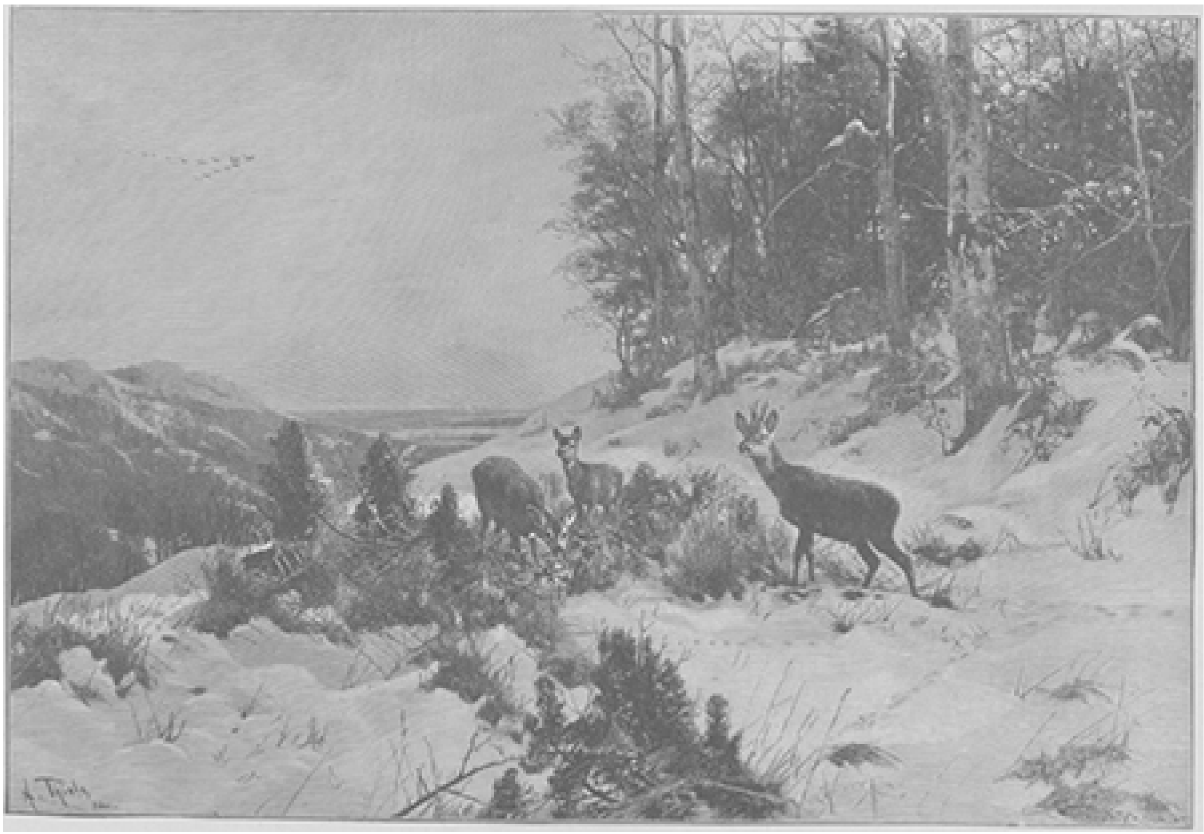

REEËN IN DEN WINTER NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. THIELE.

Men moet den boom niet beoordeelen naar de schors. Hier was de boom beter dan de schors. Dit bewees het gedrag van den ambtenaar, zoowel in deze aangelegenheid als later, overduidelijk. De heer Monnier had zijnen ondergang niet kunnen overleven; hij was van verdriet gestorven, zonder middelen na te laten om te voorzien in het onderhoud van zijne weduwe en van zijn vijftienjarigen zoon, Jacques, die toen op het college was en door den nood gedwongen zou worden zijn schitterend begonnen studiën af te breken.

De zorg van den heer Anglès strekte zich opnieuw over het gezin van zijn vriend uit: hij voorzag in de behoeften der weduwe, betaalde tot den laatsten termijn het schoolgeld

DRIEKONINGENAVOND IN DEN OUDEN TIJD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. CAP.

van den wees, die zijn petekind was, leidde hem bij de keuze van een loopbaan, waarin de jonkman spoedig voor zich zelven zou kunnen zorgen en tevens zijn moeder ondersteunen; kortom, zijne toewijding verloochende zich geen oogenblik.

Buitengewoon begaafd, wel onderwezen, ijverig in den arbeid en bovendien door zijn peter warm aanbevolen bij het hoofd van het gewichtigste bankiershuis der stad, had Jacques zich in weinige jaren een benijdenswaardige positie verworven, die hem veroorloofde niet alleen met zijne moeder op een behoorlijken, hoewel bescheiden voet te leven, maar bovendien van zijne bezoldiging nog nu en dan iets ter zijde te leggen tot uitdelging van de schuld.

Jacques had zich tot taak gesteld, zijn peter ongeschonden, kapitaal met intrest, de gelden terug te betalen, die deze zoo edelmoedig er aan gewaagd had om zijn vader voor schande en zijne moeder voor gebrek te behoeden, hem zeil een smetteloozen naam te bewaren en hem een toekomst te openen, die hij, aan zich zelven overgelaten, nooit had durven droomen.

Dat was voor Jacques eene heilige schuld, die hij in den kortst mogelijken tijd wilde afdoen; en als die stoffelijke schuld eenmaal betaald was, zou bij zeker alles tusschen hem en zijn weldoener nog niet afgerekend achten, maar wenschte niets vuriger dan een gelegenheid te vinden om hem zijne onbegrensde dankbaarheid te toonen.

Met het oog daarop had hij geweigerd te trouwen, Wel had men hem menigmaal voordeelige partijen aan de hand gedaan; maar van den eenen kant wist hij dat hij de eenige steun zijner moeder was en van den anderen kant had hij nog zijn heele schuld niet aangezuiverd; daar zouden nog enkele jaren mee heengaan, en hij behoorde tot dezulken, die in dergelijke omstandigheden enkel op zichzelven wenschen te reke en en niet op hetgeen de vrouw aanbrengt. Hij had een groot en fier hart.

Mevrouw Monnier was aan den hoek van den haard gaan zitten, en hoewel de wijzer der pendule nog geen zeven uur wees, bewoog zij zich al ongeduldig op haren stoel, in haar ongeduld om te genieten van de blijde verrassing van haren zoon, toen zij zijn stap op den trap herkende.

‘Ha! daar is hij eindelijk.’

‘Goeden avond, moeder,’ zei de jonkman, en daarop de toebereidselen opmerkend tot het feestje, voegde hij er op den toon van liefdevol verwijt bij: ‘Waarom die zottigheid uitgehaald?’

‘Zottigheid?’ hernam zij glimlachend. ‘En al was het nu zoo, zou daar voor een keer zooveel op tegen zijn? Is mijn jongen niet waard, dat men eens zot met hem is?’

Zij beschouwde hem een oogenblik met die behaaglijke bewondering, die alle moeders voor haar kind hebben, al was het nog zoo door de natuur misdeeld - en dat was niet het geval met Jacques, een hupsche jonkman van een dertig jaar, groot en welgevormd van gestalte, stevig in de schouders, met een groot voorhoofd onder steil opgeborstelde haren, fraai geboogde wenkbrauwen, een vierkante kin, een zwaren bruinen knevel, met een mannelijke en vroegtijdig ernstige gelaatsuitdrukking, een karakter van onverzettelijke wilskracht teekenend, dat getemperd werd door de zachtheid der oogen, de blauwe oogen zijner moeder.

(*Wordt vervolgd*.)

Hoe Tienhuizen feest vierde.
door C.J.G. Maas.
(*Vervolg en slot.*)

De burgemeester en zijn hooge gasten achtten het beneden hunne waardigheid hun feestelijke stemming op deze wijze te uiten. Zij hadden echter niet minder lust. Voor de open ramen zagen zij met innig genoegen op de dolle Tienhuizers neer. Op het commando van Van Straalen, die arm in arm met een melkboer mee hoste en spreng, hield men voor 's burgemeesters woning stil en hief een ‘Lang leve de minister!’ aan. De man, wien deze betooging gold, stond op, boog en wuifde de menigte toe. Voort ging het weder, straat in, straat uit, tot ieder naar een oogenblik verpoozens haakte en de stoet ontbonden werd.

Om zes uur verdrong zich reeds een luidruchtige menigte voor de sociëteit ‘de Eensgezindheid’. Slechts een uitgelezen schaar werd tot het bijwonen van de plechtige uitreiking der prijzen toegelaten. De burgemeester met den pseudo-minister en gevolg zaten met de gemeenteraadsleden aan de lange tafel, die op het tooneel was opgeslagen.

Toen de plechtigheid een aanvang zou nemen, kostte het veel moeite de aanwezigen wat tot bedaren te krijgen. Hierbij bewees de stentorstem van Van Straalen onschatbare diensten. Onder een hartelijke toespraak reikte de minister de behaalde prijzen uit. Bovendien ontving elk deelnemer een portret van den grooten Jan Kop.

Daarna richtte de hoogwaardigsheidsbekleeder het woord tot Van Straalen. ‘De verdiensten van den edelen Kop,’ aldus ving hij aan, ‘niet alleen voor Tienhuizen, maar ook voor het gansche vaderland, hebben mij bewogen, de feesten, ter eere van den grooten man gevierd, met mijn tegenwoordigheid te vereeren. Gij hebt getoond de nagedachtenis uwer groote mannen te eeren. Aan u, waarde Van Straalen, mag de eer niet onthouden worden, dat gij door uwe ijverige bemoeiingen het meest hebt bijgedragen tot het welslagen van dit schoone feest. Daarom is het mij een waar genoegen u te kunnen meedeelen, dat het Hare Majesteit behaagd heeft u tot ridder van den Nederlandschen Leeuw te benoemen.’

Deze mededeeling maakte op den niets kwaads vermoedenden Van Straalen een overweldigenden indruk. Hij wist niet of hij waakte of droomde. Had hij wel goed verstaan?

Ja, zeker, want allen wilden den nieuwen ridder de hand drukken en hem gelukwenschen met deze zoo welverdiende onderscheiding. ‘Lang leve onze koningin,’ galmde het door de zaal, ‘Leve de minister,’ werd daarop aangeheven. ‘Onze ridder, die gaat nooit verloren’ werd uit volle borst gezongen.

Hossend, joelend en zingend ging het nu de straat op om de verlichting te bezichtigen. 't Was een bij uitstek prachtige avond: 't was doodstil. De geheele stad baadde in een zee van licht. Vooral het antieke raadhuis met zijn gothische ramen, waarlangs vetpotjes waren aangebracht, leverde een prachtig gezicht op. Ieder had naar vermogen zijn woning verlicht. De mindergegoeden, die zich geen gas- of vetpotjesverlichting hadden kunnen veroorloven, hadden aan een draad eenige veelkleurige lampions opgehangen. Zoetjesaan werd het tijd zich naar de weide te begeven, waar het vuurwerk, het glanspunt van het feest, zou worden afgestoken. Klokslag tien doorkliefde de eerste vuurpijl de lucht, gevolgd door zwermen, voetzoekers en Bengaalsch vuur. Stom van verbazing, stonden de Tienhuizers met open mond naar de lucht te gapen. Het ging blijkbaar hun verstand te boven. Hè, uff, o! hoorde men van alle kanten opgaan. Dit was een uitroep van de hoogste

bewondering. Het slotstuk, ‘de buste van Jan Kop, geflankeerd door de jaartallen 1742-1897,’ deed de verbazing ten top stijgen. Zoo iets, neen, dat grensde, meenden zij, aan het bovennatuurlijke.

Zoo behoorde het schoone feest weder tot het verleden. Nog een paar uren hoste men langs de straten, koffiehuis in, koffiehuis uit, tot eindelijk de stilte wederkeerde.

In de sociëteit ‘Eensgezindheid’ scheidde men echter zoo vroeg niet. De nieuwe ridder moest er aan gelooven; hij liet een flinken voorraad wijn aanrukken, die door de leden dankbaar genoten werd. Jan Kop scheen geheel vergeten, Van Straalen was de held van den avond. De onderscheiding, hun geacht medelid te beurt gevallen, was immers een eer voor gansch Tienhuizen, voor hunne sociëteit echter in het bijzonder. Toost op toost werd afgestoken; tusschenbeide bleven de afstekers wel eens steken, maar dan wisten zij geen beter middel om zich uit het lastig perikel te redden dan den kreet aan te heffen; ‘Leve Van Straalen, leve onze ridder!’

De pseudo-minister begon zoo luidruchtig te worden, dat de burgemeester hem herhaalde malen moest toefluisteren zijn decorum toch te bewaren.

Het zonnetje kleurde de Oosterkim reeds rozerood, toen men begreep, dat het tijd van gaan werd. Allen achtten het een duren plicht Van Straalen naar huis te brengen, niet alleen uit achting, maar het meest, omdat hij zulke verdachte bewegingen maakte.

Een der leden van ‘Eensgezindheid’ meende de buitenwereld kond te moeten doen van de wijze, waarop Tienhuizen getoond had, de nagedachtenis zijner groote mannen te vieren. Twee dagen later vond men in de *Nieuwe Rotterdammer* dan ook een getrouw verslag der feestelijkheden; vooral de onderscheiding, Van Straalen ten deel gevallen, moest wereldkundig worden. De inzender oogstte den dank van alle leden van ‘Eensgezindheid’ in, doch den volgenden dag meldde de *Nieuwe Rotterdammer* dat Zijne Excellentie de minister van Binnenlandsche Zaken zich reeds een maand in het buitenland bevond, zoodat hij de Kopfeesten onmogelijk had kunnen bijwonen en Van Straalen dus waarschijnlijk de dupe van een grappenmaker geweest was.

De leden van ‘Eensgezindheid’ konden hun oogen niet gelooven. Om den gedecoreerde alle ergernis te sparen, werd het nommer der *Nieuwe Rotterdammer* ten vure gedoemd en plechtig geheimhouding gezworen. Doch de anti-Koppiaan Zoet, wien het geval ter oore was gekomen, bazuinde het aan Jan en alleman uit en zoo kwam het eindelijk ook Van Straalen ter oore. De man raakte buiten zich zelven van woede. Hij, de waardige oud-zeekapitein, was een voorwerp van spot geweest en zou, dank zij den machtigsten hefboom der beschaving, de Pers, door het geheele vaderland, van de Wester-Schelde tot de Eems, op de tong komen. Dat was te erg!

Hij ijlde naar den burgervader en donderde dezen toe, zonder de hem toegestoken hand te drukken: ‘Kwajongen, moet gij den draak steken met iemand, die het vaderland gedurende 45 jaren trouw gediend heeft? Gij moest u schamen.’

De burgemeester, die zulke gevolgen van een onschuldige grap niet verwacht had, gevoelde zich niets op zijn gemak.

‘Och,’ zeide hij, ‘'t was immers ter eere van Jan Kop; 't was om de feestvreugde te verhoogen.’

Van Straalen was daar niet mede voldaan. Hij kon echter de tegenwoordigheid van den gehaten man niet verdragen en verliet onder het mompelen van: ‘Ik zal hem krijgen, donnerwetter,’ de kamer.

Van dien tijd af waren de burgemeester en Van Straalen doodvijanden, en in de raadzaal van het eerzame Tienhuizen ging het toe als in den Hongaarschen Landdag, te meer wijl de overige Koppianen in den raad zich diep gekrenkt gevoelden door

de beleediging, Van Straalen aangedaan, en hem steeds steunden in zijn oppositie tegen den burgemeester.

De trouwring van meester Hosenberg, door J.A.H.

Meester Hosenberg was een eerzaam onderwijzer, die zich sinds korten tijd verheugde in het bezit van een lieve vrouw, een zorgzame schoonmoeder en een fonkelenden gouden trouwring. De laatste verblijdde zich in zijne belangstellende opmerkzaamheid, wat mogelijk te verklaren is uit het feit, dat hij in zijn jeugd maar van verre en zeer oppervlakkig kennis had gemaakt met dit zeer edele metaal. In oogenblikken, dat hij zich niet bespied dacht, staarde hij met wellust in den bodemloozen goudglans; hij schoof den ring en draaide er spelende mee en paste hem aan al zijne vingers; - en dan bekeek hij voor de zooveelste maal den binnenrand en las er den naam van zijne beminde naast zijn naam; - en las den datum, 18.9 '88, die hem den gelukkigsten der stervelingen had zien worden.

Gelukkig - dat was hij! Schoon de wittebroodsweken lang voorbij waren, was nog

geen donker wolkje aan zijn huwelijkshemel verschenen. Hij beminde zijn goed vrouwtje met al de liefde van zijn hart; zij hing aan hem met al de kracht van haar liefhebbend gemoed: ‘Twee zielen, gloênde aaneengesmeed!’

Bovendien had hij een puikje van een schoonmoeder, die, schoon al een eind in de zestig, het jonge paar omringde met al die kleine oplettendheden, die het moederhart ingeeft.

Meester Hosenberg had in zijn jonge jaren zijn tijd goed besteed, had heel wat wetenschap in zijn hoofd, heel wat akten in den zak en was buitendien in de gelegenheid zijn kennis tegen een goed honorarium om te zetten, zoodat het drietal, zij het niet in weelde, dan toch vrij onbezorgd kon leven.

‘Ge zult toch niet lang wegblijven?’ had van morgen zijn vrouwtje gezegd, toen hij afscheid nam; hij zou les gaan geven.

En hij declameerde komisch-pathetisch met Beets:

Eer de kousen klaar zijn,
Waar gij nu aan breit,
Zal ik alweer daar zijn
Met mijn dierbaarheid.

En een glimlachje glom op haar droevig gezichtje om haar dwazen goeien man.

‘Knoop de jas goed dicht, ook in 't terugkomen, dat gij geen kou vat; en de handschoenen, hebt gij ze?’ vervolgde de schoonmoeder.

Zeker had hij ze, maar ze aantrekken, dat deed hij toch niet; dat was jammer, ziet ge.... voor den ring.

Voor de klasse was hij heelemaal opgegaan in zijn onderwijs, geen enkel oogenblik waren zijn gedachten afgedwaald naar zijn lief tehuis; zelfs den ring had hij geen blik gegund. Hij had dan ook les gegeven in zijn lievelingsvak, de natuurkunde; hij had gesproken over het rustelooze zoeken van Galilei en diens leerling Torricelli en meegedeeld, hoe deze laatste in 't eind door een vernuftige proef er in slaagde te bewijzen, dat de lucht zwaarte had en hoe hare zwaarte te meten was. Hij had zelf de proef van Torricelli voor de leerlingen herhaald en alzoo zijn degelijke les met een belangwekkend slot bekroond.

Het is reeds dikwijls opgemerkt, dat vele mannen, zoo niet alle, opvallend zuinig zijn omtrent nietige zaken. Dat was met meester Hosenberg ook het geval.

Hij verstond de kunst om het kleinste papiersnippertje vlam te doen vatten boven het glas der brandende lamp en, - kregen zijn vingers 't al warm, een lucifer werd toch gespaard. Elk blaadje papier, waaraan nog een onbeschreven kantje was, werd in zak of portefeuille opgeborgen; men kon er eens om verlegen zitten en 't kan altijd te pas komen. - En nu hadden eenige druppeltjes kwik de gelegenheid gevonden om te ontkomen aan de kwikflesch, toen bij 't einde der proef het kwik teruggegoten werd. Ze hadden zich verscholen in een reetje der tafel en hier en daar in een deukje, en glinsterden van vreugde om hun vrijheid.

Maar ze hadden gerekend buiten het scherpziende oog van meester Hosenberg; deze had de vluchtelingen gauw ontdekt, schaarde ze bij elkaar en stopte ze in hun gevangenis.

Nu was het werk af en hij ging naar huis. Al voortwandelende bekeek hij onbewust zijn ring. Wat was dat? De goudglans was verdwenen en had plaats gemaakt voor zilverschijn. In 't eerste oogenblik was de meester verschrikt. Maar al spoedig wordt

het hem duidelijk wat de oorzaak is dezer verandering. Een ondeugend lachje krult zijn lippen en zijn oogen schitteren van genot. Hij heeft een grapje op het oog.

't Vrouwtje is blij als ze manlief weer terugziet; hij heeft wel wat moeite om te zorgen dat zijn goede luim niet doorbreekt in een schaterlach. Schoonmoeder informeert naar weer en wind en brengt pantoffels, daar hij zeker wel natte voeten zal hebben. Weldra zit het drietal om de tafel. Meester legt, zoo heelemaal zander opzet, zijn rechterhand op tafel; niemand merkt iets. Hij schuift wat met zijn hand op en neer en poogt zijn houding nog zoo natuurlijk mogelijk te doen zijn: het baat niet en 't spijt hem al, dat zijn grap veel van hare waarde zal verliezen.

Daar merkt schoonmoeder iets; ze twijfelt, ze buigt voorover en zet haren bril recht.

‘Wat is er, moeder?’ vraagt het vrouwtje.

Voor antwoord slaat de schoonmoeder de handen in elkaar en roept:

‘Heeremijntijd, de ring!’ en blijft kijken.

En opgewonden springt ook het vrouwtje op en blikt op dat onderpand van haar mans trouw. En hij kijkt zoo beteuterd als hij kan. Maar inwendig, al is het niet lief van hem, inwendig geniet hij.

Het klinkt bijna boos van vrouwtjes lippen: ‘Maar man, wat is er met dien ring gebeurd?’

Hij geniet; juist zooals hij 't zich had voorgesteld, gaat het; hij had onderweg een heele geschiedenis opgetimmerd omtrent den ring, die hij den vrouwen op de mouw zou spelden. Maar daar durft hij toch niet mee aankomen. Hij zegt dus naar waarheid:

‘Ik ben wat onvoorzichtig geweest, vrouwlief; ik heb een proef gedaan bij de les en daar kwam kwikzilver bij te pas; ik had den ring van te voren moeten afdoen. 't Kwikzilver is er nu op aangevlogen. Zoo is 't gegaan.’

‘En moet de ring nu zoo blijven?’ vroeg ze, en nam den ring in de hand, die nu ook zijn glans verloren had en er vuil dof uitzag.

Vóór hij een antwoord kon geven, kwam schoonmoeder met de poetsdoos aandragen. ‘Laat mij eens probeeren,’ zei ze. En ze begon te wrijven en te schuren en vrouwlief volgde met begrijpelijke belangstelling deze werkzaamheid en keek alleen van tijd tot tijd half verstoord op haren man, die doodkalm een pijp had opgestoken en van uit zijn gemakkelijken leunstoel met kwalijk verborgen welbehagen dat tooneel gadesloeg.

Na een kwartier van drukken arbeid wordt de ring afgespoeld en afgedroogd, en, hoewel met spanning verbeid, het resultaat was treurig. Wel had de wrijtkuur ten gevolge, dat de ring weer blonk, maar.... in zilverglans. De vrouwtjes waren ontmoedigd! Mistroostig bekeken ze den ring, en 't was, of het kwikduiveltje er een potsierlijk dansje uitvoerde en haar uitlachte.

‘Wat nu?’ Uit twee monden klonk deze vraag.

‘Hebt gij met 't een of ander sterk zuur? Dan leg hem daar een half uur in. Mogelijk bijt dat het kwik weg,’ is de raad van meester Hosenberg.

Jawel, azijn, sterken azijn hadden ze. En de ring kreeg aldus een azijnbad.

Meneer deed zijn best om lief te zijn; hij vertelde aardigheidjes, maar 't was slechts een gemaakt lachje, dat vrouwliefs lippen krulde, schoon ze anders wel van anekdoten hield. En 't half uur duurde lang, duurde hem ook te lang. Daar was nog geen kwartier om, of hij legde zijn pijp neer, ging vertrouwelijk naast zijn vrouwtje zitten, sloeg een arm om haar heen, en zeide: ‘Vrouwtje, ik ben stout, dat ik u zoo lang in bedruktheid laat; ik wilde een grapje uithalen, maar dat mag toch niet en ik heb er

niets aan, nu gij zoo triestig zit te kijken. Toe, zeg dat gij me vergeeft, en voor een zoen komt de ring weer in orde.'

Vrouwlief ziet hem half pruilend aan en ziet dan een beetje schuchter naar haar moeder.

Maar hij doet het woord: ''t Mag wel, moeder, hè?'

'Toe maar, als de ring maar weer in orde komt,' zegt moeder.

Hij, in theatrale houding, neemt met een tangetje in de linkerhand den ring, in de andere hand een brandende lucifer.

'Aanschouwt hier nu de macht der wotenschap,' gaat hij bombastisch voort. 'Een simpel vlammetje zal van zilver goud maken; een simpel vlammetje zal in mijn hand de "steen der wijzen" worden! Wat den alchimisten duizenden jaren vruchteloozen arbeid heeft gekost; wat het nooit bereikte ideaal was van de knapste bollen in heel de beschaafde wereld; wat geen geslachten gezien hebben, ondanks opoffering van geld en goed, gezondheid en kracht van lichaam en geest, ondanks grillige avonturen en donkere, akelige geheimzinnigheden, zal ik u toonen. In mijn hand bevindt zich de macht om goud te maken en uw oogen zullen het groote werk aanschouwen.'

Het kostte wel eenige lucifers, eer het kwik rondom verdampt was, en daarna kwam de poetsdoos der schoonmoeder ook weer te pas;

maar het einde kroonde het werk, de ring bloi k weer in bodemloozen goudglans.

Bij de Platen.

Het loodsenhoofd te Vlissingen. -

Vlissingen, op het eiland Walcheren aan den mond der Westerschelde gelegen, heeft vooral in de laatste jaren als handelshaven een hooge vlucht genomen en is een der gewichtigste staties voor de overvaart van het vasteland naar Engeland.

Daarbij is het ook eene loods-statie voor Antwerpen, zoodat er meestal meer dan tweehonderd vijftig Belgische loodsen in de haven aanwezig zijn.

De schilder Petersen-Angeln, wel bekend om zijn zeestukken, waarvan wij nog pas in No. 34 van dezen jaargang een staaltje hebben meegedeeld, geeft op de schilderij, in dit nummer afgebeeld, het Vlissingsche loodsenhoofd te zien met een uitzicht op de stille, in schemering gehulde zee.

De zon is lang ondergegaan en de maan, die van achter de wolken te voorschijn treedt, vermengt haar stralen met den weerschijn Van de schemering. Deze lichtwerking werpt een tooverachtig waas over den onafzien baren waterplas.

Over het glinsterend vloeibaar zilver der golven glijden als zwarte schaduwen een aankomend stoomschip en de visschersschuiten met haar uitgespannen zeilen.

Op den steiger staan de loodsen in afwachting dat zij het een of ander binnenvallend schip hun diensten als gids kunnen aanbieden. Zij kennen het vaarwater met alle tonnen en bakens en landmerken en weten dus de gevaren te vermijden, die den onkundigen vreemdeling bedreigen. Ook de uitzeilende schepen brengen zij op die wijze veilig in de open zee.

Op een mooien, stillen avond, zooals de kunstenaar van ons tafereel dien heeft geschilderd, is dat voor den ervaren loods geen heksenwerk; maar als de wilde storm woedt en geen ster den zwarten hemel verlicht, dan heeft hij een zware taak, van wier welslagen het behoud van een kostbare lading en dierbare menschenlevens afhangt.

Reeën op een wintermorgen. -

De strengste winterkou is alweer voorbij. Wel dekt op beschaduwde plekjes het sneeuwkleed nog den bodem, maar met de zachtere dagen komen de trekvogels toch langzamerhand weer terug.

Ook het wild, dat maar met moeite den barren winter doorstond, voelt de nadering van de lente. Het verlaat zijn warme schuilhoeken en komt zich koesteren in het eerste voorjaarszonnetje. De hoopvolle opgewektheid, waarmee de reeën op onze gravure zich uit het sombere bosch in de lichte vlakte wagen, geeft ook ons onwillekeurig het prettige gevoel van de naderende lente.

Driekoningenavond. -

In de katholieke streken leeft nog menig oud gebruik uit de gemoedelijke, geloovige middeleeuwen voort, al is het dan ook soms in den loop der eeuwen deerlijk verbasterd. Wie bij voorbeeld in den avond van Driekoningen de straten van 's-Hertogenbosch betreedt, kan daar een eigenaardig gewoel waarnemen. Overal ontmoet hij groepjes van een drietal kinderen, waarvan er één een brandend kaarsje, tegenwoordig meestal in een kleurigen papieren ballon, draagt. Zij schellen huis aan huis aan en zingen het oude Driekoningenliedje:

> Hier komen wij aan met onze lantaren,
> Wij zoeken den Heer en wij hadden hem garen.
> Wij kwamen al aan Herodes zijn deur,
> Herodes de koning kwam zelvers veur.
> Herodes de koning sprak met een valsch hart:
> Hoe ziet er de jongste van drieën zoo zwart?
> De jongste van drieën is welder bekand;
> Hij is er de koning van Moorenland....

Verder brengen het de zangers gewoonlijk niet, daar een toegereikte cent hun meestal den mond sluit. De rest van het liedje is dan ook minder goed bewaard gebleven als het begin; uit het verward gebrabbel is niet goed meer wijs te worden, en hoogstens vangt men nog een enkelen mooien regel op als:

> De drie koningen zongen zoo schoon,
> Zij vlochten van liefde een gouden kroon.

Dat zingend rondtrekken nu van kinderen op Driekoningenavond is een overblijfsel uit

den tijd, waarheen de mooie groote gravure in dit nummer ons verplaatst.

Daar zijn het geen kinderen, die de rol der drie koningen spelen, maar jongelieden, die zich daartoe in een passend costuum gestoken hebben. De middelste met den tulband en het zwartgemaakte gezicht moet ‘den koning van Moorenland’ verbeelden, al lijkt hij nu juist niet de ‘jongste van drieën.’ Hij draagt op een stok de ster, die hun tot gids uit het Morgenland naar Bethlehem gediend heeft, en weet die door een touwtje in draaiende beweging te houden. De twee anderen, ook met kronen van klatergoud versierd, begeleiden zijn gezang, de eene met een vedel, de ander met een rommelpot, een instrument van eigen maaksel en twijfelachtige welluidendheid, dat tegenwoordig gewoonlijk met Vastenavond bespeeld wordt.

Of de lantaren, die naast den rommelpotspeler op den grond staat, ook tot de uitrusting van het groepje hoort, dan wel of daar aan den haard haar gewone plaats is, zouden wë niet met zekerheid durven zeggen. Waarschijnlijk is echter het eerste het geval, daar de ster misschien niet lichtgevend genoeg zal zijn om tot voldoende voorlichting te strekken bij den tocht door de straten, waar de negentiendeeeuwsche gasverlichting nog onbekend is.

Het huisgezin zit aan den welvoorzienen disch, waarvan straks nog wel een flink glas wijn of een warme Driekoningenkoek als belooning voor de zangers zal overschieten.

‘KOOP LUCIFERS!’ NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. BLUM.

Op den achtergrond zien we in de keuken de meid nog voor nieuwen aanvoer zorgen, zoodat er op een enkelen koek niet gezien zal worden.

Genoeglijke oude tijd toch, toen de godsdienst nog heel het maatschappelijke leven doordrong en de aanleiding bood tot zulke onschuldige huiselijke feesten, waar oud en jong, groot en klein zich mee konden vermaken en waarvan het huis het middelpunt was, het huis, waarvan toen vooral de spreuk gold, die de kunstenaar boven de hooge schouw geschreven heeft: Oost West, thuis best.

‘Koop lucifers.’ -

Ziedaar een beeld uit onzen tijd, uit de verlichte, beschaafde negentiende eeuw, die zoo groot gaat op de zegenrijke hervormingen, die zij heeft tot stand gebracht, maar toch met al haar vernuft en humaniteit de armoede niet van de aarde heeft kunnen doen verdwijnen. Integendeel mag er gevraagd of er ooit in vroeger eeuwen wel

zooveel armoede geleden is als juist in onzen tijd van hooggeroemden stoffelijken vooruitgang.

Dat het lucifersmeisje weinig van de zegeningen der nieuwerwetsche beschaving profiteert is nogal duidelijk. Van den ochtend tot den avond moet zij langs de straat slenteren met haar bakje, aan elken voorbijganger haar lucifers te koop biedend. Vooral in den banen wintertijd is dat voor het arme kind in haar schamele kleertjes een treurig bestaan, en wie bij avond zoo'n van kou verkleumd kind aan een tochtigen hoek het handje ziet opsteken, huivert bij de gedachte, waar zij den kouden, donkeren, langen winternacht wel moet doorbrengen.

[Nummer 41]

Jhr. H.C.J.M. van Nispen tot Sevenaer.

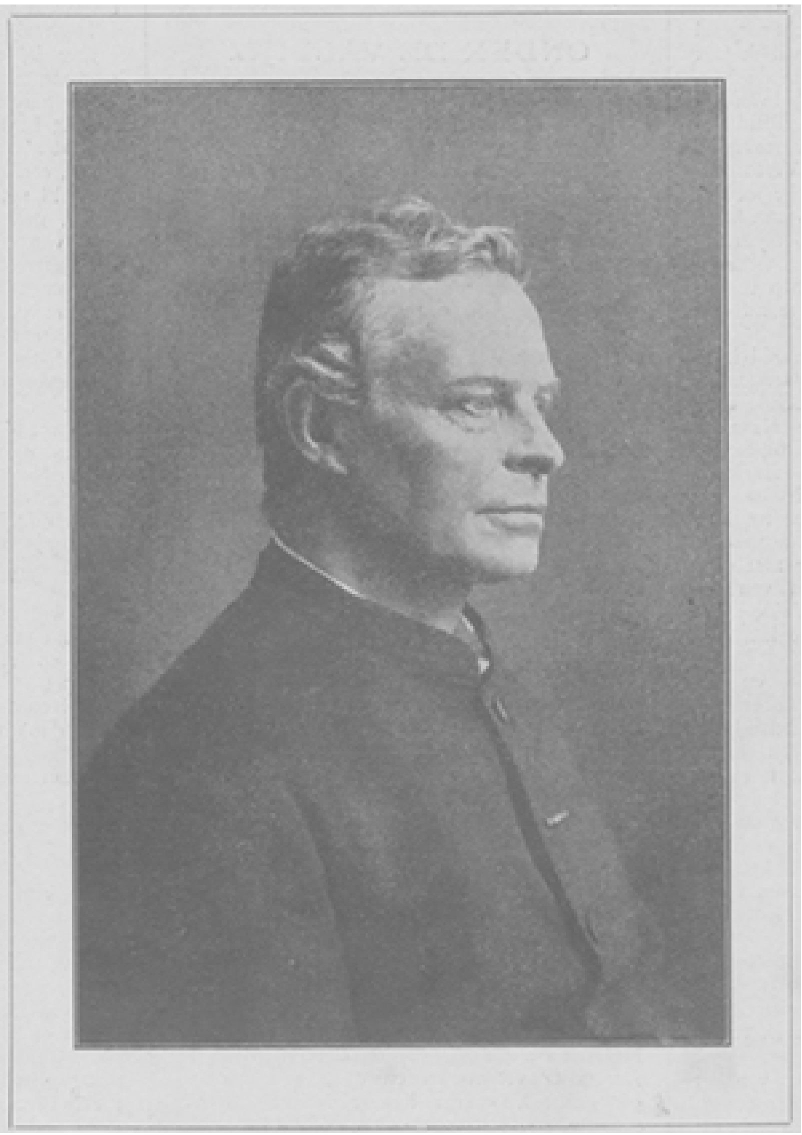

JHR. H.C.J.M. VAN NISPEN TOT SEVENAER, † 5 December 1897.

De Zeereerw. Hoogwelgeb. Heer Jhr. Hubertus Cornelis Josephus Maria van Nispen tot Sevenaer werd den 16en Augustus 1836 te Zevenaar geboren. Van zijne ouders ontving hij, behalve de hoogheid van stand, ook een uitstekend voorbeeld van echt katholiek leven. Zijne eerbiedwaardige moeder strooide de eerste zaden van christelijke deugd in het hart van den jeugdigen Hubertus, dat als een welbereide akker honderdvoudige vrucht beloofde.

Zijn godsvrucht was reeds in zijn kinderlijke jaren en in het begin van zijn jongelingstijd voorbeeldig. Zijne uitspanning na afloop van het onderwijs, dat door een huiskapelaan aan de jonkers in hun ouderlijke woning ('het hooge huis' geheeten) gegeven werd, bestond in timmeren, waartoe de timmermanswerkplaats, aan 'het

hooge huis' verbonden, hem een welkome gelegenheid aanbood. Later werd aan die uit spanning toegevoegd de jacht, waarin hij bij zijn kameraden de reputatie van een uitstekend jager en een voortreffelijk schutter verwierf.

De ernstige geest echter van den knaap behoedde hem voor een opgaan in die uitspanningen. Vroeg reeds, nog in den morgen van zijn leven, had hij de stem van God vernomen, welke eerst al fluisterend en met zoeten drang hem uitnoodigde, maar later schier onweerstaanbaar hem riep tot het Priesterschap. Hij had de stem Gods gehoord: hij zou priester worden.

Zijn edele vader bezorgde hem op het Seminarie Hageveld en nu zette Hubertus de eerste stappen op den weg, die voert naar den berg, op welks top de gouden kroon van het Priesterschap schittert.

De tijdgenooten van zijn seminarieleven verhalen, dat hij een ijverige en boven alles een godvreezende student was.

Reeds toen openbaarde zich in hem die deugd der versterving, welke hij heel zijn leven met telkens klimmenden ijver zou beoefenen. Een enkele maal gebeurde het in het groote huishouden van het seminarie, zooals dit in onze kleine huishoudingen ook geschiedt, dat de bereiding van het middagmaal wat minder gelukkig was uitgevallen. De student Van Nispen beklaagde zich daar nooit over. 't Was hem, den rijken jongeling van het adellijk geslacht der Van Nispens, altijd goed; ja zelfs spijzen, die anderen als minder smakelijk onaangeroerd lieten, werden bij voorkeur door hem genuttigd.

Zóó verliepen de jaren op het Klein-Seminarie in gebed en studie. De tijd voor de hoogere studiën was aangebroken. Op het Groot-Seminarie Warmond leerde hij den gevierden leeraar professor Cornelius Broere kennen. Dezen vereerde hij diep en beminde hij als zijn vader. Als Van Nispen over Broere sprak, dan tintelden zijn oogen en kwam er warme gloed in zijn stem en gebaren.

Op het Groot-Seminarie nog inniger godsvrucht, nog ijveriger studie. Van al degenen, die met hem opgingen naar Haarlems kathedraal op den 15en Augustus van het jaar 1863, was hij zeker niet de minst voorbereide. Z.D.H. Mgr. Gerardus Petrus Wilmer wijdde hem daar tot priester.

Als een man Gods in den diepen zin van het woord rees hij op van 's Bisschops voeten, brandend van begeerte om voor zijn Heer en Meester, Christus, veel te verrichten. De geest des Heeren was over hem neergevaren. Die geest zond hem uit om armen het Evangelie te prediken, om gevangenen in de boeien der zonden bevrijding uit hun kluisters aan te kondigen, om gebrokenen van harte te genezen. Van die hooge zending zich bewust, en met zulk een heilig vuur in 't hart, werd hij door zijn kerkelijke overheid tot kapelaan benoemd in Beverwijk. Drie jaren werkte hij daar onder de leiding van den hoogeerw. heer De Groot, kanunnik en deken van Beverwijk, met het gunstigste gevolg voor het heil der zielen, maar tevens met zulk eene inspanning, dat zijn zwakke gezondheid onder den last van den arbeid bezweek, en een hevige typhus hem op den rand van 't graf bracht. Doch God, die hem nog voor vele groote werken bestemd had, schonk den beminden kapelaan de grezondheid terusg.

Na drie jaren in Beverwijk hard gewerkt te hebben, benoemde hem de Bisschop tot kapelaan in de 'St. Catharina' te Amsterdam.

Hier, in de hoofdstad des lands, was het eigenlijke veld van zijn arbeid gelegen. De edele advocaat mr. Jan van den Biesen had ten bate van den jongen R. Kath. ambachtsman, wiens geestelijk en tijdelijk welzijn in de vele gevaren der wereldstad dreigde verloren te gaan, een St. - Josephs-Gezellenvereeniging opgericht, naar den

trant van den *St. Josephs-Gesellen- Verein.,* door den onvergetelijken Adolf Kolping in Duitschland gesticht, Weldra zag mr. Van den Biesen, wien het om het goede en niet om den naam van het goede te verrichten, te doen was, in, dat voor de instandhouding en bloei der vereeniging de leiding van een priester noodzakelijk was.

De hoogeerwaarde deken van Amsterdam, Van Luenen, wees kapelaan Van Nispen aan als den man, die het zegenrijke werk van mr. Van den Biesen zou overnemen en het zaadje, door diens hand in de aarde geborgen, tot een breedgetakten boom zou doen opwassen. De liefde voor het handwerk, door Van Nispen reeds in het ouderlijk huis getoond en in het vervolg van zijn leven steeds toenemend, ontplooide zich in al haar kracht.

Hij organiseerde het handwerk in de Gezellenvereeniging. In vier afdeelingen werden de leden, die, volgens de uitdrukkelijke bepaling der statuten van de Vereeniging, allen een ambacht moesten uitoefenen, onderscheiden: leerlingen, ongehuwde gezellen, gehuwde gezellen, bazen of patroons. Elke afdeeling vergaderde afzonderlijk onder de opperste leiding van den president jhr. Van Nispen, maar op de algemeene feesten kwamen de vier afdeelingen te zamen, en de vele honderden leden, van den kleinsten leerjongen af tot den gezeten patroon, gevoelden zich met elkander vereenigd als kinderen van één groot huisgezin, waarvan de praeses (zoo was de titel, waarmee de gezellen hem aanspraken) de vader was. Ja, dat was hij inderdaad: de vader der gezellen. Hij was

alles voor allen. Hij boezemde zijn gezellen eerbied in voor hun stand, liefde voor hun handwerk. Teekenscholen richtte hij op om het ambacht uit zijn vervallen staat op te heffen. Het resultaat is niet uitgebleven. De Gezellen-vereeniging heeft, wat een bekend feit is in Amsterdam, uitstekende werklieden aangekweekt.

Menigeen, die zich thans in het bezit van een goed gevestigde zaak mag verheugen, is door zijn woord en raad aangevuurd, om, als de eerste pogingen faalden, den moed niet op te geven, maar vol te houden, totdat hij slagen zou. Niet weinigen zijn ook door het geld van den praeses gesteund.

Voor den handwerksstand, voor zijn gezellen stichtte hij een Voorschotbank, een Spaarbank, welke, uitmuntend beheerd, thans ongeveer f 60.000 bezit, een Ziekenfonds ook, dat den zieken leden der Gezellenvereeniging een grootere som uitkeert, dan welke andere vereeniging ook.

Wat het geestelijk heil der Vereeniging betreft, wie zal het kunnen beschrijven, hoeveel nut hij in de zielen zijner gezellen heeft uitgewerkt? Ge hadt hem moeten hooren, met hoeveel overtuiging en kracht hij zijn volk waarschuwde tegen de gevaren, welke den handwerksman belagen, met welk een vaderlijke liefde hij zijn gezellen aanspoorde, om toch niet slechts knappe, maar voor alles godsdienstige, echt katholieke werklieden te zijn, met welk een heiligen toorn, voortspruitend uit zijn liefde, hij degenen bestraffen kon, die soms naar zijn woord niet luisterden.

Zoo arbeidde hij voort, dag en nacht zorgend voor zijn dierbare gezellen. Nu wil ik niet spreken van zoovele anderen, buiten de Vereeniging staande, die allen de mildheid van zijn hand en den ijver van zijn werkzaamheid ondervonden. Kij was lid van de Vereeniging ‘tot Weldadigheid van den Allerh. Verlosser,’ een corporatie, die aan de katholieke meisjes van Amsterdam degelijk onderwijs verstrekt.

Hij is de oprichter van het St.-Hubertus - Bureau, dat ten doel heeft, gevallen vrouwen den weg tot boete en verbetering aan te wijzen, en aan zijn pastorie klopte niemand ooit tevergeefs aan.

't Geheim van zijn zegenrijken arbeid is te vinden in zijn zoo godvruchtig en verstorven leven. Zijn leven was een voortdurende versterving. Hij had een groot fortuin. Maar het geld bezat hem niet. Op de onbekrompenste wijze deelde hij er van uit aan de armen, vooral aan de schamele armen. Nooit ook zouden de gezellen zulke groote zalen tot hun beschikking gehad hebben, indien de praeses zijn brandkast voor de vereeniging niet wijd opengezet had. Konden de muren van de openbare kapel aan de Stadhouderskade spreken, zij zouden het luide zeggen, wie hen had opgetrokken.

Jhr. Van Nispen tot Sevenaer had - en wie zou er zich met reden aan geërgerd hebben? - een leven kunnen leiden, overeenkomstig zijn fortuin. De waarheid is, dat hij een kamer voor zijn verblijf zich verkoos, die te gelijk zijn studeer- en slaapkamer was. Stel u voor een ruimte, omsloten door vier steenen muren, door twee hoog aangebrachte ramen verlicht. De vloer was insgelijks van steen en het bed zoo eigenaardig hard, dat men zich wel tweemaal zou bedenken, alvorens er zijn leden op uit te strekken.

Verstorven ook was hij ten opzichte van den stand, dien hij krachtens zijn hooge geboorte geërfd had. De jonkheer verschool zich altijd, alleen de gezellenvader vertoonde zich en de eenvoudige priester.

Zijn geheele voorkomen, de lijnen van het magere gelaat, de ingetogen blik der oogen, spraken van versterving, alle dagen en alle uren beoefend.

Hierbij voegde zich de geest van gebed en overweging, zoodat ‘zijn wandel op deze aarde waarlijk in den hemel was.’

De dood heeft hem, dit mag men gerust aannemen, niet onvoorbereid gevonden. Reeds vijf jaren te voren had het begin van een beroerte zich bij hem geopenbaard. Hij wist dat een plotselinge dood hem te wachten stond, en van tijd tot tijd gat hij dit ook aan zijn naaste omgeving te kennen.

Voor de gezellen echter, zijn jongens, zijn zonen, was zijn dood wel onverwacht. Zij dachten met hun vader het jaar 1898 meteen tentoonstelling van voorwerpen, door hunne kunstvaardige handen bearbeid, te openen. In hunne meening scheen het, alsof de praeses wel altijd zou moeten leven. En zie! op den Zondagmorgen van 5 December 1897, daar vonden zij den geliefden president, door een hart-verlamming getroffen, schier levenloos liggen op den steenen vloer.

Ge hadt hen moeten zien, die brave mannen, hoe ze tranen van oprechte hoogachting en ware liefde weenden om den dood van hun vader, en wat het hoofd der gehuwde gezellen op het kerkhof, bij de geopende groeve, zoo goed en zoo roerend uitsprak, 't was de juiste weerklank der gevoelens van dankbare liefde, waarvan de harten der gezellen klopten voor hun onvergetelijken praeses.

In jhr. H.C.J.M. van Nispen is heengegaan een man, geadeld door geboorte, geadeld door den ridderslag, waarmede de hooge Lands-regeering hem een plaats aanwees in de orde van den Nederlandschen Leeuw, maar geadeld vóór alles door het kruis van zijn Meester, dat hij droeg in zijn ziel, droeg ook in zijn lichaam, - een priester, met echt priesterlijke deugden toegerust, een Vader van zijn Volk.

R.I.P.

W.H.J. WILLEMAN

Onder de valbijl.
(*Vervolg*.)

Ook Jacques zag zijn moeder aan met een zelfden liefdevollen blik, waarin zij echter op elken anderen tijd dan dit feestelijk uur een uitdrukking van zorgelijke treurigheid zou opgemerkt hebben. En inderdaad men zou gezegd hebben dat de onvermengde vreugde, het kalm vertrouwen, de ongestoorde gerustheid, stralend van het verwelkt gelaat dezer van liefde en trots doordrongen moeder, in hem een reeks van bekommerde gedachten wekte.

Een oogenblik nam hij het kraakzindelijke, heldere, gezellige, bijna weelderige vertrek op met zijn bescheiden feesttoebereidselen en vond, om zijne dankbaarheid uit te drukken, enkel deze woorden:

‘Maar beste, beste moeder.’

Zij echter hernam vroolijk:

‘Komaan, daar is Annette met de soep, gauw aan tafel.’

Terwijl zij zich neerzetten, drukte Jacques zijn verwondering uit dat er maar voor twee personen gedekt was. Bij dergelijke gelegenheden werd nooit verzuimd zijn peter uit te noodigen en deze wees die uitnoodiging nimmer af. Het huishouden van den procureur, door een huishoudster bestuurd, was te saai en te eentonig dan dat hij niet met graagte aan hun kleine feestelijkheden had deelgenomen.

Hij was weduwnaar en zijn eenige zoon, Léonce, advocaat aan het Hof te Parijs, verscheen maar zelden in het ouderlijk huis. Kwam dat door overdreven strengheid van den vader of door gebrek aan hartelijkheid en kinderlijke onderwerping bij den zoon? Men vertelde dat de jongeheer nogal een doordraaier was. Hoe het daarmee zij, de betrekkingen waren vrij gespannen: er was een verwijdering tusschen den vader en den zoon. Daarom grepen de Monnier's alle gelegenheden aan om den heer Anglès te verstrooien en door bewijzen van genegenheid, waarin hun erkentelijkheid zich uitputte, zooveel mogelijk de akelige leegte van zijn huiselijken haard aan te vullen,

Om deze reden ongetwijfeld scheen Jacques door de afwezigheid van zijn peter levendig getroffen.

Zijne moeder glimlachte toegevend. ‘Uw peter, waar denkt gij aan? Hoe zou een procureur gelegenheid hebben om op zijn gemak uit eten te gaan, als er....’

‘O ja, da's waar ook; ik dacht niet aan den moord,’ mompelde hij met lichtelijk bewogen stem.

‘Ja, de moord in de Dalstraat, waarvoor sedert gisteren het heele parket in de weer is... Die arme juffrouw Leroux! Wie zou mij Zaterdag gezegd hebben, dat ik ze voor de laatste maal zag! Ze was nog zoo opgeruimd. Zij had mij uitgenoodigd een dagje met haar naar haar buitentje te gaan - dat was op morgen afgesproken; ze zou me in haar rijtuig komen afhalen met hare huishoudster, die ook al zoo ongelukkig aan haar eind moest komen, de arme stakker. Wat kan het toch gauw met een mensen gedaan zijn. O,’ voegde de oude dame er bij, de handen van medelijden en schrik in elkaar slaande, ‘er staan nadere bijzonderheden in de gazet. Heer in den hemel! is het mogelijk dat er zulke onmenschen op de wereld rondloopen!....’

Dit onderwerp van gesprek scheen voor den jonkman bijzonder pijnlijk te wezen. Hij poogde het op een ander praatje te zetten door uitbundig de heerlijke soep en de samenstelling van het menu te prijzen. Maar zijne pogingen waren tevergeefs: de geest van zijne moeder was te zeer onder den indruk van de haar te binnen geroepen misdaad, die sedert den vorigen avond al de goede lieden in het vreedzame stadje in spanning hield.

‘Ten slotte,’ ging zij voort, ‘als men de gazet van dezen avond gelooven mag, zou er een ontdekking van het hoogste belang gedaan zijn, waardoor de justitie binnenkort den moordenaar op het spoor zou kunnen komen.’

‘Maar moeder, zouden we van avond niet over wat vroolijker dingen kunnen spreken?’

Doch zij zette haren gedachtengang voort.

‘Er is, naar het schijnt, een notitieboekje met aanteekeningen gevonden.’

Hij huiverde en met een van plotselinge ontroering bevende stem, zei hij:

‘Zoo!’

‘Ja, een boekje, waarop onze goede vriendin geregeld het geld opschreef, dat zij ontving of uitgaf, met de namen van de personen, die geld van haar leenden. Want, al stond ze voor gierig te boek, was ze toch maar heel hulpvaardig. Dat blijkt nu uit hare opteekeningen; daar vindt men de namen van de personen met het geld wat zij ontvingen of terugbrachten en den datum er bij.’

Jacques wischte zich het zweet van het voorhoofd.

‘Mama!’ herhaalde hij op zulk een smeekenden toon dat mevrouw Monnier het zou opgemerkt hebben, als niet juist op dat oogen blik de bel in de gang was overgegaan.

‘Ik wed,’ zei ze, ‘dat het uw peter is, die ons op den laten avond toch nog met een bezoek wil verrassen. Ga hem te gemoet, Jacques.’

Terwijl hij opstond om aan de uitnoodiging van zijn moeder gevolg te geven, ging de deur open en verscheen de heer Anglès op den drempel.

Mevrouw Monnier wilde hem voor zijn bezoek dank zeggen, maar het gezicht van den procureur, die op den drempel staan bleef, deed haar het compliment op de lippen besterven.

III.

De heer Anglès, ongeveer vijftig jaren oud, was naar het uiterlijk de type van den echten ouderwetschen rechterlijken ambtenaar. Zijn gezicht, met uitzondering der bakkebaarden, glad geschoren, was onveranderlijk strak en koel van trekken. Zijn dunne lippen vormden daarin onderaan een rechte dwarsstreep en achter zijn gouden bril had hij een kouden, doordringenden blik. De heer Anglès behoorde niet tot de beminnelijke en beminde menschen. Hij werd geacht; men was wel genoodzaakt hem te achten, maar daar bleef het ook bij. In de uitoeiening van zijn ambt streng onpartijdig, maar in het bewustzijn zelf nooit gefaald te hebben, ook onverbiddelijk voor anderen, droog, kort aangebonden, onvatbaar voor de minste inschikkelijkheid, nooit gehoor gevend aan eigen eerzucht, menschenvrees of ook maar menschelijke aandoening, een ware belichaming van de Wet in haar geduchtsten, maar ook haar meest ontzagwekkenden vorm, was hij een dier karakters uit één stuk, zooals er tegenwoordig

weinig meer te vinden zijn, omdat onze tijd niet meer in staat is ze te waardeeren. Was hij eenmaal binten het gerechtshof, waar hij zijn toga en baret aan den kapstok gehangen had, dan bleek soms, zooals men gezien heeft, welk een edel hart onder dat ruwe omhulsel klopte.

Dien avond was zijn houding zoo streng, de uitdrukking van zijn gelaat zoo ijskoud, dat het scheen alsof er een plotselinge kou, een ongelukswind met hem het kleine gastvrije vertrek was binnengekomen.

En inderdaad bracht hij ongeluk aan in den vrede dezer woning. Het gezicht der feestelijk gedekte tafel riep op zijn voorhoofd een wolk van ontevredenheid te voorschijn. Maar vluchtig was die uitdrukking; bijna op hetzelfde oogenblik hernamen zijne trekken weer hun gewone onbeweeglijkheid.

Met vasten tred naderde hij mevrouw Monnier, die van schrik als aan haren stoel genageld was, boog beleefd en zeide op een koelen toon, waarin evenwel een zweempje medelijden trilde:

‘Mijn lieve mevrouw, gelief mij te verontschuldigen dat ik u op zulk een oogenblik moet storen. Ik heb uwen zoon eene noodzakelijke inlichting van het hoogste belang te vragen; ik verzoek u, ons een oogenblik alleen te laten.’

De oude dame beproefde op te staan, maar van ontsteltenis zonk ze weer op haren stoel terug; radeloos van angst zocht zij met wijdgeopende oogen op het gelaat van den ambtenaar de geheime beteekenis te lezen van den stap, dien hij kwam doen; maar dat strakke gezicht, waarop geen spier zich bewoog, bleef ondoordringbaar.

Zij deed een nieuwe poging om zich van haren stoel op te beuren, en den arm weigerende, dien de heer Anglès haar aanbood, wendde zij zich met moeite alleen naar de deur, daar hare van schrik verlamde beenen haar den dienst weigerden.

De heer Anglès, die haar gevolgd was, om haar zoo noodig te ondersteunen, hoorde haar op den drempel stamelen:

‘Jacques, mijn zoon!....’

Zij verliet de kamer, en nadat hij de deur zorgvuldig achter haar gesloten had, kwam hij terug en zette zich in de schaduw vlak tegenover den jonkman, wiens bekommerde trekken helder door de hanglamp werden verlicht.

Jacques was doodsbleek, maar in zijn blik, die zich plotseling had verhard, stond een onbedwingbare vastberadenheid te lezen. - Misschien dat dit bezoek hem niet onvoorziens overviel.

Den gewonen vertrouwelijken toon, dien hij anders tot zijn petekind aansloeg, latende varen, stelde de heer Anglès hem op den man al deze vraag:

‘Om aan welke behoeften te voldoen hebt ge geld geleend van mejuffrouw Leroux? - Antwoord.’

IV.

Jacques was van zijn stoel opgesprongen.

Bij die verpletterende toespraak vloog hem het bloed naar het voorhoofd, als had hij een kaakslag ontvangen. Een oogenblik sneed de verontwaardiging hem de spraak af. Eindelijk bracht hij met moeite, met eene stem, die van smartelijke verrassing trilde, de woorden uit:

‘U?.... u.... mijn peter.... u vraagt dat?’

‘Er is hier geen petekind of peter meer, maar een beschuldigde en een rechter.’

‘Een beschuldigde! een rechter!.... o peter, peter!’

‘Beroep u niet op overwegingen van vriendschap, die tusschen ons niet meer kunnen bestaan totdat ge u volkomen gerechtvaardigd hebt. Er rusten op u verpletterende vermoedens, waarvan ge u, al waart ge onschuldig, maar met moeite zult kunnen zuiveren, en gij behoort van dit oogenblik aan de instructie. Ik zal u niet zeggen: “Ik ken u niet meer;” want ik ben juist hier gekomen om mij persoonlijk in te lichten en om u te helpen, u te verdedigen, als ik van deze samenkomst een gunstigen indruk meeneem. Ik wensch de instructie niet vooruit te loopen, maar er is een punt, dat ik voor alles wil opgehelderd zien; gij verdient ruim het onderhoud voor u zelven en uwe moeder; daarbij hebt ge zelf het bedrag vastgesteld van de maandelijksche afbetalingen, die ge mij doet, en ik geloof u nooit te hebben achtervolgd om die betalingen, die ik geheel aan uw goedvinden overliet, daar ze van uw kant volkomen vrijwillig waren. Een jaar geleden hebt ge mij verzocht, het cijter van die betalingen een weinig te mogen verminderen: heb ik daarover een verwijt, een rechtstreeksche of bedekte afkeuring geuit? Heb ik u een vraag gesteld? - Neen! - Welnu, heb ik dan het recht om u vandaag te vragen, waarom gij, bij mijn weten geen wettige behoefte hebbende, waaraan ge niet kondt voldoen, waarom ge, verder bij ondervinding wetende dat mijn beurs geheel tot uw beschikking stond, u tot mejuffrouw Leroux gewend hebt, om u geld te verschaffen?’

Na een oogenblik wachtens, hernam hij met zekere ruwheid:

‘Ik wacht uwe ophelderingen af.’

Jacques hiel het hoofd op en met een vastberadenheid, die, hoe eerbiedig ook, blijkbaar onverzettelijk was, antwoordde hij:

‘Die kan ik u niet geven.’

‘Die kunt ge niet geven? - of gij wilt niet?’ Jacques zweeg.

‘Hoe?.... Wat beteekent dat?’

‘Helaas! mijnheer, ik voorzie al de gevolgen van mijn stilzwijgen, en geloof me dat ik nog meer dan de gevolgen, die dat voor mij hebben zal, het vooruitzicht vrees, uw haat en verachting te beloopen. Maar op de vraag, die u meer dan iemand anders het recht heeft mij te stellen, kan ik niet anders antwoorden dan ik gedaan heb.’

‘Door een weigering?’

‘Door een weigering.’

De heer Anglès fronste de wenkbrauwen.

‘Dan mogen de behoeften, die u dreven de bereidvaardigheid van mejuffrouw Leroux in te roepen, het daglicht niet zien?’

‘Dat ik die behoeften niet wensch bekend te maken sluit nog niet in, dat ze het daglicht niet mogen zien.’

‘Dat zijn voor mij al te fijne onderscheidingen: men verbergt alleen wat men zich schaamt te toonen.’

‘Ik weet dat mijn stilzwijgen zich tot de ongunstigste uitleggingen leent, ik herhaal het....’

‘Hou op met die praatjes! Ge zijl een ellendige huichelaar, door losbandigheid tot een dief en een moordenaar gemaakt.’

Een onbeschrijfelijke smart verwrong de trekken van Jacques; zijn borst zwoegde, een krampachtige trilling bewoog zijn bleeke lippen, maar hij antwoordde niet.

‘Uw stilzwijgen is eene bekentenis,’ ging de procureur voort. *En* na een pooze voegde hij er bij:

‘Ik beklaag uwe moeder.’

Met een heftig gebaar scheen Jacques een ondraaglijk vooruitzicht van zich af te wenden.

‘Spreek mij niet van mijne moeder.’

‘Dat zal toch wel dienen. Hebt ge er wel aan gedacht wat tot dusver haar leven is geweest en wat voortaan het lot zal wezen van die moeder, die gij, in een uur van verblinding, hebt overgeleverd aan de ellende en aan nog erger dan ellende, aan de schande? Om eene reden, die ik niet kan achterhalen, maar die, ik herhaal het, het daglicht met mag zien (waarom schaamt ge u anders?) vernietigt gij uw eigen leven; maar hebt ge wel overwogen tot welken lijdensweg gij uwe arme moeder veroordeelt, van het oogenblik van uw aanhouding tot de uitboeting van uwe misdaad? Toch had ze beter verdiend, de arme vrouw! Moet ik u herinneren...’

De ongelukkige wrong de handen.

‘Genade, mijnheer, genade.’

En zich daarop in vertwijfeling oprichtende, voegde hij er met woesten blik bij:

‘Ik zal niet spreken.... Maar folter me niet langer.... Voer mij weg....’

Hij herhaalde als in waanzin:

‘Voer mij weg!.... voer mij weg!....’

‘Dus is het dan uitgemaakt, ge zijt een.... moordenaar?’

Jacques herhaalde het woord volgzaam, maar stil, zoo stil dat men de noodlottige lettergrepen haast niet over zijne lippen hoorde komen.

‘Goed,’ stamelde hij, ‘neem aan dat ik... een moordenaar ben.’

‘En een dief?’

Het was geen levend wezen meer, maar een lijk, dat door een wil sterker dan de dood werd gegalvaniseerd.

‘En.... een diet....’

De heer Anglès stond op. Heftig bewogen deed hij eenige schreden door het vertrek. Het hardnekkig zwijgen van Jacques over het punt, dat tot uitgang diende voor eene beschuldiging van doodslag, en van den anderen kant de zonderlinge gewilligheid, waarmee, hij zich een afgrijselijke misdaad, vergezeld van een stuitende laagheid, liet ten laste leggen, dat alles bracht den ambtenaar in verlegenheid. In zijne lange loopbaan had hij duizenden en duizenden rampzalige misdadigers voor zich gezien, hij had de schuilhoeken van veel gewetens doorschouwd; maar nooit had zulk een verbijsterend raadsel, omringd van zoo zonderlinge omstanheden, zich aan zijn scherpzinnigheid en ervaring voorgedaan. Die rechtschapen jongen, dien hij had zien opgroeien, dien hij had opgeleid, was eensklaps een moordenaar, een dief geworden.... En dan die hondsche onverschilligheid!...

Wat er achter dat drama zat kon hij niet begrijpen. Hier school een geheim, een schandelijk geheim. Zoo niet, wat dan? Welke monsterachtige afdwaling.... Maar hij giste toch wel dat als hij de beweegreden wist, die den beschuldigde naar het slachtoffer gedreven had, hij de spil van het drama, de oplossing van het raadsel hebben zou.

Hij kwam naar Jacques terug, die daar ineengezonken en als vernietigd bleef zitten, en zich tot hem neerbuigend, zei hij:

‘Jacques, ge weet wat ik gedaan heb voor u, voor de eer van uw vader, voor de rust van uwe moeder. Gij hebt eene schuld aangegaan, en nu is de tijd voor u gekomen om er u van te kwijten; ik heb het recht daarvan onmiddellijke en onverwijlde betaling te vorderen. Antwoord op de vraag, die ik u gesteld heb, en van dit oogenblik verklaar ik u van alle verplichting tegenover mij vrij, en dat niet alleen voor het verleden,

maar ook voor de toekomst; want door uwe schuld zal uwe moeder alweer mijne hulp noodig hebben; en ge weet dat ik haar niet in den steek zal laten. Als ge nu nog een greintje eerlijkheid in u hebt, zult ge uwe handteekening niet te schande maken en u haasten de gelegenheid aan te grijpen, die ik u aanbied om uwe schuld te vereffenen.'

En daar de jonkman een weigerend gebaar maakte, voegde hij er bij:

'Luister, Jacques, ik zal in mijn inschikkelijkheid nog verder gaan. Ben ik hier eenmaal over den drempel, dan zijt ge straks in handen van het gerecht, maar hier is het geen rechter, die een beschuldigde ondervraagt. Doe mij die bekentenis als man tegenover man en ik geel u mijn woord, dat wat er ook gebeure en mocht mijn leven er van afhangen, het geheim tusschen ons tweeen blijven zal. - Antwoord mij nu.'

Neen, dat was niet meer de strenge ambtenaar, die deze woorden vol meedoogen over het hoofd van den rampzalige uitstortte. Deze was op dien nieuwen aanval niet verdacht. Hij wist niet anders te doen dan zich snikkend in de armen te werpen van den heer Anglès.

'O peter!.... peter!....'

'Komaan.'

'Vergeef mij, ik mag niet spreken.'

'Jacques!'

Geen woord.

De heer Anglès stiet hem heft g van zich af en in een uitbarsting van toorn, waardoor zich al de bekommering zijner genegenheid verried, riep hij met bulderende stem:

'Maar om de eer van uwen naam, om uwe moeder, om ons allen bijeen, verdedig u toch! red uw hoofd van het schavot!....'

Op dat oogenblik hoorde men achter de deur een gesmoorden kreet, gevolgd door een dof geluid als van een vallend lichaam.

'Moeder!....'

Jacques was van zijn stoel naar de deur gesprongen, maar de heer Anglès hield hem met een gebaar terug.

'Uw moeder weet nu alles, de ongelukkige!

DE HEILIGE LODEWIJK EN ZIJN LEERMEESTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TH. CHARTRAN.

IN DOODSANGST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A MORLON.

Bespaar haar ten minste uw gezicht als ze weer bij kennis gekomen is. Overigens behoort ge haar niet meer toe. Ge zijt in handen van het gerecht, er wordt beneden op u gewacht. Ga, en in het belang van uwe moeder, zonder gedruisch.'

'En zij!' smeekte hij.

'Voor haar zal ik zorgen, zooals ik u beloofd heb, hoewel gij uwe plicht hebt verzaakt.'

Jacques boog het hoofd en ging zwijgend de kamer uit. Eenige oogenblikken later hoorde men onder het raam het wegrollen van het rijtuig, dat hem naar de gevangenis bracht.

(*Wordt vervolgd.*)

De heilige Lodewijk en zijn leermeester.

De heilige koning Lodewijk van Frankrijk, uit wiens leven wij onzen lezers al herhaaldelijk treffende tooneelen mochten vertoonen, blijft altijd de edelste vorstenfiguur uit de Fransche geschiedenis. Voorzeker hadden vóór hem verschillende vorsten op den troon gezeteld, wier vroomheid met lof door de kroniekschrijvers wordt vermeld; maar de kleinzoon van Philippus Augustus is de eenige, die in zóó hooge mate de grootheid van een koning, de waakzaamheid van een rechter, de dapperheid van een ridder met het ongekunsteld geloof en de gestadige zelfverloochening en opoffering aan het welzijn van anderen heeft vereenigd, dat hem de 'heerschappij der harten' ten deel viel, volgens de bekoorlijke uitdrukking van den biechtvader van koningin Margareta.

Op elfjarigen leeftijd koning geworden onder de voogdij van Blanca van Castilië, keerde Lodewijk IX, onder de leiding dier onvergelijkelijke moeder, welke zich ook met mannelijke kracht op de beoefening der strengste deugd toelegde, van zijn vroegste kindsheid zijn hart tot God.

Ofschoon na den dood van Lodewijk VIII gestadig in de weer om de samenspanningen der groote kroonvasallen te verijdelen en wakker de staatkunde van uitbreiding der koninklijke macht voort te zetten, verloor de regentes de opvoeding van haar zoon niet uit het oog. Zij wilde dat hij in ware wijsheid en vroomheid zou opgroeien en daarom koos zij tot zijn leermeester den vermaarden Dominicaan Vincentius van Beauvais, even bekend om zijn hooge wetenschap als om zijn engelachtige zachtaardigheid van gemoed, afkeerig van de schoolsche twisten en diep doordrongen van de groote taak, die hem werd opgedragen. Hij onderwees den jongen koning in het heilig Evangelie en de gewijde letteren en legde er zich met alle kracht op toe, de ziel van het koningskind te verlichten, te heiligen en te verheugen. Zelden toonde een leerling zich de inspanning van een voortreffelijken meester méér waardig dan de jonge Lodewijk.

In de hooge gewelfde zaal, waar te midden der wapenrustingen, tegen de Venetiaansche tapijten opgehangen, op gouden grond de Madonna's schitterden, door de keizers van Byzantium geschonken, vlogen de studieuren genoeglijk voorbij.

De knaap luisterde in peinzende houding, met de hand aan het hoofd en den elleboog rustende op de met goud en azuur verluchte handschriften, terwijl de meester, door de verhevenheid van zijn onderwerp meegevoerd, staande sprak met het breede gebaar, dat wil overtuigen en meesleepen. De vrome monnik bepaalde zich niet tot

de heiligenlegenden en de schriften der kerkvaders, maar deelde zijn voistelijken leerling ook de strenge onderrichtingen mee, door den abt Suger nagelaten:

‘Het hart der koningen moet openstaan voor barmhartigheid en liefde; het grootste geheim van het geluk schuilt in het geloof aan het Vaderschap van God, die neerslaat en opbeurt, kastijdt en troost en vooral in dit woord van het Evangelie: Bemin uw naaste gelijk u zelven ter liefde van Mij.’

Trouw aan die lessen, werd Lodewijk IX niet enkel een volmaakt Christen, maar ook het toonbeeld der koningen, en uit zijn godsvrucht putte hij de kracht om al zijn plichten te vervullen. Hij beminde zijn volk met een vaderlijke liefde en in een ernstige ziekte sprak hij eens tot zijn zoon te Fontainebleau: ‘Lieve zoon, ik bid u dat ge u bemind maakt bij het volk van uw rijk; want voorwaar zou ik liever zien dat er een Schot uit Schotland kwam om het rechtschapen te besturen dan dat gij het slecht bestuurdet.’

Van zijn twintigste jaar af verzaakte hij aan alle weelde, sliep op een houten leger, stond om middernacht op om de metten en de lauden bij te wonen, hoorde daarna verscheidene missen en liet des middags in zijn kapel de tertsen en sexten zingen; na het middagmaal hoorde hij de vespers en 's avonds liet hij de completen zingen. Toen een hoveling hem verweet, dat hij aan die oefeningen te veel tijd besteedde, antwoordde hij: ‘Voorwaar, als ik al dien tijd gebruikte om met de dobbelsteenen te spelen of in het bosch op beesten en vogels te jagen, zou niemand er iets op aan te merken vinden.’

Hij oefende zich in alle verstervingen, bediende zelf de melaatschen, genas door zijn aanraking de kliergezwellen, en als, wanneer hij op Goeden Vrijdag blootsvoets uitging, de armen, die elkander om hem verdrongen, hem op de teenen trapten, beklaagde hij zich niet, daar Christus op dien dag immers zooveel meer geleden had.

Van hem dagteekent die godsdienstige vereering voor de koningen, die in Frankrijk zoo lang heeft stand gehouden.

‘Goede koning,’ sprak tot hem een arme vrouw op den drempel harer hut, ‘met dit brood dat ge mij als aalmoes geeft, wordt mijn zieke man gesterkt.’

Hij vertrok ter kruisvaart naar het Heilig Land onder het zingen van het *Veni Creator*, en men weet dat hij na den slag van Mansoerah zelt de lijken der soldaten hielp dragen, ‘zonder zich den neus te stoppen, terwijl de anderen dit wel deden,’ zeggen de kronieken. Op zijn terugtocht weigerde hij het schip te verlaten om de gevaren te deelen van hen, die hem vergezeld hadden. Bij zijn heiligen dood eindelijk, toen hij zich op een bed van asch had laten uitstrekken, bleef hij nog koning en zijn laatste woord was voor zijn volk: ‘Heer! Heer! wees de heiliger en bewaarder van mijn volk.’

Daarom was hij dan ook de lieveling der kleine luiden, die nog eeuwen daarna zijn naam in gezegend aandenken hielden.

Vincentius van Beauvais was niet alleen de leermeester van den H. Lodewijk, maar bleef ook later bij dezen in hooge achting; de koning hield hem aan zijn hot onder den titel van zijn voorlezer en belastte hem met het toezicht op de studiën van zijn kinderen, de jonge prinsen.

De vrijgevigheid des konings stelde Vincentius in staat, zich vele kostbare boeken te verschaften en het omvangrijke werk *Speculum majus* saam te stellen, dat in 1473 voor het eerst te Straatsburg in tien groote folianten en in 1642 nog eens te Douai door de zorgen der Dominicanen van die stad gedrukt werd. Het is een wijdloopige verzameling van uittreksels van gewijde en ongewijde schrijvers, waarin men alles bijeenvindt wat de schrijver het nuttigst heeft geacht. Ofchoon die stukken niet altijd

het doelmatigst gekozen of het best verwerkt zijn, treft men er toch veel merkwaardigs en wetenswaardigs in aan, dat men niet zonder groote moeite en nasporingen van elders zou kunnen bijeengaren.

De verzameling is verdeeld in vier deelen: *Speculum naturale*, handelend over de natuurwetenschappen, *Speculum doctrinale*, over de geloofsleer, *Speculum morale*, over de zedenleer, hoofdzakelijk getrokken uit de *Summa* van den H. Thomas van Aquino, en *Speculum historiale*, bevattende een overzicht der wereldgeschiedenis.

Ook bestaat van hem nog een verhandeling over de opvoeding der vorsten en andere Latijnsche geschriften.

De vrome en ijverige geleerde stierf in 1264.

Het doodkleed van madame Roland. Historische schets.

Madame Roland, de vrouw van den beroemden minister, was in den tijd van de heerschappij der Girondijnen de ziel van die partij geweest. Zij had zelfs voor den koningsmoord geschreven, maar sedert waren stroomen van het heiligste en onschuldigste bloed vergoten, zoodat zij wel gedwongen was, de keerzijde der medaille, die zij zelf had helpen slaan, te beschouwen.

Het was in het jaar 1796.

De Septembermoorden waren gepleegd. Tallooze priesters hadden nog onder het bestuur van minister Roland het leven gelaten, - toen kwamen de vreeselijke bloedbaden in la Force, in de Adbij en de Conciergerie. De moordenarijen in la Salpétrière hadden ten hemel geschreid om wraak, de guillotine had zonder ophouden gewerkt, niet enkel te Parijs, want in alle plaatsen van Frankrijk was de rook van het bloed omhoog gestegen. Het blonde hoofd der schoone prinses Lamballe was op een piek rondgedragen. Lodewijk XVI en Maria Antoinette, de groote dochter der groote Maria Teresia, hadden reeds hun gewijde en onschuldige hoofden met die fiere waardigheid, waarmee de Fransche edellieden wisten te sterven, op het moordblok neergelegd. Het Schrikbewind stond op het toppunt van zijne macht.

In den waanzin en de bedwelming van het vergoten bloed verscheurde het roode monster der revolutie reeds zijn eigen kinderen en de edelsten het eerst.

De Girondijnen waren de *via dolorosa*, den smartelijken weg opgegaan, dien zij hun koning hadden opgedreven. Hun hoofden waren gedeeltelijk onder de guillotine gevallen, terwijl anderen, die zich door de vlucht poogden te redden, van de eene plaats naar de andere werden opgejaagd.

Ook mevrouw Roland, die naar haar eigen woorden eenmaal de revolutie met verrukking begroet had, de verwoede republikeinsche, die de Franschen in vrijheidlievende Grieken wilde herscheppen, had het ongeluk achterhaald. Zij had altijd meer met het hoofd dan met het hart geleefd, zij had haar vrouwelijkheid aan haar gloeiende eerzucht ten offer gebracht, zij had haar politieken haat zelfs zoo ver gedreven, dat zij zich over den dood harer tegenstanders verheugde. Nu stond ze zelf op de plaats, waar ze anderen zonder medelijden had zien staan.

De doodvijandin der koninklijke familie, die zelfs beweerd had, dat Lodewijk XVI, die als een heilige den dood te gemoet ging, als een goed tooneelspeler was gestorven, zat bleek en ontdaan te midden van een hoop gemeene vrouwen in de gevangenis van Sainte Pélagie, het tooneel der Septembermoorden. Dagelijks zag deze vrouw, die zoo fier was op haar onkreukbare deugd, haar adel van geest, haar voorname natuur, het uitvaagsel om zich heen van het Parijsche vrouwelijk gepeupel.

Graaf Beugnot, toen eveneens gevangene in de Conciergerie, verhaalt: 'Men wierp op hetzelfde stroo en achter dezelfde grendels de hertogin van Grammont en een zakkenrolster, madame Roland en een straatdeern. Voor teergevoelige vrouwen bracht dit mee, dat zij getuige moesten zijn van weerzinwekkende tooneelen. Elken nacht werden zij door het tieren en razen der ongelukkigen gewekt, die als furiën met elkaar vochten.'

De kerker evenwel, waarin madame Roland was gehuisvest, werd op eens een zetel van vrede te midden van die hel. Madame Roland toonde zich zoo zachtzinnig, vriendelijk en goed jegens hare gezellinnen, dat zij aller harten won.

De ruwheid en ellende, die haar omgaven, het doodsgevaar, dat haar ieder oogenblik boven het hoofd hing, verzwakten niet den sterken geest van deze ongewone vrouw, wier uiterlijk door graaf Beugnot op de volgende wijze geschilderd wordt: 'Madame Roland was toen tusschen haar vijf-en-dertigste en veertigste jaar. Haar gestalte was niet regelmatig mooi, maar innemend, heur haren blond, haar oogen blauw en groot. Zelfs als zij niet sprak, zag men aan haar uiterlijke verschijning, dat zij geest had.'

In den kerker ontving zij bezoeken van aanzienlijke mannen, schreef zij hare schitterende verdedigingsreden en die gemoedelijke en van vernuft tintelende brieven, die de bloedige geschiedenis dier dagen als belangwekkende en leerrijke documenten voor het nageslacht bewaard heeft.

Ja, madame Roland kon nog in den kerker beminnenswaardig, vernuftig en boeiend zijn, hare omgeving door haar moed en doodsverachting verbazen, maar dikwijls als zij alleen was bekende zij hare zwakte en moedeloosheid. Dan zat zij uren en uren tegen de ijzeren tralies van het raam harer gevangenis geleund en weende. Zij dacht aan haar eenig kind, aan haren echtgenoot, die op de vlucht was gegaan, zij was bezorgd over het lot harer staatkundige vrienden, hoopte dat zij in veiligheid waren, doch had een voorgevoel van hun vreeselijk uiteinde.

Madame Roland was intusschen volstrekt niet verlaten. Goede vrienden brachten haar geld, boeken en bloemen. Maar aan de eenzaamheid kon zij zich niet wennen; zij had het geloof aan God verloren, en de eenzaamheid zonder God is troosteloos.

Maar zelfs tot aan de poorten van den dood had de schitterende, schoone vrouw één eigenschap behouden, de menschelijke ijdelheid. Madame Roland wilde zelfs in den dood nog lief zijn, zij wilde in een wit sleepend gewaad van Griekschen snit het schavot bestijgen.

Door bemiddeling van een vriendin kreeg een oude naaister toegang tot hare cel. De oude vrouw had bijna alle doodkleeden voor de voorname vrouwen, die het schavot moesten beklimmen, gemaakt, en zij was min of meer fier op deze treurig-voorname klandizie.

Menig briefje, menig ruikertje, bewijs van een liefde, die tot over het graf reikt, had zij den veroordeelden bezorgd. Zij was in de gevangenis eene bekende verschijning; met haar zacht gezicht, de rustige, blauwe oogen en de eerbiedwaardige, grijze haren maakte zij een ernstigen en goeden indruk. Zij bewoonde een klein huisje in de nabijheid van den Temple, had veel gezien, veel beleefd, met veel terdoodveroordeelden gebeden. Zij had den koning en de koningin het moordschavot zien bestijgen en het hartverscheurende weenen der koninklijke kinderen gehoord.

Toen deze oude vrouw bij madame Roland verscheen, om de maat te nemen voor haar laatste staatsiekleed, zooals madame het schertsend noemde, werd de gevangene, wier gezondheid begon te kwijnen, door vermoeidheid en verlatenheid gefolterd. De aanblik van het oude, trouwe gezicht der vrouw uit het volk was een troost en eene verlichting voor haar.

‘Blijf zoo lang als ge kunt, vrouw Bisson,’ verzocht ze; ‘uw goedig, oprecht gezicht doet mij goed, vooral thans, nu ik haast aan de toekomst der menschheid zou gaan twijfelen. De revolutie zal ook van u offers gevraagd hebben, en ge hebt stellig veel gezien en ondervonden.’

De oude vrouw liet het hoofd zakken, om hare tranen te verbergen.

‘Ik heb ook het doodkleed der koningin gemaakt,’ zei zij; ‘ik ben er trotsch op en gelukkig, de kleeren van eene heilige te hebben aangeraakt.’

Madame Roland fronste van ergernis de wenkbrauwen.

‘Goede vrouw, de Oostenrijksche was Frankrijks ongeluk.’

‘Van al die politieke dingen weet ik niets af,’ hernam de vrouw hoofdschuddend, ‘mijn verstand reikt niet verder dan mijn oogen zien. Dit slechts weet ik: als alle vrouwen zoo goed en geduldig, zoo waardig in het ongeluk, zoo teeder en opofferend

voor hare kinderen waren als Maria Antoinette was, dan zou de wereld heel wat gelukkiger zijn.'

Madame Roland hoorde met sceptisch geduld deze in haar ooren kleinburgerlijke praatjes aan. De oude vrouw merkte het, want ze was een goede opmerkster.

'Ja, madame, spot daar maar mee! Wat ik zeg is mij heilige en diepe ernst. Voor den ongelukkigen zoon van de door u zoo ten onrechte gehate Maria Antoinette heb ik zelfs mijn eenig kind ten offer gebracht. Die geschiedenis zal ik u vertellen.'

Madame Roland liet het mooie hoofd zinken en luisterde. Wat was vroeger voor haar een verwoest menschengeluk, een gebroken hart of een lijdend kind geweest? Dat waren dingen, die niet in aanmerking kwamen bij de groote stroomingen van het lot der volken. Maar in de nabijheid van den dood ziet men de zaken beter in, de moeder was in de politieke vrouw wakker geworden, zij dacht aan haar eigen verlaten kind en voelde iets in haar binnenste kloppen, dat vroeger voor alle menschelijke aandoeningen gesloten was geweest.

'Toen men den kleinen dauphin van zijn moeder gescheiden had,' vertelde de oude vrouw, 'werd ik bij hem geroepen en moest ik voor hem een pak maken zooals de Jacobijnen dat droegen. Ik wist, dat men hem met geweld uit zijn bed, uit de nabijheid van zijn moeder gescheurd had. Hij had zich aan haar kleed vastgeklampt en geweend: Mama, verlaat mij niet.' Ik wist, wat de koningin daaronder leed, daar ik zelt moeder was. Ik had ook gehoord, hoe Simon op zekeren nacht, toen het kind in de overmaat van zijn lijden in zijn bedje hardop tot God smeekte, een kruik koud water over zijn hoofdje had uitgegoten. Ach, madame, is er eene grootere zonde, dan een onschuldige het geloof te ontnemen? Nu zat het kind als een schuw vogeltje in een hoek en fluisterde zacht: 'Mama, lieve mama!' O, madame, wat was de dauphin een lief en zacht kind! Lange, gouden haren hingen in golvende lokken op zijn schouders af, en zijn klein, bleek gezichtje, dat er zoo zwaarmoedig uitzag, leek op dat van een engel. Men moest van hem houden, madame, hoewel hij de toekomstige koning van Frankrijk was. Hij was niet meer dan een hulpeloos, mishandeld kind, dat om zijn moeder riep. Madame, terwijl ik mij nog in de kamer bevond, nam de dikke, leelijke Simon, de cipier van den dauphin, een groote schaar, greep de lokken van het kind en begon ze af te snijden. De knaap verweerde zich wanhopig, hij vluchtte naar mij, verborg het hoofd in mijn schoot en snikte: 'Bescherm mij. Mama zal weenen, als men mijn haren afsnijdt.'

Och, madame, iedere moeder zou geweend hebben, indien men haar geliefd kind van zulk een sieraad had beroofd.

'Laat hem toch met rust,' verzocht ik Simon, 'zijn haren glanzen als geweven goud. Nauwelijks één kind in Frankrijk heeft zulke wondermooie haren.'

Maar Simon lachte.

'Juist daarom,' zei hij: 'die verwenschte kleine Capet hoeft niet meer te hebben dan alle andere kinderen in Frankrijk.'

De gouden lokken werden afgesneden en in het stof der gevangenis vertrapt. Het gelukte mij, er een te redden en te bewaren. Ik draag ze sedert op mijn hart.

De oude vrouw haalde een zilveren medaillon te voorschijn en liet mevrouw Roland de gouden haarlok van het ongelukkige koningskind zien. Zij straalde in het vaalgrijze licht, dat door de tralies der gevangenis viel, en scheen te vertellen van de gloeiende tranen, die er op gevallen, van de laatste wanhopige kussen eener moeder, die er op gedrukt waren.

De republikeinsche madame Roland boog onwillekeurig het hoofd en drukte er een kus op.

‘Ik kus de haren van het kind, niet die van den dauphin,’ zei ze zacht.

‘O, madame, u zou ook van den dauphin gehouden hebben. Onder slagen en mishandelingen bleef hij geduldig als een engel. Hij vroeg enkel om zijne moeder. Soms, als hij voorbij de deur van hare gevangenis gevoerd werd, liet hij een bloem of een blaadje vallen als een groet aan haar. Maar Maria Antoinette zal het wel nooit gevonden hebben. Ik kwam dikwijls bij den kleine. Vaak vond ik hem op den vloer zitten spelen met een kunstmatigen kanarievogel, dien zijne moeder hem in gelukkiger dagen gegeven had. ‘Zou u niet graag een levenden willen hebben?’ vroeg ik hem eens.

Zijn door tranen verduisterde oogen schitterden even. ‘Een levenden!’

Ik zei tegen de vrouw van Simon:

‘Madame, ik zal twee japonnen voor niets voor u naaien, als u mij toestaat, den dauphin een kanarievogel te geven.’

Zij vond het goed.

Ik bracht den jongen het mooiste, citroenkleurige vogeltje, dat in heel Parijs te vinden was. Mijn zoon kocht het; ik had maar één zoon, madame, de appel mijner oogen; hij was schilder, een kunstenaar, een stille, bedaarde jongen. Ook hij nam deel in het ongeluk van het kind en zou zijn bloed hebben willen geven, om het een plezier te doen.

Maar Simon wasiedeie een beul. Men had hem gezegd, dat men van plan was, zich langzaam van den dauphin te ontdoen, en hij schepte er een onmenschelijk genoegen in, daartoe het zijne bij te dragen.

Langen tijd zagen wij het kooitje met het vogeltje voor de tralies van den kerker staan en het blonde kinderkopje daaronder.

‘Hij heeft nu ten minste nog één pleizier op de wereld,’ zeiden wij weenend tegen elkaar. Maar op zekeren dag gebeurde er iets verschrikkelijks.

‘Jean,’ zei Simon tegen mijn zoon, dien hij op straat tegenkwam. ‘Vandaag is er feest bij den kleinen Capet, en ik noodig u daartoe uit. De kanarievogel geeft eene voorstelling.’

Mijn zoon greep iedere gelegenheid aan, om in de nabijheid van het kind te komen, dat zoo zelden een vriendelijk gezicht zag.

Feest bij den dauphin! Welk een gruwelijke hoon lag in die woorden opgesloten!

Een der gevangenisbeambten had Simon een kleine koperen guillotine voor den dauphin gegeven, een van die ontzettende werktuigjes, zooals de Jacobijnen aan hun kinderen geven, om al vroegtijdig den bloeddorst bij hen op te wekken. Madame, ik heb zelfs vrouwen gezien, die een kleine guillotine bij wijze van haarnaald droegen.

Toen Jean bij den dauphin binnentrad, lachte Simon, haalde het duivelachtig speelgoed uit zijn vestjeszak en zei tegen den schuw voor hem wegkruipenden jongen:

‘Zie eens, Capet, met zulk een aardig ding is uw vader uit het leven geholpen, en met uwe moeder zal spoedig hetzelfde gebeuren. Kom hier, ik zal u leeren hoe dat gaat. Maar het eerst zal de gele schreeuwleelijkert in die kooi er aan moeten gelooven.’ En Simon wilde zijn klauwen uitstrekken, om den lieveling van het kind te guillotineeren.

Met een luiden schreeuw stortte het kind naar voren, omvatte den arm van zijn beul en zei snikkend: ‘Neen, neen, niet mama, niet het vogeltje. Sla mij liever het hoofd af, Simon!’ Maar Simon lachte, gaf het kind een duw, zoodat het tegen den grond geslingerd werd en greep opnieuw naar den vogel. Toen kon mijn zoon zich niet langer inhouden. Hij snelde op Simon toe, wierp hem op den grond en sloeg in het blinde op hem los. Op het hulpgeschreeuw van het monster schoten de bewakers

toe, namen mijn zoon in hechtenis, en weinige dagen later stierf hij op het schavot. Madame, ik ben nooit een aanhangster van het koningschap geweest, maar ik verheug er mij toch over dat mijn zoon ter wille van een koningskind gestorven is.'

Madame Roland liet het hoofd zinken en zweeg. Misschien erkende zij, dat die arme vrouw meer voor de menschheid had gedaan, dan zij met haar prachtig gestyleerde brieven en opstellen.

Na een oogenblik stond zij op, knielde neer en kuste de sidderende handen der oude vrouw.

'Geef mij uwen zegen, moeder Bisson. Wij, die zooveel hart meenden te hebben voor het vaderland, hebben zijnen grond met bloed gedrenkt en met tal van gruwelen bezoedeld. Ik heb in die dwaling gedeeld en boet ze met den dood. Wij meenden den hemel op aarde te ontsluiten en hebben de hel ontketend. Wij dachten brood te zaaien en hebben bloed geoogst.'

Na deze bekentenis strekte zij haar mooie witte armen uit en richtte haar slanke gestalte in haar volle hoogte op, opdat moeder Bisson haar de maat zou nemen voor het Grieksche kleed, het zinnebeeld der vrijheid, waarmee zij het schavot wilde bestijgen.

Weinige dagen later stond zij voor de guil-

lotine, en een leemen beeld der vrijheid aanschouwend, sprak zij:

'O, vrijheid, hoeveel misdaden bedrijft men in uwen naam!'

Daarna viel haar schoon hoofd in de mand, en de beul toonde het aan het volk.

Zij werd verslonden door den afgod der revolutie, dien zij blindelings gehuldigd had.

Bij de Platen.

In doodsnood. -

Honderdmaal is het geschilderd en altijd blijft het even aangrijpend, dat wanhopig worstelen van ongelukkige schipbreukelingen in doodsnood, op de onstuimige baren rondgezweept door den woedenden storm, vastgeklampt aan wat saamgebonden drijfhout, planken en tonnen, die zij bij het uiteensplijten van het schip in hun vertwijfeling hebben weten te grijpen en aaneen te hechten tot een vlot, dat hen althans enkele dagen boven water kan houden.

Maar wat zal die redding uit het gezonken schip hun baten, als zij veroordeeld zijn, van honger en dorst om te komen op den wijden plas, waar nergens, nergens een gastvrije kust hen tegenlacht, waar overal het wilde water hen aangrijnst, als loerend om hen te verzwelgen!

Goddank, eindelijk en ten laatste mogen zij in de verte het herbergzame land aan den gezichteinder zien opdoemen. Met de inspanning van hun laatste krachten pogen zij het vlot in die richting te drijven. Wanhopig klinkt hun hulpgeroep over de golven, meegevoerd door den wind, waarin hun bange kreten verloren gaan. Zal dan niemand aan de kust hun doodsgeschrei vernemen; moeten zij reddeloos omkomen in het gezicht van het reddende land? Maar gelukkig naderen zij toch de kust; geen twijfel of daar staan mannen op den uitkijk, gereed om hulp te brengen, als zij zien dat die vereischt wordt. Heftig zwaaien de schipbreukelingen met de kleeren in de lucht, om daardoor ten minste de aandacht te trekken als hun geroep in den storm wordt gesmoord.

'LAAT DE KLEINEN TOT MIJ KOMEN.'

En ja, eindelijk komt er redding opdagen! Daar is de reddingboot, bemand met een half dozijn kloeke mannen. Pijlsnel schiet ze over de opgeruide golven; ze nadert het hulpelooze vlot. Reeds kunnen de schipbreukelingen hun redders onderscheiden. Ze zien den voorste al opstaan om hun den strik toe te werpen, waarmee de boot het vlot zal kunnen aantrekken, Nog slechts weinige minuten van bange worsteling met de baren en - ze zijn behouden!

'Laat de kleinen tot Mij komen.' -

Beminnelijk beeld van den goddelijken Kindervriend die, hoe bereid ook om allen in liefde te ontvangen en allen tot zich roepend, die belast en beladen waren, belovend hen te verkwikken, toch bij voorkeur de onschuldige kleinen om zijn knieën vergaderde om hen liefdevol toe te spreken, hen te onderrichten en te zegenen.

'Laat de kleinen tot Hij komen en weert hen niet van Mij;' sprak Hij 'want hun behoort het rijk Gods: hun engelen zien altijd het aanschijn van mijn hemelschen Vader.... En zoo ge niet zelf wordt als deze kleine kinderen', voegde Hij er tot beschaming der grooten bij, 'zult ge het rijk der hemelen niet binnengaan.'

Terwijl de ernstige mannen zich over die nederbuigende goedheid en liefde tot de kleinen verwonderen, komen de moeders opgetogen haar lievelingen aanbrengen, opdat de groote Wonderdoener zijn zegenende hand uitbreide over hun schuldelooze hoofdjes.

En gij ouderen en grooten,
Die naar 's Heilands gunsten staat,

Ziet zijn kleinen gunstgenooten
   In 't gezegende gelaat!
Ziet de onnoozlen tot Hem komen;
   Ziet, hoe ook 't geringste kind
   In zijn oog genade vindt,
Zegenend wordt aangenomen.

Laat uw eenvoud wederkeeren,
   Wees deemoedig, wordt een kind!
Die het verst den hoogmoed weren,
   Worden meest door Hem bemind.
Hebt gij niet zijn woord vernomen?
   ‘Die, den kindren ongelijk,
   ‘Ingaan wil in 't hemelsch rijk,
‘Zal daar nimmer binnenkomen.’

(BEETS.)

[Nummer 42]

Mgr. Tarnassi.

MGR. FRANCESCO TARNASSI, APOSTOLISCH INTERNUNTIUS.

Met groote belangstelling en ingenomenheid zullen onze lezers ongetwijfeld de vereerde beeltenis begroeten, die de eerste bladzijde van dit nummer siert. Als apostolisch internuntius bij het Nederlandsche hof is Mgr. Tarnassi toch de rechtstreeksche vertegenwoordiger van den H. Stoel in Nederland. En de wijze, waarop hij sinds den 20n December 1896, toen hij zijn geloofsbrieven bij dit Hof aanbood, zijn gewichtig ambt heeft vervuld, geeft hem aanspraak op de eerbiedige waardeering en innige dankbaarheid van het katholieke Nederland.

Bij na dagelijks vernemen wij bewijzen van zijn voortvarenden ijver en onvermoeide werkzaamheid. Nu eens melden de bladen dat Zijne Excellentie deze, dan weer dat hij gene katholieke instelling met een bezoek heeft vereerd, dat hij hier

een plechtigheid met zijn tegenwoordigheid opgeluisterd of elders zijn machtigen steun tot een grootsche onderneming geleend heeft. Mgr. Tarnassi verschijnt overal waar katholieke belangen te behartigen vallen. Zijn belangstelling en toewijding ontziet moeite noch inspanning. En de beminnelijke welwillendheid, die heel zijn optreden kenmerkt, de gulheid, waarmee hij zich voor ieder toegankelijk toont, heeft hem gedurende het groote jaar, dat hij in Nederland vertoeft, de harten veroverd van al degenen, die het voorrecht hadden met hem in aanraking te komen of hem althans van nabij te mogen gadeslaan.

De velen, die zijn persoon eerst zullen leeren kennen uit het portret, dat de *Illustratie* hun in dit nummer mag aanbieden, zullen onmiddellijk den indruk krijgen dat Mgr. Tarnassi een man is in de volle kracht des levens, een kloeke, waardige figuur, met een fijngeteekend, schrander hoofd, een innemend gelaat, sprekende, beweeglijke trekken en een geestigen, vriendelijken blik. Geeft aldus zijne uiterlijke verschijning reeds een hoogen dunk van zijn belangwekkende persoonlijkheid, ook van Mgr. Tarnassi geldt het veelzeggende woord des dichters: ‘het zichtbre deel is 't minst van hem.’

Om zich een denkbeeld te maken van de zeldzame gaven, hooge bekwaamheden en groote verdiensten, vereenigd in den betrekkelijk nog jeugdigen prelaat, die thans te 's-Gravenhage Z.H. Leo XIII vertegenwoordigt, is het noodig een blik te werpen op de schitterende loopbaan, die hij achter zich heeft.

Den 31n December 1848 te Rome uit een aanzienlijke, godsdienstige familie geboren, genoot Francesco Tarnassi zijn opvoeding en opleiding tot het heilig priesterschap aan het Romeinsche seminarie *S. Apollinare*, waar hij zich door bijzondere geestesgaven, buitengewonen ijver en oprechte godsvrucht onderscheidde. Na den 24n September 1871 zijn eerste heilige mis te hebben opgedragen, zette de jonge, hoog begaafde priester zijn veelbelovende studiën voort en behaalde met den hoogsten lol achtereenvolgens de graden van doctor in de wijsbegeerte en godgeleerdheid en van meester in de beide rechten.

Als een bewijs hoezeer hij vooral in de rechtsgeleerdheid uitmuntte, kan dienen dat hij reeds in 1875 werd beroepen tot den leerstoel voor het canoniek recht aan het collegium der Propaganda, dien hij tot het jaar 1880 met luister bekleedde, zoodat hij aan die hoogeschool gelijktijdig werkzaam was met den tegenwoordigen kardinaal Satolli en den vorigen internuntius Mgr. Lorenzelli, die er onderscheidenlijk de leerstellige godgeleerdheid en de wijsbegeerte onderwezen.

Dat hij zich intusschen ook als godgeleerde in een welverdienden roep mocht verheugen kan hieruit blijken dat hij ter gelegenheid van het jubilé van Pius IX in 1876 werd uitgekozen om in het openbaar in tegenwoordigheid en ter eere van den grooten Paus een godgeleerde stelling te verdedigen, - eene taak, die alleen aan de meest uitblinkende theologen wordt opgedragen en waarvan de jeugdige doctor zich met schitterenden uitslag kweet.

Aan de pauselijke universiteit der Propaganda verwierf Mgr. Tarnassi zich een grooten naam door zijn voortreffelijken cursus in het kerkelijk recht, waarvan nog heden zijn oud-leerlingen te Rome met den hoogsten lot gewagen. De faam van zijn geleerdheid drong tot het buitenland door, zoodat Mgr. d'Hulst, de vermaarde rector van het katholiek Instituut te Parijs, hem daar den leerstoel in het canoniek recht aanbood, tot dusver ingenomen door Mgr. Gasparri.

Aan die groote bekwaamheid in de rechtsgeleerdheid is het ongetwijfeld toe te schrijven, dat Z.H. Leo XIII den ijverigen doctor reeds in 1880 voor den werkkring der diplomatie bestemde. Maar alvorens hij die nieuwe loopbaan aanvaardde, zou

hij zich nog twee jaren als leeraar in de kerkelijke geschiedenis aan het Romeinsche seminarie verdienstelijk maken.

Den 11n Januari 1880 begaf hij zich, ingevolge de vereerende pauselijke opdracht, als auditeur der nuntiatuur naar Munchen. Het was in de moeilijke dagen der eerste onderhandelingen tusschen Rome en Berlijn omtrent de opheffing van den *Culturkampf*, en de nuntiatuur te Munchen, de eenige, welke Duitschland bezit, vormde toen als den voorpost der pauselijke diplomatie. Geen dankbaarder veld kon dus voor den ijver en de werkkracht van den nieuwen diplomaat geopend worden. Met hart en ziel legde hij zich op dien moeilijken werkkring toe, bestudeerde grondig den verwikkelden toestand en leerde de Duitsche taal, die hij met gemak en sierlijkheid spreekt. Geen wonder dan ook dat hij aan de nuntiatuur de rechte man op de rechte plaats bleek en al spoedig met belangrijke diplomatieke zendingen naar Straatsburg, Paderborn, Trier en Osnabrück werd belast. Leo XIII beloonde zijn ijver door hem in Juli 1882 tot auditeur der nuntiatuur te Weenen te benoemen.

In 1892 naar Rome teruggeroepen, zag hij zich bekleed met het gewichtig ambt van ondersecretaris der Congregatie voor buitengewone kerkelijke zaken en had het voorrecht, als zoodanig onder de leiding van kardinaal Rampolla en Mgr. Cavagnis de staatkundige en godsdienstige kwesties van de geheele wereld te bestudeeren; want de genoemde Congregatie is als een soort ministerie van Buitenlandsche Zaken.

Ook in deze nieuwe hoedanigheid bewees Mgr. Tarnassi door zijn bekwaamheid en ijver, zijn warme toewijding aan de zaak des Pausen en de trouwe toepassing van diens denkbeelden de belangrijkste diensten en werd herhaaldelijk door Z.H. voor de behandeling van bijzonder gewichtige aangelegenheden aangewezen. Zoo werd hij in Januari 1893 als ablegaat naar Frankrijk gezonden, en toen in Mei 1896 ter gelegenheid der kroningsfeesten een buitengewoon pauselijk gezantschap met Mgr. Agliardi, thans kardinaal, aan het hoofd naar Rusland gezonden werd om den H. Vader daarbij te vertegenwoordigen, werd weer Mgr. Tarnassi uitgekozen om van die deputatie deel uit te maken.

Er waren toch moeilijke kwesties tusschen Rusland en den H. Stoel aanhangig, o.a. die over het bezetten van Russische bisschopszetels, en om die tot oplossing te brengen scheen niemand beter aangewezen dan de ervaren diplomaat, die reeds bij zoo menige vroegere gelegenheid doorslaande blijken van zijn schrander beleid gegeven had.

De verwachtingen, door Leo XIII op Mgr. Tarnassi's fijn overleg en onvermoeide volharding gebouwd, werden ook ditmaal niet beschaamd. Nadat de feesten te Moskou waren afgeloopen bleef de ijverige diplomaat nog drie maanden alleen te St.-Petersburg achter om de verwikkelde aangelegenheden te bestudeeren en de onderhandelingen te leiden. Dank aan zijn werkzaamheid namen deze een buiten verwachting gunstige wending en de rapporten, door Mgr. Tarnassi betreffende de Russische zaken bij het pauselijk hof ingeleverd, konden tot een veiligen grondslag strekken voor verdere onderhandelingen.

Na zich aldus ook van deze gewichtige zending tot hooge voldoening des Pausen gekweten te hebben, zag hij zich den 26n October 1896 verheven tot apostolisch internuntius voor Nederland en Luxemburg.

Ruim een jaar lang heeft men Mgr. Tarnassi thans in dit midden werkzaam mogen zien. De vereerende roep, die hem hier was vooruitgegaan, had natuurlijk hooge verwachtingen gewekt; maar zijn ijverig, waardig en tegelijk beminnelijk optreden heeft die nog overtroffen.

Mogen de zeldzame hoedanigheden, in dezen vertegenwoordiger van den H. Stoel vereenigd, nog vele jaren aan Nederland ten goede komen!

J.R. VAN DER LANS.

Onder de valbijl.

V.

Het nieuwsblad voor Seine-et-Oise bevatte nog de volgende nadere bijzonderheden:

'De moordenaar gevat. Verpletterende vermoedens.

‘De dader van den moord in de Dalstraat is gisterenavond in hechtenis genomen. Wij moeten zeggen den vermoedelijken dader; want ondanks de verpletterende vermoedens, die op hem drukken, is de misdaad zoo gruwzaam dat het ons tegen de borst stuit, al aanstonds de schuld aan te nemen van een jongmensch, die tot dusver in onze stad de algemeene achting genoot. Wien zou men nog kunnen vertrouwen, als die beschuldiging gegrond bleek? De moordenaar zou niemand anders zijn dan de heer Jacques Monnier, werkzaam aan de bank Dubois en zoon van het betreurde lid van den arrondissementsraad.

Men verdiept zich in gissingen omtrent de drijfveer tot de misdaad; want deze schrandere en arbeidzame jonge man verdiende ruim het onderhoud voor zich en zijn moeder, met wie hij heel eenvoudig leefde; zijn gedrag was onberispelijk, men weet niet dat hij bijzondere uitgaven deed. Hij ging wel is waar nu en dan naar Parijs om er een schouwburgvoorstelling bij te wonen, de eenige ontspanning, die hij zich veroorloofde, maar hij ging er gewoonlijk heen in gezelschap van andere fatsoenlijke jongelieden uit de stad, en men weet dat hij er den nacht doorbracht bij een vriend, den heer Léonce Anglès, advocaat, den zoon van den geëerden procureur der republiek. Voegen we er bij dat zijne moeder en hij in bestendige betrekking waren met mejuffrouw Leroux, die veel van beklaagde hield en hem gaarne van dienst was, zooals men verder zal zien.

‘Aan welke drift, aan welken onverklaarbaren waanzin zou de ongelukkige zich dus hebben overgegeven? Dit zal de instructie hebben uit te maken, maar men moet erkennen, dat gelijk wij reeds zeiden, de vermoedens, die op hem rusten, hoogst ernstig zijn.

‘Ziehier in het kort de feiten, die tot zijn inhechtenisneming hebben geleid.

‘Gelijk wij gisterenavond meldden had men onder de papieren van het slachtoffer een opschrijfboekje gevonden, waarin zij de namen of eigenlijk de voorletters aanteekende van personen, wien zij geld leende, met de dagteekening en het bedrag zoowel van het geleende als van het teruggebrachte. Welnu de laatste regels van het boekje bevatten de volgende vermelding:

Maandag 1 *December....* (men herinnert zich dat de misdaad in den nacht van Maandag op Dinsdag is gepleegd) *J.M.* - teruggebracht 200 franks, - *nieuwe leening geweigerd, bestemming niet gerechtvaardigd.*

Natuurlijk trok dit de aandacht van den rechter van instructie. Terugbladerende, constateerde hij dat de persoon, aangewezen door de letters *J.M.*, alle maanden 200 franks terugbracht, te beginnen met den 1en Februari van het loopende jaar, waarop hij eene som geleend had ten bedrage van 5000 franks.

De tamelijk beperkte lijst der kennissen van mejuffrouw Leroux wees den naam van den leener aan: *J.M.* kon niemand anders zijn dan Jacques Monnier, De tuinman, hierover ondervraagd, deelde mee dat inderdaad de heer Jacques Monnier zijn juffrouw Maandagavond tegen zes uur een bezoek had gebracht. Hij zelf had hem opengedaan en weer uitgelaten. De bezoeker had eerst kort voor zevenen het huis verlaten en, voegde de tuinman er bij, ‘ik herinner mij nu dat hij er uitzag als iemand, die zijn zin niet gekregen had.’

Ondertusschen kwam een jong handelsbediende, de heer Bénard, die in ons blad de bijzonde heden der misdaad gelezen had, uit eigen beweging getuigen dat hij Maandagavond tegen halftwaalf uit het koffiehuis komende (de geneesheeren, die het lijk der ongelukkige oude dame geschouwd hebben, meenen dat omstreeks middernacht de dood moet zijn ingetreden) op den hoek van de Dal- en de Duivenstraat een persoon was tegengekomen, wiens vreemde houding zijn aandacht

getrokken had. Getuige had zelfs van hun ontmoeting onder een gaslantaren partij willen trekken om te onderscheiden wie het was; maar de andere had den kraag van zijn overjas opgezet en zich den hoed over de oogen getrokken, zoodat het Bénard onmogelijk was, zijn trekken te herkennen.

Intusschen beantwoordde de persoonsbeschrijving, die getuige van den onbekende gaf, wat gestalte, schouderbreedte, hoed en overjas betreft, volkomen aan het signalement en de kleeding van Jacques Monnier. Deze zou, volgens de aanklacht, in den nacht teruggekomen zijn om zijn misdaad te volvoeren. Er viel niet te aarzelen: een bevel tot inhechtenisneming werd tegen den heer Monnier uitgevaardigd.

Beklaagde heeft onmiddellijk de juistheid der feiten erkend met betrekking tot het leenen der 5000 franks, en het bezoek (het eerste ten minste) dat hij Maandagavond bij mejuffrouw Leroux aflegde, alsook het doel van dit bezoek: het aanbieden eener maandelijksche terugbetaling van 200 franks en een nieuw verzoek om geld te leen; maar hij heeft met alle beslistheid ontkend, bij het slachtoffer teruggekomen te zijn omstreeks den tijd dat Bénard het geheimzinnig personage ontmoet heeft, dat ontwijfelbaar de moordenaar is en met zijn signalement overeenkomt. Ongelukkig heeft de heer Monnier zich in de onmogelijkheid geien, zijn *alibi* te bewijzen, want de inrichting van zijn woning veroorlooft hem uit en in te gaan zonder de aandacht der buren te trekken. Overigens heeft hij hardnekkig geweigerd - wat in zoo ernstige omstandigheden minstens zeer vreemd is - zich uit te laten zoowel omtrent het gebruik der 5000 franks als over de bestemming van de tweede som, die hij gepoogd had te leenen.

Men weet alleen dat hij van zijn patroon verlof voor Dinsdag verkregen had. Daar heeft hij geen gebruik van gemaakt en evenmin heeft hij de reden willen opgeven, waarom hij dat verlof gevraagd had. Men vermoedt dat hij, rekenende op het welslagen van zijn poging, zich voorstelde het geld, dat hij van het slachtoffer dacht te krijgen, naar Parijs te brengen. Heeft hij daar geheim gehouden betrekkingen? - De onderzoekingen der politie zullen in deze richting geleid worden. Een nauwkeurig onderzoek te zijnen huize heeft geen enkele bijzonderheid van belang aan het licht gebracht; er is niet het minste spoor van briefwisseling gevonden.

Wij hebben inlichtingen laten inwinnen omtrent de huishoudster Brigitte: zij is door de geneesheeren opgegeven en zal haar gruwzame wonden niet lang meer overleven; maar men hoopt nog den vermoedelijken moordenaar met het slachtoffer te kunnen confronteeren. Die confrontatie zou beslissende uitkomsten kunnen opleveren. Wenschen wij dat zij gunstig uitloope voor den heer Monnier, wiens schuld, wij herhalen het, wij nog niet kunnen aannemen.

Morgen nadere Morgen nadere bijzonderheden'.

Het nummer van den volgenden dag bevatte op in 't oog vallende plaats nog deze opzienbarende meedeelingen:

'Treffende confrontatie. - De moordenaar herkend.

Ten onrechte, helaas, hebben wij van den beklaagde een te gunstige meening gekoesterd en zijn die zelfs tegen de waarschijnlijkheid in blijven koesteren. Wij moeten onze dwaling bekennen. Het bewijs is geleverd, twijfel is niet meer mogelijk, Monnier is niets dan een lage moordenaar en een dief.

Dezen morgen om halfacht heeft men hem, nadat de geneesheeren geraadpleegd waren, uit zijn cel naar het gasthuis overgebracht. Ondanks het vroege morgenuur was er langs heel den weg een dichte menigte op de been. Men had zorg gedragen den beklaagde met een stevig geleide te omringen, een niet overbodige voorzorg,

daar voortdurend van alle kanten de schrikkelijke kreet weergalmde: ‘Dood aan den moordenaar!’

Op het kerkplein ontstond een oploop, de groep werd met steenen aangevallen, waarvan er twee Monnier aan het hoofd troffen, en de gendarmen hadden de uiterste moeite om de woede van het volk te bedaren, dat hem wilde steenigen.

Het gezicht van den rampzalige was met bloed overstroomd; maar hij stapte als ongevoelig voort onder de uitjouwingen, de kalme gelatenheid van een martelaar veinzende; en in den twijfel, waarin wij toen nog verkeerden omtrent zijne schuld, maakte een smartelijk medelijden voor dien ongelukkige zich van ons meester.

Ondanks onze pogingen mochten wij het gasthuis niet binnendringen; dit was ten strengste verboden en men heeft ons slechts beknopt de uitkomst van de dubbele confrontatie meegedeeld.

De eerste, die met het lijk, schijnt weinig belang opgeleverd te hebben, maar heeft niettemin de huichelarij van Monnier en zijn zelfbeheersching ten volle doen uitkomen. Men zou gezegd hebben dat hij in de sterfkamer van een bevriend persoon kwam. Hij toonde niet de minste ontsteltenis; hij weende enkel en betuigde zijn onschuld, waarvan hij het slachtoffer tot getuige nam.

Maar zoo zijn tcon van oprechtheid, zijn natuurlijke, onberispelijke, innig bewogen houding zonder eenige aanstellerij op de ambtenaren van het gerecht een gunstigen indruk had gemaakt, na de tweede confrontatie viel er een volslagen ommekeer in de meening ten opzichte van hem waar te nemen.

Toen hij namelijk tusschen de gendarmen de zaal binnentrad, met zijn slappen hoed op en den kraag van zijn overjas opgeslagen evenals in den nacht van de misdaad, richtte de huishoudster zich in het bed op en staarde hem met buitensporig vergroote oogen aan, terwijl haar trekken een onbeschrijfelijken angst en schrik, een diep afgrijzen verrieden; zij sloeg als in stuiptrekking met de handen door de lucht en de geneesheeren, die aan haar bed stonden, hoorden haar prevelen:

'Hij!.... hij!....' en in een laatste krachtsinspanning gaf zij den geest.

De rampzalige verbleekte.

'Beken dan, beken dan eindelijk!' riepen de omstanders, door zijn onverschilligheid geergerd.

In plaats van te bekennen herhaalde hij zijn ontkenningen met verdubbelde kracht.

Maar zijn voorgewende ongevoeligheid bedriegt de ambtenaren niet meer: men kan de instructie als geëindigd beschouwen; de zaak zal, naar men ons verzekert, ten spoedigste voor de rechtbank dienen, zoodat de ontknooping zich niet lang zal laten wachten, waardoor, zooals wij hopen, een rechtmatige voldoening zal worden gegeven aan het openbaar geweten, door dezen schandelijken moord ten diepste geschokt.

Op het oogenblik dat ons blad ter perse gaat, vernamen wij nog dat ten gevolge van een geheim gehouden getuigeverklaring nog een huiszoeking heeft plaats gehad bij den moordenaar en bij het slachtoffer. De uitkomst daarvan is ons onbekend. Overigens schijnt ons, na hetgeen wij hierboven verhaalden, het geval van slechts weinig belang.

En thans zal het toeval of het onderzoek eenig licht moeten brengen in deze duistere zaak, die om haar geheimzinnigheid een bijzondere vermelding verdient in de jaarboeken der justitie.

VI.

Ondanks den grooten stapel bewijzen, door de instructie verzameld, hield deze zich toch ernstig bezig met de geheimzinnige zijde der zaak, waar het nieuwsblad wel wat lichtvaardig over heen gestapt was.

En nog meer dan de instructie verontrustten zij den heer Anglès.

De procureur liet er zich niet ten onrechte op voorstaan, dat hij zijne menschen kende. Welnu, de houding van Jacques Monnier, die zich geen oogenblik verloochend had, die verontwaardigde fierheid als van een eerlijken jongen, die onschuldig verdacht werd, hemelsbreed velschillend van de stugge ongevoeligheid van een misdadiger; de toon van oprechtheid, waarop hij sprak, heel zijn verleden, zijn bescheiden en werkzaam leven, in gestadige plichtsvervulling en kinderlijke toewijding, de zorg waarmee hij zich ten koste van moeite en ontbering van zijn verplichtingen gekweten had, dat alles kwam ter gunste van Jacques bij hem op; het deed hem met afgrijzen het denkbeeld verwerpen, dat hij aan zulk een lage misdaad schuldig kon zijn. De nauwgezette ambtenaar van het gerecht legde dat alles in de schaal tegenover de opeengestapelde beschuldigingen; en in spijt van de stoffelijke klaarblijkelijkheid, twijfelde hij en poogde hij den rechter van insrtuctie dien twijfel te doen deelen.

Was het dan niet mogelijk dat een ander de moordenaar kon zijn?

Het getuigenis toch van de huishoudster, die aangrijpende beschuldiging op het doodsbed, waardoor de overtuiging van allen zich had laten meesleepen, scheen bij nader inzien niet zoo afdoende als men het wel wilde beweren. In de duizeling van den aangevangen doodstrijd had het oude mensch in de verte een man gezien, die omgeven van gerechtsdienaars op haar toetredend, voor haar ontstelden geest niemand anders dan de moordenaar zijn kon. Was haar dat bewustzijn in zekeren zin niet opgedrongen door den indruk, dien het schouwspel moest maken op haar geschokte verbeelding?

Men bracht dien man, met handboeien aan en tusschen dienders aan haar bed; hij had de gestalte, den gang, hij droeg de kleeren van den moordenaar - want op dit punt kon geen twijfel bestaan; de moordenaar, Jacques of een ander, was de onbekende, door den getuige Bénard ontmoet. Brigitta wist dat Jacques Monnier den avond vóór de misdaad bij me juftrouw Leroux geweest was; evenals de tuinman had zij moeten opmerken dat hij, na een lang onderhoud met hare meesteres, deze verliet met een gezicht alsof hij zijn zin niet gekregen had: de natuurlijke, voor de hand liggende gedachte aan een verband tusschen het bezoek van den avond en de misdaad van den nacht had zich met noodlottige klaarblijkelijkheid bij haar evenals bij alle anderen vastgezet... Zou men durven verzekeren dat zij in de verschrikkelijke nachtelijke worsteling werkelijk de trekken van haar aanvaller had kunnen onderscheiden zóó dat ze hem kon herkennen en uitmaken of het werkelijk Jacques was?... Ook zouden de twee slachtoffers zich niet hebben laten afmaken zonder zich ten minste eenigszins te verweren. Het was dus minstens vreemd dat de moordenaar, nauwelijks acht en veertig uren daarna, niet de minste schram vertoonde, dat bij de nauwkeurigste onderzoekingen te zijnen huize niet het minste spoor van bloed of verdachte wassching gevonden was... En het geld? wat had hij met het gestolen geld kunnen doen? Waar zou hij het verborgen hebben? Men had in zijn woning alles nagesnuffeld, alles het onderstboven gehaald zonder iets gevonden te hebben; en van den anderen kant had men, haast minuut voor minuut, het gebruik van zijn tijd sinds de misdaad kunnen nagaan; hij was geen oogenblik weg geweest... Welk besluit viel daaruit te trekken?

Zonder de verkregen vermoedens te verwaarloozen, moest een tweede onderstelling worden aangenomen, er moest in één woord naar den andere gezocht worden.

De laatst ontvangen en geheim gehouden getuigenis was in deze richting een aanwijzing van het hoogste belang geweest. Getuige had, eenige dagen vóór den moord, in het geldkistje van het slachtoffer een vijftigtal goudstukken van honderd franks gezien. Mejuffrouw Leroux had ze hem als een zeldzaamheid getoond. Geen twijfel of de ander, de dief, zou zich van die aanmerkelijke som trachten te ontdoen en stukken van honderd franks komen al te weinig voor, dan dat zij, in grooten getale in omloop gebracht, niet de opmerkzaamheid van de gewaarschuwde politie zouden trekken.

Toevallig had de heer Anglès onder zijn vrienden een hoog ambtenaar van de prefectuur van politie. De procureur besloot van deze betrekking gebruik te maken. Hij ging den heer Laporte, - zoo heette zijn vriend - opzoeken, bracht hem op de hoogte van de zaak, van de beschuldigingen, die op zijn petekind drukten evenals van de vermoedens te zijner gunste, - kortom van de duistere punten in de instructie. Inzonderheid vestigde hij de aandacht van den heer Laporte op het mogelijke nut, dat de jongste meedeeling omtrent de goudstukken kon hebben. - Kon de politie zich op dit stuk inlichtingen verschaffen?

‘Dat schijnt me heel moeilijk,’ wierp de hooge ambtenaar tegen; ‘daartoe zou ik moeten weten in welke kringen de dief kan geacht worden te verkeeren en waarop bij gevolg onze agenten bij voorkeur hun waakzaamheid zouden behooren te richten.’

Na een oogenblik nadenken voegde hij er bij:

‘Uw man moet er geen zijn uit het mindere volk: men heeft hem voor uw petekind kunnen aanzien; hij moet dus ook tot de welgestelde burgerij behooren; hij heeft zulk een misdaad niet kunnen begaan, dan door een gebiedende noodzakelijkheid gedreven, verlies bij het spel, een dringende schuld of een kostbare hartstocht. In dit geval zullen de nasporingen zich vooral moeten uitstrekken in de nette burgerkringen. Maar ik kan mij niet ontveinzen dat de einduitkomst van die onderzoekingen mij uiterst onzeker voorkomt; doch in elk geval zal ik dienovereenkomstig mijn orders geven... Ge zijt er zeker van dat de bladen geen ruchtbaarheid hebben gegeven aan het getuigenis, dat de spil moet zijn, waarom ons onderzoek draait?’

‘Volkomen zeker.’

‘Welnu, hopen wij dat de moordenaar zonder erg de onvoorzichtigheid bega, dat even lastige als kostbare geld in omloop te brengen; dan zou een toeval voldoende zijn, een louter toeval....’

En den procureur uitgeleide doende, voegde hij er bij:

‘Ik raad u, waarde vriend, niet te veel op het toeval te vertrouwen.’

VII.

Helaas! veertien dagen waren voorbijgegaan, en daar geen nadere inlichting uit Parijs de voor Jaques Monnier gunstige onderstelling was komen versterken, moest het gerecht verder gaan, onder den invloed der bijeenkomende vermoedens en tot zekere hoogte misschien ook zwichtende voor den drang der openbare meening, die door de bladen in beweging was gebracht; en nadat de stukken van het geding in handen waren gesteld van de rechtbank, die de besluiten van den rechter van instructie zou goedkeuren, werd de zaak naar de eerstvolgende rechtzilting verwezen.

Intusschen wilde de heer Anglès nog een laatste wanhopige poging doen om het hardnekkig stilzwijgen van Jacques te verbreken. Zoodra de afzondering van beklaagde was opgeheven, werd door zijn bemiddeling en onder zijn verantwoordelijkheid mevrouw Monnier alleen en zonder getuigen in zijn cel toegelaten.

Op de rand van zijn smal bed gezeten, als in tweeën gebogen, met het hoofd in de handen, zat Jacques in sombere mijmering verzonken, toen hij de deur hoorde opengaan. Hij sloeg de oogen op en slaakte een kreet van blijde verrassing, toen hij zijn in rouw gekleede moeder herkende.

Voor de arme vrouw, die daar haren zoon terugzag in den staat, waartoe eene maand gevangenis en inwendige foltering hem gebracht had, verwaarloosd, met ordelooze haren en baard, vermagerd, gebogen en verouderd, was de ontroering zoo pijnlijk, dat zij wankelde en zich aan de deur moest vasthouden om niet te vallen.

Met één sprong was hij bij haar, ondersteunde haar liefdevol en geleidde, droeg haar bijna naar zijn gevangenleger.

Daar liet zij zich neerzinken en lichtte haar zwaren sluier op en toen eerst kon hij zich op zijne beurt rekenschap geven van de verwoesting door de smart aangericht op dit verwelkt gelaat, waar de roodgeweende oogen en de diepe voren, door de tranen in de wangen gegroefd, welsprekend van de doorstane angsten getuigden.

‘Moeder,’ mompelde hij, ‘arme, lieve moeder!...’

Hij drukte haar teeder tegen zich aan; zij gaf zich aan zijne kinderlijke omhelzing over, en beiden, geheel opgaande in het genot van elkander na zoo smartelijke scheiding weer te zien, vergaten voor een oogenblik de treurige werkelijkheid.

Maar na de eerste omhelzingen en nadat zij hun schade aan uitingen van genegenheid hadden ingehaald, moesten zij toch wel tot die werkelijkheid terugkomen.

‘U twijfelt toch niet aan mijne onschuld?’ vroeg hij.

‘O Jacques, gij doet mij onrecht. Al zouden er nog zwaarder vermoedens op u drukken, dan nog zou ik tegen alle klaarblijkelijkheid in zeggen: Neen, schuldig zijt gij niet!’

‘Ik dank u, moeder!’

‘Maar ik heb bitter geleden, arme jongen!... Na al onze wederwaardigheden is dit te veel!... te veel!...’

Alvorens zij deze cel was binnengetreden, had zij zich voorgenomen zich sterk te toonen. Maar, zooals zij zeide, was het inderdaad te veel, - eerst de geldelijke ondergang, toen de dood van haren echtgenoot, nu haren zoon in schande gedompeld, straks wellicht naar het schavot gesleurd... in elk geval verloren, voor immer voor haar verloren... Haar zwakke moed, door zoovele en zoo wreede beproevingen geschokt, was daartegen niet bestand en zij barstte in snikken uit.

Hij somber, wreed gefolterd, maar nog steeds in het bezit van zijn volle kracht, droogde hare tranen en overlaadde haar met liefkoozingen als in den tijd toen hij nog een klein kind was. Waar putte hij de kracht om niet te bezwijken bij het schouwspel van de smart dier aangebeden moeder, om die tranen niet te drogen,

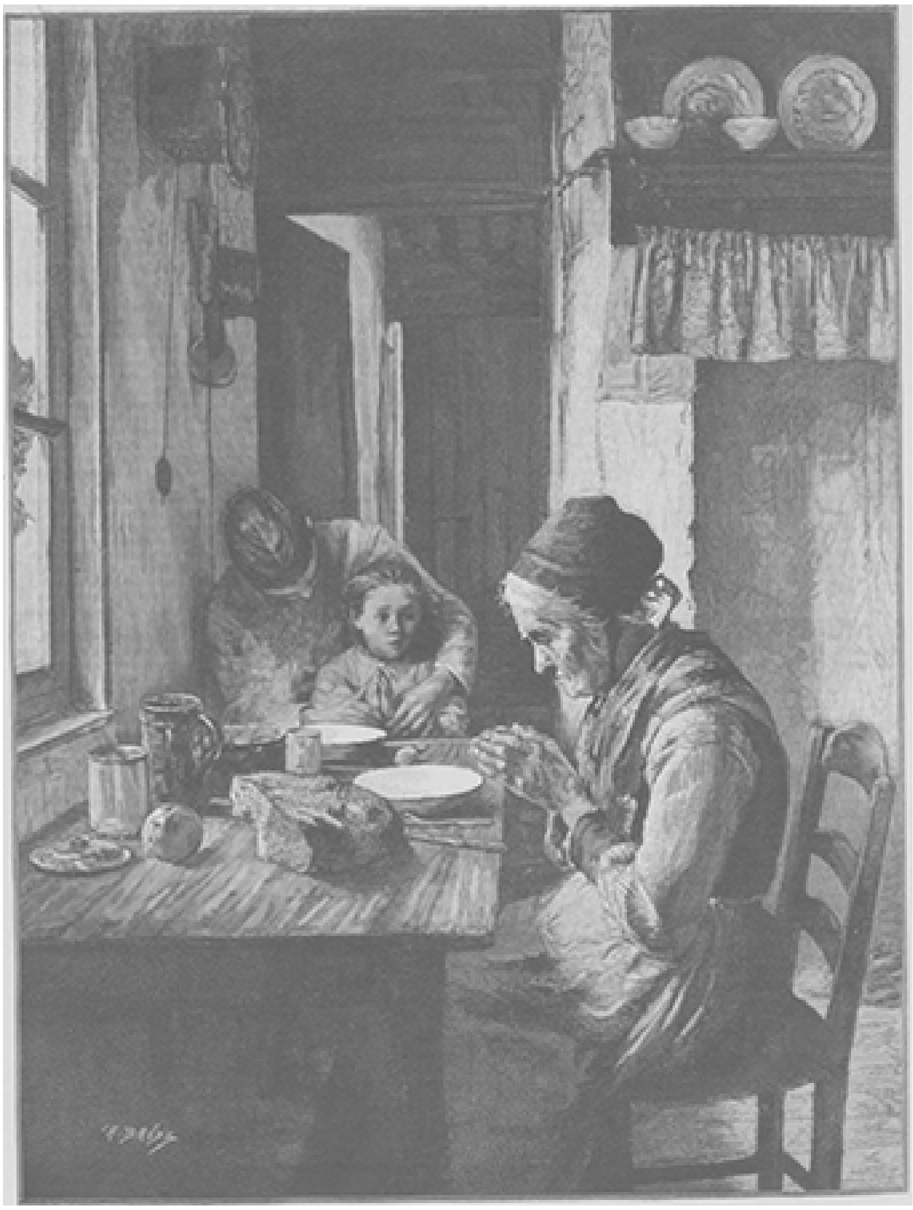

‘GEEF ONS HEDEN ONS DAGELIJKSCH BROOD,’ NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULES BOQUET.
Salon des Champs Elysées 1897.

WEDREN IN DE SNEEUW, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JAROSLAW VESIN. Photographie van Jos. Albert te Munchen.

welke één voor één brandend op zijn hart vielen? Welke onbekende plicht, sterker dan de kinderlijke plicht en de kinderlijke liefde, hield zijne lippen verzegeld, terwijl misschien een enkel woord van hem voldoende zou geweest zijn om hem te rechtvaardigen en te redden?

Dit was de vraag, die zij niet durfde uiten, maar die hij toch wel las in den schuchter tot hem opgeheven blik.

Hij besloot eindelijk op die zwijgende ondervraging te antwoorden.

'Ja, ik ben onschuldig, en als ik mijne onschuld niet bewijs, zooals in mijne macht zou zijn, als ik niet bezwijk voor het grenzenloos medelijden, dat uwe diepe smart en het voor mij ondraaglijk vooruitzicht van uwe toekomst mij inboezemenen, dan is dat, moeder, omdat ik door u ben grootgebracht in den eerbied voor den plicht en de offers, die hij ons oplegt, al mochten die ook de menschelijke krachten te boven gaan. Door te handelen gelijk ik doe, heb ik de overtuiging te handelen volgens mijnen plicht.'

(*Wordt vervolgd.*)

De jonge juffrouwen van Harst. Humoreske door Pieter Danco.

I.

Halftwee; plus 30° in de schaduw.

Loodrecht viel de zon uit de lucht en hulde het kleine Vlaamsche stadje Harst in een bijna tropische hitte.

De trein was aan; uit een wagen eerste klasse trad een flinke, jonge heer, met blozende, bolle wangen, een hoogen hoed, geelroode handschoenen en een valies.

Hij scheen wel eenigszins teleurgesteld, daar hij niemand aan de statie ontwaarde om hem af te halen. Een poos bleef hij in het heerlijk koele portaal staan, waar hij met zijn zakdoek het stof van zijn schoenen sloeg, schikte zijn lichtkleurig dasje, keek nog eventjes rond, om te zien of dan toch waarlijk niemand hem verwelkomen kwam, hij, die ten minste den burgemeester en misschien ook wel den schepenenraad verwacht had; immers, men was van zijn aankomst verwittigd geworden, hij had het hun geseind, en nu...

Ja, waarde lezer, maar hoe belangrijk ook het heerschap, dat u voorgesteld wordt, wezen mocht, het staat vast, dat het voor de inwoners van Harst een zedelijke en stoffelijke onmogelijkheid was, bijzonder des zomers en vooral op den middag, onmiddellijk na het eten, van halfeen tot halfdrie, het zalige dutje over te slaan. Dat was te veel van hen gevergd en hadde men op het dutje een belasting van ettelijke opcentiemen gelegd, ik durf staande houden, de inwoners zouden wel gemord, maar toch... betaald hebben.

Dit was nu eenmaal zóó.

De burgemeester en schepenen lagen in de halve duisternis van hun koele binnenkamer. Met volstrekte meerderheid van stemmen hadden zij besloten, dat het niet mogelijk was den nieuw aangekomen vrederechter aan de statie te gaan verwelkomen, eerstens, omdat het bij menschenheugenis geen enkele maal

voorgevallen was, dat gedurende bovengemelde uren een voornaam inwoner zich op straat had vertoond, en ten tweede omdat, indien zij het toch deden en, bij burgemeesterlijk besluit, inbreuk maakten op dit van oudsher bestaande gebruik, het toch hoogst gevaarlijk zou wezen, de hoofden van het stadsbestuur aan de steken der loodrechte zonnestralen bloot te stellen.

En daarom hadden zij den reiziger aan zijn lot overgelaten.

Deze vond het niet erg naar zijn zin en bromde binnensmonds, daar hij zelf zijn valies diende te dragen, dat hem thans loodzwaar scheen, 't Zweet sijpelde langs zijn vuurroode bolle kaken en 's mans halsboordje, dat van morgen stijf stond en recht, hing thans slap.

Nabij de statie, op den hoek eener straat die naar de poort der stad leidde, stond eene herberg, waar een paar werklieden gedurende den schafttijd op de bank lagen te luieren. Niet zonder eenige moeite verkreeg de reiziger een inlichting omtrent den weg, dien hij volgen moest om de woning van juffrouw Bruner te bereiken, waar men voor hem kamers had gehuurd.

Het was dan ook niet zoo heel ver, nauwelijks een ‘boogscheutje’ van hier. Maar men weet wat een boogscheutje voor sommige menschen is. Nu, hij moest maar recht de poort inloopen en door de Poortstraat gaan tot aan de Markt, daar langs de kerk, links inslaan, in de Houtstraat, die hem op de Vleeschmarkt brengen zou, waar, aan de linkerhand, juffrouw Bruner's huis stond.

De matrone, welke dien naam droeg, was de zestigjarige echtgenoote van Livinus Bruner, vroeger handelaar in koffie, peperkoek, haring, kussentjes, pepermuntstokjes, lint en garen enz. enz.; thans rentenier, na zijn fortuin door het verkoopen van bovengemelde waren te hebben vermeerderd.

Van den vroegen morgen zetelde juftrouw Bruner op haar hoogen stoel, achter de toonbank, vóór het venster, als eene koningin op haar troon, en zat zij naar de voorbijgangers te loeren, waarmee ze dan ook wel eens een praatje aanknoopte, dat tamelijk lang duurde. Middelerwijl stond Livinus Bruner, met zijn lange Goudsche pijp in den mond, onveranderlijk op den drempel, om te zien of de koeien van boer Machielses er nog even goed uitzagen als daags te voren, of ook wel om, evenals de vrouw - *exempla trahunt* - met Jan, den rijtuigschilder van over de deur, of Ko den bakker, een praatje aan te gaan betreffende binnen- en buitenlandsche politiek, den prijs van 't graan en 't al of niet mislukken der aardappelen op de akkers in Spanje, omdat het, volgens de bewering van de krant, toch maar niet regenen wilde.

Dat waren de lieden, waar onze reiziger zijnen intrek ging nemen.

Of hij er zou vertroeteld worden! Ja, juftrouw Bruner had het stellig bij zich zelve gezworen: ze zou hem als haar bloedeigen zoon verzorgen. De sukkelaar! meende zij, die zóóver van zijn ouders verwijderd is, (hij had al drie kruisjes achter den rug!) en alleen, heel alleen, aan zijn lot overgelaten werd!

Het scheelde niet veel of zij begon te schreien.

Mr. Robert Delbar, - dus luidde de naam van onzen reiziger - was de hem aangeduide straten doorgegaan en eindelijk in de Houtstraat te recht gekomen.

Overal, door de franjes der zedig neergelaten gordijnen, kwamen glimmende oogjes turen, want de komst van den jonkman was te Harst algemeen bekend, en daar de stad tamelijk rijk was aan ongehuwde juffrouwen, wier hartje, indien het er maar gelegenheid voor had, zou geblaakt hebben voor een mogelijken ‘aanstaande’, had die komst de grootste belangstelling verwekt. Schier geen huis, of er loerden oogen door de gordijnen.

Hoe de reiziger haar beviel, kan ik thans moeilijk zeggen; later zullen we dat vraagstuk wellicht opgelost zien.

Vrouw Bruner troonde ongedurig op haren zetel, haar waardige gade stond op den drempel met de onontbeerlijke pijp in den mond, toen hij, een honderd stappen van daar, zijn gast meende te herkennen in den heer, die daar aankwam.

‘Vrouw!’ riep hij, ‘daar is hij, hoor!’

‘Nu, goed, Bruner, kom, zie eens even, staat mijn muts wel recht?’

Intusschen was de heer aangekomen; hij stelde zich vóór als Mr. Robert Delbar, de nieuwe vrederechter. Bruner en diens vrouw bevestigden hem in zijn vermoeden met te zeggen dat hij wel degelijk hier moest zijn, en, och hemel! zuchtte vrouw Bruner, hij moest eerst maar wat uitrusten! en ze kon er geen eind aan krijgen dat hij toch niemand aan 't spoor aangetroffen had, zelfs Jan, den pakjesdrager, niet, met zijn karretje, die mijnheers valies naar huis had moeten brengen.

Robert bekwam langzamerhand en was reeds heel en al opgefrischt, toen, vijf minuten na halfdrie, de burgemeester hem kwam bezoeken, hem welkom wenschte en hem dadelijk voorstelde een toertje rond de stad te maken en 's avonds bij hem te komen eten; de waarde burgervader voegde er vriendelijk bij, dat zijn vrouw en huisgezin daardoor ten hoogste zouden vereerd zijn.

Robert nam de uitnoodiging aan, toonde zich bijzonder gevleid door het aanbod en besloot maar dadelijk, onder geleide van den burgemeester, het stadje in oogenschouw te nemen.

II.

Het eten stond op de tafel.

Mevrouw Van Rhijn, de achtbare wederhelft van den burgemeester, verzocht mijnheer Robert Delbar, nevens haar plaats te nemen. Haar echtgenoot zat recht over haar en de zeven dochters namen de andere plaatsen in, zóó intusschen, dat de oudste, Mimi, aan de zijde van den vrederechter geplaatst werd.

Mevrouw was bijzonder spraakzaam.

‘Zal u nog een beetje soep gebruiken, mijnheer?’

‘Dank u, mevrouw.’

‘Is 't ook wel gemeend?...’

‘Voorzeker, mevrouw.’

‘U moet maar doen alsof u thuis was, mijnheer.’

‘Ik zal zoo vrij zijn, mevrouw.’

Mimi, in eensluidendheid met het koor der zusterenrei, staafde moeders gezegde.

Robert knikte en dankte, en de burgemeester liet er glimlachend op volgen, dat mijnheer Delbar van dit aanbod gebruik moest maken, hoe meer hoe liever; dat zijn huis te allen tijde en op elk uur van den dag voor hem openstond.

‘U vindt het zeker wel heel onplezierig, mijnheer Delbar, zoo maar in eens uit de groote stad naar een klein plaatsje, als Harst, te verhuizen?’ femelde deelnemend mevrouw.

‘Toch niet,’ vleide Robert; ‘wanneer men er zulk een aangenaam gezelschap als het uwe mag aantreffen, mevrouw; dat stelt mij heel wat schadeloos voor 't schijnbaar missen der genoegens, die men in de groote steden kan genieten.’

Mevrouw weerde, betamelijkheidshalve, met een ‘o mijnheer!’ de eer af. Mimi speelde met den ring van haar servet en had aanvechtingen om ook haren dank te

betuigen, terwijl de zes paar oogleden der zusters zedig neergeslagen waren, en de burgemeester onophoudelijk met zijn hoofd knikte.

‘U zal hier toch wel eenig. vermaak en een beetje verstrooiing vinden, bijzonder des winters, mijnheer,’ troostte mevrouw.

‘Dat zal me veel genoegen doen,’ merkte Robert aan. ‘En van welken aard, mevrouw, als ik zoo vrij mag zijn u dit te vragen?’

‘O! van allerlei aard, mijnheer; zoo, bijvoorbeeld, hebben wij hier een kransje, waarvan ik de eer heb presidente te zijn. 't Is uitsluitend uit dames samengesteld en heeft voor doel, door werken en 't geven van muziekfeesten de beschaving bij de arme negers van Matabelenland, en wel voornamelijk de Masjona's, te bevorderen.’

‘Een heerlijk en menschlievend doel, mevrouw!’

‘O ja, mijnheer, wij moeten toch iets doen voor onzen armen medemensch.’

‘En, mag ik u vragen, mevrouw, waarin vooral de werkzaamheden bestaan?’

‘Voorzeker mijnheer; alle weken, Dinsdags 's avonds, vergaderen wij beurtelings bij elkander. Gisterenavond was het bij de vrouw van den notaris; toekomende week en de daarop volgende week ten mijnent, want u moet weten, onze Mimi is schatbewaarster, en wij hebben derhalve twee beurten.’

Robert wenschte Mimi recht hartelijk geluk met de edelmoedige gevoelens, die haar moesten bezielen, om die taak op zich te hebben genomen.

Mimi dankte en verzekerde dat het niet zoo erg was en kreeg daarbij eene kleur als van een wijnappel, terwijl twaalf halfverbolgen blikken van onder de oogleden der zusters op Mimi schoten.

‘Onze vergaderingen zijn in drie deelen verdeeld en duren gemeenlijk drie uren. In het eerste uur maken we allerhande kleedinsrstukken voor de arme negers; deze - ik meen de

kleederen - zenden wij, om de drie maanden naar het algemeen bestuur van den 'Philantropischen Kring tot Bescherming en Verzedelijking', te Berlijn gevestigd.'

'Overheerlijk!' meende Robert.

'Gedurende het tweede uur bereiden wij ons voor de muziekfeesten die we des winters geven. Zij bestaan voornamelijk in zang, voordrachten en piano met begeleiding van citer, mandoline, gitaar en viool.'

'Verrukkelijk!' riep Robert in geestdrift uit.

'Verleden jaar heeft onze Mimi het "Haantje van den Toren" van De Genestet voorgedragen.'

'Verschooning, mama,' onderbrak Mimi, 'dit was twee jaar geleden; verleden jaar droeg ik Van Beers' 'Zieke jongeling' voor.

'O ja, kind, ik vergiste mij.'

'Ik hoop u ook wel eens te hooren, juffrouw,' glimlachte de vrederechter.

Mimi wilde antwoorden, maar mama deed het voor haar:

'O! van avond nog, indien het u genoegen doet, mijnheer Delbar.'

'Zeer verplicht, mevrouw, 't zal me ten zeerste aangenaam zijn.'

De zes zusters zaten roerloos; zij schenen gebelgd van jaloerschheid.

'Ook op 't laatste concert, zong onze Bertha een aria uit.... uit.... hoe heet die opera ook weer?....'

'Uit *Robert le Viable*, mama,' hielp Bertha en aanschouwde hare moeder met een blik van teedere dankbaarheid; het meisje zou op een wenk opgestaan en naar de piano geloopen zijn, om die aria ook eens te laten hooren, had mama zulks nu maar gewenscht.

Maar mama wenschte het voor het oogenblik niet en rammelde voort:

'Onze Nelly speelde een *quatre-mains* met onze Josepha; zij werden begeleid door Augustine, Adèle en Mientje op de citer, de mandoline en de gitaar.'

'O! o! heerlijk! overheerlijk, onuitsprekelijk verrukkelijk, mevrouw; welk een muzikaal huisgezin!'

Mevrouw en haar kroost glimlachten en richtten schijnbaar verlegen blikken naar den vrederechter na die uiting van zijn gevoelen.

'O, ja, mijnheer, 't is zeer aangenaam, zich zoo in familie te kunnen vermaken.'

'En dan nog dit genot op uwe feesten aan anderen mee te deelen! O, mevrouw, ik ben heel en al verwondering en brand van verlangen om van avond reeds, zooals u mij beloofd heeft, dit genot te smaken.'

'Dat zal u ook, mijnheer. Nog een stukje kalkoen, mijnheer Delbar?'

'Dank u, mevrouw.'

'Toe, neem nog een boutje!'

'Omdat u dan toch zoo aandringt, zal ik nog een brokje nemen.'

'Mimi, bedien mijnheer nog eens van *compote.'*

'Ja ma.'

En Mimi lei een heele hoop kriek*compote* nevens het kalkoenboutje, dat de vrederechter op zijn telloor in veiligheid had gebracht.

Mevrouw deed opmerken dat de *compote* door Mimi gemaakt was, waarop Robert noodig vond aan te merken dat burgemeesters oudste dochter eene volmaaktheid was evenals haar *compote.*

'Maar,' kakelde mevrouw Van Rhijn voort, 'ik ben u nog den uitleg omtrent het derde deel onzer vergaderingen schuldig. Dit wordt heel en al besteed aan 't oefenen der jonge dames in de moeilijke kunst der wellevendheid, in den *bon ton.'*

'Zoo paart u het *utile* aan het *dulce*, mevrouw.'

'Ja, juist dát; zoo heet ook het derde gedeelte onzer vergaderingen, *Utile dulci.* De naam komt van mijn man, die heeft dien ergens uit oude perkamenten opgedolven. 't Schijnt een spreuk te zijn geweest, die reeds ten tijde der Hebreeuwen door een Romeinschen dichter in zwang werd gebracht.'

'Virgilius,' leeraarde de burgemeester.

'Juist, zoo is 't, man. Ierchiliis. Nu, ziehier op welke wijze we dit derde deel onzer vergaderingen gebruiken: De jonge dames zitten in een kring aan de eene en de dames van rijperen leeftijd aan de andere zijde van de kamer. De hoofdtaak der jongeren is te zwijgen en te luisteren; de onze, allerhande zaken uit den dagelijkschen omgang te bespreken en te beoordeelen. Zoo wordt er over modes, heuglijke feiten, aanstaande huwelijken en andere familieaangelegenheden gehandeld, en met aandachtig naar ons te luisteren vormt zich de jeugd een juist denkbeeld van wat de conversatie zijn moet in een deftig gezelschap.

Robert kon, bij het meegedeelde prospectus dier school van wellevendheidskunde, zijn bewondering niet bedwingen en trippelde met zijn beenen, terwijl zijn lichaam schokte en opgetild werd bij de onophoudelijke uitingen van zijn gevoelen tegenover mevrouws diepzinnige philosophie; maar met het treurig gevolg dat hij eensklaps iets hards en oneffens onder zijn rechterlaars ontmoette, dat geen grond was, en hij dadelijk, door een halfgesmoorden kreet van Mimi, tot de pijnlijke overtuiging, kwam dat hij zich vergrepen had aan burgemeesters oudste dochters voetje.

Een nederige bede om verontschuldiging van wege den vrederechter werd door Mimi met een: 'o! het is niet erg, mijnheer!' beantwoord.

Mevrouw snapte immer voort en bracht den nieuwen vrederechter op de hoogte der gebruiken en zeden van de stad. Zij moest hem echter een geheimen raad geven, dat zou mijnheer Delbar haar toch niet ten kwade duiden, niet waar? 't Was beter vooraf gewaarschuwd te zijn.... *un homme averti!...*

En mevrouw knipoogde en mijnheer Robert knikte tegen als om te verzekeren dat hetgeen mevrouw bedoelde - maar waarvan hij niets afwist - de zuiverste en volstrektste waarheid was.

Aan het nagerecht stond de burgemeester en dronk op mijnheer Delbar's kostbare gezondheid en heette hem nogmaals welkom te Harst, waarop Robert zijn glas ledigde ter eere van mevrouw Van Rhijn, de innemende gastvrouw, en haar bekoorlijke dochters. Hij klonk met mevrouw en Mimi, deze laatste als de verpersoonlijking van het geheele kroost aanschouwend.

Daarna werd overgegaan tot wat de burgemeester een *digestie-concert* noemde.

Mimi zou eerst voordragen; ze kon het zoo heerlijk! fluisterde de burgemeestersvrouw in de ooren des vrederechters; deze drong er dan dusdanig op aan, dat Mimi met fatsoen niet kon weigeren.

Zooveel moeite kon wel gespaard blijven; zonder deze had Mimi ook wel haar 'mooi talent' - zooals mama het noemde - veil gehad voor de bewondering van mijnheer Robert.

'Hm! hm!...' kuchte Mimi.

'Kind,' moest mama nog eens onderbreken, 'staat ge niet liever in gindschen hoek? Dan komt uwe gestalte meer uit, en zijt ge meer verlicht. Zóó; ja, begin nu maar.'

En mevrouw neigde zich nog eens aan het oor van haar lijftrawant, om hem voor te bereiden op het heerlijke kunstgenot, dat hij smaken zou.

'Hm! hm!...' kuchte nogmaals Mimi, dan:

Het Haantje van den Toren.

No*vem*ber 't *laatst*, maar *e*ven *toch*,
  Door *storm* en *sneeuw*jacht *heen*,
Was ze *uitgewipt* naar *moe*ders *huis*
  Met over*haas*te *schreén.*
Men *knor* de op *'t on*voor*zich*tig *kind*:
  Zij *kuch*te*, met* een *lach*....
Doch *'s a*vonds *van* dat *wit* ge*laat*
  Ont*roer*de *wie* haar *zag*.

(*Wordt vervolgd*)

Bij de Platen.

'Geef ons heden ons dagelijksch brood.' -

Hoe innig devoot buigt het oude moedertje het grijze hoofd en vouwt zij de knokkelige handen tot eerbiedig gebed, alvorens zij de lippen zet aan de sobere spijs, waarvoor zij dankbaarder is dan de rijke voor zijn uitgezochte schotels.

'Geef ons heden ons dagelijksch brood,' prevelden haar verschrompelde lippen, en zoolang de goede God haar den dagelijkschen nooddruft maar geeft, haar en beur kinderen, verlangt de eenvoudige ziel niets meer. Ondanks haar eenvoud heeft zij den diepen zin begrepen van het gebed, ons door den Zaligmaker geleerd; zij betracht de daarin vervatte les: niet meer te verlangen of te vragen dan wij voor het oogenblik behoeven, en voor het overige den Hemelschen Vader te laten zorgen. En daarin schuilt het geheim van de stille tevredenheid, die haar in arbeid en ontbering gelukkiger maakt, dan menigen rijken nietsdoener, die alles kan hebben wat hij maar droomt.

Op het voorbeeld van grootmoeder vouwt ook de kleine de handjes onder de leiding van hare moeder, die in de school van christelijke berusting grootgebracht, op hare beurt het kind tot den Hemelvader leert bidden, van wien alle goede gaven komen.

Met kinderlijke nieuwsgierigheid ziet het meisje naar grootje op, zoo eerbiedwaardig in haar ingetogen biddende houding. En dat gezicht prent in de ontvankelijke kinderziel beter dan lange onderrichtingen het geloof aan den onzichtbaren Vader hierboven, die aan al zijne kinderen het dagelijksch brood geeft, als zij er Hem maar trouw om bidden.

Wedden in de sneeuw. -

Al droeg dit tafereel niet de onderteekening van een Russischen kunstenaar, zou een oppervlakkige blik ons toch al overtuigen dat het ons in de sneeuwvelden van het groote czarenrijk verplaatst. Die dikke sneeuwlaag, over het heele landschap uitgebreid, die lage zware houten hutten, die forsche paarden en haast even forsche menschen in hun vreemde dracht herinneren dadelijk aan Rusland.

En we hoeven ook niet lang op de plaat te turen om te merken wat er gaande is. Twee boerenkarren, elk door een jong paar bestuurd, komen van de markt naar huis gereden, en nu is het er maar om te doen wie van de twee het eerst thuis zal zijn.

De eene is de andere voor, maar bij een kromming van den weg meent de achterste den mededinger voorbij te kunnen schieten door die kromming af te snijden. De voerman legt de zweep over de paarden en meent van zijn zaak al zeker te zijn, als de ander hem den pas afsnijdt door de voorthollende paarden met zijne zweep terug te houden.

Ondertusschen zet zijne gezellin de eigen paarden, die ook schijnen te begrijpen waar het om gaat, geducht aan en het is dan ook wel te verwachten dat de voorste de voorste blijven zal en het eerst zal aankomen aan de dorpsherberg, waar de vreedzame strijd wel met een glas zal worden afgedronken.

De vlieger in dienst der wetenschap.

De vlieger, die al in den ouden tijd een geliefd speelgoed was bij de Chineezen en later bij de Japanners, heeft in den laatsten tijd een steeds grootere beteekenis gekregen als meteorologisch werktuig, op welks werkzaamheid noch door sneeuwjachten, noch door vorst en storm invloed wordt uitgeoefend. Liefhebbers, toonden de wetenschap den weg om zoo licht en geschikt mogelijke vliegers te maken. Het voorbeeld was langen tijd de Japansche vlieger, die celvormig vervaardigd was. Hij bestaat uit twee aan twee door dwarslatten verbonden doozen in den vorm van een rechthoek ot cilinder, wier wanden van voren en van achteren naar buiten gebogen zijn.

De eerste meteorologische proefnemingen daarmee deed W.A. Eddy; anderen brachten, van dezen grondvorm uitgaande, verschillende verbeteringen aan, waarvan de belangrijkste bestond in het vervangen van het richtsnoer door een pianosnaar. Deze is dubbel zoo sterk, even licht en niet dunner in doorsnede. Door bijzondere proefnemingen werd nu de mogelijkheid aangetoond, met behulp van den vlieger photographische opnemingen uit de hoogte zelfs gedurende den nacht te doen, door electrisch verlichte vliegers ver zichtbare seinen te geven, wat in geval van oorlog van belang kon zijn, en ten slotte bleek de vlieger ook een vertrouwbare meteorolog sche waarnemer te zijn.

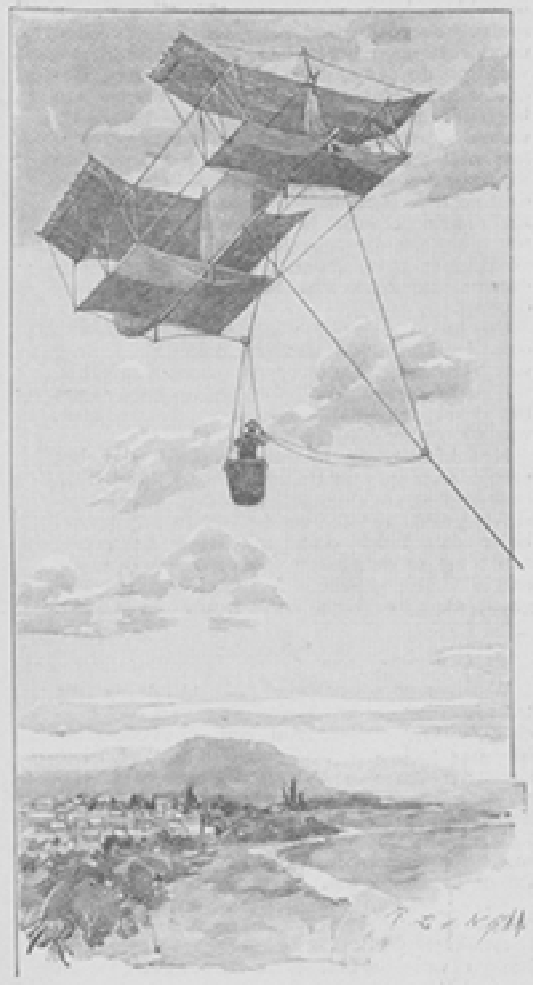

WAARNEMINGSVLIEGER.

Voor photographische opnemingen is de celvorm het meest geschikt, daar men de camera gemakkelijk aan de celstellage kan aanbrengen, zoodat ze niet onderaan hoeft te hangen. De slijgkracht van zulk een celvlieger, die gemiddeld 25 voet in het vierkant meet, is buitengewoon.

De waarnemingsvlieger (zie de afbeelding) wordt op verschillende manieren vervaardigd. In den laatsten tijd hecht men er hoofdzakelijk vooral gewicht aan, de zijwanden zoo groot mogelijk te maken, daar zij de stijgkracht vermeerderen en het omslaan van den vlieger verhinderen. Zij veranderen hem in een oogenblik in een valscherm, zoodra hij losgelaten en zonder leiding aan den wind prijsgegeven wordt. De waarnemer in de daaronder hangende mand is in staat, het stijgen of vallen nauwkeurig vast te stellen. Doordat hij aan het koord trekt, dat den vlieger voorwaarts brengt, beweegt hij zich zelf voorwaarts en brengt daardoor den vlieger in een meer horizontale positie. Dientengevolge wordt het hem mogelijk, den wind te ontmoeten en zoo langzaam te dalen. Wil de waarnemer opstijgen, dan trekt hij zijn gondel tegen den bodem van de doos en geeft daardoor den wind gelegenheid, den vlieger sneller in de hoogte te voeren. Gaat dan toch de vlieger niet hoog, dan ligt dat meestal aan den wind. Menigmaal is de rukwind zoo sterk, dat zelfs groote vliegers geheel omgekeerd worden en dan dadelijk weer in hun evenwicht terugkeeren. Zulke stormen zijn natuurlijk van beneden, waar slechts een lichte bries waait, niet waar te nemen,

maar des te onaangenamer en gevaarlijker, en de luchtschipper doet er goed aan, voorzichtig op te stijgen en zich op de luchtkaarten te oriënteeren. Toch mislukt ondanks een voorbereiding van verscheiden dagen en het nemen van alle voorzorgsmaatregelen, het opstijgen dikwijls genoeg. Wel kent men de meest verschillende soorten van vliegers, wel heeft men hun uitzetting, hun gewicht op den vierkanten voet en de beste methode om ze te besturen bij wisselende winden geprobeerd, maar er blijft nog veel te doen, voordat alle moeilijkheden overwonnen zijn.

Bij den op onze gravure voorgestelden waarnemingsvlieger vormt het middelste verticale vlak de kiel of ruggegraat. De vlieger heeft bij het opstijgen de neiging, een horizontale positie in te nemen, zoodra zich het koord van de klos, waarom het gewonden is, afwikkelt. Zoo lang de waarnemer in de mand naar verkiezing door het optrekken van de mand de boven- en benedenwanden van den vlieger met zijn gewicht bezwaren kan, is het hem ook mogelijk, het opstijgen en dalen van den vlieger te regelen. Als hij dus, zooals boven reeds gezegd is, de mand naar voren beweegt, neemt de vlieger een horizontalen stand in en daalt. De gebogen vlakken vermeerderen niet alleen de stijgkracht, maar veranderen den vlieger, in geval het richtsnoer losscheurt, onmiddellijk in een volslagen valscherm. Dit is door een proefneming bij zwaren druk op den vlieger geprobeerd.

TELEGRAPHEEREN MET BEHULP VAN VLIEGERS.

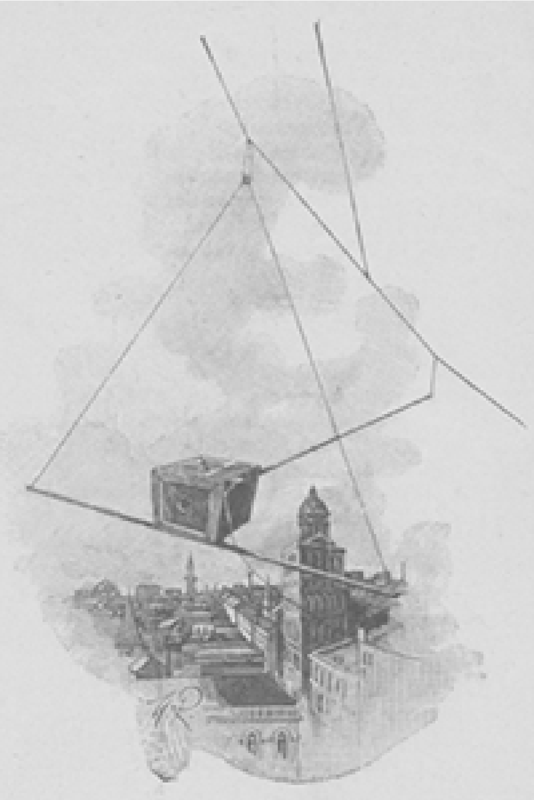

EDDY'S PHOTOGRAPHISCHE LUCHTCAMERA.

Wij wenden ons nu tot de tweede gravure, die een telegraaftoestel voorstelt, met drie vliegers verbonden. Twee dezer zijn zes, de andere is zeven voet lang, en aan een draad bevestigd, die zich van een op den grond vastgemaakt windas afwikkelt. Om de vliegers in de duisternis kenbaar te maken, zijn zij met seinlantarens voorzien. De dunne electrische draad, aan welks einde een dieploodlantaarn bevestigd is, wikkelt zich van een spoel af, die hoog boven den kabel van den vlieger gehouden wordt. De draden worden zoo lang opgerold, tot de lantaarn den geleidraad naar den een of anderen telegraafdraad, een huis of een boom leidt, zoodat aan beide einden van den draad een telephoon kan worden aangebracht. Op deze wijze worden verstaanbare gesprekken op verre afstanden gevoerd, zonder dat voor het telephoneeren een batterij noodig is. De zwakke stroomen der magneten aan beide telephonen worden door den invloed der aarde en de stroomen in de atmosfeer zoodanig versterkt, dat elk geluid hoorbaar is.

De toestel kan in sommige omstandigheden, in oorlogstijd bij voorbeeld bij een beleg, van groote beteekenis zijn, als het er op aankomt, een telephonische verbinding met de belegerden te verkrijgen.

Onze derde gravure geeft een toepassing te zien, waardoor men met behulp van een luchtcamera in staat is, van den vlieger uit te photographeeren. Een driezijdig toestel, die de camera draagt, is aan den hoofddraad van den vlieger zoodanig bevestigd, dat men een tamelijk horizontaal uitzicht verkrijgt. Als de camera niet hooger moet stijgen, trekt men aan een afzonderlijken draad, die naar den vlieger geleidt, de klep van de camera wordt gesloten en op hetzelfde oogenblik valt een metalen bal, die aan een zes voet lang koord hangt, naar beneden. Het koord, waaraan de toestel met de camera hangt, wordt behoorlijk versterkt, cm het breken daarvan onmogelijk te maken, wat anders bij het snel heen en weer glijden der camera waarschijnlijk zou zijn.

Tot meerdere zekerheid is dit niet enkel door het koord, dat naar de windas leidt, maar ook met dat van den vlieger bevestigd. Evenwel zijn ook bij deze toepassing van den vlieger tot het photographeeren in de lucht de gevaren voor den toestel menigvuldig, en het gelukken van het beeld is niet altijd te voren verzekerd.

[Nummer 43]

De H. Joannes Chrysostomus.

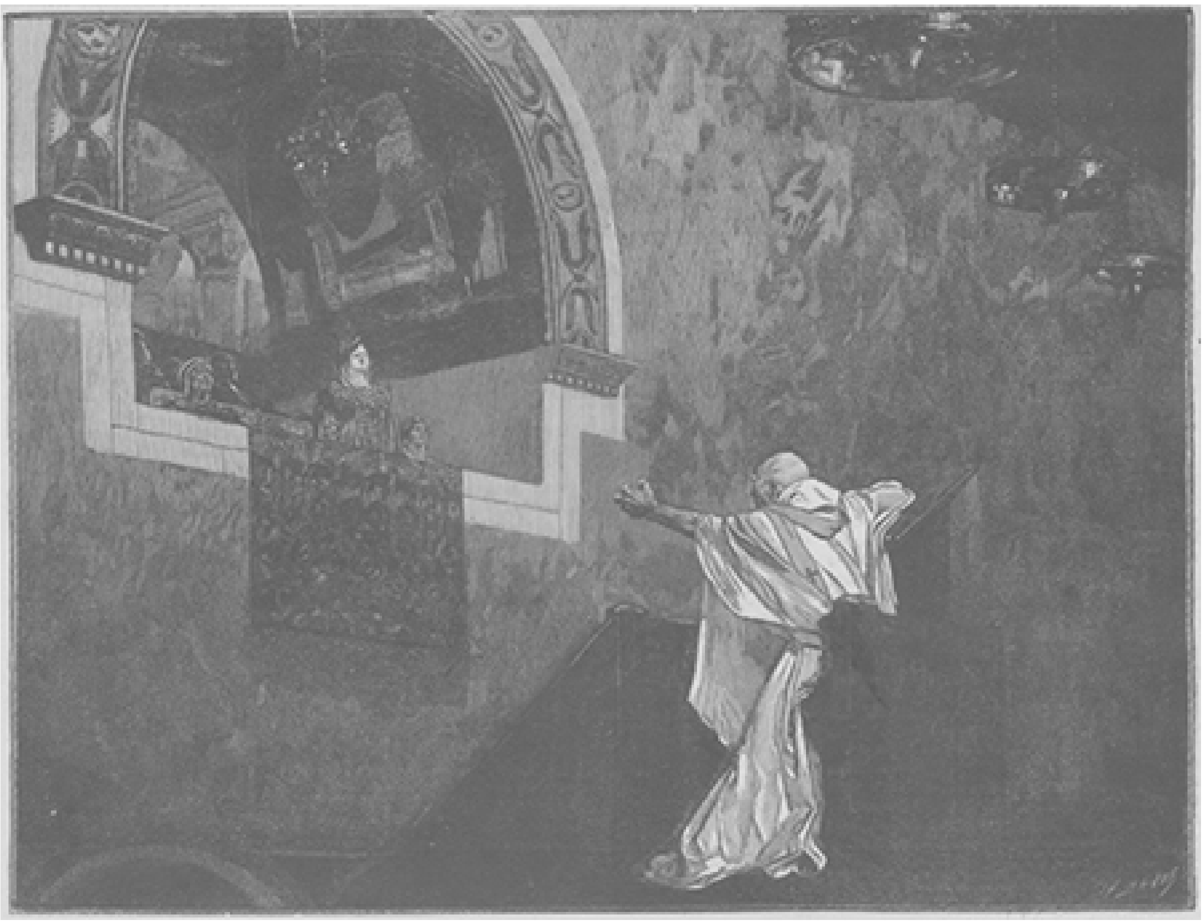

DE H. JOANNES CHRYSOSTOMUS TEGENOVER DE KEIZERIN EUDOXIA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.P. LAURENS.

Het aangrijpend tafereel op deze bladzijde brengt ons een der grootste gloriën der aloude Kerk te binnen, den grooten kanselredenaar en heiligen bisschop Joannes Chrysostomus, wiens feestdag door de Kerk op den 27en Januari wordt gevierd.

In het jaar 347 te Antiochië geboren als de zoon van Secundus, die *magister militum orientis*, zooveel als bevelhebber van het oosterleger was, werd hij door zijn vrome moeder Anthusa van jongs af in de christelijke deugd opgeleid en door den heidenschen rhetor Libanius in de wetenschap en de welsprekendheid onderricht.

Ofschoon zijn rijke geestesgaven en hooge geboorte hem tot de schitterendste loopbaan schenen te bestemmen, voelde de jonkman zich getrokken tot de heilige afzondering in het gestadig verkeer met God. Hij verborg zich in de eenzaamheid van het gebergte om daar in gebed en vrome studie, in vasten en strenge zelfkastijding zijn ziel te heiligen.

In die eenzaamheid ontstonden zijn beroemde drie boeken ‘Tegen de vijanden der bevorderaars van het monniksleven’ en zijn verhandeling ‘Dat het kloosterleven hooger en zaliger is dan het bezit der keizerlijke waardigheid.’

Dit leven van versterving haalde hem echter een ziekte op den hals, die hem dwong naar de stad terug te keeren. Hier trok hij al spoedig de aandacht van den bisschop Meletius, die hem tot diaken wijdde, terwijl zijn opvolger Flavianus hem in 383 tot het heilig priesterschap verhief.

Van nu af kon zich de voortvarende ijver, de zelfopofferende toewijding en het machtig redenaarstalent van den hoogbegaafden jongen man in volle breedheid ontplooien. Zijn woord maakte des te dieper indruk, daar hij het kracht bijzette door het voorbeeld van een onberispelijken levenswandel. Hij was de rechterhand van zijn bisschop, en toonde dit vooral in een aangelegenheid, waarvan het behoud der stad en het leven der burgers afhing.

Er had namelijk te Antiochië een oproer plaats gehad, waarbij de beelden van den keizer en de keizerin door het slijk waren gesleurd. Over die beleediging besloot de keizer bloedige wraak te nemen door de stad te verwoesten. Om dat schrikkelijk lot van haar af te wenden, begaf de grijze bisschop Flavianus zich naar den vergramden vorst om zijn rechtmatigen toorn te verbidden. Hij hield tot hem een toespraak, waarin hij hem wees op het voorbeeld van vergevingsgezindheid ons door den Verlosser op het kruis gegeven en in zoo roe-

rende bewoordingen om genade smeekte voor de berouwhebbende bevolking, dat de keizer tot tranen bewogen werd en de afgebeden genade verleende. De toespraak nu, welke deze machtige uitwerking bad, was voor den bisschop opgesteld door zijn hoogbegaafden priester Joannes, die eenmaal om zijn welsprekendheid Chrysostomus, dat is 'gouden mond' zou genoemd worden.

Ook deze was zichtbaar door God geroepen om als herder de christelijke kudde te leiden en den bisschopstaf te voeren. Eenmaal reeds was hem die hooge waardigheid aangeboden, maar in zijn diepe nederigheid had hij zich daaraan onttrokken en bewerkt dat zijn vrome vriend Basilius in zijn plaats op den bisschopsstoel verheven werd. Uit de gesprekken bij die gelegenheid tusschen de twee geleerde en heilige mannen gevoerd, ontstond het beroemde boek van Joannes 'Over het priesterschap.'

Tevergeefs echter poogde de heilige priester de hooge waardigheid te ontgaan, waartoe hij zich in het nederig gevoelen van zich zelven onwaardig rekende, maar waartoe hij door zijn strenge deugd en schitterende gaven van zelf was aangewezen. In het jaar 398 werd hij, onder den aandrang van keizer Theodosius, verheven op den patriarchalen zetel van Constantinopel; en nu hij zich aan die verheffing niet onttrekken kon, besloot hij dan ook al zijn krachten te wijden aan de vervulling van het gewichtig ambt.

Als een goede herder verdreef hij de wolven uit de kudde door de kerk te zuiveren van onwaardige bedienaren, die er in waren geslopen, door te ijveren tegen misbruiken in strijd met de christelijke zeden.

Om zich een denkbeeld te vormen van de ontzaglijk zware taak, waartoe hij zich hier geroepen zag, zou men een grondige studie dienen te maken van de nog half heidensche maatschappij dier dagen met haar zedenbederf, haar dwaalbegrippen, haar buitensporige weelde en genotzucht, die vooral in de keizersstad haar toppunt bereikten. De Kerk zelf werd door vele ketterijen verontrust en onder de goedgezinden gold toch de rechtzinnigheid in de leer nog boven de zuiverheid van zeden: men verketterde elkander wegens de uitlegging van een tekst, maar bekommerde zich weinig om de stipte naleving van de voorschriften des Evangelies.

De nieuwe patriarch nu sloeg aanstonds de handen aan het werk om de leer van Christus tot den regel te maken voor het leven der gansche maatschappij. Hij veroordeelde de overdaad, predikte zonder aanzien van personen tegen den hoogmotd, de weelde en verkwisting en gaf zelf het voorbeeld door de beoefening der christelijke armoede. Hij richtte gasthuizen op voor de zieken en armen; hij zond priesters uit om de ongeloovigen te bekeeren en hield streng de hand aan de kerkelijke tucht.

Maar die echt apostolische ijver berokkende hem natuurlijk vele vijanden en daaronder was de machtigste van allen de zedelooze keizerin Eudoxia, die zich door zijn strenge predikaties rechtstreeks veroordeeld zag. Men wilde zelfs dat hij haar openlijk op den kansel als de trotsche Jesabel zou hebben aangeduid. Zij spande met de hovelingen en onwaardige geestelijken, die door de terechtwijzingen van den patriarch geërgerd waren, samen om hem ten val te brengen. En zij wist van den toegevenden, zwakken keizer een bevelschrift te verkrijgen om Joannes uit Constantinopel te verbannen naar Bithynië.

In den nacht na zijn vertrek ontstond er een aardbeving, die het keizerlijk paleis dreigde te verwoesten. Het volk beschouwde dit als een straf des hemels voor den hoon, zijn heiligen aartsbisschop aangedaan en eischte dat hij zou teruggeroepen worden. Eudoxia zelf, door de ramp verschrikt, smeekte den keizer het banvonnis

in te trekken. Chrysostomus keerde in zijn hoofdkerk terug, begroet door de toejuichingen van het volk, dat hem als zijn beminden vader, zijn beschermer tegen de willekeur en het geweld der grooten vereerde.

Doch nauwelijks had hij het bestuur der kerk, waarvan men hem gewelddadig ontzet had, weer in handen genomen, of hij kreeg weer met dezelfde moeilijkheden en tegenwerking te kampen. De grooten en hovelingen konden het hem niet vergeven, dat hij onverschrokken hun ondeugden en buitensporigheden veroordeelde en tegenover hun dartele weelde, hun uitgelaten overdaad en niets ontziende genotzucht de strenge zedeleer van het Evangelie predikte in een taal, die de hoorders met machtig geweld in de ziel greep.

Omstreeks acht maanden na zijn terugkeer werd er op het plein tusschen de hoofdkerk en het paleis van den senaat een zilveren standbeeld der keizerin onthuld, en dat met leesten en plechtigheden, die aan de afgoderij van het oude heidendom herinnerden en door hun luidruchtigheid de godsdienstoefeningen in de Sophia-kerk stoorden.

De patriarch mocht die schandelijkheden niet dulden en moedig verhief hij daartegen zijn bisschoppelijk woord. Nu kende de woede der keizerin geen grenzen en zwoer zij, zich te wreken. Het tafereel, op de gravure in ons nummer voorgesteld, geeft de verhouding tusschen den Christen prediker en de goddelooze vorstin met aangrijpende juistheid weer: op den kansel de ingedoken, verstorven, ascetische gestalte van den man Gods, met al den gloed van zijn welsprekendheid de wet des Heeren verkondigend; tegenover hem op de keizerlijke tribune de trotsche vorstin, die hem met een spottend lachje aanhoort, in haar hart al besloten den heiligen mond, die haar durfde veroordeelen, voorgoed tot zwijgen te brengen.

Opnieuw werd Joannes verbannen, ditmaal naar Cucuse. Van hier sleepte men den uitgeputten grijsaard naar Pithius in Colchis, maar onderweg bezweek hij tengevolge der folteringen bij Comona, in het jaar 407.

Keizer Theodosius II liet in 438 zijn gebeente naar Constantinopel overbrengen en in de kerk der H. Apostelen plechtig begraven. Thans rusten zij in de St.-Pieterskerk te Rome, onder het altaar aan den heilige gewijd.

Nog heden geldt de H. Johannes Chrysostomus voor een der belangrijkste kanselredenaars der christelijke oudheid. Er zijn ongeveer een duizendtal zijner redevoeringen bewaard gebleven, deels uitleggingen der H. Schrift, deels predikatiën over bijbelsche onderwerpen of onderrichtingen betreffende bijzondere punten van het christelijk geloof of het godsdienstig leven, deels gelegenheidspredikaties.

Onder de valbijl.
(*Vervolg en slot.*)

'Het geweten bedriegt niet,' mompeide de moeder bewogen en zag er van af, nog één poging te doen om hem aan zich zelven te betwisten.

'In elk geval,' voegde Jacques er bij, 'schiet mij één troost in mijn ongeluk over. De heer Anglès heeft beloofd voor u te zorgen.'

'Ik zal niets van den heer Anglès aannemen,' verklaarde zij vastberaden; 'want zonder van de schuld te spreken, die wij reeds, om uw vader, tegenover hem hebben aangegaan....'

Hij viel zijne moeder in de rede met een levendigheid, die haar verbaasde.

‘U kan zonder schaamte de weldaden van den heer Anglès aannemen: de schuld van mijn vader en de onze zal.... ruim betaald worden.’

Zij richtte zich op en argwanend haar zoon in de oogen ziende, herhaalde zij, op elk woord nadruk leggende:

‘De schuld van uw vader zal ruim betaald worden? Wat moet dat beteekenen, Jacques?.... ik eisch dat gij mij dit verklaart.’

En daar hij het hoofd omwendde om haar blik te vermijden, riep zij uit:

‘Ach! ongelukkige jongen, gij hebt u verraden.’

‘Móeder, o moeder, ik bezweer u, verflauw mijn moed niet en maak geen misbruik van het geheim, dat mij tegen mijn wil ontsnapt is!.... Welnu, u kent thans den schuldige.... Mag ik hem aanbrengen en den man onteeren, die onze eer gered heeft?....’

‘Léonce!’

‘De zoon van onzen weldoener! Een wreed noodlot wendt alle vermoedens van hem af om die op mij te werpen! Ik kan mij niet vrij pleiten dan door hem te beschuldigen.’

De oude dame wrong zich de handen.

‘Maar dat is een gruwel! Gij moogt u zelf aldus niet ten offer brengen aan een overdreved opvatting van plicht!.... Dat zal ik niet gedoogen, ik wil het niet dulden....’

Wat mocht er wel omgaan tusschen die moeder en haar zoon? vroeg ondertusschen de heer Ang'ès zich af, en toen hij op den drempel der cel verscheen om haar terug te halen, haastte hij zich op haar gelaat de uitkomst van dat samenzijn te lezen. Zij liet hem daartoe niet lang den tijd.

‘Mijn zoon is onschuldig!’ verklaarde zij, zich met hooghartige fierheid oprichtend en hem bijna uitdagend aanziende.

‘Zijt gij er in geslaagd, hem zijn geheim te ontrukken.’

‘Ja!’ ging zij voort als in eene vlaag van heftige opwinding. ‘Hij is een martelaar!....’

‘Welnu, laat hij dan spreken.’

‘Mijn zoon zal niet spreken.’

‘Maar kunt gij, zijn moeder, dan in zijne plaats spreken?’

‘Mijn zoon zal niet spreken, - en ik, zijne moeder, keur dal goed.’

VIII.

Zij, die bij de behandeling der zaak voor de rechtbank op tooneelverrassingen gedurende den loop der beraadslagingen gerekend hadden, werden in hun verwachting teleurgesteld: de koele terughouding, die Jacques Monnier van het oogenblik zijner inhechtenisneming af had aangenomen, veranderde geen oogenblik - en de voorzitter van het hof, een oude ambtenaar, in al de strikvragen van dergelijke verhooren volleerd, putte te vergeefs al zijn scherpzinnigheid uit, wendde te vergeefs al zijn middeltjes en loopjes aan: zijn pogingen stuitten af op het beslist en onwrikbaar stilzwijgen van den beschuldigde. Deze trad als overwinnaar uit dit aangrijpend woistelperk, zonder dat een enkel onvoorzichtig woord over zijne lippen gekomen was, dat zijn schrikkelijk geheim had kunnen doen gissen.

Dat geheim was zijn dood, hij wist het heel goed, evenals hij ook begreep dat zijn hardnekkig stilzwijgen de jury van hem vervreemdde, de beschuldiging begunstigde en de verdediging verlamde.

Het Openbaar Ministerie werd de zaak zoodoende àl te gemakkelijk gemaakt: het requisitoir was verpletterend. De advocaat-generaal begon met in zeer overdreven, maar daardoor juist te aangrijpender kleuren het tooneel van de misdaad te schilderen; hij stelde de twee arme weerlooze vrouwen voor zooals ze in het holle van den nacht, radeloos van angst en verblind door haar bloed, poogden te ontvluchten terwijl de moordenaar ze nazat en zich, doof voor hare smeekingen, onverbiddelijk op haar wierp, - vervolgens hoe deze, na zijn bloedigen beulenarbeid volbracht te hebben, naast de afgrijselijk verminkte nog warme lijken en zonder door het gekerm der huishoudster gestoord te worden, bedaard en koel zijn laag dievenwerk verrichtte,

Hij deed het misbruik van vertrouwen uitkomen, begaan door den ellendeling, die in het huis van het slachtoffer ontvangen werd en daar onder den scijn van vriendschap zich indrong; zijn laag opzet om juist een uur te kiezen, waarop hij wist dat hij zonder vrees kon moorden; zijn schandelijke ondankbaarheid tegenover de juffrouw, die hem al eenmaal edelmoedig van dienst was geweest.

Na al de bewijzen, zoo stoffelijke als zedelijke, behendig gegroepeerd te hebben, keerde de adv.-generaal, daardoor de middelen ter verdediging afsnijdende, alles wat ter gunste van den beschuldigde had moeten pleiten, tot zijn nadeel, tot zelfs zijn verleden van onberispelijke eerlijkheid, dat door talrijke getuigen bevestigd werd. Monnier, zei hij, had zich stout op dat verleden laten voorstaan, dat in zijn berekening alle mogelijkheid aan verdenking van hem moest afwenden; hij had zich om zoo te zeggen achter zijn bekende eerlijkheid als achter een onwrikbaren wal verschanst, zonder te denken aan die

wrekende toevalligheden, welke vroeg of laat de slimste berekeningen verijdelen.

Maar toen hij dit met moeite van leugens opgetrokken getimmerte zag instorten en buiten staat was, zich te rechtvaardigen, buiten staat het gebruik van de gelden te verantwoorden, die voldoen moesten aan behoeften, welke het daglicht niet mochten zien, toen had hij, om de jury op een dwaalspoor te brengen, dat vernuftig gevonden stelsel bedacht van een verondersteld geheim, zekere heilige verplichting om een geheimzinnigen derde te sparen, - een alledaagsche roman- of tooneeluitvlucht, waardoor hij zich de houding van een ridder, een held, een martelaar kon geven.

Maar wat het verschrikkelijkste feit was, dat tegen den beschuldigde kon aangevoerd worden en de voorbedachtheid onomstootelijk scheen te bewijzen, dat was de buitengewone, bijna wonderbare zelfbeheersching, voor stuitende onverschilligheid aangezien, waarvan die man gedurende zijn hechtenis en onder de beraadslagingen had blijk gegeven. Wie tot zulk een macht over zich zelven in staat was, kon niet gehandeld hebben onder den drang van een plotselinge geestverblinding: zoo iemand was zonder eenige verontschuldiging; zijn toerekenbaarheid stond boven allen twijfel vast.

En de vertegenwoordiger der wet besloot zijn rede met deze pakkende zinsnede, die onder het gehoor den indruk maakte van een zwaar toegebrachten bijlslag:

‘Dit hoofd, dat zulk een misdaad koel bedacht en voorbereid heeft, moet vallen.’

De beweging, door die woorden onder de hoorders veroorzaakt, was ontzaglijk. Tevergeefs poogde daarop de verdediger van Jacques, genoodzaakt buiten de zaak om te pleiten, door zooveel mogelijk partij te trekken van alle gunstige punten in de getuigenissen, de tegenstrijdigheden in de beschuldiging aan te toonen. Hij haalde de fraaie zinsnede aan, waardoor de d'Aguesseau de rechters waarschuwt, op hun hoede te zijn tegenover de heillooze uitwerkselen van vooringenomenheid.

‘Een noodlottige samenloop van omstandigheden, die door het ongeluk schijnen bijeengebracht om een ongelukkige te doen omkomen, schijnen tegen de onschuld te getuigen en ze onder het wicht van vermoedens te verpletteren. Een onvoorziene gebeurtenis doet soms later de onschuld uitschijnen en logenstraft de bedrieglijke aanwijzingen, wier valsch licht den geest van den rechter had verblind. De waarheid treedt uit de wolk der waarschijnlijkheid te voorschijn, maar zij komt te laat - het bloed is vergoten en de rechter is veroordeeld, zijn gansche leven een ongeluk te beweenen: zijn berouw kan niets meer goedmaken!’

Maar welk gewicht kunnen zulke algemeene overwegingen in de schaal leggen tegenover de harde welsprekenheid der feiten? Het pleit was van te voren verloren en in de zaal zweefde al van mond tot mond de akelige roep;

‘De doodstraf!... de doodstraf!...’

Na een kwartier beraadslaging kwam de jury weer in de zaal terug.

De twee gestelde vragen waren:

‘Is Monnier schuldig aan:

1°. vrijwilligen doodslag op mejuffrouw Leroux en haar huishoudster? - verzwarende omstandigheid: is de misdaad met voorbedachten rade geschied?

2°. nachtelijken diefstal van geld en geldswaardige papieren ten nadeele van gezegde dame?’

Terwijl het de twee vragen bevestigend beantwoordde, bewaarde het verdict het stilzwijgen over de verzachtende omstandigheden.

Het was de doodstraf.
Gedurende al die schrikkelijke laatste formaliteiten nam men in de houding van den veroordeelde niet de minste zwakheid waar Hij boog eerst het hoofd bij de uitspraak van het vonnis, dat tevens de aanwijzing inhield van de plaats der terechtstelling; toen hoorden de gerechtsdienaars hem het woord prevelen: 'Moeder!....'
Maar dat was ook het eenige. En toen na de gebruikelijke meedeeling: 'Monnier, gij hebt drie dagen om in hooger beroep te komen,' de voorzitter hem vroeg of hij nog iets te zeggen had, sprak hij met een heldere stem, die op het gehoor diepen indruk maakte, den versregel van Corneille uit:
'Le crime fail la honte, et non pas l'échafaud'[1]
Toen de zitting was opgeheven, verliet hij, na zijnen advocaat de hand gedrukt te hebben met vasten tred tusschen de gerechtsdienaars de zaal.
Vier dagen later, toen de wettelijk gestelde termijn voor het hooger beroep verstreken was, deelde het nieuwsblad voor Seine et-Oise zijn lezers mee, dat aangezien Jacques Monnier beslist geweigerd ad het verzoek om cassatie of om genade te onderteekenen, de terechtstelling zich niet lang zou laten wachten.

IX.

Op zekeren ochtend ontving de heer Anglès van zijn vriend Laporte het laconieke telegram: 'Kom.'
Nog denzelfden middag schelde hij bij zijn vriend aan en werd onmiddellijk tot hem toegelaten.
In zijn begeerigheid om te vernemen, wat deze hem te zeggen had, lette hij niet op de in 't oog vallende bleekheid van den hoogen ambtenaar en de uitdrukking van verlegenheid en leedwezen, die duidelijk op zijn trekken te lezen stond.
'Welnu,' vroeg hij, 'is er eindelijk nieuws?'
'Ja.'
'En is dat beslissend?'
'Beslissend.'
'Hebt ge 't bewijs voor de onschuld van Jacques?'
'Het doorslaande bewijs.'
'Ge kent dus de verborgen reden van zijn onbegrijpelijk stilzwijgen?'
'IK ken ze.'
'En mag die reden het daglicht zien?'
'O zeker, ze strekt hem tot groote eer.'
'Ge weet dus met welk doel hij geld leende?'
'Ja.'
Dit alles werd gezegd met zichtbare gedwongenheid, als tegen wil en dank en met den toeleg de beslissende onthulling te verschuiven, - en toch hield die onthulling het bewijs in voor de onschuld, de vrijheid, de eer, het leven van een man.
De heer Anglès gat teekenen van ongeduld.
'Maar, waarde vriend, spreek dan toch: ik moet weten wat er van is. Ge begrijpt mijn angst in zoo'n oogenblik. Ik ben de peter van dien ongelukkigen jongen; ik heb hem grootgebracht, ik heb hem tot vader gestrekt en, eerlijk gezegd, ik houd van hem alsof hij mijn eigen zoon was.'

1 De misdaad maakt de schande en niet het schavot.

Een lichte trilling vertoonde zich op het gelaat van den heer Laporte. De procureur maakte een zenuwachtig gebaar.

‘Welnu?’ vroeg hij.

Na een aarzeling van eenige seconden hernam de heer Laporte, op elk woord nadruk leggende:

‘Ge hebt juist geraden: de gestolen goudstukken hebben den moordenaar aan 't licht gebracht.’

‘Zoo!’

‘Op den voorgrond moet ik u verklaren dat de zeer ijverige onderzoekingen, die ik - daar zult ge niet aan twijfelen - had voorgeschreven, naar ik voorzien had, tot niet de minste uitkomst hebben geleid. Er is een werkelijk providentieele tusschenkomst noodig geweest om ons op het goede spoor te brengen. Ge weet dat het proces de openbare meening levendig belang inboezemde; de meeste Parijsche bladen stuurden er hun verslaggevers op af en gaven uitvoerige verslagen van de verhandelingen. In bijna al die verslagen werd de omstandigheid van die honderdfrankstukken vermeld. Welnu de vorige week kwam iemand verklaren dat hij eenige dagen na den moord zulke goudstukken in handen had gezien van een der leden van de club, waarbij hij toen als bediende werkzaam was. Er werd hem gevraagd, waarom hij zoolang met die verklaring gewacht had. Daarop antwoordde hij dat hij pas uit het gasthuis kwam, waar hij ziek gelegen had, en eerst dien morgen bij toeval een gazet onder de oogen had gekregen, waarin hij de bijzonderheid omtrent de goudstukken had gelezen. Hij noemde den naam van den persoon, die in het bezit van de goudstukken was, en er werd een onderzoek ingesteld: zoo bleek dat het jongmensch... ’

‘Een jongmensch?’

‘Ja een jongmensch, die in gestalte, houding, kleeding enz. genoeg op Monnier lijkt, om te verklaren dat de getuige Bénard hem in den donker voor dezen kan aangezien hebben....’

‘Dus moet dit jongmensch de man zijn, die een paar uren na het bezoek van Monnier aan mejuffrouw Leroux, de ongelukkige is komen vermoorden?’

‘Dat staat vast.’

‘En hij is denzelfden avond nog kunnen vertrekken zonder het minste vermoeden te wekken! Dus moet hij in de stad bekend zijn.’

De heer Laporte antwoordde daar niet op, en de heer Anglès hernam;

‘Maar keeren we tot het onderzoek terug; het bleek, zegt u?....’

‘Het bleek dat bedoeld jongmensch grof speelde in de club, waar hij al eenmaal vijfduizend franks verloren had.’

‘Vijfduizend franks? Opmerkelijk!’

‘Die som werd binnen vier en twintig uren betaald. Het bleek ook dat hij daags voor de misdaad opnieuw een groote som verloren had, dat hij dien dag de stad uitgegaan was en den volgenden morgen in Parijs was teruggekeerd, en dat hij ook dezen keer de schuld betaald had, - gedeeltelijk in goudstukken van honderd franks.’

‘Er is dus geen twijfel aan de schuld van... dien jongmensch?’

De heer Laporte meende een lichte beving op te merken in de stem van den procureur, die daarop voortging:

‘Is hij van Parijs?’

‘Hij woont te Parijs.’

‘'t Is minstens zonderling, dat samentreffen van de twee bezoeken aan het slachtoffer - eerst dat van Monnier en daarna het zijne - met een tusschenruimte van

een paar uren... Zonderling, vindt ge niet? Misschien kende hij Monnier? Misschien was hij met hem bevriend?'

De procureur wachtte met zichtbaren angst het antwoord af, een ontkenning op zijn vragen, maar de heer Laporte zweeg.

Gedurende eenige seconden heerschte er een beklemmend stilzwijgen.

'Ja, misschien waren de twee jongelieden goede vrienden. Jacques kwam dikwijls te Parijs; en misschien heeft hij, om zijn vriend te helpen, die zich niet tot zijn vader durfde wenden, beproefd voor hem het geld van mejuffrouw Leroux te krijgen en zich daardoor zijn veroordeeling op den hals gehaald. Misschien heeft hij ook ten behoeve van den vriend die eerste schuld van vijfduizend franks aangegaan, die hij zoo nauwgezet en met zooveel moeite afdeed?'

Het scheen dat de heer Anglès zou bezwijken en heel zacht voegde hij er bij:

'Antwoord mij, mijn vriend, ge weet het toch?'

'Ja,' hernam de ambtenaar met een huivering, 'de datums komen overeen: die van de verliezen en die van de leeningen, - en de bedragen ook.'

De heer Anglès streek met de hand over het voorhoofd.

'En misschien meende Jacques, de ongelukkige jongen, tegenover zijn vriend of den vader van dien vriend verplichtingen te hebben van dien aard dat ze hem gingen boven zijn plicht als zoon en boven de zorg voor zijn behoud; dat de eer van dien man ging boven zijn eigen eer?.... Zeg, is het niet zoo?'

De heer Laporte nam de handen van den procureur in de zijne en zei met grenzeloos medelijden:

'Mijn vriend.... mijn arme vriend! '

De procureur wankelde: hij vroeg met eene stem die niet meer dan een zucht was, tegen alle zekerheid in nog willende twijfelen:

'Dus is *hij* het, het is Léonce? '

De heer Laporte keerde het hoofd af.

'Mijn zoon!.... o God!....'

De ongelukkige vader stond een oogenblik als van den bliksem getroffen; een doodelijke bleekheid overtoog zijn gelaat; groote tranen biggelden langs zijn wangen; krampachtig bewogen zich zijn lippen. Maar met een vreese-

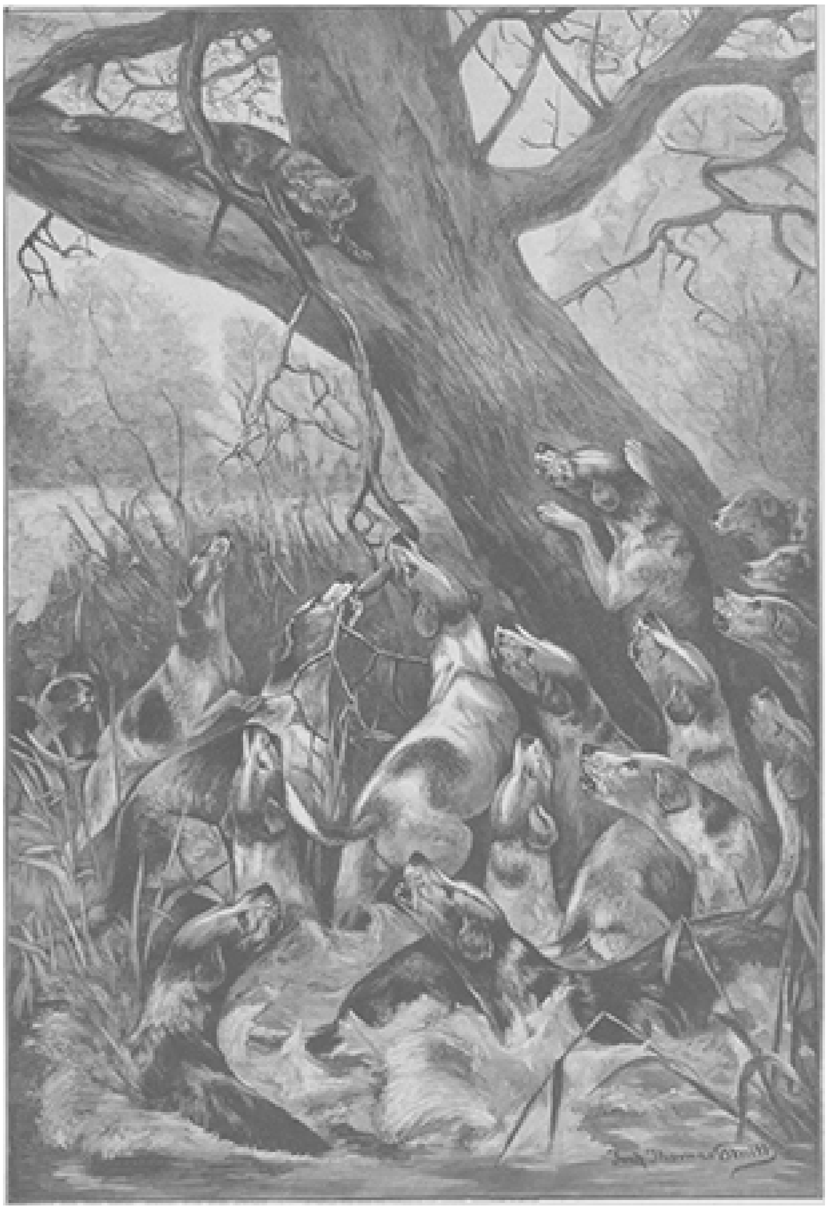

REINTJE IN DOODSGEVAAR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN THOMAS SMITH.

STORM AAN DE KUST VAN CORNWALLIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SMITH HALD.

lijke inspanning van zijn wil slaagde hij er in zichzelven te beheerschen en in te houden.

'En den ander heb ik kunnen beschuldigen, folteren, door het slijk sleuren, de arme brave jongen!.... 't Is, God zij dank, nog tijd om hem te redden. Ik dank u, ge hebt belet dat er een groote onrechtvaardigheid gepleegd werd.'

'Wat denkt ge te doen?'

De trekken van den procureur verhardden zich plotseling:

'Herstellen en straffen.'

Daarop verliet die man van heldhaftigen moed met vasten stap het kabinet van zijn vriend.

Dienzelfden avond nog ontving de zegelbewaarder te gelijk met zijn met redenen omkleede ontslagaanvrage een omstandige bekentenis der misdaad, door de hand van den schuldige zelf onderteekend.

En den volgenden morgen meldden de bladen der hoofdstad onder hun gemengde berichten dat in den nacht een jong advocaat der balie van Parijs, de heer Léonce Anglès zich een kogel door het hoofd had gejaagd.

X.

Op het voorplein, eenige meters ternauwernood van de gevangenis joelde de menigte opgewonden en onstuimig als een duizend hoofdig monster, dat bloed rook en ongeduldig zijn prooi afwachtte; want 's avonds te voren had het gerucht geloopen dat in den avond de toestel voor de terechtstelling was aangekomen.

Zou de wijsgeer dan gelijk hebben, die durfde verklaren dat 'de mensch een wolf is voor den mensch' en zou de ingeboren wreedheid bij den beschaafde slechts zijn ingesluimerd? Helaas, men zou het gelooven als men dien barbaarschen aandrang der menigte ziet, die naar terechtstellingen loopt als naar een feest en elkaar met wreede begeerigheid de beste plaatsen betwist.

Van het oogenblik af dat het bericht omtrent de aanstaande terdoodbrenging van den moordenaar in het nieuwsblad voor Seine-et Oise verschenen was, hadden zich ergerlijke tooneelen vóór de gevangenis voorgedaan. Alle nachten verzamelde zich daar het lage gespuis, dat op dergelijke tooneelen aast, en iederen avond, tegen dat de koffiehuizen gesloten werden, liepen troepen jongelui op en neer onder het venster der cel van den veroordeelde, en niet schromende zijn doodstrijd ontijdig te vervroegen, riepen zij hem in gruwzame scherts toe, luid genoeg om door hem gehoord te worden, dat de beul al bezig was de guillotine op te zetten.

Zijn bewakers sidderden. Maar hij hoorde dat uitzinnig geschreeuw aan zonder te verbleeken.

Daar hij eenmaal het offer van zijn leven gebracht had, bekommerde hij zich over niets meer dan het lot zijner moeder, en als een gelaten martelaar, de oogen gevestigd op het verheven ideaal van den plicht, waarvoor hij zich met vrijen wil opofferde, vrij van alle menschelijke zwakheid, wachtte hij den dood af als een verlossing, een weldaad.

'Spreek toch!' riepen zijn bewakers hem toe, die van zijn onschuld overtuigd, met hooge bewondering zijn moed aanschouwden, 'spreek, nog is het tijd om u te redden.'

Maar hij vergenoegde zich met fier glimlachend het hoofd te schudden, zonder zich te gewaardigen, daarop te antwoorden.

Het was nutteloos een enkel oogenblik van zwakte bij hem te verwachten: hij zou zwijgen tot onder de valbijl.

De dageraad ging aanbreken. Het was het uur, waarop gewoonlijk, na een korten slaap door bange droomen verstoord, de rampzaligen, die de voltrekking van hun doodvonnis tegemoetzien, in koortsigen angst het bezoek der ambtenaren afwachten, die hun komen zeggen dat het oogenblik daar is, waarop zij hun bloedschuld aan de maatschappij zullen betalen.

Op dat geluid, ternauwernood door de dikte der kerkermuren gedempt, werd Jacques wakker: een weinig zweet parelde op zijn slapen.

'Het zal dus dezen morgen zijn,' dacht hij.

Op dat oogenblik verwijdden zich zijn oogen onder den invloed van een instinctmatigen schrik.

De deur der cel had op haar hengsels gedraaid; - in de deuropening verscheen een man, die door een geweldige ontroering aan den drempel genageld scheen.

Jacques herkende den heer Anglès.

Het licht der lantaren, door het hoofd der gevangenbewaarders gedragen, viel op zijn akelig bleek gelaat, op zijn ontbloot hoofd, welks haren in éénen nacht wit waren geworden.

'U?' zei hij, 'mijn peter.'

En zijn stem meerdere vastheid gevende, voegde hij er bij:

'O, ik dank u wel, dat u zelf mij de tijding van mijn dood heeft willen brengen: van u komende, valt ze mij minder hard.... Komaan, ik ben klaar....'

'Laat ons alleen!' gebood de heer Anglès.

Wankelend naderde hij het leger van den veroordeelde.

'Aldus, Jacques, volhardt ge tot het laatste in uw verheven dwaasheid? Ge wilt met uwbloed en uw eer de schuld van uw vader afdoen?'

'Peter!'

'Ik weet alles.'

'Dan heeft moeder mij verraden!....'

Niet bij machte zich langer in te houden, wierp de heer Anglès zich om den hals van zijn petekind.

'Ik weet alles,' snikte hij, 'ik weet dat ge onschuldig zijt, dat ge een held zijt en haast een martelaar zoudt geworden zijn!.... In mijn armen, mijn kind, mijn arm kind!.... en vergeving!....'

Op een bevel, van het ministerie van Justitie gekomen, werd de gevangene nog denzelfden dag in voorloopige vrijheid gesteld, in afwachting dat de herziening van zijn proces zijn plechtig eerherstel zou ten gevolge hebben.

Maar - eer om eer - Jacques Monnier had zijn schuld betaald.

De jonge juffrouwen van Harst.
Humoreske door Pieter Danco.
(*Vervolg*.)

Mijnheer Robert scheen ook ontroerd, want voortdurend liet hij zijn hoofd bevestigend op en neer gaan, terwijl juffrouw Mimi, met groote gebaren, haar lange armen zwierend, het duidelijk maakte, hoe de kleine 'uit moeders huis gewipt was met

overhaaste schreên' en de verzen van den dichter, volgens de maat afdeelend, zoodoende een eentonig en ijselijk iets voordroeg, dat op en neer ging als het samengalmen van twee gelijkluidende klokken. Mevrouw echter moest die manier van voordragen waarschijnlijk het *summum* van de kunst achten, want ze knikte immer aanmoedigend, en toen haar dochter reeds de helft van het gedicht had uitgeluid, stuurde zij de voordraagster een hartelijken gelukwensch toe, juist aan 't vers, waar die goede, voorzorgdragende moeder heel goed wist dat haar dochter altijd haperde, en stelde aan mijnheer Delbar voor, Mimi even de toelating te geven, een beetje rust te nemen, waarin de vrederechter instemde, na de juffrouw 'recht hartelijk te hebben gelukgewenscht met haar overheerlijk en zielverrukkend talent.'

Er werd dien avond nog veel gepraat en gebabbeld; Nelly en Josepha speelden een *quatre-mains* op een piano, wier tonen klonken alsof er binnen in de kast een heele boel ijzeren potten en pannen hadden gehangen. Augustine, Adèle en Mientje tokkelden *Addio mia bella Napoli* op citer, mandoline en gitaar, maar klaagden telkens dat ze zóó slecht de muziek konden lezen, wellicht om de valsche tonen en akkoorden eenig recht van bestaan te geven, en eindelijk zong, of beter kraaide Bertha haar aria uit 'Robert le Diable':

> Robert, Robert, toi que j'ai-aime,
> Et qui reçus, qui reçus ma foi,
> Tu vois mon effroi. (bis.)

Robert Delbar kreeg een kleur als een pioenroos, waardoor mevrouw op eens herinnerd werd aan het feit, dat haar vrederechter ook dien naam droeg, en er hem mee gelukwenschte, daar zij hem zoo heerlijk vond - den naam natuurlijk - en Mimi ook vond hem snoeperig, en Bertha ook, en Adèle, Augustine, Nelly, Josepha en Mientje niet minder; allen, in één woord, vonden 'Robert' den bekoorlijksten naam, dien men zich denken kon; mama dreef de bewondering nog verder door te beweren dat, indien zij ooit een zoontje hadde gekocht, dit 'Robert' had moeten heeten.

Toen mijnheer Delbar al het aangename van den huiselijken kring genoten en met volle teugen ingezwelgd had en hij aanstalten maakte om heen te gaan, moest mevrouw nog even den geheimen raad in zijn ooren fluisteren, *un homme averti*, ziet u, mijnheer.... u moet weten, de dames van Harst zijn nog al licht ontvlambaar, en u moet u bijzonder op uw hoede houden!....

Bij het naar bed gaan dacht Robert aan al het genoeglijke, dat hij smaken zou in den gezelligen kring van mevrouw Van Rhijn en haar zeven dochters.

III.

De zon stond 's anderendaags 's morgens reeds heel hoog aan den hemel, toen Robert nog rustig lag te droomen.

Hij had den geheelen nacht door een bonte rei dames voor zich voorbij zien trekken, zingend, dansend, voordragend; dan waren er Masjona-negers voor zijne verbeelding opgegaan, die oude kleederen van mevrouw Van Rhijn droegen en haar en Mimi een adres van dankbetuiging kwamen ter hand stellen, waarbij Mimi 'doodelijk' werd op het hoofd der Kannibalen en eindelijk met hem ging vertrekken; toen vermoedde Robert dat die neger aanstaande zijn vrouw zóózeer beminde, dat hij ze wel zou opeten; hij lokte den zwarten bruidegom in het strijdperk, overwon hem en deed hem zijn misdadige plannen bekennen. Tot belooning voor zijn heldhaftig gedrag verwierf Robert de ha[n]d der jeugdige Mimi. Hij ging juist voor de eerste maal iets, dat de

bescheidenheid mij belet te noemen, op het voorhoofd zijner bruid drukken, toen.... hij ontwaakte en door de openstaande deur de gerimpelde tronie van vrouw Bruner gewaar werd, die hem glimlachend toeknikte, en hem vroeg of mijnheer ook goed geslapen had en of hij genoeg had aan twee hoofdkussens en één deken; waarop Robert, nog half slaperig, antwoordde, dat alles in orde was.

Vrouw Bruner lei een heel pak brieven en papieren op een stoel nabij de deur, met de opmerking dat mijnheer voor den eersten morgen een nogal ‘filimineuze korespedensie’ had en vertrok, toen zij de verzekering had bekomen dat mijnheer ging opstaan en zij binnen twintig minuten de koffie mocht brengen.

Toen Robert op was en al dat geharrewar, door het droomen veroorzaakt, uit zijn hoofd gejaagd en zich eens duchtig had gewasschen, zette hij zich aan de tafel en begon de brieven en papieren even na te kijken.

Eerst rangschikte hij ze naar dat het brieven of drukwerk waren, en toen dit eerste uitlezen gedaan was, begon hij het andere in te zien.

't Waren prijscouranten van wijnhandelaars, aanbevelingen van kooplieden in kolen, omzendbrieven van verzekeringsagenten, kruidenierswinkels, sigarenwinkels enz. enz. Eindelijk ook de *Harstsche Courant*, waar een artikel, omlijst in blauw potlood, al dadelijk Roberts aandacht trok. Er werd in vleiende woorden gesproken over de aankomst van den nieuwen vrederechter; hoog werden zijn deugden en hoedanigheden geroemd en de wensch geuit, dat een man als Mr. Robert Delbar zich voorgoed te Harst zoa dienen te vestigen.

Het blad werd zorgvuldig ter zijde gelegd en de vrederechter begon zijn brieven te doorloopen.

Laten wij, waarde lezer, over zijn schouder heenkijken, en met hem al die heerlijke dingen genieten, die hij daar te zien kreeg.

t Waren eigenlijk geen brieven, het waren meest visitekaartjes:

De Heer en Mevrouw J.M.P. VAN PIMPERZEELE
en hunne dochters

wenschen den Hoog delachtbaren heer vrederechter eerbiedig welkom te Harst.

Mevrouw Weduwe KLOKKER-VAN SPARIE,
en hare dochter

bieden den WelEdelen heer vrederechter hare hartelijke wenschen aan bij zijne blijde intrede te Harst en hopen met hem nadere kennis aan te knoopen.

Mejuffrouw CECILIA MARIA HEMELZOET.

p.f. *Hartelijk welkom!*

Heer ADRIAAN SOLKERMAN-VLIERINGS,
Wethouder,
en zijne kinderen

zullen zich ten zeerste vereerd gevoelen, een bezoek te ontvangen van den WelEdelen heer vrederechter.

EUDOXIA THERESIA EUGENIA DROOGSMA,
Hoofdonderwijzeres,

neemt eerbiedig de vrijheid hare gevoelens van heil en zegen den HoogEdelGestrengen heer vrederechter te mogen toesturen bij zijne blijde komst te Harst, en verzekert hoogstdenzelve dat de harten der haar toevertrouwde kinderen eensluidend met het hare kloppen. Zij zou zeer gevleid zijn, wilde de Hoog-EdelGestrenge heer vrederechter haar met een bezoek vereeren.

AUGUSTE SNURRBART,
Coiffeur Parisien.

Welkom! Welkom!

Juffrouwen MARIA PONDERSLOOT,
ANGELICA PONDERSLOOT,
JUDITH AVERGORT,
CELESTINE KLOMPENS,

eerbiedige welkomstgroeten.
P.S. Fijne sigaren aan f 3. - de 100 en allerlei likeuren voorhanden.

enz. enz. enz.

De heek reeks ging voort met wenschen van geluk, heil, zegen, voorspoed, en Robert vond zich genoodzaakt een lijst te maken der uitnoodigingen, die hij ontving. Tot zijn niet geringe verwondering kwam hij tot de ontdekking, dat hij dien dag zes middag- en zeven avondmalen moest bijwonen en 's anderendaags op acht en twintig ‘bittertjes’ verzocht was.

Indien het zoo voortgaat, dacht Robert bij zich zelven, zal ik hier een heerlijk leventje hebben! En inderdaad, tegen alle gewoonten in, ging het op denzelfden voet voort. Robert werd heden hier, morgen daar, overmorgen elders gevraagd. *On se l'arrache*, meende de doktersvrouw, die geen kroost had en derhalve van haar standpunt alles vrij, zonder vooringenomenheid, kon gadeslaan.

Al de jonge juffrouwen van Harst waren ‘smoorlijk’ op den vrederechter; allen hadden hem graag in het slagnet willen krijgen, dat zij hem gespannen hadden. O! 't was een wondere strijd geworden van oplettendheden tegenover Mr. Robert. En zoover ging het dat, in menig huis, en wel voornamelijk bij den burgemeester, de oorlog verklaard was tusschen de zusters, die allen in het diepste geheim van haar hart den vrederechter eeuwige liefde hadden toegezworen.

Tot uitwendige bekendmakingen tegenover elkander gingen de jonge dames van Harst niet, maar geen enkele gelegenheid lieten ze voorbijgaan om aan haar mededingsters te toonen, hoe mijnheer Robert haar in deze of gene omstandigheid de voorkeur scheen te hebben gegeven, of hoe lief hij voor haar was geweest op 't laatste concert.

Ook kon geen enkele der jonge juffrouwen nalaten er op te wijzen, hoe mijnheer Delbar den dag te voren zijn gewoon bezoek bij deze of gene niet had afgelegd; kortom, in heel de stad was slechts één gevoel dat de harten deed kloppen, namelijk de genegenheid voor Mr. Robert Delbar.

Deze had spoedig lont geroken en het eerst vrij aardig gevonden, zoo door alle moeders vertroeteld en door alle jonge juffrouwen gezocht te worden. Maar toen was het hem langzamerhand gaan vervelen, en hij moest al zijn hem aangeboren beleefdheid in het werk stellen, om die verveling niet te toonen.

Zijn bezoeken staken kon of mocht hij niet. Zedelijk was hij verplicht, nu hier, dan daar te komen, en al toonde hij zich ietwat koeler en omzichtiger, toch werden al zijn woorden en daden door de belanghebbenden zoodanig gewikt en gewogen, en volgens haar verlangens uitgelegd, dat het wel een inquisitie geleek.

IV.

Op een der laatste vergaderingen van het genootschap, waarvan de burgemeestersvrouw de eer had presidente te zijn, had gedurende het derde uur, dat gewijd was aan de opvoeding der jonge dames in den *bon ton*, de doktersvrouw zich uitgelaten over Mr. Delbar. Dadelijk waren alle tongen tegelijk losgeraakt, en alhoewel de hoofdbezigheid der jonge dames, te luisteren was, hadden ze allen deelgenomen aan 't gesprek.

‘O, mijnheer Delbar!’ meende juffrouw Droogsma, - in wier acht-en-veertigjarig hart de liefde geroest zat - ‘mijnheer Delbar is een lief, een aangenaam mensch!’

‘Een ideaal van een mensch!’ neuriede Mimi van den burgemeester, terwijl ze haar oogen naar het plafond sloeg en haar hand op heur hart drukte.

‘Een mensch met zachte en vreedzame inborst, ’ bracht juffrouw Cecilia Maria Hemelzoet ter kennis bij; en haar stem klonk zoo pieperig als die van een kanarievogeltje.

‘Hij bezit allerhande kennis en kundigheden,’ deed de vrouw van den eersten schepen opmerken. ‘Hij is een uitstekend letterkundige, zoo het schijnt.’

„Ja,’ zei de dochter van den dagbladdrukker, ‘hij levert wel eens bijdragen voor 't feuilleton, en lief is hij, want altijd mag ik ze van hem lezen, voor ze gedrukt worden.’

En fier keek zij den kring rond om te zien welken indruk haar woorden gemaakt hadden. Maar niemand keek op; men scheen gezworen te hebben, elkanders voordeelen dood te zwijgen, en door ze niet in aanmerking te nemen, ze des te beter te vernietigen.

‘Hij is ook een heerlijke musicus,’ klonk hét uit Bertha's mond; ‘hij begeleidt mij immer thuis, wanneer ik zing.’

‘En op 't eerste concert,’ kirde Nelly, ‘zoo heeft hij mij beloofd, spelen we samen een *quatre mains’*

Terwijl de jonge dames voortkibbelden en ieder om strijd haar oordeel te berde bracht, fluisterde mevrouw Van Rhijn vertrouwelijk aan 't oor der doktersvrouw.

‘Zie je, Mietje, ik mag 't je wel zeggen, he? onder ons, weet je, maar ik geloof dat je binnen weinige dagen vreemd nieuws zal vernemen. Wij verwachten dat Mr. Robert binnenkort.... hm! hm!.... met onze Mimi!....’

(*Slot volgt*)

Bij de Platen.

Reintje in doodsgevaar. -

Het is eindelijk met den brutalen en listigen schelm gedaan. Honderdmaal heeft hij den dans weten te ontspringen en zijn belagers verschalkt, maar ditmaal zit hij in de klem. Een twintigtal jachthonden, die er naar watertanden, hun geslepen vijand te verscheuren, omsingelen den boom, waarin Reintje een laatste toevluchtsoord heeft gezocht. Nog kijkt hij de overmacht onverschrokken in de oogen en zal nog meer dan één der honden zijn ijver met een geduchten beet moeten bekoopen; maar een uitweg bestaat er voor hem niet meer en hij zal zijn euveldaden met den dood moeten boeten, - trouwens niet meer dan het verdiende loon voor zijn leven van moord en diefstal.

De schilder Thomas Smith, een geboren Glasgower, maar sedert lang in de Vereenigde Staten gevestigd, neemt onder de landschapschilders der Nieuwe Wereld een eerste plaats in. Zijn voornaamste kracht ligt in het schilderen van met sneeuw

bedekte landschappen, maar uit de dierenwereld weet hij goed gevoelde tafereelen te geven, zooals de gravure in dit nummer bewijst.

Storm aan de kust van Cornwallis. -

Aan drie zijden omringd door den Atlantischen Oboeten,- trouwensceaan, die zijn golven breekt op de kust, welk eden vorm heeft van een zaag, strekt zich het graafschap Cornwallis, dat men het Engelsche Bretagne zou kunnen noemen, ver in zee uit. Evenals Bretagne bestaat het uit berg- en heuvelland met dorre rotsvlakten, waarboven kale, donkere rotsruggen uitsteken. De diepe kuststreek geniet door den invloed der zee het voorrecht van een buitengewoon zacht klimaat, zoodat de mirt er in de open lucht overwintert en de wijnstok en de abrikoos er welig turen. Eenige dalen zijn zeer vruchtbaar, maar de hooger gelegen streken ruwer. Cornwallis is over het algemeen geen land van landbouw of veeteelt, en toch lokten zijn rijkdommen reeds in oude tijden de handelsvolken aan de Middellandsche Zee tot verre zeetochten uit, Deze rijkdommen zijn de schatten van het delfstoffenrijk, vooral koper en tin welk laatste metaal heel Engeland den naam van tineilanden bezorgde. De bergbouw houdt in het Zuid-Westelijk gedeelte, dat van heel Groot-Brittannië het rijkst aan mineralen is, negen tienden der bevolking bezig. Maar ook de vischvangst is voor velen een middel van bestaan,

De kust van Cornwallis heeft, zooals we boven reeds zeiden, een grilligen vorm, en talloos zijn de legenden, die vooral onder het visschersvolk in omloop zijn. Het kan er geducht spoken aan die kust, als de storm de golven ontketent en ze met woest geraas tegen de grillige rotsen slingert. Maar de kinderen van Cornwallis laten zich daardoor geen vrees aanjagen; reeds van jongsaf met het onstuimige element vertrouwd, slaan zij van achter desteenen borstwering het grootsche schouwspel gade en luisteren naar de eigenaardige muziek van het water, dat in wolken van stof en blanke druppels terugspat.

Een kind van het land ook, Smith Hald te St. Yves, heeft het aantrekkelijke tafereel geschetst, dat wij den lezer in dit nummer aanbieden, - een tafereel dat de verdier ste heeft, van niet alleen goed gezien, maar ook fijn gevoeld te zijn.

Het hotel Astoria te New-York.

De voorname Fifth Avenue te New-York bestaat voor een deel uit prachtige winkels, voor het overige uit hotels van den eersten rang, clubgebouwen en villa's. Midden in de aristocratische wijk der *upper four hundred* (voornaamste vierhonderd) der wereldstad, waar de Fifth Avenue door de 33e en 34e straat gekruist wordt, verheft zich het reusachtig gebouw *Astoria*, dat door den bouwmeester Hardenburgh in zeven jaar tijds voltooid, onlangs geopend is en ongeveer 36 millioen gulden gekost heeft. Een heele wijk moest voor den grond geworpen worden om ruimte te krijgen voor het reusachtig gebouw, dat 500 Engelsche voet lang en 425 breed is. Al de 1800 vensters van het zestien verdiepingen hooge gebouw geven een vrij uitzicht op de omgeving en laten overal het daglicht onbelemmerd binnenstroomen.

Astoria is in den Duitschen Renaissance-stijl gebouwd. De naar de Fifth Avenue gekeerde voorzijde is de prachtigste van de heele reuzenstad. Hier bevindt zich de toegang tot de beide restauraties, die navolgingen zijn van de beroemde eetzaal in het Beiersche kasteel Hohenschwangau. De hoofdingang tot de feestzalen, de

clublokalen en de kamers van het hotel zijn in de 34e straat, van waar men het eerst op een voorplein komt, 75 voet in het vierkant

metende, waar fonteinen klateren en een waterbekken door zwanen verlevendigd wordt. Rondom loopt een zuilengang.

Rechts van het voorplein komt men in de groote gastenzaal, die 45 voet in het vierkant meet en waarvan de versieringen in Italiaanschen Renaissance-stijl zijn uitgevoerd. De muren zijn met lambrizeeringen van uitgezocht Mexicaansch onyx bekleed, waarboven friezen en arabesken in kostbaar marmer, paarlemoer en goud zijn aangebracht. De zoldering is in zachte kleuren en zilver gehouden, en de zaal biedt vooral des avonds een kleurrijk beeld, als een zacht licht stroomt over de schaar van uitgelezen gasten, die naar de muziek der kapel luisteren.

De heele eerste verdieping is voor feestelijkheden bestemd. De groote vergulde balzaal met haar bleekroode pijlers van albast, haar glasmozaïeken en met turkooizen ingelegde zetels heeft bij een lengte van 125 en een breedte van 80 een hoogte van meer dan 40 voet. Een balkon en afzonderlijke loges bevinden zich in de zaal, die ook tot opera-voorstellingen kan worden gericht. In het middelpunt van het gebouw bevindt zich een tweede, 100 voet lange en 50 voet breede balzaal, terwijl een derde, die ook nog 200 tot 300 personen kan bevatten, aan de voorzijde naar de Fifth Avenue gelegen is. Op dezelfde verdieping kunnen behalve drie bals te gelijker tijd nog een dozijn kleinere vermakelijkheden gegeven worden.

De bewonderenswaardige decoratieschilderingen van de groote bal- en eetzaal zijn het werk van de Amerikaansche kunstenaars Edwin Blashfield, Will Low en Charles Turner. De beide groote plafondschilderingen der balzaal, die in twee afzonderlijke groepen van vijftien en acht en twintig levensgroote figuren den dans en de muziek verheerlijken, zijn het beste, wat de Amerikaansche muurschildering tot dusver heeft opgeleverd. Will Low heeft in veertien medaillons de nationale muziek der verschillende landen in den ouden en in den nieuweren tijd en in zes boogvormige velden de kunsten der muzen van het oude Hellas afgebeeld.

De tweede verdieping bevat een reeks prachtige staatsiezalen, die op de Fifth Avenue uitkomen en voor den president der Vereenigde Staten en de vorstelijke personen, die New-York bezoeken, bestemd zijn.

HET HOTEL ASTORIA TE NEW-YORK, HET GROOTSTE DER WERELD.

De overige veertien verdiepingen kunnen 1500 personen een onderkomen aanbieden. Daar door acht onophoudelijk op en neer gaande liften het verkeer tot met de hoogste verdiepingen wordt onderhouden, zijn de hoogst gelegen kamers het meest gezocht, daar zij een ver uitzicht bieden op den Oceaan.

De bovenste verdieping is gedeeltelijk voor de clubs beschikbaar, die er elk een afzonderlijke zaal hebben. Hier bevinden zich ook een groote biljartzaal voor dames en heeren, een schilderijengalerij en ateliers voor kunstenaars. De plafondschilderingen der Astor-galerij zijn het werk van Edward Sienmons, die er de twaalf maanden van het jaar op heeft afgebeeld. Het dak is zoo gebouwd, dat men er een tuin kan aanleggen, maar het ook tot andere doeleinden, zelfs wielrijden, kan bezigen.

Iedere verdieping is om zoo te zeggen een afgesloten geheel, een klein hotel op zich zelf. Telegraaf en telephoon verbinden het met alle deelen van het Amerikaansche vasteland. Het heele gebouw is uit brandvrije bouwstoffen opgetrokken, waarbij ook van het beste staal rijkelijk gebruik is gemaakt. In de ontzaglijke kelders, die zich twee verdiepingen diep onder het heele gebouw uitstrekken, liggen voortdurend voorraden wijn ter waarde van een half millioen dollars.

De maatschappelijke verhoudingen in het Oosten der Vereenigde Staten, die er zelfs rijke gezinnen toe brachten, aan het wonen in dure hotels boven een eigen huis de voorkeur te geven, hebben den eigenaar van *Astoria*, den heer Boldt, genoopt, met behulp der ontzaglijke geldsommen, die het huis Astor tot zijn beschikking

stelde, de reusachtige zaak te ondernemen. Thans is hij niet enkel een hotelhouder in den Europeeschen zin van het woord, maar een lid der New-Yorksche geldaristocratie, wiens vermogen op minstens vijf millioen dollars geschat wordt. Hij geniet het onbepaalde vertrouwen van de voornaamste kapitalisten des lands, beschikt over politieken invloed wanneer hij wil, en noemt de eersten van het land zijn vrienden. Door den heer Boldt te worden aanbevolen en tot de ontvangstdagen van zijn vrouw toegelaten te zijn staat bijna gelijk met toegang te hebben bij de oude New-Yorksche familie Astor zelf.

De heer Boldt, die uit Holstein vandaan is en bijna zonder middelen in Amerika aankwam, is geheel een *selfmade* man.

[Nummer 44]

Eene geheimzinnige Noordpoolreis, door F.J.A.L. Cordens.

I.

Een der gezelligste menschen, die verleden zomer in het Hotel *Vier Jahreszeiten* te Ems logeerden, was ongetwijfeld de Zweed dr. Gundsberg, die zich in het vreemdelingenboek uitgaf voor gewezen onderdirector aan het meteorologisch bureel te Upsala. Beschaafd en veelzijdig ontwikkeld, was hij onuitputtelijk in het opdisschen van verhalen, die meestal een wetenschappelijk tintje hadden en die hij met een eigenaardig accent in vloeiend Duitsch op boeiende wijze wist voor te dragen.

'DE DIJK BREEKT DOOR!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. SPRENGER.

Ofschoon het pleziermakend publiek op weelderige badplaatsen zich doorgaans zeer weinig om ernstige wetenschap bekommert, kon dr. Gundsberg er zich toch op beroemen, iederen avond een grooter of kleiner kring van toehoorders om zich heen te hebben, die belangstellend naar hem luisterden.

Wel gebeurde het meer dan eens, dat er ongeloovigen onder het publiek waren, als de geleerde Zweed verhaalde van de zonderlinge werking van windhoozen, die hij soms had waargenomen, of van wonderbaarlijke dingen in ons planetenstelsel; maar Gundsberg wist alles zoo geloofwaardig voor te stellen, dat hij de ongeloovigsten overtuigde. Om de werking van windhoozen te verklaren, zette hij uiteen, hoe de

verdichting in de atmosfeer ontstaat en door welke omstandigheden aan de hoos haar trechtervorm en draaiende beweging worden meegedeeld; op 't gebied der sterrenkunde scheen hij evenzeer volkomen thuis, en daar hij in voortdurende betrekking stond met de voornaamste astronomen van Zweden, Rusland en Duitschland, was hij steeds nauwkeurig op de hoogte met de nieuwste vorderingen dier veelomvattende wetenschap.

Op zekeren avond, toen het concert in den Kur-tuin was afgeloopen, zat dr. Gundsberg weer onder de veranda van het hotel zijn gewoon half fleschje Johannisberger te drinken, en met hem een half dozijn heeren, die belang stelden in den geestigen Noordlander, die evenmin als zij wegens ziekte aan de Lahn vertoefde.

Het gesprek liep over Andrée en zijn koenen Noordpooltocht, en met warmte werden de kansen besproken of het mogelijk zou zijn per luchtballon de Noordpool te bereiken.

De dokter had zwijgend toegehoord, slechts nu en dan even met het hoofd geknikt, terwijl hij den rook van zijn Turksche sigaret nadenkend voor zich uit blies.

‘A propos, mijnheer Gundsberg,’ zei er een van 't gezelschap, die het blijkbaar met Andrée niet eens was, ‘zou zoo'n dwaze onderneming vroeger wel ooit in iemands hersens zijn opgekomen?’

‘Eene dwaze onderneming 1 Dat is wel wat kras gesproken, mijnheer,’ zei de dokter kalm. ‘Mannen als Nordenskjöld, Nansen en Peary sluiten geenszins de mogelijkheid uit, dat Andrée met zijn ballon over de Pool gedreven wordt, als hij in een gunstigen windstroom komt. In

hoeverre hij echter in de gelegenheid zal zijn voor de wetenschap belangrijke waarnemingen te doen, zal de toekomst moeten leeren.

Maar als antwoord op de vraag of het nog niemand in zijn hoofd gekregen heeft per luchtballon naar de Noordpool te gaan, wenschte ik een andere vraag te stellen. Hebben de heeren nooit gehoord van de expeditie van Erik Larsen?'

'Erik Larsen? Neen.'

Dr. Gundsberg glimlachte. 'Ja, heel veel openbaarheid is er indertijd niet aan gegeven; liever gezegd, alles is zoo geheimzinnig mogelijk in zijn werk gegaan, en nu nog, na acht jaren, is het groote geheim van dien Noordpooltocht niet volkomen opgelost. Dat verklaart ook, waarom de groote pers zich zoo weinig met de expeditie van Erik Larsen bemoeide en heeft kunnen bemoeien; ternauwernood veertien dagen lang werd Larsen's naam in de groote bladen van Europa en Amerika genoemd, en toen kwam er plotseling een eind aan het geschrijf over dien Noordpooltocht, die toch voor de ingewijden een der merkwaardigste expedities geweest is, die ooit ondernomen zijn.'

De dokter wierp zijn sigaret weg en zag met zijn kalmen, ondervragenden blik den kring zijner toehoorders rond.

Dezen waren uit zijne woorden niet veel wijzer geworden.

'Maar, mijnheer Gundsberg, wie was die Erik Larsen?' vroeg de handelsraad, Karl Böhre, een dik, gedecoreerd manneke uit Wilhelmshafen, die in zijn hoedanigheid van reeder belang stelde in alles wat zee en ijs betrof. 'Heeft die Larsen een Noordpooltocht ondernomen per luchtballon? Hij dunkt, dan moesten wij er toch meer van gehoord hebben.'

'Ik zeg u immers, dat de expeditie zoo geheim mogelijk is gehouden,' antwoordde de Zweed met een fijn lachje, 'en verwondering mag het wel wekken, dat men in onzen tijd, nu de pers overal hare voelhorens heeft en overal beslag op legt, er zoo weinig van is te weten gekomen. Gij zult u misschien nog meer verwonderen, indien ik u zeg, dat er in geheel Zweden en Noorwegen misschien nog geen tien menschen zijn, die weten, dat Andrée een voorlooper heeft gehad, nog wel een landgenoot, en dat reeds acht jaar geleden een ballon met de Zweedsche en Noorsche kleuren gezweefd heeft boven de ijsvelden, waar geen Nordenskjöld of geen Nansen ooit den voet hebben gezet.'

'Dokter! daar moet gij ons iets van vertellen!' riep een levendige Antwerpenaar, die een dag of vijf geleden te Ems was aangekomen en al spoedig met den Zweed was bevriend geworden. De nieuwsgierigheid was gaande gemaakt, de stoelen werden dichterbij geschoven en terwijl sommigen nog probeerden den naam van Erik Larsen uit hun herinneringen aan vroeger jaren op te diepen, begon dr. Gundsberg:

'Ik zal u vertellen wat ik van die geheimzinnige expeditie weet; in betrekking daarmee heb ik zelfs een kleine, hoogst bescheiden rol gespeeld.

Nu een jaar of tien geleden was ik onder-director aan het meteorologisch bureel te Upsula en tevens privaat-leeraar in mineralogie. Onder mijne leerlingen bevonden zich twee jongens van vijf- en zes en twintig jaar, zoons van den schatrijken mijneigenaar Svernik uit Lundsval. Daar de oude Svernik een jaar te voren aan zijn zoons ieder een aandeel in zijne zaken had gegeven, waren zij in het bezit van een prachtig fortuin; maar 't waren degelijke jongens en ze wilden zich nog niet rechtstreeks met de zaken bemoeien alvorens ze zich door gezette studie volkomen op de hoogte hadden gebracht van het mijnwezen.

Tot dat doel waren ze naar Upsula gekomen en studeerden onder mijn leiding mineralogie. Beiden hadden een waren hartstocht voor de wetenschap, die zich heel wat verder dan delfstoffen en mijnwezen uitstrekte, en daar hun een groot fortuin ten dienste stond, waren ze niet karig met het aanschaffen van dure natuurkundige instrumenten en het doen van kostbare proefnemingen.

Adolf en Christiaan Svernik verstonden elkaar best, ze amuseerden zich zeer goed in de universiteitstad en hadden daar kennis aangeknoopt met een jeugdig meester in de rechten, advocaat Oskar Börosdale, een Noor van afkomst, wiens vader een hooge betrekking had bekleed aan het hof van koning Christiaan. De jonge Börosdale bleef te Upsala wonen, oefende geen practijk uit, maar ging met het grootsche plan om, eenmaal een leerstoel in de rechten te bemachtigen. Daarvoor intrigeerde hij bij de professoren en schreef rechtsgeleerde bijdragen, waarvan er verschillende grooten opgang maakten. Door bemiddeling mijner twee leerlingen was ik met den advocaat in kennis gekomen, en vaak kwam hij met de beide Sverniks 's avonds een glas thee met rum drinken.

Zoo waren onze verhoudingen, toen ik onverwacht kennis maakte met een ander personage, die niemand minder was dan de toekomstige ontdekkingsreiziger Erik Larsen.

II.

Die kennismaking bestond eigenlijk daarin, dat zich op zekeren dag een vreemdeling liet aandienen, die blijkens zijn visite-kaartje Erik Larsen heette. Ik had nooit dien naam gehoord, en toen ik in de spreekkamer kwam, stond ik tegenover een flink opgeschoten man van een jaar ot dertig, die er wel een beetje snaak uitzag, maar hij had energieke trekken en heldere oogen in zijn gladgeschoren en hoekig gelaat, in één woord, 't was een intelligente kop.

Op den man af vroeg hij mij of ik hem niet aan goed winstgevenden wetenschappelijken arbeid kon helpen. Nu moet gij weten, dat er op de gansche wereld niets zoo moeilijk is te krijgen als goed betaalde wetenschappelijke arbeid, en ik begon dan ook met hem te vragen, wat voor arbeid hij eigenlijk bedoelde, hoe hij er op gekomen was, zich tot mij te wenden en wat hij voor een persoon was.

Vooral deze laatste vraag was nogal omslachtig te beantwoorden. Erik Larsen was geboren ergens boven Drontheim, waar zijn vader voor schoolmeester speelde; al heel spoedig had hij zich de wetenschap van zijn ouden heer eigen gemaakt en studeerde toen op eigen houtje verder, zwervend langs den fjord, pratend met de schippers over het weer en kruiden verzamelend op de bergen. Op negentienjarigen leeftijd stond Erik als wees alleen op de wereld, broers en zusters had hij niet en verdere familie, voor zoover hij wist, evenmin.

Toen begon zijn zwervend leven.

Hij besloot naar Stockholm te trekken, daar te werken en verder te studeeren. Maar Larsen was een scherpzinnig opmerker, begaafd met een uitmuntend geheugen. Onderweg verzamelde hij aanteekeningen omtrent de rotsvorming aan de Noorsche kust; hij verzamelde schelpen en schaaldieren en maakte een kleine - hoewel zeer onbetrouwbare - statistiek op van den uitslag der kustvisscherij in verband met de weersgesteldheid.

In Stockholm hield hij het niet lang uit. Toen het weinige geld, dat hij bezat, verteerd was, ging hij naar Kopenhagen en werd pedel bij een leeraar in de natuurkunde.

Daar deed hij weer heel wat kennis op, maar de zucht naar den vreemde, die zooveel Noren in het bloed zit, dreef hem verder de wijde wereld in... naar Frankrijk.

Bij Hâvre trof hij het buitenkansje, den bekenden luchtreiziger Paul Clément - dezelfde, die twee jaar geleden in de Noordzee verdronken is - met zijn ballon in een boom te zien hangen, en van dat oogenblik rijpte bij hem het denkbeeld, dat hij in de wolken een fortuin kon verdienen, dat voor hem op den beganen grond niet te vinden was. De helper van Paul Clément had sinds dat avontuur van het luchtreizen zijn bekomst, en dapper bood zich Larsen aan om in diens plaats te treden; hij verwisselde zijn naam met dien van Jean Norman en werd luchtreiziger.

In dat baantje scheen het hem mee te loopen. Jean Norman had spoedig de kunst geleerd en raakte in het bezit van een eigen luchtschip en eene goede reputatie; maar hij was er heelemaal de man niet naar om een soort kermisreiziger te worden en aan de feestelijkheden der provincie-stadjes met zijn ballon luister bij te zetten; neen, hij nam de zaak heel wat ernstiger op, en na een tweejarig verblijf in Frankrijk verkocht hij zijn gereedschap en was werkzaam te Meudon bij Parijs in de ateliers voor de militaire luchtscheepvaart, zoo bekend door de proeven van kapitein Renard en Krebs met hunne bestuurbare luchtballons.

Daar was hij eerst op de rechte plaats; met waren hartstocht bestudeerde hij het vraagstuk van de bestuurbaarheid der ballons, ontwierp en teekende modellen en eindigde met hetgene, waar zooveel knappe koppen hun levensgeluk mee verloren hebben, nl. met het doen van uitvindingen.

Lang had hij gewerkt aan de plannen voor een luchtschip, dat naast een verticale schroef een tweede horizontale schroef voor stuwkracht zou krijgen; vervolgens wilde hij het systeem verwezenlijken, dat Jules Verne in een zijner romans heeft neergelegd, nl. de stijging en daling van den ballon te bevorderen door verhitting of af koeling van het gas. De Fransche geleerden wilden echter van zijne proefnemingen niets weten en hadden er geen centiem voor over. Die afwijzing stelde hem grievend te leur, maar hij was nog niet ontmoedigd en besloot uit eigen middelen, van zijn opgespaard geld, zijne denkbeelden te verwezenlijken. Van Frankrijk wilde hij echter niets meer weten, en Jean Norman trok naar Zweden. Zijn aangenomen naam behield hij voorzichtigheidshalve, maar hij zou onmiddellijk als Erik Larsen voor den dag komen, zoodra zijn proefneming geslaagd bleek.

Te Stockholm had de opstijging van den bestuurbaren luchtballon *Norge* plaats in tegenwoordigheid van een ontzettende menschenmassa; zelfs het hof gaf van zijn belangstelling blijk door de opstijging bij te wonen. Statig ging de ballon de lucht in, dreef eerst met den wind mee en bleef eindelijk staan. Maar toen gebeurde er iets, wat voor zoovele luchtschippers noodlottig is geweest; door een gebrek aan zijne toestellen vatte de ballon vuur en ontplofte; de toeschouwers hoorden een lichten knal, de ballon vouwde zich als een vaatdoek samen en stortte bliksemssnel naar beneden. Gelukkig voor Jean Norman, dat hij boven het Mälar-meer dreef: hij plompte in het water en werd nog met moeite opgevischt; van zijn ballon kwam niets meer terecht dan enkele lappen zijde en de fameuze horizontale schroef, - de rest was naar den kelder gegaan. Veertien dagen lang schreven de gazetten over den ongelukkigen Franschman Jean Norman, die zoodra hij van den schrik bekomen was, uit Stockholm vertrok.

Zooals alle gebeurtenissen raakte ook deze spoedig in het vergeetboek, en gij zult begrijpen, dat ik vreemd opzag, toen negen maanden na het ongeval ci-devant Jean Norman, thans Erik Larsen, voor mij stond en vroeg of ik niet een postje voor hem wist.

‘Zonderling! heel zonderling!’ riep de handelsraad Böhre, ‘maar hoe kwam hij er op zich tot u te wenden?’

‘Dat zal ik u zeggen,’ vervolgde Gundsberg. In Frankrijk had hij een werk gelezen, door mij voor eenigen tijd uitgegeven en getiteld: ‘Luchtstrooming en windrichting, bewerkt naar de laatste statistische gegevens.’

Kort en goed, ik bezorgde hem een baantje aan het stedelijk laboratorium en op zijn verzoek verried ik aan niemand, dat Erik Larsen de voormalige Jean Norman was. Intusschen kwam Larsen iederen dag onder zijn vrijen tijd op het bureau van den weerkundigen dienst en bestudeerde daar ijverig de nieuwste waarnemingen. De negen maanden van rust en verborgenheid na zijn buiteling in de Mälar, had hij gebruikt om mijn werk over windrichting nog eens na te lezen en zich allerhande dwaze stellingen in zijn hoofd te halen. Op ons bureel kwam hij zich nog meer van de wijs brengen, maar daar trof hij ook het buitenkansje kennis te maken met mijne twee vrienden Adolf en Christiaan Svernik. Die Larsen had er verbazend slag van om iemand in te palmen, en daar hij wetenschappelijk goed ontwikkeld was, raakte hij met de twee rijke Zweden spoedig op goeden voet.

Op een avond, dat hij bij hen aan huis verzocht was, vertelde hij hun zijn levensloop, toen juist advocaat Börosdale even in kwam wippen. Deze had al menigmaal over Larsen hooren

praten, en nu hij hem aantrof, bleef hij zitten en luisterde opmerkzaam naar diens verhaal. Börosdale verkeerde toen juist in omstandigheden, waarin hij het geraden oordeelde de vrienden van zijne vrienden met voorkomendheid te behandelen, want Adolf Svernik had hem in vertrouwen meegedeeld, dat er een groot proces ophanden was tusschen zijn vader en een verren bloedverwant, die, op grond van een oud testament, een sommetje van maar eventjes anderhalf millioen kronen opeischte uit de opbrengst van de Lundsvaller mijnen. En Börosdale behoefde geen advocaat te zijn om te weten, dat er van een dergelijk zaakje voor een rechtsgeleerde heel wat te plukken viel; hij hoopte dus in dat proces voor de Sverniks te mogen optreden.

Om kort te gaan, eene week later kreeg ik een briefje van den advocaat, met het verzoek 's avonds om acht uur bij hem aan huis te komen. Ik herinner mij nog goed, dat we juist dien dag de meteorologische maandstaten uit Elseneur kregen, die mij nogal wat werk bezorgden, zoodat ik niet vóór negen uur komen kon. Börosdale, de beide Sverniks en Erik Larsen zaten in de voorkamer en dronken champagne; ze spraken over Nordenskjöld en diens Noordpoolreis met de *Vega*, en Erik zag er opgewonden van uit.

Nauwelijks had ik een stoel genomen, of hij stond op. ‘Ik heb op u gewacht, mijnheer,’ zei hij, mij aanziende, ‘ik heb op u gewacht alvorens den heeren een zeer gewichtige meedeeling te doen. Maar voordat ik spreek, wilde ik van u de verzekering op uw eerewoord, dat de plannen, die ik u wenschte bloot te leggen, in alle omstandigheden een diep geheim zullen blijven en dat gij er zonder mijne toestemming met niemand ter wereld ooit over spreken zult.’

Na dit gezegd te hebben, sloeg de Noor met éénen teug zijn glas champagne naar binnen en ging weer zitten. We keken hem alle vier verbaasd aan; zoo iets waren we niet van hem gewend. Börosdale was de eerste, die smakelijk begon te lachen. ‘Larsen, Larsen!’ riep hij, ‘gaat ge weer uitvindingen doen? Nu, vertel maar op, ik zal er niets van uitbrengen.’

De beweeglijke Noor was weer opgesprongen.

‘Toen wij de onmogelijkheid bespraken om met een schip door het Poolijs heen te dringen,’ hernam hij, ‘hebt gij gelachen met mijn denkbeeld om per luchtballon over de Noordpool te zweven. En juist dat denkbeeld wilde ik verwezenlijken. Sinds mijn ongeluk te Stockholm waren al mijn nasporingen, al mijn studies gericht op dat ééne doel; van de uitvoerbaarheid ben ik overtuigd, al mijn maatregelen zijn zelfs reeds getroffen. Slechts één ding ontbreekt mij’ - en hier begon zijn geestdrift merkbaar te dalen - ‘namelijk eenige duizenden kronen, die voor de expeditie noodig zijn.’

‘Dat beteekent ook wat, daar zullen wij u wel aan helpen!’ riep Christiaan Svernik, die veel meer champagne had gedronken dan hij verdragen kon, en die het heele geval nog als eene aardigheid beschouwde.

III.

Wat er dien avond verder besproken is, weet ik niet; want juist kwam de knecht mij melden, dat ik onmiddellijk naar huis moest komen, waar een regeeringstelegram mij wachtte: het was eene bevel om voor eene maand of zes naar Stavanger te gaan.

Wel weet ik nog, dat ik acht dagen later eenen brief kreeg van Christiaan Svernik, mij meldende, dat de expeditie doorging. Hoe de sluwe Larsen, gebruik makend van hun champagne-roes, er in geslaagd was, den beiden Zweden het geld uit den zak te kloppen, en hoe dezen den advocaat wisten over te halen om er het zijne toe bij te dragen, is mij tot dusver nog een raadsel gebleven; maar één ding is zeker: drie weken later hield advocaat Börosdale zijne eerste bespreking met den ouden Svernik, die hem tot zijn verdediger had gekozen in zake het proces tegen de Lundsvaller mijnen. Nog moet ik zeggen, dat Larsen zijne expeditie op een koopje deed en dat er nog nooit zulk een goedkoope reis naar de Noordpool is ondernomen.

Indien de tocht ook maar eenige uitslagen opleverde, kon het niet missen, of een goed deel van den roem der onderneming zou terugvallen op de beide Sverniks en den advocaat, die den koenen reiziger met hun geld hadden gesteund; dat was óók iets waard, en voor de beide eersten kwam het er trouwens op eenige duizenden kronen niet aan.

Hoe nu de expeditie werd ingericht, zal ik zooveel mogelijk met weglating der technische bijzonderheden meedeelen; ik vernam dat alles terwijl ik nog te Stavanger was. Vooreerst zou Larsen den tocht ondernemen met één metgezel, door hem aan te wijzen en te bekostigen. Zij zouden hun ballon en benoodigdheden inschepen te Bergen op een gewonen walvischvaarder, zich zoover mogelijk noordwaarts laten brengen en in volle zee opstijgen, daarna kon het schip zijne reis voortzetten; de overvaart kostte zoodoende betrekkelijk weinig.

De ballon, die 4000 kubieke meter gas inhield, dus 1000 minder dan de ballon van Andrée, zou aan boord gevuld worden door middel van cylinders met samengeperst gas, die tot dat doel werden meegenomen. Het schuitje, eigenlijk een huisje van aluminium met dubbele wanden, was aan den ballon vastgemaakt door middel van slechts zes koorden van gevlochten buftelleer om het gewicht zooveel mogelijk te beperken. Het schuitje kon desnoods op het water drijven en een vernuftig toestelletje stelde den luchtreiziger in staat, met een enkele handbeweging de koorden, die het aan den ballon verbonden, los te maken. Levensmiddelen in blik voor vier weken, geweren, photographie-toestellen en de noodige instrumenten werden meegenomen; vooral de levensmiddelen en dranken werden met groote zorg gekozen, voor het geval, dat de koene reizigers door onvoorziene omstandigheden zouden gedwongen zijn te dalen en in onbewoonde streken te overwinteren.

Het merkwaardigste aan den ballon was echter een lange, smalle buis, die tot in het schuitje reikte en door middel van samengeperst gas, waarvan een cylinder werd meegenomen, kon verhit worden. Daardoor zou het gas in den ballon uitzetten en het draagvermogen stijgen, terwijl er van brandgevaar geen sprake was; door dit middel tevens wilde Larsen zijn ballon willekeurig laten rijzen en dalen om een windrichting te kiezen in de hoogere of lagere luchtstreken naar gelang het voor de heen- of terugreis hem het meest geschikt voorkwam.

Beschouwde ik de inrichting van Larsen's ballon als zeer gebrekkig, vooral zijn theorieën omtrent de luchtstrooming bevielen mij niet. Hij ging van het zonderlinge denkbeeld uit, dat er vlak boven de Noordpool, op geringe hoogte van de aarde, volslagen windstilte heersenen moest; hij zou daar zwevende blijven en de noodige waarnemingen doen. Was hij daarmee klaar, dan behoefde hij slechts zijn gasvlam aan te steken om in de hoogere luchtlagen eenen weg te zoeken; en zoo zeker was de Noor van zijne zaak, dat hij besloten had noch in Siberië, noch in Frans-Jozefland of Groenland neer te dalen, maar rechtstreeks koers te zetten naar Spitsbergen, waar hij het best kans had een walvischvaarder te ontmoeten.

Zooals ik gezegd heb, bevielen mij die theorieën heelemaal niet, maar nog minder beviel het mij, dat Erik Larsen den eisch gesteld had, dat hem een wissel van 50,000 kronen op de Goteborger Bank zou worden ter hand gesteld als loon voor zijne moeite en om daarvan een deel aan zijn metgezel uit te keeren. 't Was niet zoozeer voor hem, zeide hij, maar tijdens zijn verblijf in Frankrijk had hij zich daar verloofd, en indien hij op zijn levensgevaarlijken tocht verongelukte, was dat geld voor zijn bruid bestemd.

Tot mijn groote verwondering had ik hem echter nooit over die verloving hooren spreken, en die oogenschijnlijk kleine bijzonderheid kwam mij nu voor. als een groot raadsel, dat ik vergeefs poogde op te lossen.

Intusschen had ik verschillende geestdriftige brieven gekregen van de beide Sverniks, die al trotsch waren op den roem, die hun van Larsen's expeditie zou ten deel vallen; zelfs de kalme Börosdale scheen in vlam te raken bij het vooruitzicht, dat de Noordpool eindelijk ontdekt zou worden door een Noor, zijn landsman.

De Sverniks schreven mij ook, dat Larsen 50,000 kronen als belooning ontving, maar als hij terugkeerde, zou hij door het houden van lezingenen door het schrijven van werken over zijne Noordpoolreis geld in overvloed verdienen en hun die som teruggeven.

Van den Noordpoolreiziger zelf vernam ik niets. Was hij boos geworden, omdat ik niet had willen bijdragen in de kosten der expeditie of omdat ik zijn weerkundige theorieën als onzin beschouwde? Ik weet het niet, maar toen ik hem later ontmoette, was hij uiterst koel en ging mij zooveel mogelijk uit den weg.

Eerst in Mei van het volgend jaar keerde ik naar Upsala terug. Christiaan en Adolf Svernik wachtten mij aan de statie en vertelden, dat alles voor den Noordpooltocht in gereedheid was; het ballonschip *Flora* lag te Bergen voor anker, en Erik Larsen had zich daarheen begeven om de laatste hand te leggen aan de toebereidselen tot de gevaarvolle expeditie.

(*Wordt vervolgd.*)

Maarschalk Duroc.

Bij het lezen der geschiedenis van Napoleon I met haar bijna onafgebroken reeks van krijgsverhalen, doet het goed even stil te staan bij een tafereel, gelijk het kunstig penseel van den schilder Ch. L. Kratké ons in dit nummer te aanschouwen geeft, en waar de geduchte Fransche keizer voor een oogenblik althans zichzelf en zijn omgeving vergeet, om met een deelnemend hart te treuren bij het sterfbed van een vriend.

Die oogenblikken in het leven van den Franschen keizer zijn zeldzaam; gewoon als hij was, geen uiting te geven aan de zachtere gevoelens van zijn hart, dat gestaald en gepantserd scheen door de op het slagveld zoo vaak aanschouwde gruwelen, en dat in den omgang met sluwe diplomaten geleerd had iedere ontroering te onderdrukken, treft het des te meer, hem te zien in zijn betere gevoelens als mensch, gelijk hij zich vertoonde gedurende de laatste oogenblikken van den trouwen Duroc.

Napoleon I telde niet veel vrienden; in de omgeving, waarin hij verkeerde, had hij te veel ervaring opgedaan om niet te weten, dat hij slechts gevleid en gediend werd uit vrees of uit eigenbaat, en dikwijls verheelde hij dat niet. Ook zijn eigen heerschzuchtig en onstuimig karakter werkte afstootend; maar met zijn verachting

voor de menschen, had hij toch een scherpen blik op hun hoedanigheden en wist hij verdiensten te erkennen en te waardeeren.

Een der weinigen, die zich het vertrouwen en de vriendschap van den stuggen keizer had verworven, was maarschalk Duroc, hertog van Frioul.

In 1772 werd Gérard Duroc te Pont-à Mousson geboren uit een oud-adellijke familie en genoot zijne opleiding aan de artillerie school te Châlons. Tijdens de omwenteling bekleedde Duroc den graad van luitenant in het koninklijk leger, maar wijl de revolutie het voornamelijk op adellijken en priesters gemunt had, voelde Duroc zich in Frankrijk niet meer veilig en nam in 1792 de wijk naar Duitschland. Toch besloot de jonge luitenant zijnen degen voor zijn land beschikbaar te stellen en maakte vier jaar later als adjudant van generaal Lespinasse den veldtocht in Italië mee, waar hij om zijn kloek gedrag bij den overtocht van den Isongo door Marmont, den adjudant van Bonaparte, tot bataljonschef bevorderd werd.

Tijdens dien veldtocht had hij met den jongen Bonaparte vriendschap gesloten, hij volgde hem naar Egypte, onderscheidde zich bij Jaffa en keerde met Bonaparte naar Frankrijk terug, waar hij tot den rang van brigade-generaal opklom.

Na de omverwerping van het Directoire door Bonaparte, toonde Duroc zich even bekwaam diplomaat als onversaagd krijgsman; hij werd met verschillende gewichtige zen lingen belast naar Berlijn, St.-Petersburg, Stockholm en Kopenhagen en was overal met goeden uitslag voor Frankrijks belangen werkzaam.

Na zijn terugkeer in Frankrijk werd hij divisie-generaal, en toen Bonaparte zich de keizerskroon op het hoofd zette en als Napoleon I eenen hofstaat ging voeren, welke door dien der Bourbons niet was overtroffen, kreeg Duroc de waardigheid van grootmaarschalk van het paleis.

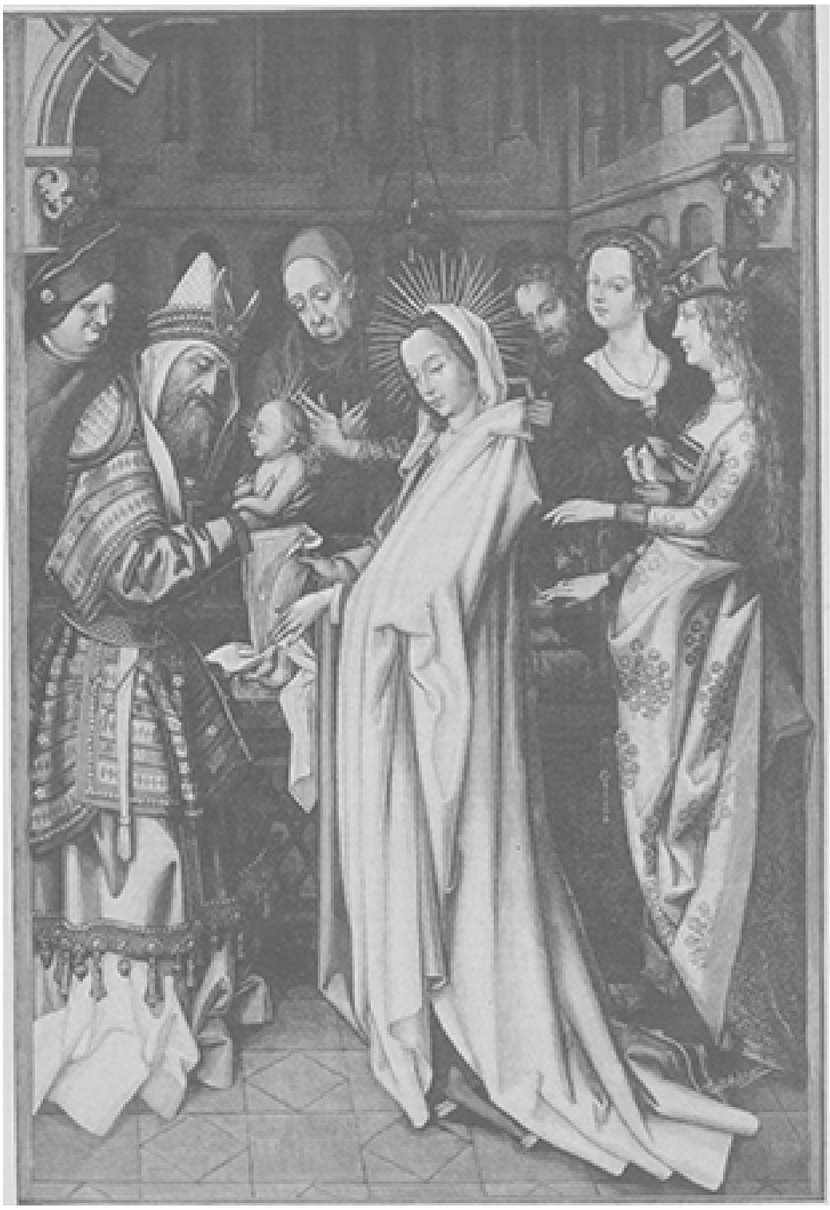

DE OPDRACHT IN DEN TEMPEL. Naar de schilderij van Hans Holbein den Oude, in de Pinakotheek te Munchen.

DE LAATSTE OOSENDLIKKEN VAN MAARSCHALK DUROC, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. KRATHÉ.

In die hoedanigheid genoot hij het volle vertrouwen van zijn meester en vaak maakte hij gebruik van zijn invloed om ter gunste van anderen bemiddelend op te treden.

Eene lange rust in het paleis was hem echter niet gegund; terwijl het Groote Leger den veldtocht tegen Oostenrijk ondernam, werd Duroc met een diplomatieke zending naar Berlijn gestuurd en kort voor den slag bij Austerlitz keerde hij in het keizerlijk legerkamp terug, waar hij den degen weer opnam en in plaats van den gewonden generaal Oudinot de grenadiers der keizerlijke garde aanvoerde. Na den slag bij Jena was Duroc weer de diplomaat, die den vrede met Saksen teekende; een jaar daarop, in 1807, werd door zijn toedoen na den slag bij Friedland met de Russen een wapenstilstand gesloten en de Fransche keizer beloonde hem met den titel van hertog van Frioul, als een herinnering aan zijn heldenmoed, tien jaar geleden in Italië aan de oevers van den Isongo betoond.

Na den noodlottigen tocht naar Rusland en de vernietiging van het keizerlijke leger door de koude en de kanonskogels der Russen, was Duroc de rechterhand van Napoleon bij de reorganisatie der Fransche strijdkrachten.

Voor Napoleon, die ondanks zijn ontzettende nederlaag in de Russische sneeuwvelden zijn gezag in Middel-Europa wilde handhaven, was het dringend noodzakelijk een krachtig leger bij de hand te hebben, maar de middelen daartoe ontbraken. De stoere grenadiers, die Europa hadden veroverd, waren niet meer, en het Fransche leger bestond hoofdzakelijk uit jonge recruten, niet geoefend in den krijg en niet gehard tegen het ruwe soldatenleven. Om in de behoeften aan geschikte kanonniers te voorzien, werden de matrozen der oorlogsvloot bij het landleger ingedeeld. Maar voornamelijk deed zich het gebrek aan ruiterij gevoelen; remonte-paarden waren er niet genoeg voorhanden, en het zoogenaamde Eere-legioen, door Napoleon opgericht, leverde grootendeels onbruikbare manschappen.

Met een dergelijk leger werd de veldtocht van 1813 ondernomen, die met de. ontzettende nederlaag bij Leipzig eindigen zou. Duroc vergezelde den keizer en was getuige van de. eerste overwinningen der Franschen op de verbonden Russen en Pruisen. Maar de eene veldslag lokte den anderen uit. Na bij Lützen gezegevierd te hebben, moest Napoleon den 22n Mei bij Bautzen aan den vijand het hoofd bieden.

Ook hier zegevierden de Fransche adelaars, maar evenals na de vorige gevechten gevoelde Napoleon levendig het gemis aan 1 uiterij, waardoor hij in het krachtig vervolgen des vijands verhinderd werd. De Duitsche troepen hielden nog stand bij het dorp Makersdorf en de keizer besloot hen daaruit te verdrijven om dan den nacht in de stad Görlitz door te brengen.

Vergezeld van Duroc en van generaal Kirgener, reed de keizer in galop door de smalle dorpstraat, toen plotseling een kanonskogel op een boom afschampte, generaal Kirgener doodde en Duroc in den onderbuik trof. De keizer, die in galop voortreed, had niets bemerkt en stond verwonderd, toen een adjudant hem kwam melden, dat Duroc doodelijk gewond was. 'Onmogelijk,' zei hij, 'ik heb hem zooeven nog gesproken.'

Op dat oogenblik kwam een ordonnans-officier berichten dat de vijand nog slechts zwakken tegenstand bood van den kant van Görlitz, maar Napoleon antwoordde niet en keerde met den adjudant op zijn schreden terug, naar het huis, waar Duroc was binnengedragen. Eenige officieren en de dokters Larrey en Yvan waren daar tegenwoordig, maar de toestand van den maarschalk was hopeloos.

Toen Napoleon binnentrad, was Duroc nog volkomen bij kennis, hij stak den keizer zijn hand toe en drukte ze aan zijn lippen. ‘Mijn heele leven,’ zei hij, ‘heb ik aan uwen dienst gewijd, en ik betreur het slechts, u niet meer van dienst te kunnen zijn.’

‘Duroc,’ sprak de keizer, ‘er is nog een ander leven, daar zullen wij elkaar wederzien.’

‘Ja, ja, sire,’ antwoordde de gewonde, ‘over een jaar of dertig, als gij uw vijanden overwonnen en de hoop van Frankrijk vervuld hebt. Ik heb als eerlijk man geleefd, ik heb mij niets te verwijten. Ik laat eene dochter na. Uwe Majesteit zal haar tot vader zijn.’

De keizer drukte zijn vriend de hand en bleef een kwartier bij het bed zitten met zijn voorhoofd steunend op de linkerhand. De diepste stilte heerschte in het kleine vertrek; eindelijk verbrak Duroc het eerst het stilzwijgen en zeide: ‘Ga heen, sire, dit schouwspel bedroeft u.’

Wankelend stond de keizer op, en leunend op den arm van twee militairen verliet hij de kamer, slechts zeggende:

‘Vaarwel dan, mijn vriend.’

Op bevel van Napoleon werd het lijk van Duroc naar Parijs gebracht om in de kerk der Invaliden te worden begraven, en in het huis, waar de maarschalk gestorven was, liet hij een gedenkplaat aanbrengen met de woorden: ‘Generaal Duroc, hertog van Frioul, groothofmaarschalk van keizer Napoleon, stierf hier, door een kanonskogel getroffen, in de armen van zijnen keizer en vriend.’

Een zonderlinge maar ware geschiedenis.

Wie oude bescheiden of jaarboeken doorbladert, kan daarin soms merkwaardige geschiedenissen vinden opgeteekend, die men, als de geloofwaardigheid der verhalers niet boven allen twijfel verheven was, geneigd zou zijn, onmiddellijk naar het rijk der sprookjes te verwijzen.

Dit is ook het geval met de lotgevallen van een Amsterdamsche dame uit het begin der zeventiende eeuw, wier treffende geschiedenis wij verhaald vinden in een schrijven, door den eerw. pater Antonius Maria Nacchi, algemeen overste van de missiën der Sociëteit van Jesus in Syrië en Egypte, gericht tot den toenmaligen generaal der orde, Michel Angelo Tamburi.

Wij zullen het verhaal naar de eigen woorden van den eerwaarden schrijver meedeelen, zonder er iets aan te veranderen.

Ik zal, zoo eindigt pater Nacchi zijn schrijven, dit verslag omtrent onze missien in Syrië besluiten met het verhaal eener geschiedenis, die u twijfelachtig moet schijnen en die wij zelf niet hadden kunnen gelooven, als wij de betrokken persoon niet zelf gekend hadden.

Omstreeks het jaar 1600 werd een Turksche knaap van ongeveer dertien jaren, afkomstig uit Damascus, aan boord van een saïk (Levantschen tweemaster) door Maltezer ridders gevangen genomen. Deze ridders schonken hem aan een voornamen Spanjaard, die hem meenam naar Spanje. De nieuwe meester kreeg hem lief, liet hem onderrichten in den katholieken godsdienst en deed hem dien omhelzen.

Toen de Spanjaard eenige jaren later ten krijgsdienst naar Vlaanderen moest trekken, nam hij den nieuwbekeerde met zich mede. De Spaansche officier merkte, vooral wat de krijgszaken betrof, zulke goede hoedanigheden bij hem op, dat hij na den veldtocht voor hem het commando over een afdeeling ruiterij vroeg en verkreeg.

De stad Brussel werd den jongen kapitein, die toen ongeveer vijf-en twintig jaar oud was, als winterkwartier aangewezen.

Hij stond daar als een goed officier in het leger bekend, zoodat hij in de voornaamste families van Brussel met onderscheiding werd ontvangen. Vooral bezocht hij geregeld een familie, waar eene rijke dame uit Amsterdam logeerde, die met hare dochter eenigen tijd te Brussel vertoefde.

Moeder en dochter waren zeer goede katholieken; zij zagen met genoegen den jongen officier verschijnen, dien zij als een verstandig, bezadigd en wellevend man, van een zeer geregeld leven, leerden kennen. Bovendien wisten zij, hoezeer de andere officieren hem hoogachtten.

Toen de winter voorbij was, vleide zich onze Turksche officier, die zich steeds voor een Spanjaard uitgaf, dat bij de goede ontvangst, die hem bij voortduring van moeder en dochter ten deel viel, een aanzoek naar de hand van het meisje kans van slagen opleverde. Hij vroeg haar ten huwelijk.

De moeder was reeds voor den officier ingenomen en nam zijn aanzoek gunstig aan; gemakkelijk overtuigde zij zich, dat het niet anders kon, of een zoo verdienstelijk officier - als zoodanig kende zij hem - zou in de wereld vooruitkomen en door zijn goede hoedanigheden hare dochter gelukkig maken.

Die overwegingen van de moeder en de genegenheid van het meisje voor den Spanjaard deden beiden in het huwelijk toestemmen; de bruiloft had, met instemming van heel de stad, te Brussel plaats. Man en vrouw leefden tien jaren samen en eerst daarna werd hun eenen zoon geschonken.

De officier nu, hetzij dat hij het heimwee had, hetzij dat hij den krijgsdienst moe was, hetzij wellicht omdat hij iets in den zin had, dat hij toen nog liefst verzweeg, verklaarde na eenigen tijd aan zijn echtgenoote, dat hij verlangde als pelgrim naar het H. Land te trekken, om daar te bidden bij het graf des Heeren. Hij stelde haar voor, hem vervolgens naar Spanje te vergezellen, waar zij zijn familie zouden bezoeken en hij haar de goederen zou toonen, die hij voorgaf er te bezitten.

De jonge Hollandsche, die zeer aan haar man gehecht was, stemde toe in de reis; zij kwamen overeen niemand over hun plan te spreken en het vooral verborgen te houden voor de moeder, die zeker niet in gebreke zou blijven, zich tegen een zóó ongewoon plan te verzetten. Zij wisten hunne inscheping op een Hollandsch schip, dat naar Italië stevende, zoo verborgen te houden, dat de moeder er eerst na hun vertrek kennis van kreeg.

Men kan zich gemakkelijk voorstellen, hoezeer de eerste tijding van dat vertrek haar verraste. Langen tijd wilde zij er geen geloof aan slaan. Zij deed hen overal opsporen, doch eindelijk bleek de waarheid der zaak zoo ontegensprekelijk, dat zij er niet meer aan kon twijfelen.

Terwijl de moeder niet ophield het verlies harer dochter te betreuren, ontmoette het vaartuig, waarop deze zich met haren echtgenoot bevond, twee of drie Barbarijsche schepen, die met hen slaags raakten. Onze Spaansche officier, die aan hunne spraak bemerkte, wie zij waren, vroeg den kapitein te spreken, die het bevel voerde, niet twijfelend of deze zou hem welwillend ontvangen, zoo hij hem zijn afkomst blootlegde. De zaak verliep zooals hij had verwacht; want toen de commandant hem aan boord van zijn schip had doen overbrengen, zeide de officier hem, dat hij niets minder was dan een Spanjaard, verhaalde al zijn lotgevallen en voegde er bij, dat hij zich in het geheim had voorgenomen, naar Turkije, zijn vaderland, terug te keeren, om er in vrijheid den godsdienst zijner vaderen te belijden. Tevens bad hij den kapitein hem in zijn plan te hulp te komen. Gelukkig voor hem, bevond er zich aan boord van

het schip des commandants een Turk uit Damascus, die getuigde zijn familie te kennen. Meer was er niet noodig om den commandant te bewegen, de plannen van den officier te helpen uitvoeren. De commandant bood hem eene plaats op zijn schip; de eenige moeilijkheid was, geschikte redenen te vinden, om de echtgenoote in dit plan te doen toestemmen.

Toch besloot hij het haar voor te stellen en zeide haar, dat zij veel eerder Jerusalem zouden bereiken op een der Barbarijsche, dan op het Hollandsche schip, want dit laatste, zoo gaf hij voor, moest langen tijd in Italië verwijlen, terwijl de Barbarijsche recht naar de kusten van Syrië zouden stevenen.

Hoeveel weerzin zij ook gevoelde, toch meende de jonge Hollandsche vrouw niets beters te kunnen doen, dan zich aan de leiding haars echtgenoots over te geven, die er immers meer van weten kon dan zij.

De commandant, in stilte aangaande het geheim onderricht, ontving vader, moeder en kind met voorkomendheid. Na eenige dagen varens kwam het schip te Algiers aan; eerst wist de Hollandsche vrouw niet, waar zij was, maar dra kreeg zij zekerheid, dat zij onder Turken leefde. Hare ontsteltenis was niet gering, maar werd spoedig nog veel grooter, toen zij bemerkte, dat haar man voortdurend met Turken omging, en zelfs bij hunne gebeden tegenwoordig was. Daar zij steeds geloofde, dat hij goed katholiek was, dorst zij hem eerst

over haren angst niet spreken. Maar vreezend, dat hij door den omgang met de Turken bedorven mocht worden, drong zij er krachtig bij hem op aan, Algiers te verlaten, om zoo spoedig mogelijk Jerusalem, het doel van hun pelgrimstocht te bereiken: zij hoopte namelijk, dat haar echtgenoot elders beter zijne christenplichten zou vervullen.

Haar man, de Spanjaard, die er van zijn kant slechts op uit was, in vrijheid de leer van Mohammed te kunnen belijden, maakte van het aandringen zijner vrouw gebruik, om haar op een schip, dat naar Egypte zeilree lag, naar Turkije te voeren, haar verzekerend, dat dit schip haar onverwijld naar Jerusalem zou overbrengen. Zij gingen dan scheep met hun zoon, maar met geheel verschillende bedoelingen.

Na korten tijd kwamen zij te Alexandrië aan en de Spaansche kapitein trachtte zich aan de oogen zijner echtgenoote te onttrekken, bezocht in het geheim de moskeeën en verkeerde onder de Turken. De arme Hollandsche vrouw kreeg, ondanks de voorzorgen van den schijnkatholiek, kennis van diens gedrag, dat zoozeer in strijd was met dat eens Christens. Zij stond verslagen, en in de onzekerheid, wat er van te moeten denken, zocht zij troost in hare tranen, zonder dat zij hem over de oorzaak harer smart dorst spreken. De vermeende Spanjaard, die evenveel achting als teederheid voor haar had, voelde wel, dat hij zijn rol niet langer kon spelen. Hij zocht een gelegenheid om zich bekend te maken, maar voorzag, welke gevolgen zulk een verklaring kon hebben. Op zekeren dag vond hij de jeugdige Hollandsche vrouw mistroostiger dan ooit, en hij was niet bij machte, de waarheid langer te verhelen. Hij bekende haar zijn afkomst, zijn godsdienst, de reden van zijn vertrek uit Brussel en zijn voorgewende reis naar Jerusalem. Tevens verklaarde hij haar, dat zij steeds overal haren godsdienst in vrijheid kon uitoefenen, dat hij van zijn kant slechts zou streven, haar leven gelukkig te maken, waartoe in zijn geboorteplaats de middelen hem ten dienste stonden, daar hij er uitgestrekte goederen zou bezitten.

De arme vrouw luisterde naar hem zonder de kracht te hebben een enkel woord te antwoorden; maar men kan zich gemakkelijk verbeelden, door hoeveel verschillende gedachten, de eene al droeviger dan de andere, hare ziel werd beroerd. Eensklaps zag zij zich zelve als de vrouw van een Turk, verbannen uit haar vaderland en gedwongen haar overige dagen te slijten te midden van een volk, welks zeden, gewoonten en godsdienst zoo lijnrecht in tegenstelling waren met die, waarin zij was opgevoed.

Na eenige dagen in deze droevige gedachten te hebben doorgebracht, meende zij in den toestand, waarin zij zich bevond, niet beter te kunnen doen, dan zich te verlaten op de Voorzienigheid Gods, die nimmer Zijne schepselen verlaat, als zij Hem trouw zijn. Door deze gedachte bemoedigd, liet zij zich verder leiden door hem, die tot haar ongeluk tot dusver haar gids was geweest, en die met dubbelen ijver trachtte haar te behagen en hare smarten te lenigen. Van Egypte ging hij met haar naar Syrië en bracht haar naar Aleppo, waar hij kennissen had.

Beider levensgeschiedenis, die te Alexandrië al was bekend geworden, was ook te Aleppo reeds verhaald. Toen zij daar waren aangekomen, wilde elk de jonge Hollandsche zien, die een Turk had getrouwd, in de meening een Spaansch officier te trouwen, die in Spanje fortuin zou maken. De persoonlijke voortreffelijkheid der jonge vrouw werd weldra bekend en wekte ieders medelijden en in 't bijzonder dat der katholieken, die hun best deden om haar eenige vertroosting te schenken; zij echter was nog niet aan het einde harer ongelukken: want te Aleppo had zich het gerucht verspreid dat de ontmaskerde Spanjaard veel goud en zilver had meegebracht.

Meer was er niet noodig, zegt men, om een bende roovers aan te zetten tot het wagen eener poging, om hem zijne vermeende schatten te ontnemen.

Wat er van zij, zeker is het, dat men den Turk vermoord in zijn kamer vond, zonder dat men ooit den moordenaar heeft kunnen ontdekken. De Hollandsche vrouw, zijn weduwe, vernam maar al te spoedig de droevige gebeurtenis, die haar ongeluk ten toppunt voerde. Gemakkelijk kon men nagaan, hoe groot toen haar smart was. Zij zag zich zelve en haar zoon van alles beroofd op vreemden grond, zonder te weten wat er van hen worden zou. God liet niet toe dat zij zonder hulp bleven. Maronietische vrouwen, die zich te Aleppo bevonden en weer vandaar naar den Libanon zouden terugkeeren, stelden haar voor, zich onder hen te vestigen, haar verzekerend, dat zij in een bijna uitsluitend katholiek land zou wonen, er in vrijheid hare godsdienstplichten zou kunnen waarnemen, en dat het haar voor zich zelve zoomin als voor haar kind aan iets zou ontbreken. In het ongeluk, waarin zij zich bevond, deden haar deze uitzichten besluiten, de Maronietische vrouwen te volgen.

Deze leidden haar naar een klein vlek van Antoera. Eene weduwe, die zeer goed katholiek was en tot de meest weigestelden der plaats behoorde, nam haar bij zich in huis en droeg alle mogelijke zorg voor haar.

Te Antoera hebben wij haar gekend. Haar gedrag was daar steeds zeer stichtend en voorbeeldig. Zij sprak over hare ongelukken met een onderwerping aan Gods beschikkingen, die degenen, die haar hoorden, tot tranen roerde. Eene zoo zeldzame deugd won haar in die mate de achting en eerbied van onze Maronieten, dat allen zich gaarne beijverden, om haar alle mogelijke diensten te bewijzen, en hun best deden, om haar de droeve lotgevallen van het verleden te doen vergeten.

Zij schonk haar vertrouwen aan een van onze missionarissen, die voor de moeder en voor de opvoeding van den zoon bijzonder zorgde.

Toen beiden eenige jaren te Antoera hadden doorgebracht, bood zich de gelegenheid aan om in goed gezelschap naar het vaderland terug te keeren. De vrouw besloot er gebruik van te maken. Onze missionarissen, wel verre van haar van dat plan af te brengen, hielpen haar om zich met haren zoon aan boord van een goed schip te begeven, overtuigd als zij waren, dat de vrouw in den schoot harer familie veel meer troost zou vinden, en meer hulp in de opvoeding haars zoons, dan in het vreemde land, waar zij nu verbleef, en waar zij, niettegenstaande al onze zorgen, altijd veel zou moeten missen. Sedert hebben wij niets meer van haar vernomen; maar wij hebben reden te gelooven dat God, die zich altijd getrouw betoont jegens de zielen, die zich op Zijne Voorzienigheid verlaten, zoon en moeder gelukkig zal hebben geleid naar het doel, dat zij verlangden te bereiken.

De jonge juffrouwen van Harst.
Humoreske door Pieter Danco.
(*Slot.*)

Mevrouw Van Rhijn knipoogde, en mevrouw van den dokter glimlachte tegen, maar uit een heel andere oorzaak dan die, welke mevrouw Van Rhijn meende; och, de doktersvrouw, als dochterloos, had reeds aan zoovele dergelijke vertrouwelijke mededeelingen het oor geleend sedert eenige weken!

En meer en meer, met elken dag, groeide de liefde voor Mr. Robert aan in het hart der jonge juffrouwen van Harst.

Mimi zat reeds in 't geheim op haar kamer ontwerpen van verlovingsaankondigingen en visitekaartjes te schrijven:

MIMI VAN RHIJN
EN
MR. ROBERT DELBAR,
Vrederechter te Harst.

Verloofd.

O! dacht Mimi, dat zou overheerlijk zijn! Mevrouw Robert Delbar-Van Rhijn, en zij schreef dien naam met haar beste hand op den rug van haar visitekaartje en waande zich reeds in den derden hemel.

Ook de andere dames maakten plannen voor de toekomst.

De acht-en-veertigjarige juffrouw Droogsma droomde er van, haar ontslag als hoofdonderwijzeres in te dienen, om op te treden als vrouw van den vrederechter.

Cecilia Maria Hemelzoet zwom in hemelsche akkoorden bij het bij voorbaatgenieten der idealistische harmonie, die heur hart haar voorzong in de toekomst.

V.

't Was nogmaals vergadering van het kransje, ditmaal bij de vrouw van den dokter. De dames waren juist overgegaan tot het tweede deel van het programma en Mimi zou ‘De Echtscheiding’ van Tollens voordragen;

Niet *steeds* is de *lief* de be*sten*dig van *duur*,
Hoe *snel* zij den *boezem* deed *jagen*....

toen er op de deur geklopt werd en de meid aan de doktersvrouw een kaartje overhandigde. Het was een stijf papiertje onder omslag.

Terwijl Mimi voortgalmde en met nadruk den klemtoon hooren liet, deed mevrouw het ding voorzichtig open en las met groote opengesparde oogen:

MARIA DE GROOTE,
te Antwerpen,
EN
Mr. ROBERT DELBAR,
Vrederechter te Harst.

Verloofd.

Een lichte spotlach zweefde om haar lippen.

Mimi galmde immer voort; de doktersvrouw overhandigde het briefje aan mevrouw Van Rhijn. Toen deze er kennis van genomen had, meende zij eerst kwaad te worden, maar zag gelukkig nog bijtijds in, dat het belachelijk zou zijn en bleef koud en roerloos zitten, terwijl ze het kaartje aan de doktersvrouw teruggaf. Daarna ging het over van hand tot hand.

Mimi rammelde altijd voort en was juist gekomen aan:

Helaas! kreet Le*no*re van *smart* en van *pijn*!....

toen ze ook het briefje in handen kreeg; zij werd bleek als linnen.

Of het geval in het derde deel - dat aanstonds, zonder het tweede uit te putten, daarop volgde - besproken werd, hoef ik nauwelijks te zeggen.

Mevrouw Van Rhijn vond dat die mijnheer toch maar een heel gewoon mensch was, en juffrouw Droogsma zei dat ze volkomen daarmee instemde en dat hij wel had gedaan een vrouw op een ander te zoeken, want dat hij niemand te Harst zou gevonden hebben.

'Zoo'n oploopend persoon,' meende Cecilia Maria Hemelzoet.

'Die niet eens goede bijdragen schrijft voor ons dagblad,' onderbrak de dochter van den drukker.

'En zoo *terre-à-terre* was!' brieschte Mimi.

'Maar waarop jij toch verliefd waart,' snauwde Bertha haar toe.

'Ik?'

'Ja, gij!'

'Heerementijd! Ik verliefd op zoo'n wijsneus?.... die niet eens de waarde kent van den klemtoon in de voordracht! Ik verliefd?.... Zijt gij niet wijs, kind?'

'Ja, gij!'

'Wel, hemel! wie heeft ooit zulke dingen gehoord?'

'En toch is 't zóó!'

'Zeg liever dat gij er een tandje op gewet had!'

'Nu nog schooner!'

En 't regende aantijgingenen beschuldigingen. Elk der aanwezige jonge juffrouwen scheen op de andere te werpen, wat ze vreesde van anderen, als haar zelve betreffende, te moeten aanhooren.

VI.

Halftwee; plus 30 graden in de schaduw.

Mr. Robert Delbar, vrederechter te Harst, gaat met een valies in de hand naar de statie.

Maar op heel den doortocht bleven de zedig neergelaten gordijnen onbeweeglijk omlaag, en geen enkel oog loerde door de franjes.

Bij de Platen.

'De dijk breekt door!' -

Schrikkelijke noodkreet, die de hulpelooze landlieden met radelooze ontzetting slaat en straks door de noodklok over het heele land zal worden uitgegalmd, om allen te hulp te roepen, die maar helpen kunnen. De dijk breekt door, - dat wil toch zeggen, dat de vijand in aantocht is, wiens vaart door niets is te stuiten en aan wiens verwoestingen niet te ontkomen is. Voor een vijandige legermacht, voor een vernielenden brand kan men nog tijdig vluchten. Maar wie zal de wilde golven ontvlieden, als zij door de dijkbreuk komen aangestormd in onstuimige vaart, akkers en velden overstroomend, alles vernielend en meesleepend wat aan haar geweld mocht willen weerstaan.

Voor de opgeschrikte landlieden op ons tafereel schijnt intusschen de nood nog niet zóó hoog geklommen. Wel is het water zichtbaar in aantocht, maar toch kunnen zij zich misschien in allerijl nog achter dijken of op hoogten in veiligheid brengen. De boer, die in vliegenden ren op het losse paard naar het naaste dorp ijlt om hulp te halen of althans ter voorkoming van verder gevaar te waarschuwen, werpt hun in de vlucht eenige aanwijzingen toe.

De een tracht nog gauw het vee binnen te halen, in de hoop het te kunnen redden. Anderen hebben al, met achterlating van alles, hun woning moeten verlaten en vluchten jammerend naar een veiliger oord. Een uur later zal het veld, waarover zij zich nu nog radeloos voortspoeden, in een bare zee zijn herschapen.

De angstige bewegingen der opgeschrikte menschen, de driftige haast van den bode, de wilde galop van zijn paard, dat het gewicht van het oogenblik schijnt te begrijpen, zelfs het landschap, dat schijnt te sidderen onder het voorgevoel van de naderende ramp, - alles werkt mee om den beschouwer den indruk te geven, dat hier iets verschrikkelijks staat te gebeuren.

De opdracht in den tempel. -

In dit bekoorlijk middeleeuwsch tafereel kunnen wij den kunstminnenden lezer een staaltje vertoonen van het werk van een meester, dien zij nog maar hoogst zelden hebben kunnen bewonderen.

Het keurige schilderij toch wordt toegeschreven aan Hans Holbein den Oude, die van 1460 tot 1524 te Augsburg leefde en van wiens arbeid nog maar betrekkelijk weinig over is. De hoogbegaafde kunstenaar werd min of meer in de schaduw gesteld door zijn beroemden zoon Hans Holbein den Jonge, die zich door zijn kunst hooger in de wereld wist op te werken en zelfs aan het hof van den Engelschen koning Hendrik VIII in groot aanzien stond. Heeft deze jongere Hans zich grooten naam verworven door de keurige portretten, waarmee hij de aanzienlijkste personen van zijn tijd vereeuwigde, zijn vader was meer een middeleeuwer van den ouden stempel, wiens penseel hoofdzakelijk gewijd was aan de verheerlijking van den godsdienst.

Toch heeft hij op dit gebied zulke voortreffelijke werken geleverd, dat men meermalen geneigd is geweest, ze aan zijn zoon toe te schrijven.

Het oudst bekende getuigenis van zijn kunst bestaat uit vier tafereelen uit het leven der H. Maagd, altaarvleugels, die, in 1493 voorde rijksabdij Weingarten uitgevoerd, thans in den dom te Augsburg berusten. Tot denzelfden tijd behoort een klein schilderijtje, als een miniatuur zoo fijn, voorstellende een tronende Madonna, in de St.-Mauritskapel te Neurenberg. Onmiskenbaar valt daarin de invloed van de Vlaamsche school der gebroeders Van Eyck op te merken. Een dergelijk Onze-Lieve-Vrouwe-schilderijtje op den burg te Neurenberg draagt voor den familienaam van den vervaardiger de letter S en is dus waarschijnlijk geschilderd door zijn broer Sigmund, die ook de edele kunst van het penseel beoefende.

RIJKE BUIT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. PAOLETTI.

Zijn belangrijkste werken voerde Hans de Oude uit voor het St.-Catharina-klooster te Augsburg, dat, sedert in een stedelijk museum herschapen, die kunststukken nog bewaart. Een groot altaarstuk voltooide hij in 1506 voor de Dominicanerkerk te Frankfurt aan den Main, een ander voor het klooster Kaisheim bij Donauwörth in 1502. In al die werken richt hij zich, wat de kleine bijzonderheden aangaat, naar den geest der Renaissance en toont een karaktervollen, levendigen zin voor het natuurlijke in de voorstelling, zelfs een zekere neiging tot het zoogenaamde *genre*, waarbij het hem echter niet aan bevalligheid en verhevenheid ontbreekt.

Het duidelijkst treden die eigenaardigheden van zijn schildertrant aan het licht in zijn beste werk, het H.-Sebastianus-altaar in de Pinakotheek te Munchen. Maar ook op het tafereel in dit nummer, eveneens te Munchen bewaard, vallen zij onmiddellijk op. In de figuren der bijbelsche personen, Maria, Josef, de hoogepriester,

is nog al de edele strengheid der vrome middeleeuwen bewaard. De bijfiguren daarentegen verraden in de meerdere vrijheid van behandeling, in het weelderige van kleeding en opschik het streven om den nieuwen tijdgeest der Renaissance te huldigen, hoewel zij toch ingetogen genoeg blijven, om niet met de hoofdfiguren en het geheel der voorstelling in strijd te komen. Zelfs de sterk naturalistisch opgevatte figuur van den grijzen Simeon blijft door de innig vrome uitdrukking van het gelaat geheel in de stemming van het gewijde tafereel.

Uit de meesterlijke behandeling der koppen blijkt dat de oude Holbein, al was hij geen vorstelijk portretschilder zooals zijn zoon worden zou, toch in het weergeven der menschelijke gelaatstrekken een groote hoogte had bereikt.

Op een zijner schilderijen te Augsburg heeft hij zich zelven met zijn twee zonen afgebeeld, en verder bestaat er een hoogst merkwaardig portret van den meester, door hem zelf geteekend en dat in het bezit was van den hertog van Aumale. Te Bazel bewaart men nog schetsboeken van hem, waarin hij de beeltenissen van personen uit zijn omgeving en ook die van zijn broer geteekend heeft en die een belangwekkenden kijk geven in de wereld van dien tijd.

Ofschoon de oude Hans zijn leven lang ijverig gearbeid heeft, schijnt hij toch in allesbehalve bemiddelde omstandigheden gestorven. Wellicht had hij al een tikje beet van die kunstenaarslichtzinnigheid, waarvan zijn zoon later menigmaal duidelijke blijken gaf.

Rijke buit. -

Dit tafereeltje verplaatst ons aan de zonnige stranden der Middellandsche zee: het zijn Italiaansche visscherskinderen, die ons hier aanlachen. *Ze* mogen den buit wegdragen, dien vader met zijn net uit de golven heeft opgehaald. Opgetogen ijlen zij met een paar manden visch alvast vooruit, terwijl moeder hen straks wel zal volgen met de rest; de kleinste heeft zich met de leege waterkruik belast, ofschoon die wel wat te zwaar lijkt voor haar jonge armpjes. Maar zij wil ook graag het hare bijdragen tot de algemeene kostwinning. Wat zullen ze straks met vader en moeder smullen van de lekkere visch, die wel bestemd is om verkocht te worden, maar waarvan toch ook voor het gezin een behoorlijke portie kan overschieten, vooral nu de vangst zoo rijk is geweest.

[Nummer 45]

Het gerestaureerde raadhuis te Bolsward.

Het kleine Friesche stadje Bolsward bezit heden ten dage in zijn, voor een paar jaren geheel vernieuwd stadhuis een der schoonste gedenkteekenen van nationale bouwkunst, waarop Holland kan roemen. In 1474 gesticht, werd het gebouw ongeveer anderhalve eeuw later sierlijk herbouwd en vergroot, zooals blijkt uit een gedenksteen, bij de jongste restauratie opgegraven. Het woordje 'sierlijk' is hier meer dan een epitheton ornans; één blik op nevensstaande afbeelding zal ons dat iederen lezer volmondig doen toestemmen. De drukking, door de omringende huizen op het gebouw uitgeoefend, maakt eene photographische opname van den voorgevel onmogelijk; inderdaad is dit zeer te bejammeren, daar nu het schoonste gedeelte - nl. dat, hetwelk zich boven de toegangtrap verheft - op het plaatje slechts van terzij en dus heel onvolkomen te zien is.

Omtrent stijl en ontwerper van den nieuwen bouw lezen wij in de *Geschichte der Hollandischen Baukunst und Bildnerei*, van Georg Galland: 'Het raadhuis te Bolsward sluit zich architectonisch deels bij de Italiaansche, deels bij de nationale kunstvormen aan.... aan de Amsterdamsche school zijn ontleend de eigenaardige rondbogen met versierde boogvelden (boven de kruisvensters). Overigens bieden de beide zoo heerlijk opgebouwde en zoo feestelijk werkende gevels zooveel oorspronkelijks en afzonderlijks, dat men niet aan een Hollandschen meester, maar veeleer aan een meester van de plaats zelve te denken heeft.

'Het is merkwaardig te zien, hoe deze onbekende meester van het Bolswardsche raadhuis, wel is waar zijn inspiraties aan Amsterdamsche motieven ontleenende, toch bij de toepassing van antieke hoofdvormen en (gemetselde) Jonische zuilen niet in het nuchtere classicisme vervallen is, zooals De Keyzer. Niettegenstaande enkele bizarre en droge versieringen, ademt dit gebouw de bekoorlijkheid en de frischheid der hoogrenaissance, waarbij men de gebreken in den binnenaanleg en de minder gelukkige verbinding van de middelresaliet met het overige hoofdfront vergeet. Men zal er niet ver af zijn, wanneer men den onbekenden bouwmeester onder die bekwame steenhouwers en antieksnijders van Friesland zoekt, die de tijdens Karel II ingevoerde Italiaansche renaissancals schooltraditie hebben bewaard.'

Nauwkeurige onderzoekingen hebben het als zeker doen vaststellen, dat het werk in Bolsward ontworpen en door Bolswarders uitgevoerd werd, met dien verstande, dat men voor de onderdeden verschillende meesters koos, die, hoewel met elkander voeling houdende, toch eenigszins zelfstandig optraden.

Allicht zou men nu meenen, dat in latere dagen de stad, trotsch op dit monument van oud-Bolswardsche nijverheid, er zorgvuldig de hand aan hield. Het tegendeel is echter waar. Was het kunstgevoel bij de burgerij verflauwd of waren er de troebele tijden aanvankelijk en onverschilligheid nadien de oorzaak van? Hoe 't zij, van 1765 tot voor eenige jaren, dus gedurende meer dan een eeuw, werd er niets noemenswaard aan het gebouw verricht. Ongestoord knaagde de tijd in zijn onmeedoogend vandalisme met scherpen tand aan het kunstwerk. De gevolgen bleven, zooals te denken is, niet uit: 250 jaren na zijn oprichting, stond het gebouw daar in een toestand

van deerlijk verval. Niet alleen, dat het uitwendige metselen beeldhouwwerk verweerd, verbrokkeld, een onooglijk aanzien had gekregen, maar gebreken van ernstiger aard, verschijnselen van aanstaanden ondergang konden geconstateerd worden door alwie zich niet met een vluchtige beschouwing tevreden stelde. De westelijke gevel verzakte, de schoone topgevel dreigde in te storten, de toren stond niet meer verticaal en miste van binnen voldoenden steun, daar het houtwerk, waarop hij rustte, half vergaan was. Spoedige voorziening was dus gebiedende eisch. In 1884 lieten zich stemmen hooren, die op herbouw aandrongen, op vernieuwing van top tot teen, in- en uitwendig en geheel in den oorspronkelijken stijl.

De Maatschappij tot bevordering der Bouwkunst bemoeide zich met de zaak; zij gaf met de meeste bereidwilligheid haar adviezen en, daarmee gewapend, klopte het gemeentebestuur aan bij de hooge regeering om een rijkssubsidie. Maar, al scheen ook het ministerie Heemskerk een gunstig oor aan het verzoek te leenen, het kort daarop gevolgde ontslag van dat kabinet sloeg de reeds vervuld gewaande hoop den bodem in.

HET GERESTAUREERDE RAADHUIS TE BOLSWARD.

Men liet echter den moed niet zakken. Een en andermaal werd het verzoek herhaald, maar noch de dringende beden van den Raad, noch de krachtige vertoogen van de Maatschappij tot bev. der Bouwk. mochten iets uitrichten. Het was al mooi, wanneer men beantwoord werd! Toch ging men voort, en eindelijk kwam het bericht, dat de som van duizend gulden, zegge f 1000. - in eens zou worden toegestaan, mits het werk onder toezicht en goedkeuring der regeering werd uitgevoerd. Dat was dus de vrucht van al de moeite: duizend gulden, nauwelijks voldoende om de kosten van het verfwerk te dekken! Met waardigheid werd het aanbod afgeslagen en te recht zei de burgemeester dan ook in zijn antwoord, dat het gemeentebestuur eerbiedig van oordeel was, dat dit geldelijk aanbod niet in juiste verhouding stond tot de voorwaarde, de prijs te laag was voor de hoog te waardeeren technische hulp, die in uitzicht werd gesteld.

Moest men nu voorgoed de hoop opgeven het eerwaardig gebouw in zijn vroegeren luister hersteld te zien? Moest zooveel schoons onverbiddelijk ten ondergang gedoemd zijn? 't Had er allen schijn van. Doch zie, ook hier werd het spreekwoord bewaarheid: als de nood het hoogst is, is de uitkomst het dichtst nabij. Den 6en Juni 1893 namen de voogden van het St. Anthonie-gasthuis ter plaatse het besluit, voor den herbouw een subsidie toe te staan tot een maximum van f 30.000.

Met gejubel werd die tijding ontvangen, met dankbaarheid de inderdaad vorstelijke gift aanvaard en onverwijld de hand aan het werk geslagen! De voorbereidende maatregelen toch waren reeds lang genomen, berekeningen, plannen, bestekken al voor geruimen tijd vervaardigd, zoodat, nu de geldelijke bezwaren werden weggenomen, niets meer de restauratie in den weg stond. Onder degelijke leiding en met bekwame werkkrachten arbeidde men gedurende twee jaren - behoudens een kleine pauze - onverdroten voort. Wat versleten was, werd vernieuwd, het nog bruikbare hersteld. In den zomer van 1895 naderde de verjongingskuur - zoo mogen we het wel noemen - haar einde; al lager en lager zakten de steigers, tot den 18en September van dat jaar het gebouw, bevrijd van zijn houten kluisters, in al den glans zijner vroegere schoonheid voor de blikken van een opgetogen menigte stond. Dien dag werd het in tegenwoordigheid van den commissaris der koningin in Friesland plechtig ingewijd. Aldus bleef voor het vaderland een kunstgewrocht, voor Bolsward een zijner grootste bezienswaardigheden behouden.

W.N. RIDDER.

Bolsward, December 1897.

NASCHRIFT. Wie omtrent de architectonische schoonheid van het gebouw en de geschiedenis der restauratie meer bijzonderheden wenscht te weten dan wij in dit kort bestek konden geven, dien verwijzen wij naar het werkje ‘Het Raadhuis te Bolsward,’ door M.E. van der Meulen, archivaris van Bolsward, uitgegeven voor den luttelen prijs van 35 cts. bij K. Falkena Bz. aldaar, alsmede het tijdschrift ‘Eigen Haard’, No. 46, 1895, waarin van de hand des heeren C. Muysken, voorzitter der Maatschappij tot bevordering der Bouwkunst, een zeer verdienstelijk artikel voorkomt, toegelicht met verschillende afbeeldingen.

Een geheimzinnige Noordpoolreis,

door F.J.A.L. Cordens.
(*Vervolg.*)

Den volgenden dag kwam Börosdale mij bezoeken en liet mij een telegram zien van Larsen, meldende dat de *Flora* over veertien dagen het anker zou lichten.

'Ik ga morgen naar Bergen,' zei hij tegen mij, 'jammer dat Christiaan en Adolf niet hier zijn, dan konden we samen gaan, maar ze zijn van morgen naar Lundsval gereisd. Ik mag h[em] over deze aangelegenheid geen bericht geven, want de expeditie moet, zooals gij weet, stipt geheim blijven, en met schrijven of telegrapheeren komt er zoo licht iets uit, te meer daar een brief of telegram de nieuwsgierigheid van den ouden Svernik zou gaande maken. De jongens komen van de week weer terug,' vervolgde hij, 'doe me dan het plezier en stel ze van een en ander in kennis en komt met u drieën naar Bergen om het vertrek van de *Flora* bij te wonen.'

De advocaat bleef bij mij thee drinken, en uit zijn praten meende ik te mogen opmaken, dat hij van het welslagen der expeditie slechts zeer matige verwachtingen koesterde. Ik wilde hem hierover verder polsen, maar hij ging er niet op in en besloot wrevelig met de woorden: 'Och, 't kan me eigenlijk niet schelen, hoe die geschiedenis afloopt.'

De Sverniks kwamen later terug dan ik verwacht had, omdat Christiaan eenige dagen ongesteld was geweest. Inmiddels had ik al een paar brieven gekregen van Börosdale en een telegram van Erik Larsen, die mij uitnoodigde bij het vertrek van het Poolschip tegenwoordig te zijn.

Nauwelijks waren mijn vrienden te Upsala uit den trein gestapt of ik deed hun de boodschap, die de advocaat mij had opgedragen; zij hadden niet gedacht, dat Larsen zoo spoedig met zijn toebereidselen klaar zou zijn en daarom werd besloten, dat wij nog denzelfden dag naar Bergen aan de Westkust zouden vertrekken. 't Was een lange en vermoeiende reis en wegens den zwakken gezondheidstoestand van Christiaan durfden wij 's nachts niet doorsporen.

Larsen en Börosdale wachtten ons te Bergen op en de eerste vertelde ons met veel opgewektheid, dat hij over drie dagen zou vertrekken en dat alles in de volmaaktste orde was. Mijn rol bepaalde zich alleen tot die van toeschouwer; ik achtte mij niet meer geroepen den Noor nogmaals op het vermetele zijner onderneming te wijzen, te meer daar reeds een verre toespeling mijnerzijds zijn ontevredenheid scheen gaande te maken.

Na een stevigen lunch gingen wij de *Flora* bezichtigen, die al langen tijd tot groote verwondering der inwoners en der zeemans in de haven lag; 't was een oude stoomer, die zich in niets van een gewonen walvischvaarder onderscheidde en er allesbehalve zindelijk uitzag. Boven aan de valreep ontving ons de kapitein, een lange, schrale man met een baksteenrood gezicht en een stem, die onder uit zijn schoenen scheen te komen. Hij leidde ons het schip rond en schonk ons in de kajuit een glas champagne; Larsen toonde ons vervolgens de bergplaats van zijn ballon, die maar weinig ruimte innam, en liet ons eenige wetenschappelijke instrumenten zien.

Hij vertelde, dat zijn reisgenoot, dr. Molmer, ook aan boord was en zich in de kapiteinshut bevond, waar hij met microscopisch onderzoek bezig was. Wij waren verlangend met den doctor kennis te maken, en ik misschien wel het meest van allen, omdat ik nog nooit van die celebriteit had gehoord; de kapitein zag er daarom geen bezwaar in, den geleerden heer in zijn wetenschappelijken arbeid te gaan storen en stapte op hooge beenen de deur uit. Vijf minuten later hoorden wij zijn bromstem aan de kajuitstrap, de deur werd opengeworpen en... daar kwam een middelmatig

groot, dik manneke binnensloffen, gekleed in een lange overjas en met een hoogen hoed scheef op het hoofd; die zonderlinge verschijning werd volmaakt door een vollen zwarten baard en een blauwen bril. Als er iemand ongeschikt was om een Noordpoolreis te ondernemen, dan was het toch zeker die doctor Molmer, zooals hij ons werd voorgesteld. Ieder onzer drukte hij om beurt de hand en nam plaats.

'U zal het wel druk hebben met de toebereidselen voor den langen tocht?' vroeg ik, niet juist wetend wat te zeggen tegen dien zonderlingen meneer.

Dr. Molmer knikte.

'Zooals ik hoor, is u scheikundige, dat kan voor de expeditie van groot nut zijn.'

Weer knikte dr. Molmer.

'De doctor is een weinig hardhoorend,' fluisterde Larsen mij toe.

'Oh!!!'

'ik was bezig het zeewater te onderzoeken,' schreeuwde de scheikundige eensklaps met een sterk Norlandschen tongval en met die scherpte van stem, die vaak aan doove menschen eigen is.

We zagen allen verwonderd op; die Molmer was blijkbaar een vreemdsoortig personage, en 't werd mij hoe langer hoe raadselachtiger, dat Erik Larsen met zoo iemand zijn hoogst gevaarlijke reis durfde ondernemen.

Niet lang echter gunde de doctor ons de eer van zijn gezelschap; hij greep naar zijn hoogen hoed, dien hij weer scheet opzette en slofte de deur uit zooals hij gekomen was. Van zijn afwezigheid maakte Larsen gebruik om een korte lofrede te houden op de hooge bekwaam heden van zijn reisgenoot, die in mijn oogen echter veel meer weg had van een gecostumeerd matroos dan van een wetenschappelijk Poolreiziger.

Larsen liet ons vervolgens nog een en ander zien, o.a. een gedeelte van het ballonschuitje, waar niet veel merkwaardigs aan was; maar de rest, zei hij, was al ingepakt en kon niet meer vertoond worden.

Toen de sloep van de *Flora* ons weer naar land roeide, bemerkte ik tot mijn niet geringe verbazing, dat het schip, zoo even door ons verlaten, met vergulde letters den naam *Jupiter* aan den steven voerde. Ik maakte er Börosdale opmerkzaam op, en deze vertelde mij, dat dit een maatregel van Larsen was om de expeditie geheim te houden; het schip was onder den naam *Jupiter* gecharterd, maar eenmaal in volle zee zou het den naam *Flora* voeren en onder die benaming, ingeval het door voorbijkomende schepen gepraaid werd, berichten naar het vaderland laten overbrengen. De Noorsche overheden zouden dan wel is waar niet weten waar de *Flora* thuishoorde, maar dat deed er niet toe, wij konden ons omtrent de herkomst der meegebrachte tijdingen niet vergissen.

Toen de sloep aan land stiet, werd advocaat Börosdale opgewacht door een langen, schralen mijnheer, die een soort koetsiersjas droeg en een grooten vilten hoed; zijn spits en beenig gelaat met het dunne sikkebaardje en zijn heele uiterlijk verrieden al aanstonds den Amerikaan, en ik kreeg spoedig zekerheid daarvan, toen ik zijn zijden pochet zag, blauw met witte sterretjes en de strepen der Amerikaansche vlag, gelijk zooveel toeristen uit de Staten der Unie er een bij zich dragen.

Zonder notitie van ons te nemen trad hij op Börosdale toe, gaf hem de hand en zeide iets tegen hem in 't Engelsch. Na weinig oogenblikken stelde de advocaat ons den vreemdeling voor: 't was Mr. Mac Ferthy uit de Vereenigde Staten, eigenaar en directeur van de *Philadelphia News*, die voor zijn plezier een Noorsche reis maakte en eenige dagen geleden met onzen vriend kennis had aangeknoopt. Na voorgesteld te zijn deed Mr. Mac Ferthy zich kennen als een gewoon beleetd en fatsoenlijk mensen; veel plezier hadden wij echter niet aan hem, want de Sverniks verstonden

geen Engelsch en spoedig verwijderde hij zich met den advocaat in de richting van het Prinsenhotel.

Wat die twee daar te bedisselen hadden, weet ik niet, maar toen Börosdale 's avonds weer in ons gezelschap kwam, zei hij op knorrigen toon, dat het moeilijk viel het geheim der expeditie te bewaren.

'Hoezoo?' vroeg Christiaan.

'Wel, die Amerikaan zwerft den heelen dag langs de haven en ik weet zeker, dat hij uitgebreide informaties genomen heeft omtrent de *Jupiter* en haar lading. Hij weet bepaald iets meer dan hij weten moest en nu houdt hij niet op mij te polsen en uit te vragen.'

Het kwam mij voor, dat Börosdale zelf den Amerikaan het meest aanleiding tot achterdocht had gegeven, want met de scheepsnamen *Jupiter* en *Flora* was hij voortdurend in de war, en veel dingen vertelde hij op een wijze, die mij sterk deed vermoeden, dat hij zijn mond had voorbijgepraat. Gedurende de dagen, die het vertrek van Larsen vooorafgingen, was de Amerikaan veel in ons gezelschap en vooral met Börosdale was hij dikwijls alleen. Den hooggeleerden heer dr. Molmer kregen wij slechts zelden en dan nog maar voor korte oogenblik-

ken te zien; maar aan hem was ons minder gelegen, wij brachten te Bergen genoeglijk den tijd door, totdat de dag aanbrak, dat de *Jupiter* het anker zou lichten.

IV.

Toen wij ons 's morgens naar het schip lieten roeien, troffen wij den kapitein op de brug; hij had een grimmig gezicht en stond te vloeken tegen den eersten stuurman. Met zijn holle stem, die van kwaadheid nog veel holler klonk dan anders, vertelde hij ons, dat 's avonds te voren zijn scheepsvolk aan 't passagieren was geweest. Enkele daarvan waren gedrost en door de politie weer aan boord gebracht, ‘maar twee van die kinkels,’ bulderde hij, ‘heb ik in boeien geslagen en zoo zullen ze blijven liggen en niets zien van de glorieuze opstijging van den Noordpoolballon. Maar als mijnheer Larsen naar de Pool is, dan zal ik ze laten werken en hun schade laten inhalen; ja, werken zullen ze tot ze geen dekplanken meer van een topzeil kunnen onderscheiden, en geld krijgen ze niet, voor den drommel! die krijgen ze niet!’

Hij dacht, dat die kapitein een zonderlinge patriarch was, maar hij was baas op zijn schip en niemand kon hem daar ter verantwoording roepen. Hij volgde ons naar beneden, waar wij afscheid namen van Erik Larsen en dr. Molmer, die nog sukkelachtiger en doover scheen te zijn dan gewoonlijk. Intusschen had de *Jupiter* stoom gemaakt en 't werd tijd, dat wij weer aan land gingen. Of het een toeval was, ik weet het niet, maar weer werden wij opgewacht door den onvermijdelijken Amerikaan met zijn koetsiersjas en vilten hoed, die onmiddellijk advocaat Börosdale aanklampte. Met ons vijven bleven wij staan kijken naar de afvaart van het schip; het kleine kanon aan den voorsteven donderde een saluutschot, daarna dwarrelden dikke, zwarte rookwolken uit den grijzen schoorsteen, Larsen en zijn reisgenoot wuifden ons met hun zakdoeken toe, en spoedig was de *Jupiter* uit de haven verdwenen, zijn onbekende bestemming te gemoet.

Toen wij naar ons hotel terugkeerden en voorbij het telegraafkantoor kwamen, wipte de Amerikaan daar eensklaps binnen en den heelen dag zagen wij hem niet meer. Na tafel echter kwam hij weer bij ons en vertelde bedaard, dat hij alles van de expeditie afwist en van die wetenschap had gebruik gemaakt om het nieuws aan zijn blad te seinen. ‘Geen enkele gazet heeft iets van Larsen's plannen vernomen,’ zei hij, zich in de knokkelige handen wrijvend, ‘en de *Philadelphia News* zal het eerste blad zijn, dat dit heuglijk bericht aan de wereld kenbaar maakt.’

Mr. Mac Ferthy dronk dien avond buitengewoon veel whisky and soda, en in een gemoedelijke bui was hij zoo beleefd ons mee te deelen, dat hij zich wel tot een zekere geheimhouding verplicht achtte en niet alles in zijn gazet zou schrijven wat hij omtrent den Noordpooltocht van Erik Larsen vernomen had.

Het telegram, door Mac Ferthy aan zijn blad gezonden, luidde als volgt:

‘Uit zekere bron vernomen, dat de Noor Erik Larsen uit Upsala beproeven zal per luchtballon de Noordpool te bereiken. Expeditie in het grootste geheim voorbereid, Larsen reeds vertrokken met een scheikundige als reisgezel. Bijzonderheden volgen.’

De meedeeling van Mr. Mac Ferthy aan zijn blad zou, wonderlijk genoeg, niet zonder invloed blijven op het verder verloop van den Noordpooltocht, en daarom is het niet van belang ontbloot in 't kort in herinnering te brengen wat er op het bureau van het *Philadelphia News* voorviel.

Het telegram werd ontvangen en geopend door een ondergeschikt redacteur, William Smith geheeten. Dat het niet in handen van het hoofd der redactie terecht kwam, had zijn oorzaak; want deze, Samuel Griffith, had van de afwezigheid van zijnen overste gebruik gemaakt om met de Noorderzon te vertrekken, de kas van de *Philadelphia News* meenemend, die ongeveer een vierduizend dollars bevatte, bestaande in wissels en de kortelings ontvangen abonnements- en advertentie-gelden.

Voor een tweederangs-blaadje gelijk de *Philadelphia News* was het verlies van vierduizend dollar een heele slag, maar William Smith kon dat eigenlijk weinig schelen; hij zag daarin veeleer een gelegenheid om zich omhoog te werken en zijn schrale positie te verbeteren. Als sluw Amerikaan had hij al aanstonds begrepen, dat de diefstal en de vlucht van Samuel Griffith voor hem een uitstekend middel waren om reclame te maken; de kans was hem nu geboden om zich als hoofdredacteur op te werpen, hij nam de gelegenheid waar, en 's namiddags verscheen de gazet met vette letters het feit vermeldende:

Inbraak in onze bureelen. - Vlucht van den hoofdredacteur.

En daaronder een uitvoerig verhaal van de gebeurtenis, hoe zij zich had toegedragen en welke maatregelen door de politie genomen waren om den voortvluchtige op het spoor te komen.

Toen na afdruk van de gazet het draadbericht van Mac Ferthy inkwam, zat er de jonge redacteur ook geenszins verlegen mee. Hij liet onmiddellijk een extra-nummer gereed maken, dat met nog vetter letters meedeelde:

Geheimzinnige tocht naar de Noordpool. - Erik Larsen en zijn bestuurbare luchtballon.

Vervolgens werd het telegram van den directeur met allerlei bijvoegingen uitgedijd tot meer dan twintigmaal de lengte van het oorspronkelijke; duizenden exemplaren werden naar New-York, Chicago, Boston en andere groote steden gezonden en toen dat gedaan was, ging de jonge Smith bedaard naar huis en wachtte kalm de dingen, die komen zouden, af. Natuurlijk had hij niet verzuimd zijn patroon telegraphisch van den diefstal kennis te geven, maar hij voegde er bij, dat deze zich niet ongerust behoefde te maken en dat de politie den voortvluchtige, die waarschijnlijk trachtte de Canadeesche grens te bereiken, al achterna was.

Mr. Mac Ferthy had intusschen een tweede kabel-telegram verzonden betreffende de Noordpoolreis, en behoorlijk kwam dit in de *Philadelphia News* te staan, alsmede een portret van Erik Larsen, dat op niemand minder geleek dan op den ontdekkingsreiziger.

Door de groote Amerikaansche bladen was het bericht van haar confrater uit Philadelphia tamelijk koel opgenomen, door sommigen werd het zelfs van een spottende aanmerking voorzien, maar toen het blad van Mac Ferthy een tweede uitvoeriger bericht en een portret van Larsen in de wereld stuurde, begon men er langzamerhand meer aandacht aan te wijden. Een vertegenwoordiger van de *New-York Herald* had te Upsala naar Erik Larsen nasporingen gedaan en deelde mee, dat deze uit zijn betrekking van het stedelijk laboratorium ontslag gevraagd en gekregen had en daarop plotseling uit die stad was vertrokken. De pers van Zweden en Noorwegen begon zich allengs ook met de zaak te bemoeien, een paar Duitsche gazetten stuurden er een reporter op at, maar wijzer werden ze geen van allen.

Na het afscheid van Larsen hadden wij besloten nog eenige dagen te Bergen door te brengen alvorens de terugreis te ondernemen; vooral Börosdale drong er op aan, dat wij nog wat zouden blijven, te meer daar Mac Ferthy ons geregeld op de hoogte hield van wat er in de reporterswereld omging. Ik had echter spoedig begrepen, dat

hij wel iets van Larsen's plannen afwist, maar dat hij het fijne der zaak nog niet had kunnen achterhalen.

'Ja, ja,' zoo kwam hij ons op een morgen aan de ontbijttafel verrassen, 'de groote tijding, die de *Philadelphia News* het eerst aan de wereld meedeelde, begint indruk te maken. Ik heb geen spijt van mijn Europeesche reis, ze zal mij het verlies van een vierduizend dollars rijkelijk vergoeden.'

'Een verlies van vierduizend dollars?' vroegen we als uit één mond, want we waren nog onkundig van wat er te Philadelphia gebeurd was. Mr. Mac Ferthy verhaalde ons toen in alle omstandigheden den diefstal van Samuel Griffith, die juist samenviel met Larsen's Noordpoolreis, 'en' zoo besloot hij, ''tis te hopen, dat de politie dien schurk nu te pakken heeft anders zit hij goed en wel in Canada.'

Wij spraken nog een poosje over het geval, maar de Amerikaan luisterde slechts verstrooid en scheen ergens over na te denken.

'Wel, mr. Börosdale!' riep hij eensklaps tegen den advocaat, 'die vlucht van mijn redacteur kan voor u een zeer belangwekkende zaak worden uit rechtskundig oogpunt, - en een voordeelig zaakje ook nog,' voegde hij er bij, zijn sikkebaardje vooruitstekend en onzen vriend met zijn kleine oogjes aanglurend. 'Wel, mr. Börosdale, mag ik u verzoeken over een uur bij mij te komen, dan zullen wij samen er eens over spreken.'

Weg was hij, en een uur later zaten Mac Ferthy en Börosdale achter een groote flesch whisky op No. 17 van het Fjord-hotel. Wat er tusschen die twee heeren besproken werd, kwam mij eerst later tot volkomen klaarheid, toen de *Philadelphia News* de gevangenneming meldde van Samuel Griffith, die, tot groot genoegen van Mac Ferthy, nog in het bezit was van al het gestolen geld. Maar onder het bericht stond een lange lofrede op mr. Börosdale, die een der bekwaamste en schranderste juristen van Zweden en Noorwegen werd geheeten, en van wien gezegd werd, dat hij den eigenaar en directeur van de *News*, thans in Noorwegen vertoevend, de kostbaarste adviezen had verstrekt voor het geval dat Samuel Griffith de Canadeesche grens zou hebben bereikt.

Advocaat Börosdale, zoo heette het verder, die in alle vraagstukken van internationaal recht volkomen thuis is, die in deze moeilijke wetenschap voor geen der beroemdste Europeesche rechtsgeleerden behoeft onder te doen en die de bestaande verdragen tusschen de Vereenigde Staten en Canada even goed op zijn duimpje kent als de Noorsche grondwet, had reeds alle maatregelen genomen, die in het belang van Mr. Mac Ferthy dienstig konden zijn, en het stuk besloot met de ontboezeming, dat het jammer zou wezen als zulk een knap rechtsgeleerde voor de wetenschap verloren ging en dat het voor Zweden en Noorwegen beiden een eeuwige schande was, dat een genie als Börosdale reeds niet lang een leerstoel bekleedde aan een der voornaamste universiteiten.

Dat artikel woei natuurlijk door de goede zorgen van Mac Ferthy naar Zweden en Noorwegen over, waar het in de pers van beide landen heel wat opgang maakte; iedereen vond het treffend, dat de verdiensten van een landsman in het buitenland, in Amerika zelfs, werden erkend en gehuldigd. Eenparig was de lof, die aan Börosdale werd toegezwaaid; zelfs de politieke hartstocht, die zoo licht tusschen Zweden en Noren ontbrandt, zweeg, en met lyrische ontboezemingen wees men op het feit, dat de knappe rechtsgeleerde een Noor van afkomst was, maar in Zweden woonde. Die reclame legde hem geen windeieren; binnen het jaar had Börosdale zijnen leerstoel in de rechtsgeleerdheid en voerde met niet weinig trots den titel van hooggeleerde.

Aan Mac Ferthy had hij zijne verheffing te danken gehad, maar de Amerikaan had hem niet gratis zijn diensten bewezen; tot loon voor zijn moeite had Börosdale, gelijk

hij mij later zonder blikken of blozen meedeelde, hem volkomen ingelicht omtrent alles wat Larsen en zijn expeditie betrof; slechts op enkele ondergeschikte punten, zooals de verwisseling der scheepsnamen, moest de Amerikaan geheimhouding beloven.

Mac Ferthy maakte van zijn wetenschap gebruik om het nieuws omtrent Larsen warm te houden; wat de *Philadelphia News* over den Noordpooltocht schreef, kwam uit de 'allerbeste bron' en stokstijf hield het blad zijn beweringen vol tegenover het ongeloovig schouderophalen der groote pers. Door Börosdale van alles goed op de hoogte gebracht, kon de eigenaar der courant ook schrijven, dat de luchtballon in volle zee zou worden opgelaten, en dat de Noordpoolreiziger Larsen, vergezeld van zijn reisgenoot, den bekenden scheikundige dr. Molmer, per stoomschip *Flora* uit de haven van Bergen was vertrokken. Om het bericht nog geloofwaardiger te maken werd de juiste datum van het vertrek er bij gevoegd.

Mac Ferthy vleide zich reeds met de hoop, dat zijn blad nu een ongehoorden ophef zou veroorzaken, en werkelijk kon hij bestatigen, dat de verkoop van zijn blad enkele duizenden

MORGENGEBED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN T. KOHLSCHÜTTER.

nummers meer bedroeg, toen plotseling een bericht uit de Noorsche *Verdens Gang* al zijn verwachtingen te niet deed.

EEN VLUCHT IN DEN REVOLUTIETIJD, NAAR DE SCHILDDERIJ VAN C. DE LORT.

Kort en bondig werd daar gezegd, dat er uit geen enkele Noorsche haven op den door de *Philadelphia News* vermelden datum een schip vertrokken was, dat den naam *Flora* droeg; zelfs had te Bergen geen schip van dien naam in de haven gelegen; wel was op gemelden dag een walvischvaarder, de *Jupiter*, uit Bergen vertrokken, en de aanwezigheid van dat schip, dat eigenlijk te Tromsö in het Noorden thuis hoorde, werd te Bergen slechts verklaard door de omstandigheden, dat het van eigenaar zou verwisselen, of voor afbraak verkocht zou worden. Wat echter het mooist van alles was: in heel Zweden en Noorwegen kende men geen geleerde, die den naam van dr. Molmer droeg. In de Vereenigde Staten deed dit bericht een onbedaarlijk gelach opgaan; Mr. Mac Ferthy werd niet weinig voor den gek gehouden, maar hij antwoordde kalm, dat dr. Molmer best een aangenomen naam kon zijn, dat hij geen woord van het geschrevene terugnam en dat de toekomst hem in het gelijk zou stellen.

(*Wordt vervolgd*)

De dochter van het goudgraverskamp.

I.

Van alle goudzoekerskampen, die aan de oevers der American-River te vinden waren, was geen een zoo schilderachtig als dat van Los Angeles, en in Los Angeles was

geen harder werker en geen trouwer kameraad te vinden dan Frank Morgan. Daarentegen zou men tevergeefs heel Californië doorgereisd hebben, zonder een hartstochtelijker speler en bij gelegenheid een grooter drinker te vinden. Hoc dit ook zij, ondanks zijn gebreken, of misschien ook wel om zijn gebreken bewonderden hem zijn makkers, en zijn wil was wet.

Brewer, de eigenaar van de eenige herberg daar ter plaatse, wachtte zich wel hem crediet te weigeren, en daar deed hij goed aan, want Morgan betaalde altijd heel vrijgevig, al was het ook ongeregeld. Palmer en Dexter, de beide andere kopstukken van het kamp, voegden zich gewoonlijk naar zijn inzichten of waagden het althans niet hem legen te spreken. Zoo heerschte volkomen overeenstemming in Los Angeles, tot een onverwachte gebeurtenis het kamp in rep en roer bracht.

Op een Zondag kwam een kleine, magere, ziekelijk uitziende man, in een lange, afgedragen zwarte jas gekleed, naar Los Angeles. Hij kwam uit het in de nabijheid gelegen kamp van Mormon Hill en droeg aan een stok een klein bundeltje, dat zijn ganschen eigendom bevatte.

Vreesachtig bleef hij aan Brewer's deur staan, verzocht hem een beschuit en een glas water, at en dronk als een man, die lang heeft gevast, betaalde zijn rekening en vroeg, of hij niet in Los Angeles werk zou kunnen vinden.

Brewer keek hem aan en haalde de schouders op, en riep toen Frank Morgan, Palmer, Dexter en vijf ot zes anderen er bij. Toen dezen de vraag van den vreemdeling hadden vernomen, waren zij daar ten hoogste over verwonderd. Zij namen enkel sterke, gespierde mannen aan, en geen zwakke zooals hij. Maar men kon toch in allen geval naar hem luisteren; Zondags werd er niet gewerkt, en met zijn geschiedenis kon men den tijd wat verkorten.

Hij heette Burton. Te New - York geboren, had hij vroegtijdig zijn ouders verloren, was landmeter, beambte en onderwijzer geweest en in betrekkelijken welstand getrouwd. Daarna had de ellende hem weer aangegrepen, zooals de kat de muis, die zij een oogenblik op adem heeft laten komen. Om zijn vrouw, die eveneens zwak en ziekelijk was, en zijn dochtertje te onderhouden, had hij van alles geprobeerd. Zijn vrouw was van ellende gestorven; de last des levens was voor haar krachten te zwaar. In zijn wanhoop was hij naar San Francisco gegaan, waar zijn zwagerin bereid werd gevonden, het kind bij zich te houden, tot hij het wederom bij zich kon nemen.

Sedert acht maanden dwaalde hij door California, verdiende hier en daar een paar piasters en had goeden moed, maar weinig krachten. Hij kwam van Mormon Hill, waar voor hem geen plaatsje te vinden was. Men had hem afgewezen, zonder zelfs naar hem te willen luisteren.

Hier?..... misschien!.... niet?.... Hij zag wel, dat men hem ook hier niet zou aannemen.... Nu, dan zou hij ergens anders gaan zoeken. Waar, dat wist hij niet...

Zou men hem ten minste toestaan, den nacht in het kamp door te brengen? Hij zou niemand tot last strekken. Hij bezat nog eenige piasters, om zijn eten en nachtverblijf te betalen....

En zijn magere hand haalde uit zijn dunne portefeuille het weinige te voorschijn, dat hij nog bezat, waarbij hij voor zijn voeten een kleine photographie liet vallen, die hij haastig weer opraapte.

‘Dat is zeker uw portret?’ vroeg Frank Morgan.

‘Neen, dat van mijn kleine Maud.’

‘Laat zien!’

Hij reikte hem het portret over met de aarzeling van een gierigaard, die zich van zijn schat scheidt. Het portret stelde een blond, bleek meisje voor; met dikke haren en een nadenkend gezichtje, dat door twee groote diepe en droomerige oogen verhelderd werd.

Zonder iets te zeggen reikte de een het aan den ander over. Hun ruwe en beenige handen vatten voorzichtig dat kinderportretje aan, en hun oogen, die zich beurtelings op de trekken van het kleine meisje en die van den vader vestigden, vonden hier dezelfde uitdrukking van treurigheid en geduldige berusting.

'Nu, wij zijn toch geen wolven!' zei Morgan ten slotte tot zijn kameraden, 'en ik zie niet in, waarom wij Burton niet zouden toestaan, hier den nacht door te brengen. Gij zijt niet rijk, kameraad,' vervolgde hij, de weinige piasters beschouwend, die de vreemdeling op zijn hand had uitgespreid, 'en graag bied ik u, als niemand daar iets tegen heeft, gastvrijheid onder mijn tent aan.'

Een dot, maar toestemmend gemompel volgde op Morgan's voorstel, en zelfs William Palmer voegde er na eenige aarzeling bij:

'Los Angeles is geen wespennest zooals Mormon Hill, en er moet niet gezegd kunnen worden, dat men hier een ongelukkiger, werkman een onderkomen, voedsel en een betrekking geweigerd heeft!.... Bremer, een rondje!.... Ik betaal!'

De gouddelvers wisselden met elkaar blikken van verrassing en bewondering. Naar de gebruiken van het kamp stond een rondje op de gezondheid van een vreemdeling gelijk met een aanstelling; van dit oogenblik af werd hij burger van Los Angeles en had recht, aan het goudgraven in den *placer* deel te nemen. Morgan stond op en zei, Palmer de hand reikend:

'Palmer heeft gelijk. Wij zijn het allen met hem eens. Burton, gij hoort bij ons. Morgen zal men u een *claim* aanwijzen, en het zou al heel ongelukkig moeten gaan, als gij er niet een paar ons uithaalde voor de kleine Maud, die de Hemel moge zegenen!.... En nu, kameraden, op de gezondheid van onzen nieuwen makker en van Maud Burton.'

Deze toost werd met luid hoera! begroet, en alle goudgravers herhaalden staande: 'Maud Burton!'

Burton keek hen verrast en bewogen aan, als een man, die door een onverhoopt geluk van zijn stuk gebracht wordt. Twee tranen vloeiden over zijn gerimpelde wangen. Hij bedankte ze geroerd, en stak zijn paar piasters en de photographie weer in zijn zakken, niet zonder nogmaals met vochtige oogen de trekken van zijn kind beschouwd te hebben.

II.

Het kamp van Los Angeles hoefde geen spijt te hebben over zijn grootmoedige daad. Binnen korten tijd was Burton populair, voor zoover een eenvoudige, schuchtere en bescheiden man dat kan worden. Hij stond vroeg op en ging laat naar bed, werkte onverpoosd en vergoedde zijn gebrek aan krachten en zijn onervarenheid door zijn taaie volharding.

Toen Dexter op zekeren dag zijn been brak, paste Burton hem op, bracht de nachten bij hem door en wijdde hem ook zijn vrije uren overdag; toen Morgan ten gevolge van een groote drinkpartij de koorts kreeg, verpleegde Burton hem als een kind en verstoutte zich. met zijn aarzelende en schuchtere stem hem eenige wenken te geven, om hem van de brandewijnflesch af te brengen. Men liet hem praten, doch van hetgeen hij zei, bleef toch altijd iets hangen, en toen Morgan zijn gezondheid had teruggekregen, beterde hij zich.

'Burton,' voegde hij er bij, 'laat ons Mauds portret zien.'

Sedert de acht maanden, dat Burton, onder hen leefde, ging er geen week voorbij, dat men hem niet onder het een of ander voorwendsel verzocht, hun Mauds portret

te laten zien. Zijn makkers werden niet moede, de fijne en teere trekken van het kleine meisje te beschouwen. De groote, zachte en treurige oogen, die het gezicht van het kind verhelderden, spraken tot deze ruwe en ongekunstelde naturen een taal, die zij begrepen, een beroep van de zwakheid op de kracht.

De dagen gingen stil en eentonig voorbij, toen er een onverwachte gebeurtenis voorviel. Burton kreeg uit New-York een brief met rouwrand. Zijn zwagerin was gestorven, en zijn zwager deelde hem mee, dat hij van plan was, naar Australië te verhuizen. Een familie, die zich naar San Francisco begaf, had op zich genomen, voor Maud te zorgen en ze bij hem te brengen. Maud reisde aan boord der *Oceania* en zou veertien dagen na zijn brief aankomen. Hij verontschuldigde zich, dat hij zoo moest handelen, maar de tijd drong.

Des avonds deelde Burton met een onthutst gezicht deze tijding aan zijn acht vrienden mee. Schuchter vertelde hij hun, dat hij zich den volgenden morgen op weg moest begeven naar San Francisco; daar zou hij zijn Maud in ontvangst gaan nemen. Misschien zou hij in de groote stad een betrekking als klerk of iets dergelijks kunnen vinden. Hij had maar weinig noodig om te leven, en Maud ook, want beiden hadden slechts een kleinen eetlust en weinig behoeften. God zou hen wel helpen.

Zij luisterden naar hem en keken hem ontsteld aan, alsof een ongeluk over het kamp was neergedaald.

Morgan was de eerste, die het stilzwijgen verbrak.

‘Ik weet niet, wat gij er van denkt, jongens, maar mijne meening is, dat Burton er verkeerd aan doet, ons te verlaten. Vooreerst geloof ik niet, dat het kamp zal terugnemen wat het hem vrijwillig gegeven heeft. *Declaim* is van Burton, hij heeft ze bewerkt, en als hij ze met alle geweld verlaten wil, koop ik ze hem af en geef er hem vijftig onsen goud voor.’

‘Goed gesproken, Morgan,’ zei Dexter.

‘En dan,’ vervolgde Morgan, die goed op dreef was, ‘waar zal hij het beter hebben dan hier? In San Francisco?... Maar dat is een bandietenhol, waar men op klaarlichten dag overhoop wordt gestoken, de verzamelplaats van het uitvaagsel der heele wereld... En daar zou gij een kind willen laten leven .. dat nooit!’

‘Morgan heeft goed gesproken,’ zei Dexter, dat is geen plaats voor Maud. Burton moet de kleine meid maar hier brengen, en de duivel mag me halen, als we niet voor haar zullen zorgen...’

‘Maud... hier?’ vroeg Burton.

‘Nu, waarom niet?’ zei Morgan. ‘Ze zal hier, waar wij haar kennen en van haar houden, beter grootgebracht worden dan ergens elders. Hoort, jongens, ik heb een gedacht: laten wij Maud een *claim* geven en nemen we de verplichting op ons, daarin ieder twee uren per week voor haar te werken; de opbrengst is voor het kind, dat op die manier een schoonen spaarpot zal krijgen. A Vat zijn twee uur per week voor ieder van ons? Niets! Los Angeles neemt de kleine meid aan. Zij is de dochter van Burton, maar ze zal ook de onze worden... Maar,’ vervolgde hij, het gemompel van goedkeuring en instemming onderbrekend, ‘we moeten het drinken en vloeken laten. Als Los Angeles wat doet, moet het dat ook goed doen. Nemen wij Maud als ons kind aan!’

Een luid gejuich ging op: de goudgravers stemden geestdriftig met hem in. Burton, die diep geroerd was, wist niet wat hij zou antwoorden, toen Morgan vervolgde:

‘De zaak is afgehandeld; laten wij er verder niet meer over spreken.’

Den volgenden dag reisde Burton naar San-Francisco, en veertien dagen later deelde een brief van hem zijn op handen zijnde komst mee. Hij noemde dag en uur;

een muildier zou in Sacramento voor Maud gezadeld staan, daar het boven haar krachten ging, den weg te voet af te leggen.

Om drie uren in den namiddag deden zij hun intocht in het kamp. Maud zat op den muilezel, welks belletjes lustig tingelden.

Zij was bekoorlijk met heur in den wind fladderende haren en haar door de scherpe lucht rood gekleurde wangen.

Haar groote, zachte oogen rustten schuchter op de van genoegen stralende gestalten, die haar welkom heetten. Te San Francisco en onderweg had haar vader haar veel van zijn kameraden verteld; zij vroeg hem uit en hij gaf haar van elk hunner een beschrijving, waarnaar zij oplettend luisterde:

'Vader, dat is Morgan!' riep zij uit en strekte haar armen uit naar den door de zon verbranden reus, die langzaam naderbij kwam.

Het was inderdaad Morgan, wiens gezicht van voldoening schitterde, toen hij zijn naam hoorde noemen.

'Zij heeft mij herkend, waarachtig, zij heeft mij herkend!' zei hij, ze zacht in zijn ruwe armen nemend.

En twintigmaal herhaalde hij dien avond:

'Zij heeft mij herkend!'

Het was groot feest in het kamp. Men geleidde Burton en Maud, die Morgan bij de hand had genomen, in groote praal naar haar hut, en welk een hut! Zij was vergroot en met nieuwe balken gedekt, en in de bescheiden kamer van het meisje stonden een bed, een tafel en een stoel, die precies bij haar grootte pasten.

Toen het avondn aal gebruikt was, nam men afscheid. Burton en Maud sliepen al lang, toen

men nog onder de hooge boomen in de gesprekken der goudgravers den naam van hun pleegkind hoorde terugkeeren. Het was inderdaad hun aller kind. Van alle *claims* werd geen enkele beter bewerkt dan die van Maud. Ieder beschouwde het als een eereplicht, daarin dapper te graven, en als men Zaterdags de potten ging bezichtigen, om de gouddeeltjes te ziften, vroegen allen naar de opbrengst van Mauds *claim* en waren blij, als die het gemiddelde te boven ging. Zij was de lieveling van het kamp; die ruwe, maar goede mannen, wier stemmen zacht werden, als ze tegen haar spraken, hielden van haar, maakten voor haar speelgoed en vertelden haar wonderlijke geschiedenissen van reizen door eindelooze prairieën, met tallooze bloemen bezaaid. Vooral Morgan vertelde haar wonderlijke dingen en wijdde haar in de geheimen van het woud in, voor welks bekoorlijkheid Mand een open oog had.

Zij leefde op in deze warme, lichte atmosfeer, zoo geheel verschillend van die, waarin zij tot dusver geleefd had; een levendiger bloed kleurde de bleeke wangen van het zwakke stadskind.

Burton was er innig verheugd over, dat Maud zich zoo voorspoedig ontwikkelde.

Hij was niet in staat, haar overal heen te vergezellen; zijn krachten namen at. Hij voelde het, maar zei niets. Altijd vlijtig, wist hij uit zijn *claim* genoeg te halen, om in hun bescheiden behoeften te voorzien. Hij wist, dat hij het niet lang meer zou maken, maar zoo lang het ging wilde hij zich en zijn dochter onderhouden, zonder aan den schat van het kind te raken.

Op zekeren dag kon hij niet meer opstaan. Maud verliet hem geen oogenblik. Toen het avond was geworden, kreeg hij bezoek van Morgan en Palmer. Hij ontving hen met een weemoedig lachje en luisterde zwijgend naar hun verzekeringen, dat hij den volgenden morgen wel weer op zijn post zou zijn. ‘Ik geloof het niet,’ zei hij treurig. Daarna stuurde hij het kind met Palmer naar buiten en vervolgde:

‘Het loopt op een einde. Luister naar mij, Morgan. Ik heb uitgediend en zal binnenkort bij mijn arme vrouw zijn. Ik heb enkel haar... Maud... en u lief gehad... U vertrouw ik het kind toe... Zij heeft voor u een heel bijzondere voorliefde... Zult gij over haar waken?’

‘Ik zweer het u!’

‘Als ik dood ben, kan Maud niet hier blijven. Gij begrijpt me wel?.... Gij moet ze op een pensionaat doen.... God, hoeveel zorg laad ik op uwen hals.... maar ik verlaat mij op u.... Arme Maud, wat zal er van haar worden?’

‘Vrees niets; indien het met u ten einde loopt, oude vriend, sterf dan in vrede.... en de hemel moge mij straffen, als ik het kind aan haar lot overlaat....’

Bij deze woorden wischte Morgan met den rug van zijn hand een traan weg, die over zijn wang vloeide....

III.

Meer dan twaalf jaar zijn sedert den dood van Burton voorbijgegaan.

Eenige weken na deze gebeurtenis had Morgan Maud naar San Francisco gebracht, en hier had een vriend, die naar de oostelijke staten op reis moest, op zich genomen, een goede kostschool voor het meisje te zoeken. Hij vond die te Ormes-Hall in den staat New-Jersey.

Daar groeide het kind tot een jong meisje op, en het jonge meisje hield wat het kind beloofd had.

In het begin viel de overgang haar zwaar, maar reeds na korten tijd had zij zich bij haar kameraadjes bemind weten te maken; haar warm, grootmoedig hart vergold de genegenheid, die men haar betoonde. Haar treurigheid, haar rouwkleeren, haar eenzaamheid, haar zwaarmoedige en treurige blik wonnen haar aller hart. In deze gezonde lucht voelde zij zich als herboren: op haar leeftijd bestaat geen altijddurende smart.

Hoe jong ook, zelfs toen zij nog maar een kind was, Maud had altijd een hoog begrip gehad van de plichten van dankbaarheid. Het ongeluk maakt vroeg rijp. Zij herinnerde zich, wat zij bij haar tante had uitgestaan, wie zij tot last was geweest, en haar blijdschap, toen naar vader ze weer bij zich had genomen. Hij was arm, maar men hield van hem en achtte hem te Los-Angeles, hoe arm hij ook was, want hij was goed. Zij waren ook goed, de brave goudgravers, in wier midden zij geleefd had. Als zij nu, goed gekleed, goed gevoed en goed verzorgd, in dit mooie, groote huis woonde, had zij dat hun te danken. Evenals zij had ook zij daarginds haar *claim*, die zij voor haar bewerkten. Zij besteedden hun tijd en krachten om de arme wees te helpen, wier oogen zich met tranen vulden, als zij aan deze wakkere mannen dacht.

En zij dacht dikwijls aan hen, maar sprak er slechts zelden over. Haar kameraadjes hadden eens, toen zij op hen zinspeelde, over de goudgravers gelachen, alsof het plompe menschen waren, die niets beter konden dan drinken en vloeken... Verontwaardigd had zij geprotesteerd: Neen, het waren menschen met een edel hart, die medelijden met haar hadden gehad, goede vrienden, vooral Morgan!

Maar nu had Maud het besluit genomen, voortaan over hen te zwijgen. Waartoe diende het, strijd te voeren tegen vooroordeelen? Haar vriendinnen begrepen haar toch niet. En dan, zij was ook te klein, haar ontbraken de woorden, om haar denkbeelden uit te drukken. Zij oefende zich thans ijverig in het schrijven, en de eerste brief, dien zij schreef, was aan Morgan gericht. Hoe trotsch hij en hoe ingenomen het kamp daarmee was, is te begrijpen. Een brief van Maud, en zonder spelfouten, - dat dachten zij ten minste. God weet, hoe hard na de ontvangst van dezen brief in Maud's *claim* gewerkt werd. De overvloedige regenval in den winter spoelde de goudbevattende aarde van het hooggebergte in de wateren der American-River, en elke week werd de opbrengst grooter. Zij werd zoo groot, dat Morgan na langdurige beraadslagingen zijn makkers overhaalde, een grooten slag te slaan en voor rekening van het kind een aandeel in ds kwartsmijnen van Virginia-City te koopen. Hetzelfde deed hij ook voor eigen rekening.

Kort te voren door een gelukkigen goudgraver ontdekt, beloofden deze mijnen een aanzienlijk grootere opbrengst dan die der *placers*, daar zij niet, evenals deze, van den winterregen athankelijk waren. Morgan verliet Los-Angeles, om zich te Virginia-City te vestigen. Langzamerhand verstrooide zich het heele kamp, de avontuurlijke aard der goudgravers trok hen dieper de Sierra in, doch Los Angeles stond in een zoo uitstekenden roep, dat men Maud's *claim* voor een hoogen prijs kon verkoopen.

Voorzien van een volmacht zijner vrienden, bleef Morgan van nu af aan alleen met de behartiging van de belangen der wees belast. Zij waren in goede handen. Vermetel voor zich zelf, maar voorzichtig voor haar, was hij op het nieuwe terrein te Virginia-City met groote bekwaamheid werkzaam, waarbij zijn practisch verstand en zijn veeljarige ondervinding hem uitstekend te stade kwamen. Binnen weinige jaren was hij een der grootste kapitalisten van Virginia-City en wist de goudmijnen

op bewonderenswaardige wijze te exploiteeren. Een stoute speculatie maakte hem tot een der machtigste millionnairs van Californië.

Boven alle verwachting rijk geworden door deze speculatie, waarin ook zijn pleegkind haar aandeel had, nam Morgan het besluit, Virginia-City te verlaten en zich naar de oostelijke staten te begeven, waarheen hij getrokken werd door den wensch, Maud weer te zien en eindelijk een welverdiende rust te gaan genieten.

De levenservaring, het op touw zetten en besturen van uitgebreide zaken, de omgang met hooggeplaatste personen, die door opvoeding en manieren ver boven zijn makkers te Los-Angeles stonden, hadden den ruwen goudgraver van vroeger onwillekeurig, maar wezenlijk veranderd. Zijn gezichteinder had zich verruimd, zijn geest zich voor nieuwe denkbeelden geopend. Niets verried in zijn optreden of in zijn spreken den avontuurlijken pionier, den goudgraver der *placers.* Het bewustzijn van zijn waarde, de helderheid zijner meeningen en de grootmoedigheid van zijn hart vulden de leemten van zijn eerste opvoeding aan.

Zijn levendige wensch, de eenige zorg van zijn verder leven was Maud weer te zien, Maud wie hij door zijn onverpoosd werken en schranderheid een groot vermogen had verworven, en wie hij in een bijgeloovige opvatting zijn eigen geluk toeschreef.

Had hij niet om dat kind den brandewijn en het spel laten varen? Had hij niet meer nog voor haar dan voor zich zelf te Los-Angeles gewerkt? Zou hij wel het kamp en Virginia-City verlaten hebben en achtereenvolgens goudgraver, ingenieur, kapitalist geworden zijn; zou hij dag aan dag zijn en Mauds vermogen hebben vermeerderd, als zij daar niet geweest was? Wat zou hij geworden zijn zonder haar? En nu schreef men hem, dat zijn pupil schoon en groot was en hij trotsch op haar kon zijn.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Morgengebed. -

Een bevallig en treffend groepje, die drie kinderen, verdiept in hun morgengebed, aan het open venster, waardoor, met het eerste lentewindje, ook het klokgelui der hoofdkerk komt binnengestroomd. Met welgevallen slaat de moeder haar biddende lievelingen gade en vouwt zelf onwillekeurig de handen onder den invloed van hun vrome ingetogenheid.

Hoe kinderlijk onschuldig vouwt het oudste meisje de handjes op de knie van haar broertje! De knaap bidt stellig voor, terwijl zijn kleinste zusje leerzaam het oor leent om de nog onbegrepen woorden van het gebed op te vangen en in haar geheugen te prenten.

't Is hier geen schamele hut als op het tafereel in No. 42, waar wij het oude moedertje met haar dochter en kleinkind om het dagelijksch brood zagen bidden. Hier is overvloed, weelde zelfs. Het ontbijt, dat de kinderen wacht, is even rijk als uitgezocht. Maar de vrome moeder heeft hun geleerd dat al die goede gaven van God komen, die ze hun ook weer kan ontnemen, als zij zich zijn gunsten niet waardig toonen. En in die gevoelens opgevoed, zullen de kleinen, eenmaal groot geworden, zich niet op hun rijkdom laten voorstaan, maar begrijpen dat die hun enkel van God is toevertrouwd om er een nuttig gebruik van te maken en aan de minder bevoorrechten mild van hun overvloed mee te deelen.

Een vlucht in den revolutietijd. -

Reeds sinds maanden had de booze geest der revolutie zijn van bloed druipende geesels over Frankrijk gezwaaid. Ontzetting had het sidderende land aangegrepen, toen het zag, hoe die duivel den kop opstak en niet alleen in Parijs, maar ook in de provinciën het gepeupel tot waanzinnigen moordlust prikkelde, hoe hij moorden en gruwelen voor het rijk der vrijheid deed gelden.

Nu brandden de kasteelen in Auvergne en in de stille bergdalen van Dauphiné, en de Loire voerde hoopen van lijken in haar wentelende golven mee.

'Onze menschen zijn trouw!' had de burggraaf van L. honderdmaal tot zijn jonge echtgenoote gezegd. En hij had misschien het recht dat te zeggen; want zijn oud voorvaderlijk slot lag eenzaam in een der Juradalen tusschen vredige boerendorpen; en hij wist dat zijn vader en zijn grootvader goede landheeren voor hun onderhoorigen geweest waren. Toen echter de berichten van de opvlammende revolutie, die tot het afgelegen verblijf doordrongen, telkens schrikbarender en dreigender werden, toen er uit Auvergne adellijke familiën kwamen gevlucht en van de bloedige gruwelen verhaalden, toen was de stemming op het kasteel allengs Somberder geworden. En als de burggraaf naar het naburige stadje reed, kwam hij ruwe gezellen tegen en kreeg hij berichten te hooren, die de haren te berge deden rijzen. Zijn boeren, die hem, zijn vader en zijn voorzaten altijd eerbiedig gegroet hadden, wendden zich eerst verlegen ter zijde, maar meer en meer kwam het voor dat zij met uitdagend vertoon weigerden het hoofd voor hun heer te ontblooten.

Op zekeren avond in het voorjaar, toen de eerste sneeuw begon te vallen, zei de burggraaf tot zijn echtgenoote niet meer: 'Onze menschen zijn trouw!' maar: 'Louise, maak u gereed, morgen moet ge vertrekken!'

Daarop werd in aller ijl het noodigste ingepakt; en toen de morgen kil en koud aanbrak, stond een met drie paarden bespannen reiswa-

gen voor de deur van het kasteel met het rijpaard van den burggraaf er naast; en de wintersneeuw lag op het binnenplein. Terwijl de jonge slotvrouw haar voetje voorzichtig in de sneeuw van den drempel zet, zwaait de burggraaf zich in het zaal, en dan gaat het in alle stilte de slotpoort uit.

Met somber saamgetrokken wenkbrauwen rijdt de burggraaf achter de koets; als de weg hen door een dorp leidt, dan valt zijn blik onwillekeurig op de pistolen in het zaal. Lang en vermoeiend is de tocht tot op de hoogten van de Jura-keten. De zon van den korten najaarsdag zinkt, terwijl de koets voor een kleine herberg stil houdt. Heel ver in de diepte ligt de spiegel van het meer van Genève en daarboven gloeien in het avondrood de bergen van Savoye.

De burggraaf voert zijn gemalin een paar schreden verder en toont haar het prachtige landschap. ‘Daar is Zwitserland, lieve - daar zult ge veilig zijn! En nu vaarwel, ik moet terug naar het kasteel van mijn vaderen.’

Ze zinkt in de sneeuw voor hem op de knieën.

‘O, Victor, verlaat mij niet,’ smeekt zij.

Smartelijk schudt hij met een glimlach het hoofd Daar weerklinkt een hoefslag uit de verte; op een met zweet bedekt paard komt een ruiter aangerend - de stalknecht van den burggraaf. Zoodra hij zijn heer ziet, springt hij uit het zaal. Maar spreken kan hij niet; hij verbergt zijn gezicht tegen den schouder van het paard en snikt.

‘Wat is er. George?, spreek!’

Eindelijk brengt de jonge man met moeiteuit:

‘Het kasteel is verbrand, beer burggraaf - de boeren hebben het gedaan! Tot den grond afgebrand.’

En weer breekt hij in snikken los.

De burggraaf werd door die Jobstijding niet onverwacht overvallen: hij had het wel gevreesd. En zachtjes zei hij tot zijn vrouw; ‘Eén was er toch trouw! Louise - nu rijd ik met u mee’

En als dan de tocht verder gaat in den schemerenden herfstavond, zet hij zich aan de zijde der burggravin in de koets. Weenend slaat zij den arm om zijn hals en zucht: ‘O Victor - en ons geliefd Frankrijk, zullen wij het ooit wederzien?’

Aan haar zoon. -

Ze schrijft niet druk, de oude vrouw, die wij hier in haar eentje de pen zien voeren. Haar hand is aan ruwer werk gewoon en de tafel, waaraan zij heeft plaats genomen, is anders ook tot grover arbeid bestemd. Het moet wel een gewichtige aangelegenheid zijn, die haar het bestoven inktfleschje voor den dag doet halen en haar noopt een opzettelijk daardoor gekocht vel postpapier met haar onbehol pen schriftteekens te bedekken.

Maar wat is er voor een moeder gewichtiger dan de zorg voor den zoon, dien zij in vreemde omgeving weet, in de uitoefening van een zwaar en moeitevol beroep, blootgesteld aan de verleiding van een overbevolkte stad? Hoe lastig haar ook het schrijven valt, aan haar zoon schrijft ze graag! Voor hem was haar nooit een moeite te groot, voor hem, dien ze heeft groot gebracht met al de zorgzame liefde van een moederhart, hoe dikwijls ze zelf zich ook ontberingen moest opleggen, opdat het

hem maar aan niets ontbreken zou. En terwijl zij terugdenkt aan den tijd, toen hij nog onder haar hoede opgroeide, komt ook de troostrijke gedachte bij haar op hoeveel genoegen zij al aan haar jongen beleefd heeft, en haar bezorgdheid maakt plaats voor het vaste vertrouwen, dat hij ook ver van haar zich goed zal houden, hij de trots, de vreugde van haar eenzamen ouderdom!

AAN HAAR ZOON, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GERH. JANSSEN.

Allerlei.

Wat een mensch eet, drinkt en rookt in zijn leven. -

De *Revue des Revues* bevat onder dezen titel een studie, waar de statistiek door aardige illustraties is weergegeven. Iemand met een gezonde maag en geregelden eetlust zal, als hij zeventig jaar oud wordt, aan voedsel hebben verorberd een gewicht gelijk aan 1280 maal zijn eigen zwaarte.

De *Revue* beeldt naast elkaar een heel klein ventje af en een reus, die dezelfde trekken heeft en wiens omvang 1280 maal zoo groot is.

In 70 jaar tijds heeft het dwergje den kolossus opgegeten. Van de verschillende voedingsartikelen komt het brood natuurlijk op de eerste plaats. In die zeventig jaren verorbert hij ongeveer 255 centenaars, die geborgen zouden kunnen worden in een kamer van ongeveer 400 kubieke meter ruimte. Het vleesch, dat verbruikt is, kan worden weergegeven door een os, die 18.000 kilogram weegten meer dan vijf meter hoog is. Het aardappelgebruik wordt voorgesteld door een ontzaglijken knol, waartegen een kleine mijnheer als tegen een berg opziet. Een ander klautert op een

ladder, om bij den rand van een emmer te komen, die 50.000 liter drank bevat, hetgeen het drankgebruik van een zeventigjarige weergeeft. De rookers krijgen ook hun beurt, en men ziet er een aan een sigaar trekken van vijf meter lengte, 70 centimeter middellijn en ongeveer een ton zwaar.

[Nummer 46]

De 'Rotterdam.'

I.

No. 43 van den vorigen jaargang der *Belgische Illustratie* bood ons het afbeeldsel van de *Potosi*, het grootste zeilschip der wereld, bij dezen wordt den lezers te aanschouwen gegeven het grootste stoomschip van Nederland: de *Rotterdam.*

De *Rotterdam* is de nieuwste stoomer der Holland-Amerika-lijn, of zooals 't vroeger heette: Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart-Maatschappij, welke een vaste verbinding (ongeveer tweemaal per week) onderhoudt tusschen Holland en Amerika.

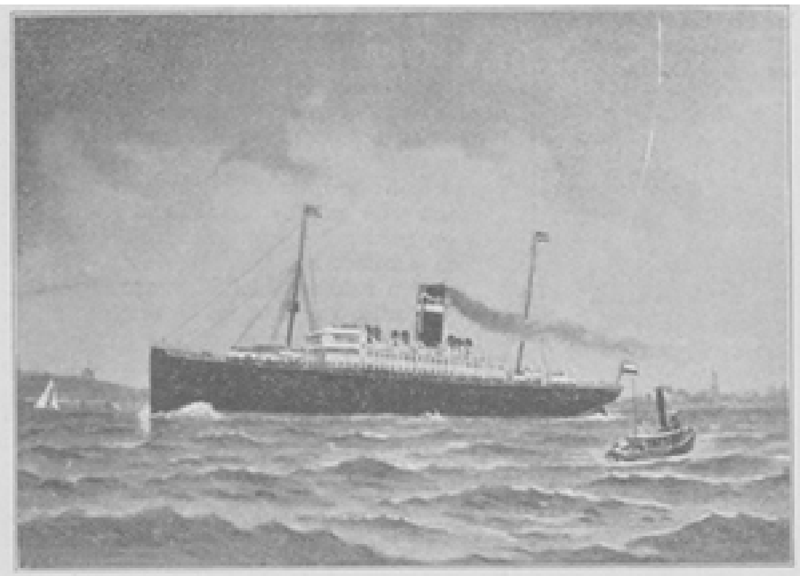

DE 'ROTTERDAM.'

Deze Maatschappij werd opgericht in 1872 als commanditaire vennootschap door de heeren Plate, Reuchlin & Co. Gedurende eenigen tijd had ze te kampen met allerlei wederwaardigheden en het hoofd te bieden aan geweldige concurrentie - dat drukkend euvel onzes tijdsmaar in de laatste jaren tot bloei en wasdom komend, mag zij nu als Naamlooze Vennootschap gerekend worden als de grootste van alle soortgelijke ondernemingen op den Nederlandschen bodem. Te danken vooral is dit aan de uitnemende leiding en onverpoosde toewijding harer directeuren, de heeren J.V. Wierdsma en Jhr. O. Reuchlin.

Diep ingrijpend, vooral in de laatste twee jaren, zijn de veranderingen - alle verbeteringen - die plaats hadden. De kleinere stoomschepen, type *Zaandam* en *Dubbeldam*, werden uit de vaart gebracht en onderhandelingen aangeknoopt met eene Engelsche firma, aan welke de bouw der Transatlantische stoomers schier immer wordt toebetrouwd, zoodat er behalve de reeds geregeld varende *Rotterdam*, op den huidigen oogenblik nog twee schepen op stapel staan, beide de *Rotterdam* nog overtreffende, nl. de *Statendam* en de *Rijndam*, respectievelijk metende 515 en 550

Eng. voeten en als inhoud hebbende 10.400 en 12.000 ton.[1] Behalve in grootte en enkele kleine wijzigingen, zal de inrichting der drie zusterschepen geheel dezelfde wezen.

Eene eigenaardigheid is het, dat de namen van alle stoomschepen dezer Maatschappij eindigen op *dam.* Vandaar in Amerika de benaming *Dam-line*, Zoo hebben we de *Spaarndam*, die tot nu toe als het fraaiste en grootste stoomschip gold; *Veendam* en *Maasdam*, twee uitmuntende loopers; *Obdam* met geheel nieuwe machines; verder *Amsterdam, Werkendam* en *Edam*, waarmede voor twee jaren de welgeslaagde (hulde den Directeuren!) excursie is geschied naar Kiel, ter gelegenheid van de groote vlootrevue aldaar.

Nu hebben we ons slechts bezig te houden met de *Rotterdam.*

Een trotsch gezicht dat reuzenschip, domineerende alle andere stoom- en zeilschepen - en ze zijn talrijk - invarend de ruime haven van Neerlands eerste havenstad. Een geruststellend gezicht die kolos voor degenen, die voornemens zijn er mede te reizen: tegen hem immers zullen zich breken de golven des oceaans, op hem geen vat hebben de stormende winden.

Hoewel niet onder de snelstvarende kan het zeer zeker onder de fraaiste en meest comfortabel ingerichte schepen worden gerekend der wereld. 't Hoofdduizelt als we hooren van eene snelheid van ruim 22 mijl[1] in het uur, welke bij den proeftocht bereikt werd door *Campania* en *Lueania*, twee reuzenstoomers der Cunardline, die moeder Engeland met hare niet meer volgzame dochter verbindt; eene snelheid, welke (*Honni soit qui mal y pense*) onze torpedobooten bijna beschaamt[2]. De vaart van de *Rotterdam* bedraagt 15 à 16 mijl in het uur, welke door geen der vroegere schepen van de Holland - Amerika-lijn werd verkregen, zoodat de overtocht van de stad Rotterdam naar New-York in circa 9 dagen zal geschieden.

Twee stel, geheel van elkaar afgescheiden, machines (triple expansiesysteem) ontwikkelen 5800 paardenkracht en brengen in beweging twee schroeven, zich om wentelend 77 maal in de minuut.

Bouwmeesters zijn geweest de heeren Harland en Wolff, die uitgebreide scheepswerven bezitten te Belfast. Om een denkbeeld te geven van de ontzettende werkkracht, die daar op de werf wordt ontwikkeld, diene: toen het grootste stoomschip van heel Holland te gelijk met tien andere schepen op stapel stond, was het met één uitzondering van alle elf het kleinste. De heer J.L. Edixhoven was door de directie belact, bij den bouw te Belfast het toezicht op de machines te houden; en hoe deze kundige 1e machinist zich gekweten heeft van zijn taak, moge blijken uit het feit, dat hij nu weder sedert verscheidene maanden in Engeland vertoeft om tegenwoordig te zijn bij 't bouwen van de machines voor de *Statendam.*

De geheele lengte van de *Rotterdam* bedraagt 470 Engelsche voeten bij 53 breedte en 42 holte; en daar een Engelsche voet gelijk staat met ruim 30 cM, zoo is de geheele bootlengte der *Rotterdam* 142 meter.

De lengte der parochie-kerk, gelegen aan het Stieltjes-plein (Feijenoord), waar de katholieke landverhuizers hunne godsdienstplichten komen vervullen, bedraagt slechts een derde van de lengte der *Rotterdam.* Maar om den lezer een juister denkbeeld te geven van hare lengte, maken wij gebruik van de aanschouwelijke maat, ons door het dagblad *De Scheepvaart* welwillend verstrekt.

1 Globaal berekend is 1 ton gelijk aan 1000 kilo gewicht en 2, 83 M^3.

1 Een Hollandsche zeemijl bedraagt evenals een Engelsche zeemijl ruim 1851 meter, terwijl de Engelsche Statutenm. 1609.31 M. is.

2 Onze snelstvarende torpodeboot *Empong* bereikte bij den officieelen proeftocht een snelheid van 22, 83mijl.

BOOTDEK.

Wij plaatsen, op het voorbeeld van dat blad, de boot *Rotterdam* op zijn achtersteven overeind tegen drie van de hoogste gebouwen van Holland, den Domtoren te Utrecht, den Wes-

tertoren te Amsterdam en den St.-Laurenstoren van Rotterdam. Vergelijkt men nu, door middel van de daarnaast aangegeven schaal, de hoogte dier torens met de lengte van de boot, dan bevindt men dat de *Rotterdam* meer dan tweemaal zoo lang is als de groote toren van Rotterdam hoog is, terwijl ze de hoogte van den Domtoren te Utrecht nog met de helft te boven gaat.

WANDELDEK.

De uitmuntend geslaagde afbeelding ‘Hoofddek’ gunt ons een kijkje op de commandobrug van den kapitein en op de vier laadboomen aan den voorsten mast, welke dienen om de verschillende goederen in het ruim of de bergplaats te laden en te lossen. In het geheel zijn er op het stoomschip zestien laadboomen aanwezig, terwijl er nog een bijzondere machine is (graanelevator) om het losse graan, dat in groote hoeveelheden uit Amerika wordt ingevoerd, op een gemakkelijke wijze te laden en te lossen. Vóór het zware luik, dat de opening van het ruim bedekt, ziet men op de afbeelding verscheidene raderen en wielen; deze zijn de stoomlieren, welke gebruikt worden om het laden en lossen vlugger en geregelder te doen plaats vinden. De ronde uitbouw aan den mast - ‘kraaiennest’ geheeten - is de plaats van den matroos, die gedurende de vaart op den uitkijk staan moet. Onnoodig te zeggen, dat van alle postjes en baantjes aan [b]oord, dit het minst begeerde en - laat ik er bijvoegen - ook minst benijdenswaardige is, vooral als regen en hagel het gelaat geeselen, en loeiend en bulderend de stormwind in de ooren giert.

De ‘promenade- of wandeldekken’ van de *Rotterdam* hebben een voor schepen ongehoorde ruimte van 10,000 vierk. Eng. voeten, en doen onwillekeurig de gedachte oprijzen, dat weldra de fiets een zeer gewilde en begeerde uitspanning zal zijn ‘op het water’; dat door de pasagiers wedstrijden zullen worden gehouden, en er een bijzondere wacht zal worden aangesteld om buitelende en van haar fiets vallende dames te helpen. Nu... dìt is zeker, dat vervallen zal op de stoombooten een van de grootste grieven, welke tegen het dames-wielrijden worden ingebracht. 'Dààr ten minste zal er niet onder lijden het huishouden, dat even geregeld met of zonder fietsen gaan zal, als de machines het schip in beweging zetten.

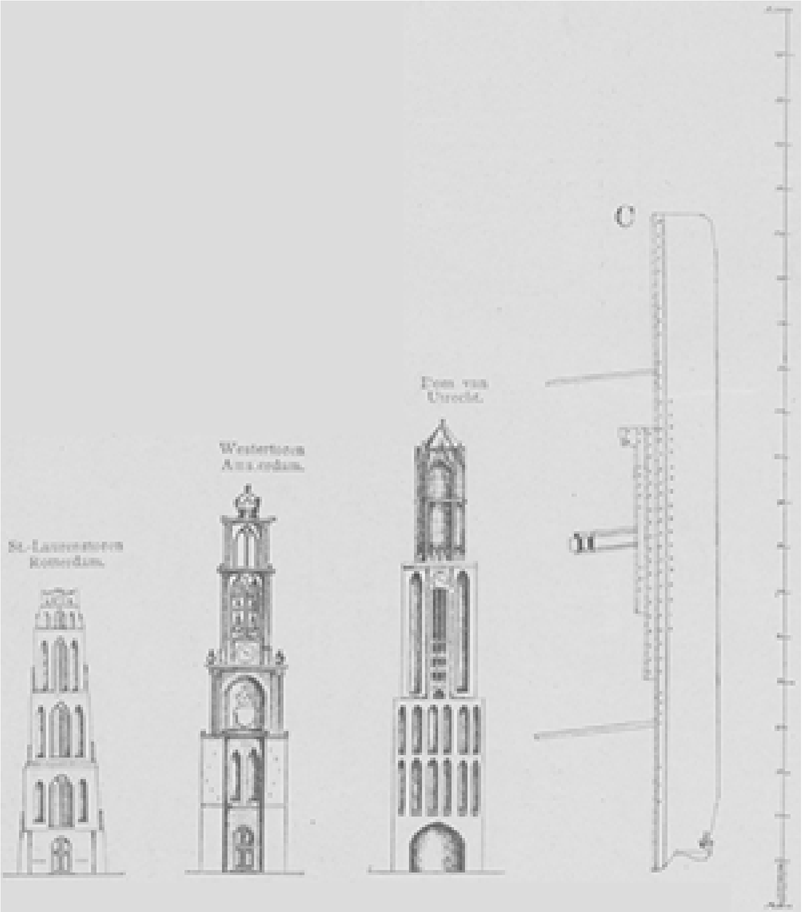

DE LENGTE DER ‘ROTTERDAM’ VERGELEKEN MET DE HOOGTE VAN ENKELE TORENS.

Evenredig aan de grootsche afmetingen van het schip is ook de bemanning, welke voltallig circa 140 man bedraagt, het geheel onder het commando van kapitein F.H. Bonjer. 't Is den passagiers een gerustheid, dat een zóó koen en bevaren zeeman het bevel voert. Nog versch immers in 't geheugen ligt de viering van zijn 100e reis als kapitein in dienst van de Amerikaansche lijn volbracht, en de standaardvlag, hem toen als een bijzonder onderscheidingsteeken door de directie vereerd, wappert nu fier en lustig aan den hoogen mast der *Rotterdam.* Nog zij hier vermeld, dat hij de onderscheidingsteekenen draagt van luit. ter zee 1e klasse bij de kon. marine-reserve.

Het bestuur over de machinekamer - waarin 5 enorme ketels - is toevertrouwd aan E.H.J. Savenije, die mede in 't betoonen van beleid en kunde zijn sporen reeds lang verdiend heeft. Door het werven en aanstellen van een uitgelezen bemanning toont de Maatschappij, hoe bezorgd zij is voor de veiligheid dergenen, die zich aan haar booten toevertrouwen.

Mede blijkt dit uit de voorzorgsmaatregelen - alle van de nieuwste vinding - tegen mogelijke ongelukken. Aan boord zijn 14 reddingbooten, waarvan de stoelen volgens eigen bijzonder systeem der Holland-Amerika-lijn zóó zijn ingericht, dat de sloepen in 1 ½ minuut tijds buiten boord, aan zij van het schip kunnen worden gebracht. Van de snelheid, waarmede deze reddingbooten (één daarvan ziet men op de plaat ‘Hoofddek’ in de davids hangen) te water worden gelaten, is bij onverhoedsche rampen de redding van tal van menschenlevens afhankelijk, en 't is dus alleszins te prijzen, dat bij iedere vaart naar en van Amerika sloepoefeningen worden gehouden om èn de bemanning nòg meer met het bedienen der sloepen vertrouwd te maken, èn bij mogelijk onheil een paniek onder de opvarenden te voorkomen. Daarenboven

zijn er zoovele zwem- of reddinggordels op goed gekozen plaatsen voorhanden, als er zich personen aan boord bevinden.

Zulk een reddinggordel doet men aan eenigszins bij wijze van vest, en de draagkracht en het uithoudingsvermogen er van is zoo sterk, dat men geruimen tijd op het water drijvende kan blijven. Ook zijn er reddinggordels van een ander systeem, die men met koorden of touwen om het lichaam bevestigt en die uit een breeden kurken gordel bestaan. Mede zijn er verscheidene reddingsboeien aanwezig, gelijk men er één op het 'wandeldek' ziet hangen, welke dienen om den drenkelingen toegeworpen te worden.

Beschermd door zulk een gordel, kon een drenkeling - uit wiens eigen mond ik het vernam - in een duisteren killen Novembernacht van halftien tot halfeen op 't water drijvende blijven, tot na lang zoeken een reddende sloep hem opnam en verkleumd van koude en uitgeput van vermoeienis binnenhaalde.

Zeer zeker is het niet de geringste verdienste der Mij., dat zulke bijzondere voorzorgen voor de veiligheid der opvarenden worden genomen. Want hoe liefelijk en aanlokkend een kalme zee zich kan voordoen, als hare oppervlakte door het zachte windje slechts even wordt gerimpeld; hoe verrukkelijk het is bij den nachtelijken hemel op te zien - wakend droomend - naar het met sterren bezaaide firmament; terwijl het stoomschip, vóór zich opstuwt het schuimende water, en achter zich laat een blank spoor.... toch blijft zij altoos onze trouwelooze vijandin die zee, welke óók dartelend en stoeiend met de zonnestralen, de lijkwâ is van zoo menig lichaam, diep, diep onder hare golven bedolven....

(*Wordt vervolgd.*)

Een geheimzinnige Noordpoolreis, door F.J.A.L. Cordens.

V.

Wij waren reeds lang in Upsala teruggekeerd en eenige weken gingen voorbij zonder dat wij iets van Larsen te hooren kregen. De oude

Svernik was inmiddels overleden en mijn beide vrienden, Christiaan en Adolf, hadden zich te Lundsval gevestigd, om het bestuur der uitgebreide bezittingen huns vaders op zich te nemen.

Met Börosdale hield ik weinig omgang, maar op zekeren morgen, toen ik mij naar het Meteorologisch instituut begaf, kwam hij mij tegen en zeide:

‘Hebt gij 't gehoord? Er is tijding gekomen van de *Flora*? '

Met deze woorden stopte hij me een gazet in handen, waarin hij met blauw potlood een paar regels onder de scheepvaartberichten had aangeteekend.

‘De expeditie schijnt dan toch doorgezet te worden,’ merkte ik op.

‘Hm!’ - De advocaat trok met de schouders. ‘Die Sverniks zijn twee idioten,’ zei hij, ‘ik kan niet begrijpen, dat ze dien Larsen zooveel vertrouwen schonken, vooral toen hij met dien aap van een dr. Molmer voor den dag kwam. Weet ge wel, dat eenige dagen na het vertrek van de *Flora* de 50.000 kronen aan de Goteborger Bank zijn opgevorderd?’

‘Neen. Trouwens in mijn oogen was Larsen er heelemaal de man niet naar, om zulk eenen tocht te ondernemen, en Molmer nog veel minder.’

‘Edoch, 't kan loopen zoo 't wil, mij spijt het niet er aan meegedaan te hebben.’

‘En ik heb geen spijt er buiten gebleven te zijn.’

Een handdruk, en ieder ging zijns weegs.

Op mijn bureel las ik even wat Börosdale in de gazet had aangeteekend.

Er stond alleen vermeld, dat het stoomschip *Olaf* te Tromsö was binnengeloopen met de tijding, dat het ten Noord-Oosten van Bereneiland den walvischvaarder *Flora* van Bergen ontmoet had. De *Flora* had zwaar stormweer gehad, waardoor het kleine averij had beloopen; over de bestemming van het schip, dat in de richting van Nova-Zembla koers zette, had de kapitein zich niet uitgelaten.

Dat was weer een nieuwtje, waar de pers zich van kon meester maken. Een correspondent van de New-Yorker *World* telegrapheerde het naar zijn blad, en de eigenaar van de *Philadelphia News*, die intusschen naar zijn land was vertrokken, maakte er gebruik van om alles nog eens te herhalen, wat hij van Larsen's Noordpooltocht had verteld.

Als echt reclame-maker voegde hij er het volgende bij, dat hij van A tot Z uit den duim gezogen had: ‘Met het oog op den avontuurlijken ballontocht van den koenen Noor hebben wij te Tromsö een specialen correspondent aangesteld om ons zoo spoedig mogelijk in te lichten omtrent alles wat de expeditie betreft. Deze correspondent heeft een paar matrozen gesproken van de *Olaf*, die hem meedeelden, dat de *Flora* hun heel niet als een gewone walvischvaarder voorkwam en dat het schip, dat hun op korten afstand voorbijvoer, ook niet die eigenaardige lucht van traan en walvischspek verspreidde, welke van dergelijke vaartuigen onafscheidelijk is.’

Dat berichtje deed de ronde en Mac Ferthy herwon weer voor een klein gedeelte zijn verloren crediet.

Nog beter werd het voor hem, toen eenigen tijd later het internationaal observatie-bureel van Nova-Zembla meedeelde, dat er benoorden van het eiland hoog in de lucht een luchtballon was gezien, die wegdreef in de richting van het Oosten. Daar hadden de bladen weer heel wat over te schrijven, en Mac Ferthy, die mij iedere week een pak gazetten thuis stuurde, beweerde nu bij hoog en laag, dat het geen andere ballon kon zijn dan die van Larsen, op weg naar de Noordpool. De

groote bladen waren na een paar dagen echter van een ander gevoelen en algemeen werd de veronderstelling aangenomen, dat de ballon, die voorbij Nova-Zembla gezien was, niets anders was dan een zoogenaamde losse ballon, zooals er zoo vaak tot het doen van wetenschappelijke waarnemingen hier en daar worden opgelaten, om de temperatuur en de vochtigheid der hoogere luchtlagen te bepalen.

De Noordpooltocht was mij een soort nachtmerrie geworden, en tot mijn groote tevredenheid hoorde ik er gedurende de eerste twee maanden niet meer over spreken. Daar de eigenaar van de *Philadelphia News* waarschijnlijk ook niets meer te vertellen had, liet hij mij verder met zijn gazetten met rust; alleen Christiaan en Adolf Svernik, die zich nog altijd dezelfde goede en trouwe jongens betoonden, maakten in hun brieven nu en dan een toespeling op Erik Larsen, waaruit ik begrijpen kon, dat ook zij niet vertrouwden, nog ooit iets van den zonderlingen Noor te zullen vernemen.

Zooals ik zeide, dacht ik heelemaal niet meer aan de Poolreizigers en aan de dagen, die wij, helaas, in Bergen beter hadden kunnen besteden; ik verkeerde in dien tijd ook in moeilijke omstandigheden, want het meteorologisch bureel had een anderen bestuurder gekregen, een alleronaangenaamst mensch, met wien samenwerking onmogelijk scheen, zoodat ik er ernstig over nadacht, mijn ontslag in te dienen.

Op zekeren avond zat ik daar juist over te mijmeren, toen er een brief uit Lundsval kwam. Aan het adres herkende ik de hand van Christiaan Svernik; hoe het kwam, weet ik niet, maar ik kreeg opeens een voorgevoel, dat die brief nieuws zou bevatten omtrent de ballonreis. De brief was met haastige, driftige hand geschreven en ik zag al aanstonds, dat Christiaan in een allesbehalve opgeruimde stemming verkeerde. Nu, daar had hij ook reden voor. Een paar weken geleden, zoo schreef hij mij, was te Tromsö de walvischvaarder *Jupiter* binnengeloopen; het schip had een slechte vangst gemaakt, maar had des te meer van ijs en storm te lijden gehad. 't Was een oude, onzeewaardige kast, die onmiddellijk voor afbraak verkocht was en waaraan de sloopers reeds aan 't werk waren.

Het leed geen twijfel of de *Jupiter* was hetzelfde vaartuig, dat, onder den naam *Flora*, Erik Larsen, dr. Molmer en hun luchtballon had meegenomen. Nu had de kapitein de verplichting op zich genomen, ons onmiddellijk tijding te doen, zoodra daartoe de gelegenheid zich voordeed, maar hij hield zijn woord niet, en eerst op het allerlaatste oogenblik stuurde hij aan de Sverniks een paar regeltjes van den volgenden inhoud:

‘Mijnheer Erik Larsen en dr. Molmer zijn met hun luchtballon *De Hoop* den 28en Juni 11. opgestegen en verdwenen in de richting van het Noorden. Mijn beste wenschen voor den naa rden kapitein van de van den Noordpooltocht ook in de toekomst te verzekeren, heb ik te Tromsö rondgestrooid, dat aan boord van mijn schip een kleine proefballon is opgelaten. Vaarwel.’

De handteekening was onleesbaar.

Over dat prulbriefje waren de Sverniks allesbehalve gesticht; ze lieten te Tromsö naa rden kapitein van de *Jupiter* inlichten, maar deze was reeds vertrokken en had op een ander schip plaats gezocht, welk was onbekend. Ook het scheepsvolk was naar alle zijden verstrooid, zoodat van hen geen inlichtingen meer konden verkregen worden.

Wel was door sommige matrozen verteld, dat onderweg aan boord van de *Jupiter* een luchtballon was opgelaten ‘met menschen er in’, maar die dronken-matrozen-praatjes vonden nergens geloof. Toen ze in nuchteren toestand nog hetzelfde beweerden, was men om inlichtingen bij den kapitein gekomen, en deze zei kortweg, dat zijn scheepsvolk uit ezels bestond, en dat de zoogenaamde

‘luchtballon met menschen er in’ niets anders was dan een klein ballonnetje, dat hij ten pleziere en voor rekening van een Noorsch geleerde, wiens naam hij niet wilde noemen, ten oosten van Spitsbergen had opgelaten.

Daarmee was het uit. Maar - zonderlinge verandering, die in den mensch kan plaats hebben - de Sverniks geloofden op dit punt de praatjes van den kapitein veel beter dan de vertelseltjes van zijn scheepsvolk, en in den nijdigen brief, dien Christiaan mij schreef, noemde hij den scheepskapitein een schurk en Larsen een oplichter.

Ik sprak er met Oskar Börosdale over, die toen juist op de nominatie stond om professor te worden en tamelijk ongenaakbaar was.

‘Ik heb dien Larsen nooit heel veel vertrouwd,’ beweerde hij, ‘maar de Sverniks moesten hun zin doordrijven. Nu is het geld naar de maan, wat wij zonder waarborgen in die expeditie hebben gestoken.’

‘Zou het niet gewenscht zijn de politie in den arm te nemen en dien scheepskapitein te laten opsporen?’ vroeg ik.

Hij keek mij aan met een gezicht alsof hij bang was, dat ik hem voor den gek zou houden, en antwoordde toen uit de hoogte:

‘De politie? En ons voor het heele land, voor de heele wereld belachelijk maken, hé? Neen, mijnheer Gundsberg, dat niet.’

Ons gesprek was uit, maar toen ik thuis over een en ander nog eens nadacht, kwam het mij voor, dat het geval verschillende duistere punten bevatte, die de advocaat met al zijn scherpzinnigheid over het hoofd had gezien. Vooreerst dit: het scheepsvolk had verteld, dat de luchtballon *De Hoop* met twee personen er in was opgestegen. Aangenomen, dat het waar was, dan konden die twee niemand anders zijn dan Erik Larsen en dr. Molmer. Dat waren de eenige personen, die als passagiers met de *Jupiter* waren vertrokken.

Was het integendeel waar, wat de kapitein had rondgestrooid, nl. dat de luchtballon ledig was opgegaan, dan hadden de beide Noordpoolreizigers nog aan boord moeten zijn en zou het scheepvolk nooit op het denkbeeld zijn gekomen om te vertellen, dat zij een luchtreis hadden ondernomen.

Ik deelde die bemerkingen aan Christiaan Svernik mede; bij hem rees toen ook twijfel, maar de belangstelling was weg, en we berustten allen in de overtuiging, dat we waarschijnlijk nooit meer iets van die merkwaardige Noord poolreis zouden vernemen.

In de eerste maanden hoorde ik er ook werkelijk niets meer van en ik dacht er zelfs niet meer aan, toen de post mij opeens een groot pak gazetten bracht met een dikken brief. Een en ander was afkomstig van Mr. Mac Ferthy uit Amerika.

Nu begon ik werkelijk nieuwsgierig te worden. Ik sloeg de *Philadelphia News* open, en het eerste wat mijn oogen trof was een lang artikel met platen van luchtballons en ijsbergen, benevens een paar kaartjes. Aan het hoofd der bladzijde stond met groote, vette letters:

Een merkwaardige ontdekkingstocht. - Erik Larsen en dr. Molmer per luchtballon naar de Noordpool.

Ik moet eerlijk bekennen, dat de lezing van het artikel mij belang inboezemde, en inderdaad begon ik te gelooven, dat wij Larsen en zijn vriend onverdiend hadden beschuldigd. De *News* gaf een uitvoerig verslag van Larsen's reis tot de opstijging van den luchtballon toe, en zijne inlichtingen waren afkomstig uit een zeer goede bron, nl. van een matroos, die op de *Jupiter* had gevaren.

‘Wel, wel, dus heeft die koene Noor zijn leven in dienst der wetenschap gewaagd,’ dacht ik bij mij zelven, en nieuwsgierig brak ik den zwaargèlakten brief open, die, aan den stempel te zien, eveneens van Mac Ferthy afkomstig was.

Dat schrijven bekoelde echter aanmerkelijk mijn geestdrift, en deed mij den Amerikaan kennen als een man, die nergens om gaf en met plezier de waarheid den hals omdraaide als er voor hem maar eenige dollars mee te verdienen waren. ‘Als u de artikelen in mijn blad gelezen hebt,’ schreef hij mij, onder meer, ‘moet u niet denken, dat daarmee het laatste woord over Larsen's Noordpoolexpeditie is gezegd. In het verslag van het interview, dat mijn hoofdopsteller, Mr. William Smith, met een gewezen matroos van de *Jupiter* heeft gehad, zijn de woorden van dien zeeman zooveel mogelijk (let wel: zooveel mogelijk) getrouw weergegeven. Toch meende ik uit het gesprek met dien matroos eenige gevolgtrekkingen te kunnen maken, die vooralsnog niet voor openbaarheid bestemd zijn en die ik u wellicht later zal mededeelen.’

Die geheimzinnigheid beviel mij niets en ik maakte er uit op, dat Mac Ferthy van die geheele Noordpoolreis slechts meedeelde wat in zijn kraam te pas kwam.

VI.

't Was al een heele tijd na den terugkeer van Mac Ferthy te Philadelphia, toen William Smith, die in zijn waardigheid van hoofdsteller was bevestigd, voor zaken naar New-York moest. Best mogelijk, dat hij ook al niet meer aan Larsen dacht, maar het toeval, dat in alle omstandigheden zulk een groote rol speelt, deed hem ook hier een ontdekking doen van het grootste gewicht.

Op eene wandeling langs de East-river viel zijn oog onwillekeurig op twee zeelieden, die uit eene herberg kwamen en waarvan de een tamelijk aangeschoten was. De aangeschotene droeg een bundeltje goed in een dichtgeknoopten bonten zakdoek onder den arm en leek wel een matroos; die op het punt stond naar zee te gaan.

DE OLIEBOLLENVROUW. - Naar de schilderij van Gerard Dou, in de Galleria degli Uffizi te Florence.

De andere scheen geen lust te hebben, zijn kameraad tot aan boord te vergezellen, maar stak hem de hand toe, zeggende:

'Dag, Tom, goede reis, en houd u goed. Wie weet waar we elkaar den volgenden keer zullen ontmoeten!'

'Dat zegt ge wel; 't is al lang geleden, hé, dat we samen op de *Jupiter* gevaren hebben? ge weet wel, die Noorsche kast, waar ze nog een luchtballon hebben opgelaten.'

'Ja, ja, dat is al lang geleden.'

'Voor afscheid nog een pruimpje, Harry?'

De aangesprokene nam een rolletje *negrohead* uit de blikken tabaksdoos van den zeeman, - een laatste krachtige handdruk en ieder ging zijns weegs.

Mr. William Smith was onbemerkt van di eenvoudig afscheid getuige geweest; maar zoot

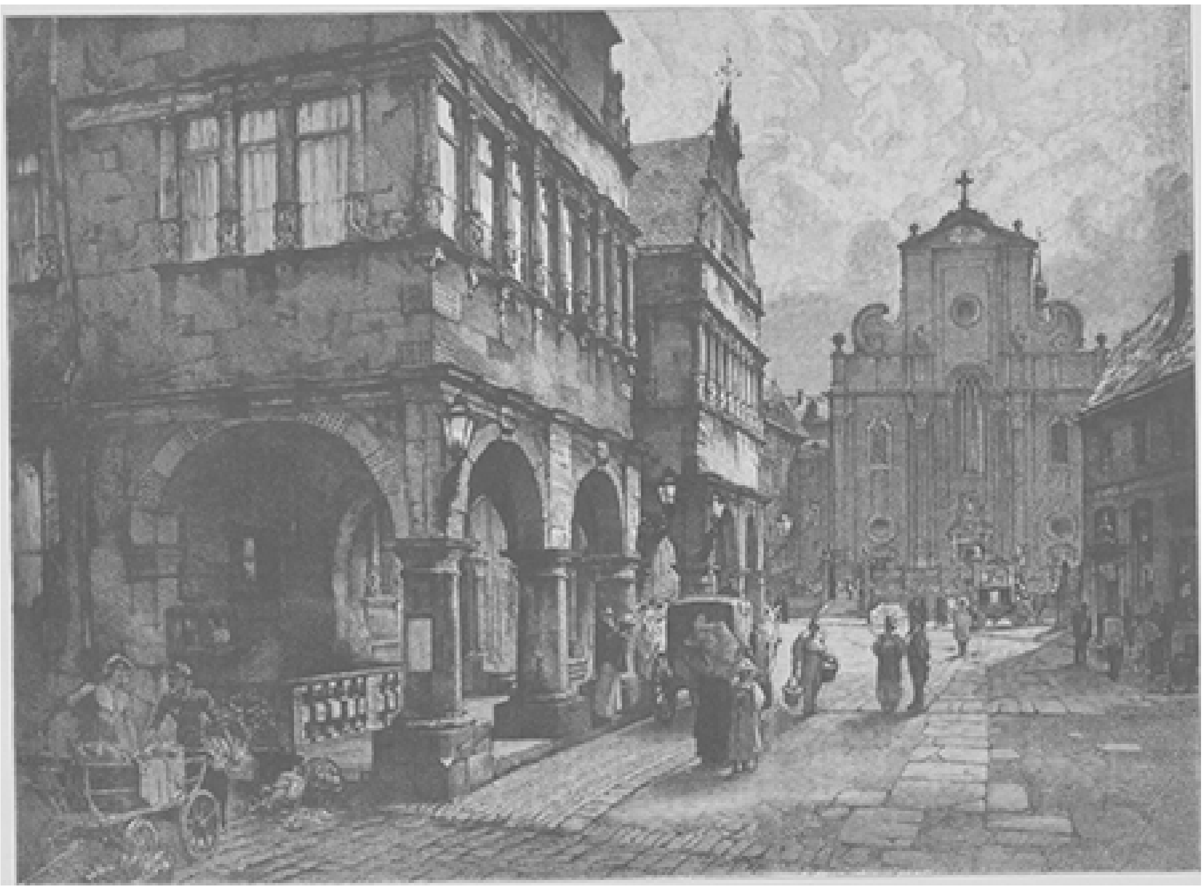

HET RAADHUIS TE PADERBORN, NAAR DE TEEKENING VAN H. BRAUN.

dra hij den naam *Jupiter* vernam en van een ballon hoorde spreken, was zijn aandacht gewekt, en hij besloot de twee matrozen in het oog te houden. De een moest echter aan boord gaan, maar beiden hadden op de *Jupiter* gevaren, dus was het even goed als hij den andere te spreken kon krijgen.

Nu, dat was gemakkelijk genoeg, de opsteller ging hem achterna en juist toen de matroos een zeemanskroeg wilde binnenstappen, legde William Smith zijn hand op diens schouder.

'Een woordje vriend, er zijn voor u een paar dollars te verdienen.'

Meer was er niet noodig om den matroos vriendelijk te stemmen; de opsteller troonde hem mee naar een ietwat fatsoenlijker herberg en daar had het verhoor plaats.

Harry was een Deen en hooide thuis op een Rotterdamsche tank, die in de petroleum-haven lag. Hij had op de *Jupiter* gevaren en zich te Bergen op de rol van het scheepsvolk laten inschrijven. Goedhartig van aard en mededeelzaam onder den invloed van gesmokkelde Hollandsche jenever, deed hij zijn ondervrager een omstandig verhaal van de reis, niet vermoedend dat eene gazet daar munt uit zou trachten te slaan.

'De Jupiter was een miserabel schip,' vertelde de Deen, 'en de kapitein een tamelijk wispelturige kerel, die ons soms weinig te eten gaf en hard liet werken. Maar op sommige tijden was hij heel royaal en liet ons doen wat we verkozen. Alles te samen heb ik het wel ooit slechter getroffen aan boord.

Het meest verwonderde mij, dat de kapitein zoo weinig moeite deed om zijn bemanning voltallig te krijgen, en toen ik daags voor het vertrek van de *Jupiter* mijn kist aan boord bracht, wist ik nog niet met hoeveel man wij zouden uitvaren.

De hofmeester, die me mijn kooi wees, zei, dat we met achttien man waren, maar ze waren allemaal aan wal, iets dat ik heel vreemd vond, daar het schip den volgenden ochtend zou vertrekken.

Toen ik mijn goed had ondergebracht, liep ik het dek op en neer en keek eens naar de takelage, die er oud en versleten uitzag. Op eens komt er zoo'n lange kerel op mij af, rood als een kreeft en met twee ankers op zijn kraag. Dat was nog wel de kapitein.

'Wat loopt ge daar te lummelen?' riep hij, 'hebt ge niets te werken?'

'Neen, kapitein,' zei ik, 'ik heb niets te doen.'

'Maak dan voor den drommel dat ge hier wegkomt.'

Ik kroop weer tusschendeks en daar kwam de tweede stuurman mij vertellen, dat ik aan wal kon gaan, als ik maar zorgde vóór zes uur 's avonds weer aan boord te zijn.

Goed, ik riep een sloep aan en liet mij aan wal roeien. In de stad ontmoette ik een paar matrozen, die ook op de *Jupiter* thuis hoorden, en samen gingen wij uit. Maar toen we op tijd terugkwamen, stond de kapitein te brullen als een woedende stier; hij vertelde dat wij veel te lang aan den wal waren gebleven en dat hij juist orders had uitgedeeld om ons door de politie te laten opsporen.

Ik merkte hem op, dat ik tot zes uur verlof had gehad.

'Wat! moet gij praatjes maken?' riep hij. 'Houd uw mond of het gaat u net als uwe twee kameraads, die ik hier beneden heb zitten.'

Daar was het mee uit, maar 's avonds kreeg hij weer goeden zin en gaf ons elk een oorlam. Wij waren met ons zestienen en de stuurman vertelde, dat de kapitein zoo kwaad was geweest, omdat twee matrozen dronken aan boord waren gekomen en

tegenover den kapitein tot handtastelijkheden waren overgegaan; om erger te voorkomen, had hij ze toen beneden laten opsluiten.

Behalve het scheepsvolk waren er nog twee heeren aan boord, die als passagiers zouden meegaan. 't Waren heel geleerde heeren, zei de stuurman, maar 't wou me maar niet duidelijk worden, wat die met al hun geleerdheid op een walvischvaarder te maken hadden. De een, met een zwarten baard en blauwen bril, was half doof en scheen suf gestudeerd, maar de andere was een flinke vent, die aan ieder onzer een buil tabak liet uitdeelen.

Den volgenden morgen kwamen enkele heeren uit de stad van die geleerden afscheid nemen, en we vertrokken; maar nauwelijks was de haven uit het gezicht, of de kapitein liet ons allemaal aan dek komen en vertelde dat de twee heeren meegegaan waren om een luchtballon op te laten, die beneden in het ruim ingepakt lag.

Verbeeld u, daar wisten we geen van allen iets van; de meesten van ons hadden wel ooit een luchtballon gezien, maar toch nog nooit van dichtbij, en toen we vernamen, dat er bij ons van boord zoo'n ding in de hoogte zou gaan, was de helft van het scheepsvolk overtuigd, dat die twee geleerde vinken druk bezig waren met gek te worden, en we konden heelemaal niet begrijpen, dat de kapitein zulk een spektakel op zijn schip wou hebben.

We hadden goed weer en schoone zee, en wijl de *Jnpiter* maar zwak stoomvermogen had, zetten we de zeilen bij en kwamen toen tamelijk goed vooruit. In de buurt van Beren-eiland begonnen we de kou uit het Noorden al flink te voelen en hier en daar kwamen we een afgedwaald stukje ijs tegen. Nu was het ook met het schoon weer gedaan.

Onze twee passagiers hielden zich gedurende de heele reis bezig met pijpjes rooken of speelden kaart met den kapitein, maar toen we stormweer kregen, jongens, toen werden ze zoo bedaard en we kregen ze heelemaal niet meer aan dek te zien.

Zooals ik zeg, toen we langs Beren-eiland stoomden, begon het weer te veranderen en we kregen een aardig stormpje uit het Noord-Westen. De *Jupiter* danste als een hobbelpaard, en ik moet u zeggen, dat ik, met zoo'n oud schip onder mijn voeten, maar half op mijn gemak was, vooral toen een zware golf, met wat brokkelijs daartusschen, den kluiverboom wegsloeg. Gelukkig ging na een dag de wind liggen en kon de schade hersteld worden.

We waren nu in de Barendts-Zee, in de buurt van Spitsbergen, en in overleg met zijn twee passagiers besloot de kapitein noordoostwaarts aan te houden, waarheen we tijdens den storm al een aardig eindje waren afgedreven. Juist op een morgen, dat ik de wacht had, ontdekte ik een schip, dat naar ons koers zette en dat, zooals later bleek, de *Olaf* uit Tromsö was, op weg naar huis.

Door den scheepsroeper werden wij gevraagd wat de naam van ons schip was en waarheen de reis ging. Nu, alle Noorsche zeemans kennen elkaar, en ik vond het een rare streek van den kapitein, toen hij terugschreeuwde, dat ons schip *Flora* heette, dat wij kleine averij hadden beloopen, dat alles wel was aan boord en dat er verder niemand iets met ons te maken had.

Zie, mijnheer, dat was niet beleefd, zei de Deen, ‘maar onze kapitein had zoo tusschenbeide een zonderlinge manier van doen.

Spoedig liet hij ook weer van koers veranderen en meer naar het Noorden sturen; er was veel ijs in zee, groote schollen dreven ons schip voorbij en aan de koude konden we bemerken, dat er ijsbergen in de nabijheid waren.

Met de walvischvangst hadden we 't ons nog niet druk gemaakt, 't was net of de kapitein de reis meer ten pleziere van de twee passagiers had ondernomen. Maar

toen we Staten-eiland voorbij waren en in de buurt van Karelsland kwamen, ontmoetten we zooveel ijs, dat het voor een schip als het onze hoogst gevaarlijk zou zijn nog meer noordwaarts door te dringen.

Dat begon de kapitein ook in te zien en daarom verzocht hij de twee geleerde heeren in zijn kajuit om over het geval te spreken. Toen die vergadering was afgeloopen, liet hij ons vertellen, dat den volgenden dag de luchtballon zou worden opgelaten en dat de twee heeren er mee naar de Noordpool zouden vertrekken.

Dat was nu toch àl te dwaas; maar veel matrozen hadden schik in 't geval en waren er al op gespitst om den dooven geleerde met zijn lange jas in een luchtballon te zien zitten. Er viel natuurlijk niet tegen te redeneeren en den heelen dag hadden we druk te sjouwen om alles in gereedheid te brengen. De luchtballon werd aan dek gebracht met een hoop ijzeren cylinders, waar het gas in zat om hem te vullen.

Beneden in het ruim werd door zes matrozen onder toezicht van de twee geleerden een huisje in elkaar gezet, waar ze in moesten kruipen - een klein ding, net een konijnenkooi. Toen dat klaar was, werden er nog een paar kisten ingeplaatst, die, naar het zeggen van mijnheer Larsen, geconserveerde eetwaren bevatten; het overige, de instrumenten enz. zou hij zelf wel regelen.

Den volgenden dag was het prachtig weer, beter konden de luchtreizigers het niet treffen; we lagen tusschen Spitsbergen en Frans-Jozefland, met de Spitsbergsche kust in zicht. Helder scheen de zon en een zachte bries woei vlak uit het Zuiden. Al vroeg werd met de werkzaamheden van het vullen begonnen, maar daar wij, matrozen, met zoo iets niet op de hoogte waren, vlotte het werk niet best. De doove mijnheer Molmer riep, dat de ballon lek was, maar mijnheer Larsen, die het heele ding goed had nagekeken, beweerde het tegendeel; het zat 'm daar maar in, dat er te veel gas uit de cylinders verloren ging.

Die mijnheer Larsen had het zaakje toch heel aardig aangepakt: op het dek had de vulling plaats en de ballon lag zoo, dat hij tusschen den grooten mast en den schoorsteen ruimte genoeg had om op te stijgen. Het schuitje, dat al aan den luchtballon was vastgemaakt, stond in het ruim, in dier voege dat het bij de opstijging daaruit gelicht zou worden.

Het was al twaalf uur en de luchtbal zwabberde nog, pas half opgeblazen, het dek op en neer. Twee jongens waren al flauw gevallen van den stank van het gas, maar toen het ding eindelijk een beetje de hoogte in ging, had het werk een sneller verloop. Om halfvier pas zweefde de ballon, vastgehouden door eenige takels en stevige matrozen-armen, eenige voeten boven het dek; toch waren er nog bedenkelijke holten in en ik geloof niet, dat hij heel hoog zou gegaan zijn.'

'Was 't een groote ballon?' vroeg de opsteller, die tot dusver den Deen ongestoord had laten praten.

'Neen, heel groot niet, maar daarom moest hij goed gevuld worden, zeiden de heeren. Intusschen was de zon al ondergegaan en snel begon de avond te vallen.

Om vijf uur was de vulling klaar; de touwen kraakten onder de spanning en de matrozen, die den ballon mee vasthielden, werden menigmaal van hun plaats getrokken. De twee reizigers stonden te praten met den kapitein en verklaarden dat de tocht kon beginnen. Toen trad mijnheer Larsen naar voren, schudde den eersten stuurman de hand en zeide: 'Ik wensch u en al het scheepsvolk vaarwel tot een behouden terugkomst in het vaderland.'

We hieven een hoeratje aan en de twee heeren gingen met den kapitein in het ruim. Tien minuten later kwam hij alleen boven; het was al volslagen avond, maar toch helder, en aan den noordelijken hemel flikkerden met tusschenpoozen de eerste rose

stralen van het opkomend noorderlicht. Met zijn zware, holle stem, gaf de kapitein te midden der doodsche stilte zijn laatste bevelen. Eenige matrozen klommen met bijlen in het want; op een gegeven teeken moesten zij gelijktijdig de kabels, die den ballon vasthielden, doorhakken; de andere janmaats moesten de touwen loslaten, en twee waren er aangewezen om met een kabel het schuitje op te tillen. Ademloos wachtten wij. Op eens klonk beneden een schril gefluit, op hetzelfde oogenblik knapten de kabels af en de ballon was vrij. Een paar seconden bleef hij staan en helder langzaam voorover; maar uit eigen beweging kwamen onmiddellijk twee matrozen toeschieten om het schuitje mee uit het ruim te lichten. Daardoor werden misschien ongelukken voorkomen; zachtjes steeg de ballon; het schuitje, of liever het huisje, waar de reizigers in zaten, was al boven het ruim uit en zweefde een oogenblik later boven de open zee. Wij konden er niemand in zien zitten, want de raampjes waren uit voorzorg gesloten; toch begroetten wij met een donderend hoera de twee reizigers, die spoedig tot een aanzienlijke hoogte waren gestegen en snel naar het noorden afdreven.

Aan den gezichteinder stegen breede vuur-

stralen op en de hemel verfde zich purper en goud; het was een dwarrelen en flikkeren van de helste en schitterendste kleuren, die een oogenblik schenen weg te sterven en dan met vernieuwde pracht weer opborrelden uit de diepte, - en lang nog staarden wij naar den ballon, een kleine, zwarte stip in de gloeiende vuurzee van het noorderlicht.'

(*Slot volgt.*)

De dochter van het goudgraverskamp.
(*Slot.*)

Waarom zou Maud hem niet op zijn reizen vergezellen? Zij zouden samen een kijkje gaan nemen in Europa, en Maud zou hem verklaren wat hij niet wist. Hij zou gaan waarheen zij wilde, hij zou haar beschermer en vader zijn; hij zou zich verheugen in haar jonkvrouwelijke genegenheid, zooals hij eenmaal haar kinderlijke teederheid had bezeten.... en dan zou Maud eenmaal.... heel laat.... in het huwelijk treden. Hij zou het zoo inrichten, dat hij in dezelfde stad woonde, ten einde zijn laatste levensdagen in de nabijheid van zijn pleegdochter te kunnen doorbrengen. Want zij was zijn dochter, zij was alles wat hem van het reeds verre verleden overbleef. Zijn over alle streken der wereld verstrooide makkers hadden de gemeenschappelijke taak laten varen; hij had ze voortgezet en tot een goed einde gebracht.

Zijn denkwijze en opvattingen waren die van een man op jaren. Het leven had hem vroeg gerijpt, en het zijne scheen hem al lang toe. Toch was hij in werkelijkheid nog maar twee en veertig jaar oud. Spraken de trekken van zijn gezicht en de rimpels op zijn voorhoofd al van onverpoosden arbeid, de schitterende bruine oogen en de dichte zwarte haren wezen op jeugd en een ijzersterke gezondheid.

Toen hij Maud weerzag, klopte zijn hart. Was dat het kind, dat hij zoo dikwijls in zijn armen geklemd en op zijn knieën had laten paardrijden? Het was wel haar zachte blik, haar zoete, vleiende stem, heur mooie blonde haren, die zij nu niet meer in lokken, maar in vlechten droeg. Haar van ontroering vochtige oogen zochten die van Margun, en de fijne, blanke rechterhand van het jonge meisje sidderde in de zijne.

'Eindelijk zie ik u dan terug na zooveel jaren.'

'En ge herkent mij, Maud?'

'Zeker. U is niets veranderd, waarde voogd. Ik zie u terug zooals u in mijn kinderlijke herinneringen is achtergebleven. Ik heb veel aan u gedacht.'

'Ik ook, Maud, en ik kan u niet zeggen hoe gelukkig ik ben u weer te zien.'

'En u blijft nu, niet waar? U hebt mij geschreven, dat u voorgoed kwam en niet meer naar ginds zou terugkeeren. Ik wil u bij mij houden, beste voogd. Ik heb u zoo noodig en.... ik heb enkel u.'

Zij zweeg en wachtte op zijn antwoord. Hij luisterde nog, geroerd en gelukkig, naar den klank van hare stem. Wat hij nog te doen had om zijn werk te voltooien was gemakkelijk. Lief als zij was, rijk als hij ze gemaakt had, kon Maud onder de eersten een eerste plaats innemen.

Maar dat had geen haast, hij kon, hij moest wachten, en haar op de hoogte brengen, welke aanspraken zij kon doen gelden.

Wat hij voor haar gedaan had, dat kwam zij eerst langzamerhand gedurende een reis te weten, die hij met haar en een juffrouw van gezelschap naar Europa maakte. Zij merkte het aan de huldebetuigingen, waarmee men haar omgaf, aan de hoogachting, die hem betoond werd. Zij merkte het aan de ontvangst, die haar overal ten deel viel, aan de complimenten, die men tot haar richtte, aan de aanzoeken, waarvan zij het voorwerp was. Zij begreep het nog beter, toen zij bij haar terugkeer naar New-York als een van de koninginnen der salons gevierd werd, en de schitterendste partijen voor haar voeten lagen.

Dit werkelooze leven was Morgan tot een last. Hij zei het ten minste en drong er bij Maud op aan, een keus te doen. Hij voelde, dat de genegenheid, die zij hem inboezemde en die zij nooit kon beantwoorden, steeds dieper wortel sloeg in zijn hart.

Het laatste gedeelte van zijne taak: Maud uit te huwen, dat hem vroeger als de bekroning van het gebouw had toegeschenen, scheen hem nu onuitvoerbaar toe.

En Maud?

Maud was nadenkend geworden. De vereerders, die waren aangelokt door heur vermogen, schenen haar zeer klein toe, vergeleken bij den man, die zooveel voor haar had gedaan. Onverschillig, met minachting schoof ze hen op zij. Haar hart ontwaakte, zij voelde dat zij bemind werd. Bemind door hem, die het haar niet wilde zeggen, die haar, wie hij millioenen had bezorgd, niet om haar genegenheid wilde vragen, die zweeg en haar wilde verlaten.

Zoo gingen dagen, weken, maanden voorbij. Wie zou spreken, zij of hij? Maud deed het. Hij was dapper geweest, zij werd het; hij was deemoedig, zij legde haar trots het zwijgen op.

Op zekeren morgen trad Morgan het kabinet binnen, waarin Maud zich gewoonlijk ophield Hij had eenen brief in de hand.

‘Ik geloof, Maud, dat deze brief aan uwe besluiteloosheid een einde zal maken. Leland Stafford vraagt mij uwe hand.’

‘Leland Stafford?’

‘Ja; en gij zult de rijkste en schitterendste partij te New-York wel niet kunnen verdenken, dat ze op uw vermogen aast.... Denk er eens over, Maud, en morgen....’

‘Neen, waarde voogd, ik wijs het aanzoek van de hand!’

‘En waar wacht gij op, Maud, om eenen keus te doen?’

‘Ik wacht, dat... hij, die mij liefheeft het mij zegt....’

‘En.... die man?’ hernam hij met eene stem, die van aandoening sidderde.

Zij stond op, keek hem aan en antwoordde: ‘Die man.... is u!’

Bij de Platen.

De oliebollenvrouw. -

Dit oud-vaderlandsch tafereeltje van onzen ouden beroemden meester Gerard Dou maakt een der sieraden uit van het overrijke Florentijnsche museum, de *Galleria degli Uffizi*, waar het - hoe klein het ook is - onder de meesterwerken van de verschillende scholen kranig de eer der Nederlandsche zeventiende-eeuwers ophoudt.

De kleeding zoowel van de koopvrouw als van de kooplustige kleinen herinnert ons aan een vroeger tijdperk; maar de levendigheid van het groepje, de uitdrukking der verschillende figuren, het natuurlijke van het heele geval, de uitvoerigheid, waarmee tot de kleinste bijzonderheden gepenseeld zijn, - dat alles geeft zoo

nauwkeurig het werkelijke leven weer, dat de voorstelling in alle tijden en in alle landen begrepen en gevoeld moet worden.

Het leven toch blijft, ondanks de wisseling der tijden, in hoofdzaak één: altijd zullen de kinderen van snoeperij en zoetigheid houden, en altijd ook zullen ijverige neiingdoenden daarop speculeeren. De tijden veranderen, maarde mensch blijft. En daarom zullen ook de groote meesters, die het menschelijk leven werkelijk naar de natuur hebben weten af te beelden, die het eenvoudige en alledaagsche door hun kunst in zijn mooiste uitingen hebben weten te vereeuwigen, op hun beurt de eeuwen door blijven leven.

Het raadhuis te Paderborn. -

De stad Paderborn, nabij de uitloopers van het Teutoburgerwoud gelegen, heeft als zetel van een bisschop reeds sedert Karel den Groote, en later als rijksvorstendom een lange en veelbewogen geschiedenis achter zich.

In aanmerking genomen haar groote beteekenis in de middeleeuwen, kan zij echter maar op betrekkelijk weinig gedenkstukken uit het verleden wijzen. Alleen op het gebied der kerkelijke bouwkunst kan zij nog eenige merkwaardige monumenten vertoonen, zooals de Dom, de Gau-kerk en de Busdorf-kerk. Overigens bezit zij weinig historische gebouwen, wat moet worden toegeschreven aan de vele branden, die de stad herhaaldelijk geteisterd hebben. Juist daarom verdient het merkwaardige raadhuis, dat gelukkig aan die algemeene vernieling is ontkomen en in den laatsten tijd weer zorgvuldig in den oorspronkelijken stijl is hersteld, de bijzondere aandacht.

Dit fraaie gebouw werd in het begin der zeventiende eeuw, naar de plannen van den bouwmeester Diedrich Schauker, opgetrokken door den meester metselaar Diedrich Zurhoven, die het in 1616 voltooide. Beiden waren kennelijk burgers van Paderborn. De kosten bedroegen, volgens de stadsrekeningen, de som van 5548 thaler.

Het gebouw staat aan de zuidwestzijde van den vierhoek, die de kern van het oude Paderborn, den aanleg uit den Karolingschen tijd vormt, en ligt thans midden in de stad.

De hoofdgevel met de beide voorvleugels ziet naar het westen uit, op den hoofdverkeersweg der stad, de *Westernstrasse.*

Overeenkomstig den tijd van zijn bouw is het Paderbornsche raadhuis in den stijl opgetrokken van de late renaissance, maar in een heel eigenaardige opvatting, waardoor het in den laatsten tijd de toenemende opmerkzaamheid en belangstelling van zaakkundigen en kunstvrienden getrokken heeft. Den indruk, dien het op den beschouwer maakt, dankt het minder aan kolossale steenmassa's, dan wel aan de sierlijke en harmonische doorvoering van eenvoudige motieven, waardoor bij alle soberheid een opmerkelijken vormenrijkdom wordt verkregen, en verder door de vernuftige aanwending van zuilen.

De goed uitgevoerde versieringen zijn uitsluitend van ornamentalen aard; eigenlijk gezegd beeldwerk komt er niet aan voor. De bouwstof, zandsteen uit het Teutoburgerwoud, is gebleken uitstekend tegen den invloed van het weer bestand te zijn. In zijn geheel beschouwd, heeft het gebouw, wegens de groote breedte bij betrekkelijk geringe hoogte, iets gedrukts vooral aan den hoofdgevel. Maar zijn geheel vrije ligging op een open plein en de omgeving maken dit gebrek weer goed. In elk geval is het Paderbornsche raadhuis een merkwaardig en degelijk bouwwerk uit den tijd der latere renaissance, de belangstelling van den kenner overwaardig.

Poesje likkebaard. -

Dat poesjes van warme melk houden, ook al is die niet precies voor hen opgeschept, is van algemeene bekendheid; maar dat zij zich in hun snoeplust zóóver vergeten van het tongetje te steken in het bord, waarin het kind van den huize zit te lepelen, zal wel niet dikwijls voorkomen. Daartoe is zeker noodig dat beiden de beste maatjes zijn, de kleine niet kribbig of kwalijknemend is en de poes bijzonder lief weet te vleien. Aan beide voorwaarden wordt hier voldaan, en zoo is het best mogelijk dat de indringerige likkebaard met het beste deel zal gaan schuiven. De brutalen hebben de halve wereld, zegt men; maaide andere helft is dan toch voor de vleiende indringers.

Allerlei.

Paspoort van een hond. -

In Amerika worden honden veelal tot den dienst der posterijen afgericht. Zulk een viervoetige postbode nu, die in den Staat Washington dienst deed, heeft onlangs een volslagen reis om de wereld gemaakt. Daarbij stuitte hij echter in Japan op een moeielijkheid, die het welslagen der onderneming in gevaar dreigde te brengen. De *dog traveller* (hond-reiziger) had namelijk geen papieren, en de Amerikaansche consul te Hiogo (Japan) zag zich genoodzaakt daarin te voorzien, wilde hij den hond in staat stellen zijn reis te vervolgen. Hij maakte hem dus eenvoudig een paspoort klaar, als volgt:

'Dit paspoort wordt afgeleverd aan den hond Owney, uit de Vereenigde Staten, wiens naam hieronder geschreven is door Hiogo-Ken-Sjo opdat hij door het binnenland moge reizen.

Den hond wordt uitdrukkelijk verzocht, de kennisgeving der Japansche regeering, in Japansch letterschrift op de ommezijde gedrukt, in alle deelen na te komen, en hij wordt aangemaand zich jegens de overheid en het volk

van Japan op betamelijke en vredelievende wijze te gedragen.
Geteekend: James J. Connelly, Consul der Vereenigde Staten te Hiogo (Kobe),
Naam van den drager:
Owney, Amerikaansch hond-reiziger.'

Owney gedroeg zich voortreffelijk in het land van den mikado en naar het schijnt ook elders, daar hij, na de reis om de wereld gemaakt te hebben, weer behoorlijk in zijn administratiehokje is teruggekomen.

Gasbronnen. -

Op verscheidene boerenhoeven van Noord-Holland heeft men zich een nieuw soort verlichting weten te verschaffen. Komt men bij den een of anderen boer, hetzij op een dorp, hetzij op verren afstand van de naaste menschelijke woning, dan ziet men tot zijn verbazing in deze landelijke eenzaamheid, 'waar men mijlen in het rond geen gasverlichting zou verwachten, het mooiste gasgloeilicht branden. Een kleine gaskroon van twee of drie lampen in de kamer, een gloeilamp in de keuken, een op de deel, een gaslantaarn voor het huis, ja een gloeilamp in den koestal behooren in Noord Holland volstrekt niet tot de zeldzaamheden.

Vraagt men den eigenaar naar de bron van dat in deze omgeving zoo verrassend licht, dan zal hij u naar den put op zijn werf voeren en den ijzeren gashouder wijzen, die als een omgekeerde ketel met de opening naar beneden in den waterspiegel van den put staat en door middel van kettingen en rollen op en neer kan bewogen worden. De bron van deze landelijke gasverlichting is het zoogenaamde brongas, van welks brandbaarheid en ontplofbaarheid de goede landlieden voor eenige jaren op onaangename wijze kennis kregen.

Dat uit het water van slooten en open, zoogenaamde Norton-putten, waardoor in de behoefte aan water op het platteland voorzien wordt, dikwijls moerasgas opstijgt, was aan de bewoners sinds lang bekend; men hoeft b.v. in den winter op zulke staande slooten maar een gaatje in het ijs te slaan om het daaruit ontsnappende gas na een oogenblik te kunnen aansteken. Door een toeval leerde men ook de groote hoeveelheid gas kennen, die uit het water der open Norton-putten opstijgt. Een paar knapen speelden aan den rand van zulk een put met lucifers; het ontplof bare mengsel van lucht en moerasgas, dat zich boven den waterspiegel in den put gevormd had, werd door een naar beneden gevallen brandende lucifer aangestoken en een der knapen door de uitslaande vlam ernstig gebrand. Daar het brakke, gele, zouthoudende water der Nortonputten hoogstens voor het vee gebruikt wordt, dat er naar het schijnt zonder nadeel van drinkt, verloor het ook na de ontdekking van het gasgehalte niets van zijn waarde. Daarentegen kwam een putmaker uit Purmerend, met name Lankema, op het denbeeld, dezen overvloed van brongas nuttig aan te wenden. Tot dat doel werden in den gemetselden putmond, waarin het opstijgende water zich verzamelt, met kettingen en tegenwichten de bovenbedoelde ketels of gasmeters opgehangen, wier inhoud soms verscheidene kubieke meters bedraagt. In dezen ketel heeft het gas, dat maar langzamerhand in kleine blaasjes uit het water opkomt, dag en nacht tijd zich te verzamelen, en tegen dat het donker wordt, is hij voor drie vierden of soms geheel gevuld en tot gebruik gereed.

POESJE LIKKEBAARD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. SCHÜTZE.

Een bron, die per uur van 400 tot 1000 liter water levert, geeft in denzelfden tijd ook van 40 tot 200 liters gas, dat wil zeggen rijkelijk genoeg om een boerenhofstede met vier of vijf vlammen te verlichten en ook de brandstof voor de daarbij ingerichte gaskeuken te leveren.

Daar het moerasgas op zich zelf geen lichtkracht bezit, maar evenals een spiritusbrander maar een zwakke blauwe vlam geeft, bedient men zich voor de verlichting meestal van gloeikousjes, wier fijn weefsel ook door gassen van geringe lichtsterkte nog aan het gloeieu gebracht wordt. Het koken op gas heeft behalve het gemak, de zindelijkheid en de besparing aan brandstof nog dit voordeel, dat de gasbron ook in den zomer, wanneer er weinig licht noodig is, niet ongebruikt blijft liggen. De gasleiding van de bron naar het huis bestaat slechts uit een haan en een daarover getrokken buis of slang van getah pertjah, die de bewegingen van den gasmeter volgt en met haar ander eind aan een dun, naar het huis voerend gasbuisje verbonden is.

In vele gevallen wordt het gas, om zijn lichtsterkte te verbeteren, naar alle regelen der kunst behandeld en door de opneming van lichtsterke zelfstandigheden lichtgevend gemaakt, gelijk dat in gasfabrieken dikwijls gebeurt. Dit geschiedt eenvoudig door het voor het gebruik door een vat te leiden, dat ten deele met kleine stukken calcium-carbide of met petroleum-ether gevuld is.

Door vergrooting van den put laat zich ook de gasvoortbrenging sterk vermeerderen, en daar deze nu niets kost en de aanleg van Norton-putten heel goedkoop is, worden er menigmaal bronnen geboord enkel met het doel om lichtgas te winnen. De bovengenoemde ondernemende man heeft door middel van een gasbron een hoeve van veertien lichten voorzien, terwijl een nieuwe inrichting zelfs bestemd is licht voor zestig lampen te leveren.

Een Schliemann gevraagd -

In een Duitsch tijdschrift wordt herinnerd aan den geweldigen storm, waarbij voor ruim 600 jaren, op Kerstmis 1277, een landstreek, gelegen tusschen het tegenwoordige Oost-Friesland en de provincie Groningen, door de woedende zee verslonden werd. Tien jaar later viel daar opnieuw een bloeiende landstreek, niet door dijken beschut en lager dan de zee gelegen, de zee ten offer. Dollard heet thans het water, waar zich eenmaal een stad - Torum geheeten - twee vlekken en 50 dorpen verhieven.

In bedoeld tijdschrift wordt er op gewezen, dat Pompeji opgegraven is, dat Schliemann Troje en Humann Pergamon aan het daglicht brachten, - en naar aanleiding daarvan de vraag gesteld, of hetgeen in den schoot der zee verzonken is daar voor eeuwig verloren moet blijven, of de techniek onzer dagen met al haar hulpmiddelen niet bij machte is, ook een Pompeji der zee te voorschijn te brengen. Men zou dan gelegenheid krijgen, de beschaving der Middeleeuwen, met betrekking tot het huiselijk leven onzer voorouders, door getuigen uit dien tijd zelf te leeren kennen.

Dezelfde schrijver meent, dat men ook wel eens kon gaan zoeken naar de schatten der SpaanscHe zilvervloot, die voor 195 jaren in de baai van Vigo verzonk, en wie weet, of men dan geen liefhebberij zou hebben, tevens eens te onderzoeken, of het graf in den Busento geen fabeltje is. Men ziet, dat men zoodoende aan één Schliemann niet genoeg zou hebben.

[Nummer 47]

Eeuwfeest van het Groot Seminarie te Haaren.

Gedenkdagen te vieren van gewichtige, loffelijke feiten, die tot geestelijk of tijdelijk welzijn van een volk hebben gestrekt, is ontegenzeglijk een prijzenswaardig gebruik. Men betuigt daardoor zijne dankbaarheid voor de geschonken weldaad aan God en aan de mannen van geestkracht en deugd, die de werktuigen waren in Zijne hand; men toont de ware verdiensten te willen erkennen en eeren, en onwillekeurig wekt de herinnering aan het gebeurde, die er door verlevendigd wordt, ons op, om in het voetspoor te treden van hen, die door hunne werkkracht, hunne standvastigheid, hunnen opofferingsgeest aan tijdgenooten en nazaten ten zegen zijn geweest. Al overdrijft men dan ook onder dit opzicht in onzen tijd, waarin men alles en nog wat herdenkt om gelegenheid te hebben tot het vieren van luidruchtige feesten, toch moet om het misbruik het gebruik niet wordenaf geschaft, en mogen feiten van gewicht gerust worden herdacht, en hunne herinneringsdagen worden gevierd.

HET GROOT SEMINARIE TE HAAREN IN HET BISDOM 'S HERTOGENBOSCH.

Zulk een feit is ongetwijfeld voor het bisdom van 's-Hertogenbosch de stichting van het seminarie, die op den 29en Januari 1798 plaats had. Immers dat het geloof in onze streken is bewaard gebleven, zich krachtig ontwikkeld heeft en nog groeit en bloeit is in niet geringe mate daaraan te danken. Daarom was het eene gelukkige gedachte van de geachte Redactie der *Belgische Illustratie*, eenige afbeeldingen te geven van het tegenwoordige gebouw van het seminarie nu het eeuwfeest dier kweekschool voor geestelijken gevierd wordt, en zoo de aandacht van velen te vestigen op het heuglijk feit. Gaarne voldoe ik aan haar verzoek om een bijschrift te leveren, omdat mij daardoor gelegenheid wordt geboden te wijzen op eenige uitstekende mannen, die door hun optreden en handel en wandel zooveel nut in dit bisdom hebben gesticht, en tevens den tol van dankbaarheid te betalen aan de inrichting, waaraan ik mijne priesterlijke vorming verschuldigd ben.

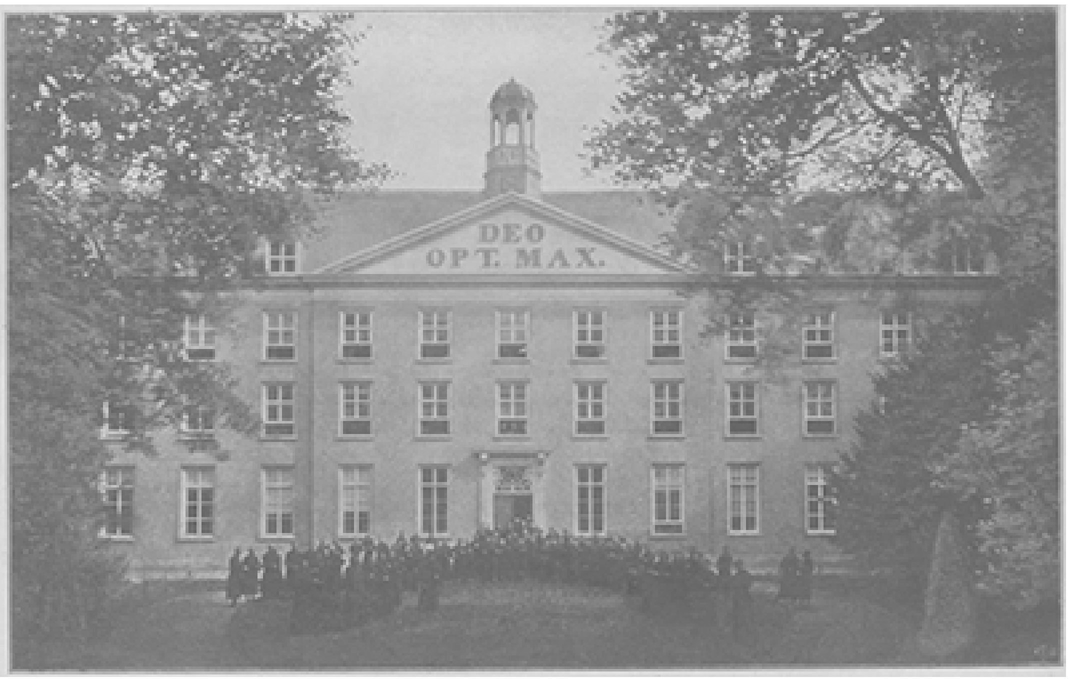

Antonius van Gils, de stichter van het Groot Seminarie.

Denken wij ons honderd jaren terug. Gedurende ongeveer twee eeuwen hadden de bewoners der Generaliteitslanden het juk der verdrukking getorst; ondanks alles waren zij trouw gebleven aan het geloof hunner voorvaderen; heldhaftig hadden zij gestreden en vooral geleden. Dat geloof, dien heldenmoed, die standvastigheid dankten zij naast God vooral aan de priesters, die hun in alles het voorbeeld gaven, hen onderwezen, hen troostten, hen bijstonden met verachting van het eigen Ik. Aan een geregelde opleiding van geestelijken hier te lande kon in die ongelukkige tijden niet worden gedacht. Wel had men na de Kerkvergadering van Trente tot driemaal toe het Bossche seminarie begonnen, maar telkens was men gestuit op onoverkomelijke bezwaren, en toen in 1629 de Hertogstad door Frederik Hendrik was ingenomen, kon er van een seminarie geen sprake meer zijn. Zij, die zich wenschten te wijden aan het heil der zielen, moesten derhalve hunne opleiding elders ontvangen, in de kloosterscho-

len der Belgische abdijen, vooral Tongerloo, Berne en Postel, in de seminariën der aangrenzende bisdommen Antwerpen, Roermond en ook Gent, of aan de hoogescholen van Douay en Keulen, en vooral, ja een tijd lang bijna uitsluitend, aan de universiteit van Leuven.

Op die wijze werd gedurende twee eeuwen in de behoefte aan zielzorgers voorzien. Maar tegen het einde der achttiende eeuw was het te vreezen, dat het anders ging worden. De meeste abdijen en kloosters bestonden niet meer; de hoogescholen van Douay en Keulen waren opgeheven; de Alma Mater van Leuven bleef de eenige toevlucht. En toen in het jaar 1797 ook deze werd vernietigd, was het geen denkbeeldig gevaar, dat in een niet verre toekomst de geestelijken in het vicariaat van 's-Bosch, door het gemis van eene gelegenheid tot opleiding, zouden gaan ontbreken. De Vicaris-Generaal, Antonius van Alphen, begreep het gevaar, en geen oogenblik aarzelde hij het plan weder op te vatten van zijnen voorganger Andreas Aerts. Deze had namelijk reeds eenige jaren vroeger om de verwarring, welke de maatregelen van keizer Jozef II te Leuven veroorzaakten, een eigen seminarie willen stichten, maar had dit achtergelaten, omdat weer spoedig de universiteit op den ouden voet was hersteld.

Dit plan nam zijn opvolger nu weder op, en met de uitvoering daarvan belastte hij een man, die zijn onbegrensd vertrouwen bezat en dat vertrouwen nooit heeft beschaamd. De goddelijke Voorzienigheid zorgt niet zelden in moeilijke oogenblikken voor mannen, die geschapen schijnen voor de omstandigheden, waarin zij leven, die aan een scherp verstand en helder oordeel eene verbazende werkkracht paren, die voortvarend zijn zonder de voorzichtigheid uit het oog te verliezen, voor wie het zien van hinderpalen een prikkel is om te overwinnen, die alléén tot stand brengen, wat velen nauwelijks schijnen te vermogen.

Zulk een man was de uitverkorene van Van Alphen, de Tilburgenaar Antonius van Gils, de primus van Leuven. De mij toegestane ruimte gedoogt niet, hier iets meer van hem te zeggen, dan hetgeen betrekking heeft op zijne werkzaamheid voor het seminarie. Wie het karakter en de daden van dezen heldhaftigen strijder voor de eer van God en van de Kerk nader wil leeren kennen, verwijs ik naar de uitstekende levensbeschrijving, door H.J. Allard S.J. in 1875 bij G. Mosmans te 's-Bosch uitgegeven.

Moedig nam Van Gils de zware taak op zich. Met Dr. Joannes Franciscus van de Velde - die echter slechts kort zijne diensten kon yerleenen, daar hij reeds op 31 Januari 1798 zijn vaderland moest verlaten, om aan een bevel tot gevangenneming, dat te 's-Hage tegen hem was uitgevaardigd, te ontkomen - sloeg hij de hand aan het werk, en dat ‘met zooveel behartiging, zooals de genoemde Van de Velde zegt, dat het niet zoozeer eene hem aanbevolene, als wel zijne eigene zaak scheen te wezen.’ Reeds op den 29en Januari 1798, den feestdag van den H. Franciscus Salesius, patroon van het seminarie, kon hij dit openen in eenige naast elkander gelegen huurhuizen bij de Groote Hekel te 's-Bosch. Op den avond van dien dag schreef hij in zijn dagboek:

‘Heden heb ik te acht uren het Misoffer opgedragen in St. Catharyne, ter eere van den H. Franciscus van Sales. Geve de algoede en almachtige God, dat het, onder zijne schutse en bescherming geopend seminarie gelukkig en voorspoedig moge wezen ter eere Gods, tot nut der Kerk, tot stichting van den naasten!’

Die korte bede werd in ruime mate verhoord. Het zaadje door hem uitgestrooid schoot wortel en is tot wasdom gekomen, het seminarie heeft niet alleen op voldoende wijze in de behoefte van dit bisdom voorzien, maar bovendien nog vele geloofsverkondigers, die zich over de geheele wereld verspreidden, gekweekt.

GEZICHT OP DE ACHTERZIJDE VAN HET GROOT SEMINARIE.

Hij begon met twintig studenten, was tegelijk president, professor en procurator, en had slechts één medehelper, den kundigen Gaspar Moser, een Maastrichtenaar, licentiaat in de godgeleerdheid en eertijds professor van het kerkelijk recht aan de universiteit te Leuven. Velen zouden tegen de zware taak hebben opgezien, niet zoo Moser en Van Gils. Spoedig moest de president naar een grooter en meer geschikt verblijf omzien, en hij liet het oog vallen op het kasteeltje Nieuw Herlaar of Halder, onder St.-Michiels-Gestel gelegen. De geldmiddelen echter ontbraken, zoodat de christelijke liefdadigheid moest worden ingeroepen. Gelukkig liet deze zich niet onbetuigd.

Volgens het verhaal van Coppens was de bereidvaardige medewerking der onderhoorigen van het Vicariaat en bijzonderlijk der ingezetenen van 's-Bosch verwonderlijk en stichtend, en werden er zelfs andersdenkenden gevonden, die hunnen steun verleenden. Onder hen, die door raad en daad de zaak bevorderden, dienen vooral vermeld te worden: de zeereerwaarde heer Gast, Mr. Cornelis van Boxtel, Mr. Petrus van Meeuwen, Augustinus en Thomas van Rijckevorsel, Walterus Heeren, Henricus van Oirschot en Henricus de Wijs. De meeste dier namen worden nog te 's-Bosch teruggevonden en met eere gevoerd. Geve God, dat de dragers er van steeds trotsch mogen blijven op het voorbeeld hunner vaderen!

Door dien krachtigen steun was natuurlijk de zaak spoedig beslist; het kasteeltje Nieuw-Herlaar werd aangekocht en reeds op den 29en Maart 1799 door twee en dertig studenten betrokken. Nu Van Gils zijne pogingen bekroond zag, meende hij, èn om studietijd te winnen, èn om gezondheidsredenen, als president te moeten bedanken. Op zijn aanhoudend aandringen gaf de Vicaris Van Alphen eindelijk toe en benoemde op den 16en December 1799 den pastoor van Nuland, Mattheus Burgers, Veghelaar van geboorte, Baccalaureus in de godgeleerdheid en oud-leerling van Leuven, tot zijnen opvolger. Het lag echter voor de hand, dat Van Gils de spil bleef, waarom zich alles bewoog, en de nieuwbenoemde verlangde niets vuriger dan het bestuur des seminaries weer aan hem over te dragen. Toch bleef hij gedurende zes

jaren zijne betrekking met ijver en lof waarnemen, totdat op den 13en Februari 1806 zijn verlangen vervuld werd.

Op dien dag werd hij benoemd tot pastoor te Geften, waar hij, na in 1816 tot landdeken van Oss en in 1821 tot provisor van het seminarie te zijn benoemd, door allen geacht, op den 7en Maart 1832 in den hoogen ouderdom van ruim 79 jaren stierf. Van Gils trad weder als president op, maar zijne taak als professor werd verlicht door eenen derden medehelper, J.H. Smits van Eindhoven, den toekomstigen regent van het Klein Seminarie, terwijl reeds onder het bestuur van Burgers theologanten-professoren voor de philosophie waren aangesteld.

Onder de rustige regeering van koning Lodewijk Napoleon, die zelfs Herlaar met een bezoek vereerde, nam het seminarie steeds in bloei toe, maar toen deze gedwongen werd het gedeelte des rijks, waartoe de Meijerij van Den Bosch behoorde, op den 16en Maart 1810 aan zijnen broeder Napoleon af te staan, ging men weer bange tijden te gemoet. Ongelooflijk was in die dagen de werkzaamheid van Van Gils, en standvastig weigerde hij zijn beginselen te verzaken om aan den overweldiger te believen, ook al moest hij daarom van zijn geliefd seminarie worden weggerukt, zooals eindelijk gebeurde op den 15en Juni 1812. Beschuldigd, evenals Moser, in het seminarie eene staatsgevaarlijke leer te hebben verkondigd, werden beiden eerst naar Mechelen, en vervolgens, in het begin des jaars 1813 naar Dijon in ballingschap gezonden, welke stad zij eerst op den 29en Jannari 1814 konden verlaten, om naar hun vaderland terug te keeren.

Gedurende hunne afwezigheid werden de theologische studiën in het seminarie geregeld voortgezet, en al waren de ballingen, om staatsgevaarlijkheid den lande uitgewezen, na hun vertrek veranderde de geest des huizes niet. De Heusdenaar Henricus Cornelis de Bont trad in de plaats van Moser op; Philippus van de Ven, dien wij straks zullen terugvinden, beklom den leerstoel van Van Gils, en de reeds genoemde Smits nam het uitwendig bestuur op zich. Ook deze moest echter spoedig de vlucht nemen en kon zich slechts vermomd in het openbaar vertoonen, om niet in handen der politie te vallen, die hem overal zocht. Het spreekt van zelf, dat al deze omstandigheden verderfelijk werkten op het seminarie. Terwijl in het begin van October 1811 het getal studenten drie en zeventig bedroeg, waren er een jaar later op hetzelfde tijdstip slechts negentien, welk getal toch in November tot vier en dertig klom. Alles werd echter zooveel mogelijk op den ouden voet voortgezet, en het gelukte Van Gils spoedig na zijn terugkeer, die op 22 Februari 1814 plaats had, den toestand merkelijk te verbeteren. Zelfs nam het getal studenten in de godgeleerde wetenschappen zoo toe, dat hij de noodzakelijkheid inzag, om de beginnende jongelingen in een andere woning als afdeeling van het seminarie te plaatsen. Hij huurde daarom het landgoed 'Heebeck' onder Berlicum, waar op 15 April 1815 het Klein Seminarie met veertien studenten geopend werd onder het bestuur van Philippus van de Ven. Deze keerde echter reeds na drie maanden naar het Groot Seminarie terugr en werd vervangen door zijnen vroegeren Herlaarschen ambtgenoot Joannes Henricus Smits.

Weldra klom het getal studenten tot veertig, zoodat men ook voor deze afdeeling een ander verblijf moest zoeken. Op 16 October 1816 werd het landgoed ‘Beekvliet’ onder St.-Michiels-Gestel daarvoor aangekocht en op 14 November 1817 betrokken. Onder de zorgzame leiding van den onvermoeiden president en van den gezagvollen en toch vaderlijken regent, doorleefde het seminarie, dat nu uit twee afdeelingen bestond, een tijdperk van bloei, hoewel men met geldelijke bezwaren te kampen had.

Gevoelig werd echter het hart van Van Gils getroffen door het afsterven op 4 December 1819 van zijn trouwen vriend en medestichter des seminaries Gaspar Moser, die nog zijne laatste krachten besteed had om twee zijner geschriften voor de pers in gereedheid te brengen. Ook de president liet zich onder dit opzicht niet onbetuigd, hij deed verschillende werken het licht zien, en naar aanleiding van het door hem uitgegeven ‘Katholyk Meyereysch Memorieboek’ verklaart L.A.C. Schutjes in de voorrede zijner geschiedenis:

‘De eer van eene kerkelijke geschiedenis van het bisdom 's-Bosch ontworpen te hebben, komt na Foppens, den geleerden president Antonius van Gils toe, die bovendien zijn Meyerijsch Memorieboek later met vele aanteekeningen heeft verrijkt.’

Intusschen begon er weer gevaar te dreigen. De betrekkelijke bloei der kleine seminariën in Nederland, naast den kwijnenden toestand der koninklijke colleges en atheneën, 'bleef voortdurend een doorn in het oog der regeerings-mannen, en zij zonnen op middelen om daaraan een einde te maken. Van Gils zag het gevaar en wendde voortdurend zijne beste pogingen aan om het te bezweren, wat hem echter niet mocht gelukken.

HET HUIS GERRA.

Den 14en Juni 1825 werden te Brussel twee besluiten geteekend, waarvan het eene gelastte, dat al de zoogenaamde kleine seminariën met 1 October moesten opgeheven zijn, en het andere de oprichting beval van een gesticht van voorbereidend onderwijs onder de benaming van ‘collegium philosophicum,’ ten behoeve van R.K. jongelingen, die voor den geestelijken stand bestemd waren. Kort daarop verscheen een nieuw besluit, bepalende dat voortaan geen nieuwe kweekelingen meer in de bisschoppelijke seminariën mochten worden opgenomen, dan die de voorbereidende studiën in het ‘collegium philosophicum’ hadden volbracht.

In die hachelijke oogenblikken scheen Van Gils zich als het ware te vermenigvuldigen. Herhaalde malen ging hij naar België om alle kerkvoogden van het groote gevaar te overtuigen en tot eendrachtig handelen aan te sporen, wat hem gelukte; te Maarsen woonde hij eene vergadering bij, waar ook de nuntius Ciamberlani verscheen, om over den toestand te beraadslagen; overal oefende hij zijnen invloed uit, en den Mechelschen aartsbisschop Mgr. de Méan wist hij zoozeer te overtuigen,

dat deze hem toevoegde: ‘Het is gedaan! Nooit zal ik eenen leerling van het collegium philosophicum in mijn seminarie ontvangen’, en een krachtig vertoog tot den koning richtte, met het bewijs, dat de genomen besluiten de kerkelijke rechten schonden. Toch zette de regeering haren wil door; eerst werden de kleine seminariën in België gesloten, en vervolgens kwamen ook die van Noord-Nederland aan de beurt. Op den 19n September werd dat van St.-Michiels Gestel, onder protest van den regent Smits, verzegeld, en de studenten ontvingen kennisgeving, dat zij hunne studiën daar niet meer konden voortzetten. Noch de welsprekendheid van Mr. Van Sasse van Ysselt in de Kamerzittingen van 13-15 December, noch het adres der Provinciale Staten van Noord Brabant in 1826, noch de onwil der kerkvoogden om leerlingen naar het collegium philosophicum te zenden of van daar in hunne groote seminariën te ontvangen, brachten vooreerst de regeering tot andere gedachten; het ‘collegium philosophicum’ bleef verplichtend tot op den 20en Juni 1828, op welken dag het tengevolge van een in het vorig jaar met Rome gesloten concordaat facultatief werd verklaard, om eindelijk in 1829 geheel te worden opgeheven. Den 2en November van dat jaar werd het seminarie te St.-Michiels-Gestel ontzegeld, waarna men weer de lessen begon, maar voorloopig alleen voor der klasse der figuur. Hierop volgde jaarlijks een nieuwe cursus, zoodal in 1833 vijf professoren vijf klassen openden, die later in zes gesplitst zijn. Tevens stelde men het open voor studenten in de philosophic, maar reeds in 1837 moest men om het steeds aangroeiend getal leerlingen dien cursus naar Herlaar overbrengen.

Intusschen waren de geestvermogens van Van Gils eenigermate verzwakt. Hij bleef echter het presidentschap tot aan zijn overlijden op 10 Juni 1834 in den ouderdom van bijna 76 jaren, bij name althans, behouden, maar van 1831 af nam zijn leerling en opvolger, Philippus van de Ven, als vice-president het bestuur waar. Geheel zijn leven als het ware had hij geleden en gestreden voor zijn seminarie; de overwinning, waartoe hij zooveel had bijgedragen, mocht hij niet meer, met volle kennis van zaken, zien.

De welsprekende Wilmer, later bisschop van Haarlem en destijds professor aan het seminarie, schetste zijne verdiensten in eene heerlijke lijkrede, waarin hij o.a. de woorden aanhaalde, welke de overledene eens aan een vriend geschreven had, die naar zijnen toestand vroeg: ‘Leg de hand op het seminarie en daar zult gij den polsslag mijns harten vinden.’ Het seminarie en Van Gils waren één.

Onder zijn opvolger, Philippus van de Ven, die den 21en December 1787 te Schijndel geboren was en als professor door de helderheid zijner lessen in de godgeleerdheid en de H. Schrift uitblonk, nam de bloei van het seminarie zoozeer toe, dat de bestaande gebouwen te Herlaar geheel ontoereikend werden. Er werd daarom besloten een nieuw seminarie te bouwen, waarvoor de Vicaris den steun der geestelijken en geloovigen inriep. Milde bijdragen toonden hoezeer men met het plan was ingenomen, en spoedig kon men te Haaren gronden aankoopen, gelegen aan den steenweg van 's-Bosch naar Tilburg, waarop het gebouw, waarvan men hier eenige afbeeldingen ziet, zou verrijzen. Om den ziekelijken toestand van den president, die reeds den 13en November 1837 op 5ojarigen leeftijd door den dood werd weggerukt, diep betreurd door zijne studenten en allen die ooit met hem in aanraking waren geweest, werd professor Jacobus Cuyten met de zorg voor den bouw van het seminarie belast. Deze was den 2en Juli 1799 te Nuenen geboren en wijdde zijn geneel leven aan de opleiding der jeugdige levieten toe. Bij de oprichting der universiteit van Leuven was hem door het Belgisch episcopaat een leerstoel in de

theologische faculteit aangeboden en herhaaldelijk, doch te vergeefs, kwam de kardinaal-aartsbisschop van Mechelen op dit voorstel terug.

Zoowel de wereldlijke als de geestelijke macht erkende zijne verdiensten. Eerst kanunniktheologaal en later proost van het kapittel, werd hij door bisschop Spalding tot vicarius generalis ad honores van het bisdom Louisville en eenigen tijd daarna van het aartsbisdom Baltimore benoemd, door Pius IX tot protonotarius aspostolicus ad honores verheven, en door koning Willem III met het ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw en het commandeurskruis van de Eikenkroon gesierd. Met veerkracht legde hij zich op de hem opgelegde taak toe. Den 22en November tot president van het seminarie benoemd, bleef hij te midden van de zorgen voor de nieuwe stichting zijne lessen geven.

In Juli 1839 was het hoofdgebouw gereed en werd het door de theologanten betrokken. Den 5en Augustus 1840 werd de kapel, die van 1882-1885 aanmerkelijk vernieuwd en versierd is, door den bisschop van Curium i.p.i., baron Van Wykerslooth, plechtig geconsacreerd en aan den H. Franciscus van Sales toegewijd. Om het steeds toenemend getal studenten moest men twintig jaren later het gemaakte plan verder uitvoeren en de beide vleugels verlengen, ten einde de nieuwe leskamer, de bibliotheek, de recreatiekamer en vele kamers te vinden. Eindelijk is men in het afgeloopen jaar met een nieuwe vergrooting, die noodzakelijk geworden was, begonnen, waardoor een ruimere recreatiezaal en twee en dertig kamers gewonnen worden. Steeds zal het gebouw, dat grootsch is opgevat en hecht is uitgevoerd, de herinnering doen leven aan Mgr. Cuyten, die er nog vele jaren als een vader onder zijne kinderen heeft doorgebracht. De waardige man met zijn nobele figuur en zijn witte haren, die onwillekeurig eerbied en vertrouwen inboezemde, zal niet licht vergeten worden door de talrijke priesters in en buiten het bisdom, die van hem hunne opleiding genoten. Hij stierf op den 24en October 1884 en werd op het eigen kerkhof van het seminarie begraven.

Tot zijnen opvolger benoemde Monseigneur Godschalk, oud-professor van het seminarie, op den 4en November Antonius Joannes Franciscus Mutsaers. Deze te Tilburg geboren op 1 Juli 1831, proost van het kathedraal kapittel, geheim kamerheer van Z.H. Leo XIII en ridder in de orde van Oranje-Nassau, wijdde ook bijna geheel zijn leven aan het seminarie, als professor eerst der philosophie, daarna der theologie, en nu als president. Moge God hem rog lang voor het bisdom en vooral voor het seminarie sparen!

Nam de hoofdafdeeling van het seminarie steeds in bloei toe, de onderafdeeling te St.-Michiels-Gestel bleef niet achter. Nog onder het bestuur van Smits, die in 1846 door koning Willem II tot ridder van den Nederlandschen Leeuw was benoemd, werden de grondslagen gelegd van nieuwe gebouwen ter uitbreiding en van een fraaie kapel. In deze verrichtte Monseigneur Zwijsen op 1 Augustus 1854, nog vóórdat zij ten gebruike der studenten was opengesteld, de eerste maar treurige plechtigheid, de uitvaart van den eersten regent, die op 10 Juli te voren overleden was in den ouderdom van vier en zeventig jaren, en tot aan zijnen dood aan de verwachting had beantwoord, welke men bij het aanvaarden zijner betrekking van hem koesterde. Zijn opvolger was Adrianus Kamp, die den 6en Augustus 1808 te Waspik geboren, eerst professor en prefect van het Klein- en daarna directeur van het Groot Seminarie geweest was. Onder dien eenvoudigen, hartelijken, maar bij uitstek werkzamen man, die geheel opging in zijn ambt en voor geen arbeid terugdeinsde ook bij het klimmen zijner jaren, mocht het Klein Seminarie zich in voortdurenden bloei verheugen.

Bisschop, Paus en koning beloonden zijn verdiensten; hij werd kanunnik, eere-kamerheer en ridder van den Nederlandschen Leeuw. Tot aan zijnen dood op den 19en Januari 1893, bleef de onvermoeide 84jarige grijsaard het bestuur voeren en het voorbeeld geven van echt priesterlijken ijver en meer dan gewone deugd. Zijn plaats werd ingenomen door Aloysius Theodorus Panken, op den ren Augustus 1842 geboren, sinds vier en twintig jaar professor in de verschillende klassen der humaniora, schrijver van onderscheidene nuttige werken ten dienste der kweekelingen, die kort na zijne aanstelling als regent tot kanunnik werd benoemd. Het groot getal studenten, die 'Beekvliet' blijven bewonen, bewijst dat men de toekomst hoopvol te gemoet mag gaan.

Begon èn het Groot èn het Klein Seminarie onder de leiding van twee professoren, thans telt het eerste een president, een directeur en vijf professoren, terwijl in het andere vijftien geestelijken dienst doen als regent, professoren,

prefecten en vice-prefecten. Van dezen hebben o a. als schrijver van verschillende theologische werken professor Pompen, en als dichter professor A.N. Mutsaers naam gemaakt, terwijl in de laatste dagen tot professor in de H. Schriftuur benoemd is dr. Le Blanc, die zich op verzoek van Z.D.H. Mgr. Van de Ven naar Jerusalem begeven en zich daar gedurende drie jaren op een bijzondere studie der H. Schrift en der Oostersche talen heeft toegelegd.

De laan voor het Groot Seminarie van den straatweg Den Bosch-Tilburg, genomen van uit het voorplein van den Seminari bouw.

Slaan wij na dit kort overzicht een blik op de uitkomsten, waartoe het seminarie heeft geleid. Gedurende de eeuw van zijn bestaan zag het Groot Seminarie 2177 studenten binnen zijne muren; het studiejaar 1897-1898 begon met 171, het grootste getal, dat in die honderd jaren werd bereikt. In het Klein Seminarie woonden sinds 1815, het jaar der stichting, 3386 kweekelingen. Van dezen werden 967 wereldlijk geestelijken, 240 ordesgeestelijken, onder wie vele missionarissen, en 108 wijdden zich aan de missiën zonder in eene orde te treden. Als men hierbij de ongeveer 175 geestelijken voegt, die in de jaren 1798-1815 de H. Wijdingen hebben ontvangen, komt men tot het getal van 1490 priesters, die in beide of in een der afdeelingen van het seminarie hunne opleiding genoten hebben, terwijl er zich nu nog twee en twintig diakens en 15 subdiakens bevinden. Zeven werden met de bisschoppelijke waardigheid bekleed, namelijk: Joannes Zwijsen, aartsbisschop van Utrecht en bisschop van 's-Bosch, Joannes Philibertus Deppen, bisschop van Samos i.p.i., Joannes Baptista Swinkels, bisschop van Suriname, Gerardus Petrus Wilmer, bisschop van Haarlem, Adrianus Godschalk, bisschop van 's-Hertogenbosch, Franciscus Antonius Josephus Augustinus Janssens, eerst bisschop van Natchez, daarna aartsbisschop van Nieuw-Orleans, en Wilhelmus van de Ven, de tegenwoordige geliefde herder van ons bisdom.

Aan deze lijst zouden tal van namen kunnen worden toegevoegd van mannen, die, hetzij in geestelijke, hetzij in wereldlijke betrekking met eere genoemd worden. Verschillende ministers, Kamerleden, advocaten, doctoren enz. hebben er hunne eerste opleiding genoten en de deugdelijkheid er van door hun optreden getoond. Vooral echter de ongeveer 1500 priesters, door het seminarie gekweekt, die hier het geloof bewaard en gesterkt, en het elders gebracht hebben, geven ons reden te juichen

op het eeuwfeest der stichting en God dank te zeggen voor de weldaad, welke Hij ons daardoor heeft geschonken.

Moge de tweede eeuw van het bestaan des seminaries even rijke vruchten zien als de eerste, en er is geen twijfel of het bisdom van 's-Hertogenbosch zal na honderd jaren nog zijn wat het altijd geweest is: een bolwerk van ons H. Geloof. God geve het!

Dr. G. VAN ZINNICQ BERGMANN.

Haaren, 23 Januari 1898.

DE KAPEL VAN HET GROOT SEMINARIE TE HAAREN.

Een geheimzinnige Noordpoolrets,
door F.J.A.L. Cordens.

VII. (*Slot.*)

De Deen had een droge keel gekregen van het vertellen en liet zich het onthaal van William Smith goed smaken.

‘Dat hebt gij daar heel aardig verteld, Harry, zei’ de mijnheer van de gazet, ‘maar één ding hebt gij nog vergeten: wat is er gebeurd met de twee matrozen, die de kapitein voor het begin der reis had laten opsluiten?’

‘Dat is waar ook, mijnheer, dat zal ik u nog eens gauw zeggen, alsmede hoe het verder met ons gegaan is. 't Is eene rare geschiedenis.’

Dat geval werd door ons, matrozen, natuurlijk druk besproken, en toen we een dag op zee waren, vroegen we aan den tweeden stuurman, hoe lang die jongens daar moesten blijven zitten.

‘Totdat de luchtballon is opgelaten,’ antwoordde deze; ‘voor straf mogen ze daar niets van zien.’

Goed, maar 't was toch allesbehalve vroolijk zoo lang opgesloten te blijven, en enkelen van ons begonnen te mopperen. Van den hofmeester hoorden we echter, dat de kameraads het heel goed hadden en beter eten kregen dan wij. Maar heel zonderling was het, dat alleen de eerste stuurman met hun verzorging was belast en dat we niets van de gevangenen vernamen; we hoorden ze niet kuchen of niet stommelen - niets. Zooals de stuurman zeide, waren ze opgesloten tusschen de hut van den kapitein en die van dr. Molmer, een kamertje zonder patrijspoort, dat licht en lucht van de naastliggende hutten kreeg. In dat gedeelte van het schip

mochten wij niet komen, tenzij we door den kapitein ontboden werden, en zoo kwam het, dat wij niets van de gevangenen te hooren kregen.

Daags na het oplaten van den luchtballon kwamen ze aan dek. De een was een lange slungel, met kleeren aan, die hem veel te wijd waren. Schuin over het hoofd had hij een zwarten doek gebonden, die zijn rechteroog verbond, en op zijn linkerwang had hij een paar pleisters geplakt; de jongen was nog niet genezen van zijn kwetsuren, die hij bij een vechtpartij in een kroeg te Bergen had opgedaan. De andere was een klein en levendig kereltje, met kortgeknipte haren, net een rattekopje. We noemden hem spottend dr. Molmer, omdat die ook zoo klein was en hij, met een zwarten baard om zijn kin, sprekend op den luchtreiziger zou geleken hebben.

Kwaad schenen ze 't tijdens hun opsluiting niet gehad te hebben en op den kapitein schenen ze niet erg boos te zijn. Maar toen 't op werken aankwam - heeremetijd, wat waren die kerels linksch! Voor de manoeuvres waren ze heelemaal niet te gebruiken en de kapitein liet ze dan ook maar schrobben, boenen en de wasch doen.

EEN DOOP IN SPANJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN V. MARCH.

De kleinste vertelde me in vertrouwen, dat hij nog nooit matroos was geweest, maar dat hij zich maar had laten aanmonsteren ter wille van de lieve duiten en om voor een week of wat den kost te hebben; en de andere beweerde, dat hij met zijn eene oog niet zien kon. Nu, van dien éénoog waren we bang, hij kon zoo kwaad worden en had altijd een mes van een voet lang in zijnen broekzak.

Toen nu de luchtballon vertrokken was, gingen we om de Zuidpunt van Spitsbergen de Groenlandzee in, waar we met ons klein kanonnetje twee jonge walvisschen vingen. We lagen aan een ijsbank gemeerd, daar werd het spek uitgekookt en toen we daarmee klaar

waren, zei de kapitein dat het wel was en dat hij er genoeg van had. Bij de maansverwisseling zouden we waarschijnlijk zwaar weer krijgen en daar wou hij zijn schip en zijn knoken niet aan wagen. De kleine machine werd nog eens flink gestookt, toen ging het zoo hard als het luie schip loopen kon naar Tromö toe en daar werd in een paar dagen tijds de voorraad traan en balein verkocht. Sommige van de matrozen vertrokken naar Vardö, waar scheepsvolk te kort kwam, anderen, zooals ik, gingen liever op de koopvaardijvaart; de *Jupiter*, hoorde ik later, werd aanstonds als onzeewaardig afgekeurd en gesloopt en daarmee was de heele geschiedenis afgeloopen.'

Zoo ongeveer was het verhaal, dat de Deensche matroos deed aan den redacteur van de *Philadelphia News;* ik zeg ongeveer, want al die bijzonderheden stonden niet in de gazet, maar verschillende daarvan werden mij in het schrijven van Mac Ferthy meegedeeld. Ik wist werkelijk niet meer wat ik er van gelooven moest; van die heele geschiedenis zou wel iets waar zijn, maar 't viel moeilijk uit te maken, hoeveel. De slimme Amerikaan had aan verschillende Noorsche en Zweedsche bladen een exemplaar van zijn blad gestuurd, maar de Scandinavische pers nam het geval heel luchtig op en beschouwde Mac Ferthy als een geestigen grappenmaker, een soort overzeeschen Lemice-Terieux, wien het er om te doen was, op handige wijze de groote pers er in te laten loopen, en die op allerlei manieren reclame zocht te maken voor zijn blad. Zoo dachten er ook de Sverniks over. - Wat advocaat Oskar Börosdale er van zeide, weet ik niet, want hem sprak ik niet meer.

Beleefdheidshalve schreef ik aan Mac Ferthy een briefje terug en vroeg daarin tevens wat zijn hoofdredacteur, die Mr. William Smith, voor een man was.

Alvorens die brief beantwoord kon zijn, kreeg ik weer eene gazet uit Philadelphia thuisgestuurd, waarin de eigenaar zich beklaagde, dat zijn meedeelingen door de groote bladen zoo weinig ernstig werden opgenomen, en dat hij met een Salemschen walvischvaarder - zooals gij weet, wordt van uit die Amerikaansche haven de walvischvangst zeer druk beoefend - een overeenkomst had aangegaan, waarbij deze zich verbond aan de kusten van Groenland, Spitsbergen, Frans-Jozefland en Nova-Zembla inlichtingen naar de twee luchtreizigers in te winnen.

Was dat nu allemaal boerenbedrog, of wat moest ik er van denken? Van het begin af aan had het mij al tegen de borst gestuit, dat de heele Noordpoolreis, die mij eerst zooveel belang had ingeboezemd, uitgeloopen was op een reeks dagbladpraatjes, waarvan de waarheid niet was te onderkennen. Maar zoo gaat het met veel dingen; als er iets van belang gebeurt, hebben zij, die er het minst van weten, er het meest in te zeggen.

Mijne mededeelingen vonden bij de Sverniks maar weinig aandacht, ze hadden inderdaad ook wel wat anders te doen dan zich met Erik Larsen op te houden, te meer daar Christiaan sinds ons gemeenschappelijk uitstapje naar Bergen nog altijd sukkelende was gebleven, zoodat de dokter vreesde, dat hij het aan de longen had.

Bij de eerste scheepsgelegenheid beantwoordde Mac Fe[rth]y mijn brief. Hij schreef, dat William Smith de zoon was van een Duitsch-Amerikaner, die met zijn jong vrouwtje, uit Christiania afkomstig, jaren geleden zich in de Vereenigde Staten had gevestigd. William Smith, zoo vertelde hij verder, die een jaar of wat geleden zijn ouders had verloren, was een energieke en knappe jongeman, die zich aan de dagbladpers had gewijd. 'Maar deze bijzonderheden,' zoo eindigde Mac Ferthy,

'zullen u maar weinig belang meer inboezemen als ik u zeg, dat Mr. Smith voor ruim drie weken zijn ontslag heeft genomen en naar New-York is vertrokken.'

Waar William Smith was gebleven, kon mij inderdaad hoegenaamd niet schelen, maar wel trof mij de bijzonderheid, dat hij een Noorsche moeder had gehad, zoodat hij vermoedelijk wel met de Noorsche taal en gebruiken op de hoogte zou zijn. Vlaste die Amerikaan soms ook al op zijn aandeel in den roem en den buit der Noordpoolreizigers? Men kon 't niet weten! dat kroost van landverhuizers is soms ondernemend en slim.

Maar ik had er geen plezier in, me daarover het hoofd te breken; ik had juist mijn ontslag genomen als onder-directeur van het weerkundig bureel en bereidde mij voor op een lange, rustige vacantie.

Maanden waren voorbijgegaan en de zomer was weer in 't land gekomen, toen op zekeren morgen de post mij eenen brief bracht van Christiaan Svernik. Hij schreef me, dat de dokter hem dringend den raad had gegeven voor zijn gezondheid een zeereis te maken en dat een kort verblijf in een koude, droge luchtstreek hem goed zou doen. Met het oog daarop had hij besloten een uitstapje te maken naar de Noordkaap op een fraaie toeristenboot, die over een dag of veertien uit Stockholm zou vertrekken. Daar zijn broer wegens drukke zaken in de onmogelijkheid was, hem te vergezellen, verzocht hij mij, of ik plezier had de plaats van zijn broer in te nemen. Hij wist, dat ik thans vrij over mijn tijd kon beschikken en daarom twijfelde hij niet of ik zou zijn vriendelijk verzoek bereidvaardig inwilligen.

Met graagte nam ik die uitnoodiging aan; eensdeels omdat het mij plezier deed een goeden vriend van dienst te kunnen zijn, maar van den anderen kant verlokte mij de reis naar het hooge Noorden. Het was toen juist in den tijd, dat de uitstapjes naar de Noordkaap in zwang begonnen te komen; we zouden er ook niet de eenige reizigers zijn, want nog twee groote Engelsche scheepvaart-maatschappijen hadden ieder een salonboot uitgerust voor een dergelijken tocht.

Christiaan Svernik kwam te Upsala een paar dagen bij mij doorbrengen en samen gingen wij op reis.

De beschrijving van dat uitstapje langs de Noorsche kust met haar overheerlijke fjorden zal ik u besparen, evenals een uitweiding over de prachtige natuurtafereelen, die wij dag op dag te genieten kregen. Bij de Noordkaap troffen wij de Engelsche toeristenboot *Derly* met een bende reizigers van Cook aan boord; de *Aspinwall* van Glasgow zou twee dagen later aankomen. Het beloofde dus daarboven in het stille Noorden een heele drukte te worden. We stoorden ons echter heelemaal niet aan de Engelsche reizigers en maakten in clubjes onze wandelingen en sledetochten, totdat wij zouden terugkeeren naar Hammerfest.

Juist stonden we op het punt aan boord te gaan, toen we van een visscher een nieuwtje hoorden, dat in de hoogste mate de belangstelling van Christiaan Svernik en mij gaande maakte. De eenvoudige man vertelde, dat te Hammerfest een Amerikaansch vaartuig was binnengeloopen, dat ergens in het Noorden, hij wist zelf niet goed waar, een verongelukten Noordpoolreiziger had opgenomen, iemand, die zoo wat ruim een jaar geleden met een luchtballon was opgestegen.

Gij kunt begrijpen, hoe wij in spanning waren. Al had dit nieuwtje voor de overige passagiers niet veel merkwaardigs, voor ons was het van des te meer gewicht. Onze verflauwde belangstelling in het lot van Erik Larsen en Dr. Molmer vlamde opeens weer op; zelfs de twijfel, dien wij aangaande hun reis hadden gekoesterd, was plotseling verdwenen, nu wij stonden voor de oplossing van het raadsel, dat ons zoo lang had beziggehouden. Wien zouden wij te Hammerfest aantreffen? Twee waren

er gegaan, maar slechts één was teruggekeerd. Zou het Larsen zijn? Of Dr. Molmer? Wie van beiden zou bezweken zijn in den strijd tegen de koude en de ontberingen van het Noorden? Door welken samenloop van romantische omstandigheden was de overgeblevene behouden teruggekeerd? Deze gedachten hielden onzen geest bezig, totdat wij de noordelijkste stad van Europa bereikten.

In het kleine stadje heerschte heel wat opgewondenheid. Twee dagen geleden had de Amerikaansche walvischvaarder *Fearless* bij de rotsen het anker uitgeworpen en den Noordpoolreiziger Erik Larsen aan wal gebracht; zijne verschijning had onmiddellijk aanleiding gegeven tot de meest overdreven en fantastische vertellingen.

Nauwelijks waren wij ontscheept of we wisten al, dat Larsen met een luchtballon bijna de Noordpool bereikt had, maar vervolgens in een windstroom geraakte, die hem naar Groenland dreef, waar hij te midden van ontberingen den harden winter doorbracht, tot het laatste toe zich opofferend voor zijn reisgenoot, die van koude en ziekte bezweek. De verschijning van het Amerikaansche vaartuig aan de Groenlandsche kust was zijne redding; door geweerschoten gaf Larsen zijne aanwezigheid te kennen en spoedig werd hij uitgeput aan boord gebracht.

We kregen nog meer te hooren, nl. dat hij in de verte de Noordpool gezien had, een groote open watervlakte, zonder ijs, en dat hij nu bezig was zijn voorraad photographieën en aanteekeningen uit te zoeken met het oog op de wetenschappelijke voordrachten, die hij ging houden. Den volgenden dag zou hij weer met de *Fearless* vertrekken.

Als er iemand het recht had, den luchtreiziger om een onderhoud te verzoeken, waren wij het toch wel; we roeiden naar het schip, maar daar werd ons gezegd, dat Larsen aan wal was en zich ophield in het hotel, dat in de zomermaanden aan de toeristen tot verblijf dient. Daar gingen we dus heen, en op de vraag van Christiaan Svernik of mijnheer Larsen voor ons te spreken was, werden wij verzocht een oogenblik te wachten, daar hij nog in gesprek was met een vreemdeling, die zich een half uur geleden had laten aandienen.

Op hetzelfde oogenblik ging een deur open en een man, gekleed in Engelsch toeristenpak, met kuitbroek en rijglaarzen, liep ons op een drat voorbij. Hij had nog een potlood achter zijn oor stekenen in zijn hand hield hij een reporterboekje. Vragend zagen we den bediende aan.

‘O, mijnheer is nu alleen,’ zei deze, ‘ik zal uwe kaartjes afgeven.’

Toen hij terugkwam en ons naar de kamer van Erik Larsen geleidde, klopte ons hart sneller. Wij traden binnen, de bediende verwijderde zich, en in het schemerlicht, dat door de groene gordijnen viel, trad een man op ons toe, klein en schraal van gestalte met roodachtig haar en doordringende grijze oogen.

Was dat Erik Larsen? Hij geleek er niet op, heelemaal niet. Onmogelijk, dat de Noor, dien ik zoo goed gekend had, aldus kon veranderd zijn!

Verbaasd en vragend zag Christiaan Svernik mij aan, en even verwonderd wisselde ik een blik met mijnen vriend. Wij hadden nog geen woord gesproken en in de oogen van den Noordpoolreiziger flikkerde iets onheilspellends, toen hij van onze verrassing getuige was.

Ik had de stellige zekerheid, dat die persoon Erik Larsen niet was, en mij geen rekenschap gevend van wat ik deed of zeide, maakte ik een lichte buiging met de woorden:

‘Mr. William Smith, 't is me aangenaam met u kennis te maken.’

Mijn woorden hadden een wonderbare uitwerking; de aangesprokene sprong ontzet achteruit en al het bloed steeg hem naar het hoofd. Een oogenblik leunde hij tegen den muur en zeide toen in 't Noorsch, maar met een Engelsch accent:

‘Vergeef me, heeren, dat ik u niet te woord kan staan, ik ben te zeer vermoeid.’ Daarop schelde hij den bediende en verdween in een andere kamer.

Zulk een tooneel had ik niet verwacht.

‘Wat een oplichter,’ zei Christiaan, die zijn lachen niet kon bedwingen. Maar nauwelijks waren we op straat, of de Engelschman, die ons beneden was voorbijgeloopen, kwam op ons aanhollen. In der haast stelde hij zich voor als Donald Brace, verslaggever van de *Times.*

‘Ik heb nog ruim vier uur tijd voordat de post weggaat,’ zei hij, ‘ik zie wel, dat gij geen reporters zijt, en daarom ben ik zoo vrij te vragen of ge mij nog eenige mededeelingen kunt doen omtrent Erik Larsen, daar ge met hem bekend schijnt te zijn.’

‘Zeker, zeker,’ zei Christiaan Svernik, die de zaak heelemaal van den luimigen kant opnam.

Ik had het genoegen in dat gesprek voor tolk te spelen; wat ons betreft, wij hadden spoedig verteld, dat we den Noordpoolreiziger slechts even gezien hadden, daar hij wegens vermoeidheid en uitputting ons niet te woord kon staan. Christiaan zeide er spijt van te hebben, dat hij zijn ouden vriend Erik Larsen niet had kunnen spreken, maar daarom hoopte hij

dat mijnheer Donald Brace de goedheid zou hebben een en ander van hem te vertellen; en wijl de Engelschman uit ons gesprek kon opmaken, dat wij alles wisten wat er vroeger over de geheimzinnige ballonreis was gezegd en geschreven, deelde hij ons openhartig mee wat hij vernomen had.

Donald Brace was onder de toeristen van de *Aspinwall* en 't is mij altijd een geheim gebleven, hoe hij zoo spoedig te Hammerfest kwam. Hij was de eerste reporter, die Larsen te spreken kreeg, en hij had dan ook een massa kaarten en photographieën mogen zien van het grootste belang voor de wetenschap en waardoor bijna alle bestaande theorieën over het Noordpoolgebied werden omvergeworpen. Maar 't had dan ook geld gekost; zijn eerste onderhoud met den ontdekkingsreiziger had hij onmiddellijk betaald met een wissel van honderd pond, doch dat kwam er niet op aan, want Larsen had zich verbonden tegen een honorarium van 2000 pond een uitvoerig verslag van zijn reis te plaatsen in de *Times* met uitsluiting van alle andere bladen.

Onmiddellijk had hij naar Londen laten telegrapheeren om de aankomst van Larsen te melden, en nu moest hij zijne brieven gaan gereed maken.

‘Wacht daar nog maar even mee,’ zei Svernik, en op diens verzoek deed ik den Engelschman het verhaal van mijn ontdekking, dat de voorgewende Erik Larsen niemand anders was dan een Amerikaansch gelukzoeker.

Ik heb van mijn leven veel menschen een lang gezicht zien zetten, maar die Donald Brace won het van allemaal. Hij werd paars en wit en rood en toen hij zoo wat van den eersten schrik bekomen was, hijgde hij: ‘Heeren, doet mij het plezier even op mij te wachten, ik ben aanstonds terug.’ Daarop draafde hij heen.

We wandelden de straat op en neer, met haar kleine, rookerige houten huizen, en na een minuut of tien kwam Donald Brace er weer aan. Hij had een tweede telegram laten verzenden, meldende, dat er van de aankomst van een luchtreiziger te Hammerfest geen woord waar was.

Maar nu begon hij te tobben over den wissel van 100 pond, dien hij voor zijn interview betaald had. Zou hij 't geval bij de politie aangeven? En dan zijn eigen reputatie van handig reporter te grabbel werpen? Neen, dat nooit. En Donald Grace berustte in de oplichterij met een paar krachtige uitdrukkingen, die iedere Brit steeds tot zijn beschikking heeft.

Toen we 's avonds aan boord gingen, hoorden we, dat de Amerikaansche walvischvaarder al vertrokken was. Mijn vermoeden, dat William Smith, die zich met zoo weinig succes voor Erik Larsen had uitgegeven, aan boord van de *Fearless* was, werd spoedig zekerheid, en toen werd er over hem niet meer gesproken.

Slechts de *Times* meldde in zijn eerstvolgend nummer de aankomst van den Noordpoolreiziger Erik Larsen, maar onder de laatste nieuwstijdingen van hetzelfde nummer kon men lezen, dat het eerste telegram op een vergissing berustte en dat er te Hammerfest geen reiziger van dien naam was aangekomen.

Dat was zoo beslist mogelijk, en sinds dien tijd is er nooit meer van de reis van Larsen en Molmer sprake geweest.’

Dr. Gundsberg had zijn verhaal geëindigd.

‘Maar,’ zoo vroeg hem iemand van t gezelschap, ‘hebt gij dan nooit meer iets van Larsen gehoord, waar is hij met Molmer dan gebleven?’

De Zweed plukte aan zijnen knevel.

‘Ja, eens heb ik nog iets van hem vernomen,’ zei hij. ‘Drie jaar geleden woonde ik te Parijs eene vergadering van het Aardrijkskundig Genootschap bij, en toen ik op zekeren middag door de zalen van het Louvre wandelde, ontmoette ik daar een heer, die mij bekend voorkwam. De vreemdeling scheen mij ook te kennen, althans hij trad op mij toe, nam den hoed af en zeide in 't Engelsch:

‘Dr. Gundsberg, Geloof ik?’

‘U te dienen, mijnheer...’

... ‘Mac Ferthy; is u Mac Ferthy uit Philadelphia al vergeten, kent u me niet meer uit de geheimzinnige Noordpoolgeschiedenis?’

We begonnen te praten; Mac Ferthy had voor een lief sommetje zijn *Philadelphia News* verkocht en speculeerde thans in salpeter.

‘Ja,’ zei hij, ‘ik had genoeg van de journalistiek, daar was voor mij geen geld meer mee te verdienen. Daar hadt ge dien William Smith bijvoorbeeld; een handige jongen, maar toch een uil. Wat had hij er aan om zich voor Erik Larsen uit te geven. Die knoeierij moest immers spoedig ontdekt worden, even goed als het overig bedrog.’

‘Ik bemerk wel,’ zei ik, ‘dat gij volkomen met alles op de hoogte zijt,’ - Mac Ferthy lachte fijntjes - ‘maar één ding is mij niet duidelijk geworden: als Larsen en Molmer niet met den ballon zijn opgestegen, waar zijn ze dan gebleven?’

‘Gij weet immers wel, dat de kapitein bij 't begin der reis twee matrozen had laten opsluiten? Toen Larsen en Molmer bij de oplating van den ballon in het ruim gingen om in 't schuitje plaats te nemen, lieten zij den ballon alleen vertrekken, en de opgesloten matrozen, die den volgenden dag aan dek kwamen, waren...’

VESTIBULE 1E KLAS.

‘Zij? Maar dan wist de kapitein er van?’

‘Dat wist hij. Hij had de *Jupiter* voor een prikje gekocht, zoodat hij er best nog eene reis mee kon maken, alvorens ze te Tromsö met winst van de hand te zetten. Waar hij tegenwoordig uithangt weet ik niet; van Larsen en dr. Molmer heb ik ook nooit of nimmer iets meer vernomen.’

‘Ik ook niet, en dat vind ik toch vreemd.’

We hadden het museum verlaten en op straat wandelde ik een eindje met hem. Eensklaps trof mijn oog een welbekende naam: op een half afgescheurd aanplakbiljet, dat met vele andere eene groote schutting bedekte, las ik: ‘Kermis te Auteuil.

Opstijging van den beroemden luchtreiziger Jean Norman met zijn grooten ballon. Nederdaling met het valscherm door prof. Björnsterne uit Zweden.'

Die Jean Norman was mij van vroeger bekend. Larsen had dus zijn vorig bedrijf weer opgezocht. En zijn metgezel? Wel ik heb altijd geloofd, dat deze niemand anders was dan dr. Molmer.

De 'Rotterdam.'

II.

Aan de uiterlijke grootsche afmeting van het stoomschip *Rotterdam* beantwoordt de innerlijke, die in gemak en plaatsruimte door geen der Hollandsche, en slechts door enkele buitenlandsche, schepen wordt geevenaard. Waarlijk, de keurige salons, de ruime eetzaal, de gezellige rookkamer [b]etr[ed]end, zou men niet denken, zich aan boo[rd] van een schip te bevinden, waar plaats - geld is, en alles zoo beknopt mogelijk in te richten, onder de eerste vereischten behoort.

Onze wandeling - dit woord is hier volstrekt niet misplaatst - door het schip beginnende, komen we langs een gemakkelijke trap op het schoon en glanzend geboende dek. Als overtuigend bewijs van de goede oude Hollandsche zindelijkheid, doet het ons volstrekt niet terug verlangen naar de Rotterdamsche straten, al hebben zij vaak het aanzien 'alsof het chocolade heeft geregend.' - Dit dek alreeds houdt onze verwachting hoog gespannen voor het verdere dat we zullen zien en bewonderen.

Eerst betreden wij de ruime vestibule.

Eenvoudigheid paart zich hier aan goeden smaak. De betimmering der wanden bestaat uit eikenhouten paneelen met een omlijsting van Amerikaansch notenhout; de vloer is bekleed met gutta-percha, en tot neervlijen uitnoodigende rustbanken bevinden zich langs de wanden. Zooals trouwens het geheele schip, wordt de vestibule electrisch verlicht, terwijl er altijd eene aangename gelijkmatige stoomverwarming heerscht. De sobere deftigheid, die het geheel kenmerkt, dwingt ons, de oogen te richten op het laatste portret van de geeerbiedigde koningin, dat, door rijke omlijsting en schitterende uitvoering, in die deftige omgeving terstond onze aandacht trekt. Als dezen zomer, ter gelegenheid van de kroningsfeesten, excursiebooten van Amerika naar Nederland zullen vertrekken om vele Hollanders en oud-Hollanders nog eenmaal terug te voeren naar 'de plek waar eens hun wieg op stond,' dan zullen voor dat portret 'met onbeklemde borst' menigmaal vaderlandsche gezangen geestdriftig worden aangeheven.

Tegenover dit portret voert een sierlijke trap ons naar het ruime eetsalon eerste klasse. De twee afbeeldingen doen genoegzaam zien dat het toppunt van practisch en weelderig gemak hier is bereikt. Onze aandacht wordt het eerst getrokken door een hoogen dom of koepel van gebrand glas, waardoor het licht, in zachte tinten binnenstroomend, aan die eetzaal, ick en weet niet wat, gezelligs verleent, zoodat men eens aan tafel gezeten, gedrongen wordt, of men wil of niet, aan die tafel ook eer te doen. Een zeldzaam mooi buffet, met kostbare houtsoorten ingelegd, prijkt aan den ingang. Het wordt geflankeerd door twee buffetkasten in denzelfden stijl, welke dienstig zijn tot opberging van het tafelzilver, porselein enz. Aan den anderen kant bevindt zich de met het buffet overeenkomende pianino, waaraan gedurende den overtocht menig forsch accoord en zachte melodie wordt ontlokt. Dikke loopers, welke den schoonen parketvloer, slechts ten deele - gelukkig! - bedekken, maken de schreden van hofmeesters en bedienden onhoorbaar, terwijl de chef-hof-

meester, zijn staf van onderdanen overziende en met generaalsblik het oog latende gaan over de tafels, zorgt dat de bediening nauwkeurig en vlug geschiedt en de wetten en regels van het menu niet worden overtreden. En daar is wel reden voor. In de eetzaal bevinden zich nl.

2	tafels	voor	7	personen.
2	tafels	voor	12	personen.
6	tafels	voor	10	personen.
1	tafel	voor	24	personen.

alzoo 11 tafels waaraan 122 heeren en dames (al zijn dezer mouwvleugels ook nog zoo wijd) een ruime plaats kunnen vinden. Er kunnen echter nog meer tafels worden bijgezet, zoo dat men tot het getal van 200 passagiers eerste klasse komen kan; en dat dit dikwijls moge geschieden, wensch ik der Maatschappij volgaarne toe.

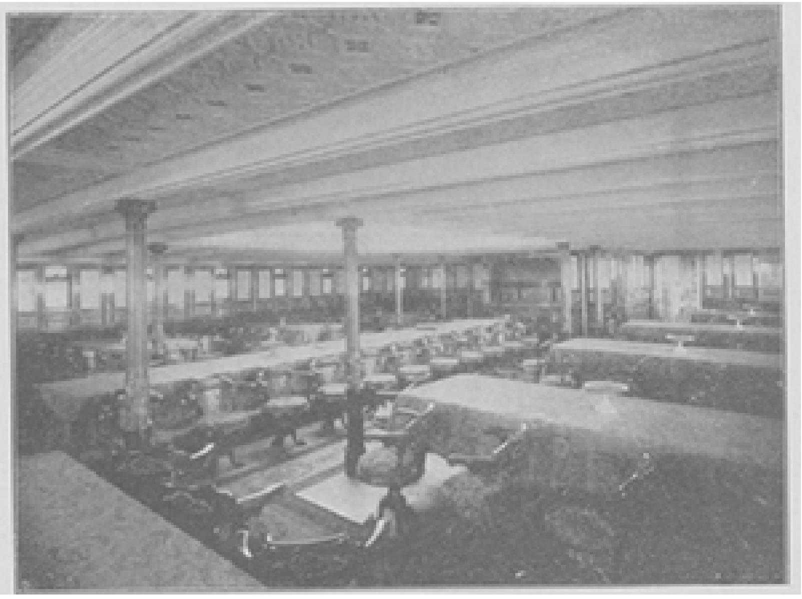

EETSALON 1E KLAS.

Menig hotel zou aan de *Rotterdam* zulk een eetzaal benijden, en het menu dáár voorgelegd menig fijnproever kunnen doen watertanden, daar dit steeds uitmunt door keur van spijzen en gerechten. Voeg daarbij dat door het vaste muziekkorps aan boord dagelijks onder het diner eenige uitgelezen stukken ten beste worden gegeven, en men zal tot de bevinding komen dat van de 210 à 220 uren aan boord doorgebracht, die welke aan het diner zijn gewijd, geenszins onder de minst aangename mogen worden gerekend.

Onmiddellijk achter het eetsalon van de eerste klas bevindt zich de zoogenaamde 'pantry', hetgeen men zou kunnen vertalen door bijkeuken of aanrechtkamer. Alleraardigst is hiervan de inrichting en zeer bezienswaardig vooral voor de huisvrouwen, die van dit verblijf bijna niet kunnen scheiden, het 'oneindig' hooger stellen dan de machinekamer, en zóó vele en zóó verschillende (bijwijlen onmogelijke) vragen stellen, dat de alleszins bekwame hofmeester er bijna tot wanhoop door wordt gebracht. Het spreekt van zelf dat men hier met meer zorg dan elders moet waken

tegen het slingeren en stampen van het schip, wegens het vele breekbare dat hier wordt geborgen. Vandaar dat in mahoniehouten rekken de kopjes en schotels en het geheele tafelservies hunne plaatsen vinden en zóó gerangschikt zijn dat het breken er van (o die dienstboden!) bijna tot de onmogelijkheden behoort. Hier, misschien wel met recht, heb ik eens een huismoeder de verzuchting hooren slaken: ‘Mijn huis staat vast en stevig en toch wordt er nog meer gebroken dan aan boord van dit stoomschip.’ Netheid en zindelijkheid, hier vooral zoo hoognoodig, glanzen u tegen. Per lift worden de spijzen uit de kombuis of scheepskeuken aangebracht, om te worden gerangschikt en geordend; hier worden de vleezen gesneden, de dessertschotels opgemaakt en de borden, welke den passagiers worden voorgezet, door stoom verwarmd. Het noodige proviand wordt in bevrieskamers, welke alle bederf weren, medegenomen, en gezondheidsen gecondenseerde melk in bijzondere flesschen bewaard.

Wie niet aan tafel wil aanzitten, tenzij gekapt of gefriseerd, vindt in den scheersalon, tevens ‘salon de coiffure,’ zijn grootste eischen bevredigd, Het hart van iederen dandy wordt bij het aanschouwen van het scheersalon in verrukking gebracht. Marmeren waschtafels, hoofddouches, warm en koud water naar verkiezing, een kast met allerlei min of meer aangenaam riekende parfumerieën, scheerzeepen en toiletartikelen vanallerlei soort, haarmiddelen die (n'en déplaise Theophile en tutti quanti) nooit zullen helpen, een scheerstoel (die mij huiverend aan den martelstoel van een tandarts deed denken) van de nieuwste vinding enz.

Onze wandeling vervolgende komen we aan de slaapgelegenheden eerste klasse. 't Is duidelijk dat men op een schip dezen niet met den naam van slaapk amers kan bestempelen, gewoekerd als er immer moet worden met de beschikbare plaatsruimte, vandaar de naam cabines of hutten. Maar hoe zal het mogelijk zijn te slapen in een vaartuig, dat op de golven wiegt? Stel u gerust, lezer. Was het niet juist door u te wiegen, dat ge als kind in slaap moest worden gebracht? Zocht lord Rosebery, Engelands vroegere eerste minister, om van een lastige slapeloosheid af te komen, niet zijn heil op een wiegend schip en vond hij daar geen baat? Daarenboven is door de Maatschappij der Holland-Amerika-lijn aan de inrichting dier hutten alle mogelijke zorg besteed. De vooral gezochte buitenhutten, die - aldus worden genoemd, omdat ze aan den buitenkant van het schip gelegen en dus de heerlijk versche zeelucht binnen doen stroomen, zijn door een vernuftig uitgedacht toestel zóó ingericht, dat wel frissche lucht, maar nooit het te frissche zeewater kan binnendringen. Iedere hut, zoowel van de tweede als van de eerste klasse, waartusschen weinig overwegend verschil bestaat, heeft uitmuntende bedden; de eerste klasse in iedere hut twee, de tweede klasse vier. Daarenboven heeft iedere 1e-klasse-hut nog een sofa, die desnoods als bed kan dienen. De bedden zijn geplaatst boven elkander, en - onnoodig het te zeggen - hecht en stevig gebouwd, zoodat de onderliggende slaper niet behoeft te vreezen, des nachts op onaangename wijze te worden wakker geschud, door dat zijn bovenbuurman met bed en al op hem nederstrijkt. Een mahoniehouten waschtafel vol gerieflijkheid, een vouwtabouret voltooien het geheel, terwijl boven het bed in ieders bereik de zwem- of reddinggordels zijn aangebracht om in tijd van nood te worden gebruikt.

In de onmiddellijke nabijheid der hutten bevinden zich de zes badkamers (en hier kan men inderdaad van badk amers spreken, zoo ruim zijn ze ingericht), waarvan drie gebruikt kunnen worden door de heeren en drie door de dames. Van deze badkamers, die electrisch verlicht en door stoom verwarmd worden, wil ik deze bijzonderheid slechts vermelden, dat men uit één en dezelfde kraan, door de kruk

naar links of rechts te bewegen, naar verkiezing koud of warm water in het bad kan doen stroomen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Een doop in Spanje. -

Een geliefkoosd onderwerp voor schilders, dïe zich bijzonder vermeien in weelderigen kleuren- en vormenrijkdom. Vooreerst vinden zij daartoe ruime gelegenheid in de kwistige pracht, waarmee de oude Spaansche kathedralen getooid zijn, de kleurige marmers, het rijke beeld- en snijwerk, de pronk van gouden en zilveren lampen en kandelaren, van schilderijen en bonte drapeeringen. Verder kan hun penseel te gast gaan aan de schilderachtige Spaansche volksdrachten, de kanten mantilles, de met goud gegalonneerde staatsierokken, en eindelijk niet het minst aan de prachtige Spaansche typen met de glinsterende gittenoogen en de glanzende ravenzwarte haren.

Vandaar dat het onderwerp menigmaal voorkomt, zooals de oude trouwe lezers der *Illustratie* uit eigen ervaring wel zullen opgemerkt hebben. Ook in dit nummer aanschouwen zij weer zulk een kleurig en fleurig tafereel, - fleurig on de bloemen, waarmee het marmerplaveisel bezaaid is. fleurig ook om den gloed van leven en frissche jeugd, afstralend van die schitterende groep, met den doopeling, den held van het feest, in het midden.

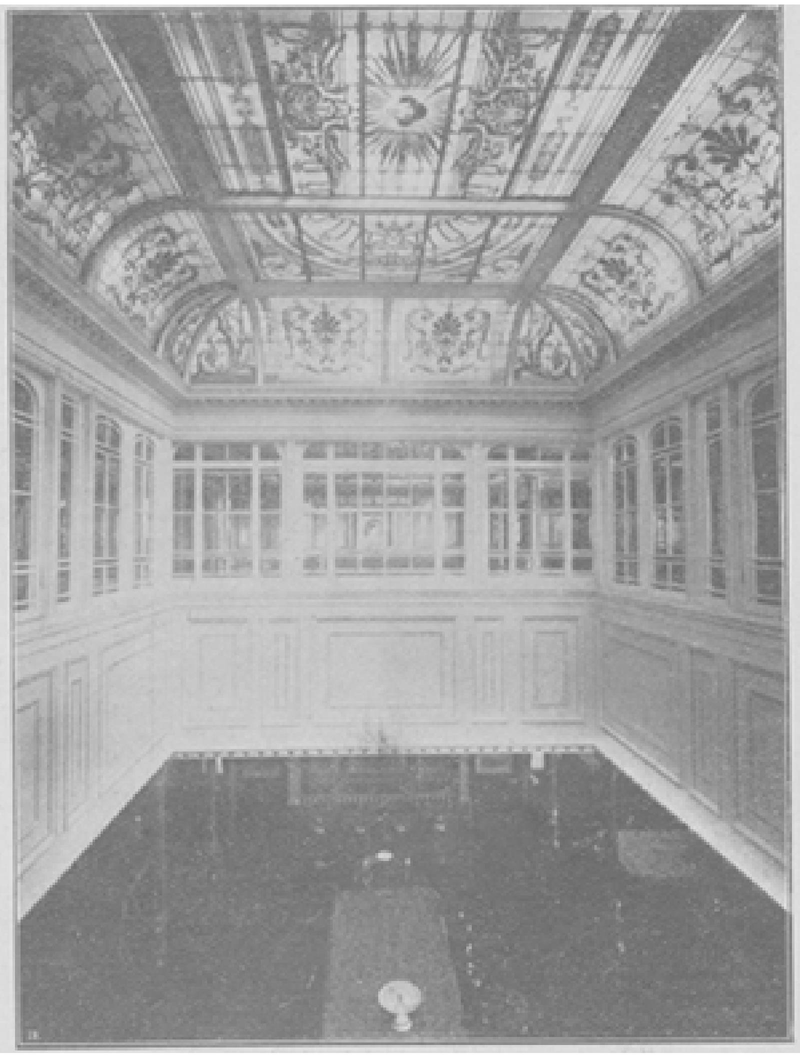

KOEPEL VAN DEN EETSALON.

[Nummer 48]

De 'Rotterdam.'
(*Vervolg en Slot.*)

Toen het stoomschip *Rotterdam* eenige maanden geleden door de directie ter bezichtiging werd gesteld, is het damessalon zeer zeker door de vele bezoekers, en vooral de vele bezoeksters, als het groote aantrekkingspunt, als de 'clou' van het stoomschip beschouwd en geprezen. En men kon er verzekerd van zijn, als men iemand sprak die de *Rotterdam* gezien had, dat de eerste vraag luidde: 'En wat zegt u wel van het damessalon...?' Nu, ik moet verklaren dat inderdaad, zooals de plaat ook uitwijst, dit salon een juweeltje van goeden smaak en fijne uitvoering mag worden genoemd. Gestoffeerd door eene Haagsche firma, levert dit salon onomstootelijk het bewijs, dat de Nederlandsche nijverheid in het stoffeeren en meubileeren een eervolle plaats inneemt.

Fauteuils met een fijn uitgevoerde bekleeding van groene zijde en fluweel zeggen u, dat ze niet bestemd zijn om ruige regenmantels en doorweekte overjassen te ontvangen. Een prachtig Smyrna-tapijt (Rotterdamsch fabrikaat) waarop geruischloos uw voet voortschrijdt, smeekt om erbarming de Rotterdamsch-beslijkte schoenen. Ken keurige miniatuur-boekenkast van satijnhout met perenhout en groen esschenhout ingelegd, vraagt dat, nu haar uiterlijk zoo schoon, zoo net is, ook haar innerlijk (d.w.z. de boeken) daarmede in overeenstemming schoon en net moge zijn. Smaakvolle sierplanten, onder den spiegel met zorg in een jardinière gerangschikt, ontnemen elke gedachte aan een verblijf op het vloeibaar element.

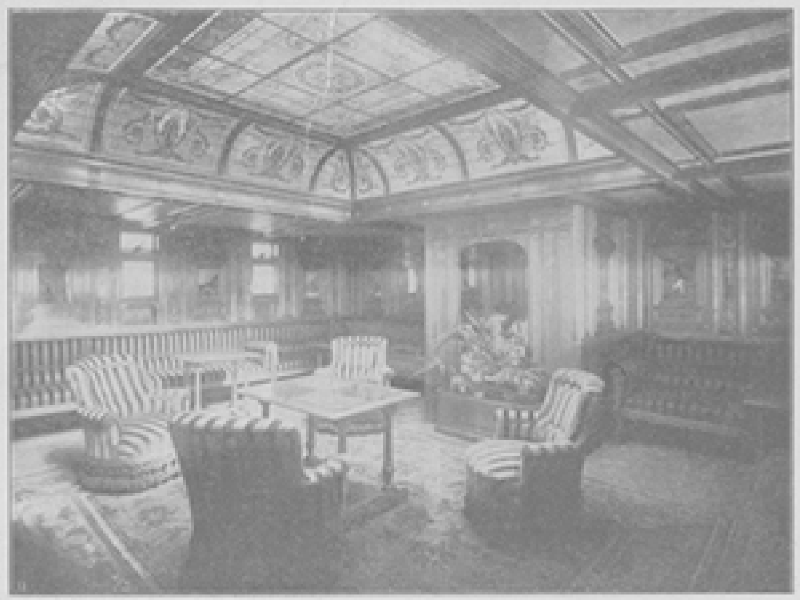

DAMESSALON 1E KLAS.

De zoo wèlbekende Rozenburgsche fabriek heeft op onovertroffen wijze de wanden versierd met tegels van verschillende kleuren, welke allen naar de schilderingen van eerste Hollandsche meesters als Apol, Mauve, Mesdag e.a. zijn vervaardigd. En wat

Dickens ergens schrijft dat de zon, hare stralen werpend door ruiten, waarop de wapens van een trotschen edelman zijn afgeschilderd, dienstbaar wordt gemaakt aan de menschelijke ijdelheid.... datzelfde mag eenigszins gewijzigd hier worden herhaald waar het licht door een kleinen koepel van gekleurd glas zijn intrêe doende, gedwongen wordt zich te voegen naar stijl en kleurschakeering waardoor het damessalon zoo uitsteekt.

Meer dan in het damessalon vond ik smaak in de rookkamer. Is hiervan de reden misschien wel te zoeken in het rooken zelve, of in de netheid waarmede die rookkamer is gemeubeld?.... Zeker is 't, dat van alle salons er geen mij zóó aantrok als deze. 't Is wel niet het rooksalon van den Prins van Wales, dat om zijn uitgebreide collectie havanna's en manilla's befaamd en om de verzameling van pijpen zoo bekend is, maar het is hier inderdaad *gemutlich.* De uren moeten voorbijsnellen als men onder het genot van een geurige sigaar de blauwende wolkjes naar het koepeldak laat opstijgen en, zooals Dickens in zijn kerstvertellingen teekent, ‘die hoogte van rookend genot heeft bereikt, waarop iemand zijn mond slechts een klein eindje kan opendoen om te spreken en veel te gemakkelijk zit om meer dan zijne oogen naar een metgezel te keeren.’ Om een goede sigaar (stel b.v. eene *waarlijk* geïmporteerde van Cuba) werkelijk te genieten moet men in eene goede stemming zijn. Na een opgewekt diner, bij een mokka-kopje zal zij u tienmaal beter smaken dan wanneer ge midden in den drukken werktijd van het dagelijksch leven u de weelde van diezelfde fijne sigaar veroorlooft. En juist het geheel van de rookkamer is er uitmuntend op berekend, iemand in eene goede rookstemming te brengen en een verhoogden smaak aan de sigaren te geven. De eikenhouten betimmering, waarin keurig beschilderde tegels pronken; de eikenhouten sofa's met moquette gestoffeerd, die wel tot zitten, maar niet tot opstaan nooden, de ottomanes, waarin men niet is gezeten, maar gedoken; het sigarenbuffet (uitlokkender dan het scheerzeepenbuffet), door welks glazen deuren de verschillende merken verleidelijk u uitnoodigen, de tafels voor domineeren, schaken, triktak en waaronder gelegenheid bestaat de glazen goed en stevig vast te zetten, zonder gevaar door de beweging van het schip iets van den inhoud te verliezen; de nieuwmodische electrische sigarenlampen... kortom, 't is zeer goed te verklaren, dat van alle salons de rookkamer naar verhouding het meeste wordt bezocht.

BIBLIOTHEEK.

Het laatste vertrek, dat om een beschrijving vraagt, is de bibliotheek. Terwijl de tweede klasse evenals de eerste klasse een damessalon en eene rookkamer bezit, die, hoewel eenvoudig en niet zoo kostbaar, toch zeer behaaglijk en huiselijk zijn ingericht, moet de tweede klasse eene bibliotheek missen.

De bibliotheek (eigenlijk is de naam wel wat te weidsch en te grootsch) is gelegen boven de eerste klasse eetsalon, waarin ze door de ramen van den koepel een aardig kijkje gunt. De bekleeding van sofa's en schrijfstoelen is van blauw trijp, waarmede de wanden van mahoniehout met paneelen van satijnhout een welgeslaagd geheel vormen.

Acht keurige schrijflessenaars, ruimschoots van allerlei schrijfgereedschap voorzien, geven den passagiers gelegenheid hun dagboek bij te houden, hun briefwisselingen af te maken en verschillende reisindrukken op te teekenen. Een wèl gevulde boekenkast, wier inhoud, zoover ik weet, niemand aanstoot geven kan, biedt den passagiers ruimschoots stof tot lezing. En heerlijk moet het zijn, als buiten de wind giert, en

de golven hoog opbruisen, als het water spattend springt tegen den boeg, zich kalm en rustig te vermeien in een boeiend en leerzaam boek, verzekerd als men is, dat hoe ook het noodweer raast, hoe hol de zee ook staat, de *Rotterdam* haar tocht vervolgen en met Gods hulp ongedeerd de veilige haven bereiken zal.

III.

Kent ge, lezer, het aangrijpend verhaal, dat Dickens in Maarten Chuzzlewit geeft van den treurigen rampspoed, waarmede de arme landverhuizers te kampen hebben, die uit hun vaderland, dat geen voldoende onderhoud hun verschaffen kan, naar verre streken vertrekken? ‘Als alle soort van huiselijke ellende, welke door ziekte, armoede, verdriet en lang reizen bij slecht weder kan worden voortgebracht, in een bekrompene scheepsruimte is opeengepakt?’ Als de verblijfplaats der landverhuizers is: ‘een bedompt, laag, donker hol omringd met kooien, zóó dat de vloer vol matrassen en bedden ligt en aan al wat gemak, zindelijkheid en welvoeglijkheid heet volstrekt niet te denken valt?’

O! hoe vreeselijk moet zulk een overtocht zijn, hoevele zielen gaan dan te gronde, die, onschuldig aan boord gekomen, volleerd in het kwaad het schip verlaten! Hoevele kiemen worden daar niet gelegd van allerlei ziekten, die velen dra ten grave sleepende, het lot van de overblijvenden nog droeviger, nog jammervoller zullen maken. Eere dus dengenen, die het lot van die arme bannelingen, zooals we hen wel mogen noemen, trachten draaglijk te maken en te verbeteren. Eere der Maatschappij, die toont dat het welzijn van al hare passagiers haar ter harte gaat. Eere der ‘Vereeniging tot bescherming der katholieke landverhuizers’, treffende uiting van waarlijk katholieken godsdienstzin, schitterende nakoming van het groote liefdegebod: ‘Bemin uwen naaste als u zelven’! En als ik zal beproeven, een korte schets te geven van de 3e klasse passagiers en wat daarmede in verband staat, dan op de eerste plaats een woord van hulde zoowel aan de directie der Holland-Amerika-lijn, als aan de ‘Sint-Rafaël vereeniging’ voor de uitstekende wijze, waarop beiden de belangen der landverhuizers behartigen, en tevens een woord van dank aan de heeren G.v. Wierdsma en M. Bahlmann voor de welwillend mij verstrekte inlichtingen, die mij in staat hebben gesteld aan het vereerend verzoek der *Belg. Illustratie* te voldoen en iets over de *Rotterdam* en de ‘St.-Rafaël-vereeniging’ ten beste te geven.

Onnoodig te zeggen, dat de 3e klas-passagiers niet over zóó vele hulpmiddelen beschikken om den tijd der overvaart te korten, niet zóó vele salons hebben om het verblijf aan boord te veraangenamen als de twee eerste klassen. Geen muziekkorps vroolijkt hun maaltijden op; geen sierlijk uitgevoerd menu prijkt naast ieders bord op tafel; maar toch is alles net, zindelijk en meer dan voldoende ingericht. Laten wij ons daarvan overtuigen door de hutten der 3e klasse in oogenschouw te nemen.

Hiermede is of was het op sommige schepen allertreurigst gesteld: 20, 24, soms nog meer mannen en vrouwen werden in éene bekrompene hut bijeen gepakt. Onzindelijkheid, en wat daarmede veelal gepaard gaat, vierde daar den kabel; de weerzinwekkende atmosfeer, die er heerschte, deed denken aan de benauwende, verstikkende lucht, welke in de fabriekskeeten, zooals Hector Malot ze in ‘En familie’ beschrijft, wordt aangetroffen. Geheel anders op de *Rotterdam.* Op dit stoomschip zijn vijf verschillende afdeelingen, speciaal ingericht tot het vervoer der

landverhuizers; zijn dezen te weinig in aantal, dan kunnen die afdeelingen óók worden gebruikt tot laadruimte en berging van stukgoederen, zoodat er geen plaats verloren gaat, en er zoovele afdeelingen als de behoefte vereischt, door de landverhuizers betrokken worden. Iedere afdeeling bevat honderd en tachtig bedden over vijf en veertig hutten verdeeld, en heeft eigen waschplaatsen, baden en vast personeel, zoodat iedere afdeeling volkomen onafhankelijk is van de andere. In gewone omstandigheden kunnen negenhonderd landverhuizers geherbergd worden, in het geheel dus twaalfhonderd en vijftig passagiers, (waarbij nog komt eene bemanning van honderd en veertig personen), terwijl bij mogelijke noodzakelijkheid, door noodhutten enz. op te slaan, zeker vijf en twintighonderd landverhuizers plaats kunnen vinden. De groote meerderheid der hutten in iedere afdeeling is ingericht voor vier, sommigen voor twee, enkelen voor hoogstens zes personen.

Vergelijkt men de twee gravures: ‘hut 2e klas’ en ‘hut 3e klas’ met elkaar, dan ziet men dat de inrichting der laatste zeer eenvoudig is; behalve de bedden, eenige kapstokken en reddinggordels - gemakkelijk en vlug te grijpen - wordt er niets meer in een 3e klasse hut gevonden. De buitenhutten hebben een raam, dat door een bijzonder toestel, zooals trouwens ook in de 1e en 2e klasse, wèl lucht maar geen water naar binnen laat. Ook de binnenhutten genieten eene behoorlijke luchtverversching, zoodat in iedere hut voldoende ‘licht’ en ‘lucht’ aanwezig is, terwijl voor het ‘leven’ door de bewoners zelven *meer* dan voldoende gezorgd wordt. Het licht is ook hier electrisch, en verscheidene stoomkachels weren de felle koude van het barre jaargetijde.

Men zal dus toegeven, dat de landverhuizers, die in hun vaderland zich meestal moesten behelpen, aan boord van de *Rotterdam* over een zeer voldoende ligging en plaatsruimte beschikken.

Iedere passagier 3e klasse ontvangt bij zijn komst aan boord een geheel nieuw bed (van houtwol) kussen en deken, waarvoor hij zelf moet zorg dragen. Bij aankomst van het stoomschip te New-York wordt dit alles vernietigd en verbrand en levert dus den Rotterdamschen fabrikant een niet onaardig buitenkansje op.

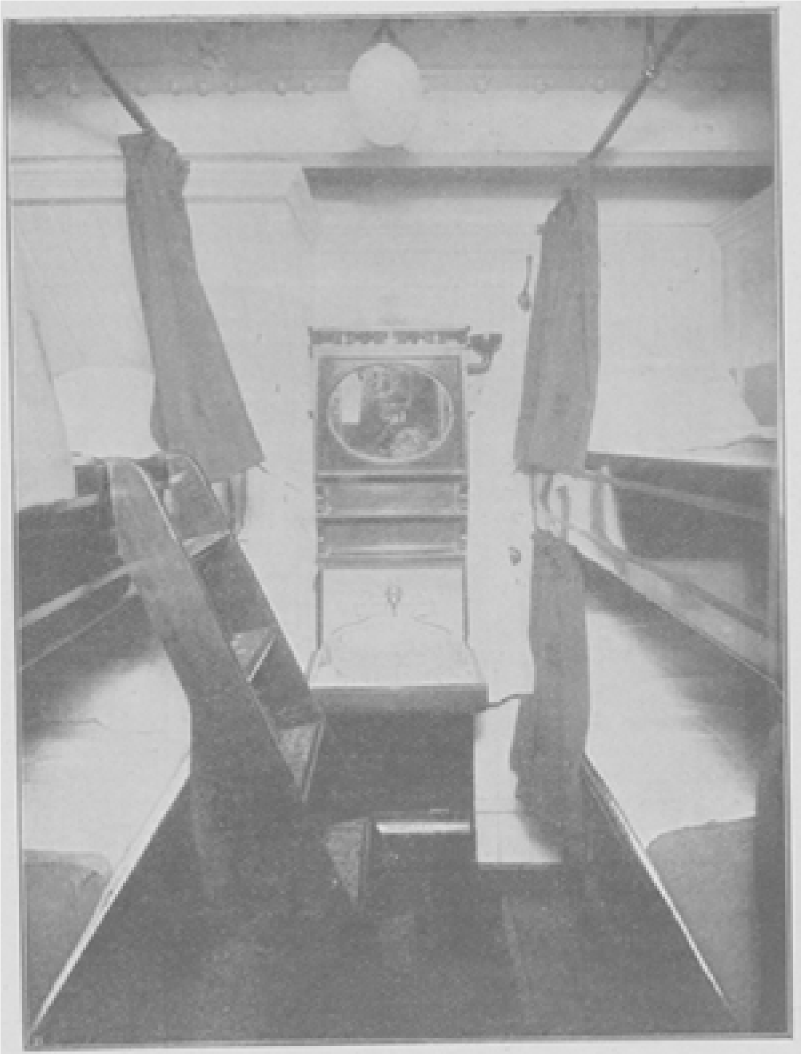

3E KLASHUT.

Deze regeling is voor de Maatschappij wel niet bijzonder voordeelig, maar toch nuttig, ja noodzakelijk, wijl anders alle maatregelen op het gebied van zindelijkheid door haar genomen, slechts halve maatregelen zouden blijken. Te gelijk met hun bed enz. ontvangen de landverhuizers tevens verschillende tafelbenoodigdheden als een lepel, vork, mes, tinnen kroes en bord, waarvoor zij gedurende de reis moeten zorgen, waarvan *zij alleen* zich mogen bedienen, en welke door hen zelven moeten worden gewasschen en schoongehouden. Wat de uitrusting betreft gelijken zij dus sprekend op den onsterfelijken Micawber, gelijk hij, op het punt van naar Australië uit te zeilen, door Dickens geschetst wordt.

2E KLASHUT.

Nadat wij de hutten hebben bezichtigd, komen we aan de badkamers. Daarvan zijn er niet minder dan tien, uitmuntend door netheid en zindelijkheid, den passagiers 3e klasse ten dienste. Gaarne of niet moet iedere passagier op de heenreis ten minste ééns in het bad.

Een kleine gang doorgaande komen we bij hun verblijt om te eten. Net en zindelijk zijn de banken en tafels, die, als het schip aan de kade gemeerd ligt, boven aan de zoldering worden bevestigd tot grooter plaatsruimte en gemak bij het laden en - lossen. De spijzen, die hun daar worden voorgezet, zijn met zorg bereid, en bestaan niet - zooals men wel begrijpen zal - uit kleine teere damenbrokjes, uit fijne gebakjes en beuzelige dessertschoteltjes - want deze zouden hen evenmin kunnen verzadigen, als ‘Manus de kruier’ van Justus van Maurik, met een menu respectabel in omvang, van zekere table d'hôte kon worden tevreden gesteld. De smakelijke en stevige kost is in evenredigheid met hun forsche magen. Iederen dag worden de eetzaal en de wandeldekken zorgvuldig geschrobd en met ontsmettende creolin besprenkeld. 't Is gelukkig, dat het gezag van Rotterdams burgervader zich niet uitstrekt over het stoomschip *Rotterdam*, anders zou dat plonsen en plassen, schrobben en schuren in de open lucht reeds lang misschien zijn verboden en zouden wandeldek en eetzaal dus niet, zooals nu, de vergelijking met het befaamde burgemeesterstoepje glansrijk kunnen doorstaan.

Boven, op het dek, bevindt zich gansch afgezonderd het hospitaal, waar de zieke passagiers van de 3e klasse beter kunnen worden verpleegd dan in hun hutten, die niet zoo gemakkelijk en ruim als dit hospitaal zijn ingericht. Tot heden toe is het nog niet in gebruik genomen: moge het immer ongebruikt blijven!

Wordt aldus op lichamelijk gebied voor de 3e klasse-passagiers zorg gedragen, op zedelijk gebied geschiedt dit door de scheiding tusschen mannen en vrouwen, welke zoo streng mogelijk door de Maatschappij

wordt gehandhaafd, niet alleen bij het begin der reis, maar tot aan de aankomst toe. Tot dat doel is een uitmuntende maatregel genomen nl. de aanstelling van stewards of tusschendekswachteressen, wier plicht het is, streng voor die scheiding te waken. Men zal licht begrijpen, dat die wachteressen nu juist niet worden gekozen uit de allerzachtzinnigste wezentjes of meest bedeesde personen! De meesten zijn voor geen klein geruchtje vervaard en betoonen zich ware cerberussen in het weren van personen, die in hun departement niets te maken hebben. Zoo vernam ik, dat een hooggeplaatst persoon van de Maatschappij, zich persoonlijk willende overtuigen, dat alle voorschriften der Maatschappij stipt werden nagekomen, door een dusdanige wachteres met niet zeer vleiende complimenten werd weerhouden, totdat eenige woorden het misverstand ophelderden.

Alvorens over de landverhuizers zelven te gaan spreken, wil ik eerst nog de vraag behandelen, die mij zoo vaak gedaan is en waarschijnlijk ook in het schrander brein van menig lezer is opgekomen: ‘Wordt er aan boord wel eens een godsdienstoefening verricht?’ Als antwoord diene: Uit haren aard is de Maatschappij neutraal. De hut, die op de heenreis een katholiek priester geherbergd heeft, kan op de thuisreis de verblijfplaats zijn van een dominee; vandaar dat strikte onzijdigheid moet worden in acht genomen in alles. Echter voor zoover de gelegenheid aan boord dit toelaat, en daarmede geen andere gevoelens worden gestoord, wordt aan het godsdienstig verlangen der passagiers zooveel mogelijk voldaan. Israëlieten b.v., die streng aan hun voorschriften zijn gehecht - *rari nantes in gurgite vasto* - kunnen spijzen bekomen, die kauscher, d.i. volgens hun wet, zijn bereid; En wat nu in het bijzonder het lezen der H. Mis betreft, heeft een priester de altaarbenoodigdheden bij zich - gelijk velen die naar Amerika als missionarissen vertrekken - dan gebeurt het zeer dikwijls dat hij aan boord (meestal in de eetzaal als zijnde het grootste en schoonste salon) de H. godsdienstoefening vervullen kan. Onlangs nog heeft een van Amerika terugkeerende Bisschop bijna dagelijks de H. Mis aan boord kunnen lezen. Juist daarom ook is deze lijn zoo bijzonder in trek, en geniet zij zoo de grootste achting van missionarissen en geestelijke zusters, die in het ver van hun vaderland verwijderde Amerika hun heldenleven gaan beginnen; bij duizenden hebben zij met de booten der Holland-Amerika-lijn den overtocht volbracht en, van welken landaard ook, Duitschers, Polen, Portugeezen, Oostenrijkers en Amerikanen, hun ingenomenheid en volle tevredenheid over de ondervonden behandeling te kennen gegeven. De geestelijke zusters reizen gaarne met deze lijn; zij ondervinden er de meest mogelijke eerbiedige welwillendheid. Zoo b.v. heeft een kloosteroverste uit Beieren, zuster Theresia, zes en twintig maal met deze lijn den overtocht naar en van Amerika volbracht, en jaren geleden reeds was de directle in correspondentie met een der grootste Duitsche instellingen, aan wier hoofd als Eerwaarde Overste stond de zuster van een der voornaamste redenaars en partijleiders, die het katholieke Duitschland ooit heeft gehad.

Stellen we ons eens de aankomst voor van eenige landverhuizers. Het is wel met moed, dat zij den vreemden grond betreden, maar nòg is hun hart pijnlijk aangedaan, dat ze nooit meer terug zullen zien dien grond, met hun zweet besproeid, die geen voldoende bestaan hun kon opleveren; dat ze niet meer zullen hooren spreken en zingen de vaderlandsche taal, hun zoo dierbaar en zoo aangenaam; en dat ze, afscheid genomen hebbende van hun land, ook afscheid moeten nemen van alle vaderlandsche zeden en gebruiken en voortaan naar eene vreemde taal en naar gansch andere

gebruiken en zeden zich hebben te voegen. Wat hangt er ontzettend veel voor hen van af, wie aan spoor of boot hun aankomst afwacht, en in welke handen ze komen te vallen.

Daarom is het van zoo onberekenbaar nut, dat een eerlijk, vertrouwd persoon die landverhuizers bij hun aankomst opwacht, om hun een goed onderkomen te verschaffen. Dit vinden zij in het groote ruim ingerichte hotel, dat de Holland-Amerika-lijn in de onmiddellijke nabijheid der aanlegplaats harer booten heeft doen bouwen, en niet ver van de R.K. kerk aan het Stieltjesplein verwijderd is. Noch Antwerpen, noch Bremen, twee groote vertrekhavens van het vasteland, bezitten een dusdanig hotel. Het bevat ruime en doelmatig ingerichte slaapzalen, waar negenhonderd en tachtig landverhuizers kunnen worden geherbergd. Met bijzondere zorg is er gewaakt tegen brandgevaar. In iedere zaal bevinden zich verscheidene brandslangen, extincteurs en brandemmers met een bijzondere, terstond blusschende stof gevuld, terwijl aan iedere verdieping verscheidene ijzeren brandladders zijn bevestigd. Chef-hofmeester is de heer W.J.F. van den Berg, die op uitstekende wijze de belangen der Maatschappij en der landverhuizers behartigt. Tegen geringen prijs worden hun in de gezellige eetzaal wèl en smakelijk toebereide spijzen verschaft, en alles verkrijgbaar gesteld wat zij redelijkerwijze kunnen verlangen, behalve - en 't is met levendige voldoening dat ik het hier herhalen kan - behalve sterke drank, wat toch der Maatschappij geen geringe winst zou kunnen opleveren. Als de landverhuizers gedurende den tijd, dat ze in Rotterdam moeten wachten op de afvaart van hun boot, in dit hotel blijven toeven, dan zijn ze voor bedrog gevrijwaard en verzekerd niet te vallen in de handen van ellendelingen, die in hun ongeluk en onbedrevenheid eene bron van vuig gewin zoeken en... vinden.

LANDVERHUIZERSHOTEL DER HOLLAND-AMERIKA-LIJN TE ROTTERDAM.

Dikwijls ziet men een wakkeren ‘Vertrauensmann’ of een beambte van de Holland-Amerika-lijn met een stoet landverhuizers achter zich de Rotterdamsche straten doorkruisen. Meestal siert een hooge muts van astrakan of een pelsmuts het langbebaarde gelaat der mannen, die, met iets zwaarmoedigs in hunne trekken, geen oogen schijnen te hebben voor alles wat in de hun zoo vreemde stad voorvalt. Rusteloosheid en ongedurigheid kenmerkt hun geheele wezen, een zekere zucht om vooruit, vooruit te gaan, welke zich straks op de boot openbaren zal in het klimmen

en klauteren op alle mogelijke verhevenheden, laadboomen enz. van het schip. Niet zoo de vrouwen, met kleurige omslagdoeken om hoofd en schouders, met eenigszins korte rokken, waaruit een hoog en zwaar gelaarsde voet onbescheiden uitkijkt; beladen soms met zware pakken, of wel met de eene hand eenige kleine kinderen voortsleepend, terwijl de andere een nog kleiner kind torst, geven ze aan haar oogen wel degelijk den kost en praten en babbelen, gelijk.... nu, ja.... gelijk alleen vrouwen kunnen doen.

Over het algemeen is het lot der arme landverhuizers treurig en droevig, en wèl is het een zegen, dat er eene vereeniging bestaat, die met hartelijke toewijding zich hunner aantrekt. Die vereeniging tot steun en hulp der katholieke landverhuizers heeft zich onder bescherming gesteld van dien hemelschen geest, die eens den jongen Tobias naar Medië voerde en hem, ongedeerd naar ziel en lichaam, weer naar zijn Vaderland terugbracht: den H. Aartsengel Rafaël. Vandaar de naam SINT-RAFAEL-VEREENIGING.[1]

In de ochtendzitting van 30 Augustus 1897 zette de heer Cahensly, lid van den Landdag en algemeen secretaris van de St.-Rafaël-vereeniging, haar oorsprong, doel en werkzaamheid uiteen. Een van gloed en welsprekendheid tintelende rede was het, die toen op den 44en katholiekendag te Landshut door hem werd uitgesproken, en waarvan ik het voornaamste gedeelte hier zal weergeven, daar de uitgebreidheid er van mij niet veroorlooft haar geheel over te nemen.

‘Het bestuur tot steun van katholieke landverhuizers werd in het jaar 1868 in het leven geroepen, en kon als eerste begin gelden van de St.-Rafaëlvereeniging, welke ten jare 1877 definitief tot stand kwam op den katholiekendag te Mainz. De St.-Rafaëlvereeniging heeft zich tot taak gesteld, de zoo talrijke Duitsche (ik voeg er bij Oostenrijksche en Poolsche) landverhuizers lichamelijken en zedelijken steun te verleenen. Om dit doelmatig en goed te kunnen doen, zijn in alle voorname Europeesche haven plaatsen vertrouwde lieden, “Vertrauensmänner”, aangesteld, die de landverhuizers geheel kosteloos moeten bijstaan en alle mogelijke hulp verleenen. Zij wachten hen op aan de statiën en aanlegplaatsen, bezorgen hun een goed onderkomen, verzekeren zich bij het inwisselen van hun geld dat ze niet worden bedrogen, sporen hen aan tot het ontvangen der H.H. Sacramenten en geleiden hen aan boord van hun schip. In de laatste twaalf jaren hebben in de vier grootste havensteden, Bremen, Hamburg, Rotterdam en Antwerpen, de hulp der St.-Rafaëlvereeniging ingeroepen 338.000 landverhuizers, waarvan er 52.118 de H.H. Sacramenten ontvingen, terwijl door bemiddeling der “Vertrauensmänner” voor een bedrag van zes en een half millioen werd gewisseld.’

Hieraan heb ik niets toe te voegen. Het verslag is welsprekend; luide genoeg verhalen de aangehaalde cijfers van de heilzame en zegenrijke werkingen, door het ‘Rafaelverein’ verricht. De oprichting en bloei dier vereeniging is voor een groot deel te danken aan de krachtige pogingen en het onvermoeid streven des heeren Cahensly, die, eerst de oprichting, thans den bloei der St.-Rafaëlvereeniging als eene levenstaak opvattend, aan dat heerlijk, verheven doel al zijn krachten wijdt. 't Is dan ook met alle recht, dat onder den levendigen

1 President Karel vorst zu Isenburg-Birstein, Ganeraal-Secretaris Cahensly.

EDELVROUW UIT MAROKKO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. CROEGAERT.

bijval van Duitschlands eerste katholieken op dien zelfden katholiekendag Dr. Schädler kon spreken van 'Cahenslyanisme' als éénsluidend met zorg en liefde voor landverhuizers, als éénsluidend met de Rafaëlvereeniging; en dat eenstemmig door den katholiekendag het voorstel werd aangenomen, in alles de St.-Rafaëlvereeniging zooveel mogelijk te steunen.

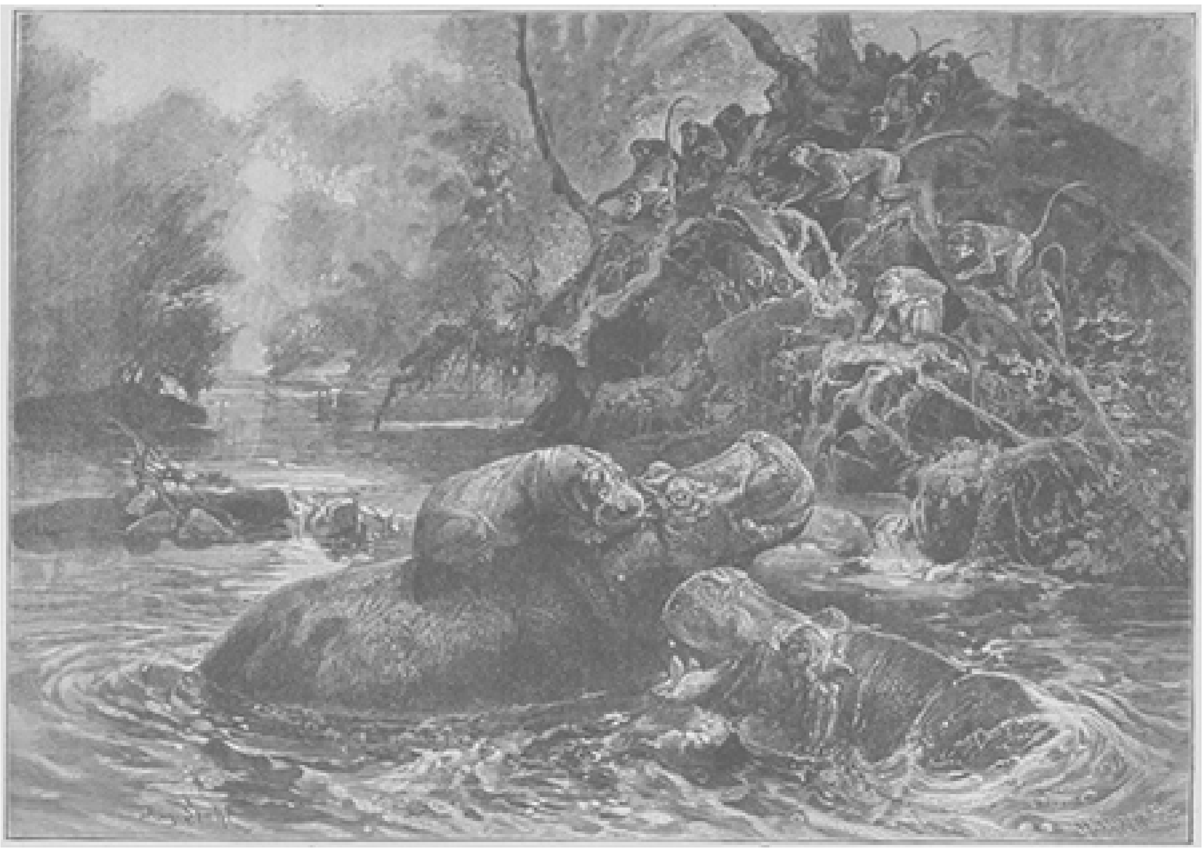

AAN DEN WITTEN NIJL, NAAR DE TEEKENING VAN AUG. SPECHT.

Ontelbaar zijn de opofferingen, die Cahensly zich heeft getroost, talloos de vooroordeelen en moeilijkheden, waarmede hij had te kampen. Hij wijst op het groote gevaar, dat schuilt op de schepen, als mannen en vrouwen niet van elkander worden gescheiden, en dringt er op aan, dat evenals op de Engelsche schepen, zoo ook op de Duitsche die scheiding plaats zoude vinden; maar hij krijgt tot bescheid, dat zijn bezwaren zeer overdreven zijn, en het gevaar volstrekt niet zóó ernstig is als hij het voorstelt. Cahensly's antwoord bestaat in het medemaken van eene reis van eene Duitsche haven naar Southampton, en terugkeerende brengt hij zulke verpletterende bewijzen mee voor zijne bewering, dat men hem gelooven m o e t , en gedwongen is, zijne raadgevingen niet g e h e e l in den wind te slaan, en voor dwaasheid en overdrijving zijn betoogen uit te krijten. Eindelijk echter zouden de goede zaak zegepralen, zijn streven gewaardeerd en zijne verdiensten erkend worden; en niet de minst gelukkige dag zal het geweest zijn in 's heeren Cahensly's leven, toen van regeeringswege in den Rijksdag openlijk werd erkend en geprezen de heilzame werking van de St.-Rafaëlvereeniging door hem gesticht, door hem gebracht tot bloei.

In Rotterdam werd in 1874 met medewerking des heeren Bahlmann de heer J. Zöller als 'Vertrauensmann' door de St.-Raf.-Ver. aangesteld, en boven allen lof verheven is de wijze

waarop hij de belangen der landverhuizers behartigt. Even vloeiend het Duitsch sprekend als het Hollandsch, met het gouden insigne (een ankerkruis) op de borst, heeft Herr Zöller tallooze landverhuizers geholpen en bijstand verleend. Zoo bevat het in 1897 verschenen 'Rechensschafts-bericht des St.-Raphaël-Vereins' de opgave van degenen, die in 1896 zijn zeer gewaardeerde hulp hebben ingeroepen en genoten. In 1896 hebben van zijn hulp gebruik gemaakt vierhonderd en negentig landverhuizers, waarvan er driehonderd zeven en negentig de godsdienstoefeningen bijwoonden en honderd en dertien de HH. Sacramenten ontvingen.

Bijna zeventien duizend mark ging door zijn handen, terwijl tal van goede en geschikte boeken door hem uitgedeeld en vele aanbevelingskaarten voor de 'Vertrauensmänner' in overzeesche havens werden verstrekt, bijzonder voor den weleerw. heer Nieuwenhuis te New-York, waar in het Leo-haus de landverhuizers een goede ontvangst en uitmuntend onderkomen vinden. Een geestelijke van de parochiekerk der H.H. Martelaren van Gorkum alhier is immer bereid hun de H.H. Sacramenten toe te dienen en de vervulling hunner godsdienstplichten te vergemakkelijken. Als het eenigszins mogelijk is, wonen de landverhuizers vóór de afvaart naar Amerika de H. Mis bij; en levendig staat het mij nog voor den geest, hoe op zekeren ochtend zeer in de vroegte, als de kerk nog gesloten was, een vijftig-à zestigtal landverhuizers op het plein voor de kerk waren neergeknield in gebed. Waarlijk dat w a s een gebed. Onbewogen voor de spottende blikken, onbekommerd voor het luid gelach van sommige werklieden, die zich naar hunne fabrieken of werkplaatsen begaven, waren ze een beschamend voorbeeld voor dezulken, die, in kunde en beschaving zich ver boven die arme landverhuizers verheven wanende, duidelijk blijk gaven, in deugd, in geloof en laat ik er bijvoegen in kieschheid verre hun minderen te zijn.

F.J.H. EVERS.

Rotterdam, Januari 1898.

De wonderkuur.

□ 10.000 £ □

betaal ik aan dengene, die mij bewijst, dat het gebruik van het door mij uitgevonden wereldberoemde

QUACKSMAN-ELIXER

zelfs in het moeielijkste geval van kaalhoofdigheid niet een prachtigen haardos voortbrengt. De uitwerking treedt reeds na het gebruik van slechts é é n e flacon in, welke in alle drogisten- en parfumeriewinkels tegen den prijs van 5 shilling te verkrijgen is.

Voor de uitbetaling dezer premie staat mijn op de Engelsche bank gedeponeerd vermogen borg.

Prof. WILLIAM QUACKSMAN,

Londen, Regentstreet 122.

* * *

Jonker Van Dulmen bevond zich in een wanhopigen toestand, die zich regelmatig in de eerste dagen van elke maand herhaalde, als wanneer de eene schuldeischer den anderen opvolgde en de dringende uitnoodigingen tot betaling hem van alle zijden toestroomden.

Want de jonker had meer schulden... dan haren op zijn hoofd. Eigenlijk was deze gewone spreekwijze op hem niet toepasselijk; want al waren zijn schulden nog zoo menigvuldig, zijn schedel schitterde in onberispelijken glans. Zelfs de ergste rabulist of rechtsverdraaier zou het niet gewaagd hebben hem een haartje te krenken, omdat de gelegenheid hiertoe hem ten eenemale ontbrak.

Daardoor kwam het, dat jonker Van Dulmen in een nieuwe ongelegenheid geraakte, toen hij zich van vertwijfeling de haren uit het hoofd wilde rukken.

‘Het is om zot te worden!’ riep hij nijdig uit en wreef zich wanhopig over den kalen knikker, die door zijne vrienden spottenderwijze ‘het struisvogeleitje’ genoemd werd. ‘Wat zegt gij, Johan? Wil Sittenstein ook niet meer voorschieten?’

De trouwe dienaar draaide verlegen zijne klak tusschen de vingers rond.

‘Hij geeft geen cent meer vóór de achterstallige interesten betaald zijn,... heeft hij gezegd... Geen rooien cent!’

‘En Goldhammer?’

‘Hij heeft mij de deur voor den neus dichtgegooid, toen ik uwen naam noemde.’

‘Wat een gierigheid!... Wacht maar... hij zal mij nog wel eens leeren kennen!’

De jonker greep woedend naar de gazet, die de bediende hem overreikte. Hij staarde een oogenblik gedachtenloos op de advertentiën; maar plotseling werd hij oplettend en zette het oogglas beter voor het oog. De aankondigingen van professor Quacksman had zijn bijzondere aandacht getrokken. Hij keek ze tweemaal in, las ze voor de derde maal over en stormde onstuimig naar zijne waschtafel. Met zekerheid nam hij uit de daar opgestapelde flesschen en fleschjes een leege flacon, hield ze tegen het licht en onderzocht het etiket.

‘Hoera!’ riep hij. ‘Land! land! De 10,000 pond zijn mijn!’

De oude bediende meende in het eerste oogenblik, dat zijn heer plotseling krankzinnig geworden was. In die meening werd hij nog versterkt, toen Van Dulmen eensklaps met gebogen hoofd op hem losstormde, als wilde hij hem omver loopen.

‘Kerel! Johan! Ongeluksvogel! Wat heb ik op mijnen kop?’

‘Niets, mijnheer!’

‘Werkelijk niets!’

‘Neen! Geen spoor van haar!’

‘Hoera!’ juichte Van Dulmen. ‘Quacksman zal er aan moeten gelooven! Pak dadelijk mijn kofter; want ik reis nog heden naar Londen?’

‘Naar Londen?’

‘Ja... naar Londen!... Geld halen!... Binnen een paar dagen ben ik weer terug en dan gaan wij een leventje beginnen, waarvan gij nog nooit gedroomd hebt!’

Johan schudde wel het hoofd, maar zijn heer was te uitgelaten van blijdschap, dan dat hij het bemerkte.

Hij lonkte voortdurend het ledige fleschje toe en streek telkenmale met de hand voorzichtig over den kalen schedel.

‘Nu, Engelsche bank, verheug u! Ik kom u van een kleinigheidje verlossen!’

Den heelen middag moest Johan bij alle woekeraars en geldschieters rondloopen om de benoodigde reiskosten bijeen te brengen. Eindelijk waagde een oude geldschieter het - op de herhaalde verzekering van Johan, dat zijn heer in Londen 10,000 pond sterling moest ontvangen - tegen buitensporige hooge rente hem 600 franken af te staan.

Twee uren later reisde Van Dulmen af.

Professor Quacksman, eigenaar van een huis, dat het voorkomen heeft van een paleis, in de *Regentstreet* te Londen, ontving den vastelandschen bezoeker met de meeste voorkomendheid.

De jonker zette hem het doel van zijn bezoek zoo kort mogelijk uiteen, en neigde daarbij het hoofd zóó diep, dat de professor het heele gezicht op de glanzende volle maan had.

Quacksman scheen echter nòch verbaasd, nòch verrast.

‘Wel, Sir,’ antwoordde hij, ‘u is in uw recht. Veroorloof mij, dat ik u de kleinigheid dadelijk ter hand stel.’

Daarop ging hij naar zijn lessenaar en nam er een pakket banknoten uit.

‘10,000 pond, als ik mij niet vergis. U ziet, mijnheer, ik was op het geval voorbereid, daar ik gewoon ben mijn woord te houden. Mag ik u dus verzoeken?...’

De jonker stak met eene diepe buiging de hand naar het pakket uit. De Engelschman trok het echter met een vlugge beweging terug en stak het in zijn borstzak.

‘Mag ik u verzoeken plaats te nemen?’ ging hij ongedwongen voort. ‘Het is maar om een kleine formaliteit te vervullen, eer ik uwe vordering voldoe. Ziet u, mijn hooggeachte vriend, ik betreur minder het verlies der niet onbelangrijke som, die ik u uitbetaal, dan wel het fiasco, dat mijn elixer op uw geacht hoofd heeft geleden. Misschien echter heeft u het middel niet goed aangewend en zijn de gevolgen daarom uitgebleven. Ik moet derhalve verlangen, dat u onder mijn leiding nog een laatste proef met het elixer neemt. Drie inwrij vingen zullen voldoende zijn. Wanneer na deze behandeling nog geen haargroei intreedt, dan zijn de 10,000 pond uw onbetwist eigendom en staan elk oogenblik tot uwe beschikking.’

Verbaasd over de toegevendheid van den professor, verklaarde Van Dulmen zich hiertoe gaarne bereid. Hij was toch zeker van zijn zaak, want hij had al een ontelbare menigte haargroeimiddeltjes aangewend, die alle zonder uitwerking waren gebleven. Quacksman was bereid reeds den volgenden dag met de kuur te beginnen en nam op de vriendelijkste wijze afscheid van den overgelukkigen jonker. Natuurlijk gaf deze, in het vooruitzicht van de zoo gemakkelijk verdiende 10,000 pond sterling, een keurig souper, waarbij de champagne niet ontbrak en hij ook niet vergat de eerlijkheid en ridderlijkheid van den Engelschen uitvinder hemelhoog te verheffen.

Precies op den bepaalden tijd kwam de jonker bij mr. Quacksman, die hem in tegenwoordigheid van twee bedienden ontving. De beminnenswaardige *gentleman* onderzocht allereerst het ‘struisvogelei’ van zijn patiënt met een microscoop.

‘Heb ik het niet gedacht?’ verklaarde hij. ‘De schedel is voor de opneming van mijn elixer nog niet voldoende voorbereid. Komaan, John en Daniël, wrijft hem eens in, opdat de poriën toegankelijker worden!’

Met zacht geweld greep de gespierde John Van Dulmen's hoofd en hield het tusschen zijn handen als zat hij bekneld in een schroef. Daniël had zich intusschen met twee scherpe of liever gezegd harde borstels toegerust, waarmee hij zonder ophouden den gladden schedel begon te poetsen.

‘Nietwaar, dat doet u goed?’ vroeg prof. Quacksman aan zijn slachtoffer. ‘En daarbij is het even aangenaam als nuttig: het prepareert de hoofdhuid voor het elixer.’

De ongelukkige Van Dulmen beet zich van pijn op de lippen, maar hij dacht aan de 10.000 pond en zweeg.

Den volgenden dag smaakte hij daarvoor een aangename voldoening.

De professor wierp namelijk een onderzoekenden blik op zijn hoofd en zei teleurgesteld:

‘Geen spoor van haarkiem! Het schijnt alles vergeefs te zijn geweest.’

Van Dulmen lachte in zijn vuistje.

‘Maar wij moeten krachtiger te werk gaan,’ vervolgde de professor. ‘De massage bleef zonder uitwerking; laten wij het nu eens met wasschingen beproeven!’

De assistenten brachten een grooten emmer met kokend water binnen, waarmee zij geweldig Van Dulmen's ‘struisei’ begonnen te besproeien. De baron riep om hulp en sprong op. De Engelschman lachte achter zijne vuist.

‘Wanneer gij de kuur onderbreken wilt, staat het in uwe beleefdheid. Maar bedenk wel, dat daarmee elke verplichting mijnerzijds ophoudt. Gij zoudt echter in alle geval tegen uw belang handelen. Helpt mijn elixer u, dan bekomt gij...’

‘De 10,000 pond?’

‘Neen, maar een millioen...’

‘Wat? Een millioen?’

‘Zeker. Een millioen nieuwe haren. Onderbreekt gij echter de kuur zonder eenigen grond, dan houdt tevens alle aanspraak van uwen kant op.’

Van Dulmen waagde het niet te antwoorden. Nadat hij tweemaal afwisselend met kokend en ijskoud water gemarteld was geworden, werd hij ontslagen. Het ‘struisvogelei’ had langzamerhand de kleur van een roodgekookte kreeft aangenomen.

Gebroken naar lichaam en geest kwam Van Dulmen den volgenden dag bij Quacksman aan. Deze ontving hem plechtig en onderwierp zijn schedel dadelijk aan een microscopisch onderzoek.

‘Verheug u!’ riep hij uit. ‘Voor het gewapende oog zijn reeds haarkiemen zichtbaar. Nu nog twee zalvingen met kokend heete Macassarolie en drie met kokende Quacksman's-elixer en binnen vier weken hebt gij den prachtigsten haardos.’

Dit zeggende, wees hij naar een ketel, waaruit dikke, kwalijkriekende dampen opstegen.

‘Een weldaad voor het hoofd, deze olie,’ verklaarde hij verder. ‘Hoe heeter, hoe beter!’

De jonker deinsde verschrikt terug.

‘Blijf mij van het lijf!’ schreeuwde hij. ‘Voor al het geld van de wereld steek ik mijn hoofd niet in die olie... Ik heb genoeg van gisteren!’

‘Gij doet dus afstand van de 10,000 pond?’

‘Ja... loop naar den duivel!... moordenaar!’ brulde de jonker, buiten zichzelf van woede.

‘Dat zal ik niet doen, naar den duivel loopen. En ook gij, mijnheer, zult mijn huis niet verlaten alvorens dit attest onderteekend te hebben. Ik ben niet gewoon, den roep van mijn elixer door kleingeestige en kinderachtige dwarsdrijverij op het spel te laten zetten. Gij heeft de kuur lichtzinnig onderbroken.... Nu moet gij ook maar de gevolgen dragen!’

Na dit gezegd te hebben, overhandigde hij den jonker een geschreven stuk van den volgenden inhoud:

Dankbetuiging.

> De ondergeteekende verklaart hiermede aan professor W. Quacksman te Londen, dat hij door een e n k e l gebruik van het door dazen uitgevonden ‘Quacksman-Elixer’ een nieuwen, prachtige haardos heeft gekregen, na een langdurige, totale kaalhoofdigheid.
> Alle lijders aan kaalhoofdigheid kan ik dit elixer ten zeerste aanbevelen.’

‘Nu?’ vroeg de professor op ijskouden toon. ‘Of zal ik mijn assistenten roepen, dat zij de olie-kuur beginnen?’

De jonker onderteekende, bevend van woede, het getuigschrift. Hij reisde dadelijk naar het vasteland terug, waar zijn schuldeischers intusschen zijn bezittingen in beslag hadden genomen. Maar de advocaat vond onder zijn effecten niets, wat de moeite waard was om mee te nemen. Enkel een leege flacon, die een onaangenamen geur verspreidde, wierp hij uit het venster.

Het was de flacon van Quacksman-elixer.

Bij de Platen.

Edelvrouw uit Marokko. -

Het sultanaat Marokko maakt een gunstige uitzondering op de overige Mohammedaansche landen, waar de Islam de vrouw tot den onwaardigsten toestand heeft verlaagd. Terwijl bijna overal, waar de Groote Heer zijn geestelijke heerschappij

uitstrekt, de veel wij verij regel is, vergenoegen in Marokko zoo Arabieren als Berbers zich meestal met één vrouw, ook al zijn ze rijk genoeg om er een harem op na te houden.

Daardoor staat de vrouw in Marokko in hooger aanzien en geniet meer vrijheid, dan met de zeden en wetten van andere Mohammedaansche volken is overeen te brengen. Ongetwijfeld hebben we daarin een overblijfsel te zien uit den vóór-Mohammedaanschen tijd en heeft de Islam in dit opzicht hier zijn verderfelijken invloed niet zóó kunnen doen gelden als elders. In den Koran toch leest men uitdrukkelijk: 'De vrouw is een onvolkomen schepsel, dat alleen voor het uiterlijke en den opschik leeft; altijd gereed is zonder eenige aanleiding te twisten en te krakeelen, dat men met goedheid behandelen, maar bij gelegenheid tuchtigen moet.'

In Marokko wordt de vrouw met beter oogen aangezien. Hier gaan de meisjes ook ongesluierd, zoodat jongelieden, die zich een vrouw wenschen te kiezen, niet de hulp van tusschenpersonen hoeven in te roepen. Ook wordt er geen eigenlijke koopprijs betaald voor het meisje, dat men ten huwelijk begeert; want de som, dien de bruigom zijn aanstaanden schoonvader overhandigt, dient enkel tot het aanschaffen van kleederen, sieraden en opschik voor de bruid.

Dat er onder de Marokkaansche vrouwen, zelfs naar Europeesche begrippen, opmerkelijke schoonheden worden aangetroffen, kan blijken uit de beeltenis der edelvrouw, die wij den lezer ditmaal aanbieden. Bijzonder fijnbesneden is het gelaat, dat evenwel zijn grootste bekoorlijkheid ontleent aan de groote donkere oogen; karakteristiek zijn de groote oorringen en de met gouden munten versierde hoofddoek.

De adel of de voornaamste stand der Marokkanen wordt gevormd door de *sjurfa* (het meervoud van *sjerif*), dat wil zeggen de afstammelingen van Mohammed. Zij voeren hun stamboom op tot Fatma Zohra, de dochter van den profeet, en zijn oom Sidi Ali Abi Taleb.

Daarnaast heeft men nog een krijgsmansadel, die de nakomelingen van oude, door wapenfeiten beroemde geslachten, met name de Mehhals, de kampgenooten van Mohammed, om vat.

Er zijn heele plaatsen, wier bevolking haast uitsluitend uit *sjurfa* bestaat, waartoe ook het tegenwoordige vorstenhuis van Marokko behoort. De leden van dezen adel zijn kenbaar aan den titel *Sidi* of *Moelei* (zooveel als heer), dien zij vóór hun naam voeren.

Ondanks de hoogere plaats, die de vrouw bij de Marokkanen, in vergelijking van andere Mohammedaansche volken inneemt, is deze adel toch niet erfelijk door de moeder, wat bij voorbeeld bij de Toearegs wel het geval is. Als een gewoon Marokkaan een adellijk meisje huwt, dan zijn de kinderen geen *sjurfa.* Een *sjerif* daarentegen kan een vrouw nemen uit welken stand hij verkiest en zijn kinderen zijn altijd *sjurfa.*

Aan den Witten Nijl. -

Nadat de Nijl zijn bronmeren verlaten heeft, breidt hij zich bij zijn loop naar het noorden over wijde, grazige steppen uit. Al breeder en breeder wordt zijn bedding; hier en daar verdeelt zich de stroom in een aantal zijtakken, en waar zijn golven trager vloeien, daar wordt hij aanstonds overstelpt door de plantenwereld, die hem met een groen kleed bedekt.

Daar staan aan den oever dichte bosschen van het klassieke papyrus, uit den vloed rijzen de slanke rietachtige stammen van het *ambatsj*- hout op en sluiten zich aaneen

tot een bijna ondoordringbaar kreupelbosch; daartusschen groeien allerlei rietgewassen en waterplanten, die zich op den spiegel van den stroom vaak tot zulk een dichte massa ineenslingeren, dat over deze drijvende weiden zelfs heele kudden van runderen den stroom kunnen oversteken.

Voor den mensch zijn deze geweldige grasdammen van den Nijl een groot ongerief, daar zij de rivier verstoppen en de scheepvaart volkomen onmogelijk maken. Maar voor de dierenwereld, die tot haar leven een koelen waterstroom en rustige eenzaamheid behoeft, zijn deze eeuwig groene waterwildernissen met haar stille bochten, tallooze doodloopende zijarmen, moerassen en plassen een waar lustoord.

Zoo vormt dan ook de Witte Nijl een paradijs voor de rivierpaarden. Hier huizen zij nog bij groote troepen en hun luid gebrul, gesnuif en geraas vervult de tropische nachten met luidruchtig rumoer. Ongestoord grazen zij de drijvende weiden en de oevers af; want geen roofdier durft de monsters aan, die van vier tot vijf meter lang zijn bij een hoogte van anderhalven meter.

De luipaard der steppe gaat voor hem uit den weg, de krokodil in den stroom laat ze met vree, en de mensch, de hoofdvijand van alle dieren, vertoont zich maar zelden in deze wildernis.

In de prilste jeugd, het zuigelingstijdperk, dreigen het kleine Nijlpaard toch ook velerlei gevaren; maar het groeit in den regel vroolijk en welig op; want het staat onder de zorgvuldige hoede van zijn ouders. De moeder bewaakt haar jong letterlijk als haar oogappel; zij volgt het stap voor stap te land en te water, en wee mensch of dier, die het wagen zouden er aan te raken of maar argeloos in de nabijheid van het dierbare beestje te komen! Ook de vader verwaarloost zijn ouderlijken plicht niet en blijft gewoonlijk in de nabijheid van zijn gezin.

Een dergelijk klaverblad heeft de bekende Duitsche meester in het schetsen van diertafereelen, Aug. Specht, op de gravure in dit nummer voorgesteld. De ouders hebben een plekje van de rivier gekozen, dat vrij is van waterplanten, opdat de kleine naar hartelust ploeteren, zwemmen en duiken kan. Nu rust het van het dartel spel op den nek van de moeder uit, terwijl de vader het vriendelijk toewuift.

Als getuigen van dit familietafereeltje hebben zich aan den veiligen oever een troep apen opgesteld, en het bonte gezelschap biedt den levendigsten aanblik. De *pater familias,* die als de voorste op een wortel zit neergehurkt, schijnt natuurstudiën te maken en na te denken over den vreemden bouw van den Nijlpaardenmuil, waarin hij gemakkelijk plaats zou vinden. Het jongere goedje daarentegen schijnt op kattekwaad uit en dat merkt de bezorgde moeder, die de kleine duivels nauwlettend in de gaten houdt, heel goed. Deze of gene raapt misschien al een steen op tot een lustig bombardement. Daar brult het Nijlpaard toevallig even; een zonderling basgeluid doortrilt de lucht; het snuift een paar keeren dat het klinkt als het zwoegen van een locomotief. Zelfs apenooren kunnen zulke zenuwschokkende geluiden van nabij niet verdragen. In een oogenblik is de troep verdwenen - en vrede en stilte heerschen weer in de kinderkamer van het Nijlpaard.

Allerlei.

De luchtballon als locomotief. -

De luchtscheepvaart heeft een geheel nieuwe, onverwachte toepassing gevonden; men wil den luchtballon namelijk gaan gebruiken om spoorwegen tegen bergen omhoog te trekken.

Ziehier, hoe men volgens de *Scientific American* een luchtballon als locomotief bij een bergspoorweg kan gebruiken: Voor den spoorweg wordt een rail gelegd van bijzondere inrichting, zoodat het rijtuig nooit uit het spoor kan raken; wordt nu een luchtballon aan het rijtuig verbonden, dan is de opwaartsche beweging gemakkelijk genoeg. Bij het afdalen neemt het rijtuig waterballast mee, en de ballon werkt dan als een rem, waardoor de snelheid der daling getemperd wordt.

Er zijn volgens dit systeem reeds proeven genomen, die met gunstigen uitslag bekroond werden, en bij de uitvinders Volderaurer en Brackebusch zijn, naar het schijnt, reeds voorstellen ingekomen om te Hochstauffen, in de Beiersche Alpen, zulk een bergspoorweg aan te leggen.

Met een ballon van twintig meter doorsnede verkrijgt men een opstijgende kracht van 4700 kilo; met aftrek van het gewicht van den ballon, dat op 2000 kilo geschat kan worden, blijft er nog ongeveer 2700 kilo over voor het rijtuig en de reizigers.

De grootste verrekijker ter wereld. -

Deze is natuurlijk in Amerika te zoeken, ten minste hij is daar vervaardigd, en wel te Chicago. Men hoopt daarmee veel meer hemellichamen te kunnen ontdekken, dan met de instrumenten, waarover men tot dusver beschikte. De lens heeft een middellijn van een meter en weegt 450 kilogram. Voor het slijpen van dit reusachtig stuk glas zijn vijf jaren noodig geweest.

Geen navolgenswaardig voorbeeld. -

In de stad Lyon was het gebruik, den Franschen generaal, die bij een veldtocht door de stad kwam, een met goud gevulde beurs ter hand te stellen. Toen maarschalk Villars op zijn tocht naar Italië de stad aandeed, besloot het hoofd der gemeente zijn toespraak met de woorden, dat Turenne, de laatste opperbevelhebber, die door de stad was getrokken, wel de beurs aangenomen, maar het geld teruggegeven had. - ‘Ja, ja,’ antwoordde Villars, terwijl hij goud en beurs in zijn zak stak, ‘Turenne heeft mij nooit als een navolgenswaardig voorbeeld toegeschenen.’

Zonderlinge sport. -

Terwijl de hanengevechten een nationaal Engelsch vermaak zijn, stellen de Siameezen zich met vischgevechten tevreden, maar deze zijn dan ook zoo algemeen en zoo geliefd, dat de koning van Siam een flink inkomen trekt alleen uit de belasting, die van het houden van zulke vechtvisschen geheven wordt. Deze visschen worden als lang en slank, niet dikker dan een kindervinger beschreven, en moeten erg wild en strijdlustig zijn. Zoodra zij te zamen in een kom met water worden gebracht, stormen ze al op elkaar los, en de toeschouwers worden door het schouwspel zoo opgewonden, dat zij op de overwinning van hun visch de f[a]belachtigste weddenschappen aangaan.

Geïllustreerde aankondigingen.

Een jong schrijver, tot dusver werkzaam in de hoogere dagbladpers, verlangt dringend verandering van positie.

Dankbetuiging: Van uwe afdrijvende pillen heb ik bij mijne kinderen uitstekende uitslagen mogen ondervinden.

Beste qualiteit stekeldraad. - Wie eenmaal met dit voortreffelijk artikel heeft kennis gemaakt, blijft er bij.

Een welgezeten persoon in de beste jaren wenscht een huwelijk aan te gaan.

Een regelmatig afnemer zoekt met eene degelijke jeneverstokerij in betrekking te komen.

Er wordt een bekwaam kassier gezocht. Waar zegt de administratie van dit blad.

Een vooruitstrevend jongmensch zoekt eene vaste positie, zoo mogelijk op het land.

Eene leegstaande woning, bijzonder licht en luchtig, is terstond weder te betrekken.

Ik deel het geeërde publiek mede, dat ik met een groote partij jonge ganzen hier aangekomen ben.
Wed. ZUURBIER.

[Nummer 49]

Vrouwelijke tact.
door Henri van Uden.

't Was laat in den avond, reeds zeer laat. De bleeke maan was al vrij ver naar 't westen afgedreven, maar kon zich toch nog met het volste recht in het zalig bewustzijn verheugen, een licht in de duisternis te wezen voor den eenigen wandelaar, die zich nog op straat bewoog en wiens onregelmatige stappen de stilte van den nacht verstoorden. Om tien uur waren de lantarens der straatverlichting uitgedraaid. Toen zat hij nog met Toon, z'n ouwen speelkameraad, te praten in de ‘Korenbeurs’.... Dat was daar een schoon bedienen. Elken keer als dat meisje met die lieve zwarte oogen Toon en hem 'n glas bier bracht, zei ze: ‘Als 't u blief Toon, als 't u blief Jan’; alsof ze elken dag daar kwamen, net als die meneeren, die boven zaten, in de biljartkamer, en plezier maakten tegen haar en tegen dat andere meisje, dat ook lief en vriendelijk was!....

Hij zou 't z'n vrouw vertellen, dat hij zoo gezellig met Toon uit was geweest.... Ja, dat zou hij; morgenvroeg; nu was 't te laat... Donders, hoe laat was 't wel?... En hij greep naar z'n horloge; hij keek er op, maar zag geen wijzers.... Zouden ze er niet meer op wezen? Dat was onmogelijk; die moesten er nog op zijn.... Hij was blijven stilstaan en stak het uurwerk wat hooger in de lucht, alsof de maan dan meer licht gaf, en zag nog eens, heel scherp.... Neen, hij zag geen wijzers;.... en hij stak 't horloge weer in z'n zak....

Wat werd hij draaierig in 't hoofd als hij zoo scherp zag... Zat was hij niet; dat was hij nooit; want Marie zei altijd; ‘Jan, als gij uitgaat, kunt gij verteren wat gij wilt, al verteert ge ook 'ne frank; maar kom toch nooit zat thuis...’ En dàt zou hij nooit, neen nooit!.... De wil van z'n vrouw was 'm meer dan 'n wet.... Hij hield veel van Marie, omdat ze 'n goed wijf was.... Nu zou ze nog wel op zijn.... Wat was ze wel ongerust, daar hij nu zoo laat thuis kwam.... Hij had ook tegen Toon moeten zeggen dat z'n vrouw op 'm wachtte.... Toon wist nog zoo juist niet wat 'nen getrouwden man paste; Toon was nog niet getrouwd.... Wat zou ze 't noode hebben, die goede Marie, die toch zooveel van 'm hield, die zoo trouw d'r best deed om fatsoenlijk door de wereld te komen.... Altijd was ze opgeruimd en vroolijk, altijd tevreden.... altijd zagen de kinderen er even netjes uit.... Nog nooit hadden ze woorden gehad, en toch waren ze al zes jaren getrouwd.

Z'n halfluid uitgesproken gedachten werden flauwer en flauwer; doch voor hem aandoenlijk teeder, en er welde een traan in z'n toch reeds vochtige oogen. Hij voelde 't, en z'n kwade genius bracht 'm andere gedachten in... Zou hij nu kinderachtig gaan worden?.... Hm, zij behoefde 't ook niet altijd naar d'r zin te hebben... Hij moest er elken morgen om vijf uur uit, en dan, als hij om acht uur 's avonds was uitgewerkt op den winkel - hij was timmerman - kon hij thuis nog tot 'n uur of tien werken voor z'n eigen.... En wat deed z'n vrouw?.... Had ze 't niet veel gemakkelijker dan hij?.... Wat behoefde ze op hem te wachten 's avonds, als hij eens wat later thuis kwam dan gewoonlijk; waarom ging ze niet op tijd naar bed!.... En de tranen droogden op....

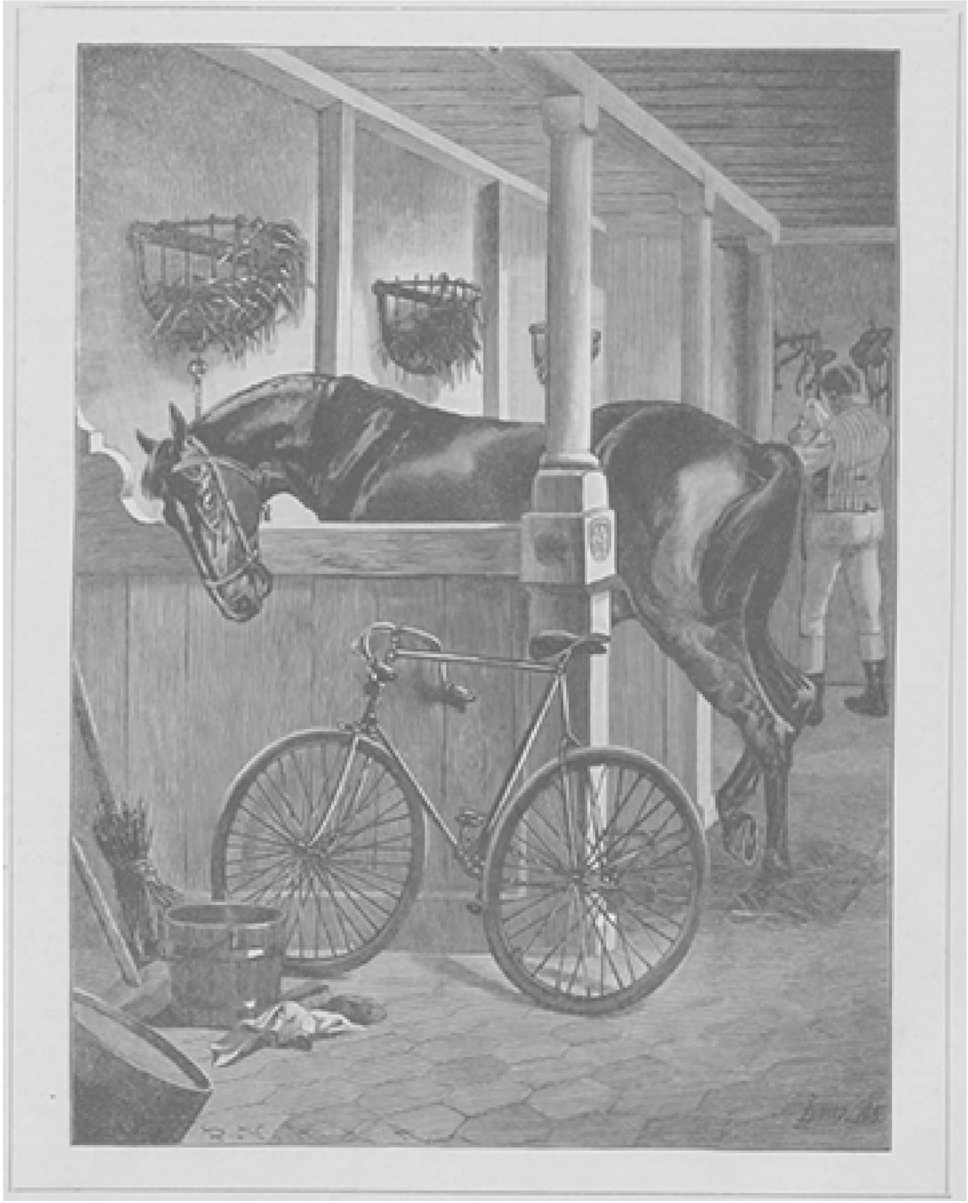

EEN NIEUWE MEEDINGER, NAAR DE TEEKENING VAN JOH. BAHR.

Bij zichzelf mompelend was hij verder gegaan... Op korten afstand stroomde het licht door de vensterramen van een café.... Zouden ze daar nog opzijn?... Wel waarachtig!... En hij strompelde naar het raam om te luisteren wie er nog waren.... Hij luisterde en hoorde ook stemmen, die vroolijk met elkaar keuvelden; maar hij kon niemand kennen... Zou hij niet eens gaan zien?... Zou hij eens 'n konjakje gaan pakken, net als 'n groote meneer?.... Waarom niet?.... Geld had hij genoeg.... Hij liet eenige halve stuivers en centen rammelen in z'n zak, en ging naar binnen....

Waarom lachten die binnen waren toen hij verscheen?.... Was 't zijn schuld dat de deur zoo slecht gemaakt was? Eerst wou ze niet open en toen ze open ging, ging 't veel te gemakkelijk;.... die die deur gemaakt had was maar 'n knoeier;.... hij zou 't beter gedaan hebben;.... maar moesten ze hem daarom uitlachen?.... Maar wat was 't benauwd binnen, de warmte kwam 'm tegen....

‘Goeien avend!’ bracht hij bijna onverstaanbaar uit, terwijl hij bij een tafeltje plaats nam, ‘'n konjakje!’ bestelde hij.... 't Werd 'm gebracht en hij betaalde... Maar wat was 't binnen benauwd;.... en dat licht van de lampen was 'm ook lastig in de oogen....

Hij had z'n ‘konjakje’ op tafel neergezet, ‘net als 'ne meneer;’ nu zou hij 'm eens probeeren, en morsend bracht hij 't glasje aan z'n lippen, en wip... weg was hij... Maar wat hinderde dat scherpe licht toch.... en hij keek naar de lamp.... Zou hij dubbel zien?.... Twee lampen vlak naast elkaar!.... En hij wreef z'n oogen.... Nogmaals keek hij naar de lamp.... twee, vier, tien.... overal, waar hij ook heen keek, overal zag hij lampen, vurig schitterende lampen;.... ze verblindden 'm, ze schroeiden z'n gelaat;.... hij werd er duizelig van.... en stond op om heen te gaan. Hij wankelde naar de deur;.... nu ging ze nog slechter open; en onder het stotteren van ‘dank u’ tot de gedienstige kelnerin, die met een bedwongen lachje de deur voor 'm opende, en 'n vloek voor de hem nalachende plakkers, sukkelde hij door de gang naar buiten. Wat was hij blij dat hij buiten was; nu zou die duizeligheid gauw over zijn. Hij hield zich aan 'n kolom van de veranda vast, want alles draaide voor z'n oogen. 'n Paar minuten bleef hij staan... Nu was 't wat beter... hij zou nu maar aanstappen.... Hij stapte aan, en struikelde bijna over de tramlijn, maar hield het toch nog overeind.... Met het hoofd vooruit, de klak er achteraan, met de armen wiegelend, ging het voort....

Wat helde de straat, 't was of hij de diepte inging, dan weer de hoogte-n-op, en wat lagen de steenen ongelijk; hij had nooit geweten dat de straat zoo slecht geplaveid was. Wat werden z'n beenen raar van 't loopen.... Toch ging hij voort.... Nu op een drafje, dan weer worstelend met z'n eigen beenen, die niet mee wilden en onwillig eenige passen terug maakten, hier laveerend, zwierend struikelend, ginds z'n teen stootend aan de hakken van z'n eigen voeten; soms met beide handen tegen 'n muur leunend om 'n oogenblik een niet batende rust te genieten.... Hij werd duizeliger en duizeliger.... toch trachtte hij verder te komen; en voort ging het, loopend, struikelend, vallend, weer opstaand, weer vallend....

Hij wist niets meer, niets... Hij wist niet of hij lag of stond, of hij sliep of wakker was. Onbewust greep hij om zich heen. Het was koud, kil, ijzig, lijkkoud om 'm heen; 't was 't eenige wat hij wist. Hij rilde, beefde....

De maan had hare reis door het grauwe, nachtelijk azuur voortgezet en neigde meer en meer ten ondergang. Haar koperbleeke kleur was overgegaan in een bloedig roode. Slechts flauw verlichtte ze nog een klein gedeelte van den westelijken hemel.

De nachtwind speelde door de kale twijgen der lindeboomen langs den weg en onheilspellend piepten en kraakten die bij hunne beweging. Spookachtig teekenden

de zwarte gevels en daken der huizen zich af tegen de vaalgrauwe lucht, waarin duizenden sterren, als spottende duivelenoogen, flikkerden en glinsterden.

Kreunend zuchtte de man, die daar lag in den kouden, akeligen nacht.... Zijn bewustzijn begon eenigszins terug te keeren.... Hij tastte om zich heen en voelde alles ijskoud; ijskoud voelde hij 't aan z'n voeten en ijskoud klom 't naar z'n hart. Hij meende dat hij lag te sterven. Koud zweet parelde op z'n voorhoofd... Hij vertwijfelde, wanhoopte.... Meer en meer keerde hij tot z'n bewustzijn weer en voelde hij hoe nat, kilnat het om 'm heen was; hoe 't overal doordrong, in z'n zakken, in z'n mouwen, in z'n kraag;.... allemaal ijzig koud, nat, week, vuil, glibberig, dun, vloeibaar, slijkerig, vermengd met halfgesmolten sneeuw en pekelwater van de tramrails.... Een zacht gemurmel trof z'n oor.... eenige druppels vielen in z'n gelaat... Er was geen twijfel meer mogelijk.... hij lag in de goot....!

Lang overwoog hij z'n toestand niet.

Huiverend, bibberend van kou kroop hij overeind... Hij moest daartoe alle kracht inspannen, die in 'm was... Eindelijk stond hij weer... Nog waren z'n beenen loom en onwillig, nog was z'n hoofd draaierig; maar 't was toch veel beter; en hij bewoog zich in de richting van z'n huis... Wat zou Marie zeggen als hij thuis kwam?... Zou ze boos zijn of bedroefd?... Nooit ging hij meer uit Hij bleef 's Zondagavonds voortaan zitten lezen, net als Marie deed, als de kinderen naar bed waren... Meer en meer naderde hij z'n woning... Reeds zag hij het flauwe schijnsel der lamp door de ramen van z'n huis... Hij wist niet wat hij zeggen zou als hij bij Marie was.... Strompelend ging hij voort; verkleumd, klappertandend van de kou... Hij was nog wel honderd passen van huis, toen de deur open ging en Marie op den drempel verscheen... Ze had 'm aan z'n stap gekend...

‘Wat ben ik blij dat gij er zijt,’ zei ze, ‘ik begon al ongerust te worden... Waar zijt gij toch zoo laat geweest?...’

Hij gaf geen antwoord; hij schaamde zich. Beiden gingen naar binnen. Toen eerst merkte ze wat er te doen was, en hoe lief 't er uitzag. Z'n gelaat was zoo bleek, zoo doodsbleek, z'n lippen zoo paarsblauw, z'n oogen stonden in 't hoofd zoo wezenloos dol, waterig, omringd door blauwe kringen...

‘Hemel!’ riep ze, ‘wat ziet g' er uit!... Waar hebt ge toch ingezeten?’ Gij zit van boven tot onder vol viezigheid! En nog wel uw Zondagspak!... En waar is uwe klak?... Maar waar hebt ge toch ingezeten!... Trek uwe kleeren maar gauw uit...’

Hij sprak geen woord, maar begon zich te ontkleeden.

‘Wat zijt gij koud!’ ging z'n vrouw voort, ‘de koffie is nog warm; wil ik u 'n kop inschenken?... Waarom komt ge ook niet eerder thuis!.... 't Is midden in den nacht!’

‘Gij.. zij... zij... zijt... toch... niet... be... be... boos?’ stotterde de dronken echtgenoot.

‘Neen, nog niet; maar 't is anders wel iets om z'n geduld bij te verliezen... Zie uwe kleeren eens... 't is allemaal even smerig en vies en 'n lucht om 'n mensch de deur uit te jagen! ba! Daar, drink maar vast wat koffie, dan zal ik intusschen schoon ondergoed halen... 't Is zonde van uw Zondagspak!’

een halfuur later lag hij snorkend z'n roes uit te slapen, en toen 't weer Zondagavond was, bleef hij thuis zitten lezen en Marie haalde 'n kan bier voor 'm, ‘dan kon hij thuis 'n glas bier drinken’, zei ze; en sprak geen woord over de moeite, die ze had gehad om het vettige, vieskleverige gootwater en slijk uit z'n kleeren te wasschen; om hare lippen plooide zich een tevreden, zegevierende glimlach.

Haar vrouwelijke tact had overwonnen.

Het spook op 't gemaskerd bal.

Sedert vele jaren was de vastenavondlust te Parijs niet zoo vroolijk, zoo uitgelaten, zoo luidruchtig geweest als in 1832, toen de Franschen, nog vol verwachting op den uitslag hunner Juli-revolutie, meenden zich meer dan ooit aan 't vermaak te mogen, neen, te moeten overgeven. Vooral de geldaristocratie van de Chaussée d'Antin muntte uit door schitterende feesten en balpartijen te geven. Maar ook de voorstad Saint-Germain, het kwartier der legitimisten, de aanhangers van het rechtmatig koningschap, die, het geharrewar met de Orleanisten moede, zich trachtten te verzoenen met een burgerkoningschap, opende dit jaar voor het eerst weder hare zalen. De groote volksmassa daarentegen bewoog zich en maakte leven in de openbare uitspanningslokalen. De plaats, waar de meeste menschen te vinden waren, was, zooals steeds, de maskerade in het operagebouw, welke grootsch en prachtig mocht heeten, niettegenstaande er dien dag voor het eerst bericht te Parijs gekomen was, dat de cholera zich te Londen had vertoond, welke tijding sommige gemoederen niet weinig met schrik en angst vervulde.

Hoe huiveringwekkend de dagbladen den toestand in Engelands hoofdstad ook afschilderden, hoe vreeselijk hoog het getal der plotseling weggerukten ook scheen, de vroolijke Parijzenaars wilden zich niet in hun genoegens laten storen. Het bal was eenmaal aangekondigd, de kaartjes waren gekocht, de costumes gehuurd of vervaardigd, en reeds lang had men met vrienden afspraak gemaakt - dus was het niet te verwonderen, dat niemand al dat genot wilde missen, maar iedereen opgewekt naar de groote verzamelplaats stroomde, waarin koning Carnaval als het ware den troon zijner heerschappij had opgeslagen.

Niet zoodra waren de deuren der opera geopend, of alle lokalen vulden zich dermate, dat men haast niet kon begrijpen, hoe nog altijd nieuw aangekomenen een plaatsje vonden en hoe 't mogelijk was bij deze opeenhooping van personen te kunnen dansen en uitgelaten vroolijk te zijn. Desniettemin was deze bonte menigte van allerlei fantastische wezens en karakters lustig en luidruchtig. Men drong zich schertsend door 't gewoel, bleef hier eens staan gapen of lachen, daar geestig keuvelen, terwijl men verderop ronddraaide naar de wilde maat van 't orkest, dat een opgewekten dans speelde.

Niemand in dit gewoel dacht er aan, of wilde er aan denken, dat de cholera, die in Londen zoo vreeselijk woedde, ook te Parijs haar intocht houden en in een ommezien aan deze dolle, snaaksche grappenmakerij, dezen juichenden warboel een einde maken kon en al die aardsche zaligheid uit elkaar doen stuiven.

‘Weg met de droefgeestigheid, weg met de zorgen en verdrietelijkheden des levens - laat ons plezier maken, koste wat kost!’

Dit was de leuze dezer menigte, die in den roes van 't vermaak, waarin zij verkeerde zelfs haar ongeluk, haar verderf niet zou hebben herkend, al hadde een hand met vlammende letteren het op de wanden geschreven, of God het in een vreeselijke gedaante midden onder haar doen verschijnen, gelijk een misdadige ongepastheid of de ingeving der wanhoop noodlottig genoeg werkelijk heeft gedaan.

Omstreeks middernacht namelijk werd er plotseling nu hier dan daar een zwarte domino waargenomen, die somber en akelig, haast als een schim door de zalen gleed. Hij droeg een zwartfluweelen masker voor 't gelaat, dat, tegen 't gebruik van die dagen in, zonder den zoogenaamden baard[1], diensvolgens grootendeels de trekken

1 Het afhangend gedeelte van satijn of kant.

van een opmerkelijke schoonheid, maar tevens van zulk een gestrengheid en zulk een bleeke onbeweeglijkheid liet zien, dat meer dan een onder de aanwezigen, als hij den gemaskerde aanstaarde, zich afvroeg, of deze trekken niet toebehoorden aan iemand, die reeds lang dood en begraven was en, nu uit zijn graf opgestaan en van zijn lijkwade ontdaan, zich spookachtig onder het vastenavondgewoel had gemengd, om een wandelend Memento mori - denk aan den dood - voor te stellen.

Wat de akeligheid dezer verschijning nog verhoogde, was, dat zij stom bleef en overal, waar zij kwam, een zekere kilheid om zich heen verspreidde. Het scheen of er een koude luchtstroom van haar uitging, die iedereen rondom haar een ijzige huivering aanjoeg en met een ongewone vrees vervulde. Waar zij verscheen, verstomde het gelach, het geklinkklank der glazen, het schertsen zoo geheel en al, dat men niet zelden meende haar zwaren voetstap op den vloer te hooren dreunen.

Het kon niet missen, of een zoo akelige, spookachtige verschijning moest de aandacht van alle aanwezigen tot zich trekken. ‘Het spook der maskerade,’ zooals de zwarte domino weldra werd genoemd, vormde in een oogwenk het hoofdonderwerp van 't gesprek onder alle groepen in de balzaal zoowel als in de zijzalen, waar reeds veel bezoekers aan een vroolijken, uitgelezen disch zich hadden vereenigd.

Onder hen bevond zich een jongeling, Victor d'Egrigny geheeten, de eenige zoon eener aanzienlijke familie uit de provincie, die naar Parijs was gekomen, om - voor de eerste maal in zijn leven - het vastenavondleven in de hoofdstad mee te maken. Zijn opgeruimdheid, zijn beschaafde manieren en niet minder de groote sommen, die hij aan 't carnevalsgenoegen kon besteden, hadden hem in korten tijd een massa vrienden en een grooten aanhang onder de jonkheid van zijn leeftijd bezorgd, met wie hij dan ook onder schuimende champagne gezellig praatte en het zich behaaglijk maakte, toen het bericht van ‘het spook der maskerade’ ook hem ter oore kwam.

De woeste dans, het bont gejoel, de plagerijen van lichtzinnige vrouwen hadden, met den onophoudelijk in 't glas parelenden wijn, den geest van den jongen man geprikkeld en verhit. Toen hij derhalve van personen, welke pas uit de groote zaal kwamen, het verhaal van het spookachtige wezen had vernomen, stond hij op, om, zooals hij zeide, met zulk een zonderlingen bezoeker kennis aan te knoopen.

‘Ik ben genoeg een Don Juan,’ riep hij vermetel uit, ‘om zelfs een standbeeld aan tafel te noodigen! Komaan, heeren, volgt mij, opdat gij kunt zien, hoe ik mijn verzoek voordraag!’

Victor d'Egrigny had nog niet het voor hem staand glas geledigd, terwijl hij waggelend van zijn stoel opstond, of plotseling ontstond er rondom hem een geheimzinnig gefluister en gemompel en zijn vrienden, die uiteenstoven, bliezen hem in 't oor: ‘daar is het spook!’

Hij zette het glas neder en vernam inderdaad het ruischen van een zwaar zijden gewaad, dat over het tapijt van het salon ritselde en onmiddellijk daarop voelde hij iets als een ijzige adem over hem heengaan, zoodat hij tot in het merg van zijn gebeente rilde.

Geen twijfel: het spook moest in zijne nabijheid zijn.

De koude luchtstroom, de schrik zijner vrienden en de pijnlijke stilte, die rondom hem heerschte, hadden hem min of meer nuchter gemaakt en zijn besef doen terugkeeren. Het was dus niet in den roes en zwijmel van zooeven, dat hij zijn blikken wendde naar den kant, van waar het spookachtig geritsel hem naderde.

Misschien zou ook hij, evenals de anderen, ter zijde zijn gegaan, nadat hij het spook had gezien, hadde niet de gedachte aan hetgeen hij daar straks aan zijne vrienden had beloofd hem aangespoord, de vrees het hoofd te bieden.

‘Welkom, spook der maskerade!’ riep hij en keerde zich naar hetzelve toe. ‘Ga zitten en vertel me eens, of gij uit den hemel dan wel uit de hel komt, of ge jong of oud, lief of leelijk, gelukkig of ongelukkig zijt.’

Daar de zwarte domino bleef zwijgen en aanstalten maakte den weg te vervolgen, greep Victor zijnen arm om hem tegen te houden. Maar niet zoo snel had hij hem gegrepen, of even schielijk, ja nog gauwer liet hij hem los - want die arm was zoo koud en stijf als de arm van een lijk.

‘Wie zijt gij, raadselachtig wezen!’ riep de jonge man ontsteld uit en deinsde achterwaarts. Doch in plaats van eenig antwoord te ontvangen schreed de zwarte

domino langzaam en griezelig hem voorbij en verwijderde zich door de tegenovergestelde deur.

Toen hij uit den gezichtskring der in deze zaal aanwezigen verdwenen en in het gewoel der volgende verloren was, kwamen de gezellen en vrienden van Victor terug, om hem wegens zijn mislukt avontuur uit te lachen en te bespotten.

‘Nu, hoe gaat het?’ klonk het van alle kanten. ‘Heeft het spook de uitnoodiging aangenomen? Zal het komen? Maar gij zijt als het ware versteend,’ riepen anderen daartusschen. ‘Wat scheelt u? Hebt gij het hoofd van Medusa gezien?’

‘Zulk een grap gaat te ver!’ antwoordde Victor, die inmiddels zijne ontsteltenis was meester geworden en nu, volkomen nuchter, verhaalde wat hem was overkomen. ‘Dit masker overdrijft en moet derhalve gekastijd worden!’ riep hij ten slotte, terwijl hij zijn kameraden gebiedend verzocht, hem te helpen, om den zwarten domino te zoeken en te ontmaskeren.

Verscheidene vrienden raadden zulks af en trokken zich terug, doch de meesten, nieuwsgierig en vol spanning, ook begeerig een avontuur mee te maken, sloten zich met veel lawaai bij Victor aan en begonnen, met hun aanvoerder aan 't hoofd, den domino te vervolgen.

Geruimen tijd doorliep men tevergeefs alle zalen - eindelijk werd men den gemaskerde weder gewaar, die, nadat hij een tijd lang onzichtbaar was geweest, plotseling en onverwacht opnieuw in het gewoel verscheen.

Victor en zijne vrienden verhaastten hunne schreden, doch konden niet zoo spoedig bij hem komen, omdat de ontsteltenis, die hem scheen voor te gaan, overal ruim baan voor het spook maakte, terwijl daarentegen de vervolgers slechts met moeite zich door het gedrang konden heen werken. Naar in de zaal verteld werd, was ook de politie van het afgrijselijk voorval in kennis gesteld en volkomen onderricht van den angst, dien deze geheimzinnige verschijning om zich heen verspreidde; volgens anderen zou de sterke arm den spookachtigen domino desnoods met geweld oplichten en wegbrengen. Aangezien Victor en de zijnen de kaas niet van hun brood wilden laten halen, noch dit avontuur zich zien ontsnappen, verhaastten zij hunne vervolging zoo zeer, door het menschenkluwen met handen en ellebogen te ontwarren, dat zij weldra gelukkig het spook inhaalden, juist toen het door een zijdeur scheen te zullen ontsnappen.

‘Sta, spook van het gemaskerd bal, blijf staan!’ riep Victor d'Egrigny, ‘gij zult deze zaal niet verlaten, alvorens gij ons gezegd hebt, van waar gij komt en wie gij zijt!’

De zwarte domino bleef op deze toespraak stilstaan, doch sprak geen woord.

‘Spreek, - of wij gebruiken geweld!’ schreeuwde Victor en meer anderen met hem, toen het zwijgen van den gemaskerde een paar seconden had geduurd.

Toen ook op deze dringende toespraak, welke van een gebiedend gebaar vergezeld ging, het spook geen geluid gaf, begonnen de vervolgers hun bedreiging ten uitvoer te brengen en den zwijgenden domino te omsingelen. In een oogwenk was hij in 't nauw gebracht en Victor strekte het allereerst zijn hand uit om den onbekende het masker van 't gelaat te rukken.

Op dit oogenblik weerklonk er een stem, diep en dof, als kwam zij uit het graf.

‘Wat wilt gijlieden!’ riep zij. ‘Terug, waanzinnigen - gij weet niet wat gij doet!’

‘Geen praatjes! bulderde Victor, die in geen geval zich opnieuw wilde bang laten maken. ‘Gij hebt ons lang genoeg bij den neus gehad! Wij willen eindelijk weten, wat wij van u moeten denken. Doe dat masker af en zeg ons waar gij vandaan komt en wie gij zijt!’

‘Doe het masker af en zeg ons waar ge vandaan komt en wie ge zijt!’ riepen de anderen in 't koor, terwijl ze hoe langer zoo dringender werden.

‘Gij hebt het gewild!’ sprak dezelfde diepe en dofte stem van zooeven. ‘Welaan dan - weet, dat ik direct uit Londen kom en de cholera ben, die u allemaal, verstaat gij, allemaal zal verslinden.’

Toen het ‘spook der maskerade’, kort nadat het zich bekend gemaakt had als de cholera, verdwenen was - men weet niet waarheen of hoe - zagen de vrienden van Victor dezen door hevige pijnen aangetast in elkaar zakken en zich wringen van kramp. Hoezeer de omstanders zich ook beijverden hem op te rapen, het gelukte hun niet, en eerst nadat een stroom van menschen struikelend en vallend, huilend en vloekend over hem was heen gegaan, konden zij, die terugkwamen om hun vriend bij te staan, hem eindelijk overeind helpen, daar het gedrang nu minder werd en Victor niet langer stond blootgesteld, door de huiswaarts keerenden te worden vertrapt.

Wie echter beschrijft hun schrik, toen zij hem eindelijk vertreden, gekneusd, ontveld, bebloed, bijna onkenbaar opbeurden, terwijl hij blauw in 't gezicht was en 't schuim op zijn mond stond.

‘Vlucht, vlucht!’ kermde hij, ‘ik ben het eerste offer... ik heb de cholera.’

Van dat oogenblik af was de verwarring grenzenloos; angst- en smartgehuil galmde door de zaal, waarin mannen hun echtgenooten, vrouwen haar zusters, zusters hare vriendinnen zochten. Hier en daar lagen niet slechts de in het gewoel onderstboven geloopenen, maar ook andere, vroolijke harlekijns, bonte columbienen, gemaskerden, gesierd met gouden loovertjes en veelkleurig lint, op den grond, aan wie men maar al te zeer kon bespeuren, dat zij reeds door de cholera waren aangetast.

‘Verscheidene wagens vol menschen,’ aldus schrijft de bekende lichtzinnige dichter Heine, die destijds te Parijs woonde, in zijn boek: ‘Fransche toestanden,’ waarin hij deze ontzettende gebeurtenis aanstipt, ‘reed men van het gemaskerd bal naar het ‘Hotel Dieu’, het centraal-hospitaal, waar zij, in hun grillige maskerade-kleederen aangekomen, ook weldra overleden.

Daar men in de eerste ontsteltenis dacht aan directe besmetting en de oude patiënten van het Hotel Dieu vreeselijk te keer gingen, werden de overledenen, naar men zegt, zoo schielijk begraven, dat men hen niet eens het bonte narrenpak uittrok; en ‘lollig,’ voegt Heine er gekscherend bij, ‘zooals zij geleefd hebben, liggen zij ook lollig in 't graf!’

Het woord ‘cholera’, op vreeselijken, dreigenden toon uitgestooten en ver over de hoofden der omstanders tot in de uiterste hoeken dringend, bracht een schielijken schrik teweeg onder de vergaderden, en van dezen over heel Parijs, waar deze verschrikkelijke ziekte op ijselijke wijze woedde.

De huiveringwekkende tooneelen, welke te Parijs destijds op de zooeven beschreven volgden, waren van dien aard, dat men een oogenblik zou gemeend hebben, dat het strafgericht des Eeuwigen over Parijs losgebroken en het einde der wereld nabij was.

Omtrent het spook op het gemaskerd bal werd, ook bij de ijverigste en zorgvuldigste nasporingen der toenmalige regeering, nooit het minste vernomen dus zal het wel voor altijd een geheim blijven.

De aanbieding van het verzoekschrift der edelen.

Wie het statig, deftig tafereel beziet van die kranig uitgedoste edelen, vergaderd voor den troon der landvoogdes, zou op het eerste gezicht niet zeggen, hier het voorspel

te aanschouwen van een geweldige omwenteling, die een jarenlangen bloedigen strijd zou na zich sleepen.

Intusschen moet opgemerkt worden, dat de schilder van het tafereel de voorstelling wel wat sterk heeft geïdealiseerd. In die rustige, waardige, ernstige mannen herkennen wij niet juist de edelen van het *Compromis*, zooals de geschiedenis ons die leert kennen.

Wij weten toch dat die tot de rumoerigsten van het land behoorden en allerminst door kalme bezadigdheid uitmuntten. Zij traden als de onstuimige woordvoerders op van al de ontevredenheid, het verzet, den revolutiegeest, die toenmaals de rustige, bloeiende Nederlanden kwamen beroeren. En zoo zij in hun verzoekschrift aan de landvoogdes hoog opgaven van hun trouw aan den koning en hun eerbied voor het katholiek geloof, hebben hun latere daden bewezen dat die betuigingen hun allesbehalve ernst waren.

'Het is,' zoo merkt Nuyens terecht op in zijn geschiedenis der *Nederlandsche Beroerten*, 'het is met de geheimzinnige macht van de mannen der revolutie als met eene ziektestof die in het lichaam huist. Beide bezitten het heillooze vermogen om het geheele lichaam in heete koorts te brengen, terwijl toch het grootste

TUSSCHEN TWEE VUREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CHOCARNE-MOREA. (Salon des Champs Elysées 1897.)

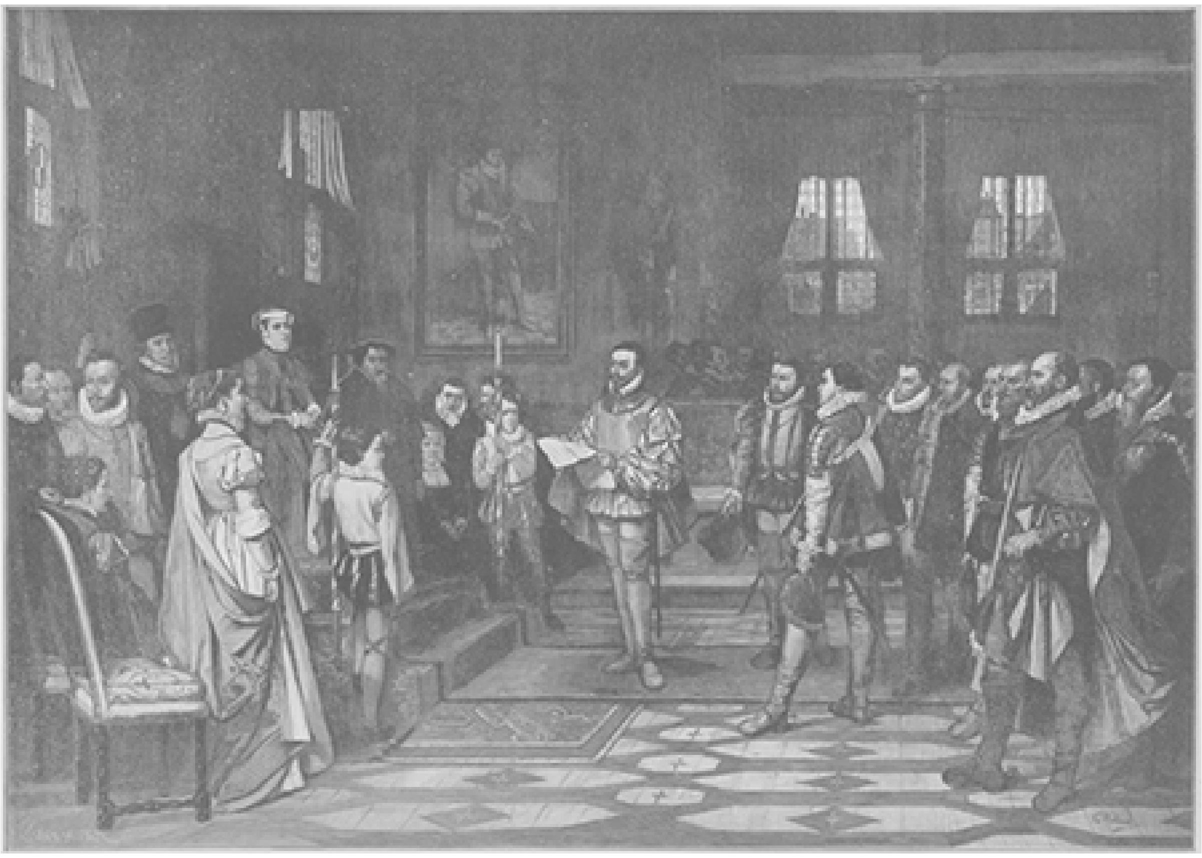

DE AANBIEDING VAN HET VERZOEKSCHRIFT DER EDELEN AAN DE LANDVOOGDES MARGARETA VAN PARMA. NAAR DE SCHILDERIJ VAN F.H. VINCK.

deel der vochten aanvankelijk gezond was: eene betrekkelijk geringe geststof doet alles koken en woelen. Zoo was het niet de Nederlanders bij den aanvang van het jaar 1566, dat heillooze "wonderjaar," gelijk het later door het volk werd genoemd. Eenige hoogmoedige grooten, een tweeduizendtal grootendeels berooide edellieden, een aantal nieuwgezinden, die misschien niet eens een tiende deel der bevolking uitmaakten, verwekten den opstand, die het voorspel van een der bloedigste drama's in de geschiedenis der Europeesche volken is geworden.'

Toch mogen wij aannemen, dat een groot deel der edelen, die zich bij het eedgenootschap aansloten, volkomen te goeder trouw waren en volstrekt niet beseften op hoe gevaarlijke wijze zij met vuur speelden. De leiders waren wel zoo verstandig, bij het optreden tegenover de landvoogdes allen schijn van oproerigheid te vermijden.

Hoe luidruchtig ook de te voren gehouden vergaderingen waren geweest, op den dag, door de hertogin voor hun ontvangst bepaald, toonden zij een gepaste ingetogenheid. Alleen hadden zij goedgevonden, ten einde den indruk van hun stap te verhoogen, in grooten getale hofwaarts te gaan.

Het was de 5e April, tegen het middaguur. Ongeveer driehonderd in getal begaven zich de eedgenooten, twee aan twee, in plechtstatigen optocht langs de voornaamste straten der stad naar het paleis der hertogin, te midden van een onafzienbare menigte volks, die hen toejuichte.

Voorop, verhaalt Nuyens, gingen twee edelen, van welke de eene, Philips de Baleuil, mank liep, hetgeen door velen als een kwaad voorteeken werd aangezien. De stoet werd gesloten door Brederode en Lodewijk van Nassau. Toen de edelen in het paleis waren gekomen, hielden zij stand links en rechts langs de wanden, zoodat zij de ruimte overlieten aan Brederode en Lodewijk van Nassau. De edelen waren wel niet in volle wapenrusting, maar toch gewapend met rapier en pistolen, die toen echter tot het gewone adelkostuum behoorden. De voorhof was opgevuld met dienaren en aanhangers der bondgenooten, die uit Brussel, Mechelen, Antwerpen en andere plaatsen te zamen gekomen waren, om gereed te zijn wanneer aan de edelen eenig leed mocht wedervaren, indien bij geval de landvoogdes tot gestrenge maatregelen haar toevlucht nam. De landvoogdes, omringd door de stadhouders en Vliesridders, ontving hen op haar zetel. Tranen liepen haar langs de wangen, misschien van verkropte spijt, nu zij deze stoutheid moest verduren, nu zij zag dat dienaren en aanverwanten der grooten onder de aanbieders van het verzoekschrift waren, dat deze met Oranje en Egmond blijken van vriendschappelijke verstandhouding wisselden. Het was bij die gelegenheid, zoo als verhaald wordt, dat Barlaymont haar toesprak en zeide: 'Maak u niet bevreesd, Mevrouw, voor zulk een hoop schooiers (*gueux*).' Brederode naderde tot haar zetel, boog een knie ter aarde en sprak haar toe: dat zij, de vereenigde edelen, en nog meer anderen, die niet tegenwoordig waren, besloten hadden voor 's konings dienst en 's lands welzijn een eerbiedig vertoog aan hare Hoogheid te overhandigen, terwijl zij haar verzochten dat zij dit goedgunstiglijk zou aannemen. Voorts protesteerde hij tegen zekere geruchten, alsof de verbonden edelen onlusten en muiterij beoogden, of erger nog, van hun wettigen vorst wilden afvallen en samenzweerden met vreemde vorsten en krijgsoversten; terwijl zij hare Hoogheid verzochten, dergelijke lasteraars voorbeeldig te straffen.

Na deze aanspraak, waarin Brederode driest loochende wat de bondgenooten in hun schild voerden, en straf verlangde voor hen, die hun bedoelingen geraden hadden, reikte hij aan de landvoogdes het verzoekschrift over, dat in de hoofdzaak aldus

luidde: Zij, edellieden en getrouwe leenmannen des konings, de groote gevaren erkennende, waarin de Nederlanden zich bevonden ter oorzake van de inquisitie en plakkaten, die vroeger wel eenig goed hadden kunnen stichten, doch thans tot 's lands verderf strekten, hadden besloten hiervan hare Hoogheid te verwittigen. Zij verzochten haar ootmoediglijk, dat het haar mocht behagen iemand tot den koning te zenden, die Z.M. dringend zou verzoeken om daarin te voorzien en de Staten-Generaal binnen korten tijd bijeen te roepen, om door de medewerking van deze aan de openbare onrust een einde te maken. Inmiddels verzochten zij, mocht het hare Hoogheid behagen, de uitoefening der inquisitie en de uitvoering der plakkaten te schorsen. Ten slotte verklaarden zij voor God, den koning en de heeren van den raad, dat zij in hun geweten zich ontslagen rekenden van alle wanorden, beroerten en bloedvergieten, die te voorzien waren wanneer er geen tijdige maatregelen werden genomen, terwijl zij, de bondgenooten, meenden, det zij in dezen gehandeld hadden gelijk het getrouwen dienaren en leenmannen des konings betaamde.

De landvoogdes, die zich inmiddels van haar geschokten gemoedstoestand had hersteld, nam het request aan en antwoordde in korte woorden, dat zij het zou onderzoeken en antwoord daarop geven. Den volgenden dag, den 6en April, gingen de edelen, nu vier aan vier (want Berg en Kuilenburg waren aangekomen en deze vormden nu met Lodewijk en Brederode een viertal), in even statigen optocht naar het paleis, om antwoord te ontvangen. De landvoogdes gaf hun daarop de apostille (zoo noemde men het in den kanselarij stijl) op hun verzoekschrift. Hoofdzakelijk antwoordde zij daarin, dat zij kennis genomen had van het verzoekschrift en dat zij voornemens was iemand naar den koning te zenden, om hem nopens den toestand dezer gewesten in te lichten. Zij twijfelde niet of de koning zou het verzoek goedgunstig hooren. Zij zelve had, in overleg met den staatsraad en geheimen raad, reeds een ontwerp tot matiging der plakkaten in gereedheid laten brengen. Het stond haar echter niet vrij om zonder orders van den koning de inquisitie en de plakkaten te schorsen. Evenwel zou zij den inquisiteurs en gerechtsdienaren aanschrijving doen, dat zij hun plichten met gematigdheid zouden waarnemen. De edelen van hun kant, zoo vertrouwde zij, zouden des konings besluiten afwachten en niets nieuws, den godsdienst betreffende, invoeren, maar integendeel den ouden godsdienst naar al hun vermogen handhaven. De edelen verlieten weinig tevreden het paleis.

Zij troostten zich over de geringe uitwerking van hun zoo stout optreden door een maaltijd ten huize van Kuilenburg, waarbij het luidruchtig toeging. Daar werd onder grove scherts de schimpnaam van *gueux* of schooiers tot eerenaam en de bedelzak met den houten drinknap van den landlooper tot zinnebeeld gekozen.

‘Zoo ontstond te midden eener slemppartij,’ dus besluit Nuyens, ‘de naam van geuzen, die beroemd is geworden in de geschiedenis. Wat aangevangen werd te midden van omgevallen bekers, geblutste wijnkannen en stuitende dronkenschap, zou voor de meesten van hen zijne ontknooping vinden te midden van het geroffel der trommen, die hunne stemmen op het strafschavot versmoorden, of het gerochel der stervenden, vertrapt onder de snuivende strijdrossen of verpletterd onder het puin van in elkander stortende steden.’

De kapel van Zuster Coleta.

Coleta, een eenvoudige leekezuster, belast met de koeien van het klooster te hoeden, begaf zich met haar beschermelingen bij het aanbreken van den dag naar de weide, toen zij plotseling verslagen en verschrikt bleef staan.

Door de stille, ingetogen morgenlucht weerklonken stemmen, over het kreupelhout en de boschjes heen, krachtige mannenstemmen, die elkaar luid toeriepen zonder de minste kloosterlijke terughouding; daarop vernam zij doffe slagen, ongelijke stooten, gevolgd van lang aanhoudend geraas alsof er iets instortte.

Eindelijk tot haar zelve gekomen ijlde zuster Coleta, zonder zich den tijd te gunnen het hek van de wei te sluiten, op de meidoornhaag toe, die de weide omsloot. Daar klom zij met groote moeite, want hare hooge jaren begonnen hare ledematen al stram te maken, op een vermolmden eikenstronk en keek over de heg.

Zacht afstekend tegen den hemel, van den dageraad rood gekleurd, verhief zich daar het klooster, door den morgennevel als in den sluier van eene novice gehuld.

Hare oogen werden aanstonds getrokken tot de kapel; zwarte gedaanten bewogen zich op den nok van het dak, op en neer klauterend en wapenen of werktuigen zwaaiend, waarmee zij op de pannen en steenen inhakten dat ze in brokken wegvlogen; het geschokte timmerwerk van het dak waggelde, de balken kraakten en reeds gaapte er een groot gat, akelig als eene wonde.

‘Heilige Moeder Gods!’ riep zuster Coleta uit. ‘Wat is dat?... Dat kan niet anders dan de duivel zijn,... de duivel in persoon.’

En met gevouwen handen zag zij het onbeweeglijke zwijgende klooster aan, dat daar nog sluimerde, terwijl aldus het heiligdom des Heeren geschonden werd!

Hare drie koeien aan hun lot overlatende, liep zuster Coleta als radeloos de nog in schaduw gedompelde weiden en lanen door naar de plaats des onheils.

Het habijt van grove wol klapperde haar om de oude beenen, die zoo zwaar leken ot ze van lood waren; zij hijgde naar adem, het zweet liep haar van het gezicht en de band van hare kap knelde hare slapen als zouden die barsten... Eindelijk kwam zij aan de kapel.

De deur stond half open en van alle kanten regende het stukken steen en kalk. Dat weerhield zuster Coleta niet, evenmin als het geroep en geschreeuw, dat haar op hare nadering van het dak tegenklonk; zij liep door en trad onder den gevaarlijken hagel der opspringende steenen de kapel binnen.

Een zwak schijnsel lichtte door de kleine ramen en rustte op het altaar en de koorgestoelten, terwijl het overige in een onbestemde schemering bleef.

Zuster Coleta zag maar één ding, maar dat eene was voldoende om haar met een gesmoorden angstkreet op de knieën te doen vallen: de Godslamp, de kleine vlam, die als zinnebeeld van liefde en gebed altijd flikkerde, was uitgedoofd!...

De driearmige kandelaars, de vazen van zilverglas met haar kunstbloemen, ontloken onder de vingers van de maagden des Heeren, altijd frissche en altijd jeugdige rozen en leliën, alles was verdwenen

‘Goede Jesus!’ zuchtte de zuster in elkaar gezonken en buiten staat zich te bewegen; ‘wat is hier gebeurd?’

Op dat oogenblik ging de deur van de sacristie open en verscheen, heel wit in de zwarte opening, eene zuster van hooge gestalte, wier magerheid schuil ging in de breede plooien van haar ruim kleed en haar schapulier.

Zij wendde zich naar het afgetakelde altaar, klom op een bankje, daarna op de altaartafel en strekte de armen uit om twee koperen armblakers weg te nemen, die aan weerszijden in den muur bevestigd waren.

En daar zij een oogenblik onbeweeglijk bleef in die houding, kwam het zuster Coleta voor of het kruis met het lijkkleed bedekt was, gelijk men het voorstelt na de begrafenis van Christus.

Zij zuchtte smartelijk; de zuster liet de armen zinken en het schouwspel verdween.

Met haar twee armblakers in de hand verliet de zuster-kosteres het altaar en naderde zwijgend als een schim de plaats, waar de leekezuster als vernietigd op de zerken zat.

'Zuster,' zei ze half fluisterend, toen zij ze herkend had en zonder veel verwondering te laten blijken, 'als gij bidden wilt, moet gij niet meer hier komen.'

'En waar moet ik dan anders gaan?'; vroeg zuster Coleta met angstig bevende stem.

De kosteres glimlachte en nam haar bij de hand om haar te helpen opstaan.

'Kom mee, ik zal u den weg wijzen. Gij kunt daar niet blijven, de werkliê zullen aanstonds komen om de koorbanken weg te halen.'

'De koorbanken weghalen! Maar wat is er dan gaande? Om Gods wil, zuster Maria, hoort u die duivels niet op het dak beuken?...'

'Maar goede ziel, weet gij dan van niets? Dat is voor de nieuwe kapel, de prachtige

nieuwe kapel, die in de plaats van deze gebouwd moet worden... Eerst zou er de volgende maand mee begonnen worden, maar de bouwmeester is eergisteren komen vragen of hij niet aanstonds met het werk mocht beginnen... Ga hier binnen, zuster, hier moet ge tot nader orde komen bidden.'

Zij had de deur geopend van de zaal, die voorloopig tot bidkapel was ingericht; beiden traden er binnen. Zuster Coleta deed drie stappen naar voren en knielde neer op den notenhouten vloer, die zoo naar de eischen der kunst gewreven was, dat hij wanden, ramen en stoelen weerspiegelde met groote plekken licht en schaduw. Men had, daarover loopende, het vreemde gevoel alsof men in de lucht zweefde, alleen gedragen door een geheimzinnige stof, die geen hout, geen grond en geen water was, met een heel visioen onder zich.

De koorzuster ging glimlachend heen, medelijdend de schouders ophalend over het verlegen gezicht van de nederige leekezuster, die volkomen onbekend was gebleven met dit plan van een nieuwe kapel, waarop het heele klooster sinds maanden groot ging.

Zuster Coleta, die men soms schertsend zuster Onnoozele Kinderen noemde, was altijd in haren arbeid in den koeienstal of in haar over wegingen op het open veld verdiept en mengde zich in de ontspanningsuren maar zelden onder de groepen der zusters. Zij had niets van het nieuws vernomen. De tijding trof haar dus onverwacht, zij was daardoor geheel van haar stuk gebracht, en nog niet gerustgesteld door de gemeenzame flikkering van het vlammetje vóór het vergulde tabernakel, kon zij niet bidden, maar zuchtte met saamgevouwen handen:

'Ach, mijn God, een nieuwe kapel... en de oude afgebroken'...'

Een oogenblik later, toen zij een weinig van den schrik bekomen was en haar gezicht met den zakdoek van grof rood katoen afveegde, kwam de gedachte bij haar op aan hare koeien, die zij in den steek had gelaten, terwijl het hek van de wei nog open stond. Haastig stond zij op en liep naar buiten.

De werklieden, die op het dak met hun luidruchtigen arbeid voortgingen, zagen haar onder zich doorschieten en maakten zich vroolijk over de onbeholpen pogingen van het oude nonnetje om van het tooneel der verwoesting weg te komen.

De koeien, die in dit geval zich strenger aan den regel hadden gehouden dan hunne bewaakster, waren stilletjes in de wei gebleven met evenveel ontzag voor den open slagboom als wanneer die behoorlijk gesloten geweest was.

Zuster Coleta, wier verlegenheid nog toenam door het schuldbesef, dat zij zich aan den regel vergrepen had, liet zich neerzinken op denzeftden vermolmden stomp, vanwaar zij eenige oogenblikken te voren had afgezien wat haar eene ramp toescheen. Vandaar vernam zij nog altijd de stemmen van de metselaars en het geraas van hun werktuigen, waarvan elke slag in haar weerklonk als was die tegen de deur van haar hart toegebracht.

Langzaam liet zij het hoofd in de handen zinken en begon te schreien.

Die kapel zien afbreken, de oude muren zien neerhalen, waarbinnen zij meer dan veertig jaren lang had gebeden, elken morgen en elken avond het offer van haren arbeid gebracht en haar eenvoudige, kinderlijk vrome ziel uitgestort had!

In den lang vervlogen tijd, toen zij als arm verlaten kind bij pachters in den omtrek werkte, bij wie zij door het armbestuur was uitbesteed, en die haar weinig meer geven dan hun vee: wat voedsel en ligging, toen was zij op de rustdagen al in deze kapel gekomen, zij wist zelf niet door welk verlangen gedreven.

Verwonderd en ingetogen had zij daar soms uren gezeten, niet moe wordende die witte rijen van zusters aan te staren, als zij twee aan twee, met langzame en diepe kniebuigingen, het koor binnentraden of de banken verlieten, of wanneer zij in twee groepen verdeeld elkander in eene vreemde taal, die waarin God geeerd wordt, de verzen der gewijde zangen toewierpen.

Vervolgens had men haar het klooster geopend. Men had daar haar ingezonken ziel, die zich zelve niet eens begreep, opgewekt; men had ze opgenomen, onderwezen en die eenvoudige ziel zachtjes aan opgeleid tot voor de voeten van Hem, die de nederigen van harte bemint.

Zij bracht zich dat oogenblik te binnen, waarop zij zich onweerstaanbaar door een geheimzinnige stem geroepen had gevoeld.

Het stond haar nog helder voor; zij lag op de knieën tusschen den tweeden en derden linkerpilaar, den rozenkrans biddende voor het altaar van Onze Lieve Vrouw, en eensklaps was het haar voorgekomen alsof deze haar toelachte, het hoofd met de gouden kroon tot haar overboog en den blauwen mantel oplichtte als om haar met de hand te wenken... En zij had dien wenk begrepen...

Het stond haar nog voor als was het den avond te voren gebeurd; het was op een winteravond geweest, terwijl alles wit bevroren was en enkel een schitterende maneschijn de kapel verlichtte. Dat schijnsel rustte op het beeld der H. Maagd, als die stralen van genade, die men op heiligenprentjes uit den hemel ziet neerdalen op het voorhoofd van Gods welbeminden...

Voor dat thans uitgekleede altaar was zij met het habijt bekleed, daar had zij haar geloften gesproken, trouw beloofd aan den strengen en zachten Meester, die haar heel blank gewild had in al de zuiverheid van haar zeventien jaren, en dien zij gezworen had te dienen in armoede, kuischheid en gehoorzaamheid tot aan haar dood.

Dááar was het geweest... En weldra zou van dit heiligdom, geheel vervuld met het beste van haar leven, niets meer overblijven, geen stuk muur, geen steen meer, niets!...

Zuster Coleta liet haar tranen den vrijen loop en zij vielen zwaar en brandend op hare vereelte handen, tusschen hare knokkelige vingers...

En hare koeien, die zachtjes naderbij gekomen waren, zagen haar met de groote, kalme oogen aan. Het gras tusschen de tanden vermalende lieten zij van tijd tot tijd een kort geloei hooren, als om hunne verwondering uit te drukken, dat de hoedster daar zoo werkeloos en droomerig bleef zitten, terwijl de van melk gezwollen uiers den beesten zwaar begonnen te vallen.

Toen het uur der recreatie was aangebroken, sloot zuster Coleta zich aan bij de groepen der jonge zusters, die de lanen op en neer wandelden onder stille onschuldige gesprekken en met zuivere kinderlachjes. Zij ondervroeg hare gezellinnen, die zich met hare naïveteit vermaakten.

‘Wat er toch van die nieuwe kapel is, zuster Coleta? Wel heel eenvoudig: een vrome dame van den derden regel heeft daarvoor opzettelijk een legaat aan het klooster gemaakt, een groot kapitaal, dat heel en al volgens de bedoelingen van de schenkster gebruikt moet worden. Het wordt eene kapel zoo groot als eene kerk, met een toren, die het kruis heel hoog zal beuren, met prachtige beeldramen voorstellende de heilige van de orden, een rijk altaar, heelemaal van marmer, koorbanken van gebeeldhouwd eikenhout en een preekstoel, waarvan het klankbord door engelen zal gedragen worden.’

‘Hoe jammer! hoe jammer!’ mompelde de leekezuster. En de anderen begonnen half boos te lachen.

‘Wat is dat, zuster Coleta? Vind gij dat jammer? Denkt gij niet dat onze Lieve Heer meer geëerd zal worden als men tot Hem bidt in een waardig heiligdom dan in onze oude leelijke kapel? Een oude wagenloods, zoo goed en zoo kwaad als het ging met een paar gegoten ijzeren kolommen, wat kalk en een paar schilderingen, die door de vochtigheid van den muur vielen, tot kapel ingericht door de stichtster die maar over heel karige middelen beschikte! Hoor eens hier, zuster Onnoozele Kinderen, nu praat gij onverstandig.’

‘Hij is wel in een armzaligen stal neergedaald,’ hernam zij, treurig aan haar denkbeeld vasthoudende.

‘Maar dat was de schuld van de onwaardige Joden, die Hem geen betere schuilplaats aanboden. Zoudt gij dan willen dat wij hen navolgden?’

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Een nieuwe meedinger. -

Wat de oude Buffon wel zeggen zou, als hij het paard, die ‘edelste verovering van den mensch,’ zooals hij het in bewondering noemde, op den achtergrond zag gedrongen door het schrale ros van staal en nikkel, de vinding van onze meer practische dan schoonheidlievende eeuw!

't Is te denken, dat de begaafde edelman de sierlijke ganzeveder, waarmee hij zoo zwierig de schoonheden der dierenwereld beschreef, van ergernis stuk zou bijten.

Trouwens hij zou tegenwoordig met zijn ontboezemingen op de schoonheden en edele eigenschappen van het paard weinig succes meer hebben. Voor het mooie heeft onze tegenwoordige haastige wereld geen oog en geen tijd meer. Wat zij enkel nog in het paard waardeert, is dat het hard loopen kan, en alleen de dravers op de wedrennen genieten nog de eer, alom besproken en gevierd te worden.

Maar aangezien de velo het in snelheid toch nog van het paard wint, laat het zich aanzien dat dit op den duur geheel bij het rijwiel zal achtergesteld worden. Reeds nu trekken de wielerwedstrijden veel meer belangstellenden dan de wedrennen, en dat er veel meer gefietst wordt dan paardgeraden is een feit, waarvan ieder zich door dagelijksche aan schouwing kan overtuigen.

't Is wel te betreuren; want de wereld wordt er niet mooier op, nu meer en meer de natuur moet wijken voor de maaksels van menschenhand. Maar wat zal men er aan doen? We moeten met onzen tijd mee, en menigeen, die aanvankelijk de fiets met even wrevelig oog aanzag als het paard op onze gravure, ziet zich ten slotte door den algemeenen drang meegesleept, op zijn beurt het stalen ros te bestijgen.

Tusschen twee vuren. -

Geen aangename positie voor Lorre! Terwijl hij zich van voren tracht te verweren tegen den bakkersjongen, die hem den rook van zijn stinkadore in het gezicht blaast, wordt hij van achteren door den schoolbengel bij den staart getrokken. En kon hij zich nog maar door de vlucht aan de vervolging van zijn belagers onttrekken! Maar de onverbiddelijke ketting houdt hein aan zijn stok geboeid, en als er niet gauw hulp opdaagt, kan hij nog een benauwd kwartiertje a doormaken.

Ook een liefhebber van lezen. -

Mocht vroeger de meening geheerscht hebben, dat het zwarte ras minder voor verstandelijke ontwikkeling vatbaar was, dan het blanke, - de ondervinding heeft sinds jaren bewezen, dat er onder de zwarte kroesharen even slimme en geestige koppen schuilen als onder de blonde, bruine of zwarte lokken van den Europeër. Sedert de afschaffing der slavernij heeft het negerras in Amerika een bijzonder hooge vlucht genomen en levert exemplaren op, die in niets bij de telgen van Japhet onderdoen. Ook onze Missionarissen in Afrika slagen er in, negerkinderen met het beste gevolg tot geleerde beroepen als dat van geneesheer, ja tot het priesterschap op te leiden.

Het negertje op onze gravure, dat zich in het lezen van een onderhoudend boek verlustigt, behoeft dus volstrekt niet als een zeldzaamheid beschouwd te worden. Ook onder de negers treft men hartstochtelijke lief hebbers van lezen aan, en dat ons zwartje het fijne van zijne lectuur best snapt, dat bewijst de vergenoegde geestige glimlach, die om zijn dikke lippen speelt.

Allerlei.

Een merkwaardig postkantoor. -

Het kleinste, eenvoudigste en best beschermde postkantoor ter wereld ligt aan de straat van Magellaan, waar het zich al sedert jaren bevindt. Het bestaat uit een klein, hel gekleurd kastje en is aan de rots van de buitenste kaap zoo vastgemaakt, dat het vrij tegenover Vuurland schrijft. Elk schip, dat voorbijkomt, neemt uit

het kastje de brieven, waarvan de plaats van bestemming in zijn koers ligt, en legt er ook zelf andere in. Dit merkwaardige postkantoor heeft natuurlijk geen postmeester, maar staat enkel onder bescherming van de schepen der heele wereld. Zoo lang de inrichting voorhanden is, heeft men nog nooit van misbruiken gehoord.

OOK EEN LIEFHEBBER VAN LEZEN, NAAR EEN PENTEEKENING VAN GEORG MAYR.

Om welken tijd van den dag is de mensch het sterkst? -

Op deze vraag zouden de meesten allicht geneigd zijn te antwoorden: 's morgens vroeg. Toch is dat zoo niet, integendeel, blijkens proefnemingen met behulp van een dynamometer (krachtmeter) is de mensch het zwakst, als hij pas het bed verlaten heeft. Onze spierkracht neemt door het ontbijt aanmerkelijk toe, maar bereikt het maximum eerst na het middageten. Daarop vermindert ze voor enkele uren, neemt tegen den avond weer toe, maar wordt den heelen nacht door tot den morgen toe minder. De twee voornaamste vijanden der spierkracht zijn overspanning en traagheid. Het zweeten bij het werk doet eveneens de spieren geen goed. Veel groote mannen hadden de gewoonte vroeg op te staan, maar deze gewoonte moet door een tijdig ontbijt worden aangevuld.

Telling der hoofdharen. -

Het is ook wel voor andere menschen dan statistici belangwekkend te vernemen, dat zelfs de haren op ons hoofd geteld zijn. Eenige geleerden hebben met groote moeite het aantal haartjes op een vierkanten duim geteld en zijn na allerlei berekeningen en - veronderstellingen tot het resultaat gekomen, dat een blond hoofd 143.000 haren telt, een donker hoofd maar 105.000, terwijl menschen met rood haar met 29.200 exemplaren tevreden moeten zijn.

Iets voor de huisvrouw. -

Alle waters behalve regenwater bedekt snel alle soorten van theeketels en andere ketels met een korst. Men vermijdt dit door in den ketel een steen of een stuk marmer te leggen, dat alle aard- of steendeeltjes aantrekt.

De overtocht van den Atlantischen Oceaan. -

Elk jaar heeft men al minder tijd noodig om den Atlantischen Oceaan over te steken. Het record voor den kortsten duur moet nu geslagen zijn door de *Kaiser Wilhelm*, die met haar eersten overtocht van Bremen naar New-York alle andere pakketbooten de loef moet hebben afgestoken. De weg van Southampton naar New-York werd afgelegd in 5 dagen 22 uren 85 minuten, wat een gemiddelde snelheid geeft van 21 knoopen 39. Nog sneller was de terugreis, die volbracht werd in 5 dagen 15 uren 10 minuten, met een gemiddelde snelheid van 21 knoopen 91. De mooiste dag der reis leverde een gemiddelde snelheid op van 22 knoopen 56.

De *Kaiser Wilhelm* heeft een lengte van 196,50 meter, een brute-inhoud van 13.800 ton en een diepgang van 7 meter 93.

Slachtoffers van slangen. -

Niet minder dan 20.000 inwoners van Indië worden jaarlijks door slangen gedood. Het gevaarlijkste reptiel van het heele land is de cobra, die ook door de Hindoe's het meest gevreesd wordt. Om de ongelukken te verminderen loofde de regeering een prijs uit voor ingeleverde slangenkoppen. Het aantal slangen nam door dien maatregel aanmerkelijk toe, daar de sluwe inboorlingen nu slangen gingen fokken, om den op hun kop gestelden prijs te verdienen.

De grootste golven. -

Deze neemt men waar bij Kaap Hoorn, waar zij een hoogte van 14 meter en een legte van kam tot kam van 233 meter bereiken. In het noordelijk gedeelte van den Atlantischen Oceaan wil men ook stormgolven van 13 meter hoogte gezien hebben. In de Noordzee worden ze nauwelijks 4, in de Middellandsche zee 4½ meter hoog.

Incognito van Europeesche vorsten. -

De keizerin van Oostenrijk is buiten haar land haast niet anders bekend dan als gravin van Hohenems. De ex-keizerin Eugénie van Frankrijk reist onder den naam van gravin van Pierrefonds, de koningin van Engeland onder dien van gravin van Balmoral, en de prins van Wales noemt zich graaf van Chester. De koning van België verschijnt op reis als graaf van Ravenstein, onze koninginnen als gravinnen van Buren, en de ex-koningin van Napels als hertogin van Castro.

Niet al te royaal. -

De president der Vereenigde Staten heeft maar een jaarlijksch inkomen van 120,000 gulden en moet alles betalen, wat in het Witte Huis op tafel komt. En de kosten van een staatsiediner zijn niet gering. Wijn en sigaren, beide natuurlijk van de fijnste merken, moet de president zelf aanschaffen, zooals hij ook zijn equipage uit zijn eigen zak moet bekostigen. Van de regeering krijgt hij maar één knecht en één secretaris, die de inkomende brieven enz. moet openmaken. Het heele overige dienstpersoneel moet door den heer van het Witte Huis zelf worden aangesteld.

De oogsttijd op aarde. -

Het is wellicht niet zonder belang, hier den volgenden oogstkalender voor onze planeet mee te deelen. In Australië, Nieuw-Zeeland, het grootste deel van Chili en in eenige streken der Argentijnsche republiek heeft de oogst in de maand Januari plaats; in de daarop volgende maand begint hij voor Oost-Indië, en eindigt, naarmate men verder naar het noorden komt, in Maart. Mexico, Egypte, Perzië, Syrië oogsten in April, terwijl dit in noordelijk Klein-Azië, in China, Japan, Tunis, Algerië en Marokko, evenals in Texas, in Mei geschiedt.

Verder oogst men in Californië, Spanje, Portugal, Italië en Griekenland, op Sicilië en in enkele der zuidelijke departementen van Frankrijk in Juni. In het overige Frankrijk, in Oostenrijk-Hongarije, Zuid-Rusland en in een groot deel der Vereenigde Staten van Noord-Amerika valt de oogsttijd in de maand Juli, en in Augustus volgen dan Duitschland, België, Nederland, Denemarken en New-York. In September eindelijk komen Schotland, Zweden, Noorwegen, het grootste deel van Canada en Rusland aan de beurt, en in de noordelijke deelen van laatstgenoemd rijk, evenals in Finmarken, vindt het laatste binnenhalen van den schralen oogst pas in October plaats.

Er blijven dus alleen de maanden November en December over, waarin er feitelijk nergens ter wereld geoogst wordt.

[Nummer 50]

GESNAPT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN M. CORREGGIO.

Gesnapt.
Tiroler schets.

De twee zoons van den *Reichenhof*, de liefste hoeve van den omtrek, hadden de vroolijkheid gepacht. Dat zeiden de menschen uren in 't rond en zij hadden juist geen ongelijk. Een echte gezonde Tiroler jongen en een kloek glunder Tiroler deerntje kennen geen grooter plezier dan een lustigen dans. En de twee jongens van den *Reichenhof* wisten hun een dansje te bezorgen.

De groote gelagkamer in ‘het Hert’ was een volslagen danszaal. Kwamen nu 's Zondagsmiddags de twee snuiters daar binnen, dan zetten zij zich bedaard achter de groote tafel in den hoek en met vriendelijken groet zette het buffetmeisje hun twee potten bier voor. Eerst schoof de eene en dan de andere, naar het gebruik des lands, de schenkster zijn bierpot toe; het meisje deed hun bescheid en wischte zich met den rug van de hand den mond af.

Ondertusschen begonnen ook de overige knapen en ook de meisjes zachtjes aan de stoelen en banken naar buiten te dragen, wat dikwijls niet ging zonder verzet van de gasten, die graag nog rustig achter de tafel waren blijven zitten. Het buffetmeisje vulde een grooten trechter met water, terwijl zij de opening met den wijsvinger dichthield, en besprenkelde den stoffigen vloer.

Na al deze toebereidselen haalde de oudste van de twee Reichenhofers een kleine zevensnarige cither voor den dag en legde die handig voor zich op de tafel. De jongere wikkelde uit een zakdoek, dien hij tusschen zijn gordelriem had gestoken, een *Maulhobel*, zooals men daar te lande een mondharmonica noemt, en de citherspeler stemde met eenige weinige grepen zijn instrument.

Daarop begonnen beiden te spelen, eerst zacht en zoetjes als twee vogeltjes, die hun kameraadjes willen lokken. Mooie oude melodieën, kunstig verwikkelde toonwisselingen als van gejodel uit de verte weerklonken uit de mondharmonica, terwijl de cither ze lustig begeleidde. Dan begonnen zachtjes aan de oogen van de jongens te glinsteren en de hartjes van de meisjes te popelen, dat merkte men aan het trillen van het ruikertje, dat zij tusschen haar keurs gestoken hadden.

De Reichenhofers waren nooit te bewegen, aanstonds met de dansmuziek te beginnen. ‘Dat deugt niet,’ zei altijd de oudste van de twee broers. ‘De muziek is als het vuur. Hang maar eens een krachtige soep over het vuur en schep daar dan dadelijk een lepel uit. Er is geen reuk of smaak aan! Maar als het een poosje gekookt heeft, dan proeft ge pas dat ge soep hebt. De muziek moet de lui eerst in hun gemoed pakken, het bloed moet eerst een beetje aan de kook raken, dan zijn ze pas gestemd om te dansen.’

Zoo begonnen de twee boerenmuzikanten dus eerst zacht en pas daarna viel de cither met een vroolijk danslied in.

Dan sprong de jonge Toni op van plezier. Hij draaide zijn hoed om, dat de veer naar voren stond, als was hij aan 't vechten geweest. Met sierlijke walspasjes sleepvoette hij door de kamer, klakte met de tong en knipte met de vingers op de wijs van de muziek. Vleiend en noodend trippelde hij voor den stoel, waarop Lenerl van den houtvester zat en glimlachend de sprongen van den aardigen jongen aanzag.

Eindelijk stond ook het meisje op, de danslust straalde haar al lang uit de oogen. Schalks liet zij de rechterhand op de heup rusten en walste hupsch de kamer in. Toni

volgde haar, maar zoodra hij zijn danseres vatten wilde, wist zij hem te ontsnappen. Dan verzon hij allerlei kunstjes en trommelde heele wijsjes op zijn dijen en kuiten. Met een krachtigen zwaai sprong hij in de hoogte, zoodat hij met de vlakke hand zelfs tegen zijn schoenzolen kon slaan, en een heldere juichkreet vergezelde telkens dit kunststuk.

Eindelijk gaf ook de danseres toe. Glimlachend reikte ze hem haar beide handen en in kunstige samenstrengeling dansten ze met hun beitjes verder.

De houtvester had er niets tegen, dat Toni zoo graag met zijn Lenerl danste, want Toni was een van de rijkste boerenzoons uit het dal en zijn vader had zich het jaar te voren juist een schoon renteniershuisje gebouwd aan den rand van het fraaie beukenwoud.

Vergenoegd streek de houtvester, aan de deur van het heerenkamertje gezeten, met het mondstuk van zijn pijp zijn snorrebaard links en rechts uit elkaar, als het paar zoo vroolijk bezig was.

‘Ge zijt een knap springer, Toni,’ zei hij na afloop van den dans, ‘ik maak u mijn compliment; kom nu eens bij me zitten en drink een verschen pot bier.’

Het was voor den boerenjongen een groote eer, in het heerenkamertje geroepen te worden. Terwijl hij op de deur toetrad, merkte hij, bij den oven zittend, den zoogenaamden ‘strikker’, een kerel, die in geen te best blaadje stond. Men noemde hem zoo, wijl het algemeen bekend was, dat hij het wild met strikken nazat. Ondanks de stellige geruchten, die daaromtrent al herhaaldelijk geloopen hadden, was het den houtvester en zijn boschwachters nog nooit gelukt den strooper op heeterdaad te betrappen.

Eenmaal was hij gesnapt, toen hij een versche reeëhuid te koop bood. Aanstonds waren de jagers er bij geweest en hadden, den ‘strikker’ zegepralend het dorp door naar de stad gevoerd, om hem daar aan het gerecht over te leveren. Met een sluwen grijns had hij daar verklaard, het vel op den zolder van den houtvester gestolen te hebben. Toen die verklaring juist bleek, was hij tot drie weken zitten veroordeeld, welke hij had aangenomen met de opmerking: ‘Zie, zie, dat treft! Onze barbier, die de menschen zoo goed geneest als de beste dokter in de stad, heeft gezeid, dat ik de rhumatiek uit mijn knie pas kwijt zou worden als ik eens drie weken rust nam. En nu heb ik drie weken rust.’

De ‘strikker,’ al een bejaarde kerel met een kalen kop, meestal in havelooze plunje loopend, gaf Toni een oogje en wees met het roer van zijn pijp over zijn schouder. Toni merkte het heel goed, maar vertrok toch geen spier van zijn gezicht. Ook de houtvester had zijn ouden vijand opgemerkt en vloekte binnensmonds tegen den schavuit.

Nog menig dansje werd er afgesprongen en Lenerl van den houtvester was zoo gelukkig als een koningin van het bal maar wezen kan; want Toni had enkel oog en oor voor haar en zij werd daar niet weinig om benijd.

Eenige dagen later kwam de houtvester met een van zijn boschwachters door het bosch. De beide mannen waren in druk en heftig gesprek.

‘Blijf me nu met die praatjes van het lijf,’ riep de houtvester driftig. ‘Ik wil er geen woord meer van hooren, verstaat ge? 't Is niets als de jaloezie, die u steekt. Ge kunt Toni niet uitstaan, omdat Lenerl hem graag mag lijden, en daarom haalt gij zulke dingen in uw hoofd.’

‘Nu, ik mag het lijden,’ bromde de boschwachter, ‘maar toch heb ik het bij het rechte eind. De strikker en Toni zijn het samen eens; maar ik zal ze nog wel eens

snappen, dat beloof ik u! Ik heb niet voor niets heele nachten in het bosch gelegen als een rottende boomstam achter een rotsblok. Niet voor niets heb ik den strikker met Toni tweemaal samen gezien, eens in de Zwartkloof, en later boven bij de vijf berken, dicht bij de hut van den strikker. Houtvester, ik waarschuw u.'

'Kreuzmillion en nog duizend duvels, hou op!' vloekte de houtvester, nu bepaald kwaadaardig....

Het was heel vroeg in den morgen, een prachtige morgen. De houtvester stapte in de beste luim door het bosch. Zijn hond zocht links en rechts den weg af en zijn baas hield zich met prettige gedachten bezig. De geschiedenis van den rijken boerenzoon Toni met zijn Lenerl scheen heel ernstig gemeend te zijn. De jongen was al dikwijls aan de houtvesterij gekomen, en zijn vader had zich ook eenmaal in de herberg laten ontvallen, dat hij er niets tegen zou hebben, gauw op zijn lauweren te kunnen rusten. Als Toni trouwde, dan kon hij hem de hoeve laten.

De houtvester redeneerde daarop door: als Lenerl eenmaal bazin was op den Reichenhof, dan zou hij haar een keer of drie in de week opzoeken en....

Daar viel een schot.

Een ruk, en hij had het geweer tot gebruik in de hand. Waldele, de hond, strekte zijn staart kaarsrecht uit en zweepte er mee als een paard. Stap voor stap ging de houtvester het bosch in. Zorgvuldig vermeed hij elk dor takje, elken steen op den grond. Eindelijk zag hij, tusschen de machtige beukenstammen door, twee gedaanten, twee kerels.

Een van de twee was bezig een tamelijk groot hert af te maken: dat kon niemand anders zijn dan de 'strikker'. Duidelijk onderscheidde hij diens kalen kop, zijn vuilgrauwe haren en zijn borsteligen baard. Maar de andere? Wie kon de tweede wildstrooper zijn?

Met kort beraad sprong hij van achter den dikken boomstam, waarachter hij zich verdekt had opgesteld, naar voren.

'Halt! het geweer omlaag, of ik jaag u een kogel door het lijf.'

Met een schichtigen draai wendde de tweede strooper zich om.

Het was Toni!...

Den ouden houtvester was het als brak er een snaar in zijn hart...

'Arme Lenerl!' zuchtte hij.

Maar dienst en plicht gaan boven menschelijk geluk.

Eene mislukte proefneming.
Een huwelijksgeschiedenis.

'Waar gaat ge heen, George?' vroeg mevrouw Robert aan haar man, die na het avondeten opstond en zijn hoed nam.

'Waarheen?.... Wel.... ik ga uit,' was het laconieke antwoord.

'Maar waarheen?'

'Wat kan u dat schelen, Emma? Ik ben op den gewonen tijd weer thuis.'

De jonge vrouw weifelde geruimen tijd, of zij een zaak, die haar al lang op het hart lag, openhartig bespreken, of zwijgen zou. Een vluchtig rood overtoog haar lief gezichtje, - neen, zij kon de gelegenheid niet laten voorbijgaan. Daarom zei ze, haar beschroomdheid overwinnend, op schuchteren toon:

'Ik zal u zeggen, George, wat me hindert. Kan ik hier in huis uw gezelschap niet genieten, dan ben ik althans minder bang, wanneer ik weet waar ge zijt.'

‘Maar gij weet toch, dat mij geen ongeluk zal overkomen, Emma, en wat verlangt ge nog meer?’

‘Hoe weet ge, dat u geen ongeluk kan overkomen? Als gij niet hier zijt, weet ik niet, wat u overkomt.’

‘Gij houdt me toch, hoop ik, voor verstandig genoeg, om voor het gevaar uit den weg te gaan?’

‘Ge geeft aan mijn woorden een verkeerde uitlegging, George. De liefde is altijd bezorgd, als het voorwerp daarvan weg is. Als ik niet zooveel van u hield, dan zou ik waarschijnlijk die bekommering niet gevoelen. Als ge op uw bureel zijt, ben ik niet ongerust, omdat ik dan weet waar u te vinden, en ik u elk oogenblik kan opzoeken. Maar blijft ge den heelen avond uit, dan denk ik den heelen tijd waar u wel blijft en word ik ongerust. De eene treurige gedachte verdringt de andere, tot ik mij ten laatste verlaten en ongelukkig voel. Beste George, als ge 's avonds ten minste maar een paar uurtjes bij me bleef!’

‘Dacht ik het niet, dat gij daar zoudt heensturen!’ zei George lachend. ‘Ik moet dus mijn avonden hier doorbrengen?’

‘Kunt ge me dien wensch kwalijk nemen?’ vroeg de jonge vrouw met zachte stem. ‘Hoe gelukkig was ik, toen gij voor ons huwelijk de

avonden bij me doorbracht, en thans zou uwe tegenwoordigheid mij evenzeer gelukkig maken.'

'Ja,' zei George plagend, 'dat was toen een andere zaak, - dat waren bezoeken voor zaken. Wij hadden onze inrichting voor de toekomst te bespreken.'

'Waarom zou dat dan nu niet meer zoo zijn? Ik ben overtuigd, dat wij even vroolijk samen konden zijn als toen. Ik weet het nog heel goed, wij hadden onder anderen het plan een huishouden op te zetten.'

'Hebben wij dat dan niet?' vroeg George op vertrouwelijken toon. 'Het huis is de wereld der vrouw; al haar werk, haar plichten, haar vreugden hebben daarop betrekking, maar den man roept de plicht naar buiten in het leven.'

'Ja, ik geef het toe, voor zoover plichten daarbij in het spel zijn,' antwoordde Emma. 'Bedenk, dat wij beiden uitspanning noodig hebben van ons werk, tijd tot gezellige en geestelijke ontwikkeling, en wanneer kunnen wij die vinden, tenzij 's avonds? Zal dan onze aardige woning 's avonds minder mijn huis zijn dan overdag en 's nachts?'

'Is ze dat dan niet?'

'Hoe kan ze dat zijn, als gij er niet zijt? Waar kan het huis van den man zijn, als zijn vrouw hem ontbreekt, en waar zou een vrouw waarlijk het geluk der huiselijkheid kunnen genieten, als de man weg is? Ge kunt u niet voorstellen, hoe langzaam de eenzame avonden voor mij omkruipen. Ik zou me over uw gezelschap, en gij u over het mijne kunnen verheugen, want de avond is de mooiste tijd van het huiselijk leven. Beste George, wilt ge dan ten minste een paar avonden in de week bij me blijven?'

'Ge ziet me immers genoeg,' merkte de phlegmatieke echtgenoot op.

'Daar kan u niet over oordeelen, George. Het zou u heel eenzaam toeschijnen, als ge hier heel alleen waart.'

'Volstrekt niet, als hier het veld van mijn werkzaamheden was, zooals het uwe,' hernam de jonge man. 'Ge zijt er eenmaal aan gewend, thuis te zijn, en alle vrouwen hooren thuis.'

'Bedenk eens, beste man, dat ik voor ons huwelijk altijd in aangenaam gezelschap was. Natuurlijk was ik den meesten tijd thuis, maar vader en moeder waren er, en broers en zusters, en wij brachten de avonden heel vroolijk samen door. Dat alles zei ik om u vaarwel, ik verliet mijn vroeger tehuis en zocht een nieuw tehuis bij mijn echtgenoot. Geeft mij dat niet eenige aanspraak op uw gezelschap? Hoe zou het u bevallen, als ik iederen avond uitging en u alleen thuis moest blijven?'

'O, ik zou me daar heel goed bij bevinden.'

'Maar ge zoudt er toch de proef niet van willen nemen.'

'Waarom niet? Zoo'n proef schrikt me niets af.'

'Wil u de volgende week alle avonden thuis blijven en mij naar mijn vriendinnen laten gaan?'

'Zeker wil ik dat, en ik verzeker u, dat ik mij lang zoo eenzaam niet zal voelen, als gij wel denkt.'

Met deze woorden ging de jonge echtgenoot heen en zat spoedig in den kring van zijn vrienden. George Robert was een ijverig man, die zijn vrouw werkelijk lief had; maar als zooveel andere mannen was hij gewend, de avonden steeds buitenshuis door te brengen, en vond daar niets verkeerd in. Onder huis verstond hij een plaats, waar hij kon eten, drinken en slapen, zoo lang en zooveel hij wilde, kortom hij beschouwde

zijn woning als een soort bijzonder logement, waarin hij zijn vrouw tot waardin had aangesteld, en als hij al zijn rekeningen betaalde, hield hij zijn plichten voor vervuld.

Dikwijls reeds had Emma hem verzocht, bij haar thuis te blijven, maar nog nooit haar verzoek zoo uitvoerig met redenen omkleed als vandaag. George had er geen begrip van, hoezeer zij hem miste. Bij zijn terugkeer was ze altijd gelukkig en opgeruimd, en hij dacht niet anders, of dit was haar gewone gemoedstoestand.

De Maandagavond kwam en George vervulde zijn belofte. Emma nam hoed en mantel, en George maakte zich gereed, op huis te passen.

'Wat zal u doen gedurende mijn afwezigheid?' vroeg Emma.

'Wel, ik zal wat lezen, muziek maken en mij op allerlei manier amuseeren.'

'Goed; ik zal weer vroeg thuis zijn.'

Emma ging, en haar man bleef alleen. Hij had een belangwekkend boek en begon te lezen, las tot omstreeks acht uur, - daarna begon hij te geeuwen en keek dikwijls naar de klok. Het boek beviel hem thans niet zoo goed als anders. Hier en daar stuitte hij op plaatsen, die zijn vrouw zeker zouden bevallen, zooals hij dacht, en onwillekeurig keek hij op, alsof hij ze wilde voorlezen, maar zijn vrouw was er niet, om naar hem te luisteren. Om halfnegen stond hij op, liep de kamer op en neer en begon een deuntje te fluiten, nam toen zijn fluit, speelde een paar van zijn lievelingsmelodieën, haalde daarna een stel kaarten te voorschijn en speelde een partijtje piquet met een denkbeeldigen tegenstander. Hierop begon hij opnieuw fluitende zijn wandeling door de kamer.

Eindelijk sloeg het negen uur, en zijn vrouw kwam thuis.

'Ziet ge, George, ik ben vroeg terug. Hoe hebt ge u geamuseerd?'

'Voortreffelijk,' antwoordde George. 'Ik had er geen erg in, dat het al zoo laat was. Ik hoop, dat gij u ook goed geamuseerd hebt.'

'Opperbest. Ik had er geen begrip van, hoe aangenaam het buitenshuis is. Thuis is het toch echt vervelend, vindt ge niet?'

'Hoe zoo? Neen, dat kan ik niet zeggen. Het bevalt mij thuis wel.'

'Dat doet me genoegen,' antwoordde Emma, 'want op deze manier zullen wij ons beiden kostelijk vermaken, en gij zult een aangename week beleven.'

George was inwendig wel een beetje bang voor die week, maar hij hield zich goed en nam zich voor, de proef goed te doorstaan.

Toen Emma den volgenden avond op het punt stond heen te gaan, zei ze opnieuw: 'Ik kom vroeg thuis.'

'Waar gaat u heen?' vroeg haar man.

'Dat kan ik zoo precies niet opgeven; ik heb verscheiden bezoeken af te leggen.'

Zoo bleef George dan weer alleen en trachtte zich bezig te houden, maar het was een moeilijk werk. Telkens en telkens vestigden zijn oogen zich op den leegen stoel, en de gedachte drong zich aan hem op: 'Hoe aangenaam zou het zijn, als zij daar zat!' Eindelijk sloeg het negen uur, en hij begon te luisteren, of hij den stap van zijn vrouw nog niet hoorde. Een half uur ging voorbij met vergeefsch wachten, en hij werd zeer opgewonden en slecht geluimd.

'Neen,' mompelde hij bij zich zelf, 'dat is te erg, zoo lang moest ze niet wegblijven!'

Maar nu herinnerde hij zich, dat hij dikwijls veel langer was uitgebleven, en hij zweeg.

Om kwart voor tienen kwam Emma.

‘Het is vandaag wat laat geworden,’ zei ze, op de klok kijkend, ‘maar ik ontmoette eenige oude bekenden, die mij voor den heelen avond in beslag namen. Hoe hebt ge u geamuseerd?’

‘Uitstekend,’ antwoordde George, ‘ik vind werkelijk, dat er niets gaat boven huiselijkheid.’

‘Vooral als u ze heel alleen kan genieten,’ voegde Emma er bij, met een onderzoekenden blik op haar man.

Deze antwoordde niets.

Den volgenden avond maakte Emma zich weer gereed om uit te gaan, maar dezen keer kuste zij haar man, voor zij de kamer verliet, en scheen een oogenblik te aarzelen.

‘Waar gaat ge van avond heen?’ vroeg George op zoo onverschillig mogelijken toon.

‘Ik zal oom Jozef eens gaan opzoeken,’ antwoordde Emma. ‘Gij hoeft dus niet bezorgd te zijn, daar ge weet waar ik ben.’

‘Goed, goed!’

Toen George aan zijn bespiegelingen en aan de eenzaamheid was overgelaten, begon hij ernstig over zijn toestand na te denken. Hij kon niet lezen, hij kon geen muziek maken, hij kon nergens pleizier in vinden, daar haar stoel leeg was, kortom, hij vond, dat de huiselijkheid zonder zijn vrouw ver van behaaglijk was, en het ééne wezen, dat hij noodig had, om zich thuis prettig te gevoelen, was er niet.

‘Ik moet bekennen,’ zei hij bij zich zelf, ‘dat ik het mij zoo eenzaam niet gedacht had. Of het haar evenzoo te moede is als mij, als zij hier alleen is?’ vroeg hij zich af. ‘Het kon wel zijn. - Ze heeft gelijk. Vóór wij trouwden was zij gelukkig in het huis van haar ouders. Vader, moeder, broers en zusters deden alles wat haar genoegen kon doen, en ik...’

Verscheiden keeren liep hij de kamer op en neer, bleef toen staan en overlegde bij zich zelf.

‘Neen, ik kan het niet uithouden,... ik zou deze week nog sterven... alle avonden thuis! Als Emma hier maar was, zou ik me heel goed vermaken. - Hoe ontzettend eenzaam en treurig is het, en pas acht uur. Ik zou wel eens naar oom Jozef willen gaan, om te zien of zij er is, alleen maar door het venster. Het zal al een troost voor mij zijn, haar gezicht te zien. Naar binnen ga ik niet; zij mag niet weten, dat ik zoo zwak ben.’

Nog eens liep George door de kamer en keek op de klok, daarna nam hij zijn hoed en ging naar buiten, de deur achter zich sluitend, de straat in, waar oom Jozef woonde. Het was een schoone, heldere avond en de lucht was scherp. Met gebogen hoofd vervolgde hij peinzend zijn weg, toen hij lichte stappen naast zich hoorde. Hij keek op en zag - hij kon zich niet vergissen - zijn vrouw. Zijn eerste gedachte was haar uit den weg te gaan, maar zij had hem reeds herkend.

‘George,’ vroeg zij verrast, ‘zijt gij het?’

‘Ik ben het.’

‘Ge brengt uwe avonden dus niet thuis door?’

‘Vandaag ben ik voor 't eerst uitgegaan, Emma, op mijn woord van eer, en ik ben nog geen vijf minuten weg. Ik wilde maar een luchtje scheppen. Maar waar gaat gij heen?’

‘Naar huis, George. Gaat ge mee?’

‘Zeker,’ antwoordde haar echtgenoot, gaf zijn vrouw zijn arm, en zwijgend begaf het jonge paar zich naar huis.

Toen Emma hoed en mantel had afgedaan, ging ze op haar gewonen stoel zitten en keek naar de klok.

‘Ge kwaamt vandaag vroeg naar huis,’ zei George.

De jonge vrouw keek haar echtgenoot recht in het gezicht en zei vriendelijk, maar met van ontroering sidderende stem:

‘Ik zal u de waarheid zeggen, George. Ik moet de proefneming opgeven, - gisteren en eergisteren heb ik het uitgehouden, maar vandaag kon ik niet meer. Als ik er aan dacht, dat gij hier zoo alleen zat, moest ik naar u toe. Het is misschien dwaas, maar ik heb geen plezier van het uitgaan gehad. Mijn huis is hier!’

‘Als ge zoo spreekt,’ zei George en schoof zijn stoel dicht bij dien van zijn vrouw, ‘wil ik ook een bekentenis afleggen. Met mij was 't hetzelfde, en ik ging van avond alleen de deur uit, omdat ik het niet langer kon uithouden. Ik voelde, dat ik hier niet thuis was, als mijn lieve vrouw ontbrak, en wilde even bij oom Jozef aanloopen, om uw gezicht te zien. Ik had uw leegen stoel zoo lang bekeken, tot het hart er mij pijn van deed.’

Hij kuste haar bij deze woorden en voegde er bij, terwijl Emma haar met tranen overstroomd, gelukkig gezichtje aan zijn schouder verborg:

‘Ik heb veel geleerd in deze dagen. Ik weet, dat uwe tegenwoordigheid de zonnestraal is, die licht en vreugde over mijn huis uitstort, en als ge mij lief hebt, zooals ik u lief heb, waaraan ik niet mag twijfelen, dan kan het wel zijn, dat voor u ook mijn tegenwoordigheid een kracht heeft, die aan de zonnestraal verwant is. Wij zullen eens de proef nemen, of de huiselijkheid ons gelukkig maakt, als wij ze samen genieten.’

Emma was te zalig, om haar vreugde in woorden uit te drukken, maar ze deed het toch en op een manier, die niet verkeerd begrepen kon worden.

Den volgenden avond brachten beiden thuis door en zij voelden zich vroolijk en gelukkig. In korten tijd leerde George inzien, welk een bevrediging er ligt in het genot van een kalme, vreedzame huiselijkheid, waar het minnende hart en de ontwikkelde geest van een trouwe levensgezellin duizend genoegens verzint en de belangstelling van den beminden man gaande houdt.

George werd volkomen van zijn dwaling genezen, dat een lieve woning met sierlijke meubelen, waarin het gebrek een onbekende gast 1s, reeds een tehuis zou zijn. Hij zag in, dat daartoe minstens twee wezens hooren, en daar zijn lieve Emma het eene was, viel het hem voortaan niet moeilijk, het andere te zijn.

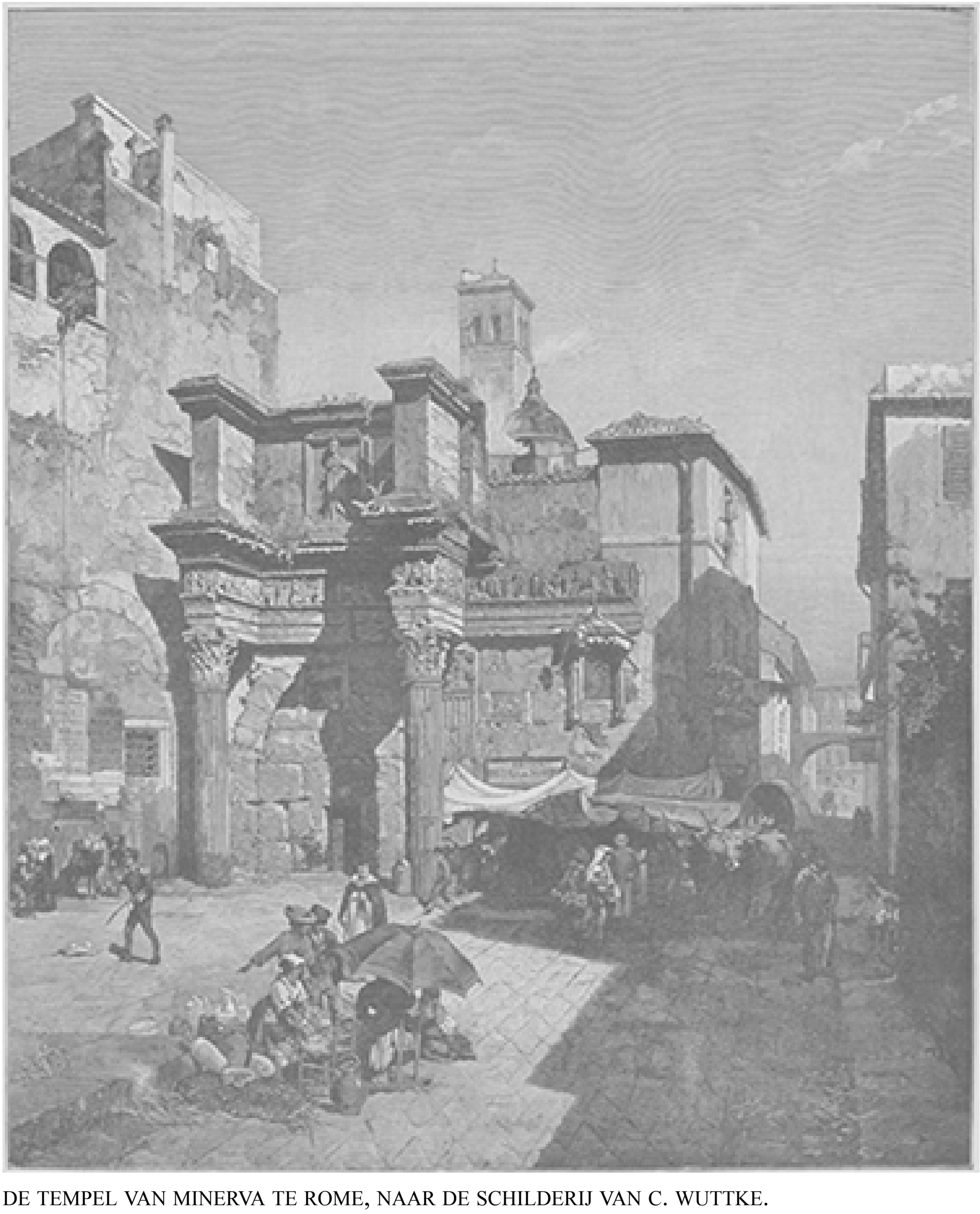

DE TEMPEL VAN MINERVA TE ROME, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. WUTTKE.

Verijdelde wraak.

De groote deur van het huis nummer 200 in de Harley-Street draaide langzaam in haar hengsels. Zij gaf toegang aan honderden en duizenden mannen en vrouwen uit alle klassen der maatschappij, die in de spreekkamer van een der beroemdste geneesheeren van Londen de geschiedenis van hun lijden uiteenzetten, - van een man, die om zijn menschlievendheid even bekend was als om zijn kennis; daarna werd ze opnieuw geopend, om dezelfde menschen weer uit te laten, sommige met

bleeke gezichten en knikkende knieën, anderen met een vroolijken trek op het gelaat en een licht ge-

moed, al naar de woorden, die zij daarbinnen gehoord hadden.

Op dien dag verliet een goed gekleede jonge man de woning en ging langzaam de trappen af, terwijl hij tevergeefs trachtte zijn ontroering te bedwingen, daarna viel de deur achter hem toe en sloot met een zoo eigenaardig geluid, dat het als de echo van een zucht klonk, die over de lippen van den vreemdeling kwam.

Zonder doel, als iemand die droomde, liep hij een donkere straat in, waar hij tegen een man aanliep, hetgeen hem tot de werkelijkheid terugbracht.

Met een woord van verontschuldiging snelde de andere verder en was spoedig in de menigte verdwenen, terwijl Walter Price zich naar huis begaf, waar hij zich voor het overige van den dag in zijn kamer opsloot en een aantal boeken ter hand nam, die op een tafel onder zijn bereik lagen, maar met een wanhopigen blik wendde hij zich daarvan af en zijn gezicht werd hoe langer hoe somberder.

EEN POPPENKASTVERTOONING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SUCHODOLSKA.

Een tikken op de deur deed hem opschrikken, en een stem zei:

'Een brief voor u, mijnheer.'

Hij nam hem van het dienstmeisje aan, en zijn gezicht werd nog somberder, toen hij de hand herkende. De brief was maar kort en luidde:

'Beste Walter.
Maar een paar regeltjes, om u een nieuwtje mee te deelen, dat u stellig zal verheugen. Ik heb met Bertha gesproken en alles is in orde; zij houdt van mij en heeft beloofd mijn vrouw te worden. Ik ben de gelukkigste mensch ter wereld. Ge zult natuurlijk getuige zijn bij het huwelijk. Met hartelijken groet,
Uw Arthur.'

Met een verwensching verscheurde Walter Price den brief en wierp dien in 't vuur.

'De schurk, de ellendeling, hoe durft hij mij zoo beleedigen? Zijn getuige, - neen, ze zal de zijne niet worden - ten minste niet, zoo lang er in mij nog een ademtocht is, om het te beletten.'

Hij bleef staan, de kleur van verhitting verdween, en een vale bleekheid overtoog zijn gezicht.

'Een ademtocht!' mompelde hij, en ontzetting teekende zich af in zijn trekken.

'Hoe kan ik weten, hoe lang ik nog te leven heb? Die dokter met zijn uitvluchten en mooie praatjes is een schurk! Hij wilde niet duidelijk zijn oordeel zeggen, maar mijn angst heeft hij niet kunnen verdrijven. - Wees voorzichtig, zei hij. Leef geregeld en volg mijn voorschriften op; ga voor een maand of twee, drie naar het buitenland en kom dan weer eens bij me terug.'

Bij de laatste woorden brak hij in snikken uit en weende bitter. Nog lang nadat alles ter ruste was gegaan, liep hij in zijn kamer op en neer, en zijn lippen mompelden:

'Neen, hij zal ze niet hebben, hij zal ze niet hebben!'

Eenige maanden gingen voorbij, en de voor Arthur Hendging en Bertha Walchon's huwelijk vastgestelde dag was gekomen. Alle toebereidselen waren gemaakt, de toekomstige woning was ingericht, en alles daarin zag er zoo keurig en vriendelijk uit, dat men er geen oogenblik aan kon twijfelen, of daar moest het geluk wonen.

Van Walter Price had men niets gehoord, sedert hij Arthur een hartelijken gelukwensch gezonden en oogenschijnlijk met genoegen het voorstel had aangenomen, als getuige op te treden. Hij had er bijgevoegd, dat hij voor eenigen tijd naar het buitenland ging, daar hij overspannen was, maar weer op tijd terug zou zijn, om de bruiloft te kunnen bijwonen.

Door zijn vrienden kwam men te weten, dat hij in het zuiden van Frankrijk vertoefd had, daarna naar Italië en Egypte gegaan en ten slotte weer naar Frankrijk teruggekeerd was; maar wanneer men hem weer mocht terugverwachten, dat konden ze eigenlijk niet te weten komen.

Op zekeren dag viel Arthur, die zich al sedert eenigen tijd erg afgemat gevoeld had, in onmacht, en men liet een dokter halen, die hem nauwkeurig onderzocht. De dokter schudde bedenkelijk het hoofd en schreef zijn patiënt een strengen leefregel voor.

Van Nizza uit hoorde Walter Price van Arthurs ziekte; hij lachte vergenoegd en zei bij zich zelf, dat hij in langen tijd niet zoo'n goede tijding had vernomen; daarna schreef hij aan Arthurs vrienden een brief van innige deelneming, verzocht om nadere bijzonderheden en vroeg, of de dokter geen hoop gaf op spoedige genezing.

Eenigen tijd later kwam een brief van Arthurs zuster, die uit naam van haar moeder schreef, hem voor zijn vriendelijkheid bedankte en hem meedeelde, dat de geneesheer radeloos stond tegenover het lijden van haar broer en tot dusver niets gevonden had om het te verzachten. Arthurs bloed scheen op te drogen of zijn kracht te verliezen;

zij verkeerden allen in groote bezorgdheid, vooral Bertha, die met warme genegenheid aan Arthur gehecht was.

Met een lachje van voldoening las Price dezen brief wel tienmaal over, daarna stak hij hem in zijn zak en ging uit. Onderweg mompelden zijn lippen de woorden, die hij op dien gedenkwaardigen dag had uitgesproken, toen Arthur hem zijn huwelijk had meegedeeld:

'Hij zal ze niet hebben, neen, hij zal ze niet hebben!'

Dien avond schreef hij weer en drukte zijn innig leedwezen over de ontvangen tijding uit; verder verzocht hij, dat men hem van den toestand van zijn vriend voortdurend op de hoogte zou houden, waarop hij spoedig weer antwoord kreeg.

Ditmaal lachte hij niet, maar overlegde geruimen tijd met zich zelf, want in den brief stond, dat de dokter met Arthur een proefneming wilde wagen, die hij in een dergelijk geval reeds had toegepast en die met het beste gevolg was bekroond. Een jonge man, wiens bloed op dezelfde wijze had geleden, was door inspuiting van gezond bloed, dat men een ander had afgetapt, genezen. Deze proefneming zou op Arthur worden toegepast, zoodra de dokter iemand had gevonden, van wien hij het noodige bloed kon krijgen, dat natuurlijk een volkomen gezond man moest toebehooren.

Den volgenden morgen reisde Walter Price naar Engeland, nadat hij een vreeselijke wraakneming had gesmeed tegen den man, dien hij oogenschijnlijk zoozeer lief had. Hij reed recht naar het huis van Arthurs moeder en ontvouwde daar zijn plan met zooveel behendigheid en welbespraaktheid, dat de moeder van zijn slachtoffer tranen van vreugde en dank vergoot.

Van daar reed hij naar den dokter en zei hem, dat hij van diens plan gehoord had, om gezond bloed in de aderen van zijn patiënt te spuiten. Hij was bereid, zich tot de proefneming te leenen, om zijn vriend te redden, en wees te gelijker tijd op twee getuigschriften, van voorname geneesheeren te Nizza, door wie hij zich te voren had laten onderzoeken, en die verklaarden, dat hij gezond en zuiver bloed bezat.

De dokter drukte hem dankbaar de hand en verklaarde, dat hij juist op het goede oogenblik was verschenen; in Arthurs toestand was een crisis gekomen, en indien de proefneming niet dadelijk ondernomen werd, stond het ergste te vreezen.

Toen Price dit hoorde, wilde hij niet, dat de dokter nog langer zou uitstellen, en liet zich voor onderzoek een kleine hoeveelheid bloed aftappen. Daarna keerde hij naar huis terug, waar hij het overige van den dag doorbracht, terwijl wilde wraakplannen door zijn hoofd woelden.

Middelerwijl onderzocht dokter Maxwell het bloed en kwam tot de bevinding, dat het volkomen zuiver en gezond was. Dit noopte hem, in verband met de getuigenissen der geneesheeren uit Nizza, Price een briefje te schrijven, waarin hij hem meedeelde, dat hij zeer tevreden was en de beslissende operatie den volgenden dag zou plaats hebben.

De brief was nog maar een paar minuten verzonden, toen zijn knecht hem een kaartje overhandigde en hem zei, dat een heer hem wenschte te spreken.

De bezoeker was een geneesheer, met wien hij kort geleden een consult had gehad over Arthur Hendging. Nauwelijks was hij binnen, of hij riep uit:

'Maxwell, ik heb den man gevonden, dien gij voor Arthur Hendging noedig hebt.'

'Ik ook, beste vriend.'

'Zoo. En gisteren zegdet gij mij, dat gij alle hoop hadt opgegeven, er een te vinden.'

(*Wordt vervolgd.*)

De kapel van Zuster Coleta.
(*Vervolg en Slot.*)

Zij ging hoofdschuddend heen en den heelen dag als zij onder haar arbeid, te midden van de loeiende, blatende of kakelende beesten, door het verre gedruisch van het hakken en breken en instorten werd achtervolgd, wischte zij de tranen af, die de rimpels van haar oude wangen volgden, gelijk de regen vloeit langs een door de zon verbranden en verharden grond.

Toen de avond viel en de klok, die haar gewone stem niet meer had, de zusters tot het officie van de Completen riep, begaf zij zich langs een omweg naar het klooster, om nog maar eens langs de veroordeelde kapel te komen.

Er stond nog maar één stuk gebarsten muur overeind. Het altaar van onze Lieve Vrouw had men voorzichtig in het gras neergelegd, maar het beeld met den blauwen mantel was verdwenen. De pilaren lagen deels omvergeworpen of waren half afgebroken, zooals die welke op het kerkhof de zerken dekken, waaronder bijzonder hoopvolle verwachtingen begraven liggen; de tegels lagen in hoeken op elkaar gestapeld; slechts één lag er nog op haar oude plaats vóór een groote leege plek, waar het hoogaltaar gestaan had.

Zuster Coleta ging er dichtbij en boog er zich over heen: had zij niet op dienzelfden tegel geknield, toen zij met groote fierheid en hemelsche blijdschap haar plechtige geloften uitsprak?

Zuster Coleta boog zich nog dieper, knielde neer, wilde den steen kussen en merkte dat hij geheel verbrijzeld was. Dat was voor haar hart een laatste en nog dieper smart; snikkende raapte zij een stukje van den tegel op, dat het spoor droeg van een klein, zwart kruisje, verborg het onder haar habijt en voegde zich bij het officie weer bij de communauteit.

Den volgenden nacht legde zij den steen onder haar hoofdkussen, des morgens verborg zij hem in het stroo heel onder in de krib van de schaapskooi, en overdag onderbrak zij herhaalde malen haar werk, om zich te overtuigen, dat niemand hem had meegenomen of bij vergissing weggeworpen, als den schapen versch voeder werd gegeven.

Toen zij kort daarna zware wagens de overblijfselen der verwoeste kapel zag wegruimen, verheugde zij zich bij de gedachte, dat er voor haar toch altijd nog iets van zou overblijven.

Dat stukje tegel, waaraan voor haar zoo kostbare herinneringen verbonden waren, nam steeds meer een groot deel harer gedachten in beslag. Zij hield het voor haar oogen, op haar knieën, terwijl ze haar rozenkrans bad, zij nam het mee, wanneer zij zich naar het prioraat begaf voor de twee officies, die zij als leekezuster mocht bijwonen. En terwijl zij met gesloten oogen, de knokkelige vingers om den gewijden steen geklemd, naar het langzame psalmgezang luisterde, trachtte zij zich te verbeelden, dat zij nog als weleer bad in het betreurde heiligdom, poogde zij in den geest zijn laag schip, zijn spichtige kolommen en de smalle vensters weer te zien, die het volle daglicht nooit lieten binnendringen.

Weken gingen voorbij; de nieuwe kapel rees uit haar fondamenten op en begon haar blanke muren omhoog te beuren, die leunden tegen de sombere zijwanden van het klooster.

In een preek vergeleek de rector haar bij den engel, die naast Abraham voortschreed en hem op zijn moeilijke tochten beschermde: evenals de engel den patriarch met den vinger den hemel en de ontelbare sterrenbeelden aanwees, zoo zou de toren der

kapel den leden der Congregatie het uitspansel aanwijzen, haar den zegen des hemels en het voortbestaan harer orde in den loop der eeuwen beloven....

Deze verheven taal was te hoog voor zuster Coleta, die bovendien de ooren van haar verstand, zoo al niet haar lichamelijke ooren sloot, zoodra men in haar tegenwoordigheid den lof van het nieuwe bedehuis zong. Wanneer men haar zei, de waarlijk wonderbare snelheid der werkzaamheden te bewonderen, verwijderde zij zich hoofdschuddend en dacht aan het kleine stukje steen, dat voor haar de eenige kapel vertegenwoordigde, die zij gewenscht had.

Dat stukje tegel vereerde zij hoog en schreef het een buitengewone kracht toe. Indien een van haar lammeren ziek was, legde zij de reliquie naast het dier op zijn leger; indien een van haar koeien weigerde te eten of geen melk meer gaf, dompelde zij den steen in den trog, waaruit ze ging drinken.........................

Maar het hart van zuster Coleta, dat tot dusver, te midden der moeilijkheden en ontberingen van het kloosterleven, in vrede en vreugde had gerust, scheen veranderd. Zij werd door voortdurende onrust gekweld. Vooreerst, dacht zij, zou men, indien men eens dat stuk tegel ontdekte, dat zij zoo zorgvuldig bewaarde, haar

dat niet willen ontnemen, zou men er haar geen verwijt van maken, zich dat te hebben toegeëigend?

Verder voelde zij, dat haar diepe eerbied en vertrouwen ten opzichte van haar oversten, die het gezag Gods op aarde vertegenwoordigden, aan het wankelen waren gebracht. Zij begon ze nu te beoordeelen, te berispen: Was het niet een gevoel, strijdig met de armoede, dat de priorin gedreven had, een zoo kostbare kapel te doen bouwen? Was het niet de ijdelheid, de wereldsche hoogmoed, die den rector had bewogen, haar lof te zingen, en de kloostergemeente, zich er over te verheugen?

Een groote onrust overviel haar door al die gedachten; haar eenige troost was haar stuk tegel te beschouwen met het zwarte, bijna uitgewischte kruisteeken.

Om het dikwijlder te zien, was zij gewoon het overal mee te dragen, daarna gaf zij het, in mos gewikkeld, een plaatsje in een verlaten bijenkorf in de holte van een ouden boomstam, en als zij haar schapen en koeien hoedde, ging ze er bij zitten.

Maar haar onrust, haar afkeer van alles wat zij weleer had lief gehad en geëerbiedigd hield aan en werd met den dag grooter.

Eindelijk kwam het folterend denkbeeld bij haar op, te vragen om het klooster te verlaten, dat haar sedert twee en veertig jaren had gehuisvest en beschut!... Zij zou naar een ander klooster gaan, waarheen ze ‘haar steen’ zou meenemen. Ze was inwendig verschrikt over dien wensch, maar ze kon er niet aan ontkomen.

Alle vijf jaar hernieuwen de leekezusters haar geloften; zij moest over enkele maanden de hare vernieuwen voor het altaar der nieuwe kapel, die dan voltooid zou zijn. Zou zij op het laatste oogenblik niet kunnen weigeren en heengaan? Zij zou overal elders even goed kunnen bidden als in die vreemde kapel, die geen enkele van haar gewijde herinneringen meer zou bewaren...

Tevergeefs trachtte zij die bekoring van zich te verwijderen, door ieder oogenblik de plechtige formule der gelofte bij zich zelf te herhalen: ‘... in armoede, kuischheid, gehoorzaamheid tot aan den dood!’ maar de kalmte daalde niet neer in haar gemoed, en de smartelijke onrust harer ziel werd steeds grooter.

Eens, dat zij nog meer dan gewoonlijk gekweld werd door deze gedachten, wandelde zij in den tuin van het klooster en bemerkte uit de verte de blanke silhouette van een jonge kloosterzuster, zoo mager, zoo broos, zoo etherisch, dat men ze bijna voor een zwevende schim zou gehouden hebben, voor een weerspiegeling van een bovenaardsch wezen, toevend te midden van de zwijgende en ingetogen boomen van het gewijde huis.

Allen wisten het en zij zelf ook: zuster Hyacinthe had maar weinig tijds meer te leven, haar dagen waren geteld, de tijd van haar ballingschap onder de tenten van Cedar liep ten einde, en de maagden, die het Lam volgen, riepen haar reeds en reikten haar de hand. De opgetogen schittering van haar doorschijnend gezicht zei genoeg de groote vreugde, die deze gedachte bij haar opwekte.

Daar zij niet zonder in zwijm te vallen de lange officies in de kapel kon verdragen, en haar verzwakte longen zuivere, versche lucht noodig hadden, om haar uitgeput lichaam nog een weinig leven te geven, bad zij zooveel zij kon buiten, onder de boomen van den tuin. En haar gezellinnen zeiden, als zij haar voorbijgingen, in de takken een zonderling, zacht en rhythmisch suizen te hooren, dat zij niet toeschreven aan het wuiven der door een zacht windje bewogen takken, maar aan het zachte klapwieken van engelenvleugelen.

Dien dag zat zij op een ruwe bank met een boek op haar knieën. Haar blauwe oogen staarden peinzend naar het azuur van den hemel; een hemelsche zuiverheid en vrede omgaven haar, terwijl haar ivoren handen, uitgestrekt en open, op haar wit habijt rustten, als gaf zij zich geheel over aan den goddelijken wil. Zuster Coleta meende de Madonna te zien, en, niet moe wordende haar te beschouwen, kwam zij langzamerhand naderbij, totdat zij ten laatste vlak bij de bank was. Toen smolt haar arm, bezwaard hart weg in smart en angst.

'O, zuster Hyacinthe,' zoo stamelde zij, 'gij, wie God zooveel genade en ook kennis verleend heeft, heb medelijden met mij, die Hij zoo onwetend en arm heeft gelaten! Lees mij enkele woorden voor uit het boek, dat u zooveel vertroosting geeft.'

Zuster Hyacinthe glimlachte, sloeg den blik neer op de geopende bladzijde, en las met haar stem helder als kristal en zwak als het murmelen van een beek over een bed van bladeren, deze woorden uit de *Navolging*: 'Het kleinste voorwerp, dat men met een ongeregelde liefde lief heeft, bezoedelt de ziel en scheidt haar van het opperste goed.'

Daarna glimlachte zij opnieuw in haar vrede des harten, dien niets kon verstoren, sloot de oogen en keerde in zich zelve.

Zuster Coleta bleef bevend en heel in de war voor haar staan; haar vingers omklemden op dat oogenblik in de plooien van haar habijt van grove stof het stuk tegel, waaraan zij zich met veel hartstocht had gehecht....

Het scheen haar toe, dat de schillen haar van de oogen vielen. Was dat niet het kleine voorwerp, dat zij met een ongeregelde liefde had lief gehad, dat haar ziel met onwaardige gedachten bezoedelde? Was haar twijfel en haar verzet niet op hetzelfde uur ontstaan, waarop zij het had opgeraapt?

'Zuster,' zei zij, haar reliquie op de knieën leggend der jonge religieuze, 'wilt ge dit aannemen en zorgen dat ik het nooit weerzie?.... Bid ook God, dat Hij mij vergeve!'

Zuster Hyacinthe opende de oogen weer, knikte even met het hoofd zonder te spreken en nam den steen aan.

Zuster Coleta verwijderde zich haastig, het gezicht naar den grond gekeerd en verborgen door de vleugels van haar kap.

Een paar uur later vond een groep zusters, die door de laan ging, zuster Hyacinthe op dezelfde plaats, het gezicht, door een zaligen glimlach verhelderd, naar den hemel gekeerd, en de oogen met zulk een innige zielsvervoering vervuld, dat de dood, hun het gezicht der aardsche dingen ontnemend, niet den straal van hemelsche gelukzaligheid had kunnen uitdooven.

In haar rechterhand, rustend op haar hart, vond men een stuk van een steen, met een zwart kruisje geteekend. Dat stuk scheen den zusters heilig toe, en men legde het naast haar in de kist. Van dezen dag af vond zuster Coleta den vrede harer ziel terug.

Weinige maanden later was de nieuwe kapel voltooid en werd ze ingewijd; de kloostergemeente ging er de officies zingen. Maar de gemoedsrust van zuster Coleta werd er niet door verstoord, integendeel, zoodra zij den drempel overschreed, verdwenen de slanke kolommen, het marmeren altaar, het schitterend verguldsel, de gekleurde ramen voor haar oogen; zij zag de oude zwarte pijlers, het sombere en ongelijke gewelf van het verdwenen heiligdom, het houten altaar met zijn papieren bloemen en de geschilderde Lieve Vrouw, glimlachend onder haar blauwen sluier, weer terug....

Zuster Coleta stierf in haar zes-en tachtigste jaar, maar tot haar laatsten snik meende de goede, brave ziel, dat ze nog bad in de oude kapel. Die illusie had zij te danken

aan het ofter, door haar zoo edelmoedig gebracht van haar ongeregelde liefde voor het eerbiedwaardig stuk tegel.

Bij de Platen.

De tempel van Minerva te Rome. -

Binnenkort zullen weer een aantal onzer landgenooten de reis naar Rome ondernemen. Sedert in 1886, ter gelegenheid van 's Pausen gouden priesterjubilé de eerste Nederlandsche bedevaart naar de graven der Apostelen trok, hebben de karavanen naar de Eeuwige stad elkander in steeds korter tusschenpoozen opgevolgd. Geen wonder: wie eenmaal te Rome is geweest, wenscht er terug te keeren, en is hij zelf daartoe niet in staat, dan wekt hij toch bij anderen den lust, er op hun beurt heen te gaan.

Daarom zal het onzen lezers ook niet onverschillig zijn, dat wij hun telkens nieuwe hoekjes uit die merkwaardigste van alle steden laten zien. De echt karakteristieke plekjes worden zeldzaam, daar de moderne Wandalen er gestadig op uit zijn, het oude eerbiedwaardige Rome te verwoesten om er een doodgewone moderne wereldstad van te maken.

Hun vernielzucht geldt intusschen hoofdzakelijk het pauselijk Rome; het antieke heidensche Rome geniet hun bijzondere vereering, en liefst zouden zij het heele heidendom met zijn goden en godinnen weer in eere brengen. Maar zelfs die voorliefde voor de puinen uit de tijden der Caesars uit zich nog in vernielzucht. Onder voorwendsel die ruïnen bloot te willen leggen om den geleerden en toeristen gelegenheid te geven ze te bestudeeren en te bewonderen, ontdoet men ze van de schilderachtige omgeving, die daaraan de echte poëzie geeft.

Het hoekje, op onze gravure voorgesteld, is intusschen nog aan de opruimwoede der nieuwe meesters van Rome ontsnapt. Haasten wij ons daarom, het in onze *Illustratie* te bewaren; licht zal het spoedig op zijn beurt ‘verfraaid’, dat wil zeggen bedorven en vernield worden. Het vormt toch het uitgangspunt van de nieuwe opgravingen, die zich van hier uit tot het Forum zullen uitstrekken en tot op het antieke plaveisel zullen afdalen.

Niet ver van het *Forum romanum* op den weg van het Colyseum naar *de Piazza Venezia* staat nog, tusschen middeleeuwsche huizen ingebouwd, de ruïne van den zoogenaamden tempel van Minerva, menigmaal ook als *forum Nervae* aangeduid.

Van het gebouw, dat klaarblijkelijk eenmaal door bijzonderen rijkdom uitmuntte, is maar een klein gedeelte tot op onze dagen bewaard gebleven, maar dat is nog van groote decoratieve pracht. De twee gegroefde zuilen met Romeinsch-Corinthische kapiteelen vormen een onderdeel van den gevel. De kroonlijst vertoont een fraaie verdeeling en bijzonder rijke versiering; een prachtig fries met talrijke figuren boeit voornamelijk het oog van den belangstellenden beschouwer.

De wanden, eens met marmer bekleed en met pilasters gesierd, bestaan uit reusachtige blokken van travertijnsteen. Het oude plaveisel kan ongeveer acht meter beneden den tegenwoordigen beganen grond liggen, waarboven zich slechts de bovenste helft der zuilen verheft.

Dit gedeelte der Eeuwige Stad, bijna uitsluitend door de arme volksklasse bewoond, heeft ook thans nog iets van den stempel van het middeleeuwsche pauselijke Rome behouden. Een belangwekkend volksleven ontwikkelt zich hier nog op de straat en in de *osteria* of herberg, in de oude ruïnen aangebracht. Ook aanzienlijke

vreemdelingen komen hier dikwijls uitrusten van de vermoeiende bezichtiging der overblijfselen van het antieke Rome. Zij vinden er voor weinig geld een kostelijk glas *vino dei castelli romani* en ook wat de keuken oplevert, zal wie niet volslagen verwend is, wel bevredigen.

Van de meest typische oorspronkelijkheid is dikwijls het inwendige van zulk een herberg, waar de gelagkamer en de keuken met het blank geschuurde koperen vaatwerk maar één vertrek uitmaken. Nooit ontbreekt er een schilderijtje van de Madonna met het altijd brandende lampje er voor. Op den donkeren achtergrond onderscheidt men de zware vaten, geteekend met de merken Frascati, Albano of Velletri, en waaruit de wijn rechtstreeks getapt wordt.

Elk volgend glas doet ons het leven vroolijker inzien en geeft ons een hooger gevoel van zelf behagen. Dan worden voor onze opgewekte verbeelding de schimmen van het oude Rome, de menschen, die hier vóór twee duizend jaren rondwandelden, weer levend; wij meenen ons overgeplaatst te midden der klassieke oudheid.

Een poppenkastvertooning. -

Zoo'n poppenkastvertooning is iets, waar kinderen, en dikwijls zelfs nog groote menschen, met open mond naar staan te kijken. Ook de aardige kleuters op onze gravure hebben er machtig veel schik in, maar toch is het nog de vraag, of zij zich niet nòg meer vermaken met de verbazing van hun trouwen Bello, die met buitengewone belangstelling de voor hem zoo vreemde en raadselachtige vertooning volgt.

Wij twijfelen er niet aan, of ook het jonge volkje onder onze lezers vooral zal aan deze aantrekkelijke plaat een heel bijzondere aandacht schenken, daar het zoo juist iets uit den kring is, waarin het zich zoo gaarne verplaatst,

De beste vrind.

Rentenier Goedzak is een type van gemoedelijkheid, - of men rijk of arm, jong of oud is, hij maakt geen onderscheid: iedereen is zijn 'beste vrind.'

Als hij bij voorbeeld mijnheer den burgemeester in deftig ambtsgewaad tegenkomt, begroet hij hem al uit de verte met een: 'Uw dienaar, beste vrind!'

En loopt hij een armen drommel van een bedelaar tegen het lijf, dan zegt Goedzak: ‘Het spijt me, beste vrind, maar uit beginsel geef ik nooit. Dag, beste vrind!’

Onlangs kwam Goedzak in de restauratie *De Groene Boom*. Aan een tafeltje zat niemand anders dan een vreemdeling, ‘Je permitteert het immers wel, beste Vrind?’ zei Goedzak en nam aan dezelfde tafel plaats.

‘Heb je een jong gansje? Breng me dat, met komkommersla en een half fleschje Deidesheimer. Eten en drinken houdt lichaam en ziel bij elkaar, vind je ook niet, beste vrind?’

‘Beste vrind, dat is wat fijns, dat kan ik je recommandeeren. Een malsch gansje en een flesch wijn daarbij, - daar gaat niets boven, beste vrind!’

De vreemdeling volgt den raad en doet zich te goed aan het gebraad, terwijl Goedzak plotseling in een anderen hoek van de zaal een kennis ontdekt en met een ‘welkom, welkom, beste vrind!’ op hem losstormt.

Middelerwijl heeft zijn beste vrind N°. 1 zijn maaltijd op, zich van eenige goede sigaren enz. voorzien en - poetst de plaat.

‘Wat? Moet ik betalen? Heb ik iets besteld voor mijn besten vrind? Ik ken dien kerel niet eens. Vijf sigaren heeft hij ook mee, en - jandorie - mijn pels is naar de maan! Dat is toch àl te kras, beste vrind!’

MARIA EN HET KINDJE JESUS. Naar de Schilderij van MURILLO, berustende in het Mauritshuis te 's-Gravenhage.

[Nummer 51]

TROUW, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ERELMANN.

Verlaten erf, naar het Fransch van Charles Baussan, door Elise van Esch.

I.

Op den akker, ingesloten door heggen als muren zoo hoog, waren ze met drieën aan het maaien: voorop Jacques, de baas; in de volgende vore, een pas of tien achterwaarts, Felicie, de boerenmeid; dan volgde de knecht, Mathurin.

De sikkels zwenkten en sloegen, het stroo knarste, de halmen, tot schoven vergaderd, vielen zachtkens op den grond. Nu en dan stoof de bloem eener distel, bij het wieden vergeten, in onvatbare zilveren pluimen omhoog. Daar was plechtige stilte bij dit werk van den oogst. Niets bewoog in de lucht, aan den strakken hemel. De smalle blaadjes der lijsterbes ginds bij het hek verroerden zich niet. De hooge doornen der hagen en de appelboomen zagen droomerig neer op het sterven der aren en het slapen der schoven.

Zoetjes aan, zonder haast, maar zonder rust, voltooiden de sikkels hunnen arbeid.

Reeds strekten de ongebonden schoven zich bijna uit over de geheele breedte van den akker en, eindelijk bevrijd, ontplooide de jonge klaver haar teere blaadjes tusschen de tallooze stoppels.

Op den weg, in de verte, weerklonk de hoefslag van een paard. Dan werd er bij de afsluiting geroepen: ‘Heidaar! Jacques Thibault, Jacques Thibault!’

De maaiers keerden zich om: de brigadier der gendarmerie! Hij was van het paard gesprongen en wachtte leunend op het hek.

Jacques trad op hem toe, de sikkel in de hand.

‘Dag, brigadier.’

‘Goeden dag. Gij zijt Jacques Thibault?’

‘Ja.’

‘Ziehier uw reispas. Vijftien November om tien uur des morgens moet ge te Segré wezen. Gij gaat naar Tours... Een jaar dienen, 't is gauw voorbij; geen tijd genoeg zelfs om het ambacht te leeren... Nu, tot ziens. Ik moet nog een tiental van die briefjes bezorgen aan alle zijden van het dorp.’

‘Gaat Louis Desnoës met mij mee?’

‘Louis Desnoës?... Ja, hier is zijn reiswijzer. Hij ook gaat naar Tours.’

‘En Lucien Bénard?’

‘Hij gaat naar Poitiers bij de artillerie.... Tot ziens!’

‘Tot ziens I’

De brigadier steeg weer op en reed voort. Jacques staarde hem na: recht in het zaal en met den blauwen dolman, een kranige figuur.

Dan las hij nog eens langzaam het ontvangen papier, vouwde het op, spelde het vast aan zijn hoed tusschen het lint, en keerde terug naar zijn vore, over de bundels graan heenstappend, terwijl hij met de punt van zijn sikkel de verspreid liggende halmen bij de schoven terugbracht.

Thuis keerde de vrouw van 't ‘Vossegat’, de moeder van Jacques, uit den koestal terug. Twee groote aarden potten, overvloeiend van lauwe, schuimende melk, had

ze in den kelder gezet, en thans, met een twaalf-ponder rechtstandig voor zich op tafel, sneed zij het brood voor de soep.

Door het wijd geopende venster zag men den tuin: het afhellende grasveld met de oude, magere pereboomen, en recht over 't huis, aan het einde van 't zandig witte, geheel uitgeloopen voetpad, den put met vlier overhuifd. Verder op, van hier gezien als een bosch, de haagboomen: eiken, olmen, kastanjes.

De boerderij was niet groot, de gebouwen evenmin. Onder hetzelfde dak waren de stal, het bakhuis, en tusschen beiden in de woning. In de woning vond men met de tafel en de banken, de kersenhouten kast, de latafel, de staande klok, het ledikant der boerin en dat van Felicie, den met saai bekleeden schoorsteenmantel.

Van uit het huis kwam men aan de eene zijde in het bakhuis, waar de mannen sliepen, aan den anderen kant in den stal. Van hare plaats hoorde de vrouw de koeien, die zich de hoorns schuurden tegen de ruif, of rinkelden aan de kettingen, als zij zich neerlegden, of zich met de pooten tegen het onderlijf schopten om de vliegen te verjagen.

Zij kende de lastigste, en terwijl zij het brood in de soepkom brokkelde, beknorde zij ze zachtkens: ‘Zoo, Gele, kunt ge niet stilstaan! Ze zullen u niet opeten!’

De ‘Gele’ en de andere schenen haar te begrijpen, ten minste nu de ruiven geledigd waren, kwam er rust en stilte in den stal bij de luwte van den vallenden dag.

Dicht bij de deur gonsde een zwerm muggen in het goud van een zonnestraal.

II.

Terwijl de handen werken, heeft de gedachte haar vrijen loop. Bij het toebereiden der soep en het letten op 't vee, doorliep de vrouw van 't ‘Vossegat’ nog eenmaal haar levensweg, een eenzamen weg, zooals daarginds het pad in de schaduw der heggen.

Ver, ver weg was de tijd, dat zij ter schole ging, het mandje aan den arm, onder 't zoeken van nestjes en het snoepen van bramen! Lange jaren had zij den boer gediend: nog klein hoedde zij het vee, grooter geworden maaide zij 't graan, en in de vore hield zij met de mannen gelijken tred.

Toen kwam de dag, dat de pachter van 't ‘Vossegat’ haar ten huwelijk vroeg. Hij was acht en twintig jaar oud, zij vijf en twintig. Na Paschen was 't bruiloft. In karretjes kwam men terug uit de kerk; op 't grasveld stond de lange tafel gedekt, en onder een der pereboomen had de vioolspeler zich neergezet.

Wat een keur van hooi dat jaar! Haar man maaide 't veld, zij hooide en zette het gras in den oppert. Al spoedig had ze één voor één alle akkers leeren kennen. Er stond rogge in ‘het Hakland’ en in ‘den Schuurakker,’ klaver in ‘de Hoef.’ In ‘de Hoef’ had men een ouden kerseboom omgezaagd om er de kast van te maken.

En de' zaaitijd! Haar man had haar het zaaien geleerd. Vier of vijf dagen lang was zij gekomen en gegaan, gegaan en gekomen, van de eene vore naar de andere, de hand vol graan voor zich uit werpend; achter haar aan volgde de boer met de egge.

't Jaar daarop werd Jacques geboren. Zij bleef meer thuis, zij moest naaien en kindergoed knippen. Wat kon het klein kereltje schreeuwen, en ze moest hem troosten en zoet houden. Met December begon hij te praten, ‘dag, dag’ te zeggen met 't handje.

Die Decembermaand.... hoe vaak en hoe treurig bleven de herinneringen der vrouw aan die Decembermaand hangen, bij de lange droomerijen die heur stille dagen vervulden. Op een morgen was haar man uitgegaan om een eik te vellen, die dood ging in den top. 's Middags was hij niet thuis gekomen. Zij had Jacques in zijn wieg

gelegd en was naar hem toegesneld. De eik was gevallen, en de boer lag ter aarde, de borst schier verpletterd onder een der zware takken.

Met behulp van den knecht had zij hem eindelijk bevrijd. Zij hadden hem met moeite naar huis gebracht en neergelegd op zijn bed. Hij had zijn oogen weer opengedaan, hij had tot haar gesproken.

Twee dagen lang had zij nog willen hopen, geen oogenblik was zij van zijn sponde geweken. Hij had gebiecht, de laatste Sacramenten ontvangen, en den volgenden dag, na haar en Jacques te hebben gekust, was hij heengegaan, terwijl de pastoor de gebeden der stervenden voorbad.

En zij was heel alleen gebleven op de hoeve, met Jacques...

De hofstede was niet betaald en Jacques kon nog niet loopen. Zij had gewerkt, gewerkt!

En twintig jaren waren aldus voorbijgegaan, eenvoudig en stil, met het opvoeden van haren zoon en het verdienen van haar land; twintig jaren, die, beschouwd uit de verte en door ieder ander dan haar zelve, eentonig moesten schijnen en elkander gelijk, en waarin toch in waarheid ernstige voorvallen en stille drama's zich hadden opgevolgd: regen, zon, nachtvorst, onweer, dat 't hooi had doorweekt, droogte, die de jonge spruiten verschroeit; hagel, die het graan kneust en neerslaat; schuld, die betaald moet worden, - onverwachte ziekte en duizend andere zaken.

Wat is zoo weinig beteekenend en alledaagsch als het leven eener korenaar? En toch tot den dag, waarop men ze brengt op den dorschvloer en opbergt in de schuur, wat een leven vol wederwaardigheden en tegenspoed!

De koude, de hitte, onder den grond de aanval der veldmuizen, - op 't punt van uitkomen de kiezel, die het jonge scheutje den weg verspert, - het onkruid, dat zijn plaats inneemt; en wanneer 't koren als overwinnaar even boven den grond zijn groen standaardje ontplooit, hoeveel vijanden rukken dan aan! Zwermen van musschen, regimenten insecten! En immer door, van 't begin tot het einde, als het graan zijn grasspieren ontvouwt, als midden tusschen de blaadjes de halm te voorschijn treedt, zich afrondt en in knoopen opschiet, als de aar bloeit, als zij zich wiegelt goudgeel en zwaar en als een sikkel gebogen, immer en altijd tot op het laatste oogenblik is het overgeleverd, op genade en ongenade, aan regen en wind, aan de zon, aan de wolk, die overdrijft, aan het vogeltje op strooptocht.

Iedereen leeft van het koren, maar wie is er, die op 't leven van de korenaar acht slaat! En wijl zij niet bloeit met schittering van kleuren en in onze tuinen niet prijkt, komt 't ons voór als had zij geen levensgeschiedenis.

Eveneens is het met den boer. Als met het graan, welks leven zoo innig met het zijne samenhangt, ligt er een treurspel in zijn zwijgen; hij heeft zijn geschiedenis, geheel vervuld door ééne persoonlijkheid, die zich boos maakt of glimlacht, die geeft, die ontneemt; eene persoonlijkheid, altijd dezelfde en toch altijd veranderend: de grond.

Maar die geschiedenis kent de boer alleen; zichzelven herhaalt hij ze telkens, maar hij verhaalt ze aan niemand anders. Wie anders ook zou hem begrijpen?....

De boerin van het ‘Vossegat’ was den appelwijn van het vat gaan tappen; zij zette de kruik op tafel naast de soepkom en den blauw gebloemden slabak.

De maaiers traden binnen, Jacques voorop.

‘Moeder’, sprak hij, ‘ik heb mijn reiswijzer gekregen. De brigadier heeft hem mij gebracht. Den vijftienden November moet ik weg en ik ga naar Tours.’

De boerin antwoordde niet.

Iedereen zette zich aan tafel en langzaam gebruikte men het avondmaal. 't Was de rust na den wel besteden dag, de heerlijke ontspanning van het vermoeide lichaam.

Van buiten door de deur kwam koelte: de aarde haalde zachtkens adem en ging insluimeren. Op het einde van 't grasveld, boven den achtergrond van heggen en boomen, stierf de schemering weg. De ronde kronen der eiken werden al zwarter en zwarter. Geen beweging, geen leven, geen vleugelslag van een vogel

Niemand sprak, maar van tijd tot tijd, bij het tanende avondlicht, keek de vrouw lang en droevig naar Jacques.

III.

Het was zeven uur des morgens. De dag begon aan te breken. Jacques ging naar buiten om haver aan den schimmel te geven.

Daarna trad hij den koestal binnen. Bij 't hooren van zijn voetstap draaiden de beesten de koppen om. Jacques klom naar den zolder en wierp het hooi in de ruiven. Toen hij langs de koeien terugkwam, streek hij ze vriendelijk over den rug: ‘Weest maar braaf, gij krijgt meer dan gewoonlijk vandaag.’

In het woonhuis had de vrouw zoo juist een scheur in Jacques borstrok versteld; daar trad hij binnen.

‘Hier jongen, gij moet hem maar aandoen.’

‘Dank u, moeder. Ik ga nog even naar het land. 't Is nog vroeg.’

‘Ik ga mee.’

De lucht was grauw. De mist hing laag, met

lange streepen, als een gescheurde sluier, die de hoeken der velden bedekte. Druppels trilden aan takken en twijgen.

Jacques en zijne moeder volgden samen den zandweg der boerderij. Aan weerszijden hier en daar overhangende boomen, die een natuurlijk priëel vormden; daartusschen twijgen van meidoorn en wilde pruim, waarin enkele oude halmen verward waren gebleven; de al te rijk met schoven beladen wagen had ze in't voorbijrijden daaraan gehaakt. In de hagen ter linker- en ter rechterzijde de hekken der akkers.

Bij ieder hek stonden beiden stil en keken naar de voren, naar het werk, dat te doen bleef, naar al de verwachtingen voor het volgende jaar.

'Een goed rogveld; het zaad moest al opkomen! - Weinig kool dezen winter, we zullen zuinig moeten zijn. - Dat hout is rijp om gekapt te worden. - 't Is tijd, dat die sloot wordt opgehaald. - Er staat nog meer klaver dan ik dacht, de beesten zouden nog kunnen grazen.'

Dan, terugkeerend op hun schreden, stonden zij stil op dezelfde plaatsen, tuurden naar de vette, door de egge verbrokkelde aarde, met de rechte lijnen der voren, die zich evenwijdig uitstrekten tot het einde der akkers, tot de kanten der slooten.

Het pakje van Jacques lag gereed, een paar hemden, wat linnen in een grooten geruiten doek samengeknoopt. Goed weggeborgen in een binnenzak droeg hij met zich een brief van aanbeveling, hem gegeven door een naburigen heer voor een officier van 't regiment.

De schimmel was aangespannen en wachtte op de plaats. Mathurin hield hem vast bij den teugel. Jacques had zijn blauwen kiel over 't vest aangeschoten en nam nu de zweep van hem over.

De vrouw stapte in. Jacques zette zich naast haar en trok aan de leidsels:

'Tot ziens, Felicie! Tot ziens, Mathurin!'

'Tot weerziens! Tot weerziens!'

De schimmel trok aan.

Op het zandpad ging het slechts in stap; het karspoor was diep en de regen had er gaten gespoeld. Maar spoedig had men den straatweg bereikt, en nu zette de schimmel zich in draf.

Van tijd tot tijd voor de boerenhuizingen, op den zoom der velden ontmoette men buren, vrienden, pachters, boerinnen, meiden en knechts; een ieder wuifde of riep: 'Tot weerziens!'

Men kwam voorbij de 'Hulsthoeve'; Eugénie, de dochter des huizes, was bezig op 't voorplein met het voeren der kippen. Toen zij het karretje in 't oog kreeg, hield zij op:

'Tot weerziens, Eugénie!'

'Tot weerziens, Jacques!'

'Een goed kind,' zei de boerin, 'werkzaam en zuinig. 't Kan een degelijke huismoeder worden.'

Het voertuig daalde in draf van de hoogte, in stap beklom het de steilte. Jacques en zijn moeder spraken niet. Uit gewoonte, door den natuurlijken loop van hun dagelijksch denken, keken zij in 't voorbijrijden naar de koolvelden, groote velden van blauw-groene kleur, waar, half weggedoken tusschen de koolen, een arbeider bezig was de bladen één voor één af te trekken en op hopen te stapelen; zij keken naar 't braakland en naar de twee mannen, die naast elkaar, ieder in zijn eigen vore

en in de maat, hun hak in den grond sloegen en de aardhoopen verbrokkelden, en naar 't flikkeren der ijzeren tanden.

Maar nu naderden zij hun doel. Voor hen en achter hen verschenen andere wagentjes, ook opgevuld met lotelingen, vergezeld van hun vader of moeder.

En eensklaps bij het onvermijdelijk naderend afscheid liep het hart der boerin van aandoening over; zij sprak en sprak maar door.

In dat laatste half uur zeide zij aan Jacques, al wat zij hem nimmer had verteld: haar herinneringen, daar droomen van de toekomst, waarover zij mijmerde bij dag, wat of haar vervolgde in haren slaap, waarom zij zoo hard had gewerkt, en dat alles was om hem, en dat alles was voor hem....

De boerderij was puik, een der beste uit den omtrek, schuld was er niet meer. Als hij terug kwam van dienst moest hij trouwen, en zij, ze zou rusten, eindelijk, en, als t onzen Lieven Heer beliefde, zijne kinderen groot brengen.

Toen volgde de moederlijke raad en het moederlijk voorschrift. Zij beval, zij verbood:

Verzuim niet de Mis op Zondag. Ga niet om met Julien, de jongen deugt niet.

Zij waren te Segré aangekomen.

De herbergen waren vol. Overal lotelingen in blauwe kielen met dezelfde toegeknoopte pakjes. In groepjes verdeeld, begaven allen zich naar de statie.

De schimmel werd uitgespannen, toen gingen ook Jacques en zijn moeder derwaarts.

Aan de statie troffen zij buren en kennissen: Lucien Bénard, Jean Loiseau, Louis Desnoës.

Maar er was geen tijd tot praten. De gendarmes hielden appèl, men schaarde zich op het voorplein.

Daar kwam de trein, reeds geheel met lotelingen gevuld, zij zongen en schreeuwden, zij riepen hun kameraden, twee of drie bliezen de trompet.

Een laatste maal omhelsde Jacques zijn moeder, toen stapte hij, recht voor zich uit, in den eersten wagen den besten.

En de trein vertrok onder gejoel en gezang en het schallen der trompetten en het wuiven der met linten gesierde hoeden.

IV.

Op de binnenplaats exerceerden de recruten. De sergeanten schreeuwden, de officieren liepen op en neer, wachtend op het rapport.

In de klasse, die manoeuvreerde op het commando van: ‘voorwaarts, marsch!’ of ‘links in de flank,’ was er tusschen al die armen en beenen een mensch, een nummer 15 of 16, Jacques Thibault genaamd.

In den aanvang waren de exercities hem zwaar voorgekomen. Langzamerhand was hij er aan gewend. Nu voelde hij zich des avonds niet zoo vermoeid, als vroeger te huis na een dag hooien.

De gehoorzaamheid, die den stadsjongens zoo moeilijk valt, had hem weinig gekost; de boer heeft er het begrip en de gewoonte van. De grond maakt den mensch zoo buigzaam en gedwee, en wat zou 't hem ook baten zich daartegen te verzetten?

Het lastigst vond Jacques de wiskunstige nakoming der reglementen, de theorie, die geleerd moest worden, de houding, de militaire groet, den dubbelen draai van den das.

In de eerste maanden kwam hij niet buiten de kazerne. Trouwens hij vond haast geen tijd tot uitgaan. Ternauwernood had hij zich een enkele maal in de stad gewaagd en was de Loire gaan zien.

Had hij een oogenblik vrij tusschen het exerceeren en het corveeën, dan zat hij neer in de chambrée op den rand van zijn bed en poetste 't geweer, wreef het leerwerk op, of deed de uniformknoopen blinken, of wel van uit het venster tuurde hij gedachteloos naar de daken der stadshuizen en de schoorsteenen der fabrieken.

's Avonds na de soep ging hij ter ruste.

In de eerste dagen voelde Jacques zich als in een andere wereld, hij wist niet recht hoe hij het met zich zelven had. Van voren af aan had hij moeten leeren praten en loopen.

Nu, ongemerkt, raakte hij wat beter gewend.

Hij had Louis Desnoës gevonden, hij had eens gesproken met zijn slaapkameraads op de chambrée, met anderen ook. Soms ging men naar de cantine, met tweeën of met drieën dronk men een flesch jongen wijn.

Als 't geweer, - de loop ‘in 't vet’ - op het wapenrek rustte, als de knoopen blonken, als er geen wapeninspectie aan den horizon dreigde, als er geen bezem gebruikt of geen aardappel geschild moest worden, dan bleef er ledige tijd over, een tijd door te brengen, men wist niet recht hoe: Jacques leerde nietsdoen.

De recruten maakten vorderingen. Er werd minder geëxerceerd en Jacques was niet bij het instructie-peloton. De dagen begonnen te lengen, reeds was 't Februari.

Wat te doen na vijf uur des avonds? Wat op den langen Zondagnamiddag?

Met drie ot vier kameraden ging Jacques dan uit. Zij drentelden door de straten, stonden stil voor de winkels. voor de koffiehuizen, waaruit muziek hen tegenklonk, bleven recht en onbeweeglijk staan, de hand aan de képi, zoodra een officier voorbijkwam, en hernamen dan hun slenterenden gang, tot eindelijk de een den ander voortduwend, allen schaterlachend in een herberg der voorstad belandden.

Men moest toch de verveling verdrijven!

Eerst had Jacques vermeden met Jules uit te gaan. Maar Jules had 't hem gevraagd: ‘Wel hoe, zijn wij niet uit hetzelfde dorp?’ Jacques had toegegeven. Wat kon het ook kwaad, een glas wijn met een makker te drinken? Hij ging dus met Jules, hij ging met anderen, het kon hem niet schelen met wie. Hij hoorde zeggen, dat men buiten maar achterlijk was, en hij wilde niet achterlijk wezen.

Ze hadden samen een herberg ontdekt, waar men het buitengewoon goed had, de herberg ‘Het roode paard’. Men trof er veel soldaten, rondtrekkende kooplië, *café-chantant*-zangeressen van minder allooi, veel kermisgasten zoo mannen als vrouwen. Zij waren vaste klanten geworden. Zondagsavonds stond hun tafel gedekt in een afzonderlijke kamer. Madame Menessier, de vrouw van den patroon, schonk hun goedkooper dan aan anderen: ‘reductie voor militairen’ en Menessier zelf zat bij hen aan. Men sprak over 't soldatenleven, over de africhting der klasse, over al de zorg, die men heeft op het land, over den grond, die niet meer opbrengt, over de zaken, over de verstrooiingen der stad.

Nog pas acht uur! Waar te blijven tot negenen, tot tienen, tot middernacht?

Er waren concerten, publieke bals, men ging er heen.

En er kwam een omkeer in de denkbeelden van Jacques. De militaire dienst was voor hem geen beroep, 't was een tijd om door te komen, en hij telde de dagen. Maar het echte, eigen beroep leerde hij af. Bij het dragen van 't geweer, vooral bij het leunend rusten op de tafels der herbergen ontwenden de armen zeis en ploeg te hanteeren.

De spotternijen der makkers drongen diep in zijn hart terug de lessen zijner moeder, den catechismus van den pastoor. Van de stad zag Jacques niets anders, dan wat hij ontwaarde bij zijn wandelingen des avonds en op Zondag: de hel verlichte winkelkasten, de voorbijsnorrende rijtuigen, de feestelijkheden met haar tooi van vlaggen en schetterende muziek, en het land; waar men werkt begon achter te staan bij de stad, waar men zich vermaakt.

(*Slot volgt.*)

De neusberen.

Van de wilde dieren is de beer om het zoo eens te noemen de populairste. Reeds als kinderen hebben de meesten, die niet in de gelegenheid waren een diergaarde te bezoeken, er ten minste een gezien, die, door een Zigeuner geleid, op zijn achterpooten moest dansen, allerlei gekke sprongen maken en veelal met een aap, een kameel en een poedel een grappig quartet vormde. En wie een diergaarde bezocht, is stellig met belangstelling voor de berenkooi blijven staat. Minder in het oog vallen de kleinere beersoorten, waarvan wij hier enkel den waschbeer en den neusbeer of *coati* noemen.

Toch hebben deze laatste dezelfde eigenschappen der grootere beren, welke hen van de overige roofdieren onderscheiden. Een krachtige, ineengedrongen lichaamsbouw, een korte, dikke hals, korte ooren, kleine oogen, niet te hooge pooten, eindigend in vijf teenen, stevige klauwen en naakte zolen, die bij het loopen in haar heele lengte gebruikt worden, zijn de gemeenschappelijke kenteekenen der berenfamilie. Met het stompje staart der groote vormt echter de lange, dikke staart van de kleine een kenmerkend verschil.

De neusberen onderscheiden zich van de overige leden der berenfamilie door een langen, spitsen kop, met een slurfachtigen, boven de mondspleet verlengden neus, waaraan zij hun naam te danken hebben. De bijgevoegde gravure ontslaat ons van een tot in bijzonderheden afdalende beschrijving. Met betrekking tot de kleur valt enkel op te merken, dal een

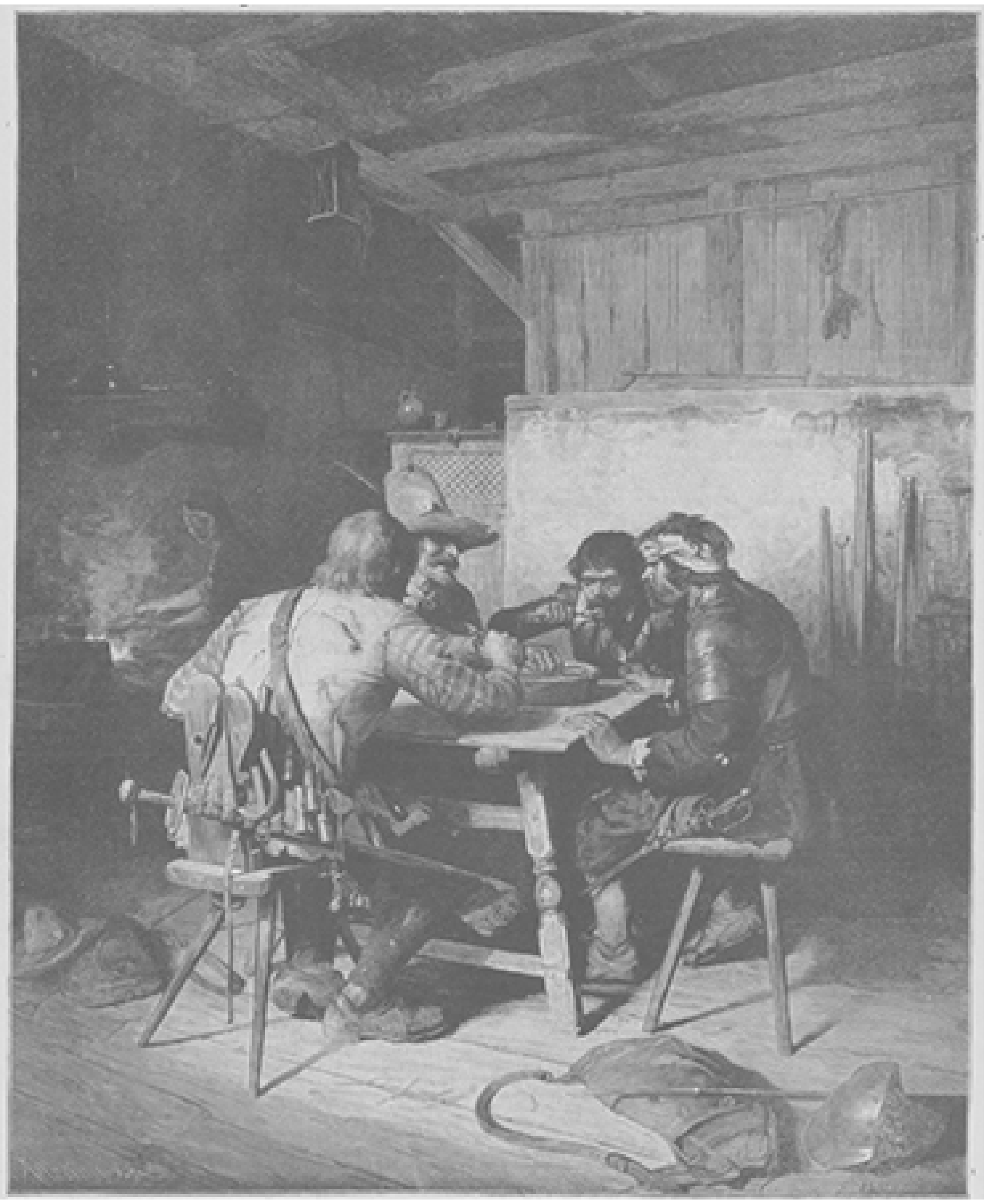

BAANSTROOPERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. LARWIN. (Photographie van Victor Angerer te Weenen.)

mengeling van donkerbruin, grijs en vuil geelwit den hoofdtoon vormt en bij den kop en de pooten in zwartbruin overgaat, terwijl de staart op een donker-roodgelen grond zwarte ringen vertoont en in een zwart topje uitloopt. De vlekken naast oogen, neus en lippen alsmede de randen der ooren zijn wit.

De hiermee in het algemeen beschreven soort is de witte snuitbeer (*nasua leucorhyncha*), die met den roodbruinen neusbeer (*nasua narica*) in het grootste deel van Brazilië inheemsch is. Kleurverscheidenheden, misschien ook overgangen van de eene soort tot de andere, worden overal aangetroffen van den keerkring van Mexico af dour Middel- en Zuid-Amerika, zelfs nog aan gene zijde van den Steenbokskeerkring tot zuidelijk van Buenos-Ayres. In de meeste streken zijn ze zoo talrijk vertegenwoordigd, dat er nauwelijks een blanke of kleurling is, die ze niet kent.

EEN NEUSBERENFAMILIE, NAAR HLT LEVEN GETEEKEND DOOR G. MÜTZEL.

Vroeger meende men twee soorten op een andere manier te kunnen onderscheiden, namelijk den gezelligen neusbeer (*nasua socialis*) van den eenzame (*nasua solitaria coati*). Men deed dit, omdat naast groepjes van meest kleinere op zich zelf levende dieren, veel grooter exemplaren werden aangetroffen. Maar het onderzoek der natuurvorschers heeft bewezen, dat die kluizenaars oude mannetjes zijn, die, geen smaak meer vindend in de tochten der jongere, zich izegrimmig van de familie afscheiden en een eenzaam leven leiden, tot zij zich bij het aanbreken van de lente weer bij den stam voegen.

Nauwelijks is de dageraad aangebroken, of de neusberen beginnen hun dagwerk. Als echte Zigeuners hebben zij geen vaste verblijfplaats, - waar de nacht hen overvalt, begeven zij zich te ruste, en boomholten, gaten in den giond of een paar takken, die een gaffel vormen, dienen hun tot legerstede. Door signalen wordt nagegaan, of de troep voltallig is, en dan dadelijk de door den nacht onderbroken werkzaamheid weer hervat. Er zijn troepen tot twintig stuks, die gezellig hun zaakjes afdoen, zonder intusschen tochten naar een vast plan te ondernemen; ieder werkt meer voor eigen rekening. Knorrend en piepend vervolgen ze hun weg, hier een worm, een larve, een slak, ginds vruchten of bessen oppikkend.

Met volharding wordt de buit nagezet; de scherpe klauwen zijn goed geschikt om vermolmd hout weg te krabben, ten einde bij de larven te kunnen komen, en onder de wortels te graven, om wormen te vangen. Zoo wordt dan gekrabd, geboord en gegraven, af en toe de lange neus in het gemaakte gat gestoken, en ten slotte de gegrepen worm of duizendpoot met luid smakken verteerd, tenzij de begeerigheid van een jachtgezel een tweegevecht om het loon van den arbeid uitlokt. Dat gaat zoo den heelen voormiddag.

Eindelijk dringt de middag met zijn loodrechte zonnestralen door het dicht en weelderig groen der boomen. Nu is het tijd om rust te nemen. De troep verzamelt zich meer en meer, passende boomen en boompjes worden uitgezocht, en ieder vindt in den kortst mogelijken tijd een geschikt plaatsje om een uiltje te knappen. Dit duurt tot de hongerige maag de slapers wekt en hen tot het hervatten der jacht dwingt. Plotseling klinkt van de voorsten van den troep een angstig, luid gefluit. Een vijand, een panter, een tijgerkat of ook een menschelijke jager, is in het vizier, en dadelijk stormt het heele gezelschap in vliegende vaart naar de boomen in de nabijheid en verstrooit zich op de takken, - van boom tot boom gaat de vlucht verder.

Onder de vijanden der neusberen wordt de mensch niet het minst gevreesd. Blanken en kleurlingen maken met evenveel ijver op hen jacht. De eersten beschouwen de jacht hoofdzakelijk als een soort sport, hoewel ook het vleesch, vooral der jonge dieren, een uitmuntend gebraad verschaft en als bijzonder smakelijk geroemd wordt.

Daar het betrekkelijk gemakkelijk is, in het bezit van levende neusberen te geraken, zijn ze in Amerika dikwijls huisvrienden bij blanken en Indianen, welke laatsten groote liefhebbers van dieren zijn. Dat de neusbeer niet kieskeurig op zijn eten is, werkt dat in de hand. Melk, vruchten en afval van vleesch zijn voor hem een aangenaam voedsel. Men houdt hem niet in kooien, maar door middel van een halsband en riem aan een paal gebonden; nooit doet hij ook maar een poging om zijn kluisters te verbreken. Hoewel hij een hoogen graad van tamheid bereikt, ja, groote vreugde aan den dag legt over lief koozingen, die men hem schenkt, weet hij toch heel goed zijn zelfstandigheid te bewaren. Hij speelt alleen als het hem bevalt, hij laat met zich ravotten en zelfs aan zijn staart trekken, zoo lang hij daar zin in heeft, maar verzet zich met zijn sterk gebit en scherpe klauwen tegen iederen dwang en spaart dan zelfs zijn beste vrienden niet. Op honden is hij geweldig gebeten; die onder zijn bereik komen, valt hij veelal zonder de minste aanleiding aan.

In de maand October, die in Zuid-Amerika met onze Mei overeenkomt, zien de jongen het levenslicht. In een zorgvuldig uitgekozen schuilhoekje heeft de moeder een plaatsje in orde gebracht, waar haar kinderen den eersten tijd doorbrengen. Spoedig worden ze sterker en verlaten met mama het gastvrije toevluchtsoord; ja, zooveel haast hebben zij er mee, zich bij de anderen aan te sluiten, dat vele pas hun

snijtanden gekregen hebben, als zij met den grooten hoop meedoen. Ook in den gevangen staat in Europa heeft men meermaals het genoegen gehad, jonge neusberen groot te brengen, doch dit blijven op zich zelf staande gevallen.

Verijdelde wraak.
(*Slot.*)

'Ja, maar zooeven is mij iemand komen opzoeken.'

'Wat ge zegt!'

'Hij had twee zeer goede attesten. Maar wie is uw man?'

'Een jonge man, me gestuurd door onzen collega Ottery, met wien ik over de zaak had gesproken. Hij is bereid, zich aan de operatie te onderwerpen, en naar het onderzoek, dat Ottery en ik hebben ingesteld, is hij daartoe bijzonder geschikt.'

'Hm, dat is onaangenaam, want ik heb met dien anderen heer alles al zoo goed als afgesproken. Ik kan het u wel zeggen, 't is een vriend van Arthur, die van zijn ziekte en de proefneming, die ik van plan was, had gehoord. Hij is rechtstreeks uit Nizza hierheen gekomen, om zich zelf aan te bieden, heeft getuigschriften meegebracht, en daar een vluchtig onderzoek van zijn bloed een bevredigend resultaat heeft opgeleverd, nam ik zijn aanbod aan, te meer daar ik niemand anders had gevonden.'

'Nu, als de zaak zoo staat, is het immers goed, en ik verheug er mij over, dat het u gelukt is, een geschikt persoon te vinden.'

Daarna verdiepten beide mannen zich in een uitvoerig gesprek over de wetenschappelijke zijde van het geval.

Ten slotte stond de dokter op om te gaan en zei:

'A propos, om hoe laat doet gij de operatie? Als gij er niets tegen hebt, zou ik ze graag bijwonen.'

'Er tegen heb, waarde collega? Integendeel het doet me veel genoegen. Ik heb mijnheer Price gezegd, dat hij...'

'Mijnheer...?' vroeg de andere en bleef verbaasd staan.

'Mijnheer Price - Walter Price.'

'Hij is pas uit Nizza gekomen, zegt gij?'

'Ja, hij heeft daar eenigen tijd voor zijn pleizier doorgebracht.'

'Voor zijn pleizier!' herhaalde de dokter met een spottend lachje.

'Ja, maar waar lacht gij toch om?'

'Kom mee, en gij zult het weten.'

Het rijtuig van den dokter stond voor de deur, beide heeren stapten er in, en in galop ging het naar het huis, dat Walter Price met zoo ontsteld gezicht voor weinige maanden verlaten had.

Dokter Lendway bracht zijn collega naar zijn spreekkamer, nam een boek van de schrijftafel, opende het en overhandigde het aan dokter Maxwell, dien hij op een paar aanteekeningen opmerkzaam maakte.

Hij las ze en keek toen vragend op.

'En dat moet dezelfde man zijn?'

'Zonder twijfel!'

'Maar waarom bood hij zich dan aan? Hij moest toch weten....'

'Natuurlijk wist hij het, maar waarom hij zich aanbood kan ik niet zeggen.'

Een paar minuten zaten beiden zonder te spreken, tot dokter Maxwell het zwijgen verbrak.

'Miss Walchon?' vroeg hij.

De andere knikte en zei:
'Ik geloof, dat dat de sleutel van het geheim is.'
'Ijverzucht?'
'Dat moet het zijn!'
'Maar welk een duivelachtig denkbeeld!'
Dokter Lendway haalde de schouders op.
'Veel mannen verliezen nog meer hun hart dan hun verstand, wanneer ze verliefd worden.'

De toebereidselen tot de proefneming waren afgeloopen. Dokter Maxwell had Walter! rice de, naar deze meende, voor de inspuiting bestemde hoeveelheid bloed afgetapt en was daarmee naar zijnen zieke in de zijkamer gegaan, terwijl zijn assistent Price's arm verbond.

Twee dagen later verliet hij Londen, zonder van Arthur en diens familie afscheid te hebben genomen. Dezen meenden, dat hij zich aan alle dankbetuigingen wilde onttrekken, nadat hij zich zoo edelmoedig voor zijn vriend had opgeofferd.

Er viel niet aan te twijfelen, de inspuiting was schitterend gelukt en Arthur werd iederen dag sterker. Hij begaf zich daarna voor geruimen tijd op reis en keerde volkomen genezen terug.

Om dezen tijd deed dokter Maxwell hem een hoogst merkwaardige meedeeling, door hem te zeggen:

'Als Walter Price u ooit laat roepen, laat mij het dan weten, voor u naar hem toe gaat, Als hij u schrijft, laat mij dan zijn brief zien!'

Het zoo lang uitgestelde huwelijk werd nu voltrokken en Bertha en Arthur begaven zich op hun huwelijkreis. Weinige dagen nadat ze daarvan waren teruggekeerd, kregen ze uit een klein dorpje in Sussex een brief van Walter Price, die hun verzocht, hem toch zoo spoedig mogelijk te komen opzoeken.

Arthur, die zich het verzoek van dokter Maxwell herinnerde, stuurde hem Walters brief, en de dokter antwoordde hem:

'Vervul zijn wensch, ik zal u vergezellen.'

Een vreeselijk schouwspel vertoonde zich aan hun oogen: in een kleine dorpsherberg lag Price op een bed, nauwelijks meer een schaduw van wat hij geweest was. Bleek en mager, leverde hij zoo'n treurigen aanblik op, dat Bertha met tranen in de oogen op hem toesnelde, maar de zieke stiet haar met inspanning zijner laatste krachten van zich af.

'Weg!' riep hij met schorre stem, terwijl Arthur hem ontzet aanstaarde; 'weg! denkt ge, dat ik u hier heb geroepen, om uw medelijden op te wekken? Ziet mij aan! mijn lijden is vreeselijk en wordt alle dagen erger. Ik weet, dat de dood mij binnenkort zal verlossen, en toch vrees ik hem, ondanks de ontzettende pijnen, die ik verduur. Maar zoo zal ook hij binnenkort sterven!'

Daarbij wees hij met zijn magere, sidderende hand naar Arthur, die deze woorden voor den uitval van eenen krankzinnige hield.

'Ja, al mijn lijden zal en moet hij verduren, en zijn smart zal nog grooter zijn dan de mijne, want hij moet u verlaten, Bertha, in het genot van het geluk, terwijl ik in het bewustzijn van bevredigd wraakgevoel sterf. - Gij weet niet, wat ik met het woord wraak bedoel. Ik zal het u zeggen. Ik had u lief, Bertha, maar hij ontnam u mij, en ik zwoer bij mij zelf, dat hij u niet lang zou bezitten. De wraak kwam sneller dan ik gedacht had; zijne ziekte speelde hem in mijn handen, en vreeselijk is de wraak, die ik op hem genomen heb. Mijn vergiftigd bloed vloeit door zijn aderen, de dood zweeft

boven zijn hoofd, een vreeselijke dood, want toen ik hem mijn bloed aanbood, wist ik, dat ik aan een ongeneeslijke ziekte leed, en die ziekte is - de kanker!'

Met een schellen lach zonk de stervende achterover, terwijl Bertha half bewusteloos tegen den muur leunde. Maar voordat Arthur nog had kunnen antwoorden, zei dokter Maxwell met zijn heldere, kalme stem:

'Nu begrijpt gij, waarom ik u verzocht, mij er kennis van te geven, als gij een brief van hem mocht ontvangen. Ik vermoedde wat hij in het schild voerde, en daarom zeg ik u, Walter Price, dat niet een droppel van uw bloed door de aderen van Arthur Hendging stroomt. Gods hand heeft uw wraakplan verhinderd, want weinige uren, nadat gij bij mij waart, las ik in het dagboek van dokter Lendway een nauwkeurig bericht over uwe ziekte. Toch besloten wij, u in uwen waan te laten, maar voor de inspuiting is het bloed van een ander gebruikt, terwijl dat van u weggegoten is. Mijnheer Hendging is volkomen vrij van uwe ziekte, en voor zoover een mensch zich daarover een oordeel mag veroorloven, zal hij nog eene reeks van jaren eene uitmuntende gezondheid genieten.

Terwijl Arthur en Bertha met bedroefd hart, maar toch gelukkig, dat Price's schandelijk plan mislukt was, naar huis terugkeerden, zat dokter. Maxwell aan het bed van eenen waanzinnige, wiens kreten nog urenlang het huis vervulden, tot de dood hem uit zijn lijden verloste.

Het groene pak.
Humoreske.

Wij noemden hem Cartesius, omdat hij zoo vreeselijk slecht écarté speelde. Ecarté Descartes-Cartesius - men ziet, dat de naam tamelijk voor de hand lag. Maar anders had hij niets met den beroemden wijsgeer gemeen, dan dat hij even graag sliep als gene.

Cartesius was het slachtoffer van alle stamgasten. Lieve Hemel, wat ze met hem uithaalden ging alle palen te buiten. Maar waarom kwam hij dan ook elken keer weer terug? In de laatste week hadden ze hem driemaal beet gehad; hij wist, dat de een het al meer op hem gemunt had dan de ander, - driemaal in één week, dat scheen toch genoeg te zijn.

De eerste maal hadden ze een dozijn versche eieren, die hij voor zijn kinderen'mee naar huis moest nemen, voor hard gekookte eieren verruild. Den tweeden keer hadden ze een volle flesch Portwijn, die hij wilde meebrengen om zich met zijne vrouw te verzoenen, uit de huls genomen en daar een leege in gedaan. De derde maal had hij eenen bos mooie asperges cadeau gekregen en was zoo dom, ze zegepralend aan de stamtafel te vertoonen, en nu was dit uilskuiken nog verwonderd, toen hij thuis het pakje open maakte, klein gehakte stukjes brandhout in plaats van de asperges te vinden. Maar er zijn nu eenmaal menschen, die zelfs door, schade niet wijs worden. Doch na het zaakje met het groene pak is hij toch niet meer teruggekomen.

Het was ruchtbaar geworden, dat Cartesius zich een nieuw pak liet maken, het tweede in den loop van vele jaren. Deze gebeurtenis werd druk besproken en daarbij ook de kleur van het pak vastgesteld, die lichtblauw moest zijn.

‘Dat verwondert me,’ merkte de fabrikant Ritter op, ‘ik had gedacht, dat de sukkel zich een groen pak zou hebben laten maken.’

‘Jongens!’ riep de komiek Knapsak uit, ‘willen we hem eens wijs maken, dat het pak groen is?’

Algemeene betuigingen van instemming.

‘Maar niemand mag uit de rol vallen; ik zal eens uitvisschen, wanneer hij het voor de eerste maal aantrekt.’

Dat was spoedig gebeurd. Het resultaat der nasporingen was, dat het nieuwe pak den volgenden Maandag voor het eerst aangetrokken en aan de verbaasde stamgasten vertoond zou worden.

Algemeene verwondering.

‘Waarom Maandag en niet Zondag?’

‘Zondag heeft hij dienst.’

‘O zoo!’

's Maandags was ieder bij tijds op zijn post. Over den heelen weg van het koffiehuis tot de woning van Cartesius waren ze op bepaalde afstanden verdeeld; niet één ontbrak. Als er iets nuttigs had moeten verricht worden, zou nauwelijks de helft op zijn post zijn geweest; voor de grap, die ze op het oog hadden, waren allen present. Het uur, waarop Cartesius gewoon was zijn bittertje te drinken, naderde. Op klokslag van elf uur werd hij zichtbaar. De eerste, dien hij tegen het lijf liep, was de fabrikant Ritter.

‘Nu, Cartesius, waar gaat het heen?’

‘Een bittertje pakken, gaat gij mee?’
‘Strakjes, ik heb eerst nog een boodschap.’ En Ritter maakte zich gereed zijn weg te vervolgen.
Cartesius, die van verlangen brandt zijn pak bewonderd te zien, kan, daar Ritter er volstrekt geen oog voor blijkt te hebben, de vraag niet weerhouden:
‘Hoe vindt ge mijn nieuw pak?’
Daarop heeft Ritter juist gewacht; hij glimlacht een beetje verlegen en zegt:
‘Hm, het pak staat u goed, maar waarom heb gij nu precies een groene kleur uitgekozen?’
‘Groen!’ Cartesius lacht hardop, ‘'t Is niet groen.’
‘Maar wat dan?’
‘Wel, blauw,’ zegt Cartesius, ‘dat ziet gij toch wel.’
‘Nu,’ herneemt Ritter, zonder zich van zijn stuk te laten brengen; ‘als gij dat blauw wilt noemen, is 't mij goed, maar ik zeg, dat het groen is.’
Nu verscheen de architect Dorman, die al uit de verte de handen ineensloeg en luidkeels lachte.
‘Mensch!’ riep hij uit, ‘Cartesius! hoe kunt gij u toch zulk een pak laten maken. Gij ziet er uit als een sijs.’
‘Hoezoo? waarom?’ vroeg Cartesius. ‘Houdt gij de kleur soms ook voor groen?’
‘Dat was niets geweest,’ antwoordde Dorman, ‘als gij maar niet zoo'n vreeselijk groen had gekozen. Zóó smakeloos heb ik nog nooit iets gezien.’
‘Gij zijt allebei gek!’ schreeuwde Cartesius en ijlde woedend weg. Nog geen honderd schreden verder ontmoette hij den bankier Trappe.
‘Hoe is het pak?’ begon hij zonder groet en zonder verdere inleiding.
‘Keurig!’ antwoordde de bankier.
‘Ik bedoel de kleur!’ riep Cartesius ongeduldig.
‘O zoo, de kleur,’ zei Trappe. ‘De kleur is ook heel lief.’
‘Lieve Hemel, ik bedoel hoe ze is,’ riep Cartesius, die op heete kolen stond.
‘Hoe ze is? Wel, hoe zou ze dan zijn,’ hernam de bankier, die hem opzettelijk verkeerd begreep. ‘Ze is zooals ze is.’
Cartesius knarsetandde, maar bij dwong zich tot kalmte.
‘Ik zou willen weten,’ zei hij, nadruk leggend op ieder woord, ‘of gij de kleur voor bruin of geel houdt.’
‘Noch voor bruin, noch voor geel,’ zei Trappe, die er plezier in had, Cartesius op de pijnbank te leggen.
‘Nu, hoe noemt gij ze dan?’ schreeuwde Cartesius woedend.
‘Groen!’ zei Trappe heel kalm, ‘hoe moet ik ze anders noemen?’
‘Goed, goed,’ riep de gefolterde uit, ‘ik draag dus een groen pak! Ongelooflijk! Ongelooflijk!’ en weg was hij.
De volgende, dien hij ontmoette, was de advocaat Gotter. Hij stormde op hem toe met de woorden:
‘Houdt gij dit pak soms ook voor groen?’
‘Natuurlijk,’ zei de advocaat. ‘Hoe durft ge u in zoo'n toestand op straat vertoonen?’

Hij was nog niet uitgesproken, of achter zijn rug weerklonk een luid gelach. Het was de komiek Knapsak.
‘Gerechte Hemel!’ bulderde hij ‘Cartesius, hoe ziet gij er uit! Gij lijkt wel een groene specht. Hoe komt gij op het plan, een groen pak te laten maken! Ze zullen u voor Groen van Prinsterer houden.’

Cartesius hief in stomme wanhoop beide armen ten hemel. Daarna trok hij onder het slaken van verwenschingen een lachwekkend gezicht en liep in den stormpas naar zijn kleermaker.

'Hoe durft gij de onbeschaamdheid hebben, een groen pak voor mij te maken, terwijl ik een blauw besteld heb!' bulderde hij woedend.

'Wat.... wat!' stamelde de kleermaker onthutst.

'Een groen pak!'

'Ja,' schreeuwde Cartesius 'Hoe hebt gij 't gewaagd, een groen pak voor mij te maken, zoodat ik door iedereen word uitgelachen?'

'Maar wat wilt gij toch?' viel de kleermaker hem in de rede. 'Het pak is blauw!'

Dat was op een ongunstig oogenblik gezegd. Als een woedend everzwijn stormde Cartesius op den ongelukkigen kleermaker los.

'Hoe!' riep hij uit, 'gij waagt het nog mij te bespotten. Wacht, ik zal u leeren, groenen blauw op uw eigen lichaam te onderscheiden!'

De kleermaker, een klein, zwak mannetje, sloeg op de vlucht, want Cartesius was een groote, sterke kerel. Het gelukte hem te ontsnappen en buiten de deur te komen, maar dat baatte hem weinig, want nauwelijks was hij buiten, of Cartesius zat hem na onder het uitstooten van allerlei bedreigingen. De kleermaker vluchtte den tuin in, Cartesius hem na; de kleermaker snelde het eerste gebouw het beste binnen, Cartesius hem achterna, als een tijger, die zijne prooi vervolgt.

Dat gebouw was een scheikundige fabriek en de heele ruimte gevuld met koperen ketels en kannen, distillatie-toestelien, retorten enz. enz. Toen de kleermaker hier binnenvloog, waande hij zich gered, want hij had nooit gedacht, dat Cartesius het zou gewaagd hebben, zijn slachtoffer op vreemden grond te achtervolgen. Toen hij zag, dat hij zich vergist had en den verbitterden vijand achter zich hoorde snuiven, greep een naamlooze angst hem aan, en nauwelijks wetend wat hij deed, draaide hij de kranen van alle vaten open, die onder zijn bereik waren. De uitwerking was vreeselijk, want door de geopende kranen stroomde met groot geraas een rookende vloeistof, die zulk een helschen stank verspreidde, dat Cartesius ontzet achteruitweek. Maar dit redde hem niet voor den inhoud van een retort, wier geopende kraan hem van boven tot onder met een bijtende loog overstelpte. Als verdoofd waggelde hij naar buiten.

Arme Cartesius, hoe zag hij er uit, toen hij maar enkele minuten in de open lucht had gestaan! De huid van een zebra, verbonden met een giraffe, een luipaard en nog een zebra vertoonde eenheid van kleur, vergeleken bij het pak van Cartesius. Toen deze zag, wat het bijtende loog had uitgewerkt, sloop hij heimelijk weg, nam een rijtuig, reed naar huis en liet zich in geen dagen aan iemand zien.

Toen evenwel de stamgasten vernamen, welke gevolgen hun grap had gehad, lieten ze dadelijk een nieuw pak voor Cartesius maken. Cartesius nam het wel aan, maar droeg het zelden, daar hij niet juist wist, of het blauw of groen was, en hij voor geen geld van de wereld meer een groen pak nad aangetrokken.

Bij de Platen.

Trouw. -

Gelijk mevrouw Ronner-Knip bij voorkeur katten en kippen schildert, zoo zijn paarden en honden de lievelingsonderwerpen van den Hollandschen schilder

Erelmann, en het zou moeilijk te zeggen zijn, welke van die twee mooie en sympathieke beesten hij het gelukkigst weet weer te geven.

In elk geval behoort de prachtige hond, dien we op de eerste bladzijde van dit nummer zien prijken, zeker tot de best geslaagde, die hij ooit op het doek heeft gebracht.

De goedig schrandere kop, het fluweelig glanzende haar van den kop, de ruiger pels van het verdere lijf, maar vooral de trouwhartige, vriendelijk glinsterende oogen heeft hij meesterlijk gepenseeld. De uitdrukking van die groote ronde oogen, waardoor de heele kop een haast menschelijke expressie krijgt, is bepaald treffend van gevoel. Al de gehechtheid en trouw van het edele dier jegens zijn jonge meesteres schijnen uit die glanzende oogappels te spreken.

Het meisje verstaat dien blik; zij weet dat Hector haar op zijn manier bedankt omdat ze hem van den ketting bevrijd heeft, en vertrouwelijk slaat ze het poezele armpje om den breeden nek van het dier, dat, als het er op aan kwam, haar nog op sprekender manier zijn dankbaarheid betuigen zou. Er moest maar eens een kwaadwillige een vinger naar haar uitsteken, dan zou men eerst bewijzen zien van Hectors trouw!

Baanstroopers. -

Wij spraken daar juist van kwaadwilligen; hier hebben we een gezelschap voor ons, dat stellig niet veel goeds in het schild voert. Het zijn baanstroopers, zooals men er tegenwoordig geen meer aantreft, maar die in vroeger eeuwen, vooral in oorlogstijd niet zeldzaam waren. Het zijn blijkbaar kerels, die vroeger, als huurlingen, in een of ander leger gevochten en zich daarbij zoo goed in het rooven en plunderen geoefend hebben, dat zij nu dat zaakje wel op eigen gelegenheid meenen te kunnen drijven.

Wat zij van hun wapenrusting nog hebben overgehouden komt hun daarbij goed te pas; een verroeste houwdegen, een paar pistolen, een oud kuras of soldatenwambuis, zulke dingen geven een krijgshaftig aanzien en boezemen den weerloozen landman schrik in.

Maar de boeren laten zich door dat gevaarlijk volkje toch maar niet kalmpjes uit hun hoeven jagen; ze zijn te recht op tegenweer bedacht, dat hebben onze marodeurs kennelijk ondervonden. Waarschijnlijk zijn zij ergens, waar zij eens naar hartelust dachten te plunderen, geducht met zeisen of hooivorken afgeslagen;

want de eene heeft een bebloeden kop. Zijn overbuurman, die er beter afgekomen is, steekt daar nog den gek mee, ofschoon de gewonde, naar zijn barsch gezicht te oordeelen, weinig gestemd is om scherts te verstaan. De twee anderen lepelen ondertusschen ijverig in de soep en laten de kameraads maar praten; eerst eten en dan philosopheeren, schijnen ze te denken.

Huisvredebreuk. -

Ook hier is een kaper op de kust gekomen, al is het clan niet om te rooven of te plunderen, en het rustige ooievaarshuishouden is er in eens door in rep en roer gebracht. De jongen weten niet wat hun overkomt, nu die vreemdsoortige gast in eens in het nest komt gevlogen, en de ouden zijn heftig verontwaardigd over zulk een brutale storing van den huisvrede. Hun protest uit zich in luidruchtig gesnater en geklepper; maar de onbeschaamde indringer blijkt daar niets van te verstaan en blijft kalmpjes op zijn plaats, ofschoon een van de stoutsten uit het nest hem al door heftig pikken poogt te verdrijven.

't Is te hopen dat een gunstig windje zich over de opgeschrikte langpootfamilie erbarmt door den lastigen indringer met een ruk elders heen te voeren, waar zijn verschijning minder opschudding en overlast brengt.

HUISVREDEBREUK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. GRÄBHEIN.

Allerlei.

40,000 kilometer soldaten. -

Indien men alle legers van Europa op voet van oorlog met hun artillerie, trein enz. in één rij achter elkaar opstelde, zouden zij een lengte van 40.000 kilometer (de lengte van den evenaar) bedekken, en wanneer deze menschen dag en nacht marcheerden, zou het ongeveer een jaar duren, vóór zij allen een zelfde punt waren voorbijgekomen.

In een oogenblik millionnair. -

Slechts weinig menschen is het geluk te beurt gevallen te ontdekken, dat zij op een bodem vol edelgesteenten van onschatbare waarde staan. Dit zeldzame geluk wedervoer onlangs den aardkundige Bassett, dien zijn scherp oog en een gelukkig toeval van een arm man tot een millionnair maakten.

Bassett, die bij een mijnmaatschappij in Zuid-Amerika werkzaam was, had een bezoek gebracht aan bloedverwanten in Californië, waar hij op de gedachte kwam, een gedeelte van zijn tijd aan het zoeken van goud te besteden. Bij zijn uitstapjes kwam hij ook in het zoogenaamde ‘Doodendal,’ waar bij op zekeren dag, ten einde den omtrek beter te kunnen overzien, een kleine, kegelvormige verhevenheid beklom.

Reeds op het punt weer naar beneden te gaan en zijn weg voort te zetten, trok een blauwachtige streep op den grond plotseling zijn aandacht. Bassett's hart begon onstuimig te kloppen, want zijn geoefend oog herkende onmiddellijk, dat het blauwe schijnsel een zeker teeken was voor het aanwezig zijn van turkooizen in den grond. Bassett verloor geen tijd, om zich het eigendomsrecht van die plaats te verzekeren en was spoedig met het houweel aan het werk. Zijn stoutste verwachtingen werden overtroffen, want reeds op een diepte van twee derde meter stiet hij op een rijke ader, die met de prachtigste steenen bezaaid was. Hoe dieper hij groef, hoe heerlijker de edelgesteenten werden, en na veertien dagen kon hij naar San Francisco terugkeeren, beladen met meer dan 30 kilogram van de schitterendste turkooizen, die tot dusver ooit gevonden waren,

Een geleerde koningin. -

Koningin Elisabeth van Roemenië, meer algemeen onder haar pseudoniem als dichteres, Carmen Sylva, bekend, is waarschijnlijk de eenige van alle thans levende ridders en ‘ridderessen’ van de pen, die boeken in vier verschillende talen geschreven heeft. Zij schrijft namelijk vloeiend en zonder fouten Roemeensch, Duitsch, Fransch en Zweedsch en is bovendien ook heel goed op de hoogte van Engelsch en Italiaansch.

Het voedsel in onzen tijd. -

Als het voedsel, dat de mensch gebruikt, tot maatstaf kan dienen van zijn geluk, dan zijn de menschen in onze dagen er beter aan toe dan die van een jaar of vijftig terug.

Brood van haver, rogge of boekweit wordt bijna niet meer gegeten; het tarwebrood, dat vroeger alleen bij rijke lui op tafel kwam, is meer en meer gewoon volksvoedsel geworden. Vooral de Franschen zijn lekkerbekken op 't gebied van brood, dat bij alle maaltijden wordt gebruikt; de consumptie graan per hoofd is dan ook gestegen van twee tot drie hectoliter.

Het gebruik van aardappels, bier en wijn is verdubbeld, van alcohol zelfs verdriedubbeld, helaas. Koffie en suiker worden viermaal meer gebruikt dan een halve eeuw geleden.

De gemakkelijk ingerichte middelen van vervoer hebben het genot van levensmiddelen, die vroeger een zeldzaamheid waren, meer algemeen gemaakt. Bananen en mandarijnen zijn thans tegen geringen prijs te krijgen; vijgen en dadels waren vroeger op tafel een schreeuwende weelde en de sinaasappelen kostten in de middeleeuwen te Parijs tweemaal zooveel als thans de ananas. Ten tijde van Frans I zond de hertogin van Vendôme aan de koningin van Spanje in Vlaanderen eenige meloenen en artisjokken ten geschenke, die dankbaar werden aanvaard.

Oesters en visch waren in de vorige eeuw te Parijs een zeldzaamheid.

Nu moet men niet beweren, dat vervalsching van levensmiddelen tegen woordig menigvuldiger voorkomt dan vroeger; maar de vervalsching wordt thans beter bekend en komt eerder aan het licht. In den goeden ouden tijd werden meel, wijn en boter met evenveel oneerlijkheid, maar met minder behendigheid vervalscht dan tegen woordig.

Uit den tijd van Lodewijk XIII bestaan nog verschillende vonnissen tegen slagers, 'die katten doodmaakten, ze vilden, ze dan als lammeren aankleedden en als zoodanig te koop zetten.' Al moesten zij dan ook boete betalen en in plechtigen optocht die katten in de Seine gaan werpen, 't hielp niet, het bedrog bleef voortbestaan.

De tegenwoordige industrie heeft een aantal vervalschingen uitgevonden, die eigenlijk nabootsingen zijn, wat niet altijd af te keuren is. Men mag vrij de boter lekkerder vinden dan de margarine; maar als de industrie uit bijna waardeloos vet een gezond voedingsmiddel weet te trekken, dat de boter kan vervangen, bewijst zij daardoor aan de kleine beurzen een werkelijken dienst. Bedrog bestaat er wel, indien iets, wat geen boter is, als boter verkocht wordt. Zoo wordt in vele confituren en siropen glucose gebruikt in plaats van suiker, maar niemand noemt dat bedrog.

Hetgeen we in onze dagen op de oudheid vóór hebben is de verscheidenheid van voedsel. Vroeger bestond de tafelweelde slechts uit de hoeveelheid levensmiddelen en niet uit de hoedanigheid: verscheidenheid was bijna niet te vinden.

Hetzelfde vinden we nog in onbeschaafde landen, waar de wilden een ongelooflijke hoeveelheid naar binnen kunnen spelen. Ook de helden van Homerus hadden gezonde magen: om drie gezanten te onthalen, liet Achilles drie schapebouten klaar maken, en voor de ontvangst van Ulysses bij den herder Eumeus werd een heel varken van vijf jaar aan 't spit gestoken; bij een feestmaal der Pyliërs werden voor vijftig gasten zelfs niet minder dan negen ossen geslacht.

Men weet, welke hoeveelheden levensmiddelen bij onze voorvaderen op de feesttafel werden opgedischt, een gebruik, dat in onzen tijd nog hier en daar bij feestelijkheden ten plattelande wordt nagevolgd.

De moderne smullers houden meer van kleine hoeveelheden, maar van groote verscheidenheid en keurig klaar gemaakt.

[Nummer 52]

In de Lijdensweek.
(Bij de platen).

Welke voorstellingen zouden wij in deze dagen van vrome overweging onzen lezers gevoeglijker onder de oogen kunnen brengen dan tooneelen uit het smartelijk lijden van onzen goddelijken Verlosser? Zij zijn het trouwens gewoon, ter gelegenheid der Lijdensweek in de *Illustratie* eene reeks platen te vinden, geschikt om hun godsdienstige stemming te verhoogen.

CHRISTUS VOOR PILATUS. Kruiswegstatie van Kastelijn & Kunnen te Sittard, in de parochiekerk aldaar.

Ditmaal meenen we in onze keuze bijzonder gelukkig te zijn geslaagd. Het tafereel, dat wij hun op deze eerste bladzijde ter beschouwing bieden, is een voortbrengsel van de Nederlandsche kunst, de eerste statie van een kruisweg, vervaardigd in de kunstwerkplaats der heeren Kastelijn en Kuhnen te Sittard voor de parochiekerk aldaar.

Toen nu ongeveer een jaar geleden deze eerste statie in genoemde kerk geplaatst werd, schreef de bekende A.J. Flament daarover het volgende, waarmee onze lezers zeker volkomen zullen instemmen:

‘De vraag der eeuwen ‘Wat is waarheid?’ heeft van Pilatus' mond weerklonken. Geen ernstig nadenken was gevolgd. Met een wasschen der handen meende hij zich in onschuld er van af te maken, de weifelende rechter, te rechtvaardig om te veroordeelen, te zwak en lafhartig om vrij te spreken. De figuur van Pilatus herinnert aan Munkaczy's meesterstuk; niet aldus de Christus: deze is gelukkig, naar de echt christelijke type, de *Godmensch lijdend.* Niet slechts zielekalmte en lijdensmoed, maar ook ingehouden macht en majesteit, welke hem nog kort te voren de woorden ingaven dat, als

hij wilde, duizenden hemelgeesten hem zouden verdedigen, en tot Pilatus dat hij daar voor hem stond alleen omdat dezen van Boven macht gegeven was en, vol goddelijke bedreiging, tot de opperpriesters der joden, dat eens Hij de rechter zou zijn, komende op de wolken des hemels ten oordeel. Dal alles spreekt uit die Christus-figuur op den Sittardschen kruisweg. Echte Farizeesche haat teekent het gelaat van den priester of schriftgeleerde, die den gebonden Christus voor den landvoogd brengt. De ruwe beul, die hem vasthoudt, toont verwondering over dat ongewoon schouwspel, de verwondering der eeuwen! De knaap, die Pilatus het bekken met water aanbiedt, is een treffend beeld dier onschuld, welke Pilatus door geen handenwasschen kan verwerven. Gestrengheid en ernst schijnen op het gelaat van den Romeinschen standaarddrager op den achtergrond.

Dit werk van de beide kunstenaars Kastelijn en Kuhnen doet verlangen naar de overige statiën.

Dit werk zij een monument der kunst, dat den vromen bezoeker der parochiekerk van Sittard nog na eeuwen stichte.

't Is het groote voorrecht der christelijke kunst, dat haar werk niet alleen, gelijk het vluchtig woord van den gewijden redenaar, den tijdgenoot sticht, maar nog eeuwen naderhand bij het nageslacht dezelfde vrome gevoelens wekt.

Zie bij voorbeeld ons tweede tafereel: de man, die dat schilderde, werd in 1475 geboren en stierf in 1517. Omstreeks vier eeuwen alzoo zijn er verloopen sinds hij het op doek bracht, en thans verrukt ons zijne schepping nog evenzeer als zijne tijdgenooten. Maar om zóó lang te blijven leven moet een kunstwerk toch op een hoogen graad van volmaaktheid kunnen bogen, en het zijn zeldzaam bevoorrechte kunstenaars, wier werken aldus tot het verre nageslacht worden overgeleverd.

De meester van ons tafereel is niemand minder dan de Dominicaner monnik Fra Bartolommeo, in de wereld Baccio della Porta, een der eerste meesters van het *Cinquecento* (1500), den gouden tijd der christelijke schilderkunst. In eenvoudige grootheid en reine schoonheid, maar vooral in innigheid van godsdienstig gevoel wordt hij haait door geen ander geëvenaard, en in het laatste opzicht mag men zeggen, dat hij tot volkomenheid bracht wat Fiesole en Perugino op een lageren trap van kunstontwikkeling nastreefden.

Zijne afneming van het kruis, die in het paleis Pitti te Florence berust, en waarvan wij in dit nummer eene afbeelding geven, behoort tot den schitterendsten bloeitijd van den grooten meester, die eenmaal zijn roem in de nederige kloostercel verborg, terwijl thans nog zijn werken in de rijkste kunstpaleizen prijken. Het stuk geldt voor een der heerlijkste scheppingen uit den gouden tijd. Het vertoont ons de edele gestalte van den gestorven Christus, na het smartvolle lijden eindelijk in de kalmte des doods uitgestrekt, te midden van Maria, Johannes en Magdalena. Met liefdevolle innigheid buigt zich de treurende Moeder over het ontzielde lichaam van haar beminden Zoon; hartstochtelijk houdt Magdalena de voeten omvat, terwijl Johannes met weemoedig peinzenden blik voor zich uit staart. Zelden is de smart in haar verschillende schakeeringen zoo meesterlijk en treffend uitgedrukt.

Het is de eenige maal dat Fra Bartolommeo, die zich anders meer tot kalm beschouwende godsdienstige tafereelen bepaalde, tot een dramatisch bewogen compositie overging; maar ook hier, gelijk in zijn gewoon genre, leverde hij een kunstwerk van den eersten rang. Volgens Vasari heeft hij zijn schilderij niet mogen voltooien en heeft Bugiardini aan het onafgewerkte stuk de laatste hand gelegd.

De modelstudie voor het lichaam van den gestorven Christus bevindt zich nog in het Louvre te Parijs, terwijl de studiën voor den Johannes en de Maria in de verzameling te Weimar berusten.

Onze derde gravure, ofschoon ook den gestorven Christus voorstellend, is weer een werk van geheel anderen aard; de schilderij is van den Spaanschen meester Munoz-Degrain en een sieraad van de kerk San Francisco el Grande te Madrid.

Ze stelt het oogenblik voor, waarop het ontzielde lichaam in het graf zal worden gelegd. Roerloos ligt het als op een baar uitgestrekt op den steen, die straks de groeve moet sluiten, en Maria staat aan het voeteneind in smartelijke beschouwing verdiept, terwijl Magdalena, uitgeput van het weenen, met ordeloos neerhangende haren en met de handen voor het gelaat geslagen, tegen de baar is neergezonken. De andere vrouwen, Johannes, Nicodemus, Joseph van Arimathea liggen biddend neergeknield of naderen het lijk, om nog een laatsten blik te werpen op de geliefde en vereerde trekken van den Doode, alvorens hem in het graf te leggen.... voor altijd, naar zij meenen, doch gelukkig slechts voor een korte pooze, daar Hij den derden dag weer luisterrijk van den dood verrijzen zal.

Onze vierde gravure, ofschoon geen lijdenstafereel, sluit zich toepasselijk bij de godsdienstige voorstellingen aan: ze brengt op treffende wijze de vrome overweging van 's Heeren lijden in beeld. Een jonge moeder knielt met haar kind voor een kruisbeeld aan den weg, gelijk men dat in katholieke landen zoo veelvuldig aantreft, en leert de kleine, die verwonderd opziet naar het deerniswekkende beeld van den Man van Smarte aan het schandhout, de kleine handjes vouwen en aldus deelnemen in haar gebed.

Zoo moet van de eerste jeugd af de ziel van het kind worden opgeleid tot de beschouwing van den lijdenden Verlosser, opdat zich het jonge hart al vroeg opene voor de wederliefde tot Hem, die zich uit liefde voor ons heeft overgeleverd tot den dood des kruises.

O God van Lijden.

O God van lijden met Uw kruis beladen,
Wat heeft U tot zóó schrikb'ren dood gedreven?
Schoon van Uw smarten mijne lippen baden,
Mysterie is me Uw zielenood gebleven....

'k Aanschouw Uw bloedend Hoofd, Uw wreede wonden,
Waaruit bloeddrupp'len staag ter aarde leken;
Hoe is van rouw om onze ontzagb're zonden
Indoodstrijd Uw God-menschlijk Hartbezweken?-

O, nu ik weet wat liefde, liefde is,
Niet langer blijft mij droef geheimenis
Van Uwe bitt're passie 't hevigst branden!

Mijn smarten-God, die enkel liefde vraagt,
Om mij vrijwillig kruistormenten draagt,
Nu kust mijn liefde Uw doorboorde Handen...

M.V.

Verlaten erf,

naar het Fransch van Charles Baussan,
door Elise van Esch.
(*Slot.*)

V.

Op het 'Vossegat' was niets veranderd. Alleen in plaats dat Mathurin met Sint Maarten vertrok, bleef hij 't geheele jaar om Jacques te vervangen.

De winter was zacht geweest, bijkans te zacht. Aanhoudende regens deden de voren blank staan, en het koren stond ijl en door onkruid verstikt.

In den aanvang schreef Jacques alle weken; hij stelde belang in het weer, in de rogge, in 't vee; hij vroeg naar nieuws uit het dorp.

Maar de brieven werden korter en ze werden zeldzamer. De boerin maakte zich ongerust. Op Zon- en feestdagen na de Hoogmis, om zich den verren tocht naar afgelegen hoeven te besparen, ging de postbode voor de kerk van groep tot groep en gaf aan ieder het zijne, een brief van een bloedverwant, of een waarschuwing van den ontvanger. Dan sloop de arme moeder zacht naar hem toe en klonk het bedeesd: 'Niets voor mij, bode?'

In de Paaschweek had Jacques verlof. Hij kwam meegereden in 't wagentje van vader Desnoës en stapte af aan den zandweg.

De boerin stond reeds op den uitkijk. Jacques als soldaat, met een képi en roode épauletten! Wat scheen hij gegroeid! Zij had al heur meubels geboend, en een kip had ze voor hem geslacht. Ook de buren waren gekomen, want 't was feest. Jacques sprak veel; men luisterde, men lachte om zijn verhalen.

Den volgenden morgen nam de vrouw hem mee naar 't land. Hij zag er wel naar, maar niet met het oog van weleer.

''t Zal niet veel opleveren,' sprak hij, 'het land geeft niets anders dan zorgen.'

En hij ging naar 't dorp de kameraden opzoeken. Des avonds eerst kwam hij terug.

De vier vrije dagen waren spoedig voorbij: Maandagsmorgens vertrok Jacques met de anderen. Ditmaal vergezelde de vrouw van het 'Vossegat' hem slechts tot het eind van den zandweg.

Zoolang haar oogen hem konden volgen, zag zij hem gaan over den straatweg, maar geen enkelen keer wendde hij 't hoofd om, ten einde ook haar nogmaals te zien.

De wilde pruimeboom verloor reeds zijn bloesems, en onder het blad van den Meidoorn knopten de witgroene paarlen tot geurige ruikers.

't Was de glimlach van 't land, de vriendelijke groet van velden en hagen.

Had Jacques maar geluisterd als in vroegeren tijd, hij had ze gehoord in de voren, in de boomen, in de struiken, de duizenden stemmen, die hem toeriepen met haar, die daar stond midden op den weg, de hand boven de oogen om hem nog flauw te onderscheiden: 'Kom spoedig terug, o spoedig!'

Maar Jacques verstond die taal niet meer, en hij verhaastte den stap om zijn makkers in te halen, vroegtijdig de stad te bereiken en daar nog wat uit te gaan, alvorens in de kazerne terug te keeren.

Het regimentsleven werd hervat: hst excerceeren, het corveeën, een beroep, dat men hem niet leerde liefhebben - de werkeloosheid der rusturen - het omzwerven in straten en kroegen - onwillekeurig, uit gewoonte en door 't voorbeeld van anderen - de tegenzin in het werk en de zucht naar genot - het inzuigen van andere begrippen en andere zeden - en langzamerhand de afkeer van den eigen werkkring, de afkeer van 't land met zijn zwaren arbeid en zijn ernstige vreugden.

In de herberg ''t Roode Paard' zat Jacques op een avond aan 't kaartspel met Jules en twee soldaten der compagnie.

'Weet ge 't al,' zei Julien, 'Messenier scheidt er uit. Hij wil zijne herberg verkoopen. Neem gij haar over, ge kunt het.'

'Ik heb geen geld!'

'Alsof hij geen crediet zou geven! Daarenboven, ge kunt immers leenen op 't goed!'

'Leenen!'

'Ja, 't zou niet lang duren, of ge hadt genoeg om hem af te betalen. Men verdient meer met een herberg dan met het bebouwen van 't land, en het kost vrij wat minder moeite.'

Het kaartspel werd voortgezet. Bij 't heengaan zei Jules tegen Messenier, terwijl hij Jacques op den schouder klopte:

'Hier, Messenier, hier is iemand, die wil onderhandelen over de herberg.'

'Niets liever dan dat, Thibault.'

Jacques kwam er tegen op, 't was alles maar scherts van Jules.

Maar het denkbeeld had ingang bij hem gevonden. Hij dacht wel aan de boerderij, aan zijne moeder; maar had hij geen gelijk? 't Was eene goede zaak. Het land bracht niets op. Zoo moeder wilde, kon ze bij hem inwonen....

Als Messenier maar niet te veel geld voor zijne herberg vroeg.

Een paar dagen later ging Jacques met hem praten.

Meer dan een maand lang bleef men aan

't loven en bieden. Eindelijk, toen de wijn was geproefd, en de boeken waren nagezien, werd de koop gesloten. Jacques kocht alles, beklanting en inboedel voor negen duizend franken. Hij aanvaardde de herberg met November bij 't verlaten van den dienst.

'Vergeet niet,' zei Jules, 'dat ge ons het eerste middagmaal schuldig zijt. Ik verzoek mij zelt met al de vrienden. Wij zullen de beste flesschen wel uit den kelder halen.'

VI.

Een jaar was voorbijgegaan, 't Was daags voor Sint Jan, in den morgen. Op den straatweg rolden karren en wagens ter markt.

In den hof van het 'Vossegat' bewoog zich een vijftigtal menschen: boeren, vrouwen uit 't dorp, een uitdrager.

Tegen de muren stond het gereedschap: schoppen en mestvorken en harken, verderop de tuigen, de groote werkhamen met hun bellen en blauw wollen bekleedsel. Op den dorschvloer de ploegen, de wals en de egge, de ledige vaten, de zware boerenwagens, de boterkarn. De boerin was bezig met alles, zorgde voor alles; zij zeide een ieder goeden dag, ze gal inlichtingen: 'dit karretje rolt lichter dan het gindsche, de egge heeft splinternieuwe tanden.'

De mannen traden den stal binnen; lang en aandachtig bekeken zij 't vee.

De vrouwen praatten, zij spraken over Jacques. De herberg ging slecht, vlak er bij in dezelfde straat was een andere herberg geopend. Om te betalen, om geld in kas te hebben, moest Jacques de hofstee verkoopen. Jean Zallier van 'den Hazelaar' had ze gekocht om zijn erf te vergrooten; de gebouwen brak hij af en behield slechts de paarden. Vrouw Thibault had eene kamer gehuurd in het dorp, vlak bij de kerk; zij had er haar meubels reeds henen gebracht: haar bed, de latafel, de kast. Bij haren zoon had zij niet willen inwonen; op haren leeftijd, niet waar, is 't te hard het eigen dorp te verlaten. En dan, Jacques was getrouwd. Wat voor huwelijk had hij gedaan? Men wist het niet recht. De vrouw sprak er nooit van.

Daar kwamen nog meer koopers. Allen begaven zich naar de deel, de notaris en de afroeper waren er reeds, ook de boerin, die haar bevelen gaf.

De verkoop nam een aanvang.

'Wie biedt er wat voor den ploeg? Vijf franken!'

'Vijf franken, tien stuivers!'

Vijf franken, tien stuivers! Wie biedt er meer?....

Vroegtijdig was de verkooping afgeloopen. Een voor een trok men af met het gekochte. De wagens werden ingespannen.

De blauw bekleede hamen, wier bellen rinkelden, nam men mee. Ook het vee werd meegevoerd; men trok ze aan den halster, men zette ze aan met den prikstok, de koeien en ossen, die terug wilden naar den stal, en zich verweerden met de pooten gestrekt en den kop achterover in den nek geworpen.

Er waren kuikens van een dag of tien oud, een boerin zette ze een voor een in haar mand; de kloek liep haar na met opgezette veeren.

Toen allen waren heengegaan, toen alles was meegenomen, ging de vrouw in de woning terug.

Niets bleef er over, zelfs geen stoel. Niets verborg meer de scheuren en reten, slecht geheelde wonden, rimpels van het oude tehuis.

Op de berookte muren teekenden zich af de plaats van de kast, van de latafel, van het ledikant, en op den afgesleten leemen vloer, geheel doorkrast van de spijkers der zware schoenen, de plaats van de tafel en de banken en twee kleine streepen, bijna geheel uitgewischt, maar toch dien avond zoo duidelijk zichtbaar voor de moeder, de twee streepen daar ingegleufd - ach, zoo lang geleden! - door het schommelen van de wieg.

De boerin keek op naar de gele muren, en zwevend in den weemoed der ledige woning, zag zij tevens al de arme herinneringen van onherstelbaar verloren zaken, van een geëindigd leven.

Daar bemerkte zij, vergeten op den schoorsteen, het lotingsnummer van Jacques. Zij nam het en trad naar buiten: de zon was ondergegaan, zij moest vertrekken. Zij sloeg den kortsten weg in door de velden, langs de heggen.

Al voortgaande bukte zij 't hoofd om onder de takken der appelboomen door te loopen, haar kleed ritselde langs het gras, waarvan de nog groene halmen zich verdrongen tot op den zoom van het voetpad.

In het klaverveld graasden de paarden. De schimmel liep hinnikend haar te gemoet, de neusgaten opengesperd.

Hier eindigde de hoeve. De vrouw ging door andere velden, onder andere boomen, langs and r graan.

En toen het Angelus klepte, bereikte zij het dorp: een dertigtal daken, dicht gedrongen om den toren der kerk. Zij verhaastte den stap, zij bleef met niemand staan praten. Ze trad het lage kamertje binnen, gehuurd, omdat zij geen woning meer had, en zij sloot de deur.

Met vier spelden stak zij boven den schoorsteen, dicht bij het kruisbeeld, het nummer der loting, waarop aan weerszijden van de zwarte cijfers twee soldaatjes de driekleur omhoog hielden.

En moede van haren dag, moede van heel het verleden, zat zij neer, nu voor immer alleen.

Een akelige nacht,
door Chr. G.J. Maas.

In den zomer van 1896 deed ik een voetreis door Thuringen. Uit het heerlijke, boschrijke gebergte van Thuringe and trok ik over het romantische Rhöngebergte, met zijn fantastische rotsgestalten, naar den Elbertsburg, een eenzaam staande ruïne.

Hier zag ik geen menschelijke ziel, slechts sprong er bij mijn nadering een man van een vagebondachtig voorkomen uit de puinhoopen op, om er echter even spoedig weer in te verdwijnen. Hij scheen blijkbaar gejaagd en angstig. Hoewel ik hem slechts een enkel oogenblik gezien had, merkte ik dat op aan zijn angstig omzien naar alle zijden en den haast, waarmee hij zich uit de voeten maakte. Onmiddellijk rees de gedachte bij mij op, dat de man iets op zijn geweten had en vervolging duchtte. Na een vermoeienden marsch bereikte ik een armoedige herberg. Hier besloot ik den nacht door te brengen, om den volgenden morgen mijne reis voort te zetten naar Kreuzberg, het hoogste en mooiste punt van het gebergte.

De gewenschte rust kon ik daar echter niet vinden, omdat in de gelagkamer, die alleen door een houten beschot met groote vensters van mijn kamer gescheiden was,

allerlei volk tot laat in den nacht geweld maakte en elkaar akelige geschiedenissen opdischte, waarvan mij geen enkel woord ontging en die wel geschikt waren om den slaap uit mijn oogen te houden, hoe moede ik ook was. Tot mijn groote ontsteltenis had ik onder de nachtelijke bezoekers ook den vagebond ontdekt, dien ik des namiddags in de ruïne van den Ebertsburg vluchtig had gezien. Langzamerhand verminderde het rumoer en eindelijk verliet de laatste gast de herberg. Men begrijpt echter wel, dat ik mijn hoofd niet gerust neerlegde. De gesprekken, die ik had gehoord, waren juist niet in staat mijne onrust te verdrijven. De nacht verliep echter zonder stoornis.

Bij het krieken van den dag verliet ik mijn legerstede en haastte mij dit ongastvrij oord den rug toe te keeren. De opkomende zon, het liefelijk gekweel der gevederde zangers, de zoele lucht, die mij tegenwaaide, niets maakte indruk op mij. Hoewel ik mij door het neurieën van een lustig wijsje wat trachtte op te vroolijken, gelukte het mij niet mijn zwaarmoedige stemming te verdrijven. Eindelijk bereikte ik het doel van mijn dagreis, den Kreuzberg. Op zijn top is een Franciscanerklooster gebouwd, waarnaar de eenvoudige bevolking uit de omstreken bedevaarten doet. In de nabijheid van dit klooster staat een herberg, waarin de bedevaartgangers vaak hun intrek nemen. Naar deze herberg richtte ik ook mijne schreden. Gastvrij werd ik ontvangen door een bejaarde vrouw, die terstond een gesprek met mij aanknoopte, waardoor ik weldra in een opgeruimder stemming raakte. Eensklaps kwamen twee Beiersche gendarmen, in volle uniform, de gelagkamer binnenstormen. Zij schenen bekenden te zijn en namen mij een poosje van het hoofd tot de voeten op.

Klaarblijkelijk vonden zij niets verdachts in mij, ten minste zij vroegen, of er. nog andere gasten waren, en of zich ook verdachte lieden in den omtrek vertoond hadden. Daar deze vraag ontkennend beantwoord werd, lieten zij zich bier brengen, genoeg om den nacht wakend bij door te brengen. Het geliefkoosde bier scheen hun tongen los te maken: zij werden spraakzaam en vertelden het doel van hun tocht. Uit het tuchthuis te Kulmbach was, omstreeks een week geleden, een gevaarlijke dief en moordenaar uitgebroken, die zijn weerga in stoutmoedigheid niet licht vinden zou.

Reeds den volgenden dag had hij een werkman vermoord, om zich van zijn armoedige kleeding meester te maken, daar zijn boevenpakje hem spoedig verraden zou. Door deze nieuwe misdaad was men hem op het spoor gekomen. De booswicht scheen in den bergachtigen omtrek om te zwerven. Nu waren de beide gendarmen voornemens, dezen nacht de eenzame streek van het Kreuzgebergte te doorzoeken. Aandachtig had ik naar dit verhaal geluisterd, en toen zij het voorkomen van den moordenaar beschreven, dacht ik onmiddellijk aan den va-. gebond, dien ik op mijne voetreis ontmoet had. Er viel niet meer aan te twijfelen: gestalte, gelaat, kleeding, alles stemde overeen. Dadelijk deelde ik den gendarmen mijn ontmoeting mee. Eindelijk hadden zij een bepaald spoor gevonden en hoopten zij zich spoedig van den vluchteling te kunnen meester maken. Daar het naar middernacht liep, haakte ik naar rust en zocht eindelijk mijn legerstede op. Ik werd een breede trap opgeleid en kwam in een ruime zaal, met groote vensters, die mij, in mijn opgewondenheid, in 't eerste oogenblik beangst maakte. Mijn armzalig eindje kaars verlichtte nauwelijks de plek, waar ik stond. Langs de wanden onderscheidde ik verscheidene houten bakken, alleen met stroo gevuld en met een donkere deken bedekt, die, naar ik terstond vermoedde, tot slaapplaatsen moesten dienen voor de arme bedevaartgangers. Hij werd een legerstede aangewezen, die voor de meergegoede gasten bestemd scheen en van een werkelijke matras voorzien was. Toen werd ik aan mijn lot overgelaten. Ik kan niet zeggen, dat ik mij erg op mijn gemak bevond. Nu zag ik de ruimte eens

rond; een deur was nergens te bespeuren, alleen een groote, soortachtige opening in het midden van een der zijwanden, die toegang tot de breede trap verleende.

Daarna opende ik een der groote vensters en wierp een blik naar buiten. De maan scheen helder; geen blaadje bewoog zich, en. bij het bleeke maanlicht kon ik duidelijk een groote, leege binnenplaats, verder een kleinen moestuin en daarachter het in donkere schaduw gehulde bosch onderscheiden. Nu ik het terrein verkend had, besloot ik mij ter ruste te begeven. Ik trok spoedig mijn jas en laarzen uit, legde mijn reistasch op het bed naast het mijne en zette mijn degenstok, die sinds jaren mijn trouwe gezel op mijn voetreizen was, tegen het hoofdeinde van mijn bed. Mijne kaars had ik reeds lang uit voorzichtigheid uitgeblazen, maar in mijne gejaagdheid had ik vergeten het venster te sluiten. Dat bemerkte ik eerst, toen ik reeds te bed lag en bijna in slaap viel.

'Wat doet het er ook toe?' dacht ik, 'de zoele nachtlucht zal in dit oude muffe gebouw eer goed dan kwaad doen.' En zoo sliep ik dan eindelijk ook in.

Het was evenwel maar een losse, onrustige sluimering; na verloop van een uur werd ik weer wakker.

De afwisseling van maneschijn en schaduw in die holle ruimte had bijna iets spookachtigs. Door mijn avonturen, den wijn, de verhalen van roof en moord, die ik gehoord had, was mijn geest bijzonder opgewonden, en in mijn verhitte verbeelding zag ik de spookgedaanten, die in het maanlicht oprezen om weer in donkere schaduwen te verdwijnen. Ik deed mijn

oogen dicht om niets te zien, maar nu waande ik mij eerst recht door allerlei akeligheden omringd. Zoo zal er misschien een vol uur verloopen zijn; mijn hoofd gloeide, mijn toestand was ondraaglijk geworden, en reeds besloot ik op te staan, naar beneden te gaan en met de gendarmen pratend den nacht verder door te brengen. Ik sloeg mijn oogen op en zag de kamer rond. Daar kwamen de spookgestalten mijner verhitte verbeelding mij weer voor oogen. Maar neen! wat was dat? Ditmaal was het geen zinsbegoocheling maar werkelijkheid, tastbare werkelijkheid. Door het geopende venster gluurden een paar oogen onderzoekend de zaal in.

Met ingehouden adem wachtte ik de dingen af, die volgen zouden. Een mensch zette zich eindelijk op de vensterbank neer, luisterde met uitgerekten hals en sprong daarna vlug naar binnen.

Mijn hart klopte hoorbaar, een doodelijke angst overviel mij, ik kon geen mijner ledematen bewegen.

In de gedaante, die nu met een mes in de hand door de zaal naar den ingang sloop, had ik den man herkend, dien ik in de ruïne van den Elbertsburg ontmoet had, den dubbelen moordenaar, den ontvluchten gevangene, die door de gendarmen werd nagezet.

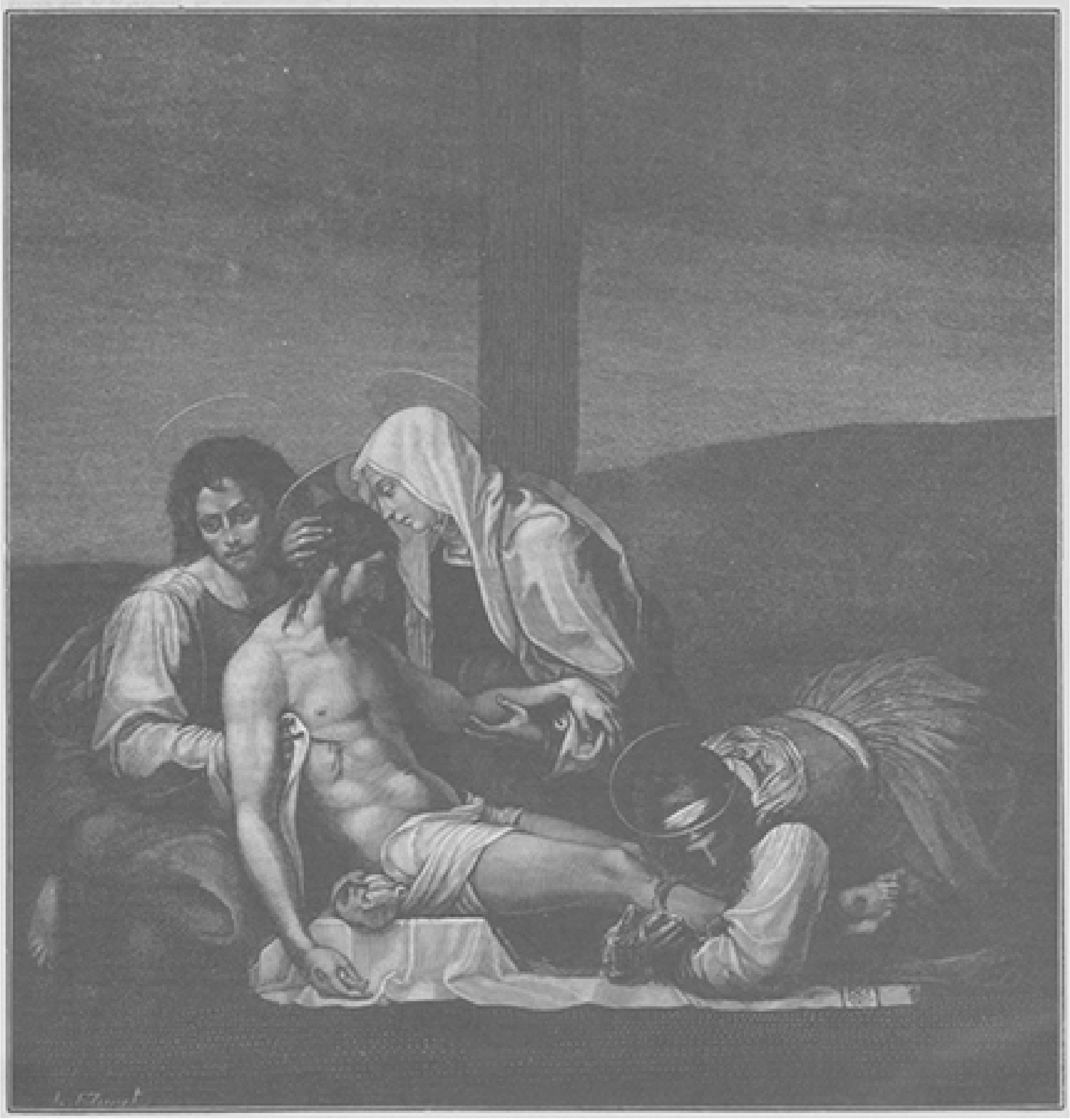

CHRISTUS VAN HET KRUIS AFGENOMEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRA BARTOLOMMEO, in het palcis Pitti te Florence.

Als ik een enkele beweging maakte, zou ik reddeloos verloren geweest zijn, dat besefte ik; onbeweeglijk lag ik in de schaduw van mijn donkere legerstede, maar intusschen kwam ik weer tot kalmte en bezinning, en wat ik nu deed, geschiedde met volle bewustzijn en overleg. De indringer hield de plaats zeker voor volkomen veilig, want hij keek nauwelijks in de zaal rond, maar richtte al zijn opmerkzaamheid naar het benedengedeelte van het gebouw, Aan de trap luisterde hij lang en scherp, maar hij hoorde niet het minste gerucht. Blijkbaar gerustgesteld en met een gebaar van de lichtzinnigste stoutmoedigheid keerde hij in de zaal terug en wierp zich, zonder zich langer te bedenken, op een der bedden neer, die aan weerszijden van den ingang stonden. De voortvluchtige misdadiger,

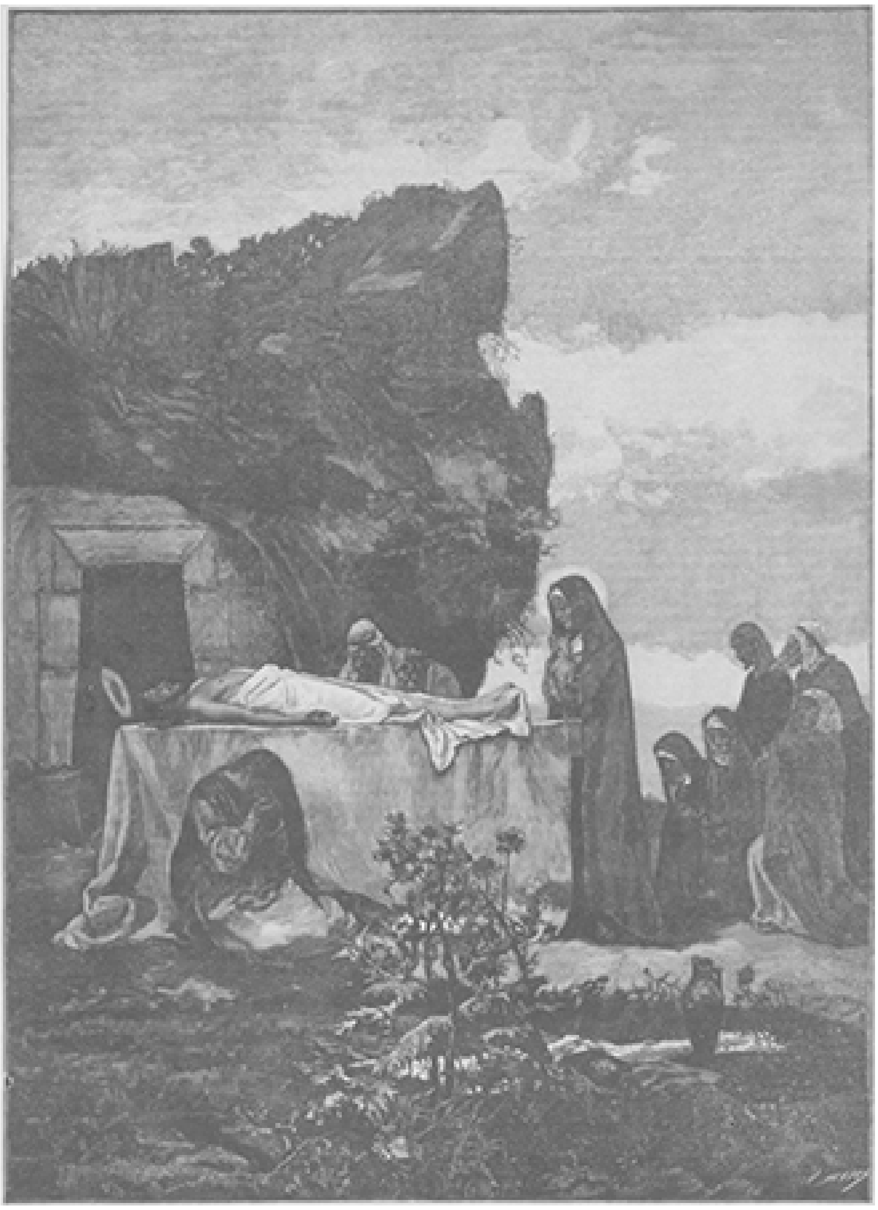

AAN DEN INGANG VAN HET GRAF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN - MUNOZ DEGRAIN. in de kerk San Francisco ei Grande te Madrid.

die langer dan een week als een wild dier was vervolgd, gevoelde zeker behoefte aan een verkwikkenden, rustigen slaap en dien dacht hij hier te vinden.

Daar lagen wij nu tegenover elkander, ik in de schaduw, en de booswicht helder door de maan beschenen. Ik zag zijn verwilderde, vale trekken, met ruig haar omlijst. Naast hem lag zijn mes, wellicht nog met het bloed van zijn arm slachtoffer bevlekt. Ik hield mij doodstil en wachtte in de vaste overtuiging dat de onwelkome gast spoedig in slaap zou vallen. Duidelijker en duidelijker hoorde ik zijn snorkende ademhaling, die mij eindelijk overtuigde, dat hij vast sliep. Nu brak voor mij de tijd van handelen aan. Ik begreep, dat een misdadiger, die achtervolgd wordt, niet gerust kan slapen en dat het minste gerucht hem zou doen ontwaken. Langzaam, zeer langzaam, strekte ik de hand naar mijn degenstok uit. Het gelukte mij den stok onhoorbaar op mijn bed te halen en de korte kling er uit te trekken. Langzaam en zacht liet ik mij van mijn leger op den steenen vloer glijden en onhoorbaar richte ik mijn schreden naar het bed van den booswicht. Ik kon den aandrang niet weerstaan, om den booswicht even in het vaalbleek gelaat te zien. Het was, alsof de slapende mijn blik gemerkt had, want hij maakte een beweging en mompelde eenige onverstaanbare woorden. Daar ik vreesde, dat hij ontwaken zou, sloop ik onhoorbaar en behoedzaam de trap af. Beneden had ik echter moeite om de rechte deur naar de gelagkamer te vinden, waar de gendarmen zich bevonden. Na een vergeefsche poging gelukte het mij, maar ik had daarbij gerucht gemaakt, wat den misdadiger niet ontgaan scheen. Nu maakte ik alarm. In een oogwenk waren de beide gendarmen op de been; de een ijlde de trap op, terwijl de ander door het snel opengerukte venster op de binnenplaats sprong. De misdadiger dacht er echter niet aan zich over te geven, hij sprong het geopende venster uit en trachtte te ontvluchten. Maar zijn uur was geslagen. Nauwelijks was de rampzalige in den moestuin, of er knalde een schot en met een gillenden smartkreet stortte hij ter aarde. De kogel had hem in de heup getroffen en hem het verdere vluchten onmogelijk gemaakt. Daar inmiddels de gendarmen den gewonde, die erbarmelijk jammerde en behoefte aan verpleging had, in huis gebracht hadden en de dag ook bijna aanbrak, viel er aan slapen niet meer te denken. Ik bracht het overige van dien gedenkwaardigen nacht onder gezelligen kout veel aangenamer door dan het eerste gedeelte.

De ambtenaren in het Hemelsche Rijk.

Een Chineesche mandarijn, een rechter, gaf een goudsmid de opdracht, hem twee staven goud te bezorgen. De juwelier voerde de bestelling uit, kwam met de staven bij den rechter, en deze vroeg hem naar den prijs.

‘Er is een vaste prijs voor goud,’ antwoordde de verkooper, ‘en iedereen kent dien. Van u, hooge heer, wil ik evenwel slechts de helft van den gewonen prijs vragen.’

‘Goed,’ zei de mandarijn, terwijl hij den goudsmid een van de twee staven teruggaf, ‘ik houd er een en geef u de andere terug; nu hebt ge niets meer van mij te vorderen!’

‘Maar....’, merkte de verkooper op; doch voor hij verder kon spreken, viel de mandarijn hem woedend in de rede: ‘Gij hebt den prijs gekregen, dien gij vroegt, en nu durft ge nog klagen? Maak dat ge weg komt, of ik laat u in de gevangenis zetten!’

Deze anekdote uit een Chineesch blad is kenschetsend voor het type van den mandarijn, dat wil zeggen, van den ambtenaar in China. Zoo is de mandarijn in de practijk, hebzuchtig, een bedrieger en een afzetter.

In de theorie is de mandarijn een heel ander mensch. De Chineesche wetgevers beoogden werkelijk, enkel de besten tot de ambtenaarsloopbaan toe te laten, maar meer dan overal elders staan bij de mandarijnen theorie en practijk lijnrecht tegenover elkaar.

Wie mandarijn wil worden moet allereerst de beide eerste staatsexamens hebben afgelegd, anders kan hij niet eens voor het kleinste postje in aanmerking komen. Maar voegen wij er aanstonds bij, dat de naam mandarijn in China volstrekt niet beambte wil zeggen. Hij is afkomstig van de Portugeezen, die het eerst met de Chineezen in aanraking kwamen. De rang van een beambte in China wordt met *kwum* aangeduid. Maar indien wij verderop van mandarijn blijven spreken, doen wij dit, omdat het woord nu eenmaal in Europa algemeen gebruikt wordt.

Wie zich aan de staatsexamens wil onderwerpen, moet zich natuurlijk te voren eenige kennis hebben eigen gemaakt. Er zijn echter in China geene openbare scholen, zooals wij die kennen, maar scholen, die door particulieren worden bestuurd. Daar leeren de kinderen der ontwikkelden een paar duizend Chineesche letterteekens lezen en op het papier brengen; bovendien ontvangen zij godsdienstonderwijs. Maar men kent in deze scholen noch aardrijkskunde, noch geschiedenis, noch vreemde talen. Van wat er in de wereld gebeurt, van nieuwe ontdekkingen en uitvindingen wordt met geen woord gesproken.

Hebben de leerlingen deze school doorloopen, dan komen degenen, die zich aan de examens willen onderwerpen, in een andere school, waar de eigenlijke voorbereiding plaats heeft. Maar het zijn niet altijd kinderen, die deze hoogere voorbereidingscholen bezoeken, men vindt er veel meer menschen op rijperen leeftijd, die eerst door werken het geld verdiend hebben, om onderwijs te kunnen nemen en de kosten van de examens en het levensonderhoud te bestrijden. Van knapen tot grijsaards zijn alle leeftijden in deze tweede school vertegenwoordigd.

Hier wordt enkel onderwijs gegeven in de geschiedenis der letterkunde. De Chineezen, die een geschiedenis van duizenden jaren achter den rug hebben, hebben een groot aantal beroemde dichters en wijsgeeren, die tot de klassieken des lands gerekend worden. De geschriften dezer klassieken moet de leerling geheel van buiten leeren, en omtrent elk woord, elke zinswending, iedere vergelijking of taalfiguur opheldering kunnen geven.

Het heele onderwijs bepaalt zich dus tot het onafgebroken van buiten leeren van werken van oude schrijvers, die onder geen enkel opzicht betrekking hebben op de dingen van den nieuweren tijd. Niets dan wat op deze klassieken betrekking heeft wordt op de scholen geleerd, en iets anders wordt voor de staatsexamens ook niet verlangd. Vandaar de vreeselijke onwetendheid der hoogste ambtenaren, der voornaamste mannen, in alle dingen, die niet Chineesch zijn.

Indien de ontwikkelde Chineezen zoo onkundig zijn van alles, wat buiten China voorvalt, hoe armzalig ziet het er dan onder dit opzicht bij de mihioenen der lagere volksklassen uit! Zoo alleen is het te verklaren, dat het volk goedgeloovig de verzekeringen der mandarijnen aanneemt, dat het Christendom zijn aanhangers voorschrijft, kleine kinderen te koken en olie uit hen te persen, die zij voor godsdienstige doeleinden noodig hebben. Waarschijnlijk gelooven de mandarijnen, die zulk een onzin in plakkaten en vlugschriften verkondigen, zelf daaraan; maar de gevolgen daarvan zijn moord op de missionarissen of op de voor het Christendom gewonnen inboorlingen

Meent de leerling, dat hij de klassieken voldoende kent, om zich aan het staatsexamen te onderwerpen, dan meldt hij zich voor het eerstvolgende examen aan,

dat altijd in de districtshoofdstad wordt afgenomen. Dit examen heeft tweemaal in de drie jaren plaats, en duizenden candidaten melden zich daarvoor aan. Het examen is betrekkelijk gemakkelijk en bestaat enkel in schriftelijk werk. De examinatoren, die zelf den hoogsten graad der wetenschap moeten behaald hebben, kijken het werk dier duizenden na en kiezen ten slotte ongeveer het tiende deel uit, dat het best voldeed. De vervaardigers krijgen den titel *sin-tzai*, dat wil zeggen ontluikend genie, en daarmee het recht, zich tot het tweede examen voor te bereiden.

Maar een tiende der leerlingen slaagt dus, doch de overige negen tienden laten zich niet afschrikken. Zij bezoeken nog eens de voorbereidende school, en velen doen dit twintig-, dertig maal achter elkaar, zoodat het kan voorkomen, dat zoo n, vader en grootvader te gelijker tijd in het eerste examen slagen.

Het tweede examen wordt in de provinciehoofdstad afgenomen, en wel eens in de drie jaar. De examinatoren worden afzonderlijk door den keizer benoemd. Buitendien wonen alle hooge ambtenaren der provincie het examen bij. In iedere provinciale hoofdstad is gewoonlijk buiten de stad een groot plein, door een hoogen muur omringd. In den muur bevinden zich twee tegenover elkaar gelegen poorten, en door de poorten gaat een straat, die het plein in twee gelijke helften verdeeld. Rechts en links van dien weg staan lange, lage gebouwen, en wel zoo dicht naast elkaar, dat er maar een steegje van twee stappen breedte tusschen twee zulke lage hokken overblijft. Elk hok bevat weer een groot aantal smalle cellen, zoodat er in het geheel binnen den muur 12-14000 worden aangetroffen.

Elke candidaat wordt in zoo'n cel gestopt, die maar een deur en daarin een gat heeft, waardoor licht en lucht binnenkomen. Verder heeft elke cel twee planken, een om er op te zitten en een om er op te schrijven, en de candidaat brengt kleeren, levensmiddelen en zijn bed mee, want de eerste drie dagen mag hij zijn cel geen oogenblik verlaten. Ieder krijgt zijn opgaven op roode briefjes, die gewoonlijk vier onderwerpen, drie ter behandeling in proza en één in versmaat, bevatten. Geen stuk mag meer dan vierhonderd en minder dan driehonderd letterteekens groot zijn. Na drie dagen wordt het werk opgehaald en mogen de candidaten een nacht buiten het examengebouw slapen. Daarna worden ze weer voor drie dagen opgesloten en moeten in dien tijd vijf opgaven maken. Deze zes dagen eischen zooveel inspanning van lichaam en geest, dat zeer dikwijls candidaten, vooral grijsaards, die zich aan het examen onderwerpen, van uitputting en overspanning sterven.

Theoretisch zijn alle maatregelen genomen om het afschrijven te voorkomen en te verhinderen, dat de candidaten elkaar helpen. Maar de opzichters, die in de steegjes op en neerloopen en de candidaten moeten bewaken, zijn, evenals iedereen in China, voor omkooping vatbaar, en ook de examinatoren zien veel door de vingers, wanneer de candidaat de zoon is van een hooggeplaatst man. Het werk der candidaten wordt zeer zorgvuldig gezift, ten minste zoo laat men het voorkomen. Slechts een betrekkelijk gering getal der candidaten kan het examen met goed gevolg afleggen, daar aan iedere provincie maar een bepaald aantal hoogere graden is toegewezen.

Terwijl er bij het eerste examen van de duizend candidaten honderd konden slagen, bedraagt dit bij het tweede maar zeventig van de duizend, daar er maar zooveel diploma's voorhanden zijn. De gelukkigen, die het examen, verdiend of onverdiend, met gunstig gevolg hebben afgelegd, krijgen den titel *tsjud-sjiw*, ‘bevorderd man.’ Wie niet door het examen kwam, meldt zich dadelijk voor het eerstvolgende aan. Hij moet daarvoor, al naargelang de hoedanigheid van zijn werk, nog een of twee jaar wachten. Zij, die geslaagd zijn, hebben het recht, naar eene betrekking als ambtenaar te dingen, dat is te zeggen als er eene open valt. Het kan jaren, ja tientallen

van jaren duren, voor de candidaat zulk een ambt krijgt. Hij wordt vlugger bevorderd, wanneer hij ook nog het derde examen aflegt, waardoor hij een *tsentse*, een 'volmaakt geleerde' wordt. Dit examen wordt maar om de drie jaar afgenomen, en wel te Peking zelf. De candidaten hebben in zoover een voorrecht, als zij voor het verblijf te Peking niets hoeven te betalen, want de staat draagt de kosten; maar zij moeten dikwijls zeer verre en kostbare reizen ondernemen, en de meeste candidaten zouden in 't geheel niet in staat zijn de reiskosten te betalen, indien zij niet te voren tegen woekerrente geld opnamen. Zij hopen dit geld spoedig te kunnen terugbetalen, als zij eene betrekking hebben en zich door afpersingen en bedreigingen kunnen verrijken.

Zooals wij boven reeds zeiden, worden de candidaten, die ook het derde examen hebben

afgelegd, sneller bevorderd dan zij, die enkel de twee eerste achter den rug hebben, maar allen moeten met den negenden graad beginnen. Negen graden zijn er zoowel bij het burgerlijk bestuur als bij het leger en de vloot. Wij bepalen ons tot het eerste en laten hier de dieren volgen, die aan iederen rang als zinnebeeld zijn toegekend. De negende klas heeft een ekster, en de dieren voor de andere klassen tot de eerste zijn: kwartel, eendvogel, reiger, zilverfazant, wilde gans, pauw, goudfazant en kraanvogel. Eene afbeelding van het dier van zijn graad draagt de beambte aan zijn kleeding op de borst, op een afzonderlijk stuk zijde geslikt, dat ongeveer een voet in het vierkant groot is. Bij leger en vloot zijn de dieren van den negenden graad tot den eersten: rhinoceros, zeehond, waschbeer, tijgerkat, beer, tijger, luipaard, leeuw en neushoorn.

In theorie bevatten de Chineesche wetten zeer strenge bepalingen omtrent de aanstelling der mandarijnen. Van de geëxamineerden kan slechts ambtenaar worden, die tot een achtbare kaste behoort. De zoons, kleinzoons en achterkleinzoons van barbiers, tooneelspelers en schippers zijn bij voorbeeld niet achtbaar en kunnen nooit mandarijnen worden. Geen mandarijn mag aangesteld worden in het district, waar hij gekomen is, opdat hij niet zijn bloedverwanten en vrienden begunstige; hij mag ook nooit een bloedverwant onder zijn ondergeschikten hebben, opdat deze niet worde voorgetrokken. Hij mag niet met eene vrouw huwen, die beneden zijn stand is, en huwelijken met danseressen, tooneelspeelsters en zangeressen zijn niet enkel den mandarijnen, maar ook hun kinderen en kleinkinderen streng verboden.

De mandarijn moet vlijtig en onpartijdig zijn, niet als rechter optreden in eene zaak, waarbij maar een verre bloedverwant van zijne vrouw betrokken is. Hij moet van onberispelijken levenswandel zijn, zich in en buiten dienst als een man van eer gedragen, onomkoopbaar zijn, het welzijn van zijn ondergeschikten behartigen, stipt en streng de bevelen van den keizer en zijn overheden nakomen. Daarvoor krijgt hij een jaarwedde, die bij de verschillende graden aanmerkelijk klimt.

De mandarijn in de negende klas verdient wel is waar maar 500 franken 's jaars, doch het levensonderhoud in China is fabelachtig goedkoop. De hoogste jaarwedde, die in de eerste klas betaald, althans beloofd wordt, bedraagt 72.000 frank, en tusschen deze beide uitersten liggen de jaarwedden der andere klassen. Maar het traktement wordt zeer ongeregeld betaald, in veel gevallen in het geheel niet. De mandarijnen, die met de uitbetaling der salarissen aan hun ondergeschikte ambtenaars belast zijn, steken het grootste gedeelte daarvan in hun eigen zak; de ambtenaar heeft schulden van vroeger, en moet bovendien nog de hooger geplaatste mandarijnen in de hoofdplaats van het district en van de provincie, maar vooral die te Peking omkoopen om te worden bevorderd, en zoo blijft den mandarijn niets over, dan zelf een dief te worden. Hij verduistert gelden, vooral de geldboeten, die hij oplegt; hij laat zich omkoopen, bedreigt en perst af, heft veel meer belastingen dan de staat verlangt, en op deze manier komt hij langzamerhand tot vermogen en daardoor tot hoogere ambten en aanzien.

In de laatste jaren, waarin de regeering veel met geldgebrek te worstelen had, zijn ambten voor geld te koop geworden. Vroeger eischte men, dat de koopers ten minste het tweede staatsexamen hadden afgelegd; maar in den laatsten tijd behoeven ze in 't geheel geen examen te hebben afgelegd, als ze maar goed betalen. Dat zulke lieden het geld, dat hun het ambt gekost heeft, met woekerwinst terug willen krijgen, spreekt van zelf. En juist dit soort ambtenaars zijn van alle nieuwigheden afkeerig, daar ze

wel weten, dat het met hun ambten en met het vooruitzicht, nog hoogere te koopen, gedaan is, zoodra China voor de beschaving geopend wordt. Maar ook de overige mandarijnen weten heel goed, dat, wanneer een ander bestuurstelsel mocht worden ingevoerd, niet langer menschen, wier eenige wetenschap in de kennis der klassieken bestaat, op bevordering hoeven te hopen.

Daarom zijn de mandarijnen, vooral in de provincie, besliste tegenstanders van alle nieuwigheden en doodvijanden der vreemdelingen. Al was ook de regeering met de beste bedoelingen bezield, en al zou de keizer en zijn omgeving willen beproeven, China voor de Europeesche beschaving te ontsluiten, de mandarijnen verzetten zich er hardnekkig tegen, want zij vreezen voor de toekomst van hun kinderen en bloedverwanten en hitsen zelf de bevolking legen de vreemdelingen, missionarissen en kooplieden, op.

De mandarijn kan, als hij in dienst is, ook nog onderscheidingen ontvangen, zonder dat hij tot een hoogeren graad opklimt, op de manier zooals men bij ons ridderorden krijgt. Zoo kan hem bij voorbeeld de veer van een kraai worden toegekend ot een pauweveer. De hoogste onderscheiding is het gele vest (geel is de keizerlijke, de heilige kleur der Chineezen). Behalve het vest kan men ook nog een geel vaantje krijgen, dat bij de uitoefening van het ambt en bij bezoeken aan het hof in de rechterhand gehouden wordt. Het is van groote beteekenis, daar het recht geeft over leven en dood van alle Chineezen, die in rang onder den eigenaar staan. Daarom zijn er in heel China maar drie of vier hoogwaardigheidbekleeders, wien het gele vaantje is verleend.

China bezit ook een ridderorde, die van den dubbelen draak, welke evenwel enkel aan buitenlanders geschonken wordt. Verder wordt nog als gunst aan de mandarijnen het recht verleend, een gele sabelscheede te dragen of de pels van het hermelijn voor hun kleeding te gebruiken. Een mandarijn mag nooit te voet gaan, hij moet altijd in een stoel gedragen worden. Voor den draagstoel heeft hij maar vier man noodig, doch als hij rijdt, moet hij door tien personen vergezeld zijn: twee stalknechts moeten voor hem uit rijden en acht secretarissen en schrijvers hem volgen.

Iedere mandarijn heeft namelijk een groot aantal beambten, die hij uit zijn eigen zak moet betalen. Uit zuinigheid stelt de regeering veel te weinig mandarijnen aan, en zelfs wanneer de eerlijke ambtenaars - en die zijn er ook in China, hoe zeldzaam ook - zich wilden doodwerken, dan nog zouden zij niet klaar kunnen komen. Zij moeten daarom op eigen kosten secretarissen en helpers nemen, en dat dezen hun meesters navolgen, dat wil zeggen dat zij op eigen gelegenheid eveneens stelen, bedriegen en afpersen, spreekt haast wel van zelf.

Zoo lang er in China mandarijnen zijn, zoo lang zal de toestand er niet deugen. Nooit zullen Europeesche beschaving en zeden, handel en nijverheid er vasten voet kunnen krijgen, als het verzet der mandarijnen niet gebroken en aan de door en door bedorven bureaucratie geen einde gemaakt wordt.

Allerlei.

Een onopgelost vraagstuk. -

In den herfst verlaten ons de inheemsche trekvogels en in de lente keeren zij terug, Dat was zoo in lang vervlogen tijd en is tot heden zoo gebleven. En evenals onze voorvaderen over de reden van dat gaan en komen nadachten, zonder ze te vinden,

zoo zitten wij er eigenlijk ook nog mee. ‘Wat lokt den trekvogel naar het Zuiden, wat brengt hem terug?’ - dat zijn ook nu nog open, duistere vragen.

Het kan niet de dreigende winterkoude en evenmin de vrees voor gebrek aan voedsel zijn, die alle trekvogels naar het Zuiden drijft. Afgezien nog van de vraag: hoe weet de trekvogel dan, dat het hem daarginds in het Zuiden beter zal gaan, klopt daarmee niet het vroegtijdig opbreken van veel vogels lang voordat het koud wordt en van gebrek aan voedsel sprake kan zijn. In het begin van Augustus al verlaten ons de koekoek en de wielewaal. En als het daar in het Zuiden zoo goed is, waarom blijven de deserteurs er dan niet? Is het de liefde voor de geboorteplaats, die bij veel dieren zoo sterk ontwikkeld is, die de trekvogels in de lente weer daarheen doet terugkeeren, waarom hebben ze dan zooveel haast, om veel vroeger dan noodig is van ons heen te gaan, en waarom wachten ze zoo lang met terug te keeren, zoodat ze veel langer in den vreemde blijven dan in hun geboorteplaats?

Geen beter antwoord weten we op de vraag, wie de trekvogels op hun verre reis vergezelt. Men heeft van een eigenaardig zintuig voor plaatsen bij de vogels, van den invoed van magnetische krachten gesproken. De natuurvorscher Von Middendorf nam dit aan. Hij heeft waargenomen, dat de meeste Siberische broedvogels hun lentetocht naar het Taimyrschiereiland richten, waar de magnetische Noordpool ligt. Zeker is het, dat de trekvogels zich goed weten thuis te vinden. De zwaluw en de ooievaar vinden precies het huis terug, waarin ze geboren zijn. Maar ook zij moeten bepaalde steunpunten hebben. En reeds de Noord-Amerikaansche trekvogels richten zich volstrekt niet naar de magnetische Noordpool. Over verre zeeën trekkende vogels mogen, naar Karl Möbius verzekert, waar in sommige gedeelten van den Stillen Oceaan de golven gestadig in dezelfde richting trekken, deze volgen; maar kunnen dit ook andere vogels gedaan hebben, die stipt op tijd komen, hoewel bij voorbeeld in het noordelijk gedeelte van den Atlantische Oceaan stormen de golven nu in deze, dan in gene richting zweepen?

De vogelkundige Palmé heeft van zijn kant talrijke wegen vastgesteld, waarlangs vele vogels geregeld verke2eren. Maar hoe moeten dan de jonge vogels op die plaatsen, waar de oude en de jonge niet gezamenlijk trekken, maar de jonge vooruitgaan, den weg kennen? Welk nut leveren die wegen op voor trekvogels, die niet overdag, maar 's nachts reizen? Als wij verder weten, dat veel vogels 5000 meter en hooger boven de aarde trekken, dat zij Europa zonder te rusten overvliegen, dat het rood borstje voor den afstand tusschen Helgoland en Egypte maar negen uren noodig heeft, dan is het moeilijk aan te nemen, dat zij bij zulke snelheid op zoo'n hoogte zich kunnen richten naar mijlpalen in de diepte.

Haacke zoekt de beweegredenen van en de invloeden op het jaarlijks trekken der vogels in een heel andere richting. Er zijn merkwaardige verschijnselen in het leven van dieren en planten, die met den naam tactisch worden aangeduid. Infusiediertjes, bacteriën en andere zeer kleine organismen van een waterdroppel, waardoor men een zwakken galvanischen stroom laat gaan, verzamelen zich òf aan de positieve, òf aan de negatieve pool, zij zijn òf positief òf negatief galvanotactisch. Weer andere dieren vluchten, nog andere zoeken de warmte. Zoo heeft men ook dieren, die lichtschuw zijn, andere, die het licht zoeken. Regenwormen, nachtapen, vele roofdieren van het kattengeslacht, springmuizen enz. zijn lichtschuw; de groene waterpoliep, de bladluis en veel insecten daarentegen zoeken het licht.

Ook de vogels behooren tot de laatste soort. Vele duizenden trekvogels stooten zich jaarlijks dood aan de vuurtorens, daar de schelgekleurde seinlichten hen met onweerstaanbare kracht aantrekken. Daar kan enkel de oplossing van het raadsel

liggen. Misschien laten zich ook de trekvogels op hun tocht door invloeden van het licht, den stand der zon en verschillende in het oog vallende sterrenbeelden leiden. Dat trekkende vogels in den nevel den weg verliezen, dat zij elkaar in donkere nachten luide toeroepen, ten einde niet van elkander gescheiden te worden, spreekt daarvoor. De groote en de kleine Beer, de Poolster, de ster Cassiopeja, en, wanneer deze op den tocht naar het Zuiden verdwenen zijn, het Kruis van het Zuiden konden wel zulke wegwijzers zijn.

Hancke meent, dat de invloeden op het jaarlijksch gaan en terugkomen der trekvogels in de hoogte en niet in de diepte te zoeken zijn.

Slotwoord.

Aan het eind van den jaargang gekomen, kunnen we niet nalaten een hartelijk woord van dank te richten tot den lezer, die ons met zoo trouwe belangstelling weer ten einde toe heeft willen volgen.

Die belangstelling is de aangenaamste belooning, die we wenschen kunnen voor ons ijverig pogen om aan al de inteekenaren van ons tijdschrift zooveel mogelijk wat wils te geven. Zooveel mogelijk, zeggen wij, want het allen naar den zin te maken is niemand ter wereld gegeven. *Ne Jupiter quidem omnibus*, dat kan de opperste god zelfs niet, zeiden de ouden al.

Maar die belangstelling is ons tevens ook een prikkel om moedig en lustig met den arbeid voort te gaan, ten einde ons al meer en meer de gunst van den ‘goedmeenenden lezer,’ zooals het in de ouderwetsche voorreden heet, waardig te maken. Want zonder die gunst

richten we met al onze inspanning weinig uit. Het is er ons alleen om te doen, den lezer aangenaam te onderhouden, te leeren en bij gelegenheid ook te stichten; daardoor bij te dragen tot verbreiding en aankweeking van het goede, het ware en het schoone, in één woord de heilige zaak van godsdienst en ware beschaving te dienen. Dat zou ons intusschen weinig baten, als het lezend publiek ons geene aandacht wilde schenken. Nu, daarover hebben wij Goddank geen klagen; voor vele oude inteekenaren, die ons door den dood of andere omstandigheden ontvielen, mochten wij gedurende dit jaar weer tal van nieuwe plaatsvervangers aanwerven. En wanneer de tegenwoordige lezers ons ook maar in den nieuwen jaargang trouw blijven, ja, zooals wij vertrouwen, weer nieuwe meelezers willen aanbrengen, dan gaan wij vol moed den nieuwen, vijftienden jaargang in.

HET KRUISBEELD AAN DEN WEG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MATHIAS SCHMID.

Wat die nieuwe jaargang belooft, kan men uitvoerig lezen in het bijgaande prospectus. Die uitnoodiging tot inteekening werpe men, na ze gelezen te hebben,

niet in de snippermand; neen, men late ze rondgaan onder verwanten en vrienden, die de *Illustratie* nog niet lezen, opdat zij er eens mee kennis maken. Daarmee doet men een goed werk; want in katholieke gezinnen, waar de *Illustratie* niet komt, daar komen andere bladen en tijdschriften, die er allicht niet thuis hooren. Er zijn er tegenwoordig zooveel van verdacht allooi, dat er haast geen oog op te houden is, en die doen meer kwaad dan menigeen denkt.

Dus, trouwe vrienden van de *Illustratie*, doet uw best. Daarmee drukken we u voor 't oogenblik de hand tot afscheid: we spreken elkander nader in den nieuwen jaargang, waarvan de eerste nummers gewijd zijn aan het schilderachtige Belgisch-Zwitserland.